

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XII
G
32
NAPOLI

R. P. D. ZACHARIÆ
PASQUALIGO
VERONENSIS

CLERICI REGVLARIS

S. Theologiæ Professoris,

D E

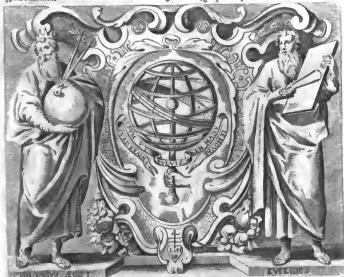
SACRIFICIO NOVÆ LEGIS
QVÆSTIONES THEOLOGICÆ
MORALES IVRIDICÆ

TOMVS SECVNDVS

Complectens Materias

DE *Apparatu pro offerendo Sacrificio.
Obligations offerendi Sacrificium variis Ordinibus,
charitatis, promissionis, & facti.
Obligations celebrandi ratione Capellæ, & Beneficii.
Suspendii Sacerdotis celebrantis, & obligatione ut
ipsum contrahat.*

DE *Legatis pro Missis.
Onere perpetui Missarum, reductionis, & prefati-
pationis contra ipsum.
Caliculis suppletibus numerum Missarum.
Privilegijs Episcoporum in ordine ad celebrandum.
Præcepto assistendi Sacrificio.
Causis excusantibus.*

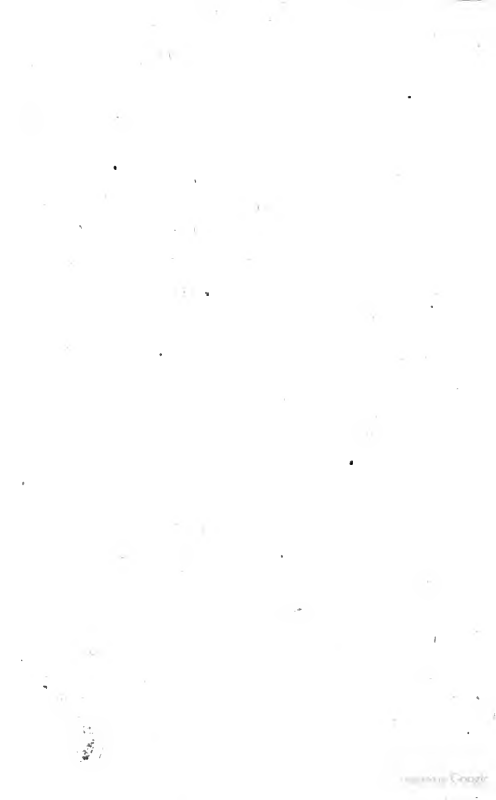
LUGDVNI,

Sumptibus IOANNIS-ANTONII HVGNETAN,
& MARCI-ANTONII RAVAVD.

M. DC. LXII.

CVM APPROBATIONIBVS, ET SUPERIORVM PERMISSV.

INDEX

QVÆSTIONVM

SECVNDI TOMI.

+++++

De Vasis necessariis pro oblatione Sacrificij, & eorundem annexis.

X quam materia constare debeant Calix, & Patena, quest. 764.
An, seculda paupertate, confici possit Calix, & Patena ex flammis, q. 765.
An Calix constare possit ex plumbo, q. 766.

An Calix constare possit ex aurichalco, ære, seu cupro deaurato, q. 767.

An Calix constare possit ex lapide, q. 768.

An sufficiat, si sola cuppa Calicis consistat ex materia debita, q. 769.

An Patena & Calix iotra cuppam debeat esse inauratus, q. 770.

Quam formam artificialem debeant habere Calix & Patena, q. 771.

An Calix constare possit cuppa separabili à pede, q. 772.

Ex quamam materia, & forma constare debeat Pixis, in qua conservatur Eucharistia, q. 773.

An Calix debeat necessariò consecrari, q. 774.

An ratione necessitatis liceat celebrare sine Calice consecrato, q. 775.

An si celebretur cum Calice non consecrato, remaneat consecratus, q. 776.

A quam Calices consecrandi sint, q. 777.

An Pixis in qua conservatur Eucharistia, sit benedicenda, q. 778.

Quando Calix & Patena amittant consecrationem, q. 779.

An Calix amittat consecrationem, si cuppa separatur à pede, q. 780.

An, si cuppa Calicis amittat longo vsu inaurationem peccat consecratus, q. 781.

An, si Calix consecratus inauratur, amittat consecrationem, q. 782.

Qualis apparatus exigitur pro Calice, q. 783.

An Purificatorium sit benedicendum, q. 784.

An confectus Clericorum Regularium abstergendi Calicem postquam pervenerint ad Sacramentum, sit sustinenda, q. 785.

An Palla sit necessaria, & qualis esse debeat, q. 786.

Tom. II.

Ex qua materia constare debeat Corporale, q. 787.

An Corporale debeat necessario benedicere, q. 788.

A quo Corporalia benedicenda sint, q. 789.

An ab aliis, quàm ab Episcopis Corporalia benedicere possint, q. 790.

An ex causa necessitatis liceat sine Corporali offerre sacrificium, q. 791.

An licitus, & laudabilis sit vsus secunde Pallæ lineæ, cui superponatur Hostia, antequam incipiat vsus Patenæ, q. 792.

An celebrantes in Ecclesiis Clericorum Regularium, ut possint Palla sub Hostia, q. 793.

A quibus Corporalia laudanda sint, q. 794.

An, si Laiici, aut Moniales lauent Corporalia, prima lotionem, peccent mortaliter, q. 795.

De ornatu Sacerdotali.

An ornatus Sacerdotalis sit necessarius, & in quibus vestibus consistat, q. 796.

Ex quamam materia constare debeant vestes Sacre, q. 797.

De forma artificiali, & colore Sacrar. vestium, q. 798.

An sint necessariae aliae vestes Sacre, & quales esse debeant, q. 799.

An ornatus Sacerdotalis, & aliorum Ministrorum, sit benedicendus, q. 800.

A quibus Sacre vestes sint benedicendæ, q. 801.

An Abbates possint benedicere iure proprio Sacras vestes, q. 802.

An Regulares possint benedicere Ecclesiasticas vestes, q. 803.

An ornatus Sacerdotalis remaneat benedictus ex eo, quod nondum benedictus adhibeatur in oblatione sacrificij, q. 804.

Quando Sacre vestes amittant benedictionem, q. 805.

Quando singulum amittat benedictionem, q. 806.

An liceat uti stola pro Manipulo, & Manipulo loco stola, q. 807.

An, & quale peccatum sit celebrare cum vestibus Sacerdotalibus, sed non benedictis, q. 808.

An aliquando liceat celebrare cum vestibus Sacerdotalibus, quarum nulla sit benedicta, q. 809.

An in omissione alcutus vestis Sacerdotalis locum habeat parvitas materiz, q. 810.

An ex causa necessitatis liceat celebrare sine aliqua ex vestibus Sacerdotalibus, q. 811.

An aliquando ex causa necessitatis secundi gradus liceat celebrare absque vlla ex Sacris vestibus, q. 812.

q. 1 An

Index Quæstionum.

An ex causa timoris mortis, aut alij grauissimi damni vi-
andi exsequeatur celebrans absque omni veste sa-
cra, q. 813.
An omittitur aliquam ex Sacris vestibus ex negligetia,
inaduerterentia, obliuione, &c. sit peccatum, 814.
An, & quale peccatum sit celebrare cum ornatu Sa-
cerdotali immundo, aut lacerato, q. 815.
An ratione necessitatis liceat vti vestibus immundis
aut laceris, q. 816.
Vbi Sacerdos oblaturus sacrificium indocere debeat
Sacras vestes, q. 817.
An teneatur Sacerdos, dum induit Sacras vestes re-
citare Orationes præscriptas, q. 818.
An, & quale peccatum sit vti Sacris vestibus ad vsus
prophanos, q. 819.
An liceat Sacris vestibus induere corpora defunctorum
Sacerdotum, dum sepeliuntur, q. 820.
An laceræ vestes consueci possint ex vestibus proph-
anis, q. 821.
An liceat vti ornatu Sacerdotali Schismaticorum, &
an rebenedicendus sit, si ipsi nostro vtantur, q. 822.
An vestes Sacre sine necessitate adhibende à Diacono,
& Subdiacono, quando ministrant, q. 823.
Quales debeant esse vestes communes celebraturi
missam, q. 824.
An & quale peccatum sit cooperto capite offerre sa-
crificium, q. 825.
An sit peccatum mortale vti pileolo vsque ad Ca-
nonem, q. 826.
An valeat consuetudo celebrandi cum pileolo vbi est
introducta, q. 827.
An ex iusta causa liceat cum pileolo celebrare, 828.
An quando adest causa rationabilis vtendi pileolo in
missa, sit necessaria dispensatio, q. 829.
Quis possit concedere, seu dispensare pro vsu pileoli
in celebratione missæ, q. 830.
Quorūque caput regi possit pileolo, quando ex iusta
causa adhibetur, q. 831.
An licitus sit pileolos cooperere capillis, &c. cum ton-
sura fida, q. 832.
An Episcopus dispensare possit, vt de ferens Eucharis-
tiam infirmis vtatur pileolo, q. 833.
*De Reuerentia, & Honore, debito Sacris Vestibus,
Vasis, Altari, &c.*
An Sacra suppellex conuerti possit in vsus proph-
anos, q. 834.
An sacra suppellex vendi, aut oppignorari possit, 835.
An, & quale peccatum sit vti valibus Sacris, Corpo-
ralibus ad vsus prophanos, q. 836.
A quibus Ministris altaris Sacra Vasa contingi pos-
sint, q. 837.
An Laici tangere possint Sacra Vasa, & altaria, &
Corporalia, q. 838.
An ex vi priuilegiorum concedatur aliquibus, qui de
iure non possunt tangere Sacra Vasa, q. 839.
De Offensione offerendi Sacrificium.
An ratione Ordinis obligetur Sacerdos aliquando
offerre sacrificium, q. 840.
Quot vicibus in anno teneantur Sacerdotes simpli-
ces celebrare, q. 841.
An simplex Sacerdos teneatur in die festo celebrare,
si non aliter alius qui celebrat, q. 842.
An Sacerdos simplex teneatur celebrare, vt impleat
preceptum audiendi missam, q. 843.
An Episcopus præcipere possit Sacerdotibus, vt dieb.
Dominicis, & festis solemnibus celebrent, q. 844.
An & quando Sacerdotes Regulares teneantur cele-
brare, q. 845.
An Superiores Regulares obligare possint subditos
precepto ad celebrandum quotidie, q. 846.

An Episcopi teneantur quotidie celebrare, vel fal-
tem audire missam, q. 847.
Ao Superiores Regulares teneantur frequenter cele-
brare, q. 848.
Quam obligationem celebrandi habeant Canonici,
& dignitates Collegiarum, q. 849.
Quam obligationem habeant Sacerdotes habentes
curam animarum celebrandi, q. 850.
An Parochus teneatur offerre sacrificium pro suis
ouibus, q. 851.
An, si ad sit consuetudo offerendi sacrificium pro ou-
ibus quoties Pastor celebrat, sit necessitatio seruand-
a, q. 852.
An Carati teneantur in die Natiuitatis Domini tres
missas celebrare, q. 853.
An Parochi teneantur per se ipsos celebrare, q. 854.
Ao Beneficarij simplices teneantur aliquando cele-
brare pro populo, apud quem obtinent Benefi-
cium, q. 855.
An simplex beneficium grauari possit aliquo onere
celebrationis missarum, q. 856.
An beneficium pingue annexum Capellæ, præsumat-
ur cum onere celebrandi missas, q. 857.
An beneficiati teneantur celebrare missas impositas
à legante eorum legatum, acceptatum à prædecessoribus,
q. 858.
An obligatus celebrare quotidie, ratione beneficii,
possit celebrare pro Episcopo defuncto, q. 859.
An Sacerdos nouiter ordinatus teneatur celebrare, &
applicare missas sibi iniunctas in ordinatione,
q. 860.
*De obligatione celebrandi ex Charitate, promissione,
& voto.*
An Charitas aliquando obligat offerre sacrificium
pro alio, q. 861.
An dicens alteri, offeram pro te sacrificium, aut iuxta
tuam intentionem, maneat obligatus ex promissio-
ne, q. 862.
An promissio celebrandi missam iuxta alicuius inten-
tionem, obliget in conscientia ratione fidelitatis, 863.
An promissio liberalis ratione materis de celebranda
missa obliget ad mortale, q. 864.
An promittens liberaliter celebrare aliquas missas eis
qui pro ipsis accipit stipendium, teneatur sub
mortali implere promissionem, q. 865.
An promittens alteri, quod Petrus v. g. celebrabit
aliquas missas iuxta ipsius intentionem, teneatur
id cum effectu præstare, q. 866.
An qui promittit missam, satisfaciatur, si applicet sacri-
ficium secundaria intentione, q. 867.
An qui liberaliter promittit missam, possit intendere
de sola obligat. quoad fructum generalissimum, 868.
An promittens pluribus vnā missam, possit voca
omnibus satisfacere, q. 869.
An promissio celebrandi aliquas missas desinat ali-
quando obligare, q. 870.
An votū celebrandi missam obliget sub mortali, 871.
An vouens celebrare aliquas missas, possit per alium
supplere, q. 872.
An, si quis voueat celebrare missam, satisfaciatur voto,
& obligationi ratione stipendij eadem missa, 873.
An eadem missa impleri possit votum tertij, & pro-
pria obligatio ratione stipendij, q. 874.
An, secluso stipendio, possit per eandem missam satis-
fieri obligatio ex voto, & alteri obligationi, 875.
De obligatione celebrandi ratione loci.
An ratione cultus Ecclesiæ ad sit obligatio celebran-
di quotidie aliquas missas, q. 876.
An in Ecclesiis Regularium si celebranda quotidie
missa, q. 877.

Index Questionum.

AN ad sit obligatio celebrandi quotidie in Ecclesiis Monialium, q. 878.
 AN in Ecclesiis Parochialibus sit quotidie celebrandum, q. 879.
 AN Episcopus eogere possit Parochos, ut diebus festis conuocent alios Sacerdotes ad celebrandum in Ecclesiis Parochialibus, q. 880.
 AN in Ecclesiis Collegiatis ad sit obligatio cantandi quotidie missam pro defunctis, q. 881.
 AN in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis ad sit obligatio cantandi quotidie missam, q. 882.
 Quot Sacerdotes requirantur, ut Ecclesia sit Collegialis, q. 883.
 Quid requiratur, ut Ecclesia sit Collegiata, q. 884.
 Vnde colligitur obligatio missae Conuentalis in Ecclesiis Collegialibus, q. 885.
 AN si Ecclesia Collegialis non possit celebrare missam Conuentualem cum Ministris, teneatur celebrare sine ipsis, q. 886.
 AN Ecclesiae Regularium sint Collegiales, q. 887.
 AN in Ecclesiis Regularium ad sit obligatio celebrandi missam Conuentualem, q. 888.
 AN Regulares teneantur ex alio capite celebrare missas Conuenticales in suis Ecclesiis, q. 889.
 Qualis est obligatio Clericorum Regularium circa missam Conuentualem, q. 890.
 AN missa Conuentalis celebranda sit de Festo occurrente, vel Feria, q. 891.
 AN missa Conuentalis in Cathedralibus, & Collegiatis possit esse votiva aliquando, q. 892.
 AN in Ecclesiis Regularibus missa Conuentalis debeat esse conformis officio, q. 893.
 AN in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis in Festis Priuilegiatis occurrente Festo de aliquo sancto ad sit obligatio dandi missarum Conuentualium, q. 894.
 AN Regulares in suis Ecclesiis teneantur celebrare duas missas Conuenticales, quando in Festis priuilegiatis occurrat festum, q. 895.
 AN in ceteris Ecclesiis in dictis festis sint celebrandae priuilegiatae duae Missae, una de Sancto, & altera de feria, q. 896.
 AN si Ecclesia Collegiata concedatur Regularibus teneantur ad usus missae Conuenticales, q. 897.
 Quinam peccent, quando omittitur missa Conuentalis, q. 898.
 AN missae Conuenticales applicatio sit libera, q. 899.
 AN quando prima dies mensis, &c. celebratur missa Conuentalis pro defunctis, sit pro istis applicanda, q. 900.
 AN missa Conuentalis in die commemorationis omnium defunctorum sit pro ipsis applicanda, q. 901.
 AN celebrans missam Conuentualem teneatur secreto recitare quae cantantur à Choro, q. 902.
 De stipendio pro oblatione Sacrificij Sacerdoti exhibende.
 AN, & quo titulo licitum sit exhibere stipendium pro oblatione sacrificij, q. 903.
 AN stipendium missae possit in pactum reduci, q. 904.
 AN Sacerdotes diuites possint accipere stipendium missae, q. 905.
 AN in die Natiuitatis recipi possint tria stipendia intuitu trium missarum, q. 906.
 AN qui ratione Beneficij teneatur celebrare, possit accipere stipendium manuale, q. 907.
 Quomodo dignoscendum sit, an ad sit obligatio applicandi sacrificium, q. 908.
 AN Parochi, & Beneficij, qui tenentur applicare sacrificium, possint aliquando accipere stipendium, q. 909.

Tom. II.

AN si quis decreuisset non celebrare, possit eadem die celebrare, ut lucraretur pingue stipendium, q. 910.
 AN pro labore extrinseco recipi possit aliquod stipendium, q. 911.
 AN celebrans missam solemnem possit recipere maius stipendium, q. 912.
 AN ratione diei festi accipi possit maius stipendium, q. 913.
 AN licet anticipatè exigere stipendium celebrationis missarum, aut fideiussionem, q. 914.
 AN qui ex dispositione defunctorum commendat missas, teneantur exhibere integrum stipendium consuetum, q. 915.
 AN ultra stipendium consuetum missae, possit Sacerdos aliquid exigere pro expensis Ministris, Cere, q. 916.
 AN, si non soluat de praesenti stipendium, ad sit obligatio celebrandi missas, q. 917.
 Quale debeat esse stipendium missae, q. 918.
 AN liceat missam cum missa permutare, q. 919.
 AN possit confessorius imponere celebrationem missae pro poenitentia, q. 920.
 AN confessorius inueniens solam multam pecuniarum, possit iniungere poenitentiam, quod faciat celebrare missas eo hinc, ut non teneatur celebrare, si ipsi commendetur, q. 921.
 AN si quis accipere stipendium, tanquam pretium missae, inueniret pecuniam simoniacorum, q. 922.

De quantitate stipendij pro Missam celebratione.

Quid veniat appellatio sustentationis, pro quo datur missae stipendium, q. 923.
 Quomodo sit iustum stipendium missae, q. 924.
 Quomodo taxandum sit stipendium pro missis, q. 925.
 AN Episcopus ita taxare possit stipendium missae, ut non accipiat maius, q. 926.
 AN Ordinarius ita taxare possit stipendium missarum, ut in simul prohibeat, ne minus detur, q. 927.
 AN Ordinarius statuere possit quod Sacerdotes non recipiant quid minus stipendio taxato, q. 928.
 AN Sacerdos possit exigere maius stipendium taxato, q. 929.
 AN Regulares exempti teneantur stare taxae stipendij missarum factae ab Ordinario, q. 930.
 AN Ordinarius statuere possit quod stipendia pro missis ad certa tantum loca deferantur, q. 931.
 Quomodo taxandum sit stipendium, quod non fuit taxatum à defuncto, q. 932.
 Quomodo certa pecunia relicta determinandus sit numerus missarum, non determinatus à defuncto, q. 933.
 AN Ordinarius in taxando stipendium, aut numero missarum, debeat habere rationem expensarum, q. 934.
 AN qui teneatur celebrare sed non ex stipendio, possit alteri committere celebrationem cum minori stipendio, ut ipse possit maius accipere, q. 935.
 AN Sacerdos relinquere possit Ecclesiam, cui inferuit, ut in alia celebret cum maiori stipendio, q. 936.

De correspondencia necessaria inter stipendia, & missarum numerum.

AN liceat accipere plura stipendia pro eadem missa, q. 937.
 AN Sacerdos pro vnicā missa possit recipere tot stipendia, quot sufficiant pro diurna sustentatione, q. 938.
 AN ratione paupertatis celebrari possit vnicā tantum missa pro pluribus stipendiis, q. 939.
 AN stante extrema necessitate possit supplere Sacerdos vna missa pro pluribus stipendiis, q. 940.
 AN Religiosi satisfacere possint vnicā missa pluribus stipendiis, q. 941.

§ 3 AN

Index Quæstionum.

- An pro vna missa accipi possint plura stipendia minorata taxato, q. 941.
- An in dubio quod Sacerdos obligetur ad singulas missas pro singulis stipendiis incongruis teneatur satisfacere, q. 943.
- An exhibito stipendio non præscripo numero missarum sint celebranda iuxta stipendium incongruum cauendum taxam, congruum vero ex aliquando consuetudine, q. 944.
- An Sacerdos inueniens stipendium incongruum teneatur numerum præscriptum missarum celebrare, q. 945.
- An si accipiens stipendium incongruum non intendat se obligare ad integrum sacrificium exequatur, q. 946.
- An ratione fructus specialissimi accipi possit alterum stipendium, q. 947.
- An opinio alterius posse impleri obligationem ex stipendio applicando fructum specialissimum possit aliquando in præst. amplecti, q. 948.
- An iuxta diuersos fructus sacrificij accipi possint plura stipendia, q. 949.
- An ratione consuetudinis possit esse licitum eadem missa satisfacere obligationi ex pluribus stipendiis, q. 950.
- An obligatus celebrare plures missas singulas pro singulis satisfaciat applicans singulas pro omnibus, q. 951.
- An obligatus offerre sacrificium pro alio, sed absque stipendio possit aliunde illud accipere, q. 952.
- An obligatus ex stipendio offerre possit pro alio ex gratitudine obligatione constitutionum, q. 953.
- An vouens missam pro gratiarum actione tantum possit pro eodem accipere stipendium, q. 954.
- An eadem missa satisfieri possit pluribus obligationibus, quæ non sint ex stipendio, q. 955.
- An ratione fructus ex opere operantis possit accipi speciale stipendium, q. 956.
- An ratione applicationis Indulgentiæ, Collectarum possit Sacerdos nouum stipendium accipere, q. 957.
- An quando stipendia sunt confusa eadem missa pluribus satisfieri possit, q. 958.
- An ratione Privilegiorum positi Regularis vnica missa satisfacere cum pluribus collectis pluribus oneribus missarum, q. 959.
- An Privilegium de satisfaciendo pluribus missis vnica missa cum pluribus collectis sit absolute reuocatum, q. 960.
- An in satisfaciendo oneribus missarum sequi possimus opinionem probabilem, q. 961.

De obligatione celebrandi ex stipendio, & translati in alium.

- An recipiens stipendium pro missa non solum teneatur ad substantiam, sed etiam ad qualitatem missæ, q. 962.
- An ex acceptione stipendij oriatur obligatio recitandi omnes collectas prædictas ab exhibente, q. 963.
- Quorūque differti possit adimpletio onerum missarum, q. 964.
- Quid importet modicum tempus intra quod satisfaciendum est oneribus missarum, q. 965.
- An celebratus pro excommunicato possit vltra tempus debitum differe celebrationem, q. 966.
- An peccent hæredes, qui diu differunt commendare missas celebrandas iniunctas à defunctis, q. 967.
- An transiens obligationem celebrandi in alium debeat ipse exhibere integrum stipendium, q. 968.

- Qualiter peccet, qui violat decretum prohibens retineri partem stipendij, q. 969.
- An Beneficiati, & Capellani teneantur dare substituto celebranti integrum stipendium, q. 970.
- An legatarius teneatur dare totum quod accipit pro missis, q. 971.
- An Procurator, aut alias possit ratione Industrie aliquid de stipendio sibi retinere, q. 972.
- An quando missæ perpetue committantur aliis celebrandæ dandum sit totum stipendium, q. 973.
- An qui recipit pinguis stipendium consuetio possit sibi retinere excelsum committendo aliis missas cum consuetio, q. 974.
- An ex condonatione celebrantis retineri possit pars stipendij, q. 975.
- An qui acceptit pinguis stipendium pro missa tantum à beneuolo Benefactore possit retinere excelsum si alteri committat missas, q. 976.
- An qui colligant missarum stipendia possint ratione laboris aliquid sibi retinere, q. 977.

De legatis pro celebratione Missarum.

- Quando habeatur legatum pro celebratione missarum, q. 978.
- Quando soluendum sit legatum annuum pro annuario, q. 979.
- Quando soluendum sit annuum legatum pro missis quotidianis, q. 980.
- An antequam soluatut annuum legatum teneatur legatarius celebrare missas, q. 981.
- An si legatarius teneatur interpellare quo modo, & quorūque præstare debeat, q. 982.
- An legatum annuum pro missis debeatur hereditate nondum adita, q. 983.
- Quomodo non adita hereditate peti possit legatum pro missis, q. 984.
- An legatum pro missis sit soluendum ante consecutum inuentarium, q. 985.
- An hereditate adita led non ex testamento debeatur legatum pro missis, q. 986.
- An legatum pro missis celebrandis debeatur ex verbis defuncti, volo relinquere, q. 987.
- An si testamentum sit imperfectum debeantur legata pro missis, q. 988.
- An si quis decedat partim testatus partim intestatus teneat legatum pro missis, q. 989.
- An ex testamento nullo defecta solemnitate debeatur legatum pro missis, q. 990.
- An quando succedit filius debeatur legatum pro missis, q. 991.
- An præteritis filij ex ignorantia faciat cessare legatum pro missis, q. 992.
- An substitut legatum pro missis, si testamentum sit nullum defectu facultatis testandi, q. 993.
- An reuocato testamento, censendum sit reuocatum legatum pro missis, q. 994.
- An legatum pro missis incertum ratione rei legatæ substituat, q. 995.
- Cui debeatur legatum pro missis non expressis Ecclesiæ, in qua celebrantur, q. 996.
- Quibus debeatur legatum, quando missæ celebrandæ sunt in Collegiata, q. 997.
- An legatum relictum Capellæ pro missis debeat beneficiato, an Cooperatori, q. 998.
- Cui debeatur legatum pro missis relictum Capellæ sita in Ecclesiâ Regulari, aut Parochiali, q. 999.
- Cui Ecclesiæ debeatur legatum pro missis, si ad sint plures Ecclesiæ eiusdem nominis, q. 1000.
- Cui debeatur legatum pro missis relictum Parochiæ, si testator habeat duas Parochias, q. 1001.

Legatum

Index Quæstionum.

Legatum relictum Ecclesiæ Parochiali an debeatur Parochiali tempore conditi testamenti, an tempore mortis, q. 1002.

An vicinitas Ecclesiæ conferat ad obtinendam legatum pro missis incertam ratione loci. q. 1003

A quo herede solvendum sit legatum pro missis à proprietario, an usufructuario. q. 1004

An legatum promissis intelligatur pro vnicâ vice, an in perpetuum. q. 1005

An si hæreditas non sufficiat pro legatis sit pro rata diminuendum etiam legatum pro missis. q. 1006

An legatus pro missis possit apponere conditionem quod quandiu hæres non soluat legatum, certum quid annuatim soluat. q. 1007

An legatum certæ quantitatis pro missis celebrandis intelligi debeat pro vna vice an in perpetuum. q. 1008

An reuocatus legatis censetur reuocatum etiam legatum pro missis. q. 1009

An legatum certæ speciei pro missis censetur ademptum alienatione rei legatæ. q. 1010

An censetur reuocatum legatum pro missis ex cancellatione. q. 1011

Ao legatum pro missis censetur reuocatum eo quod legatus moriatur incapax. q. 1012

Quale censendum sit legatum pro missis, an certæ speciei, an verò quantitatis. q. 1013

An legata pecunia pro missis possit hæres soluere speciem, seu res. q. 1014

Quomodo sit accipiendum legatum certæ monetæ, cuius plures sunt species. q. 1015

An si testator leget certam speciem monetarum pro missis, qui valor sit attendendus. q. 1016

An res fideicommissi subiecta legati possit pro missis. q. 1017

An bona emphytheotica legari possint pro missis. quest. 1018

An pro missis legari possit res feudalis. q. 1019

An testator grauoare possit feudum pro missis. q. 1020

An cesset legatum, si feudum reuocatur ad Dominum ex culpa feudatarii. q. 1021

An si finitima feudum reuocetur teneatur successor ad legatum pro missis. q. 1022

An si legatum non sufficiat teneatur hæredes supplere. q. 1023

Quomodo taxatum sit legatum pro missis si non sit taxatum à testatore. q. 1024

An si testator leget certum fundum quod non sit sufficiens teneatur hæredes supplere. q. 1025

An si deficiat res legata pro missis perpetuis, teneatur hæres eiusdem. 1026

Quando legatum pro missis cum pacto resolutive transeat ad substitutum. q. 1027

Quanta debeat esse negligentia ut pactum resolutionis locum habeat. q. 1028

An pactum resolutionis legati pro missis locum habeat si aliquid oneris iniuncti omittatur. q. 1029

An Ecclesiæ relictæ possit ad legatum amissum ob pactum resolutionem. q. 1030

An si hæreditas non sufficiat pro legato missarum cum pacto resolutive ad alterius fauorem possit legatarius concordare pro minori summa relictis conditionibus. q. 1031

An legatum cum conditione quod legatarius ordinetur Sacerdos alius deuoluatur ad locum pium, non impleta conditione statim deuoluatur. q. 1032

An qui promittit moribundo teneatur soluere legatum pro missis. q. 1033

An de legatis pro missis debeat portio Canonica pro Episcopo. q. 1034

An quarta Parochialis soluenda sit de legatis pro missis. q. 1035

An subsidium, & collecta solui debeant de legatis pro missis. q. 1036

Au qui omnia bona sua donauit, legare aliquid possit pro missis. q. 1037

Ao mota lite possit legatarius transigere super legato pro missis. q. 1038

An adempto legato pro missis sententiam iudicis, possit legatarius pro aliqua summa concordare ad non prosequendam litem per viam appellationis. quest. 1039

An stante sententia super legato pro missis transigi possit super ipso. q. 1040

An in legatum perpetuum pro missis erigi possit ab Ordinario in beneficium. q. 1041

An si testator prohibeat ne Episcopus conferat, aut se intromittat erigi possit in beneficium Capellania. quest. 1042

An legatum perpetuum pro missis effectui possit ex obseruantia beneficium. q. 1043

Quanti temporis obseruantia requiratur ut legatum pro missis habeatur pro beneficio. q. 1044

An si legatum cum onere missarum relinquatur Hospitali, Confraternitati remaneat temporale extra iurisdictionem Episcopi. q. 1045

An Episcopus visitare possit Capellaniam non collatam, & legata pro missis. q. 1046

An legatum pro missis pro vnicâ vice præscribitur possit. q. 1047

An legatum annuum pro missis præscribi possit. quest. 1048

An legatum pro missis in Capella fabricanda debeat exequi ante fabricam Capellæ. q. 1049

An si Capitulum aut Regulares mutent Ecclesiam trahant secum legata pro missis. q. 1050

An fundus super quo fundatum est legatum pro missis possit alienari. q. 1051

An tertius possessor conveniri possit pro solutione legati pro missis. q. 1052

An prohibitio alienandi fundum subiectum oneri annui legati pro missis sit perpetua. q. 1053

Au si super fundo, cui inheret onus legati pro missis, imponatur fideicommissum aut maioratus successio ad ipsum regulatur secundum leges fideicommissi maioratus. q. 1054

An & cuius auctoritate alienari possit fundus super quo per modum maioratus impositum est legatum pro missis. q. 1055

An bona effecta onere legati pro Anniversario aut missis debeat remanere indivisa. q. 1056

An & apud quem remanere debeant bona subiecta legato pro missis, aut Anniversario. q. 1057

An super fundo Laicali subiecto oneri missarum possit imponi census. q. 1058

An si bona subiecta oneri missarum possideantur iure Ecclesiastico possit super ipsis imponi census. quest. 1059

An legatum perpetuum pro missis finiatu spacio centum annorum. q. 1060

An deficiente legatio extingatur legatum pro missis. q. 1061

An quando legatario committitur exequutio celebrationis missæ possit ex legato percipere emolumentum. q. 1062

An bona mobilia legata pro missis debeat converteri in mobilia fructifera. q. 1063

An si missa pro quibus legatur sint tantum pro triginta aut pluribus annis sit erigendus fundus fructifer. quest. 1064

Index Quæstionum.

An si non erigatur fundus, teneantur successores ad onus missarum, q. 1065.
 Quando inuestiri debeat pecunia in fundo fructifero, q. 1066.
 An si legatum pro missis consistat in actionibus, & nominibus debitorum, & legatarius negligens sit, ad quid teneatur, q. 1067.
 An si testator relinquat maiorem summam, quam si necessaria pro missis perpetuis, sit tota inuestienda, q. 1068.
 Quando incipiat obligatio celebrandi missas ratione legati, q. 1069.
 In quibus bonis immobilibus inuestiri debeat pecunia, q. 1070.
 An pecunia legata pro missis conuerti possit in censum, q. 1071.
 An pecunia legata pro missis inuestiri possit super molendino, q. 1072.
 An ex pecunia inuestienda pro missis perpetuis fundari possit census super bonis immobilibus Monasterij, q. 1073.
 An pecunia inuestienda pro missis possit applicari fabricæ Monasterij, aut reparationi domorum, que inferantur pro Monasterio, q. 1074.
 An deficientibus fructibus pro missis assignatis cesset obligatio celebrandi, q. 1075.
 An vi diminuantur missæ requiratur auctoritas Sac. Congregationis, q. 1076.
 An diminutis fructibus, diminuendum sit onus missarum, q. 1077.
 An auctis fructibus pro missis augendus sit numerus missarum, q. 1078.
 Ad quid teneatur legatarius si testator imponat legato onus celebrandi aliquot missas, q. 1079.
 An legatum pro missis possit in aliud opus pium commutari, q. 1080.
 An legatum pro missis possit ab Episcopo in aliud opus pium ad tempus commutari, q. 1081.
 An si quis celebrare faciat annuarius, aut missas per aliquod tempus, possit postea cogi ad continuationem, q. 1082.
 Quomodo probetur satisfactum fuisse oneri missarum, q. 1083.
 Quomodo probari possit legatum pro missis fuisse solutum, q. 1084.
 An hæres seu executor teneatur probare legatum fuisse solutum, si ab Episcopo, aut Reu. fabrica S. Petri de Vrbe interpellatur, q. 1085.
 Quid faciendum si non soluto pro aliquo tempore legato pro missis annuo, postea soluarur, q. 1086.
 An si pro aliquo tempore non sint solutæ pensiones annuæ legati pro missis, possit hæres supplere per se ipsum missas præter missas, q. 1087.
 An si legatum excedat summam per statutum taxatam, possit tota exigi, q. 1088.
 An possit Prelatus sine capitulo repudiare legatum pro missis, q. 1089.
 An in repudiatione legati pro missis requirantur solemnitates, q. 1090.
 An Prelatus excusari possit, si renunciet legatum pro missis, q. 1091.
 An & quando solvendum sit legatum pro missis fratribus Minoribus, q. 1092.
 An fratres Minores sint capaces legati pro missis perpetuis, q. 1093.
 An magis prolixi legatum pingue pro paucis missis, quam ordinarius pro pluribus, q. 1094.
 An legatum pro missis testatoris legantis in statu peccati mortalis, sit satisfactorium, & meritum, q. 1095.

An notabiles expensæ pro manutenzione fundi oneri missarum subiectæ, sint relatiuendæ, q. 1096.
 An legatum pro missis præferendum sit votis realibus, q. 1097.
 An si testator solum dicat alicui, animam meam pono in manibus tuis, censetur legasse pro missis, q. 1098.
 An quando testator committit alteri dispositionem suorum bonorum, habeat locum necessario legatum pro missis, q. 1099.
 A quo deputanda Capella, in qua celebrantur missæ perpetuæ relictæ a testatore, q. 1100.
 An legatarius teneatur per alium supplere, si ipse non possit celebrare missas iniunctas, quando ipsi principaliter relictum est legatum, q. 1101.

De onere perpetui Missarum.

An liberum sit vnicuique suscipere onera perpetua celebrandi missas, q. 1102.
 An solummodo onera perpetua missarum sine licentia peccet mortaliter, q. 1103.
 An si testator imponat heredi, aut alteri, quod faciat celebrare missas perpetuas, locum habeat præsens dispositio, q. 1104.
 An Regulares, Collegia, Confraternitates suscipere possint absque alia licentia onus perpetuum procurandi celebrationem missarum, q. 1105.
 An si suscipiatur onus sub disunctione celebrandi vel procurandi celebrationem requiratur licentia, q. 1106.
 An Regulares, Collegia, Confraternitates suscipere possint quæcunque onera perpetua procurandi celebrationem missarum, q. 1107.
 An si testator relinquat fundum fructiferum, cum onere missarum alicui Sacerdoti ex familia, si adsit, aut si non aderit, vt celebrantur sit necessaria licentia, q. 1108.
 An si testator det facultatem Capellano pro tempore nominandi successorem requiratur licentia pro acceptando onere missarum, q. 1109.
 An suscipiens onus perpetuum missarum sine licentia valide suscipiat, q. 1110.
 An licentia pro suscipiendo onere missarum sit necessaria in scriptis, q. 1111.
 An si licentia non concedatur gratis, sit nulla, q. 1112.
 An poena interdicti imposita secularibus suscipiendis onus perpetuum missarum sine licentia requiratur declarationem delicti, q. 1113.
 An poena priuationis Officiorum, &c. requiratur sententiam declarationis, q. 1114.
 Quinam absolute possint à penes contractis ob suspensionem oneris perpetui missarum absque licentia, q. 1115.
 An concedentes licentias suscipiendi onera perpetua missarum, non præmissa debita diligentia grauiter peccent, q. 1116.

De obligatione offerendi Sacrificium ratione Capellanæ, & Beneficij.

Quomodo sit accipienda obligatio celebrandi ratione Capellanæ, q. 1117.
 An Capellanus possit per alium celebrare, q. 1118.
 An obligatus celebrare ter aut quater in hebdomada teneatur supplere, si impediatur missas omittat, quest. 1119.
 An Capellanus obligatus celebrare quotidie debeat supplere quando de iure omittit celebrare, q. 1120.
 An si in fundatione disponatur quod Capellanus celebret quotidie per se vel per alium teneatur supplere missas, quas aliquando impeditus omittit, q. 1121.

An

Index Quæstionum.

An si fundator disponat quod quotidie celebretur missa in tali Ecclesia Capella seu altari admittenda sit aliqua viceversa. q. 1121

An quando Capellanus non celebrat ratione infirmitatis teneatur per alium supplere. q. 1123

An si fundator concedat in singulis hebdomadis unicam vacationem, teneatur Capellanus supplere, quando ex infirmitate vel alia causa non celebrat. q. 1124

Quæ infirmitas excolet Capellanum seu Beneficiarium à celebratione missæ. q. 1125

Quale impedimentum excolet beneficiatum & Capellanum à celebratione. q. 1126

An si fundator apponet penam restitutionis certæ portionis fructuum si Capellanus non celebret quotidie habeat locum tempore infirmitatis vel si ex alio legitimo impedimento non celebret. quæst. 1127

An Capellanus qui teneatur per se ipsum celebrare, si celebret per alium teneatur ad aliquam restitutionem. q. 1128

An Capellanus possit semel in hebdomada vacare ut fruat aliquo bonæ recreatione. q. 1129

An obligatus ad celebrandum quotidie possit aliquibus vicibus pro se aut valde coniunctis celebrare. quæst. 1130

An Capellanus possit pro se, aut aliis celebrare ips diebus quibus semel in hebdomada vacat. q. 1131

An Capellanus obligatus celebrare certis, diebus in hebdomada possit variare. q. 1132

An obligatio celebrandi quotidie cesset ratione impedimenti Ecclesiastici. q. 1133

An obligatus ad celebrandum quotidie teneatur in die Natalitatis tres missas applicare. q. 1134

An obligatio celebrandi quotidie comprehendat diem commemorationis omnium Defunctorum quæst. 1135

An quando obligatio missæ quotidianæ est imposita communiter, accipienda sit eodem modo ac quando est imposita Capellano. q. 1136

An obligatus ad celebrandum aliquoties in hebdomada satisfaciens celebrando diebus ferialibus. quæst. 1137

Quomodo sit accipienda obligatio celebrandi in diebus festiuis. q. 1138

An quando deputandus est substitutus possit à Capellano deputari. q. 1139

De obligatione celebrandi ratione loci quoad Capellanos.

An Capellanus teneatur celebrare in Ecclesia seu altari designato. q. 1140

An de consensu hæredum possit Capellanus alibi à loco destinato celebrare. q. 1141

An ex causa cum consensu Episcopi possit Capellanus celebrare alio loco à destinato. q. 1142

An Capellanus obligatus celebrare in certo altari possit celebrare in Privilegiato. q. 1143

An obligatio Regularium celebrandi missam quotidianam in propria Ecclesia sequatur ipsos si se transferant ad aliam Ecclesiam. q. 1144

An si fundator disponat, quod missa celebretur in altari duorum imaginis, possit in alia Ecclesia celebrari, si iis quibus commissus est celebratio se transferant ad aliam. q. 1145

An Capellanus erectus in aliqua Ecclesia transferatur ad aliam quando Regulares mutant Ecclesiam. q. 1146

An si Capellanus non possit celebrare in loco designato à fundatore debeat alibi celebrare. q. 1148

Qualis sit obligatio celebrandi hora prefixa à fundatore. q. 1148

An obligatus celebrare certo loco, die & hora de-
neatur ad aliquam restitutionem si variet. q. 1149

An Capellanus obligatus ad ter aut quater in hebdomada possit anticipare celebrare. q. 1150

De supplendis Missis per Cœlestes.

An & quomodo unica missa suppleri possit pro pluribus. q. 1151

An possit summus Pontifex concedere collectas, stante obligatione ex stipendio. q. 1152

Quomodo collectæ quibus pluribus missis satisfacti ordinari debeant. q. 1153

Quenam collectæ recitandæ sint, ut eadem missa satisfaciatur pro pluribus. q. 1154

An singulis diebus recitari possit missa cum his collectis. q. 1155

An collectæ conformari debeant qualitati missæ pro qua est satisfaciendum. q. 1156

An Oratio missæ quæ celebratur computanda sit pro una ex collectis. q. 1147

An applicatio missæ & collectarum separari possint. q. 1158

An requiratur intentio celebrantis ut missa valeat iuxta numerum collectarum. q. 1159

Quæ voluntas admittendi ad participationem bonorum operum Religionis requiratur in Generali quando concessio collectarum est sub hac conditione. q. 1160

An collectæ concessæ sint ex causa, cesset concessio cessante causa. q. 1161

An Religiosus uti possit concessione collectarum in priuatam utilitatem. q. 1162

De reductione Missarum ad minorem numerum.

Quid de iure nouo decretum sit circa reductionem missarum. q. 1163

De quibus missis procedat facultas concessa à Concilio Tridentino. q. 1164

An Episcopi possint moderari missas impositas post Concilium Tridentinum. q. 1165

An reductio missarum sit facienda ab Episcopo in Synodo. q. 1166

An Abbates & Generales Ordinum possint moderari missas suarum Ecclesiarum. q. 1167

An possit Episcopus moderari onera missarum si id concedatur in fundatione. q. 1168

An Episcopus reducere poterit onera missarum non dum acceptata. q. 1169

An si onus non habeat annexam applicationem Sacrificij moderari possit ab Episcopo. q. 1170

An si annuercium non continet celebrationem missarum possit moderari ab Episcopo. quæst. 1171

An missæ Capellanæ non collatiuæ moderari possint ab Episcopis. q. 1172

An missæ Capellanicarum Laicalium reduci possint per Laicos. q. 1173

Quanam sint onera simplicia missarum super quibus de facile conceditur reductio. q. 1174

An onera Missarum conuentionalia reduci possint. q. 1175

Quid seruandum in reductione missarum. q. 1176

An in reductione Missarum sit habenda ratio expensarum Sacristiæ. q. 1177

An & quæ causæ requirantur pro reductione missarum. q. 1178

Quanam missæ facilius reduci possint. q. 1179

An valeat reductio missarum, quæ sine sufficienti causa. q. 1180

An facultas reducendi missas possit alteri delegari. quæst. 1181

An si Ordinario concedatur facultas reducendi onera

Index Quæstionum.

ra missarum suæ Diocesis possit reducere etiam onera Regularium, q. 1182.
 An adit aliquod Privilegium concessum Regularibus reducendi onera missarum, q. 1183.
 An hæc facultas communicetur habentibus communionem Privilegiorum, q. 1184.
 An si Episcopi, & Generales reducant missas exclusas peccent mortaliter, q. 1185.
 An onera perpetua missarum reduci possint in temporalia, q. 1186.
 An Episcopus possit reducere qualitates, & circumstantias annexas celebrationi missarum, &c. q. 1187.
 An annuientia commutari possint in missas Conventuales de die, q. 1188.
 An missæ priuatz reduci possint per Episcopum in annuientia, &c. contra, q. 1189.
 An si pecunia legata non sufficiat pro Capellania reduci possit in missas manuales pro vna vice, q. 1190.
 Quid agendum si legatum non sufficiat pro missis celebrandis, & pro elemosyna præscripta, quæst. 1191.
De præscriptione circa onera Missarum.
 Quomodo præscriptio contra onera missarum regulanda sit, q. 1192.
 An Ecclesia, seu Capellanus possit præscribere numerum missarum, q. 1193.
 An, & quanto tempore præscribi possit onus Capellanie non collatæ, q. 1194.
 An præscribi possit à beneficiis Capellanis, &c. appropinquatio fructus sacrificij, q. 1195.
 An contra Ecclesiam, & obligatos celebrare præscribi possit, q. 1196.
De Restitutione ex causa stipendi pro celebratione Missarum.
 An qui non dat integrum stipendium quod accepit pro celebratione missæ teneatur ad aliquam restitutionem, q. 1197.
 An retinens sibi partem de stipendio pro missis teneatur ad restitutionem si interueniat donatio accipiens, q. 1198.
 An satisfaciens vnica missa pluribus stipendiis teneatur ad restitutionem, q. 1199.
 An qui bona fide satisfecit vnica missa pluribus stipendiis teneatur ad restitutionem, deposita bona fide, q. 1200.
 Ad quid teneatur Regularis si pro eadem missa recipiant plura stipendia, q. 1201.
 Ad quid teneatur Monasterium, seu priuatus Sacerdos, si non possit supplere missas ad quas teneatur, q. 1202.
 An obligatus celebrare in certo loco, aut altari, teneatur restituere si non celebrat, & inde detrahat aliquod spirituale commodum, q. 1203.
 An differens celebrationem vltra tempus debitum teneatur restituere, q. 1204.
 Quomodo facienda sit restitutio quando omittitur celebratio instituta tantum pro cultu Ecclesiæ, q. 1205.
 An Capellanus teneatur supplere missas omittas, pendente lite super Capellania, q. 1206.
 Quando mortaliter peccetur in omissione celebrationis, q. 1207.
 An qui non celebrat vbi tenetur, restituat sufficienter si colat alias missas vltra debitas, q. 1208.
De privilegiis Episcoporum in ordine ad celebrationem Missæ.
 An Episcopi possint delegare suas vires quoad celebrationem missæ solemnem, q. 1209.

An Canonici teneantur assistere, & inferuire Episcopo solemniter celebranti, q. 1210.
 An quando Episcopus solemniter celebrat in aliena Ecclesia, vbi sunt sufficientes Presbyteri pro assistentia, spectet adhuc ad Canonicos assistere, q. 1211.
 Quam ex Canonici teneantur assistere Episcopo solemniter celebranti, q. 1212.
 In quibus assistentes Canonici inferuire debeant Episcopo, q. 1213.
 An Episcopus egerere possit dignitates, & Canonicos ad sibi assistendum, & seruandum, q. 1214.
 An Episcopus celebrare possit in Ecclesiis exemptis Regularium, q. 1215.
 An Episcopi extra Ecclesiam vti possint altari portatili, & celebrare missam, q. 1216.
 An Episcopus possit erigere in proprio Palatio Oratorium, seu Capellam, in qua non solum ipse, sed etiam alij celebrent, q. 1217.
 An Episcopus in domo rurali possit habere Oratorium in ordine ad celebrandum, q. 1218.
 An Episcopi possint habere plura Oratoria in suis Palatiis, nempe pro se, & familia, q. 1219.
 An Episcopus vti possit altari portatili in aliena Diocesi, q. 1220.
 An Romæ possint Episcopi vti altari portatili, q. 1221.
 An Episcopus vti possit altari portatili in quocunque loco, dum est in itinere, q. 1222.
 An ob solam commoditatem possint Episcopi vti altari portatili, q. 1223.
 An absente Episcopo possint celebrari missæ in eius Oratorio existente intra Palatium, q. 1224.
 An mortuo Episcopo possit in Oratorio domus ipsius celebrari, q. 1225.
 An audientes missam in Oratorio Episcopi satisficiant præcepto, q. 1226.
 An Episcopi titulares, & qui renuntiauerunt Episcopatu, gaudeant privilegio *cap. fin. de priuileg. in 6.* q. 1227.
 An Prælati qui habent iura quasi Episcopalia, gaudeant privilegio *cap. fin. de priuileg. in 6.* quæst. 1228.
 An Episcopus nondum consecratus fruatur privilegio *cap. fin. de priuileg. in 6.* & quid de tantum electo, q. 1229.
 An Episcopus celebrare possit in aliena Diocesi absque licentia Ordinarii, q. 1230.
 An Episcopus possit in aliena Diocesi celebrare missam cum insignibus Pontificalibus, q. 1231.
 An, stante interdicto, possint Episcopi celebrare missam, q. 1232.
 An tempore cessationis à Diuinis possint Episcopi celebrare, q. 1233.
 An privilegium interueniendi missæ extendatur ad domesticos, & familiares, q. 1234.
 An Episcopus teneatur celebrare, aut audire missam tempore interdicti, q. 1235.
 An liceat celebrare in altari eodem die, in quo celebravit Episcopus, q. 1236.
 An Episcopus excommunicatus faciens coram se celebrare, fiat irregularis, q. 1237.
 An Episcopus suspensus à Pontificalibus fiat irregularis, si Pontificaliter celebret missam, q. 1238.
 An Archiepiscopus vti possit Pallio, dum celebrat in aliena Prouincia, q. 1239.
 An Episcopus possit cooperto capite celebrare, q. 1240.
 An Episcopus celebrare possit ante auroram, vel post meridiem, q. 1241.

An

Index Quæstionum.

An Episcopus possit facere celebrare ante autum-
ram, vel post metidum in suo Oratorio pro fa-
miliis, si ipse non sit præfens, q. 1242.
An teneatur Episcopus, antequam celebret, recita-
re Psalmos, &c. q. 1243.
An uti possit Episcopus omnibus in signibus Pon-
tificialibus, quando Pontificaliter celebrat pro
Defunctis, q. 1244.
An Archiepiscopus concedere possit Episcopo ex-
tero, ut celebret in aliena Diocesi, aut loco
exempto Pontificaliter, q. 1245.

De Præcepto audiendi Missam.

An detur præceptum de audienda Missa, q. 1246.
Quale sit præceptum audiendi Missam, q. 1247.
An præceptum audiendi Missam obliget ad mor-
tale, q. 1248.
Quantum obliget præceptum audiendi Missam,
q. 1249.
An præter festivos dies sanctificandos aliquo alio
die Missa audienda sit, q. 1250.
An si in ultimo triduo maioris hebdomadæ inci-
dat festum Annuntiationis B. Virginis, sit ex
præcepto audiendi Missam, q. 1251.
An in diebus festis instituta à principe sæculi
ad sit obligatio audiendi Missam, q. 1252.
An aliquando viget præceptum audiendi plures
Missas, q. 1253.
Quam sint dies festi, in quibus Missa audienda
est de præcepto, & à quo noui introduci possint,
q. 1254.
An, & quæ ratione teneantur potest præcepto audien-
di Missam, q. 1255.
Quas personas obliget præceptum audiendi Mis-
sam, q. 1256.
An cæci, aut surdi teneantur præcepto audiendi
Missam, q. 1257.
Quoniam in loco adimplendum sit præceptum audien-
di Missam, q. 1258.
Ad ordinarij cogere possint populum, ut audiat
Missam in propria Parochia, q. 1259.
Quam Missam teneatur quisque audire, q. 1260.
Quo tempore Missa audienda sit, q. 1261.
An audiens Missam primam celebratam in Cappella
Pontificia satisfaciat præcepto audiendi Missam
in die Natiuitatis Domini, q. 1262.
An præceptum obliget ad audiendam Missam Sa-
cerdotis excommunicati, q. 1263.
An præceptum obliget audire Missam publici per-
cussoris clerici, q. 1264.
An præceptum obliget ad audiendam Missam Sa-
cerdotis suspensi, q. 1265.
An teneantur audire Missam Sacerdotis irregula-
ris, q. 1266.
An si non celebret alius Sacerdos, quam degrada-
tus, teneantur audire Missam, q. 1267.
An nonori concubinarum Missam, aut fornicariorum
audire teneantur, q. 1268.
An possimus à Sacerdote, quam scimus esse in pec-
cato mortali, petere, ut celebret, q. 1269.
An audiens Missam excommunicati depositi, &c.
satisfaciat præcepto, q. 1270.
An præceptum obliget ad audiendam integram
Missam, q. 1271.
An si quis non interfuit consecrationi & interit
omnibus aliis partibus satisfaciat præcepto,
q. 1272.
An qui non assistit consecrationi sacrificij ad im-
pleat præceptum audiendi Missam, q. 1273.
An qui non interfuit consecrationi, aut communio-
ni, quia scilicet recedat ob seculinum cele-

brationis, satisfaciat præcepto, q. 1274.
An qui tempore consecrationis, vel consecrationis
exit ab Ecclesia ad procurandum aliquid neces-
sarium satisfaciat præcepto, q. 1275.
An qui non interfuit oblationi verbalis Sacerdotis
satisfaciat præcepto, q. 1276.
An tertia pars Missa omitti possit abque peccato
mortali, q. 1277.
An satisfaciat præcepto, qui incipit audire Mis-
sam ab Epistola, q. 1278.
An satisfaciat præcepto, qui incipit audire Missam
ab Evangelio, q. 1279.
An satisfaciat præcepto, qui incipit audire Missam
ab offertorio omisso Evangelio, q. 1280.
An satisfaciat præcepto, qui incipit audire Missam
post Evangelium, & audit Evangelium vltimum
Joann. q. 1281.
An qui incipit audire Missam ab offertorio, & omittit
audire statim à comunione satisfaciat
præcepto, q. 1282.
An satisfaciat præcepto, qui incipit audire ab
Evangelio, & omittit statim peracta comunio-
ne, q. 1283.
An qui incipit audire ab Epistola, & omittit statim
à comunione satisfaciat præcepto, q. 1284.
An qui peracta consecratione discederet, & re-
tineretur, quando incipit Pater oster satisfac-
ceret præcepto, q. 1285.
An satisfaciat præcepto, qui discedit recitato Pa-
ter noster, q. 1286.
An qui plures minimas partes Missæ omitteret au-
dire satisfaciat præcepto, q. 1287.
An ministri diuerſes sæpe ab assistentia satisfac-
iant præcepto, q. 1288.
An satisfaciat præcepto audiendi Missam, qui
postea legit aut audit priuatum lecta, quæ omittit
audire, q. 1289.
An satisfaciat præcepto, qui simul audit plures
partes Missæ à pluribus Sacerdotibus, quæ
1290.
An satisfaciat præcepto, qui audit successue vnam
partem Missæ ab vno, & aliam ab alio, quæ
1291.
An possit quis simul plures Missas audire, & satisfac-
tere pluribus obligationibus, q. 1292.
An qui non potest integram Missam audire teneat-
ur audire partem quam potest, q. 1293.
An qui non audit integram Missam teneatur sup-
plere quod omittit, q. 1294.
An simul cum hoc extinguatur obligatio audiendi
Missam, q. 1295.
An violans præceptum audiendi Missam commit-
tat duplex peccatum, q. 1296.
An discedens à loco, ubi teneatur audire Missam
perueniens ad locum, ubi non tenebitur, te-
neatur audire ante discessum, q. 1297.
An liceat discedere à loco, ubi seruatur festum in
eum finem, ut non ad illam obligatio seruandi,
q. 1298.
An aduenæ teneantur audire Missam si reperiantur
ubi speciale præceptum obliget, q. 1299.
An Episcopus teneatur audire Missam festiuis die-
bus à se statuta, q. 1300.

De assistentia, intentione, & attentione necessaria pro implendo Præcepto audiendi Missam.

Qualis assistentia sit necessaria pro audien-
di Missam, q. 1301.
An audiens Missam debeat esse iotta Ecclesiam, ut
satisfaciat præcepto, q. 1302.

An qui

Index Quæstionum.

- An qui assistit foris Missæ celebratæ in alia tutri, satisfaciatur præcepto, q. 1303.
- An è fenestra domus auditæ possit Missa satisfaciendo præcepto, q. 1304.
- An præceptum obligat ad audiendum, & videndum celebrantem, q. 1305.
- An pro implendo præcepto requiratur voluntas audiendi Missam, q. 1306.
- An qui tapetur in exasum dum audit Missam, satisfaciatur præcepto, q. 1307.
- An satisfaciatur præcepto, qui metu assistit Missæ, q. 1308.
- An pro implendo præcepto de audienda Missa requiratur intentio implendi præceptum, q. 1309.
- An qui audit Missam animo expulso non satisfaciendi satisfaciatur, q. 1310.
- An audiens Missam animo non implendi præceptum, & etiam animo non audiendi aliam satisfaciatur, q. 1311.
- An si quis audit Missam animo non implendi votum ad hæc vere adimpleat, q. 1312.
- An quando quis tenetur ex diverso titulo audire, plures Missas, cuius obligationi satisfaciatur, q. 1313.
- An qui ex primo fine audit Missam satisfaciatur præcepto, q. 1314.
- An, & qualem actum internum præcipiat Ecclesia præcipiendo auditionem Missæ, q. 1315.
- An pro implendo præcepto auditionis Missæ requiratur iocundus attentio, q. 1316.
- An satisfaciatur præcepto, qui dum Missam audit pingit, scribit, aut quid simile facit, q. 1317.
- An qui se vestit, dum audit Missam, satisfaciatur præcepto, q. 1318.
- An satisfaciatur præcepto, qui audiens Missam simul evolvitur peccata, q. 1319.
- An examen conscientie, dum Missa auditur, impediat adimpletionem præscripti, q. 1320.
- An satisfaciatur præcepto audiendi Missam qui simul recitat horas Canonicas, q. 1321.
- An audiens Missam satisfaciatur præcepto si voluntarie distrahat in varias cogitationes, q. 1322.
- An hoc illuc circumspiciens dum audit Missam satisfaciatur præcepto, q. 1323.
- An confabulatio impediat ne audiens Missam satisfaciatur præcepto, q. 1324.
- De causis excusantibus ab audienda Missa.*
- In dispensatio excuset ob audienda Missa, & quis dispensare possit, q. 1325.
- An ignorantia, obliuio, inadvertentia excuset ab audienda Missa, q. 1326.
- An bona fides excuset non audientes Missam, q. 1327.
- An infirmi excusentur ab audienda Missa, q. 1328.
- An custodes infirmorum excusentur ab audienda Missa, q. 1329.
- An prægnantes, & lactentes excusentur ab audienda Missa, q. 1330.
- An mulieres per aliquot dies à partu, etiam si convaluerint excusentur ab audienda Missa, quæstione 1331.
- An carcerati, & cæteri, qui domi detinentur excusentur ab audienda Missa, q. 1332.
- An, & quanta distantia, excuset ab audienda Missa, q. 1333.
- An pro excusatione sufficit, quod non celebratur Missa in loco, ubi quis degit, q. 1334.
- An timor probabilis damni corporalis excuset ab audienda Missa, q. 1335.
- An lætitia honoris excuset ab audienda Missa, quæstione 1336.
- An ratione officij adsit causa sufficiens excusans ab auditione Missæ, q. 1337.
- An subiectio, & obedientia excuset ab audienda Missa, q. 1338.
- An mater excusetur ab audienda Missa ob custodiam filiorum, q. 1339.
- An amissio sociorum in itinere sit causa excusans ab audienda Missa, q. 1340.
- An sufficiat consuetudo non audiendi Missam ad excusandum à peccato, q. 1341.
- An valeat consuetudo, quod puellæ nobiles, cum nobiles sunt, non accedant ad audiendam Missam, q. 1342.
- An maior utilitas spiritualis excuset ab audienda Missa, q. 1343.
- An excommunicatus, aut personaliter interdictus excusetur ab audienda Missa, q. 1344.
- An excusetur ab audienda Missa, qui potest obtinere absolutionem à censura, & non procurat obtinere, q. 1345.
- An degens in loco interdicto teneatur audire Missam in loco non interdicto si commodè possit, q. 1346.
- An qui habet privilegium audiendi Missam tempore interdicti teneatur audire, q. 1347.
- An ratione scandalis omitti possit auditio Missæ, q. 1348.

Q V Æ S T I O N E S THEOLOGICÆ MORALES, I V R I D I C Æ.

D E

APPARATV PRO SACRIFICIO

Obligatione offerendi & assistendi.

De Vasis necessariis pro oblatione Sacrificij, & eorundem annexis.

BLATIO Sacrificij tamque omnium mysteriorum ex relictis nobis à Christo summum, requirit specialem reverentiam etiam in vasis destinatis pro ipsius ministerio; & ideo sunt locum specialem requirit, in quo offeratur, ita etiam requirit specialem vasa à hunc effectum, destinata sunt autem Calix & Patena, &c. Et de his modis agendum est, & evincenda difficultates qua occurrunt.

Q V Æ S T I O 764

Ex quam materia constare debeant Calix
& Patena.

S V M M A.

1. Vasis Calicis ex Christi institutione ortum habuit.
2. Materia Calicis & Patena in primitiva Ecclesia non sua determinata.
3. Calices ex materia lignea aut vitrea prohibentur.
4. Calice & Patena eadem ratio quoad materiam.
5. Offertus Sacrificium in vasis ex materia prohibita precat mortaliter.
6. Ex qua materia constare debeant Calix & Patena.
7. Vasa sacrificij correspondere debent reverentia ipsi debita.
8. Patena cur debeat esse ex eadem materia, ex qua Calix.

V S V S Calicis in Consecratione vini ortum habuisse ex factis Christi, constat ex Evangelio, ex quo habetur, quod Christus consecravit in Calice. Matth. 26. Et accipient Calicem gratias egit, &c. & Lucæ 22. Similiter & Calicem postquam comisit, dicens. Hic est Calix novum Testamentum in sanguine meo, &c. & ita etiam notatur Paschas Rathbertus. de Corp. & sanguine Christi. c. 21. Vnde den. tom. 3. de sac. rit. 4. de inst. miss. cap. 30. n. 3. Hoc tamen factum Christi ita accipiendum est ut non importet aliquid necessarium pro substantia sacrificij, sed solum quod prebuerit materiam inimitabilem, fundatam etiam in congruentia myste-

Tom. II.

rij, quia cum infunderet sanguinem suum per modum Potus sub specie vini, seu potus visualis, convenienter etiam adhibetur Calix; in quo potus solet ministrari; & ideo appellatione Calicis venit vas aptum ad ministrandum potum. Difficultas autem est, ex quam materia constare debeat.

Supponendum autem est. In primitiva Ecclesia non fuisse determinatam aliquam materiam, ex qua deberet Calix & Patena constare, unde adhibebantur etiam Calices lignei, ut constat ex text. infra citand. fuerunt etiam in vso vitrei Calices; verum postea ex memori materia confici ceperant, prout succreuit Ecclesiarum decus, & splendor cultus divini. Vnde Bonifacius Papa apud Conc. Triburiens. relatum in cap. Vasa de consecr. dist. 1. dixit. Quondam Sacerdotes aurei ligneis calicibus utebantur, nam est contrarium, lignei Sacerdotes aureis utantur Calicibus.

Supponendum 2. Calices ex materia lignea, aut vitrea esse absolute prohibitos. Item ex ære, aut auriscalco, ex ea causa, qua eruginem pariunt; quæ vomitum provocat, ita tractatur in cap. Vasa de consecr. dist. 1. ibi statim: ut deus epi nullus Sacerdos sacrum mysterium Corporis & Sanguinis Domini nostri Iesu Christi in ligneis vasis, vlla modo consecrare presumat, ne unde plebs erasit, inde irascatur Deus; quæ ratio indicat, antea fuisse prohibitos ligneos Calices, alioquin cum in primitiva Ecclesia licite adhiberentur, non fuisset exhibitæ Deo occasio iræ per ipsorum vsum, nisi præcessisset prohibitio, & cap. Vt Calix eadem dist. ibi. De ære, aut auriscalco non fuit Calix, quia ab vini virtute eruginem parit: quæ vomitum provocat. Nullus autem in ligneis, aut vitreis Calice presumat missam canere. Vbi notandus est diversus modus prohibendi. Nam ubi agitur de Calice ligneo, aut vitreo, exprimitur gravis

A

pro

prohibitio, vt satis declarant illa verba. *Nullum præsumitur*, quando verò de Calice ex ære, aut auriscalco, dicitur, non fiat, & redditur ratio, cur non debent fieri per quem loquendi modum potius declaratur quædam inuolabilis mater; quàm prohibeatur, ita vt inuolabilis mater sit illa, quæ debet impedire.

4. Supponendum 3. Calicem, & Patenam pati passu procedere in ordine ad materiam ex qua consistere debent; vt desumitur ex d. cap. *vt Calix, de consecrat. dist. 1.* nam ibi coniungitur de vitroque decernitur, ex quam materiam consistere debeant ibi. *Pt calix Domini cum Patena; si non ex auro.* Dicitur enim. Cum, coniungitur patenam cum calice vt quid accessorium ad ipsum. *Et si quis auerit, ff. de legat. 1. & l. 1. & 3. ff. de pecul. legat. & notatur Alex. conf. 193. n. 5. lib. 2. Caltent. conf. 377. n. 2. p. 1. Dec. in Antiquum in gressu. n. 23. C. de Supra sancti. Eccles. Berraz. C. de clauis in infirmum. Clauis. x. gl. 4. n. 1. & idem quoad materiam debet sequi conditionem Calicis.*

5. Supponendum 4. Offerentia sacrificium in vasis ex materia prohibita, peccat mortaliter, & grauius, quod satis ex eo constat, quod vt habetur ex cap. *fin. de celebr. miss.* Sacerdos, qui in scypho ligneo consecrauerat, priuatur in perpetuum officio, & beneficium, hæc enim grauitas poenæ satis indicat, delictum esse graue. Fateor tamen, Delictum magis, aut minus graue esse, prout materia prohibita est magis, vel minus inuolabilis pro tali functione; & poinde est præ omnibus magis inuolabilis materia lignea, quia in ipsa vrpote porosa, imbibuntur liquores, & ideo grauius delictum est in ipsa consecrare quàm in cæteris.

6. Dicendum est. Calicem, & Patenam consistere debere ex auro, aut argento, aut silem ex stamno; ita statuitur in cap. *Pt Calix, de consecrat. dist. 1.* ibi. *Pt Calix Domini cum patena, si non ex auro; omnia ex argento fiat. Si quis autem pauper est, silem vel stamnum Calicem habens, & ita docent communiter D. Thom. 3. p. q. 83. ar. 3. ad 6. & in 4. dist. 13. q. 1. ar. 2. q. 6 ad 4. Scot. q. 2. ar. 2. §. de loco. Datan. q. 2. n. 8. Scot. q. 2. ar. 2. ad 6. Palud. q. 2. ar. 3. conclus. 1. Tabiena verba. Calix n. 1. Angel. Syluest. Armill. ibidem Henriquez lib. 9. summ. cap. 28. n. 1. Azor. p. 1. lib. 10. cap. 20. quæst. 3. Valquez 3. p. dist. 133. cap. 4. n. 29. Suarez dist. 81. de Euchar. sect. 2. disto 2. Facundus præcept. 1. eccles. lib. 3. cap. 21. n. 2. Reginald. lib. 29. Prax. fori Panis. cap. 5. sect. 7. n. 198. Dicastill. de Sacram. trall. 5. dist. 4. dub. 9. n. 170. Marchin. de sacram. ordin. trall. 3. p. 3. cap. 13. n. 1. Palauz. p. 4. opus. moral. trall. 22. dist. vnic. panis 10. n. 6. Layman. lib. 5. theol. moral. trall. 5. cap. 5. n. 13. Paulus de Eucharist. lib. 2. de sacrific. miss. q. 239. Garcia in summ. trall. 3. dist. 8. dub. 3. panis 2. n. 22. Pax Jordan. rem. 7. lucubr. lib. 4. mon. 214. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. q. 1. n. 1. & communiter præsertim infra citandum.*

7. Ratio est. Quia ex natura sacrificij, quod exigit etiam cum magna reuerentia, requiruntur vasa ex materia proportionata, hoc est habilia ad seruandum huiusmodi reuerentia. Ergo, quando aut ratio naturalis, aut experientia ostendit aliquod inconueniens, quod sequatur ex vasis constantibus tali, vel tali materia, locum habere poterit prohibitio tamquàm de eo, quod non concernit reuerentiam sacrificij Rursus aurum argentum, aut etiam stamnum sunt materiez, quæ excludunt illa inconuenientia, quæ proueniunt ex alijs, & sunt facili obuiæ, præsertim dum postiores, & ideo tanquam valde aptæ determinatæ sunt pro conficiendo Calice, & Patena.

8. Ex dictis colligitur, Quod quauis, si Patena consistat ex illa materia, ex qua prohibentur confici Calices, non sequantur illa inconuenientia, quæ sequuntur ex Calice, & poinde non videatur quoad ipsum locum habere prohibitio, quia non habet locum ratio

prohibitionis; siquidem, si lignea non habeat, quod imbibat, si ærea non habet virtute hostiz, contrahere tubiginem, si vitrea, & frangatur, non est, quod effundatur; attamen quia est quod accessorium Calici, sequitur quoad materiam conditionem ipsius, iuxta eamque tradunt. Durand. in 4. dist. 13. q. 2. n. 8. Palud. q. 2. ar. 3. conclus. 1. Dicus Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 6. §. 5. ar. 3. Tabiena verba. Calix. n. 1. Syluest. ibid. Valquez 3. p. dist. 133. cap. 4. n. 29. Suarez dist. 81. de Euchar. sect. 7. dist. 1. & alij cit. n. 6. Coniungitur enim procedunt quoad materiam, vt dictum n. 4. & ideo, licet inconuenientia non habeant locum eodem modo quoad Patenam, sicut habent quoad Calicem, quando consistat ex materia prohibita, prohibitio tamen se extendit etiam ad ipsum, vt ad accessorium Calicis, & vt quid eadem functioni inferuient.

Q U Æ S T I O 765.

An Sacra paupertate, confici possit Calix, & Patena ex stamno.

S V M M A.

1. Calix iuxta Rubricas, debet esse aureus, aut argenteus.
2. Sacra paupertate Calix potest esse stamneus.
3. Scilicet vbi materia habilis pro Calice.
4. Calix stamneus iam fabricatus potest ab omni quocumque adhiberi.

Prima Sententia asserit, quod si loquamur secundum Rubricas, debet Calix & Patena consistere ex auro, aut argento tantum, & non ex stamno, ita Gaspar Hurtad. de Sacram. dist. 4. de sacrific. miss. difficult. 30. ver. *Materia autem*, in fine, Lugo Card. dist. 50. de Eucharist. sect. 3. n. 90. Quart in Rubr. miss. p. 2. tit. 1. sect. 2. dub. 1. vers. *Colligitur primo*. Tambur. opus. de sacrific. Miss. lib. 1. cap. 3. §. 1. n. 2. aliter Rubricant reuocasse constitutionem Canonis, concedentem ob paupertatem Calicem ex stamno, in quo tamen fallitur, vt constat ex dicendis, & hoc videtur defumi ex ipsa Rubrica p. 2. de consecrat. Sacra dist. 81. n. 1. vbi de Calice, qui debet esse aureus, vel argenteus, aut saltem habere cuppam argenteam intus inauratam, quod autem stamneus concedatur solum ratione paupertatis habetur ex cap. *Pt Calix, de consecrat. dist. 1.*

Secunda Sententia absolute docet, posse consistere ex stamno, ita D. Thom. 3. p. q. 81. ar. 3. ad 6. & in 4. dist. 13. q. 1. ar. 2. q. 5. ad 4. Durand. q. 2. n. 8. Scotus quæst. 2. ar. 2. Sotas q. 2. ar. 3. ad 6. Palud. q. 2. ar. 3. conclus. 1. Dicus Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 6. §. 5. ar. 3. Tabiena verba. Calix n. 1. Angel. Syluester, Armilla, ibid. S3 verba, Missa n. 8. Henriquez lib. 9. summ. cap. 28. n. 2. Littera C. Azor. p. 1. lib. 10. cap. 28. q. 3. Valquez 3. p. dist. 133. cap. 4. n. 30. Suarez dist. 81. de Euchar. sect. 7. disto 2. Facundus præcept. 1. eccles. cap. 21. n. 10. Reginald. lib. 29. Prax. fori Panis. cap. 9. sect. 7. n. 198. Layman. lib. 5. theol. moral. trall. 5. cap. 6. num. 8. Fernand. part. 3. theol. moral. cap. 5. §. 11. n. 1. Gausant in Rubr. missal. part. 2. tit. 2. Littera F. Ledesma part. 1. summ. cap. 21. de Euchar. censur. 2. Dicastill. de Sacram. trall. 5. dist. 4. dub. 9. n. 170. Ioann. à Cruce in direct. Confic. q. 3. de sacrific. miss. dub. 3. conclus. 2. Leand. trall. 5. de Sacram. dist. 7. q. 14.

Dicendum est, Calicem independenter à paupertate consistere potest ex stamno. Et id secundum Rubricas locum habet, ita habent Rubricæ missal. tit. 10. n. 1. de desol. occur. in missal. vbi inter alios defectus ponitur, si non adit Calix cum patena conueniens, cuius cuppa debet esse aurea, vel argentea, vel stamnea, non ærea, vel vitrea, vnde constat, secundum Rubricas.

Calicem stanneum admitti tanquam convenientem; nec, cap. *vi* Calicis, de consensu, diff. 1. obstat; quia etiam ibi admittitur Calicis stanneus ratione paupertatis, unde absolute est ex materia habili, quod si solum conceditur sicut paupertate, id fit, quia requiritur materia pretiosior in honorem sacrificii, atque adeo ille text. quatenus requirit calicem consue- ex auro, aut argento, habet solam vim directivam, quia iam admittit Calicem stanneum habilem, ex quibus soluta manent quæ pro opposita sententia al- laque sunt.

4 Ex his sequitur, quod etiam si Calix stanneus esset concessus ratione ratione pauperum, potest tamen adhiberi in oblatione sacrificij ab vnoquoque; Quia ille Canon. *Si Calix de censuris, dist. 1.* non disponit de vfu Calicis de fabricacione, & ideo solum afficeret Ecclesias diuites, aut alios qui fabricarent Calices, & possent commode argenteos facere. At fabricatio Calicis stannei ab eo, qui non potest commode ex argento tanquam constans ex materia habilis, posset ab vnoquoque adhiberi.

Q V A E S T I O 766.

An Calix constare possit ex plumbo.

S V M M A.

1. *Calix an possit constare ex plumbo.*
2. *Communis Sententia negat.*
3. *Plumbum est materia inhabilis pro Calice.*
4. *Plumbum deauratum est materia habilis pro Calice.*

Hæc materia neque est ex prohibitis, neque ex
permissis, quia Caneones de illa non faciunt
mentionem, solum videntur illam excludere, quatenus
non est ex assignatis. Quod autem constare possit
ex plumbis, tenent Aften. apud Sylvestr. n. *figura*. citand.
lib. v. *de* Misa n. 8. Fundamentum huius sententie
esse potest, quia plumbum non differt specie à stam-
no, quod tamen est falsum, vt experientia constat.

8. Dicendum est. *Calicem non pro calice et ex plumbis*,
ita communiter Durand. in 4. diff. 13. q. 2. n. 8. Palud.
2. art. 5. *concl. 1.* D. Antonin. 3. p. 13. cap. 6. §. 5.
ver. 3. Tabiena verbo *Calix* n. 1. Sylvest. ibid. Armil.
ibid. Henslik. §. *summ.* cap. 2. n. 5. Vasquez 3. p. diff.
233. cap. 1. n. 30. Suarez diff. 81. de *Encharist. scil. 7. dilect.*
2. Faciend. *precept. 1.* Enckel. lib. 1. cap. 21. n. 10. Reginald.
lib. 29. *Præst. fruct. Penit. cap. 5. scil. 7. n. 198.* Laiman.
lib. 5. *Theol. moral. trall. 5. cap. 6. n. 14.* Ledesma p. 1.
summ. cap. 11. de *Enchar. concl. 1.* Lodoz. 2. S. Ioanne
in *summ. q. 11. de Enchar. art. 15. dub. 2. diff. 3.* Ioannes
de Cruce in *director. conf. q. 3. de sacrif. miss. dub. 5. concl. 1.*
2. Lublin. in *summ. verbo Calix* num. 1. Discitell. de *sa-*
cram. trall. 5. diff. 4. dub. 3. n. 175. Leonard. de *sacram. trall. 8.*
diff. 7. p. 5. Palud. p. 4. *oper. mor. trall. 2. diff. 1.*
unic. p. 10. n. 6. Garzias in *summ. trall. 3. difficile 8.*
dub. 1. p. 10. n. 23. Scottia lib. 2. de *sacrif. miss. cap. 14.*
Tanor. rom. 4. diff. 5. p. 10. dub. 3. n. 5. Calpeni p. 2.
Conf. Theol. trall. 3. diff. 4. scil. 5. n. 82. Trolchen.
lib. 3. de *sacram. cap. 2. dub. 17. n. 2.* Franc. Lugo lib. 5. de
sacram. cap. 8. o. 1. n. 4.

Ratio autem desumitur ex inhabilitate materie, non quia porosa sit, quia non videtur magis porosa quam flammam, sed quia facillime fordes contrahit, quæ non facile absterguuntur, & quia, ut experientia patet per contactum diffundit plumbam quamdam substantiam, quæ proinde se communicat vino, & quodammodo ipsum inficit cum periculo vomitus, quando fuerintur species consecrate.

4. Difficultas tamen remanet. An possit constare ex
Tom. II.

plumbo, sed inaurato. Et quidem si probè deauraretur, videtur corrigi vitium, ratione cuius est materia inhabilis, & superficies illa aurea in functione sacra continentur vini consecrandi, aut consecrati æquipollens materiam auream, itæ ut eodem modo cuppa inferatur, ac si esset aurea; vnde cum materia Calicis confideretur in ordine ad functionem, pro qua debet inferi, ut pro illa habilis sit, ideo videtur, quod plumbum deauratum esset materia habilis, quia eodem modo inferretur.

Q V E S T I O 767.

*An Calix constare possit ex Aurichalco, aere, seu
candro deaurato.*

SV MMA.

- 1 Calix an possit constare ex auriculis, are, & aucupio deauratis, & num fig.
- 2 Ex certa causa prohibetur, illa cessante non est prohibendum. Lex restringitur ad terminos rationis.
- 3 Ad altarium inauratum non conuincit immediatè, sed superficie aur.
- 4 Consecratio non excludit Calices areis inauratos.

QUAMVIS et cap. *Fr. Calix de consecrat. dist. 1. non* possit Calix constare ex æte, aut aurtichalco, ex hoc tamen non statim sequitur, quod sit etiam determinatum, quod noo possit constare ex eadem materia, quando est inaurata; quia valde mutatur, vt constabit ex dicendis. Quod autem non possit constare ex aurichalco; æte, fup. euiplicet inaurato, docent Siluest. *verba Calix n. 1. Suarez dist. 81. de Euchar. f. 7. dista* a. Laiman. *lib. 5. Theol. moral. tract. 3. cap. 6. num. 13.* Hurtad. de Sacram. dist. 4. de sacris. *miss. dispensat. to.* *vet. Materia autem.* Ferosand. *p. 3. exam. Theol. moral. cap. 5. s. 1. w. 1. Tamb. apsect. de sacris. 1. lib. 1. cap. 7. §. 1. n. 1.* Nullum idem fundamentum habet hæc sententia, nisi consuetudinem, & quia hæc noo est materia expressa in Rubricis.

Secunda Sententia affecti, posse conflare ex dicta² maretia; sed inaurat; ita Fundas praepre. i. *Ecclis.* lib. 3. cap. 21. n. 10. qui testatur de paxi. Logo Card. diff. 20. de *Euch.* feli. 4. n. 90. qui testatur de paxi & frequenter etiam Romae: quam & ego obliuiscit Lennard de sacram. tract. 8. diff. 7. g. 26. Franc. Logo lib. 5. de sacram. cap. 8. g. 1. n. 4. Auerla g. 21. de *Euch.* feli. feli. 13. ver. secundo praepre. Quart. in Rub. missal. p. 2. rit. 1. feli. 3. dub. 1. ver. *Collucet quare.*

Dictandum est, *Calicem confusis posse ex aurichalco, ere-*
capris, & quous metallo inaurari. Probatur in cap. *Pr*
capit. de confus. dist. 1. non prohibetur fieri absolute
 Calices ex ere, & aurichalco, sicut prohibentur fieri
 ex ligno, avortivo; sed ex certa causa, quia scilicet
 contrahunt rubiginis, & prouocant vomitum, & pro-
 inde materia ista est prohibita, vt stat huc hac ratione
 finali expressa in lege, ergo si ita qualiscunque, & alie-
 rentur, vt non fiet amplius huc tali causa finali, neque
 amplius erit prohibita. Tum quia quando affirmatiue
 est causa affirmatiua; etiam negatio est causa negati-
 uis. Tum quia lex non excedit terminos iuris ratio-
 nis, & ideo restringitur, vt solum locum habeat quan-
 do locum habet ipse ratio. *1. cum patet §. dictionis ff.*
de legat. 2. vbi Bart. Imol. & ceteri. DD. & l. Ad idem §.
Quomodo ff. de iure pign. 1. Ad idem agrum ff. de re mil.
& tradit communiter DD. Abb. in cap. Quia in Infinitis.
dist. 1. de appell. Boet. in cap. Post translationem n. 124.
de reg. iud. Dec. in cap. suggestio de reme. Saut. lib. 6. de legib.
de vul. §. Tiraque. alius ar. sicut causa ff. p. n. 144. Quia
quando autem metalli est inauratum cessat causa finalis; quin-

4 De Apparatu pro Sacrific Quæst. 768. 769.

nec rubigo locum habet, nec prouocare potest ad vomitum

- 4 Confirmatur. Quando metallum est inauratum, gerit vices subſtituci ſpectu ſuperficiæ aureæ, nec eſt materia proxime continens vinum conſecrandū, aut conſecratum; ſed quod proximè continet eſt ipſa aurea ſuperficiæ; ſicut enim in loco, quod proximè continet, eſt ſuperficiæ, ita etiam in vaſe. Ergo ſiue cuppa ſit aurea, ſiue inaurata, ſemper quod immediatè continet, erit aureum. Ergo cum calix debeat conſecrare ex materia habili in ordine ad continendum tam erit habilis (alix inauratus, quam aureus, quia ſemper ad proximè, & immediatè conſecrandum applicabitur aurum & obtrinebitur idem finis munditiæ & decoriæ.

- 5 Nec obſtat fundamentum oppoſitæ ſententiæ; quia Conſuetudo non eſt in contrarium, imo tot actus ſunt conſuetudinis quoad uſum Calicis ætè inaurati, vt ſufficiant ad alterandam conſuetudinem conſcienſi etiam ex hac materia. Quod autem Rubrica præſcribit argentum & aurum, præſcribit ad maiorem decoriæ, ita tamen, vt non excludat aliud metallum inauratum, imo cum admitat ſtannum, vt dictum eſt in ſuperioribus, debet etiam admittere aliud metallum inauratum tamque nobilius, & magis conferens munditiæ, & decori ſacrificij.

QVÆSTIO 768.

An Calix conſtare poſſit ex Lapide.

SVMMA.

- 1 Lapis non eſt materia neque prohibita, neque conceſſa pro Calice.
- 2 Calix ex conſtare poſſit ex Lapide.
- 3 Ex quacumq; materia lapidea conſtare poſſit.
- 4 Materia auri & argenti non ita taxatur pro Calice.
- 5 Calix conſci poſſet ex cryſtallo, vulgo de Rocca.
- 6 An conſci poſſet ex Ebore.

An ex cornu Vincenſis.

- 1 C Itæ materiam Lapidis. An ex ipſa conſtare poſſit Calix, neque reperitur prohibitum, neque conſuſum in Cap. 1. ſ. 1. & in Cap. 1. ſ. 2. Colla de conſecr. d. 1. neque etiam in Rubricis. 1 omnimittit tamen DD ponant lapides inter materias, ex quibus non poſſit conſci ita Laiman. lib. 5. theol. mor. trall. 5. cap. 6. n. 12. Tanner. ſum. 4. diſp. 3. q. 10. dub. 2. n. c. 2. Valſquez 3. part. diſput. 23. 1. cap. 4. num. 30. qui excludit etiam lapidè pretioſum, Palauſ. ſum. 4. diſp. 3. q. 10. dub. 9. n. 174. Quæſt. in Rub. miſſ. 3. 1. 1. ſ. 1. 2. dub. 1. inu. & alij. Fundamentum eſt, quia lapis eſt poſoſus, & imbibet ſanguinem Chriſti.

- 2 At Tambur. ſum. 4. diſp. miſſ. lib. 1. cap. 1. 1. n. 1. admittit, poſſe conſci ex lapide æquè precioſo, ac eſt aurum, & argentum & in hanc partem inclinat Henric. lib. 9. cap. 18. n. 2. littera M Facund. præp. 1. Ecceſ. lib. 5. cap. 21. num. 13. & referunt Valentiæ in Aragonia conſecrari Calicem ex Lapide Agatha; in quo dicitur Chriſtus conſecraſſe.

- 3 Dicendum eſt. Calicem conſtare poſſe ex Lapide non vulgari ſed duro, & qui optimè poliri poſſit. Ratio eſt; quia ſi tantum non poſſet conſtare, in quantum eſſet poſoſus, & poſſet imbibere ſpecies conſecratæ, & hæc eſt tota ratio, ob quam lapis cenſetur materia inhabilis. Ceſſat autem hæc ratio, ſi lapis ſit ex illo genere, quod nequaquam eſt poſoſus, & poliri, & leuigari ita poſſet, vt omnino ceſſet periculum, quod imbibat ſpecies conſecratæ, & quod non

contrahat maculas. Tunc enim iſta materia non eſt minus apta, quam ſit argentea aut ærea. Hoc autem habet locum ſuppoſito, quod poſſit ex lapide formari Calix aptus, etiam quoad formam artificialem pro vſu ſacrificij.

Neque obſtat, quod Canones concedant, & expri-
mant tantum quod ſit ex auro, aut argenteo, aut ad ſumum ex ſtanno, ſicut etiam Rubrica; quia huiusmodi expreſſio non ſtat taxatiue; ſed demonſtratiue ad offendendam materiam habilem; nam cum ratio, ob quam concedunt hæc materias, ſit aptitudo ad miniſterium, & cut excludant alias ſit ineptitudo, eo ipſo quod aptitudo reperitur in alia materia, cenſetur conceſſa ſicut cenſetur prohibita, in qua reperitur ineptitudo, & proinde expreſſio illarum materiarum non ſtat reſtrictiue, ſed exemplificatiue, vt obſeruat Bald. in l. de quiſus ver. Item nota quod non decidit. ff. de legib. l. 1. m. l. 1. A Ticio circa finem ff. de verb. oblig. Alex. cap. 75 lib. 5. Colla in memorabil. ver. Rationis identitas Titaquel. trall. eſſente cauſa p. 1. n. 152.

Ex his colligitur. Calicem conſci poſſe ex Chriſtallo, vulgo de Rocca, eſt enim materia valde apta, & pro oratione ratione puritatis pro tanto myſterio, cum nullas ſordes contrahat, & ſit precioſior argenti, & ſit tantæ duritiæ, & ſoliditatis, vt nullum adſit periculum, quod frangatur. Quin inter precioſas Gaxas Ducis Mantuani, antequam diriperentur, vidi apparatus Altaris pro celebratione miſſæ ex huiusmodi Chriſtallo; nempe Candelabra, Crucem Ampullas, ac etiam Calicem, aliaque vaſa.

Secundo colligitur. Quod quauis ebur eſſet aliâ materia habilis, vt ex ipſo conſecraretur Calix, artamen quia recipiendo vinum maculas contraheret, quæ non poſſent abſtergi, ideo et hoc Capite non eſt habenda pro materia apta. Oportet enim quod vaſa, huius ſacrificio deſtinata, muſda conſeruari poſſint. An autem conſtare poſſit ex cornu vnicornis pender ex eo; an contrahat hæc materia maculas, quæ non poſſint abſtergi, nam cum aliâ ipſo conſecratur pocula, quæ ſo multo pretio habeatur, niſi contra-
ctio acutulum obſet videtur aliâ materia habilis etiam pro alice, imo eſſet ſo maiori pretio, quam ſi conſecraretur ex auro.

QVÆSTIO 769.

An ſufficiat, ſi ſola Cuppa Calicis conſci ex materia debita.

SVMMA.

- 1 Sufficit, ſi ſola cuppa Calicis ſit ex materia debita.
- 2 Nec eſt neceſſariū, quod præ Calicis ſit ex eadem materia.
- 3 Rubrica requirit ſolem cuppæ Calicis ex materia habili.
- 4 Per Calicis conſci poſſet ex quacumq; materia habili pro pede.

D icendum eſt. Sufficere, ſi ſola cuppa Calicis ſit ex materia debita. Ita Valſquez 3. part. diſp. 153. cap. 4. n. 30. Suarez diſp. 81. de Euch. ſol. 7. ad 2. Facund. præcep. 1. Ecceſ. lib. 3. cap. 21. n. 10. in ſuo. Reginald. lib. 25. Praxis fori penit. cap. 9. ſell. 7. n. 158. Henric. lib. 9. ſum. cap. 18. n. 2. Laiman. lib. 3. theol. mor. trall. 5. cap. 6. n. 12. Coninch. de ſacram. 9. 83. n. 144. Palauſ. 4. oper. mor. trall. 22 diſp. un. penit. 1. q. n. 6. in ſuo Marchin. de ſacram. Ordin. trall. 3. p. 3. cap. 13. num. 1. Dicaſt. de ſacram. trall. 3. diſp. 4. dub. 9. num. 170. Granad. 3. p. controu. 6. trall. 14 diſp. 12. n. 3. Gaſpard. Hartad. de ſacram. diſp. 4. de ſacrific. miſſ. diſciple. 20. ver. Materia autem Leand. de ſacram. trall. 8. diſp. 7. q. 17. Tanner. ſum. 4. diſp. 3. q. 10. dub. 3. num. 31. Garzia in ſum.

in sumis vult. 3. *difficilis.* 8. *sub.* 3. *punct.* 1. *n.* 27. *FRANC.*
Lugu lib. 9. *de sacram.* cap. 8. q. 1. *n.* 2. *Auctu* q. 1. *de*
Euchar. scil. 11. *ver.* *secunde* *trivari.* *QUART.* *in Rubric.*
missal. p. 1. *rit.* 1. *scil.* 2. *sub.* 1. *ver.* *Colligunt* *quines.* *Tamb.*
opul. *de sacrific.* *missal.* 1. *cap.* 1. q. 1. *n.* 1.

¶ Et quamvis Ledefina p. s. Jacum 222. de Euchrist.
sep. at. com. p. s. Ludovic. p. s. Joann. in sum. q. 11. de
Euchrist. at. s. d. b. 1. diff. Faust. de Euchrist. lib. s. de
Euchrist. miss. 241. Putent, totū Calicem, esse quod pe-
dem consistit debere ex auro, aut argento, nullo tamen
firmo fundamento nituntur, quia licet ap.ellatione
Calicis veniat Calix integer, attamen ex eo quod iu-
sa dicant consistit debere ex auro, aut argento, non fir-
miter totus consistit debeat, quia limitatur quoad
Cupam, ex ratione, quam assignant, quia scilicet
contrahit rubiginem, & prouocat ad vomitum, quare
ratio locum habet solum quoad Cupam.

3 Quod autem fola Cuppa est necessitate debeat con-
fluit e materia habili, habentur ex Rubrica iiii. m. i.
de defet. in minif. occurrent. Ita enim habet. *f. non adie-*
dit Calix cum Patro concouit; cuius cuppa debet effe
aurea vel argentea, vel flamma, uel area, vel vitrea. Cum
ergo loquatur exprefte de fola cuppa Calicis, reman-
ent concretata materia habilis ad ipfam folam, & non
extenditur ad totum C alicem. Et ita etiam declarat
Praxis, cum feté vbique adhibeantur Calices cum
pede vt plurimum ex are; vnde, fi non adiet pra-
fata Rubrica, fuificeret Praxis ad inducendum fola.
Lide quibus ff. de leg. ff. l. Nudi pofit. Quod emmque
vniueter fecit. *In fpecie de offe. pignoral.*

4 I x quibus colligitur, quod, vt notant etiam Auctores, n. a. allari potest per Calicis consistere ex quacunque decemti materia, quia habilitas consideratur in materia solum in ordine ad cuppum respectu cuius militat rationes assignate in cap. *Vt Calix, de consecra. dist. 1.* Verum in materia pedis requiritur etiam habilitas, nempe quod sit apta vniui cap. x. & ipsam subleuetur Vnde per vitreus non esset habilis, tum ob suam fragilitatem, cum quia n. potest firmite vniui cuppo. An autem adhiberi possit & ex ligneis, non videtur negandi si ipsi firmiter adhaerere po. t. Cuppa, & sit aliquidis precii, itavt correspondeat dignitati mysterij, quia iam materia prohibita est coarctata ad Cuppum, & materia pedis sufficit, quod sit habilis pro munere pedis, & cessat ratio, quod sit potius, quia habet subleuetur tantum cuppum, cui munci non oblat potioris materie.

argentea, sentit cum aliis infra referendum.

Hoc mihi videtur certum, quod si Calix sit ex materia, quae alias non sit habilis, (vtproce aut archaelo), debere Cippam esse inauratam interius, siue etiam Patenam in parte super qua reponitur hostia. Quia tunc inauratio requiritur ad credendam materiam aptam, sine qua aptitudine, aut esse prohibita, aut esse natura sua inepta; vnde sicuti tememus sub graui obligatione occidere haec vasa ex materia habilis, ita etiā ex materia inaurata quod sine inauratione est inhabilis.

Quando autem materia est habilis, quale est arg-
 gentum. Dicendum est. *Non debet grauari obligati-
 onem deaurandi Calcis cippam ab intersini parte, neque
 patenam in capite, super qua reponitur hostia, ita Gra-
 nad. 3. p. c. 1. 6. v. 1. 4. diff. 1. 1. 2. 3. Lugó Card. diff.
 20. de Euchar. f. 1. 3. 2. Auerf. 1. 1. de euchar. f. 1. 3.
 ver. secundo precipit Franc. Lugó lib. 5. de sac. cap. 8. p. 1.
 n. 5. Dicatili de sacra. 1. 1. 5. diff. 4. de 3. n. 171. Quart
 in Rub. Miss. p. 1. 1. 1. f. 1. 1. ver. Colligat 1. Tambur.
 opus. de sacra. Miss. lib. 1. cap. 1. 5. n. 4. qui ait, neque
 esse peccatum veniale si argentum non sit inauratum*

Ratio est, quia cum argentum sit materia pretiosa, & valde habilis pro tali ministerio, inauratio non potest esse necessaria ad habilitandum materiam sicut est in ere, aut Aurichalco: sed solum ad ornandum; Et proinde non potest haberi inauratio pfectibilis à Rubrica tanquam necessaria, cum nulla sit necessitas in ordine ad finem; sed solum tanquam de decencia, & ad tractandum nobiliori modo sacrificium; & ideo est solum directiva in ordine ad decenciam, non autem obligativa, Rante praefectum sensu DD. non agnoscitur solum exequi obligationem.

Dices. Esse necessariam inauationem, vt discerni possint fragmenta. Contra, diuersitas coloris facit, ea discerni, quando scilicet Patena est coloris diuersi à fragmentis, sicut etiam interius cuppa Calicis; hæc autem diuersitas adhuc interuenit inter fragmenta & argentum, & ideo adhuc discerni poterunt.

Major difficultas est, si Cuppa fit flamma; an debeat esse inaurata sub graui obligatione; Et quoniam modo cuppa flammæ; saltem in his nostris Regionibus non sint in vsu cum tamen sint apte pro sacrificio iuxta *cap. ut calix Deserviat. diff.* nec per hunc tunc requirit inauratio, videtur concedi dum quod Rubrica eam requirit; solum ob decentiam requirit; non autem quia sit necessaria pro habitare valis; & proinde non fit necessaria sub graui obligatione; nam cum citatur text. distinguit inter habilem materiam, & non habilem; & concedat Calicem flammæ tuncque habilem venit in consequentiam, quod ea; & que superadduntur à Rubricis, sint solum in ordine ad ornamentum; & ad decentiam.

Q V A S T I O 770.

*An Patena & Calix debeat intra Cappam esse
inauguratus.*

SVMMA.

- 1 *Patena & Calix debet in parte interiori inaurari.*
- 2 *Si materia aliis non fit habilis, debet inaurari.*
- 3 *Si ex fit fit habilis non debet sub gravi obligatione inaurari.*
- 4 *Inauratio non est necessaria in materia aliis habilis.*
- 5 *Itaque etiam non discernenda fragmenta.*
- 6 *Si ergo Calix sit flumen, a. non necessari inaurando.*

IN Rubricis p. 3. tit. 1. *De preparat. Sacrad. n. 1.* ita prescribitur: *Drinde preparat. Calicem, qui debet esse aureus, vel argenteus, cui saltem habere Cuppam argenteam innotatam, etiam simul cum Patena inde innotata ab Episc. p. consecratur.* Difficultas autem est: An hec insinuatio sit necessaria sub gravi obligatione. Et quidem si Calix de Patena non sint ex argento esse necessarii insinuationem sub gravi obligatione tradit Leand. viii. 8. *de sacram. disp. 7. q. 12.* Si verò sit

Tom. II.

Q V A E S T I O. 771.

*Quam formam artificialem debeant habere Calix,
& Patena.*

SV MMA

1. *Duplex forma Calicis*
2. *Pro Calice ac patena sufficit quaecunque forma apta pro ministerio.*
3. *Forma Calicis habenda pro omnia cum non exprimitur confectus quoad formam Calicis non obligat granier.*
Albus in materia facultatis non inducunt e confectus nobilitatem.
4. *Ad materiam Calicis. Patena non est peccatum grave.*
5. *Pro Calice omni modo apta formam apta*

D Vplex forma confiderari poteft in Calice; Altera
Artificialis, & altera naturalis, ratione cuius inter

6 De Apparatu pro Sacrific. Quæst. 772. 773.

res sanctificatas reponitur; quæ acquiratur per consecrationem. Est autem certum quod cum sint instrumenta ad offerendum sacrificium, habere debent eam formam artificialem ratione cuius sint apta pro tali munere; ita vt ex forma nullum inconueniens sequatur. Quia tamen hoc saluari potest cum diuersa structura, & forma artificiali; ideo dubium remanet, an sit aliqua determinata forma necessaria; & cum ea, quæ modo est in usu, sit apta pro ministerio, an obliget ad eam retinendam sub graui obligatione.

1. Dicendum est. *Calicem, & Patenam non requirere aliquam certam formam artificialem, sed sufficere quamcumque aptam pro ministerio*; ita Suarez disp. 81, de Eucharist. sect. 2. dist. 2. ver. De forma autem. Marbin. de sacram. ordin. tract. 3. p. 3. cap. 15. n. 1. in fine; Ratio est, quia neque in iure, neque in Rubricis aliquid præfinitur, & proinde tanquam non expressa huiusmodi forma habenda est pro missa l. commodissime ff. de liber; & postremo, & l. quidquid adiungenda. 99. ff. de verb. oblig. & notant Bald. in l. Ad probat. c. de probat; Decian. resp. 52. n. 4. vol. 1. Menoch. conf. 14. n. 5. Roland. conf. 56. n. 7. vol. 3. Surt. dist. 502. n. 10. atque adeo relicta dispositioni Artificum.

2. Ex his sequitur, quod licet ad sit consuetudo contrahendi Calices cum certa forma; sicut etiam Patenas, non tamen ad sit obligatio saltem grauis seruandæ hanc consuetudinem. Ratio est quia huiusmodi consuetudo non est introducta propter aliquam exigentiam ministerij, quasi talis forma, & non alia sit proportionata ministerio; sed inerte voluntaria, & proinde tanquam in materia facultaria, in qua licitum erat vnicuique cum qualibet forma Calicem conficere, non obligat quia in materia facultaria per quolibet actus, etiam immemorabili tempore continuatos, non inducitur consuetudo, aut ius obligandi. l. 1. ini. ff. vt possidetis. Bar. dist. 5. huius autem interdicti. n. 3. Riminiald Senior. conf. 341. n. 6. lib. 2. Menoch. de reuocanda poss. remedi. 3. n. 19. Gazias de Rensu. p. 7. cap. 1. n. 88. Dec. conf. 175. n. 6. ver. Præterea. Roland. conf. 53. n. 38. lib. 2. Calderin. conf. 3. in fine. de consuetud. Surt. conf. 127. n. 81. Theaur. dec. 16. n. 3. in fine. Ludouic. dec. 162. n. 10. Corin. disp. 402. n. 10. Merlin. dist. 821. n. 14. Rota disp. 778. n. 5. p. 1. Diner. de dec. 536. n. 4. p. 1. Recens. de disp. 112. in fine. p. 4. de disp. 19. n. 6. p. 1. & in Brizien. Capellania. s. maris. 1598. cotam. littera.

3. Sequitur. 1. Non esse peccatum saltem graue, facere sibi confici Patenam, aut quadratam, aut triangularem, aut octangularem, dummodo ita construeretur vt esset apta mittere, quod deberet exhibere, quia figura ipsius est omnino accidentalis, & sufficit, quod sit apta vsui, quem exhibere debet in ministerio, quia aptitudine salua, est vnicuique liberum vt qui libuerit forma; Vnde miror quod aliqui recentiores agnouerint peccatum graue in fabricatione talis Patenæ, & non agnouerint in usu, cum potius vsus sit attendendus, quam constructio.

4. Sequitur. 3. Quod pes Calicis formari possit omnibus illis modis; qui apti sunt ad sustentandam cuppam, vt si pes ad modum columnæ, aut pyramidis formaretur, aut si loco pedis supponeretur Angelus sustentans cuppam, aut aliquo alio artificio formaretur; quia sufficit, quod sit aptus ad sustentandam cuppam absque periculo effusionis; similiter nec etiam necessarium est, quod Cuppa sit rotunda; sed potest esse ovalis; aut aliquo alio modo formata; dummodo tamen in sumendo sanguinem non afferret periculum effusionis; siquidem hoc solum est vitandum, & ideo quocumque figura Cuppe, quæ non habeat annexum huiusmodi periculum, erit habilis.

Q V Æ S T I O. 772.

An Calix constare possit cuppa separabili à pede.

S V M M A.

1. Cuppa Calicis an vniri possit pedi amouibilibiter.
2. Omnis forma Calicis adinuenienda, nouissima sit expressa.
3. Pes Calicis constare potest pluribus partibus amouibilibiter vnitis.

Potest confici Calix tali modo, vt Cuppa vniantur pedi amouibilibiter, absque eo quod aliquid frangatur; difficultas autem est, an hæc amouibilibitas obstat formæ Calicis. Dicendum est, Calicem posse habere Cuppam amouibilem à pede, aut ratione operis formalis, aut aliquo modo. Ita Azor. par. 1. lib. 10. cap. 58. q. 7. Henriquez lib. 9. sum. cap. 18. n. 5. Fillim. tract. 5. cap. 5. n. 35. Coninch q. 83. de sacram. q. 83. ar. 3. dub. 2. n. 146. Valquez 3. par. disp. 533. cap. 3. n. 35. Suarez disp. 81. de Euchar. sect. 7. ver. Rursus inquiri. Reginald lib. 29. Praxis sacri panis. cap. 9. sect. 7. n. 599. Bonac. disp. 4. de sacram. q. vlt. pan. 9. n. 20. Lugo Cardin. disp. 30. de Euchar. sect. 3. n. 93. Facundez præcept. 1. Eccl. lib. 3. cap. 21. n. 17. Lauman. lib. 5. theol. moral. tract. 5. cap. 6. n. 6. Fernandez par. 3. Exam. theol. moral. cap. 5. q. 15. n. 15. Aueria q. 11. de Euchar. sect. 53. ver. debet hæc Dilecti de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 9. n. 188. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. q. 2. n. 10. & alij, quatenus volunt, quod si cuppa separaretur à pede, quando vnitur amouibilibiter, non amittit consecrationem.

Ratio est. Quia cum nihil, nec in iure, nec à Rubricis definitum sit circa formam artificialem Calicis, admittat omnem illam, quæ compossibilis est cum eiusdem habitate in ordine ad ministerium pro quo inscribere debet. Coniunctio autem cuppæ cum pede amouibilis nihil præiudicat habitate ad insensendum pro destinato ministerio, quia adhuc cuppa manet firma, nec adeest vllum periculum effusionis sanguinis.

Ex dictis sequitur, quod pes quoque constare possit pluribus partibus inuicem vnitis amouibilibiter. Quia solum requiritur vnitas Calicis; hæc autem vnitas, quia est vnitas operis artificialis, ideo non potest esse, nisi artificialis, quæ quocumque modo se habeat, ex genere suo erit sufficiens ad constituendum vnum artificiale, & ideo Calix non magis requireret hunc, vel illum modum vnitratis, & consequenter non magis partes vnitas amouibilibiter, quam amouibilibiter; & propterea vterque modus sufficit pro forma artificiali Calicis.

Q V Æ S T I O. 773.

Ex quam materia, & forma constare debeat Pizis in qua consecratur Eucharistia.

S V M M A.

1. Materia pizidis non est determinata.
2. Quæ non est apta pro calice, potest esse apta pro Pizide.
3. Forma Pizidis non est determinata sed remouet libera.
4. Intra Pizidem an collocandam vasculum ex ligno.
5. Pizis in qua consecratur Eucharistia an repandenda super lapide consecrato.

Vsus obtinuit, quod sequatur conditionem Calicis quoad materiam, vt proinde confici solet ex illa materia, ex qua conficitur Calix, vt aduertit etiam Faulstus de Eucharist. lib. 2. de sacrific. miss. q. 147.

Est

Et quidem ob reuerentiam debitam tanto sacramento requiritur materia nobilis, vt conferatur cum eo decore, cum quo conuenit. Nulla tamen citra hoc adeft determinatio, siue ex iure siue ex Rubricis, vt aduertunt etiam Suarez *disp. 81. de Eucharistia* *sect. 7. vet. sermo obier.* Valquez *3. par. disp. 23. cap. 4. n. 36. Reginald. lib. 29. Praxis fori penit. cap. 9. sect. 7. n. 10. in fine* Caspensi. *par. 2. Cur. Tb. elay. lib. 2. disp. 1. n. 86. Tambur. opus. de sacrific. missæ. cap. 5. n. 6. num. 5. Marchin. de sacram. ordin. tract. 3. p. 1. cap. 13. n. 6. Tanner. tom. 4. disp. 9. q. 10. dub. 3. n. 55. Iohann. quod dicitur Quod dicitur est ratio de Calice, & de Pixide, & quod ex rationes finales, ob quas aliqua materia prohibetur tanquam inepta pro Calice, non habent locum quoad Pixidem, quia Pixis non habet continere aliquid quod imbibatur, at quod causet erugine aut quod Pixis possit prouocare vomitum. Vnde conferre non esse indecens, si Pixis ex aliquo ligno nobili & quod optimè poliri possit, aut ex ebore cõbeuerit, quia in his cessant illa inconuenientia, quæ loci habent in Calice. Verum tamen etiam quoad Pixidem erit materia inhabilis ob suam fragilitatem.*

Quod spectat ad formam, nulla habetur determinatio neque in iure, neque in rubricis; & ideo sufficit quod commodè continere possit Eucharistiam, & habeat operculum, quo claudi possit. Quoad reliqua libera sunt aut forma artificialibus, & relinquunt ingenio artificis, vt possit se exercere in inuentione variarum formarum, ex quo magis artificium elucet, ut magis confert ad splendorem, & decus consecrationis Eucharistie, solum est aduertendum, quod si hoc ipsum vas inferius debet per administranda Eucharistia, debet esse aptum pro hoc ministerio, & proinde forma debet esse talis vt commodè inservire possit.

An autem intra Pixidem collocandum sit aliud vasculum ex ligno consecratum, intra quod reponatur Eucharistia; affirmat Valquez *3. par. disp. 23. cap. 4. num. 36. in fine*, & Suarez *disp. 81. de Eucharistia* *sect. 7. in fine* asserit, id maxime decere, si Pixis non sit argentea. Verum de hoc nullam vii determinationem, neque etiam directiuam, & praxim vbiusque fuit, obferuauit in contrarium, & proinde non videtur hoc seruandum, nisi forte vasis conditio id exigeret, vt scilicet possint facile colligi fragmenta.

Addunt Valquez *num. præd. citat.* Ledefma *par. 2. sum. tract. de Euchar. par. 1. par. 3. consens.* Pixidem, in qua consecratur Eucharistia, esse reponendam super praxim, nam solum reponitur in Tabernaculo super Corporale, neque hoc exigitur ab aliquo iure, & ita censuit etiam Garcia *in rubr. missal. par. 2. tit. 2. num. 3. lit. P. Lugo Card. disp. 10. de Eucharistia* *sect. 3. num. 96. Leand. de sacram. tract. 8. disp. 7. quæst. 36. Dicaftil. tract. 5. de sacram. disp. 4. dub. 9. num. 194. Auerla q. 11. de Eucharistia* *sect. 13. vet. Addis Valquez, Hurtad. de sacram. tract. 4. de sacrific. missæ* *disp. 10. vet. Id verò. Vnde in cap. sac. de celebrat. missal. solum statuitur hoc pacto, distictis præcipiendo mandantes, quatenus in Sacramentum Eucharistia in loco singulari mundo, & signato semper honorifice collocata, demerit, ac fideliter custoditur.*

4 Patena est simul cum Calice consecrandæ.

5 Venerit calice non consecratus, an in iure imponatur aliqua pena.

Forma moralis, per quam Calix constituitur in ordine rerum sacrarum, consistit in consecratione, quæ fit cum vocatione Christi. Eft autem Calicem consecrandum habetur ex Cap. vn. §. fin. de sac. ord. vbi Innocentius III. exemplo veteris testamenti Exod. 30. ostendit, Calicem esse vniuersum consecrandum, nam Deus præcepit Moyfi, quod faceret oleum, quo vingeret mensam cum vasis, hoc est consecraret. Difficultas autem est, an hæc consecratio eadem sub grandi obligatione.

Dicendum est, Calicem sub grandi obligatione esse consecrandum, & proinde esse peccatum mortale vti Calice non consecratus in oblatione sacrificij. Ita D. Th. 3. par. q. 81. ar. 3. ad 8. in fine & in 4. disp. 13. q. 1. ar. 3. quæst. 6 Palud. q. 2. ar. 5. consens. 2. Sotus quæst. 2. ar. 3. ad 8. in fine D. Antonin. 3. par. tit. 13. cap. 6. §. 1. ner. 3. Taberna verbo. Calix n. 2. Armilla ibidem Syloester verbo. missa. q. 2. vet. secundum Henriquez lib. 9. sum. cap. 18. n. 2. Azor. par. 1. lib. 10. cap. 18. q. 1. Rodriquez par. 1. sum. cap. 249. consens. 2. Valquez 3. par. disp. 23. cap. 4. n. 31. Suarez *disp. 81. de Eucharistia* *sect. 7. dist. 2. vet. Alia autem Facundez præcept. Eccles. lib. 3. cap. 11. n. 14. Reginald. lib. 29. Praxis fori penit. cap. 9. sect. 7. n. 10. Filline. ar. 5. n. 11. Fanthus de Eucharistia* *lib. 2. de sacrific. missæ* *q. 2. 17. Dicaftil. de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 9. n. 177. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. q. 2. n. 6. Ladou. à S. Ioann. in sum. q. 12. de Eucharistia* *ar. 5. dub. 1. Gazia in sum. tract. 3. dist. 8. dub. 3. par. 1. n. 24. Villalob. par. 1. sum. tract. 8. dist. 17. n. 3. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. 1. de penit. q. 2. n. 16 Pax Iordan. tom. 1. Lucubr. lib. 4. tit. 1. n. 177. Tamburin. opus. de sacrific. missæ. lib. 1. cap. 1. §. 1. n. 1. Quartus in rubr. missal. par. 2. tit. 1. dist. 2. dub. 2. vet. Respondens, & dicit.*

Ratio est, quia consecratio est ritus in materia graui; nam concernit instrumenta sacrificij, quæ immediate tangunt Corpus, & sanguinem Christi. Vnde debent ob reuerentiam debitam sacrificio, esse per consecrationem segregata à vasis prophanis, & dedicata huic functioni; si enim debet esse dedicatum altari, debent à fortiori esse dedicata etiam ista vasa, & ideo materia est grauis habita ratione finis, ob quæm exigitur consecratio, atque adeo transgressio circa ipsam est peccatum mortale.

Quod autem dicitur de Calice idem dicitur de patena, quia licet quoad materiam sequitur conditionem Calicis, ita etiam quoad consecrationem; vt tradunt communiter Doctores, præsertim n. 2. citati nam loquuntur coniunctim de patena, & Calice, Calix enim, & patena constitunt simul vnum adrequatum instrumentum ordinatum ad oblationem sacrificij, cum vob inferniar pro corpore, & alteri pro sanguine Christi; & ideo quod censetur necessarium ratione vnius iuxta exigentiam functionis quam debet præstare; debet etiam cõferri necessarium respectu alterius.

An autem, sit imposta à iure aliqua pena offerentibus sacrificium cum Calice non consecrato. Affirmat Suarez *disp. 81. de Eucharistia* *sect. 7. vet. Alia autem forma. Bonac. disp. 4. de sacram. q. 16. par. 1. n. 17. Villalob. par. 1. sum. tract. 8. dist. 17. n. 1. qui volunt esse impostam penam depositionis ab Honor. III. in Cap. sac. de celebrat. missal. nam ille Sacerdos celebrauit cum Calice ligneo, atque adeo non consecrato. Verum non ideo, quomodo ex hoc text. colligitur hæc pena, vt aduertunt etiam Pax Iordan. tom. 1. lucubr. lib. 4. tit. 1. n. 177. Tamburin. opus. de sacrific. missæ. lib. 1. cap. 1. §. 3. n. 2. Ille enim Sacerdos obtrahit sacrificium in Calice ligneo, qui licet non fuerit consecratus, erat tamen etiam ex materia prohibita, & grauius*

QVÆSTIO. 774.

An Calix debeat necessarîo consecrari.

SUMMA.

- 1 Calix est consecrandus.
- 2 Sub grandi obligatione.
- 3 Consecratio Calicis est ritus in materia graui.

8 De Apparatu pro Sacrificio. Quæst. 775.

& gravius delictum est offerre in Calice ligneo quam offerre in Calice non consecrato, sed ex materia debita. Unde non licet inferre; quod pena imposita duplici delicto, sit etiam imposita unico, & minori. Rursus ille sacerdos commiserat etiam in hac materia & ex eius confessione constitit, alia delicta. Nam celebraverat in fermentato, offerbat sine mixtione aquæ, & sine lumine, & ideo pena depositionis tanquam adequata pro tot delictis, & pro ipsis imposita, non est censenda imposita pro delicto celebrandi sine Calice consecrato; presertim quia tale delictum in text. nõ exprimitur nãm aliud est celebrare cum scypho ligneo, & aliud cum Calice ex materia debita, sed non consecrato.

QVÆSTIO 775.

An ratione necessitatis liceat celebrare sine Calice consecrato.

SVMMA.

- 1 Quando, & ubi celebrari possit non Calice non consecrato.
- 2 Lex requirit, quod vias observantia sit moraliter possibilis.
- 3 Ræte est anima legis.
- 4 Lex non potest præscribere minus bonum, impedire maius.
- 5 Vbi est liberum exercitium Catholica Religionis, in aliquo casu offerri potest sacrificium cum Calice non consecrato.
- 6 Lex non extenditur ultra memem Legislatoris.
- 7 Ecclesia non extendit legem de consecratione Calicis ad casus necessitatis.
- 8 In omni casu necessitatis potest offerri sacrificium ex institutione Christi.

Hanc difficultatem non reperio resolutam apud aliquem iuxta tamen ea, quæ dicta sunt de altari. Dicendum primo in locis in quibus non est liberum exercitium Religionis catholicae juxta necessitatem non potest haberi Calix consecratus celebrari possit cum non consecrato. Ratio desumitur ex eo, quod consecratio Calicis est necessaria tantum de iure Ecclesiastico positio, & proinde hoc ius debet sequi naturam legis humanæ ad conditiones essentielles, quarum aliqua si deficiat deficit etiam lex in illo casu, in quo non habet talem conditionem, quia respectu illius casus non erit lex atque adeo non comprehendetur sub ipsa.

Inter autem Conditiones essentielles legis ea est, quod sit possibilis moraliter, hoc est, quod moraliter sit possibilis eius observantia, ut tradunt communiter cum D. Th. 1. 2. q. 95. ar. 3. & q. 96. ar. 4. & D. August. De natura, & gratia cap. 46. & 69 de divinis ex Cap. Eius autem de Cap. denique dist. 4. & ex l. 1. & Dist. artem ff. Quando appellandum sit. Quia scilicet debet conducere ad bonum commune secundum capacitatem subditorum, atque adeo quatenus observantia moraliter possibilis, potest attingere finem, si ergo contingit, quod in aliquo casu, aut loco evadat moraliter impossibilis, respectu illius loci aut casus esse lex, atque adeo non extendit illuc suam obligationem: Ergo si lex de vto in oblatione sacrificij Calice consecrato fiat impossibilis observantia in aliquo loco desinet obligare. Fit autem impossibilis, quando non potest haberi calix consecratus.

Dices. In tali casu esse potius abstinendum ab oblatione sacrificij, verum hoc dici non potest, quia non

potest esse de intentione legis. Cum enim ratio sit anima legis l. scire ff. de legib. & l. cum ratio ff. de ben. domus. non potest lex aliquid præscribere, atque non sit conforme rectæ rationi. Non est autem conforme rectæ rationi, quod lex præscribendo minus bonum impedit maius, quia tunc non confertur, sed detrahetur communi bono; atque adeo caretet conditione essentiali legis. Sic etiam votum, quod est impedimentum maioris boni, non tenet, quia non est secundum rectam rationem, quod promittatur Deo id, quod impedit maius bonum, atque adeo maiorem honorem extrinsecum ipsius. Si autem ubi non potest haberi Calix consecratus, adhuc esset servanda lex de non offerendo in Calice non consecrato; lex præscribendo minus bonum, prævaleret contra maius, & ipsum impediret, & consequenter impediret maiorem honorem Dei. Quod autem sit maius bonum oblatio sacrificij, quam sit illa reverentia, quæ confurgit ex consecratione Calicis, est notum ex ipsis testimoniis nam oblatio sacrificij importat supremam cultum Dei, & supremum valorem; illa vero reverentia importat solum aliquam circumstantiam cultus præcætim quia ea cessante non confurgit irreverentia; siquidem non est reverentia exigita a natura sacrificij, sed solum ab extrinseca determinatione Ecclesiæ.

Dicendum 2. In locis, ubi liberum est exercitium Religionis in aliquo impunita necessitate potest offerri sacrificium in Calice non consecrato. Ita etiam Thom. Hurtad. par. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 1. resol. 1. n. 11. dum dicit, celebrari posse sine ijs, quæ sunt de iure positivo Dixi impunita quia si esset necessitas prævia potest occurrere & repetiri Calix consecratus, cum facile haberi possit. Debet autem intelligi de illa necessitate, quæ prævalere potest contra legem humanam, quæ talis est lex de offerendo in Calice consecrato, & in confirmationem huius resolutionis faciunt, quæ dicta sunt supra Nam proportionabiliter, hic quoque locum habent, & propterea, quod leges humane non obligant in casu extraordinariæ necessitatis, & cum gravi incommodo, & ea omnia applicari possunt, quæ in superioribus allata sunt, cum appetitur, an hoc in casu necessitatis offerre sacrificium absque altari consecrato.

Et patet ea confirmari potest, lex non extenditur plusquam extendatur mens legislatoris, à qua habet totam suam efficaciam in ordine ad obligandum. l. scire etiam ff. Aliud ff. de excep. tur. ibi, Sed & si maxime verba legis hanc habent intellectum, tamen mens Legislatoris aliud vult de Cap. Humana aures, 11. q. 1. & tradunt communiter Doctores addentes ad salvandum mentem Legislatoris, verba etiam in sensu improprio accipienda esse. In presenti autem Lege de usu Calicis tantum consecratus non potuit mens Legislatoris esse, ut obligaret, etiam in casu gravis necessitatis, & impediret usum, & finem sacrificij, ad quos à Christo ordinatum est. Quia talis intentio non fuisset recta, presertim quia non est necessaria ad tollendum aliquid inconueniens, quod alias sequeretur. Et proinde est reducenda ad terminos, per quos excludatur absurdum, ut desumitur ex l. nulla iuris, ff. de Legib. & tradunt communiter Azor. par. 1. lib. 5. cap. 16. q. 9. Suarez lib. 6. de legib. cap. 1. num. 17. Salub. dist. 21. de legib. sect. 3. num. 4.

Ex his autem fit, quod non possit esse de intentione Ecclesiæ, quando tulit hanc legem, velle illam extendere etiam ad casus necessitatis; nam si id voluisset, habuisset intentionem contrariam intentioni Christi, quando instituit hoc sacrificium; nam tunc voluit, quod posset offerri virgente necessitate, aut fructus ipsius, aut Sacramenti, qui per ipsum fit, ut proinde Concil. Trident. sess. 22. cap. 2. de sacrific. miss. in fine docet iuxta traditionem apostolicam esse institutum,

vt oñe

et offeratur pro cœlis necessitatibus. Si autē Eccles. noller offerri in aliqua necessitate, quia non adest Calix cōsecratus, detegatur huic intentioni Christi, quod non est dicendum.

7. Dices: non habere contrariam intentionem, sed tantam determinare vsum sacrificij iuxta potestatem, quam habet à Christo. Verū in p̄mis non constat, quod in tali casu necessitatis nollit offerri sacrificium, si hoc adest Calix cōsecratus, vt proinde recurrendum sit ad explicationes, quomodo id faciat, vel potius presumendum est quod velit, vt offeratur, cum hoc sit p̄sum, & iuxta institutionem sacrificij, nec de opposito constet. Deinde cū institutio Christi fuerit generalis pro omnibus necessitatibus iuxta traditionem Apostolicam, certum est, quod omnis casus ne cessitatis comprehenditur sub institutione, & intentione Christi. Et ideo excluderetur ab Ecclesia contra generalem institutionem, si in aliqua necessitate nollit offerri quando non adest Calix cōsecratus. Per id autem, quod velit adhiberi Calicem cōsecratum, non excludit, quia debet lex ista inter, retari, vt sit conformis institutioni Christi. Nec posset excludere nisi aut io peccatum, aut ad evitandum aliquod graue inconueniens; non autem ad minuendum aliquam specialem necessitatem necessariam tantum ex institutione eiusdem Ecclesie.

Q V Æ S T I O 776.

An si celebretur cum Calice cōsecrato, remaneat cōsecratus.

S V M M A.

1. Bona vel mala fide celebrantis non conferit ad cōsecrationem Calicis.
2. Calix, si ex celebratione remaneat cōsecratus, & nutrit, seq.
3. Remanet substantialiter cōsecratus.
4. Sanctitas rerum inanimatarum in qui consistit.
5. Celebrans cum Calice non cōsecrato, quomodo deputet vñi Sacrificij.
6. Per oblationem sacrificij Calix non cōsecratur rituali modo.
7. Solemnitas alius cōsecrationis habet peculiarem effectum in cōsecratione.
8. Calix sanctificatus per oblationem Sacrificij, est ritualiter cōsecratus. Interim tamen adhibere non peccat.
9. Celebrans cum Calice non cōsecrato, vt cōsecret, peccat mortaliter.

1. Aliqui distinguunt inter celebrationem cum bona, & celebrationem cum mala fide, quæ tamen distinctio in præfenti non potest, quia bonus, vel mala fides non conferit ad cōsecrationem Calicis: Nam si oblatio sacrificij habet vim reddendi Calicem cōsecratum, id certe habebit, quatenus est talis actio, & quatenus per ipsam deputatur Calix huic ministerio; & proinde id præstabit, siue in ministro adit bona, siue mala fides. Si verò non habet, nec etiam bona fides id ei conferet, quia quod putetur Calix cōsecratus, non influit in oblationem sacrificij aliquam virtutem, præsertim quia bona fides ortum habet ex errore.

2. Prima sententia asserit, non remanere cōsecratum. Ita ij qui hoc ipsum docent de Altari, aut etiam in speciali de Calice Laitam. lib. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 5. n. 13. Sage lib. 5. de cōsecr. cap. 16. num. 1. Suarez disp. 81. de Euchar. sect. 7. dist. 2. ver. Aliam autem. Fa-
 2. eundem præcep. 1. Eccl. lib. 3. cap. 21. num. 15. Regi-
 Tom. II.

nald. lib. 29. præfati fieri. penit. cap. 9. f. 17. num. 198. Pottel. in dub. regit. verio de Eccles. num. 1. Lugo Card. disp. 20. de Euchar. sect. 2. num. 62. Faustus de Euchar. lib. 2. de sacrificio missæ. q. 238. Pialec. in præfati corporum p. 1. cap. 5. n. 5. Franc. Lugò lib. 3. de sacram. cap. 8. q. 2. n. 9. Quæstus in Rubric. missæ p. 2. dist. 1. sect. 2. dub. 3. ver. secunda sententia. Fundamentum huius sententia est, quia Ecclesia non celebrationem, sed formam à se præscriptam constantem ceteris precibus, & ritibus, instituit, vt habentem vim cōsecrandi, & assignauit actum cōsecrationis certis ministris. Ergo si hæc non adhibeantur, non obtinebitur effectus cōsecrationis.

Secunda sententia asserit; remanere cōsecratum. Ita Alphonsus de Castro lib. 2. de lege penal. cap. vit. post. 5. gancius; ver. sed nunquid Zerola in præfati verbis. Pollutio Eccles. omn. 5. Henricquez lib. 9. cap. 27. n. 5. & 6. à verbo. Eccles. num. 19. Auila par. 5. de cōf. disp. 7. dub. 3. cōclus. 1. in fine. Graf. cōf. 1. n. 10. de cōsecrat. Eccl. lib. 3. tom. 1. Hald. in sum. verbo. Eccl. num. 24. Bonacina de moris. q. 4. par. 1. vit. num. 27. Franc. de Nigro us addit. ad Ruiz p. 6. animadu. 2. n. 4. alias citans, Marchij. de sacram. Ordin. tract. 3. par. 3. cap. 13. n. 3. Mascant. in quæst. Pastoral. tract. 5. cap. 8. ver. Hinc resolu. Del Benie de inanimat. p. 1. cap. 2. dub. 2. sect. 1. n. 6. Celestin. in compend. moral. Theol. tract. 8. cap. 5. quæst. 9.

Dicendum 1. Per oblationem sacrificij, Calicem reddit 4 cōsecratum substantialiter: hoc est sanctificatum in ordine ad oblationem sacrificij, vt proinde, non solum fit habile physice ad hoc munus, sed etiam moraliter. Prob. Quando Calix cōsecratur modo consueto ab Ecclesia, cōsecratio politica; quam recipit, non consistit in alio, quam in quadam morali & spiritali deputatioe, per quam dedicatur Deo in ordine ad illud peculiare ministerium, ratione cuius acquirit quandam veneralitatem, ratione cuius exigit tractari cum reuerentia, tanquam quid Dei. Sed hoc ipsum, quoad substantiam, acquirit etiam per id, quod in ipso offeratur sacrificium; nam per ipsam actionem oblationis, & per ipsum factum deputatur eidem ministerio, & dedicatur Deo ita vt esset grauiter contra regulas rectæ rationis, postquam huic ministerio infestuiuit, vt ad vsus prophanos manente in his forma: Ergo sanctificatur quoad substantiam, cum recipiat quoad substantiam, quod recipere potest cōsecrationem.

Confirm. Sanctitas rerum inanimatarum dicitur 5 talis analogiam ad sanctitatem creaturæ rationalis, & ideo proportionabiliter importat id, quod importat eandem sanctitas: Ergo cū sanctitas creaturæ rationalis consistat in eo, quod ordinet hominem in Deum, & ipsum illi aliquo modo coniungat, vt tradant communiter cum D. Th. 1. 2. sup. 3. art. 1. in corp. etiam sanctitas rerum inanimatarum consistit in alia qua proportionabili ordinatione, & coniunctione: Vnde sanctitas Calicis cōsecrati eo to consistit, quod ordinetur ad insequendum Deo in ministerio sacrificij, & quod coniungatur tanquam quid ipsi dedicatum pro supremo cultu recipiendo, tanquam per instrumentum sacrificij, & proinde habet aliquid Dei ex speciali titulo. Hoc autem totum secundum substantiam acquirat Calix per actionem oblationis sanctificatur ex vi talis actionis tanquam quid ex arte factum ob ministerium sacrificij, ordinatur & determinatur ad ministerium sacrificij, ita vt subdatur tali vsui, & veluti sacrificium acquiritur possessionem vñi tali instrumento. Rorsus dedicatur Deo, vt per ipsum tanquam per instrumentum recipiat supremum cultum, nam supposita deputatioe artis, & habentis dominium materiz pro ministerio sacrificij a cedente oblatione cōpletur talis deputatio per vñi in eodem ministerio, tanquam per formam moralem, quæ operatur, quod
 præstia

præuia deputatio, quæ consistit in destinatione, recipiat ultimum complementum, & quæ erat tantum materialis, & corporalis; spiritualizetur ad talem usum, atque adeo etiam spirituali modo remaneat deputatus.

6 Confirmatur 1. sacerdos nomine Christi, ut principalis offerens, & nomine Ecclesiæ, ut eius publicus ministro offert sacrificium. Ergo etiam, ut talis vitetur Calice in tali ministerio; siquidem vltus non consistit in alio, quem in oblatione cum tali instrumento & vase: Ergo Calix nomine Christi, & Ecclesiæ subternitur vlti sacrificij, quia subternitur per sacerdotem, qui agit nomine Christi: Ergo Sacerdos quoad substantiam præstat totum id, quod præstat consecrator, quando consecrat Calicem; quia nihil aliud facit quam, ut Minister Ecclesiæ, & Christi ad illum verba leui, & rituales consecrationem subternere vlti sacrificij Calicem, cum hoc solum discrimine, quod Consecrator subternit verbo, & ritibus; vtem Calice in sacrificio, subternit facto: vterque tamen eadem auctoritate, nempe Ecclesiæ & Christi, siquidem consecratio non habet vim, nisi ex auctoritate Ecclesiæ, & potestate Christi.

7 Dicendum 2. Per oblationem sacrificij Calicem non consecrari rituali modo, seu non recipere sanctificationem ritalem. Ratio est, quia hæc consecratio necum dicit deputatorem ad cultum diuinum, seu ad ministerium sacrificij; sed etiam quod tali modo, hoc est cum tali solemnitate deputetur, quod licet secundum substantiam non dicat quid diuersum, dicit tamen in hominis opinione, quamvis ex diuersa causa, concipiunt sanctificationem, atque adeo ut diuersam in ordine moralitatis: Ergo etiam Calicis ritualis consecratio aliquid peculiare præstabit, quod non præstabit oblatio sacrificij, tanquam non habens illam solemnitatem actionem, quam habet ritualis consecratio. Ex quibus solutum manet fundamentum oppositæ sententiæ, nam solum probat, quod oblatio sacrificij non sanctificet, seu consecret rituali modo, non autem quod non sanctificet quoad substantiam.

9 Ex his sequitur, quod licet Calix sit sanctificatus per oblationem sacrificij, adhuc tamen consecrari debeat ritu ab Ecclesiâ prescripto. Non quidem, ut impleatur sanctificatio, & dedicetur ministerio sacrificij, sed ut suppleatur solemnitas, cum qua solet sanctificari. De iure enim supplenda sunt solemnitates, quando prætermittuntur, ut de solemnitate prætermittenda in ordinatione statuitur in Cap. *Præcio, de sacra vnt.* Interim tamen si quis offerret in ipso sacrificio antequam consecraretur, non peccaret, quia non offerret in Calice non consecrato, sed iam sanctificato quoad substantiam, & dedicato ministerio sacrificij per præcedentem oblationem, & proinde non videretur vase profano, ex quo capite peccatur, dum non adhibetur Calix consecratus.

10 Sequitur 1. Quod si quis in hunc finem celebraret in Calice vlt consecrato, ut redderet sanctificatū, & aptū pro oblatione sacrificij peccaret grauius dupliciter. Primo quidem quia offerret sacrificium in vase, seu calice adhuc profano, quod est peccatum mortale, ut constat ex dictis in superioribus, secundo quia in re graui faceret contra institutionem Eccl. neq. enim Ecclesiâ instituit,

quod consecratio fiat per oblationem sacrificij, sed quod præcedat oblationem sacrificij, & fiat certo ritu. Quod si sequitur ex oblatione sacrificij, non sequitur tamen secundum institutionem Ecclesiæ, sed ex natura functionis: unde semper violaretur institutio Eccl.

QVÆSTIO. 777.

A quoniam Calices consecrandi sint.

SVMMA.

1. Consecratio Calicis spectat ad Episcopum, nec inferiori committi potest.
2. Abbates de iure proprio non possunt consecrare Calices.
3. Nec id ipsi committitur ex consuetudine.
4. Possunt consecrare ex privilegio.
5. Privilegium Innocentij 1. & 11.
6. Privilegium Pribi 1. & 1.
7. Declaratio S. Congregationis.
8. Abbates Cassinensis possunt Campanas, & Calices benedicere.
9. Privilegium consecrandi Calices, quibus communicatur.
10. Sumptus Sacerdotes, in remissionis regionibus possunt consecrare Calices.
11. Illa privilegia est communicabile.
12. Proximales Altorum apud Indos consecrant Calices.
13. Communicant Superioribus, qui præsent loca Præmonstratiui.
14. Quantum distat debent Episcopi, ut locum habeat hoc privilegium.

Quod Calicis consecratio, cum fiat mediante vntione iuxta cap. *unic. & fin. de sacra.* tanquam estus Ordinis Episcopalis peritior ad Episcopos, certum est apud omnes. Hinc non potest inuoluntati consecratio committi ab ipsis alicui inferiori, & proinde neq. inferiori auctoritate propria potest illa exercere, sed solum Summus Pontifex potest simplici Sacerdoti eam committere, & quæ omnia constant ex dictis in superioribus, ubi de consecratione Altaris, cum sit eadem ratio; nec ibi dicta, sunt repetenda; Vnde solum difficultas est, an ex privilegio possit aliquis inferior Episcopo, Calices consecrare.

Est autem supponendum contra Cardin. in *Clam. antecedentes* §. *statuimus*, de *statu monachor.* Abbates habentes vltm Pontificalium; quantum est ex vi potestatis Abbatialis non posse consecrare Calices, ut aduertunt communiter. Ita Gloss. *fin. in cap. Abbates, de priuilegio in 6.* Ioan. And. *ibidem*, & ceteri Canonistæ. Taberna verbo *benedictio* §. 2. Syluest. n. 5. Sâ m. 4. Azor. p. 1. lib. 10. cap. 28. g. 2. Facundez *præcep.* 1. Eccl. lib. 3. c. 21. m. 24. Pax Tordani. 1. lucubræ. lib. 4. tit. 1. m. 176. Suarez *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 30. num. 2.* Tamburin. de *iure Abbas. sem. 1. disp. 23. g. in fine.* Barbosa de *iure Eccl. lib. 1. cap. 18. n. 61.* Hyeronim. Garzia in *summ. tract. 3. diff. 8. dub. 1. p. 1. num. 25.* Ratio clara est, quia talis consecratio est actus Ordinis Episcopalis, non autem insignium Episcopatum, & ideo conuenire non potest non habenti ordinem, quamvis utatur insignibus Episcopatibus, & ita declarat S. Congregat. Concil. Trident. *sess. 14. Septemb. 1614.* apud Barbosam citat.

Et quamvis Armilla verbo Calix n. 4. Laiman. lib. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 6. m. 13. Azor. p. 1. lib. 10. cap. 28. g. 2. & *sem. 2. lib. 9. cap. 7. g. 2.* Dicañil. de *sacra. tract. 5. disp. 4. dub. 9. m. 178.* & alij putent, id conuenire Abbatibus quibusdam ex immemorabili consuetudine, hoc tamen subintrare non potest, quia cum talis consecratio sit actus Ordinis, non potest consuetudine acquiri, aut præscribi à non habentis Ordinis.

nem ob incapacitatem præscribentis. Nec praxis id confirmat quia Abbatibus videntibus hanc functionem id continet ex Privilegio, ut mox dicitur.

4. Dicendum 1. *Abbatibus habentes vsum Pontificalem concessum* ex Privilegio conferre Calices. Hæc Privilegia refert Tambur. 1. de iure Abbat. disp. 23. q. 1. Inter præcipua autem privilegia est illud Innocentij VIII. concessum quatuor Abbatibus Cisterciensibus apud Rodericuz in Bullar. consilij. 5. *huic Pontificis ubi ita conceditur. Vt de cetero perpetuis futuris temporibus prædictis & quocumque alia vestimenta ad ornatum ecclesiasticum, Corporalibus, vasculisque ad rependendam sacram Eucharistiam, ac imaginibus quibuslibet comprehensis in locis, & domibus dicti Ordinis, benedicere, & Calices consecrare, tam de dicto Ordine, quam si ad vos nonnunquam deferantur.* Quod privilegium per communicationem participant omnes Abbates habentes vsum Pontificalem quod fuit magnum est, quia extenditur etiam ad consecrationem eorum, qui ab exteris defunctur.

5. Idem privilegium concessit Vrbani IV. Abbati Montis Virginis, vt in Bullario Cassinensi consilij. 136. Quamvis in hoc privilegio non exprimitur de Calicibus, qui aliunde deferuntur benedicendi. Hoc autem privilegium extenditur ad omnes Abbates habentes communicationem privilegiorum, & vsum Pontificalis vt loquens de præced. aduertit etiam Tamburin. tom. 1. de iure Abbat. disp. 23. q. 3. num. 2. Estat quoque aliud privilegium, in quo Iulius II. idem concedit Abbatibus Monasterij S. Emilianij della Cogolla Vallisfortis Ordinis S. Benedicti apud Rodericuz in Bullar. consilij. 25. huius Pontificis.

6. Et quia S. Congregat. declarauit, quod Abbates non possint benedicere ea, in quibus interuenit vñdio, cum hinc ortum fuisset dubium, an Abbates Monachorum possint consecrare Calices, eadem S. Congregat. Concil. Trident. rursus declarauit, quod non procedit prædicta declaratio quoad Abbates privilegiatos. Tenor declarationis est. *Sacra Congregatio Cardinalium Concil. Trident. interpretum declarauit, decisionem non se aliter eadem quod Abbates vñdio benedicti, benedicere non possint ea, in quibus vñdio requiritur, non obstat quod minus ipsi manus prædictæ benedictionis quoad ea in quibus vñdio requiritur, impendere queant si specialibus Sedis Apostolicæ privilegiis, quibus idem Concilium nequaquam derogauit, muniti fuerint.* Datum die 20. Septembris 1614. P. Card. Aragon. Ita in Bullar. Cassinensi. consilij. 175. Et rursus cum Abbas Congregat. S. Iustine de Padua molestantur ab Episcopo Patauino super vsu præfati privilegij, fecit eidem S. Congregat. exhiberi privilegium Vrbani II. ab aliis quoque Pontificibus approbatum, & confirmatum, & S. Congregat. rursus ita declarauit. S. Congregatio Cardinalium Concil. Trident. interpretum concessit, *Abbatibus Congregationis Cassinensis, ubi hoc in parte Sedis Apostolicæ privilegium inueniunt, posse vñque in locis eorumdem inuisioni subiectis Campanas & Calices benedicere.* Die 5. April. 1620. R. Card. Vrbani.

7. Est tamen aduertendum cum Hieronymo Garzia in sum. trall. 3. diffinit. 8. dub. 3. punct. 1. num. 26. Huiusmodi privilegia non communicari omnibus Superioribus etiam Generalibus aliarum Religionum, stante quocumque amplissima communicatione, sed tantum Abbatibus habentibus vsum Pontificalium. Nam habent pro fundamento vsum, quo deficiente, deficit quoque concessio. Dicendum 2. *simplices cardines existentes in remotissimis Regionibus, posse consecrare Calices Christianæ acceptæ ab Episcopo catholico, si ipsi non adfuerint catholici Episcopi.* Ita Paulus III. concessit Presbyteris societatis Iesu apud Rodericuz in Bullar. consilij. 8. huius Pontificis. editi XV. Kal. Novembr. anno MD. XLIX. & huius Privilegij mentionem facient Henricus. lib. 9. sum. cap. 27. n. 6. & in Commun. Lites. Tom. I.

N. Suarez disp. 81. de Eucharistia. 7. ver. *Aliis autem, Vazquez 3. par. disp. 231. cap. 4. n. 23 Facundus præcept. 4. Encl. lib. 3. cap. 21. n. 14. & cap. 22. n. 3.*

Et quamvis Facundus modo citat. patet hoc privilegium non communicari aliis Regularibus, quæ est concessio solis Presbyteris Societatis Iesu, & saltem tamen, quia etiam si privilegium fiat determinatis personis concessum, nec ex vi huius concessio ad alias extenduntur, attamen extenduntur ex vi communicationis, quia in hoc eius efficacia consistit, & proinde extendi, & communicari aliis Regularibus Sacerdotibus quoad eadem loca tradunt Portel. in d. h. Regul. verbo *Benedicere in uolunt. n. 3.* Tamburin. epist. de sacrific. Miss. lib. 1. cap. 1. §. 2. n. 6. Garzia in sum. trall. 3. diffinit. 8. dub. 3. punct. 1. num. 26. in fine.

Rursus extat aliud quoque privilegium concessum 11. à Leone X. & Adriano VI. Prouincialibus Minorum Indiarum consecranda Calices, in si Prouincia non existant catholici Episcopi. Insuper etiam possunt communicare hoc ipsum privilegium suis Fratribus existentibus in ipsæ locis. Refertur hoc privilegium à Rodericuz in compend. quæst. Regul. resol. 13. num. 3. Participatur autem etiam à ceteris Religiosis habentibus communicationem privilegiorum, & existentibus in ipsæ locis; Constitutiones horum Pontificum habentur in Bullar. Rodericuz, & sunt consilij. 3. Leone X. & consilij. 1. Adriani VI.

Sed quid dicendum si non adfuit Prouinciales, sive apud fratres Minores, sive apud alios Religiosos. aut tunc locum habet huiusmodi privilegium? Resp. habere locum, & conuenire Superioribus, qui ceteris præfuit, quocumque titulo præfuit, quia in concessione privilegij habetur ratio, non nominis, sed Superioritatis; & hoc satis constat ex consilij. Adriani VI. nam loquitur de his, qui præfuit, & super alios Superioritatem exercent, vt constat ex illis verbis. *Fratres, qui pro tempore assensum ad regimen aliarum Fratrum prædictis terris Indiarum, &c.*

Quando autem ponitur conditio, quod non debeant in Prouincia reperiri Episcopi catholici vt vt possint hoc privilegio, aduertendum est, quod Adrianus VI. declarauit quantum distare debeat Episcopi, vt possint privilegio vt, nempe vltra duas dietas, vt in præfata constitutione ibi, in quibus nonnulli fies aut Episcopi creati, vel si fuerint iam infra duas dietas non fuerint, ipsi, vel Officiales eorum inuenerint minime possint. Quomodo autem illi dietæ accipiende sint, tam in iis Superioribus in summa materia explicatum fuit.

QVÆSTIO 778

An Pixis, in qua conseruetur Eucharistia, sit benedicenda.

SVMMA.

1. Pixis an de necessitate benedicenda, & art. seq.
2. De iure non præcipitur benedicere Pixidem.
3. Vbi in quibus sit consecratio, & ubi benedicere possit, & ubi Pixis.
4. Rubrica non præcipiunt, sed supponunt Pixidem consecratam.
5. Pixis, quando in ipsa consecrantur particule non infernis vt instrumentum consecrationis.
6. Offensum & Lunula non sunt consecrandæ.
7. Materia offensorij est determinata.
8. Fistula, per quam Summus Pontifex sumit sanguinem, an benedicenda.
9. Offensum, Lunula, fistula per quam Pontifex haurit sanguinem, an ipso vsu sanctificantur.

Extat tamen in Missali, quàm in Pontificali benedictio specialis pro Pixide, in qua, consecratur

Eucharistia. Quod satis indicat, esse benedicendam, solum difficultat esse, an sit de necessitate, an verò solum de congruitate benedicenda. Est autem aduertendum, quod in huiusmodi benedictione non interuenit vñctio. Prima sententia alicui, esse benedicendam. Ita Durand. *De rñib. Ecclies. cap. 16. n. 4.* Sanez *disp. 81. de Euchar. sect. 7. ver.* Tercio obiter Rodriguez *par. 1. sum. cap. 149. cens. 2. in fin. Reginald. lib. 29. Præxi fñi panis. cap. 9. sect. 7. n. 201.* Barbosa *de pñss. Epist. alleg. 27. n. 14.* Ludouic. à S. Ioann. *in sum. quæst. 11. de Eucharist. art. 15. disp. 2. dub. 4. cens. 2.* Garzia *in sum. tract. 3. disp. 2. dub. 3. punct. 2. n. 30.* Pax. Tordin. *com. 12. Incubrat. lib. 4. tit. 1. n. 203.* Molles *par. 1. sum. tract. 3. cap. 12. num. 55.* Scortia *lib. 4. de sacrific. miss. cap. 29. n. 16.* Faustus de Eucharist. *lib. 2. de sacrific. miss. q. 246.* Gaspard. Huttad. de Sacram. *disp. 4. de sacrific. miss. disp. 10. ver. Gulielmus verò Fillius. Tract. 5. cap. 5. num. 113.* Trullench. *lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 17. num. 1.* Subdens quod probabilis est, hoc vas debere esse etiam consecratum, quod tamen subscire non potest, si enim deberet consecrari, ad quid Ecclesia poneret pro ipso simplicem benedictionem. Gaudet, *in Rubric. missal. par. 2. tit. 2. n. 2.* Littera P. Vuigeli. *3. par. quæst. 83. dub. 16. n. 76.* Amicus *tom. 7. Cens. lib. 3. sect. 12. num. 360.* Marchant *in Traban. sacram. tract. 2. par. 2. tit. 4. quæst. 2. dub. 6.* Metcet. de Sacram. *quæst. 81. art. 3. præpof. 1. n. 5.* Gtanad. *3. par. contran. 6. tract. 14. disp. 12. n. 6.* Zanz. *par. 1. diu. ell. cap. 14. de Eucharist. Dicañtil. de Sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 9. n. 193.* Ioan. à Cruce *in Diu. ell. consue. quæst. 3. de sacrific. miss. dub. 3.* Leonard. de sacram. *tract. 8. disp. 7. quæst. 25.* Fundamentum huius sent. est, quia in Rubr. tit. Ritus formandi in celebrat. *missal. 2. num. 3.* habetur quod quando particule consecrande in corporali, aut patena capi non possunt, ponantur in aliquo Calice, aut vase mundo consecrato recto post Calicem.

2. Secunda Sententia asserit, non debere de necessitate benedici, sed solum de congruentia. Ita Palud. *in 4. dist. 13. q. 1. art. 4. cens. 4.* in fine Syluestri verbo Eucharistia *3. n. 1.* Tabiena verbo Communicare, *num. 57.* Sà verbo Eucharistia *n. 31.* Sotus *in 4. dist. 13. q. 1. art. 3. dub. 3. præf. 3. argum. Azot. par. 1. lib. 10. cap. 27. q. 7.* in fine Henrìquez *lib. 9. sum. cap. 28. n. 1.* Littera Q. Valquez *3. par. disp. 13. cap. 4. n. 56.* Facundez *præcept. 1. Eccl. lib. 3. cap. 21. num. 14.* Tannez *num. 4. disp. 5. q. 10. dub. 3. n. 15.* Calpenf. *par. 2. curs. Theol. tract. 11. disp. 3. sect. 5. n. 87.* Bonac. de sac. *disp. 4. q. 9. vlt. punct. 9. n. 21.* Conine. de sac. *q. 83. art. 3. dub. 3. n. 145.* Anton. Tambur. de iure Abbat. *tom. 1. disp. 23. quæst. 3. n. 7.* Nugn. *3. p. q. 83. art. 3. dub. 4.* Auerla *quæst. 11. de Euchar. sect. 13. velt. Adhibere prætera Laiman. lib. 5. Thol. moral. tract. 5. cap. 6. n. 21.* Præpof. *3. par. quæst. 83. art. 3. dub. 5. num. 171.* Setra *dub. vñct.* Palanus *par. 4. tract. 22. disp. vñct. punct. 6. n. 7.* Mann. à S. Iosepho *tom. 1. moral. lib. 1. tract. 16. de Euchar. num. 17.* Tamburin. *epesi. de sacrific. miss. lib. 1. cap. 1. §. 6. num. 1.* Quibus in Rubr. *missal. par. 2. tit. 2. sect. 4. dub. 3. velt. secundo fratemitia.*

3. Dicendum est. Poxidem non esse necessario consecrandam, seu benedicendam, sed solum de congruentia. Ratio est, quia in iure nullum extat præceptum de huiusmodi benedictione, neque enim in Rubricis, quia solum dicunt, quod quando consecratur, reponatur post Calicem in vase consecrato, quod non est per accipere consecrationem, sed supponere, atque adeò eo modo, quo solet adhiberi, oempe de congruentia. Imo in cap. Sani de celebrat. *missal. vbi* agitur de consecrat. Eucharistia solum dicitur, quod consecratur in loco singulari, mundo, & signato, nihil autem dicitur de benedictione vasis.

4. Ratio vero desumi potest ex differentia inter vasa, quæ inferuntur oblationi sacrificij, & ea, quæ inferuntur solum consecrationi Eucharistia. Nam, quæ inferuntur oblationi sacrificij, se habent tanquam instrumēta, quibus vtitur Sacerdos in actione oblationis; Et idē sicut Instrumētum facit vñum cum sua causa, ita etiam debet esse in eodem ordine, cum ergo Minister sit specialiter consecratus in ordine ad actionem offerendi sacrificium, ita etiam debent esse consecrata vasa, quæ vt Instrumētum concurrunt ad eandem actionem. Econtra verò Pixis, in qua consecratur Eucharistia, non est Instrumētum alicuius actionis factæ, sed merè passivè se habet, & idē non requiritur consecrationem, seu benedictionem.

Ad fundamentum oppositæ Sententiæ constat ex 5 dictis. Nam Rubrica in tantum dicit, quod particule, quando non capiunt super corporali, imponantur in aliquo vase consecrato, iō quantum supponit, quod de congruentia Pixis benedicatur, & intentio Rubricæ est, quod non reponantur in quocunque vase prophane vñbus inferuente, sed deditio ad cōmūendam Eucharistiam. Imo si Rubrica acciperetur vt sonat, non sufficeret Pixis benedicta, sed requireretur vas consecratum, sicut consecratur calix, quia non dicit in vase benedictio, sed in vase consecrato.

Dices, quando consecratur particula. Vas, in 6 quo reponuntur, inferunt tanquā Instrumētū oblationi sacrificij. Ergo debet esse consecratum iuxta dicta supra *num. 4.* Resp. Nequaquam inferuit, vt Instrumētum, quia non concurrat ad aliquam actionem sacrificij, sicut calix, & patena, sed merè passivè se habet continendo, quod debet reponi super corporali, imò neque ista continentia est requisita ratione sacrificij sed per accidens substituitur ex eo, quod particula capi non possint à corporali.

Ex dictis colligitur cum Bonac. *disp. 4. de sacram. 7. quæst. vlt. pñs 9. num. 23.* Tauborin. *apofusa de sacrific. miss. lib. 1. cap. 1. §. 6. num. 1.* Quart. *in Rubr. missal. par. 2. tit. 2. dub. 5.* Offensorium, seu Ciborium, in quo ex ponitur Eucharistia, aut deservit in processioneibus, non esse necessario benedicendum, sicut, nec etiam Lunulam, quæ intra Ciborium subtenetur, Eucharistia quamquam Quatuor vers. Colligitur idem. Subdatur, quod consuleret, vt dicta Lunula benediceretur benedictione, quæ Pixis benedicitur. Verumtamen cum hæc benedictio non sit instituta pro Lunula, neq. etiam de congruentia videtur necessaria. Quæ ratio facit etiam pro Ciborio, cetera autem materiam Ciborij nihil est determinatum, oempe à lure, neque à Rubricis, vt aduertunt etiam citati Doctores & alij vnde hñ potest ex qualibet decenti materia, imò consecrato obtinuit, vt pauperiores Ecclesiæ vtantur offensorio ligneo, inaurato.

Secundo colligitur cum iisdem Doctores *num. 8.* præced. citat. Neque fistulam, per quam summus Pontifex in solemnī celebratione sumit sanguinem, esse de necessitate benedicendam, sed solum de congruentia, quia non est Instrumētum necessarium sacrificij, sed solum inferuit pro quodam speciali ritu illius missæ, & idē cum non sit vas sacrificij, nec etiam debet necessariò speciali modo dedicari.

Tertio colligitur, quod Pixis, Lunula, quæ intra Ciborium subtenetur Eucharistiam, fistula, quæ vñtur Summus Pontifex hauriendo sanguinem, cō ipso, quod inferuntur suo vñui remanere in eodem sanctificatione, vt obleruat etiam Tamburin. *apof. de sacrific. miss. lib. 1. cap. 1. §. 4. n. 3.* Quia per contactum corporis, aut sanguinis Christi sanctificantur. Addo etiam, quia adhibentur pro vñu sacro, & proinde vñus ipse est sanctificat. Hinc D. Aug. *Compan. 2. in Pñm. 13.* habet. *Sed enim, & nos plerique Instrumēta, & vasa, & huiusmodi materis, (autò & argento,) vel metallo habemus in vñum celebrandum Sacramētorum, quæ ipso ministerio consecrata sentia dicuntur in eius honorem, cui pro salute nostrā inferuntur.* Ex quibus patet, quod sentit, & vasa

ista consecrati ipso ministerio; unde hæc auctoritas probat etiam pro Calice, & etiam pro Altari, quia militat in omnibus eadem ratio.

QVÆSTIO 779.

Quando Calix & Patena amittant consecrationem.

SVMMA.

- 1 Calix & Patena quando amittant consecrationem.
- 2 Consecratio perit percussione forma vel consecrata.
- 3 Calix & Patena amittunt consecrationem, si deformetur, & sunt indecentes.
- 4 Calix illius percussus non amittit consecrationem.
- 5 Calix an ex modica foramine amittat consecrationem.

Dicendum est. Tunc Calicem & Patenam amittere consecrationem, quando ipsa franguntur, seu amittunt formam artificialem, ut non sint amplius apta pro ministerio oblationis sacrificij. Intelligitur autem non solum de aptitudine physica sed etiam morali, & decenti. Ita communiter omnes Palad in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 5. tam infra 2. Tabiena verba. Calix num. 3. Angel. ibidem in fine. D. Antonin. 3. part. sit. 13. cap. 6. §. 5. not. 3. Valquez 3. part. dist. 133. cap. 4. n. 14. Suarez disp. 81. de Eucharist. scilicet 7. vel. Alia autem, Facundes precept. 1. Ecclesiæ 3. cap. 11. n. 16. Reginald. lib. 19. Praxis fori parit. cap. 9. scilicet 7. n. 199. Rodriquez par. 1. sum. cap. 149. conclus. 1. Palau par. 4. aper. moral. tract. 23. disp. 2. om. parit. 10. n. 22. Nuss cap. 15. n. 2. ad modum 84. Laiman lib. 5. de eucharist. moral. tract. 5. cap. 6. n. 5. vel. Simularione. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vii. part. 9. num. 19. Pax Tordan. tom. 1. lucubræ. lib. 4. tit. 1. n. 178. vet. Panner. Cominch. de sacram. quæst. 81. art. 3. dub. 1. n. 245. Leand. de sacram. tract. 3. dist. 7. q. 12. Dicastril de sacram. tract. 1. dist. 1. §. 5. num. 180. Tamburin. apud de sacrific. missalib. 1. cap. 1. §. 5. num. 12. Quartus in Rub. missal. par. 2. tit. 1. dub. 5. init. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. quæst. 1. n. 13.

2 Ratio est, quia consecratio se habet per modum qualitatis morales inherens subiecto, & ideo indiget ipso, ut possit manuteneri, unde perit percussione subiecto; Quia autem forma est illa, quæ dat esse rei quando perit, res quoque ipsa perit, atque adeo & ipsa consecratio, quæ eidem adheret. Perit autem forma in Calice, quando perit illud artificium, quo constituitur habile instrumentum pro sacrificio, quia ad hoc tendit forma, quæ per attem induitur. Et sicuti peritente ista habilitate instrumentali in ordine ad sacrificium, perit etiam deputatio artis, quia fuerat deputatum ad hanc functionem, ideo etiam perit deputatio spiritualis imperita per consecrationem, nam hæc in illa fundatur.

3 Ex quibus colligitur, quod si ita Calix & patena frangantur; ut possint quidem inferiorem Ministerio, sed remanente deformia, ita ut præstarent aliquam indecentiam, amittere consecrationem, quia non sunt amplius habilia instrumenta considerata decencia. Isti enim materia habilitas debet esse coniuncta cum decencia, quia reverentia tanti Sacrificij requirit instrumenta habilia in sua forma, & decencia.

4 Secundo colligitur, falsam esse vulgi opinionem, quod calix amittat consecrationem, si aliquibus ictibus malleo percussus, quæ sequitur est Tamburin. tom. 1. de iure Alt. dist. 23. quæst. 3. n. 6. qui citat per hoc sententiam Aemilium verbo. Calix. num. 4. Azot. par. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 6. Bartholomæum ab Angelo dialogo 5. de sacrific. miss. §. 321 qui tamen his locis oppositum tenent, nempe non amittere consecrationem. Idem etiam docent Faustus de Eucharist. lib. 2.

Tom. II.

de sacrific. miss. quæst. 244. Tabiena verbo. Calix num. 2. in fine Vgolin. de par. Epist. par. 2. cap. 3. n. 4. Naldus verbo. Calix. num. 1. qui tamen cum Vgolino addit, quod ratione consuetudinis potest calix sic percussus haberi pro excreto. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vii. par. 9. n. 19. vel. tertio. Addus Baunius par. 1. Theol. moral. tr. 10. de Præst. q. 11. Barthol. lib. 1. de iure Eccl. 2. num. 11. Garzia in sum. tract. 3. dist. 8. dub. 3. par. 2. n. 19. In fine Aueria q. 11. de Eucharist. scilicet 13. vel. Dihen hæc verba, in fine, Tamburin. apud de sacrific. missalib. 1. cap. 1. §. 5. n. 9. Quartus in Rub. missal. par. 2. tit. 1. dub. 5. difficult. 4. Nullo enim fundamento nititur hæc excretio, & proinde tanquam populari; non est admitenda: Nulla enim actio materialis, seu corporalis potest in eum spirituale directè, sed solum indirectè. Unde cum hi ictus non immutent subiectum consecrandum, nec etiam auferant consecrationem. Nec sufficit quod de consuetudine Calix percussus habeatur pro excreto, quia talis consecratio nititur errori populari, & proinde nullam habet vim.

Tertio colligitur, quid dicendum, quando in Calice contingit aliquod modicissimum foramen, è quo species consecratae effluere possint. Quod enim amittat consecrationem, affirmat Tamburin. apud de sacrific. missalib. 1. cap. 1. §. 5. n. 1. Quia stante illo foramine non remanet aptus pro sacrificio verum licet non remaneat aptus pro sacrificio durante illo foramine, attamen, quia ita concinnari potest, ut neque remaneat vestigium, & inhabilitas non est ex fractura Calicis notabilis, neque quæ causet indecentiam, sed est valde modica, & per accidens reddit Calicem inhabilem; non autem quia destruat, aut immutet formam, censere non amittit consecrationem, & proinde obcurato decenter foramine adhiberi possit absque nova consecratione.

QVÆSTIO 780.

An Calix amittat consecrationem si Cuppa separatur a pede.

SVMMA:

- 1 Separata cuppa Calicis a pede perit consecratio, si fixa sit vino.
- 2 Quid si coniungatur pedi amovibiliter. & num. seq.
- 3 Cuppa an consecratur independentè ab hoc, vel illi pede.
- 4 Amovibilis cuppa Calicis a pede pertinet ad formam artificialem.
- 5 Si cuppa tornabilis univiam perit alterius Calicis quare retineat consecrationem.
- 6 Sacra indumenta non amittunt consecrationem id separationem partium amovibiliter univiam.
- 7 Si Calix complicari possit, aut una pars pedis poni intra aliam, non perit consecratio ex effusione.

Convenit Doctores communiter præsertim infra citandi. Quod si Cuppa sit annexa pedi amovibiliter, ut si separari non possit absque aliqua fractione, amittat consecrationem. Quia licet fractio quoad materiam sit exigua, est tamen notabilis in forma artificiali, & reddit Calicem inhabilem propter functionem. Quod adhuc verum est, etiam si Cuppa permanere possit in altari firma, absque periculo effusionis, nam adhuc non potest tractari commodè sicuti in ministerio tractari debet. Deinde, quia non esset idem Calix, qui petius. Unde remanet difficultas, quando Cuppa coniungitur pedi tornabili modo, & amovibiliter, ut absque fractione disjungi possit.

B 3

Prima

2 Prima sententia asserit amittere consecrationem. Ita Antonin. 3. *part. tit. 13. cap. 6. §. 1.* in medio, Palud. in 4. *dist. 13. q. 1. art. 5. conclus. 2.* Taberna verbo Calix num. 2. Armilla ibid. Sylvestr. q. 2. Azor. *part. 1. lib. 10. cap. 18. q. 7.* Comitoli. *lib. 1. resp. sum. art. 9. §. 1.* Bartholom. ab Angelo. *dial. 5. de miss. §. 16. vers. sed mihi.* Qui addit, quod si cuppa esset ita fabricata, ut posset, quis ea vti ad sacrificandum absque pede, & esset consecrata separatim à pede, non amitteret consecrationem, quia pes non esset pars Calicis, sed tantum apponderetur ad bene esset. Fundamentum est, quia per hanc separationem perit forma Calicis, cum nec cuppa sola, nec solus pes sint Calix. Vnde nec vna sine altero, aut e contra consecrari potest. Secundo si mensa Altaris separatur ab inferiori basi, amittitur consecratio, ergo etiam dum cuppa Calicis separatur ab inferiori parte nempe pede.

3 Secunda sententia asserit, non amittere consecrationem. Ita Henricus lib. 9. *sum. cap. 28. n. 2.* in fine Sà verbo Calix n. 1. Suarez *disp. 81. de Eucharist. sect. 7. vers. Rursus inquiri.* Valquez 3. *part. disp. 233. cap. 4. num. 35.* Rodriguez *part. 1. sum. cap. 240. conclus. 21.* Facundus *procept. 1. Ethic. lib. 3. cap. 21. n. 17.* Reginald. *lib. 19. Præmissis parit. cap. 9. sect. 7. m. 100.* Fillius. *trall. 5. cap. 5. n. 12.* Laiman. *lib. 5. abel. moral. trall. 5. cap. 6. num. 6.* Aucta. q. 11. de Eucharist. *sect. 13. vers. Debet huc.* Coimich. *de sacra. q. 8. art. 5. dub. 5. n. 248.* Bonac. *disp. 4. de sacra. q. 7. tit. punct. 9. n. 20.* Lugo Cardin. *disp. 20. de Eucharist. sect. 1. n. 93.* Fernandez *part. 3. Examin. theol. moral. cap. 5. §. 32. n. 8.* Dicastr. *de sacra. trall. 5. disp. 4. dub. 9. n. 188.* Franc. Lugo lib. 5. *de sacra. cap. 8. q. 2. n. 20.* Naldus in *sum. verbo.* Calix n. 2. Garzia in *sum. trall. 5. difficile. 8. dub. 3. punct. 1. n. 8.* Fanlius de Eucharist. *lib. 2. de sacrific. miss. q. 245.* Palas *part. 4. ap. moral. trall. 12. disp. 20. punct. 10. n. 12.* Marchin. *de sacra. ordin. trall. 5. part. 3. cap. 12. n. 5.* Barbosa *de potest. Episcop. alleg. 27. n. 40.* Nugn. 3. *part. q. 83. art. 3. dub. 4.* Añcan. Tambut. *de iure Abb. disp. 23. q. 3. n. 6.* Galfard. Hurtad. *de sacra. disp. 4. de sacrific. miss. difficile. 10. vers. Quando verò.* Ledesma *part. 1. sum. cap. 21. de Eucharist. post 3. conclus.* Leander *de sacra. trall. 8. disp. 7. q. 33.* Tannet. *rem. 9. disp. 1. q. 10. dub. 3. n. 53.* Calpeni. *part. 2. vers. Theol. trall. 23. disp. 3. sect. 1. n. 83.* Amicus *sum. 7. vers. Theol. disp. 3. sect. 1. n. 12. n. 89.* Pax. Tordin. *tem. 1. Lucubrati. lib. 4. tit. 1. n. 178. vers. Pariter.* Villalob. *part. 1. sum. trall. 8. difficile. 27. n. 6.* Trullench. *lib. 5. de sacra. cap. 8. dub. 17. num. 4.* in fine, Thom. Tambutin. *opus. de sacrific. miss. lib. 1. cap. 1. §. 5. n. 2.* Quartus in *Rubr. missal. par. 2. tit. 1. dub. 5. difficile. 3. vers. secundo.*

4 Dicendum est, Calicem tornatilem non amittere consecrationem per separationem cuppe à pede, dummodo non interueniat aliqua fractura. Hoc probant Suarez, & alij, quia Cuppa consecratur independenter ab hoc, vel illo pede, vnde Dicastr. citatus videtur inferre, quod cuppa possit inferriate modo cum hoc, modo cum illo pede, sicut altare portatile potest inferriate cum hac, vel illa mensa; Verum, quod cuppa consecratur independenter à pede non videtur posse subsistere, quia Calix supponitur Consecrationi, tanquam instrumentum habile pro sacrificio, ita vt consecratio supponat habilitatem artificialem. Non est autem habile sine pede, aut independenter à Pede est Calix, sed pars Calicis, atque adeo nec est subiectum Consecrationis independenter à pede.

5 Ratio ergo est, quia forma artificialis Calicis includit in se amouibilitatem cuppe à pede, ita ut talis amouibilis sit quid ipsius artificij, & pertinet ad formam: Ergo per id, quod exerceatur ista amouibilitas non amittitur Consecratio, quia non est quid contrarium formæ artificiali; sed quid ipsius, & ideo non facit eam perire, sed excretri. Dum autem non perit forma, non perit subiectum Consecrationis, atque adeo nec consecratio.

Ex his colligitur. Quod si cuppa, quæ tornatili modo coniungitur pedi, coniungatur cum alio pede, cum quo consecrata non sit, etiam si sit eiusdem forme, eo simul cum alia cuppa consecratur, quamuis utraque pars retineat in habitu consecratione, non tamen habebunt in actu, ita ut inferriate possint in oblatione sacrificij, sicut non potest inferriate si ex duabus planis consecratur vna, nam non esset amplius idem Calix, qui subiectus fuit consecrationi, & ideo in illa coniunctione non esset habendus pro consecrato. Rursus quia forma artis subsistit in materia, ad manutendū eandem formam requiritur etiam eadem materia. In illo autem coniunctio cuppe esset diuersa materia respectu pedis, & pes respectu cuppe, & ideo non fundaret eandem formam artificialem, quæ prius fundabat.

Secundo colligitur cum Lugo Cardin. *disp. 20. de 7 Eucharist. sect. 1. num. 93.* Aucta *quæst. 11. de Eucharist. sect. 1. vers. deperditur.* Francic. Lugo lib. 5. *de sacra. cap. 8. q. 7. num. 10.* in fin. Quart. in *Rubr. Missal. par. 2. tit. 1. dub. 5. difficile. 1. vers. secundo.* vt hoc obiter hic adnotemus quod vestes sacre, si continent partibus amouibilibus nempe globulis, aut funiculis inter se conuicis, non amittunt benedictionem per separationem harum partium ob eandem rationem, quia amouibiles includuntur in earumdem forma, & separatio est exercitium eiusdem forme.

Tertio colligitur à fortiori, Calicem non amittere consecrationem, si ita fabricatus sit, vt aliquo modo cõplicari possit ad minorem locum occupandum, quia per hanc complicationem non perit forma artificialis ipsius. Imo si pes esset ita fabricatus vt diuiseretur in plures partes quarum vna reponeretur intra aliam, & separarentur, neque adhuc per separationem amitteret consecrationem, quia est eadem ratio de vna coniunctione amouibilis, ac de plurius cum omnes pertinent ad formam artificialem ipsius, imo si periret partibus aliquis, qui inferretur pro manutentione coniunctione partium, & reuinceretur, quia non esset pars Calicis & esset quid minimum spectans ad coniunctionem partium, quod non haberetur in consideratione, quia non esset pars aliqua ex qua constaret forma artificialis. Ex dictis soluta manent fundamenta oppositæ sententiæ, siquidem falsum est quod percat forma Calicis, nec est eadem ratio de altari, quia iungitur inamouibilibus inferiori structura, vnde quia portatile non ita iungitur, non perit ex separatione consecratio ipsius.

QVÆSTIO 781.

An si cuppa Calicis amissa longo usu inaurationem percat consecratio.

SVMMA.

- 1 Si materia sit habilis ratione inaurationis, hæc peruenit, perit consecratio Calicis.
- 2 Consumptio inaurationis Calicis, non perit consecratio.
- 3 Consecratio non officit solum superficiem, sed totum Calicem.
- 4 Quid si corrodatur Calicis inauratio.

Supponendum est tanquam certum. Quod si cuppa Calicis non sit ex materia habili; sed sit habilis ratione inaurationis, si percat inauratio, perit etiam consecratio. Imo non est necesse quod percat tota inauratio, sed sufficit si incipiant apparere aliquæ partes materiae inhabilis, vt potest eius ratio est, quia cum materia reddatur habilis ratione inaurationis, ex consumpta

16 De Apparatu pro Sacrific. Quæst. 787. 788.

4 Dicendum est. Si Calix post consecrationem inauratur non indiget noua consecratione. Ratio potissima est. Quia inauratio non est pars Calicis, aut cupæ Calicis sed ornamento accessoria, & ita illi adhaerens, ut ipsi incorporaretur, & fiat vnum cum ipso ergo inauratio non ponit indigentiam nouae consecrationis. Tum quia manet idem Calix, qui est subiectum consecrationis, consecratio autem durat quocumque durat in sua forma res consecrata, ut communiter docent cum D. Thom. 3. p. 2. q. 83. ar. 3. ad 3. Tum quia cum illa superficies sit accessoria Calici, & idem cum ipso Calice, communicat in consecratione cum ipso, quia consecratio, seu sanctitas ex consecratione non est qualitas quaedam physica, quæ inhereret subiecto, nempe cupæ Calicis, & deinde non transeat ad illud aurum, quo constat inauratio; sed est quaedam qualitas moralis, quæ consistit in deputazione ad Cultum diuinum, seu ad oblationem sacrificij; & ideo id ipsum, quod inauratio communicat inesse cum Calice, remanet deputata ratione ipsius eidem functioni, atque adeo communicat cum Calice in consecratione. Tum quia accidentia trahuntur ad naturam subiecti, non subiectum ad naturam accidentis. Illa autem inauratio se habet veluti accidens, tum quia cum ornato quod recipitur, per modum recipientis recipitur, & Calix tanquam instrumentum sacrum destinatum pro oblatione sacrificij recipit inaurationem, recipit ad inexistendum in se ipso sacro modo, & cum destinatione ad oblationem sacrificij.

5 Confirmatur. Quando lauantur Corporalia, & posita imbuuntur amido, itant totus linteus imbibatur eodem amido, & consurgat in toto linteis superficies ex amido crassior fortasse, quam sit superficies cupæ inauratae, & tamen quoniam habet contactum immediatum cum corpore Christi, non benedicuntur de bono. Ergo neque etiam Calix debet de nouo consecrari ex eo quod inauratur, quia militat eadem ratio, quod scilicet quod additur in utroque est per modum accessorii ordinatum ad idem munus, & ut subiectum melius se habeat; sic etiam si Ecclesia dealbetur, pingatur & inauratur, non indiget noua consecratione, quia hæc omnia sunt accessoria; & ad ornatum ipsius. Nec valet quod consecratio Calicis fiat propter contactum sanguinis Christi, quia hoc est falsum, ut dicitur in respons. ad argumenta.

6 Confirmatur. 2. Execratio Calicis est introducta cum proportionem ad executionem Ecclesie, & Altaris; ergo non debet habere locum, nisi in his casibus; in quibus locum habet iuxta sacros Canones execratio Ecclesie, & altaris. Inauratio autem non correspondet alicui casui execrationis Ecclesie, & Altaris; imo correspondet casui in quo in Ecclesia non sequitur execratio, ut si dealbetur, aut inauratur, & pingatur, & ideo casus nouæ inaurationis non est admitteendus tanquam execrationis.

7 Ad 1. Resp. Non est verum, quod Calix, & pateni consecratur propter contactum corporis, & sanguinis Christi; nam etiam Pixis exerceat hunc contactum, & tamen non consecratur, imo secundum communem sententiam solum de congruentia benedicitur. Consecratur autem quia sunt Instrumenta oblationis sacrificij, quæ proinde debent esse in eodem ordine sacro, in quo est sacerdos, ita exigere oblatione sacrificij, quæ etiam exigit Altare consecratum, licet non tangat corpus, & sanguinem Christi, imo consideretur contactus, quia non est considerandus mathematico modo, sed morali modo; quin considerari debet in ordine ad dignitatem rei, quæ tangitur, non sit secundum solum superficiem, sed secundum totum corpus Calicis. Ad de quod inauratio trahitur ad inexistendum Calici, & ad communicandum cum ipso in consecratione.

8 Ad 2. Attendendo principalitatem partis in ordine ad vsum, ad quem ordinatur, superficiem auream non

esse principalem partem. Sed totum calicem; quatenus dicit partes necessarias; sine quibus non possit inferre vel destinare; nam vsum non est contactus corporis, & sanguinis Christi, ut non recte supponit opposita sententia, sed oblatione sacrificij; Quis autem non videat quod illa aurea superficies de se independentem à Calice non est apta vsum sacrificij. Si enim fortissimè se haberet, ellet omnino inepta ob suam nimiam flexibilitatem, cum idem Calix e contra sine inauratione sit habilis pro vsum oblationis sacrificij, principaliori modo se habeat.

Ad 3. Esse longe diuersam rationem de inauratione, nec de cupæ subtilissima aurea immixta in Calicem, quia hæc esset vas destinatum à Calice, nec communicaret cum ipso in esse, & consecratione, licet communicaret inauratio, idem nil mirum si non posset in ipso offerri sacrificium, tanquam in vase non consecrato. Inauratio vero est veluti imbibita in ipso Calice & habetur pro vno, & eodem vase, imo nullo modo facit vas diuersum.

Ex dictis colligitur pro Praxi, quod si quis videretur Calice de nouo inaurato absque noua consecratione, secunda conscientia erronea, nullum committeret peccatum, nam quod non sit necessaria noua consecratio, est opinio probabilissima, cum habeat pro se plures, & graues Doctores, & quoad rationem melius fundatur, quam opposita, cum procedatur a principia certa in hac materia, ut iam constat ex dictis.

Q V A S T I O. 788.

Qualis apparatus exigatur pro Calice

S V M M A.

- 1 Quæ sint necessaria pro apparatu Calicis.
- 2 Primum Calicis, & tunica non cadunt sub præcepto. Corporale, & palla sunt de necessitate.
- 3 Purificatorium ex quo materia coalescere debet. Valdi immundum non potest sine peccato adhiberi.
- 4 Ad aera purificatorij sufficit, si sit apta ad abstergendum.

PRO apparatu Calicis exiguntur Purificatorium ad detergendum Calicem, Palla parua ad cooperiendum; Bursa, in qua reponatur Corporale, velum, quo operiatur, & Corporale, quod super Altare extendatur, ita constat ex Praxi; & desumitur ex Rubrica. 1. de præparat. sacerdot. n. 1. ibi. Deinde præparat Calicem super ex eas ponit Purificatorium mundum, & super illud Patenam cum hostia integra quam leuiter extergit, si opus est, & fragmentis & eam super parua palla illata cum velo ferice, super velum parua Bursum coloris paramentorum habentem Corporale plicatum; quod ex lineo tantum esse debet, per ferice, vel aure in medio intertextum, sed totum album, & ab Episcopo, vel ab alio habente facultatem simul cum palla benedictum.

Quod spectat ad prædictum apparatus, velum, & Bursa non sunt necessaria in ordine ad sacrificium neque adeo vsum præceptum adhibendi, quia Rubrica est tantum directiua, pertinet tamen ad decentiam, & splendorem apparatus, & ideo debent adhiberi, & solum ex causa necessaria omitti. Corporale vero, & Palla sunt necessaria & de corporali extat præceptum, ut suo loco dicitur; necessitas autem pallæ provenit ex natura rei, & quia debet Calix cooperiri, unde primitiua hæc necessitas introduxit quod pars corporalis eleuaretur & cum ipsa operiretur Calix, & similiter quoque Purificatorium est necessarium ex natura functionis, quæ exercetur, nam ad conservandam munditiam

ditum debet calix abstergi, & mundari, sicut etiam digiti celebrantis.

- 3 Circa Purificatorium adnotant nonnullæ difficultates; & prima est ex qua nam materia consistere debeat, nihil enim habetur determinatum, nam Rubrica dicit tantum, debere esse mundum & esse peccatam mortale, si sit valde immundum, docent Taberna. verbo Corporalia n. 1. in fine. Syluester n. 2. in fine. Armilla n. 3. Sa verbo. Miſſa n. 16. Henrici lib. 9. sum. cap. 28. n. 3. in littera V. Azor. par. 1. lib. 9. cap. 9. g. 6. Grat. par. 1. de sac. lib. 2. cap. 42. n. 3. Suarez disp. 81. de Euch. scilicet 8. ver. Quarto addendum. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 3. c. 1. n. 30. Reginald. lib. 19. Præxi fore panis. c. 9. scilicet 8. n. 103 in fine, & alij comminantes loquentes generaliter de apparatu pro missa, & merito quia inferuit pro ministerio sublimi, præteritum quia heri potest, quod in absterſione secum trahat aliquid sacrarum specierum.

- 4 Quod autem spectat ad materiam, quod debeat esse ex lino lino; tradunt Doctores nam præced. citati & consonant consuetudo. An autem ad sit gravis obligatio vitendi ex hac materia, non explicat, nec ego video, unde colligi possit, quia nulla extat præscriptio de materia, nec manus, pro quo inferuit exigit, quod sit ex hac potius materia, quam ex alia; sed sufficit quæcumque apta ad abstergendum, & decens. Hæc consuetudo habet fundamentum, unde obligare possit, cum non constet, quod sit introducta animo se obligandi, imo cum ohi de hoc sit præscriptum à Iure, & Rubricis, remanet in materia facultativa, & ideo non obligat. Præteritum quia probabilissimum est quod sit introducta talis materia, utpote apta, ut lauetur, & munda consuetur, nec etiam talis materia exigitur ab aliquo mysterio, quia nullum assignatur, igitur si continet, ratione ipsius præteritum fuisse materiam istam.

QVÆSTIO 784.

An Purificatorium sit benedicendum.

SVMM A.

- 1 Purificatorium esse benedicendum, qui sentiant.
- 2 Qui negent.
- 3 Præxi habet, quod non benedicatur.
- 4 Purificatorium tractari debet tanquam res sacra.
- 5 Quoniam ex rationibus Euch. illud debet esse sacra.
- 6 Quod aliqua benedicantur, alia non, pendet ex institutione Ecclesie.

- 1 Purificatorium esse benedicendum, tradunt Grat. par. 1. de sac. lib. 2. cap. 42. n. 2. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 1. n. 30. & ratione decentie, Laiman. lib. 5. theol. moral. ar. 1. c. 6. n. 12. Quart in Rub. Miss. p. 2. lib. 1. scilicet 3. d. 5. ver. 1. c. 1. Probant species consecratæ ob reverentiam debitam non debent tangi ab aliqua re, quæ consecrata, vel benedicta non sit. Purificatorium autem tangit species consecratas, quando coniungitur remanente in Calice. Secundò. Benedicuntur tobaleæ Altaris, quæ magis remota se habent ad sacrificium; ergo à fortiori etiam Purificatorium.

- 2 Secunda sententia asserit, non esse benedicendum, ita Suarez disp. 81. de Euch. scilicet 8. ver. Quarto addendum, Reginald. lib. 19. Præxi fore panis. cap. 9. scilicet 8. n. 403 in fine. Lugo Card. disp. 20. de Euch. scilicet 1. n. 76. Gavant. in Rub. Miss. p. 2. tit. 1. Lit. I. Faust. lib. 2. de Consecrat. q. 249 ver. De purificatorio, Gatzia in sum. ar. 3. de disc. 8. d. 6. 3. p. 1. n. 16.

- 3 Dicendum est Purificatorium non esse benedicendum. Desumitur ex Præxi. Siquidem ut obferunt non solet

Tom. II.

benedici. Deinde etiam quia non assignatur in Missali, aut Rituali benedictio pro purificatorio, cum tamen assignetur pro his, quæ solum de congruentia sunt benedicendas. Nec rectè Quartus ait, benedicendum benedictione, quæ ponitur pro tobaleis, ac linteaminibus Altaris, quia purificatorium non venit nomine tobalearum, & linteaminum Altaris, & ratio est, quia ea sola benedicuntur, quæ inferuntur pro apparatu sacrificii: purificatorium autem non inferuit, sed inferuit solum post sacrificium ad detergenda vasa sacrificii, & proinde est extra apparatus pro sacrificio.

Sed quamvis non benedicatur, debet tamen tractari tanquam res sacra, itaut non debeat inseruare pro visibus prophetis, & debet cum reverentia consuetuari, itaut in prima locione non lauetur, nisi à personis sacris, ut docent Quart in Rub. Miss. p. 2. tit. 10. scilicet 3. d. 5. c. 1. Colligunt purificatoria, & Doctores citati, præxi præced. n. 11, nam ratione muneris, cui inferuit, meretur reverentiam, siquidem abstergendo abstrahere potest reliquias sanguinis, & corporis Christi.

Ad fundamentum in oppositum. Resp. Pati difficultatem, quod dicitur, quod species sacre non debent tangi ab aliqua re saltem non benedicta, & tamen tangit Euch. ritum. Quidquid tamen sit. Resp. Huiusmodi propositionem esse limitandam ad ea, quæ in sacrificii oblatione ordinantur ad tangendum sacras species. Purificatorium autem non ordinatur, quia ordinatur ad abstergenda vasa post sacrificium. Unde per accidens est, si tangat aliquas reliquias sacrarum specierum.

Ad 2. Quod aliqua benedicantur & aliqua non benedicantur, pendet ex institutione Ecclesie, instituit autem quod tobaleæ, & non purificatorium benedicantur, unde pro ipsis instituit benedictionem, & non pro his, deinde tobaleæ, cum inferuntur pro apparatu Altaris, inferuntur in ordine ad sacrificium, & ideo benedicuntur. At purificatorium non pertinet, ut dictum est ad apparatus pro sacrificio, sed ad abstergenda vasa, completo sacrificio, & ideo cum non inferuiat pro sacrificio, non est benedicendum.

QVÆSTIO 785.

An consuetudo Clericorum Regularium abstergendis Calicem postquam peremerunt ad Sacramentum sit substituenda.

SVMM A.

- 1 Consuetudo Clericorum Regularium in abstergendis Calicem motibus quæ sit introdunda.
- 2 An sit à fortiori introdunda.
- 3 An substitua per consuetudinem Pij V.
- 4 Non innotuit ritum præscriptum in Missali.
- 5 Consuetudo Clementis VIII. ad favorem Clericorum Regularium, confirmata à Pio V.

Præmissis in hac sententia.

Clerici Regulares celebrantes postquam sumpserunt purificationem, non absterguunt intus cupam calicis purificatorio; sed solum quando completa Missa, peremerunt ad sacramentum, & tunc priusquam abstergant, sumunt Reliquias purificationis, quæ consueverunt ad fundum Calicis, hæc autem Consuetudo fuit ab ipsis introducta ab initio asceticis Religiosis, Motibus introducendi fuerunt. Primò quia indicaverunt, melius esse, quod illæ reliquæ purificationis

C. ritibus

tionis interim, dum completur missa, & peruenitur ad sacrificium condonantem in fundo Calicis, & sumuntur à sacerdote, quàm quod inbiberentur in Porificatorio. Secundò quia hoc magis conducit ad conferendum munditiam Porificatorio, si quidem in Sacrificia idemdem motatur Porificatorium, quò abstergant calicem. Tertiò, quia pertinet ad decorem, & decentiam sacrificij, quod vasa sacrificij non abstergantur in altariis, nec pertinet ad decentiam mensæ vulgaris, quod vasa, durante mensa, ibi abstergantur, quæcumque ea sint, & inseruiant solum ad bibendum; modò autem dabitur an ista Consectio possit subsistere.

3 Dicendum est. *Hanc Consecutionem subsistere, & legitimam esse.* Ratio est. Quia Clemens. VII. in sua *Can.* Exponit nobis sub dia. 24. 1003. 1514. 902. est. XL huius Pontificis. tom. 1. Bullarj concessit primis nostris Fundatoribus, ut circa celebrationem missarum, & Horas Canonicas disponere possent, quæ pro ipsis celebrandis meliora viderentur, quæ exhibitæ summo Pontifici pro tempore censuerunt approbata, ita text. habet. *Nec non statuta quæcumque ordinationes, & consuetudines de omnibus, & singulis, quæ ad huiusmodi vira propostum conducere; mereque, & iustitiam hominũ, & deus clericorum viuendi concernere videbantur, de missis præcipi, & alijs diuinis officijs, seu Floris canonicis prout nobis melius videbatur, celebrandi & recitandi, licita tenent, & honesta, varianandi & huiusmodi, & sacris Canonibus non contraria, facere, addere, & pro tempore facta, addita, corrigere reformare, & in parte vel in totum immutare, ac de nouo alia, prout vobis expedire videbatur, instituire, & ordinare, ac iuxta illa viuere, quæ postquam à vobis candida, edita, reformata, instituta, aut immutata, & ordinata, ac nobis, seu successoribus nostris exhibitæ fuerint, Apostolica Auctoritate approbata, & confirmata sunt, esse censuerunt.* In vigore autem huius Concessionis Consecutio de qua in præsentibus, fuit introducta, & Apostolica sedi exhibitæ, & ideo tamque Auctoritate Apostolica munita subsistit.

3 Dices. Hanc Consecutionem remanere exclusam per Constitutionem Pij V. *Quo primus tempore præfixam reformato Missali, in qua iubet, seruari Ritus in ipso præscriptos, & tollit ritus, & consuetudines quascunque contrarias, & diuersas à præscriptis.* Hæc autem Constitutio est. 106. huius Pontificis. tom. 2. Bullar. Rem. Resp. Pontificem in illa Constitutione nõ tollit re consuetudines, quæ ab initio introductæ fuerunt cum approbatione Sedis Apostolicæ, vt constat ex illis verbis. *Nisi cum ipsa prima institutione à sede Apostolica approbata vel consensu, quæ, vel ipsa institutio super dicentes annis missarum celebrandarũ in eisdem Ecclesijs assidue obseruata sit, à quibus, ut prefatum celebrandi Constitutionem, vel consuetudinem nequaquam auferimus.* Consecutio autem, de qua in præsentibus, fuit in sui prima introductione approbata ab Apostolica Sede.

4 Deinde. Hæc Consecutio non continet immutationem Ritus præscripti in missali; nam seruatur, quod in ipso præscribitur, secundum substantiam, quæ eo consistit, quod porificatorio abstergetur Calix sed solum variat circumstantiam temporis; nam non absterget intra missæ Celebrationem; sed post completam missam. Hæc tamen variatio, cum sit admodum leuis, & alijs conducit decetiam, non est censenda prohibita; quia prohibitio est tantum circa ritum, cum quibus celebratur Missa; hic autem non est ritus aliquis; sed seruicium, qui proinde in missa solemnè non exercetur à celebrante; sed à Ministro subdiacono.

5 Accedit, quod Constitutio Clementis. VII. manet in suo Robore, nec est reuocata per Constitutionem Pij V. de qua supra; Ratio est. Quia dicta Constitutio Clementis VII. fuit confirmata in forma specifica

cum infertione totius tenoris de verbo ad verbum ab eodem Pio Quinto, cum elongatione aliarum gratiarum ipsdem Clericis Regularibus, vt in sua *Constitutione.* 31. tom. 2. Bullar. cum Clausulis præscriptis à sublequatur reuocationibus, & præquantissimis vt constat ex. §. 20. ibi *sed semper valida, & efficacia existere, ac eisdem Congregationi, & illius Regularibus Clericis, & alijs personis suffragari, & sub multis etiam rationem earundem personarum tenorem in se continens reuocationibus, suspensionibus, derogationibus, aut alijs alterationibus, similium, vel dissimilium confirmationem, confirmationem & gratiarum, sub quibusque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis Clausulis & decretis, etiam mutis, & silentiis similibus, etiam consiliorum, etiam per nos & successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, ex quibus casus, etiam in illis missis pro tempore, quomodolibet factis nullatenus comprehendis, sed semper ab illis excipi, ac quævis illa emanabunt, toties in pristinum restituta, & plenariè reintegrata existere, & conseruari.* Et ita per quoscunque Iudices, & Commisarios, vt præfatur, sublatæ eis, & eorum causis quous aliter indicandi & interpretandi facultate, sententiarum, & definitio debere. *Nec non irritum & inane quicquid sitis super his à quouam quouis auctoritate fuerit, vel ignoranter contrigerit assertari.* In dicta autem Constitutione Pij V. non ad fuit Clausula Detegatorie, quæ obstat præferentia ab eodem Pontifice facta in fauorem Clericorum Regularium, & proinde disposita & confirmata in illa Constitutione, manent in suo robore, atque adeo poterant dicti Clerici Regulares continuare suam Consuetudinem, vt pote non reuocatum.

Q U Æ S T I O 786.

An palla sit necessaria, & qualis esse debeat.

S V M M A.

- 1 Palla Cooperiens Calicem, quomodo introduci sit.
- 2 Palla est necessaria.
- 3 Palla ipsius obligat sub mortali.
- 4 Ex qua materia constare debeat, & nom. loc.
- 5 Palla cooperiens Calicem, debet esse ex lineis lineis, aut ex alia materia decenti.
- 6 Necessitas lineæ lineæ pro Corporali non extenditur ad pallam.
- 7 Palla an de necessitate benedicenda.
- 8 Rubrica non disponit quod palla sit lineæ.
- 9 Si pars Inferior sit lineæ pasci.
- 10 Superior ornari serice, &c.

Antiquitus non adhibebatur Palla ad cooperiendum Calicem; sed cooperiebatur Corporali, & proinde erat tam latum, vt inleuaret etiam pro Calice cooperiendus. Postea tamen ob maiorem commoditatem introducta est Palla, quasi diuidendo partem cooperientem Calicem à parte, supra quam ponebatur calix, & hostia; de qua agit Innoc. lib. 2. de myst. missa cap. 16. Hæc autem diuisio non fuit materialis, quasi pars corporalis ab alia manens, sed fuit diuisio in munere; quia duplex manus, quod præstabat corporale, substituendo paruum pallum in manus cooperiendi Calicem, quod præstabat Corporale.

Supponendum autem est. Pallam esse necessariam his temporibus, quia cum Corporalia non sunt tantæ amplitudinis, vt possint inferuire pro Calice cooperiendis; si tamen alicubi vigeret Consuetudo cooperiendi Corporali, vt vigere apud PP. Dominicanos testatur Gratia in *summ. tractat. 3. distictus. dist. 8.*

8. *Sub. 1. puncto primo num. 13. in fine*, non esset palla necessaria, & ita inter alios notant forus in quavis distinctione trigesima, *questione secunda, articulo quinto*. Rodriguez. *parte prima, summo capite 249. conclusione decima octava*, Suarez *disputatione octava prima de Eucharistia sessione 6. vers.* Tandem circa hoc Facundez *præcepti. 1. Ecclesiæ. libro 3. cap. 21. numero 31. Palasus parti. 4. oper. moral. tractat. 22. diffinitio. vnic. punct. 10. numero 2.* Tota enim exigentia prouenit ex necessitate cooperiendi Calicem, & idco sufficit, quod vno, aut altero modo cooperiatur.

3. Secundo supponendum est. vsum Pallæ modo obligat sub mortali, vt docent Suarez; & Rodriguez, *Facundez num. præcedenti citati, Valquez. 1. per diffinitio. 213. cap. 1. n. 24. in fine*, quia modo corporalia non ita efficiuntur, vt non possint inservire pro cooperiendo calice, esset peccatum mortale non cooperire Calicem, ob periculum, cui exponeretur species sacre, quod aliquid indecens in Calicem incidere, & etiam quod obnauisem non posset sumi a celebrante, quando incidere in ipsum aliquid, quod nauisem casaret; neque: propositum docuit forus, quando in fine *art. 1. citati, num. præcedenti* significare videtur, quod Palla non sit necessaria, quia intelligit, supposito, quod possit Calix cooperiri corporali.

4. An autem constare debeat ex eadem materia, ex qua constat Corporale, nempe ex lineo lineo, affirmant Rodolphus Taugen. *lib. de Cænicis, obseruans, præcepti. 23. Valquez diffinitio. 213. cap. 2. num. 24. in fine*, Suarez *diffinitio. 81. de Eucharistia, sessio. 6. §. tandem in fine*. Facundez *præcepti. post ecclis. cap. 21. n. 31. Reginald lib. 29. Prax. fore Penit. cap. 9. sessio. 7. num. 195. Garzia in summo tractat. 3. difficultat. octaua, dubia tertio, punct. 1. numero 14. Filliac. tractata quinta, capis. 5. numero 121. Gauantus in Rubric. missal. parti. 2. titul. 1. litera M. Amicus tom. 7. curs. theol. dispensatione 33. sessione duodecima, num. 363. Galp. Hurtad. de sacram. diffinitio. 4. de sacrific. miss. diffinitio. 9. vers. Et quauis Calicis. parti. 2. Curs. theol. tractat. 23. sessione quarta, numer. 78. Palasus parti. 4. oper. moral. tractat. vigesima secunda, diffinitio. vnic. punct. 10. numero secundo, Tanner. tom. 4. diffinitio. 5. quæst. 10. dub. 3. num. quinquagesimo nona. vers. Ad corporale, Franciscus Logo *libra quinta de sacram. cap. 7. questione quarta, numero trigesimo quinto*, Dicaill. *De sacram. tract. 1. diffinitio. quarta, dub. 9. num. 157. Quæst. in Rubric. missal. parti. 2. titul. 1. sessio. 3. dub. 3. vers. Verò tamen*. Fundamentum huius sententiæ est, quia hæc parua palla est pars Corporalis ab ipso separata. Ergo debet esse eiusdem conditionis cum corporali, quia per id, quod est facta separatio, non est mutatum præceptum quoad talem partem Corporalis.*

5. Secunda sententia asserit, non debere ex necessitate esse ex lineo lineo; sed posse esse ex setico, anro, aut ex quacunque decenti materia, quia non est aliquid de substantia apparatus, ita Sotus. in 4. dist. 13. §. 2. *art. 5. circa finem Rodop. parti. 1. sum. cap. 247. n. 18. Fernandez, art. 3. exen. theol. moral. cap. 5. §. 12. num. 10. Villalob. parti. 1. summo tract. 8. diffinitio. 26. num. 3. Trullench. lib. 3. de Sacramento, cap. 8. dub. 26. numer. 9. Ludouic. à S. Joen. in summo quæst. 11. de Eucharistia, articulo. 13. dub. 2. diffinitio. 2. in conclus. Faulkus de Eucharistia, lib. 1. de sacrific. miss. quæst. 249. vers. Alij vero, Marc. Hurtad. de sacrific. miss. quæst. 14. vers. difficultas Machad. lib. 4. parti. 1. tract. 11. decum. 3. num. 1. Et de consuetudine testatur Sotus in Germania, & Rodriguez in Hispania.*

Dicendum est. Pallam cooperientem Calicem non debere esse necessario ex lineo lineo; sed posse constare ex quacunque materia decenti. Ratio est. Quia facta separatione Pallæ a corporali in munere tegendi Calicem, seu potius introducendo non operimento Calicis cessauit ratio, ob quam debeat constare ex lineo lineo, quia idco debebat constare, quia erat pars corporalis, quod constare debet ex tali materia, modo autem non est pars corporalis, sed quid omnino distinctum, ergo non sequitur amplius conditionem corporalis, sed operimenti eiusdem Calicis, & idco sufficit, quod constet ex materia decenti pro tegendo Calice.

Confirmatur. Quando Corporale inferiebatur pro tegendo Calice, id non habebat ex instituto suo, sed per accidens, quia scilicet cum esset valde amplum, nec adesset, quo Calix cooperiretur, vsi sunt Corporali. Ergo corporale non requirit, quod sit ex lineo lineo; quia inferiret pro tegendo Calice, sed quia inserviret suo proprio muneri: quia nihil requirit aliquid de necessitate ratione eorum, quæ ipsi conueniunt per accidens, Ergo cum Corporale non exigit esse ex lineo lineo, quia cooperiret Calicem, neque etiam modo refundit in pallam, quæ substituitur est pro tegumento Calicis, hanc exigentiam. Ex quibus solutum manet fundamentum oppositæ sententiæ; nam Palla non est amplius pars corporalis, quia non communicat cum ipso, neque in materia. neque in munere; sed munus, quod conuenit Calici Corporali, per accidens, attributum est instrumentum distincto, & idco nec etiam debet communicare in conditionibus.

An autem Palla debeat esse benedicta, affirmant 8 Doctores telati pro prima sententia; negant vero relati pro secunda, quia scilicet non habet tangere sacras Species. Verum hæc ratio non subsistit, quia cætera quoque, quæ non habent tangere, vt m. p. Altaris, vestes sacerdotales, benedicuntur, quia sufficit quod sint ornamenta personæ consecratæ in ordine ad offerendum sacrificium; illud videtur facere contra necessitatem benedictionis, quod non assignatur propria benedictio. Benedictio vero Corporalium non ei conuenit; unde si benediceretur, simul cum corporali, expectaretur in benedictione munus, quod ab ipsa non præstatur; possit tamen adhiberi secunda oratio posita in benedictione Corporalium, nonnullis verbis omisiss, nempe *inueniuntque Corporali*.

Dicitur, ex Rubrica habetur quod Palla debeat 9 esse ex lino, vt *parte secunda, titulo primo de preparatione Sacerdotis, numero primo, ibi. Et rem (hostiam in patena) tegit parua palla lineæ*. Respondet. Hanc Rubricam disponere quidem, quod tegat hostiam super patena; sed non disponere quod sit lineæ, quia tribuit tantum pallæ adiectiuum. Linea, quia nihilium communiter adhiberi solet talis materię; præsertim immixtis peccatis, quod si voluerit, quod esset lineæ, dissilet, quod debet esse lineæ, sicut paulo antea, dixerat de Calice, qui debet esse aureus, vel argenteus, &c. Unde cum solum dicat, *Palla lineæ*, & non statuit verbis dispositiuis, non præscribit, quod debeat esse lineæ.

Ex dictis colligitur, quod si pars inferior Pallæ sit lineæ, potest in parte superiori absque vilo scrupulo ornari setico auro, violenibus, & quocunque alio decenti modo, quod sine vlla difficultate admittunt etiam Doctores, qui volunt debere de necessitate esse lineam: Nam ornamenta sunt extra

De Apparatu pro Sacrific. Quæst. 788. 789. 21

aptum pro munere, quod debet exhiberi; & præsertim si ornata sit ita eisior disposita, ut ad aliam formam reduceretur, nam tunc non variatur forma corporalitatis, sed ornamentorum. Immo dum antiquitas interiebat etiam pro tegendo Calice oportebat, quod potius esset oblongum, quam quadratum.

QVÆSTIO 788.

An Corporale debeat necessarium benedicti.

SV MMA.

- 1 Corporale est benedictum.
 - 2 *Vti Corporale non benedictum est peccatum mortale.*
 - 3 *Vti Corporali valde immundo est peccatum mortale.*
 - 4 *Corporale quando amittit benedictionem.*
- 5 Vponendum est, Corporale esse benedictum, ut habetur ex cap. *Confiteor, de consecrat. dist. 1.* & id etiam præscribit Rubrica, pat. 2. *dist. 1. de rursu servando, in celebrat. missæ, n. 1.* Nam cum sit instrumentum valde principale inferiens oblationi sacrificij quippe super ipsum imponitur immediate corpus Christi sub speciebus, debuit speciali modo per benedictionem dedicari huic muneri. Difficilis est, an sit peccatum mortale vti Corporali non benedictio.

- 2 Dicendum est, Ita de necessitate requiri, quod Corporale sit benedictum, ut sit peccatum mortale vti si fuerit non benedictum. Ita communiter Doctores D. Thom. 3. *part. quæst. 83. art. 3. ad 8. & in 4. dist. 13. q. 1. art. 2. quæstione 6.* Sotus quæst. 1. art. 3. ad 8. in fine D. Antonin. 3. *part. tit. 13. cap. 6. § 6.* Syluester verbo *Missæ* t. 9. 2. vers. Tertium Tabiena n. 1. Angel n. 16. Acmil. n. 6. Henriquez lib. 9. *sum. 2. § 18. n. 1.* Navar. cap. 16. *Manual.* num. 84. Rodriguez *part. 1. sum. cap. 149. articulo 17.* Azor. *part. 1. lib. 10. cap. 28. § 8.* S. verbo *Missæ* num. 1. Valquez 3. *part. dist. 13. cap. 3. n. 11.* Suarez *dist. 81. de Eucharist. lib. 6. vers. secunda præter Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 12. n. 12.* Reginald. lib. 19. *Præter fori panis.* cap. 9. *lib. 7. n. 195.* vers. *Parr.* Faulstus de *Eucharist. lib. 2. de sacrific. missæ. § 148.* Ludovic. à S. Ioan. *part. 1. sum. 9. n. 11.* de *Euchar. art. 3. d. 1. conclus. 3.* Martin. à S. Ioseph. *tom. 1. moral. lib. 1. tract. 16. de Eucharist. n. 3.* Villalob. *part. 1. sum. tract. 8. diffinitio 16. n. 1.* Fillius. *tract. 6. n. 12.* §. Lugo Cardin. *dist. 10. de Eucharist. § 13. n. 76.* Fernandez *part. 3. Exom. theol. moral. cap. 5. § 1. n. 10.* Franc Lugo *lib. 5. de sacros. cap. 7. quæst. 4. n. 13.* Et huiusmodi grauis obligatio defumitur ex cap. *Confiteor, de consecrat. dist. 1. ibi. In panem lineo ab Episcopo consecrat.* Antea autem præmisit Pontifex, quod super alio panno lineo quicumque non præsumeret offerre sacrificium, quo modo loquendi declarat grauem prohibitionem celebrandi super alio Panno, quâ in loco consecrato.

- 3 Notant etiam communiter Doctores quod sit peccatum mortale, celebrare cum Corporali valde immundo. Ita Palad in 4. *dist. 13. quæst. 1. art. 6. conclus. 4.* Caiet. in *sum. verbo.* *Missæ celebratio* Tabiena verbo, *Missæ* num. 1. Angel 9. 37. in fine. Acmilla verbo, *Corporalia* num. 5. Syluester verbo *Missæ* 1. quæst. 1. ver. Tertium. Sâ num. 15. Rodriguez *part. 1. sum. cap. 149. conclus. 10.* Suarez *dist. 81. de Eucharist. lib. 6. vers. Prima pars. Graf. 1. art. 1. articulo 16. cap. 12. n. 3.* Reginald. lib. 19. *Præter fori panis.* cap. 9. *lib. 7. n. 195.* vers. *causam* Gausin. in *Rubric. missæ. p. 2. tit. 1. Liber 2. Quartus item in Rubric. missæ. p. 2. tit. 1. § 1. n. 1.* *dist. 1. n. 4.* Nam in cap. *Relig. de custodia Eucharist.* præcipitur, quod corporalia in uasa seruentur, ibi. *Præcipimus quoque, ut Oratoria vasa, Corporalia, & vestimenta prædicta, munda, & miranda conserventur. Nimirum videtur absurdum in sacris fides negligere, qua dedecorem etiam in prophana. Cum autem materia sit grauis quip-*

Tom. 11.

pe imunditia contineret irreuerentiam etiam sacrificij sicut contineret si apparatus immundo offerretur munus alicui Principi, præceptum est proportionatum materiam, atque adeo sob mortali.

Quando autem Corporale amittit benedictionem, vnicui tantum calum assignant Communiter DD. nempe quando ita rumpitur, aut laceratur ut non possit amplius inferuire pro suo munere. Vnde non amittit, quando lauitur, & de nouo amido imbutur. Ita præsertim Tabiena. verbo *Corporalia* num. 2. Angel. num. 6. Syluester num. 3. Acmil. num. 4. Valquez 3. *part. dist. 13. cap. 3. num. 14. in fine.* Graf. *part. 1. articulo 16. cap. 12. num. 1.* Suarez *dist. 81. de Eucharist. lib. 6. vers. secunda præter Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 12. num. 11. in fine.* Reginald. lib. 19. *Præter fori panis.* cap. 9. *lib. 7. n. 195.* Quartus in *Rubric. Missæ. part. 2. tit. 1. § 1. d. 1. conclus. 3. vers. Quoties autem & citati in Præcedens quæst. num. 1.* Quia enim manet res consecrata, aut benedictio in sua substantia, tandem etiam durat consecratio, aut benedictio, quæ non perit nisi perente subiecto.

QVÆSTIO 789.

A quo Corporalia benedicenda sint.

SV MMA.

- 1 Corporalia non consecrantur, sed benediciuntur.
- 2 *Benedictio Corporalium de iure spūalia ad Episcopum pertinet.*
- 3 *Episcopus in aliena Diocesi an possit benedicere corporalia.*
- 4 *Benedictio Corporalium non continet extricium Penitentialium.*
- 5 *Benedictio Corporalium non est alius ordinis Episcopalis.*
- 6 *Pura referuntur Episcopo, qua non sunt ordinis Episcopalis.*
- 7 *Episcopus exercens bona fide Pontificalia in aliena Diocesi, non v. caret si suspensionem.*

Quamvis Corporalia dicantur in iure consecrata aut vocentur consecrata, reuera tamen non consecrantur, sed tantum simpliciter benedictione benedicuntur, quia proprie loquendo solâ benedictio cum vñctione Chrismatis est consecratio; hæc autem vñctio non adhibetur in consecratione corporaliū, & proinde eorum benedictio est improprie consecratio, quatenus scilicet facit sacrum, & Dei obsequij dicantur. Quæritur ergo à quo Corporalia benedicenda sint.

Supponendum est, quod benedictio Corporaliū de iure spectat ad Episcopum, ut defumitur ex cap. *Confiteor, de consecrat. dist. 1. ibi. In panem lineo ab Episcopo consecrat.* sereno scilicet lino procreto, atque conseruato. Cum enim requirit Pontifex Syluester, quod sit consecratus ab Episcopo, satis indicat, Episcopum esse illum, ad quem spectat consecratio corporaliū. Dubitatur tamen, an possit extra propriam Diocesium hanc functionem exercere, & solutio difficultatis ex hoc dependet, an possint exercitium Pontificalium.

Quod autem Episcopus non possit in aliena Diocesi benedicere Corporalia absque licentia Ordinarij loci, & si benedicat incurat suspensionem, de qua in Trident. *sess. 6. cap. 1. de reform.* tradunt Zerola in *Præter Episcop. part. 2. verbo Episcopi.* vers. *secunda.* Leo *part. 3. Theauri fori Ecclesiæ* cap. 8. n. 15. Barbosa *de posses. Episc. part. 2. lib. 6. n. 8.* qui ait incurere hanc suspensionem, etiam si imprudenter benedicat. Quartus in *Rubric.*

C 3 missæ,

missal. parte 1. titulo 1. sessione 3. dub. 3. vers. Prore-
latione Galcanus in manuali verbo functione Episcopi.
numero tertio, fundamentum huius sententiae est,
 quia talis benedictio est exercitium Pontificalium,
 quia est actus ordinis Episcopalis. Pontificalium
 autem exercitium in aliena diocesi prohibetur, sub
 pena suspensionis ab istis Pontificalibus.

- 4 Verum hæc sententia placere non potest, quia non
 nititur firmo fundamento. Et ideo existimo quod pos-
 sit benedicere corporalia in aliena diocesi, quia talis
 benedictio non est exercitium Pontificalium. Nominem
 enim Pontificalium veniunt actus illi, qui conveniunt
 Episcopo, quia Episcopus consecratus est, hoc est
 ratione ordinis, ita ut sint actus ordinis Episcopalis,
 ut communiter notant cum Glof. in *extraneis, succipi*
Regimini, verbo *de Pontificalibus de stell. Sanchez li-*
bro 7. Confil. capite 1. dub. 10. Sagus libro 4. de cen-
sur. capite 6. numero 16. Squillant. de privileg. Episc. p. 2.
cap. 3. a. 2.

5 Benedictio autem Corporalium non est actus Episcopalis,
 nec de iure diuino, ut per se constat nec de
 iure Ecclesiastico, quia non reperitur dispositio ali-
 qua, quæ requirit pro hoc actu ordinem Episcopalem,
 sicut consecratio Ecclesie & ratio est clara, quia non
 fit cum vñdione, nec requirit insignia Episcopalia,
 unde quæ sunt ordinis Episcopalis non reperiuntur
 concessa non Episcopis, nisi habeant vñm Pontifica-
 lium, ut Abbasbus Mitræis, quibus est ex privile-
 gio concessum, ut possint consecrare altaria, ut di-
 ctum est suo loco. At benedicere corporalia est con-
 cessum etiam non habentibus vñm Pontificalium in-
 signium, imo etiam omnibus qui ex accidenti præfunt
 regimini monasterij, ut infra dicetur.

6 Nec obstat, quod de iure ista benedictio sit re-
 servata Episcopis iuxta Cap. *Consilio de consecrat. Di. 1.*
 Quia aliud est, esse reservatum Episcopis, & aliud esse
 actum ordinis Episcopalis. Nam plura Episcopis re-
 servata sunt, quæ non sunt ordinis Episcopalis, ut be-
 nedictio sacrarum vestium, absolutio à casibus sibi
 reservatis, absolutio à reservatis Pontifici, quando
 absolvendus non potest ad Romanam sedem accedere,
 dispensatio in votis, & alia huiusmodi. Unde licet be-
 nedictio Corporalium sit ex reservatis Episcopis,
 non tamen sequitur, quod sit actus ordinis Episco-
 palis.

7 Hic autem obiter advertendum est. Non posse sub-
 sistere, quod tradunt Barbosa supra *numero tertio*, et
 alii, quod, scilicet Episcopus bona fide benedi-
 dicens corporalia in aliena diocesi, aut inaduer-
 tent, sicut etiam si eodem modo exerceat alia Pontifi-
 calia incurrit suspensionem, ut contra ipsos advertit.
 Quartus in *Robr. missal. parte 1. titulo 1. sessione 3.*
dub. 3. vers. Dico secundo. Nam suspensio imposita à
 Trident. *sessione 6. capite 5. de reformation.* est pena
 gravis, & proinde non habet locum iuxta commu-
 nem doctrinam, nisi locum habeat etiam culpa, cum
 non possit imponi pena, nisi pro culpa, ut etiam
 communiter docent cum D. Augustin. *libro 1. Re-*
tract. capite 9. & D. Thom. 1. 2. questione 87. arti-
culo 7. & 8. & 2. 1. questione 108. articulo 4. ubi
 autem est bona fides, aut inaduerterentia, non adest
 culpa, quia non est culpa, nisi sit voluntaria.

QVÆSTIO 790.

An ab aliis, quam ab Episcopis Corporalia
 benedici possint.

S V M M A.

- 1 Abbates benedicere possunt omnia, quæ solis verbis benedicuntur.
- 2 Etiam inferiores alienis Ecclesiis.
- 3 Superiores Regulares benedicunt Corporalia ex privilegio.
- 4 Privilegia hoc concedunt.
- 5 Privilegium speciale Innocentij VIII.
- 6 Communes autem aliis Regularibus.
- 7 Facultas benedicendi Corporalia communis omnibus ex-
 centibus superioribus.
- 8 Regulares possunt solam benedicere quoad proprium
 vñm Corporalia, &c.
- 9 Nisi in speciem pro alienis Ecclesiis concedatur.
- 10 Declaratio quoad hoc S. Congregat.
- 11 Declaratio S. Congregat. quoad benedicendi facultatem
 non præiudicat privilegio Regularium.

QVod Abbates benedicere possint omnia, quæ
 simpliciter verbaliter benedicuntur, tradit
 Geminian. in cap. *Abbas de privileg.* in 6. limitando
 tamen ad ea, quæ inferiunt pro propriis ipsorum
 Ecclesiis. Quod tamen hoc de iure non possint, sed
 solum ex consuetudine præfcripta tradunt Taberna
 verbo. Abbas a. 11. circa finem Sylvestris verbo. Bene-
 dictio a. 1. Angelus n. 2. Armilla. verbo Abbas a. 2.
 Et hoc videtur desumi ex consil. Sixti IV. *Alias cum*
expensis sub die 13. Februar. 1483. quæ est 96. in *Re-*
lat. Casen. ubi narrat Pontifex sibi expositum suis-
 se, quod Abbates Abbatie Florentinæ Congregat. S.
 Iustine de Padua ex antiqua consuetudine benedi-
 cent Corporalia, linteamina A laxis, & sacros vestes,
 & supplicatam, ut de opportuno temore declarationis
 consulere, Et Pontifex concessit, quod posset
 Abbas benedicere, sicut consueverat, & hanc conces-
 sionem infra voca declarationem. Declarationem autem
 facit, quod consuetudo censetur legitima.

Et hæc consuetudo nedum est in ordine ad ea, quæ
 inferiunt propriæ Ecclesie, sed etiam quoad ea, quæ
 deferuntur benedicenda, ut constat ex consil. Sixti IV.
 de qua in a. præced. nam cum Abbas Casensem Abbatie
 Florent. expositisset Sixto IV. Quod Abbates dicti Mo-
 nasterij crederentur præfcriptis horum benedictionibus,
 & proinde dignaretur opportune providere, disposuit
 Pontifex Nos præmissis assensu, ac huiusmodi supplicationibus
 inclinati, ut Monasterium ipsum suam Abbatia Floren-
 tia, inquit, qui pro tempore fuerint Abbates in eadem &
 conditione suis quoad prædicta, in quo in e. monasterium ip-
 sonum erat ante primam consensionem, sic declarationem huius-
 modi, per se, natura in manu nostra solita tenore præsentis
 annuimus, & concedimus. Erant autem in statu benedi-
 cendi corporalia &c. etiam, quæ aliunde deferbantur
 benedicenda. An autem aliquibus concedatur facultas,
 benedicendi ex privilegio.

Dicendum est. Pluribus Regularibus concessum ex pri-
 vilegio possi benedicere Corporalia. Erant in hac mate-
 ria plura privilegia. Primum est Innocentij VIII.
 concessum Generali & Provincialibus Minorum,
 quod benedicere possint Corporalia, & referretur
 in *Compend. Privileg. monachorum. verbo. Benedicere*
numero septimo. Quod etiam Privilegium ab eodem
 Pontifice concessum fuit Vicario Generali, & vi-
 sitatoribus Congregationum Augustinianorum.

Secundum

4 Secundum Privilegium concessum fuit à Julio II. Generali Provincialibus & eorum Vicariis Ordinibus Minorum, ut possint benedicere Corporalia suorum locorum, & domorum. Refertur in eodem *Compendio Privileg. mendicant. eodem verbo*, Benedicere numero vndecimo, & numero decimo quarto, refertur tertium privilegium, quod Leo X. concessit Generalibus Provincialibus, Custodibus, Guardianis fratrum Minorum Obsequantiae, quod possint omnia benedicere, in quorum benedictione non intervenit Christus, hoc tamen privilegium est limitatum quoad ea, quæ inferantur pro usu proprio. Quartum privilegium concessum fuit à Pio V. anno 1566 Ordini Sancti Hieronimi Hospitalitatis, ut scilicet non solum vestes, & alia ornata Ecclesiastica, sed etiam Corporalia; & alia omnia, in quibus Christus non intervenit, benedicere possint, ut refert Garzia in *Compend. privileg. mendicant. verbo* Benedicere in *Adnotat. vers. 6. Pius V.*

5 Magis autem amplum privilegium concessum fuit ab Innocentio VIII. Abbanibus Cisterciensibus, sub die nono Aprilis 1489. ut habetur in *Constitut. 343. Bullar. Casim.* nam conceditur facultas benedicendi non solum pro via propriarum Ecclesiarum, sed etiam quæ aliunde benedicenda deferantur, ita tamen habet concessio. *Vi de cetero perpetuo futuris temporibus predicta, & quæcumque alia vestimenta, & ornamenta Ecclesiastica Corporalibus, vasculisque ad repandam sacrum Eucharistiam, ac imaginibus quibusvis comprehensæ in lectis, & domibus illius ordinis benedicere, & Calices consecrare sive de illis ordine, quoniam si ad vos aliunde non nunquam deferantur.* Hanc tamen facultatem exercere non possunt, nisi in locis propriis, seu sibi subiectis, ut constat ex tenore privilegii.

6 Hæc autem privilegia participantur ab omnibus habentibus communicationem privilegiorum, ut observant communiter Doctores præsertim Sorbus in *compend. privileg. Mendicant. verbo*. Benedicere in *Adnotat. versiculo 6. Congregat. Sancta Iustina, Henricus libro nono, sommar. capit. vigesimo nono, numero sexto, in commentar. littera F. S. verbo* Benedicere, numero tertio, Suarez *disputatione* 81. de *Euchar. sectant. sexta versiculo* *secundum præter. Reginald. libro vigesimo nono. Præxi sari Pontent. capit. se nono, sessione septima, numero 191.* Participant autem h. Regulares, qui in officio correspondent concessionariis. Vnde etiam in nostra Religione, visitatores; qui in aliquibus funguntur munere provincialium participant facultatem benedicendi Corporalia; cum sit concessa Provincialibus.

7 Vnde est etiam aduertendum, quod cum hæc facultas sit concessa Abbatibus Localibus, Guardianis, Custodibus, continent omnibus Superioribus Localibus Monasteriorum, quicunque hi sunt, etiam si contingat pro aliquo tantum tempore præesse. Quia dum exercent manus Superioris, fruuntur etiam privilegii amplexu mineri. Imò id concessit Innocentius VIII. anno 1487. Congregationi S. Iustina, ut ex libro eorundem privilegiorum refert Sorbus in *Compend. privileg. Mendicant. verbo* Benedicere in *Adnotat. vers. 6. Casareg. sancta Iustina*; ubi habetur, quod concessit Prioribus Ordinibus, & Vicariis in absentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuscunque Monasterii posse benedicere Corporalia, &c. Et hoc insuper notant Miranda tam. 2. *Manual. quest. 40. art. 1. conclus. 1. & art. 2. conclus. item 1.* Barbosa de *potestate Episcopi allegat. 27. numero 44.* Lezana in *summ. verbo* Benedicere, numero 8.

Verum emanavit Declaratio S. Congregat. quod hæc facultas competat tantum quoad benedicenda, quæ inferantur pro propriis Ecclesiis, de 24. Augusti 1629. apud Novar. in *Lacerna Regularium verbo*. Benedicere num. 2. & de 18. Augusti anno 1629. Declaravit non habere locum Consecutionem in contrarium apud Novar. citat. & Gauz. in *Manual. verbo*. Abbas num. 30. & de 13. Martii anno 1632. ut apud Novar. num. 3. citant loci, & Lezana in *summ. verbo* Benedicere num. 8. emanavit declaratio Benouii sequentis. *Abbat. Priores, Guardiani, & alij Religiosorum Prælati, etiam ex Societate Iesu habentes Privilegia benedicendi vestes sacras, Camiseria, & stola dicta privilegio uti non possunt nisi in iis rebus, in quibus sacra virtutis non adhibent, & pro servitio dumtaxat monasteriorum, & Ecclesiarum propriarum.* Vnde Lezana citat. Portel. in *deh. Regular. verbo*. Benedicere n. 1. Hieron. Rodrig. in *Compos. vifolus*, l. 3. n. 2. in fine, Barbosa, de *iur. Ecclesiæ*, lib. 3. cap. 1. num. 32. volunt. Non posse regulares uti his privilegiis uti, nisi quoad ea, quæ inferantur propriis vrbibus.

Verum supradictæ declarationes procedunt de privilegiis benedicendi in genere sacras vestes Corporalia, &c. non autem de privilegiis, quæ in specie, & determinate concedunt facultatem benedicendi, &c. ea in quorum benedictiones interveniunt sacra vntio, & in quibus sit expressa, & specifica mentio de iis etiam, quæ aliunde ab exteris deferuntur benedicenda ut sit in constitutione Sixti IV. sub die 13. Februarii 1481. quæ est *questione 6. in Bullar. Casim.* in qua conceditur Benedictionis benedicere etiam pro exteris & in Constitutione Innocentii VIII. sub die 9. Aprilis 1489. quæ est 343. in *Bullar. Casim.* per quam conceditur Cisterciensibus benedicere, &c. quæ aliunde deferuntur benedicenda. quod satis ex eo constat, quia S. Cong. non declarasset, sed renocasset privilegium, si etiam de his intellexisset, quod tamen non fecit, quia declaravit non committere ex vi privilegiorum quod tamen non potuit dicere de privilegiis, quæ in specie, & expresse concedunt benedicere quæ aliunde deferuntur.

Rufus in etiam deducitur ex alia declaratione, S. 10 Congregationis Concil. Trid. Nam cum aliis hoc ipsum declarasset, quod ex vi privilegiorum benedicendi; &c. intelligeretur soli de benedictionibus, in quibus non interveniunt sacra vntio. Instauit Procurator Generalis Congregationis Casim. quod eadem S. Congregatio declararet. An dicta declaratio comprehendat privilegiorum in specie quoad benedicendum cum sacra vntione. Vnde subsequens est declaratio tenoris sequentis. *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini, interpresum declaravit. Decisum est, si alijs etiam, quod Abbatibus quicunque benedicti, benedicere non possint ea, in quibus vntio requiritur non absque quominus idem manus predicta benedictionis quoad ea, in quibus vntio requiritur impendere quævis, si specialibus sedis Apostolica privilegiis, quibus idem Concilium nunquam derogat non hi fuerint.* Cum ergo S. Congregatio declaraverit, quod sua declaratio, nempe quod privilegia quoad benedicendum non possint benedicere ea in quibus sacra vntio requiritur, non comprehendere eos, qui in specie privilegiati sunt ad benedicendum cum sacra vntione, eodem modo quando declaravit, quod privilegia ad benedicenda corporalia, & sacras vestes, non possint benedicere pro alienis Ecclesiis, erit hæc declaratio accipienda, de privilegiis in genere, non autem de privilegiis in specie ad benedicenda declaratio accipienda de privilegiis in benedicendum etiam ea, quæ pro alienis Ecclesiis deferuntur benedicenda. Possunt quoniam velut illam declaratio

declarationem, quam ipsa sacra Congregatio adhibuit. Hæc autem declaratio emanavit sub die 18. Septembris 1614. & habetur in Bullar. Calmen. consil. 271.

- 10 Et rursus sub die 15. April. 1630. contradicente Episcopo Patavino privilegii Monachorum Sanctæ Iustiniæ de Padua quoad benedictionem Calicis, & Campanatum pro parte Abbatis dicti Monasterij fuit supplicatum sacre Congregationi pro declaratione, exhibito quoad hoc privilegio Urbani IV. ab aliis Pontificibus approbato, & confirmato, & sacra Congregatio Concilij censuit Abbates Congregationis Cæmensis, uti hac in parte sedis Apostolicæ privilegij munus, posse utique in locis eorum Iurisdictioni subiectis, Campanas, & Calices benedicere, ex quibus manifestum sit, quod declarationes S. Congregationis quod Regulares non possint benedicere, quando requiritur vñdio, aut quæ ab exteris deferantur benedictiones, non præjudicant ex mente eiusdem sacre Congregationis privilegij, quæ in specie huiusmodi benedictiones concedunt. Atque adeo nunc quoque posse Regulares ipsam privilegij vti.

QVÆSTIO. 792.

An ex causa necessitatis liceat sine Corporali offerre sacrificium.

SVMMA.

- 1 In casu necessitatis, an liceat celebrare sine Corporali.
- 2 Vñus Corporalis est de mera iure Ecclesiastico.
- 3 Celebrare sine Corporali ex necessitate non præsumitur.
- 4 Necessitas facit cessare prohibitionem legis.
- 5 Intentio Ecclesiæ circa usum Corporalis, quatenus sit exigenda.
- 6 Ecclesiæ non præcipit, quid non offeratur sacrificium sine Corporali.
- 7 Virgente necessitate potest offerri sacrificium cum Corporali non benedicto.
- 8 Si offeratur sacrificium sine Corporali, erit promissum ut fragmenta colligi possint.
- 9 Virgente necessitate sinitur celebrari potest sine Corporali.

Nunquam esse licitum celebrare sine Corporali, quando intervenit contemptus fidei, advertit etiam Quart. in Rubr. Missal. p. 2. tit. 7. sect. 3. dub. 1. vers. dicendum est, quia contemptus Fidei est intrinsecus malus, itavt nunquam possit fieri licitus, & ideo neque licita esse possunt, quæ autè ad contemptum fidei ordinantur, aut ex ipso originem trahunt solum difficultas. An scilicet contemptu ex quavis necessitate liceat celebrare sine Corporali. Possè autem celebrari absque Corporali in casu extremæ necessitatis tradit Quartus modo citatus, & casum extremæ necessitatis exemplificat in necessitate vitandæ mortis, unde videtur sentire in minori causa necessitatis non licere celebrare sine Corporali, quia inquit, est ritus valde gravis.

Verùm licet Ritus sit valde gravis, attamen est ritus merè de iure Ecclesiastico, nullum ius divinum aut naturale habens adiunctum: & ideo etiam in hoc casu locum habet Regula, quod concurrente duplici lege, quæ inferioris est ordinis, cedere debeat, & ideo quando exigente lege, quæ habeat admixtum ius divinum, aut naturale, est celebrandum licet celebrare sine Corporali, si haberi non potest, quia tunc prævalet lex celebrationis tanquam habens admixtum exigentiam prævalentem à lege

divina, aut naturali, quod etiam tenet Thom. Hurtad. p. 1. resolut. moral. tract. 2. cap. 1. resolut. 2. num. 12.

Confirmatur quia in Cap. Consueudo de consecrat. dist. 1. 3 prohibetur celebrare sine Corporali interveniente presumptione, sibi statimur, ut Sacrificium Altaris non in serico panno, aut simili quicquam celebrare præsumas, sed in puro lino ab Episcopo consecrato. Quando autem necessitas facit, quod celebratur absque hoc puro lino ab Episcopo consecrato, non præsumitur celebrare; sed celebratur, quia aliter non potest fieri; præsumptio enim dicit omnium voluntatis contra legem quando observari potest, non autem, quod ex necessitate excludatur observantia. Ergo lex de vñu Corporalis non violatur, nisi per præsumentes, atque adeo, nisi quando, scilicet necessitate, non servatur.

Confirmatur. 2. Necessitas facit cessare prohibitionem legis Cap. Consueudo de celebrat. miss. ex cap. si de sacram. Euchar. & Cap. Licet de panib. & resiss. & Cap. Licet de feriis & Cap. Quare, de consecrat. Quia præsumitur, quod lex sit posita, quatenus eius observantia sit possibilis; non autem pro casibus, in quibus observantia non est possibilis, quia necessitas eam excludit; quando ratione necessitatis servari non potest; præsertim quia est solum de ritu, qui concernit solum non aliquam necessitatem pro reverentia offerendo sacrificio; sed tantum maiorem decentiam, & proinde non est verisimile, quod Ecclesiæ voluerit obligare cum tanto rigore ad hanc maiorem decentiam, ut neque etiam voluerit prævalere necessitatem.

Nec dici potest, quod deficiente Corporali, sit potius abstinendum ab oblatione sacrificij, cum non possit offerri secundum ritum Ecclesiæ, quia licet hoc verum sit, quando non est necessitas offerendi, licet tamen virgente necessitate, nam non est verisimile, quod Ecclesiæ intendit cum strictè observantiam huius ritus, qui concernit solum ad decentem modum oblationis sacrificij, ut voluerit potius non offerri sacrificium, quam omitti hunc ritum, quod ex eo desumitur, quod intentio Ecclesiæ sit rationalis, & prout voluerit prius tanto bono in necessitatibus ob observantiam Ritus, cuius bonitas non potest æquiparari utilitati quæ provenit ex sacrificio Præsertim quia, si comparatur bonor qui provenit Deo ex reverentia, ex vñu Corporali An sacrificio, & qui provenit ex ipsa oblatione sacrificij, ille est longè minor, quam sit iste.

Neque ex eo, quod Ecclesiæ præcipiat offerri sacrificium super Corporali lino Consecrato ab Episcopo, sequitur quod nolit offerri, virgente necessitate, sine Corporali, quando haberi non potest. Et quantum prohibeat simul offerri in serico panno, aut tinctu, hæc tamen prohibitio est in consequentiam ad præceptum offerendi super panno lino, & proinde venit prohibitum, quatenus hoc præcipitur, quia tamen valde diuersa sunt præcepta, quod offeratur sacrificium super Corporali lino, & prohibere, quod non offeratur, nisi tali modo offerri possit; ideo hæc non sequitur ex illo, imò sequitur quod possit offerri, quia quando non potest offerri supra Corporali, relinquitur nature suæ, itavt offerri possit, servatis iis, quæ exigantur ex natura sacrificij. Habet enim lex omnis semper imbitum tacitam conditionem possibilitatis observantia.

Ex his colligitur. Quod virgente necessitate, offerri poterit sacrificium cum Corporali nondum benedicto, quia si ratione necessitatis cessat ad hanc obligatio Corporalis, à fortiori cessabit pars tantum obligationis, nempe benedictionis. Nec dici potest, quod absque benedictione non sit instrumentum aptum, quia habet solum habilitatem physicam, non autem moralem; nam habilitas ista est tantum necessaria, non ex natura sacrificij, sed ex institutione Ecclesiæ, cū autem

necessitas

necessitas faciat cessare obligationem institutionis Ecclesiæ, faciet etiam cessare exigentiam habilitatis motalis, cum sit tantum secundum exigentiam institutionis.

Secundò colligitur. Quod si contingat offerri sacrificium sine corporali, erit prouidendum aliquo modo, ut colligi possint fragmenta, si quæ adsint, quousque cum frangatur, & diuidetur hostia super Calice, & diuisa ponatur super Patenam, non ita facile possunt extra Calicem, & Patenam cadere fragmenta, nihilominus, tamen erit adhibenda debita diligentia, quæ suppleat id, quod præstat corporale, ut videatur minui reuerentia, quæ debetur sacrificio.

Tertiò, colligitur si vergeat necessitas ministrandi viarico, posse celebrari iure cum corporali non benedictio; siue etiam absque Corporali, si non possit haberi quia hæc est magna necessitas; Nam indigens viarico de iure diuino habet ius ad ipsum; quia instituta fuit Eucharistia, præcipue pro illa necessitate, & viget etiam præceptum diuinum de ea sumenda Rursus ex parte ministrandi si sit pastor, concurrunt obligationes diuini, & naturalis ministrandi, cum ex utroque iure obligetur manus suam præstare omnibus sibi commissis. Si verò non sit Pastor, concurrunt obligationes Charitatis; unde cum tot iuribus concurrens lex Ecclesiastica de vfu Corporalis debet omnino cedere tantquam longè inferioris obligationis. Dicere autem, quod Ecclesia velit suam legem metè ritularem, concurrentem tantum aliquam maiorem decetiam, præualere contra tot iura, est dicere, quod Ecclesia irrationabiliter procedat, cum non sit rationabile, quod vnus motium, & minoris ponderis, præualeat tot motibus grauissimis, nec quicquam prudens iudicij poterit vnquam hoc sibi persuadere.

cerdote super ea manant, & facilius suo tempore immitti possint in Calicem; quod non est ita facile, si essent super corporali, & cum patena esset colligendi. Secundò ad vitandum periculum impediendi Calicem, & effundendum sanguinem dum cum patena colliguntur fragmenta è corporali. Tertiò ad seruandum decetiam maiorem in colligendis fragmentis, nam non opus est veluti cadere patena corporale, ut colligantur; sed cum sint in ipsa palla; sufficit illam aliquantulum in-utruare super Calicem, ut in ipsum delabatur. Quartò ad feceranda fragmenta specierum faceretur à fragmentis hostiæ non consecratæ, siquid antequam consecraretur hostia excuti potest palla, & supra corporale decident fragmenta, si quæ adsint. Quinto ad vitandum, quod dum cum patena colliguntur fragmenta, è corporali non fiant noua fragmenta, ex amido, quo imbutum est corporale, & misceantur in Calice cum sacris fragmentis, nam illa abrasio excitare potest fragmenta ex eodem corporali.

Non desuerunt qui vsum huius Pallæ reprehenderunt tanquam titum nouum; & proinde reiectum per Constitutionem Pij V. præfixa missali reformato, & quod mirum est, Paj Jordan. qui diu in curia Romana versatus est. tom. 1. Incubitor. lib. 4. tit. 1. n. 217. Scripsit, *Ex ideo cum quidam Regulares ducunt Pallas vterentur, ab ipso summo Pontifice permissum habere dicunt, sed hoc, S.D.N. Urbanus VIII. omnino interdictum.* Hoc falsum est, quia hic Pontifex nihil profusus innovauit circa hanc consuetudinem; quæ proinde hodie quoque anno 1617. die 27. Martij, in quo hæc scribo in suo robore manet, nec à quoquam reprobata fuisse, si non ignorasset, quo iure introducta fuisset.

Dicendum est, hæc consuetudinem legitimam esse, & iure introductam, & proinde mandandam, ita Molles parte prima, summ. tract. 9. cap. 11. numer. 61. & seq. ubi latè Megal. refutat. 199. num. 5. & sequent. Quart. in Rubric. Absol. parti. 2. tit. 1. siliens tertio dub. 4. ver. *Cerrum est autem.* Calist. lib. 2. Prax. ceterum, siliens septima, cap. 1. num. 5. Viget, in addis. ad Ruiz. parte prima, præsup. 5. questione decima, Gauant. in Rubric. Absol. parti. 2. tit. 1. Littera M.

Ratio est, quia est consuetudo introducta cum approbatione Sedis Apostolicæ. Nam Clemens VIII. prius fundatoribus Religiosis sub die 4. Iulij 1524. in sua Constitutione undecima, in Bullar. Rom. dedit facultatem amplam non solum condendi Constitutiones, & conditas mutandi & reuocandi, quæ concernerent institutum vitæ Clericali Regularis, sed etiam disponendi ea, quæ magis expedire sibi videbantur circa Missas, atque alia diuina officia, seu horas canonicas quæ postquam disposita essent, & sibi, aut successoribus suis exhibita, à postolica autoritate approbata essent, & esse censerentur. Vnde sola exhibitio erat loco approbationis, etiam si alia approbatio non emanaret. Hoc autem factum est in introductione Consuetudinis vtiendi hæc specialis Palla, cum introducta sit in virtute Jæzæ concessionis, & talis introductio exhibita Romano Pontifici.

Neque hæc consuetudo remanet exclusa per Constitutionem Pij V. incipit. *Quæ primum tempore, præfixa missali reformato, quatenus videtur tollere ritus omnes, qui non sunt expressi in eodem Missali, ibi. Etiam in Apostolica Sedis Instructione, consuetudine privilegio, etiam instrumentis, confirmatione Apostolica, vel aliis quousvis facultatibus munita sint, nisi ab ipsa prima institutione, à Sede Apostolica approbata, vel consensu.* Nam ut dictum est in superioribus, dum ageretur de purificatione Calicis ex ipsis verbis

QVÆSTIO 792.

An licitis, & laudabilis sit vfu secunda Palla linea, cui superponatur hostia, antequam incipiat vfu patena.

S V M M A.

- 1 Vfu secunda palla, & quibus modis introducitur.
- 2 Paj Jordan. hallucinatio.
- 3 Consuetudo vtiendi secunda Palla linea, est legitima.
- 4 Approbata à Sede Apostolica.
- 5 Remanet excepta à Consilio. Paj P.
- 6 Constitutio Paj V. circa Missale non derogat Constitutioni Clementis VIII. in fauorem Clericæ Regularis.
- 7 Vfu secunda Palla linea laudabilis à Pio V.
- 8 Conditiones ritum præscriptum.
- 9 Significatio secunda Palla linea.
- 10 Palla secunda linea quomodo benedicenda.
- 11 Ex qua materia constare debet Palla linea.

A Pud nos Clericos Regulares est in vfu secunda Palla linea, quæ adhibetur instat patenæ, cui super imponatur hostia, quousque debeat ipsa patena adhiberi, unde inferuit tam pro hostia non consecrata, quam pro consecrata. Fuit autem introducta à nostris fundatoribus ex multiplice fine. Primò ut frangente, quæ separari possunt ab hostia dum tractatur, à Sa-

Tom. II.

D verbis

verbis constitutionis remanet excepta hæc nostra consuetudo, nam excipit quæ ab ipsa prima institutione à sede Apostolica approbata sunt, vt constat ex relato tenore, hæc autem consuetudo in sua prima institutione habuit approbationem sedis Apostolicæ.

6 Deinde, vt ibi etiam dictum est. Constitutio prædicta Clementis VII. approbata, & confirmata fuit ab ipso Pio V. infetto toto eius tenore de verbo ad verbum in sua *constitutione* 11. tom. 2. Bullarj Romani, cum clausula præferuntis præstantissimis à quibuscunque subsequatur teuocationibus Romanorum Pontificum. In constitutione autem Pij V. pro missali reformato non adsumt clausula teuocationis prævalentes præferuntis factæ ab eodem Pontifice pro manuentione suæ dictæ constitutionis, vt constat ex inspectione, & ideo dicta constitutio, & quæ in vigore ipsius introducta sunt, manent in suo robore, quia etiam postea introduci potuissent.

7 Denique cum Prosper Vitalianus Episcopus Biniensis retulisset eidem Pio V. quod à Clericis Regularibus didicisset Ritus, & Cereimonias Missæ, & specialiter vsum huius secundæ Pallæ, laudauit Pontifex hunc Ritus vt decentem, & optimum, & beneficere ipsum obseruando, vt refert Ioannes Baptista de Tuso Episcopus Aterensis in sua Historia. Imo Pontifex Clemens VII. tantum confidit de diligentia, & prudenti electione Clericorum Regularium circa sacros Ritus, & ceremonias, vt speciales litteras, quæ conseruantur in Archivio Sancti Pauli Neapoli mandauit, vt componerent speciale Breuiarium, quo per annum integrum vterentur, & postea ad Apostolicam sedem transmitterent, vt ex illius inspectione, an publico Ecclesiarum vsui tradendum, esset inspicere posset, quod factum est, vt est illud Breuiarium, quo modò vtimur à Pio V. postea, paucis mutatis approbatum, & toti Ecclesiæ propositum.

8 Confirmatur. Per constitutionem Pij V. prohibetur solum Ritus diuersi à præscriptis in Missali reformato, non autem ipsi qui coadiuant præscriptos, & reddunt faciliorem obseruantiam ipsorum: vnde non censetur Ritus diuersus introductio Pallæ ad cooperiendum Calicem, qui prius elevato Corporali tegebatur, vnde dicunt Doctores quod ista Pallæ sit pars Corporalis ab ipso separata; sed etiam Pallæ, super qua ponatur Hostia, quousque iuxta Rubricas vtendum sit patena, coadiuat ritum præscriptum, & reddit faciliorem eius obseruantiam de colligendis fragmentis, vt constat ex dictis *numero primo*, & est pars Corporalis ab ipso seiuncta, sicut Pallæ, quæ cooperitur Calix, ergo non est consuetudo prohibita per Constitutionem Pij V. Hinc Paulus IV. & plures Cardinales, & Prælati, vt teneatur Molfes, *parte prima, summa, tractatu nono, capite 11. numero 77.* vsi sunt, huiusmodi Pallæ tanquam valde apta ad commodè, & decenter colligenda fragmenta, ex quibus constat, quod vñus huius Pallæ non est superfluus, eam habere finem valde honestum, & plurimum inferuat pro commoditate colligendi facili fragmenta, & non potest dici superfluum attendendo ad doctrinam Caietani in *summario verbo, superfluum*, vbi de superfluitate circa diuinum cultum in fin.

9 Dices. Quæ adhibetur in sacrificio Missæ, debent significare aliquod Mysterium. Hæc autem pallæ nulli mysteriū significare potest Respondeo. Habere suam significationem. Mysticas. quia cū sit pars Corporalis licet ab ipso seiuncta, & comunicet inuenerit eum cōtōtali, habet eandē significationē, quā habet Corporale, vnde simul cum ipso significat Syndonem; Deinde non est

necessarium quod omnia habeant mysticam significationem; sed sufficit quod conferant ad commodum, prudenem & honestum modum operandi, vt inter alios notat Suarez *disputatione 84. de Eucharistia, sectione prima §. 1.* sic velum quo operitur Calix, Bursa, in qua reponitur Corporale, purificatorium, nullam habent mysticam significationem.

Dices 2. Ista Pallæ, cum inferuat loco Corporalis, 10 esset benedicenda, sicut Corporale, si autem sic benedicatur, continet falsitatem, quia Corporale benedicitur tanquam destinatum ad continendum corpus, & sanguinem Christi, atque adeo Hostiam & Calicem, quod non potest conuenire huic Pallæ ratione paruitatis. Resp. Esset benedicenda simul cum ipso Corporali eadem benedictione; quia sicut communicat in munere, ita etiam communicat in benedictione, neque interuenit aliquis falsitas; quia coniunctum cum Corporali habet continere corpus, & sanguinem Christi, cum se habeat tanquam pars illius, licet seiuncta, vt dictum est. Et sicut benedicitur Pallæ, quæ tegitur Calix eadem benedictione Corporalis, ita etiam hæc benedici potest.

Ex dictis colligitur, quod ex, quæ dicta sunt de Corporali quoad materiam, ea quæ constare debet, & benedictionem, locum habent etiam in hæc Pallæ, ita ut ex necessitate constare debeant ex Panno lineo mundo, & benedictio ab habente auctoritatem benedicendi Corporalia, quia inferuit in eodem munere, pro quo inferuit Corporale, solum est aduertendum, quod licet corporale ornari possit variis ornamentis in extremis hoc tamen non potest habere locum in hac Pallæ ob periculum, quod inter illa ornamenta tementent fragmenta, præsertim quando è Pallæ deuoluuntur in Calicem, sed debet esse pura ab omni etiam lineo ornamento, & taliter fabricata vt non reatenderit fragmenta, quia commodè deuolui possint in Calicem.

Q V A E S T I O 793.

An celebrantes in Ecclesiis Clericorum Regularium, vsi possint Pallæ sub Hostia.

S V M M A.

- 1 Celebrantes in Ecclesiis Clericorum Regularium vsi possunt Pallæ sub Hostia.
- 2 Sententia asserens.
- 3 Vñus Pallæ sub Hostia dicit accessorem ad eundem ritum.
- 4 Accessio quid dicat.
- 5 Concessio principali conceditur accessorem.
- 6 Vñus Pallæ sub Hostia continet interpretationem obseruantiam ritus.
- 7 Obseruantia interpretatur omnem dispositionem.
- 8 Declaratio est in declaratio.
- 9 Vñus pallæ sub Hostia est opportunus pro colligendis fragmentis.
- 10 Vñus pallæ sub Hostia non est personalis.
- 11 Sed ritus communis cum speciali modo obseruantia.
- 12 Qui non sunt subditi ritui Romano possunt ubique vsi Pallæ sub Hostia.
- 13 Extra Ecclesias Cleric. Regal. an adhiberi possit Pallæ sub Hostia.

Q uod spectat ad eos, qui in celebratione Missæ tenentur sequi ritum Romanum, negat. Quæritur in

in Rubrica missalis pars. 2. lit. 1. f. 3. l. 3. d. 4. v. c. secunda kalendarii, unde videtur concedere quod alios, qui non sunt obstricti ritui Romano. Putat tamen oppositum sententiam esse probabilem. Fundamentum ipsius est, quia permissio talis ritus est personalis, & ideo non egreditur personam, quibus permittitur. Quod fit per sonalem ex eo patet, quia non est communis toti Civitati, sicuti est v. g. Mediolani ritus Ambrosianus.

² Secunda sententia asserit quod Celebrantes in Ecclesiis Clericorum Regularium possint ipsi quoque vii palla sub Hostia Ita generaliter loquens de celebrantibus in Ecclesiis Regularium qui habent aliquos ritus proprios, quod possint se illis conformare sentit Iur. Præpositus 3. par. quæst. 83. art. 4. dub. 5. num. 19. ex illo fundamento, quod ceteri possint se conformare ritui, & consuetudini loci.

³ Dicendum est Celebrantes in Ecclesiis clericorum Regularium posse vii speciali palla sub Hostia. Ratio est. Quia usus huius palle sub Hostia non imputat ritum diversum à Romano; sed potius accessiorem quandam ad eundem ritum Romanum eadiuandum, vt decentiori modo se habeat; nomine enim accessiories veniunt non solum, quæ sunt partes rei, sed etiam quæ ipsi adhaerent iuxta l. 3. §. 1. ff. de cit. vino, ol. ex iuxta l. 12. §. 1. & libro 19. §. 11. ff. de auro & argent. leg. unde fit quod usus huius palle censetur licitus, vbi est introductus omnibus celebrantibus iuxta ritum Romanum. Quia cum accessorius sequatur naturam sui principalis, etiam c. de her. det. & Cap. Accessorius de reg. iur. in 6. fit, quod concessio principali censetur etiam concessio huiusmodi accessus, vt in casu sepulture loquentes, quod scilicet ea concessa fit etiam concessa delatio defuncti processionaliter, & celebratio pro ipsius anima tradunt Federic. de senis consil. 186. in it. Oldrad. consil. 325. 14. v. c. ultimo videtur Tusch. l. 1. A. consil. 77. n. 9.

⁴ Rursus usus huius palle sub Hostia est introductus vt fragmenta super ipsa remaneant, & possint facilius colligi & in Calicem immitti, & proinde est introductus tanquam observantia interpretativa ritus ordinarij reducens ipsum ad maiorem commoditatem colligendi fragmenta siquidem ritus ordinarius est, quod Hostia ponatur super Corporali, & hic ritus hoc servat secundum substantiam, sed addit circumstantiam quod ponatur super parte Corporalis tanquam secunda à reliquo Corporali, quia ratione circumstantie huiusmodi surgit facilius collectio fragmentorum. Ergo cum observantia sit optima interpres cuiuscunque dispositio l. si de interpretatione, & l. minime ff. de legib. & C. p. cum dilectus de consue. & notant Bald. in l. Distincta ff. de legib. Bald. in cap. 1. de feud. sine cal. Abbas in cap. 1. num. 14. de consil. Roman. consil. 271. n. 4. Surd. consil. 140. n. 41. Usus huius palle non erit aliud, quam interpretatio, & declaratio ritus ordinarij, quatenus meliori modo, & decentiori inferuire poterit in ordine ad colligenda fragmenta; ergo cum declaratio virtualiter contineatur in declaratione, vt observant Decian. consil. 243. in fin. Socin. lnn. consil. 95. num. 74. Ruin. consil. 125. n. 6. vol. 1. Potest quisque sequi hanc interpretationem observantiam, seu declarationem, vbi cum reperit, quia non erit sequi novum ritum, sed ordinarium declaratum ab observantia.

⁵ Accedit. Quod huius Palle usus est inductus tanquam quid decentius, & opportunius, quoad modum in ordine ad colligenda fragmenta in virtute Constitutionis Clementis VII. de qua in præced. quæst. est tanquam interpretatio ritus ordinarij attentio fine, & decetia seruanda in oblatione sacrificij. Et vt talis est approbatus ab Apostolica sede, & tanquam confirmatus facultati concessi in dicta Constitutione, ibi

Tem. 11.

de missis præcipi, & aliis divinis officiis, in hac canonice, præter quibus melius videbitur celebrandis, & recitandis. Rursus hic usus non terminat exclusus per constitutionem Pip. V. vt constat ex dictis in præced. quæst. numero 5. ergo de mente Apostolicæ sedis est, quod quisque possit illum sequi, cum non sit verisimile, quod nolit ritum Romanum in aliqua circumstantia melioratum, & vt talem à se approbatum posse complere.

Ad fundamentum in oppositum neg. quod talis ritus, seu usus Palle sub Hostia sit persona, quia non continet aliquid concessi personis. Nam est ipsemet ritus Romanus cum speciali circumstantia declarationis, seu sic interpretatus, vt inmodico modo, & decentiori se habeat. Et ideo equiparatur iuri communi, quod in aliquo speciali loco cum aliqua speciali observantia & declaratione viget. Tunc autem sicut in illo loco possit quisque sequi ritum commune sic interpretatum, ita etiam potest quisque sequi ritum Romanum cum predicta interpretatione vbi illam habet.

⁷ Ex his colligitur Eos, qui non sunt additi Ritui Romano, posse sequi hunc usum non solum in Ecclesiis Clericorum Regularium, sed etiam in propriis, & vbiisque. Ratio est. Quia recipere possunt aliquam interpretationem, seu additamentum circumstantie supra ritum proprium, quod concernat maiorem decentiam, & securitatem, ne petant fragmenta:

Secundum colligitur probabile esse, quod possit quisque addicere Ritui Romano etiam extra Ecclesiis Clericorum Regularium completi usum huius Palle, quia cum non sit novus ritus, vt dictum est, sed interpretativa observantia prioris, ritus, habita præter rationem finis & decetie, & proinde sit idem ritus magis explicito modo accommodatus functioni, videtur hæc observantia tanquam valde accommodata functioni, trahi ab ipso ritu ad suam vniuersalitatem, & consequenter fieri commune omnibus, qui eundem ritum sequuntur.

Q U Æ S T I O 794.

A quibus Corporalia lauanda sint.

S V M M A.

- 1 Corporalia &c. lauanda à Diaconis.
- 2 Latio Corporalium non spectat solum ad Diaconos, sed etiam ad humiles ministras, & quoniam hi sunt.
- 3 Antiquius Corporalia erant lauanda cum maiori reuerentia.
- 4 Post primam lautionem Corporalia lauare possunt à Monialibus, etiam laicis.
- 5 Palla, quibus imponitur Hostia eodem modo lauanda ac Corporalia.
- 6 Prima aqua, cum qua lauatur Corporalia, prælicenda in sacrificium.

Constat, Corporalia. pallas putificatoria, & cetera linea, quæ inferuiunt ministerio sacrificij, esse lauanda, vt in ipsis consecratur mundities, quod autem Corporalia sint lauanda à Diaconis, habetur ex Cap. Nemo per ignoranziam de consec. dist. 1. vbi Clemens Papa ita disponit: Pallas vero, & Vela sacrificij, si foris fuerint, ministerio Diaconi cum humilibus Ministris intra Sanctuarium lauari non ciuentes foras à sacro, & Vespote Dominica mensa ablant non foris palis Domini corporis suis decident. Syndonem vero non foris ablant, & erit hac operanti peccatum. Idcirco intra sacrificium Ministris præcipimus hac sancta cum diligentia custodire.

D 2 Sand

*seno pelvis non comparatur & prater hoc nihil aliud ten-
get, sed nec ipsa pelvis velis apparatur lauandus, nisi
qua ad Dominici altaris cultum pertinet. Palla dicitur so-
la in callocetur. In hoc autem Canone nonnulla la-
bentur, quæ abrogata sunt, nempe quod corporalia,
& cætera lintamina lauantur in sacratio, quia hoc
hodie non servatur, ut constat ex praxi. Secundo, quod
ista ita conferuntur in sacratio, ut extra ipsum non
exeat, ut constat ex illis verbis. *Non exiens foras à
sacratio*, liquidem hoc hodie non servatur, nec intra
sacratio, ita lauari possunt, ut reducerentur ad per-
fectam manducationem, licet reducerentur.*

2. Ex hoc autem canone colligitur, lotionem corpo-
ralium non spectare tantum ad Diaconum, sed etiam
ad humiles Ministros, ut constat ex illis verbis. *Mini-
sterio Diaconi cum humilibus Ministris intra sanctuarium
laurent*. Per humiles autem Ministros non potest alios
Pontifex intelligere, quam inferiores in Ministris
infimis qui sunt Clerici ordinati solis minoribus ordi-
nibus, unde his quoque demandari poterit lotio corpo-
ralium simul cum Diacono, & ideo non solum sub-
diaconus poterit in hoc munere deferuire, ut deferuit
his temporibus, & notant Doctores sed etiam initiati
minoribus Ordinibus.

3. Rustus etiam est aduertendum. Quod tunc tempo-
ris cum maiori reuerentia erant lauanda corporalia,
quam nunc, quia hodie vix fieri possit quod addit ali-
quod fragmentum sacrarum specierum. At tunc tem-
poris erat ferè moraliter certum, quod aduenit, ut si-
gnificat Pontifex, dum in citato canon. inquit, *ne foris
pelvis Dominici Corporis foris decidat*. Quod inde pro-
veniebat, quia panis consecratus, non solum erat
vitalis, quoad substantiam, sed etiam quoad modum
loquendi, & formam artificialem, & coelestiatam
particulari pro unoquoque coetum, qui erat sumptus
Eucharistiam, sed panes magnos, quos postea in
altari frangebant distribuendo populo; unde conti-
gebant, in fractione plurima fragmenta, & aliqua ita
minuta, ut essent instar pulveris, & hæc ita intermisce-
batur panno lino, ut non facile excuti possent, præ-
sertim quia non eum imbuiebant amico, sicut modo
imbuuntur, & ideo tunc magis exagebant lauari à perso-
nis sacris, quam hoc tempore.

4. Et quantum Tabiena verbis. Corporalia n. 19. in fine
puer, quod absolute debent corporalia lauari à
Diaconis, ita ut non liceat neque etiam Monialibus ea
lauare post primam lotionem non obstante consue-
tudine, non excuset: attamen communiter docent,
quod post primam lotionem lauari possint à Moniali-
bus, & etiam Laicis. Ita D. Antonin, part. 3. sum. rit. 1. 3.
cap. 6. §. 5. Caiet. in sum. verbis. Mulierum peccata in fine.
Syluester verbis. Corporalia n. 2. in fine. Atmilla ibid.
§. 4. verbo. Missa n. 16. Hentique lib. 9. sum. cap. 18. n. 3.
disp. de Eucharist. sect. 81. vers. Quærit addendum. Fan-
cundes præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 21. n. 26. Reginal. lib.
29. Præcept. feripanis. cap. 9. sect. 8. n. 103. Bonac. disp. 4.
de sacra. quest. 16. punct. 9. n. 23. Garzia in sum. tract. 3.
difficilis. 8. dub. 3. punct. 1. num. 15. Ludovic. à S. Ioan.
in sum. §. 11. de Eucharist. art. 9. dub. 3. difficilis. 3. in conclus.
Cochin de sacra. q. 83. art. 3. dub. 4. num. 249. Franc.
Lugo lib. 5. de sacra. cap. 8. §. 7. n. 62. Quartus in Rubric.
missæ. part. 2. tit. 1. sect. 3. punct. 6. vers. secundum off.
Nonnulli tamen ex his Doctoribus, & Suarez, Bonac.
& alij dicunt, convenientius esse, ut tribus lotionibus
laurentur à personis Sacris. Ratio autem est, quia ideo
non debent lauari primò à Laicis, aut Monialibus, quia
benedicti sunt, nam hæc ratio haberet locum etiam
post mille lotiones, cum per quascumque lotiones non
amittant benedictionem sed quia fieri potest, quod ip-
sis adheret aliqua reliquia Corporis Christi. Hæc
autem ratio cessat post primam lotionem, quia quæli-
bet reliquia in prima lotionem destruitur.

Quod autem dictum est de corporalibus habet lo-
cum etiam in pallis, quibus utantur Clerici regulares,
ut ipsi superimponant hostiam, ut dictum est. Item
pars corporalis, & funguntur munere corporalis. Rus-
tus etiam est intelligendum de purificatorijs, quibus
abstergantur calices labia, & digiti sacerdotis, nam in
ipsis militat potior ratio, quia facilius ipsis quam cor-
poralibus adherere possunt reliquæ, præsertim san-
guinis Christi, quæ fortasse labijs, aut calici adherent,
& ideo etiam in prima lotionem indigent maiori dili-
gentia.

Denique est aduertendum, quod prima aqua, cum
qua supradicta lauantur, proicienda est in sacratio,
quia cum fieri possit, quod in lauan dis adfuerit aliqua
reliquia, quamvis corruptatur in prima lotionem, ad-
huc tamen illa aqua tanquam aliquo modo sanctifi-
cata est habenda in reuerentia, & proinde proicienda
in sacratio, ut statuitur in cap. *Nemo per ignem*,
De consecrat. dist. 1.

Q V A R T I O 795.

An si Laici aut Moniales lauent corporalia prima
lotionem peccent mortaliter,

S V M M A.

1. Corporalia an sub mortali lauando in prima lotionem à personis sacris.
2. Cur à personis sacris lauantur.
3. Si Corporalia lauantur à personis non sacris est solum peccatum veniale.
4. Latio corporalium non exigit personam sacram.
5. Latio corporalium per personam sacram non precipitur.
6. Dispositio cap. Nemo de consecrat. dist. 1. est abrogata.
7. Ratio, quam offert, supra quod cadat.
8. Nunc non habet locum causa finalis illius dispositionis.
9. Prolicere extra sacrationem primam lotionem corporaliū non est peccatum grave.

Quamvis plures Doctores tradant, Corporalia
esse lauanda in prima saltem lotionem à personis
sacris, non tamen explicant, an hæc sit obligatio gra-
uis sub mortali. Quod hæc obligatio sit sub mortali
tradit Villalob. part. 1. sum. tract. 8. difficilis. 29. n. 3.
Excusat tamen à mortali Laicos lauentes in prima
lotionem, si delicate apprehendant solum extremita-
tem corporalium, & immittant in aquam absque eo,
quod manum in eandem aquam immittant. Adde istam
mortalem, si prima lotio proliciat extra sacrationem
non esse tamen mortalem, si in prima lotionem lauantur
in tino aquæ fluentis.

Fundamentum huius sententia descendit ex cap. 1.
Nemo per ignem, de consecrat. dist. 1. ubi redditur
ratio propter quam à personis Deo dicatis sint lauan-
da, *Ne jris pelvis Dominici corporis foris decidat*. Ob
quam rationem Tabiena verbis. Corporalia num. 1.
Syluester num. 1. Angel. num. 1. dicunt quod consue-
tudo, quod lauantur à laicis tanquam irrationabilis
non potest subsistere.

Dicendum tamen est. *Nec est peccatum mortale sed 3*
ad summam veniale, si corporalia, & purificatoria in prima
lotionem lauantur à Laicis. Ita Ludovic. à S. Ioan. in sum.
quest. 11. de Eucharist. art. 19. dub. 2. difficilis à conclus. 1.
Quintus conclus. 1. limitat nisi adit contemptus Gar-
zia in sum. tract. 3. difficilis. 8. dub. 3. punct. 1. num. 15.
in hinc. Quartus in Rubric. missæ. part. 2. tit. 1. sect. 3.
dub. 3. vers. difficilis off. Ratio est quia quod prima
lotio fiat à Laicis non dicit aliud supra lautionem, quæ
fit à personis Sacris, ratione cuius prohibita esse possit
quoad

quoad Laicos, nisi contactum. Quod autem corporalia tanguntur à Laicis scilicet contemptu tradunt communi, esse tantum peccatum veniale: imo quam plures, nullum esse peccatum, si ex causa id fiat. Vnde miror, quod aliqui id doceant, & postea velint esse peccatum mortale, quod corporalia lauentur in prima lotionē à Laicis.

4. Præterea Loto prima corporaliū non est actio sacra neque ex obiecto, neque aliunde, sed consistit in solo contractu rei sacre, qui Laicus prohibitus nō est: vnde tangunt alias res sacras, vt vestes sacras, aquas exorcizant, lapidem sacratum altaris licet vñctione consecratum, vt quando eementarij calce līnunt sigillum. Ergo non exigit ex se personam Deo consecratam, sed quod fiat à personis sacris, est tantum ob maiorem reuerentiam, ita tamen vt oppositum non sit irreuerentia, & id non exigatur ex natura actionis, sed solum minor reuerentia.

5. Neque obstat text. cap. *Nemo per ignorantiam, de consecrat. dist. 1.* Quia in primis nō est præceptum, sed tantum directiū tradens modum, quo cum summa reuerentia lineamina sacra debeant lauari. Quod ex eo patet quia est Clementis Papæ desumptus ex ipsius Epistolæ ad Iacob. fratrem Domini, in qua ipsius instruit circa sacra lineamina, & nullum ponit verbum, vnde colligitur præceptum, quod vtique fecisset, si voluisset præcipere, sicut fecit statim, quando voluit, quod hæc lineamina cultodirentur intra sacrarium subdit enim. *Idcirco intra sacrarium ministerio precipimus, hæc sancta cum diligentia custodire.*

6. Deinde in hoc Text. plura præscribuntur. Primò, quod lauentes sint Diaconi cum humilibus Ministris, Secundo, quod lotio fiat intra Sanctuarium, ibi. *Intra Sanctuarium lauent, & ibi non elicientur foras à Sacrario.* Tertio non solum est sermo de Corporalibus, sed etiam de aliis lineaminibus, & rursus ibi & *velamina Domini munda.* Et rursus ibi: *Pallas ut-è, & vera Sam. laevis,* & rursus ibi *Syndonem vero non foris abluant.* Vnde cum per Syndonem intelligatur Corporale, vt pote quia repræsentat Syndonem, in qua Corpus Christi inuolutum fuit oportet, quod per Pallas, & vela intelligantur cetera lineamina. Hic autem canon est abrogatus quoad lotionem faciendam intra Sanctuarium. Tum quoad alia lineamina, quæ à laicis in prima lotionē lauantur, vnde non video eum non debeat censeri abrogatus etiam quoad tertiam partem.

7. Denique Ratio, quam affert Text: *Ne foris pulvis Domini corporis foris decidat,* ob quam Syluester, Tabiennæ, Angelus nam. 2. citati dicunt, consuetudinem, quod lauentur à laicis, esse irrationabilem, non affertur à Pontifice pro eo, quod dixerat, quod lauentur Ministerio Diaconi cum humilibus Ministris, quia non congruit huic dispositioni, si extra ipsum pulvis Domini corporis potest foris decidere, tam si lauentur à Diacono, quam si lauentur à laicis, sed affertur pro eo, quod dixerat, quod lauent intra Sanctuarium, & huic congruit, quia si decideret pulvis Domini corporis, foris extra Sanctuarium decideret, si extra ipsum lauerentur. Vnde si hæc ratio redderet consuetudinem irrationabilem, non redderet illam quod lauentur à laicis, sed illam quod laueretur extra Sanctuarium, quæ nihilominus introducta est, & subsistit.

8. Accedit etiam quod ista hodie non habet locum, quia, vt notatum est in Superioribus, fundabatur in eo, quod pro communione Fidelium consecrarentur panes magnæ quantitatis cocti, eo modo quo coqui solent panis vñualis, & postea in frusta minuta frangerentur, quod fieri non poterat, nisi cum magna quantitate fragmentosam, & eorum præcipue, quæ instar pulvis adhererent luteis, quæ in ipsis permanebant, nam fragmenta grandiora dabant edenda pueris innocentibus. Hæc autem iō præfati cessauerunt, quia

Tam, 1. I.

& modus coquendi panem pro Eucharistia, & formatio particulatum pro singulis communicandis, abfuit occasione horum fragmentorum, & consequenter fecit cessare rationem altaris in tex. atque adeo etiam dispositionem in ipsa fundatam.

Ex dictis colligitur. Quod quamuis valde decens sit aqua, in qua primum lauantur Corporalia, & purificatoria, tractetur cum ista reuerentia, vt proiciatur in sacrarium non erit tamen peccatum scilicet contemptu proicere extra sacrarium in loco tamen decenti vt aduertit etiam Ludouic. à S. Ioan. in *sum. quæst. 1. 1. de Eucharist. art. 1. 2. dub. 2. diffcult. 4. append. 1.* Nam citra hoc nullum adest præceptum, cum Canon. *Nemo per ignorantiam de consecrat. dist. 1.* quoad hanc partem lotionis sit solum directiū, vt dictum est. Et ideo solum seruari debet, quod exigitur ex natura rei nempe, vt non proiciatur in loco immundo, de cætero autem parum refert, quod resoluatur in sacrario, aut in loco alio decenti.

Secundò colligitur, quod non erit peccatum saltem graue, lauari Corporalia, & purificatoria aqua cunctenti, vt notant etiam Villalob. *part. 1. sum. tract. 8. diffcult. 2. 9. 5.* Quia aqua lotionis statim misceatur cum alia, & dispergitur, itavt non remaneat quidquam, quod dici ipsius fuisse loturum Corporaliū, quod irreuerenter tractari possit, vnde statim obicitur id, quod intenditur dum lotura proiicitur in sacrarium, quod scilicet consumatur.

DE ORNATV SACERDOTALI.

Ad offerendum sacrificium requiruntur in Sacerdote aliquis specialis ornatus vestimentorum, sicut etiam fuit obseruatum in veteri testamento, vt scilicet appareat, quod accedat actionem offerendi sacrificium nomine Ecclesie, tanquam publicus Minister, & ad conciliandam functioni Maiestatem, & reuerentiam. Circa hunc autem ornatum Sacerdotalem occurrunt nonnullæ difficultates, quæ modo explicandæ sunt.

QVÆSTIO 796.

An ornatus Sacerdotalis sit necessarius, & in quibus vestibus consistat.

SVMMA.

1. *Qui trahens de ornato Sacerdotali.*
2. *Ornatus Sacerdotalis necessarius in oblatione sacrificij.*
3. *Dispositio Concilij. Bracharens. circa ornatum Sacerdotalem.*
4. *Oratus habens Sacerdotalem, & quomodo. Quando deferendum.*
5. *Quas vestes importet ornatus Sacerdotalis.*
6. *Cingulum non est pars ornatus Sacerdotalis.*
7. *Mantibus an propriis vestibus ornatus Sacerdotalis: & eius origo.*
8. *Reverentiam & superpellicem, an persinet ad ornatum sacerdotalem.*
9. *Sacerdotes antiqui in offerendo sacrificia utebantur Vainantiis.*

DE sacro ornatu Sacerdotis agant Amalar. lib. 2. de offi. Ecclesiast. Vualfrid. Strabo. de reb. eccles. cap.

cap. 14. Rupertus lib. 1. de divin. offic. Alcuin, lib. de offic. Ecclesiæ, cap. de vestib. sac. Rabanus lib. 1. de instit. Cleric. Vgo Victorin. lib. 1. de sacram. par. 4. Innocent. III. lib. 1. de myst. missæ D. Bonavent. tract. de explicat. n. 85. Durand. lib. 1. de divin. offic. cap. 1. Vnde constat quod perpetuo & continuo visus adhibitus est in oblatione sacrificij specialis ornatibus à Sacerdotibus.

2. Dicendum 1. *Vestes sacerdotales secundum Ecclesiasticam institutionem esse necessarias in oblatione sacrificij pro ornatu sacerdotali.* Ita docent communiter Doctores, & desumunt ea cap. Episcopus de consecrat. dist. 1. desumpto ex Epistol. 1. decret. Anacleti Papæ, ubi statuitur, quod Episcopus sacrifi. ans habeat secum Ministros sacris vestibus indutos, & ex cap. Vestimenta ead. dist. desumpto ex Epistol. 1. de rei. cap. 3. Stephani Papæ, ubi statuitur. Vestimenta Ecclesiastica, quibus Domino ministratur, debere esse sacra, nec ali. s. visibus inservire.

3. Sed celestis est reat. in cap. Ecclesiastica dist. 13. desumptus ex can. 3. Concilij III. Bracharen. quod licet sit provinciale, continet tamen omnem illam vocat digna. Ita autem habet. *Ecclesiastica & antiqua institutione præfixum nominis, ut omnis sacerdos, cum ordinatur oratio utroque humero ambiatur, sicut qui imperatoribus præcipitur cassidem inter præserta, & aduersa virtutum semper ornamento utroque circumscriptus appareat humero. Quia vero ratione tempore sacrificij non affamit, quod si in sacramento accepisset, non dabitur. Proinde modis omnibus conuenit, ut quod quisque percipit in consecratione bonum, hoc retineat, & in oblatione percipere sua salutis faciliat, ut cum Sacerdos ad Missarum solemniam accedit, aut per se Deo sacrificium oblatum, aut sacramentum Corporis, & Sanguinis Domini nostri Iesu Christi sumpturus, non aliter accedat, quam oratio utroque humero circumscriptus, sicut, & tempore ordinandi sua dignitas consecratur, ita ut de uno eodemque oratio Cernicem pariter, & ornam. que huiusmodi premet, signum in suo pectore præparet Crucis. Si quis autem aliter egesserit, excommunicationi debita subiaceat.*

4. In hoc tea. nonnulla obseruanda sunt. Primum quod habitus proprius sacerdotalis est orarium, seu Stola circa Collum, & ab utroque humero descendens ad pectus, & supra ipsum formans Crucem, & quod Stola est proprium ornamentum Sacerdotis, cum de ipsa Stola fiat mentio, tanquam de ea, quæ traditur, dum consecratur Sacerdos. Secundum, quod Stola in consecratione sua traditur Sacerdoti modo, quo eam deferre debet, quia dum eleuatur ad dignitatem Sacerdotalem, debet etiam indui habitu proprio dignitatis. Tertium quod huiusmodi Orarium, seu Stola deferre debet modo supra explicato, quoties accedit ad offerendum sacrificium, & quod id eo deferre debet, quia accedere debet ad offerendum eo modo, quod consecratus est ad hoc munus. Quarto quod deferre debet huiusmodi ornatum, etiam quando accedit ad sumendam Eucharistiam. Quinto quod corrigat abusus eorum, qui non deferrebant Stola, quando offerbant sacrificium sub poena excommunicationis, quæ tum vocat debant, videtur supponere, quod aliis huiusmodi excommunicationis esset imposita.

5. Dicendum 1. *Vestes componentes ornatum Sacerdotalem enumerat frax, nempe Amictum, Albam, Cingulum, Stola, seu Orarium, Manipulum, Cuspidem, seu Planetiæ, quæ recententur etiam in Concil. Dementij can. 4. Ita communiter Doctor Dia. Th. in 4. dist. 24. quod 3. art. 4. Durand. lib. 3. de divin. offic. cap. 1. n. 18. Vualdent. tom. 3. de sacram. rit. 4. de Missa cap. 19. n. 5. D. Antonin. 3. part. 12. cap. 16. q. 10. Tabiena verbo Missa n. 10. Angel. num. 35. Amilla num. 6. Syluester quæst. 2. vest. secundum Palud. in 4. dist. 14. quæst. 5. art. 1. conclus. 7. Sotus dist. 13. q. 3. art. 4. Azor. part. 1. sum. c. 149. conclus. 1. Henriquez lib. 9. sum. cap. 19. num. 4. Suarez dist. 82. de Eucharistia sect. 2. dist. 2. Par. 1. ord. tom. 1. Incubitus.*

lib. 4. tit. 1. num. 260. Ludovic. 1. S. Ioan. in sum. quæst. 1. de Eucharistia, 16. dub. 1. conclus. 1. Gataia in sum. tract. 3. dist. 8. dub. 4. p. 102. 1. num. 2. Faustus de Eucharistia lib. 2. de sacrific. Miss. quæst. 210. Quod autem hæ vestes requiruntur ad componendum ornatum Sacerdotalem prouenit ex institutione Ecclesiæ, supposito tamen exigentia Sacrificij, quæ sicut exigit offerri à speciali persona consecrata, ita etiam specialiter ornata, prout exigit munus, quod exercet; hoc autem ornamentum determinatum est ab Ecclesia.

6. Est tamen aduertendum circa hunc ornatum, quod Cingulum, non est propriè vestis, nec pars ornatu Sacerdotalis, sed introductum est solum in adiumentum Ornatu, ut scilicet supra Albam cingatur Sacerdos, quia cum alba eadem inferuatur modo pro vno, & modo pro alio Sacerdote, & Sacerdotes non sunt eiusdem stature, facta est satis longa, ut vniuersique inferuire possent, vnde opus fuit Cingulo, ut posset ab ipso sustentari, ne impediret gressum. Vnde si alba esset ad mensuram, nihil indecens esset, si non cingeretur, ut constat in Clericis Hispanis, qui non cingunt vestem talem, quam ceteri cingunt, iund nescio quid maioris gratuitatis præferret.

7. Similiter quoque Manipulum, non est propriè vestis componens ornatum Sacerdotalem, quod satis constat ex introductione ipsius. Nam antiquitus nihil aliud erat, quam Sudarium alligatum in brachio sinistro, quo utebatur Sacerdos ad tergendum sudorem, nates, & oculos, si opus esset, ut desinitur ex Amalario lib. 2. de reb. Eccles. lib. 1. in manu sinistra Sudarium, sine Manipulo portatur, ut eo deservamus sudorem. Sumit autem manum pro brachio, nam certum est, quod non potuit portari lo manu alioquin non fuisset expedire pro functionibus, quæ exercebantur in Missa, & ex Stephano Durand lib. 1. de ritib. Eccles. cap. 9. num. 16. ubi de ipso loquens ait. *In sinistra parte gestatur, quæ pinxit oculum, & aurum deservimus.* Et quo manifestum sit, quod non fuit institutus pro ornatu Sacerdotis, sicut modo non est institutum Sudarium, quod cingulo antea non defuit ad eundem finem. Paulatim postea fuit immutatus, itavt fieret ex eadem materia, ex qua clausula, & sicut fuit introductus ob necessitatem, ita postea conuersus fuit in ornamentum, itavt desineret inferuire muniti, pro quo erat indutus, & aliud Sudarium introduceretur. Vnde solum ex consuetudine non autem ex institutione Ecclesiæ conuersum est in ornamentum. Nec credo hanc consuetudinem habuisse motum ex aliqua significatione mystica, sed solum ex libera voluntate, quatenus maior quedam decentia fuit considerata.

8. Denique circa vestes Sacerdotales est aduertendum, quod Roetherum pro Prælati, & Superpellicem pro cæteris pertinet ad ornatum Sacerdotalem, oam supra ipsa induere debent albam. Siquidem etiam Sacerdotes ordinarij, prius iocudere debent superpellicem, si commodè possint, deinde Albam; ut disponit Rubrica part. 2. de præparat. sac. rit. 1. num. 11. ibi. *Induit se, si sit Prælati secularis supra Roetherum, si sit Prælati regularis, vel alius Sacerdos secularis, supra superpellicem si commodè haberi possit, alioquin sine eo supra vestes ammittant.*

Rufus etiam est aduertendum, quod antiquitus 9 Sacerdotes in offerendo Sacrificio utebantur Dalmatica, & postea locotilius succcessit casula, ut desinitur ex Vualfrido Strabone, de reb. Eccles. cap. 14. ibi. *Primo quidem Sacerdotes Dalmaticæ ante casularum usum induebantur; postea vero cum casillis vel casibus, Dalmaticas Diaconibus concesserunt.* Vnde modo non potest Dalmatica connumerari inter vestes Sacerdotales, cum iam ipsi renuntiavero sit, & reposita iuxta ornamentum Diaconale.

QVÆSTIO 797.

Ex quam materia consistere debeant vestes
SACRÆ

SVMMA.

1. *Materia vestium non est de iure, nec institutione Ecclesie determinata.*
2. *Amictus, & Alba ex consuetudine sunt lineæ.*
3. *Cingulum consistere potest ex qualibet materia apta.*
4. *Alba, Casula, Stola, & Manipuli potest esse quæcumque habili.*

Nec necessaria est eadem pro omnibus.

Pluviale, & Dalmatica non habent determinatam materiam.

Nihil esse in iure, quod hoc determinatum, aut ex institutione Ecclesie notant Vualden. tom. 3. sit. 4. cap. 19. num. 3. Sotus in 4. dist. 1. §. 2. art. 4. verbi. Alba. Hentiquez lib. 9. sum. cap. 19. num. 4. Suarez disp. 82. de Eucharist. sect. 1. ver. secunda est observandum. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 23. m. 7. Reginald. lib. 19. Praxis foriparis. cap. 9. sect. 3. num. 117. Garzia in sum. trall. 3. dist. c. 8. d. 2. §. 2. num. 14. Tamburin. opus. de sacrific. miss. lib. 2. cap. 3. §. 1. Quartus in Rubric. Missal. part. 1. sit. 19. d. 5. art. 1. Vnde solum requiritur materia, quæ ex natura sua sit apta pro his vestibus in ordine ad functionem, quam præstare debent.

2. Quod tamen spectat ad Amictum, & Albam, consuetudine antiquissima introductum est, quod sint ex lino, vt constat ex omnibus scribentibus de reb. Eccles. & obsequant communiter Doctores, præsertim citati num. præced. Quæ consuetudo est omnino seruanda tamquam communi Ecclesiasticorum consensu, & Capituli ipsorum firmata, quod sufficit, vt in hæc rituali materia habeat vim legis. Linum tamen fumi debet in sua totalitate, prout etiam completitur gossipium. Hoc tamen non obstat, quia hæc vestes ornari possunt serico, auro, & similibus ornamentis, quod etiam vim comprobatur.

3. Quod spectat ad Cingulum, quomodo regulariter ex lino confici solet, non tamen hoc est necessarium; vt notant iidem Doctores, num. 1. citati, & constat etiam ex praxi, nam solent adhiberi cingula, & cum serico, & etiam cum auro inter: o. & proinde consistere poterit ex qualibet materia apta ad cingendum. Quod & etiam deducunt Doctores, Suarez num. 1. citat. Sa verba Missa num. 9. Tamburin. opus. de sacrific. miss. lib. 2. cap. 3. §. 1. Gauant, in Rubric. Missal. part. 3. sit. de mensur. Quart. in Rubric. Missal. part. 1. sit. 19. d. 5. ver. Dico 2. in line, & alij: Quia nimirum Stola potest inferuire pro cingulo, & tamen sit ex varia materia, sicut etiam sit casula. Vnde non requirit nisi materiam aptam ad cingendum.

4. Quod spectat ad Casulam, Stolum, Manipulum, quomodo solent confici ex eadem materia vniuersim, hoc tamen non est necessarium, sed possent esse etiam dissimiles, siquidem vniuersitas feratur solum ob maiorem venustatem. Materia autem Casula, sicut & Stola, & Manipuli potest esse quæcumque, quæ sit apta pro functione ipsarum, dummodò sit decens ministerio Sacerdotali, siue sit laneæ, siue lineæ, siue seticeæ, siue auro intertextæ, vt notant Doctores num. 1. & 3. citati, & communiter, & constat ex praxi, quia nimirum, neque de iure, neque de consuetudine aliquid determinatum est. Vnde in materia harum vestium, nihil est determinatum, nisi quod prouenit ex natura rei, vt omnimodum sit materia apta pro vestimentis, & decens pro functione Sacrificij. Quod tamen materia

preciosior fuerit, eo decentior erit pro functione, quæ est peragenda.

Ex dictis colligitur cum Quarto in Rubric. Missal. part. 1. sit. 19. d. 5. ver. colligitur idem. Pluviale, & Dalmatica non habent determinatam materiam, ex qua consistere debeant, sed posse fieri ex quacumque decenti, & apta pro functione, quæ fungi debent: vnde vt plurimum consistere soleat ex ea materia, ex qua consueciunt Casule. Imò qui delebantur vellestare in rebus Ecclesiasticis curate solent quod planetæ, & Dalmaticæ, sint ex eadem materia vniuersim: hæc enim vniuersitas materiarum valde constat ad decorem.

QVÆSTIO 798.

De forma artificiali, & colore SACRARUM
vestium.

SVMMA.

1. *Forma vestium Sacerdotalium pendet ex consuetudine.*
2. *Singula vestes habent propriam formam.*
3. *Nec potest variabiliter variari sine peccato.*
4. *Color sacrarum vestium est consuetudine determinatus.*
5. *Consuetudo hæc non obligat.*
6. *Vt indifferenter coloribus sectis scandalo, & negligentia non est peccatum.*
7. *Color niger, quando adhibetur sunt colores latiss, non potest adhiberi.*
8. *Aureus color pro omni quaque colore inferuire potest.*
9. *Cur in festis Virginum, & Martyrum adhibeant color Rubrum.*
10. *Color ornatus Altaris officio, an possit Missa congruere debeat.*

Forma artificialis harum vestium pendet ex consuetudine, quia de ipsa, nihil re; etio sancitum, imò nec semper edam fuit. Dalmatica enim fuit prius introducta sine manicis. Si autem Syluester Papa manicas addidit. Casula, seu Planeta erat prius tamen laia, quam longa ad vnum fere modum, quod hodie est Pluviale, sed non aperta à parte anteriori, sicut pluviale, & Sacerdos eam obvolvbat super brachia, quam formam ego vidi in nonnullis Planetis antiquis, quæ apud varias Ecclesias non paucis ab hinc annis consuebantur, sed paulatim ob commo. licentiam diminui cepit in latitudine, duoc ad hanc formam præsentem iodata est.

Sed quævis circa formam nihil sit determinatum à iure, à consuetudine tamen est singulis vestibus determinata propria forma, & cum hæc consuetudo inducta sit cum approbatione Ecclesie, quæ ipsam admittit quoad publicas functiones, quas eius ministerio nomine plus exerceat, obtinuit vim legis in hac materia rituali, & æquivalat institutioni Ecclesie, quia facto ipso instituit hanc formam. Vnde non liceret, absque peccato graui eam totaliter variare, non solum ob scandalum, & usurpationem auctoritatis publicæ, ad quam spectat determinare, quæ concernunt functiones publicas, sed etiam quia in re graui faceret contra ritum & publicum Ecclesie, atque adeo graueret ordinem publicum, quo Ecclesia moderatur ritus Sacros. Possent tamen admitti aliqua variatio, non induceret nouam formam, sed solum præsentem alteraret præsertim si ad maiorem decorem, aut venustatem conferret. Excepit tamen est cingulum, quia nullam habet formam determinatam, nisi eam, quam requiritur cingula in genere, vt scilicet sint apta ad cingendum. Quod etiam ex eo constat, quia vti possumus eadem stola etiam pro cingulo, vt dictum est in præcedenti quæst. 4.

Quod

3 Quod spectat ad colorem factorum indumentorum nihil quoque in iure determinatum est. Solum ex consuetudine quinque colores adhibentur, nempe albus, rubeus, viridis, violaceus, & niger, qui etiam præscribuntur in Rubr. gener. n. 18. de colorib. paramen. num. 1. ibi: *Paramenta Altaris, Celebrantis, & Ministrorum, debent esse coloris conveniens officio & Missæ dicæ secundum usum Romanæ Ecclesiæ, quæ quinque coloribus viti consuevit, Albo, rubro, virido, violaceo, & nigro.* Hæc tamen Rubrica, non est præceptiva, sed directiva, vt inter alios notant Suarez disp. 8. de Eucharist. sect. 2. not. 2. Homobonus par. 3. de xam. Ecclesiast. 4. cap. 15. quæst. 144. Aucta quæst. 11. de Eucharist. sect. 13. vet. Rufus. Faust. de Eucharist. lib. 2. de sacrific. miss. quæst. 250. vet. Circa autem, lo sine. Quatuor in Rubric. Missal. part. 2. tit. 18. dub. 1. inu. Neque enim constat verbis præceptum, sed tantum explicat congruentiam, & id, quod consuevit fieri. Consuetudo tamen obtrinit, quod alij colores infertantur pro iis, quibus assimilantur, imò quod plures colores inuicem miscantur, & quod eadem Causa ioleritur pro diuersis coloribus.

4 Nonnulla difficultas est, an hi colores cadant sub obligatione ratione consuetudinis. Sed neque adesse obligationem, ex consuetudine sentiunt iidem Doctores, dnm absolute dicunt, quod non adit obligatio. Neque enim est consuetudo, tanquam de re necessaria pro reuerentia sacrificij, sed solum tanquam de re conuenienti, & proinde voluntaria, & facultatiua, & proinde nullo vnquam tempore inducens obligationem. Quod etiam ex eo colligi potest, quod casu leuè ac pectat variis coloribus adhibentur indifferenter pro quocumque colore.

5 Ex his sequitur, quod secluso scandalo, negligentia, aut alio huiusmodi titulo, non erit peccatum vti indifferenter huiusmodi coloribus, quantum est ex parte obiecti, seclusa tamen causa rationabili, vix poterit vitari peccatum veniale. Et ita notant num. 2. citati. Videtur tamen excipiendus color niger, qui tanquam color mortis, & mæstitiæ, si adhiberetur, quando adhibendi sunt colores lætitiæ, contineret contemptum, & irreuerentiam in cultu Diuino, contra præceptum Diuini naturale tractandi res sacras reuerenti modo & posset esse peccatum mortale ratione circumstantiarum, vt si publicè adhiberetur, præsertim in aliqua solemnitate. Et idem sicut sufficit quæcumque causa, etiam rationabilis, vt possit sine peccato vnus color pro alio adhiberi, ita requiritur grauis, vt adhibeatur niger, quando esset adhibendus color lætitiæ, quæ sit sufficiens, vt cessare faciat contemptum, & irreuerentiam, quæ autem causa sufficit, arbitrio prudentis viti iudicandum relinquitur.

6 Sequitur 2. quod color auri, seu quod vestes panno aureo, vulgò *Lana d'oro*, infertite possit pro quolibet alio colore, vt notat etiam Quartus in Rubr. missal. part. 1. tit. 18. dub. 2. propter affinitatem, quam habet cum omnibus aliis coloribus, ratione cuius videntur mixtus ex omnibus, & eos eminenter continere. Sicut enim aurum supereminet omnibus metallis, ita, & eius color superueniet omnibus coloribus, & ratione huius supereminentiæ possent omnibus æquivalere. Et quamuis Quartus *ist.* dicat non esse substituendum pro violaceo, & nigro in diebus ieiuniorum, & Afflictionis quia est color festiuus; attamen hoc non vitget, quia si habet æquiualentiam pro omnibus coloribus, pro omnibus substitui potest, nec obstat prædicta materia; nam etiam in funeribus feretrum regis fuit cunctis aureis. Et ille aliquid pallor auri facit, quod color congruat etiam penitentis & tristitiz.

7 Sequitur. 3. Cur in festis Virginiæ, & Martyrum potius adhibeatur color congruus Martyris, quam

congruus virginitati, nempe rubeus. Quia nimirum Martyrium præualeat virginitati, vt notat etiam Quartus in Rubr. Missal. par. 2. tit. 18. dub. 1. vet. Respondens, iuxta dictum Christi Io. 15. *Maiores hac dilectionem non habes, vt animam tuam ponas, quis pro amicis suis.* Et ratio est, quia Martyrium imperat ex perfectissimo actu charitatis, quæ facit, quod propter Deum exponatur vita, quæ est maximum bonorum, quod in præfenti seculo habere possumus, cum sit fundamentum ad participanda bona huius vite, & proinde facit, quod in actu exercitio Deus anteponatur bonis omnibus huius vite. Charitas autem ex genere suo est perfectissima omnium virtutum.

Sequitur 3. vt contra Quartum in Rubr. Missal. par. 2. tit. 18. dub. 3. vet. *Dico secundo*, notat etiam Gaunt. in ead. Rubr. Missal. par. 2. tit. 18. num. 6. Ornatum Altaris, etiam dum canitur Missa conuenientialis, quando commodè mutari non potest, debere potius in colore conuenire cum officio, quam cum missa. Nam quamuis Altare sit propter Sacrificij oblationem. Ornatus tamen Altaris, quale est pallium, nō est propter oblationem Sacrificij, cum non sit necessarium in ordine ad ipsam, sed in ordine ad celebrationem diuinorum officiorum: & proinde ille color, qui congruit ratione Diuini officij, congruit per se, qui autem exigitur à Missa quæ discordat ab officio, congruit per accidens. Rectus autem ordo ostendit, vt quando vtrique locum habere non possunt, præferantur, quæ congruant per se iis, quæ congruant per accidens.

Q V A E S T I O 799.

An sint necessaria alie vestes sacra, & quales esse debeant.

S V M M A.

- 1 *Materia Plumbei, Dalmaticæ, &c.*
- 2 *Forma harum vestium est consuetudine determinata.*
- 3 *Plumbei quando vrendum.*
- 4 *An sit peccatum non vti Plumbei, quando præscribitur in Rubrica.*
- 5 *Functus sacra sine vestibus sacris non possunt sine peccato graui exerceri.*

Inter Vestes sacras emouentur etiam Plumbei, Dalmaticæ, & Tunicellæ, quæ inferuntur pro Diacono, & Subdiacono, & pro illo Stola, & Manipulus, & pro isto Manipulus tantum: & pro vtroque Amictus, Cingulum, & Alba. Quod spectat ad materiam Plumbeis, Dalmaticæ, & Tunicellæ sicut esse eadem cum materia Planetarum, ita vt confici possint ex quacumque materia habili pro vestimentis & decenti pro Ministerio, cui debent inferri. Et quamuis vltis conferat ad splendorem ex necessitate, quod sint omnes vniformes ex eadem materia cum plumbeis, hoc tamen non est necessarium, quia nulli ista vniformitas præscribitur: imò obseruari alicubi in missis solemnibus, celebrantem vti planeta præfatiore, quam esset vestes Ministrotum.

Circa formam quoque artificialem. nihil habemus determinatum, adeo tamen consuetudo quæ continuo vti præscripsit formam, quæ cum sit circa rem publicam, seu inferuentem pro functione publica Ecclesiæ, atque adeo cum approbatione eorum, qui possunt leges ferre vt etiam dictum est de consuetudine Sacramentum vestium Sacerdotis. transiit in legem, & idem modo non licet variare talem formam, quia quæ sunt publica non possunt subsistere dispositioni. Variare tamen in aliquo fortiori, dummodo non de

strueretur

struatur, posset admitti, præsertim si variatio con-
fiteret ad maiorem decorem, & venustatem.

³ Quod spectat ad vultum Pluvialis, Rubrica determi-
nat quando utendum sit *per. 1. tit. 19. num. 3* ibi *Pluvia-
li utitur in Processionibus, & Benedictionibus, quæ fiunt
in Altari, in officio Laudum, & Vesperarum, quando
solemniter dicuntur. Eodem vultu Assistens celebrans in
Missâ Pontificali. Item quando celebrans post Missam De-
functorum, facit in fine absolutionem.* Hæc tamen Rubri-
ca non est præceptiva, sed tantum directiva, ut inter
alios in specie notat Quatuor in *Rubr. par. 1. tit. 19. dub.
1. in 1.* Quia nec continet verba præceptiva, nec ad ip-
sum se extendit constitutio *Pij V. præfixa missali*, nam
disponit solum de ritibus, quibus componitur actus
celebrationis. Unde etiam citata Rubrica *num. 4. si-
quens*, ita disponit. *Cum Pluviale haberi non possit in
Benedictionibus, quæ fiunt in Altari, celebrans sine
Pluvia, cum Alba, & Stola*

⁴ Ex quibus colligitur, Quod, si in prædictis functio-
nibus, de quibus in Rubr. *num. præced. allata*, non
adhibeatur Pluviale, quantum est ex obiecto, neque
venialiter peccabitur. Difficile erit tamen vitare pec-
catum veniale, ratione motiei, quod habebit omis-
io, nisi sit aliqua rationalis causa, quæ licet levis,
sufficiat ad ipsum excludendum. Nam vel aderit negli-
gentia, vel quidam contemptus ritus sacri, vel ali-
quid aliud simile contrarium rectæ rationi, atque adeo
iuri naturali divino, quo obligamur tractare res sa-
cras decenti modo. Unde omittens decentiam præsti-
piam à Rubricis absque rationali causa, facit con-
tra hoc ius, atque adeo peccat, vel graviter, vel levi-
ter iuxta gravitatem, vel levitatem materiei.

⁵ Colligitur a Quod si quis exerceat functiones sa-
cræ publicas, nempe benedictiones, processiones,
sine aliqua veste facta, peccaret mortaliter, ut aduer-
titur etiam in Rubrica *Missæ, par. 1. tit. 19. dub. 1. ve. Col-
ligitur ferendi*. Non solum si adesset concursus Populi,
sed etiam absque ipso. Nam functio ipsa cum sit pu-
blica ex sua natura, & exerceatur nomine Ecclesiæ per
publicum Ministrum ad id specialiter consecratum,
exigit quod Minister tanquam talis etiam in habitu
externo illam exerceat, & opusculum continet con-
temptum talis actionis, & est graviter contrarium iuri
naturali divino obliganti ad tractandum cultum Di-
vinum, & res factas reverenti modo. Et sicut quis
graviter offendit Principem, qui electus ad aliquam
functionem publicam coram ipso exercendam in certo
habitu solemni, illam exerceat in habitu suo privato,
ita vt iure se graviter contemni existimat. Sic etiam
in calce prædicti.

- ¹¹ Pluviale an benedicendum, & num. seq.
¹² Dalmatica, & Tunicella an benedicenda.

Ornatum Sacerdotalem, quoad singulas suas par-
tes habere mysticam significationem, constat
ex iis, qui scripserunt de rebus Ecclesiasticis. Alcinus
lib. de off. Ecclesiæ, cap. de vestib. Sacerd. Arnaldus *lib. de
off. Ecclesiæ Hugo, Victor lib. 2. de sacram. par. 1. a.
Rabano lib. 1. de instr. Clerici. n. Valfrido Strabone de ritib.
Ecclesiæ, cap. 12. Rupertus lib. 1. de Divin. off. Innocent.
III. lib. 1. de Offic. Missæ Durand lib. 1. de Univ. off.*
Mystica autem eorum significatio est in ordine, cum ad
Christum, & eius Passionem, tumeriam in ordine,
ad virtutes, quibus florere debet Sacerdos.

Amicus ergo cum imponatur Capiti significat in
ordine ad Christum, velum quo Iudei faciem eius ve-
launt, vt habetur Matth. 26. dum dicebant. *Pro-
phetica nobis*, & hoc factum est in honorem illius pas-
sionis, & quod Christo cessit ad ignominiam, nunc
Sacerdotibus cedat in honorem. In ordine vero ad vir-
tutes significat fiduciam cum qua debet Sacerdos
accedere ad offerendum sacrificium. refertur enim ad
Galileam. qua tegitur Caput, & causat fiduciam, qua-
tenus reddit secum, & ideo quando Capiti imponitur
Amicus, dicitur. *Imponere Divo Capiti meo Galileam
Salutis &c.* Galilea autem significat fiduciam, iuxta illud
Apostol. ad *1. Pet. 1. Galileam salutis agnoscite.*

Alba autem in ordine ad Christum significat vestem
illam albam, quæ ab Herode iussus fuit induci in si-
gnum contemptus, & modo assumitur in signum ho-
noris, qua contemptus Christi fuerunt honores no-
stri. In ordine autem ad mores significat puritatem,
cum qua debet Sacerdos accedere ad offerendum sacri-
ficium, vt proinde totum Corpus tegat, quia Sacerdos
debet esse mundus totus. Et ideo, dum in Sacerdos
eam induit, orat. *Deus me Domine, vt in sanguine
Agni dei laues*, &c. Itadefinitur Durand *De Divin. off. lib. 3. c. 2. n. 1.* Ad hanc spectat cingulum tanquam
quid ipsi accessorium, cum institutum sit ad Albam
præcingendam, & in ordine ad Christum significat
funem, qua comprehensus à Iudeis in hortu ligatus
est. In ordine autem ad mores significat albor, si-
quidem significat puritatem ex continentia, vt proin-
de dicatur, quando assumitur *Præcinge me Domine cin-
gula pietatis, & extingue in lombis meis humorem libidin-
is, &c.*

Manipulus vero, vt ait Durand *num. præced. citat.*
significat in ordine ad Christum funem, qua fuit ca-
lumnæ alligatus, dum flagellaretur, fuit manibus li-
gatus, in ordine autem ad mores, scilicet virtutes signifi-
cat actus penitentiae, quibus detergentur etiam mi-
nimæ maculae: vt proinde, quando assumitur dicatur.
Merear, Domine portare Manipulum fletus, & doloris.

Stola, seu Orarium in ordine ad Christum signifi-
cat Crucem, quam sibi imposuit, vt obediens esset
Patri, & proinde ita humeris imponatur, vt descen-
dens ad pectus supra ipsum Crucem formet. Quoad
mores vero signifi. at collectionem virtutum, qua ve-
luti veste ornari debet Sacerdos, itavi inter prospera;
& aduersa ipsis ornatus semper permanere debeat, vt
explicat Concil. Bracharen. III. relatum in Cap. Eccle-
siastica de consecrat. dist. 21.

Calcia denique significat vestem coccineam, qua
Christus indutus fuit, vel secundum alios vestem
inconfutem eiusdem Christi, qua postea sorti com-
missa est post Crucifixionem; iuxta illud Psalmi. *Es
super vestem meam miseras sortem.* In ordine vero ad mo-
res significat charitatem, vt observat D. Thom. in 4.
dist. 24. quæst. 3. art. 3. quia Sacerdos consecratus Eucha-
ristiam, quæ est sacramentum Charitatis, debet excel-
lere in Charitate; significat etiam legem Evangelicam,
cuius observantia excellere debet in Sacerdote, ad quod

QVÆSTIO 800.

An Ornatus Sacerdotalis, & aliorum Mini-
strorum sit benedicendus.

S Y M M A.

- 1 Ornatus Sacerdotalis habet quoad singulas partes mys-
ticam significationem.
- 2 Significatio Amiculi.
- 3 Alba significatio mystica.
Cinguli significatio.
- 4 Manipulus quid significet.
- 5 Quis significet Stola.
- 6 Calcia significatio.
- 7 Vestes sacrae sunt benedicende.
- 8 Unde id debetur.
- 9 Cingulum an necessarium benedicendum, & num. seq.
- 10 Nemo vestium qua veniant.

Tom. 11:

R

alludit

alludit oratio, quas recitatur, dum assumitur: *Domine, qui dixisti Iugum meum suum est, & onus meum leue, fac ut istud portare sic valeam, &c.*

- 7 Quod spectat ad benedictionem, quæ est forma moralis lacturam vestium, conveniunt communiter Doctores, esse benedicendas iuxta formam præscriptam ab Ecclesia. Ita Scot. in 4. dist. 13. quæst. 2. 6. Respon. ergo Palud. quæst. 1. art. 6. conclus. 2. Sotus dist. 14. quæst. 1. art. 4. post sult. D. Antonin. 3. part. tit. 14. cap. 16. §. 10. Tabiena verbo Missa numero 10. Angel. numero 35. Atmili. numero 6. Sylvest. verbo Benedicatio quæst. 5. Nauar. capite 25. Manual. numero 74. Azot. part. 1. lib. 20. capite 28. quæstione 6. Rodriguez parte 1. cum cap. 149. conclusione 23. Henriquez libro 9. summa. capite 29. num. 5. Graff. part. 1. decisione libro 2. capite 46. numero 4. Sust. dist. 8. de Eucharist. sect. 2. m. 1. Reginal. lib. 19. Practic. for. panis. cap. 9. sect. 3. num. 100. Ledel. part. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 11. Bonse. dist. 4. de sacram. quæst. 1. §. 1. num. 27. Ludovic. à S. Ioan. in sum. quæst. 11. de Eucharist. art. 16. dist. ult. 4. Garcia in sum. tract. 3. dist. 1. de sub. 4. part. 1. num. 15. Faust. de Eucharist. lib. 2. quæst. 25. 1. Coninch. de sacram. quæst. 85. art. 3. dub. 3. num. 156. Palaut part. 4. oper. moral. tract. 1. 2. dist. 20. num. 10. numero 8. Quartus in Rubric. Missal. par. 1. tit. 3. sect. 4. dub. 1. init. de illis præsertim iocra citandi.

- 8 Ita auctor statuitur in Cap. *Vestimenta de consecra. dist. 1. ubi* Stephanus Papa ita innotat. *Vestimenta Ecclesiastica, quibus Dominus ministravit, & sacra debent esse, & honesta, quibus aliis in vultu non debent frui, quàm in Ecclesiasticis, & Deo dignis officiis.* Ratio potest esse in quæ vestes sacre, sicut sunt ornamentum Ministris specialiter consecrati ad tale Ministerium, ita etiam sunt in ordine ad munus quod accessorium ipsius, & idem debent sequi eiusdem conditionem. Ergo cum per consecrationem sit deputatus ad tale Ministerium, vestes quoque debent per benedictionem deputari. Solum difficultas est de aliquibus minus principalibus, vnde cingulo, pluviale, &c.

- 9 Quod spectat ad cingulum, non esse necessariò benedicendum, sentiunt Scot. in 4. dist. 13. quæst. 2. 6. Respon. ergo Richar. art. 3. quæstione 4. Sylvest. verbo Missa 1. quæst. 2. dist. 1. Angel. num. 35. in fine Henriquez libro 9. sum. cap. 29. numero 5. qui alios citat in com. littera B. Sà verbo Missa num. 10. Fernandez parte 3. enom. Theol. moral. cap. 1. §. 33. num. 2. Et probabile putat Facundez citand. fundamentum est quia text. altaris num. precedens, loquitur tantum de vestimentis, cingulum autem non est vestimentum, sed ligatura vestimentorum.

- 10 -- Ad debere benedici de necessitate, sentiunt Palud. in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 6. conclus. 2. D. Antonio. 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 5. Tabiena verbo Missa numero 10. Atmili. numero 6. Nauar. cap. 25. Manual. num. 84. Azot. part. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 9. Vasquez 3. part. dist. 23. cap. 4. m. 39. Sotus dist. 8. de Eucharist. sect. 3. dist. 1. Reginal. libro 19. Practic. for. panis. cap. 9. sect. 3. numero 161. Facundez præcept. 1. Ecclesiast. lib. 3. cap. 13. numero 12. Palaut part. 4. oper. moral. tract. 1. 2. part. 10. numero 8. Lañman. lib. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 6. numero 14. Molfes. parte 3. summa. tract. 3. cap. 12. num. 31. Villalob. part. 1. summa. tract. 8. dist. ult. 18. num. 8. Ioan. à Cruce part. 1. direct. quæst. 3. de miss. dub. 5. conclus. 2. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. quæst. 3. num. 26. Faust. de Eucharist. lib. 2. quæst. 25. 1. v. c. sed etiam Dicastil de sacram. tract. 5. dist. 4. dub. 10. num. 108. Tanner tom. 4. dist. 5. quæst. 10. dub. 3. num. 40. Quartus in Rubric. Missal. par. 1. tit. 3. sect. 4. dub. 2. ver. secunda sententia. Quamvis enim cingulum non sit propriè vestis, est tamen aliquid accessorium vestibus, cum inseruiat pro iis cingendis, & idem tanquam quid accessorium benedicendum est. Præsertim quia nomine vestium veniunt omnia quæcunque inseruiant pro complemento vestitus, L. *Argumentum* 9.

Tapeta ff. de auro, & argenti leg. & c. autem Menoch. præsumpt. 161. numero 15. lib. 4. Simon. de Practic. libro 4. de interpretation. vltim. volum. interpret. 1. dub. 11. numero 41. Cingulum autem inseruiat pro complemento vestitus.

Quod verò spectat ad Pluviale, seu cappa esse benedicendum ob decentiam diuinorum officiorum, & Sacram. functionum, quibus inseruiat, ita ut non benediceret sit peccatum veniale, tradit Quartus in Rubric. Missal. par. 1. tit. 10. dub. 2. ver. *Dico secundo*, assertens Romæ in Basilicis & præcipuis Ecclesiis benedici. Est enim vestis Sacra, ita ut prophanis vltibus deferre nō possit, & non sit Sacrum, nisi per benedictionem per quam solam legitime deputatur ad sacros vsus, & sacre vestes deputatur etiam ad vsum diuinorum officiorum, & idem Pluviale ut tale benedicendum est. Præsertim ut correspondat in benedictione, aliis vestibus, quibus vtiuntur Sacerdos simul cum Pluviali.

At non benedici, tradunt Gauaut. in Rubric. Missal. par. 1. tit. 19. num. 3. littera A. Trullench. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 18. num. 2. in fine, testans de communi via. Et quidem, quæ assert Quartus pro sua opinione, sunt tantum congruentia, & prouide solum probant, quod congruum sit benedici, quod neque negant Auctores modo citati, cum semper melius se habeat res benedicta, quam non benedicta. Verum cum nullibi præscribatur eius benedictio, neque sub peccato veniali patet esse necessaria.

De Dalmatica autem, & Tunicella videtur sentire Sylvest. verbo Diaconus, n. 6. quod non sint benedicendæ, dum docet, quod non est necesse, quod Diaconus & Subdiaconus vtiatur vestibus benedictis. Quartus autem in Rubric. Missal. par. 1. tit. 19. dub. 2. ver. *Dico secundo*, assertit debere benedici ob decentiam diuinorum officiorum, & consequenter esse peccatum veniale uti non benedictis, Trulen. autem lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 18. assertit benedicendæ, quia habetur eundem benedictio in Pontificali, subdit tamen se dubitare an hoc sit necessarium. Verum necessarium esse persuadet, quod sint vestes Ministerium inferuentium Sacrificio, & qui sunt specialiter consecrati in ordine ad munus, quod exhibent oblatione Sacrificij, vnde vestes quoque per ipsos destinae sequi debent conditionem ipsorum, & benedici, ut sint proportionata ministerio.

QVÆSTIO. 801.

Ad quibus sacra Vestes sint benedicendæ.

S Y M M A.

- 1 Episcopus de iure ordinario benedicit vestes sacras.
- 2 Non possit bene facultatem delegare simplici Sacerdoti, qui sentiat.
- 3 Qui sentiat posse.
- 4 Benedicere sacrum vestium, non est aliis ordinis Episcopalis.
- 5 Quæ sunt ordinis Pontificalis, non facili conceduntur non habentibus vsus Pontificalium.
- 6 Benedicere sacrum vestium cur reservata Episcopo. Corrente præsupposita, currit quod inde inferatur. Multa concessiones sunt sub sacra conditione salis opinionis, &c.
- 7 Presbitericus Apostolicus non potest benedicere sacras vestes.
- 8 Simplex Sacerdos non potest benedicere sacras vestes iure proprio.

DE iure videtur determinatum, à quo Sacre vestes sint benedicendæ, nam in cap. *Vestimenta*, de con

de consecrat. Diss. 1. tantum habetur, quod vestimenta, quibus Domino ministratur, Sacra esse debent, à quo autem sacra sunt, non exprimitur. Attamen dubium esse non potest, quia huiusmodi benedictio, licet sit simplex abiq. vñctione, sit de resecratis, cū ita praxis interpretetur, siquidem nec quisquam Sacerdos præsumit benedicere, nec etiam in dignitate constituti. Id etiam declarat privilegia, quæ ab Apostolica Sede emanant in fauorem Regularium pro huiusmodi benedictione. Quod autem Episcopus de iure ordinatio possit benedicere has vestes, est omnino certum, quia habet facultatem ad quancunque benedictionem, quātumvis priuilegiatam, & eminentem, & ita docens communiter Tabiena verbo Consecratio num. 1. Arnul. num. 2. Syluest. verbo Benedictio. quæst. 2. & 3. Nauar. cap. 23. Moral. num. 84. Azor. par. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 9. Henriquez lib. 5. sum. cap. 19. num. 6. Suarez diss. 72. de resecrat. sect. 2. num. 3. Reginal. lib. 2. praxis veri panis. cap. 9. sect. 2. num. 160 & alij. Solum difficultas est, an Episcopus possit hanc facultatem simplici Sacerdoti delegare.

Prima sententia asserit solum Summam Pontificem posse simplici Sacerdoti hanc benedictionem delegare, non autem Episcopus Ita Tabiena verbo Abbas num. 12. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 32. num. 5. Auerla de Eucharist. quæst. 12. sect. 13. vet. fœder. vt indicemus in fine Gazant. in Rubr. Missal. par. 4. tit. 19. num. 24. Tamburin. de iur. Abbas. tom. 1. diss. 23. quæst. 2. num. 4. Alter Tamburin. Opus de sacris Missal. lib. 1. cap. 4. §. 2. num. 5. fundamentum huius sententiæ est, quia hæc benedictio est actus ordinis & episcopalis, & idè delegari non possit. Et pro eo autem Gazant. quod superius S. Rituum Congregatio requisita fuit etiam à Cardinalibus eiusdem Congregat. quod stante absentia à suis Ecclesijs concederet facultatem delegandi alij facultatem benedicendi, quam superius etiam concessit, aliquando cum limitatione ad personas in dignitate constitutas. vt au. 14. Nouemb. 1615. Aliquando cum limitatione quoad tempus, vt au. 12. Martij 1616. & superius sine ulla limitatione, vt au. 2. Maij 1619. Vnde non declarauit, quod non possint Episcopi delegare, vt putat Auerla citat. asserens declarationem, de qua primo loco, quia aliud est declarare, quod non habeant Episcopi facultatem delegandi, & aliud tribuere facultatem delegandi, nam hoc stare potest cum eo, quod illam habeant, & quod voluit vt, vel ob diuersitatem opinionum, vel vt magis auctoritatè procedant.

Secunda sententia asserit, potest delegari. Ita Possuin. de offe. Curati cap. 2. num. 37. Nigret. in addit. ad Azor. par. 1. præsumpt. 4. quæst. 39. & ita etiam videtur sentire Quæt. in Rubr. Missal. par. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 3. vet. P. ergo melius.

Dicendum est, Episcopos delegare posse hanc benedictionem simplici Sacerdoti. Ratio est. Quia non est actus ordinis, neque ex institutione Christi, vt per se patet, quia est tantum talis benedictio de iure Ecclesiastico, oon autem de iure diuino. Neque etiam de iure Ecclesiastico, cum ouilibi habeatur, quod sit actus talis ordinis, neque hoc inferri potest ex eo, quod sit resecrata Episcopo, nam plura sunt resecrata in signum præminentiæ Episcopalis, que non sunt actus ordinis. Episcopus autem potest delegare omnia, quæ sibi conueniant, & non sunt actus ordinis.

Confir. Ex praxi Pontificum, qui non solent concedere ita facile quæ sunt ordinis Episcopalis non habentibus vñm Pontificatum, & si aliquando concedunt id solum concedunt intuitu necessitatis, & ubi non sunt Episcopi. Rursus si esset actus ordinis S. Congregat. non concessisset præteritum tam frequenter, vt dictum est num. 2., quod possint Episcopi hanc facultatem delegare etiam simplici sacerdoti & abique ulla limitatione.

Tom. 11.

Ad fundamentum in oppositum constat ex dictis, quod scilicet ista benedictio nō sit actus Ordinis Episcopalis. Vnde de se non excedit facultatē Sacerdotale, cum sit simplex benedictio, & solum est resecrata Episcopo, vt sunt plura alia, quia scilicet, cum in sua Diocesi pertineat ad ipsum regulare cultum Diuinum, debuit etiam ad ipsum pertinere dedicare cultui Diuino, quæ pro ipso inferuunt Ad declarationes S. Congregationis, seu potius concessiones resp. quod procedit iuxta petitionem, & ex præsupposito ipsius. Petitiō autem procedit ex præsupposito illius opinionis, quod non possint delegare. Vnde si contrarium præsuppositum, contrariū etiam arg. mentum ductum ex dictis cooessionibus cap. 6. Papa De privileg. in. 6. & Clemen. si. summus De sent. ex communi. hoc autem præsuppositum contrariū, si teneatur opposita opinio, quæ probabilissima est Vnde absolute loquendo & concessiones Congregationis & petitiones sunt tacite Conditionales, nempe supposito quod Episcopus non possit delegare iuxta ea, quæ tradunt Dec. consil. 644. num. 15. Decian. resp. 1. n. 16. vel 1. Menoch. consil. 175. num. 12.

Et dictis colligitur Prototonotarius Apostolicus oon posse benedicere Sacras vestes, vt declarauit S. Rituum Congregatio 17. Iulij 1627. apud Gazant. in Rubr. Missal. par. 4. tit. 19. num. 22. in fine. Et ratio est, quia manus ipsorum non se extendit ad hanc functionem. Cum enim hæc benedictio importet dedicationem vestium pro cultu Diuino, supponit in dedicante facultatem circa cultum diuinum, nempe quoad directionem, & moderationem ipsius, quia facultas hæc benedicendi est facultas prouidendi circa cultum diuinum, & consequenter supponit etiam regimen Ecclesiæ. Ad Prototonotarios autem, neque pertinet regimen alicuius Ecclesiæ, neque moderari cultum Diuinum.

Ex his colligitur contra Angel. verbo Benedictio, 7. quæst. 1. Non posse simplices Sacerdotes benedicere iure proprio Sacras vestes. Quia scilicet non sēctat ad ipsos regimen Ecclesiæ alicuius, nec prouidere circa cultum Diuinum. Non hinc tamen licet inferre, quod Rectores Ecclesiarum benedicere possint, vt potest quia habent regimen Ecclesiæ, nam vt dictum est, hæc benedictio est de resecratis in signum præminentiæ Episcopalis.

QVÆSTIO 802

An Abbates possint benedicere iure proprio
Sacras vestes.

SVMMA.

1. Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem benedicere possunt sacras vestes.
2. Abbates Regulares habentes vñm Pontificatum possunt benedicere Sacras vestes.
3. Simplices Sacerdoti an possint delegare benedictionem.

Difficultas procedit de Abbatibus, qui habent iura Episcopalia, atque iurisdictionem quasi Episcopalem in suis subditis. Dicendum est, Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, benedicere posse Sacras vestes pro Ecclesijs sibi subditis. Ita Syluester verbo Benedictio, num. 5. Angel. quæst. 2. Rosella num. 2. Tabiena verbo Abbas quæst. 5. Arnilla num. 8. S. verbo Benedictio, num. 4. Quartus in Rubr. Missal. par. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 3. vet. Diss. secunda. Ratio est quia cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt omnia in suis Ecclesijs, exceptis, quæ sunt Ordinis Episcopalis, quæ possunt Episcopi, nisi sint alijs ita interdicta. Hæc autem benedictio, oon est actus ordinis

k a nia

nis Episcopalis, & aliis non reperitur ipsis interdictis, & idem erit functio ipsis coouocatois.

2. Ex his sequitur, Abbates quoque Regulares, qui habent vsum Pontificalium posse de iure benedicere Ecclesiasticas vestes, non absolute, sed ex suppositione priuilegij exercendi Pontificalia. Nam eo ipso, quod conceditur vsum Pontificalium, conceditur etiam facultas benedicendi Ecclesiasticas vestes, vt constat ex declaratione S. Congr. Concil. Trid. ad cap. 10. de reform. sigg. 23. apud Suarez tom. 4. de Religione trait. 8. lib. 2. cap. 30. num. 2. talis tenoris: *Abbas, qui est benedictus, vel qui ex priuilegio Sedis Apostolicæ habet, vt Pontificalia exercere possit, ac si esset benedictus, potest omnia Sacra benedicere, illis exceptis, in quibus vtilitè requiritur.* Hoc autem habet locum pro vestibus, & aliis Sacris, quæ inferuiunt Ecclesiis sibi subiectis, quia sicut potest tantum in Ecclesiis sibi subiectis, & in ordine ad ipsa exercere Pontificalia, ita etiam cum eadem limitatione possit benedicere, quia cum hæc facultas veniat in consequentiam ad exercitium Pontificalium, non potest latius se extendere, quàm se extendat exercitium Pontificalium.

3. An autem possint Abbates delegare hanc facultatem simpliciter Sacerdoti, eadem est ratio, ac de Episcopo, cum vtrique conueniat de iure ordinario, & idem cum Episcopus, vt dictum est, possit delegare, poterunt etiam Abbates. Facultas enim, quæ iure ordinario conuenit, potest alteri delegari. Neque obstat, quod veniat in consequentiam ad exercitium Pontificalium, quia cum non sit exercitium Pontificali modo, potest delegari non habenti vsum Pontificalium. Et in Abbatibus regularibus, id eorum est, quia Prælati regulares habent priuilegium delegandi suis subditis Sacerdotibus hanc functionem, de quo infra.

QVÆSTIO 803.

An Regulares possint benedicere Ecclesiasticas vestes.

SVMMA.

1. Prælati Regulares possunt benedicere Sacras vestes. Priuilegia id concedentia.
2. Confirmatio facultatis benedicendi Sacras vestes.
3. Concessio Innocentij I. P. in eadem materia.
4. In absentia Superiorum, qui vices gerunt, possunt benedicere Sacras vestes.
5. Regulares an possunt benedicere, quæ non inferuiunt propriis Ecclesiis.
6. Declarationes S. Congregat. quoad benedictionem Sacrarum vestium.
7. Hæc alij sentiant.
8. Virtus quædam Priuilegiorum non possunt Regulares benedicere pro alienis Ecclesiis.
9. Virtus quædam possunt.
10. Distingui Aliunde quid importet.
11. Distingui unde cum quid comprehendat.
12. Declaratio explicans, quod est obsequium.
13. Non permissum, quod declarat.
14. S. Congregat. Declaratio circa benedictiones non procedit de Priuilegiis in specie.
15. Quid requiratur, vt Priuilegia Casensium reuocentur.
16. Alieni Pontificum circa benedictionem Sacrarum vestium.

Secundum est. Prælati regulares, & nonnulli alios, vt infra asserunt Priuilegia benedicere Ecclesiasticas vestes. Pro hoc extant plura priuilegia concessa à Summis Pontificibus. Iulius II. concessit Ordini Miniorum, vt Generalis, Prouinciales, & eorum Vicarii

possint benedicere Corporalia, & alia ornamenta Ecclesiastica suorum locorum, & domorum. Itareferatur in Compend. Priuilegior. Mendicant. verbo. Benedicere n. 11. Magis autem amplum est priuilegium concessum à Leone X. fratribus minoribus ibid. n. 14. Nam concedit. Quod Generalis. Prouinciales. Custodes, & Guardiani pro tēpore benedicere relati possint Paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque diuini cultum, & vsum fratrum necessaria, in quibus Chriftina non interuenit pro eorundem fratrum vsum tantum. Tertium Priuilegium concessum fuit à Pio V. Anno 1566. Ordini S. Hieronymi hispanie, vt scilicet Priores Monasteriorum Ordinis possint benedicere non solum vestes & alia quæcumque ornamenta Ecclesiastica, sed etiam Corporalia, & quæcumque alia suorum Monasteriorum in quibus Chriftianis vicio non interuenit. Refertur in Compen. Priuileg. Mendicant. verbo. Benedicere in Adnotat. vet. Et Pio V.

Præterea Sixtus IV. concessit, seu potius confirmauit consuetudinem benedicendi Corporalia, lineamenta Altaris, vestes Sacerdotales, & alias diuino cultui dicatas etiam pro alienis Ecclesiis in fauorem Abbatum Congr. S. Iustine Florent. vt habetur in Const. 96. Bullat. Calim. extracta ex Archivio eiusdem Abbatis floriet. Ita enim habet narratio illius Comiti. *Aliis cum exposuisset nobis ex consuetud. antiqua Abbates Prædecessores in ista Abbatia sua Corporalia Altaris lineamenta, ut non Sacerdotales, & alia diuino cultui dicatas vestes, item ad Abbatem ipsius pertinentia, quam vnde cumque transmissa benedicere consueuissent. Accepta autem hac narratione Pontifex Xistus IV. concessit facultatem benedicendi pertinentia ad Monasterium Abbatum. Rursus cum fuisset de nouo supplicium pro concessione iuxta consuetudinem, Pontifex disposuit, vt Monasterium ipsum suum Abbatia Florentina, inquit, & qui pro tempore fuerint Abbates in ea statu, & conditione suis quoad prædicta, in qua tu, & Monasterium ipsum eratis ante primam concessionem, sic declarationem huiusmodi per signaturam manus nostræ factam tenore præsentium annuimus, & concedimus. Hoc autem priuilegium factum commune toti Religioni, atque adeo etiam cæteris Religionibus, participantibus per priuilegium Alexandri VI. sub die 1. Aprilis 1521. in quo priuilegia cuiuscunque Monasterij particularis singulis Monasterijs Congregationibus communicat & de concessis & concedendis particularibus Monasterijs eandem extensionem fecit Eugenius IV. vt in Const. 58. num. 20. Bullat. Cassinens.*

Rursus Innocent. VIII. concessit quinque Abbatibus Cisterciensibus, *vt de cætero perpetuo suisuvis temporibus prædicta, & quæcumque alia vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica, Corporalia, & cæciliisq. ad reponendum S. Eucharij, ac Imaginibus quibuscunque comprehensu in locis, & Domibus suis. Ordinis benedicere, & Calices consecrare tam de dicto Ordine, quam si ad vos alium de nouumquam deferantur.* Ex quibus patet, quod huiusmodi Priuilegium se extendit ad benedicendum etiam Pro Ecclesiis, quæ ad ipsos non spectant, vt elare indicant illa verba, si ad vos alium deferantur. Et quamuis hoc priuilegium non sit concessum toti Ordini, fuit tamen postea extensum in virtute priuilegij, quod particularia priuilegia sint communia toti Religioni. Et quod spectat ad communicationem, non esset necessarium, quod fuisset extensum toti Ordini, quia communicatio facta pluribus Religionibus, & præsertim nobis Clericis Regularibus, completitur etiam ea, quæ concessa sunt peculiariter personis, ut locis.

Est etiam aduertendum, quod dictum priuilegium benedicendi Ecclesiasticas vestes, & ornamenta, non solum conuenit Prælati localibus, sed etiam in ipsorum absentia eorundem vicariis, & culibet alteri, cui incumbat principale regimen Monasterij, ita concessit Iano

fit Innocentius VIII. anno 1487. Congregationi S. Iustitie Monachorum Benedictinorum, ut refertur in Compend. *Primig. Mendicant. verbo Benedicere in Adm. Capucin. ver. Et Congregat. S. Iustina.* Vnde in absentia Superiorum regimen Monasterij deuoluitur ad seniores, quauis alii non habent titulum Superioris, poterit benedicere, quia priuilegium non requirit titulum Superioritatis, sed solum exercitium regiminis Monasterij.

5 Circa tamen hæc priuilegia grauis difficultas est; An modo subsistant quoad facultatem benedicendi, quæ non inferuntur propriis Ecclesiis. Prima autem sententia tenet, quod non subsistant, & proinde non possint benedicere, nisi pro propriis Ecclesiis. Ita Gauant. in Rubr. *Misal. parte 4. circulo 19. numero 12.* Rodriquez *part. 1. sum. cap. 47. numero 1.* qui tamen alibi oppositum tenet Hieronim. Rodriquez in *Compend. refel. 13. numero 2.* Barbosa de *iure Ecclesiastico libro 1. capite 18. numero 61. & lib. 3. cap. 2. numero 31.* Portef. in dub. *Regul. verbo. Benedicere numero 3.* Lexanatom. 1. *quæst. Regul. cap. 18. numero 17.* Aueria *quæst. 11 de Eucharist. sect. 13. ver. Sexto Garzia in sum. tract. 3. difficult. 3. dub. 4. par. 1. 1. numero 10. & sequen. ubi latè. Quartus in Rubr. *Misal. par. 2. lit. 1. sect. 4. dub. 3. difficult. 2. ver. secundum sententia.**

6 Præcipuum fundamentum huius sententia defumitur ex declarationibus S. Rituum Congregat. in quibus declarauit, quod huiusmodi priuilegia sunt tantum accipienda quoad ea, quæ inferuntur propriis Ecclesiis. Ita die 14. *Augusti 1609* apud Nouat. in *Lucerna Regul. verbo. Benedicere numero 1 & apud Gauant. num. præced. citat. & in fanorem Episcopii Spoletani die 10. Septembris 1618.* apud eundem Gauant. *et die 18. Augusti 1619.* declarauit, non habere locum contrariam consuetudinem apud Gauant. & Nouat. *citat. et die 13. Martij 1633.* emanauit declaratio reuocis sequentis. *Abbat. Priores. Guardiani. & alij Religiosi Prælati tituli ex Societate lesu habentes priuilegia benedicendi vestes sacras, Camerarias. & similia, dante priuilegio vti non possunt, nisi in suis rebus, in quibus sacra vestes non adhibentur, & pro similibus domaxas Monasteriorum, & Ecclesiarum propriarum.* Ita apud Nouat. *citat. num. 1. sequen. & Lexanatom. in sum. verbo. Benedictio numero 8.* Confirm. quia talis est intentio summorum Pontificum, nam ut plurimum, quando concesserunt huiusmodi priuilegia adhibentur limitationem, quoad ea, quæ inferuntur propriis Ecclesiis. Et quod talis sit mens Pontificum, satis declarat declarationes subsequentes S. Congregat.

7 Secunda sententia asserit, posse benedicere quascumque Ecclesiasticas vestes, & paramenta, siue pro propriis, siue pro alienis vrbibus. Ita Rodriquez *quæst. Regul. 19. art. 1. item. 1. lo. & Cnice lib. 1. de statum relig. cap. 5. dub. 2. Petrin. de priuilegiis. tom. 1. ad Consil. 1. lib. 1. §. 19. num. 44. & de Priuilegiis relig. quæst. 3. cap. 1. num. 2. Nigret. in Addit. ad Rur. par. 1. præsup. 4. quæst. 16. Ludouic. de S. lo. in sum. quæst. 121. de Eucharist. art. 10. dub. 2. appon. 4. Ascan. Tamburin. de iure Abbat. tom. 1. dist. 21. quæst. 4. Thomas Tamburin. opus de sacris. *Misal. lib. 1. cap. 3 §. 2. num. 7. Martin. de S. Joseph. in Reg. S. Francis. tract. de Antior. Prælat. tit. de Antior. Guardian. num. 16.**

8 Dicendum est. Prælatos Regulares posse benedicere sicut priuilegiarum parauerunt, & Ecclesiasticas inducunt, etiam pro alienis Ecclesiis. Neque obstat allata declaratio S. Congregat. pro quo est supponendum quod priuilegia concessa in hac materia sunt in triplici differentia. Nam quædam sunt cum expressa limitatione pro his, quæ inferuntur pro propriis Ecclesiis. Quædam vero sunt absque ulla limitatione, & etiam ubique expressa extentione ad ea, quæ inferuntur pro alienis Ecclesiis. Quædam verò continent expresse

extentionem ad ea, quæ pro alienis Ecclesiis inferuntur. Certum est autem, quod non possunt benedicere pro alienis Ecclesiis in virtute priuilegiorum primi generis, quia stante limitatione prædicta excluditur à concessione facultas huiusmodi. Priuilegia autem secundi generis dubia sunt, & possunt accipere interpretationem pro vna, & altera parte, & de his procedunt declarationes S. Congregat. de quibus supra, ut infra dicetur.

Possunt ergo benedicere etiam pro alienis Ecclesiis in virtute priuilegiorum tertij generis; nam cum ex pressè, & in specie concedatur facultatem benedicendi etiam pro alienis Ecclesiis, certum, & manifestum est priuilegium quoad hæc partem. Huiusmodi autem sunt priuilegia Sixti I V. de quo supra *num. 1. & Innocentij VIII. in duobus Cisterciensium, de quo supra num. 3.* Nec valet responso Garzia *num. 15.* citati quod intelligatur pro alienis Ecclesiis, quæ tamen sunt subiectæ priuilegiatis, seu habentibus facultatem benedicendi, quia verba priuilegij non admittunt hanc expositionem. Nam priuilegium Innocentij VIII. habet dictionem *Atinnde* quæ resoluitur in dictionem, ex alio loco, & proinde importat quandam generalitatem loci se extendentem ad omnem locum iuxta notata per speculat. *Tin. de instrument. præf. 6. fin. verif. Quod si per Ioan. And. ibid. in Addit. Curt. iun. consil. 18 in fine Caputatum. de off. 296. n. 6. par. 2.*

Priuilegium verò Sixti IV. habet clausulam. *Vnde, cum sit eadem ac dictio, vndeque, eadem est cum clausula. Ex omni loco, & proinde importat vniuersalitatem, quæ non potest coartari ad certa loca, a se affectis qualitate subiectionis, sed locum omnem comprehendit, quicumque ille sit, & consequenter operatur, quod facultas benedicendi sit vniuersalis illa, & se extendat ad omnia vestimenta Ecclesiastica, cuiuscumque loci ea sint cum plena, & libera facultate iuxta notata in cap. *Litter. de off. delegat. & in l. 2. §. Posse C. de ver. iur. con. & in §. fin. Auth. quomodo oper. Episc. & obseruat etiam Patil. consil. 111. num. 21. lib. 1.**

Ad fundamentum ius oppositum. Resp. Declarationes illas S. Congregat. procedere de priuilegiis secundi generis, in quibus indecintè conceditur facultas benedicendi neque limitando ad ea, quæ inferuntur pro propriis Ecclesiis, neque extendendo ad ea, quæ inferuntur pro alienis. Non autem procedere potest de priuilegiis, quæ in specie conceduntur, & expresse posse benedicere pro alienis, alioquin non essent declarationes, sed reuocationes priuilegiorum quod non facit S. Congregat. Cum enim notata declarationis sit quod obcuratur, & dubium est explicare, ut notant Dec. in l. *relata, num. 47. C. de eodem. Socio. iun. consil. 95. num. 72. & 76. vol. 3. Raim. consil. 125. n. 6. vol. 1. Patil. cons. 65. n. 5. vol. 1. non debet petinere, quod declaratur cap. cum dilecti de accusis Et notat Bald. in auth. *quod simul n. 4. c. de probat. Nec mutare substantiam dispositionis, vt notant Decian. coned. 6. n. 3. lib. 4. Roland. consil. 15. num. 27. vol. 3. Menoch. consil. 160. num. 19.* Perimeteretur autem priuilegium in Sac. Congregat. ne, si Declarationes ipsius quoad ista priuilegia locum haberent. Cum enim priuilegium hoc concedat, quod possint benedicere Ecclesiasticas vestes pro alienis Ecclesiis, quis dicat declarari, si declaratio dicat, quod non possint pro alienis Ecclesiis benedicere.*

Quod insuper ex eo constat, ut dictum est etiam, quando agebatur de benedictione Corporalium, cum S. Congregatio declarasset, quod priuilegia concessa Abbatibus benedicti, non essent intelligenda de benedictionibus in quibus inreruenit vtiq. Sacra Procurator generalis Casinensium supplicauit, vt S. Congregatio declararet, an prædicta declaratio comprehenderet priuilegiatos in specie quoad benedictum

cum sacra vinctione. Ex sub die 10. Septembris 1614. respondit vt in Bullar. Casinens. constat. 175. declinationem à se aliis editam. *Quod Abbatibus vocemque benedicti benedicere non possunt ea, in quibus vinctio requiritur, non ostendit quoniam idem manus prædictæ benedictionis quoad ea, in quibus vinctio requiritur impendere queant, si specialibus sedis Apostolica privilegia, quibus idem Concilium nequaquam derogat monachi sacris. Ecce ergo quomodo declarationes huiusmodi S. Congregat. non se extendunt ad privilegiorum in specie.*

- 13 Rursus prædicta privilegia, non possunt esse reuocata per dictas declarationes, quia Casinenses, & communicantes in privilegiis habent speciale privilegium Eugenij IV. vt in Constit. 61. Bullar. Casinens. per quod conceditur, quod non possint eius privilegia emancari. nec censentur derogata, nisi adhibeatur specialis forma in eadem Constitutione præscripta quæ nec fuit adhibita, nec dictæ formæ adhibende derogatum. Rursus Monachi Casinenses solunt Cameræ Apostolicæ annuum censum pro manutenzione sacrorum privilegiorum, vt constat ex instrumento allato in Bullar. Casinensi post Constit. 58. atque adeo tanquam quotannis confirmata ex contractu oneroso manent in suo vigore, & consequenter etiam

- 14 Ad id aotem, quod dicitur, quod mens summorum Pontificum est, quod Prælati Regulares non benedicant pro alienis Ecclesiis, resp. quod licet Pontifices habuerint hanc mentem, qui concesserint privilegia cum hac limitatione, alij tamen habuerunt oppositam mentem, nempe ij, qui concesserint, quod etiam pro alienis Ecclesiis possent benedicere quod autem spectat ad summos Pontifices, qui regnabant, quando emanauerint prædictæ declarationes S. Congregat. Non potest dici, quod habuerint dictam mentem, tum quia nec habuit sacra Congregatio, cum non declarauerit de privilegijs in specie ad benedicendum pro alienis Ecclesiis. Tum quia dictæ declarationes non emanantur, facto verbo cum sanctissimo.

Dicendum est *Remanere benedictas, quoad substantiam, non autem rituali modo, & ideo alium verumque talibus vestibus, non peccare.* Ratio est quia ratione forme artificialis sunt deputatæ pro cultu Diuino in sacrificio secundum suam substantiam, & per benedictionem deputantur spirituali modis. Nam sanctiores, quam acquirant ex benedictione. non est aliud, quam spiritualis deputatio, scilicet dedicatio pro tali functione. Hoc autem totum habetur secundum substantiam in primo vsu ipsarum, nam quod facit benedictio depurando verbaliter ad vsu sacrificij, facit acquiescenter actio celebrationis, quia hæc, factio ipso deputat pro eadem functione, ita eas veluti ponit in possessionem inferiendi pro oblatione sacrificij. Præsertim quia cum illa actio extetur à Sacerdotum in persona Christi, & Ecclesiæ nomine quoque ipsorum depurantur, atque adeo auctoritatis modo. Adhibenda tamen nihilominus erit ritualis benedictio, vt seruetur institutum Ecclesiæ, & rituali modo benedicatur.

Ex his colligitur, quid dicendum de ijs, qui vestes non benedictas consueunt cum benedictis, & vtuntur in oblatione sacrificij, & postea dissunt, & vtuntur tanquam benedictis. Hoc enim tepchendum Possessum, & Gavant. num. 1. cit. Verum ex dictis constat remanere quoad substantiam, & per acquiescentiam benedictas. Et factio excusari possunt, si ex causa necessitatis id facerent, quia scilicet indigeret talibus vestibus nec haberent, & quod benediceretur, vt si Episcopus esset extra Diocesim. Cum enim in celebrando vtuntur vestibus benedictis, quamuis cum ea conuolugat non benedictam, ex hoc capite non peccant, quia non benedicta est superaccessoria. Deinde ad id tamen obligatio vtendi vestibus benedictis, non quidem ad id prohibito, ne simul cum ipsis adhibeatur non benedictæ.

QVÆSTIO 803.

Quando sacra vestes amittunt benedictionem.

S V M M A.

- 1 *Sacra vestes amittunt benedictionem, quando amittunt suam formam.*
- 2 *Peruenit forma artificialis perit benedictio: & quando preterit forma.*
- 3 *Vestis per partes resecta non amittit benedictionem.*
- 4 *Vestis si habeat partes amovibiles connexas per se permixtum non amittunt benedictionem.*
- 5 *Per separationem partis notabili, sacra vestes amittunt benedictionem.*
- 6 *Derallio à sacra vestis panno interiori, vulgo fudera non perit benedictio.*
- 7 *Vestis sacra duplex, si separaretur non amittunt benedictionem.*
- 8 *Si ex Manipulo sine Stola, aut è contrarium est opus alia benedictione.*
- 9 *Si ex pluribus vestibus fiat vnu, indiget benedictione.*
- 10 *Vestis sacra non amittunt benedictionem, si à Laicis ad prophanos vsus adhibeantur, si ab excommunicatis, schismaticis, &c.*

Dicendum est *Sacra vestes non solum amittere benedictionem, quando ita transtuntur, aut lacerantur, vt amittunt formam suam artificialem, & non sint amplius habiles pro functione, cui inferre debent, ita Gloss. in cap. Quod in dubio. De consecrat. Eccles. & Canonizet ibid. Palod. in 4. dist. 14. quæst. 3. art. 6. c. c. c. c. 3. D. Antonin. 3. par. ut. 13. cap. 6. §. 5. circa med. Tabiena verbo. Benedictio num. 3. Angelus quæst. 3. Artilla num. 3. Sylvestet quæst. 6. Henriquez lib. 9. sum. cap. 19. num. 5. Azor. par. 1. lib. 10. cap. 16. quæst. 9. Suarez disp. 81. de Lucharist. sess. 2. §. soli*

QVÆSTIO 804.

An ornatus Sacerdotalis remaneat benedictus ex eo, quod nondum benedictus adhibeatur in oblatione sacrificij.

S V M M A.

- 1 *Vestis Sacerdotalis an remaneat benedicta ex eo, quod adhibeatur in oblatione sacrificij.*
 - 2 *Quoad substantiam remaneat benedicta licet non rituali modo.*
 - 3 *Vestis non benedicta confusa cum benedicta, si adhibeatur, an indigeat alia benedictione.*
- 1 *Eadem est ratio ferè ac de Calice, vnde pro vtriusque parte citari possunt Doctores, qui agunt de Calice. Quamuis cum benedictio vestium non sit consecratio, & adeo aliqua diuersitas, vt facilius admitti possit, quod remaneat vestes benedictæ, quam Calix consecratus. Quod autem pertinet ad vestes in speciali negant remanere benedictas Facundæ præcept. 1. 2c. c. 1. §. 1. sup. 11. num. 15. Possuinus de offic. curat. cap. 1. num. 30. Gavant. in Rubr. Missal. par. 4. tit. 19. è contra verò remanere benedictas, atque sufficere eam consecrationem, quæ ex sacro Myñisterio in ipsas resultat putat probabile Tamborin. opus de sacrific. Miss. lib. 1. cap. 1. §. 4. num. 4. & absolute tenet Fax Iordan. num. 1. Innocent. lib. 4. tit. 1. num. 271. Vertiel. de Missis. Apost. ar. 1. §. quæst. 86. §. ver. Adcurrit monach.*

§. ultimo Reginal. lib. 3.9. *præcis foni panis. cap. 9. fcll. 3. num. 160. Coninch. quæst. 83. de sacra. an. 1. dub. 9. num. 151. Bonac. disp. 4. de sacra. quæst. ult. par. 9. num. 17. Facundæ præcep. 1. Eccl. lib. 3. cap. 13. num. 9. Francisc. Lugo lib. 5. de sacra. cap. 8. quæst. 3. num. 27. Aueria quæst. 11. de Eucharis. fcll. 13. ver. Dependit. Gatzia in sum. trall. 3. diffcll. 8. dub. 3. par. 1. num. 17. Mollat. par. 1. sum. trall. 3. cap. 12. num. 33. Gaspar. Hurtad. de sacra. disp. 4. de sacra. Miss. diffcll. 11. Dicastil. de sacra. an. 1. diffcll. 4. dub. 10. num. 209. Leander de sacra. an. 1. 8. diffcll. 7. quæst. 45. Tamburin. apud. de sacra. Miss. lib. 1. cap. 3. §. 3. num. 1. Pax Iordan. tom. 1. Lucubr. lib. 4. tit. 1. num. 272. Quæstus in Rubr. Miss. par. 2. tit. 1. fcll. 4. dub. 4.*

Ratio desinitur ex ijs, quæ canones statuunt circa amissionem Consecrationis aliarum rerum sacrarum, vt in cap. in *duabus. De consecrat. Eccl.* quæ statuunt omittere Consecrationem; quando enormiter frangitur. Et ratio est, quia percutitur forma artificiali, perit illud subiectum, cui adhibetur benedictio tanquam subiecto capacitatione enim formæ artificialis, sicut fit apud pro tali functione: ita et si subiectum capax talis benedictionis, & idcirco percutitur tali forma, perit benedictio, seu sanctificatio adhibens. Hæc autem forma censetur petire, non solum quando secundum suas dimensiones & ordinem partium dissoluitur, sed etiam quando partes in se ipsas ita læscunt, vt quantum apparet foras, si firmam vestis inepta pro functione sua, nam tunc petat habitus, quæ refectur ex forma, atque adeo censetur forma petire, cum sit introducta ad eandem talem habitatem.

Ex his sequitur, vt notant etiam Doctores num. 1. citati, quod si aliqua vestis paulatim teneatur, & succedat per partes, quamvis secundum maiorem partem mutetur, non amittit benedictionem; quia nunquam fit talis mutatio, quæ destruat formam, vt contingit etiam quando Ecclesia paulatim reficitur. Quod autem additur tanquam accessorium illius, quod additur traditur ad eam sacram iuxta cap. *Quod in duabus. De consecrat. Eccl.* E contra verò si vestis dissuatur tantum, & postea de nouo consueatur, amittit benedictionem, quia amittit formam, quamvis nulla pars, aut temporat aut mutetur. Et quamvis, quando de nouo conuenitur recuperet formam, non tamen recuperat benedictionem, quia non adeit causa illam inducens.

Secundo sequitur. Quod si partes vestis sacræ conueniant in se, & amouibiles, nempe aut vittis fericeis, aut globulis si separantur, non perit benedictio, nempe notant Palasus *apud. oper. moral. trall. 32. diffcll. 8. par. 10. num. 8. Gatzia in sum. trall. 3. diffcll. 8. dub. 4. par. 1. num. 17. Lugo Cardin. disp. 10. de Eucharis. fcll. 4. num. 93. Bonac. disp. 4. de sacra. quæst. ult. par. 9. num. 27. Dicastil. de sacra. an. 1. 5. diffcll. 4. dub. 10. num. 211. Facundæ præcep. 1. Eccl. lib. 3. cap. 13. num. 9. Leander de sacra. an. 1. 8. diffcll. 7. quæst. 45. Tamburin. apud. de sacra. Miss. lib. 1. cap. 3. §. 3. num. 1. Aueria quæst. 11. de Eucharis. fcll. 13. ver. Dependit. Quæstus in Rubr. Miss. par. 2. tit. 1. fcll. 4. dub. 4. ver. Quod si Manica in tali enim casu forma sacramenti vestium includit in sui substantiam illam amouibiles, & idcirco exercitium illius non est contra naturam formæ, sed secundum ipsam, atque adeo non est apta illam destruere, sed exerceat vt contingit in Calice tornacili quando coppa separatur à pedet, ut dictum est suo loco.*

Tertio sequitur, quod si à sacris vt stibus separantur, etiam per dissolutionem aliqua pars tantum, dummodo sit notabilis vt manica, ab alba, amittit benedictionem, vt notant Palasus; Lugo; Bonac. Aueria, Leander; Tamburin. num. præced. citati Dicastil. de sacra. an. 1. 5. diffcll. 4. dub. 10. num. 209. Gaspar. Hurtad. de sacra. an. 1. 8. diffcll. 11. ver. Dependit. Quæstus in Rubr. Miss. par. 2. tit. 1. fcll. 4. dub. 4. ver. Colligitur secundo Pax Iordan. tom. 1. Lucubr. lib. 4.

tit. 1. num. 273. Aueria par. 1. lib. 10. cap. 12. quæst. 9. Gaudent. in Rubr. Miss. par. 2. tom. 1. num. 2. lucra 1. Nam alba etiam si illi desit vna, tantum manica, fit iohabilis, vt insuetat pro functione destinata, atque adeo amittit suam formam necessitatem.

Quarto sequitur, vt notat etiam Pax Iordan. tom. 1. 6. Lucubr. lib. 4. tit. 1. num. 274. Quod si ab aliqua veste sacra detrahatur pannus interior, quo suffulcitur albaque eo tamen, quod pannus exterior dissoluitur, & alius interior apponatur, qui vulgo dicitur *fascia*, non amittit benedictionem. Nam pannus iste interior accessorius est, & extra formam sacræ vestis, & ideo remanente integra parte exteriori, sicut subsistit forma, ita etiam subsistit sanctificatio & vestis ipsa tanquam dignior, & principalior, trahit ad se interiorem partem tanquam accessorium ad communicandum secum in sanctificatione.

Quinto sequitur, quod si vestes sacræ duplices sint, ita vt ex vna parte inferantur pro vno colore, & ex alia pro alio, non amittit benedictionem, si inueniuntur separantur & simplices sint, vt notant in specie Palasus, in 4. diffcll. 1. quæst. 2. art. 6. conu. 1. Aueria par. 1. fcll. 10. cap. 12. quæst. 9. Suarez diffcll. 11. 3. de Eucharis. fcll. 2. §. ultimo Facundæ præcep. 1. Eccl. lib. 3. cap. 13. num. 9. Francisc. Lugo de sacra. an. 1. 5. cap. 8. quæst. 3. Pax Iordan. tom. 1. Lucubr. lib. 4. tit. 1. num. 274. Sæ verbo Miola num. 10. Palasus par. 4. oper. moral. trall. 32. diffcll. 8. par. 10. num. 8. Tamburin. apud. de sacra. Miss. lib. 1. cap. 3. §. 3. num. 1. Dicastil. de sacra. an. 1. 5. diffcll. 4. dub. 10. num. 211. Quæstus in Rubricis Miss. par. 2. tit. 1. fcll. 4. dub. 4. ver. Colligitur tertio. Nam tales vestes sunt singule duplicatae, & per accidens coeunt in vnum, non autem rationem partes eiusdem vestis, aut ordinata ad eandem formam: & ideo si separantur, tollitur tantum vniu quales per accidens, quia subiecta remanent simplices, sed integræ in sua forma, atque adeo consequuntur suam benedictionem.

Sexto sequitur, quod si ex Manipulo fiat Stola, & ex Stola Manipulus, non opus esse nouæ benedictionis, dummodo non fiat additio nouæ materie, aut saltem additio, & detrahitur fit secundum maiorem partem. Et in hoc casu habet locum, quod tradunt Facundæ præcep. 1. Eccl. lib. 3. cap. 13. num. 9. Tamburin. apud. de sacra. Miss. cap. 3. §. 1. num. 9. Nam non fit mutatio formæ, & ea minor pars, quæ additur tanquam accessoria trahitur ad communicandum in benedictione. Quod si maior pars, aut æqualis adderetur, aut detraheretur, amitteretur benedictio, atque in hoc casu locum habet opinio Pacis Iordan. tom. 1. Lucubr. lib. 4. tit. 1. num. 271. Niger. in Addit. ad Rubr. par. 1. præsup. 4. quæst. 19. qui citat Trimarch. & Perrin. Quæstus in Rubr. Miss. par. 2. tit. 1. fcll. 4. dub. 4. ver. Colligitur quarto. In hoc enim casu additio, & detrahitur mutat formam artificialem: vnde licet benedicantur eadem benedictione, non subsistit tamen benedictio defectu subiecti.

Septimo sequitur, vt notat etiam Tamburin. apud. 9. de sacra. Miss. lib. 1. cap. 3. §. 1. num. 7. Quod si ex pluribus vestibus, etiam inusuratis heret vna, vt ex pluribus Amictis vna Alba, ex pluribus manipulis vna Stola, ex pluribus stolis vna planeta, opus esset noua benedictione. Quia quamvis non inusurarentur, conuenirent tamen ad nouam vestem tanquam partes ipsius, & ad nouam formam artificialem, & proinde illa noua vestis non esset benedicta in sua forma, & idcirco necessaria esset benedictio. Maior difficultas est, quid dicendum si dissuantur, & restent ad pristinam formam. Quod tamen indigent noua benedictione, asserunt Tamburin. citato loco num. 8. quia cum non de superior ceteris quod erant prius, non amitterent benedictionem. Quod tamen mihi videtur difficile. Quia reuera dum voluntur tanquam partes in diuersam formam artificialem,

7 Colligitur 1. Possit adhiberi stola loco Cinguli, vt notant Doctores, *quæst. sequent. citandi nam. 1.* Ratio est, quia cingulum non requirit certam aliquam materiam, sed fufficit, quæcumque, quæ de se sit apta ad cingendum, siue sit lericæ, siue florea, siue aenea, vt dictum est suo loco, vnde quantum etiam ex hoc capite stola est apta, vt inferatur pro cingulo; imò habet hanc aptitudinem ex parte quoque formæ artificialis. Rursus benedictio est communis utrique, itavt benedicatur benedictione sacrorum indumentorum in genere, & idè etiam ex hoc capite habet aptitudinem, cum non requirit cingulum specialem consecrationem.

QVÆSTIO 807.

An liceat vti stola pro Manipulo, & Manipulo, loco stola.

S V M M A.

1. *Licet vti Manipulo pro stola: & à contra in aliqua necessitate.*
2. *Et etiam extra casum necessitatis.*
3. *Manipulus, & stola sunt eiusdem forme, & eodem benedictione benedicuntur.*
4. *Licet sint diversa materia, & coloris adhiberi possit Manipulus pro Stola, & à contra.*

T Aliis vsus locum habere potest, si Manipulus sit satis longus, ita vt humeris circa collum impositus descendere possit ad pectus ad formandum in crucem. Rursus stola ita plicari potest, vt non excedat longitudinem Manipuli. Et quidem id esse licitum virgente aliqua necessitate, non videtur negandum, quia sunt vestes simul benedictæ eadem benedictione, & habent formam artificialem eandem, cum hoc solum discrimine, quod stola sit longior, quæ est differentia Materialis, & solum necessaria, vt possit formæ Crucis supra pectus. Vnde si manipulus non possit formare Crucem supra pectus, nequaquam adhiberi possit loco stola; quia necessitas requiritur, vt stola sit habitus proprius Sacerdotalis, quod formæ Crucis supra pectus ex cap. *Ecclesiastica dist. 23.*

2. Dicendum est. Etiam extra casum necessitatis adhiberi possit Manipulum loco stola, & stola loco Manipuli. Ita Palud. *co. 4. dist. 13. quæst. 2. art. 6. conclus. 2. D. Antonin. 1. par. tit. 13. cap. 6. §. 5. Circa mod. Tabernaculi. Benedictio num. 3. Angel. quæst. 3. Sylvest. quæst. 6. Armilla nam. 3. Navar. cap. 25. Manual. num. 84. Azo. par. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 9. vet. Dubietur. Henricusq. lib. 9. sum. cap. 29. num. 5. Sà verbo Missa nam. 9. Suarez dist. 81. de Eucharist. stola 2. in fine, Facundez præcep. 1. Eccles. lib. 3. cap. 23. num. 13. Reginal. lib. 29. Praxis foripar. cap. 9. sect. 5. num. 160. Faustus de Euchar. lib. 2. quæst. 157. in fine Dicitur, de sacram. tract. 5. dist. 4. dub. 10. num. 205. Leander de sacram. tract. 5. dist. 7. quæst. 44. vet. Ego vero. Villalob. par. 1. sum. tract. 8. dist. 18. num. 3. Tamburino. apud de sacris. Miss. lib. 1. cap. 3. §. 1. num. 2. Quarto, in Rubric. Missal. par. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 3. vet. Colligitur quintus.*

3. Ratio est. Quia habent eandem formam artificialem, quamvis diverso modo plicantur, quando induuntur. Habent eandem formam mortalem benedictionis, quia simul cum casula eadem benedictione benedicuntur, nec habent decretum aliquam quantitatem secundum longitudinem, cum aliqui vtiuntur longioribus, alij minus longis. Ergo oculus obest quin possit vna loco alterius, & è contra inferuire, tam quam vti manipulus esset breuior stola, dummodo.

Tom. I. l.

do, tamen aptari posset, sicut aptatur stola, nihil referret, & idè dicendum de stola, quando deferret loco Manipulo; quamquam ita plicari posset, vt in mensura non excederet confectum Manipulum.

An autem adhiberi possint, licet sint diuersæ materie, aut etiam diuersi coloris, vt si desset Manipulus adhiberi stola pro manipulo, quæ non responderet in colore Casulae, & in materia, & contra affirmatiue resoluendum videtur. Quia conformitas materiæ, & coloris inter casulam, stola, & manipulum est introducta ex consuetudine requirente venustatem ornamentum, atque adè est facultatiua, & non obligans. Rursus qualitas coloris non cadit sub obligatione, sed tantum sub directione, dummodò tamen non habeat grauem dissonantiam cum celebritate officij, vt dictum est suo loco. Et defectus manipuli, esset causa sufficiens ad excusandam illam dissonantiam, quæ esset inter has vestes in materia, & colore.

QVÆSTIO 808.

An & quale peccatum sit, celebrare cum vestibus Sacerdotalibus, sed non benedictis.

S V M M A.

1. *Non est idè celebrare sine vestibus Sacerdotalibus, & celebrare cum ipsis.*
2. *Sed non benedictis.*
3. *Obligatio quod ornatus Sacerdotalis sit benedictus, est præiud.*
4. *De stola specialiter disponitur.*
5. *In vsu ornatus Sacerdotalis non benedicti an debeat parari materia. & hum. seq.*
6. *Parari materia leuata habet in materia disticta.*
7. *Parari materia, quando locum habet.*
8. *Quæ sit parua materia in ornatu Sacerdotali non benedicta.*
9. *Quæ sit parua materia in ornatu Sacerdotali non benedicta.*
10. *Si esset negatiua, quid prohiberetur.*
11. *Causa rationalis excusat vti ornatum Sacerdotali non benedictum in parua materia.*

Q Vamplures Doctores videatur habere pro vno & eodem celebrare cum vestitu Sacerdotali, sed non benedicto, ac celebrare sine tali vestitu, quia scilicet vestis, quæ non est benedicta, non est sacra, & proinde perinde est, ac si oon adhiberetur. Existimo tamè, esse quid loogè diuersum, vt notant etiam Garzia in sum. tra. 2. dist. cult. 3. dub. 4. pan. 2. num. 19. Tamburin. apud de sacris. miss. lib. 1. cap. 3. §. 2. num. 2. Nam cum Ecclesia præcipiat, & quod adhiherentur vestes cum tali forma artificiali ad componendum ornatum Sacerdotalem, & quod sint benedictæ, dum adhibentur vestes, licet non benedictæ, violatur tantum pars præcepti, non autem totum præceptum. Rursus saluatur ornatus Sacerdotalis, quia vestes illam component, tanquam partes diuersæ, oon autem tanquam benedictæ, quia est vna omnium benedictio, & ornatus confurgit ex diuersitate vestium. Tertio licet vestes non sint benedictæ in habitu tamen exteriori representant Sacerdotem, tanquam Sacerdotem, & proinde sunt signum potestatis ipsius, quod non obtinetur, si nullus adesset ornatus; quod tamen est necessarium, quia debet Sacerdos in habita exteriori accedere ad offerendum tanquam Sacerdos. Quotidè remoueretur scandalum, quod aliis oriretur, si sine ornatu Sacerdotali, Sacerdos, accederet ad offerendū, quia quod

F

ut b5

sit benedictus, vel non, non apparet, & idèd non generat scandalum. Vnde non dubito quia grauis peccatus esset Sacerdos, qui sine ornatu sacerdotali accederet ad offerendum, quàm qui accederet cum ornatu non benedicto.

2. Dicendum est. *Adesse obligationem grauem, quod ornatu sacerdotali sit benedictus iuxta ritum Ecclesiæ.* Ita communiter Doctores, Palud. in 4. dist. 13. quæst. 3. artic. 6. conclus. 9. Sotus quæst. 2. artic. 8. ver. *Ex quibus* D. Antonin. 3. part. tituli 13. cap. 6. §. 5. post meos, Taberna verbo. Missa. num. 11. Angel. quæst. 16. Armilla num. 6. Syluester quæst. 2. dist. 3. Aftenal. lib. 4. sum. tit. 14. art. 4. Rodriquez par. 1. sum. cap. 349. conclus. 11. & 23. Nauar. cap. 25. Manual. num. 86. & cap. 13. num. 1. de celebrat. missæ. Henriquez lib. 9. sum. cap. 16. num. 3. Grif. par. 1. de offit. lib. 2. cap. 41. num. 2. Valquez 3. part. disp. 1. §. 1. cap. 4. num. 38. Suarez disp. 82. de Eucharist. sect. 1. ad 11. Facundez precept. 1. Ecclesiæ lib. 3. cap. 23. num. 15. Reginal. lib. 29. Praxis fori panis. cap. 9. sect. 3. num. 161. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vlt. par. 9. num. 28. Francis. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. quæst. 4. num. 32. Tanner. lib. 4. disp. 5. quæst. 10. dub. 1. num. 40. Faustus de Eucharist. lib. 1. quæst. 25. init. Ledesma par. 1. sum. cap. 22. de Eucharist. conclus. 1. Ludou. à S. Ioan. in sum. quæst. 11. de Euchar. art. 16. difficult. 4. Garzia in sum. tract. 3. diffinit. 8. dub. 4. punct. 1. num. 15. Coninch. quæst. 83. de sacram. art. 3. dub. 3. num. 250. Palud. par. 4. oper. moral. tract. 22. diffinit. pun. 10. num. 8. Grand. 3. part. controuers. 6. tract. 14. diff. 12. num. 7. Dicañil. de sacram. tract. 9. disp. 4. dub. 10. num. 205. Leander de sacram. tract. 8. diff. 7. quæst. 44. Tamburin. opus de Sacris. miss. lib. 1. cap. 7. §. 1. num. 1. Lugo Card. dist. 20. de Eucharist. sect. 4. num. 98. Quartus in Rubric. Missæ. par. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 5. init. Pax Iordan. tom. 1. in vlt. lib. 4. tit. 1. num. 163.

3. Id autem quoad holam habetur ex Cap. Ecclesiastica. Dist. 13. ubi ponitur poena excommunicati Offerenti sacrificium sine stola, & Stephanus Papa id statuit vniuersaliter in Cap. vestimenta. De consuet. Dist. 1. Quoad autem hæc obligatio sit grauis, constat tum ex prædicto, quia tanquam talis accipitur, & prædicatur. Tum quia communis interpretatio Doctorum pro graui eum habet. Tum quia materia de se est grauis, cum ordinatur ad offerendum sacrificium cum debita reuerentia, & ad constituendum ornatum sacerdotalem in eo ordine, in quo est sacerdos semper in ordinat facto.

4. An autem detur paucitas materiz excusans à mortali, non conueniunt Doctores. Quidam enim non admittunt paucitatem materiz, ita vt celebrare etiam sine cingulo benedicto putent, esse mortale. Ita sicut dist. 82. de Eucharist. sect. 3. dub. 2. Valquez 3. part. disp. 233. cap. 4. num. 38. Reginal. lib. 29. Praxis fori panis. cap. 9. sect. 3. num. 161. ver. *ultima*. Filliue. tract. 5. num. 150. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vlt. par. 9. num. 28. Francis. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. quæst. 4. num. 35. Faustus lib. 2. de Euchar. quæst. 255. Nauar. cap. 25. Manual. num. 84. Villalob. par. 1. sum. tract. 8. difficult. 28. num. 8. Molle. par. 1. sum. tract. 3. cap. 12. num. 31. Io. à Cruce. par. 1. Durel. Consistent. quæst. 5. de sacris. Miss. dub. 4. conclus. 10. Nugn. 3. part. quæst. 83. art. 3. concl. 3. Dicañil. tract. 5. de sacram. disp. 4. dub. 10. num. 204. Leander de sacram. tract. 8. diff. 7. quæst. 29. ver. *sed certissimi*. Pax Iordan. tom. 1. in vlt. lib. 4. tit. 1. num. 164. Tullench. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 18. num. 3. Quorum tamen aliqui excipiunt casum necessitatis, vt Faustus &c. fundamentum huius sententiz est. Quia materia huius præcepti non est celebrare cum ornatu sacerdotali benedicto, sed non celebrare sine eodem ornatu benedicto & ita tota materia prohibitionis est in omissione cuiuslibet sacræ vestis. Quia sicuti post minimum cibum non potest

sumi Eucharistia, quia materia præcepti est non sumere post cibum, ita, & in prædicto.

Secunda sententia admittit paruitatem materiz, & proinde non esse peccatum graue vti minoribus vestibus non benedictis vt cingulo, manipulo, stola ita scot. in 4. dist. 13. quæst. 2. Palud. quæst. 1. art. 3. Richar. quæst. 4. art. 3. Syluester verbo. Missa. 1. num. 2. Sà num. 10. Henriquez lib. 9. sum. cap. 29. num. 5. in Consuetudine Z. Rodriquez par. 1. sum. cap. 349. conclus. 21. Auerla quæst. 11. de Eucharist. sect. 1. ver. *Communiter sentem*. Marchin. de sacram. Ordin. tract. 3. cap. 3. cap. 53. num. 1. Machad. tom. 2. lib. 4. par. 1. tract. 21. decum. 4. num. 3. Ludouic. à S. Io. in sum. quæst. 11. de Euchar. art. 16. difficult. 5. Garzia in sum. tract. 3. diff. 8. dub. 4. pun. 2. num. 14. Coninch. de sacram. quæst. 83. art. 3. num. 250. Facundez precept. 1. Ecclesiæ lib. 3. cap. 23. num. 15. Nigier. in Addit. ad Ruiz. par. 1. præsup. 4. num. 42. quæst. 28. Tamburin. opus de sacris. Missæ. lib. 1. cap. 3. §. 1. num. 3. Quartus in Rub. Missæ. par. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 5. ver. *secunda sententia*.

Dicendum est. *Admissum esse paruitatem materiz in celebrando aliqui sacerdotalibus vestimentis non benedictis.* Ratio est. Quia Ornatu sacerdotali componitur per modum vnus ex pluribus vestibus, ita vt præceptum benedictionis cadat super totum ornatum, & non super singulas vestes scilicet sumptas, quasi tot sint præcepta, quot sunt vestes: vnde etiam totius simul eadem benedictione benedicitur, & omnes simul vestes componunt vnicum integrum indumentum sacerdotale. Ergo cum sumas in materia dissolubili, & quæ habet partes, aderit etiam paruitas materiz respectu præcepti, vt contingit in omnibus præceptis, quæ habent materiam dissolubilem. Confit. Tum paruitas materiz habet locum, quando motiuum præcepti non reperitur adequatè in vna parte, sed secundum portionem respectu totius parua censetur; nam tunc præceptum commensuratur motiuo inducendo obligationem ipsi proportionatam. In casu autem prædicti totum motiuum præcepti est tantum inadequatè secundum partem in singulis vestibus Nā si sumatur præceptum, vt positum, vt verè est, iniungens, quod vestitus sacerdotalis adhibeatur benedictus, motiuum est specialis quedam reuerentia erga sacrificium, quæ confurgit partialiter ex benedictione singularum vestium, & idèd inadequatè obtinetur per singulas seorsim, & in vna est quid leue respectu totius, si verò sumatur vt præceptum negatiuum non celebrandi, nisi cum vestibus benedictis, adhuc motiuum est vitare irreuerentiam, quæ non est irreuerentia positiua, sed negatiua, hoc est minor reuerentia. Et proinde cum hæc minor reuerentia non sit tota in singulis vestibus, sed inadequatè per partes, adhuc motiuum non reperitur secundum se totum in singulis vestibus seorsim, sed tantum inadequatè.

Quæ autem sit materia parua. Doctores pro secunda sententia citati estimant esse Cingulum, & vt plurimum etiam addunt Manipulo, & stola, tanquam vestes minores. Sed ob hanc causam reponendus esset amictus inter vestes minores, cum ipse quoque, tum quoad functionem, tum quoad munus, quod exhibet, minor sit in comparatione aliorum. Verum paruitas materiz non videtur consideranda secundum esse materiale vestium, seu quantitatem, quia considerantur vestes secundum qualitatem benedictionis: & idèd secundum hanc assignari debet paruitas materiz. Cum autem omnes æqualiter benedictæ sint, quia simul eadem benedictione benedicuntur, sicut etiam, si separatim benedicantur, non adeit maior benedictio in vna, quàm sit in alia, quia non crescit ratione quantitatis subiectæ; & idèd quoad benedictionem non dantur maiores, & minores vestes.

Quælibet

An aliquando liceat celebrare cum vestibus sacerdotalibus, quarum nulla sit benedictio

SYMMA.

1. Quando celebrari possit cum omnibus vestibus non benedictis.
2. Benedictio sacerdotalis, ornatus est solum de iure Ecclesiastico ob specialem reuerentiam.
3. Potum impedimentum maiori boni non obligat, & n. seq.
4. Quanta debet esse necessitas, vt adhiberi possint vestes non benedictæ.
5. Ornatus sacerdotalis non benedictus adhiberi potest ob necessitatem vitæ.
6. Lurarii amittere, & damnari pati, paria sunt Vestibus acquirere necessariis.
7. Si populus audiat Missam in die festo, possunt adhiberi vestes non benedictæ.
8. Vicendum est vestibus non benedictis, an potius benedicenda à sacerdote.

EX dictis in quæst. præced. constat, quomodo cum quolibet vestis non benedictæ celebrari possit ex iusta, & rationabili causa. Nunc autem videndum, an celebrari possit cum omnibus non benedictis. In qua difficultate, qui tenet, quod etiam absolute sine sacerdotalibus vestibus celebrari possit, aut ad evitandum mortis periculum, aut grauiusdam mortuum, eod quod leges humanæ non obligent cum periculo grauiissimi damni, tenebunt à fortiori, quod celebrari possit cum vestibus omnibus non benedictis. Ita Naxius, cap. 25. Manual. nom. 84. Azot. par. 1. lib. 1. cap. 15. quæst. 1. Vasquez 1. 2. disp. 161. cap. 3. Valter, tom. 2. sum. disp. 7. quæst. 1. par. 6. quæst. 4. Salas, de legitim. disp. 11. sect. 1. Laiman. lib. 5. libel. moral. tract. 5. cap. 6. num. 17. Auerla quæst. 11. de Eucharist. sect. 15. vbi Communis Feto videtur per. 3. Exon. theol. moral. cap. 5. §. 13. num. 2. Fitzrifer. Lugo lib. 5. de sacram. 8. quæst. 4. num. 38. Thomas Hurtad. par. 1. refut. moral. tract. 2. cap. 1. refut. 2. num. 11. Et Ludovic. à S. Ioan. in sum. quæst. 11. de Euchar. ar. 26. conclus. 1. generaliter excipit casum necessitatis, in quo non sit peccatum celebrare cum omnibus vestibus non benedictis.

Dicendum est. *Præter gravi necessitate celebrari posse cum omnibus vestibus non benedictis.* Ratio est. quia Benedictio vestium sacerdotalium requiritur solum de iure Ecclesiastico, cuius finis non est excludere aliquam positionem irreuerentiam, quæ esset in visu vestium, quæ non essent benedictæ, nam carentia benedictionis, cum sit metè quid negationis, non infert aliquam positionem indecentiam, præsertim quia non est carentia alicuius qualitatis debite ex natura sacrificii, sed solum ex institutione Ecclesie, sed finis est inducere aliquam specialem reuerentiam. Ergo cum Ecclesia, & omnis legislator ordinem suæ leges ad bonum Communis, ad quod semper debet respicere, non est præsumendum, quod velit obsecrationem suam legum habere locum, quando impediret maius bonum, nam tunc esset nocivum, quia impediret maiorem utilitatem, atque adeo fortiter totum contrarium fini tenendo à legislatore.

Constat. Quando votum est impedimentum maioris boni, non obligat, quia non placet Deo, nec recipit pro obsequio, quod impedit maius bonum. Quia tueri hoc non est præstare Deo obsequium, sed detrachere de eius obsequio. Quia cum omne bonum morale habeat pro fine ipsam Deum, tendit etiam in eius obsequium: & maius bonum, fundat maius obsequium, unde quod impedit maius bonum, facit, quod obsequium, quod

8. Quolibet igitur vestis ratione cæterarum simul sumptatum, erit quoad qualitatem benedictionis parua materia, & proinde respectu totius ornamenti Sacerdotalis, io quo communicat, erit parua materia, & tanquam minor pars trahatur ad communicandum io benedictione, sicut communicat in ornamento sacerdotali eo pacto proportionatè quo trahitur, quando testificatur sacerdotia indumento, pars non benedicta, quæ de nouo additur. Quamvis enim sacerdotalis ornatus consistit pluribus vestibus inter se distinctis, & quarum singulæ habent suam proportionem formam officialem, adhuc tamen est vnus, & continetur sub speciali forma ornatus, & hæc ratio unitatis sufficit vt vestes trahantur ad inuicem communicandum.

9. Ad fundamentum io oppositum resp. neq. Quod materia præcepti non sit celebrare cum ornatu sacerdotali benedictio, neque enim probatur, quod materia sit non celebrare, nisi cum ornatu benedictio Sed gratis affirmatur. Et si licet ita interpretari, seu accipere per, cetera, plura alia præcepta possent ita accipi, & excludi ab ipsis paruitas materis, & tantæ paruitas materis in ipsis communiter admittitur, sic dici posset, quod materia detractionis, nō sit loqui de proximo cetera iustitia, sed sit non loqui de ipso, nisi secundam iustitiam, atq. quod in quolibet leui detractione, esset tota materia præcepti. Ad exemplū de Eucharistia negandum similiter est, quod materia præcepti sit non sumere Eucharistiam post cibum. sed materia est. quod sumatur, & ieiunium naturalis ieiunio. Ieiunium autem naturale excludit sumptionem cuiuscunque cibi per modum cibi Et idem in cap. Alio. quæst. 1. prohibetur sumptio Eucharistie, etiam post minimum cibum.

10. Deinde adhuc admissa tali explicatione, vt dictum est super, locum habet, auitas materis. Siquidem celebrare sine vestibus benedictis, non prohibetur ratione celebrationis, sed ratione circumstantiæ, seu defectus vestium, quæ sunt benedictæ: atque adeo solum prohibetur celebratio, vt stat sub tali circumstantia. Et idem quod directe prohibetur est circumstantia; tum quia id directe prohibetur, quod directe contrariatur fini intento, contrariatur autem fini intento, qui est reuerentia, defectus benedictionis. Tum quia id directe prohibetur, quod est tatio, quod aliud prohibetur. Defectus autem benedictionis est ratio, cum prohibetur etiam celebratio. Materia autem, quæ directe prohibetur non reperitur tota in quolibet veste quia siue sit defectus benedictionis, siue minor reuerentia, non tota est in quolibet veste, sed tantum inadæquate vt constat ex dictis.

11. Ex his sequitur vt notant etiam plures ex citatis pro secunda sententia, quod cum sit solum peccatum veniale vti vestibus non sacris, seu benedictis in paruitate materis, concurrente aliqua rationabili causa, neque erit peccatum veniale. Non est autem necesse, quod causa sit valde grauis; sed sufficit, quod possit honestate actionem, & proinde quod in se contineat motum bonum, ratione cuius verisimile sit, quod Ecclesia remittat prohibitionem leuam: nam tunc veluti informabit, seu vestiet oblationem, vt habeat debitum ordinem ad vltimum finem, quod dum crearet, erat veniale peccatum Tunc autem potest censeri, quod Ecclesia verisimiliter remittat prohibitionem, quando causa concutrens iudicio precedens vici est maior, quam sit leuis prohibitio; unde quando aderit obligatio graui celebrandi, aut etiam vitilis considerabilis, censenda est remissa huiusmodi leui prohibitio, cum ex opposito illius præponderet quid grauius, & magis appreciandum.

Deo impenditur, sit minus, atque adeo detrahit de Dei obsequio. Ergo si lex de non vendendis vestibus sacerdotalibus, nisi sint benedicti, venit ad casum, in quo impeditur maius bonum, & obsequium Dei, desinet obligare, quia tunc sortietur finem contrarium suæ institutioni, nam cum sit facta in obsequium Dei, detrahet de eius obsequio.

- 4 Ex his autem resolui potest, quanta debeat esse necessitas, ut possint in oblatione sacrificii adhiberi omnes vestes non benedictæ, potest enim statui regula, quam tunc poterunt adhibere, quando obseruantia huius legis impediret maius bonum. Tum enim obseruantia legis esset contra interpretatiuam voluntatem Dei, qui presumitur velle semper maius suum obsequium, & proinde, id ex quo relucet, & etiam contra voluntatem interpretatiuam Ecclesie, quæ cum in suis legibus habeat pro fine obsequium Dei, debet presumi, quod eas non extendat ad casum, in quo eius maius obsequium impediret. Et iuxta hanc regulam resolui possunt casus particulares, qui occurrere possunt.

- 5 Et primò deducitur, quod pro consueciendo viatico adhiberi possent vestes omnes non benedictæ, quando aliis non posset meliori modo occurrere necessitati. Nam quævis viaticum non sit medium necessarium ad salutem, est tamen potentissimum subsidium, quo caret, æquiparatur damno grauissimo, cum lacrum amittere & damnum pati, paria sunt. l. proinde §. fin. & l. sequen. ff. Ad leg. aquil. Quod saltem verum est, quando ad lacrum, & vitilitatem capiendam adest ius. Vnde etiam iam vitilitas æquiparatur necessitati Cap. fin. De Eccl'ie, adifican. & Clemen. 1. De reb. Eccl'ie, non alien. & notant Canezza cens. 195. num. 8. Cornueus cens. 181. n. 1. lib. 2. Decian. cens. 56. n. 39. lib. 2. Vnde non est verisimile, quod velit Ecclesia obseruantiam suæ legis prævalere necessitati, & vitilitati constituti in periculo mortis, qui subuenire ipse continet maius obsequium Dei, cum continet exercitium Charitatis, quæ est omnium principalissima virtus, atque adeo excedit ceteras in obsequio erga Deum. Accedit etiam, quod dum ministratur viaticum, seruatur, quod est de iure Divino, & redditur iussio id, ad quod habetur ex institutione Christi. Maius autem obsequium redditur Deo si seruentur, quæ sunt de iure Divino, & iuxta Christi institutionem, quam si seruentur ea, quæ sunt de iure Ecclesiastico, & solium coadiuvant ius Divinum.

- 6 Sequitur secundò, Quod liceat offerre sacrificium cum omnibus vestibus, licet non benedictis, quando aliis Populus in die festo esset cariturus Missa, & hoc non solum, si esset sequentium scandalum, aut murmur Populi, sed etiam absolutè. Si enim in hoc casu ommitteretur missa, obseruantia legis exigentis in vestibus sacerdotalibus qualitatē benedictionis, impediret maius obsequium Dei, siquidem cum de iure naturali, diuino sit colere Deum sacrificio, & hoc ius sit indeterminatum, quoad tempus, in quo exigit exhiberi Deo hunc cultum, Ecclesia determinauit aliquos dies, in quibus exhibetur. Et quauis determinatio excedat exigentiam iuris, artamen trahit semper secundum hoc ius, cum continet illius executionem. Et ideo cum celebratio in tali casu continet executionem iuris diuini, naturalis, continet etiam maius obsequium Dei, & Deus magis sibi placet in obseruantia iuris naturalis diuini, quam in illa maiori reuerentia in oblatione sacrificii, quæ consurgit ex benedictione vestium. Accedit, quod cum Populus cristens conueniat ad oblationem sacrificii, exhibet Deo supremum Cultum, qui certe continet maius obsequium, quam continet illa reuerentia, quæ consurgit ex benedictione ornatus sacerdotalis in oblatione sacrificii. Et eodem modo alij similes casus resolui possunt.

- 7 Dubium tamen occurrit. Quid potius faciendum,

quando occurrit necessitas, an celebrandum cum ornatu sacerdotali non benedicto, an verò potius præmittenda benedictio ab eodem sacerdote celebrato. Ex utraque enim parte adest lex Ecclesiastica, siquidem ex vna parte lex Ecclesiastica exigit, quod ornatus sacerdotalis sit benedictus, & ex alia lex Ecclesiastica exigit, quod ornatus sacerdotalis benedicatur tantum ab Episcopo, Abbatibus, & priuilegiariis. Et proinde dubitatur, quænam potius lex ex his duabus cedat. Resp. Cedere potius legem de benedictione sacerdotalis ornatus. Nam cum lex cedat ex causa necessitatis, debet cedere lex illa cui opponitur causa necessitatis, seu cuius obseruantia immediatè se habet contra necessitatem; in casu autem præfati necessitas exigit celebrationem Missæ, cui opposuit defectus benedictionis ornatus sacerdotalis, atque adeo lex de tali ornatu, & ideo debet lex ista cedere necessitati.

Q U Æ S T I O. 810.

An in omissione alienius vestis sacerdotalis locum habeat paruitas materia.

S V M M A.

- 1 *Minores, & minores vestes sacerdotales.*
- 2 *Stola est principia inter vestes sacerdotales.*
- 3 *In omissione vestium sacerdotalium an deum paruitas materia, & non licet.*
- 4 *Ornatus sacerdotalis admittit paruitatem materia.*
- 5 *Licet constet ex paribus heterogeneis.*
- 6 *Ex licet sint paria sex.*
- 7 *Ornatus sacerdotalis reperitur in paribus non notabilibus.*
- 8 *In singulis habetur paruitas materia.*
- 9 *In Manipulo quoque.*
- 10 *Amictus an dicat paruitatem materia.*
- 11 *Significatio sacrarum vestium stat cum paruitate materia.*
- 12 *Reflexa quibus ligatur placita inferre possumus pro cingulo.*

Paruitas materię modo consideranda est non secundum benedictionem, cum de ea actum sit in superioribus, sed secundum ipsas vestes, & videndum est, an prætermisso alicuius rei patet materia, quæ non continet peccatum mortale, solent autem distingui vestes sacerdotales in maiores, & minores. Maiores sunt Alba, Casula, & stola, & secundum aliquos etiam Amictus. Minores verò sunt Cingulum, Manipulus, & secundum aliquos Manipulus. Imò suarez, & alij ponunt inter Minores etiam stolum fortè quia quoad quantitatem materię est inferior maioribus.

Sed oculo modo potest stola collocari inter Vestes sacerdotales Minores. Nam, ut docet communiter cum D. Th. 3. part. quæst. supplem. ar. 7. in Corpore. stola est habitus proprius sacerdotis, & est veluti forma totius ornatus sacerdotalis, siquidem ipsum determinat, ut sit proprius ipius. Vnde in Cap. Ecclesiasticæ. Dist. 14. sub pœna ex communicationis præscriptum quod non audeant celebrare, aut accedere ad fumentum Eucharistiam sine stola, utpotè quia est habitus proprius illius, de ipsa enim loquitur, tanquam de habitu, quem accepit in sua Consecratione, atque adeo ut de proprio sacerdotis. Quis autem dicat proprium habitum sacerdotis, & quæ est forma totius ornatus sacerdotalis esse conueniendum inter vestes Minores.

Prima sententia negat paruitatem materię, sed omissionem etiam solius cinguli, esse peccatum mortale. Ita suarez disp. 82. de Embarriss. scil. 3. dub. 2. Valquez 3. par. disp. 233. cap. 4. numero. 38. Reginaldus lib. 19. l. reus fori parit. cap. nono. sessione sexta num. 161. Fillius.

361. Filius. *trall.* 3. cap. 5. num. 110. Bonac. *disp.* 4. de sacrament. *quæst.* ult. *punct.* 9. num. 17. Easch. *lib.* 2. de Eucharist. *quæst.* 111. Nuss. *cap.* 5. *Adanal.* num. 84. Feacilic. *Lugo lib.* 5. de sacram. *cap.* 8. *quæst.* 4. num. 35. Villalob. *part.* 1. *sum. trall.* 8. *difficulu.* 18. num. 8. Mofel. *part.* 1. *sum. trall.* 3. *cap.* 12. num. 31. Jo. à Cruce. *part.* 2. *diffic.* *confic.* *quæst.* 1. de sacrific. *Miff.* *lib.* 4. *concluf.* 20. Nögn. 3. *part.* *quæst.* 81. *art.* 3. *concl.* 3. Dicaftil. *trall.* 5. de Sacram. *diffic.* 4. *lib.* 1. num. 104. Leand. *trall.* 8. de sacram. *diffic.* 3. *cap.* 19. *ver.* Sed certiffimè. Palau. *part.* 4. *oper. moral.* *trall.* 12. *diffic.* *punct.* 10. num. 8. Pax locdan. *tom.* 1. *locubraz.* *lib.* 4. *lib.* 1. num. 164. Trolle. *lib.* 3. de sacram. *cap.* 8. *lib.* 18. num. 3. Fundamentum huius sententia est, quia quilibet vestis est pars notabilis ornatu Sacerdotalis, & habet suam specialem significacionem, unde deficiente quacumque, deficit notabiliter ornatu Sacerdotalis, cum io esse ornatu, tum io esse significacionis.

Secunda sententia admittit parvitatem materiz, cuius omiffio voluntaria non inducat peccatum mortale. Ita Scot. in 4. *diff.* 11. q. 1. Palud. *quæst.* 1. *art.* 5. Richard. *quæst.* 4. *art.* 5. Sylvest. *verbo.* Milla. num. 2. in com. *libra.* 2. Rodriguez *part.* 1. *sum. cap.* 249. *concluf.* 3. Facundez *precept.* 1. *Ecclef.* *lib.* 3. *cap.* 24. num. 15. Niget. in *adit.* ad Ruiz *part.* 1. *precept.* 4. num. 42. *quæst.* 18. Cominch. de sacram. *quæst.* 83. *art.* 3. *lib.* 3. num. 150. Garzia in *sum. trall.* 3. *difficulu.* 8. *lib.* 4. *punct.* 2. num. 18. Ludouic à S. Io. in *sum. quæst.* 11. de Euchar. *art.* 16. *difficulu.* 3. Auerla *quæst.* 15. de Eucharist. *scil.* 13. *ver.* Communio autem Marchin. de sacram. *ordin.* *trall.* 5. *part.* 3. *cap.* 15. num. 1. Machad. *tom.* 1. *lib.* 4. *part.* 1. *trall.* 11. *docum.* 4. num. 3. Tambur. *opul.* de sacrific. *Miff.* *lib.* 1. *cap.* 35. 1. num. 3. Quarta in Rub. *Miff.* *part.* 2. *lib.* 1. *scil.* 4. *lib.* 5. *ver.* Secunda sententia, Vericel. de *Adiffum.* *Apofl.* *trall.* 13. *quæst.* 181. *ver.* Adversus secunda, qui tamen non coarctantur in assignanda parvitate materiz, nam aliqui assignant solum Cingulum, alij etiam Manipulum scortio tamen, alij etiam stolum, sed non rectè, ut constat ex dictis num. 1.

Discendum est. In omiffione sacrorum vestium minuatæ dari parvitatem materiz, cuius voluntaria omiffio inducat peccatum tantum veniale. Prob. Ornatu Sacerdotalis constituitur ex diversis partibus heterogeneis, seu vestibus. Ego potest in sua integritate admittit peccatum materiz, cuius defectus sit levis, & proinde eius omiffio sit solum peccatum veniale. Conseq. prob. Quia ubi sunt partes sunt etiam partes minores, & parvæ, atque adeo, quæ importat parvitatem materiz.

Dices id esse verum, quando partes sunt homogeneæ, seu eiusdem rationis, non autem quando sunt heterogeneæ, seu diversæ rationis, ut in Sacerdotali ornatu, nam semper deficit aliqua pars dissimilis à cæteris, quæ proinde causat notabilem defectum. Verum non obstat parvitas materiz heterogeneis partium, seu diversitas, quia si aliqua pars sit, & secundum quantitatem, & secundum ornatum levis momenti, adhuc est parvitas materiz, quia in ornatu non inducit notabilem defectum, imò talem, qui vix adnotari possit, sic in homine dentes sunt partes heterogeneæ, quæ spectant ad integritatem corporis, & tamen si desint, non est pars aliqua notabilis, quæ in ordine ad totam integritatem corporis, & speciositatem inducat notabilem defectum.

Dices a. Vestes sacerdotales esse totum sex, & ideo defectum vnius, omnium minoris esse notabilem, quia facit deficere sextam partem ornatu, sed neque hoc subsistit, licet vestes minores sint singulæ, sexta pars ornatu, quoad numerum non sunt tamen quoad quantitatem. Ornatu autem non attenditur secundum numerum, sed secundum quantitatem, quia ordinatur ad ornandam personam sacerdotis, quæ magis, vel minus ornatu iuxta quantitatem ornamentorum.

Tom. II.

vode' Alba, & Casula valde ornant, quia se extendunt circa totam personam.

Confit. Vestes Sacerdotales cadunt sub præcepto, 8 quatenus componentes ornatum Sacerdotalem: ergo cum ornatu Sacerdotalis non sit totus in singulis, sed secundum partem, dabitur parvitas materiz, quocienscumque ornatu reperitur in aliqua parte, quæ non importet partem notabilem ornatu, sed exiguum. Quia parvitas materiz in rebus præceptis, aut prohibitis habet locum, quando quod formaliter præcipitur, aut prohibetur, non reperitur secundum se totum in quacumque materia.

Quenam autem vestes dicant parvitatem materiz, non est ita facile determinare. Quod spectat ad cingulum, communiter omnes, qui admittunt parvitatem materiz eam in ipso agnoscunt, & ita omnino tenenda est. Quia cingulum non est propriè vestis Sacerdotalis, sed quid accessorium alterius vestis, nempe Albæ, cum inferuat pro ipsa cingenda, & modificanda circa personam Sacerdotis. Accedit etiam, quod secundum se non est talis pars ornamenti, ut si desit remaneat imperfectus notabiliter ornatu Sacerdotalis, si unio Alba sit ad mensuram inducentis, sine sit cincta, siue non sit, non variatur notabiliter ornatu, imò vix sensibilis est differentia, & proinde non potest haberi pro parte notabili ornatu Sacerdotalis, sed erit parva materiz.

Quod spectat ad Manipulum, videtur quoque saluari in ipso parvitas materiz. Primo quia non fuit introductus ex intentione, quod esset vestis Sacerdotalis, sed ut visum esset in superiorem, antiquitus erat mapula, seu sudariolum, quæ vebatur celebrans ad detegendos nates, & oculos, & cum successu temporis eo venositate servandam introductum fuerit, quod consecraretur ex alia materia, & præcipue ex ea, quæ constituit casula, cepit etiam benedici tanquam vestis Sacerdotalis simul cum ipsa Casula. Non constat autem, quod sit hoc introductum sub gravi obligatione, cum ortum habuerit ex sola consuetudine, de qua non constat, ex qua intentione processit. Secundò quia non adeit speciale præceptum de vfu manipuli, sicut adeit de vfu stola, sed ad summum venit sub præcepto generali de ornatu Sacerdotali, & ideo solum cadit sub obligatione eo modo, quo se habet ad ornatum Sacerdotalem: Respectu autem totius ornatu Sacerdotalis est pars valde exigua, ut per se constat, & ideo cadet etiam sub obligatione tanquam exigua pars, & consequenter sub levi obligatione.

Quod vetò attinet ad Amictum, considerandus videtur secundum duplicem modum, quo solet adhiberi, quidam enim vntur ad tegendum caput, dum è sacratio procedunt ad Altare, & dum è Altari redeunt ad sacramentum vetò solum ipsum imponunt humeris, & circumdant collum, ut tegatur pars illa vestis ordinariæ, quæ non tegitur Alba. Secundum primum modum videtur habere vsum considerabilem, & notabilem, & in ratione ornatu Sacerdotalis præstare functionem spectabilem, & consequenter eius omiffio non videtur materia levis, siquidem deficit ornatu Sacerdotali pars ordinata ad vnum ex specialibus functionibus. Iuxta vetò secundum modum adhibendi non videtur pars notabilis ornatu Sacerdotalis, siquid exiguum functionem præstat, & ideo non videtur improbabile, quod haberi possit pro parvitate materiz.

Ad fundamentum in oppositum constat ex dictis, siquid quilibet pars ornatu Sacerdotalis io ratione ornatu non est notabilis, sicut non est notabilis in ratione vestis, ad quam coalescit ratio ornatu: Quod vetò spectat ad significacionem, cum non sit institutus ornatu Sacerdotalis ex fine significandi, sed posita institutione ad iuvandam sit significatio. Tum quia diversimodè solet explicari à Doctores: unde alij ponunt vnam, alij aliam.

F 3

propt

prout magis ipsis congruere videtur, quod non con-
tingeret, si præfixa prius significatio esset postea
vestis inventa. Tom quia significatio mappuli est in-
uenta postquam reductus est in vestem Sacerdotalem,
cum prius esset mappula. vt dictum est. Sequitur quod
sit significatio voluntaria, & præter institutionem,
non autem necessaria: & ideo defectus huius signifi-
cationis non est defectus alienius rei necessæ, quasi
ornatus Sacerdotalis, non subsisteret in suo esse; nisi
subsisteret significatio, eum optimè subsistat etiam in
esse sacro, seu benedicti independentes à signifi-
catione. Deinde si significatio consequeretur ex natura in-
stitutionis ad factas vestes, sequeretur conditionem earum
vestium, unde non plus esset necessaria signifi-
catio, quam esset ipsa vestis: & ideo si vestis ali-
qua ex minoribus se habet, vt parua materia se habe-
bit etiam vt talis significatio. consequens ad ipsam.

- 13 Ex dictis sequitur. Quod si Casula à parte anteriori
habetur rectilinea, seu vittas, quibus ligetur circa
corpus celebrantis, potest dici rectilinea, seu vittæ
deficiente cingulo inferatæ loco cinguli; nam dum li-
gant casulam, vt non fluat in aliam partem, circum-
dat etiam celebrantem, & proinde potest vicem eiusdem
cinguli, unde cum sint benedictæ eadem bene-
dictione, qua benedicta est casula, & non reterat, ex
quarum materia tooflet cingulum, poterunt inferuire
loco cinguli.

QVÆSTIO 811.

An ex causa necessitatis liceat celebrare sine
aliqua ex vestibus Sacerdotalibus.

SVMMA.

- 1 Ex causa necessitatis an liceat celebrare sine aliqua ve-
ste Sacerdotali, & nam. seq.
- 2 Triplex gradus necessitatis.
- 3 In necessitate gravi, aut ordinaria non licet offerre sa-
crificium sine Stola.
- 4 Sacrificium exigit ministrum, sed sine visibili ministro.
- 5 In necessitate ordinaria licet celebrare sine aliqua ex
minoribus vestibus.
- 6 Vnde id oritur.
- 7 Si minores vestes non importent leuem materiam, adhuc
id licet.
- 8 Necessitas celebrandi, & defectus vestis sacerdotalis
debent innicem comparari.
- 9 In gravi necessitate licet celebrare sine aliqua ex mai-
oribus vestibus Stola excepta.
- 10 Necessitas gravis celebrandi habet assensum iuris nu-
ntialis, & etiam divini.
- 11 Omisso totius vestis Sacerdotalis est solum partialiter
contra legem.
- 12 Obligatio celebrandi non cessat, si sit debita ex iure
naturali, &c. quando non potest servari totus ritus
Ecclesiæ.
- 13 Vnde colligitur ex institutione Ecclesiæ non puni-
ritur contra necessitatem.
- 14 Quando potest celebrari sine aliqua ex sacris vestibus,
potest etiam omitti.

Prima sententia asserit, quod neque ex causa neces-
sitatis liceat celebrare sine aliqua tantum ex vesti-
bus Sacerdotalibus. Ita D. Antonin. 3. part. tit. 13.
cap. 16. §. 8. Nauar. cap. 21. Annot. num. 31. Pax Iordan.
tom. 1. Lucubrat. lib. 4. tit. 1. num. 265. Socus in 4. dist. 12.
quæst. 1. art. 2. Videri in sum. tit. de Eucharij. num. 82.
Homobon. part. 1. Exam. Ecclesiæ. tit. 4. cap. 11. quæst. 99.
Marchin. de Sacram. ordin. tit. 3. par. 3. cap. 14. num. 5.
Valent. como 4. dispensatione 8. p. 10. 3. ver. verum hoc

opinio. Dicaftill. tit. 5. de sacram. dispensatione 4. dist. 10. numero 104. Leander de sacram. tit. 8. disp. 7.
quæstione 41. ver. Sed longe. Fruatur in eo hæc senten-
tia. Quod quando non licet celebrare cum rito præ-
scripto ab Ecclesia, cessat obligatio celebrandi, siue
proveniat ex præcepto, siue ex aliquo alio iure, quia in
tantum potest adesse necessitas celebrandi in quantum
celebrari potest cum rito præscripto ab Ecclesia.

Secunda sententia asserit, ex causa necessitatis licet
celebrare sine aliqua ex sacris vestibus. Ita Suarez disp.
81. de Eucharij. tit. 3. ver. secundo dicendum est. in fine
Ledesma. par. 1. sum. cap. 21. de Eucharij. concluf. 1. dub. 3.
Coninch. de Sacram. quæst. 83. art. 3. dub. 3. num. 150. qui
tamen loquitur tantum de cingulo 10. à Cruet. par. 2.
direct. consilium. quæst. 3. de scriptis. Missæ. 1. dub. 2. concluf.
2. Filliuc. tit. 5. cap. 5. num. 149. Ludouic. à S. Ioan.
quæst. 11. de Eucharij. tit. 16. diffinitio 3. dub. 1. Machad. tom. 1. lib. 4.
part. 2. tit. 11. de sacram. 4. num. 3. & 4. Garcia in sum. tit. 5.
dist. 8. dubio 4. p. 10. numero 12. alios citans. La-
mal. 3. part. Metab. cap. 5. §. 11 Martin à S. Ioseph. tom.
1. moral. lib. 1. tit. 16. de Eucharij. numero 14. Præposit.
3. part. quæstione 83. articulo 3. dub. 6. n. 173. Tausius. lib.
2. de Eucharij. quæstione 235. ver. Dixi facundez præcept.
1. Ecclesiæ. libro 3. capite 13. numero 12. Laiman. libro 5.
Theol. moral. tit. 5. capite 6. numero 17. Francis. Lugo
libro 5. de sacram. capite 8. quæstione 4. numero 40.
Tambotin. opus. de scriptis. Missæ. tit. 1. capite 3. §. 1. num-
ero 3. Verrius. de Missæ. Apost. tit. 13. quæstione 263.
ver. Qualis enim. Quæstus in Rub. Missæ. part. 2. titu-
lo 1. sectione 4. dub. 6. n. 2. Respondo. Et potabile pu-
tant Gtanad. 3. part. contrariet. 6. tit. 14. dispensatione
12. numero 7. Lugo. Cat. disp. 20. de Eucharij. tit. 4.
num. 98. Vt plurimum tamen citati Doctores intelli-
gunt de vestibus minoribus.

Quia tamen non est eadem semper necessitas, ideo
non potest commodè resolui difficultas, nisi distin-
quantur diuersi gradus necessitatis. Primus enim gra-
dus continet necessitatem grauissimam seu extre-
mam, vt ob euitandum mortem, aut aliud grauissimum
dammum. Secundus gradus continet necessitatem gra-
uiem, vt esset in præfenti necessitas ministrandi via-
ticum, necellitas offerendi sacrificiū pro aliqua graui
indigentia, aut implendi præceptum naturale diuinum
de offerendo sacrificio aut alia huiusmodi. Tertius gra-
dus continet necessitates ordinarias, & communes, quarum
intuitu solet offerri sacrificium, vt est præceptum
audiendi missam, necessitas implendi diuinum auxi-
lium pro aliqua speciali indigentia. Quidam etiam ad-
dunt indigentiam eleemosynæ, quæ datur intuitu cele-
brationis. Ad hanc etiam necessitatem reduciat obli-
gatio celebrandi, siue ratione Cappellanæ, siue ra-
tione voti, aut pœnitentiæ acceptæ, siue ratione sti-
pendij accepti, siue ex quocunque alio capite pro-
ueniat. Quod si cetera ad primum gradum necessitatis,
quid resolendum sit constabit ex dicendis. Quod eorum
heri potest io aliis gradibus necessitatis, fieri poterit
etiam in ipso. Quid vero respectu ipsius sit speciale, in-
sequet explicabitur.

Dicendum 1. Neque interitio, neque in secundo gradu
necessitatis offerri posse sacrificium sine Stola, sed esse præ-
ceptum mortale. Ratio est. Quia ad offerendum sa-
crificium requiritur aliquis habitus, qui sit in signum
potestatis Sacerdotalis, & hoc ex natura sacrificij,
siquidem Sacrificium exigit offerentem specialiter ad
hunc effectum consecratum, & ex altera ratione præ-
eminentiæ legætarum, per quam constituitur
Minister publicus, qui offert nomine Christi, & Ec-
clesiæ. Et cum sit sacrificium visibile, quod sensibi-
li modo offertur, exigit etiam Ministrum visibilem,
non solum ratione personæ, sed etiam tanquam Mi-
nistrium, hoc est secundum potestatem offerendi. Cum
autem potestas offerendi, non possit secundum se esse
sensu

fenſibilis debet eſſe ſenſibilis in aliquo exteriori ſigno, & ideo ſacriſcium ex natura ſua requirit aliquid ſenſibile ſignum in Miniſtro ſue poſſeſſatis, vt ſenſibiliter appareat, quod non accedit ad offerendum tanquam perſona ordinaria, ſed tanquam Miniſter deputatus. Hoc autem ſignum eſt determinatum ab Eccleſia nempe habitus Sacerdotalis, qui vt dictum eſt in ſuperioribus conſiſtit in Stola ſupra humeros, cadente ad peſtus, & aptata ad modum Crucis, & ideo hoc ſignum non poteſt cedere prædictis neceſſitatibus, tanquam exigitur ex natura ſacriſcij, eo quod ſacriſcium inferuit quidem neceſſitatibus, ſed ſalvis illis, quæ ex natura ſua exigunt: & neceſſitates exigit quidem ſacriſcium, & proinde quod cedant ea impedimenta, quæ obſtare poſſunt, ſed non, quod præſententur ea quæ exiguntur ex natura eiſdem ſacriſcij.

5 Dicendum 2. in tertio gradu neceſſitatis, ſeu occurrentis neceſſitate ordinaria, & communi, licet celebrare ſine aliquæ ex veſtibus minoribus. Sequitur ex dictis in præced. quæſtionibus. Nam ſi veſtes minores ſunt parva materia in ornatu Sacerdotali, & proinde omiſſio eorum ſecutum importat tantum peccatum veniale, dum ex cauſa neceſſitatis ordinariæ omittitur aliqua nullum erit peccatum, quia illa levis obligatio, cuius tranſgreſſio, eſt peccatum veniale, ceſſat intuitu neceſſitatis.

6 Ratio autem eſt, quia neceſſitates iſtæ, licet ordinariæ, aut oriuntur ex aliqua obligatione, cui eſt ſatisfaciendum: aut ex cauſa depellendi aliquod malum, cui alias eſt ſubiacendum, ad quod reducit etiam privatio alicuius commodi, ſeu veſtitatis, atque quæcumque indigentia. Si neceſſitates oriuntur ex aliqua obligatione, cum hæc obligatio ſit gravis, prævalere debet obligationi non omittendi aliquam ex minoribus veſtibus, cum talis obligatio levis ſit. Si veto neceſſitates ſe habeant ſecundo modo, habent aſſiſtentiam iuris naturalis, quæ facit, quod poſſit quilibet à ſe depellere quodcumque malum, vnde cedere debet obligatio non omittendi aliquam ex minoribus veſtibus tanquam levi, & originata ex iure Eccleſiaſtico.

7 ſtico.

Et hoc locum habet, etiam ſi minores veſtes non importarent leuitatem materiæ. Nam adhuc non cauſat ſub obligatione, niſi tanquam partes ornatus ſacerdotalis, ita vt non addit ſpeciale præceptum de ſingularibus ſecutum; ſed tantum vnicum de toto ornatu; & proinde omiſſio vnius ex iſtis, ſemper eſt omiſſio vnius partis ex Minoribus eiſdem ornatus. Et ideo ex cauſa ordinariæ neceſſitatis, poteſt cedere ornatus Sacerdotalis, quia non cedit ſecundum ſe totum, ſed ſolum ſecundum aliquam partem ex minoribus: vnde adhuc adimpletur præceptum de ornatu Sacerdotali, licet cum defectu alicuius partis integralis.

8 Et quoad gradum huius neceſſitatis locum habet, quod tradunt Laiman. lib. 5. Theol. moral. tit. 5. cap. 6. num. 17. Franciſc. Lugo ſil. 3. Theol. moral. cap. 8. quæſt. 4. num. 41. Nimirum quod conſiderandum ſit, quanta ſit neceſſitas ex vna parte, & quantum ſit defectus veſtis Sacerdotalis ex alia. In hoc enim gradu neceſſitatis ordinariæ, vna neceſſitas eſt maior alia, & inter veſtes minores, defectus vnius eſt maior, quàm ſit defectus alterius, nam maior eſt defectus manipuli, quàm cinguli. Vt enim cedit obligatio adhibendi veſtem minorem, quæ deſit, debet neceſſitas eſſe maior, quàm ſit talis obligatio, & ideo opus eſt iudicio prudentis viri. Hoc tamen ſolum habet locum ſuppoſito, quod omiſſio vnius veſtis ex minoribus non ſit parua materia: nam ſi eſt parua materia, quælibet neceſſitas ſufficit ad conſtituendam omiſſionem atque ad traducendam in ordinem reſpectu finis vltimi reſpondendo in ipſam bonitatem motui, & quod procedit; atque adeo ad excluſiendum peccatum veniale.

9 Dicendum 3. in caſu gravis neceſſitatis celebrare poſſit

abſque aliqua ex maioribus veſtibus, dummodò non ſiſtens, vt dictum eſt ſupra. Per grauem autem neceſſitatem, intelligitur neceſſitas quæcumque ſecundi gradus. Ratio ex eo deſumitur ex regula illa, quod in conſuſu plurimum obligationum debet minor cedere maiori, tanquam potentius ſtringenti. Et hoc præcipue habet locum, quando obligatio ex lege humana, hoc eſt, ſiue Eccleſiaſtica, concurret cum obligatione iuris diuini, aut naturalis; nam cum Lex Eccleſiaſtica deriuat à iure diuino naturali, ſeruat reſpectu ipſius ſubordinationem, & non extendit contra ipſam ſuam obligationem. Obligatio autem adhibendi veſtes maiores eſt iuris Eccleſiaſtica humani, & non ex exigentia ſacriſcij, quia exigit tantum ſignum externum poteſtatis Sacerdotalis, quod ex determinatione Eccleſiæ conſiſtit in Stola, vt dictum eſt. E contra veto neceſſitas gravis, ſi eſt propria, habet aſſiſtentiam iuris naturalis, & aliquando etiam diuini ſubſequenti &, aut etiam præſequenti ab illa neceſſitate. Si vero eſt neceſſitas proximi, concurret idem ius ex parte ipſius, & proinde habet huiusmodi ad media neceſſitatem pro neceſſitate depellenda. Ex parte veto cæterorum conſurgit obligatio iuſtitie, ſi ratione numeris teneatur ſubſistere, vel ſi non teneatur ratione minoris, conſurgit obligatio charitatis. Et ideo ſemper eſt maior obligatio, & ius ex parte neceſſitatis, quàm ſit ex parte legis vtendi Sacerdotali ornatu.

Confirm. Quia non agitur de omittendo toto ornatu Sacerdotali ſed tantum aliqua veſte, licet ex maioribus. Atque adeo non agitur de excluſiua totaliter obſeruantia legis Eccleſiaſtica, ſed tantum ex parte ita vt non habeat locum ſolum quoad integram materiam. Ergo à fortiori debet neceſſitas præualeſcere: vt lex Eccleſiaſtica ſeruetur eo modo, quo ſeruari poteſt, quia facilis in aliquo derogatur legi, quam tota abrogetur, & ſachant etiam ea, quæ altæ ſunt, quando agebatur de neceſſitate Altaris conſecrati, Calicis, &c. Nam præſent quoque materiæ applicati poſſunt.

Ad fundamentum in oppoſitum temp. Non eſſe. 11 rum quod quando non poteſt celebrari cum ritu præſcripto ab Eccleſia, ceſſat obligatio celebrandi; nam non ceſſat, quando eſt ſchibita, vel de iure diuino, vel de iure naturali, quia titus Eccleſiæ tanquam de iure Eccleſiaſtico, non poteſt præualere contra ius diuinum, aut naturale. Et quomodo Eccleſia habeat potestatem ſtatuendi, quæ congruentia ſunt circa obligationem ſacriſcij, non tamen ad perſeuerandam obligationem iuris diuini, aut naturalis, in quo tantum ad ſummum locum habere poteſt diſpenſatio, aut declaratio. Huiusque autem non conſtat, quod Eccleſia declarauerit, quod ceſſet obligatio iuris diuini, aut naturalis offerendi ſacriſcium, quando non poſſunt omnes, & ſingulæ veſtes adhiberi. Deinde quauis poſſit aliquando ceſſare obligatio celebrandi, non tamen eo ipſo, quod deſit aliquis ex ſacris veſtibus extinguitur ius celebrandi, ſicut eſſet neceſſarium, & non poſſet celebrari abſque aliqua ex ſacris veſtibus.

Deinde cum ritus offerendi ſacriſcium fuerit in 12 Eccleſia diuerſus, vt conſtat ex variis Liturgiis Aſiaticorum, quæ adhuc apud nos conſeruantur. Imò etiam de præſenti ſit varius, nam alius eſt ritus Latinorum, alios Græcorum, alios Ambroſianorum. Imò etiam apud Latinos ſit varius, vt conſtat ex ritu Monachorum, & aliquarum Religionum ex mendicantibus, & ſit permiſſus à Romana Sede, vt conſtat ex Bulla Pij V. præfixa Miſſali reſcripto, colligitur, quod non ita ſtrictè ab Eccleſia præcipiatur, vt velit præualere contra neceſſitatem, cum ſinar contra ipſum ſubſiſtere ritus diuerſos, quorum permanetiam, neceſſitas non extorquet. Vnde à fortiori cenſendum eſt, quod non poſſet permanere cõtra neceſſitatem, præſcriptum grauem, quæ adeo extorquet omiſſionem alicuius partis eiſdem ritus.

- 13 Ex dictis sequitur, ut notat etiam Tamburin. pro praxi *Opus. de sacrificiis. lib. 2. cap. 3. §. 1. num. 1.* occurrente casu necessitatis posse celebrare sine aliqua ex sacris vestibus, & etiam posse cessare à celebrando. Quia cum pro utraque parte adsit opinio, quæ habet sufficientes Doctores pro itabilenda eiusdem probabilitate, poterit in praxi quisque sequi quam libuerit. Quod occurrente necessitate tertiæ gradus, nullam videtur habere difficultatem. Si tamen occurrat necessitas secundæ gradus potest aliquando contingere, quod teneatur sequi opinionem aliter sententiam. posse celebrari absque aliqua ex sacris vestibus, ut si agatur de succurrendo proximi necessitati, aut etiam propriæ, ut si esset conficiendum viaticum, non ratio charitatis, consurgere potest obligatio sequendi opinionem, quæ faret necessitati.

QVÆSTIO. 812.

An aliquando ex causa necessitatis secundæ gradus liceat celebrare absque ulla ex sacris vestibus.

S V M M A.

- 1 In gravi necessitate an liceat celebrare absque aliqua ex sacris vestibus, & num. seq.
- 2 Nulla necessitas exigit, quod offeratur sacrificium absque aliqua sacra veste.
- 3 Secula omni sacra veste Sacerdos non est Minister congruus in apparatu.
- 4 Et reverat alio sacra prophano modo.
- 5 Sola Stola an sufficiat in gravi necessitate.
- 6 Cetera vestes an cedant gravi necessitati.
- 7 Non censetur quod Ecclesia voluerit sacras vestes, Stola excepta, removere ius ad obtinendum sacrificij.

1 Exemplum esse potest de necessitate ministrandi viaticum, & quod in tali casu possit celebrari absque sacris vestibus videtur sentire Maior in 4. dist. 9. quæst. 3. & Marchin. infra citand. Thomas Hurtad. par. refut. moral. tract. 2. cap. 3. refut. 2. num. 22. pro hac opinione citat Philhar. de offic. Sacerdot. lib. 2. cap. 3. Zambran. in decr. cap. 3. de Euch. i. dub. 6. ubi tamen nihil de hoc habet. Et hæc sententia deduci potest de doctrina Dicastril. tract. 5. de sacram. disp. 4. dub. 10. num. 203. quatenus vult. quod eadem sit ratio de vna, ac de omnibus sacris vestibus, quia omnes sunt ex institutione Ecclesiastica, & ideo si semel cessat obligatio de vna, potest etiam cessare de omnibus, cum eodem modo cesset præceptum Ecclesiæ, quoad vnum, & quoad omnes.

2 Communis tamen sententia tenet, quod non liceat in tali casu celebrare. Ita Sotus in 4. dist. 11. quæst. 1. ar. 2. D. Antonin. 3. par. tit. 13. cap. 16 §. 8. Victoria in summa tit. de Euch. i. num. 82. Navar. cap. 21. Manual. num. 52. Valen. in 4. sem. disp. 6. quæst. 3. par. 3. vet. Quæro non tenetur. Homobon. par. 2. exam. Eccles. tract. 4. cap. 11. quæst. 99. Suarez disp. 3. de Euch. i. §. 1. vet. Secundo dicendum est, Henriquez lib. 9. sum. cap. 19. num. 5. Facandez præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 23. num. 19. Marchin. de sacram. ordin. tract. 1. par. 3. cap. 24. num. 5. Caiet. 2. 2. quæst. 98. ar. 4. Palus. par. 2. oper. moral. tract. 2. disp. 3. par. 3. num. 9. Salas disp. 11. de legib. fidei. t. num. 3. vet. Tertio addit Valquez 1. 2. disp. 161. cap. 3. & alij allati in præced. quæst. tam pro prima, quam pro secunda sententia.

3 Dicendum est. In nullo casu necessitatis secundæ gradus, ut ob conficiendum viaticum, licere offerre sacrificium cum solo vestitu ordinario, absque aliqua ex vestibus sacris.

Sequitur ex dictis præced. quæst. num. 4. Et ratio est. Quia necessitas quæcumque, quæ exigit offerri sacrificium, est consequens ad institutionem sacrificij, & ad ea, quæ consequantur sacrificium, quia supponit sacrificium, quod exigit offerri. Ergo non potest exigere, quod offeratur, nisi eo modo, quo ex sui natura exigit offerri, quia tanquam quid consequens & posterius non potest inmutare naturam sacrificij, neque exigere aliquid e contra naturam ipsius. Ergo non potest exigere, quod offeratur absque aliquo ornatu Sacerdotali. Consequ. hæc prob. Quia sacrificium, sicut exigit ex natura sua Minister publicum, & deputatum, ita etiam exigit, quod talis accedat ad offerendum, atque adeo cum insignibus suæ potestatis, & deputatoris, nam exigit, quod appareat deputatio in eo ordine, in quo est sacrificium, nempe in ordine visibili.

Confirm. Licet Sacerdos independentet à sacris vestibus habeat potestatem offerendi sacrificium, artamen dum induit solas vestes prophanas in extero habitu non apparet Minister congruus illius actionis, & proinde quoad exteriorem habitum eodem pacto res se habet, ac si prophanus Minister occurreret. In hoc autem etiam habitu ratione solius exterioris apparentie intentionis posita iudecentia, & irreverentia, quia adest apparetia prophanitas, dum apparet quod sacrificium tractetur à prophano Ministro. Et ideo nulla necessitas potest exigere, quod tali modo offeratur, cum non possit exigere, quod irreverenter tractetur sacrificium.

Confirm. 2. Externa apparentia consurgens ex solo habitu prophano, operatur, quod licet actio facta exteatur à Ministro consecrato, exerceatur tamen prophano modo, quia exteatur cum vestitu prophano, sicut contingit, quando Episcopus celebrat cum insignibus Pontificalibus, celebrat Pontificali modo, quando vero celebrat sine ipsis non celebrat Pontificali modo, sed modo ordinario Sacerdotali. Et ideo licet celebrans cum vestibus sacris celebrat sacro modo: Ita celebrans absque ipsis cum solo vestitu prophano, celebrabit prophano modo. Offerre autem sacrificium prophano modo continet irreverentiam erga sacrificium, & ideo nulla necessitas exigere potest, quod tali modo offeratur, quia non potest exigere, quæ sunt contra ipsius reverentiam debitam.

An autem, sufficiat sola stola, tanquam habitus proprius Sacerdotis, pars affirmativa videtur sequi ex sententia eorum, qui volunt, quod ob vitandam mortem, aut ob aliam gravissimam necessitatem liceat celebrare cum solo vestitu prophano, quos infra referam. Nam si ex gravissima causa, licet omittente omnes vestes sacras, ex alia minori licebit omittere illas, quæ non sunt propriæ Sacerdotis, & veluti materialiter se habent, contento solo proprio habitu Sacerdotis.

Rursus, secunda stola tanquam habitu proprio sacerdotis, quæ proinde est determinata ab Ecclesia, tanquam insignis Sacerdotalis, ut in Cap. Ecclesiastica. Diff. 25. ceteræ vestes sunt tantum ex institutione Ecclesiæ, atque adeo de mere iure Ecclesiastico absque eo, quod exigantur ex natura sacrificij. Ergo videtur cessare obligatio, concurrente adeo gravi necessitate, qualis est necessitas ministrandi viaticum non præzulari ius, quod tenet ex parte ministrantis, nam ex parte vis sacrarum vestium concurret tantum ius metæ Ecclesiasticum. Ex parte vero ministrantis viaticum concurret ius ipsum sumendi, quod est diuinum, tanquam traditum in diuina institutione. Concurret etiam præceptum diuinum de eo sumendo. Ex parte vero ministrandi, si est Pastor concurret obligatio, quæ oritur ex officio, quæ est iuris diuini naturalis; si vero non est Pastor, concurret obligatio charitatis. Vnde cum ex hac parte tot iura concurrant, videntur omnino præzulare contrarium ius Ecclesiasticum.

Præsertim

est hieitualis, debet fieri visibilis in aliquo externo signo potestatis. Rursus Hominum quoque natura exigit visibile sacrificium, vt habet Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 1. de sacrif. Missæ*, & consequenter exigit etiam visibile Ministerium, qui sit talis, quatenus Minister est, quia exigitur non est ad Ministerium quatenus personam, sed quatenus Ministerium; atque adeo vt talem, visibilem in aliquo signo, cum alio modo non possit esse visibilis. Rursus lex naturalis exigit, quod sacrificium tractetur cum ea reuerentia, quæ ipsam decet, atque adeo eo modo, quo ex natura sua exigit tractari: Ergo cum exigit Ministerium cum signo visibili suæ potestatis, lex naturalis obligabit ad adhibendum huiusmodi signum, & consequenter ad illud, quod pro hac functione ab Ecclesia determinatum est, porne quatenus adest talis potestas. Imò ad hoc etiam obligabit lex diuina, quia obligat ad ea seruanda, quæ ex natura sua exiguntur à sacrificio, & ad vitanda quæ contrarietatem irruerentiam.

7 Dices. Licet subiacet obligatio legis naturalis, & diuinæ, non tamen esse talem, vt exigit præferri periculo mortis, aut alio grauissimo damno. Verum hoc dici non potest in præfati casu, quia lex naturalis, & diuina non admittunt quicquam, quod in se sit indecens, & contra regulas rectæ rationis, & hoc prohibent etiam cum periculo mortis, & alijs grauissimis damnis. Quod autem non seruetur id, quod pro sui reuerentia exigit sacrificium, est quid in se indecens, quia est contra reuerentiam debitam sacrificio, & inducit modum offerendi sacrificium irruerentem, dum Minister se gerit tanquam prophanus Ministerium in externa apparentia, & non tanquam personam ad id specialiter consecratam.

8 Dices 2. In primitiua Ecclesia consueuisse offerri sacrificium in habitu communi, vt testatur Valfried. Strabo. *De reb. Ecclesiasticis*, cap. 24. vbi habet quod primis temporibus, communi indumento vestiti Ministris agebant, & subdit tunc quoque hoc seruati à quibusdam Orientalibus. Verum ex hoc testimonio non colligitur, quod offerrent sacrificium absque aliquo insigni potestatis sacerdotalis, nam supra commune indumentum imponent poterant aliquid signum publicum, & ad hoc institutum, quod non esset indumentum, quia sufficit sensibile signum potestatis ministerialis. Deinde, vt etiam hodie conseruentur sacerdotes quidam Gentilium, poterant continuo in communi vestitu habere signum sacerdotij, & suæ depotationis ad offerendum sacrificium, quod sufficit, quia natura sacrificij solum exigit, quod eius Minister appareat talis visibiliter, quod autem per hoc, vel illud signum, hoc dependet ex institutione Ecclesiæ.

9 Ex quibus sequitur. Quod in bulisnodi calibus offerri poterit sacrificium cum sola stola, quia cum hæc sit habitus proprius sacerdotis, quo in sui consecratione, tanquam per destinationem ad hoc ministerium induitur text. in *Cap. Ecclesiasticis* Dist. 23. est sufficiens signum potestatis, & depotationis, quam accipit in ordinatione. Imò non solum est sufficiens signum, sed etiam proprium, & ad hoc specialiter institutum ab Ecclesiâ, ita vt ceteræ vestes materiali modo se habeant, & potius ordinatæ ad ornamentum, quàm ad expellendam appropriationem personæ pro tali ministerio.

10 An autem in tali casu deficiente stola offerri possit sacrificium cum alijs vestibus sacerdotalibus aut cum stola tantum ex ipsis. Resp. Quod certum mihi videtur, quod non sufficit adhibere cingulum, quia non est vestis, sed ligatura vestium, nec habet aliquid in ratione signi potestatis sacerdotalis. Quod verò spectat ad Casulam, videtur sufficere, quia cum solus sacerdos ea vtatur in oblatione sacrificij, & non ceteri Ministri, sufficienter declarat potestatem sacerdotalem in Ministro. Nec obstat, quod pro habitu sacerdotali

sit instituta stola, quia in hoc casu præsumitur quod esset lex Ecclesiastica quoad determinationem signi potestatis sacerdotalis, & quod remaneat solum exigentia sacrificij, quæ cum non sit determinata ad hoc, vel illud signum, sufficit quodcumque ex ijs, quæ secundu præsentem institutionem determinata sunt.

At quod spectat ad Albam, Amictum, & Manipulum, quamuis adhibeantur etiam ab alijs Ministris Ecclesiasticis in ordine ad alias functiones, attamen si simul adhibeantur, videntur sufficere ad declarandam potestatem sacerdotalem in ratione signi, quia assumuntur in ordine ad oblationem sacrificij, cum qua coniunguntur. De se enim declarant induntum ipsi esse Ministerium Ecclesiasticum, & tanquam talem præstaturum functionem, ad quam se præparauit: Vnde statim ac apparet, qualis functio sit, venit etiam in notitiam, qualis Minister sit. Quoad solum verò manipulum non videtur sufficere, quia est habitus proprius subdiaconi, & ideo determinatus vt sit signum specialis potestatis ipsius. Similiter neque videtur sufficere solus Amictus, quia non habet tales qualitates, vt seorsim ab alijs vestibus sacerdotalibus, se exhibeat tanquam vestem sacram eum valde similis sit sudariolis, mappulis, & similibus.

QUESTIO 814.

An omittere aliquam ex Sacris vestibus ex negligentia, inaduerentia, obliuione, &c. sit peccatum.

SVMMA.

- 1 Omisso aliquo vestis ex negligentia inculpabili, &c. non est peccatum.
- 2 Voluntarium fundatur in cognitione.
- 3 Ignorantia crassa non excusat omittentem aliquam ex sacris vestibus.
- 4 Ignorantia crassa aliquando augeat voluntarium.

Discutendum est. Omittere aliquam ex sacris vestibus ex negligentia inculpabili, inaduerentia, obliuione &c. posse excusari à peccato etiam veniali iuxta rationem negligentie, inaduerentia &c. Est tamen aduerendum, quod ratione negligentie, difficile excludi potest peccatum veniale, quia si est negligentia, est saltem venialiter peccaminosa, & talem quoque reddit omissionem. Ita D. Antonin. 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 6. Angelus verbo Missa. quæst. 36. Tabiena num. 11. Syloester quæst. 1. disto 3. Armilla num. 6. Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 41. num. 2. & 4. Victoria in sum. rituel. de Eucharist. n. 38 Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 3. ad 8. Rodriq. part. 1. sum. cap. 249. conclus. 24. Caiet. in sum. verbo. Missa celebratio in fine Suetes dist. 82. de Eucharist. 3. dist. 1. in fine. Region. lib. 19. Praxis fore parit. cap. 9. sect. 3. num. 161. Faust. lib. 2. de Eucharist. quæst. 255. ver. Tum demum. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. quæst. 4. num. 33. Quartus in Robr. dist. 1. part. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 1. ver. Dignitas est, in fine, & communiter.

Ratio generalis est, tum pro hac, tum pro similibus materijs, quia vbi non est voluntarium, neque est peccatum; siquidem peccatum est qualitas moralis propria actus humani, seu liberi, qui sine voluntario subsistere non potest. Quia autem voluntarium, ita intrinsece fundatur in cognitione, vt nihil velle, quin præcognitum, ideo cum obliuio, inaduerentia, ignorantia, & etiam negligentia excludunt cognitionem, excludunt etiam voluntarium: & prout magis vel minus excludunt de cognitione, magis erant, vel minus excludunt de voluntario, & libero, atque adeo de peccato.

Ex his

9 Ex his sequitur. Quod si ex ignorantia crassa, & affectuata, seu inadvertentia omittatur aliqua ex vestibus sacris, non possit excludi peccatum, quod continetur in huiusmodi omissione. Quia hæc non sufficit ad excludendum voluntarium, latem in causa atque adeo ad excludendum peccatum. Imo multoties potest huiusmodi omissionem argere voluntarium, vt docet D. Thom. *scilicet* *quæst.* 76. *art.* 3. atque adeo etiam peccatum, quia scilicet supponit in voluntate magnum inclinationem, ratione cuius crescit voluntarium.

*videtur abſurdum in ſeris ſordes negligere, quæ deſecrans
etiã in propheta, in qua text. notandæ ſunt verba illa,
(nimis abſtultu,) quæ ſatis ſignificant & quod Pontifex
ſupponit turpitudinẽ ſeque prohibet, & quod proinde
de illicita ſit ex natura ſua. Lex enim naturalis inſciõ
diſcrimen textũ rationis ordinẽ, quod ratione reueren-
tiæ, cum qua tractari debet ſacrificiũ, exigant veſtes
decentes, & quæ offendiunt quod fanctũ illa reuerenti
modo peragitur. Huius autẽ exigentiæ contrarietas im-
munditiæ, & eſſe lacerũ, & ideo ſi ſit notabilis fundamẽti
contrarietatem graue ad rectam rationem, ſi vero leues,
contrarietatem leuem : atque peccatum graue vel leue.*

Ex quo deducitur, quod non tam iuxta quos pertinet cura sacre fidei, sed etiam Sacerdotes celebrantes, tementur huiusmodi precepto cum ad vnum pertineat cura sacrum veltium, ad alios vero vltus: & proinde continuantes vtigine percent. Quod verò spectat ad preceptum fidei altitatum de quo in cap. a. *De iudic. Ex hoc vti notant etiam Suarez, Facundez, Reginal. cos tantum afficit ad quos pertinet cura sacra-
mentum veltium, quia lex cos tantum obligat, ad quos disti-
gitur. Ibi autem Pontifex loquitur tantum cum praedi-
cti. In cap. autem *premissum* nihil dicitur, sed tantum
ponitur v-onitio de eo, quod requiritur de iure natura-
li. Et proinde Sacerdotes ratione celebrationis tement
tantum ad precepto iuris naturalis.*

At tamen præcepto iuris naturalis,
An verò Sacerdotes, ad quos non pertinet cura fa-
ctarum vestium, ut sunt labendi Religiosi, & qui euan-
dunt ad alios, & fecissint ad offerendum sacrificium ex-
cuserent, si viderent vestibus immundis, aut laceris,
affirmat Laiman, Facundez, Quartus, Iordanus num. 1.
citatis, & ex parte Dicastil ibid. similiter cit. dum id ad-
mittit, quando vestes non sunt committer immundæ,
aut laceræ. Sed utroque peccate inhiere certum videtur.
Vni quidem non cutando, vt mundæ sint, & refarci-
antur. Alteri verò iis vrendo. Præceptum enim iuris na-
turalis afficit primo, & per se celebratores, quia exigit,
quod illa fun-ctio cum debita reuerentia, & decencia
petagatur, & id eo obligat celebratores ad id faciendum,
si non seruant ipsi faciunt aditionem prohibitam,
atque adeo peccant contra præceptum, vel mortali-
ter, si immundicia, & laceratio sit notabilis: vel veniali-
ter, si non sit notabilis. Qui verò tenentur facere fa-
ctas vestes, si non vident vunditiam, & refarci-
mentum, non peccant contra hoc præceptum, quia non in-
terferunt reuerentiam sacrificio, nec cum indecentia
exerceant illam functionem, sed contra proprium mu-
nus, quod de iure naturalis, & Ecclesiastici obligat ad
consecrandas factas vestes tales, vt po-ssint inveniri
absque indecentia. Solum iis, ad quos non spectat, pos-
sint excusari, si immundicia esse levis, aut esse ven-
tes leuiter laceræ, ita vt prudenter deponere possent
solum conscientium super iudicio eorum, qui tenentur
esse cutate: iudicando, quod, dum ex exponunt vsui,
non addit talis defectus, ut sit peccatum iis vti. Et id eo
quod omnes de cens. notat. G. 2. i. 2. num. 1. citat.

Quod autem velles sint notabiliter immundæ aut s
laccæ; non potest certa regula de-iri, sed hoc relin-
quendum est iudicio prudentis viri. Censeam tamen,
tunc esse notabiliter immundas, aut laccas quando, si
talis esset velles, communis, deduceret nobilium vi-
rum. Imò in indicando, quando sint, vel non sint nota-
biliter laccæ, aut immundæ, habendum esse ratione
qualitatis ecclesiæ, pro qua inferantur, nam que tales
erant respectu ecclesiæ, in qua nobiliori modo tra-
diti solent cultus diuini non erant talis respectu eccle-
siæ pauperis, respectu cuius immunditas, & attritio magis
congrua erat esse. Item si tamen confitebatur,
erit talis respectu cuiuscunque ecclesiæ. Solum est
aduertendum, quod non difficile est quod in hac ter-
tia peccetur mortaliter, tam facile est, quod pec-
cet venialiter, quia quilibet minima indecentia,

Q V A E S T I O 815.

An, & quale peccatum sit celebrare cum ornamento sacerdotali immunda, aut lacera.

S V M M A.

- 1 *Vit arnas sacerdotali notabiliter immunda, aut lacere*
est mortale.
- 2 *Id faciens canones, & distas lamen naturale.*
- 3 *Obligatio circa manducium, & hanc Nam arnas fieri*
dotati est, ut quibus iurao habent, fiduciam cre-
deantur.
- 4 *Præceptum cap. 2. de Custod. Eucharij. officium tantum*
curantes supplicandum.
- 5 *Qui sine subdia nec habens curam si ppelethili an ex-*
cofentur.
- 6 *Sacra coftes quando sint notabiliter immunda aut la-*
cera.
- 7 *Qui tenentur curare manducium facrarum vestium, &*
quod non sint lacera.
- 8 *Advertitur inordinatum aut lacerationem facrarum ve-*
stium cura Adia, debet notari.

Conueniunt communiter Doctores, quod celebra-
te cna otuati sacerdotali notabiliter immundo,
aut notabiliter laceri sit peccati mortale: veniale autē,
si non sit notabiliter immundus, aut lacer, Ita Angelus
9.10.10. Missa q. 17. Taberna q. 10. a. 21. Syluest. q. 2. dicit
3. Caiet. 5. 1. Armoli verbo. Contra trial. 2. Pilod. in 4.
dicit. 13. q. 2. a. 6. c. conf. 4. Rodriguez par. 1. sum. c. 248.
conf. 30. Si verbo Vala facta nom. 5. Suarez diff. 82. de
Euchar. fol. 3. dicit 2. dub. 2. Facundes praep. p. 1. c. 1. fol. lib.
3. cap. 23. nom. 10. Reginald. lib. 19. Praxis fori panis cap.
9. fol. 1. nom. 162. Ludouic. a. S. Ioan. in sum. quae. 11.
de Euchar. fol. 4. dub. 1. diff. 1. Villalob. par. 1. sumum.
tr. 2. dicit. 13. nom. 8. Bonac. diff. 4. de sacra. quae. 6. vbi
pon. 9. nom. 23. Tanner. nom. 4. diff. 5. quae. 10. dub. 3. fol. lib.
1. de Euchar. quae. 159. Martin. a. S. Ioseph. rom. 1. moral.
lib. 1. tr. 1. 16. de Euchar. a. 10. Fernandez par. 3. exom.
sive. moral. cap. 5. §. 13. nom. 5. Laiman lib. 5. Theol. moral.
tr. 1. c. 1. cap. 6. nom. 15. Auerla quae. 1. 1. de Euchar. fol. 1.
v. c. l. Ruffus Francisc. Lugo lib. 5. de sacra. cap. 8. quae.
5. nom. 4. 1. Garzia in sum. a. 1. 5. dicit. 18. dub. 1. nom. 2.
nom. 17. Machad. lib. 1. par. 1. tr. 1. 11. dicit. 1. p. 5. 5. Di-
cittali de sacra. a. 1. 5. diff. 4. dub. 10. a. 1. 13. Tambur.
ap. 5. de sacra. fol. lib. 1. cap. 1. 4. 1. 1. Gouant in Rob.
Ardy. a. par. 1. 2. 1. 1. Sierera P. Paz Iordan. nom. 4. Lugo. 1.
lib. 1. 1. 1. nom. 276. fol. 17. 8. Quatuor in Rob. Missal. par.
a. 1. 2. lib. 1. 1. 1. 7.

2. Hoc autem delictum ex Stephano Papa relato in Cap. *Velluntate de confessa*, diffinit ab ipsa sancta Ecclesia, quibus *Dimissa minoribus*, et *Secus si debeat*, et *de baptis*. In eo autem consistit bonellipofitum, quod sunt decetia pro functione, igit deest infamitatem non sunt autem decetia, si sunt laetia, et immunda ex Innocentio III. in *Constitutio Luperanensis*, relato in Cap. *de confessa*, Encorrigi, vbi precipit velluntate, et mandata, et nitida confessari, reddens rationem. *Nitida* enim

quæ insurgat ex vestibus immundis, aut laceris, sufficit pro veniali peccato.

6. Ex dictis sequitur. Quod non solum superiores, seu Rectores Ecclesiarum tenentur curare, quod vestes sacre non sint laceræ aut immundæ, sed etiam omnes, ad quos quocunque modo pertinet cura ipsarum, vt sunt sacristæ Coadiutores in hoc officio &c. Nam commoneat in officio in ordine ad custam habendam de sacra suppellectili, & idem communicant etiam in obligatione, quam inducit officium.

7. Sequitur secundum. Quod si quis induens sacras vestes non advertat esse immundas, aut laceras, sed postea hoc advertat, quando iam exipit celebrare, non per hoc debet tutari, sed debet prosequi Missam, quia dum non advertit, quando eas induit, non possunt adesse laceræ, aut immundæ, aut earum vlos continere peccatum mortale: Circumstantia autem inceptationis Missæ, aut etiam ingressus in Ecclesiam pro celebrando, est sufficiens causa excusans etiam à veniali, quia asserit sufficientes motiui non recedendi ab incepta functione. Imò si Missa esset incepta, etiam si essent notabiliter immundæ, aut laceræ, esset prosequenda, quia præualet præceptum de complenda missa.

QVÆSTIO 816.

An ratione necessitas licet vii vestibus immandis aut laceris.

S V M M A.

1. Quando ex necessitate adhiberi possunt vestes sacre laceræ, & immundæ.
2. Quid si seculosa necessitate esset peccatum mortale ipsi vii.
3. Ex gravi necessitate adhiberi possunt.
4. Necessitas facit licitum, quod alias non est licitum.
5. Ex sordibus & laceratione sacrorum vestium non semper confurgit irreuerentia.
6. Quæ vestes sunt magis laceræ, & immundæ, eo maior necessitas requiritur.

1. Si sint solum eorūque immundæ, & laceræ, vt eorum vlos continet tantum peccatum veniale, posse adhiberi etiam sine peccato veniali concurrente causa necessitatis, est secundum commune doctrinam, quantum in hac, tum in similibus materijs tradunt Doctores. Siquidem necessitas celebrandi exhibet motiuium, quod potest honestare vsum; & facere cessare illam, quæ alias adesset, indecentiam, sicut enim indecens esset, quod Vir Nobilis compareret in publico cum vestibus laceris absque necessitate, ita si coactus compareret, & non haberet in promptu alias vestes, cessaret indecentia. Imò non requiritur necessitas valde gravis, vt esset talis indecentia, quia cum ipsa sit levis, cessabit ex leui necessitate, vt esset obligatio audiendi, ac celebrandi missam; si etiam extra obligationem audiendi plures desideraret Missam obligati celebrandi in Cappellano, & huiusmodi. Difficultas ergo est, quando vestes sunt ita immundæ, aut laceræ, vt seculosa necessitate esset peccatum mortale ipsi vii.

2. Quod autem ipsi vii in necessitate non sit peccatum saltem mortale, desumitur ex Suarez disp. 81. de Euchar. sect. 1. vlt.ultima pari, & disp. 82. sect. 3. dila. 2. dub. 2. Reginald. lib. 29. Praxis forensis. cap. 9. sect. 3. num. 162. Facundæ præcepto 1. Eccles. lib. 3. cap. 23. num. 20. quatenus volunt, quod adsummum sit peccatum veniale. Quod tamen non videtur admittendum, quia si necessitas excuset à mortali, excusabit etiam à veniali. Nam si ponit rectitudinem, quæ excludat

mortale, poterit etiam excludere veniale, siquidem reddet actionem, & ponet in ipsa ordinem debitum. Dicendum est. Ex causa gravis necessitatis adhiberi possunt vestes laceræ, & sordidas, quæ alias sine peccato gravi non possunt adhiberi. Hoc tamen ita accipiedum est, vt non sint ita laceræ, & immundæ, vt potius se præferant ornatui, idiculi, aut abhorrendum, quam sacrosanctum. Ratio est, quia necessitas reddit licitum, quod alias non est licitum. Cap. Quod non est. De reg. iur. & Cap. siue. De consecrat. Dyl. 1. & Cap. 1. De pignorat. & Cap. 2. De dispensat. impub. & L. in bello §. Medio tempore ff. De cap. & possim. reuer. & L. item quomodo in fine ff. Commun. diuid. Siquidem, quæ illicita sunt, & prohibita, idem talia sunt, vel quia obstant ordini, quem humane actiones seruire debent, respectu ultimi finis, vt sunt omnia, quæ sunt intrinsece mala, vel quia non est decens, vt per ipsa manuteneatur talis ordo, & idem superueniente prohibitione, ipsa quoque obstant eidem ordini. Necessitas ergo in istis facit cessare prohibitionem, quia supponit facta, quatenus quæ prohibita sunt, omitti possunt, non autem pro eo casu, in quo necessitas vtget ad ea adhibendi: Cum igitur non sit intrinsece malum adhibere vestes immundas, aut laceras in sacrificij obligatione, censentur solum prohibita, quatenus necessitas non vtget adhibere.

Dices. Quod vestes sint laceræ notabiliter, aut immundæ, continet irreuerentiam erga sacrificium. Irreuerentia autem est semper prohibita, quia est intrinsece mala; & idem in nullo casu licebit ipsi vii. Vt cum licet irreuerentia sit semper mala, & in nullo casu permilla: non tamen confluit semper ex eo, quod vestes sacerdotales sint immundæ, aut laceræ. Hæc enim irreuerentia est secundum hominum apprehensionem; ita vt tuoc interuolui, quando secundum prædicens iudicium apprehenditur irreuerentia, & quando non apprehenditur irreuerentia, non interueniat. Quando autem adhibetur vestes laceræ, aut immundæ extra necessitatem statim apprehenditur irreuerentia erga sacrificium: tunc tamen non apprehenditur, si vtget necessitas. Et ideo irreuerentia est separabilis ab his vestibus, & ipsarum vlos honestari potest.

Ex his colligitur. Quod cum necessitas vincat indecentiam, quæ confluit ex vestibus laceris, aut immundis, quo magis immundæ sunt, aut laceræ, eo maior necessitas requiritur, vt vincatur. Vnde vestes illæ, quæ possent adhiberi, stante necessitate consensiente viaticum, non possent adhiberi in alia minori necessitate. Quia non esset sufficiens ad cauendam apprehensionem, quod in vfu illarum ooo adesset hic, & nunc irreuerentia.

QVÆSTIO 817.

Vbi Sacerdos phalarum sacrificium induere debeat sacras vestes.

S V M M A.

1. Vbi sacra vestes assumenda.
2. In curia Altaris an sumi possint.
3. Quid si adfæ consecranda.
4. Assument sacras vestes de Altari an peccet.
5. Sacra vestes de Altari sumi possunt ex causa, sed non modo Episcopali.

Dicendum est. Sacerdotem oblaturum sacrificium debere induere sacras vestes in Sacrificio, aut in alio loco congruo: non autem in Altari. Ita Gausson. in Rubric. Missal part. 2. tit. 1. num. 2. in fine & in Manuali Episcopali ordo. Missa titus, num. 10. Pax Iordan. tom. 1. Incubrat.

brat. lib. 4. tit. 1. num. 280. Quartus in Rubr. Missal. par. 2. tit. 2. dub. 4. Ita enim declaravit S. Rituum Congregatio die 7. Iulij 1612. apud Gauant. cæcæ. Nam summe de Altari est prærogativa reservata Episcopis, Cardinalibus, &c.

Verum cum Episcopi sumant de medio Altaris stantes ante infierentem gradum imponentibus ministris, videtur quod ratione huiusmodi sumendi servetur prærogativa Episcopalis, & proinde si in aliquo Cornu Altaris ponerentur sacre vestes, & sacerdos more consueto se ips indueret, non usurparet sibi prærogativam Episcopalem. Unde ex causa necessitatis posset sumi sacre vestes in Altari, ensponendo in Cornu Evangelij notari etiam Doctores.

Rursus si adit consuetudo in contrarium, valebit, ut notat etiam Pax Iordanus tom. 1. lucubr. lib. 4. tit. 1. num. 280. ver. Deficiente. Quia si consuetudo potest abrogare legem Cap. fin. De consuet. poterit etiam abrogare Decretum S. Congreg. præsertim quando est de re magni momenti, cuius concernat tantum materiam rituum.

Ao autem sumere sacras vestes de Altari sit peccatum. Respondet Quartus in Rubr. Missal. par. 2. tit. 2. dub. 4. Secluso contemptu non esse grave peccatum, & stante rationabili causa omnino carere culpa. Verum si non usurpetur modus sumendi Episcopalis, credendum nullum esse peccatum. Quia Decretum S. Congreg. tanquam de materia rituali est solum directivum. Si verò usurparetur modus sumendi Episcopalis, esset veniale peccatum, quia non est cum damno Episcoporum, nec vult, aut ut aliqua præminencia notabilis.

Ex quibus colligitur, quod secluso modo sumendi Episcopalis, ex quacunque rationabili causa sumi poterunt sacre vestes de Altari, etiam si non sit grave. Unde solitus laborans podagra, aut crurium debille, aut solitus incedere cum baculo, vel vitandum incommodum sumere poterit de Altari, præsertim si Sacristia aliquantulum distet ab Ecclesia, & eo magis si privatum celebret.

QVÆSTIO 819.

An teneatur Sacerdos, dum induit sacras vestes recitare orationes prescriptas.

SVMMA.

1. Orationes recitanda in sumptione sacrarum vestium.
2. An ex præcepto, & de num. seq.
3. Earum recitatio neque subiacet obligat.
4. Interpretatio sumenda, qua quisque minus obligetur.
5. Bulla Pij V. An disponit de his, qua præcedunt, vel subsequuntur recitationem missæ.
6. Verbum deus dissimulandi significat.
7. Quomodo indicandum de consuetudine.
8. Orationes recitanda post Missam non cadunt sub obligatione.

Orationes recitanda in sumptione sacrarum vestium, quæ præscribuntur in Missali, præscribuntur solum pro sumptione sacrarum vestium, in ordine ad offerendum sacrificium, non autem quando sumuntur eadem vestes in ordine ad aliam functionem, ut notat Castald in præf. cæcæ lib. 2. sect. 5. cap. 8. num. 1. Quartus in Rubr. Missal. par. 2. tit. 1. sectione 4. dub. 8. in fine, ubi alios citat. Et ideo, licet recitari possint, non tamen ritus recitandi tunc se extendit ad huiusmodi recitationem. An autem in sumptione sacrarum vestium pro Missa celebranda, recitanda ex præcepto.

Tem. II.

Prima sententia asserit esse recitandas sub peccato mortali, Ita Nauar. consil. 3. de celebrat. Missal. lib. 5. Sylvius 3. par. quæst. 8. 1. art. 6. Gual. par. 1. de sac. lib. 2. cap. 4. 1. & probabile potest Azor par. 1. lib. 10. cap. 29. quæst. 1. Fundamentum est, quia huiusmodi orationes sunt recitanda ex præcepto. Quia Pius V. in Bulla præfixa Missali reformato præcepto, quod serventur ritus modus, & norma prout in Missali præscribitur. Præceptum autem, quod hæ orationes recitentur, vnde in Rubrica dicitur orationes dicende cum Sacerdos induitur, &c. verbum autem dicenda importat præceptum, quia testatur in clausula, quæ debent dici. Rursus est notabilis defectus, si omittuntur, & ideo stante præcepto, & notabili defectu, peccatum erit mortale. Cuius, quia adit consuetudo, quæ proinde habet vim legis & ideo servanda Cap. fin. de consuetudine.

Secunda sententia asserit, recitationem ipsarum obligate ad tantum sub peccato veniali. Ita Rodriguez par. 1. sum. cap. 247. num. 12. Vega par. 2. sum. cap. 18. de Missa cap. 5. Facundia præcept. 1. Etichid. lib. 3. cap. 21. num. 9. Henriquez lib. 9. sum. cap. 27. num. 7. in com. littera Q. Zerola in præf. Episcopalis verbo Missa 2. §. 8. Pitigian. in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. c. Palau par. 4. apert. moral. tract. 22. disp. 7. num. 10. num. 8. in fine Fernandus par. 3. rzum. theol. mor. l. cap. 5. §. 13. num. 4. Faulstich lib. 2. de sac. Missal. quæst. 167. qui addit, nec futurum peccatum veniale eas omittere, si recitentur Psalmi, vel hymni devoti. Fundamentum huius sententia est, quia non est materia gravis, nec Rubrica graviter ex præceptum.

Tertia sententia asserit, nullum esse peccatum omittere huiusmodi orationes. Ita Suarez disp. 3. de Euch. in præf. Mollic par. 1. sum. tract. 5. cap. 1. num. 75. Scortia lib. 2. de sac. Missal. cap. 5. num. 106. Quartus in Rubr. Missal. par. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 8. Et quod non peccet mortaliter, quamvis oon expleant, an peccent venialiter, præstat Laiman. lib. 5. theol. mor. tract. 5. cap. 6. numero 12. ver. Octavo Bonac disp. 4. de sacram. quæst. 1. c. par. 9. numero 32. Trullench. uere 3. de sacram. capite 8. deb. 17. numero 9.

Dicendum est. Nullum adesse obligationem sub peccato mortali veniali recitandi orationes prescriptas, dum assumuntur sacre vestes. Ratio est, quia Rubrica præscribens hæ orationes, est tantum directiva, non autem præceptiva, & proinde ponit eas recitandas de consuetudine ad bene esse, non de consilio. Quod ex eo desumitur, quia ex natura actionis, quæ exercetur, non requiritur oratio, neque adit aliquod præceptum aliunde, ratione cuius cadat sub obligatione. Rursus non pertinet ad sacrificium, sed est tantum ad præambula sacrificij. Quod verò Rubrica eas præscribit non sufficit ad inducendam obligationem, alioquin omnia, quæ præscribuntur, caderent sub obligatione, quod tamen nullus admittit, cum constet, plura præscribi, quæ non obligant. Vnde cum de nullo titulo obligationis constet, non est inducenda. Semper enim ea interpretatio est facienda, qua quisque non obligetur, aut eo minus obligetur, quod fieri potest. I. si potest non §. siant §. de pecul. leg. & notant Crauetz. consil. 55. num. 33. Paris. consil. 96. num. 2. lib. 3. Menoch. consil. 31. num. 32. Quod præceptum locum habet in lege, quæ non est inducenda, nisi de ea constet, quia quisque est in possessione, suæ libertatis, quæ non debet ligari tanquam à lege, nisi certum sit tanquam lex obligans posita. De hac autem Rubrica non constat quod sit posita tanquam lex obligans.

Ad fundamentum 1. sentent. Resp. Bullam Pij V. nihil disponente de his, quæ præcedunt aut subsequuntur recitationem Missæ, sed tantum de ritu intrinseco, cum quo Missa celebrari debeat. Disponit enim, quod Missa non celebretur cum alio ritu, modo, & norma, quam præscribitur in Missali, & ideo nullam obliga-

63 cionem

tionem inducit quoad recitationem hatum orationum. Neque verba Rubricæ continent præceptum, quia dum ponitur titulus *Orationes dicenda*, &c. verbum *Dicenda* non stat præceptivè, sed directivè & ideo si resoluatur, debet resolvi in verba quæ dici debent secundum directionem, quæ ponitur non autè debeant de præcepto. Verbum enim *Debet* est æquiuocum, unde licet aliquando importet necessitatem aliquando etiam idem est, ac *Prece*, ut notant Glossæ in l. *obseruare §. fin. de verb. Debet §. de offic. Proconsul. Hypopolit. in repet. l. cum non, 278. C. de rap. Fargin. Vnde verbum *Dicenda* resoluatur in clausulam, quæ dici possunt. Imò in lege positum importat tantum decetiam, ut in l. *Non solum §. 1. ff. de noui oper. nouior.* & notant Doctores in l. 3. verbo *Debet* C. de pignor. Burgoz. de Paz. consil. 46. n. 1. unde cessat notabilis defectus in omissione hatum orationis, non enim est defectus ubi non est obligatio.*

Ad consil. resp. Quod si licet et arguetur ex consuetudine recitandi, plures alie obligationes essent inferendæ, ut recitandi Salutationem Angelicam, quando per campanas signum datur; aspergendi se aqua benedicta in ingressu Ecclesiæ, & alie huiusmodi. Quando igitur agitur de consuetudine, ut possit iudicari de obligatione, respiciendum est ad radicem, unde processit, & iuxta ipsam iudicandum, consuetudo autem recitandi has orationes ordum habuit ex directione Rubricæ, & idè de ipsa ferendum est iudicium, quod ferat de Rubrica, quæ cum non sit obligatoria, nec etiam erit obligatoria consuetudo.

Ex dictis sequitur, quod neque orationes, quæ in Missali ponuntur recitandæ post Missam, quæ incipiunt ab Antiphona. *Trium puerorum* cadant sub obligatione etiam peccati venialis, nam in hoc quoque Rubrica est tantum directiva, & eas præscribit recitandas ad congruentiam tantum. Pertinent enim ad gratiarum actionem, quæ licet valde conveniens sit, non est tamen de necessitate. Neque obligatio naturalis agendi. Deo gratias pro beneficiis acceptis obligat semper, & statim post accepta singula beneficia, sed tantum tempore congruo.

Q U A E S T I O. 819.

An, & quale peccatum sit vti Sacris vestibus ad usus prophanos.

1. Vestes sacra in suis usus tantum adhibende.
2. Nec in humanos usus deputanda.
3. Vti in prophanis vestibus sacris vestibus est peccatum mortale.
4. Ob iniuriam, quæ fit Deo.
5. Peccatum mortale excludi posse ob parvitatem materiae.
6. Sacra vestes an adhiberi possint in representatione Comediarum.

Sacra vestes esse adhibendas tantum in vibus, pro quibus sunt destinatae, statuit Stephanus Papa I. relatus in cap. *Vestimenta. De consecrat. dist. 1. ibi*: *Quibus aliis in vestibus non debemus servare, quam in Ecclesiasticis, & dignis Deo officiis: quæ nec ab aliis debemus contingi, aut ferri, nisi à sacerdotibus hominibus.* Idem etiam statuit Urban. III. relatus in cap. *Ad hac. De Religiosis demitibus.* Ibi. *Quod si locus ad hospitalitatem usum, & pauperum provisionem fuerit sic mortis est, auctoritate Pontificis destinatus, cum sit Religiosus, non debet humanis vestibus deputari, ferri de vestibus, & signis vestis, & aliis consuetudinibus ad Cultum Religiosum per Pontificem deputatis, antiqua consuetudine indubitante observari, & Pauperabilium Patrum edocum Sanctionem.* Circa quos text. illud est observan-

dum. Quod in primo exprimitur convenientia, seu potius exigentia sacrarum vestium, quod scilicet, eo quod sacrae sint, solis vibus sacris inservire debeant, & à solis consecratis personis indui.

In secundo vero text. exprimitur, quod consuetudo habeat, quod sacra vestes non deputentur humanis vibus, & quod ista consuetudo irreversibilis sit, & simul etiam, quod ita doceant Patrum sanctiones. Vnde consuetudo ista, non est merè voluntaria, sicut neque Patrum sanctiones. Sed fundatur in exigentia matricæ, quæ tanquam Deo dicta exigat non converti ad alios usus, & inde consuetudo contineat indecentiam, & irreverentiam erga res sacras. Difficultas autem est, quale peccatum sit vti ad prophanas actiones, ut esset pro recitandis comedis, aut similibus.

Dicendum est. *Vti in prophetis vestibus sacris vestibus ex auctoritate, seu ex genere suo esse peccatum mortale.* Oppositum n. m. p. esse solum peccatum veniale sentit Henriquez lib. 9. sum. cap. 19. num. 1. Communis tamen sententia est in oppositum, docens esse peccatum mortale. Ita Palud. in 4. dist. 24. quæst. 5. art. 1. consil. 1. D. Antonin. 3. par. tit. 13. cap. 6. §. 5. Tabiena verba. Consecratio num. 11. Angel. verbo Vestis, quæst. 2. Sylvest. verbo. Benedicatio, quæst. 7. Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. ar. 3. infine. Azor. par. 1. lib. 10. cap. 18. quæst. 14. Valquez dist. 23. cap. 4. num. 37. Suarez dist. 81. de Euchar. lib. 3. ver. Quarto addendum Reginald. lib. 19. praxis feri parvi cap. 9. lib. 3. num. 104. ver. Quorum est. Dicastril. de Sacram. tract. 5. dist. 4. dub. 11. num. 13. 1. Quartus in Rub. Missal. par. 1. in 19. ver. Respondens, & duo prime.

Ratio autem est. Quia per benedictionem segregatur à communibus vibus, & dedicatur obsequio divinis: & proinde non subsunt amplius consecrationi humanæ. Etgo si applicentur ad aliquem usum humanum, subtrahitur Deo, quod est eius obsequio dedicatum, & fit ipsi iniuria, non secus, ac si, quæ sunt specialiter consecrata pro servitio Principis, adhiberentur pro servitio vilis personæ, in quo interuenit quidam virtualis contemptus, & propterea ex genere suo continet gravem offensam Dei. Quod satis constat ex severa punitione Balthasar. Regis, eo, quod sacra vasa adhiberent in vibus prophetis.

Ex dictis autem colligitur. Possit excludi peccatum mortale ex gravitate matricæ. Vnde notat Doctores num. 1. citati, ut si quis pro brevi tempore indueret ex quadam levitate sacras vestes: aut si quis viretur in actione aliqua sacra, pro qua tamen non sint deputatæ, ut in aliqua processione. Cum enim confusum peccatum mortale ex gravi indecentia, quæ est in vti hatum vestium pro vibus prophetis, potest indecentia, ratione circumstantiarum ita minui, ut fiat levis, atque adeò contineat tantum peccatum veniale.

Secundo colligitur, quid dicendum de vti sacrarum vestium pro representatione Comediarum. Si enim sint sacra, & recitentur in loco sacro, videntur nonnulli exculatè à peccato, & præcipue Dicastril. tract. 5. de sacram. dist. 4. dub. 11. num. 231. Verum negati non potest, quin hoc quoque fit contra text. allatos num. 1. Nam in Cap. *Vestimenta de consecrat. dist. 1.* habetur, quod non debent adhiberi in aliis vibus, quam in Ecclesiasticis, & Deo dignis officiis. Certe autem, quod recitatio comediarum licet sint sacra, & in Ecclesiis recitentur, non est Ecclesiasticum officium: & idè per hunc canonem remanet exclusus huiusmodi usus. Præsertim quia licet argumentum Comediæ sit res sacra, & recitentur etiam in loco sacro; recitatio tamen est prophana. Vnde hic Romæ paucis ab hinc annis iussu Innocentii X. fuit prohibitum quibusdam Religiosis recitare Comediam, cuius argumentum erat res sacra, in eorumdem Ecclesiis, quia putavit indecens esse vti loco sacro pro actione prophana.

QVÆSTIO 820.

An liceat sacris vestibus induere Corpora Defunctorum Sacerdotum, dum sepeliuntur

S V M M A.

- 1 Sacerdotum cadaverum an liceat induere sacris vestibus, & cum, seq.
- 2 Praxis antiqua induendi.
- 3 Hic versus dicitur ad usum pro officio Ecclesiastico.
- 4 Palla, seu Corporale non potest adhiberi circa corpora Defunctorum.
- 5 Nec ipso cooperitur corpus Defuncti, & postea inferri alari.

QUOD non licet Sacerdotum corpora cum sacris vestibus sepelire, tradunt Palud. in 4. dist. 24. q. 3. art. 1. conclus. 4. Sylvest. verbo. Benedictio ann. 8. Azot. par. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 14. Io sine. Qui tamen id excusant ratione consuetudinis. Hoc autem prob. ex cap. Nemo De consecrat. dist. 1. ibi. Nemo per ignorantiam Clericum mortuum credens obducendum, nec Diaconus si quales aperire velis palla, que fuit in Altari aut certe que Diacono data est in munus Domini. Ex Concil. Atrernense canon 3. ibi De operario Domini Corporis, seu palla Altaris, nunquam Sacerdotis Corpora, dum ad inhumandum debentur, obtegatur, quia sacra velamine vestibus suis reddito; dum honorantur corpora, Altaria pollicuntur.

Secunda sententia docet, licitum esse defunctos Sacerdotes indui ornatu Sacerdotali. Ita Gloss. in cap. Nemo verbo. Mortuum. De consecrat. dist. 1. Suarez disp. 81. de Euch. sect. 8. ver. Quare adiciunt. Reginal. lib. 29. Praxis sari panis. cap. 9. sect. 8. num. 104. ver. Quicquid. Dicastill. arr. 5. de sacra. disp. 4. dub. 11. num. 119. Ludovic. à S. Ioan. in sum. quæstion. 1. de Euch. art. 10. dub. 2. conclus. 1. Faulstich. 2. de Euch. q. 101.

Dicendum est. Consuetudinem induendi Sacerdotes Defunctos habita Sacerdotali, esse licitam. Pro confirmatione potest sufficere Praxis, & observantia, de qua constat servatam fuisse, usque à temporibus S. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 40. ubi Cardinalis Diaconus Paschasius in feretro Dalmatica fuit indutus, & lib. 4. Regis Epist. 44. eadem Dalmatica induebantur summi Pontifices. Accedit etiam ratio. Nam pietas erga Defunctos exigit, quod cum honore sepeliuntur, & ideo Sacerdotes non debent sepeliri, sicut sepeliuntur ordinatæ personæ; sed tanquam personæ Deo consecratæ; & tanquam publici Ministri Christi, & Ecclesie in ordine ad offerendum sacrificium, & ideo ut pro talibus cognoscantur, sepeliri debent.

Dicit. Ex cap. Vestimenta de consecrat. dist. 1. Vestes sacre non sunt adhibende, nisi in Ecclesiasticis officiis Deo gratis: Ergo non possunt inserui pto sepultura Defunctorum. Resp. Dum adhibentur ad ornandos Defunctos Sacerdotes, adhiberi in officio Ecclesiastico quia sepultura est pars illius officij, quod consistit in exequiis: & consequenter etiam ornatus corporis Defuncti, quando tanquam persona Deo consecrata, tanquam talis ornatur. Et ideo hæc consuetudo non excedit limites dicti text.

Ad secundum in oppositum resp. Disponi tantum de Laicis defunctis in illo text. cap. nemo. De consecrat. dist. 1. ut notat ibi Gloss. verbo. Mortuum, non autem de Sacerdotibus. Rursus non disponit, quod non induantur Sacerdotes vestibus sacris, sed loquitur solum de palla, hoc est de corporali, ut ibid. notat Gloss. & desumitur etiam ex cit. Can. Concil. Atrern.

sent. ibi De operario Domini Corporis, seu palla Altaris, qua prohibet cooperire, aut obolui defunctos. Hoc autem prohibetur de corporali, quia tangit Corpus Domini, & quia nihil pertinet ad indumenta sacra, respectu quorum adest congruentia, quod tanquam propriis insignia conceduntur iis, qui vii sunt in vita.

Concil. autem Atrernense in illo 3. can. tollit abosum cooperiri. ibi Corpus defuncti Sacerdotis palla, seu Corporali. Et reddit rationem suæ dispositionis. Quia polluitur Altaria, dum Corporale, quod prius defuncti corpus texit, reddatur pristino visui Altaris, unde non habetur in consideratione, quod ipso tegatur corpus defuncti Sacerdotis honoris causa, sed quod postquam hunc muneri inferuit, inferuiat rursus Altari. Quæ ratio non habet locum, quando sacris vestibus induuntur corpora defunctorum Sacerdotum, siquidem cum iis sepeliuntur. Neque etiam in presenti casu locum habet dispositio, quia non dispoit de ornatu sacerdotali, sed de palla, seu corporali.

QVÆSTIO 821.

An sacra vestes confici possint ex vestibus prophanis.

S V M M A.

- 1 Sacra vestes an ex prophanis vestibus confici possint, & num. seq.
- 2 Privilegium ad hanc effectum.
- 3 Negativa quando remanet probata.
- 4 Consecratio sacras vestes ex prophanis, nihil illicitum continet.
- 5 Vestes prophane hui contrabunt aliquam immunditiam.
- 6 Cor prophane in sacra & non sacra in prophane contrahunt passum.
- 7 Quid operari privilegium consecrandi vestes sacras ex prophanis.
- 8 Res prophane cum propria forma converti potest in usum sacrum.

Prima sententia asserit, nequaquam sacras vestes confici posse ex vestibus prophanis. Ita Gloss. in cap. Ad nupiarum. De consecrat. dist. 1. Alchidius. ibid. Abbas in cap. Ad hæc, num. 3. de Relig. dem. Zabarel. in Clement. 1. de celebr. Missæ. Imola ibid. Rosella in sum. verbo. Fossa, & D. Antonin. 3. par. rit. 13. cap. 6. §. 3. putat, decentius esse, quod consecratur ex iis, quæ non inferuiant visui alicui prophano. Fundamentum pro hac sententia desumitur primo ex cap. Ad nupiarum, de consecrat. dist. 1. ubi, quæ inferuiant seculari pompæ, sunt indigna sacris mysteriis. Ita enim statuitur. Ad nupiarum ornatum divinus Ministeria non præstentur, neque inprobrium contritus, pompæque, secularis luxurie pollicuntur ad officia sacra. Inferui videntur indigna. Secundo quia Sixtus IV. concessit fratribus Minoribus, quod possint tuta conscientia pannos prophanos in paramenta, & alios vias Ecclesiasticos convertere, ut refertur in Compend. prælati. mendic. an. verbo. Ornamenta Ecclesiastica num. 7. Si enim opus fuit privilegio, fit, quod de se non liceat.

Secunda sententia asserit id esse licitum Ita Sylvest. 4. iter. verbo. Corporalia, num. 4. Tabella verbo. Consecratio 1. num. 11. Angelus verbo. Vestis, quæst. 1. Henricus lib. 9. sum. cap. 129. num. 1. Graf. par. 1. decis. lib. 2. cap. 41. num. 8. Facundez præcep. 5. Eccles. lib. 1. cap. 13. num. 23. Suarez disp. 21. de Euch. lib. 2. ver. Sed quæ res. Reginal. lib. 29. Praxis sari panis. cap. 9. sect. 8. num. 203. Azot. par. 1. lib. 9. cap. 9. quæst. 8. Bonac. disp. 3. de

3. le adorat. quæst. 1. p. 4. in fine Palus. par. 2. oper. moral. trall. 8. disp. 1. punct. 6. num. 2. 6. Dicastill. de sacram. trall. 6. disp. 4. dub. 1. c. num. 124. Ludovic. à S. Ioan. in sum. quæst. 11. de Euchar. art. 10. dub. 2. diff. 4. Quartus in Rubric. Missal. parte 1. titulo 19. dub. 4. ver. Communis tamen.

3 Dicendum est. Sacras vestes confici possunt ex vestibus prophanis, quoniam usus prophanus inferiuitur. Ratio ex eo desumitur, quod nulla exet prohibitio; & quod ex natura sua non sit quod illicitum. Quod nulla exet prohibitio ex eo probatum manet, quod non affectatur, quod sufficit, ut remaneat probata oegatiua, iuxta ea, quæ tradunt Bald. in l. 1. num. 6. C. de error. Aduscat. Caltrenf. num. 4. Salicet. num. 3. ver. Et tamen, Herculan. De preb. negat. num. 45. Menoch. consil. 322. num. 44. Rotacorum Medino. decis. 832. num. 1.

4 Quod verò ex natura rei non sit quod illicitum, ex eo constat, quod actus iste continet donationem quædam, qua vestes prophane donantur Deo, dum eius seruitio dedicantur. Hæc autem donatio non est quid illicitum, quia licet vestes inferuiant vñbus prophanis; nou est quid indecens, aut displicens Deo, quod ipsæ subtrahantur & dedificent seruitio ipsius. Sic etiam si homines, licet se peccatis iniquitauerint, ita vt essent Deo odibiles, & abominabiles, si tamen conuertantur, & se dedificent obsequiis diuinis faciunt quid valde Deo gratum. Sic etiam cum antiquitus defrægent Tempia Idolorum, vt pote quia in ipsis commisitæ fuerant abominabiles sacrificiorum, potauerunt melius esse, ac purgare, & consecrare in honorem Dei, vnde Bonifacius I V. Pantheon, quod erat Templum omnium Idolorum, dedicauit Deo in honorem omnium Sanctorum.

5 Constat. Ex eo, quod vestes inferuiant vñbus prophanis, non contrahunt aliquam immundiciam, ratione cuius displiceant Deo, siquidem inferuiunt iis vñbus, quibus ex natura sua aptæ sunt inferuire. E contra verò per benedictionem, qua dedicantur cultui Diuino sunt Deo acceptæ tanquam repositæ in ordine sacro: Ergo nullum adest inconueniens, quod ex vestibus prophanis consanciantur.

Ad primum in oppositum. Resp. valde diuersam rationem de vestibus, & alio apparatu sacro, quando conuertitur ad actus prophanos, ac de prophano, quando conuertitur ad sacros. Nam quando res sacræ inferuiant vsui prophano, suo ioco violantur, & sic Deo iniuria, dum res eius cultui dedicatas, in vñbus prophanis adhibentur; & idèd tanquam violatæ, remaneant indecentes respectu cultus diuini. At quando res prophane dedicantur pro cultu Diuino eleuantur ad statum sublimiorem, nec per id, quod inferuiant vñbus prophanis, habent aliquam maculam, quæ impediât dedicari pro cultu Diuino.

Ad 2. Colligi ex priuilegio, quod nou sit indecens, quod ex vestibus prophanis fiant sacræ, quia quod est ex natura sua indecens, nec etiam per priuilegium concedi potest. Vnde consensum est, quod huiusmodi priuilegium fuerit concessum potius ad tollendos scupulos, qui poterant oriri stante opposita sententia, quæ fortè tunc habebat maiorem auctoritatem, quam nunc habet, non autem quia esset necessarium. Quod èd magis nunc dicendum est, quando iam praxis communis ostendit id omni scrupulo carere.

Ex his sequitur, quod non solum, quando res prophane mutas formam artificialem, & acquirat propriam rei Ecclesiasticæ conuerti potest ad vñum Sacrum: sed etiam quando eidem vsui inferuire potest cum propria forma. Quia cum nou habeat aliquam inhærentiam positam in ordine ad sacrum vñum, non est necesse, quod prius per mutationem formæ veluti destruat ut fiat apta pro cultu Diuino. Vnde Mappæ,

quæ vñbus prophanis inferuiuerunt retenta propria forma dedicati possunt cultui diuino. Et ita notant Suarez disp. 82. de Eucharist. sect. 8. ver. Sed quæret. Quæret in Rubr. Missal. parte 1. tit. 19. dub. 4. ver. Colligitur, Ludovic. à S. Ioan. in sum. quæst. 11. de Euchar. art. 10. dub. 2. diffinit. 5.

QVÆSTIO 822.

An liceat vti ornatu Sacerdotali Schismaticorum & an rebenedicendus sit, si ipsi nostro vtiuntur.

S Y M M A.

8 Catholici non possunt vti ornatu Sacerdotali Schismaticorum.

1 Talis ornatu si habet, ac si non esset benedictus.

3 Nulla sunt, quæ faciunt Schismatici nomine Ecclesiæ.

4 Sacerdotes vestes, quibus ipsi sunt Schismatici, & Hæretici non sunt rebenedicende.

Quod primum punctum diff. cultus h. estat dicitur 7. Maij anno 1651. fuit resolutum in quadam Congregatione Theologorum eorum Eminenti. Cardinali Pamphilio, postea Innocentio X. habita occasione resoluendi nonnulla dubia transmissa à Patribus Capuccinis Missionis Orientalis non posse Catholicos vti ornatu Sacerdotali Schismaticorum, vt refert Vericellus de Apostol. Mission. tit. 4. quæst. 98. dub. 11. Addit etiam Missionarij esse speciatim interdictionem, ne accedant ad Ecclesiæ Hæreticorum, & Schismaticorum ad vitandum scandalum, & offensionem simplicium Catholicorum, quia ex hoc opinari possunt quod sit licitum eorum ritus sequi, & quod nou errent, neque sint separati ab Ecclesiâ.

Ratio autem est. Quia cum sint separati ab Ecclesiâ, non sunt amplius Ministri ipsius in ordine ad functiones Ecclesiasticas. Et proinde ornatu Sacerdotalis ab ipsis benedictus, eodem pacto se habet, ac si non esset benedictus; quia cum benedictio sit instituta ab Ecclesiâ, habet etiam in virtute auctoritatis ipsius vim sanctificandi. Vnde cum Ecclesiâ nou interponat suam auctoritatem cum iis, qui ab ipsa separati sunt, neque ipsi sint eius Ministri, nulliter benedicunt, & proinde frustratur effectus sanctificationis.

Ex quo sequitur. Quod idem quoque contingat in consecratione Altarium, Calicis, Corporalium, &c. quia militat eadem ratio, nempe defectus auctoritatis, quàm ipsis Ecclesiâ non communicat; & idèd omnia, quæ faciunt tanquam Ministri Ecclesiæ nulliter faciunt. Vnde non licebit Catholicis celebrare in Altari ab ipsis consecrato, aut cum Calice ab iisdem consecrato, non solum, quia reuera eorum sunt consecrata, sed etiam quia videntur approbare eorumdem consecrationem, atque eos habere pro veris Ministris Ecclesiæ.

Quod spectat ad secundum; Vestes sacerdotales, quibus vsi sunt Schismatici, aut Hæretici nequaquam rebenedicendæ sunt, vt docent Palud. in 4. diff. 14. q. 1. art. 1. canon. 2. Syluester verbo, Benedictio, quæst. 6. At milla num. 7. Ratio est, quia per hoc, quod ab ipsis adhibeantur, non polluantur; cum enim pollutio sit è iure Ecclesiastico, non habet locum, nisi secundum mensuram, secundum quam est inducta ab Ecclesiâ: non est autem inducta ornatu vestes sacras. Accedit etiam, quod celebratio Missæ, quomodo per schismaticos, aut hæreticos, de se est actus sacer, & idèd non potest pollueri vestes sacras, cum quibus exercetur.

QVÆSTIO 823.

An vestes sacra sint necessario adhibenda à Diacono, & Subdiacono, quando ministrant.

SYMMA.

- 1 Diaconum, & Subdiaconum tenentur sub mortali vii sui vestibus sacris.
- 2 Idque ex vi sui consecrationis.
- 3 Quid urgente necessitate, aut ob metum mortis.
- 4 Ministerium Diaconi, & Subdiaconi quomodo accipiantur.

NOo defuere, ut refert Ludovic. à S. Io. mox citand. Recentiores Theologi, qui docerent, quod seculo contempto, esset tantum peccatum veniale celebrare absque proprio ornata. Dicendum tamen est. Diaconum, & Subdiaconum teneri sub mortali vii proprio ornatum vestium Ecclesiasticarum, quando ministrant. Ita etiam Ludovic. à S. Io. in sum. quæst. 11. de Eucharist. art. 17. dub. 3. difficult. 2. Faust. lib. 2. de sacrif. miss. quæst. 163.

Et Ratio est. Quia institutio harum vestium pro ministris Diacono, & Subdiacono, & impositio, quando consecrantur, trahit secum obligationem deferendi, quando execeant locum ministerii, siquidem ex utroque capite manifestatur iotentio Ecclesie, quod vellet tales vestes ab ipsis in Ministerio adhiberi, præsertim, quia inferuntur sacrificio visibilibus, tanquam ministri visibiles Ecclesie, & idem tenetur io exteriori habitu tanquam tales se gerere. Ergo cum materia sit gravis, siquidem agitur de modo exercendi proprium ministerium io oblatione sacrificij, obligatio erit sub mortali.

Quid autem faciendum sit urgente necessitate, aut ob metum mortis, & an io omidione harum vestium lo. cum habet puritas materie, constat ex dictis de vestibus sacerdotibus, quæ proportionaliter applicanda sunt. Solum aduertendum est, quod respectu subdiaconi, Manipulus non est parva materia, quia est habitus proprius ipsius, sicut stola super vovum homerū, vel latus oppositum est proprius habitus Diaconi. Unde in nullo casu poterit Diaconus ministrare sine stola: subdiaconus solum, dato quod possit ministrare simplex Clericus, sicut aliquando de facto aliqui ministrant sine manipulo defectu subdiaconi.

Solum est aduertendum. Quod non potest, quoad hos ministros habere locum illa necessitas, quæ locum habet respectu sacerdotis, siquidem horum ministerium non est necessarium, nisi ad celebrandum missam solemnitè: unde cum celebratio missæ solemnis non sit necessaria, sicut potest esse necessaria missa privata, sit quod ii casus necessitatis, qui habent locum quoad Missam, non habent quoad solemnem. Unde solum potest esse necessaria solum necessitate quadam communi, & proinde neque poterit necessitas obviare, quod hi Ministri ministrant, sine aliqua ex principalioribus vestibus, sed ad summum sine aliqua ex minoribus, ut Diaconus sine cingulo, aut manipulo, subdiaconus sine cingulo.

QVÆSTIO 824.

Quales debeant esse vestes communes celebraturi missam.

SYMMA.

Quales debeant esse vestes communes celebraturi.

- 1 Sacerdotibus rationabilibus permittitur vestis exterior brevis.

Tom. II.

- 2 Accidens ad celebrandum sine veste talari, in udo non peccet.
- 3 Quid sacrasa rationabili causa, & nom. seq.
- 4 Habitus Clericali non habet connexionem cum alt. in sacrificandi.
- 5 Celebraturus debet esse celebratus prius.
- 6 An sub mortali.
- 7 Ex nullo capite colligitur obligatio.
- 8 Ex rationabili causa nudus pedibus potest offerri sacrificium.
- 9 Non debent pro mini celebranti nudi pedes.

Habitum communem sacerdotis celebraturi debere esse conveniensem, & honestum, constat ex Rubrica Missal. par. 2. tit. 1. De præp. sacer. num. 2. Vbi dicitur *Calceatus pedibus, & undam visibus suis conuenientibus, quomodo exterior siletem talam pedis attilugæ*. Et proinde debet accedere cum proprio habitu clericali si sit Clericus, aut regularis. si sit Religiosus. Regularis enim habitus Clericorum debet esse honestus, ut io cap. Clerici officio. De vita & bonif. intelli. i. tur autem secundum morem, & consuetudinem Regionis. Et debet esse talaris, ut desomitur ex Cap. Nullus 21. Quæst. 4. & Cap. Si præbiteri. 17. quæst. 4.

Est tamen aduertendum, quod sacerdotibus ruralibus, & iter inhabitibus permittitur vestis exterior brevis, ut notant etiam Hombon par. 1. Ex am. Ecclesiast. tit. 4. quæst. 45. Causant. in Rub. Missal. par. 2. tit. 1. num. 2. Interca Q. Paa Jordan. tom. 1. luculo. lib. 4. tit. 1. num. 1291. Quartus in Rub. Missal. par. 2. tit. 1. dub. 9. ver. *Colligatur secunda*. Habent enim isti iustam causam deferendi breuiorem, nec talis habitus stantibus circumstantiis personarum censetur indeces. Quanto autem breuior possit esse vestis exterior, resp. Pax Jordan modo citat. debere siletem peringere ad medium cruris Veram consuetudo habet, quod adhibeantur breuiore, & quæ solum genua tegant. Neque videtur indecens, quod consuetudo nullum contineat peccatum, præsertim quoad lemetantes.

Dubium autem est, an si Sacerdos accedat ad celebrandum sine veste exteriori talari, aut siletem breuiori grauitèr peccet. Et quidem si id ex necessitate contingat, vel quia reperitur in loco, ubi non potest vel vestibus bunifodi, ut apud Hæreticos, aut Idoles, aut etiam ex aliqua rationabili causa, quæ possit excludere indecentiam, nullum esset peccatum, quia circumstantiæ excusarent factum, & tollerent indecentiam, quæ aliis in facto apprehenderetur. Unde difficultas est, quid dicendum, seculo necessitate, aut rationabili causa.

Quartus in Rub. Missal. par. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 9. 4. ver. *Respondetur*. per se putat esse peccatum mortale si Sacerdos accedat ad sumendas vestes sacras in habitu Laicali, & eas superponat vestibus inter facularibus. Quia neglectus habitus Clericalis tunc siletem est peccatum mortale, quando ratione circumstantiarum personæ, temporis, & loci repugnat notabiliter honestati, & fini, ob quem præcipitur. Hoc autem contingit in presenti casu.

Non tamen mihi videtur adesse sufficiens fundam. tam condemnandi de peccato mortali eum, qui sine veste Clericali, indutus Sacerdotali ornatu celebrat. Ita etiam Quintanaduco tom. 2. Synop. tit. 2. cingul. 1. o. num. 1. Nam dato, quod sub mortali teneantur deferre habitum Clericalem, non tamen mortaliter peccant, si pro breui tempore non debeat, & proinde ex hoc capite non peccaret mortaliter Sacerdos, quia sine ipso celebraret: præsertim, quia non conspiceretur in publico sine tali habitu. Deinde cum sit habitus status Clericalis, non habet connexionem talem cum actione sacrificandi, quod necessarium requiratur: quia talis actio requirit solum habitum Ministerii, seu qui

H

conuenit Sacerdoti ratione officij, alium verò habitum non requirit. Rubrica verò, quando dicit, quod celebraturus debet esse indutus veste talari, confiderat, quod est de conuenientia, non autem quod est de necessitate. Vnde ex hullo capite apparet, quomodo locum habere possit peccatum mortale, & ita sentit Quinlanaduen, in *instr. Ordinar. pars. 5. §. 9. in fine.*

6 Debet præterea Sacerdos celebraturus esse calcæas pedibus, & habet Rubrica *num. 1. citata, & seruat præcis, & notat Suarez cum alijs, disp. 82. de Euch. scil. 3. circa finem.* Henriquez *lib. 9. sum. cap. 26. n. 4.* Filliuc, *trall. 5. num. 151.* Difficultas est an sit peccatum mortale celebrare odis pedibus. Pro sententia affirmatiua, affert Quartus infractand. Siluestr. *verbo. Miss. 1. quæst. 92.* sed malè cum non excedat ille titulus quætionem duodecimam. Hoc tamen non reperit apud Syluestrum.

7 Tenendum tamen est, *Quod non sit peccatum mortale celebrare nudis pedibus.* Ita Suarez *citat. Valquez 3. part. disp. 133. cap. 4. num. 39.* Sà *verbo. Missa num. 151.* Cossioch, *de sacram. quæst. 85. art. 3. dub. 3. num. 151.* Facundez *præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 13. num. 21.* Lugo *Card. disp. 30. de Euch. scil. 4. num. 101.* Laiman, *lib. 5. theol. moral. trall. 5. cap. 6. num. 15.* Scottia *lib. 2. de sacris. Miss. cap. 8. n. 1.* Boosc, *disp. 4. de sacram. quæst. 101. par. 9. num. 29.* Rodríguez *par. 1. sum. cap. 249. concis. 19.* Barthol. ab Angelo, *Dial. de Missa 5. 186.* Dicastil, *de sacram. trall. 5. disp. 4. dub. 10. num. 214.* Auerla *quæst. 11. de Euch. scil. 11. ver. Septima.* Ludouic à S. Jo. in *sum. quæst. 11. de Euch. art. 17. dub. 1. difficult. 1.* Marchin, *de sacram. Ordinar. trall. 3. part. 3. cap. 14. num. 3.* Leander *de Sacram. trall. 8. disp. 3. §. 4. 8.* Quinlanaduen, in *instr. Ordinar. pars. 5. §. 9. in fine.*

8 Ratio est. Quia nullum adest præceptum de hac re, vt notant citati Doctores, siquidem à ordine assertur. Conseruato verò ooo est introducta cum animo se obligandi, sed tantum ob decentiam & proinde non habet vim obligandi ad mortale, Rubrica verò non præcipit, sed tantum docet, quomodo celebraturus accedere debeat ad sumendas sacras vestes, habita ratione decentie, & consuetudinis. Solum enim dicit calcæas pedibus, quæ verbanullum præceptum continent. Indecoritia verò, quæ iuxta non debet nudis pedibus sacerdos offerre sacrificium, est leuis, & ideo ex se non fundat grauem culpam. Imò ex alio capite potest accipi tanquam signum humilitatis, & penitentiae, cum ita fieri soleat in quibusdam actionibus ordinatis ad placandum Deum.

9 Ex dictis sequitur, vt notant etiam Laiman, Scottia, Marchin, neque futurum peccatum veniale odis pedibus offerre sacrificium, ita exigente necessitate, aut ex aliqua rationabili causa: & est iuxta communem doctrinam, quia tam necessaria, quàm rationabilis causa absorbent illam leuem indecentiam, quæ alias adesset. Siquidem in his circumstantijs hoc non appropinquat indecens, sicut alijs appropinquaretur.

10 Sequitur 2. vt notat etiam P. Jordan, *rem. 1. lucubr. lib. 4. tit. 1. num. 307.* Quod licet nodis pedibus celebrare non sit peccatum graue, non debet tamen ab Episcopis permitti, sed coercere debet contrasacientes. Ratio est. Quia si negligenter ritus, & laudabiles consuetudines concernentes oblationem sacrificij, paulatim sterneretur, via etiam ad negligendum, quæ suat maioris momenti cum magna iactura sacrorum rituum. Imò etiam si non obligentur ritus maioris momenti, non potum tamen detraxeretur maiestati sacrificij, si ritus, & consuetudines leuioris momenti non seruaretur. Ex quo fit, quod licet contrasacientes non peccent grauius, peccaret tamen grauius Episcopus negligens committere correctione, quia ratione sui muneris tenetur corrigere sub graui culpa, siquidem ex omissione correctionis sequeretur

grauis iactura in ritu Ecclesiastico. Non secus ac superiores tenentur corrigere negligentes regulares obseruantias, quamuis subditi non obligentur ad eas, sub aliquo peccato etiam veniali.

Q V A E S T I O 825.

An, & quale peccatum sit cooperto capite offerre sacrificium.

S V M M A.

- 1 Celebrans cum ingrediatur Altare debet detegere caput.
- 2 Sacerdotes Chineses in signum reuerentiae celebrant cooperto capite.
- 3 Offerre sacrificium cooperto capite est peccatum mortale.
- 4 Gravis materia in hoc, unde defumatur.
- 5 Quando excommunicatio seruanda sit signum peccati mortalis.
- 6 Sacerdos celebrans nequit vti Pileolo.
- 7 Qualis Pileolus adhibendus quando conceditur celebranti.
- 8 Non licet in celebratione amittere tegere caput.
- 9 Amittens quando habet cooprire caput.
- 10 Reuerentia in detegendo capite, dum celebratur, attendenda est secundum institutionem Ecclesie.

Q Vamvis Sacerdos oblaturus sacrificium debeat cooperto capite accedere ad altare, vt præscribit Rubrica *par. 2. tit. 2. de ingress. Sacrd. ad Altare num. 1.* attamen statim ac peruenit ad Altare ante infimum gradum ipsius debet detegere caput & sic incipere, & prosequi missam. Et de hoc extat dispositio in cap. *Nullus Episcopus de confer. diol. 1. vbi Zacharias Papa in Synodo Romana ita statuit Nullus Episcopus, Presbyter, aut Diaconus ad solemniam Missarum celebranda præsumat cum baculo intrare, nisi volente Capite Altari Dei assistere. Quoniam, & Apostolus prohibet viros velare capite errare in Ecclesia, & qui temerè præsumptis, communionem priuaret.* Ex quibus patet, quod huiusmodi dispositio continet præceptum, solum difficultas est, an obliget sub mortali.

Est autem prius supponendum. Quod apud Chineses Sacerdotes celebrant cooperto capite ex concessione Pauli V. vt notant Præpositus 3. *per quæst. 83. ar. 3. dub. 6.* Tamburin, *apost. de sacris. Miss. lib. 1. cap. 7. §. 4. in fine Vertical. de Apost. Mission. tit. 15. quæst. 254.* Hoc autem fit in signum tenentis, quia apud illam nationem signum reuerentis non est detegere, sed cooprire caput. Ex quo fit, quod Sacerdotes aliterius regionis, si ibi celebrant, possint se accommodare vsui regionis, imò etiam debeant, si contingat in publico celebrare ad evitandum scandalum simplicium, nam potarent quod irreuerenter offerretur sacrificium, non secus ac, si quis apud nos cooperto capite offerret, nam videret deesse signum reuerentis consuetum Regionis.

Dicendum. Offerre sacrificium cooperto capite est peccatum mortale. Intelligitur autem, si durante toto sacrificio, caput sit coopertum; non si tantum vsque ad canonem, est alia ratio, vt infra. Ita communiter Syluester *verbo. Missa 1. quæst. 2. ditto 1. Angel. quæst. 8. Atmill. num. 7. Sotas in 4. disp. 13. quæst. 2. art. 4. ver. Ex quibus.* Henriquez *lib. 9. sum. cap. 26. num. 3. in hoc. Valquez 3. part. disp. 231. cap. 4. num. 38. Azor. par. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 16.* Suarez *disp. 82. de Euch. scil. 3. in fine Regional. lib. 29. præcis feri par. 1. cap. 9. scil. 3. num. 162. Ledesma par. 1. sum. cap. 21. de Euch. concis. 7. Rodríguez par. 1. sum. cap. 249. concis. 13. Villalob par. 1. sum.*

1. *sum. trall. 8. diff. 129. num. 11. Matchin. de sacra-
ordin. trall. 3. par. 3. cap. 14. num. 11. Leander. de sacra-
ment. 3. diff. 7. quæst. 149. Ludovic. à S. Ioan. in sum. quæst.
11. de Euch. ar. 17. dub. 2. ubi vet. Ha. de notat. limi-
tat. ut non habeat locum, quando adest causa rationa-
bilis. Quartus in Rubr. Miss. par. 2. tit. 1. dub. 3. Fran-
cisc. Lugo lib. 5. de sacra. cap. 8. quæst. 6. num. 48. &
alii.*

4. Ratio ex eo desumitur, quod materia de se est gra-
uis: siquidem quando signa reuerentiae sunt debita, &
non exhibentur, interuenit quidam tacitus contemp-
tus, qui est gravis iniuria, quando persona, cui est de-
bita reuerentia, est excellens, & in honore habenda;
Vnde si quis personam excellentem reueretur salutem,
ut non saluaretur, tacite contemnetur, & iniuria esset
gravis. Sacerdos autem, quando celebrat in signum
reuerentiae, tenetur offerre sacrificium iuxta (ap-
ostolus 1. p. p. cap. 2. de cons. ar. diff. 1. de deo capite, &
talis reuerentia, etiam debita Deo, cui offerretur sacri-
ficium, & ideo Deus contemneretur tacite, si cooperio
capite offerretur. Omnis autem contemptus Deo ratio-
ne excellentia ipsius, est peccatum mortale.

5. Accedit etiam, quod in dicto Cap. Nullus Episcopus
pos. imponitur contramuentibus pena excommuni-
cationis: quæ quauis non sit lata sententia, sed se-
renda; attamen adhuc est signum peccati mortalis,
quæ lex non requirit, quod ut scilicet excommuni-
cationem præmittatur: monitio, sed potest Index transgres-
sorem statim citare ad dicendum. Quare non debeat
excommunicari. Tunc autem solū excommunicatio
sententia ferenda, non est signum peccati mortalis,
quando requirit adhuc præsumptionem monitionem; nam
tunc requirit nonum peccatum, nempe contumaciam.
Et quauis nonnulli doceant, quod semper requiri-
tur prævia monitio, quando lex illius non excludit,
hoc tamen est contra praxim, nam siue alia monitio-
ne Iudices citant ad dicendum, quare non debeat
transgressor excommunicari.

6. Ex dictis colligitur. Neque licere tegere caput Pil-
leolo vt docent filii, *trall. 5. num. 151. Bonac. diff. 4. de
sacra. quæst. ult. par. 9. num. 28. Pax Iordan. sum.
1. innotat. lib. 4. tit. 1. num. 301. & ceteri num. 3. ci-
tati. Nam quauis vti Pilleolo præficeretur quandam
speciem reuerentiae, attamen non est tota illa reueren-
tia, quæ requiritur, & id quoque prohibetur in d.
Cap. Nullus Episcopus. De cons. ar. diff. 1. dum pro-
hibetur ne velato ca. ite præsumat assistere. Et quauis
vltus Pilleoli non videatur reddere cupit propriè
velatum attamen, quia sic praxis interpretatur legem;
ideo ipsi standum est.*

7. Colligitur secundò contra Nauar. *consil. 7. num. 6.
dile 3. De celebrat. Miss. lib. 3. quod quando in cele-
brando adhiberi potest Pilleolus, non est adhibendus
ex linteolo albo, sed nigro. Tum quia niger magis ad
honestatem confert, & ad grauitatem actionis, albus
verò potius risum excitat. Tum quia niger est minùs
conspicuus, atque adeò offendit maiorem reuerentiam.
Tum quia ita habet praxis, quoad eos, qui ex dispen-
satione eo vtiuntur.*

8. Tertio colligitur. Neque licere amictu tegere cap-
put, dum actu celebratur, sicut sentiunt Nauar. *consil. 7.
de celebrat. Miss. lib. 1. Rudolphez par. 1. sum. cap. 149.
num. 11. Hoc enim esset proprie velate caput contra
prohibitionem, d. Cap. Nullus Episcopus de cons. ar.
Diff. 1. vt notant Azot. par. 1. lib. 1. o. cap. 18. quæst. 16.
Pitigian in 4. diff. 13. quæst. 2. ar. 1. Bonac. diff. 4. de
sacra. quæst. ult. par. 9. num. 28. Guzm. in Rubr. Miss.
par. 2. tit. 2. num. 2. in fine. Pax Iordan. sum. 1. innotat. lib. 4.
tit. 1. num. 300. Francisc. Lugo lib. 1. de Sacra. cap. 8.
quæst. 6. num. 44. Ludovic. à S. Ioan. in sum. quæst. 11. de
Euch. ar. 17. dub. 2. in fine. Quartus in Rubr. Miss.
par. 2. tit. 2. dub. 3. diff. ult. & alij num. 3. citati.*

Tom. II.

Neque obstat, quod amictus introductus sit ad coo-
perandum caput, vt constat oratione, quæ dicitur,
dum induitur. *Impone Domine Capiti meo galam saluam.*
Vnde etiam Durand. in Ration. diuin. est. lib. 3. cap. 2.
num. 1. habet. *Alto amictu Caput operimus, ne circumqua-
que liberi prospiciendi illius cogitemus.* Nam fuit insti-
tutum ad cooperandum caput, donec sacerdos perue-
niret ad Altare, ubi postea ipsum demittebat ad Col-
lum vt modò solent nonnulli Religiosi, qui adhuc ser-
uant hunc vsum imponendi amictu Capiti. Et hoc etiam
voluit significare Durand. cum nam potest accipi, quod
imponatur Capiti, ne dum sacerdos pergit ad Altare, li-
berè circumquaque respiciat: siquidem quando actu
celebrat, supponitur, quod ita attendat suæ orationi, vt
non distrahatur ad huc, & illuc prospiciendum. Quod
præsertim dicendum est, quia nunc plures annos eman-
auit Decretum Zacharie Papæ de non assistendo
altari velato capite: & proinde non est verisimile, quod
tempore Durandi amictu caput tegeretur, dum actu ce-
lebraretur.

Dices. Ideò offerendum est sacrificium de deo ca-
pite, quia hoc est in signum reuerentiae, sed etiam si
amictu cooperetur caput, est in signum reuerentiae;
nam significat, quod scilicet omnes colligantur, vt
sacerdos maiori attentione vacet illi functioni. Præter-
ea quia tegitur veste sacra, & quæ proinde censeri
potest instituta cum aliquo mysterio. Resp. Quidquid
sit an hoc importare possit reuerentiam, standum ta-
men est ordinationi ecclesiæ, quæ cum exigit, quod
Sacerdos de deo, & non velato capite assistat Altari
dum celebrat, non potest, quod est directè contra ipsi:
prohibitionem, introducti in signum reuerentiae; liqui-
dem ipsa reicit velate caput tanquam non conueniens
reuerentiae, cum quæ debet offerri sacrificium.

Q U Æ S T I O 826.

An sit peccatum mortale vti Pilleolo, vsque ad
Canonem.

S V M M A.

1. Vti Pilleolo vsque ad Canonem, an sit peccatum mor-
tale, & num. sequent.
2. Grauius prohibitio vti Pilleolo, est in ordine ad
ablationem sacrificij.
3. Concessio Pilleoli in celebracione, cur restringatur Pon-
tifici.
4. In Praefecto & Sabbato sancto, an in Officio adhibe-
ri possit Pilleolus.

Procedit difficultas supposito, quod non adsit cau-
sa iusta extinguens obligationem præcepti. Primò
sententia asserit esse peccatum mortale, etiam vltque ad
canonem vti Pilleolo. Ita solus in 4. diff. 13. quæst. 2.
ar. 1. ver. Ex quibus Suarez diff. 8. de Euch. scilicet 3.
in fine. Azot. par. 1. lib. 10. cap. 13. quæst. 16. Valquez
3. par. diff. 233 cap. 4. num. 38. Reginald lib. 29. Praxis
sacra par. 1. cap. 9. scilicet 8. num. 161. Leander de sacra-
ment. 8. diff. 7. quæst. 49. in fine. Verticel. de Apostol.
missum. tit. 1. quæst. 21 cap. 2. Fundamentum huius
sententiae est tam præceptum Cap. Nullus Episcopus
de cons. ar. diff. 1. cum quia licentia vtendi Pilleolo
est de reſeruatione summo Pontifici, etiam vltque ad ca-
nonem, & ideo est materia grauis, atque adeò obligans
sub mortali.

Secundò sententia asserit esse tantum veniale. Ita
Nauar. *consil. 7. num. 3. & 7. de celebrat. Miss. lib. 1. Rudol-
phez par. 1. sum. cap. 149. conclus. 13. Matchin. de sa-
cra. ordin. trall. 3. par. 3. cap. 14. num. 11. Villalob. par.*

H 2 1 sum.

1. *sem. trail.* 8. *difficilis* 19. num. 11. Francisc. Lugo lib. 5. de *facr. cap.* 8. §. 6. num. 18. licet sub dubio. Tambur. *opusc. de sacrif. Missæ* lib. 1. cap. 7. §. 4. num. 4. Quartus in *Robr. Missæ* lib. 1. par. 2. tit. 2. aut. 3. *difficilis* 2. vet. *Tertia sententia*. Bonac. *discut. a. de facr. quæst.* vol. par. 9. num. 29. & à fortiori *Defensio* par. 1. *sem. cap.* 11. de *Euchar. conc.* 7.

5. Dicendum est. *Non est peccatum mortale vti pileolo vssque ad Canonem*, sed tantum veniale. Ratio est, quia in hoc locum habet paruitas materia; quæ considerari debet non in ordine tantum ad tempus, in quo adhibetur, sed etiam in ordine ad functionem, quæ peragitur. Cum enim vssus Pileoli sit prohibitus in ordine ad Sacrifcium ratione reuerentie debite, vt potest quia in ipso cernitur verus Christus, qualificatur prohibitio à mortuo prohibendi, quod est ipsa actio offerendi Sacrifcium. Hæc autem non incipit ab initio Missæ, sed solum à Canone; nam quæ præcedunt Canonem, sunt tantum quædam preparatoria ad oblationem Sacrificii; & ideo cum oblatio Sacrificii tanquam functio excellentissima, & tractanda cum reuerentia, qualifcet prohibitionem grauem, cætera, quæ præcedunt tantum preparatoria, qualificant prohibitionem leuem, & quæ tantum sit sub veniali peccato.

4. Ad fundamentum in oppositum resp. Prohibitione Cap. *Nullus Episcopus* esse specialiter intrinsece oblationis Sacrificii, & ideo quatenus grauis est, respicere tantum celebrationem missæ, quatenus continet oblationem Sacrificii, & ad alteram partem eiusdem fundamenti. Quæ referuntur Sedi Apostolicæ, non solum referuntur ob eandem grauitatem, sed etiam ad tollendam nimiam facilitatem disjunctandi, quod contigisse in præfati casu credendum est.

5. An autem Sacerdos in feria sexta Parasceutæ, & in Sabbato sancto vti possit Pileolo in celebratione officij, non reperio tactum ab aliquo Doctore. Quod autem spectat ad feriam sextam Parasceutæ, non videtur prohibitio dicti. Cap. *Nullus Episcopus* extendi ad celebrationem huius officij, nam aperte loquitur de celebratione Missæ, vt constat ex illis verbis. *Ad festum Missæ celebrando.* In illo autem die non celebratur Missa, quia non consecratur Eucharistia, sed consumantur præsanctificata, & ideo non videtur prohibitum vti Pileolo quovisque profertur Eucharistia. Similiter etiam, cum in Sabbato sancto Missa solum incipiat, quando post sumpta paramenta, Alba Sacerdos ingreditur Altare, & facit confessionem, dicta prohibitio non videtur extendi ad officium præcedens cum non sit celebratio Missæ, sed officium speciale illius diei. Vnde si adesset aliqua causa rationalis vti Pileolo, sine scrupulo, adhiberi posset, quod à fortiori debent tenere Doctores, qui volunt in Missa vti Pileolo vsque ad Canonem, esse solum peccatum veniale.

QVÆSTIO 827.

An valeat consuetudo celebrandi cum Pileolo, ubi est introducta.

SV MMA.

1. *Consuetudo vti Pileolo vsque ad consecrationem non valet.*
2. *Consuetudo introducta ex rationabili causa valet.*
3. *An introduci possit ubi non est.*

Præferre imperio actionem temerariam, & sine ratione.

IN Polonia Sacerdotes omnes hyemis tempore celebrare Missam cooperit capite vsque ad consecra-

tionem, testatur Valquez infra citandus; & forte etiam alibi adit huiusmodi consuetudo. Dicendum autem est. *Huiusmodi consuetudinem valere.* Ita Valquez 3. *par. disp.* 233. *cap. 4.* num. 38. Palauz *par. 4.* *trail.* 12. *disp.* 20. par. 10. nu. 10. Tamburin. *opusc. de sacrif. Missæ* lib. 3. *cap.* 7. §. 4. num. 4. Verriell. de *Missæ. Apostolic.* 15. *quæst.* 253. n. 1.

Ratio est. Quia vssus Pileoli in celebratione Missæ est prohibitus tantum iure Ecclesiastico, quia licet reuerentia exigat ex natura functionis, quod detecto capite peragatur à Sacerdote, non tamen exigit, quod non tegat caput pileolo. Siquidem illo vitatur etiam quando detecto capite aliquid peragendum est, & adhuc feruatur cum vsu ipsius reuerentia, quæ ex capite detecto confurgit. Cum autem consuetudo præualeat possit contra ius Ecclesiasticum vt in Cap. *fin. de consuetud.* si rationabilis sit, & hæc consuetudo sit rationabilis, vt potest quia est introducta ratione extraordinarij frigoris regionis & ad vitandum damnum, quod consequi potest ex capite detecto, ideo præualeat potest contra ius Ecclesiasticum.

Verum adhuc difficultas remanet, an possit de nouo introduci consuetudo, ubi non est, vti Pileolo vsque ad Canonem in celebratione Missæ. Et quidem attendatur dispositio Cap. *Nullus Episcopus de consecr. disp.* 10. Nihil videtur obstat, quin possit introduci, si adit causa rationalis introducendi. Nam in dicto textu solum prohibetur, ne quis præsumat velato capite celebrare, atque adeo solum prohibetur vssus Pileoli ex causa præsumptionis, non autem ex causa rationali, vt etiam infra dicitur. Dictio enim (præsumat) importat actionem temerariam, atque adeo non regulatam ratione, vt notant Dec. in *cap.* 2. num. 6. vet. *secundo præceptis de iud. Hi. polit. in l. de minori in princ. num. 39. ff. de quæst. Barbaria in cap. prædicatione not. 1. de offic. deleg. Bald. cons. 486. num. 3. vol. 4. Menoch. consil. 763. num. 10. & communiter. Vnde si quis ex rationabili causa incipiet vti Pileolo, non præsumet, quia non temere ageret: atque adeo incipiet consuetudinem absque peccato.*

QVÆSTIO 828.

An ex iusta causa liceat cum Pileolo celebrare.

SV MMA.

1. *Ex iusta causa licet celebrare Missam cum Pileolo vsque ad Canonem.*
2. *In cap. Nullus Episcopus, prohibetur velamentum capitis temerarium.*
3. *Quando adit iusta causa vti Pileolo vsque ad Canonem.*
4. *Ex iusta causa an possit adhiberi Pileolus in publicis.*

Dicendum est. *Ex iusta causa licet celebrare Missam cum Pileolo, vsque ad Canonem, vel ad summum vsque ad consecrationem.* Ita Syluest. verbo Missa, 1. *quæst.* 2. Angel. *quæst.* 8. Tabiena num. 18. Armilla num. 7. Nauar. *capit.* 7. num. 6. de celebrat. *Missæ* lib. 3. S. 3. verbo. Missa num. 17. Rodriguez *par. 1. sem. cap.* 149. *concil.* 13. Henricus lib. 9. *sem. cap.* 16. num. 3. Azor *par. 6.* lib. 10. *cap.* 18. *quæst.* 16. vet. Quæres Suarez *disp.* 82. de *Eucharist. sect.* 3. in fine. Valquez 3. *par. disp.* 233. *cap. 4.* num. 38. Facundez *præcep.* 1. *de eccl.* *cap.* 1. num. 33. Reginald. lib. 2. 9. *præcis feri penit. cap.* 9. *sect.* 3. num. 162. Ludouic. à S. Ioan. *par. 1. sem. quæst.* 11. de *Eucharist. art.* 17. *lib.* 2. vet. *Missæ* de Not. Zetola *par.* 2. *Præcis Episcop.* verbo Missa §. 1. Francisc. Lugo libro 5. de *sacrament. capite* 8. *quæst.* 6. num. 50.

Ratio

x Ratio est. Quia prohibitio utendi Pileolo originem habet ex Cap. *Natus Episcopus de consecrat. dist. 11.* quatenus ibi prohibetur velato capite celebrare: Pileolum enim importat quoddam capitis velamentum: & proinde iudicandum est de usu ipsius iuxta mensuram dispositionis dicti textus. In ipso autem prohibetur solum velamentum capitis temerarium, & presumptuosum, ut satis exprimitur verba *presumpt.* & *temer. p. assumpt.* Et idem non temeret prohibitus quicunque usus velandi caput, sed tantum si sit qualificatus, qui proveniat ex temeritate, & presumptione. Quando autem interuenit necessitas, aut iusta, & rationabili, causa excludit temeritatem, & presumptionem, atque adeo materia prohibita à lege

3 Quod spectat ad causas iustas, & rationabiles, Doctores assignant omnium regionis frigiditatem, infirmitatem, capitis debilitatem, senectutem, & caluitium. Sed quod spectat ad aluitium, non mihi videtur esse causa iustificans, nec petas suffragari, obsecraui enim plures non obstante caluitio absque pileolo celebrare. Et idem videndum est, an stance caluitio patiarur celebrans ubi quod nocumentum notabile ex eo, quod detecto capite celebraret, similiter etiam neque erectus videtur absolute causa sufficiens pro usu Pileoli, cum scies etiam decepti detecto capite celebrare absque villo nocumento itaque pro regula habendum est quod tunc addit iusta causa, quando absque usu Pileoli celebrans subiret incommodum considerabile, siue ex hac, siue ex illa causa proveniat. Tunc enim subintrat regula, quod lex humana non obliget cum notabili incommodo. Prædictum ita, de qua agimus, quæ

3 solum prohibet usum temerarium, & presumptuosum. An autem stance illa causa possit adhiberi in publico non ita facile concedit plures ex citatis Doctoribus timorem scandalum. Verum non video, quodnam scandalum ortum ossit, si in publico adhibeatur. Cum enim Populus videt celebrantes seruate omnes titus Ecclesie in celebratione Missæ, dum videt usum Pileoli, recta ratio exigit quod quisque iudicet, licite adhiberi, aut ex dispensatione aut ex necessitate, nec vllum adest morium indicandi oppositum, nisi temere iudicetur, & idem si oriantur scandalum, et ibi agitur fundamentum, & mere ex alterius inuitia, & proinde non attendendum.

QVÆSTIO 829.

An quando adest causa rationabilis utendi Pileolo in Missa, sit necessaria dispensatio.

SVMMA.

- 1** Stante iusta causa pro usu Pileoli an sit necessaria dispensatio, & num seq.
- 2** Causa cuius pro usu Pileoli non requirit dispensationem. Dispensatio quando sit necessaria.
- 3** Lex non prohibet, usum necessarium Pileoli.
- 4** Si causa non sit evidens, est necessaria dispensatio.
- 5** Causa cuius pro usu Pileoli quid oportet.
- 6** Causa approbata à Medico est habenda pro evidenti in usu Pileoli.
- 7** Peritus agnoscitur Indici.
- 8** Præceptum non velandi caput in celebratione, quomodo sit habendum.
- 9** Rubrica, & Declaratio S. Congregat. accipitur cum conformitate ad ius commune.
- 10** Lex non secundum antiquam intelligenda. Decretum S. Congregat. recipit declarationem, quas recipit ius commune.

1 Prima sententia absolute docet, esse necessarium licentiam seu dispensationem. Ita Sotus in 4. dist. 13. Tem. 11;

quæst. 2. art. 4. Si verba. Missa num. 17. Gavant. in Rubr. Missal. par. 2. tit. 2. num. 2. littera F. Granad. 3. par. contrari. 6. tract. 14. disp. 12. num. 8. Leander de sacram. tract. 8. disp. 7. quæst. 49. vet. Sed probabilius. Dicastili. de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 10. num. 215. Quartus in Rubr. Missal. par. 2. tit. 1. num. 2. dub. 3. vet. secunda sententia. Fundamentum est. Quia positum quod quis velit celebrare, præcipitur quod celebrat sub talibus titibus, & capite detecto: Ergo si non potest celebrare detecto capite, potius debet omittere celebrationem, aut obtinere dispensationem. Confirm. Quia ita colligitur ex Rubr. de defectu. num. 1. & ex Decreto S. Congregat. litum approbato ab Urbano VIII. & positum in principio Missalis.

Secunda sententia asserit. Quod si causa sit certa, & evidens, non sit necessaria dispensatio, præsertim quando non potest commodè obtineri. Si verò non sit evidens, opus est dispensatione. Ita Nauar. consil. 7. num. 6. anno 2. de celebrat. Mejer. lib. 1. Suarez consil. 82. de Eucharistia scilicet, in fine Reginald. lib. 2. Præxi fori panis. cap. 9. scilicet, 3. num. 162. Valquez 3. par. disp. 23. cap. 4. num. 38. Rodriguez par. 1. sum. cap. 247. consil. 13. Tabiena verbo. Missa. num. 18. Angel. num. 8. Sylvest. quæst. 12. Henriquez lib. 9. sum. cap. 26. num. 3. Azor. par. 1. lib. 10. cap. 18. quæst. 16. vet. Quærit. Laiman. lib. 5. theol. moral. tract. 5. cap. 6. num. 16. Facandez præcep. 1. Ecclesiæ lib. 3. cap. 21. num. 33. Lugo Cardin. disp. 20. de Eucharistia scilicet, 1. num. 102. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. quæst. 6. num. 52. Tamburini. opus de sacris. Missal. lib. 1. cap. 7. §. 4. num. 4. Verticell. De missa. Apostol. lib. 15. quæst. 253. num. 6. Paluas. par. 4. oper. moral. tract. 22. disp. 1. v. par. 10. num. 10. Sylvius 3. par. quæst. 83. ar. 3. in fine, Boac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. 4. num. 18. Bartholom. ab Angelo dial. 5. de Missa §. 460. Pitigian in 4. dist. 13. quæst. 2. ar. 5. Filluc. tract. 5. cap. 5. num. 152. Trullench. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 17. num. 8. Galpard Hurtad de sacram. disp. 4. de sacris. Missal. disp. 1. in fine.

Discendum est. Si causa sit certa, & evidens non est opus dispensatione, sed potest quis sine ipsa uti Pileolo. Ratio est. quia tunc est necessaria dispensatio, quando adhuc viget obligatio Legis; si non autem, quando extinguitur, aut non se extendit ad casum. Est enim dispensatio, relaxatio Legis adhuc obligantis, vel defumitur ex Cap. *Necessaria. Cap. Dispensationes, & Cap. Tota t. Quæst. 7.* Quando autem causa est evidens, cessat obligatio Legis, quia non se extendit ad obligandum in tali casu.

Consimil. Lex in præfenti materia prohibet solum usum temerarium, & presumptuosum Pileoli, non autem usum necessarium, ut constat ex Cap. *Natus Episcopus. De consecrat. dist. 11.* ibi *Presumpt.* & ibi *Temer. p. assumpt.* Ergo quando adest causa rationabilis, & iusta utendi Pileolo, non sumus in materia prohibita; & idem non est necessaria dispensatio.

Ex dictis sequitur. Quod si causa non sit evidens, necessaria sit dispensatio. Cum enim lex semper loquatur, semper prohibet uti Pileolo, nec potest quis ab ipsa se subtrahere, nisi obijciat causam certam, quæ impediatur extensionem legis ad usum occurrentem. Nec obstat, quod lex requirit presumptionem, & temeritatem, nam adhuc quando causa non est evidens, interuenit aliqua presumptio, & temeritas; quidem cum non constet, quod sit solutus à lege, qui habet huiusmodi causam, se ipsum soluit, in quo consistit temeritas, & presumptio.

Sequitur secundo. Quod dispensatio, quando causa est evidens, quomodo non operetur quoad solutionem obligationis legis, operatur tamen quoad iustificacionem actionis pro foro exteriori: & idem unquam causa sit superflua. Imò fieri possit, quod quavis causa sit evidens, adhuc tamen pro foro exteriori: sit necessaria

dispensatio, si nimirum causa extiolecedis non appareat, quia quamvis debeat quisque præsumere, quod vitus Pileoli, licet utatur, adhuc tamen etiam ipse teneatur satisfacere populo, & mediante dispensatione docere, quod habet causam sufficientem. Quod præsertim locum habet, quando vltus est futurus continuus, ut observant etiam Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. quæst. 6. num. 33. Verricel de Missis. Appl. tit. 15. quæst. 1. §. 3. num. 8.

7 Sequitur tertio. Quod si habens causam vtendi Pileolo dubitet de sufficientia, si accedat iudicium Medici indicantis esse sufficientem; eo quod si non vitatur, subire posset considerabile damnum; tunc habenda sit pto causa certa, etiam pro foro externo, vt in alia materia notant etiam Sanchez lib. 5. consil. moral. cap. 5. alibi §. 1. num. 28. Martin. de S. Joseph. num. 1. moral. lib. 2. tract. 1. de ielen. num. 7. Medicus enim tanquam peccatus profert suam sententiam iudici sufficientia causæ, & idem cum acquiritur super vt tradunt Bar. in l. 1. §. fin. num. 1. §. De verber. obligat. Alberic. num. 5. Alex. num. 1. Balin l. 1. num. 4. Refer. Dec. in Cap. Pro presuptione, num. 51. vct. Plinio de iustis de probat. in Nova edit. selen. num. 9. Riminali num. consil. 112. num. 16. vol. 2. & communiter, dum profert suam sententiam de sufficientia causæ, reddit illam certam, etiam pro foro exteriori.

8 Ad fundamentum oppositæ sentent. negandum est quod assumitur. Neque enim, præcipitur quod non celebretur, nisi celebratur detecto capite sed ne quis temerè præsumat accedere ad celebrandum cooperto, sine velato capite, & idem non absolutè prohibetur velato capite celebrare, sed quando est cum præsumptione, & temeritate, vt dictum est in superioribus & notant etiam Doctores pro secunda sententia allati. Et idem cum præceptum sit scriptum, non est fingendum aliò modo, & forma impostum, quàm in littera exprimitur, præsertim contrariò. Nam dum exprimitur vtus temerarius, & præsumptuosus velandi caput, relinquitur locus vsui rationabili, & non præsumptuosus.

9 Ad confirm. Rubricam & Decretum S. Congregat. dehere accipi cum conformitate ad ius commune, quia non conducat quoad vsum Pileoli nouum ius lesed supponant, & decretum S. Congregat. supponens prohibitionem vsus Pileoli, disponit solum de dispensatione, de qua ius iure, nihil fuerat expressum, & idem prohibitio relinquitur in eo statu, quem habet ex iure communi. Lex enim noua secundum legem antiquam debet intelligi. l. Non est nouum, & l. sed & posteriores ff. de legib. & notant Gloss. in l. sciendum in l. f. Qui se iudicat. cap. Bar. lib. 2. de iur. iur. consil. 93. num. 7. Cacerian. decis. Pedemont. 167. num. 17. alios citans. Et recipit declarationes, quas recipit ius commune l. 1. §. Lex saluti ff. Ad l. falciat. & Cap. Ex parte. De verb. signif. vbi Doctores.

QVÆSTIO 830.

Quis possit concedere, seu dispensare pro vsu Pileoli in celebratione Missæ.

S Y M M A.

- 1 Ante Decretum S. Congregat. Episcopus dispensabat in vsu Pileoli.
- 2 Quando ex consuetudine Episcopus dispense in iure communi.
- 3 Pro vsu Pileoli modo dispensas siles Pontifex.
- 4 Decretum S. Congregat. circa dispensationem vsus Pileoli.
- 5 Quid dicendum si pro dispensatione in vsu Pileoli

non possit refumi ad Pontificem.

6 Prelati Regulares an dispensare possint cum suis subditis in vsu Pileoli.

Ante Decretum S. Congregat. Rituum, de quibus infra posset Episcopus dispensare pro vsu Pileoli docebant communiter Doctores. Nauar. consil. 7. de celebrat. Missæ lib. 3. Azor. part. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 16. Sà verbo. Missa. num. 17. Facundæ præcept. 1. Ecclesiæ lib. 3. cap. 1. num. 33. Laiman. lib. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 6. num. 6. Henriquez lib. 9. sum. cap. 26. num. 2. Pittigton. in 4. diff. 21. quæst. 2. art. 1. Syluius 3. part. quæst. 83. art. 1. in fine. Henriquez part. 1. sum. cap. 147. num. 19. Anetia quæst. 11. de Euch. selen. 13. in fine. Homobon. part. 1. Exam. Ecclesiæ cap. 15. quæst. 135. Tricola part. 2. Præcis Episcop. verbo. Missæ. 5. Durandus Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. 1. part. 5. num. 27. Ludouic. de S. 10. in fine. quæst. 1. de Euch. selen. art. 16. dub. 1. Palast part. 4. oper. moral. tract. 22. diff. 2. part. 10. num. 10. Et alij. Imò Lugo Cardin. disp. 20. de Euch. selen. 4. num. 102. Tamburin. opus. de sacris. Missæ cap. 7. §. 4. num. 1. & alij ex infra cit. aduertunt quod antedicta Decreta, dispensatio concedebatur ab Episcopo.

Ratio est. Quia licet prohibitio sit de iure communi, ex consuetudine tamen in casibus quæ frequenter occurrunt, solet dispensatio Episcopis, nisi dispensatio sit specialiter reservata Sedi Apostolicæ, quæ consuetudo in eo fundatur, quod lams commune committit Episcopo dispensationem ius eodem iure quoad plures leges: vnde ex identitate, aut similitudine rationis, censetur etiam fieri extensio ad cetera que non sunt reservata. Et proinde erat introducta consuetudo, quod Episcopi dispensarent super vsu Pileoli, concurrente iusta causa.

Secunda sententia, quæ tamen non discrepat à præcedenti, asserit, quod modò dispensatio conditur tantum à Sede Apostolica. Ita Gausant. in Rubr. Missæ. p. 2. tit. 2. littera F. Anetia quæst. 11. de Euch. selen. 13. in fine. Lemier (De sacram. tract. 8. diff. 2. part. 7. §. 5. Dicaill. de sacram. tractat. 1. diff. 4. dub. 10. num. 215. Lugo Card. disp. 20. de Euch. selen. 4. num. 102. Verricel. de missis. Appl. tit. 15. quæst. 1. num. 9. Tamburin. opus. de sacris. Missæ cap. 7. §. 4. num. 2. Francisc. Lugo lib. 3. de sacram. cap. 8. quæst. 6. n. 54. Pax Iordan. tom. 1. Lucebat. lib. 4. tit. 1. num. 305. Quartus in Rubr. Missæ. part. 2. titulo. 2. dubio 3. diff. 1. 4.

Hoc autem constat ex Decreto S. Rituum Congr. quod emanauit sub die 13. Iulij 1616. quod postea approbatum fuit ab Urbano VII. & modò præfixum est cum aliis Decretis eiusdem S. Congregat. Missæ nouiter reformato, tenoris sequentis *Nemo audeat vsu Pileoli in celebratione Missæ sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstant quacumque contraria consuetudine.* Circa quod Decretum est observandum, quod concordat in modo iniungendi præceptum, quod iam erat iniunctum de iure communi, cum eodem iure communi Cap. Nullus Episcopus De consensu. diff. 1. nam securi ibi dicitur, *Nullus præsumat, & tenore præsumptum.* Ita in Decreto dicitur, *Nemo audeat, & solum addit supra ius commune reservationem dispensationis, seu licentiæ Sedi Apostolicæ.*

Quid autem dicendum sit, quando recursus ad Sedem Apostolicam, aut non patet, aut difficilis est, aut etiam repentinus, vt io casu improvisæ emergentiæ. Resp. Hic habere locum commune doctrinam, quod possit dispensare Episcopus, quam tradit & firmat Sanchez cum aliis lib. 2. de marit. disp. 40. nu. 6. & seq. Et ita in præfati casu tradunt Doctores num. 1. citati, & etiam habita ratione supradicti Decreti, Tamburin. opus. de sacris. Missæ lib. 1. cap. 7. §. 4. num. 3. Quartus in Rubr. Missæ. part. 2. tit. 2. dub. 3. vct. Colligitur si quis

De Ornatu Sacerdotali. Quæst 830. 831 832. 63

quis Verticell. *De Missive, Apost. sit. 15. quæst. 153. n. 10.* Nam sicut bonum Communitatis exigit, quod in lege dispensari possit, ita etiam qualibet lex, cum sit propter bonum communitatis, atque adeo secundum mensuram exigentiam ipsius, exigit esse dispensabilem, atque habere, quod occurrente casu dispensare possit, alioquin non esset promissum bono communi secundum exigentiam ipsius.

Ex hoc autem sequitur, ut notant etiam Doctores *num. preced. citati*, & plures ex citatis supra *num. 1.* Quid Prelati Regulares dispensare possunt in hoc cum propriis subditis, habent enim respectu ipsorum iurisdictionem, quasi Episcopalem; & idcirco possunt cum ipsis quicquid possunt Episcopi cum propriis subditis, quoad absolutiones, dispensationes, &c. ut declarat etiam Pius V. *Sab. die 21. Iulij 1571. in sua consue.* quæ est 112. in *Bullario*, motus ex ea ratione, quod non debet Religiosi esse deterius conditionis, quam sint subditi Episcoporum.

QVÆSTIO 831.

Quosque caput tegi possit Pileolo; quando ex iusta causa adhibetur.

SVMMA.

1. Pileolus adhiberi potest iuxta tenorem dispensationis.
2. Dispensationis quomodo accipienda.
3. Quando sine dispensatione adhibetur, quosque adhiberi possit.
4. Deposito Pileoli est ob reverentiam præsentia Christi.
5. Pileolus an ex aliqua causa adhiberi possit totæ Missæ.
6. Ius & decretum S. Congreg. relinquens locum usus Pileoli pro tota Missa ex necessitate.

Quando adhibetur per viam dispensationis, attendendum est tenor ipsius: neque enim per ipsum plius conceditur, quam exprimitur. Quamvis enim dispensatio trahatur ad omnia accessoria iuxta doctrinam Glossæ communiter receptæ in cap. *quia in tantum de prebend.* attamen in ordine ad principale non se extendit ultra expressit. Unde difficultas est, quando in dispensatione non exprimitur, aut ex causa evidenti adhibetur.

Fax Jordan. *tom. 1. lucubr. lib. 4. tit. 1. num. 303.* vulg. quod adhibendus sit Pileolus, solum vsque ad canonem, non autem vsque ad consecrationem, quia ita exprimitur in facultatibus, quæ conceduntur, ut in *Faventina die 2. Januarij 1590.* concessit S. Episcoporum Congregat. Unde etiam seclusa tali expressione regulanda est usus Pileoli, quando adhibetur ex evidenti causa aut quocunque alio modo. Verum huiusmodi licentia non esse semper etiamdem tenoris, cum aliquibus concessam sit vsque ad canonem, aliis vsque ad consecrationem ex prædicti didici. Unde ex hoc non potest sumi regula pro usu Pileoli, quando sine dispensatione, aut quando in ea nihil est expressum, adhibetur.

Itaque adhiberi potest vsque ad consecrationem tradunt Bonae. *disp. 4. de sacram. quæst. vlt. punct. 9. num. 19.* Vázquez *3. part. 13. cap. 4. num. 18.* Navis. *de celebrat. Missæ. consil. 7. num. 1. lib. 3.* Sæpe verba. *Missæ num. 17.* Lectura verbo. *Missæ num. 64.* Verticell. *de missiv. Apost. sit. 15. quæst. 153. num. 5.* Et hoc videtur magis rationabile. Siquidem illa maior reverentia, quæ consistit ex depositione Pileoli, censetur debita ratione præsentia Christi, sub speciebus Sacramentalibus, non autem ratione canonis, quia non continet, nisi orationes quæ fundantur nomine Ecclesiæ, & solum dicitur de ca-

teris orationibus, quod sunt circa virtutalem oblationem sacrificij: Ergo hæc maior reverentia, non est exigenda, nisi quando proximè Christus est futurus præsens atque adeo quando Sacerdos incipit verba Consecrationis. Unde sequitur quod qui habet usum Pileoli, consumpto sacrificio, possit ipsam resumere: Quod locum habet; etiamli videretur ex dispensatione, & in ipsa concederetur tantum vsque ad Consecrationem. Vel etiam solum vsque ad Canonem. Nam tunc est peractum sacrificium & completus cano, & proinde cessat ratio, ob quam depositus fuerat Pileolus, & limitatus usus. Et ita etiam praxis declarat consecrationem.

Mayor difficultas est, an ex aliqua causa possit quis durante tota missa uti Pileolo, & quidem ex natura rei, non videtur negandum; nisi nimirum notabile damnum pateretur celebrans, itam reverentia, quæ debetur sacrificio ratione præsentia Christi, saluatur cum Pileolo: usus enim pileoli declarat, quod adhibetur tota illa reverentia, quæ ex capite detecto consurgit, nam ostendit, quod depositus in signum reverentia consuetum tegimen capitis, & quod ad vitandum damnum adhibetur humile tegumentum, qualis est Pileolus.

Rufinus in Cap. *Nullus Episcopus de consecrat. dist. 1.* prohibet tantum velato capite Missas celebrare ex presumptione, & temeritate; & proinde non ex necessitate, & loquitur de tota celebratione. Et eodem modo loquitur etiam Decretum S. Congregationis. dicit *Nemo audiat*, & peninde non disponit in casu necessitatis; neque enim adest, qui ex necessitate facit, ut notat etiam Tambur. *apost. de sacrific. miss. lib. 2. cap. 7. §. 4. num. 3.* Et idcirco videtur relinquere locum vsui Pileoli pro tota Missa, quando necessitas id exigeret. Accedit etiam quod Sacerdos deferens Eucharistiam ad infirmos, debet incidere de detecto capite, & tamen quando necessitas exigit, ut in Villis, quando longè deferenda est, desert coopto capite.

QVÆSTIO 832.

An licitus sit Pileolus cooperitus capillis, & cum tonsura filia.

SVMMA.

1. Pileolus cooperitus capillis, &c.
2. An in Missa adhiberi possit.
3. Cum ipso saluatur honor exierit.
4. Capillitium adscititium non detrahens de honore, quam exhibet caput detectum.

Formari potest Pileolus, & modo, quo formatur Cefas artificialis, sed cum capillis benedictis ad fortiam eorum, quos regulariter Sacerdotes deferre solent, & cum tonsura, ita ut in externo habitu referat nudum caput ut contingit in iis qui capillitio adscititio utuntur, vel defectu capillorum naturalium, vel ex alio motu Unde dubitatur, an in celebranda Missa, possit quis uti adscititio capillitio, ut simul etiam providens capitis indemitati. Potest autem huiusmodi adscititium capillitium ita fingi ut sit similis naturali, ita ut non sit facile discernere, an sacerdos habeat solum capillitium proprium naturale, an verò etiam adscititium, vel potest esse dissimile naturali, ut itam appareat esse adscititium.

Quod autem adhiberi possit, ex eo suaderetur. Quia Ecclesia requirit, quod offeratur Sacrificium detecto capite ob reverentiam, ut scilicet in tali signo hono-

tis ostendatur reuerentia, cum qua est tractandum Sacramentum : & hoc pacto per signa honoris testificetur excellentia Sacrificij, iuxta ea, quæ habet D. Thom. 2. 1. quæst. 103. art. 5. in corpore. Hoc autem saluatur etiam si quis utatur Pileolo capillitio modo explicato cooperito. Siquidem in externo habitu se habet, tanquam si detecto capite celebraret, & proinde adest illud signum reuerentia, quod exigitur ab Ecclesia, itavt adstantes apprehendant quod detecto capite celebrat, si capillitium artificiale sit simile naturali.

Præterea in eo, quod detecto Capite Sacerdos celebrat, duo interueniunt, bonot exhibitus in illo signo exteriori eo testimonium excellentie sacrificij, & honor interior, atque reuerentia consistens in motu cordis recogitantis excellentiam sacrificij, ratione cuius illi exhibetur honor ille extrinsecus. Hæc autem duo saluantur, etiam cum visu prædicti Pileoli. Nam saluatur honor externus, qui consistit in signis quatenus apta sunt notificare hominibus honorem interiori ut docet D. Thom. 2. 1. quæst. 103. art. 1. in corpore. Siquidem Pileolus cum prædicto capillitio, idem præstat id ordine ad testificandum hominibus honorem interiori, quod præstat nudum caput, omnes enim apprehendunt, quod detecto capite offerat sacrificium, saluatur etiam honor interior, quia adest recogitatio excellentie sacrificij practica, seu operatiua, nam operatur, quod deponatur consuetum tegumentum capitis & adhibetur signum, quod sit sufficiens ad testificandum hominibus interiori honorem, & reuerentiam.

Quod etiam ex eo confirmari potest ex praxi eorum, qui continuo utuntur adscitito capillitio, nam quando comparant in conspectu Principis, & tenentur coram ipso stare detecto capite in signum honoris, & reuerentia, sicut etiam coram summo Pontifice, eodem modo ecclesiarum ipsum honorare, ac si detecto capite cum solis capillis naturalibus coram ipso starent, quia licet caput nudum sit adscitito capillitio, habet tamen exterioriorem habitum capitis detecti: & censetur seruare regulam standi coram Principe, aut summo Pontifice cum capite detecto. Ergo idem continget etiam in oblatione Sacrificij, ita vt sufficiat habitus exterior capitis detecti ad seruandum reuerentiam debitam, & ritum præscriptum. Hæc pro parte affirmatiua deduci possunt, quæ consideranda relinquo, nihil decernens in hac noua difficultate.

Quamuis nihil reperitur determinatum, quod deferens Eucharistiam infirmis peccator detecto capite, ex consuetudine tamen id seruat. Hæc autem consuetudo videtur ortum habuisse ex præcepto celebrandi detecto capite, quia si oblatio sacrificij ex eo, quod in ipso sit præsens Christus, requirit hunc honorem, & reuerentiam, vt Sacerdos sit detectus capite, etiam Eucharistia, cum in ipsa sit Christus, requirit eundem honorem, & reuerentiam. Et proinde habita ratione huius motui censi debet introducta consuetudo.

Ex quo fit, quod hæc consuetudo erit obligatoria, quia ortum habuit ex dictamine naturali, quod cum reuerentia deferenda sit, quod etiam constat ex praxi eam adorandi, quando dum deferatur per viam, pro cuius executione est introductum, quod deferatur capite detecto. Unde eodem modo proportionaliter discurrendum est in hoc de obligatione habendi caput detectum, quod dictum est de celebratione. Unde sine causa deferre Eucharistiam cooperito capite erit peccatum mortale. Stante autem causa iusta non erit peccatum quia sufficit, quod deferatur cum ea reuerentia, & honore, qui est possibilis. Quod etiam declarat praxis, nam in Villis, quando iter est longum solet de fecti, & equitando, & etiam cooperito capite. Difficultas autem est, an possit Episcopus dispensare ex causa rationabili, quod deferens utatur Pileolo.

Dicendum est. Episcopum dispensare posse, vt deferens Eucharistiam infirmis, utatur Pileolo si ad sit iusta causa, ita sentire debent ij, qui volunt, quod Episcopus dispensare possit pro via Pileoli in celebranda Missa. Nam hoc est, quid maius, & trahit in consequentiam etiam dispensationem, de qua in præsentem tanquam minus principalem, & accessariam. Ita Nauar. consil. 7. de celebrat. Missæ lib. 3. Azor. par. 1. lib. 10. cap. 18 quæst. 16. S. v. b. b. Missa num. 17. Facundæ prop. 1. Eccl. lib. 3. cap. 21. num. 33. Laiman. lib. 3. v. c. d. moral. tract. 3. cap. 6. num. 6. Henriquez lib. 3. sum. ap. 26. num. 2. Ludouic. 5. Ioan. in sum. quæst. 11. de Euchar. art. 16. dub. 3. Pitigian in 4. dist. 1. quæst. 1. art. 5. Syluius 3. p. e. disp. 83. art. 3. in fine. Rodriguez par. 1. sum. ap. 247. num. 13. Aueria quæst. 11. de Euchar. sibi. 13. in fine. Homobon. par. 1. Exam. Eccl. sum. cap. 15. ap. 247. Zerola par. 2. praxi Episcop. verbo Missæ §. 11. Palau. par. 4. op. moral. tract. 21. disp. 10. punct. 10. num. 10. & alij, qui tenent, quod ante Decretum S. Congregat. de quo infra poterant dispensare.

Ratio est. Quia Episcopus dispensare potest in iure communi, quando dispensatio non est reclusa, & leges sunt tales, vt frequenter exigant dispensari ob occurrentes casus. Nam cum publica vtilitas, ad quam leges ordinantur, exigit, quod leges sint dispensabiles, quando scilicet notabile incommodum afferunt, alioquin sicut essent detrimentum singularibus personis, ita etiam essent detrimentum communitati, cuius ipse membra sunt. Ita etiam exigit, quod adit, qui possit dispensare pro casibus occurrentibus, atque aded Leges canonice exigunt quod possit Episcopus dispensare, quando casus frequenter occurrere possent, quia non semper potest sine difficultate recurrere ad summum Pontificem. Et hoc à fortiori locum habet in consuetudinibus, quæ ad similitudinem alicuius legis introductæ sunt, qualis est ista deferendi Eucharistiam detecto capite, etiam absque Pileolo, quia licet sit vniversalis, non habent tamen expressam assensum Legilatoris vniversalis & ideo nec etiam resistunt ad dispensari per inferiores, & particulares Legilatores, quibus tantum resistere potest, ne dissentiant auctoritas supremæ Legilatoris.

Consistit. Ante d. c. retum S. Congregat. de consensu summi Pontificis Vbani VII poterant Episcopi dispensare quod Sacerdotes etiam in Missa vterentur Pileolo

QVÆSTIO 833.

An Episcopus dispensare possit, vt deferens Eucharistiam infirmis utatur Pileolo.

SVMMA.

- 1 Eucharistia deferatur à Sacerdote detecto capite.
- 2 Ex consuetudine obligatoria.
- 3 Episcopus dispensare potest vt deferens Eucharistiam utatur Pileolo.
- 4 Episcopus dispensare potest in consuetudine licet vniversalis.
- 5 Dispensatio pro usu Pileoli in deferendo Eucharistiam non est reclusa.
- 6 Refrenatio alicuius iacti concedi non refrenata.
- 7 Refrenatio habet vim exceptionis.
- 8 Superiores Regulares dispensare possunt cum suis subditis pro usu Pileoli, quando deferant Eucharistiam.

Pileolo, ut proinde opus fuerit reservatione huius dispensationis, ne dispenserent: Ergo modò possunt dispensare in usu Pileoli, dum deferuntur Eucharistia ad infirmos, quia in dicto Decreto nou est reseruat dispensatio huiusmodi summo Pontifici, sed tantum dispensatio pro usu Pileoli in celebratione Missæ, ut satis constat ex tenore Decreti, qui talis est. *Nemo audeat uti Pileolo in celebratione Missæ sine expressa licentia sedis Apostolicæ, non obstantibus quacunque contraria consuetudine.* Ita sub die 13. Iulij 1626.

6 Ex quo fit, quod cum reservatio sit facta pro celebratione Missæ, retineat tacitam concessionem seu potius præferentiam facultatis dispensandi pro usu Pileoli in suorem Episcoporum, quando deferunt Eucharistia infirmis iuxta l. cum in rem ff. de iudic. & l. nam. quod siquid 5 penult ff. de pndeg. & notant. Pinet in Rnd. C. d. bon. mar. par. 1. num. 30. Crauet. consil. 214. num. 1. Aldobran. consil. 104. num. 19. lib. 1. Hataman. Pilot. lib. 1. quæst. iur. p. 26. n. 19. Merlin. decis. 586. num. 4. Rota in Romana Damus 3. de iust. 15. Februar. 1581. coram Lancelloto.

7 Quod præsertim verum est, quia reservatio habet vim exceptionis, ut notant Callan. consil. 55. num. 17. Ludou. decis. 81. num. 17. & propterea excipit à concessione, quod reservatur, & operatur abdicatorem cæterorum, quæ non sunt reservata iuxta l. 12. §. 42. ibi *Nem hac ff. de infirm. leg. & 12. ff. de iurisdic. l. unde cum per prædictam reservationem sit tantum excepta dispensatio pro usu Pileoli in celebratione Missæ, pro quo requiritur licentia sedis Apostolicæ, sit quod remaneat concessa facultas dispensandi pro usu eiusdem in cæteris functionibus Ecclesiasticis. Quod etiam venit in consequentiam, etiam si ante prædictum Decretum non potuissent Episcopi dispensare.*

8 Ex quibus sequitur quod Superiores Regulares dispensare poterunt in hoc cum suis subditis, qui exercent curam in propriis Ecclesiis Parochialibus, nam quoad ipsos habent totam illam iurisdictionem, & facultatem in dispensando absolviendo &c. quam habent Episcopi cum propriis subditis, ut ex consil. 137. Pij V. in Bullario dictum est in Superioribus. Nec obstat quod dicti Regulares in iis quæ concernunt curam Animarum subdiciantur Episcopis, quia subdiciuntur etiam suis Superioribus, à quibus deputantur, & ideo etiam in iis, quæ pertinent ad curam Animarum ab ipsis ditigi possunt, & corrigi, atque adeo etiam dispensari in prædicto usu Pileoli.

DE REVERENTIA ET HONORE DEBITO

Sacris Vestibus, Vasis, Altari.

Quia Sanctitas est Excellentia quædam, quæ exigit specialem modo honorari ea, quibus inscitur, ideo cum Sacre Vestes, Vasa Altaris, & Altaria ipsa, suo modo Sanctificentur, vel per Benedictionem, vel per Consecrationem, ideo itaque ea quibus inscitur Sanctitas exigit specialem Reverentiam, & Honorem, de qua materia modò agendum est, & explicandæ difficultates, quæ occurrunt propter ea quæ in Superioribus dicta sunt.

Q V A E S T I O 834.

An sacra Suppellex committi possit in usus profanos.

S V M M A.

- 1 Sacra suppellex quam non tangit corpus Christi, à laicis tangi potest.
- 2 Corporalia &c. quando à laicis tangi possunt.
- 3 Sacra vestes missæ forma in concerti possunt ad usus profanos.
- 4 Reuerentia debita sacra suppellectilibus, in quo fundatur.
- 5 Mutata forma suppellex sacra non ita estimanda, sicut prius.
- 6 Cur sanctus aliquis dignitate debeat honorari, & non sacra suppellectilibus missæ forma.
- 7 Sacra suppellex ex convenientia, cum amplius non inferni, comburenda, &c.
- 8 Idque servandum quantum sacri potest.
- 9 Suppellex, quæ non benedicitur post inferni profanis usibus, non tamen ex decetia.
- 10 Cerei benedicti in Purificatione B. V. possunt sine peccato ad usus ad profanos usque.

EX dictis in Superiortibus constat, quod vestes Sacre non possunt adhiberi in profanis functionibus, & hoc procedit, quandiu retinent propriam formam, atque adeo benedictionem, unde difficultas remanet, quando iam amiserint formam. Est autem supponendum, quod Sacra Suppellex quæ non tangit Corpus Christi, licet benedicta, tangi potest à laicis tam viris quam feminis, ut notant communiter, præsertim Vafq. 3. p. disp. 233. cap. 4. num. 36. Suarez disp. 81. de Euchar. sect. 8. ver. 3. Exemplum Sanchez lib. 6. consil. moral. cap. 1. dub. 7. Laiman. lib. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 6. n. 20. Reginald. lib. 29. Praxis fori panis. cap. 9. sect. 8. numero 202. Filiuc. ar. 5. numero 135. Tamburin. opus. de sacris. missal. l. 2. cap. 2. §. 1. n. 4. Francile. Lago lib. 5. de sacra. cap. 8. §. 7. num. 60. Dicitur de sacra. ar. 5. de 4. dub. 11. n. 2. 16. Ita enim declarat Praxis, de qua nulla adeo prohibito; nec reuerentia sit debita exigi tantum honorem, ut non tangantur à laicis, quia tangere non est aliqua irreuerentia. Nec obstat Cap. *Testimonium de consecrat. disp. 1. ubi vestibus sacris dicitur oec ab aliis; debent contingi, aut ferri nisi à sacerdotibus hominibus, quia verbum Contingi, non importat nudum tactum, sed contræctationem, quæ sumitur pro usu, vnde de sensus est, quod iis uti non debent & ferre nisi sacerati Homines.*

Supponen. 1. Corporalia, & Pallas antequam contingant Corpus Christi, etiam si sint benedicta & etiam post lotionem subsequantur ad contactum Corporis Christi posse à laicis tam viris quam feminis tangi, ut specialiter notat Tamburin. de sacris. Missæ. a. §. 1. n. 6. & communiter, dum docent, quod post primam lotionem laici possunt à feminis, quod etiam intelligendum est de Purificationis Ratio est quia ideo non possunt contingi, quia tetigerunt Corpus Christi, hæc autem ratio non habet locum, quando nondum tetigerunt, aut si tetigerunt postquam abluta sunt, quia lotio censetur veluti abstergere illum contactum. An autem sit peccatum tangere, quando tetigerunt Corpus Christi explicabitur infra suo loco. Ad autem sacre vestes postquam amiserint formam coarctari possunt ad usus profanos.

Prima sententia negat, Ita Abbas in cap. Ad hoc n. 5. de Relig. domij. Palud. in 4. disp. 24. quæst. 5. art. 1. consil. 3. Taberna

Taberna verbo. Conseruatio .a.n.t. Syluester verbo. Benedictio 4.7. Suarez disp. 8.1. de Euchar. s. 11.8. vet. vltima peritior Facundus præcepti. 1. Eccl. lib. 5. cap. 23. n. 12. Reginaldus lib. 29. Praxis fori panis. cap. 9. s. 11. 8. n. 105. Dicitur de sacram. trall. 5. disp. 4. dub. 1.1. n. 2. 1. Ledelm. p. 1. f. 100. cap. 21. de Euchar. canel. 4. dub. 1. Trullench. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 19. n. 5. Fundamentum pro hac sententia desumitur ex cap. Altaris palla de consil. dist. 1. ubi Clemens Papa refertur Iacob Hierosolimitano Episcopo ita scribens. Altaris Palla, Candelabra, Candelabrum, & Velum, si fuerint vtriusque consumpta incendio dentur, quia non licet ea, quæ in sacris fuerint, male trahere, sed incendio vniuersa traduntur. Cinerem quoque eorum in Baptisterium inferantur, ubi nullus transire habet aut in pariete, aut in fœcis pauperum iacentium, ne interuentum pedibus inquinetur & in Cap. ligna eadem dist. prohibetur, ligna Ecclesie dicitur conuerti in prophanos vsus.

Secunda sententia docet non esse peccatum, conuerti in vsus prophanos, aut ad summum veniale, si fiat autem aliqua irreuerentia, Ita Garzia summ. trall. 3. diffult. 8. dub. 4. p. 1. n. 32. Palus p. 2. oper. moral. trall. 8. disp. 1. p. 1. n. 6. n. 5. ver. Vtrum Aucta 9. 11. de Euchar. s. 11. 8. ver. Quæstio. Tambur. apud. de sacris. lib. 1. cap. 1. s. 3. n. 2. Quart in rub. missal. p. 1. tit. 1. dub. 3. ver. Dico 2.

Dicendum est. Vestes sacras sicut etiam, & reliquam sacram suppellectilem, postquam amiserint formam, posse conuerti ad vsus prophanos & solum posse esse peccatum veniale ratione aliquis circumstantia concomitantis, qua imponit aliquam irreuerentiam. Ratio est quia tota exigentia reuerentia, quæ ipsi debetur, fundatur in eo, quod sint sacre mediante benedictione, unde mappe quod non fuerint benedictæ postquam inferauerunt Altari possunt redire ad vsus prophanos. Ergo cessante benedictione cessat etiam exigentia reuerentia, & remanet materia pura, ex qua conitabatur eiusdem qualitas, ac esset si non inferuisset pro veste sacra cessat autem benedictio, & sanctificatio, dum destruitur forma, & ideo disponi potest de materia ac si nunquam fuisset materia rei sacre.

Constat in rebus naturalibus, quando fit transmutatio de vno in aliud, si sit in pectus, quod conseruit de nouo non æstimatur licet æstimabatur id, ex quo fit, sic non exhibetur ille honor verbis, qui nascuntur ex caduere hominis, qui exhibebatur ipsi homini quia vnaque res æstimatur tanti, quanti est, unde cum materia sacrarum vestium amissa forma, & benedictione remaneat materia communis potest disponi de ipsa tanquam de materia communi, & quoad Calicem & Patenam praxis id declarat, & confirmat nam absque vilo scrupulo materia ipsorum amissa consecratione conuertitur in vsus prophanos. Cur igitur poterit argentum Calicis fundi, vt inde fiat aliud vas in vsus prophanos & non poterit lineus Albe, Amictus, mapparum macerari, vt inde fiat Papyrus.

Dices Quantumvis amittant Benedictionem, & non sint amplius res sacre, debent tamen reuerentiam in memoriam præstare excellentie, seu dignitatis, sicut debetur specialis honor Homines postquam fuerint constituti in aliqua dignitate, & illa iam sancti sunt. Respondetur esse diuersam rationem. Quia quando homines fundi sunt aliqua dignitate reuocant fundamentum eiusdem dignitatis, nempe illam excellentiam ratione cuius habiti sunt digni, vt eleuantur ad talem dignitatem, quæ per ipsam dignitatem remanet testificata, & ideo ratione excellentie iam testificatæ debetur specialis honor, qui antea non debebatur, quia licet adisset excellentia, non habebat tamen testimonium à dignitate. At in materia sacrarum vestium nihil remanet, ratione cuius debeatur aliqua

reuerentia, cum perat totum fundamentum ipsius quod consistebat in mera benedictione, quæ non supponit aliquam excellentiam in inateria, ratione cuius assumatur ad munus sacre vestis.

Ad fundamentum desumptum ex cap. Altaris palla de consecras. dist. 1. respondetur solum quod intelligitur de sacris vestibus quandis seruant suam formam, sed ratione veritatis inepte sunt vt inferantur. Verum hoc posset admitti, nisi subderetur, quod cineres sacra combustionem proliantur in sacrum, unde cum vellet adhiberi reuerentia etiam in cineribus in quibus non est nulla benedictio, à fortiori voler quod adhibeatur etiam vestibus licet amiserint formam & benedictionem. Itaque accipienda est illa dispositio, quod procedat, non de necessitate, sed de conuenientia, sicut etiam Text. Cap. Ligna eadem dist. nec obstat, quod quæ semel Deo seruata sunt, non debeant in alios vsus conuerti Cap. Quæ semel 19. Quæst. 3. quia intelligitur quandis permanet forma ipsorum atque adeo consecratio; nam deperdita consecratione non possunt dici amplius Deo dicata.

Ex dictis colligitur quod quamvis non sit necessarium, quod vestes sacre, quando iam amiserint consecrationem comburantur, etiam tamen decentissimum itat quantam fieri potest seruari debet. Sunt enim plura que licet non cadant sub obligatione, sunt tamen debita ratione decentie itat oppositum generat possit scandalum, saltem apud Puillos, vt esset, si quis in ingressu Ecclesie non se aspergeret Aqua benedicta, licet enim hæc consecratio sit ex mera deuotione atque apprehendat adeo conueniens, vt cum non seruans notaretur. Quod præcipue contingit præfenti casu: nam facti Canonici hoc ipsum præscribunt tanquam de conuenientia.

Secundo colligitur, vt notat etiam Tambur. de sac. missal. lib. 1. cap. 2. s. 3. n. 1. Ecclesiasticæ suppellectilem quæ non benedicitur vt tapeta, pelues, candelabra, leucos pannos & bulismodi posse adhiberi in calibus prophanis, etiam si retineant propriam formam, nam cum non benediciantur, atque adeo nullam acquirant sanctitatem, ratione cuius exigant specialem reuerentiam, nullum quoque habent obicem, quominus vibus prophanis inferuere possint. Decentia tamen exigit, quod absque necessitate eis non applicentur, quia adhuc sunt de Ecclesiastica suppellectile, quamvis non sacra. Et sicut que inferuunt pro vsu Principis non deest, quod inferuatur pro aliis vibus, ita neque inferuatur pro vsu Ecclesie decet, quod adhibeatur in vibus prophanis, unde etiam in cap. Altaris palla. De consecras. dist. 1. de Candelabro dicitur, quod vetustate consumptum comburatur.

Tertio colligitur cum eodem Tambur. de sacris. missal. lib. 1. cap. 2. s. 3. n. 1. Ceteros benedictos in die Purificationis B Virginis posse adhiberi sine peccato etiam veniali ad vsus communes. Ratio est quia benedictio non adhibetur ad dedicandos Ceteros seruatio, & obsequio diuino, sicuti quando benediciuntur vestes sacre, sed solum ad tribuendam habilitatem vt possint inferuere etiam pro alio vsu sacro, qui tamē non est determinatus, sed determinatur iuxta deuotionem fidelium, & ideo non ponitur aliquis obex, ne deossent inferuere etiam pro vibus communibus. Imò videntur benedici etiam in vsus communes, itat primò, & per se benedicantur in ordine ad illum ritum deferendi sacrosanctos in processione, & secundariò pro humanis vibus sicut benediciuntur comestibilia, mases, Thalami, quod videtur indicari in prima oratione Benedictionis, dum dicitur. *Præ hoc Candelas ad vsus hominum & sanctissimum Corporum, & Animarum, &c. benedicimus, &c.*

QVÆSTIO 835.

An sacra Supplex vendi, aut oppignorari possit.

SVMMA.

- 1 Vendere res sacras ratione materiae non est Simonia.
 - 2 Sacra Supplex nec vendi, nec oppignorari potest, nisi ex necessitate.
 - 3 Id in iure firmum.
 - 4 Si sacra supplex, dum venditur, debet inferre vitiis prophanis, debet forma deseri.
 - 5 Sacra supplex potest alienari pro usu alterius Ecclesiae.
 - 6 Causa, in quibus vendi, aut oppignorari potest sacra supplex.
 - 7 Mobilia pretiosa, & immobilia modo alienari non possunt sine licentia, &c.
 - 8 Vendere sacrum supplexilem in usus prophanos datur benedictionem et sacrilegium.
 - 9 Sacra vasa, quando sine licentia vendi possunt.
 - 10 Non licet vendere sacra vasa pro extraneis carceratis.
- Legatum pro redemendis captiuis, an possit distribui pro redemendis carceratis ex maleficio.*

PROCEDIT Difficultas tam de vitiis, quam de vitiis factis. Est autem supponendum tanquam certum, ut docent communiter Doctores praefertim infrascripti, non esse simoniam vendere huiusmodi res sacras, dummodo tamen non solatur aliquid supra id, quod esset soluendum intuitu materiae. Ratio est quia pretium soluitur pro compensatione materiae, ex qua constant, quae sola venit in contractum, habita tamen ratione etiam formae artificialis, nam fieri potest, quod ex ipso pro forma artificiali superent valorem materiae. Vnde cum nihil spirituale veniat in contractum, sed detur pretium pro temporali, nulla potest intervenire simonia.

2 An autem vendi seu oppignorari possint, conueniunt communiter Doctores, quod nec vendi, nec oppignorari possunt nisi ex causa necessitatis, aut pietatis ita D. Th. 2. 2. q. 100. ar. 4. ad 2. & in 4. dist. 25. quæst. 3. ar. 2. q. 3. ad 1. Durand. q. 3. n. 9. Paludan. q. 5. ar. 2. ver. Ad idem. D. Antonin. 3. ar. 1. c. 1. § 23. Tabiena verbo Consecratio. §. num. 2. Syluester. verbo Emptio n. 5. vers. Quarta. Aze. lilia n. 14. Nani. Cap. 17. manual. num. 205. ver. 86. Sor. lib. 9. de Inst. & Iur. q. 7. ar. 1. c. concia. 3. Henricus lib. 9. sum. cap. 28. n. 3. Bellarm. lib. 2. de miss. Cap. 14. ut de vasis §. vlt. Molina tom. 1. de Inst. & Iur. disp. 340. n. 6. 2. 2. verbo sacra. num. 2. Facundus praep. 1. Eccl. lib. 3. cap. 21. n. 19. Suarez disp. 81. de Euchar. sect. 8. ver. vlt. per totum Reginald. lib. 19. Praefatio per totum. Cap. 9. sect. 8. n. 105. Coust. lib. 3. per totum. Cap. 16. n. 8. Franc. Lugo lib. 2. de sacra. Cap. 8. q. 7. n. 66. & 67. Pax Jordan. tom. 1. Lucubr. lib. 4. tit. 1. m. 186. & 194. Ditabit de sacra. tract. 5. disp. 4. dub. 11. n. 213. Garcia in sum. tract. 1. diffinit. 8. dub. 4. p. m. 3. n. 32.

3 Hoc autem defumitur ex Cap. 1. de pignor. ibi: Nihil Praebyter praesumit Cuiusmodi vel Patrum vel vestimentorum sacerdotale, aut librum Ecclesiasticum tabernario, vel negociatori aut cilibet laico, vel famina in uadum dare, nisi iussu sua necessitate urgente. Ex quo textu constat quod supplex Ecclesiastica non potest regulariter alienari, sed tantum ex iusta necessitate.

4 Et est aduertendum cum pluribus ex citatis Doctores & insinuat cum alio p. m. 2. tom. 8. disp. 31. p. n. 6. n. 15. Ludou. à S. Io. l. sum. quæst. 23. de Euchar. ar. 20. diffinit. 4. quod si dum alienantur, inferre debent vitiis prophanis, debet prius deseri forma artificialis, Tom. 11.

ut benedictionem amittant. Et à fortiori est aduertendum, ne dentur Hebraeis quia adesset gravis suspicio, quod tanquam inimici Christianae Religionis irreuerenter tractarent.

Ex Text. autem num. 1. citato satis constat quod sacra alienari possunt in personas Ecclesiasticas, & in usum pro alia Ecclesia, quia tantum prohiber. ne detur laicis, aut forinsecis. Et ratio est, quia, quando transferuntur in laicos, vel ipsi accipiunt, vel conuertunt in usus prophanos, & tunc fit ipso irreuerentia, vel ut conferunt. & vendant pro alijs Ecclesijs, & tunc sunt materiae mercaturae quod est similiter usus prophanus rei sacrae, atque adeo illicitus. Quando vero traduntur alijs Ecclesijs pro usu Ecclesiae cessat hoc inconueniens, nam habetur solum ratio materiae & non mutatur usus destinatus, sed tantum Ecclesia, pro qua inferre debent.

Causa autem in quibus vendi, aut oppignorari possunt, reducantur ad iustum necessitatem in dict. Cap. 1. de pignor. & nomine necessitatis veniunt etiam vius pietatis, quia semper trahitur secum etiam necessitas. Eos autem recenset D. Ambrosius rel. in Cap. Aurum 12. quæst. 2. vi sunt redemptio Captiuorum. Alimonia pauperum, reparatio Ecclesiarum, & similia. Aduertit tamen Conanin. lib. 2. ar. cap. 16. n. 8. quod, vt possint distrahi pro alimonia pauperum, non sufficit comunis indigentia, aliquin deberet continuo detrahendi requisiri summa necessitas, quae de iure naturali contra leges Ecclesiasticas obligat ad subueniendum: nam in synodo VIII. vniuersali prohibetur alienatio sacrorum valorum excepta redemptione Captiuorum, nam haec, vt ibidem dicitur can. 15. & refertur in Cap. Apostolicus 12. q. 2. antiqui Canones ita sunt tenent.

Est tamen aduertendum quod tunc mobilia pretiosa Ecclesiae, sicut & immobilia bona non possunt alienari & pro redemptione Captiuorum absque licentia sedis Apostolicae, vt statuitur in aulina Ambrosio de reb. Eccles. non alien. sub poenis in ea expressis, inter quas est irritatio contractus. Per quam Constitutionem non prohibetur solutio, quod vasa sacra non alimentur pro redemptione Captiuorum, sed quod non alienentur etiam in hunc finem absque licentia sedis Apostolicae, dummodo tamen connumerentur inter mobilia pretiosa.

Ex dictis sequitur, vt notant etiam Doctores num. 8 citati, quod vendere supplexilem sacra durante benedictione, & non in usus sacros sit sacrilegium, quia fit iniuria rei, aut vendendo ad usus prophanos, aut subijciendo mercaturae & ita habetur etiam ex cap. 8. quod Praebyter. dist. 50. ibi, quia sacrilegium committit, ubi etiam pro debito statuitur poena, nempe, vt vendens, in ordinatione Ecclesiastica non habeatur. An autem quidam sunt mobilia pretiosa habeat locum haec poena negatiue resoluendum est, quia de lure posteriori subintrat poena praedicta. Pauline & Reb. Eccl. non alien. secundum quam debet modò delinquentes iudicari.

Sequitur 1. quod non obstant Paulina. Ambrosius, 9. De reb. Eccles. non alien. vt notat etiam Pax Jordan. tom. 1. Lucubr. lib. 4. tit. 1. n. 200. quod si repentina necessitas urgeat redimendi captiuos, ita vt non permittat recursum ad sedem Apostolicam, poterant absque licentia ipsius vasa sacra pretiosa ad hunc effectum debet tamen necessitas esse talis, vt inducat grauem obligationem redimendi, nec sit parum opus peccatis. Tunc enim prohibitio Ecclesiae de alienatione cessat, quia non potest praualere contra naturalem obligationem Charitatis, & in hoc committit casu reuincit antiquiores Canones ob assidentiam legis naturalis, scilicet haec tamen necessitate acquiritur licentia, quia, sicut non possunt ministri Ecclesiae disponente de alienis, etiam ex causa eadem pietatis, ita nec etiam de vasis Ecclesiarum stante dispositione legis, non sunt fuit eis D. 1. 2. minio

minio, sed tantum sub cura in ordine ad ministerium, & ideo prohiberi poterunt ne inconsulta sede Apostolica alienent.

- 10 Sequitur 1. Contra Pacem Iordan.*nom.* 1. *Iacobus. lib. 4. tit. n. 196.* Quæ dicta sunt de venditione sacre suppellectilis pro redemptione Captiuorum non habere locum, quoad eos qui propter delicta in Carcere detinentur, quicquid enim sit an Legatu pro redimendis Captiuis possit distribui pro redimendis carceratis ex maleficio, sicut volunt Bald. in *Ambrus. similiter. iur. C. Ad L. Felcid. & in L. Illud iur. C. De sacros. Eccl. & in L. quoniam ff. soluta marit. ubi etiam Roman. & Imola. Fulin. in *Cap. significatio. De Iudais.* Est diuersa ratio, Tum quia Ecclesia ex pietate tenetur subuenire Captiuis tanquam absque propria culpa patientibus, & ita exerceat pietatem vt non ioterrumpti custum iustitie. At carcerati ex propria culpa patiuntur, & quoad ipsum exerceat iustitia. Tum quia causa carceratorum ex maleficio non est causa redemptionis Captiuorum, quam solam excipit *Cap. Apostolicus 11. quæst. 1.**

Q V A E S T I O 836.

An, & quale peccatum sit vti vasis sacris, Corporalibus ad vsus prophanos.

S V M M A.

- 1 Vasa sacra non possunt conuerti ad vsus prophanos.
- 2 Conuerti ad vsus prophanos est grane sacrilegium.
- 3 Pude hoc desumatur.
- 4 Seueri puniunt Balthassar id ostendit.
- 5 Debitum reuerentie se extendit etiam ad accessoria.
- 6 Conseruando exhibendi potestatem custodiendam populo an approbanda.
- 7 Probare potum agris auribus in calice, an approbandum.
- 8 Purificatio non debet exhiberi in calice communicantibus.

- 2 Q uoad sacras vestes dictum est in superioribus, esse peccatum mortale vti ad vsus prophanos, nisi excuset paruitas materies: modò videndum est de vasis, & corporalibus. Certum est autem, quod, cum hæc sacra sint, atque adeo dedicata obsequio, & seruitio Diuino, non possunt conuerti ad vsus prophanos iuxta *Cap. Qui semel 19. quæst. 1. ubi hoc decreuit Concil. Calcedonens. ex quo desumpta est etiam Regula Iuris Cap. que semel. De reg. iur. in 6.* Nam ratione sanctificationis legantur à communibus vibus, & constituantur in ordine superiori, & ideo non possunt ad communes vsus amplius conuerti absque iniuria Dei, cuius obsequio sunt dicata. Et ita notant communiter Doctores Gloss. in *Cap. ad hoc De Relig. nom. Abb. n. 5.* Tabiena verbo, Consecratio 12. num. 11. in fine, Syluester verbo, Benedictio, quæst. 7. & infrascripta.

- 3 An autem hoc sit peccatum graue, Dicendum est, esse grane sacrilegium. Ita communiter Doctores. Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. ar. 3. ad 3. in fine Azor. part. 1. lib. 10. cap. 18. quæst. 14. Henric. lib. 9. sum. cap. 18. n. 3. Facundez precep. 1. lib. 3. cap. 21. num. 18. Suarez dist. 81. de Euchar. sect. 8. vers. Circa priorem Reginald. lib. 29. Praxis fore patet. Cap. 9. sect. 8. num. 104. Filline. tract. 5. num. 135. Franc. Lego lib. 1. de sacram. Cap. 8. qu. 7. num. 63. Garcia in sum. tract. 3. discus. 3. dub. 4. par. 3. n. 31. Dicastril. de sacram. tract. 5. dist. 4. dub. 11. num. 219. & sequen. Pax Iordan. tom. 1. lucubr. lib. 4. tit. 1. num. 183.

- 4 Grauitas autem huius sacrilegij desumitur ex Epist. 2. Xixti Papa relata in *Cap. In senatu De consecrat. dist. 1.* Ibi: *Quoniam non est sacra vasa non ab alijs, quam à sacerdotibus, Dominusque dicatis conuertitur hominibus, sed iuxta eum*

valde est, ut sacra Domini vasa, quæcumque sint, humanis vibus seruiant, aut ab alijs, quam à Domino sanctificationibus, eique dicatis trahantur vtiis pro talibus profanationibus iratus Dominus plagas imponat Populo suo & hi etiam, qui non peccauerint mala patiuntur, aut pereant, quia peris iussu sepius pro impijs, ubi nonnulla adnotanda sunt. Primum quod dicit esse valde indignum; si enim esset peccatum veniale, ad summum esset indignum, non autem valde indignum. II. quia habet, ne pro talibus presumptionibus iratus Dominus, presumptio enim non est in malo sine graui delicto, & cum in presumptio que causat iram Dei, & proinde facit inimicum esse peccaminosa mortaliter, III. quia dubitat, ne pro tali peccato imponat Deus plagas Populo suo, quod importat seueram punitionem. Non punit autem Deus, præsertim seuerè, totum aliquem Populum, nisi supposito graui aliquo delicto.

Et hoc Constat. potest ex seuera punitione Balthassar Regis, quæ legitur Dan. cap. 5. cum enim Nabuchodonosor alportaret de templo Hierusalenu sacra vasa non fuit punitus à Deo, quia non conuertit ad vsus prophanos, sed reposuit in templo Idolorum. Quando vero Balthassar afferri ea iussit in conuiuio, & conuertit ad vsus prophanos bibendi, statim sequuta est Diuina visitio. Ita ponderat Deus Hieron. in *en. lac. Daniel* inquit. *Quand vasa sacra sunt in Idolis habitant, non est iratus Dominus; vnde cum enim rem Dei fecerunt prauam quidem opinionem, tamen Diuino cultui conseruasse. Postquam autem humanis vibus Diuina conseruasse statim punit sequitur post sacrilegium.*

Ratio autem est quia Debitum reuerentie, quod respicit principalem. extenditur etiam ad eius accessoria. Vnde debitum reuerentie erga Deum, erga sanctum extenditur ad imagines ipsorum. Debitum reuerentie erga Principem extenditur non solè ad eius imagines, sed etiam ad ministros, ad Doctores, ad famulos, & ad quæcumque alia, quæ ad ipsum pertinent. Ergo debitum reuerentie erga Deum extenditur etiam ad sacra vasa, & alia instrumenta, quæ inserviunt oblationi sacrificij tanquam ea, quæ pertinent ad Deum, at Instrumenta, cum quibus ei deservit principalissimus cultus.

Ex dictis colligitur, quid dicendum de Consecratione exhibendi Patenam deosculandam Populo dum sit oblatio que alicubi præsertim in Ruribus obseruatur. Hanc enim consuetudinem non admittunt Concilium Mediolanense provinciale primum. Gausat in *Manual. verbo. Missa num. 11.* & indecens esse putat Pax Iordan. tom. 1. lucubr. lib. 4. tit. 1. num. 188. quia cum sit consecrata in ordine ad ministerium sacrificij, non debet ad alios vsus adhiberi. Sed in hoc nulla videtur intemperate irreuerentia, neque aliquid contra vsum, ad quem est instituta; siquidem vasa sacra ratione consecrationis haberi debent in reuerentia. Illa autem deosculatio, quæ fit in missa, est publica quædam pietæstatio reuerentie, in qua habentur Exhiberi autem vasa sacra ad hoc utem, & reuerentiam excipientiam, non est quid indecens, sed quid conueniens vbi, pro quo destinata sunt.

Colligitur a. Cum Dicastril. de sacram. tract. 5. dist. 4. dub. 11. n. 210. Non esse graue peccatum præbere potum egrotantibus, nisi male habentibus in Calice ob deuotionem. Et quidem non potest dici quod Calix adhibeatur ad aliquem vsum prophanum, quia licet bibere sit vsus communis, attamen quia radicatur in deuotione, eleuatur aliquo modo ad esse factum, quatenus scilicet assumitur tanquam medium ad participandam sanctitatem, seu benedictionem aliquam, quam Deus medio facto Vale communicat, & ideo vsus Calicis in hoc ministerio non videtur indecens cum ordinetur ad aliquid spirituale, & ad nutriendam deuotionem & reuerentiam erga sacra.

Colligitur tertio Non licite in Calice exhibere potum, rationem

ificationem ipsi, qui sumperunt Eucharistiam, quia cum soleant exhibere in communibus vasibus, & non sit actio de se sacra, nec ordinata ad dandum, aut recipiendum aliquid spirituale, iam Calix applicaretur vsui communi quia substitueretur loco vasorum communium. Exitimo tamen, quod non esset peccatum mortale, quia vsus communis esset accessorius, ad ostensionem, & ideo aliquo modo traheretur ad naturam ipsius.

Q V A S T I O 837.

A quibus Ministris Altaris sacra Vasa contingi possint.

S V M M A.

1. *Sacra vasa continentia corpus & sanguinem Christi non possunt tangi, nisi à Sacerdote, & Diacono.*
2. *Idem de pixide, Offensario, &c.*
3. *Calix & patena, dum non continent Eucharistiam tangi possunt à Diacono.*
4. *Archidiaconi tangere possunt sacra vasa.*
5. *Clerici inferiores possunt tangere sacra vasa, &c. n. seq.*
6. *Clerici minores ordinibus initiati, sunt Deo sacra.*
7. *Initiati prima tonsura sunt in ordine Ministrorum Dei.*
8. *Conferendo, quod Clerici minores non tangant vasa sacra non obligat.*
9. *Erratis nullas esse censuras.*
10. *Clerici in minoribus constituti, possunt mundare vasa sacra.*

Difficultas procedit de contactu simplici, nam si aliquam de contactu ministeriali, iam constat, quibus competat ratione sui officij. Est autem supponendum, ut notant cõmuniter Doctores, quod si vasa sacra continent Corpus, aut sanguinem Christi, seclusa necessitate, aut alia ad summum rationabili causa, non possunt tangi, nisi à Sacerdote, & Diacono, de quo constat habere hanc facultatem cum antiquitus, quando Eucharistia ministrabatur sub vtraque specie sanguis ministraretur à Diacono. Ita notant specialiter Palud in 4. dist. 1. §. 1. ar. 4. sent. 2. Henric. lib. 9. sum. cap. 28. num. 3. in com. list. A. Reginal. lib. 19. praxis for. panth. cap. 9. fol. 8. n. 101. vers. Secundum est Suarez disp. 81. fol. 8. vers. Tertium exemplum Gactia in sum. tract. 3. difficult. 8. dub. 4. num. 3. num. 19. Facundez præcept. 1. Ecclesiast. lib. 3. cap. 21. num. 18. Tamburin. ap. de sacrif. miss. lib. 1. cap. 2. §. 1. n. 3. Dicitur de sacram. alt. §. disp. 4. dub. 11. n. 125. Quartus in Rubr. miss. part. 2. tit. 1. fol. 2. dub. 6. vers. Certeum est secundum, Faust. lib. 2. de Euchar. §. 161. ver. Quæritur. Qui volunt tangentes vix excusari posse à peccato mortali. Ratio est, quia actus tangendi requirit proportionem inter tangentem, & obiectum, vnde in tactu physico, ut simpliciter sequi possit, requiritur proportio in esse physico: quoad temperamentum qualitatum sensibilium. Ergo in tactu morali, hoc est honesto, ut sequi possit secundum suam naturam, hoc est ficitus, & honestus, requiritur proportio in esse morali inter tangentem, & rem tactam. Hæc autem proportio in præsentem consistit in consecratione qua tangens consecratur in ratione Ministrum in ordine ad Corpus, & Sanguinem Christi.

Supponendum est Quod neque Pixis, neque Offensarium, neque Lunula, quando continent Corpus Christi, tangi possunt à ceteris præterquam à Sacerdote & Diacono, ut notant plures ex citatis n. præced. Quatenus loquuntur generaliter de vasis, quæ conti-

hent Corpus, aut Sanguinem Christi. Militat enim eadem ratio, quia talis contactus non est licitus ratione vasorum sed ratione contenti, quod requirit in tangente consecrationem, qua fiat aliquo modo minister circa ipsum. Sanctitas enim sacramenti exigit, ut ad eorum tantam manus deueniat qui circa ipsum habent aliquam potestatem. Nec obstat, quod antiquitus Eucharistia, dum ministrabatur daretur in manibus participantium, quia hic est contactus ordinatus ad summationem, atque adeo ad quod sumentes ius habebant sicut modo illo ministrandi.

Tertio supponendum est, Quod Calix, & patena, dum non continent Corpus Christi, tangi possunt etiam à Subdiacono, ut notant Palud. Henric. Suar. Reginal. num. 1. citati Quart. in Rubr. miss. p. 1. tit. 1. fol. 2. dub. 6. vers. Certeum est 3. quod defumitur ex cap. Non licet. Dist. 23. lib. 1. Non licet. c. ubi ex testibus sacra Altaris vasa portare nec debet, nisi iis, qui ab Episcopo Subdiaconi fuerint ordinati, & ex cap. In sacris de consecratione dist. 1. ibi statum est, ut sacra vasa non ab aliis, quam à sacerdotibus, Dominis quoque dicitur concesserunt hominibus. Et constat ex praxi, nam in ministrando deferunt Calicem, & patenam ad Altare, & ideo si in ministratio Altaris possunt tangere, poterunt etiam extra ipsum.

Supponendum 4. Archidiotum quoque tangere posse sacra vasa, ut defumitur ex Cap. Non licet 2. dist. 2. ibi Non licet. c. ubi ex testibus ministris tanquam non Subdiaconis, aut Archidiaconis in secretarie vasa Domini. Cum autem secretarium fuerit locus, in quo vasa sacra conservabantur ex hoc text sit quod Archidiotus possit ea tangere extra ministerium Altaris, quod ideo ei conceditur à Martino Papa ibi relato, quia ad ipsum quocunque pertinet parare vasa necessaria pro oblatione Quæque, & cum sit consecratus, seu ordinatus ad hoc ministerium, habet proportionem Ministrum, & ideo habet eis ad tangendum. Difficulus autem est de ceteris Clericis inferioribus.

Prima sententia asserit non licere Clericis inferioribus tangere sacra vasa, etiam extra sacrum ministerium. Ita Azor p. 1. lib. 9. cap. 9. quest. 6. Laiman. lib. 5. tit. 4. moral. tract. 5. cap. 6. n. 19. Pax Jordan tom. 1. Jacobus. lib. 4. tit. 1. n. 180. Fundamentum huius sententiae est primo quia ita habet praxis, ut non audeant Clerici etiam minores initiati tangere sacra vasa, & hoc videtur exigere consecrationem, cum fiat per vocationem. Secundo quia conceditur, per privilegium, quod possint tangere sacra vasa non est autem necessarium privilegium nisi adesse prohibitio.

Secunda sententia asserit, quod possint omnes Clerici etiam initiati sola prima tonsura tangere sacra vasa. Ita Suarez disp. 81. de Euchar. fol. 8. vers. 3. exemplum in fine Tamburin. ap. de sacrif. miss. lib. 1. cap. 2. §. 1. num. 9. Ludovic. à S. Ioan. in sum. q. 11. de Euchar. art. 19. dub. 1. dist. 1. cent. 1. q. 4. in fine Quart. in Rubr. miss. part. 2. tit. 1. scilicet 2. dub. 6. vers. Certeum est tertio.

Dicendum est Clericos etiam sola prima tonsura initiatos posse tangere sacra vasa. Defumitur ex Cap. Non oportet. 3. dist. 23. vbi prohibetur solum hominibus infactis, hoc est non consecratis, tangere sacra vasa, Clerici autem licet minoribus tantum initiati, sunt Deo sacra quia licet ordo ipsorum non sit sacer, dedicant tamen Deo & dæ ipsi specialem potestatem in ordine ad cultum Divinum, & proinde iure modo consecrantur non secus, ac per simplicem benedictionem res benedicte consecrantur. Debet enim text. tanquam favorabilis accipi in ampla significatione, atque adeo proficere intelligi omnes, qui quocunque modo sacri sunt.

Quod verò spectat ad initiatos tantum prima tonsura adhuc ipsi sunt Deo dedicati, & ascripti Clericali

reali militie, & proinde sunt in ordine ministrorum Dei, quibus Dei cultus publicus incumbit. Et ideo sunt in eo ordine, quo sunt vasa sacra, quae tanquam instrumenta Cultius diuini, sunt in ordine ministerialia, & proinde adest aliqua proportio inter ipsos, & vasa ratione eiusdem Ordinis, in quo sunt, vnde sequi potest contactus naturalis, atque adeo honestas, quia in tantum esset non honestas in quantum excederet proportionem tangentia rationem ordinis.

- 9 Ad primum resp. Suarez *num. 6* citat. testati de consuetudine, quod Clerici in minoribus tangant vasa sacra, vnde cum Laiman. *num. 1* citatus testatur de proposito, oportet concludere, quod consuetudo sit diuersa. Quicquid tamen sit, haec consuetudo non obligat, nam si est inducta cum scientia, quod non adesset prohibitio, censenda est voluntaria ad ostendendam aliquam specialem reuerentiam, sicut alij actus reuerentiae adhibentur erga sacra, qui non cadunt sub obligatione & proinde non erit consuetudo obligantis si verò est inducta ex opinione quod adesset prohibitio, non obligat tanquam inducta ex errore, quia requiritur animus se obligandi vt consuetudo obliget. Errantis autem nullus est consensus *lib. 1. Errorum ff. De iuris. non. Ind. & l. Nam idcirco C. De. iur. & fact. igner.* Quod verò addit de privilegio, non conuincit quia plura privilegia conceduntur ad tollendas difficultates, quia scilicet addit opinio in contrarium, & ad tollendos scrupulos seu potius dubitationes.

- 10 Ex quibus sequitur, quod cum Clerici in minoribus constituti tangere possint sacra vasa, atque adeo etiam Corporalia, & purificatoria, potuerunt etiam ea mundaere, lauare, atque adeo lauare etiam Corporalia. Nec obstat, quod id minus iuxta Canones antiquos sit Diaconi, quia cessauit ratio, ob quam id minus Diacono fuit commissum. Antiquitus enim consecratur massa panis etiam pro populo, quae postea frangebatur, & distribuabatur, & in hac functione contingebant, plurima minutissima fragmenta instar pulueris quae adherabant corporali vnde ob hanc causam, quae hodie cessauit, erit etiam commissum Diacono, quod satis significatur in cap. *Nemo pro ignorantem de consecra. dist. 1. ibi. Ne foris palnis Domus Corporis malis decidat.*

QVAESTIO 838.

An Laici tangere possint sacra Vasa, Altaria, & Corporalia.

SVMMA.

- 1 Tangere sacra vasa, &c. mediante aliquo velo non est peccatum.
- 2 Laici prohibentur tangere sacra vasa.
- 3 Non tamen sub mortali secluso contemptu & irreuerentia.
- 4 An si tangant sine causa sit peccatum veniale, & cum sequent.
- 5 Pude colligatur peccatum veniale.
- 6 Interpretatio & observantia ponit casum sub lege.
- 7 Conscientia distans abstinendum ab irreuerentia & contemptu sacrorum vasmorum.
- 8 Suppletur benedictio sine veneratione, & non tangens corpus Christi, potest tangi a laicis.
- 9 Reliquia Sacramenta possunt tangi a laicis.
- 10 Laici non prohibentur tangere cereos sacros.

1 Adem est ratio de sacris vasibus, ac de Altaribus, loquendo quod mensam consecratam, quia ipsa quoque consecratur cum vocatione. Corporalia autē ca-

dunt sub eadem difficultate, quia licet non consecratur cum vocatione, tangunt tamen immediate Corpus Christi. Est autem supponendum tanquam certum, quod non peccant laici tangentes haec, mediante aliquo velo, aut alio instrumento vt notant inter alios Suarez *disp. 81 de Euchar. sect. 8. vers. 3. exemplum Facundez praecip. 1. Eccl. lib. 3. cap. 21. n. 28. Quart. in Rub. miss. p. 2. tit. 1. sect. 2. dub. 6. concl. 4. nam in hoc modo tangendi cultus irreuerentia, si quae forte interuenisset, imo ostenditur specialis reuerentia, dum tangentes non audet immediate tangere.*

Supponendum 2. Communiter Doctores docere adest prohibitio, ne sacra vasa, & alia supradicta tangantur a laicis, Ita docent Gulliel. lib. 4. de domin. effe. cap. 29. n. 6. Palud. in 4. dist. 2. q. 1. ar. 1. conclus. 4. D. Antonin. 1. p. tit. 13. cap. 6. 5. 7. Taberna verbo Formina n. 3. Atmilla ibidem Angel. n. 2. Syluester verbo Benedictio n. 8. Caiet. verbo Mullerum peccata, 6. quae etiam Azor. p. 1. lib. 9. cap. 9. q. 6. Henric. lib. 9. sum. cap. 28. n. 3. Bellarm. lib. 4. de Euchar. cap. 16. 5. solutio. Reginald. lib. 29. Praeceptis feri panis. cap. 9. sect. 8. n. 102. Suarez *disp. 81. de Euchar. sect. 8. vers. 3. Tertium exemplum Facundez praecip. 1. Eccl. lib. 3. cap. 21. n. 28. & 28 Laiman. lib. 3. vers. 1. cap. 1. n. 19. Villalob. in compen. cap. 5. de missa n. 27. Gacia in sum. tract. 1. de fructu. 8. dub. 4. par. 1. n. 29. Coninch. de sacram. q. 8. ar. 3. dub. 1. n. 249. & alij communiter, praetermittit infra citand. Haec autem prohibitio defumitur ex iure Canonico, quatenus talis contactus permittitur tantum sacerdoti Deo hominibus, & licet test. possint explicari non de simplici contactu, sed de contactu vel in ordine ad vsum communes, vel de contactu ministeriali in ordine ad vsum Altaris, attamen satis constat ex mente, quod ratione consecrationis debeant esse separata a commercio & tantum ire per manus ministrorum qui sunt pro Dei cultu deputati, & ita praxis interpretatur Canonem, quae est optima Legum interpretes.*

Supponendum tertio. Quod secluso contemptu, & irreuerentia non est peccatum mortale tangere sacra vasa, mensam Altaris, aut Corporalia, vt notant communiter Doctores praetermittit num. praeced. citati. Quia contactus non est prohibitus, nisi ratione reuerentiae, in qua praedicta haberi debent, quia autem simplex contactus non detrahit multum de reuerentia debita, vt per se constat, ideo importat paruitatem materiae, quae non potest fundare peccatum graue. In eo tangere ex rationabili causa, vt ob necessitate transferendi eo loco ad locum, ob reficiendum aliquid circa ipsa, excusabit etiam ab omni peccato, vt etiam aduertunt Doctores citati, & citandi, quia tunc causa est sufficiens ad honestandam illam exiguum subtractionem reuerentiae, quae in contactu interuenit. Difficultas ergo remouet an sine causa tangere secluso contemptu, & irreuerentia sit peccatum veniale.

Prima sententia asserit, nullum esse peccatum. Ita 4. Sot. in 4. dist. 13. quaest. 2. ar. 3. in fine Sa verbo Sacra n. 2. Henric. lib. 9. sum. cap. 28. n. 3. Sanchez. lib. 2. sum. cap. 43. num. 27. Facundez praecip. 1. Eccl. lib. 3. cap. 21. num. 28. Bartholomeus ab Angelo Dileg. 5. de miss. 6. 321. Tambur. opus. de sacrificiis lib. 1. cap. 2. §. 1. num. 7. Aliqui tamen ex his non loquuntur ita absolute, sed dicunt, nullum esse peccatum, aut ad minimum veniale leuissimum. Ita Sot. Henric. Bartholom. ab Angelo, fundamentum est, quia nulla extat prohibitio, nam Canoos, qui solent asseri, non loquuntur de simplici contactu, sed de contactu pro vsum communi, vel ministeriali, quos sigillatim expendit Tamburin. citat.

Secunda sententia docet, quod sit peccatum veniale. Ita proculdubio sentiuunt Doctores num. 2. citati, qui agnoscunt prohibitionem tangendi ex sacris Canonibus, quae ad minus sub veniali obligare potest & in fermioribus. Suarez *disp. 81 de Euchar. sect. 8. vers. 3. Tertium exemplum*

exemplum Reginald. lib. 19. Praxis fori panis. c. 9. f. 11. 18. n. 101. vers. secundum est. Laiman. lib. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 6. n. 19. Coninch. de sacram. 9. 83. art. 3. dub. 3. num. 149. Filius tract. 5. n. 131. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 8. 9. 7. n. 64. Bonat. disp. 4. de sacram. quest. ult. punct. 9. n. 20. Gaurant. in manual. verbo Calix n. 20. & in Rubric. missal. part. 1. tit. 1. n. 1. lit. Q. Pax Iordan. tom. 1. lucubræ. lib. 4. tit. 1. n. 80. Garcia in sum. tract. 3. difficult. 8. dub. 4. punct. 3. n. 19. Ludovic. à S. Io. in sum. q. 11. de Euch. art. 19. dub. 3. difficult. 1. conclus. 3. Tanner. tom. 4. disp. 5. q. 10. dub. 3. n. 50. vers. existimat. Amicus tom. 7. Cus. theol. tract. 21. disp. 3. f. 11. n. 88. Faust. lib. 2. de Euch. quest. 265. vers. 1. o. dicit. Dicastril. de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 12. n. 215.

6. Dicendum est. Laici & etiam Moniales peccare venialiter, si aliquæ causa rationalis tangant sacra vasa, mensas Altarium vndeque consecratis, Corporalia, quando conigerunt Corpus Christi. Et quidem, licet nullus ad sit. text. qui præcisè loquatur de solo contactu, nam loquuntur de contactu in ordine ad vsum prophanos, vt cap. In Sancta, & cap. Vt mensa de consecrat. dist. 1. aut in ordine ad ministerium Altaris, vt in cap. Sacram. & cap. Non oportet 1. & cap. Non oportet 2. & cap. Non licet 1. & cap. Non licet 2. Dist. 13. Adhuc tamen ex his textibus constat, quod sacra vasa, & cetera sacra, sint speciali veneratione digna, & quod graue peccatum sit vti in humanis vibus, Et quia in humanis vibus interuenit etiam tactus personarum, quæ non sunt Deo dicatæ ideo sequuta est communis interpretatio, quod etiam tactus per personas non dedicatas Deo sit prohibitus, ita vt sicut tactus cum vasa comuni est materia grauis, sic solum tactus sit materia leuis, contenta tamen sub prohibitione tanquam pars materie prohibite quæ interpretatio cum sit communis veterum Doctorum, & inter populos, non solum habet magnam vim interpretandi legem, sed etiam constituit ius, & facit, quod lex amplectatur casum, quod per obseruantiam ponitur sub ipsius dispositione. De quibus ff. De legib. & l. Nulli ff. Quod cuiusque vniuers. de L. abseruare ff. 5. ff. De offe. procurator.

7. Confit. Nemo est, qui non sentiat aliquam repugnantiam Conscientie quoad tangenda vasa sacra, & cetera supradicta, & hoc ex motu reuerentie, quæ ipsi debetur. Ergo si tangit, facit contra dictamen Conscientie & proinde peccat, quia quicquid non est secundum Conscientiam peccatum est. Nec iuuat si dicatur, quod hoc dictamen Conscientie proveniat ex errore, quia scilicet potent hunc contactum prohiberi, nã adhuc stante hoc errore peccarent ex Conscientia erronea. Deinde hic sensus non est solum in doctorum, sed etiam Theologorum. qui putant, prohibitionem extendi ad contactum. Denique quia omnes apprehendunt, quod ratione tenerentur ijs debite ex natura rei, nempe ratione consecrationis abstinentium sit à contactu ipsorum, & proinde ratio naturalis non ex errore aliquo præfixa, posita, sed ex veto motu reuerentie dicitur, quod sit à tali contactu abstinendum & ideo contactus erit contra dictamen rectæ Rationis, atque adeo peccaminosus iuxta qualitatem materie, nempe venialis, cum materia sit levis.

8. Ex dictis colligitur, vt notant etiam plures ex Doctoribus citatis, n. 1. pro secunda sententia, quod cetera supplex sacra, quæ non consecratur vñctione, aut non tangit immediate Corpus Christi, tangi poterit à laicis, etiam famulis, quod etiam notat Valq. 3. p. 1. disp. 233. cap. 4. num. 36. Reginald. lib. 19. Praxis fori panis. cap. 9. f. 11. 18. n. 101. Nam quoad hæc cessat ratio, quæ militat in sacris vasis, quia nimirum nec sunt vñctione consecrata, nec tangunt corpus Christi, & ideo non debetur ipsis hæc specialis reuerentia de obtinendo etiam à contactu. Et hoc etiam extendend.

dum est ad ostensatorium, quia cum sacra Hostia non continetur immediate in ipso, sed in lunulo non habet immediatum contactum ad corpus Christi.

Colligitur secundò vt notant etiam Laim. lib. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 6. n. 10. Sanchez lib. 1. sum. cap. 43. n. 16. Palauz par. 1. oper. moral. tract. 8. disp. 1. punct. 6. n. 11. Quart. in Rubric. missal. part. 1. tit. 1. f. 11. 2. dub. 1. 2. Laicos posse tangere sacra Reliquias. Nam quamuis Reliquiæ sanctorum sint habende in veneratione, quia tamen vere ratio non est ijs debita, nisi quia sunt aliquid coram, qui apud Deum glorificantur, non autem quia sint quid segregatum ab humanis vibus per consecrationem, & dedicationem in obsequio Diuina, sicut sunt vasa sacra, ideo non est debita hæc specialis reuerentia de abstinentia à contactu.

Colligitur 3. contra Azor. par. 1. lib. 9. cap. 9. q. 3. & alios, Laicos non esse prohibendum tangere ceros consecratos, qui dicuntur *Agna Dei*, vt notant etiam Sanchez lib. 1. sum. cap. 43. num. 27. in fine, & alij, & à fortiori teneri debent Authores citati pro prima sententia num. 4. Ratio est quia licet consecrentur Chrismate non sunt tamen reuerenti, vt inferunt pro solo obsequio Dei, sed consecrantur pro vfu omnium, quibus distribuuntur, vnde eorum consecratio non ordinatur ad cultum Dei. sed ad vsum hominum, & ideo, vt possint vti, debet esse ipsis permixtus eorumdem contactus. Sicuti quando antiquitus distibuebatur Eucharistia in manus percipienium, erat licitus Laicis contactus ipsius, tanquam quid accessorium ad vsum, & ideo cum vfus horum cerorum sit concessus Laicis, erit etiam concessus contactus, vt quid accessorium.

Q V Æ S T I O 839.

An ex vi Privilegiorum concedatur aliquibus, qui de iure non possunt tangere sacra vasa.

S V M M A.

1. Privilegium concedens Laicis Religiosis tangere vasa sacra.
2. Aliud Privilegium idem concedens, & etiam laicis Corporalis.
3. Privilegium requiritur, quod talis sit cum reuerentia.
4. Hæc privilegia participantur ab omnibus habentibus communem altarem.
5. Fratres Laici an sine licentia superiorum possint tangere vasa sacra.
6. Fratres laici infirmantes Eucharistia, sectato privilegio tangere possunt vasa sacra.

EX dictis constat, quod extra ordinem Clericalem non potest aliquis sine peccato veniali tangere sacra vasa. Vnde neque Regulares Laici, seu conuicti poterant tangere cum non sint in ordine Clericali, loquendo de iure. Extat tamen privilegium Leonis X. telatum in compend. primi. mendic. verbo. Laici fratres num. 3. in quo concedit quod Laici fratres socij Generalium, vel Provincialium pro tempore, in quo socij fuerunt, quando extra loca & Conuictus infirmantur Missis suorum Prælatorum possint propolis manibus tractare vasa sacra ministerij, vt Calices, Corporalia, plicando, & explicando. Et hoc Privilegium extenditur ad participantes, quoad Laicos constitutos in eodem officio, & cum iisdem conditionibus.

Magis ampla privilegium concessit Callistus III. iisdem fratribus Minoribus, vt habetur in eodem compend. primi. mendic. eodem verbo. Laici fratres, num. 1. nam indulget indifferenter, quod fratres Laici possint tangere Calices, & laque Corporalia, & alia Ecclesiastica.

fica, cum expedierit. Per alia autem Ecclesiastica, quæ alias non possunt lauari ab ipsis, non videntur venire alia nisi purificatoria. Hoc autem priuilegium nō est restrictum ad certas personas, sed se extendit ad omnes Fratres Laicos, nec ad tempus, aut locum.

3 Extat quoque aliud priuilegium ad funem eorundem fratrum Minorum concessum à Sixto I V. & relatum iō eodem compend. *Præul. mendic. verbo* Cotpotalia num. 2. & verbo Ornamenta Ecclesiastica, n. 6. nempe quod omnes Fratres Clerici, & Laici possint tangere sine scrupulo Conscientiæ Calices, & Copotalia, & alia ornamenta cum reuerentia tamen. Hæc autem reuerentia ponitur tanquam conditio, sub qua locum habet priuilegium, & ideo si non adimpleatur non habet locum priuilegium, atque adeo tangentes peccabunt venialiter, vt autem saluetur, quod tangantur cum reuerentia requiritur, quod habitus exterior iocundorem reuerentiam ostendat, vt proinde non tangantur res prophane.

4 Hæc autem priuilegia participantur ab omnibus, qui habent communicationem priuilegiū Mendicantium, & de ipsis mentionem faciunt Rodriguez *quæst. Regul. 123. art. 2. tom. 2. Azot. part. 1. lib. 9. cap. 9. quæst. 6.* in fine Henrici. *lib. 9. summe. cap. 8. num. 3.* in fine Facundæ *præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 21. num. 27.* unde poterunt prædicti regulares vti huiusmodi priuilegio, quia cum non sit priuilegium magni momenti & proinde nec difficultis coactionis, venit in quacumque generali communicatione, est tamen aduertendum, quod cum priuilegium sit concessum Fratribus Laicis, non se extendit ad seculares, qui inseruiunt Sacristiæ Regularium priuilegiatorum, unde nisi aliis fiat Clerici initiati saltem prima Tonsura, nō poterunt tangere sacra vasa.

5 Solum difficultas remanet an cum hoc Priuilegium sit concessum Fratribus Laicis omnibus, possint omnes absque licentia Superiorem tangere sacra vasa, &c. Et negatiue resolendum est, sed eos tantum, qui deputati sunt seruitio Sacristiæ; nam omnis concessio censetur facta præsuppositis terminis habilibus & conuenientibus modo l. *Murus ff. de procurat. & l. gradation 5. lege ff. de mon. & honor.* & ideo prædictis concessio censetur facta pro iis, qui habent occasionem ratione muneris tangendi vasa sacra. Quem enim finem rationabiliter potuerunt habere Pontifices in concedendo, quod, ipsi oon sint deputati pro seruitio Sacristiæ, tangant sacra vasa. An verisimile est quod voluerint eorum, & alios huiusmodi seruitiis valioribus deputatos posse tangere vasa sacra.

6 Verum supradicta Priuilegia esse viuz vocis oracula asserit Rodricq. *quæst. Regul. 123. art. 2. tom. 2.* & proinde hodie nulli vim habebunt cum teneata sint à Gregorio XV. & Urbano VIII. Hoc tamen nonobstante probabile est eos, qui Sacristiæ inseruiunt, neque venialiter peccare, si tangant, quod etiam valet de monialibus, quæ Sacristiæ curam gerunt, vt notat etiam Quintanaduen. *tom. 1. singul. vasil. 2. singul. 12. n. 2.* & videtur idem etiam sentire Suar. *diff. 3. 1. de Euchar. fall. 8. vers. Tertium exemplum.* Quia peccatum veniale, quod aliis committere excluditur ratione officij quod præstat rationabilem causam tangendi, debent enim ratione officij motare dicta vasa, quod sine tactu non possunt præstare. Deinde cum sint viuz vocis oracula, quæ sortita sunt effectum, & habeant fructum successuum, non sunt reuocati, vt alibi dictum est ex declarat. S. Congregat.

DE OBLIGATIONE OFFERENDI

Sacrificium.

Cum pro Ecclesia institutum sit visibile sacrificium, vt habet Concil. Trid. *sess. 22. cap. 1. de sacrificio* iō ordine ad deferendum Deo cultum debitum, & ad participandos fructus Passionis Christi, qui per ipsum nobis communiocantur, inquirendum est, 2o & qualis obligatio ex hac institutione conurget, & penes quos sit huiusmodi obligatio.

QVÆSTIO 840.

An ratione ordinis obligetur Sacerdos aliquando offerre Sacrificium.

S V M M A.

- 1 In tota communitate adeo obligatio offerendi Sacrificium.
- 2 Penes quos sit hæc obligatio.
- 3 Sacerdotes in communis tenentur offerre Sacrificium.
- 4 Singuli Sacerdotes an tenentur offerre Sacrificium, & cum. seq.
- 5 Christus imposuit præceptum Ecclesia, non autem singulis offerendi Sacrificium.
- 6 Patres, & Concilia agnoscunt in singulis Sacerdotibus obligationem offerendi Sacrificium.
- 7 Præceptum quoad singulos Sacerdotes in quo fundatur.
- 8 Verba. Hoc facite iō meam commemorationem; continent præceptum offerendi.
- 9 Et personale præceptum quoad singulos Sacerdotes.
- 10 Cur non sufficiat, quod per aliquos hoc præceptum impleatur.
- 11 Quisq; Sacerdos ratione muneris trahit ad se obligationem offerendi Sacrificium, &c.
- 12 Tenetur sub mortali offerre Sacrificium.
- 13 Præceptum offerendi quoad Sacerdotes est de iure naturali diuino.
- 14 Cur non sit determinata obligatio, Sacerdotum ad offerendum.

Sypponendum est tanquam certum. In tota communitate Christianorum adeo obligatio est iure naturali & diuino offerendi sacrificium. Ratio est quia de iure naturali tenemur Deum colere, vnde præceptum Decalogi vocem Deum coles explicat Præceptum naturale de colendo Deo; natura enim dicitur, Deum esse colendum, ex quo fit, quod de iure naturali sit colendus per sacrificium, quia de iure naturali est exhibendus ille cultus, qui conuenit ipsi quantum Deus est, hic autem est cultus sacrificij, nam per ipsum recogoscitur vt Deus, si quidem per sacrificium nos totos deuouemus Deo & protestamur, nos illi omnimode subesse. Cum autem sacrificium nostrum, quod est solum offerendum Deo, sit institutum à Christo, obligationi naturali accessit obligatio diuina determinans sacrificij offerendum, & proinde

de iure natura Diuino adesse obligatio offerendi sacrificium.

Supponendum secundò Hanc obligationem de iure naturali diuino ad offerendū sacrificiū esse penes omnes illos, qui sunt intra gremium Ecclesiæ, & penes singulos ipsorum, non quidem offerendi per se ipsum immediate, cum hoc munus sit tantum sacerdotis, sed per sacerdotes, quatenus scilicet assistendo sacrificio suo modo offerunt. Ratio est, quia hæc obligatio traditur in obligatione colendi Deum, quæ proinde exigit exhiberi illum cultum, qui est proprius Dei, vnde cum talis cultus sit ex institutione Christi determinatus ad talis sacrificij oblationem, sit, quod obligatio colendi Deum se extendat ad oblationem huius sacrificij. Cum autem hæc obligatio sit vniciueque pro propria & singulari officio, tenebantur singuli offerre hoc sacrificium modo explicato.

Supponendum tertio saltem penes sacerdotes in communi esse obligationem offerendi sacrificium; nam quando Christus in vltima Cæna instituit hoc sacrificium, & diste discipulis hoc facite in meam Commemorationem, imposuit præceptum Apollolis, eorumque in sacerdotio successoribus, vt offerret hoc sacrificium, ita enim habet Concil. Trid. sess. 12. c. 1. de sacrif. miss. Et diste eorumque in Sacerdotio successoribus, vt offerret, præceptum per hoc verba. Hoc facite in meam Commemorationem. Et ratio est, quia cum addit obligatio offerendi hoc Sacrificiū de iure diuino naturali & nō possit offerri nisi per sacerdotes, necesse est, quod hæc obligatio sit penes ipsos, quia ceteri tanquā incapaces ad offerendū immediate sunt etiam incapaces huius obligationis. Modò autē difficultas est. An hæc obligatio officiat omnes & singulos Sacerdotes eo ipso, quod Sacerdotes sunt ratione officij.

Prima sententia docet sacerdotes non teneri ratione officij Sacerdotalis aliquando offerre Sacrificium Ita Alen. part. 4. quæst. 51. mem. 1. ar. 4. 6. 1. D. Bonzo. in 4. quæst. 1. part. 1. ar. 2. qm. 8. Gabr. less. 87 in Can. miss. Caiet. 3. part. quæst. 82 ar. 4. cuius tamen opinio expuncta fuit tempore Pij V. in Rom. editione. Rosella verò. Euchar. 1. num. 33. Palat in 4. dist. 13. dist. 3. Vilescia in summa de Sacram. num. 34. Ledesma 1. part. 4. quæst. 13. ar. 1. ad 1. Rodrig. in sum. trall. de miss. cap. 149. concl. 4. Sanchez in sist. de sacram. dist. 7. n. 6. Lugo Cardin. dist. 20. de Euchar. sess. 1. Dicalit. de sacram. trall. 3. dist. 4. dub. 1. num. 10. Palus. part. 4. trall. 32. dist. 1. vñ p. 1. 1. num. 1. machin. de sacram. ordin. trall. 3. part. 2. cap. 16. n. 1. Grand. 3. part. concl. 6. trall. 14. dist. 1. 10. num. 1. Ludon. 4. S. lo. part. 1. sum. g. 11. de Euchar. ar. 1. diffie. 1. Fundamentum est quia nullum apparet præceptum, quod officiat singulos sacerdotes ratione officij: nōo Humanum, quia ex cap. Deletas de celebrat. miss. vbi reprehenduntur celebrantes viz quare in Anno, non constas, quod loquatur de simplicibus sacerdotibus, & proinde accipi potest de sacerdotibus curatis, aut Prelatis Ecclesiæ, & cum reprehendat quare celebrantes, non potest loqui de sacerdotibus simplicibus, quia hi ex oullorum sententia tenentur plura quater celebrare. Nōo diuinum, quia dum Christus Luc. 12. dixit. Hoc facite in meam commemorationem, imponendo præceptum vt habet Concil. Trid. sess. 21. cap. 1. de sacrif. imposuit solum præceptum communitatis Ecclesiæ, non autem singulis Sacerdotibus Non naturale, quia ex potestate offerendi non oritur obligatio offerendi sic in lege veteri omnes primogeniti erant Sacerdotes, & tamen non omnes offerētes. Hoc omnis Sacerdos approbatus ad Cōfessiones audientia tenetur audire, nec Diaconus tenetur in suo munere ministrare.

Secunda sententia asserit, adesse obligationem ex vi Sacerdotis præcisè. Ita D. Thom. 3. part. quæst. 82. ar. 10. vbi oppositam sententiam vocat irrationabilem, & in 4. dist. 13. quæst. 1. ar. 2. quæst. 1. ad 1. Durand. q. 1. n. 6. Palud. ibid. ar. 1. concl. 1. Sotus q. 1. ar. 10. Richard.

Tom. 11.

art. 1. q. 1. Maior. dist. 11. quæst. 1. 5. Dubitatur primò, D. Antonin. 3. part. tit. 13. ar. 16. §. 12. Syluest. verbo. Missa 1. q. 7. Angel. n. 4. Nauat. in manual. cap. 15. §. 38. Azor. p. 1. lib. 10. cap. 14. quæst. 1. Graff. part. 1. decis. lib. 2. cap. 19. num. 3. Miranda tom. 1. manual. quæst. 40. ar. 7. concl. 2. Valent. Com. 4. sum. dist. 6. q. 10. p. 1. Sautzedip. 80. de sacram. sess. 1. Valquez 3. part. dist. 232. cap. 1. Nigri. q. 81. ar. 10. Coninch. q. 83. ar. 2. dub. 1. Præposit. ibid. Mercer. Item ibid. Chellion. ibid. dist. 1. Syluas q. 82. ar. 10. Bonac. q. 20. de Euchar. parit. 7. præposit. Camentota de sacrif. miss. dub. 13. Homobon. p. 1. Exam. trall. 4. cap. 14. q. 133. Reginal. lib. 19. Præf. fort. parit. n. 166. Villalob. p. 1. sum. trall. 7. dist. 49. lo. à Cruce p. 1. dist. 1. q. 1. de sacrif. miss. dub. 1. conch. 1. Auerla q. 10. de Euchar. sess. 1. verò. Offerendum tamen Hentig. lib. 9. sum. cap. 2. 3. num. 1. Lalen. lib. 5. Theol. moral. trall. 5. cap. 3. n. 1. Petros Soc. less. 7. de Euchar. Facundez præcept. 1. Eschib. 3. cap. 15. n. 3. Bannius p. 1. Theol. moral. trall. 10. q. 4. Tambur. de iure Abb. tom. 2. dist. 5. q. 3. Barbol. ad cap. Deletas n. 12. de celebrat. miss. Garzia in sum. trall. 3. dist. 32. dub. 1. n. 14. Martinon. tom. 4. de Euchar. dist. 40. n. 1. Harnbert. 3. p. q. 83. dist. 1. ar. 2. vbi vult teneri celebrare pro lemmionibus diebus. Amicus tom. 7. Conf. Theol. dist. 31. sess. q. n. 293. & signen. Calpen. p. 2. Conf. Theol. dist. 3. dist. 3. sess. 1. n. 45. Galsard. Præf. de sacram. dist. 4. de sacrif. miss. dist. 1. verò. Sotus verò Filliuc. trall. 5. cap. 4. n. 96. Trullench. de sacram. lib. 3. cap. 3. dub. 9. n. 3. Lublinus in sum. verbo. Missa 103. Gazman. Rober. p. 3. tit. 12. n. 6. Machad. lib. 4. de persell. conch. p. 1. trall. 1. 1. docem. 9. n. 1. Leander de sacram. sess. 3. dist. 3. q. 3. Catharin. lib. 3. contra Cœlestina Cœlesti. 3. dist. 12. q. 213. Affens lib. 4. cap. 14. ar. 1. Tabiena verbo. Communio cap. 18. Armila verbo Communio n. 14. Archid. in cap. sufficit de Consecrat. dist. 1. Cardin. in cap. Deletas de celebrat. miss. Fernandez p. 3. Exam. Theol. mor. cap. 1. §. 1. Vissal. in Candelis de Euchar. cap. de Sacerdotis n. 1. Llanas p. 3. meth. cap. 5. §. 14. Vega tom. 1. sum. cap. 10. Cafa 121. Thomas Hurtad. tom. 1. reful. moral. tr. cap. 7. §. 1. & 4.

Diectum est, Sacerdotem simplicem ex vi Ordinis sacerdotis teneri aliquando in Anno celebrare. Pro confirmatione posset sufficere, quod D. Thom. qui parissimus est in censurandis opinionibus, vocat oppositam opinionem irrationabilem vt vidimus nam præcedit quod ceteri non fecissent, nisi cognouisset certitudinem huius sententiae, & improbabilitatem oppositæ. Desumitur autem ex D. Aug. in Manual. cap. 11. ibi Quod in diebus mens sacerdos immolatus infirmis, & offerre præcepti de Ierem. 47. Ad fratres in Eremis Prebis in cap. 3. Episcopus ad Hebr. Hoc enim nobis præcepti dedit Dominus. Hoc facite in meam recordationem. Ambros. in cap. 20. Epist. ad Hebr. Primat. ibi Basilio in sua Liturgia Chriloff. ibid. Et hanc obligationem adeo ceteris Cōsilia agnoscimus, vt Concil. Atanasic. cap. 1. statuerit. Quod Episcopi cum possibilibus fuerit quotidianā sacrificia frequentet. Et Concil. Tolet. 1. cap. 1, quod Presbyter non habeatur, si loco, in quo Ecclesiā est, ad sacrificium quotidianum non veniet.

Præceptum autem offerendi sacrificium habetur in primis de iure Diuino ex illis verbis Christi Lucæ 12. Hoc facite in meam commemorationem. Io quibus præceptum agnoscit Coccol. Trid. sess. 21. cap. 1. de sacrif. in quibus, Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac sub eandem Rerum symbolis, Apollolis, qui tunc noui Testamenti Sacerdotes constituti, vt sumerent panem, & sistent eorumque in Sacerdotio successoribus, vt offerrent præcepti per hæc verba. Hoc facite in meam commemorationem, vt semper Ecclesiā Catholica intellexit, ac docuit. Ex quibus constat quod addit præceptum imposuit à Christo sacerdotibus de offerendo.

Nec subititit resposito Marchani quod Concilium intelligat de præcepto offerendi sub ipdem Symbolis, nempe panis, & vini, quālibet significant verba illa,

K

quæ

*quæ subsistentur, et semper Ecclesie Catholicae intellectæ,
ne dicitur, nam cum non sit ab Ecclesia declaratum,
quod Sacerdotes simplices tenentur offerre non pos-
sunt hæc verba referri ad oblationem, sed solum ad
modum oblationis. Nam hæc verba referantur ad præ-
cedentia, & p[ro]inde cum in precedentibus dicatur
quod præcepit Apostolus, & successoribus in Sacra-
mento, ut offerret panem eorum&c ret[er] Symbolia, fit quod
præceptum ex sensu Ecclesiæ cadat supra ipsam obla-
tionem, & modum atque adeo, quod offerre tale sacri-
ficium cadat super præcepto. Secundò, quia deducit
præceptum ex illis verbis Christi. Hoc facite in meo
Commemoracionem. Dicitio autem. Hoc demonstrat fa-
ctum Christi. Ergo ipsius factum Christi ex declara-
tione Concilij cadit super præcepto. Factum autem
Christi importat oblationem sacrificij. Tertiò, quia
hunc sensum, quod scilicet præceptum cadat supra
oblationem explicat idem Concil. dum Can. i. vult
fiss. definit, Christum illis verbis præcipisse oblationem.
abque mentione de rerum Symbolia, habet enim.
Si quis dixerit illis verbis. Hoc facite in meâ commemo-
rationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes non
non esse divites, vt ipsi, eligant Sacerdotes offerentes Corpora,
et Sanctorum suum. Anathema sit.*

Secundò possit responderi, quòd istud præceptum non fit impositum singulis sacerdotibus, sed toti Ecclesie, quatenus scilicet debeat per congruos ministros offerre. Sed etiam hæc responsio non potest subsistere, Quia Concilium declarat, quòd præceptum fit impositum Apostolis, & eorundem successoribus in sacerdotio; quod autem fit impositum Apostolis, & eorundem successoribus, præceptum est personale, atque adeò afficit immediate personas. Secundo, quia Concil. deducit præceptum ex verbis, quibus Christus eos ordinavit sacerdotes, nempe. *Hæc facite in meam commemorationem*. Ergo cum istis verbis potestatem sacerdotalem contulerit, & præceptis offerre, oportet, quòd in collatione talis potestatis imbibatur idem impositio obligationis offerendi sacrificium. Tertiò quia ad obligandam Ecclesiam ad offerendum, non erat opus præcepto, quia eo ipso quòd Christus instituit sacrificium, & ipsi illud reliquisset, etiam debent obligari ad offerendum. Quartò quia Pius V. inrelegit hoc præceptum esse personale sacerdotum, vt explicavit in Catechismo, ubi de sacrificio missæ inquit. *Ecce enim* (Apostolus) *quomodo nunc* ad S. Synodo definitum est, *hunc sacerdos instituit, præcipiens* vt ipse, & qui eis in sacerdotio inuenerit successores egerit Corpora eius immolarent, & offerrent. Vnde illi expungui iussit contrariam opinionem à Caietano, oportet, quòd putante contrariari Concilio, necdum D. Thom. cum ipse ita Concilium explicauit. Nec obstat, quòd non fuisse expungi ex alijs libris, quia factum ipsum sufficiebat ad eius mentem declarandum.

10 Terribiliter respondere. Hoc quidem preceptum
afficere singulos, sed secundum mensuram finis, qui
est, quod in Ecclesia offeratur sacrificium & ideo si
per aliquos obineatur finis, cessare obligationem in
alijs, quod pacto obligat etiam preceptum Charitatis
obligans ad subueniendum constitutus in grau, aut
extrema necessitate, nam si per aliquos subueniatur,
cessat in alijs obligatio. Verum hæc quoque responsio
reiecitur, quia tunc cessat preceptum si per alios ad-
impleatur, quando per talem adimpletioem subtra-
hitur materia precepti, vt contingit in precepto
Charitatis, nam per subueniendum vnius tollitur
proximi necessitas, ratione cuius colligitur obligatio.
Hoc autem non contingit in obligatione offendi-
faciendum, cum per id, quod alij offerunt, non sub-
trahatur materia precepti si quidem non est determi-
natum, quod tot tantum sacrificia offerantur, quibus
oblatus cesset obligatio offendi. Secundo quia ad

præceptum sumendi Eucharistiam impolitum à Christo ad recolendam memoriam passionis ipsius, vt habet Concil. Trid. *sess. 13. cap. 1. ibi. Et in istius sumptione celebrare nos debet memoriale præcepti* & *sumere* annuntians mortem domini ipsi ad recollendam memoriam omnia, non cessat præceptum per id, quod ab aliquibus celebratur illius memoria, & annuntiat mores, sed lingui tenetur hoc præstare. Ergo cum etiam Sacerdotibus sit impolitum præceptum offerendi non cessabit per id, quod aliqui offerant. Tertio, hoc obligatio non provenit ab aliqua exigentia extrinseca, cui sit per alios satisfaciendum, cesset, sed provenit ab exigentia intrinseca muneri, siquidem eo ipso, quod Christus inuitat Sacerdotem ad nouæ legis, annexit ipsi obligationem offerendi, vt proinde in illis verbis Lucæ 22. *Hoc facite in meam Commemorationem*, significat Concil. Trid. *sess. 12. cap. 1. Vtque neque Institutionem sacerdotis, & præceptum offerendi. Ergo vt extingatur obligatio debet satisfieri exigentia muneri vnusquisque Sacerdotis*

Ratio autem est, quia deus naturaliter ad hoc obligat, apud vnuquemque colendi Deum per sacrificiū, cum solum per ipsum illi exhibetur supremus Cultus debitus. Quia autem non conuenit vnuquemque per se ipsum offerre Sacrificiū instituti sunt Sacerdotes, qui offerant omnino aliorum vnde ad Hebr. 5. dicitur. *Omnis Pontifex ex hominibus assumitur pro hominibus confutur in ijs, quia vni ad Deum, vni dona offert et sacrificia pro peccatis.* Ergo quando quis assumit munus Sacerdotale, assumit obligationem offerendi sacrificiū, quia ratio hoc munus Sacerdotale trahit ad se commune obligationem populorum colendi Deum per sacrificiū cum ad hoc sit destinatus hoc munus. Confit. Ex ipso, quod quis assumit in se debitor alicuius confessione Creditore, tenetur solvere debitum, quia iam fecit proprium. Dum autem quis assumit dignitatem Sacerdotalem, assumit ipso commune debitum populorum colendi Deum per sacrificiū, nam se constituit ministrum pro hominibus in Ordine ad Deum, ad illi exhibendam cultum per sacrificiū, qui vni habet Appt. modò aliarum, *pro hominibus constitutus in ijs quae sunt ad Deum, vni offert sacrificia.* Ergo tenetur solvere debitum, quod in se assumit.

Ex his colligitur Obligationem ad celebrandum esse sub mortali. Quia quatenus ex iure Divino vetatur circa temetipsum, et proinde ipsi communiatur; nam licet posset res gravis præcipi sub veniali, dum tamen non exprimitur qualitas obligationis, supponitur proportionalitas rei præceptæ. Quatenus vero de iure naturali, est eiusdem rationis cum ea, quam habent homines colendi Deum per sacrificium, quo est sub mortali, hæc enim obligatio transferretur in facerdotem, quatenus assumit munus offerendi. Nec obstat, quod aliqui sancti viri ordinati facerdotibus ob humilitatem nunquam obtemperaverint sacrificium, quia hoc factum est ex speciali motione Spiritus sancti, ratione cuius excommunicantur si dispensant in tali obligatione, quo seculo non possunt excusari.

Ad fundamentum in oppositum Resp. Hoc præceptum esse diuinum, & naturale, vt constat ex dictis. Vt diuinum desumitur ex verbis Christi Luc 12. *Hoc facite in meam commemorationem*, quæ verba eorum sunt præceptum respectu lingularum, vt constat ex dictis. Quatenus naturale promouit ad assumptionem obligationis colendi Deum per sacrificium vt constat ex dictis. Ad id quod offertur in contrarium, negatur, quod ex potestate offendi non ostiatur obligatio offereodi. Nec est eadem ratio de cæteris potestatibus, nam potestas offendi est potestas satisfaciendi obligationi naturali hominum colendi Deum per sacrificium, & ordinatur ad satisfaciendi tali obligationi, & ideo dum agitur, assumitur etiam obligatio, quæ

erga Deum habent Homines in ordine ad cultum quod non contingit in potestate Diaconi in potestate audiendi confessiones. & aliis huiusmodi quia non ordinantur ad satisfaciendum alicui obligationi naturali, nec cum ipsis assumunt aliqua huiusmodi obligatio. Quod verò spectat ad primogenitos Hebræorum, non erant sacerdotes in Actu sed tamen in habitu, & ideo non tenebantur offerre. Ordinatio autem facit ordin. tum sacerdotem ut deputatum ad offerendum.

- 14 Dices si adesset hæc obligatio de iure Divino naturali, esset ab Ecclesia determinatum tempus, quo esset implenda, sicut est determinatum tempus confitendi peccata, sumendi Eucharistiam. Cum ergo non sit determinatum tempus, dicendum est, non adesse Resp. neg. sequel. Quia cum præceptum naturale colendi Deum per sacrificium non habeat certam determinationem nec eriam debuit determinari obligatio sacerdotum ad offerendum, sed cum sit ordinata ad satisfaciendum tali obligationi naturali debuit relinqui in ipsius terminis, in quibus est naturalis obligatio. Deinde non potuit assignari certum tempus, quia sacrificium est offerendum Deo iuxta occasionem, & necessitates occurrentes, quæ ut plurimum incertæ sunt. Rursus ostendit esse maior obligatio extenditur in vno tempore, quam in alio, & maior in vno loco, quam in alio.

adheret etiam Thom. Hurtad. *tom. 2. resolut. moral. tract. 2. cap. 7. §. 6. n. 376.* Verum quicquid fuerit de antiquis temporibus, modo nulla talis extat obligatio. Et solum Concil. Trident. sess. 3. cap. 14. *de reformat.* ita decrevit *Cunct. Episc. in ipsi (sacerdotes) saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus si autem eorum non habuerint alia minime tam frequenter, ut suo munere satisfacere nullas celebrent.* Ex quo decreto inuiniunt Episcopi specialia cura habenda circa frequentem celebrationem quod certe supponit obligationem celebrandi in sacerdotibus, quamvis non in omnibus ipsis diebus, de quibus Concilium, solum ergo difficultas est, quoties in Anno ex vi muneris sacerdotalis teneantur celebrare.

Prima sententia docet ratione Ordinis non teneri celebrare in aliquo determinato die, sed satisfacere præcepto, si celebrabit tunc saltem in Anno. Ita Sotus *in 4. dist. 13. quæst. 1. ar. 10.* Henric. lib. 5. *sum. cap. 2. num. 2.* Valq. 3. *par. dist. 13. cap. 1.* Azor. *part. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 1. vet. Quæritur item. Azor. de sacram. dist. 4. de sacrif. missæ dist. 1. vet. Et in primis.* Marchin. *de Ord. tract. 3. part. 2. cap. 16. num. 5.* Guian. *part. 3. in Rubricis dist. 12. num. 6.* Leander *de sacram. tract. 8. dist. 3. quæst. 2. vet. sed equi. & alij.*

Secunda sententia docet, teneri celebrare in precipuis festiuitatibus, in quibus laici religiosiores solent sumere communionem. Ita D. Th. 3. *part. 1. quæst. 8. ar. 10.* Syluester *verbo.* Missa *quæst. 7.* Asmilia *in com. 14. D. Antonin. 3. par. dist. 13. cap. 1. §. 6. 12.* Tabiena *verbo.* Communio *quæst. 10.* Angel. *verbo.* Missa *num. 44.* Palud. *in 4. dist. 13. quæst. 2. ar. 1.* Maior. *dist. 12. quæst. 5.* Lublin. *in sum. verbo.* Missa *n. 8.* Nauar. *in manual. cap. 21. n. 88.* Facundæ *precept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 15. num. 6.* in fine Thom. Hurtad. *tom. 1. moral. resolut. tract. 2. cap. 7. resolut. 29. §. 6. n. 379.* Et cum his videtur coincidere Suarez *de sacram. dist. 80. sect. 1. §. 1. sed quæritur* dum ait considerandum scandalum, detrimentum spirituale ipsorum sacerdotum, & iuxta hæc obligandum. Adesset autem scandalum, si in precipuis festiuitatibus non celebrarent. 1. as autem precipuas festiuitates magis, communiter voluit esse tres, Natiuitatem Domini, Pascha, & Pentecostes & addit Hurtad. quod si laici in alijs etiam festiuitatibus Communionem sumerent, non tenerentur seculo scandalum sacerdotum celebrare. Alij verò his festiuitatibus addunt Assumptionem B. Virginis. Palud. ultra diem Assumptionis addit etiam festum omnium sanctorum & Maior, his quinque festiuitatibus adiungit festum Corporis Christi, quod etiam tenet Garzia *in sum. tract. 3. dist. 2. dub. 1. num. 19* in fine.

Tertia denique sententia tenet sacerdotes non esse securos in Conscientia nisi saltem in Anno decem aut duodecim vicibus celebrent ita Nugn. 3. *part. 2. §. 8. ar. 10.* Marcus Huertus *de sacrif. missæ quæst. 13.* non credo tamen hos Doctores alligare certis diebus, exceptis prædictis solemniocibus hanc obligationem.

Dicendum primum Ratione muneris sacerdotalis prædictæ non teneri sacerdotes celebrare certis aliquibus diebus ratione tamen congruentia, & scandalo teneri in precipuis solemnitatibus. Prima Pars constat, quia præceptum solemnitas sunt de iure Ecclesiastico positum, quod est posterius obligatione præcedente ex munere sacerdotali ad offerendum sacrificium itat si non fuissent instituta ab Ecclesia hæc festiuitates, adhuc adesset dicta obligatio. Ergo ratione muneris sacerdotalis non potest esse addita his aut alijs diebus secunda etiam pars constat quia solemnitas festi eius specialiter modo Deum coli & proinde conueniens est, quod in his diebus sacerdotes satisfaciunt præcepti obligationi colendo Deum mediante sacrificio. Rursus cum communiter fideles in his diebus exhibent Deo maiorem cultum proculdubio scandalum facerent, si viderent sacerdotes non celebrare, qui essent causa, quod plures eorum exemplo ducti se recuserent ad colendo Deo.

QVÆSTIO 841.

Quot vicibus in Anno teneantur sacerdotes simplices celebrare.

SVMMA.

- 1 Quam frequenter teneantur Sacerdotes offerre sacrificium de iure positum.
- 2 Quoties in anno ratione muneris teneantur Sacerdotes celebrare, & num. seq.
- 3 Non teneantur ratione muneris certis diebus celebrare, ratione tamen congruentia, & ad vitandum scandalum teneri in precipuis festiuitatibus.
- 4 Quoties sunt ista præcipua festiuitates.
- 5 Celebratio in precipuis festiuitatibus non sufficit pro implenda obligatione.
- 6 Quando alijs vicibus teneantur celebrare.
- 7 Est obligatus quando populus indiget oblatione sacrificij.
- 8 Quia in ordinatione suscipit munus publici ministræ pro implenda obligatione populi.
- 9 Teneantur frequenter celebrare, ubi sunt pauci Sacerdotes, & in necessitatibus populi.
- 10 Episcopus teneatur Sacerdotes cogere ad celebrandum, si abstinentes vel licentiosius vivant, &c.
- 11 Qui per annum à suscipio Sacerdotio non celebrat, an recusat ad mortui.
- 12 An absoluitur Sacerdos, qui nunquam celebrat.
- 13 Confessorius teneatur se conformare probabiliter opinioni prædictæ.
- 14 Non demandatur, ob humilitatem conuictus abstineri à celebrando.

Aliud est loqui de obligatione, quæ oritur præcepto oratione muneris sacerdotalis, & aliud de obligatione, quæ potest esse ex iure positivo. Et de hoc loquentes quidam Canonistæ apud D. Antonin. 3. *part. dist. 13. cap. 1. §. 1.* Syluester *verbo.* Missa 1. *quæst. 7.* docuerunt, sacerdotes teneri offerre sacrificium singulis diebus. Quæd videtur habere fundamentum in Concil. Tolet. 1. c. 5. & Cæcil. Atraniac. *cap. 2.* apud Béchard. *lib. 1. cap. 105.* & in *Cap. Praeside de Consecrat. Dist. 2. vt Tom. 2. lib.*

Si autem querat, quænam sint præcipua solemnitates, in quibus ratione muneris tenentur celebrare. Resp. esse Natalem Domini, Pascha, & Pentecostem, quæ sunt illæ, quæ specificantur in Dispositionibus pro priis Oratoris, qui tamen Pontifex in istis Dispositionibus ponit Clausulam. *Necnon alijs solemnitatibus festis.* Ideo S. Congreg. Rit. *Die 17. Novembris 1607.* Declaravit illa solemniora festa esse Epiphaniam Domini, Annuntiationem, & Assumptionem Beatæ Mariæ Virginis, festum S. Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, & proinde hi omnes diei festi veniant nomine præcipuarum solemnitatum, cum in ijs velit Pontifex, quod cesset, vltus priuatorum Oratoriorum, & teneantur omnes publicè convenire ad offerendum sacrificium.

7 Dicendum secundò, *Celebrationem in præcipuis prædictis solemnitatibus non sufficere pro implendo obsequio obligationis celebrandi, quia suspensa est ratione muneris, sed insuper tenetur celebrare in ijs occasionebus, in quibus Populus tenetur publicè recurrere ad Deum cum oblatione sacrificij, & in publicis necessitatibus gravibus, pro gravius Aliis oblationibus publicis Beneficij, & notabilis & humanitatis.* Ratio est. Dum quis suscipit manus sacerdotale suscipit etiam in se obligationem naturalem quam habet Populus colendi Deum per sacrificium, nam constituitur publicus minister ad offerendum sacrificium pro Populo. Ergo quando Populus tenetur offerre Deo sacrificium de iure naturali, tenetur etiam ipse tanquam ratione muneris executor huius obligationis. Tenetur autem Populus de iure naturali in dictis occasionebus, quia naturalis ratio dicit, quod in gravibus necessitatibus sit recurrendum ad Deum, & illi exhibendum supremum obsequium, ad ipsum recognoscendum vt Deū, sicut etiam idem dicitur faciendum in gratiarum actionem pro aliquo insigni, & publico Beneficio.

8 Dices sufficere, si huius obligationi satisfiat per aliquos, qui offerant sacrificium, & tunc ceteros non obligari. Contra. per susceptionem sacerdotalis ordinis, medium accipit potestatem offerendi, si requiratur, sed etiam suscipit obligationem communem populi, quam habet ad offerendum sacrificium, quam libi appropriat, quia consentit, vt fiat publicus minister in ordine ad satisfaciendum huic obligationi. siquidem, vt habetur ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in ijs, quæ sunt ad Deum, vt dona offerat & sacrificia,* ubi non dicitur, vt possit offerre, sed vt offerat: Ergo cum hæc obligatio sit facta propria, & personalis debet ab ipso personaliter impleri, ita vt nõ extinguatur, si alij implent, quia personales obligationes non implentur, nisi per actiones proprias personales. Contr. Dum in ordinatione mediæ sacramento recipit à Deo potestatem offerendi sacrificium interuenit tacitum pactum inter ipsum, & Deū, quatenus ipse suscipit manus publici ministri ad satisfaciendum obligationi populi, quam habet de iure naturæ ad offerendum Deo sacrificium, & Deus ipsum acceptat in talem ministrum ad satisfaciendum pro dicta obligatione. Ergo ratione muneris suscepti remanet obligatus personaliter, & immediate Deo ad satisfaciendum quoties de iure naturali insurgit obligatio in populo, arque adeo debet per se ipsum personaliter satisfacere.

9 Dicendum 3. *In locis, in quibus sunt pauci Sacerdotes, aut in temporibus, in quibus est maior necessitas recurrendi ad Deum cum sacrificio, tenentur simplices Sacerdotes ratione muneris frequentius celebrare.* Hæc autem frequentia non potest determinari, quia potest requiri maior, vel minor, iuxta paucitatem maiorem vel minorem ministrorum, & iuxta maiores vel minores necessitates. Ratio est, quia Sacerdos ratione muneris, quod suscipit, suscipit etiam obligationem annexam muneri. Obligatio autem annexa muneri mensuranda est ex b-

no institutionis Sacrificij, & ex fine Ecclesiæ constitutus Sacerdotem publicum ministrum ad offerendum. Ergo cum finis sacrificij sit, nedum exhibere Deo supremum cultum, sed etiam obtinere effectus sacrificij, & communicationem fructuum Passionis Christi, tenetur Sacerdos ratione muneris cum illa frequentia offerre sacrificium, quæ sufficiat ad obtinendos cum sufficienti mensura, & congruo modo hos effectus; quia iam assumptæ obligationem cum munere ad se interponendum apud Deum cum sacrificio in ordine ad hunc finem, & ad hoc effectus. Ergo quod pauciores erunt Sacerdotes, erit necessaria maior frequentia oblationis, vt sacrificia pertingant ad numerum congruum exigentium. Rursus si plures, & pauciores sint necessitates maior etiam erit exigentia sacrificiorum, & idèd frequentior debet esse oblatio.

Ex dictis colligitur. Quod si contingat, aliquem Sacerdotem simplicem nõ quam celebrare, vt licentius viuat, aut quia implicitus sit negotijs non decentibus statum sacerdotalem, & proinde, vt ijs vacet abstinere à celebratione, tenetur Episcopus cogere ipsum ad celebrandum aliquoties in anno, vt oblatant Marcham. *de ordine tract. 4. par. 2. cap. 16. num. 9.* Thom. Hartad. *tom. 1. resol. moral. ar. 2. c. 7. resol. 19. §. 8. n. 197.* Ratio est. Quia tenetur Episcopus tollere scandalum non potest autè esse sine scandalo, si quis, vt licentius viuat, desinat celebrare, aut vt negotijs non decentibus se implicet.

Secundo colligitur, an possit excusari à peccato mortali, qui per annum à suscepcione sacerdotij. Ordine non celebrat. Puisse enim excusari videtur assimilare Filiiæ. *tract. 1. num. 95.* Franciscus Lugo *lib. 5. de sacram. cap. 5. quæst. 1. num. 12.* Quia requiritur aliquod tempus ad preparationem, & ad ascendens ritus, & ceteroniam. Verum hoc non videtur admittendum, quia experientia constat, quod longè breviori tempore apprehenduntur ritus, & ceteroniam, & proinde ex hoc capite non est necessaria tanta dilatio: nec etiam ex parte præparationis spiritualis, quia potest quisque paucis diebus, ieiuniis, orationibus congruenter preparari. Vnde cum alijs incipiat regere obligatio, quæ cum munere assumitur, statim ac minus est assumptum: quia vt dictum est, obligatio populi in ordine ad sacrificium transfunditur in Sacerdotem, non potest admitti tanta dilatio. Solum videtur posse admitti, quando Sacerdos ordinatus esset sanctitate vite ita speculabilis, vt eximialiter posset, id provenire ex speciali devotione, vt scilicet cum singulari, & insigni præparatione aggregaretur manus sacerdotale.

Tertio colligitur, an sit absolvens sacerdos, qui nunquam celebrat. Negant esse absolventem Henriquez *lib. 9. sum. cap. 23. num. 2.* in *Com. lib. 8.* citans Ledesma. *1. par. 4. quæst. 12. ar. 10.* & Canon. *Azor. par. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 1. ver. sed quæres facundæ præcepta.* 1. *Eccles. lib. 3. cap. 15. n. 5.* in fine. Reginaldus in *praxi lib. 19. cap. 9. sect. 4. quæst. 2. num. 167.* Valquez *4. par. disp. 232. cap. 1. num. 4.* Et quidem peccare mortaliter iuxta opinionem firmatam, & proinde esse in statu peccati mortalis si non resipiscat, est dicendum. Atque adeo iuxta hanc opinionem non est capax absolutio. Verum contra hoc obstat, quia tenetur confessarius se conformare opinioni probabilis penitentis, & ipsum absolvere sequentem talem opinionem, vt communiter docent Sotus in *4. disp. 18. quæst. 2. ar. 5. ad 5.* Sanchez *lib. 1. sum. cap. 9. n. 19.* Montelina. *1. disp. 29. quæst. 4. num. 199.* Suarez de *penit. disp. 32. sect. 5.* Valquez *1. 2. disp. 624. cap. 7. num. 40.* Metol. *tanar. resol. moral. disp. 3. cap. 4. num. 45.* Villalob. *par. 1. sum. ar. 1. disp. 1. 1. num. 1.* Salom. *2. 2. quæst. 6. ar. 4. contrar. 2. conclus. 4. 2o.* Sanchez in *selectis de sacram. disp. 43. n. 54.* Cum ergo quamplures teneant, quod non adit aliqua obligatio in simplicibus sacerdotibus ad celebrandum, etiam ex ijs Doctoribus, qui scriperant post Concil. Trid. vt vidimus, & etiam

etiam plures, qui admittunt obligationem sub mortali, putent opus tantum scilicet probabilem, potest putari se tueri, quod sequatur opinionem probabilem, unde non video, aut possit ipsi denegari absolutio. Est tamen advertendum, hoc solum habere locum, si nunquam celebraret absque scandaloso: nam si adesset scandalum, obligaretur Sacerdos ad ipsum tollendum, aut celebrandum, aut aliquo alio modo, si tamen esset scandalum aditum, quod certe non oriretur ex sola omissione celebrationis, sed ex modo vivendi. Unde si alias non præberet aliam occasionem scandalum, quoniam abstinendo a celebratione, ita ut ex circumstantiis abstinentia huiusmodi non esset scandalosa, non esset de se scandalosa, quia posset esse ex humilitate, & ideo tunc scandalum non esset servandum iuxta doctrinam D. Th. 2.2. quæst. 41. art. 7. & Communem.

3. Quæstio colligitur. Non esse aliquem damnandum, qui continuò abstinere a celebrando ex humilitate reputans se indignum minister pro tanto munere, ut aduertunt D. Thom. in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 2. quæst. 1. Durand. quæst. 1.2.1. Angel. verbo Missa quæst. 44. Sylvest. quæst. 7. vest. Quæst. Taberna verbo. Communione n. 15. D. Antonin. 1. part. tit. 13. cap. 65. 12. in fine Marchi. de ordine trail. 3. part. 2. c. 1. n. 6. Thomas Hurtad. tom. 1. ref. moral. tract. 2. cap. 7. ref. 129. §. 8. n. 193. Ratio est. Quia habens huiusmodi sensum de se ipso potest ad cum implendum uti opinione, quæ nullum agnoscit peccatum in totali omissione celebrationis, quæ ut dictum est, habetur pro probabili etiam à nonnullis Doctoribus, qui præceptum defendat, unde in virtute huius opinionis potest formare dictam conscientiam, quod si libi liceat abstinere, & in tali casu non solum non peccaret, sed etiam exerceret actum virtutis.

QVÆSTIO 841.

an simplex Sacerdos teneatur in die festo celebrare, si non adsit alius, qui celebret.

S V M M A.

1. Simplex Sacerdos teneatur celebrare in festo de præcepto, si non adsit alius.
2. Non ratione obligationis charitatis.
3. Neque ut vitetur natus infamia.
4. Sed quia præceptum obligat minister publici.
5. Obligatur etiam si non sit de loco.
6. Si adsit plures Sacerdotes simplices, penes quem sit obligatio.
7. Non debet obligatio audiendi missam, si quocunque modo adsit, qui possit celebrare.

1. Dicendum est. Simplex Sacerdos teneri celebrare in die festo de præcepto, si non adsit alius, qui celebret. Ita Rodriguez tom. 1. sum. cap. 147. n. 6. Fernandez par. 1. Exa. Theol. moral. cap. 5. §. 8. n. 1. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 5. quæst. 1. n. 15. qui vult teneri ex charitate ut succurrat spirituali necessitati proximi, qualicet tunc populus non peccaret non audiens missam, præterea tamen spirituali fructu, quoniam ex auditione perciperet, plures forsitan necessarii ad reparandas animæ vires.

2. Quæ tamen ratio omnino inutilis est. Nam ut conserget obligatio charitatis ad succurrendum, debet quæ esse constitutus in gravi necessitate, & necessitas debet esse nota. Prius autem semel in festo auditione missæ, non constituit populum in gravi necessitate de se quis esset in tali necessitate, quod non est probabile, non constet de necessitate, unde nullo modo potest ex

charitate induci talis obligatio. Accedit etiam, quod ut quis obligetur ex charitate succurrere alteri, debet esse in necessitate tali à qua ipse non possit se eripere posset autem se eripere ab alia necessitate ratione cuius indigeret auditione missæ, aliis spiritualibus mediis, nempe oratione, eliciendo actus penitentiae, & obsequij erga Deum, tum erga vicinum, aut etiam perpendendo ad alium locum ad audiendam missam.

Sed neque tenetur, ut vitetur infamia notam, quam ex charitate erga se ipsam tenetur vitare. Nam huius periculo occurrere potest aliis modis. potest enim se fingere infirmum, aut aliquo impedimento impediri, quod non ipsi permittat celebrare, aut aliquo alio modo contendendo, quo si non celebrat, non sit ex defectu voluntatis, sed ex aliqua impotentia. Deinde potest etiam Sacerdos habere tale opinionem apud populum, quod nullam admirationem causet, si in tali casu non celebret, nec aliquam notam infamiam subbeat.

Ratio ergo est. Quia ratione ordinis Sacerdotalis est constitutus publicus minister populi in ordine ad offerendum sacrificium, ut habetur ad Hæb. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis qui sunt ad Deum. vs. dona offert, & sacrificia. Ergo ratione muneris suscepti tenetur offerre sacrificium, quod tenetur populus, ita ut deficientibus deputatis Sacerdotibus obligatio deolvatur ad ipsum; nam licet non obligetur quando adsint alij qui ex speciali titulo tenentur in hoc interesse populo dum tunc nullus adsit, qui specialiter ad hoc obligetur, & remanet tantum communis obligatio, quæ oritur ex munere, & proinde ad ipsum deolvitur. Populus autem tenetur offerre sacrificium suo modo, quoties ab Ecclesia iubetur interesse, quia omnes intereuntes offerunt.

Et hoc extendendum est etiam ad Sacerdotem, qui non esset de loco, in quo deficient deputati ad celebrandum, sed tantum ibi contingenter reperiretur: nam ratione muneris Sacerdotis non constituitur minister ad offerendum sacrificium huius, vel illius populi sed totius populi fidelis, quia sit publicus minister Ecclesiæ, quæ complectitur totum populum, fidelem, & ideo habet munus suum obligatum ad totum populum, atque adeo ubicunque sit, si ibi contingat casus, remanet penes ipsum obligatio offerendi sacrificium, tanquam habentem munus proprium eidem quoque populo obligatum.

Hinc tamen oritur aliud dubium nempe, si contingat adesse in eodem loco plures Sacerdotes simplices, penes quem sit futura obligatio. Resp. Quod prius erit apud eum, qui magis pertinet ad communiatem, aut quia sit de loco, aut quia iam habet suam operam in aliquo alio munere additam communiatem, ut exerceret munus docendi, concionandi, &c. nam cum aliquo modo certaretur ad communiatem, ratione huius nexus, obligatio prius consurgit in ipso, quam in cæteris. Si tamen omnes sint æquales, & eodem modo se habeant obligatio erit æqualiter apud omnes, quia non erit maior ratio de uno, quam de alio, & se habebunt, ac quando plures infidelium sunt obligatio. Et ideo qui prius requireretur à populo, teneretur illi exhibere suum munus, & habente tamen suo proprio munus, extingueretur in cæteris obligatio, licet solente suo debitum liberaret cæteri, qui sunt debitor infidelium.

Dices. Deficiente Missa, deficit etiam obligatio populi audiendi, quia præceptum obligat ex suppositione, quod celebratur: tunc si deficiat deputati ad celebrandum pro tali populo, deficit etiam in populo obligatio. Ergo cum deficiat obligatio in populo non conserget in Sacerdote simpliciter ad celebrandum. Resp. Deficiente absoluta Missa, cessare obligationem au-

76 De Obligat offerend. sacrif. Quæst 842. 843.

dicti non autem, si deficit ex defectu tantum depotatorum; nam licet obligatio ad audiendum sit relaxata ad celebrationem, non est tamen coarctata ad celebrationem propriorum Sacerdotum, alioquin si deficeret proprius Sacerdos in aliquo oppido, & solum plures advenire ibi in transitu reperti celebrarent, sequeretur, quod oppidum non teneretur audire missam, quod est valde absurdum. Non cessat ergo obligatio, quando adest, qui celebrat, quicumque ille sit, & ideo quando adest simplex Sacerdos, qui possit celebrare populus indiget, ipsius munere ad implendum præceptum, & ideo tenetur ipse impendere.

Q U Æ S T I O 843.

An Sacerdos simplex teneatur celebrare, ut impleat præceptum audiendi Missam.

S U M M A.

1. Sacerdos simplex an teneatur celebrare, & impleat præceptum audiendi Missam, & nam, seq.
 2. Præceptum audiendi Missam ad quid obliget.
 3. Sacerdos teneatur offerre sacrificium etiam pro seipso.
 4. Præceptum correlationum non potest esse sine alio.
- Dispositum de uno correlationum est etiam dispositum de altero.*
- Præceptum audiendi Missam inferi etiam præceptum celebrandi.*

Causa contingere potest, si non adsit, à quo audiat Missam, vel quia iam sunt celebrantes, quæ erant celebrandæ, vel ex aliquo alio capite, & ideo dubitatur, an tunc ex vi præcepti audiendi Missam teneatur ipse celebrare. Partem negativam tradit Fernandez par. 3. *secundum, ibid. moral. cap. 5. §. 8. n. 1.* Quia præceptum obligat solum ad audiendum Missam, audire autem Missam & celebrare sunt diversæ actiones, & ideo si cadit una sub præcepto, non cadit alia. præferuntur cum celebrare continent onus longè gravius, & prohibe ad ipsum non debet extendi præceptum. Alij vero sentiunt quod teneatur celebrare. Ita Rodriguez tom. 1. *sum. cap. 247. num. 6.* Francisc. Lugo lib. 5. *de sacram. cap. 5. §. 9. n. 16.*

2. Dicendum Sacerdotes ex quocunque capite non possunt diebus festis audire Missam, teneatur ex 23. *canonem præcepti celebrare, nisi aderit tale impedimentum, quod de se possit excusare ab audienda Missa.* Ratio est quia præceptum de audienda Missa non est de illa materiali auditione precum, quæ in ipsa recitantur, alioquin non satisfaceret præcepto, qui ita à longè assisteret, ut non audiret Sacerdotem sub missa voce legentem. Sed est de assistendo oblationi sacrificij, atque adeo de colendo Deo per oblationem sacrificij, & offerendo ipso sacrificio, itavt substantia rei præceptæ sit cultus Dei superius, qui ipsi exhibetur in sacrificio, & hic cultus est ille qui cadit sub præcepto. Quod autem exhibetur Deo hoc, vel illo modo, hoc est per publicum ministerium, aut per se ipsum, non cadit sub præcepto, nisi ad summum sub distinctione, itavt non possit cadere modus exhibendi per modum cooperationis, qui interuenit in assistentia, nam alioquin Sacerdotes teneantur ad hunc modum, nec satisfacerent præcepto dum celebrarent: ergo si Sacerdos non potest audire missam teneatur celebrare ut impleat præceptum. Consequenter probatur. Tum etiam præceptum definit obligare, quando sit impossibilis substantia rei præceptæ. In præsentia autem certe non sit impossibilis, nam adhuc potest Sacerdos exhibere Deo cultum superius communem contentum in sacrificio

Confirm. Sacerdos ratione muneris nedum debet, ac tenetur offerre sacrificium pro populo, sed etiam pro seipso ut habetur ad Hebr. 5. *Propterea debet quidammodo pro Populo, ita etiam, & pro semetipso Hostiam offerre pro peccatis.* Ergo cum tenetur offerre sacrificium ut Populus satisfaciatur præcepto audiendi Missam, tenebitur etiam offerre, ut ipse satisfaciatur, nam ratione muneris non minus sibi ipsi debet quam debet cæteris. Rursus, quia Populus tenetur diebus festis audire Missam tenetur etiam sibi providere de celebrante, ergo etiam Sacerdos cum tenetur audire Missam tenetur etiam tanquam unus de Populo, tenetur etiam tanquam talis sibi providere, sicut tenetur cæteri: Ergo si non potest alio modo sibi providere, tenetur sibi ipsi exhibere munus Sacerdotale.

Confir. 2. Audire missam est correlatiuum ad celebrare, & quia correlatiua ita se habent, ut vnum non possit esse sine alio, si §. *Marri. ff. De adim. leg. sit* quod si vnum est de necessitate, sit etiam alterum de necessitate. Ergo eo ipso, quod Ecclesia in diebus festis præcipit audire missam præcipit etiam missam celebrari quia dispositum de vno correlatiuum est etiam dispositum de altero, si §. *De accepti. & l. si quis seruo. C. De falsis de l. 1. c. De transill. & notant Euerat. in Top. in loco à correlat. num. 8.* Anton de S. Blasio *tratt. de correlat. tom. 10. tratt. 6.* hæc extensio præcepti fundatur in eo, quod sacerdotes tenentur exhibere populo suum officium in offerendo sacrificio, quando ipse tenetur offerre, tenetur autem offerre quoties tenetur audire missam. Ergo sacerdos ex vi præcepti audiendi missam tenetur celebrare, si alio modo non possit audire, qui præceptum obligat etiam ad celebrationem, ut ad connexum, & correlatiuum. Et ex his solummodo manet fundamentum oppositæ sententiæ, nã constat, quod dum præcipitur auditio missæ præcipitur etiam celebratio, & ideo dato, quod continetur maius onus adhuc caderet sub præcepto.

Q U Æ S T I O 844.

An Episcopus præcipere possit sacerdotibus, ut diebus Dominicis, & festis solemnibus celebrent.

S U M M A.

1. Episcopus adnoscere potest sacerdotibus, quæ diebus Dominicis, & festis celebrent.
 2. An teneatur sub mortali.
- Verba imperantis modi non inducunt præceptum. Quando inducunt præceptum.*
3. Episcopus an possit obligare sacerdotes, ut festis celebrent & nam seq.
 4. Episcopus potest sequi opinionem, quod sacerdos aliquoties in anno teneatur celebrare.
 5. Ad Episcopum spectat curare observantiam diuinorum præceptorum.
 6. Episcopus non potest lege sub mortali obligare sacerdotes, ut singulis festis celebrent.
 7. Lex prius libera.
- Inducit quandam servitutem. Lex non potest imponi nisi sit necessaria.*
8. Ex causa potest Episcopus obligare singulas sacerdotum ut festis celebrent.
 9. Curare quid importet.
 10. Potest Episcopus non cogere ad celebrandum qui se putat indignum.
- Subdici tenetur se conformare cum opinione elata à superioribus.*
11. Episcopus potest cogere simplices sacerdotes ad celebrandum obest canonum vnum ex officio celebrant.

Difficultas

Difficultas procedit non solum de simplici præcepto, sed etiam de lege, seu statuto iuxta facultatem, quam habet ad ferendas leges pro propria Diocesi iuxta illud Act. 20. *Propter Spiritus sanctus Episcopus regere Ecclesiam Dei*. Certum est autem, quod præstare hoc potest admonitionibus, exhortationibus, & alijs huiusmodi remedijs, in id etiam tenetur. Quia Concilium Tridentinum *sess. 21. cap. 4. de reform.* ipsis iniungit, quod erunt vt Sacerdotes saltem in diebus Dominicis & Festis solemnibus Missas celebrent. Quam tenentur regere oues suas, reoritur etiam curare, vt Sacerdotes non sint legnes in exequendo proprio munere offerendi sacrificium. Et idem Concil. decernit, quod Episcopus curare debeat, quod simplices Sacerdotes celebrent prædictis diebus, cum id spectet ad ipsum munus.

Autem tenentur Episcopi id præstare sub graui obligatione, videtur negatiue resolendum, quia talis obligatio sub mortali non oritur, ratione muneris, quia ratione muneris non tenentur sub mortali curare, quod subditi præstent ea, ad que non obligantur; Sacerdotes autem simplices non tenentur ratione dispositionis Concilij, quia Concilium vitatur verbo, curet, quod habet vim imperatiui modi. Verbo autem Imperatiui modi non habet vim inducendi præceptum, aut absolutum, vt voluit Caiet. 2.2. *quæst. 180. art. 9. in solut. ult. 2. Salon. quæst. 77. art. 1. controu. 8. Castro. lib. 10. de lege poen. cap. 5. dicunt 4. Carbon. de legib. lib. 7. disp. 4. in fine, Valquez 1.1. disp. 15. l. cap. 3. num. 24. & desuntur ex Clem. 2. *item quia ver. non loquor de verb. significat.* Vbi Pontifex habet, quod verba imperatiui non continent præceptum, nec ei equipollent, Aut saltem tunc solum incontinent præceptum, quando materia est magnæ necessitatis, & momenti, vt voluit Btzer. in *cap. nam consuevitur*, in fine, de consue. Abbas *num. 4. l. clem. 3. v. de aliquibus Isola num. 10. l. i. etiam, in Top. iur. loco ab equipollent. nu. 1. Tabiena. verbo. Lex numero 29. P. Negus num. 3. Armilla num. 4. Syluester verbo. Præceptum quæst. 2. Sanchez lib. 6. *sum. cap. 4. num. 39.* Non est autem, magnæ necessitatis, & momenti quod Episcopi curent, quod simplices Sacerdotes celebrent dictis diebus; tum quia ad hoc non tenentur sub graui obligatione ex proprio munere; tum quia non est admodum necessarium, siquidem vt plurimum Sacerdotes simplices, etiam frequentius offerunt sacrificium. Accedit etiam, quod praxis ita interpretatur dispositionem Concilij, quod non obliget grauer.**

Autem possit Episcopus etiam lege obligare, aut præcepto Sacerdotes simplices, vt in diebus Dominicis, & Festis solemnibus celebrent, affirmant Marchin. de *sacram. ordin. tract. 3. p. 2. cap. 16. num. 1.* vt citat Hurtad. mox offerendus, sed Marchinos non loquitur in hac generalitate; sed solum quoad Festa solemniora. Thomas Hurtad. *hom. 1. resp. moral. tract. 2. cap. 7. resp. 10. §. 7. n. 109.* Dicit autem de *sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 1. n. 1.* solum dicit Episcopos cogere posse ad celebrandum. Fundamentum est, quia Concil. monet Episcopos, vt curam habeant, quod Sacerdotes simplices dictis diebus celebrent, curam autem habere est curare, vt satisfaciatur suis obligationibus. Vnde si obligantur potest Episcopus determinare hos dies pro adimplenda obligatione, & idem in collectan. ad Concil. *Trident. libellus. Bullar. in obseruat. doctrina verbo. Curet*, habetur, quod Sacerdotes tenentur diebus Dominicis & alijs Festis celebrare. Confirm. quia Coual. *Provincie Medialensie l. 1. tit. de frequent. dia. sac. Coual.* præcepit omnibus Sacerdotibus, vt diebus Dominicis, & reliquis Festis celebrent.

Dicendum 1. *Posse Episcopos ferre legem, aut præcepto obligare Sacerdotes, vt F. l. ita solemnibus celebrent.* Vnde si quis in hoc negligens sit, potest particulari

præcepto cogere. Ratio est, quia quod simplex Sacerdos teneatur aliquoties in anno celebrare de iure diuino est saltem probabilior opinio. Ergo cum Episcopus polleat potestate legislatiua, poterit sequendo hanc opinionem ferre legem, quæ deturmetur hanc obligationem ad dies Festos solemniores, quia potest Ecclesia determinare tempus adimplendi præcepta diuina, quæ Christus reliquit indeterminate.

Dices. Cum præcepta diuina sint communia omnibus fidelibus, spectare ad solum Pontificem determinare tempus, & ad hoc ausus apponere. Contra, nã etiam ad Episcopum pertinet curare, quod in sua diocesi impleantur diuina præcepta, & cum huiusmodi imposuit sit à Concil. Generali Trid. confirmato à summo Pontifice, quod curet Sacerdotes celebrare diebus Dominicis, & Festis solemnioribus, potest in hac materia saltem ferre legem, quæ determinet obligationem, quam de iure diuino habent Sacerdotes, quia in hoc non excedet id, quod ei à Concil. est imposuit.

Dicendum 2. *Regulatur non potest Episcopus ferre legem obligantem sub mortali ad celebrandum singulis diebus Dominicis, & Festis sub sola causa.* Hæc desumitur ex declaratione S. Congregationis consulti ex *l. l. libellus. Bullar. ad cap. 14. de reform. sess. 23.* quia ita habet. *Episcopus cum sola Prædictis agat exhortationibus, & monitionibus, vt celebrent diebus Dominicis, & Festis, non censetur Ecclesiasticis, quæ non censentur non tenentur, nec agat penis, si igitur S. Congregat. vult, quod solum ad monitionibus, & exhortationibus procuret celebrationem pro singulis diebus Dominicis, & Festis, consequenter non vult, quod ferat legem præsertim eum censuris, & penis.*

Ratio autem est. Quia non potest ferri lex, nisi sit necessaria pro communitate, nam imponit onus libertate priuans, constringens vitas hominum, vt habetur ex *l. Leges sacratissimæ C. de legib. & indicit quandam seruitutem, quæ morti comparatur, l. Seruitutem ff. de reg. iur. & l. Libertas ff. de statu hominum, & proinde non potest imponi ubique inuisio grauius mihi sit necessaria pro bono communitatis. Ex quo fit, quod inter conditiones essentielles vt lex subsistere possit, sit, quod sit necessaria, vt desumitur ex cap. *Omnia dist. 1. & ex Cap. Ex ant. dist. 1. vbi Gloss. verbo. Necessaria & tradunt communiter c. D. Tho. 2. q. 95. art. 1. & 1. Medina Vociet. ibid. Valquez disp. 15. cap. 1. n. 16.* Ergo cum non sit necessarium, quod singuli simplices Sacerdotes celebrent omnibus Festis, & diebus Dominicis, non poterit eos aggrauare mediante lege, vt celebrent. Quod non sit necessarium constat, quia non est necessarium, vt satisfaciatur propriæ obligationi, cum non tenentur crebro celebrare, nec vt satisfaciatur indigentia fidelium, quia non adeo talis indigentia, cum præsertim diebus Festis adde abundantius numeros sacrificiorum offerentibus ad id obligatis, religiosi, & secularibus vt plurimum.*

Dicendum 3. *Ex rationabili causa potest Episcopus obligare simplices Sacerdotes ad celebrandum singulis diebus Dominicis, & Festis.* Rationabilis autem causa effect penuria Sacerdotum, publica aliqua necessitas, quæ exigeret Deum speciei modo placenti, & supplicanti, aut quæcumque alia ratione cuius Populus indigeret adeo frequenti oblatione Sacerdotum. Ratio est. Quia Sacerdos eo ipso, quod est Sacerdos habet manus suam adiectum Populo iuxta illud ad Hab. 3. *Omnia Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum, ut dona offerat, & sacrificia pro peccatis:* ergo si adde causa rationabilis exigens oblationem, ita frequenter poterit Episcopus, ut lege, aut præcepto constringere Sacerdotes ad offerendum, quia potest consistere ad implendum munus proprium, modum secundum mensuram obligationis di-

vix, & naturali, sed etiam indigentiam eorum, quibus habent minus sum additum. Indigentia enim communis, facit, quod materia legis sit necessaria pro communitate, & consequenter, quod cadat sub obligatione legis.

9 Ad fundamentum in oppositum resp. quod curam habere nedum refertur ad id, quod cadit sub obligatione, sed etiam ad ea, quæ expediunt præsertim in ordine ad communitatem. Et idcirco ex eo, quod Concil. velit euent, quod Sacerdotes celebrent singulis diebus Dominicis, & Festis non fit quod teneantur, vt non rectè dicitur in cit. *Obferuat. delirina*, sed solum, quod sit expediens tum ipsis Sacerdotibus, tum toti communitati fidelium, & proinde Concil. id desiderans, imponat Episcopis, vt id euent adhortando, monendo, vt habet declaratio allata n. 6. Ad confirm. resp. quod Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. ult. punct. 7. num. 7. vers. Existim. canon.* Illud præceptum Concil. prouincial. non videtur vñ respectum cum tanto rigore, & subdit, quod congregatio penitentiaria Mediolanensis ipso consulente censuit, quod qui sex, aut septem diebus festis non celebrasset singulis annis non esse reum peccati mortalis. Deinde dum ita Concilium sanxit, dicendum est, quod motum fuerit ex aliqua rationabili causa, ob quam duxerit necessarium ferri huiusmodi Legem, quæ fuit negligentia Sacerdotum in celebrando, & consequenter indigentia Populi maioris frequentie sacrificiorum.

10 Ex dictis colligitur Quod si aliquis Sacerdos ex humilitate nunquam celebraret reputans se indignum & sequens opinionem, quod non teneatur, poterit Episcopos, quando ipsi conueniunt, quod hæc causa sit cura, eam admittere, & non cogere ad celebrandum, vt aduertunt etiam Marchin. *de sacram. ordin. n. 3. p. 1. cap. 36. n. 6.* Thom. Hurtad. *p. 1. resp. mor. n. 2. cap. 7. resp. 19. §. 8. n. 393.* Quia poterit tunc Episcopos se conformare illius opinionis. Verum adhuc poterit ipsum cogere ad aliquoties in anno, aut etiam secundum indigentiam populi celebrandum. Nam petinet ad ipsum eligere opinionem, qua vtatur in ordine ad regimen externum, & tunc subditi tenetur se conformare cum opinione electa à superiore, vt docent cūmaniter Nauar. *lib. 3. de resp. cap. 3. n. 239.* Valent. *tom. 1. disp. 7. quæst. 3. punct. 3. vers. 1.* sequitur Valq. *1.2. disp. 62. c. 6.* Montefiu. *disp. 19. quæst. 5. §. 4. n. 189.* Medina *quæst. 29. art. 3. c. 6.* Salas *tratt. 8. sect. 8. n. 36.* Tabiena verbo *Conscientia n. 4. vers. Si verò Syluester quæst. 4. Sanchez lib. 1. sum. cap. 3. n. 6.* Corduba in *quæst. Sanchez lib. 3. quæst. 9. Laiman. lib. 1. Theol. moral. tratt. 1. cap. 2. §. 1. n. 11.* Sayr *lib. 1. Caus. reg. cap. 1. n. 6. de iust. & iur. disp. 10. n. 9.* Palauz *p. 1. disp. 2. punct. 6.* Perez in *Luar. solum. ceterum. 10. Scholas. n. 115.* Villalob. *p. 2. sum. tratt. 1. difficul. 31. n. 3.*

11 Colligitur secundò, Quod si in aliquo oppido sit vnus tantum Sacerdos, qui teneatur celebrare diebus Festis & adfint alij simplices Sacerdotes, poterit Episcopos eos cogere ad celebrandum diebus Festis. Ratio est, quia scilicet indigentia populi eo, quod difficile sit, quod omnes ead. hora consentiant ad audiendam missam & idcirco cum Sacerdotes habeant ratione ordinis manus suam additum populus, poterit Episcopos eos cogere, vt impendant officium suum populo offerendo sacrificium, vt absque difficultate possit implere præceptum audiendi Sacram. In tali tamen casu tenebitur Populus aliquid contribuere his Sacerdotibus pro sustentatione, quia cum ministrant populum æquum est, quod accipiant aliquid pro sustentatione,

QVÆSTIO 845.

An, & quando Sacerdotes regulares teneantur celebrare.

S V M M A.

- 1 Regularis quando teneatur celebrare.
- 2 Monachi nigri teneantur de iure semel in mense celebrare.
- 3 Obligatio Regularium ad celebrandum ex eorumdem Constitutionibus pendet.
- 4 Ex natura rei maior obligatio celebrandi in Religiosis, quam in secularibus.
- 5 Superior an possit obligare Religiosos ad frequentius celebrandum, quam præscribitur Constitutionibus.
- 6 Superior non potest se ingerere in eo quod determinatur Constitutionibus.
- 7 Accipis stipendia missarum pro liberaliori villa possunt obligari subditi ad satisfaciendum.
- 8 Religiosi teneantur satisfacere oneribus missarum Conuentus.

Ratione muneris Sacerdotalis non teneri celebrare, nisi eo modo, quo teneantur Sacerdotes seculares certum omnino est. Quia cum sit idem munus, non infert diuersam obligationem. Solum difficultas est, an ex eo, quod Regulares sint, habeant maiorem obligationem. Resp. autem, Thomas Hurtad. *tom. 1. resp. moral. tratt. 1. cap. 2. n. 23.* Quod si Religio accipiat stipendia missarum, quibus regulares alantur, teneantur quotidie celebrare, statim non possint omittere sine expressa licentia superiorum, quia constituuntur veluti Capellani eorum, qui stipendia elatigunt; addit tamen semel, ad his posse omittere sacrificium, & hoc limitat, dum sunt in Conuentu, quia tunc solum substantur à Conuentu. Si verò religio non recipiat missarum stipendia, si vigeat obsequantia, & viget regularis, tunc saltem omnibus diebus Festis & Dominicis, & dupplicibus tenetur celebrare ad tollendum scandalum, quod alias in communitate oriretur, cum celebratio sit ex præcipuis, qui attenduntur in communitate obsequantia; & idcirco si omitteretur, posset quisque sine temeritate iudicare, quod omittens haberet conscientiam peccati mortalis. Si verò non vigeat obsequantia, non tenebuntur adeò frequenter celebrare, quia non aderit scandalum. Frequentius tamen, quàm teneantur Sacerdotes seculares. Hæc tamen patiuntur plures difficultates, & de nonnullis ex dicendis conlabit.

Alij autem docent, quod Regulares sacerdotes proprijs constitutionibus de iure communi teneantur celebrare saltem semel in mense. Ita Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. disp. 5. quæst. 1. num. 3.* Garzia in *sum. tratt. 3. difficul. 2. dub. 1. num. 10.* & prob. ex Clem. *No in agro §. sani. De statu. monach.* Verùm ex hoc non colligitur. Primò quia disponit tantum de Monachis provi distinguuntur à cæteris regularibus nam tota dispositio illius Clement. est circa ea, quæ in monachis indigentibus reformationes; imò nec procedit de monachis omnibus, sed solum de nigris, vt constat ex premissis, libi. *Sacra videretis monachorum religione.* Rustus neque eos obligat ad celebrandum semel in mense, sed tantum ad sumendum communionem, nempe prima Dominica mensis. Vnde ex vi huius dispositionis possent omittere celebrationem, & sumere Eucharistiam.

Obligatio, ergo regularium ad celebrandum medienda est ex Constitutionibus vniuersaliuq. religionis, quia cum hæc fit specialis ipsorum, ex specialibus legibus oriri debet, & proinde erit sub culpa, vel absque culpa.

culpa, prout Constitutiones ipse obligant; neque enim onus maius inducendum est, quam inducant Religionis Constitutiones. Solum aliquando per accidens contingere potest, quod in celebrando iuxta præscriptum Constitutionum, si notabiliter deficiant, mortaliter peccent ratione scandalii quod an sequatur, an non, in vnoquoque casu particulari diiudicandum est, & hoc nedum in ordine ad ceteros religioſos eiusdem familie, sed etiam in ordine ad reliquos. Quod si Constitutiones nihil præscribunt, attendenda erit consuetudo, quæ erit accipienda tanquam interpretatio obligationis.

4. Est autem advertendum, quod ex natura rei est maior obligatio celebrandi in religioſis quam sit in sacerdotalibus secularibus. Tum quia tenentur tendere ad perfectionem atque adeo adhibere medium sacrificiali tanquam potens ad ipsam perducere. Tum quia aluntur à secularibus, aut elemosinis exhibitis, aut proventibus collectis, & ideo ex hoc capite tenentur frequentius suam officium exhibere. Tum quia sunt specialiter addicti cultui diuino exercitio, & ideo exercere debent cultum sacrificiali tanquam præcipuum, & maximum. Et hæc obligatio viget præcipue in diebus festis, cum in ipsis tenetur populus audire missam, & offerre sacrificium Deo. Et hæc obligatio habet locum etiam quoad Religionem, in quibus non viget obligatio, nam in ipsis quoque militat eadem ratio, & obligatio.

5. Si autem teligio accipiat stipendia pro missis, si non sint necessaria pro sustentatione religioſorum non poterit superior obligare ad frequentius celebrandum, quam præscriptum Constitutionibus, nec accipere plura stipendia, quam sint missarum celebrandarum iuxta Constitutiones, nisi religioſi consentiant. Secus autem si stipendia plura sint necessaria pro sustentatione. Ratio est. Quia enim constitutiones manum appoſuerunt in determinanda obligatione ad celebrandum, non potest superior tanquam inferior se ingerere augendo frequentiam obligationis Cap. *et nostrum. De appellatione. & per ea quæ tradunt Conar. cap. 9. præd. quæst. 4. Innoc. in cap. cum Al. ferrariensis. De consuet. Bald. in cap. 2. h. de de pace locum. & in l. si quis propositus. 1. C. Quoniam & quare. vid. Salicet. conf. 9. num. 1. l. j. Alban. conf. 73. m. 1. Menoch. conf. 101. num. 4. Valac. conf. 109. num. 63. Si ramen plura stipendia sint necessaria pro sustentatione, poterit obligare ad celebrandum etiam quotidie, quia Religioſi tanquam membra communis, debent cooperari ad procuranda necessaria pro communi sustentatione eo modo, quo per Constitutiones licet, atque adeo offerre sacrificium, vt satisfiat dantibus stipendia pro missis.*

6. Ex his colligitur, quod si superior acciperet plura stipendia missarum, vt liberaliori modo sustentaret religioſos, dummodo tamen non excederet terminos religioſæ sustentationis, & præfixos à Constitutionibus, & statutis, teneretur religioſi celebrare, vt satisficeret obligationibus Ratio est. Quia ad superiorem spectat moderari sustentationem communem, & disponere, prout congruum iudicauerit, è contra verò tenentur religioſi celebrare ad satisfaciendum pro stipendiis acceptis in hunc finem, & ideo tenentur frequentius celebrare, quam præscribunt Constitutiones, si opus sit.

7. Hæc autem, quæ dicta sunt, locum habent regulariter loquendo, sclusis oneribus, quæ aut Ecclesiis, aut ex libera acceptatione susceperunt. Nam Religioſi Conuentus tenentur his omnibus satisficere, & proinde frequentius celebrare, si opus sit, quam Constitutiones præscribunt. Nam hæc obligationes sunt communes totius Conuentus & proinde redundant in omnes qui possunt satisficere, & sunt membra Conuentus, vt etiam alibi dictum est.

T. m. 11.

QVÆSTIO. 846.

An superiores regulares obligare possint, subditos præcepto ad celebrandum quotidie.

SVMMA.

1. Superior Regularis non possit imponere præceptum de quotidie celebrando.
2. Præceptum additum legi illam substantialiter alterat. Qualitas præcepti adiungens legi illam reponit in alia specie.
3. Superior non potest addere præceptum consiliuminibus non obligantibus ad culpam.
4. Præceptum contrarietate sui constitutionum. Quando attenditur finis, non refert quid ex æquipollentibus sit. Prohibitum per viam legis est etiam prohibitum per voluntate præceptum.
5. Superior non potest sub censura cogere subditos ad quotidie celebrandum.
6. In casu particulari potest Superior cogere Subditos præcepto ad celebrandum ex gravi tamen causa.

POſſe Superiores regulares imponere præceptum Subditis celebrandi quotidie, affirmat Thomas Hurtad tom. 1. moral. res. præd. 2. cap. 2. res. 1. inis. Quia præceptum esset de te licite, & honesta, & conducente ad communis bonum & ad rectum regimine regulare. Subdit tamen quod non possint huic præcepto adnectere excommunicationem, aut aliam censuram sibi referendo ad abolitionem.

Tenendum tamen est. Quod Superior non possit imponere præceptum Subditis, quod celebraret quotidie etiam si constitutiones præscriberent, quod celebrarent quotidie. Ratio est. Quia adiungere præceptum est alterare substantialiter obligationem legis, seu constitutionis nis præscriptoris celebrationem, nam est facere, quod lex quæ antea non obligabat sub mortali annexam habeat obligationem sub mortali. Hoc enim non potest facere Superior quia cum non habeat facultatem ferendi leges, neque abrogandi, neque etiam potest alterare eandem obligationem, sicut alteraret præceptum. Qualitas enim præcepti adiungens reponeret obligationem in alia specie Cap. Cum Moribus de celebrat. Atque & Cap. Statutum de elect. in 6. & l. si quis ff. de leg. 3. ac per ea, quæ tradunt Alex. in l. 1. §. 1. qui simpliciter. ff. de verb. obligat. l. si Lius autem ff. de iust. & iur. Hypothet. singul. §. 10. verbo. Qualitas Felin. in cap. Nonnulli m. 101. de rescriptis.

Et hoc à fortiori locum habet si disponatur, quod si constitutiones non obligant ad culpam, quia tunc mens legislatoris clare constat, quod nolit ad culpam obligare, & proinde remanet prohibitum Superioribus inducere generale obligationem ad culpam, quoad ea, quæ concernunt constitutiones, & regularem obseruantiam, quod enim nolunt leges, remanet prohibitum subditis legibus, quales sunt Superiores regulares, qui subduntur constitutionibus Et ideo si obligarent ad culpam mediante præcepto generale, facerent contra mentem legislatoris, & inducerent in subditos illam obligationem, quam lex fundamentalis non vult induci, & proinde nulliter procederet, quia hoc non est ex illis, quæ licet prohibita, facta tamen tenent, siquidem ista prohibitio auferri facultatem obligandi ad culpam. Cum enim Superior regularis non habeat, nisi illam facultatem, in subditos, quam illi trahunt constitutiones, si autem constitutiones nolunt subditos obligari ad aliquam culpam, nec etiam tribuant

tribunt facultatem, ad obligandum, & idè defectu facultatis nulliter procedet.

- 4 Nec dici potest, quod constitutiones uolunt ex vi legis obligari ad culpam, sicut autem ratione præcepti, quia si i præceptum sit uniuersale, quoad inducendam obligationem, & illaqueudas conscientias equi pollet legi, & proinde contrariatur fini constitutionum, quæ uolunt, quod non ligentur conscientie subditotum. Quando autem attenditur finis, nihil refert quicquid ex æquipollentibus fiat. l. 3. C. de iustis & fidei. & l. fin. C. de de. at. quæ sub mo. & l. Mulier ff. Ad Trebel. & cum prohibitum sit superioribus per viam legis obligare subditos ad culpam, non erit permittit obligare per præceptum i. scire spiritus 5. si mater ff. de ius. det. & l. 2. 3. Libri ff. de honor. poss. ff. de iur. & Cap. Tuae de presu. & Cap. Cum quid una de reg. iur. in 6.

- 5 Et à fortiori sequitur, quod neque præcepte possint sub aliqua censura, non solum quia, ubi præceptum non habet locum, nec etiam habere potest censura, verum etiam, quia, vt rectè aduertit Hurtad. tom. 1. refel. moral. ar. 1. cap. 2. refel. 3. n. 29. non est ex illis delictis, quæ restantur possunt iuxta Decretum Clem. VIII. De casereferu. dato, quod locum habere præceptum. Nam in hac materia non refert, quod reuertetur peccatum, aut censura sola, quia ratione censura remanet indirectè reuertetur peccatum, & cogitur subditus recurrere ad superiorem, quod est illicitum, quod non uult Pontifex præterquam in casibus ab ipso aliquatis, vt constat ex Premio Decreti, ubi considerat Pontifex, quod nonnulli reformidantes maculas conscientie aperite superiori, possunt adduci in periculum damnationis æternæ, non uult tamen, nisi in casibus ab ipso designatis.

- 6 Ex dictis colligitur Quod solum in aliquo casu particulari poterit superior adducere præcepto subditos ad celebrandum, quando alias recusarent, quia tunc uti poterit potestate; quam habet præcipiendi in virtute sanctæ obedientie, cum agatur de te, quæ concernit regulam, potest enim, si opus fuerit præceptis, & aliis viis coactiuis confingere subditos quoad ea, quæ regulam concernunt. Vt tamen possit imponere præceptum, necesse est, quod emineat grauis, & rationalis causa, quæ faciat, quod præceptum sit necessarium, quia non sunt subditi ex leui causa aggrauandi præceptis.

Missam agnoscit Thomas Hurtad. tom. 1. refel. moral. ar. 1. cap. 6. refel. 21. n. 277. quam colligit ex Cap. Quoniam, de priuile. in 6. ubi indulget Episcopis, quod ut possint altari portatili, vt quotidie celebrare, aut Missam audire possint, & addit rationem, dicens, sine qua (omissa) eis transire non deest absque rationabili causa illam dicem, quibus significat decentiam fundatam in obligatione. Licet enim verbum deest importet solum consilium, & honestatem, præmissa tamen negatione, nempe non deest dicit obligationem. Confit. Si non adesset aliqua obligatio, non dispensasset Pontifex in præcepto grauissimo celebrandi extra Ecclesiam, quia non adfuerit sufficiens motiui, & coadiudic, quod si sine rationabili causa non celebrat, aut non audiat Missam, peccet saltem venialiter, & si multum sit negligens, etiam mortaliter propter secundum scandalum & virtuale contemptum.

Communis tamen sententia docet, Quod non teneantur Ita Nauar. in Ananoli cap. 21. n. 1. Syluester verbo. Missa 2. quæst. 1. ver. Dicuntur tertiò. Tabiena numero 46. Angel. n. 57. Azot. pars. 1. lib. 7. cap. 4. quæst. 1. Facundez de accept. i. Ecclesiæ lib. 1. cap. 2. num. 11. Rosella verbo. Missa. num. 13. Barbosa de potest. Episcopi alleg. 24. n. 1. & de uniuersis iure lib. 1. cap. 10. n. 36. Riccius in practica refel. 20 3. n. 6. Squellante de obligat. Episcopi. pars. 1. cap. 4. n. 11.

Dicendum est. Episcopos, & ceterosque Prælatos Superiores, aut inferiores ordinarios non teneri ad quatuor celebrare, aut quatuor audire Missam. Ratio est, quia non debet induci aliqua obligatio præsertim sub mortali, oisi de ea constet, & rei claritate eomj ellamur, vt ait D. Thom. quod lib. 5. ar. 1. 5. in corpore. Ex nullo autem capite constat de huiusmodi obligatione, nisi verba, non deest in quibus tam fundat Hurtad. non possit importare obligationem. Nam verbum Deest importat tantum conuenientiam, non autem aliquam obligationem, & idè Non deest, tanquam contradictorium importabit solum negationem decetio: unde sicut si Pontifex dississet in Cap. Quoniam, de priuile. in 6. quod deest Episcopum quotidie dicere aut audire Missam, significasset solum conuenientiam, ita dum dixit, quod non deest transisse huius Missa, significat solum negationem eiusdem decetio: quatenus si transit fore Missa, non adit illa decetio, quæ aliquo adesset.

Dicendum 2. In Episcopis ceterisque Superioribus Prælati, & Inferioribus ordinariis adesse maiorem obligationem celebrandi frequentius, quam su in simplicibus Sacerdotibus. Quanta autem sit, si est determinanda ex circumstantiis, eam potest esse maior in vno, quam in alio. Quod autem dictum est, ualeat, si habeant adualem curam animarum, non autem si sint Titulares, aut administrationi tenuerint. Ratio, est quia non solum tenentur celebrare ratione muneris Sacerdotalis sed etiam ratione muneris pastoralis, quatenus enim Pastores sunt, habent manus suam speciali iocundo additum populo, cuius constituuntur Capas, & idè obligatio populi ad offerendum Deo sacrificium debet speciali modo impleti in capite tanquam in principali mediatori inter Deum, & populum, & tanquam in eo, in quo apud Deum representatur populus. Rursus si quilibet Sacerdos ratione muneris est constitutus vt offerat sacrificia pro populo, vt habetur ad Hebr. 5. maior obligatio erit in dictis Prælati, qui sunt ratione pastoralis muneris speciali modo additi seruiti spirituali populi, & sunt uniuersales, & proprii Sacerdotes.

Confit. Sacerdotes simplices habent suum munus additum populo solum ratione ordinis Sacerdotalis, & idè teneantur offerre sacrificium aliquoties in anno, & iuxta populi necessitatem. Episcopi autem, & ceteri Prælati habent additum tum ratione dignitatis, & ordinis Episcopalis, tum etiam ratione, proeuentum, quos è populo obtineant: ergo speciali titulo

Q U Æ S T I O 847.

An Episcopi teneantur quotidie celebrare, vel saltem audire Missam.

S Y M M A.

- 1 Episcopi, & alij prælati an teneantur quotidie celebrare, aut audire Missam, & sequi de v. leat. de iur. obligat. Non inducenda obligatio, nisi de ea constet. Verbum Deest dicit conuenientiam.
2 Episcopi, & veteri prælati tenentur frequentius celebrare.
3 Habent speciali modo suum munus additum populo.
4 Pontifex cur dispensauerit cum Episcopis in præ Altari uiuere.
5 Abbates, &c. quibus non incumbit cura animarum, non tenentur frequentius celebrare.
6 Prælati quibus incumbit cura animarum, tenentur aliquando pro suis omnibus celebrare.

- 7 Eadem est ratio de ceteris Superioribus Prælatiis & etiam de inferioribus ordinariis. Aliquam autem obligationem celebrandi, aut saltem audiendi

De Obligat. offerend. sacrific. Quæst 847 848. 81

ritulo teneatur inferre populo in iis, quæ sunt ad Deum, atque adeo in exhibendo supremo cultu per sacrificium.

6. Fundamentum oppositæ sententiæ solutum manet ex dictis numero 3. ubi ostensum est quomodo verba *Nem decet non supponant obligationem*. Ad confut. Pontificem dispensasse cum Episcopis, ut celebrare possint extra Ecclesiam, aut facere celebrare, respiciendo ad maximam decentiam, quod Episcopus quotidie aut oterat sacrificium per se immediate, aut saltem per alium & ad necessitatem diuini auxilij, quo continuo indiget pro rectè obeundo munere suo, quod fuit sufficiens motuum ad disponendum.

7. Ex dictis colligitur Abbates sæculares, qui non habent curam animarum ceterosque Prælatos sæculares, quibus item non incumbit cura animarum, non teneri frequentius celebrare, quam teneantur simplices Sacerdotes, ut aduertit etiam Tamburini, *tom. 2. de iure Abbat. disp. 3. quæst. 5. n. 4.* quod tamen intelligi debet dummodo non habeant beneficium cum aliquo onere celebrandi. Ratio etiam Quia dignitas Prælati non inducit de se obligationem aliquam celebrandi, quia hæc non oritur, nisi ex munere Sacerdotali, ex cura animarum, aut aliquo onere iuncto. Et proinde idem dicendum est de Episcopis titularibus, & de iis, qui renuntiauerunt Episcopatu. Quia hi habent solam dignitatem non autem administrationem muneris Episcopalis & ideo cessat illa obligatio, quæ ex hoc capite oritur.

8. Colligitur 3. Prælatos omnes, quibus incumbit cura animarum teneri aliquoties celebrare pro suis ouibus offerendo sacrificium pro ipsis, ut inter alios aduertit Garzia in *summa. 2. 3. dist. 1. dub. 2. numero 1.* aliis non satisfaciunt muneri proprio. Cum enim ratione muneris Sacerdotalis teneantur offerre sacrificium pro populo iuxta illud ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut dona offerat, & sacrificia pro peccatis*, hæc obligatio ratione muneris pastoralis specialiter modo tribuitur ad oues proprias, quia ratione talis muneris sunt Pastores speciali modo mediatores inter Deum, & populum, & ideo debent se interponere mediante sacrificio. Quoties autem id necessarium sit, non est determinatum, & proinde relinquendum est iudicio prudentis Prælati, nam aliquando tenebitur frequentius, aliquando minus frequentius iuxta maiorem vel minorem indigentiam populi.

in tali die communionem sumant. Et quamvis nomine Monachorum non veniant Abbates, id valet solum in odiosis; quæ sunt restringenda. Modò autem non sumus in odiosis, quia sumus in iis, quæ concernunt fauorem animæ conseruationem regularis obseruantie, & profectum spiritualem, & proinde sub hac dispositione comprehenduntur etiam Abbates. Accedit etiam, quod si Monachi teneantur Eucharistiam sumere teneantur Abbates tanquam Pastores ministrare, atque adeo celebrare in ordine ad ministrandum.

Secundò etiam certum est Quod si constitutiones religionis præscribant frequentiam celebrandi, teneantur Superiores Regulares letante quicquid præscribunt. Tum quia ipsi quoque subiciuntur constitutionibus, & proinde tenentur letare. Tum quia pertinet ad conseruandam regulam de ciplinam, quod ipsi præstant exemplo. Tum quia ipsi tanquam pastores suorum subditorum teneantur frequentius celebrare, & proinde præscriptio constitutionum à fortiori eos obligat. Vnde solum difficultas est, quam obligatio habeat ex natura rei, si constitutiones nihil præscribant.

Tamburini, *tom. 2. de iur. Abbat. disp. 3. q. 5. n. 3. ait.* 9. Quod Abbas teneatur celebrare pro ouibus suis iuxta opportunitatem, si autem quæritur, quibus diebus, & an quotidie ait, se nullam inuenire determinationem. Teneri tamen Abbatem de leuissima culpa, & teneri adhibere exactissimam diligentiam tanquam quemlibet diligentissimum Patremfamilias ut suis subditi tanto sacramento, & sacrificio adiuvantur, & debere præcauere, ne male vitæ suspitionem præbeat ratio celebrando, & coneludit, quod cum in Abbate concurrant aggrauantes conditiones nempe Sacerdotis, Pastoris, & Pastoris consentaneum esse, quod vel quotidie, vel saltem frequentissime celebret.

Dicendum est, *Prælatum regularem excoctentem administrationem sui muneris; habita ratione omnium circumstantiarum ex quibus oriatur potest obligari celebrandi, aut aggrauari obligationem teneri saltem pluries in hebdomada celebrare*. Ratio est. Quia Concil. Trid. *sessio 23. capite 4. de Reformatione*, existimat consentaneum quod simplices Sacerdotes celebrent singulis diebus Dominicis, & Festis solemnibus, & proinde valet quod Episcopus curet id præstari: Ergo cum in Superioribus Regularibus concurrant tot tituli ratione quorum teneantur celebrare consentaneum erit, quod longe frequentius celebrent, atque adeo saltem pluries in hebdomada: et pro si non celebrent delinunt in eo, quod exigit munus ipsorum tanquam quid consentaneum.

Sed difficultas est, an hæc obligatio sit grauis. Cum ergo munus ipsorum, exigat hanc frequentem celebrationem tanquam consentaneam, sit, quod exigat etiam tanquam debitam. Quod enim est consentaneum muneri, eadem etiam debet, quia cum munus obliget ad exequenda id, quod ab ipso exigitur & exigitur quod est consentaneum, sit, quod in habente munus conseruat obligatio ad consentaneum. Itaque si Superior notabiliter delinquit in exhibendo, quod est consentaneum muneri, itatæ genere opinionem, quod in suo munere sit notabiliter negligens, non poterit excusari à graui peccato, quia notabilis negligentia in unoquoque munere, quod circa rem grauem versetur, continet peccatum graue. Et ideo si per plures dies non celebraretur absque legitimo impedimento non posset excusari à peccato graui tum quia essent notabiliter negligentes in munere proprio, tum quia essent scandaloso subditi & præberent occasionem malè sentiendi de ipsis.

An autem Superiores Regulares teneantur aliquando offerre sacrificium pro suis subditi videri negatiue respondendum quia subditi quoque offerunt sacrificium verum quia præter eos, qui offerunt sacrificium adstant etiam alij, qui non offerant, ideo respectu horum non possunt absolui ab obligatione muneris pastoralis oterendi aliquando

QVÆSTIO 848.

An Superiores Regulares teneantur frequentius celebrare.

SVMMA.

1. Superiores Monachorum nigrorum quando teneantur celebrare.
2. Regulares Superiores teneantur celebrare ad præscriptum constitutionum.
3. Quam obligationem habeant celebrandi ex natura rei.
4. Teneri pluries in hebdomada celebrare.
5. An hac sit obligatio grauis.
6. Superiores Regulares an aliquando offerre teneantur pro suis subditi.

Quod spectat ad Superiores Monachorum nigrotum certum est, quod teneantur celebrare in prima Dominica singulorum mensium, aut communionem sumere; nam de omnibus his Monachis disponitur in Clemen. *Nr in agro vsque de statu Monachorum*, quod *Tom. 1. l.*

aliquando sacrificium pro suis oïbus, licet supposita minori indigentia in ipsis ob alia auxilia spiritalia, minus frequenter teneantur, quam alij Prelati, & ita tenet etiam Thom. Hurtad. *rom. 1. refol. moral. n. 2. cap. 3. refol. 4. num. 46.*

QVÆSTIO 849.

Quam obligationem celebrandi habeant Canonici, & Dignitates Collegiatae.

S V M M A.

- 1 Canonici &c. tenentur celebrare iuxta exigentiam Ecclesie.
- 2 Tenentur per seipsos celebrare.
- 3 Non solum sub pœna impoſita à Tridento, sed etiam sub culpa.
- 4 Ex rationabili causa excuſantur.
- 5 Canonici &c. cumſumq. Collegiata tenentur celebrare eo modo proportionis remota, quo Canonici Cathedralis.

EX speciali dispositione poteſt in Ecclesijs collegiatis adesse aliqua obligatio celebrandi, vel quotidie, vel statutis diebus, quæ promittit ſervanda eſt, alioquin ſi morabiliter negligenter, interveniret peccatum grave, cum ſit obligatio in materia graui, & negligens teneatur ad reſtitutionem emolumentĩ porrata reſpondente oœri non impleto. Solum ergo difficultas eſt, ad quid teneantur generaliter omnes Canonici & Dignitates,

Dicendum eſt, *Canonicos, & Dignitates teneri per se ipsos celebrare quotiescumq. id iſſis præſcribitur ratione muneris, vel à conſuetudine, vel à ſtatuto, vel quotiescumq. alio modo.* Ita ſpecialiter Terola in praxi verbo, *Canonici*, Barbosa de poteſt. *epiſc. alleg. 5. 3. num. 138. Garzia part. 5. de benef. cap. 1. num. 199.* Thomas Hurtad. *rom. 1. refol. moral. trall. 2. cap. 5. n. 105.* & Deſinitur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 1. de reſc. mor.* vbi ita ſtatuit, *cogant Episcopos diebus ſtatutis diſſes ordines per ſeipsos exercere, & cœtera omnia officia, quæ debent in diuino cultu præſtare, ſub eſſem atque etiam grauioribus pœnis arbitrio eorum impendere.* Ratio autem eſt, quia dum Canonici, & Dignitates aſſumunt officium, & dignitatem, aſſumunt etiam aœora, & ideo remanent obligati, & ita declarauit S. Congr. *die 11. Julij 159. ad inſtantiam Episcoporum Legohienſis, & die 18. Julij 1602. apud Garz. citat.*

An verò hæc obligatio ſit ſolum ad pœnam, de qua Concil. Trid. loco citat. an etiam ad culpam, dicendum eſt, quod ſit etiam ad culpam, vt videntur ſentire Doctores nam, præced. citati, & expreſſe Garzia, Ratio autem eſt, quia eſt obligatio non extinſcens impoſita, ſed naſcens ex officio. Ex natura autem ſua, & in Conſcientia obligat quotlibet officium ad adimplenda oœra annexa, & promittit Concil. citat. loci obliigatione ſuppoſita valet, quod cogantur, vt adimpleant, & impoſit pœnam cœtrauenientibus. Ex quo ſit, quod ſi quis in hoc notabiliter negligens fuerit, mortaliter peccet, vt aduertit etiam Garzia citat.

Eſt tamen aduertendum. Quod excuſantur, ſi interueniat aliqua rationalis cauſa, ratione, cuius admitti poſſit, quod per alium manus ſuum impleant; quæ tamen cauſa ſi nota conſit, reœgnosci debet, aut irrationabiliter oneta reſcure, quæ, ratione officij ſubſeunda eſſent.

Et quæ dicta ſunt, locum habeant, non ſolum quoad Canonicos, & Dignitates Cathedralis Eccleſie, ſed etiam cuiuſcumq. Collegiata, vt aduertit etiam Thomas Hurtad. *rom. 1. refol. moral. trall. 2. cap. 5. num. 211.* & clare coſtat ex Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reſc.*

form. oam ibi diſponit etiam de Canonici præbendam, portionarijs Collegiatarum; vt coſtat ex illa verbis. Præter obſtitutionem in iſſis Cathedralibus aut collegiatis Dignitates, Canonici, præbendam, aut portionem non licent, &c. Et poſtquam aliqua diſpoſuit, loquens eiſd. ſubdit. *omnes verò diuina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia, &c.*

QVÆSTIO 850.

Quam obligationem habeant Sacerdotes habentes curam animarum celebrandi.

S V M M A.

- 1 Quoad dies certos non obligantur celebrare habentes curam animarum.
- 2 Tenentur celebrare diebus, quibus populus tenetur audire miſſam.
- 3 Et quibus diebus ſtatuer, à Synodo aut Concilio promiſſi.
- 4 Secluſa lege an vltra dies feſtes teneantur celebrare, & num. leg.
- 7 Ratione decimarum non habent ſpecialem obligationem.
- 8 Tenentur celebrare alijs diebus vltra feſtiuit.
- 9 Paſtores animarum, quando teneantur impendere munus ſuum.
- 10 Minus frequenter celebrare, quando teneantur.
- 11 Seruare debent conſuetudinem in celebrando.
- 12 Quomodo iſſa conſuetudo attendenda.

Difficultas procedit, de obligatione, quæ præciſe iſt prouenit ratione muneris, nam fieri poteſt quod aliqui habeant ſpeciales obligationes, aut ratione Eccleſie, cui inſeruiunt, aut ex aliquo alio titulo, loquendo autem, ratione muneris præciſe nulla adeſt determinatio quoad dies certos. Nam Concil. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 14. de reſc. mor.* ſolum diſponit quod cuſter Episcopopus vt ſacerdotes ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus, ſi autem curam haberint animarum tam frequenter, vt ſuo muneri ſatiſſificent, miſſas celebrent, quæ autem frequenter requiratur, vt ſuo muneri ſatiſſificent, oſtendi eſt determinatum.

Conueniunt autem Doctores, quod vt proprio munere ſatiſſificent, teneantur celebrare iſi diebus, quibus Populus tenetur audire miſſam. Ita Angel. verbo, *Miſſa num. 44.* Tabiena *queſt. 43.* Armilla *num. 27.* Sylueſter *queſt. 5. ver. Quæſum Sotus in 4. diſp. 23. queſt. 2. n. 2. dub. 1. propoſ. 1.* Hennequez *19. ſum. cap. 24. num. 3.* Nauar. *cap. 25. manual. num. 134.* Valquez *3. par. diſp. 132. cap. 2. num. 13.* Azor. *com. t. 1. c. cap. 14. queſt. 2. & 3.* Suarez *diſp. 30. de ſacram. ſec. 1. Siluius 3. par. diſp. 83. art. 1. q. 17.* Facundez, *proœp. t. 1. Eccleſi. 3. c. 15. miſſa 3.* Coninch. *de ſacram. queſt. 83. art. 1. dub. 1. 10. à Cruce part. 2. Diueller conſcient. queſt. 1. dub. 8.* Moſſel. *par. 1. ſum. trall. 3. cap. 14. num. 16.* Naldus in ſumma verbo, *Parochus num. 18.* Bonac *diſp. 4. de ſacram. queſt. vlt. punc. 7. num. 3.* Filliue *trall. 1. cap. 6. num. 175.* Marchin. *de ordine trall. 3. par. 2. cap. 30. num. 2.* Villalob. *par. 1. ſum. trall. 3. diſſiculi. 14. num. 5.* Barbosa de poteſt. *epiſc. alleg. 24. n. 12.* Thomas Hurtad. *rom. 1. refol. moral. trall. 2. cap. 3. num. 35.* Garzia in ſum. *trall. 3. diſſiculi. 1. dub. 2. num. 2.* Et ratio eſt. Quia Paſtores tenentur exhibere Populo ſpiritalia neceſſaria, vnde cum teneantur diebus feſtiuis audire miſſam, tenentur ipſi exhibere commoditatem celebrando, vt audire poſſint. Accedit etiam, quod dum populo eſt impoſitum præceptum audiendi miſſam, eſt impoſitum ſimul Parochis, & cœteris, quibus incumbit cura, immodi

modiata exhibendi populo munus suum offerendo sacrificium, ut possint ipsi assistere & impletæ præceptum. Hinc tamen fit, ut notant Doctores citati, quod non teneantur semper per seipsum celebrare, sed sufficiat, quod per alios suppleant, nam obligatio ad celebrandum est solum ad exhibendum populo commoditatem audiendi missam. Solum difficultas est, an ultra hos dies teneantur Curati celebrare.

3 In quo etiam conveniunt communiter, quod si Episcopus, vel Concilium Diocesanus ponat aliquam determinationem celebrandi ultra dies festos, licet possit Concilium Provinciale Mediolanense, *lib. 4. Atter. Mediolan. de missa Parochialis*, ut scilicet ter in hebdomada celebrent, aut etiam sæpius iuxta loci consuetudinem, vel necessitatem populi teneantur Parochi illi stare, ut etiam inter alios adducit Thomas Hurtad. *tom. 1. resol. moral. tract. 1. cap. 8. n. 37*. Cum enim Episcopus, & Concilium Diocesanus habeant facultatem condendi leges, possunt obligare Curatos ad celebrandum toties quoties expedire iudicaverint seculum autem lege municipali.

4 Prima sententia tenet, quod Curati ultra dies festos non teneantur aliquo die celebrare. Ita Facuodex *præcept. eccles. lib. 3. cap. 1. n. 8* Marchin. *de sacram. ar. 1. tract. 3. part. 1. cap. 39. n. 1*. Trullench. *lib. 1. de sacram. cap. 8. dub. 6. n. 6*. & in hanc sententiam inclinat etiam Garzia *in form. tract. 1. diff. 1. dub. 1. n. 1*. seclusa necessitate administrandi sacramenta; & scandalo. Prob. Quia non consistit de præcepto, nec debet imponi obligatio, nisi manifeste de ipsa constet. Secundo quia sunt cotra legem populum obligari ad audiendam missam, & Parochum ad celebrandum, & ideo si populus non obligatur ad audiendam missam, nec Parochus obligatur ad celebrandum. Tercio quia plures Parochi timorati conscientiam non celebrant quotidie, nec ipsi ubi nec Confessarii ipsi inieciunt scrupulum.

5 Secunda sententia asserit, quod seculi institutione, & lege Synodali standum est consuetudini circa celebrandum aliis diebus à festis, quia consuetudo habet vim legis Ita Corduba *in quæst. lib. 1. quæst. 4. dub. 3. vers. Et quia*, Vivaldi *in Consuet. ubi de Euchar. rit. de sacer. n. 3*, Rodriguez *p. 1. sum. cap. 151. conclus. 1*. Naur. *monum. cap. 15. n. 154*. Reginald. *lib. 10. Praxis fore. penult. cap. 5. p. 1. n. 62*. Bannus *sum. 1. Theol. moral. tract. 10. quæst. 12. de Parochia. vers. Quid si consuetudo*.

Tertia sententia docet, quod Curati ultra dies festos teneantur etiam cæteris diebus celebrare magis, vel minus frequenter iuxta quantumdecim decimarum quas percipiunt & proutenat Ita Sotus *lib. 9. de rit. & ver. quæst. 3. ar. 1. dub. 1. & in 4. diff. 13. quæst. 2. ar. 2. dub. 1. præcept. Henriquez lib. 9. sum. 14. non. 3*. Azor *part. 1. lib. 10. cap. 14. quæst. 1*. Suarez. *disp. 80. de sacram. sect. 2. vers. Dicitur*, Becar. *de sacram. cap. 15. part. 1. quæst. 1. n. 1*. Ludovic. à S. Ioan. *quæst. 10. de Euchar. ar. 1. dub. 1. conclus. 3. in sum. tract. 3. diff. 1. dub. 1. n. 5*. qui duo posteriores volunt, quod possit beneficium esse aded pingue ut teneatur quotidie celebrare. Et id tenet etiam Thomas Hurtad *sum. 1. resol. moral. tract. 1. cap. 3. non. 36* quamvis non dicat, quod hæc obligatio proutenat ratione proutenatum.

7 Et quidem ratione decimarum, aut proutenatum non potest induci obligatio, quia omnes proutenatus quoscunque sint, tribuuntur in compensationem oneris Parochialis, quod præcipue consistit in administratione sacramentorum, & ideo non possunt inducere aliam obligationem, quam eam, quam inducit munus. Generaliter enim inducunt obligationem satisfaciendi proprio muneri Curati, & ideo nisi obligatio celebrandi nascatur ex munere non potest induci ex quocunque genere proutenatum. Vnde Concil. Trid. *sess. 14. cap. 14. de reformat. abbat.* quod ita frequenter celebrant, ut proprio muneri satisfaciunt, igitur

Tom. II.

solum requirit, quod proprio muneri satisfaciunt, non sentit, quod frequentia io celebrando debeat esse maior, aut minor luxu quantitate proutenatum, imò fieri potest, quod habeatis minores proutenatus teneatur frequentius celebrare, ut constat ex dicendis.

Dicendum 1. Sacerdotes omnes habentes curam animarum teneri celebrare aliis diebus ultra festos. Hoc conuenit ex citato *cap. 14. de reformat. sess. 13*. Concil. Trid. nam disponit, quod Episcopi curare debeant circa frequentiam celebrationis, & ut, quod curent, simplices Sacerdotes celebrare singulis diebus Dominicis, Festis solemnibus, qui autem curam habent animarum tam frequenter, ut suo muneri satisfaciunt, ubi duo ponderanda sunt. Primum, quod Concilium discretè loquitur de habentibus curam animarum, & proinde non censet, quod satisfaciunt suo muneri celebrando diebus festis tantum. Secundum, quod vult frequentiam celebrationis in habentibus curam animarum, frequentia autem non saluatur nisi ultra festos dies plunibus aliis celebratur.

Ratio autem est, quia habentes curam animarum non solum tenentur impendere suum munus, quando præceptum obligat, sed etiam quando Parochiani rationabiliter instant impendi, aut si non instant, de se tamen rationabile est, quod impendatur, quia munus ipsum non ordinatur solum ad necessarium, sed etiam ad ea, quæ utilia sunt ad salutem: ergo cum debeant ita frequenter celebrare, ut muneri suo satisfaciunt, debebant celebrare non solum quando vergeat præceptum audiendi Missam, sed etiam quando populus rationabiliter desiderat, & proinde in iis diebus, in quibus plures solent auire Missam & præcipue iofestis, quæ populus colit ex deuotione, quia tenetur eboperari eiusdem deuotioni.

Dicendum 2. Ad maiorem frequentiam celebrationis teneri Curati in locis, ubi plures alii Missa celebrant, aut in Ecclesiis Parochialibus, aut in aliis vicinis, quoniam ubi ipse solus, aut pauci solus celebrant. Ratio est. Quia frequentia celebrationis est occellaria pro indigentia spirituali subditorum, & ut possint proprie deuotioni rationabili satisfaccere. Cessat autem hæc necessitas, quando aliocdie suppletur, quoniam per Curatum, præsertim, quia non tenetur per seipsum celebrare, sed potest per alios supplere. Constat, quod maior est frequentia sacrificiorum, et minus frequentatur Missa Curati: ergo signum est, quod est minus necessaria, siue in ordine ad indigentiam spiritualem populi, siue in ordine ad deuotionem.

Dicendum 3. Quando adest aliqua consuetudo celebrandi sine ter tuitibus in hebdomada, siue certis diebus firmata est, si sit firma, & soliditas. Ratio est. Quia talis consuetudo & obseruantia declarat obligationem Curati: obseruantia enim subsequatur declarat quocumque dubia sunt Cap. Cum venissent de init. & Cap. Cum dilectus de consuetudine & si de interpretatione ff. de leg. & traditoe communiter Doctores, quos plena manifestat quæst. canon. 100. n. 1. canon. 1. & inducit ar. 1. de quibus ff. de leg. & l. Nulli ff. Quod cuiusque uniuers. & l. obseruare ff. de off. procursul. & proinde declarat, quod ad satisfaciendum muneri proprio sit necessaria illa frequentia celebrationis, quæ est io consuetudine.

Ex dictis colligitur. Quod ista Consuetudo non est attendenda secundum illud, quod vnus aut alter Curatus consuevit, ut obseruant etiam Villalob *part. 1. sum. tract. 8. diff. 1. n. 4*. Baron. *sum. 1. Theol. moral. ar. 1. 10. quæst. 12. de Paroch. assert. 3*. Garzin *in sum. tract. 3. diff. 1. dub. 1. n. 6*. Quia non est consuetudo firmata, quæ habeat vim assignandi. Sumus enim io actibus, qui quoad excessu sunt facultatiui, qui proinde non possunt inducere consuetudinem obligantem, & ideo videndum est, an frequentia celebrationis, qualis esset

L 3 quo

quotidiana inducitur sit ex aliqua exigentia populi, an ex sola deuotione celebrantur.

Q U Æ S T I O 852.

Ad Parochum teneatur offerre sacrificium pro suis ouibus.

S V M M A.

1. Parochus obligatur ad offerendum pro ouibus si cunctis sit annexum, &c.
2. Parochus ratione muneris, an & quando teneatur offerre pro suis ouibus & num. seq.
3. Ex Concil. Trident. definitur obligatio offerendi.
4. Oblatio pro ouibus includitur in munere pastoralis.
7. Ex natura rei non est determinatum, quando teneatur.
8. Determinatio S. Congregat. quæd. bec.
8. Ex munere sacerdotali quæ obligatio offerendi pro populo oriatur.
9. Specialis obligatio Pastorem offerendi pro populo.
10. Curati rurales tenentur frequentius offerre pro ouibus.

Quomodo teneatur celebrare dictum est in præcedenti. Nunc verò videndum est, an etiam teneatur pro ipsis sacrificium offerre. In qua difficultate certum est. Quod si in institutione, aut alio modo inducitur sit obligatio, teneatur Parochus illam implere, tam dum suscipit onus Parochiale, suscipit etiam obligationes, quocumque modo illi annexæ sunt, licet cuius potest, quod quis auxerit proventus parochiales, & simul etiam impoluerit obligationem offerendi sacrificium pro ouibus, aut quod ita ab institutione cautum sit. Sed modò de hoc non agimus, sed solum de obligatione, quæ oritur ex munere Parochiali.

Prima sententia asserit, Curatos teneri offerre sacrificium pro populo suo ijs omnibus diebus, quibus tenentur celebrare. Ita videntur sentire Sotus lib. 9. de inst. & iur. quæst. 3. ar. 1. Tolet. lib. 5. cap. 5. num. 10. Fundamentum esse potest, quia Curatus habet munus suum additum populo, nedum in ordine ad ministratorem sacramentorum, sed etiam quatenus sacerdos est, & proinde tenebitur celebrare non solum, sed etiam offerre pro populo exhibendo ei munus suum.

Secunda sententia est omnino opposita, nempe nūquam Curatos teneri ex vi sui muneris offerre sacrificium pro suis ouibus. Ita Valquez 3. par. disp. 234. cap. 6. num. 27. qui citat Maior. in 4. dist. 45. quæst. 2. §. Contra hanc Concilientem. Nauar. cap. 27. Manual. num. 92 in fin. Talem etiam tenet Nald. in sum. verbo Parochus. num. 18. Baun. tom. 1. Tract. moral. tract. 10. quæst. 13. de Paroch. ver. Dico secundo Palau. par. 4. oper. moral. tract. 12. disp. 10. punct. 13. n. 7. Galfar. Hurtad. de sacram. disp. 4. de sacrific. diff. 1. 16. ver. Mater verò. Lugo de sacram. disp. 21. sect. 1. n. 19. Auct. quæst. 11. de Euchar. sect. 17. ver. Aliam. Franc. Lugo de sacram. lib. 3. cap. 11. quæst. 1. n. 19. Trullench lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 9. n. 7. qui vult tamē aliquando teneri ex charitate. Dicastil. de sacram. tract. 1. disp. 4. dub. 2. n. 4. 14. Fundamentum est quia nullo iure, aut ratione stabiliri potest obligatio applicandi sacrificium. Nec in nulla Diocesi adest talis consuetudo. Constat Quia non potest deduci ex iure diuino, nam quod sacerdos debebat offerre pro populo, vt habetur ad Hebr. 5. non est obligatio Curati, sed sacerdotis, quia talis est Deinde nec est necessarium quod specialiter offerat, sed sufficit in generali, vt facit quilibet sacerdos quocumque modo.

Tertia sententia asserit. Quod teneatur offerre sacri-

ficiū pro suis ouibus aliquibus vicibus in anno. Ita Henriquez. lib. 9. sum. cap. 22. n. 6. Rodriguez. part. 1. sum. cap. 25. 1. conclus. 1. Suarez de sacram. disp. 86. sect. 1. vers. De benef. Conioch. de sacram. quæst. 83. ar. 1. dub. 1. conclus. 3. Reginal. lib. 3. Præsertim panis. num. 138. Vgolin. de poest. Epistol. cap. 16. Possitimus de offe. Curati cap. 2. num. 1. ubi Victorini in Advers. Fraxinell. de obliq. Sacror. sect. 3. per nos. 2. §. 1. Ludovic. à Cruce, in Abul. compo. disp. 3. dub. 19. n. 17. Gauant. in Rubr. miss. part. 3. tit. 11. n. 17. Barbosa de poest. Epistol. alleg. 1. 4. num. 23. Machin. de sacram. Ordin. tract. 30. par. 2. cap. 30. num. 2. Fillius. tract. 5. cap. 6. quæst. 1. Thomas Hurtad. tom. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 3. resol. 4. num. 45. Diana par. 3. tract. 14. resol. 16. ver. sed licet. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. 9. par. 7. in fine, qui vult teneri offerre diebus Dominicis, aut semel in hebdomada.

Dicendum 1. Curatos teneri aliquoties in anno offerre sacrificium pro suis ouibus. Desumitur ex Concilio Trident. sess. 23. cap. 1. de reformat. ibi. Cum præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, omnes suas cognoscere pro his sacrificium offerre &c. Ex quibus constat, quod adit præceptum diuinum offerendi sacrificium pro propriis ouibus Et proinde quous hoc non sit determinatum, obligare tamen aliquando in anno iuxta exigentiam, vt contingit in alijs diuinis præceptis.

Ratio autem est, Quia ratione muneris Pastoralis teneatur quisque pacifice orare, atque adeo ijs impendere omnia, quæ sunt muneris Pastoralis Et cum munus Pastoralis sit de iure diuino, siquidem Pastores omnes sunt ministri Christi, qui est summus, & vniuersalissimus pastor iuxta illud Io. 11. Ego sum Pastor bonus. De iure diuino teneatur Pastores exhibere, quæ sunt sui muneris proprijs ouibus. In pastoralis autem munere includuntur et omnia, quæ à Christo sunt instituta in ordine ad perducendum oues vel salutem, non solum tanquam necessaria, vt sunt aliqua sacramenta, sed etiam conducentia, vnde tenentur Pastori ministrare etiam sacramenta non necessaria. Inter media autem instituta à Christo pro salute præcipuum est sacrificium quatenus offerendum habetur ex traditione Apostolica, atque adeo ex institutione Christi, vt habet Concil. Trid. sess. 12. cap. 1. de sacrific. missæ, in fine.

Dicendum 2. Non posse certo determinari, quoties habentur animarum tenentur pro ipsis sacrificium offerre, sed hoc determinandum esse iudicio prudentis viri habita ratione circumstantiarum, & indigentia subditorum. Vnde fieri potest, quod in vno tempore frequentius teneatur, quam in alio, & frequentius vnius populi Pastor, quam alterius, & proinde in determinando semper erit consideranda indigentia populi. Vnde aliquando sufficere poterit oblatio sacrificij in festis solennioribus, vt vult Marchia. num. 4. citat. Nou autem tenet, aut quater in anno, vt vult Thomas Hurtad. eodem non citat, quia semper maior erit indigentia, quam vt ipsi per tria, aut quatuor sacrificia subueniri possit. Ratio autem est. Quia agitur de præcepto affirmatiuo, quod vt communiter docet, obligat solumsecundum opportunitatem. Opportunitas autem in hoc casu est indigentia populi, quæ debet exigere obligationem sacrificij cui respondere debet munus pastoralis. Verum S. Concil. Cögregat. decreuit teneri Parochum simplicis diebus Dominicis, & alijs festis de præcepto applicare sacrificium pro suis ouibus, & ad id posse etiam compelli per censuras, nec elemosinam pro his missis recipere posse. Ita 22. August. 1612. & in Hydruntina 12. Febr. 1639. & Cuiusdam Castellanzæ 8. August. 1648. & in Romana S. Sufanzæ 17. Iulij 1649.

Ad fundamentum primæ sententiæ resp. probare solum, quod dictum est. Nam ex eo, quod habet munus proprium additum etiam, quatenus Sacerdos est, solum fit, quod debet offerre sacrificium pro populo

libi

De Obligat offerend. sacrif. Quæst. 851 852. 85

sibi commissio iuxta mensuram indigentiz, non autem toties, quoties celebrat sicut neque fit, quod toties, quoties celebrat debet ministrare Eucharistiam, sed solum quando exigitur.

Ad fundamentum 2. sentent. Quo Iure fundetur præceptum offerendi sacrificium pro propriis ouibus, constat ex dictis n. 7. Nec dici potest, quod obligatio offerendi pro populo, sit propria Sacerdotis; & quod impleatur per oblationem generalem. Quia alia est obligatio Sacerdotis, & alia Pastoris. Nam Sacerdos obligatur tantum in huiusmodi offerre pro toto fidei populo. Pastores autem obligantur ut tales, quatenus obligantur communicare media instituta à Christo pro salute; atque aded etiam sacrificium quoad fructum est medium ad salutem institutum à Christo, & est relictus sub dispensatione Sacerdotis. Et proinde Concil. Trid. agnoscit *sess. 23. cap. 1. de reformat. ex p. 2.* præcepto diuino speciale obligationem in Pastoribus ratione muneris Pastoralis ad offerendum sacrificium pro suis ouibus. Dum inquit, *Omnes sui cognoscere, pro his sacrificium offerre.* Obligatio autem, quam habent ut Sacerdotes, non est coarctata ad oues proprias, sed se extendit ad omnes fideles.

Ex dictis colligitur. Curatos Ruales teneri frequentius offerre sacrificium pro suis ouibus quia præsumuntur semper in maiori indigentia. Tum quia sunt continuo occupati in operibus ruralibus, & proinde parum aut nihil vacans operibus pictatis, quibus spiritualiter adiuuentur. Tum quia vix in diebus festis assistunt sacrificio, & proinde priuantur illo fructu, quem assidues participant. Tum quia non frequentant sacramenta, & proinde priuantur fructu ipsorum. Tum quia, cum sint rudes comituntur plura peccata ex ignorantia, quæ tamen non adeo vique pertingit, ut excusate possint. Vnde ex tot capitulis confurgit in ipsis specialis indigentia, ratione cuius tenentur Curati frequentius pro ipsis offerre sacrificium.

QVÆSTIO 852.

An si adfit consuetudo offerendi sacrificium pro ouibus, quoties Pastor celebrat, sit necessarii seruanda.

SVMMA.

1. Consuetudo, quod Curati offerant pro ouibus, quoties celebrant, an obliget, & tum. seq.
2. Extra dies festos de præcepto non obligat. Alii facultati non inducunt consuetudinem.
3. A quibus induci possit consuetudo.
4. Quid indicandum de consuetudine applicandi sacrificium pro ouibus, quoties Curati celebrant.
5. Ad validitatem actus non sufficit voluntas, sed requiritur etiam potestas.

Prima sententia asserit esse seruandam. Ita Nugn. 3. part. qu. 8. §. 2. art. 2. part. 3. de sacrificiis. dub. 9. conclus. 1. Marchin. de sacram. ar. 2. §. 3. part. 5. cap. 2. cap. 30. n. 2. Baunius part. 1. Theol. moral. tract. 10. quæst. 13. de Parochis vers. Dico 1. qui tamen vult consuetudinem debere esse inmemorabilem Thomas Hurtad. tom. 1. ref. moral. tract. 2. cap. 1. ref. 4. n. 40. Fundamentum est, quia cum sit inducta consuetudo, sit necessarii seruanda.

Secunda tamen sententia asserit, quod talis consuetudo non obliget sub mortali. Ita Faxinel. de obligat. Sacerd. lib. 1. com. 1. §. 1. n. 4. Poiseuin. de offic. Curati cap. 2. n. 4. & huc reduci potest etiam Baunius n. præced. cit. siquidem, dum vult consuetudinem debere esse certam, & inmemorabilem, vt obliget, sentit, quod absolute non obliget.

Dicendum est. Consuetudinem offerendi sacrificium semper pro ouibus, quando Curati celebrant, de se factis habet, institutione, aut alio titulo habente vim obligantem, non obligare sub mortali. Intelligitur autem de consuetudine extra dies festos. Ratio autem est. Quia iuxta Commune omnium opinionem non tenentur Curati, quoties celebrant applicare sacrificium pro ouibus, imo secundum aliquos, nunquam. Et proinde, quod quis applicet vltra vires à Pastoribus prescriptas, est in eis potestas, ita vt possit applicare, & non applicare, & idem est actus facultatiuus. Actus autem facultatiuus, licet multiplicari, non inducunt consuetudinem, vt tradunt Calderin. conf. 1. §. 3. de consuet. Dec. conf. 175. num. 6. ver. præterea. Rolan. conf. 13. num. 38. lib. 2. Suedus conf. 117. num. 81. Ludonil. decif. 163. num. 10. Merlin. diss. 553. n. 7. Rota decif. 778. num. 5. par. 1. diuer. §. decif. 16. num. 4. par. 2. Recent.

Accedit, quod consuetudo non potest induci, nisi ab habente potestatem legis condende vel statuendi, vel saltem inducendi pacta, vt obseruant Burr. in cap. fin. num. 39. de consuet. Bart. conf. 136. num. 2. §. 3. lib. 1. Alex. conf. 173. num. 12. lib. 6. Molin. de primis lib. 5. cap. 6. num. 5. Rota in Tolosana decim. 21. May 1589. coram Pamphilio, & in Placentina urbe 16. Apr. 1599. coram Penia, & in Caia. præcedentia 1. Mart. 1563. coram Robulterio. Vnde in tantum populus potest iudicare consuetudinem, in quantum potest sibi legem imponere. Modò autem sumus in casu, in quo non potest Parochus, seu Curatus aggrauare successores in beneficio Curato, & imponere onus eidem beneficio: nam non est dominus illius, sed tantum administrator, & idem non potest inducere consuetudinem ratione cuius aggrauetur successores in beneficio, quia imposeret onus nedum successores sed etiam beneficio.

Ex quibus sequitur. Quid dicendum, quando reperitur aliqua huiusmodi consuetudo. Non est enim statim punda obligare; sed inquirendum est, in quantum duxerit ex fundatione, aut ex aliquo alio titulo iustificato, an verò sistat in puris terminis consuetudinis quia si sistit in puris terminis consuetudinis censendum est, non obligare etiam si sit longissimè temporis, quia præsumendum est, quod non sit inducta cum animo obligandi; & datur, quod esset inducta cum tali animo, neque adhuc obligaret, quia animus obligandi non potuit inducere obligationem, quia non potuit habere talem animum defecta potestatis, & idem si adfuit, fuit inefficax, quia ad validitatem actus non sufficit voluntas, sed requiritur etiam potestas. Multum interest, C. siquis ult. vel sibi. & notant Socin. reg. 30. vers. Tertio. Menoch. præsumpt. 80. num. 11. lib. 1. Covarruv. lib. 3. var. cap. 6. num. 9. Et per hæc soluum manet fundamentum opposite sententia. Siquidem datur, quod adfit consuetudo, non erit obligatoris iniquis inducta sine potestate, vt constat ex dictis.

QVÆSTIO 853.

An Curati tenentur in die Natiuitatis Domini tres Missas celebrare.

SVMMA.

1. Sacerdotes non tenentur in die Natiuitatis Domini ter celebrare.
2. Curati an tenentur tres missas in Natali Domini celebrare et cum. seq.
3. Ad quid tenentur Curati.
4. Privilegium ter celebrandi in Natali habet lux servij implicatæ quoad Parochos.

Prind

Privilegio non possit renunciari, quando impeditur terris nedum fructetur.

§ Curatus tenetur vitæ ea, ad quæ subditi obligantur.

Circa Curatos adhuc remanet inquirendum, an teneantur tres Missas celebrare in die Natiuitatis Domini. In quo certum est, esse concessum ex privilegio, posse celebrare tres Missas in illo die, & proinde quantum est ex hoc capite, sacerdotes non teneant celebrare, quia necesse cogitur vii privilegio sibi concessio. Solum difficultas est. An Curati ratione muneris Pastoralis teneantur celebrare tres Missas.

Beilet. in *dispositio clericali* part. 2. §. 29. num. 1. in vlt. edit. *Diua part. 4. ar. 4. res. 236. vet. Forum Marchin. de Ordinali. 3. part. 2. cap. 37. num. 3. Leand. de sacram. in alt. 8. diff. 5. quæst. 30. censens, non teneri Curatos tres Missas celebrare. Quia sicuti Patrochiani non teneantur audire, nisi vnam Missam ita nec Patrochi nisi vnam celebrare, & cum celebrare tres Missas sit ex privilegio, cessat omnis obligatio.*

Dicendum tamen est. Curatos teneri celebrare tres Missas in die Natiuitatis Domini, nisi ex rationabili causa excusentur. Ita Henriquez lib. 9. sum. cap. 30. num. 6. Quia Curatus tamquam Pastor, nedum tenetur exhibere Oves proprias, quæ ad salutem necessaria sunt, sed etiam quæ conferunt ad salutem, & sunt ex institutione Ecclesiæ tam tenetur ad Cultum Divinū iuxta institutionem Ecclesiæ, & prout Concil. Trident. sess. 2. cap. 4. de reformat. inuigilant Episcopi, quod cogunt Rectores, vel alios, ad quæ pertinet, quando vni non sufficit, tot sacerdotes sibi adiungere, quot sufficiant pro sacramentis administrandis, & Divino Cultu peragendo. Quod non deerat, nisi tenerentur etiam ad Divinum cultum exhibendum. Ergo cum Divinus cultus sit secundum mensuram institutionis Ecclesiæ, & celebrare tres Missas in Natali Domini sit pars Divini cultus, & ex institutione Ecclesiæ, tenentur Curatus ad ipsum peragendum.

Constat, licet celebrare tres Missas in Natali Domini sit privilegium, in his tamen, qui tenentur celebrare ratione Curæ animarum, & proinde pro commoditate, & utilitate Populi, habet tertiū implere, quia simul etiam privilegiatur Populus, ut possit in illo die triplex sacrificium simul cum suo Pastore Deo offerre, & percipere illum structum, quæ percipiunt assistentis sacrificio, & ideo stante tali privilegio acquiritur ad hoc beneficiū spirituale. Quæ autem privilegium pertinet ad plures, & non potest competere vni, nisi etiam competat alteri, non potest illi renunciari, ut iocet alios notant Cancr. lib. 2. variat. res. cap. 2. de iuris. num. 154. Gurb. conf. 95. num. 13. Quod præsertim verum est, quando renunciatus est obligatus ad inseruiendum in eo, in quo ipse, & alter privilegiatur, ut in presenti sunt Patrochi, nam hoc esset consistere contra privilegium, non vii privilegio.

Et ex his solum manet fundamentum oppositæ sententiæ, quod spectat ad privilegium. Quod autem spectat ad alteram partem, si aliquod concluderet, probaret, quod Patrochus non teneretur ad aliud, nisi ad ea, ad quæ Populus sub præcepto tenetur, unde non teneretur Miori hanc Eucharistiam, nisi in Paschate, & in articulo Mortis: non teneretur audire confessiones, nisi semel in anno. Quæ tamen sunt falsa, quia tenetur exhibere ministerium suum in his omnibus, quæ sunt secundum institutionem Ecclesiæ, & rationabilitate exiguntur pro Populi pietate, & devotione.

Q V A E S T I O. 854.

An parochi teneantur per seipsos celebrare.

S V M M A.

1. Parochus quando vii possit ministerio aliorum sacerdotum.
2. Parochi non impediti non possunt emittere celebrare sine scandalo.
3. Ad quam residentiam teneantur Parochi.
4. Muneris Pastoralis exercitium in quo consistat.
5. Parochi an per seipsos teneantur celebrare.
6. Quando ascendit finis sufficit per equipollens obtineri.
7. Curati quando teneantur per seipsos offerre sacrificiū.
8. Pastore oves quid sit.
9. Parochi per alios implere possunt predicationem. Parochi eorum non possunt semper per alios supplere obligationem sacrificij.
10. Episcopus quando capere possit parochos ad celebrandum, &c. per seipsos.

Supponendum est, quod si Curatus ex aliquo impedimento corporali impediatur, quominus per seipsum celebrare possit, excusabitur, & poterit per alium supplere. Quia in his, in quibus non sufficit potest vii Ministerio aliorum sacerdotum iuxta determinationem Concilij Tridentini cogitur ab Episcopo adhibere, ut habetur sess. 2. cap. 4. de reformat. Et quominus id deerat, quando Curatus non sufficit multitudini Populi, militat ead. in ratio quando ob aliud impedimentum corporale, non potest per seipsum id præstare.

Secundò est supponendum. Quod si Curatus nullo rationabili impedimento detenti non celebrant per seipsos, aut saltem raro, quominus per alios suppleant, non possent evitare scandalum. Unde saltem ad tollendum scandalum tenentur frequenter celebrare. Cum enim celebrare ex duplici capite ipsi inenobis, & ratione sacerdotij, & ratione muneris Pastoralis, si raro celebrant, se ostendunt negligentes in proprio Munere, atque adeò delinquere in ipso atque amitterent bonam opinionem, quam tenentur sibi consecrare, quia pertinet ad munus pastorale pascere oves bonorum operum exemplo, ut habet Concil. Trid. sess. 2. cap. 1. de reformat.

Tertio est supponendum. Quod residentia, ad quam tenentur Patrochi, non est residentia materialis, hinc est habitatio in Parochia, sed est residentia formalis, hoc est exercitium muneris pastoralis, ut doret cōmuniter Syluester verbo. Resident. num. 1. Ang. ibidem. Tabiena ibid. Nald. num. vlt. Zerola par. 1. prax. Episcop. verbo. Parochi §. 4. Garzia de Benef. part. 2. cap. 1. num. 179. referens declarationem Sac. Congregat. Barbosa de potest. Episcop. alleg. 71. num. 3. qui plures alios addit, & constat etiam ex Concilio Trident. cap. 1. de reformat. sess. 23. dum inculcat debetum pastoralis curæ, inculcat residentiam, quia pascat, & regat. Et ratio est, quia residentia formalis dicit præsentiam cum exercitio muneris Pastoralis, igitur enim illa, ad quam obligat munus Pastorale, non obligat autem ad solam præsentiam, sed ad exercitium Curæ Pastoralis, & ideo importat præsentiam cum exercitio talis muneris.

Quartò est supponendum. Quod exercitium muneris pastoralis formaliter non consistit in materiali executione eorum, quæ spectant ad munus Pastorale, ut advertit etiam Hurtad. tom. 1. Moral. resolut. 174. a cap. 3. res. 6. num. 55. Sed informaliter tegitur, & actione inarum ovis; consistit autem hoc regimen,

men, & directio, quod ipse disponat, quæ pertinent ad curam animarum in omnibus, & singulis occasio-
nibus ordinando, quæ necessaria sunt, & disponendo
pro cuiusque necessitate. Quod ex eo constat. Quia si
Parochus ratione numero de Plebis, non possit omni-
bus assistere, sed adiungat sibi alios sacerdotes, quibus
certam partem Parochi assignet, adhuc ipse Parochus
dicitur residere, etiam quoad eam partem, sicut etiam
quando adiunt Vicarij quibus incumbit cura mi-
nistrandi sacramenta. Quod indicent etiam Concil. Tri-
dent. sess. 23. cap. 1. *ut regim. Dum* q. posit. Mercenari-
um more deferere gregem, & incumbere in munera
pastoralia, atque inuigilare, & assistere gregi. Ex
quo fit, quod si quis præcis disponeret, quæ perti-
nent ad Curam animarum, quamvis per seipsum non
mandaret executioni, dilectior formaliter residere;
quia videlicet verticaretur, quod incumbere im-
munera pastoralia scilicet ad disponendo, & ordinando,
atque quod gregi suo inuigilaret, atque assisteret. Sic
enim Christus dicitur in Deserto pavisse Turbas, qui-
bus ministravit Discipulorum distribuentium cibum.

1. Quod autem spectat ad celebrationem Missæ Th.
Hurtad. tom. 1. *refut. Moral. tract. 1. cap. 3. refut. l. num. 50.*
citat lo. Sanchez in *specul. de sacram. dist. 47.* & Dia-
nam part. 1. *cap. 2. refut. 1. 50.* tanquam docentes, quod
teneatur Parochi per seipsum celebrare. Verum sic
loquuntur universales de muneribus pastoralibus,
quæ assunt per ipsos esse immediate obenda, non
autem de sola celebratione, de qua forte aliter doc-
sent. Apud Hurtad. *ibi* num. 51. & sequens vult, quod
non teneatur celebrare immediate per seipsum, quod
etiam assent de cæteris muneribus pastoralibus, sup-
posito, quod subditi non exigant immediate ab ipsis.

6. Dicendum est. Curatos non teneri per seipsum immedia-
te celebrare, quando Populus tenetur audire Missam, sed
per alium supplere. Hoc autem intelligitur, quan-
tum est ex vi muneris pastoralis præfæ. Ratio est, quia
non tenetur ratione muneris celebrare, nisi ut exhi-
beat Populo commoditatem implendi præceptum de
audienda Missa, nec in hoc nonnate habet recognoscere
vores suas. Ergo cum obstat in his curæ pastoralis
quoad hoc si faciat alium ce-
brare nihil refert, quod
ipse per se celebrat. Quod enim attenditur vni-
versis subdit, quod id quod iniungitur, per æquipo-
lens im-
pletur, ut tradunt Valquez & Escob. lib. 1. §. 4. num.
51. tom. 1. Alder. *Moral. de gener. stat. interpr. concil. 9.*
num. 70. Thome. *de iura F. com. 1. 419. num. 21.* Mantil. *de*
testib. lib. 2. rursus 4. num. 45. ubi refert Rotæ decisio-
nem, Rota in *Portugallien. Decimarum 11. februarii 1591.*
inter Oratores in Anconen. Parochialis 7. Aprilis
1598. coram Cardinali Lancellotto.

7. Dicendum 2. Curatos teneri per seipsum celebrare
iis diebus, quibus teneatur sacrificium offerre pro sua
plebe, supposito, quod possint per seipsum celebrare.
Ratio est. Quia officium mediæ, quod suscipiunt
Sacerdotes in ordinatione ut se intendant inter Deum,
& Populum iuxta illud ad Hebr. 5. *Unus Pontifex ex*
humidibus assumptus pro hominibus constituitur in illis qui
sunt ad Deum. ut dicitur *eff. rat. & sacrificia pro peccatis,*
est munus personale, quod personaliter ab ipsis adim-
pleri debet. Unde Sacerdotes non satisfaciunt obliga-
tioni propriæ, si iis vicibus quibus singulis annis te-
nentur celebrare, per alios celebrarent, & ipsi nun-
quam celebrarent, quia scilicet non est obligatio ad
exhibendum solum effectum sacrificij, sed est obliga-
tio extendi munus Sacerdotis. Ergo cum Curati
obligationem Sacerdotalem respectu totius Populi
Christiani in ordine ad offerendum sacrificium con-
trahant ad specialem Populū cuius constituuntur Pa-
stores, & speciales mediatores, tenebuntur ipsam im-
plere per seipso iis vicibus, quibus teneatur offerre
sacrificium pro suo Populo.

Tom. II.

Dices. Est de iure Divino naturali, quod Curati
pascant proprias oves: ergo teneantur per seipsum im-
plere munera personalia, quorum vnum est celebratio
sacrificij. Respond. neg. consequ. Quia ut constat ex
dictis in superioribus, Pascere non est personaliter exe-
qui munera personalia, sed dirigere, & disponere exe-
cutionem ipsorum, itari Curatus dis. onat, quibus,
& quando sit ministrandum atque inuigilare, & assi-
stare gregi suo pro quo requiritur præsentia corpora-
lis, siue qua, ut habet Concil. Trident. sess. 23. cap. 1. *ut*
reformas non possunt inuigilare, & assistere, ut iam con-
stat ex dictis.

Dices 2. Inter inane Pastoralia recensetur prædi-
catio Verbi Divini, ut habet Concil. Trident. sess.
23. cap. 3. *de reformis.* & tamen possunt absolute per
alios supplere aliquid eo quod aliquando per seipsum
prædicant: ergo neque tenebantur per seipsum aliquod
offerre sacrificium. Resp. neg. consequ. Quia in præ-
dicatione Verbi Divini attenditur solas effectus, &
idō possunt per alios supplere iuxta dicta s. 6. At in
oblatione sacrificij quando agitur de offerendo pro
Plebe commissa, non solum attenditur effectus sacri-
ficij, sed quod impletur munus mediatores, quod non
contingeret, si Curati per alios offerrent sacrificium,
siquidem ipsi non exercerent munus mediatoris, quod
teneantur exercere, non solum vi Sacerdotis, sed etiam
ut Sacerdotes talis Populi cuius ipsi cura incumbit.

Ex dictis colligitur, quod si Curati non celebra-
rent regulariter per seipsum, sicut etiam, si non exer-
cerent alia munera Pastoralia per seipsum, posset Episcopus
coagere ad exercendum, saltem ut plurimum, ut
obseruat etiam Thomas Hurtad. tom. 1. *regul. moral.*
tract. 1. cap. 3. refut. lib. 6. n. 76. Cum enim sint personaliter
obligati, potest Episcopus ab ipsis personaliter exi-
gere quod suum obligationem adimplent. Et si Con-
cil. Trident. sess. 23. cap. 4. *de reformis. dist. 1.* onit quod Episcopi
cogant dignitates, Personatus, Præbendarios,
Portionarios per seipsum exercere ordines, & officia,
ad quæ teneantur pro cultu Divino sub penis ibi ex-
pressis, & aliis grauioribus, à fortiori poterant cogere
Parochos exercere munera propria, cum strictius
obligentur, siquidem obligantur de iure Divino natu-
rali, illi autem solum de iure naturali Ecclesie.

QVÆSTIO 855.

An Beneficarij simplices teneantur aliquando ce-
lbrare pro Populo apud quem obti-
nent Beneficium.

S Y M M A.

- Beneficarij erantur celebrare iuxta onera beneficij.
- Beneficarij simplicis onera non teneantur celebrare pro
populo apud quem est beneficium.
- Beneficia quæ obligantur de se inducant.
- Habens beneficium simplex an ratione præiudicij te-
neatur aliquando offerre profundiores.

R Espondendum est primo loco institutio Beneficij,
quia si habet annexum aliquod onus circa cele-
brationem Missarum, erit iuxta præscriptum à funda-
tore adimplendum; quia suscipiens Beneficium int
tacitum contractū quo simul etiam suscipit onera annexa
Beneficij, & idō remanet obligatus ad ea adim-
plenda. Si verò nulla habeat annexa onera, & quantum
est ex natura beneficij simplicis an indicat obligatio-
nem celebrandi pro Populo apud quem extat, relin-
quit indecisum Thomas Hurtad. tom. 1. *refut. Moral.*
tract. 1. cap. 3. refut. lib. 5. n. 48. in fine, & videtur dubitare, &

M subdit

subdit, quod in Archiepiscopatu Hispalensi ex consuetudine videtur adesse obligatio celebrandi quicquid tamen sit de hac consuetudine.

Discendū est Beneficiarios ratione Beneficij simplici non teneri celebrare aliquoties pro Populo, apud quem extat crebra Beneficij ita etiam Saxtes disp. 86. de sac. scilicet. 1. vet. sed cu. 4. Alphonsus de Leone de offic. Cappell. q. 2. scilicet. 3. n. 41. Dicitur illi de sacra. tradit. 5. disp. 4. dub. 23. n. 434. Ludovic. à Cruce in Bull. compendi disp. 3. dub. 19. n. 15. Et constat ex præi. Tūm quia obtinentes huiusmodi Beneficia non sentent se obligatos huiusmodi ad onus. Tūm quia conferuntur habentibus solam primam consistam abque obligatione ascendendi ad Sacerdotium. Si autem habent annexum onus celebrandi, habent etiam annexam obligationem ascendendi ad Sacerdotium.

Ratio autem est. Quia Beneficium ex genere suo non inducit aliam obligationem, nisi tam quæ, est annexa officio, propter quod datur. Beneficia autem simplicitate non dantur propter aliud officium, quam fuodendi Deo preces, quæ ab Ecclesia determinate sunt vel septem horas canonicas, ut declaravit, & statuit Leo X. in Concilio Lateranensi ut in consensu suo. 7. §. 38. tem. 1. Bull. Officium autem orandi Deum annexum Beneficio non habet adiunctam à iam obligationem, quam recitandi horas canonicas. Constat Obligatio offerendi sacrificium non est apposta in institutione. Beneficij ut supponitur, nec potuerit ea oraturæ officij, sicut provenit in Beneficijs Curatis, siquidem Beneficium simplex non habet annexum aliquod munus, quo specialiter Beneficiarius obligetur Populo in Munere sacerdotali. Ergo non est alienata talis obligatio. Siquidem non debet quæ grauati aliqua obligatione, de qua non consistit.

Sed quomodo non sit obligatus Beneficiarius simplex ad offerendum aliquoties sacrificium pro Populo, apud quem est erectum Beneficium. Dubitatur tamen, an teneatur saltem ratione gratitudinis aliquoties celebrare pro fundatore. Et affirmative respond. Alphonsus de Leone de offic. Cappell. quæst. 1. scilicet. 3. num. 43. & tanto magis esse obligatum, quanto minus oneris esse impositum Beneficio. Subdit tamen, quod cum hæc obligatio non sit ex iustitia sed solum ex honestate Morali, non obligat sub mortali, ut inter alios docet Rebello de obligat. caus. par. 2. quæst. 9. num. 1. & 2. Verūm praxis videtur in oppositum. Et etiam ratio, primò quia cum hæc beneficia non debeant conferri laicis, sed possint conferri tonsuratis tantum, non potest nesci determinata obligatio ex gratitudine celebrandi Missas. Secundò quia fundator erigens beneficium non benefacit beneficiario, siquidem neque scit quis futurus sit; sed tantum Ecclesie, & Beneficiarius accipit Beneficium à conferente: obligatio autem ex gratitudine nascitur tantum erga eum à quo immediatè accipimus beneficium. Tertiò. Quia beneficium datur cum onere: obligatio autem ex gratitudine non nascitur ex onerosa acceptione, sed solum ex gratuita.

QUESTIO 856.

An simplex Beneficium granari possit aliquo onere celebrationis Missarum.

SVMMA.

- Beneficia non possunt granari aliquo onere. Fundator cum potuerit, non imposuerit onus beneficij, consensu noluisse.
- Si beneficiarius continet aliquod onus per decennium,

an transsit in obligat.

- Alius aliquoties quocunque tempore continuatur non concludit præstationem.
- Vi inducatur præstatio requiritur titulus. Celebratio sine titulo non infert animam si obligandi.
- Præstatio adesse vult celebrandi, non obligat ex celebratione.
- In re excludit consensum silentium, & patientiam.
- Celebratio in altari cum est annexum beneficium, non contrahit obligationem si aliis non adijci.

De iure ordinario non posse Beneficia grauati aliquo onere, quod non sit ex institutione. Videtur omnino certum per Cap. Cum in consiliis 4. Inferiora de elect. & Cap. Cui de non Sacerdotali de prebend. in 6. iuxta etiam Glossam de Cap. significatum consil. vbi & Doctores Cap. Exi pando §. quia verò de prebend. & tradunt Glossam in cap. licet de elect. in 6. Abb. consil. 96. 4. Ad certum par. 2. Alphonsus de Leone de offic. Cappell. quæst. 1. scilicet. 4. n. 50. Quia scilicet standum est voluntati institutoris, cum collator Beneficij non sit Dominus, sed dispensator. Quod etiam valet licet onus impositum redundaret in beneficij institutoris, nam cum potuerit ipse imponere tale onus, & cognouerit sibi profuturum, & non imposuerit, constat quod obliuiscit imponi l. unica §. Si autem C. de causant. & l. si seruum §. Non dixit ff. de acquir. hered. & Cap. Ad audientiam de decim. quod intelligitur, nisi impositum in vacatione interueniente auctoritate Papæ, ut in dicto Capite significatum de Prebend. Solum difficultas est, an si Beneficiarius per aliquod tempus celebret aliquas Missas, inducatur obligatio continuandi, ita ut postea compelli possit.

Quod in iure obligatio, & possit ab ordinario compelli ad continuandum, si per decennium iu obseruauerit, tenet Geruensis in practica. Eccles. quæst. 390. Quia interuenit titulus Beneficij, & præstatio decennalis quæ cum titulo inducit obligationem l. si certis annis ff. de pact. & poinde duoc docet, quod beneficij non sit annexa talis obligatio tenebitur celebrare.

Sed tenendū est. Quod non inducatur obligatio ita Abb. consil. 96. §. Ad certum par. 1. qui vult requiri tempus quadraginta annorum, Alphonsus de Leone de offic. Cappell. quæst. 1. scilicet. 4. num. 53. Et quicquid sit. An præstatio sufficeret ad inducendam obligationem, sufficit, quod non sit facta in vim tituli, nec de hoc constat. Celebratio enim Missæ est actus acquisitiuus, qui potest esse ex diuerso titulo, nam potest esse in vim dicti tituli, ex deuotione, ex obligatione ob stipendium acceptum vel ex aliqua alia causa; & idè quocumque tempore continuatur, non habet vim concludendi præstationem, per ea, quæ tradunt Abb. in cap. 2. in fine de censib. Felin. in cap. cum Beroldus num. 26. de re iudic. in Ruin. consil. 104. num. 1 §. lib. 5. Atreus consil. 115. num. 3. lib. 5. Callado de dec. 8. Millio de dec. 4. 1. num. 2. Rota de dec. 280. n. 4. par. 1. Reuere. & de dec. 240. num. 2. & de dec. 394. num. 6. par. 1. diuersi.

Idè enim requiritur titulus, ut præstatio inducat obligationem, ut scilicet procedere possit in vim dicti tituli, ut loquentes in casu simili de consuetudine tradunt Riminal. consil. 72. num. 115. Ripa resp. 1. in re de censur. Patil consil. 127. num. 40. lib. 1. Crauetta 814. num. 9. lib. 5. Cum autem celebratio possit habere diuersas causas, non potest dici sequuta in vim tituli Beneficialis, & cum consensu in obligationem ratione tituli, & consequenter neque cum animo se obligandi iuxta ea, quæ tradunt Crauetta consil. 171. n. 17. lib. 1. Roland. consil. 2. num. 126. lib. 1. & consil. 13. num. 17. lib. 4. Lacheran. de dec. Pedemonte. 39. num. 9.

Et hoc locum habet, etiam si Beneficiarius ab initio putauerit, adesse obligationem nascentem ex titulo, cuius oppositum videtur sentire Alphonsus de Leone

nam.

nam præced. cit. Nam cum Beneficiarius erret apprehendendo obligationem, quæ tenetur non adest, non potest habere consensum, & animum se obligandi, quia erret excludit consensum, & facit, quod nulla sit erantis voluntas, l. Error C. de iur. & fallig. & notant Crauetta conf. 177. num. 1. Dec. conf. 14. n. 73. lib. 1. Surd. decif. 114. n. 10. & decif. 130. n. 1. Cæsar. de Graff. decif. 1. n. 2. de præfult. Medin. decif. 573. n. 1. Rota in Romana honorum 9. Junij 1617. etiam Andrea, & excludit scientiam, & patientiam errantis l. nihil. consensu ff. Non videtur ff. de reg. iur. & l. si per errorem ff. de iurif. omni. iudic. & l. 2. ff. de iudic.

- 6 Imo etiam si celebraret in Altari cui annexum esset Beneficium non contraheret obligationem. Nam adhuc actus esset æquiuocus, cum possit prouocare ex diuersis causis, nempe ex deuotione erga illud Altare, ex commoditate, ex animo defendendi in cultu illi Altari, aut ex aliqua alia causa simili, & proinde, non esset sufficiens ad inducendam præstationem in vim tituli, atque adeo, nec ad inducendam obligationem & hoc præsertim valeret si constaret de causa, ob quam in illo Altari celebrauit, ut si celebrasset ob manutentionem dum cultum Ecclesie, aut in defectum alterius.

QVÆSTIO 857.

An Beneficium pingue annexum Cappelle præsumatur cum onere celebrandi.
Missas.

S V M M A.

- 1 Non præsumitur onus celebrandi, licet beneficium sit pingue, nisi constet in dubio, res præsumitur alio-dii.
- 2 Pinguis redditus non præbet fundamentum de obligatione celebrandi.
Negativa probatur ex iussessione.
Prælatio vincit præsumptionem.
Præsumptio locum habet in dubio.

Difficultas procedit, supposito quod ex fundatione non consistit de aliquo huiusmodi onere, quia si constaret non ageretur de præsumptione, quæ posset oriri ex redditibus pinguioribus. Dicendum est autem, Non esse præsumendum huiusmodi obligationem, & proinde non posse Beneficiarium cogi ad celebrandum viginti beneficij, ita Ricc. resolu. 356. p. 1. prax. Ecclesiæ in vi. edit. Alphons. de Leone de off. Cappell. quæst. 2. sect. 4. n. 56. quia inquit Riccius, quod quilibet res in dubio præsumitur libera, nisi probetur serua l. si abius C. de seruic. & aqu. & quia in dubio res præsumitur alio-dialis, & libera, nisi probetur feudalit, vt tradunt Alexander conf. 119. res. 1. Dec. conf. 169. num. 1. & conf. 360. n. 4. Crauetta conf. 11. n. 9. Bellon. conf. 10. Cephal. conf. 4. numero 30. vol. Menoch. conf. 1. num. 10. Allic. distione 277. in fine.

- Quod amplius confirmari potest Quia quod redditus Beneficij sint pingues, non est sufficiens fundamentum ad fundandam præsumptionem de obligatione celebrandi, cum constet plura talia fundata fuisse beneficia absque tali onere. Et cum in fundatione exprimitur onus, quod imponitur beneficio, dum in fundatione talis Beneficij seu Cap. elanizet non est expresse præsumendum non sumus in dubio, vt proinde locum habere possit præsumptio, vt tradunt gloss. in l. vnicam §. Accedat, & verbo Præsumatur C. Res. ad al. non. nec. & in l. siue possidetis C. de probat. vbi Doctores. Imo cum ex inspectione fundationis constare possit, quod non sit

Tom. II.

appositum tale onus; negatiua enim probatur ex inspectione, & notant Alexan. conf. 186. n. 15. ver. Ne obliu. lib. 1. Menoch. conf. 1. n. 13. Geminian. conf. 177. n. 1. blascard. de probat. cons. 968. & 1318. n. 18. Fastioz in praxi par. 2. q. 65. n. 118. consurgit probatio non oneris celebrandi, quæ vincit quancumque præsumptionem, l. si Chirographum ff. de probat. & vocat Anton. Tab. lib. 4. C. tit. 14. de fin. 16. n. 6.

QVÆSTIO 858.

An Beneficiarius teneatur celebrare Missas impositas à legante certum legatum acceptatum à Prædecessoribus.

S V M M A.

- 1 Beneficiarius teneatur celebrare Missas ratione legati, si percipiat fructus.
Res transiit cum suo onere.
Etiam ad Ecclesiam, & privilegiatam.
- 2 Conuersio legati in beneficium Ecclesie, tenetur beneficiarius ad onera Missarum.
- 3 Successores tenentur ad debita contralla pro necessitate, vel utilitate Ecclesie.
- 4 Si legatum non sit tamen sum in utilitatem Ecclesie, beneficiarius an teneatur ad onera Missarum.
- 5 Legatum quando relictum sit Ecclesie, & quando beneficiarius.
Testator quando censuratur laicum, & non personam contemplatam.

Difficultas succedit, supposito quod extet otus abfque vilo emolumento beneficiariorum: nam si legatum esset res fructifera, aut in rem fructiferam conuersum cuius fructus prouenerent ad Beneficiarios, non esset in dubium reuocandum, an teneantur satisfacere oneri imposito, siquidem cum ad ipsos transiret legatum, transiret etiam onus. Res enim transiit cum suo onere, l. si cuiuspius ff. de non oper. man. & l. si remeneris §. si fundus ff. de pignor. ali. & Cap. Passorale & cap. in aliquibus dedecim. & Cap. Primo de censu. & Cap. Tua de off. quod valet etiam si transiat ad Ecclesiam aut privilegiatam, vt obseruat Duzan. Reg. 100. n. 14. Crauetta. consilij 17. n. 5. Menoch. conf. 75. n. 63. Titaquell. de retrac. lignag. §. 1. gloss. 10. n. 3. Et ideo non solum quæritur, quando legatum peruenit ad prædecessores, & ab ipsis consumptum fuit.

Dicendum est. Si legatum sit conuersum in beneficium Ecclesie, beneficiarius tenetur celebrare Missas annexas legante. Ita Gemell. in praxi Archiepiscop. cap. 56. num. 4. Alphonsus de Leone de off. Cappell. quæst. 1. sect. 4. n. 58. verif. Tamen in factis contingentia tenuit Rota in amplius celebrat. Ad off. 16. Decembris 1583. coram Comitibus, quæ est decif. 41. inter impress. lissus.

Ratio autem est, quia successores, sicut succedunt in beneficia Ecclesie, ita etiam succedunt in onera eiusdem; & proinde tenentur ad debita contralla pro Ecclesia ex causa necessaria, vel vili Cap. 1. & 2. solus & obferu. Abbas in Cap. Præsent. de pignor. Gemmin. consilio 3. init. Puteus d. 40. libro 1. & ideo quando legatum cedit in beneficium Ecclesie aut in ipsius utilitatem cooneritur, onus appropriatur Ecclesie & proinde transit ad successores.

At si legatum non sit cōuerfum in utilitatem Ecclesie, Doctores n. citati sentite videntur, quod non tenentur successores, cum delictat ratio, ob quam dictum est teneri. Verū videndum est, an legatum sit factum Ecclesie, an verò prædecessoribus, beneficiariis Nam si est factum Ecclesie, & prædecessoribus, fuit acceptatum, transiit ad Ecclesiam cum

M 2 800

fuio onere, & idèd cum onus maneat apud Ecclesiam tranfit ad successores, quia sicut succedunt in commoda ita etiam succedunt in incommoda, & onera iuxta regulam. *Quisquis, de reg. iur. n. 6.* Quod si legatum consumptum sit in proprium commodum, tenebuntur hæredes releuare Ecclesiam itante inuilla consumptione Legati, & confringi poterunt in foro externo ad damnum relaxandam, si verò Legatum sit relictum in suis beneficiis, nulla obligatio transibit ad successores & idèd liberi erunt ab onere.

- 5 An autem Legatum sit relictum Ecclesie, an verò beneficiatis, colligendum est non solum ex verbis testamenti considerando, ad quos dirigantur, an ad beneficiarios, an verò ad Ecclesiam, sed etiam ex qualitate annexi oneris. Si enim Legatum sit factum beneficiatis tanquam representantibus Ecclesiam, censetur factum Ecclesie, aut sub nomine ratione cuius veniat tanquam ministri Ecclesie iuxta *L. Anna h. Titia ff. de ann. l. g.* Nam tunc censetur testator locum contemplasse iuxta ea, quæ tradunt Menoch *presumpt.* 502. n. 2. *lib. 4. Dutand. decr.* 130. n. 6. *Rot. decr.* 574. n. 8. *par. 1. Dinerf. & in Palaverana capell. 7. May 1607.* etiam Lanceloto. Rursus si onus missarum annexum ita exprimitur, ut colligatur de mente testatoris debere esse perpetuum, Legatum censetur factum Ecclesie, quia censetur impositum iis in quibus potest perpetuari atque aded beneficiatis, quatenus Ecclesie ministris.

QVÆSTIO 859.

An obligatus celebrare quotidie ratione Beneficij possit celebrare pro Episcopo defuncto.

SVMMA.

- 1 Obligatus celebrare quotidie, potest celebrare pro Episcopo defuncto.
- 2 Inter Episcopum & Ecclesiam intercedit spirituale matrimonium.
- 3 Obligatus celebrare quotidie quæ vicibus celebrare possit pro Episcopo.

1 Dicendum est, *Possit obligatus ad celebrandum quotidie ratione beneficij celebrare pro Episcopo defuncto.* Et idem dicendum est etiam de obligatis ratione Cappellaniz, quia possunt etiam aliquibus vicibus celebrare pro seipsum, aut pro sibi coniunctis. Desumitur ex Naldo in *summa verbo* Missa. n. 7. Marchin. *de sacram. ordin. tract. 1. cap. 1. quæst. 2. resp. 2. & resp. 5. a. exam. Eccles. tract. 1. cap. 1. quæst. 2. resp. 2. & resp. 5. a. par. 7. rem. 2. c. 1. Alphonf. de Leone de *iur. iur. part. 3. q. 10. a. 11* [Franc. de Lugo *lib. 6. de sacram. cap. 11. quæst. 6. n. 70.* Auct. q. 11. *de Euchar. q. 11. 18. vers. Item posse* Machad. *tom. 1. lib. 4. par. 1. tract. 1. de decim. 1. n. 1.* quatenus docent, quod possunt pro seipsum, & pro coniunctis celebrare.*

2 Ratio est. Quia inter Episcopum, & Ecclesiam intercedit spirituale matrimonium *Cap. Inter Corporalis, & Cap. in. de translat. Episc. & proinde Ecclesia tanquam illius sponsa potest exercere obligationes, quas contrahit erga suum sponsum. Inter has autem obligationes præcipua est, quando moritur offerre Deo sacrificium pro anima ipsius. Hoc enim est illi debitum ratione laborum, quibus functus est in regenda Ecclesia. Ergo non obstante obligatione celebrandi quotidie, potest per suos Sacerdotes offerre Deo sacrificium pro anima ipsius, quia censetur acceptate fundationes, & erigere beneficia salua obligatione, quam habet erga suum sponsum.*

Verum adhuc dubitari potest, quot vicibus possit quique Sacerdos celebrare. Et quidem certum est pro diebus obitus quia hoc est illud minus, quod suffragari possit. Probabile tamen est, quod possit etiam celebrare ceteris diebus quæ Ecclesia pro defunctis constituit, nempe tertio septimo, & trigesimo, cum sit convenienti, quod Ecclesia exhibeat pro suo sponso illa suffragia, quæ pro aliis constituit. An autem possit facere pro ipso celebrare missas D. Gregorij Resp. posse, dummodo tamen curet, quod alij suppleant pro illo, pro quo esset celebraturus, & pro quo Episcopo dicitur Missas, quia non est æquum, quod unus Sacerdos tot diebus celebret pro aliis, & non pro quibus ratione beneficij tenetur.

QVÆSTIO 860.

An sacerdos noviter ordinatus teneatur celebrare & applicare missas sibi iniunctas in ordinatione.

SVMMA.

- 1 Ordinatus sacerdos teneatur celebrare missas iniunctas ab Ordinatione.
- 2 Forma quæ missæ celebrandæ imponuntur Ordinato.
- 3 Verba imperativi an importent præceptum.
- 4 Promissio acceptata obligat in conscientia.
- 5 Promissio acceptata transiit in positum.
- 6 Promissum potest cegi ad servandam promissam etiam de iure civili.
- 7 Missa celebranda ab Ordinato obligat sub mortali.
- 8 Missa pro defunctis obligat etiam quæ ad applicationem.
- 9 Alia dua Missa non obligat quoad applicationem.
- 10 Non sunt applicanda pro ordinando.
- 11 Modus discretionis induci non potest discretionem.

EX præscripto Pontificali iniunguntur Sacerdotibus ordinatis ab ordinatione, quod celebrent tres primas Missas de Spiritu Sancto, de B. Virgine, & de Requiem. Difficultas aeternæ est, an, & qua obligatione teneantur celebrare, & an teneantur applicare suorum sacrificij. Quod teneantur illas Missas celebrare, non videtur in dubium reuocandum; Nam iniungitur earund. celebratio ex præscriptione Pontificali, atque adeo auctoritate summi Pontificis, cuius auctoritas instructum, & promulgatum est, & proinde habet vim legis in ea materia, solum difficultas est, an sit obligatio sub peccato mortali.

Verba autem, quibus in Pontificali suæ Missæ imponuntur celebrandæ, hæc sunt. *Ad Prædictum verbum verò ordinatus possit primam vestram Missam, tres alias Missas, videlicet unam de Spiritu Sancto, aliam de B. Maria semper Virgine. Tertiam pro fidelibus defunctis dicite & omnipotentem Deum deus pro me orate.* Et statim subdit Rubrica. *Quod illi deus suscipiant, & respondent, se facturos.* Hoc est exequutus dictarum Missarum celebrationem.

Circa quod est advertendum, quod licet adhibetur verbum imperativum, *Dicite*, non per hoc tamen inferri potest præscriptum graue. Quia licet verbum Imperativum, secundum aliquos importent præceptum, secundum alios tamen non importent, & probabilior opinio habet quod non importent, nisi observantia subsequatur tanquam imponentia præceptum ea acceperit, aut materia tanquam magni ponderis cadat sub dispositione. Ita specialiter Abbas in *cap. Nam contemplationem*, num. 4. de *consil.* Butt. *ibid. infine* Alex. num. 16. Felin. num. 8. *ver. de aliquibus auct.* Imola num. 10. *Ta-biena verbo Lex* num. 19. Angel. num. 3. Armilla num. 4. Sylvest. *verbo* Præceptum quæst. 1. Euerard in *Topica iur. loco ab aquipellentibus* num. 11. Sanchez *lib. 6. in decal.*

decal. cap. 4. num. 39. Ideo ea verbis impositionis oneris celebrandi dictas Missas non potest colligi obligatio.

Quia tamen accedit promissio, qua ordinatus cōsentit in impositionem oneris, nam vt dictum est, respondet, se facturum, ideo ea promissione confurgit obligatio naturalis. Promissio enim accepta obligat in conscientia, vt tradunt D. Antonin. *part. 1. tit. 10. cap. 1. §. 4. Nauar. cap. 18. manual. n. 6. Salin. 2. 2. g. 5. de Dominio, et 3. dub. 1. Maldet. tract. 1. cap. 9. dub. 8. Tortian. tom. 1. disp. 64. dub. 16. num. 1. num. 55. Sanchez lib. 1. de matrimon. disp. 5. num. 2. Valquez 1. p. disp. 85. cap. 6. num. 41. Et alij plures. Promissio enim accepta transit in pactum cum interueniat id, quo pactum constituitur nempe duorum consensus in aliquo iurata l. 1. ff. de pactis, et l. 3. ff. de pñctis. Et proinde adest obligatio seruandi quod promissum est. l. 1. c. cap. Qualiter de pactis.*

Et quoniam promissio licet accepta, non pariat actionem, secundum ius civile actam in in conscientia adest obligatio seruandi, non seruans excommunicari debet iuxta cit. cap. 1. de pactis. Imo etiam secundum ius civile, qui non recognoscit superiorem & iudicem secundum conscientiam, poterit cogere ad obseruandas promissiones, vt docent Buterus in cap. Quia in Ecclesiis. De consuet. Felin. ibid. l. 1. in §. personam circa finem Institut. de off. Socini. in Liagem. C. de pactis. Andr. ab eadem de pact. num. 309. vers. Tertiū principālior.

Et cum simus in materia graui, obligatio erit sub mortali. Nam materia promissionis sunt tres missæ, quæ in ratione cultus sunt quid nonabile. Tum quoad qualitatem cultus, tum quoad quantitatem: & istæ tres missæ exiguntur à nouer ordinatis in recognitione muneris, quod ipis Ecclesiæ communicat; vult enim, quod hoc specialis cultus collant exercendo munus assumptum in gratiarum actionem pro dignitate accepta.

Sed hic insurgit dubium, an adsit obligatio applicandi has Missas. Quod spectat ad Missam pro defunctis videtur adesse obligationi, dicitur. Terciam pro fidelibus defunctis dicite. Si ergo celebranda est Missa pro defunctis, debet pro ipsis applicari; nam celebratio quæ aliquo est offerre pro ipso sacrificium, ita ut percipiat fructum. Nam propositio, pro, significat, quod sacrificium offeratur in beneficium ipsorum defunctorum eo pacto, quo sacrificium dicitur à Concilio Tridentino cap. 1. de sacrific. missæ. Offerri Deo pro Defunctis, in Christo nondum ad plenum purgatis.

Quod verò spectat ad alias duas missas, nempe de Spiritu sancto, & de B. Virgine ea verbis Pñctis illis ulla obligatio colligitur applicandi sacrificium, cum solum dicatur, quod dicant vnam de Spiritu sancto, aliam de Beata Virgine. Quod sufficienter impleri potest absque applicatione sacrificij. Deinde non potest imponi obligatio applicandi sacrificium, nisi exprimeretur pro quo applicandum sit, quia applicatio essetialiter includit petitionem, pro qua est applicandum, nihil autem exprimitur, pro quo sint applicandæ hæ missæ; & ideo non potest esse imposita obligatio applicandi.

Nec dici potest. Quod istæ missæ sint applicandæ pro ordinante, aut iuxta ipsius iocum. Quia potestatem ordinis iniunxit celebrationem missarum, subdit. Et omnipotentem Deum etiam pro me orari. Qui modis discretis loquendi declarat, quod quando iniunxit missas, non comprehendit seipsum ad participandum fructum illarum missarum iuxta ea, quæ tradunt Paris. conf. 10. a. 19. lib. 4. Meocho conf. 213. a. 69. Sord. conf. 154. n. 7. Rota decif. 3. n. 6. & 16. p. 3. Rot. & cotam Merlino decif. 800. n. 11. Sed indicat nouam iniunctionem orandi pro ipso, quod etiam indicat dictio, etiam, quæ extendit iniunctionem ad bonum omnis. Ea quibus concluditur, quod non possunt or-

Tom. II.

dinantes acceptare elemosynam pro his missis, quasi ad missam ipsorum applicetur, sed si habent onera missarum adimplenda, alio modo satisfacere debent.

DE OBLIGATIONE CELEBRANDI

ex charitate, promissione,
& voto.

Quia obligatio provenire potest ex pluribus titulis, qui etiam possunt se extendere ad obligationem sacrificij pro alio, inter quæ sunt Charitas, promissio & votum ideo modo considerandi sunt. Si tituli in ordine ad sacrificium, & inquirendum, an, & qualem obligationem inducant.

Q U A E S T I O 861.

An Charitas aliquando obliget offerre sacrificium pro alio.

S V M M A.

- 1 Charitas obligat celebrantem, vt non excludat aliquem à participatione sacrificij.
- 2 Sacerdos ratione charitatis an teneatur aliquando offerre pro alio.
- 3 Charitas obliget in spiritualibus in grandi necessitate proximi.
- 4 Sacerdos ex charitate teneatur aliquando offerre pro alio proferens Communionem.
- 5 Sacerdos ratione charitatis teneatur aliquando exercere munus mediarii inter Deum, & homines.
- 6 Et per potestatem sacerdotalem teneatur subuenire, Obligato orandi quod alius, in sacerdote sit obligatio offerendi sacrificium.

Supponendum est, tanquam certum, vt notant Scellum Suarez. disp. 66. de Euch. missæ. int. in Pñctio. Francisc. Logo lib. 5. de sacram. cap. 1. in. Charitatem obligat quælibet sacerdotem celebrantem ad non excludendum aliquem pro ipso, qui sunt capaces à participatione fructus communis sacrificij. Nam cum vel ea institutione Christi, vel saltem ea institutione Ecclesiæ admittantur ad participationem fructus communis & debeat sacerdos pro ipsis offerre, eo ipso, quod aliquem excluderet, inuideret ipsi tale bonum, & aerceret actum odij contra ipsum, nam ita illam aerceretur, vt noller participare communia bona, quod est contra charitatem. Et contra illud principium. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, siquidem quantum est de se, priuaret ipsum communi fructu sacrificij quo nolle ipse ab alio priuari Solum difficultas est, an sacerdos ratione charitatis teneatur aliquando pro alio offerre sacrificium.

Quod aotem ratione charitatis nunquam teneatur sacerdos pro alio offerre sacrificium, tradunt Suarez de Eucharistia disp. 86. in pñctio. Dicitur de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 2. 2. num. 427. Francisc. Logo lib. 5. de sacram. cap. 11. num. 1. Fundamentum est. Quia oblatio sacrificij pro alio non est simpliciter necessaria ad salutem, & ideo non potest charitas ad ipsam obligare. Confr. licet charitas possit aliquando obligare ad orandum pro alio, præsertim pro bono communi, attamen nun-

quæ

quam cadet sub obligatione, quod orationi adiungatur sacrificium.

- 3 Verum hæc opinio displicet, secundum se & etiam ratione motui. Nam i dicitur supponere, quod charitas obliget solum ad subueniendum proximo in ijs, quæ sunt simpliciter necessaria ad salutem, & non etiam in gravi necessitate spirituali præsertim, quando sine illo, aut saltem non leui incommodo subueniri potest. Alioquin neque etiam charitas obligaret in temporalibus ad subueniendum proximo in gravi necessitate constituto, sed solum in ijs, quæ sunt simpliciter necessaria ad conservationem vitæ, cuius tamen oppositum docent communiter cum D. Th. in materia de charitate.

Itaque dicendum est sacerdotem aliquando teneri ex charitate offerre sacrificium pro aliquo præsertim pro communitate constituta in aliquo gravi necessitate auxilii divini. Prob. sacrificium ita est institutum exhibendum in honorem Dei, & cultum, ut etiam ordinetur ad ipsum placandum, & impetranda beneficia, & auxilia pro quacunque necessitate; vt docet Concil. Trident. sess. 22. cap. 5. de sacrificiis. Ergo est medium præ omnibus maxime idoneum & efficax ad nobis obtinenda beneficia, misericordiam, auxilia necessaria, & omnia quibus indigemus, à Deo. Ergo sacerdos tenetur ratione charitatis, aliquando offerre sacrificium, præsertim pro communitate constituta in aliquo gravi necessitate. Conseq. hæc prob. Quia tamquam membrum communitatis tenetur cooperari bono communi, & publicæ utilitati de iure naturali; & proinde tenetur subuenire, quando periclitatur. Ergo cum habeat medium optimum ad subueniendum, nempe oblationem sacrificii, tenebitur hoc pacto subuenire.

- 5 Confir. Sacerdos ratione ordinis sacerdotalis est constitutus mediator inter Deum, & homines, & publicus minister in ordine ad offerendum Deo sacrificium, iuxta illud ad Heb. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in ijs, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis. Ergo quando videt aliquem constitutum in tali indigentia, & necessitate, vt ei moraliter sit necessarium teccare ad Deum cum sacrificio, præsertim si necessitas sit communis, tenetur ratione charitatis impendere ipsi munus suum, & se interponere cum sacrificio apud Deum: nam charitas ipsum obligat subuenire eum ijs, quibus ipse abundat, censetur autem subuenire sacrificiis, quia quotidie potest totum sacrificium offerre.

- 6 Dices. Possè alio modo subuenire necessitati, quam per sacrificium. Contra licet possit alio modo subuenire, sacerdos tamen ratione sacerdotij est determinatus ad se interponendum apud Deum pro populo mediante sacrificio, nam ad hoc munus assumitur. Ergo tenetur subuenire impendendo proprium munus, quia tenetur subuenire eo modo, qui ei compegit ratione muneris, & ratione cuius maxime est aptus ad subueniendum; præsertim cum si electus ad se interponendum apud Deum mediante sacrificio. Confir. Aliquando tenetur orare pro alijs ex charitate. Ergo quando Sacerdos tenetur orare, tenetur etiam offerre sacrificium ratione charitatis. Conseq. Prob. Quia tenetur interponere orationem secundum mensuram suæ obligationis; obligatio autem orandi in ipso transit in obligationem offerendi sacrificium; nam constitutus ista obligatio ad terminos sui muneris. Cum obligatio orandi non sit alia quàm obligatio se interponendi pro aliquo apud Deum, & petendi aliquid ab ipso mediante medio imperatuius qualis est oratio. Cum ergo sacerdos sit destinatus ad se interponendum mediante sacrificio, si quod tenetur se interponere cum sacrificio, quia obligatio, quæ ab alijs exigit orationem tamquam medium, quo possunt se interponere, viget ab ipso sacrificium tamquam medium, cum quo ratione

muneris se debet interponere, nam ex natura sua exigit ab vnoquoque medium interpositionis ipsi proportionatum. Et ex his patet responsio ad ea, quæ tacta sunt in fundamento oppositæ sententiæ.

Q V E S T I O. 862.

An dicens alteri, offeram pro te sacrificium, aut iuxta tuam intentionem, maneat obligatus ex promissione.

S V M M A.

- 1 Verba enuntiatio celebrandi pro aliquo non semper dicunt promissionem. Quia possunt significare solum propositum.
- 2 Propositum antecedit promissionem nec inducit obligationem.
- 3 Respondens petenti Missam, Celebratio an contrahat obligationem.
- 4 Non soluitur obligatio celebrandi, qui petens ab amico celebrari Missam, obtinet solum responsionem, quod celebrabit.

D icendum est. Verba enuntiatio celebrandi pro aliquo, aut iuxta eius intentionem, non semper importare promissionem, atq. adeo nec semper obligationem ex fidelitate. Ita Suarez disp. 36. de Euch. in prin. Et artic. Lu. o lib. 5. de sacram. cap. 11. num. 1. Ratio est. Quia verba enuntiatio celebrandi pro aliquo, aut iuxta suam intentionem, possunt esse indifferentia ad exprimendam promissionem, aut tantum simplex propositum. Ergo si ad sit solum propositum, & non actus internus promissionis, non inducunt obligationem ex fidelitate. Sic, si quis dicat faciam hoc, potest, vt obstat Caiet. 2. 2. quæst. 88. art. 1. §. Ad hoc dicitur, habere triplicem sensum. Primus si enunciet propositum faciendi, quasi diceret, Intendo hoc facere. Secundus, si enunciet futurum euentum, & sensus sit Penitus hoc in esset. Tertius est, si enunciet promissionem, & sensus sit. Promitte quod faciam hoc. Et ideo non statim, quod quis dicit offeram sacrificium iuxta tuam intentionem, debet censeri obligatus ratione fidelitatis.

Confir. Propositum aliquid faciendi non est ad alterum, & proinde non inducit obligationem implendi, quod proponitur, quia voluntas est mutabilis, & ideo nec sibi ipsi obligatur. Promissio autem est ad alterum, & inducit obligationem fidelitatis respectu illius, & ideo supra propositum requirit animum se obligandi, & adstringendi alteri fidem propriam in exequendo, quod exprobitur faciendum, aut non faciendum. Et proinde promissio procedit ex proposito, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 1. in corp. Ergo nisi verba expriment actum internum, in quo consistit promissio, non inducunt obligationem, nec interuenit obligatio, si voluntas sit tantum in proposito.

Ex his colligitur. Quod si quis petenti vt celebret missam iuxta suam intentionem, & responderet celebrabo, non statim censendus est obligatus ex fidelitate ad offerendum iuxta ipsius intentionem, cum fieri possit, quod haberet solum propositum celebrandi sed videndum est, an responsio processerit ex animo non solum faciendi, quia talis animus non excedit propositum, sed etiam ex animo obligandi suam fidem ad offerendum iuxta ipsius intentionem, & secundum hoc iudicandum de obligatione.

Secundo colligitur. Quod si quis obligatus sit ad certum numerum Missarum ratione stipendij accepti non

non potest satisfacere obligationi, si rogans hunc, atque illum amicum Sacerdotem, ut offerat vinum, vel alterum sacrificium iuxta suam intentionem, respondeat, quod offerent non liberatur ab obligatione siquidem hæc responsio non est sufficiens ad declarandam obligationem, & talem, qualis exigitur, ut impleatur obligatio contra rationem stipendij, cum fieri possit, quod sic respondens habeat tantum propositum offerendi, non autem intendat se obligare, & fieri possit, quod ex aliqua causa superueniente non ferret propositum. Unde non potest haberi oque moralis certitudo, quod celebrantur missæ, atque adeo, quod maneat extincta obligatio contracta ratione stipendij.

QVÆSTIO. 863.

An promissio celebrandi Missam iuxta glieus intentionem obliget in conscientia ratione fidelitatis.

SVMM A.

1. *Promissio celebrandi an obliget in conscientia, & num. seq.*
2. *Seruant acceptatione promittens remanere obligatus. Fidelitas obliget in conscientia.*
3. *Promissio facta Deo obliget in conscientia.*
4. *Obligatio fidelitatis erga Deum non oritur ex subiectione.*
5. *Obligatio fidelitatis fundatur in beneficentia.*
6. *Peccatum mortale inducitur ex leuissimis notabilibus praxibus, & etiam communis.*
7. *Fidelitas cur in materia graui inducat grauem obligationem.*

DE duplici capite potest oriri obligatio celebrandi. Primo ratione promissionis præcisæ, & tunc videre oportet, an promissio inducat obligationem in conscientia. Secundo supponitur quod promissio inducat obligationem in conscientia, an sit obligatio grauis, & sub mortali de hoc non agitur in præfenti, sed solum de prima. Prima sententia est eorum, qui vniuersaliter docent, quod promissio, quamuis acceptata, non obligat in conscientia sub mortali, qui consequenter dicunt promittentem Missam non obligari in conscientia sub mortali, licet acceptetur promissio à promissario. Ita Fumus in sum. verbo P. r. d. 1. num. 1. Henriquez lib. 13. f. m. cap. 17. num. 6. Ledesma tom. 2. sum. rati. 10. de votis cap. 3. dub. 3. p. 1. c. 1. ver. En esta d. d. Fernandez par. 1. Encomin. theol. moral. cap. 1. §. 6. num. 11. quos citat & sequitur Dianus par. 2. rati. 17. ref. 9. ver. Sed. contrarium. Citat etiam Caiet. 2. 1. quæst. 11. §. 1. dub. 4. Sed ibi & alibi oppositum tenet viri mox videbimus. Fundamentum est. Quia non seruare promissam est solum frangere fidem in promissis, quod non apponitur iustitiae, sed fidelitati, & proinde non est nisi mendacium, quod, cum non sit perniciosum, non erit nisi veniale.

2. Secunda sententia asserit, promissionem acceptatam obligare in conscientia, vel sub mortali, vel sub veniali iuxta qualitatem materie, & proinde promittentem Missam, & non impletentem promissam posse peccare mortaliter, si materia sit grauis, de qua infra, Ita D. Thom. 22. quæst. 28. art. 3. ad 2. ubi habet, quod obligatio promissionis est iuris naturalis Caiet. ibid. §. 1. in eodem §. art. ubi habet, quod est error dicere, quod simplex promissio obliget solum secundum congruitatem, & §. 1. 2. §. 1. §. 2. ad quartam deinde dubitationem.

ubi habet, quod homo obligatus in foro conscientie ex qualibet promissione, & non stare promissioni est peccatum mortale, quando contrariatur charitati, & §. 1. ad 2. autem obliuionem. Quod fides, ut se extendit ad debitum civile, obligat ad mortale, quia oppositum tolleret socialem vitam. Sed ut concluditur intra fines delicti moralis, solum obligat sub veniali, quando perfidia parum, aut nihil alicui nocet D. Antoin. par. 1. in 10. cap. 1. §. 4. Salom. 2. 2. quæst. 5. de Deum. art. 3. dub. 1. Navar. cap. 1. §. 8. Ad eundem num. 6. Sanchez. lib. 1. de materia disp. 3. num. 10. Lessius lib. 2. de iust. & iure cap. 18. dub. 8. num. 55. Valquez. 1. per. disp. 31. cap. 6. num. 4. 1. Mollet. 2. 1. rati. 1. cap. 5. dub. 8. Turrrian. tom. 1. disp. 64. dub. 16. num. 5. Filius rati. 33. cap. 2. num. 16. Beza, in respons. conf. conf. par. 4. cap. 15.

Dicendum est. Promissionem aliquam missæ celebrare iuxta intentionem alicuius remanere obligatum in conscientia sequitur acceptationem atque adeo sub mortali vel veniali iuxta grauitatem vel leuitatem materie. Prob. Remanere obligatus ex vi fidelitatis, ita ut obstrictum habeat suam fidem standi promissis. Ergo remanet obligatus in conscientia, atque adeo sub mortali, vel veniali iuxta qualitatem materie, circa quam versatur promissio, Conseq. prob. Tùm quia fidelitas obligat de iure naturali, ita ut esse infidelem, seu non seruare fidem, est contra regulas rectæ rationis, & ab omnibus apprehendatur tanquam quod valde turpe, & omnes abhorreant personas non seruantes promissa. sicut laudant seruantes, & apprehendunt tanquam quid maxime honestum stare promissis. Ius autem naturale obligat in conscientia. Tùm quia non seruare promissam continet mendacium, nam factio ipso contradicimus conceptui membris, & exterior operamur aliter, ac interior sentiebamus, sicut autem mendacium ex genere suo est peccatum, atque adeo supponit obligationem in conscientia ad non mentiendum, ita etiam promissio non seruata continet peccatum, & supponit obligationem in conscientia ad seruandum.

Confirm. Promissio facta Deo obligat in conscientia, & ad mortale, si sit in materia graui: unde certum non alia ratione inducit obligationem seruandam, nisi quia est promissio facta Deo, & proinde dicitur, quod displicet Deo stulta, & infidelis promissio. Ergo etiam eodem modo obligabit facta hominibus. Conseq. prob. Ideo promissum facta Deo obligat in conscientia, & ad mortale in materia graui tenemur cum Deo seruare fidelitatem. Sed etiam cum hominibus tenemur seruare etiam secundum æquantes oppositæ sententiæ, siquidem volunt, quod saltem sub veniali tenemur seruare. Ergo in materia graui tenemur seruare sub mortali, quia grauitas materie inducit obligationem grauem.

Dices. Ideo inducere fidelitatem obligationem grauem respectu Dei, quia subiectionis ipsi, & propterea tenemur esse illi fideles sub graui obligatione. Contra. Si subiectionis induceret grauitatem obligationis in materia fidelitatis, stante quocumque leuitate materie teneremur sub mortali esse fideles quia grauitas obligationis non oriretur ex grauitate, seu qualitate materie, sed ex subiectione, quæ cum sit eadem, semper induceret eandem obligationem. Aut si induci grauem, vel leuem iuxta grauitatem, vel leuitatem materie, quando nulla adeat subiectionis, nulla esset obligatio fidelitatis: & quando inter homines adeat, adesset grauis, vel levis obligatio iuxta grauitatem, vel leuitatem materie. Præterea Deus est illi fidelis respectu hominis, ut non possit non esse iuxta illud Apostoli, 2. ad Timoth. 1. Si non credideris, ille fidelis perueniet negare seipsum non potest. Et tamen in Deo non est aliqua subiectionis respectu hominis, sed in homine est summa respectu Dei. Ergo impossibilitas ad non essendum fidelem prouenit tantum ratione beneficentis, quæ est in fidele.

in fidelitate: & ratione turpitudinis, quæ est in violatione fidelitatis. Ergo etiam in hominibus fidelitatis obligatio provenit rat one honestatis ipsius, & obligatio virandi oppositum provenit ratione turpitudinis, quæ est in infidelitate. Ergo potest esse obligatio sub mortali, quia honestas, & turpitudine in materia gravi, fundant gravem obligationem; siquidem gravitas materie ex sui natura fundat gravitatem turpitudinis, & honestatis.

6. Confirmatur. Tunc inducitur peccatum mortale, quando proximus læditur in aliquo bono notabili, ita ut non solum bonum secundum se sit notabile ratione æstimationis, sed etiam læso est notabilis; nam talis læso graviter contrariatur charitati, qua tenemur diligere proximum. Et tunc læditur proximus, nedum quando læditur persone particulatæ, sed etiam, quando læditur communitas quia tunc læso est communis cum sit in bono commune, quod participatur ab omnibus. Perfidia autem, seu non servare fidelitatem, lædit in bono notabili proximum, quia scilicet lædit bonum humane societatis. Et ideo, si læso sit notabilis, erit peccatum mortale. Quod etiam ex eo constat, quia quisque ex eo, quod sibi promissa non serventur, se læsum putat, non quia sit læsus in propriis bonis, quia res promissa nondum est facta proptium bonum ipsius, sed quia læditur in iure quod habet ad sinceram societatem humanam. Et quod plus læditur in hoc iure, eo plus constat. Unde cum ex communi sensu non servare fidelitatem in promissis importet læsionem erit contra charitatem, & continebit speciales turpitudinem, & proinde in materia gravi erit peccatum mortale.

7. De dictis solummodo manet fundamentum oppositæ sententiæ. Nam licet servare promissa non apponatur iustitia, sed solum fidelitas, quia tamen fidelitas non minus obligat, quam iustitia, ideo sicut iustitia in materia gravi obligat ad mortale, ita etiam fidelitas. Rursus cum non minus bonum proximi sit societas humana, quam res illæ circa quas versatur iustitia, ideo si læso gravis in rebus, quæ sunt materia iustitiæ contineat peccatum mortale, continebit etiam læso gravis in humana societate. Deinde si non servare promissa est mendacium, habebit malitiam mendacii, & cum mendacium perniciosum sit peccatum grave, erit etiam peccatum grave non servare promissa in te grati, nam est mendacium graviter perniciosum societati humane.

QVÆSTIO 864.

An promissa liberalis ratione materie de celebranda missa obliget ad mortale.

SVMMA.

1. *Volens missam an materia gravis promissionis, & notum scq.*
 2. *Materia gravis quoad hoc unde sumenda.*
 3. *Major materia requiritur, ut sit gravis respectu promissionis ac respectu facti.*
Materia gravis in promissa Missa non est censenda ex stipendio.
 5. *Promissio unius sacrificii non obligat sub mortali.*
Materia immediata, & media promissionis: & quænam utraque sit.
 6. *Alia summa species ab obiecto formali.*
Gravitas obligationis ex promissione unde sumantur.
 7. *Violatio fidelitatis quando sit in materia gravi.*
Societas humana quando graviter ladeatur.
 8. *Unius sacrificii cas non sit materia gravis promissionis.*

9. *Promissio plurimum sacrificiorum an inducat obligationem gravem.*

Cum promissio, licet liberalis, obliget in conscientia ad exhibendum, quod promittitur, & proinde obliget sub mortali si materia sit gravis, videndum est, an unica missa sit materia gravis, ita ut inducat obligationem sub mortali. Prima sententia asserit, unicam missam esse materiam gravem, & proinde esse peccatum mortale non servare promissum. Ita Nauar. cap. 55. *Manual. num. 2.* Ledesma par. 4. quæst. 16. num. 14. in fine Petrus Nauar. lib. 2. de rest. cap. 1. num. 319. coroll. 1. Rodriguez tom. 1. sum. cap. 15. a censur. 1. Suarez de Euch. disp. 86. in Froim. Bonac. de centrall. disp. 3. quæst. 11. par. 1. 2. 8. Cotaduba in q. lib. 1. q. 3. ap. 6. Boffius tom. 1. moral. par. 1. tit. 1. num. 408. Tamburin. epist. de sacrific. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 9. Thomas Hurtad. par. 1. res. moral. trall. 2. cap. 4. res. 17. num. 194. velum licet pro hac sententia, citentur Boff. & Tamburin non loquuntur tamen in præsentis casu, sed quando applicatur Missa ratione stipendii, & applicatur etiam alteri ex alio debito, & dicunt, non satisfacere obligationi contractæ ratione stipendii. Fundamentum est Quia in ordine spirituali unicam sacrificium est res gravis, cum contineat magnum fructum spirituales, & ipsum confert ex opere operato, & ideo non est materia parva, sed gravis. Unde à fortiori erit peccatum mortale, si quis plura sacrificia promiserit, & non adimpleat promissa.

Secundæ sententiæ asserit, non esse materiam gravem; & ideo si non impleat promissa, non peccare mortaliter. Ita Sanchez lib. 1. de matr. disp. 5. num. 25. Facundus præcep. 1. fidel. lib. 5. cap. 8. num. 11. Porcell. in det. Regular. verbo. Missa. num. 10. Hieronim. Rodriguez, in Camp. res. 15. num. 25. Maldet. 88. trall. 1. cap. 9. dub. 8. Diana par. 2. trall. 17. res. 9. ver. Hinc etiam & par. 30. trall. 15. res. 43. ver. Nota vero. Faustus de Euch. lib. 2. quæst. 139. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 3. quæst. 3. num. 16. Mat. chin. de sacram. ord. trall. 3. par. 2. cap. 18. num. 2. Leander De sacram. trall. 5. disp. 14. dub. 2. num. 421.

Fundam. autem nonnulli ex citatis Doctoribus, ut Facundus, Marchin, Lugo hanc opinionem, quia materię gravis in hac promissione est merenda ex quantitate stipendii, quod solet dari pro vna Missa, quæ cum regulariter sit vnius luli non est materia gravis nam maior quantitas requiritur ad gratiam materię in promissione, quam in facto. Unde secundum hos Doctores, qui promitteret tot Missas, quor in materia promissionis corresponderet stipendium, quod esset materia gravis, teneretur sub mortali implere promissionem.

Verum quoniam probabilis sit, ut tradunt Lopez par. 1. Infi. cap. 180. ver. Tercio requiritur in noua edit. & lib. 2. De contr. ut. vbi io fine. Lessius lib. 2. de infl. & iur. cap. 18. dub. 8. n. 16. Sanchez lib. 1. de matr. disp. 5. num. 12. Faustus lib. 2. de Euch. lib. 1. quæst. 139. ver. At vero Quod maior quantitas requiritur pro constituenda gravi materie respectu promissionis, quam respectu facti Unde secundum Sanchez citat. debet esse quadruplo maior, quia scilicet minor est obligatio promissionis, quam obligatio iustitiæ. Atamen licet Doctores non possent præsentem materię applicari, Primò quidem, quia dicere, quod Missa promissa, est æstimanda materia gravis, aut levis ratione stipendii & subiacere prætio Missam, & eius fructum, & pronuntiare, quod tanti valeat missa, quantum est stipendium, atque adeo æstimare spiritualia per æquivalentiam temporaria, quod non est aliud quam dicere, quod spiritualia temporalibus compensabilia sunt, & inducere possibilitatem simoniarum tanquam licite. Deinde promittens alicui Missam, promittit ipsam obligationem sacrificii,

faciendi, & fructum ipsius, non autem est promittere stipendium, imò promittens, ut plurimum nihil cogitat de stipendio. Ergo cum materia promissionis non sit stipendium, gratuitas vel leuitas materiz non est mensuranda ex stipendio.

1 Dicendum est. *Promissionem volunt facienti iuxta alienam intentionem non obligare sub materiali ratione paritatis materiae.* Pro cuius intelligentia est aduertendum. Quod in promissione est materia immediata, & circa quam, seu obiectum formale & alia est materia in qua est materia seu obiectum materiale. Materia immediata circa quam, seu obiectum formale est obiectio fidei, quæ fit promissario de se immediata ad ponendam obligationem fidelitatis cum promissario, quod non est aliud quam obstringere fidem promittentis ipsi promissario. Materia autem in qua mediata, seu obiectum materiale est illa, de qua fit promissio, seu de qua obstringitur fides. Quod ex eo patet, quia non potest eadem res esse obiectum & re se immediatum, & formale actuum, qui differunt specie, res autem de qua procedit promissio, est eisdem materiae politici, ex qua procedit promissio, & est eisdem materia promissionis, qui actus cum sint specie diuersi, oportet, quod habeant obiecta formalia in immediata, & per se diuersa; unde res promissa, aut respectus neutrius erit obiectum immediatum formale, aut si est respectus vnius, non erit respectus alterius. Rursus obiectio fidei est proprium promissionis ita ut nulli alteri conveniat, & idè erit obiectum formale.

2 Ea hoc autem fit. Quod cum actus morales, sumat suam specificationem ab obiecto formali, seu fine, ut docent communiter cum D. Th. 1. 1. quæst. 1. art. 3. sumunt quoque ab ipso gratuitatem ad leuitatem prout ab ipso reperitur gratuitas, vel leuitas in ordine materiali. Unde etiam promissio erit de materia graui vel leui iuxta gratuitatem, vel leuitatem sui obiecti formalis, quod cum fit obiectio fidei, quatenus habet pro termino humanam societatem, quæ coarctatur ea eo, quod homines sunt sibi iniuncti fideles, erit materia grauis, vel levis prout humana societas erit grauis, vel levis: est enim diuisibilis & potest esse maior, & minor. Nò autem sumetur gratuitas, vel leuitas ex re promissa. E contra verò non obiectio promissionis, seu perfidia erit grauis, vel levis, prout grauitas, vel leuitas apponitur humane societati. Et proinde Caiet. 2. 1. 9. 11. q. 1. 1. 3. Ad 2. autem obli. 1. c. 1. Docet quod fides, ut includitur infra limites debiti moralis, oportet, quod consideretur iuxta materiam subiectam, & distinguendo dicatur, quod ut concernit ea, quorum perfidia vergetur contra Deum, aut proaium, obligat ad mortale, quia talis perfidia tollit societatis diuinitatem & humane bonum: ut verò concernit illa, quorum perfidia, parum aut nihil alicui nocet, non obligat ad mortale.

3 Ea his autem constitutis ratio pro resolutione posita. Tunc solum promissio obligat sub materiali, & est de re graui, quando obseruantia ipsius grauitur lædit humanam societatem. nam tunc grauitur læditur proximis in hoc speciali bono, & proinde contrariatur charitati, quia tenemur diligere proximum. Sed non obseruantia promissionis vnius missæ non lædit grauitur societatem humanam. Ergo non erit violatio fidelitatis in materia graui, atque adeò promissio non erit de materia graui. Minor. prob. Societas humana grauitur, vel leuitur læditur prout ipsi grauitur, vel leuitur detrahatur habita ratione exigentiz huius, ad quem ordinatur: nam huius est regala, atque mensura ipsius. Ergo cum societas humana in ordine materiali naturali ordinetur ad mutuam communicationem, quæ se homines mutuo inuenit iuxta indigentiam, unde ait Seneca *lib. 4. de beneficiis*, c. 18. *Hanc* (societatem) *tolle, & vniuersitas peruenit bonitati, quæ vicia subsistunt scindit.* Et in ordine materiali supernaturali ad communi-

cationem, quæ se mutuo inuenit, in ordine ad finem supernaturalem iuxta indigentiam, lædatur grauitur, vel leuitur iuxta grauem, vel leuem læsionem in eo quod esset debitum ratione indigentiz, sustendo autem in ordine materiali promissio facienti non pertinet ad societatem in ordine materiali naturali, sed in ordine supernaturali, & si non seruetur non lædit grauitur societatem humanam in hoc ordine, quia non indiget grauitur in hoc iuxta, atque adeo nec communicatione in tali promissione, siue sacrificiū sit promissum in fauore, promissio, siue in fauore alterius.

4 Ex dictis solummodo manet fundamentum oppositæ sententiz: nam licet sacrificium secundum se, & quoad factum sit res grauis, attamen, quia est obiectum materiale promissionis, & ab ipso non sumit suam speciem ideo nec ab ipso sonat grauitatem, vel leuitatem: sed tantum in ordine ad societatem humanam, quæ læditur ex eo, quod fides promissionis non seruetur: ut constat ex dictis. Possit hic obijci, quod videtur sequi, quod neque votum de celebratione vnius missæ obligat sub materiali, quia eodem modo erit dicendum quod non sit de re graui sicut dicitur de promissione. Verum hoc obiectio soluetur infra, ubi agitur de obligatione celebrandi ea voto, & ostendetur, quomodo fit diuersa ratio.

5 Colligitur ex dictis. Quod non solum promissio de vno sacrificio sed neque etiam de pluribus, obligat sub materiali, quod scire tenentur illi, qui absolute docent, simpliciter promissionem cum antio se obligandi, licet acceptatum, non obligat sub materiali, quos in præced. quæst. nam. 1. citauit. Verum deducitur ex alio capite. Quia scilicet gratuitas, vel leuitas non sumitur in simplici promissione ea grauitate, vel leuitate rei promissæ, & idè cum sacrificio sit res promissa, licet secundum se non dat grauitatem, vel leuitatem, ira neque si augeatur numerus sacrificiorum resultabit gratuitas, sed solum ea eo, quod grauitur non obseruantia promissionis contrariatur humane societati. Ratio autem, quæ facit, quod non obseruatia promissionis de vno sacrificio non contrarietur grauitur humane societati, scilicet etiam, quod non contrarietur grauitur non seruatia promissionem de pluribus sacrificiis.

QVÆSTIO 865.

An promittens liberaliter celebrare aliquas missas et, qui propriis accipit stipendium, teneatur sub materiali implere promissionem.

S V M M A.

1. Promittens missas obligatur ex stipendio scilicet sub materiali celebrare.
2. Accipiens sibi debitum promissionis.
3. Et debet gerere, & accipere acceptis stipendium.

Dicendum est. *promittentem aliquas missas ei, qui propriis accipit stipendium, teneatur sub materiali implere promissionem, etiam si liberaliter promittat.* Hoc existimo omnino certum etiam in eorum sententia qui volunt, quod simplex promissio, licet acceptata, non obligat sub materiali: nam in hoc casu non sinitur in sola obligatione ea fidelitate, sed etiam interuenit obligatio ex iustitia. Oportet, tamè quod promittens sciat, quod promissarius accipiet stipendium & quod intendit satisfacere illis modis, quæ sibi promittuntur.

Ratio autem est. Quia eo ipso, quod scit quod promissarius intendit satisfacere obligationi assumptæ ex stipendio, & in hunc finem petit missas, promittendo suscipit in se obligationem satisfaciendi, quam habet ille, qui accipit stipendium, & sit debitor iuxta rationem

De accollat

accollat sibi alterius debitum, ut tradunt Cencius de censib. part. 2. q. 3. art. 1. num. 16. & part. 3. cap. 1. quæst. 3. art. 1. num. 10. Ludouic. de res. 136. num. 1. Merlin. de res. 143. num. 1. Rota de res. 14. num. 1. & in impressis apud Cencium de censib. in fine tract. Ergo cum debitum susceptum sit ex iustitia, tenetur ipse ex iustitia satisfacere. Quod autem suscipiat in se debitum ex eo constat, quod promittit celebrare missas in satisfactione debiti, quod habet promissarius, quod non est aliud, quia assumptum in se obligationem satisfaciendi pro debito illius.

Ex his sequitur. Quod promittens eodem modo se debeat gerere, ac si ipse accepisset stipendium, si quidem suscipit debitum, quod natum est ex stipendio. Et ideo non poterit uti opinionibus, quæ circumferuntur de valore missæ, quod scilicet æquæ pro sit pluribus, ac vni, tantum, aut quod possit applicari vni pro stipendio accepto & alteri ex liberalitate, gratitudine, &c. Nam quauis promissio celebrandi fuor liberalis obligatio tamen liberaliter assumpta est ex iustitia, & ideo tenetur applicare missas, non secundum opiniones, sed secundum certitudinem, ita ut certum sit, quod in re satisfaciatur debito assumpto.

QVÆSTIO. 866.

An promittens alteri, quod Petrus v. g. celebrabit aliquas missas iuxta ipsius intentionem, tenetur id cum effectu præstare.

S V M M A.

1. Promittens missas celebrandas à tertio ad quid tenetur. Promissio de facto alieno quauis non subsistat. Promissio est solum de facto proprio.
2. Promissio facti alieni resoluitur in procuratorem quod fiat.
3. Quam obligationem inducat.
4. Quod præstare debeat ut dicatur procurasse.
5. Promittens missas celebrandas à tertio, non tenetur procurare, quod ab alio celebratur. Promissio restricta ad certam personam habet implicitam negationem alterius.
6. Promittens in genere missas ab alio celebrandas ad quid tenetur. Cur votum religionem debeat apud plures curare admitteri.

Numerus pluralis soluitur in duobus.

Dicendum est. Si quis alteri promittit, quod tertius celebrabit aliquas missas iuxta ipsius intentionem non tenetur id cum effectu præstare, sed tantum curare, quod tertius celebret. Et hoc accipi debet etiam si promissio nisi superaddiderit iuramentum. Ratio est. Quia promissio quatenus se extendit ad factum alicuius, non subsistit, nam non est de eo, quod sit in potestate promittentis, & si promissio ista, §. 1. ff. de verb. obligat. & §. si quis alium. Instit. de ius. stipulatio. Promissio, namque obliuioque fidem dependenter à voluntate exequendi cum debeat procedere ex animo se obligandi. Non potest autem adesse voluntas exequendi, nisi quoad ea, quæ sciamus, nos posse exequi, atque adeo, quæ in nostra potestate sunt, & ideo promissio solum de facto proprio esse potest. Inter stipulationem §. 1. ff. de verb. oblig.

Quod autem. Ex hac promissione oriatur obligatio procurandi, quod missæ ab illo tertio celebrantur, ex eo sequitur, quod promissio non presumitur vana, sed cum sit scilicet sensetur cadere supra rem promissam, quatenus est in potestate promittentis, unde cum sit in potestate, quoad procurandum ut ait, resoluitur promissio rei in procuratorem, quod res fiat, ut tradit Gloss. in cap. Clemensius dist. 91. Zalusius in l. stipulatio l. si a ius. ff. de verb. oblig. l. si. ibid. Felinus in cap. ex rescripto. de iur. iur. Panorm. in cap. ex litteris de sponsal. Præpositus ibid. But.

u. 9. Anchar. u. 4. Gabr. cens. 31. u. 3. lib. 2. Couar. in cap. Quauis part. 2. §. 3. vers. 3. de pall. Mant. de iur. lib. 4. art. 33. Verat. de res. 139. u. 2. per. 2. Rota de res. 13. in impressis apud Zachariam de oblig. com. alios allegans & de res. 13. num. 1. per. 4. Recens. Ergo in virtute promissionis tenetur procurare, quod missæ celebrentur.

Quid autem petere debeat, ut impleat promissionem Resp. sufficere, si faciat id, quod moraliter sufficit, ut dicatur procurasse, proponendo videlicet aliquod motiuum, quod potest sit ad mouendum, ut sibi petenti complacere, aut ipsum rogando, non autem tenetur facere quantum in se est. Ratio autem est. Quia promissio non obligat ad aliud nisi ad verificandum, quod dicitur, si quidem per hoc seruatur fidelitas. Ut autem verificetur hæc promissio, sufficit quæcumque procuratio, quæ sit vera procuratio in moralis estimatione: nec requiritur exactitudo.

Dices. Qui promittit factum alienum, tenetur facere, quantum in se est, ut sequatur. Ergo non sufficit, si quocumque modo procuret, quod sequatur, sed debet procurare omnimodo sibi possibili. Resp. debere facere quantum in se est, ut sequatur, hoc est debet ipsum exhibere, potest est in sua potestate: unde cum solum sit in eius potestate quoad procuratorem solum tenetur procurare. Non autem debet facere, quantum est in se, quoad omnem modum procuratorem, & quoad extraordinarium modum, verba enim promissionis debent accipi secundum ordinariū cursum, atque adeo quatenus resoluitur in procuratorem de ordinaria procuratore argum. §. fin. §. Alterius ff. de ann. leg. & notat Regner. Sixtus. cens. Mar. par. 10. num. 411.

Ex dictis colligitur, quod si quis promittat missas celebrandas ab aliquo determinato sacerdote, si apud ipsum hoc obtinere non possit, non tenebitur ex vi promissionis procurare hoc ipsum apud alium; quia cum promissio sit restricta ad certam personam habet implicitam negationem procurandi apud alias personas, l. Libere. §. licetiam si de negot. gest. de l. Qui fecerit. ver. Quia alium & l. Inter alium. & l. Cetero generis ff. de seru. iustit. præd. & cap. Si dux, de procur. in 6. Quod etiam habet locum si pro illis missis promissarius acceperit stipendium, tenetur tamen pro missis notificare promissario, quod missæ non celebrabuntur, ut possit promissarius satisfacere propriæ obligationi.

Secundò colligitur, quod si in genere promittat celebrandas Missas, nec determinet personam celebraturam, ad hoc satisfaciatur obligationi, si procurat celebrari ab vno tantum sacerdote, nisi forte significauerit in promissione se procuraturum apud plures. Ratio est, quia procurando apud vnum tantum, verificatur promissio: nam valet dicere procurat celebratorem Missarum. Ergo exhibet quod promissum, & seruatur Fidelitatem, quia se obliuio. Nec obstat, quod votum religionis in genere tenetur adire plures Religiones ut votum implet, quod est diuersa ratio, nam votum religionis est de facto proprio, quauis pendente ab aliena voluntate, & non impletur per id, quod procurat ab vna religione recipi, quæ non est de procotata receptione, sed de susceptione status religionis, quodum ipsi possibile est, & ideo debet procurare susceptionem apud alio, & alia religionem, quouique seruatur moraliter impossibile possit ubinere; & promissio de celebratione missarum per alium resoluitur in promissioem procurandi, & ideo sufficit procuratio apud vnum nam ponitur in esse per ipsam res promissa. Si autem significauerit se procuraturum apud plures sufficit si procurat apud duos, nisi talis fuerit significatio expressiois ut plures quam duos requiratur. Quia numerus pluralis, seu pluralis loquutione soluitur in duobus, l. Inter illa §. fin. de verb. signific. & cap. Cui, de probat. in 6. & Cap. Pluralis, de reg. iur. in 6.

QVÆST.

QVÆSTIO 867.

An qui promittit missam, satisfaciatur, si applicet sacrificium secundaria intentione.

S V M M A.

1. Promissio missæ non impletur applicatione secundaria.
2. Conditiōne non exiēte nihil factum est.
3. Applicans fructum sibi promittentem, non implet promissionem de missa.

Verba significant iuxta communem usum loquendi.

4. Promittens missam, si non intendit applicare fructum medium, satisfaciatur applicando propriam, aut secundaria applicatione.

Dicendum est. Pro intentione alicui sacrificium non implere promissionem si promissio offerret sacrificium pro aliquo, & secundaria pro promissario, si nimirum non foret effectus in eo pro quo primario offert. Ratio est. Quia promissio est de sacrificio absolute considerata, & absolute promittit offerre, non autem sub conditione, si in alio non sortitur effectum. Promissio autem de re absoluta non impletur, si eadem res exhibetur conditione, quia res absoluta, & res sub conditio-
ne valde differunt.

Contra. Conditio nihil ponit in esse, & ea non existente, nihil factū est. *1. Cedere dicitur ff. de verb. signific. & l. si qui sub conditione ff. si quis amissa cau.* Ergo applicando sacrificium, si non sortitur effectum in eo, pro quo primario applicatur, nihil applicabit, si sortitur effectum in eo, cui primario applicatur, nam deficit conditio, sub qua applicatur. Ergo non impletur promissio, quia remanet semper incertum, an sortitur effectum in eo cui primario applicatur. Obligatio autem promissionis, cum sit certa non potest impleri per aliquid incertum.

Ex dictis colligitur. Quod promittens missam non satisfaciatur promissio, si applicet fructum sibi promittentem ex sacrificio pro promissario, aut iuxta intentionem ipsius. Et hoc non solum, si promissarius tenetur celebrare ratione stipendij, sed etiam si non tenetur. Ratio est. Quia non solum, quod promissio quidem promittens missam se obligat ad missam celebrandam iuxta communem modum loquendi, & intelligendi; nam verba significant iuxta communem usum loquendi. *1. Labeo ff. de suppellect. leg. 1. & L. cum de laniis 5. Item ver. Optimum e-go ff. de fund. instr. & l. Librono 9. Quid tamen ff. de leg. 3. ubi lib. & obliuatur etiam. Mantica de concel. ale. volum. lib. 3. tit. 8. num. 1. Gonzalez ad reg. 8. Canon. gl. 11. num. 68.* Celebrare autem missam pro alio secundum communem modum loquendi, & intelligendi est applicare ipsi sacrificium quoad fructum medium, & pro ut solet communiter applicari: unde applicando fructum specialis simini sibi promittentem, exhiberet quid diuersum ab eo, quod promittit. Accedit etiam, quod est sub opinione, an fructus specialis simini possit alteri applicari, atque adeo est incertum, an applicatio sortitur effectum; unde obligatio certa promissionis impletur per aliquid incertum, atque adeo non adeque obligationem, quia incerta solutio, non extinguit obligationem certam.

4 Est tamen limitanda hæc doctrina; vt non habeat locum si promittens dum promittit, non habuit intentionem applicandi missam consueto modo, seu quoad fructum medium, quia cum promissio non obliget ultra intentionem promittentis, dum non intendit applicare, quoad fructum medium, non obligatur ita applicare, sed sufficit, si quocunque modo oblatio teadat in commodum ipsius. Nec obligat, quod verba promissionis timent applicationem, pro ut regulariter solet applicari, nam promissio non obligat, vt verba sonant,

Tom. I, 4

sed iuxta mensuram intentionis: unde ad oīul obligaretur, si non absolute non intendere se obligare. Neque tamen decet, ita promissariū, quia sufficit, si habeat intentionem se obligandi aliquo ex illis modis, quem verba promissionis importare possunt.

QVÆSTIO 868.

An qui liberaliter promittit missam, possit intendere de sola obligatione quoad fructum generalissimum.

S V M M A.

1. Promissio debet habere effectum liberalem.
2. Promittens missam si intendat solum de fructu generalissimo, an hoc sit promissio.
3. Promissio de missa si sit solum quoad fructum generalissimum, quem effectum habet.
4. Promissio de missa regulariter non impletur applicando solum fructum generalissimum.
5. Si promissarius tenetur ex utilitate ad missam, non potest promissus restringere intentionem, &c.

Videtur negatione resoluendum. Nam promissio tendit ad inducendum obligationem fidelitatis de eo, quod non est debitū, quia cum sit liberalis, debet habere effectum liberalem atque adeo non alius debitum. Applicatio autem sacrificij, quoad fructum generalissimum est debitum omnibus fidelibus saltem ex institutione Ecclesie, quatenus præscribit quod sacrificium pro omnibus fidelibus offeratur. Unde talis promissio ordinaretur ad fallendum, quia promissarius putaret aliquid non debitum promissum, & promittens non promitteret, nisi quod est debitum.

Verum saluari potest, quod talis promissio sit honesta, neque tendat ad decipiendum. Ratio est. Quia potest esse de aliquo liberaliter communicādo; potest enim oblatio generalissima aliquo modo singularizari, ita ut afferat fructum specialem, si videlicet offerens speciali modo intendat aliquid includere in generalissima oblatione; & recitet aliquam specialem orationem ex institutis ab Ecclesia. Hoc enim pacto fructus, qui promittit ex sacrificio secundum se, adiungitur fructus nam offerentis ex opere operantis, tum etiam fructus, qui se tenet ex parte Ecclesie offerentis ratione specialis orationis ab ipsa instituitur. Rursus quia promissio excitat specialem dispositionem erga sacrificium, cuius fructum intendit percipi; et; quare adeo melius disponitur ad ipsum recipiendum; atque fructus ex opere operat, qui promittit ex generali oblatione sit maius in ipso, cum conseruat secundum mensuram diuisionis, vt suo loco dictum est.

Accedit etiam, quod itante instantia pro obtinenda oblatione sacrificij, & acceptance promissionis constituitur inter concurrentes speciali modo ad illud sacrificium, quod non haberet locum, nisi sequeretur promissio, siquidem hæc inclusit non oporteret aliquo modo sacrificium ad instantiam ipsius. Ergo percipit fructum nedum generalissimum, sed etiam illum specialem, quem percipit concurrentes aliquo modo ad sacrificium. Ergo potest, promittens respicere adhuc fructum, & se obligare ad offerendum speciali modo, etiam ad instantiam ipsius, & intendere communicare hunc fructum, qui non est debitum promissario, nisi sequatur promissio.

Ex quibus colligitur, quod promissus non poterit satisfacere promissioni applicando solum fructum generalissimum modo explicato, si quando promissus, habuit intentionem de missa, pro ut solet regulariter applicari, quando pro alio celebratur; non cum solet applicari quoad fructum medium, nisi secundum modum applicetur, non exhibetur, quod promissum est, atque adeo non impletur promissio.

N 3 Secun

Secundò colligitur. Quod si promissarius accepit stipendium pro missa, quam intus iuxta suam intentionem applicari aut si aliud ex iustitia tenetur offerre sacrificium, non potest promissor hoc modo restringere suam intentionem, sed si promittit, tenetur promittere sacrificium quoad fructum medium. Ratio est. Quia ut diximus in superioribus, promittendo in tali casu celebrationem missæ suscipit in se obligationem, quam habet promissarius, & constituit se debitorem loco ipsius. Obligatio autem, quam habet promissarius est de sacrificio quoad fructum medium.

Q U Æ S T I O 869.

An promittens pluribus unam missam possit unica omnibus satisfacere.

S Y M M A.

1. Promittens pluribus unam missam potest omnibus unica satisfacere.
2. Quia non si. *igitur ad sequendam hanc potius, quam illam.*
3. Et quia quoad unum foris certum effectum.
4. Si promissor sit de integro sacrificio, ad hoc unico sacrificio pluribus promissariis satisfacere.

Dicendum est. Promittentem pluribus unam missam, posse unica omnibus satisfacere: licet ex vi promissionis ad aliud non teneatur. Ita Marchin. De sacram. Ord. pract. 1. par. 1. cap. 13. n. 1. Hoc autem limitati debet nisi aliquis ex promissariis intendant per missas promissas satisfacere debito cōtracto ratione stipendij, ac quocumque alio modo ex iustitia, nam in tali casu tenetur promissarius ratione promissionis applicare missam, sicuti teneatur, si ipse accepisset stipendium, aut aliis teneatur ex iustitia, cum in se suscipiat illius debitum.

Ratio autem est. Quia promittens pluribus missas, non se tētrahit in adimplenda promissione sequi hanc potius, quam illam opinionem, sed illi remanet liberum sequi quam voluerit. Ergo cum ad sit opinio plurium Doctorum, quod valor missæ, sit infinitus extēdit, ita ut sacrificium oblatum pro pluribus æquè proficit omnibus, ac si pro vno tantum offerretur, poterit in adimplenda promissione sequi hanc opinionem, & unica omnibus promissariis satisfacere.

Dices. Esse incertum, an sacrificium proficit æquè pro pluribus oblatum, ac si pro vno tantum offerretur vnde obligatio certa promissionis impleretur per aliquod incertum, quod non licet. Contra. Licet si incertum, an æquè proficit pluribus, ac vni tantum, non est tamen incerta applicatio, sicut quodō dependet ab aliqua conditione incerta, ut est applicatio secundaria: sed est omnino certum, quod teneat quoad omnes, & proinde est certum, quod executioni mandetur, quod est propositum Rursus non est incertum, an commoveatur fructus, sicut incertum est, quando sacerdos applicat proprium fructum; nam certum est, quod omnes participant de fructu medio sacrificij sed solum est incertum, an sit tantus, quantus esset, si vni tantum applicaretur sacrificium, quod nihil obstat, quia promissio non est de tanto, vel tanto fructu, sed de offerendo sacrificio; atque adeo est de sacrificio, non de effectu sacrificij.

Posita autem resolutio habet locum, etiam si promissio esset de integro sacrificio offerendo. Quia ex vi talis promissionis solum excludit distinctio fructus sacrificij. Dum autem sequens dictam opinionem offe-

ret pro pluribus idem sacrificium, non dividit fructum, quia communicat omnibus integrum fructum, quem communicaret, si pro vno tantum offerretur, eodem fere modo, qui calor producit calorem eiusdem gradus in omnibus subiectis in eadem distantia applicatis. Et sicut si quis promitteret, per ignem, quem habet in sua potestate, calefacere aliquod subiectum, posset eidem igni applicare alia subiecta: ita etiam & in presenti. Quod si fructus dividitur, quia non sit vera hæc opinio, hoc non est de intentione offerentis sacrificium, sed provenit ex natura sacrificij, quod non potest æqualiter pluribus, ac vni. Promissio autem non obligat ad sequendam hanc opinionem.

Q U Æ S T I O 870.

An promissio celebrandi aliquas missas, definat aliquando obligare.

S Y M M A.

1. Promissio de celebrandis missis quando definat obligare.
2. In omnibus dispositione subintelligitur clausula. Rebus sic stantibus.
3. Iuramentum intelligitur secundum naturam alius cui adiciatur.
4. Iuramentum habet tacitam conditionem, nisi interveniat iusta causa recedendi.
5. Qui promittit missas in favorem obligati ex stipendio, quando possit recedere. *Fundamento corruente, corruit, quod in ipso fundatur.*
6. Promissor liberatur, si si conferatur beneficium cum onere quotidiana missa. *Est absconditum velle obligare ad impossibile.*
7. Occasione superuenientis solus promissum etiam iuramento firmatum.
8. Promittens non liberatur ob extinguentem beneficij, si possit implere promissionem de missis.
9. Promissor liberatur, quando impeditur celebrare pro patre, matre &c. defunctis.
10. Alii non subijciunt ultra intentionem operantis. *Difficultas superuenientis excusat à promissione, licet iurata.*
Difficultas emendatur, ut saltem habeatur pro impossibili.

Dicendum est. Promissionem celebrandi aliquas missas definere obligare, quando in rebus sit talis mutatio quæ si adfuerit tempore promissionis, promissor non se obligasset. Sequitur ex doctrina communi. Quod promissio non obligat mutatis conditionibus personarum, & negotiorum, quam omnes tradit cum D. Th. 2. 2. quæst. 110. art. 3. ad 5. ubi ait. *Aliis modis (excusatur promissor) si sint quædam conditiones personarum, & negotiorum, ut enim ait sententia in lib. 4. cap. 3. & 35. de Beneficiis. Ad hoc quod homo teneatur facere, quod promissus, requiritur, quod omnia immutata permanerent, saltem nec fuit mutatio in promittendo, quia promissus, quod habebat in mente subintelligit debere conditionibus. Nec etiam est infidelis non implendo, quod promissus, quia eadem conditiones non extant.*

Ratio autem est. Quia promissor contemplanus a statum præsentem rerum, & personarum, & habita ratione illius indicat quid debeat, vel non debeat promittere: vnde promissio censetur provenire à voluntate disposita ad promittendum et statu præsentium rerum, & ideo in omni dispositione subintelligitur clausula, *Rebus sic stantibus.* L. quare. 9. inter luc. auctum. *f. l. c. 1.*

ff. locati, & *l. si facit ius, ff. Pro socio* & obsequant *Nahia Conf. 548. num. 21. Titaeque in l. si vnguem in Praes. num. 116. Obich. decis. Pedem in. 91. num. 4. Meelin decis. 769. num. 2. Rota decis. 122. num. 4. par. 3. Re- cta. Ergo etiam promissio de celebrandis missis intelligitur *Rebus sic stantibus* ita ut desinat obligare, si fiat talis mutatio, quæ si ab initio adfuisset promissor non se obligasset.*

3. Ex hac resolutio locum habet, etiam si promissio fuisset iuramento firmata, quia iuramentum intelligitur secundum naturam actus, ut adijcitur *l. fin. C. de non non pecuniæ, ubi part. & ceteri Doctores Atet. in l. si servus committit ff. de vulg. & pupill. substitut. Bolognet. in l. Quod re, num. 61. ff. si cert. per. Roman. conf. 279. Gordin. conf. 57. iur. Grat. lib. 1. resp. 113. post iur. Vnde cum natura promissionis sit, quod non obliget variatis rerum, & personarum conditionibus, nec etiam obligabit iuramentum adimpletum promissioni.*

4. Accedit etiam. Quod iuramentum ex sui natura habet annexam tacitam conditionem nisi iusta interveniat causa recedendi, seu habet sub intellectu clausulam. Rebus sic stantibus *l. fin. ff. Qui facit, ubi Glossa verbo. Non videtur* & Cap. Cum ff. de renuntiis. & Cap. Quomodo modum, de iur. iur. & tradunt Dec. in l. In arbitrio, §. fin. in fine ff. de reg. iur. Riminald. lun. in §. 1. num. 157. In iur. de datus. Dec. in l. si fugit, num. 71. C. de serv. fugis. Alciat. in cap. cum conuenerit. num. 38. de iur. Titaeque. in l. si vnguem in. 91. 66. in praes. C. de renunc. de u. Socin. conf. 129. circa fin. vol. 1. Crauet. decis. 164. vers. Nec dicatur. Card. resp. 44. num. 2. lib. 1. Parif. conf. 26. num. 2. lib. 3. Menoch. conf. 27. num. 4. v. Marchin. de iur. iur. par. 4. eff. in l. 1. quæst. 6. num. 2. Rubens in singul. tom. 2. part. 4. claus. 60. §. 3. Et ideo non obligat ad promissionem implendam, quando superuenit talis causa, quæ ab initio impedisset promissionem, aut quando res ita mutatur, ut non sint amplius in illo statu, in quo erant tempore promissionis.

5. Ex quibus fit. Quod etiam si promissio sit celebrare Missas ad instantiam illius, qui tenebatur celebrare ratione suspendi, & proinde suscepit in se eandem obligationem possit ex iusta causa superueniente recedere à promissione: dummodo tamen moneatur promissum, quod non possit implere promissa, ut possit ipse satisfacere obligationi. Ratio est Quia obligatio assumpta, à promissore fundatur in promissione, & proinde regulariter secundum naturam illius, nec potest esse magis firma, quam sit fundamentum. Quia fundamentum corrente, corrumpit etiam, quod in ipso fundatur. *l. Egitur ff. de except. re. iud. & l. Nam. ergo ff. Quod videtur etiam de obsequant Menoch. conf. 48. n. 35. Viccius decis. 23. num. 25. Monach. decis. L. uen. 13. num. 24. Tulch. iur. F. com. §. 113. Cum ergo promissio ex sui natura correat variatis rebus, & conditionibus, corrumpit etiam obligatio in ipsa fundata.*

6. Ex his colligitur, Quod si promissori conferatur beneficium, seu Capellania ratione cuius teneatur celebrare quotidie, remaneat liber à promissione cele- brandam missarum ad instantiam alterius, quia superuenit talis causa, quæ si ab initio adfuisset non promississet, & proinde cessat intentio à ius de se obliga- do in tali casu. Accedit etiam, quod promissio non se extendit ad impossibilia, & proinde quando res promissa sit impossibilibus, cessat promissio, quia esset absurdum velle aliquem obligare ad impossibile. *l. Nolle. l. si potest & l. si quis potest ff. de acquir. her. ed. & tradunt per hoc text. C. in. conf. 102. num. 6. lib. 1. Crauet. conf. 109. num. 6. lib. 5. Segna decis. 1327. num. 2. Rota coram Ludovico decis. 111. num. 16. & decis. 95. num. 2. par. 3. Decan. Quod intelligat etiam, quando promissum ut moraliter impossibile sit eo ipso, quod promissor obligatur ad celebrandum quotidie, sit ei moraliter, & de iure impossibile celebrare ad instantiam aliorum.*

Neque dici potest. Quod non deberet acceptare Capellaniam seu beneficium, dum scit se obligatum ad celebrandum ad alterius instantiam. Nam promittere celebrare Missas non est promittere se consecrare potenter ad celebrandas, neque non acceptaturum Capellaniam aut beneficium, sed occasio habendi Capellaniam aut beneficium est ex illis, quæ superuenientes solvant obligationem promissionis etiam si firmata sit iuramento. Quia si adfuisset tempore promissionis non se obligasset, & proinde quæ excusatur, si non adimpletur promissio etiam iurata, iuxta *l. Im- p. iur. iur. ff. ad municip. & Cap. Ex part. de cler. non. resp. & Cap. Beatus & Cap. fin. §. Probatur 12. quæst. 2. & obsequant *l. Clar. lib. 5. recept. sentent. §. fin. verbo peritum*, vers. Item excusatur Vigel. ad consil. Card. P. cap. 10. Reg. 1. ex cap. 1. Matthei de iur. par. 4. eff. 1. quæst. 9. num. 5. Dec. consil. 305. num. 6. Socin. decis. 264. num. 25.*

Verum si non teneatur celebrare quotidie, sed so- lum aliquibus diebus in hebdomada non excusabitur ab implenda promissione, quia poterit implere diebus liberis, nisi forte sit tantus numerus missarum promissarum, cui nisi tempore valde longo possit satisfacere, aut si satisfactio non possit multum differri, quia scilicet missæ sint debite ratione stipendiij. Nam in tantum excusatur, in quantum superuenit nova obligatio, cui teneatur satisfacere, & impedit adimpletionem promissionis: cessat autem impedimentum, si habeat aliquos dies liberos. Vnde tunc solum libertati ab obligatione promissionis, quando causa superueniens non secum patitur adimpletionem obsequant Rubens cum Scraphino in singul. tom. 2. part. 4. claus. 80. §. 3.

Secundo colligitur. Quod si moriatur Pater, aut Mater promissoris, aut alius coniunctus, siue etiam amicus carus liberabitur à promissione Missarum quatenus promissionis, adimpletio impeditur ne possit exere ipsos exercere officia pietatis celebrandi aliquoties pro ipsis. Hic enim habet locum volens interpretatio, quod scilicet non intenderit ponere sibi impedimentum, & sibi manus ligare, ne possit erga parentes, coniunctos, & amicos exercere officia pietatis occasione obitus, atque adeo quod in tali casu non intenderit se obligare, & ideo defectu intentionis promissio in tali casu cessabit obligare. Quia iuxta generalem regulam actus non subicit vltra intentionem operantis. *l. Non omnis ff. si cert. per. & l. Aditum inter §. C. si quis alteri rei sit.*

Tertio Colligitur Excusari promissorem à celebra- tis missis, si superueniat aliqua difficultas lo exequenda promissio omni difficultas enim excusatur etiam quando promissio est iuramento confirmata. *l. 1. §. Quæ overanda ff. Quæ uter, ad non dicit & l. Neque procul ff. de verbor. signifi. et. & Cap. Breui. & Cap. Quærendi de iur. iur. & Cap. Significante de pign. & obsequant Felin. in cap. Testimonium de Testib. Alex. in l. Quod re ff. si cert. per. ubi etiam Dec. Socin. & alij Doctores, in l. in l. Quod servus iura sit ff. de condil. ob. conf. P. proposit. in cap. 1. §. Licet, si de sen. sac. cont. inter Domini & serv. Costruo. in cap. Quomodo part. 2. §. num. 4. de pallis. Craueran. decis. Pedem. 92. num. 20. Medices de casib. fornic. part. 1. §. 4. num. 44. Tal. §. Item §. quæ num. 12. In iur. de ali. Honded. conf. 18. num. 29. Tal. Clar. lib. 5. recept. sentent. §. fin. verbo Peritum num. 10. lo. Serrel. lib. 1. de iur. iur. cap. 2. §. num. 44. Debet tamen difficultas esse talis, ut non abiliiter difficultet executionem pro- missionis, nam si facile superari possit, non excusatur, quia non possit sequiparari impossibilitati, & proinde non esset difficultas considerabilis. Hæc enim opera- tion quov factum habentur, tanquam si fieri non posset. *l. vicia §. 1. ff. de lib. mutuer. & obsequant Gloss. ad iur. iur. de consuetud. §. Quæ uter sit de sol. Felin. in cap.**

cap. Ecclesia 3. *Adria*, num. 86. de *confit.* Medices de *Conf.* *serm.* *part.* *quæst.* 4. num. 43.

QVÆSTIO 871.

An votum celebrandi missam obliget sub mortali.

SVMMA.

1. Celebratio missæ est materia voti.
2. Votum vnius tantum missæ obliget sub mortali.
3. Ex quo capite vniua missa non sit materia gravis voti.
4. Votum, quando grauius obliget.
5. Violatio voti de vniua missa grauius lædit societatem cum Deo.
6. Adæra voti est gravis, quando continet notabile obsequium Dei.
7. Votum celebrare missam, quod alteri prius promissit, committit vnicum peccatum, si non impletur.

Supponendum est tanquam certum, celebrationem missæ esse materiam in voti, vt communiter supponunt. Habet enim conditiones necessarias, vt sit materia voti. Siquidem est aliquid, quod tendit in honorem Dei: imo continet lumen cultum, qui potest Deo exhiberi & idem, si Deo promittatur, erit de meliori bono, atque adeo consurgit verum votum luxta doctrinam D. Th. 1.2. quæst. 88. ar. 1. & 2. c. 6. monit. receptum. Et ita obsecrat Suarez *disp.* 86. de *sacram.* in *Proem.* Solum difficultas est an votum, vnius missæ sit de materia graui & obliget ad mortale. Videtur enim non obligare cum neque promissio facta homini obliget sub mortali, vt dictum est, nam quod promissio fiat Deo, non variat materiam promissionis atque adeo si in promissione non fundat grauem obligationem, nec etiam fundabit in voto.

2. Dicendum tamen est. *Votum etiam vnius tantum missæ obliget sub mortali.* Ita Suarez *disp.* 86. de *Eucharist.* in *Proem.* Pet. Nauat. *De rebus lib.* 2. cap. 2. num. 329. In noua editione. Sanchez *lib.* 1. de *matrim.* *disp.* 5. num. 25. in *fine* & *lib.* 4. *sum.* cap. 12. num. 19. Et ij, qui volunt etiam simplicem promissionem vnius missæ obligare sub mortali, vt Rodriguez *tem.* 1. *sum.* cap. 25. *conclus.* 5. Nauat. *cap.* 25. *manu.* num. 92. *Leclerc.* in 2. *par.* 4. quæst. 16. ar. 14. in *fine.* Bossius. *par.* 2. *moral.* *lib.* 1. num. 401. Tanburin *op.* 1. de *sacris.* *miss.* *lib.* 5. cap. 1. §. 3. num. 9. Thomas Hurtad. *par.* 2. *refol.* *moral.* *trac.* 1. cap. 4. *refol.* 17. num. 194. Et fundantur in eo, quod obligatio hæc pertinet ad religionem, & cum sit promissio facta Deo strictius obliget. Deinde quia reducat in magnum Dei bonorem.

3. Verum hæc non procedunt consequenter ad doctrinam, quod promissio liberalis vnius missæ non obliget ad mortale. Nam quod talis promissio, & obligatio resultans pertineat ad Religionem, nõ facit, quod sit gravis, nisi etiam materia sit gravis. Siquidem votum quoque de materia leui obligat solum sub veniali. Neque ex eo quod promissio facta Deo strictius obliget, iuxta, quia solum strictius obliget quatenus obliget etiam ex alio vitante, non autem quia transcat de obligatione leui ad grauem, alioquin etiam votum in quacunque materia leui obligaret sub mortali. Nec item iuuat, quod celebratio missæ redundet in magnum honorem Dei, quia etiam redundat in iugum beneficium proximi: Vnde si hoc non obstante non est materia gravis respectu promissionis, neque etiam erit respectu voti.

4. Ratio ergo est. Quia promissio atque adeo etiam votum obligat grauius, vel leuiter, quatenus grauius, vel leuiter lædit societatem humanam, vel diuinam, vt obsecrat *Christ.* 1. 2. quæst. 113. ar. 1. §. 1. *Ad secundum*

autem obiectum tunc enim proximus, aut Deus grauius læditur in hoc bono societatis. Violatio autem voti de celebranda vniua missa grauius lædit societatem diuinam, quam homo habet cum Deo, & idem continet graue peccatum. Quod autem grauius lædat hæc societatem ex eo deducitur. Quod hæc societas in eo consistit, quod homo vniatur Deo tanquam vltimo hoi, & ad ipsum tanquam talem se promoueat medijs proprijs operationibus, quarum precipua consistit in cultu, qui Deo est debitus iure naturali, & consistit in sacrificio. Vnde cum sacrificio importet communicationem, & societatem cum Deo tanquam serui subditi, & debentis omnia, cuius Deo, atque adeo votum de celebranda missa habet pro materia partem principalem boni societatis sui operationem, in qua consistit secundum principalem sui partem hæc societas. Et ideo violatio huius voti lædit directè, & per se primo hanc societatem, & læsio est notabilis, quia est in parte notabilis societatis, qualis est cultus sacrificij. Et contra verò violatio promissionis factæ homini de offerendo sacrificium non lædit directè humanam societatem, quatenus subrahit materiam in communicatione per sacrificium, cum talis cultus non possit homini tribui.

5. Dices. Ergo omne votum, quacunque sit eius materia, obligabit ad mortale, quia violatio ipsius tædet contra societatem, quam habet homo cum Deo: nam tendit contra obsequium quod in voto Deo exhibetur, cum materia voti semper sit aliquid, quod tendit in obsequium Dei. Resp. Neg. sequel. Quia licet violatio voti semper tendat contra societatem, quæ est inter Deum, & hominem, non tamen semper cum lædit notabiliter, sicut etiam peccatum ex genere suo semper tendit contra Deum, non tamen semper ipsum grauius offendit, vt contingit in peccato veniali. Vnde tunc solum votum obligat ad mortale, quando materia continet notabile obsequium erga Deum: quia, si violatur, detrahatur aliquid notabile de obsequio debito Deo atque adeo grauius læditur societas hominis ad Deum, quæ hoc obsequio exerceatur & consequenter etiam Deus grauius læditur in hoc bono. Et ideo grauitas materie in voto scopio consideranda est secundum grauitatem vel societatem obsequij, quæ ipsa continetur.

6. Ex his colligitur. Quod si quis voueat celebrare missam pro alio, quam ipse promissit, & non celebret, committit tantum vnum peccatum mortale, quatenus violat votum: quatenus verò violat promissionem peccat solum venialiter. Promissio enim de se, non obligat ad mortale, vt suo loco dictum est; Et quamuis accedat votum, non immutat obligationem promissionis, sed tantum addit nouum vinculum, seu nouam obligationem distinctam; & ideo, si prius obligatio promissionis de se non obligabat ad mortale, nec etiam obligabit post votum Et hoc locum habet, etiam, si promissio sit de celebranda missa post promissarium mortem, vt liberetur à Purgatorio, quia neque adhuc excedit fines simplicis promissionis, nec inducit læsionem societatis alterius generis, ratione cuius iudici possit peccatum mortale.

QVÆSTIO 872.

An vouens celebrare aliquas missas, possit per alium supplere.

SVMMA.

1. Votum absolute missas, tenetur per se implere.
2. Quando votum celebrandi missas transcat in reale, 3. Quidam

- 3 Quando votum celebrandi missas sit personale.
- 4 Votum celebrandi ad subueniendum propria necessitati an reale.
- 5 Non est votum celebrandi personale, nisi sit promissa propria alia.
- 6 Regula cognoscendi, quando votum celebrandi sit reale, & quando personale.

Supponendum est tanquam certum. Quod si votum vult absolute celebrare missas tenetur per seipsum implere, nec potest sibi facere per alium: nam in obiecto huius voti includitur proprium factum personale. Vult enim celebrare, est promittere propriam actionem celebrationis; & proinde votum est personale, & personaliter implendum. Cum enim celebrationi nullus addatur finis, sicut in suo fine, qui est colere Deum, & illi exhibere obsequium personale.

Secundo supponendum est, vt observat etiam Sanchez *lib. 4. sum. cap. 15. num. 10.* Quod si votum apponat celebrationi aliquem finem extrinsecum, ad quem illum ordinet, itavt votum in ordine ad ipsum: vt si vouerit celebrare pro aliqua communi, aut privata necessitate, aut pro obtinenda aliqua gratia à Deo, tunc ratione finis appositum votum transit in reale. Tunc enim vouetur celebratio non tanquam obsequium personale, sed tanquam medium aptum ad obtinendum finem praxium, & ideo mentitur secundum existentiam finis: & solum cadit sub obligatione, quatenus exigit consequuto finis ex communi regula, quod media non sunt propter se, sed propter finem, & consequenter solum, quatenus ad ipsum conducunt. Ex quo fit, quod huiusmodi votum impleri possit per alium, tum quia reale est; tum quia celebratio æque conducit ad finem intentum, siue sit à vouente siue sit ab alio. Difficultas ergo remanet, quid dicendum in dubio, an huiusmodi votum sit personale, an vero reale.

Cui difficultati respondit Sanchez *lib. 4. sum. cap. 15. num. 10.* cum distinctione nempe, quod si votum habuit pro fine consulere alienæ necessitati, votum sit reale, & possit im, leri per alium. Si vero finis vouentis fuit consulere propriæ necessitati, aut celebrare in honorem alicuius sancti votum esse personale. Fundamentum est. Quia facta facere, non est ex sui natura obsequium personale, sed magis accedit ad reale. At quando ordinatur celebratio ad propriam necessitatem, aut ad honorem sancti, ex conditione vouentis censetur votum personale. Et subdit, quod quando neque ex fine aut aliunde colligi potest, an sit reale, an vero personale, censendum potius esse reale.

Hæc tamen doctrina probari non potest, quoad posteriorem partem. Nam, si quando apponitur finis subueniendi alienæ necessitati, votum est reale, quia ratione finis coarctatur intentio vouentis ad celebrationem, vt medium ad obtinendum finem, & pro obtinendo non requiritur, quod celebratio sit ab ipso vouente, quia æque inferuit, si sit ab alio, & proinde, non est voluta, nec promissa vt actio personalis, quia vt talis non est medium, sed secundum se. Eodem modo erit dicendum, quando vouetur ad subueniendum propriæ necessitati, aut in honorem alicuius sancti, nam tuoc quoque eligitur, & vouetur celebratio, vt medium, pro obtinendo finem designato. Est autem medium ad finem designatum secundum se, non autem, vt actio personalis; nam eodem modo credit in honorem sancti, si celebratur à vouente, ac si celebratur ab alio; & eodem modo imperat pro necessitate vouentis, si sacrificium sit ab ipso, siue sit ab alio. Vnde semper votum erit reale, quia erit de re, vt apta ad obtinendum finem intentum.

Itaque tunc solum votum celebrandi missas est

personale, quando promittitur propria actio, seu officium. Quia cum votum personale sit illud, quod requirit propriam actionem vouentis, nisi hæc actio cadat sub promissione, non erit votum personale. Debet autem ita cadere, vt per se sit voluta, & promissa, nec sufficit, si sit promissa vt accessoria, quia tunc se habet tantum materialiter, & tantum efficit per accidens voluta. Vt autem in se promissa, includatur propria actio personalis, necessarium est, quod intentio vouentis feratur in celebrationem, tanquam in actionem propriam, itavt solum intendat illum celebrationem, sed etiam vt per se exercendam, quod continget, si voueat celebratioem, ex motivo colendi Deum, & exercendi talem actum religionis. Cum enim habeat propositum motum pro exercendo tali actu, sit quod voluntas ipsum promittat, vt per se exercendum.

Maior difficultas est in discernendo, an huiusmodi votum sit reale, an personale, quando vouens nescit discernere, an cogitavit, vel non cogitavit de propria actione. Et tunc hæc regula est secunda vt si celebrationi sit appositus finis extrinsecus, censendum sit votum reale, si vero non sit appositus, sit habendum pro personali. Ratio prioris partis est. Quia ex ipso, quod apponitur finis extrinsecus, eligitur celebratio, tanquam medium ad illum finem assequendum, atque adeo secundum se, independenter ab actione personali, & proinde actio personalis non est materia voti, vitio non necessaria pro assequutione finis. Ratio vero posterioris partis est. Quia dum non apponitur extrinsecus finis, sicutur in ipsamet celebrationis actione, & proinde intenditur tanquam actio continens cultum Dei. Quando autem intenditur actio tanquam actio ab eo, qui potest exercere eam, intenditur cum ordine ad propriam personam, atque adeo ab ipsa exercenda.

Q V Æ S T I O 873.

An si quis voueat celebrare Missam, satisfacias voto, & obligationi ratione stipendi eadem missa.

S V M M A.

- 1 *Vnica missa non satisfacias obligationi ex voto, & stipendio.*
- 2 *Votum facit debitum quod aliis non est debitum.*
- 3 *Votum an possit esse de materia aliis debita.*
Votum de materia aliis debita non est de ipsa sed de qualitate superaddita.
- 4 *Vnica missa non adequat debitum ex inflata, & ex voto.*
- 5 *Elementum unica an impleri possit votum, & preceptum charitatis.*
- 6 *Quando eodem actu exiunguntur plures obligationes.*
Titulus beneficii, & Ordinis faciunt respectum eundem altum.
- 7 *Plura precepta concurrentia eodem die cur non obligent ad multiplicandum altum.*

Dicendum est. Obligationem celebrandi ratione voti, & etiam ratione stipendi non posse satisfacias voto, & eadem missa. Ita etiam Sanchez *lib. 4. sum. cap. 15. num. 11.* Ratio autem est. Quia votum obligat iuxta intentionem vouentis, quia obligat ad id, quod cadit sub promissione, & 1. missio obligat secundum mensuram intentionis. Quidam autem quis voluit celebrare missam, quod cadit sub promissione, & intentione vouentis, est ipsa oblatio.

oblatio sacrificij secundum se non autem oblatio sacrificij ex aliquo speciali titulo: Ergo cum votū debeat exhibere Deo quod promittitur: debet ex vi voti exhiberi sacrificium secundum substantiam, & non sacrificium ex aliquo speciali titulo, sicuti exhiberetur, si exhiberetur sacrificium aliis debitū ratione stipendij.

Confirmatur. Votum tendit ad faciendum debitū Deo, quod aliis non erat debitum, cum sit liberalis promissio de eo, quod credit in obsequium Dei: Vnde votus celebrationis missæ, se obstringit Deo, quoad obsequium, pro quo non erat antea obstrictus aliis si nihil de nouo fieret debitum, frustratōtia esset promissio, quia non induceret debitum, ad quod inducendum tendit ex natura sua: Nec casuaret aliquod obsequium ultra id, quod aliis exhiberetur Deo: Ergo si votum sit de substantia sacrificij, debet facere debitum obsequium, & resultans ex substantia sacrificij, atque adeo ipsam substantiam sacrificij, & consequenter debet exhiberi, ut non debita ex alio titulo, alioquin in virtute voti non fieret aliquid de nouo debitum Deo.

3 Dices Votum potest esse de materia aliis debita ex præcepto, vt docent. D. Tho. 2. 2. quæst. 88. art. 20. Caiet. ibid. dub. 1. Sotus li. 7. de iust. & iur. quæst. 1. ar. 3. Ver. Respondetur nihilominus. Nauar. cap. 17. manual. 2. 5. Castro lib. 1. de lege penal. cap. 10. post inuim. Aragón. 1. 2. quæst. 88. ar. 2. Valent. rem. 3. diff. 6. quæst. 6. p. 22. 1. In fine. Axot. de part. 1. lib. 11. cap. 14. quæst. 1. Sanchez lib. 4. fam. cap. 1. nam. 60. Ergo nouo est necessarium, quod votum faciat debitum, quod non erat aliis debitum Resp. Oppositam fore sententiam, quod scilicet votum non possit esse de eo, quod aliis est debitum ex præcepto, habere suos patronos. Ita enim volunt idem D. Tho. 4. diff. 38. quæst. 1. ar. 1. quæstio. ar. 2. Durand. quæst. 1. Geslon part. 2. Alphab. 25. li. 2. & li. 7. Litan. in cap. 23. dicitur: in illa verba Cum votum voueris. D. Antonin. 2. part. tit. 1. cap. 2. 5. 1. Arboreus lib. 19. Terstep. cap. 6. Tabina verba. Votum quæst. 2. Angel. num. 1. Syluest. item 4. Quidquid tamen sit. Resp. Quod aliud est facere debitum de nouo, quod aliis minime est debitum: & aliud quod materia voti sit debita ex alio titulo. Possunt insinuari simul quod materia voti sit debita ex alio titulo, & quod votum faciat debitum, quod non erit debitum. Semper ergo votum debet facere de nouo debitum, quod non erat debitum, quia ex natura sua debet inducere obligationem, quoad id quod promittit, ita vt ex tali obligatione resultet obsequium erga Deum alias indebitum. Vnde quando versatur circa materiam debitam ex alio titulo, non promittit illum materiam secundum suam substantiam, cum sit hoc pæctio iam debita, sed secundum nouam qualitatem virtutis, quam vouens tendit in exhibitione talis materiz, ex qua resultat nouum obsequium aliis indebitum erga Deum, aut saltem tendit ad confirmandam obligationem alterius tituli, & tunc ex adimpletione resultat etiam nouum obsequium aliis indebitum Deo, non adimpletur etiam votum, in quo exercetur actus specialis virtutis: Quare cum votum de celebranda missa non sit de aliqua qualitate superaddita, sed de substantia celebrationis, non potest impleri, nisi exhibeatur substantia celebrationis aliis indebita. Quod autem tale votum sit de substantia celebrationis, constat ex intentione vouentis, qui non contemplantur, quando vouet, missam aliis debitam, ita vt intendat solum aliquam qualitatem, sed contemplantur missam secundum se.

4 Confirmatur. Vt extinguat quodcumque debitum in materia iustitiz, siue in quacunque materia, debet solutio adquare debitum ita vt tantum soluat quantum cadit sub debito. Sed quando adest titulus Voti, & adest etiam titulus stipendij, ratione

cuius est debita missa, solutio vnius missæ non adquaret debitum quoad vtutem, titulum. Ergo &c. min. prob. Tum quia cum ex quocunque titulo foris sit debita missa, non plus erat debitum ratione vnius, quam ratione vtriusque tituli. Tum quia, si exhibeatur vnica missa pro solutione debiti, ex vno tantum ex his titulis, non plus soluitur quam exigitur ab illo titulo, & ideo non remanet, quod possit extinguere debitum ex alio titulo Tum quia Creditor celebrata vna missa, potest aliam exigere, allegans sibi satisfactum pro vno tantum debito. Tum quia si quis debet alteri equum ratione iustitiz, & ratione alterius tituli, vt gratitudinis, promissionis &c. non satisfacit vtique, debito dando vnicum equum.

Obijcies, Qui ex voto tenetur dare Eleemosinam, 5 satisfacit, si det extreme indigenti, cui tenetur: ex charitate subuenire, si proinde eodem opere implet obligationem voti, & obligationem præcepti Charitatis. Ergo etiam eadem missa poterit implere obligationem voti, & obligationem ratione stipendij Resp. neg. anteced. Nam dando eleemosinam extreme indigenti, vt impleat votum, implet tantum obligationem voti, non autem obligationem præcepti Charitatis. Nō tenetur autem dare aliam eleemosinam ratione præcepti, quia cessat obligatio præcepti, nam per eleemosinam exhibitam pro adimpletione voti, extrahitur indigens ab extrema necessitate, & cessat consequenter obligatio præcepti, quæ coniungit solum stante illa necessitate: deinde etiam alia ratio, nam neque titulus voti, neque titulus charitatis est ex iustitia, aut quasi iustitia. Obligatio autem celebrandi ratione stipendij, est ex iustitia, aut quasi iustitia. Si quis autem daret creditori suo ex iustitia, quod debet ex voto, ad extinguendum debitum ex iustitia, non extingueret debitum voti.

Dices 2. Potest quis eodem actu extinguere obli- 6 gationem ex duplici titulo, quorum alter sit ex quasi iustitia, absque eo, quod satisfaciendo vni titulo faciat cessare obligationem alterius. vt si quis factis ordinibus iniciatus habeat Beneficium Ecclesiasticum, tenetur enim ex duplici titulo, recitare horas canonicas, nempe ratione ordinis sacri, & ratione Beneficij, quod importat titulum ex quasi iustitia; Vnde nec facit fructus suos, si non recitat & tamen, ostendit satisfactum vnica recitatione. Ergo etiam eadem celebratio poterit quis satisfacere voto, & obligationi ratione stipendij. Resp. Tunc posse aliquem eodem actu extinguere obligationem, prouenientem ex multiplici titulo, quando singuli tituli respiciunt eundem actum in individuo, non autem quando respiciunt diuersos actus: nam tunc vnicus actus adquaret, obligationem prouenientem ex quocunque titulo. Si vero respiciant diuersos actus, vnicus non adquaret: Tituli autem Beneficij, & ordinis sacri respiciunt eundem actum in individuo, quia sunt tituli prouenientes ex lege Ecclesiastica, atque adeo obligantes secundum mensuram intentionis legislatoris. Ex intentione autem Legislatoris, vtque titulus, ordinatur ad eundem actum in individuo, & non ad multiplicem, quia ita interpretatur praxis ab Ecclesia approbata. Nam ratione ordinis intendit quod Deo exhibeatur orationis obsequium, consistens in horis canonicis, tanquam debitum ratione iustitiz, in quo reperitur sacris iniunctus: & ratione beneficij, intendit, quod idem obsequium exhibeatur tanquam officium implendum intuitu beneficij, quo fruitur ex beneficentia Ecclesie. Sic etiam, si quis voueret missas, quas tenetur celebrare ratione stipendij, aut capellaniz, eadem missa satisfaceret vtique obligationi, quia vtique titulus ad vnum, & eundem actum respiceret. Non sic autem contingit quando absolute vouetur missa, quia vouens respicit ad substantiam ipsius secundum se, & ad specialem

lem actum exhibendum in Dei obsequium.

7 Eodem modo dicendum est, quando concurrunt plura præcepta eiusdem actus in eodem die, vt ieiunandi, audiendi missam; nam ideo obligat ad multiplicandos actus, quia licet inter se distinda, vniuntur tamen in te præcepta eò quod sint affixa diei, & ordinata ad eundem finem, & ideo ex intentione Ecclesie obligat ad vnicum actum quia sufficit ad finem intentum per vtrumque præceptum pro illo die. Accedit etiam, quod ieiunium in eodem die non potest multiplicari, & ideo, ex necessitate, præcepta, vt pote affixa diei, non possunt respicere multiplicem actum

QVÆSTIO 874.

An eadem missa impleri possit votum tertij & propria obligatio ratione stipendij.

S V M M A.

- 1 Eadem missa non potest impleri obligatio tertij ex voto, & propria ex stipendio.
- 2 Per eandem missam non plus soluitur, quam exigit obligatio vot, aut ex stipendio.
- 3 Non potest indistincte inferre pro dupli obligati.
- 4 Penam in bonorem Dei, aut sancti remanet libero applicari sacrificij. In voto celebrandi non includitur applicatio fructus sacrificij.

1 **Q**uia contingere potest, quod quis voluit missam, petat à sacerdote, vt illam celebret pro voto implendo, atque adeo ei notificet suum votum, dubium insurgit, an si sacerdos teneretur celebrare ratione stipendij possit vtrique obligationi eadem satisfacere celebratione, supposito quod non accipiat aliud stipendium ab eo qui vult, Dico eundem est. Non posse satisfacere eadem celebratione vtrique obligationi. Ratio autem est. Quia illa duplex obligatio est vtrique ad totam substantiam sacrificij, & vna fecit ab alia, & independentes facit debitum sacrificium. Ergo facit debitum duplex sacrificium, & proinde non adequatur per solutionem vnius sacrificij. Vnde cum sacerdos sufficiat in se vtramque obligationem non poterit satisfacere vnicuius satisfactione.

2 Confirm. Si celebret in eum finem, vt satisfaciat obligationi ratione stipendij, aut obligationi votantis, non plus soluit, quam exigit illa obligatio, cum exigit totum sacrificium. Ergo non remanet, quid soluat pro alia, & proinde non potest vtrique exinguere vota, ex eadem celebratione. Quia vt extinguatur obligatio, debet, quod soluitur ipsam adequare; & quod soluitur pro vna obligatione non potest adequare aliam nisi primam superaddat, & imporet aliquid aliud ultra id, quod ab ipsa exigitur.

3 Dices. Possit eandem missam secundum se totam inferre pro vtraque obligatione iuxta illorum sententiam, qui volunt quod sacrificium applicatum pluribus eodem modo ipsi proficit ac vni tantum prodesset. Verum hoc dici non potest in præfati casu; quia in tantum fructus est equalis in omnibus siue sint plures, siue vnus tantum, quia est infinitus extenditur secundum illam sententiam: At modo non igitur de fructu, sed de ipsa celebratione, quæ est vna tantum, & finita, nec potest indistincte applicari est. Si ergo tam vna, quam altera obligatio, exigit actionem celebrationis secundum se totam non poterit, vna, & eadem celebratio adequare vtramque obligationem.

4 Ex dictis colligitur. Quod si quis vocat in hono-

rem Dei, aut alicuius sancti, erit ei liberum applicare cui voluerit fructum sacrificij, vt obseruat etiam Sanchez lib. 4. sum. cap. 13. m. 21. nam ex vi voti debetur solum cultus Deo, aut honor sancto; siquidem intentio votantis respicit præcisè cultum, & honorem: non autem debetur fructus, & ideo potest celebrans de ipso ad libitum disporre, & applicare cui voluerit. Quod etiam præstat poterit, qui vult facere celebrare missam, si eodem modo vocat, vnde poterit procurare celebrationem missæ, & applicare fructum sacrificij, cui voluerit.

Secundò colligitur. Quod quotiescumque quis s. voverit celebrationem missæ, in voto non dispoit de fructu in fauorem alicuius, esse semper votentis liberum applicare fructum cui voluerit. Ratio est. Quia dum voverit sacrificium, voverit cultum Dei, & ipsam oblationem sacrificij, non autem effectum sacrificij, sicuti etiam, quando voverit in honorem alicuius sancti. Et ideo fructus qui est effectus sacrificij, non remanet obligatus ratione voti. Accedit, quod nec Deus, nec sancti sunt capaces fructus sacrificij, & ideo, non censetur promissum in voto de celebratione, enis si sit in honorem alicuius sancti, nisi de ipso sit expressè dispositum in voto ad fauorem alicuius: Ad autem possit recipere stipendium pro hac eadem missa, dum applicare potest fructum, examinabitur, cum agatur de obligatione celebrandi ratione stipendij. Et obligat refohit Sanchez non. præced. citatus.

QVÆSTIO 875.

An seclase stipendio possit per eandem missam satisfieri obligatio ex voto, & alteri obligationi.

S V M M A.

- 1 Eadem missa impleri potest obligatio ex voto, & alteri, quæ requirit fructum, si ipsam non cadat sub voto.
- 2 In rebus separatis ex vna non inferitur ad aliam.
- 3 Cultus & alius sacrificij possunt separari.
- 4 Intendens fructum sacrificij, quomodo intendens sacrificium.
- 5 Voluntas non plus extenditur, quam se extendit finis.
- 6 Quando eadem missa impleri possit votum, & promissio.
- 7 Eadem missa potest aliquando impleri duplex votum.
- 8 Imo etiam quadruplex.
- 9 Votum non implentur missa celebranda in certa Ecclesia, aut Altari.
- 10 Obligatus offerre pro defunctis eodem sacrificio impleri potest votum de sacrificio quoad imperationem &c.

Dicendum est. Per missam debitam ex voto, quod non disponas de fructu, & possit impleri aliam obligationem, quo sit iniunctus fructus. Et iuxta hanc regulam resoluitur sunt sacra particulares. Ratio est. Quia votum, cum sit promissio facta Deo etiam si sit in honorem alicuius sancti, promittit tantum cultum, qui exhibetur Deo, aut etiam sanctis, non autem fructum, cum fructus sit participabilis solum à viatoribus: Ergo cum cultus, & fructus sint res distinctæ, & inuicem separabiles, ex eo quod ratione voti, est debitus cultus, non fit quod sit debitus effectus sacrificij, seu fructus. Ergo, remanet sub dispositione Celebrantis, & proinde vi potest pro implenda obligatione, quæ respicit fructum, cum u. sacr. cum, quoad cultum, & fructum siue res separata, non potest inferri ex promissa vna vnus, ad promissionem alterius. 1. Naturæ inter & volentis commone. ff. de acquir. posses. & l. Quæritur Natus, §. Argente ff. de auro leg. & obseruat Docto-

tes in l. Ex lege C. de censib. ob cens. Bald. in l. Cum necessarium C. de fidelit.

² Dices Sacrificium, propterea continet cultum, & fructum non esse separata: imo conexa tanquam causa & effectus. Verum licet conuectantur ut causa, & effectus in ordine tamen ad communicationem seu exhibitionem nectum sunt separata, sed etiam inconiungibilia cum impossibile sit quod vni, & eidem exhibeatur. Nam cultus ita tribuitur Deo, ut non possit tribui creaturæ & fructus ita tribuitur Creaturæ, ut non possit tribui Deo, aut etiam sanctis. Ergo cum votum cadat adtribuendum Deo sacrificium quoad cultum, & sanctis quoad honorem, relinquitur fructus tanquam quid omnino separatum, ita ut nullo pacto trahatur a voto.

³ Dices. 1. Obligationem, quæ respicit fructum sacrificij, esse etiam ad ipsum sacrificium; quis, qui vult fructum vult etiam sacrificium, tanquam causam fructus, & ideo sacrificium debitum ex voto non sufficere pro implenda hac obligatione. Contra. Licet intendens fructum sacrificij, intendat etiam sacrificium, nec tamen intendit formaliter, & per se primum sed tantum materialiter, & quatenus sine ipso non potest haberi fructus; & ideo cum habeat pro fine fructum sacrificij, obligatio ad sacrificium erit tantum ad ponendum, & exhibendum fructum quia voluntas aliquid disponens, non plus se extendit quam se extendat finis.

⁴ Ex prædicta regula colligitur. Quod eadem missa possit quis satisfacere voto, & promissioni, si promissarius respexerit ad fructum. Cum enim, ratione voti non debeat fructus, sed remaneat in libera dispositione offerentis, potest per ipsum satisfacere promissario, cum habeat pro fine fructum sacrificij, nec per se primum intendat cultum, sed solum sacrificium, ut fructuosum. Verum non poterit satisfacere promissioni, si petat missam pro gratiarum actione; nam tunc sicut intendit ostendere gratitudinem erga Deum, ita etiam intendit sacrificium propterea tendit in honorem Dei, atque adeo secundum rationem cultus, quæ cum sit debita ratione voti, non potest inferri etiam pro implenda promissione.

⁵ Secundo colligitur. Quod eadem missa potest aliquando impleri duplex votum: si nimirum alterum ipsorum respiciat fructum sacrificij; ut si quis voueat offerre sacrificium Deo; & postea voueat offerre pro aliquo: tunc enim ordinatur tantum, ad communicandum fructum sacrificij, & ideo cum ex vi prioris voti non sit debitus, potest esse de materia alterius voti, & sufficiens ad ipsum implendum, & hoc semper contingit, quando votum emittitur in fauorem Animarum Purgatorij, quia cum sint tantum capaces fructus satisfactionis, nihil amplius in hoc voto censetur promissum, quam fructus satisfactionis.

⁶ Tertiò colligitur: quod eadem missa inferuit potest pro adimplendo quadruplici voto, ut si quis voueat offerre Deo sacrificium in eius bonarem: tunc votum offerre pro aliquo defuncto, Tertiò voueat offerre pro aliquo ad ipsi impetrandum aliquod Beneficium: & denique voueat pro aliquo offerre ad obtinendam remissionem peccatorum. Et ratio est: Quia omnia ista vota non sunt de toto sacrificio, sed tantum vel de cultu, vel de aliquo effectu illius, quæ omnia cum sint separabilia, adest in sacrificio materia sufficiens pro implendo quolibet. Nam primum impletur per cultum, qui in sacrificio exhibetur Deo, Secundum satisfactionis, siquidem Animæ purgantes non sunt capaces nisi huius effectus. Tertium pro fructum impetrationis, & quartum per fructum pro-

petitionis. Sunt enim hi effectus separabiliter applicabiles, ut dictum est suo loco. Et hoc valet siue hæc vota sint emissæ ab vno, & eodem, siue à personis diuersis, nam semper militat eadem ratio.

⁷ Quarto colligitur. Quod quando missa ex institutione, seu fundatione est celebranda in certo Altari, aut Ecclesia, non potest inferui pro adimplendo voto celebrandi in honorem Dei aut alicuius Sancti, etiam si sacrificium sit offerendum pro defunctis, & proinde sit applicandus solus fructus satisfactionis. Ratio est. Quia eò ipso quod institutor determinat locum celebrationis, intendit etiam cultum Dei in tali loco, nam si intenderet solum fructum non obligaret ad locum, unde cum sacrificium remaneat obligatum etiam quoad cultum, non potest inferui pro voto implendo; & hoc valet etiam si locus esset electus ob commoditatem Populi, nam adhuc intenditur cultus Dei per sacrificium, & populum in illo loco.

⁸ Quintò colligitur. Quod obligatus offerre sacrificium ratione Capellanæ, aut stipendij, pro defunctis tantum, uti potest iisdem sacrificijs pro implendo voto, de celebrando pro aliquo ad impetrandum ei aliquod beneficium, aut pro obtinenda remissione peccatorum. Ratio est. Quia hæc vota obligant tantum ad applicandum fructum propitiationis, aut impetrationis. Præseus obligatio ratione Capellanæ est solum ad sacrificium ut satisfactorium cum defunctis sint tantum capaces huius effectus. Unde remanet sub libera dispositione offerendis fructus propitiationis, & impetrationis, & ideo vi potest ad satisfaciendum voto, tanquam materia libera.

DE OBLIGATIONE CELEBRANDI RATIONE

Loc i.

Nomine loci intelligitur ipsa Ecclesia non nudè sumpta, sed quatenus habet sacerdotes deputatos proprio seruicio, & proinde inquirendum est de obligatione, quæ resultat in sacerdotibus ad celebrandum ratione Ecclesie cui inferuiunt & discussionem an sit, & qualis sit.

QVÆSTIO 876.

An ratione cultus Ecclesia adsit obligatio celebrandi quotidie aliquas missas.

SVMMA.

- 1 In qualibet Ecclesia celebranda missa qua sunt, ex institutione.
- 2 Ratione sacerdotum simplicium, aut Regularium non adest obligatio celebrandi quotidie in Ecclesia.
- 3 Regularis tenentur in Ecclesia prouidere de missa pro festis de precepto.
- 4 In Cathedralibus, & Collegiatis quotidie celebrandum ex obligatione.
- 5 Hac obligatio fundatur in premissis.
- 6 Est obligatio sub mortali.
- 7 Nec pro vna vice in his Ecclesijs amittitur celebratio sine gravi peccato.
- 8 Neque hi, aut ter in hebdomada, licet sit exigua numerus Sacerdotum.
- 9 Hac obligatio est suo modo de iure naturali.

^S Vponendum est tanquam certum, adesse obligationem celebrandi in qualibet Ecclesia illas missas.

missas, quæ ex institutione celebrandæ sunt; nam, vt constat ex dictis suo loco. Cappellani, & beneficiati tenentur celebrare in loco destinato iuxta mensuram institutionis. Hæc tamen obligatio est extrinseca proveniens ab institutione fundatoris, non autem intrinseca, seu secundum exigentiam cultus debiti Ecclesiæ. Rursus etiam est obligatio, quæ alicuius priuatis sacerdotibus, non autem personis publicis, quales sunt Rectores Ecclesiarum & Prelatus.

2. Supponendum 1. Neque ratione sacerdotum simplicium, neque ratione Rectorum, aut Prelatorum coniungere obligationem celebrationis quotidianæ. Ratio est. Quia sacerdotes simplices non tenentur celebrare, nisi aliquoties in anno, unde non potest ratione ipsorum adesse obligatio celebrationis quotidianæ sed neque Rectores, aut Prelati tenentur celebrare quotidie, & ideo neque ratione ipsorum coniungere potest huiusmodi obligatio. Unde cum hæc obligatio non possit iungere ratione singularium personarum videndum est, an sit penes communitatem sacerdotum, qui inferiunt alicui Ecclesiæ.

3. Supponendum 1. Quod ratione seruati; debiti Ecclesiæ tenentur Rectores singulis festis de præcepto celebrare, aut curare, quod celebratur in propria Ecclesia Parochiali. Quia scilicet providere tenentur præceptis omnibus de missa vt possint satisfacere præcepto audiendi missam. Quod vult etiam si possint in alia Ecclesia implere præceptum, Cum enim Rectores Parochiales percipiant decimas, aut alia emolumenta eis assignata sint pro sua subbentatione, & Ecclesiæ seruatio tenentur Populo exhibere ea, quibus indiget in ordine ad præcepta seruanda, & proinde Populus ius habet ad ea exigenda, atque adeo exigere potest, vt sibi diebus festis in Ecclesia Parochiali provideatur de missa, vt possit implere præceptum. In quo si debeat Parochus, cum materia sit gravis, quippe toti populo non sub ministris commoditatem implendi præceptum, non videtur excusari posse à peccato mortali. Et ita obseruat Sotus in quarta, distinctione decima tertia, quæstione secunda, articulo secundo. Azor, parte prima, libro decimo, capitulo trigesimo quarto, quæstione secunda. Suarez distinctione octuagesima sexta, de Eucharistia, sessione prima, vers. De Beneficiis, Tolet, libro secundo, capite tertio, numero tertio, Coninch, de sacramentis, quæstione octuagesima tertia, articulo secundo, dub. 1. numero ducentesimo secundo, Laiman, libro quinto, Theolog. moral. tractat. quinto, capite tertio, numero secundo, Quartus ad Rubric. missal. parte prima, proem. dub. 2. vers. Responsio, & deo primo. An autem teneantur alijs diebus celebrare, aut facere celebrare, inquiritur in fine.

4. Dicendum 1. In Ecclesijs cathedralibus, & curiæ ecclesijs adesse obligationem celebrandi quotidie. Hæc autem obligatio non afficit singulares Sacerdotes inferiores Ecclesiæ sed i. piscipum, aut Prelatum, seu Rectorem Ecclesiæ, non quia ipse celebrare debeat, sed quia debet curare, vt celebretur. Sacerdotes autem inferiores i. ecclesiæ tenentur hoc onus subire, prout distributum fuerit, vel mandato i. piscipi, vel lege, consuetudine, aut pacto. Ita communitur præfati Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. artic. 2. Rodriguez quæstione Regular. 43. artic. 14. tom. 1. Suarez dist. 82. de Ecclesijs. sessio. 2. dist. 2. Vasquez 3. parti. disputat. 212. numer. 13. Azor, parti. 1. libr. 10. cap. 24. quæstion. 2. Coninch, de sacramentis, quæstion. 83. artic. 2. dub. 1. numer. 203. Laiman, libr. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 3. numer. 5. Filliuc, tractat. 5. numer. 104. Reginald, libr. 29. Praxis sui parit, cap. 9. sessio. 4. numero centesimo Tom. 1. l.

sexagesimo octava, proposit. 1. Angelus ubi Missa, quæstione, quadragesima tertia, Syluester quæstione 7. dist. 1. mo. Tabiena numero quadragesimo tertio. Sæ numero quadragesimo nona, Victoria in sum. numero octoagesimo quarto, de Eucharistia. Henriquez libro nono, in om. capite, sessio quarta, numero tertio, & in eum. littera A. ubi alios citat. Quartus ad Rubr. Missa, parte prima, proem. dub. 1. mo. Franciscus Lugo, de sacramentis, libro quinto, capitulo quinto, quæstione sexagesima, numero decimo octavo. Et hoc desumitur ex Capite, Cum Creatura, De celebrat. missæ.

Ratio autem est. Quia ideo institutum est seruicium Ecclesiæ cum proventibus, vt plurimum iungimus, quibus alantur Ministri vt exibeant nomine Populi debitum obsequium Deo & cultum. Cum enim Ecclesiæ sit locus destinatus ad colendum Deum, dum instituitur seruicium Ecclesiæ, instituitur in ordine ad cultum Dei, & proinde destinati ad seruicium Ecclesiæ tenentur etiam ad cultum Dei. In cultu autem Dei præcipuus actus est sacrificium. Rursus etiam inter præcipua munera, quæ sacerdotibus debent exhibere populo, est sacrificium quia sacerdos est mediator inter Deum, & homines ad offerenda sacrificia pro peccatis. Ergo ex utroque capite tenentur destinati i. seruicio Ecclesiæ offerre continuo in ipsi sacrificium, itat obligatio sit penes communitatem, procuranda tamen per Prelatum, seu Rectorem.

Dicendum 2. Hanc obligationem esse sub mortali. Ita Doctores non citati. Ratio est. Quia obligatio est de re grati, quia est de cultu præcepto exhibendo Deo in illa Ecclesia nomine populi, & etiam de se est gravis, quia consurgit ex beneficio, & ex proventibus annexis, qui prout correspondent missæ, & pertinent ad omnes, qui illos participat constituto notabilem summam. Unde ad tā res exhibendas sit gravis, quoniam emolumentum, quod intui ipsius percipitur, obligatio quoque est rei gravis.

Ex dictis colligitur contra Victorem in sum. num. 7. neque vis tantum vice posse sine gravi peccato omitti missas in his Ecclesijs adque iusta, & rationabili causa. Concurrente tamen iusta causa posse omittere vt notant Laiman, libro quinto, de dog. moral. tract. 5. capite tertio, numero quinto, Filliuc, tract. 5. n. 104. Facundæ præcept. 1. Ecclesiæ cap. 15. num. 9. & alij. Quia si ante gravi obligationem non potest ex omissione vitari peccatum, nisi concurrat aliqua causa, quæ faciat cessare obligationem. Si verò addit causa iusta, cessabit obligatio, quia hæc se habet, sicut cessat obligationes, quæ cessant ex rationabili causa.

Colligitur 2. Non esse admittendum, quod tradunt Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. ar. 1. & alij. Nimirum, non esse peccatum saltem grane semel, aut bis in hebdomada omittere missam, ubi exigunt est Sacerdotum numerus, quia si loquantur de missa ordinaria, possunt sine incommodo ita inter se sacerdotes conuenire, vt quotidie semper aliqui celebrent. Si verò loquantur de conuentuali, si semel sufficiant pro ipsa, sufficient etiam pro quacumque die, & proinde non aderit rationalis causa excusans.

Colligitur 3. Hanc obligationem esse suo modo de iure naturalis, & ex iustitia. Nam citat ex eo, quod sacerdotes susceperint munus acceptando canonice iur. aut aliud beneficium inferiendi Ecclesiæ. Cum enim debitum seruicium Ecclesiæ exigat celebrationem missæ, dum ipsi suscipiunt munus inferiendi, atque adeo præstandi totum id, quod exigit seruicium Ecclesiæ. Rursus quia interuenit pactum, nam illis confertur beneficium sub hoc onere, obligatio est suo modo de iustitia.

quia interuenit contractus. Do, vt facias. Et ideo quamuis adessent leges, aut statuta, non est obligatio merè legalis, quia per ipsa non imponeretur sed solum aut declararetur, aut determinaretur. Vnde quamuis afficiat communitatem, pertinet tamen etiam ad vniuersumque in particulari quatenus in particulari tenetur cooperari isti, quæ debetur per communitatem, & concurrere ad soluenda onera ipsius.

QVÆSTIO 877.

An in Ecclesiis Regularium sit celebranda quotidie Missa.

S V M M A.

- 1 In quibus Ecclesiis Regularium quotidie missa recitanda.
- 2 Regulares tenentur inferius Altari.
- 3 Superior Regularis tenetur curare, vt quotidie celebraretur in sua Ecclesia, &c.
- 4 Vbi sunt pauci Religiosi ex diuersis causis possunt excusari, si quotidie non celebraretur in ipsorum Ecclesia.

Difficultas, non potest de missa conuentionali, nam de hac agitur infra, sed de missa ordinaria, quam difficultatem non reperio solutam apud Doctores, qui eodem de hoc tractant, agunt de missa conuentionali. Dicendum tamen est, *In Ecclesiis Regularium, in quibus hoc a Canonica, in Choro recitatur, esse quotidie celebrandum missam.* Ratio autem est. Quia religiosi ratione status sunt specialiter addicti cultui diuino, & Ecclesie, vt declarat praxis vniuersalis Religionis, & prouinde tenetur quotidie illum colere in Ecclesia, vt consistat in recitatione horarum canonicarum. Ergo tenentur etiam ad præcipuum actum cultus, qui consistit in oblatione sacrificij, itavt saltem per aliquem ipsorum offerri debeat Deo.

1 Coconfirm. Qui Altari inseruit, de Altari viuere debet. Ergo qui de altari vivit, altari inseruire debet. Ergo cum Religiosi alantur, aut fidei elemosynis, aut donationibus, aut ex obvenientibus alio modo ex ipsorum pietate in hunc finem, vt Deo inseruiant & Ecclesie, & sint mediatores inter Deum, & ipsos, dum quotidie alantur, tenentur quotidie inseruire & exhibere præcipuum actum cultus, & meditationis, qui consistit in oblatione sacrificij.

2 Ex dictis colligitur. Quomodo hæc obligatio conveniat religioni, quamvis enim nemo in particulari tenetur celebrare, tenentur tamen in communi, itavt per aliquem ipsorum sit in singulari adimplenda obligatio. Pertinet enim ad superiorem curare, quod huiusmodi obligatio adimpleatur, & ideo per ipsum erit designandus, qui adimpleat. Tenetur tamen hoc onus parti inter omnes, itavt ipso vno, modo alter satisfaciatur obligationi, quando aliis non solent omnes, aut saltem plures celebrare prout consueverunt apud omnes religiones.

3 Secundum colligitur. In his Conuentibus, in quibus sunt pauci Religiosi sacerdotes, frequenter contingere posse aliquæ causas excusantes ab executione huius obligationis, siquidem fieri potest quod simul concurrant diuersa impedimenta respectu diuersarum personarum, vt infirmitas, occupationis in aliquo graui negotio, assentientia alicui moribundo, & alie huiusmodi. Tenentur tamen superiores, quando remanet expeditus, qui possit celebrare, aut procurare, quod celebret, aut ipse supplere, quia tunc obligatio restituitur ad eos, qui supplere possunt.

QVÆSTIO 878.

An ad sit obligatio celebrandi quotidie in Ecclesiis Monialium.

S V M M A.

- 1 In Ecclesiis Monialium non ex obligatione quotidie celebrandum, & num. seq.
- 2 Obligatoria celebrandi in Ecclesia in quo fundatur.
- 3 Moniales quatenus tenentur procurare celebrationem missæ in propria Ecclesia.
- 4 Cap. Cum creatura induci personalem obligationem ferri in Ecclesia.
- 5 Ecclesia Monialium non sunt collegiata.
- 6 In Clement. Graui. Dispensatur scilicet circa Officium diuinum nec imponitur obligatio celebrandi missam.

Rodriguez sem. 1. quæst. Regul. quæst. 6. ar. 7. Hieron. ¹ Rodriguez in Compendio resol. 1. 5. m. 10. Porcell. *in dub. Regul. verbo.* Missa n. 7. censent quod ad sit obligatio celebrandi quotidie in Ecclesiis etiam monialium missam etiam conuentionalem. Fundamentum est. Quia in Cap. Cum creatura. De celebrat. missar. iuxta Rubr. ponitur obligatio celebrandi quondam missam conuentionalem in Ecclesiis collegiatis; Ecclesie autem monialium sunt collegiata, quia habent Prælatum. Secundum, Quia in Clem. Graui. De celebrat. missar. præcipitur Prælatis, & Clericis, quod celebrent officium diuinum & nocturnum, & loquitur expressè de Regularibus. Et hæc dispositio comprehendit etiam Moniales. Quia, vt notant Abbates, & ceteri Doctores in Cap. ex parti. De postulat. quando aliqua Constitutio sit respectu Religionis, quæ potest conueniri Monachis, & Canonicis Regularibus, & si non exprimitur, nisi aliqui eorum ligat vtriusque vtiuisque sexus, quia ubi est eadem ratio, debet adesse idem ius.

Vetum praxis, atque communis obseruantia est ² contraria huic opinioni: & etiam Doctores communiter tractantes de obligatione ad Missam conuentionalem, inquirunt solam, an ad sit quoad Regulares, supponentes, nequaquam adesse posse, quoad Moniales vnde Dicendum est. *Non adesse obligationem celebrandi quotidie in Ecclesiis monialium, & multo minus Missam conuentionalem.* Hoc autem intelligitur scilicet constitutionibus specialibus monialium, cum fieri possit, quod præcipiant quotidianam celebrationem, vt moniales possint quotidie interesse sacrificio.

Ratio autem est. Quia non potest adesse obligatio ³ celebrandi in Ecclesia, nisi sit penes eos, qui inseruiunt Ecclesie, siquidem obligatio in ordine ad Ecclesiam non potest aspicere extraneos, sed tantum eos, ad quos pertinet Ecclesia. Obligatio autem celebrandi in Ecclesia non potest esse penes Moniales, quia cum sint incapaces celebrandi, erunt etiam incapaces obligationis ad celebrandum in Ecclesia cum obligatio ad actum possit tantum eos aspicere, qui actum facere possunt.

Nec dici potest, quod obligantur ad procurandam ⁴ celebrationem. Nam licet possint obligari ab extrinseco ratione alicuius fundationis, aut legati pro missa celebranda in sua Ecclesia, itavt ad ipsas spectet exequutio, hoc tamen est per accidens, & non ratione muneris, & scilicet, quod tenentur exhibere Ecclesie. Neque enim ad sit hæc obligatio procurandi celebrationem in suis Ecclesiis, nisi quatenus est necessaria pro implendo præcepto de audienda missa. Quando enim quis obligatur ad inseruiendum non obligatur nisi secundum mensuram suæ possibilitatis; & ideo Moniales

Moniales cum sint incapaces celebrandi ex eo, quod sint obligatæ seruitio Ecclesiæ, non incidunt obligatio procutandi celebrationem missæ, præsertim conuocationalis, quia cum ad seruitium omnino teneantur per se, nec etiam tenentur per alios.

Imo ex Cap. Cum Cyprianus. De celebrat. missæ. & ex Clemente. Dolentes eadem est. oppositum colligitur. Si quid in dictis textibus inueniatur periculis in modum implendis, quæ præcipiuntur, nam in Cap. Cum Cyprianus, dicitur, Celebrare, quod non potest conuenisse Monialibus, cum celebrare non possunt, & in Clemente. Graui nimis. Dicitur Psallatur quod similiter personale est, nec ad missæ celebrationem referri potest; non autem inueniuntur procuratio celebrationis, qualis sola conuenire potest Monialibus. Unde ex nullo capite induci potest hæc obligatio, quoad Moniales.

Ad fundamentum in oppositum resp. Ecclesiæ Monialis non esse collegiatas, ut etiam de Ecclesiis Regularibus infra dicitur nec enim per id constituitur Ecclesiæ collegiata, quod inferienses habeant Prælatum, Neque insuper Moniales habent Prælatum, sed tantum superiorissimam, quæ non habet iurisdictionem spirituales. Deinde in illo text. inuenitur conuocationalis celebratio missæ illis, ad quos spectat celebrare, & supponit, quod per negligentiam transcuratur huicmodi celebrationi, adeo disponit tamen quoad eos, qui alius teneantur celebrare. Unde cum Moniales uou teneantur, non potest ex hoc text. imponi ipsis obligatio, nam si acciperetur de celebratione per alios, debet aliunde supponi hæc obligatio quoad Moniales. Adde quod facere celebrare per alios missam conuocationalem esset onus nimis graue, quoad Moniales.

Ad 2. in illa Clement. Graui non disponi aliquid circa missæ celebrationem, sed tantum circa diurnum, & nocturnum officium. Quod etiam constat ex recentioribus, quos ibi intendit Pontifex corrigere, nam nihil recedit quod pertinet ad omissionem celebrationis missæ. Unde cum illa Clement. tantum corrigat abusus non imponit aliquam obligationem celebrandi missam præsertim in Ecclesiis Monialium. Deinde dato quod de hoc dispoſueret, non posset extendi ad Moniales, quia quoad ipsas non militat eadem ratio, cum non habeant celebrare, sicuti ceteri qui inferuiunt Ecclesiis Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis.

QVÆSTIO. 879.

An in Ecclesijs Parochialibus sit quotidie celebrandum.

SVMMA.

1. In Ecclesijs parochialibus an quotidie celebrandum, si numerus sit populus.
2. Si solus Parochus inferius non adeſt obligatio celebrandi quotidie.
3. Confusus concil. Trident.
4. Officium parochi manifestat quotidianam celebrationem.
5. Doctores non obligantes Parochos ad quotidie celebrandum.
6. Quoties celebrandum, si plures sacerdotes inferuiant parochiali.
7. Unde hæc obligatio oriatur.
8. Quid requiratur, ut non habeat hæc obligatio.

Quod in Ecclesijs Parochialibus, in quorum Parochia numerosus est populus, sit quotidie celebrandum sub graui obligatione tradunt Sotus in Tom. 1. l.

4. dist. 13. quæst. 2. ar. 2. dub. 1. proposit. 2. Henriquez lib. 9. sum. cap. 14. num. 3. Suarez dist. 80. de Euch. dist. 1. ver. Dico 2. Valquez 3. par. dist. 212. cap. 1. num. 13. Reginald lib. 19. Praxis fore par. cap. 9. dist. 4. num. 168. proposit. 1. & idem sentire videtur etiam Azor. par. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 2. l. imitant tamen, ut hoc non habeat locum in exiguis Parochiis, ubi rarus est Populus & non adeſt concursus ad audiendam missam.

Dicendum 1. In Ecclesijs Parochialibus, quibus inferui solus Parochus, non adeſt obligatio celebrandi quotidie, cūſus populus parochia sit numerosus. Hoc existimo esse certum & defensum ex Cap. significatum De præn. ubi sacerdos, qui ratione beneficii, aut Capellaniz tenetur quotidie celebrare, obligatur solum, ut celebret, quod frequenter fieri potest salua honestate, & deuotione, ex quo colligitur communiter Doctores, quod saltem semel in hebdomada vocare potest. Unde à fortiori Parochus qui non tenetur ratione sui muneris quotidie, non tenetur quotidie celebrare, ne in Ecclesia Parochiali deſit missa.

Defensum etiam ex Concil. Trident. sess. 23. cap. 12. de reſorma. ubi habetur, Curæ Episcopatus, ut Presbiteri saltem diebus dominicis, & festis sollempnibus sua autem curam habuerint animarum tam frequenter ut sua munera satisfaciunt, missas celebrant. Ex quo Decreto manifestum sit, quod solum frequenter, & non quotidie debent celebrare. Si autem deberent celebrare quotidie, ne in Ecclesia Parochiali deſeſſet missa, teneretur ratione muneris, quia cum sint Rectores Ecclesiæ in ipsos refunditur obligatio, quæ fundatur in exigentia Ecclesiæ, & proinde tenentur quotidie celebrare, ut muneris suo satisfacere, atque ad hoc Concilium non diſſentit, & Ten frequenter, ut muneris suo satisfaciunt, sed diſſentit Quotidie, ut muneris suo satisfaciunt.

Ratio autem est Quia Parochus tenetur tantum inferuire Ecclesiæ in munere Parochiali, & proinde ratione seruitij Ecclesiæ ab ipso exigi possunt ex solum, quæ exigit munus parochiale. Munus autem Parochiale solum exigit ab ipso ministratioem sacramentorum. Prædicationem verbi Dei, celebrationem in diebus festis, & quando est necessaria celebratio pro aliqua alia occasione, in qua munus parochiale impedi debet populo, aut ad satisfaciendum deuotioni ipsius, ut cum ex deuotione obſeruetur tanquam festum diem alicuius sancti, aut ex aliqua alia simili causa.

Et ideo hanc sententiam tenere debent, qui sententiæ Parochos non obligati quotidie ad celebrandum, ut Maior in 4. dist. 45. quæst. 3. dub. 3. Nauar in Manuali cap. 21. n. 140. Corduba lib. 1. quæst. 4. & alij. Et in reſolutionibus Laiman, lib. 5. theol. moral. tract. 5. cap. 3. n. 2. Ad 2. Quæstus ad Rubr. Missalis par. 1. prec. dub. 2. ver. ſecunda ſententia Suarez dist. 86. de Euch. dist. 1. ver. De beneficiis circa finem declarans id, quod aorta dixerat.

Dicendum 2. In Parochiis, quibus plures sacerdotes inferuiant, adeſt obligatio celebrandi quotidie. Nomine autem plurium sacerdotum non intelliguntur duo tantum, sed maior numerus, quia quando vnus tantum vltra Parochum inferui, censetur additus in auxilium eiusdem Parochi ut addiuer in munere parochiali, non autem ut habeatur quotidiana celebratio. Rursus per Sacerdotes inferuiantes intelliguntur ij, qui deputati sunt pro seruitio Ecclesiæ, non autem ij, qui habent celebrare erectione Capellaniz in aliqua Cappella, quia hi inferuiunt veluti priuato modo Cappellæ non vetò Ecclesiæ.

Ratio autem est. Quia quando plures Sacerdotes sunt destinati seruitio Ecclesiæ, & conſequenter prouidentur ſufficienter pro alimentis, censetur deſtitu-

nati in hunc finem; vt celebrent in ipsa Ecclesia, quia cum ad ipsos non pertineat ministrare sacramenta, nec habere inferuit choro, vt supponitur, nullum aliud munus sacerdotale superest, in quo infestuant, præterquam in celebratione. Ergo cum plures sint destinati censetur destinari in eum finem, vt Ecclesia habeat congruum seruicium celebrationis, quod non obtineretur; nisi quotidie in ipsa celebraretur. Et ideo si non celebraretur quotidie, esset contra finem institutionis illius seruicij in re graui.

Ex his colligitur. Quod vt locum habeat dicta obligatio, oportet, quod sint plures sacerdotes destinati seruicij in Ecclesia in ordine ad celebrationem. Vnde cum Parochus non sit destinatus ad celebrandum nisi in consequentiam ad exercitium muneris Patrochialis, sicut nec esset obligatus, alius sacerdos qui esset destinatus in ad illum Parochi, non pertinebunt ad celebrandum. Et ideo oportebit quod sacerdotes destinati per se ad celebrandum sint plures, & locum habeat huiusmodi obligatio siquidem cum Parochus solum teneatur celebrare, quando id exigit munus Patrochiale, vt dictum est ex Concil. Trident. sess. 23. cap. 12. De Reformatione ex parte ipsius non potest insurgere obligatio quotidianæ celebrationis.

Q V Æ S T I O 880.

An Episcopus cogere possit Parochos, vt diebus festis conuocent alios sacerdotes ad celebrandum in Ecclesia Parochiali.

S V M M A.

1. Episcopus an possit cogere Parochos, vt pro diebus festis conuocent plures sacerdotes ad celebrandum.
2. Parochus, licet habeat proximum pingues, non potest cogi ultra munus Patrochiale.
3. Cur teneatur aduocare qui suppleat in administratione sacramentorum non pro celebratione missæ.

QUOD possit Episcopus cogere Parochos habita ratione prouentuum, ne nimis gr. uentur, ad conuocandos alios sacerdotes, vt celebrent in Ecclesia Parochiali si numerosis sit Populus, itavt non possit commodè vniuersus conuenire ad audiendam missam Parochi, quando teneatur ex præcepto interesse facto, tradunt Laiman lib. 5. theol. moral. tract. 5. cap. 3. num. 2. vet. Adie. sic. de. Quartus ad Rubricas missæ par. 2. prem. dub. 2. vers. Dico 3.

Verum oppositum videtur tenendum etiam si reddunt Parochialis beneficii sui pingues. Ratio est. Quia beneficium datur tantum propter officium, quod est ipsi annexum, nec potest beneficiarius aliquo alio onere grauari, quod non sit impositum beneficio. Ergo cum beneficium Parochiali non sit annexum aliud Officiū, cuius i. scilicet populum sibi commissum ministrando sacramenta, & celebrando diebus festis, & alijs diebus, quando id exigit munus parochiale, non poterit cogi ad conuocandos alios sacerdotes, qui diebus festis celebrent, siquidem prouentus omnes, quantumvis pingues, illi debentur ex eo, quod exercet munus Parochiale, & illos ex hoc titulo facit suos, & ideo non potest e. gi. vt de illis soluat alijs sacerdotibus pro celebrando in commoditatem populi, nam hoc esset disponere de alieno.

Dices Si non potest ipse supplere teneatur sibi de aliquo prouidere, qui adiuuet in administratione sacramentorum. Ergo tenebitur etiam prouidere de celebrantibus, si diebus festis eius missa non fuit pro Populo Resp. neg. conse. quia est diuersa ratio. Nam

administrare sacramenta est proprium munus ipsius, pro quo exhibendo percipit fructus beneficii, & ideo sunt additi pro compensatione talis muneris, & ideo de ipsis supplere debet promercede enadiatoris, quando ipse non fuit, & celebrare missam non est munus ipsius, cum nec possit iuxta præsentem consuetudinem, & populus possit in diebus festis audire quam ipse celebrat, nec teneatur consulere commoditati ipsius, cum proprio dispendio, sed ipse si vult commoditatem, debet sibi prouidere.

Q V Æ S T I O 881.

An in Ecclesijs Collegiatis ad sit obligatio cantandi quotidie missam pro Defunctis.

S V M M A.

1. An in Collegiatis cantanda sit quotidie missa pro defunctis. & num. seq.
2. Collegiatis Ecclesijs non inferit obligationem cantandi quotidie missam pro defunctis.
3. Negat Cap. Cuius Creatura.
4. Missa anniversaria non potest supplere pro conuenticuali.
5. Dissio Et stat amplius.

Prima sententia asserit, adesse obligationem cantandi quotidie missam pro defunctis, seu eam celebrandi conuenticualiter ultra missam officij diei, ita Glof. in cap. Cuius Creatura, verbo, pro anniversario de celebr. missar. ubi etiam Canoniz. Io. Andr. Hostiens. Abbas qui idem tenet casus. 99. n. 3. par. 2. Nauar. cens. 9. n. 6. de celebr. missar. lib. 3. Henriquez lib. 9. sum. cap. 24. num. 3. littera C. Azot. par. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 2. Fundamentum vnicuius huius sententia defumit ex Cap. Cuius creatura De celebr. missarum ubi statuitur. Mandamus quatenus nullum in vos corpore negligentia obrepere permittitis, quatenus, & pro anniversarijs defunctorum, & pro festis, vel feriis sanctis teneram consuetudinem missarum solennium conuenticualiter celebrari. Ex quo canone defumit imponi obligationem celebrandi quotidie missam conuenticualiter pro defunctis: nam vitur verbo, mandamus, quod importat præceptum. Et ita sentiant etiam plures ex Doctoribus qui tenent oppositam sententiam addentes hoc præceptum esse consuetudine abrogatum.

Secunda sententia negat, adesse hanc obligationem Ita Angelus verbo. Missa quæst. 43. Syluester q. 7. disto 1. Taberna n. 43. Viator in fin. cit. de Euchar. n. 97. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. dub. 1. propos. 2. Valquez. 3. par. disp. 23. n. 13. in fine. Suarez disp. 50. de Euchar. sess. 2. vers. Dico secundo, Faciendæ præcept. Eccles. lib. 3. cap. 15. n. 9. Ledesma part. 1. sum. cap. 19. de Euchar. vers. Tam bien ay dificultad. Laiman lib. 5. theol. moral. tract. 5. cap. 1. n. 6. Becan de Sacram. cap. 2. 5. par. 2. quæst. 2. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. diffical. 19. num. 3. Marchin. de Ordine tract. 5. par. 1. cap. 30. Gatzia in sum. tract. 3. diffical. 2. dub. 3. num. 2. Coninch. de sacram. quæst. 83. ar. 2. dub. 1. nam. 204. vet. sed hæc. Quartus ad Rub. Missar. par. 1. prem. dub. 1. vers. Colligitur tertio. Tamburin. Opus. de sacrific. miss. lib. 1. cap. 6. § 2. num. 5. vet. nota tertio.

Dicendum est. In nulla Ecclesia collegiata adesse obligationem sciens institutione, & fundatione celebrandi quotidie missam conuenticualiter pro defunctis. Dixi scilicet fundatione, quia modò solum inquiritur de obligatione, quæ insurgit ex eo, quod collegiata est, hæc enim potest, quod ratione fundationis, aut institutionis addit huiusmodi obligatio, & proinde in vna quaque

que Ecclesia inspicenda sunt propriæ obligationes.

- 5 Ratio autem est. Quia talis obligatio non nascitur ex eo, quod Ecclesia collegiata sit, nam ex hoc capite solum fit, quod officina fit collegiali modo, secundum præscriptum Rubricarum, non autem quod quotidie celebranda sit missa defunctorum, sed ad summum quando Rubricæ talem missam præscribunt. Imò præscriptio huius missæ quotidianæ esset inconueniens, nam etiam in festis solemnissimis esset celebranda. Imò ex hoc sumitur argumentum pro certis diebus in Ecclesiis collegiatis. Ergo non adeest obligatio celebrandi quotidie talem missam, nam si adesset frustra præscriberetur pro certis diebus.

- 6 Neque ex Cap. *Cum Creatura*, defumitur talis obligatio, ut obscurum etiam Doctores plures pro secunda sententia allati præsertim Suarez & Coninch. Nam ibi imprimis non imponitur aliqua obligatio circa missam conuentualem, sed supponitur, & simul etiam negligentia in ea adimplenda, vt proinde Pontifex arguitur de negligentia. Et ideo cum ex nullo canone antecessori neque ex natura rei habeatur huiusmodi obligatio, non supponitur à Pontifice, neque redargitur negligentia supra ipsum cadit. Non supponitur ex aliquo canone, quia nullum affertur potest, nec ex natura rei, quia ex eo, quod sit orandum pro defunctis, non fit, quod quotidie pro ipsius missa conuentualis sit celebranda, neque ex eo quod Ecclesia collegiata sit, vt constat ex dictis præced.

- 7 Neque ex verbis cononis talis obligatio colligitur. Quia Pontifex solum mandat, quod pro anniuersariis missarum solemnium conuentualiter celebrentur. Ex quibus patet, quod loquitur de speciali missa defunctorum, nempe de ea, quæ pro anniuersario celebratur, & proinde loquitur de anniuersariis, ad quæ collegiales sacerdotes vel ratione fundationis, vel ratione legati tenentur. Et quia adest negligentia in complenda obligatione anniuersariorum ad eam tollendam, mandat Pontifex, & quod huiusmodi anniuersaria celebret quando celebranda sunt, & quod celebrent conuentualiter, hoc est conueniendo omnes ad celebrandum. Rursus mandat, quod non obstante celebratione anniuersariorum iisdem diebus, quibus celebrant anniuersaria, celebrent etiam conuentualiter missam congruentem tempori, quia forte quando celebrant anniuersaria illam omittunt. De missa autem celebranda quotidie pro defunctis de verbis quidem.

- 8 Nec obstat, quod Pontifex loquatur copulatiue dicendo, & pro anniuersariis defunctorum, & pro festis, vel feriis &c. & proinde videatur loqui de missa quotidiana etiam pro defunctis, sicut est quotidiana missa de festo, vel feria, nam copula non coniungit missam defunctorum pro anniuersariis cum missa de tempore, vt proinde trahatur ad ipsam, & debeat multiplicari iuxta illius multiplicationem, sed coniungit missam de tempore seu festis, seu feriis cum missa pro anniuersariis, quia, vt dictum est, quando celebratur missa pro anniuersario, vult, quod celebretur etiam missa de tempore. Et proinde dictio & stat ampliatiue, quia ampliat dispositionem præcepti vt se extendat etiam ad missam de tempore, quando celebratur anniuersarium iuxta ea, quæ tradunt Anchasan. *confil.* 154. n. 5. Bald. *confil.* 239. *verf. secundus & tertius casus. lib.* 1. *Parif. confil.* 90. n. 15. vol. 1. Menoch. *confil.* 677. n. 4. Rot. *decif.* 680. n. 1. par. 2. *Restat. & decif.* 21. num. 3. coram Ludouiso.

QVÆSTIO. 882.

An in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis adfit obligatio cantandi quotidie missam.

S V M M A.

- 1 In Cathedralibus & collegiatis quotidie cantanda missa de obligatione.
- 2 Ita in iure positum.
- 3 Pertinet ad diuinum officium, & ideo suscipitur etiam in acceptatione beneficii.
- 4 Missa conuentualis est pars Officii diuini. Namque Officium diuinum non tempore inseruitur qua veniat.
- 5 Celebratio missæ conuentualis in Collegiatis an obligat sub mortali.
- 6 Poteft hac obligatio cessare ex rationali causa.

Secundum est. In Ecclesiis cathedralibus & collegiatis adfit obligatio cantandi quotidie missam. Ita communiter. Præsertim Gloss. in cap. *Cum Creatura*, de celebrat. missar. Abbas Io. Andr. & ceteri Canonistæ, ibidem. Tabiena verbo Missa num. 43. Syluester *quæst.* 7. *disto* 1. Angel. *quæst.* 43. Sæ num. 49. Sotus in 4. *dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 1. *dist.* 1. *Præposit.* 2. Hentiquez *lib.* 9. *sum. cap.* 24. num. 3. *Arzot. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 2. Valquez 3. *part. disp.* 13. *cap.* 1. n. 13. Io. sine. Suarez *disp.* 80. *de Embar. scilicet.* 2. *disto* 2. Reginal. *lib.* 29. *Præposit.* *fori pomic. cap.* 9. *scilicet.* 4. n. 168. Filiuc. *tratt.* 5. num. 104. Laman. *lib.* 5. *Theol. moral. tratt.* 5. *cap.* 1. num. 5. Coninch. *de sacram.* *quæst.* 81. *art.* 2. *dist.* 1. num. 209. Facundus *præcept.* 1. *Ecclesiæ lib.* 3. *cap.* 15. num. 9. Rodriguez *quæst.* *Regular.* 43. *art.* 14. *rem.* 1. Hieron. Gazia in *sum. tratt.* 3. *dist.* 1. *dist.* 3. num. 1. Francisc. Lugo *lib.* 5. *de sacram. cap.* 5. *quæst.* 2. num. 17. Ledesma *tom.* 1. *sum. cap.* 19. *de Embar. scilicet.* 2. *dist.* 2. Hieron. Rodriguez in *compend. resol.* 21. num. 10. Marchin. *de sacram. ordin. tratt.* 3. *part.* 2. *cap.* 30. num. 5. Viuizn. *lib.* 5. *Rational. iur. Pontif.* ad *cap. Cum Creatura*, Petegrin. ad *Constit. Cler. Regul. part.* 1. *cap.* 41. *Litteræ E. Guant.* ad *Rubric. missal. part.* 3. *lib.* 12. n. 7. Diana *part.* 10. *tratt.* 22. *resol.* 40. Leandret *tratt.* 8. *de sacram. disp.* 5. *quæst.* 8. *quæst.* in *Rubr. missal. part.* 1. *lib.* 3. *scilicet.* 1. *dist.* 1. Thomas Hurtad. *part.* 1. *moral. tratt.* 2. *cap.* 7. num. 301.

Hoc autem defumitur ex Cap. *Cum Creatura*, de celebrat. missar. ubi licet Pontifex non imponat hanc obligationem supponit tamen, illam adesse, & ideo expresse mandat, quod absque illa negligentiis, & tempore celebretur eoconuentualiter missa de tempore, siue de festo, siue de feria, etiam si celebretur aliquod anniuersarium defunctorum, & proinde non vult, quod loco missæ de tempore subrogetur missa anniuersaria.

Ratio est. Quia sacerdotes, & alij Ministri collegiales percipiunt fructus beneficiorum, sub onere interuertiendi Ecclesiæ in officiatu, seu in celebratione diuinorum officiorum, hoc enim onus est annexum beneficio & ideo illud suscipiunt eo ipso, quod acceptant beneficium, quia cum beneficium datur propter officium tradit se cum hanc obligationem. Celebratio autem diuinorum officiorum debita Ecclesiæ rationis beneficii non importat solas horas canonicas, sed etiam missam conuentualem, tanquam partem præcipuam. Et ideo ratione officij exhibendi Ecclesiæ in orando, tenentur etiam celebrare missam conuentualem.

Quod autem missa conuentualis pertineat ad officium & sit pars illius tradunt Gloss. in *Clement. 1. de celebrat. missarum* Nauar. *de om. cap.* 2. n. 29. Io. Beleth in *Explicit. Diuinorum officij cap.* 27. *init.* & Guliel. Durand.

tand. de divin. off. lib. 4. cap. 1. ponit missæ officium tanquam partem divini officij. Officium namque divinum, ut modò sumitur, est illud, quod est institutum publico modo in Ecclesijs peragendum ad colendum Deum, & orandum p[ro] populo, siquidem ad hoc finem instituta sunt Ecclesiæ collegiales cum proveniunt ministrum. Præcipua autem pars cultus divini est sacrificium, & idem nimirum Officij divini principaliter venit oblatio sacrificij conventualiter exhibendū. Unde quando tempore interdictionis prohibetur, officia divina, veniunt ea omnia, quæ propria sunt cultuscumque Ordinis tam facti, quam ex Minoribus, ut tradunt Navar. cap. 27. *Manual*, n. 171. Henriquez cum Couar. lib. 1. §. 1. *sum. cap. 44. inis. & in com. littera A*. Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 5. §. 1. n. 2*. Sayt. alios citans lib. 5. de *conf. cap. 1. n. 2. & cap. 14. n. 1*. Et proinde venit etiam missa. Vnde officium divinum comprehendit servitium Ecclesiæ & cultum Dei, ut constat ex omnibus his articulis.

5. Dicitur 1. *Obligationem celebrandi missam conventualem in distis Ecclesijs esse gravem, & sub mortali*. Ita Doctores citati num. 1. præsertim Sotus, Suarez, Rodríguez, Falcúez, Filliuc, Coninch, Lugo, Thomas Hurtad Ratio autem est. Quia est de materia gravi, & quæ omnium plurimum confert ad divinum cultum: cui maxime detraberetur, imò plus, quàm si non celebrarentur Horæ canonicæ, cum main sit cultus sacrificij, quam Horarum Canticarum, istæ autem gravitate materiz, confurgit gravis obligatio.

6. Ex dictis colligitur. Quod cum hæc obligatio habeat originem ex institutione humana, humano atque adeo mortali modo esse accipienda; & propterea p[ot]est cessare ex rationabili causa, sicut cessat aliæ huiusmodi obligationes Et ita observant Suarez. *disp. 80. de Euch. sess. 1. ver. Dico 2*. Coninch. *de sacram. quæst. 81. ar. 1. dub. 1. num. 10*. Laiman. lib. 5. *sheol. moral. tract. 5. cap. 3. n. 5*. Quartus ad Rubr. *Missal. per. 1. præm. dub. 2. ver. Colligitur. sess. 1. Et alij*. Vnde si occurreret consecratio Episcopali, aduentus Principis, aut Episcopalis aut quid simile, quando missa conventualis non p[ot]est fieri commodè anticipari, omitti p[ot]est sine peccato. Imò contingere p[ot]est, quod mortaliter fiat impossibilis, præsertim ubi numerus inferuentium non est magnus; fieri enim p[ot]est, quod aliqui infirmetur, alij distineantur negotiis necessariis, atque adeo non ad sit numerus sufficiens p[ro] huiusmodi functione.

suppleant, sufficere exiguum numerum Sacerdotum, ut Ecclesia sit Collegialis; Siquidem docent Rector, aut ad quos pertinet, excusari si mortali, si vna, aut altera vice in hebdomada omittatur missa conventualis, ubi est exiguus Sacerdotum numerus, non tamen explicant quæ Sacerdotes intelligant per exiguum numerum. Vnde quia exiguus numerus habet latitudinem, oportet, quod intelligat omnes illos numeros, qui stant intra terminos exiguitatis. Videtur autem primus numerus exiguus esse ternarius, nam binarius cum sit minus numerus, non est exiguus, sed infimus, & extendi vsque ad denarium, cum numerus supra denarium vix incipiat acquirere magnitudinem in ordine ad maiorem numerum, utpote in quo incipiunt multiplicari notæ numerorum, & velocius collat ex pluribus numeris.

Penit. autem *nom. 3. de privileg. in Addicent. ad 2. Constit. Pirrelli. cap. 1. num. 10*. existimat, sufficere tres Sacerdotes, ut indicatur obligati celebrandi quotidie missam. Non videtur tamen inqui de missa conventuali, quia loquitur de Ecclesijs Regularium, subdens, quod non possunt Fratres vnius Conventus omnes eodem die ire ad dicendam missam in alia Ecclesia, aut ad recreationem relinquendo p[ro]p[ri]am Ecclesiam sine missa. Deinde quia numerus ternarius est inficiens p[ro] missa conventuali.

Quartus autem ad Rubricas *missalis part. 1. præm. dub. 1. ver. Colligitur quibus*, habet opinionem Penini esse rigidam, & subdit numerum denarium videri exiguum, & numerum supra ternarium videri mediocrē, & competentem, cum sufficiat etiam ad instituentium cibum. Verum non resoluit, quia numerus constituit Ecclesiam collegiatam, sed solum concludit, non fore mortale omittere sacrum semel, vel iterum in hebdomada, ubi non sunt, nisi tres sacerdotes, nec se explicat an intelligat de missa conventuali, an de ordinaria.

Dicendum est. *Ecclesiam collegiatam non constituit p[ro] certum numerum sacerdotum, sed per id, quod ex Institutione vel Fundatione ministri deputati servitio ipsius debeant collegialiter convenire ad officia divina, & quod simul efficiant collegium, hoc est unum corpus*. Ratio est. Quia Ecclesia non dicitur collegiata à numero inferuentium, quia in quocumque numero sunt, nisi aliud interueniat, Ecclesia non erit collegiata, quia isti inferuenti p[ot]est possunt convenire ad servitium Ecclesiæ, ut singulares personæ, ut inter alios notant Abbas in Cap. *Nobis. De lure patronat. Roman. concil. 456*. Guido *Cap. de res. 258*. Zachius *de Repub. Eccles. cap. 26. n. 2*. Cofmos Gumier in *Præfatus sanct. 5. sed per electionem*, ver. *Collegialis*. Sed dicitur Collegialis ex eo, quod vnum aliquod collegium institutum sit p[ro] eius servitio. Et quia numerus personarum materialiter se habet respectu Ecclesiæ Collegiæ.

Dicendum secundò. *Ad inducendā obligationem missæ conventualis non sufficere, quod Ecclesia sit collegialis, sed insuper requiri, quod habeat sufficientem numerum ministrum*. Hoc autem est, valde notandum, ut p[ot]est cognosci, quando hæc obligatio addit, & quando cessat. Fieri enim p[ot]est, quod Ecclesia sit collegialis, & quod non habeat huiusmodi obligatorem; aut quod habeat sed cesset, quia minuat numerus inferuentium. Ille autem erit sufficiens numerus, qui sufficit, & p[ro] choro, & p[ro] celebratione missæ. Vnde cum p[ro] missa requirantur septem personæ, Celebrans, Diaconus, Subdiaconus, duo Cerochari, Thuriferarius, & Acholitus, & p[ro] choro saltē quatuor, quia id bet esse cum cantu, sequitur quod ad minus vndecim inferuenti sint necessarij quamquam idem clericus supplet p[ot]est p[ro] Acholito, & Thuriferario.

Ratio autem est. Quia Collegium p[ot]est constitui p[er] tres solas personas 1. *Hieronymus. ff. De verborum significat.*

QVÆSTIO 883.

Quot Sacerdotes requirantur, ut Ecclesia sit Collegialis.

S Y M M A.

1. Exiguus numerus Sacerdotum an sufficiat, ut Ecclesia sit Collegialis.
2. Tres an sufficiant.
3. Numerus denarius est intra exiguum: & supra ternarium est competens.
4. Ecclesia collegialis non instituitur p[er] certum numerum Sacerdotum, sed quia collegialiter est ipsi inferuentium.
5. Pro Missa conventuali requiruntur sufficiens numerus ministrorum, nec sufficit quod Ecclesia sit collegialis.
6. Collegium p[ot]est constare p[er] tres, & reduci ad unum.
7. Sufficiens ministrorum p[ro] Missa conventuali vnde sumenda.

S. Vatez *disp[os. 8n. de Euch. sess. 1. ver. Dico 2*. Laiman. lib. 5. *sheol. moral. tract. 5. cap. 3. num. 5*.

guisat, & obferuant, Gloss in cap. 1. verbo. Dico de electione, Bald. in cap. fin. n. 1. 4. vet. dunt vel duo, de sent. & re iud. & proinde potest Ecclesia esse collegiata cū tribus. Imo vult Collegium Ecclesie reduci ad duos, vel etiam vnum, vt obferuant Archidiacon. in cap. 1. n. 3. vel sed non est 10. Quæst. 1. Geniu. ibid. vel sed per duos, Bellarm. n. 5. Præposit. item num. 5. Turresien. n. 2. vel. nuandus, Cardin. in cap. 1. num. 4. vel. Quia tamen de elect. Imola num. 1. Dec. num. 17. Mafcard. de probat. conuict. 185. n. 9. vel. ratio n. Neque tamen in tali casu delinet Ecclesia esse collegiata in actu, si quidem adhuc habebit Collegium, & tamen non habebit Ministros sufficientes pro Missa conuentali: Ergo cū obligatio non sit ad impossibile, non tenebitur ad Missam conuentallem.

7. Est tamen aduertendum, fieri posse, quod in dictis casibus non cesset obligatio Missæ conuentalis: si nimirum ultra eos, qui sunt de Collegio, adfint alij Ministri interuenientes, vt in eo numero, qui vel se solo vel cum Collegialibus sufficiat pro Missa conuentali. Tunc enim etiam Collegium ad vnum reduceretur, non cessaret obligatio Missæ conuentalis, nam adhuc impleti posset. Et cum Ecclesia adhuc sit collegiata, retinet hac obligationem; & ideo si potest, debet eam adimplere. Constat autem, quod possit, dum habet alios Ministros.

QVÆSTIO 884.

Quid requiratur vt Ecclesia sit Collegiata

S V M M A.

1. Ecclesia duplici modo Collegiata.
- Diffinitio Collegii, Ecclesia resiens ius suum.
2. Collegium non potest institui sine auctoritate Apostolica.
3. Ecclesia ex triplici capite potest esse Collegiata.
4. Signa ex quibus colligitur Collegiatus Ecclesiam, sunt in duplici differentia.
5. Quia signa circa Collegialitatis.
6. Quia signa sufficiant pro Collegiatus.
7. Forma per quam constituitur Collegium, in quo consistat.
8. Quoniam sit Ecclesia Collegiata.

1. Ad cognoscendum, quando Ecclesia subit obligationi de Missa conuentali, videndum est quando sit Collegiata. Est autem aduertendum, quod duplici modo potest Ecclesia esse collegiata, nempe actu, & habitu, vt notant Zechius de Repub. Ecclesiæ cap. 26. num. 2. Lotterius de re benefic. lib. 1. quæst. 14. num. 125. Actus est collegiata, quando nōdum habet ius Collegiatus, sed etiam habet Collegium, & protode habent actu interuenientes ad Officiaturam Ecclesiæ, qui constitunt Collegium. Tunc autem tantum habet ius collegiata, quando habet sola iura Collegij, caret tamen Collegio, quia si quocumque extrinsecū aut dissolutum. Si enim dissolutum Collegij ex quocumque capite, Ecclesia retinet ius suum, quia semper possidet, vt aduertunt Innocent. in cap. Cum super n. 4. vet. Et propter hoc, de causa possess. & pro p. Bar. in l. ficut §. In decanibus num. 5. ff. quod cuiusque vniuers. Abbas in cap. Gratian num. 12. vel. An omnes de possib.

2. Est autem supponendum. Quod vt Ecclesia sit collegiata, requiritur auctoritas apostolica, quia debet habere Collegium, & Collegium Ecclesiasticum Personarum non potest institui sine auctoritate Apostolica, vt tradunt Bar. in l. fin. num. 6. ff. de Colleg. illius. Innocent. in cap. Postulasti init. De Iurapat. Hostien. in cap. nobis, n. 2. ad eand. tit. Dec. consil. 6. n. 3. & Tom. 11.

9. Jib. 2. Aldetan. de status. interpret. conclus. 1. num. 172. Menoch. præsumpt. 90. n. 21. lib. 1. Rota decis. 315. n. 3. part. 1. Reuen. Cum enim Collegium sit quoddam Corpus in ordine spirituali necesse est, quod subest supremo capiti in spiritualibus, & ipsi vniatur, vt possit recipere influxus, quod sine interpositione auctoritatis Apostolicæ fieri non potest.

Secundū est supponendum. Quod triplici modo potest Ecclesia esse collegiata respiciendo ad causam effectiuam, nempe fundacione, seu substitutione, si nimirum ab initio talis semper fuerit, & sit fundata, tanquam collegiata cum consensu Summi Pontificis. Secundū si per penilegium Summi Pontificis de non collegiata sit erecta in Collegium. Tertiū si sit in possessione, vt traditur tanquam collegiata, vt pro tali habeatur, & habeat signa, ex quibus deduci possit, quod sit collegiata. Et ita aduertunt cōmuniter Doctores præsertim Dec. Menoch. & Rota num. præced. citat. Vnde si Princeps scribat Vicarius vniuersitatis tanquam collegio, sufficere pro verificanda hac qualitate notat Innocent. in cap. Cum de Ecclesiis num. 1. de offic. Ord.

Tertiū est supponendum. Quod signa ex quibus colligitur Ecclesiam esse collegiaram, sunt duplicis generis. Alia quæ respiciant personas, & rerum communitatē. Et alia quæ respiciunt formā Collegij. Prima sunt signa æquiuoca, vt notat Loter. lib. 1. de re bene. q. 14. n. 15. & sequent. De quibus libi agitur, & ideo non sunt apta ad inferenda collegialitatē, vt etiā aduertit Achil. de Graff. decis. 27. alias 10. de Præben. & dignit. Vnde quod non sit signum Ecclesiæ collegiata, quod habeat multos interuenientes, & quod sit pro ipsius instituta obferuant Felia. in cap. Antecedentes, n. 2. de prescript. Rot. decis. 15. n. 3. De præben. in Antiquis.

Quartū supponendum, quod signa, quæ respiciunt formā Collegij, & quæ certa sunt pro inferenda collegialitate tria recenserunt. Primū si vniuersitas constituitur syodici, qui sit de corpore ipsius per l. 1. §. Quibus an sit. Quid cuiusque vniuers. Secundum si ad sit commune sigillum Collegij, vt obferuant Oldrad. consil. 110. n. 6. Achil. de Graff. decis. 10. n. 2. de P. aben. alias dec. 27. Tale enim sigillum exprimit vniuersitatem coalescentem in vnum corpus, & ideo adco formam Collegij, quæ consistit in vniuersitate plurium in ordine ad aliquem actum Tertiū signum est ius eligendi Prælatum, vt obferuant Abbas in cap. Nobis, num. 8. vel. sed consueuerunt De iure par. Lambertini, de Iurapat. lib. 2. part. 1. quæst. 5. princip. num. 4. Mafcard. de probat. conclus. 185. num. 10. vel. item quod consueuerunt Achil. de Graff. decis. modo citat. num. 5. Ius enim eligendi non solum importat vniuersitatem, sed etiam ius commune in administratione Ecclesiæ.

Quintū supponendum. Non esse necessarium, quod hæc omnia signa simul concurrant, vt aliqua Ecclesia declaratur Collegialis, sed sufficit, quodcumque, quod sit aptum ad inferenda cōmunionem inter vniuersos, seu vniuersitatem corporis cuiusdam ex pluribus personis vt obferuant Fe in in cap. Antecedentes num. 2. vel. Non tamen De prescript. Cardin. in Clem. 2. num. 10. vel. Non tamen par. De acat. & quælibet Decian. consil. 92. num. 13. lib. 1. Tholofus de benefic. cap. 10. num. 4. vel. Annon non requirit Mafcard. de probat. conclus. 185. num. 10. vel. Quia amplius Achil. de Graff. decis. 273. num. 2. alias 10. De prob. Loter. de benefic. lib. 1. q. 14. n. 79. heri. n. potest quod aliqua ex his signis deficiant præsertim ius eligendi Prælatum, & tamen adhuc sit vnum collegij, & Ecclesia verè Collegiata, vt obferuat Rota decis. 14. num. 6. in Antiquis. De præben.

Secundū supponendum est. Formam, per quam constituitur Collegium, consistere in quadam cōmunionem plurium personarum ratione cuius ita vniatur vt efficiat vnu corpus in ordine ad aliquos actus cōmunes eidem

P. cor. ori

corpori iuxta l. 1. §. *Quibus autem ff. Quod cuiusque uni-*
uersi. Ex quo confurgit etiam communio, in rebus,
 que pertinent ad omnes, non tanquam singulos, sed
 tanquam vniuersos iuxta l. *In senum ff. Præsumptio ff.*
de rerum diuisione. Et habet iurisdictionem communem
 spectantem ad vniuersos, non vt ad singulos, vt obser-
 uat, Bald. *confil. 1. n. 4. lib. 1. His præsuppositis.*

1. Dicendum est. Ecclesiam Collegiatam esse illam, qua
 habet Collegium propter seipsam institutum. Tunc autem
 Collegium est institutum propter Ecclesiam, quando est ar-
 dinatum ad regimen, & assiduam ipsius, seu institutionem
 ob seruicium ipsius. Ita Io. Andr. in cap. *Nobis de iure-*
pære. Abbas ibid. Roman. *confil. 436*. Guido Papa *decis.*
2. 18. Cosmas Gumier. in Pragmaticis sanctis de elect. b. sed
per elect. verbo Collegiatus. Zechus de re pub. *Ecclesiast.*
cap. 26. n. 2. & communiter. Ratio autem est. Quia
 Ecclesiam esse collegiatam non est aliud, quam partici-
 pare qualitate collegiatis. Per hoc autem partici-
 pat quod collegialis modo administratur, & ha-
 bet seruiciu collegiale, quod non est aliud, quam
 Collegium esse institutum propter regimen & seruiciu.

QVÆSTIO. 885.

An colligatur obligatio Missæ conuentualis in
 Ecclesiis Collegialibus.

SVMMA.

1. Ecclesia quæ se tenetur ad Missam conuentualem.
2. Obligatio est stricti iuris nec extendenda.
3. Obligatio ad Missam conuentualem non inferitur ex
 multitudine inferuentium.
 Multitudo inferuentium est signum aquiuocum
 collegiatis.
4. De in missa conueni non infer obligationem ad
 Missam conuentualem.
 De in missa conueni non est signum proprium
 collegiatis.
5. Communis tractatus Ministrorum de rebus comuni-
 bus non infer collegiatis.
6. Si Ecclesia habeatur ita collegiata, subest obligatio
 Missæ conuentualis.

1. Cum in Ecclesiis Collegialibus addit obligatio
 quotidiana Missæ conuentualis, vt constat ex
 Cap. Cum *Creatura*, de celebrat. missæ. & dictum est in
 superioribus, hæc unica regula statuenda est, quod
 tunc addit hæc obligatio, quando Ecclesia vult collegiata esse
 atque adeo habet verum Collegium, non autem quando
 habet solum quandam similitudinem Collegiatæ.
 Hoc autem debet intelligi, si addit ministri neces-
 sarii pro tali functione. Quid autem requiratur ad verum
 collegium constat ex dictis in præced. quæst.

2. Ratio autem est. Quia obligatio est stricti iuris, &
 non est extendenda l. *Ariani ff. de alienen. & obligat.*
 & notant. Fulgos. *confil. 80. in fine. vers. Nisi quid Bald*
confil. 1. n. 2. vers. Sed panamus lib. 2. Calderin. confil. 10.
de iud. Rota decis. 436. n. 3. par. 1. Recent. Cum igitur
 obligatio de missa conuentuali sit quoad Ecclesias
 collegiales, vt desumitur ex dicto Cap. Cum *creatura*.
 De celebrat. Missarum. Et sit strictè accipienda, debet
 intelligi de Collegiatis propriè, & non secundum simi-
 litudinem.

3. Ex dictis sequitur Quod licet Ecclesia habeat multos
 inferuentes, & qui sufficiunt pro missa conuen-
 tuali, atque etiam addit dos pro omnibus, non tamè
 inferri hinc potest obligatio missæ conuentualis, nisi
 constet, quod efficiant verum Collegium. Quia multi-
 tudo inferuentiu nō est verū & propriū signū quod
 Ecclesia sit collegialis, vt aduertunt Felin. in cap.
Antecedentes. num. 2. De præscript. Præposit. in cap. ff. ex
laticis num. 6. vers. Aliquando habet. 10. Quæst. 1. Rota
decis. 13. num. 3. in Ans. de præben. Loter. de benef. lib. 1.
quæst. 14. num. 36.

Sequitur secundū. Quod neque addit obligatio missæ
 conuentualis, licet vltra pluralitatem ministrorum,
 dos pro ipsis consistat in massa comuni, quæ
 ab extraneo administratur, exigat, & diuidat
 tribuendo vnicuique, quod est ei debitum; Nam
 neque hoc est signum proprium, & sufficiens, quod
 Ecclesia sit collegialis, vt obseruat. Rota coram
Achille de Gress. decis. 10. n. 1. de præben. alias 273. &
sequitur Loter. de benef. lib. 1. quæst. 14. n. 57.

Sequitur tertiu. Quod neque ex eo inducenda sit
 obligatio Missæ conuentualis, quod inferuentes Ec-
 clesie soleant congregari, & simul tractare de rebus
 communibus. Nam huiusmodi congregatio non est
 precisè signum collegiatis, quia potest indicare tū-
 tum conuentus, non autem vnitatem corporis, quæ
 requiritur ad constituendam Ecclesiam collegiatam,
 & ita obseruat Gonzal. ad Reg. de mensib. *gloss. 19. n. 13.*
Verall. decis. 55. par. 1. Rota. decis. 673. n. 2. vers. Et quibus
par. 1. Recent. & in Paduana fidellum. 13. May. 1618.
 Coram Cardinali Sacraio.

Sequitur quartū. Quod si Ecclesia habeatur pro
 Collegiata, & vt talis præsumatur, quoniam non con-
 sistet de erectinne in collegiatam, censenda sit subesse
 obligatio de missa conuentuali. Cum etiam fruatur
 prærogatiua collegiatis, debet se tractare tanquam
 collegiatam, & proinde se subicere oneribus Ec-
 clesie collegialis, inuò si se non subiceret sibi præiudica-
 ret, & facto ipso elideret presumptionē collegialita-
 tis, quia se gereret tanquam non collegiatam cum
 non exequeretur onera Collegialis.

QVÆSTIO 886.

Ansi Ecclesia Collegialis non possit celebrare Mis-
 sam conuentualem cum Ministris, teneatur
 celebrare absque ipsis.

SVMMA.

1. Missa conuentualis celebranda absque Ministris est
 non potest cum ipsis.
2. Missa ipsa est conuentualis, licet absque Ministris.
 Debet teneatur saluare ex meliori modo quo potest.

1. Via contingere potest quod deficient Mini-
 stri inferuentes Collegiali, aut semper, aut
 scilicet deficient prouentus, unde substantiari poterit;
 aut ad tempus, quia moriantur, aut infirmantur, &
 proinde non addit sufficiens numerus, vt po ut cele-
 brari cum Ministris Missa conuentualis, Ideo dubita-
 tur, an in hoc casu remaneat obligatio illam celebra-
 di conuentualiter, sed sine Ministris. Dicendum autē
 est. Missam conuentualem esse celebrandam in Collegiata
 sine Ministris, quando cum ministris celebrari non potest
 ob paucitatem inferuentium.

Ratio autem est. Quia missa siue celebratur cum
 ministris, siue absque ipsis, semper est Conuentualis
 nam Ministri pertinent tantum ad quandam solemnita-
 tem, non autem faciunt ipsam conuentualem cum
 sit conuentualis ex eo quod omnes ad ipsam cele-
 brandam in Choro conueniant, & cantent, que so-
 lent in Choro cantari. Ergo cum deficientibus Mini-
 stris, adhuc sit possibile id, quid cadit sup obliga-
 tionem remanet & in vigore obligatio, & proinde est
 adimplenda.

Præterea iuxta generalem regulam. Debitur ta-
 men soluite debitor eo meliori modo, quo po-
 test, & si non potest totum, tenetur soluite par-
 tem, quam potest, quia debet implere obligationē eo
 modo, quo potest; Ergo & Ecclesia Collegialis habet
 debitum missæ quotidianæ conuentualis tenetur sol-
 uere hoc debitum eo meliori modo, quo potest.
 Ergo

Ergo, si non potest solvere cum missa solemniter celebrata cum ministris, tenebitur solvere cum missa sine ministris, præsertim quia in tali missa soluitur substantia debiti, & solum deficit aliquis modus, seu circumstantia solemnitatis.

QVÆSTIO 887.

An Ecclesia Regularium sint collegiales.

S V M M A.

- 1 Ecclesia Regularium an Collegiales, & num. seq.
- 2 Collegium duplex reale, & personale.
- 3 Collegium Regularium est personale.
- 4 Ecclesia Regularis non sunt propriè Collegiales. Peda hoc demonstratur.
- 5 Ecclesia, ut sit Collegialis, requirit Collegium reale.
- 6 Concil. Trident. non tribuit Ecclesijs Regularium quatuor collegialitatem.

AD inquirendam obligationem Ecclesiarum Regularium quoad missam conventualem; primo loco videndum erit, An sint Collegiales; Quod autem sint Collegiales à iure docent Abbas in cap. Nobis, n. 8. vtr. item Ecclesie Cathedralis. De iure parson. Hostiæ. num. 3. vtr. Quicquid etiam. Faxin. in cap. Accederet. num. 2. vtr. Concedat. De præscript. Menoch. presumpt. 90. s. 11. lib. 3. Coccip. decis. 259. n. 9. Lotet. de benef. lib. 1. c. 9. 14. num. 42. Ret. decis. 13. num. 3. de præbend. in antiq. Non tamen afferunt aliquod ius, quod hoc statuto, & potius videtur fundari in similitudine quadam, quam habent cum collegialibus.

Secunda autem sententia tenet, non esse Collegiales ita Rodriguez. quæst. Regular. 43. ar. 12. num. 1. Villalob. tom. 1. sum. tract. 8. de secularitate. 19. num. 4. Hicob. Rodrig. in Compend. Resolus. 23. de celeb. missæ. num. 10. Picrin. tom. 3. de privileg. in addit. ad Consil. Pyrri. cap. 1. num. 19. Gausant ad Rubr. missal. part. 3. tit. 11. num. 12. Cherub. in Compend. Bull. fidei. 1. ad Consil. 7. Innoc. IV. Garcia in sum. tract. 3. de secularitate. 2. dub. 3. num. 7. Io. Hentig. in sum. fidei. 23. quæst. 10. num. 34. Santot in stat. Minor. cap. 3. stat. 6. vtr. verum & concordat Rebuff. in Consil. Francis lib. 2. de lib. cap. glof. 2. vtr. Terrio.

Pro resolutione autem aduertendum est. Quod Collegium est duplex, Aliud reale, & aliud personale, ut obervant. Innocent. in cap. dilecta, num. 4. de excess. Prælat. Barbat in Clemens. 1. num. 12. vtr. Responde subalternis. De elect. Lotet. de benef. lib. 1. quæst. 14. num. 10. Collegium reale est illud; quod est introductum gratia alicuius rei, nempe Ecclesiæ, Civitatis, &c. Collegium verò personale sit ceteris introductus propter ipsas personas gratia alicuius professionis, vel negotiationis. Ex quo statim apparet distinctionem inter Collegium Clericorum secularium Ecclesiæ Collegialis, & Collegium Regularium, nam illud est Collegium reale, quia est gratia Ecclesiæ, eum sit institutum propter servitium Ecclesiæ. Collegium verò Regularium sit personale; quia non est institutum propter servitium Ecclesiæ; sed gratia professionis religiosæ, est enim ordinatum ad dirigendam in Convento Religionis vitam, secundum formam vniuersitatisque Religionis.

Dicendum est. Ecclesias Regulares non esse collegiales propriè dicti, propriè; quia cum Collegium Regularium personale inferuat etiam suis Ecclesijs, videntur habere quandam similitudinem cum Collegialibus ratione cuius solent reponi inter Collegiales, licet minus propriè ab ipsis attendunt solum similitudinem. 1. 1.

nem, propriè tamen dicuntur Regulares seu conventuales, Desumunt autem ex Consil. 7. Innoc. IV. c. 1. vbi decernit, quod Ecclesiæ Fratrum Minorum dicantur Conventuales; & ex Clementia 1. de celebrat. missæ. vbi Ecclesiæ Regulares contra distinguuntur à Cathedralibus, & Collegialibus ibi. *Pri in Cathedralibus. Regularibus; & Collegialibus Ecclesijs horis debiti decemuntur.* Distinctio autem hæc, cum sit à iure, satis declarat, quod Ecclesiæ Regulares non sint propriè collegiatae, & si istis distinguuntur debemus & nos distinguere, argum. à contrario sensu. 1. 4. f. & fi. apparet. maxime, & Cap. 1. De coniugio prophanorum.

Ratio autem est, quia Ecclesia dicitur collegialis à Collegio tanquam à tota ipsam qualificante. Quia autem forma debet inherere subiecto, ut ipsi communiceat suam qualitatem, sit, quod ut Collegium denominet Ecclesiam debet ipsam afficere, atque adeo debeat esse gratia ipsius, seu institutum in ipsius servitium & consequenter iuxta dicta. num. 3. debeat esse collegium reale; Collegium autem Regularium non est reale, sed personale; ut constat ex ibidem dictis, & ideo non potest qualificare Ecclesiam, & reddere collegialem.

Dices. Ex Concil. Trid. sess. 12. cap. 4. de reformatione. habetur quod Ecclesiæ Regularis sit collegiatae enim habet. *Quicunque in Cathedrali; aut Collegiata seculari vel Regulari Ecclesijs, &c.* Cum ergo tribuat qualitatem Collegiatae, tam seculari, quam Regulari Ecclesiæ, Regularis erit propriè Collegiata. Rcip. nequaquam tribuere qualitatem Collegiatae Regulari Ecclesiæ, sed distinguere tres species Ecclesiarum, Cathedralium, Collegialium secularium, & Regularium, & qualitatem Collegiatae tribuit tantum secularibus; quod declarat Distinctio Vel, sic repetita. Cum enim habeat ex natura sua distinguere iuxta l. fidei. ff. De legat. 2. vbi Bald. & cap. Inver. causat. de rescripti. vbi Panorm. num. 4. Dec. num. 12. dum dicit. *Vel collegiata seculari, eam distinguit à Cathedrali, & cum subdit. Vel Regulari Ecclesiæ, hanc distinguit à Cathedrali, & Collegiata.* Addit autem distinctionem seculari, & non dicit solum Collegiatae, ut delectet qualitatem Collegiatae conveniunt solum secularibus Ecclesijs.

QVÆSTIO 888.

An in Ecclesijs Regularium ad sit obligatio celebrandi Missam conventualem.

S V M M A.

- 1 De quibus Ecclesijs Regularibus procedat distinctio.
- 2 Diversa ratio de Religiosis, ac Clericis secularibus quoad missam conventualem.
- 3 Regulares sub mortalitate contrahere missam ex fundatione &c.
- 4 Regulares non tenentur ad missam conventualem de num. seq.
- 5 Regulares de iure non tenentur ad missam conventualem.
- 6 Obligatorie non admittit extensionem.
- 7 Clement. 1. De celeb. missæ. non obligat Regulares ad missam Conventualem.
- 8 Obligatorie ad horas canonicas quoad Regulares non extenditur ad missam conventualem.
- 9 Cap. Nolemus. De celebrat. missæ. non disponit de missa conventuali.

Procedit dubitatio quoad illas Ecclesias, quibus inferuit sufficiens numerus Regularium pro im-

lufmodi functione, & in quibus pſallunt Horæ canonicæ; quia ſi non recitantur Horæ canonicæ, neque adeſt obligatio Miſſæ conſuetualis, vt cõtingit in quibusdam Collegiis, ſeu Hoſpitiis, in quibus non adeſt Chorus etiam Miſſæ Religioſi ex ſuo inſtituto vacet Choro, vt io Conuentibus, ſeu Domibus, quæ non ſunt Collegia, aut Hoſpitia.

Est autem aduertendum, quod eſt diuerſa ratio de Religioſis, ac de inferuentibus Eccleſiæ Collegiali quoad obligationem miſſæ Conſuetualis; Nam licet Religioſi alantur elemoſinis, aut prouentibus ex largitate adſolui doxas; oon tamen alantur ſub hoc onere officiandi Eccleſiam, & celebrandi miſſam conſuetualem, ſed merè gratis, & liberaliter; cum ipſi totum, quod datur, titulo elemoſinæ exhibeant, & ideo ſolum conſiſgit in ipſis obligatio gratitudinis oranti pro benefactoribus, & conſequenter non adeſt obligatio ad determinatam orationem; ſed ad quam voluntur. At Clerici inferuentibus Collegiis, percipiunt fructus ſuorum beneficiorum ſub onere officiandi Eccleſiam, cui inferuiunt; atque adeo ſecundum eam formam, & modum, quem pro officatura præſcribit Eccleſia. Et ideo tenentur ad ea omnia, quæ tanquam neceſſaria pro officatura præſcribuntur in Miſſali, & Breuiario, & ita etiam obſeruat. Petrin. de priuileg. in addit. ad Conſtit. Pyrrhi. cap. 1. n. 39

Secundo eſt aduertendum, quod ſi adeſt obligatio cantandi miſſam ratione alicuius fundacionis, aut legati tenentur Regulares ſub mortali eam implere, quod etiam habet locum, ſi talis obligatio ſit annexa Eccleſiæ antequam ipſi reciperent huiusmodi eccleſiam. Et ratio clara eſt, quia obligatio de ſe eſt grauis, cum ſit de materia graui, tamen ſecundum ſe, quam in Ordine ad cultum Eccleſiæ, & Dei, & proinde eſt ſub mortali. Deinde tenentur quique implere obligationem, quam in ſe ſuſcipiunt, & ideo cum Regulares ſuſceperint obligationem legiti, aut fundacionis, tenentur implere; quod etiam dicendum eſt, ſi acceptent Eccleſiam, cui annexa ſit aliqua huiusmodi obligatio, nam acceptando Eccleſiam ſuſcipiunt io ſe omnem obligationem illi annexam; ſiquidem tes trãſiit ad eos cum ſuo onere. Solum ergo difficultas, an adeſt obligatio vniuerſalis officii omnes Regulares ex vi Iuris communis.

Prima Sententia videtur de Iure communi admittere hanc obligationem. Ita ſi, qui volunt, Eccleſias Regularium eſſe collegiatas, quos in præcedenti adduxi num. 1. & Peregrin. noſter, in comment. ad Conſtit. part. 1. cap. 1. litem E. & in Addit. quaſt. 11. Alcozer. in Rubr. miſſal. tract. 1. text. 3. gloſſ. 3. verſ. Luſferias, Thomas Hurtad. part. 1. reſol. moral. tract. 2. cap. 7. num. 301 Idem etiam videtur ſenſire Quart. ad Rubr. miſſal. part. 1. proem. dub. 1. verſ. Collegiis ſecundò. Qui volunt obligari, quia ſunt Collegiatæ, fundatur in cap. Cum Graues, de celebrat. miſſar. vbi ſupponit Pontifex, ad eſſe hanc obligationem, & manda, vt diligenter ſeruentur. Qui verò non aſſerunt Collegiatas ex alio Capite deducunt obligationem; nempe ex Clement. 1. de celebrat. miſſ. vbi Clement. v. io Conſilio Viennienſi interdicat; Necnon vbi Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Eccleſiis horas debitis denotè pſallatur. Si ergo in Eccleſiis Regularibus adeſt obligatio pſallendi ſeu cantandi officium diuinum, aderit etiam obligatio celebrandi miſſam conſuetualem, quia hæc eſt pars Officii diuini.

Communis tamen ſententia, quod ſcilicet Regulares ex vi Iuris communis non tenentur in ſuis Eccleſiis celebrare miſſam conſuetualem, eſt in conſtitutione. Ita Tambac. de iur. Abbat. tom. 2. diſp. 5. quaſt. 9. num. 3. Diana part. 4. tract. 4. reſol. 6. Quamvis ad Rubr. miſſal. part. 3. tit. 1. n. 6. Hieron. Garcia in ſum. tract. 3. diſp. 1. dub. 3. num. 1. 2. Sicut etiam ſtat. Adier. cap. 3.

Bas. 6. verſ. Item. Franciſc. Lugo lib. 5. de ſacram. cap. 5. quaſt. 2. num. 21. & ceteri, qui etiam agnoſcunt obligationem celebrandi; nam ipſam aſſerunt ex alio capite, non autem ex vi Iuris communis.

Dicendum eſt, Regulares non tenerentur vi Iuris communis celebrare Miſſam conſuetualem. Probat Diana, quia neque tenentur ex vi Iuris communis ad Horas Canonicas, Quod tamen nibil iuuat, quia non ita facile admittetur, quod Religioſi Choro deſtinati ratione inſtituti, non teneantur de Iure communi ad perſoluendas horas Canonicas io choro. Sed dato, quod ab aliquibus hoc admittatur, oon admittetur ab ijs, qui volunt etiam teneri ad miſſam conſuetualem de Iure communi, vnde eſſet probate incertum per magis incertum.

Ratio ergo deſumenda eſt ex eo, quod nullibi in Iure communi apparet fuiſſe impoſitam Regularibus hanc obligationem; qui autem eam aſſerunt, tenentur probare adducendo loca, vnde colligatur, & quæ aſſerunt, inſufficientia ſunt pro ea ſtabilienda. Nam cap. Cum Creatura, de celebrat. miſſar. diſponit ſolum de Eccleſiis cathedralibus, & collegiatis, & proinde non comprehendit Eccleſias Regulares, quæ vt oſtenſum eſt, non ſunt collegiatæ; ſed io Iure diſtinguuntur à Collegiatis, vt in Clement. 1. de celebrat. miſſar. & ideo diſpoſitio Iuris de Eccleſiis collegiatis non debet extendere ad ipſas; Nec obſtat quod aliqui teneant oppoſitum, quia ex hoc ſolum hi, quod temerè dubium, an ſint collegiatæ. In dubio autem non debet obligatio miſſæ conſuetualis ad ipſas extendi, quia obligatio eſt ſtricti iuris, & non admittit extensionem, vt tradunt Dec. in cap. Si pro debilitate, n. 3. de offi. deleg. Merlin. de iſt. 201. n. 15. Rot. in Coſinas. Bonor. 9. Decembris 1588. Coram Subale; Præſertim cum oon militet eadem ratio in Regularibus, ſiquidem nec accipiunt aliqua emolumenta ſub hoc onere; ſicut accipiunt inferuentes Cathedralibus, & Collegiatis, & habens alias Regulas circa orationem & cultum diuinum, quæ tenentur ſeruare.

Neque etiam hæc obligatio deſumit poteſt ex Clement. 1. de celebrat. Miſſ. quia licet ibi Pontifex diſponat etiam de Eccleſiis Regularibus nihil tamen diſponit de miſſa conſuetualis ſolum, quod horis debitis deuotè pſallatur ita enim habet. Nec non vbi Cathedralibus Regularibus, & Collegiatis Eccleſiis, horis debitis deuotè pſallatur. Pſallere autem importat recitationem horarum canonicarum. Vbi eſt aduertendum, quod Pontifex non imponit aliquam obligationem ad canonicas horas; ſed eam, quæ adeſt, relinquendo ſuo ſtatu, & ſolum obligat ad duo, quæ concernent obligationem horarum canonicarum nempe quod deuotè, & quod horis debitis recitentur; & hanc obligationem imponit etiam Eccleſiis Regularibus ſeliquendo in eo ſtatu, in quo erant ipſorum obligatio ad Horas canonicas; quod ex eo conſtat, quia ſupponit recitati horas canonicas; & ſolum vult corrigere abuſum clericorum, de quo antea diximus; Plurique Eccleſiarum Adminiſtri modeltiam Ordinis clericis abieciſſe, dum offerunt Deo ſacrificium laudis fructum laborum ſuorum in parua conſcientia, & animi deuotione debent, horas canonicas dicere, ſan pſallere, tranſcurrynda, ſinepœndem, extrema quidem & plerumque rana, prophana, & inuoluſa intermiſcendo colloquia tardi ad Chorum interueniende, &c. præſumamus.

Neque dici poteſt, quod in obligatione ad Horas canonicas includatur etiam obligatio ad miſſam conſuetualem Nam licet hoc verum ſit quoad Collegiatas Eccleſias, quia in ipſis ex onere adiuncto beneficii celebrandum eſt officium diuinum, ſecundum regulas Breuiarii, & Miſſali; non tamen id valet quoad Regulares, quia ipſorum obligatio ab initio ſit voluntaria & proinde ſecundum menſuram Conſtitutionum,

tionum, quas voluntariè primi profectores foscipunt obferuandas. Vnde non est menfuranda ex iure communi quoad officiarum Ecclefie, ficut menfuratur in Ecclefis fecularibus, fed ex Regula & Conftitutionibus. Vnde aliquæ Religionis habentes Chorum ex inftitutum nunquam celebrant miffas conuentuales, vt ell Religio celebri Capuccinorum.

Solet etiam afferri Cap. *Dilectis*, de celebrat. miffar. quatenus difponit. *Diffrilli præcipientes in virtute obedientie, ut diuinum officium, nullorum pariter, & diuinum, quantum eis Deus dederit, ficut celebrare pariter, & deuot.* Sed vt conftat ex his ipfis verbis fupponit, quod recitetur diuinum officium, & folum difponit, quod ftudiofè & deuotè celebraretur, intellens corrigere abufum de quo dixerat antea. *Tranferrendo vndique cunctas fpeciebus nemi ino.* Deinde in toto illo textu loquitur statum de Clericis, non autem de Regularibus, & proinde nihil continetur, quod faciat ad præfens propofitum.

QVÆSTIO. 889.

An Regulares teneantur ex alio Capite celebrare Miffas conuentuales in fuis Ecclefiis.

S Y M M A.

- 1 Regulares relinquuntur Miffam conuentualem cum fcandalo, peccati mercedem.
- 2 Ratione confuetudinis an teneantur ad Miffam conuentualem, & non, &c.
- 3 Celebratio miffæ conuentualis quando fit introducta vt pars diuini officij, & quando non.
- 4 Miffa conuentualis introducta vt pars diuini Officij obligat fub mortali.
- 5 Argumentum de toto ad partem quando videtur.
- 6 Introducta ad folum ftatendum non obligat fub mortali, nifi alias conftituciones obligent.
- 7 Confuetudo fuperueniens Conftitutionibus Religionis non obligat vltra Conftituciones.
- 8 Regulares vtantes miffam non habuerunt animum fit obligati fpecieci modo.
- 9 Si confuetudo Miffæ conuentualis fit introducta, quando Conftituciones, nihil præfcribunt, non obligat, &c.
- 10 Alii non operatur vltra intentionem.
- 11 Confuetudo celebrandi Miffam conuentualem, quod fundamentum habet in iure.
- 12 Concil. Trident. & Pontifices fopponunt celebrari Miffam conuentualem in Regularibus, fed non fupponunt obligationem.
- 13 Conftituciones alias non obligantes ad peccatum, non obligant ad Miffam conuentualem fub peccato, quibuscumque verbis vtantur.
- 14 Apud Clericos Regulares foris vultum inuitati, an teneantur ad Horas canonicas ex confuetudine.
- 15 Confuetudo, qua non ell conformis non obligat.
- 16 Si apud Regulares emittentur in Choro hora Canonica, peccarent fuperiores, & cur?
- 17 Confuetudo Miffæ conuentualis apud Regulares non ell confuetudo vniuerfalis Ecclefie.

IN hac materia ftandum ell regulis, & conftitutionibus vniuerfalis Religionis, quæ fit præfcribit miffam conuentualem, & obligat fub mortali, non ell dubium, quod teneantur fub mortali eam celebrare, vnde difficultas ell fupponit quod præfcribit, & non obligat fub peccato; An tunc fub mortali fit celebranda miffa conuentualis. Soppouit autem communiter, quod ell peccatum mortale relinquere miffam conuentualem cum fcandalo, quod quidem certum ell, fi fcandalum fit rationabile, quia in quacum-

T. m. II.

que materia graui ell de fe peccatum mortale, verum difficile poto ex hoc factio poffe oriri graue fcandalum apud perfonas rationabiliter procedentes, nam femper exiftimate poffunt, & debent, ne temerè iudicent, quod ex rationabili caufa committatur, aut quod non ad fit nalgatio celebrandi quod fit rodiores Populi paterent, & dicant, quod Religiofi negligentes funt, quod folum vacent commodis temporalibus, hoc non erit, quia omiffio de fe fit fcandalofa; fed quia ipfi faciles funt ad temere iudicandum. Deinde forfan in hoc non excedunt peccatum veniale, & ideo fi adelfet fcandalum non ell mortale, quia non elllet caufa peccati mortalis.

Prima ergo Sententia afferit, Regulares teneri fub mortali ad miffam conuentualem ratione Confuetudinis, atque adeo iuxta menfuram confuetudinis; ita Peregrin. nofter ad Confil. Cleric. Regular. par. 1. cap. 1. littera. E. & in addit. q. 11. Gouant. in Rubr. miff. par. 3. tit. 12. num. 4. in hoc. Hieron. 1. Garza in fent. trall. 3. diff. 2. dub. 3. num. 13. qui num. 15. citat Lertzanam probat Sententia 1. m. 1. quæft. regular. cap. 21. num. 21. Sed in hoc loco folum dicit, quod pro miffa votitia, quæ cantaretur non poffet omitti conuentualis de tempore. Thom. Hartad. par. 1. refol. mor. trall. 2. cap. 7. num. 304. vbi acriter inuehit in Dianam oppofitum Sententiam, folent etiam alij citari, verum non loquuntur exprefse de miffa conuentuali; fed folum de miffa.

Probat. Quia celebratio Miffæ conuentualis ell valde conforme facris Canonibus, & proinde confuetudo habet fundamentum in iure. Secundo quia Concil. Trid. & Romani Pontifices id fupponunt, nam præcipiunt, quod in oftentio publicetur fefta, quod tempore iocundè celebraretur fub miffa voce, quod in Euangelis conueniant cum Cathedrali, quando celebraretur de aliquo Sancto extraordinarie. Tertiò. Quia omnes Religiones verbis præceptiuis, & valde grauib. in fuis Conftitutionibus præcipiunt celebrari Miffam conuentualem, idque ab omnibus Religiofibus feruè feruatur, & citat Garza. plures conftituciones diuerfarum Religionum. Quartò. Miffa ell pars Officij diuini. Ergo fi ratione Confuetudinis teneantur Regulares ad officium diuinum, tenebuntur etiam ad Miffam conuentualem. Quintò arguit Hurtad. ad hominem contra Dianam. Theatini non inftituti facris Ordinibus teneantur pet Dianam ad Horas canonicas ratione confuetudinis introducere in Religione, quæ ratione materiæ obligat ad mortale, etiam fi Conftituciones expriment, quod nihil obliget ad mortale. Ergo etiam confuetudo de Miffa conuentuali obligabit ad mortale. Sextò. Si Horæ canonicæ non recitarentur in Choro, elllet mortale, vt admittit Diana par. 4. tom. 4. refol. 6. quia confuetudo præfcripta obligat. Ergo etiam obligabit confuetudo de Miffa conuentuali. Septimò. Eo ipfo, quod in aliqua Religione confuetudo Miffæ conuentualis ell præfcripta, ell confuetudo vniuerfalis Ecclefie; Ergo ftante hac confuetudine, Religio fe fubiecit præcepto de Miffa conuentuali lato in Cap. Cum Creatura, de celebrat. miffar. & Clement. 1. ed. 12.

Secunda Sententia negat adelfe obligationem peccati mortalis ratione confuetudinis, ita Tamburin. tom. 1. de iure Abbatum. diff. par. 1. quæft. 9. num. 34. Diana par. 3. trall. 2. refol. 8. & par. 4. trall. 4. refol. 6. Etanc. Longo lib. 5. de facram. cap. 5. quæft. 2. num. 21. Quart. in Rubric. Miffar. par. 2. tit. 3. dub. 4. verf. Dico fecundo. Peirin. tom. 3. de priuileg. in Addit. ad confil. Peirin. cap. 1. v. ad ius fac. quia neque Conftituciones, neque Confuetudo manans ex conftitutionibus obligat ad mortale.

Pro refolutione, exiftimo multum tefferre, quomodo Miffa conuentualis affumpta fit celebranda in conftitutionibus Religionum, feu confuetudine. Poteft

P 3 enim

enim esse introducta tamquam pars diuini Officij, val etiam ob solum cultum, & splendorem Ecclesiæ. Tunc autem videtur assumpta tamquam pars diuini Officij, quando in Constitutionibus, tamquam talis nominatur; aut aliquo alio modo significat pertinet ad diuinum Officium, & à posteriori colligi potest, quando nunquam separatur à diuino Officio missa de tempore congruens Officio. Tunc autem non censetur introducta tamquam pars diuini Officij, quando Constitutiones separatim disponunt de Missa conuentuali ab Officio diuino, seu Horis canonicis; dum enim discretiue, & separatim disponunt, inducunt diuersam dispositionem iuxta ea, quæ notant Paris. *conf. 50 n. 19. lib. 4. Meocho. conf. 215 n. 609. Surt. conf. 14 n. 7. Merlin. decis. 500 n. 11. Rot. decis. 41 n. 6. & 16. pars. 3. Recens.* A posteriori autem colligitur, si non celebratur quotidie, aut si non semper, congruat cum Officio; nam si celebraretur tamquam pars officij deberet semper coniungi cum officio, & ipsi semper congruere.

⁶ Dicendum 1. Si missa conuentualis sit introducta aut à Constitutionibus aut à consuetudine tamquam pars officij diuini, aut sub eadem obligatione, sub qua cadit ipsum Officium. Hoc casibus cettum; quia eo ipso, quod Missa conuentualis præscribitur tamquam pars officij diuini: siue à Regula, siue à consuetudine, obligatio de diuino officio se extendit ad ipsam, quia cum se extendat ad totum, se extendit etiam ad omnes eius partes. Vnde sumus in casu, in quo valet argumentum de toto ad partem iuxta l. Quæ de tota ff. de rei ueniis c. vbi Doctores, & tradunt Euerard in *top. iur. loc. 50.* & obseruatur inter alios Tufch. *Littera A. consilij. 444. num. 1. Rot. decis. 215 num. 5. pars. 3. Retros.*

⁷ Dicendum 2. Si Missa conuentualis non est introducta tamquam pars diuini officij, sed solum ad cultum & splendorem Ecclesiæ, supposito quod Constitutiones Religioſas non obligent sub mortali, neque etiam aderte obligatio sub mortali ad ipsam celebrandam, flante quacumque consuetudine. Ratio ætem est. Quia consuetudo tunc solum habet locum, & pot lege fuplicitur, cum deficit lex Cap. *Consuetudo dist. 1.* vbi Gloss. *verbo. Cum deficit,* & quando aliquid communiter obseruatur, quia ita lex præscribit, non est dicenda consuetudo, sed obseruantia legis. Et vt videtur ex qua obligatione procedat non est consideranda consuetudo, sed quam obligationem lex imponat. Neque enim obseruantia legis inducit obligationem aliquam supra obligationem legis. Ergo cum Missa conuentualis celebratur apud Religiones ex præscripto suarum Constitutionum, non est inquirenda obligatio consuetudinis quia hæc consuetudo obligatiua non adest; sed obligatio Constitutionum, itavt præter hanc, nulla sit alia obligatio.

⁸ Confirmatur. Si quando Constitutiones Religioſas præcipiunt aliquid posset superuenire Consuetudo assertens suam propriam obligationem iuxta naturam Consuetudinis, quam superadderet obligationi Constitutionum, sequeretur, quod omnes Religioſi, quorum Constitutiones non obligant ad peccatum, ex eo quod obseruarent dictas Constitutiones modò obligarentur ad peccatum graue, vel leue iuxta grauitatem, vel leuitatem materie quoad omnia, quæ præcipiuntur in Constitutionibus; quia induta esset consuetudo, quæ haberet suam propriam obligationem. Hoc autem dici non potest, & est contra communem sensum. Siquidem communiter sentiunt, quod humilissimi Religioſi non obligentur sub peccato ad obseruantiam Constitutionum, & cõtra Clement. *Extim. de verb. significat.* vbi Pontifex declarat Regulam fratrum Minorum separat ea, quæ continent præceptum ab his, quæ non continent, & proinde ea, quæ obligat sub præcepto ab his, quæ non obligant sub peccato, quod facere non potuissent, si fuisset iudicialis cõsue-

tudo obligans sub peccato ea eo, quod obseruauerint. Regula etiam quoad ea, quæ non obligant sub peccato.

Confirmatur 2. Vt inducatur Consuetudo, quæ obliget, & habeat vim legis, requiritur animus de obligandi, qui si desit, nunquam consuetudo acquirit vim legis vt communiter docent in materia de legibus vbi de consuetudine, sed hic animus non potuit adeste Religioſis quoad missam conuentualem. Ergo nec potuit induci consuetudo obligatoriua. Min. probatur. Quia Religioſi celebrantes missam conuentualem habuerunt animum implendi, quod præcipitur in suis Constitutionibus; itavt adus ex hoc animo proveniret. Ergo non potuit procedere ex animo inducendæ consuetudinis, & se obligandi, quia talis animus supponit non adeste obligationem, & intendit eam inducere. Animus autem seroandi constitutiones agnoscit obligationem, quæ adest. Nec dici potest, quod aduherit animus inducendi nouam obligationem sub peccato; cum quia hic animus non potest presumi, nisi de ipso aperte constaret. Tum quia omnes de nouo proficentes regulam illam profiterentur ea suppositione, quod non obligentur sub peccato quoad ea quæ præscribuntur in Constitutionibus.

¹⁰ Dicendum 3. Si Constitutiones nihil præscribant de missa conuentuali, sed ex consuetudine sit introducta, supposito quod Constitutiones non obligent ad peccatum, & non sit introducta tamquam pars diuini officij, Consideranda non obligabit ad mortale. Ratio est. Quia Consuetudo est lex non scripta; & quando lex deicit, fuplicitur pot lege. Ergo quando aliqui collectiones legum adijcipitur aliqua Consuetudo supplens in aliquo defectum legis, obligabit eo modo, quo obligant leges; quibus adijcipitur. Ergo quando adijcipitur Constitutionibus Religioſorum, quæ non obligant ad peccatum, neque etiam ipsa obligant ad peccatum; sed erit in eodem ordine obligationis, in quo sunt Constitutiones.

¹¹ Confirm. Consuetudo non plus obligat, quam se intendat obligare, qui eam introducant, siquidem accipit vigorem ab actibus, quibus introducitur, & actus non operatur ultra intentionem l. *Non omnis ff. si err. per. & l. Ina græ. ff. de acquir. rer. donat.* Non est autem verisimile, quod Religioſi habentes Constitutiones, quæ non obligant sub peccato, velint introducere consuetudines citæ ea, quæ pertinent ad vitam Religioſam, vt sunt ea, quæ Chocum concernunt; obligantes sub peccato, sed solum presumunt animas se obligandi eo modo, quo obligant Constitutiones, nisi clare de opposito constet.

¹² Neque videntur argumenta oppositæ sententiæ, quia licet sit conforme sacris Canonibus celebrare missam conuentualem, non tamen fit, quod Consuetudo celebrandi habeat fundamentum in iure, quasi ab ipso deriuat, & trahat secum obligationem iuris, sed solum habet fundamentum in iure, quatenus in iure adest motiuius introducendi consuetudinem, & proinde non sequitur quod obliget ultra intentionem introducentium. Deinde illa, quæ dicitur Consuetudo, non est consuetudo, sed obseruantia Constitutionum, quæ ab his præscribitur.

¹³ Ad 2. Aliud esse quod Trident. & Pontifices supponant quod celebratur Missa conuentualis, & aliud quod supponant, adeste obligationem sub mortali. Nihil autem asserri potest, vnde colligatur, quod supponant huiusmodi obligationem, sed ad summum supponunt, quod celebratur, vt est illud, quod tempora interdici celebratur submissa voce. Cætera autem quæ adducuntur in illo argumentum, neque supponunt celebrationem Missæ conuentualis, cum possint aptari etiam missæ non euentuali. Quomodo autem Regulares debeant conuenire in euangelis cum Ecclesiâ Cathedrali explicabitur suo loco.

¹⁴ Ad 3. Quibuscumque verbis præceptiuis, & quocumque

cumque modo pregnantibus præcipiatur celebratio missæ conuentualis, nunquam induceretur obligatio sub peccato, si Constitutiones non obligent sub peccato quia totum verborum pondus in præcipiendo, aggregabit tantum intra suum genus obligationem, non autem reponet in alio genere. Quod autem seuerè ob teneatur circa hoc Constitutiones solum indicat, quod habetur pro te graui in suo genere, non autem quod obligatio sit sub peccato, sic etiam plura alia, quæ præcipiuntur in Constitutionibus seuerè admodum iurantur, vt scilicet exaliter oratio mentalis, & tamen ex hoc non colligitur obligatio sub peccato.

- 15 Ad 4. Constat ex dictis n. 1. nã in iussu conuentualis introducta est tanquam pars officij diuini, cadit sub eadem obligatione, sub qua cadit officium diuinum, vt iam dictum est, si verò est introducta tantum ad cultum & splendorem Ecclesiæ, procedunt ea, quæ dicta sunt. Quinrum autem argumentum procedit solum contra P. Dianam, quia asserit, quod ex consuetudine Nostri non initiati sacris Ordinibus tenentur ad Horas canonicas ratione consuetudinis, quam tamen consuetudinem in sua Religione non adesse fatetur. Thomas Hurtad par. 1. *Reposit. moral. ar. 2. cap. 7. n. 10. 306.* Et hanc consuetudinem apud reuerentem Religionem obligantem sub mortali non audetis asserere, nam quando nouitius inducitur habitu Religionis, vt constat ex veteri Rituali, inter alia superior illi protestatur. Item quod nullus in Congregatione nostra auct. superioris sacris Ordines, etiam post expressam in scriptis professionem ad Horas canonicas tenentur. Et hæc protestatio mihi facta fuit, quando sumpti habitu, & plures ex grauioribus Patribus senserunt nullam talem adesse obligationem. Et quamuis posita in Rituali nouo subflata sit huiusmodi protestatio, nihil tamen positine læsum est. Vnde non video, quomodo ratione consuetudinis sustineri possit obligatio sub mortali. Præsertim quia in hac consuetudine militant, quæ dicta sunt circa consuetudinem Missæ conuentualis, sed si sustineretur, ex alio capite sustineri debet, de quo non est hic modò agendum; quicquid tamen stiposset Pater Diana respondere, quod dixerat. Et Consuetudo circa Missam conuentualem, ac circa recitationem Horarum Canonicarum; nam circa Missam conuentualem pro seculis est tantum in illis Conuentibus in quibus adstant sufficientes ministri, & in his neque est vniformis, nam quando adstant ministri, celebratur, quando vetò non adiuuat, non celebratur. Rursus ex quocunque impedimento contingente in hoc consuetudo, omittitur, quamuis anticipari posset; Vnde cum non sit consuetudo, non habet vim obligandi iuxta ea, quæ traduntur Bart. in l. 1. n. 1. ff. solut. matrim. Dec. cons. 15. n. 1. v. 1. secundo hoc idem, Crauetta cons. 96. n. 5. Afflict. decis. 280. n. 9. Ludouic. decis. 162. n. 8. Merl. decis. 69. n. 25. Rot. in Civitate Castellæ honorat. 27. Iunij. 1776. C. 1. in Causa & in Athesiensi præced. 5. Dec. 1778. 1778. c. 1. Patriarch. Alexandrij. vñus actus contrarius prober non extare consuetudinem vt obseruat Bar. in l. 1. semper in stipulationibus, in fin. De reg. iur. Cagnol. n. 11. Betoius cons. 5. n. 15. lib. 1. Possit insuper respondere quod Missa conuentualis non celebratur in diebus festis ratione consuetudinis; sed in obseruantiam constitutionum iuxta dicta in superioribus.

- 16 Ad 6. Cur sit peccatum mortale omittere Horas Canonicas in Choro, relinquendum fuit loco; Interim tamen dico quod hoc peccatum committeretur solum à superioribus, ad quos pertinet curare, vt celebrarentur. Ideo autem peccaretur, non quia Consuetudo obligaret, quia hoc veti potest in dubium, supposito quod Constitutiones illas præscribant, & non obligent ad peccatum; sed peccaretur mortaliter, quia ratione maiestatis tenentur conseruare regularem

disciplinam cuius præcipua pars est Institutum Chori; Vnde omittendo Horas Canonicas, læderetur Institutum, & discipulorum Regularium in notabilissima parte, & ideo peccarent mortaliter. Si verò innitatur consuetudini, possit argumentò respondere, quod consuetudo de horis canonicis est de aliquo tantum occultatio pro instituto religioso, quia est de oratione fundenda, ad quam ratione religiosi status tenentur Regulares, & ideo cum consuetudo illas præscriperet tanquam illam orationem, quoniam ratione sui status tenentur seruare Religiosi, sit, quod obliget sub mortali. Hæc autem ratio non militat quoad missam conuentualem.

Ad 7. neg. quod consuetudo missæ conuentualis præscripta in aliqua Religione sit consuetudo vniuersalis Ecclesiæ, nam plures Religiones illam non habent, & si haberent, esset tantum consuetudo Religionis, & quomodo obligaret, esset inquirendum, quomodo esset introducta. Deinde celebratio missæ conuentualis in Religiosis non fundatur in Consuetudine, sed in Constitutionibus vniuersalibus. Vnde negatur, quod se subiecerint præcepto de missa conuentuali, sed solum subiecerint iuri constitutionibus; & quis dicat, quod recitans horas Canonicas ex deuotione se subiacet præcepto, quod ieiunans ante legitimam ætatem, se subiacet præcepto ieiunandi &c. vt enim præceptum obliget, oportet, quod sit impositum a Superioriore.

Q U A E S T I O 890.

Qualis sit obligatio Clericorum Regularium circa Missam conuentualem.

S V M M A.

- 1 Celebratio Missæ conuentualis apud Clericos Regulares non potest in incurre consuetudinem.
- 1 Constitutiones Clericorum Reguli, non præscribunt missam conuentualem, vt partem diuini officij.
- 3 Nulla dispensatio pro Theologis circa missam conuentualem.
- 4 Ex quibus excludatur obligatio missæ conuentualis apud Religiosos.
- 5 Consuetudo vniuersalis Religionis non extenditur ad aliam. Consuetudo comparatur statuti. Consuetudo sanctorum valet, quando non habet de actu.

EX dictis in præcedenti n. 15. constat, quod si inspicienda esset Consuetudo, nulla adesset obligatio, quia, cum non sit conformis neque in tota Religione, neque in eodem loco, sed semper adstant aliqui actus contrarij, non potest inducere obligationem iuxta ibidem dicta. Nunc addendum est, quod actus celebrationis Missæ conuentualis non habet vim inducendi consuetudinem. Ratio est. Quia, vt actus inducat consuetudinem, debet procedere ex animo se obligandi, quia non habet vim ultra intentionem agentis. Actus autem celebrationis Missæ conuentualis apud nos Clericos Regulares non procedunt, nec processerunt ex animo inducendi consuetudinem, nam constat, quod processerunt ex animo seruandi Constitutiones quæ ipsam præscribunt. Quando autem constat de animo, ex quo procedit actus, non est loquendus alius finis. Et cum constet, quod istæ celebrationes habent pro fine & effectu obseruantia, constitutionum, non sunt habendæ pro consuetudine, sed pro obseruantia Constitutionum, nam debent iudicari ab effectu, i. in aliam ff. de præscript. verb. & Leum manus 5. in ff. de contra. et. empt. & l. si quis. C. de locat. et.

Secundò

3. Secundò addendum est. Quod à Constitutionibus Cler. Regular. non præscribitur missa conuentalis tanquam pars diuini officij; sed solum ad cultum, & splendorem Ecclesiæ; Hoc desumitur ex duplici capite; Primo quia non præcipitur pro singulis diebus, sicut præcipitur diuino officium pro nocturnis, & diurnis horis. Secundo, quia in eodem Cap. præcipitur Missa solemnis solemnis, dispositio autem hæc discretiua ostendit, non præcipi ut partem diuini officij iuncta ea, quæ in præcedenti dicta sunt.

4. Ex dictis colligitur. Quod non rectè Peregrinus præcendens adesse obligationem ex vi Canonum ad missam conuentalem in nostra Religione, recurrit pro exemptione in diebus festiuitatibus ad dispensationem habitam vniuersæ vocis oraculo; nam hoc esset elidere obligationem certam dispensatione incerta, siquidem de hac dispensatione nulla prioris memoria habetur, imò nec quidem aliquis fumus extat, cum aliqua solum probabilitate potuisset respondere, quod ex vi Constitutionum remanet obligatio exclusiua, eam cum Constitutionibus restringant celebrationem missæ conuentalis ad dies festos, & sint confirmata: ex certa scientia à summo Pontifice, remanet tacite obliquo sublata obligatio pro diebus festiuitatibus; Verum cum nulla addit obligatio ex vi Canonum, vt constat ex dictis, necque etiam opus fuit aliqua dispensatione.

5. Colligitur. 1. contra Thomam Hurtad. *part. 2. resolut. moral. tract. 1. cap. 7. num. 111.* Non adesse obligationem in nostra Religione ad missam cantatam, & neque etiam apud alias Religiones, nisi præscribitur apud ipsas tanquam pars diuini officij, quæ istam in docat ex præcepto, & generali consuetudine Ecclesiæ; quia in iure de hoc præcepto pro Regularibus nulli extat velligium, sed solum pro Ecclesiæ collegialibus. Sed neque extat consuetudo vniuersalis, quia celebratio missæ conuentalis apud quascunque Religiones est in vim alicuius peculiaris & specialis obligationis, quam habent singule Religiones, quæ est vel fundatio; aut legati, vel suarum Constitutionum; vbi autem constat de titulo, ratioque cuius aliquid fit non potest prætendi consuetudo. Rursus dictæ obligationes, sicut sunt speciales respectu vniuersæ cuiusque, ita non faciunt confluere vnam vniuersalem obligationem respectu omnium, quæ sit consuetudinis. Quia obligationes speciales radicantur in titulo speciali non vniuersum in vnam vniuersalem. Si quidem, vt dictum est in superioribus, obligatio est stricti iuris, quæ non extenditur; sed semper strictè accipienda est.

6. Accedit, quod singule Religiones faciunt singulas Communitates inuicem diuersas, & non communicantes, cum singule habeant suum proprium institutum, & suas proprias leges, quibus reguntur; & proinde non potest consuetudo vnius Religionis extendi ad aliam, sicut nec etiam leges, & constitutiones vnius ad aliam exteoduntur. Consuetudo enim communicationis comparatur statutis, vt obseruant. Doctores in l. De quibus. De legib. Bald. in l. a. m. 3. C. Quæ sit bona consuetud. Alex. conf. 174. num. 12. l. 6. Meilin. decis. 333. num. 56.

7. Præsertim quia consuetudo solum tantum valet, quantum habet de actu, seu vsu, vt communiter. Doctores vtriusque Mariæ. Soc. conf. 101. num. 13. l. 2. & conf. 4. num. 35. l. 4. Rip. in l. Contario. num. 91. ff. De vulgar. subliquis. Seraph. dec. 1040. num. 2. Maotic. decis. 10. num. 11. Pegna. decis. 9. n. 11. R. Or. decis. 288. num. 4. *part. 1. recent.* Unde cum consuetudo vnius Religionis nihil habeat de actu, & vsu apud aliam Religionem nihil etiam habet de potentia, & proinde singulari Religioni consuetudines remanent speciales apud Religiones; apud quas iotroducantur, nec confluunt

lex ipsi, etiam si sint circa idem, vna aliqua vniuersalis consuetudo.

Q V A E S T I O 891.

¶ An missa conuentalis celebranda sit de Feste occurrente, vel de festa.

S V M M A.

1. In Cathedralibus, & Collegiatis missa Conuentalis debet esse conformis officio.
2. Ad ipsam conuentalis in his Ecclesijs cadit sub obligatione ut pars Officij.
3. Officium pro officio an satisfaciatur obligationi.
4. Rubrica extra duplicia concedens missas vicinas & loco tantum primariam.
5. Qualitas missa conuentalis quando cadat sub obligatione.

Decendum est. In Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis missam conuentalem debere esse de tempore congruente officio, seu de festo, cuius celebratur officium vel feria ita Garzia in summo. *tract. 3. dispensat. 3. dub. 3. num. 17.* Petrin. *num. 20. de primis in addit. ad consuetud. Pyrrhi cap. 1. num. 20.* Gavant. in *Rubric. Missal. part. 1. tit. 4. lit. P. Niger in addit. ad Ruz. ad prefat. quæst. 6.* vbi citat Bonac. & Timarch. Vvericeb. in *q. moral. tract. 8. quæst. 30. num. 4.* Quart. ad *Rubric. missal. par. 1. tit. 2. dub. 2.* Contra Io. Henric. de summo *sist. 22. quæst. 18. num. 33.* qui vult, quod non sit mortale aliquibus vicibus præmittere. Hæc autem obligatio desumitur ex *cap. cum creatura. De celebrat. miss.* nam ibi Pontifex expressè mandat, quod ablegato omni torpore, & negligentia vltra amittenda, quæ soleat celebrari, celebraret quotidie missam conuentaliter, vel de festo, vel de feria secundum temporis congruentiam. Nec dici potest, quod testus non continet rigorosum præceptum; sed tantum admonitionem. Tum quia Pontifex arguens de torpore, & negligentia declarat materiam esse grauem, & declarat suam enim voluntatem, quod sufficit, vt colligitur præceptum graue. Tum quia Pontifex supponit adesse obligationem, & mandat, quod impletur.

Ratio autem est. Quia missa conuentalis est pars officij diuini, vt constat ex dictis in superioribus, & Collegiales ad ipsam obligantur, vt ad partem officij diuini. Ergo obligantur ad hanc qualitatem missæ sub mortali. Conseq. prob. Quia dato, quod Rubrica non obligaret ad qualitatem missæ præscriptam etiam quoad conuentalem sub mortali, Collegiales tamen obligantur ad ipsam ex alio titulo, nempe beneficii, & fundationis, ex hoc enim titulo, nempe beneficii obligantur ad celebrandam diuina officia, secundum præscriptum Breuiarii & missalis, quibus vtitur Ecclesia, atque adeo ratioque oneris iniuncti beneficio. Hic autem titulus offert obligationem grauem, si quidem non solum materia est grauis; sed etiam titulus ipse infert grauem obligationem.

Dices. Qui recitat vnum officium pro alio, satisfaciit, ergo etiam, qui celebraret vnam missam conuentalem pro alia satisfaceret. Respond. esse controuersum an reclusus vnum officium pro alio satisfaciatur quicquid tamen sit de prima recitatione, alia ratio est de publica recitatione; præsertim quoad Ecclesias Cathedralibus, & Collegiatis, nam priuata recitatio pro duobus, aut tribus vicibus potest haberi pro parua materia. At publica recitatio etiam pro vna vice est grauis materia, quia publico modo violare non solum Rubricas, sed etiam Constitutionem Pij. V. pro-

fixam Breuiario, in qua statuitur. *Ac quæcumque qui horas canonicas ex more, aut Ritum ipsius Romana Ecclesie, iure, vel consuetudine dicere, vel psallere debent, præpositis patris per canonicas sanctiones consensu in eos, qui diuinum officium quælibet non dicunt ad dicendum, & psallendum possint in perpetuum Horas ipsas diuinas, & nothas ex huius Romani Breuiarii præscripto, & ratione omnino teneri, neminemque ex ipsis, quibus hoc dicendi, psallendique munus necessarium imponitur, nisi hoc sola formula sacrificare possit, &c.* Si autem mutarent officium, nego consequenter ex præscripto Romani Breuiarii; nec videretur sola formula talis Breuiarii. Deinde de conformitate missæ cum officio adest speciale præceptum in cap. Cum creatura, de celebr. miss. & ideo est diuersa ratio.

Dices. 2. Rubricæ missalis, secundum festis duplicibus concedunt in alijs diebus missas votiuas, missas defunctorum. Ergo si in his diebus Missa conuentualis sit aliqua ex istis, celebrabitur secundum Rubricas missalis & proinde satisfaciatur obligationi. Resp. nego consequenter. Quia Rubricæ missalis concedunt illas missas promissis priuatis, & quando de iure non adest specialis obligatio, quia accipiendæ sunt secundum usus commune. De iure autem comuni adest obligatio, vt dictum est *nom. precedenti* in fine de conformitate missæ conuentualis cum officio.

Dices. 3. Qui tenetur celebrare aliquas certas missas, etiam ex fundatione, satisfaciatur celebrando missam currentem, aut aliquam aliam, aut saltem non peccat mortaliter. Ergo idem dicendum in Missa conuentuali, quia non minus obligat lex fundationis, quam lex cœmune. Respond. Quicquid sit de antecedenti, nego consequenter. Quia est diuersa ratio de Missa conuentuali nam hæc celebratur tanquam pars diuini officij, & ideo adest præceptum speciale. vt dictum est de conformitate cum officio, itavt præceptum fuoderat in eo, quod tanquam pars diuini officij celebranda sit. At qualitas Missæ præscripta ex fundatione, fundatur in sola voluntate hominis; quæ proinde recipit inter, prætentiones varias ex diuersis motibus, quæ occurrere possunt.

QVÆSTIO. 892.

An Missa conuentualis in Cathedralibus, & Collegiatis, possit esse votiuæ aliquando.

SVMMA.

1. Canonici non laiciantur distributiones, nisi contineant Missam de die.
2. In Cathedralibus, & Collegiatis, quando pro conuentuali, possit celebrari Missa votiuæ.
3. Ita conceditur Rubricis.

Supponendum est. S. Rituum Congregationem die 25. Iunij 1611. & die 18. Ianuarij 1612. apud Gauroth, cit. declarasse, & decreuisse, quod Canonici omnino teneantur ad cantandam Missam de die, vt laiciantur distributiones. Et corrus die 16. Ianuarij 1627. declarauit, quod ob Missam votiuam, seu pro Defunctis, non potest omitti Missa conuentualis de die, & quod consuetudine introduci non potest contrarius ritus. Solum ergo dubitatur, an aliquando pro Missa conuentuali, celebrari possit aliqua ex votiuis.

Dicendum est. In Cathedralibus, & Collegiatis possit quando officium occurrit de feria, celebrari illam missam votiuam quæ correspondet illi diei iuxta assignationem Rubricæ præfixæ in Missali missæ votiuæ. Ita Gauroth in Rubricis, Missal. pars. 1. tit. 4. num. 1. Licet. P. ver. Ex quibus; Assignatio autem est huiusmodi, Pro feria secunda Missa defunctorum, vel sancti illius Trinitatis, pro fe-

Tom. II.

ria tertia Missa de angelis; pro feria quarta Missa de Apostolis, pro feria quinta Missa de Spiritu Sancto, vel de sanctissimoucharistia Sacramentum; pro feria sexta missa de Cruce, vel de Pallione Domini; pro Sabbatho, Missa de Sancta Maria. Hoc autem intelligendum est de feriis non priuilegiatis, & quando non sit reallimenda Missa Dominice, & cedentes quæ fuerit impedita. Feriæ autem priuilegiatæ sunt feriæ Aduentus, Quadragesimæ, Quatuor Temporum, Vigilantium, & Rogationum.

Hoc autem desumitur ex Rubricis generalibus missalis tit. 4. de Missæ votiuæ n. 3. vbi sic habetur. *At si debus sit sine hebdomadam, quando officium sit de feria, & non est reallimenda Missa Domini, & præcedentes, quæ fuerit impedita, exceptis feriis Aduentus, Quadragesimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigilantium, nec priuilegiata aliqua ex missis cœmune, etiam in principali missa, quæ vocatur conuentualis, secundum ordinem actum, in hoc missalis assignatum, cum commemoratione feriæ, de qua festum est officium, Vnde licet in cap. Cum creatura de celebr. missæ, præcipitur celebratio missæ conuentualis, secundum congruentiam temporis, vel de feria, vel de Sancto. In hoc tamen illi derogatur, quia hæc Rubricæ producit auctoritate Summi Pontificis, & concedunt, quod in dicto cap. non conceditur.*

QVÆSTIO. 893.

An in Ecclesijs Regularibus, Missa conuentualis debeat esse conformis officio.

SVMMA.

1. Feriæ die missæ à Romano, debeat se illi conformare in missa conuentuali.
2. Regulares quando pro Conuentuali, celebrare possunt missam votiuam.
3. Conuentualis missa in Ecclesijs Regularibus, non debet necessario correspondere Officio.
4. Ius de conformitate conuentualis missæ cum officio, non officit nisi Cathedralibus, & Collegiatis.
5. In Ecclesijs Regularibus, An in duplici missa conuentuali possit esse votiuæ, aut de Rogatione.

Difficultas procedit quoad eos Regulares, qui celebrant iuxta Ritum Romanum; nam qui vtuntur Breuiario, & Missali proprio, debent in missa conuentuali seruare Ritum proprium cum ad ipsum teneantur, vel ex vi Regulæ, vel etiam ex aliquo Decretum, aut Constitutione iustiticiæ, & aliter faciendo peccant, siue mortaliter, siue venialiter, propterea est grauis, vel leuis obligatio, quæ tenentur.

Supponendum autem est. Quod Regulares seruantes Ritum Romanum, possunt in Feriis non priuilegiatis, nisi reallimendum sit officium Dominicæ præteritæ impedire, celebrare Missam votiuam pro conuentuali, correspondentem diei, iuxta assignationem Breuiarii, vt de Cathedralibus, & Collegiatis dictum est in precedentibus. Illa enim facultas, quæ circa hoc conceditur Rubricæ, est vniuersalis; atque adeo se extendit ad omnes qui vtuntur ritu Romano.

Dicendum. Missam conuentualis in Regularibus Ecclesijs, non debere necessariis esse conformem Officio, sed posse esse votiuæ, aut de Rogatione ita Petrus, 3. de priuilegiis, ad ad. conf. Pyrrhi. cap. 1. n. 10. Hieron. Garzias. tit. 3. diff. 2. ant. n. 17. Hoc autem debet intelligi quoad Ecclesijs regulares, in quibus non est introducta missa conuentualis tanquam pars officij, quia si est introducta tanquam pars officij, debet ipsi conformari, & ad hanc conformitatem tenentur Regulares, ea obligatione, quæ tenentur ad Officium, vt dictum est in superioribus.

Q.

Ratio

Ratio autem est. Quia conformatitas missæ cum officio est tantum de iure posterior ex cap. *Cum creatura*, de celebrat. *magis*. quod non afficit, nisi Ecclesias Cathedralis, & Collegiales, ut dictum est in superioribus; unde cum Regularis non recedantur ad missam conventuales, nisi ratione suarum Constitutionum, possunt eligere quam missam voluerint iuxta Rubricas Missalis, & si constitutiones præcipiant conformitatem cum officio cum non obligent sub peccato, adhuc non peccabunt, si aliam missam celebrent.

An autem in festo duplici, quod non sit de præcepto possit missa conventuales esse votiva, aut pro defunctis, affirmat Peirin. tom. 3. de privileg. in *Addit. ad consil. Privileg. cap. 1. n. 20.* loquitur tamé solum de missa defunctorum, & præsertim quando voluntas testatorum implenda est, aut est conclusio introducita. Verum quod possit celebrari missa de Requiem in festo duplici, quando eo die ex fundatione est celebranda, facile admitti potest, quia S. Ritus Cong. die 20. Junij 1626. declaravit in festo duplici, quod non sit de præcepto, posse tollerari missa de Requiem, ut ad implendum testatorum voluntas; Quoad alias autem missas non potest negari, quin sit contra Rubricas, eas celebrare etiam privatum, & multo magis conventualiter, unde nisi addit consuetudo præscripta, non poterit celebrari.

Q U Æ S T I O 894.

An in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis in festis privilegiatis, occurrente festo de aliquo Sancto, adsit obligatio duarum Missarum conventualium.

S Y M M A.

- 1 In Festis privilegiatis occurrente festo celebranda duas Missas conventuales.
- 2 Hac obligatio adsit sub mortali, & num. seq.
- 3 Vide oritur.
- 4 Declarationes S. Congreg.
- 5 Obligatio ad duas Missas conventuales radicitur in fundatione.
- 6 Quomodo ex Rubricis confurgat obligatio duarum Missarum conventualium.

Festis privilegiatis sunt festis Quadragesimæ, Vigiliarum, Quatuor temporum, & Rogationum, & in his ex præscripto Rubricarum celebrandæ sunt duæ missæ Conventuales, altera de festo, cuius officium celebratur, & altera de feriis, & proinde non vertitur in dubium, an adsit obligatio, sed an sit sub mortali.

Prima sententia negat, adesse obligationem sub mortali, ita Tambur. *opusc. de sacr. miss. lib. 1. cap. 6. §. 2. n. 6.* Quart. ad Rubr. Missal. part. 1. tit. 3. §. 1. dub. 3. ver. *secundum sententiam* qui citat Peirin. & Dianam, sed ille loquitur solum quoad Ecclesias Regulares. Diana citat in primo loco part. 2. tract. 14. resolut. 76. solum citat Castaldum pro hac sententia, lib. 2. *Præc. canon. §. 6. cap. 1. n. 10.* ipse verò nihil decernit, & p. 6. tract. 8. resolut. 11. loquitur solum de Ecclesiis Regularibus; Hanc eandem sententiam tenet Niger in *addit. ad Rubr. p. 1. præf. §. 2. quæst. 3. Prob.* Non est asserenda obligatio sub mortali ex D. Thom. *quædlibet. 9. ar. 15.* nisi de ea aperte constet. In præsentem autem non constat de hac obligatione, non ex Bulla Pij V. qua ibi non imponitur obligatio celebrandi, sed posito, quod celebraretur præcipit, quod celebraretur secundum Ritus Missalis, ut observat Suarez. 3. part. disp. 87. de *Euchar. sess. 1. p. 2. conclus.* Neque etiam ex iure communi, cum non af-

feratur aliquis textus. Confir. idem Pius V. in Bulla præfixa Brevario præcipit recitari officium iuxta Ritus Brevarij Romani, & tamen inde non colligitur, quinam, & in quibus Ecclesiis recitandum sit. Ergo etiam idem dicendum in præsentem casu. Confirm. 2. Doctores non extendunt obligationem celebrandi ex cap. *cum creatura de celebr. miss.* ad plures missas.

Secunda sententia asserit, adesse obligationem sub mortali celebrandi duas missas. Ita Matchin. de *Ordin. tract. 3. part. 1. cap. 10. n. 7.* Tambur. de *iur. Abbat. tom. 2. disp. 5. quæst. 10. n. 37.* Gausin. in *Rubric. missal. p. 3. tit. 1. n. 7.* asserens ita consultores respondisse. Paulum Fraxioell. 10. Petrum Monetum; Homobonum de Bonis, & alios, & deducit hæc obligationem ex Rubricis Hieronim. Garzia in *summ. tract. 3. disp. 2. dub. 3. n. 4.* Diana. part. 1. tract. 11. resolut. 40. ver. *sed quid* & idem videtur sentire Peirin. tom. 3. de privileg. in *addit. ad consil. Privileg. cap. 1. n. 19.* dum solum excludit Ecclesias Regulares.

Dicendum est. In Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis celebranda esse duas Missas conventuales sub mortali, quando ratione festi & ferie privilegia occurrente celebrari. Ita declaravit S. Congregatio apud Gavant. ad Rubr. Missal. tom. 1. part. 3. tit. 1. n. 11. de 16. Maij 1625. declarans non posse alteram ex his Missis omitti ob celebrationem Capituli Canonico-rum, & die 16. Januarij 1627. decrevit, quod duæ missæ etiam ex causa necessaria negotiorum non omittantur cantari. Ratio autem est. Quia ex vna parte Rubricæ præscribunt eas conventualiter celebrandas in Cathedralibus Ecclesiis, & Collegiatis. Ex altera verò Canonici, & ceteri beneficiarii tenentur infernere Ecclesiis in diuinis officiis iuxta præscriptionem Ritus Romani, ergo facta præscriptio hæc duarum Missarum à Rubricis iam pertinent ad Ritus Romanum, & proinde confurgit obligatio ratione fundationis celebrandi duas Missas, obligatio autem, quæ confurgit ex fundatione est gravis & est de materia gravi.

Ex his colligitur. Quomodo obligatio ad duas Missas conventuales, oriatur ex Rubricis, neque enim oritur, quia Rubricæ iam imponant, sed supponunt, & solum applicant materiam implendam in virtute obligationis. Supponunt enim obligationem celebrandi Diuina officia iuxta ritum Romanum, & quia pertinet ad Rubricas præscribere hunc ritum, idem ipse præscribunt, & determinant materiam obligationis.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ. Resp. Non esse quidem introducendam obligationem sub mortali, nisi de ipsa constet. De præsentem autem satis clare constat, nam constat de obligatione sub mortali, celebrandi Diuina officia secundum ritum Romanum cum ibi habeatur ex fundatione, sicut etiam constat, quod ritus Romanus præscribat vtqueque conventuales missam. Ad consil. Sicut ex eo, quod Pius V. præscribit dici Diuino officium secundum ritum Brevarij Romani, confurgit obligatio in omnibus, qui tenentur ad ritum Romanum, recitandi secundum formam ibi præscriptam. Ita cum Rubrica præscribat duas missas conventuales pro Cathedralibus, & Collegiatis, confurgit in ipsis obligatio, quia ut dictum est, tenentur, ratione fundationis, celebrare Diuina officia secundum ritum Romanum. Ad 2. Confirm. Doctores non extendere obligationem *Cum creatura* ad plures missas, quia ibi non disponitur de ipsis, & Rubrica de duplici missa postea emanauit. Ex illo tamé testu colligitur, esse plures celebrandas conventualiter, quando occurrat celebrandæ; nam vult simul cum annuatariis, celebrari conventualiter missam correspondentem officio.

QVÆSTIO 895.

An Regulares in suis Ecclesiis teneantur celebrare duas Missas conventuales quando in feriis privilegii occurrat festum.

S V M M A.

- 1 In Ecclesiis Regularibus non adeo obligatio duarum Missarum conventuales.
- 2 Quæ sententia opposita.
- 3 Cui duplex Missa conventuales non cadit sub gravi obligatione apud Regulares.
- 4 Constitutiones Religiosorum obligant solum ad Horas canonicas in obvio, nisi aliud exprimat.

Dilectum est. In Ecclesiis Regularibus non adeo obligationem cantandi duas Missas conventuales, ita Alcozer in Rubric. Missal. tom. 1. fol. 3. gloss. 3. verbi. *Las ferias*. Petrio. tom. 3. de privileg. in addit. ad Constit. Pyrrhi. Cap. 1. n. 19. Rodriguez quest. regular. 43. art. 2. tom. 1. Gauvain in Rubric. Missal. tom. 1. p. 3. tit. 1. §. nam. 11. Lessana verbo. *Missam*. 49. Villalob. part. 1. sum. ar. 1. §. difficult. 19. num. 4. Diana par. 1. n. Resol. 40. in fine. Bordin in Consil. Regul. tom. 1. resol. 25. num. 25. J. cinde. de sacram. ar. 1. §. difficult. 10. Hieronym. Garcia in sum. ar. 1. §. difficult. 1. dub. 3. num. 8. Niger in addit. ad Ruiz. par. 1. præp. 2. quest. 9. Quart. in Rubric. Missal. part. 1. tit. 3. fol. 1. dub. 4. Hieron. Rodriguez in Compend. resolut. 25. num. 7. Sanctos in stat. Minor. Cap. 3. stat. 6. ver. *aliter secundum* Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 1. quest. 1. num. 24.

2 Oppositam tamen sententiam tenent Zambr. in Cereimon. lib. 1. gloss. 4. Portel in dub. Regular. verbo. *Missam*. tom. 7. Zipsen. lib. 3. Consil. Canon. consil. 1. de celebrat. miss. Citari etiam Alcozer loc. num. præcedenti aliam; sed ibi solum dicit, quod altera ex dictis missis celebrari potest privatim sine Choro; oon autem requirit quod conventuali modo celebretur; hi autem Doctores fundantur in eo quod Ecclesiæ Regularium sint collegiatae, quod tamen est falsum, vt constat ex dictis in superius.

3 Ratio autem est. Quia Regulares non tenentur ad Missam ennuentialem, nisi quatenus præscribitur a suis Constitutionibus; Vnde si solum præscribant missam conventualem, satisfaciunt celebrando cutrem de sancto; si vero præscribant utramque Missam, etiam de feria, tam non obligant ad peccatum, vt supponitur; multo minus adicit obligatio sub mortali. Confirm. Licet in aliqua Religione aliquæ Constitutiones obligent ad mortale, non tamen obligant in omnibus; & ideo non inducunt obligationem sub mortali, nisi in specie bene secundam missam conuennalem inuincant sub mortali.

4 Dices. Missa conuennialis est pars officii diuini. Ergo etiam utraque missa; nempe de sancto & de feria erit pars eiusdem; ergo saltem illi Religiosi, qui sub mortali ex vi Constitutionum tenentur ad officium diuinum; tenebuntur etiam ad utramque Missam. Resp. Nego enses. Nisi forte utraque missa sit intendita tanquam Pars officii diuini. Ratio est; quia Constitutiones obligando ad officium diuinum in Choro, nisi aliter exprimat, obligant tantum ad Horas Canonicas quia officium diuinum non somit, vt est ordinatum ad seruicium Ecclesiæ; sed vt est ratio Deo fundenda à Religiosis. Siquidem Religiosi non habent pro instituta priuatio inferuire Ecclesiæ, sed tendere ad perfectionem, & punde eligunt Horas Canonicas tanquam Oratorem fundendam Deo, & ideo scortim à missa conuennali. Si autem esset electa Missa conuennalis vt pars diuini

Tom. 11.

officii, non veniret in consequentiam altera missa conuennalis de feria, quia hæc non est pars diuini officii, nisi quoad Ecclesias, pro quibus præscribitur, nempe Cathedrales, & Collegiatae.

QVÆSTIO 896.

An in ceteris Ecclesiis in diebus feriis sint celebranda priuim due Missæ, vna de sancto, & altera de feria.

S V M M A.

- 1 Privilegium de emittenda alia Missa, quando due sint celebranda de Sancto, & de Feria.
- 2 In Ecclesiis non Collegiatis non recitanda missa de Sancto, & de Feria.
- 3 Rubrica præscribit duas Missas, &c. solum quoad Cathedrales, & Collegiatas.
- 4 Et solum Missas Conuennales.
- 5 Vbi non continentur verba, locum non habet dispositio.
- 6 Causa finalis obligationis duarum missarum Conuennalium.
- 7 Vbi priuim celebrantur due missæ de sancto, & de feria non est profumenda obligatio.

Vbi est error, nulla est voluntas.

Nomine cæterarum Ecclesiarum veniunt omnes quæ non sunt Cathedrales, & Collegiatae, vt Regulares & quæcumque alia in quibus plures Missæ celebrari solent, nam si vna tantum celebraretur, difficultas non haberet locum. Est autem supponendum quod Rodriguez quest. regular. 43. art. 2. n. 1. testetur Privilegium Martini Quinti, quod conceditur Regularibus, quod in his feriis privilegiiati sufficiat celebrare missam de Sancto cum commemoratione ferie, si in Ecclesiis non sit multitudo Sacerdotum.

Prima Sententia asserit, esse saltem priuim celebrandas duas missas vna de Sancto & altera de Feria, ita Alcozer in Rubric. Missal. tom. 1. ar. 1. §. gloss. 3. in fine. Castald in Præf. Cereimon. lib. 1. fol. 6. cap. 3. num. 21. Quart. ad Rubric. Missal. part. 1. tit. 3. fol. 1. dub. 3. ver. *Colligimus* in illis. Fundantur in eo, quod Rubrica debet seruari, quantum fieri potest, & ideo si non cantantur due missæ, debent saltem priuim celebrari.

Secunda negat; esse priuim celebrandas, ita ij qui volunt, Ecclesias Regularium non esse Collegiatas præsertim quoad obligationem duarum dictarum Missarum; ita Rodriguez quest. regular. 43. art. 2. n. 1. Hieronym. Rodriguez in Compend. Resolut. 25. n. 1. Villalob. part. 1. sum. ar. 1. §. difficult. 19. n. 4. Gauvain in Rubric. Missal. tom. 1. par. 3. tit. 1. n. 11. Idem etiam tenet Petrio. tom. 3. de privileg. in addit. ad Constit. Pyrrhi. cap. 1. n. 19. quamuis addat, quod vbi sunt decem Sacerdotes, & adeo confuerud, est seruanda, cum sit conformatis Missali.

Dicendum est. Neque in Ecclesiis Regularibus, neque in ceteris, licet in ipsa plures Sacerdotes celebrent, sunt celebranda, in feriis privilegiiati, due missæ priuim altera de Sancto & altera de Feria. Ratio autem est. Quia Rubrica oon habet locum quoad hæc Ecclesias, neque quoad missas, quæ priuim celebrantur; ita enim disposuit in Rubricis generalibus, tit. 3. n. 7. *In Ferie quodagesima, Quaragesimæ temporum, Regatium, & vigiliarum, etiam si duplex, vel semiduplex festum, vel Officiu occurrat in Ecclesiis Cathedrales, & Collegiatis cantentur due Missæ, vna de festo post versum, alia de feria post Nuncium.* Ex quo manifestè constat, quod loquitur solum de Ecclesiis Cathedrales, & Collegiatis, Ecclesiæ autem

Q. 2 tom

tem Regulares sunt Collegiæ, vt ostensum est suo loco, vel saltem remanet dubium, an sint Collegiæ; eum hinc inde adit opinio, & communis sit, quæ asserit, non esse Collegiatis; unde cum possimus sequi quæmvisque opinionem probabilem, possumus illas habere pro non Collegiatis, æque eximere ab hæc obligatione. Præsertim quia in dubio non est quis solbendus legis est relinquendus præcipue libertati; quæ est in possessione.

Accedit etiam, quod Rubrica expresse loquitur de Missis conuentualibus, non de priuatim celebratis, habet enim *causam*, quod in missis tantum consentuatur, libus verificari potest. Vnde cum dispositio Rubricæ sit solum de missis conuentualibus; non potest trahi ad missas priuatim celebratas, quia per vulgata iura, quibus non conueniunt verba dispositionis, nec etiam conuenit dispositio l. 4. §. Titius ff. de anno. in feli. & lita ante. in feli. de administratione, vbi Bart. & cap. Indemnitas. §. feli. cum casu de Elect. in 6.

Ratio autem est; quia obligatio harum Missarum conuentualium de sancto, & de feria est imposita intuitu fructuum, & emolumentorum, quæ percipiunt Canonici, & alij beneficiati; quia cum percipiunt emolumenta, congruum est, quod æquisite inferuatur Ecclesiæ quoad officia diuina, & ideo Rubricæ præscribitur hæc duas missas pro Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis. Hæc autem ratio finalis non nullitat in Ecclesijs Regularibus, nec in cæteris, & ideo nec dispositio Rubricæ extendenda est ad ipsas, cum non extendatur vltra rationem finalem. Rursus nec causa finalis dispositionis locum habet in Missis priuatim celebratis, nam per ipsas Ecclesia non habet illum splendorem & cultum, quem habet per missam conuentualem. Adde quod cum debeant celebrari intuitu emolumentorum, & hæc percipiunt solum in ordine ad Chorum & ad missas conuentuales, non verò in ordine ad priuatas, obligatio celebrandi non se extendit ad priuatas missas, sicut nec se extendit emolumenta.

Ratio colligitur. Quod vbi priuatim celebrantur hæc duæ missæ, non est præsumenda obligatio etiam ratione consuetudinis continuandæ celebrationis. Ratio est quia iam constituta, quod sint introductæ in ordine ad obseruandam Rubricam, quantum fieri potest; atque adeo ex errore, quia neque Rubrica præcedit quoad hæc Ecclesias; neque de missis priuatim celebratis. Vbi autem est error, nulla est voluntas, nulla consensus, si præcurator ff. de acquir. rer. domin. & l. Non idcirco. C. de iuris & facti ignorans. & l. si per errorem ff. de iuris iur. emenda. Ind. & l. nihil consensu. §. nihil ff. de regul. iur. vbi Dec. aduertit, quod hæc regula nullam admittit limitationem, vbi autem non est consensus, nec etiam oritur aliqua obligatio.

QVÆSTIO. 897.

An si Ecclesia Collegiata concedatur Regularibus, teneantur ad omnes missas conuentuales.

SVMMA.

- 1 Ecclesia Collegiata quando possit supprimi. Regularis non subuenit onera Collegiata, si transferatur Collegium.
- 2 Onera Collegiata transferunt in Regulares, si ipsi plene iure concedatur. Res transferunt cum suis oneribus.
- 3 Ecclesia transferunt cum oneribus, quæ de presenti habent. Onera Ecclesiæ diminuenda, si emolumenta non sufficiunt.

Potest diuerso modo concedi Regularibus Ecclesia Collegiata. Potest enim concedi Ecclesia solum secundum esse materiale, quale est fabrica; vt scilicet possit in ea sua ministeria exercere, & Collegium transferri ad aliam Ecclesiam, aut etiam supprimi eam, quod fructus illi sint diminui, vt non possint sustentari ministri necessarii, in quo casu possit supprimi iuxta cap. final. De verb. signific. vbi gloss. & D. D. ac Felin. in Cap. Cum necessitas. nam. 17. de consuet. & io tali casu nullum onus subirent; quia sicut supprimeretur; aut transferretur Collegium, ita etiam supprimerentur, aut transferrentur onera annexa, atque idem etiam dicendum esset, si remaneret Collegium in eadem Ecclesia, nam tunc concederetur tantum quoad usum pro suis ministris; & omnia onera remanerent penes Collegium, sicut antea erant, quia non fieret aliqua immutatio, sed tantum augetetur cultus Ecclesiæ ex nouis ministris.

Secundò Ecclesia collegiata potest concedi Regularibus pleo iure, cum suis temporalitatibus, non secus ac si faculare beneficium concederetur Regulari, & tunc ex natura concessionis, etiam non exprimatoria, omnia onera dictæ Ecclesiæ transferuntur ad Regulares iuxta eam, quæ in simili tradunt Ioannes Andr. in cap. de Monachis. n. 9. de prebend. Imola n. 3. Anchar. ibidem ver. quæritur notare. Sum. Restoim ad quoscunque vadat transit cum suo onere, l. si conuenit. §. si fundus ff. de pignorat. alii. & Cap. Ex lateri de pignorat. & Cap. Passeris & Cap. in aliquibus de decimis. & Cap. de censibus & Cap. Tunc de usus. quæ vnde onera Ecclesiæ collegiatae sunt annexa temporalitatibus, dum Ecclesia cum suis temporalitatibus transferretur ad Regulares, debent etiam transferre onera, & proinde tenebantur ad idem seruitium Ecclesiæ, ad quod tenebantur Canonici & cæteri Collegiales.

Hoc autem debet intelligi de oneribus, quæ annexa sunt temporalitatibus tempore concessionis, non autem quæ fortè prius fuerint annexa, quia res transit cum oneribus, quæ de presenti habet, Imo si fortè contingeret, quod talis Ecclesia esset valde in prouentibus diminuta, & ob hanc causam concederetur Regularibus; quia scilicet non sufficienter pro seruitio secularium iuxta dict. Cap. fin. de verb. signific. posset onera diminui, cum hoc sit consone dispositioni Concilii Tridentini sess. 15. cap. 4. de reform. quæ tamen præstant ad recitationem Horarum canonicarum in Choro non videntur egere moderatione, cum alias etiam Regulares ex instituto eas recitent. Solum possint moderari quoad distributionem ac missas conuentuales; præsertim duplicatas de feria, & sancto occurrente, & quoad Annuaria.

QVÆSTIO. 898.

Quinam peccent, quando omittitur missa conuentualis.

SVMMA.

- 1 Obligatio missæ conuentualis quæ officias.
- 2 Si omittatur missa conuentualis, peccant Rectores &c. Ecclesiæ. Ob negligentiam potest auferri officium.
- 3 Episcopus tenetur corrigere, quando omittitur missa conuentualis. Superior debet inferiorem negligentiam supplere.
- 4 An peccent qui absque stator non possunt celebrari missæ conuentuales.
- 5 Quid si vnus nescit de alio absenti. Qui potest de facili scire, censetur scire.
- 6 Peccat Sacrificans, si sit causa, vt omittatur missa conuentualis.
- 7 Quoad omissionem secunda missa conuentualis eadem est ratio.

est ratio ac de prima.

- 8 *Sacrificia, &c. non preceant si non faciant celebrare missam de Festo, & de Feria in Ecclesiis non Collegiatis.*

Obligatio ad celebrandam Missam conuenientiam afficit omnes qui quocumque modo renentur ad executionem concurrere ex regula generali, quod obligatio ad actum est penes omnes illos, ad quos pertinet exequatio. Vnde statuenda est Regula generalis, quod omnes illi preceant, qui sunt in causa, vt non celebretur. Ratio est, quia quando ommissio est peccaminosa, qui est causa omissionis, est etiam causa peccati, qui autem est causa peccati, peccat grauius vel leuiter iuxta grauitatem, vel leuitatem peccati, cuius est causa, ex communi doctrina in materia de peccatis.

Ex his sequitur primò. Quod Rectores Ecclesiarum seu quicumque, ad quos spectat præsidere seruitio Ecclesiæ, siue Præpositus siue Abbas peccent, si permittant, quod omittatur missa conuenientialis, spectat enim ad ipsos ratione muneris, insisteret, vt onera communia adimplerent, quæ si non faciunt adimplere, peccat contra munus proprium quia non exhibet Ecclesiæ, quod ratione muneris tenentur exhibere imo etiam ex sola negligentia ipsorum sequatur ommissio adhuc peccabunt, negligentes enim tenentur de negligentia cap. si hoc de iur. præsertim si sit Superior. Vnde ratione negligentie potest etiam temerari ab officio cap. si hoc de iur. præsertim si sit Superior. Vnde ratione negligentie potest etiam temerari ab officio cap. si hoc de iur. præsertim si sit Superior. Vnde ratione negligentie potest etiam temerari ab officio cap. si hoc de iur. præsertim si sit Superior. Vnde ratione negligentie potest etiam temerari ab officio cap. si hoc de iur. præsertim si sit Superior.

Sequitur secundo Episcopos quoque teneri corrigere non solum inferiorem Cathedralibus, sed etiam Collegiatis sibi subiectis, si forte omittent missam conuenientialem, & proinde tenetur super hoc inuigilare quia negligentia inferioris per Superiores supplere debet. Cap. ad audientiam de Ecclesiis missis an. & Cap. per tuas de sententia excom. & Clement. vnde de supplicia negligentia Prelati. Et ideo ipse quoque peccabit contra munus proprium, si omittat curare celebrationem missæ conuenientialis. Vnde lo vigatione tenetur de hoc specialiter inquirere.

Sequitur tertio. Canonicos, atque alios Beneficiarios, qui interuenire tenentur Missæ conuenientiali, si in tanto numero absint, vt non possit celebrari Missa conuenientialis, peccare. Ratio est clara, quia cum interesse tenetur de illorum absentia sit causa omissionis, faciunt contra proprium munus, & sunt causa subtractionis debiti cultus Diuini; An autem peccent omnes qui absint, quando si aliqui tantum absint, & aliqui interueniunt non sequeretur ommissio. Resp. Los omnes peccare, qui non habent iustam causam absentiae. Vnde si nullus haberet omnes peccarent, quia singuli ex sua parte sunt causa omissionis. Qui autem ex iusta causa absint, excusarentur, quia non reputatur inter eos qui tenentur interuenire, & consequenter non censetur causa omissionis. Inter autem iustas causas absentiae reponenda est vacatio, quam Trid. Conc. concedit; vnde si quis tunc sumeret sibi suam vacationem non esset causa omissionis, nam non teneretur interuenire.

Sed quid si plures absint simul, itavt vnus necciet de alio, sed putaret alios interuenturos, & non fore Missam conuenientialem omittendam, & tamen omitteretur. Videntur omnes excusari posse, quia pater ipsorum intentionem contingit ommissio ex eo quod quisque sibi persuadet, alios non absuratos. Verum non videtur excusandi, quia omni ratione muneris tenentur interesse, & implere suam obligationem, tenentur etiam advertere, ne ex parte sua contingat aliquod inconueniens quando voluit absint, & ita cum de facili possint scire, an ceteri interuenturi

Tom. II.

sint, an non, reputatur tanquam scientes. l. Titius iur. ff. de iudicior. & l. Iulianus ver. scire an. de fin. cons. Maled. vbi gloss. & l. si quis domum ff. de iur. & fact. ignor. & proinde habentur pro causa omissionis. Solum omnimoda aduersione possit eos excusare, si nimitum neque aduertentes, vt inquirerent, an ceteri interuenturi sint, quæ tamen difficile est, vt locum habeario omnibus.

Sequitur quartò. Sacrificia, seu quemcumque aliò, ad quem spectat dirigere Missam, peccare, si sit causa cur omittatur Missa conuenientialis. Ratio est, quia licet non debeat interuenire, tenetur tamen ratione sui officij ita res disponere, & ordinare, vt non sequatur ommissio aliqua eorum quæ spectant ad Diuinum Officium, in quo si delicias, peccat grauius, aut leuiter prout ommissio est rei grauis vel levis, vnde cum ommissio Missæ conuenientialis sit res grauis, grauius peccabit.

Sequitur quintò. Quod ea quæ dicta sunt de ommissione Missæ conuenientialis, habeat locum etiam quando secundam Missam, quando ratione feræ priuilegiatur conuenientialiter celebranda est. Cum ad ipsam quoque teneantur Collegiales sub mortali, vt supra suo loco dictum est, siue eius ommissio erat peccatum mortale, ita mortaliter peccabunt quicumque erant causa omissionis.

Sequitur sextò contra Quatuor in Rubr. Missal per. 2. ad. 2. si. 1. ad. 3. in fine Sacramentis, & ceteros, ad quos pertinet directio missarum non solum excusari a mortali, si non faciunt celebrare Missam de festo, & de feria in Ecclesiis non Collegiatis, etiam Regularibus, sed etiam a veniali. Quia, vt dictum est in superioribus, in his Ecclesiis non adeit huiusmodi obligatio, cum Rubrica disponat solum pro Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis; non autem pro exteris, & de missis quæ cantantur, & consuetudo aliis non obligat tanquam ex errore inducta, & quia etiam est de actu facultatio.

QVÆSTIO 899.

An Missæ conuenientialis applicatio sit libera.

SVMMA.

- 1 Applicatio missæ conuenientialis an sit libera.
- 2 In Cathedralibus, & Collegiatis respiciendum ad fundationem.
- 3 Missa conuenientialis regulariter applicanda pro obligationibus Capituli.
- 4 Quoad Regulares circa applicationem missæ conuenientialis incipienda Constitutio; &c.
- 5 Quando Episcopus solemniter celebrans habet liberam applicationem missæ.

Applicationem Missæ conuenientialis temerè liberam; & posse applicari cui libuerit, tradunt Cordubæ in Compend. priuileg. Mendican. verbo Moniales num. 3. Rodriq. 99. Regul. 43. & 3. tom. 1. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 11. quest. 1. num. 12. qui citat Bonacæ, qui tamen non loquitur absolute. Gaz. in fam. real. 3. de iudi. 3. dub. ult. m. 5. supposito, quod non addit obligatio ex fundacione, aut consuetudine. Perito. tom. 1. de priuileg. in addit. ad Constit. Pyreni cap. 1. num. 20. ver. Existimo deniq; Niget in Addit. ad Ruiz. par. 1. præf. 5. quest. 15. Alphons. de Leon. de off. capel. quest. 8. si. 18. num. 188. Diana par. 5. real. 13. refal. 5. 1. Quartus in Rubr. missal par. 1. tit. 1. num. 3. ver. secunda sententia Auerla quest. 51. de Excoth. si. 17. ver. iuxta hoc. Quia nullum apparet præceptum neque diuinum, neque humanum in contrarium vnde intrat Regula, quod omnia sunt cõcessa, quæ non sunt prohibita.

Q 3 Verum

- 2 Verum in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis repleendum est ad fundationem; seu institutionem & videndum, quid ex ea habeatur; si autem ex ea nihil colligi possit, inspicendum est, in quem finem introducta sit celebratio diuini officij in ea Ecclesia; si enim est introducta tantum ob cultum Ecclesiæ, tunc etiam missa erit tanquæ pars diuini officij ob cultum Ecclesiæ, & proinde remanebit libera applicatio, nisi ad sit aliqua consuetudo io contrarium, aut statutum Capituli. Ita obseruant Suarez de Euchar. disp. 86. sect. 1. ver. sed circa primum. Postea de off. Curat. cap. 2. n. 15. quæst. 4. Ponac. disp. 4. de sacra. quest. vlt. pun. 7. §. 2. n. 7. ver. si regulariter. Gatz. cit. num. precedens. Ratio ideo est quia non est inducenda obligatio, nisi de ipsa constat; si igitur non constat de obligatione applicandi, imo ex hoc institutionis præsumitur non adesse, non est asserenda iuxta. L. quicquid ff. de verb. obligat.

- 3 Quia tamen fundatores non ita præcisè intendunt cultum Ecclesiæ, quous etiam expriment aliquo modo intendere etiam fructu diuinorum officiorum pro se, & suis. Rursus quia Capitulum regulariter habet aliquas obligationes, ideo missa consuetudinis solet regulariter applicari iuxta Capituli obligationem, & proinde non remanet libera applicatio; Ita etiam Reginald. lib. 29. Praxis fori penit. num. 168. Bonnac. disp. 4. de sacra. quest. vlt. pun. 7. §. 2. num. 7. ver. Respondendo regulariter.

- 4 Quod autem spectat ad Regulares recurrendum ad Constitutiones, ac fundationem, & videndum, An ex ipsi s' infurgat aliqua obligatio circa applicationem Missæ consuetudinis; quod si nulla ex his colligatur obligatio, remanebit libera applicatio, quia ex eo quod iuxta suas constitutiones teneantur illam celebrare; non sit, quod teneantur applicare, cum non sit expressum pro quo applicanda sit, & proinde remanebit liberum accipere stipendium pro ipsa.

- 5 Est tamen aduertendum quod quando Episcopus, vt in Festis solemnibus celebrat missam consuetudinis non tenetur illam applicare sicut applicanda esset si consuetus celebraret. Ratio autem est. Quia ipse non communicat cum obligatione Capituli & proinde non tenetur concurrere ad eam adimplendam, unde ipsi remanet libera applicatio, vt possit applicare pro quo voluerit. Qui tamē alias esset celebraturus missam, consuetudinem, tenetur supplere pro obligatione Capituli applicando missam.

QVÆSTIO 900.

An quando prima die Mensis &c. celebratur Missa consuetudinis pro Defunctis, sit pro ipsis applicanda.

SVMMA.

- 1 Quando prima die mensis, celebranda Missa consuetudinis pro Defunctis.
- 2 Hæret fructus est applicandi ipsis, in Cathedralibus, & Collegiatis.
- 3 Sicut in Ecclesijs Regularium.
- 4 Pro Ecclesijs non Collegiatis, loco Missæ, præscribitur sola commemoratio pro Defunctis.
- 5 Possunt Regulares disponere de fructu medio Missæ consuetudinis pro Defunctis, & ipsi relinquere solum fructum promissionem ex parte Ecclesiæ.
- 6 Missa consuetudinis de mense pro Defunctis, non est celebranda, ubi quædam non celebratur consuetudinis. Dispositio ex præsuppositis, coram deficiente præsupposito.
- 7 Dispositio ex præsupposito, est conditionalis.

IN Rubricis generalibus Missalis tit. 5. de Missis defuncti. nam. 1. Dispositur quod Prima die cuiusque missæ extra aduentum, Quadragesimam, & tempus Paschale, non impeditur officio dupli, vel semidupli, dicitur. Missa principalis generaliter pro defunctis Sacerdotibus, Benefactoribus, & alijs. Si verò in ea fuerit Festum simplex, vel feria qua propriam habet missam, aut resumptenda sit missa Dominica præcedens, qua suis impeditur & infra hebdomadam non occurrat alius dies in quo risum possit in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis dicuntur due missæ, una pro Defunctis, & alia de Feste simplici, vel feria prædicta, sed in Ecclesijs non Cathedralibus non Collegiatis dicatur Missa de die cum commemoratione generaliter pro Defunctis. Ita disponit Rubrica, & difficultas modò insurgit, An dicta Missa sit applicanda pro Defunctis, pro quibus celebratur.

Dicendum 1. Quando dicitur Missa celebratur in Ecclesijs Cathedralibus, aut Collegiatis, est applicanda generaliter pro Defunctis, prout dicitur in Rubrica. Est contra Quartum in Rubr. Missal. part. 1. tit. 5. sub. 1. ver. Secunda sententia, & ver. Ad rationem. Ratio est quia ex vna parte Rubrica disponit quod celebratur generaliter pro defunctis Sacerdotibus, Benefactoribus, Celebratur autem pro ipsis diei, quod Sacrificium pro ipsis offeratur, atque adeo, quod ipsis applicetur fructus Sacrificij. Ex alia autem parte, Ecclesiæ Cathedralis, & Collegiatæ, tenentur ad Officia diuina iuxta ritum Romani Breuiarii, & Missalis, atque hæc obligatio promouet ex fundatione. Unde cum susceperint onera fundationis, tenentur etiam ad celebrandam huiusmodi Missam iuxta præscriptionem Rubricæ, atque adeo applicando fructum ipsis Defunctis. In hunc enim finem imposita est obligatio Ecclesiis Collegiatis de Missa Defunctorum consuetudinis, vt per fructum satisfactionis inueniatur Defuncti. Quia hic solus fructus ipsis potest fieri potest, & non ob fructum impetrationis, (vt dicit Quartus.)

Dicendum 2. Quando in Ecclesijs Regularium celebratur dicta missa, non adeo obligatio tam applicandi pro defunctis. Ita Quartus in Rubr. Missal. part. 1. tit. 5. sub. 3. ver. et igitur secundo. Hoc autem debet intelligi secundum constitutionibus cuiuscumque Religionis, quia fieri potest, quod aliquæ præcipiant, quod pro ipsis applicetur Ratio est. Quia Regulares non tenentur celebrare hanc missam consuetudinem, cum Rubrica disponat solum quoad Ecclesiæ Cathedralis & Collegiatas, quales non sunt Ecclesiæ Regularium. Ergo si non tenentur celebrare multò minus tenentur applicare, quia cum obligatio applicandi implicet obligationem celebrandi, sine qua non potest esse, hæc excludit, excluditur etiam illa.

Constat. Pro Ecclesijs oon Cathedralibus, & non Collegiatis Rubrica præscribit solum, quod in missa de die fiat commemoratio generalis pro defunctis. Ergo si exigit solum commemorationem, non exigit applicationem sacrificij; quia hæc non venit in consequentiam ad commemoratorem, sicut venit ad celebrationem.

Dices. Licet in Ecclesijs Regularium non adsit obligatio celebrandi hanc missam, si tamen celebratur erit applicanda, quia esset illud, nam missa celebrata esset pro defunctis, & non participaret fructum sacrificij. Resp. neg. Sequel. Nam cum Regulares sint liberi ab obligatione celebrandi, non sequitur ex eo, quod missa celebratur de comenui defunctorum debet etiam applicari pro ipsis fructus sacrificij, alioquin quotiescumque celebratur deberet applicari. Cum igitur missa generali pro defunctis correspondat fructus, qui est distinctus, & separabilis à fructu sacrificij, possunt vnum tribuere defunctis, & non alterum, & sic non illud, nam reuera percipient aliquem fructum, nempe illam, qui correspondet prædictis,

præcibus, quæ nomine Ecclesiæ in missa recitantur.

- 7 Ex dictis colligitur Quod apud illos Regulares, apud quos solum diebus festis si let missa conuenientialis celebrari, non est in virtute Rubricæ celebranda missa prædicta Defunctorum Non solum quia disponit solum de Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, quales non sunt Ecclesiæ Regulares, sed etiam de missa principalis sed conuenientialis, & proinde supponit, quod in illo die celebranda sit missa principalis, dum præscribit, quod debeat esse pro defunctis Et ideo subintra regula Quod dispositio procedens ex aliquo præsupposito, non habet locum, nisi præsuppositum veritetur Cap. si Papa De privileg. in 6. l. item si summus De sentent. & excommunicat. & obseruat Glof. in l. Municipia ff. de ser. fugi. vbi & Doctores Alexan. consil. 12.6. lib. 1. Becolus consil. 120. num. 9. lib. 3. Natta consil. 349. num. 2. Dec. consil. 151. num. 1. & consil. 497. per totum Ludouic. de off. 8. num. 1. Melius de off. 432. num. 2. Cuius regulæ ratio est, quia disponens, ex præsuppositione alicuius rei non disponit absolute, sed conditionate, nempe sub conditione de præsupposito, vt obseruat Menochius consil. 155. num. 12. alios allegans Dec. consil. 44. num. 15. Decian. Resp. 1. num. 16. vbi. 1. Et ideo cessante conditione præsuppositi, cessat etiam dispositio.

QVÆSTIO 901.

An Missa Conuentualis in die Commemorationis omnium defunctorum sit pro ipsi applicanda.

S V M M A.

- 1 Conuentualis missa pro Commemor. omnium defunctorum in Cathedralibus, & Collegiatis, est ipsi applicanda.
- 2 Non autem de necessitate in ceteris Ecclesiis.
- 3 Missa in die Commemorationis omnium Defunctorum, an pro ipsi applicanda.
- 4 Pro obligatione applicandi, non adest titulus.
- 5 Ab obligatione Officii Defunctorum, non licet inferre obligationem Missæ

1 EX dictis in quæst. præced. num. 1. Sequitur quod in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis adit obligatio applicandi sacrificium pro omnibus defunctis, quia hic est applicanda missa Conuentualis, quæ singulis mensibus celebratur à fortiori erit applicanda Missa conuentualis in die commemorationis omnium defunctorum. & militat eadem ratio, quia ex fundatione adest obligatio celebrandi diuina officia iuxta præscriptum Ecclesiæ Romanæ, quæ præscribit in illo die missam pro omnibus defunctis, & quamuis non obliget, sed solum directiue se habeat, subintra tamē obligatio ex fundatione, vnde difficultas solum remanet quoad alias Ecclesiæ.

2 Dicendum est. Sacra specialis obligatione, quæ sit ex fundatione, aut ex quæsiuionibus Religiosum non adest obligationem pro illius applicandi Missam conuentualem pro defunctis, quoad fructum medium. Ratio est. Quia Commemoratio defunctorum, quæ fit in illo die, est ex institutione Ecclesiæ, & proinde si adesset obligatio applicandi pro ipsi sacrificium, esset ex institutione Ecclesiæ. Non constat autē quod imposuerit hanc obligationem, quia licet instituerit Commemorationē omnium defunctorum, instituit tantum pro ipsi, qui tenentur ex alio capite ad officia diuina, & pro alijs, qui voluntarie illam celebrare volunt: sic etiam instituit diem depositionis, tertium, septimum, & trigesimum, non imponit tamen obligationem ad cele-

brandum; sic etiam instituit Missam quotidianam cū orationibus pro omni genere defunctorum, & tamen quando recitatur solet pro vno tantum applicari. Et ita sentire debent, qui volunt, quod missa illius diei nō sit necessario applicanda pro defunctis, vt inter alios Alphonsus de Leone de inst. part. 3. n. 11. in fine, & de officio Cappellani. quæst. 7. fil. 9. n. 55. Aueria quæst. 1. de Eucharistia. fil. 18. ver. Item post Quartus in Rubr. Missæ. part. 2. tit. 5. sub 3. ver. Colligitur tertio.

Confirm. seculis parti. vltimis titulis non adest obligatio celebrandi Missam conuentualē Defunctorum. Ergo nec etiam applicandi fructum pro ipsi, nam obligatio applicandi requiritur tanquam fundamentum obligationem celebrandi, & illam præsupponet vt induceretur, vnde intrat Regula, de qua dictum est in sum. 6. Valde tamen conueniens est quod Regulares & illam celebrent, & quod applicent fructum ipsius pro omnibus defunctis, nam debent præbere exemplum pietatis erga defunctos.

Dices Officium Defunctorum pro illa die cadit sub obligatione. Ergo etiam Missa saltem conuentualis, ita vt in ipsa sit offerendum pro omnibus defunctis. Resp. Anteced. non esse modo examinandum, si tamē argumentum aliquid probaret, nimis probaret, & ideo nihil probaret, nam probaret, quod omnes, qui tenentur ad Horas canonicas teneretur celebrare pro omnibus defunctis, quod tamen est falsum, & contra praxim. Itaque sicuti Horæ canonicæ cadunt sub præcepto, quoad omnes, qui factis initiati sunt, aut habent Ecclesiasticum beneficium, qui tamen non tenentur celebrare ex hoc capite, nisi aliunde adit obligatio, ita etiam potest officium defunctorum pro illa die esse sub præcepto vbiq; eo, quod sub præcepto sit celebratio missæ, & multo minus applicatio fructus ipsius etiam quoad Missam conuentualē. Vnde nonnullæ Religiones, aut illam vniuersaliter non celebrant alij verò in aliquibus locis tantum.

QVÆSTIO 902.

An celebrans Missam conuentualē teneatur secreto recitare, quæ cantantur à Choro.

S V M M A.

- 1 In Missa conuentuali, quædam submissa, quæ alijs alia voce dicuntur.
- 2 An sub graui obligatione recitanda à Celebrante, & num. seq.
- 3 Rubrica quoad hoc, non imponit obligationem, sed explicat ritum.
- 4 Quæ cantantur à Choro, & submissa voce dicuntur à Celebrante, an persolvant, vt ab ipsi ad interpretatam Missa.
- 5 Quæ recitantur à Sacerdote in Missa conuentuali submissa voce, non omittuntur sine peccato veniali.

POSTquam in Rubricis generalibus ex tit. 16. in fine expressum est: quid clara voce, & alta, à Celebrante dicenda sunt, subditur, Alia, quæ in Missa priuata dicuntur clara voce, in Missa solenni à Celebrante dicuntur submissa voce. De hac autem Rubrica dubitatur, an sit præceptiua, an tantum directiua quatenus disponit, quod submissa voce recitantur à Sacerdote in missa, quæ alta voce solent dici in missa priuata, an verò sine peccato possent omitti. Et Ratio dubitandi oritur ex ipsa Rubrica, com. n. vtrius verbis præceptiuis, sed solum dicit. Dicuntur quasi significet, quid conseruerit veri, non autem quia mandet. Ex alia verò parte, consuetudo ea citandi, videtur indicare, quod sit res gravis.

Prima

2 Prima sententia asserit, Rubricam esse præceptuam, & non posse omitti sine peccato. Ita Fernandez *par. 3. exam. theol. moral. cap. 5. §. 1. m. 15. Sà verbo Missa n. 51. lo. Lugo. disp. 10. de Euchar. sect. 4. m. 107. Quartus in Rub. Missal. quæst. Proem. sect. 3. par. 7. diffinit. 3. veti. Secunda sententia. Fundamentum est prædicta Rubrica, quæ cum sit de Ritibus Missæ, est præceptiva. Volunt tamen, quod obliget solum sub veniali, non autem sub mortali.*

3 Secunda sententia, vult Rubricam esse tantum directivam & non obligare sub peccato. Ita Nazzari. *De orat. cap. 22. n. 101. Vega tom. 1. sum. cap. 41. casu 7. Villalob par. 1. sum. tract. 8. diffinit. 3. n. 4. Niget in addit ad Ruiz de celebrat. missar. par. 6. animad. 8. m. 2. Ledesma tom. 1. sum. cap. 24. de Missa conclus. 5. Ludovicius à S. Io. in sum. quæst. 11. de Euchar. ar. 13. difficultate 8. Faustus lib. 2. de Euchar. qu. 128. lo. Hentiquez in sum. sect. 22. qu. 10. Diana par. 2. sum. tract. 14. resol. 42. vbi ait, quod nullibi id præcipitur, & licet id solet fieri, multa tamen sunt consuetudines, quæ non sunt præcepta, Et par. 2. resol. 95. vbi se explicat, quod dixerit non præcipi in Rubricis, quia illa Rubrica est tantum directiva.*

4 Et quod si attendi consideretur Rubrica, constabit quod non imponat aliquam obligationem, sed tantum explicet Ritum consuetum, & relinquat in suo statu, quoad obligationem, quia consulo utitur verbo, *Dicuntur*, ut scilicet explicaret, quod sit, nec poneret, vel auferret obligationem. Vnde ad eam inquitendam, recurrendum est ad materiam, an de se offerat obligationem. Et quidem de se in Missa privata offert obligationem grauem, & iam si Celebrans ea omnia omitteret, grauius peccaret. Et in hoc puto neminem fore qui dissentiat, quia omitteret pattem notabilem eorum, quæ pertinent ad integritatem Missæ, & titus ipsius. Vnde cum in Missa solemnî, ea omitti à Celebrante, non sit peccatum mortale, sed ad summum veniale, signum est, quod vt ab ipso recitatur, nõ pertinet ad integritatē, sed solum ptovt recitatur à Choro, vel à Ministris, & proinde si omittatur à Celebrante, adhuc Missa remanebit cum sua integritate.

5 Existimo itaque, quod recitatio eorum quæ cantantur à Choro orta sit ex eo, quod cantus dicit daret, & vt posset celebrans cum ministris discendere ab altari, ad sedendum, recitare inciperet, quæ cantantur, & ex hoc etiam introducta sit recitatio alioquin etiam Evangelij, & Epistolæ, non autem quia ex necessitate celebrationis recitanda sint; Nam Chorus, & Ministri, quoad præces sunt concelebrantes, itavt communicent in celebratione cum celebrante, atque adeo sufficiat, quod missa ab omnibus coniunctim habeat suam integritatem. Quia tamen vltus obtinuit, vt recitetur, difficile erit, quod absque peccato veniali omittantur, cum ex multiplici capite intromittenti possit.

DE STIPENDIO PRO OBLATIONE SACRIFICII Sacerdoti exhibendo.

Praxis apud Fideles obtinuit, vt quando quis exigit à Sacerdote oblationem Sacrificij, exhibeat ipse congruum stipendium, & veluti contrahatur inter ipsos mutua obligatio. Quia tamen circa hanc exhibitionem stipendij plures difficultates occurrunt, modo explicandæ sunt, & præcipue, quomodo sine Simopia exhiberi possit.

QVÆSTIO 903.

An, & que titulo licitum sit exhibere Stipendium pro oblatione Sacrificij

S V M M A.

- 1 Stipendium licitè exhibetur offerenti Sacrificium.
- 2 Est debitum ratione ministerij.
- 3 Non datur pro labore, & opera impensa.
- 4 Susceptio oneris celebrandi non est pretio estimabilis.
- 5 Stipendium inuicem celebrationis datur pro sustentatione.
- 6 Suscipiens onus celebrandi, obligat suum ministerium.
- 7 Populus tenetur habere Sacerdotes sibi addictos.
- 8 Et eos sustentare.
- 9 Quomodo hoc obligatio sit determinata.
- 10 Hæc est stipendij pro Celebratione, inque fundetur.
- 11 Vnde deducatur hoc obligatio.
- 12 In obligationibus correptionis, cessante vna, cessat altera.
- 13 Ex correptionis alicuius, quando ariatur suspensio.
- 14 Stipendium non datur sub conditione Missæ.
- 15 Quod datur pro Celebratione, non est propriè elemosina, nec stipendium, &c.

Supponendum tanquam certum, & licitum esse exhibere Stipendium pro oblatione Sacrificij. Et pro hoc consistendo, sufficeret praxis communis approbata ab Ecclesia, & à Summis Pontificibus, & nouissimè ab Urbano VIII. quatenus confirmauit Decreta S. Congregationis De celebratione Missar. in quibus praxi disponuntur, quæ concernunt stipendia Missarum. Et hæc praxis fundatur in Doctrina Christi. Matth. 10. *Dignus est operarius cibo suo*, & Lucæ 10. *Dignus est operarius mercede sua*, & Apostoli 1. ad Cor. cap. 9. *Qui Altari deserviant, quæ Altari participant.* Ita & Dominus ordinauit ipsi, qui Euangelium annuntiant, de Euangelio vivere. Ratio enim exigit, quod, qui alteri operas suas impendit, recipiat ab ipso sustentationem vitæ, quia eius vita insinuat in illius obsequium. Et ita docent communiter D. Th. 2. 2. quæst. 100. ar. 2. in corpore, & ad 1. & ar. 3. in corpore. Cuiuslibet ibid. dub. 1. Palud. in 4. dist. 25. quæst. 5. ar. 2. conclus. 1. Durand. quæst. 3. num. 15. D. Antonin. par. 2. tit. 1. cap. 5. §. 16. Tabiena verbo simonia num. 19. Syluester quæst. 8. dist. 1. Armita num. 39. Angel. verbo simonia t. 6. Azor sine Nauas. cap. 23. manualis num. 102. veti. *seruè* 6. in par. 3. lib. 12. cap. 5. quæst. 1. vet. *Cerri* Iuris Henriquez lib. 9. sum. cap. 22. num. 1. Aragon. 2. 2. qu. 85. ar. 3. in dub. de stipen. vet. *Huius tamen non obstantibus*, Rodriguez par. 2. sum. cap. 58. conclus. 6. Lessius lib. 2. de Inst. & Iur. cap. 35. dub. 8. num. 47. Alci. 3. par. dist. 33. cap. 1. m. 1. Suarez tom. 1. de Reig. lib. 4. de simon. cap. 46. num. 1. Viquez. cap. 1. in fine. Theol. 5. 6. vet. 9. conclus. 3. Facundez præcep. 1. Ecclesiæ lib. 3. cap. 7. num. 5. Reginald. lib. 2. 3. Praxis feri-pamie. cap. 17. num. 218. Gtas. par. 2. de off. lib. 2. cap. 96. n. 32. Cened. collectio. n. 4. 3. Gutierrez quæst. Moral. cap. 39. num. 3. Palas par. 4. oper. moral. tract. 22. dist. vn. par. 14. num. 3. Michael Timoth. de Sacrific. Missar. lib. 3. g. 48. Meda in Imper. iur. par. 1. tit. 2. quæst. 13. iur. Vgolin. de simon. tab. 1. cap. 9. Ledesma par. 1. sum. tract. de Euchar. cap. 19. conclus. 4. Barthol. ab Angelo dial. 5. de Miss. §. 128. Ftaxind. de obligat. Sacerdot. lib. 3. praxi. 1. num. 2. & 5. Coninch. de sacram. qu. 83. ar. 1. dub. 11. num. 193. Homobon. par. 1. Exam. Ecclesiæ tract. 4. cap. 13. num. 116. Barbosa de peccat. Epist. allegat. 24. num. 2. Corduba in sum. casu 27. Auerla de Euchar. quæst. 11. sect. 17. veti. *Primo* ergo Lugo Cardin. disp. 2. de Euchar. sect. 1. num. 1. Dicitur, de sacram. tract. 5. dist. 4.

disp. 4. dub. 16. in it. Garcia in sum. trall. 3. disp. 10. dub. 1. n. 1. Unde solum difficultas remanet, ex quoniam capite iustificari possit.

2. Supponendum 1. Certum etiam esse. Quod huiusmodi stipendium est debitum intuitu ministerii, Ita ut quia Sacerdos in officio sacrificii exercet suum ministerium sic illi debitum aliquod stipendium: Quod satis indic. ait Apost. 1. ad Corinth. cap. 9. dum dicit. *Ita & Dominus ordinavit hic, qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere.* Ex quo tamen non recte nonnulli hinc eliciunt, quod stipendium sit debitum ex obedientia, quasi adit præceptum sustentandi Sacerdotes pro ijs, qui exigunt oblationem sacrificii, non autem adit debitum iustitiae, siquidem Apost. ibid. significat hoc debitum. *Quia militis suis stipendij vnguntur,* significans, quod ratione ministerii sit debitum ex iustitia stipendium.

3. Supponendum 2. Neque stipendium dari, & recipi posse pro labore, & opera impensis in celebranda Missa quasi prætio æstimari possint, sicut etiam prætio æstimatur materia suppellechtis sacrae, ut Calicis; ut notat inter alios Dicañt. de sacram. trall. 5. disp. 4. dub. 16. n. 121. Nam labor, & opera huiusmodi est intrinseca missæ, & ab ipsa inseparabilis, quia nihil aliud importat, nisi ipsam functionem celebrandi, quæ est actus potestatis sacerdotalis atque adeo spiritualis Alioquin etiam pro ministrante Sacramentorum accipi posset stipendium cum importet actiones, in quibus interuenit aliquis labor, & opera. Et proinde nihil esset quod non posset excusari a simonia. Et hic modus reñitur communiter à Doctõribus.

4. Supponendum 4. Quid licet fascepi obligationis celebrandi missam sit onus, & tamen onus spirituale, & ideo non est præcio compensabile, ut inter alios notat Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. de sum. cap. 21. n. 16. & Lugo Card. disp. 21. de Euch. s. 1. l. 1. n. 8. qui plura cumulat contra hanc explicationem. Cum enim obiectum huius obligationis sit functio spiritualis, appetitur ut vestita iure obiecto à quo etiam accipit speciem, & ideo remanet in ordine spirituali, atque adeo non æstimabilis præcio temporali, alioquin omnia alia spiritualia possent cadere sub præcio ratione obligationis, quia quis se obligaret ad illa ut ad conferendos ordines, ad conferenda beneficia. Accedit etiam quod obligatio si non fuit æstimabilis, nisi secundum mensuram terminij, ad quem tendunt, aut ratione oneris distincti ab obligatione, quod inde prouenit se obliganti.

5. Communiter Doctores iustificanti stipendium intuitu celebrationis Missæ ex eo, quod nun datur ut præcium operis, sed pro sustentatione aut totali, aut partiali ministerii. Ita specialiter D. Thom. 2. 2. quæst. 100. artic. 2. in corp. & ad 2. Suarez disp. 86. de Euch. s. 1. l. 1. vet. Circa alium modum, Gaspar. Horrad. de sacram. d. s. 4. de sacrific. miss. difficile. 14. in it. Caspelli par. 2. ex f. s. b. c. trall. 23. disp. 3. s. 1. l. 8. num. 102. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vit. par. 8. num. 12. Lugo Card. de Euch. s. 1. l. 1. disp. 21. s. 1. l. 1. num. 13. Dicañt. de sacram. trall. 5. disp. 4. dub. 16. num. 313. & sequens. Francisc. Lugo lib. 4. de sacram. cap. 12. quæst. 1. num. 6. Auerq. quæst. 1. de Euch. s. 1. l. 1. vet. Primo ergo. Lausonic. à. 10. in sum. quæst. 10. de Euch. s. 1. l. 1. dub. 1. Matchin de sacram. Ordin. trall. 3. par. 1. cap. 16. num. 1. qui admittit etiam titulum iureiuramentum obligationis celebrandi, Machad. tom. 2. lib. 4. par. 1. trall. 1. 2. docum. 8. Alphons. de Leone de off. Capel. quæst. 6. s. 1. l. 1. Garcia in sum. trall. 3. disp. 10. dub. 1. num. 6. Leander de sacram. trall. 8. disp. 4. quæst. 1. & ceteri num. 1. citati.

6. Ut autem explicetur, quomodo stipendium detur pro sustentatione, est aduertendum, quod Sacerdos in susceptione Ordinis Sacerdotalis incipit simul obli-

gationem exhibendi populo suum ministerium in ordine ad offerendum sacrificium iuxta illud ad Hebr. 5. *Omnia Pariter ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in ijs qua sunt ad Deum, ut dona offerat, & sacrificia pro peccatis.* Et proinde ratione ordinationis remanet obligatus ad exhibendum suum ministerium pro oblatione sacrificii. Quod ita intelligi debet, ut omnes, & singuli Sacerdotes sint in solidum obligati obligatione generali. Obligatio verò determinatà hic, & nunc oritur ex alijs causis, ita tamen deficientibus aliquibus ex quocumque titulo remanet, & fiat etiam aliquando particularis peres alios.

Secundò est aduertendum. Quod populus de iure naturali diuino tenetur offerre Deo sacrificium, & quia sacrificium est modo vnicum à Christo institutum tenetur offerre hoc ipsum sacrificium. Quia autem hoc sacrificium non potest offerri, nisi per Sacerdotes secundum Christi institutionem, ideo tenetur habere Sacerdotes sibi additos, cuius ministerio offerat sacrificium. Unde constringit mutua obligatio inter Sacerdotes, & populum Nam populus tenetur sibi procurare Sacerdotes, per quos offerat Deo sacrificium, & Sacerdotes tenentur populo impendere suum ministerium in oblatione sacrificii.

Tertiò est aduertendum. Ex his cõfurgere ex natura rei in populo debitum, seu obligationem manutendi Sacerdotes, & præbendi Alimenta tanquam destinatos ad proprium commodum, & quorum ministerio vtuntur in oblatione sacrificii. Et econtra in Sacerdotibus constringere ias exigiendi manutentionem, & alimenta à populo, tanquam ab eo, cui in oblatione sacrificii exhibent proprium ministerium. Nam cum sit de iure nature eos à nobis alij, qui nobis inferuiunt, de iure quoque nature nascitur ista obligatio in populo respectu Sacerdotum, qui populo inferuiunt in ministerio Sacerdotali.

Quartò est aduertendum, quod ista obligatio cum sit vniuersalis tam ex parte Sacerdotum, quam ex parte populi, siquidem Sacerdos in munere Sacerdotali tenetur exhibere suum ministerium vniuerso populo, & populus tenetur in vniuersali alere Sacerdotes, ideo introductæ sunt decimæ, tanquam alimenta Sacerdotum, quæ subministrari debent à Populo, Quia tamen Decimæ inferuiunt præcipue pro ijs, qui in beneficium Populi exercent munus Sacerdotali quoad curam animarum. Ideo introductum est, ut obligatio Sacerdotum in offerendo sacrificium determinaretur, ut offerretur in beneficium cuiuspiusque, quam alterius seu ad insistanti singularium personarum; atque adeo quod in his singularibus personis constringeret specialis obligatio concurrendi ad sustentationem Sacerdotis ad sui instantiam impendentis suum ministerium. Et proinde satisfactæ huic obligationi soluendo stipendium pro sustentatione.

Ex his autem constat, iustitia & honestas huius stipendij. Interuenit enim duplex obligatio, altera ex parte Sacerdotis, quæ se obligat impendere suum ministerium in offerendo sacrificium, & altera ex parte preteriti Missam, quæ se obligat concurrere ad alius sustentationem solum certo stipendio. Et vtraque est determinatiua obligationis vniuersalis, quæ de iure nature tibi inueniri tenentur Sacerdotes, & populus, & neutra habet pro obiecto aliquid spirituale, quod præcio æstimeretur nam vna nempe ex parte Sacerdotis habet pro obiecto communicationem beneficii mediante sacrificio; altera vero habet pro obiecto sustentationem Sacerdotis tanquam sui, & nunc debitam. Et proinde nulla potest insurgere simonia.

Quod autem huiusmodi obligationes sint legitimæ, & honestæ ex eo conuincitur potest, quod sunt obligationes de iure naturali determinatæ ad mate-

niam particularem, & personam singularem, Ius autem naturale non potest esse nisi legitimum & honestum, cum habeat pro auctore Deum ipsum. Nec dici potest, quod ratione determinationis destinat esse tale, quia cum sit determinatio, quæ determinat uniuersale ad particulare seruata eadem gradus proportionem, non potest recipere aliquid minus legitimum, quod ex eo patet, quia quod dicitur obligatio in communi, quantenus determinata dicitur in particulari, & nihil amplius.

1. Solum videtur posse obijci, quod hæc duæ obligationes, de quibus dictum est, sunt inuicem correlative, quarum una cessante cessat etiam altera, iuxta *L. Alimna §. Titia, & L. filio §. mari, ff. de adimend. leg.* & idem videntur introduci ad palliandam simulationem, non locus, ac si quis haberet beneficium, & conueniret cum alio de renunciando ipsi beneficio, & ipse e contra se obligaret ad alendum renunciantem. Et proinde ex correlativeitate harum obligationum inferretur simonia. Respond. suspicionem sciri posse ex correlativeitate actuum, quando sunt ex libera voluntate conuenientium, non autem, quando ex natura sua, & iure naturali conueniuntur quia supra ea, quæ iure naturali præscribitur non possunt cadere suspicio. In præsentem autem sumus in actibus, seu obligationibus correlativeis, quæ iure naturali conueniuntur. Nam de iure naturali diuino est quod Minister Altaris, qui in specie exhibet suum ministerium alicui, sustentetur ab ipso. Et idem dum quis exigit in speciali à Sacerdote, quod sibi exhibeat suum ministerium, obligatur ad præbendam sustentationem de iure naturali, & ex eod. capite Sacerdos acquirit Ius ad exigendum.

2. Ex dictis colligitur, quod stipendium non datur sub conditione Missæ, quia posita, transit in dominium celebrantis, & non posita non transit. Nam vt aduertit Lugo Cardin. Sacerdos suscipit veram & absolutam obligationem celebrandi, quod non contineret si stipendium daretur sub conditione. Ita disp. 21. de Eucharist. sect. 1. n. 4. ubi alia adducit. Neque huiusmodi obligatio saluat Institutum, & honestatem stipendi, sed potius inducit simoniam, nam si datur stipendium sub conditione Missæ, iam initur e contra actus conditionatus per quem ex una parte datur præteritum, & ex alia exhibetur Missa.

3. Colligitur 2. Id quod datur offerenti sacrificium non esse propriè elemosinam, quia non datur ex motu misericordie, nec stipendium aut mercedem, quia non datur intuitu operis Sacerdotalis, alioqui committeretur simonia, nec etiam propriè oblationem factam Deo, vt vult Columbus *De Hierarchy lib. 4. art. 4. cap. 17. & sequens* ubi latè relictis omnes modos, & hunc solum admittit, volens quod possit Sacerdos pro omnibus offerre sacrificium, qui aliquid conferunt, sed quàm ferre sacrificio, vt constat ex sequentiis dum constat satisfacere Decretis S. C. Gregor. & ea explicare, nec inquam esse propriè oblationem, quia hæc fit liberaliter Deo, nec aliquem sibi obligat, sicut oblatio pro Missa obligat offerenti ministerij Sacerdotalis per exhibitionem illius, quod de iure naturali debetur pro sustentatione Sacerdotis; nam actu exhibetur, quod in genere est debitum à Populo pro sustentatione Sacerdotis; & ex hoc fit quod ministerij Sacerdotis remaneat determinatè obligatum exhibenti. Vnde quando dicitur hæc exhibitio elemosina, stipendium, merces, oblatio, impropiè dicitur, cum sit actus exequutius obligationis alendi Sacerdotes, quam contrahunt, qui etiam ministerium implent.

QVÆSTIO 904.

An stipendium Missæ possit in pactum reduci.

SVMMA.

1. Stipendium an possit deduci in pactum.
2. Obligatio beneficii possit firmari pacto.
3. Pactum determinat obligationem naturalem.
4. Quæ pacta prohibentur.
5. Quod exhibetur pro sustentatione Sacerdotis celebrantis, potest per pactum taxari.

Dicendum est. Stipendium pro celebratione Missæ posse in pactum deduci. Ex quo fit, quod possit totam ludice repeti si postea denegeretur. Ita communiter Caiet. 2. 2. quæstiones. 100. artic. 1. dub. 1. &c. in summa. verbo, Simonia 1. cap. 4. Sot. lib. 9. de iustit. & iur. quæstion. 6. art. 1. Adrian. quæstion. 9. art. 1. Nauar. capite vigesimo tertio, Admoral. numer. 102. Suarez disputat. 86. de Eucharist. section. 1. ver. Circa alium modum. Valquez 3. part. disp. 234. cap. 1. n. 3. Rodriguez part. 2. sum. cap. 38. conclus. 6. Henriquez lib. 9. sum. cap. 22. numero primo. Faustus libro secundo, de Eucharist. section. 132. ver. sed ibi, Frago. de Regim. Christ. Resp. part. 1. lib. 1. disputat. quarta, §. 4. memb. 6. ver. sequitur etiam. Londonicus à Sancto Ioanne, in summa. quæstiones decimas, de Eucharist. art. 1. dub. 1. diffinit. 1. Fernandez præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 7. n. 5. Vgolio. de simon. tab. 1. cap. 9. Azot. 3. part. libro duodecimo, cap. 3. quæstion. 1. Coninch de sacram. quæst. 81. art. 1. dub. 1. num. 197. Fraxinel. de oblig. sacerdot. sect. 2. n. 2. & §. 5. Lessius lib. 2. de iust. & iur. cap. 35. dub. 8. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. 2. num. 1. Dicastil. de sacrament. tract. 5. disputat. quarta, dub. 16. num. 127. vers. secunda ratio Anetla quæstiones vnderima, de Eucharistia, section. decima septima, vers. primo ergo. In fine. Franciscus Lugo libro quinto, de sacrament. cap. 12. quæst. 1. num. 5. & alij committunt contra Columbium de Hierat. libro quarto, artic. 4. cap. 69. num. 15. qui hanc sententiam vocat indifferetiam. Sed quia non percipit veram rationem, quod exhibetur celebranti.

Ratio ex eo desumitur. Quod cum adfir obligatio ex iure naturali, vt dictum est. Preterit eadem obligatio, firmari pacto. Hoc enim pactum habet pro obiecto id, quod cadit sub naturali obligatione, & proinde aliquid honestum & nequaquam simoniacum. Siquidem naturalis obligatio, cum sit secundum ius naturale, fertur tantum in ea, quæ sunt conformia rectæ rationi. Et idem est licitum, & secundum mensuram naturalis obligationis, quæ habet tantum confirmare.

Confirmatur. Obligatio naturalis non habet 5 totam illam determinationem, quæ est necessaria pro oblatione, vt constat etiam ex aliis præceptis naturalibus; sic ipsum præceptum offerendi sacrificium est indeterminatum ex vi iuris naturalis. Ergo necessarium est pactum, vt fiat omnis determinatio necessaria. Vnde cum iuxta diuersitatem Regionum plus, vel minus requiratur pro sustentatione. Est necessaria determinatio pro maiori, vel minori stipendio, vt sufficiat pro proportionata sustentatione. Et proinde potest per pactum determinari quod non est aliud quam determinare, quod per ius naturale non potuit in particulari determinari.

Dices

Dices. De iure Canonico prohibentur omnia pacta circa spiritualia. Ergo etiam circa stipendium missæ. Resp. De iure canonico prohiberi illa pacta quæ non habent obiectum honestum, sed contrariantur saltem aliquo modo gratuitæ dationi spiritualium; non autem illa quæ ex notoria rei oriuntur & versantur circa ea, quæ iam cadunt sub obligatione naturali aut diuina vt contingit in præfenti. Quod totum constat ex præf. quæ habet vim Legis approbantis pactum, sicut etiam approbatum fuit in Decret. Sac. Congreg. *de celebrat. Missæ*, confirmatis ab Urbano VIII.

Ex dictis sequitur. Quid cum de iure naturali non poterit taxari stipendium dandæ Sacerdoti celebranti poterit per pactum taxari, & determinari. Si enim determinatur obligatio generalis, quam habet Sacerdos impendendi sacrum Ministerium ad vsum particularem, poterit etiam determinari obligatio petentis Missam ad exhibendum illam determinatâ Substitutionem, quæ sit congrua habitatione Ministerij impen-
sæ. Et fit determinatur, ut legem, vt constat in pluribus Diocesibus, aut Consuetudine poterit etiam pactum interposito determinari.

QVÆSTIO 905.

An Sacerdotes diuites possint accipere stipendium Missæ.

S Y M M A.

1. Sacerdotes diuites an possint accipere stipendium celebrantis, & num. seq.
2. Decima debetur Sacerdotibus sine diuitibus, sine pauperibus.
Ministerium Sacerdotis exigit exhiberi Substitutionem.
3. Diuites non extinguunt ius, quod conuenit ratione Ministerij.
4. Diuites ex Bonis Ecclesiæ ad ius habet ius ad substitutionem ratione Ministerij.
5. Ideo non possunt notari auaritia, si exigant, quod debetur.
6. Sacerdotes diuites non funt Substitutionem de Missa iustitia pro pauperibus.
7. Titulus Substitutionis, in quo fundetur.

Prima sententia docet, Sacerdotes diuites non posse accipere stipendium. Ita D. Antonin. 2. par. tit. 1. cap. 5. §. 16. Richar. in 4. dist. 25. art. 3. quæst. 1. ad 2. Syluester verbo Simonia. quæst. 3. res. 3. & quæst. 9. ver. Tertium, Artil. n. 19. Tabiena ibid. Angel. verbo Simonia 2. n. 6. in fine. Caiet. 2.2. quæst. 100. art. 2. dub. 1. Tollet. lib. 5. cap. 9. n. 3. dille 3. dist. par. 2. dist. lib. 2. cap. 96. n. 33. Citanetiam D. Thom. 4. dist. 25. quæst. 3. art. 2. q. 1. ad 4. Verum de hoc expressè non agit, & parum facit ex eo, quod inde deduci potest. Fundamentum huius sententiæ est. Quia de iure uo permittitur Sacerdotes diuites alii ex ijs, quæ proueniunt Ecclesiæ ex oblationibus populi Cap. Si quis 2. quæst. 1. & cap. Ibi autem 1. quæst. 1. Secundo stipendium Missæ datur in substitutionem, & idèd cum non possit ex hoc titulo accipere, ex nullo alio accipere poterit.

Secunda sententia asserit, diuites quoque Sacerdotes posse accipere stipendium. Ita Sorus lib. 9. de iustit. & iure quæst. 6. art. 1. concl. 2. dub. 1. ver. Hoc autem. Nauar. cap. 23. man. d. n. 102. ver. f. Henric. lib. 9. sum. cap. 22. n. 1. Lelius lib. 3. de iust. & iur. cap. 35. dub. 8. n. 48. Vasq. 3. par. dist. 23. c. 1. n. 1. Valent. tom. 3. dist. 6. quæst. 16. punct. 2. quæst. 2. ver. Ad secundam rationem. Suarez tom. 1. de reij. lib. 4. de summa 2. cap. 46. n. 7. dille 1. Facund.

Tom. II.

præcept. 1. Ecclesiæ lib. 3. cap. 8. n. 2. Petrus Nauar. lib. 2. de reij. cap. 2. n. 303. Reginal. lib. 23. præf. præf. tit. n. 122. Azot. par. 1. lib. 12. c. 6. q. 2. arg. 4. Aragon. 2. aq. 85. art. 3. dub. de stipend. Anch. lib. 2. consuet. cap. 3. dub. 11. n. 2. 1. aienas lib. 4. de iust. moral. tract. 10. cap. 2. n. 14. in fin. Amicus tom. 7. Cur. schol. dist. 13. p. 181. S. n. 278. Rodriquez par. 1. sum. cap. 25. n. 4. Faxinel. de stig. Sacerd. lib. 1. §. 1. n. 1. Lugo Cardin. dist. 21. de Eucharist. p. 1. c. 1. 18. Dicañil de sacram. tract. 5. dist. 4. dub. 18. n. 337. Confus. de sacram. quæst. 8. art. 1. dub. 10. n. 193. Palaua par. 4. oper. moral. tract. 22. dist. 2. n. 14. n. 3. Filluc. tract. 5. op. 6. n. 14. 188. Molles par. 1. sum. tract. 3. cap. 1. n. 14. Bonac. dist. 4. de sacram. quæst. ult. punct. 8. n. 1. Gutierrez lib. 1. quæst. canon. cap. 29. n. 10. Ledesma par. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 18. consil. 11. Gaspard. Harad. de sacram. dist. 4. de sacrific. Missæ. dist. 1. 141. ver. Ex quo constat. Mafcard. tom. 2. lib. 4. par. 1. tract. 12. dille 8. n. 1. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 1. dist. 2. n. 11. Leander. de sacram. tract. 8. dist. 4. q. 2. Nugn. 3. par. quæst. 85. art. 1. Syluius ibid. Auct. quæst. 11. de Eucharist. p. 1. 17. ver. Secundo, Alphond. de Leone de de epe. Cap. quæst. 6. p. 1. n. 10. Barbolet. p. 1. Epist. alleg. 2. Gazeta in sum. tract. 3. dist. 10. dub. 1. n. 9.

Discendum est. Si & diuites possint accipere stipendium in ius celebrantis Missæ. Desumitur ex D. Th. quæst. 6. art. 10. Quartus docet, quod decimæ debentur Sacerdotibus, iure diuites; ut, iure pauperes. Titulus est, quia obligatio naturalis exhibendi Substitutionem iis, qui nobis impendunt suum ministerium, non oritur ex paupertate ipsorum, sed ex ministerio impenso. Vnde Apost. 1. ad Corin. cap. 9. ait. Qui militat suis stipendijs utitur. Ergo cum obligatio dandi stipendium Sacerdoti celebranti oriatur ex iure naturali ob ministerium ab ipso impensum, & sit vniuersalis quoad omnes Sacerdotes habebit locum, siue Sacerdos 1. pauper siue diuites, quia per accidens se habet, quod sit diuites, & idèd oò potest extinguere obligationem quæ nascitur de iure naturæ ex natura rei.

Confirm. Si diuites exhibent alicui suum ministerium in aliquo temporali, po. t. exigit congruum stipendium, aut loco stipendij substitutionem, vt si Pictor diuites pingeret in gratiam alterius. Ergo cum Sacerdos ratione officij ita sit obligatus ad exhibendum Populo suum ministerium, vt tamen habeat ius ad exigendum substitutionem exhibendo ipsi suum ministerium, retinebit tẽper hoc ius, et si sit diuites, quia diuitiz superuenientes non extinguunt hoc ius cum non tollant Causam, seu radicem, vnde consurgit.

Maiores difficultates est. Si Sacerdos sit diuites ex pro- uenibus Ecclesiasticis, nam tunc videtur habere substitutionem, & proinde non habere ius, quando impendit suum ministerium exigendi stipendium pro sui substitutione, cum iam illam habeat. Verum adhuc posse exigere consensum stipendium pro substitutione, addit Doctores pro secunda sententia allegati: nam Beneficia & quicunque proueniunt dantur intuitu alicuius obligationis, quando non trahunt secum specialem obligationem celebrandi Missam, quod eo patet, quia seculis hac speciali obligatione, non tenentur celebrare ratione Beneficij, & idèd oò extinguunt ius quod habent Sacerdotes ad exigendam substitutionem, quando intuitu alicuius singularis Personæ exhibent suum ministerium. Cum enim habeat generale ius exigendi substitutionem ab iis, quibus exhibent suum ministerium, & obligatio exhibendi sit in ipsis, sit, quod, cum in speciali determinatur obligatione respectu particularis Personæ determinetur, & in speciali ius ad exigendam substitutionem ab illa particulari Personâ, cuius contemplatione exhibet suum ministerium.

R 2 Ex

Ex dictis sequitur. Quod Sacerdotes diuites non possunt infimulari avaritiæ, si, dum exhibent suum ministerium in celebrando, exigant stipendium pro substantiatione. Nam exigendo, videntur iure proprio, quod de iure naturali ipsi competat. Dum autem quis vitior iure proprio, sicut nemini facit iniuriam, ita neque committit aliquod vitium; Virtutes enim non solum sibi iniucem non contrariantur, sed etiam sunt invicem cōnexæ. Et idēd prosequi ius proprium, non potest esse actus avaritiæ. Quod si interveniat inordinatus affectus pecuniæ, non est ex natura actus prosequendi ius proprium.

Ad 1. Resp. In illis text. prohiberi, ne Sacerdotes diuites exigant substantiationem de massa communi bonorum, quæ erat instituta pro Ministris pauperibus non intuitu ministerii in specie exhibiti, sed intuitu status. Vnde erat cōtra finem illius institutionis, quod Sacerdotes diuites ex illa alerentur, quia nullum ius ad ipsum habebant, cuo esset institutum tantum pro pauperibus.

Ad 2. Adhuc Sacerdotes diuites posse accipere stipendium titulo substantiationis, quia titulus substantiationis non fundatur in paupertate, ita ut ea cessante tanquam fundamento, contrahatur etiam titulus, sed fundatur in ministerio, quod sicuti ex natura sua est impendendum in beneficium Populi, ita etiam de iure naturæ, exigit à Populo sibi ministrari substantiationem; & quando impenditur ad alioius speciale instantiam, exigit ministrari ab illo, & idēd durat titulus substantiationis, quamdiu durat impensio ministerii, nec extinguitur per diuitias sue seculares, sue Ecclesiasticas.

QVÆSTIO 906.

An in die Natiuitatis, recipi possint tria stipendia, intuitu trium Missarum.

S V M M A.

- 1 In die Natiuitatis, recipi possunt tria stipendia.
- 2 Quando Sacerdos non habet stipendium pro singulis diebus, An possit tale exigere, ut pro toto anno habeat substantiationem.
- 3 Multiplicatis Missis, multiplicet ius exigendi stipendium.
- 4 Celebrans pluries in die, plura stipendia potest recipere.

Dicendum est. In die Natiuitatis Domini, recipi posse tria stipendia intuitu trium Missarum quæ celebrantur. Ita Lugo Card. disp. 22, de Euchar. sess. 1, num. 18, ver. Infero secundo Faciendū præcep. 3. Eccles. lib. 3, cap. 8, n. 5, 1. edicta par. 1. sum. cap. 18, de Euchar. conc. 8. Frazzini. de obliq. Sacerd. sess. 4. conclus. 1, num. 10. Alphonsi. de Leoue de off. Capell. qn. 6, sess. 10, num. 103. Gatzel in sum. ar. 3. diff. 1, 10 dub. 2, num. 2. Francisc. Lugo lib. 5, de sacram. cap. 55, qn. 2, num. 1. Quia licet non plus infusum pro substantiatione illa die, quam alijs, & proinde videatur satisfactum unico stipendio. Aliunde tamen totum quod fit ex illis stipendiis, & alijs, quæ accipit toto anno non excedit, quod requiritur ad victum toto anno. Vnde cum non solum sit necessitas persona Sacerdotis substantiata hac die ad celebrandum hac die, sed toto anno, rationabiliter expensæ totius anni distribuantur inter omnes petentes Missas, ut singuli concurrant per partes æquales iuxta partem, quam habent in illis sacrificijs.

Ad quid. Si quis diceret, quod quando Sacerdos non habet stipendium pro singulis diebus, deberent adhuc expensæ distribui inter omnes petentes Missas

æquis portionibus, & proinde quod deberent accipere stipendium æquis portionibus, ut fuisset pro toto anno, quia ut celebret diebus in quibus accipit stipendium, debet etiam alio toto anno: Rursus posset etiam dici, quod pro die Natiuitatis, vt pote solemnissimo, potest accipere lautiores substantiationem.

Verumtamen ratio est. Quia multiplicatur titulus substantiationis, atque adeo etiam ius ad illam exigendam. Non enim ut dictum est in superioribus, ius exigendi substantiationem, oritur ex indigentia, cum Sacerdotes diuites possint eam exigere, & proinde cū Sacerdos in die Natiuitatis non indiget nisi vnica substantiatione, non possit nisi vnica accipere, sed oritur ex ministerio exhibito, ita vt semel exhibitum det ius ad substantiationem, oritur ex indigentia, cum Sacerdos pluries substantietur, fundabit etiam multiplex ius ad multiplicem substantiationem, etiam si illud contingat eo eodem die.

Ex dictis colligitur. Quod si contingat Sacerdotem eodem die pluries celebrare iuxta casus, de quibus vbi loco dictum est, celebrare posse, poterit tot stipendia accipere, quot Missas celebrabit. Nam ad multiplicationem Missarum, multiplicatur exhibitio ministerii, atque adeo etiam titulus, ratione cuius accipi potest stipendium pro substantiatione.

QVÆSTIO 907.

An qui ratione Beneficij tenentur celebrare, possint accipere stipendium manuale.

S V M M A.

- 1 Beneficiatus, cum tenetur applicare sacrificium, non potest aliud stipendium accipere.
- 2 Quando non tenetur celebrare, potest celebrare, & accipere stipendium.
- 3 Quis non tenetur applicare sacrificium, licet teneatur celebrare, & num. seq.
- 4 Dum non tenetur applicare sacrificium, remanet liberū ministerium offerendi pro alijs.
- 5 Dum ministerium potest alteri obligari, potest etiam acquiri nonnum ius ad substantiationem.
- 7 Responsio S. Congregat. quod obligati celebrare, &c. non possint accipere nomen stipendium de quo procedat. Stipendium Beneficij, cuius ministerij intuitu datur, si non sit applicandum sacrificium.

In hac difficultate aliqua sunt certa, & aliqua dubia. Petim⁹ certum est, quod si Capellanus, aut alius Beneficiatus tenetur, quando celebrat, applicare fructum Sacrificij, non potest recipere aliud stipendium. Nam petens celebrari Missam ad sui institutionem, ita exigit sibi exhiberi Sacerdotale ministerium ut etiam intendat fructum Sacrificij; & sub hac intentione se obligat ad præstandam substantiationem, alias non se obligaret; & idēd cum Sacerdos habeat aliunde obligatam applicationem, non potest satisfacere intentioni petenti, atque adeo non potest recipere illius obligationem præstandi substantiationem, & id hoc conueniunt communiter, & certum est ex Decretis Sac. Congregationis de celebrat. Adiff. anno 1626, circa quæ propolita dubitatione, An Sacerdotes qui tenentur Missas celebrare ratione Beneficij, seu Capellæ, Legati, aut salarii, possint etiam manuales elemosinas pro Missis vicinis, aut Defunctorum recipere, & vnica Missa Sacrificio vicinæ curæ satisfacere. Sacra Congregatio respondit, Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione Beneficij, seu Capellæ, Legati aut salarii, si elemosinas, etiam pro alijs Missis celebrandis, susceperint, non possint eodem Missa vicinæ obligationi satisfacere. Secus

2. Secundò certum est. Quod iis diebus, quibus non tenentur celebrare antequam Capellani Beneficii, Legati aut salarii, possunt celebrare, & stipendium accipere, ut desumitur ex dicta responsione Sac. Congregationis, dum dicit, quibus diebus tenentur Missas celebrare, non posse eadem Missa satisfacere huic obligationi, & etiam obligatione orta ex acceptata elemosina. Et Ratio est, quia cum sit ipsis liberum celebrare, aut vacare, possunt suum ministerium alteri obligare, & econtra aliter posuit se illi obligare de stipendio pro sustentatione; unde cum possit satisfacere obligationi assumptæ, acquirit ius ad exigendam sustentationem; præsertim quia emolumenta Beneficii, Capellaniæ, &c. sunt tantum intuitu ministerii exhibendi certis determinatis diebus.

3. Quod autem remanet dubium est. An quando Sac. Congreg. tenetur celebrare tantum, & non applicare fructum Missæ, possit recipere stipendium, applicando alteri Sacrificii fructum. Prima sententia negat posse accipere stipendium Ita Gauant, in Rubr. missal. par. 3. tit. 12. num. 1. Barbosa de offic. Parochi cap. 11. m. 11. & de potest. Episc. alleg. 14. num. 15. Faust. lib. 2. de Euch. res. quæst. 115. qui tamen oppositum alibi sentit. Fundamentum huius sententiæ, primò desumitur ex responsione Sac. Congregationis, de qua n. 1. Secundò. Quamvis talis Sacerdos non teneatur applicare fructum Sacrificii, habet tamen stipendium pro sustentatione, correspondens missæ, quas tenetur celebrare; Ergo non potest aliud stipendium accipere, nam si acciperet, pro applicatione fructus acciperet, quod est simoniacum.

4. Secunda sententia asserit posse recipere stipendium quando non tenetur applicare fructum Sacrificii. Ita Maior, in 4. disp. 45. q. 1. 4. Contra hanc Rodriguez par. 1. sum. cap. 2. §. 2. concl. 11. Nald. in sum. verb. 1. quod non. 19. Cordub. in quæst. lib. 1. q. 4. dub. 1. ver. Et quo. Henriquez. in 9. sum. cap. 12. n. 6. Trullench. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 11. num. 28. Tanner, tom. 4. disp. 5. q. 19. dub. 5. num. 77. Suarez disp. 86. de Euch. scil. 3. ver. Dico 1. Homobonus par. 1. Exam. Eccles. tract. 4. cap. 13. q. 111. & in consil. resp. 63. cap. 13. tract. 4. par. 1. Fraxinell. de obligat. Sacerd. scil. 4. concl. 4. §. 8. Alphonsus de Leone de Inob. par. 3. q. 20. num. 27. & de offic. Capell. q. 8. scil. 8. Faust. lib. 2. de Inob. q. 81. Ludovicus à Cruce in Bull. Cruciat. disp. 3. dub. 19. n. 21. Lugo Card. disp. 21. de Euch. scil. 1. n. 21. Valquez par. disp. 21. cap. 6. num. 10. Botd. in consil. Regni scil. 25. q. 1. Aueria q. 11. de Euch. scil. 17. ver. Administrandum canon, Garzia in sum. tract. 3. disp. 10. dub. 3. n. 6. Leander de sacram. tra. 7. 8. disp. 4. q. 14. Tamburin. opus. de sacrific. Missal. 3. cap. 1. §. 1. n. 14. Louisius Turian. in scil. disp. par. 1. disp. 3. 1. dub. 16. addens contrariam sententiam nullam habere probabilitatem, sed procedere ex ignorantia. In quo tamen more suo excedit, nimis facilis in ferendis sententiis, cum revera habeat pro se rationes sufficientes pro probabilitate.

5. Dicendum est. Oblatos celebrare, sed obsequia applicationis sacrificii, recipere posse stipendium intuitu Celebrationis. Ratio est. Quia non obstante Celebrationis obligatione, dum remanet libera applicatio fructus Sacrificii, remanet etiam liberum ministerium Sacerdotale, & proinde obligari potest petentibus: Ergo si obligari, acquirit ius ad exigendum stipendium pro sustentatione, & in petente confurgit obligatio exhibendi, quia tale ius nascitur ex obligatione Ministerii. Quod autem remanet liberum ministerium, ex eo colligitur, quod ministerium est propter obligationem Sacrificii, & oblatio Sacrificii ordinatur ad fructum. Si ergo remanet libera distributio fructus, remanebit liberum etiam ministerium, tanquam propter obligationem Sacrificii ordinatum ad fructum communicandum.

Dices. Non confurgere ius exigendi stipendium ex obligatione ministerii, quia iam habet sustentationem intuitu eiusd. ministerii. Contra. Licet aliunde ministerium sit obligatum, & intuitu huius obligationis adsit stipendium pro sustentatione, adhuc tamen remanet ex natura sua obligabile alteri. Ergo ex natura sua habet quod possit fundare ius ad novum stipendium atque adeò sibi de novum obligare illos quibus ipse obligat ministerium, quia ius ad stipendium nascitur per se ex obligatione ministerii, & per accidens se habet, quod correspondeat alterum stipendium ex alio capite, quæ autem per accidens se habet non tollunt ea, quæ per se conveniunt.

Ad 1. desumptum ex res. 5. Congregat. resp. qui post ipsum sentierunt, vt Fraxinell. Alphonsus de Leone, Lugo, Aueria, Potdon, Garzia, Tamburin. Sac. Congreg. loci de iis, qui tenentur celebrare cum applicatione fructus. Nam dubium propositum fuit de his qui tenentur celebrare, non autem de his qui tenentur officiare Ecclesiam officio missæ. Nam celebrata proprie est offerre sacrificium; atque adeò consequatur trahit secum applicationem. Officiare autem dicit tantum providere Ecclesie de Officio Missæ.

Ad 2. Neg. consequenti. Quia in tali casu Sacerdos recipit stipendium intuitu obligationis officii Ecclesie, scilicet Oratorum, in quo exhibet suum ministerium & ideo remanet illi liberum, vt dictum est, obligare Ministerium ad offerendum sacrificium pro alio exigendo ab ipsis stipendium. Addit Lugo Cardin. stipendium Beneficii, Capellaniæ, &c. non dari pro sustentatione, sed pro obligatione manendi in tali loco, celebrandi in tali Ecclesia, tali loco, &c. Verum quia hæc omnia cadunt sub obligatione, non secundum se præcisè, sed ratione Missæ, est per se Primò voluta, & cætera in ordine ad ipsam; & proinde non potest negari, quin stipendium detur intuitu Missæ, quatenus consistit in officiantia & celestia. Unde hinc fit, quod in accipiendo stipendio, nulla interueniat simonia, quia non datur pro applicatione, sed pro obligatione ministerii, non secus ac si nullum aliud interueniret stipendium, vt iam constat ex dictis num. 5. & 6.

Q U Æ S T I O 908.

Quomodo dignoscendum sit, an adsit obligatio applicandi Sacrificium.

S V M M A.

1. Triplex modus quo omni celebrandi imponi potest.
2. Sacrificium est applicandum quando Fundatoris intentio constat.
Non solum est expressum quod verbis declaratur, sed etiam quod ex consuetudine elicitur.
3. Quando remanet Capellani libera applicatio Sacrificii.
4. Quid si nihil colligi possit de mente Fundatoris, & num. seq.
5. Potestas meritis recentia nobis operatur.
6. In dubio presumendum pro obligatione applicandi Sacrificium.
7. Potest accipi novum stipendium, si debet consistere non adesse obligationem. &c.
8. Pro expresso habendum quod ex expressis sequitur.
9. Fundator obligat ad celebrandum ubique expressis loci &c. intendit applicationem Sacrificii.
10. Quid si obligat celebrare in certo loco tantum.
11. Quid si prescribat locum, & tempus.
Quando Confraternitates morales vocant ad cele-

R. 3. bras

brandum, ut audiant Missam, ex adfio obligatio applicanda.

T Ripliciter potest Fundator imponere onus, vel exprimitendo, quod dicat ordinem ad applicationem Sacrificij, vel expresse eam intendendo, vel aliquid exprimitendo, unde colligitur eam intendisse. Vel exprimitendo, quod solus intendat officiarum, aut ita loquendo, ut eiusdem verbis colligatur eam tunc intendisse, ut si diceret, quia volo, quod talis Ecclesia officietur, aut quod simile. Vel denique ita disponendo, ut neque expresse intendat, siue officiarum solam, siue etiam applicationem, neque aliquid dicat, ex quo deduci possit, aut verumque aut alteru ex ipsius, ut si diceret, volo quod celebrentur tot Missæ in tali Ecclesia, aut volo quod celebrentur tot Missæ per Capellanum ab hæreditibus meis eligendum, aut alia simili formula uteretur.

Supponendum autem est tanquam certum quod si Testator, aut expresse intendat applicationem Sacrificij aut ex verbis ipsius deducatur intendisse, teneri celebrantem applicare, nec posse recipere aliud stipendium, ut notant etiam Marchin. de sacra. Ordin. par. 1. cap. 27. n. 1. Anetia. quæst. 1. 1. de Euchar. sect. 17. vers. Quandoque vero, Tamburin. opus. de sacrific. miss. lib. 3. cap. 1. §. 3. n. 11. Nam hoc pacto constat de voluntate Fundatoris, quia habetur expressa. Non solum enim habetur pro expresse, quod verbis specialibus designatur iuxta. Cap. Insuper additionem, de hered. in 6. vbi Gloss. et Cap. si Episcopus, de probat. vbi etiam Gloss. sed etiam pro expresse habetur, quod colligitur necessitate ex mente, & coniectura, i. licet Imperatori ff. de leg. 1. & l. si quis locuplet ff. de manumiss. Testam. & notant Afflic. decis. 44. n. 18. & Menoch. quæst. 45. lib. 1. de præsumpt.

Secundò supponendum est. Quod si Fundator exprimat tantum, se intendere officiarum Ecclesie, aut ex verbis, & mente ipsius colligatur, eam tantum intendere, remanebit libera celebranti applicatio Sacrificij atque adeò poterit recipere manuale stipendium, ut notant iidem Doctores, num. præced. citat. Si quidem celebrans non plus obligatur, quam intendat Fundator obligare, Nec oblat declarat. S. Congreg. Concil. sub die 14. Iulij 1630. apud Barboz. in Collectan. Bullar. verbo, Capellanus, ita habens. Capellanus, qui tenetur quicquid celebrat, non potest non elemosinam accipere, & duas obligationibus unica Missa satisfacere, nisi in fundatione expresse canon sit, quod non tenetur Sacrificium applicare: Nam imprimis hæc declaratio nullam meretur fidem, non solum quia non est in forma authentica. Sed etiam quia ille libet Barboz. prohibitus fuit, quia plures adulterinas declarationes continebat. Deinde ut dictum est, num. præced. habetur pro expresse, quod ex mente, & coniectura necessarîo colligitur, atque adeò idem est, ac si Testator expresse relaxasset applicationem Sacrificij, & sic quod dictum est non contrariatur dictæ declarationi, si esset vera.

Remanet autem difficultas, quando Fundator nihil exprimit, unde colligi possit, an velit applicationem, an tantum officiarum. In qua difficultate Marchin. de sacra. Ordin. proli. 3. par. 2. cap. 22. num. 5. resolvit, quod tunc applicatio Sacrificij non cadit sub obligatione. Prob. Quia non est onus graue imponendum, quale est istud, nisi de eo constet. Secundo. Voluntas in mente reterata nihil operatur, sicut etiam Lex ipsa principalis, Quicquid aliter fringente, ff. de veris. obligat. Et idè si Fundator non se declarat, etiam si intendisset obligare, non obligabit.

Verum Bonac. ad sp. 4. de sacra. quæst. ult. punct. 7. §. 2. n. 13. Barboz. de præst. Episc. allegat. 24. n. 35. Lugo Cardin. disp. 21. de Euchar. sect. 1. n. 23. & sect. 2. n. 42. Alphonsus de Leone, de Iulij. par. 3. quæst. 10. num. 17. & de offic. Capel. quæst. 8. sect. 8. n. 48. Gazia in sum. 17. lib. 1.

3. difficult. 10. dub. 3. n. 4. & alij volunt obligatum esse applicationem Sacrificij.

Dicendum est, in dubio presumendum esse pro obligatione applicandi Sacrificium. Unde quando non potest elici ex verbis, aut mente Fundatoris, quod velit tantum officiarum, aderit obligatio applicandi fructum Sacrificij. Ratio est. Quia eo ipso, quod Fundator obligare intendit ministerium Sacerdotis, intendit etiam obligare in ordine ad id, quod facit per ministerium ministerium, quod est offerre sacrificium. Dum autem intendit oblationem sacrificij, intendit etiam fructum tanquam accessorium ad ipsum. Et idè, nisi ex verbis, aut mente oppositum colligatur, remanebit obligata applicatio sacrificij.

Confr. Ex resp. 4. S. Congreg. ad dubium propositum, super Decreto de celebrat. Missar. habetur, quod obligatus celebrare ratione Capellanie, Beneficij &c. non potest eadem missa satisfacere huic obligationi, & obligationi ratione stipendij. Et in tantum in præced. quæst. dictum est, quod potest accipere stipendium, in quantum non tenetur applicare Sacrificium. Ergo ut possit accipere, debet constare de mente testatoris, quod non tenetur applicare, quia alias subintrat dicta Declaratio, quod non possit satisfacere eadè missa utrique obligationi, atque adeò quod tenetur applicare Sacrificium.

Ad 1. in oppositum Resp. Satis constare de onere, nam eo ipso, quod quis obligat sibi ministerium Sacerdotis ad celebrandum missam intendit, quod illud Sacrificium offeratur ad sui instantiam, atque adeò in ipsa petitione Celebrationis, imponitur obligatio applicandi Sacrificium. Nam pro expresse habendum est, quod ex ipsis sequitur. L. Cum quod ff. si veri. per. & L. Prætor ait §. 1. ff. de nou. oper. num. ubi Gloss. verbo Expressum, & notant Bald. in L. 1. circa finem, C. de his, qui ante aper. reb. 155. Cœtueta consil. 149. n. 11. Paris. consil. 97. num. 107. vol. 1. Roland. consil. 27. n. 37. lib. 4. Unde solum manet etiam secundum. Nam tunc solum voluntas mente reterata, nihil operatur, quando nullo modo exprimitur; Secus autem quidam aliquo modo exprimitur. In præsentia autem exprimitur in eo, quod obligatur Sacerdos ad offerendum Sacrificium, ut constat ex dictis.

Ex dictis colligitur cum Tamburino opus. de sacrific. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 21. Quod si Fundator obliget ad celebrandum absque ulla mentione loci, vel temporis, certum esse, quod intendat applicationem Sacrificij. Quia ex hoc manifestum fit, quod eius intentio fectur in oblationem Sacrificij, atque adeò intendit sibi obligare ministerium Sacerdotis in ordine ad obtinendum oblationem Sacrificij. Si autem oblatio cadit sub intentione, fit debita, ratio oblationis suscepta.

Secundò colligitur contra Tamburin. cit. lib. 3. de sacrific. Miss. cap. 1. §. 3. num. 22. Quod si Fundator obliget ad celebrandum in certo loco, quamvis non addi aliqua circumstantia, quæ contrarium persuadeat, non sequitur, quod petatur sola presentia, seu Officiatura; sed insuper opus erit, quod ex aliqua circumstantia colligi possit, quod intendatur sola Officiatura. Ratio est. Quia licet intentio Fundatoris feratur in locum, non per hoc tamen excluditur quin feratur in oblationem Sacrificij, & idè nisi intentio fructus Sacrificij excludatur aliunde, censendum est ioteruenire, tanquam ea, quæ regulariter interuenit, cum principalis motum obligandi sibi ministerium Sacerdotis, sit obtinere fructum Sacrificij: & proinde certus locus destinatus pro Celebratione, etiam motum secundarium. Ex quo fit, quod necessarium sit, quod interueniat aliqua circumstantia ratione cuius possumus coniecturare, quod non intendatur applicatio Sacrificij.

17 Tertiò colligitur. Quod si fundator determinet locum, & tempus, considerande sunt circumstantiæ loci, & temporis, vt ex ipsis coniectetur eius mens, vt notat etiam Tamburin. *apud de sacrifici. Adiffa lib. 4. cap. 1. §. 3. num. 53.* Nam si sint tales, vt videatur tantum intentæ officiatæ, vt si locus effect talis, in quo non solemus Missæ celebrari, aut solum vnâ, & altera, & tempus effect illud in quo populus solet confluere ad audiendam Missam, quales sunt dies festi, posset probabiliter deduci, quod intendit solum providere commoditati populi, vt posset Missam audire. Si autem non interueniant circumstantiæ, quæ coarctent intentionem ad solum officiatam, vt si locus effect Ecclesia, in qua solemus plures Missæ celebrari, tunc non posset excludi obligatio applicandi sacrificium, quia verisimile effect, quod intendisset tum fructum sacrificij, tum etiam officiatam Ecclesiam.

22 Quartò colligitur cum Alphonsus de Leone *par. 3. de oblat. quæst. 50. num. 17.* Tamburin. *apud de sacrifici. nuf. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 55.* Quod quando Confraternitates, Moniales &c. vocant sacerdotem, vt celebret in ordine ad audiendam Missam, non adesse obligationem applicandi fructum sacrificij, quia iam constat de mente ipsorum, quæ est habere commoditatem audiendi Missam: & proinde tribuunt stipendium, vt sibi obligent Ministerium Sacerdotis ad exhibendam commoditatem audiendi Missam. Hoc tamen limitandum est, vt non habeat locum, quando dictæ Confrat. & Moniales &c. habent obligationem procurandi celebrationem cum applicatione sacrificij. Quod autem dictum est in ordine ad Missas istas velot manuales, locum habet etiam quoad perpetuas, quando essent institutæ in hanc finem, vt Confraternitates, Moniales &c. habent commoditatem audiendi Missam.

QVÆSTIO. 909.

An Parochi, & Beneficij, qui tenentur applicare sacrificium, possint aliquando accipere stipendium.

SVMMA.

- 1 Parochi, & Beneficij quando possint accipere stipendium manuale &c.
- 2 Parochus, quando tenetur offerre sacrificium pro Parochiano, non potest ab ipso accipere stipendium.
- 3 Quando tenetur Parochus pro Parochiano offerre non potest accipere stipendium, etiam si redditus sint tenentis.
- 4 Dans stipendium in ordine ad celebrationem, quæ obligationem inducat.
- 5 Quando accipi possit stipendium à sciente aliis obligatum esse oblationis sacrificij.

Dispositum de vna correlatio est etiam dispositum de altera.

Dicendum est. Parochos, & ceteros Beneficij, qui ratione beneficij tenentur celebrare, posse tunc accipere stipendium Manuale, quando dantes, sicut procedunt obligationem applicandi fructum sacrificij. Ita communiter præfetur Nauar. *cap. 25. Manual. num. 92. Sotus lib. 5. de iust. & iur. quæst. 6. ar. 1. Henriquez lib. 9. sum. cap. 23. num. 6. Siluester verbo. Missa num. 10. Armilla num. 55. vtr. Intra hanc conclus. Suarez disp. 86. de Eucharistia lib. 1. Reginald. lib. 29. Praxis fori par. 1. num. 234. 10. hinc. Possuunt de offic. Curati cap. 50. num. 21. Garzia in sum. trall. 3. diff. 10. par. 3. num. 3. Dicastil. de sacram. trall. 5. diff. 4. dub. 17. num. 332. Alphons. de Leone de offic. Capel. quæst. 8. sit. 1. num. 73. Tullench.*

lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 11. num. 17. Tanner. tom. 4. diff. 5. quæst. 10. dub. 1. num. 77. Ratio est Quia, dum tribuunt stipendium scit obligationem celebrantis, præsumitur tantum velle occurrere ad illam oblationem sacrificij, & participare illum fructum, quem saluo iure alieno participare possit.

Dicendum 5. Parochum *ip. dictus*, quibus tenetur applicare sacrificium; non posse accipere stipendium neque ab ipso, qui sunt de Parochia. Hoc autem intelligitur iuxta dicta *num. procedenti.* Ratio est. Quia ex eo, quod sint subditi, non priuantur iure, quod habent obligandi sibi ministerium Sacerdotis in ordine ad oblationem sacrificij, & proinde, quando dant stipendium pro obtinenda tali obligatione, intendunt sibi obligari modo consueto, quod cum non possit Patrochus præstare, neque etiam accipere potest stipendium.

Dicendum 6. Etiam si Parochus habeat tenes presentis, non potest accipere stipendium pro Adiffis ipsi dantes, quibus tenetur applicare sacrificium: neque etiam à proprijs subditis. Est contra Henriquez *lib. 9. sum. cap. 25. num. 6. Rodriguez part. 1. sum. cap. 251. conclus. 1. Reginald. lib. 29. Praxis fori par. 1. cap. 17. dub. 5. num. 138. in fine.* Ita tamen declaratui 5. Concil. Congregat. ad 4. dub. ex præfatis super Decreto de celebrat. Adiffis. dum absolute dicit, quod sacerdotes, quibus diebus tenentur celebrare ratione sacrificij, si elemosinas accipiant, non possent eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.

Ratio verò est. Quia quando quis dat stipendium pro Missa, se obligat, & simul etiam exequitur obligationem pro substitutione sacerdotis pro obtinendo ministerio ipsius in ordine ad oblationem sacrificij, & contra sacerdos se obligat ad impendendum suum ministerium in ostendendo sacrificio. Ergo tenetur obligatus iuxta intentionem exigentis sibi obligari ministerium. Ergo si non potest se obligare nec etiam potest acceptare alterius mutuam obligationem. Dum autem est obligatus applicare fructum sacrificij, non potest se obligare, quia intentio offerentis stipendium est, quod ita obliget suum ministerium, vt simul etiam debeat applicare fructum sacrificij. Confit. Patrochus, qui habetet plures redditus, non potest accipere stipendium. Ergo nec etiam pauper, seu qui habet tenues redditus, quia dans stipendium intendit obligare eodem modo diuitem, ac pauperem. Et ideo si diues non potest accipere, quia non potest se obligare iuxta intentionem dantis, nec etiam poterit pauper.

Est tamen aduertendum, quod tunc potest aliis obligatus ad applicationem sacrificij recipere stipendium ab ipso, qui sciunt huiusmodi obligationem, quando nomine proprio curant Missas celebrari, vt notant etiam Possuunt de offic. Curati cap. 50. num. 11. Dicastil. de sacram. trall. 5. diff. 4. dub. 17. num. 333. non autem quando curant celebrari ex mandato alterius, vt sunt heredes, exequutores testamentarij, &c. Nam si curant celebrari nomine proprio, possunt accommodare intentionem suam facultati communicandi fructus, quam habet celebrans saluo iure alieno; quod non possunt præstare, quando nomine alieno id agunt, siquidem non possunt cedere iuri alieno. Ex quo fit quod neque celebrans possit acceptare, quia si in tali Circumstantia est prohibuitur dare stipendium, erit etiam prohibuitur accipere, cum dare, & accipere sint correlatiua, in quibus disponitur de vno est etiam dispositum de altero *1. si. C. de iudic. videlicet. tollendum, & l. si quis serus C. de iur. & declarat Euenor. in Top. iur. loco à Correlat. num. 8.* Et ideo si acceptaret cooperaretur peccato dantis.

QVÆSTIO 910.

An si quis decreverit non celebrare, possit eandem die celebrare, ut lucraretur pingue stipendium.

S V M M A.

- 1 *Qui decrevit non celebrare, an possit celebrare, ut lucraretur pingue stipendium.*
- 2 *Stipendium non est finis sacrificij sed causa mutandi propositum.*
- 3 *An in hoc interveniat aliquod peccatum.*
- 4 *Non ordinatur spirituale ad obtinendam temporalem.*
- 5 *Quid dicendum de confessorio, qui audiat illorum tantam confessionem, qui ipsi dant aliquid.*

Prima sententia asserit, non posse, sed committere simoniam quia finis principalis est quid temporale, & proinde ordinat spirituale ad obtinendum temporale, imò dat spirituale pro temporali, quia alias non celebraret, & proinde convinceretur celebrare pro lucro Ita desinitur ex Azorio par. 3. lib. 12. cap. 4. quæst. 4. qui ponit exemplum de Confessorio, qui se exponit ad audiendas confessiones, & eorum tantum vult audire, à quibus aliquod stipendium percipit.

2 Secunda sententia tenet, non committere simoniam nec peccare, nisi forte stipendium esset finis principalis. Ita Sylvestri verba. Simonia num. 9. §. secundum. Contrad. item. 1. respon. quæst. 40. Purgian. in 4. dist. 13. quæst. 1. ar. 7. in fine, Fraxinel. de Sacerd. oblig. fol. 3. par. 1. §. 6. n. 1. Sanchez lib. 1. consil. moral. cap. 3. dub. 12. Alphonsi de Leone de offic. Capel. quæst. 6. fol. 3. n. 26. Ledesma par. 2. sum. moral. de simon. conclus. 17. citans Medina & Orellanum, Garcia in sum. moral. 3. difficile. 10. dub. 1. n. 15.

3 Dicendum est. Qui decrevit aliis tali die non celebrare, posse celebrare, ut acquirat pingue stipendium. Ratio est. Quia illud stipendium non est finis, ad quem ordinatur sacrificium, sed est solum causa mutandi propositum, quod cum ex natura sua sit mutabile, potest mutari absque peccato ex quacunque rationabili causa, nisi aliud obstat, sicut in presenti non obstat, supponitur enim tale propositum libere conceptum, nec vlllo vinculo firmatum. Ergo mutans propositum ob acquirendum pingue stipendium, licet mutet, quia mutet ex rationabili causa. Nec intervenit aliqua simonia, sed subintrat, ordinaria obligatio, per quam obligat suum ministerium in offerendo sacrificio, & excepta mutatione propositi, res eodem pacto se habet ac si non proposuisset non celebrare. Mutare autem propositum etiam intuitu pecunie od est simoniacum.

4 Ex quibus sequitur contra Ledesma, & Orellanum, quod in tali casu facerdos neque peccet, quia non serviet debitum ordinem in sua intentione. Et contra Alphonsi de Leone n. 2. allatum n. 29. illius fol. quod neque etià peccet venialiter ex inordinato appetitu rerum temporalium. Nam res temporales licite, & ordinate appetuntur, quando appetuntur in ordine ad debitum finem: quando verò appetuntur in ordine ad finem indebitum, id non provenit ex oblecto, sed ex malitia appetentis. Et ideo si quando mutatur propositum de non celebrando ob Intraendum pingue stipendium, si interveniat inordinatus appetitus temporalium, id non provenit ex oblecto, & motu mutationis, sed ex malitia appetentis.

5 Sequitur secundò. Falsum esse, quod dicitur pro opposita sententia, ordinari scilicet spirituale ad ob-

tinendum temporale aut dari pro temporali. Nam eodem pacto res se habet, ac si non proposuisset non celebrare, & recipere stipendium pingue pro Missa, quia ut dictum est, stipendium est solum occasio mutandi propositum. Quod autem dicitur de confessorio, qui non vult audire confessiones, nisi illorum qui dant aliquod stipendium, si intendat solum stipendium ut obliget suum ministerium pro illa functione est eadem ratio, ac de Sacerdote, qui oellet ad allicuius instantiam celebrare, nisi ab ipso reciperet stipendium, & subintrat illud Lucæ 10. Dignus est operarius mercede sua. Et hoc supposito, quod ex officio non teneatur audire confessiones, quas si ex officio teneretur, peccaret. Si autem non teneretur, potest etiam ratione huius ministerij exigere suam proportionatam subjectionem. Qui enim evangelium annunciant debent de Evangelio vivere, ut ex doctrina Christi ait Apostolus 1. ad Corinth. cap. 9.

QVÆSTIO 911.

An pro labore extrinseco recipi possit aliquod stipendium.

S V M M A.

- 1 *Pro labore Celebrationis nihil potest accipi.*
- 2 *Pro labore pro accidenti annexo Celebrationi, potest aliquid accipi.*
- 3 *Labore extrinseco Celebrationis, est quid corporale dretu ajimabile.*
- 4 *Stipendium accipi potest pro summo more celebrando, expellendo &c.*
- 5 *Pro labore &c. per se annexo cum Celebratione, non potest accipi stipendium.*
- 6 *Obligatio ad omnia annexa Celebrationi, potest deduct in partem.*

Difficultas procedit de stipendio ultra consuetudinem quod datur pro subjectione, & de labore quod est extrinsecus Celebrationi, & proinde est ab ipsa separabilis. Nam ut dictum est, pro intrinseco labore nihil præstij recipi potest, quia hic pertinet intrinsece ad functionem spirituales, & proinde locum habet, quod dicit Palchus. Papa Cap. §. qui 2. quæst. 1. Quisquis horum alterum vendit sine quo nec alterum provenit neutrum invenitum derelinquit.

Dicendum est. Pro labore extrinseco, & per accidenti annexo Celebrationis Missæ, potest recipi speciale stipendium. Ita Gloss. in cap. sum. verbo Pro exequis. De simon. & in cap. significatum, ver. Itaque de præben. Abbas ibid. num. 8. Innocentius in cap. 3. Ne Prælati vic. su. Hostiæ. ibid. D. Bonavent. in 4. dist. 15. ar. 1. quæst. 4. in fine. Richar. ar. 3. q. 2. ad 8. Malor. quæst. 6. Distant. q. 3. num. 10. Palud. quæst. 5. ar. 2. conclus. 1. Antifiodor. lib. 3. sum. moral. 21. cap. 2. Antonian. lib. 10. quæst. Armen. cap. 10. Gabr. lib. 18. in Cau. Adm. l. 1. C. Abulenti. quæst. 9. in cap. 14. lib. 3. Reg. Adm. l. 1. quæst. 9. ar. 1. in resol. Gerlon. Alphonsi. 36. L. 1. Sotus lib. 9. de Just. & Dar. q. 6. ar. 1. in dub. post 2. conclus. Angel. verbo simonia 2. num. 16. Victoria in relect. de simon. par. 2. num. 19. Henriquez lib. 9. sum. cap. 22. num. 1. Azor. par. 3. lib. 12. cap. 3. quæst. 1. in hoc. Corduba in quæst. lib. 2. q. 1. m. 1. Lessius lib. 1. de Just. & Jur. cap. 35. dub. 8. num. 1. Valent. tom. 3. dist. 6. q. 16. par. 2. Nauaz. cap. 23. Manual. n. 102. ver. Quibus addo, Cæter. 2. 2. quæst. 100. ar. 2. dub. 2. & in sum. verb. sum. illa Reg. 5. Sanchez dist. 86. de Eucharist. fol. 2. §. penult. & sum. 1. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 21. num. 5. Reginald. lib. 23. præstij fori par. 1. cap. 17. num. 229. Palasus par. 3. oper. moral. trail. 17. de simon. dist. 3. par. 1. num. 3. Gatierez canon. quæst. cap. 26.

cere ad ministerium exhibitum, & hoc mensurati possit tempore, quod in ipso consumitur, sit, quod pactum stipendium habeatur pro proportionato.

- 6 Ex dictis sequitur ut notant etiam Fraxinel. *de obig. Sacrd. feli. 4. concl. t. n. 8.* Alphons. de Leone *de offi. Capel. 9. 6. feli. 10. n. 97.* Tambutin. *de Iur. Abb. tom. 1. disp. 5. q. 2. n. 15.* Quod, quando petitur Missa cum officio Defunctorum, potest exigi maius stipendium, nam non solum exhibetur ministerium in celebratione Missæ, sed etiam in recitatione officii, & idem cum crescat ministerium, debet etiam crescere exhibitio substantiationis. Et proinde ultra consuetud stipendium exigere poterit aliud stipendium proportionatum recitationi officii.

- 7 Sequitur 3. ut notat etiam Villalob. *par. 1. sum. trall. 8. disp. 15. num. 2.* Alphons. de Leone *de offi. Capel. 9. 6. feli. 10. num. 97.* Possit Sacerdotem exigere maius stipendium ab exigente Missam simul cum ieiunio, nam ultra ministerium celebrandi, exigitur etiam ministerium ieiunandi, quod cum sit valde onerosum & cum maceratione corporali, quamvis sit actus virtutis, in ratione tamen ministerij est æstimandum ratione oneris, & idem eius intuitu exhibetur stipendium ut sit proportionatum qualitati ministerij exhibit.

- 8 Sequitur 3. ut notant etiam Petrus Nauar. *lib. 2. de res. cap. 2. num. 148.* Alphons. de Leone *de offi. Capel. 9. 6. feli. 10. num. 97.* Quod possit Sacerdos exigere maius stipendium consueto ab exigente celebrationem Missæ cum aliquibus specialibus Orationibus, nam tunc exigitur exhibitio specialis ministerij, quod inreponitur in recitatione illis Orationibus; vnde cum omne ministerium sit dignum proportionata substantiatione, debet crescere stipendium pro substantiatione introitu cuiuscunque specialis ministerij.

- 9 Sequitur quarto. Cantores, & pulsantes Musica instrumenta in celebratione Missæ solemnibus, quamvis id non præstent ratione officij, per quod constituantur ministri Ecclesiæ, quia tamen communicant in officij Ecclesiastici celebratione, & cantant ea, quæ aliis à Choro essent cantanda, non videntur accipere posse stipendium tanquam præmium laboris, sed solum tanquam in substantiationem ob exhibitum ministerium ad imitationem ministroium Ecclesiæ. Cui enim sint coadiutores in celebratione Missæ, debent etiam ipsi habere stipendium substantiationis, & acquirant suum ius proportionaliter ad ministerium ad obtinendam substantiationem.

Q V A E S T I O 913.

An Ratione dici Felli accipi possit maius stipendium.

S V M M A.

- 1 Plura stipendia non possunt accipi intuitu dici feli.
- 2 Intuitu dici feli potest stipendium esse maius.
- 3 Ad ministerium Sacerdotale in diebus feli est magis æstimabile.
- 4 Stipendium pro substantiatione, crescit iuxta æstimabilem ministerij.
- 5 Pingue stipendium ratione circumstantiarum non prohibetur.
- 6 Vbi sunt pauci Sacerdotes, & plures quærentes eundem ministerium, stipendium debet esse maius.

Supponendum est. Aliud esse, posse accipi maius stipendium, & aliud posse satisfacere cum Missa Diei feli, multipliciti stipendio. Primum dicit, quod qui celebraturus est in die festo ratione circumstantiarum temporis exigit maius stipendium intuitu ministerij,

& hoc est de quo dubitatur. Secundum dicit, quod plura stipendia ordinata ad obtinendas plures Missas, applicentur pro stipendio Missæ diei feli. Et hoc est absolute illicitum, quia est contra obligationem assumptam de celebrandis tot Missis, quot accepta sunt stipendia, & contra Decreta Sac. Congregationis de celebrat. Miss. in quibus præcipitur, quod absolute tot missæ celebrentur, quot acceptæ sunt elemosinæ.

Dicendum est. In diebus festis posse exigi maius stipendium ratione circumstantiarum temporis intuitu Celebrationis missæ. Ita Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. vi. par. 8. num. 13.* Matchin. *de sacram. Ordin. trall. 3. par. 2. cap. 16. num. 2.* Tambutin. *de Iur. Abb. tom. 1. disp. 5. q. 2. num. 15.* Garzia *in sum. trall. 3. diffinit. 10. dat. 4. num. 8.* Homobon. *par. 1. Exam. Eccles. trall. 14. q. 120.* Alphons. de Leone *de Iubil. par. 3. n. 12. & de pœst. Censur. qu. 6. feli. 10. num. 96.* alter Tambutio. *apud de Iur. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 3. n. 15. & 36.* Et ita etiam statutum est in Concil. Mediolanens. 111. par. 2. Decret. 16.

Ratio est. Quia ministerium Sacerdotale in diebus festis est magis necessarium pro commoditate Populi quam sit in cæteris diebus, & in ipsis adit specialis necessitas, quæ non adit in aliis diebus. Ergo etiam his diebus est magis æstimabile, quam sit in aliis diebus intra suum ordinem. Vnde si Sacerdos celebraret sine stipendio in die festo, faceret rem magis gratam, quam si celebraret in alio die, & is, in cuius gratiam celebraret magis ipsi obligaretur. Erga debetur celebranti in die festo maius stipendium, & proinde potest Sacerdos ipsum exigere, quia licet stipendium non sit pretium, quia tamen debetur pro substantiatione intuitu ministerij exhibit, debetur etiam cum proportionate ad æstimabilitatem ministerij, ita ut quanta est æstimabilitas ministerij in suo genere, tanta sit obligatio ministrandi substantiationem. Quia obligatio ministrandi substantiationem debet crescere proportionaliter ad obligationem, quam suscipit Sacerdos. Hæc autem crescit, quo magis crescit in æstimabilitate iud. quod feobligat.

Consuetud. Quisvis stipendium non sit pretium celebrationis seuat tamen proportionem cum ministerio, quod exhibetur à Sacerdote; quia non datur pro tota substantiatione, sed pro parte, ut constabit ex dicendis, quia scilicet ministerium non occupat totaliter Sacerdotem, sed pro parte aliqua Diei. Et idem debet servata proportionem comparari ad ipsum, sicut comparatur pretium ad res pretio æstimabiles. Ergo sicut pretij crescit ex multitudine emptoris, & decrescit ex paritate, ita etiam debet decrescere stipendium pro substantiatione ex multitudine quantatum Sacerdotes pro celebratione, ut contingit in diebus festis, quia tunc ministerium Sacerdotale redditur magis æstimabile, & proinde dignum ampliori substantiatione, sic etiam servitium temporale gratis exhibitum quo magis est æstimabile, eo magis obligat eum, cui exhibetur, atque adeo sit valde ratione gratitudinis remunerari tenetur ampliori modo remunerari.

Neque obstat, ut quidam putant Decreta sacre Congreg. de celebratione Miss. quia in ipsis de hoc peculiari Casu nihil disponitur, neque enim prohibent, quia exigi possit pingue stipendium ratione circumstantiarum, sed solum quod non satisfaciat vni-cæ Missa pluribus obligationibus ex diversis stipendijs contractis, sed quod tot omnino Missæ celebrentur, quot fuerint stipendia exhibita pro pluribus Missis, quod idem est, ac quod tot Missæ celebrentur, quot exiguntur intuitu stipendorum; quod est quod longe diuersum, quia in præsentis casu etiam voicium stipendium pro vna Missa sed pinguius.

Ex dictis

Ex dictis sequitur, quod si ante paucitate Sacerdotum, præsertim si ad id multitudine commendantium Missas, possit exigi maius stipendium, quàm aliàs exigeretur, quia militat ratio: hoc enim capite redditur ministerio Sacerdotale magis æstimabile in suo ordine, & propterea si impendatur est dignum ampliori subventionatione.

QVÆSTIO 914.

An liceat anticipatè exigere stipendium celebrationis Missarum, aut fideiussionem.

S Y M M A.

1. Anticipata solutio interius rei sacra an sapiat simulationem.
2. Stipendium interius celebrationis potest anticipatè exigi.
3. Solutio anticipata, aut cautio de soluendo non variat conventionem.
4. Anticipata solutio, quando indicit simulationem.
5. Denegatur stipendium potest celebrari instituta æstimat. Actus stipendii potest acquisito iure.
6. Debetur stipendium celebranti conventum debet coram iudice Ecclesiastico.
7. Quando pro stipendio obtinendo possit institui actio, & quando imploretur officium Iudicis.

Qui celebravit, nec potest obtinere stipendium, rei potest compensationem.

Ratio dubitanti oritur ex Cap. In tantum de simulatione, ibi. Cum vero expressus exprimit venditionis speciem, quo prius recipit pretium quam rem conferat præstare, unde anticipata solutio stipendii pro re facta videtur damnari de simulatione. Et militat etiam ratio quia dum prius exigitur stipendium videtur ipsi subalterni functio ipsa Celebrationis, atque adeo deduci in venditionem.

Dicendum tamen est. Poteest anticipatè exigi stipendium Celebrationis Missarum, aut cautionem de soluendo, quando fuerit celebrata. Quod ita intelligitur, ut possit Sacerdos reculare assensum, re obligationem celebrandi nisi ante detur ipsi stipendium, aut cautio de soluendo, ita Lalman. lib. 4. Theol. moral. tract. 10. cap. ult. §. 2. n. 35. in fine, Sanchez lib. 1. Confess. moral. cap. 3. dub. 11. n. 13. Alphonsi de Leone de offic. Capel. quest. 6. sect. 4. n. 39. Garzia in summ. tract. 3. diffical. 10. dub. 1. n. 16.

Ratio est. Quia solutio anticipata, aut cautio de soluendo non variat naturam contractus, cum sit aliquid extrinsecum contractui. Ergo si contractus de se est licitus, nec colorat simulationem, erit etiam licitus, licet anticipatè exigatur stipendium, aut cautio de soluendo. Et in presenti semper stipendium erit pro subalternatione, quæ cum sit debita celebranti Missam de iure nature, potest poni in tuto à celebrante ad evitandas lites, aut mediante anticipata solutione, aut cautione de soluendo.

Ad rationem dubitanti temp. Dicitur illud Pontificis Innocentij III. esse accipiendum secundum substantiam materiam, ut nimirum anticipata receptio magis exprimat venditionis speciem & simulationem, quando reversa in contractum interuenit simulationem, ut in illo casu, de quo Pontifex, Agebatur enim de suffraganeis Archiepiscopis Cantuariensibus, qui vendebant sacrum Chriftina, & pretium quod accipiebant, vocabant Denarios Chriftinales, ad occultandam autem simulationem, ceperunt vocare denarios Paschales, & denique ad magis occultandum simulationem in media quadragesima exigebant hanc pecuniam & vocabant consuetudinem medie quadragesime. Dicit ergo Pontifex,

Tom. II.

quod ista anticipata solutio expressius exprimit venditionis speciem, quia nullum alium habebat titulum, unde solueretur, & ideo tanquam anticipatum pretium Chriftinales, magis exprimebat venditionem. Ad rationem negat. Sequel. quia in casu presenti anticipata solutio habet eundem titulum, quem haberet si postea solueretur, nempe debitum subalternationis.

Ex dictis sequitur. Quod si denegatur stipendium Sacerdoti postquam celebravit, potest institui actio ad actionem coram Iudice, & instare de solutione, ut tradunt Nauar. cap. 23. manual. n. 106. Petrus Nauar. lib. 3. de rest. cap. 2. n. 105. Corduba in sum. cap. 27. Hentique. lib. 9. sum. cap. 27. n. 1. Sumet diff. 86. de Encher. sect. 1. ver. Circa alium modum. Scortia lib. 2. de sacrileg. miss. cap. 10. n. 1. Bonac. diff. 4. de sacramen. quest. ult. par. 8. num. 2. Alphonsi de Leone de offic. Capel. quest. 6. sect. 4. n. 40. Garzia in summ. tract. 3. diffical. 10. par. 5. n. 16. Nam eo ipso, quod Sacerdos satisfecit propriæ obligationi in exhibendo sacerdotale ministerium in sacrificio offerendo habet ius petendi stipendium subalternationis sibi promissum, quia iam fecit suum, atque instituit ad actionem contra debitorem. Et desinitur ex Cap. Ad Apostolicam, de Simon. ubi Innocentius III. in Concilio Lateranensi, præcepit ministris Ecclesiæ pravis abstinere ex actionibus, & iniurijs Episcopis, quod faciãt seruari pias consuetudines tribuendi aliquid ministris Ecclesiæ in subalternationem, quando impudenter suum ministerium Laici, quod à fortiori locum habet in presenti, nam non solum ad eam consuetudinem, sed etiam ius acquisitionis.

Sequitur. 1. Quod in prædicto casu Sacerdos, qui exigit sibi solus stipendium ob Missas celebratas debet continere debitorem coram Iudice Ecclesiastico nempe Ordinarium. Ita R. buff. in tract. Quando facit. n. 6. Fragos de Regum. Christ. Respon. par. 1. lib. 2. diff. 4. §. 4. memb. 9. ver. 1. Consequenter etiam Alphonsi de Leone de offic. Capel. quest. 6. sect. 4. n. 40. Garzia in summ. tract. 3. diffical. 10. par. 1. n. 16. quia licet Actor lequatur forum rei, in hoc tamen casu Laicus subditur Iudici Ecclesiastico, quia ratione rei de qua agitur fortiori forum apud ipsum iuxta Cap. fin. de fere. tempus. nam agitur de stipendio subalternationis personæ Ecclesiasticæ, & debito iustitiae spiritualis ministerij, de quo iudicare, determinare, taxare pertinet ad Ecclesiasticum Iudicem quod etiam desinitur ex d. Cap. Ad Apostolicam de Simon. ubi iniungitur Episcopis, quod cogant Laicos servare pias consuetudines dandi aliquid Sacerdotibus pro subalternatione, quando ad eorum instantiam exercent ministeria spiritualia, etiam in hoc casu per bunc text. Episcopum habere Iurisdictionem in Laicos, ut notat Gloss. in eundem text. in figura. Casus. in fine, Abbas. n. 2.

Sequitur. 2. Quomodo in hoc casu procedendum sit, nam si intercessit pactum & potest obtendi, potest Sacerdos qui celebravit institui actionem, & si vero non intercessit pactum sed tantum celebravit ad instantiam alicuius, potest contra ipsum implorare officium Iudicis, qui tenebitur subuenire, iuxta ea que tradunt Io. Andr. in d. cap. Ad Apostolicam n. 1. in fin. de Simon. Ananias n. 2. Alphonsi de Leone de offic. Capel. quest. 6. sect. 4. n. 41. Hæc autem procedunt de iure, nam in locis particularibus potest esse diversa consuetudo, quæ erit seruanda, ut notat etiam Garzia in summ. tract. 3. diffical. 10. par. 1. n. 16.

Sequitur. 3. ut tradunt etiam Rebelle de oblig. iust. par. 1. lib. 2. de rest. quest. 18. n. 4 in fin. Miranda lib. 1. Manual. quest. 4. art. 23. Valer. in Different. variisq. ser. verbo Compensation. n. 5. Garzia in summ. tract. 3. diffical. 10. dub. 2. n. 16. in fine, Alphonsi de Leone de offic. Capel. quest. 6. sect. 4. n. 4. Sacerdotem, qui Missas celebravit, nec potest obtinere stipendium debitum, ut possit occultare compensationem. Debetur enim illi

S 2 stipen

stipendium ex Iustitia, & proinde habet ius ad ipsum obtinendum & ad se reddendum indemnem, & ideo si non potest alio modo recuperare, uti poterit occultata Compensatione, dummodo fiat de bonis proprijs eiusdem ecclesiæ ditoris.

Q U Æ S T I O 915.

An qui ex dispositione Defuncti commendat Missas, teneantur exhibere integrum stipendium consuetum.

S V M M A.

1. Duplex modus solvendi minus stipendium pro Missis Testatorum.
2. Curantes celebrari Missas relictas à Testatore, tenentur dare integrum stipendium Regionis.
3. Aliis fraudans mentem Testatoris cum eius præiudicio.
4. Recipientes stipendia diminuta contra mentem Testatoris, an possint celebrare pauciores Missas.
5. Non solvunt integra stipendia pro Missis Testatoris, in quoniam denunciaverint.
6. Recipientes diminuta stipendia, possunt cogere ad eroganda integra iuxta mentem Regionis, quando celebrant ex Testamento.
7. Solvunt diminuta stipendia pro Missis Testatorum, tenentur ad resarciendum.

Dupliciter contingere potest, quod Hæredes, seu quicumque alij qui tenentur curare, ut pro aliquo Defuncto celebraretur certus numerus Missarum, non solvant totum integrum stipendium, vel quia adsint pauperes Sacerdotes, seu Regulares, qui minuti stipendio eas celebrent, eò quod satius iudicent habere illud stipendium, quam nullum, vel quia curent celebrari in aliquo alio loco, ubi stipendium soleat esse minus. Utroque enim modo, sicut solvunt minus stipendium quam sit consuetum Regionis, ita etiam eadem est difficultas.

1. Dicendum est: Hæredes, seu quicumque alij qui ex dispositione defuncti faciunt Missas celebrare, tenentur exhibere integrum consuetum stipendium Regionis ubi Testamentum defuncti servari debet effectum. Et si reperitur, qui minori stipendio celebrarent. Ita faciunt ex præcepto. 1. Eccles. lib. 3. cap. 10. n. 9. Alphonsi. de Leone de offic. Capel. quæst. 8. sect. 5. n. 10. Auctia quæst. 11. de Euchar. sect. 17. ver. Tenentur etiam. Franc. Lugo lib. 1. de sacra. cap. 13. quæst. 1. n. 10. Garzia in sum. tract. 1. diff. 10. dub. 2. n. 10. Et defunxit ex ijs quæ tradunt Suarez disp. 80. de Euchar. sect. 4. ver. unde. Miran. tom. 1. Manual. quæst. 41. or. 2. c. conclus. 3. Baun. per. 1. Theol. moral. tract. 10. quæst. 12. de restit. quæst. 3. quatenus docent, quod recipientes minora stipendia consueti, possunt se indemnes servare, celebrando solum tot Missas, quot essent iusta stipendia. Quod etiam tenet Granad. 3. per. controu. 6. tract. 14. diff. 11. num. 5.

2. Ratio est. Quia quando Testator insungit celebrandum certum numerum Missarum, iniungit etiam saltem tacite erogandum consuetum stipendium iuxta mentem Regionis correspondens illidem Missis, & proinde ipsum quoque cadit sub eius dispositione. Ergo si ij, ad quos spectat, non solvant integrum stipendium, sed adhibita aliqua industria solvant aliquid minus, non implent mentem Testatoris, quæ fuit de iusto, & consueto stipendio secundum vium Regionis. Quod cedit in præiudicium ipsius, non solum quatenus non impletur eius voluntas, sed etiam quatenus non plene mandat executioni opus pietatis subministrandi alimenta Sacerdotibus celebrantibus cum consueto stipendio, & quatenus minorem

fructum ipse percipiet ex illis sacrificijs, siquidem plus fructus percipit ex sacrificio, qui plus ad ipsum concurrat, plus autem concutit, qui etrogat maius stipendium.

An autem tunc recipientes illa stipendia diminuta possunt celebrare solum illas Missas, quæ correspondent iusti stipendijs, ut volunt Suarez, Mitand, Baunius n. 2. citari negativè resoluendum est, ut resoluunt etiam Tamburin De iure Abb. tom. 1. diff. 1. q. 9. n. 1. & ceteri qui scripserunt post Decreta Sac. Congregationis de celebrat. Miss. Quia obstant eadem Decreta, dum præcipiunt, quod absolute tot Missæ celebrentur, quot sunt stipendia, quantumvis incongrua, ut constabit latius ex dicendis infra suo loco, non solum ex vi dicti Decreti, sed etiam ex naturalis ratione, neque iuvat quod accipiens huiusmodi stipendia non se obligat ad tot Missas, quot sunt illa incongrua stipendia, nam eo ipso, quod illa acceptat, se obligat ad substantiam petitionis exhibeatis, atque adeo ad præfixum numerum Missarum.

Ex quibus sequitur. Quod Hæredes, aut quicumque alij Exequutores ex hoc quoque capite infertant damnum defuncto, quia fieri potest, quod qui accepit incongrua stipendia etiam essent congrua in illo loco, in quo celebrandum est existimet non sibi dari stipendium, quod ex mente defuncti esset dandum, & proinde non teneri celebrare, nisi illum numerum Missarum, qui corresponderet stipendijs computatis secundum mentem Regionis defuncti. Et quod in hoc casu non haberet locum Decretum Sacre Congregationis quia non servatur mens Defuncti, vnde Defunctus fraudaretur considerabili numero Missarum ex eo, quod Hæredes aut quicumque alij non servarent mentem ipsius.

3. Sequitur 1. Quod qui celebrant huiusmodi Missas, quamvis videantur acquiescere stipendio incongruo, possunt nihilominus postquam celebraverint Missas, implorare officium Iudicis, ut faciat illis solui integrum stipendium iuxta consuetudinem in Regionis, ubi dispositio Testatoris sortitur effectum, & Iudex tenebitur præcipere, ut solvantur, & servetur perfectè meos Testatoris, quia ex Cap. Ad Assecliam. De simon. tenetur facere servari piam consuetudinem exhibendi certa emolumenta ministris Ecclesiæ intuitu functionum Ecclesiasticarum.

2. Sequitur 2. Quod hæredes, aut quicumque alij, ad quos spectat, tenentur ad restituendum, quod cedit ad complendum consuetum stipendium iuxta vium Regionis, & quidem sub peccato mortali si materia sit notabilis, oam ex mente Testatoris est debitum integrum stipendium secundum mentem Regionis, & Exequutores non possunt mentem ipsius alterare, & ideo nascitur in omnibus ad quos spectat, obligatio restituendi quod ab initio erat exhibendum ex mente Testatoris. Vnde dupliciter peccabant. Primò quia fraudant defunctum illo beneficio, quod eius animæ proveniret ex largitione maioris stipendij, & quia non implent eius voluntatem Secundò quia fraudant Sacerdotes illo stipendio, quod ex mente Testatoris est ipsis debitum.

Q U Æ S T I O 916.

An ultra stipendium consuetum Missa possit Sacerdos aliquid exigere pro Expensis Administri, Cera, &c.

S V M M A.

1. Quando pro expensis Celebrationis, possit aliquid recipere.

De Stipend. pro Oblat.&c. Quæst. 916 917. 139

1. Celebrans an vltim stipendium possit aliquid exigere pro expensis.
2. Quando possit exigere sine Ecclesia, sine primatus Sacerdotis.

In responsione ad 7. dubium ex præfatis super Decreto de celebrat. miss. S. Congregatio habet, quod si Ecclesia habet alias redditus, qui insistantur pro expensis, quæ sunt in præparatione eorum, quæ sunt necessaria pro celebratione Missarum &c. non potest aliquid sibi retinere pro dictis expensis de stipendijs Missarum manualium, quod si non habeat redditus, potest retinere aliquid modicum, quod tamen non excedat dictas expensas. Ex qua responsione satis constat, quod huiusmodi expensæ non sunt subministrandæ ab Ecclesia, aut ministris de proprio.

In præfenti habeo Matchinde sacram. Ordin. trad. 3. par. 1. cap. 18. n. 16. Leander de sacram. trad. 3. disp. 4. q. 13. Marchandus Trisacram. num. 1. trad. 2. par. 2. tit. 4. quæst. 1. in Appen. res. 1. Tambutin. opus. de sacrif. miss. lib. 3. cap. 1. §. 1. n. 9. volunt, quod singulares Sacerdotes possint aliquid exigere ultra stipendium pro dictis expensis. Addit tamen Tambur. hoc non esse consulendum Sacerdoti dimiti, quia sapit indignum avaritiam.

Verum inhærentia prædictæ Responsioni S. Congregat. videndum est. An Ecclesia, in qua celebrantur Missæ, habeat redditus pro expensis celebrationis. si enim habet provenientes pro expensis celebrationis Missarum, neque Rector Ecclesiæ, neque priuati Sacerdotes, possunt ultra consecrari stipendium aliquid exigere pro expensis, nam dum aliunde subministrantur, non possunt exigi à commendatibus Missas. Si verò Ecclesia non habet prouocatus ad hunc effectum poterit quidem Rector aliqua exigere ultra consuetum stipendium; quia non tenetur de suo, aut de eo, quod est Ecclesiæ, sed in alios fines destinatum supplere. Nec stipendium datur pro his expensis, cum detur etiam quando habet Ecclesiæ prouocatus pro his expensis, & idem potest exigere quod suppleantur. Priuatus verò Sacerdos, si repetit locum, ubi possit celebrare absque eo quod det aliquid pro expensis, non potest aliquid exigere, quia non debet vendere id alteri; quod sibi gratis datur in hunc effectum, ut celebraret præsertim, quia solum possit egere ut se inde mereretur.

aut alia molestia, si acceptatur onus celebrandi debet statim impleri præsertim si Missæ commendentur pro aliqua præsentanea necessitate, aut pro aliquo recenti defuncto, subiecta enim materia exigit accelerationem. Ita etiam Tambutin. opus. de sacrif. miss. lib. 3. cap. 1. §. 9. num. 1. 2. §. Responsio. Ratio est, quia dum stipendium est moraliter certum, & sequitur onus acceptatio, confurgit obligatio satisfaciendi oneri assumpto, nec adeo rationabile motiuum retardandi satisfactionem.

Si tamen non sit moraliter certum, quod soluetur stipendium tempore congruo, & absque difficultate, se. i. adit aliquod dubium, non tenetur statim assumens onus implere obligationem assumptam, sed solum aut quando accipiat aut moraliter certificabit de solutione stipendij. Ita etiam Tambutin. loco num. præced. citato. Ratio, est. Quia satisfaciendo statim se exponeret periculo non habendi stipendium, aut subeundi difficultates in eo recuperando, non tenetur autem se exponere huic periculo. Deinde obligatio celebrandi est mutua cum obligatione dandi stipendium, & sibi inuicem correspondent in qualificatione. Ergo si est dubium an obligatio dandi stipendium sit certo habitata effectum, erit etiam dubium, an obligatio celebrandi debeat habere effectum, non tenetur autem implere obligationes dubias, & exhibere solutionem certam pro debito dubio.

Dices. Ex hoc, quod differatur celebratio Missarum, prouenire posse damnum, aut defuncti, qui non percipit fructum sacrificiorum, aut quia non celebrantur tempore congruo pro illa necessitate, pro qua iubentur celebrari, quia multoties erit transactio occasio. Resp. Hoc totum esse inoputandum illi, qui commendat Missas, quia deberet, aut de præfatis soluere stipendium, aut saltem dare idoneam cautionem, per quam solutio fieret certa, & deberet cogitare quod ob incertum stipendium non tenetur quis subire onus certum.

Dices 2. Id factum fuisse, si putasset, quod assumens onus non esset statim obligatio, sed quia consentit celebrationi habere sufficiens fundamentum iudicandi, quod sit statim onus adimpletarum. Resp. sibi imputare debet, quod non cogitaret, fieri posse, quod non statim celebrantur missæ quia cum obligatio sit mutua, nam vnus se obligat ad dandum stipendium, alter ad exhibendum ministerium celebrationis, dum quis suscipit onus celebrationis suscipit eil ordine ad obligationem dandi stipendium atque adeo secundum ipsius mensuram; si ergo obligatio dandi stipendium habet executionem ambigam habet etiam obligatio celebrandi cum sit in eadem mensura. Sibi ergo imputare debet, quod non reddat certam talem obligationem, nec debet putare, quod suscipiens onus plus se obliget, quam tenetur se obligare. Et proinde si remanet deceptus ipse sibi est causa deceptionis.

QVÆSTIO 917.

An si non soluetur de præfatis stipendium ad sit obligatio celebrandi Missas.

SVMMA.

1. Accipiens onus celebrandi cum promissione futuri stipendij tenetur statim implere.
2. Si exhibito stipendio non sit moraliter certum, potest expelli solutio.
3. Quicquid damni tunc sequitur imputatur commendatari Missas sine præfatis stipendio.
4. Non datur de præfatis stipendium, sibi debet imputari, si non cogitas, quod possint differri Missas.

Quia contingere potest, quod quis commendat Missas celebrandas cum promissione stipendij, nec de præfatis soluat, dubitatur, an qui acceptat huiusmodi Missas celebrandas, teneatur statim celebrare. An verò possit differre quousque exhibeat stipendium Pro solutione autem huius difficultatis considerandum est, quomodo certum sit, quod sit soluendum stipendium promissum; si enim sit moraliter certum, quod congruo tempore soluetur absque lite,

Tom. 1. 4

QVÆSTIO 918.

Quale debeat esse stipendium Missæ.

SVMMA.

1. Stipendium pro sustentatione celebrantis cum detur in pecunia.
2. Potest exhiberi in quacunque materia pretio estimabili.
3. Appellari pecunia venit quacunque res pretio estimabilis.
4. Estimare ad effectum sciendi valorem non inducit venditionem.
4. Qui accipit pecuniam, potest res aliam dare pro sub-

S 3

Stipendia celebrantis.

8 *Negat in hoc intervenit negotiatio.*

6 *Res qua traditur loco pecunia pro stipendia celebrantis, non potest pluri estimari, quam valeat. Qui accipit stipendium pingue, si loco illius det alias res, debet computare numerum Missarum ad mensuram stipendij.*

2 **C**um stipendium Missæ accipitur pro sustentatione difficultas est, quæ debet esse, seu in quam materia sit exhibenda. Certum est autem quod non est necessarium, quod exhibeatur in materia comestibili, quæ inserviat immediatè pro sustentatione, ut constat ex præxi, nam hoc esset difficile, & incommensurabile eidem Sacerdoti, qui multoties plus indiget alia re, quam materia comestibili. Et etiam quia nomine sustentationis non solum venit cibus, & potus sed etiam vestitus, & quæcumque res alia, quæ necessaria sit pro humano usu, unde includitur etiam habitatio, & idèd eum stipendium Missæ non sit totalis sustentatio oportet, quod sit tale, quod possit converteri in humanos usus, & idèd introductum est. ut detur in pecunia tanquam in ea, quæ converti potest in quantumque rem necessariam. Solum ergo difficultas est, an pro stipendio dari possit quæcumque res pretio æstimabilis, ut liber, frumentum, vestis, aut quid simile.

3 Dicendum est, pro stipendio Missæ dari posse quantumque rem pretio æstimabilem. Ita Corduba in sum. quæst. 17. Ledefin. par. 1. sum. trall. de Euchar. cap. 18. con. 1. 14. Vega par. 1. sum. cap. 107. cas. 47. Alphonsi de Leone de off. Capell. quæst. 6. s. 1. n. 50. Garzia in sum. trall. 1. diff. 10. dub. 1. n. 8. Ratio est. Quia sufficit, quod satisfiat Sacerdoti pro obligatione sustentationis, quod autem satisfiat cum hac, vel illa re materialiter se habet, quia sufficit, quod sit pretio æstimabilis, & quod acceptetur pro stipendio. Præsertim quia pecuniæ appellatione venit quæcumque res pretio æstimabilis. L. Nam quod in fine. Ad Trebit. & l. pecunia, ff. de verb. signifi. vbi Gloss. final. & item Gloss. in l. 1. §. fin. de colum. per illum text. & in Clem. Nalentes verbo Pecunia de heret. Et proinde quæcumque modo satisfiat Creditori, censetur satisfactum cum pecunia, ut dixit Rota decis. 18. n. 1. coram Ludovis.

3 Dices Si pro stipendio detur alia res, quam pecunia oportet, quod interveniat æstimatio rei, quæ datur, æstimatio autem inducit venditionem, atque adeo simoniam. Resp. Oportere quod interveniat æstimatio pro ædæquatione inter rem, quæ datur, & pecuniā, quæ efficit iustum stipendium, atque adeo pro mensura valoris rei, quæ datur, in quo nulla intervenit venditio nam quando æstimatio fit ad effectum sciendi valorem non inducit venditionem, ut notat Isidorus in l. 1. de commutatione n. 2. vers.ultima ipsum C. de Pall. Coust. prell. quæst. cap. 18. n. 1. vers. sed ex contrario. Ludovis. decis. 18. n. 5. Rota in Speleiana Bonorum 6. Aprilis 1601. coram Pænis, & in Romana res. Doris 10. Martij 1608. coram eodem, & in Ferrar. Societ. 10. Septembris 1591. coram Millino. Deinde dato, quod interveniret venditio, non esset venditio rei spiritualis, quia venderetur res, quæ datur. Intervenerit enim solutio virtualis pecuniæ pro stipendio Missæ, & Sacerdos daret hanc pecuniā pro libro, tritico &c. Vnde interveniret duplex contractus, alius, quo conveniretur de stipendio cum Sacerdote, & alius, quo Sacerdos cederet stipendium pro tritico, libro &c.

4 Maior difficultas est. An qui accipit stipendia Missarum in pecunia, possit Missas alteri commendare celebrandas tribuendo loco pecuniæ librum, triticum, Tabulam pictam vel quid pretio æstimabile. Resp. posse retenta sibi pecunia dare æquivalentem in alia materia, Ita Ledefin. par. 1. sum. trall. de Euchar. cap. 18.

concl. 14. Alphonsi de Leone de off. Capell. quæst. 6. s. 1. n. 51. quia sufficit quod detur iustum stipendium, seu æquivalent illius quod ipse recepit, ut in hoc servatur dispositio Decretorum de celebr. Missar. quod commendans alijs Missas det totum illud stipendium, quod ipse accipit nulla parte sibi retenta, nec sit iniuria accipienti, si non detur pecunia, quia non habet ius, quod ipsi commendatur missæ & quod stipendium detur in tali materia ipse consensit, & acceptat.

Dices. Non posse eum, cui primò commendatur Missæ celebranda, ut stipendio ipsam ad distrahendas res vendibiles proprias, quia in hoc apparer negotiatio super stipendio Missarum. Resp. Non intervenire aliquam aliam negotiationem, nisi permutationem vnius rei in aliam æquivalentem, quam potest facere, qui habet Missas commendatas, quia suscipiens in se obligationem, facit suum stipendium, & acquirit dominium, licet sub modo, nam resolutum dominium, si non implet obligationem. Dum ergo transfert in aliam obligationem, quam in se assumpserat, quia tenetur transferre eum eodem stipendio æquivalente, seu in quantitate, licet non specie, quia cum fecerit suum non tenetur eandem speciem tradere, sed sufficit tradat eandem quantitatem in æquivalentem.

Est tamen aduertendum, quod ille, qui accipit stipendium in pecunia, non potest tradere rem aliquam loco stipendij alteri, cui Missarum celebrationem iungit eam pluri æstimando, quam valeat, ut si traderet librum n. Coronam, quæ valerent decem Iulij, & exigeret celebrari duodecim aut 15. Missas, ut notat etiam Ledefin. par. 1. sum. cap. 18. de Euchar. concl. 14. Alphonsi de Leone de off. Capell. quæst. 6. s. 1. n. 53. Ratio clara est. Quia pro quindecim Missis daret tantum stipendium decem Missarum, & stipendium aliarum quinque sibi retineret; quod est contra Decretum sacre Congregationis, de Celebr. Missar. vbi præcipit, quod commendans alijs Missas acceptas, nullam possit sibi retinere partem stipendij, & etiam peccaret contra Iustitiam, quia æstimaret pluri, quam valeret rem traditam, & iuxta hanc æstimacionem tribueret stipendium pro Missis, quod oon licet, saltem quando æstimatio excederet summum pretium.

Secundò est aduertendum cum eodem Ledefin. n. 7. præced. citat. Alphonsi de Leone n. 54. citat. s. 1. Quod si quis pro celebrandis Missis accipiat stipendia pingua, nempe singula duntum, aut quatuor, aut quinquæ Iuliorum, & eas alteri celebrandum commendat exhibendo librum, vel aliquid aliud pro stipendio, tenetur exigere tantum illas Missas, quantum pingue stipendium æquivaleret valori libri, aut alterius rei, ut si liber valet decem Iulij, & ipse pro singulis Missis accipit stipendium quinquæ Iuliorum non poterit exigere, nisi duas Missas, ut servetur debita æqualitas. Ratio est. Quia commendans alijs Missas acceptas tenetur illis tradere integram stipendium acceptum, quotumvis pingue. Si autem non computat Missas iuxta stipendium acceptum, sed iuxta consuetum, non daret totum stipendium. Imò committeret Injustitiam, quia librum valore decem Iuliorum daret pro 50. Iulij si stipendium esset decem Iuliorum. An autem in aliquo casu, ut quando pingue stipendium datur intuitu persone, possit oppositum habere locum, consistat ex infra dicendis vbi de non retinenda sibi parte stipendij Missarum.

Q U Æ S T I O 919.

An liceat Missam cum Missa permutare.

S V M M A.

- 1 *Missæ permutatio diuersi modo contingere potest.*
- 2 *Ad ipsam permutatio an liceat. & num. seq.*
- 3 *Bona spiritualia sunt unicuique communicabilia.*
- 4 *Quid requiratur ad inducendum simoniam.*
- 5 *Beneficia sine licentia non possunt inuicem permutari. & cur?*
- 6 *Gratuia deus excludit tantum premium.*
- 7 *Permutatio Missæ non subijci contrahitur rem spirituali.*

POTEST ex diuersa occasione contingere, quod sacerdos inuicem Missas permutet, vt si quis grauius pluribus Missis nequeat oppositione tempore satisficere, & conueniat cum alijs sacerdotibus, quod ipsi aliquam partem celebrent tot Missas postea ipse ad eorum instantiam celebratus; Vel si quis sit obligatus celebrare in vno loco, & alius in alio, & inuicem permutent, aut aliquo alio modo, quo permutatio contingere possit.

1 Prima sententia negat, licitam esse hanc permutacionem Ita Richard. in 4. dist. 25. ar. 3. quæst. 1. ad 1. Adrian. quæst. 9. ad 4. Siluester verbo Simonia quæst. 16 dist. 4. Tabiena num. 46. Arnulphus num. 42. Rosel. verbo simonia 1. num. 8. Alseque lib. 6. tit. 5. ar. 1. quæst. 4 Lopez par. 1. Infrac. cap. 299. in fine, Petrus Nauar. lib. 2. de rebus sacris. num. 386. Fundamentum est. Quia dum interuenit pactum, spiritualia non gratis dantur, nam permutatio non est gratuita datio. Hoc autem est contra illud Christi Math. 10. *Gratis accepistis gratis date.* 12. Ista permutatio subijci Contrahitur rem spirituales, quod est contra reuerentiam ipsi debitam, & indicat permutatorem habere dominium illius, cum tamen n. n. habeat, cum non sit Dominus rerum spiritualium.

2 Secunda sententia asserit, esse licitam Ita D. Th. in 4. dist. 25. quæst. 3. ar. 3. ad 5. Durand. quæst. 5. num. 9. Argens. quæst. 10. ar. 4. ad 3. Maior. quæst. 6. con. inf. 1. Panor. in cap. scriptura ar. 4. De voto. 10. de Friburgo lib. 1. sum. rit. 1. §. 6. lit. F. Conart. lib. 1. varior. resol. cap. 5. num. 4. Lellius lib. 2. de iust. & iur. quæst. 5. ar. 2. ad 3. Azor. par. 3. lib. 1. cap. 5. quæst. 2. ver. unde si quæras victio cia relict. de simonia num. 17. Valent. tom. 3. disp. 6. quæst. 16. pan. 3. quæst. 4. ver. Ad confirmationem Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 10. num. 5. de cap. 31. num. 20. Ledelius par. 2. sum. trall. de simon. cap. 12. conclus. 2. 1. ver. Amer. Villalob par. 1. sum. arall. 17. diff. 3. num. 2. Filliac. arall. 45. cap. 7. num. 6. & 14. Tolet. lib. 5. sum. cap. 88. num. 2. Sanchez lib. 2. con. inf. cap. 5. dub. 44. Palus par. 3. oper. var. trall. 17. disp. 5. pan. 15. num. 1. Alphonsi. de Leone de offic. Capel. quæst. 6. feld. 6. num. 17. Garcia in sum. trall. diff. 10. dub. 1. num. 17.

3 Dicendum est licitam esse permutacionem Missarum cum Actibus etiam interueniente pacto. Prob. Licita est huiusmodi permutatio sine pacto, vt aduertunt etiam Doctores oppositi sententia. Ergo etiam cum pacto, quia pactum tantum firmat, non autem immutat contractum, seu quia si contractum, sed relinquit in sua Natura, & proinde si est licitus remanet licitus, & si illicitus, talis quoque remanet. Anteced. prob. Quia nihil aliud obstat videretur, nisi spiritualitas, que tamen non obstat, quia non possunt quin bona spiritualia alteri communicari possint, unde sum sint inuicem communicabilia, poterunt etiam inuicem ad æqualitatem communicari, quia concessa comuni-

cabilitate, conceditur etiam mensura communicabilitatis; Quod autem sint inuicem communicabilia, ex eo constat, quod hæc communicatio practicaeque continetur in Ecclesia in qua fideles sibi inuicem communicant propria bona spiritualia, & proueniunt ex natura eorumdem bonorum, que sunt aletti Communibilia, vt constat in bonis Christi, & Sanctorum, que in Thesuro Ecclesie reposita nobis communicantur.

Confit. Ad inducendam simoniam requiritur pretium, seu res pretio æstimabilis, itavt detur pro re spirituali iuxta illud Aqor. 8. *Quemnam Denam Dei estimastis precia possidere*, Ergo Commutatio spiritualis cum spirituali non inducit simoniam, quia non datur pretio æstimabile pro spirituali, sed commutatur spiritualia cum spiritualibus seruata condicione, & vsu debiti eorumdem, ita vt adhuc in hac commutatione ordinem ad eundem finem, nec interueniat aliquis abusus.

Dices Beneficia, quamvis sint spiritualia, non possunt sine licentia inuicem permutari Cap. *Quæstio*, & Cap. *cum olim de rer. perm.* Ergo non est licita permutatio spiritualium & c. neg. Consequ. quia est diuersa ratio de beneficiis, siquidem cum habeant animum etiam temporale, potest facile interuenire simonia, vt nimirum detur beneficium propter fructus ætæterni beneficii pinguioribus & ideo huiusmodi permutatio de Iure Canonico est prohibita tanquam præsumpta simonia Quæ tamen prohibitio non debet extendi ad res pure spirituales, cum quia tanquæ odiosa debet restringi, cum quia in his non adeit præsumptio simonia.

4 Ad 1. resp. Gratuitam dationem, que iniungitur in eorumdem spiritualium, excludere tantum premium, nec scilicet spirituali cõuertantur in lucræ temporale, & hoc pacto expouunt Patres illum locum Lucæ, 10. *Gratis accepistis gratis date*, præsertim Hier. & Chrysost. Deinde ista permutatio non excludit gratuitam dationem, quando celebratur Missa ad alterius instantiam, & accipitur stipendium, quia non accipitur stipendium pro Missa, sed pro substitutione; Nam pactum quod interuenit non est de dando spirituali, pro spirituali, sed de Motu communicatione spiritualium, nempe communicata ad meam instantiam Missam, & ego ad tui instantiam communicabo alteram Missam & ideo communicatio Missæ ex utraque parte fit gratis.

5 Ad 2. per istam commutationem, seu potius tuam communicationem non subijci contractui rem spirituales, sed communicari pro vt secundum suam naturam communicari potest. Nam subijci contractui propriè dictæ, quod res, que subijciuntur, sit materia, circa quam versatur contractus, quod non contingit in præfenti, quia vnus petit gratuitam communicationem sacrificij ad sui instantiam, & promittit se quoque idem facturum ad instantiam ipsius, unde contentio non versatur circa sacrificium, sed circa obligationem in correspondendo in communicatione quod idem contingit etiam, quando accipitur stipendium pro Missa, neque enim Missa subijciatur contractui, licet sacerdos se obliget ad celebrandum, & accipiat stipendium, quia accipit pro substitutione, & interuenit duplex obligatio, quod contingit etiam in præfenti; nam vnus se obligat ad gratis communicandum sacrificium, & alter quoque se obligat correspondendum simili alia liberali communicatione.

QVÆSTIO 910.

An possit Confessarius imponere celebrationem Missarum pro penitentia.

SVMMA.

1. *Confessarius pro satisfactione peccati imponere sacerdoti celebrationem Missarum.*
2. *Et laicis quod faciam celebrare Missas.*
3. *Si relinquat penitenti electionem Sacerdotis &c. excluditur omnis species mali.*
4. *An possit intendere, quod sibi commendetur.*
5. *Lucrum ex stipendio esset tantum causa impulsiva.*
6. *Quid si iniungat, ut sibi commendat celebrandas.*
7. *Quomodo in hoc peccaret.*
8. *Quid si solum suaderet, ut penitens eas sibi commendaret.*
9. *Penitentia inuncta celebrationis Missarum non impletur, si quis gratis celebrat.*
10. *Quid si Missa sint celebranda pro defunctis.*

Supponendum est tanquam certum, Confessarium imponere posse penitenti Sacerdoti, quod pro satisfactione peccatorum celebret aliquas Missas. Si quidem omnia opera penalia, & satisfactoria sunt idonea, vt imponi possint, sicut defunxit ex Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 8. de sacram. penit.* Celebratio autem Missæ est opus maxime satisfactorium, non solum ex opere operantis, sed etiam ex opere operato; Et est etiam opus penale, sicut est omnis oratio, imò est excellentior oratio, quia nomine Ecclesiæ offertur Deo. Et in hoc conveniunt communiter Doctores in materia de penitentia.

Supponendum 2. Confessarius possit etiam laicis imponere, quod pro satisfactione suorum peccatorum faciant celebrari aliquas Missas. Hoc enim est opus personale satisfactorium, quatenus prius penitentes aliqua pecunia, & quatenus facit quod tanquam cooperatores sacrificij, speciali modo participant de illius satisfactione. Unde etiam si hæc sacrificia non offerantur pro ipsis penitentibus, sed pro defunctis, adhuc participant in satisfactione sacrificij, vt constat ex dictis suo loco; & in hoc quoque conveniunt communiter Doctores. Solum ergo difficultas est, an liceat imponatur huiusmodi penitentia, præsertim cum intentione, quod ipsi Confessario detur elemosina pro Missa celebranda.

Supponendum 3. Quod si Confessarius iniungat penitenti vt aliquas Missas celebrare faciat, & relinquat ipsius arbitrio electionem loci, & Sacerdotis per quem sibi celebrandæ, non solum excluditur omne malum, sed etiam omnis species mali, quia hoc sufficienter declarat, quod Confessarius non imponat talem penitentiam ob proprium interesse, sed solum in beneficium penitentis. Et idem dubium solum remanet, quando Confessarius intendit, quod hæc Missæ ipsi commendat celebrandæ; aut etiam iniungat commendari.

Contra par. 2. respons. moral. quæst. 358. putat solum intentionem, quod illæ Missæ sibi commendentur, reddere illicitam impositionem huiusmodi penitentia: Fillius, autem *moral. 45. cap. 4. num. 16. Casu. 4.* inquit, quod Confessarius esset simoniacus, si obligaret penitentem, vt sibi commendaret Missas celebrandas, qui videntur adhærere Alphoni de Leone *de offic. Capel. quæst. 6. sess. 7. num. 73.* & Nolæ vt refert *Gius de quinque casibus restrict. lib. 1. cap. 11.* illæ est unus ex casibus reservatis, & Castellaneis quoque est casus reservatus vt refert Alphonsi, de Leone *citatus.*

Vetum quod spectat ad intentionem quamvis in imponenda hac penitentia, addit animus, quod illæ Missæ sibi demandentur celebrandæ, non video quid mali interueniat. Nam motum imponendi hanc penitentiam, & finis principalis non est illud lucrum, quod spectatur ex stipendio Missarum, sed est solum causa impulsiva quæ non reddit illicitam impositionem talis penitentia, nec facit, quod intendatur tanquam pretium sacramenti penitentia, nequaquam lucrum ex administratione illius: sed solum tanquam stipendium sustentationis debitum ratione celebrationis Missæ; in quo nihil inordinatum interuenit, alioquin non esset licitum desiderare, neq. procurare, quod sibi dentur stipendio promissis.

Si verò iniungat penitenti, vt sibi commendat dictas missas celebrandas, neque adhuc video, quod interueniat aliqua simonia: Nam intendit, & vult, quod illud stipendium sibi detur eo modo, quo datur, quando iniunguntur missæ celebrandæ. Unde sicut tunc licet accipitur, & datur, ita etiam in presentem licet acciperetur & daretur. Et cum addit titulus iustus, quo datur non potest dici, quod respectu administrationis Sacramenti penitentia inducat aliquam rationem simoniae quasi nō gratis administraretur, quia solum ex occasione administrationis accipitur occasio habendi aliqua stipendia Missarum, quod non excludit gratuitam administrationem.

Solum ergo peccaret Confessarius, quia abuteretur potestate Sacerdotali in imponenda penitentia: nam cum sit data à Christo ad vindicandam per penas congruas, peccata penitentium; atque adeo in beneficium animarum ipsarum, vt defunxit ex Concilio Tridentino, *sess. 14. cap. 8. de sacram. penit.* illam committeret ad proprium interesse; atque adeo deflueret à debito ordine. Nec iuræ, si dicatur, quod principaliter ordinaretur ad spirituale beneficium penitentis, quia cum hoc non tollat quin ordinetur etiam ad temporale interesse Confessarij, neque etiam tollit, quin habeat annexum concomitantem etiam peccatum, & scandalum penitentis. Et proinde ex hoc capite est casus reservatus apud Ecclesias de quibus *num. 4.*

Ex dictis sequitur. Quod si tantum suaderet penitenti, vt sibi commendaret celebrandas Missas impositas pro penitentia secluso scandalo penitentis, manifestando suam indigentiam, non peccaret, quia non obligaret penitentem, vt sibi daret, & proinde non abuteretur potestate suæ Iurisdictionis in foro penitentiali, sed adhuc remaneret libertas penitentis commendare cui voluerit. Totā enim deformitas, quæ in hoc interuenit, consistit in abusu suæ potestatis, qui cessat quando non imponitur obligatio, sed solum suasio, quia hæc non est actus talis potestatis.

Sequitur 2. Quod, quando Confessarius imponit penitenti, vt faciat celebrare aliquas missas, vt notat etiam Facundæ *præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 10. n. 10.* Alphonsus de Leone *de offic. Capel. quæst. 6. sess. 7. n. 68.* non satisfacit penitentia iniunctæ, si in eius gratiam aliquis Sacerdos celebrat gratis dictas Missas. Nam in impositione huius penitentia, non solum intenditur celebratio Missæ, sed etiam illa quantitas in erogatione stipendij, quæ cum non interueniat, si gratis celebrantur Missæ, non est illa penitentia, quæ est iouenda.

Et quamvis Alphonsus de Leone inod citatus putet, quod sufficiat gratuita celebratio si Missæ imponantur pro defunctis, pro peccatis, &c. Hoc tamen non est admittendum, quia vt defunxit ex dicto *cap. 8. de sacram. penit. sess. 14.* Cooc. Titid. debent opera iniuncta pro penitentia esse penalia, & idem præsumendum est, quod Confessarius intendat semper celebrationem missarum cum erogatione stipendij, vt hoc pacto sit ipsi penitenti opus penale, quia

si intenderet solum quocunque modo celebrationem Missarum in beneficium defunctorum, non puniret culpas penitentis, sicut debet punire.

QVÆSTIO 921.

An Confessarius intendens solum nullam pecuniariam, possit iniungere penitentem, quod faciat celebrare Missas eo fine, ut non teneatur celebrare, si ipsi commendentur.

S V M M A.

1. Confessarius quæ intentione imponere possit penitentem, quod faciat Missas celebrare.
2. Confessarius an teneatur celebrare Missas, si in eo possit intendere solum nullam pecuniariam. Invenitur fundata in errore nullam habere vim.
3. Penitentem, an possit obligare Confessarius ad celebrandum Missas, quando ipse voluit pro penitentia esse celebrandas.
4. Confessarius peccat intendens non imponere pro penitentia Celebrationem sibi sibi denari stipendium.
5. Quid si habeat intentionem conditionatam non obligandi ad Celebrationem, si ipsi dentur stipendia.

Quidam Confessarius iniungebat penitentibus pro penitentia, quod facerent celebrare aliquas Missas, sed revera intendebat solum eo mulctare in pecunia, ut eam erogaret tanquam liberam elemosinam, id quod eo fine agebat, ut si penitentes ipsi commendarent celebrandas, non teneretur celebrare, sed haberet liberam elemosinam. Dubitatur modò an, potuerit non celebrare, & an tali pacto iniungendo hanc penitentiam peccaverit? Videtur enim quod obligatus fuerit celebrare, quia dabatur ipsi stipendium sub hoc onere.

Atamen probabilius est, quod non fuerit obligatus celebrare. Quia totum quod facit penitens dando illam pecuniam, facit in exequutionem penitentis & iniunctionis, atque adeò intendit illud, quod iniunctum fuit à Confessario, id est intentio Confessarii sit mensura intentionis ipsius, & in tantum intendit celebrationem Missarum, in quantum putat, quod etiam Confessarius illam intendit. Unde cum sit intentio fundata in errore, nullam habet vim, quia error recludit consensum *L. Non idcirco C. de iuro dot. & fac. Ignor. & L. si per errorem ff. de iurifict. omni. Ind. Et voluntas errantis nihil disponit L. 1. C. de sol. cau. adic. & L. fin. ius. de Leg. 2. Et non censetur imponere obligationem, cum non imposuerit Confessarius.*

Dices. Si sciret intentionem Confessarii, imposeret obligationem, ne anificum ei bene cederet. Resp. Et hoc solum deduci quod forte imposeret, si sciret; unde ad summum potest colligi voluntas conditionata, quia defectu conditionis nihil operatur. Deinde si imposeret non satisfacere penitentis iniunctioni, quia voluntas Confessarii fuit quod esset elemosina libera, unde adhuc teneretur ad eandem Elemosinam, quia iam haberet notam intentionem Confessarii.

Non videtur tamen posse excludi peccatum Confessarii, quia decipit penitentem, dum sub una specie penitentis imponit aliam, & in extero obligat ad id quod non intendit obligare. Videtur etiam abuteretur potestate Iudiciali, tum quia illam converterit ad proprium interesse temporale, tum quia per ipsam fingit ligare penitentem in eo, quo non ligat; tum quia citi causis, quod non satisfacit pro peccatis, sicut

Tom. II.

putat satisfacere. Unde quamvis Confessarius non teneatur celebrare, peccat tamen graviter ob gravem abusum iudicialis potestatis sibi commissæ, quæ tantum in foro penitentis habet operari non autem extra ipsum cum extensione ad interesse temporale.

Idem dicendum est, etiam si Confessarius in impositione dictæ penitentis haberet intentionem conditionatam, ut nimirum intenderet Missas celebrari; si penitens tribuerit alteri stipendium, non intenderet autem celebrari si tribueret sibi ipsi. Nam adhuc abuteretur potestate Iudiciali; & converteretur penitentiam sacramentalem in proprium commodum temporale. Deinde vel indicat esse necessariam Celebrationem Missarum pro satisfactione sacramentali: vel non indicat. Si primum: Ergo dum non vult celebrari si sibi detur stipendium non imponit illam penitentiam, quam iudicat necessariam. Si secundum: Ergo non debet imponere penitentiam, quam non iudicat necessariam, cum debeat se regulare inata indigentiam penitentis.

QVÆSTIO 922.

An si quis accipere stipendium tanquam prætium Missæ, incurreret penas simoniacorum.

S V M M A.

1. Accipiens stipendium pro functione celebrandi ex ignorantia, excusatur.
2. Si ignorantia non sufficiat, ut excuset à simonia, an incurrat penas, & non, seq.
3. Censura non excedit casum proprium, pro quo est imposita.
4. Simoniacus in materia celebrationis Missæ, quas penas incurrat.
5. Si in celebratione Missæ committatur simonia absque iniuncta non adeit obligatio restituendi.
6. Simonia de se non inducit obligationem restituendi. Pena simoniacorum.

In eastrang Cum deest debilo de simon, imponitur simoniaciis penas Excommunicationis Latæ Sententiæ. Unde oritur dubium, an qui committit simoniam recipiendo stipendium tanquam prætium, incurrat hanc Excommunicationem, sicut etiam ceteras penas. Est autem præmittendum, facile contingere posse, quod Sacerdotes rudes putent, quod stipendium sit prætium operis, quatenus exerceatur functio celebrandi, & quod solum ipsum sacrificium substantialem non admittat prætium. Quia tamen hoc prouenit ex ignorantia, excusantur à l. be. simonie, quia non interuenit studiosa voluntas dandi spirituale pro temporali. Si tamen ignorantia non sufficeret ad excusandum, dubitatur, an haberent locum penas politæ in Iure contra simoniacos.

Quod autem incurrat penas simoniacorum, desumitur ex Soto lib. 9. de Iustitia, & Iure quæst. 8. art. 3. Buzgali. de irreglar. iis. de simon. num. 91. & aliis quatenus docent, quod dictæ penas habent locum contra quoscuque simoniacos in quacunque materia sit simonia. Et fundantur in verbis de Extrauag. ibi *quælibet dando, vel accipiendo simoniam committit*. Verùm hæc verba referuntur ad simoniam quoad materiam in dicto Extrauagante expressam, & dicto *quælibet*, refertur ad varios modos, quibus in expressis ibi materia, simonia committitur possit. Unde non præbent sufficientem fundamentum.

Dicendum ergo. Non incurtere penas latas in Iure contra simoniacos. Ita Nauar. cap. 23. manual

T. III.

num. 121. Salzedo ad diar. art. in pract. cap. 91. vers. 1. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 12. & tab. 4. cap. 3. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 55. num. 6. qui num. antecedit. citat. Caiet. Sylvestr. Redoum. & alios. Gass. part. 1. de res. lib. 2. cap. 97. num. 3. Reginal. lib. 23. Praxis fore. par. cap. 12. numer. 175. qui alios citat. Filliuc. tract. 48. cap. 13. quæst. 1. num. 2. Altet. tom. 2. de cens. disp. 15. cap. 5. init. Sà verbo. Simonia num. 6. Bonac. de Conf. in par. disp. 2. quæst. 1. pun. 24. num. 17. tom. 3. Ledesma par. 1. sum. tract. de simon. cap. 11. censur. vit. Villalob. par. 2. sum. tract. 37. diff. 34. num. 1. Telliuz. lib. 2. de test. & iur. cap. 35. num. 159. Palau disp. 3. de simon. par. 21. num. 2. quatenus docent, quod dicitur pœnz locum habent solum quoad simoniam in materia Ordinum, Beneficiorum, & ingressus in Religionem. Et in terminis nostris Alphons. de Leone de offic. Capel. quæst. 6. sect. 8. numer. 74. Garzà in sum. tract. 3. diff. 10. dub. 1. num. 19.

4. Fundamentum est. Quia Censuræ non habent locum, nisi pro Casibus, pro quibus in iure ponuntur, neque enim sit extensio de casu ad casum, neque de vna materia ad aliam, quia pendet pœna à voluntate legislatoris, quæ tantum operatur, quantum exprimit, & ideo non excedit casum proprium, pro quo est imposita, vt desumitur ex cap. Pœna De Pœnit. dist. 1. & docent communiter Doctores Batius in Cap. fin. num. 58. de censur. Abb. in cap. si ex rescripto num. 14. de locat. Cemin. in cap. stipendia. de rescripto. in 6. Io Andr. n. 8. Ia. in l. Non debemus vers. 1. singulariter, C. de test. Cretet. de assign. comp. par. 4. §. 1. num. 150. Castro lib. 1. de leg. par. cap. 7. doram. 3. Nauar. in cap. Pœna. num. 1. de pœnit. dist. 1. Freccia de falsif. lib. 2. tit. Quis dicat Censur. num. 4. ver. secundus casus Eustard. loca à rariis Leg. larga post med. Sayt. lib. 3. clau. Reg. cap. 8. n. 9. Sanchez lib. 10. de marit. disp. 4. num. 3. & lib. 1. sum. cap. 10. num. 48. Auila de censur. par. 7. disp. 7. dub. 5. Pœnz autem in iure non sunt impositæ pro simonia in quacunque materia, sed tantum in materia Ordinum, Beneficiorum, & ingressus in Religionem, vt per dict. Extrauag. decessabilis de simon. & Confir. Marini V. Pauli II. & Pij V. obferuant citati Doctores.

5. Ex his sequi ur. Quod contra simoniacos in præfenti materia locum habebunt solum pœnz comminatoriæ, quæ contra simoniacos in alia materia imponuntur: & pœinde non incurrunt has pœnas ipso facto, sed tantum per sententiam Iudicis potestunt ipsi subici, vt alii citati docent. Bonacina. dif. 2. de censur. in par. quæst. 1. pun. 24. num. 19. vers. Secunda Sententia Snates tom. 1. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 55. num. 8. & disp. 22. de censur. sect. 5. numer. 22. Nec obstat, quod in dict. Extrauag. innotentur, quia innovatio non mutat statum ipsorum: & pœinde relinquit in ordine pœnam ferendam.

6. Sequitur. 2. vt notant etiam Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 55. num. 16. Sanchez lib. 2. censur. moral. cap. 3. dub. 113. Alphonsus de Leone de offic. Capel. quæst. 6. sect. 8. num. 76. Quod si stipendium acceptum pro pretio Celebrationis Missæ non excedat iustum stipendium, aut si excedat, sit liberaliter datum, non adesse obligationem restituendi, quia de Ordinario non est in re accepta, sed in modo accipiendi, & pœinde non interuenit iniustitia, sed solum simonia. Quia, quod iusto titulo potest accipi, accipitur titulo turpi, & pœinde potest retineri tanquam ex iusto titulo debitum, Simonia enim est vitium, quod opponitur Religionem, & pœinde de se non inducit obligationem restituendi, nec in præfenti citari potest ex defectu tituli, vt contingit, quando non dedit titulus iustificans; siquidem adest titulus sublationis, qui iustificare potest stipendium.

Et pœinde poterit Sacerdos mutata intentione retinere stipendium pro subfentatione; ita vt nouus titulus iustificet retentionem cuius defectus ob præuam intentionem non habet iustificata acceptio, vt notat etiam Garzà in sum. tract. 3. diff. 10. dub. 1. num. 19. in fine. Pœnas autem quas incurrunt simoniaci, recitet Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 56. per tot. Reginal. lib. 23. cap. 12. sect. 1. & 2.

DE QANTITATE STIPENDII PRO

Missarum celebratione.

Tum ex dictis certum maneat, quod iustè accipiat, & detur stipendium Sacerdotibus pro Missarum celebratione, cum mutua hinc inde obligatione, remanent inquirendum de quantitate eiusdem stipendij, vt scilicet seruari possit debita æqualitas quam exigit naturale ius, in omni mutua obligatione, circa hanc autem quantitatem occurrunt plures difficultates, quæ in præfenti examinandæ sunt.

Q V Æ S T I O 923.

Quid veniat appellatione subfentationis, pro qua datur Missæ stipendium.

S V M M A.

1. Appellatione subfentationis veniunt alimenta, & quid appellatione alimentorum.
2. Integra subfentatio, an debita Clericis, & num. sequent.
3. Stipendium non debet inferri pro eorum subfentatione, qui pertinet ad Celebrationem.
4. Stipendium debet esse idem, siue Sacerdos habeat aliquos subfentare, siue non habeat.
5. Celebration non est debita integra subfentationi, sed proportionata ministerio.
6. Clericus quomodo debeat sibi vicium querere.
7. Subfentatio debet correspondere ministerio.
8. Stipendium pro subfentatione Celebrationis, quomodo mensurandum.
9. Commendatus Missas, non tenetur alere, quæ alere tenetur Celebrationis.
10. Inferiendi Alarii, debet de ipse viuere iuxta mensuram seruicij.
11. Proportio stipendij pro subfentatione ad ministerium in quo attendenda.
12. Stipendium pro subfentatione Celebrationis, non debet extendi ad extinguenda debita, &c.

Cum stipendium licet detur, & recipiat Intuitu Celebrationis Missarum, pro subfentatione Sacerdotum, non potest aliquid citra eius quantitatem decerni, nisi prius constet quid nomine subfentationis intelligatur. Et quamuis certum sit, quod nomine subfentationis veniunt alimenta, non minus vero alimentorum veniunt, non solum, quæ pertinent ad victum, & vestitum, sed etiam ea omnia, siue quibus quis viuere non potest, vt habitatio, Medicinæ, & humiliorum legum & L. fin. §. de aliment. & cetera.

cibor. leg. & notant communiter Doctores Roman. encil. 440. Cornelius conf. 186. num. 9. vol. 3. Alex. conf. 178. num. 7. lib. 6. Menoch. De arbit. causa 170. n. 27. Sord. de aliment. tit. 4. quæst. 1. num. 1. & quæst. 4. per res. Attamen dubium remanet an stipendium Miffarii debeat correspondere integre subfultationi seu integris alimentis, ad 30 vero tantum partem.

1. Prima sententia asserit, stipendium missæ debere correspondere integre subfultationi non solum quoad victum, & vestitum ipsius sacerdotis, sed etiam eorum, qui iure naturæ suæ curæ commissi sunt, vt sunt patientes, Nepotes. Hanc sententiam refert Henriquez lib. 9. sum. cap. 22. num. 4. & in Combiteria X. pro ea citat Panes, & recentiores Thomistas. Eam autem tradunt Caiet. 4. 2. quæst. 110. ar. 2. dub. 1. 5. Auerenda tamem sum. Grat. par. 1. decis. lib. 8. cap. 96. num. 3. Nugn. 3. par. quæst. 81. ar. 1. dub. 10. conclus. 4. Fundamentum est. Quia sacerdos tenetur alere eos, qui iure naturæ suæ curæ commissi sunt. Non debet autem pro ipso subfultatione mendicare.

2. Secunda sententia docet, stipendium missæ debere sufficere pro honesta subfultatione, & nomine honestæ subfultationis intelligit victum, vestitum, & habitationem. Ita Sotus lib. 9. de iust. & iur. quæst. 3. ar. 1. dub. 3. Aragon. 1. 2. quæst. 81. ar. 3. circa fin. in dub. de stipend. Henriquez lib. 9. sum. cap. 22. num. 1. Fundamentum est Quia, qui altari inferuntur, cum altari participant 1. ad Corinth. 9. Et operarius dignus est cibo suo Matth. 10. Et proinde celebranti sacerdoti debetur tantum, quantum est necessarium pro sui honesta subfultatione, nempe victu, vestitu, & habitatione.

3. Tertia sententia asserit, stipendium missæ non debere esse necessarium pro tota integra subfultatione vnus diei sed solum pro parte, sicut etiam pro parte tantum diei impedit sacerdos sum. Ministerium. Ita Nauar. cap. 21. Manual. num. 91. vers. Vigefimo quinta Corduba in quæst. lib. 1. quæst. 4. dub. 2. opin. 2. Valquez 3. par. disp. 234. cap. 3. num. 19. Suarez. disp. 86. de Eucharist. sect. 2. dub. 3. Azor. par. 3. lib. 12. cap. 6. quæst. 1. vers. Tertio peccat. Facundia præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 8. num. 5. Reginald. lib. 23. Praxis feri panis. cap. 17. dub. 1. num. 214. Ludovic. 5. S. 10. quæst. 10. de Eucharist. ar. 3. dub. 1. Miranda rom. 1. Manual. quæst. 41. ar. 21. conclus. 4. Granada 3. par. Censorior. 6. tract. 14. disp. 10. par. 7. Baun. par. 1. theol. moral. tract. 10. quæst. 12. de præb. & paroch. Machad. lib. 4. par. 1. tract. 12. de eum. 8. Tamburin. de iure Abbatis. tom. 2. disp. 5. quæst. 9. Garzia in sum. tract. 5. difficul. 10. dub. 2. num. 7. Lugo Catdin. disp. 21. de Eucharist. sect. 2. num. 25. Ledefma par. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 18. conclus. 8. vers. A circa Laïman lib. 5. theol. moral. tract. 5. cap. 1. quæst. 2. Rodriguez tom. 1. quæst. regul. quæst. 43. ar. 17. Palasus 4. oper. moral. tract. 22. disp. 10. par. 14. num. 4. vers. Ceterum Bonac. disp. de sacram. quæst. ult. par. 8. num. 24. Dicaillus de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 19. num. 515. & ceteri communiter, dum agant de quantitate stipendij.

4. Dicendum 1. Stipendium missæ non debere deferri pro subfultatione eorum, quorum causa de iure naturali spectat ad celebrantem & proinde se non esse debitum in illa quantitate, quæ in hunc finem deferuiat. Hoc constat ex præxi tum ex consuetudine, tum etiam ex taxatione Prælatorum inducta. Ratio est. Quia stipendium pro subfultatione est debitum solum ratione Ministerij Sacerdotalis exhibitij, quia ius naturale obligat ad alendos Miosistros Ecclesiæ, quatenus nobis impendunt suum Ministerium. Ergo obligatio oon se extendit ad eos, quos sacerdos tenetur alere, quia cum ipsi non exhibeant aliquid ministerij, non contrahunt ius ad exigendum subfultationem. Nec ius celebrantis ad ipsos se extendit sicut nec se extendit mi-

nisterium in quo fundatur. Nec ius sacerdotis est ius ad subfultationem pro ipsis, quia est ius secundum mensuram ministerij, atque adeo personale, itavt pro sola persona exhibentis ministerium exigat subfultationem.

Confirm. Stipendium intuitu Missæ est debitum de iustitia. Quod facis significat illa verba Christi. Lucæ 10. Dignus est enim operarius mercede sua. Quia si est dignus, illam meretur de condigno, atque adeo ex iustitia. Ergo cum idem sit ministerium, siue Sacerdos habeat aliquos quos de iure naturæ subfultare debeat, siue non habeat, erit etiam debitum idem stipendium, quia datur eam proportione ad ministerium Ergo cum celebrantibus, qui non habent, quos debeant subfultare, non fit debitum stipendium pro aliorum subfultatione, nec etiam erit debitum ipsi, qui habent alios subfultandos.

Dicendum 2. Subfultationem, quæ est debita celebranti. 7. 1. ratione Ministerij non esse totam, sed tantam partem, correspondentem proportionaliter Ministerio, atque adeo stipendium non debere correspondere toti subfultationi. Quod intelligitur de ordinaria subfultatione, nam aliquid, qui parat admodum viuat poterit sufficere. Constat ex præxi, quia regulariter stipendium, quod datur Sacerdoti celebranti oon sufficit pro ipsius subfultatione. Et ex cap. Clericus dist. 91. vbi ex Concil. Carthag. 4. cap. 5. refertur. Clericus vultum, & vestimentis suis arripit, vel agriculturalia, & sine officij sui dactis de decore parat. Vnde supponitur, quod non debeat habere totam subfultationem ex ministerio Ecclesiastico. Et ex Concil. Trident. sess. 21. cap. 2. de reser. vbi præcipitur, quod nemo ad factos Ordines admittatur, nisi habeat beneficium, pensionem, aut congruum patrimonium, unde subfultari possit. Quod Decretum supponit, Quod non debeat habere totam subfultationem ex ministerio Ecclesiastico.

Ratio est. Quia obligatio oriens ex iure naturali ministerij subfultationem Sacerdotibus exhibentibus nobis suum ministerium, est eam proportionem ad ipsum Ministerium; Quia si est dignus operarius mercede sua, vt ait Christus, Lucæ 10. exhibens maius Ministerium est dignus maiori stipendio, si eum exhibitio Ministerij fundat ius ad stipendium pro subfultatione exhibitio maioris ministerij fundabit ius ad maius stipendium. Ergo cum Ministerium celebrantis Missam non occupet totum, quod exhibere potest, sed tantum partem, & relinquat locum pro alijs ministerijs, non fundabit ius ad totam, & integram subfultationem, sed tantam ad partem.

Confirm. stipendium est debitum celebranti Missam, quia operarius dignus est mercede sua, vt ait Christus, Lucæ 10. Et proinde hoc debitum provenit ex illo principio, quod operarius sit debita merces, & proinde accipi debet, vt deductum ex tali principio, & secundum mensuram, secundum quam deducuntur alia debita, quod mercedem. Ergo cum ex illo principio non deducatur, quod quibuscumque operariis sit debita eadem merces, sed diuersa cum proportione ad ministerium exhibitum, deducetur etiam in præfenti, quod non sit debita tota subfultationi, sed tantum pars sicut ministerium nō est totum illud, quod potest exhiberi, sed pars. Et quia sicut tota subfultatio dicitur proportionē ad totalem occupationē ministri in aliquo ministerio, ita pars dicitur proportionem ad partialem occupationem.

Ad fundamentum 1. sentent. Resp. Quod quando 10 Sacerdos tenetur aliquos alere de iure naturæ, debet aliqua alia via procurare alimenta, nam hæc obligatio non transit ad eos, qui commendant Missas celebrandas, qui tenentur solum Sacerdoti celebranti de iustitia, atque adeo id solum soluere debent, quod de iustitia est debitum. Non tenentur autem ex iustitia

alere eos, quos alere tenentur Sacerdotes: & proinde non tenentur exhibere stipendium pro ipsorum sustentatione.

- 11 Ad fundamentum secundæ sententiæ. Altari inferniens cum Altari participare, & operari esse digni cibo suo, ut constat ex dictis iuxta mensuram servitij, & ministerij. Unde qui se totum occupat in servitio & ministerio, acquirit ius ad totalem sustentationem, qui verò solum per partem, acquirit ius ad solum partem sustentationis. Alioquin non maior sustentatio deberetur Parrocho, qui tota die occupatur in ministratore sacramentorum, ac cæteris functionibus Ecclesiasticis, quam deberetur simplici Clerico, qui unica vice celebranti inseruit.

- 12 Ex dictis sequitur, ut notant etiam Ledesma par. 1. *sum. trall. de Eucharist. cap. 18. conclus. 8. vetl. Aceria. Lugo Card. disp. 21 de Eucharist. sect. 2. n. 23. Garzia in sum. trall. 3. diff. 10. num. 8. in fine.* Quod licet stipendium debeat cum proportionem ad ministerium, hæc tamen proportio non debet accendi ad quantitatem temporis quod consumitur in ministerio, alioquin idem stipendium deberetur Sacerdoti celebranti, ac Clerico ministranti, cum in suo ministerio infumat uterque idem tempus. Sed habenda est ratio qualitatis, & dignitatis ministerij, quia tunc quod dignus est ministerium, eo etiam magis dignum supponit ministerium. Stipendium autem sustentationis proportionari debet dignitati ministerij exercentis suam dignitatem in ministerio. Siquidem dignitas personæ exhibentis ministerium, fundat ius ad maiorem recognitionem. Unde cum Celebratio sit dignius ministerium, quod provenire possit à Sacerdote, quamvis occupet exiguum portionem temporis, exigit maiorem partem frugalis sustentationis.

- 13 Sequitur 1. Non posse subsistere, quod nonnulli docent, quod stipendium pro Missa non solum debeat consistere pro congrua sustentatione Sacerdotis, sed etiam pro solvendis debitis, emendis libris, &c. ut inter alios observat Dicatilli. *trall. 5. de sacram. diff. 4. dub. 19. num. 355.* Quia hæc sunt extrinseca sustentationi Sacerdotis, & ideo si neque tota sustentatio est debita, multo minus erit debitum subministrare pecuniam pro emendis libris, &c.

Q U Æ S T I O 924.

Quodnam sit iustum stipendium Missæ.

S Y M M A.

- 1 Si Celebrans non habet unde vivat, non est ei debita nec sustentatio.
- 2 Iustum stipendium est illud, quod lege, vel consuetudine est taxatum.
- 3 Ius naturale de stipendio pro sustentatione Celebrantis est indeterminatum.
- 4 Taxatio stipendij ex consuetudine habet latitudinem.
- 5 Stipendium potest esse in eodem loco, aliud secundum legem, & aliud secundum consuetudinem.
- 6 Sacerdos potest non acceptare stipendium secundum consuetudinem, si minus sit taxatum à lege. Debet tamen contrariis.
- 7 Qui celebrans potest exigere stipendium taxatum à lege.
- 8 Consuetudo minuens stipendium taxatum, quomodo sit irrationabilis, Consuetudo irrationabilis non est attendenda.
- 9 Stipendium pinguis ex currentibus, solvendum ab hæreditate. Anima ritibus omnibus preferenda. Presumptio habet vim probationis.

S y p p o n e n d o m e s t. N o n p o s s e s u b s i s t e r e, q u o d c u m a l i j s t r a d i t V e g a p a r. 1. *sum. cap. 21. c. 6. s. 1.* n e m p e q u o d t i t u l o s t i p e n d i j s i t d e b i t a t o t a s u b s t i t u t i o S a c e r d o t i, s i s i t a d e o p a u p e r, u t n o n h a b e a t a l i u d, u n d e v i v a t, n e c p o s s i t a l i q u o e x e r c i t i o v i c t u m s i b i n e c e s s a r i u m, & p a t u m c o m p a r a t e; n a m i u s e x i g e n d i s t i p e n d i u m, & e o b l i g a t i o s u b m i n i s t r a n d i n o n f u n d a t u r i n p a u p e r t a t e S a c e r d o t i s, n e c i n i m p o t e n t i a a d a l i a e x e r c i t i a, s e d i n e t e i n m i n i s t e r i o, q u o d c u m s i t i d e m, s i n e s i t p a u p e r, s i u e d i u e s, s i u e i m p o t e n s a d a l i a e x e r c i t i a, s i u e p o t e n s, f u n d a b i t t e m p e r i u s a d i d e m s t i p e n d i u m, & p r o i n d e s t a n e q u a n c u m q u e i n d i g e o t i a C e l e b r a n t i s, n o n e r i t d e b i t u m m a i u s s t i p e n d i u m.

D i c e n d u m e s t. *Iustum stipendium debere esse illud, quod lege, vel consuetudine taxatum est.* Ita communiter Doctores. Suarez disp. 81. de Eucharist. sect. 2. vetl. De quibus, & vetl. Dico secundo Valquez 3. par. disp. 254. cap. 3. num. 18. Miranda rum. 1. manual. quest. 41. art. 23. conclus. 2. & 3. Lainan. lib. 4. Thes. moral. trall. 10. cap. ult. num. 15. in fine, Ledesma par. 1. sum. trall. de Eucharist. cap. 18. conclus. 8. in fine, Filliac. trall. 5. num. 178. Mercet. de sacram. quest. 83. art. 4. dub. 3. Villalob. par. 1. sum. trall. 8. difficult. 15. num. 14. Nugn. 3. par. quest. 81. art. 1. par. 3. dub. 5. conclus. 1. ver. Ad 1. Coninch. dub. 10. num. 192. Reginald. lib. 2. num. 232. Zerola in praxi Episcop. par. 1. verbo Missa conclus. 2. & 3. Mollet. par. 1. sum. trall. 3. cap. 16. num. 12. Bonacina disp. 4. de sacram. quest. ultima. punct. 8. num. 8. Dicatilli de sacram. trall. 5. disp. 4. dub. 20 num 366. Barbosa de presc. Episcop. allegat. 24. num. 8. Palaus par. 4. oper. moral. trall. 22. disp. vocis punct. 14. num. 4. vetl. Quod si verget. Garzia in sum. trall. 5. difficult. 10. dub. 2. num. 7. Alphons. de Leone de offic. Capel. quest. 6. sect. 11. num. 102. Trollehen. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 12. num. 4. & 5. Facundez præp. 1. Eccles. lib. 3. cap. 7. num. 6. Francis. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. quest. 3. num. 15. Amicus tom. 7. Curs. Theol. disp. 33. sect. 8. num. 180.

R a t i o e s t. Q u i a q u a n t u s d e i u r e n a t u r æ a d i t o b l i g a t i o d a n d i s t i p e n d i u m c e l e b r a n t i p r o s u b s t e n t a t i o n e, n o n t a m e n e x e o d e m i u r e d e t e r m i n a t u r q u a n t i t a s, s e d r e l i n q u i t u r d e t e r m i n a t i o. N e c e s s a r i u m p o t u i t d e t e r m i n a t i, c u m d e p e n d a t e x p l u r i b u s c i r c u m s t a n t i j s, q u æ p e r p r u d e n t i a m c o n s i d e r a n d æ s u n t, & q u æ s u c c e s s u t e m p o r i s v a r i a t i p o s s u n t. N o n p o t e s t a u t e m h æ c d e t e r m i n a t i o f i e r i n i s i a u t à l e g e, a u t à c o n s u e t u d i n e, q u i a d e b e t e s s e d e t e r m i n a t i o p u b l i c a, q u æ v i n u e r s a l i t e r s e e x t e n d a t, a t q u e a d e o r e q u i r i t c a u s a m p u b l i c a m, à q u a p r o e n i a t.

D i c e n d u m e s t. *Stipendij taxatum est consuetudine in dultam admittere sicut latitudinem iuris intra certos terminos adfui infimum medium, & summum.* Quod non solum valet quoad diversa loca, sed etiam quoad eundem. Ita Ledesma par. 1. sum. trall. de Eucharist. cap. 18. conclus. 8. Suarez disp. 86. de Eucharist. sect. 2. disto 2. Amicus tom. 7. Curs. Theol. disp. 33. sect. 8. num. 180. Miranda rum. 1. Manual. quest. 41. art. 23. conclus. 1. in fine, Filliac. trall. 5. n. 178. Mercet. de sacram. 83. art. 4. & c. vetl. Not. terris. Villalob. par. 1. sum. trall. 8. difficult. 15. n. 15. Alphonsus de Leone de offic. Capel. quest. 6. sect. 11. num. 104. Hoc constat ex praxi in pluribus locis, nam aliqui dant plus, aliqui minus; omnes tamen intra certos terminos. Ratio est. Quia in introducenda consuetudine taxativa stipendij Missarum, non solum concorrit obligatio iuris naturalis de subministranda debita sustentatione, sed etiam devotio commendantis Missas, qui cum habeat pro fine fructum Sacrificij, qui quò maius est stipendium, eo maior est. Augere solet stipendium ex hoc motivo, quod cum non habent in omnibus eandem mesuram, inducit

inducit consuetudinem irregularem iuxta quam distinguuntur summa, mediocriter, & infimum.

Inde potest in eodem loco adesse duplex taxatio stipendi, alia secundum legem, & alia secundum consuetudinem, & ego alibi olim observavi, præfatum Mediolani, Veronæ. Potest enim contingere quod per Episcopum, aut Synodum teneatur stipendium iuxta id, quod est de consuetudine ita exigentibus circumstantiis temporis, & nihil quod plures exhibeant minus stipendium tenentem præcedentem consuetudinem, & quod Sacerdotes illud acceptent iudicantes melius esse illo fieri, quam omni stipendio carere.

Est tamen advertendum. Quod licet Sacerdotes possint non acceptare stipendium secundum consuetudinem, si sit minus taxato, aut si non sit mediocriter, aut summum, sed tantum infimum. Secundum consuetudinem non tamen expedit, quod quasi ageretur de re usuali iurelem contractat conantes vni plus accipere, alij minus dare, nam hæc contractatio valde dedecet rem, de qua agitur, quia talis contractatio præbet specimen venditionis, & emptionis. Et ideo si Sacerdos iudicet stipendium oblatum non esse sufficientem debet absolute non acceptare, aut ad summum modesto modo declarare, quod non sit sufficientem stipendium pro sustentatione habita ratione taxationis, aut consuetudinis.

Ex his sequitur. Quod si quis absque eo, quod præfatur de stipendio ceberet certum numerum Missarum ad alterius instantiam, poterit exigere stipendium secundum taxationem, etiam si secundum consuetudinem sit minus, & Episcopus poterit cogere debitores stare taxæ. Ratio est. Quia lex taxatorum facit filere consuetudinem, quia eam corrigat, & reducat ad terminos debitos, & ideo tenetur Episcopus eam manutenere, & inquam rationabilem. Quod tamen locum non habet, si consuetudo sit inducenda post legem taxationis & sit legitime præscripta, nam iure prævalet contra legem, si tamen non sit rationalis, quia scilicet stipendium non sufficiat pro illa sustentatione, quæ est debita celebranti, & proinde non sit legitime præscripta iuxta Cap. *fin. de consuetud.* non debet Episcopus stare consuetudini.

Sequitur secundo. Quod si consuetudo superius legis detrahit de stipendio taxato, nisi sit facta iure iurabilis in ijs, quæ inserviunt sustentationi quoad pretium itat notabiliter decreverit ut proinde minus requiratur pro sustentatione Sacerdotis, habenda est pro irrationabili, ut potest fundata in avaritia commendantium Missas, & consequenter non prævalet contra taxationem factam, quia præsumitur, quod taxa fuerit rationaliter stabilita, & ideo non debet violari Cap. *Cū Pie de Cap. Ecclesiastica 25. quæst. 2.* Nisi enim consuetudo rationalis sit, non valet, neque est attendenda, præferrim in Iudicio Cap. *Ad nesciam de consuetud.*

Sequitur tertio. Quod, quando Defuncti relinquunt Missas celebrandas pro scriptis non taxato stipendio, tenentor hæredes exhibere quod est pinguius vel secundum taxam, vel secundum consuetudinem. Quod enim pinguius est stipendium eo fructuosius est Missa, quia scilicet conferens stipendium meliori modo cooperatur. Unde cum sumus in materia, in qua igitur de favore animæ præsumendum est, quod defunctus voluerit quod Missæ in sui beneficiis celebrarentur eo fructuosiori modo, quo posset, atque adeo, quod voluerit obligare hæredes ad pinguius stipendium ex consuetudine exhibendum, quia anima rebus omnibus est præferenda cap. *Præcipimus 1. quæst. 11. & Lascimus. C. de sacro-sanct. Eccles. & hanc præscriptionem potest Ordinarius sequi in taxando stipendio pro Missis defunctorum; nam præ-*

Tom. II.

sumptio habet vim probationis ut inter alios notant Menoch. *Præsumpt.* 36. lib. 1. Palscin. *lib. 1. de probat. cap. 11. num. 3.* Mascard. *de probat. concl. 1221. num. 2.*

QVÆSTIO 925.

Quomodo taxandum sit stipendium pro Missis.

S V M M A.

- 1 Stipendium pro sustentatione celebrantis est taxandum habita ratione circumstantiarum loci, & temporis.
- 2 Potest tamen plures taxare stipendium debet esse minus.
- 3 In penuria annonæ potest celebranti exigere maius stipendium.

Dicendum est Stipendium pro Missis taxandum habita ratione circumstantiarum loci, & temporis. Desumitur ex Cæter. 2. 1. quæst. 77. art. 1. vult, quod 2. Soto in 4. dist. 15. quæst. 2. art. 1. in dub. De valore Missæ. conclus. 2. vult. Quoniam Atagon. 2. 2. quæst. 85. art. 3. dub. 1. de stipen. 5. Ista tamen non obstantibus. Nazari. cap. 23. manual. num. 78. Hensiquen lib. 9. sum. cap. 12. num. 4. Machant. in tribus. sacrum. tom. 2. trall. 2. par. 2. tit. 4. quæst. 2. in Appen. resolut. 4. Circumstantiæ autem attendendæ, sunt illæ, quæ conferunt ad earitatem, vel vilitatem annonæ. Unde constat ex præxi quod his temporibus stipendium maius est, notabiliter, quam fuerit antiquitus, quia victualia longè pluriæ valeant.

Ratio est. Quia stipendium datur propter sustentationem, licet non totalem. Ergo debet esse proportionatum illi partiali sustentationi pro qua datur, itatv sufficiens sit pro illa comparanda. Ergo ubi victualia pluriæ valeant, requiritur maius stipendium, ut possint comparari, & ubi minoris valeant, sufficit minus stipendium, quod declarat etiam præxis, nam in locis, ubi abundat victualia, & minoris valeant, tribui solet minus stipendium.

Ex dictis sequitur. Quod si contingat sapienter pecuniam annonæ, itatv victualia notabiliter crecent in pretio, non obstante taxa, aut consuetudine certi stipendi, poterunt Sacerdotes exigere maius stipendium; nam taxa, & consuetudo facit iustum stipendium secundum regularem ordinem; stante autem penuria annonæ tanquæ am ex causa extraordinaria augeri potest stipendium. Nam lex, & consuetudo habet tacitam conditionem, quod permaneant res in eodem statu; nam si fiat talis mutatio, qualis si fuisset ab initio, aliter legislatore disposuisset aut aliud ex consuetudine fuisset introductum probet sufficiens motum interpretat de legem, seu consuetudinem. Est tamen advertendum, quod si res ad primitivam reducantur, debet etiam reduci stipendium.

QVÆSTIO 926.

An Episcopus ita taxare possit stipendium Missæ, ut non accipiat manus.

S V M M A.

- 1 Ad Ordinarium spectat taxare stipendium Celebrantis.
- 2 Duplex modus taxandi stipendium, & quoniam contingenter.
- 3 Stipendium an possit taxari cum prohibitione ne accipiat manus.
- 4 Minus stipendium fundat percellerem alij Religiosis. Facit quod percipiatur minor fructus.
- 5 Stipendium potest taxari cum prohibitione ne exigatur maius.

T 3 7 Regulariter

7 *Regulares non possunt exigere maius stipendium taxato, si illi prohibeantur ne exigatur.*

1 **S**upponendum est. Ad Ordinarium loci spectare taxationem stipendiorum Missarum, ut notant communiter Doctores præfæcti Suarez *disp. 8. de Euch. b. s. s. 2. v. 1. De quibus* Ledesma *par. 1. sum. trall. de Euch. cap. 18. conclus. 7.* Miranda *can. 1. Manual. quæst. 4. 1. 2. 3.* Bonac. *disp. 4. de sacra. quæst. vlt. pun. 8. num. 8.* Molles. *par. 1. sum. trall. 3. cap. 18. num. 15.* Facundez *præcep. 1. Eccles. lib. 3. cap. 7. num. 6.* Ludonic. à S. Ioan. *sum. quæst. 10. de Euch. par. 1. sum. trall. de Euch. cap. 18. conclus. 7.* Garzia *in sum. trall. 3. disp. 10. pun. 2. num. 3.* Cum enim ad Ordinarium pertineat regimen suæ diocesis, pertinet etiam ad ipsum ea omnia decetere, quæ necessaria sunt pro recto seipmete. Inter quæ adest determinatio stipendij pro celebratione missarum, si non sit determinatæ per consuetudinem, alioquin stante in determinatione oriri possent plures alterationes, & scissala.

2 **S**upponendum 2. stipendium missæ posse duplici modo taxari, nempe Positiue, & Negatiue Primo modo taxatur, & determinatur, quod sit tantæ determinatæ quantitatis. Negatiue verò si taxatio se habeat per modum prohibitionis, ut scilicet, non detur maius, aut minus stipendio taxato, seu quod non accipiat maius, aut minus. Inter hos duos modos taxandi primus congruentior est, ut notat Facundez *præcep. 1. Eccles. lib. 3. cap. 7. num. 8.* utpote quia videtur tantum respicere, si quod est iustum. Quod tamen est ita accipiendum, ut habeat locum, quando non adest sufficiens causa annexendi taxationi etiam prohibitionem. Hinc oritur dubium, an possit Ordinarius ita taxare stipendium cum prohibitione, ut non accipiat maius.

3 **P**rima sententia negat, hoc pacto posse taxare Ita Tabiena *verbo simonia num. 18.* Angelus *num. 10.* Syluester. *quæst. 11. v. 1. Quinim. Nazat. cap. 23. Manual. n. 106. v. 1. Ad quorum primum.* Sotus. *lib. 9. de iust. & iur. quæst. 6. ar. 1. ad 2. post med. Azot. par. 3. lib. 12. cap. 6. quæst. 7.* Facundez *præcep. 1. Eccles. lib. 3. cap. 7. num. 8.* Bartholom. ab Angel. *di. 5. de missæ 5. 16.* Iodocul. *in Theaur. verbo missæ num. 47.* Ledesma *par. 1. sum. trall. de Euch. cap. 18. conclus. 7.* Garzia *in sum. trall. 3. disp. 10. dub. 2. num. 4.* Alphons. de Leone de *Offe. cap. quæst. 6. s. 1. i. v. 1.* Et alijs. Fundamentum est. Quia impeditur actum elemosinæ, & liberalitatis.

4 **S**ecunda sententia asserit, posse taxare cum prohibitione, ut non accipiant maius stipendium. Ita Paluas *par. 4. oper. moral. trall. 22. pun. 14. num. 4.* In fine Franc. Lugo *lib. 5. de sacra. cap. 12. quæst. 3. num. 17.* Bonac. *disp. 4. de sacra. quæst. vlt. pun. 8. num. 9.* Barbosa de *potest. Episc. allegat. 24. num. 9.* Villalob. *par. 1. sum. trall. 8. disp. 1. 5. num. 4.* Trallench. *lib. 3. de sacra. cap. 8. dub. 12. num. 4.*

5 **D**icendum t. Ordinarius non possit prohibere, quod commendantes missas non dent maius stipendium taxato, argue adeo, quod non recipiantur à celebrantibus liberaliter oblationem, & hoc tantum volunt Doctores pro prima sententia citati. Ratio est Quia quod stipendium est malus, rectus religionis crescit in perfectionem, cum plus infirmatur pro diuino cultu, & in obsequium ministrorum Dei, Vnde si cætera necessaria concurrant quo stipendium erit maius, eò magis meritoria erit erogatio. Rursus quod stipendium est malus, eò etiam magis erogans inuit in oblationem sacrificij atque consequenter percipit maiorem fructum, ut constat ex dictis suo loco. Non potest autem Ordinarius prohibere actus bonos, & profectus populo, nec quod illos exerceant excellentiori modo, alioquin prohibitio non esset in edificationem, sed in destructionem, & proinde esset nulla.

6 **D**icendum 2. *Posse Ordinarios ita taxare stipendium missarum, ut simul prohibeant, ne sacerdos exigant maius stipendium.* Et hoc tantum volunt Doctores illi

pro secunda sententia, vnde potest recitatas sententias quas substantiam non differre. Ratio est. Quia taxatio stipendij declarat, quod taxatum stipendium sit iustum, & secundum mensuram obligationis subministrandi substantiationem. Ergo si sacerdos exigent maius stipendium ostenderent se velle plusquam de iure naturali debeat ad commendantibus missas, & præberent occasionem muturationalibus, & ideo ad obuiandum his incontinentibus, possent Ordinarij prohibere, ne exigere maius stipendium.

Ex dictis sequitur, Quod stante dicta prohibitione exigendi maius stipendium taxato, venient etiam Regulares illam seruare, quantumvis sine exempli à Iurisdictione Ordinarij ex vi directiua. Nam cum taxatio, ut dictum est, ostendat iustitiam stipendij, & quod sufficiat ad satisfaciendum obligationi commendantis missas, si maius exigent ostenderent auidiam, eò quod vellet extorquere, quod ipsis non debetur, vnde generarent scandalum. An autem aliunde teneantur, quam ex vi directiua explicabitur infra. Hoc tamen est limitandum ut non habeat locum, quando Ecclesiæ Regularium non habent proventus pro expensis celebrationis missarum cum stipendio sit taxatum habita ratione solius substantiationis, possit aliquid amplius exigi pro expensis celebrationis missarum.

Q V A E S T I O 927.

An Ordinarius ita taxare possit stipendium missarum, ut simul prohibeant, ne minus detur.

S V M M A.

- 1 *Ordinarius an possit prohibere, ne accipiant minus stipendium à celebrantibus taxato. & num. seq.*
- 2 *Cur Ordinarius possit prohibere, ne recipiant stipendium minus taxato.*
- 3 *Ordinarius obligare potest sub censura ne detur stipendium minus taxato.*
- 4 *Stipendium celebrantis est improprium, elemosina. Obligare ad certum stipendium non infert praedictum. Facultas delegati non se extendit ad inferendum praedictum.*

Prima sententia asserit, Ordinarios non posse prohibere, ne pro celebrandis Missis detur stipendium minus taxato Ita Angelus *verbo.* Simonia *num. 10.* Tabiena *n. 18.* Syluester. *quæst. 11. v. 1. Quinim. Nazat. cap. 23. Manual. num. 106.* Sotus *lib. 9. de iust. & iur. quæst. 6. ar. 1. ad 2. post med. Azot. par. 3. lib. 12. cap. 6. quæst. 7.* Facundez *præcep. 1. Eccles. lib. 3. cap. 7. num. 8.* Alphons. de Leone de *Offe. Capelli quæst. 6. s. 1. 12. inie.* Fundamentum huius sententiae est. Quia cum stipendium pro missa habeat rationem elemosinae, debet libere, & non coactè dari, Deinde talis taxatio esset in praedictum laicorum, & ideo non potest fieri sine ipsorum consensu *Cap. super eo de Offe. deleg.*

Secunda sententia asserit, posse Ordinarium obligare ad non dandum, quid minus stipendio taxato. Ita Atagon. *2. 2. quæst. 83. ar. 3. in dub. De stipend. miss. v. 1. Huiusmodi non oblationibus Corduba in quæst. lib. 1. quæst. 4. dub. 4. pun. 2. opin. 2. Henricquez *par. 1. sum. cap. 1. conclus. 4.* Suarez *disp. 86. de Euch. s. 2. d. 1. v. 1. sed circa hoc.* Valquez *3. par. disp. 234. cap. 1. num. 6.* Reginald. *lib. 23. Præfatus panis cap. 17. dub. vlt. n. 241.* Fasius *lib. 1. de Indulgent. q. 72.* Bonac. *disp. 4. de sacra. quæst. vlt. pun. 8. n. 9.* Ludovic. à S. Ioan. *in sum. quæst. 10. de Euch. ar. 4. dub. 1. disp. 1. 1. Paluas par. 4. oper. moral. trall. 22. disp. vn. pun. 14. num. 4.**

causa

De Quantit. Stipend &c. Quæst. 927. 928. 449

causa fin. Fillius. *trall.* 5. cap. 6. num. 278. Villalob. *pari.* 1. *sum. trall.* 8. *difficil.* 15. num. 4. Trolleoch. *lib.* 3. *de sacra. cap.* 8. *dub.* 12. num. 4. Francisc. Lugo *lib.* 5. *de sacra. cap.* 11. *quæst.* 3. num. 17. & alij.

3 Deceadum est. *Possit Ordinarius ita taxare stipendium* *Misfarum*, ut obliget commendatos *Misfarum* non dare ali-
quid minus *taxato*. Ratio est. Quia stipendium *taxatum* presumitur esse illud, quod de iure naturali est debi-
tum pro sustentatione sacerdotales. Ergo potest su-
perior obligare, ut non detur aliquid minus *taxato*.
Conseq. constat. Quia potest obligare ad seruandum
id quod est de iustitia, est autem de iustitia, ut secun-
dum obligationem iuriam naturalis submouetur et ce-
lebrantibus missas stipendium pro congrua sustenta-
tione. Præsertim quia nunquam instantes pro
celebratione *Misfarum* alia premuntur avaritia, ut
querant omni studio minuire stipendium, exhibent
monetas deteriores, & deficientes in pondere in
preiudicium sacerdotum, qui viuunt ex tali stipendio.

4 Ex dictis sequitur, ut notant etiam plures ex etas-
tis Doctoribus pro secunda sententia. Quod possit
Ordinarius obligare sub pena alieuius censuræ, ut
non detur quid minus stipendio *taxato* promissum
celebratione. Nam agitur de seruanda iustitia, & red-
dendo celebratio, quod sibi de iure naturali debitum
est pro sustentatione. Vnde potest suam legem Or-
dinarius coadiuuare imposita aliqua pena spirituali
non secus, ac coadiuuatur aliz leges, quæ ordina-
tur ad bonum commune.

5 Ad fundamentum in oppositum resp. Stipendium
pro missa improprie dici elemosinam, quia non datur
titulo misericordiz, neque ex pura liberalitate,
sed ex titulo iustitiæ, cum de iure naturali sit debitum
pro sustentatione sub onere ministerij exhibitu, ut
constat ex dictis in superioribus & ideo potest cogi ad
soluendum stipendium, qui missas commisit celebra-
ndas. Neque quod secundo loco afferret contineat ali-
quid momenti, neque eoim sit laicis pro iudicium ali-
quod ex eo, quod cogatur certum stipendium, &
nihil minus dare ex suppositione, quod velint missas
ad sui instantiam celebrari. Neque eoim priuantur
aliquo iure, vnde solum otiosi potest præiudicium, sed
obligantur ad id, ad quod de iure naturali tenentur.
Vnde obligatio est radicata in iure naturali, & sit ip-
sis propria ex eo, quod volunt illam suscipere, dum
volunt Missas celebrare. Neque quicquam fateri Cap.
super ea De Offic. deleg. Quia ex eo tantum habetur,
quod facultas delegati non se extendit ad inferendum
aliqui præiudicium; & quod clausula appellacione
remota in eius commissione opposita, intelligitur
tantum quoad partes colligantes.

QVÆSTIO 928.

An Ordinarius statuat possit quod sacerdotes non
recipiant quod minus stipendii.
TAXATO.

S Y M M A.

- 1 Ordinarius an possit statueret, quod ideo non recipiant
minus stipendii *taxato*. & num. seq.
- 2 Prohibere ne accipiant quid minus stipendii *taxato*
non est prohibere liberalitatem &c.
- 4 Prohibere ne accipiant minus stipendii *taxato* confert
ad commune bonum
Obuia plaribus inconuenientibus.
- 4 Sacrista non recte applicat Missas beneficiarum
quasi liberas.
- 6 Prohibere ne Capitulum exerceat functions stipendii
minori *taxato*, an liceat.

- 7 Quod disponitur de uno correlatiuo disponitur etiam
de alio.
- 8 Prohibitio quod non recipiant stipendium minus *taxato*
non est reprehendenda.
- 9 Non impendium quod possit sacerdos gratis celebrare.

Q Vamplures negant, posse Ordinarium obligare
Sacerdotes, ne accipiant quid minus stipendio
taxato. Ita Aragon. 1. 2. *quæstio.* 85. *articulo.* 3. in *Rob.*
de stipendio Missæ causæ fin. verli. His non obstantibus
Henriquez lib. 9. sum. cap. 1. num. 4. Corduba in Quæst.
lib. 1. quæst. 4. dub. 4. pun. 1. opin. 1. Rodriguez pari. 1. sum.
cap. 23. conclus. 4. Valquez. 3. parti. disp. 234. cap. 1.
num. 8. Suarez. disp. 86. de Eucharij. sed. 2. de illo 1.
ve. sed circa hoc facientes præcept. 1. Ecclesiæ lib. 5. cap. 7.
num. 8. Reginald. lib. 13. Praxis fori poms. cap. 17. dub. ult.
num. 241. Alphonsus de Leone de Offic. Capel. quæst. lib.
scilicet. 12. Francisc. Lugo. lib. 5. de sacrament. cap. 12.
quæst. 3. num. 19. Garcia in sum. trall. 5. difficult. 20.
dub. 2. num. 4. Palaus pari. 4. opor. moral. trall. 22.
disp. unic. parit. 14. num. 4. in fine, Villalob. pari.
1. sum. trall. 5. difficult. 15. num. 4. Trullench. lib.
3. de sacrament. cap. 8. dub. 12. num. 4. Mouenur
ex eo, quod non possit Ordinarius prohibere Sacer-
dotes, ne exerceat actum liberalitatis, aut mis-
ericordie: relictando partem stipendij, & ne con-
ducat ad vitio partem illius, quod sibi debetur.

Hoc tamen fundamentum debile est. Nam ex-
citium hi talitatis, aut misericordiz vel condona-
tio partem debiti non est actus, qui cadat sub di-
cta prohibitione, siquidem actus prædicti suppo-
nuerunt in exerceat, aut dominali mererit, cir-
ca quam veretur, aut saltem ius acquisitum ad
ipsum. Quod respectu stipendij Missæ non ha-
bet locum nisi aut quando iam Sacerdos accepit
stipendium, aut quando iam celebrata Missa
acquisiuit ius ad ipsum, & habeat actionem ad ip-
sum petendum. Et ideo hi actus supponunt,
quod acceptum sit stipendium saltem ex pacto, &
sunt posteriores acceptatione, & ideo quando pro-
hibetur acceptatio missæ, stipendij, non prohibe-
buntur hi actus.

Econtra vero, quod potest occurrere tales cir-
cumstantie, quod aliquibus præstari possit, ne reci-
piant minus stipendio *taxato*, acceit Ladonic. à S.
10. in sum. quæst. 10. de Eucharij. *art. dub. 2. difficult. 1.*
conclus. 2. v. si esset necessarium ad op. urdendum illo-
rum importunis sedulitatibus, quib. student mi-
nuere stipendia missarum quocumque 2, & nihil eu-
rat, quod subtrahatur debita sustentat. Sacerdoti.

Et quidem pro hac parte facit valida ratio.
qui habet potestatem legislatiuam, potest statueret
omnia, quæ conducunt ad bonum communis, quæ
regit. Imò tenetur statueret, quando cognouit,
quod sunt necessaria pro manutenuendo bono statu
ipsius; contingere autem potest, quod huiusmodi sta-
tutum concernat ad bonum communis, eo quod
ex opposito insurgat graue damnum Sacerdotibus,
eo quod non habeant iustum stipendium *taxatum*
pro sui sustentatione, & quod etiam sequantur alia
inconuenientia. Quod totum constat ex facti con-
tingentia. In quadam Italia celeberrima Ciuitate *taxa-*
rum fuerat stipendium, & quodam Congregatio
acceptabat Missas celebrandas cum stipendio tertio
*parte minori *taxato*, ex quo factum est, quod quando*
inflabant pro Missis apud alios Sacerdotes, ut pluri-
*us offerrent stipendium tertio parte minus *taxato*, si*
acceptabant, non habebant iustum stipendium pro
sustentatione, si respuebant remanebant omnino
sine stipendio, quia oio habebant stipendia lu-
*ta *Taxam*. Ecce damnum notabile commu-*
nitatis. Rursus illa Congregatio sublinebat
onera

flentatione celebrantis.

1. *Negat in hoc intervenit negotiatio.*

6. *Res quæ traditur loco pecunie pro substitutione celebrantis, non potest pluri estimari, quam valeat. Qui accepit stipendium pingue, si loco illius det alias res, debet computare numerum Missarum ad mensuram stipendij.*

¶ Cum stipendium Missæ accipitur pro substitutione difficultas est, quale debeat esse, seu in quam materia sit exhibendum. Certum est autem quod non est necessarium, quod exhibeatur in materia commensibili, quæ inferuat immediatè pro substitutione, ut constat ex pati, nam hoc esset difficile, & incommensurabile eidem Sacerdoti, qui multoties plus indiget alia re, quam materia commensibili. Et etiam quia nomine substitutionis non solum venit cibis, & poras sed etiam vestibus, & quæcumque res alia, quæ necessaria sit pro humano usu, vnde includitur etiam habitatio, & idèd cum stipendium Missæ non sit totalis substitutio oportet, quod sit tale, quod possit converti in humanos usus, & idèd introductum est, ut deat in pecunia tanquam in ea, quæ converti potest in quæcumque rem necessariam. Solum ergo difficultas est, an pro stipendio dari possit quæcumque res pretio æstimabilis, ut liber, frumentum, vestis, aut quid simile.

2. Dicendum est, pro stipendio Missæ dari posse quæcumque rem pretio æstimabilem. Ita Corduba in *sum. quæst. 27. Ledesma. par. 1. sum. trakt. de Euchar. cap. 18. con. 1. 14. Vega par. 1. sum. cap. 103. cas. 47. Alphons de Leone de off. Capell. quæst. 6. sect. 5. n. 50. Garaia in *sum. trakt. 2. ad quæst. 10. dub. 1. n. 8. Ratio est. Quia sufficit, quod satisfiat Sacerdoti pro obligatione substitutionis quod autem satisfiat cum hac, vel illa re materialiter se habet, quia sufficit, quod sit pretio æstimabilis, & quod acceptetur pro stipendio. Præsertim quia pecunia appellatio venit quæcumque res pretio æstimabilis. L. Nam quod in fine, Ad Trebi. de l. pecunie, ff. de verb. sign. vbi Gloss. final. & item Gloss. in l. 1. §. fine de colum. per illum text. & in Clem. Nolentes verbo Pecunia de heret. Et proinde quæcumque modo satisfiat Creditori, c. aliter satisfactum cum pecunia, ut dixit Rota decis. 8. n. 1. coram Ludovis.**

3. Dices Si pro stipendio deat alia res, quam pecunia oportet, quod interveniat æstimatio rei, quæ datur, æstimatio autem inducit venditionem, atque adèd simoniam. Resp. Oportet quod interveniat æstimatio pro adæquatione inter rem, quæ datur, & pecunia, quæ esset iustum stipendium, atque adèd pro mensura valoris rei, quæ datur, in quo nulla intervenit venditio nam quando æstimatio sit ad effectum sciendi valorem non inducit venditionem, ut notant Ias. in l. Ex conventionem n. 2. vlt. limitat. istum. C. de Pelt. Couat. proli. quæst. cap. 18. n. 2. vlt. sed ex contrario. Ludovis. decis. 183. n. 5. Rota in Spoletana Romanorum 6. Aprilis 1601. coram Pænis, & in Romana Societ. 10. Martij 1608. coram eodem, & in Ferrar. Societ. 10. Septembris 1591. coram Millino. Deinde dato, quod interveniret venditio non esset venditio rei spiritualis, quia venderetur res, quæ datur. Interveniret enim solutio virtualis pecunie pro stipendio Missæ, & Sacerdos daret hanc pecuniam pro libro, critico &c. Vnde interveniret duplex contractus, alius, quo conveniretur de stipendio cum Sacerdote, & alius, quo Sacerdos cederet stipendium pro critico libro &c.

4. Maior difficultas est. An qui accepit stipendia Missarum in pecunia, possit Missas alteri commendare celebrandas tribuendo loco pecunie librum, titulum, Tabulam pictam vel quid pretio æstimabile. Resp. posse retenta sibi pecunia dare æquivalentem in alia materia, Ita Ledesma. par. 1. sum. trakt. de Euchar. cap. 18.

concl. 14. Alphons de Leone de off. Capell. quæst. 6. sect. 5. n. 51. quia sufficit quod deat iustum stipendium, seu æquivalentem illius quod ipse recepit, ut in hoc fertur dispositio Decretorum de celebrat. Missar. quod commendans alijs Missas det totum illud stipendium, quod ipse accepit nulla parte sibi retenta, nec sit iniuria accipienti, si non deat pecunia, quia non habet ius, quod ipsi commendatur missæ & quod stipendium deat in tali materia ipse consensit, & acceptat.

Dices. Non posse cum, cui primò commendatur Missæ celebrandæ, uti stipendium ipsarum ad distrabendas res vendibiles proprias, quia in hoc apparet negotiatio super stipendio Missarum. Resp. Non intervenire aliquam aliam negotiationem, nisi permutationem vnius rei in aliam æquivalentem, quam potest facere, qui habet Missas commendatas, quia fulcipiens in se obligationem, facit suum stipendium, & acquirit dominium, licet sub modo, nam resolutur dominium, si non impleat obligationem. Dum ergo transfert in aliam obligationem, quam in se assumpserat, quia tenetur transferre cum eodem stipendio æquivalenti, seu in quantitate, licet non specie, quia cum fecerit suum non tenetur eandem speciem tradere, sed sufficit tradat eandem quantitatem in æquivalentia.

¶ Est tamen aduertendum, quod ille, qui accepit stipendium in pecunia, non potest tradere rem aliquam loco stipendij alteri, cui Missarum celebrationem intungit eam pluri æstimando, quam valeat, ut si traderet libro n. Coronam, quæ valeret decem Iulij, & crigaret celebrari duodecim aut 15. Missas, ut notat etiam Ledesma par. 1. sum. cap. 18. de Euchar. concl. 14. Alphons de Leone de off. Capell. quæst. 6. sect. 5. n. 55. Ratio clara est. Quia pro quindecim Missis daret tantum stipendium decem Missarum, & stipendium aliarum quinquæ sibi retineret; quod est contra Decretum sacre Congregationis, de Celebrat. Miss. vbi præcipit, quod commendans alijs Missas acceptas, nullam possit sibi retinere partem stipendij, & etiam peccare contra Iustitiam, quia æstimat pluri, quam valeret rem traditam, & iuxta hanc æstimacionem tribueret stipendium pro Missis, quod non licet, saltem quando æstimatio excederet summum pretium.

¶ Secundo est aduertendum cum eodem Ledesma n. 7. præced. c. 14. Alphons de Leone n. 54. c. 14. sect. 1. Quod si quis pro celebrandis Missis accipiat stipendia pingua, nempe singula doctorem, aut quatuor, aut quæcumque Iuliorum, & eas aliter celebrandum committit exhibendo librum, vel aliquid aliud pro stipendio, tenetur exigere tantum illas Missas, quarum pingue stipendium æquivaleret valori libri, aut altius rei, ut si liber valet decem Iulij, & ipse pro singulis Missis accipit stipendium quinque Iuliorum non poterit exigere, nisi duas Missas, ut seneret debita æqualitas. Ratio est. Quia commendans alijs Missas acceptas tenetur illis tradere integrum stipendium acceptum, quantumvis pingue. Si autem non computant Missas iuxta stipendium acceptum, sed iuxta consuetum, non daret totum stipendium. Imò committeret iniustitiam, quia libro valoris decem Iuliorum daret pro 50. Iulij si stipendium esset decem Iuliorum. An autem in aliquo casu, ut quando pingue stipendium datur intuitu personæ, possit oppositum habere locum, constat ex infra dicendis vbi de non retinenda sibi parte stipendij Missarum.

QVÆSTIO 919.

An liceat Missam cum Missa permutare.

S V M M A.

- 1 Missa permutatio diuerso modo contingere potest.
- 2 Missa permutatio an licita. & cum. seq.
- 3 Bona spiritalia sunt inuicem communicabilia.
- 4 Quid requiratur ad inducendum simoniam.
- 5 Beneficia sine licentia non possunt inuicem permutari. & cum?
- 6 Gratia datio excludit tantum pretium.
- 7 Permutatio Missæ non subijci contrahenti rem spiritualem.

Potest ex diuersa occasione contingere, quod sacerdotes inuicem Missas permutent, vt si quis gratuitus pluribus Missis nequeat oppositione tempore satisfacere, & conueniat cum alijs sacerdotibus, quod ipsi aliquam partem celebrent tot Missas quales ipse ad eorum instantiam celebraturus; Vel si quis sit obligatus celebrare in vno loco, & alius in alio, & inuicem permutent, aut aliquo alio modo, quo permutatio contingere possit.

Prima sententia negat, licitam esse hanc permutationem Ita Richard. in 4. dist. 25. ar. 3. quæst. 1 ad 1. Adrian. quæst. 9. ad 4. Siluester verbo. Simoniam quæst. 16 dist. 4. Taberna. num. 46. Armilla. num. 42. Rofel. verbo simonia 1. num. 8. Alen. lib. 6. tit. 5. ar. 3. quæst. 4 Lopez par. 1. Infrat. cap. 299. in fine, & etrus Nauar. lib. 2. de rebus. ar. 1. num. 356. Fundamentum est. Quia dum interuenit pactum, spiritualia non gratis dantur, nam permutatio non est gratuita datio. Hoc autem est contra illud Christi Math. 10. *Gratis accepistis gratis datur.* 1. Ista permutatio subijci Contrahit rem spiritualem, quod est contra reuerentiam ipsi debitam, & indicat permutatorem habere dominium illius, cum tamen non habeat, cum non sit Dominus rerum spiritualium.

Secunda sententia asserit, esse licitam Ita D. Th. in 4. dist. 25. quæst. 3. ar. 3. ad 2. Durand. quæst. 5. num. 9. Argenti. quæst. 10. ar. 4. ad 3. Maior quæst. 6. conclus. 1. Panor. in cap. scripturae ar. 4. De voto, lo. de Friburgo lib. 1. sum. tit. 1. §. 6. lit. F. Couart. lib. 1. varior. resol. cap. 5. num. 4. Lessius lib. 2. de Just. & Iur. quæst. 5. ar. 2. ad 3. Azor par. 3. lib. 1. 2. cap. 3. quæst. 2. ver. unde si quæras videtur relictæ de simonia num. 17. Valent. tom. 3. disp. 6. quæst. 16. p. 3. quæst. 4. ver. Ad confirmationem Suarez tom. 1. de Reliq. lib. 4. de simon. cap. 10. num. 5. & cap. 31. num. 20. Ledesma par. 2. sum. tract. de simon. cap. 12. conclus. 2. 1. ver. Amerus. Villalob par. 2. sum. tract. 17. diff. 3. num. 1. Fillinc. tract. 45. cap. 7. num. 6. & 14. Tolet. lib. 5. sum. cap. 88. num. 1. Sanchez lib. 2. consil. cap. 3. dub. 44. Palus par. 3. super. mor. tract. 17. disp. 3. p. 1. num. 1. Alphons. de Leone de offit. Capel. quæst. 6. sect. 6. num. 17. Garcia in sum. tract. diff. 10. dub. 1. num. 17.

Dicendum est licitam esse permutationem Missarum cum Missis etiam interueniente pacto. Prob. Licita est huiusmodi permutatio sine pacto, vt aduertunt etiam Doctores oppositæ sententiæ. Ergo etiam cum pacto, quia pactum tantum firmat, non autem immutat contractum, seu quasi contractum, sed relinquit in sua Natura, & proinde si est licitus remanet licitus, & si illicitus, talis quoque remanet. Anteced. prob. Quia nihil aliud obstat videri, nisi spiritualitas, quæ tamen non obstat, quia non impedit quin bona spiritualia alteri communicari possint, vnde sum sunt inuicem communicabilia, poterunt etiam inuicem ad æqualitatem communicari, quia concessa communi-

cabilitate, conceditur etiam mensura communicabilitatis; Quod autem sint inuicem communicabilia, ex eo constat, quod hæc communicatio prædicatur continuè in Ecclesia, in qua fideles sibi inuicem communicant propria bona spiritualia, & promerit ex natura eorumdem bonorum, quæ sunt alteri Communicebilia, vt constat in bonis Christi, & Sanctorum, quæ in Thesauris Ecclesiæ reposita nobis communicantur.

Const. Ad inducendam simoniam requiritur pretium, seu res precio æstimabilis, ita vt detur pro re spirituali iuxta illud Actor. 8. *Quoniam Denum Dei euersionis per uicia possideris*, Ergo Commutatio spiritualis cum spirituali non inducet simoniam, quia non datur pretio æstimabile pro spirituali, sed commutatur spiritualia cum spiritualibus seruata conditione, & vsu debito eorumdem, ita vt adhuc in hac commutatione ordinetur ad eundem finem, nec interueniat aliquis abusus.

Dices Beneficia, quamuis sint spiritualia, non possunt sine licentia inuicem permutari Cap. *Quæsumus*, & Cap. *cum olim de res. permut.* Ergo non est licita permutatio spiritualium & Res. neg. Consequ. quia est diuersa ratio de beneficijs, siquidem cum habeant annum etiam temporale, potest facile interuenire simonia, vt nimirum detur beneficium propter fructus alterius beneficii pinguiore, & ideo huiusmodi permutatio de Iure Canonico est prohibita tanquam præsumpta simoniacæ Quæ tamen prohibitio non debet extendi ad res purè spirituales, tum quia tanquàm odiosa debet restringi, tum quia in his non adeit præsumptio simoniæ.

Ad 1. resp. Gratuitam dationem, quæ iniungitur in eorumdem spiritualium, excludere tantum pretium, ne scilicet spiritualia cõuertantur in lucrū temporale, & hoc pacto exponunt Patres illum locum Lucæ, 10. *Gratis accepistis gratis date*, specietim Hier. & Chrysost. Deinde ista permutatio non excludit gratuitam dationem, quando celebratur Missa ad alterius instantiam, & accipitur stipendium, quia non accipitur stipendium pro Missa, sed pro sustentatione Nam pactum quod interuenit non est de dando spirituali, pro spirituali, sed de mutua communicatione spiritualium, nempe communicata ad meam instantiam Missam, & ego ad tui instantiam communicabo alteram Missam & ideo communicatio Missæ ex utraque parte fit gratis.

Ad 2. per istam commutationem, seu potius mutuatam communicationem non subijci contrahit rem spiritualem, sed communicari potest secundum suam naturam communicari potest. Nam subijci contrahit propriè dicit, quod res, quæ subijciuntur, sit materia, circa quam versatur contractus, quod non contingit in præsentī, quia vnus petiit gratuitam communicationem sacrificij ad sui instantiam, & promittit se quoque idem facturum ad instantiam ipsius, vnde conuentionem non versatur circa sacrificium, sed circa obligationem in correspondendo in communicatione quod idem contingit etiam, quando accipitur stipendium pro Missa, neque enim Missa subijciuntur contrahit, licet sacerdos se obliget ad celebrandum, & accipiat stipendium, quia accipit pro sustentatione, & interuenit duplex obligatio, quod contingit etiam in præsentī, nam vnus se obligat ad gratis communicationem sacrificij, & alter quoque se obligat correspondendum simili alia liberali communicatione.

QVÆST.

QVÆSTIO 920.

An possit Confessarius imponere celebrationem Missarum pro penitentia.

S V M M A.

1. Confessarius pro satisfactione potest imponere sacerdoti celebrationem Missarum.
2. Et laici quod faciunt celebrare Missas.
3. Si relinquat penitenti electionem Sacerdotis &c. excluditur omnis species mali.
4. An possit intendere, quod sibi commendetur.
5. Locum ex stipendio esset tantum causa impulsiva.
6. Quid si iniungat, ut sibi commendet celebrandas.
7. Quando in hoc peccaret.
8. Quid si solam suaderet, ut penitens sui sibi commenderet.
9. Penitentia iniuncta celebrationis Missarum non impletur, si quis gratis celebrat.
10. Quid si Missæ sibi celebrandæ pro defunctis.

Supponendum est tanquam certum, Confessarium imponere posse penitenti Sacerdoti, quod pro satisfactione peccatorum celebret aliquas Missas. Si quidem omnia opera penalia, & satisfactoria sunt idonea, ut imponi possint, sicut desumitur ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 8. de sacram. penit. Celebratio autem Missæ est opus maxime satisfactorium, non solum ex opere operantis, sed etiam ex opere operato; Et est etiam opus penale, sicut est omnis oratio, imò est excellentior oratio, quia nomine Ecclesiæ offertur Deo. Et in hoc conveniunt communiter Doctores in materia de penitentia.

Supponendum 2. Confessarius posse etiam laicis imponere, quod pro satisfactione suorum peccatorum faciant celebrari aliquas Missas. Hoc enim est opus personæ satisfactorium, quatenus prius penitentes aliqua pecunia, & quatenus facit quod tanquam cooperatores sacrificij, speciali modo participant de illius satisfactione. Unde etiam si hæc sacrificia non offerantur pro ipsis penitentibus, sed pro defunctis, adhuc participarent in satisfactione sacrificij, ut constat ex dictis suo loco; & in hoc quoque conveniunt communiter Doctores. Solum ergo difficultas est, an licet imponatur huiusmodi penitentia, præsertim cum intentione, quod ipsi Confessario detur eleemosina pro Missis celebrandis.

Supponendum 3. Quod si Confessarius iniungat penitenti ut aliquas Missas celebrare faciat, & relinquat ipsius arbitrio electionem loci, & Sacerdotis per quem sint celebrandæ, non solum excludetur omne malum, sed etiam omnis species mali, quia hoc sufficienter declarabit, quod Confessarius non imponat talem penitentiam ob proprium interesse, sed solum in beneficium penitentis. Et idem dubium solum remanet, quando Confessarius intendit, quod hæc Missæ ipsi commendentur celebrandæ: aut etiam iniungat commendari.

Contra par. 2. responsuræ quæst. 358. putat solum intentionem, quod istæ Missæ sibi commendentur, reddere illicitam impositionem huiusmodi penitentiarum Filline, autem tract. 45. cap. 4. num. 16. Casp. 4. Inquit, quod Confessarius esset simoniacus, si obligaret penitentem, ut sibi commenderet Missas celebrandas, cui videtur adherere Alphonsus de Leone de offic. Capel. quæst. 6. sess. 7. num. 73. & Nolz ut refert Gräf, de quinquaginta casibus rescriptis lib. 1. cap. 15. iste est vius ex casibus reservatis, & Castellancis quoque est casus reservatus ut refert Alphonsus de Leone citatus.

Verum quod spectat ad intentionem quamvis in imponenda hac penitentia, adit animus, quod istæ Missæ sibi demandentur celebrandæ, non video quid mali intenciat. Nam motum imponendi hanc penitentiam, & finis principalis non est illud lucrum, quod speratur ex stipendio Missarum, sed est solum causa impulsiva quæ non reddit illicitam impositionem talis penitentiae, nec facit, quod intendatur tanquam pretium sacramenti penitentiae, nequaquam lucrum ex administratione illius: sed solum tantum stipendium subventionis debitum ratione celebrationis Missæ; in quo nihil inordinatum interuenit, alioquin non esset licitum desiderare, neque procurare, quod sibi dentur stipendio promissis.

Si verò iniungat penitenti, ut sibi commendet dictas Missas celebrandas, neque adhuc video, quod intenciat aliqua simonia: Nam intendit, & vult, quod illud stipendium sibi detur eo modo, quo datur, quando iniunguntur Missæ celebrandæ. Unde sicut tunc licet accipitur, & datur, ita etiam in præsentia licet acciperetur & daretur. Et cum adit titulus iustus, quo datur, non potest dici, quod respectu administrationis Sacramenti penitentiae inducat aliquam rationem simoniæ quasi non gratis administraretur, quia solum ex occasione administrationis accipitur occasio habendi aliqua stipendia Missarum, quod non excludit gratuitam administrationem.

Solum ergo peccaret Confessarius, quia abuteretur potestate Sacerdotalis in imponenda penitentia: nam cum sit data à Christo ad vindicandam per penas congruas, peccata penitentium; atque adeo in beneficium animatum ipsarum, ut desumitur ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 8. de sacram. penit. illam converteret ad proprium interesse; atque adeo defligeret à debito ordine. Nec inuit, si dicatur, quod principaliter ordinaretur ad spirituale beneficium penitentis, quia cum hoc non tollat quin ordinetur etiam ad temporale interesse Confessarij, neque etiam tollit, quin habeat annexum concomitantem etiam peccatum, & scandalum penitentis. Et proinde ex hoc capite est casus reservatus apud Ecclesiæ de quibus num. 4.

Ex dictis sequitur. Quod si tantum suaderet penitenti, ut sibi commenderet celebrandas Missas impositas pro penitentia seculo scandalo penitentis, manifestando suam indigentiam, non peccaret, quia non obligaret penitentem, ut sibi daret, & proinde non abuteretur potestate suæ Iurisdictionis in foro penitentiali, sed adhuc remaneret liberum penitentem commendare cui voluerit. Tota enim deformitas, quæ in hoc interueniret, consistit in abusu suæ potestatis, qui cessat quando non imponitur obligatio, sed solum suasio, quia hæc non est actus talis potestatis.

Sequitur 2. Quod, quando Confessarius imponit penitenti, ut faciat celebrare aliquas Missas, ut notant etiam Facundæ præcepti. 1. Ecclesiæ lib. 3. cap. 10. num. 10. Alphonsus de Leone de offic. Capel. quæst. 6. sess. 7. num. 68. non satisfacit penitenti iniunctæ, si in eius gratiam aliquis Sacerdos celebrat gratis dictas Missas. Nam in impositione huius penitentiae, non solum intenditur celebratio Missæ, sed etiam illa quantitas in erogatione stipendij, quæ cum non interueniat, si gratis celebrantur Missæ, non est illa penitentia, quæ est iniuncta.

Et quamvis Alphonsus de Leone modò citatus putet, quod sufficiat gratuita celebratio 5 Missarum imponatur pro defunctis, pro peccatis, &c. Hoc tamen non est admittendum, quia ut desumitur ex dicto cap. 8. de sacram. penit. sess. 14. Conc. Trid. debent opera iniuncta pro penitentia esse penalia, & idcirco presumendum est, quod Confessarius intendat semper celebrationem Missarum cum erogatione stipendij, ut hoc pacto sit ipse penitenti opus penale, quia

si intenderet solum quocumque modo celebrationem Missarum in beneficium defunctorum, non puniret culpas penitentis, sicut debet punire.

Q V A E S T I O 921.

An Confessarius intendens solum multam pecuniariam, possit iniungere penitentem, quod faciat celebrare Missas eo fine, ut non teneatur celebrare, si ipsi commendentur.

S V M M A.

- 1 Confessarius qui intentione imponere possit penitentem, quod faciat Missas celebrare.
- 2 Confessarium non teneatur celebrare Missas, si in impositione intenderit solum multam pecuniariam. Intentione fundata in errore nullum habet vim.
- 3 Penitens, an possit obligare Confessarium ad celebrandum Missas, quando ipse solus pro penitentia esse celebrandas.
- 4 Confessarium peccat intendens non imponere pro penitentia Celebrationem sibi sibi debent stipendium.
- 5 Quid si habeat intentionem conditionalem non obligandi ad Celebrationem, si ipsi debent stipendium.

Quidam Confessarius iniungebat penitentibus pro penitentia, quod facerent celebrare aliquas Missas, sed revera intendebar solum eo multare in pecunia, ut eam erogaret tanquam liberam elemosinam, id que eo fuisse agebat, ut stipendium ipsi commendarent celebrandas, non teneretur celebrare, sed haberet liberam elemosinam. Dubitavi modò an, potueri non celebrare, & an tali pacto iniungendo hanc penitentiam peccaverit? Videtur enim quod obligatus fuerit celebrare, quia dabatur ipsi stipendium sub hoc onere.

Attamen probabilius est, quod non fuerit obligatus celebrare. Quia totum quod facit penitens dando illam pecuniam, facit in exequationem penitentem & iniunctæ, atque adeo intendit illud, quod iniunctum fuit à Confessario, ut intentione Confessarii sit mensura intentionis ipsius, & in tantum intendit celebrationem Missarum, in quantum putat, quod etiam Confessarius illam intenderit. Vnde cum sit intentio fundata in errore, nullam habet vim, quia error excludit consensum *L. Non idcirco C. de Iure dot. & fac. Ignor. & L. super errorem ff. de Iurifict. om. iud. Et voluntas errantis nihil disponit L. 1. C. de fal. cum adies. & L. fin. ini. de Leg. 2.* Et non censetur imponere obligationem, cum non imposuerit Confessarius.

Dices. Si sciet intentionem Confessarii, imponeret obligationem, ne accipiat ei bene cederet. Resp. Ex hoc solum deduci, quod forte imponeret, si sciet; vnde ad summum potest colligi voluntas conditionata, quæ defectu conditionis nihil operatur. Deinde si imponeret non satisfaceret penitentiæ iniunctæ, quia voluntas Confessarii fuit quod esset elemosina libera, vnde adhuc teneretur ad eandem Elemosinam, quia iam haberet notam intentionem Confessarii.

Non videtur tamen posse excludi peccatum Confessarii, quia deest penitentem, dum sub vna specie penitentia imponit aliam, & in externo obligat ad id ad quod non intendit obligare. Vnde etiam abutitur potestate Iudiciali, tum quia illam converterit ad proprium interesse temporale, tum quia per ipsam fingit ligare penitentem in eo, quo non ligat; tum quia est causa, quod non satisfaciatur pro peccatis, sicut

Tom. II.

putat satisficere. Vnde quamvis Confessarius non teneatur celebrare, peccat tamen graoiter ob grauem abusum Iudicialis potestatis sibi commissæ, quæ tantum in foro penitentia habet operari non autem extra ipsum cum extensione ad interesse temporale.

Idem dicendum est, etiam si Confessarius in imponenda dicta penitentia haberet intentionem conditionatam, ut nimirum intenderet Missas celebrari, si penitens tribuerit alteri stipendium, non intenderet autem celebrari si tribueret sibi ipsi. Nam adhuc abuteretur potestate Iudiciali; & converteret penitentiam sacramentalem in proprium commodum temporale. Deinde vel iudicat esse necessariam Celebrationem Missarum pro satisfactione sacramentali: vel non iudicat. Si primum: Ergo dum non vult celebrari si sibi detur stipendium non imponit illam penitentiam, quam iudicat necessariam. Si secundum: Ergo non debet imponere penitentiam, quam non iudicat necessariam, cum debeat se regulare iuxta indigentiam penitentis.

Q V A E S T I O 922.

An si quis acciperet stipendium tanquam præmium Missæ, incurreret penas simoniacorum.

S V M M A.

- 1 Accipiens stipendium pro functione celebrandi eo ignorantia, excusatur.
- 2 Si ignorans non sufficiat, ut excuset à simonia, non incurrit penas, & num. seq.
- 3 Censura non excedit casum proprium, pro quo est imposita.
- 4 Simoniacus in materia celebrationis Missæ, quas pœna non incurrit.
- 5 Si in celebratione Missæ committatur simonia absque iniuncta non debet obligatio resistendi.
- 6 Simonia de se non inducit obligationem resistendi. Pœna simoniacorum.

In Extrauag. Cum deestabile de simon, imponitur simoniacis pœna Excommunicationis Latæ Sententiæ. Vnde oritur dubium, an qui committit simoniam recipiendo stipendium tanquam præmium, incurrit hanc Excommunicationem, sicut etiam ceteras penas. Est autem præmitteodum, facile contingere posse, quod Sacerdotes rudes putent, quod stipendium sit præmium operis, quatenus exerceret functio celebrandi, & quod solum ipsum sacrificium substantia- liter non admitat præmium. Quia tamen hoc pronuntiat ex ignorantia, excusantur à l. b. simonia, quia non interuenit studiosa voluntas dandi spirituale pro temporalis. Si tamen ignorantia non sufficeret ad excusandum, dubitatur, an haberent locum pœnae potius iure coacta simoniacorum.

Quod autem incutiat pœnas simoniacorum, desumitur ex Soto lib. 9. de Iustitia, & Iure quæst. 8. art. 1. Burgal. de irregular. tit. de simon. num. 91. & hii. quatenus docent, quod dictæ pœnae habent locum contra quoscumque simoniacos in quacumque materia sit simonia. Et fundantur iure verbis de Extrauag. ibi *quislibet danda, vel accipiendo simoniam committit*. Verum hæc verba referuntur ad simoniam quoad materiam in dicto Extrauagante expressam, & dicto *quemlibet*, refertur ad varios modos, quibus in expressa ibi materia, simonia committitur possit. Vnde non præbent sufficiens fundamentum.

Dicendum ergo. Non incurritur pœnas latas in l. 3. re contra simoniacos. Ita Nauar. cap. 23. manual. T. 8. 111.

num. 111. Salcedo ad dior. art. in præll. cap. 91. vers. 1. Vgolin. de Censur. lib. 1. cap. 12. & lib. 4. cap. 3. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 55. num. 6. qui num. anteced. citat. Caiet. Sylvestr. Redoun. & alios. Grassi. part. 1. decis. lib. 2. cap. 97. num. 3. Reginal. lib. 23. Praxis forei ponit. cap. 12. numer. 175. qui alios citat. Filliuc. tract. 48. cap. 13. quæst. 1. num. 2. Alter. tom. 2. de Cens. disp. 15. cap. 5. inis. Sà verbo. Simonia num. 6. Bonac. de Cens. in parte. disp. 2. quæst. 1. pun. 24. num. 17. tom. 3. Ledesma part. 2. sum. tract. de simon. cap. 12. censur. vlt. Villalob. part. 2. sum. tract. 37. difficul. 34. num. 1. Lessius. lib. 2. de leg. & iur. cap. 55. num. 139. Palau disp. 3. de simon. pun. 21. num. 2. quatenus docent. quod dicitur pœnz locum habent solum quoad simoniam in materia Ordinum, Beneficiorum, & ingressus in Religionem. Et in terminis nostris Alphons. de Leone de offic. Capel. quæst. 6. selt. 8. numer. 74. Garzia in sum. tract. 3. de iur. 10. dub. 1. num. 19.

4. Fundamentum est. Quia Censuræ non habent locum, nisi pro Calibus, pro quibus in iure ponuntur, neque enim sit extensio de calu ad casum, neque de vna materia ad aliam, quia pendet pœna à voluntate legislatoris, quæ tantum operatur, quantum exprimit, & ideo non excedit casum proprium, pro quo est imposita, vt desumitur ex cap. Pœna De Panis dist. 1. & docent communiter Doctores Butius in Cap. fin. num. 58. de Censur. Abb. in cap. si ex rescripto num. 14. de locat. Cemin. in cap. stipendia. de rescripto. in 6. lo And. n. 8. lat. in l. Neu dubium vers. 1. singulariter. C. de legiti. Craquet. de antiq. comp. part. 4. §. 1. num. 150. Castro lib. 1. de leg. pœn. cap. 7. duram. 3. Nauar. in cap. Pœna. num. 1. de panis. dist. 1. Freccia de subfruct. lib. 2. tit. Quis dicat Censur. num. 4. ver. secundus casus Eusebius. loco à razione Leg. larga post med. Sayr. lib. 3. clas. Reg. cap. 8. n. 9. Sanchez lib. 10. de muris. disp. 4. num. 3. & lib. 1. sum. cap. 10. num. 48. Auila de censur. par. 7. disp. 7. dub. 5. Pœnz autem in iure non sunt impositæ pro simonia in quacunque materia, sed tantum in materia Ordinum, Beneficiorum, & ingressus in Religionem, vt per dict. Extraneus. de simon. & Cossit. Martini V. Pauli II. & Nij V. oblectant citati Doctores.

5. Ex his sequi ur. Quod contra simoniacos in præsentia materia locum habebunt solum pœnz comminatoriæ, quæ contra simoniacos in alia materia imponantur: & poinde non incurrent hæc pœnas ipso facto, sed tantum per sententiam Iudicis poterunt ipsis subire, vt alii citati docent. Bonacina. dist. 2. de censur. in part. quæst. 3. punct. 24. num. 19. vers. Secunda Semetur in Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 55. num. 8. & disp. 22. de Censur. selt. 5. numer. 22. Nec obstat, quod in dict. Extraneus. innouentur, quia innouatio nō mutat statum ipsorum: & proinde relinquunt in ordine pœnarum ferendum.

6. Sequitur. 1. vt ordinet etiam Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 55. num. 16. Sanchez lib. 2. cens. moral. cap. 3. dub. 113. Alphonsus de Leone de offic. Capel. quæst. 6. selt. 8. num. 76. Quod si stipendium acceptum pro pretio Celebrationis Missæ non excedat iustum stipendium, aut si excedat, sit liberaliter datum, non adesse obligationem restituendi, quia de Ordinario non est in te accepta, sed in mo do accipiendi, & proinde non interuenit iniustitia, sed solum simonia. Quia, quod iusto titulo potest accipi, accipitur titulo turpi, & proinde potest retineri tanquam ex iusto titulo debitum. Simonia enim est vitium, quod opponitur Religioni, & proinde de non inducit obligationem restituendi, nec in præsentia oritur potest ex defectu tituli, vt contingit, quando non dedit titulus iustificans: siquidem adest titulus substationis, qui iustificare potest si-

pendium. Et proinde poterit Sacerdos mutata intentione retinere stipendium pro substatione, & iavet novus titulus iustificet retentionem cuius defectu ob pravam intentionem non hæc iustificata acceptio, vt notat etiam Garzia in sum. tract. 3. decisio. 10. dub. 1. num. 19. io sine. Pœnas autem quas incurunt simoniaci, recenset Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. de simon. cap. 56. per tot. Reginal. lib. 23. cap. 12. selt. 1. & 2.

DE QANTITATE STIPENDII PRO Missarum celebratione.

Cum ex dictis certum maneat, quod iustè accipiat, & detur stipendium Sacerdotibus pro Missarum celebratione, cum mutua hinc inde obligatio, remanet inquirendum de quantitate eiusdem stipendij, vt scilicet servari possit debita æqualitas quam exigit naturale ius, in omni mutua obligatione, circa hanc autem quantitatē occurrunt plures difficultates, quæ in præsentia examinandæ sunt.

QVÆSTIO 923.

Quid veniat appellatione substationis, pro qua datur Missæ stipendium.

S V M M A.

1. Appellatione substationis veniunt alimenta, & quid appellatione alimentorum.
2. Integra substatione, an debita Celebranti, & cum. lequent.
3. Stipendium non debet inferri pro totum substatione, qui prius ad Celebrantem.
4. Stipendium debet esse idem, siue Sacerdos habeat aliquos sustentare, siue non habeat.
5. Celebranti non est debita integra substatione, sed proportionata ministerio.
6. Clericus quomodo debeat sibi vltium querere.
7. Substatione debet correspondere ministerio.
8. Stipendium pro substatione Celebrantis, quomodo mensurandum.
9. Commendans Altaris, non tenetur alere, quos alere tenetur Celebrans.
10. Inferrius Altari, debet de ipso vivere iuxta mensuram ministerij.
11. Proposito stipendio pro substatione ad ministerium in quo attendenda.
12. Stipendium pro substatione Celebrantis, non debet extendi ad extinguenda debita, &c.

Cum stipendium licetè detur, & recipiatur inuit Celebrationis Missarum, pro substatione Sacerdotum, non potest aliquis citra eius quantitatem de cerni, nisi prius constet quid nominè substationis intelligatur. Et quamvis certum sit, quod nomine substationis veniunt alimenta, nomine vero alimentorum veniunt, non solum, quæ petriunt ad victum, & vestitum, sed etiam ea omnia, sine quibus quis vivere non potest, vt habitatio, Medicinæ, & huiusmodi legati & L. s. ff. de aliment. & c.

riker. leg. & notant communiter Doctores Roman. concil. 440. Coineus conf. 186. num. 9. vol. 3. Alex. conf. 178. num. 7. lib. 6. Menoch. De arbit. cau. 170. n. 27. Surs. de dimor. rit. 4. quæst. 1. num. 1. & quæst. 4. per tot. Attamen dubium remanet an stipendium Missarum debeat correspondere integre subfultationi seu iutegris alimentis, an vero tantum parti.

1. Prima sententia asserit, stipendium missæ debere correspondere integre subfultationi non solum quoad victum, & vestitum ipsius sacerdotis, sed etiam eorum, qui iure naturæ sive curæ commissi sunt, ut sunt parientes, Nepotes. Hanc sententiam testatur Henriquez lib. 9. sum. cap. 22. num. 4. & in Cam. lictura X. pro ea citat Flannes, & recentiores Thomistas. Eam autem tradunt Caiet. 2. 2. quæst. 100. ar. 2. dub. 1. §. *Advertenda tamen sunt.* Gtaz. par. 1. decy lib. 2. cap. 96. num. 3. Nugn. 3. par. quæst. 8. ar. 1. dub. 10. concclus. 4. Fundamentum est, quia sacras tenetur alere eos, qui iure naturæ sive curæ commissi sunt. Non debet autem pro ipsorum subfultatione mendicare.

2. Secunda sententia docet, stipendium missæ debere sufficere pro honesta subfultatione, & nomino honesta subfultationis intelligit victum, vestitum, & habitationem. Ita Sotus lib. 9. de iust. & iur. quæst. 3. ar. 1. dub. 3. Aragon. 1. 2. quæst. 87. ar. 3. circa fin. in dub. de stipend. Henriquez lib. 9. sum. cap. 22. num. 1. Fundamentum est Quia, qui altari inferturum, cum altari participat 1. ad Corinth. 9. Et operarius dignus est cibo suo Matth. 10. Et proinde celebranti sacerdoti debetur tantum, quantum est necessarium pro sui honesta subfultatione, nempe victu, vestitu, & habitatione.

3. Tertia sententia asserit, stipendium missæ non debere esse necessarium pro tota integra subfultatione vnius diei sed solum pro parte, sicut etiam pro parte tantum diei impedit sacerdos suum Ministerium. Ita Nauar. cap. 21. Manual. num. 91. verbi *Pignus quinq. Corduba in quæst. lib. 1. quæst. 4. dub. 2. opin. 2. Valquez 3. par. disp. 234. cap. 1. num. 19. Suarez. disp. 86. de Eucharist. sect. 2. d. 2. §. 2. Azor. par. 3. lib. 12. cap. 6. quæst. 1. verbi. Tertio pæcc. Facundes præcep. 3. Eccles. lib. 1. cap. 8. num. 1. Reginald. lib. 2. Præxi fori panis. cap. 17. dub. 2. num. 234. Ludouic. 2. 5. l. 1. quæst. 10. de Eucharist. ar. 3. dub. 2. Miranda tom. 1. Manual. quæst. 41. ar. 23. concclus. 4. Gtazad. 3. par. Controver. 6. tract. 14. disp. 20. num. 7. Baum. par. 1. theol. moral. tract. 10. quæst. 12. de praxi. & pæcc. Machad. lib. 4. par. 1. tract. 22. de eum. 8. Tamburin. de iure Abbatis tom. 2. disp. 5. quæst. 9. Garzia sum. tract. 3. diffical. 10. dub. 2. num. 7. Lugo Cardin. disp. 21. de Eucharist. sect. 2. num. 23. Ledelma par. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 18. concclus. 8. verbi. *A circa Laiman lib. 5. theol. moral. tract. 5. cap. 1. quæst. 2. Rodriguez tom. 1. quæst. regui. quæst. 43. ar. 1. Palao par. 4. oper. moral. tract. 22. disp. 2. par. 1. 4. num. 4. verbi. Ceterum Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. 8. num. 14. Dicaillus de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 19. num. 315. & cæteri communiter, dum agunt de quantitate stipendij.**

4. Dicendum 1. Stipendium missæ non debere destruere pro subfultatione eorum, quorum causa de iure naturæ alij spectat ad celebrantem & proinde se non esse debitum in illa quantitate, quæ in hunc finem deservit. Hoc constat ex praxi tam ex consuetudine, tum etiam ex taxatione Prælatorum inducta. Ratio est. Quia stipendium pro subfultatione est debitum solum ratione Ministerij Sacerdotis exhibiti, quia ius naturale obligat ad alendos Ministros Ecclesiæ, quatenus nobis impendunt suum Ministerium. Ergo obligatio non se extendit ad eos, quos sacerdos tenetur alere, quia cum ipsi non exhibeant aliquod ministerium, non contrahunt ius ad exigendam subfultationem. Nec ius celebrantis ad ipsos se extendit sicut nec se extendit mi-

nisterium in quo fundatur. Nec ius sacerdotis est ius ad subfultationem pro ipsis, quia est ius secundum mensuram ministerij, atque adeo personale, ita ut pro sola persona exhibentis ministerium exigat subfultationem.

Confirm. Stipendium in iura Missæ est debitum de iustitia. Quod falsè significant illa verba Christi. Lucæ 10. *Dignus est enim operarius mercede sua.* Quia si est dignus, illam meretur de condigno, atque adeo ex iustitia. Ergo cum idem sit ministerium, siue Sacerdos habeat aliquot quos de iure naturæ subfultari debeat, siue non habeat, erit etiam debitum idem stipendium, quia datur cum proportione ad ministerium Ergo cum celebrantibus, qui non habent, quos debeant subfultare, non sit debitum stipendium pro aliorum subfultatione, nec etiam erit debitum ipsi, qui habent alios subfultandos.

Dicendum 2. Subfultationem, quæ est debita celebranti, non est totam, sed tantum partem correspondentem proportionaliter Ministerio, atque adeo stipendium non debet correspondere toti subfultationi. Quod intelligitur de ordinaria subfultatione, nam aliqui, qui parati admodum viuati poterit sufficere. Constat ex praxi, quia regulariter stipendium, quod datur Sacerdoti celebranti non sufficit pro ipsius subfultatione. Et ex cap. *Clericus dist. 91. vbi ex Concil. Carth. 4. cap. 5. sequest. Clericus videtur, & vestitus sui officio, vel agricultura, alijsque officij sui duntaxat detrimentum patitur.* Unde supponitur, quod non debeat habere totam subfultationem ex ministerio Ecclesiastico. Et ex Concil. Trident. sess. 2. cap. 2. de refer. vbi præcipitur, quod nemo ad sacros Ordines admitatur, nisi habeat beneficium, pensionem, aut congruum patrimonium, unde subfultari possit. Quod Decretum supponit, quod non debeat habere totam subfultationem ex ministerio Ecclesiastico.

Ratio est. Quia obligatio oriens ex iure naturali ministrandi subfultationem Sacerdotibus exhibentibus nobis suum ministerium, est cum proportione ad ipsum Ministerium; Quia si est dignus operarius mercede sua, ut ait Christus, Lucæ 10. exhibens malus Ministerium est dignus maiori stipendio, si enim exhibito Ministerij fundat ius ad stipendium pro subfultatione exhibito maiori ministerij fundabit ius ad maius stipendium. Ergo cum Ministerium celebrantis Missam non occupet totum, quod exhibere potest, sed tantum partem, & relinquat locum pro alijs ministerijs, non fundabit ius ad totam, & integram subfultationem, sed tantum ad partem.

Confirm. stipendium est debitum celebranti Missam, quia operarius dignus est mercede sua, ut ait Christus, Lucæ 10. Et proinde hoc debitum potestatem ex illo principio, quod operarius sit debita merces, & proinde accipi debet, ut deductum ex tali principio, & secundum mensuram, secundum quam deducuntur alia debita, quoad mercedem. Ergo cum idem principium non deducatur, quod quibuscumque operariis sit debita eadem merces, sed diuersa cum proportione ad ministerium exhibitum, deducetur etiam in presenti, quod non sit debita tota subfultatione, sed tantum pars sicut ministerium nō est totum illud, quod potest exhiberi, sed pars. Et quia sicut tota subfultatio dicitur proportionē ad totalem occupationē ministri in aliquo ministerio, ita pars dicitur proportionem ad partialem occupationem.

Ad fundamentum 1. sentent. Resp. Quod quando Sacerdos tenetur aliquos alere de iure naturæ, debet aliquos alia vi procurare alimenta, nam hæc obligatio non transit ad eos, qui commendat Missas celebrandas, qui tenentur solum Sacerdoti celebranti de iustitia, atque adeo id solum soluere debent, quod de iustitia est debitum. Non tenetur autem ex iustitia

alere eos, quos alere tenentur Sacerdotes: & proinde non tenentur exhibere stipendium pro ipso loco subfistatione.

1. Ad fundamentum secundæ sententiæ. Altari infervienti cum Altari participare, & operari esse dignum cibo suo, ut constat ex dictis luxta mensuram letitij, & ministerij. Vnde qui se totum occupat in servitio & ministerio, acquirit ius ad totalem subfistationem, qui vero solum per partem, acquirit ius ad solum partem subfistationis. Alioquin non maior subfistatio deberetur Parrocho, qui tota die occupatur in ministratioe sacramentorum, ac cæteris functionibus Ecclesiasticis, quam deberetur simplicii Clerico, qui vnicuique vice celebranti infervit.

2. Ex dictis sequitur, ut notant etiam Ledesma par. 1. sum. trall. de Eucharist. cap. 18. conclus. 8. veti. Areria. Lugo Card. disp. 21 de Eucharist. sect. 2. n. 21. Garzia in sum. trall. 3. diff. 10. num. 8. in fine. Quod licet stipendium debeat cum proportione ad ministerium, hæc tamen proportio non debet attendi ad quantitatem temporis quod infumitur in ministerio, alioquin idem stipendium deberetur Sacerdoti celebranti, ac Clerico ministerij, cum in suo ministerio infumatur vterque idem tempus. Sed habenda est ratio qualitatis, & dignitatis ministerij, quæ tunc quod dignius est ministerium, eò etiam magis dignum supponit ministerium. Stipendium autem subfistationis proportionari debet dignitati ministerij extentis suam dignitatem in ministerio. Si quidem dignitas personæ exhibentis ministerium, fundat ius ad maiorem recognitionem. Vnde eam Celebratio sit dignius ministerium, quod provenire possit à Sacerdote, quamvis occupet exiguum portionem temporis, exigit maiorem partem frugalis subfistationis.

3. Sequitur 1. Non posse subfistere, quod nonnulli docent, quod stipendium pro Missa non solum debet: fulgere pro congrua subfistatione Sacerdotis, sed etiam pro solvendo debitis, emendis libris, &c. ut inter alios observat Dicaill. trall. 5. de sacram. disp. 4. dub. 19. num. 355. Quia hæc sunt extrinsecæ subfistationi Sacerdotis, & ideo si neque tota subfistatio eò debita, multò minus erit debitum subfistatione pecuniam pro emendis libris, &c.

Supponendum est. Non posse subfistere, quod cum alijs tradit Vega par. 1. sum. cap. 21. c. 1. n. 1. nempe quod titulo stipendij sit debita tota subfistatio Sacerdoti, si sit adeo pauper, ut non habeat aliud, unde vivat, & nec possit aliquo exercitio victum sibi necessarium & parum compantare; nam ius exigendi stipendium, & obligatio subministrandi non fundatur in paupertate Sacerdotis, nec in impotentia ad alia exercitia, sed metè in ministerio, quod cum sit idem, siue sit pauper, siue dives, siue impotens ad alia exercitia, siue potens, fundabit semper ius ad idem stipendium, & proinde stante quæqueque indigentia Celebrantis, non erit debitum maius stipendium.

Dicendum est. Insum Stipendium debere esse illud, quod lege, vel consuetudine taxatum est. Ita communiter Doctores. Suarez disp. 8. de Eucharist. sect. 2. veti. De quibus, & veti. Dico secundò Valquez 3. par. disp. 234. cap. 3. num. 18. Miranda tom. 1. manual. quæst. 41. ar. 23. conclus. 2. & 3. Lalman. lib. 4. Theol. moral. trall. 10. cap. ult. num. 15. in fine, Ledesma par. 1. sum. trall. de Eucharist. cap. 18. conclus. 8. in fine, Filliue. trall. 5. num. 178. Metceter. de sacram. quæst. 81. ar. 4. dub. 3. Villalob. par. 1. sum. trall. 8. diff. 15. num. 14. Nugn. 3. par. quæst. 81. ar. 1. par. 3. dub. 5. conclus. 1. veti. Ad 1. Coninch. dub. 10. num. 191. Reginal. lib. 21. num. 231. Zetolain præci Episcop. par. 1. verbo Missa conclus. 2. & 3. Molles. par. 1. sum. trall. 3. cap. 16. num. 11. Bonacina disp. 4. de sacram. quæst. ultima. par. 1. dub. 8. Dicaill. de sacram. trall. 5. disp. 4. dub. 10. num. 366. Barbosa de prescript. Episcop. allegat. 24. num. 8. Palau par. 4. oper. moral. trall. 21. disp. vltima par. 1. dub. 14. num. 4. veti. Quod si videretur. Gatzia in sum. trall. 5. diff. 10. dub. 2. num. 7. Alphonsi. de Leone de offic. Capel. quæst. 6. sect. 11. num. 101. Trullench. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 12. num. 4. & 5. Reginal. præci. 1. Eccles. lib. 3. cap. 7. num. 6. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 11. quæst. 3. num. 15. Amicus tom. 7. Corp. Theol. disp. 33. sect. 8. num. 180.

Ratio est. Quia quævis de iure naturæ adit obligatio dandi stipendium celebranti pro subfistatione, non tamen ex eodem iure determinatur quantitas, sed relinquuntur determinanda. Nec etiam potest determinari, cum dependeat ex pluribus circumstantiis, quæ per prudentiam consideranda sunt, & quæ successu temporis variari possunt. Non potest autem hæc determinatio fieri nisi aut à lege, aut à consuetudine, quia debet esse determinatio publica, quæ universali ter se extendat, atque adeo requirit causam publicam, à qua pronetiat.

Dicendum 2. Stipendij taxationem consuetudine in 4. dicitur administrare sicut in iurisdictione iuri iura ferre terminos ad ius infirmum medium 3. & summum. Quod non solum valet quoad diversa loca, sed etiam quoad eundem. Ita Ledesma par. 1. sum. trall. de Eucharist. cap. 18. conclus. 8. Suarez disp. 86. de Eucharist. sect. 2. dicto 2. Amicus tom. 7. Corp. Theol. disp. 33. sect. 8. num. 180. Miranda tom. 1. Manual. quæst. 41. ar. 23. conclus. 2. in fine, Filliue. trall. 5. n. 178. Metceter. de sacram. q. 81. ar. 4. & c. veti. Nos. servio. Villalob. par. 1. sum. trall. 8. diff. 15. n. 15. Alphonsi. de Leone de offic. Capel. quæst. 6. sect. 11. num. 104. Hoc constat ex præi in pluribus locis, nam aliqui dant plus, aliqui minus. & omnes tamen intra certos terminos. Ratio est. Quia in introducenda consuetudine taxatius stipendij Missarum, non solum conuenit obligatio iuris naturalis de subministranda debita subfistatione, sed etiam devotio commendantis Missæ, qui cum habeat pro suo fructum Sacrificij, quod quod maius est stipendium, eò maior est. Augere solet stipendium ex hoc motivo, quod cum non habent in omnibus eandem mensuram, iudicium

QVÆSTIO 924.

Quænam sit iustum Stipendium Missæ.

S Y M M A.

- 1 Si Celebrans non habeat unde vivat, non est ei debita subfistatio.
- 2 Insum Stipendium est illud, quod lege, vel consuetudine est taxatum.
- 3 Ius naturale de stipendio pro subfistatione Celebrantis est iudicatum.
- 4 Taxatio stipendij ex consuetudine habet latitudinem.
- 5 Stipendium potest esse in eodem loco, aliud secundum legem, & aliud secundum consuetudinem.
- 6 Sacerdos potest non acceptare stipendium secundum consuetudinem, si minus sit taxato à lege. Debet tamen contrarietate.
- 7 Qui celebrans potest exigere stipendium taxatum à lege.
- 8 Consuetudo minus stipendium taxatum, quando sit irrationabilis. Consuetudo irrationabilis non est attendenda.
- 9 Stipendium pinguius ex currentibus solvendum ab hereditibus. Anima rebus omnibus preferenda. Præsumptio habet vim probantis.

inducit consuetudinem irregularem iuxta quam distinguatur summum, mediocre, & infimum.

Imò potest in eodem loco adesse duplex taxatio stipendi, alia secundum legem, & alia secundum consuetudinem, & ego alicubi olim observavi, præsertim Mediolani, Verone. Potest enim contingere quod per Episcopum, aut Synodum teneatur stipendium iuxta id, quod est de consuetudine ita exigentibus circumstantiis temporis, & nihil quod plures exhibent minus stipendium retinendo præcedentem consuetudinem, & quod Sacerdotes illud acceptant iudicantes melius esse illo fieri, quam omni stipendio cedere.

Est tamen advertendum. Quod licet Sacerdotes possint non acceptare stipendium secundum consuetudinem, si sit minus taxato, aut si non sit mediocre, aut summum, sed tantum infimum. Secundum consuetudinem non tamen expedit, quod quasi ageretur de vaginali inuicem contractentis conantes vni plus accipere, alij minus dare, nam hæc contractatio valde dedecet rem, de qua agitur, quia talis contractatio præbet specimen venditionis, & emptionis. Et idè si Sacerdos iudicat stipendium oblatum non esse sufficiens debet absolute non acceptare, aut ad summum modeste modo declarare, quod non sit sufficiens stipendium pro sustentatione habita ratione taxationis, aut consuetudinis.

Ea bis sequitur. Quod si quis absque eo, quod paciscatur de stipendio ce ceter certum numerum Missarum ad alterius instantiam, poterit exigere stipendium secundum taxationem, etiam si secundum consuetudinem esset minus, & Episcopus poterit cogere debitores stare taxæ. Ratio est. Quia lex taxationis facit fidei consuetudinem, quia eam corrigi, & reducit ad terminos debitos, & idè tenetur Episcopus eam mansuete, & inquam rationabilem. Quod tamen locum non habet, si consuetudo sit industria post legem taxationis & sit legitime præscripta, nam tunc prævalet contra legem, si tamen non sit rationabilis, quia scilicet stipendium non sufficiat pro illa sustentatione, quæ est debita celebranti, & proinde non sit legitime præscripta iuxta Cap. *fin. de consuetud.* non debet Episcopus stare consuetudini.

Sequitur secundò. Quod si consuetudo superueniens legi detrahat de stipendio taxato, nisi sit facta mutatio notabilis in ipsa, quæ inferuiat subtractioni quoad pretium itavt notabiliter decreuerit ut proinde minus requiratur pro sustentatione Sacerdotis, habenda est pro irrationabili, ut potè fundata in avaritia commendantium Missas, & consequenter non prævalet contra taxationem factam, quia præsumitur, quod taxa fuit rationabiliter stabilita, & idè nõ debet violari Cap. *Cum Pius & Cap. Ecclesiastica* 25. quæst. 2. Nisi enim consuetudo rationabilis sit, non valet, neque est attendenda, præsertim in iudicio Cap. *Ad nostram de consuetud.*

Sequitur tertio. Quod, quando Defuncti relinquant Missas celebrandas pro seipso non taxato stipendio, tenentur hæredes exhibere quod est pinguis vel secundum taxam, vel secundum consuetudinem. Quod enim pinguis est stipendium eò fructuosior est Missa, quia scilicet conferens stipendium mediocris modo cooperatur. Vnde cum sumus in materia, in qua agitur de fructu animæ præsumendum est, quod defunctus voluerit quod Missæ in sui beneficium celebrarentur eo fructuosiori modo, quo possent, atque adeò, quod voluerit obligare hæredes ad pinguius stipendium ex consuetis exhibendum, quia anima rebus omnibus est præferenda Cap. *Præcipimus* 1. quæst. 11. & *Incensum, C. de sacro-sancti. Ecclesiæ.* & hanc præscriptionem potest Ordinarius sequi in taxando stipendio pro Missis defunctorum; nam præ-

Ter. 11.

sumptio habet vim probationis ut inter alios notant Menoch. *Præsumpt.* 36. lib. 1. Palsin. lib. 1. de probat. cap. 11. num. 3. Malcard. de probat. concl. 1212. num. 2.

QVÆSTIO 925.

Quomodo taxandum sit stipendium pro Missis.

SVMMA.

1. Stipendium pro sui sustentatione celebrantis est taxandū l. *divina ratione circumstantiarum loci, & temporis.*
2. Potest vultuaria plures vaneque stipendia debere esse maius.
3. In penuria annonæ potest celebrans exigere maius stipendium.

Dicendum est Stipendium pro Missis taxandum habita ratione circumstantiarum loci, & temporis. Desumitur ea Caiet. 2. 1. quæst. 77. art. 1. vel. quæst. 2. Soto in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. in dub. De valore Missæ. cancl. 1. vel. Queniam Atagon. 2. 2. q. 83. art. 3. dub. 1. de stipen. 9. Hic tamen non obliuiscimur. Nauar. cap. 23. manual. num. 78. Henriquez lib. 9. sum. cap. 21. num. 4. Marchant. in tribus. sacram. sum. 2. trall. 2. par. 2. tit. 4. quæst. 2. in Appen. resolu. 4. Circumstantiæ autem attendende, sunt illæ quæ confectant ad caritatem, vel vilitatem annonæ. Vnde constat ex præxi quod his temporibus stipendium maius est, notabiliter, quam fuerit antiquitas, quia victualia longè pluriæ vendunt.

Ratio est. Quia stipendium datur propter sustentationem, licet non totalem. Ergo debet esse proportionatum illi partiali sustentationi pro qua datur, itavt sufficiens sit pro illa comparanda. Ergo ubi victualia pluriæ vendunt, requiritur maius stipendium, ut possit comparari, & ubi minoris vendunt, sufficit minus stipendium, quod declarat etiam præxi, nam in locis, ubi abundant victualia, & minoris vendunt, tribui solet minus stipendium.

Ea dicitur sequitur. Quod si contingat superuenire pecuniam annonæ, itavt victualia notabiliter crecant in pretio, non obstante taxa, aut consuetudine certi stipendi, poterunt Sacerdotes exigere maius stipendium; nam taxa, & consuetudo facit iustum stipendium secundum regularem ordinem; stante autem penuria annonæ tanquam ea causa extraordinaria augeri potest stipendium. Nam lex, & consuetudo habet tacitam conditionem, quod permanent res in eodem statu; nam si fiat talis mutatio, qualis si fuisset ab initio, aliter legislator disposuisset aut aliud ex consuetudine fuisset introductum probet sufficiens motum interpretandi legem, seu consuetudinem. Est tamen advertendum, quod si res ad primum reducantur, debet etiam reduci stipendium.

QVÆSTIO 926.

An Episcopus ita taxare possit stipendium Missæ, ut non accipiantur maius.

SVMMA.

1. Ad Ordinarium spectat taxare stipendium celebrantis.
2. Duplex modus taxandi stipendium, & quoniam conuenientior.
3. Stipendium an possit taxari cum prohibitione ne accipiant maius.
4. Ad minus stipendium fundat persequerem esse Religionis. Facit quod percipiatur maior fructus.
6. Stipendium potest taxari cum prohibitione ne exigatur maius.

T3 7 Regulariter

De Quantit. Stipend &c. Quæst. 927. 928. 449

causa fin. Filliuc. *trall.* 5. cap. 6. num. 278. Villalob. *part.* 1. *sum. trall.* 8. *difficul.* 15. num. 4. Trullench. *lib.* 3. *de sacram.* cap. 8. *diff.* 12. num. 4. Francisc. Lugo *lib.* 5. *de sacram.* cap. 11. *quæst.* 3. num. 17. & alij.

3 Decedum est. *Possit Ordinarius ita taxare stipendium Missarum, ut obliget commendantes Missas non dare aliquam minus taxam.* Ratio est. Quia stipendium taxatum presumitur esse illud, quod de iure naturali est debitum pro sustentatione sacerdotis. Ergo potest superior obligare, ut non detur aliquod minus taxam. Consequenter constat. Quia potest obligare ad servandum id quod est de iustitia, est autem de iustitia, ut secundum obligationem iuris naturalis subministraret celebrantibus missas stipendium pro congrua sustentatione. Preteritum quia nunquam instantes pro celebratione Missarum ita premuntur avaritia, ut quantant omni studio minuit stipendium, exhibeant monetas deteriores, & deficientes in pondere in præiudicium sacerdotum, qui vivunt ex tali stipendio, ut dictis sequitur, ut norant etiam plures ex citatis Doctoribus pro secunda sententia. Quod possit Ordinarius obligare sub pena alicuius censuræ, ut non detur quid minus stipendio taxato pro missarum celebratione. Nam agitur de servanda iustitia, & reddendo celebranti, quod sibi de iure naturali debitum est pro sustentatione. Unde potest suam legem Ordinarius coadiuvare imposita aliqua pena spirituali non secus, ac coadiuvantur alie leges, quæ ordinantur ad bonum commune.

5 Ad fundamentum in oppositum resp. Stipendium pro missa improprie dici elemosinam, quia non datur titulo misericordie, neque ex pura liberalitate, sed ex titulo iustitiæ, cum de iure naturali sit debitum pro sustentatione sub onere ministerij exhibendi, ut constat ex dictis in superioribus & ideo potest cogi ad solvendum stipendium, qui missas cōsumit celebrandas. Neque quod secundo loco asseritur continet aliquid momenti, neque eorum sit latet præiudicium aliquod ex eo, quod cogantur certum stipendium, & nihil minus dare ex suppositione, quod velint missas ad sui instantiam celebrari. Neque enim præstantur aliquo iure, unde solum oriri potest præiudicium, sed obligantur ad id, ad quod de iure naturali tenentur. Unde obligatio est radicata in iure naturali, & sit ipsi præstare ex eo, quod volunt illam suscipere, dum volunt Missas celebrare, Neque quicquam facit Cap. *superius de Offic. deleg.* Quia ex eo tantum habetur, quod facultas delegati non se extendit ad inferendum alicui præiudicium; & quod clausula appellacione remota in eius commissione opposita, intelligitur tantum quoad partes colligantes.

QVÆSTIO 928.

An Ordinarius statueret quod sacerdotes non recipiant quid minus stipendii taxato.

SVMMA.

- 1 Ordinarius non possit statuere, quod quis non recipiat minus stipendii taxato. & num. seq.
- 2 Prohibere ne accipiant quid minus stipendii taxato non est prohibere liberalitatem &c.
- 3 Prohibere ne accipiant minus stipendii taxato consistit ad commune bonum Obstat pluribus inconvenientiis.
- 4 Sacrylla non velle applicari Missas beneficiarum quasi libere.
- 6 Prohibitio ne Capitulum exerceat functiones stipendii minori taxato, an licita.

- 7 Quod disponitur de uno correlativo disponitur etiam de alio.
- 8 Prohibitio quod non recipiant stipendium minus taxato non est reprehensiva.
- 9 Non impedit quin possit sacerdos gratis celebrare.

Q Vamplures negant, posse Ordinarium obligare Sacerdotes, ne accipiant quid minus stipendio taxato, ita Aragon. a. 2. *quæstio.* 85. *articul.* 3. in Rub. *de stipendio Missæ causa fin.* vti. *His non obstantibus* Nientiquæ *lib.* 9. *sum. cap.* 2. num. 4. Cotaduca in *Quæst.* *lib.* 1. *quæst.* 4. *dub.* 4. *pnn.* 1. *opin.* 2. Rodriguez *part.* 1. *sum. cap.* 252. *conclus.* 4. Valquez. 3. *part. diff.* 234. *cap.* 1. num. 8. Suarez. *disp.* 86. *de Eucharist.* *sect.* 2. *dilect.* 7. *ver. sed circa hoc.* Fernandez *procept.* 1. *Eccles.* *lib.* 3. *cap.* 7. num. 8. Reginald. *lib.* 25. *Præcis sori pnn.* *cap.* 17. *dub.* 6. *not.* 241. Alphonsi. de Leone de Offic. Capel. *quæst.* *lib.* 12. *Francisc.* Lugo. *lib.* 5. *de sacrament.* *cap.* 12. *quæst.* 3. num. 19. Garcia in *sum. trall.* 5. *difficul.* 10. *dub.* 1. num. 4. Palauus *part.* 4. *oper. moral.* *trall.* 12. *difficul.* *unic. pnn.* 14. num. 4. in fine, Villalob. *part.* 1. *sum. trall.* 5. *difficul.* 15. num. 4. Trullench. *lib.* 3. *de sacrament.* *cap.* 8. *dub.* 12. num. 4. Mouenter ex eo, quod non possit Ordinarius prohibere Sacerdotes, ne exerceant actum liberalitatis, aut misericordie, relinquoque partem stipendij, & ne condonet divitiori partem illius, quod sibi debetur.

Hoc tamen fundamentum debile est. Nam exercitium liberalitatis, aut misericordie vel condonationis partem debiti non est actus, qui cadat sub dicta prohibitione, siquidem actus prædicti supponuntur in exerceente, aut donante materia, citra quam veretur, aut saltem ius acquisitum ad ipsos; Quod respectu stipendij Missæ non habet locum nisi aut quando iam Sacerdos accepit stipendium, aut quando iam celebrata Missa acquisivit ius ad ipsum, & habeat actionem ad ipsam petendum. Et roinde hi actus supponunt, quod acceptum sit aliquod saltem ex pacto, & sunt posteriores acceptatione, & ideo quando prohibetur acceptatio minus stipendij, non prohibetur hi actus.

Econtra vero; Quod potest occurrere tales circumstantie, quod alicui præstari possit, ne recipiat minus stipendio taxato, & per Ludovic. à S. Io. in *sum. quæst.* 10. *de Eucharist.* *articul.* 2. *difficul.* 1. *conclus.* 2. v. l. si esset necessarium ad occurrendum illorum importunis sollicitudinibus, quibus student minuire stipendia missarum quocumque, & nihil curam, quod subtrahatur debita sustentatio Sacerdotum.

Et quidem pro hac parte facit valida ratio. Nam qui habet potestatem legislativam, potest statuere ea omnia, quæ conducunt ad bonum communis, quam regi. Imò tenetur statuere, quando cognovit, quod sunt necessaria pro manutendo bono statu ipsius, contingere autem potest, quod huiusmodi statum concernat ad bonum communis, eo quod ex opposito insurgat grave damnum Sacerdotibus, eo quod non habeant iustum stipendium taxatum pro sui sustentatione, & quod etiam sequantur alia inconvenientia. Quod totum constat ex facti congruitate. In quadam Italic celeberrima Civitate taxatum fuerat stipendium, & quodam Congregatio acceptabat Missas celebrandas cum stipendio tertie parte minori taxato, ex quo factum est, quod quando inflabant pro Missis apud alios Sacerdotes, ut plurimum offerrent stipendium tertie parte minus taxato, si acceptabant, non habebant iustum stipendium pro sustentatione, si respuebant remanebant omnino sine stipendio, quia non habebant stipendia iuxta Taxam. Ecce damnum notabile communis. Rursus illa Congregatio subtrahat onera

De Quantit. Stipend.&c. Quæst. 929 930. 151

4 Alij verò volunt, quod licet peccet Sacerdos contra iustitiam legalem exigendo maius stipendium taxato, non tenetur tamē ad restitutionem dummodo excessus non sit talis, vt excedat integram substantiam vnius diei. Ita Reginal. lib. 25. Praxis fori parit. n. 232. Loquens tamen de Sacerdote paupere, qui non habet aliunde suam diuinam sustentationem, & absolute Alphoof de Leone par. 3. de iustitia. 9. & de offic. Capell. quæst. 6. tit. 9. n. 8. Et videtur adhibere etiam Gazia in summa. tit. 3. diffin. 10. dub. 2. n. 12. Fundamentum est. Quia non tenetur saltem ex iustitia commutativa celebrare, cum autem quod conceditur vna via, non debeat alia negari, non potest dici quod exigendum stipendium taxatum, quando vult celebrare, faciat contra iustitiam commutativam, vt proinde tenetur ad restitutionem. Deinde, quia taxatio est tantum de iustitia legali, non autem de commutativa & ideo illam excedens non facit contra iustitiam commutativam.

5 In hac difficultate illud primò certum est. Quod qui tenetur obsequare totam, peccat grauiter, si exhibet maius stipendium taxato. Quia violant legem sanctam pro recto regimine communitatis, & in materia, in qua facile scandalum oriri potest. An autem ratione paritatis materie excludi possit peccatum mortale, videtur affirmatiue resoluiendum, quia talis lex taxationis ponitur tantum, vt commendantes Missas non aggrauentur, sed vt Sacerdotes habeant congruam sustentationem, vnde quando excessus in grauamine illato ob maius stipendium exactum reduceretur ad paruam materiam, non esset peccatum mortale, quia tunc violatio legis non opponeretur grauiter fini ipsius.

6 Secundò etiam certum videtur. Quod Sacerdotes, qui non sunt expoliti ad celebrandum pro stipendio, non tenentur acceptare stipendium taxatum, & se obligare ad missas celebrandas quamuis alijs se obligauerit si maius stipendium offerretur. Nam in hoc non contrahuntur legi, quia non exigunt maius stipendium sed solum si daretur recipere, nec alias tenentur se obligare ad celebrandum Missas cū nullo iure teneantur suscipere huiusmodi obligationem.

7 Tertiò si non obstante taxa stipendij Missarum adhuc tamen nonnulli exhibere soleant maius stipendium taxato. Quamuis non possint Sacerdotes exigere maius stipendium taxato, ne violant legem taxationis, siquidem adhuc viget, quamuis cessatur abrogata, licet nonnulli soleant dare maius stipendium, cum hoc non sufficiat ad abrogandam legem, præsertim, quia est actus facultatiuus; Poterunt tamen recusare stipendia taxata, vt possint recipere maiora. Quia cum non teneantur huic, potius quam illi impendere suum ministerium, possunt acceptare stipendia potius ab hoc, quam ab illo, cum vrantur iure suo quoad hoc nec ex eo, quod moueantur ex maiori stipendio, interuenit aliquid inordinatum, quia sicut possunt moueri ad celebrandum, vt à causa impulsiva ratione stipendij, ita etiam ab aliquo maiori excessu stipendij ad celebrandum potius pro hoc, quam pro illo; nam adhuc iste excessus mouebit inra genus causæ impulsivæ.

8 Quod autem spectat ad restitutionem, quando exigit maius stipendium taxato, videndū est, an qui exhibet aliquo modo inuito exhibeat, ita vt potius extorqueatur, vel quia pro aliqua necessitate de præsentia indicat obligatione sacrificij, & non habeat alioam Sacerdotem, qui celebret, vel ex aliquo alio capite. Si enim inuito exhibeat non videtur posse recipientem excusari à restitutione, nisi forte materia restituenda sit adeo parua, vt censetur negligi. Nam quamuis exigens maius stipendium contra taxam peccet tantum contra iustitiam legalem, attamen quia stante taxa illa.

Tem. 11.

illud habetur pro stipendio iusto, & adæquata obligatione iuris naturalis de subministrando sustentatione totum id, quod supra taxatum exigitur, tantum non debitum exigitur, atque lædunt is, à quo exigitur secundum iustitiam, quia ipsi inuito subtrahitur, quod suum est, absque iusto titulo, & ideo ex hoc nascitur obligatio iustitiæ ad restituendum.

Ex quibus solum manet fundamentum allatum, 9 num. 4. Nam ex eo, quod Sacerdos non teneatur celebrare ex iustitia commutativa cum solo stipendio taxato, solum fit, quod quatenus violet legem non faciat contra iustitiam commutativam. Quatenus verò nolendo aliter celebrare cogit sibi dari ab inuito, quod non est sibi debitum, lædit ius alienum in rebus proptijs retinendo alienum, quod sibi ex iusto titulo non debetur.

QUESTIO 930.

An Regularis exempti teneatur stare taxa stipendij missarum facta ab Ordinario.

S V M M A.

- 1 Regularis exempti tenentur stare taxa stipendij pro celebrante.
- 2 Ecclesiastici quando, & quando officiantur legis Licetiam.
- 3 Ecclesiastici tenentur stare taxam vanaam.
- 4 Regularis ex rationabili causa possunt aliquod exigere supra taxam stipendium.
- 5 An solum ex vi directiua tenentur Regularis stare taxato stipendio.
- 6 Decretum De celebrat. Missarum, nihil disponit de quantum stipendij.
- 7 Regularis non ex Decreto Trident. subiciantur taxa stipendij celebrantis.
- 8 Quid requiratur, vt possit Episcopus se incrementare, vt Delegatus quoad Regularis circa celebrationem Missarum.
- 9 Vt qui procedere possit debet verificari prius fundamentum iurisdictionis.
- 10 Alijs nullius agi.

Q Via taxatio stipendij pro Missis declarat iustitiam ipsius, ideo Regularis, quantumvis exempti, tenentur stare huicmodi taxationi ex vi directiua, quatenus subintrat lex naturalis, quæ obligat ad seruandum quicquid iustum est, & ad neminem aggrauandum ultra terminos iustitiæ. Quamuis enim leges Ordinarij non sufficiant iurisdictionali modo Regularis exemptos, sufficiunt tunc modo directiui ex politico, vt de legibus Laicorum quoque, quoad Ecclesiasticos tradunt communiter Doctores Iustitiæ, in l. Cunctis populi, C. de sum. Trin. & Canonistæ in cap. Ecclesie S. Maria de constit. & in cap. 1. de non oper. mor. D. Th. de regim. Princip. lib. 2. cap. 13. Angel. verbo Lex n. 5. Syluest. quæst. 15. Sotus lib. 2. de iust. & iur. quæst. 6. art. 7. Led. in par. 2. sum. trall. 8. cap. 3. diffin. 4. Molina de iust. & iur. tom. 2. trall. 2. diff. 3. n. 15. Medina L. 1. quæst. 96. ar. 3. dub. 6. v. Rot. Releq. 1. de presb. Ecclesie. 9. v. prop. 4. Nazari. c. 23. Manual. n. 86. Galen. 1. 2. q. 77. art. 5. couen. 10. Valquez 1. 2. diff. 176. cap. 4. Salas diff. 14. de legib. scilicet Bellarm. lib. 2. de Clero. c. 28 Suarez de leg. lib. 3. c. 14. & in Defensio. lib. 4. c. 16. Auerdam de exequen. man. par. 2. c. 14. n. 19. Menckez lib. 1. de success. creat. §. 10. n. 648. Menoch. consil. 300. n. 21. Cachetian. de iur. Pedem. 181. Grassi de officib. Clericis. off. lib. 1. num. 130. & 261. Vincent. de Franch. de iur. num. 3. Couar. in Reg. Possessor. part. 2. §. 9. verb. Terrij Gabr.

Gabr. *confil.* 17. n. 5. lib. 2. *Motta in Empor. In. par.* 1. n. 1. *de leg. num.* 9. Salzedo ad *Diaz. cap.* 55. *verf.* sed *vi libri* Sarmiento lib. 7. *fillet. cap.* 2. n. 1. *Matta de iurifil. par.* 4. *quæst.* 1. *casu* 7. n. 7. *Didacus Perez in l. 2. tit. 2. lib. 1. Censal de regim. per viam volens. in Proem. cap. 4. n. 10. Christ. de Paz. de Tenuis par. 2. cap. 63. n. 14. Algado de *Procell. reg. par.* 1. *cap.* 1. *Præd.* 1. *num.* 65. *Del Bene de Parlam. dub. 4. fillet.* 16. n. 1. Et in terminis huius capis. *Tamburini ap. de sacrifici. fillet.* 1. n. 3. *cap.* 1. §. 3. n. 99.*

- 3 Et in simili materia loquentes de taxa rerum venalium, *Sotus in 4. dist. 35. quæst.* 1. ar. 2. *Vilius de iur.* 8. *per totum.* *Gutierrez quæst.* 1. *canon.* 182. *num.* 1. *lib.* 1. *Auendagn. de censib. cap.* 32. n. 10. *Mellia de taxa panis. cens.* 1. n. 39. *Lafarre de decimis vendit. cap.* 10. n. 1. *Salas trall. de empt. & vendit. dub. 9. n. 1.* Ratio autem pro nostra materia est. Quia pro stipendio Missæ non potest exigi nisi, quod proportionatum est Ministerio exhibito, quatenus est dignus operarius mercede sua, & ided si plus exigitur, infertur grauiamen indebitum. Stante autem taxa facta ab Ordinario stipendium taxationi habetur pro proportionato, & ided tenentur Regulares seruare taxam obligantem iure naturæ, ne aletti inferant grauiamen.

- 3 Hoc tamen limitandum est, nisi haberent motiuum exigendi aliquid amplius supra stipendium taxatum, vt essent expensæ pro celebratione eorumdem Missarum, quando Ecclesia non haberet, vnde eas subministraret. Aut si exultimarent stipendium non esse iustum habita ratione circumstantiarum loci, in quo tamen casu hoc deberent notificare ad tollendum scandalum, quod forte subotiri posset, dum maius stipendium taxato exigere, aut ex aliquo alio capite. In his enim casibus non subintrat lex naturalis ad standum taxæ. Et sicut ob eandem causam Clerus posset reclamare contra taxam ita, possent Regulares eam non seruare.

- 4 An autem virtus vim ditionis addit alia obligatio standi taxationi Ordinarj, negat Alphons. de Leone de *iurifil. par.* 3. n. 4. & 5. *led De offi. Cappell.* 9. 6. *fillet.* 1. n. 105. postea oppositum docuit ob Decretis 2. Congreg. quæ assistunt etiam Regulares, dum nominant Monasteria, Conuentus, Congregationes, &c.

- 5 Et quidem certum est, quod dicta Decreta afficiant Regulares. Verùm de præfenti casu nihil disponunt, sed solum, quod celebrantur tot Missæ, quot fuerint receptæ stipendia. Et ided si Regulares recipiant stipendium secundum taxam Ordinarj tenentur celebrare Missas correspondentes. At quod subiciantur taxæ factæ ab Ordinario, nec disponit, nec ex dispositio deductum. In Responsis istius verò ad dubia super iisdem Decretis propofitis ad 5. solum habetur, Quod si aliquis Testator relinquat Missas celebrandas absque taxatione stipendiij, non fit taxandum ab Hæredibus, sed ab Episcopo, quod nihil facit ad rem.

- 6 Solum videtur deduci, quod subijciuntur taxationi Ordinarj ex Decreto Concil. Trident. *De seruand. & vitand. in celebrat. Missarum fillet.* 2. vbi datur facultas Episcopis disponendi circa celebrationem Missarum, etiam quoad Regulares, præsertim ad ea tollenda, quæ ex avaritia inducta sunt, sed neque ex hoc id colligi potest, nam ibi non datur Episcopis facultas aliquas quoad Regulares exemptos, nisi tanquam Delegatis Sedis Apostolicæ; vnde cum non taxent stipendium Missarum in virtute facultatis delegatæ, sed Ordinariæ, quippe in virtute facultatis sibi delegatæ possunt tantum corrigere abusus, non autem facere leges, fit, quod lex taxatiua non se extendat ad Regulares.

- 7 Deinde vt possit Episcopus se intromittere tanquam Delegatus Sedis delegatus, quoad Regulares, oportet, quod verificetur casus de abusu, quia cum

abusus sit fundamentum Iurisdictionis, nam in illo Decreto conferunt ad tollendos abusus, atque adeo subordinatione de abusu, debet prius verificari fundamentum, & conditio, vt tradunt *Glofin Clement. 1. verbo. Repetitis. De offi. deleg. Cardin. in Clement. 1. n. 18. de censib. præben. Ancharan. conf.* 36. n. 4. *ver. item ex alio capite. Dec. conf.* 603. n. 9. *Guzad. conf.* 2. n. 16. *Ludouic. de iur.* 1. n. 3. Alias nullius procederet *cap. 2. de offi. deleg. vbi Dec. non. 1. Rota de iur.* 21. 4. n. 3. *par. 2. recent. & in Absolutis pensionis 21. May 1587. coram faciente.* Abusus autem in hac materia non potest esse alius, nisi qui redactur ad avaritiam, quia nō censetur talis, quando aliquid modicum supra taxam exigitur pro stipendio. Nam semper præsumitur potest, quod fiat ex iusta causa. Deinde si adesset abusus quoad aliquos Regulares ad illos solum extendetur Iurisdictione delegata, & non ad omnes, vt ptoinde non sufficeret, vt posset extendere suam taxam ad omnes. Lūd neque etiam ad eos, apud quos repetitur abusus, quia deberet solum abusum corrigere per modum actus, non autem subicere suis legibus illos Regulares, quia in hoc faceret contra eorumdem exemptionem, & læderet ius summum Pontificis, dum sibi subieceret, vt Ordinarij, qui immediate subiecti sunt eidē Pontifici.

Q V A E S T I O 931.

An Ordinarius statuere possit quod Stipendia pro Missis ad certos tantum locos deferantur.

S V M M A.

- 1 Ordinarius non potest statuere quod Missa commendetur certis Ecclesijs.
- 2 Leges ordinatæ ad priuatum vtilitatem non valent.
- 3 Statutum Laicorum indirectè asserens, quod de iure conuenit, non valet.
- 4 Ordinarius non potest statuere quod aliquibus celebrandis denetur minoræ alijs maioræ stipendia.
- 5 Ordinarius ex iusticia causæ potest interdicare Ecclesia sibi subiectæ, ne recipiat stipendia Missarum.
- 6 Ordinarius licet possit depurare colligentes stipendia Missarum, non potest prohibere, quin deferantur, cui libenter.

Statutum, quod obligaret commendantes Missas, 1 vt deferrent stipendium ad certas tantum Ecclesias indirectè excluderet cæteras Ecclesias, ne recipiant stipendia Missarum, & etiam priuatos Sacerdotes, vnde dicendum est. Non possit Ordinarius statuere, quod Missa commendetur celebranda aliquibus certis Ecclesijs ad quas tantum deferantur stipendia, & si statueris nullum statum. Ita Facundæ præcept. 1. *Eccles. lib.* 3. *cap.* 7. n. 9. & 10. *Valquez 2. par. disp.* 23. 4. *cap.* 1. n. 8. *Sotus lib.* 7. *de iur. & iur. quæst.* 6. ar. 2. *Garzia in sum. trall. 3. dist.* 10. *ad dub.* 2. n. 5. *Alphons. de legne de offi. Cappell. quæst.* 6. *fillet.* 12. n. 107. Et hoc præcipue habet locum si indirectè excluderet Regulares, ne recipiant stipendia Missarum.

Ratio est. Quia leges omnes, & statuta debent ordinari ad publicam vtilitatem, ita vt sit condictio ipsius essentialis, quod sint propter commune bonum, vnde quando ordinantur ad priuatum, seu paucorum vtilitatem, non valent. *Amabilis ff. de decret. ab Ordin. facien.* Huiusmodi autem statuta non ordinantur ad publicum commodum, sed ad paucorum vtilitatem, & ided esset nullum, quia non solum caretet conditione essentiali legis, sed etiā qualibet contraria.

Confirm. Lex, seu statutum Laicorum antecessus Clericis, quæ de iure ipsius conueniunt, etiam si solum indirectè auferat, vt quod soli Laici inferre possent in ciuita

ciuitatem frumentū vendendū est contra immunitatē Ecclesiasticā, & proinde nullū, vt docent communiter Canoſiſtæ in Cap. *Ecclesia S. Maria. De consſ. Domine. Anton. Imola. Felio. &* defumitur etiam ex Cap. *ſin. De Immunit. Eccles. in 6.* Ergo cū cūilibet Sacerdoti de iure conueniat, vt poſſit recipere ſtipendiū pro Miſſa, nā ratione officij poteſt offerre pro quocumq; Sacriſciū, atq; adeo acquirere ius ad petendū ſubſistentiam, huiusmodi ſtatū tolleret, quod ipſi de iure cōuenit, & proinde eſſet contra immunitatē & nullum.

4 Ex his ſequitur, quod neque poſſit Epīſcopus ſtatuerē, quod aliquibus dentur maiora ſtipendia pro Miſſis, aliquibus vero minora. Quia per hoc læderet ius eorum, quibus decerneret minora, quia omnes Sacerdotes habent idem ius ad petendū eandem ſubſistentiam intuitu miniſtrij. Rurſus, vel maiora ſtipendia ſuoiuſta, vel ſuperexcedentia, ſi ſuoiuſta, lædit ius eorum, quibus decernit minora, quia oon dat ipſi, quod de iure debetur. Si ſuperexcedentia facit iniuriam commendantibus Miſſas, quia cogit plus erogare, quam aliis tenerentur. Et in hoc interuenit etiam peccatum acceptionis perſonarum. Hoc tamen limitandū eſt, niſi haberet iuſta cauſa taxandi maiora ſtipendia pro aliqua Eccleſia, vel quia nō haberet expēſas pro celebratione Miſſarū, vel ex aliquo inſtituto, quia tunc Laici, ſi nōſſet dare hoc maius ſtipendū, poſſent facere celebrare Miſſas in alio loco.

5 Sequitur ſecundū. Quod ſtante iuſta cauſa poſſit Epīſcopus interdicare alicui Eccleſiæ ſibi ſubiectæ, quod non recipiat ſtipendia pro celebrandis Miſſis, vt ſi nimium eſſet dubium, an Miſſæ, quæ in ea celebrantur ſint liberæ, quoad applicationem, aut ſi circa ſtipendia, quæ offeruntur, contingeret abuſus, nam tunc ex munere ſuo tenetur remedium opportuū adhibere, & Rectores Eccleſiæ ſibi imputare deberent, quod dedidiſſent cauſam huiusmodi prohibitionis.

6 Sequitur tertio. Quod licet Epīſcopus deputare poſſit aliquam Confraternitatem; aut alias perſonas, quæ colligant ſtipendia Miſſarum, non tamen prohibere poteſt, quia prout cūilibet liberit, ea deferat ad quancumque aliam Eccleſiam, aut tradat eicūmque Sacerdoti, quia non poteſt priuare libertate, quæ de iure conuenit, nec indirectē prohibere, quod Regulariter, & ceteri Sacerdotes non recipiant immediate ſtipendia, imō nec expedit, quod deputaret dictos collectores, quia male audiret, nam videretur inſtituere quali quoddā monopolium, & occaſionem præbere ſuſpicandi, quod ita faceret ob aliquod proprium intereſſe, & qui non haberet ſtipendia pro Miſſis celebrandis, ipſi id imputaret, quāuis forte in cauſa nō eſſet.

QVÆSTIO 932.

Quomodo taxandum ſit ſtipendium, quod non ſuit taxatum à deſuncto.

S V M M A.

- 1 Ordinarius taxat eleemoſinam pro miſſa, ſi non ſuit taxata à deſuncto.
- 2 Etiam quando Regulariter.
- 3 Et quæ partes inter ſe non conueniunt.
- 4 Poteſt taxare prout libuit, ſi ſtipendium ſit variū. Alternatiua dicitur electionem.
- 5 Quid Ordinarius ſeruari debeat in taxanda eleemoſina pro miſſa.
- 6 Quid ſi taxat minus ſtipendium.

Morietes præſumuntur reſpicere ad propriā ſalutē. Aliter debet accipi proſpectu magis viliſis agendi.

1 **S**Ac. Conc. Congregat. ad dubium inter alia propoſitum ſuper Decreto de celebrando, de celebrando miſſam an quando teſtator relinquit, vt celebraretur pro ſua anima centum miſſæ abſque vlla præſcriptioe

Tom. II.

eleemoſinæ liberum ſit hæreditibus eleemoſinam ſibi beneuolam præſcribere: an verò eadem eleemoſina præſcribenda ſit ab Ordinario. Reſpondit. *Pluſ nullam certam eleemoſinam teſtator reliquit eſſe ab Epīſcopo præſcribendam eleemoſinam congruam, quæ reſpondat oneribus miſſarum celebrandarum ſecundum morem Ciuitatis, vel Præſentia.*

Ex qua reſponſione habetur, quod ad Ordinariū ſpectat præſcribere eleemoſinam, quod locum habet, etiam quando Miſſæ celebrandæ ſunt à Regularibus, oam quāuis Regulariter non ſubdantur Ordinario, ſubditur tamē, qui debet eleemoſinam erogare Quod locum habet etiam ſi Regulares habeant conſecratum electū ſecundum formā Conſtitutionis Gregorij X. *De Conſecrationis*, nam in hoc caſu Regulariter nō ſunt rei, ſed actores ad exigendum ſtipendium, & ideò conuenire debent reum eorum ſuo iudice.

Secundū Taxatio etiam ab Ordinario faciendā, quando partes inter ſe non conueniunt circa quantitatem eleemoſinæ. Nam ſi hæredes offerant congruam eleemoſinam celebrandis Miſſis, quæ conueniēſſe eſſent, non opus eſſet alia taxatione. Et ideò per dictam reſponſionem S. Congreg. nihil aliud voluit, oſi quod oon ſit in poteſtate hæredum tanquam repræſentantium perſonam deſuncti determinare, eleemoſinam, ſicut poteſtate determinare deſunctus; nam poſſent ita tennere determinare vt opus eſſet reductione Miſſarum, atque adeo quod fraudaretur anima deſuncti. Et quo tētiſ, quod non ſit neceſſaria alia determinatio, quando ſtipendium eſſet determinatum per ſtatutum, aut etiam per conſuetudinem, dummodo conſuetudo eſſet omnino vniuerſalis, quia tunc præſumitur, quod deſunctus non alignauerit eleemoſinam, quia voluerit dare conſuetam.

Tertio. Cum ſecundum dictā reſponſ. S. Congr. debet Ordinarius taxare eleemoſinā miſſarum ſecundū morē ciuitatis, vel prouinciæ ſequitur, quod ſit in facultate ipſius ſequi in taxandō vniuerſaliter, ſi eſſet addeſſe diuerſitatē, cum n. alia natio ſit directā ad Ordinariū, ad ipſum pertinet electio iuxta cap. 14. *de viſa & honeſt. Clericor.* & obſeruatō Panormit. *lib. 4. Gail. obſeruat. 84. num. 12.*

Quomodo autē ſe gerere debeat lo taxandā eleemoſina. Reſp. quod debet taxare illā maiore quæ ſolet dari, ſive ſecundū morē prouinciæ, ſive ſecundū morē ciuitatis. Cum n. quod maior eſt eleemoſina, maior etiā ſit fructus ſacriſcij, debet Ordinarius operari, quod deſunctus percipiat fructū maiore, quia tanquā exequator voluntatis ipſius in taxanda eleemoſina debet negotiū ipſius vtiliter gerere. Quia in hoc non debet reſpicere ad id, quod hæreditibus placeret, ſed ad id, quod eſt vtile deſuncto; ſiquidē nō gerit negotium hæredū, & ideò nō debet reſpicere ad ipſorum vtilitatē.

An autem peccet Ordinarius ſi taxet minus ſtipendū, videtur affirmatiuē reſolvendū, & quidē grauiter ſi priuaret deſunctus notabili beneficio. Nam eū morientes, atq; adeo teſtantes intuitu mortis præſumuntur reſpicere ad propriā ſalutē æternā. *l. final. C. ad leg. ſul. reprom. & cap. ſancimus. l. 9. 7. præſumuntur etiā velle ea, quæ diſponunt in ordine ad eandē ſalutē aſſequendā, vt ſibi quāmaximē heripere, vtilia ſunt, præſertim quia generaliter actus interpretari debet ſecundū id quod eſt magis vtile, vt obſeruat Alex. *conſ. 185. m. 12. lib. 6. T. ult. ſic. l. c. 1. l. 3. m. 67.* Vnde etiā diſpoſitio deſuncti debet recipi eo modo quo ipſi eſt magis vtilis. Eſt autem magis vtilis diſpoſitio, ſi taxetur ſtipendū pinguius, quia tunc ex oblatione ſacriſcij percipit maiorē fructum, & etiā ratione maioris eleemoſinæ, & ideò præſumendum in diſpoſitione Miſſarū ita intelligi. Vnde Epīſcopus taxans minus ſtipendū, faciet contra mentem conſtitutam deſuncti, & ipſam priuabit aliquo ſpeciali fructu, & ideò peccabit.*

V 2 QVÆST.

QVÆSTIO 933.

Quomodo certa pecunia relicta determinandus sit numerus Missarum non determinatus à defuncto.

S V M M A.

1. Pecunia relinqui potest vel tanquam stipendium, vel tanquam leg. unum, pro missis.
2. Si relictum pro missis sit purum stipendium tot missæ sunt celebrandæ quot stipendia.
3. Velutis defuncti consueverunt ex eo, quod consueverunt.
4. Quid si numerus Missarum remittatur arbitrio commendatarij.
5. Arbitrium intelligitur de arbitrio boni viri.
6. Quomodo arbitrandus numerus Missarum. Scilicet arbitrium plenum et liberam facultatem.
7. Quid si defunctus significet solus, aliquas missas celebrandas.
8. Quid si principaliter intenderit beneficere.
9. Quid in retributione ex gratitudine ostendendum.
10. Quomodo non sit necessarium pro taxatione recurrere ad Ordinarium.
11. Ad quem quæ Regularis pertinet taxare missas velutis arbitrio.

D Vplici modo relinqui potest certa summa pecunie cum onere Missarum, vel ut sit tanquam quoddam stipendium Missarum, ita ut Testator explicet, se relinquere ipsam pecuniam pro missis celebrandis, vel potest relinquere non tanquam purum stipendium, sed tanquam legatum exigendo tamen ut pro anima sua celebrentur Missæ quod inde consistabit, vel si quoad numerum se remittat arbitrio legatarij, ut si diceret relinquo centum aureos, ut celebrentur pro anima mea eas missas, quæ ipsi libuerint, vel aliquo modo significando, quod velit non esse potum stipendium Missarum, ut si diceret relinquo centum aureos fratribus sancti Augustini, quos ego esse memores animæ meæ, & pro ipsa celebrare missas, aut aliqua simili formula videretur.

1. Si relictum pro Missis sit purum stipendium, certum est, quod tot Missæ celebrandæ sunt, quot in pecunia relicta capere possunt stipendia, quia hæc est proculdubio intentio defuncti qui relinquendo pecuniam in purum stipendium, vult diuidi, in tot stipendia, quot capere potest, unde subintrat dispositio decreti S. Congr. quod tot Missæ sint celebrandæ, quot fuerint accepta stipendia; poterunt tamen computari stipendia secundum illam maiorem quantitatem, quæ secundum usum loci, aut taxam solet aliquando exhiberi.

2. Est tamen aduertendum, quod si defunctus consueverit exhibere pro missis celebrandis stipendium pinguius consuetum, potest pecunia relicta pro missis computari secundum illam quantitatem stipendij quam erat consuevit dare, nam præsumendum est, quod voluerit eandem quantitatem stipendij relinquere pro missis. Siquidem ex eo, quod Testator erat consuevit facere, defunctus coniectura pro ipsius vltima voluntate. l. si frater plurimorum. §. fin. de leg. 2. & l. Nummij. ff. de leg. 1. & notant Bart. in l. Nouen. §. 1. num. 2. ff. de leg. 1. Zalius conf. 2. num. 2. lib. 1. Art. in l. Heredes pelam §. 1. num. 9. not. §. ff. de Testa. Sigiscol. conf. 175. num. 6. Paris conf. 30. num. 19. vol. 4. & Læz Manic. de Coniell. ult. volut. lib. 6. tit. 9. per tot.

Si verò numerus Missarum transfatur in arbitrium commendatarij ut proinde tota pecunia relicta non sit in potum stipendium, non debet intelligi de quocumque arbitrio, sed de arbitrio boni dici iuxta l. fidei commis. vet. tanquam §. de leg. 1. & l. fidei. ff. de leg. 1. & notant Doctores Bart. in extra. ad repromissionem. vet. videbimus. l. 1. eto. conf. 176. num. 7. et. Item quia l. 1. Decian. conf. 9. num. 53. lib. 1. Menoch. conf. 421. num. 65. Hertin. decif. 393. num. 8, quia scilicet intelligatur de arbitrio regulato secundum rationem non autem de quocumque voluntate etiam irrationabili.

Modo tamen dubitatur, quomodo regulandū sit huiusmodi arbitriū in decernendo numero Missarum, pro quo est aduertendū, quod cum hoc non sit negotium, quod secundum ius decernendū sit, & proinde arbitrium non sit arbitrium simplex, quod debeat regulari à iure, sed arbitrium plenum, ac liberum, & proinde importet liberam facultatem iuxta ea, quæ notant Bart. in extra. ad repromissionem. vet. videbimus. num. 3. vet. Item vbi notat Menoch. de arbit. quæst. 6. lib. 1. Tusch. libro 1. conclus. 76. num. 1. Sequitur quod habens arbitrium determinandū numerum Missarum, possit determinare prout libuerit, quod satis denotat dispositio Testatoris, qui cum potuerit determinare numerum noluit, sed reiecit in voluntatem aliorum liberam, cuius beneficiis se remittit. Et iteō sufficit quod expensis circumstantiis omnibus determinet arbitrator illum numerum, quem sibi in eisdem circumstantiis vellet determinari iuxta ea, quæ tradunt Bart. in l. 1. §. de solut. Romani in rub. de arbit. hoc enim pacto censendus erit, quod testē & prudenter determinauerit.

Et idem quod decedendum est si relicta summa aliqua pecunie defunctus significet solum voluntatem, quod pro ipsius anima celebrentur aliquot Missæ, nam in hoc quoque casu reiecit determinationem Missarum in liberum, & plenum arbitrium Legatarij & satis significat quod ipse non habeat aliam voluntatem quam habitus sit Legatarius, quia tamen voluntas regitur ratione, iteō intelligitur de voluntate rationabili, quod voluntas irrationabilis non sit voluntas sed inordinata passio, & proinde regulanda erit sicut est dictum. num. præcedenti.

Denique si pecunia sit relicta tantum ut sit mortuum ad celebrandas aliquas Missas pro defuncto, ita ut ex modo disponendi Testatoris solum colligatur, quod per huiusmodi Legatum voluerit Presbiter beneficere, & præbere motiuum celebrandi aliquas Missas pro anima sua; iteō non imponit obligationem, sed solum significet, quod ratione matæ benevolentia, & gratitudinis celebrentur Missas pro ipso, tunc determinatio Missarum est omnino ad beneficium Legatarij nec alijs regulis ad determinandum numerum uti debet, quam gratitudinis, ut proinde habita ratione beneficij accepti proportionata gratitudo correspondeat in celebrandis Missis.

Quia autem in retributione ex gratitudine magis attenditur affectus retributionis, quam id, quod retribuitur, ut docet D. Tho. 2. 2. quæst. 116. art. 5. & ar. 5. in corpore. in line. iteō Legatarius in decernendo numero Missarum celebrando ex gratitudine debet attendere ad effectum qui debet correspondere beneficij, seu potius affectus ostensio per beneficium, quia recompensatio ex gratitudine respicit beneficium ferendum voluntatem seu affectum dantis, seu beneficentis, ut docet eundem D. Tho. 2. 2. ar. 5. & 6. in corpore. & iuxta mensuram huius affectus debet decernere tantum tamen possit Missas adimplendi, quia gratitudo non exigit retributionem, nisi secundum possibilitatem mortalem retributionis. ut docet eundem D. Tho. 2. 2. quæst. 107. ar. 2. in corpore & iteō si Legatarius

xius soleret percipere subventionem ex celebratione Missæ censuerunt habere facultatem exiguam, retribuenti, & proinde ad minores Missas teneretur.

- 9 Ex dictis autem deducitur quod in huiusmodi Legatis non sit necessarium ad aliquem recurrere pro taxando numero Missarum, quia vel deducitur ex pecunia relicta si se habeat per modum parci stipendij. vt explicatum est a. l. c. 3. vel est taxandum ab ipso Legatario cum per dispositionem Testatoris ad ipsum deuoluta sit facultas taxandi vt constat ex dictis. n. 4. c. 3. q. 2. Et proinde non erit opus recurrere ad Ordinariū, neque decretā de celebratione Missarum oppositum decernunt, cum solū in respons. ad dub. proposita habeatur, quod debet Ordinarius taxare elemosinam pro Missis quando non est taxata à Testatore, aut quod sint ab ipso taxandæ Missæ, quando pecunia relicta est merum stipendium, & ex consuetudine non constat quale stipendium sit instans; vt in responsione ad 2. dubium.

10 Solum difficultas esse potest apud Regulares, an in supradictis casibus pertineat ad superiorem, an vero ad Confessarium quando intuitu ipsius est relicta pecunia. Resp. tamen taxari debere à superiore, sed cum directione Confessarii; nam taxatio pertinet ad eum, qui recipit pecuniam relictam, quæ cum acquiritur monasterio, recipitur nomine monasterij à superiore vel immediate vel mediante procuratore. Requiritur autem director Confessarii, vt pote illius qui potest habere notam voluntatem defuncti, aut melius illam coniecturare.

Imò hoc est etiam secundum coniecturam voluntatem defunctorum quia præsumendum est, quod nolint damnificari Ecclesiam & proinde quod ita velint celebrari Missas dispositas, vt celebrantes suum habeant stipendium, & quod Ecclesia indemni feruetur, & proinde præscripto numero missarum per Testatorem hæredes de voluntate ipsius ad vtroque tenebuntur, & ideo stipendium erit taxandum per Ordinariū, vt pro vtroque sufficiat, si vero Testator stipendia pecunia non taxarit oumterum missarum, præsumitur quod dicta pecunia inleruit pro vtroque, & proinde vellet celebrari illum tantum numerum missarum pro quo habita ratione expensarum potest pecunia sufficere.

Si verò Ecclesia habet redditus pro expensis missarum, 4 adhuc videndum est, an missæ celebrandæ sint supra illum numerum regularem, qui solet celebrari, vel opus sit conuocare extraneos sacerdotes ad supplemendum vt solet contingere in celebratione extrarum si enim numerus sit extraordinarius quia inducit extraordinarias expensas, idem in taxatione habet: Eadem ratio hanc expensam alioquin grauaretur Ecclesia, quia sustineret sine vilo emolumento expensas extraordinarias. Si verò non excederet numerum ordinarium non esset habenda ratio expensarum, nam cessaret titulus exigendi aliquid pro expensis cum iam de ipsis sit sufficienter prouisum.

QVÆSTIO 933.

An qui tenetur celebrare, sed non ex stipendio possit alteri committere celebrationem cum introitu stipendij, ut ipse possit manus accipere.

SVMMA.

- 1 Qui tenetur celebrare, sed non ex stipendio potest alteri committere, nisi ipse recipere possit manus stipendij.
- 2 Etiam in loco ubi stipendium est minus.
- 3 Intentio lucri temporalis non est illicita.
- 4 Oblato maiori stipendio obligatus celebrari non minus potest alteri has Missas committere.

Contingere potest, quod aliquis Sacerdos teneatur celebrare pro alio absque tamen perceptione alicuius stipendij vel ex aliqua leg., vt sunt Regulares pro suis benefactoribus, pro defunctis Ordinariis vel ex liberali promissione, vel ex aliquo alio titulo, & dubitatur an possit committere has missas alteri paciscendo de exiguo stipendio, aut faciendo eas celebrare in loco, ubi stipendium est tenue, vt ipse percipere possit pro Missis à se celebratis pinguius stipendium. Dicendum est posse committere Missas alijs celebrandis, quas ipse tenetur celebrare absque titulo stipendij, vt possit recipere pinguius stipendium quam ipse duratur sit; Ita Paschides præcept. 1. Eccles. lib. 1. c. 10. num. 10. Alphons. de Leone de Offic. Capelli quæst. 2. sect. 5. num. 121.

Ratio est: Quia Missas, quas tenetur celebrare, non tenetur celebrare per seipsum, & proinde potest alijs committere celebrandas cum illis stipendio, quod esse consuevit in loco, ubi erunt celebrandæ, quis in hoc nulli facit iniuriam, cum det iustam stipendium secundum morem loci, vel cum infimo stipendio in eodem loco, ubi ipse pinguius est accepturus; quia adhuc seruat iustitiam dando totum stipendium, licet infimum, cum autem ipse liber remaneret potest accipere decem Missarum cum maiori stipendio oblati.

Dicunt libere auaritiam, quia habet pro sine lucri

QVÆSTIO 934.

An Ordinarius in taxando stipendio, aut numero Missarum debeat habere rationem expensarum.

SVMMA.

- 1 Ordinarius tenetur Missis, aut stipendio debere habere rationem expensarum.
- 2 Nisi Ecclesia habeat speciales proventus ad hoc destinati.
- 3 Ex necessitate mensis def. missarum in taxatione est habenda ratio expensarum.
- 4 Quando sit habenda ratio expensarum in taxatione, licet Ecclesia habeat redditus, &c.

1 Quod Ordinarius possit in taxanda elemosina pro Missis relicta à Testatore, vel pro taxando numero Missarum intuitu elemosinæ similiter debere habere rationem expensarum, quæ sunt pro celebratione Missarum, vt in ministris pro cera consumptione, apparatus, vino &c. tradit Alphons. de Leone de Offic. Capelli quæst. 8. sect. 5. n. 17. et vt supra taxam factam à lege vel à consuetudine possit pro singulis Missis certam portionem assignare intuitu dictarum expensarum & restituti de praxi.

2 Et quidem si Missæ celebrandæ sint in Ecclesia, quæ non habeat speciales proventus destinatos pro huiusmodi expensis, videtur certum, quod possit ordinarius habere rationem harum expensarum, quia iuste velle potest ferre indemnem Ecclesiam, in qua celebrandæ sunt. Imò etiam tenetur, quia in hoc se gerit tanquam Index, & proinde tenetur & celebrantibus reddere suum congruum stipendium, & reddere indemnem in Ecclesia quoad expensas. Et ita videtur sentire S. Congr. in respons. ad dub. proposit. super decreto de celebrat. Missarum ad 7. Dum permittit, aliquid retineri de stipendio Missarum manualium pro expensis, si pro ipsis non suppetunt proventus.

ctū tēporale. Resp. finē lucri tēporalis nō esse illicitū de se, sed solū, quādo infertur per media illicita, unde ob finem lucri tēporalis licet exercere artes quælibet, mercatatum &c. In præsentī autem casū non intetuenit medium illicitum quia solum transferatur in aliū obligatio, quæ de sui naturā est transmissibilis, ut possit alia obligatio suscipi, aut suscepta impleri, imō finis translatio huius obligationis non est lucrum sed posse aliam implere, & locum temporale est solum causa impulsiva.

- 4 Ex dictis deducitur quod qui obligatus est ad celebrandum ratione stipendij, si ei offeratur occasio maioris stipendij, potest ei facere celebrare missas habentes annexum minus stipendium per alios, dummodo ipsi det integrum illud stipendium, & ipse acceptet missas cum pinguiori stipendio, quia cum nihil sibi retineat de priori stipendio, non facit contra decreta S. Congregationis, sed solum subtrahit se vni obligationi, ut aliam subire possit ex causa impulsiva alicuius lucri temporalis, quod potest licite procurare, quia cum sit propter substitutionem, nec sufficiat pro integra potest eam procurare meliorem, quantum licite possibile est.

Q U A E S T I O 936.

An Sacerdos relinquere possit Ecclesiam cui inservit, ut in alia celebret cum maiori stipendio.

S V M M A.

- 1 Sacerdos potest relinquere Ecclesiam, cui inservit ob acquirendum maius stipendium.
- 2 In hac mutatione maius stipendium est causa impulsiva.
- 3 Quando intenditur substitutio, affectus lucri temporalis non est inordinatus.
- 4 Capellanus an possit celebrare per alium, ut ipse habeat maius stipendium.
- 5 Beneficiarius potest facere celebrare per alium cum infimo stipendio, & ipse pinguius recipere.
- 6 Beneficiarius non potest cogi, ut per se celebret in Ecclesia beneficii.

1 Dilectum est. Sacerdotem posse relinquere Ecclesiam in qua celebrat, ut in alia celebret cum maiori stipendio ita in simili Sanchez lib. 2. conf. mor. al. c. 3. dub. 12. Loquens de Canonico qui non potest interesse omnibus horis Canonicis & eligi interesse ijs, quibus pinguius distribuitur respondens Alphonsus de Leone de offic. Capell. quæst. 6. sect. 3. n. 33. addit tamen hoc importare inordinatum affectum terrenotum, est autem contra Azor. par. 1. lib. 10. c. 14. quæst. 9. Balsem in florib. verbo Missa 2. n. 8. in fine.

2 Ratio autem est, quia cum sacerdos habet celebrare, & proinde finis celebrationis non est maius stipendium, sed tantum eligit potius hunc locum, quam illum insultu maioris stipendij tanquam cause impulsivæ, nam adhuc finis celebrandi ubi habet maius stipendium, est satis facere obligationi quam assumit atque adeo habet pro fine cultum Dei, & fructum communicandum petenti per illud sacrificium. Unde nihil intetuenit, quod sit prohibitum, & deturpet actionem.

3 Neque etiam in hoc continetur inordinatus affectus reum temporalium, quia cum hoc stipendium detur propter substitutionem, propter ipsam quoque intenditur, quæ cum sit debita ex iustitia ratione ministerij potest à quocumque etiam diuine bonetate in-

tendi, ut dictum est insuperioribus suo loco. Ex eo autem, quod sacerdos intendat suam substitutionem mediante ministro nec intetuenit ali- quid inordinatum; neque etiam ex eo quod relicta tenui intendat pinguiorem, intentio est inordinata, quia pinguior substitutio non est quid inordinatum, aliis omnes qui eam recipere inordinato modo operantur, & proinde neque etiam intetuit, quæ in ipsam fertur erit inordinata, cum ab ipsa specificetur. Si inordinatè operatur famulus, qui locat opus suas maiori stipendio relicto minori, mercator, qui vendit potius summo pretio merces suas, quam infimo, & ratio generalis est quia non est quid inordinatum quæretate utilitatem propriam intra terminos iustitiæ.

Maiores difficultates est. Quando sacerdos est obligatus vel ratione Capellanix, vel ex aliquo titulo ad celebrandum in aliqua Ecclesia, in quo casu possit adhuc celebrare, ubi acquirit maius stipendium, resol- vendum est, dummodo non teneatur per seipsum celebrare in Ecclesia, cui est additus, & per aliū suppleat suæ obligationi. Cum enim non possit cogi ut per seipsum celebret ut tradunt Monaldi. conf. 119. vol. 2. Ann. conf. 22. num. 10. Vgolin. de petis. Episc. cap. 50. §. 8. num. 5. Gonz. ad reg. 8. Cancell. glief. 5. n. 84. Gatz. de benef. par. 7. c. 1. num. 87. Azuero conf. 100. num. 4. Gratian. discip. forens. c. 61. num. 10. Francisc. Marc. dec. Delphinat. 799. par. 2. remanet ei liberum transferre obligationem in alium; dum autem ipse liber remanet ab obligatione, potest quamcumque aliam suscipere.

Ex quibus inferitur, quod cum obligatus celebrare ratione beneficii possit facere celebrare per aliū titubando ei stipendium, solum consuetum dati per missas manualibus, ut declaravit S. Congr. in resp. ad 8. ex præfatis dubijs super decreto de celebrat. miss. potest substituit aliquem oneri celebrandi ex beneficio exhibendo infimum stipendium, & ipse alibi celebrare, ubi maius stipendium accipiat, nam in hoc vitatur iure suo transferendi in alium propriam obligationem & reddendi seipsum capacem alterius, quod autem in hoc intendat maius emolumentum, non vitiat actionem, quia intendit debito modo, nec adhibet pro obtinendo medium inordinatum.

Secundò inferitur. Non posse huiusmodi beneficia- riorum cogi ut celebret in Ecclesia, in qua tenetur celebrare ab Ordinario, si alias per alterū suppleat iuxta ea, quæ tradunt Doct. num. 4. citati, & cum non possit cogi, ut per seipsum celebret, nec etiam prohiberi, poterit ut non celebret in altera Ecclesia, nec quod non recipiat stipendium. Cum enim in his omnibus vitatur iure suo, nemini facit iniuriam, nec potest sine causa ab aliquo priuari iure proprio. Nulla igitur causa in præsentī intetuenit, cum non operetur aliquid illicitum.

D E
CORRESPONDENTIA
NECESSARIA INTER
stipendia, & Missarum
numerus.

Cum inter Sacerdotes, & exhibētes stipendia pro missis oriarur mutua obligatio ex vna parte quidem subministrandi substantiationem, sicut subministrat exhibendo pro ipsa stipendium, ex alia verò impendendi proprium ministerium in oblatione sacrificij, necesse est, quod pro seruanda iustitia harū obligationum, necessaria sit debita correspondentia inter numerum stipendiorum, & numerum missarum, de quo modo agendum est, & explicandæ difficultates, quæ circa ipsam occurrunt.

Q V Æ S T I O 937.

An liceat accipere plura Stipendia pro eadem missa.

S Y M M A.

- 1 Inmissa in singulis missis an possint accipi plura stipendia &c. num. seq.
- 2 Decretum S. Congreg. quod vnicui tantum stipendium pro vnicâ missa accipi possit.
- 3 Obligatoria missa inter commendantem, & acceptantem missas.
- 4 Danti stipendium celebranti vult esse certum de participatione totius fructus vniuersi.
- 5 Non est probabile, quod in praxi possit amplecti opinio de infinitate sacrificij.
- 6 Sacrificium quando proficiendum mensuram deuotionis.
- 7 Oblatis in ordine ad missam quem fructum participare faciat.

Hæc difficultas absolute procedit independentem à quocunque titulo, quo possit iustificari celebratio vnius tantum Missæ in satisfactionem obligationis contractæ ex pluribus stipendiis, quod autem vnicâ Missa impleri possit obligatio contractæ ex pluribus stipendiis docent Riquierius cap. 16. *infin. Theologicar.* §. 1. ver. 16. Cap. verò §. 3. ver. 16. ait, hoc esse verum quoad obligationem iustitiæ, non tamen satisfieri deuotionis fidelium, qui quot plura stipendia exhibent intendunt maius augmentum cultus Diuini, quam tamen limitationem non admittit Valquez infra citandus, quia commendantes missas non cogitant de hoc cultu, cum intendunt tantum beneficium fructus ex missa. Eandem sententiā tenent etiam Montagnol. *apof. de valore missæ* c. 26. Fundamentum præcipuum huius opinionis est, quod fructus sacrificij sit infinitus, & proinde totum fructum pro pluribus quantum esset vni, si pro ipso tantum offerretur, cui fundamento inmittuntur etiam ceteri, qui in aliquo casu volunt, posse accipi plura stipendia pro eadem missa.

Communis tamen sententiæ docet, independentem ab aliquo titulo iustificari non posse satisfieri vnicâ missa obligationi contractæ ex pluribus stipendiis. Ita sentiunt non solum ij Doctores, qui volunt missæ fructum esse finitum, & minus prodesse sacrificium, quod pluribus applicatur, sed etiam ij qui volunt esse infinitum, & equè prodesse, siue vni, siue pluribus applicetur, vt suo loco notati. Specialiter autem ita tradunt Nauarr. cap. 25. *Atanod. num. 92. & Consil. 8. de celebrat. Missar.* lib. 3. Petrus Nauarr. lib. 2. de resist. c. 2. num. 265. Corduba in *quæst. lib. 1. quæst. 13. opin. 4. in fine.* Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. conclusa. Aragon. 2. 2. quæst. 85. art. 3. in deb. de stipend. miss. Grat. par. 1. de res. lib. 2. c. 45. Rodriguez par. 1. sum. cap. 253. conclus. Cantale lib. 1. var. quæst. c. 4. num. 125. Suarez dist. 86. de Eucharistia scilicet 2. conclus. 9. Valquez 1. part. disp. 14. cap. 4. num. 4. Philizæ de offic. Sacerdot. 1. lib. 2. c. 14. Miranda sum. 1. manual quæst. 41. art. 35 conclus. 5. Reginald. lib. 2. 3. praxim feri parit. n. 134. Henricus lib. 9. sum. cap. 21. num. 4. Fraxinel de oblat. Sacerdot. scilicet 4. conclus. 1. §. 1. Coninch. de sacram. q. 83. art. 1. dub. 10. n. 192. Batt. ab Angelo dial. 5. de Missa §. 509. Bellarm. lib. 2. de Missa cap. 4. propos. 4. Filiuc. *trall. 1. cap. 6. q. 6. Sâ verbo.* Missa. n. 44. Naldus verbo. Cappellania num. 11. D. Antonin. part. 1. tit. 10. cap. 12. n. 4. Bonac. disp. 4. de sacram. parit. q. vlt. punct. 7. §. 2. n. 2. v. r. verum his. Marchin. de sacram. ordin. *trall. 3. par. 2. cap. 16. propos. 1. num. 9.* Laiman. lib. 5. *abrol. moral. trall. 1. cap. 1. quæst. 2.* Palauz par. 4. *op. moral. trall. 17. dist. vii. punct. 14. num. 5.* Anton. Honcala *op. de valore Missar.* 2. lib. Barbol. de peccat. Epist. alleg. 14. n. 5. Villa ob. par. 1. sum. *trall. 8. difficult. 16. num. 1.* Sylotus 3. p. quæst. 83. art. 1. q. 17. Ledesma par. 1. sum. *trall. de Eucharistia cap. 18. concl. 10.* Llamas 3. par. *mich. cap. 13. §. 17.* Vinc. Fernandez *disp. de sacros. Missar.* par. 4. dub. vii. ad 6. in fin. Georg. Polac. in *Abp. sacros. Missar.* n. 17. *ap. 16. num. 400.* Leander de sacram. *trall. 8. disp. 4. q. 3. Azor par. 1. lib. 10. cap. 10. q. 8.* Franciscus Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. q. 4. num. 26. Aueria quæst. 11. de Euchar. scilicet 17. ver. Quæritur possit etiam Traileuch. lib. 3. de sacram. c. 8. dub. 11. num. 7. Quæstas in rubr. *Missar.* in appen. quæst. 2. par. 20. iiii. & alij infra citandi, qui negant, etiam existente aliquo titulo accipi posse plura stipendia pro eadem missa.

Dicendum est. Non possit sacerdos vnicâ missa satisfacere obligationem celebrandi centum &c. ex pluribus stipendiis acceptis. Ita statuit Sac. Congreg. Concil. in decr. de celebr. Missar. editis auct. Urban VIII. §. deinde ibi. Quibusque iam sacerdotibus, quam Regularibus S. Congreg. sub observatione Domini Indisq. mandat, ac precipit, vt absolute in Missa celebrentur, quoad rationem attributa elemosina præscripsit furios, ita etiam aliquid huiusmodi per se sua obligationi non satisfaciunt; quinimo graniter peccant & ad restitutionem tenentur.

Ratio defertur ex obligatione mutua, quæ con-
furgit inter sacerdotem, & dantem stipendium, qui enim dat stipendium pro missa, sicut exequitur suam obligationem subministrandi substantiationem mediante stipendio, ita exigit à Sacerdote, quod se obliget ad ministerium sacrificij, & cum effectu obtineat fructum ipsius medium, qui prouenit illis, pro quibus offertur sacrificium. Ergo eo ipso, quo sacerdos acceptat stipendium, se obligat quoad substantiam secundum intentionem dantis stipendium; alioquin si non intenderet correspondere in se obligatio intentioni ipsius, deberet aut non acceptare stipendium, aut se declarare, quod non se intendit ita obligare. Ergo tenetur celebrare secundum intentionem dantis elemosinam, vt satisfaciat susceptæ obligationi, certum est autem, quod exigit celebrari Missam

Missam, aut dam stipendia pro pluribus missis iocundat, quoad participandum in illa missa nullus alios admittatur quoad fructum medium & quod totaliter iuxta suam intentionem celebretur tot missæ, quod dedit stipendia abique eo, quod admittantur alij in fructu, qui solet applicari. Et ego si sacerdos id non sentiat, non satisfaciatur propter obligationem.

5 Dices. Dantem stipendium pro missa habere hanc intentionem, quia nescit, quod sacrificium missæ æquè prodest pluribus, ac vni tantum. Sed hoc non potest admitti, quia, an sit verum, est sub opinione, & communior est opinio, quod non æquè prodest pro pluribus, ac pro vno tantum oblatum. Vnde si sicut hanc opinionem, à fortiori vellet quod non admitte- retur alius ad participandum in fructu sacrificij; nam vellet esse certus de participatione totius fructus sacrificij, quod participare potest. Deinde obligatio assumpta à sacerdote est certa. Ergo non potest ipsi satisfaci per solutionem incertam qualis est exhibitio ministerij in offerendo sacrificium cum admisso aliorum ad participandum in fructu, quia remanet incertum, an ita satisfaciatur, ut communicetur totus fructus, quia totus communicaretur. Vnde eū stultū sit certa pro incertis mutare, nō potest præsumi, quod, qui dedit stipendia, cōtēns sit, quod alius admittatur ad participandum fructus sacrificij, nam mutaret certū pro incerto.

6 Dices 1. Opinionem, quod Missa pro pluribus celebrata æquè prodest, ac si pro vno tantum celebraretur esse probabilem, cum etiam tradunt plures, & graves DD. & idēdē posse vnumquemque eam sequi, si quidem licet sequi quancunque opinionem probabilem Resp. Admissio quod sit probabilis talis opinio, non est tamen probabilis opinio, quod possimus sequi in applicando fructu sacrificij opinionem, quod tantum infinitis possit applicari. Nī enim quis obligatus ex stipendio ad applicandum fructum sacrificij pro vno, applicaret pro pluribus, sequeretur in operando opinionem, quæ docet, quod licet applicare sacrificium pro pluribus pro implenda obligatione octa ex pluribus stipendijs acceptis, non autem sequeretur opinionem, quod sacrificium æquè prodest pluribus, ac vni tantum, quia hæc opinio non est opinio practica, quæ dirigat operationem, sed speculativa quæ ostendit rerum naturam: vnde tunc quia illam sequitur, quando iudicat sacrificium ita se habere. Opinio autem quæ docet, posse impleri plures obligationes ex accepto stipendio vnica missa, est probabilis, quia non est probabile solutione incerta extingui debitum certum, nec quod satisfiat obligationi. si quod e. habetur, non correspondat per omnia obligationi abique periculo quod extirpor patiatur detrimentum, & non obtineat totum, quod debet obtinere. Ex his autem solum manet fundamentum o. positæ sententiæ.

7 Dices 1. Sacrificium prodest secundum mensuram devotionis & dispositionis vniuscuiusque, ergo sicut devotio & dispositio vnius non impedit alteram devotionem, & dispositionem, ita nec stipendium vnius, & applicatio specialis pro ipso impedit stipendium, & applicationem specialem pro alio. Resp. Sacrificium quoad fructum generaliter prodest secundum mensuram dispositionis, quia cum sit fructus generalis, pertinet ad omnes, quoad fructum autem specialem, seu medium quia hic est in potestate offerentis communicare cui voluerit, prodest secundum mensuram communicationis, & idēdē si communicatio seu applicatio se extendat ad plures, diuidetur & non totus fructus, sed partialiter singulis communicabitur. Vnde constat quomodo obligatio ad applicandum specialiter impeditur, ne possit alteri applicari.

8 Dices 4. ex consuetudine omnium Ecclesiarum in

medio Missæ solet aliquid offerri in eum finem, ut magis participetur de fructu sacrificij. Ergo sacrificiū est applicabile pluribus conferentibus stipendium, ita ut in participatione fructus vnus non officiat alteri. Respond. Illam oblationem importare quidem aliquam cooperationem ad sacrificium, & esse causam participationis maioris fructus, sed quoad generalem qui est communis omnibus quocunque modo concurrentibus non autem quoad fructum specialem, seu medium, quia hic dependet ab applicatione Sacerdotis. Vnde tunc solum participaretur à dantibus elemosinam si pro dantibus applicaretur, ex vi tamen applicationis diuideretur; vnde partialiter tantum communicaretur, plus tamen participaret qui maiorem daret elemosinam, quia censeretur diuidi secundum proportionem devotionis, quæ cum sit causa elemosinæ diuideretur etiam cum proportionem ad elemosinam.

Q V Æ S T I O 938.

An Sacerdos pro vnica Missa possit recipere tot stipendia, quos sufficiant pro diurna subsistentia.

S V M M A.

- 1 Celebrans an possit accipere tot stipendia, quos sufficiens pro diurna subsistentia.
- 2 Iuxta Decretum S. Cong. non possit recipere.
- 3 Celebrans non est debita diurna subsistentia, licet frugalis.
- 4 Dant plura stipendia intendit obligare ad Missas correspondentes.
- 5 Acceptio stipendij facit, quod obligatio habeatur pro expressa.
- 6 Stipendia modo dantur, & acceptantur secundum dispositionem S. Congregationis.
- 7 Faciens altum, facit secundum leges de ipso disponentes.
- 8 Quando vnica Missa possit Celebrans correspondere pluribus stipendijs.

Non intelligitur de splendida subsistentia, sed de frugali & qualis decet pauperem, & modestum ministrum Ecclesiæ Prima sententia est affirmatiua. Ita Tabieco verbo Restitutio n. 33. in fine. Angelus verbo Missa. n. 51. Syluester quæst. 10. Armilla. n. 53. Rodriguez par. 1. sum. c. 12. conclus. 4. Petr. Nauar lib. 2. de res. c. 2. dub. 6. Canus lib. 12. de locis Theologicis cap. 13. ad. 10. Sotus lib. 9. de iust. & iur. quæst. 3. ar. 1. dub. 1. conclus. 2. & in 4. dist. 13. quæst. 2. ar. 1. dub. de valor. miss. conclus. 1. in fine. Aragon. 2. 2. quæst. 83. ar. 3. dub. de stipend. vet. Hos tamen, Hooala irati de valore Missæ, ar. 1. c. 16. Llamas 3. par. Ardeh. cap. 1. §. 17. Fernandez par. 3. ex am. Theol. Moral. cap. 5. §. 8. n. 1. Nugnas 3. par. q. 83. ar. 1. dub. 10. conclus. 4. & probabile putant Ledesma par. 1. sum. irati de Euchar. cap. 18. conclus. 8. Molphei. par. 1. sum. irati. 3. cap. 16. n. 17. Io. à Creeo par. 2. director. conficiet. quæst. 1. de sacrific. miss. dub. 7. Et tamen aduertendum, quod est valde diuersum quod possit Sacerdos exigere stipendium, quod sufficiat pro frugali subsistentia, & aliud, quod accipiens plura stipendia pro tot Missis, ex ijs coniungat quot necessaria sunt pro subsistentia, & celebret vnica tantum Missam. Primum videtur esse vltimum de intentione Doctorum prædictorum, non autem secundum nonnullos exceptos. Qui liquid tamen sit.

Secunda sententia absolute asserit, non posse recipi tot stipendia, seu computari tot stipendia pro vnica

unica Missa, quot sunt necessaria pro diurna sustentatione, etiam frugali. Ita Medina. *C. de erat. quæst. 30.* Corduba in *quæst. lib. 1. quæst. 3. apud. 5. cunctas. 5. inis. & q. 4. dub. 2. apud. 1. Nazor. cap. 15. Manual. n. 91. vet. vigesima quinta. & de erat. cap. 10. n. 48. Azot. part. 3. lib. 12. cap. 6. quæst. 1. Rodriguez *quæst. Regior. 43. art. 17. concl. 2. com. 1.* Miranda *com. 1. Manual. quæst. 41. m. 2. 3. concl. 5. Suarez disp. 8. de Euchar. selt. 7. dist. 4. & selt. 4. dist. 8. Valquez. 1. par. disp. 1. 2. cap. 3. 11. Tolet. lib. 1. sum. cap. 8. 3. vlt. Facund. *præf. 1. Eccl. lib. 3. cap. 8. m. 7. Reginald. lib. 2. 1. Præf. fori panis. cap. 17. dub. 1. m. 1. 2. 3. & dñi. 1. m. 2. 3. 4. Filius. *trall. 5. cap. 6. n. 118. Possu. de off. Curat. cap. 2. m. 2. 4. Less. us lib. 2. de iust. & iur. cap. 2. 4. dub. 1. m. 18. Fra. Luc. de obligat. sacerdot. lib. 4. concl. 5. 3. Pitigian in. 4. dist. 13. quæst. 2. art. 6. in fine. Naldus in *sum. 5. de. Cappellania. 1. 1. Dicitur de sacram. *trall. 5. dist. 4. dub. 19. m. 35. Hurtad. de sacram. disp. 4. de sacris. miss. dist. 13. vet. Nauarrus *trall. 5. dist. 13. m. 1. de sacram. *trall. 5. par. 2. cap. 16. m. 18. Machad. lib. 4. par. 2. *trall. 12. de sacram. 8. n. 1. Narbon in *Herograph. iur. hora 2. m. 111. Leand. de sacram. *trall. 8. dist. 4. q. 4. in fine, qui addit ante Decreta de celebrat. miss. tenuisse oppositam opinionem pro probabiliori. Franciscus Lugo *lib. 5. de sacram. cap. 12. quæst. 1. m. 10. Austria quæst. 1. de Euchar. selt. 17. vet. Quarit. *posse. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vlt. poss. 7. & 1. m. 1. vet. Perum his, circa finem. Tanner. *com. 4. dist. 5. q. 10. dub. 5. m. 7. 8. vet. Quarit. *terre. Villalob. *part. 1. sum. *trall. 8. dist. 13. m. 1. Quarit. in *Rubric. Missal. in appen. 4. 2. poss. 10. inis. Ledefin. Ioann. à Cruce. Wolfest. citati nom. *præf. in fine.*******************

3 Dicendum est. *Sacerdotem ex stipendiis susceptis pro pluribus Missis non posse contingere tot stipendia pro singulis Missis quæ sufficiunt pro diurna sustentatione, etiam pauperes ad absolute tenere celebrare tot Missas, quot sufficiunt stipendia, ita ut nullo modo sui faciat unica Missa pluribus obligationibus ex pluribus stipendiis. Hoc modo certum est ex Decretis Sacr. Congregat. auctoritate Urbani VIII. editis, ut constet ex verbis relatis, in præcedenti quæst. n. 3. quotum vigore saltem ex præcepto ibi expresso, quod obligat sub mortali, ut constet ex illis verbis. Sub obsequio dicitur Indici mandari, & præcipi, hoc seruandum est.*

4 Sed insuper hoc locum habet ex natura rei independentem à iure humano, quod primo constat ex falsitate fundamenti oppositæ sententiæ, nam in tantum posset Sacerdos computare plura stipendia, quot sufficiunt pro frugali sustentatione diurna pro Missa singulorum dierum, in quantum tatione Ministerij esset illi debita talis sustentatio. Sed non est debita talis sustentatio; quod constat ex præf. quæ declarat hoc debitum, quale sit, nam nullibi, ubi attendatur consuetudo, siue taxa per legem stipendiorum est tantum, quod in illo loco sufficiat pro integra sustentatione. Rursus Decreta quoque Sacr. Congregationis supponunt stipendium non debere sufficere pro tota sustentatione, dum volunt, quod taxentur Missæ, aut stipendia secundum consuetudinem Regionis. Præterea Concil. quoque Trident. idem sentit, dum prohibet etiam Sacerdotes alienare Patrimonium, ad cuius titulum sunt ordinati, ut habeant unde sustententur, nisi obtineant æquivalentes beneficium, &c. Denique ratio ipsa naturalis hoc ostendit, quod pro ministerio, quod pro dimidia hora circiter occupat Sacerdotem non fit subministranda integra sustentatio.

5 Deinde. Quando quis dat plura stipendia pro pluribus Missis, non intendit, quod illa stipendia vniatur, ita ut tot accipiantur pro vna Missa, quot sufficiunt pro integra sustentatione, sed absolute intendit, quod celebrentur tot Missæ, quot exhibet stipendia, & hoc à fortiori quando plures exhibent singuli singula stipendia pro obtinenda Missa. Ergo eo ipso,

Tom. II.

quod acceptat Sacerdos stipendia exhibita cum illo onere præscripto ab exhibente, acceptat etiam onus secundum præscriptionem factam ex expresse. Ergo si non satisfacit oneri secundum menturam præscriptam non satisfacit in re graui proprie obligationi.

Neque dici potest, quod non intendat se obligare ad numerum præscriptum Missarum; nam acceptatio elemosinæ, ita ut expresse præscriptione numeri Missarum continet obligationem ad dictum numerum celebrandum, ut cum sequatur talis obligatio ex acceptatione, aliàs dans elemosinam non acquiesceret, haberet pro expresse. Item quia *ff. de pass. & l. Gal. 1. ff. de liber. & postum. & l. 8. & 99 ff. de verb. oblig. & notant Bald. in l. 1. circa finem. C. de his qui ante labat. apud. certum. Roland. *conf. 2. 7. n. 17. Crauet. *conf. 149. n. 11. Patif. *conf. 97. n. 107. vlt. 1. Deinde intentio non se obligandi iuxta mentem exhibentis elemosinæ, esse dolosa, nam acceptando elemosinam cum onere iniuncto exprimit exterior acceptare, cum tamen intendat, se non obligare.****

Ex dictis colligitur S. Congregationem, dum statuit, quod tot Missæ absolute celebrentur, quot fuerint recepta stipendia, non imposuit nouam obligationem, quia iam aderat de iure naturæ, sed illius admonuit, & præcepto etiam Ecclesiastico firmavit, & idem modo ex utroque capite totum obligatio ad celebrandas tot Missas, quot fuerint recepta stipendia, & eo magis urget obligatio, quia, cum facta Congregatio præcepit, quod tot Missæ celebrentur, quæ fuerint recepta stipendia, dans stipendia pro Missis, supponit accepturum secundum præscriptum Sacr. Congregationis & acceptans, secundum formam eiusdem præscripti, consentire acceptare, nam facies actum, censetur facere secundum legem, de ipso respondentem. *l. 1. §. fin. ff. de res. am. & l. 1. C. de emancip. & notant Natæ *conf. 49. n. 21. Becc. *conf. 13. n. 11. Sord. *conf. 147. n. 24. unde non potest excusari quin ex vi acceptationis obligetur ad tot Missas, quot fuerint, acceptata stipendia.****

Secundo colligitur cum Marchino de sacram. *Ordin. 8. *trall. 5. par. 2. cap. 16. n. 4. Tambur. *apud. de sacris. miss. lib. 3. cap. 1. §. 3. n. 8. quod consentientibus ijs, qui dant elemosinas pro missis, quod vni Missæ correspondent tot stipendia, quot sufficiunt pro integra sustentatione, vel quia putent, sacrificium oblatum pro pluribus æquæ prodesse, ac oblatum pro vno, vel ex aliquo alio motivo, poterit Sacerdos vnica Missa satisfacere obligationi ortæ ex pluribus stipendiis. Neque in hoc contradicunt Decreta. S. Congreg. quia sola iniungit quod tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint à dantibus elemosinam, atque aded vult, quod non possit vnica Missa satisfieri obligationi ex pluribus stipendiis independentem à consensu exhibentium stipendiis. Est tamen aduertendum, quod iste consensus debet esse eorum, qui principaliter Missas commendant, nec præsumi potest, sed necessarium est, quod habeatur expresse, quia nisi vellet tot Missas, præscriberet vnā, aut pauciores cum pinguiori stipendio, dum autem expresse præscribit certum nomen Missarum, non potest præsumi dicta voluntas.***

QVÆSTIO 939.

An ratione paupertatis celebrari possit vnica tantum Missa pro pluribus stipendiis.

S V M M A.

1 Sciant quicumque paupertate non debet stipendium inferre pro sustentatione etiam pro diebus, quibus non celebratur.

X

2 Pnua

2. *Vnicuique Missa an possit correspondere tot stipendia, quæ sufficiant pro tota sustentatione diei, stante paupertate.* & num. seq.
4. *Quid disponitur S. Congregat.*
5. *Paupertas non præbet titulum celebrandi exigendi maius stipendium.*
6. *Ita ad stipendium est idem licet Celebrans sit pauper. Paupertas non dat titulum vivendi stipendia pro una Missa.*
7. *Paupertas, licet possit respondere debitum celebrantis: non tamen sufficit, quod plura stipendia uniri possint.*
8. *Celebrans unam Missam, quando accepit plura stipendia, peccat contra iustitiam.*
9. *Inferius alteri debet de ipso vivere iuxta mensuram servitij.*
10. *Magis indolens est contrabere debitum ex iniuria, & non satisfacere quam mendicare. Plura stipendia a pluribus accepta non possunt uniri in ordina ad eandem Missam.*

Ad huc intelligitur de pluribus stipendiis, quæ non excedant frugalem sustentationem unius diei, & quando dantur pro pluribus Missis. Est autem supponendum tanquam certum, ut notant etiam Ludovicus, à S. I. in *summ. quest. 10 de Euch. art. 6. dub. 1. dist. 6. Garcia in *summ. tract. 5. dist. 10. dub. 3. n. 16. Sacerdotem, stante quacunque paupertate non posse ex stipendiis Missarum providere sibi de sustentatione pro ips diebus, in quibus non offert sacrificium, applicando vni Missæ plura stipendia, quia cum in dictis diebus esset sacerdos à Ministerio in quo fundatur titulus exigendi sustentationem, cessat etiam titulus iustus exigendi, neque applicandi stipendia Missarum vnicuique Missæ ob causam sustentationis, unde solum difficultas est quoad eos dies, in quibus offert sacrificium.**

1. Prima sententia asserit, stante paupertate, posse Sacerdotem ex stipendiis acceptis pro pluribus Missis tot computare pro vnicuique Missa, quot sunt necessaria pro frugali sustentatione unius diei, ita tamen, qui hoc absolute docent, quot citant n. 1. *præcedenti quest. & specialiter Fernandez, par. 3. axiom. theol. moral. cap. 1. §. 8. n. 3. Nugn. 3. par. quest. 8. §. 1. art. 1. dub. 10. censur. 4. Beia par. 1. cap. 12. Vega par. 2. summ. cap. 41. de Missa cap. 1. Ludovicus à S. I. in *summ. quest. 10. art. 6. dub. 1.* Fundamentum est. Quia qui inferuit Altari, violare debet de Altari. Secundo, quia valde indecens est, quod Sacerdos mendicet, cum sit minister tam alti mysterij, & ideo peccatum debet voluntas fidelium, quod decenter sustentetur.*

3. Secunda sententia asserit, neque ratione paupertatis computari posse pro vnicuique Missa tot stipendia, quæ sufficiant pro moderata sustentatione, ita Gerson in *lib. de sollicit. Ecclesiæ quest. 1. par. 32. lo. And. in cap. Præsumptio de stipulis. Abb. ibid. Archiepiscopus in cap. Non mendicare de consecrat. dist. 5. Nauas cap. 25. manual. n. 22. & num. 111. & conf. 6. de celeb. miss. lib. 3. Diaz. lib. de instrum. Paroch. par. 1. cap. 27. Corduba in *quest. lib. 1. quest. 4. dub. 2. opin. 2. D. Antonin. 1. par. tit. 10. cap. 11. §. 4. Sacer. late. rem. 9. tract. 31. Valquez 3. par. disp. 2. 4. cap. 3. n. 15. Medina Cde. eret. quest. 30. Rodrig. quest. Regul. 41. art. 17. censur. 2. tom. 1. Miranda tom. 1. Adm. quest. 4. art. 2. 3. censur. 3. Bonac. disp. 4. de sacram. quest. 1. par. 1. n. 14. Azot. par. 3. lib. 12. c. 6. quest. 4. Reginald. lib. 13. Præf. for. penitent. cap. 17. dub. 3. n. 214. Suarez disp. 8. 6. de Euch. sect. 2. dicto 4. & sect. 4. dicto vnicuique. Fagundes præcept. 1. Ecclesiæ lib. 3. cap. 8. n. 7. Villalob. par. 1. summ. tract. 8. disp. 1. 6. n. 1. Nachad. lib. 4. par. 1. dub. 12. Anum. 8. n. 1. Lessius lib. 3. de iust. & iur. cap. 2. 4. dub. 5. n. 28. Possuin. de offic. Curæ cap. 2. n. 14. Granad. 3. par. contrariet. tract. 1. 4. disp. 1. 0. dub. 19. num.**

339. Dicastil. *De sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 19. num. 339.* Baunius par. 1. theol. moral. tract. 10. quest. 9. de præbit. & paroch. vet. Et quidem. Coninch. *del sacram. quest. 8. art. 1. dub. 11. Avela quest. 11. de Euch. quest. 17. vet. secundo.* Alphonsi de Leone de Inib. par. 3. n. 17. & de off. Capell. quest. 8. sect. 6. n. 19. Lugo Card. disp. 21. de Euch. sect. 1. n. 27. Lezana in *summ. verbo.* Missa num. 28. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. quest. 4. n. 30. Tamburin. *opus de sacrif. Missæ lib. 3. cap. 1. §. 3. memb. 13.* Nooat in *summ. Bullar. tit. de celebrat. Missæ. n. 9.*

Dictandum est. Paupertatem non esse sufficientem titulum, ut possit Sacerdos celebrare vnicuique Missam pro tot stipendiis, quæ sufficiant pro danna sustentatione licet parca, si sint exhibitæ pro pluribus Missis. Hoc sanè disponunt Decreta Sac. Congregat. dum præcipiunt sub obstaculo diuini Iudicij, quod tot Missæ celebrentur, quot fuerint præscriptæ à dantibus stipendia, quod clarius constat ex responsione ad 1. dub. ex præpositis super eodem Decreto, dum ait esse celebrandum numerum Missarum præscriptum à dante & eorumque, neque excipit easum paupertatis Sacerdotis imò excludit, dum præcipit, quod absolute, quod est sine ulla exceptione, tot Missæ celebrentur, quot ad rationem datæ elemosinæ præscriptæ fuerint.

Ratio autem est, quia paupertas non præbet titulum violandi iustitiam, & proinde neque etiam ad exigendum pro ministerio aliquid ultra iustum stipendium, neque ad decipiendum aliter in contractu. Ergo non dat titulum ad recipiendum plura stipendia exhibitæ pro pluribus Missis, ut inferunt pro vnicuique Missa, nam in hoc violatur iustitia, cum quia accipitur plus, quam sit iustum stipendium pro ministerio, inuito exhibente, tum quia non satisfit obligationi anoxæ stipendio, & quæ simul cum ipso suscipitur, aut saltem debet suscipi, tum de iure naturæ, tum de iure positivo, Tum quia accipiendo stipendia plura pro pluribus Missis, & eas non celebrando, sed celebrando vnam pro pluribus stipendiis, decipit in re grati.

2. Dices. Licet paupertas non sit sufficiens titulus, vt possit Sacerdos accipere aliquid ultra iustum stipendium, esse tamen titulum iustum vt stipendium sit sufficiens pro sustentatione. Verum hoc non potest subsistere, quia cum istud stipendium considerandum sit in ordine ad ministerium, est tale, & idem semper fuit Sacerdos sit pauper, siue non sit pauper. Præsertim quia paupertas est titulus ad exigendum elemosinam, non autem ad exigendum maius stipendium ex iustitia. Deinde daretur, quod esset iustus titulus ad maius stipendium, non tamen erit iustus titulus ad vivendum in vnum plura stipendia, quæ data sunt pro pluribus Missis, & pro quibus ea acceptans se obligauit.

3. Dices 3. Constitutum in paupertate non teneri soluere debita subtrahendo sibi debitam sustentationem, & ideo nec Sacerdotem teneri soluere debitum celebrandi tot Missas, quot accipit stipendia, sed posse vnicuique satisfacere plurius, quia soluit quantum potest. Sed neque hoc iuvat, quia ad summum sequeret, quod si iam coortaxit debitum celebrandi plures Missas, & non potuit abstinere ob paupertatem ab acceptance nouorum stipendiorum, excusaretur à celebratione præcedentium Missarum pro tunc, reverentem tamen semper obligatione satisfaciendi, quando poterit, sicut remanet in debitore, non autem quod possit vix plura stipendia in vnum pro vna Missa Deinde hoc solum posset habere locum, si paupertas superueniret, contracta iam obligatione celebrationis Missarum, non autem facit paupertas, quod possit acceptare plura stipendia exhibitæ pro pluribus Missis, & satisfacere vnicuique tantum, nam debet alio modo licito consulere suæ paupertati, non autem modo illicito, qui sit contra iustitiam, & continet deceptionem.

prionem, vt esset pæfens, vt iam constat ex dictis.

Ex his inferitur contra Ludouicum à S. Jo. in *sum. g. 70 de Eucharist. ar. 6. dub. 1. in Append. vet. Concedo esse*. Diuitem celebrantem vnicam tantum Missam pro tot stipendijs, quot sufficiant ad eius diuinam sustentationem. non solum peccare coorta fidelitatem, vt vult ipse, sed etiam contra iustitiam, & proinde temerari ad restitutionem. Nam cum stipendium taxatum siue a lege, siue à consuetudine sit iustum, dum correspodet plusibus stipendijs vnica tantum Missa, vsupat sibi cetera supra vnum coorta iustitiam. Deinde non implet totam obligationem, ad quam impleendam tenetur ex iustitia.

Ad 1. in oppositum Respond. Qui Altari iusserit, de Altari viuere debere iuxta mensuram seruitij, vt ratio dictum est in superioribus; nec dici potest, quod oblatio sacrificij sit adequatum ministerium Sacerdotis, & proinde ei debeatur adæquata sustentatio; quia in primis non est adequatum, vt constat ex ceteris ministerijs, quæ exerceat alij Sacerdotes, nam si esset adequatum deberetur ei integra sustentatio, quod satis ex eo constat, quin pro sustentatione debet habere patrimonium, quod si deficiat patrimonium, & superueniat indigentia, aliunde debet querere sustentationem cum tota oia sit debita intuitu ministerij celebrationis.

Ad 1. magis iodecens esse, quod Sacerdos non impleat obligationem ex iustitia, quam quod mendicet, quia in hoc non peccat, sicut peccaret in illo; nec potest præsumi voluntas huiusmodi, quod pro pluribus stipendijs celebret vnicam Missam, cum de opposita voluntate constet, siquidem expresse exigant plures Missas, & Sacerdos consentit in petitionem, acceptando stipendium.

Hinc à fortiori. Si à pluribus recipere, duo vel tria stipendia singula singulis, & ea esse necessaria pro diuina sustentatione, & proinde celebraret vnicam tantum Missam, non satisfaceret ptoprie obligationi, quod veritate coactus admittit etiam Ludouicus à S. Ioan. in *sum. in addit. ad tract. de Eucharist. ar. 2. dub. 1. conclus. 2.* quia constat cum singulis obligationem de vnica Missa, atque adeo duas, vel tres obligationes, quarum vna independenter ab alia trahit secum vnicam Missam, atque adeo singula obligationes singulas Missas, quæ non implentur, nisi singulis singulis Missis respondente.

QVÆSTIO 940.

An stante extrema necessitate, possit supplere Sacerdos vna Missa pro pluribus stipendijs.

SVMMA.

1. Aliud correspondere pluribus stipendijs vnica Missa, & aliud aggruari supra vires oneribus Missarum.
2. In extrema necessitate non possunt extinguì vnica Missa plures obligationes, & num. seq.
3. Tei Missa celebranda, quot stipendia, nisi ad sit iustus ritulus, &c.
4. Extrema necessitas non alterat aequalitatem iustitie.
5. De iure naturali non potest quis obligari absque animo adimplendi.
6. In extrema necessitate suum non est furum. Extrema necessitas non facit, vt assumi possint media mala.
7. Correspondere vnica Missa pluribus stipendijs etiam in extrema necessitate continet fraudem.
8. Sacrum Habituum ubi asseritur, & Egiptijs vasa, quomodo iustificatur.

Tom. II.

Supponendum est. Valde diuersum esse, quod Sacerdos acceptet plura stipendia pro pluribus Missis exlibita & correspondente vnica tantum Missa, & quod acceptet noua stipendia coactus extrema necessitate, quando iam obligatus ad alias Missas celebrandas, non poterit nouis oneribus correspondere. Primum dicit, quod velit vnica tantum Missa extinguere plures obligationes celebrandi & hoc est quod dubitatur, an sit licitum. Secundum dicit, quod se aggrauet oneribus Missarum supra vires, & quod suppleat eo meliori modo quod potest. In quo casu posset excusari stante extrema necessitate, si non haberet modum conuenientem succurrendi ptoprie necessitati, quia tamen cessante, tenetur supplere omnes Missas, quia non acceptat illa stipendia tanquam sua, seu ad que ius daret extrema necessitas, sed se obligando ad Ministerium offerendi sacrificium, & idem remanet obligatio tanquam voluntate contracta, & quia subministrato stipendio pro Missa extinguitur extrema necessitas atque adeo ius ad alienum.

Quod autem stante extrema necessitate, possit Sacerdos vnica Missa extinguere plures obligationes contractas ex acceptatione plurium stipendiorum, tradunt Suarez *disp. 86. de Eucharist. fill. 4. vet. Dico ergo. Villalob. part. 1. in nou. tract. 8. diff. 16. n. 2. Faxinel. de oblig. sac. sect. 5. in c. clar. n. 1. Metcet. de sacram. quæst. 83. ar. 1. dub. 3. m. 5. vet. Dixi. Lexana tom. 1. quæst. Regul. cap. 11. n. 3. in fine. Franc. Iugo lib. 1. de sacram. cap. 12. quæst. 4. n. 29. & alij, qui negant, posse ratione paupertatis recipi plura stipendia pro eadem Missa, excipiunt tamen casum extreme paupertatis, fundamentum est, quia, stante extrema necessitate, posset etiam iurari sine peccato. Ergo multo magis satisfacere vnica tantum Missa pluribus stipendijs, quia si habet ius ad alienum absolute habet etiam ad soluendum minus de eo, quod debet.*

Contrarium docet Alphons. de Leone, de *esse. Capel. 4. quæst. 8. fill. 6.* aliter id non habere locum post enunciatam Decreta de celebrat. Missarum cum ipsis præcipiatur quod absolute, hoc est in quocumque casu absque vlla exceptione tot Missæ celebrentur, quot fuerint tributa stipendia, & quia eadem S. Congregatio declarauit quod Cappellani non possint satisfacere eadem Missa obligationi, ex Cappellania, & ex stipendio, quod est idem, ac quod idem sacrificium, non æquæ prodest oblatum pro duobus, ac pro vno tantum.

Verum facile respondere possunt Doctores oppositæ sententiæ quod S. Congregatio vult, quod absolute celebrentur tot Missæ, quot acceptata fuerint stipendia, alias non habet Sacerdos iustum titulum retinendi plura stipendia, secus autem quando habet. Extremam autem necessitatem præbere iustum ritulum. Rursus idem Capellanum eadem Missa non satisfacere obligationi ex Cappellania, & ex stipendio, non quia eadem Missa non æquæ prodest pluribus, ac vni tantum, sed quia cum acceptando stipendium acceptauerit obligationem de oia Missa, tenetur ut vi obligationis assumptæ ad duplicem Missam.

Ratio ergo petenda est ex iure naturali, oam quomodo extrema necessitas de iure naturali det ius ad sibi succurrendum de alioquo non tamen alterat æqualitatem iustitie, ita ut faciat quod pro aliquo Ministerio aliquid plus debuit, quam alias esset, ipsa seclusa. Æqualitas enim est rei ad rem secundum intrinsecam proportionem, extrema autem necessitas est quid extrinsecum, ita ut non possit facere, quod plura iusta stipendia sint vnum iustum stipendium pro eadem Missa.

Pertinet. De iure naturali non licet se obligare & absque animo adimplendi obligationem, quia hoc continet de ceptionem, neque de iure naturali licet obligationem susceptam non implere. Præsertim per

X a modum

modum Pacti, nam utrumque est contra ius naturale, arque adeo indispensabile. Ergo neq; ius extrema necessitate potest sacerdos se obligare ad plures Missas celebrandas absque animo adimplendi, neq; potest suscipere obligationes plurium Missarum iuxta plura stipendia exhibita, & eas non implere, sed unica tantum Missa correspondere, quia extrema necessitas dat quidem ius ad sibi succurrendum de alieno, sed non dat ius ad ea, quæ sunt mala, quia iure naturali prohibita.

7 Ad fundamentum in oppositum. Resp. esse diuersam rationem de futo tempore extremae necessitatis, ac de celebranda unica Missa pro pluribus stipendiis quia tunc furtum sit licitum, eo quod constitutus in extrema necessitate habet ius ad aliena, vt sibi succurrat & id eo dum ea aufert, vitatur iure suo, quia extrema necessitas facit, quod res aliena sit ipsi debita. At extrema necessitas non facit, quod actus, qui sunt iniuriæ, possint assumi tanquam medijs ad obtinendam subuentionem; unde non facit, quod liceat mentiri. Unde cum de iure naturali non liceat decipere, nec obligationes assumptas non adimplere, extrema necessitas non facit, quod hoc sit licitum tanquam modum pro obtinenda subuentione propriæ necessitatis. Accedit etiam quod possunt sequi plura inconuenientia, vt quod non satisfaciatur obligationi, qua tenetur facere celebrare Missas, quod non obtineat auxilium à Deo, qui petit mediante sacrificio. &c.

8 Dices Iherici episcopi de Aegypto sub colore accommodationis abfultunt ab Aegyptijs vasa antea, & argentea decipientes Aegyptios, & ea sibi retinuerunt pro compensatione. Ergo cum possit Sacerdos constitutus in extrema necessitate aufere ab alio, quod sibi necessarium est, poterit etiam vi colore ecclesiastici Missas, & hoc pacto subuicere propriæ necessitati. Resp. Quod ad summum ex facto Aegyptiorum infanti posset, quod posset sibi retinere stipendium acceptum pro celebratione Missarum, & eas non celebrare: non autem, quod pro pluribus stipendiis posset satisfaccere unica Missa; nam in hoc intendetur satisfactio ex iustitia, & exerceretur actus iniustitiae, quia pro Minuetio fraudulenter extorqueretur stipendium supra iustum, & quod non debetur pro stipendio, acciperetur tanquam stipendium, non autem tanquam alias debitum de iure naturali intuitu extremae necessitatis.

9 Deinde Iherici in hoc negotio sequuti sunt imperium Dei, & proinde non sunt aliquid operati ex propria deliberatione, sed vt exequentes diuinam deliberationem. Unde quando postulauerunt ab Aegyptijs, vt sibi commodarent vasa, non eos deciperunt, sed tanquam exequutores Præcepti diuini exequuti sunt, quod sibi commissum fuerat à Deo, referentes in ipsum conscientiam suam, unde non habuerunt intentionem decipiendi; sed exequendi mandatum Dei, scientes quod tuta conscientia exequi poterunt quicquid ipsis iniungebatur ab eo, qui est ipsa testitudo operandi. Imò neque in ipso facto materiali interuenit decipio, quia petierunt illa vasa in ordine ad vsum pro egressu ad sacrificandum; sicut reuera factum fuit. Aegyptij verò dederunt eum intentione commodandi, fuerunt tamen liberati ab onere restituendi, quia Deus voluit, vt essent pro aliqua compensatione securitatis, petuendo Aegyptios Dominio, quam exhibuerunt Aegyptijs ipsam per tot annos.

QVÆSTIO 941.

An Religiosi satisfaccere possint unica Missa pluribus stipendiis.

SVMMA.

1 Religiosi an possint unica Missa satisfaccere pluribus stipendiis.

2 Petrus Nauar. non sibi congruit.

3 Decreta S. Congregat. officinae etiam Religiosas. Et etiam in naturalis de implenda obligatione Missarum.

Ludouicus à S. Io. in sum. quæst. 10 art. 6. dub. 2. habet quod communiter Religiosorum pauperum non possunt unica Missa satisfaccere pluribus stipendiis alijs iustis, quatenus sufficiant pro suis necessitatibus, & Append. 1. declarat, quod ista necessitas comprehendit etiam subuentionem ministrorum, qui sunt necessarij pro conuentu, manutentione officinarum, & eorum, quæ sunt necessaria. Rursus conclyf. 2. habet quod singulares Sacerdotes quoad illas Missas, quarum liberam habent applicationem, possunt recipere duo stipendia iusta, vt subueniant proprijs particularibus necessitatibus. Hanc opinionem testet Garz. in sum. tract. 3. difficultas. 20. dub. 3. n. 17. & 18. & nihil resoluit, sed relinquit alieno iudicio.

Oppositam sententiam tenet Petrus Nauar. apud Ludouic. à S. Io. n. præcedent. citat, qui tamen non citat loca, qui licet sentiat, quod Sacerdotes saculares possint recipere aliquando plura stipendia, quot sufficiant pro subuentione, id tamen non admittit quoad Religiosos, quia cum profiteantur pauperatem, non est ipsis inde eorum vilius quætere mendicando, verum hoc non congruit cum eo, quod tradit lib. 2. de rellis. c. 42. n. 235. vbi docet, quod etiam Sacerdos diues potest recipere tot stipendia, quot sufficiant pro eius fragili subuentione, quia non qua diues, sed qua Sacerdos habet vis viuendi de altari, unde idem dici posset de Religioso, quia item habet vis viuendi de Altari, & posset velle non mendicare, sed de Altari viuere, & id eo est eadem ratio quoad saculares, & quoad Religiosos.

Tenendum tamen est. Quod non possint Religiosi unica Missa satisfaccere pluribus obligationibus contrahitis ex pluribus stipendijs, ita etiam quod Regulares sanciuir, S. Congregat. in Decret. de celebrat. Missar. Et ratio vniuersalis militat quoad omnes, quicunque sint quot per acceptationem stipendij, quod datur pro ministerio contrahitur obligatio ex iustitia cum ijs, qui dant stipendia iuxta ipsorum petitionem; siquidem acceptando stipendium, consentiunt in petitionem dantis; Ergo siue saculares sint, siue Regulares contrahunt obligationem ex iustitia celebrandi tot Missas, quot petuntur ab exhibente stipendium, & id eo faciunt contra iustitiam, si eas non celebrent.

QVÆSTIO 942.

An pro vna Missa accipi possint plura stipendia minuta saxato.

SVMMA.

1 Quando possit celebrari unica Missa acceptis pluribus stipendijs incongruis.

2 Celebrans possit-ne vnu pro plura stipendia vsque ad congruam pro eadem Missa.

3 Acceptis stipendijs incongruis videtur se obligare solum propter ceteros.

4 Numerus Missarum debet correspondere stipendijs etiam incongruis.

5 Applicanti limitatio Missar. non celebrat, quot prescribuntur.

6 Vnica Missa non possunt impleri plura onera.

7 Sectus Decretis S. Congreg. unica missa an possit impleri plura onera ex stipendijs incongruis.

8 Acceptis incongruis stipendijs cor obligatur, &c.

9 Dant incongruis stipendium quando inquit agat, Quando

Quando quis censetur obligari solum prout tenetur.

Tantum est in acceptione obligationis, quantum est in propositione.

11. Famulus obligatus suam operam minus iusto, &c. An possit se vindicem esse.
12. Acceptio famularum minori mercede non censetur ad iustum se obligare.

Quia contingere potest quod offerantur plura stipendia à diversis personis minorata taxato pro celebrandis Missis, certum est quod si offerentes contenti sint, quod eadem Missa applicetur pro pluribus, ita ut omnes simul admittantur ad participandum fructum pro ut ipsi communicabiles, satisfaciunt Sacerdos obligationi contractæ ex illis stipendiis, quia offerentes non exigunt tot Missas, quot sunt stipendia, sed vnicam tantum, et tanquam cooccurrentes ad eadem Missam intendunt solum de ipsis fructus simul participare, quod locum habet etiam si illa stipendia excederent iustum stipendium taxatum, imò sufficerent pro iusto stipendio plurimum Missarum. Neque enim Sacerdos ad plus obligatur quam exigant exhibentes stipendium & satisfaciunt obligationi, quando soluit, quod locuti stipendiis conuenient est. Vnde difficultas solum est, quando non adest consensus exhibentis incongrua stipendia.

1. Prima sententia asserit quod, quando stipendia sunt minorata taxato, potest Sacerdos ea reducere ad iustum stipendium celebrando solum tot Missas, quot iusta stipendia continentur in illis incongruis, ita Corduba in quest. lib. 1. quest. 4. dub. 1. Hentig. lib. 9. summ. cap. 2. n. 4. in fine. Miranda tom. 1. Admod. quest. 4. art. 23. c. 1. Rod. in quest. Regal. 43. art. 17. c. 1. Valq. 3. part. dist. 2. 14. cap. 5. n. 18. Sanchez dist. 86. de Euch. sect. 4. v. c. v. Unde consequenter Fraxinel. de oblig. Sacerd. sect. 4. c. 1. v. c. 1. n. 1. Molle. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. n. 20. Azor. part. 1. lib. 1. 2. cap. 6. quest. 3. Fillius. tract. 5. n. 188. Homobon. part. 1. excomm. quest. 4. cap. 1. quest. 18. Possenin. cap. 2. de off. Corae n. 2. 1. Reginald. lib. 2. 3. Præ feri puenient. n. 234. Fernandez part. 3. excomm. 26. Theol. mor. c. 1. 9. n. 5. Peitru tom. 3. de prim. cap. 1. Anglesu florib. q. de valore Missæ. art. 2. c. 1. 1. append. 2. Nugn. 3. part. quest. 5. art. 1. dub. 9. conclus. 2. Scortia lib. 2. de sacros. miss. cap. 10. n. 4. Grand. par. 3. Centen. 6. tract. 4. dist. 11. n. 18. Baunio. part. 1. Theol. mor. tr. 10. quest. 12. de Paroch. & Presb. Garzia in summ. tract. 3. diffinit. 10. dub. 4. n. 4. asserens Decreta S. Congregat. quoad hoc non esse in Hispania recepta. Faustus lib. 1. de Indulgent. quest. 7. 4. in fine. Laisanus lib. 3. Theol. mor. tract. 5. cap. 1. n. 13. Megal. resolut. 14. n. 41. & resolut. 64. n. 6. Protel. in dub. Regal. verbo. Missæ. n. 6. Conineh. quest. 83. de sacros. art. 1. dub. 10. n. 194. Tambur. apud de sacros. miss. lib. 1. cap. 1. 5. n. 50. & 51. Etiam stante Decreto Sac. Congregationis limitant tamen nonnulli ex his Doctoribus, vt Homobon Fraxinel & alij, vt non habeat locum hæc sententia, quando Sacerdos expressè promitteret tot Missas, quot sunt stipendia non integra.

2. Fundamentum est. Quia petens missam, & offerens stipendium non integrum, agit iniurè, quia detrahit, quod ex iustitia tenetur dare; ergo potest Sacerdos contra ipsum indennem se ferre, secundo quia licet acceptando stipendium non integrum videatur consentire, & se obligare, non tamen censendum est se obligare nisi quatenus tenetur, atque adeo ad mensuram accepti stipendij, quod præsertim verum est, si præputare coactus acceptet talia stipendia.

3. Secunda sententia alierit, quod Sacerdos tenetur tot Missas celebrare, quot sunt stipendia non integra, si ea acceptet. Ita Palau part. 4. super mon. tract. 2. 1. ass. v. n. p. 11. 14. n. 6. Bonac. disp. 4. de sacros. quest. ult. 7. 5.

Tom. II.

2. n. 8. Bald. in summa verbo. Missa. n. 1. Tambur. de iur. Abbat. tom. 2. disp. 5. quest. 5. n. 12. Fraxinel. in com. edit. sect. 4. conclus. 1. 5. Recedens à priori sententia. Alphons. de Leone de off. Capel. quest. 8. sect. 1. n. 11. Leand. de sacros. tract. 8. disp. 4. quest. 5. in fine, qui habet, quod ante Decreto S. Congregationis iutabat magis probabile oppositam sententiam, Parthol. de Angelo. Dialog. 1. de miss. 756. Lugo Card. disp. 1. de Euch. sect. 1. 2. n. 16. Aueria quest. 1. 1. de Euch. sect. 17. ver. Quid sit Sacerdos. Franc. Lugo. lib. 5. de sacros. cap. 12. quest. 5. n. 17. Amicus tom. 7. Confessio. disp. 3. 3. sect. 3. n. 28. Trullench lib. 1. de sacros. cap. 8. dub. 11. n. 8. Conineh. de sacros. quest. 83. art. 1. dub. 10. n. 193. Quart. in Rub. Miss. in Append. quest. 4. p. 1. 1. in.

Dicendum. Non posse Sacerdotem recipientem incongrua stipendia celebrare minorem numerum Missarum, quam exigantur, reducens stipendia ad taxatum, & congruam quantitatem; sed totum celebrare Missas tot, quot exigantur. Ita disponitur in Decretis, de celebr. Missæ. §. deinde. lib. 1. Vbi pluribus Missis etiam singulis qualitatibus celebrandis plura stipendia quantocumque incongrua, & exigua, siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerint, aut offerantur in futurum &c. sub obligatione diuini iuris, mādāt, ac præcipi, ut distinet tot missa celebrant, quoad rationem attribuit elemosinæ præscriptæ fortiusque aliquid 9, ad quod pertinet sua obligationi non satisfaciunt, quiniam graviter peccent, & ad restitutionem teneantur; & quia oritur etiam dubium de qua præscriptione esset intelligendum Decretum. Respondit sacra Congregatio ad dub. 2. ex præmissis super ista. Item Decretis est: intelligendum de præscriptione facta ab eo, qui tribuit elemosinam.

Resp. Tambur. n. 2. c. 10. Missas esse celebrandas ad rationem attributæ elemosinæ, sicut à tribuente elemosinam iuxta rationem, & computum datæ elemosinæ præscriptæ sunt; vnde cum elemosina non sit data nisi limitatè, limitatè debet applicari applicatio Missæ; verum hæc expositio est ex illis, quæ non sunt secundum litteram, & quæ prohiberet ipsam Decretis, §. perri, ne velle in fine, & est aperte contra dispositionem eorundem Decretorum, nam si applicaretur partialiter, & limitatè sacrificium non celebraretur tot Missæ, quot præscriptæ fuissent ab exhibente elemosinam, ponamus eum quod vnus det quinque iustos pro decem Missis, & alios det alios quinque pro alijs decem Missis (si Sacerdos celebraret decem Missas, quas limitatè applicet pro vtroque, non celebrabit quot erunt præscriptæ; nam siue præscript. x. viginti. Deinde præcipit, quod celebrantur tot Missæ; quot respondeant secundum numerum ad rationem attributæ elemosinæ habita ratione numeri stipendiorum, quantumvis incongrua & exigua sint, vt proinde tot sint Missæ quot stipendia licet incongrua, & exigua, siue ab vna, siue à pluribus personis offerantur. Ergo vult, quod eodem modo celebrantur, siue stipendia sint congrua, siue incongrua, atque adeo nunquam cum limitatè applicatione, quia eodem modo disponit iuxta stipendia sint congrua, siue non congrua.

Deo, quæ allata responsio est aperte contra mentem S. Congregationis, quæ intendit, quod non possit vnica Missa satisfieri pluribus oneribus Missarum, vt proinde in §. 1. de vna. reuocet omnia priuilegia concessa Regularibus, vt possint vnica missa, ac collectis satisficere oneri plurium missarum, iuxta hanc autem responsionem satisfieri posset, quia stante incongrua, siue limitatè stipendio, posset limitatè applicari, atque adeo eadem Missa satisfieri pluribus oneribus limitatè singulis applicando.

Seclusa autem dispositione sacre Congregationis, neque adhuc potest Sacerdotem vnica missa satisficere pluribus oneribus susceptis ex pluribus stipendiis in congruis, ex eo deductur, quia dum quis illa exhibet,

X 3

bet, & perit tot Missas, quot sunt stipendia incongrua, & Sacerdos illa acceptat, consentit in peritionem exhibentis, nam dantur sub oere tot Missarum, & proinde acceptatio est consensus in onus. Vel ergo intendit se obligare ad illas celebrandas, & tunc cedit iuri suo exigendi iustum stipendium. Vel non intendit se obligare, & tunc cum signum eorum præfectorum animam se obligandi, dum non intendit se obligare, decipit exhibentem stipendia, nec ea facit sua, quia non acceptat sub onere, sub quo dantur, & dum ea reducit ad iusta stipendia, contradicit alienum inuito Domino, & facit id, quod est contra eius voluntatem, quia vult, ut se declaret, quod licet incongrua inferunt singula pro singulis Missis.

9 Dices, illa ita acceptare necessitate compulsus, sicut qui acceptat mutuum pecuniam sub usuris. Verum hæc non lauat, quia qui acceptat pecuniam sub usuris scit, quod dms ad usuram non potest dare, & quod semper tenetur usuras restituere, at Sacerdos acceptans incongrua stipendia scit quod potest acceptare, & ipse contentus esse, & idcirco tenet acceptatio sub onere, sub quo dantur stipendia. Deinde paupertas non dat ius decipiendi, nec aliter recipiendi, aut sub illa forma alienam pecuniam quam à Domino exhibetur.

10 Ad 1. Tunc dantem stipendium incongruum inquit agere, quando dat nomine alterius, ut cum hæretici dant pro Missis relictis à Testatore, non autem, quando dat nomine proprio, quia tunc tantum offert, & relinquit in potestate Sacerdotis acceptare, vel non acceptare. Unde si acceptat cedit iuri suo, nec potest amplius se indemnem servare. Ad 2. Tunc tantum potest aliquem censeri se obligare solum, quatenus tenetur, quando obligatio non imponitur ex parte secundam certam mensuram, Secus autem, quando exprimitur in specie termini & mensura obligationis; nam tunc acceptans secundum eosdem terminos, & mensuram censetur acceptare, quia acceptatio est relativa ad propositionem obligationis, & proinde tantum est in acceptatione obligationis, quantum est in propositione. *Affertur. ff. de iur. in solut. §. l. in solut. ff. de cond. & de mon. ff. l. hac vendit. §. 1. ff. de contrah. emp. & notat. Bart. in l. forum §. fin. n. 3. ff. de leg. 2. a. Paris. cons. 39. n. 13. vol. 1. Socini. cons. 178. n. 3. vet. Ex quibus. lib. 4.*

11 Dices. Si famulus obliget suum famulum Domino mercede minori quam sit iusta, eo quia Dominus non vult amplius exhibere, potest se indemnem servare, & faciundo occulte damnum, quia dum Dominus consentit contrahi, subit obligationem, quæ intrinsecè inest contrahendi, quæ est de æqualitate mercedis, sicuti petens mutuum, & promittens usuras, non debentur usuræ, licet promissione illarum inducatur ad mutuandum, quia mutuanus obligat se ad leges intrinsecas mutui. Ergo etiam Sacerdos, qui promittit Missas ob stipendium inferius iusto, poterit se indemnem servare. R. sp. Nequaquam talem famulum posse se indemnem servare, quia cum sit in eius libertate locare suum famulum quacunque mercede, quæ sit minor iusta, aut etiam gratis exhibere, dñi locat minori mercede, cedit iuri suo, obsequio vlla conditione, quia paupertas non est causa extrinseca, quæ inferat coactionem, ut proinde dicatur vim pati, & demonstrari, unde cum non habeat aliquod damnum, non potest se indemnem servare.

12 Accedit etiam, quod vellet perit maiorem mercedem pro suo famulum, & tunc, si contentus est locare tributum minorem evidens est, quod omnino libere eligit minorem mercedem, ita ut neque ratione paupertatis eligat, vel non repetit, & tunc habetur pro iusta mercede, quæ reperitur, quia licet emptor raras facit viliores merces, ita etiam non repetit Dominus, qui conducant servus, facit viliores eorum famu-

litem; Nec est eadem ratio de promittente usuras, quia hæc promissio cum sit de eo, quod licet eaigi non potest, non inducit obligationem. Nec daos mutuum in tantum non potest eaigi usuras quasi ratione motui se obliget ad non petendas, sed quia repugnat mutuationi, & sicut de iure naturæ prohibita. Quod non contingit in acceptando famulum alicuius, nam sicuti licet potest exhiberi minori mercede, ita etiam acceptari, nec acceptans censetur se obligare ad iustum mercedem, quia talis obligatio non venit in consequentiam ad contractum, nec est ab ipso inseparabilis, cum abque iniustitia possit separari, sicut de facto separatur consensus partium. Unde idem dicendum est de acceptatione incongrua stipendia pro Missis, quia cum licet fieri possit, & interveniat consensus, non patitur Sacerdos aliquod damnum, cum volenti non fiat iniuria, & idcirco non relinquitur ei locus indemnem se servandi.

Q U Æ S T I O 943.

An in dubio quod Sacerdos obligetur ad singulas Missas pro singulis stipendiis incongruis sentiant satisfactæ.

S Y M M A.

- 1 Acceptans incongrua stipendia, si consensit, tenetur celebrare præscriptas Missas.
- 2 Acceptans incongrua stipendia excludit dissentium licet dicit non esse congrua.
- 3 Falla sunt fortiori verbis ad declarandum animum.
- 4 Acceptans incongrua stipendia an censetur consentire, si non expresse promittat.
- 5 In hoc non valet discriminare inter pauperem, & divitem Sacerdotem.
- 6 Acceptatio incongrui stipendii est signum consentis.
- 7 Neque pauperis excludit consentium, imo confirmat.
- 7 Quid si exhibens incongrua stipendia non reperit alium qui non expresse promittat.
- 8 Quid si acceptaverit incongrua stipendia, ne contristetur amicis, assidue ut beneficior

Hæc difficilis inveniatur, quia contingere potest, si quod acceptas plura stipendia singula pro singulis Missis non intendat se expresse obligare, nec etiam expresse se non obligare. Unde queritur quid iuris in tali casu. Est autem supponendum, tanquam certum, quod si Sacerdos, non obstante incongruitate stipendii, expresse consentiat ad celebrandas tot Missas, quot eaiguntur, tenetur ea iustitia eas celebrare, ut etiam tradunt plures ex ipsi Doctoribus, qui volunt, quod acceptans incongrua stipendia possit ea reducere ad congrua, & minui re numerum Missarum quæ eaiguntur. Ita præsertim Sotus lib. 3. de iust. & iur. quæst. 3. art. 2. in fine ante sectam. 1. argum. Scot. part. 3. lib. 12. cap. 1. quæst. 1. vet. Deinde quia. Rodric. quæst. Regul. 45. art. 17. conclusio 1. in fine tom. 1. Valquez. par. 3. disp. 234. cap. 2. n. 74. Suarez. disp. 86. de iust. & iur. lib. 4. in fine & 2. lib. 1. nam cum expresse se obligat, dubitari non potest, quin suffragetur obligatio non solum fidelitatis, ut volunt Doctores, sed etiam iustitiae, quia non est simplex promissio, sed onerosa, cum interveniat stipendium licet minus congruum, & pressa namque promissio facit quod relaxetur, quod deest de congruo stipendio.

Supponendum est. Quod pro hac uendenda obligatione ad tot Missas, quot sunt stipendia incongrua, non sufficere, quod accipiens dicat exhibenti, quod non sint iusta stipendia pro tot Missis, quot exigit, ut videatur sententia Franc. Lugo lib. 3. de sacram. cap. 12. quæst. 3.

9. j. n. 5. quia supposito, quod ea acceptet, excluditur dissensus, qui fortassis posset elici ex dicta significatione, quia potentius est factum acceptationis illorum stipendietum ad inducendum, & expetendum consensum, quam illa verborum, significatio ad expetendum dissensum; nam si facta acceptationis significatur potius, quod licet desideraretur integrum stipendium, ut tamen nihilominus cõtentus illo incongruo stipendio. Quia facta sunt fortiora verbis ad declarandum animum. *l. Cerrum si cert. petatur & l. f. v. ff. de divort. & Cap. Dilecti, de appellat. & notant Cephal. conf. 96. n. 27. lib. 1. Scraphi. de privileg. Iuramenti privileg. 1. num. 57.*

5 Prima ergo sententia asserit, quod si sacerdos diues acceptet stipendia incongrua, quamvis expresse non promittat, consensu tamen consentit, & renunciat iuri suo, & idem tenetur tot Missas celebrare, quot sunt congrua stipendia. At si Sacerdos sit pauper, non censetur consentire, quia paupertate coactus acceptat, ita Henricus lib. 9. summa. cap. 22. n. 5. Peirini. tom. 3. de privileg. cap. 1. num. 16. qui iudicat, quod Decreta Sacre Congregationis locum habent, quando Sacerdos omnino libere & non coactus paupertate acceptat incongrua stipendia, & Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. g. 5. num. 55. limitant tamen ad paupertatem extremam aut gravem, non autem ad communem. Infesius tamen videtur accedere ad oppositam sententiam. Fundamentum est, quia cum Sacerdos diues acceptet incongrua stipendia, nulla coactus necessitate, censetur remittere, quod deest pro congruo stipendio, & proinde consentire. Oppositum autem contingit in Sacerdote paupere.

4 Secunda sententia docet, quod non sufficit paupertas alteri alium mortuum, vt censetur acceptans incongrua stipendia non consentit, & proinde tenetur celebrare Missas correspondentes numero stipendiorum ita Valquez 3. part. disp. 234. c. 2. n. 18. quatenus ei scilicet distinctionem inter pauperem, & diuitem Sacerdotem, putans esse eandem rationem de viroque. Rebelle. de obligat. iust. part. 2. lib. 1. q. 9. n. 9. Aueria quæst. 17. de Euchar. sibi. 17. ver. Quarto posse. Alphonsi. de Leque de offit. capell. quæst. 8. sibi. 3. n. 12. & alij exlicat. in quæst. precedenti. pro secunda sententia n. 4.

5 Dicendum est. Acceptantem plura incongrua stipendia tenetur tot Missas celebrare, quot sunt stipendia, res quæ exiguntur à dante elemosinam, sicut quæcumque causa sine pauperis, sine alia, ratione cuius præstentur possit, quod non consensit. Hoc proculdubio intendunt Decretum de celebrat. missar. dum sub obtestatione divini Iudicii præcipit, quod tot Missæ celebrentur, quot fuerint accepta stipendia, quantumvis incongrua. Ratio autem est, quia intervenit signum externum consensus non obstante incongruitate stipendij, nempe acceptatio dicti stipendij, nam sicut acceptando consentit in acquisitionem stipendij, ita etiam in onus annexum. Ergo hoc signum trahit secum obligationem, etiam si acceptans non intendat expresse se obligare, cum consensus in obligationem saltem implicite in ipso includatur, & proinde remanet reuera obligatus. Quod si non obstante dicto signo, non intenderet se obligare, dolose se gereret decipiendo exhibentem stipendia, nec ea faceret sua, & proinde tenetur restituere, unde si celebraret Missas reducendo ad iusta stipendia, teoretur, ut supplere alias Missas, aut restituere tot stipendia ex quantitate, in qua accepit, quot Missas ex præscriptis omisit.

6 Ad fundamentum in oppositum respond. Quod etiam Sacerdos pauper censetur consentire, vt constat ex dictis n. precedenti. Quia cum acceptatio includat consensum, propterea non est sufficiens causa ipsum excludendi eo, quod non infert aliquam vim extrinsecam. Imò potius est causa consentiendi nam vel talis

Sacerdos potest habere maius stipendium, & tunc certum est, quod stante paupertate illud reciperet non incongruum, si verò non potest habere, idem recipit incongruum, quia putat sibi vitiosum esse illud habere, cum succurrat aliquo modo propitius paupertati, unde præsumitur, quod libenter accipiat, & vult et gerat laum negotium.

Ex dictis colligitur contra Tambur. opus de sacrifi. 7 missal. 3. cap. 1. n. 66. quod etiam si dans incongrua stipendia non reperit alium, qui eodem stipendio incongruo celebraret, neque adhuc poterit accipiens indemnem se servare; nam adhuc acceptando stipendia incongrua sub onere tot Missarum acceptat etiam onus adnexum, & idem, si non implet, facit contra iustitiam. Neque talis distinctio iuvat in Praxi, quia non potest certo scire quod non inveniat alium, quia cum eo incongruo stipendio celebraret, vel ad summum habere poterit aliquos leves coniecturas, quæ non sufficiunt, vt possit se indemnem servare, quia vt posset, deberet esse certus quod non inferret damnum danti illa stipendia, sicut inferret, quando reperit alium, qui cum eo stipendio celebraret præscriptas Missas.

Secundo colligitur. Quod si quis ne offenderet amicam, vel ne contristeretur benefactorem & cadere ab eius benevolentia, acceptaret incongrua stipendia pro Missis, tenetur præscriptas Missas celebrare, quia dictæ causæ sunt tantum impulsivæ ad acceptandum, non autem coactivæ, & idem non tollunt, quin acceptatio stipendij libera sit, & proinde saltem implicite trahat consensum in onus adnexum, sicut etiam in acquisitionem stipendij, & idem non remanet sufficiens effugium ad vitandam obligationem susceptam etiam de iure naturali; cum ex vi Decretorum de celebratione Missarum certa est.

Q U Æ S T I O 944.

An exhibito stipendio non præscripto numero Missarum sint celebranda iuxta stipendium secundum taxam, congruum vero ex aliquam consuetudinem.

S V M M A.

- 1 Alia censetur saluti modo vitiori.
- 2 Recipiens stipendium non præscripto numero Missarum, potest satisfacere iuxta taxam stipendij etc.
- 3 Faciens aliam censetur sequi leges taxarum de ipso.
- 4 Celebrans habet ius ad stipendium taxarum.
- 5 Cui lex resistit præstat habens assensum legis.
- 6 Varius usus annunciat, non esse introductum consuetudinem.

S Olet alicubi pro celebrandis Missis exhiberi à quibusdam stipendium minus taxato, unde infertur dubium, an si quis recipiat quantitatem pecuniæ cum sola expressione, quod celebrentur tot Missæ, non taxato numero teneatur celebrare numerum correspondentem minori stipendio, an verò possit eligere stipendium secundum taxam. Et quod debeat eligere numerum correspondentem minori stipendio, ex eo suaderi videtur, quia censetur dans stipendium hunc numerum intendere siquidem quisque censetur facere actum modo sibi vitiori, si quis intentione ambigua ff. de indic. & notant Bart. in l. Gesti. num. 21. ff. de acquir. heredit. Alexan. consil. 185 num. 2. lib. 6. Rota decis. 643. num. 4. p. 1. q. 4. Recens. do. cotam Metlino decis. 231. num. 3.

Verum ut sequendum est. Quod possit eligere numerum

correspondentem stipendium iuxta taxam. prædicta namque ratio æque fuit acceptanti stipendium: nam ipse quoque præsumitur acceptare, modo sibi viliiori, & proinde iuxta taxam. Vnde pro isto potius regula statuitur, quam pro exhibente, ut potest quia habet assensum legis taxantis stipendium, quam non habet exhibens. Ex hac enim parte actus auctorizatur à legibus, & agitur de favore publico, non fauere legi, qui præferti debet favori privato. *Idem, C. de off. Cons. sac. leg.*

3. Præsertim quia dans elemosinam, cum non præscribat numerum Missarum, præsumitur dare secundum taxam, quia tunc tenetur sequi leges disponentes de tali actu. *Idem, ff. de acquir. heredit. & notant Natta consil. 49. num. 22. Decc. consil. 45. num. 11. Bald. in dist. 1. ff. de ff. de acquir. heredit. Dec. in Authent. Præterea. num. 20. C. vnde vir & uxor. Curt. in alid. num. 23. Crauet. consil. 75. num. 5. Ruin. consil. 86. num. 19. vol. 3. Cagnol. in l. Qui cum alio. num. 8. ff. de regul. iur. Riminal. iun. consil. 1. num. 14. Bossius in l. de Principi. num. 362. & alij cum Glossa dist. 1. ff. de ius.*

4. Rursus. Per id, quod aliqui non dent stipendium pro Missis iuxta taxam, non tollitur ius celebrantis ad taxatum, atque adeo ad determinandum numerum Missarum habita ratione taxæ, quia ius illi assistit, & restitui dantibus stipendium minus taxato; unde in concursu huiusmodi non debet prævalere actus dandi stipendium minus taxato, iuxta ea, quæ tradunt Bald. in Cap. Quædam. num. 7. de elect. Rota decis. 64. num. 4. part. 8. Reant. & in Apraxina inquisitionis, 18. Martij 1637. eorum damnatio. Neque enim stipendium minus taxato locum habet, nisi de consensu partium cedente celebratorio ius quod habet ad taxatum.

5. Denique non potest prædicti consuetudo dandi stipendium minus taxato, cui celebratorius se debeat conformare, quia cum aliqui dent stipendium taxatum, alij minus taxato, hic variis viis convincitur, non fuisse introductam consuetudinem, ut tradunt Bart. in l. 1. num. 12. ff. de ius. marum. Roland. consil. 87. num. 5. vol. 1. Decc. consil. 7. num. 17. Dec. consil. 105. num. 1. vet. Secundo hoc idem. Natta consil. 106. num. 10. Menoch. consil. 8. num. 17. Surd. consil. 466. num. 12. Afflict. decis. 180. n. 9. Et idem recipiens stipendium sine præscriptione numeri Missarum, non tenetur se conformare nisi ori stipendio ratione consuetudinis.

Q V A E S T I O 945.

An Sacerdos inveniens stipendium incongruum teneatur numerum præscriptum Missarum celebrare.

S V M M A.

1. Inveniens stipendium incongruum, quæ putabat esse iustum an teneatur ad præscriptum numerum Missarum.
2. Teneatur necesse est de numero Missarum omitti.
3. Implorare an possit officium Iudicis pro obtinendo congruo.
4. Non consensus in obligationem, quia consensus est ex supposito quæ congruo stipendij. Aliter: 'erroneus caret consensu.
5. Damnum, quod sequitur impetrandum ei, qui non dedit congrua stipendia.
6. Solum qui scilicet recipit incongrua stipendia obligatur ad præscriptum numerum Missarum.
7. Si dantur moneta deficientes, aut adulterina, possunt ad proportionem minui Missa.

Contingere potest, quod quis petat celebrari certum numerum Missarum, & det elemosinam in-

volutam in carta; & quod Sacerdos acceptet putans esse iustum stipendium, dubitatur ergo, an tunc teneatur numerum præscriptum Missarum celebrare, an verò reducere possit ad iusta stipendia celebranda solas Missas correspondentes. Quod autem in tali casu possit Sacerdos proportionaliter minuere numerum Missarum reducendo ad stipendia congrua, tradunt Megal. 2. l. sua in fine. lib. 2. c. 1. n. 21. Frasinell. de oblig. sacerdot. sess. 4. c. cunctis. l. 5. c. 2. n. 7. Auerla q. 12. de Encher. sess. 17. ver. Et similiter. Alphons. de Leone de inob. part. 3. n. 14. ver. Ex extenditur etiam de offic. Capell. quæst. 8. sess. 4. n. 14. Franc. Lugob. 3. cap. 12. quæst. 5. n. 52. in fine. Garzia in summa. tract. 3. de ius. lib. 10. dub. 2. n. 1.

Volunt autem hi Doctores, quod Sacerdos, qui accipit iniusta stipendia, moneatur eum, à quo accipit, de numero Missarum, quas propter incongruitatem stipendij omitti celebrare. Verum fieri potest quod huiusmodi certiorario sit impossibilis eo, quia non sit notus celebrans, qui dedit talia diminuta stipendia. Vel quod si possit monere suscitanda sit contentio, quia allegare poterit, qui Missas commendavit, quod si nolebat tot Missas celebrare, quod præscripta fuerant, debebat restituere elemosinam, nam reperisset alium, qui cum ea elemosina illas celebrasset.

Addit Alphons. de Leone, quod talis Sacerdos implorare potest officium Iudicis pro obtinendo iusto stipendio. Verum hoc quoque patitur difficultatem, quia si non cognoscit qui stipendium dedit, quomodo poterit contrapellum implorare officium Iudicis, &c. Deinde fieri potest, quod agatur de paucis Missis, ita ut non expediat pro exiguo stipendio recurre ad Iudicem. Rursus quamvis commendans Missas cogi possit ad iustum stipendium, si commendat ex dispositione defunctorum, ut dictum est in superiorem, quando tamen commendaret ex propria dispositione, allegare posset, quod dedit illud stipendium, quod alij contenti fuissent, & idem Sacerdos nolebat acquiescere; debebat restituere, nec cogi posset ad aliquid aliud restituendum, quia hoc illi esset inferre damnum, non autem servare alium indemnem, si liquidum poterat cui eadem pecunia obtinere eandem Missas. Vnde Sacerdos implicaretur pluribus difficultatibus, & præsertim, si negaretur, stipendium exhibitum fuisse incongruum.

Itaque absolute tenendum est, quod possit solum celebrare tot Missas, quot in accepta elemosina continentur iusta stipendia. Ratio est. Quia, dum accipit stipendium, quod nescit esse incongruum, sed putat esse congruum, non consensit in præscriptum numerum Missarum, nisi ex errore, quia viximur putare esse iustum stipendium, & idem cum sit actus erroneus, caret consensu à nihil consensui. *Idem, Non videtur ff. de reg. iur. & l. si per errorem ff. de iuris. iudic. & l. 1. ff. de iudic. Excludo autem consensum, remanens etiam exclusio obligatio ad illum numerum Missarum præscriptam, & idem potest solum celebrare tot Missas, quæ sunt iusta stipendia.*

Dices. Ex hoc sequi damnum Animabus Purgatorijs, aut illis, pro quo illæ Missæ celebrantur. Resp. Hoc damnum non esse imputandum Sacerdoti, quia ipse non deficit in aliquo, sed tantum servat suum ius illatum, quoad exigendum stipendium congruum, sed idem imputandum illi, qui dedit stipendia diminuta, quia si committit Missas ex dispositione aliena, debet dare iustum stipendium, si verò ex propria irrationabiliter vult, quod tot Missæ celebrantur, & dum dat elemosinam eccultam in carta, vitatur aliqua fraude, quæ non debet esse damnosa celebranti, qui non est in culpa.

Solum obflare videntur Decreta de celebr. Missar. quod disponunt, quod tot Missæ absolute celebrantur, quot fuerint stipendia, quantumvis incongrua. Verum huiusmodi

huiusmodi Decreta oon obstant, quia procedunt, quando quis sciens, stipendium esse incongruum, ea nihilominus acceptat, & consequenter se obligat, quod satis constat ex verbis ipsorum ibi. *Alioquin ergo, ad quas personas sua obligationi non satisfaciunt.* Supponit enim, quod sint obligati ad tantum numerum Missarum, atque adeo quod acceptata sit elemosina, non obstante incongruitate, & etiam ex illis verbis *Prohemii*. *Obstricta beneficiorum fides visitur*; Cum enim non violetur fides nisi sit interposita, & acceptata obligatio, supponunt acceptationem incongruorum stipendiorum, & obligationem interpositam. Nec dici potest, quod sibi imputare debet, quod acceptauerit stipendia nesciens esse iusta, cum de facili potuerit reuoluee cartam, & inspicere, nam cum bona fide processerit, & ita se gesserit, vt ostendit confidere de sinceritate exhibentis, non debet hoc illi nocere.

Ex dictis colligitur. Quod si quis det pro celebratione Missarum monetam autem in pondere deficientem, aut adulterantem, & acceptentur tamquam probe, poterit, deprehenso vitio, acceptans detrahere à stipendijs, quod vitio moeretur deficit, & reducere numerum Missarum ad numerum correspondentem, stipendijs detracto quod ob vitium monetarum detracti debet, non dehent enim Laici ex sua malitia vitio reportare. Ita serui quia nonnulli solent dedicata opera deterioris monetæ fecerunt pro stipendio Missarum, quasi illas liberaliter donantibus absque aliquo onere, nec essent pro sustentatione de iure naturali debita Sacerdotibus.

QVÆSTIO 946.

An si accipiens stipendium incongruum non intendat se obligare ad integrum sacrificium, excusetur.

SVMMA.

1. Accipiens stipendium incongruum absque animo se obligandi ad integrum sacrificium applicandum, passus non integrè applicare. Obligatio non contrahitur absque animo se obligandi.
2. Debet hic declarare, aut respondere oblatum stipendium.
3. Idque iuxta Decreta de celebrat. Missarum.
4. Acceptatio stipendij exprimitur consensum in eum.
5. Prius iure suo quando stipendium est incongruum est aut non acceptare, aut declarare quod non applicabitur integrum sacrificium.
6. Vtens verbis equiuocis quando exhibetur incongruum stipendium, ne si obliget, peccat grauiter. Fidelitas ad quid obliget pacificus.

Quamuis ex dictis præfens difficultas resolui possit, specialiter tamen est examinanda, vt specialiter etiam excludatur hæc via ad decipiendos fideles. Quod enim recipiens stipendium non integrum non tenetur applicare integrum sacrificium, quando non ioteodit se obligare, sed com silentio elemosinam recipit, docet Megal. *resol. 54. n. 1. pars. 1.* Primo, quia cum stipendium non sit iustum, vitetur iure suo. Secundo, quia obligatio non contrahitur sine animo se obligandi, l. *obligationum, ff. de alim. & obligat.* Ergo si desit animus non remanet obligatus.

Dicendum tamen est. *Eo ipso, quod acceptat stipendium minus congruum remanere obligatum ad integrum sacrificium applicandum.* Vnde vt non remaneat obligatus, solum potest se declarare, quod non applicabit integrum sacrificium, aut reuocare elemosinam; ita

Tom. II.

Alphonse de Leone, *de iubil. pars. 3. n. 10. ver. Ex qua dei littera &c. de offe. Capol. quæst. 3. sect. 13. n. 87.* Et aximel de obliq. Sacerd. *sect. 4. conclus. 2. §. 3. n. 1. m. vlt. edit.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. sol. n. 78. 1. n. 2. & alij ex citatis in superioribus, qui volunt*; quod absolute non obstante incongruitate stipendij celebrentur tõe Missæ, quot sunt exhibitæ stipendia.

Et desumitur ex Decretis S. Congregationis, *De 3 celebrat. Missar. §. Deinde.* in quibus præcipitur sub obestatione diuini iudicij, quod tot Missæ absolute celebrentur, quot ad rationem datæ elemosinæ præscriptæ fuerint & in Responso. ad 2. dub. ex præmissis super hysdem Decretis, dicitur, quod debet intelligi de præscriptione facta ab exhibente elemosinam. Ex quo fit manifestum, quod non est attendenda intentio recipientis elemosinam, sed solum factum recipiendi, & præscriptio exhibentis eandem elemosinam, & potius sint celebrandæ iuxta intentionem dantis.

Et ratione etiam naturali constat, quod confutatur 4 obligatio, quia interuenit ex vna parte petitio dantis elemosinam, & simul adnectitur onus Missarum determinatarum expressè, & ex alia parte interuenit signum externum acceptationis, qui consistit in acceptatione pecuniæ, cum non possit acceptari stipendium, nisi eo modo quo datur, atq; adeo cum onere, cum quo datur, & cum hæc acceptatio inducat intentionem acceptandi, inducit etiam obligationem ad implendi onus. Vnde si habeset intentionem non adimplendi, deciperet dantem, quia extrinse significaret, se obligare, sicut petit obligari, & re vera nollet se obligare, atque adeo grauiter peccaret, si materia esset grauis.

Ad 1. Resp. Quod ex eo, quod stipendium oon sit iustum, posse vti iure suo, aut in non acceptando, aut in se declarando, quod non applicabit integrum fructum sacrificij, non autem in non celebrandis Missis, si se obligauit, prout se obligat acceptando, nisi habeat contrariam intentionem positiuam, nec in decipiendi, habeat ius alterum decipiendi & non implendi obligationem assumptam. Ad 2. Non contrahi quidem obligationem absque animo se obligandi, vt autem adit, sufficere signum externum expressum susceptionis obligationis, qualis est acceptatio stipendij, si autem excludatur iste animus, inducitur dolus, & deceptio, vt constat ex dictis.

Ex his sequitur. Quod si quis cum exhibente stipendium incongruum, vtatur verbis æquiuocis, quibus ipse intendat exprimere se non obligare, dans verò stipendium putet obligari, adhuc peccare grauiter, si materia sit grauis, & teneat aut ad restitutionem, aut ad satisfactionem secundum intentionem dantis stipendium, cum enim sumas in mutua conuentione, adeat obligatio vtendi signis communibus, quæ manifestent sensum pacificorum sincero modo, quod non saluatur in verbis æquiuocis, fidelitas enim de iure naturali obligat pacificantes ad sibi iouem communicandum clarè quid quisque promittat, & idem in tali casu verba ambigua continent deceptionem, quia ordinantur ad eum effectum, vt altera pars diuerso modo ea accipiat, ac intendantur & in præfenti casu ordinantur, vt dantis stipendium putaret suscipi obligationem, quæ reuera non suscipitur.

QVÆSTIO 947.

An ratione fructus specialissimi accipi possit alterum stipendium.

SVMMA.

1. Fructus specialissimus est applicabilis, sed liberaliter...

Y

2. Fru

1. *Fructus specialissimus an possit adhiberi pro extinguendo speciali obligatione ex stipendio & num. seq.*
2. *Fructus specialissimus an applicabilis.*
3. *Fructus specialissimus non extinguat obligationem ex stipendio.*
4. *Petens missam quam applicationem intendit.*
5. *Applicatio fructus incerti non extinguat obligationem certam.*
6. *Opinio probabilis quomodo moraliter certa.*
Non est probabile quod fructus specialissimus extingui possit certa obligatio.
7. *Obligatio non extinguatur, nisi exhibeatur in specie, quod debetur.*
8. *Est incertum an fructus specialissimus applicari possit alteri.*
9. *Accipere stipendium pro fructu specialissimo redolet simoniam.*
10. *Quomodo granatus clericis missarum possit applicari fructum specialissimum.*
11. *Cur obligatus celebrare in alteri privilegiato satisfaciatur cum nunciis &c.*
12. *Cur exegerit solam penam, & non bastiam in ordinatione possit celebrare non obstante opinione, quod non sit ordinatus.*

¶ **C**um fructus specialissimus sit ille, qui est proprius Sacerdotis celebrantis, dubitatur, An ipsi applicans alteri satisfaciatur pro stipendio accepto, ut missam celebret, cum enim iste fructus sit proprius Sacerdotis, non est debitus illi pro quo applicandus est fructus medius. Est autem supponendum tanquam certum, quod celebrans potest liberaliter applicare, cui voluerit, fructum huiusmodi, nam si est applicabilis, obtinebit intentum, si vero non est applicabilis, quamvis applicatio vacua remaneat, nullo sit iniuria, quia non applicatur pro adimplenda aliqua obligatione, sed pro beneficiando, & ita etiam notat Gausius in *Rubric. miss.* par. 3. m. 12. num. 29. solum ergo difficultas est, An sufficiat pro adimplenda obligatione contracta ex stipendio.

¶ Prima sententia asserit sufficere, & applicari posse, & proinde posse sacerdotem satisfacere pro duplici stipendio unica missa. Ita Petrus Nauar. lib. 2. de *resol. cap. 2. num. 247.* Philiaz. par. 1. *summ. trall.* 3. cap. 15. num. 40. Nald. in *sum. verbo.* Missa. num. 12. Bartholom. ab Angelo dual 4. de *miss.* §. 507. Faustus lib. 2. de *indulgentiis.* quæst. 81. & lib. 2. de *Euchar.* §. 158. Marchin. de *sacram. Ordin. trall.* 3. par. 2. cap. 16. num. 7. Bordon. tom. 1. var. *resolus.* 25. quæst. 8. Peirin. tom. 3. de *privilegiis.* cap. 1. num. 25. Machad. tom. 2. lib. 4. par. 1. *trall.* 12. docum. 9. num. 2. Remig. in *summ. trall.* 5. cap. 4. §. 7. num. 7. Thom. Hurtad. tom. 1. *resolus. moral. trall.* 2. cap. 4. *resol.* 17. *Lesand. trall.* 8. de *sacram. disp.* 4. quæst. 10. *ver. sed adhuc probabiliter.*

¶ Prob. 1. Hic fructus specialissimus est applicabilis alteri, ergo potest applicari, & pro obligatione applicandi stipendium accipere. Secundum fructus specialissimus est æqualis valoris cum medio, imo etiam maior, cum sacerdos proximius concurrat ad sacrificium; ergo tunc poterit applicari loco fructus medij. Tertio fructus medius qui solet applicari alij, est applicabilis ipsi sacerdoti; ergo fructus specialissimus proprius sacerdotis potest alteri applicari. Nonnulli tamen ex citatis Doctoribus, ut Faustus, volunt, quod pro adextinguendo vno fructu medio, requirantur tres specialissimi. Miror tamen, quod Thomas Hurtad. vir acutus absque sufficienti fundamento hanc sententiam sequatur sit.

¶ Secunda sententia asserit, nequaquam satisfieri posse obligationi ex stipendio applicando fructum specialissimum. Ita Nauar. *conf. 8. de celebr. miss.* Suarez,

disp. 79. de Euchar. sect. 9. in fin. Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst.* 8. *vol. 2. num. 8. n. 16.* Gausius, in *Rub. Missæ.* par. 3. *tit. 1. n. 19.* Homobon. par. 1. *Exam. Eccles. trall.* 4. cap. 13. quæst. 125. Lugo Card. *disp.* 21. de *Euchar. sect.* 2. n. 33. Balleus in *florib. pract. abrol. verbo.* Missa. 7. n. 9. Gazia in *summ. trall.* 1. *difficil.* 10. *adob.* 4. n. 14. Fillius *trall.* 15. n. 151. Faxinell. de *oblig. sacer.* *sect.* 3. *prent.* 3. §. 2. n. 4. Alphonsi de Leone. de *est. capell.* quæst. 8. *lib.* 7. n. 40. *et par. 1. de inhib.* 19. Pullus in *cap. 2. de offic. curati* n. 15. Rodriq. par. 1. *summ. Cap.* 250. n. 2. Megal. in *Resol. moral.* 179. n. 20. 2. Aucta quæst. 11. de *Euchar. sect.* 17. *ver. sed quis adhuc Ruteus de fruct. sacrif.* lib. 1. *disp.* 2. quæst. 2. n. 7. Caspensi. tom. 2. *Cur sacros. trall.* 123. *disp.* 3. *sect.* 8. n. 109. Boll. par. 1. *moral. tit.* 1. §. 25. n. 415. Franc. Lugo lib. 5. de *sacram. cap.* 12. quæst. 4. n. 12. Trullench. lib. 1. de *sacram. cap.* 8. *adob.* 1. n. 28. Tambur. *apud de sacrif. miss.* lib. 1. cap. 1. §. 3. n. 68. Ludovicus à Cruce in *Bal. compend. disp.* 1. *adob.* 1. n. 19. Quæst. in *Rubric. Missæ.* in *append.* 9. 2. *pun.* 17. *ver. Colligatur ex hactenus.*

Dicendum est. *Contentum non satisfacere obligationi centrali ex stipendio applicando fructum specialissimum* sibi proprium, ita prout citatos Doctores n. *precedij* etiam, qui volunt, huiusmodi fructum non esse applicabilem, & etiam desumitur ex Decretis sacre Congreg. de *celebrat. missæ.* in quibus licet non disponatur de hoc speciali puncto, disponitur tamen, quod absolute tot missæ celebrentur, quod fuerint attributa stipendia, quantumvis incongrua, & id præcipitur sub obligatione diuini iudicii. Si autem quis applicaret fructum medium vni & fructum specialissimum alteri, à quibus accepisset stipendium, missa esset unica, & stipendium duplex unde saltem contraueniret Decreto S. Congregationis, quod sub mortali obligaturum præcipiat sub obligatione diuini iudicii.

Sed præscindendo etiam à prædicto Decreto ex natura rei non satisficit obligationi secundum exigentiam iuris naturalis. Certum est enim, quod petens missam applicari secundum suam intentionem, vult quod applicetur secundum fructum, qui solet applicari, & est institutus applicabilis, itavt non fortiter effectum in aliquo, nisi ei applicetur, qui est fructus medius. Non satisficit autem de iure naturæ obligationi, si loco illius, quod debetur, detur quid diuersum veluti secundum speciem, & quo creditor rationabiliter non sit contentus, quia sit inferioris notæ, ut contingit in præfati casu, nam cum non concordent Doctores, an fructus specialissimus æqualeat medio, tunc an sit applicabilis, certum fit, quod à petente applicatorem sacrificij non sit tanti, quanti sit fructus medius.

Constat. Fructus medius est certus, itavt sortitur suum effectum in eo, qui applicatur, si non repetat obicem; fructus autem specialissimus non est certi effectus, quia cum controuertatur an sit applicabilis, remanet incertum, an applicatio fortiter effectum. Et non sufficit pro extinguenda obligatione contracta ex stipendio, quia hæc est de applicatione fructus, quæ infallibiliter, & certo sortitur effectum, & si applicaretur fructus specialissimus, esset incertum an applicatio fortiter effectum. Obligatio autem de re certa non potest extingui solutione rei incerte, seu solutione, de qua est dubia, an sit sortitura effectum, si debitor non satisfaceret pro debito certo centum auroreum assignando Centum aureos de quibus esset dubium an essent solvendi, nec talis assignatio acceptaretur à creditore.

Dices. Esse opinionem probabilem, quod fructus specialissimus possit alteri applicari. Opinionem autem probabilem esse moraliter certam. Verum hoc non tollit difficultatem, Primò quia quod opinio proba

probabili sit moraliter certa intelligitur in ratione mensuræ humanæ operationis; quando autem consideratur ex parte facti, seu materiæ, aut obiecti non est moraliter certa, sed remanet cum sua dubietate, & debet circa ipsam dirigi operatio per aliam opinionem probabilem, veluti reflexam, seu quæ habeat pro obiecto materiam substantiam opinionem probabili obiectivæ, ut sit honesta, & quæ dicitur, quod probabile sit, hic, & nunc eligere materiam, quæ sit talis secundum solam opinionem probabilem, qualis est præfens, quod scilicet probabili applicatio fructus specialissimi competeret, & æquivaleret applicationi fructus medij, itavt possit pro ipsa substitui. Non adest autem opinio probabilis, quæ hoc dicitur, quia quando est faciendū compensatio ad æqualitatem secundum obligationem instituitur, non est probabile quod incertum æquivaleret certo seu quod probabile æquivaleret certo; Vnde non satisfaceret qui deberet libram auri certi exhibendo libram illius, quod est tantum probabiliter autum.

9 Deinde quando est contracta mutua obligatio non potest satisfieri creditori, nisi in specie exhibetur, quod debetur, aut aliquid, quod contentus sit creditor acceptare pro debito. Certum est autem, quod exigens Missam non erit contentus fructu specialissimo loco medij, si sciat, quod non sit certum, quod applicatio illius sortitur effectum, sed adit opinio, quod non possit applicari, quia oportet, quod status esset mutando certa pro incertis.

10 Ad 1. Resp. Incertum esse, an hic fructus specialissimus sit applicabilis alteri, vnde licet possit applicari, siue applicatio sortitur, siue non sortitur effectum non potest tamen applicari pro obligatione ex stipendio, ut constat ex dictis, præsertim quia dñs stipendij exigit fructum medium certum. Ad 2. Quicquid sit, an fructus specialissimus equalis an maior medio, ut non possit applicari pro obligatione ex stipendio, sufficit, quod non sit certum, an applicatio sit sortitura effectum. Ad 3. Esse diversam rationem de fructu medio, quia hic non est determinatè alicuius, sed est institutus, ut possit huic, vel illi applicari, & proinde posse etiam applicari ipsi offerenti; fructus autem specialissimus est proprius offerentis, & non potest applicari, nisi sub tacita conditione, quod sit applicabilis.

11 Ex dictis sequitur. Quod cum non adit titulus recipiendi stipendium pro fructu specialissimo; quia iam acceptum supponitur stipendium pro exhibitione ministerij in offerendo sacrificio pro alio in ordine ad communicandum fructum medium, dum acciperetur aliud stipendium pro fructu specialissimo; quo Sacerdos se privaret, saltem adest suspicio simoniæ; quod scilicet acciperetur stipendium pro illo fructu. Neque enim dici posset, quod exhiberet ministerium offerendi sacrificium pro ipso, cuius intuitu pro substitutione acciperet stipendium; quia hoc ministerium ordinatur ad communicandū alteri fructum, qui est ex natura sua communicabilis, & per hanc communicationem consumitur, itavt non remaneat amplius locus accipiendi aliud stipendium, quia non est ministerium ex natura sua institutum ad communicandum alteri fructum specialissimum; & idcirco non potest fundare exigentiam alterius stipendij pro substitutione, & proinde remanet quod stipendium accipitur intantum tantum fructus specialissimi, quod saltem sperit simoniam.

12 Secundo sequitur. Quod si quis esset ita gravatus oneribus missarum, ut non posset satisfacere, nec esset ipsi possibile eas committere aliis celebrandas mediane stipendio, posset applicare fructum specialissimum, non ut se liberaret ab onere satisfaciendi; quia non exhiberet id, quod debet, sed ut interim sa-

ceret, quod posset in ordine ad satisfaciendum, satisfaciens penitus, quando poterit.

Tertio sequitur. Cur satisfaciat obligationi qui obligatus celebrare in Altari privilegium, celebrat in non privilegiato, applicando indulgentiam, &c. non obstat, quod adit opinio, quod non satisfaciat. Nam non vertitur in dubium, quod id, quod exhibetur, non sit æquipollens cum tam ex vna, quam ex alia parte sit indulgentia plenaria, desumpta ex satisfactoriis thesauri Ecclesiæ, & proinde ex parte obiecti, & materiæ adest æqualitas, non secundum opinionem probabilem, sed secundum rem, vnde non datur incertum pro certo; sed solum ex parte directionis operationis adest opinio pro utraque parte quæ cum sit probabilis, & se habeat tanquam mensura operationis, possumus illam sequi.

Quarto sequitur. Cur qui in ordinatione tangere patenam, & non hostiam super positam, posset lectus celebrare & stipendium pro celebratione accipere; quamvis solum sit moraliter certum, quod sit ordinatus cum res sit in opinione posita; nam celebrans, & accipiens stipendium exhiberet id, quod debet, nempe applicationem fructus medij; non autem aliquid, quod esset incertum, an posset applicari, & quamvis adit opinio, quod non sit ordinatus, hæc tamen opinio, sicut non tollit quin celebrare possit, ita nec etiam tollit, quin possit stipendium accipere. Ideo autem non tollit, quin possit celebrare, quia non admittitur secundum præxim, & proinde non habetur pro opinione, reddente incertam ordinationem, & adest sufficiens fundamentum ut non admittatur, quia si non est necessarium pro validitate ordinationis tangere vinum quod tamen est materia, sicut panis, ita nec est necessarium tangere patenam.

Q U Æ S T I O 948.

An opinio asserens posse impleri obligationem ex stipendio, applicando fructum specialissimum possit aliquando in praxi amplecti.

S V M M A.

- 1 Quando oneribus Missarum satisfieri possit fructus specialissimus remissus.
- 2 Nunquam in praxi amplectenda opinio, quod fructus specialissimus implens onera Missarum.
- 3 Stante quod incertum sit, an specialissimus fructus applicari possit, nunquam potest inferri pro oneribus Missarum.
- 4 Obligatio restituendi quando superest culpa. Qui bona fide credit se satisfecisse oneribus Missarum ea cessante tenetur satisfacere.

Impleri obligationem, & non remanere obligationem ad restituendum tradunt Bordon. in cons. regul. resolut. 15. q. 13. m. 11. loquens generaliter in hac materia, quando quis satisfaciat obligationi secundum opinionem probabilem. Leand. tract. 8. de sacram. disp. 4. q. 10. in fine, & quando Monasterium, aut quis alius esset gravatus oneribus Missarum, itavt non posset alio modo satisfacere. Peirin. De privileg. tom. 3. cap. 1. m. 25. in addit. ad consil. Pyrbii. Prob. quia obligatio ad restitutionem supponit culpam, & quæ nulla intervenit quando satisfaciatur secundum opinionem probabilem. Confirm. stante opinione probabili, satisfaciatur. Ergo ad nihil tenetur. Confirm. 2. ubi non violatur iustitia non contrahitur obligatio restituendi, in præfenti autem casu non violatur iustitia, quia satisfactum secundum probabilem opinionem.

Y 2 Dicen

² Dicendum tamen est. *Applicantem fructum specialissimum non satisfacere obligationi ex stipendio, neque oppositam opinionem in praxi acceptam posse, sed amplectentem reveri ad restitutionem.* ita specialiter Aueria q. 11. de Euchar. scilicet 17. ver. *Quod si sacerdos.* Tambur. *opus de sacris. iustit. lib. 3. cap. 1. §. 3. item 7. Trullench lib. 3. de sacra. cap. 8. dub. 11. n. 6. & alij & quod ad restitutionem teneatur, ei imputatur à S. Congr. in Decret. de celebr. Missar. §. deinde ubi.* Nam præcipuus sub oblatione divini iudicii, quod tot Missæ celebrantur, quod fuerint tributum stipendia, in fine decimas, quod secus facientes, teneantur ad restitutionem; unde non possunt excusari, ex bona fide fundata in opinione probabilis.

³ Ratio autem est; Quia licet probabile sit, quod fructus sacrificij specialissimus sit applicabilis alteri, & sit æqualis medio, non est tamen probabile, quod sit inter certitudinem, quod illa applicatio forniatur effectum, possit substitui loco applicationis fructus medij, quæ de se certo forniatur effectum nisi repariat obicem; quia opinio affirmans, quod possit substitui, fundatur in mera æquivocatione, quod possumus sequi opinionem probabilem; quod solum verum est, quando opinio probabilis tanquam mensura operationis illam dirigit, non autem quando opinio probabilis determinat materiam operationis ad illud esse; seu qualitatem, quam debet habere; quia cum materia sit tantum talis ex opinione probabilis, est tantum talis cum incertitudine, & ideo non potest sufficere, quando materia debet esse certa, nec est probabile, quod sufficiat.

⁴ Ad fundamentum in oppositum. Resp. Obligationem ad restituendam supponere culpam, quando oritur ex iniusta acceptatione, & potest tamen oriri ex re accepta, ut si quis accipiens rem, quæ non erat sua putans esse suam, cognoscit, non esse suam, ut est in caso presenti; nam si quis putans licite pro obligatione ex stipendio applicare fructum specialissimum, excusabitur; at si cognoscit non licuisse, tenebitur restituere. Verum hoc non habet locum in presenti, quia, ut constat ex dictis, non est probabile, quod ita possit satisfieri; & lex, nempe Decreta S. Congregat. de celebr. Missar. clamat in contrarium. Ad 1. & 2. Cõfirm. Constat ex dictis; nam fundatur in eo quod applicans fructum specialissimum, sequatur opinionem probabilem; ideo satisfaciatur, nec violet iustitiam, quod tamen est falsum, ut dictum est. Quod si excusetur bona fide, quia scilicet putet esse probabile, extingui obligationem ex stipendio per applicationem fructus specialissimum, cessante bona fide, tenebitur ad restitutionem, quæ semper cessabit, quoties respiciet ad Decreta S. Congreg. de celebr. Missar. quæ obligant ad restitutionem, quando non celebrantur tot Missæ, quot recipiuntur stipendia.

QVÆSTIO 949.

An iuxta diversos fructus Sacrificij accipi possint plura stipendia.

S V M M A.

- 1 Fructus Sacrificij diversi sunt pluribus applicabiles.
- 2 Quando obligatus celebrare possit nisi applicare aliquem fructum.
- 3 Iuxta applicationem diversorum fructuum, non possunt accipi plura stipendia quod non est expressum in obligatione, censetur omnino.
- 4 Certus quod non tenetur applicare nisi unicum fructum, non potest recipere nisi stipendium.
- 5 Dilectio Absolutæ æquivalens dilectioni Omnino.

Comprehendit omnes casus.

- 7 Admissum Sacerdotale in celebrando non admittit stipendium pro substantiam multiplex iuxta multiplicem fructum Sacrificij.
- 8 Cur non sit locus ubi stipendium pro applicatione alterius fructus.
- 9 Petrus Admissum non potest solum aliquem fructum sed culum Dri per Sacrificium.
- 10 Accipiens stipendium plura pro oblatione in ordine ad diversos fructus, non satisfacit applicando diversos fructus eiusdem Sacrificij.
- 11 Accipiens stipendium se obligat ad substantiam Sacrificij, &c.
- 12 Et vult quicquid inde consequitur.
- 13 Qui vult antecedens, vult etiam consequens.
- 14 Petrus Admissum in ordine ad aliquem fructum plura ipsum exprimit.
- 15 Superiores Regulares præcipere possunt subditis ne recipiant stipendia iuxta fructus specialissimos, aut aliorum fructuum.
- 16 Ad eam Ordinarij prohibere possunt subditis.
- 17 Quando recipio stipendium satisfieri possit se soli aliquo fructu.

Contingere potest, quod quis exigar celebrari Missam pro aliquo defuncto, pro quo solum applicari possit fructus satisfactionis, alius celebrari faciat Missam pro re aliqua impetranda, & proinde intendat fructum impetrationis, alius pro obtinenda remissione peccatorum, & intendat fructum propitiationis. Dubitatur ergo, an iuxta hos diversos fructus accipit possint diversi stipendia. Supponendum autem tanquam certum ex dictis suo loco, quod isti fructus sunt separabiles quoad applicationem. itaque unus possit applicari vni, & alter alteri, unde non est dubium, quin Sacerdos celebrans absque vlla obligatione potest vni applicare satisfactionem, & alijs alios fructus.

Supponendum est secundò quod quando committens Missam, intendit tantum aliquem specialem fructum, ita de hoc consistit celebranti, siue ex stipendio obligetur siue ex alio capite ad celebrandum, poterit alios fructus applicare cui libuerit, ut etiam notat Tambur. *opus de sacris. iustit. lib. 3. cap. 1. §. 3. n. 44.* quia Celebrans obligatur solum ad id, quod ei iniungitur, & ideo si iolum iungitur tantum applicatio vnius fructus, non obligatur ad alios applicandos, sed ei libera manet ipsorum applicatio. Ex quo fit quod Regulares, qui ex obligatione Constitutionum celebrant pro suis defunctis, tenentur tantum applicare fructum satisfactionis, quia obligatio applicationis coarctatur ad defunctos, qui huius tantum fructus sunt capaces, & proinde applicatio aliorum fructuum remanet ipsis libera. Ad autem accipi possint plura stipendia iuxta applicationem horum fructuum.

Prima sententia est affirmativa, ita videtur scire 3 Iodoc. in thesaur. verbo. Missa. num. 46. ver. decime. Machio. de sacra. ordin. tract. 3. part. 2. cap. 16. n. 17. quomodo n. 19. addat, quod hæc opinio non nilul adversari videtur Declarationes. S. Congreg. & n. en. 17. asserit, se vidisse ita in praxi servari à valde doctis, & timotatis viris. Bordon. in consueg. presal. 25. quæst. 9. & probabile putat Pet. Nauarr. lib. 3. de resp. cap. 2. n. 14. Fundamentum est. Quia hi fructus sunt separabiliter applicabiles, ergo potest Sacerdos se obligare ad vnum, & non ad alium, & recipere plura stipendia. Constat, quia neque petens obligat sacerdotem ad omnes fructus applicandos, neque Sacerdos se obligat, neque petens intendit, nam vel solum intendit prodesse Animabus Purgatorijs, vel impetrare beneficium à Deo. Confirm. a. 1. Quicquid adstringenda, f. de verb. oblig. ubi ita Sancius. Qui quid adstringenda obligatio

obligationis causa dictum est, id nisi palam verbis exprimat, emissum esse intelligendum est, aut certe secundum premissam interpretatur, quia stipulatus librum suis verbis latus concipere. Ergo quando petens Missam exprimit petere in ordine ad aliquem fructum censendum est non obligare ad alios, & ideo si neque Sacerdos se obligat, poterit accipere novum stipendium, & applicare petenti Missam in ordine ad talem fructum.

4. Secunda sententia asserit non esse licitum accipere plura stipendia in ordine ad diversos fructus, ita Petr. Nazar lib. 1. de reffe cap. 2. n. 147. Rodriq. part. 1. sum. cap. 15. n. 6. Vega part. 2. sum. cap. 41. de Missa. cap. 35. in fine. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 8. n. 15. Nald. verbo Missa. 1. 3. 2. 2. id. n. 44. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. quæst. 4. n. 36. Villalob. part. 1. sum. tr. 8. diff. 41. in fine. Alphons. de Leoue de offe. Capel. 9. 8. sect. 9. n. 6. Ludovic. à Cruce in Bul. compesce. disp. 5. dub. 2. n. 17. Garcia in sum. trall. 3. diff. 10. dub. 4. n. 18. Trullench. lib. 5. de sacram. cap. 2. dub. 12. n. 7. Leand. trall. 3. de sacram. disp. 4. quæst. 11. Tambur. apud de sacram. lib. 3. cap. 1. n. 3. 4. 6. Aversa. quæst. 11. de Euchar. sect. 17. ver. item quia. Boss. tom. 1. moral. tr. 1. 5. n. 418. Quæst. in Rub. Missam append. quæst. 4. pun. 1. diff. 2.

5. Dicendum est. Non licere accipere plura stipendia iuxta diversos fructus separabiliter applicantes. Hoc autem locum habet etiam quando celebrans est certus, quod ex obligatione non teneatur applicare nisi vnicum fructum. Hoc constat ex Decretis S. Congregationis. de Celebrat. missæ. quæ non solum non nihil, vt ait Marchin, videntur contrariari oppositæ opinioni, sed etiâ ex diametro aduersantur, dum expressè præcipiunt sub obstaculo diuini iudicii, quod absolute tot Missæ celebrentur, quot fuerint accepta stipendia. Si autem ratione diuersorum fructuum possit satisfieri pluribus obligationibus ex stipendio, non celebrarentur tot Missæ, quot sunt stipendia. Nec dici potest, quod debeant decreta intelligi de Missa, quando est applicandus totus fructus, quasi voluerint excludere applicationem eiusdem fructus pro pluribus.

6. Nam cum vtatur dictioe. *Ab solutè* non admittuntur hanc explicationem, siquidem dictio. *Ab solutè* æquivalat dictio. *Omne*, iuxta ea, quæ notant Ruin. conf. 1. 17. n. 10. vel. 3. Ostrad. conf. 3. 24. n. 8. Roland. conf. 1. 10. n. 144. vel. 4. Menoch. conf. 2. num. 157. Tusch. lib. D. centis. 122. num. 10. & proinde operatur quod dispositio indistinctè comprehendat omnes casus, in quibus possit vnica Missa correspondere pluribus stipendijs, vt notat Taf. in l. 1. n. 35. ver. secundo ff. sol. mar. Rol. conf. 61. n. 37. vel. 3. Socin iun. conf. 154. num. 8. vel. 1. Seraph. de priuileg. Juramen. priuileg. 49. num. 44.

7. Sed etiam independentè à Decret. Sac. Congregationis est natura rei adeo prohibitum. Nam io tantum accipi potest stipendium pro substantiatione, io quantum obligatur Ministerium Sacerdotale pro communicando fructu sacrificij, & ad exercendum munus dispensatoris tanquam ministri publici fructus eiusdem sacrificij. Eo ipso autem, quod recipit stipendium, etiam si peteretur explicite vnus tantum fructus, remanet adeoque obligatum Ministerium dispensationis, cum totum pro vnicò tantum fructu communicando sit impendendum. Ergo non remanet titulus, vnde licet possit accipi stipendium tanquam stipendium substantiationis, & proinde si acciperetur, non acciperetur pro obligando Ministerio dispensationis, sed pro applicando fructu aliis indebito, & ideo si non pro fructu, saltem pro obligatione ad applicandum, quæ est spiritualis, cum sit de obiecto spirituali.

Tem. 1. I.

Confirm. Tota ratio, cur licitum sit Sacerdoti accipere stipendium intuitu celebrationis est, quia suscipit onus exhibendi ministerium in ordine ad offerendum sacrificium, nam ex hoc fit, quod de iure natura ei debeat substantiatio. Ergo si semel exhibetur stipendium, vt obligetur ad exhibendum Ministerium offerendi sacrificium, satisfacti exigenti iuris naturalis, atque adeo extinguitur hoc ius, io cuius virtute potest tantum accipere, & exigere stipendium. Ergo non remanet locus acceptandi aliud stipendium pro applicatione alterius fructus aliis non debiti, cum cesset Fundamentum, in quo fundatur iustificatio stipendij. Hæc autem Conclusio habet locum etiam in casu, in quo petens Missam explicaret, se non intendere, nisi vnicum fructum, siue impetrationis, siue satisfactionis.

Confirm. 1. Petens Missam, & offerens stipendium, quamvis intendat fructum in ordine ad certum affectum, v. g. impetrandi, satisfaciendi, non vult tamen illum fructum præcisè, sed vt effectum sacrificij, & essentialiter ab ipso dependentem, & consequenter vult etiam sacrificium secundum se, à quo proueniat iste fructus, & cum adit obligatio de iure naturali, & diuino colendi Deum per sacrificium, quamvis non urgeat tunc talis obligatio, præsumendum est, quod velit colere Deum, licet exigit coli, & mediane isto cultu, obtinere sacrificij fructum. Ergo habet voluntatem saltem virtuale obligandi Sacerdotem ad deferendum Deo hunc cultum, præteritum quia dat stipendium eo modo, quo dari potest nempe pro substantiatione intuitu exhibitionis Ministerij offerendi sacrificium, atque adeo deferendi Deo talem cultum. Ergo Sacerdos ex vi coactionis remanet obligatus ad deferendum Deo cultum sacrificij nomine petentis. Ergo si alius petat, & se illi obliget, coarbitur offerre Deo novum cultum sacrificij, nec satisfaciat obligationi applicando alium ex fructibus sacrificij.

Confir. 2. Si quis det duo stipendia, & postulet duas Missas, vnâ pro impetrando aliqua gratia, & aliam pro aliquo defuncto, oio satisfaciens Sacerdos applicando ad vnum effectum fructus impetrationis, & ad alium fructum satisfactionis eiusdem Missæ, quia petens consentit oneri sibi imposito. Ergo neque satisfaciens si accipiat à pluribus plura stipendia pro Missis ordinatis ad diuersos effectus pro quibus sufficiant fructus diuersi eiusdem Missæ, quia non minus ipsi petunt plures Missas, quam ille; & volunt non solum effectum sacrificij, sed etiam substantiam ipsius.

Ad Fundamentum in oppositum, resp. 1. Eo, quod 10 fructus sacrificij sunt separabiliter applicabiles, possit quidem Sacerdotem se obligare ad vnum applicandum, & non ad alium, non tamen posse accipere plura stipendia, quia, dum se obligat intuitu stipendij, atque adeo iuxta intentionem exhibentis, se obligat ad substantiam sacrificij. Et quia non potest accipi stipendium ioruitu applicationis fructus. Ad 1. Confir. Quamvis petens exprimat tantum effectum vnum, ad quæ dirigit Missam, & pro quo sufficit vnus fructus, reuera tamen intendit omnes fructus, nam non petit solum fructum, sed peti substantiam sacrificij, quod satis indicat dum expressè petit celebrari Missam in ordine ad tale effectum, vnde duo expressè petit, Missam, & quod ordinetur ad talem effectum.

Dum autem petit substantiam Missæ intendit etiam 11 fructus omnes, qui ab ipsa proueniunt, quia intendit, quod petit, vt sit vtile sibi omni modo possibile, vt ornatur Scot. quæst. 10. n. 9. Syluest. verbo Missa. q. 12. Deinde dum vult substantiam Missæ, ad quam consequuntur fructus tanquam inseparabiles effectus, vult etiam ipsos fructus, siquidem trahuntur ab eorum ratione cum sua causa ad idem obiectum, &

Y 3 qoi

qui vult antecederes, vult etiam quod inde consequatur. §. 1. Instructum. Quibus ex consuetudine & l. §. ff. de iurifile. m. iudic. Castren. conf. 100. n. 4. v. quod autem lib. 1. Alex. conf. 157. n. 14. lib. 2. C. tunc conf. 186. n. 7. Vnde non potest celebrans se fundare in eo, quod petens Missam intendat tantum vnicuique fructum, ut possit accipere novum stipendium.

15 Ad 1. Confirm. Ex illo textu confirmari communem sententiam, nam dum dicitur, quod habetur pro omisso, quod palam verbi non exprimitur, sit, quod non habeatur pro omisso, quod palam exprimitur, quando autem quis dat stipendium, & petit celebrari Missam, palam exprimit, quod intendit Missam, hoc est, obligationem sacrificij, & ideo, si alius quoque, dato stipendio, petat celebrari Missam, duplex Missa cadit sub obligatione, si Sacerdos acceptet utrumque stipendium, & in consequentiam cadit etiam sub obligatione applicatio fructus tanquam consequentis ex Missa etiam si id non exprimitur. Neque obstat lex allata, quia locum habet solum quando, quod non exprimitur non venit in consequentiam ad id, quod exprimitur.

Ex dictis colligitur cum Thomas Hurtado, part. 1. res. moral. tract. 1. cap. 4. res. 17. n. 177. Leandro de sacramentis tract. 1. diff. 4. quæst. 9. v. Secundo quia fructus, in fine. Possit Superiores Regulares præcipere suis subditis, ne stipendium accipiant intuitu applicationis fructus specialissimi aut intuitu diversorum fructuum, quod locum habet, non solum secundum opinionem, quod non possint recipi stipendia ex hoc capite, sed etiam supposita opinione, quod recipi possint. Et hoc quia non solum præcipere potest in ijs quæ concernunt pauperem, sed etiam quia prohibere potest vsum opinionis assensitum id esse licitum, cum enim ad ipsos, spectet dirigere suos subditos in ijs, quæ concernunt ad salutem, possunt prohibere vsum illarum opinionum, quæ causæ potest periculum salutis, seu quæ contineant periculum peccati.

17 Secundo colligitur. Ordinarios quoque prohibere posse Sacerdotibus suis subditis, ne ex prædictis titulis fructus specialissimi, aut diversorum fructuum sacrificij recipiant plura stipendia in ordine ad eandem Missam. In hoc enim admixcuntur obsequantia Decretorum de celebrat. Missar. dum facit, quod celebrantur tot Missæ, quot sunt stipendia, & ideo se gerunt tanquam ipsorum executores. Deinde quia exigere possunt à subditis eorumdem Decretorum obsequantiam, & non secundum opinionem ipsorum, sed secundum propriam præsertim eum sit communis, & optimè fundata, contra verò opposita non sit probabilis, ut constat ex dictis.

16 Tercio colligitur. Quod si dant elemosinam sciam Missam esse obligatam alteri, ita tamen ut remaneat aliquis fructus sub dispositione celebrantis, ut quando Capellanus celebrat pro anima fundatoris, & in fundatione posita sit tantum obligatio celebrandi pro ipsius anima, & oibolominus consentiat, & contentus sit fructu, v. g. impetrationis poterit celebrans accipere stipendium liberaliter exhibitum, ut notant etiam Alphons. de Leone de off. Capel. quæst. 8. §. 1. g. 1. n. 18. Tambur. apud de sacrif. miss. l. 1. cap. 1. §. 3. n. 44. Neque enim consentienti, & volenti fit iniuria. In hoc tamen casu, quia Ministerium celebrandi in ordine ad dispensandum fructum sacrificij est aliunde obligatum non poterit accipere illud stipendium tanquam stipendium subventionis, cum non obliget ministerium dispensationem fructus sacrificij, sed solum tanquam pure, ex liberalitate exhibitum, cui correspondeat cum beneficio applicationis talis fructus.

QVÆSTIO 950.

An ratione consuetudinis possit esse licitum eandem Missam satisfacere obligationi ex pluribus stipendiis.

S V M M A.

1. Ratione consuetudinis non possunt unica Missa impleri plura onera Missarum ex stipendio.
2. Hac consuetudo rejicitur in Decretis de celebrat. Missar.
3. Non est rationabilis.
4. Quando hac consuetudo admitti possit.
5. Quid sit ignota presentibus Missis.

Posset quis fortè obstandere consuetudine accipiendi plura stipendia pro eadem missa, contendens ex hoc capite licere iure applicetur pluribus secundum totum fructum eius sacrificij, siue secundum vnum fructum vni & secundum alterum alteri. Dicendum est. Non posse (alioquin ratione consuetudinis quod pro eadem missa recipi possint plura stipendia, ita eadem missa satisfactis pluribus obligationibus contrariis ex pluribus stipendiis, ita etiam Alphons. de Leone, de off. capel. g. 8. §. 12. n. 81, qui citat etiam Friax de valore Missæ. Axor. par. 3. lib. 1. cap. 6. g. 2. v. Mihi non placet. Fratinell. de oblig. sacral. §. 8. arg. 16. solet in oppositum citari Palud. in 4. diff. 45. g. 2. ar. 2. etiam §. 1. quatenus docet, quod in aliquibus casibus vnicuique sacrificio satisfieri potest pluribus promissionibus de offerendo sacrificio factis pluribus, inter quas ponit casum quod id consuetum est iuxta existimo, quod intelligat de consuetudine, quæ nota sit etiam ijs qui. bus sit promissio.

Conclusio autem desumitur ex Decretis S. Cn. 2. gregationis, de celebrat. miss. quatenus §. non obstantibus. reuocat consuetudines etiam immemorabiles contrarias omnibus & singulis dispositis in ijsdem Decretis, qualis est consuetudo non celebrandi tot missas, quot fuerint recepta stipendia. Et in Promissio vocatur terribissimus abusus non celebrare tot missas, quot sunt stipendia. Si autem est abusus, non potest tanquam legitima consuetudo reddere licitum, quod aliis non est licitum.

Ratio verò est. Quia non potest introduci consuetudo, quæ non sit rationabilis, aut quæ sit contra legem naturalem, aliàs est extrinseca tanquam corruptela, cap. fin. de consuet. Consuetudo autem non celebrandi tot Missas, quot exigantur & attribuantur stipendia, non est rationabilis, quia non est rationabile, quod non soluarur, quod est debitum ex iustitia, sed est contra ius naturale. Vnde cum accipere stipendium inducat obligationem de iure nature, ad celebrandas illas Missas, quæ exigantur, consuetudo in contrarium est corruptela omnino extrinseca.

In vno tamen casu possit admitti consuetudo, quando scilicet esset nota communiter Laicis exhibentibus stipendium pro missis, ut cum Friax notat Alphons. de Leone de off. capel. g. 8. §. 12. in fine. Nam quando ad eam consuetudo nota conferrentibus stipendia & hoc non obstante, consuevit, præsumitur consentire, ut Missæ, quas exigant, celebrantur secundum consuetudinem, & proinde æquialiter coniunctioni, qua conuenient, quod plures admittantur ad participationem huius Missæ, & cessat ratio, ob quam consuetudo aliàs esset abusus, & corruptela, quia non esset amplius contra obligationem ex iustitia, nam recipiens stipendia obligatur tantum secundum mensuram consuetudinis.

Ex dictis inferitur. Si consuetudo non sit nota vniuersaliter exhibentibus stipendia, non excusari Sacerdotes quando celebrant vnicam tantum Missam correspondentem certo numero stipendorum, neque à peccato, neque à restitutione, nam eo ipso, quod est ignota laicis exhibentibus stipendia, præsumdi sunt rationabiliter inuiti, nam quando petunt Missas, intendunt tot Missas celebrari, quot exigunt stipendia, unde stipendia quæ excedunt numerum Missarum quæ celebrantur, habent rationem furti. Rarius cum in conventionibus, qui se obligant mutuo, tenentur sibi inuicem correspondere, quisque secundum propriam alterius intentionem, & ideo acceptans decem stipendia cum præscriptione decem Missarum, acceptat etiam omnes decem Missarum, & ideo si minorem numerum celebrat non satisfaciit obligationi, nec iuuat consuetudo in oppositum, sicut non iuuaret consuetudo mercatorum non dandi ementibus pondas, aut mensuram.

QVÆSTIO 951.

An obligatus celebrare plures Missas singulas pro singulis, satisfacias applicans singulas pro omnibus.

S Y M M A.

1. Applicans Missas pro omnibus, pro quibus singulas tenetur celebrare, non satisfaciit, &c. non leg.
2. Quod plures communicationes in Missis iuxta, est contra intentionem commendantis.
3. Qui tenetur solvere totam summam, non satisfaciit solvendo per partes.
4. Applicare singulas Missas pro omnibus, potest esse damnosum.
5. Quomodo obligatus pluribus applicare debet Missas.

Contingere potest, quod Sacerdos accipiat à deo centum personis decem stipendia pro decem Missis, ita ut debeat pro singulis vnam Missam celebrare, dubitatur modò. An satisfaciit obligationi si celebrando decem Missas applicet singulas pro illis omnibus decem, ita ut singuli participent cuiuscumque Missæ decimam partem fructus, prima sententia est affirmatiua ita Bonac. disp. 4. de sacra. quæst. vii. p. 7. §. 3. m. 1. Auerl. quæst. 11. de Euch. s. 2. c. 7. verbi. *hic inferunt*. Franc. Lugo lib. 5. de sacra. cap. 1. §. 2. quæst. 5. m. 60. Fundamentum est, quia singuli tribuuntur, quod debetur, siquidem dum singulis participant decimam partem fructus cuiuscumque, ex decem Missis, participant fructum integram vnius Missæ, quod ipsis deberetur.

Secunda sententia asserit, non omnino satisfaciit, ita Possuin de off. Curæ. cap. 1. m. 1. Comito lib. 1. respons. moral. quæst. 42. n. 9. Fraxinell. de oblig. Sacerd. s. 2. c. 1. m. 1. §. 7. m. 1. Alphonf. de Leone de off. capel. quæst. 3. s. 2. c. 16. m. 1. 12. monens, quod debet celebrare pro ijs, respectu quorū prius tempore suscepit obligationem, quod si hoc inferret dilationem nimiam, posset partim pro vno, partim pro alijs celebrare, quando singuli comprehendunt plures Missas.

Dictandum est. Obligatus celebrare decem missas pro decem, si applicat singulas decem pro omnibus simul, ita ut singuli participent decimam partem fructus singulorum Missarum non plene satisfaciunt propria obligationi. Quia licet satisfaciat quoad substantiam, non tamen satisfaciit quoad modum; Ratio est. Quia commendans Missas intendit, quod Missæ commendatæ celebrentur ad solam ipsius instantiam, nec intendit illam

communicationem, quam facit Sacerdos, & qui accipit stipendium, se obligat iuxta mentem dantis, ut toties dictum est. Ergo eo ipso, quod Missæ non celebrantur secundum modum intentum à commendante, non impletur plene obligatio, cum non sit solutio debiti eo modo, qui sit in conuentione.

Confirm. Debitor, qui tenetur solvere totā summā debiti vnicā solutione non satisfaciit, si soluat per partes; in quo casu non tenetur creditor acceptare parciales solutiones, sed potest cogere ad totalem. Ergo neque qui tenetur satisfaciit vnicā integrā Missa satisfaciit, si tantum quoad fructum der partem, & postea aliam partem, & sic deinceps; & cum iste modus satisfaciendi obligationi Missarum sit inconsonus, potest præsumi creditor rationabiliter inuitus quando autem sit talis mutatio in solutione debiti, ut creditor sit rationabiliter inuitus, non satisfaciit completè debito.

Ex dictis colligitur, ut notat etiam Alphonf. de Leone cum Frax de off. Capel. §. 2. s. 2. c. 16. m. 112. hunc modum satisfaciendi obligationi Missarum posse esse alicui damnosum absque intentione vitari. Si enim duo committant singuli vnam Missam pro duabus Animabus Purgatorijs; quarum singule per vnam Missam liberari possunt, si Sacerdos bodie celebret pro vna, eam bodie liberabit, & cras celebrando liberabit aliam. E contra vero, si bodie celebret, & applicet Missam pro vtriusque, neutra liberabit, sed solū vtriusque; liberabit cras pro ipsi celebrando; Vnde hic modus satisfaciendi, facit, quod vna Anima deinceps in Purgatorio per diem pluraquam detineatur absque alterius beneficio.

Secundò colligitur, quod quando Sacerdos tenetur plures Missas celebrare ad pluri intentionē, optimum esse, quod applicet sacrificium ad illius intentionem, cui primo satisfaciere debet; Tunc enim Deus sciens cui primo satisfaciendum sit; acceptat illud sacrificium iuxta ordinem obligationis. Fieri enim potest, quod qui posterior dedit stipendium prius indigeat beneficio sacrificij; quā qui prior dedit, & ideo prius etiam satisfaciendum, ita ut si alius ei prius non satisfecerit, transierit occasio; pro qua indigeret sacrificio, & pro qua ipsum perijt, vnde non satisficeret intentioni ipsius, si non offerretur sacrificium antequam adveniret occasio, per qua indigeret.

QVÆSTIO 652.

An obligatus offerre sacrificium pro alio, sed absque stipendio, possit aliunde illud accipere.

S Y M M A.

1. Quando alius obligatus celebrare satisfaciit recepto aliunde stipendio.
2. Eadem Missa an possit impleri obligationi vnae stipendij, & alia sine stipendio, &c. num. seq.
3. Obligatus alius celebrare non potest accipere stipendium.
4. Cur non possit.
5. Suspendium satisfaciit, quod non possit subintrare alterius meriti satisfaciit.
6. Iustitia requirit, stationem ad æqualitatem.
7. Celebrans distribuens fructum medium in pluri, ipsi sum dimittit.

Causa contingit quotidie apud Religiosos, qui ratione sutorum Constitutionum obligati sunt celebrare aut pro suis defunctis, aut pro benefactoribus;

bus, aut pro alijs, unde dubitatur; An pro Missis, quas celebrant ex hac obligatione, recipere possint ab aliquo alio stipendium, & pro ipso quoque applicare sacrificium. In qua difficultate illud certum est, quod si celebrans intendat primo loco satisfacere ei, à quo accipit stipendium, & postea etiam alteri obligationi, quatenus satisfacere poterit, satisfacit obligationi ea stipendio, & proinde non tenetur ad aliquam restitutionem, ut notat etiam Corduba in *Quæstion. lib. 1. quæst. 3. apin. 5. post 4. conclus. ver. Secundo sequitur*. Boff. *tom. 1. mor. tit. 1. §. 15. n. 401.* quia subintrat alia satisfactio sub conditione, quod locum habere possit. Verum hæc satisfactio admissa sub conditione non esset sufficiens pro implenda obligatione certa ex Constitutionibus, aut ex promissione, aut voto, quia satisfactio conditionalis non sufficit pro debito absoluto, & ideo videendum est. An absolute possit applicari pro utraque obligatione, ita ut plenè, & absolute utrique obligationi satisfaciat.

Prima sententia est affirmativa. Ita Matchin. de *forum. ordin. tract. 3. part. 2. cap. 17. n. 7. §. 3.* Tertian. in *stetit. censur. 3. dub. 10.* qui tamen subdit, esse considerandas circumstantias obligationis, quæ non est ea stipendio. Gata. in *summ. tract. 3. diff. 10. dub. 4. n. 20.* Leand. de *sacram. tract. 8. disp. 4. quæst. 15.* Thom. Hurtad. *part. 1. resol. moral. 1. tit. 2. cap. 4. resol. 17. n. 183.* & idem etiam videtur sentire Lea in. in *summ. verbo. Missa. n. 11.* Fundamentum est. Quia in hoc non contravenitur Decretis. S. Congregationis quæ solum prohibent plura stipendia pro eadem Missa. Secundo. Quia cum sacrificium offerri possit pro pluribus siquidem ex institutione Ecclesiæ offertur pro Papa, Regibus, vivis, & defunctis &c. non infertur aliqua iniuria illi qui dedit stipendium, si offeratur etiam pro alijs. Deinde affertur in medium infinitatem sacrificij, ratione cuius tantum prodest vni, quantum pro pluribus oblationi, quæ tamen non suffragatur, ut constat ex dictis in superioribus, nam eadem esset ratio ea hoc Capite, etiam si acciperentur plura stipendia.

Secunda sententia negat, posse applicari a recto, accepto stipendio, ita Gaipar Hurtad. de *sacram. disp. 4. de sacrific. Missa diff. 16. ver. Quod autem*. Dicalhill. de *sacram. tract. 4. disp. 4. dub. 19. n. 364.* quatenus concedunt, posse sacrificium applicari pro pluribus, & accipiant eadem stipendium. Boffius. *tom. 1. mor. tit. 1. §. 15. n. 401. & seq. ubi laud.* Tambor *opus de sacrific. miss. lib. 3. §. 1. n. 11.* Quare, in *Rubr. miss. 1. Append. quæst. 1. pun. 20. ver. Respondet* & alij, qui absolute negant, eadem Missa satisfieri posse pluribus obligationibus.

Dicendum est. *Obligatus ad Celebrandum pro quocunque absque tamen stipendio, non posse pro eadem Missa ab alio accipere stipendium, & ideo si accipias neutri obligationi satisfacere.* Et hoc præcipue locum habet quoad Religiosos quando tenentur celebrare pro defunctis sui Ordinis, quia tenentur celebrare pro ipso ex iustitia, ut suo loco ostendimus. Ex defunctis etiam ea Decretis. S. Congreg. quæ ideo prohibent vnicuique Missa satisfieri pluribus obligationibus ex stipendio, quia Missa obligata vni ex stipendio, remanet totaliter obligata, ut proinde non possit alteri obligari. In præsentia autem casu eò ipso, quod iocruent stipendium, debet ipse totaliter obligari, quod fieri non potest, cum sit etiam pro alia applicanda.

Probat, Missa, quæ est celebranda ex præscripto Constitutionum Religionis, aut ea voto, seu promissione, facit, quod Ministerium Sacerdotis sit obligatum non solum quoad officium Ecclesiæ, sed etiam quoad offerendum sacrificium pro alio, & dispensationem fructus ipsius. Ergo non potest Sacerdos reci-

pere stipendium in ordine ad illam Missam. Consequenter. Stipendium non est licitum, nisi quatenus derur pro sustentatione in virtute obligationis de iure naturali subministrandi Sacerdoti dictam sustentationem, quatenus ipse vicissim obligat suum Ministerium in ordine ad offerendum sacrificium ad alicuius instantiam. Ergo cum iam habeat obligatum suum Ministerium quoad hoc, non potest poeere de nouo hanc obligationem, cuius intuitu possit de iure naturali esse sibi debitum ab alio stipendium pro sustentatione. Sunt enim istæ duæ obligationes correlative, ita ut obligatio subministrandi stipendium pro sustentatione exigat pari intuitu ipsi ipsius obligationem Ministerij, & si non possit poni, sicuti quando est iam posita, neque etiam ipsa consergete possit, & proinde eo casu accipit stipendium eo titulo, quo ut stipendium accipit potest.

Confir. Quando accipitur stipendium pro Missa contrahit totum cum exhibente talis obligatio, ut debetur ipsi totaliter oblatio sacrificij non solum in ordine ad fructum, sed etiam ad cultum Dei, quia talis est intentio ipsius, cum det stipendium pro sustentatione cum onere, quod Sacerdos obliget sibi Ministerium suum ad offerendum sacrificium privative quoad alios. Ergo admissio stipendij, si vult Sacerdos satisfacere obligationi, quæ nascitur ex acceptance, non remanet facile satisfaciendi eadem Missa alteri obligationi, aut si satisfiat alteri obligationi, non satisfiat obligationi ex stipendio.

Conclu. Quando agitur de obligatione ea iustitia, facienda est solutio in tali modo, & qualitate, ut non remaneat incerta, sed certum, quod sit ad æqualitatem debiti, alioquin violatur iustitia, quæ exigit æqualitatem, & æqualitas dubia non est æqualitas, ut si debitas centum solueret quidem centum, sed cum dubio an moneta esset legitima, aut ita solueret centum in aliqua ignota moneta, ut remaneret dubium, an valeret centum an quid minus. Ergo qui obligatus est ab aliquo stipendium offerre sacrificium pro alio, non potest accipere stipendium, & eadem Missa satisfacere, quia remanet dubium, an satisfactio sit æqualis obligationi, cum sit dubium, an tantum det, quantum daret si pro vno tantum offerret sacrificium. Ad tunc oppositum constat ex dictis. n. 4.

Ad 2. Resp. Sacrificium esse quidem applicabile pro pluribus, sed secundum mensuram institutionis. Ex institutione autem habet, quod quoad fructum generalem applicatur pro omnibus tanquam sacrificium publicum, quoad fructum autem speciale, seu medium, habet quod sit sub dispositione Sacerdotis, ita ut ipse distribuatur. Eo ipso autem, quod distribuit, in plures dividit in partes, & singuli minus participat, ut suo loco declaratum est, alioquin si omnes æquè participarent, non secundum mensuram denotionis, deberet semper omnibus fidelibus distribuere, quia hoc pacto omnibus prodest sine diminutione fructus respectu cuiuscunque. Deinde dato, quod posset pro pluribus offerri sine alicuius præiudicio, non posset, tamen semel obligatus ad offerendum, etiam sine stipendio recipere stipendium, ut constat ex dictis. n. 5.

Q U Æ S T I O 953.

An obligatus ex stipendio offerre possit pro alijs ex gratitudine, obligatione Constitutionum, &c.

S V M M A.

- 1 Obligatus offerre ex stipendio, potest sub conditione, etiam pro alijs offerre.
- 2 Sente obligatione ex stipendio, an eadem Missa possit impleri alia obligatio, & num. seq.

4 Adm. S. Congregationis circa hoc.

5 Obligatio ex stipendio non relinquit locum alteri obligationi.

6 Satisfactio fundata in infinitate sacrificij est incerta.

7 Dant stipendium non tenentur sequi opinionem de infinitate extensivam.

Nec celebrans potest siquæ.

Problema difficultas est diuersa à precedenti, licet affinis sit, nam in illa supponitur procedere obligationem offerendi sacrificium pro aliquo independentem tamē à stipendio, & querebatur, An stante hac obligatione, posset pro eadem Missa acceptari stipendium. In hac verò quæritur An præcedente obligatione ex stipendio, possit sacrificium applicari pro alijs, vel ex liberalitate, vel ex aliqua obligatione, quæ non sit ex stipendio. Est autem supponendum tanquam certum quod potest applicari sub conditione, si sit applicabile, quia conditio facit, quod remaneat illæ, sum totum ius illius, qui dedit stipendium, & soluitur totum, quod ipsi debetur, & alijs applicatio pro alio sub conditione valde prodesse potest, quia non solum prodesse potest in casu, in quo sacrificium æquè prodesset vni, ac pluribus, sed etiam, quia fieri potest, quod applicatio absoluta non fortissimè esset illi eò, quod sit incipax is, pro quo nō fitur, & deuoluatur totus fructus ad eum, cui sub conditione fuit applicatum.

Prima sententia asserit, eadem Missa satisfieri posse obligationi primo loco, ex stipendio & etiam alijs, quæ non sint ex stipendio primo loco, ita Marchin de sacram. moral. tract. 3. par. 3. cap. 17. n. 1. & seq. Leand. de sacram. moral. 8. dist. 4. q. 14. qui alios citat; qui hoc tamen non dicunt, sed solum, quod eadem missa satisfieri possit pluribus obligationibus, sed quæ non sint ex stipendio, quæ ad eò nec ex iustitia. Lezana in sum. verbo. Missa. n. 22. Thomas Hurtad. par. 1. res. moral. tract. 2. c. 4. res. 17. n. 17. Martin. à S. Insep. tom. 1. moral. lib. 1. tract. 17. de Euchar. n. 4. Fundamentum, est. Quia hæc non præiudicat illi, qui dedit stipendium; stante infinitate sacrificij, & id eò esset irrationabiliter iniustus.

Secunda sententia negat, posse satisfieri. Ita Gasp. Hurtad. de sacram. dist. 4. de sacrific. Miss. diffcult. 16. ver. Quod autem. Dicitur. De sacram. moral. 5. dist. 4. dub. 19. n. 164. Tambor. opus. de sacrific. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 1. n. 11. Bonifus tom. 1. moral. tit. 2. §. 13. n. 401. vbi fusè reijcit opinionem Matchin. Franc. Lugn. lib. 5. de sacram. cap. 12. §. 4. n. 18. qui tamen addit, Missam obligatam vni non stipendium posse alijs applicari non absolute; sed solum quando impetratorem quia putat eam impetratum esse illimitatam extensivè.

Dicendum est, Obligatum ex stipendio non posse eadem missa satisfacere huic obligationi, & alteri, quæ non sit ex stipendio, aut liberaliter utrum pro alio offerre idem sacrificium; Exercceret enim liberalitas de alieno. Hanc præcudubio esse mentem sacre Congreg. in Decret. de celebrat. Missar. ex eius dispositione desinitur. Si Deinde. vbi vult, quod absolute tunc missæ celebrentur; quod sunt stipendia; atque ad eò vult quod vni stipendium correspondat integrè vnica Missa. Dum autem debet integrè correspondere, non remanet locus pro alia obligatione neque liberali applicatione pro alio.

Ratio est. Quia obligatio ex stipendio absorbet pro satisfactione totum id, quod potest Sacerdos dare celebrando. Ergo nihil remanet Sacerdoti, quod possit dare pro alia obligatione, aut pro liberali donatione, siquidem extra totum nihil remanet. Anteced prob. Recipiens stipendium obligat suum Ministerium in ordine ad offerendum sacrificium atque adeo oblatio sacrificij secundum suam substantiam

Tom. II.

remanet obligata dari stipendium, & consequenter etiam fructus sacrificij, vt consequens ex sacrificio ipsi debito cui enim debetur planta debentur etiam fructus ipsius, &c. cum substantia sacrificij sit indissolubilis, eo ipso, quod est debita. Secundum se totam est debita, & id eò nihil remanet, quod alteri dari possit, nisi detraxat illi, cui est debitum.

Si autem recutatur ad infinitatem extensivam sacrificij, ratione cuius eundem modo præs. vni, ac pluribus, non euadit difficultas. Nam, si applicatio est æqualiter pro eo, qui dedit stipendium, & pro alia obligatione, quia est incerta huiusmodi infinitas extensivæ, redditur incerta satisfactio versusque obligationis, & proinde violatur iustitia respectu illius, qui dedit stipendium. Vel satisfactio absolutè obligationali ex stipendio, & alteri quantum fieri potest, & tunc applicatio non sufficit pro hac obligatione extinguenda, quia cum sit certa, & absoluta, requirit certam, & absolutam solutionem.

Ad fundamentum in oppositum, R. Esp. Eum, qui dedit stipendium, vt ad ipsius instantiam celebraretur Missa, non teneri sequi opinionem de infinitate extensivæ sacrificij, & id eò esse rationabiliter iniustum, si ad participandum in illo sacrificio, quod per se petit, alius admittatur, præsertim quia exponitur periculo, quod stante hac admissione, non participet totum illud, fructum quem alius perciperet. Nec etiam potest celebrans talem opinionem sequi ob eandem rationem, & etiam quia non potest vnico sacrificio extinguere obligationem duorum, sicuti qui duobus deberet decem, non posset vtrumque debitum extinguere vnica solutione vnus decem. In casu autem præsentis est debitum non solum fructus sacrificij, ratione cuius posset prætendi infinitas extensivæ, sed etiam ipsa substantia sacrificij, quatenus continet cultum Dei, quæ certum est. Quid non est infinita extensivè cum sit plus offerre duos sacrificia, quam vni siquidem bis colitur Deus summo cultu.

QVÆSTIO 954.

An votum Missæ pro gratiarum actione tantum possit pro eadem accipere stipendium.

S V M M A.

- 1 Votum Missæ pro gratiarum actione, non possit accipere stipendium.
- 2 Dant stipendium magis nomine suo deferri cultum Deo.
- 3 Votum de sacrificio pro gratiarum actione exigit substantiam sacrificij.
- 4 Quid si votum sit referret applicationem fructus.
- 5 Cur obligatum celebrare incerto loco &c. possit accipere stipendium, & non qui votum.
- 6 Fructus sacrificij quando remanent sub dispositione votantis.
- 7 Dant stipendium, & petens Missam quid petat.

Mouet difficultatem sub his terminis Tambor. opus. de sacrific. Miss. lib. 3. cap. 14. §. 1. num. 11, & respondet, nequaquam posse accipere stipendium, quia iam Missa est debita Deo ratione voti, subdit tamen, quod si tantum voueret Missam in Dei laudem, & referret sibi facultatem applicandi totum sacrificium, posset tunc accipere stipendium, quia tunc votum non cadit supra fructum Missæ, quem totum exigunt, qui Missas commendant.

Quod primo loco habet nempe quod pro Missa debita ex voto in gratiarum actionem non possit accipere

Z

cipit

cipi stipendium, omnino tenendum est, nam dans stipendium calgit ad sui instantiam sacrificium offerri Deo, & proinde non solum calgit fructum, sed etiam quod sacrificium, quatenus nomine priuato est Deo offeribile sibi cedatur, vt possit nomine suo proprio offerri Deo, sacrificium enim offertur Deo & nomine publico totius Ecclesie, & etiam nomine priuato huius, vel illius iuxta determinationem Sacerdotis, & hæc determinatione petit, qui petit Missam celebrari. Non potest autem Sacerdos sacrificium debitum ex voto cedere alteri, & accipere stipendium, quia tunc sacrificium offerretur Deo nomine dantis stipendiū, & nomine eiusdem Sacerdotis, qui vovit, & proinde non redderet Deo totum, quod debetur, quia deberetur Deo duplex sacrificium, alterum ratione voti, & alterum ratione stipendiij accepti nomine illius, qui ipsum exhibuit. Petierim quia quod iam Deo exhibetur, ipsi subtraheretur, nam celebrando Sacerdos ex voto abdicat à se sacrificium, & ius disponendi de eo, & tribuit Deo, vnde tribuendo alteri sacrificium, vt nomine ipsius offeratur, aufert à Deo, quod ipsi offert.

3. **Confit.** Si Sacerdos offerat Deo sacrificium absque eo, quod accipiat stipendium, nihil plus soluit, quam debeat ex voto siquidem votum est de offerendo Deo sacrificium. Ergo de sacrificio, quod offertur ex voto, secluso fructu, nihil remanet sub dispositione Sacerdotis, vt po- sit dare cui libuerit. Ergo non potest hoc ipsum sacrificium cedere alteri, vt nomine ipsius offeratur Deo. Ergo nec pro ipso stipendium recipere, quia dans stipendium intendit quod sibi cedatur sacrificium, vt nomine proprio Deo offeratur. Nec potest recurri ad infinitatem extensiuam, quia non agitur de fructu, sed de substantia sacrificij quatenus continet cultum Dei, qui quidem cultus est huius, & pro vt sit proprius vnus, non potest nominis alterius exhiberi Deo, quia consideratur vt priuato nomine exhibetur.

4. Quod autem secundo loco ait Tambur, nempe quod si vouens referret sibi applicationem fructus, recipere possit stipendium, probati non potest, nec coheret cum præcedenti. Nam non accipitur stipendium pro applicatione fructus, vt toties dictum est, alioquin acciperetur pro spirituali, & committeretur simonia sed accipitur pro substantiatione, scilicet quod Sacerdos imp. ndens suum Ministerium ad offerendum sacrificium pro aliquo acquirit ius ea hoc capite ad obtinendam substantiationem, quando autem iam obligatum est Ministerium Deo ratione voti, non potest obligari alteri, quia iam ex vi huius obligationis cessit iuri suo, quod alius habere ad exigendam substantiationem exhibendo in obsequium Dei tale Ministerium, & ideo non potest de ipso dis. ponere amplius in obsequium alterius.

5. **Dices** Qui tenetur celebrare in aliqua Ecclesia absque applicatione sacrificij, potest recipere stipendium, & tamen habet suum Ministerium obligatum. Resp. posse accipere stipendium, qui non habet totaliter obligatum Ministerium, sed tantum in ordine ad cultum Ecclesie, & commoditatem Populi, vnde tenetur liberum ministerium in ordine ad deferendum cultum Deo priuato nomine, & ad dispensandum fructum sacrificij, atque sed eo quod illum respectum, in quo fundatur ius exigendi substantiationem à priuatis personis, quatenus vt talibus est ipsis obligabile Ministerium Sacerdotis, hoc est in ordine ad appropriandam ipsi oblationem sacrificij, quod non contingit stante obligatione voti, quia ratione ipsius debet sacrificium offerri Deo, nomine priuato ipsius offerentis, & ideo non potest offerre nomine priuato alterius appropriando illi oblationem.

6. Quod autem spectat ad fructum sacrificij, quod ea

voto offertur, quando sacrificium non vouetur Deo in beneficium alicuius capax, semper remanet sub dispositione offerentis, siue in vouendo referretur, siue non. Nam ratione voti debetur Deo sacrificium, quatenus ipso potest tribui, nempe in ratione cultus, non autem secundum fructum, quia non est capax ipsius, sicut etiam, quando vouetur etiam in honorem alicuius sancti, quia neque ad ipsos pertinet fructus sacrificij, & ideo remanet semper sub dispositione vouentis, etiam si non referretur.

Dices, Petens ea stipendio missam, solum petit fructum, nempe satisfactionem, impetrationem, propitiationem. Ergo quando ratione voti non debetur fructus, recipi poterit stipendium. Resp. nego. antecedi, & consequent. Quia neque dari potest stipendium neque recipi pro fructu, alioquin diceretur, & reciperetur temporale pro spirituali, sed petens missam cum stipendio intendit substantiare sacerdotem, & proinde quod sacerdos se obligat ad id, ratione cuius est ipsi debitum stipendium pro substantiatione, hæc autem est exhibitio ministerij in offerendo sacrificium ad instantiam petentis, quod dicit, non solum communicationem fructus, sed etiam appropriatorem sacrificij in ordine ad oblationem, nomine priuato; quod fieri non potest, dum nomine priuato pro alio est offerendum.

Q V Æ S T I O 955.

An eadem missa satisfieri possit pluribus obligationibus, quæ non sint ex stipendio.

S V M M A.

1. Duplici modo potest sacrificium esse debitum.
2. Vnica missa an impleri possit plures obligationes, quæ non sint ex stipendio, & num. seq.
3. Quid si plures petant eandem diuersos fructus.
4. Concessio recipi interpretatur an à petitione.
5. Quando plures obligationes, quæ non sint ex stipendio, non possunt impleri vna missa.
6. Obligatio accipitur secundum consuetudinem.
7. Quando obligatio non est ex stipendio an possit admitti infinitas extensio sacrificij.
8. Missa iniuncta pro pauperibus an possit exigere obligatio ex stipendio.
9. Missa iniuncta pro pauperibus quæ rursus debita.

Procedit difficultas ex suppositione, quod eadẽ missa non possit satisfieri pluribus obligationibus, quatenus etiam vna sola sit ea stipendio; vnde non oportet citare Doctores, qui id asserunt etiam de obligationibus, quæ sunt ea stipendio, quia non procedunt in puncto præsentis difficultatis, quæ supponit oppositum illius, qui ipse docet. Plures autem obligationes contingere possunt duplici modo; vel quando ips. quibus debetur Missa, etiam omnes intendunt absolute, & quod omnes fructus, vel quando vnus intendit quod vnum fructum, v.g. impetrationis, & alius quoad alium fructum propitiationis, &c.

Quod autem vna missa satisfieri possit pluribus obligationibus, quæ non sint ea stipendio, tradunt absolute Gasp. Harad. de sacram. disp. 4. de sacris. miss. diff. 16. vtz. Quod autem Dicitur. de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 19. num. 964. Lczan. in summ. verbo Missa num. 12. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. quæst. 4. num. 37. Escobar. in sum. tract. 1. Exam. 11. cap. 4. num. 96. in fine; fundamentum est. Quia cum non sumus in obligationibus ex stipendio, possumus sequi in satisfaciendo, opinionem, quæ vult sacri-

ficium

scilicet esse infinitum extensivè, itavt non minus prodest, si offeratur pro pluribus, quam si offeratur pro vno tantum, & præsertim, quando ij, quibus debetur sacrificium, intendunt fructus diversos.

Verùm quod neque in hoc casu possit satisfieri diversis obligationibus eodem sacrificio, tradunt Tambur. *op. de sacris. miss. lib. 3. cap. 1. §. 17. num. 21. Boli. tom. 1. moral. tit. 1. §. 25. num. 401. & seg.* Qui movetur ex eo, quod sit eadem ratio, siue obligationes sint ex iustitia, siue non, quia si semel eodem sacrificio satisfieri potest pluribus obligationibus, quæ non sunt ex iustitia; dammodo sint veræ obligationes; quæ absolute obligant, iam sacrificiū esset de se sufficiens pro extinguendo debito huiusmodi obligationum, atque adeo extingueret etiam si sint ex iustitia.

In hac difficultate distinguendum est de obligatione quoad eos, qui petunt diversos fructus, seu sacrificium in ordine ad aliquem specialem fructum, & quoad eos, qui petunt absolute sacrificium si enim petunt sacrificium in ordine ad speciales fructus, itavt unus petat in ordine ad unum, & alius in ordine ad alium fructum; tunc est istimo, quod eodem sacrificio satisfieri possit pluribus obligationibus respectibus diversis fructus, quia tunc non requiritur absolute obligatio ministerij ad fundandum ius ad recipiendam stipendium, sed sufficit sola obligatio ad communicandum fructum etiam absque obligatione ad offerendum sacrificium nomine privato ipsius.

Ratio autem est; quia obligatio est secundum mensuram intentionis illius, qui se obligavit; quando autem concessit, quod ab ipso petebatur, intendit se obligare iuxta petitionem, quia concessio recipit interpretationem à petitione, & secundum illam regulatur. §. *Præterea Institut. de iuril. stipulat. & l. si desinor. §. 1. & l. si sine fir. §. Qui interrog. ff. de interrog. ali. & notant Abb. in Consen. num. 2. de reque. & sacerdot. in l. 1. num. 5. ver. Quandoque illa ff. Ad Legem Italian. missat. Paris. cum alijs. conf. §. num. 56. lib. 4. Cravetta conf. 45. num. 2. unde cum promissarius petierit tantum sacrificium in ordine ad specialem aliquem fructum obligatio suscepta inuita petitionis declarari potest, quod non plus se extendat, quam fuerit in petitione, & proinde quod alij fructus sacrificij remaneant libet à dispositioni celebrantis.*

Si verò obligatio sit absolute quoad substantiam sacrificij, itavt non sit expressum, quod sacrificium debeat offerri in ordine ad specialem fructum, non potest vnicuique sacrificio satisfieri pluribus obligationibus, quæ verè obligent in conscientia. Ratio est. Quia obligatio non est solum de fructu sacrificij, sed etiam de ipsa substantia sacrificij, itavt debeat offerri fixa petitionem, vel nomine privato ipsius, vel alterius, de quo ipse intendit. Ergo, cum cadat sub obligatione substantia sacrificij, non possunt eodem sacrificio impleri plures obligationes cum respectu vnicuique obligationis ut debuit unum sacrificium; & aliud respectu alterius. Si quidem in hoc non attenditur fructus sacrificij, neque valor ipsius, & proinde neque infinitas, si adellet sed ipsa actio colendi Deum per sacrificium. & exhibendi talem cultum nomine huius, vel illius, in quo consideratur actio offerendi sacrificium, quæ proinde tanquam limitata, saltem, ut est actio Sacerdotis offerentis, ut soluta pro vna obligatione non est sufficiens, ut dari possit etiam pro alia.

Constat. Obligationes accipiuntur secundum consuetudinem, itavt interpretandum sit, id cadere sub obligatione quæ solet intelligi, & servari. l. *Quod si nolis. §. Quia officina. ff. de editio. edicto & l. si fundus. ff. de Tom. 11.*

tit. & l. si servas. §. 1. ff. de aqua pluvia arcenda & l. semper in stipulationibus. §. 4. ff. de regul. iur. & cap. Casarum. de Donat. Ergo quocumque titulo quis sit obligatus ad celebrandum Missam ad instantiam alterius, debet servari huiusmodi obligatio eo modo, quo solet communiter servari, & accipi. Communiter autem talis obligatio ita accipitur, & servatur, ut tota missa veluti abdicetur à celebrante, & veluti transferatur in eum, cui debetur, & quod ita sit debita; ut non adhibeatur pro extinguendo debito alterius similis obligationis.

Ad fundam. 1. sententia resp. Non possit ocs se qui in satisfaciendo his obligationibus opinionem de infinitate extensivæ sacrificij, quod scilicet non minus prodest, si pro pluribus, offeratur, quam prodest, si pro vno tantum offeratur. Quia talis opinio non est in praxi, & tales obligationes accipiendæ sunt, & implendæ secundum consuetum modum quo solent impleri. Deinde quia sub obligatione non venit solus fructus sacrificij ratione cuius tantum attendi posset infinitas extensivæ, sed venit etiam ipsa actio unita sacerdotis offerendi sacrificium, quæ ut dictum est, ita coadæquatur cum vna obligatione, ut non sufficit pro extinguendo debito alterius obligationis.

Ex dictis colligitur. Quid dicendum de missis in lundis à Confessario pro poenitentia; An possit huiusmodi recipere stipendium, aut ius satisfaccere alteri obligationi; præsertim quando sacerdos non iniungit, quod applicetur ad certum effectum Resp. enim. Quod neque potest sacerdos poenitentia accipere stipendium, neque ipsidem satisfaccere alteri obligationi. Ratio est. Quia cum poenitentia sacramentalis impotest satisfaccionem exhibendam à poenitente, iniunguntur istæ missæ tanquam actiones personales ipsius sacerdotis, & proinde remanet obligatus ad offerenda illa sacrificia nomine proprio privato, ut oblatio, quatenus est determinabilis, ut sit sub nomine personæ privatae, fiat in persona ipsius. Dum autem est determinata oblatio in hac parte, non potest amplius sacerdos ea vti determinando pro alio, & quia, dum ipsi iniungitur actio propria personalis, nec coarctatur, ut sit solum in cultum Ecclesiæ, aut pro commoditate populi, sed absolute; iniungitur etiam totum id quod trahit in consequentiam, atque adeo totum sacrificium, & effectus ipsius.

Deinde istæ missæ dum iniunguntur pro poenitentia, & satisfaccione sacramentali, atque adeo pro compensanda peccata debita peccatis, quæ remanet solvenda, consistit obligatio iustitiæ commutativæ; quia licet impositis satisfaccionibus sit actus iustitiæ punitivæ, exhibitio tamen est actus iustitiæ commutativæ, quia in ipsa sit compensatio ad æqualitatem cum peccata, quæ remanet luenda. Quando autem oblatio sacrificij, est debita ex iustitia commutativa, non potest inferre pro extinguendo alio debito.

QVÆSTIO 956.

An ratione fructus ex opere operantis, possit accipi speciale stipendium.

SVMMA.

1. Ratione fructus ex opere operantis non possit recipi stipendium.
2. Commendanti missæ non debetur fructus ex opere operantis.
3. Petens missam non intendit fructum ex opere operantis.
4. Ratione fructus ex opere operantis locum non habet stipendium.

5 *Potest accipi elemosina liberaliter ab applicatore fructum ex opere operantis.*

Negat Tambur. *Opus. de sacrif. miss. lib. 3. cap. 1. §. 1. n. 40.* sed ex falso fundamento; quia scilicet putat, quod iste fructus sit debitus simul cum fructu ex opere operato, quia exigens celebrari missam, exigit utrumque fructum, cum consensio sit de toto valore sine ulla distinctione, ut sic ementi fructus prædij duorum annotum à Domino debetur totas fructus siue multos ex bona dispositione terræ, siue minor ea prava dispositione. Ita etiam quando fideles petunt missam à sacerdote, seapofcunt totam fructum; siue multum, siue tenuem secundum dispositionem, in qua reperitur sacerdos, dum celebrat, atque adeo etiam fructus ex opere operantis.

2 *Verum, ut in superioribus etiam dictum est, commendanti missas oequaquā debetur fructus ex opere operantis, ut inter alios etiam notant Coninch. De sacram. quest. 83. ar. 1. dub. 10. num. 195. Gaspar. Hurtad. de sacram. disp. 3. de sacrif. miss. difficult. 8. in fine & disp. 4. diff. 15. ver. Quod autem.* Nam fructus ex opere operantis est proprius personalis sacerdotis, qui fundatur in eiusdem dignitate; non tenetur autem applicare, quæ sua propria sunt, sicut nec tenetur applicare fructum specialissimum, si alias esset applicabilis, sed tantum tenetur applicare illum fructum, qui alias est indeterminatus, cui obvenire debeat, & à nemine perciperetur, nisi applicaretur. Nam sacerdos ea accepto stipendio tenetur tantum offerre sacrificium iuxta mentem exhibentis, atque adeo non obligatur ad communicandum alicui fructum, nisi qui provenit à sacrificio; atque adeo qui ea opere operato, fructus autem ex opere operantis non est à sacrificio, sed à sacrificante iuxta ipsius dispositionem.

3 *Neque exigens missam celebrari, exigit alium fructum, quam illum, qui provenit à sacrificio; nam exigit sacrificium, cum suo fructu; non autem fructum extrinsecum sacrificio, qualis est fructus ex opere operantis, & ex eo quod petit sine ulla distinctione, solum ut, quod debetur totus, quicumque sit, siue imperatoris; siue satisfactionis; qui provenit ex sacrificio; nec est opus distinguere de fructu; qui provenit ea sacrificio, & de fructu ex opere operantis, quia talis distinctio inest ea natura rei; neque exemplum facit ad propositum; quia in agro, seu prædio est unum fundamentum fructificationis, nempe terra cum sua fertilitate; & ideo, quando debetur fructus agri, debetur totus. At in præfenti est veluti duplex ager, fructificans ex propria natura, nempe sacrificium, quod fructificat ex opere operato, & persona sacerdotis, qui fructificat ea opere operantis; sicuti autem vni debetur fructus vnius agri, non debetur fructus alterius, ita cui debetur fructus sacrificij non debentur fructus sacerdotis ex opere operantis.*

4 *Quamvis autem remaneat illi liber fructus ex opere operantis, non tamen recipere potest novum stipendium, tum quia cum stipendium radicetur in obligatione subministrandi sustentationem, requirit ministerium, ratione cuius infusus talis obligatio; hoc autem non interuenit in applicatione fructus ex opere operantis. Tum quia danti stipendium correspondendum secundum ipsius intentionem, quæ est de obtinendo sacrificio & fructum ipsius ex opere operato; vnde deciperetur; si tribueretur tantum fructus ex opere operantis.*

5 *Poterit tamen recipere aliquid titulo elemosinæ, ut applicet fructum ex opere operantis, quia non*

repugnat, quod detur elemosina alicui, & ab ipso exigatur aliquid spirituale, non enim ex hoc consurgit aliqua simonia, quia non datur temporale pro spiritualibus exercetur merus actus elemosinæ liberalis, non obligando sacerdotem, ut applicet talem fructum; sed rogando, qui postea ipse quoque liberaliter applicat cum sola obligatione gratitudinis. Est tamen aduertendum, quod cum elemosina sit liberalis non potest quantitas ipsius deduci in pactum, sed standum est liberali largitioni quæcumque illa sit, nam cessat fundamentum paciscendi; nempe obligatio iuris naturalis; quæ interuenit, quoad stipendium missæ subministrandi sustentationem.

QVÆSTIO 957.

An ratione applicationis Indulgentiarum, Collectarum, &c. possit sacerdos novum stipendium accipere.

S V M M A.

- 1 *Celebrans potest accipere quantumcumque elemosinam liberaliter oblatam, ut optineat indulgentias, recitet collectas &c.*
- 2 *Celebrans non potest recipere stipendium, ut celebrat cum maiori deuotione.*
- 3 *Neque quia celebrat in alicui privilegio potest recipere duplex stipendium.*
- 4 *Debet certa species non potest saluare per equipollentiam in ius creditore. Danti stipendium, & exigens missam non exigit solum indulgentiam.*
- 5 *Quid si missa esset celebranda pro defuncto ex ipsius commissione.*
- 6 *Non potest per collectas impleri obligatio ex stipendio.*

Supponendum est. Possit sacerdotem quantumcumque elemosinam recipere liberaliter oblatam ad effectum, ut applicet Indulgentiam, recitet speciales Collectas &c. Nam cum ex neutra parte interueniat obligatio, neque etiam interuenit quid illicitum; sed sicut largitio elemosinæ est liberalis, ita etiam applicatio Indulgentiæ, recitatio Collectarum. Interuenit enim quedam correspondentia gratitudinis, quoad id, quod danti elemosinam rogat obtinere; Vnde solum dubium est, An possit recipere ouium stipendium.

Possit recipere ouium stipendium ex eo, quod sacerdos celebrat cum maiori affectu, & deuotione; videatur sentire Palud. in 4. diff. 45. quall. 2. ar. 2. censens; 5. Siluest. verbis. Missa. 1. quest. 10. Comitoli. lib. 1. Respons. moral. quest. 42. num. 14. sed hæc opinio rejicitur ab omnibus, præsertim à Tambur. *opus. de sacrif. miss. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 49. ver. Respondet non posse*; quia stipendia dantur pro missis, non autem pro deuotione sacerdotis & ideo, si non celebrat tot missas, quot recepit stipendia, violat iustitiam, & tenetur ad restitutionem iuxta Decreta sac. Congregationis de celebrat. missar.

Rursus Botdon in cons. Regni. sessat. 27. num. 13. existimat, quod celebrando in Altari privilegio recipere possit duplex stipendium, forte quia talis celebratio æqualest duabus missis. Idem etiam dici possit secundum hanc opinionem, si celebrans applica

plicaret aliquam aliam Indulgentiam. Verùm licet iuxta ea, quæ in superioribus dicta sunt, posset percipere maius stipendium, nunquam tamen accipere poterit duplex stipendium exhibitum pro duabus missis, ut notat etiam Tambur. *apost. de sacrif. miss. l. 1. cap. 1. §. 3. num. 4.* sed erit contra Decreta S. Congregationis de celebrat. miss. præcipiente, quod absolute tot missæ celebrentur; quot fuerint accepta stipendia; Est etiam contra iustitiam, quia qui dat stipendium pro missa, non vult Indulgentiam, sed oblationem sacrificij.

4. Nec recurri potest ad æquipollentiam, quia debitor certæ speciei non potest soluere per æquipollentiam, nisi consensit creditor *l. 1. §. manu datio, ff. si certum pretur.* & notat Ludovic. *decis. 352. n. 1.* Deinde neque adeo æquipollentia; Primò quia Indulgentia affert tantum satisfactionem; quæ dato, quod æquivaleret satisfactioni, quæ provenit ex sacrificio, non tamen æquivaleret cæteris fructibus quibus fraudaretur, qui dedit stipendium pro sacrificio. Rursus satisfactio per Indulgentiam non est adeo certa, sicut est satisfactio per sacrificium. Tertio quia dans stipendium pro missa intendit etiam, quod exhibeatur Deo nomine suo cultus per sacrificium, quod non obtineret, si loco missæ daretur ipsi Indulgentia, quod etiam locum habet quando requireretur sacrificium pro defunctis; nam licet ipsi non sint capaces, nisi fructus satisfactionis, cum tamen dans stipendium intendat Missam celebrari, intendit totum, quod venit sub hac petitione; unde præsumendum est, quod velit in sui beneficium cætera, quæ non profunt defuncto.

5. Solum videri posset quod satisficeret; si missæ essent celebrande, ex communiione alicuius defuncti pro anima ipsius; nam tunc videtur solum iniungere missas, quatenus tantum sibi prodesse possunt, atque adeo solum quoad fructum satisfactionis. Verùm neque in hoc casu id admitti potest; quia cum adhuc vivens mandet celebrari has missas, præsumi debet, quod ex ipsis intendat percipere totum illum fructum, quem percipere potest; atque adeo quod velit sacrificium etiam, ut est specialis cultus: Deiciat vivens velit post mortem coli Deum illis sacrificijs.

6. Ex dictis sequitur, quod neque ratione Collectarum, quorumque illæ sunt, recipi possit stipendium aliis pro missa exhibitum; quia militat eadem ratio. Si tamen exhibeatur stipendium sub titulo elemosinæ, ut taxativè recitentur aliquæ Collectæ, absque aliqua difficultate recipi poterit, ut adnotat etiam Tamburin *apost. de sacrif. miss. lib. 1. cap. 1. §. 3. num. 49.* Nam in tali casu, qui dedit stipendium pro missa, obtinet ipsam eodem modo, cum toto fructu; ac si non recitarentur illæ Collectæ. Rursus; qui dedit aliam elemosinam, obtinet totum, quod intendit, quia non intendit aliud; quin recitationem illarum Collectarum nomine Ecclesiæ, & fructum, qui inde provenit.

QVÆSTIO 958.

An quando stipendia sunt confusa, eadem missa pluribus satisfieri possit.

S V M M A.

1. Capsula in quibus colligebantur elemosinæ pro missa facta sunt.
2. Etiam expresse in die commemorationis omnium defunctorum.
3. Non tamen sub pena interdicti.
4. Unica missa non possunt impleri plura onera missarum ex stipendijs confusis.
5. De nona non possunt expandi Capsula ad colligendas elemosinæ pro missis. Lex semper loquitur. Complectitur, quæ de nona supernumunt.

IN quibusdam Ecclesijs exponebantur Capsulae 1 cum inscriptione; Elemosinæ pro missis; aut alia simili, in quæ recipiebantur elemosinæ in ordine ad missas celebrandas; siue essent congruæ; siue incongruæ. Has autem Capsulas auferri iussit sacra Congregatio in Decretis de celebrat. miss. *At hac l. Congregatio, ob inconuenientiam; quæ inde sequebatur, præcipue, quia non celebrabantur missæ iuxta intentionem exhibentis elemosinam; quod satis indicat illis verbis, Nescientes vni ratione præstentur;* cum enim exhibentes stipendium non possent explicare suam intentionem, necque etiam missæ celebrabantur secundum ipsorum intentionem siue quoad numerum, siue quoad tempus celebrandi. Deinde etiam quia celebrabantur nonnullæ missæ in consensu pro omnibus, non autem tot; quot correspondere stipendijs congruis.

Deinde cum dubitatum fuisset; An preterea Decretum comprehenderet, quæ in die commemorationis omnium Defunctorum apponi solebant in Ecclesijs pro colligendis stipendijs in ordine ad celebrandas missas; quæ vulgo dicebantur. *Capsula de mori* & dubium propositum fuisset; sacra Congregatio respondit quod sub dicto Decreto comprehenditur, ut constat ex respons. ad. 11. *deh. ex prepositis super ipsum Decretum.* Militabat enim etiam quæ ad has Capsulas ratio finalis prohibitionis aliarum Capsularum.

Est tamen aduertendum, quod pœnæ interdicti 3 &c. appositæ in his Decretis non afficiunt eos; qui non abutuntur Capsulas prædictas. Cum enim super hoc ortum fuisset dubium, & propositum fuisset sacra Congregationi, sub hoc tenore. *An pœna interdicti, & alia appositæ in eodem Decreto efficiant tam eos qui accipiunt elemosinæ contra formam ibi præscriptam, quam eos qui non auferunt Capsulas ab Ecclesijs ut ibidem præcipitur.* Respondit. *Hæc pœnæ non habere locum, nisi in suspensis contra onera perpetua missarum celebrandarum sine licentia Episcopi vel eius generalis Pæccator; aut Generalis, vel Provincialis;* Unde constat, quod licet interveniat violatio Decreti; non tamen locum habet pœna aliqua specialis. Unde contra contrasacientes habet locum sola pœna arbitraria.

Ex quibus solutâ manet difficultas proposita, quia si destruiatur fundamentum per Decreta sacre Congregationis, cui poterat innotui, posita prohibitione, quod non recipiantur huiusmodi stipendia confusula, ut proinde præcepit auferri Capsulas ad hunc effectum destinatas, necque etiam unica Missa satisfieri poterit pluribus huiusmodi stipendijs. Et ut etiam exigat ratio iustitiæ; oam quamvis fieri possit

possit, quod aliqui ex his, qui habent huiusmodi elemosinas, contenti essent quæcumque satisfactiones quæ elemosinæ correspondere, hæc tamen intentio non poterat præsumi in omnibus, & idcirco verumtum de fraudandis poterant suo sine, & non obtinere id, cuius intuitu exhibebant elemosinas; ex quo fit, quod nequeant recipi huiusmodi stipendiis confusa, vt celebrentur Missæ, nisi bene visæ, sed debet omnino satisfactio correspondere distinctis stipendiis, ita exigente ratione iustitiae.

3. An autem Decretum de suscipiendis Capfulis, non solum obligaverit ad suscipiendas, sed etiam obstat, vt non possint de nouo. Affirmatiue resoluendum est, vt notat etiam Tamborini. *apud de sacris. Missæ lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 4. vti. Respondet;* Nam ratio finalis legis est, quod non adhibeantur huiusmodi Capfulæ ad colligendas elemosinas pro Missæ, & eo ipso quod lex vult auferri, vult etiam non poni, eum positio sit actus coartatus ablationi, & ideoque enim intendit de ablatione transactis, sed quæ habet tractum semper permanentem. Cum enim lex semper loquatur. *L. Arteni. G. de heredit. se extendit successivè ad tempus subsequens; & operatur eodem modo, ac si tunc possetur completent etiam quæ de oculo supervenerint, vt notant Franc. in Cap. vn. num. 1. de excess. Prælat. Gemian. ibidem num. 8. vnde permanentia harum Capfularum remaneat semper prohibita.*

novum specialibus, & integralibus Missis, etiam si illa specialiter de requirit, vel de quibuscumque Sanctis recitanda forent, vel aliis quomodocumque, etiam si pro illis recitandis elemosinas recipientes seu impetitores recipiant, plenè satisfacere valeant. At commemorationes huiusmodi de quibuscumque Sanctis, vel etiam Defunctorum, vel aliis ad orandum Fratrum devotionem valere saltem eisdem fidelibus, qui elemosinas huiusmodi pro ipsis Missis celebrandis eisdem Fratribus pro eorum susceptione detruuntur impetitorum eos dare congerit, plenè suffragentur. Ipsi Fratres super singulis Missis huiusmodi cum septem, vel novem Collectis ad eorum devotionem valere recitatis integraliter in eorum conscientias exonerentur, perinde ac si Fratres ipsi singulas Missas huiusmodi, & eorum quolibet specialiter de Requiem, vel de ipsis Sanctis, aut eorum quolibet, vel aliis quomodocumque iuxta piam beneficentiam huiusmodi & consuetudinem eorum devotionem, & intentionem diversis diebus integraliter celebrasset. Quodque dicti Ordinis Generalis, Corrector pro tempore existens cum omnibus Fratribus quoruncumque Domorum dicti Ordinis Missionum in vicis & aliis quibusvis Regnis, & locis inspectionem super dictis Missis modo productis celebrandis dispensare libere & licite valeat antea iuxta Apostolicam tenore prefatum concedimus pariter, & indulgentiam. Hoc igitur privilegium est omnium amplissimum, & respiciunt quodcumque tempus futurum, & in cuius solius virtute prætendi possit quod unica Missa satisfieri possit pluribus obligationibus ex stipendio.

Verum circa hoc privilegium est advertendum. Quod non convenit omnibus Religionibus habentibus communicationem privilegiorum, quia cum sit valde exorbitans, & difficilis concessio, atque adeo speciali nota dignum, non venit in generali communicatione privilegiorum, iuxta regulam. Cap. in generali, de regul. iur. in 6. & ita docent communiter Doctores. Soc. in l. 1. a. 3. in fine, ff. de legat. t. l. 1. num. 1. v. l. 1. Limita. Ripa num. 8. ver. Et ita intelligi. Crot. num. 10. Buti. conf. 19. num. 9. Natta conf. 4. num. 6. lib. 1. Rota decis. 55. num. 14. pars. 1. dicitur, quod verum est etiam in communicatione habere Clausulam. In omnibus & per omnia, ac notat Rota citat. Nam hæc Clausula refertur ad Privilegium habilis communicari per talem generalem communicationem, vnde vt hoc, & alia huiusmodi privilegia veniant ex vi communicationis, oportet, quod communicatio sit eocepta tam amplè Clausulis, vt offendant meotem Pontificis esse inducere sub tali communicatione privilegia quoque exorbitantia, & speciali nota digna, quar Clausula vix in vna, aut altera communicatione observari, cum regulariter fiant communicationes in forma communis.

Quicquid tamen sit. Dicendum est. Hodie non 3. posse vigere alicuius privilegii satisfieri unica Missa cum quibusvis Collectis pluribus oneribus Missarum ex stipendio, in Hæron. Rodolq. in compend. respons. 15. num. 16. Lugo Cardin. disput. 11. de Eucharistia, sectio. 1. num. 28. Auerla quest. 11. de Eucharistia, sect. 17. ver. l. Rosin. Franc. Lugo, lib. 3. de Sacram. cap. 1. quest. 6. num. 67. Alphons. de Leone, de offic. Capel. quest. 8. sect. 14. num. 93. Firaxin. de obliq. Sacerd. sect. 6. argument. 11. num. 4. Faust. lib. 2. de Eucharistia, quest. 16.1. ver. Olim, & communiter, qui scripserunt post Decreta Sacri Congregationis de celebrat. Missar. Ratio est, quia dictum privilegium, & si quæ sunt alia in hac materia, revocata sunt cum consensu, & approbatione Summi Pontificis à Sacra Congregatione in Decret. de celebrat. Missar. §. Id verò, cum amplissimis potest derogationibus eorum omnium, quæ contrariuntur in dispositis in prædictis Decretis.

Possit

QVÆSTIO 959.

An ratione Privilegiorum, possint Regularis satisfaciere unica Missa cum pluribus Collectis pluribus oneribus Missarum.

S Y M M A.

1. Privilegium satisfaciendi pluribus oneribus Missarum cum pluribus Collectis.
2. Non participatur ab omnibus habentibus communicationem privilegiorum.
3. Quæ privilegia non veniant in generali communicatione.
4. Etiam si in communicatione adfit Clausula in omnibus & per omnia.
5. Privilegium implendi onera Missarum per Collectas hodie non subsistit.
6. Etiam si Decreta de celebrat. Missar. non essent alicui acceptata.
7. Renovatio huius privilegii non indiget acceptatione.

Intet Privilegia, quæ in hac materia reperio, nullum adeft, quod respiciat onera Missarum etiam in futurum suscipienda, præter privilegium Leonis X. concessum Fratribus Minimis, nam cætera respiciunt tantum onera suscepta pro subleuandis Religiosis ægerantibus ingenti numero Missarum. Concedit ergo Leo X. Generali Minimorum vt dispensate possint cum suis subditis, quod unica Missa cum septem, vel novem Commemorationibus satisficiant septem, vel novem Missis. Hanc Concessionem refert ad verbum Peitron. de Primis. Consilii. Lewis X. tenet autem Concessionis est. Notæ quoque huiusmodi supplicationibus inclinet. Omnibus Fratribus Domorum dicti Ordinis in Partibus Germaniæ & Bohemiæ pro tempore consensitum, vt de cætero perpetuo temporibus in celebratis vniuersis Missis septem, vel novem Commemorationes ad eorum devotionem pro tempore recitata pro septem,

4 Posset tam enialiquis dicere, Quod prædicta Decreta non sunt ubique acceptata, & proinde neque etiam iam privilegia ubique reuocata, cum privilegiorum reuocatio sit in consequentiam ad observantiam decretorum, verum hoc nihil iuvat. Quia non potest dici, quod Decreta non sint acceptata saltem quoad ea, quam etiam obligant de iure naturali, & ex iustitia, ut quod tor celebrentur Missæ, quot soluto stipendio exiguntur. Deinde cum privilegium contineat specialem facultatem Pontificis liberaliter concessam, non requiritur acceptatio, & consensus privilegii ut sortiatur effectum, ut inter alios notat Suarez lib. 8. de legib. cap. 21. n. 7. Rursus ut huiusmodi privilegium habeat effectum indiget voluntate summi Pontificis suppletens de thesauro Ecclesiæ pro illis Missis quæ non celebrantur, & coniungentis cum Missa, quæ valet pro pluribus huiusmodi supplementum. Ergo eo ipso, quod Pontifex remouet voluntatem, & impeditur dispensatio de thesauro Ecclesiæ, remanet Missa in suo esse, quod habet independentem à privilegio, quia caret supplemento necessario, & proinde non est apta, ut satisfaciatur pro pluribus siue sit acceptata, siue non sit acceptata privilegiorum reuocatio.

QVÆSTIO 960.

An Privilegium de satisfaciendo pluribus Missis
unica Missa cum pluribus collectis sit
absolutè reuocatum.

SYMM A.

- 1 Responsum quoniam Missarum sit reuocatum privilegium de Collectis.
- 2 Privilegium de Collectis in quibus casibus concedit facultatem dispensandi.
- 3 Est concessum pro substitutione ab oneribus.
- 4 Etiam post ipsius concessionem suscipiendis.
- 5 Finis concessionis dicitur privilegii.
- 6 Religiosi non possunt per Collectas satisfacere Missis, quas tenentur celebrare ex Constitutionibus.

Ratio dubitandi oritur ex eo, quod Decreta de celebris Missis dispensatio de Missis, quæ celebrantur siue ratione stipendij manualis, siue ratione Capellanæ, siue ratione beneficii, & proinde ips, quibus quocunque modo emolumentum temporale, correspondet ex quo videtur deduci quod non reuocet absolutè dictum privilegium, sed tantum in ordine ad has Missas, & proinde adhuc posse habere locum quoad illas Missas, quæ sine stipendio, aut titulo oneroso celebrantur, quales sunt quas celebrant Regulares ex præscripto suarum Constitutionum. Accedit etiam quod finis reuocationis huiusmodi privilegij fuit, ut exactè seruaretur Decretum de celebrandis tot Missis quot stipendio recepta fuissent, ut satis declarat illa verba *Id vero ut deinceps obseruetur exacte*. Sac. Cong. eadem Auctoritate reuocet privilegia etc. Ergo cum non plus extendatur reuocatio, quam casus finalis, non erit reuocatum quoad Missas, quæ celebrantur ex alia obligatione quam ex iustitia.

2 Dicendum tamen est, Privilegium esse absolutè reuocatum. Ratio est quia Privilegium Leonis X. de quo in præcedenti quæstione dictum est, non concessit, quod eadem Missa absolutè cum septem, aut nouem collectis æquiualeat septem, aut nouem Missis, sed solum quod Geneta is pro tempore potest dispensare, ut unica Missa cum septem, aut nouem collectis satisficeret septem, aut nouem Missis. Vnde est privilegium concedens facultatem dispensandi, & proinde

in casibus, in quibus locum habere possit dispensatio, cum autem dispensatio, requirat causam rationabilem & debeat concedi cum cognitione causæ, sit, quod hinc facultas sit tantum coacta, quando esset iam contracta obligatio celebrandi plures Missas, quam celebrare possent, & proinde non potest intelligi de obligatione ex Constitutionibus, quia hæc non agitantur supra vires, sed de obligationibus extrinsecus impositis, & acceptatis ratione Elemosinæ. Ergo absolutè remanet reuocatum privilegium, quia reuocatio in ordine ad satisfaciendum consueto modo hia obligationibus.

Deinde si consideretur illa Constitutio, Leonis, quæ est quinta huius Pontificis apud petrin. De privilegiis huiusmodi privilegium ad suppletum omnibus Missis, quibus onerabantur ratione elemosinæ acceptæ, ut constat ex narratione, & etiam ex verbis concessus ibi *Ac Commemoracione huiusmodi de quibus nunquam sanctis vel etiam de sanctioribus vel aliis ad eandem fratrum deuotionem saluati facti essent fidelibus, qui elemosina huiusmodi pro ipsi Missis celebrandis essent fratribus pro eorum substitutione dederunt, & impetrarunt eas dare conigerit plenè suffragantur*. Ergo privilegium non est extendendum ad alios casus, præter expressum in concessione, ergo cum reuocetur quoad hunc casum remanet absolutè reuocatum.

Quod etiam constat ex verbis reuocationis, ita enim habent. *Quibus indulgetur, ut certarum Missarum vel Antiariorum celebracione aut aliquibus Collectis seu oracionibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis scilicet*. Hoc autem privilegium dat facultatē Generali ut dispense, ut per collectas satisfiat pluribus oneribus Missarum, quæ in futurum post concessionem privilegij erunt suscipiendæ. Clausula enim. *In futurum suscipiendis* refertur ad concessionem privilegij, ita ut sint onera futura respectu concessionis privilegij, ut declarat eadem Sac. Congregatio in Responsis. 6. dub. ex propositis super iisdem Decretis.

5 Ex quibus constat. Quod dictum privilegium concessum fuit ad subleuandos illos Religiosos ab oneribus Missarum, quibus plenè satisfacere non poterat & proinde non se extendere ad onera, quæ imponuntur per Constitutiones suis Religiosis, quia hæc sunt primo loco implenda tanquam à lege prouidentia, quam suscipiantur alia adiacentis & cum ipsa sint minora, quam quibus satisfacere possunt Religiosi, non inferunt grauamen, ut proinde privilegium concessum, ut satisfieri possit oneribus Missarum non respicit obligationes ex Constitutionibus prouidentibus, quibus neque etiam verba privilegij aptari possunt, quæ procedunt de Missis manualibus, quæ quotidie suscipiuntur celebrandæ.

6 Ex hoc autem fit, quod neque Regulares subditi, neque superiores locales possint per collectas satisfacere Missis, quas tenentur recitare pro defunctis sui ordinis, vtentes supradicto privilegio. Tum quia absolutè reuocatum est, ut dictum fuit, siquidem reuocatum fuit in ordine ad oppositam finem propter quem concessum fuerat, atque adeo reuocatio adæquat concessionem, fuerat enim concessum, ut per collectas satisfieri possent pluribus oneribus Missarum & reuocatum fuit, ut non posset eo modo satisfieri. Tum quia, dato quod non esset reuocatum, quoad Missas, quæ non sunt ex stipendio & quod haberet locum quoad ipsas, ut posset ex quæstioni mandati, requiritur dispensatio Generalis, cum privilegium sit concessum Generali, ut dispensare possit, vnde seclusa dispensatio, non potest privilegium habere aliquem effectum.

QVÆSTIO. 961.

An in satisfaciendo oneribus missarum sequi possimus opinionem probabilem.

SVMMA.

1. Certe onera missarum an possimus sequi opinionem probabilem.
2. Opinio probabilis cur non habeat locum in administratione sacramentorum.
3. Decreto de celebrat. missarum non admittunt opinionem probabilem.
4. Opinio probabilis ex parte materia seu obiecti reddit satisfactum inaequalem.
5. Aequalitas probabilis non est absolute aequalitas.
6. Opinio probabilis licet faciat tunc nostrum operationem, non tamen facit aequalem solutionem.
7. Debitum certum non potest extinguí secundum opinionem probabilem.
8. Quomodo licet sequi opinionem probabilem in administratione Sacramentorum.
9. Cur suspiciens, non vero ministrans Sacramenta possit sequi opinionem probabilem.
10. Cur non possit ministrari Sacramenta cum opinione probabilis.
11. Non possumus indicare, quod modus satisfaciendi secundum opinionem probabilem sit sufficiens.

Quamvis de hac materia nonnulla dicta sint in superioribus, hic tamen ex prolesso discutenda est. Difficultas autem procedit de obligationibus, quæ sunt ex iustitia. Quod autem possumus sequi opinionem probabilem, etiam minus tutam conatur probare. Marchin. de sacram. Ordini tract. 5. pars. 2. cap. 17. Prob. autem primò. In administratione sacramentorum possumus sequi opinionem probabilem, licet minus tutam & expositam peticulo irritationis sacramenti, non obstant obligatione, quæ sacramentis debemus reuerentiam; vt docent quamplures Doctores. Ergo etiam licebit sequi in satisfaciendo oneribus missarum quia si licet in ministrando sacramentorum, quæ obligat aliquando ex Charitate, & aliquando etiam ex iustitia, vt cum ministrantur ex debito muneris, licebit etiam in satisfaciendo unetum missarum; quia non minus tenemur exhibere sacramenta certa, quam certam satisfactionem onerum missarum. Confr. Non habet quis maiorem obligationem erga alios, quam erga seipsum. Ergo cum possit suscipere sacramentum cum opinione probabilis accedendo. V. G. ad sacramentum Penitentia cum sola attitione cognita, quamvis possit habere contritionem poterit etiam ministrare cum opinione probabilis. Ergo etiam satisfaciendo iuxta opinionem probabilem oneribus missarum, quamvis fortasse adsit periculum ne in se sit illa satisfactio plena, quæ est debita.

Secundò dico, quod non admittatur posse administrari sacramenta secundum opinionem probabilem, sed debere esse certam ministrationem, & non expositam peticulo. Idè hoc habet locum in sacramentis, quia tale sacramentum est necessarium necessitate mediæ ad salutem, sacrificium autem nec etiam est necessarium hoc modo. Tertio cum quis sequitur opinionem probabilem in satisfaciendo oneribus missarum prudenter iudicat talem modum satisfaciendi esse convenientem, nec contrarium alicui præcepto, nec facit contra ius alterius, quia exhibet, quod prudenter indicat esse sufficiens ad extinguendam obligationem propriam, & satisfaciendam iuri alieno.

Dicendum tamen est. Non posse nos sequi opinionem probabilem in satisfaciendo oneribus Missarum, sed debere sequi certum. Et hoc stando Decretis sacre Congregationis de celebrat. Missar; certum omnino est, liquidem sub oblatione diuini Iudicii præcipit, quod tot missæ celebrentur, quot fuerint tributa stipendia; sed etiam sistendo in iure naturali idem constat; nam opinio probabilis, secundum quam satisfit oneribus missarum se tenet ex parte materiae, itavt faciat probabilem ipsam materiam, cetera quam versatur operatio, vt in præsent, si opinio probabilis se tenet ex parte valoris extensivæ infiniti missæ, & ideo faciat probabilem, quod missa sit æqualis satisfactio, siue celebratur pro vno tunc petente, siue pro multis, vel se tenet ex parte operationis, itavt sit regula ipsius, vt si dicitur, quod hoc vel illud modo sufficienter adimpletur onera missarum.

Si opinio probabilis primo modo se habeat, manifestum est, quod non possumus illam sequi in adimplendis oneribus Missarum. Nam manifestum est, quod non adimpletur sufficienter aliquod onus, nisi, quod soluitur, sit ad æqualitatem debiti, vt dictum est etiam in superioribus, nam totipso, quod non est ad æqualitatem, non solvitur totum, quod debetur, & proinde non adimpletur onus sufficienter. Quando autem satisfit oneribus Missarum secundum opinionem probabilem, quæ se tenet ex parte materiae, seu illius, quod exhibetur pro adimplendo onere, solutio non est ad æqualitatem debiti, quia debitum est de re certa, solutio autem est de re, quæ est æquivalens solum secundum opinionem probabilem, & proinde quæ potest non esse æquivalens, & quod creditur minus habere, quod debetur habere, quod autem est tantum probabiliter æquivalens, non est absolute æquivalens, sed tantum secundum quid.

Dices stante opinione probabilis, adesse æqualitatem, & ideo quando non apparet inæqualitas, standum esse pro æqualitate. Verum hoc non innat, quia stante opinione probabilis apparet tantum æqualitas probabilis, quæ non est æquivalens absolute; sed solum secundum quid, hoc est in opinione, & ideo adhuc, stante opinione probabilis; non adest illa æqualitas, quæ est necessaria, vt solutio sit sufficiens. Nā debet esse æqualitas certa, & absoluta, sicut debetur est certum, & absolutum. Deinde si detegeretur inæqualitas consurgeret vera obligatio satisfaciendi ad æqualitatem. Ergo dum æqualitas est tantum probabilis remanet insufficientis satisfactio; nam adhuc non pertingit ad absolutam, & certam æqualitatem, cum continet peticulum inæqualitatis, & cum hoc peticulum non possit vnquā detegi, semper satisfactio remanet eum ipso, & minus estimabilis sit, quam si esset certa.

Si veto opinio probabilis se tenet ex parte operationis, neque adhuc secundum ipsam satisfieri potest oneribus Missarum. Ratio est, quia opinio probabilis, quatenus est mensura operationis, non se extendit ad distandum ultra honestatem operationis, non autem facit, quod satisfactio sit æqualis debito, si aliis non esset, quia ista æqualitas non pendet ab opinione, sed debet intervenire secundum rei veritatem, quia debitum debet in re, & non in opinione, & ideo, atque adeo per æqualitatem, quæ sit in re, & non secundum opinionem. Ergo non obstante quacumque opinione probabilis, non satisfit æveri missarum nisi satisfactio secundum se sit ad æqualitatem, itavt huiusmodi æqualitas sit certa. Posita autem certa æqualitate satisfaciendi non opus est opinione probabilis.

Confrim. Debitum non est tantum secundum opinionem probabilem, sed est certum & indubitatum.

ut si quis v. g. acciperet viginti stipendia pro viginti Missis. Ergo non potest extingui secundum opinionem probabilem, quia ad adequatè extingendū requiritur ad æquata æqualitas. Non est autem ad æquata æqualitas quæ exhibetur secundum opinionem probabilem, quia sequens opinionem probabilem, quod possit extingui hoc, vel illo modo probabili, ctingit tantum probabili modo. Extinctio autem probabilis, cū æqualitate probabili non æquivaleret solutioni certæ debiti certi.

Ad 1. Resp. Cum Doctores docent, licere sequi opinionem probabilem, licet minus tutam in administratione. Sacramentum, intelligere, quantum est ea vi exigentia Sacramenti, non autem quantum est ea parte iuris illius, qui Sacramentum suscepturus est, quia cum habeat ius ad Sacramentum certum, & absque periculo nullitatis, qui ministrat tenetur correspondere huic iuri, siue ministrat ratione muneris, & ea iustitia, siue ratione Charitatis, quia pones ipsum est obligatio siue spontaneè assumpta, siue ratione muneris ad satisfaciendum huic iuri, & ideo non potest sequi opinionem probabilem, relicta certa, nisi cogente necessitate. Cum ergo sit certum ius illius, cui debetur celebratio Missarum non potest ipsi satisfieri secundum opinionem probabilem relicta certa, quia non exhibetur tutum, quod exigitur.

Ad Confit. Resp. Etsi diversam rationem de suscipiente, ac de ministrante Sacramenta, nam suscipiens potest cedere iuri proprio, & se exponere periculo non percipiendi Sacramentum, ministrans verò non potest derogare iuri alieno, & idem occurrit etiam in satisfaciendo oneribus Missarum. potest enim satisfieri secundum opinionem probabilem, si consentiat is, cui satisfaciendum est, quia tunc nulla ei sit iniuria. At si non consentiat non potest. Adde etiam quod non semper suscipiens potest cum opinione probabili suscipere Sacramenta, ut quando tenetur efficere certus de susceptione valida, ut contingit in Baptismo, qui est ianua omnium Sacramentorum.

Ad 2. Num ubi illam rationem non possit ministrari Sacramenta cum opinione probabili, sed quia ubi potest cum tali administratione satisfieri iuri, quod habet suscipiens ad ipsa, ut dictum est supra; Hæc autem ratio militat etiam quoad satisfaciendū oneribus Missarum, quia agitur de satisfaciendo iuri, quod exigit solutionem certam, quæ non est quæ nititur tantum opinioni probabili, & non realitati veræ, & æqualis solutionis.

Ad 3. Sequentem opinionem probabilem in satisfaciendo nunquā posse iudicare, quod satisfactio sit talis, & tanta, qualis, & quanta debet correspondere iuri credituris, quia cum ius sit certum, ut supponitur requirit etiam satisfactionem, quæ sit tanta, quæ adequetur iuri, & sit talis quale est ipsum ius, unde cum ius sit certum & ad aliquid certum, satisfactio, ut correspondeat adequatè, debet esse certa, ita ut quod exhibetur sit certū ut id, quod debetur, cum autē repugnet existimare certum, quod est tantum probabile repugnat etiam iudicare, quod sequendo opinionem probabilem in satisfaciendo exhibetur satisfactio certa & quod sit illa, quam exigit ius creditoris. Unde opinio probabilis solum operatur, quod talis modus satisfaciendi ea vno Capite non habeat deformitatem, quatenus scilicet concordat ex hac parte cum ratione non autem quod absolutè sit honestus, nam ex alio capite non concordat cum iure creditoris, & ideo neque etiam concordat cum alio dictamine rationis, nempe quod credituri habent ius certum reddendum sit quod debetur in forma certa.

Tam. II.

DE OBLIGATIONE CELEBRANDI EX

Stipendio & translatione
in alium.

Ex dictis constat ratione stipendij confurgere obligationem celebrandi ex iustitia ratione illius mutæ obligationis, quæ interuenit inter dantem & recipientem, dans enim exigit Missæ celebrationem, & propterea mediante stipendio providet Sacerdoti de substitutione Sacerdos verò se obligat ad impendendum suum Ministerium. Circa hæc tamen obligationem, ac translationem vnus in alium occurrunt plures difficultates quæ modo examinandæ sunt.

Q U Æ S T I O 962.

An recipiens stipendium pro Missa non solum tenetur ad substantiam, sed etiam ad qualitatem Missæ.

S V M M A.

- 1 Qualitæ Missæ non cadit sub obligatione, quando nō est secundum Rubricas, &c.
- 2 Celebranda Missa qualitatibus adiectis, si aliis oritur scandalum.
- 3 Nulla stipendio qualitas Missæ cadit sub obligatione.
- 4 Recipiens stipendium tenetur ad qualitatem Missæ, & num. seq.
- 7 Confessio in qualitate Missæ tenetur, nisi obstat Rubrica.
- 8 Qualiter peccetur si non celebretur Missa cum qualitate, &c.
- 9 Seclesia promissione non adeest obligatio ad qualitatem Missæ obligatio non est sine consensu.
- 10 Acceptans stipendium non censetur consentire in qualitate Missæ.
- Tacens quando habetur pro negante, aut indifferente.
- 11 Quando obstat Rubrica qualitatibus adiectis, non est recitanda collecta, &c.
- 12 Pro qualitate Missæ satisfieri recitando collectam conformem.
- 13 Vna Missa non compensatur cum aliâ quoad intercessionem Ecclesiæ.

Quæsi Vi Missas commendat, solum aliquando petere certam Missam, aut de Requiem, aut Votiuam. Cuiusmodi autem cum minister præsertim infracrandi. Quod quando dans stipendium petit Missam, quæ aut iuxta Decreta S. Rituum Congreg. non potest celebrari aut nec secundum Rubricas Missalis, ut si pto die festo, aut duplici peteret Missam votiuam, aut de Requiem, non confurgit obligatio quoad qualitatem Missæ, nam quamuis accipiat stipendium à petente, censetur tantum præbere consensum in celebratione Missæ, quatenus per Missa est, & ideo satisfieri obligationi, si celebretur missa, quæ eo die secundum Rubricas celebranda est. Unde difficultas remanet, quando celebrari potest.

A a Secun-

2. Secundò etiam conveniunt, quod celebranda est Missa illius qualitatis, quæ petitur, quando si non celebraretur oreretur scandalum, ut inter alios notat Auct. quæst. 11. de *Encharist. selt.* 18. ver. *Primo Sacerdos*. Franc. Lugo lib. 3. de *sacram.* cap. 11. quæst. 4. n. 42. aut etiam quando oreretur indignatio & perturbatio in præfente. Hæc enim circumstantiæ exigunt, ut satisfactio petitionis exhibitis stipendium. Quod tamen intelligendum est, quando secundum Rubricas celebrari potest alioquin à scandalum, aut indignationem evitandum moneri poterit, quod talis Missa secundum Rubricas non promittatur.

3. Tertiò etiam missa videtur certum, ut notat etiam Petr. Nauar. lib. 1. de *restit.* cap. 1. n. 248. Quod si sciens Missam votivam, aut de Requiem augeat stipendium supra consuetum reuteri Sacerdotem talem Missam celebrare, nam illud augmentum denorat in exhibente speciale veluntatis stipendium. Unde acceptans consentit in illam specialem voluntatem exhibentis, qui cum augeat substitutionem Sacerdotis, Sacerdos acceptans suscipit etiam illam specialem obligationem, & proinde tenetur ex iustitia implere, sicut tenetur celebrare Missam extra autem hoc casus.

4. Prima sententia asserit. Sacerdotem recipientem stipendium teneri ad celebrandas Missas, illius qualitatis cuius exiguatur. Ita Angel. *verbo*. Missa n. 52. Armilla num. 36. Bartol. ab Ang. *dial.* 5. de *miss.* §. 749. Franc. Lugo lib. 5. de *sacram.* cap. 11. quæst. 4. num. 41. Fundamentum huius sententiæ est. Quia aliis, si non celebraret, infideliter se gereret. Conhr. Dum sacerdos acceptat stipendium à petente talem missam, implicite se obligat ad celebrandum iuxta petitionem. Hanc etiam sententiam tenent nonnulli alij, qui volunt, sacerdotem teneri ad qualitatem missæ, quando non adest ratiabilis causa in oppositum, cum satisfacere promissioni sit causa rationalis dicendi passim tales missas.

5. Secunda sententia asserit, satisfieri obligationi celebrationis cuiuscunque missæ currentis. Ita Suar. *disp.* 83. de *Encharist. selt.* 3. ver. *In quo*; Villalob. p. 1. *tratl.* 8. *difficil.* 31. num. 6. Ioan. à Cruce *par.* 1. *direct.* *Confess.* quæst. 4. de *sacris*. *miss.* *dub.* 2. *Concl.* 2. Petrus Nauar. lib. 2. de *restit.* cap. 2. num. 248. Lodef. *par.* 1. *sum.* *tratl.* de *Encharist.* cap. 24. *Concl.* 3. Lugo Card. *disp.* 21. de *Encharist. selt.* 3. num. 35. Bordon. *rem.* 2. *Conf.* *Regul. resol.* 13. quæst. 3. Palau *par.* 4. *oper. moral.* *tratl.* 22. *disp.* *ven. pun.* 14. num. 10. Peit. *de primil.* ad *Constit.* 5. Leonis X. num. 2. Auct. quæst. 11. de *Encharist. selt.* 18. ver. 1. *sacerdos* Tambur. *apost.* de *sacris*. *miss.* lib. 2. cap. 6. §. 2. num. 4. Gabr. à S. Vincent. de *sacram.* *disp.* 5. de *sacris*. *miss.* quæst. 7. *difficil.* 1. Fundamentum est. Quia omnia sacrificia sunt æqualis valoris; preces autem missæ compensantur precibus missæ currentis.

6. Tertia sententia asserit, sanare rationabili causa celebrari posse missam alterius qualitatis à præscripta. Secus autem deficiente rationabili causa. Ita Sotus in 4. *diff.* 15. quæst. 8. art. 1. in fine. Nauar. cap. 21. *Moral.* num. 7. Di. *in sum.* *ubi* de *Encharist.* num. 95. Suarez *disp.* 83. de *Encharist. selt.* 3. ver. *In quo*. Azoi. *par.* 1. lib. 10. cap. 32. quæst. 6. Vgolin. de *epist.* *Epist.* cap. 14. num. 4. Tabiena *verbo*. *Miss.* n. 53. Sylvest. *verbo* *Miss.* 2. quæst. 4. Miranda *rem.* 1. *moral.* quæst. 41. art. 21. *Concl.* 2. Henriquez lib. 9. *sum.* cap. 23. num. 6. Reginal. lib. 29. *Præscripti* *par.* 1. num. 208. Rodriq. *par.* 1. *sum.* num. 248. num. 9. Fraxinel. de *oblig. sacræ*. *selt.* 4. *Concl.* 4. Possiviu. de *off.* *Curat.* cap. 2. quæst. 4. in fine. Beia. *par.* 1. *cap.* 23. ver. *Primus* *offendo*. Bonac. *disp.* 4. de *sacram.* quæst. *ubi*. *quæst.* 7. §. 3. num. 4. ver. *Dux* *Gauunt.* in *rubr.* *missal.* *par.* 1. *lit.* 13. num. 20. Sylviu. 3. *par.* quæst. 71. art. 9. ad 5. Favandez *præcep.* 1. *Eccles.* lib. 3. cap.

9. num. 6. Homob. *par.* 1. *exam.* *Eccles.* *tratl.* 4. cap. 14. quæst. 126. Quæstus in *rubr.* *missal.* *par.* 1. *lit.* 4. *duh.* 11. ver. *Dice* 2. Qui volunt, quod dicere missam de sancto Currenti sit rationalis causa non celebrandi missam præscriptæ qualitatis.

Dicendum 1. *sacerdotem explicitè promittentem missam certa qualitatis teneri illam recitare, quando rubrica eas permittunt.* Ita Nauar. *concl.* 6. de *celebrat.* *miss.* lib. 3. Favandez *præcep.* 1. *Eccles.* lib. 3. cap. 9. num. 6. *et* cap. 10. num. 12. Dicitur quando rubrica eas permittunt. Quia si non permittunt, promissio non tenet. Dato enim quod rubrica de qualitate missæ sit tantum directiva, adhuc promissio erit contra directionem publicam Ecclesiæ auctoritate approbatam. & ideo non tenet, vt potest destructiva huius directionis. Ratio autem Conclusionis est. Quia promissio obligat ex fidelitate. Imò addo. quod cum accipitur stipendium obligat, sicut obligat promissio de celebranda missa quæ obligat de iustitia.

Quale autem peccatum sit non scire huiusmodi promissionem. Rely. Ex genere suo esse tantum veniale vt advertunt Petr. Nauar. Auct. Franc. Lugo. Quæstus *loc.* *supra* cit. & alij ex citatis Doctoribus, quia materia est levis. Addunt tamen posse esse peccatum mortale, si superveniant circumstantiæ valde aggravantes, aut scandali, aut indignationis, quia stipendium notabiliter augeretur autem idem dicendum sit, si missæ commendatæ sint in magno non videtur negativè retolendum. Quia rationem pluralitatis missarum videtur materia eisdem grave, atque coalescere in vnum quantum præiudicium quæ missas commendavit illo speciali fructu, quem ex tot missis talis qualitatis esset percepturus, qui licet sit accessorius, ad fructum principale ex opere operato dum tamen cadit sub explicita promissione sit absolutè debitus. Non tamè videtur ita facile agnoscendum in hoc peccatum mortale, quia non est certum, quod aliis iste fructus habetur suum effectum. Vnde nec etiam est certum damnum & aliis de se in qualibet missa; est tamen violatio promissionis peccatum veniale.

Dicendum 2. *selecta expressa promissione non adesse obligationem celebrandi missam qualitatè præscripta, sed sufficere celebrare missam.* Ratio est. Quia, vt inducit obligatio, requiritur consensus illius, qui debet esse obligatus *in venditione* *fi* de *contrahen.* *empt.* & l. 1. §. 1. *fi* de *pact.* & l. 1. *fi* de *re. cred.* Qui quidem consensus debet esse formalis, aut saltem virtualis, implicitus. In præfenti autem non intuetur formalis, vt supponitur, nec virtualis implicitus, Quia acceptatio stipendij consueti non continet virtuales consensus in qualitate missæ, sed tantum in substitutionem. Nam continet illa consensus virtuali modo, quem exigat exhibitum stipendium, stipendium autem consuetum exhibitum exigat solum consensus consuetum de celebranda missa, non autem qualis alique consensus, in quid extraordinarium, speciale esset consensus in qualitate siquidem in se non habet aliquid, cuius vigore possit exigere hunc specialem consensus, sicut posset exigere, si supra consuetum esset autum.

Dices. Censeri consentire, dum exhibens stipendium exprimit qualitem missæ & ipse tacet & acceptat stipendium. Verum hoc dici non potest, quia signum extrinsecum non valet de sui natura inducere consensus in qualitem missæ tanquam ad obligationem specialem. Sed neque etià inducit ex taciturnitate, quia tacens potius habetur pro negante, quando positivè debet induci consensus, vt notant Præposit. in *cap.* 8. *in fine* *dist.* 27. Saliect. in l. *innatus* num. 4. *ver.* *Per herem.* C. de *Præscript.* Bellarm. in *Cap. Nemo* *nat.* 2. de *præscript.* Aut ad summum taciturnitas

turnitas facit, quod habetur, vt indifferent, itavt neque consentiat, aut dissentiat iuxta *Glof. in Clem. fepi verbo*. Non contradicunt de verb. signif. Dec. in l. qui racti ff. de reg. iur. in 6. Anchar. Conf. 224. n. 4. vet. *Nam verba*. Sed habetur de presump. Dinus in cap. 11. qui racti de reg. iur. in 6. Anchar. Conf. 224. n. 4. vet. Et foris. Cioos in l. Inimici vet. sed nobis C. de procur.

- 11 Ex dictis inferitur. Quod quando non celebratur Missa præscriptæ qualitatibus quod in illa die non permittitur à Rubricis non esse recitandum Collectam, siue ex Missa alterius qualitatibus præscriptæ, vt notant Nauas cap. 25. manual. num. 100. Bela part. 2. cap. 23. vers. 1. remm. Etaxinel. de oblig. Sacerd. f. 11. 4. conel. 4. 7. Bonac. dist. 4. de sacram. quæst. vii. punct. 1. §. 3. num. 5. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 11. q. 1. 4. n. 47. Quia non debet immutari ordo collectarum præscriptarum à Rubricis in gratiam personæ priuatz. Hoc autem debet accipi quando secundum Rubricas non est locus, collectæ correspondenti qualitatibus Missæ præscriptæ, nam si addit locus, vel quia tertia oratio sit ad libitum, vel quia superaddi possint plures, poterit tuoc rectari, quia nihil adicit, quod impedit.

- 12 Inferitur. Secundò. Quod si recitetur Collecta Missæ votiuæ aut de Requiem, satisfiet petitioni Missæ talis qualitatibus. Nam Missa talis, vel talis qualitatibus importat supra fructum ex opere operato illum specialem fructum, qui habetur ex interpositione intercessionis Ecclesiæ. Hæc autem interpositio fit mediante oratione, nã cetera, quæ sunt in his Missis specialibus, quantum specialia sunt illarum non tamen continent intercessionem Ecclesiæ. Et ideo eo ipso quod additur pro Collecta oratio Missæ præscriptæ, habetur eadem intercessio. Quod etiam locum habet in Missis defunctorum, nam intercessio Ecclesiæ propriè consistit in oratione, quæ pro defuncto, vel defunctis recitatur. Cetera verò, quantum appropinquata defunctis, non interponunt tamen intercessionem Ecclesiæ, sed tantum iuvant vt preces, quæ proinde compendantur per preces aliteras, cum quæcumque oratio siue fit appropriata siue non appropriata æquæ proficit, quando oratio est.

- 13 Ad fundamentum 1. Sententia constat ex dictis. Nam solum Sacerdos infideliter se gerit, si promittit. Quomodo autem non promittit nec se obliget ex eo quod acceptet stipendium, constat ex dictis n. 9. & eo. Ad fundamentum. Secunda sententia licet preces Missæ compendantur precibus missæ currentis, quatenus orationes sunt. Non tamè compendantur intercessio Ecclesiæ, quia non interuenit, nisi recitetur illa specialis oratio ab Ecclesiâ instituta per quæ interponitur, quæ tamè est debita; si de ea præcelsit specialis promissio.

QVÆSTIO 963.

An ex acc. pratione stipendij, oriatur obligatio recitandi omnes collectas præscriptas ab exhibente

S V M M A.

- 1 Quando acceptum stipendium remaneat obligatio ad collectas præscriptas.
- 2 Acceptum stipendium non tenetur ad collectas præscriptas.
- 3 Exhibens consecratum stipendium non potest imponere aliud onus ultra consecratum Missæ.
- 4 Acceptum summum stipendium tenetur ad collectas præscriptas.

Tom. II.

Solent nonnulli, quando dant stipendium pro celebratione Missarum exigere, quod recitentur plures collectæ in quadam Missa. Vnde consurgit difficultas, an acceptum stipendium remaneat obligatum. Et quidem certum est, quod in duplici casu remaneat obligatum. Primò si expresse promittatur etiam illas Collectas, nam promissio de se independet à quocumque alio habet vim inducendi obligationem saltem ex fideitate. Secundò, si intuitu illarum collectarum augetur stipendium, nam eo ipso, quod acceptatur, acceptatur etiam onus annexum illi augmento, & ideo consurgit obligatio ex iustitia sicut consurgit quoad celebrandam Missam. Vnde difficultas reducitur ad casum quo Sacerdos acceptaret consecratum stipendium absque ulla promissione quoad illas Collectas.

Dicendum est. Sacerdotem acceptantem consecratum stipendium pro celebranda Missa, non remanere obligatum ad illas speciales Collectas variis acceptationibus. Ita debent sentire ij, qui volunt neque remanere obligatum ad qualitatem Missæ, quos recensui quæstion. præced. n. 5. cum sit eadem ratio. Ratio est. Quia instantia quod celebratur Missa, & cum aliquibus Collectis, quæ secundum Rubricas sunt extraneæ Missæ celebrandæ, onus est separabile ab alio, nam potest celebrari Missa absque Collectis. Rursus stipendium, quod exhibetur correspondet vnico tantum oneri, cum sit illud consecratum, quod datur pro substitutione ex eo, quod suscipitur onus celebrandi. Ergo ex eo quod acceptatur stipendium, non suscipitur aliud onus, quam illud, ad quod iuxta taxam, vel consuetudinem ordinatur stipendium, quia hoc solum venit in consequentiâ, vt annexum stipendio ex rationabili voluntate imponentis. Et dum aliud speciale onus exigit, suscipi, præsumitur id gratis exigere, & ideo non v. oit in consequentiâ ad acceptationem stipendij illius susceptio, sed indiget speciali expresseione.

Constat. Dum dat consecratum stipendium pro Missa, dat id, ad quod tenetur de iure naturali pro substitutione Sacerdotis ex eo, quod ipsum obligat ad offerendum sacrificium ad sui instantiam. Ergo non potest vti eodem stipendio ad imponendum aliud onus separabile à priori, non secus, ac soluens debitum ex vno titulo, non potest vti eadem solutione ad imponendum novam obligationem, quia cum sit debitum titulo substitutionis pro opere offerendi sacrificium, non est sufficiens pro fundando alio onere.

Est tamen aduertendum, quod stante latitudine stipendij, itavt adesset summum & infimum, si petens missam cum plurius Collectis extraordinariis exhiberet summum stipendium cum declaratione, quod ideo dat summum, quia vult illas collectas, cum aliis posset exhibere infimum, aut mediocrem, eo ipso, quod Sacerdos acceptaret, remaneret obligatus etiam ad collectas, quia iam ex parte stipendij interueniret aliquid ordinatum ad hoc speciale onus stante illa expresse declaratione, & proinde acceptatio esset tacita susceptio illius specialis oneris.

QVÆSTIO 964.

Quousque differri possit adimpletio onerum Missarum.

S V M M A.

- 1 Quid disponunt Decreta de celebratione Missarum circa dilationem celebrandi Missæ.

A 2

3 Cui

de actionem & concorsium Populi acceptare possint stipendia, si cogantur differe satisfactionem ad longum tempus, vt declarauit S. Coogreg. in resp. ad 14. dub. ex propositis supra Decret. de celebrat. mis. nisi accedat consensus dantis elemosinam. Vnde aut abstinent etiam si receperint omnium elemosinarum quibus satisfacere non possunt intra modicum tempus, aut aduocando alios sacerdotes, qui suppleant.

9 Tertiò infertur. Quod si Ecclesia aliqua assumeret tota missarum, quod iossa modicum tempus posset adimplere, sed ex aliquo calu, vel quia deicerent consueti sacerdotes aduentantes ad celebrandum in Ecclesia, vel quia infirmaretur non posset intra modicum tempus adimplere, excusaretur. Interim tamen teneatur curare, vt quam citò fieri posset adimpleretur; aut procurando alios sacerdotes, aut missas committendo alijs celebrandas; subintrat enim regula, quod obligatus ad aliquid faciendum, debet satisfacere omni meliori modo, quo potest suæ obligationi.

10 Quartò infertur. Non esse imposibile aliquam partem diuerentibus ad longum tempus satisfactionem onerum missarum. Quia pœna, de quibus in decreto de celebratione missarum habent locum solum quoad eos, qui sine necessaria licentia suscipiunt onera perpetua missarum, vt declarauit eadem sacra Coogreg. in resp. ad 12. dub. ex propositis supra eodem Decret. Alibi autem non reperitur aliqua pœna pro his statutis. Vnde superiores solum pœna arbitraria punire possunt differentes ad longum tempus adimplendum onerum missarum.

QVÆSTIO 965.

Quid importet modicum tempus, intra quod satisfaciendum est oneribus missarum.

SVMMA.

- 1 Modicum tempus intra quod implenda sunt onera missarum an importet tres annos.
- 2 Modicum tempus dicitur secundum substantiam materiam.
- 3 Modicum tempus dicitur duos menses secundum aliquam.
- 4 Alij reducant ad tres menses.
- 5 Modicum tempus assignandum arbitrio boni viri.
- 6 Celebratio missarum non potest differri ultra tempus determinatum.
- 7 Si non sit determinatum modicum tempus erunt duo menses.
- 8 Et tres, si non exigatur celeritas.
- 9 Missa pro reuenerit defuncto quamprimum celebranda.
- 10 Pro quanto tempore possint Ecclesia colligere elemosinas missarum.
- 11 Ob rem reiciendat elemosinas in personam, an possint quibus de exhibitis aduocari ad participandum in sacrificijs illius diei.

1 Cvm non possint suscipi onera missarum, nisi ea quibus intra modicum tempus satisfieri potest, dubitatur quantum latitudinem habeat hoc modicum tempus. Petito. de priuile. tom. 3. ad Const. 9. Primum § 11. ad 10. putat hoc modicum tempus importare spatium trium annorum. Quia cum hæc decreta sint odiosa attentas præsertim mendicantium paupertate debent ita interpretari, vt minus lædant, quam fieri potest. Vnde cum sit arbitratum decernere quod

omnino sit modicum tempus; vt docent Tusch. lib. 1. concil. 37. lib. 11. Menoch. lib. 2. de arbitrio tract. 31. num. 5. tempus trium annorum erit modicum. Puto quod non viderit Naldum in suis verbis. Tempus nam 11. docentem tempus, us longum importare decem annos & ideo secundum omnes modicum tempus esse illud, quod est infra decennium, nam certè, si vidisset, docuisset missarum celebrationem ex obligatione stipendij protrahi posse vsque ad decennium.

Verum hæc opinio Petrii omnino reijcienda est. Nam quauis sit arbitratum decernere quam latitudinem dicat modicum tempus, est tamen attendenda substantia materia, nam quod est modicum tempus in vna materia vt notat Gloss. in cap. Præterea de stat. & qualis videtur non est in alia. Et sic vt aiebat Nald. in aliqua materia, quod est infra decennium, haberi potest pro modico tempore. In præfenti autem materia iudicio cuiuscumque prudentis viri tempus trium annorum non solum reputabitur longum tempus, sed etiam valde longum, quod ex eo cõiunctur, quod si dantes elemosinas pro missis putarent earum celebrationem esse differendam non dico ultra annum, sed etiam ad quinque, aut sex menses, non exhiberent elemosinas, & proinde non posset haberi pro modico tempore, quod regulariter non admitteatur pro tali ab exhibitis elemosinas pro missis.

Secundò alij putant, quod modicum tempus importet spatium duorum mensium. Ita Marchini. de ordinat. 3. part. 2. c. 3. § 1. de festina part. 1. sum. tract. 4. Encher. cap. 18. concil. 17. Villalob. part. 1. sum. tract. 9. diff. 18. m. 2. Garai in sum. tract. 3. diff. 10. n. 4. Lugo Catd. disp. 23. de Encher. sess. 2. n. 24. Trolleu. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 12. m. 13. Auctia quæst. 11. de Encher. sess. 18. vetl. Quique qui, Franc. Lugo lib. 3. de sacram. cap. 11. quæst. 2. n. 32. Lenzani in sum. vetl. Missa n. 39. Quattuor in rubr. Adissal in append. quæst. 4. pon. 1. diff. 1. 2. vetl. Dicendum breuiter. Fundamentum est. Quia duo menses habentur pro modico tempore. Cap. Prefationem. 7. quæst. 1. & ex Const. Trident. sess. 23. cap. 1. de reformatione, ubi duorum mensium absentia si sua Parochia habetur pro modico tempore. Verum oportet etiam ostendere, quod sit modicum tempus in præfenti materia.

Tertiò alij putant, tempus modicum completum in præfenti materia tres menses. Ita Lenzani. de sacram. tract. 3. disp. 4. quæst. 18. vetl. Ego probabilior, & probabilior potest Tambour. opus. de sacris. miss. lib. 3. cap. 1. § 9. m. 4. vetl. Alij denique, & nonnulli alij Rationiores.

Denique alij volunt, quod non sit assignandus terminus certus, sed standum sit arbitrio boni viri, ac singulorum conscientie. Ita Petr. Nauar. lib. 2. de resp. cap. 2. num. 368. Dicastil. de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 21. num. 403. Tom. Hurtad. part. 1. resp. moral. tract. 2. cap. 4. resp. 18. num. 201. in hoc addens, quod multum latius ipsi sci, quam duorum mensium accipi potest pro modico tempore, quod tamen quantum sit non conuenit scriptis tradere.

In hac difficultate existimo imprimis, non posse differri celebrationem missarum ultra tempus determinatum. Hæc autem determinatio aliquando prouitit ex voluntate dantis elemosinam, & aliquando ex natura rei, quando solummodo facillime offerendum est pro aliqua imminente occasione, quæ proinde exigat offerri opportuno tempore, vt posset prodesse. Et in hoc conueniunt communiter Doctores supra citati: Ratio est. Quia quando tempus deducitur in pactum, cadit sub obligatione. Quando autem præfigitur ab exhibitis elemosinam, aut ab occasione, ob quam commendatur missa

deducitur in pactum. Si quidem dans elemosinam, aut explicat tempus intra quod sunt celebrandæ missæ, aut occasione, cuius initio sunt celebrandæ, & proinde præfigitur ab ipsa occasione. Vnde eò ipso, quod acceptat elemosinam cum præscriptione temporis, consensit in celebrationem missæ intra præscriptum tempus.

7 Si verò tempus non sit determinatum sed solum præscribantur missæ celebrandæ, tunc modicum tempus, intra quod sunt celebrandæ, existimo completi duos menses. Ratio est. Quia quando sic absolute commendantur missæ non commendantur, ut statim celebrandæ, sed cum aliqua dilatione, quæ reddat commodum celebrationem, atque ad eò relinquant facultatem virginitatibus oneribus satisfaciendi. In ordine autem ad hanc finem spatium duorum mensium præbet satis amplam commoditatem, & alius non videtur nimis dilatio, cum non viget occasio anticipandi & proinde videtur congrua dilatio rat onabiliter concedenda iudicio prudentis viri.

8 Quia tamen aliquando committuntur missæ celebrandæ non solum absq; determinatione temporis, sed absque illa instantia celeritatis in celebrando, & veluti ad commoditatem celebrandi. Idem quod ab eis existimo, quod spatium trium mensium habendum sit pro modico tempore; nam stante prædicta commendatione, quæ nullam celeritatem requirit, modicitas temporis debet habere aliquam maiorem latitudinem. Præsertim quia præsumi potest consensus committentis missas, quo stante potest habere locum quæcumque dilatio.

9 Ex dictis inferitur. Quod quando committuntur missæ pro aliquo recenti defuncto, debent quamprimum & sine dilatione celebrari, nam occasio, ob quam sunt celebrandæ, exigit, quod sine dilatione celebrentur, siquidem si celebrandæ sunt ex commissione defuncti, remanet moraliter certum, nisi alius expellat, quod voluerit hoc subsidium illi post mortem. Si verò committuntur ab alio, occasio ob quam committuntur, cum contineat presentem indigentiam præscribit celeritatem in celebrando. Possit tamen, quando esset magnus numerus missarum celebrari cum aliqua dilatione, ita tamen ut quotidie nonnullæ celebrentur.

10 Secundò inferitur. Ecclesiis, ad quas defertur magnus numerus missarum possit habere collectas elemosinas pro duobus ad tres menses, nam se per in tanto numero sunt plures missæ, quæ non requirunt aliquam celeritatem, sed sunt ad commoditatem Ecclesiæ, & idè differri possunt vsque ad tres menses iuxta superiores dicta, & interim celebrari possunt, quæ indigent maiori celeritate. Vnde ille, ad quem spectat dirigere celebrationem missarum, quando nō applicat pro commissis à certis personis determinatis, debet, ut rectè procedat, habere intentionem applicandi, quibus exigit ordo obligationis, ita ut prius satisfacere intendat ijs oneribus, quibus prius satisfacere tenetur.

11 Tertiò inferitur. Non posse subsistere, quæ d tradit Thomæ Hurtad. par. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 4. resol. 18 num. 190. Quod Rectores i celebrant, ad quas maximas missarum numerus defertur, nec absque detrimento possunt missarum stipendia alio remittere, deberent eos, qui ipso die stipendia dant pro missis admittere simul cum alijs ad sacrificia illius diei & proprijs simul cum alijs applicare sacrificium vel ad satisfaciendum, vel ad impetrandum &c. Et postea iisdem satisfacere ex iustitia, & hoc pacto petens suam missam duas habebit. Hoc inquit subsistere non potest, quia fundantur in opinione quod oco obitante obligatione ex stipendio possunt

alijs admitti ad participandū fructum eiusdem missæ, quæ nec ex natura rei, nec iuxta Decreta S. Congregat. ad præxim reduci potest, ut constat ex dictis in superioribus. Deinde euss etiam secundum ipsum. Hurtadum per hanc admissionem non adimpleatur obligatio ex iustitia siquidem celebratione alterius missæ satisfaciendum est, neque adhuc habet locū alia dilatio quàm quæ ratione modici temporis concedatur. Et proinde illa admissio ad participandum in missis, quæ pro alijs celebrantur ad nihil deficiet quoad extinguendam vel dilandam obligationem celebrandi.

QVÆSTIO 966.

An celebraturus pro excommunicato possit ultra tempus debitum differre celebrationem.

S V M M A.

- 1 Celebraturus pro excommunicato an possit expellere, quod absolvatur.
- 2 Non possit ultra debitum tempus differre.
- 3 Ex præsumpta voluntate an concedatur maior dilatio.
Præscriptio non habet locum, quando veritas apparet.

T Ambrosius, apud de sacrific. miss. lib. 3. cap. 1. §. 9. §. nam. 5. ver. Relit. docet rectè facturum, nisi aliud expresse convenitum sit, quia villiter geret negocium illius excommunicati, cum fieri possit, quod interim fiat capax fructus sacrificij, subdit tamen non obligari sacerdotem ad differendam celebrationem, quia quando non est præfixum tempus solvendi potest debitor solvere. quando vult, nec tenetur expectare tempus, in quo solutio sit utilior creditori.

Verum non videtur admittendum, quod possit ultra debitum tempus differre celebrationem; nam quævis sit, pro quo est offerendum sacrificium sit incapax fructus illius, non per hoc tamen cessat aut alteratur obligatio assumpta celebrandi. Ergo non admittit aliam dilationem, quam antea admittet.

Nec dici potest, quod concedatur maior dilatio ex præsumpta voluntate illius, quæ ex expressa voluntate, quæ Missam celebrandam commisit, non concedatur huiusmodi dilatio, sed habeatur terminus præfixus modici temporis, non potest recurri ad præsumptam voluntatem siquidem præscriptio non habet locum, quando veritas apparet i. s. s. ut ff. Quod mort. cau. §. 1. de pira filio, ff. de iur. dot. §. 1. cum de debito §. 1. ff. de probat. & Cap. Quicunque de i. s. §. 1. Præsertim quia fieri potest, quod excommunicatus cognoscens se incapax fructus sacrificij, ipsum applicet capaci, & proinde dilatio sit omnino contra voluntatem ipsius.

QVÆSTIO 967.

An peccent heredes, qui diu differunt commendare Missas celebrandas in iunctis à Defunctis.

S V M M A.

- 1 Differunt curare celebrationem missarum in iunctis à Defunctis peccant mortaliter.

2 Quia

De Obligat. celebrand. &c. Quæst. 967. 968. 189

2 Quia in materia graminis impleretur Defunctu-
rum.

Vnde defunctorum graminis materia.

1 Dicendum est. Hæreticis quæstionem aliam, ad quæ pertinet qui dicitur differens et tunc, quod celebratur. Atque inquit a Defunctis peccaremur. Ita Vil-
lalong par. 1. sum. v. 2. §. 2. dicitur. Hoc autem de-
sumitur, ex Cone. Carth. 4. cap. 97. relato in Cap.
Qui oblationes 13. q. 2. ubi ita sancitur. Qui oblationes
Defunctorum una negant Ecclesiam, sua difficultate reddunt
tamquam egestiam necitantes excommunicantur, & etiam
ex Cone. Valenti 1. cap. 4. relato in eod. tit. ibi qui obla-
tiones defunctorum retinent, & Ecclesiam eradere demer-
unt. Sed infideles sunt ab Ecclesia obsequendi, quia usque ad
invariantem fidei pervenire certum est. hanc pietatis divini
exercentiam. Quia & fideles de corpore excedentes
Vestrum sacrum plenitudine & pauperes consolatus ali-
mentis & necessaria sustentatione fundantur. Hi enim
sunt quasi egestiam necitantes nec credentes Iudicium Dei
habendi sunt. Et quomodo hi text. videatur loqui de
pluribus oblationibus absque onere Missarum, à peiori
locum habent de oblationibus cum tali onere, liqui-
dem ordinantur directè & cum maiori efficacia ad
sustentandas animas Defunctorum.

2 Stante ergo obligatione generali hætedum, aut
aliorum, ad quos spectat, exequi voluntates Defun-
ctorum, gravitas peccati in presenti cula defumitur
ex gravitate materis, quæ satis declarat ex allega-
tis text. dum tamquam de gravissimo delicto lo-
quuntur. Et etiam ex pena, quam imponunt, quæ
licet sit excommunicationis sententia ferendæ, quia
tamen significatur, non esse imponendam ob super-
venientem contumaciam præmissam communionem,
sed propter delictum non adimplendi voluntatem
Defunctorum, ideo declarat, quod materia ipsa sit
gravis, ac proinde imponi debeat pena gravis, atque
adeo, quod fundet peccatum mortale, cui soli cor-
respondere potest poena gravis.

QVÆSTIO 968.

An transferens obligationem celebrandi in alium,
debeat ipsi exhibere integrum
stipendium.

S V M M A.

- 1 Transferens in alium obligationem celebrandi exhibere
debet integrum stipendium.
- 2 Abdicat à se ius ad stipendium.
- 3 Quando Ecclesia pro expensu Missarum possit de sti-
pendio aliquid retinere.
- 4 Quenvis detracti possint remittendum prudenti arbitrio.
- 5 Episcopi in taxandis Missis, Missarum debent habere
rationem expensarum.
- 6 Commendantes Missas debent esse liberales in exhiben-
da stipendio, & cur.

1 IN Decretis S. Congreg. de Celebrat. Missar. §. At si
militer. Ita statuitur. At similiter omne damnabile lu-
crum ab Ecclesia removere volumus, prohibet Sacerdoti, qui
Missam suscepit celebrandam cum certa elemosina, ne
eandem Missam alteri parte elemosina sibi retenta cele-
brandam committat. Fundatur autem hoc Decretum in
eo, quod exhibitio stipendii fundatur in obligatione
eius naturalis, quam subit commendans Missas sub-
ministrandi celebranti aliquam partem sustentationis,
ex eo, quod Sacerdos illi obligat vicium suum
ministrandum in offerendo sacrificio.

Ex hoc enim fit, quod dum primus Sacerdos susci-
piens obligationem celebrandi acquirit ius ad illud
stipendium Ita etiam dum abdicat à se eandem obli-
gationem transferendo in alium abdicat à se ius ad
stipendium, & transferat in alium siquidem est ali-
nexus cum tali obligatione. Et ideo debet dare so-
lum stipendium, quod accepit tamquam totum con-
nexum cum obligatione celebrandi. Rursus dans
stipendium intendit, quod totum sit pro sustentatio-
ne Sacerdotis, cum totum det ex hoc titulo & non
possit ex alio titulo iustificari, ut constat ex dictis in
superioribus. Ergo si quis primo suscepit cum sti-
pendio obligationem celebrandi illi transferat in alium
tenentia sibi parte stipendii, tenet contra voluntatem
illius, qui dedit, siquidem voluit esse totum pro sub-
stantiatione Celebrantis.

Pet hoc tamen Decretum non excluditur quin ij, §
ad quos pertinet cura Ecclesiæ, non possint tene-
re aliquam exiguum portionem pro expensu, quæ
contingunt in celebratione Missarum, quæ tamen ip-
sas non excedat, quando non habent redditus, quos
etogate possint in eadem expensas Ita declarat ean-
dem sac. Congreg. ad 7. dub. ex præpositis supra iisdem
Decretis & tenet declarationis. Et. Ad 7. respondit
permittendum non esse ut Ecclesie, ac locis, seu illarum
Administratores ex elemosinis Missarum celebrandarum
vellem, vacante minimum portionem retineant ratione
expensarum, quas subeunt in Missarum celebratione, nisi
cum Ecclesiæ & locis ipsæ alius non habent redditus, quos
in usum earundem expensarum erogare licite possint &
tunc quem portionem retinebant, nullam debere excedere
valorem expensarum quæ pro ipsarum tamen sacrificio ne-
cessariæ sunt subinde. Ex his illam non esse casu curandam
esse, ut ex pecuniis quæ superflue ex parvis, ut supra de-
ductum absolutè tota missa debeatur quæ præscripta
sunt ab offerentibus elemosina. [Cum autem iniun-
gat, quod absolute euntur, tot missas celebrari, quæ
præscriptæ fuerint ab offerentibus elemosina, fit,
quod qui celebraturus fuerit nequeat precipere inte-
grum stipendium, cum ab ipso detrahenda sit illa
partio, quæ inferuat pro expensu.

Quantum autem detrahi possit ab unaquaque elec-
molina Missarum pro huiusmodi expensu, non potest
aliqua regula dehniri, siquidem expensæ non sunt
eandem in vno quoque loco cum alicubi sint maiores,
& alicubi minores prout pluris vel minoris venerint
res, quæ pro sacrificio inferuat. Et ideo hoc remit-
tendum est prudenti arbitrio Rectorem Ecclesiæ, qui
facta Calculatione poterunt stabilire, quæ portio
sit retinenda, solum est advertendum, quod cum non
debeat excedere expensæ necessarii subeundas pro
ipso sacrificio, non possunt computari expensæ quæ
sunt vel ad maiorem ornatum, vel ob solum splen-
dorem apparatus, sed merè necessarias pro conveni-
enti apparatu. Inter has autem expensæ erit compen-
tanda consumptio sacrarum vellum & totius orna-
tus necessarii.

Ex dictis inferuit, quod cum plures Ecclesie non
habeant redditus destinatos ad hunc effectum, ut in-
feruat pro expensu in celebratione Missarum ne-
cessariis, & si alias Ecclesie dotatæ sint, siquidem
dos vix inferuat potest, vtpotimum pro manutenu-
enda Ecclesie & sustentatione necessariorum
ministrorum, debent Episcopi in taxandis stipen-
diis pro missis habere attentionem, ne, si retineant de
stipendio aliquam portionem, remaneat exigua admodum
elemosina pro celebrante. Præsertim quia exiguitas
stipendij ex vna parte, & paupertas ex alia vident ali-
quod deest ut in satisfaciendis oneribus
Missarum sequantur aliquam opinionem, quæ non
esset feruenda, quod non faceret, si stipendia essent
pinguiora.

Secundo infertur. Quod cum laici commendant missas celebrandas, debent esse liberales in erogatione stipendiorum siquidem non solum magis proficiunt ratione elemosinarum & melius se disponunt ad recipiendum effectum sacrificij, & meliori modo satisfaciunt obligationi iuris naturalis, sed etiam non se ex potentie periculo, quod celebratori satisfaciunt operi secundum aliquam opinionem minus proficiendum commendanti missas. Unde excitant in sacerdote maiorem affectum & mouent etiam ad commouendam finem ex opere operantis. Unde valde reprehendendi sunt, qui non solum dant infinitum stipendium, sed etiam eligunt deteriores monetas & quas forte aliis expendere non possent, nescientes quod acceptum non reoetur nisi ad ratam tolli stipendij potest monetas illas expendere possunt.

QUESTIO 969.

Qualiter peccet, qui violat Decretum prohibens retinere partem stipendij.

S V M M A.

- 1 Retinere partem stipendij quale peccatum sit, & num. seq.
- 2 Quando sit peccatum mortale.
- 3 Lucrum ex stipendij missarum est illicitum.
- 4 Transferens obligationem celebrandi in alium non habet titulum ad aliquam partem stipendij.
- 5 Retinens partem stipendij cui inferat iniuriam.
- 6 Peccat contra iustitiam.

Prima sententia asserit, non esse peccatum mortale retinere sibi partem stipendij, quando onus celebrandi transferitur in alium. Ita Bordon. tom. 1. cap. Regni. resp. 18. & intelligit absolute & quocumque sit quantitas Missarum, quarum onus in alios transferitur. Fundamentum est. Quia S. Congreg. non vult verbis ad id rigida, ex quibus ocellatio colligatur prohibitio grauis sub peccato mortali, neque declarat transgressionem esse contra iustitiam.

Secunda sententia asserit, esse peccatum mortale. Ita Peirini tom. 3. de primat. consil. 9. Urbanus VIII. Tambur. opus. de sacrif. miss. lib. 3. cap. 1. §. 5. n. 6. quamquam videatur sub dubio relinquere. Aueria. quæst. 11. de Euchar. lib. 17. vers. sexto supposita. circa finem Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. quæst. 7. n. 77. Quæstos in Rub. Atisul. in append. quæst. 4. par. 1. difficul. 3. dub. 1. vers. Secunda Ergo. Qui addit, esse peccatum mortale contra obedientiam non autem contra iustitiam, & idem non confluere obligationem restituendi.

3 Dicendum est. Sacerdotem transferentem onus celebrandi Atisul. in alium retinentem sibi partem stipendij, peccat mortaliter. Hoc autem intelligendum est, supposito quod pars stipendij quam retinet sit materia grauis, quia ratione paruitatis materie erit totum peccatum veniale. Hoc autem desumitur primo ex Decreto sac. Congreg. in quo declaratur finem huius prohibitionis esse. Remouere ab Ecclesia omne damnable lucrum; si enim lucrum est damnable, oportet, quod sit illicitum. Cum ergo S. Congreg. voluerit auferre ab Ecclesia hoc damnable lucrum oportet, quod prohibitio tum ex intentione, tum etiam ratione materie sit grauis. Ex intentione quidem, quia optime esciebat quod prohibitiones sub peccato tantum veniali non magni

unt & proinde non fuisset medium sufficiens ad excludendum hoc damnable lucrum. Ratione autem materie quia illa est materia grauis prohibitiois, quæ grauit obstat forti intentio, hoc autem damnable lucrum grauit obstat. Quia Sac. Congreg. introdit conferuere Ecclesiam & eius ministeria exhibendis suis ministerijs in nouis & ab ipsis remouere ea, quæ bonæ opinionis ipsorum contrariantur. Tale autem est huiusmodi damnable lucrum quod lædit bonam opinionem ministeriorum, præsertim negotiatione in ijs, quæ coeernunt ministeria diuina, & præbet occasionem scandali.

Secundo id etiam deducitur ex natura rei. Nam retinens sibi partem stipendij, non habet iustum titulum retinendi & idem lædit eum, in quem transferatur onus celebrandi Missas, & etiam à quo accepit stipendium, ut dictum est etiam, in præced. quæst. annexa est obligatio celebrandi Missam, tum ex natura rei, quia est pro substitutione celebrantis & non sub alio titulo, & proinde obligatio de iure naturæ subministrandi substitutionem offerenti sacrificium facit, quod huiusmodi stipendium sit annexum exhibitioni ministerij in offerendo sacrificio. Tum ex voluntate exhibentis, quam exhibet quatenus de iure naturæ tenetur concurrere ad substitutionem ministerij offerentis sacrificium ad sui instantiam, & proinde vult esse illius, qui offert. Ergo cum recipies stipendium, ipsum non acquiras nisi ratione obligationis ad offerendum sacrificium tanquam cum ipsa connexus ed ipso, quod abdicat à se obligationem, abdicat titulum retinendi stipendium & retinendo facit contra voluntatem illius, qui dedit, siquidem destituit pro substitutione celebrantis, & non pro lucro alterius.

Ad fundamentum primæ sententiæ constat ex dictis, quomodo ex verbis Decreti colligatur grauitas prohibitionis, dum huiusmodi lucrum vocat damnable, & intendit tanquam scandalosum remouere ab Ecclesia. Neque dici potest, quod in hoc nulli fiat iniuria, non sacerdoti celebranti, quia stipendium minus volentarie accipit; non petenti missam siquidem pro ipso celebratur. Nam, ut constat ex dictis, utrique sit iniuria, sit celebranti, quia in tantum voluntarie accipit stipendium diminutum eo quantum non potest habere integrum, ad quod habet ius tanquam annexum cum obligatione celebrandi, sit petenti Missam, quia stipendium non datur ei cui ex eius voluntate est destinatum.

Ex dictis colligitur contra Quartum n. citatum. Retinentem sibi partem stipendij peccare contra iustitiam & proinde obligari ad restitutionem, lædit enim ius duplicis personæ, nempe illius, in quem transferatur obligatio celebrandi, siquidem dum assumit talem obligationem, acquirit etiam ius ad integrum stipendium, quod intum celebrationis destinatum est. Et lædit etiam ius petentis missas, quia, cum destinauerit stipendium pro substitutione celebrantis, est rationabiliter in ius, quod non detur totum celebrari.

QVÆSTIO 970.

*An Beneficiarij & Cappellani teneantur dare
subsistente celebranti integrum
stipendium.*

S V M M A.

- 1 Beneficiarius non tenetur dare celebranti stipendium
ad proportionem fructus beneficii.
- 2 Ex resolutione etiam S. Congregationis.
- 3 Fructus beneficii assignantur ratione tituli.
- 4 Beneficium est ordinatum ad beneficendum.
- 5 Cappellani amovibiles non tenentur tradere celebranti
nisi stipendium consuetum.
- 6 Cappellani manualis facit suum salarium.
- 7 Decretis S. Congregat. dispensant de stipendio mis-
sarium manuali non de salario.

Nomine integri stipendij intelligitur tota illa portio fructuum quæ ex proventibus beneficii, aut Cappellanij correspondet singulis Missis celebrandis. Est autem supponendum utroque certum, quod Beneficiarius & etiam Cappellanus, qui habet Cappellaniam in titulum non tenetur totum stipendium, quod correspondet celebrationi tribuere illi quem substituit in opere celebrandi sed sufficere, quod tribuit consuetum. Ita servatur in praxi & docent communiter Doctores Henriques lib. 9. sum. cap. 22. in 8. Cened. quest. Canon 27. m. 2. in fine. Ledesma. part. 2. sum. cap. 19. de Euch. cancl. 11. Rodrig. part. 1. sum. cap. 259. Cancl. 9. in fine Suarez disp. 86. de Euch. scilicet 3. in fine Reginal. lib. 23. Praxis forensis. cap. 17. dub. 7. num. 240. in fine Phillat. tom. 1. de off. sacerdot. 2. cap. 14. Possuin. cap. 2. de off. Curati n. 18. Trullench. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 12. num. 10. Vasquez 3. part. disp. 234. cap. 4. num. 30. Hurtad. de sacram. disp. 4. de sacris. miss. difficul. 17. in fine Bonac. disp. 4. de sacram. quest. vlt. parit. 8. num. 18. Machad. tom. 2. lib. 4. part. 1. trall. 12. de iur. 10. num. 1. Ludou. à S. Ioan. in sum. quest. 10. art. 5. dub. 2. Lugo Card. disp. 21 de Euch. scilicet 2. num. 30. Dicastr. de sacram. trall. 5. disp. 4. dub. 20. num. 376. Garcia in sum. trall. 3. difficul. 10. dub. 5. n. 5. Auctis quest. 14. de Euch. scilicet 17. vers. Sexto supposita Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. quest. 7. num. 73. Tambur. opus. de sacris. miss. lib. 3. cap. 1. §. 5. num. 3. Quærens in rubr. missal. in append. quest. 4. part. 1. in fine Faust. lib. 2. de Euch. quest. 64. in fine.

- 1 Et ita etiam respondit S. Congreg. ad 8. dub. ex
propositis supra decretis de celebrat. Missar. nam inter-
rogatus Decreto de dando integro stipendio ijs,
in quos transferuntur onera missarum, habeat locum
quoad beneficiarios rescriptis, non habere locum; sed
satis esse, ut rector beneficii, qui potest per alium
celebrare, tribuat sacerdoti celebranti elemosinam
congruam secundum morem Civitatis, vel Provin-
cie, nisi in fundatione ipsius beneficii aliud cautum
sit. Ex qua declaratione constat; quod Beneficium
non affert secum obligationem dandi totum stipen-
dium celebranti loco Beneficiarij, nisi forte fundator
propositum statuerit, quia potest in fundationem, ap-
ponere quam conditionem voluerit. Nam cum
quisque sit Dominus rei proxime, potest ei imponere
quam conditionem voluerit, si quid possit. Sicut
anvers. de petis. hered. & l. legem. C. de pectis.

- 2 Fund. autem resolutio in eo, quod proventus bene-
ficij non dantur conspilatione ministerij celebrandi,
Tom. 11:

ut proinde sint connexi cum obligatione celebrandi,
sicut est connexum stipendium, & ipsum sequatur
sed dantur ratione tituli eiusdem beneficii, qui infer-
tus ad ipsos percipiendos. Est enim beneficium prin-
cipaliter ordinatum ad beneficendum beneficiario
ex affectu, & beneuola actione iuxta ea, qua tra-
dunt Abbas in cap. Relatum num. 4. de proben. Cas-
siodot. decis. 5. num. 6. ver. Quamvis necessetur, de pro-
ben. & alij cum Gloss. in dicit. cap. Relatum. verbo,
liberaliter; & ideo acquiritur tunc ad proventus tanquam
ex titulo sibi liberaliter collato, proventus, & illos
facit suos ex eodem titulo. Non autem tanquam an-
nexos oneribus beneficii, & ideo transferens in alium
aliquid onus beneficii, sufficit si correspondeat one-
ri modo congruo, nec est necessarium, quod tradat
tertium portionem proventus tanquam annexum
voti, sicut contingit in stipendio respectu missarum.

Difficultas remanet de Cappellanis, quæ non sunt
tollituri, atque adeo non habent rationem bene-
ficii, sed sunt amovibiles & manuales, & solum pro
tempore dant certum salarium. Dicendum est. Ca-
pellanus quoque amovibilem qui supplet per alium, pos-
se tribuere salum stipendium consuetum, & quod supplet
sibi reuere. Ita Auctis quest. 11. de Euch. scilicet 17.
ver. sexto supposita Logo Cardin. disp. 21. de Euch.
scilicet 2. num. 30. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap.
12. quest. 7. num. 73. in fine Tamburin. opus. de sacris.
miss. lib. 3. cap. 1. §. 5. num. 10.

Ratio est. Quia Cappellanos quoque, licet manua-
lis, facit suum salarium ratione muneris, quod assu-
mit exerceantur scilicet Cappellaniam, & proinde
salarium non est stipendium substitutionis annexum
obligationi celebrandi, quod ipsam consequatur, in
quocumque transferatur; sed est stipendium mune-
ris, quod remanet semper in Cappellano, licet per
alium aliquando suppleat, & proinde ratione eius-
dem muneris est semper ipsi debitum. & est eadem
ratio de hoc salario, & de proventibus beneficii. Ergo
quando supplet per alium, non tenetur dare por-
tionem salarij correspondentem, sed sufficit si det
stipendium consuetum.

Neque obstant Decreta S. Congregationis quia
disponit de stipendijs manualibus, quæ emibantur
pro missis celebrandis; ut satis declarant illa verba.
Qui missam suscepit celebrandam cum certa elemosina
ne reducat missam alteri parte elemosine sibi reuere
celebrandam tamen non autem de salario pro officio
Cappellani. Imò cum in resp. ad 8. dub. excipiat S. Con-
gregatio Beneficiarios, excipiat simul etiam huiusmodi
Cappellanos cum militet eadem ratio; ut visum est:

QVÆSTIO 971.

*An legatarius teneatur dare totum quod accepit
pro Missis.*

S V M M A.

- 1 Legatarius cum onere missarum, non tenetur dare por-
tionem Legatus correspondentem missis.
- 2 Si sit verò Legatarius, sufficit si tribuat consuetum
stipendium.
- 3 Legatum est donatio.
- 4 Electus ex quoque distribuere debet celebrantibus totum
Legatum.
- 5 Apud parum Executorem nihil remanere debet.
- 6 Quid si Testator oratur verbo Leg.
- 7 Magis attendenda substantia dispositionis, quam
verba.
- 8 Dando Ministeri à summo, sic non à titulo.

B b

3 Quedo

- 5 Quando quis sit Legatarius, & quando nudus Administrator.
 6 Recipiens ducentos Iulios pro centum Missis, an possit sibi retinere centum.
 7 Totum pecunia relicta est pro stipendio, si quis obligetur cum dote pro Missis.

Quia contingere potest, quod relinquatur aliquid legatum cum onere celebrandi Missas, quibus tamen singulis habita ratione quantitatis legati, correspondet stipendium plingue, idcirco dubitatur an Legatarius faciens huiusmodi Missas celebrare teneatur tribuere illi portionem legati, quæ correspondet singulis Missis, an vero sufficit, quod tribuat consuetum stipendium. Quod verò sufficit tribuere consuetum stipendium, tradit absolute Tambur. *opust. de sacris. Missis. lib. 3. cap. 1. §. 5. num. 30.* quia putat quod sit eadem ratio de Legatario, ac de Capellano, unde ob eandem rationem non tenetur Legatarius tradere totum, quod ipse recepit.

Verum in hac difficultate inspicendum est, an Legatarius sit verè Legatarius, an verò exequutor, & nudus Minister, quia si sit verè Legatarius, sufficit si pro celebrandis Missis tribuat consuetum stipendium. Ratio est. Quia Legatus, quamvis imponat aliquod onus Legatario, intendit tamen exercere cum ipso liberalitatem. Fit enim legatum ob exercendam liberalitatem, & idcirco habet rationem donationis, *L. Legatum ff. de Legat. 2. & init. Instit. de Legat. Ludouic. decis. 236. num. 5.* & idcirco Legatarius facit suum legatum ex titulo liberalis donationis; & idcirco quando facit suum plene onera, non tenetur se spoliare inolumento ex liberali donatione acquisito, sed sufficit, si det congruum portionem correspondentem oneri, & hoc est secundum mentem Legatis, siquidem intendit benefacere Legatario.

Contra autem si Legatarius sit depotatus exequutor & nudus Minister, debet pro celebrandis Missis totum quod recepit, tradere, nec potest quicquam sibi retinere. Quando enim quis est nudus exequutor, nihil apud eum remanere debet. *L. si quis Titio de L. Lucius §. si in pect. ff. de legat. 2. & notant Bart. in L. pecunia num. 21. ff. de admin. legat. Simon de Pret. de interpret. ult. volent. lib. 5. dub. 2. num. 57. Ludouic. decis. 144. num. 2.* Rota in Romana Conf. 20. inibi. duos. 3. *Marr. 1637.* totam Coccino, & idcirco non sit Dominus, sed metus exequutor.

Et hoc habet locum, etiam si legatus videretur verbo *Legato*, aut vocaretur exequutor legatarius, nisi aliunde constet, quod voluerit vere legare, & non committere nudum ministerium, quia inagis attendenda est substantia dispositionis, quam verba, vt notat Tiraquell. de retrall. lig. §. 1. gloss. 34. num. 81. & proinde in tali casu erit nudus Minister, non a titulo, sed a commodo, iuxta distinctionem Immoles in *L. si quis Titio num. 2. ff. de legat. 2. Bald. ibidem num. 3. Ludouic. decis. 344. num. 41. pradi. L. si quis Titio*

Quia tamen potest ita facile dignoscere, an quis sit verè Legatarius, an vero nudus Minister saltem a commodo. Ideo statuenda est hæc regula, vt tunc si quis tamen metus exequutoris quando, quod relinquatur ordinarius ad præstationem onerum, præsertim si dispo sitio de plus præcedat dispositionem de exequutore, sit verè Legatarius, quod si ceterum sit contemplatione personæ vt desumitur ex *L. fiduciam §. Interdum ff. de legat. 3. & traditur Glou. in l. si quis verbo Ministerium, ff. de legat. 2. Bart. n. 1. & in L. pecunia n. 1. ff. de adm. & cibor. legat. Rota in ferrariensi hancum 11. *Maij. 1610.* totam Coccino & in Romana conf. 13. *Maij. 1617.* totam eodem.*

Ex dictis resolui potest casus, quem proponit Di-

castilatræ. §. de sacrum. dispus. 4. dub. 10. num. 378. an qui recepit a testatore ducentos Iulios pro centum Missis, possit sibi retinere centum Iulios, & facere celebrare Missas centum cum alijs centum. Negat enim abso lute, etiam si suscipiet in se periculum & onus faciendi celebrare; præsertim propter decreta de celebrat. Missar. sed adhibenda est distinctio de qua supra si enim accepit illos ducentos Iulios tanquam metus exequutor, certum est, quod non possit aliquid sibi retinere; quia nihil sibi acquirit & ex voluntate testatoris destinati sunt pro stipendio Ministerum, si verò illos accepit tanquam Legatarius aut cui Testator benefacere voluerit, poterit consueto stipendio exhibito reliquum sibi retinere.

Ex dictis inferitur, quod si testator designet ducentos Iulios pro centum Missis obligando heredem, aut aliquem alium, qui non possit eas celebrare, esse totam pecuniam designatam exhibendam celebrantibus Missis; illa enim designatio stipendiorum suata numerum Ministerum accedente commissoe facta personæ, quæ non potest per se ipsum celebrare, declarat, quod tota illa pecunia sit pro stipendio celebrantium, & non in alterius utilitatem; sed quod alteri commissum sit totum nudum ministerium, & coacta verò si Missæ commendatæ sint alicui religioni, aut alicui Ecclesie, nisi ex verbis dispositionis aliud colligatur, censendum est habere rationem legati quod testator augendo stipendium, voluerit benefacere & ideo potuerunt Missæ; si ab ijs celebrari non possuerit alteri commendati cum consueto stipendio.

Q U A S T I O 972.

An Procurator, aut alius possit ratione industriae aliquid de stipendio sibi retinere.

S Y M M A.

- 1 Habens onus celebrandi Missas possit utendo aliquam industriam retinere sibi aliquid de stipendio de neq.
- 2 Stipendium est inseparabile ab onere Ministerium.
- 3 Familias possit aliqua industria in emenda pro Dominis sibi sibi retinere, quod superflui.

Contingere potest, quod habens onus celebrandi, aut custodiendi vt celebretur aliquis numerus Missarum utatur aliqua industria, per quam non etiam totum stipendium vt si v. g. accipiat tanquam conuenerit stipendium singulos Iulios; & committat Missas celebrandas in alio loco ubi consuetum stipendium singulos Iulios sit tantum dimidium Iulij. Dubitatur ergo, an quod superest ratione industrie possit sibi retinere & partem affuturam tradit De l'icet. *rom. 1. manual. Regal. tract. 6. l. 1. §. 23. & probabile putat Tamburin. opust. de sacris. Missis. lib. 3. cap. 1. §. 5. n. 26. ver. Adidem* quia etiam letum vtens extraordinaria industria emit minoris quam valet et communitur etgo; potest sibi retinere quod superest tanquam fructum industriae. Ergo etiam qui in cordia Missis utitur tali industria, vt aliquod superflui poterit sibi retinere. Aduertit tamen, quod hoc solum potest habere locum si Missæ celebrentur intra tempus debitum.

Decendū tamen est. *Præter quoniam; industria non possit sibi aliquid retinere de stipendio Ministerum, sed tene-ri tradere totum celebranti etiam si celebrentur in loco ubi stipendium esset dimidio minus.* Ratio est. Quia totum illud stipendium erogatur a committente Missas in virtute obligationis de iure naturali subministrandi sub-

stantia

Anticipationem celebranti Missam tanquam ipsi debita ratione ministerij. Vnde & ex parte dantis destinatur celebranti, itavt in dominium ipsius transferatur & ex parte celebrantis statim, ac suscipit onus celebrandi acquirat ius ad totum stipendium, quod à petente Missas fuit celebranti destinatum. Ergo non potest habere locum industria aliquis, per quam non detur integrum stipendium celebranti etiam si sit maior confectio quod in loco celebrationis solet etogari, sed erit industria ordinata ad furandum, quod est de alieno iure.

- 3 Ad fundamentum in oppositum resp. Esse diversam rationem de famulo veniente speciali industria ut emat viliori pretio, nam Dominus non destituit pecuniam pro vendente, sed pro te emenda, & intendit dare ipsum pretium carrea, nec vendenda ex eo quod vendat acquirat ius ad totum pretium, quod Dominus destituit, sed solum ad consequens ex pacto cum eundem si igitur emens vitare aliquam speciali industria ratione cuius maioris emat, quam solet vendi, cum non teneatur adhibere talem industriam, nec quod ei superest de pretio destinatum si de iure alieno, nec ex voluntate Domini alicui specialiter destinatum potest famulus hoc residuum sibi retinere, tanquam pretium suæ industriæ, quæ locum habere potest, quia agitur de lucrando, quod non est de iure alterius atque adeo absque alterius iniuria licet quod ipse in alterius dominium transferre possit, si tunc transferret, si non videretur illa speciali industria.

Aucta quæst. 11. de Euchar. sess. 17. ver. sexto supplicat. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 1 §. 7. n. 73. in fine Tamburini opus de sacrific. miss. lib. 3. cap. 1. §. 5. num. 10. Quartus in Rubr. Missal in. Append. quæst. 4. par. 1. diffinit. 3. in fine.

Ratio porro est, quia illud annuum stipendium non datur pro sustentatione intuitu ministerij offerendi sacrificium, ut proinde sit præstis delictuorum pro offerente, sed tatur tanquam salarii pro manu tenenda Capellano. Et ideo acquiratur non titulo celebrationis, sed titulo officij Capellaniæ. Ergo quando alteri committitur Missæ celebrandæ non debet dari totum, quod acquiratur titulo capellanæ, sed quod est congruum stipendium sustentatione pro Missæ celebrantibus.

Discendum 1. Quando Ecclesia sit locus, cui relinquitur Missa perpetua non habet Sacerdotes proprios per quos faciat celebrare tantum aliquem Capellano, qui celebrat & debet ipsi tribuere totum pretium, quod colligitur ex fundatione missæ perpetuæ. Hoc tamen debet ita intelligi, ut possit Ecclesia si in ipsa celebrandæ sunt diu Missæ retinere sibi congruum portionem, pro expensis, quæ interueniunt, si aliunde illas non habeat. Ratio est. Quia eo ipso, quod Ecclesia, aut alius locus non habet proprios Sacerdotes, per quos Missas celebrare possit, non censetur electus ad officium Capellani, itavt omnia celebrandi ipsi imponatur, sed tantum censetur electus ut exequatur merus pro procuranda celebratione Missarum, & ideo nihil de relicto pro Missa debet percipere. Ipsi quis titulus. L. Lucini §. 4. de pers. ff. de Legat. 1. & notant Barb. in l. pecunia num. 1. ff. de adim leg. Simoo de Prexis de interpretatione ult. vol. lib. 5. dist. 1. num. 17. Rot. in Romana censu. 3. Martij. 1617. coram Cocino.

Prefertim quia totum, quod relinquitur pro perpetuis Missis, destinatur ad certum effectum, omnem ad mansionem Capellani, qui eas celebrat & proinde non potest cedere in eodem illius, qui non est capax oneris, seu officij ad idem. Ecclesia autem, quæ non habet proprios Sacerdotes, per quos celebrare faciat, non est capax officij Capellani, seu perpetui oneris celebrandi Missas, & ideo qui ad hoc non potest se ipsum representare, sed alium extraneum per quem omnis iniunctum exequatur, atque adeo se habebit, ut nudus Minister iuxta doctrinam Bald. in l. qui titio, num. 3. ff. de leg. 1.

Ad autem possit Ecclesia acceptare plures Missas 6 perpetuas quas celebrare possit per suos proprios Sacerdotes. Idem tamen videtur, dummodo ad sit commoditas satisfaciendi votibus omnibus per alios Sacerdotes extraneos, qui aduocari possint. Nam cum non repugnet aliquem habere plures Capellanas, etiam collatiuas, quando potest per alium celebrare ita multo minus repugnabit habere officium Capellani quoad plures Missas celebrandas, si per alium supplere possit.

Nec obstant Decreta de celebrat. missar. §. Ad hoc. 7 Congregatio, ubi iungitur Episcopis, eorum Vicariis generalibus & Priduicinalibus, quod non concedatur licentiam suscipiendi onera Missarum perpetuarum nisi eis constiterit, quod supplere possint oneribus tam antea susceptis, quam tunc suscipiendis, quia sufficit, quod constet satisfieri posse aduocando alios Sacerdotes & quod ad sit Sacerdotes qui possint aduocari, ut supplicat.

QVÆSTIO 973.

Quo, quando Missa perpetua committitur alicui celebranda, dandum sit totum stipendium correspondens.

SVMMA.

- 1 Missa perpetua imitatur capellaniam non collatiuas.
- 2 Habens omnes Missarum perpetuarum non tenetur dare celebrantibus totam portionem stipendij.
- 3 Anticum stipendium in Missis perpetuis quo titulus datur.
- 4 Si Ecclesia cui relinquantur Missæ perpetuæ non habeat celebrantes ad idem, tenetur dare capellano totum emolumentum retentis expensis. Est electus ad nudum Ministerium.
- 5 Et totum stipendium est destinatum ad certum effectum.
- 6 Ecclesiam possit acceptare plures Missas perpetuas, quam celebrare possit.
- 7 Sufficit, quod Ecclesia implere possit onera aduocando Sacerdotes.

- 1 **Q**uia solent institui Missæ perpetuæ, cum stipendio, quod saltem dimidio excedat consuetum, & eadem celebratio committitur alicui Ecclesie, aut Religioni, ideo dubitatur an tota portio correspondens stipendij danda sit quando alicui extraneo committitur celebranda, & quamvis hanc difficultatem apud neminem examinatum repeterim, resolui tamen potest ex ipsa, quæ traduntur de capellanis non collatiuas, neque enim Missæ perpetuæ sunt Missæ manuales, sed se habent ad modum Capellanis non collatiuas, pro quibus eliguntur Religio, aut Sacerdotes seculares quibus committuntur celebrandæ.

- 2 Dicendum 1. Eos quibus commissa est celebratio Missarum perpetuarum, si per alios celebrare faciant, non tenentur dare nisi consuetum stipendium. Ita sentire debent, qui hoc ipsum tradunt de Capellanis non collatiuas, ut Lugo Cardin. diff. 21. de Euchar. sess. 2. num. 30. Tom. 1. li.

QVÆSTIO 974.

An, qui recepit pinguius stipendium confecto, possit sibi retinere excessum committendo alius Missam cum confecto.

S V M M A.

- 1 *Qui recepit pinguius stipendium an possit facere celebrare Missam cum confecto,*
- 2 *Acceptum stipendium pro Missis facit illud suum*
- 3 *Debetur negant.*
- 4 *Intra Decretum de celebrat. Missar. qui recepit pingue stipendium debet totum dare celebranti.*
- 5 *Pingue stipendium datur totum titolo sustentationis pro celebrante.*
- 6 *Pingue stipendium datur alicui, ut faciat celebrare, debet totum dari celebranti.*
- 7 *Datum sub onere, sub negatione oneris censetur additum.*
- 8 *Refusio rei dominium stipendij si onus celebrandi transferatur in alium.*
- 9 *Ad id non impleto refutatur acquisitio.*
- 10 *Si qui primo recepit stipendium non det totum celebranti, qui illud exhibuit, non recipit fructum quem intuitu maioris stipendij percipere.*
- 11 *Si traditur pingue stipendium interdictum, quod sit celebranti, non potest qui accepit aliquid sibi retinere.*
- 12 *Optimo quod possit retinere pro stipendij pinguis, non potest reduci ad praxim.*

Prima sententia acrius, posse facere illas Missas per alios celebrari cum stipendio consueto, si etiam per ipsum celebrandæ ita factus sit dominus pinguioris stipendij. Ita Valquez part. 3. disp. 234. cap. 4. num. 11. Suarez, disp. 86 de Euchar. sect. 3. ver. *Hæc ver.* Rodriguez tom. 1. sum. cap. 350. n. 9. & tom. 4. cap. 12. num. 9. Nald. in sum. verbo. Missa. num. 4. Reginald. lib. 23. prax. fori penitentia num. 140. Sæd verbo Missa, num. 45. Homobonus par. 1. Eucar. Eccles. tract. 8. cap. 14. quæst. 131. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ultima par. 8. num. 18. Possuin de offit. Curat. cap. 2. num. 19. Frazinell. de obligat. Sacerdot. sect. 3. prax. 5. §. 4. Palau par. 4. oper. mor. tract. 2. disp. 20. par. 1. 4. num. 9. §. 2. Secundo censum. ver. serie probabilis Dicastr. de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 10. n. 372. Gtznad. 5. par. controuers. 6. tract. 14. disp. 10. num. 10. Et hanc sententiam secundum ius naturale substantiari posse docet Francisc. Lugo infracitandus.

Fundamentum est. Sacerdos accipiens stipendium cum onere celebrandi Missam acquirit dominium illius sub obligatione celebrandi Missam iuxta intentionem dantis. Ergo ad nihil aliud tenetur, nisi ad celebrationem. Ergo quocunque modo celebratur Missa, satisfacta fuit obligationi nec alicui facit iniuriam, quia celebranti dat illud stipendium, & potest Missam satisfacere celebratione illius. Confitem. licet, qui det maius stipendium percipiat ex sacrificio maiorem fructum non per hoc tamen, quod qui accipit pingue stipendium, faciat celebrare cum minori priuatur alio quo fructu, nam iam Dominus totum illud dedique pro offerendo sacrificio.

Secunda sententia negat, posse sibi retinere excessum stipendij. Ita Meur. in 4. vñ. 45. quæst. 3. dub. 2. A. agon. 2. 2. quæst. 85. art. 3. dub. 2. 1. Corduba in quæst. lib. 1. quæst. 4. dub. 1. Nauaz. cap. 25. manual. n. 91. Ledesma tom. 1. sum. tract. de Euchar. cap. 18. conclus. 1. Molin. par. 1. sum. tract. 1. cap. 16. num. 15. Fernandez par. 3. Eucar. theol. moral. cap. 5. §. 9. num. 6. Ortel. in sum. cap.

13. num. 76. Lugo Cardin. disp. 2. de Eucharist. sect. 2. num. 29. Vega in sum. par. 2. cap. 4. de miscelaneis. 3. Gutierrez lib. 1. quæst. canon. cap. 29. num. 32. Cenedus quæst. 27. Cæsar per totam Fillius, tract. 5. cap. 6. num. 186. Riccius in praxi part. 2. refles. 563. num. 1. Llamas par. 3. theol. cap. 15. §. 18. Io. à Cruce, in diris. consuet. part. 2. quæst. 1. dub. 8. conclus. 1. Valer. in differentiis vtriusque fori verbo. Missa. disp. 1. Sylouis 5. par. quæst. 83. art. 1. quæst. 17. in fine. Zanad. par. 3. Dirrell. theol. cap. 13. de Eucharist. num. 7. Auersa. quæst. 11. de Eucharist. sect. 17. ver. Sexto supposita. Francisc. Lugo lib. 1. de sacram. cap. 12. quæst. 7. num. 70. Macad. tom. 2. lib. 4. par. 1. tract. 12. de eum. 1. o. num. 2. ver. Finalmente. Leander de sacram. tract. 8. disp. 4. quæst. 6. Facundes. prax. 1. Eccles. lib. 3. cap. 9. num. 17. Marchin. de sacram. Ordin. tract. 3. part. 2. cap. 32. num. 8. Trullench. de sacram. lib. 3. cap. 8. dub. 1. 2. num. 11. Faulst. lib. 1. de Euchar. quæst. 164. Gauzin. in Rub. Missa sal. par. 3. tit. 12. num. 34. Lézana tom. 1. quæst. Regal. cap. 21. n. 7. Baum. par. 1. theol. moral. tract. 10. de prax. & Pauch. quæst. 9. in fine. Gatzia. in sum. tract. 3. diffus. 10. dub. 5. num. 5. Barbosa. de pœnit. Episc. alleg. 2. 2. num. 11. ver. Nouissime. Tamburin. opus. de sacrific. miss. lib. 3. cap. 1. §. 5. num. 13.

Dictandum est. Non posse Sacerdotem qui pingue stipendium accepit pro celebranda Missa committere alteri celebrandum retinendo sibi excessum supra confectum stipendium. Ita statuitur in Decretis de celebrat. Missar. §. *De familiis*. ubi statuitur, quod Sacerdos committens alteri celebrandum Missam, non possit sibi retinere partem Elemosinæ, sed debeat totum concedere celebranti, & hoc in eum finem, vt ab Ecclesia remoueat ut omne dampnabile lucrum. Et cum ortum fuisset dubium, an hoc decretum locum haberet, quando stipendium est pinguis confectio affirmative respondit ad. 9. dub. ex propriis suprascriptis decretis. Tenor responsionis est. Ad nuncum debere abstinentiam integram Elemosinam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam aliam partem sibi retinere posse. Nec dici potest, quod huiusmodi responsiones non sint authenticæ, quia incerte sunt in Bullar. Romano cum Decret. S. Congregat. vnde nullum eflugium remanet.

Ratio quoque ostendit, quod de iure quoque naturalis non liceat retinere excessum supra confectum stipendium, & proinde id dampnabile lucrum, vt dicitur in Decret. S. Congreg. nam totum stipendium, quod datur à potente Missam, destinatur ad celebrantem pro illius sustentatione in exequutionem obligationis naturalis subministrandi illi, sustentationem intuitu ministerij exhibendi quam quidam obligationem contrahit cum eo qui cum effectu celebrat, & proinde totum stipendium est pro extinctione dictæ obligationis. Ergo celebrans Missam cum effectu acquirit ius ad integrum stipendium quantumcumque illud sit non acquirit ius ad totum id, quod datur pro sustentatione ex vi obligationis naturalis, quia acquirit ius ad exigendam dictam sustentationem atque adeo ad totum id, quod pro ipsa datur vigore talis obligationis. Ergo retinens partem illius stipendij, facit contra ius celebrantis, quia ipsum priuat parte sustentationis sibi exhibite, & etiam contra ius dantis stipendium, quia ex eius voluntate destinatur pro sustentatione celebrantis Missam.

Confirm. Quando stipendium datur alicui vt faciat celebrare Missas, non potest quantumvis pingue sit, retinere sibi aliquam partem, vt fatetur etiam vltimum Doctorum primæ sententiæ, non alia ratione, nisi quia ab exhibente destinatur pro celebrante, sed etiam quando datur sacerdoti, vt ipse celebrat, destinatur pro sustentatione ipsi celebrantis. Ergo si qui primò accepit, non celebrat, non potest aliquid de ipso retinere.

lo retinere, quia in tantum est datum, in quantum erat celebraturus, & ideo, si non celebrat ex natura rei transit, totum ad eum, ad quem transit obligatio celebrandi, & non censetur datum primo, nisi sub onere celebrandi, & proinde ademptum sub obligatione oneris, si igitur pars ff. de animis, legat. ff. Aliquando ff. de censu. & de mensuris. & l. quod pars ff. Quando dies leg. cedat ff. pecuniam quam ff. si cert. per. & notant Spin. causil. 33. num. 3. Natta causil. 200. num. 1. Cephal. causil. 21. num. 10. Olafch de sp. de censu. 116. num. 4. Surs. consil. 137. num. 9.

7 Ad fundam. in oppositum. Sacerdotem accipientem primo stipendium pro celebrandis. Missas acquirere quidem dominium stipendij sed resolubile, quia acquiritur sub modo, nempe sub onere celebrandi. Est autem de onera modi, quod si non adimpleatur, cessat acquisitionem l. Libertas. §. Hac scriptura, ff. de man. Testam. & notant Bart. in l. Quibus diebus §. Terminis. n. 1. ff. de cond. & demens. Dec. in l. cum nota. n. 62. de transact. Duran. de cond. & mod. temp. par. §. 1. n. 4. unde eo ipso, quod qui accipit stipendium, non celebrat, sed transfert onus celebrandi in alium, amittit dominium supra stipendium, quod sequitur onus celebrandi & ideo nihil potest retinere ratione dominij acquisitionis, sed tenetur totum tradere celebranti.

8 Ad confirmat. dante stipendium pinguius percipere illum maiorem fructum, qui proventu ratione augmenti nam impeditur à retinente excessum supra consuetum, in tantum enim augmentum stipendij est causa maioris fructus, in quantum importat maiorem influxum in celebratione, non influit autem, nisi quatenus est pro sublatione celebrantis, & fundat obligationem quod ex validiori titulo debeat oblatio sacrificij. Hic autem influxus impeditur à retinente sibi excessum, quæ cum non sinat pervenire ad celebrationem pro illius sublatione, neque, finit influere in oblationem sacrificij.

9 Ex dictis inferitur à fortiori. Quod si tradens stipendium intendat, quod exhibeatur celebrantibus, non poterit, quod ipsum accepit, retinere sibi excessum supra consuetum, ut docent etiam quamplures ex Doctoribus supra numero 1. pro prima sententia citat præsertim Vasquez, Suarez, Bonac. Barbosa, Palau, Di. alii & à fortiori omnes citati pro prima sententia. Ratio est quia in tali casu accipiens stipendium est nudus minister & ideo nihil de stipendio deserviat potest ideo commodum illius iuxta dict. quæst. præceden. n. 4.

10 Secundò inferitur. Quod licet prima opinio, quod possit retinere excessum stipendij probabilis videatur ex eo, quod traditur à pluribus & graubus Doctoribus, non licet tamè ad praxim deducere. Primò quidè, quia obstat decreta S. Congregationis ut dictum est n. 4. quæ prohibent huicmodi lucrum tanquam damnabile, & proinde independentè à prohibitione coepte. Secundò, quia Doctores ipsi qui eam tradunt subdunt, non esse consulendam, quia sapit turpem negotiationem. Unde mirum est, quod in huiusmodi actu agnoscant turpitudinem, propter quam non sit consulenda, & tamen putent esse licitam.

rali donatione celebrantis.

3 Ex donatione celebrantis an retineri possit pars stipendij, & num. seq.

5 Quando non possit retineri.

6 Hac sententia prohibita per Decretum. S. Congregat. Principium rei spectandum.

7 Relaxatio partis stipendij quando coacta.

Denario excluditur ex quacunque alia occasione alius sequi possit.

8 Non mutari nisi aliquid donetur, est versus.

9 Denario partis stipendij &c. quare extorta.

10 Versa cur respicienda.

Quid sperens stipendia pro missis videri offerat relaxare partem stipendij.

11 In correptionibus unus alius est propter alium.

Quid si accipiens stipendia pro missis relaxet partem sine parte.

12 In correptionibus unus non sufficit sine alio.

13 Cur relaxatio stipendij ex parte non possit presumi liberalitatis.

14 Alias ut sit liberalitas debet provenire ex motivo liberalitatis.

Procedit difficultas, siue stipendium sit pinguius consuetum, siue sit tantum consuetum. Est autem supponendum tanquam certum, quod si obligatus ad celebrandas Missas ratione stipendij accepti teneatur, qui gratias illas celebrat, vel qui se offerat, vel qui requisitus de hoc beneficio illud velit impedire, poterit sibi retinere totum stipendium, nam tunc acceptando obligationem celebrandi facit suum stipendium, & postea censetur liberaliter ipsam donare, unde intrinsecus duplex actus, alius virtutis traditionis, & acceptationis stipendij, & alius donationis eiusdem stipendij solum ergo difficultas est, An committens alij missas celebrandas pro quibus accepit stipendium, possit ex donatione commissarij retinere sibi partem illius.

Supponendum. Secundò, Quod si illi, cui committantur missæ celebrandæ solvitur integram stipendium & ipse ex mero motu liberalitatis, aut sub titulo donationis, aut elemosinæ absque ulla præno pacto, seu conventionis siue expressæ, siue tacitæ, & absque timore, quod si non donet partem stipendij, non sint amplius subministrandæ elemosinæ pro missis, & qui dat stipendia, non sit revera denegaturus vltiora stipendia, nisi portionem aliquam accepti stipendij daret, poterit tuta conscientia retinere, quia acquiritur titulo legationis, nempe per liberalem donationem & sicut posset totum stipendium donare ita etiam potest partem. Ideo difficultas remanet, quando intervenit expressa, aut tacita conventio donandi aliquam partem stipendij, aut donatur ex timore carenti posterum elemosinis promissis, si non donet, & proinde supponatur animus non dandi vltiora stipendia in eo, qui prima subministrat, si non utatur tali donatione, ut medio ad ea obtinenda, & ita notant etiam Lugo Cat. disp. 31. de Eccl. sect. 2. num. 33. Lenz in summa verbo. Missa num. 35.

Prima sententia asserit, posse retineri partem stipendij, si liberè donetur. Ita Homobon. p. 1. c. 1. c. 1. Eccl. tract. 4. cap. 14. quæst. 191. Io à Croce par. 15. direct. consilium, quæst. 2. de sacris. miss. dub. 8. com. l. 1. Faustus lib. 2. de Eucharist. quæst. 164. Aucta. quæst. 11. de Eucharist. 17. vel. sexto supposito Quartus in rub. missal. in apprad. quæst. 4. par. 1. dist. ult. 3. dub. 1. Fundament. huius sententiae est Quia licet potest celebrans nullum totum stipendium donare, ita etiam partem, neque decreta S. Congregationis prohibent retinere aliquam partem stipendij ex donatione celebrantis. Confirm. Quia quamvis ad hoc metus quod

Bb 5 non

QVÆSTIO 975.

An ex condemnatione celebrantis retineri possit pars stipendij.

S V M M A.

1 Obligatus ex stipendio potest illud retinere, si reperiat qui gratis celebret.

2 Quando possit aliqua pars stipendij retineri ex liberalitate.

Tom. 11.

non dantur amplius elemosinæ pro missis, quia hic metus non incutitur ab extorsione, non est iustus, nam potest prior sacerdos committere missas, cui voluerit sine alicuius iniuria.

4. Secunda sententia negat, posse retineri partem stipendii ex donatione celebrantis, nisi in casu de quo num. 1. Ita Logo Card. *disp. 12. de Eucharist. titl. 2. num. 12.* Lexana *in sum. verbo.* Missa n. 35. Martin. à S. Ioseph. *tom. 1. moral. lib. 1. tracl. 17. de Eucharist. num. 8.* Francisc. Lugo *lib. 3. de sacram. c. 11. quæst. 75.* Tambur. *apud de sacris missis. lib. 3. c. 1. §. 5. num. 15.* Leand. *de sacram. tracl. 8. disp. 4. quæst. 8.*

Dicendum est. Non posse sacerdotes committentes missas alijs celebrandas retinere sibi portionem aliquam stipendij ex donatione celebrantis si inter eos convenio aliqua est tantum tacita de relaxanda dicta portione, ut committentes subministratio elemosinarum, quæ alijs non esse continenda aut ex aliquo simili motivo quia reddat necessariam relaxationem partis stipendij tanquam medium ad obtinendas elemosinas. Vnde quando habentes copiam elemosinarum, & eas non distribuunt, nisi relaxantibus aliquam partem stipendij non possunt tuta conscientia portionem relaxatam retinere.

6. Hoc desumitur ex decretis de celebrat. miss. dum §. similiter. prohibetur sacerdoti qui missam suscepit celebrandam cum certa elemosina, ne eandem missam alteri parte elemosinæ sibi retenta celebrandam committat. Duplici autem modo potest retinere aliquid de elemosina, vel nesciente, qui celebrat, & proinde non consentiente vel sciente, & consentiente ita tamen ut consensus originem habeat ex aliquo facto committentis missas sive sit consensum, sive subministratio stipendiorum sub hac tacita conditione consentiendi, & donandi, sive quia non dantur stipendia, nisi donantibus aliquam illorum portionem. Detentio autem hoc secundo modo ad hoc est prohibita per dicta decreta, quia non provenit à libera voluntate donantis, sed originatur à retinente. Cum enim potest potius cuiusque rei spectandum sit l. si procuratorum ff. Mandati c. l. Nam origin. ff. Quod vi aut elem. c. l. 1. §. prater ff. de minor. patens donatio habenda est extorta, dum habet locum extortivum, nec primò provenit à liberali voluntate, & proinde est retractio prohibita per dicta Decreta, tamquam retractio orta ex extorsione.

7. Ratio autem est. Quia non potest adesse iustus titulus retinendi portionem stipendij, nisi liberalis donatio, seu libera relaxatio celebrantis, cum ipsi debeatur ex destinatione petentis missas integram stipendium sed ista donatio, seu liberalis relaxatio non fuodat iustum titulum. Ergò. Min. prob. quia est donatio, & relaxatio simpliciter coacta, licet secundo quod voluntaria quia à subministrante Elemosinas missarum constituitur medium necessarium ad obtinendas elemosinas pro missis, itavt aliter non esset obtenturus; vnde potius censetur eligere hoc mediū ad obtinendas elemosinas pro missis quàm donare, quia donatio excluditur ex consuetudine etiam levi, & qualicumque occasione alia, ex qua sequitur sit actus l. si cum. an non ff. de sine. & l. Eleganter §. qui reprobus ff. de pign. act. & notant Afflic. decif. 44. num. 24. Rimini. conf. 174. num. 58. Dec. conf. 150. num. 4. Sord. conf. 262. num. 73. Quod in presenti fortiori modo valet, quia non constat de liberali, & benevolenti animo: sed potius de opposito, stante ordinata paupertate totius, qui relaxant partem stipendij missarum quàm certe non relaxarent, nisi hoc cognoscerent, ut medium ad obtinendas huiusmodi elemosinas Vnde licet adit nomen donationis, non aderit vera donatio, siquidem deest animas liberalis, & benevolens, qui facit donationem.

8. Confir. si quis nollet mutare, nisi ipsi, qui accipi-

entes mutuum donarent mutuatori aliquam partem mutui, committeret vltoriam palliam, quia illa donatio non esset liberalis donatio, sed deduceretur in necessitatem ad obtinendum mutuum. Rursus si quis ooller condocere famulum, nisi de salario isto donaret aliquam partem, committeret iniustitiam, quamvis in libertate vltoriosque sit mutuari potius voi, & non alteri, aut condocere potius vnum, quàm alterum, oon alia ratione, nisi quia vitur hoc modo ad oon seruandam æqualitatem iustitiae, & proinde indirectè cogit ad standum ioequalitati, & iniustitiae. Ergò etiam qui noo dat stipendia pro missis, nisi donantibus aliquam portionem, lædit iustitiam, quia inducit inæqualitatem, & indirectè cogit celebrantē, ad standum iniustitiae, seu ad consentiendum donatio- ni extortæ.

Coosir. secundò. Totum integrum stipendium est 9 debitum ex iustitia celebranti Missam, tum quia ipsi est destinatum à petente missas, tum quia totum est pro satisfaciendo obligationi naturali de subministranda substantiatione exhibenti ministerium in offerendo sacrificium. Vnde de iure naturali fit debitum suscipienti onos celebrandi, & devolutum etiam vi obligationis naturalis ad quemcumque, ad quem devolutur onus. Ergo nolle alicui committere missas celebrandas, nisi donec partem stipendij est volutas extortendi donationem, seu potius partem stipendij sub titulo donationis, cum tamen non adit verus animus donandi, & oon reddendi, quod de iure naturali esset reddendum.

Confir. tertio. Ideo exigens vlturas ratione mutui peccat, & tenetur ad restitutionem, quia exigit tantum sibi debitum ratione coortæus, quod non est sibi debitum, aliàs non esset mutuatatus. Sed etiam qui suscepit missas celebrandas alteri commendans, & exigens donationem partis stipendij, ægit, quod sibi non est debitum ratione talis commendationis, neque alio aliquo titulo, alioquin si esset debita ex alio titulo, noo esset donatio. Ergò eodem modo peccat. Et hoc etiam locum habet si petens sibi commendari missas vltò offerret partem stipendij donate, sicut etiam contingit quando petens mutuum ab vlturatio, quem scit non aliter mutuari, vltò offert vlturas: nam eo offert, quia scit, quod non aliter posset obtinere elemosinas pro missis.

Quæ autem dicta sunt, locum habent etiam si non præcedat aliquis tractatus, sed solum accipiens stipendia relaxet aliquam partem sub titulo donationis, nam hoc solum sufficit, vt isti actus sint correfpectivi, cum vnus sit propter alium, vt notant Bald. in l. Petent. num. 49. ver. Dicitor solum de pall. Dec. conf. 145. num. 1. Socin. sen. conf. 173. num. 4. vol. 2. Ruin. conf. 42. in fin. vol. 1. Cramer. conf. 198. num. 11. Natta conf. 115. num. 2. vol. 1. Bortol. conf. 304. Sord. decif. 198. n. 11. Anchar. conf. 434. num. 3. ver. præterea. Vetal. decif. 135. num. 1. par. 1. & decif. 107. num. 1. par. 2. Rota de. cif. 491. num. 1. par. 1. diu. r.

Et autem est natura actuum correfpectivorum, vt 11 vnum ius altero non consistit l. sius §. Marti, & l. Alumnus §. rita ff. de adim. leg. & l. cum tempore ff. de resum. vendit & notant Alex. conf. 112. lib. 3. Cramer. conf. 193. num. 2. Decian. respos. c. num. 18. vol. 1. & proinde vnum alteri inesse censetur, vt ostant D.D. in l. Parens c. de pall. Seraph. decif. 540. num. 4. Merlin. decif. 313. num. 5. Vnde ex hac correfpectivitate licet inferre, quod susceperit onera missarum oon committerentur alteri adimplenda, nisi donaret partem stipendij, & proinde, quod committuntur sub hoc onere donationis, quod est quid iniustum, quia eo ipso, quod transfert onus celebrandi in alium, transfert etiam ius ad totum stipendium, & non potest hanc translationem aggravare aliquo onere, cum oon ad-
sit com

fit compensatum oneris, nec possit addere vobis, supra id, de quo non potest dispendere.

- 3) Ad fundamentum in opposit. conceditur, posse aliquem donare partem stipendij iuxta dicta n. 4. neque hoc prohiberi à decreto. S. Congregationis. Verum, quando ita committitur Missæ celebrandæ, vt non committeretur nisi relaxaretur pars stipendij, non interuocit vera donatio. Præsertim quia hoc fit tamē ab illis, qui indigeant stipendijs illis, & cum non possint integra habere iudicatosus esse habere, quod possunt, vnde oportet præsumi, quod liberaliter domet *licum legatum ff. de adimen. leg. 3.* nota et Tirac. *quod. in l. si omnia verbo donatio. iargitus num. 106. C. de res. donat. Val. conf. 53. num. 14. Gama de res. l. 1. §. 1. num. 3.*

- 4) Ad Confr. Quamvis metus oio sit ab extrinseco, nec sit ioluit inculsus, siue etiam, ex alio motivo fiat donatio illa, adhuc tamen sufficere, vt non sit vera Donatio. Quia cum Donatio sit Actus liberalitatis, debet provenire ex motivo liberalitatis, à quo suam speciem sumat, & idēdē, si deficit, deficit quoque Donatio, ita quamvis retineat nomen, non sit tamen Donatio, vt potest sua clementia destituta, atque adeo oio operabitur effectum Donatio, qui est liberaliter transfere Dominium in Donatarios & cum hic Trullus dicit nullus alius supiret.

orif. miss. lib. 3. cap. 1 §. 5. num. 13. Quartus in Rub. miss. in App. quæst. 4. p. 1. c. 1. diff. 3. v. Colligunt pass. Trullien. lib. 3. de sacra. cap. 8. dub. 12. num. 11. 10. hinc.

Ratio est. Quia augmentum stipendij fit eoemulatione personarum, non autem intuitu missæ: ordinatur enim ad ipsas beneficiorum. Ergo si committitur missa alij celebranda, non est de necessitate exhibendum totum stipendium; sed sufficit, quod exhibetur consuetum, quia non tenetur persona contenti placere conuenire in alium Beneficium sibi impensum. Præsertim quia, quod fit contemplatione personæ non debet cum egredi l. cum pratorio §. 5. & l. 1. *interdictum ff. de prae. & l. filiofam. ff. de cent. & de m. 1.*

Ex quibus inferitur, quod quando dantur pinguia stipendia pro celebrandis Missis in aliqua Ecclesia, aut Altari specialis deuotionis, si contingat has missas celebrandas esse per alios, quam per Sacerdotes illius Ecclesie, sufficere, quod detur congruum stipendium, siquidem illud augmentum supra consuetum stipendium censetur superadditum intuitu Ecclesie seu Altaris, cum censetur contemplata qualitas Ecclesie, seu Altaris, & idēdē debet eodē in eodem ipsum iuxta l. *Antonia §. Titia ff. de ann. leg. & l. 1. §. ff. de reb. dub.*

QVÆSTIO 976.

An qui accepit pinguius stipendium pro Missa tantum à benefactori Beneficentia, possit retinere excessum, si alteri committat Missas.

S V M M A.

- 1 Quando Missa habetur annexum pinguius stipendium, non possit alteri committi.
- 2 Accipiens pinguius stipendium ab beneficentia dantis, potest tradere consuetum Celebranti.
- 3 Quod fit contemplatione personæ, est personale.
- 4 Si pinguiora stipendia detur intuitu loci, sufficit, si detur consuetum Celebranti.

IN hac difficultate attendenda sunt omnes facti circumstantie. Vnde si quis det stipendium pinguius solito intuitu personæ celebraturæ, quia considerat de deuotione illius, & proinde velit Missam celebrari ab ipso, non potest huiusmodi Missa alteri committi, etiam cum toto stipendio; sed qui suscipit onus, tenetur satisfacere modo; quo intendit petens Missam, aut ab initio reculare oneris suspensionem. Si tamen contingat quod superueniente infirmitate non possit celebrare, ita ut nisi post longum tempus speraretur satisfacere posse obligationi; crederem si fieri posset, id esse notificandum illi, qui pinguius stipendium dedit vt suam intentionem declararet. Quod si non posset notificari esset missa celebranda per sacerdotem talis qualitatē, qui posset acquiparari illi, cuius persona erat electa, & integrum stipendium esset ipsi exhibendum, cum sit tributum intuitu Deuotionis celebrantis.

- 5) Si verò ista auctiora stipendia tribuantur ad beneficium Sacerdoti celebraturæ, vt eoingine in beneficioribus Religiosis. Dicendum est. Quod si committatur missa alij celebrandæ possit retinere excessum super consuetum stipendium. Ita Antea quæst. 11. de hinc. *scilicet. 17. v. c. 1. Sacerdos suppositus. Bordin. tom. 1. c. 1. Regal. res. solus. 17. num. 18. Franc. Lugo lib. 3. de sacra. cap. 1. 2. quæst. 7. num. 74. Tamburin. opus de sa-*

QVÆSTIO 977.

An qui colligunt Missarum stipendia, possint ratione laboris aliquod sibi retinere.

S V M M A.

- 1 Colligentes stipendia ratione laboris non possunt aliquod sibi retinere.
- 2 De iure naturali non videtur prohiberi.
- 3 Neque secundum Tamburinum contrariatur Decreto S. Congregationis.
- 4 Colligentes elemosinas delatæ ad Ecclesias, non possunt aliquod retinere.
- 5 Colligentes elemosinam pro Missis vetera, cōi qui in Ecclesiis colligunt non debent permitti.

QVod colligentes stipendia possint aliquid modicum sibi retinere ratione laboris tradunt Sor. *lib. 9. de iust. & iur. quæst. 3. art. 1. dub. 1. Rodric. part. 1. sum. cap. 131. conclus. 9. & 11. Henric. lib. 9. sum. cap. 11. n. 8. Valquez part. disp. 234. Cap. 4. n. 31. & 32. Suarez disp. 86. de Euch. sect. 3. v. 1. Nald. in sum. v. 1. Missa sum. 4. S2. num. 43. Fillius. tract. 1. num. 187. Pasquand. princeps. 1. Eccl. lib. 3. cap. 9. num. 15. Garcia in sum. tract. 3. diff. 10. dub. 3. n. 4. Dicastil. de sacra. tract. 3. disp. 4. dub. 50. num. 375. Tamburin. opus de sacra. miss. lib. 3. cap. 1. §. 5. num. 16. vers. si cetera.*

Et quidem; cum omnis colligendi stipendia pro missis sit pretio xtimabile, non videtur iure naturali prohibitum quin compensati debeat. Et vtiliter gerat negotium sacerdotum, qui accepturi sunt stipendia missarum, quia forte alias non haberent, ad illos spectare videtur, compensare laborem Collectionis, & proinde relaxare debere aliquam exignam portionem pro singulis stipendijs.

Adde Tambur. eam. Neque hoc esse contra Decretum S. Congregationis de celebr. Missæ, quia solum disponit de Sacerdotibus ne committendo aliis missas quas susceperant celebrandas, retineant ipsi aliquam partem elemosinæ, non autem collectoribus. Prohibet Sacerdotes in parte elemosinarum &c. vnde cōi prohibitio in odio, non est extendenda ad collector

Borci

dores. Et in fere, quod, etiam Sacerdotes, qui colligunt elemosinas, non ut celestent, sed ut Missas celebrandas curent potuerunt eandem portionem sibi retinere.

Vetum si hæc opinio admitteretur omnes qui colligunt plures elemosinas pro Missis, quæ satisfacere possint tanquam Collectores, possint istam portionem sibi retinere, & frustraretur Decretum sacre Congreg. de exhibenda integra elemosina, quando alijs committuntur Missæ celebrandæ, siquidem non committuntur alijs Missæ celebrandæ, nisi illæ quas qui colligit elemosinas non potest celebrare. Deinde quia regulariter istæ elemosinæ pro Missis non colliguntur, nisi in Ecclesijs, in quibus adimpleri solent opera manualia Missarum, & proinde Collector exercet hoc munus in commodum illius Ecclesiæ, & ideo pertinet ad Ecclesiā, eam suis expensis deputare. Quod si colligat plures elemosinas, quam necessariæ sint pro Ecclesiā, non potest ratioe talis collectionis prætere aliquid emolumentum, & ideo quando distribuitur nec ipse, nec alijs, qui eum deputauerunt, poterunt retinere portionem aliquam elemosinarum.

Extra hos autem Collectores, non sunt permittendi alijs, qui tanquam quætores colligant elemosinas pro Missis. Tum quia fideles admodum paucos ipsi exhiberent tum quia suspicarentur, quod cum nec ipsi celebraturi sint, nec habeant Ecclesias in quibus celebrantur, quod non se fideliter fecerint. Tum quia ut egellate, aut alia de causâ, & præsertim retinendo sibi pro officio plurimum deberetur valde probabile esset, quod non facerent omnes Missas celebrare. Tum quia permittitur quæstus in ipsi, quæ pro sustentatione celebrantium destinatur a fidelibus, qui est carpi modus lucrandi.

DE LEGATIS

PRO

CELEBRATIONE

Missarum.

Pasim in dispositionibus ultimæ voluntatis institui solent Legata pro celebrandis Missis, siue temporalia, siue perpetua. Quod spectat ad temporalia, nihil habent speciale, quod non conveniat etiam perpetuis, nisi quod, si non sit taxatus numerus Missarum, aut si non sit taxata Elemosina, spectat ad Episcopum taxare, ex Decretis S. Congreg. de celebrat. Missar. ut dictum est etiam in Superioribus. Ideo modò quæ ad Legata perpetua & etiam temporalia spectant, explicanda sunt.

QVÆSTIO 978.

Quando debeat Legatum pro celebratione Missarum.

SVMMA.

- 1 Legatum pro Missis velis institui.
- 2 Taxato tempore pro solvendo Legati, cessat annis

difficultas.

Testator potest amplius disponere de rebus suis.

- 3 Legatum pro Missis statim solvendum.
- 4 Statim à morte, implenda voluntas Testatoris.
- 5 Statim à morte, Legatarius acquirat ius ad legatum.
- 6 An differenda solutio legati, vsq. interim vendatur ea, ex quibus pecunia est retrahenda.
- 7 Pannus non solvendum legatum tempore debito.

Quamvis nonnulli improbaerint legata pro celebratione Missarum tanquam simoniaca labe infecta, decepti tamen sunt, ut constat ex dictis de stipendio pro Missis. Unde oppositum est tanquam certum. Legata pro Missis siue temporalia, siue perpetua, recte institui, ut inter alios notant Spin. in specula testam. gloss. 3. tit. de Cappellan. num. 55. ubi latè, Mollæ. par. 1. sum. tract. 13. cap. 5. num. 166. Alphons. de Leone de offi. Cappell. quest. 3. sect. ult. num. 437. Hoc enim confirmat prælix Fideiolum Institutum huiusmodi legata, & Ecclesiæ in accepta-ris. Si enim legata sint pro vna vice, eadem erit ratio de ipsis, ac de stipendijs manualibus. Si verò sint perpetua, aut habeant aliquem statum permanentem, tunc nihil aliud sunt, nisi salariæ quædam ad manutentionem Cappellani, qui celebrat Missas iuxta dispositionem Testatoris. Certum est autem, quod cuiusque Officiali debetur de iure congruum salarium.

Secundò supponendum est. Quod si Testator disponat de tempore, in quo solvendum sit legatum, cessat omnis difficultas, quia cum habeat amplissimam facultatem disponendi de rebus proprijs & disponat. Authen. de nups. & ideo eius voluntas pro lege habenda est. Et ideo eum ipse declaravit tempus in quo legatum pro Missis celebrandis solvendum sit, non est opus alia determinatione, iuxta ea quæ notant Bald. in aubert. nisi regas. vet. Et per hoc statuitur C. ad Trebell. Decian. respon. 88. num. 16. vol. 2. Parif. conf. 3. num. 3. lib. 3. Unde difficultas solum est, quando Testator nō præfixit tempus. Difficultas autem ex eo procedit, quod pro executione legatis pijs, de iure conceduntur sex menses, sicut pro non pijs integer annus.

Dicendum est. Legatum pro Missis siue perpetuis, siue pro vna vice, sit statim solvendum. Itaque spatium sex mensium concordatur solum ad evadendas penas impositas à iure negligentibus solvere, non autem ad evadendum peccatum. Itaque communiter Doctores in cap. Qui oblationes n. 12. causa 13. quest. 2. Navar. lib. 3. de resp. cap. 4. num. 167. Rodriguez part. 1. sum. cap. 139. num. 8. Martin. Carril. in Bullam defunct. part. 2. cap. 15. Martin. Navar. cap. 17. manual. num. 68. vet. Accidentaliter, Molina de iust. & iur. tract. 2. disp. 251. num. 11. Graf. part. 1. decis. lib. 1. cap. 26. num. 15. Laiman. lib. 1. theol. moral. tract. 3. cap. 21. num. 12. Megal. par. 1. resp. 80. Sylvestr. verbo Testamentum quest. 6. & 9. Abb. in cap. si bardeus n. 5. de testam. Coustun. num. 4. Bonac. disp. 3. de contrah. quest. ult. punct. ult. num. 29. Villalob. in manual. cap. 5. num. 16. Valer. in differ. varijsque feri, verbo Legatum differ. 1. num. 2. Alphons. de Leone de offi. Cappell. quest. 3. sect. 6. num. 62.

Ratio est. Quia testamentum statim à morte Testatoris incipit valere. Ergo statim exigit executionem ab his, ad quos spectat, & voluntas defuncti quæ pro lege habenda est, statim virget pro executione. Ergo si non exequatur statim ac est possibile, faciant in re gravi contra munus proprium, & contra voluntatem Testatoris. Præsertim quia, cum legatum concernat suffragia pro anima Testatoris, aut etiam si sit pro elemosina, atque adeo habeat vim satisfaciendi pro defuncto, impediunt, ne liberetur

De Legatis pro celebrat.&c. Quæst. 979. 199

retur à pœnis Purgatorii, & differunt illud beneficium, quod alias statim perciperet, & ipse voluit percipere

3 Confirm. Eò ipso quod testamentum incipit valere statim à morte Testatoris, statim etiam consistit ius in Legatarijs ad percipiendam ipsa legata, nam per testamentum hoc ius ad ipsos transfertur. Ergo statim solvendi, quando alias est possibilis solutio, lædi ius Legatarij, quia desinet id, quod ipsi debentur ex iustitia. Et proinde ij, ad quos spectat solvere evadunt iniqui detentores illius, quod alteri debetur.

6 Au autem sit iusta causa differendi solutionem legatij, quia opus sit vendere aliqua bona hereditatis, & si tunc statim venderentur, viliori pretio venderentur. Resp. cum D. Th. quodlib. 6. art. 14. per modicum tempus posse differri, si elemosinæ ex hac dilatione futuræ sint ampliores; non autem per multum tempus. Unde doctrina D. Th. procedit in casu, in quo Testator res aliquas vendendas reliquisset, vt ex retracto pretio et rogarentur elemosinæ. Verum quando legat quantitatē, & pecunia retrahenda est ex venditione bonorum, quia non videtur quod modica retardatio possit esse causa, vt pretio notabiliter maiori vendantur, idē non est expectandum; præsertim quando agitur de suffragijs pro defuncto, quia præsumendum est, quod voluerit statim, quoad hoc executioni mandari suam voluntatem, non obstante diffinitione suorum rerum minus utili, quia per se sumi debet, quod melius velit animæ propriæ, quàm hereditibus, præsertim quia multo maius esse malum, quod ipse ex dilatione subtraheret, quim commodum ex dilatione venditionis perciperent hæredes.

7 Quod autem spectat ad pœnas eorum, qui infra terminum præscriptum non adimplent voluntatem Testatoris solvendo legata, tam de iure civili, quàm de iure canonico est priuatio hereditatis l. fin. C. de fideicom. & cap. Siluest. l. 1. quæst. 1. cum hoc tamen distictimine, quod extraneus hæres omnino priuabatur, Filius autem priuabatur successione, relicta tantum ei legitima. Authen. Hæc amplius C. de fideicom. de relicto autem ad pias causas disponitur, quod distictio adimplere, debet totum amittere. Authen. de Ecclesiast. cens. §. si quis inter per redemptionem vet. si autem collat. 9. in caput autem si hæredes de testam. disponunt generaliter, quod hæredes nō adimplentes iussu Testatoris interdicuntur hereditate, & fructibus ipsius. Ex hac notantur à Gloss. in d. cap. si hæredes vet interdicuntur Panormitan. ibid. num. 8. Couat. num. 5. Siluest. verbo Legatum 2. quæst. 6. Petrus Nauat. lib. 3. de rescript. cap. 4. num. 166. Valet, in differētiis, varijsque fori, verbo Legatum differre. 1. num. 5. Ex quibus constat, quocumque modo res se habeat, quod semper grauius sit puniendi hæredes, qui non solvunt tempore debito legata pia, cum saltem interdicienda sit eis hereditas cum fructibus, vt saltem hoc pacto indiciētē compellantur ad exequendam voluntatem defuncti. Indigni enim sunt recipere beneficium defuncti, & frui bonis ipsius, dum eiusdem voluntatem non adimplent.

3 Legatum ad certum effectum, & pro tempore certo non debetur nisi illo tempore.

4 Solutio in diem potest præueniri.

Sed solutio quando dilatio est in fauorem debitoris.

5 Anticipata solutio legatij pro annuifario stat periculo soluentis.

Q VOD annua legata ad pias causas, soluenda sint initio anni, tradunt Roman. in reperi. authen. similiter C. ad l. Falcid. Alexan. in l. qui bona ff. de damn. infest. Rebul. de privileg. fiscal. privileg. 136. & alij Doctores quib. nō hoc anno 42. ff. de verb. oblig. Pro hoc autem allegatur l. si ita fuerit ff. de manumiss. testam. vbi dicitur, quod qui quoddecimo anno liber esse iubetur, omnibus diebus anni liber esse iussus est.

Dicendum tamen. Legatum annuum non efficitur solvendum, nisi adueniens tempore Annuifarii. Ita Hieronym. à Laurent. decis. 117. num. 5. Barbof. in rubr. soluto matrimonio. part. 4. num. 34. Gomez. in l. 22. tau. num. 10. vet. fixæ & quidem, Petrus de Lata de Annuif. cap. 9. num. 49. Alphons. de Leone de offic. Cappell. quæst. 5. sess. 6. num. 69. Hoc autem ita accipiendum est, vt solui debeat, antequam celebretur Annuifarium, vt proinde ij, ad quos spectat, petere possint solutionem, antequam celebrent Annuifarium.

Ratio est. Quia huiusmodi legatum est destinatum ad certum effectum pro certo tempore. Ergo tantum solui debet obligatio solvendi, quando debet inseruire pro destinato effectui, ita vt non sit distictendus effectus ob dilationē solutionis legatij; legatum enim annum respectu certi effectus tanquam correspondit ad ipsum non debetur, nisi tempore exigente, & necessitate. J. nec simul. §. 1. ff. quando dicit. i. ug. Card. vbi cōmuniter Doctores. Roland. cons. 12. m. 23. vol. 1. alios referens. Surd. de aliment. tit. 17. num. 4.

Ex quibus deducitur, quod licet debitor in diebus possit ipsum præuenire, inxta l. cum in diem ff. de solut. & l. cum tempus ff. de reg. iur. hoc tamen solum locum habet quando dilatio solutionis est posita in fauorem debitoris, non autem quando est in gratiam creditoris, vt legatarij, iuxta l. cum quæst. de ann. legat. & l. qui Roma. inis ff. de verb. oblig. & l. fideicommissi ff. de testam. Pollicius ff. de test. & notat etiam Bart. in l. cum pater §. de filio ff. de leg. 1. Gomez. in l. 12. tau. n. 10. vet. fixæ quidem Hieron. à Laurent. decis. 117. num. 4. Ratio autem est. Quia fieri potest, quod si anticipatur solutio, vergat in damnum creditoris, eo quod tempore solutionis sit alius creditor, quæ ratio etiam militat in legato pro Annuifario, quia si anticipetur solutio, fieri potest, quod quando est celebrandum Annuifarium, exactio legatij ad alium spectet, vel quia sit mortuus, vel quia sit mutatus Rector Ecclesiæ.

Secundo deducitur. Quod si solutio legatij pro Annuifario anticipetur, periculum anticipationis erit penes soluentem, si enim contingat, quod Rector Ecclesiæ interim moriatur, nec relinquat post se, quod titulo legatij accepit, poterit succedere, aut is, ad quem spectat celebrare Annuifarium, rursus repetere legatum tamquam malè solutum, & in præiudicium illius, ad quem spectat; ubi enim debitor imputate debet, quod præueniens diem solutionis.

Q V A E S T I O 979.

Quando sciendum sit Legatum annuum pro Annuifario.

S V M M A.

C c Q V A E S T.

1 Anna legata ad pias causas, solvenda initio anni.

2 Legatum pro Annuifario, quando solvendum.

tut procurare, cum ad id non se obligaverit.

Dicendum. 1. si solutio legati est moraliter certa, quæ non sequatur statim ab initio, nec tenetur legatarius celebrare missas. Ita etiam Tamburini. *apud. de sacrifi. miss. lib. 3. cap. 1. §. 9. num. 12. vers. Respondet.* Hoc autem ita accipi debet, ut non impediatur, quin legatarius statim ab initio anni non possit petere solutionem legati, præfæctum si indigeat ad sui sustentationem & protefari, quod non sit celebraturus missas, nisi ei solvatur legatum: & tunc, hoc præmissis, non tenebitur celebrare, nisi solvatur legatum, quia obligatio celebrandi est corresponsiva ad solutionem legati. Ratio autem est. Quia, dom solutio legati est moraliter certa, haberi debet in consideratione, iuxta l. *Quemadmodum. §. si variis. ff. Ad l. Aquil. & l. 1. §. de in lit. inter. & proinde considerari potest tamquam præsens in ordine ad excitandam obligationem iuxta l. 15. §. fin. ff. de reind. vbi Fulgof. & l. Refrimento. ff. de auro & argenti legat. l. huius §. 10. ff. de legat. 3. & notant Bart & Bald. in l. penult. ff. de testam. milit. Sicut. cons. 195. num. 101. Et ideo certitudo solutionis de proximo erit sufficiens, ut excitetur obligatio celebrandi.*

Dicendum. 2. si solutio legati patitur aliquam difficultatem, & non sit moraliter certa, non tenetur legatarius celebrare missas quas sibi recipiat legatum. Ita in simili Tuticetum, in cap. Clericus dist. 91. Palud. in 4. dist. 15. quest. 1. *et. 1. Sotus de iust. & iur. lib. 10. quest. 5. et. 3. Azor. part. 1. lib. 10. cap. 3. quest. 9. Tamburini. apud. de sacrifi. miss. lib. 3. cap. 1. §. 9. num. 12. vers. Respondet.* & alij. Ratio est, quia acceptatio legati, seu obligationis celebrandi ex legato est sub tacita conditione, quæ interit ex natura rei, quod solvatur legatum: & proinde non confurgit, nisi soluto legato, saltem per mortalem certitudinem. Ratio est. Quia dum solutio legati remanet sub aliqua dubietate, non est sufficiens, ut faciat vigere obligationem, quæ non viget, nisi ratione solutionis legati. Confir. Non tenetur quis subire onus certum ob incertum emolumentum: esset enim inæqualis conditio subeundi onus. Ergo neque legatarius tenetur missas celebrare ob legatum, cuius solutio non est certa.

Dices legatarius acquirere ius certum ad legatū, & ideo tenetur celebrare, non secus, ac beneficarius, qui ratione tituli tenetur celebrare. Resp. Acquirere quidem ius certum ad exigendum legatum; non tamen subire obligationem celebrandi missas ante solutionem legati: quia huiusmodi obligatio est tantum radicaliter in iure ad legatum: proximè autem, & formaliter non confurgit, nisi ex effectiva solutione ipsius, quia celebratio non est onus annexum iuri ad legatum, sed præstationi legati. In beneficiario autem onus celebrandi est annexum titulo beneficii.

Ex dictis sequitur. Quod si ratione belli, pestis, vel alterius casus fortuiti cōtingat deesse spem, quod legatum sit solvendum; non tenetur legatarius celebrare missas, ut notat etiam Tamburini. *apud. de sacrifi. miss. lib. 3. cap. 1. §. 9. num. 12. vers. Respondet.* Quia scilicet etiam in spe deest fundamentum obligationis, quod est solutio legati. Imo si missas celebraret, posset compensare cum ijs, quas tenetur celebrare, quando posita solueretur legatum, nam posset ipsum retinere secundum proportionem correspondentem missis iam celebratis: si tamen fructus decursi legati solverentur, tunc teneretur supplere missas, quas prætermisit: & si ipse non posset, deberet per alium supplere.

QVÆSTIO 982.

An, si Legatarius tenetur interpellare, quomodo & quovisq; prestare debeat.

S V M M A.

1. Legatarius, quando obligatur solum pro una vice tenetur interpellare.
2. Unica interpellatio constituit in mora.
3. Sufficit etiam interpellatio extrajudicialis.
4. Interpellatio extrajudicialis constituit in mora.
5. Heredes non solvunt legatum incurren penam impositam à Testator sive unica interpellatione.
6. Mora ad effectum penæ, non contrahitur statim ad interpellationem.
7. Interpellatio non est mora, sed initium mora.
8. Mora constituitur ex interpellatione, & lapsu temporis arguentis negligentiam.

Quia contingere potest, quod Testator obliget Legatarium ad interpellandum hæredes pro solutione legati anni pro celebratione Missarum, & Legatarius acceptando legatum tamen obligatus ad interpellandum hæredem pro solutione legati: ideo dubitatur, ad quid tenetur ex vi huius obligationis. Dicendum est. Non obligari ad interpellandum nisi pro una vice. Non quia non possit amplius prestare, sed quia hoc præstando satisfacit propriæ obligationi, quam assumpsit acceptando legatum.

Ratio est. Quia dum Testator imposuit obligationem interpellandi pro solutione legati, nihil aliud voluit, nisi illam instantiam, quæ esset sufficiens ad constituendum hæredem in mora, ita ut non posset excusari, si non solveret. Ut autem constituatur in mora, sufficit unica interpellatio, ut tradunt Doctores in l. *semel mora ff. soluto marim.* & in l. *Finium ff. de rei. pet. Bart. in l. Ticio sive in l. ff. de leg. 2. & in l. qui Roma 121. §. siam ff. de verb. obligat. Alexan. cons. 81. num. 1. lib. 4. Rota in Romana grani. 13. Novemb. 1641. coram Cerra. & coram Eminentiſſimo Orthobono decif. 217. num. 5.*

Imò neque necessarium est, quod interponatur iudicialis interpellatio, sed sufficit etiam extrajudicialis: nam hæc quoque sufficiens est ad constituendum in mora, ut notant Gloss. in l. qui Roma §. *Corboret ff. de verb. oblig. l. al. ibid. num. 10. Penia decif. 14. num. 7. Rota in Rom. præsenfir. fructum cons. 9. Martij 1584. coram Aldobrandino.* Mora enim ex eo inducitur, quod debitor admonitus suæ obligationis non satisfaciatur: & ideo sicut interpellatio iudicialis inducit moram iudicalem, ita extrajudicialis inducet extrajudicalem.

Ex quibus infertur. Quod si aliqua pena sit imposita hæredibus, nisi solvatur legata annua pro Missis, penam incurrent, quia iam præcessit interpellatio, quæ necessaria est, ut pena incurratur, iuxta ea, quæ tradunt Dec. in l. *cum propanis 2. num. 4. C. de pall. Gratian. discept. foren. 141. num. 50. Rota coram Scraph. decif. 225. num. 1. & coram Eminentiſſimo Orthobono decif. 151. num. 7. & in Pifuren. societ. effe. 30. May 1639. vet. Nec pariter obstat coram Roial. Illa enim interpellatio operatur, ut sit ini culpa, & proinde, quod pena locum habeat.*

Est tamen advertendum. Quod oon statim inducitur mora post interpellationem ad effectum, ut pena locum habeat, sed requiritur aliquis lapsus temporis, ratione cuius æqui possit negligentia debitoris, & per quam morositas constituitur, quia in-

Cc 1 ter

terpellatio non est mora, sed initium moræ, l. mora ff. de usur. & l. si pro 10 C. de usur. Vnde mora constituitur ex interpellatione ut initio, & ex lapsu temporis arguentis negligentiam, ut obseruant Gloss. in l. 1. *Emilius*, verbo *Restitui* ff. de minor. Bald. in cap. 1. num. 5. ver. *Hoc intellige de non. for. fid.* Porputat. in l. *Finum col.* 2. ff. si certi. poi. Roman. cons. 27. in fin. Gabr. consens. 9. lib. 13. num. 30. de solut. Ferret. de mora num. 26. & 29. Rot. decis. 640. num. 2. part. 4. Recens.

QVÆSTIO 983.

An Legatum annuum pro Missis, debeat
hereditate nondum adita.

SVMMA.

1. Hereditas quando vocatur, & quando iacens.
 2. Legata pia, an debeantur ante aditam hereditatem, & num. seq.
 3. Testamentum non valet nisi adeatur hereditas.
 4. Legatum pro Missis debetur non adita hereditate. Testamentum nullius persequitur sola voluntate.
 5. Adito hereditate sollemnitas iuris Civilis.
 6. In Legato pro Missis adimplenda voluntas Testatoris, siue valet, siue non valet testamentum.
 7. Quod testamentum non valet, nisi adita hereditate non habet locum quoad pia de prestantia.
 8. Hereditas iacens repræsentat personam defuncti: sed remanet subiecta legatis ppi.
 9. Legato aliquo corpore pro Missis debetur ante aditam hereditatem.
 10. Ante aditum hereditatem solvenda legata, si dilatio vergat in præiudicium anime.
- Anima rebus omnibus præferenda.

Quia hereditas non adita potest esse vacans, quando scilicet non adest, qui eam adire possit, & iacens, quando adest qui adeat, sed nondum aditæ, ut notat Seraphim. decis. 1151. Difficultas in præsentem procedit, quando hereditas est iacens; nam si sit vacans assignatur curator hereditatis à Iudice, & ad ipsum spectat solvere legata. Rursus quia hereditas potest esse iacens, quia controvertatur de nol. iate testamenti, idem in tali casu non procedit difficultas, cum resolutio dependeat ex eo, an legata pia debeantur ex testamento nullo.

1. Prima sententia docet, legata pia non deberi antequam adeatur hereditas, & proinde nec etiam legatum annuum pro Missis. Ita Ias. in l. 1. C. de sacrosan. Eccles. Ripa in l. 1. num. 6. ff. de leg. 1. Florian. in l. 1. *Eam*, quom. C. de fidelitatem, Salicet, in archiep. cass. quæst. 9. C. de sacrosan. Eccles. Bernard. Diaz de Lucro reg. 314. A'lexan. cons. 209. num. 16. ver. *Legata etiam lib. 2.* Titaquell. de priuileg. pia cons. priuileg. 34. Fachin. lib. 6. controuer. iur. cap. 82. in fine Gamma. decis. Lysia. 248. num. 4. ver. *solum à ole* Giurba. decis. Scisil. 97. num. 13. ver. *hereditate non adita.* Vinus. decis. 301. num. 7. Fundamentum est quia est regula iuris, quod si nemo ex testamento adiuncti hereditatem, nihil valet, quod in eo relatum esset, & nulli lex, aut Canon adest enervans hanc regulam. Dicta autem Regula habetur ex l. si nemo ff. de reg. iur. 2. Quia hereditas iacens repræsentat personam defuncti, non autem heredis; & idem heres non tenetur ad legata, sicut nec ipse defunctus. Argum. ex l. Legatum est ff. de leg. 2. vbi Gloss. & Doctores.

3. Secunda sententia docet, legata pia deberi etiam

non adita hereditate, & proinde etiam legatum annuum pro Missis. Ita Gloss. in l. *Eam* quam verba trad. fallent. 10. C. de fidelitatem. Bald. ibidem numero 10. & exteri Doctores. Item Bald. in l. 1. in fin. ff. de leg. 1. & cons. 457. ver. *Et quia restitui, lib. secundæ.* Philip. Doc. in l. si nemo, num. 3. ver. *Quarta addo.* Bart. in l. 1. num. 66. & de sacrosan. Eccles. Abbas cap. Relatum, num. 6. de testam. Conuato in cap. Raynaldus §. 3. num. 11. de testam. Lappus allegat. 91. num. 4. vbi. Mandol. in addis. littera, l. vbi alios citat. Maclellan singul. 162. num. 4. ver. *Præterea omnia.* Capifet. de num. test. in testam. part. 2. cap. 3. num. 19. p'ures citans. Ceval. com. contra eam. tom. 1. quæst. 107. & quæst. 590. ver. *fid. contra.* Crass. de success. legatum, quæst. 68. n. 3. Menchac. de creat. success. §. 31. num. 1. C. not. decis. 65. num. 2. Guido Papa decis. 604. num. 1. ver. *hereditas.* Cappell. Tholosan. decis. 89. num. 1. vbi Auctores littera A. Thelaur. lib. 4. quæst. foren. quæst. 38. num. 13. ver. *Ego tenes.* Bo. t. decis. 93. num. 11. Muta. decis. 41. num. 7. Io. Maria. Notat. de priuileg. miserabil. per su. priuileg. 16. num. 3. ver. *fame.* Riccius. celler. 215. ver. *decem.* part. 1. & in addis. ad Tiracquel. de priuileg. pia cons. priuileg. 31. ver. *Ex quo.* Morena. controuer. lib. 14. cap. 38. Petala in l. Omnia, num. 1. ff. de leg. 2. Castren. in l. 1. num. quidam sine eo. dicit. Anchastan. in cap. 3. num. 10. de testam. Sauchez lib. 4. consil. moral. cap. 1. dist. 46. num. 17. Alphons. de Leone de offic. Capell. q. 1. sect. 23. n. 348. Dicitur de iust. & iur. lib. 1. tract. 9. diff. 1. dist. 10. num. 118. & hinc opinionem amplectitur R. t. Rom. vt in decis. 1151. alius §. num. 13. de testam. con. Cestat de Galis & in Cessanen. nullius testamenti. 9. Martij 1530. §. nec obstat coram Bubalo.

Discendum est. Legatum annuum pro Missis celebratum debet non adita hereditate, & hoc intelligitur, siue absolute non adeatur, & proinde testamentum careat suo vigore siue aditio in suspensio maneat, donec de libertate. Hoc autem defamitur ex l. *Miles ipse hereditatem.* in fin. ff. de testam. milia. vbi statuitur, quod si ex eius testamento non sit adei hereditas, teneat substitutio, & consequenter etiam legata, tamquam ea de quibus non minus est dispositum. quam de substitutione, & ratio redditur iustus dispositionis in l. *Miles si testamentum eodem iure.* Quia scilicet testamentum nullius persequitur soli voluntate. Vnde si in testamento nullius relaxatur sollemnitas iuris civilis, debent etiam relaxari ad dispositis ad pia causas tamquam magis fauorabilibus, valet enim argumentum à milite ad piam causam vt de communi docet Euerard. in Topica iur. loc. 17.

Ratio autem est. Quia aditio hereditatis, quæ requiritur vt testamentum incipiat vim habere, est sollemnitas iuris civilis, vt constat ex l. *Nemo ff. de reg. iur.* Sollemnitas autem iuris civilis non extenditur ad legata, ad pia causas. Quia hæc tamquam ordinata ad salutem animæ, sunt in ordine eodem, & idem tamquam necessaria saluti animarum, non debent regulari regulis iuris civilis, sed regulis, quibus regulari solus animæ, atque adeo iure canonico, & sicut potestas civilis non habet facultatem disponendi de salutem animæ, ita neque leges ipsius extenduntur ad ea, quæ à testatore ordinantur ad salutem anime.

Consimil. Si attendatur voluntas testatoris, non 6 est verisimile, quod voluerit coercere ea, quæ dispositio fauore anime propria, præstetunt quoad celebratioem missarum, quibus voluit inuari ad euadendas penas purgatorii, ex eo quod coartat testamentum defectu aditionis hereditatis. Imo supponitur habuisse obuiam voluntatem, quod adimpletetur, quæ quidem voluntas habet vim precum obnixarum. Ergo stante quacumque successione siue ex testamento, siue ab intestato, siue huius, siue illius, erit adimplenda voluntas testatoris, iuxta l. 1.

*Cum pater. §. si ius matrem. ff. de leg. 1. ibi. Nam ob-
noxia voluntatis preces ad omnia successioneis speciem por-
tella videbatur.*

Ad fundamentum in oppositum Resp. Quod illa
regula iuris non habet locum, ut dictum est, in dis-
positionibus ad pias causas, ad quas non se extendit dis-
positio iuris civilis: & proinde, cum huiusmodi dis-
positiones ex natura sua exceptæ sint, non est opus
legi aliqua, aut canone, qui eas corrigat. Accedit
etiam, quod in testatore præsumitur enixa voluntas,
quod substantur ista legata, cum agatur de in-
terdicere animæ propriæ & quod nolit perire ex aliena
voluntate, aut ex defectu, qui adeat hereditatē, &
proinde eius voluntas in quæcumque specie successio-
nis locum habere debet.

Ad 2. Hereditatem iacentem repræsentare perso-
nam defuncti secundum fictionem iuris, quatenus
voluntas testatoris nondum est sortita suum effectum,
& proinde videtur adhuc stare sub voluntate defuncti.
Quia tamen voluntas defuncti tenet extracta
est, hereditas remanet subiecta oneri imposito, quod
legata piam, eum de voluntate testatoris clare constet:
nec sit verisimile, quod voluerit, quod ea, quæ
pro salute animæ propriæ disposuit, ita adhererent
testamento, ut sortirentur eandem fortunam, & cor-
ruerent, si testamentum non sortiretur effectum. Vnde
de peti poterunt a legatario in vigore iuris acquisiri
ad hereditatem ubi iactam quoad huiusmodi legata.

Ex dictis sequitur a fortiori, Quod pro legato
annuo pro missis celebrandis sit relicta, aliquid
corpus, si statim debebitur independentem ab aditione
hereditatis, quod inter alios qui oppositam fener-
tiam sequuti sunt, docet Bald. in l. i. num. 131. C. de
sacrosan. Eccles. per l. A. ricio. in fin. ff. de iur. i. ubi
quod legatum recta via transit ad heredem. Quod
intelligitur quando legatum consistit in certo cap-
tate. Et quamvis scilicet ibidem intelligat secundum
fictionem, & non secundum veritatem, quia debeat
adiri prius hereditas, attamen cum secundum veri-
tatem morte consistitur voluntas testatoris, cuius
voluntas est transire in legatario rem legatam,
ideo secundum veritatem statim transit ad legatariū,
& solum expectari debet aditio hereditatis inducta
à iure civili requirente huiusmodi solemnitate.

Secundum infertur, Quod independ. nec ab aditione
hereditatis solvenda sunt legata, quæ cum dilatio
vergeret in præiudicium animæ, ut etiam admittunt
Doctores oppositæ sententiæ, & inter alios Auser.
ad Cappell. Tholosan. decis. 89. ver. limita, nisi Gam-
ma. decis. Lusitan. 308. num. 2. Viulus decis. 307. num.
3. Gratian. discept. foren. cap. 61. num. 23. Hodierna ad
furd. decis. 112. Quia in his non sunt attendendæ sol-
lemnitates iuris. Cum enim anima tamquam rerum om-
nium cariissima rebus omnibus præferenda sit, si san-
ctius. C. de sacrosan. Eccles. & Cap. Precipimus 1. quæst.
1. non debent attendi apices iuris. Tiraquell. de pri-
vilegi. pia. cause privileg. 164. sed omni meliori modo
implenda voluntas defuncti. Quæ ratio militat etiam
in omnibus legatis pijs, siquidem habet pro causa
finali salutem animæ.

QVÆSTIO 984.

*Quomodo, non adita hereditate peti possit lega-
tum pro Missis.*

S V M M A.

1. Legatum iacente hereditate obtineri potest officio Iudicis.

Tom. II.

2. Implorari potest officium Iudicis pro implenda voluntate testatoris.

Officium Iudicis quando subintrat.

3. In locis Ecclesiasticis implorandum pro obtinenda legata Missarum hereditate non adita.

Difficultas ex eo oritur, Quia legatum non potest capi auctoritate propria, sed debet capi de manu heredis, nisi sit data facultas a testatore capiendi ipsum auctoritate propria. Vnde cum non adit heres, quando hereditas est iacens, non videtur suppetens modus, quod obtineri possit legatum. Dicendum tamen est, Legatum, iacente hereditate obtineri posse officio Iudicis. Ita Bart. in l. tamquam. num. 2. C. de fideicom. & in l. 1. num. 67. C. de sacrosan. Eccles. Bald. ibid. num. 137. ver. Primo dico. Covarr. in cap. Reginald. §. 1. num. 11. ver. Oportet casus de testam. Sylvius in speculo testam. glof. 8. pri. cap. num. 26. Valenzuela conf. 10. num. 11. Scilicet de testam. cap. 1. §. 1. num. 3. Alphons. de Leone de offic. Cappell. quæst. 5. §. 1. §. 1. §. 1.

Ratio autem est Quia licet de rigore iuris legata-
rius non habeat actionem, eum non adit persona,
contra quam dirigatur, siquidem hereditas est iacens.
Quia tamen constat de suprema voluntate Testatoris, implorari potest officium Iudicis, ut voluntas Testatoris sortitur effectum, ut habetur ex L. Hereditas 63. ff. de pet. hered. ibi. Quoniam enim scripto iure nullatenus actione heredis ad personam facienda, tamen principi, vel penitenti nullatenus committitur ad obsequium suprema voluntatis. Ex quibus constat, quod quidam deficit actio, & manifesta est voluntas Testatoris, subintrat officium Iudicis. Officium enim Iudicis est manutene iustitiam, & redde-
dere vnicuique, quod ipsi debetur: & ideo implorari potest, & interponi debet, ut Legatarius consequatur legatum pium, quando hereditas iacens non est, qui reddat.

Ad quem autem Iudicem recurrendum sit, an ad Ecclesiasticum, an vero ad Laicum. Resp. Esse recurrendum ad Iudicem Ecclesiasticum, ut notat Glof. in d. l. Hereditas verbo Principi ff. de pet. hered. allegans l. Nulli §. Quod si inuito C. de Episc. & Cler. Et desumitur etiam ex d. l. Hereditas ibi. Penitenti auctoritate, hoc est vel Papæ, vel Episcopi, ut exponit ibi Glof. Cum enim sumus in legatis pijs, quæ spectant ad Religionem, & salutem Animæ, materia est Ecclesiastici Tribunalis, & ideo Ecclesiasticus Iudex se intrinsecare potest, & exhibere imploratam officium.

QVÆSTIO 985.

*An Legatum pro Missis sit solvendum ante
confessum inventarium.*

S V M M A.

1. Quāquam tempus concedatur heredi pro inventario, Heres dum conficit inventarium, non potest conveniri.

2. Currente tempore pro inventario, peti potest legatum pro Missis.

3. Quādo intra tempus inventarii non possint peti legata, est dispositio iuris Civilis.

4. Coniunctura ex ordinata charitate præfertur ceteris. Ordinata heredes præfert propriam visitationem spiritali alienam temporalem.

5. Legata pro malis ablati, solvenda ante confessum inventarium.

Ei præferenda ceteris legatis pijs.

C c j

Tempus

Tempus trium mēsum conceditur heredi à iure pro conficiendo Inventorio *L. fin. §. fin. au. C. de iur. delib. & interim* hæres neque à Legatarijs, neque à fideicommissarijs molestari potest, aut conveniri pro solutione legatorum, aut restitutione fideicommissorum, iuxta *L. fin. §. Dunc. C. eodem & ibi notat* Isf. Bar. Bald. & ceteri Doctores. Vitalio. *irall. de claus. verbo nihil in non. inurat. consell.* per Arerin. *de testam. gloss. 122. num. 9. ver. Durante*, Guido Papa *decis. 172. num. 1. Fachin. lib. 6. controuers. cap. 27. Roland. à Valle de consell. inuent. par. 4. vril. 4. Valius commun. opin. cap. 157. num. 3.* Hoc enim tempus ius indulget, vt possit hæres disponere de bonis hereditarijs, & videre quem statum habeant.

Verum hæc regula patitur aliquas exceptiones, & præcipue quoad causas pias: vnde dicendum est. *Legatum pro Missis pot. pasci eueniente tempore pro Inventario.* Ita loquentes generaliter de legatis pijs, Cin. in l. ult. §. Dunc. C. de iur. delib. Bald. ibid. §. in l. 1. quæst. 9. C. de sacrosanct. Eccles. Isf. in l. eam quam ver. Notabiliter limitat C. de fideicommiss. Angel. in l. hæc stipulatio ff. de leg. no. com. Imol. ibid. Couarua. in cap. Raynaldus §. 3. num. 13. de testam. Intrigliol. sing. 98. num. 14. plures alios referens, Masant. par. 1. controuers. resp. 19. num. 12. Roland. à Valle de consell. inuent. par. 4. vril. 4. num. 7. Medius epist. 4. num. 30. Titiquell. de priuileg. pia causa priuileg. 14. ver. Quia res. Riccius in adu. ibid. ver. fauore pia causa; Thorus in adu. ibid. Valenzuel. cons. 10. numero 12. Ghezuel. decis. 79. num. 9. Rota *decis. 773. num. 7. par. 2. recent.*

Ratio autem est primò quidem. Quia vt pluries dictum est in superioribus, dispositio iuris Ciuilia non habet locum in dispositis ad pias causas. Quod autem intra tempus inuentarij non possint peti legata, est dispositio iuris Ciuilia *L. fin. §. Dunc. C. de iur. delib.* Deinde etiam attendendo ad ius Civile idem dicendum est, nam in tantum ius civile non vult, quod hæres intra tempus inuentarij consensit possit, quia æquum iudicatur, quod antequam incipiat soluere legata &c. possit examinare vires hereditatis, quod fit mediante inventario, ne forte si inciperet soluere, supra vires hereditarias soluere, aut io sui, aut etiam in aliorum præiudicium. Hæc autem ratio non habet locum in legatis pro Missis, quia cum fit institutio ius beneficium eiusdem Testatoris, venit præferendum secundum eius voluntatem omnibus alijs legatis &c.

Hoc autem ex eo deducitur, quia coniectura, quæ somitur ex ordinata charitate, præfertur ceteris, vt notant Alber. in l. si pater tuus. num. 1. C. de heredi. instit. l. si uis. num. 2. Cin. eodem. num. 1. Mantica de consell. vlt. voluit. lib. 12. tit. 17. num. 27. Ordinata autem charitas exigit, vt in eodem ordine præferamus nos ipsos ceteris, & potiori modo noitam utilitatem spirituales utilitati temporali proximis, vt tradunt communiter Theologi cum D. Th. 2. 2. quæst. 16. art. 4. c. 7. Vnde cum legatum pro Missis ordinetur ad salutem animæ defuncti, atque adeo ad spirituale bonum, ex ordinata charitate defamitur, quod testator potiori modo uoluerit executionem talis legati, quam commodum heredium ex hereditate, quia hoc est bonum temporale, quod secundum ordinatam charitatem postpositum bono spirituali testatoris atque adeo erit soluendum legatum pro Missis independentè à confectione Inventarij ex coniectura mente testatoris.

Ex quibus deducitur. Quod neque in legatis pro male ablati expectandum sit, quod conficiatur Inventarium, vt notant Bald. in l. fin. §. Dunc. C. de iur. delib. Castrén. ibid. Cotta in l. Eam quam C. de fideicommiss.

Equal. commun. contra commun. quæst. 314. num. 4. qui alios refert. Gottieres de Inuam. Consil. par. 2. cap. 1. num. 18. Gratian. disp. foren. cap. 62. num. 16. quiquidem huiusmodi legata continent æs alienum, quauis in eceri domini, & ideo primo loco ante omnia alia soluenda sunt, atque adeo ante legata quocumque pro Missis, nam prius aliena restituenda sunt, deinde satisfaciendum quæ uoluntati testatoris, ita vt potius hæc perire debeat, quam legata pro male ablati, quia omni potest testator de ære alieno sibi beneficare.

Q U Æ S T I O 986.

An hereditate adita, sed non ex testamento, debeat legatum pro Missis.

S U M M A.

1. Legatum pro Missis debeat adita hereditate, licet non ex testamento.
2. In legatis ad pias causas non attenditur ius civile, sed tantum diuini & moralis.
3. Legata sunt pars testamenti, et pars stipulatio ad ipsa testamentum. Vnde per inuile non vitatur.
4. Quia la non adita hereditate, ex testamento debentur legatum pro Missis non pia.

Quamuis ex dictis in superioribus resoluti possit ista difficultas, speculatur tamen de ipsa agendum est. Et quamuis Doctores qui uolunt, quod de rigore iuris non debeatur legatum pia, non adita hereditate, in hoc causa responsiui erunt, quod non debeatur huiusmodi legatum, quia cum testamentum non habeat locum, nec etiam locum habere debent legata, quæ veniunt in consequentiam, & sunt quid accessorium ad institutionem heredis. Dixerunt tamen est. *Quod adita hereditate, licet non ex testamento debeat legatum pro Missis.* Vt si hæres tepidit hereditatem & succedat alius ab intestato, aut ex aliquo alio capite adeatur hereditas, sed non ex testamento. Ita Boet. *decis. 93. in fin.* Tiracq. de priuileg. pia. caus. priuileg. 15. Abb. in cap. Relatum. num. 6. de testam. Bald. in l. 1. in fin. de leg. 1. L. quæst. allegat. 1. num. 4. Mathesil. singul. 162. num. 4. & omnes qui tenet, quod statim à morte testatoris debeatur legata pia, etiam non adita hereditate.

Ratio est. Quia in testatis ad pias causas non attenditur ius civile & eiusdem solemnitates, sed tantum ius diuinum, & naturale, vt obseruat communiter Doctores in Cap. Relatum. 1. de testam. per illum text. ibi, non secundum leges. Rota plura allegans in Gallien. heredi. 1. July 1646. §. 1. coram Tetraclin. Cui ergo de iure diuino, & naturali flet omne verbum ore duorum, vel trium testium sufficit, quod voluntas testatoris; quoad legata pia morte consummata innoteat per testes testamentarios, vt subsistat, & impleri debeat, etiam si heredes non deferatur secundum dispositionem testamenti.

Confirm. Legata sunt pars substantialis testamenti, vt notant Doctores in Rubr. de testam. & proinde uolunt appellare testamenti, vt notant Bald. per illam tex. an l. Quærebatur. ver. si cum more. de iur. testam. Natta. cons. 84. num. 20. Rursus, sunt pars testamenti separabilis ab institutione heredis, nam subsistunt legata, rupto testamento ex causa prætestationis, vel ex hereditationis Auth. Ex causa. C. de liber. præterit. Ergo licet non fortiori effectum testamentum quoad institutionem heredis, fortior quoad legata pia, quia subintrat regula, quod uile per inuile non vitatur, quæ locum habet in omnibus actibus, & dispositionibus.

positionibus, ut notant Innocent. in cap. ex officio. de præscript. Rot. decis. 510. num. 11. tom. 2. part. 5. recent.

- ¶ Hinc à fortiori, præsens legatum erit soluendum, si interuentus aliqua fraudis ad defraudandum legatarios, ut si hæres institutus repudiaret hæreditatem in eius finem, ut hæres ab intestato non solueret legata. Aut si hæres scriptus non ex testamento, sed adeat hæreditatem ab intestato. In his enim casibus debentur legata etiam non pia. Pro primo enim casu adeit lex l. 1. C. si quis omnia testamentum. de quo latè Mentes in l. E. am. quam. num. 24. C. de fidei comm. & pro secundo l. 2. ff. si quis omnia testamentum. de item l. 2. C. eodem iure. Debit enim ius civile, ex eo, quod disposuerat legatarius debetetur, non adnotat hæreditatis institutio per testamentum sed alios ab intestato, obuiare fraudibus, quæ ex hac dispositione poterant introduci ad euetenda legata, quod melius præstare non poterat, quam disponendo, quod legata debentur.

QVÆSTIO 987.

¶ In legatum promissis celebrandis debeat ex verbis defuncti, Volo relinquere, &c.

SVMMA.

1. Voluntas defuncti non habet efficaciam, nisi transierit in dispositionem.
2. Verbum vole, in iure infinitum declarat propositum, sed non inducit dispositionem.
3. Legatum pro missis non debetur ex eo, quod defunctus dixerit, se velle relinquere &c.
4. Voluntas ultima debet esse perfecta in ratione voluntatis.
5. Verba Volo relinquere, aliquando continent, perfectam voluntatem.
6. Quid requiratur, ut inducant dispositionem.
7. Circumstantiæ facti possunt ostendere, quod hæc verba continent dispositionem.
8. Verba Volo relinquere in testamento scripte inducunt dispositionem.

¶ Difficultas oritur ex eo, quod voluntas defuncti nullam habet efficaciam, nisi transierit in dispositionem, & proinde nō fuerit perfecta, & delibata ut tradunt communiter Doctores, Bald. cons. 12. num. 3. lib. 2. Mantica lib. 1. de comiti. de volunt. tit. 16. num. 3. Rot. in senegallien. honor. 30. Maij. 1644. ver. Nec obstat coram Cetro, & in Roman. educationis. 11. Martij 1638. coram Catillo. Et proinde, ut locum habeat, constare debet, quod voluntas testatoris non fuerit simplex velle, aut simplex intentio; sed quod fuerit voluntas efficax, & apta ad inferendum effectum.

¶ Verba autem, Volo relinquere, & vniuersaliter, verbum Volo, iunctum in iure, non inducunt dispositionem, quia non importat determinationem voluntatis, quod aliquid fiat, sed intentionem faciendo; & referuntur ad futuram dispositionem, ut obferuant communiter Doctores. Gloss. in l. serui electi. an. verbo, Possumus. ff. de leg. 1. Alex. & Bald. ibidem. Salicet. in l. tendentis num. 10. C. de contrahen. empt. Adol. de rit. nupt. lib. 1. cap. 20. num. 34. Pichat. §. 1. num. 35. Infrat. Quib. mod. test. infra. Peregrin. in l. fruct. v. r. de poll. num. 5. Seraphin. decis. 1079. num. 3. Burat. decis. 199. num. 5. Rot. in Plinipren. n. l. i. profess. 29. Ianuar. 1646. ver. Ollani. coram Argenti. unde.

¶ Dicendum est. Legatum pro missis non debetur ex eo,

quod defunctus dixerit, se velle relinquere legatum pro celebrandis missis. Hæc autem intelligitur regulariter. Ratio est, Quia quando dixit, se velle relinquere, non disposuit, sed transiit in dispositionem ad tempus futurum, in quo erat dispositorius. Ergo ex vi horum verborum non est soluendum legatum. Tum quia, qui amittit tunc, quando ita loquutus est, habuit intentionem relinquendi, mutari tamen potuit voluntas, & non venire ad dispositionem: & ideo non habet vim obligandi hæredes, qui tenentur solum voluntatem absolutam, & quæ eos obligandi directa sit ad imple. Cum enim voluntas testatoris pro lege habenda sit, Cap. ultima voluntas, 13. q. 1. & l. C. de fidei. testif. oportet, quod hæredibus per testatorem ipis seruandam promulgetur, & per modum dispositionis iudicetur. Quod non præstant verba Volo relinquere.

Tum quia, ut voluntas vitiosa habeat vim obligandi, debet esse perfecta ratione voluntatis cum imperfecta non reputetur pro voluntate. I. si preceptum. C. de censu ab cens. & notant communiter Doctores, Decio. cons. 34. num. 77. ver. non sufficit. Cephal. cons. 636. num. 66. ver. Voluntas non transiit. Rincos. l. i. num. 41. 2. num. 32. ver. dicitur voluntas. Honded. cons. 46. num. 36. ver. Voluntas, lib. 2. Non est autem perfecta voluntas, quæ dicit, Volo facere, Volo relinquere, quia, cum se referat ad tempus futurum est potius initium voluntatis, quam voluntas perfecta.

Dicendum 1. Aliquando ex circumstantiis, verba Volo relinquere, continent perfectam voluntatem, quæ transiit in dispositionem, & proinde tunc legatum pro missis celebrandis esse soluendum. Exemplum habetur in l. Pamphila. §. propositum ff. de leg. 3. ubi dicitur, quod verba Velle et relinquere, inducunt dispositionem, & fidei commissum, ex quo text. Bart. in l. serui electione. num. 3. ff. de leg. 1. Atque in l. Gens ff. de acquir. hered. l. in d. l. serui electi. volunt generaliter, quod huiusmodi verba inducant dispositionem.

¶ Ut autem huiusmodi verba inducant dispositionem, oportet, ut tales interueniant circumstantiæ, ut determinentur ab ipis ad tempus præsens, non autem referantur in tempus futurum, in quo concepta dispositio edenda sit, & proinde, quod sit signum non præparatæ, sed iam determinatæ dispositionis. Quod contingit, si aut verbis, aut alio modo declaratur, quod tunc disponatur in ordine ad vitam voluntatem; ut si quis aduocato Notario, & testibus declarat, se velle coram ipis suam vitam voluntatem declarare, & postea subdens, hanc esse suam vitam voluntatem, dicat, Volo insinueret hæredem Caium Volo relinquere, &c.

¶ Aut si aliquæ aliz circumstantiæ facti declarant, & defunctum disposuisse, ut in d. l. Pamphila. §. Propositum. Nam illi consideratæ sunt circumstantiæ facti. Nam qui dixit, quod vellet relinquere, etiam constitutus in discrimine vitæ, & conuocato amicis, ut coram ipis suam vitam voluntatem declararet, ut ponderat text. ibi: In discrimine vitæ constitutus per infinitam acceptam amicis, qui voluit esse resque sua supreme voluntatis. Deinde nominat prædia, quæ dixit, se velle relinquere Caio. Rursus hæc voluntas mediante scriptura ad instantiam Caij reducta fuit in testamentum, & proinde accessit dispositio scripta, & determinata; & successit interrogatio, quæ testator interrogatus fuit, an ita dixisset, sicuti scriptum erat, qui affirmatiue respondit. Ex qua serie collat, quod deliberatè voluit ita disponere, siquid, quando dixit, quod volebat relinquere, &c. notificauit voluntatē suam dispositiuo modo in scriptura exprimentum; quando vero interrogatus consensit in dispositionem scriptam, compleuit dispositionem suam, & declarauit, quod quando dixit, se velle relinquere

relinquere, erant verba experimentia dispositionem iam deliberatè conceptam; & quod, quatenus referebantur ad tempus futurum, non respiciebant dispositionem faciendam, sed dispositionem scribendam. Accedit etiam, quod erat miles, & proinde militari modo testabatur.

Ex quibus deducitur. Quod si verba, *velo relinquere*, repertantur in testamento scripto, inducunt plenam dispositionem, & deliberatam voluntatem. Quia cum testamento scriptum contineat ultimam voluntatem Testatoris dispositio modo, determinatur ab ipso, ut sicut dispositio modo, quia omne quod recipitur, per modum recipientis recipitur; & idcirco cum profertur a Testatore tamquam inferenda in testamento dispositio, profertur secundum naturam testamenti scripti; & proinde ut habentia vim disponendi. Multum enim interest, ad quem effectum verba ista profertantur, ut in contractu matrimonij ponderavit, Rosa decis. 74. num. 2. *par. 4. Recent.*

Q U Æ S T I O 988.

An, si testamentum sit imperfectum, debeat Legatus pro Missis.

S V M M A.

- 1 Testamentum imperfectum ex defectu solemnitatis, & voluntatis
- 2 Legatus non debetur eicem pio, si testamentum sit imperfectum ex defectu voluntatis.
- 3 Quæ imperfectio voluntatis sit necessaria, ut non debeat Legatus pro Missis.
- 4 Si testamentum secundum se sit imperfectum, an debeat Legatus pro Missis.
- 5 Quando Testator capis disponere, & non perfectis pervenit est, ac si non capisset.
- 6 Voluntas perfecta, sicut circa sola legata pia, sufficit.
- 7 Licet testamentum sit imperfectum, volens legata pio: Hæres particularis in aliquibus bonis, sit universalis, quando Testator non disposuit circa universalem.
- 8 Voluntas Testatoris determinat circa legata pia, non dependet à dispositione circa alio.
- 9 Testamentum inter Liberos, valet sola manu Testatoris subscriptum.
- 10 Sectula legitima, Lex non famæ pia confert, ac Liberi.
- 11 Leges Civiles non habent locum quoad disposita ad pias causas.
- 12 Valet dispositio ad pias causas, prolatum in testamento, licet Testator in inferis vocari Nominem, &c.

D Vplicitur potest testamentum esse imperfectum nempe ratione solemnitatis, & ratione voluntatis. Primo modo est imperfectum, quando deest aliqua solemnitas à legibus introducta pro perfectione, & validitate testamenti; quæ quavis sit extrinseca ultimæ voluntati, est necessaria ex dispositione iuris. Secundo modo est imperfectum, quando voluntas Testatoris disponens est imperfecta in disponendo, ita ut non perfectè disponat: & proinde non habet id, quod requiritur ex natura rei, ut sit perfecta voluntas.

Conveniunt autem communiter Doctores, quod si testamentum sit imperfectum ratione voluntatis, non debeat Legatus pia, & proinde neque etiam Legatorum pro Missis celebrandis. Ita specialiter Albericus. *in l. Hac consilium. §. si quis. C. de testam. Roder. Suet. in l. Quoniam in prioribus qu. 4. par. ult. C. de iust. test. Aret. in l. si quis. Qui test. facere poss. Ancharan*

in cap. 2. num. 10. de testam. Guillier. Benedic. in cap. Raymunt. verbo Testamentum. num. 71. eodem. tit. Dec. in cap. 1. num. 16. de fid. instr. Conatus. in cap. 1. num. 1. num. 9. de testam. Boet. decis. 93. circa fin. Græ. mat. decis. 62. Oldrad. conf. 119. Imol. conf. 9. t. Anan. conf. 57. Castren. conf. 101. Paris. conf. 24. num. 11. vol. 3. l. al. conf. 115. vol. 4. Dec. conf. 488. Ruin. conf. 1. num. 21. vol. 2. & conf. 7. num. 8. vol. 3. Sanchez lib. 4. conf. moral. cap. 1. dub. 7. num. 5. & alij infrascripti. Ratio enim clara est. Quia voluntas imperfecta non est vera voluntas, & cum non pervenerit ad suum perfectum esse, nec etiam potest operari, quia operatus supponit esse; & causa imperfecta in ratione causæ non potest perfectum effectum producere, qualis esset validitas legati.

Verum difficultas est, quæ imperfectio voluntatis sit necessaria, ut non habeat effectum legatum pro missis. Potest enim voluntas esse perfecta in ordine ad unam partem testamenti, & imperfecta quoad alias, ut si sit perfecta quoad institutionem hæredis, & imperfecta quoad legata vel omnia, vel aliqua. Rursus, potest esse imperfecta absolute quoad omnia. Et idcirco dubitatur, an eo ipso, quod est imperfecta, quoad totum re. anentur integraliter sumpta, quia est imperfecta quoad aliquam partem, legata pia non debeatur, quamvis voluntas circa ipsa disposita sit perfecta in vero requiratur, quod voluntas de ipsi præcisè disponens sit imperfecta.

Prima sententia asserit. Quod quando testamentum secundum se totum acceptum est imperfectum, etiam si ex eo solum, quod remaneat aliquid disponendum, legata, & proinde nec etiam legatum pro Missis subsistat. Ita Bald. in l. habet, vtr. de testamentum. C. de sacrosan. Ecclesiis. 1. d. Imol. in cap. 2. num. 22. de testam. Ancharan. num. 10. Clarus §. Testamentum quasi. 7. num. 4. vtr. prius quem ipsum. Mylinget. observat. 28. num. 3. vtr. sed contrarium. Centur. 5. Valquez de success. test. lib. 3. §. 12. num. 7. Magdalenus de numero test. part. 3. cap. 5. num. 2. vtr. Et quoniam Hodierna lib. 1. Contrariis forent. cap. 56. num. 71. Fachin. lib. 4. Contrariis. cap. 3. Ruther. de fidei. iur. tit. 6. c. ad lib. 4. cap. 2.

Fundamentum est. Quia, quando testator cepit disponere, & non perficit, quæ coeperat, tunc pervenit est, ac si non cepisset testari. *Idcirco si quis de testam. l. ex test. Qui testam. facere poss. lib. ex test. scriptum, quod ad faciendum testamentum perhibetur, si nullo iure testamentum perfectum esset nec ea, quæ fideicommissum verbum habent, potest esse & fideicommissi §. Quæ erit. §. de leg. 1. ibi. Quare exemplum testamenti præparat & prius decedat quam testetur, non valet, quæ ex cedat illis, quin exemplo scripto sicut licet verba fideicommissi scriptum habeant.*

Secunda sententia asserit, sufficere si voluntas perfecta sit circa ipsa legata pia, ut subsistat, & debeatur, etiam si imperfecta sit quoad cætera, & proinde etiam si non disposuerit testator de omnibus, de quibus intendebat disponere. Ita Bar. in l. in testamento. §. de fideicommissum. lib. per illum test. Benedic. de Plumbino ibid. Alex. in l. Hac consilium. §. Ex imperfecto. num. 4. C. de testam. & in l. si certis annis. num. 3. C. de post. Bartharia in l. cum accusati. num. 83. C. de fideicommissum. & in cap. 1. num. 15. de success. ab. inest. Natta in l. Hac consilium. §. Ex imperfecto. num. 42. C. de testam. Abb. in cap. 1. num. 2. de success. ab. inest. Covarr. in cap. Rotam. 1. num. 10. de testam. To de Anna. conf. 75. Castren. conf. 456. lib. 1. Calcan. conf. 13. vtr. duodecima. Socin. sen. conf. 92. num. 11. lib. 3. & tract. de legat. §. 300. prius leg. 38. Dec. conf. 159. circa fin. l. al. conf. 155. vtr. Non obstat secundum lib. 4. Ruin. conf. 15. num. 15. lib. 2. Menoc. conf. 224. num. 24. Tiraquell. de prius legat. prius leg. 7. Aut. Gabr. rancini. 9. num. 7. vtr. Aut voluntas erat de Testam.

de testam. Sanchez lib. 4. conf. moral. cap. 1. dub. 7. n. 1. Molin. de inst. & iur. testat. 2. disp. 134. §. penult. Lugo Card. rem. 2. de inst. & iur. disp. 22. num. 277. Bonas. disp. 3. de citat. quæst. 1. par. 3. num. 21. Villalob. par. 2. §. fin. testat. 30. dist. 1. num. 1. Trullench lib. 7. in decal. cap. 13. dub. 4. num. 3. Dicañil. de inst. & iur. testat. 19. disp. 1. dub. 10. num. 124. Thom. Maulius de vlt. volunt. lib. 1. tit. 12. num. 9. Imò idem Bald. hoc ipsum tenuit in Liniere. C. de nunciis, instum.

7 Dicendum est. *Legata pia vt subsistat, non aliud requirere, nisi quod voluntas testatoris de ipsius dispositione sit perfecta quoad ipsa legata.* Vnde nihil officit, quod imperfecte se habeat quoad reliqua disposita in testamento eodem, & proinde legatum pro Missis erit solvendum. Hoc autem desumitur etiam ex iure ciuili, quatenus admittit institutionem hæredis particularis in re certa, atque aded imperfectam in ratione institutionis, cum tamen admittit infinitam hæres in alijs bonis, imò dispositum, quod fit hæres vniuersalis Ita in l. 1. §. ex fundo ff. de hered. insti. vbi Vlpianus scribit, quod si ex fundo fuisset aliquis institutus, valet institutio, detracta illa mentione & in l. Quærit. §. si duo. eodem tit. Vbi si testator duos hæres instituit in re certa partibus inter eos distinctis, detracta partium mentione, in solidum hæretes maneat.

8 Ratio verò est. Quia eo ipso, quod circa aliquid legatum absolute, & clare determinat voluntas testatoris, quamvis circa alia imperfecte se habeat, secundum se, in ordine ad illam partem, & de iure naturali perfecta est, quia est voluntas absoluta, plena, & deliberata de eo, quod est faciendum post ipsius mortem, & proinde dispositura. Ergo de iure naturali est sufficiens ad inferendum effectum, sicut esset sufficiens inter viuos. Ergo, oon obstante quod imperfecta sit quoad reliqua, debet mandari executioni. Quia solum ob stare posset dispositio ius ciuili, si quæ tamen non habet locum in dispositis ad pias causas per cap. Relatum 1. de testam. vbi communitur Doctores, & alibi passim tam Theologi, quam Iuristas, quos plena manu citat Paulus Rubens de testam. cap. 1. num. 43. & §. 9. qui num. 36. ostendit ita securari apud plura tribusalia & num. 41. Ror. Romani, ita iudicare.

9 Confirm. Pro testamento inter liberos sufficit, si consistit de voluntate testatoris, & vt proinde sufficiat, si propria manu testamentum scribat, etiam si nulli adiungat testes. Authen. Quod sine. C. de testamen. vbi Bald. num. 1. Iaf. ver. Tu autem Natta num. 7. Castren. in l. si li qui ff. de testam. Bart. ibid. Alex. in l. Hac consilii. §. fin. 5. Ex imperfectis. C. de testam. Guilliel. Benedic. in cap. Reynaldus verbo. Testament. num. 87. de testam. Boet. quæst. 14. num. 15. Guido Papa conf. 85. num. 1. & proinde sufficit, quod consistit de sola voluntate testatoris, licet deficiant solemnitates iuris, & ob priuilegium dicti testamenti. Ergo etiam sufficit, quod consistit de voluntate perfecta circa legata pia, licet quoad alia imperfecta, & quia quod debeat esse perfecta quoad omnia, est solemnitas iuris ciuili, vt ex allegatis supra num. 5.

10 Hæc autem consequentia in eo fundatur, quod vt dictum est, dispositio iuris ciuili non habet locum quoad disposita ad pias causas. Tum etiam quia fœtula legitima filiorum lex fauet, si non plus, & quæ saltem pie cause, ac filijs, vt tradunt communitur Doctores, Bart. in l. 1. num. 5. C. de sacrosan. Eccles. Societ. in l. cum anus num. 36. §. de condit. & demonstrat. Bald. in Authen. si qua mulier. C. de sacrosan. Eccles. Salicet. ibidem. Alex. in l. palam quod danti. C. de palli. Soccin. ibid. Iaf. in l. de palli. §. vlt. ff. de palli. Felin. in præf. in num. 4. de probat. Dec. ver. Ex circa illam. Cart. ion. conf. 3. num. 7. Arretin. conf. 12. n. 1. Crauet. conf. 296. & ver. Ruffus Buttrius conf. 15. n. 5. Neuzizan. lib. 6. Sylua nup. num. 47. Titaquell. in l. si inquam. verbo donat. Tem. 11.

Largitus. num. 126. C. de renouan. donat. Quia nimirum cū lex faueat vltimæ voluntati testatoris, debet magis fauere quoad ea, quæ ipse pluries facit, cum autem aima pluries faciendâ sit, quam liberi, secundum rectorum ordinem charitatis, atque aded inter temporalia pluri faciendâ sint que ordinantur ad salutem animæ, quam quæ ordinantur ad commodum filiorum temporale, sit quod a testatore pluri fiant legata pia, vt ordinata ad salutem animæ, quam que ordinantur ad commodum filioz atque adeo, quod lex magis fauere debeat dispositis ad causas pias.

Ab Fundamentum oppositæ sententiæ test. ex illis text. & alijs similibus, qui afferri possent, nihil concipi. Primò quidem, quia non loquuntur de dispositis ad pias causas, sed de iudicamentis, & cæteris, quæ secundum ius ciuile regulantur, vt proinde debeant secundum regulas iuris ciuili iudicari. Secundo, quia non procedunt, quando perfecte disponitur, sed solum quando præparatur testamentum, & proinde nōdum est reductum in dispositionem, & proinde nōdum tantum voluntati præparatorie, non autem dispositiue, in quo casu neque etiam disposita ad pias causas valeret, vt dictum est num. 2.

Ex dictis inferitur, Quod si Testator coram testibus dixerit, se instituere hæredem locum aliquem pium, non quod hæc, vel illa legata pia soluantur post mortem, & postea accreturi iussent Notarium, vt scribat suum testamentum, valebit dispositio quoad causas pias, quæcumque illa fuerit, etiam si Testator decedat, antequam adueniat Notarius, vt inter alios notat Arretin. in l. si quis cum testamentum ff. de testam. Graff. §. Testamentum quæst. 19. num. 4. ver. siu autem apparet Th. Maulius. de vlt. volunt. lib. 1. tit. 12. num. 9. Nam quamuis super hac dispositione non interueniat Notarii scriptura, interuenit tamen quidquid requiritur, & sufficiens est, iuxta Cap. Relatum 1. de testam. oempe testes sufficientes, vt supponitur, per quos consistit, qualis fuerit voluntas Testatoris.

QVÆSTIO 989.

An, si quis decedat partim testatus, partim intestatus, teneat legatum pro Missis.

SVMMA.

- 1 Non potest quis decedere partim testatus, & partim intestatus.
- 2 Ex iure naturali promittit, quod non possit quis decedere partim testatus, & partim intestatus.
- 3 Faure pia causa potest quis decedere partim testatus, & partim intestatus.
- 4 Regula, quod quis non possit decedere partim testatus, & partim intestatus, non habet locum in testamento militari.
- 5 Legi interduci potest, quod quis decedat partim testatus, & partim intestatus.
- 6 Incontinentem ex parte dispositi Testator, valet de Iuri Canonice.
- 7 Repugnancia naturalis est inter testatum, & intestatum; non inter partim testatum, & partim non testatum.
- 8 Quando quis representatur partim testatum, & partim intestatum, non representatur partim viuus, & partim mortuus; sed absque mortuus.

Pro regula habetur apud Iuristas, quod oon potest quis decedere partim testatus, & partim intestatus, ex l. in nigrum 7. ff. de reg. iur. ibi Arretin.

que rerum naturaliter inter se pugna est, ut testatus, & intestatus quis sit & l. si ego ff. de iust. & iust. testam. Cuius rei rationem reddit Dnsen. lib. de iure accresc. cap. 1. quia homo non potest esse partim vivus, & partim mortuus, quis scilicet imitatur rerum naturas, nec fingi docet, quod esse non potest. Si autem quis decederet partim testatus, & partim intestatus, representaretur partim mortuus, & partim vivus, quia vt testatus, esset mortuus, vt intestatus esset vivus.

- ¶ Hinc videtur resoluendum, quod non debeantur legata pia, & proinde nec legatum pro Missis, si quis decedat partim intestatus, & partim testatus: quia aut testamentum omnino sortitur, tanquam imperfectum, aut regulabitur secundum dispositionem iuris iuxta casus particulares. Quia imperfectio descendens à iure naturali facit quod neque valeant legata pia. Et iure autem naturali proceunt, quod non possit quis decedere partim testatus, & partim intestatus ex d. l. in nostrum ff. de reg. iur. ibi, Naturaliter inter se pugna est.

3. Dicendum tamen est. Quod si more pia causa potest quis decedere partim testatus, & partim intestatus. Ita l. in l. hac consilium, & ex imperfecto, num. 10. ver. Et tenendo. C. de testamentis Bart. in Repet. l. habere. 1. num. 70. ver. Ecclesiam, C. de sacrosan. Eccles. Dec. in d. l. in nostrum, num. 3. ver. & ista ff. de reg. iur. Alex. consilium 107. num. 2. l. 4. Titaequell. de privileg. pia causa prinil. 13. §. 1. Pellon. de iure accrescent. cap. 3. quæst. 4. 1. num. 40. ver. de testamentis.

4. Ratio verò ea est, quæ in hac materia est vivuensis nempe quia quando agitur de favore pia causa, cessat omnis dispositio iuris civilis, & sufficiunt sola necessaria de iure naturali ad validitatem voluntatis. Quod autem ista regula, quod quis non possit decedere partim testatus, partim intestatus sit de iure civili ex eo constat, quod de iure civili remittitur. Vnde non habet locum in testamento militari. §. Non autem & §. fin. Instit. de hered. instit. & l. si miles fund. & l. Miles, §. Et quia ff. de testam. mil. & notat communiter Doctores. Glossa in l. in nostrum, inst. ff. de reg. iur. Clarus §. Testamentum per tot. Mantica. de test. v. vult. lib. 6. tit. 1. num. 21. Et notet. de privileg. mil. lib. 1. privileg. 16. n. 54. Humnius pars. 4. Encycloped. iur. civ. 3. cap. 3. n. 4. Molfes. part. 1. sum. trad. 13. cap. 2. num. 191. Non posset autem remitti, si hoc pertineret à iure naturali. Imò quod lege, ac statuto introduci possit quod quis decedat partim testatus, & partim intestatus tradunt Bart. in l. Cantas 1. num. 18. ver. Quia ex parte C. de sum. Trin. Bald. in l. 1. num. 10. C. de secund. sup. & alij, quos citat Paulus Rubens in resolut. de testam. cap. 10. num. 69.

- Constat. Quod quis sit partim testatus, & partim intestatus, dicit, quod circa aliqua disposuerit, & circa alia non disposuerit, & proinde circa ea quæ disposuit, supponitur perfecta, & deliberata voluntas circa executionem post mortem. Ergo si consistit de hac voluntate, quomodo quod cetera dispositio non fuerit perfecta, intervenit totum id, quod sufficit, vt adimpleatur voluntas testatoris, iuxta cap. Relatum. 1. de testam. & proinde debetur de iure Canonico.

- ¶ Ad rationem dubitandi, de qua num. 2. Resp. Quod illa regula, quod aliquis non possit decedere partim testatus, & partim intestatus, est de iure civili & ideo cessat quando disposita ad causas pias. Quando autem in l. in nostrum ff. de reg. iur. dicitur, quod naturaliter inter se pugna est, & Resp. quod in illa l. non agnoscitur hoc repugnantia naturalis inter partim testatum, & partim intestatum, quæ nulla est. Sed inter Testatum, & intestatum absolute. Dicitur enim, Naturaliter rerum naturaliter inter se pugna est, & intestatus quis sit. Quod vo-

rum est, Quia testatus & intestatus contradicuntur modo se habent, ita vt quod vnum affirmat, alterum oogat, vnde est omnino impossibile, quod in eodem coniungantur. At esse partim testatum, hoc est quod aliquam partem bonorum, & partim intestatum, nullam propterea adimicem habent repugnantiam ex natura sua, & ideo lex illa de ipsis non verificatur.

Ad rationem. Resp. Non posse quidem eundem representari partim vivum, & partim mortuum, quia mors, & vita non habent partem, secundum quam lo eodem diuidantur, & proinde scilicet esset contrarium naturas. At quando quis est partim testatus, & partim intestatus, hoc representatur partim vivus, & partim mortuus, sed absolute vt mortuus: nam vt testatus representatur tamquam mortuus: vt partim intestatus adhuc representatur tamquam mortuus, quia representatur tamquam decesserit sine testamento quoad aliquam partem suorum bonorum. Ex sicot quando quis decedit absolute intestatus, dum representatur vt intestatus, non representatur vt vivus, sed absolute vt mortuus: ita etiam quando est partim intestatus, Nam esse intestatum dicit decessisse sine testamento, & esse partim intestatum dicit decessisse sine testamento quoad aliquam partem bonorum. Nam esse intestatum, etiam quoad solam partem, supponit mortem, quia testatus, & intestatus sunt termini, qui non habent locum, nisi sequuta morte; quia explicat vltimam voluntatem morte confirmatam.

QVÆSTIO 990.

An ex testamento nullo defectu solemnitatum debentur legatum pro missis.

SVMMA.

1. Ex testamento nullo defectu solemnitatum an debeatur legatum pro missis, & num. seq.
2. Insufficientia heredis est basia secundum testamenti; Deficiente institutione heredis cadunt legata etiam pia. Si ex testamento hereditas non possit abiri non debentur legata. Legatum libertatis, est pius. Legatum libertatis non debetur ex testamento nullo.
3. Stante testamento nullo defectu institutionis debentur legata pia. Testamentum militum modo consensum sola voluntas perficitur.
4. Institutione heredis est basia secundum ius civile. Legatum libertatis non est proprium ad causas pias. Causa pia quænam sit.
5. Legata pia etiam in foro externo valent licet deficiat institutio. Et cogi possunt successores ad ea praeiudicia. Etiam de iure civili. Etiam extra statum Ecclesie.

Supponitur, quod testamentum conditum sit ad causam prophanam, & quod sit nullo defectu solemnitatum, quæ requiritur ius civile, vel quia non adit institutio heredis, vel quia non adit testes requisiti, vel quia deficiat aliqua alia solemnitas ex requisitis à iure civili cum in tali casu corrumpant omnia disposita in testamento, dubitatur, an corrumpant etiam legata pia. Prima sententia asserit, corrumpere etiam legata pia; & consequenter etiam legatum pro celebratione militum. Ita Butrica in cap. Quod clericus num. 10. De foro comper. Guiliel. Benedic.

B nedi, in rep. cap. Regumiat. par. 1. vet. Testam. num. 1. nam. 10. De testam. Crassus, de success. §. Testamentum. quest. 18. num. 6. Salicet, in Authem. Cassa. num. 7. vet. sed per priusam. C. De sacrosan. Eccles. Bartol. in fin. num. 1. §. De his qui pro non scripti. In fin. marcellus. num. 36. ff. Ad Trebell. Marta de success. par. 4. quest. 8. art. 1. num. 3. vet. Nec legari. In fin. l. Hoc consiliosissimum. num. 24. C. de sacrosan. Eccles. in l. i. l. Alex. conf. 177. num. 6. vet. sed ubi lib. 2. Socin. conf. 5. in fin. lib. 3. Menchaz de success. §. 12. n. 12. Barbo. De sacrosan. Eccles. lib. 3. cap. 27. num. 97. qui loquuntur in casu, quod testamentum sit nullum, quia deficiat institutio hæredis.

Fundamentum est, Quia institutio hæredis est caput & basis testamenti. Ergo quando deficiat institutio hæredis, cadunt omnia quæ sunt accessoria, qualia sunt legata tam non pia, quam pia; l. 1. in fin. §. de unig. & pupill. substit. iuncta regula l. Cum principalis. ff. de reg. iur. & regula Cap. Accessorium de reg. iur. in 6. Confirm. Vbi hæreditas ex testamento adiri non potest, non debentur legata. l. si nemo. ff. de reg. iur. Et testamentum autem nullo hæreditas adiri non potest. C. confir. 1. legatum libertatis censetur pium. l. 1. §. in auctem C. Communia fir. man. & l. Primo grado. 23. ff. Quæ in fraud. cred. & tamen non debetur ex testamento nullo. l. si nemo. 11. C. de testament. manumiss. & l. 2. C. si quis. cau. testam.

Secunda sententia asserit vniuersaliter, legata pia debent ex testamento nullo, etiam defectu institutionis hæredis. Ita Bart. in l. 1. nam. 60. C. de sacrosan. Eccles. Caltrem. conf. 96. dub. 1. num. 1. par. 1. Barbara conf. 8. num. 15. vel. 1. Decian. conf. 63. num. 19. vet. Et tamen. vel. 2. Guido Papa quest. 10. num. 6. Riminal. iun. conf. 729. num. 34. vet. Quia legata. Tiraquell. de priuileg. p. causæ ubi Riccius in addit. priuileg. 15. vet. Vides testamentum. Petegrio, de fideicom. ar. 1. num. 33. vet. In ystili. Iertachin. lib. 4. de Epif. par. 4. num. 39. Thebant. iun. quest. forens. 38. num. 15. lib. 4. Medices opus. 4. num. 60. 10. Bapt. Thot. in sum. priuileg. p. causæ priuileg. 167. circa fin. vet. legatum pium. Abb. in cap. Relatum. 1. n. 5. de testam. Gail. ad firmat. 111. Bellon. conf. 16. num. 1. Constantin. Capriolus de success. ab intest. in Probatoria. ann. 1706. Thom. Masl. de vbi. volens lib. 2. tit. 12. num. 4. Castil. contra. forens. cap. 11. num. 8. tom. 1. Eutard. iun. conf. 27. num. 38. vel. 1. Caluier. decis. 168. & Doctores in l. 1. C. de sacrosan. Eccles. & in l. 1. Id quod p. p. scribitur. C. eodem & in Anshen. Cassi. & irrita. Idem etiam tradunt communiter Theologi, Lessius lib. 1. de inst. & iur. cap. 19. num. 7. Angel. in sum. verbo Legatum. 1. num. 7. Molina de inst. & iur. tract. 2. disp. 154. vet. Quia vero. Valquea opus. de testam. cap. 1. num. 27. Sanchez lib. 4. Confil. moral. cap. 1. dub. 7. num. 4. Facundia de inst. & iur. lib. 6. cap. 3. num. 35. Trullench. lib. 7. in Decret. cap. 18. dub. 4. num. 2. Logo Card. tom. 1. de inst. & iur. disp. 12. sect. 9. num. 273. Bonace. disp. 3. de Contrah. quest. 1. par. 3. num. 19. Alphonsi de Leone de offic. Cappell. quest. 5. sect. 5. num. 53. Bossius in moral. tom. 12. §. 2. num. 112.

Cum hac ergo sententia tenendum est. Quod si nemo nullus aut testamentum, etiam ex defectu institutionis hæredis, debentur legata pia, & proinde etiam legatum pro celebratione missarum. Ratio debet desumi ex Cap. Relatum. 1. de testam. ubi deciditur vniuersaliter, quod vltimæ defunctorum voluntates subsistant, & valida iudicari debeant, si duobus, aut tribus testibus comprobentur. Ex quo elicitur, quod validitas dispositionis defunctorum dependeat à sola voluntate ipsorum, ita ut, quod ipsi deliberatè voluerint, habeat vim validæ dispositionis; si quidem testes solum requiruntur ad probandam determinationem vltimæ

Tom. 11;

voluntatis. Quod etiam de testamento militari modo confectio disponit l. Miles si testamentum. ff. de testam. mil. dum habet, quod sola voluntate perficitur. Ergo si adest voluntas determinata de legatis piis, valebunt, quamvis deficiat institutio, quia iam adest tota substantia dispositionis, nec per leges civiles irritari potest defectu iurisdictionis quoad hæc legata.

Ad fundamentum in oppositum, Institutio hæredis esse caput, & basim totius testamenti de iure civili, & proinde ipsi inniti ea omnia, quæ secundum huius regulas iuris ciuili, vt toties dictum est, & ideo non eorum deficiente hæredes. Ad 2. Confir. Non debent legata, quando hæreditas ex testamento adiri non potest, ad summum, si sint ad causas phanas, secus autem si sint ad causas piæ, vt dictum est in superioribus. Ad 3. Confir. Concessionem libertatis, quamvis conuoluet æstim pietatis naturalis, non tamen impeditur propter causam piæ, quia causa piæ est illa, quæ respicit Deum vt finem, & salutem animæ, vt ponderat Rot. decis. 1. de testam. Achil. de Gail. & decis. 74. num. 27. vet. Quæ vero par. 2. decis. & in hoc sensu libertas non dicitur causa pia in illo rex. Sed dicitur habere rationem pietatis, scilicet humano modo, & respectu commiserationis status seruili. Accedit, quod in illa l. si vtr. 4. C. de testam. manumiss. ea testamento nullo valet libertas, si adit clausula, Vt pro coedilis scriptum valeret, atque adeo si ciuilitat consistet de abluuta voluntate testatoris.

Ea quibus infertur, quod ea, quæ dicta sunt, non solum locum habent in foro conscientie, sed etiam in foro cetero; & proinde cogi posse successores ab intestato ad soluenda dicta legata, vt inter alia notant Abbas in cap. Relatum. 1. num. 1. & 8. de testam. Lessius lib. 2. de inst. & iur. cap. 19. num. 6. Bonac. disp. 3. de contrah. quest. 1. par. 3. num. 16. Alphonsi de Leone de offic. Cappell. quest. 5. sect. 5. num. 56. Rota cum allegatis decis. 27. coram Canaleria. & decis. 168. coram eodem & in Capenacen. nullitatis testamenti, 9. Adary. 1580. coram. Marcell Bubalo. & ita etiam iudicauit senatus Lusitanæ apud Garimam. decis. 380. & habetur expressè ex Cap. Relatum. 1. de testam. ubi iniungitur, quod quando per tres, aut duos testes constat de voluntate testatoris, secundum ipsam iudicandum sit. Imò quod hoc procedat etiam de iure ciuili firmat Rota cum alijs cit. decis. 17. coram. Canaleria. Sed quod quando peritunt eorum Iudice laico, iudicare debeat secundum ius Canonieum tamen in terris Ecclesiæ, quoniam Imperij habeant, in cap. Relatum. 1. num. 2. & l. de testament. & notat Alphonsi de Leone de offic. Cappell. quest. 5. sect. 5. num. 57.

QVÆSTIO 991.

An quando succedit fiscus debentur legatum pro Missis.

S V M M A.

1. Dux modi ex quibus succedit Fiscus.
2. Quando fiscus succedit vt substitutus personam hæredis, debentur legata.
3. Legata an debeantur si Fiscus succedat iure proprio, & num. seq.
4. Voluntas defuncti implenda per fiscum, quatenus non subest legibus ciuilibus.
5. Fiscus subest legibus Canonialibus.

Ius canonicum etiam extra territoria Ecclesiæ seruatur. D d. 2. dum

- dem quod diffusa ad causas pias iuxta *hæretas*.
 6 Et communem sententiam Theologorum.
 7 Defectus solemnitatis non reddit imperfectam intrinseci voluntatem testatoris.
Legata pia mandanda executioni etiam absque subsecutione institutionis.
Non est verisimile, quod testator velit caducari legata pia defectu hæredis.
Testator presumitur se conformare legibus loquens iuxta de sua dispositione.

Potest fiscus dicere: modo succedere, omnes tamē modi succedendi ad duo revocari possunt. Primus est, quando succedit loco hæredis, atque adeo indoluit personam illius. Secundus est quando sue. edit non loco hæredis, sed iure proprio, tamquam vocatus à lege iuxta ea quæ notat Rolandus, de *send. tit. de reg. cap. 5. c. 1. c. 1. §. 6 & 7*. Primo autem modo ex diverso capite succedere potest. Nam succedere potest, si hæreditas sit vacans, vel quia defunctus intestatus nullo habeat hæredes, vel quia institutus repudiet hæreditatem, & non sit, qui cum adeat ab intestato iuxta *l. hæretas, §. si fisco, ff. ad finem conf. Tribell. Aut si in odium hæredis institutor auferatur ab ipso hæreditas adita, quia scilicet indignus sit, aut incapax iuxta *Leum fisco, ff. Ad filianum, c. 1. §. 3. Cum ex cons. ff. de iure fisci*. Aut si hæres institutus prohibuerit mutari testamentum, quia tunc priuatur hæreditate, iuxta *l. 1. §. si legator, ff. si quis alii test. probat. & alij etiam modo recensitis à Rolando citato.**

Est autem supponendum, quod quando fiscus ob succedit iure proprio, sed vt substituta personam hæredis, debeat ut legata etiam prophanæ vt decidit *l. 1. Quid, §. 6. ff. Quæst. ff. de leg. 2. lib. 1. Quæst. in hac lege initia ad fisci pervenit, ut legata & fidei commissa præstari, quæ præstare cogitur hæres à quo relicta erant. Quæ lex licet loquatur de hæreditate, quando etiam vacans, eadem tamē ratio est in quocumque casu, quo fiscus vt substituit personam hæredis, adit hæreditate, vt obiectat Galsp. Anton. Thelaur. *q. foren. c. 38. n. 9. lib. 4*. Nam cum succedat loco hæredis ad se trahit ius hæredis & ideo non potest trahere ad se plus iuris, quam transiit hæres sicut Etgo hæres non transiit ad se ius quoad ea, quæ ratione testamenti alteri debentur, aut ratione fidei commissi, sed debuit restitueret, cui debentur, ita etiam fiscus.*

Quando autem fiscus succedit iure proprio, tamquam vocatus à lege, tunc difficultas est, an debeatur legata pia. Quod autem non debeatur tenet Galsp. Anton. Thelaur. *q. foren. 38. num. 12. lib. 4*. Quia deficit institutio hæredis, à quo debent leg. ta præstari iuxta voluntatem defuncti & deficit te. tamento non defectu solemnitatis, sed defectu voluntatis testatoris, qui non habet hæredem illum, quem volebat esse hæredem, & à quo volebat legata præstari.

Discendum tamē est: *Legata pia esse solvenda à fisco, atque adeo iure legatum pro Missis celebrandis*. Ita Bar. in *Leum comm. num. 1. C. de fidei comm. Ratio est, quia stante fuculatione, quam habuit defunctus dispositioni de rebus suis pro vitima voluntate, tenetur fiscus cum servare etiā quando ex ordinariis legibus venit iure proprio, & tamquam vocatus à lege, quatenus non subest legibus civilibus, quia tunc nō potest per civiles leges voluntas defuncti inuadiri. Quatenus autem disponit de legatis pijs, non subest civilibus legibus, quia operatur in ordine ad salutem & cuius operatio per solas leges Canonicas regulanda est. Et ideo sufficit, quod adfuerit perfecta voluntas, & quod ea sufficienter constet.*

Contra verò, cum fiscus subit legibus Canonicis, stantibus quibuscumque legibus civilibus cadu-

carj, debet servare quoad disposita ad causas pias, quod iure Canonico disponitur in *Cap. Relatum. 1. de testam. vbi j. recipitur, quod consistit voluntas, testatoris per duos, aut tres testas, quoad disposita ad causas pias, indicandum sit secundum ipsum & ita servandum esse in omnibus Tribunalibus civilibus, etiam extra terras Ecclesiæ t. adnot. Bald. *conf. 184. num. 1. lib. 3*. Crassius de *success. Testamentum. quæst. 2. l. 1. Clar. 5. Testamentum. quæst. 1. in fin. Tiraque. alios allegans de *privileg. pia conf. privileg. 163. vet. In dispositis*. Valquez *De fisco. conf. progress. lib. 6. §. 13. n. 31. Mantica de *enclit. vlt. volent. lib. 6. tit. 3. num. 4. l. 1. C. Caluin. trait. de Acquire. lib. 1. cap. 8. num. 5. Galsp. Ant. Thelaur. quæst. foren. 35. num. 2. lib. 4. c. 1. num. 1. testatur esse communem omnium sententiam. Medices *apud. 4. num. 33. Boer. de fisco. 93. num. 3. Vinius de fisco. 17. Guido Papa de fisco. 143. num. 14. Ant. Faber. lib. 6. Cod. sic. 5. de testam. definit. 5. m. 2. Riccio de Tiraque. De *privileg. pia conf. privileg. 163. Honded. com. 16. num. 1. lib. 1. Thorus in *hæretas. quæst. cap. 1. vet. in testamentis*. Et idem etiam testatur Tribunalis civilis in praxi extra terras Ecclesiæ & de Consilio Neapolitano testatur Gizzard. *de fisco. 47. num. 5*.******

Idem etiam tradunt communiter Theologi. Molin. *tra. 2. de infl. & iur. disp. 1. 34. vet. Ratio verò, Vafq. *opusc. de testam. cap. 3. dub. 2. num. 12. Layman. lib. 3. Theol. moral. tit. 1. c. 1. §. 1. Comitolus resp. moral. 9. 14. num. 1. Lugo Card. tom. 2. de infl. & iur. disp. 12. num. 265. Tanner. lib. 2. de fisco. c. 1. Eccles. cap. 8. Alphonsi de Leone de *eff. Cappell. quæst. 5. lib. 1. num. 36. Fragol. de regim. Christi. resp. part. 3. lib. 4. §. 4. num. 61. Boffius *tra. moral. tit. 12. §. 1. num. 7. Mazzu. hel. de casib. re. form. disp. 1. cap. 10. quæst. 1. num. 1. & alij communiter*. Vnde dubij ob eam quoniam tenentor fisco, etiā si vocatus à lege succedat, exequi legata pia, quia etiā si aliis sequatur forum civile debet in hoc sequi ius Canonicum, quod in foro quoque civili servatur.***

Ad fundamentum in oppositum resp. Quod licet deficit testamentum quoad institutionem hæredis, & defectus aliquo pacto possit dici voluntatis, non tamen absolute, quia non est defectus voluntatis intrinsecus, quia si proveniat ab ipso volente, ita vt reddatur voluntas de se deficiens & imperfecta, & non deducens, quantum est de se, ad perfectam dispositionem, quod vult, sed est effectus extrinsecus proveniens ab extrinseco impedimento, nempe à lege, quæ facit caducum testamentum. Deinde quicquid de hoc sit, sufficit, quod voluntas non deficiat quoad legata, sicuti non potest deficere quod deficit institutio hæredis, vt constat ex dictis in superioribus. Dicere autem, quod testator ita velit quod legatarius capiat legata de manu hæredis, vt nolit valere, si non adit hæres, à quo capiat, non habet fundamentum, tum quia hæc nō est dispositio hominis, sed legis, tū quia potest testator oppositum decernere, tum quia non est verisimile, quod velit legata pia, atque adeo fructum propriæ animæ exponere incertitudini editionis hæreditatis, tum quia in testamento exprimitur voluntas legas absque, & dependentia à substantia institutionis hæredis, & ideo etiam absque ipsa, ex quoque mandanda sunt iuxta *Cap. Relatum. 1. de testam. cuius dispositioni se conformare voluit præsumendum est, quia præsumitur, quod testator voluit se conformare legibus, quæ disponunt de illa materia, atque adeo dispositio secundum tales leges, vt notant Natta *conf. 49. num. 22. Surd. conf. 347. num. 1. q. Bec. conf. 55. num. 1*.*

QVÆSTIO 992.

an prateritis filij ex ignorantia faciat testare legatum pro Atstis.

S V M M A.

1. In filio hære extraneo nascente posthume rumpitur testamentum.
2. Prateritis filio quem pater putabat mortuum rumpitur testamentum.
3. Cessante præsupsposito cessat dispositum.
4. Rupto testamento ex præteritione filij an subsistat legatum.
5. Quid sit sine ad causas pias, & num. seq.
6. Rupto testamento ex præteritione filij, debetur legatum pro male ablati incertis.
7. Legatum pro male ablati incertis sunt necessarii.
8. Legatum pro male ablati sunt an alienum.
9. Rupto testamento ex præteritione filij ignorati debetur legatum pro misis.
10. Anima rerum omnium præfissima.
11. Pius diligenda quam temporis commendam filiorum.
12. Rupto testamento ex præteritione ignorantis filij subsistit legatum pro moderata.
13. Præferenda illa inter prateritis, quæ plenius procedat saluti testis oris.

Quando pater instituit extraneum heredem, quia non habet filios, & postea nascitur posthume, rumpitur testamentum ut passim in Iure determinatur. *l. Quid dicatur. t. 2. l. Cum posthumus. 2. l. & l. Posthume. 2. l. ff. de liber. & posthum. similiter etiam rumpitur testamentum, si sit prateritis filius, quem pater putabat, esse mortuum, aut quocumque alio modo, quod ignorantes prateritis. Hoc autem in eo fundatur, quod tale testamentum, & institutio talis hæredis tractatur facta ex suppositione, quod testator non habet filios; unde cum cesset præsuppositum, cessat etiam dispositum, iuxta Glossam in *l. Manripia. C. de serv. fugit. ubi* & Doctores. *Dec. conf. 63. num. 6. & conf. 497. per tot. Ludbail. decif. 108. num. 1. Merlin. decif. 389. num. 6. deficit enim voluntas, quia fundatur in præsupposito falso, atque adeo in errore, & ideo habetur tamquam si nullo adfletis. l. si per errorem. ff. de iurif. omni. iudic.**

1. Rupto autem testamento, quia fuit prateritis filius, dubitant Doctores, an subsistat legatum. Quidam enim asserunt non subsistere: quidam vero volunt, subsistere; quos refert Patif. *conf. 60. num. 1. l. 2. l. 2. ex Authen. Ex causa. C. de liber. prateritis. ubi* disponitur, quod ex causa exheredationis; vel præteritionis irritum est testamentum, quantum ad institutiones; cetera namque firma tenentur.

2. Sed loquendo de legatis pijs, hæc quoque cœtueret docent Bart. in *l. Hæretici. t. 1. num. 59. C. de sacrosan. Eccl. l. Bald. num. 3. & in l. filij prateritis. num. 8. ff. de iurif. rupt. & irrit. fac. testam. Menochi præsumpt. 189. num. 1. 26. lib. 4. Tiraquell. in *l. si unquam. verbo. l. libetis. num. 81. 4. t. C. de reuoc. donat. l. aliois claus. Fundamentum est; Quid etiam quoad legata pia militat illa ratio, quæ militat, quoad institutionem hæredis, nempe quod si sciuit, se habere filios, non reliquit, & ideo deficit voluntas tamquam iniusta præsupposito falso, & ex errore procedent.**

3. Secunda sententia tenet; non contruere, si moderata sint, ita ut possint stare simul cum institutione filij prateriti ignorantis, si testator notus fuisset, & in-

2am. lib.

stitutus esset. Ita idem Bald. in *l. 1. circa fin. C. de inoff. testam. Castren. in l. si cert. certum. 3. C. de testam. milit. Azuod. lib. 5. non recipit. 4. lib. 1. num. 176. Capell. Tholof. decif. 334. Riccius collect. 215. prim. 3. par. 1. qui absolute loquitur, & alij.*

Dicendum 1. Legatum pro male ablati incertis subsistere rupto testamento ex præteritione filij ignorantis saltem. Ita Bald. in *l. filij prateritis. col. 1. ff. de iurif. rupt. test. Angel. & Imol. ibidem. Socini. in l. Moribus circa fin. num. 31. ver. Ex hoc bene. ff. de vulg. & pupill. subf. l. al. in Authen. Ex causa. num. 5. C. de liber. prater. Ancharan. in cap. 1. not. 7. Deseffum. in 6. Accut. conf. 93. ver. Circa primum. Tiraquell. alios referent in *l. si unquam. verbo. Libetis. num. 88. C. de reuoc. donat. Angel. in l. Prædicti. C. de impub. & al. subf. Dec. num. 14. & in l. licet. num. 5. C. de post. Socini. Iun. conf. penult. num. 83. lib. 1. Neuxian. lib. 6. Sylva rupt. num. 47. ver. item l. 1. Menochi præsumpt. 189. num. 1. 39. lib. 4. Et ratio est. Quia cessat ratio, ob quam rumpitur testamentum, & cessant alia legata; oimium, quia testator non ita disposuisset, si sciuit, & instituit filium instituendum, Nam, et si sciuit, & instituit filium, adhuc ita legare debuisset, quia legata pro male ablati incertis sunt necessarii, non electionis, quia non potest homo obtinere veniam peccati, & consequi salutem, nisi restituantur ablata; iuxta regulam, quod peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum. Cap. Peccatum, de reg. iur. in 6.**

Quod præsertim verum est, quia huiusmodi legata non considerantur tamquam portio detracta de hæreditate, sed tamquam 2. alienum iuxta Glossam in cap. Quamquam De testam. 6. Ancharan not. 4. & ceteri Doctores, & ideo tamquam de iure alterius, oimino computantur in bonis, & iure hæreditario petuntur sunt ad hæredem, & ideo ex eo, quod rumpitur testamentum ob præteritionem filij ignorantis, non fit, quod debeant consolidari hæreditati, & petuntur ad hæredem, atque adeo cœtueret legatum.

Dicendum 2. Legatum pro Atstis nullis subsistere, rupto testamento ex filio ignorante prateritis. Ita desumitur ex doctrina Bald. *conf. 215. lib. 5. Ripa in l. si unquam. num. 116. C. de reuoc. donat. quatenus docent, quod donata ab eo; qui de filijs non cogitatis, non reuocantur ob filiorum superuenientiam, si donatio sit facta pro salute animæ. Ratio est, quia legata pro Atstis sunt consuetæ etiam ipsi testatoribus, qui instituerunt filios, & proinde præsumi debet; quod etiam eis non relicta, si testator cogitasset de filijs, & eos institueret; unde cessat defectus voluntatis; qui alius inueniuntur ex falso præsupposito, quod non extarent filij. Quod tamen ita accipiendum est, si legata sint moderata; ita ut remaneat congrua portio pro filio, quia alij præsumuntur facta ex falso præsupposito, quod non extarent filij.*

Confirm. Hoc legatum immediate respicit cetrum beneficium animæ eiusdem testatoris, nempe suffragia pro ipsius anima quæ cum sit retum omnium præfissimæ. *l. 1. sacrosan. C. de sacrosan. Eccl. & Cap. Informis. De pen. & remiss. Secundum rectum ordinem charitatis, plus diligenda est, quam temporale commodum cuiuscumque, etiam filiorum Præfari quando alij filij iure hæreditario obveniant congruam portionem bonorum paternorum. Ergo præsumendum est, quod testator scilicet huiusmodi legatum, etiam si cogitasset de alijs, & eos institueret hæredes, & proinde cessare desinuntur, ratione cuius cœtueret, nempe defectum voluntatis.*

Dicendum 3. Rupto testamento ex præteritione filij ignorantis, subsistit legatum pro moderata respectu bonorum testatoris. Hoc autem habet locum, si alia bona sint legata ad causas prophanas, siue sit institutus hæres

D d ; extraneus

extraneos. Illi autem dicuntur legata modetata, quæ relinquantur congruum portionem, cui succedere possit filius, & quæ non excedunt illam quantitatem, quæ legatæ solet etiam ab habentibus filios. Ratio est. Quia in tali casu, hæc legata non præsumuntur habuisse originem ex ignoratione filiorum, & proinde inniti erroneo præsupposito, quod non extant filij, siquidem, cum quoad maiorem partem bonorum disposuerit quoad causas propbanas; præsumitur, ita disposuisse quoad eas, quæ fuissent relictae filio ignomio, & quoad causas pias sui se eodem modo dispositurum, etiam si cogitasset de filio, & proinde, talem dispositionem non habere aliud motuum, quam religionem, & charitatem erga Deum.

10. Confirm. Quia sapere pia causa est præferenda illa interpretatio, quæ plenius proutidet saluti testatoris, iuxta l. si quis ita &c. l. Danti 26. ff. de munific. testam. & notant Decian conf. 81. in finit. a. Tiraquell. de priuileg. pia caus. priuileg. 62. Rota decif. 149. n. 6. ver. Præsumitur, par. 7. Recit. & in Rota. Boner. 3. febr. 1647. 4. Etque magis cum ibi allegatis eorum Eminentiſſi. Corrado. Et eorum Eminentiſſi. Orthobono decif. 113. num. 23. Etgo cum ius casu præſentis fieri possit interpretatio; quod legata pia essent relicta, etiam si testator cogitasset de filio, ita ut fuerint ex solo motu pietatis, & non ex falso præsupposito, quod non extarent filij, debet hæc interpretatio, tamquam fauorabilior saluti testatoris, amplecti. Fundamentum autem oppositæ sententiæ solum probat, contrarie legata, si excessiua sint, & extra casus prædictos.

QVÆSTIO 993.

1. An subsistat Legatum pro Missis, si testamentum sit nullum defectu facultatis testandi.

SVMM A.

1. Dispositio ad causas pias sufficit si valeat de iure naturali.
2. Legatum pro Missis corripit si defectus facultatis testandi sit à iure Canonico.
3. Quid si defectus facultatis testandi de iure Civili. Dispositio testamentaria conseruat in tempus; in quo bona non sunt sub potestate disponentis.
4. Facultas testandi est ex gratia, & agnate.
5. Si ius Civile auferat facultatem testandi, deficit omnis potestas.
6. De iure naturali pro quolibet aliu requiritur potentia; & voluntas.

Ratio difficultatis est eo oritur, quia, ut dictum est in superioribus, dispositio ad causas pias non subicitur legibus civilibus, sed sufficit, quod dispositio habeat ea, quæ ad validitatem de iure naturali requiruntur. Juxta cap. Relatum 1. de testam. & proinde sufficit deliberata voluntas ita disponendi, & pro solemnitate, in ordine ad probationem, sufficiunt duo, vel tres testes. Quæ cum interueniant in testamento nullo ex defectu potestatis testandi, erant subsistenda legata pia, licet corruat testamentum.

2. In hac difficultate pro certo habendum est, quod si defectus facultatis testandi proveniat à iure canonico, nullo pacto subsistendi poterunt legata, quantumvis pia. Quia in caput subdineri possent, in quantum haberent assentientiam iuris canonici, cap. Relatum 1. de Testamen. Non habent autem hanc assentientiam, quia dum ius canonicum testat alicui alicui, non potest eidem simul assentire. Vnde cum re-

lisset testamento adimendo facultatem testandi, relinquit etiam quoad id totum, quod virtute eiusdem facultatis peragi posset, ut est relinquere legata. Vnde solum difficultas remanet, quando de iure civili adimuntur facultates testandi.

Dicendum est. Si testamentum sit nullum ex defectu facultatis testandi, etiam si adimatur à solo iure civili, non possunt subsistere legata pia, quæ ad ea nec legatum pro Missis. Ratio est. Quia facultas testandi non conuenit de iure naturali, nec de iure Gentium; quia licet possit quisque disponere de rebus propriis ad libitum; hoc tamen solum valere, quando sit sub ipsius dominio; quando autem cessat esse, non potest amplius eius dispositio habere locum, alioquin dispositio esset de non suo. Per testamentum autem dispositio conseruat in tempus, in quo bona testatoris non sunt amplius sub iure dominio, l. Quod spernit. C. de donat. ant. nups. Quia vltima voluntas, quoad durat vita testatoris, non valet; nam sola morte conuenit, & post ipsam incipit valere. Sicut autem mors confirmat vltimam voluntatem, ita etiam soluit dominium testatoris super bonis, de quibus testatur; vnde opus est aliquo remedio præseruante eiusdem dispositioem.

Requiritur ergo, quod voluntas; & dispositio, quæ de se non possunt se extendere ad tempus, in quo non vixit amplius testator, maneat coacta ut lege, & extendatur ad ipsum; & similiter, quod bona, de quibus disponit testator, maneat tenentur tamquam in essent sub ipsius dominio. Et ideo ex æquitate, & gratia concedit testatori, ut de bonis suis disponere possit post mortem, notant Accursius in l. illa institutio. verbo. Pendere. ff. de hered. instit. Padilla in l. Cum quis nam. 12. C. de iur. & fact. ignoran. qui testatur de communi. Matienzo lib. 3. recapit. l. 1. glif. 10. n. 17. sit. 4. de testam.

Ex hoc ergo fit, quod si ius civile auferat alicui potestatem testandi, nihil disponere possit post mortem de rebus suis, neque etiam quoad legata, quia earet tota illa facultas, quam alius habet ex gratia, & beneficentia, & remanet in eo statu, in quo esset, si lex talem indulgentiam non concederet. Et ideo legata etiam pia sunt nulla defectu facultatis ad legandum. Et proinde subsistendi non possunt à iure canonico, quia per ipsum non conceditur facultas testandi, sed supponitur coacta à iure civili, nec sanat defectum potestatis.

Ad rationem dubitandi temp. Ius canonicum non requirit aliud in dispositionibus ad causas pias, ut subsistanciar, quàm quod de iure naturali requiritur ad validitatem actus. De iure autem naturali pro quolibet actu requiritur voluntas, & potentia tamquam substantialia principia, l. Admirus intereff. 6. C. si quis aliter voluit, & notant Glof. in l. si filia: C. de donat. ant. nups. & in cap. super Abbacia de offic. deleg. Soecin. in. conf. 95. num. 4. lib. 3. Roland. conf. 10. num. 8. lib. 3. Menoch. conf. 103. num. 51. Consuetud. in cap. Cum esset num. 7. de testam. Vnde cum in his legatis deficiat principium potestatis, deficit quod de iure naturali requiritur: Et ideo non subsistunt à iure canonico; cum requiratur, quæ de iure naturæ sunt necessaria.

QVÆSTIO 994.

- An, renouato testamento, censendum sit renouatum legatum pro missis.

SVMM A.

1. Duplex renouatio testamenti simplex, & expressa.
2. Renouatio testamenti simpliciter, renouatur etiam legata pia.

3 *Secus, si reuocatur simpliciter reuocatio.*

Reuocatio testamenti duplex est, alia dicitur simpliciter reuocatio, sicut etiam tacita. Alia dicitur expressa reuocatio, ut notat Cassius §. *Testamentum, quæst. 84. & 85.* Simplex; seu etiam tacita reuocatio est illa, quæ simpliciter modo reuocat testamentum iam factum, ut si testator dicat, se velle intestatum deeedere. Expressa autem reuocatio est illa, in qua solemniter reuocatur prius testamentum, vel per actum sollemnem reuocationis, vel condendo aliud testamentum sollemne, & cum ipsa derogationibus, quæ necessariz sunt; ut prius testamentum reuocatum maneat.

2 *Cocuentione Doctores.* Quod si testamentum reuocetur sollemniter, seu expressa reuocatione, aut condendo aliud sollemnem testamentum remaneant rauocata legata pia. Quia talis reuocatio habet vim tollendi quæcumque disposita sunt in priori testamento. Et ita inter alios notant Isf. *conf. 124. num. 4. Parif. conf. 34. num. 33.* Riminald. *fen. conf. 10. n. 14.* Menoch. *conf. 1280. num. 5.* Camil. Borel. *tom. 3. decis. 110. de testam. num. 62.* Crassius de *success. 9. Testamentum quæst. 84.* Gasp. Ant. Thesaur. *quæst. foren. 45. num. 9. lib. 3. Canecc. decis. 35.* Insep. Ludouic. *conf. 124. ver. Doctores quibus.* Roux. *conf. 93. lib. 1. vbi latè Marius Muta. decis. 41. n. 8.* Nooaz. *de iur. & male oblat. primig. 16. n. 6.* Ferret. alios allegans, ad *decis. 100. Guid. Papa.* Cum enim unius disposita in priori testamento sint per modum vltimæ voluntatis, quæ de sui natura est reuocabilis, corruunt per expresse reuocationem testamenti, quia expressa reuocatio habet æquale reuocare totum testamentum. Unde difficultas est an reuocetur stante simplici reuocatione testamenti.

3 *Dicendum est.* *Reuocatio testamenti simpliciter reuocatio, non reuocari legata pia, quæ aduoc nec legatum pro Missis.* Ita Socin. *conf. 163. num. 14. lib. 2. lo. de Anan. conf. 57.* Et ibi in *Topica iur. l. 24. Cato. decis. 35.* Ricc. *coll. 215. prinil. 3. part. 1.* Gasp. Ant. Thesaur. *quæst. foren. 45. num. 9. lib. 3.* Ratin. *est.* Quia, cum legata pia sint ius fauorem animæ, præsumunt disposita ex speciali charitate erga ptopiam animam; & ideo motius quæ trahunt ad reuocandum testamentum, non se extendunt ad hæc legata. vnde, ut censentur reuocata, necesse est, quod aut ea preste, & in specie reuocentur, aut quod interueniat talis reuocatio, de qua postea, quod se extendat etiam ad pia legata. Imo in legato pro Missis adest specialis ratio, quæ respiciunt immediatum beneficium animæ testatoris, cum sint pro satisfaciendo pœnz adhuc luendæ pro peccatis.

Q u æ s t 995.

An legatum pro Missis incertum ratione rei legatæ subsistat.

S V M M A.

- 1 *Incertitudo vires legatæ.*
- 2 *Legatum pro Missis incertum ratione rei legatæ subsistit.*
Valens legatæ pia incerta ratione rei legatæ.
- 3 *Incertitudo in legatæ piæ non preuenit ex imperfectio voluntatis.*
- 4 *In ciuile assisio validitatis legatorum incertorum ad pias causas.*
Quia causa finalis invaliditatis non habet locum in ipsi.
Legatæ incerta quatenus improbeantur.

1 *Qui numerus Missarum celebrandus, si non sit expressus à testatore.*

A quo determinandus, si quantitas pœnz sit determinata.

6 *Quid si nec ipsa sit determinata.*

7 *Possit etiam pro determinatione recurri ad Ordinarium.*

Aliterius in fauorem scholasticis determinanda à Iudice.

Oritur difficultas, quia ex natura sua incertitudo iuris legatæ §. *Incertis.* In *tit. De leg. & l. Titia cum testamento. 35. ff. de leg. 2. & notant communiter Doctores.* Imol. in *l. si stipulatus ff. de verb. oblig. l. in l. Legatæ generaliter.* etia in *ff. de leg. 1. Surt. De alimen. tit. 3. prinil. 17. n. 1.* Mantie. *de conuict. vlt. volut. lib. 6. tit. 3. num. 36.* Quia nimirum stante incertitudine voluntas testatoris non perfecte disponit, & non habet dispositio totum, quod est necessarium, ut possit executioni mandari: & ideo, tamquam insuficiens ad inferendam executionem, reicitur. An autem hoc habeat locum in presenti, quod legatum pro Missis, ut si testator disponeret, quod pœnz anima sua celebrantur Missæ, nec exprimeret numerum.

Dicendum est. *Legatum pro Missis incertum ratione rei legatæ, seu numeri Missarum subsistit, argue adeo etiā omnia legatæ pia.* Ita Speculator *tit. de infirm. edit. 8. Hanc verò.* num. 2. Jo. And. *ibid. addit.* Felin. in *cap. 1. num. 6. l. 10. post. Roman. in Auchen. Similiter num. 91. ad l. Falcid. testam. de commoo. Bald. in l. Quidam in testamento fidei leg. 2. Atetin in l. 1. num. 7. ver. Quidam primig. C. de sacrosan. Eccles. l. in l. si stipulatus num. 12. ff. de verbo signifi. Catio in *Clement. 1. quæst. 28. de testam. Afflic. decis. 337. num. 10.* Benincas. *De pauper. quæst. 8. special. 5. num. 24. ver. Quando dicitur.* Aluizad *De conuict. men. test. lib. 2. cap. 1. num. 28.* Florian. à S. Petro in *l. Cum quidam 4. fin. ff. de vlt. Mantica de conuict. vlt. volut. lib. 6. tit. 3. num. 37.* Tiraquell. *De prinil. piæ. conf. prinil. 55. & 56.* Nooaz. *de prinil. miserabil. person. prinil. 10.* Alphonf. de Leone *de off. Cappell. quæst. 5. fil. 2. num. 21.**

Ratio autem desumitur ex eo, Quod in his legatis incertitudo dispositionis non preuenit ex defectu voluntatis, quæ pœnz iustificiens sit ad inf. rendum executionem, & argui possit ea illa, quod testator non fuerit plenè determinatus, sed potius quod stante voluntate determinata pro executione, sed indeterminata pro quantitate, releceat in arbitrium eorum, ad quos spectabit determinatio quantitatis. Ergo cum non sit incertitudo voluntatis executionis, sed tantum voluntatis determinationis, itat determinatio in alienum arbitrium sit reiecta, quod incertum habet generaliter in relictis ad pias causas, iuxta doctrinam Bald. in *l. 3. num. 4. C. de sacrosan. Couar. in Cap. Indicant num. 4. De testam.*

Imò ius quoque clausse assistit huiusmodi dispositionis validitatis, ut patet in *l. Id quod pauperum. C. de Episc. & Cler. & l. nulli. C. ord. & colonas in Canon. Cap. Cum eibi. De testam. vbi etiam Doctores, & in hoc valet argumentum à contrario sensu nam ius tantum ius imptobat dispositiones incertas, itaq. quantum fieri potest, quod executioni non assequatur mentem testatoris, imò forte esset eorum mentem ipsius, ut in exemplis si quis de pluribus, & l. si ita fuerit legatum. ff. de reb. dub. vbi, quod si ea testamentum vni ex pluribus setuis concedatur libertas, & non declaratur, cui concedatur, non tenet dispositio. Fieri enim posset, quod nou manumitteretur ille, quem voluit testator, sed ille quem noluisset. Quod nou contingit ius legato pro Missis, & in quocumque alio pio, quia semper sub quacumque determinatione legatum rei incertæ mandetur executioni, obtinetur mens testatoris, quia*

quia obicitur causa finalis, quæ est salus animæ, vt considerat Decian. *l. ad inf. ver. Non obstat. C. de edict. D. Ad tollit.*

Difficultas autem superest qui numerus Missarum celebrandus sit. Et quidem si quantitas pecunie, aut æquivalentis detur, minata sit à testatore, numerus Missarum venit determinandus per Episcopum iuxta Responsionem S. Congregat. ad 3. *dub. ex præpositis super Decret. de celebrat. ad gloriam*, sicut etiam esset determinanda elemosina, si præscripto numero Missarum non determinaretur à testat. vt, vt ibid. in *resp. ad 3. dub.* & idem difficultas locum habet, quando neutrum determinatum est à testatore.

Tunc autem, determinationem testatum esse vel in exequutores testamentarios vel in hæredes, docent Gommel. *decis. l. 81. Pet. de Lura de Annuer. s. lib. 1. cap. 10. num. 97. Alphons. de Leone de offic. Cappell. quæst. 5. s. lib. 1. num. 126.* qui secundum arbitrium boni viri, habet ratione facultatum Defuncti, & eorum, qui succedunt, aliorum omnium ex testamento impositorum, ex tractatumque circumstantiarum, quæ possunt mouere Defunctum ad stabilendum maiorem, vel minorem numerum, debent determinare numerum.

Vel etiam in tali casu possint hæredes, vel exequutores testamentarij, si nolent determinare, recurrere ad Ordinarium pro determinatione legati alimentorum ad Iudicem pro determinatione legati alimentorum in fauorem Scholasticæ tradendi Rebus. *de princ. lib. Scholasticæ. prin. 133. Menoch. lib. 3. De arbitrar. error. 1. casu. 188. num. 6.* Qui perpenis iisdem circumstantijs, debet determinare numerum, & hæc determinatio erit auctoritativa, cum innitatur auctoritati Iudicis.

QUESTIO 996.

Cui debeat legatum pro Missis, non expressa Ecclesia, in qua celebrantur.

SUMMA.

- 1 Si legatarius sit incertus corruit legatum.
- 2 Non tamen si sit ad pias causas.
- 3 In qua Ecclesia celebranda Missæ, quando legatarius est incertus.
- 4 Missæ manuales celebranda in Ecclesia sepultura, &c.
- 5 Vnus missæ facili pro obsequiis interpretatio.
- 6 Legatum annuum pro Missis, aut fundus debetur Ecclesie sepultura.
- 7 Mens testatoris ex affectione interpretanda.
- 8 Etiam testator decessit non electa sepultura.
- 9 Conseruando celebrandi sagra in Ecclesia sepultura.
- 10 Legatum pro Missis pertinet ad Ecclesiam, quæ sit de morte testatoris, etiam conseruata.
- 11 Si ex testamento colligatur, quod electio loci pro Missis remaneat apud hæredes, poterunt ad libitum eligere, poterunt tamen legi ab Episcopo, vt eligant.
- 12 Ammonitio de iure celebranda in Ecclesia sepultura.
- 13 Quantitas elemosina & numerus Missarum pro anniversario arbitrio boni viri determinandus.

In hoc casu Ecclesia videtur induere personam legatarij, quia legatum ex sui natura tranfit adeos, per quos Missæ celebrandæ sunt, atque aded ad Ecclesiam, quæ subeat onus celebrandi per suos Sacet-

dotes. Et quamuis, quando legatarius est incertus, corruat legatum, iuxta l. *Paulus. 2. ff. de reb. dub. & l. sunt duo. ff. de testam. 1. & l. qui solutus ff. de hered. instit. & l. hæredes partem, & l. subueni. C. de testam. & l. si quis seruum. 5. inter duo. ff. de leg. 1. vbi Glof. Bart. Bald. Castren. & ceteri Doctores. Quia scilicet relicta persona incerta, cui legatum sit testatum, non habet dispositio totum, quod est accessarium pro sui exequutione: idem tamen causa imperfecta oia potest patere suum effectum, qui deberet esse certus, & perfectus, vnde plus esset in effectu, quam esset in causa, quod repugnat.*

Attamen in legatis ad pias causas hæc incertitudo non obstat, iuxta l. *si ad destinand. & l. nulli licere. & l. id quod pauperibus. C. de Episc. & Cler. & tradunt communiter Glof. in l. Quidam relegauit. ff. de reb. dub. vbi Bart. & Socin. num. 13. & communiter Doctores in l. 1. C. de sacris Ecclesiis Roman. in l. Caputiarum, num. 16. C. de testam. in. missis. Alex. num. 4. Bald. in Lexiquotem, num. 8. ff. de exequat. rei indicat. Ripa in l. in sepulchris, num. 13. de verb. oblig. Dec. in l. fin. num. 14. C. de edict. D. Ad tollit. Glof. Canonica in cap. Cum tibi, de testam. & in cap. 1. verba. Pauperes, de testam. in 6. Archidia. & Io. Andr. *ibid. Abb. in cap. 1. de port. num. 3. de censib. Bart. ibid. Coarctus in cap. Cum tibi, num. 14. de testam. & communiter etiam Theologi, L. y. in an lib. 4. Theolog. moral. tract. 7. s. lib. 1. cap. 1. item 8. Casteln. in *catech. Regul. ar. 12. num. 27.* Ratio autem desumitur ex diuersitate finis, quæ habent legata prophana, & legata pia. Nam legata prophana sunt ex modo suo liberalitatis, siquidem ius donatoris quædam exereita erga legatarium, & idem procedunt tamquod ex causa finali ex beneuolentia erga ipsum, & idem vt fortiantur finem inietum à legante, necessarium est, quod constet de persona electa, quia aliis non posset legatarius exequutio obtinere obsequium beneuolentia, nam si legans non determinat personam, non ostendit erga aliquem beneuolentiam. Oppositum autem contingit in legatis pijs, quia cum legans habeat pro fine salutem animæ propriæ, cuiusque legatario applicetur legatum, obicitur iste finis. Et idem adest fundamentum determinandi personam legatarij vel ea coniecturis, vel alio modo quam testator reliquit indeterminatam. Hæc autem præsupposita.**

Quod spectat ad Ecclesiam, in qua celebrande sunt Missæ, pro quibus testator legauit, Abb. *cons. 99. num. 4. ver. Circa secundum dubium. lib. 2. l. 1. in l. Non vtiq. 6. si quis infulam. in fin. ff. de eo quod certo loco. Cuman. cons. 12. Canalcian. *cons. 57. part. 3. Melchior Phabul. decis. l. 1. 100. num. 11. Canter. Varior. respons. cap. 10. num. 120. lib. 3. Mantica. de conseru. vbi notant. lib. 8. tit. 6. in fin. Riccius in Praxis. s. 159. part. 3. Alphonside Leone. De off. Cappell. quæst. 5. s. lib. 1. num. 199. Garzia. in summ. tract. 3. *diffic. 1. 1. dub. 3. num. 1.* volunt esse celebrandas in Ecclesia, in qua sepultus est, quia ratione sepulture præsumitur habuisse erga ipsam maiorem affectionem.**

Verum distinguendum existimo de Missis manualibus, pro quibus relinquidum legatum pro vna vice tantum celebrandis, & de Missis perpetuis. Et quoad Missas manuales, videtur celebrandæ in Ecclesia sepulture omnes illæ, quæ pro die eaqumquid celebrari possunt. Cæteras autem esse celebrandas vbi magis libuerit hæreditibus, seu exequutoribus testamentarijs. Hoc autem desumitur ex præxi, & obseruancia, quæ interpretatur huiusmodi dispositio nem, nam quando testator non nominauit Ecclesiam pro Missis, quæ non possunt celebrari in die exequutionis in Ecclesia sepulture, eligunt hæredes, vt eaque quores Ecclæ hæc pro alijs. Quod autem agitur de obseruancia interpretatio, etiam vnus actus sufficit

De Legat. pro celebrat. &c. Quæst. 996. 997. 215

Pro interpretatâ dispositione, ut obseruat Rota corâ Burzio *decis. 679. n. 3. Et in florentin. Iuris praxim. de R. et off. l. 1. 1. februarii. 1604. §. non obstat quantum corâ Lancelotto. & decis. 165. num. 19. coram Eminentiss. Ortiobono.*

Si verò legatum sit pro Missis perpetuis, aut singulis annis soluendum, aut semel pro etigendo fundo, perueniet legatum ad Ecclesiam sepulture, nisi aliud coniecturatur de mente testatoris, ut dixerim in *Quest. Canon. 13. §. 1. num. 1. Censur. 3.* Ratio autem est, quia Ecclesia sepulture videtur præ cæteris dilecta, eo quod in illa quiescat corpus ipsius, quod est motuum specialis affectionis. Mens autem testatoris est interpretanda secundum affectionem ipsius, iuxta *l. si fuerit. ver. sed si legatum ff. de ed. lib. & notant. Roman. consil. 408. num. 4. Rota in maceræ. fidei commissi. 7. februarii. 1636. §. legatum. coram Eminentiss. Panziolo alias decis. 174. num. 18. item. 2. part. 5. recitat.* Affectio enim est impulsiva voluntatis ad beneficendum, & idèd præsumitur voluntas testatoris secundum illius impulsivum dispositum.

Et quamvis hoc locum habeat præcipue quando sepultura est electa à testatore, nam dum ipsam præ cæteris eligit, ostendit erga ipsam specialem affectionem. Attamen valet etiam, quando decedit non electa sepultura. Nam adhuc ex eo, quod in tali Ecclesia sepeliatur, insurgit motuum affectionis, quæ interpretatur habuisse testatorem præsumendum est, quia naturalis affectio erga proprium corpus extendit etiam tandem affectionem ad locum, in quo est perpetuo quieturum. Accedit etiam, quod adest quædam cõuenientia, ut potius celebrentur in Ecclesia sepulture, quam in alia, ex qua fit quod honestius sit, ut potius in ea celebrentur, ut ponderauit Rota *decis. 94. num. 4. ver. satis esse coram. Catd. Causaleio, quod sufficit, ut talis Ecclesia eligatur, quia cum voluntas sit inclinata ad bonum honestum, præsumitur elegisse, quod honestius est, aut saltem fuisse electurum, si cogitaret de electione.*

Rursus, Consuetudo non solum celebrandi exequias in Ecclesijs sepulture, sed etiam cætera suffragia, quæ pro Defunctis ordinantur, induxit quandam legem, quod offerantur Deo sacrificia pro ipsis in eadem Ecclesia, & in eo fundatur hæc consuetudo, quod Defuncti sint specialiter commendati Ecclesie, ideo quia sepulti sunt & speciali modo participant de suffragijs, quæ in eadem Ecclesia celebrantur. Vnde mens testatoris circa hanc consuetudinem est adimplenda, quia sicuti censetur esse conformis legibus, ita etiam consuetudini, nisi aliud explicit.

Hæc autem, quæ dicta sunt, intelligi debent in casu, in quo ex dispositione testatoris aliquid colligi possit. Nam si, aut ex affectione testatoris, aut quia ipsius interesset, quod in alia Ecclesia Missæ celebrantur, vel propter commodum populi, vel alia de causis, tunc cessant quæ dicta sunt, & Missæ in Ecclesia illa, etiam commendata, essent celebrandæ, ut firmitat Rota *decis. 149. num. 11. coram Scraphino.* Nam cum Missæ æque pro sint Defuncto siue in vna, siue in alia Ecclesia celebrentur, ut etiam docet Sorus in *4. dist. 13. quæst. 1. art. 4. ponit testator intendere beneficium sacrificij, & etiam commodum alterius Ecclesie, ratione officij, quæuis fortè ratione inaduertentiæ id non expresse.*

Ex dictis inferitur, Quod si ex aliquo verbo dispositionis colligi possit, aut etiam ex modo disponendi, quod committat exequutori, seu hæredibus electionem loci, tunc poterunt ad libitum quæcumque Ecclesiam eligere. Vt notat etiam Alphons. de Leone de *off. Cappell. quæst. 1. §. 1. num. 10.* Nam eo ipso, quod hæredibus, aut exequutoribus est commissæ exequutio, est etiam commissæ quæcumque alia de-

terminatio, quæ esset necessaria pro exequutione, & proinde etiam electionem loci, quando non esset electus à testatore. Vt autem censetur commissæ electio loci, oportet quod dispositio de celebratione Missarum dirigatur ad hæredes, aut exequutores, ita ut ipsis specialiter testator iniungat executionem celebrationis Missarum, quod non contingeret, si testator diceret. Relinquo centum autem annos, ut celebretur quotidiana Missa in perpetuum, potest tamen hæredes cogi ab Ordinario ut eligant centum Ecclesiam ut declarauit S. Congregat. 20. Iunij. 1594 apud Nicolium in *Placit. ult. verbo. Legatum. n. 6.*

Secundò inferitur Quod si testator relinquit legatum pro annuatio, & non determinet Ecclesiam, in qua celebrandum sit, erit celebrandum in Ecclesia sepulture. Annuatio enim de iure celebranda sunt in Ecclesia, in qua defunctorum corpora sepulta sunt, ut firmitat Rota coram Causaleio *decis. 494. num. 3.* & idèd absque aliqua determinatione testatoris veniunt in ipsa celebranda, quia censetur testator legare iuxta id, quod est de iure, & consuetudine.

Tertiò inferitur. Quod si testator disposuit de Annuatio, sed non de numero Missarum, cum quo celebrandum sit, nec quantitate elemosinarum, quæ sit exhibenda. Tunc determinatio erit facienda iuxta qualitatem Defuncti, & facultates ipsius arbitrio boni viri, arguitur *l. si missæ. De annis leg. cum. Glof. ibi. verbo. soluta. ibi. Et in finis. pia causa. & cum alijs in simili casu tenet Tiracelli de *primis. pa. consil. prius. 55. Et in terminis Gamena decis. l. 183. lata. de Annuati. lib. 1. cap. 10. num. 97. Et 58.**

Q V A E S T I O 997.

Quibus debeat legatum quando Missa celebranda sunt in Collegiis.

S V M M A.

- 1 Legatum semel soluendum pro annuatio, conuertendum est in bonis studijs fructifera.
- 2 Annus elemosinarum pro annuatio dividenda inter canonicos, & etiam beneficiarios.
- 3 Preuentus annuatio non est nisi distributio.
- 4 Distributio tamen inter beneficiarios.
- 5 Beneficiarij, quod preuentus annuatio distribuantur etiam beneficiariis, est attendenda.
- 6 Beneficiarij participanti de legat. pro Missis unica vice soluendi.
- 7 Nisi legatum continet solum manuale elemosinarum, quæ debetur celebranti.
- 8 Beneficiarij non participanti de legat. relinquit Capitulo soli Canonici veniunt nomine Capituli.
- 9 Legatum pro annuatio conuertitur reliquum test. Clero, licet exprimat Capitulum.
- 10 Sumenda illa interpretatio, quæ est magis utilis testatori.
- 11 Qui plures concurrunt ad annuatio, & minor est fructus.
- 12 Beneficiarij debent accipere portionem legat. de manu Capituli.

Communis massa administrare spectat ad Capitulum.

Possumt diuerso modo reliqui Missæ celebrandæ in Ecclesia Cathedrali, aut alia Collegiata, nam vel possunt institui celebrandæ pro vnica vice, vel tanquàm annuatio singulis annis, vel quotidie, certis diebus in perpetuum, difficilis autem est, an Legatum perueniat ad solos Canonicos, an etiam ad omnes beneficiarios. Est autem supponendâ tamquam certum, Quod si legatum sit pro Annuatio, &c.

farijs, aut Missis perpetuis, & non sit per hæredes annuatim solvendum, sed semel pro vna vice, tunc conuertendum erit in bona stabilia fructifera, quorū ptoentus inferantur successoribus pro annuo opere Missarum iuxta Decreta Sac. Congregationis, *De celebrat. Missar.* vnde difficultas est, quomodo legata semel solvenda pro manualibus Missis, aut ptoentus annui distribui debeant.

¹ Quod spectat ad annua emolumenta pro Annuatarijs, aut Missis perpetuis, dicendum est, esse dividenda, non solum inter Canonicos, sed etiam inter Beneficiarios, tam tamen proportionem servata, quæ servatur in divisione distributionum. Ita Lappus alleg. 42. num. 1. & 3. Alphons. de Leone, de offic. Cappell. quest. 5. sect. 3. num. 48. Garzia in sum. tract. 3. diffinit. 11. dub. 3. num. 6. Rot. coram Merlino decis. 665, num. 1. & delimitur ex cap. vnicæ de Cler. non residen. in §. ibi. De distributionibus pro defunctis Annuatarij largiendis, idem decernimus observandum.

² Ratio est, Quia licet ptoentus, huiusmodi non sint ptoprie distributiones, vt tradunt Felin. in cap. Ad aures. num. 14. De scriptis. Ancharan. in Clemen. 68. num. 41. De concess. preben. Zabarell. in Clemen. vt 9. §. Alii vero num. 15. De stat. & qualitat. Oldrad. conf. 216. num. 1. Couar. lib. 3. varar. cap. 13. num. 1. Attamen regulatur tamquam essent distributiones, & ad eos pertinent, ad quos etiam pertinent distributiones, vt delimitur ex dicto Cap. vnicæ. De Cler. non residen. in 6. dum decernitur, quod idem in ipsis obsetuetur, quod obseruatur in distributionibus, & notatur communiter Doctores, Lappus alleg. 42. num. 3. Tholosæ. de benefec. cap. 15. num. 9. Moneta de distribut. part. 1. cap. 10. num. 11. Lata de Annuat. lib. 2. cap. 1. num. 35. Coustau. lib. 3. varar. cap. 13. num. 1. Layman. lib. 4. sum. tract. 2. cap. 7. init. Bonac. De bonis canon. disp. 2. quest. 2. pun. 2. Sanchez. lib. 3. concil. cap. 2. dub. 3. 9. Distribuantur enim hæc emolumenta ratione operis, & ministerij exhibiti in celebrandis Missis, & idè inducunt naturam distributionum. Ad participandum autem in distributionibus ius habet nedum Canonici, sed etiam Beneficiarij. Nam sicut omnes ratione muneris additi sunt diuinis officijs celebrandis, ita etiam omnes sui iure ad participandum in omnibus officijs diuinis, quæ in Ecclesia celebrantur & ad participandum in emolumentis, quæ correspondent ipsi diuinis officijs.

³ Accedit etiam consuetudo, quæ licet non sit vniuersalis, quoad omnia Annuataria, sufficit tamen ad declarandum, dispositiones testatorum ita accipiendas esse, quando non adest statutum, aut aliquid aliud in contrarium. Talis autem consuetudo attendi debet iuxta Cap. 68. De Cler. non residen. in 6. & notatur Paris. conf. 32. num. 20. in fin. Dec. conf. a 80. in init. Costa De portio. rata. quest. 206. num. 8. Vbius. decis. 311. num. 1. Rota. decis. 713. num. 5. par. 1. diuersor. & coram Merlino. decis. 685. num. 29.

⁴ Quod autem spectat ad legata pto Missis vnicæ vice celebrandis, Dicendum 2. Huiusmodi quoque legata esse distribuenda tum inter Canonicos, tum etiam inter Beneficiarios, seruata eadem proportione. Militat enim eadem ratio, quæ sunt emolumenta, quæ proueniunt ratione celebrationis Missarum, atque ad id emolumentum diuinis officiis. Ergo pertinet ad eos ad quos pertinet celebratio totundem diuinorum officiis: atque ad id tum ad Canonicos, tum etiam ad Beneficiarios.

⁵ Limitanda tamen est hæc doctrina, vt nō habeat locum, si legatum continet tantum consuetam elemosinam pto Missis manualibus. Quia tunc est distribuenda ipsi sacerdotibus, qui celebrant Missas, nam tunc regulandum est legatum tamquam si esset elemosina manualis, quæ iuxta Decreta *De celebrat. Mi-*

ssar. est integrè danda celebranti. Quod tamen ita accipiendum, vt tunc id valeat, quando non adest obligatio celebrandi ad instantiam communitatis, sed liberum sit vnicuique offerre sacrificium pro quo voluerit. Quia si tenebatur celebrare ad instantiam Capituli, posset Legatum inuiogere celebrationem, & distribuere elemosinam Missa uno per modum distributionis, quia tunc quoque esset elemosinam proueniens instutu Officiorum diuinorum.

⁶ Ex dictis inferitur, Quod si legatum sit relictū Capitulo, tunc Beneficiarij non habebunt ius ad participandum de ipso, nec etiam tenebuntur ad Missas, aut Annuataria. Nam nomine Capituli veniunt tantum Canonici, ceteri vero sunt extra Capitulum, vt tradit Glof. penult. in cap. penult. verbo Affiliis. De Cler. non residen. Roman. conf. 132. num. 10. Abb. in cap. scriptum. num. 4. De elect. Rota decis. 4. num. 9. par. 2. diuersor. & decis. 183. num. 1. par. 1. Recen. & idè tamquam extra Capitulum non habent ius ad participanda legata relictā Capitulo. Quod tamen limitari debet, nisi aliunde ex dispositione testatoris colligatur, quod etiam ad Beneficiarios extendit legatum, vt si aliquo modo eruat, quod ipsos quoque ad onus vocauerit aut aliquo alio modo, vt obseruat Merlino decis. 695. num. 37.

⁷ Imò nisi aliunde colligatur, quod testator limitauit legatum taxatiue legatum ad Capitulum, ex natura oneris impositi de Annuatario, quomodo sit factum soli Capitulo, censetur factum toti Clero, vt obseruat Canonista in cap. Requisiti. De testam. Sacin. fin. in l. Cuius, num. 1. §. ff. de reb. Mancipia de consuet. ult. volunt. lib. 3. tit. 12. num. 4. & vt 1. 4. num. 6. & loquens in terminis de Annuatarijs. Lata de Annuat. lib. 1. cap. 18. num. 1. Merlino. decis. 685. num. 36. Nam Annuatarium tamquam officium diuinum venit celebrandum ex sui natura ab omnibus additis diuinis officijs in illa Ecclesia, & idè cum onos ex sui natura ad omnes se extendit, debet etiam se extendere emolumentum, & prouinde legatum nō censetur factum Capitulo tamquam representanti totam illam Ecclesiam.

⁸ Et pro consuet. facit. Quod accipienda est illa interpretatio, quæ magis fauet testatori, & facit, quod auctus ipse magis utilis sit, vt dictum est etiā in superioribus. Præsertim quia præsumendum est, quod ipse voluerit, quod Annuataria celebrarentur eo modo, quo sibi essent utiliora. Modus autem celebrandi utilior est, quo plures concurrunt ad offerendum sacrificium, quia nobiliori modo, & magis appetibili Ecclesia illud offert, & venit saltem fructus accidentalis ex incremento offerentium, vt docent communiter Theologi, præsertim Gabr. in Can. Missar. §. 8. Suarez disp. 78. de Eucharij. sect. 8. vet. Quarta, & alij citat, cum de hac materia tractatum est. Et plura afferre Laot Paris. lucubr. tit. 2. cap. 15. num. 118.

⁹ Secundò inferitur, Quod quando Beneficiarij participant de legato pto Missis, debent singuli suam portionem accipere de manu Capituli, vt notat Alphons. de Leone, de off. Cappell. quest. 5. sect. 3. num. 5. Debet enim prius incorporari communi massæ, & postea distribui. Communis autem massæ administratio pertinet ad Capitulum, seu Canonicos, vt obseruat Rot. apud Cassem de Grass. decis. 4. De 90. quæ sunt a maiori parte cap. & apud Canalet. decis. 57. num. 2. & in Valent. emolument.

11. Inuy. 2595. coram Otano.

QVÆSTIO 998.

An legatum relictum Capella pro Missis debentur Beneficiario, an Confraternitati.

SYMMA.

1. Legatum pro Missis factum Capella an pertinet ad beneficiatum.
2. Debetur illi apud quem est regimine Capella.
3. Capella pertinet ad Rectorem.
4. Legatum pertinet ad Rectorem Ecclesie, si Capella sit sub eius regimine.
5. In Rectoris supra Ecclesiam extenditur etiam ad Capellam.
6. Ex coniecturis elicitur, cui iussit legatoris, quando legavit Capella.

Dubium procedit, supposito, quod in aliqua Capella sit erectum Beneficium, & addit Beneficiarius, & simul etiam addit erecta aliqua Confraternitas. Quod autem in tali casu legatum factum Capellæ pertineat ad Beneficiatum, docet absolute Alphonsus de Leone de off. Capell. quæst. 5. sibi. 3. num. 4. & citat. Rota decis. 69. apud Causale & etiam. decis. 405 apud eundem, quæ tamen decis. non procedunt vniuersaliter, sed in terminis illius specialis causæ. Citat etiam Genuen in Præf. c. 18. per errorem eum sit 71. num. 4. sed loquitur de legato puro absque onere Missarum.

2. **D**iendum. Quando legatum pro Missis relinquatur Capellæ, debetur illi, apud quem est principalis cura, seu regimine Capellæ, siue sit Beneficiarius, siue Confraternitas, siue cœmonia. Ita etiam Garzia in sum. tract. 3. difficile. at alibi. num. 5. Hoc deducitur ex dicta decis. 405. apud Causalem. Nam cum informantes pro vna parte adducunt visionem Capellæ, in qua erat erectum beneficium ad Capellam Confraternitatis, Respondit Rota, quod vniio extincta tituli non præsumitur, sed fuisse probanda, quæ si subsisteret, Quia Confraternitatem esset deuoluit supervisionem ad ipsam quoque pertinet legatum. Quia tamen non constabat de hac vniione, idcirco non pertinebat ad ipsam legatum, sed ad Beneficiarium, vt resoluunt Rota.

3. **R**atio vto est. Quia iure Ecclesiæ, seu Capellæ pertinent ad rectorem Ecclesiæ, aut Capellæ, siquidem Capella est sub illius cura, & regimine. Ergo cum legatum factum Capellæ transiit in ius Capellæ deuoluitur ad eum, qui habet regimen, atque curam Capellæ cum tanquam quid Capellæ sub illius administratione sit, siue sit Beneficiarius, siue Confraternitas.

4. **E**x dictis autem inferitur, Quod si Capella tanquam pars Ecclesiæ sit sub cura, & regimine Rectoris eiusdem Ecclesiæ, tunc legatum pro Missis, neque ad beneficiatū, neque ad Confraternitatē pertinebit, sed ad Rectorem Ecclesiæ, & in hoc casu locum habet quod tradidit Durand. de res. solum. tit. 6. c. 1. Genuen in præf. Archiepiscopi 4. 71. 2. 4. Nam cum Capella sit pars Ecclesiæ, ius Rectoris, quod habet supra Ecclesiā, extenditur etiam ad Capellā, in qua ea, quæ tradunt Reddant. De reb. Ecclesiæ non alienam. g. 14. Rota decis. vna de reb. Ecclesiæ non alienam. in nouis & in Terras. Capell. 18. febr. 1636. coram Pirouano. & idcirco legatum factum Capellæ pertinet ad Rectorem, nisi forte Capella sit veluti dismembrata ab Ecclesiā, & consistat sub iure alienius siue Beneficiari, siue Confraternitatis.

Tom. II.

Secundū inferitur. Supradicta habere locum, quando ex coniecturis non apparet, quod testator aliter disposuerit. Nam si deduci possit, quod legatum destinatum Capellæ, voluerit peruenire ad eum, sub cuius iure non est Capella, pertinebit ad ipsam, vt si testator reliqueret legatum pro maritanda puella, & Confraternitas vacaret huic muneri. Finit enim legati declarat legatariū, qui ratione Capellæ ius habeat ad legatum, est enim verisimile, quod testator ita legauit respiciendo ad Confraternitatem tanquam ad administratorem huiusmodi legatum. Et idcirco testatoris dispositio esse setuanda, argum. ex Cap. Parre. De priuilegiis. & notant Seraphin. decis. 774. num. 1. Causale. decis. 639. num. 6. Rota in Tolet. Capell. 16. Iunij. 1631. coram Metlious.

QVÆSTIO 999.

Cui debentur legatum pro Missis relictum Capellæ factæ in Ecclesia Regulari, aut Parochiali.

SYMMA.

1. Legatum pro Missis an debentur beneficiario, si beneficium sit erectum in Capella Ecclesiæ Regularis, aut parochialis.
2. Pertinet ad eum, sub cuius regimine est Capella.
3. Erectio beneficii facta cum iure Rectoris supra Capellā.
4. Quod in habet beneficiarius supra Capellam.
5. Iura Capellæ sunt beneficiari, si sit etiam Rector.

Procedit dubium, quando in Capella est erectum beneficium seculare, an scilicet tunc debetur Beneficiario, an verò Regularibus, aut Parocho. Quod autē debetur Beneficiario, absolute docet Alphonsus de Leone. De off. Capell. g. 1. sibi. 3. n. 47. Quia Rota apud Causaleriū decis. 69. supponit, quod Capella, de qua agebatur, existit in Ecclesia Metropolitana, non dubitauit, an legatum ipsi relictum deberetur Archiepiscopo, Canonico, siue Archiepiscopo biterro, aut alteri, qui exerceat curam animarum: sed solum, an debetur Beneficiario. vel Confraternitatē erectæ in eadem Capella. Subdit tamen, nisi constet, quod testator voluerit celebrari Missas per Regulares illius Ecclesiæ.

Verū hęc difficultas resoluenda est eodem modo, ac præcedens, vt nimirum legatum pertineat ad eum, sub cuius iure est Capella, siue sit beneficiarius, siue is ad quem pertinet Ecclesiā, nisi aliter ex dispositione testatoris colligatur. Quomodo in aliqua Capella erectum sit aliquod beneficium: non tamen desinit esse statim sub iure Rectoris Ecclesiæ, vt constat ex dictis num. 4. quæst. præcedentis, & statim Metlious decis. 71. num. 1. Quia erectio beneficii potest stare cum iure Rectoris Ecclesiæ supra Capellam, cum ratione beneficii non sit transiitum in beneficium aliud ius, quam quod requiritur ad exercendum officium annexum beneficio.

Ex quo elicitur ratio. Nam beneficiarius ratione beneficii non habet aliud ius supra Capellam, nisi ad exercendum in ipsa ea officia, quæ tenetur exercere ratione beneficii, quod est ius secundū quid, Ergo alia iura, seu ius absolutum supra Capellam remanet penes Rectorem Ecclesiæ, seu Regulares. Et proinde si legatum non prouenit Capellæ ratione beneficii, sed sit secundum iura dismembrata Capellæ ab Ecclesiā, legatum non pertinet ad Beneficiatum, sed ad Rectorem, seu Regulares, cum fiat de iure Capellæ, quod non pertinet ad beneficiatum.

Neque quod in contrarium assertus ex Rota, obstat potest, siquidem his vergebatur inter Rectorem

Et 2 Capel

Capellæ & Confraternitatem, & idem nō debuit indicare, nisi de iure colligantur. Deinde dum beneficiarius in illa dicitur vocatur Rector, quod satis indicat, quod non erat simplex Beneficiarius, sed etiam Rector Capellæ, & proinde omnia iura ipsius ad ipsum vni Rectorem pertinebant, quod fieri non potuit, nisi esset dismembrata ab Ecclesia, & constituta sub speciali dotatione: aut quod saltem iura Capellæ per ipsi administrarentur.

Q U Æ S T I O 1000.

Cui Ecclesia debeatur legatum pro Missis, si ad sint plures Ecclesie eiusdem nominis.

S V M M A.

- 1 In dubia dispositione recurrendum ad mentem testatoris, omnis coniectura ex versimili deducitur.
- 2 Quando legatum pro Missis debetur parochiali, si ipsi quoque conueniat nomen expressum à testatore.
- 3 Si Ecclesie stipulata vocetur nomine expresso à testatore, debetur illi legatum Voluntas testatoris certificanda ex consuetudine. Elitio stipulata probet coniecturam quod Ecclesia illius sit legatum. Equitas vult, quod in dubio ad Ecclesiam stipulata pertineat legatum.
- 4 Ecclesia electa pro stipulata preferenda Parochiali, si verique conueniat nomen expressum à testatore. Ex speciali affectione indagatur mens testatoris. Plures coniectura vincuntur vnicui.
- 5 Ex Ecclesijs eiusdem nominis illi censetur legatum, erga quem testator ostendit affectionem maiorem.
- 6 Maior affectio vnde coniecturatur. Continua conuersatio indicat amicitiam.
- 7 Si manus testatoris non possit conici, an legatum debeatur pauperiori eiusdem nominis.
- 8 Legatum an tunc possit adiudicari ab Episcopo, cui voluerit.
- 9 An verò dividendum inter Ecclesias eiusdem nominis.
- 10 Ex mente testatoris non potest dividi.
- 11 Illa Ecclesia eligenda, quam perpensis circumstantijs dilata prudens arbitramur. Testator presumitur sentire, quod sentis prudens vir. Legatum nominata tantum Ecclesia qua est Regularis, aut Collegiata, & etiam parochialis pertinet ad Regulares, aut Capitulum.

IN hac difficultate recurrendum esse primo loco ad coniecturam mentem Defuncti, resoluunt communiter. Quia hoc est vniuersale in omni dispositione testatorum, vt quando dubia remanet, reuertatur ad coniecturam mentem, attendendo quod verisimile est, quod disposuerit. *Com. ref. in i. ff. de leg. 1. & l. item car. & l. si cum vol in vtra. C. de testam. mult. & l. Titius. & l. Lucius Titius ff. de liber. & post. Præsertim quia omnis coniectura voluntatis ex versimili deducitur, l. si seruis plurim. §. fin. ff. de leg. 1. & l. cum præponitur. ff. de leg. 2.*

2 Ex hoc autem fit. Quod si Ecclesia Parochialis defuncti vocetur illo nomine, quo vocatur Ecclesia legataria, censendum sit, quod ipsi reliquerit legatum, vt inter alios declarat Abb. in cap. Indicantur, num. 4. de testam. Mantica de coniect. ult. volum. lib. 8. tit. 6. num. 6. ver. sed adducendum. Cui xia in sum. 19. tit. 3. difficile. 11. dub. 3. num. 11. Non quia testator habuerit

maiores affectionem ad Parochialem Ecclesiam, quia frequenter solet esse minor in Parochianis, quam erga alias Ecclesias, & idem hæc coniectura non videtur locum habere, nisi affectio externis signis comprobata fuerit. Sed quia, dum Ecclesia parochialis tenetur administrare sacramenta, & parochiani ipsi subduntur, itare quomvis liberum ipsi sit aliqua sacramenta sumere, vbi libuerit, at tamen aliqua teneantur ab ipsa recipere, & quotannis eam recognoscere in sumptione Eucharistiae, & tempore mortis ab ipsa recipere Viaticum, & extremam Vnctionem, vnde verisimile est, quod recognoscens testator hanc motuam obligationem, consuetudinem ipsius voluerit ei legare, & hoc pacto ostendere, quod eam recognoscat vt propriam Parochiam, à qua debeantur ipsi sacramenta.

Secundo ex eodem capite prouenit, quod si Ecclesia, in qua eligit sepulchrum, vocetur nomine illius sancti, cui legatum, debetur ipsi legatum, quauis ad sint alie sub eodem inuocatione, vt tradunt *Isid. l. non vniq. §. si quis infulam. in fin. ff. De eo quod certo loco. Abb. conf. 9. nu. 4. ver. Circa standum dubium. lib. 2. Roman. in Antien. similiter num. 92. ff. Ad l. Falcid. Cum. in l. 1. n. 8. C. De sacrosanct. Eccles. Mantica. D. Coniect. ult. volum. lib. 8. tit. 6. num. 6. ver. Item si in his hoc eum casu adeit verisimile mens testatoris, quod de hac Ecclesia intellexerit. Tum quia constat, quod de ea cogitauit, dum in ipsa elegit sepulchrum, vnde sit verisimile, quod pro ea reliquerit legatum, dum ipsi in mente versabatur. Tum quia ex electione sepulchre detegitur erga ipsam specialis affectio, quæ præbet efficiacem coniecturam, quod ipsi reliquerit legatum, iuxta ea quæ tradunt Socin. sen. conf. 1. n. 21. vol. 1. Socin. lun. conf. 1. 16. num. 7. vol. 2. Alex. conf. 11. num. 9. lib. 9. Mantica de coniect. ult. volum. lib. 10. tit. 13. Tum quia, cum huiusmodi legata cederent in commodum Ecclesie, æquitas vult, quod hæc commodum perueniat ad Ecclesiam, quæ insubstitit onus sepulchre. *l. si lei qui in potestate. §. fin. ff. De leg. præst. Tum quia ita habet consuetudo, vt legata Militarum relinguantur Ecclesijs, in quibus sepelitur de fundus, & proinde dubia vniuersa testatoris certitudine æt ex consuetudine, l. si seruis plurim. §. ult. ff. De leg. 1. & l. Nominis. ff. de leg. 3. Mantica loc. citatus.**

Imò si contingeret, quod tam Ecclesia Parochialis 4 Defuncti, qua Ecclesia sepulchre essent sub illa inuocatione, quam in legando expressit, Ecclesia sepulchre esset præferenda Parochiali, siquidem, non obstante, quod de iure esset sepeliendus in Parochiali, illi anteposuit Ecclesiam electam, quod est signum specialis affectionis erga ipsam, ex quo vniuersum defumitur coniectura ad indagandam mentem testatoris, l. si seruis plurim. §. fin. ff. de leg. 1. & l. Cum autem, ff. De condit. & demonst. & l. Generaliter. §. cum autem ff. de insti. & substit. Rursus, cum concurrant plures coniecturæ pro Ecclesia sepulchre, vt constat ex dictis n. præced. vincit coniectura, quæ facit pro Ecclesia Parochiali, iuxta l. Recemimus, ff. de leg. 3. & Authen. Itaque Communio de success. & notat Bald. conf. 2. 14. ver. 4. vol. 3. Cornutus conf. 337. num. 11. vol. 1. Natta conf. 29. num. 14. Patil. conf. 10. num. 80. vol. 2. Alex. conf. 88. num. 7. vol. 7. Dec. conf. 470. num. 50. Crassetta conf. 149. num. 17. Socin. lun. conf. 16. num. 13. vol. 4. Signorol. conf. 6. n. 9.

Tertio deducitur ex eodem capite, quod legatum censetur relictum illi Ecclesie, erga quam testator viuens ostenderat specialem affectionem, vt notat Mantica de Coniect. ult. volum. lib. 8. tit. 6. num. 6. ver. sed adducendum. in fin. ex affectione enim, vt dictum est, num. præced. defumitur efficiac coniectura pro indaganda mente testatoris. Vnde si fuisset benefactor vniuersæ Ecclesie, aut Religiosorum: aut si solius fuisset

ſer confiteri alicui caſſent in Eccleſia, aut ſi erga ipſam oſtendit ſpecialē deuotionem, ut ex aliquo alio ſimili argumento poſſet fundari coniectura ſpecialis affectionis, legatum deberetur tali Eccleſiæ, cum erga ipſam præpoſuere diſpoſitio teſtatoris informata hac coniectura, & ſit etiam magiſtrationi conſonum, & proinde ſequendum, vt notat Crauec. conf. 15. num. 14. Mantie de conſell. vlt. volum. lib. 12. tit. 17. num. 3.

6 An uatem ſpecialis affectio coniecturari poſſit eo eo, quod teſtator magis in vna, quam in alia verſari, & orare conſueuerit, aſſerunt Doctores, ſpecialiter Mantie de conſell. vlt. volum. lib. 3. tit. 6. num. 6. ver. ſed aduertendum in ſin. arg. ex l. Legatus. §. ſi vnus. ff. de leg. 3. & l. ſi ſeruus plurium. §. vlt. ff. de leg. 1. Et quia continua coniectura indicat amicitiam, iuxta Cap. repelluntur de accuſat. vbi Doctores, & orat Mantie deſci. 172. num. 3. & quidem talis frequentia eſſet ſufficiens argumentum pro ſpeciali affectione, quando ex alio motiue procedere non poſſent: nam ſi prouenire poſſet ea cōmoditate, vel quō propinqua fuerit domui teſtatoris, vel qui adueſcit frequentia Miſſarum, vel quia Miſſica porrectis attrahere ad frequentandum, vel ex aliquo alio capite, non poſſet eſſe ſignum ſpecialis affectionis, cum aliam porrectis habere cauſam, & eodem modo in ſimilibus caſibus coniecturæ admittendæ ſunt.

7 Quando autem non licet coniecturari, de qua Eccleſia teſtator intellexerit, tunc legatum pro Miſſis debet Eccleſiæ pauperiori, tradunt Gloſ. in cap. Inducant verbo. Moniſtri & de reſtit. Speculat. tit. de reſtit. ad. 5. Nunc verò, num. 16. Roman. in Authent. ſimiliter num. 91. ver. Quid autem. C. de ſacraſan. Eccleſ. Socio. ſen. in l. Quæſtione 5. Cum ſen. num. 2. ff. de conſell. & de moſt. alios referens Mantie de conſell. vlt. volum. lib. 3. tit. 6. num. 6. Iaſ. in Reper. l. 1. num. 6. C. de ſacraſan. Eccleſ. & in l. ſi ſua ſit ſcriptum, num. 36. ff. de leg. 1. Genueſ. in Præſ. Archiepiſc. cap. 72. num. 16. Leonieſ. de priuileg. pauper. pars. 2. priuileg. 181. verbo. Incertitudo 1. num. 2. & citat text. §. ſi quis in nomini magni Dni Authent. de Eccleſ. ſi & ſumunt argumentum, ex l. ſi quis ad decedendum, §. vbi autem, ver. ſin autem C. de Epiſc. & Cler.

8 Alij verò volunt, quod tunc legatum adiudicari poſſit ab Epiſcopo illi Eccleſiæ, cui habuerit. Ita Hoſtius. Anton. Abb. Imol. apud Couarua. c. ian. qui teſtatur, hanc eſſe communem opinionem. Pro qua citatur cap. 1. de Paroch. Qui tameo text. ſubmiſtit ſolum argumentum à ſimili, quod tamen eſt etiam debile, cum non ſit eadem ratio de hoc legato, ac de diſpoſitione locorum, de qua ibi text.

9 Alij deoique volunt, loquentes tamen de legato ſimpliciter, quod ſit diuidendum æqualiter inter Eccleſias illius nominis. Ita Barboſia in cap. Inducant, col. 3. de reſtit. Conarua. ibidem, num. 3. Situerit verbo. Legatum 1. num. 8. Alphoniſ. de Leon. de offiſ. Capell. quaſt. 5. ſol. 2. num. 36. Garzia in ſum. trall. 3. diſc. c. 11. dub. 3. num. 3. & fundamentum deſumunt. ex Cap. Cum quis. §. 1. de ſepulc. in 6. vbi quando quis habens duo domicilia, & in tertio loco eligit ſepulcrum, tunc domiciliorum Parochiales Eccleſiæ habent inter ſe diuidere canonice portionem. Quod tamen argumentum non conuincit. Quia Eccleſiæ Parochiales habent ius ad ænoaiam portionem, & idē diuidenda eſt.

10 Io hac difficultate conſiderandum eſt. Quod legato pro Miſſis non ſemper eſt diuiſibile, vt ſi ſit pro Aſſociatione, aut pro Miſſa quotidiana, vnde in tali caſo non poſſet diuidi. Imò abſolute non eſt diuidendum, etiam ſi poſſet diuidi, videtur concludendum ex ipſa diſpoſitione teſtatoris. Nam vel cogitauit, quod adſeruit plures Eccleſiæ ſub inuocatione

talis ſancti, vel non cogitauit, ſi cogitauit, tū loquutus eſt in numero ſingulari, dicens, quod reliquit Eccleſiæ talis ſancti, ſatis declarauit, quod legat vni tantum Eccleſiæ, & proinde quod legatum exhiberi debet per modum vnus, & integrum vni Eccleſiæ. Si non cogitauit, adhuc contemplatus eſt vnicam tantum Eccleſiam, cum vnā nominauerit, & de alijs non cogitauerit & idē adhuc de mente ipſius conſtat, quod legatum non ſit diuidendum, ſed integrum ſit vni Eccleſiæ præſtandum.

Itaque neque Epiſcopus habeat libetum arbitrii ad iudicandū legatum cui voluerit ex illis Eccleſiis, neque etiam abſolute pauperiori, ſed tenebitur illam eligere, quam prudens iudicium, perpenſis omnibus circumſtantijs, diſcretus. Nam in ea quaſtione tenetur ſe conformare diſpoſitioni teſtatoris, & quando non eſt ſufficienter determinata, tenetur determinare, tamquam vicem gerēs cuiusdē teſtatoris, atque addo cui eo præditi iudicio, quod perſuadetur in teſtatore, præſumitur enim, quod teſtator ſentiat, quod prudens homo ſentire debet, l. Lucius, §. ff. de hered. l. iſtis. & l. Saluſ. Arſto. ff. de leg. præſ. & notat Bald. conf. 40. n. 1. ver. Item in materia, vel. 3. & in l. penult. num. 1. ff. de impub. & al. ſubſit. Coen. conf. 97. num. 10. ver. Ego diſtinguo, num. 1. Socin. iun. conf. 75. num. 10. vol. 3. Mantie de conſell. vlt. volum. lib. 6. tit. 14. num. 4. Et idē Epiſcopus vt ſuppleat determinationem teſtatoris eo modo, quo ipſe eſſet ſubſtitutus, debet, perpenſis circumſtantijs, determinare quod dicitur prodeus iudicium.

Et dictis inferitur cum Garzia in ſum. trall. 3. diſc. 11. dub. 3. num. 4. Quod ſi teſtator relinquit Miſſas celebrandas in aliqua Eccleſia Regularium, aut Collegiata, quæ ſimul etiam ſit Parochialis, nominata tantum Eccleſia, & nil aliud expreſſiſſe, Miſſæ pertinebunt ad Regulares, ſeu Collegium, nam cum agatur de celebratione Miſſarum, præſumitur teſtatoris fuiſſe contemplatum eoſ, per quos exercetur celebratio Miſſarum.

Q V A E S T I O 1001.

Cui debeat legatum pro Miſſis relictum Parochiæ, ſi teſtator habet duas Parochias.

S Y M M A.

- 1 Idem poſſet habere duas parochias.
- 2 Legatum habentis plures parochias debetur illi, & quæ oſtendit maiorem affectionem.
- 3 Quid ſi nulla adſit coniectura, an debeat pauperiori.
- 4 Legatum pro Miſſis debetur parochiæ, in qua teſtator ſepelitur ſi contingat habere plures.
- 5 Celebranda Miſſa in Eccleſia ſepulcræ. Ius ſepulcræ pendet ab adminiſtratione ſacramentorum.
- 6 Eccleſia ſepulcræ extra parochias legatum pro Miſſis debetur illi à quo recepti vltima ſacramenta.
- 7 Si Ea domus ſit partim vna, & partim in alia Parochia, cui debeat legatum pro miſſis.

Incertitudo autem quoad Eccleſiam, cui debeat legatum, quando relinquitur Parochiæ, ortiri poteſt, quando teſtator habet duas Parochias, ex æquo inata cauſam Cap. Cum quis. §. 1. de ſepulc. in 6. & idē tunc diuidatur cui debeant legatum pro Miſſis celebrandis. In hac autem difficultate poſſunt plures cauſas conſiderari. Præmiſ, ſi teſtator tempore teſta-

menti habet duas Parochias, & etiam tempore mortis. Secundus, si habet duas Parochias tempore testamenti, & vnam tempore mortis. Tertius, si habet vnam tempore testamenti, & duas tempore mortis. Et quia hi casus implicant aliam difficultatem, an scilicet legatum debeatur Parochiæ, quam habet testator tempore mortis, an verò illi quam habet tempore conditi testamenti: idcirco præsupponendo, quod debeatur Parochiæ, quam habet tempore mortis, de quo infra, resoluitur difficultas quoad duas Parochias tempore mortis.

In qua difficultate illud videtur certum, quod legatum debeatur illi Ecclesiæ Parochiali, erga quam ostendit maiorem affectionem, vel quia ibi frequenter sumeret Sacramenta, vel quia in ipsa exerceat sepultura solum matotum, vel quia ibi exerceat Capellani, aut aliquod aliud signum specialis affectionis exhibebit. Ita docent Doctores in l. *Qua condit. §. Cum ita ff. De condit. & demonstr. Cimus in l. i. quæst. 6. C. De sacrosan. Eccles. Alex. alios allegans conf. 113. nu. 1. ver. si esset Parochianus lib. 6. vbi etiam Nata lasser, C. & deducitur ex illo principio, quod voluntas testatoris debet certificanda est ex affectiones quæ veluti subministrat formam eam determinantem, iuxta dicta in superioribus questionibus. Vnde solum dubium remanet, quando non adest aliqua coniectura pro vna, aut altera parte, seu pro vna aut altera Ecclesiâ.*

In quo casu non concordant Doctores, nam aliqui volunt, quod debeatur Ecclesiæ Parochiali pauperiori. Ita Tiracquel. *De iur. primogenituræ. quæst. 17. num. 16.* & pro hac sententia citari possent etiam ij qui hoc ipsam tradunt, quando legatum relinquitur Ecclesiæ alicuius Sancti, & plures repetuntur sub invocatione talis sancti: Nam militat eadem ratio, quam ipsi afferunt etiam pro sua opinione.

Alij verò dicunt, quod sit legatum didendum inter illas duas Parochias: & quoad legatum factum Ecclesijs non parochialibus ita docent Barbat. in *Cap. Indicantes Colum. 3. de testam. Couarun. ibid. num. 2. Siluest. verbo Legatum. 1. num. 8. Alphons. de Leone, de off. Capell. quæst. 5. §. fil. 2. num. 36.* Quia etiam portio canonica, quando quia habet duas Parochias, & extra ipsas sepelitur, diuidenda est inter Parochias, cap. *Cum quis. §. 1. de sepul. in 6.* Alij denique volunt, quod sit locus gratificationis, & possit Episcopus eligere quam maluerit Ecclesiâ Parochialem, Ita Hostien. in *cap. Indicantes, De testam. lo. And. Imola & ceteri Doctores ibid. Crasius de success. §. Infirmitas. quæst. 11. num. 3. ver. si testator. testans de commun.*

Verum loquendo de legato pro Missis, probabilius videtur, quod debeatur Ecclesiæ, in qua sepelitur, & à qua recepit vltima Sacramenta. Cum enim hæc Ecclesiâ exhibeat testatori vltima officia pastoralia in ordine ad salutem, conciliat sibi specialem quandam beneuolentiam testatoris, quæ consergit ex accepto beneficio, quod licet sit de iure debitum, adhuc tamen, quia est coniunctum cum ostensione specialis charitatis, meretur beneuolentiam. Hoc autem facit, quod vltima voluntas testatoris magis secundum affectum in hæc Ecclesiâ inclinatur, & proinde ex hoc capite subintrat coniectura ex affectione, & beneuolentia, quæ facit voluntatem non plenè determinatam erga potius vnam, quam erga aliam determinari.

Rursum, ut dictum est in superioribus, tum ratione consuetudinis, tum etiam ratione decentiæ, Missæ pro defunctis celebrandæ sunt, nisi aliud constet de voluntate testatoris in Ecclesiâ, in qua sepelitur: vnde ex hoc quoque capite legatum perueniet ad Ecclesiâ Parochialem sepulture. Debetur item sa-

peliri in illa Ecclesiâ, à qua recepit vltima Sacramenta. Quia ius sepulture pendet ab administratione Sacramentorum, ut notant Gratian. *Distin. foren. cap. 94. num. 74. Matze. lib. 1. cap. 9. §. 1. num. 9. Sanchez. lib. 3. de matrim. disp. 2. §. 1. num. 17. Specul. de iur. §. 7. num. 8. Barbof. de iure Eccles. lib. 2. cap. 10. num. 34. & alij.*

Maior difficultas est, si testator eligat sepulturam extra Parochiales Ecclesias. Verum tunc quoque legatum debebitur Ecclesiæ Parochiali, à qua recepit vltima Sacramenta. Nam nõ debetur Ecclesiæ sepulture, cum constet de voluntate testatoris, quod sit pro Ecclesiâ Parochiali. Et alia voluntas ipsius præponderat erga illam, à qua recepit vltima Sacramenta, ut dictum est, ob officia pietatis sibi impensa.

Ex dictis inferri potest, quid dicendum, quando eadem domus est parum in vna Parochia, & parum in alia. Quod enim tunc legatum debeatur illi Ecclesiæ, in cuius Parochia domus habet principale aditum. Ita Salicet. in l. 1. num. 5. *C. de sacrosan. Eccles. Guillelm. Benedic. in cap. Raynarius. verbo. Et hortum. num. 9. ver. Quod si aditus de testam. & alij.* Verum hoc non est admittendum, nisi etiam ab eadem Parochiali Ecclesiâ receperit vltima Sacramenta. Quia per hanc administrationem declaratur vna Ecclesiâ Parochialis testis totis, quia ad solam Parochialem spectat ministrare huiusmodi Sacramenta.

Q U A E S T I O 1002.

Legatum relictum Ecclesiâ Parochiali, an debeatur Parochiali tempore conditi testamenti, an tempore mortis.

S V M M A.

- 1 *Legatum pro Missis relictum parochiali, cui debeatur si alia sit tempore mortis, & alia tempore conditi testamenti.*
- 2 *In declaranda mente testatoris respiciendum ad tempus conditi testamenti.*
Relictum cognoscitur intelligitur de cognato tempore conditi testamenti.
- 3 *Legatum relictum parochiali intelligitur de parochiali tempore mortis.*
In testamentis attendendum tempus mortis.
- 4 *Habiles subiecti debet adeste, quando alius perducitur ad effectum.*
- 5 *Quando verba testamenti importunt persessionem rei legata intelligitur de tempore presentis.*
Presentis voluntas testatoris exprimit voluntatem, quam est habiturus tempore mortis.
- 6 *Qualitas cognati tempore testamenti in legato relictum cognato suo demonstratur.*
- 7 *Testator mutando parochiam addicit vna Parochia legatum relictum Parochiali.*

Contingere potest, quod testator condens testamentum reliquit legatum pro Missis Parochiali Ecclesiæ, & posset mutare Parochiam, vnde insurgit difficultas, cui Ecclesiæ Parochiali debeatur legatum, illine, quam habuit tempore conditi testamenti, an illi quam habuit tempore mortis. Quod debeatur Parochiali tempore conditi testamenti, tradunt Gemisan. in *cap. Cum quis de sepul. in 6. lo. And. ibid. Socin. in int. Quæ conditio. §. Cum ita. ff. de condit. & demonstrat. Romanus in Authen. similiter. num. 1. C. Ad l. fidicid.*

Fundamentum est. Quia in declaranda mente testatoris

flatoris non est respiciendum ad tempus mortis, sed ad tempus conditi testamenti, *l. si in legatum. ff. de aur. & arg. leg. s. notat, Bart. per hunc tex. in fin. §. 1. ff. de leg. 1.* Quia nimirum testator disponit pro tempore mortis secundum voluntatem, quam habet illo tempore, in quo condit testamentum. Confit. Relictum cognato, intelligitur de eo, qui tempore conditi testamenti erat cognatus, quamvis postea defuerit esse cognatus, *l. si cognatus. ff. de reb. dub. Bart. ibid. col. 2. Alez. conf. 171. num. 3. vet. ff. testator. lib. 1. Calan. conf. 26. num. 16. vet. Ad agnoscendum.* Ergo etiam relictum Ecclesie Parochiali, intelligitur de ea, quæ erat talis tempore conditi testamenti, quamvis postea defuerit esse talis.

Secunda sententia docet, legatum deberi Ecclesie Parochiali, quam habet testator tempore mortis. Ita Boer. *desf. 179. num. 1.* Menoch. *præsumpt. 14. num. 7. vet. ceterum lib. 4. Morton. in respon. moral. cap. 69. num. 1. vet. Legatum. & alij.*

Dicendum, Legatum saltem Ecclesie Parochiale deberi illi, quam habet testator tempore mortis. Unde si plures haberet tempore conditi testamenti, & unam tempore mortis, hanc tantum deberetur, etiam si esset interea ab ipsa, quas habebat tempore conditi testamenti. Ratio est. Quia dispositio testatoris non sortitur effectum, nisi sequuta morte, & proinde testator disponens, non disponit de tempore presenti, sed pro tempore mortis. Ergo quando contemplatur Ecclesiam tamquam Parochialem; contemplatur illam, quam habiturus est pro tempore, in quo testamentum est habiturum suum effectum, & proinde in testamentis attendendum tempus mortis, desumitur ex *l. Quidam. ff. de vin. & tri. leg. & l. si in. ff. de aur. & arg. leg.*

Confirm. Habilitas subiecti tunc est necessaria, quando actus ad esse perducitur, quia cum tunc debeat coniungi cum subiecto, requiritur ipso qualitate, quia disponatur, & fiat subiectum proptium, cui debeat actus, *l. in delictis. §. si datus. ff. de iur. d. all. & l. 1. §. in fin. ff. de recu. & l. Humanitatis. C. de impub. & oia. in ibi Bald. num. 58. vet. Quandoque. Alexan. in l. si rem meam. in fin. ff. de verb. oblig. Meocho. conf. 106. num. 94. Cephal. conf. 390. Riminaldian. conf. 544. num. 15. Ofazch. conf. 71. num. 15. Costa de ratione rat. quæst. 30. num. 3. Sot. d. conf. 90. num. 18. Gaspar. Thezaur. Quæst. foren. 14. num. 1. §. lib. 1. Quod locum habet etiam in naturalibus, in quibus requiritur subiectum præparatum, & dispositum, & determinatum pro tempore, in quo induenda est forma. Ergo cum voluntas testatoris non facit sortiri actum suæ dispositionis, nisi sequuta morte, tunc requiritur in subiecto illa habilitas, seu determinatio, quæ requiritur testator in sua dispositione, & idem tunc Ecclesia debet esse Parochia testatoris, ut obtineat legatum Parochiale relictum.*

Ad fundamentum oppositæ sententiæ, ex illa *l. si in legatum. ff. de aur. & arg. leg.* solvi haberi, quod quando verba testamenti important possessionem rei legatæ, intelligitur de tempore presenti; si aliud non fit comprehensum. Quod satis constat ex ratione, quam reddidit. Ita enim rex habet. *Nem cum dicit Presens meum, argenti meum, hoc demonstratione, meum, presens, non futurum tempus ostendit.* Unde non habetur, quod in declaranda dispositione testatoris sit respiciendum generaliter ad tempus conditi testamenti, sed, ut dictum est, ita est respiciendum ad illud, ut tamen consideretur, ut dispositio sit translata ad tempus mortis. Ad rationem vero ibidem allatam resp. quod licet testator disponat secundum præsentem voluntatem, quam habet, eam tamen refert ad tempus mortis, ita ut ex primat voluntatem, quam habiturus est tempore mortis, & cum qua est decessurus, & proinde sicut in illud tempus transfertur voluntas, & exequutio, ita etiam contemplantur legatarii, qui erunt tales, quales nominantur in testamento pro illo eodem tempore.

Ad Confirm. resp. In illa *l. si cognatus. ff. de reb. dub.* haberi etiam, quod qui sunt cognati tempore mortis, facilius assequuntur legatum relictum cognatis, quod satis indicat, quod magis attenditur tempus mortis, quam tempus conditi testamenti. Unde dicendum est, quod in legato relictio cognatis tempore testamenti, qualitas cognationis iter demonstrativæ non vero determinativæ, iuxta *l. Petri. §. frater in fin. ff. de leg. 1. & l. Item meta. ff. de alim. & cib. leg. vbi Bart.*

Ex quibus inferitur, quod, dum testator post conditum testamentum mutat Patochiam, etiam si quando legavit Parochie intendit de Ecclesia, cui tempore conditi testamenti suberat, adhuc tamen legatum deberetur Ecclesie, in eus Parochia moreretur. Quia mutatio Patochiam, censetur mutasse legatum, & transiisse ad secundam Parochiam, mutatio enim Parochie, cum subroget unam Parochiam loco alterius est factum quoddam declarans, quod subrogetur etiam legatario, quia voluntas magis factis, quam verbis declaratur, *l. de quibus. ff. de leg. ibi.*

QVÆSTIO 1003.

An vicinitas Ecclesie censatur ad obtinendum legatum pro Missis incertum ratione loci.

S V M M A.

- 1 Vicinitas Ecclesie an censatur pro obtinendo legatum incertum ratione loci.
Aliter faciendum in viciniori loco, si non potest fieri in statu.
- 2 Insula quibus solent decime.
Præsumitur priorem quando uniuersum.
- 3 Vicinitas non præbet motum ad legandum.
- 4 Porcio piscinæ capta in Fisco cur danda Ecclesie vicinioribus.
- 5 Defuncti Episcoporum an suppleantur per viciniores.
- 6 Si habeatur ratio propinquitatis in una materia, non fit, quod sit habenda in alia.
- 7 Quid disponat Sixtus circa quedam auro munificencia.

Præter affirmatiuam tradit Cassina in *Casbeckhoff regul. tit. 12. num. 27.* & pro sua sententia citat Layman. *lib. 4. Theolog. moral. s. lib. 5. tract. 5. cap. 11. num. 8.* qui tamen eo loco oñit de hoc habet Ciprius. etiam Abb. in *Cap. Inducimus. De testamen.* sed nihil iuvat, quia ibi tantum dicit, quod legatum relictum Ecclesie, quæ non sit in Ciuitate, deuit et, quæ est in territorio, Citat etiam Francum in *cap. ubi periculum. De elect.* in 6. vbi docet, quod ubi actus non potest fieri in loco statuto, debet fieri in magis propinquo loco, neque hoc facit ad rem quia idem debet fieri in magis propinquo, ut minus recedat a loco præscripto: unde solum inferri possit, quod si testator iubet, aliquid fieri in certo loco, & in ipso oñ possit eius voluntas executioni mandari, deberet mandari in loco vicini. Cum vero non consistit de Ecclesia electa pro legato, nec etiam locum habet alterius vicinitas, ut loco designari succedat.

Probat suam sent. primò ex *Cap. licet. Deser. vbi* Piscantes in die festo præcipiuntur dare de captura certam portioem Ecclesie, si cum positis. Secundo.

Infalsè

Insulæ debent solvere decimas provincie, cui adherent. Glof. in Cap. Quoniam. De decim. Tertiò, Defectus Episcoporum suppletur per Episcopos viciniorum. Cap. Pontifices. 7. Quæst. 1. Quoniam in Clement. 1. De statu Monach. vet. Ad hæc. Proventus Prioratuum non valentium subfiftere duos h. locis vicinioribus vniuntur. Quinò Sixtus V. in Bulla. *Leudensis vet. quod signis apud Quirant. verbo Indulgètia* decrevit, quod si quid debeatur Ecclesie decedente aliquo ab intestato, ptopinquiori eius domicilio debetur.

Temendum tamen est. *Quod nihil inest propinquitas in ordine ad obsequendum. Legatum reliquit pro Missis, si fideliandum est consuetudini iuxta dista in superioribus Quæstionibus.* Hæc est communis sententia; nam Doctores omnes, qui hæc difficultatem expendunt nihil meminerunt de propinquitate, quam certâ considerassent, si purassent, quod eodocuerat possent pro determinanda voluntate testatoris, non satis expressâ. Ratio vero est. Quia vicinitas de se non affert motum considerabile, quod verisimiliter poterit mouere testatorem ad legandum potius tali Ecclesie, quam alteri: nam cum legatum sit quædâ donatio habens originem ex beneuolentia testatoris: atque adeò veniunt ratiorem considerationem ex motu quæ apud testatorem potuerunt excitare beneuolentiam, qualis non est vicinitas præcisè cõsiderata. Imo multis vicinitas est causa auersionis, aut ob omnium pulsationem campanarum, aut quia Rectores non inferunt Ecclesie, sicut desiderant vicinior quia in aliquo alio non satisfaciunt ipsis & idè præcisè cõsiderata non est motum aptum ad excitandam beneuolentiam, & proinde nec ad indagandam mentem testatoris.

Neque fundameta in oppositum sunt aliquos momenti. Ad primum enim resp. Quod Pontifex eligit Ecclesias circumpositas, quibus præbereur portio piscarum, inuiam dispensationis concessit pro piscatione in die festi: quia erat in potestate ipsius assignare, quas volebat Ecclesias non quia ratione vicinitatis illis deberetur. Hoc autem non potest trahi ad præsentem casum, quia hoc non inferuit pro indaganda mente testatoris. Neque hinc licet deducere, quod iura faueant vicinitati quia in dicto textu, tanquæ de iure elicitur quod ex causa licet dispensare in festu quod opera semilia, imponit alio onus participandi partem liciti Ecclesie, & quatenus id deducitur, procederet solum in materia, de qua ibi, disponitur, nec liceret trahere ad materias alterius generis.

Ad 2. Esse diuersam rationem. Idè enim Insulæ soluunt decimas provincie cui adherent, quia & sunt pars illius, & ipsi subijciuntur in spiritualibus. Vnde in hoc nulla ratio habetur vicinitatis, quæ solum potuit esse ratio, vt vicinior tanquam pars suo corpori, & potest ex hac vniõne resultat debitor soluendi decimas. Ad 3. defectu Episcoporum si plures per viciniores ob communitatem Diocesis careant pastore, & idè vicinioris fuit ratio ita decretendi, quia consistit ad determinationem, redèdè in cõmodum. At vicinitas Ecclesie nihil cõfert testatori nec præbet motum interpretandi propensionem voluntatis ipso.

Ad 4. Adesse causam specialem, cur proventus illorum Prioratuum vniatur vicinioribus, nempe ob facilitatem exigendi, aut intelligendi, quæ non adesset, si remotis vniuerent. Deinde ex hoc nihil potest deduci ad præsentem casum. Neque enim ex eo quod habetur ratio propinquitatis in vna materia, sequitur, quod sit habenda etiam in alia omnino diuersa; & in qua nihil aliud facit legem nisi libera voluntas testatoris, quæ nec tenetur, nec habet motum

aliquid disponendi intuitu meræ propinquitatis.

Ad 5. Sixtus V. Nihil tale disponere in illa Bulla. Nam dispositio de numismatibus aureis cum effigie Crucis, & Imperatorum inueniunt in laterano suo tempore, quæ ipse distribuit, & ipsè concessit plures indulgentias. & cum habentibus concessisset, quod possent huiusmodi numismata testamento relinqueret alicui Ecclesie, & non alteri, extendit postea dispositionem suam ad casum, in quo habentes numismata intestati decederent, vt nimis tunc decederent Ecclesie viciniori defuncto. Tenor dispositionis est, *Quod si quis numisma habens ab intestato decederit, volumus, vt illud ad propinquiorum eius domicilio Ecclesiam, cum usum gratis facultatis, & indulgentiæ pertineat.* Quod autem Pontifex disposuit in hoc casu speciali, non est trahendum ad alium præsertim valde dissimilem, & à sola libera voluntate testatoris dependentem.

Q V A E S T I O 1004.

A quo hæredes soluendum sit legatum pro Missis, à proprietario, an usufructuario.

S V M M A.

1. Legatum pro vnica vice præstandum est ab hæredes proprietario.
2. Legatum annuum pro Missis præstandum ab hæredes usufructuario.

Legatum pro missis vel est soluendum pro vnica vice statim à morte testatoris siue pro Missis manualibus, siue pro erigèdo fundo pro missis perpetuis. Vel est annuatim soluendum pro Missis perpetuis. Dicendum 1. Legatum vnica vice soluendum præstari debere ab hæredes proprietario. Ita Bart. in l. 1. §. 1. de usufructu leg. Rolan. cons. 8. lib. 2. l. 1. Corn. cons. 195. num. 2. vet. His tamem lib. 4. Dec. cons. 590. num. 1. Matheslan. sing. 4. vet. ego veritas. Couarua. lib. 2. Variar. resol. num. 7. vet. Catterus. Mohed. decis. 4. de Appel. Cavalier. decis. 163. Alphons. de Leon. de off. Cappell. quæst. 5. §. 1. num. 52. Ratio est, Quia legatum vnica vice soluendum sit debitum statim à morte testatoris, atque adeò de bonis, quæ post se relinquit testator. Cum autem non relinquit usufructum, siquidem tempore mortis nondum peruenit ad esse, sed successu tempore expectandus est, si, quod sit debitum de bonis quæ sunt in esse tempore mortis, atque adeò de iis, quæ pertinent ad hæredem proprietarium.

Dicendum 2. Legatum annuatim soluendum pro Missis præstari debere ab hæredes vniuersali usufructuario annuum bonorum. Dixi, vniuersali omnium bonorum, quia si esset usufructuarius tantum aliquorū bonorum, non pertineret ad ipsum soluere tale legatum. Ita Doctores nam præcedunt, citati. Et præterea Cuius de success. §. Legatum. quæst. 3. §. 1. num. 1. Tiraquell. de primilg. p. 1. causa. in præf. num. 128. Ratio est, quia dum legatum annuatim est soluendum, est onus æquum impositum massæ hæreditatis: & proinde pertinet ad usufructum annuum, qui percipitur ex hæreditate, nam cum velis, hæreditatem restitui à proprietario post mortem usufructuarij, nõvult distrahæ per singulos annos, sed oera annua solut de fructibus percipere. Ergo onus soluendi legatum huiusmodi pertinet ad eum, ad quem pertinet usufructus.

Quod

10 Quod præfettum verum est, quia si pertineret hoc ad heredem proprietatis, debetetur ei fundus proportionatus de corpore hereditatis, unde percipere posset fructus, sufficientes pro legato soluendo, unde minueretur fructus usufructuario, & in idem reincidenter, nam non percipere illos fructus sufficientes pro legato, quos alius perciperet. & idem debita annua, quales sunt cœsus, esse soluenda usufructuario omnium bonorum docet de communi Dazd. de censib. part. 1. §. 3. quæst. 1.1. num. 16.

QVÆSTIO 1005.

An legatum pro Missis intelligatur pro unica vice, an in perpetuum.

S Y M M A.

- 1 Legatum pro Missis non est perpetuum, si ex verbis restringatur ad unicam vicem.
- 2 Si in dispositione significatur aliqua reiteratio, legatum est perpetuum.
- 3 Si legatum respiciat periodum recurrentem, est perpetuum.
- 4 Testator exprimens aliquam iterationem, transfundit in legatum.
- 5 Seruo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice Nisi sit circa iterabilia.
- 6 Summa illa interpretatio per quam hæres minus gravatur.
- 7 Nisi agatur de commodo testatoris. Ordinata charitas incipit à seipso. Secundum charitatem quisque tenetur plus amare animam suam, quam heredes, etiam filios.
- 8 Testator iniungens, quod in pascha celebretur certa Missa imponit unicam perpetuum.

Habet locum difficultas, quando testator non declarat suam mentem sufficienter, & proinde dubium remanet, an legatum sit perpetuum, an verò pro unica vice soluendum. Est autem supponendum tamquam certum, quod si adiit in dispositione verba aliqua, quæ restringant Legatum ad unicam vicem, non erit perpetuum, ut si relinquatur legatū pro Missis celebrandis in exequiis, ut notat etiam Alphons. de Leon. de off. Capell. quæst. 5. sect. 1. num. 3. Cum enim exequiis unica tantum vice celebrentur, pro unica tantum vice censetur testatum. Similiter etiam si taxetur numerum Missarum celebrandarum quantum insuit legatur, & non adderet aliquid, quod significaret reiterabilitatem eiusdem numeri, censetur pro unica vice, quia numerus coarctat legatū ad unicam vicem, nam expleto numero præfixo à testatore est expleta eiusque intentio. Vnde difficultas superest quando ex verbis dispositionis non potest colligi coarctatio ad unicam vicem.

- 1 Si verò non addit coarctatio ad unicam vicem, tunc videndum est, an in dispositione significetur aliqua reiterabilitas vel in executione legati, vel in solutione, vel in effectu, ad quem ordinatur legatum, vel aliquo alio modo, tunc enim. Dicendum est, Legatum esse perpetuum, ut si esset pro Anniversario, pro certis diebus, aut hebdomadibus Missa celebranda, quæ non sint affecta coarctatione, ut sunt diversis septimus, trigessimus, aut aliquo alio modo. Ita loquendo de Anniversario Aluazad. De censib. men. defuncti. lib. 1. cap. 1. §. 2. num. 24. Petrus de Lura de Annivers. lib. 1. cap. 3. num. 9. & loquendo generaliter Alphons. de Leon. de off. Capell. quæst. 5. sect. 1. num. 2. Garzia in summ. tract. 3. difficult. 1. dub. 2. num. 1.

Tom. II.

Hoc autem desumitur ex l. Anna. §. Adita. ff. de annu. leg. ubi cum hæres iuberetur dare die Nundinarum decem denarios miniarius 7 eplo, statuitur, quot annis die Nundinarum esse præstandos decem denarios in perpetuum ex l. Cum quidem. §. eod. Vbi divisione, iulio testatoris præstandas Decationibus die Natalis sui, statuitur esse perpetuus pro tali die natalis. Et ex l. defuncta. in fin. ff. de vssu. ubi legata sexta parte fructuum oleis talis agri, non pro unico anno, sed singulis annis censetur legata.

Ratio vero est, quia eo ipso quod testator significat aliquam reiterationem, satis exprimit voluntatem suam etiam circa legatum, quod vellet esse iterabile. Eo ipso autem, quod disponit de onere annuo legato, quod ex natura sua sit iterabile, ut est Annularium, celebratio in tali, & tali die, aut in tali, & tali hebdomada aut quid simile, significat, se intendere reiterationem, quia contemplantur rem naturā suā iterabilem, & proinde significat eam velle secundum suam qualitatem iterabilitatis, & proinde disponere etiam de legato ut iterabili, ut sit proportionatum oneri. Rursus etiam si pro legato relinquatur aliquid naturā suā iterabile, ut sunt fructus, legatum erit annuum, ob eandem rationem.

Hæc tamen resolutio videtur obstat l. Bone. §. Hoc sermo. ff. de verb. significat. ex qua communiter Doctores desumunt hanc regulā, quod sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice. Quæ etiam habetur ex l. Devis. promissio. ff. de iur. dot. & resp. tamen regulam esse intelligendam, quando per sermone non exprimitur aliqua iterabilitas legatū autem si exprimitur. Nam idem intelligitur de unica vice, quia ex natura suā non habet amplius significare, & proinde plures vices essent contra eius significationem. Contrarium autem contingit, quando sermo continet, seu exprimit aliquā iterabilitatem. Vnde ex text. an. 3. allata formati potest alia regulā, scilicet, quod sermo simpliciter prolatus circa iterabilia non intelligatur de prima vice, sed de continua successione, iuxta doctrinā Cuman. in Leam qui quæ. R. Alendi. in ff. de verb. significat. & communem opinioem, quam etiam Doctores testantur Ant. Gabr. commun. censib. lib. 6. tit. de legib. censib. 2. in fin. 1.2. num. 42. quæ docet, quod unus actus non consumit dispositionem, quando materia ex consuetudine recipit iterationem.

Secundo obstat. Quod sumenda est ea interpretatio, ut minus hæres censetur gravatus, l. p. num. ex familia. §. si rem ff. de leg. 2. Nam hoc habet locum solum respectu alterius à testatore, non autem respectu eiusdem testatoris, & consequenter ad omnia, quæ tendunt in beneficium ipsius, qualia sunt omnia quæ ordinantur ad eius utilitatem; nam tunc sumenda est interpretatio favorabiliter testatori. Nam ut dictum est in superioribus, sumenda est illa interpretatio, quam subministrat ordinata charitas quia hæc est conformis, nedum recte rationi, sed etiam inclinationi naturali eiusdem testatoris. Ordinata autem charitas, præcipue quoad spiritualia, incipit à seipso. l. Preses Provincie. C. De servit. & aqua. & secundum quam tenetur quisque plus amare animam suam, quam hæres, etiam filios, & quæcumque omnia, et etiam notat Massar. de probat. censib. 1.171. num. 7. & idem præsumendum est, quod testator non curaverit gravare hæredem, quando agitur de beneficio animæ propterea.

Ex dictis, colligitur Alphons. de Leon. De off. 7. Capell. quæst. 5. sect. 1. num. 16. Garzia in summ. tract. 3. difficult. 1. dub. 2. num. 5. Quod si testator iniungens, Paschate, aut alio festo celebrentur certæ Missæ, omnes erit perpetuum, quia est additum festo iterabili, quod singulis annis recurrit & proinde trahit secum perpetuitatem.

FF QVÆST.

QVÆSTIO 1006.

Q. An, si hereditas non sufficiat pro legato, sit pro rata diminuendum etiam legatum pro Missis.

S V M M A.

- 1 Si hereditas non sufficiat singula legata pro rata diminuuntur.
- Testator non intendit relinquere legata ultra vires hereditatis.
- 2 Legata pia minuantur pro rata, si non sufficiat hereditas.
- 3 Legatum pro Missis an minuendum, quando cetera minuantur.
- 4 Non censetur eodem iure cum alijs legatis ppi.
- 5 Legatum pro Missis est portio separata ab hereditate, & reservata testatori.
- 6 De legato pro Missis disponitur discreti à ceteris legatis certa species nō trahitur ad ea, quæ consequuntur generalem dispositionem.
- 7 Legato certo fundo, aut certa specie non fit diminutio lex quæcumque testis.
- Per legatum pervenit res certa legata.
- 8 Legatum pro Missis an preferendum votis realibus, Expensa funeris præferenda votis realibus.

S Tatuitur in luce, quod quando hereditas non sufficit pro omnibus legatis, singula pro rata diminuuntur. *l. si post missum, c. l. in ratione, q. ad vulgo, ff. de legat. l. si quis testamentum, c. apud Italianum, ff. de legat. l. ubi Doctores, & l. si vero composui, ff. de missis, testam.* Neque enim mens testatoris est relinquere legata ultra vires hereditatis, *l. r. q. l. si de condit. indeb. ubi Alexan. num. 3. inf. & alij & idē cū æquale sit ius apud omnes legatarios, debent legata, servata proportionē reduci ad mensuram hereditatis.*

1 Et quævis nonnulli, vt Novat. de priuil. miserabil. personar. priuil. ss. num. 4. Leoncil. de priuileg. pauper. per. 3. priuileg. 21 3. vtriusq. legatum. 12. num. 3. Lactea de c. Grat. 6. 1. num. 4. 4. part. 2. existimant, quod id locum non habeat quoad legata pia, quæ integrè solvenda sint, facta detractione solum quoad legata ad causas prophanas. At tamen id servandum esse etiam in legatis quoad causa pias tenet communis sententia, quam tradidi in quæst. Canon. 3. 4. 1. num. 5. Censur. 3. & præter Doctores ibi citat. Italiani si quæst. testament. 5. Apud Italianum ff. de leg. 1. Peregrin. de fideicom. ar. 4. num. 63. ver. In relictis, Castil. lib. 4. Controuers. cap. 31. num. 63. Et cobas de ratione cap. 10. num. 8. Franc. de res. Neap. 106. num. 2. Riccius de res. 1. part. 1. Mart. part. 4. de success. leg. quæst. 13. ar. 9. num. 11. Ronitus de res. 37. num. 2. Alphonsi. de Leon. de off. Capell. quæst. 5. sect. 7. num. 80. Nam licet causa pia sit favorabilior causa prophana: at tamen non est et vitibendum maior fauor, quam veliti testator. Constat autem de voluntate testatoris, quod simul cum legatis pijs voluerit etiam subsistere legata prophana, & simul etiam constat de proportionē, quam pro vnoquoque disposuit, quā erant singula habintur inter se. Et idē si vires hereditatis non sufficiunt pro omnibus, debent ex voluntate testatoris omnia inuenerunt cum eadem proportionē ad invicem quod contingit, si pro rata singula diminuuntur, difficultas autem specialis est de legato pro missis.

3 Vnde autem difficultati test. Alphonsi. de Leon.

Dr off. Capitul. quæst. 1. sect. 7. Quod si legatum sit pro vnius vice, nec vnde excedens qualitatem defuncti, solvendum est sine vlla diminutione, quia vnde necesse est pro subleuatione animæ defuncti, & proinde detrahendum est tanquam res alieni, si vero sit legatum annumeratæ magnæ quantitatis, inspecta qualitate defuncti, erit minuendum simul cum ceteris legatis.

Dicendum tamen est, Legatum pro Missis absolute non esse diminuendum, quāvis diminuatur cetera legata pia. Ratio est, Quia nun est in eo ordine, in quo sunt alia legata, etiam quoad pias causas, quāvis enim omnia habeant eundem finē nempe religionē, pietatem, & salutem animæ. At tamen cetera ordinantur immediatē ad aliorum beneficium; legatum autem pro missis ordinatur immediatē in beneficium ipsius testatoris, seu animæ ipsius, & finis communis specialiori modo obinetur in ipso, quam in alijs legatis & idē tanquam diuersum non debet eodem iure censeri argum. à contrario censu, Cap. Cum in sua De decimis & Cap. Quia circa de priuil.

Accedit etiam, Quod testator instituit legatum pro missis, eam portionem separatim à corpore hereditatis, à qua desumi debent legata, & sibi eam reseruat, eo modo, quo potest sibi post mortem reservare, nempe in beneficium animæ propriæ, & seclusa hac portione, disponit in aliorum beneficium de tota hereditate. Vnde dicitur portiones considerandæ sunt, una reservata testatori, & altera transiens ad heredes & legatarios. Et idē portio reservata testatori tanquam extracta ab hereditate non debet subiacere legibus, quibus subiaceant legata, quia cōstat, quod testator noluit detractionē de ipsis in aliorum beneficium, sed hinc reservare: atque addē si hereditas non sufficit, & proinde diminuenda sint legata, non debet in dicta portione admitti aliqua diminutio, quia nec est subiecta legatis, nec in ipsorum consortio, sed omnino reservata testatori.

Præterea Testator de legato pro Missis disponit discretivo modo, quia in hoc non exerceat adum benevolentia & liberalitatis, sicut exerceat in ceteris, sed exerceat adum satisfactionis, quod ordinat media satisfactionis ad satisfaciendum Deo pro suis peccatis, qualis est oblatio Sacri. Et proinde quatenus dispositio versatur circa huiusmodi legatum, non communicat cum alijs dispositionibus, sed seorsim se habet ab ipsis. Ex hoc autem fit, quod huiusmodi legatum tanquam discretivum dispositum non continetur sub generali dispositione aliorum. Et proinde non trahatur ad illam obligationem, ad quam trahuntur cetera, quæ sub generali dispositione continentur, vt contingit etiam in legato certæ speciei, *l. cum testamento, §. si. ff. de hered. l. c. l. servus manumissus ff. de penul. leg. & l. Cabereti, §. Qui patrem ff. de vulg. & pupil. substit. & l. Hæres meus §. Dux illarum, ff. de leg. 3.*

Ex dictis sequitur à fortiori. Quod si pro Missis celebrandis legator certus fundus, aut res certæ speciei, nulla erit scienda diminutio, stante quocumque casu: Quia, vt dicti in Quæst. Canon. 242. num. 2. & sequentib. legato certæ speciei nihil est detrahendum, quando cetera legata diminuuntur, cum sit speciale legatum, quod non venit in communionē cum ceteris; unde si petat res illa specie legata, perit etiam legatum, nec legatarius admittitur ad participandum in alijs legatis. *l. Quidam §. si tibi, ff. de leg. 1.*

Secundū infertur. Quod si testator relinquit legatum pro Missis, & etiam aliqua vota realia adimplenda, si vires hereditatis non sufficiant, præferendum est legatum pro Missis, votis realibus. Si enim expensæ functis præferendæ sint votis realibus

bos, vt docet Sanchez lib. 4. sum. cap. 15. num. 39. à fortiori erit præferendum legatum pro Missis. Et Ratio est. Quia testator tenetur prius satisfacere Deo in eo, quod ex iustitia debet, quam in eo quod voluntarie præstandum assumit. Et quauis emissio voto adimplementum sit debitum ex iustitia: habet tamen hæc iustitia pro radice liberam voluntatem; satisfactio verò pro peccatis nullo pacto dependet ex libera voluntate. Secundò, maior cultus, & honor prouenit Deo ex Sacrificio, siquidem per ipsum ei exhibetur supremus cultus, & recognoscitur tanquam supremus Dominus, quàm per adimplementum votorum. Vnde si adimplerentur vota, & non celebraretur Sacrificia, vota essent impeditiua maioris boni, & hoc potiori modo habet locum quando celebratio Missarum est perpetua, nam tunc adiungitur etiam cultus Ecclesiæ.

QVÆSTIO 1007.

An legatus pro Missis possit apponere conditionem, quod quando in hæres non soluat legatum, certum quid annuatim soluat.

SVMMA.

1. *Condicio, quod certum quid soluat donec soluat legatum, est usuraria.*
2. *Nem tamen si solutio legati sit remissa arbitrio hæredis.*
3. *Testator potest obligare hæredem ad annuatim pensionem, donec soluat legatum pro Missis.*
4. *Etiam si solutio legati non admittat dilationem, sed casu contingat.*
5. *Legatum pro Missis habet instum titulum, vt soluat pensionem, donec exhibeatur.*

Supponendum est. Doctores cõmuniter cõuenire quod conditio appositæ legato de soluenda certa annua pensione, donec soluat legatum, est usuraria, & proinde reiicienda, l. vltima in fin. C. de his que pona nomine. Et ita specialiter notant Bart. in l. 1. §. vlt. ff. de ann. leg. & in l. Cum stipulati in fin. ff. de verb. oblig. Socd. cons. 23. num. 1. Couarrua. lib. 3. varior. resol. cap. 1. num. 19. Menoch. consil. 447. num. 18. & 16. Quia ioteruenit mutuum palliatum; siquidem talis pensio, non ea alio titulo soluitur, nisi quia hæres ratioet legatum quantitatis.

Supponendum 2. Quod, licet supradicta doctrina habeat locum, quando testator remittit arbitrio Legatarij petere legatum, quando voluerit, attamen cessat, quando Legatarius non potest cogere hæredem ad soluendum legatum, quia licet Testator remiserit arbitrio hæredi soluere legatum, vt interim tamen soluat vsumfructum seu certam pensionem; vt tradunt Socin, in l. 2. a. nu. septimo ff. De his que pona nom. Cagnoli in l. Curabitur numero decimo quarto; vt secundus casus C. de all. emp. Ripa in l. Nemo potest numero decimo tertio, ff. De leg. 1. Alciat, libro quinto Paradox. cap. vltimo per suum. Ioannes Baptista Lupus in l. Curabitur, com. 1. Paragrapho quarto. Couarrua. libro tertio variarum resolutionum, capite primo; in fin. Menoch. consilio quadragesimo quadragesimo primo, numero vigesimo quinto. Simon de Pretis De interpretatione vltimæ voluntatis lib. 2. dub. 2. interpretat. 2. num. 132. Sured. de alimen. tit. 8. priuile. 29. num. 6. Gratian. distict. forens. cap. 34. num. 35. Causalet. decis. 191. Rot. decis. Tem. 11.

773. num. 6. part. 2. recent. & in Romana Soluioni interdict. 29. Nouemb. 1591. coram Otano, apud Paulic. de Soluioni. interdict. decis. 159. num. 8. & in Romana nullitatis obligationis. 18. April. 1601. coram Pirouano. Ratio autem est. Quia cum non sit potest Legatarius, quin exigatur legatum, non interuenit tacitum mutuum in dilatione exactionis, ratione cuius subintrat vltima. Sed cum sit in libertate hæredis soluere statim legatum, vel differre solutionem; & interim soluere certam pensionem iuxta voluntatem testatoris, totum quod percipit Legatarius titulo legati percipit, quia eligente hærede dilationem, subintrat aliud legatū certæ annuæ pensionis.

Ex his autem solui potest proposita difficultas, nempe, quod possit Testator obligare hæredem ad annuatim pensionem, donec soluat legatum pro Missis. Ita etiam Alphons. de Leone De esse. Capel. quæst. 9. num. 136. Ratio est; quia si testator relinquit in potestate hæredis differre solutionem legati, tunc illa annua pensio est speciale legatum pro Missis interim celebrandis, donec soluat legatum. Constat enim de voluntate Testatoris, quod oolit ita grauare hæredem, vt cogatur statim soluere legatum, nam hoc posset cedere id detrimendum hæreditatis, quia posset necessitari ad vendendum viliore pretio pro soluendo legato: & e contra, si habeat dilationem, poterit cum commoditate coadunare pecuniam, præsertim ex fructibus hæreditatis. Constat etiam, quod & ipse non vult priuari beneficio Missarum, & ideo obligat hæredem, vt interim pro celebrandis Missis soluat speciale annuum legatum. Et ideo dispositio testatoris non est de soluenda vltima ob dilationem solutionis legati, sed de nouo legato, quod locum habet in casu dilationis solutionis legati.

Si verò testator non concedat hæredi dilationem solutionis, sed in casu dilationis obligat ipsum ad certam pensionem, adhuc locum habet secundum legatum, sed conditionale, nempe in euentum quod differatur solutio legati. Testator enim intendit percipere statim beneficium Missarum; & sciens, quod non percipiet, nisi soluat legatum, & inuestitur in bonis fructibus iuxta Decret. de celebrat. Missar. vt ponat in toto celebrationem Missarum, inuitatque nouum legatum conditionale pro Missis celebrandis, quouque exigatur fundus de legato relicto ad hunc effectum.

Ex quibus inferitur. Quod dinerfa est ratio de legatis pro Missis, ac de legatis simplicibus: nam illis conditio soluendi certæ pensionem, donec soluat legatum, habet instum titulum, cuius intuitu soluitur, nempe onus Missarum celebrandarum. Vnde cessat præsumptio, quod soluat illa pensio ratione dilationis solutionis, cum constet, quod ordinatur pro substitutione Sacerdotis celebraturi. Quod locum habet in ceteris quoque legatis, quibus adiectum est onus aliquod successuum. Nam tunc pensio soluitur, ne differatur executio oneris adiuncti.

QVÆSTIO 1008.

An legatum certæ quantitatis pro Missis celebrandis intelligi debeat pro vna vice, an in perpetuum.

SVMMA.

1. *Pecunia legata pro Missis an intelligatur pro vna vice.*
2. *Quando voluntas Testatoris est ambigua, sumenda interpretatio.*

interpretatio ex verisimilitudine testatoris.

1. *Pecunia legata pro missis non est inuestienda, si ex dispositione testatoris non colligatur perpetuitas. Interpretatio sumenda contra restatorem in eo, quod potest exprimeri, & non expressit.*
3. *Ceteris celebratio Missarum ex uno capite magis proficiat.*
4. *Quando fauorabilior interpretatio pro restatore sit sumenda.*

Sed quod idem est, an debeat inuestiti legatum in bonis fructiferis, vt quotannis celebrentur certæ Missæ, an verò pro vnica vice celebrandæ sint Missæ correspondentes legato. Mouet difficultatem Genuensis in *praxi Archiepiscopi* cap. 78. num. 17. Et Resp. Quod si pecunia legata sit notabilis quantitas debet conuerti in annuos redditus pro Missis perpetuis; secus autem si pecunia legata non sit notabilis. Vt autem dicatur notabilis, attendendam esse qualitatem personæ legantis: nam quæ esset notabilis respectu personæ ordinariæ, non esset talia respectu Magnatis. Fundator in eo, quod quando voluntas testatoris est ambigua, & respicit pietatem, sumenda est benignior interpretatio; iuxta id quod est verisimile testatore cogitasse, l. in testamentis t. ff. de condit. & demonstr. c. l. Cum in testamentis ff. De reb. dub. & obseruat. Mantie. de censu. ult. volum. lib. 3. tit. 2. Est autem magis vtile testatori, quod in perpetuum celebrentur Missæ, præcipue, quia accedente consuetudine generali, non solum legati magna quantitas, nisi pro Annuitiis perpetuis. Quod etiam docet in *Præf. lib. Eccles. 9. 400.* Et sequuntur Bonac. *disp. 34. De contrah. 9. 17. punct. 7. num. 6. ver. Ex quo.* Tamburini. *apud de sacris. Miss. lib. 3. cap. 2. §. 6. num. 3. Gazia in sum. tral. 3. disp. 31. dub. 2. num. 4.*

Verum oppositum est tenendum, nisi forte accedat talis cōiectura, vt pro Missis perpetuis legasse censetur. Itaciam tener Alphons. de Leone de *off. Capel. 9. §. 1. tit. 1. nu. 7.* Ratio est. Quia cum non disposuerit aliquod de perpetuitate Missarum, neque etiam adiit cōiecturam, quod eam intendit, sed solum requiritur legatum pro Missa celebrandis, non apparet aliqua voluntas de perpetuitate, sed iuxta cōmunem modum cōmendam Missæ, veniunt Missæ pro vnica tantum vice celebrandæ. Imò cum nihil expresse sit de perpetuitate Missarum, habet locum interpretatio contra ipsum, etiam si minus fauorabilis esset, quia non expresse quod debuisset, vel potuisset exprimit, l. *tabes scribi. ff. De contrah. empt. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 27. num. 9.* Aleiat. *conf. 7. num. 29. lib. 8. Fontanell. Depall. nups. claus. 4. gl. 9. par. 3. nu. 131.* Cortel. *De dona. tral. 2. disp. 1. special. 1. 16. n. 18. ver. Quid si sumus.* Rora coram Enalenti in *no. Ortiobono decif. 113. num. 12.*

Et quæuis maior beneficium progeniret testatoris perpetuitate Missarum, quatenus plures Missæ celebrarentur, attamen quia tale beneficium trahit secum summam dilationem, præiudicandum est, quod voluerit computare dilationem, & quàmprimùm percipere fructum missarum, & proinde, quod pro vnica vice celebrentur: hoc enim conducit ad expeditam liberationem à pœnia Purgatorij, quod est illud, quod intendit testator. Et per hoc constat ad fundamentum in oppositum de viliiori interpretatione.

Ad alteram partem fundamētū oppositæ sententia. Resp. Quod tunc accipienda est interpretatio fauorabilior, quando dispositio est talis, quæ nō satis explicet mētē testatoris, & simul cōstat, quod interpretatio sit fauorabilior. Secūda autē quādo clarē cōstat de eo, quod dispositum, & potuisset facillē aliud

explicare, si voluisset, itavt dispositio nō fiat obscura ea difficultate explicandi. At in præsentī clarē testator explicat suam mētē, quia dum relinquere certā quantitatem pro missis celebrandis, nec quicquā explicat de perpetuitate, sicut facile potuisset explicare, ea ipsa dispositione testatur, quod sint celebrandæ pro vnica vice, neque remanet difficultas de perpetuitate, quia iam est completa dispositio, & satis declaratum, quod dum legatum est pro missis celebrandis, sit pro vnica vice; quia hoc ipsum censetur dispositum, quando legatum non est notabilis quantitas, vt admittit etiam Genuen. Cū autē dispositio eodem modo se habeat, eodem modo debet etiam interpretari.

QVÆSTIO 1009.

An, reuocatis legatis, censentur reuocatum etiam legatum pro Missis.

S V M M A.

1. *Sub generali reuocatione legatorum non veniunt legata ad pias causas.*
2. *Reuocatis legatis ad pias causas non reuocatur legatum pro Missis.*
3. *Legata pia, & legata pro Missis diuerso modo reuocantur.*
4. *Legata pia quomodo ordinentur ad commodum legantis.*

Quia duplici modo reuocari possunt legata, vel per reuocationem testamenti, vel solum per reuocationem legatorum, dictum est in supradictis, quando legata pia remaneant reuocata ex reuocatione testamenti & ibi etiam specialiter dictum est de legato pro Missis. Nunc autem videndum est, an remaneat reuocatum ex reuocatione legatorum. Est autem supponendum, quod sub generali reuocatione legatorum non veniunt legata ad pias causas, vt tradunt communiter Doctores. Roman. in *Authen. similiter. C. Ad falsid. Niclaus de Neap. in l. Liberti §. Posthumus. ff. de adm. & ob. leg. per illum tex. Mohod. *decif. 145. alior. 10. de primis.* Guido Papa *decif. 100. num. 5.* Medices de *signis. quæst. 25. par. 1.* Tiraquell. de *primis. pias. prim. 19. Afflic. decif. 111. nu. 11.* Purpurat. *conf. 69. lib. 1. Carot. decif. 83. Bellon. decif. 1. annu. 20. nu. 3.* Matta de *success. par. 4. gn. 4. art. 6. nu. 9.* vbi latè Io. Bapt. Thorus in *sum. prim. pia. conf. prim. 106.* Achil. Pedrocch. *conf. 126. in fin. Ioseph. Ludouic. censur. 124. ver. De reuocantur.* Capic. Latio *conf. 71. nu. 54.* Nouat. De *prim. mis. lib. 1. par. 1. prim. 14. nu. 1.* Surt. De *alt. 28. 8. prim. 20. num. 7.* Alphons. de Leon. De *off. Capel. 9. §. 1. tit. 1. nu. 174.* Ludouic. *decif. 137. num. 11.* Nam legata pia, tanquam ordinata ad salutem animæ, sunt specialis nota digna; & idē non comprehenduntur sub generali reuocatione legatorum, & hoc, quia, ad mutandum voluntatem circa ea, quæ disposita sunt pro salute animæ requiritur efficacius motiuum, quàm ad mutandum circa disposita ad causas prophanas.*

Difficultas autem est, an reuocatis legatis ad pias causas remaneat etiam reuocatum legatum pro Missis. Et negatiuè respondendum est. Et quauis in terminis non reperiam hanc resolutionem, sequitur tamen ex dicta *num. præced.* & debent citari Doctores ita sentire, quia si legata pia non reuocantur in reuocatione generali legatorum, quia sunt specialis nota digna, & in eis militat specialis ratio, neque in generali reuocatione legatorum plerum, comprehenduntur legata pro Missis; quia quoad hoc militat specialis ratio,

ratio, quæ non militat in alijs legatis pijs; nempe satisfactio pro peccata debita peccatis.

Ratio autem est. Quia testator disponens de legatis pijs, contemplatur personas, aut loca pia, quibus relinquere disponens vero de legatis pro Missis, contemplatur propriam personam, seu animam, cui referunt illam portionem legatam. Unde legata pia regulantur immediate secundum charitatem, & benevolentiam erga alios, legata vero pro Missis, secundum charitatem, in erga seipsum. Ex eo autem, quod esset benevolentia specialis erga alios, non potest inferri, quod cesset charitas erga seipsum, præsertim quoad ea, quæ sunt necessaria ad euadendum, aut in totum aut ex parte, magnum aliquid malum, quale sunt peccata Purgatorii, & ideo ex eo, quod reuocantur legata pia, non reuocantur legata pro Missis, tamquam habentia speciale motiuum, quod non cessat ex eo, quod cessat motiuum aliorum legatorum nec ex eo, quod superueniat motiuum reuocandi a iis legata, superuenit quoad legata pro Missis.

Neque obstat, quod cetera legata pia ordinantur ad salutem animæ, quia non ordinantur immediate, sed tantum mediantem commodum legatarij, quod est finis legati licet finis legantis sit etiam salutem animæ. At legatum pro Missis immediate ordinatur ad salutem animæ, ita ut nedium finis legantis, sed etiam finis legati sit salutem animæ, & ideo stante hac diuersitate non licet arguere à reuocatione legatorum piorum ad reuocationem legati pro Missis.

Q U Æ S T I O 1010.

An legatum certa speciei pro Missis censetur ademptum alienatione rei legata.

S V M M A.

1. Legatum pro Missis non adimitur ex necessaria alienatione rei legata.
2. Alienata liberè re legata an aufertur legatum. Conuulsio fructuariorum.
3. Legatum pro Missis subsistit, licet alienata liberè re legata.
4. Quia censetur rei, cui eius estimatio legata, Quando præstanda estimatio, si rei legata alienatur.
5. Legata pro Missis re non fructifera, legatur ut distringenda.
6. Alienata re fructifera legata, non inferitur ablatio legati pji.
7. Legatum pro Missis non aufertur, quocumque modo distringatur rei Legata.

Quia contingere potest, quod testator legat pro Missis celebrandis certum corpus hæreditatis, dubitatur, si contingat, rem istam alienari à testatore, an censetur ademptum legatum. Est autem supponendum, quod si alienatio contingat non ex libera voluntate, sed ex necessitate rei familiaris, legatum pro Missis non censetur ademptum, quia in tali casu non adimitur cetera legata. *l. fideicommissa. §. si rem suam ff. de leg. 3. & l. rem legatam ff. de adim. leg. & notat Castlen. in l. 3. num. 1. in fin. C. de leg. Mantica de censu. vlt. volun. lib. 1. tit. 6. num. 12.* Necessitas enim alienationis non inducit necessario mutationem voluntatis circa legatum, quia alienatio

non prouenit ex libera electione, sicut inducitur, quando est omnino libera. dum enim res liberè alienatur, satis declaratur recessus à priori voluntate legandi. Unde si res legata, & ex necessitate alienata non redimatur, tenebitur hæres redimere, si poterit; aut æstimationem præstare.

Supponendum 2. Controuersum esse inter Doctores, an alienata re legata ex libera voluntate, censetur ademptum legatum, si sit pium. Aliqui enim volunt, non adimi legatum, sed adhuc deberi, vel eius æstimationem. Ita Socin. *l. con. conf. 1. 62. num. 1. vbi. 2. Tit. quell. de primis pie causa. prin. leg. 4. 1. Iafin. l. Qui post testamentum. n. 3. ver. Postum prædile. C. de leg. Catel. Corta in Memorabil. ver. Ecclesia. ver. Quintus. & alij. E contra, alij volunt, quod per alienationem voluntariam adimitur legatum licet pium. Ita Natta *conf. 6. 13. num. 3. ver. Non obstat aliud. Alex. conf. 124. lib. 9. Bald. in l. Qui post testamentum. C. de leg. Mantica de censu. vlt. volun. lib. 1. tit. 6. num. 9. Qui si cuncti alienata re legata, & postea tedempe, conuulsio legati pium l. Peram est, ff. de manumiss. testam. ita si non redimatur, non conuulsio est; & proinde remanet ademptum.**

Quicquid tamen de hoc sit, Tenendum est, Quod si alienata re legata pro Missis, etiam ex libera electione, non censetur ademptum legatum. Ita etiam Alphonsi de Leor. de off. Capell. quæst. 1. §. 1. et 17. num. 27. 6. Ratio est, Quia vel res legata debet inferri pro Missis manualibus vnicuique celebrandis, vel pro Missis perpetuis. Si primum, tunc censetur subrogari loco elemosinæ, quæ esset eroganda pro Missis: ita ut principalis intentio fuerit legare elemosinam, & elemosinæ subrogare rem certæ speciei, ut ex ipsa retrahi posset elemosina. Ex quo hæc, quod intentio testatoris non fuerit ita legare rem certæ speciei, ut tamen non sisteret in ipsa, quasi si periret, aut constingeret alienari, non esset solui legatum, sed potius, quod voluerit solui in re illa, ob maiorem certitudinem, & commoditatem solutionis, ut tamen adhuc voluerit solui, perirent, aut alienata re legata.

Hæc autem conclusio ex eo desumitur. Quod legatum est factum pro missis celebrandis, & proinde ordinatum ad subministrandam subalternationem debitam de iure naturæ Sacerdotibus celebrariis. Unde est testatum, tamquam cõuettendum in eorundem alimentacionem; atque adeo non est relicta res certæ speciei, ut eam legatarij habeant, sed vt habeat æquiualens quoad æstimationem pro alimentacione Sacerdotum, & ideo censetur legata res, seu eiusdem æstimatio. Quando autem est legata res, seu eius æstimatio, si alienatur ex libera electione re legata præstari debet æstimatio. *l. Lucius. 1. ff. De leg. 2. & notat Castlen. in l. 3. num. 3. ver. Tertius casus. C. de legat. Bald. n. 4. Iaf. num. 2. Mantica De censu. vlt. volun. lib. 1. tit. 6. num. 16.*

Si vero legatum sit pro missis perpetuis, vel est res fructifera, quæ legata est, vel non est res fructifera. Si non sit res fructifera, censetur legata in eum finem vt distringatur, & præsum conuettatur in rem fructiferam, iuxta dispositionem Decret. Sac. Congreg. De celebrat. Missar. Atque adeo non tam censetur legata res ipsa, quam æstimatio; siquidem vt legatum forciatur effectum, conuenit debet prius in pretium: & ideo est legata aut res aut æstimatio. Et proinde iuxta dicta numero præcedenti, est debita re alienata, eiusdem æstimatio.

Vel res legata est fructifera; & tunc, cum effectus ad quem ordinatur legatum, exigit annuos fructus, non censetur legata ratione sui, quasi ex ea præcise fructus sint desumendi, sed ratione fructuum, ita vt illam assignauerit pro fructibus; & ideo ex illius

alienatione non sequitur ademptio legati iuxta ea, quæ de legatis pijs traduntur Glof. in l. Cains. ver. *Namque in rem. ff. de ann. leg. & in l. Lucius. ver. ex redim. ff. de adim. leg. & in l. fin. in fin. ff. de contrahen. empti. Roman. sing. 430. Tiraquell. de priuileg. pia caus. priuileg. 63. in fin. Mantie. de conuict. ult. voluit lib. 12. tit. 6. num. 16.*

7 Ex quibus inferitur, Quod legatum pro Missis non debet censeri ademptum, si ante quacunque alienatione, siue necessaria, siue voluntaria res legata, siue quocunque modo pereat, nisi simul etiam concurret tale speciale motiuum, quod sit sufficiens, ut loquantur mutationem voluntatis circa hoc speciale legatum. Quod difficile contingere potest, quia cum legatum sit propter speciale interesse ipsius testatoris, & ex causa necessaria, nempe satisfaciendi pro peccata debita peccatis, non videtur posse legatum recedere à voluntate legendi, nisi ex vergentissimo aliquo motiuo, nam recedere à tali voluntate, esset recedere à charitate erga seipsum, quod non est ita facile, cum sit contra inclinationem naturalem, & secundum hanc considerationem regulanda sunt coniectura circa legata relicta à testatore pro suffragijs anime propria.

Q V Æ S T I O 1011.

An censatur reuocatum Legatum pro Missis ex Cancellatione.

S Y M M A.

- 1 Ex Cancellatione non remouet reuocatum Legatum pro missis, aut alijs pijs.
- 2 Liberis debetur Cancellatio in testamento nomine fori.
- 3 Cancellatio non inducit necessariam mutationem voluntatis testatoris.

Si in testamento, in quo adest scriptum legatum pro Missis celebrandis, reperitur superinducta linea cancellatum, aut alio modo deletum, & non constat, an id consulto factum sit, ea voluntate, ut reuocetur legatum, dubitatur, quid in tali casu sentiendum sit, si ante quod non constat de voluntate testatoris. Tenendum autem est. Quod in tali casu legatum non sit reuocatum. Ita loquuntur generaliter doctores ad piam causam Bart. in l. Proximè. in fin. ff. de his qui in test. delent. per illum tex. qui licet loquatur de legato libertatis, valet tamen argumentum libertatis ad piam causam. Felin. in exp. ex literis. num. 28. ver. *Namque ff. de fid. instrumet. Conarou. in rubr. de testamen. part. 3. num. 19. ver. Hinc sententia. Tiraquell. de priuileg. pia caus. priuileg. 1. 6. Mantie. de conuict. ult. voluit. lib. 12. tit. 6. num. 25. Alphonsi. de Leon. de off. Capell. quæst. 1. ff. de iur. 17. num. 175. & loquens de testamento ad piam causam Crat. cons. 118. ver. *Addit etiam.* & rursus in terminis legati Rota apud Casalecrinum. dec. 49.*

Fundatur autem hæc sententia in eo, quod lex disponit favore libertatis, quod cancellatio nomine ferat, quæ testatorem liberum esse iussit, adhuc tamen debetur ei libertas, quia attenditur fauor libertatis. Ita in l. Proximè. in fin. ff. de his qui in test. delent. Quia scilicet, ut ibidem aduertit Glof. non consistat, an consulto deletum fuisset ad reuocandum legatum libertatis. Legatum autem pro Missis est magis fauorabile, quam legatum libertatis, quia ordinatur ad liberandam animam eiusdem testatoris à penis Purgatorij, quæ nequeunt comparari statui seruilitutis,

cum longè intolerabiliore sint.

Præterea. Ex eo, quod legatum pro Missis scriptum fuit in testamento, constat de deliberata mente testatoris ex eo vero, quod cancellatum sit, non constat de voluntate delibetata, nam potest cancellari ex aliqua inconsideratione, & loco alterius, quod vellet testator cancellari. Rursus pro manentione legati concurret præsumptio, quod non facile testator esset mutaturus voluntatem in ijs, quæ concernunt interesse propriæ anime. Ergo si non constet, quod ex proposito reuocandi legatum cancellatum sit, non debet ex cancellatione censeri reuocatum, quia non debent incerta certis præponi, præsertim si concurrant præsumptiones in fauorem manentionis certorum, ut in caso præsentis.

Q V Æ S T I O 1012.

An Legatum pro Missis censetur reuocatum ex eo, quod legatus moriatur incapax.

S Y M M A.

- 1 Datum ex vna causa sub opposita censetur ademptum.
- 2 Legatum pro Missis non adimitur, si testator ex facto proprio suis incapax, &c.
- 3 Peccatum ex amore sui peccat.
- 4 Testator non censetur recedere ab amore erga seipsum.
- 5 Inimicitia superueniens facit cessare legatum.
- 6 Perferantur amore infestioris erga seipsum non reuocantur dispositiones ex illo præcedentes.
- 7 Fallum testatoris quando inferat reuocationem Legati.
- 8 Legatum non cessat durante sua legandi.
- 9 Datum sub modo, aut conditione, quando sub opposito non censetur ademptum.
- 10 Condicio non impleta ob impedimentum positum à testatore non auferit legatum.
- 11 Missa ex legato ad celebranda quando testator moriatur incapax ut cesset effectus debet adæquari cessare causa finalis.

Quia contingere potest, quod testator post conditum testamentum, & institutum legatum pro Missis celebrandis, moriatur in tali statu, ut non possint pro ipso missæ celebrari, ut si moriatur impoenitens, & excommunicatus, aut in notorio peccato, aut quocunque modo careat Ecclesiastica sepultura, & proinde incapax sit suffragiorum Ecclesiæ. Idem dubitatur, an in tali casu censetur reuocatum legatum pro Missis. Videtur eorum ex facto testatoris reuocari legatum. Nam cum se reddiderit incapax fructus sacrihij Missæ, & proinde cesset causa finalis, ob quam legauerat, debet etiam cessare legatum. Accedit etiam, quod non possunt pro ipso celebrari Missæ, itaque adeo non potest locum habere effectus: ad quem est ordinatum legatum, & proinde videtur resolutum, quia datum ex vna causa sub opposita censetur ademptum, l. si legatum part. ff. de adim. leg. & l. Aliquando ff. de condit. & demonst. & l. Quod parit. ff. Quamuis leg. ord. & l. Pecuniam quam, ff. si cert. pet. & notant. Rota. cons. 33. num. 3. Natta cons. 200. num. 1. Cephal. cons. 17. num. 10. Olafsch. dec. Pedem. 166. num. 4. Sord. cons. 157. num. 9. Craueti cons. 30. num. 2. Menoch. præsumpt. 183. num. 34. lib. 4. & idem in tali casu cessare legatum ex voluntate testatoris, sentit Comen sibi in l. in testamento. 2. ff. de condit. & demonst.

Dicendum tamen est. Legatum non censetur ademptum, etiam si testator ex facto proprio incapax sit fallus

factus beneficiolorum sacrificij. Ita Dinus in l. *Miles*, §. *Trasf.* de adul. Bart. ibid. & in l. *si quis ad declinan-*
dam, C. de Episc. & Cler. Spinus in specul. testam. C. 10.
2. de elect. §. *supra*, num. 34. Guilliel. de Benedic. in cap.
Reynardus, num. 50. & 29. de testam. Menoch. præsumpt.
183. num. 46. lib. 4. Cotta in memorabil. verbo *Inimicitia* in fin. Simon. de Præstis, de interpret. vlt. volunt. lib. 4.
interpres. §. *duo*, 2. num. 11. Mantie, de censu. vlt. vol.
unt. lib. 1. tit. 16. n. 29. Medices de sepul. part. 1. quæst.
15. Cardin. in Clement. Dudum §. *Verum*, num. 11. in fin.
de sepul. Anchastan. in cap. c. filius, n. 1. lo. de Anania;
num. 4. Imol. num. 8. de testam. Plazian. Epitoma delictor.
cap. 1. num. 14. Angel. de Cembellon. de testam. C. 8.
Amelaca de postu. in se ipsum. cap. 2. n. 33. qui alios
citat. Benedic. de iud. L. 1. part. 1. §. 4. num. 1. C.
de sacrosan. Ecclie. Angel. verbo. Legatu. n. 10. Syluest.
quæst. 4. & 6. Armilla num. 8. Perez de Lara de Annu-
er. lib. 1. cap. 11. num. 37. Alphonf. de Leon. de off. Ca.
pell. quæst. 1. §. 1. n. 8. num. 278.

3. Quod autem non sit reuocatur legatum ratione excommunicationis; probatur in quæst. canon. 270. c. 3. ubi num. 4. assignauit rationem specialem pro excommunicatione nunc autem assignanda est pro alijs casibus. Potest autem optimè ex eo deduci, quod, quoniam testator aliquid agit in præiudicium animæ suæ, & præsertim quando impenitens decessit in notorio peccato, aut quocumque alio modo; vnde ipse sequatur damnatio æterna non tamen censetur recedere ab amore erga seipsum, nam etiam in eo, quod peccat, & in damnationem peccat, ex amore sui, licet inordinato, peccat, vt egregiè explicat Dr. August. Cantic. 2. in Psal. 31. his verbis. *Considerate hoc paulum in hominibus omnibus, qui mali faciunt. Beati spiritus esse volunt. Furum facit, quærit. Quare? propter scelerem, propter necessitatem: ergo ne miser sit; malus est, & vltro miser est, quia malus est.* Depellenda ergo miseria cense, & acquirenda beatitudinis causa faciunt omnes homines quicquid vel bene faciunt vel mali. Semper ergo beati esse volunt, siue mali viuentes siue bene viuentes. Quod autem sit intuitu beatitudinis, sit ex amore proprio, quia intendens sibi beatitudinem, idem intendit, quia seipsum amat.

4. Dū autē testator nō recedit generaliter ab amore erga seipsum, nec etiā recedit ab ipsius dispositionibus, quæ processerūt ex tali amore, & idēd habetur saluē volūtas interpretatiua ipsius pro manentē illis huiusmodi dispositionib. Et sicut inimicitia superueniens facit cessare legatum, quia inducit mutationem voluntatis, atque excludit amorem, l. si inimicitia, §. de bit quib. ut indig. & l. 1. §. vlt. ff. de adim. legat. & l. fin. §. Si a. ff. eodem, & tradunt communiter Doctores. Bart. in d. l. filius. Ripa in l. fin. num. 151. C. de reue. donat. Alexand. cons. 123. num. 5. Atet. cons. 93. numer. 5. ver. *Hec conclusio*, Bald. in l. *Hic cognomem* in fin. §. fam. cretium. Declan. cons. 37. num. 33. & lucē Mantica de censu. vlt. vol. lib. 1. tit. 5. per tot. Quia veni sit mutata voluntas, & amor conuersus sit in odium, non adest amplius beneuola voluntas erga Legatarium; quæ maneat legatum pro tempore mortis, atque adeo cessat vltima voluntas, quoad tale legatum. Itā in præsentī, cum perseveret amor testatoris erga se ipsum, atque adeo etiam beneuola voluntas, perseveret etiam pro tempore mortis voluntas manens legatum.

5. Ad rationem dubitandi resp. Legatum non reuocari ex facto testatoris, quia legatum non reuocatur sine mutatione voluntatis, & idēd nisi factum testatoris inferat mutationem voluntatis, non est sufficiens ad reuocandum legatum, oportet enim, quod faciat cessare voluntatem, quæ fuit causa legandi, quod non contingit in præsentī vt constat ex dictis,

quia nō recedit testator ab amore erga seipsum, ex quo potest esse legatum. Ad prob. autem resp. Quod cessat quidem causa finalis legatij, quæ est celebratio Missarum, quia non possunt pro testatore defuncto celebrari, quod tamen est per accidens non cessat tamen causa finalis legantis, nempe amor erga seipsum, qui cum sit primarius motum voluntatis, est sufficiens ad ipsam manentendam. Nec obstat, quod legatum pro Missis fiat medium frustratorium ad finem intentum per amorem, quia hoc solum facit, quod ad causā sufficiens pro mutanda voluntate, nūc autem quod sit mutata, sicut contingit quando superuenit inimicitia.

Ad Confr. Datum ex vna causa sub opposita censeri ademptum quando id provenit ex parte accipientis, non autem quando opposita causa ponitur ab ipso dante. Vnde etiam datum sub modo, ita sub conditione, non censetur ademptum sub negatione modi, aut conditionis, quando provenit ex parte dantis, quod impleri non possit. Iuxta l. Cum sit datur ff. de tendis & demonstr. ff. de condit. & demonstr. & l. Post diem. §. Item si quis, ff. Quando dies leg. cond. & notant Perez de Lara de Annuer. lib. 1. cap. 11. num. 36. Pellicion. Illustr. quæst. 31. vers. & procedit dictum. effectus enim celebrationis pro testatore non potest exequantur mandari, nisi ipse se conseruet spacem, & idēd illi imputa ti debet, si ponit impedimentum capacitatis.

Hinc autem iurgit alia difficultas, an, cum Legatum sit soluendum, missæ celebrandæ sint, stante incapacitate testatoris. Resp. Cassina in Catechesi Regal. tit. 12. num. 10. Quod si semel sint celebrandæ, debent celebrari, quando excommunicationis est post portem absolutus. Si, verò, sine quotidianæ, aut pro certis diebus, debent celebrari a tempore absolutionis, non autem pro tempore antecedente absolutionem. Quia sunt affixæ tempori, quo transacto, cessat obligatio. Vnde secundum ipsum nullo modo essent celebrandæ, si nunquam absolueretur. Verum esse absolutè celebrandas, resolendum est. Quia præsumi debet, quod testator intendit, quod dicat Missæ etiam alijs prodessent, præsertim si ipse non indigeret. Secundū. Quia non esset adequatè finis testatoris, nūc iniungendo celebrationem Missarum, præsumendum est, quod intendit omnes illos fines, ad quos ordinatur celebratio Missarum, atque adeo cultum Dei per oblationem sacrificij, cultum Ecclesiæ, & fortè etiam commoditatem populi in Missis perpetua. Vnde cum non cesset adequatè finis celebrationis Missarum, ex hoc quoque capite censendum est non cessare Legatum, quia vt cesset effectus; debet adequatè cessare, causa, alioquin remanente ex parte non cessat.

§. Affinitatis, & §. Sacram. Insist. de sup. & l. si veniri. §. In bonis, ff. de reb. Ant. Ind. poss. & l. vlt. & §. Item, ff. de quæst. & l. si non lex. ff. de hered. instum. vbi Bald. & Imola.

QVÆSTIO 1013.

Quale censendum sit legatum pro Missis, an certa species, an utroque quantitati.

SVMMA.

1. Prolegatum pro Missis heredes non tenentur ad aliud, sed aliud debet solvere. Etiam in foro conscientie.
2. Aliud legare centum de bonis propriis, & aliud legare bona valoris centum.
3. Quando legatum pro Missis fit de quantitate, & quando de specie.
4. Quid servandum in interpretanda mente testatoris.
5. In dispositione dubia recurrendum ad causam legatarii.
6. Legatarius quando pro Missis possit exigere congruum fundum.
7. Legata certa specie pro Missis, possunt heredes cum Legatario concordare.

Difficultas locum habet, quando non constat, quid præcisè legaverit, an scilicet aliquod corpus hereditatis, seu certam speciem, an verò quantitatem, seu pecuniam. Certum est enim, quod si conitet, testatorem legasse pecuniam, aut fundum, id esse solvendum nec vno legato teneri heredem ad aliud, iuxta l. 2. §. Creditum, ff. si credi. per. nec possit aliud solvere, nisi inter partes conveniat: ut inter alios notant Valent. tom. 3. disp. 7. quæst. 6. parit. 7. Molina tom. 2. de inst. & iur. disp. 10. dub. 1. num. 2. Tanner. tom. 3. sum. disp. 4. quæst. 6. dub. 14. num. 375. Quod valet etiam in foro conscientie, quamvis Valent. in differens. variisque fori, verbo Debitum differens. 8. m. a. oppositū sētat. Nam obligatio solvendi debitu ea genere suo afficit in foro conscientie, quia est obligatio iustitiae: & idē afficit in conscientia secundum omnem sui determinationem. Rursus creditor habet ius ad totum id, quod cadit sub obligatione, & idē lēditur ius, si non reddatur quod est de alieno iure. Si autem lēditur ius alienum, lēditur iustitia, argue ad eod. peccatur, & fit contra obligationem conscientie. Venitque obligatio solvendi aliquid incerta specie, est indistinctibilis: & idē aut secundum se totum afficit conscientiam, aut secundum nihil. Difficultas ergo locum habet, quando non satis constat de mente legislatoris.

Roin. conf. 65. vol. 2. Magon. de iur. Lucen. 63. aiunt, aliud esse legare centū de bonis suis: & aliud legare bona valoris centum. Primo modo censetur legata species. Ex proinde inspiciendum esse, an quantitas, an vero species sequatur immediatē verbum, *Legas*, aut aliud verbum dispositionum. Verūm hæc distinctio non satisfacit. Quod si testator dicat, *Legas bona mea iussu ad valorem centum*, si habeat in bonis pecuniam numeratam, poterit legatum intelligi de pecunia: aut etiam de fructibus vlu consumptibilibus, si adint. Deinde etiam si dicat, *Legas centum de bonis meis*, non constat, quod leget quantitatem, præsertim si non habeat numeratam pecuniam: nam potest dici, quod quantitas expressa sit mensura, secundum quam species legata est mensuranda.

Itaque magis placet distinctio Alphonsi de Leon. de off. Capel. quæst. 1. §. 2. 26. num. 158. Nempe, quod si legatum sit pro Missis manualibus pro unica vice celebrandis, legatum intelligi debeat de quantitate. Si verò sit pro Missis perpetuis, debet accipi de fundo aliquo, seu specie. Ratio prioris parit est, quia dispositio dubia testatoris recipit determinationem

à consuetudine. Sicut enim præsumitur, se voluisse conformare legibus ita etiam præsumitur, se voluisse conformare consuetudini. Vnde, cum consuetudo habeat, quod pro Missis unica vice celebrandis solvatur pecunia, de quantitate est interpretanda dispositio testatoris. Præsertim quia, iocose præstantis dispositionibus testatorum, servanda est hæc regula, ut accipiantur iuxta naturam rei, materiam substantiam, & regulas iuris, ut observant Covarruv. Prall. quæst. cap. 37. num. 12. Mantica. de consell. ultim. volum. lib. 6. tit. 12. num. 3. In præsertim autem subiecta materia, & rei natura exigit, legari quantitatem, quia exigit, legari elemosinam pro sustentatione celebrantium.

Ratio verò posterioris parit est. Quia quando dispositio de legato est dubia, recurrendum est ad causam legatarii, & iuxta ipsam est determinanda, & præsertim iuxta §. de legat. 3. & notant Gloss. m. l. Cum pariter. §. Dulcissimus verba. Discordant. §. de leg. 1. Mantica. de consell. ultim. volum. lib. 9. tit. 14. num. 13. Menoch. præsumpt. 145. num. 10. §. 5. Gloriosa de iur. §. 18. in §. 4. Nam cum legans respexerit ad causam, ad quam ordinaverit legatum, verisimile est, animo necessarium, quod voluerit, esse propositionatum causæ. Vnde, cū pro Missis perpetuis requiratur fundus fructifer correspondens oneri perpetuo, ex causa determinatur eius dispositio, ut accipi debeat de specie, seu fundo, non veto de quantitate. Quod præsertim verum est, stantibus Decret. sac. Congreg. de celebrat. Missar. quæ pro Missis perpetuis requirit fundum fructiferum, itavit fructus correspondere oneri Missarum.

Ex quibus inferitur, Quod in hoc casu possit legatarii exigere ab heredibus congruum fundum fructiferum, hoc est necessarium, tum ex dispositione Decretorum de celebrat. Missar. tum etiam ex causa legatarii, quæ ita determinat dispositionem testatoris: & in iudicio poterunt eogere heredes, aut assignare fundum de bonis testatoris, aut novum erigere. Poterunt tamen ipsam legatarii accipere etiam pecuniam, dummodo tamen cum conveniant in fundum fructiferum, iuxta dispositionem prædictorum Decretorum. de celebrat. Missar. num.

Inferitur 2. Quod si sit legata certa species pro Missis sine unica vice, sine in perpetuo celebrandis, & ægrè heredes se illa pteant, poterunt cum legatario concordare, aut de alia specie solvenda, aut de solvenda æstimatione. Quia potest legatarius cedere iuri suo. Ita tamen, ut si Missæ sint perpetuæ, ex pecunia erigatur fundus fructifer, qui continuo oneri correspondeat. In quo tamen est advertendū, quod fundus cōpensandus non sit futuris inferioris conditionis, quam esset legatus, aut subiectus maiori periculo, nam hoc vergeret in præiudicium successorū, quod fieri non potest.

QVÆSTIO 1014.

An legata pecunia pro Missis possit heres solvere speciebus suis.

SVMMA.

1. Heres cum beneficio inventarii potest pro legato pro Missis dædere hereditatem.
2. Legatarius satisfaciendum de hereditate. Quod si sit sub distinctione dubitationis non disponitur. Heres habet electionem satisfaciendi legatarii &c. aut rebus hereditariis, aut pecuniis.
3. Beneficium inventarii cur invenitur.

In contrariis pariter abeunt Doctores in resoluenda difficultate, an scilicet heres possit solvere debita

Quomodo sit accipiendum legatum certa moneta, cuius plures sunt species.

S Y M M A.

- 1 *De qua moneta specie accipiendum legatum pro Missis.*
Facienda illa interpretatio, qua heres minus gravatur.
Legato Calice intelligitur de argenteo.
- 2 *Legatum pro Missis debet accipi de moneta maioris valoris.*
Ad pias causas facienda est ampla interpretatio.
- 3 *Est de iure, & de more Testatoris.*
- 4 *Que maior est elemosina pro Missis, defunctus percipit maiorem fructum.*
- 5 *Si consuetudo intelligat de moneta minoris valoris, an hoc consenda legatum pro Missis.*
Coniectura ex ordinata observantia, ceteris preferri debet.
- 6 *In dubio preterenda coniectura fuit animi testatoris.*
Anima testatoris antependa.
Ultima voluntas habet pro sepe salutem animam.
- 7 *Maior elemosina reddit sacrificium magis fructuosum, etiam si esset de ipsa non inveniatur.*
- 8 *Quando facienda interpretatio minus gravis habenda.*
Coniectura ex affectione ceteris preferatur.
- 9 *Ex l. Titia debet sumi ampla interpretatio ad causas pias.*
- 10 *Item predecessorum solvenda iuxta consuetudinem.*
Electio est penes debitorem, quando potest magis vel minus solvere.
Obligatio est stricti iuris.
- 11 *In obligationibus ex aliena voluntate in dubio facienda stricta interpretatio.*
Verum alio modo interpretandum, ac ultima voluntas.

SI quis pro missis leger certam summam, seu quantitatem exprimendo monetam, cuius plures sint, species, ut si legaret centum scuta, quæ & aurea, & argentea reperiantur, dubitatur, de qua specie monetam accipiendum sit, an de aurea, an vero de argentea, si testator quoad hoc mentem suam non expresserit. Quod autem accipi debeat de moneta minoris valoris, ex eo colligi videtur, quod facienda est illa interpretatio, quæ minus gravat heredem. *l. frum ex familia. §. si rem. ff. de leg. 2. Turcius in l. Titia. §. scia. ff. de aur. & arg. leg.* deciditur, legatum de signo in domum legato templo, quod debeat esse argenteum, quia in eo templo non nisi dona aurea, & argentea fieri consueverunt. Ergo cum debeat fieri argenteum, & non aureum, facienda est stricta interpretatio, ut cesset legatum id, quod minus est. Et ita citant *Isid. in l. si is is scriptum num. 17. ff. de leg. 1. Denique in Cap. Ex parte De Consil. resoluatur, quod votu de solvenda mensura tritici, intelligitur de minima, cessante consuetudine in contrarium.*

Tenendum tamen est. *Quod legatum accipi debeat de moneta maioris valoris.* Ita in specie Alphonsi de Leo, *de off. Capel. g. 5. §. 12. n. 560.* Et desumitur ex illis Doctoribus qui communiter volunt, quod in legatis ad pias causas, facienda sit ampla interpretatio. Ita Abb. in *cap. Inducte n. 6. de testam. Court. n. 4. Roman. singul. 115. Bald. in l. Titia. §. scia. ff. de aur. & arg. leg. Bart. ibid. Cagnol. in l. semper in obsequio. n. 10. ff. de reg. iur.*

¶ *Conclusio*

& legata testatoris, dando in solum sibi hereditatis, aut nomina debitorum. Procedit autem questio de hærede, qui adiit hereditatem cum beneficio legis, & inventarij. Dicendum tamen est. *Hæredem cum beneficio legis, & inventarij solvere posse legatum pro Missis, dando in solum res hereditatis, saltem quando non potest vendere, nisi cum aliquo iocummodo, qualis esset obligatio de cutione.* Ita loquendo generaliter Calkren. in *l. fin. §. Cum igitur num. 2. C. de iur. delib. Buttigat. ver. Ad id quare. Bald. not. ult. Bart. num. 3. Alberic. num. 17. Corn. n. 15. Isid. num. 1. Guid. Papa *trall. de form. invent. n. 20. Alciat. cons. 193. Fulgof. cons. 67. Roman. cons. 18. num. 4. Benincas. De pignori. quest. 9. specialis 10. num. 50. Rebus. Ad consil. Gal. Tit. de fideiuss. promiss. are. 3. glof. 3. num. 16. tom. 1. Anchastan. quest. famul. 64. part. 2. Phantuc. De inventarij. part. 5. num. 149. §. 152. Velasc. consil. §. 2. num. 39. Goradin. in reperi. l. Qui se parit num. 159. C. unde liber. Monticulus. De invent. cap. 9. princip. num. 8. & 23. Angel. de Arceio. De testam. glof. 112. num. 8. Angel. de Perus. in l. 1. §. Has stipulatio, num. 16. ff. si cui plura per leg. Fal. Porcellin. De invent. quest. 7. num. 3. Hoderna, in *Adid. ad decif. 20. Sardi. Gixxarel. Decif. Neapol. 7. per tot. Rot. ceram Ludovif. decif. 352. num. 3.***

Et hoc videtur decisum generaliter in *l. fin. §. sed & si legatus C. de iur. delib.* Vbi hæredes cum beneficio legis, & inventarij, satisficere debent legatarij, vel ex ipsis rebus, vel ex earum venditione. Verba textus sunt. *Sed si Legatarij interea venerint, eis satisficiant ex hereditate defuncti, vel ex ipsis rebus, vel ex earum sortita venditione.* Vbi est aduertendum, quod satisfactio debet fieri sub distinctione, vel ex rebus hereditatis, vel ex pecunia redacta ex ipsarum venditione. Vnde cum disponat alterutivè, remanet electio penes heredem tanquam debitorem, iuxta *l. 10. §. si res in datam. ff. De iure dot. & Cap. In alternatius. De reg. iur. in 6. & latè Anton. de morat. prescript. cap. 61.* Est etiam notanda dictio, *Sortita*, quæ inducit dubitationem, ut notat Rot. *decif. 533. num. 3. part. 4. Roen.* quæ proinde operatur, ut satisfactio ex pecunia retracta ex venditione, ponatur tanquam dubia, & proinde non cadens sub obligatione, sed dependens à libera voluntate hæredis: & proinde huiusmodi solutio neque dispositus, neque approbat à lege, ut potè stans sub conditione dubitata, ut notat Rot. *decif. 456. num. 5. part. 3. Resent.* Sed subiungitur omnino libertati hæredis.

Ratio verò ea est, quam ponit text. in *l. d. l. fin. §. Et si presam C. de iure delib.* Quia beneficium inventarij inuentum est ad præservandos hæredes indemnes, ne dum hæreditas absorberetur à debitis, legatis, &c. cogerebatur hæres de suo solvere. Ita enim æquitas exigit, *Ne (ut habet text.) dum lucrum favore spectant, in damnum incident.* Hoc autem contingeret, si cogerebatur vendere cum obligatione de cutione, aut fiduciione, nam hæres subesset periculo solvendi de proprio.

Vnde debuerit præservari à damno, cum de iure naturali hæredes non teneantur ultra vires hereditatis.

¶

Gozadin. *confiliu sexagesimo numero decimo quinto* Angel. *confiliu trecentesimo nonagesimo secundo numero quarto* ver. secundo. Socin *len. confiliu ducentesimo quadragesimo septimo, numero sexto, volumine secundo*. Cephal. *confiliu 20. testimo quadragesimo quarto, numero vigesimo tertio, & vigesimo octavo, testis de comuni. Corneus conf. 101. num. 2, vol. 4. Valquez de success. §. 27. num. 27. Suid. decif. 298. num. 10. & De alien. tit. 2. quæst. 10. num. 17. Menoch. *præsumpt.* 106. num. 33. lib. 4. Genouet. in *Prædicabil. Ecclæs.* quæst. 113. & 443. Mantie. de *concll. ult. volunt.* lib. 6. tit. 3. num. 37. ver. *Pram.* Riccius *decif.* 84. part. 2. Thonus in *sum. prinil. prinil.* 12. Rot. in *Rauennan. honor.* 1. Feb. 1647. ver. *Esque* magis coram eminentissimo Corrado. Et in *eodem de 11. Januæ.* 1649. §. In *præsent* coram Dunoacro.*

Hæc autem ampla interpretatio, quod ad dispositiones ad pias causas, Fundamentum habet in l. si quis ad declinandam C. de Episc. & Cler. Et etiam in eo, quod fumenda est illa in prætorio, quæ est fauorabilior ipsi testatori; siquidem disponendo, ad pias causas disponit in beneficium animæ propriæ, & idè intendit facultatem propriam. Vnde, ut interpretatio conueniat fini, & menti eiusdem Testatoris, debet esse ipsi fauorabilis, atque idè ampla quantum fieri potest; alioquin detraheret fauori ipsius, esset ipse iniurius, quatenus ei non daretur quod in casu dubio posset dari.

Ratio verò specialis pro præsentis casu est. Quia elemosina relicta pro Missis quo est maior, legatum est magis proficiuum Testatori, non solum quia etrogat maiorem elemosinam, quæ proinde est magis satisfactoria pro de factoribus; sed etiam, quia conuenit ad obligationem sacrificij maiori influxu, qui crescit ex incremento elemosinæ; & proinde facit, quod sacrificium sit ipsi magis proficiuum. In dubio autem id eligendum est, quod est magis proficiuum Testatori, quia cum legaretur pro Missis in ordine ad satisfaciendum pro peccata debita peccatis, & ut, quam citò fieri potest, liberetur à penis Purgatorij, præsumendum est, quod elegerit viam magis vtilem, & compendiosam, qualis fuit legare maiorem elemosinam pro Missis, & operari, quod sibi esset magis fructuosæ.

Hinc autem insurgit difficultas. An prædicta doctrina limitari debeat, ut non habeat locum, quando secundum vitarum modum loquendi, aut Testatoris, aut communem loci appellationem, talis monetæ intelligeretur ea, quæ est minoris valoris. Et negativè resolvendum videtur. Quia conueniunt duæ coniecturæ, alia desumpta ex communi modo loquendi, aut etiam proprio Testatoris; & alia desumpta ex ordinata charitate, qua Testator debet seipsum, & multo magis animam propriam heredi præferre. Hæc posterior coniectura anteponi debet, ut tradunt Albert. de Rozate in l. si pater tuus numero secundo. C. de hered. instit. l. si. ibid. numero secundo. Mantica De *concll. ult. volunt.* lib. 6. tit. 3. num. 37. ver. *Pram.* Riccius *decif.* 84. part. 2. Thonus in *sum. prinil. prinil.* 12. Rot. in *Rauennan. honor.* 1. Feb. 1647. ver. *Esque* magis coram eminentissimo Corrado. Et in *eodem de 11. Januæ.* 1649. §. In *præsent* coram Dunoacro.

Accedit etiam. Quod quando in dubio conueniunt duæ coniecturæ, illa præferenda est, quæ magis fauet auctoritati Testatoris, ut obseruat Mantica. De *concll. ult. volunt.* lib. 6. tit. 3. num. 37. ver. *Pram.* Riccius *decif.* 84. part. 2. Thonus in *sum. prinil. prinil.* 12. Rot. in *Rauennan. honor.* 1. Feb. 1647. ver. *Esque* magis coram eminentissimo Corrado. Et in *eodem de 11. Januæ.* 1649. §. In *præsent* coram Dunoacro.

tertiis, numero vigesimo quinto. ver. sed in dubio. Quia anima debet anteponi cunctis rebus, & personis, l. sanctius in fin. C. de sacrosancta Ecclesia, & Cap. Cum infirmitas De penitentia & remissione, & Cap. Cum infirmitas init. 12. quæstiones prima. Præsertim quando agitur de vltima voluntate, quæ respicit tempus mortis, & cuius præcipuus scopus est salus eiusdem animæ. Hac conuersissima. §. At cum humana. C. Qui testam. fac. post. Et idè præsumendum est, quod Testator præsertim provisionem pro anima propria provisioni pro herede, & voluerit, legatum esse de monetis maioris valoris, ut inde maiorem studium perciperet.

Verùm, quid si Testator intellexisset de monetis minoris valoris, conformatando se cum communi modo loquendi.

Resp. Quod adhuc perciperet maiorem fructum, quia, ut opera satisfactoria sint proficiua defunctis, iusticiæ si pro ipsis offerantur; & idè quod maior elemosina sit magis satisfactoria, magis adhuc ipsi productur maior elemosina pro Missis. Rursus, cum monete maioris valoris solueretur pro Missis, in virtute vltimæ voluntatis Testatoris, adhuc Testator insuit in celebrationem Missarum maiori influxu, atque adèd Missæ sunt ipsi magis proficiuæ, iuxta dicta suo loco.

Ad 1. Rationem dubitandi resp. Esse faciendam illam interpretationem, quæ minus grauat heredem, quando hæres comparatur cæ personis minus dilectis, secus autem, quando comparatur cum personis magis dilectis. Nam, cum testator disposat secundum affectionem erga personas, coniectura, quæ defumitur ex affectione cæteris omnibus præferatur, & secundum ipsam mens testatoris est declaranda, ut tradunt, præsertim Socin *len. conf.* 23. num. 21. vol. 1. Socin *jun. conf.* 126. num. 7. & 32. vol. 1. Alciat. *lib. 6. tit. 3. num. 13.* Mantie. de *concll. ult. volunt.* lib. 6. tit. 11. num. 13. Vnde cum Testator, iuxta ordinem charitatis, magis seipsum diligat, & propriam animam, quam heredem, non est dicendum, quod voluerit grauari heredem, ut propterea animæ magis beneficeret. Imò coniectura, quod voluerit aliquid speciale disponere in beneficium propriæ animæ, ut minus grauarer heredem, esset contra ordinem charitatis naturalis.

Ad 2. Rationem dubitandi resp. In ea l. Titia. §. Si quis de aur. & arg. leg. proponi difficultatè. An statuta legata centum librarum possent poni in templo ea ære: & Szuolam respondisse, non posse poni, quia in illo templo omnes statua erant autæ, aut argenteæ: & idè legatum de statua fuit amplè interpretatum, quia potuisset fieri ex villorū materia, nempe ea ære. Quæ interpretatio etiam fundatur, quia in illo templo omnes statua erant autæ, aut argenteæ, ad quod respexisset testatoris, verisimile fuit. Potuisset quidem fieri amplior interpretatio, nempe ut statua esset ex auro: sed quia debebat esse centum librarum, verisimile fuit, quod testator noluerit legare tantam summam auri, quæ forsitan absorberet totam hereditatem. Vnde Glof. & communiter ex hoc textu, eliciunt, quod in legatis ad pias causas facienda sit amplè interpretatio.

Ad 3. ex illo cap. ex parte. De censu. non col. ligi intantum: ibi enim agitur de votis soluendis à successioribus in hereditate, atque adèd de soluendo onere tali annexo hereditati, atque debito ex iustitia, & cum quidam per multum tempus non soluissent, caperetur solvere, sed secundum mensuram nouam, & patissimum, & quæ non erat in viâ. Quo itaite, respondet Pontifex. Quod cum non conuenit, secundum

secundum quam mensurâ eorum Antecessores soluerunt, cogatur solvere secundum mensuram, secundum quam habitatores regni omnis continuè persolverunt, si secundum unam, & eandem mensuram persolverunt. Quod si persolverunt secundum duersas mensuras, si velint solvere secundum minorem, non esse cogendus, vt soluant secundum maiorem. Ea quibus constat, quod non agitur de interpretanda voluntate dubia, vt profunde debeat sumi latior interpretatio, sed de seruanda consuetudine soluentium vota Antecessorum. Rursus, quod itante varietate consuetudinis, soluentes vota Antecessorum non sunt cogendi, vt soluant secundum maiorem mensuram. Quia cum agitur de soluendo quod de iure deberetur secundum mensuram consuetudinis, si consuetudo admittit maiorem, & minorem mensuram, non est debitor cogendus solvere secundum maiorem, cum non consistit, secundum quam mensurâ soluerint Antecessores, sed cū soli possint maiori vel minori mensura, electio est peccis debitoris, iuxta. l. 10. §. si res in dote, ff. de iur. dot. & cap. in altern. de reg. iur. in 6. Præsertim quia obligatio strictè accipienda est. Et cum non consistat, quomodo obligatio voti transisset ad successores, & secundum quam in interpretatione, nouo amplius agebatur de interpretatione voluntate voluntarii, sed de obligatione iam executioni mandata, & proinde determinata & cum non consistat de determinatione, debuit strictè interpretari. Obligatio enim est stricti iuris, l. Obligationem substantia, & l. Ariano, ff. de act. & obligat. & notant Ba. d. conf. 5. num. 1. vet. sed ponamus, lib. 1. Fulgof. com. 30. in fine ver. Et si quid Cardenio. conf. 10. de iur. Rota decis. 43. 6. m. 1. part. 1. Recent.

- 11 Ea quibus constat, quod ex testam. elicitur, quod in dispositione testatoris sit facienda stricta interpretatio, etiam quoad causas pias quia non a iure ibi de interpretanda voluntate, neque aliqua alia voluntate, quæ causas pias concerneret. Sed quod io obligationibus susceptis ea aliena voluntate, quando non consistit quantæ sint, & consuetudo adimplendi est varia, sit facienda stricta interpretatio; quod est quid longe diuersum. Vnde d. textus nihil facit pro interpretatione vltimatus voluntatum. Præsertim quia alio modo interpretandum est votum, iac vltima voluntas, vt etiam obseruat Geronim. in Præf. Eccles. quæst. 1. 53. in fine.

8 Si exprimat valor monetæ legatæ quando solui debeat species secundum valorem eam eadem tempore solutionis.

9 Si species moneta sit expressa sacconi, qui valor attendendus.

Si contingat, testator reliquere pro Missis summam pecuniæ certæ speciei nempe Zecchinor. Duplarum, aut similium, & alius valor fuerit tempore conditi testamenti, & alius tempore mortis; dubitatur, quinam valor sit attendendus. Est autem supponendum tamquam certum, quod si testator expressit, non solum certam speciem monetæ sed etiam quod solutio fieret in illa specie, debet legatum solui in specie moneta iam expressa, cuiuscomque valoris sit, sequuta morte testatoris. Quia hæc obligatur ad id totum, quod ea dispositione testatoris venit sub ratione legati. Vnde si testator disposuit, quod soluatur legatum io tali specie monetæ, tenetur hæres in illa solvere, cuiuscomque valoris sit. Idem enim operatur voluntas testatoris in legatis, quod operatur pactum in Contrahibus.

Quando autem io Contrahibus deducitur in pactum certa species monetæ, ita vt in illa fieri debeat solutio, in illa ipsa est facienda, itante quocumque decremento, vel incremento valoris extincti, vt communiter docet i. Glof. in clement. fin. de decim Card. Paotom. ibid. Laudens. de monet. num. 14. 15. 18. & 23. Albert. Bruo. prefapp. 1. numer. 2. & 8. Budeus cap. 15. num. 1. lo. Aquila reor. 1. 2. 4. 8. Thelaur. part. 1. conclus. 13. & part. 2. causa 1. & sequen. Anton. Fabr. cap. 2. & 3. & conclus. 1. & 13. Conaruu. de veter. num. 5. trinc. conclus. 4. Matekoot. lib. 1. Parier. resolu. cap. 94. Sar. d. conf. 406. Cenc. de conf. part. 1. cap. 2. quest. 4. num. 8. Scaccia de Commer. §. 2. glof. 5. numer. 104. & 148. Bonaccia de contrahib. disputat. 3. questio. 11. parit. 3. Rota in nouissim. Diuersor. decis. 684. & in Cremenens. Penfion. 15. Junij. 1558. coram Orano, & in Caseroguss. Penfion. 15. Martij. 1591. coram Gypho, solum ergo dubium remanet, quando testator oio obligat, vt soluatur legatum in illa specie, in qua est acceptum.

Respondet autem Oldrad. conf. 31. Quod, sicut in Contrahibus attendendus est valor monetatum certæ speciei currentis tempore contrahus, & secundum illam facienda solutio ita in testamentis attendendum est tempus conditi testamenti, ita vt soluat certa species pecuniæ, secundum valorem currentem tempore testamenti.

Verum, io hac difficultate inspicendum est, quomodo testator expresserit speciem monetæ legatæ: Nam potuit ea primere ad demonstrandum valorem, seu quantitatem pecuniæ legatæ, & potuit exprimere ad deducendum in obligationem illam speciem monetæ. Si enim expressit talem speciem monetæ ad demonstrandum valorem, tunc attendendus est valor temporis, in quo relictum est legatum, siue io testamento, siue in codicillis, iuxta ea quæ traduntur Barbara conf. 19. num. 7. ver. sed licet lib. 4. Cephal. conf. 1. num. 6. lib. 1. Boet. decis. 327. num. 10. ver. & in hanc partem Conaruu. de veter. num. cap. 7. §. 1. num. 1. Penos. decis. 592. num. 5. Nura testator respiciens ad valorem monetæ, censetur assumplisse speciem tamquam mensuram ad determinandam quantitatem legati, & idè respiciendū ad valorem currentem tempore conditi testamenti, aut codicilli.

Si verò deduxit io obligationem speciem monetæ expressam, ita vt ad hunc effectū expresserit,

Q V A S T I O 1016.

An si testator leges certam speciem monetæ pro Missis, qui valor sit attendendus.

S V M M A.

- 1 Legatum solui debet in specie moneta expressa, si ita sit dispositum.
- 2 In contrahibus solvenda species moneta currentis itante quocumque incremento, vel decremento.
- 3 In Legatis pro Missis legatæ speciei an attendendus valor tempore testamenti.
- 4 Si species expressa moneta demonstrat valorem, attendendus est iuxta tempus conditi testamenti.
- 5 Si species moneta sit deduxa in obligationem, attendendus valor temporis solutionis.
- 6 Res legata attendenda est iuxta tempus mortis. Res legata peris legatario.
- 7 Quando confusa deduxa in obligationem species moneta, specialia indigent speciali expressione.

tunc legatum est solvendum aut in specie moneta expressa, aut, si in alia moneta, attendendus est valor currentis tempore solutionis. Nam quando venit in obligationem certa species monetae, attendendus est valor, tempore solutionis. Cap. Cum olim, & cap. Cum Censis, de censib. ubi etiam Doctores, & tradunt Glossa in cap. Qui ignorat, verbo Tempore nostro, §. 1. Quæst. 4. Bartol. in l. Paulus, num. 4. ff. de solut. Bald. conf. 213. num. 1. lib. 5. Curtius in l. conf. 14. num. 5. ver. Non igitur. Corneus conf. 169. ver. Tamen censu, lib. 1. Aretin. conf. 13. num. 1. Gebt. conf. 64. n. 7. lib. 1. Socin. in l. conf. 44. num. 9. lib. 4. Cagnol. in l. 2. num. 1. c. de palli interempt. & vendit. Craven. conf. 47. num. 6. ver. Quibus dice. Rot. apud Pennam de off. 686. num. 2. epud Ludovic. de off. 42. num. 6. & in Romana Aurea, & alibi de decimis. 10. Junij. 1597. coram Lancellotto, & in Crimenan. Penf. 1. Junij. 1597. coram Millino, & in Antoniana Penf. 1. Julij. 1617. coram Duno retio, & in Capuana Penf. 6. Martij. 1617. apud Verospiro, & in Placencia, 10. Januarij. 1620. coram Remboldo. Cum enim certa species legata sit, per se primo fuit à testatore electa species, & consequenter valor, & proinde cum debeat in executionem legati præstari species, attendendus est valor, quitempore solutionis consequenter se habet.

6 Quod etiam declarari potest ex legato certæ species, nam tunc res illa in specie præstanda est pro executione mentis testatoris. Quod si contingeret, non posse præstari, vel quia testator legasset ignorantes rem alienam, vel quia ex necessitate alienata fuisset, & proinde esset præstanda æstimatio, utendi debet æstimatio, quam habet tempore mortis. Quia res certæ species legata stat peticulo legatarij, & ipsi est etiam, vel decrevit quoad æstimacionem, sicut erit si perit, etiam damno perit. J. Quidam testam. §. et sub. ff. de leg. 1. Eodem ergo modo dicendum est, quando legatur certe species monetae, quia tunc species attendenda est, quam res certa, si autem valor veniat in consequentem.

7 Hæc tamen in surgit aliud dubium, Quid dicendum, si non constet, an testator voluerit deducere in obligationem speciem monetae, an verò illam expresse in ordine ad declarandum valorem. Resp. In tali casu censendum esse, deducam fuisse in obligationem speciem monetae. Nam, quod species monetae æstimatur ad declarandum valorem, & consequenter ad exprimendam quantitatem legati, est quid speciale & ideo nisi aliquo modo exprimitur, non debet censeri indudam, cum specialia disceant specialia expressione. J. Item apud laborem §. Hoc edictum, ff. de iur. iur. & Cep. Quia, de sentent. excomm. in 6. Dum autem excluditur per non expressionem, quod species monetae expressa non inseratur ad declarandum valorem, remanet in dispositione, & obligatione ipsa species monetae.

8 Ex dictis colligitur. Quid dicendum, si testator legaret pro Missis certam speciem monetae, exprimendo eiusdem valorem determinatum, ut si legaret aurea scuta de ratione quindecim in lorum pro scuto, & interim variaretur valor tulum. Inspeciendum est enim, an moneta minuta, secundum quam exprimitur moneta maioris valoris, sit demonstrativa ad demonstrandam speciem certam monetae maioris, an verò sit taxativa. Si enim fiat demonstrativa, tunc facta quæcumque variatione monetarum in futurum, solui debet certa species legata secundum valorem currentem tempore solutionis, quia ipsa stat in obligatione, iuxta ea, que credunt Bartol. in l. Cum quid. in fin. ff. si certi. per. Decius in l. Quod ex, n. 8. eodem tit. Cephalan. §. 1. num. 8. lib. 1. Craven. conf. 47. num. 6. Bolognet. conf. 11. num. 49. Socin. in l. conf. 42. num. 6. lib. 1. Rot. apud Petrum de off. 192. num.

4. Jun. 1. & in Crimenan. Penf. 15. Junij. 1598. coram Oratio.

Si verò sit posita taxativè, tunc attendendus est valor monetae minutæ currentis tempore testamenti, non autem tempore solutionis legati, siue auctus sit, siue diminutus, & proinde erit solvenda tanta pecunia, quæ æqualeat valori illi taxato iuxta valorem monetae minutæ currentis tempore edicti testamenti. Ratio est. Quia moneta minuta, secundum quam fuit taxatus valor certæ species monetae maioris, fuit assumpta tamquam mensura ad mensurandum valorem monetae maioris. Mensura autem debet esse immutabilis, alioquin non posset nos docere in cogitatione mensurati, & ideo debet semper assumi ut eadem. Unde licet sit variatus valor monetae minutæ, non debet attendi hæc variatio, sed attendendus est semper valor, qui assumptus est tamquam mensura maioris monetae, alioquin variaretur mensura, nec servaretur mens tæstoris in determinanda quantitate legati, nam mensuraretur etiam mensura, ac ab ipso fuisset mensurata.

QVÆSTIO 1017.

An rei fideicommissi subiecta legari possit pro Missis.

SVMMA.

- 1 Bona stabilia legari possunt pro Missis.
- 2 In fideicommissis fundari possunt legatum pro missis & quando.
- 3 Quid si legatum sit perpetuum.
- 4 Quomodo valeat legatum pro Missis super fideicommissis.
- 5 Res aliena legari possit.
- 6 Ad quid tunc heres teneatur.
- 7 Quando heres teneatur ad legatum super fideicommissis.
- 8 Recipiens fideicommissum solum non teneatur ad legatum pro Missis, sed teneatur, qui recipit bona libera.

Quod legari possint bona stabilia pro Missis, non est controversandum, quia si legantur pro Missis manualibus, possunt, si opus sit, vendi, & tunc pretium inseruitur pro elez molina: vel etiam loco elez molinae retineri possunt. Si verò legantur pro Missis perpetuis, & sint fructifera, habetur compendiosè, quod disponant Decreta Sac. Congress. de celebrat. Missar. nimirum, vi pro Missis perpetuis ad sit fundas fructifet correspondens oneri. Quod si non sit fructifet, vendi poterit, & converti in fundum fructiferum. Difficiliter autem est, an possint legari subiecta fideicommissis, siquidem hæc debent scilicet.

Quod autem nō possint legari per alienationem, certum omnino est, quia cum sint subiecta fideicommissis, non est in potestate possidentis ea alienare. Unde solum dubitari potest, an possint gravari ita, ut heres teneatur solvere annum legatum pro Missis. Et quidem posse super ipsi bonis fundari legatum pro Missis, si accedat consensus illius, cui substituentur sunt, cum agatur de ipsius præiudicio, additur resolutum, iuxta doctrinam Durandi de censib. 4.1. quæst. 7. num. 54. quia tunc nulli sit iniuria. Verum hoc non videtur habere locum, si legatum sit perpetuum, & fideicommissum non finitur in consequentem. Quia adhuc obstat præiudicium ceterorum successorum in fideicommissis, qui cum non possint

consentire, nec etiam possunt grauari & ideo hoc pacto non potest imponi legatum super fideicommissio, nisi quoad eos, qui consentiunt, & proinde ad eorundem vitam terminaturum.

3. Ao autem alio modo valere possit legatum super fideicommissio, affirmatiue resolvendum est. Ita venenat barres folgere fideicommissionem aequalitatem. Ita loquens delegato super re sobiecta fideicommissio Laderchius *conf. 51. num. 1. & de legatis pro pia causa Tirzaquell. de privileg. pia caus. privileg. 66. & de legato pro Miñis Alphonsi de Leone de off. Capell. quæst. 5. si fi. 17 in fin.*

Ratio autem est, Quia cum fideicommissum debeat restitui, censetur tamquam res aliena, cum non sit sub dominio testatoris de ipso disponere. Si igitur legatur pro celebrandis Missis, valet ut modo legatum, quod valet, quando legatur res aliena. Potest enim legari res aliena, iuxta *l. Non solum. Instit. de legat. 1. C. cum alienum. C. de legat. 1.* In hoc enim casu testator habet, rem legatam comparare, si iusto pretio eam obtinere possit, atque tradere legatario, in minus, veniet prestate iustam estimationem *l. Si domus, §. In pecunia. vet. Quae confertur §. de leg. 1. l. Non dubium §. ult. l. Qui carabinum §. ult. §. de leg. 3.* Vnde, legata re fideicommissum sibi data, quia haec non potest cum alienate, nec tamen poterat testator, tenebitur habere prestate estimationem & hoc pacto sublinebitur legatum.

¶ Est tamen aduertendum, Quod, ut teneatur heres prestare fideicommissum rei legatæ, & fideicommissi subiectæ, necesse est, quod cum hæreditate ipsæ perueniant bonis liberis, que oon for fideicommissi subiecta, à quibus fideicommissionem trahere possint, nam si perciperet tantum fideicommissum, oon teneatur ad aliquid. Cum enim testator in tærum legare possit, que sunt fideicommissi subiecta, in quantum obligare potest ad præstandum ælium æliorem, & in tantum possit ad hoc obligare, in quantum relinquat bonæ, de quibus poterat liberè dispoere. Si relinquat solum fideicommissum, oon poterit obligare. Hoc autem intelligi debet de quibuscumque bonis sine immobilibus, sine enim mobilibus, de quibus liberè possit dispoere, nam sufficit, si quocumque modo trahi possit fideicommissum à bonis liberis, cum ipsi immobilia possit testator quodcumque oaus.

6
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530

Q V A S T I O 1018.

*An bona Emphyteustica legari possint pra
Missis.*

S Y M M A

Ex amphyloricis nō potest legari Ecclesiastica Miffi
Tom. II.

Res emblematica non potest alienari in potentia

Excelsior perfina potentior.

2. Alienatio in Ecclesiam rei Emphyteuticæ præiudicat domino directo.

*Defraudari spe ratiștilor rei emphyteotica asf
fert praiudiciu.*

3. Legatū pro missis imponi potest super re emphiteo-
tica donec, &c.

4 Quando rei embryologica reuertitur ad Dominum
directam, cessat eius impotencia.

6 *Ecclesia quando passiva percipere rem amphibtheo-*

Sumenda illa interpretatio, qua plenius providetur

dominus directus potest tantum legare dominium

Quaenam possit imponere rei emphatica.

www.bellandson.com

Q Via duplici modo legari possunt bona emphiteotica per Milis, vel legando Ecclesie, ut-
ut transant in eius dominum, vel legando laico, ut
relinquendo heredi, cum onere autem legari per
Milis. Est autem supponendum, tamquam certum,
Quod res emphiteotica non potest legari primo
modo. Primo quidem, quia res emphiteotica non
potest alienari, ut potestote dicitur, *ut in l. fin. ver. fin. an-
tem. C. de iur. emphit. & ex Cap. Penult. de locat.* col-
ligunt communiter Doctores. Hæ autem personæ
potestotes sunt omnes illæ, quæ sunt privilegiatæ,
& sunt difficultis consuetudinis inter quas speciali-
modo enumerantur Ecclesie, ut notant Gloss. in d.
cap. Penult. verbo. Prohibentur de locat. Speculator *tit.*
de locat. §. non de aliquo. num. 1. & 2. in d. fin. num.
90. C. de iur. emphit. Sicut. num. 14. Gratius cap. §. o.
num. 1. vol. 1. Natra. cap. 4. §. 1. Perez de Luta de Admi-
nistr. lib. 1. cap. 1. §. num. 1.

Detode 16 res emphistachica alienestetur in Eccle-
siam, eederet in praeiudicium Domioti dicitur, quia
efficeretur inalicabibis; et ipse fraudaretur quin-
deunijs, et laudemio, et ipse priusretur pe, quoad
reuerteretur extindis emphistachis, iuxta ea que
tradunt Speculat. Tit. de infrascriptis. §. Nunc aliqui
ver. 1. 6. l. as. in l. fin. non §. Cole. int. amplior. Caudin. in
cap. Peris. de locato. Imolabilibus. Gamma decif. 287. ar.
3. Bald. in Cap. Clerici. n. 23. de ind. Felis. in cap. Que
in Ecclesia. non. 70. de confit. Curt. sen. conf. 3. n.
24. De fraudandi aeterni tali fide, esse quod praeiudiciale.
l. fin. §. sed quia nostra. in fio. C. Commun. de leg. et Ita
tradunt Guilliel. de Boedici. in cap. Regumini. verbo.
Vxorum non. 2. de testam. Petez. de Luta de Annu-
arij. lib. 1. cap. 19. non. 13. Masfillr. decif. 128 in fin. part.
2. Canez. Varier. res. lib. 1. cap. 11. non. 19. part. 1.

Secundo autem modo selinqui potest legatum, grauoando scilicet barendem, vel legatarium laicum, vt foluat annuo legatum pro Missis celebrandis. Ita tamen, vt tale legatum extinguatur, quando res emphiteotica recitetur ad directum Dominum. Ita alios citans, qui tamē loquuntur de feudo Alphonsi de Leon. de off. Capeli. quod. 5. §. ff. ar. 7. num. 375. qui offert etiam rationes, quae militat pro feudo Garzia in sum. str. 1. diffinit. 10. dub. 26. num. 4. qui alios citat. Et quidem quae procedunt de feudo, à fortiori procedunt etiam de emphiteotici. Ratio est ista. Quia emphiteotica habet dominium vtile, de quo disponere potest, cum possit etiam ipsum alienare, dummodo non alienet in personas prohibitas. Vnde dum transferit in alium huiusmodi dominium, potest etiam ipsum etuare.

Quod autem cesset onus impositum, quando res
emphyletica reuertitur ad Dominum directam, est

extra difficultatem, ut cum alijs notat Corbul. de iur. empit. Tit. de cons. prius ob aliena. irrequit. Cancell. Variar. resol. cap. 11. num. 2. §. par. 1. Duart. De censib. §. 1. quæst. 12. num. 41. Nam cum onus habeat fundamentum in Dominio vtili, statim ac ipsum cessat, debet etiam cessare onus, quod ipsi immititur. Et quia etiam resolutio iure dantis, resolutur etiam ius accipientis. *l. lex vtilis ff. De pignori. l. Trahit enim cum sua qualiter. re. resolutibilitatis.*

Major difficultas est. An si testator relinquat Ecclesie rem emphiteoticam, cum non possit ad eius manus peruenire, debeatur pretium, ita ut aut debeat vendi, & pretii solui legatario, aut hæres solvere debeat æstimationem, aut cogi Ecclesia legataria ad vendendum persone capaci, & quæ possidendo non inferat præiudicium Domino directo, ut pattem affirmatiuam tenet Speculator tit. de locato. §. Nunc de aliquo. num. 116. Abb. in cap. Potest de loco. 10. Andr. ibid. Barthas. super Glas. verbo. Probare. 10. Faber in Authen. Ingressi. ver. Quid si Passalus. C. de sacrosan. Eccles. l. h. in fin. vet. Capio. C. de iur. empit. Guiliel. Benedic. in cap. Raynus. verbo. Et vxoem. decis. §. 2. de testam. Quos sequitur Perez de Lara de Annuer. lib. 1. cap. 19. num. 14. Alphons. de Leon. de off. Capell. quæst. 1. §. 1. 27. num. 367.

Ratio est, Quia licet Ecclesia non possit percipere rem emphiteoticam, cum in eam alienari non possit ut dictum est, potest tamen percipere in ordine ad vendendum persone capaci, ita ut venditio non sit in præiudicium domini directi, potest etiam ab hærede vendi aut præstari eiusdem æstimationem. Ergo ita est interpretanda voluntas testatoris in legando, ut velit, legatum peruenire ad legatarium eo modo, quo potest, quia sumus in causa pia, & in qua agitur de beneficio anime testatoris, & proinde est fumen- da illa interpretatio, quæ plenius prouidetur illius saluti, ut obliuiscunt Decian. cons. 81. in fin. 2. Tiraquel. de priuileg. pia cons. priuileg. 62. Rota decis. 149. num. 6. par. 7. Reuen. & decis. 1. 1. num. 24. coram Eminentiſſ. Orthodoxo. & cum alijs in Rauenatens. bous. 1. Febr. 1647. coram Eminentiſſ. Cortado. & proinde tantumdem erit, ac si legasset, quod venderetur res emphiteotica, & daretur rei legatario, aut quod hæres solvere deberet æstimationem. Et si valet legatum rei alienæ, à fuscio i valet rei emphiteotica.

Ex dictis inferitur. Quod dominus directus rei emphiteotice legare potest solum dominium directum, ut notat etiam Perez de Lara de Annuer. lib. 1. cap. 16. num. 20. quia in hoc nihil præiudicat emphiteotice, cum ipsi remaneat intactum dominium vtile, & ab ipsi possit disponere de dom. suo recto, ramquam de eo, quod est sibi proprium. *l. §. quid si sit in ff. de pignori. l. h. in fin.* Vetus nō videtur posse in ipso fondari onus perpetuum Missarum, nisi forte proportionetur nature ipsius, siquidem non habet finitus certus, qui oneri correspondere possit annuatim, cum res emphiteotica ratione domini directi fructificet solum quinquennia, & laudemia: & proinde solū videtur esse habile pro oneribus Missarum, correspondentibus tantum quinquennijs, & laudemijs. In casu autem, quod res emphiteotica reuocaretur ad dominum directum, imponi possent onera correspondentia etiam dominio vtili, hoc est fructibus ex dominio vtili.

QVÆSTIO 1019.

An pro Missis legari possit res feudalis.

S V M M A.

- 1 In fundo arsfundari possit legatum pro Missis, ut in re aliena.
- 2 Res feudalis non est in communi hominum commercio.
- 3 In quod est super fundo morte extinguatur.
- 4 Valet legatum pro Missis super feudali.
- 5 Legata rei feudalis quando debeatur æstimatione.
- 6 Quando legata re aliena debeatur æstimatione.
- 7 Voluntas testatoris in omnibus dominatur.
- 8 Nec ad subtilitates debet eneri, sed benignè interpretari.
- 9 Voluntas testatoris etiam comestruata excludit omnes obliuiscunt.
- 10 Res feudalis est in communi hominum commercio.
- 11 Qua præscriptione acquiritur possunt sunt in commercio.
- 12 In pluribus casibus potest feudatarius disporre de fundo.
- 13 Res feudalis quomodo inalienabilis.
- 14 Testator legatus rem feudalem non legat solum ius in ipsa.
- 15 Valet legatum Res feudalis hereditaria.
- 16 Successor in fundo tanquam hæres non potest impugnare factum defuncti.

TRadant hanc quæstionem, quoad legata vni- uersaliter latè Manica de consil. vlt. c. vlt. lib. 9. tit. 12. & Gizzatelli. decis. 35. per totum. & quia non potest feudatarius priuare illum, ad quem de iure post ipsius mortem peruenit feudum; idco dubiatur, an in tali caso valeat legatum, tamquam vt de re aliena legata. Plures autem Doctores negant, debet æstimationem, etiam in casu in quo sit legatum pro anima testatoris, ita docent Bald. in cap. 1. num. 4. C. de sacrosan. Eccles. in 1. §. Potest cons. 101. num. 6. Paris. cons. 7. num. 14. vol. 1. Socin. in cons. 11. num. 32. vol. 2. & alij plures loquentes generaliter.

Ratio fundamentalis præcipua est, Quia tunc debet rei alienæ, aut quasi alienæ legatæ æstimatione, quando ipsa est in communi hominum commercio. Legatum enim rei huiusmodi in eorum valet, in quantum res legata aut per emptionem, aut alio modo transire potest in dominium legatarii. Res autem, quæ sine consensu Principis alienari nō potest, qualis est feudalis, Cap. Imperiali. in 1. de probat. aliena feud. non est in communi hominum commercio. *l. Apud Italianos alias, l. Idem Italianus. §. consil. ff. de leg. 1. Confirmit.* Quia in tali casu censetur testator tantum legasse ius, quod ipse habuit, sed morte extinguendum. *l. x. par. 1. C. de leg. vlt. Bart. & l. Quod in rerum §. 1. & l. si domus. §. fin. ff. de leg. 1. & l. siue. §. vlt. ff. de leg. 1. de proinde legatum esse inuutile.*

Communiſſima tamen sententia tenet, quod valeat legatum, & debeatur æstimatione. Ita loquuntur generaliter de quocumque genere legatorum, quando testator scilicet rem legatam esse feudalem, tradunt idem Bald. in cap. 1. num. 3. de success. feud. cum Odofred. in summa. Faber. in §. Non solum in fin. Instit. de leg. Speculator, tit. de locato. §. Nunc. aliquo. num. 143. vers. 117. Iheron. in cap. 1. §. vlt. in fin. de inoff. de re alien. fac. Affidit in cap. 1. §. Præterea ducunt. num. 90. De probat. fin. alien.

sen alien. Freccia de subinfend. lib. 3. differens. 12. Camerac. in repet. cap. Imperialis de probib. feud. alien. per Fredericum. Carr. lun. conf. 30. 10. Baibet. in V. interia versique iuris. part. 2. tit. de feud. Marinus de Carmanienis in Neapoli. conf. 1. Dina memoria. verbo super feudis. Capic. decij. 64. Luffred. decij. 46. num. 17. 10. An. Lanat. conf. 8. per totum. 10. Thom. Minad. in repet. conf. 10. in aliquibus feudis. num. 33. 10. Dominicus de Anna. in conf. de hac re inter allegat. Anna. vol. 2. A Ponte. conf. 18. In Thomae de Martinis. de gener. feud. lib. 6. de feud. hered. n. 39. Mancica de consuet. vlt. voluit. lib. 9. tit. 1. 2. 8. Gizzarell. decij. 35. per totum.

4. Dicendum itaque est. Legatus feudalis, debet affirmari. Quod iam intelligi debet, ut debeat affirmari, si testator relinquit bona aliqua libera, ex quibus affirmatio desumi possit, ut dictum est etiam supra, quando legatur fideicommissum. Ex hoc sequitur ex dictis in supradictis, quod valeat legatus rei alienæ, & quod in illius debeat affirmatio, quando comparatur non potest, iuxta l. si deus. 3. In pecunia. ver. Qui consuetor. ff. de leg. 1. & l. Non dubium. 5. vlt. & l. Qui consuetor. ff. de leg. 3. Unde, cum legatum rei feudalis comparatur legato rei alienæ, quæ comparari non potest, idem debeat affirmatio.

5. Accedit etiam, quod volentes testatoris in omnibus dominatur, l. ex factis. ff. rerum autem. ff. de hered. insti. & l. eum quæst. in fin. C. de leg. & idem debet omnino subintelligi, de modis omnibus possibilibus futuris. Diffinitio. Authen. de imp. & cap. Prima volum. 1. 1. 3. quæst. 2. Nec in presenti ob subtilitates, quod feudum non possit legari, debet Euerit, l. si quis heredem. ff. de insti. & subintelligi, sed est benigne interpretanda, ut effectum fortioris eo modo quo potest. Possimus. ff. de insti. testam. Unde cum in presenti impleri possit, solummodo affirmatiorem, debet tali pacto executioni mandari.

6. Præsertim, quia volentes testatoris, etiam ex sola consuetudine collecta sufficientes est ad excludendas omnes obiectiones, & difficultates, ut notant Fulgof. conf. 13. num. 1. ver. Quid unquam. Castren. con. 13. 10. fin. vlt. r. In presenti autem casu consistit de voluntate testatoris determinata de celebratione Missarum, & prout sufficit ad excludendas omnes obiectiones, quod non debeat solui affirmatio, præsertim, si ex rure civilis de promari, eum non habeat locum, quoad dispensata ad causas pias. Nec præsumi potest, quod voluerit inutiliter legare, quia legatum procedit ex effectu in erga seipsum, & ordinatur ad utilitatem animæ propriæ.

7. Ad rationem in oppositum tempus. Rem feudalem, quamvis alienari non possit regulariter, adhuc tamē esse in communi commercio hominum, quia acquiritur inuestitura, successione, emptione, præscriptione, donatione, ut notant Iheronimus in cap. Imperialis, de probib. alien. feud. per Feder. Gizzarell. decij. 35. n. 29. Quæ autem præscriptione acquiritur pñunt, sunt in communi commercio hominum, ut notat Bald. tradens regulam ad cognoscendum, quænam sint in nostrum commercium in l. 1. 1. num. 17. C. de iur. dot. Accedit etiam, quod multi sunt casus, in quibus feudatarius potest disponere de feudo, & Principes reuocant consensu, ut tradunt Iheronimus in consuet. in l. Quid ergo de inuest. de re ad fac. Affiliat. in eadem consuet. quos cum alijs sequitur Gizzarell. ad decij. 35. n. 28. quod satis indicat, esse in communi commercio hominum. Sic etiam res subiecta fideicommissio alienari non potest, nisi ex causa, Principes interpretantur auctoritatem, & tamen non dicitur esse extra hominum commercium.

8. Rationem autem fundamentalis ea est, quam insinuat Mancica de consuet. vlt. volum. lib. 9. tit. 2. n. 1. r. quod res feudalis non est inalienabilis ex sui natura, sed

tantum ex pacto: & extrinseca prohibitione & proinde non est de illis rebus, de quibus procedit illa lex. Apud Iulianum ff. de leg. quia procedit de rebus publicis, patrimonio Principis, &c. quæ ex intrinseca acquisita qualitate sunt inalienabilia.

Ad Causam. Non posse censeri, esse legatum tantum, quod habet testator in re feudali, sed morte extinguendum & prout de legatum futurum inutile, quia cum testator sciat, rem esse feudalem, proindeque prout iam exstinguendum morte, non debet præsumi, quod voluerit legare, quod non erat petimatur potius ipsius matrem: quia hæc interpretatio est contra regulas, secundum quas vltimæ voluntates explicandæ sunt. Quod præsertim locum habet in presenti casu, in quo testator legat pro beneficium animæ propriæ: unde non est præsumendum, quod voluerit seipsum illudere.

Ex his à fortiori inferitur: Valeat legatum rei feudalis, si feudum sit baroniarum, ut tradunt Bald. in cap. Imperialis. in iur. num. 19. de probib. feud. alien. per Feder. & in l. 1. num. 27. ff. de ver. desij. Alex. in l. item si filius. in iur. num. 5. ff. Qui testat. reg. Ripa in l. ex facto. ff. si quis a. n. 1. ff. ad Tribel. Gabr. con. 4. n. 1. de verb. significat. lib. 6. Succin. sen. in l. Quidam relegamus. n. 9. ff. de reb. dub. Felin. in cap. in præsentia. num. 4. de probib. Crauetta. conf. 256. n. 8. ver. Hic tamen. Roland. conf. 3. num. 65. vlt. 1. testans de communi, & alij, quos citat, & sequitur Mancica de consuet. vlt. volum. lib. 9. tit. 2. num. 14. & in hoc casu militat specialis ratio, quia cum tamquam hæres accipiat feudum, non potest impugnaré factum Defuncti. l. si à matre. C. de rei vendic. & l. si ab ea. C. de lib. cau. & l. ex qua persona. 193. ff. de reg. iur. Et notant Casal. decij. 336. num. 4. Boratt. decij. 275. n. 12. & decij. 817. n. 1. Setaphin. decij. 194. num. 5. Duran. decij. 1. num. 33. Eminenti. Otthobon. decij. 100. num. 14. Rota. decij. 696. num. 2. part. 1. recent. & decij. 39. num. 1. part. 6. sicut impugnetur, si nullus ratum habere legatum super feudum.

Q U Æ S T I O 1020

An testator gravare possit feudum pro Missis.

S Y M M A.

1. Feuda triplicis generis. Quid requiratur ad succedendum in hereditario, & mixto.
2. Testator quomodo possit gravare legando heredem in feudo.
3. Annum legatum pro Missis fundari potest in feudo hereditario.
4. Cur possit testator imponere omni legato heredi in feudo.
5. Testator & hæres consentiunt eadem personæ. Hæres non potest venire contra factum, testatoris.
6. Testator patris alteri legare rem sui heredi. Disponere potest de rebus ipsius. Testator gravare potest quem honorat. Insistens heredi extraneo in feudo non tenet. Hæres feudalis quandoque iure hereditario recipit feudum. Tenetur stare in rebus impensis à testatore.

Feuda sunt triplex differentia. Aliqua enim sunt merè ex pacto, & prout indistincta. Aliqua verò merò hereditaria, & Aliqua mixta. Quoad feuda secundæ, & tertiz speciei, ut quis succedere possit, requiritur ius, & omen hæredis; ut dicunt communiter Doctores, præsertim Iheronimus in cap. 1. 5. Hic quoque de success.

cess. feud. Loffred. conf. 3. Paris. conf. 23. vol. 1. Aleaen. conf. 44. num. 1. vol. 1. Natta. ibid. in addit. Gizzarell. decis. 28. num. 15. & alij, quos allegat Natta citat. Ex quo fit, quod non possit hæres repudiare hæreditatem, & retinere feudum, quia in iplo deficeret ius, & nomen hæredis, & ita in specie obstat Capic. decis. 43. Albid. decis. 121. De Franch. decis. 1. n. 26. Camill. de Curtis in Dinerfor. iur. feud. fol. 45. num. 1.

Quoad hæc autem feuda hæreditaria procedit difficultas, nam testator non potest grauare hæredem, ratione feudi ex pacto & prouidentia, nisi quatenus possit obligare ad soluendam estimationem legati: quia testator potest tantum circa ea, quæ transferuntur ad hæredem iure hæreditario, eum tantum circa hæreditatem possit dispendere huiusmodi autem feuda non transferuntur iure hæreditario, sed ea pacto, & prouidentia legis. Vnde solum difficultas manet, an possit grauare successorem in feudis onere annui legari pro Missis, & difficultas solum habet locum, quando non relinquatur alia bona, quæ possent correspondere legato.

Dicendum est. Successorem in feudo hereditario teneri ad soluendum annuum legatum pro Missis. Quod ita est accipiendum, ut tandem doret legatum, quando reuertitur feudum ad Dominum dictum. Ita Loffred. conf. 46. et conf. 2. num. 16. A. Albid. decis. 140. dub. 3. Vincent. de Franch. decis. 1. num. 33. qui citat etiam Camerat. Capic. decis. 47. Andr. de Gregor. allegat. 14. num. 19. Gizzarell. decis. 18. per totam. Alphonsi de Leone. off. Capic. quest. 5. fol. 127. n. 375. lo. Franc. de Ponte conf. 13. & ita sapè iudiciale Concil. Neapol. refert num. 1. citata decis. Gizzarell. Imo etiam Bald. in cap. 1. §. Hoc quoque. De success. feud. tradit, valeat legatum annuum de fructibus vitiæ feudalibus, quia intelligitur de fructibus à solo separatis.

Verum difficultas in eo consistit, quomodo, cum testator non possit aggrauare feudum, sed debeat restituere in eorum, in quo accepit, vocatis in inuestitura, possit aggrauare hæredem successorem in feudo, & proinde, in quo fundetur validitas oneris impositi. Omissis autem phoribus rationibus, resp. in eo fundari, quod non potest successor in feudo accipere feudum, nisi iure hæreditario, cum feudum hæreditarium sit, & proinde non possit pervenire ad successorem, nisi per modum hæreditatis. Cum autem testator transferat in successorem ius hæreditarii, potest huic iuri ante hære onus, ita ut hæres, accipiendo hoc ius, teneatur etiam consentire in onus annexum, & proinde obligari actione ex testamento, quæ erit personalis, ut notat Vinc. de Franch. cit. & idem onus soluendi legatum non erit impositum feudo, neque erit onus reale legatæ, sed erit impositum hæredi soluendi legatum ex fructibus feudi. Ergo cum hæres adeat hæreditatem, & acceptet ius hæreditarium, acceptet etiam onus illi annexum, cum quo transmittitur.

Quod præsertim verum est. Quia testator, & hæres censetur esse vna, & eadem persona. §. 1. Auchen. de iur. iur. à morien. pass. & idem non potest ob proprium eorumdem venire contra factum defuncti. l. si ab eo. C. de lib. cau. & l. si credit. C. de ser. pign. dat. manumiss. & l. filius. C. de reuoc. liti. qua in fruct. cred. & l. successores. C. de soluti. sed tenetur illud ratum habere tamquam proprium. Vnde tenebitur ratum habere huiusmodi legatum pro Missis, præsertim quia cedet in beneficium testatoris.

Accedit etiam, Quod testator potest dispendere de bonis hæreditatis. l. cum à matre. C. de rel. vendic. & traditum Paris. conf. 34. in fin. lib. 1. Fulgosi. conf. 67. Alciat. respon. 362. in fine. Alban. conf. 3. num. 8. Socin. iur.

conf. 107. num. 8. lib. 3. Tiraquell. de retrall. confingunt. §. 1. gl. 3. num. 10. Menoch. conf. 89. num. 62. Merlin. decis. 293. num. 12. Rota in Rom. de Nativ. 14. Neum. br. 1594. eorum Penia. Et in specie, quod possit legare alteri rem sui hærediti, & quod hæres teneatur id ratum habere, defumitur ex l. Præm. de familia. §. sed si vno. & §. si rem §. de leg. 2. & l. filius fam. §. cum pater. §. de leg. 1. & §. Non soluto. In fine de leg. vbi etiam quando res est propria, & in possessione hærediti. Quia scilicet testator grauare potestatem à quem bonatur. l. Ab eo. C. de soluti. cum. Vnde nihil obstat, quod testator grauare possit successorem in feudo, tamquam hæredem in fructibus eiusdem feudi, obligando ad annuum legatum pro Missis in proptia annua beneficium, & hæres tenebitur ratum habere etiam ex eo capite, quod agitur de beneficio anime eiusdem testatoris.

Ea dictis colligitur cum Gizzarell. decis. 18. num. 45. Quod si testator instituat causam etiam in feudo, non tenebitur institutio quoad feudum, sed ad hoc pervenire ad eum, ad quem iure feudali pervenire debet, & ipse erit hæres in feudo, quia est ipsi acquiritur ius itreuocabili per inuestituram, atque adeo ius hæreditarium, cum feudum sit hæreditarium, ut notat Isernia in cap. 1. §. Cum olim. de success. feud. Bartol. l. Quod dicitur. ff. de verb. oblig. Petrus de Gregor. part. 3. fol. operis. quest. 4. & alij, quos citat & sequitur Gizzarell. num. 50. et decis. Cum tamen acquirat iure hæreditario, hoc ius per dispositionem legis prævalentem dispositioni testatoris, transmittitur ad testatoris ad successorem: id est successor, tamquam hæres capiet feudum à testatore transmissum, & proinde tenebitur ad onera imposita hæredi feudali, ut notat etiam idem Gizzarell. decis. num. 45.

QVÆSTIO 1023.

An cesset legatum, si feudum reuertatur ad Dominum ex culpa feudatarii.

S Y M M A.

1. Legatum pro Missis an extinguatur, si feudum reuertatur ad dominum ex culpa feudarii.
2. Legatum extinguatur quatenus modo aperitur feudum Dominis.
3. Quando quis veniat restituere.
4. Ex facto testatoris legatum subest periculo resolutionis ex culpa feudarii.
5. Quando ex aliena culpa quis reperiet damnum.

Cum legatum pro Missis extinguatur, quando aperitur feudum, ut dictum est in superioribus; quia licet non sit impositum feudo, est tamen impositum successor in feudo, intuitu iuris hæreditarii, quoad feudum, & idem resoluti debet, dum resolutus huiusmodi iur: idem dubitatur, an, si Dominus dicto aperitur feudum culpa feudatarii, eo quod committat aliquod crimen, ob quod prius feudum, extinguatur etiam legatum pro Missis. Et partem negativam tenet Alphonsi de Leone saltem quoad forum conscientiarum, quest. 1. de off. Capic. fol. 47. num. 379. & proinde, successore adhuc teneri ad soluendum legatum, si est remaneat aliqua bona: quia nemo ob culpam alienam debet damnum reportare.

Verum hæc resp. patitur difficultatem, Quia autem dicitur

dicendum esset, quod legatum perpetuaretur contra sui naturam, quia non potest extendi ultra durationem inuestituræ. Aut non posset assignari tempus, in quo deberet extingui. Nam, si dicitur extingui eum morte illius, cuius culpa feudum apertur; adhuc testator, qui legatum reliquit, damnū reportabit: quia nisi culpa illius apertum fuisset feudum, adhuc legatum esset duraturum, & simul cum feudo transmitteretur ad hæredes. Si verò transmittitur ad hæredes, ad quos aliis esset perpetuum feudum, nisi apertum fuisset Domino, ipsi ex aliena culpa damnū reportabunt; quia subest oporti annui legati, absque eo quod ad ipsos transmittatur ius hæreditarium feudi, & grauibuntur absque eo, quod honorentur. Quod est contra iustitiam, præsertim quia non subest ius fundamentum oneris.

QVÆSTIO. 1021.

An, si finitum feudum renouetur, teneatur successor ad legatum pro Missis.

SVMMA.

1. Legatum annexum feudo non renouetur ex renouatione inuestituræ.
2. Renouatio feudi est noua concessio.
Nec inueniuntur hæreditarium extinctum, sed aliud dat.
3. Amisso feudo ab delictum & restituito datur legatum. Restitutio feudi amissi ab culpam non est inueniendi, quæ procedat continuata possessio.

Cum resoluatur legatum pro Missis imposito hæredi in feudo finita inuestitura sine per lineam, sive per tempus appositum: hinc oritur aliqua difficultas, an, si renouetur feudum, censetur etiam renouatum legatum pro Missis, quod iure hæreditario deuoluatur ad successores, tanquam onus annexum iuri hæreditario, & negatiuo resoluendum est. Ita etiam in terminis Alphonsi de Leone. de off. Capell. quæst. 1. sed. 17. num. 30.

Ratio est. Quia, finito feudo, & quocumque modo aperto illius Domino, extinguitur etiam legatum, quia inicitur iuri hæreditario, ut dictum est in superioribus. Dum autem renouatur feudum, non restituitur ius hæreditarium extinctum, quasi cum eius restitutione reuoluitur etiam legatum, sed renouatio inducit nouum feudum, & nouum ius hæreditarium, cum conditionibus beneficiis inuestimenti, tanquam si nullum præcessisset feudum, & de nouo omnino institueretur. Quia, ex quo feudum reuertitur est ad Dominum, & transit in eius possessionem, tamquod de re propria potest disponere, prout libet, & proinde concedendo instituit nouum feudum iuxta ea, quæ tradunt scriptura in e. 1. §. sed cui res. ver. sed si dominus, per q. fin. inuest. Multrell. de off. 160, 17. part. 1.

Ex quibus colligitur. Quod si feudum ex culpa feudatarii reuertatur ad dominum, & ipsi à Domino remittatur culpa, continuata possessione, tenebitur ad continuandum legatum. Quia stante continuatione possessionis, non est nouum feudum, sed antiquum continuationum, ut tradunt Glossa in cap. Imperialem. §. Insuper. de probis feud. alienam. per feder. scriptura ibid. ver. Item queritur. Iacobus de Franchis in Prælat. ad feud. v. quæst. 1. num. 89. qui alios citat. Cum enim continuetur idem feudum, continuatur etiam ius hæreditarium ipsi, & idem non resoluuntur onera, quæ eidem iuri innotuerunt.

QVÆSTIO 1022.

An si legatum non sufficiat, teneantur hæredes supplere.

SVMMA.

1. Non taxatur per testatorem Missarum numero, taxatur ab Ordinaria.
2. Numerus Missarum an minuetur, si legatum non sufficiat.
Plura summam legatæ taxatam non sunt obligandi hæredes.
Testator præsumitur grauari hæredem quàm minui posset.

Hb 1 Quando

3. Tenendum itaque est. Quod successor in feudo non teneatur ad annuum legatum, quævis culpa sua aperiat feudum Domino. Hoc est conforme communi sententiæ in materia restitutionis: nam obligatio restituendi oritur tantum ex ijs actionibus, quæ ex natura sua lædunt ius tertij, & inferunt aliquod damnū; restitutio enim ordinatur ad reponendum æqualitatem iustitiæ, quæ fuerat ablata, & idem actio, unde oritur obligatio restituendi, debet esse læsura iustitiæ, quoad illam, cui restitutio est faciendæ, & idem, ut communiter docent cum D. Tho. 2. 1. quæst. 62. ar. 7. ut qui teneatur restituere, debet esse causa aliquo modo iniuriæ ius damnū alterius, nec fuisse, quod sit occasio. In præserti autem casu, successor in feudo, non facit actionem aliquam læsivam iocis testatoris, qui instituit legatum, quia, quando ex culpa sua cadit à feudo, non committit delictum læsivum iocis testatoris, sed tantum præbet occasionem priuationis feudi: quia priuatio feudi est poena delicti, & delictum est occasio priuationis.

4. Accedit etiam, quod feudum, ex natura sua est subiectum periculo deuolutionis ad Dominum, ex culpa feudatarii, quia sub hoc pacto est concessum: & consequenter, si sit hæreditas etiam ius hæreditarium ad ipsum est resoluibile ex culpa feudatarii. Unde cum testator sciat huiusmodi periculum, & nihilominus obliget successorem in feudo, uti hæredem ad legatum soluendum, ex electione propria exponit legatum ijs periculis, quibus subest ius hæreditarium feudi: & idem periculum spectat ad ipsum, tanquam proveniens ex eius electione. Iuxta l. Cum plures. §. seruum. ff. locati. vbi Glossa Salicet. & alij. non autem ad successorem in feudo, qui semper se tueri potest, quod testator sibi imputare debet, cum præstiterit periculum.

5. Ad Fundamentum in oppositum resp. Quod nemo debet damnū reportare ex aliena culpa, quando ipse non se exposuit periculo talis damni: Secus autem, si se exposuit ex libeta electione. Quia tunc, cum præuideat, quod aliena culpa potest sibi inferre damnū. si se immisceat, & oihominus velit, ex libera electione se immiscere, damnū reportabit ex aliena culpa. Sic, qui fideiobet pro alio, qui ex propria culpa non soluit, teneatur pro ipso soluere, quia potuit præuidere, quod ex propria culpa posset eum soluere, & adhuc se exposuit tali periculo.

quod additur secundo loco. Tunc enim in dubio fit interpretatio pro hærede contra legatarium, quâdo legatum non tendit in beneficium testatoris, quia tunc ob eandem rationem interpretatio debet fieri contra hæredem pro legatario.

QVÆSTIO 1024.

Quomodo taxandum sit legatum pro Missis, si non sit taxatum à testatore.

SVMMA.

- 1 Ordinarius taxat legatum pro Missis.
- 2 In taxando attendendum tempus exequutionis, non autem conditi testamenti.
- 3 Prasumptio valens testatoris, quod legatum sit congruum pro tempore exequutionis.
- 4 Eleemosina debet esse congrua, quando exhibetur.
- 5 Legatum pro Missis habens tractum successuum, debet sufficere modo esse congruum.
- 6 Legatum taxatum à testatore augendum, si tempore mortis non sit congruum pro Missis taxatis.

Quia contingere potest, quod testator iniungat hæredi, quod certum numerum Missarum curat celebrari, aut aliquas Missas in perpetuum, absque eo, quod determinet quantitatem legati, cum pertineat io tali casu ad Ordinarium taxare legatum, iuxta responsionem Sac. Congreg. ad 3 dub. ex præpositis super Decret. de celebrat. Missis. debitor, si contigerit, quod variata fuerit eleemosina pro Missis à tempore conditi testamenti ad tempus mortis, ad quoddam tempus io taxando attendendum sit.

Dicendum est. In taxando legatum pro Missis attendendum esse ad tempus exequutionis, non autem ad tempus conditi testamenti. Ita Bart. in l. si ita. ff. de aur. & arg. leg. Geminian. consil. 70. vet. sed quando de dispositio. Mat. Mant. singul. 106. Moneta de commun. vltim. voluunt. cap. 6. num. 192. Marchin. de sacrament. Ord. trail. 3. part. 2. cap. 23. num. 9. Tamburin. opus. de sacrific. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 34.

Hoc autem desumitur ex duplici capite. Primo, Quia com testator non taxauerit legatum, presumitur, voluisse solui quod tempore exequutionis erit congruum: quia verisimile est, quod voluerit taxare, quia cogitauerit, quod potuerit variari, & proinde reliquisset taxandum tempore exequutionis, ne forte, si taxasset minus, quam esset congruum tempore exequutionis, occasionem sumerent hæredes minuendi numerum Missarum, putantes, quod testator voluerit aliquid amplius solui.

Secundo, Quia, ex natura rei, lactum debet esse proportionatum oneri, & proinde etiam eleemosina pro Missis, cum ordinatur ad substitutionem Sacerdotis, debet esse proportionata, attento onere. Cum ergo illa habeatur proportionata, quæ currit tempore celebrationis, hinc fit, quod in taxando legato, debeat attendi tempus exequutionis, non autem tempus conditi testamenti.

Ex dictis inferitur cum Moneta cap. 6. de commun. vlt. voluunt. num. 192. quod si legatum habeat tractum successuum, ita ut de tempore in tempus sit solueodum, erit etiam de tempore in tempus arcedenda correspondens proportio ad onus Missarum,

Tem. 11.

si annuatim, aut de tempore in tempus solueodum sit legatum, quia semper debet esse oneri proportio-natum. Si verò solueodum sit tantum vna vice post mortem testatoris pro exigendo fundo fructifero, iuxta Decret. Sac. Congr. de celebrat. Missarum erit attendendum tempus exequutionis, seu mortis testatoris, ita ut soluat illa summa pro exigendo fundo, quæ solet solui pro fundandis Missis perpetuis.

Inferitur 2. Quod si testator taxet quantitatem 6 pro Missis celebrandis, siue pro vnica vice, siue in perpetuum, quod tempore conditi testamenti sit quidem sufficiens, sed tempore exequutionis non sit sufficiens, erit augendum ad sufficientiam, vt docent etiam Homobon. part. 1. Exam. Eccl. trail. 4. cap. 13. quæst. 28. in fin. Barbof. de poss. Epist. allegat. 29. num. 7. Marchio de sacram. Ord. trail. 3. part. 2. cap. 29. num. 10. Constat enim de deliberata voluntate testatoris, tum de onero Missarum, tum etiam de sufficientia eleemosinæ, seu fundi Quæ voluntas cum sit dispositiua, & habeatur pro vltima, conseruit in tempus mortis, in quo sortiri debet suum effectum, & ideo quamuis longo tempore præcesserit, censetur tunc disponere. Nec obstat, quod sciuir, eleemosinam fuisse auctam, & potuerit addere codicillum, quia ex eo, quod aliter non disposuerit, non censetur, quod non voluerit augere legatum, sed at quod non aduerterit aut non potuerit, aut quod reliquerit suam voluntatem rationabili interpretatione: qualis esset prædicta.

QVÆSTIO 1025.

An, si testator leges certum fundum, quod non sit sufficiens, teneantur hæredes supplere.

SVMMA.

- 1 Legatum fundi potest esse insufficiente pro Missis ex duplici capite.
- 2 Si fundus legatus sit insufficiente, an hæredes teneantur supplere.
- 3 Si taxato onero Missarum non sufficiat res certa speciei legata supplendum, est per hæredes.
- 4 Sufficiens legatus est de intentione testatoris.
- 5 Proferitur, si consens legare, quid moies, quam raurasie.
- 6 Intentione testatoris non respicitur per se primo rem legatam, sed numerum Missarum.
- 7 Quando legata res certa speciei, non debetur aliquid ultra, & quando debetur.
- 8 Legata res certa creditur pro Missis, soluedum est de hereditate si ipsam non habeat effectum.
- 9 Legatum profabrica capelle ex certa creditur, soluedum de hereditate, si credita difficulte origini possint.
- 9 Secus tamen si dispositio sit sub conditione exaltionis.
- 10 Dispositio conditionalis habetur pro non facta, si non potatur conditio.

EX duplici capite potest contingere, quod fundus non sit sufficiens. Vel quia reuera in se sufficiens non sit. Vel quia testator putauerit alie maiorem, quam sit. Vt si legaret loca montium, quæ non essent tot onerum, quos ipse putauit, & expressit, vel quia partem rei legaret aliamauerit. Quid autem dicendum sit io hoc tertio casu alienationis, cooat ex dictis in superioribus, vbi visum est. An, re legata alienata, debeatur legatum.

Hh 2 Quid

1. Quod autem in præfenti casu non teneatur hæredes ad aliquod supplementum, tradunt Gratian. *Dist. 2. cap. 988. num. 17. Marten. de sacram. Ordinali. 3. part. 2. cap. 12. num. 8.* Fundamentum est. Quia dispositio testatoris respicit primò quantitatem legati, quia testator legat certam rem per se primò, & secundum illius fructus, aut estimationem determinat onus Missarum. Ergo quantitas legata stat taxatim, & idèd ad nihil aliud teneatur hæredes. Secundò, Hoc legatum est certæ speciei, Ergo non intendit aliquid ultra ipsam legare, & proinde hæredes ad nihil aliud teneantur.

3. Dicendum tamen est. Si legatum certæ speciei non sit sufficiens pro Missis innoxialis a testatore, suppleendum sit ab hæredibus, si testator taxavit numerum Missarum. Secus autem, si non taxavit, quia tunc erit taxandus numerus Missarum ab Ordinatione, iuxta vires legis. Ratio est. Quia eo ipso, quod testator præscribit numerum Missarum, declarat appetit, suæ voluntatis esse, quod celebrentur secundum illum numerum, & assignat emolumentum, ut correspondeat. Ergo de ipsius intentione est, quod emolumentum sit sufficiens pro onere: neque enim præsumendum est, quod voluerit onus imponere, & non exhibere sufficientem elemosinam, quia hoc esset contra exigentiam naturalis obligationis, quod de ipso non debet præsumi. Ergo tenentur hæredes supplere, cum hæc obligatio eis imponatur à voluntate testatoris, si quidem constat & de numero Missarum, & de voluntate assignandi elemosinam, quæ, ex natura rei debet esse sufficiens.

4. Et hoc à fortiori locum habet, si testator putans esse maioris valoris rem legatam, legatet sub maiori numero, aut quantitate: ut si legaret decem loca talis montis, quia putaret esse decem, & non essent nisi septem, aut octo: Constat enim, quod intendebat legare quid maius, quam repertum sit, re legata & proinde ex eius voluntate remanent hæredes obligati ad suppleendum. Nec obstat, quod in alijs legatis certæ speciei non sit suppleendum, si sint quid minus, quam putabat testator, quia hoc contingit, quia intentio principalis testatoris est de beneficiendo legatario in illa re certæ speciei. At in præfenti, intentio principalis est de celebratione Missarum in numero præferto pro intentione verò de re legata est minus principalis, quia est tamquam de medio necessario pro hoc intento, & idèd ipsum disponit in ordine ad finem, utque ad id secundum mensuram exigentiam ipsius, quæ cum cauatur ab intentione finis, ponit in executione, quantum exigit idem finis.

5. Ad 1. in oppositum negandum est, quod dispositio testatoris respiciat per se primò rem legatam certæ speciei, quia hoc est contra naturam huiusmodi legari, ut constat ex dictis; nam respicit rem legatam tamquam medium ad finem vltiorem, nèpe ad celebrationem Missarum. Et idèd ex interpretativa voluntate testatoris habetur, quod res legata debet esse sufficiens pro celebrandis Missis, quas præscribit.

6. Ad 2. In legato certæ speciei non debet aliquid ultra rem ipsam, etiam si diminuta fuerit, quando legatum habet pro fine commodum, & utilitatem legatarii: quia tunc legatus non intendit a iud commodum, quam quod ex re ipsa percipi poterit. Secus autem, quando legatum est medium pro aliquo alio fine extrinseco, qualis in præfenti est celebratio Missarum; nam tunc, cum legatum consideratur tamquam medium, consideratur in ipso proportio ad finem, & habilitas, seu sufficientia, pro eo obtinendo, & idèd quando constituitur in re certæ speciei, quæ non sit sufficiens, censetur legata tamquam pars, quæ sit expeditionis solutionis, & cum ordine ad supplementum

desumendum ex alijs bonis testatoris, usque ad sufficientiam pro fine intento.

Ex quibus deducitur, quod si testator disponat de Missis quoad certum numerum, & pro ipsis assignet aliquod suum creditum solvendum à determinata persona, quod tamen creditum non subsistat, tenentur hæredes solvete de corpore hereditatis iuxta ea, quæ tradunt Felin. in cap. super litteris, num. 4. vet. modus autem, de re scriptis. Bax. in l. inter stipulantes. §. faciem, num. 6. ff. de verb. oblig. Caltem. conf. 3. §. 8. num. 3. vlti. Gaspar. Caballin. Miletiol. 86. Rota decis. 869. in Antiqua & alij cum Glossa cap. Quanto de censib. Quia dispositio testatoris est firma, & certa de Missis celebrandis, tamquam de fine à se intento, assignatio verò illa crediti respicit executionem eiusdem voluntatis, cum existimet, quod sit medium congruum, unde si contingat, non esse huiusmodi, cessat talis assignatio: quia error excludit voluntatem, l. si per errorem ff. de iur. iur. ind. Et subsistit dispositio de Missis celebrandis, &que adeò suppleri debet, ex tacita voluntate testatoris, de corpore hereditatis.

Secundò etiam obiter infertur. Quod cum testator quidam instituit hæredem locum plium, cum obligatione fabricandi Capellam in certa Ecclesia de certis creditis exigendis, quando ipsa exegissent, & dicta credita essent difficillime exactionis, ita ut adhibita diligentia per multum tempus, non potuerint exigi, debuisset hæredem nihilominus fabricare Capellam, quia dicta credita fuerunt assignata pro executione legati, veluti sub tacita conditione, quod exigeretur de facili: unde cum oppositum contingeret, remanebat obligatio corpus hereditatis, quia dispositio de fabricanda Capella erat absoluta, & credita assignata tamquam corpus: unde potest accipi summa necessaria pro fabrica.

Hoc tamen limitandum est, ut non habeat locum, si dispositio fuerit conditionalis, dependens ab executione creditorum expressorum, tamquam à conditione, ut si esset expressa cum ditione, si, aut, Quando, aut alia simili. Quia dispositio conditionalis habetur pro non facta, nisi ponatur conditio, si quis in hæres, ff. de condi. inst. §. 1. cum Sequen. ita ff. de condi. & demonst. Quod valet etiam quoad legata relicta Ecclesie, ut notant Abb. conf. 17. num. 1. lib. 1. Mantie. de consuet. vlti. vlti. lib. 1. c. 16. num. 6. Quia semper conditio est eiusdem nature, ut nihil ponat in esse.

QVÆSTIO 1026.

An si deficiat res legata pro Missis perpetuis, teneantur hæres de cauzione

SVMMA.

1. Legatus pro Missis antequam tradatur pervenit, per res heredi.
2. Statuta invectione finis pervenit vlti medio, debet succedere aliud, si res legata non possit prestari, debetur estimatio.
3. Soluto legato pro Missis si perierit, hæredes non solvantur ad aliud.
4. Non plus est in obligatone, quam fuerit à testatore expressum.
5. Hæres quando tradidit fundo pro legato tenetur de estimatione, Legatus certe fundo pro Missis alijs hypothecari, debetur estimatio.
6. Subsistit fundo annuo legato, si perierit, suppleri debet.

hæres heredes.

Non substituitur fundus pro legato annuo in extinctionem obligationis, sed ob commoditatem.

- 7 Legatario pro legato annuo pro Missis accipientis fundum in solutum si pereat, adhuc tenetur hæres supplere.

Legatarius non potest renunciare iuri ad annuum legatum pro Missis, si accipiat fundum in solutum.

1 **Q**uia legatum pro Missis perpetuis relinqui potest ut in quantitate, vel in certa specie, ut si legarentur loca monum, aut fundus aliquis, difficultas solum habet locum, antequam solvatur legatum, si sit legata certa species: nam si sit legata quantitas, remanet obligata rota hereditas. Est autem supponendum, quod si res legata in specie, antequam tradatur, pereat apud heredem, perit periculo ipsius, & proinde tenetur ad compensandum. Ita in terminis Alphonsi, de Leone de off. Capituli. quest. 5. fol. 24. Quicquid, Genuen in Practicabili. Eccl. quest. 342. qui cum Lamberto loquitur de legato pro dote Ecclesie.

2 Ratio verò defumitur ex eo, quod principalis dispositio est de Missis celebrandis, ut dictum est etiam in superioribus, & certa species est electa: tamquam medium opportunum pro obtinendo sine celebrationis Missarum. Unde cum de natura intentionis efficacia finis sit, quod deficiente vno medio, adhibeatur alterum, de voluntate testatoris fuit, quod si non posset præstari ex aliquo casu fossi pro certa species legata, præstaretur æstimatio, ita ut fiat debita aut certa species, aut eius æstimatio, iuxta l. *Vir uxor, ff. de dote proleg.* & notant. Barr. ibid. l. *La fin l. Vir uxores, ff. fin. ff. de leg. 1.* Caltren. ibid. Difficultas autem superest, quando certa species, aut quantitas est tradita legatario pro executione legati.

3 Quia autem duplici modo tradi potest legatum legatario. Primo, ex dispositione testatoris, quia scilicet disponat, quod legatum siue quantitas, siue certa species conligneretur legatario, apud quem sit onus celebrandi Missas. Secundo, quia onus curandi celebrationem. Missarum sit penes heredem, cum solutione certi legati annui, & ut se liberet ab hoc onere, solvat pro unica vice tantam quantitatem, quæ sufficiat pro comparando fundo fructifero eiusdem quantitas annua, aut semel exhibeat proportionatum fundum, idem in utroque casu expedienda est difficultas. Et quidem si ex dispositione testatoris præstitum sit legatum legatario, si pereat fundus, aut etiam quantitas, antequam comparatur fundus, heredes ad nihil aliud tenentur. Hoc est secundum doctrinam Lamberten. de reprop. ar. 8. quest. 5. part. 1. lib. 1. Cabal. de emulion. §. 4. n. 1. & Vivian. de inrepar. lib. 1. cap. 1. Rota decis. 11. de testam. in antiquis.

4 Ratio verò est, quia hæres non contrahit cum legatario in ordine ad legatum, nisi illum obligatioem, quam ipsi imponit testator. Non imponit autem aliam obligationem, nisi præstandi legatum, secundum præscriptionem testatoris, quo præstito, fundus est obligatione sua, nec ad aliud tenetur. Neque enim plus est iudicandum esse in obligatione, quam fuerit a testatore verbis expressum. l. *Quidquid obtingenda, ff. de l. i. stipularum.* l. *Causa legatum, ff. de verb. oblig.* Unde cum testator non obligaverit heredem in casu, in quo fundus pro Missis periret, non tenebatur ad notum fundum substitutum eodem oneri.

5 Hoc ideo est limitandum, ut non habeat locum, quando hæres traderet fundum aliquem, qui posset tamquam alteri obligatus enocercetur, nam tunc hæres tenebatur de eversione, iuxta communem doctrinam, per l. *si ob causam, ff. de emul. Bald. ibid. inie.*

Tem. 11.

*ver. R. p. s. in. Setaphio. decis. 1416. num. 2. Quod locum habet, etiam si sit fundus in specie legatus a testatore, nam tuoc se habet, ac si legasset rem alienam ignoranter, unde cum sit in causa pia, & io legatus in functo: nam in ipso defuncti, quia nemo magis est sibi coniunctus, debebitur æstimatio, iuxta l. *Causa alienum, C. de legat.* Accedit etiam, quod in legatis pro Missis ita censetur legata certa species, ut tamen deficiente debeat aquivalens.*

In secundo autem casu, in quo hæres tenetur ex vi testamenti annuatim solvere certum legatum, & tradit aut fundum aut quantitatem pro comparando fundo correspondente annuo legato ipsi legatario si pereat fundus, aut quantitas ante comparatum fundum absque culpa legatarii, reobitit supplere, & instituit novum fundum. Ratio est, quia quando debet annuatim solvere legatum, durat obligatio solvendi, quamdiu durat hereditas, quia tale legatum est onus hereditatis impositum: & proinde tota hereditas subest tali oneri. Vnde quando huic oneri substituitur fundus aliquis particularis, ita onus annexatur tali fundo, ut tamen non desinat esse onus hereditatis, quia non potest hæres mutare dispositionem defuncti: præsertim in præiudicium animæ ipsius. Et idem censetur subrogari fundus illo specialis pro subministratione fructuum, non autem pro proprietate: Siquidem onus est proprium totius hereditatis. Et in hoc casu heredes eo tenentur cedere illum fundum, aut pecuniam pro fundo comparando, non pro datione in solutum, & in extinctionem oneris hereditatis, sed solum censetur cessare ad eodem cedentis, ut libetetur annua cura solvendi legatum, & dicit simplicem assignationem, unde annuus legatus percipitur, iuxta doctrinam, quam tradunt Glos. in l. *legatus in fin. ff. de liber. leg. Alex. in l. si cum empti, num. 4. vel. Vnde tenet. ff. de poll. in sol. in soluta, ff. si hæres, num. 4. ff. Ad Trebell. Socin sen. conf. 37. per soc. lib. 4. Gabr. conf. 255. per tot. lib. 1. Lugem. conf. 37. num. 16. lib. 1. Olafsch. decis. Pedem. 61. num. 7. Cancet. Variar. refut. cap. 6. num. 163. lib. 2. Duran. decis. 266. num. 17. per tex. d. 3. inie. C. de usus, & proinde non censetur extinctum onus solvendi legatum impositum hereditati: & idem pertinet fundo assignato, adhuc tenebuntur heredes ad præstandum legatum.*

Et hoc locum habet, etiam si legatarius contentus esset accipere fundum, seu quantitatem pecunie in solutum, renunciando omni iuri. Quia huiusmodi renunciatio non valet, cum sit in præiudicium defuncti, legatarius enim habet ius ad legatum, sed secundum dispositionem testatoris, secundum quam tota hereditas subest oneri legati annui, per quod manentur ius testatoris ad celebrationem Missarum, quamdiu durat hereditas, perente quo, cumque fundo speciali assignato pro subminendo onere legati. Vnde legatarius ita habet ius ad exigendum legatum, etiam petente fundo assignato, ut non possit ipsi renunciare, tamquam implicito cum alieno iure. Cap. *Cum tempore de arbit. & cap. cum olim. §. non legat. de prescrip. & tradunt Felin. in cap. Cum delicta de rescrip. Abb. in cap. significasti, num. 1. de reprop. Mandel. conf. 74. num. 3. Setaphio. decis. 324. num. 7. Tulch. littera P. decis. 759. num. 3. Saracilla de iurisf. Adm. quest. 7. nu. 7. in fin. Nouar. in Prax. allef. fori, fol. 1. quest. 7. num. 1. Sylvest. verbo. Privilegium, quest. 10. Armill. num. 9. Cened. quest. 11. canon. num. 10. Sigismund à Bonon. de stell. part. 1. cap. 2. dub. 2. §. Suarez lib. 8. de legib. cap. 6. num. 21. Sanchez lib. 4. sum. cap. 3. num. 2. Rota decis. 321. num. 8. part. 1. Divers. ff. decis. 273. num. 3. part. 4. Recent.*

QVÆSTIO 1027.

Quando legatum pro Missis cum pacto resolutio-
no transeat ad substitutum.

S V M M A.

- 1 *Pactum resolutivum non habet locum, nisi statim ne-
gligentia.*
- 2 *Penes quem debet esse negligentia, ut resoluatur le-
gatum pro Missis.*
Fallum prælatus non nocet Ecclesie.
- 3 *Quando solus prælatus, & non Capitulum censendus
sit negligens.*
*Venerabilis non delinquens in prælato, nisi ei com-
municetur consilium, &c.*
Quid si delictum commissum in sola commissione.
- 4 *Quomodo Capitulum purgare debet negligentiam
per prebendam.*
*Fallum Capitulum extra Congregationem col-
legiatum, est fallum princeps persone.*
- 5 *Fallum Rectorum hospitalium non præsuntibus, nisi
concurrant habentes administrationem.*
- 6 *Pactum resolutivum ut habeat locum requiritur mu-
nitionis.*
- 7 *Et ut Ecclesia non sit prompta purgare negligentiam.*
- 8 *Quando non sit necessaria munitionis, ut pactum reso-
lutivum habeat locum.*
*Lapsus preterito die, negligentia locum habet absque
munitionis.*
Dies, qui inter ex natura rei interpellat.
- 9 *Legatarius audiendus antequam indicatur fuisse in
mora.*
- 10 *Pena privationis iuris quæsitæ requirit interpellationem.*
Quid si interveniat pactum consensuale.
- 11 *Statim de appositione locum habet purgatio mora &
quando statim pacto resolutivo de iure canonico
locum habet purgatio mora.*

Contingit, Testatores legare pro Missis celebri-
dis, seu Anniversario, cum pacto resolutivo:
quod si Ecclesia legatarius sit negligens in adimple-
endo, cadat a legato, & quod legatum perveniat ad aliam
Ecclesiam. Vnde dubitatur, quid requiratur, ut
locum habeat pactum resolutivum. Certum est autem,
pactum resolutivum non habere locum, nisi
statim negligentia in adimplendo onere imposto,
ut notant communiter Doctores in Cap. *Verum, de
censur. apposi.* & alij communiter, preterea infraci-
tandi. Negligentia enim est fundamentum resolu-
tionis, cum pactum resolutivum sit appositum pro
casu negligentie.

Est tamen aduertendum, quod negligentia non
solum debet esse penes Prælatum, sed etiam penes
Capitulum, ut inter alios notant Felio. *conf. 14. Abb. in cap. Verum. De censur. apposi.* Bart. *ind. & in cap. fin. de donat. Viulan. De interpret. lib. 3. cap. 5. num. 49. Riccius in Prax. part. 3. resol. 368. num. 1. Genouen. in Practicabilib. Eccles. quæst. 127. Alph. de Leoo. de off. Capell. quæst. 5. §. 12. num. 119. Ratio autem est. Quia factum solus Prælatus non potest nocere Ecclesie, ut notant communiter cum Glof. in cap. 1. causa. 17. Quæst. 6. & facit regula Cap. *Delictum, de res. in o.* & ideo si sit Prælatus negligens in adimplendo onere legatum, non habebit locum pactum resolutivum.*

Verum hic insurgit dubium, quando solus Prælatus, & non Capitulum censendus sit negligens: seu quando etiam Capitulum censendum sit negligens,

ut locum habeat pactum resolutivum. Resp. sufficere quod in casu negligentie Prælatus Capitulum tacet, nec protestetur contra Prælatum. Ratio est. Quia licet Vniuersitas non dicatur delinquere in Prælato, nisi ei communicetur delictum, & communicet consilium, iuxta Glof. communiter receptam in *l. item §. Quædam ff. quod cuiusque vniuers. Hoc tamen procedit solum, quando delictum consistit in commissione: non autem quando consistit in omissione. ut notant Salicet in l. 1. C. de sedibus per tex. 1. Infirmus. C. De sacris. Eccles. Felinus cap. *delictum de finem. Riccius de off. 368. num. 1. part. 3. idem* per excludit ex parte sua omissionem & negligentiam, debet protestari contra negligentiam Prælati, alioquin participaret in ipso.*

Adhuc tamen circa hoc dubitatur, quomodo debeat Capitulum purgare negligentiam per protestationem. An scilicet debeat protestari collegialiter congregatum, an verò sufficiat, quod singuli, aut maior pars extra congregationem protestetur. Cum enim administratio Ecclesie non pertineat ad Capitulum, sed vti vnum, atque adeo collegialiter congregatum, sit quod vti singuli ex congregatione collegialiter nequeant, Ecclesie prodesse aut nocere, quia tunc facta ipsorum est factum priuatum, & singularis persone, non autem factum Capituli, iuxta ea que tradunt Innocent. in Cap. *Eam te. num. 9. de rescriptis. Fedet. de sensu consens. num. 5. Rota apud Causel. decis. 193. num. 4. & coram Butato. decis. 171. num. 4. & coram Eminentiss. Ottobono. decis. 116. num. 11. & ideo cum purgatio negligentie per protestationem debeat prodesse Ecclesie, necessarium est, quod fiat a Capitaliter congregata. Ex quo sequitur, quod cum non possint se ipsos congregare sed congregari debeat a superioribus, hoc beneficium repotabunt, quod non poterunt notari de negligentia, quousque legitime congregati non habuerint commoditatem protestandi.*

Quæ autem hucusque dicta sunt, quoad Prælatos, & Capitulum, locum habent etiam quod Gubernatores Hospitalium, piosque locorum, Contrafraternitatum, &c. ut inter alios notat Felin. *conf. 34. & ideo factum ipsorum non præiudicabit Vniuersitati, seu loco pio, nisi concurrat negligentia eorum quoque, apud quos est administratio eo modo proportionatim, quo concurrere debet in Capitulo.*

Controvertunt autem Doctores, an ut pactum resolutivum habeat locum, ultra negligentiam, requiratur aliquid aliud. Et quod requiratur munitionis, tradunt Glof. in *Clemen. Quia, contingit. verbo. Anois singulis de relig. Domin. Bart. in l. 1. §. de pen. leg. Felin. conf. 34. Viulan. de interpret. lib. 2. cap. 5. num. 49. Hoc tamen non admittunt Abbates in cap. *exirpanda. §. Quid verò de preben. Riccius resol. 368. num. 3. part. 3. Prax. Genouen. in Practicabilib. Eccles. quæst. 127. & allegant Glof. in l. 1. §. de his qui vti in dignis. Bart. in l. 1. in cegritate ff. ad filianem. quatenus docent, quod pena imposita non vindicantibus mortem statim habet locum, ac aduult occasio vindicandi, & non fiat vindicta. Quod multo magis procedere debet in negligentia sunt tagandi animabus defunctorum.**

Secundò præter negligentiam requirunt, ut habeat locum pactum resolutivum, quod Ecclesia non sit prompta purgare negligentiam: quia, dum potest mora purgari, non est in culpa. Ita Felin. *cit. conf. 34. Viulan. de interpret. lib. 2. cap. 1. num. 49. Riccius in Prax. resol. 368. num. 4. part. 3. Alph. de Leon. de off. Capell. quæst. 5. §. 12. num. 419. Quia quando appositus est pena, & ois tempus certæ diei, potest mora purgari. Secundum Bart. in l. 1. §. de pen. leg.*

Quod spectat ad requisitum de munitione, non videtur necessaria, quando in legato est præfixa dies celebrandi.

celebrandis Missis, vt exstingit in Missis quotidianis, aut pro certis diebus hebdomadae seu mensis, in Annuario pro certa die nam in his casibus, cum dies interpellat pro homine, sufficit, quod lapsus sit dies præfixus, vt negligens habeatur pro interpellato absque aliqua monitione. *l. Magnam. C. de concelebr. stipul. & l. Transmissa. ff. de oblig. & ali. & l. fin. ff. de nam. ser. Quando onus oon habet diem certum, & determinatum, tunc quia totus annus habetur pro termino ad omnia implendum, quia sicut legatum est Annuum, ita etiam onus est annuum, unde ex natura sua habet, quod toto anno impleri possit. Elapso tamen anno dabitur mora & negligentia, & constituitur legatarius interpellatus, quia etiam dies, quæ inest ea natura rei interpellat, l. 1. in fin. C. de iure emphit. & notant Cephal. conf. 56. num. 16. Surt. conf. 157. num. 26. Rolan. conf. 986. num. 9. lib. 2.*

Quanta debeat esse negligentia, vt pactum resolutionis secum habeat.

S V M M A.

- 1 Negligentia in adimplendo onere Missarum quæplicitur coningit.
- 2 Mora, & negligentia quando purgetur.
- 3 Medica mora, & negligentia non attenditur.
- 4 Mora quando dicitur in continenti purgari.
- 5 Mora censenda est purgari habita ratione circumstantiarum, &c.
- 6 Testator non intendit priuare legatarium ob negligentiam de acquirendis purgabiles.
- 7 Obligatus celebrare quædam nō cadet a legato statim pacto resolutionis, si per quædam, aut viginti dies emiserit.

9 Est tamen attendendum, quod antequam iudicetur, Legatarium fuisse in mora, & negligentia, erit audiendum, an habeat aliquam exceptionem, seu causam excusationis, quia si habet, non poterit argui de mora, seu negligentia. *l. Ledit. ver. Licetbam ff. si cert. per. & cap. Non est in mora, de reg. iur. in 6. & notant communiter Doctores, Roman. conf. 244. n. 5. Cotenues conf. 176. num. 18. lib. 1. Curt. Iun. conf. 28. num. 10. Aretin. conf. 149. num. 9. Ripa in l. Quid sit nam 55 ff. si cert. per. Menoch. conf. 381. num. 46. Quia, quamuis pona locum habeat ea pactio, quia tamen pacta intelliguntur apposta secundum terminos habiles, & quatenus possibile sit ea seruari, idcirco ea aliquo casu poterit excludi mora, ratione cuius onus adimpleri non poterit.*

10 Nec obstat, quod quando agitur de inducenda pæna situationis iuris quæ sit, requiritur interpellatio, vt tradunt Angel in 6 si quis pro redemptione. Auerben. de ecclesiasticis. Aretin. l. si quis legat. in fin. ff. de verb. oblig. Dec. conf. 2. ver. sed his non obstant. Anton. Gabr. de solut. censul. 9. num. 14. lib. 1. Quia hoc locum non habet, quando interuenit pactum conuentionale, vt tradunt Corn. conf. 121. circa fin. lib. 1. Ripa in l. si infamam. num. 93. ff. de verb. oblig. Menoch. conf. 410. num. 26. Alex. conf. 121. num. 4. ver. & sic negat lib. 5. Rota decif. 106. num. 4. par. 3. recent.

11 Secundum verò requisitum debet accipi, quando mora purgari potest, quamuis enim dies non sit appositus. adhuc tamen potest esse tanta negligentia, & mora, vt non relinquatur locus purgationi. Contra verò, etiam si sit dies appositus, videtur habere locum moræ & negligentia purgatio. Quia re integra, admittitur de æquitate purgatio moræ & negligentia, si fiat in continenti vt notat Glof. in cap. Pœnit. de locat. Beroia. ibid. num. 61. Alex. in l. si infamam. num. 9. ff. de verb. oblig.

12 Et quamuis nō admittatur moræ purgatio, quando adest pactum resolutionis, vt inter alijs notat Put. decif. 66. lib. 3. Viuis. decif. 531. Hoc tamen procedit solum de iure ciuili, non autem de iure Canonico, vt inter alios nouit Peguera decif. 129. Verall. decif. 231. par. 1. Riccius collect. 1456. ver. limita nunc. Rota decif. 104. par. 4. diuersi. Quod præsertim locum habet, si mora sit modica, vt constabit ea dicendis. In præsentem autem attendendum est ius Canonicum, cum simus in materia Ecclesiastica.

Potest considerari negligentia, & quoad totalem omissionem oneris iniuncti, & quoad aliquam partem, seu quoad aliquas qualitates, aut circūstantias, vt si seruetur substantia dispositionis, sed non circūstantia, aut qualitates, Si videlicet celebrarentur Missæ, sed non statuitur diebus, aut non in statuto loco: Si celebretur Missa pro Annuario communitatis quidem, sed non cum Missis. Primo modo inducit negligentia absolute, cum sit respectu totius oneris iniuncti. Secundo autem modo inducit tantum negligentia secundum quid. De prima dubitatur, quam in temporis debeat esse, vt pactum resolutionis locum habeat: & de secunda, an sufficiat, vt dictum pactum subintret.

Quod spectat ad primum, eodem modo resoluedum est dubium, ac resoluitur de mora: Si quidem mora non est aliud, quam negligentia in præstando, quod præstari debet. Conueniunt autem Doctores, quod mora, atque adeo negligentia purgari possit, si in continenti præstetur, quod est præstandum. *l. si in quibus sita. ff. de verb. oblig. & cap. pœnit. de locat. vbi. Glof. Beroia. num. 61. tal. in l. 2. n. 84. C. de iure emphit. Alex. in l. si infamam. ff. de verb. oblig. & Doctores in d. cap. Pœnit. & in l. 1. C. de her. emphit. Tunc enim solū incipit mora, quando est elapsus terminus, & proinde vt habeatur mora consistens, & in facto esse, requiritur tempus, vt desinitur e. l. mora. ff. de usur. & l. si pro te. C. de usur. & tradunt Glof. in l. 2. similis. verbo. Restitui. ff. de minor. Bald. in cap. 1. num. 5. vers. Hec intellige de usur. foliat. Purpurat. in l. Finem. ff. si cert. per. Roman. conf. 27. in fin. Gabr. censul. 9. num. 40. de solut. Vnde saltem antequam sit ius termino constituti purgari poterit.*

Accedit etiam, quod quando mora, seu negligentia est modica, non attenditur, vt notat Rota decif. 612. num. 4. par. 4. recent. Iuxta regulam generalem, quod modica non sunt in consideratione: Modici enim, & nihil æquiparantur. Cap. licet caus. 5. Quamquam ibi, Modica, vel nulla, de Probat. & notant. Roman. singul. 334. Marfil. sing. 276. tal. in l. sciendum ff. Qui suis leg. Quindecim autem, aut sexdecim dies habetur pro mora modica, cuius non sit habenda consideratio, vt obferuat Rot. decif. 612. num. 4. par. 4. recent. & decif. 640. num. 5. par. eadem. & idcirco negligentia huiusmodi non erit sufficiens, vt locum habeat

habeat pactum testolotium annexum legato.

4. Quamvis autem tempore elabi possit, ut dici possit, mora in continenti purgata, & soluta negligentia, ut non habeat locum pactum testolotium, varie possit affecti opiniones: Nam quidam volunt, illud, *incontinenti*, importare tantum triduum, alij decem dies: qui tamen communiter rejiciuntur. Alij verò volunt, importare duos menses, alij quatuor menses: alij totum tempus, quod currit vsque ad consecrationem litis: alij totum tempus vsque ad secessionem exclusivè, quorum opinionones refert, & rejicit Menoch. de arbitrio. cap. 7. cent. 1. lib. 2.

Verum tenendum est. Quod in hoc non possit assignari certa regula, sed relinquendum prudentis iudicio, & iudicis arbitrio, ita tamen ut debeant considerari omnes, & singulæ circumstantiæ, & præsertim iuxta substantiam materiam iudicandam. Ita loquentes de mora tradunt Glor. in cap. Pauli de locat. Betozas ibid. num. 142. io. fio. Bartolin. in i. si in solam. num. ff. de verb. oblig. Marfilin. l. Quæstio. num. 59. ff. de questio. Dec. Auren. Qui rem. n. 9. ver. & quod hinc. C. de sacros. Eccles. Paul. conf. 108. num. 4. lib. 1. in §. In bona fidei. num. 82. Instit. de all. & in l. a. num. 1. Cui iure emphis. Ripa in l. si in solam. num. 35. ff. de verb. oblig. Alciat. num. 15. Niger. num. 100. Angelin. repet. num. 50. Tiriquell. in l. si unquam. verbo. Omnia vel partem. num. 13. C. de re. vend. donat. Menoch. de arbitrio. cap. 7. num. 13. cent. 1. lib. 2. Alexan. conf. 14. num. 4. ver. Præterea lib. 1. Ludovic. decis. Præf. 39. Franc. Mar. decis. 576. de Laoten. decis. Auren. 143. Riccius collect. 1127. ver. & ad hanc. Rota cum alijs decis. 640. n. 5. in fine. part. 4. recent.

6. Quamvis enim testator addecerit oneri pactum testolotium legati, oon est tamen verisimile, quod ita exegerit rigore, ut legatarius adimplementis oneris, ut voluerit prius legatarium legato ob negligentiam, quæ saltem ex æquitate purgari possit. Nam cū prius legatarius iam quæsi sit gravis pœna, non debet censeri imposita, nisi ob gravem negligentiam, cum debeat pœna cõmensurari delicto. Cap. Falsis §. Illud autem de pan. in 6. & cap. si quis dignum. de homicid. & Extraneus §. si fratrem. 5. Quia in fin. Ne fidei pœnam. Rursus, Cum legatum sit factum etiam in beneficium Ecclesie legatarie atque adeo ex affectione erga ipsam, non est verisimile, quod testator velit illum prius ob negligentiam, quæ oon sit notabilis.

7. Ex his inferitur. Quod obligatus celebrare quotidie, ratione legati, si omittat extra illas causas, quæ excusant per quindecim, aut viginti dies, non cadet in legato, quomodo habeat annexum pactum testolotium, si postea purget negligentiam, & aut ipse celebret Missas, quas omisit, si habeat dies vacantes, in quibus supplere possit Missas omittas, aut per alium supplere faciat. Nam quomodo oon excusaretur in peccato mortali, atamen negligentia non esset oorabilis, quia hæc non attenditur, secundum id quod negligitur, sed secundum tempus, in quo negligitur. Tempus autem quindecim, aut viginti dierum est modicum, ut constat ex dictis num. 3. & ideo non fundat, nisi modicam moram, & negligentiam, & idè dicendum, si pro certo die esset celebrandum Anniversarium, & differret celebratio per quindecim, aut viginti dies, & in quocumque alio simili casu. Quod autem docendum sit ad aliam partem dubij, coosidabit ex sequentibus.

Q V Æ S T I O 1029.

An pactum testolotium legatari pro Missis locum habeat, si aliquid oneris iniunctum sit testatori.

S V M M A.

1. Onus Missarum iniunctum aliquando est per modum vnius, aliquando per modum plurium.
2. Negligentia non habet locum si aliquid de onere iniuncto implentur.
Sumenda illa interpretatio, quæ excludit resolutionem.
3. Si onus secundum substantiam implentur, non habet locum resolutio.
Substantia oneris habenda in consideratione.
4. Si onus consistat ex partibus eiusdem rationis quando parte non adimpleta locum habet resolutio.
5. Dissensio ad certum finem tamdiu durat, quoadus durati reliquia fini.
6. Si onus sit habere per modum plurium, quando ex omissione vnius locum habet pactum testolotium.
Pactum testolotium non habet locum in singulis, nisi ad ipsa expressè referatur.
7. Pacta ad vnum seruanda, & quomodo.

Onus adiunctum legato pro Missis potest multipliciter imponi. Vel enim imponi potest per modum vnius, vel per modum plurium. Per modum vnius imponetur, si continetur plura copulatiue, quæ aut ex natura sua, aut ex dispositione testatoris tendant ad faciendum annuum. Per modum verò plurium imponetur, si ex distinctis oneribus singulis per se subsistentibus, & separatim adimplendis, resiliat totum onus impositum. Vt si imponat Missam quardianam, plura Anniversaria singulis annis, certis diebus celebranda, quorum vnum non dependeat ab alio. Rursus, quando plura copulatiue imponuntur per modum vnius, vel omnia se habere possunt æqualiter & tamquam partes integrantes. Vt si iniungeretur, quod extra diem cuiuslibet hebdomadæ celebrarentur quinque, aut decem Missæ. Vel possunt se habere inæqualiter, itavt quædam pertineant ad substantiam, quædam verò ad qualitates, & circumstantias accidentales, ut si iniungeretur Anniversarium cum Missa solemni de Requie, cū tot cereis ascensibus, &c. aut, quod celebrantur tot Missæ io hebdomada talis, & talis qualitatibus, siue votius siue de requie. Aut quod celebraretur tali, vel tali hora, aut in tali altari.

Quando ergo plura iniunguntur per modum vnius, si aliquid ex ipsis omittatur ex negligentia, oon inducitur caducitas nec locum habet pactum testolotium. Quod etiã debet intelligi, etiam si plura ex copulatiue iniunctis omittantur, dummodo aliquid adimpleatur, quod sufficit, ut dicatur, onus iniunctum partialiter adimpleri. Ita Betozas conf. 15. num. 1. vol. 1. Et sequitur ex regula seruanda in pactis resolutionis, ut resiliat semper sumenda sit illa interpretatio, quæ excludit resolutionem, & manentem quod factum est. l. si unum virum. ff. de reb. dub. vbi Socio. num. 5. Castren. conf. 127. circa fin. lib. 1. Crauetta in Quæst. de indenn. mulier. num. 35. Alex. conf. 157. ad. 1. lib. 7. Dec. conf. 168. ad. 1. Menoch. conf. 58. num. 46. Mantica de iur. lib. 1. tit. 4. num. 30. ver. sexto dubitatur. Vnde cum pactum testolotium possit interpretari appositum pro casu, io quo ipsum onus dimitteretur, debet ita accipi ad conferuandum ius quæsitum legatarij, Præsertim quia dici oon potest, quod legata

legatarius non exequatur voluntatē testatoris, quando ex parte exequitur onus iniunctum.

3 Hinc autem fit, quod si legatarius de onere iniuncto exequatur partem substantialem, quamvis omittat accidentalia, seu circumstantias, & qualitates accidentales non habere locum pactum resolutionum. Nam cum ea dictū pactum resolutionum stricte accipiendum sit, non potest habere locum, quando onus iniunctum adimpletur secundum substantiam, quamvis non adimpleatur secundum cetera. Neque enim debent accidentalia esse potentiora ad introducendum pactum resolutionum, quam sint substantia ad excludendum. Præsertim quia substantia tamquam principale, quod iniungitur, haberi debet in consideratione. *l. Quamvis ff. de auro leg. & l. si quis nec causa ff. si res per. vbi Ias. & idē adimpleto onere quoad substantiam, censeri debet adimpleta voluntas testatoris.*

4 Quando autem partes, ea quibus constat intergrum onus sunt eiusdem rationis, vt est celebratio plurimum Missarum, ita vt non possit distingui pars substantialis à non substantialis, videndum erit, quomodo pactum resolutionum sit appositum. Nam si ita sit appositum, vt exigit integram adimpletionem oneris, ne locum habeat, quoties non celebratur totæque numerus Missarum, subintrabit resolutio, quia aderit casus, pro quo est appositum. Erit autem necessarium, quod testator exprimat, se velle integram executionem oneris, alioquin locum habeat resolutio. Si verò non apponit capessit pactum resolutionum in ordine ad integram adimpletionem oneris, dummodo aliqua pars oneris adimpleatur, non habebit locum pactum resolutionum, quia, vt dictum est *num. 2.* stricte est interpretandum, & manientendum legatum quantum fieri potest.

5 Quod etiam ex eo deducitur. Quod dispositio, quæ ordinatur in aliquem finem tam diu durat quanta subsistit, reliquæ aliæque causæ finalis. *l. Prius, §. feruus ff. de quæst. & lex de iur. i. vbi Ias. & l. si res. per. am. & notant Bertazol. conf. 47. num. 63. lib. 1. Cephal. conf. 8. num. 1. Sured. conf. 161. num. 14. vet. & quia, Euerard. in Top. loca à cessat. rat. in fin. Cum ergo finis legatū sit celebratio Missarum, & pactum resolutionum sit adiectum in subsidium adimplementi oneris, & vt faciat resoluti legatum, dum non oboletur finis ipsius, fit quod quando obtinetur finis ex parte, non habet locum pactum resolutionum, quia adhuc finis legatū persequitur secundum aliquas reliquias manentem legatum, nec finit subintrare pactum resolutionum, quod ea dispositione solum subintrare potest, quando deficiente finali causa, deberet deficere legatum, si esset successuum, & non esset translatum in dominium legatarij.*

6 Vetum si testator plura imponat per modum plurimum onerum seorsim, tunc si pactum resolutionum referatur ad singula, subintrabit ea cuiuscumque omissione. Si verò non referatur ad singula, subintrabit solum ex omissione eorum, ad quæ refertur. Desinitur ex *Ror. decis. 357. num. 5. part. 4. vbi dicitur*, vbi quod pactum resolutionum non habet locum, nisi quoad ea, quorum omissione ipsi subiacent. Ratio verò est, quia pactum resolutionum est quoddam onus adiectum legato, & proinde non censetur repetitum quoad singula iuncta in dispositione, nisi capessit ad ipsa referatur. *l. Quidam adstringenda ff. de verb. oblig.* Deinde cum stricte accipiendum sit, iuxta regulam de qua *num. 2.* non debet extendi ad ea, ad quæ expressè non refertur.

7 Dices. Pacta ad vnguem seruanda sunt. *l. 1. §. si conuenierit ff. de pign. & l. 1. & l. in legem. §. Præter alia ff. de pactis vbi Doctores. Dec. conf. 194. m. 7. Ias. conf. 10. lib. 3. Crauetta conf. 341. num. 19. Nouizan. inter Tom. II.*

conf. Bruni conf. 12. num. 23. Resp. Esse ad vnguem seruanda quoad ea, quæ in ipsi capessit sunt, & quatenus se extendunt. Et proinde etiam pactum resolutionum eodem modo esse seruandum: non autem esse extendendum, nec late, sed stricte interpretandum, tamquam onus quoddam legato adiectum. Yode ex hoc non fit, quod locum habere debeat, quando non habet, iuxta superiora dicta.

Q V Æ S T I O 1030.

An Ecclesia restitui possit ad legatum amissum ob pactum resolutionum.

S V M M A.

- 1 Non purgata mora an possit Ecclesia ad legatum restitui non solum sequi.
- 2 Quid seculo dole.
- 3 Pactum resolutionum aliud verbis directis positum aliud verbis obliquis.
- 4 Conceptum verbis obliquis non resoluit ipsa iure, sed solum pars aliam.
- 5 Pactum resolutionum verbis directis conceptum facit idem, ac si nunquam existisset dispositio.
- 6 Ecclesia non restituitur ad legatum, si pactum resolutionum sit verbis directis conceptum.
- 7 Voluntas testatoris presumatur sine iniuria impediri non potest.
- 8 Ecclesia potest restitui ad legatum, si pactum resolutionum sit oblique conceptum.
- 9 Restitutio tunc non est in præiudicium secundi legatarij.
- 10 Secundus legatarius quando acquirat ius ex pacto resolutionum.
- 11 Restitutio est introducta ob publicam utilitatem. Fundatur in æquitate.

S Vpponit difficultas proposita, quod Ecclesia legataria ceciderit à legato ob pactum resolutionum, quia non habet locum restitutio, nisi sit amissum legatum: Et proinde, quod Ecclesia legataria non sit amplius in termino purgandi moram, quam si posset purgare, maneret eadem, ea purgata. Yode, cum dictum sit in superioribus, quod iudicia mora non habetur in consideratione, & saltem de iure canonico per aliquod tempus purgari potest arbitrio Iudicis: nunc est videndum, an non purgata, possit Ecclesia ad legatum amissum restitui.

Quod autem absolute non possit restitui, tenet *Genues. in Præf. Eccles. quæst. 144.* Quia stante resolutione de iure Canonico, & voluntate testatoris amittitur omnino legatum à legatario, & transferitur in substitutum ipso iure: & idē non habet locum restitutio, quia esset lesio alieni iuris. Confirmat restitutio in integrum fundatur in æquitate hoc autē casu, non solum non fundaretur in æquitate, sed esset contra æquitatem: quia est contra æquitatem non solum voluntatem testatoris cum eius grati præiudicio.

Alij verò volunt quod possit restitui, seculo dole, & quod sit Ecclesia patata purgare moram. Ita Alph. de Leon. de off. Capiti. quæst. 146. lib. 2. m. 320. Qui citat Riccius rest. 162. num. 4. part. 3. Violan. de Iure patr. lib. 4. cap. 5. num. 49. Verum hi loquuntur, non de restitutione post amissionem, seu resolutionem legatarij, sed de ipsa resolutione, quæ non inducitur, si Ecclesia patata sit moram purgare, argue adē quando est intra terminos, intra quos locum habet moræ purgatio. Pro resolutione autem huius difficultatis

colatis, aduertendum est, quod pactum resolutionum duplici modo apponi potest legatæ testatore. Næpe verbis directis, & verbis obliquis. Tunc apponitur verbis directis, quando verba quocumque modo disponunt de ipsa resolutione, & ipsa per se primò, & directè inducunt, vt proinde resolutio secundum se continetur sub dispositione, vt fit in l. 1. c. de lege commissaria. Verbis autem obliquis apponitur, quando non disponitur directè de ipsa resolutione, sed solum, quod indicari possit: & proinde disponit de alio, quod possit esse causa resolutionis, vt si hoc pacto apponatur, Quod si non adimplebitur onus introductum, possit cogi ad restituendum legatum tali Ecclesie, quam in talem euentum subditum, aut alijs huiusmodi.

4 Inter hos autem duos modos illud præcipuum discrimen interuenit, quod pactum resolutionum directis verbis conceptum, & appositum, eo ipso quod habet locum per non implemētum oneris, seu modum ipsæ iure resoluti contractus, seu legati, & operatur, vt res eodem modo se habeant, ac si nõ fuisset contractus, aut legatum, & aufert omne ius, acquisitum. Conceptum autem, & appositum verbis obliquis non resoluti ipso iure, neque transfert dominium, sed solum patit actionem ad resolutionem. Ita committunt Doctores per l. fin. ff. de lege commissaria, & l. Commissaria. C. de pact. inter empt. & vendit. vbi Glof. verbo Penultima. Item Glof. in l. r. verbo Mortis causa, ff. de donat. C. nuatui. libro tertio Variar. capite octauo, numero primo, in fine, & ver. Secundo saltem. Gomez tom. secundo Variar. capite secundo, numero trigesimo, & ver. Item adde. Gutierrez præf. quæst. libro tertio de Gabel. questione decima, numero de aduocato. Petreus in l. si curatore, verbo sua facilitate, numero, & quinquagesimo quarto, C. de integ. res. min. Salzedo ad Duas reg. 208. ver. secundo subtitulus Tiraqueille retrahit. conuenit. §. prima, Glof. 7. numero tertio & decimo, & primo, alios referens. Felician. libro primo de censu. capite sexto, numero sexto, & octauo. Morta in Expar. in. titulo nono, questione decima quarta, numero 6. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 26. num. 15. Trentacin. Variar. resoluti de empt. & vendit. lib. 4. res. tom. 23. Faber, de error. pragmat. dec. 12. art. 2. num. 4. Menchaca in consuet. usquequum. cap. 65 per totum. Alexian. Lrual. num. 16. C. de pact. Ofual. ad Donel. lib. 19. cap. 18 littera. C. & cap. 19. littera. F. Qui licet discrepent in assignanda ratione, conueniunt tamen in hoc, quod eueniente casu pacti resoluti, nullum adit ius seu dominium penes emptorem aut legatarium.

5 Et hoc etiam voluit Doctores, quando sine distinctione docent, quod pactum resolutionum reddit dispositionem, seu contractum inefficacem, petinde ac si nunquam extitisset, nam loquuntur de pacto resolutionis verbis directis concepto, vt Petegrius. conf. 77. num. 7. lib. 3. Gratian. disp. foren. cap. 307. num. 4. Matefcon. Variar. res. 90. num. 1 lib. 1. Eugem. conf. 29. num. 32. ver. secundo monet. lib. 1. la. Conf. 211. num. 28. lib. 2. Bald. in l. ea lege. num. 13. ver. Ego dico. C. de cond. & test. conf. Crauetia. conf. 145. num. 19. Vtall. decif. 315. num. 2. part. 3. Pena decif. 274. n. 2. Emin. Othobon. decif. 159. num. 19.

6 Dicendum 1. Si pactum sit appositum legatæ verbis directis, eueniente casu resoluti, non habet locum restitutio ad legatum. Ratio est, Quia, ex dictis, pactum resolutionum sit conceptum ipso facto priuat legatatiõ omni iure acquisito, quia facit ipsum statim resoluti, & ex dispositione testatoris ius ad legatum transfertur in subrogatum. Ergo non potest habere locum restitutio, quia priuatur secundum legatum iure acquisito, & impeditur testatoris voluntatem, sibi expresse pacto præferuatam, quod siue in-

iuria fieri non potest, vt notat Rot. in Valentia sub die 4. May. 1611. apud Peniam. decif. 1521. num. 5. & in Penam indult. Iunij. 1647. apud Eminētiss. Othobon. decif. 155. num. 10.

Dicendum 2. Si pactum resolutionum sit conceptum verbis obliquis, habet locum restitutio ad legatum, non obstante casu resolutionis. Ratio est, Quia tunc pactum resolutionum non priuat ipso iure legato acquisito, sed tantum dat facultatem, vt deueniri possit ad priuationem, & idcirco requiritur factum iudicis, vt succedat priuatio. Ergo potest locum habere restitutio in integrum, quia poscit condonari, quod deliquit, & non deuociri ad priuationem.

Dices, Hanc restitutionem esse in præiudicium legatarij substituti, & ideo non posse habere locum. Resp. Non esse in præiudicium ipsius: quia cum primus legatarius non sit adhuc priuatus iure, & domino legati, non potest ius aliquid acquiri substituto: quia ipsi illud tantum ius acquiritur, quod perdit primus legatarius: vnde cum nullum ius perdat, nullum etiam alteri acquiritur. Dum autem non est ipsi ius aliquid acquisitum, nec etiam inferunt vllum præiudicium per restitutionem, cum præiudicium consistat in lesione iuris.

Adhuc tamen instat potest. Legatarius substitutus habet ius à testatore petendi resolutionem legati, in eueniēte, quod primus legatarius non adimpleat onus: hoc enim optat pactum resolutionum obliquis verbis conceptum. Restitutio autem primi legatarij ad legatum priuat hoc iure, quia impedit, quod substitutus non possit consequi legatum. Resp. Substitutum acquirit hoc ius, sed sub tacita conditione, si non fiat restitutio, cum enim restitutio de iure locum habere possit, censetur testator disposuisse in conformitate ad ius, & proinde concessisse facultatem substituto repetendi legatum, quando, attempto iure commouit, non esset primus legatarius restitutus.

Accedit etiam, quod restitutio est introducta 10 ob publicam utilitatem, vt subueniantur lapsi, vel decepti. l. 1. ff. de restit. in integr. Ibi, Vel lapsi, vel circumscripti subueni: & fundatur in æquitate. l. D. Antiochus. eodem ff. & idcirco non debet priuatum interesse præualere contra æquitatem, & publicam utilitatem. Vnde ius acquisitionis legatario substituto est ius subordinatum æquitati, & publicæ utilitati, atque adeo admittens restitutionem primi legatarij, quando esset conuocis æquitati.

QVÆSTIO 1031.

An si hereditas non sufficiat pro legato Missum cum pacto resolutionis ad alterius fauorem posset legatarius concordare pro minori summa, relictis conditionibus, &c.

S V M M A.

- 1 Legatum correspondere debet omnibus oneribus.
- 2 Si non correspondat, hereditas legato an possit legatarius concordare cum herede abiciendo pactum resolutionum, &c.
- 3 Modus impossibilis adiectus ultimis voluntatibus rejicitur.
- 4 Pactum resolutionum quando possit rejici ex mero iustitiae.

Legata

Legata auferuntur ex coniecturata mente testatoris.

Ablata ex eadem mente restituuntur.

- 3 Legatum non deuoluatur ad substitutum, si non accipitur cum onere, &c.
- 6 Restitutio legati non habet locum, ubi non est culpa. An in concedendo circa legatum attendendum, quid faceret substitutum.
- 7 Legatum an adiudicandum substituto si uoluit accipere cum illa quantitate, cum qua non uult principalis.
- 8 Concessa facultate capiendi legatum propria auctoritate substitutus in casu resolutionis, an possit statim capere.

PRO resolutione difficultatis supponendum, quod legatum debet correspondere oneribus impositis. Vnde cum legato imponatur onus non solum celebrandi Missas, sed etiam pacti resolutionis, aut etiam alterius conditionis, necesse est, quod legatum correspondeat etiam huic oneri, & proinde debet esse maius, quam si imponeretur solum onus Missarum. Quo supposito, dubitatur, an statim pacto resolutionis pro casu, in quo non adimpleatur onus impositum, deuoluatur legatum ad aliam Ecclesiam, vel etiam in casu resolutionis: possit prima Ecclesia concordare cum hæredibus pro minori summa, si pro summa legata hæreditas non sufficiat, reiciendo partem oneris, & pactum resolutionis.

1 Hæc difficultati respondet Genuen. in *Præf. cabilib. Eccles. quæst. 263*. Quod si Ecclesia substituta non fuit audita, aut si obtulit se pro adimplendo legato, iuxta formam præscriptam à testatore cum illa minori summa, pro qua sufficit hæreditas, non poterit concordare, & si concordet, concordia erit nulla. Quod si fuit audita dicta Ecclesia, & non se obtulit, concordia ualebit. Et ita etiam sentit uidentur Alphonsi de Leon. de *offic. Capell. quæst. 3. sect. 22. num. 322*.

2 Verum absolute tenendum uidetur, *Quod passus primus legatarius ualde concordare cum hærede reducendo ad terminos iussus onus adiectum legato*. Ratio est, quia cum onus sit adimplendum post acquisitionem legatum, habet rationem modi iuxta communem doctrinam, de modis, & conditionibus. Modus autem adiectus uiridis voluntatibus reijciatur quatenus impossibilis, & subsistente dispositione habetur pro non adiecto. *l. si fundum. §. Iulianus. alias. §. Titio pecunia. ff. de leg. 1. & notant Bart. in l. Codicillis, in i. de leg. 2. Albet. in l. vn. §. Pro secundo. C. de caduc. uellen. Sarmien. lib. 2. s. f. el. interpres. cap. 3. num. 6. Molina lib. 2. de Hispania primogen. cap. 12. num. 42. Duzan de condit. & mod. imp. part. 5. cap. 1. num. 14.* Onus autem, quatenus est excedens terminos iustitiae, habetur pro impossibile, quia est iniustum. Quod autem est iniustum, de iure impossibile est, quia ius non adimit quæ iniusta sunt.

3 Nec obstat, quod hæc concordia uideatur cedere in præiudicium legatarii substituti, quatenus reijciatur pactum resolutionis & auferatur à substituto ius substitutionis, quia hoc totum prouenit ex coniecturata mente testatoris, qui sicuti dare potuit hoc ius legatario substituto, ita etiam potuit auferre. Legata enim ex tacita, & coniecturata mente testatoris auferuntur, *l. si uer. ff. de adim. leg. & l. 3. §. fin. eodem. tit. sicut etiam adempta ex coniecturata, & tacita mente testatoris conferuntur. l. Aluana. §. fin. ff. de adim. leg.* Cum autem totum onus adiectum legato non possit sub-

sistere, sumus in casu, in quo ex uerisimili mente testatoris debeat primo loco corrumpere pactum resolutionis, tamquam accessorium oneri principali, & minus uile testatori, quam sit celebratio Missarum. Est enim capiendi illa interpretatio, quæ est magis uilis testatori. *l. Cum ex plurib. ff. de solut.*

Necitem obstat, quod uideatur legatum deuolui ad substitutum legatarium, iuxta dispositionem testatoris, quia primus legatarius non accipit cura onere adiuncto: Nam neque etiam refutat, sed querit temperari onus ad terminos iustitiae, atque adeo non grauari plurquam honoretur: & proinde prosequitur ius proprium, & querit, quod à legato reijciatur, quod de iure uenit reijciendum.

Neque enim dici potest. Quod adit casus resolutionis, quia legatarius non uult implere onus, iuxta formam à testatore præscriptam, secundum quam forte legatum acceptaretur à substituto, si uocaretur. Quia resolutio legati est imposita per modum pænz, quæ non habet locum, nisi adit culpa. *l. feniens. C. de pænis. & notant lat. in l. Cum pro pæne, num. 7. ver. 3. C. de hered. inst. Bart. in l. 1. §. non autem. ff. si quis testam. liber. C. uerba conf. 2. §. n. 15. Dec. in c. Cognoscens, ver. Ad superius dicta de conf. Alex. con. 177. ver. & pro hoc patet lib. 5. Nulla autem adit culpa legatarii, dum uires iure suo querit, onus annexum legato reduci ad terminos iustitiae. Neque respiciendum est, quid esset facturus substitutus legatarius, si audiretur, tum quia posset acceptare legatum cum onere præscripto, & posset procurare reductionem: tum quia posset esse negligens in adimplendo, quia non subsistit pænz caducitatis. Tum quia, cum ex mente coniecturata testatoris, & secundum terminos iustitiae minuitur onus, non agit de tollendo aliquo iure à substituto, sed de implenda mente testatoris eo meliori modo, quo impleri potest à legatario, statim quod uires hereditatis non sufficiunt pro legato determinato à testatore.*

Ex his colligitur, quod si legatarius substitutionis esset præceptus acceptare legati cum ea quantitate, cum non uult acceptare primus legatarius, non esset ipse adiudicandum. Quia pluit haberet secundus legatarius, quam primus, nam statim requirit legatarius, adhuc secundus legatarius plus obtineret, quam primus, quia minus oneris ipsi imponeretur: Siquidem non imponeretur onus caducitatis, seu resolutionis, sicut imponitur primo legatario, plus autem obtinet, qui eandem quantitatem obtinet cum minori onere. Vnde fit: Quod si legatum oneri Missarum esset proportionatum, statim tamen pacto resolutionis, fieret ratio huius oneris improportionatum: & idem adhuc ex concordia dextra posset huiusmodi pactum resolutionem. An autem pro concordia in reductione oneris sit necessaria auctoritas superioris, constabit ex dicendis de reductione oneris Missarum.

Denique circa prædicta est aduertendum, quod si forte in pacto resolutionis fuisset concessa facultas substituto legatario capiendi legatum propria auctoritate, eueniente casu resolutionis, non per hoc poterit substitutus statim capere, ut notat etiam Genuen. in *Præf. cabilib. Eccles. quæst. 161*. Alph. de Leon. de *off. Capell. quæst. 3. sect. 22. num. 325*, sed erit expectanda sententia Iudicis declarantis, factum fuisse locum resolutioni. Quia debet auctoritatem constare de casu resolutionis, alioquin posset perturbari ius alienum, & pretendi, quod adesset casus resolutionis, quamuis reuera non adesset.

Q U Æ S T I O 1032.

An legatum cum conditione, quod legatarius ordinetur Sacerdos, aliis deuiolatur ad locum pium, non impleta conditione, statim deuiolatur.

S Y M M A.

- 1 Substitutus debet instare, ut præsagatur terminus legatarius, ut ordinetur Sacerdos, si ad id tenetur.
- 2 Quando legatarius debet prius ordinari sacerdos, quomodo acquirat legatum.
- 3 Legatum non debetur nisi impleta conditione.
- 4 Legatarius non capit legatum sub conditione si de iure conditio sit ipsi impossibilis.
- 5 Legatum pium non tenetur, si conditio sit impossibilis.
- 6 Modus, qui resoluitur in conditionem suspendit.
- 7 Legatarius non cadit a legato si non ordinetur Sacerdos, nisi interpellatur.
- 8 Non impleto modo, quando manenteatur legatum.

Si legatum sit alicui relictum pro celebrandis Missis cum obligatione, quod efficiatur Sacerdos, & pacto resolutionis, quod si non efficiatur Sacerdos, deuiolatur ad certum locum pium; dubitatur quando locum habeat deuiolutio. Hanc difficultatem resoluit Genuen. in *Prædictis Eccles. quæst. 632*, loquens in casu institutionis hæredis, & in casu legati & Alph. de Leon. de offic. Capell. quæst. 5. §. 2. num. 326. Quod substitutus debet instare, ut assignetur terminus legatario, intra quem debet suscipere Sacerdotium, quo elapso fiat locus resolutioni, & deuiolatur ad substitutum. Quia ordinum susceptione dependat magis a voluntate Ordinandi, quam ab Episcopo, qui est semper paratus dignos ordinare.

Pro resolutione huius difficultatis attendenda est dispositio testatoris: Et primo videndum, an oculus suscipiendi sacerdotium sit adiectum per modum conditionis, an verò per modum modi. Si enim est adiectum per modum conditionis, prius adimpleri debet, quam acquiratur legatum. Si verò per modum modi prius acquiratur legatum, & postea modus impleri debet, cum in hoc differant conditio, & modus, ut de conditio. e. habetur ex l. *Necessaria*. §. 1. ff. de peric. & com. rei vendi. & l. *Pecuniam quam*. ff. si ceret. per. vbi Alex. num. 4. Menoch. con. 134. num. 31. Duran. de condit. & mod. imposs. part. 5. cap. 1. num. 3. & de modo ex l. *Mexia* ff. de manumiss. testam. & l. *libertat*. §. *Hæc scriptura*. cod. tit. & l. *Quibus diebus*. §. *Terminus*. ff. de condit. & demonstr. vbi Bart. num. 11. Socin. num. 8. Aliat. res. 165. num. 15. Cornueus conf. 311. num. 1. lib. 1. Castren. conf. 192. num. 1. lib. 1. Paril. conf. 19. num. 255. lib. 2. Sarmien. seclit. in corp. cap. 3. num. 1. & 4. lib. 2. Menoch. conf. 131. num. 2. Arcet. conf. 95. in fin. Crauetta conf. 59. num. 1. Ruin. conf. 60. num. 5. lib. 2.

Si igitur legatum sit sub conditione suscipiendi sacerdotium, quandoque legatum de iure non debeatur.

nisi purificata conditione. l. *Cum ita legatum*. & l. *Qui hæredi*. §. *fin. ff. de condit. & demonstr.* Attamen cum situm in conditione mixta, quæ etiam dependet ex facto alterius, obtinebit legatarius legatum, si faciat quantum in se est ut ordinetur Sacerdos. Quia conditio huiusmodi habetur pro impleta, si legatarius faciat quod in se est. l. 1. c. *de instur. & sub. fin.* & l. 1. vet. sed §. per se. c. *de his, quæ sub modo*. & l. *si post diem*. vet. sed & si us. ff. *Quando dies leg. cod.* & notant communiter Doctores, Quod etiam verum puto, si Episcopus nolit ordinare ob defectum litteraturæ, & ipse faciat, quantum in se est, ut se reddat habilem. Tenebunt tamen per alium satisfacere oneri Missarum, non secus, ac teoretur locus pius, seu Ecclesia substituta.

Si tamen non possit ordinari Sacerdos ex impedimento proprio, quod illi provenient a iure, ut si esset irregularis, tunc subintrat communis doctrina, quod legatum non teneat respectu illius, & proinde deuiolatur ad substitutum, quia est ipsi relictum sub conditione, quæ ipsi de iure impossibilis est, & testator putabat, esse possibilem, quam per tex. l. *seruo manumissus*. ff. de condit. indebit. tradunt Inf. ibid. Bart. in l. 1. num. 5. ff. de condit. iussu. Castren. in l. *Ab omni*. §. *In testamento*. ff. de leg. 1. Socin. in l. *Adita*. §. *si seruo*. num. 1. ff. de condit. & demonstr. Arcet. in l. *Impossibilis*. circa fin. ff. de verb. oblig. Crotus conf. 48. num. 16. Crauetta conf. 167. num. 8. Ruin. conf. 10. num. 8. vol. 2. Berolus conf. 18. num. 47. Paril. conf. 38. num. 84. vol. 3. Sord. conf. 89. num. 48. Valquez de success. §. 20. num. 168. Duran. de condit. & mod. imposs. part. 5. cap. 7. num. 2. Quia cum testator putaret, posse ordinari, eo quod nesciret impedimentum, pet errorem ita disposuit, & idem defectu voluntatis cessat dispositio quoad primum legatarium, l. *si per errorem*. ff. de instur. ann. ludi.

Nec obstat, quod legatum sit pium, & proinde ab hac regula exceptum, ut tradunt Inf. in l. *seruo manumissus*. limit. §. ff. de condit. indebit. Bart. in l. *Proximi*. §. 1. ff. de his qui in testam. delent. Bald. in l. 1. in fin. c. de com. seruo manumissus. Tiraquel. de privileg. pia. caus. privileg. 75. Menoch. conf. 1014. num. 32. Quia licet, quatenus legatum est pro Missis celebrandis, sit pium; attamen quod obtineatur potius a principali, quam a substituto, non habet specialem causam pietatis, & idem non debet fauere pietatis substituti potius in vno, quam in alio; cum sufficiat, quod substituoatur secundum se.

Si autem onus suscipiendi Sacerdotium sit adiectum tamquam modus, videndum, est an resoluitur in conditionem; quia si resoluitur, suspendit, quantum est de se, confectionem legati. l. *si heres*. ff. de condit. ob con. & l. 2. c. *de his, quæ sub modo*. & tradunt Bart. in l. *Quibus diebus*. §. *Terminus*. num. 17. ff. de condit. & demonstr. Socin. num. 7. Alex. conf. 102. vet. Secundi principaliter, lib. 1. Ioan. And. ad specul. tit. de instur. ann. §. *non vero*. num. 81. verbo *instur. ann.* Tunc autem resoluitur in conditionem, quando ex dispositione testatoris colligitur, quod nolit, legatum habere effectum, nisi impleto modo. In hoc tamen casu idem dicendum est de hoc modo, quod dictum est de conditioe, nam æquivalent conditio.

At si retineat naturam modi, erit necessaria interpellatio interponenda a substituto legatario, & præfigendum erit tempus, intra quod debeat suscipere Sacerdotium, nisi a testatore præfixum sit. Quando enim

do enim quis obligatur ad factum, tunc incidit in mortem, & in poenam caducitatis annexam, si interpellatus non facit, quod tenetur facere, *l. si pater. ff. Quando dies leg. ced. & l. si quis filium, §. si pater. ff. De testat. bonor. & l. Mera ff. De testat. & l. si post tres ff. si quis caus. & tradunt Bart. in l. si duo §. An Prætor. ff. De const. precum. Dec. in l. Quando non. 45. ff. si cert. pet. in 3. l. testat. Aret. conf. 72. circa fin. Crassetta resp. 64. num. 1. Socio. sen. conf. 333. lib. 1. Aleat. resp. 593. num. 2. Ruin. conf. 100. numero quarta, libro quinta. Duran. decisio centesima quadraginta sexta, numero nono.*

- 8 Potest tamen legatarius excusare non adimplementum modi, si videlicet ostendat, se fecisse quantum in se est pro adimplendo. Nam tunc modus desinit abique culpa legatarii per casum, & idem adhuc manuteneretur legatum, *l. si fundum per fiduciarii commissum §. Italia ff. De leg. 1. & l. Lucius 2. §. Quisquis ff. De leg. 2. & l. Pater filium §. Tullianus ff. De leg. 3. & l. C. De leg. vbi Jacob. Bortringar. Com. conf. 311. num. 4. lib. 1. Alex. in l. s. num. 5. C. De instit. & substit. Manica de consuet. vbi. volunt. lib. 1. tit. 21. num. 9. Cum enim defectus adimplementum non possit tescendi in voluntatem legatarii, eod quod ipse præstitit quantum in se est, ut modus adimpleretur, habetur pro impleto. *l. si Titio. Inst. ff. De leg. 1. & l. Lucius Titius testamento §. Quisquis heres ff. De leg. 2. & l. Pater §. Tullianus ff. De leg. 3. & ita tradunt Accurs. in l. si Titio ff. De leg. 1. Bart. ibid. Castren. in l. In testamento 2. in fin. ff. De condit. & demonst. Alex. in l. 1. num. 1. C. de instit. & substit. Signorol. Homod. num. 11. Alber. num. 7. Inf. in l. si Titio num. 8. ff. De leg. 1. testat. de communi. Socin. in l. si Titius ver. Aret. tex. ff. De condit. & demonst. Ilr. Menoch. conf. 261. num. 13. Et idem in causa præsentis, si per legatarium non flet, quin ordinem Sacerdos, obitoeibz legatum: dummodo nō sit canonicè impeditus; quia tunc modus ex ipso impossibilis, sed putatus possibilis à Testatore, & idem vitabit dispositionem, ut dictum est de conditione, ob defectum voluntatis.**

Q U Æ S T I O 1033.

An qui promissit moribundo, teneatur solvere legatum pro Missis.

S Y M M A.

- 1 Promittens moribundo solvere legatum pro Missis urbanitatis causa non tenetur.
- 2 Verba urbanitatis non inducunt obligationem.
- 3 Verba continentia propositum de soluendo legato pro Missis non obligant.
- 4 Heres promittens moribundo legatum pro Missis, tenetur iuxta vires hereditatis.
- 5 Promissio facta moribundo de legato pro Missis, an inducat obligationem soluendi de proprio.
- 6 Promissio inducit obligationem de iure natura.
- 7 Nisi originetur ex aliquo amore.
- 8 Error excludit consensum.
- 9 Promissio facta moribundo de Missis, quando obliget in foro externo.
- 10 Quid si de ipsa consens per testes.

Promittens patet ex promissione contineri.

- 1 **Q**uia contingere potest, quod quis promittat moribundo, le soluturum legatum pro Missis celebrandis, si ab ipso relinquantur: idem dabitur an ratione huius promissionis teneatur solvere. In

Tem. II.

qua difficultate illud primò considerandum est, an promissio sit facta per modum euisdam Urbanitatis, ad morem gerendum defuncto, & ipse complacendum: in quo casu promissio non obligaret quia verba, urbanitatis causa petolata, non inducunt obligationem, ut colligitur ex Cap. Cum venisset de insti. vbi Canon. l. quod venditor ff. De dolo & l. sciendum ff. De edili. edict. & l. ea qua ff. De contrah. emp. & l. ius stipulet. ff. De verb. oblig. vbi Inf. num. 5. & tradunt Sanchez lib. 6. de matrim. disp. 25. num. 14. vers. Tertio qua. Merlin. decis. 885. num. 20. Scraphin. decis. 136. num. 3. & decis. 332. num. 2. Coccin. decis. 219. num. 7. Penia decis. 430. num. 6. & decis. 1009. num. 5. Rota decis. 406. num. 3. & decis. 700. num. 33. part. 2. Ricini.

Et hoc etiam dicendum est, si verba intervenient solvendi legatum soluendi legatum, iuxta ea, quæ tradunt Caiet. 2. 2. q. 88. art. 1. Ad hoc scilicet Sanchez disp. 86. de Eucharist. in preem. Franc. Lugol. lib. 5. de sacram. cap. 11. num. 1. Propositum enim differt à promissione: quia propositum dicit tantum intentionem, & voluntatem faciendi, & idem non inducit obligationem: promissio vero vltra propositum, quod supponit, importat etiam animum se obligandi, itavt in actu exercicio deducatur in obligationem quod proposuit facere.

Si autem interveniant vera promissio cum animo se obligandi si promittens sit hæres, & non habuerit animum se obligandi de proprio, non tenebitur, nisi iuxta vires hereditatis, etiam in foro externo, iuxta ea, quæ tradunt Bart. in l. Cum quis decedens §. Testamento, ff. De leg. 3. Caneet. Variar. resolat. cap. 10. num. 106. lib. 3. Alphons. de Leon. de offi. Capell. quæst. 5. sect. 28. num. 388. Quia censetur se obligare tanquam hæredem, atque adeo iuxta vires hereditatis: & aliis obligatio subsistit, quia non tam provenit à promittente, quam ab ipso testatore: & est promissio de exequenda dispositione testatoris.

Verum etiam promissio inducat obligationem solvendi legatum etiam de proprio, si vires hereditatis non suppetatur, quamvis aliqui putent, non inducere obligationem, ut in superioribus, vbi de obligatione celebrandi ratione promissionis: attamen tenebimus est. Quod inducit obligationem, & proinde promittens tenetur solvere legatum. Ita D. Thoin. 2. 2. quæst. 88. artic. 1. ad 1. Caiet. ibid. §. In eodem tertio articulo & quæstionem centesima decima sexta, articulo primo, §. Ad quæstionem, & §. Ad secundam autem obliigationem. D. Antonius, parte prima, titulo decimo, capite primo, §. 4. Salon. secunda secunda quæstione quinta de domin. articulo tertio, dubio secundo. Navar. capite decimo octavo Manual. numero sexto. Sanchez libro primo De matrim. dispensatione quinta, numero vigesimo. Lessius libro secundo de iustitia & iure, capite decimo octavo, dubio octavo, numero quinquagesimo quinto. Valseque prima parte, dispensatione octogesima quinta, capite sexto, numero quadragess. Maldet. 2. 2. tract. 1. cap. 9. dub. 8. Torrian. tom. 2. disp. 64. dub. 16. num. 16. Filicic. tract. 33. cap. 2. num. 28. Beia in resp. 148. consilium, part. 4. cap. 25. & in terminis de legato pro anima Testatoris idem Sanchez lib. 4. de matrim. disp. 9. num. 15. ver. Si autem vxor. Alphons. de Leon. de offi. Capell. quæst. 5. sect. 28. num. 385.

Ratio autem est. Quia promissio inducit obligationem fidelitatis: & fidelitas obligat de iure nature, atque adeo in conscientia. Ergo in materia graui obligabit grauius, quia quod adest obligatio ex genere suo, materia grauius inducit obligationem grauiorem. Aorteced. constat, quia recta ratio dicitur, eadem, & promissa esse seruanda, itavt quantum

li 3 putatur

pnatur honestum, & laudabile servare, tantumdem putetur turpe non servare, & causet abominatorem erga non servantes. Et hoc non solum tanquam quid de conscientia, sed tanquam quid omnino necessarium ad conservandam humanam societatem, quæ sine fidelitate exerceri nun potest, vnde constat experientia, quod reculamus tractate cum ijs, qui promissa non servant. Obligatio autem de iure naturæ, est obligatio in conscientia.

6 Hæc tamen accipi debet, supposito quod promissio non originaretur ex aliquo errore, vt in simili casu aduertit Sanchez lib. 4. de matrim. disp. 9. num. 15. vet. l. Sapi etiam, & in hoc casu Alphonsi de Leone de offic. Capell. quæst. 5. sect. 28. num. 385. Error enim excludit consensum, l. si per errorem. ff. De iurisd. omni. Ind. Atque adeo in presenti excludit etiam animum se obligandi. Promissio autem sine animo se obligandi, non inducit obligationem.

7 Si autem promissio inducta sit in testamentum pro foto quoque externo, aderit obligatio, quia tunc promissio vim habet stipulationis. § si scripta. Insti. De iuri. stipul. Et ideo parit actionem pro foro externo. Quod etiam dicendum est, si aliqua prima scriptura se obligasset, quia hæc quoque vim habet stipulationis, vt notant Dec. conf. 107. num. 1. vet. simpliciter Ludovici. decis. 318. num. 6.

8 Imò etiam si solum per testes probaretur, adhuc daretur actio pro executione promissionis, iuxta ea, quæ tradit Alesius. decis. 120. quem sequitur Alphonsi de Leone de offic. Capell. quæst. 5. sect. 18. num. 400. Si enim constat de promissione, potest promittens ex promissione conveniri. Cap. Quicquid, Episcopi. vbi Glos. verbo. Præmissis. 12. quæst. 2. Rot. apud Ludovici. decis. 401. num. 4. Transit enim hæc promissio in contractum, & ideo sufficit, si per testes probeatur.

QVÆSTIO 1034.

An de legatis pro Missis debeatur portio Canonica pro Episcopo.

SVMMA.

- 1 Canonica portio quibus debetur.
Solvitur in recognitionem superioritatis.
- 2 Regulares exempti non tenentur solvere canonicam portionem de legatis.
Exempti Regulares ad solum Quartam funeralem obligantur.
- 3 De legatis pro Missis non debetur Canonica portio.
- 4 Ita sanctum in iure.
Ob reverentiam divini cultus.

1 Appellatione Episcopi in presenti veniunt omnes Ordinarii, etiam si habeant tantum iurisdictionem quasi Episcopalem. Est enim canonica portio de lege iurisdictionali, & ideo debetur ijs omnibus, qui supra Ecclesias habent iurisdictionem, vt inter alios notant Cochiet. de iurisd. Ordini. in exempt. par. 4. § 6. n. 2. Barbosa de poss. Episc. alleg. 86. num. 9. Est autem Canonica portio certa pars de legatis relictis Ecclesiis, quæ iuxta sacros Canones solvitur Episcopo in signum recognitionis superioritatis ipsius, iuxta cap. Determinum. & cap. Constitutum. 36. quæst. 1. & Clement. Dudum. De Sepult. & cap. Consequente. De offic. Ordinari. & cap. Requisisti. & cap. fin. de testamen.

2 Est autem supponendum. Quod quavis Hostien.

in sum. tit. De Sepult. num. 11. existimet, Regulares exemptos teneri ad solvendum de legatis relictis ipsorum Ecclesijs canonice portionem: communis tamen opinio est in contrarium, quam tradunt Innocent. in Cap. Offic. De testamen. Abbo. ibid. num. 6: & conf. 37. num. 1. Felin. in cap. Quarta. init. ver. & testamen. De prescriptio. 10. Andri. in cap. Corrigendi. De sepult. Bald. in l. si quis ad declinandum. ver. Iuxta hoc. C. De Episc. & Cler. Feder. de Senis conf. 96. Petrus de Vbal. de Canon. portio. cap. 4. quæst. 6. Silvest. verbo Canonica portio. num. 4. Angel. num. 7. Azot. part. 2. lib. 9. cap. 12. quæst. 5. Cochiet. de iurisd. Ordini. in exempti. part. 4. quæst. 6. num. 4. Miranda tam. 1. manual. quæst. 43. art. 2. Cdm enim Ecclesiæ Regularium sine exemptis, & proinde non pertinent ad Episcopos, non debetur canonica portio in signum iurisdictionis eorumdem. Et ita desumitur ex Clement. Dudum. §. Peram. de sepult. vbi exempti ad solum quartam funeralem obligantur, nec ab ijs possunt Episcopi aliquam canonicam portionem exigere. Vnde remanet difficultas de legatis relictis Ecclesijs non exemptis, aut Capelle non exemptæ constitutæ in Ecclesiâ exempta Regulari.

Dicendum est. Portionem Canonice non deberi de Legatis pro Missis. Ita Hostien. in cap. vlt. De testamen. & in cap. ex parte 2. de verb. significat. Azot. part. 2. lib. 9. cap. 12. quæst. 7. Quamvis pro opposita sententia citetur Silvest. verbo Canonica portio. quæst. 4. Angel. num. 4. Lauze. in ver. iurisdictionis. De prescript. & recen. fuer. mæra. cap. 17. num. 99. Petrus de Lara de Annivers. & Capell. lib. 1. cap. 25. num. 56. Alphonsi de Leone de offic. Capell. quæst. 5. sect. 8. n. 109.

Et hoc est determinatum in Cap. fin. De testamen. vbi inser alia legata, de quibus non solvitur Canonica portio enumerantur ea, quæ pro Anniversario, septimo, vigesimo, trigesimo die, siue alijs ad perpetuum cultum Divinum legantur Ecclesijs, vel reliquis ijs locis. Ratio autem est, quam ibi assignat Glos. verbo Deducti. Quia reverentia Divini cultus, ita exigit, qui præferti debet villitati Episcoporum. & in legatis pro Missis addit etiam specialis ratio, quia nimirum sunt quæ legantur pro sublevatione celebrantium, siue sint per modum salarii, siue per modum beneficii. Non est autem æquum, quod ea quæ intuitu ministerij dantur pro sublevatione, minuantur in alienum beneficium, cum non sint emolumenta personalia.

QVÆSTIO 1035.

An Quarta Parochialis solvenda sit de legatis pro Missis.

SVMMA.

- 1 Quarta parochialis non est eadem oblique.
Solvitur Parochis utriusque administrantibus Sacramentorum.
Etiam à Regularibus.
- 2 De legatis pro Missis an solvenda quarta Parochialis. & eam. seq.
- 3 De iure antiquo non est solvenda.
- 4 Quid iuxta Clemen. Dudum. De sepult.
- 5 Non solvitur, nisi de summis spectantibus in Ecclesiâ, cui legantur.
- 6 Quarta funerale de quibus solvenda.
- 7 Consequens præscriptis contra Clemen. item quarta Parochialis solvitur de solum funeribus.
- 8 Quarta funeris alij solvitur pro compensatione emolumentorum qua obveniunt ratione stipulati.
- 9 Quarta si solvitur, de ipsi legati solvuntur.

Distin.

Diffin. De, referunt ad substantiam, & materiam.

Parochiales Ecclesia non possunt aliquid præstare ab Hereticis, quod correspondat Quarta.

Quarta funeralis est illa portio, quæ debetur Parochio, quando eius Parochiani sepeliuntur extra Parochialem Ecclesiam, de ijs, quæ obveniunt Ecclesiæ sepulture occasione funeris. Hæc autem portio non est eadem ubique, sed diversâ, iuxta diversas consuetudines locorum, Cap. *Certificari, de sepulch.* & dicitur Quarta Parochialis, quia soluitur Parochio ratione curæ pastoralis in administrandis sacramentis, ut in cap. *relatum, de sepulch.* & cap. 2. eodem. tit. in 6. & in Clement. *Dandum, de sepulch.* Ad hanc autem Quartam Parochialem solvendam tenentur etiam regulares, nisi muniti sint aliquo speciali privilegio, per d. Clement. §. *Verum, de sepulch.* An autem Quarta Parochialis solvenda sit de legato pro Missis, duplici modo intelligi potest: Vel quod de eodem legato sumatur debita portio, & tradatur Ecclesiæ Parochiali cum onere Missarum correspondente: Vel quod possit Parochus cogere hæreticos defuncti, ut faciant in eius Ecclesia celebrari tot Missas, quot correspondent legato in ratione Quartæ Parochialis, & cum pro portione a elemosina, vel pro una vice, vel in perpetuum, prout se habet legatum.

Prima sententia absolute asserit, de iure solvendi esse Quartam Parochialem etiam de legatis pro Missis. Ita Pertus de Vbiid. part. 1. de eorum per 6.7. veris. *Quid sit testator.* Bald. in repet. cap. si pater. q. 6. de testam. in 6. Alex. conf. 196. num. 5. & 16. Sylvest. verbo. Canonica portio. num. 9. Barbosa de pæf. Episc. collig. 86. num. 20. & de Paroch. part. 3. cap. 25. num. 41. Lauer. in *Par. Lucubr.* Tit. de pæf. funer. tit. cap. 17. num. 18. Quia cum hæc omnia obveniunt Ecclesiæ causa mortis, detrah. ab ipso debet Quarta Parochialis. Idem etiam tenet Glof. in d. Clement. *Dandum, §. Verum, verbo Funeralibus, de sepulch.* periculum tex.

Secunda sententia asserit, Non esse solvendam Quartam Parochialem de huiusmodi legatis, Ita Cardin. in Clement. *Dandum, §. Verum, de sepulch.* Coarctat. in cap. fin. num. 6. de testam. Molins. de iust. & iur. tract. 2. disp. 217. Rodriq. quæst. regul. 39. ar. 2. in fin. tom. 1. Tamburin. de iure Abbat. tom. 1. disp. 15. quæst. 17. num. 3. Alphons. de Leon. de offic. Capell. quæst. 5. selt. 8. num. 117. & alij communiter.

Et quidem si attendamus de iure antiquo, Quartam Parochialem non esse solvendam de legatis pro Missis, videtur omnino certum, Quia in Cap. fin. de testam. non est solvenda portio Canonica de relictis pro Anniversario die septimo, vigesimo, trigésimo, & ceteris, quæ legantur ad perpetuum cultum divinum. Vnde ex utroque capite de legatis pro Missis non est solvenda Quarta Parochialis, tom quia sunt pro Missis, si legatum sit pro una vice: tum quia sunt pro perpetuo cultu divino, si legata sint annua. Eadem autem est ratio de Quarta Parochiali, ac de Canonica portione: vtrique enim ex eodem titulo, & in eundem finem solvitur. Et ratio, quæ facit, ut prædicta estimantur à solutione Canonice portionis, facit etiam, quod estimantur à solutione Quartæ Parochialis.

Si tamen attendatur Clement. *Dandum, de sepulch.* videtur etiam de his legatis solvenda, nam in §. *Verum,* disponitur, quod de obventibus & oneribus, tam funeralibus, quam quibuscunque, & quomodocunque relictis distinet, vel indistincte, ad

quoscunque certos, vel determinatos usus, de quibus etiam Quarta, sine Canonica portio dari, si exigi non consuevit, vel non debet de iure: Nec non de datis, vel quoviscunque donatis in morte, seu mortis articulo, in infirmitate donatis, vel datis de qua decesserit, quoviscunque directe vel indirecte fratribus ipsi, vel alijs pro eisdem. Quartam portio (quam antequam Apostolica taxaretur, & etiam limitaretur) Parochialibus Sacerdotibus, & Ecclesiæ rum relictibus, seu curatis largiri integrè tenentur: Ex quorum verborum amplitudine manifestè constat, quod nihil excluditur ex ijs, quæ ea testamento, vel ex occasione mortis obveniunt, sed de omnibus debetur Quarta Parochialis solui, & proinde etiam de legatis pro Missis vel rectè ibidem deducit Glof. verb. *funeralibus.* stante verborum vniuersalitate.

Hoc tamen etiam secundum D. Clement. limitandum est, ut habeat locum, solum quando defunctus sepelitur in Ecclesia, cui Legatum relictum est: nam si non sepelitur in ipsa, non esset solvenda Quarta Parochialis, ut cum pluribus notat eadem Glof. in d. Clement. *Dandum, §. Verum, verbo, Quartam, de Sepulch.* & in cap. 1. de Sepulch. Lauer. in *Par. Lucubr.* tit. 2. De ritu funer. cap. 17. num. 54. Nam in tantum Ecclesiæ obligantur ibidem ad solvendam dictam Quartam, in quantum conceditur, ut habeant facultatem sepeliendi quoscunque, qui in tali Ecclesia elegerint sepeliri: & ex hac occasione Parochiales Ecclesiæ, fraudantur totaliter suis emolumentis, & conceditur dicta Quarta, ut satis constat ex text. ibi, *Non solum quæque statuta, & Ordinationibus nostris adiciamus, ut fructus dilectorum Ordinum in Ecclesijs, vel locis suis, vtiliter constituantur, liberam (se sepeliant) habeant sepulturam.* Videlicet, quod omnes ad eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis, & Ecclesijs memoratis. *Verum ne Parochiales Ecclesiæ, &c.* Et subdit dispositionem de solvenda Quarta, ne fraudentur ex occasione sepulture, debitis, & necessariis beneficiis, cum operari merces debeant. Vbi est notanda dictio, *Verum,* quæ est aduersus respectu præcedentium, & operatur, quod ita concedatur sepultura, ut tamen non concedantur omnia emolumenta, quæ proveniunt ex occasione sepulture, & idcirco Quarta Parochialis est solvenda de obventibus Ecclesiæ ex eo, quod admittit ad sepulturam, secus autem si non admittat.

Verum, licet hæc de iure procedat, consuetudo tamen præscripta contra Clement. *Dandum, de Sepulch.* & introduxit, quod Ecclesijs Parochialibus solvatur tantum Quarta da funeralibus, ut docent Doctores numer. 3. citati, Perez de Lata de Anniversar. libro primo, cap. vigesimo quinto, in fin. ubi citat Danielem Benatorium, in *Analyti iur. Pontific. libro tertio, titul. 28. ver. Si qui aduersa.* Roc. in *Elenc. iurum Parochial.* 6. Iunij. 1631. apud Tamburin. de iur. Abbat. tom. 3. decis. 85. Et ita etiam declaravit, & confirmavit Pius V. *XVII. Kal. Iulij. MD. LXXII.* ut refertur Gutierrez de *Iurament.* confirm. part. 2. cap. 4. num. 3. Rodriguez quæst. regul. 39. ar. 1. tom. 1. Quæ cum sit declaratio Concil. Trident. cap. 13. de reformat. sess. 25. remanet, quod in virtute dictæ dispositionis Concilij non sit solvenda alia Quarta Parochialis, nisi de funeralibus.

Et hoc fundatur eo ratione. Quia Quarta Parochialis solvitur in recompensationem iuris Parochialis, & illius emolumentorum, quæ obveniunt Parochio ratione sepulture, hæc autem sunt tantum emolumenta funeris. Quia sicuti Parochialis Ecclesia habet solum ius ad sepelendos suos Parochianos, ita

etiam solum habet ius ad emolumenta funeris, & non ad aliquid aliud. Quod occasione sepulture legatur aliquid aliud, ad hoc non habet ius Ecclesia Parochialis ante dispositionem testatoris, sed promeretur libera ipsius voluntate: quia possit abique iniuria Parochialis legare etiam pro Missis eisdemque a testis Ecclesie. Et ideo non est æquum, quod Ecclesia soluat Quartaem de ips. quæ ex libera dispositione testatoris acquirit, quamvis in ipsa testator eligat sepulturam.

Ex dictis autem inferitur, quod si esset soluenda Quarta Parochialis de legatis pro Missis, esset soluenda de ipsidem ipsi legatis quod satis declarant *Cap. fin. de testament. & dicta Clemens. Dudum §. Verum, de sepulch. dum dicit, Quartam esse soluendam de obventionibus omnibus.* Dictio enim, de, refertur ad substantiantiam, ex qua defumenda est Quarta, seu materiam iuxta eas, quæ tradunt Cræci. *conf. 187. num. 3. Socin. lun. conf. 32. num. 11. vol. 3. Cornuc. conf. 167. num. 14. ver. Dilectio enim lib. 1. Paril. conf. 18. n. 37. lib. 2. Ruin. conf. 63. num. 3. lib. 2. Ba'd in l. pennis. circa fin. C. de condit. infer. Petis in l. Omnes, num. 72. C. de decur. lib. 10. Tiraquell. *trañ. Cræc. conf. litem. 20. num. 32. ver. Hoc enim dilectio.* Rot. *decis. 26. num. 27. part. 7. recen.* Quod etiam praxis declarat quoad Quartam funtalem; siquidem soluitur de illis ipsi funeralibus obventionibus, quas recipiunt Ecclesie sepulture pro funere. Vnde non possunt Parochiales Ecclesie pretendere, quod hæredes defuncti solvant aliquam portionem pro Missis correspondente Quartæ Parochiali de legato pro Missis, sicut nec etiam de cæteris relictis, vt decidit Rot. in dicta *Etneñs Iurum Parochialium. 6. Iunij. 1631. coram Quæipo.**

Q U Æ S T I O 1036.

An subsidium, & collecta solui debeant de legatis pro Missis,

S V M M A.

- 1 De fundo pro missis licet ab Ecclesijs possessio non soluitur subsidium charitativum.
- 2 Collecta seu decima an soluenda de legatis seu fundis pro missis. Quod relinquitur Clericis, Ecclesia censetur relictum.
- 3 Bona Capellaniarum non collectarum non subsunt collectis.
- 4 Sum bona laicalia licet ab Ecclesijs possessa.
- 5 Quando relictis clericis transferantur in patrimonium Ecclesie.
- 6 Bona Capellaniarum non collectarum an sint subsidia decimis parochialibus.
- 7 Benefactio pro Missis, & c. si remaneat apud laicos, an subsidia collectis laicalibus.
- 8 An si venduntur soluenda sua decima venditionis

Procedit difficultas quando legata sunt annua, aut etiam habent bona stabilia, in quibus fundentur. Est autem supponendum, quod de huiusmodi legatis, quantumvis fundus possideatur ab Ecclesijs, aut Clericis, non est soluendum subsidium charitativum, quod solet solui Episcopo pro quibusdam necessitatibus, vt inter alios notant Azor. *part. 2. lib. 9. cap. 14. quæst. 6. ver. Insuper Clerici.* Quarta in *summa Bullar. vrbis. Concilium Provinciale. Quæst. 19. Alph. de Leon. de off. Capell. quæst. scilicet. 17. num. 258.* & alij infractant. Subsidium enim charitativum

soluitur tantum à possidentibus bona Ecclesiastica, qualia non sunt legata huiusmodi, seu Capellanis non collatur: sunt enim bona laicalia destinata pro substitutione celebrantium Missas præscriptas a testatore: & ideo non subsunt oneri subsidij charitativi.

Quod autem spectat ad collectas, seu decimas, quæ imponuntur à summis Pontificibus pro aliqua necessitate, Perez de Lara de *Amoris. lib. 2. cap. 6. num. 16. ver. & non solum*, putat Capellanos non ex laicius, si possideantur ab Ecclesiasticis, subsistere oneri collectarum, seu decimarum Papalium: Secus autem si non possideantur ab ipsis, sed laici annuatim soluant legatum pro Missis celebrandis. Fundamentum est, quia huiusmodi bona verè tranlata sunt in patrimonium Ecclesie, & sunt Ecclesiastica. Quod enim relinquitur ut Clericis, Ecclesie censetur relictum. *1. Annua. §. Alie. §. de annis leg. & sunt in Ecclesie regimine. Cap. Nauar. 10. Quæst. 1.* vnde eorum redditus sunt Ecclesiastici, atque adeò iij, super quibus subsidium imponitur.

Tenendum tamen est, Quod bona harum Capellanarum, quæ non sunt collata a primis possideantur ab Ecclesiasticis, non subsint oneri collectarum, aut decimarum, etiam si imponantur vt inferatur in *summa Pontificis*, Ita Garzias de *Benef. part. 1. cap. 2. num. 107. in Adida Alexand. Moneta de decim. cap. 9. num. 21. Alph. de Leon. de off. Capell. quæst. 1. scilicet. 17. num. 261. & facit Rot. in Melphian. legat. f. ij. 24. Ianuarij. 1619. coram Dunozerro. & ita etiam feruatur lo paxi.*

Ratio autem est, Quia licet ista bona possideantur ab Ecclesiasticis, eum tamen oia sunt erecta in ritulom Beneficij, seu Capellanis collaturæ, sunt alihuc laicalia, iuxta ea, quæ tradunt Felin. in *cap. ex parte. 2. de restrop. Gonzales de reg. 8. Cancell. glof. 5. num. 20. Sarneol. in regul. de annal. quæst. 2. Guido Papa *deris. 87. num. 1. Nauar. conf. 5. num. 1. & conf. 7. num. 1. de praben. Roma in Menaspit. Hebdemada. 1. Iulij. 1613. coram Manzanedo. & in Melphian. legat. de qua num. præcedent. & *deris. 509. num. 3. part. 1. Divers.* sunt enim bona à laicis destinata pro salario Capellani, aut celebrantium Acoluthiarum, & ideo eum habeant rationem mercedis, aut elemosine, non sunt bona Ecclesiastica, quia non acquiruntur Ecclesie, nisi titulo oneris iuuantis, non autem in ritulom Ecclesiasticum, qualis est titulus beneficij. Decime autem, & subsidia imponuntur super redditibus Ecclesiasticis.**

Nec obstat fundamentum Perez, Quia quod relinquitur Clericis, & proinde Ecclesie, transferuntur in patrimonium Ecclesie, quando relinquantur tamquam incorporando cæteris bonis, & possidentur Ecclesiastico modo. Secus autem, quando relinquantur tamquam legata pia sub aliquo onere, tamquam modo, quod facit, quod acquiritur vt titulo oneroso, & per modum mercedis pro officio impensio laicis, ita remanent ius apud laicos ad cogendos possessores, vt oneri satisfaciatur, & cum resolutione possessionis, si recuset oneri satisfacere. Vnde bona stabilia pro Missis, quantumvis possideantur ab Ecclesiasticis, non possidentur tamen iote Ecclesiastico, sed solum tamquam assignata, vt inde defumant congruum subleationem, inuentu impensio muneri celebrandi. Vnde potius censentur translata in possessionem quoad vsum, quæ in dominium proprietatis.

An autem huiusmodi bona sint subiecta decimis parochialibus, dum transferantur ab Ecclesiasticis pro Missis, resp. remanere subiecta, si antea erant subiecta, vt tradunt etiam *Facondes præcept. 5. Eccles. lib. 2.*

lib. 2. cap. 2. num. 2. Alph. de Leon. de off. Capell. quæst. 5. fol. 17. num. 262. Res enim transit cum suo onere : & idè si antea erat subiecta decimæ prædiali, remanebit adhuc subiecta. Et si quod superest non sit portio congrua pro Missis, supplendum erit per hæredes, aut reducendum Missæ ad proportionatum numerum.

7 Rursus, an si bona pro Anniversarijs, & Missis remaneant apud laicos, subint collectis, quæ imponuntur à Laicis: negativè resolvendum est, iuxta ea, quæ tradunt Perez de Lara de Anniversarijs lib. 1. cap. 20. num. 70 Alph. de Leon. de off. Capell. quæst. 5. fol. 17. num. 264. Quod tamen ita debet intelligi, si videlicet talia bona immobilia sint separata à cæteris, itavt de ipsorum fructibus specialiter solvatur legatum. Nam si solum de tota massa hæreditatis esset solvendum, non per hoc eadem massa subtraheretur oneri collectarum, sed insuper superadderetur aliud onus legati. Quando autem esset specialis fundus destinatus, tunc tamquam convertitur in usus pios, & cultum Dei, exemptus esset ab onere collectarum, quia huic oneri subsunt tantum bona laicorum destinata in usus laicales, non autem bona ordinata, & destinata pro cultu Dei, & salute animæ, quia est contra rationem quod Princeps vel i diminuat cultum Dei, & animarum beneficium, ut prospiciat publicis necessitatibus temporalibus.

8 Similiter si contingat, bona huiusmodi immobilia vendi, quamvis apud laicos existant, non erit solvenda decima venditionis, ubi solui soluitur, iuxta ea, quæ tradunt Anchutan. cons. 229. Ioan. Ant. de Nigris in Enr. aug. de. num. 117. de vici. & benef. Clericor. Perez de Ann. vers. lib. 2. cap. 20. num. 7. Quia cum iam sint bona destinata in usus pios, sunt extra massam onum, quæ interlucere debent necessitati us publicis, & proinde exempta à omni onere, quod imponi solet pro publicis necessitatibus. Contra tamen, si solum sit solvendum legatum de fructibus hæreditatis, tunc nullum corpus hæreditatis exemptum erit ab huiusmodi decima, si vendi contingat.

Q V A S T I O 1037.

An, qui omnia bona sua donavit, legere possit aliquid pro Missis.

S V M M A.

- 1 Donans non potest dispendere de rebus donatis.
- 2 Qui omnia donavit potest de donatis relinquere congruum legatum pro Missis.
In donatione universalis non comprehenduntur quæ quis in specie non efficit donaturus.
Anima pretiosior cunctis rebus.
- 3 In generali obligatione non veniunt, quæ quis non efficit in specie obligaturus.
- 4 Donatio ita interpretanda, ut non auferatur vires necessaria.
- 5 Donationes contra publicum utilitatem non subsistunt.
Publica utilitas privata preferenda.
Bonis proprijs abusus est contra publicam utilitatem.
Ita donare, ut non remaneat pro suffragando

Tom. II.

propria anima est abusus.

6 Quod est contra bonos mores civiles non valet.

Invocamentum contra bonos mores non obligat.

Qui omnia donavit, quam quantitatatem possit legere pro Missis.

Quantitas patrimonij facit, ut legatum debeat ample interpretari.

Ratione nobilitatis testatoris legata accipiunt amplem interpretationem.

Difficultas supponit, quod donatio sit valida, & quod donatarius non habeat aliunde, unde relinquere possit legatum pro Missis. Et negativè videtur resolvendum, quia quæ donavit non sunt amplius sub ipsius dispositione: donatio namque transfert in dominium donatarii rem donatam, unde si donans de ipsa dispoñeret, de se aliena dispoñeret.

Tenendum tamen est. Quod adhuc possit donans relinquere congrua legata pro Missis celebranda: ita ut subsistere debeant, non obstat donatio omnium bonorum. Ratio portò est. Quia in donatione universalis omnium bonorum non comprehenduntur ea, quæ quis in specie non efficit verisimiliter donaturus. veritatem Mathesilium, singul. 136. ver. Nota unum. Socin. Sen. in l. si is, qui dicitur. §. Primum. ff. de reb. dub. Cagnol. in l. ultimam. num. 233. C. de pæstis, alios citans. Fachinus Centroner. iuris lib. 6. cap. 93. Et proinde, ut sit rationalis, & valeat, accipi debet in terminis habitibus, ut non comprehendat ea, quibus in specie verisimiliter donans se private noluisset. Non est autem verisimile, quod donans voluerit se private facultate relinquendi aliquid legatum pro Missis in beneficium anime propriæ. Quia cum anima sit pretiosior cunctis rebus, Math. §. & cap. fidel. dist. 38. & cap. Præcipimus. 2. quæst. 11. & cap. Cum infirmis, de pæni. & remiss. debet secundum ordinem debitum charitatis rebus omnibus præferri. l. sanctimus. C. de sacrosan. Eccles. ubi communiter Doctores, Bald. Ias. Sallier. & cæteri. & l. idem nobis. C. de Episc. & Cler. Unde non est verisimile, quod donans ad id immemor fuerit propriæ anime, ut totam benevolentiam voluerit exercere in donatum & nullam erga animam propriam, reservando sibi facultatem disponendi de aliquo in beneficium anime propriæ.

Confirm. In generali obligatione bonorum omnium non veniunt ea, quæ non est verisimile, quod aliquis fuisset obligaturus. l. Obligatione. ff. de pignor. & proinde nunquam quis censetur ea obligare. Hoc autem fortius militat in donatione, quia donatio est aliquid plus, quam sit obligatio. Et proinde donatio generalis omnium bonorum ita est interpretanda, ut non comprehendat ea, quibus non esset verisimiliter donans se privaturus. Inter hæc autem præcipua est facultas suffragandi post mortem anime propriæ.

Confirm. 2. Donatio ita interpretari debet, ut donanti non auferatur vires necessaria. l. Insuper. cor. 29. §. 1. ff. de re iud. & l. Qui id. §. 3. in l. ff. de donat. & notant. Fachinus lib. 6. Centroner. in cap. 93. Boet. de donat. cap. 3. de propria donat. num. 44. Subsistit enim donatio, quatenus est rationalis: nam quatenus irrationabilis est contra honestatem, & idè tamquam turpis reijcienda. Ergo ita etiam est interpretanda, ut non relinquantur animam sine necessaria suffragijs. Quia quod est irrationabile respectu vite corporalis, multò magis est irrationabile respectu anime.

Confirm. 3. Quamvis de iure valeant donatio

K k

tiogor

tiones, tamen non sublinentur, quatenus sunt contra publicam utilitatem. Quia cum publica utilitas sit priuatis utilitatibus præferenda. *l. si quis in gram. §. §. Verum. ff. Ad senatus cons. Syllan. & l. Philites. §. C. de principio. & l. Finia §. Hinc autem. C. de caduc. tollen. & l. Inermis. 10. C. de sacrasan. Eccles. & cap. Bona. de postul. pra. la. & cap. nisi de remon. & cap. licet. de regular. debet esse regula, secundum quam actiones priuatarum reagentur. Est autem contra publicam utilitatem, quod quis bonus suis abutatur, & ea prodigat, ut desumitur ex *l. Imperator. ff. Ad Trebell. & l. tm. §. fin. C. de caduc. tollen. Sc. Authen. de bared. & falcid. vet. Incurrunt. Collas. 1. Quia cum abusus peruerat vsum, deordinat tempublicam, quoad media quibus tenditur ad felicem statum ciuilem. Sicut autem esset abusus propiorum bonorum ex in alium transference, ut sibi necessaria non suppetere, ita eam esset abusus ex in alium ita transference, ut sibi non suppetere suffragia pro animabus. Vnde vs sublineatur donatio, debet ita accipi, ut non prius facultate relinquendi aliqua legata pro suffragijs animæ, alias tamquam continens abusum reicienda esset.**

Denique quod est contra bonos mores ciuiles, non est de iure ciuili admittendum. Vnde quia non p. esse testari, est contra bonos mores ciuiles, quod impedit testamenti confessionem, reijcitur tamquam turpe, & contra bonos mores. Conditio etiam contra bonos mores habetur pro non apposta, & reijcitur. Ergo etiam de iote canonice reijciendum venit quod est contra bonos mores naturales, & legales canonicos. Vnde neque iuramentum obligat, quod est contra bonos mores, iuxta regulam *cap. Non est obligatorium. de reg. iur. in 6.* Est autem contra bonos mores naturales Canonicos, præcipue sibi facultatem vltimæ voluntatis, in ordine ad disponendum pro beneficio animæ. Nam si est contra bonos mores ciuiles priuare se facultate testandi temporaliter, à fortiori, erit contra bonos mores naturales canonicos priuare se facultate disponendi pro vltima voluntate, quoad suffragia pro anima. Hæc autem quæ dicta, sunt sufficienter satisfaciunt rationi dubitandi initio ptoposita.

Hic tamen dubium insurgit. Quam quantitate pro Missis legare possit qui fecit vniuersalem donationem bonorum omnium. Non potest tamen certa regula resolui, sed attendendum erit ad quantitatem bonorum, quæ donauit, ad qualitatem ipsius donantis, nempe nobilitatem, splendorem, cum quo vivebat &c. vitandum erit tegulis, quibus, vitum in ample, vel strictè interpretandis legatis. Quantitas enim patrimonij operatur, ut ample legatum debeat interpretari, ut tradit Bart. in *l. Titia. §. scilicet. ff. de auro, & arg. leg. peti hunc eundem text. Roman. in Anton. familiar. num. 80. ad l. Falcid. & singul. 115. Mantica. de Coniell. ult. vol. lib. 6. tit. 3. nam. 35. Similiter etiam ratione nobilitatis testatoris legata recipiunt amplam interpretationem, ut notant Bald. in *l. 1. nam. 4. vet. sed pone. C. de verb. signif. Natta conf. 516. num. 59. Titiaquell. de nobilit. cap. 37. nam. 36. Mantica. de coniecl. ult. vol. lib. 6. tit. 10. num. 4. Argum. ex *l. filius familiaris. ibi. Notandum quoniam ex persona. ff. de de mar. Vnde si donatio ampla fuerit, celebrare annuatim, vna aut etiam altera Missa quotidiana perpetua non erit deroganda dispositioni donatoris.***

QVÆSTIO 1038.

An mota liceat possit legatarius transfigere super legato pro Missis.

SVMMA.

- 1 Si ius proprium sit implicatum cum alieno non potest ipsi præiudicari.
- 2 Legatarius transfigere potest super legato pro Missis si sit litigiosum si sit calumnia, non valet transactio.
- 3 Transactio est recessus à lite. Transactio est fauorabilis.
- 4 Transactio est in ordine ad præueniendas lites.
- 5 Timor probabilis futurae litis sufficit pro transactione.
- 6 In transactione super legato pro Missis requiritur assensus Apostolicus.
- 7 Si fiat sine assensu Apostolico erit tantum personalis.
- 8 Quando ad sit causa fugiendi lite, ut locum bonæ transactio.
- 9 Quid considerandum pro causa transactio.
- 10 Transactio habet locum, si sit dubia.
- 11 Insufficiens quod non adueniens calumnia.

Si contingat legatum pro Missis reddi litigiosum, dubitatur, an liceat legatario super eo transfigere. Et dubium ex eo oritur, quia non agitur de solo iure legatarij, sed etiam de interesse testatoris, quia omnis transactio ipsi præiudicat, quia tollit de suffragijs, quæ pro ipsius anima instituta sunt. Quando autem ius proprium est implicatum cum iure alieno, non potest ipsi præiudicari, nec tenet renunciatio, aut transactio super ipso. *Cap. cum tempore. de arbit. & cap. cum olim. §. Not legatur. de præscriptio. & notant Felini. in cap. Cum dilecta. de scriptis. Abb. in cap. significasti. num. 1. de foro compet. Setaphin. decis. 324. num. 3. Rota decis. 52. num. 2. part. 2. Diuers. & decis. 275. n. 31 part. 4. Recent.*

Dicendum tamen est. Legatarium Ecclesiam transfigere potest super legato pro Missis, si verè sit litigiosum. Dixi, verè sit litigiosum, quia si sit calumnia, non valet transactio, ut inter alios notant Magon. decis. florent. §. num. 4. Rota in Rom. reuersionis Contractus. 19. februarii. 1591. coram Otano. Nam tenetur legatarius sublinere iura defuncti, cū huiusmodi legatum sit ipsius fidei iudicium in ordine ad executionem oneris adiuncti, & ideo transfigere non potest sine sufficienti causa.

Ratio autem pro conclusione ex eo deducitur, quod transactio de sui natura est recessus à lite. *l. 1. ff. de transact. & l. 1. §. si pro fundo. C. de transact. & notant Coton. conf. 167. num. 15. lib. 1. Roland. conf. 28. num. 16. lib. 4. Et proinde est fauorabilis, cum licetibus finem imponit. *l. fratres. & l. si pro fundo. C. de transactio. & l. Proprium. C. de iudicio. & cap. si uero lib. de dolo, & contumacia. Et ideo continet etiam fauorem testatoris. Vnde cum legatarius sit exequutor oneris annexi legato, dum transfigit, præiudicat fauorem, & utilitatem testatoris, & ideo testator non potest esse iniurius, si vult legatarius negotium ipsius.**

Ex quibus fit, quod legatarius, non solum transfigere possit, si contra ipsam fuisset pronuntiata prima sententia aut si mota fuisset lis, sed etiam si adesset timor probabilis futurae litis cum dubio de exitu. Transactio enim locum habet etiam in ordine ad vitandas futuras lites, *h. fratres. & l. Causa. & l. 1. lib. 4.*

litis, C. de transact. & notant Corneus conf. 167. num. 33 lib. 2. Andouil. de testat. 266. num. 6. Et adhuc vtiliter geritur negotium testatoris, & proinde esset irritatio nabiliter inuitas, quia adhuc obtinetur favor ipsius.

Quod autem sufficiat timor probabilis litis non calumnie, & desinitur ex l. 2. C. de transact. vbi Doctores, & tradunt etiam Pat. conf. 12. num. 18. lib. 1. Natta conf. 465. num. 2. Mohedan. de test. 1 de transact. Mantica De iur. lib. 2. tit. 26. art. 1. num. 16. Caputaquen. de test. 23. lib. 2. Seraphin. de test. 6. 8. num. 7. & de test. 71. Rota de test. 119. num. 4. apud Zachariam de obligat. Camer. de test. 119. num. 4. part. 1. Recens. & de test. 447. num. 1. & de test. 715. num. 5. part. 2. recens. & in Rom. D. num. 11. Martyr. 1616. coram Vbaldo & in Menendian. Canonat. 24. Novemb. 1617. coram Butat. 10. & in Romanen. transact. 25. febr. 1639. coram Metlino, & in Romanen. de Beris. 18. febr. 1641. coram Carillo, & de test. 198. num. 11. coram Eminen. tissimo Orthobono. Timor enim probabilis litis reddit possessionem dubiam: & ideo res vtiliter geritur, si per transactionem certificetur, & effugiat dubius euentus litis.

Est tamen aduertendum, quod si materia transactionis sit spiritalis, aut Ecclesiastica, & proinde etiam quoad legatum pro Missis, etiam si bona, seu fundus sit laicalis, quia iuxta Decreta de celebratione Missarum alienari non possunt sine consensu Sedis Apostolicæ, requiritur consensus Apostolicus, vt notant Caputaquen. de test. 100. per totam part. 1. Coecin. de test. 101. num. 1. Eminentiss. Orthobon. de test. 120. num. 15. Rota de test. 755. num. 2. part. 2. recens. & de test. 241. num. 10. num. 2. part. 4. & in Marfican. iurisd. 18. Febr. 1647. coram Bichio Cum etiam alienatio sit prohibita absque beneplacito Sedis Apostolicæ, est etiam prohibita transactio, cum sit quædam alienatio. Et hoc locum habet, etiam si legatū esset annuatim soluendum Ecclesiæ, quia cum Ecclesiæ acquiescit hoc ius ad legatū, nō potest aut in totum, aut ex parte se priuare hoc iure, inconsulta Apostolica Sede, & ideo adhuc eius consensus erit necessarius.

Attamen si contingat fieri transactionem absque consensu Apostolicæ Sedis, facienda est ea interpretatio ad excludendum delictum, & nullitatem, quod sit tantum petitionalis, & proinde afficiat tantum transigentem, & non successores, iuxta ea, quæ tradunt Feder. de Senis conf. 84. per totum. Abbas in cap. Peniens. num. 2. de transact. & conf. 56. num. 2. lib. 1. Ludouil. de test. 152. num. 1. Rota in Caragenen. Pension. 13. Febr. 1604. coram Pamphilio. & in Burgen. Quindenn. 20. Novemb. 1603. coram Dunozeito, & alij cum Glof. in cap. Peniens. verbo. Confirmatā, de transact.

Quando autem addit iusta causa fugiendi litem, vt locum habet finis transactionis, & proinde etiam transactio. Respondent Doctores, tunc adesse iustam causam, quando articulus contentiosus habet Doctores pro vitæ parte. Ita Bald. in l. cum proponas. num. 2. vers. si autem est quæstio. C. de rob. credit. C. ut. l. un. conf. 150. num. 15. Sald. conf. 556. n. 4. Rota de test. 263. num. 1. part. 3. Recens. vbi dicitur, quod sufficit vnus Doctoris auctoritas ad probandam iustam causam transactionis. Quod tamen ita absolute prolaturum pati videtur difficultatem. Quia cum Index debeat proferre sententiam secundum receptionem sententiam, non sufficit vnus Doctoris sententia contra receptiorem ad reddendum dubium euentum litis, & ad iustificandam transactionem, præsertim in materia legati pro Missis, vbi agitur de interesse testatoris: Vnde tunc solum videtur hoc habere posse locum, quando articulus non esset tractatus à Doctoribus, & vnus, qui ipsum tractaret, contra sentiret.

Tem. 11.

In hoc etiam videtur attendendum, quod opus nō sequi solet Tribunal, eodem quo est litigandum, quando Doctores inter se diuisi sunt. Si enim perpetuo sequatur vnā opinionem, vt frequenter solet contingere, qui habet pot se hanc opinionem, non habet iustam causam transigendi, quamvis opposita opinio habeat pot se plures Doctores, quia euentus litis non est dubius, quod requiritur, vt locum habere possit transactio iuxta præsertim quædam habet implicatum iuxta tertij, vt in legatis pro Missis. Vt enim transactio locum habere possit, debet res esse dubia, iuxta l. 1. ff. de transact. Castren. in l. si de eorum. num. 1. C. de transact. Crauetta conf. 152. num. 9. vers. facti dubiari. Menoch. conf. 115. num. 9. Mantica conf. 136. num. 44. Mantica de test. lib. 2. tit. 1. n. 17. Quod tamen limitandum est, nisi possit à sententia appellati ad aliud Tribunal, apud quod sol. sit diuerso modo iudicari, quia tunc cum possit euentus litis fieri dubius, admitti poterit transactio.

Ex quauis quamplures doceant, quod transactio tunc locum habere potest, quando non adest euidens calumnia, vt inter alios Bec. conf. 109. num. 10. Mantica de iur. lib. 2. tit. 1. num. 18. Seraphin. de test. 138. num. 3. Cavalier. de test. 407. num. 7. Rota de test. 104. num. 2. part. 2. Recens. & de test. 263. num. 2. part. 3. & de test. 348. part. 4. Hoc tamen accipiendum est, quando ex illo Tribunalium non solet iudicari secundum certam aliquam Doctorum opinionem, ita vt remaneat dubius euentus litis.

QVÆSTIO 1039.

An, adempto legato pro Missis per sententiam iudicis, possit legatarius pro aliqua summa concordare, ad non proseguendam litem per viam appellationis.

S V M M A.

- 1 Legatarius cedere potest prosecutioni litis quoad legatum pro missis, si sententia habeatur pro iusta. Sententia presumitur iusta.
- 2 Sententia tribuens bonum ius non obstat appellationi. Presumitur potest quod in sententia nō adit excessus.
- 3 Legatarius cedendo sibi sibi acquirit, quod pro cessante datur. In proseguendi litem est personale.
- 4 Ablatus legatus per sententiam auferatur etiam onus Missarum: & remaneat ius proseguendi litem.
- 5 Hæres venditis hereditatis remaneat hæres.
- 6 In transactio super legato Missarum portio legati remaneat cedere debet in beneficium testatoris.
- 7 Legatarius post primam sententiam non tenetur prosegui litem. Vnus in eo suo neminem grauat.
- 8 Quauis concordare pro cessante litis, si extendat ius litigandi debet esse in beneficium testatoris.
- 10 Procedendo iure litigandi super legato pro Missis an necessarii consensus Apostolicus.

Quod possit concordare per viam transactionis, constat ex dictis in procedendo, quæst. Vnde solum dubium est, An possit concordare, cedendo iuri proprio proseguendi litem, facta sibi aliqua compensatione, quæ conseruatur in beneficium proprium, & non in beneficium testatoris: vt proinde nullum remaneat onus celebrandi aliquas Missas, sicut re-

Kk a

25. 1559. coram Quitoga apud Garziam de Benefic. part. 1. cap. 2. num. 106. Nam cum fructuaria sit mens testis iuris, repugnat, cum his conditionibus consistere possit naturam beneficij.

3 Si vero legatum sit perpetuum, & executionem incepit habere, viuentis testatore, non poterit erigi in beneficium, vt obsecrat Garzia part. 1. de benef. cap. 2. num. 108. Nam executio inter viuos factis declarat mentem fondatoris, quod nolit institui beneficium, quia cum poterit interponere auctoritatem Ordinarij, vt erigeretur in beneficium, cum non interposuerit, facta ipso declarauit, quod nollet erigi in beneficium, sed reliquit in statu legati laicali, & providendum de Capellano faciliate laicali.

4 At si non habet executionem inter viuos, sed tantum post mortem, si non repugnat testatoris voluntas, erigi possit in beneficium, tenent S. i. zeddo ad Diaz in Pract. cap. 18. num. 9. Cenallio, quæst. 282. num. 9. Garzia de benefic. part. 1. cap. 2. num. 109. & facit decisi. Rotæ. 1521. lib. 3. part. 3. Dmof. Quia & ipso, quod testator instituit Capellaniam, videtur velle fundare beneficium Ecclesiasticum. Quæ tamen doctrina valde dubia est: quia, si voluisset instituere Capellaniam collatiam, potuisset aliquid saltem exprimere, quo id significaret, aut iubendo, quod exequeretur consensu Ordinarij, aut reseruando hæreditibus ius præsentandi aut aliquid simile, vnde de eius voluntate constaret.

5 Accedit etiam, quod non censetur volitum, quod non apparet dispositum: quia nec etiam prudenti consideratione possumus imaginari testatoris voluntatem, quam non possumus ex verbis concipere. J. Gallus. §. Quidam relict. ff. de liber. & posthum. c. l. si alij ff. de usufr. leg. Nec dici potest, quod testator sic voluerit, nisi etiam verbis expresserit. l. Quæritur. inst. ff. de hered. insti. ibi, Neque tum, quem voluit, & l. in ambigua. ff. de reb. dub. & l. Inuenimus. C. de testam. & l. Quidam cum filium. ff. de hered. insti. & notat ibidem Bald. Imol. Angel. Alesius in l. Cum filio familia. num. 12. ver. sed respondendum. ff. de leg. 2. Natta conf. 551. num. 22. Socio. Sen. conf. 69. num. 1. vol. 3. Socin. lun. conf. 111. num. 28. vol. 1. Crauetta conf. 162. num. 13. Tiraquelli. in l. si unquam. verbo. Libertis. num. 18. de reuocac. donat. Mantica de comest. vit. volunt. lib. 3. tit. 3. num. 3. Vnde si testator nihil expressit, vnde possit colligi eius voluntas de erectione legati in beneficium, videtur disposuisse tantum de legato, & proinde voluisse, quod remaneret in terminis putilegati, & quod prouisio Capellani spectaret ad hæredes.

6 Quod si testatoris voluntas repugnet, ne Ordinarius se intromittat in prouisione Capellaniz, pro qua instituit legatum: Communis sententia docet, quod teneat dispositio, & proinde non possit legatum, seu Capellania erigi in beneficium. Ita specialiter Spinosa de testamen. gloss. 4. num. 42. Cenall. quæst. 282. num. 23. & 28. Humada de addit. ad Greg. Lopez. l. 1. tit. 15. part. 1. gloss. 6. Garzia de benef. part. 1. cap. 2. num. 105. Felin. conf. 41. num. 6. Cardin. conf. 83. Nawart. conf. 5. de Præben. Barbara conf. 33. num. 3. lib. 2. Alphonsi. de Leone. De offic. Capell. quæst. 5. fol. 10. num. 141. Cualet. decisi. 639. num. 6. Rota in Salernitan. Oratori. 15. Martij. 1559. coram Quitoga, apud Garziam cit. cap. 2. num. 106. & decisi. 554. num. 1. part. 2. Recent.

7 Cum enim testator de rebus proprijs disponat, quibus imponere potest quam legem voluerit, l. si quid possessor. §. si cum matrem. & l. sed & si lege. §.

Consuluit. ff. de priu. hered. & l. legem. C. De donat. dum non vult, quod legatum pro Missa erigatur in beneficium, debet setuari eius voluntas, quæ pro lege habenda est. l. 1. §. C. De sacrosan. Ecclesiæ. & l. 4. C. De necess. seru. her. insti. & cap. Prima volumus. 13. quæst. 2. Nec potest Ordinarius aliter disporre, quam disposuit testator, cum non possit disporre de rebus alienis.

An autem: si testator vtracq; verbo Capellaniz, vt si relinqueret legatum pro Capellaniam, possit tunc erigi in beneficium: Ceterum est, quod si ex dispositione colligatur, quod intellexerit de Capellaniam non collatiam, non poterit erigi in beneficium, quia esset contra voluntatem testatoris. vt docet Perez de Lara de Annuerf. lib. 2. cap. 1. num. 45. qui subdit, quod si non constet, quod testator voluerit, quod esset Capellaniam non collatiam, poterit erigi in beneficium, quia iuxta verba accipienda est mens testatoris. Verum, cum nomen Capellaniz non magis significet collatiam, quam non collatiam, ex eo quod testator vtriusq; verbi Capellaniam, non potest argui, quod intellexerit de collatiam, nisi aliunde vocabulum ad hanc significationem determinetur. Imo cum testator potuisset exprimere aliquo modo, quod erigeretur beneficium, cum non expresserit, præsumendum est noluisse. l. vnica. §. fin. autem. C. De caduc. tollent. & cap. Per incorporationem ver. Vnde si virca. de translat. Prælat. & cap. Ad audientiam. de Decim. & notat Alex. conf. 5. num. 5. verbi. si enim voluisset. lib. 3. & ex eo quod testator non requisitus auctoritatem Ordinarij, non videtur voluisse facere beneficium Ecclesiasticum, vt dixit Rota in Derturfer. erectionis benef. die. 27. Novembris. 1624. coram Remboldo. ver. Non obstat quod. fed intellexisse de simplici Capellaniam non collatiam.

Rursus dubium est, An sit testator committat suis hæreditibus prouisionem Capellani in ordine ad celebrationem Missarum, pro quibus legatum reliquit, censetur prohibita erectio Capellaniz in beneficium, an verò censetur permessa, ita vt censetur concessa hæreditibus facultas præsentandi. Resolendum autem videtur, quod talis dispositio repugnet erectioni in beneficium. Ita Mōneta de commun. vit. volun. cap. 10. num. 480. Garzia, part. 1. de benefic. cap. 2. num. 111. in fin. Alph. de Leon. de off. Capell. quæst. 5. §. Illi de decimo. numer. 150. Rota in Salernitan. Capell. 23. Martij. 1583. coram Seraphin. quæ est apud ipsum de off. 611. Quia cum testator committat hæredi prouisionem Capellani, totum negotium in ipsum transfert, nec intelligit de sola præsentatione, quia præsentatio non est prouisio, & idem dicendum esset, etiam si non videretur hoc verbo prouisionis, dummodo videretur alijs æqualibus, quibus significaret, quod electio Capellani ad ipsos spectaret. Quod confirm. etiam ex supradictis. Quia dum testator non nominat de Ordinarij auctoritate iocet. poeunda, factis declaratis suam mentem, quod velit legatum remanere in terminis putilegati laicali, nec transire debere in partimonium Ecclesiæ.

* *

QVÆSTIO 1041.

An, si Testator prohibeat, ne Episcopus conferat, aut se intromittat, erigi possit in Beneficium Capellania.

SVMMA.

1. Censio, ne Episcopus se intromittat in legato pro Missis, an apponi possit, & nom. seq.
2. Hac censio non repugnat cum Capellania non collata.
3. Si prohibetur Episcopus se intromittere, non potest Capellania erigi in Beneficium. Volumus licet Testatoris est seruanda.

Hanc conditionem, quod Episcopus non se intromittat, tamquam turpem, & sacris Sanctionibus cōtrariam, esse rejiciendam, & legatum erigi possit in beneficium tradit Petrus de Lata lib. 2. De Annis cap. 1. n. 47. Subd. ramen, de cōsensu Summi Pontificis apponi posse talem conditionem, pro quo citat Rebus. De cons. part. 1. n. 120. aut etiam de cōsensu Episcopi, citans Abb. in Cap. A nobis num. 3. De Impetr.

Verum, licet prædicta cōditio, quod Episcopus non cōferat, esset cōtra Sacros Canones, & de iure turpis, & proinde rejicienda, supposito, quod testator disponeret, quod Capellania erigeretur in beneficium, quia repugnat Sacris Canonibus, quod beneficia non cōferantur per Episcopum, aut Summum Pontificem. Dum tamen non disponit, quod erigatur in beneficium, & proinde remanere velit in statu laicali, per dictam prohibitionem, declarat suam mentem, quod, nolit erigi in beneficium, & quod prout remaneat apud eos, quibus ipse eum committit, ita ut non possit Episcopus, aut alius se intromittere, & usurpare sibi facultatem providendi.

Et ideo in tali casu non possit Ordinarius erigere Capellaniam in beneficium, & talem clausulam importare prohibitionem, ne in beneficium erigatur, tradunt Garzia de Benef. part. 1. cap. 2. num. 105. Alphons. de Leon. de offic. Capell. quæst. 3. s. 1. 10. Rota in Salamantina. Capellania, 23. Martij 1583. apud Seraphin. decis. 611. Eo enim ipso, quod restat volit, quod Ordinarius non provideat, aut se intromittat, intendit præstare ius providendi iis, quibus committit provisionem, & proinde legatum, seu Capellaniam remanere in illo statu, in quo per laicos considerari possit. Et cum hæc voluntas testatoris sit licita, est seruanda, & disponit. Authent. de nup. collat. 41.

QVÆSTIO 1042.

An legatum perpetuum pro Missis officii possit ex observantia beneficium.

SVMMA.

1. Legatum non potest ex observantia officii beneficium, si consistit de eius iure.
2. In iudicando qualitate originalis, causa attendenda.
3. Observantia non habet locum in clavis.
4. In beneficiis attendendus vicimus status.

- Nisi censet de anteriori statu.
Censio præsupposito, cessat etiam dispositum.
Si non consistit de iure potest legatum ex observantia officii Beneficium.
In dubijs attendenda observantia.
Concurrente diversis observantia, quantum attendenda.
Habentes electionem Capellani possunt eligere quemcumque ex approbatis.
Quinam censentur approbati.

SEn, quod idem est, An Episcopus præstare possit provisione Capellania, pro qua extat legatum perpetuum, tamquam beneficij Ecclesiastici & proinde ratione provisionis transire possit in Beneficium Ecclesiasticum. Dicedum est aut. Non possit observantia officii beneficium Ecclesiasticum, si consistit de fundatione, quod sit Capellania non collata, sed laicali. Secus autem si non censet. Nam tunc ex observantia fieri poterit Capellania collata. Ita Dec. cons. 126. num. 3. inf. Alphon. de Leon. de offic. Capell. quæst. 3. s. 1. 11. num. 171. Rota decis. 2. de præbend. in novis. & decis. 188. num. 1. part. 1. Recent.

Ratio est. Quia in iudicando qualitate rei, originalis causa & primum fundamentum attendendum est. Tunc datus est de fidei. & in Quæsum. in fine. de reb. auct. ind. possid. & in filiusfam. C. Ad Senat. conf. Maced. & Cap. Perre. De privileg. & notant Gloss. in cap. statum verbo. Canonici De notariis. in 6. Bald. in l. 1. ff. de reg. iur. l. 1. in l. 1. Mers. not. ult. ff. de iuris. Abb. in Cap. Granis. vel. Penio ad verum. De restit. spoliat. & in specie de beneficiis Rota in Rippon. Oratorij 10. Martij 1591. coram Gyffio. Vnde cum in legato Capellania non addit in sua fundatione creditum in beneficium, sed constat fuisse fundatam tamquam Capellaniam non collatam, hæc primæva qualitas erit attendenda, & ideo observantia non habebit vim converendi in Capellaniam collatam, seu Beneficium.

Et eo magis, quia quando sumus in clavis, non habet locum observantia, sed standum est dispositioni, l. 1. in fine. C. de liber. prater. & notant Castren. in l. Heredes palm. 5. Quod. ff. De testam. Archidiacon. quod. 125. num. 2. Batnean. in Seg. De non nullen. iur. quæstion. 13. numero septimo; Rota decis. 623. numero quarto part. 1. Recen. & in Telesina Decimar. de Laxador. vigesima secunda Martij 1592. coram Atigonio. Vnde quando ex dispositione Testatoris constat quod Capellania sit non collata non erit attendenda observantia in contrarium, si qua sequatur sit.

Quod si oblietatur, Quod in beneficiis sit attendendus vicimus status, luxta cap. Cum de Beneficiis. De præbend. in 6. Quia hoc locum habet, quando sumus in dubio circa statum, non autem, quando constat de anteriori statu, ut firmat Rota decis. 188. num. 1. part. 1. & coram Canale. decis. 639. in fine & Melphian. legat. p. 24. Iannet. 1629. coram Duno-zetto: Addo etiam, quod de Cap. cum de beneficiis disponit circa statum beneficiorum, & supposito, quod sit beneficium, & dubium sit, quæm statum habeat, vult accedi vicimus statum. Vnde, cum io præsentem cesset præsuppositum, quia ex fundatione constat, non esse beneficium, cessat etiam dispositio, ut observant Gloss. in l. mancipia. C. de serv. fugit Decian. cons. 161. num. 1. Meocho. de recuperat. possid. remat. 9. numero centesimo sexagesimo primo. Alex. consilio centesimo vigesimo sexto, & destruitur ex Capite si Papa De privileg. in fine. Et Clemens. si sumus. De Sententia Excommunicat. Vnde tunc solum allegari possit ad rem, si disposuerit, quod in dubio an aliquid

an aliquod sit beneficium, ad non, debeat accedi ultimus status.

- 3 Quod autem, si non constat de fundatione, locum habere possit obsecratio, tanquam super re dubia, & proinde efficere possit Capellaniam collatam, deducitur ex regula, quod in dubijs attendenda sit obsecratio. *l. si de interpretatione. ff. De legib. & tradit Rota decis. 150. num. 27. part. 5. Recent. & decis. 14. num. 4. part. 7. & decis. 254. num. 11. coram Eminentissimo Othobono.*

6 Quod si conestur diuerfa obsecratio coactaria, attendenda est illa, quæ est proximior dispositioni Testatoris, quàm illa quæ est magis remota. *l. Ma-la vet. si de alimemta ff. De alim. & cibor. leg. & cum alijs firmant Rota decis. 37. num. 14. part. 1. diuers. Causar. decis. 487. num. 2. Duran. decis. 36. num. 58. Eminentissimo Othobono decis. 26. num. 14. Item Rota decis. 105. num. 10. part. 7. Recent. Obsecratio enim proxima dispositioni, præsumitur habere fundamentum in ipsa dispositione, & ab ea descendere, & proinde cum ipsa concordare.*

7 Ex dictis infertur. Quod siante legato in sola terminis puri legati, & pro Capellania non collatione, poterunt ij, ad quos spectat, eligere quemcumque Sacerdotem, qui satisfaciat oneri Missarum, ex approbatis ab Ordinato, vt obseruant Tholosanum Fabro, & Guidone De benef. cap. 11. num. 10. in fine. Perez de Lara De Annuerf. lib. 2. cap. 1. num. 33. Alphons. de Leon. De off. Capell. quæst. 5. sect. 11. num. 178. Erta declarasse Sacri. Congreg. re-ferret Zetola in prac. part. 1. verbo Beneficio ante ver. Ad faciendum. Per approbatores autem Sacerdotes intelliguntur ij, qui ab Ordinato habent facultatem celebrandi. Vnde cum Regulares non indigeant alia facultate, quàm suorum Superiorum, poterunt eligi à laicis ad satisfaciendum oneribus harum Capellaniarum.

Q U Æ S T I O 1043.

Quanti temporis obseruantia requiratur,
vt legatum pro Missis habeatur pro
Beneficio.

S V M M A.

- 1 Quadragenaria obseruantia sufficit ad præscribendum legatum pro Missis in beneficium.
- 2 Minus tempus an sufficiat, & cum, seq.
- 3 Legatum pro Missis censetur eodem iure, ac bona Ecclesiastica.
- 4 Ius prouidendi Capellaniam apud laicos, est merè laicale.
- 5 Ius Patronatus à laico non potest præscribi contra temporarium, nisi spatio quadragesime annorum.

1 **Q**uia, vt dictum est in præced. quæst. quando non cooſtat de dispositione Testatoris, potest obsecratio facere, quod legatum, seu Capellania, licet non esset collatio, sit beneficium, idè dubitatur modò, quanti temporis obseruantia requiratur ad inducendum hunc effectum. In quo illud certum est, quod quadragenaria obseruantia est sufficiens, quia potest præscribere huiusmodi ius conferendi, præsentandi, &c. vt frequenter dixit Rota decis. 407. num. 1. part. 1. diuers. & decis. 146. num. 5. part. 1. Recent. & in London. Benefic. 28. Februar. 1639. coram Metlino & in Sulmenen. Benefic. 25. Iunij 1646. §. Neque Tabasum coram Peuting. & in Mutinen. Benef. 27. Mar. 1648. §.

Non esset. coram Arguel.

Ad autem sufficiat minus tempus, controuertitur inter Doctores. Aliqui enim volunt, quod sufficiat tempus ordinatum, quo præscribuntur res Laicorum, nempe decenolium, si intra hoc tempus Ordinarius saltem bis consecrat, ita Menel. in l. si agn. num. 4. C. De firmis. & agna. Velaz. consil. 105. num. 4. Perez de Lara De Annuerf. lib. 2. capite primo, numero quinquagesimo.

Oppositum tamen tradunt Azor. part. 1. lib. 10. cap. 3. quæst. 5. Garzias De Benef. par. 1. cap. 2. num. 115. & in addit. ad d. Cap. num. 116. Alphons. de Leone de off. Capell. quæst. 5. sect. 11. Quia legatum pro Missis cum sit purum, pertinet ad Ecclesiam, & censetur eodem iure, ac bona Ecclesiastica. Authen. de Ecclesiast. vir. 3. Pro temporalib. & iuxta ea, quæ tradunt Abb. in Cap. De Quæra, num. 7. De præscript. Felin. num. 10. Tiracqui. De primil. p. 1. consil. primil. 139. & 140. Sfortia De in iure. res. part. 1. quæst. 3. art. 5. num. 31. Et idè requiritur idem tempus, quo requiritur ad præscribenda bona Ecclesiastica.

Verùm hæc locum haberent, si ageretur de præscribendo legato, nam tanquam prius, non potest præscribi, nisi spatio quadragesime annorum. At non agitur de præscriptione legati, sed iuris prouidendi de Capellano, qui satisfaciat oneri legati, iuxta dispositionem Testatoris. Hoc autem ius est merè laicale, cum sit concessum laicali modo, & pertinetur à laicali potestate, & idè quando agitur de præscriptione contra ipsum, censendum est eodem iure, quo censetur laicalia, quæ præscribi possunt.

Dices. Ius patronatus neque etiam à laico comparato præscribi potest contra alium comparatòr, nisi spatio quadragesime annorum, vt firmat Rota decis. 219. n. 1. & decis. 407. num. 1. part. 1. diuers. Et coram Durano decis. 125. num. 6. & coram Eminentissimo Othobono decis. 26. num. 23. Ergo neque ius prouidendi de Capellano præscribi poterit, nisi spatio quadragesime annorum. Resp. esse diuersam rationem, quia in Iurepatronatu interponitur auctoritas Ecclesiastica Ordinarij, per quam suo modo spiritalizatur, & trahitur ad Ordinem terri Ecclesiasticarum. Hoc autem non contingit in iure prouidendi de Capellano, sed temaner in suo statu merè laicali, arque adèd sequitur conditionem temporis laicalium.

Q U Æ S T I O. 1044.

An, si legatum cum onere Missarum relinquatur Hospitali, Confraternitati, remaneat temporale extra iurisdictionem Episcopi.

S V M M A.

- 1 Legatum cum onere Missarum relictum Hospitali, Confraternitati, quando remanet sub iurisdictione Ordinarij.
- 2 Quando legatum est sub iurisdictione Episcopi, quæ conditio repugnat.
- 3 Valuit Testatoris dominatus si sit legitima.
- 4 Legatum est extra iurisdictionem Episcopi, si Hospitali, &c. non sit eius auctoritas erigenda.
- 5 Hospitali, &c. quando sit laicale.
- 6 Causa inter legatis pro Missis, ad quem Iudicem pertinet.
- 7 Quid si agatur de opere pio, pro quo bona sunt de-

scribenda

7 *Bona laicalia pro Missis non possunt alienari sine consensu Sedis Apostolicae.*

Resolatio difficultatis dependet ex erectione loci legatarii. Potest enim esse fundatus à laico sine auctoritate Episcopi, & potest esse fundatus cum Episcopi auctoritate. Et quidem si sit fundatus auctoritate Episcopi, legatum fiet de iurisdictione Episcopi, & erit sub regimine Ecclesiae, quia sequetur conditionem legatarii, ut notat Perez de Lata *De Annis lib. 2. cap. 1. n. 15.* Tecebitur tamen Episcopus servare dispositionem testatoris, ita ut non possit erigere legatum in beneficium, si repugnet testatoris voluntas, & disponet, quod sit Capellania non collativa, iuxta dicta lo superioribus, cuius provisio pertinet ad locum pium.

Ex quo fit, Quod si testator relinquendo legatum tali loco, apponat aliquam conditionem in ordine ad Episcopum, quae sit repugnet, quae de iure disposita sunt, erit rescindenda conditio tanquam de iure impossibilis, &c. *1. C. de iurisdictione contra. & l. Si quis laici auctoritate ff. de rebus, Instit. & l. Obnoxio ff. de condit. & demonst. & l. repugnans. C. de iust. & subdit. & oblectant Abb. in cap. Nebus. n. 5. De iurap. Felio. in cap. Com. venerabilis. num. 33. de excep. Butrio. in cap. Com. dilectus. num. 24. De testat. Imol. n. 12. Palat. Rubens. in rubr. de Donat. §. 16. n. 14. Lambertini. De iurap. lib. 1. part. 2. quaest. 9. princip. num. 68. Sarmient. lib. 1. folio interpres. cap. 11. num. 10. Courau. in cap. Tna. num. 6. de Testam. Spino de Testam. glof. 4. princip. iij. de Par. num. 40. Azevedo de l. 1. num. 3. lib. 5. recipiat. Dutan. De condit. impossibil. part. 2. cap. 1. num. 2. Voluntas enim testatoris, licet possit rebus suis imponere, quam legem voluerit, non tamen potest excedere imponendo, quae de iure naturae, aut positivae prohibita sunt. Tunc enim voluntas testatoris dominatur, quando est legitima. Cum quaestio in fine. C. de leg. & §. Disponat. Auth. de auct. ibi. *Si dignum est.**

Si tamen Hospitalis, Confraternitas, aut alios locos non sit erectus auctoritate Ordinarii, Dicendum est, Legatum remanere extra iurisdictionem Episcopi, & esse de iure laicorum, ita Abb. conf. 31. num. 1. part. 1. Parlador. part. 3. differ. 9. §. 1. num. 9. Cabedo. de iur. §. 1. Vela. conf. 101. num. 32. Zetola in Prae. part. 2. verbo. Confraternitas. vir. 4. Caputaquen. de iur. 318. part. 1. Perez de Lata de Annis lib. 2. cap. 1. n. 5. Alphons. de Leon. de offic. Capell. q. 3. §. 1. n. 183.

Ratio est. Quia tam ratione originis, quam ratione termini continentur intra confines, & ordinem totum laicalium. Nam relinquuntur de bonis laicis, & per facultatem laicalem, qualis est illa qua vitur testator. Terminus etiam, ad quem perveniunt legatarii, seu legatarii, est laicus. Nam cum talis locus non sit erectus auctoritate Episcopi, remanet laicalis, nec est religiosus, & potest laica auctoritate tolli, ut notat Glof. in Clem. Quia coniugii verb. Altare. De relig. domib. Abb. conf. 31. num. 5. part. 1. Unde ea eo, quod legatum eius dominium transeat, non fit extra ordinem totum laicalium: sed solum est destinatum ad vium pium, in ipsam facultatem laicali convertendum.

Ea quibus loquitur, quod si super huiusmodi legatis oritur controversia aliqua, cum non sint de iurisdictione Episcopi, pertinebit ad Iudicem secularem eam decidere, ut notat Abb. conf. 31. n. 1. part. 1. Cabedo de Patente regia Corona, cap. 18. n. 6. Perez de Lata De Annis lib. 2. cap. 1. n. 12. Alphons. de Leon. de offic. Capell. quasi. §. 1. n. 183. & dicit, regium Consilium Neapolitanum ita in praxi servare, Nam cum sit in ordine laicali, subiicitur iudicio laicali, iuxta cap. fin. De fore. compen. Quod tamen mihi difficile est, quia cum sit, destinatum ad opus pium, & ipse ac-

cessorium, videtur sequi debet, naturam sui principalis & trahi ad forum operis pui.

Hoc tamen est limitandum, ut solum pertineat ad iudicium laicale, Quando agitur de bonis, in quibus constitunt, Nam si ageretur de ipso opere pio, pro quo sunt destinata, aut de ipsius executione, tunc pertinet ad Tribunal Ecclesiasticum, quia causa pia, & quae concernit animam, pertinet ad Episcopum, iuxta Cap. Nos quidem. De rebus. & notat Rocchus de Curte. De incurre. verbo Pro eo quod. num. 28. Valaf. conf. 103. num. 65. & 61. Perez de Lata de Annis lib. 2. cap. 1. num. 8. Quamvis ut notat Valaf. eadem conf. num. 49. non poterit eligere rationem, aut visitare, quia hoc cadet super ipsi, quae sunt de iure laico.

Secundo inferitur, Quod, quamvis illa bona sint laicalia, & de iure antiquo alienari possint absque solemnitatibus, ut notat Alex. conf. 4. vol. 1. Paris. conf. 34. num. 19. vol. 4. Perez de Lata De Annis lib. 2. cap. 1. num. 5. in fine Attamen modo non possunt alienari absque auctoritate Sedis Apostolicae ob novissima Decreta Sac. Congregat. edita auctoritate Urbani VIII. De celebrat. Miss. tanquam subiecta oneri perpetuo Missarum, ut disponit in §. Praeterea ne in e. c. i. ubi obligat loca omnia, & personas omnes, ad quas legata huiusmodi perveniunt, ad ea manu tenenda cum expresse oneris & non alienanda sine auctoritate Sedis Apostolicae interposita. Quod etiam tamquam dispositum in fuorem pie causae afficit ea hoc quoque capite etiam laicos.

QV AESTIO 1046.

An Episcopus visitare possit Capellanias non collativas, & Legata pro Missis.

SVMMA.

- 1 Episcopus non possit visitare Capellanias non collativas, & cum. leg.
- 2 Episcopus inquirere possit, ut pia dispositiones habeant executionem.
- 3 Ad Episcopum spectat cura piarum dispositionum.
- 4 Episcopus quoad administrationem temporalem non possit visitare Capellanias non collativas.
- 5 Capellania non collativa non est quid religiosum.
- 6 Hospitalia laicalia quomodo possint visitari.
- 7 Capellania non collativa quando possit visitari ab Episcopo.
- 8 Quando non possit visitari, licet sit apud locum non habitans Ordinarius ecclesiae.

Si Capellania sit collativa, constat ea dictis quasi. & praecedent. Quod non possit Testator excludere Episcopum à visitatione; sed hanc conditionem esse, quam turpem, & iuri repugnantem, esse rescindendam. Unde difficultas remanet de Capellanis non collativis, quae per ipsos laicos providentur. In qua difficultate Paris. conf. 34. apud Gonzalez ad Reg. 8. Canon. glof. 5. num. 35. sentiunt, quod Episcopus non possit visitare. Quia cum sint Capellaniae laicales, non subfunt eius visitationi, & correctioni.

Secunda autem sententia tenet, quod possit visitare, si tamen in fundatione id expresse non prohibeatur. Ita Garzia parte prima De benefic. cap. secundo, numero censensio quater. Moceta De commun. vlt. volunt. capite decimo, num. 478. Alphonsus de Leone De offic. Capell. quasi. §. 1. n. 203. Et potest habere fundamentum in dispositione Concil. Trident. sess. vigesima secunda, cap. 2. De reformat. ubi constituit, Episcopos tanquam delegatos Sedis

portatur honestum, & laudabile servare, tantumdem putetur turpe non servare, & causet abominacionem erga non servantes. Et hoc non solum tanquam quid de convenientia, sed tanquam quid omnino necessarium ad conservandam humanam societatem, quæ sine fidelitate exerceri non potest, vnde constat experientia, quod reculam tractate cum ijs, qui promissa non servant. Obligatio autem de iure naturæ, est obligatio in conscientia.

6. Hec tamen accipi debet, supposito quod promissio non originaretur ex aliquo errore, vt io simili casu aduertit Sanchez lib. 4. de matrim. disp. 9. num. 15. vers. *Sapientia est*, & in hoc casu Alphoof. de Leone de offic. Capell. quæst. 5. sect. 28. num. 387. Error enim excludit consensum. *h. si per errorem. ff. De iuris. am. Ind.* Atque adeo in presenti excludit etiam animum se obligandi. Promissio autem sine animo se obligandi, non inducit obligationem.

7. Si autem promissio iudicialis sit, io testamentum pro foro quoque existit, aderit obligatio, quia tunc promissio vim habet stipulationis. *h. si scripta. Insti. De iur. stipul.* Et idem patet actionem pro foro externo. Quod etiam dicendum est, si aliqua priores scriptura se obligasset, quia hæc quoque vim habet stipulationis, vt notant Dec. conf. 107. num. 2. vers. *simpliciter* Ludouic. decis. 328. num. 6.

8. Imò etiam si solum per testes probaretur, adhuc daretur actio pro executione promissionis, iuxta ea, quæ tradit Afflic. decis. 120. quem sequitur Alphoof. de Leone de offic. Capell. quæst. 5. sect. 28. num. 400. Si enim constat de promissione, potest promittens ex promissione conveniri. Cap. *Quicumque*, Episcopi, vbi Glos. verbo. *Præmissum*, 12. quæst. 2. Rot. apud Ludouic. decis. 401. num. 4. Transiit eodem hæc promissio in contractum, & idem sufficit, si per testes probetur.

in sum. sit. De sepult. num. 11. existimet, Regulares exemptos teneri ad soluendum de legatis relictis ipsorum Ecclesijs canonice portionem: communis tamen opinio est in contrarium, quam tradunt Innocent. in Cap. Offic. De testament. Abb. ibid. num. 6. & conf. 37. am. 1. Felin. in cap. Quarta. inir. vet. & testamenti. De præscripti. 10. And. in cap. Crispien. De sepult. Bald. in l. si quis ad declinandam. vet. Iuxta hoc, C. De Episc. & Cler. Fedet de Senis conf. 96. Petrus de Vbal. de Canon. parti. cap. 4. quæst. 6. Siluest. verbo Canonice portio. num. 4. Angel. num. 7. Azot. parti. 2. lib. 9. cap. 12. quæst. 1. Cochiet. de iuris. Ordin. in exempt. parti. 4. quæst. 6. num. 4. Idem. 1. manual. quæst. 48. art. 2. Cùm enim Ecclesijs Regularium sint exemptæ, & proinde non pertineant ad Episcopos, non debetur canonica portio in signum iurisdictionis eorumdem. Et ita declinatur ex Clement. Dudum. §. Verum, de sepult. vbi exempti ad solam quattam funeralem obligantur, nec ab ijs possunt Episcopi aliquam canonice portionem exigere. Vnde remanet difficultas de legatis relictis Ecclesijs non exemptis, aut Capellis non exemptis constitutis in Ecclesia exempta Regulari.

Dicendum est. *Pertinent Canonice non deberi de 3 Legatis pro Missis* Ita Hostien. in cap. vlt. De testam. & in cap. ex parte 2. de verb. significat. Azot. parti. 1. lib. 9. cap. 12. quæst. 7. Quamvis pro opposita sententia circueat Siluest. verbo Canonice portio. quæst. 4. Angel. num. 4. Lauot. in ver. *incubatur. sit. De presc. & recen. funer. more. cap. 17. num. 99.* Petrus de Lara De Annivers. & Capell. lib. 1. cap. 25. num. 56. Alphoof. de Leone de offic. Capell. quæst. 5. sect. 8. n. 109.

Et hoc est detestabile in Cap. fin. De testament. 4 vbi inser alia legata, de quibus oco soluitur Canonica portio enumeratur ea, quæ pro Anniversario, septimo, vigesimo, trigesimo die, siue alijs ad perpetuum cultum Diuini legantur Ecclesijs, vel relictis pijs locis. Ratio autem est, quam ibi assignat Glos. verbo *Deducti*. Quia reuertenti Diuini cultus, ita exigit, qui præfati debet vtilitati Episcoporum, & in legatis pro Missis adeo etiam specialis ratio, quia nimirum sunt quæ legantur pro sublimitatione celebrantium, siue sicut per modum salarii, siue per modum beneficii. Non est autem æquum, quod ea quæ intuitu ministerij dantur pro sublimitatione, moueantur in aliorum beneficium, cùm non sint eolumneora personalia.

QVÆSTIO 1034.

An de legatis pro Missis debeatur portio Canonica pro Episcopo.

SVMMA.

1. Canonica portio quibus debetur.
2. Soluitur in recognitionem superioritatis.
3. Regulares exempti non tenentur soluere canonice portionem de legatis.
4. Exempti Regulares ad solam Quattam funeralem obligantur.
5. De legatis pro Missis non debetur Canonica portio.
6. Ita sancit ius in iure.
7. Ob reuerentiam diuini cultus.

Appellatione Episcopi in presenti veniunt omnes Ordinarii, etiam si habeant tantum iurisdictionem quasi Episcopalem. Est enim canonica portio de lege iurisdictionali, & idem debetur ijs omnibus, qui supra Ecclesias habent iurisdictionem, vt inter alios notant Cochiet. de iuris. Ordin. in exempt. par. 4. g. 6. a. 2. Barbosa de presc. Episc. alleg. 86. num. 9. Est autem Canonica portio certa pars de legatis relictis Ecclesijs, quæ iuxta sacros Canones soluitur Episcopo in signum recognitionis superioritatis ipsius, iuxta cap. *Determinum*, & cap. *Consuetum*, 36. quæst. 1. & Clement. Dudum. De sepult. & cap. *Conquerente*, De offic. Ordinari. & cap. *Requisiti*, & cap. fin. de testament.

2. Est autem supponendum. Quod quauis Hostien.

QVÆSTIO 1035.

An Quarta Parochialis soluenda sit de legatis pro Missis.

SVMMA.

1. Quarta parochialis non est eadem ubique.
2. Soluitur Parochialis in iura administrationis Sacramentorum.
3. Etiam à Regularibus.
4. De legatis pro Missis an soluenda quarta Parochialis. Sc oam. seq.
5. De iure antiquo non est soluenda.
6. Quid iuxta Clemen. Dudum. De sepult.
7. Non soluitur, nisi defunctus sepeliatur in Ecclesia, cui legauit.
8. Quarta funeralis de quibus soluenda.
9. Coniunctura præscripta contra Clemen. itera quarta Parochialis soluitur de solis funeralibus.
10. Quarta funeralis soluitur pro compensatione emolumentorum quæ obtinentur ratione sepultura.
11. Quarta si solueretur, decessu legatis solueretur.

Dillio.

Diffin. De, refertur ad substantiam, & materiam.

Parochiales Ecclesie non possunt aliquid præstare ab Hæreticis, quod correspondens Quarta.

quæstionem certos, vel determinatos usus, de quibus etiam Quarta, siue Canonica portio datur, siue etiam non consensio, vel non debet de iure; Nec non de iure, vel qualitercumque donatis in morte, seu mortis articulo, in infirmitate donatis, vel talis de qua decesserit, quomodoque directi vel indirecti fratribus ipsi, vel alijs pro eisdem; Quæritur partem (quam antea dicitur Apostolicam taxam, & eorum limosinas) Parochialibus Sacerdotibus, & Ecclesiis restitueri, si curatis largiri integrè tenentur. Ea quorum verborum amplitudine uiam diffinitæ constat, quod nihil excluditur ea ijs, quæ ea testamentis, vel ex occasione mortis obueniunt, sed de omnibus debet Quarta Parochialis solui, & proinde etiam de legatis pro Missis vel recte ibidem deducit Gloss. verb. *funeralibus*. Rante verborum uniuersalitate.

Hoc tamen etiam secundum D. Clement. limitandum est, ut habeat locum, solum quando defunctus sepelitur in Ecclesia, cui Legatum relictum est: nam si non sepeliretur in ipsa, non esset soluenda Quarta Parochialis, ut cum pluribus notat eadem Gloss. in d. Clement. *Dudum. §. Verum, verbo, Quartam. De Sepult. & in cap. 1. de Sepult. Lauet. in Par. Lucubratur. tit. 1. De re iudicat. cap. 17. num. 54.* Nam in tantum Ecclesiæ obligatur ibidem ad soluendam dictam Quartam, in quantum conceditur, ut habeant facultatem sepeliendi quoscumque, qui in tali Ecclesia elegerint sepeliri: & ex ea hac occasione Parochiales Ecclesiæ, fraudenter totaliter suis emolumentis conceditur dicta Quarta, ut satis constat ex text. ibi. *Huiusmodi quoque statuta, & Ordinationibus multis aduicinas, ut fratres dilectorum Ordinum in Ecclesijs, vel locis suis, uilibus consensibus, liberam (ut sequitur) habeam stipendiorum. Fideliter, quod omnes ad eam recipere ualent, qui sepeliri elegerint in locis, & Ecclesijs memoratis. Verum ne Parochiales Ecclesiæ, &c.* Et subditi dispositionem de soluenda Quarta, ne fraudenter ex occasione sepulture, debent, & necessarii beneficiis, cum operariis merces debeatur. Vbi est notanda dictio, *Verum*, quæ est aduersariali respectu præcedentium, & operatur, quod ita concedatur sepultura, ut tamen non concedatur omnia emolumenta, quæ proueniunt ex occasione sepulture, & idem Quarta Parochialis est soluenda de obuenientibus Ecclesiæ ex eo, quod admittit ad sepulturem, sed si non admittit.

Verum, licet hæc de iure præcedat, & consuetudo tamen præscripta contra Clement. *Dudum. De Sepult.* & introducta, quod Ecclesijs Parochialibus soluatur tantum Quarta de funeralibus, ut docent Dodotes numer. 3. citati, Petrus de Lara de *Annusar. libro primo, cap. vigesimo quintus*, in fin. ubi citat Danielem B-natiem, in *Analys. iur. Penit. libro tertio, tit. 28. vet. Vi quis aduersus. Rot. in Elen. iurum Parochial. 6. Iunij. 1637.* apud Tamburin. de iur. *Abbat. tom. 3. decis. 83.* Et ita etiam declarauit, & confirmauit Pius V. *XVII. Kal. Iulij. MD. LXXII.* ut raserunt Gutierrez *De iurament. confirm. part. 2. cap. 4. num. 3.* Rodriguez *huic. regn. 39. ar. 2. tom. 1.* Quæ cum sit declaratio Concil. Trident. cap. 13. de reformatione, sess. 25. remanet, quod in uirtute dictæ dispositionis Concilij non sit soluenda alia Quarta Parochialis, nisi de funeralibus.

Et hoc fundatur in ratione. Quia Parochialis soluatur in recompensationem iuris Parochialis, & illorū emolumentorum, quæ obueniunt Parocho ratione sepulture, hæc autem sunt tantum emolumenta funeris. Quia sicut Parochialis Ecclesia habet solum ius ad sepeliendos suos Parochianos, ita

Quarta funeralis est illa portio, quæ debetur Parocho, quando eius Parochiani sepeliuntur extra Parochialem Ecclesiam, de ijs, quæ obueniunt Ecclesiæ sepulture occasione funeris. Hæc autem portio non est eadem ubique, sed diuersa, iuxta diuersas consuetudines locorum, Cap. *Certificari. de Sepult.* & dicitur Quarta Parochialis, quia soluatur Parocho ratione curæ parochialis in administrandis sacramentis, ut in cap. *relatum. de Sepult. & cap. 2. eodem. tit. in 6. & in Clement. Dudum. de Sepult.* Ad hanc autem Quartam Parochialem soluendam tenentur etiam regulares, nisi munici sint aliquo speciali privilegio, per d. Clement. §. *Verum. de Sepult.* An autem Quarta Parochialis soluenda sit de legatis pro Missis, duplici modo intelligi potest: Vel quod de eodem legato sumatur debita portio, & tradatur Ecclesiæ Parochiali cum onere Missarum correspondente: Vel quod possit Parochus cogere hæreticos defuncti, ut faciant in eius Ecclesia celebrari tot Missas, quot correspondens legato in ratione Quartæ Parochialis, & cum pro portione aut elemosina, vel pro vna vice, vel in perpetuum, pro vic. habet legatum.

Prima sententia absolute asserit, de iure soluendam esse Quartam Parochialem etiam de legatis pro Missis. Ita Petrus de Vbald. *part. 1. de canon. per c. 7. vet. Quid sit testator. Bald. in reposit. cap. si pater. g. 6. de testam. in 6. Alea. cens. 196. num. 5. & 16. Syluest. verbo. Canonica portio. num. 9. Barboza de pœst. Epist. alleg. 86. num. 20. & de Paroch. part. 3. cap. 3. num. 41. Lauet. in *Par. Lucubratur. Tit. de pœst. funer. tit. cap. 17. num. 28.* Quia cum hæc omnia obueniant Ecclesiæ causa mortis, detracti ab ipsis debet Quarta Parochialis. Idem etiam tenet Gloss. in d. Clement. *Dudum. §. Verum. verbo. Funeralibus. de Sepult.* per illum tex.*

Secunda sententia asserit, Non esse soluendam Quartam Parochialem de huiusmodi legatis, Ita Cardin. in Clement. *Dudum. §. Verum. de Sepult.* Couarrua, in cap. *fin. num. 6. de testam. Molina. de iust. & iur. tit. 1. disp. 217. Rodriq. quæst. regul. 39. ar. 2. in fin. tom. 1. Tamburin. de iure *Abbat. tom. 2. disp. 15. quæst. 17. num. 4.* Alphons. de Leon. de offic. Capell. quæst. 5. scilicet. 8. num. 117. & alij communiter.*

Et quidem si attendamus de iure antiquo, Quartam Parochialem non esse soluendam de legatis pro Missis, videtur omnino certum. Quia in Cap. *fin. de testam.* non est soluenda portio Canonica de relictis pro Annuario die septimo, vigesimo, trigesimo, & cæteris, quæ legantur ad perpetuum cultum diuinum. Vnde ex utroque capite de legatis pro Missis non est soluenda Quarta Parochialis, cum quia sunt pro Missis, si legatum sit pro vna vice: eum quia sunt pro perpetuo cultu diuino, si legata sint annua. Eadem autem est ratio de Quarta Parochiali, ac de Canonica portione: utraque enim ex eodem titulo, & in eundem finem soluatur. Et ratio, quæ facit, ut prædicta estimantur à solutione Canonice portionis, facit etiam, quod estimantur à solutione Quartæ Parochialis.

Si tamen attendatur Clement. *Dudum. de Sepult.* videtur etiam de his legatis soluenda, nam in §. *Verum.* disponitur, quod de obuenientibus omnibus, tam funeralibus, quam quibuscumque, & quomodoque relictis distant, vel indistinctis, ad

etiam solum habet ius ad emolumenta funeris, & non ad aliquid aliud. Quod occasione sepulture legatur aliquid aliud, ad hoc non habet ius Ecclesia Parochialis ante dispositionem testatoris, sed promeretur libera ipsius voluntate: quis posset abique iniuria Parochialis legare etiam pro Missis calcicumque a testis Ecclesie. Et idem non est æquum, quod Ecclesie soluat Quartam de ipsa, ex libera dispositione testatoris acquirat, quamvis in ipsa testator eligat sepulturam.

- 9 Ex dictis autem inferitur, quod si esset solvenda Quarta Parochiali de legatis pro Missis, esset solvenda de ipsam legatis legatis quod satis declarant Cap. *fin. de testam. et dicta Clemen. Dudum 9. Perum. de sepulch. dum dicitur*, Quartam esse solvendam de obventionibus annuis. Dicitur enim, de, refertur ad substantiam, ex qua defunctio est Quarta, seu mortis iuxta ex qua tradunt Crauet. *conf. 187. num. 5. Soccia. Jun. conf. 82. num. 11. vol. 3. Caneus. conf. 167. num. 34. ver. Dicitur enim lib. 1. Par. conf. 18. n. 37. lib. 2. Ruin. conf. 61. num. 1. lib. 2. Bald. in l. penult. circa fin. C. de condic. infra. Penia in l. Omnes. num. 71. C. de decur. lib. 10. Tiraqueil. 17. ill. Cessan. conf. limit. 20. num. 32. ver. Hoc enim dicitur. Rot. decif. 36. num. 27. part. 7. recent. Quod etiam praxis declarat quoad Quartam funeralem; siquidem soluitur de illis ipsis funeralibus obventionibus, quas recipiunt Ecclesie sepulture pro funere. Vnde non possunt Parochiales Ecclesie prætere, quod hæretes defuncti solvant aliquam portionem pro Missis correspondente Quartæ Parochiali de legato pro Missis, sicut nec etiam de cæteris relictis, ut decidit Rot. in dicta *Elensis iurum Parochialium. 6. Juny. 1637. coram Quirio.**

soluitur tantum à possideoribus bona Ecclesiastica, qualia non sunt legata huiusmodi, seu Capellanæ non collatiæ: sunt enim bona laicalia destinata pro sustentatione celebrantium Missas præscriptas à testatore: & idem non subit oneri beneficii charitativum.

Quod autem spectat ad collectas, seu decimas, quæ imponuntur à summis Pontificibus pro aliqua necessitate, Petrus de Lara de *Annuar. lib. 2. cap. 6. num. 16. ver. & non solum*, putat Capellanias non eo latius, si possideantur ab Ecclesiasticis, sobesse oneri collectarum, seu decimarum Papalium: Secus autem si non possideantur ab ipsis, sed laici annuatim solvant legatum pro Missis celebrandis. Fundamentum est, quia huiusmodi bona vetè transmissa sunt in patrimonium Ecclesie, & sunt Ecclesiastica. Quod enim relinquitur ut Clericis, Ecclesie censetur relictum. l. *Annuar. 5. Adit. ff. de annuat. leg. & sunt in Ecclesie regimine. Cap. Novitius. 10. Quæst. 1. vnde eorum redditus sunt Ecclesiastici, atque adeo ij, super quibus subsidium imponitur.*

Tenendum tamen est. *Quod bona harum Capellaniarum, quæ non sunt collatiæ, præmissi possideantur ab Ecclesiasticis, non subit oneri collectarum, aut decimarum, etiam si imponantur & interfecter à Summo Pontifice, Ita Garzias de Benef. part. 1. cap. 2. num. 107. in Audis Alexand. Moneta de decim. cap. 9. num. 21. Alph. de Leon. de off. Capell. quæst. 1. scilicet. 17. num. 261. & facit Rot. in Melphian. legat. p. 1. 24. Januarij. 1629. coram Dunozeio. & ita etiam feruatur in praxi.*

Ratio autem est, Quia licet ista bona possideantur ab Ecclesiasticis, cum tamen non sint recta in titulum Beneficii, seu Capellanæ collatiæ, sunt adhuc laicalia, iuxta ea, quæ tradidit Felin. in cap. *ex parte. 3. de rescript. Gonzales ad reg. 8. Cancel. gloss. 3. num. 20. Sarmen. in regul. de annuat. quæst. 2. Guido Papa decif. 87. num. 1. Nausei. conf. 5. num. 1. & conf. 7. num. 1. de probat. Rors in Meopoli. Hebedemada. 1. July. 1613. coram Maoroanedo. & in Melphian. legat. de qua num. præced. & decif. 509. num. 1. part. 1. Dierf. facit eodem bonis à laicis destinatis pro salario Capellani, aut celebrantium Annotataria, & idem cum habeant rationem mercedis, aut elemosinæ, non sunt bona Ecclesiastica, quia non acquiritur Ecclesie, nisi titulo oneris iuluncti, non autem in titulum Ecclesiasticum, qualis est titulus beneficii. Decimæ autem, & subsidia imponuntur super redditibus Ecclesiasticis.*

Nec obstat fundamentum Petrus, Quia quod relinquitur Clericis, & proinde Ecclesie, transferuntur in patrimonium Ecclesie, quando relinquantur tamquam incorporando cæteris bonis, & possidenda Ecclesiastico modo. Secus autem, quando relinquantur tamquam legata pia sub aliquo onere, tamquam modo, quod facit, quod acquirantur sub titulo oneroso, & per modum mercedis pro officio impensis laicis, ita remaneat ius apud laicos ad cogendos possessores, ut oneri satisfaciatur, & cum resolutione possessionis, si recuset oneri satisfacere. Vnde bona stabilia pro Missis, quamvis possideantur ab Ecclesiasticis, non possidentur tamen iure Ecclesiastico, sed solum tamquam assignata, ut inde desumant congruam sustentationem, incursu impensis monetis celebrandi. Vnde potius censetur translati in possessionem quosdā usum, quam in dominium proprietatis.

An autem huiusmodi bona sint subiecta decimis prædialibus, dum transferantur ab Ecclesiasticis pro Missis, resp. remanere subiecta, si antea erant subiecta, ut tradunt etiam Facundæ præcept. 5. *Eccles. lib. 2.*

Q U Æ S T I O 1036.

An subsidium, & collecta soli debeant de legatis pro Missis,

S V M M A.

- 1 De fundo pro missis licet ab Ecclesijs possessio non soluitur subsidium charitativum.
- 2 Collecta seu decima an solvenda de legatis seu fundis pro missis.
Quod relinquitur Clericis, Ecclesia censetur relictum.
- 3 Bona Capellaniarum non collectarum non subit oneri collectæ.
- 4 Sive bona laicalia licet ab Ecclesiasticis possessa,
- 5 Quando relictis clericis transferantur in patrimonium Ecclesie,
- 6 Bona Capellaniarum non collectarum an sint subiecta decimis prædialibus.
- 7 Bona addita pro Missis, &c. si remaneant apud laicos, an subiecta collectis laicalibus.
- 8 An si vendantur solvenda se decima venditionis

- 9 Proccedit difficultas quando legata sunt annua, aut etiam habent bona stabilia, in quibus fundentur. Est autem supponendum, quod de huiusmodi legatis, quantumvis fundus possideatur ab Ecclesijs, aut Clericis, non est solvendum subsidium charitativum, quod solet solvi Episcopo pro quibusdam necessitatibus, ut inter alios notant Azor. part. 2. lib. 9. cap. 14. quæst. 6. ver. *Insuper Clerici*. Quaranta in summa. Buller. verba. Concilium Provinciale. Quæst. 19. Alph. de Leon. de off. Capell. quæst. scilicet. 17. num. 238. & alij infractan. Subsidium enim charitativum

lib. 2. cap. 3. num. 2. Alph. de Leon. de effie. Capell. quæst. 5. fol. 17. num. 262. Res enim transit cum suo onere : & idè si antea erat subiecta decimæ prædiali, remanebit adhuc subiecta. Et si quod superest non sit portio congrua pro Missis, supplendum erit per hæredes, aut reducendæ Missæ ad proportionatum numerum.

7. Rufus, an si bona pro Anniversariis, & Missis remaneant apud laicos, subint collectis, quæ imponantur à Laicis: negativè resolvendum est, iuxta ea, quæ tradunt Petrus de Lara de Annivers. lib. 1. cap. 20. num. 70 Alph. de Leon. de effie. Capell. quæst. 5. fol. 17. num. 264. Quod tamen ita debet intelligi, si videlicet talia bona immobilia sint separata à cæteris, itavt de ipsorum fructibus specialiter solvatur legatum. Nam si solum de tota massa hæreditatis esset solvendum, non per hoc eadem massa subtraheretur oneri collectarum, sed insuper superadderetur aliud onus legati. Quando autem esset specialis fundus destinatus, tunc tamquam consecutus in usus pios, & cultum Dei, exemptus esset ab onere collectarum, quia huic oneri subsunt tantum bona laicorum destinata in usus laicales, non autem bona ordinata, & destinata pro cultu Dei, & salute animæ, quia est contra rationem quod Princeps vel t diminuat cultum Dei, & animarum beneficium, vt prospiciat publicis necessitatibus temporalibus.

8. Similiter si contingat, bona huiusmodi immobilia vendi, quamvis apud laicos existant, non erit solvenda decima venditionis, vbi solui solet, iuxta ea, quæ tradunt Anchutan. conf. 229. Ioan. Ant. de Nigris in Evrasop. vñ. num. 117. de vit. & benef. Clericor. Petrus de Ann vers. lib. 1. cap. 20. num. 71. Quia cum iam sint bona destinata in usus pios, sunt extra massam eorum, quæ inferuire debent necessitatibus publicis, & proinde exempta ab omni onere, quod imponi solet pro publicis necessitatibus. Econtra tamen, si solum sit solvendum legatum de fructibus hæreditatis, tunc nullum corpus hæreditatis exemptum erit ab huiusmodi decima, si vendi contingat.

propria anima ab usus.

6. Quod est contra bonos mores civiles non valet.
Invenimus contra bonos mores non obligat.
Qui omnia donavit, quem quantitatem possit legare pro Missis.
Quantitas patrimonii facit, vt legatum debeat ample interpretari.
Ratione nobilitatis scilicet legata accipiunt amplam interpretationem.

Difficultas supponit, quod donatio sit valida, & quod donatarius non habeat aliunde, unde relinquere possit legatum pro Missis. Et negativè videtur resolvendum, quia quæ donavit non sunt amplius sub ipsius dispositione; donatio namque transfert in dominium donatarii tem donatum, vade si donans de ipsa disponeret, de re aliena dispoñeret.

Tenendum tamen est. Quod adhuc possit donans relinquere congrua legata pro Missis celebrandis: itavt subsisteri debeant, non obstant donatione omnium bonorum. Ratio portò est. Quia in donatione universali omnium bonorum non comprehenduntur ea: quæ quis in specie non esset verisimiliter donaturus. vt tradunt Marbesilam. singul. 136. vet. Nova vñ. Socin. Sen. in l. si vt, quid daretur. §. Pnam. ff. de reb. dub. Cagnol. in l'vltimam. num. 233. C. de pœlis. alios citans. Fachinus Contreuer. iuris lib. 6. cap. 93. Et proinde, vt sit rationabilis, & valeat, accipi debet in terminis habilibus, vt non comprehendat ea, quibus in specie verisimiliter donans se priore noluisse. Non est autem verisimile, quod donans voluerit se priore facultate relinquendi aliquid legatum pro Missis in beneficium animæ propriæ. Quia cum anima sit pretiosior cunctis rebus. Matth. 5. & cap. fidel. dist. 38. & cap. Prescriptum. 2. quæst. 11. & cap. Cum infirmis, de pœnis, & remiss. debet secundum ordinem debitum charitatis rebus omnibus præferri. l. sanctimus. C. de sacrosan. Eccles. vbi communiter Doctores, Bald. las. Salicet. & cæteri. & l. ideo nobis. C. de Episc. & Cler. Unde non est verisimile, quod donans aded immemor fuerit propriæ animæ, vt totam benevolentiam voluerit exercere in donatarium & nullam erga animam propriam, reservando sibi facultatem disponendi de aliquo in beneficium animæ propriæ.

Confirm. In generali obligatione bonorum omnium non veniunt ea, quæ non est verisimile, quod aliquis fuisset obligaturus. l. Obligatione. ff. de pignor. & proinde nunquam quia censetur ea obligare. Hoc autem fortius militat in donatione, quia donatio est aliquid plus, quam sit obligatio. Et proinde donatio generalis omnium bonorum ita est interpretanda, vt non comprehendat ea, quibus non esset verisimiliter donans se prius volurus. Inter hæc autem præcipua est facultas suffragandi post mortem animæ propriæ.

Confirm. 2. Donatio ita interpretari debet, vt donanti non auferatur vitæ necessaria. l. Inter. oct. 19. §. 1. ff. de re ind. & l. Qui id. 33. inis. ff. de donat. & notant. Fachinus lib. 6. Contreuer. in. cap. 93. Boet. de donat. cap. 3. de propria donat. num. 44. Subsistit enim donatio, quatenus est rationabilis: nam quatenus irrationabilis est contra honestatem, & idè tamquam turpis reijcienda. Ergo ita etiam est interpretanda, vt non relinquat animam sine necessarijs suffragijs. Quia quod est irrationabile respectu vitæ corporalis, multò magis est irrationabile respectu animæ.

Confirm. 3. Quamvis de hact valeat donatio

Q U Æ S T I O 1037.

An, qui omnia bona sua donavit, legare possit aliquid pro Missis.

S V M M A.

1. Donans non potest disponere de rebus donatis.
2. Qui omnia donavit potest de donatis relinquere congrua legatum pro Missis.
In donatione universali non comprehenduntur quæ quis in specie non esset donaturus.
Anima pretiosior cunctis rebus.
Secundum ordinem charitatis rebus omnibus præferenda.
3. In generali obligatione non veniunt, quæ quis non esset in specie obligaturus.
4. Donatio ita interpretanda, vt non auferatur vitæ necessaria.
5. Donationes contra publicum utilitatem non subsistunt.
Publica utilitas privata præferenda.
Bonis proprijs abati est contra publicam utilitatem.
Ita donare, vt non remaneat pro suffragando

Tom. II.

K k 10089

tiones, tamen non substantentur, quatenus sunt contra publicam utilitatem. Quia cum publica utilitas sit priuatis utilitatibus præferenda. *l. si quis in grau. 3. §. Primum. ff. Ad senatus cons. Sylla. & l. Pilliar. 3. C. de principis. & l. Paica §. Hinc autem. C. de caduc. tollen. & l. Inheremus. 10. C. de sacrosan. Eccles. & cap. Bona. de postul. probat. & cap. nisi de renun. & cap. licet. de regular. debet esse regula, secundum quam actiones priuatorum regulentur. Est autem contra publicam utilitatem, quod quis bonis suis abutatur, & ea prodigat. ut desumitur ex *l. Imperator. ff. Ad Trebell. & l. vn. §. fin. C. de caduc. tollen. & Auzthen. de hered. & falcid. ver. Incurreunt. Collat. 1. Quia cum abusus peruerteret vsum, deordinat rempublicam, quoad modis, quibus tenditur ad felicem statum ciuilem. Sicut autem esset abusus propriorum bonorum ea in alium transferre, ut sibi necessaria non suppetere, ita etiam esset abusus ea in alium ita transferre, ut sibi non suppetere suffragia pro animabus. Vnde ut sublineatur donatio, debet ita accipi, ut non prius facultate relinquendi aliqua legata pro suffragijs animarum, alias tamquam continens abusum reijcienda esset.**

Denique quod est contra bonos mores ciuiles, non est de iure ciuili admittendum. Vnde quia non pisse testari, est contra bonos mores ciuiles, quod impedit testamenti confectionem, reijcitur tamquam turpe, & contra bonos mores. Conditio etiam contra bonos mores habetur pro non apposita, & reijcitur. Ergo etiam de iure canonico reijciendum venit quod est contra bonos mores naturales, & legales canonicos. Vnde neque iuramentum obligat, quod est contra bonos mores, iuxta regulam cap. *Non est obligatorium. de reg. iur. in 6.* Est autem contra bonos mores naturales Canonico, præcipue sibi facultatem vltimæ voluntatis, in ordine ad disponendum pro beneficio animarum. Nam si est contra bonos mores ciuiles priuare se facultate testandi temporaliter, & fortiori, erit contra bonos mores naturales canonice priuare se facultate disponendi pro vltimæ voluntate, quoad suffragia pro anima. Hæc autem quæ dicta, sunt sufficienter satisfacient rationi dubitandi initio propolita.

6. Hic tamen dubium insurgit. Quam quantitate pro Missis legare possit qui fecit vniuersalem donationem bonorum omnium. Non potest tamen certa regula resolui, sed attendendum erit ad quantitatem bonorum, quæ donauit, ad qualitatem ipsius donantis, nempe nobilitatem, splendorem, cum quo vivebat &c. vtendum erit regulis, quibus, vtitur in amplè, vel strictè interpretandis legatis. Quantitas enim patrimonij operatur, ut amplè legatum debeat interpretari, ut tradunt Bart. in *l. Teia. §. fidei. ff. de auro, & arg. leg. per hanc eundem text. Roman. in Authen. familiar. num. 80. ad l. Falcid. & singul. 115. Mantica. de Coniell. vlt. vol. lib. 6. tit. 3. num. 35. similiter etiam ratione nobilitatis testatoris legata recipiant amplam interpretationem, ut notant Bald. in *l. 1. num. 4. ver. sed pone. C. de verb. signif. Natta conf. 126. num. 59. Tiraquell. de nobilit. cap. 37. num. 36. Mantica. de conicell. vlt. vol. lib. 6. tit. 10. num. 4. Argum. ex *l. filius familiaris. ibi. Nonnumquam etiam ex persona. ff. de denar. Vnde si donatio ampla fuerit, celebre annuetarium, vna aut etiam altera Missa quotidiana perpetua non erit deroganda dispositioni donatoris.***

QVÆSTIO 1038.

Uen mota lite possit legatarius transigere super legato pro Missis.

SVMMA.

1. Si in proprium sit implicatum cum alio non potest ipse præiudicari.
2. Legatarius transigere potest super legato pro Missis, si sit litigiosum si sit calumniosum, non valet transactio.
3. Transactio est recessus à lite. Transactio est fauorabilis.
4. Transactio est in ordine ad præuentionem litis.
5. Timor probabilis future litis sufficit pro transactione.
6. In transactione super legato pro Missis requiritur assensus Apostolicus.
7. Si sit sine assensu Apostolico erit tantum personalis.
8. Quando ad sit causa fugiendi litis, ut licet non habeat transactio.
9. Quid considerandum pro causa transactionis. Transactio habet locum, si sit dubia.
10. An sufficiat, quod non ad sit evidens calumnia.

Si contingat, legatum pro Missis reddi litigiosum, dubitatur, an liceat legatario super eo transigere. Et dubium ex eo oritur, quia non agitur de solo iure legatarii, sed etiam de interesse testatoris, quia omnis transactio ipsi præiudicatur, quia tollit de suffragijs, quæ pro ipsius anima instituta sunt. Quando autem ius proprium est implicatum cum iure alieno, non potest ipse præiudicari, nec tenet renunciatio, aut transactio super ipso. Cap. cum tempore, de arbit. & cap. Cum olim. §. Nos legimus. de prescriptis. & notant Felin. in cap. Cum dilecti. de scriptis. Abb. in cap. significasti. num. 11. de iura compet. Seraphin. de iur. 344. num. 5. Rota de iur. 31. num. 8. part. 2. Diuers. & de iur. 373. n. 31. part. 4. Recent.

Dicendum tamen est. Legatarium Ecclesiam transigere possit super legato pro Missis, si verè sit litigiosum. Dixi, verè sit litigiosum, quia si sit calumniosum, non valebit transactio, ut inter alios notant Magon. de iur. forens. §. num. 4. Rota in Rem. rescriptis Contrahit. 19. februarii. 1591. coram Orano. Nam renetur legatarius subiuicere iura defuncti, cui huiusmodi legatum sit ipsius fidei relictum in ordine ad executionem oneris adiuncti, & idèd transigere non potest sine sufficienti causa.

Ratio autem pro conclusione ex eo deducitur, quod transactio de sui natura est recessus à lite. *l. 1. §. de transact. & l. 1. §. si pro fundo. C. de transact. & notant Cor. conf. 167. num. 15. lib. 2. Roland. conf. 18. num. 16. lib. 4. Et proinde est fauorabilis, cum liti-bus finem imponat. *l. frater. & l. si pro fundo. C. de transact. & l. Propeundum. C. de iudicij. & cap. finem lib. de delo. & conuincia. Et idèd continet etiam fauorem testatoris. Vnde cum legatarius sit executor oneris annexi legato, dum transigit, præiudicat fauorem, & utilitatem testatoris, & idèd testator non potest esse iniurius, si utiliter getatur negotium ipsius.**

Ex quibus sit, quod legatarius, non solum transigere possit, si contra ipsum fuisset pronunciata prima sententia, si in mota fuisset lis, sed etiam si adesset timor probabilis future litis cum dubio de exitu. Transactio enim locum habet etiam in ordine ad vitandas futuras litas. *l. frater. & l. Confus. & l. lit.*

lib. 2. de transact. & notant Cornet conf. 167. num. 33 lib. 2. Ludouic. decif. 206. num. 6. Et adhuc viliiter geritor negotium testatoris, & proinde efferit irrationabiliter inuitus, quia adhuc obtinetur fauor ipsius.

5 Quod autem fufficit timor probabilis litis non calumniæ, defumitur ex l. 2. c. de transact. vbi Doctores, & tradunt etiam Patif. conf. 12. num. 18. lib. 2. Natta conf. 465. num. 2. Mohedao. decif. 1. de transact. Mantica De tacit. lib. 26. tit. 1. num. 26. Caputaquæ. decif. 123. lib. 2. Seraphin. decif. 648. num. 7. & decif. 73. Rota decif. 119. num. 4. apud Zachiam de obligat. Camer. decif. 119. num. 4. part. 1. Recent. & decif. 447. num. 1. & decif. 75. num. 5. part. 1. recent. & in Rem. Deuotum. 11. Marty. 1616. cotam Vbaldo & in Mendonien. Canonica. 24. Nouemb. 1617. cotam Butatto, & in Benecien. transact. 25. februar. 1639. cotam Merlino, & in Benecien. de Berrio. 18. februar. 1641. cotam Catillo & decif. 198. num. 11. cotam Eminentissimo Orthobono. Timor enim probabilis litis reddit possessionem dubiam: & ideo res viliiter geritur, si per transactionem certificetur, & effugiatur dubia euentus litis.

6 Est tamen aduertendum, quod si materia transactionis sit spiritualis, aut Ecclesiastica, & proinde etiam quoad legatum pro Missis, etiam si bona, seu fundus sint laicalia, quia iuxta Decreta de celebratione Missarum alienari non possunt sine consensu Sedis Apostolicæ, requiritur consensus Apostolicus, vt notant Caputaquæ. decif. 106. per totam part. 1. Coccin. decif. 101. num. 1. Eminentiss. Orthobon. decif. 120. num. 15. Rota decif. 75. num. 2. part. 2. recent. & decif. 241. num. 10. tom. 3. part. 4. & in Merfien. Inrichtell. 18. februar. 1647. cotam Bichio Cum etiam alienatio sit prohibita absque beneplacito Sedis Apostolicæ, est etiam prohibita transactio, cum sit quedam alienatio. Et hoc locum habet, etiam si legatus esset annuatim soluendum Ecclesiæ, quia cum Ecclesiæ acquisierit hoc ius ad legatū, nō potest aut in totum, aut ex parte se priuare hoc iure, inconsulta Apostolica Sede, & ideo adhuc eius consensus erit necessarius.

7 Attamen si contingat fieri transactionem absque consensu Apostolicæ Sedis, facienda est ea interpretatio ad excludendum delictum, & nullitatem, quod sit tantum personalis, & proinde afficiat tantum transigentem, & non successores, iuxta ea, quæ tradunt Feder. de Senis conf. 84. per totam. Abbas in cap. Peniens. num. 2. de transact. & conf. 56. num. 2. lib. 1. Ludouic. decif. 12. num. 1. Rota in Caragenen. Pansuauit 13. februar. 1604. cotam Pamphilio. & in Burgen. Quindennio. 10. Nouemb. 1603. cotam Dunozetto. & alij cum Glof. in decap. Peniens. verbo. Confirmatā. de transact.

8 Quando autem addit iusta causa fugiendi litem, vt locum habet finis transactionis, & proinde etiam transactio. Respondent Doctores, tunc adesse iustam causam, quando articulus controversus habet Doctores pro vtraque parte. Ita Bald. in l. cum proponas. num. 3. vers. si autem est quæstio. C. de reb. credit. Coet. Iun. conf. 150. num. 15. Suta. conf. 56. num. 4. Rota decif. 263. num. 2. part. 1. Recent. vbi dicitur, quod fufficit vnus Doctoris auctoritas ad probandam iustam causam transactionis. Quod tamen ita absolute prolaturum pati videtur difficultatem. Quia cum Iudex debeat potestere sententiam secundum receptiorem sententiam, non fufficit vnus Doctoris sententia contra receptiorem ad reddendum dubium euentum litis, & ad iustificandam transactionem, præsertim in materia legati pro Missis, vbi agitur de interesse testatoris: Vnde tunc solum videtur hoc habere posse locum, quando articulus non esset tractatus à Doctoribus, & vnus, qui ipsum tractaret, contra sentiret.

Tom. II.

In hoc etiam videtur attendendum, quod opinio nem sequi solet Tribunal, coram quo est litigandum, quando Doctores inter se diuisi sunt. Si enim perperuū se querat vnā opinionem, vt frequenter solet contingere, qui habet pro se hanc opinionem, non habet iustam causam transigendi, quauis opposita opinio habeat pro se plures Doctores, quia euentus litis non est dubius, quod requiritur, vt locum habere possit transactio iuxta præsertim quando habet implicatum ius tertij, vt in legato pro Missis. Vt enim transactio locum habere possit, debet res esse dubia iuxta l. 1. ff. de transact. Castren. in l. si de certa. num. 1. C. de transact. Crauetta conf. 55. num. 9. vti fæcto dubiatur. Menoch. conf. 115. num. 9. Manent. conf. 136. num. 42. Mantien de tacit. lib. 26. tit. 1. nu. 17 Quod tamen limitandum est, nisi possit à sententia appellari ad aliud Tribunal, apud quod sol. ad diuersum modo iudicari, quia tunc cum possit euentus litis fieri dubius, admitti poterit transactio.

Et quauis quamplures doceant, quod transactio tunc locum habere possit, quando non adest euidens calumnia, vt inter alios Bec. conf. 109. num. 10. Mantica de tacit. lib. 26. tit. 1. num. 18. Seraphio. decif. 118. num. 3. Canelet. decif. 407. num. 7. Rota decif. 104. num. 2. part. 2. Recent. & decif. 263. num. 2. part. 1. & decif. 348. part. 4. Hoc tamen accipiendum est, quando ex illo Tribunalium non solet iudicari secundum certam aliquam Doctorem opinionem, itavt remaneat dubius euentus litis.

QVÆSTIO 1039.

An, adempto legato pro Missis per sententiam Iudicis, possit legatarius pro aliqua summa concordare, ad non proseguendam litem per viam appellationis.

S V M M A.

- 1 Legatarius cedendo potest proseguenti liti quoad legatum pro missis, si sententia habeatur pro iusta. Sententia presumitur iusta.
- 2 Sententia tribuit bonum ius non obstat appellatione. Prosumi potest quod in sententia non adit excessus.
- 3 Legatarius cedendo iuri sui acquirit, quod pro cessante datur. Ius proseguendi litem est personale.
- 4 Abiase legato per sententiam auferatur etiam onus Missarum: & remaneat ius proseguendi litem.
- 5 Hæres vendita hereditate remaneat hæres.
- 6 In transactione super legato Missarum per via legati remaneat cedendo debet in beneficium testatoris.
- 7 Legatarius post primam sententiam non tenetur prosegui litem. Venit iura sua neminem gravat.
- 8 Quantitas concordata pro cessante liti, si actus ad litigandum debet esse in beneficium testatoris.
- 9 Procedendo iure litigandi super legato pro Missis an necessarius consensus Apostolicus.

Q uod possit concordare per viam transactionis, constat ex dictis in præceden. quæst. Vnde solum dubium est, An possit concordare, cedendo iuri proprio proseguendi litem, facta sibi aliqua compensatione, quæ conuertatur in beneficium proprium, & non in beneficium testatoris: vt proinde nullum remaneat onus celebrandi aliqua Missa, sicut te-

Kk 2

223020

maneret facta transactio. Ex duplici autem capite oritur difficultas. Primum est, an emolumentum, quod potens ex cessione litis, possit cedere in beneficium cedentis, an vero adhuc pertineat ad legatum, & proinde subiectum remaneat oneri proportionato Missarum. Secundum, an ratione fidelitatis possit legatarius cedere liti.

Et quod spectat ad hanc secundam partem dubij, quæ ordine naturæ prima est, videtur resoluendum, *Quod si sententia lata in prima instantia habetur pro infra, possit legatarius cedere liti: Secus autem, si non habetur pro infra.* Ratio est, Quia legatarius, quamvis eius fidei commissio sit catuquosio oneris iniuncti, & conferatio legati ad hunc effectum, non tamen tenetur, nisi intra terminos iustitiz manutenere legatam, & proinde non tenetur prosequi litem, quovis que prosequibilis est; sed sufficit, quod eam prosequatur, quovis que appareat de iustitia, quia sententia præsumitur iusta. a. C. de offic. iudic. ind. vbi Doctores, & tradunt Glossæ Anaken, Generaliter, verbo. In iust. C. de Episc. & Cler. Alexan. conf. 93. num. 9. lib. 2. Grabr. alios citans cens. 5. n. 1. tit. de senten. Craueia. conf. 88. num. 8. Cavalet. decif. 337. num. 5. Merlin. decif. 604. cap. 4. Roen. in Clusina Cassi Pastori. 12. Iany. 1618. coram Buratis. & idem non tenetur legatarius pro legato consuando viticis procedere.

Quod præfertur vetum est, Quia sententia, quamvis ab ipsa fuerit appellatum, tribuit bonum ius, ut tradunt Alexan. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 9. num. 11. Ludouil. decif. 125. num. 7. & proinde, quantum est de se, ponit iustitiam ea parte illius, in cuius fauorem lata est. Ergo nisi constet de iniustitia, aut saltem adit grue dubium, quamvis possit legatarius viticis procedere pro manutenendo legato, non tenetur, cum possit illi sententiæ acquiescere tamquam probabiliter iustæ, cum possit rationabiliter præsumere, quod in canculis adit excessus, ut notant Rota decif. 45. n. 1. de appellat. in nouis. & decif. 100. num. 17. part. 1. Dinerf. Seraphin. decif. 1189. num. 2. de que quoad hoc deficit debito propo.

Quod autem spectat ad alterum punctum difficultatis, videtur remendum, quod possit legatarius convertere in beneficium proprium illum quantum, quam recipit, ut cedat prosequutioni litis. Quod ex eo deducitur, quod onus Missarum fundatur in legato, tamquam onus reale, & est ipsi annexum: ius autem prosequendi litem est personale acquiratum ea eo quod sit factus legatarius, Ex quo fit, quod onus legati transeat tamquam reale cum legato, ius autem prosequendi litem tamquam personale non transeat, iuxta l. si heres infirmus. §. fin. ff. Ad Trebell. & l. Quadam. §. nihil interit. ff. de eden. vbi las. & obferuant inet alios Gomez. tom. 2. var. c. 2. n. 29. Surtus decif. 264. n. 2. Garzia de expen. & meliorat. cap. 7. num. 12. Gregor. Lopez in l. fin. glaf. 4. tit. 13. part. 5. Bertrazol. de claus. Infirmum. decif. 27. glaf. 8. n. 5. Cyriacus controuer. 181. num. 6. lib. 1. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 13. num. 4. Ioseph Vela differt. 18. num. 34. tom. 1. Monter. à Queua decif. 35. num. 46. Anel. Amatus consil. 63. num. 93.

Ex hoc autem fit, Quod dum pet sententiam iudicis ablatum est legatum à legatario, ablatum fit etiam onus Missarum, atque in herens legato, & nihil amplius legatarius debeat testatori, quia totum eius debiti consistebat in onere persoluedo, quod inhærebat legato. Imo ergo, quod habet ad prosequenda litem, quod remanet apud ipsum, est ius

proprium ipsius, quod nihil pertinet ad testatorem, quia quamvis constaret ea actione testatorem legatum, non tamen pertinet ad ipsum, sed confurgit vt proprium legatarii. Ergo si cedens huic iuri, recipit iurigen cessione aliquam quantitatem, pertinebit ad ipsum, vt quid de iure proprio ipsius, nec apud ipsum remanebit onus aliquod Missarum, vt pote adherens solo legato.

Confirm. Hæres vendita hæreditate adhuc remanet hæres, retinendo apud se ius hæreditis. l. Et qui solutendo. ff. de hered. instig. & l. Ad Prætor. §. sed quod. ff. de iur. iur. & obferuant Olanus lib. 4. Paralipomen. cap. 9. num. 4. Olea de cess. iur. tit. 4. quæst. 7. num. 17. & si sit actus cum beneficio legis, & inueniatur, non tenetur ad onera aliqua hæreditatis ultra vires hæreditatis, quæ si deficiant, deficient etiam onera, quamvis non deficiat ius hæreditis: & ratione huius iuris ad subit conuertitur. Ergo etiam legatarius, quamvis ab ipso per sententiam iudicis aufertur legatum, retinebit ius legatum, & non tenetur ad aliquod onus legati, quia ad onera legati non tenetur ultra vires legati: vnde si totum legatum aufertur, & exinguitur tota obligatio illi annexa. Ergo si cedendo iuri litigandi præcipit aliquam quantitatem, facit illam ius proprium, tamquam ex iure proprio acquiratam, & nullo modo pertinetem ad legatum, & idem non remanebit graua vilo onere Missarum.

Est tamen circa hoc aduertendum, ne sub specie cedendi porum ius prosequendi litem, fiat transactio aliqua super legato, & defraudetur testator. Nam in transactioe, quod remanet legatario, est aliqua portio legati, & idem cedere debet in beneficium testatoris, remanendo sub onere proportionato Missarum. Si vero solum cedatur ius prosequendi litem, tunc quod petere potest, etis in beneficium cedentis. Ex eo autem colligi potest, an sit te vera cessio iuris litigandi, an transactio, si consideretur quantitas, in qua conuenitur: nam si sit tanta, vt cedatur æstimatorem iuris litigandi, erit censenda transactio, quamvis cessio huius iure pallietur: Secus autem si non excedat.

Neque obijci potest. Quod cedendo liti inferatur præiudicium testatori, quia fieri potest, quod si prolequeretur in alio Tribunali, obtemperaret sententia pro subsistens legati, nam eo possit legatarius acquiescere primæ sententiæ, non tenetur prosequi litem, præsertim si putet, esse difficile, quod vincat in causa: vnde videtur iore suo, & idem nemini grauat. Cap. Pastoralis. De appellat. & obferuat Velasco in iuris communibus littera, G. Azim. 24. Neque potandum est, quod ex eo quod colligens concordet super iure litigandi, id faciat defectu boni iuris, nam potius censendum est, quod id faciat ad vitandas expensas, & molestias litis.

Ex dictis autem infertur, quod si quantitas concordata excedat æstimatorem iuris litigandi, non potest tenei par proportionata dictæ æstimatoni à legatario in beneficium proprium, & residuum subijci oneri Missarum. Nam eo ipso quod summa concordata excedit, conuensio habenda est pro transactioe, & ideo totum erit subijciendum oneri Missarum, quia totum erit portio legati celsita in transactioe.

Secundò infertur, Quod pro cedendo iuri litigandi non erit necessarius consensus Apostolicus. Nam cessio iuris litigandi non importat alienationem aliquam de iure Canonico prohibitam, sicut importat transactio. Neque adeit aliquis prohibitor, quod non cedatur liti: Imò sicut legatarius potest sine aliquo consensu liberè stare primæ sententiæ definitur, & non appellare, aut si appellauerit, non prosequi

prosequi appellationem, ita etiam potest cedere licet.

QVÆSTIO 1040.

An stante sententia super legato pro Missis, transigi possit super sps.

SYMMA.

- 1 Transactio non habet locum, nisi super iure dubio.
- 2 Post sententiam non potest transigi.
- 3 Transigi potest super legato pro Missis post sententiam, nisi transierit in rem indicatam. Sententia facit ius inter partes. Sed resolubile, quando est appellabile. Ius dubium sufficit pro transactione.
- 4 Transactio quando valet post rem indicatam.

Hæc dubitatio excitatur pro soluenda difficultate, de qua in præcedenti. quæst. in quibus præsuppositum est, quod stante sententia, adhuc locum habeat transactio. Quod tamen videtur falsum: quia transactio non habet locum, nisi super iure dubio, l. 1. & l. Cum hi. §. si cum hi. ff. de transact. & l. Praes. C. de transact. & cap. 1. & cap. Contingit. de transact. & tradunt latè Castil. cap. 42. num. 26. tom. 4. Canev. f. Ioseph. Vela differt. 47. num. 3. tom. 2.

Et proinde non potest transigi post sententiam tamquam super iure certo habetur ex l. si consuegnita. & l. Confat. C. de transact. & l. Eleganter. §. si post rem. ff. de condi. indeb. & tradunt Gutierrez de Iuram. confir. part. 3. cap. 4. per 101 Myling. observat. 47. vet. Quod si transigat. Canev. 4. Castil. cap. 42. num. 30. tom. 4. Canev.

Tenendum tamen est. Quod transactio super dicto legato possit habere locum etiam postea sententia, dummodo non transierit in rem indicatam, in quo casu id præsuppositum est in præcedenti. quæst. Imo etiam alio quando, postquam transiit in rem indicatam, ut mox dixerit. Hoc autem desumitur ex eodem fundamento. Quia licet sententia ius faciat inter partes, l. Ingenium ff. de stat. homin. & Cap. Cum in serv. & Cap. In confis. de re ind. Quando tamen est appellabilis, nec transiit in rem indicatam, facit ius non firmum, se resolubile per contrariam sententiam, & ideo relinquit dubium, ratione cuius admitti possit transactio, adhuc enim ius in cuius fauorem lata est sententia, habet ius dubio modo subsistens. quod sufficit, ut locum habere possit transactio, iuxta l. 1. C. de transact. vbi Glof. verbo. Nulla. Inf. num. 1. Bart. & Bald. ibid. Aleand. conf. 20. num. 5. lib. 3. Paris. conf. 3. num. 24. vol. 4. Olafsch. diff. 91. num. 23. Rota in Gerunden. Anniversarior. 24. Novemb. 1586. coram Oratio.

Imo etiam postquam sententia transiit in rem indicatam habere locum transactionem, quando excipit potest contra rem indicatam: aut dubiaretur, an sit ab ipsa appellatum, aut aliquo alio modo infirmari posset, aut in dubium revocari, tradunt Ruin. conf. 109. num. 11. lib. 1. Ant. Pabet. lib. 12. consil. cap. 12. vet. Nec ultimandum. Papon. lib. 19. tit. 9. nov. 3. Gutierrez de Iuram. confir. part. 3. cap. 4. num. 2. Myling. observat. 47. vet. Quod si transigat. com. 4. Dornier. lib. 2. f. nov. iur. part. 1. cap. 46. vet. Quia transactio. Merenda lib. 1. com. Tem. 11.

trouerf. cap. 5. Olee de cessio. iur. rit. 3. quæst. 12. num. 27. Rota in legatione. Iurisd. 13. Janig. 1563. coram Plato. Nec ceteri Doctores, num. 2. allegati et frangantur, quia loquuntur de sententia, quæ transiit in rem indicatam, & cui opposit non potest. Et hoc est certum de iure decifum. in l. Et post rem. ff. de iudic. ibi, Post rem indicatam transactio valet, si vel appellari poterit. & l. Post rem. eodem tit. vbi, Post rem indicatam, etiam si pronuntiatio non est interposita, tamen si negatur, indicatum esse, vel ignorari possit, an indicatum sit, quia adhuc ius subesse possit, transactio scribitur.

QVÆSTIO 1041.

An Legatum perpetuum pro Missis erigi possit ab Ordinario in beneficium.

SYMMA.

- 1 Legatum pro Missis temporale non potest erigi in beneficium. Beneficium debet aptitudine esse perpetuum.
- 2 Si electio Capellani pertinet ad heredes, & temporaliter facienda, non potest erigi in beneficium.
- 3 Legatum perpetuum, quod habet ex quoque: cum vivente testatore non potest erigi in beneficium.
- 4 Si non habet ex quoque: nisi post mortem, & non repugnat testatoris voluntas potest erigi in beneficium.
- 5 Testatoris voluntas, quæ non potest ex verbis concipi, non potest prudenter imaginari. Non potest diu, quod testator voluerit; quod verbis non expressit.
- 6 Legatum non potest erigi in beneficium, si Ordinarius non possit si intermittere.
- 7 Testator potest rebus propriis imponere quam legem voluerit. Testatoris voluntas pro lege habenda.
- 8 Si Testator voluit nomen Capellani, an possit legatum erigi in beneficium. Testator voluit, quod non expressit. Si Testator non requirit auctoritatem Ordinarii non vult facere beneficium.
- 9 Communis hereditas electionis Capellani, repugnat erigi in beneficium.

Proponitur dubium de legato perpetuo, quod si sit temporaneum, certum est, non posse erigi in beneficium, ut tradunt Nauarr. conf. 5. & 7. De Præben. Abbas in cap. fin. De consil. Bald. conf. 5. vol. 3. Alph. de Leon. De offic. Capell. quæst. 5. selt. 10. num. 143. Quia dum legatum non est perpetuum, non transit in patrimonium Ecclesiæ: & proinde non potest fundare titulum beneficii, qui in solo patrimonio Ecclesiæ fundari potest. Accedit etiam, quod beneficium, saltem aptitudine, debet esse perpetuum, ut firmat Rota in sponcia. Theowaria. 19. Aprilis. 1596. coram Oratio apud Garziam de benef. part. 11. cap. 5. num. 181. Quæ conditio non potest habere locum in legato temporaneo.

Imò oque poterit erigi in beneficium, si legatum ita testatum sit, ut heredes eligant Sacerdotem celebraturum, cui cedat legatum, durante eius vita, & ipso defuncto, eligant per annos decem, aut aliud tempus determinatum, & non ultra, alium Sacerdotem, qui cum oere Missarum fruatur legato, & post hunc eligant alium, & sic deinceps eodem modo, ut firmat Rota in falsarum. Orar. 13. Martii.

1559. eotam Quiroga apud Gatziam de Benefic. part. 1. cap. 2. num. 106. Nam cum faciunda sit mens testatoris, repugnat, eum his conditionibus consistere posse naturam beneficii.

Si vero legatum sit perpetuum, & exequutionem inceperit habere, viuentis testatore, non poterit erigi in beneficium, vt obstat Gatzia part. 1. de benef. cap. 1. num. 108. Nam exequutio inter viuos facta declarat mentem fundatoris, quod nolit institui beneficium, quia cum potuerit interponere auctoritatem Ordinarij, vt erigeretur in beneficium, eum non interposuerit, facto ipso declarauit, quod nollet erigi in beneficium, sed relinqui in statu legati laicalis, & providendum de Capellani facultate laicali.

At si non habet exequutionem inter viuos, sed tantum post mortem, si non repugnat testatoris voluntas, erigi posse in beneficium, tenent S. zelo ad Diaz in Pract. cap. 18. num. 9. Cevallos. quæst. 282. num. 9. Gatzia de benef. part. 1. cap. 2. num. 109. & facit decisi. Rotæ. 112. l. 1. 3. part. 3. Diuys. Quia et ipso, quod testator instituit Capellaniam, videtur velle fundare beneficium Ecclesiasticum. Quæ tamen doctrina valde dubia est: quia, si voluisset instituire Capellaniam collatiam, potuisset aliquid saltem exprimeat, quo id significaret, aut iubendo, quod exequeretur consensus Ordinarij, aut reseruando hæredibus ius præsentandi aut aliquid simile, vnde de eius voluntate constaret.

Accedit etiam, quod non censetur voluntas, quod non apparet dispositum: quia nec etiam prudenti consideratione possumus imaginari testatoris voluntatem, quam non possumus ex verbis concipere. l. Gallus. §. Quidam reliquit. ff. de liber. & post. l. 1. §. si quis ff. de usufr. leg. Nec dici potest, quod testator sic voluerit, nisi etiam verbis expresserit. l. Quicquid, in. ff. de hered. instit. ibi, Neque enim, quem voluit. & l. In amiguo. ff. de reb. dub. & l. Invenimus. C. de testam. & l. Quidam cum filiam. ff. de hered. instit. & notat ibidem Bald. Imol. Angel. Alezi in l. Cum filio familiar. num. 12. ver. sed respondendum. ff. de leg. 2. Natis conf. 551. num. 22. Soein. Sen. conf. 69. num. 1. vol. 3. Socin. lun. conf. 111. num. 28. vol. 1. Crauetia conf. 161. num. 13. Tiraquell. in l. si uxorem. verbo. Libertis. num. 18. de reuocan. donat. Mantica de censu. ult. volent. lib. 3. tit. 3. num. 3. Vnde si testator nihil expressit, vnde possit colligi eius voluntas de erectione legati in beneficium, videtur disposuisse tantum de legato, & proinde voluisse, quod remaneret in terminis puri legati, & quod prouiso Capellani spectaret ad hæredes.

Quod si testatoris voluntas repugnet, ne Ordinarius se intromittat in prouisione Capellaniz, pro qua instituit legatum: Communis sententia docet, quod teneat dispositio, & proinde non possit legatum, seu Capellaniam erigi in beneficium. Ita specialiter Spinosa de testam. gloss. 4. num. 42. Cevallos. quæst. 282. num. 23. & 28. Humada in addit. ad Greg. Lopez. l. 1. tit. 15. part. 2. gloss. 6. Gatzia de benef. part. 1. cap. 2. num. 105. Felin. conf. 41. num. 6. Cardin. conf. 83. Nauar. conf. 5. de Præben. Barbatia conf. 33. num. 8. l. 1. Alphonse de Leone. De off. Capell. quæst. 5. fol. 10. num. 141. Cualter. decisi. 639. num. 6. Rota in salernitan. Oratorijs. 13. Martij. 1559. eotam Quiroga, apud Gatziam cit. cap. 2. num. 106. & decisi. 554. num. 1. part. 2. Recent.

Cum enim testator de rebus proprijs disponat, quibus imponere potest quam legem voluerit. l. si quis possider. §. Item autem. & l. sed & si lege. §.

Constitutio. ff. de petit. hered. & l. legem. C. De donat. dum non vult, quod legatum pro Missa erigatur in beneficium, debet seruari eius voluntas, quæ pro lege habenda est. l. 1. C. De sacrosan. Ecclesijs. & l. 4. C. De necess. seru. hereditat. & cap. Primo volumus. 23. quæst. 2. Nec potest Ordinarius aliter disponere, quam disposuit testator, eum non possit disponere de rebus alienis.

An autem: si testator vtatur verbo Capellania, vt si relinqueret legatum pro Capellaniam, possit tunc erigi in beneficium: Certum est, quod si ex dispositione colligatur, quod intellexerit de Capellaniam non collatiam, non poterit erigi in beneficium, quia esset contra voluntatem testatoris. vt notat Perez de Lara de Annivers. l. 1. 2. cap. 1. num. 45. qui subdit, quod si non constat, quod testator voluerit, quod esset Capellaniam non collatiam, poterit erigi in beneficium, quia iuxta verba accipiendi est mens testatoris. Verum, eum nomen Capellaniz non magis significet collatiam, quam non collatiam, ex eo quod testator vsus sit verbo Capellaniz, non potest argui, quod intellexerit de collatiam, nisi aliunde vocabulum ad hanc significationem determinetur. Imo cum testator potuerit exprimit aliquo modo, quod erigeretur beneficium, eum non expreterit, præsumendum est noluisse. l. unica. §. si autem. C. De caduc. tollen. & cap. Per incorporationem. ver. Vnde si circa de translat. Prælat. & cap. Ad audiendum. de Decimis. & notat Alex. conf. 5. num. 5. verbi. si enim voluisset, l. 1. §. & ex eo quod testator non requisit auctoritatem Ordinarij, non videtur voluisse facere beneficium Ecclesiasticum, vt dixit Rota in Deruorsen. erectionis benef. die. 27. Nouembris. 1624. eotam Remboldo. ver. Non estis quod, sed intellexisse de simplici Capellaniam non collatiam.

Ratijs dubium est, An sit testator committat suis hæredibus prouisionem Capellani in ordine ad celebrationem Missarum, pro quibus legatum reliquit, censetur prohibere erectioni Capellaniz in beneficium, an verò censetur permissa, ita vt censetur concessa hæredibus facultas presentandi. Resolendum autem videtur, quod talis dispositio repugnet erectioni in beneficium. Ita Moneta de commun. ult. volent. cap. 10. num. 480. Gatzia. part. 1. de benef. cap. 2. num. 111. in fin. Alph. de Leon. de off. Capell. quæst. 5. sessione decima. numer. 150. Rota. in salernitan. Capell. 23. Martij. 1583. eotam Seraphin. que est apud ipsum decisi. 611. Quia cum testator committat hæredi prouisionem Capellani, totum negocium in ipsum transfert, nec intelligit de sola presentatione, quia presentatio non est promissio, & idem dicendum esset, etiam si non videretur hoc verbo prouisionis, dummodo videretur alijs æquivalentibus, quibus significaret, quod electio Capellani ad ipsos prætaret. Quod confirmat etiam ex supradictis, quia dum testator non committit de Ordinarij auctoritate interponenda, satis declarat suam mentem, quod velit legatum remanere in terminis puri legati laicalis, nec transire debere in partiam-nium Ecclesiæ.

QVÆSTIO 1041.

An, si Testator prohibens, ne Episcopus conferat, aut se intromittat, erigi possit in Beneficium Capellaniam.

SVMMA.

1. Censuris, ne Episcopus se intromittat in legato pro Missis, an apponi possit, & nam. seq.
2. Hac censuris non repugnat cum Capellaniam non collatur.
3. Si prohibeatur Episcopus se intromittere, non potest Capellaniam erigi in Beneficium. Voluntas licita Testatoris est servanda.

Hanc conditionem, quod Episcopus non se intromittat, tamquam turpem, & sacris Sanctionibus contrariam, esse rejiciendam, & legatum erigi posse in Beneficium tradit Petrus de Lara lib. 2. De Annis cap. 1. n. 47. Subdit tamen, de consensu Summi Pontificis apponi posse talem conditionem, pro quo citat Rebuff. De cap. par. m. 120. aut etiam de consensu Episcopi, citans Abb. in Cap. A nobis num. 3. De Jurat.

Verum, licet prædicta conditio, quod Episcopus non cõferat, et proinde cõtra Sacros Canones, & de iure turpis, & offende rejicienda, supposito, quod testator disponeret, quod Capellaniam erigeretur in Beneficium, quia repugnat Sacris Canonibus, quod Beneficia non cõferantur per Episcopum, aut Summum Pontificem. Dum tamen non disponit, quod erigatur in Beneficium, & proinde remanere velit in statu laicali, per dictam prohibitionem declarat suam mentem, quod, uoluit erigi in Beneficium, & quod prouiso remaneat apud eos, quibus ipse eam committit, ita ut non possit Episcopus, aut alius se intromittere, & usurpare sibi facultatem prouidendi.

Et idem in tali caso non possit Ordinarium erigere Capellaniam in Beneficium, & talem clausulam importare prohibitionem, ne in Beneficium erigatur, tradit Garzia de Benef. part. 1. cap. 2. num. 103. Alphonsi. de Leon. de off. Capell. quæst. 5. selt. 10. Rota in Salamantina. Capellaniam, 23. Martij 1583. apud Seraphin. decis. 611. Eo enim tpo, quod testator uult, quod Ordinarius non prouideat, aut se intromittat, intendit præteritatem prouidendi illi, quibus committit prouisionem, & proinde legatum, seu Capellaniam remanere in illo statu, in quo per laicos prouideri possit. Et cum hac voluntas testatoris sit licita, est seruanda, & disponat. Authent. de nup. collat. 41.

QVÆSTIO 1042.

An legatum perpetuum pro Missis effici possit ex obseruantia beneficium.

SVMMA.

1. Legatum non potest ex obseruantia effici beneficium, si consistit de eius iniuria.
2. In indicanda qualitate originalis, causa attendenda.
3. Obseruantia non habet locum in claris.
4. In beneficijs attendendus uicimus status.

Nisi consistat de anteriori statu.

Cessante præsupposito, cessat etiam dispositum.

Si non consistit de iniuria potest legatum ex obseruantia effici Beneficium.

In dubijs attendenda obseruantia.

Concurrente diuersa obseruantia, quantum attendenda.

Habentes electionem Capellani possunt eligere quemcumque ex approbatis.

Quinam censentur approbati

Seu, quod idem est, An Episcopus præscribere possit prouisionem Capellaniam, pro qua extat legatum perpetuum, tamquam Beneficij Ecclesiastici & proinde ratione prouisionis transire possit in Beneficium Ecclesiasticum. Dicendum est, aut Non potest obseruantia effici Beneficium Ecclesiasticum, si consistit de fundatione, quod sit Capellaniam non collatur, & laicali. Secus autem si non consistit. Nam tunc ex obseruatia fieri poterit Capellaniam collatur: Ita Dec. cons. 126. num. 3. in fin. Alphonsi. de Leon. de off. Capell. quæst. 5. selt. 11. num. 171. Rota decis. 2. de prabend. in nouiss. & decis. 188. num. 1. part. 1. Recent.

Ratio est. Quia in indicanda qualitate rei, originis causa & primum fundamentum attendendum est. Tunc daturus est fiduciam, & i. Quasim. in i. ff. de reh. auct. ind. possid. & l. si filiusfamil. C. ad Bernatus cons. Maced. & Cap. Perri. De privileg. & notant Glof. in cap. statum verbo. Cunctos De re script. in 6. Bald. in l. 1. ff. de reg. iur. l. in l. Mare. not. ult. ff. de iurist. Abb. in Cap. Granis. verbi Venio ad tertium. De re script. selt. 11. & in specie de Beneficijs Rota in Rippon. Oratory 10. Martij 1591. coram Grypho. Vnde cum in legato Capellaniam non addit in sua fundatione erectio in Beneficium, sed constat fuisse fundatum tamquam Capellaniam non collaturam, hæc primæua qualitas erit attendenda, & idem obseruatia non habebit vim conuertiendi in Capellaniam collaturam, seu Beneficium.

Eteo magis, quia quando suus in claris, non habet locum obseruatia, sed standum est dispositioni, l. 1. in fine, C. de liber. prator. & notant Castren. in l. Harades patam. 5. Quid. ff. De testam. Archidiacon. cons. 115. num. 2. Barneo. in Seg. De non solen. iur. quæstion. 13. numero septimo. Rota decis. 621. numero quarta part. 3. Recen. & in Tolentina Decimar. de Laxador. vigesima secunda Maij. 1392. coram Atigonio. Vnde quando ex dispositione Testatoris constat quod Capellaniam sit non collaturam non erit attendenda obseruatia io contrarium, si qua sequuta sit.

Quod si obticiatur, Quod in Beneficia sit attentendus vicimus status, iuxta cap. Cum de Beneficijs. De prabend. in 6. Quia hoc locum habet, quando sumus in dubio circa statum, non aotem, quando constat de anteriori statu, vt firmat Rota decis. 618. num. 1. part. 1. & coram Cavalier. decis. 639. in fine & Melphian. legat. pp. 24. Ianuar. 1629. coram Dunozerro. Addo etiam, quod d. Cap. cum de Beneficijs disponit circa statum beneficiorum, & supposito, quod sit Beneficium, & dubium sit, quem statum habeat, uale attendi vicimum statum. Vnde, cum in præsent cesset præsuppositum, quia ex fundatione constat, non esse Beneficium, cessat etiam dispositio, vt obseruant Glof. in L. municipia. C. de seru. fugit Decian. cons. 161. num. 2. Menoch. de recuperat. possid. remedi. 9. numero centesimo sexagesimo primo, Alex. consilio centesimo vigesimo sexto, & delinquitur ex Capite Si Papa De privileg. in fine. Et Clemens. Si sumus. De Sententia Excommunicationis. Vnde tunc solum allegari possit ad rem, si disposuerit, quod in dubio an aliquod

7 *Bona laicalia pro Missis non possunt alienari sine consensu Sedis Apostolicæ.*

Resolutio difficultatis dependet ex erectione loci legatarij. Potest enim esse fundatus à laico sine auctoritate Episcopij, & potest esse fundatus cum Episcopij auctoritate. Et quidem si sit fundatus auctoritate Episcopij, legatum fiet de iurisdictione Episcopij, & erit sub regimine Ecclesiæ, quæ sequetur conditionem legatarij, vt notat Petrus de Lara *De Annuer. lib. 2. c. 1. n. 11.* Tenebitur tamen Episcopus seruare dispositionem testatoris, ita vt non possit eungere legatum in beneficium, si suppositus testator voluntas, & disposat, quod sit Capellania non collatiua, iuxta dicta in superioribus, cuius prouiso pertinet ad locum pium.

Ex quo fit, Quod si testator relinquendo legatum tali loco, apponat aliquam conditionem in ordine ad Episcopum, quæ sit repositio, quæ de iure dispositio sunt, erit relictiua conditio tanquam de iure impossibilis, & c. *1. C. conditiones contra. & l. si quis in iussu ff. de condit. insti. & l. obsecro ff. de condit. & demonstr. & l. reprehenda. C. de insti. & subiti. & obsecrant Abb. in cap. Natus. c. 5. De iurepar. Felin. in cap. Cum venerabili. num. 53 de except. Buttrus in cap. Cum dilectus. num. 24. De consuet. Imola. 1. 2. Palat Rubens in rubric. de Donat. §. 16. n. 14. Lambertin. De iurepar. lib. 1. cap. 1. quæst. 9. princip. num. 68. Sarmient. lib. 1. sessio interpar. cap. 1. n. 10. Cozzarus. in cap. Tua. num. 6 de Testam. Spino de Testam. glossa. princip. rti. de Parr. num. 40 Azevedo rti. d. 1. g. num. 5. lib. 5. recapitulat. Duran. De condit. impossibil. part. 2. cap. 1. num. 2. Voluntas enim testatoris, licet possit se habere impotente, quam legem voluerit, non tamen potest excedere imponendo, quæ de iure naturæ, aut positio prohibita sunt. Tunc enim voluntas testatoris dominatur, quando est legitima. Cum quæstio in fine. C. de leg. & §. Dispositio. Auth. de nupt. ibi. *Præ dignum est.**

Si tamen Hospitalis, Confraternitas, aut alius locus nō sit erectus auctoritate Ordinarij Dicendum est, Legatum remanere extra iurisdictionem Episcopij, & esse de iure laicorum. Ita Abb. cons. 51. num. 1. part. 1. Parlatior. part. 3. differens. §. 1. num. 9. Cabedo. decis. 51. Velsio. consil. 105. num. 32. Zetola in Prax. part. 1. verba. Confraternitas. ver. 4. Caputaquen. decis. 128. part. 1. Petrus de Lara de Annuer. lib. 2. cap. 1. n. 5. Alphon. de Leon. de offic. Capell. §. 5. sess. 1. n. 183.

Ratio est. Quia tam ratione originis, quam ratione termini continentur intra confines, & ordinem rerum laicalium. Nam tequebantur de bonis laicis, & per facultatem laicalem, qualis est illa qua vitur testator. Terminus etiam, ad quem perueniunt legata, seu legatarius, est laicus. Nam cum talis locus non sit erectus auctoritate Episcopij, remanet laicalis, nec est religiosus, & potest laica auctoritate tolli, vt notat Glof. in Clem. Quia conuictis ver. Altare. De relig. demit. Abb. cons. 31. num. 2. part. 1. Vnde ex eo, quod legatum in eius dominium transeat, non fit extra ordinem rerum laicalium, sed solum est destinatum ad vsum pium, in ipsum facultate laicali conuertendum.

Ex quibus inferitur, quod si super huiusmodi legatis oritur controversia aliqua, cum non sint de iurisdictione Episcopij, pertinet ad Iudicem seculariorem eam decidere, vt notat Abb. cons. 31. n. 1. part. 1. Cabedo de Patronatu regis Corona. cap. 18. n. 6. Petrus de Lara De Annuer. lib. 2. cap. 1. n. 52. Alphon. de Leon. de offic. Capell. quæst. 5. sess. 1. n. 183. testator, regis Consulium Neapolitanum ita in praxi seruare, Nam cum sint in ordine laicali, subiiciuntur iudicio laicali, iuxta cap. fin. De fura. competet. Quod tamen mihi difficile est, quia cum sit, destinatum ad opus pium, & ipsi ac-

cessorium, videtur sequi debet. naturam sui principis, & ita ad forum operis pji.

Hoc tamen est limitandum, vt solum pertineat ad iudicium laicale. Quando agitur de bonis, in quibus consistunt, Nam si ageretur de ipso opere pio, pro quo sunt destinata, aut de ipsius executione, tunc pertinet ad Tribunal Ecclesiasticum, quia causa piz, & quæ concernunt animas, pertinet ad Episcopum, iuxta Cap. Nos quidem. De testam. & octauus Roachus de Curte. De iurisdictione, verba Pro eo quod. num. 28. Valaf. consil. 105. num. 65. & 61. Petrus de Lara de Annuer. lib. 2. cap. 1. num. 8. Quamvis vt notant Valaf. eadem consil. num. 49. non poterit exigere rationem, aut visitare, quia hoc cadret super ipsi, quæ sunt de iure laico.

Secundo inferitur, Quod, quamvis ista bona sint laicalia, & de iure antiquo alienari possint absque solemnitatibus, vt notat Alex. cons. 4. vol. 1. Paris. cons. 34. num. 29. vol. 4. Petrus de Lara De Annuer. lib. 2. cap. 1. num. 5. in fine Attamen modo non possunt alienari absque auctoritate Sedis Apostolicæ ob nouissima Decreta Sac. Congregat. edita auctoritate Vrbani VII. De celebrat. Missar. tanquam subiecta oneri perpetuo Missarum, vt disponit in §. Proterea in in Ecclesijs. vbi obligat loca omnia, & personæ omnes, ad quas legata huiusmodi pertineant, ad ea manu tenenda cum expresse onere, & non alienanda sine auctoritate Sedis Apostolicæ interposita. Quod etiam tanquam dispositum in fauorem piz causæ afficit ex hoc quoque capite etiam laicos.

QVÆSTIO 1046.

An Episcopus visitare possit Capellania non collatiua, & legata pro Missis.

SVMMA.

- 1 Episcopus an possit visitare Capellania non collatiua, & omni. seq.
- 2 Episcopus inquirere potest, vt pia dispositiones habeant executionem.
- 3 Ad Episcopum spectat cura piam dispositionum.
- 4 Episcopus quoad administrationem temporalem non potest visitare Capellania non collatiua.
- 5 Capellania non collatiua non est quid religiosum.
- 6 Hospitalia laicalia quomodo possint visitari.
- 7 Capellania non collatiua quando possit visitari ab Episcopo.
- 8 Quando non possit visitari, licet sit apud locum auctoritate Ordinarij erectum.

Si Capellania sit collatiua, constat ex dictis quæst. 1 præceden. Quod non possit Testator excludere Episcopum à visitatione, sed hanc conditionem tamen, quam totper, & ita repugnantem, esse reijciendam. Vnde difficultas remanet de Capellanij non collatiuis, quæ per ipsos laicos prouidentur. In qua difficultate Paris. cons. 34. apud Gonzalez ad Rep. 8. Canob. gloss. 1. num. 55. sentiunt, quod Episcopus non possit visitare. Quia cum sint Capellaniz laicales, non subsumt eius visitationi, & correctioni.

Secunda autem sententia tenet, quod possit visitare, si tamen in fundatione id expresse non prohibeatur. Ita Garzia prax. prima De Benefic. capitulo secundo, numero centesimo quarto. Moneta De commun. vlt. volens, capite decimo, num. 478. Alphonfus de Leone De offic. Capell. quæst. 5. sess. 12. num. 203. & potest habere fundamentum in dispositione Concil. Trident. sess. vigesima secunda, cap. 1. De reformat. vbi constituit, Episcopos tanquam delegatos Sedis

Apostolica pro visitandis Hospitalibus, quæ sunt fundata sine ipsorum auctoritate, dummodo in fundatione cautum non sit, quod non possint visitari, idque expresse. Quod proinde potest etiam applicari Capellanis.

In hac difficultate videtur admittendum, ut dictum est etiam in superloribus. Quod possit Episcopus inquirere, an executioni mandetur pia testamentum dispositio, ut tradunt etiam Perez de Lara *De Amuer. lib. 2. cap. 1. num. 4.* Moneta *De commutat. ult. voluntat. cap. 10. num. 475.* Sebastian. *Cæsar. in Eccles. hierar. disp. 545. §. in fin.* Rota coram Seraphin. *de iur. 611. num. 6.* Cum enim pertineat ad Episcopos providere, ut pia voluntates executioni mandentur, §. *Si autem pre redemptionem.* Authent. *De Ecclesiast. sit. collat. 9. & Cap. Tunc nobis. §. 1. de Testam.* poterit inquirere, an celebrentur Missæ, iuxta dispositionem Testatoris. Cùm enim sumus in ijs, quæ concernunt salutem animæ, quippe pertinet ad salutem animæ, quod ij, ad quos spectat exequantur pias voluntates, cum non possint omittere absque gravi peccato, potest Episcopus se intromittere.

Secundò addendum est. Quod non possit Episcopus visitare istas Capellanas, quoad administrationem temporalem. Ita in simili nempe de Hospitali Abb. in *cap. fin. not. 1. de Censur. Gabr. conf. 195. num. 15. lib. 2.* Ludouil. *de iur. 4. num. 16.* Vnde visitatio solum competet Episcopis in ordine ad inquirendum, an serventur testatorum dispositiones. Et ita inhaerens Decreto Concil. Trident. *sess. 7. cap. 1. De reformat. declar. 1. S. Concil. Congregat. apud Riccium in Prax. par. 4. refel. 579. n. 4.* in materia de Hospital. his verbis. *Congregatio consuit Ordinarium posse visitare Hospitales privatum, & ex hoc Decreto corrigere, & reformare in his casibus, quæ ad observandam voluntatem fundatorum non pertinet.* Vnde à fortiori habebit locum etiam, quoad Capellanas laicales, itavt non possint visitare, nisi quoad executionem operis iuncti. Et ratio est Quia tale Legatum, seu Capellania non est quid religiosum, cum non sit interposita auctoritas Episcopi. ut notant Bald. in *Antimon. Hoc ius perrellum, num. 11. C. De sacrosan. Eccles. Abb. conf. 3. num. 2. par. 1. Cardin. conf. 13. num. 3.* Et ideo non potest ab Episcopo visitari, utpote extra ipsius iurisdictionem; & ideo subintrat solum facultas inquirendi, an adimpleatur mens testatoris, ut dictum est.

Fundamentum autem secundæ sententiæ nihil obstat supradictis. Quia Decretum Concilij loquitur de visitatione abiota Hospitalium, quæ tamen si sunt Laicalia, non possunt visitari, nisi in ordine ad executionem voluntatis fundatoris, ut ex declaratione Sac. Congregationis dictum est *num. præcedent.* Vnde si hoc Decretum applicetur etiam Capellanis non collatiis, sequitur, quod solum visitari possint quoad executionem operis iuncti, non autem quod possint visitari absolute, etiam quoad administrationem, cum sine Capellanis Laicalis, cum hoc neque possit Episcopus quoad Hospitalia, quæ sunt de iure Laicorum.

Ex dictis inferitur, Quod si Capellania non collata sit penes Hospitali, aut aliam piam communiatem erectam auctoritate Episcopi, quæ proinde subit ipsius iurisdictioni, poterit ab ipso visitari; non quia Capellania Laicalis est, sed quatenus spectat ad administrationem talis loci pji de iurisdictione Ordinarij quoque Ecclesiasticum, ut tradunt Bald. *num. precedent. citat. Castren. in l. Orphanotroph. in iur. Cod. de Episcop. & Cleric. Abb. in cap. Ad hac. numero primo. De religio. domib. Cardin. in Clement. 11. quæst. 10. de præbend.* Cum enim administratio sit actus exer-

citus ab Hospitali, aut alio loco pio, spectat ad Episcopum, quoad ipsius recognitionem, sicut spectat quæcumque alia, quæ gerantur ab administratibus loci.

Secundò inferitur. Quod si à fundatore Capellaniæ cautum sit, quod non visitetur ab Ordinario, quamvis sit penes locum de iurisdictione Episcopi, non poterit visitari, si tamen in fundatione non interuenerit consensus Episcopi. Quia est eadem ratio, ac de Hospitali. Si autem in fundatione consentiat Episcopus, ut non visitetur, non potest neque à successoribus visitari, ut tradunt Abb. in *cap. 3. numer. 13. de Eccles. adific. Felin. in cap. Cum venerabilis. numer. 35. de exceptis. Barthol. consil. 33. ver. Et si dicatur. lib. 1. Rocchus de Curte de Iurpar. ver. Pro eo quod, numer. 26. Gutierrez in repet. l. Nemo potest. numer. 451. ff. de leg. 1. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. *glos. 5. num. 41.* Perez de Lara *de Amuer. lib. 2. cap. 1. num. 48.* Et ita etiam declaravit Sac. Concil. Congregat. apud Riccium in *Prax. refel. 579. num. 8. par. 4.* his verbis. *Si loca pia in eorum fundatione emptoria salla singula ab Ordinario, per hoc Decretum nihil est eis derogatum.* Intelligit autem de Decreto, cap. 8. *De reformat. sess. 23.* Concil. Trident. ubi iunguntur Episcopis visitare loca huiusmodi. Vnde quamvis locus pius subit visitationi Ordinarij, non suberit tamen quoad tales Capellanas non collatiis, si fundator eis cauetur cum Ordinarij consensu. Quia licet non possit præiudicare iuri quæsito, potest tamen iuri quærendo, ne non consentiret impedire fundationem, quia forte fundator aliter non fundaret, quando non posset obtinere, ut cum hac lege fundaret.*

Q V A E S T I O 1047.

An Legatum pro Missis pro una vice præscribi possit.

S V M M A.

1. *Prescriptio non habet locum si sine mala fide.*
2. *Legatum acquiritur legatario ignoranti quoad actionem realem & personalem.*
Legatum rella via transit ad legatarium.
3. *Legatum pro Missis pro una vice, præscribi potest, & num. seq.*
4. *Ius admodi hereditatem præscribi potest.*
5. *Quid requiratur, ut hæres possit præscribere legatum.*
Prescriptio fundatur in scientia & patientia illius contra quem præscribitur.
6. *Hæres non potest contra defunctum præscribere legatum pro Missis.*
7. *Defunctus non potest argui de patientia, & negligentia.*
Prescriptio non plus se extendit, quam se extendunt leges humanae.
8. *Quid hæres præscribere possit in legatum pro Missis.*
Hæres tenetur totum, quod est legatum dare pro celebratione Missarum, etiam si præscriptum contra legatarium.
9. *Voluntas defuncti continui loquitur.*
Argumentum valet à lege ad testatorem.
10. *Hæres quando habet bonam fidem, ad præscribendum legatum.*

Hæres

Hæc tenetur interpellare Legatarium pro legato auctoris.

11 Legatum quomodo recta via transeat ad Legatarium.

Legatum a tempore mortis censetur esse Legatarij.

3 **I**tem præscriptionem legati annui adeit specialis difficultas, & idè separatim tractandum est. Quod autem legatum pro Missis non possit præscribi, facit generalis difficultas contra præscriptionem legatorum. Quia omnium ilante mala fide non habet locum præscriptio, vt tradunt communiter Doctores. *Glos. in Cap. 1. verbo iiii De præscript. in 6. Craucta conf. 146. Attein. in §. Fortuna. inlt. Inlt. De vsu cap. Rubens conf. 13. num. 14. vetf. Tertio principaliter* Courtau. alios citans in *Reg. possessor. part. 2. §. 8. num. 14. vetf. si iuris. Derog. in 6. C. Constit. autem, hæc idem esse in mala fide, quia scit legatum esse debitum.*

4 Præterea legatum acquiritur legatario etiam ignorantem, quod ad actionem tealem, & personalem vel statim à morte testatoris, vel ab adita hæreditate. *1. Cum pater §. fardo ff. De leg. 2. & l. 1. C. Commun. de leg. & l. A Tuto in fin. princip. ff. De fortis. Ibi quia ea quæ legantur, recta via, ab eo, qui legauit, ad eum, cui legata sunt, transeunt.* Et ita notat Bart. communiter receptus in *l. si ubi §. Cum seruus ff. De leg. 3.* Vnde legatarius statim habet ius vetum, & proprium in legato, & idè potest de ipso disponente, vt de re propria.

5 Nihilominus tamen communis sententia tenet, quod legatum præscribi possit, si negligatur à legatario. Ita Ancharan. in *reg. ius possessione opposit. 31. vet. Item intellige De reg. iur. in 6. Socin. conf. 43. vet. Preterea hanc partem, lib. 1. Dec. conf. 554. num. 2. Paris. conf. 92. num. 54. lib. 3. Anton. Rub. conf. 3. in fin. Socin. Iun. conf. 74. num. 31. lib. 1. Balbus De præscript. part. 2. par. 3. princip. quest. 13. num. 9. Ripa in *l. fin. quest. 69. C. De reuean. donat. Anton. de Fano De pign. part. 2. num. 2. num. 22. Rebus. in l. v. neah. t. num. 54. C. De sint. qua pro eo quod inter profer. Courtau. alios citans lib. 1. P. ar. res. cap. 9. num. 3. Tiraquell. in *l. si vngam. verbo Reuettatur. num. 391. C. De reuean. donat. Siculus conf. 60. num. 16. Bec. alios adducens conf. 48. num. 4. lib. 1. Simon de Præstis De Interpret. vlt. volunt. lib. 3. interpr. vlt. dub. vlt. solut. vlt. num. 17. qui alios etiam allegat, Et latè Guttierrez lib. 2. Canon. quest. cap. 26. per totum.***

6 In hac difficultate, absolutè loquendo, tenendum est. Quod legatum pro Missis præscribi possit contra legatarium. Ratio est, quia etiam ius adeundi hæreditatem præscribi potest. *l. licet C. De iure de liberandi.* Et notant Gabr. conclusionem nona, titule De præscript. Balbus De præscript. parte quarta, princip. questione decima nona, numero quarto, vetf. Currit autem. Penia decisione quadringentesima nonagesima tertiam numero quarto. Coccin. decisio ducentesima octuagesima quinta, numero septimo. Causlet. decisio quingentesima nonagesima quinta, numero vndecimo. Vnde etiam præscribi poterit ius ad legatum. Quod præscriptum verum est, quia cum legatum habeat adiunctionem onus Missarum, potest ius legatum putare, quod legatarius nolit acceptare legatum iotuitu oneris, & ita manere in bona fide.

7 Secundò tenendum est, Quod non possit hæc præscribere legatum contra legatarium, nisi noiscet ipsi dispensationem Testatoris de legato. Ita Cumanus consilio quadringesimo septimo, & sexagesimo septimo, & nonagesimo primo. Tiraquell. in *l. si vngam. verbo Reuettatur. numero tricesima nonagesima, C. De reuean. donat. Courtau. libro primo variarum resolu. tom.*

Tom. II.

capit. nono, numero quinto. vet. Quoniam. Baldus consilio ducentesimo trigesimo quinto, lib. 1. Guttierrez libro secundo Canon. quest. capite trigesimo sexto, numero decimo octauo. Ratio est. Quia præscriptio fundatur in scientia, patientia, & negligentia non petentis l. 2. C. De seruic. & aqua. vbi Doctores. Alexan. consilio censefimo octauo, numero quarto, libro secundo Capol. De seruic. rast. prædix. capite quarto, numero quingagesimo octauo. Craucta consilio vndecimo, numero vigesimo primo. Roland. consilio quinto, numero sexagesimo primo. Bald. in Authent. Nisi triennale, numero primo, C. De bonis maternis Ludouic. decisio ducentesima quadragesima nona, numero tertio. Metlin. decisio quadringentesima octuagesima septima, numero 15. Korta in Felistran. agne 11. Decemb. 1581. coram Cantuccio. Si autem legatum non noificetur legatario, non habet locum scientia, patientia, & negligentia ipsius, quæ sunt fundamentum præscriptionis.

8 Tertio tenendum est. Quod licet hæc præscribere possit legatum pro Missis contra legatarium, non tamen præscribere potest contra defunctum. Agitur enim in legato, non solum de interesse legatarij, sed principaliter de interesse defuncti, quia testator legandum, principaliter intendit prospicere animæ propitiæ, mediantibus suffragijs Missarum, & eliget legatum tamquam medium ad hunc finem. Vnde hæc cum teneatur adimplere voluntatem defuncti, tenetur ad legatum, tamquam medium, & proinde etiam ad finem, ad quem ordinatum fuit à defuncto. Et idè licet præscribat contra legatarium, non præscribet tamen contra defunctum, sed tenebitur sempiternè carere, vt celebratur Missæ ab ipso præscriptore.

9 Quod autem non possit præscribere contra defunctum, ex eo constat; quia cum defunctus non sit in commercio hominum, non potest argui de patientia & negligentia in non petendo, quod sibi debetur; vnde respectu ipsius non habet locum fundamentum præscriptionis, nec hæc est in bona fide, quia non potest putare, quod defunctus non curet adimpleri legatum, quasi non petat: petere enim, si possit. Accedit, quod generaliter præscriptio est inducta à legibus humanis pro quiete, & tranquillitate Reipublicæ; & idè non plus se extendit, quam se extendant leges humane; hæ autem non se extendunt ad defunctos, tamquam extra iurisdictionem humanam.

10 Ex quo fit, quod totum id, quod hæc acquiritur potest per præscriptionem, est ius liberum committendi celebrationem Missarum cui voluerit, & tribuendi ipsi legatum. In quo tamen illud est aduertendum, quod quamuis miotit quantitate possit facere celebrare Missas, quam legata sit à Testatore, teneatur tamen totam quantitatem legatam exhibere; quia exhibetur non tàm in beneficium celebrationum, quam in beneficium animæ Testatoris: siquidem quod maior est quantitas, quæ exhibetur, eò maior etiam est fructus, quem defunctus percipit, tùm quia elemosina quod maior, eò etiam est magis satisfactoria, tùm quia Sacrificium est magis proficuum, quod magis inluit Testator in ipsum per maiorem elemosinam.

11 Secundò sequitur. Quod cum defunctus non possit inire pro exequutione legati, & celebrationis Missarum, tamquam extra humanum commercium, tamen in dispositione vitima voluntas ipsius quæ sicut operatur post mortem, ita etiam inire legis impolitæ rebus suis continuo loquitur, & inire pro exequutione sui ipsius. Valet enim argumentum à lege ad testatorem; vt obseruatur Rimoldi. consil. 540. num. 4. vol. 3. Craucta consilio

Li. 2. 291

191. *num. 5. lib. 2. Cephal. conf. 541. num. 23. lib. 4. Honded. conf. 57. num. 15. Ludouil. decis. 289. num. 1.* Vnde ex hoc quoque capite impeditur præscriptio, & fit, quod hæres sit incontinuo statuto peccati mortalis, quousque satisfecerit piz dispositioni testatoris.

- 10 Ad 1. rationem dubitandi resp. Non habere locum respectu hæredis in ordine ad soluendum legatum: Quia præsumere potest, quod legatarius non curat de legato, stante præcipuo onere annexo, quia forte non vult talli onere grauati. Quia tamen hæres tenetur adimplere dispositionem testatoris, ratione obligationis, quam cum ipso contraxit adducendo hæreditatem, & consentiendo in eius vitium voluntatem iudicis tenetur etiam interpellare legatarium, an velit acceptare legatum cum onere annexo, vt si forte nolit, possit ipse satisfacere propriæ obligationi, curando, vt per alios Missis celebrentur.

- 11 Ad 2. rationem dubitandi resp. Legatum à morte testatoris recta via transire secundum dominum ad legatarium sitione iuris, vt notat Iulian. *si mihi, & tibi. inis. num. 5. ff. de leg. 1. Titraquell. tracl. Lemer. part. 6. inis. delect. 2. num. 6.* Hæc autem sitione habet locum, adueniente acceptatione legatarii, quæ retrotrahitur, & facit, quod legatum à temporis mortis censetur esse legatarii, iuxta *l. A Titio. inis. ff. de furs. & notat Bart. communiter receptus in l. si tibi homo. §. Cum seruus. ff. de leg. 1.* Si autem non acceptetur, cessat dominium. Vnde legatum, quantum est de se, recta via transit statim à morte testatoris ad legatarium, quia patetum est transire in eius dominium. Sed transitis ille non fornetur effectum passiuum, nisi ponatur acceptatio. Hoc autem sufficit, vt præscriptio locum habere possit, quia, dum non adest acceptatio, non est hæres in mala fide, vt non possit præscribere.

QVÆSTIO 1048.

An legatum annuum pro Missis præscribi possit.

S V M M A.

- 1 Legatum annuum pro Missis non potest præscribi contra defunctum.
- 2 Contra legatarium an præscribi possit & num seq.
- 3 Legatum annuum quoad pensiones decursas præscribi potest.
- 4 Quoad pensiones in futurum non potest præscribi. Singula pensiones annuales legatarii requirunt singulas præscriptiones.
- 5 Quando tempore præscribitur annuum legatum pro Missis. Causa pia, & Ecclesia æquiparatur.
- 6 Cur præscriptio non possit habere locum in legato pro Missis.

EX dictis in quæst. præcedent. constât, quod non possit legatum annuum pro Missis præscribi contra defunctum testatorem, sed semper teneri hæredem ad curandam, vt Missis celebrentur, ob debitum, quod cum defuncto contraxit, aduendo hæreditatem, & consentiendo in voluntatem, & dispositionem testatoris. Et proinde si præscribetur contra legatarium, in eo statu esset, in quo foret, si legatarius repudiaret legatum. An autem contra legatarium possit præscribi, non conueniunt Doctores.

Prima sententia tenet, quod non possit præscribi. Ita Genouen. in *Præscribi. Eccles. quæst. 586. Viuian. de Insuper. lib. 2. cap. 5. num. 175.* Qui fundatur in eo, quod legatum in tantum præscribi potest, in quantum à legatario non agnosceret, seu acceptaret. Hoc autem non habet locum in præfenti, quia non est in potestate Ecclesiæ agnoscere, vel non agnosceret legatum, sed cogi potest officio iudicis ad acceptandum: & proinde habetur pro agnito, adeoque excluditur bona fides, & consequenter etiam præscriptio.

Secunda sententia asserit, posse præscribi. Ita ij, qui generaliter docent, legatum præscribi posse. & in specie Spinus in *speculo testame. p. 5. num. 65. Bald. in cap. non liceat. de præscrip. Gasp. Aut. Thesaur. quæst. foren. 86. num. 4.* citato Decium tanq. 554. asserens, hæc iudicasse senatum Pedemontano. Cancr. *Varior. resolut. cap. 20. num. 58. part. 3. Alph. de Leon. Drac. Capell. quæst. 5. sess. 21. num. 315.* Qui tamen limitant quoad pensiones decursas, vnde concedunt, non posse præscribi quoad pensiones non decursas.

Hæc posterior sententia quoad vitamque partem est tenenda. Cuius enim legatum non agnatum præscribi possit, vt constat ex dictis in præcedent. quæst. supposito tamen, quod notificatum sit hæredi, poterit etiam præscribi legatum annuum, quoad pensiones decursas. Imò etiam si sit agnatum, quia potest adesse negligentia post agnitum, & acceptationem legatum in petendis pensionibus decursas, & potest hæres parare, quod negligentia petendi sit tunc iudicatio legatarii. Nec oppositum fundamentum est solidum, quia falsum est, quod Ecclesiæ non possit repudiare legatum, præcipue si habeat onus adiunctum, constât enim ex præ. 1. quod repudiatur. Imò iuxta nouissima Decretis S. Congreg. *De celebrat. Missarum.* tenetur repudiare, si alijs oneribus Missarum sita gravata, vt non possit nouis satisfacere. Imò etiam ex quacunque alia rationabili causa potest repudiare, vt admittit ipse quoque Genouen. in eodem opere quæst. 150.

Altera quoque pars eiusdem sententiæ, quod scilicet non possit præscribi quoad pensiones futuras, ex eo desumitur, quod legatum annuum, quantum in talidice, est multiplex in fructu. Seu sit idem legatum, sed annuatim iterandum, ita tamen, vt quoad hanc iterationem non fiat debitum, nisi successiuo tempore, & proinde tempus affectat successiue obligationem. Vnde singula pensiones correspondentes singulis annis requirunt singulas præscriptiones. *l. 3. ff. de legat. annuis. l. si sicutum §. stipulatio. ff. de verb. obligat. & obferuat Bart. in l. De pupillo. §. si in pluribus de non oper. nouis. Alexand. num. 3. Corneus conf. 451. num. 3. lib. 2. Balbus De præscrip. part. 4. princip. quæst. 4. ver. secunda conclusio.* Vnde singulis annis deberet incipere noua præscriptio contra pensionem illius anni, & continuare toto tempore necessitatis.

Quantum autem tempus requiritur ad inducendam præscriptionem in hac materia, Resp. Requiritur tempus quadraginta annorum, quia totum hoc tempus debet currere, vt præscribatur contra Ecclesiam. Autem. *Quas actiones. C. de sacrosan. Eccles. de Cap. illud. de præscrip. & hoc locum habet etiam si Capellaia non sit collatoria, sed laicalis, & legatarius, cui incumbit onus curandi celebrationem Missarum, non sit locus auctoritate Episcopi erigendi, sed laicalis, nam adhuc legatum est ad causas pias: Causa autem pia, & Ecclesia æquiparatur, vt aduertit Titraquell. *De primis. pia. caus. primis. l. 19. & idem tempus requiritur ad præscribendum in pia causa, quod requiritur ad præscribendum contra Ecclesiam.**

Si tamen

Si tamen attendatur praxis via locum habere potest præscriptio etiam contra legatarium nam stante obligatione hæreditis, negatur ad solvendum legatum, sed etiam ad curandum celebrationem Missarum, quæ remanet apud ipsum, quovisque in alium transferatur, quam contrahit ad eundem hæreditatem, respectu testatoris; tenetur interpellare legatarium, an velit acceptare legatum, an non: si acceptat legatum, cessat præscriptio, quia non potest hæres esse in bona fide: si non acceptat, tenetur alio modo providere, quia ex eo, quod legatarium renunciat iuri suo, non præiudicat animæ testatoris, nec extinguit debitum, quod erga ipsum habet hæres. Rursus, si acceptat legatum, & non exigit pensiones, quia non est verisimile, quod celebratur Missæ, & non exigantur pensiones, debet in hærede consergere suspicio, quod non celebrantur, & proinde constituetur in mala fide, quod onus remaneat apud se, quia dum quotannis solvere debet legatum, debet etiam curare, quod Missæ celebrantur.

QVÆSTIO 1049.

An Legatum pro Missis in Capella fabricanda debeat exequi ante fabricam Capellæ.

SVMMA.

1. Legatum pro Missis sub conditione fabricæ Capellæ, non obligat nisi fabricata Capella.
2. Præscriptio per Legatarium fabricanda sit.
3. Quid si Legatum inducat etiam in beneficium Testatoris.
4. Legatum sub modo de fabrica Capellæ statim debetur. Modus non impedit acquisitionem.
5. Legatarium interpellari potest, nisi fabricet capellam. Obligatus ad aliquid non incidit in moram, nisi interpelletur.
6. Legatarium fabricans capellam interpellatur, aut non affectus legitimum causam prius legatæ.
7. Legatum absolute statim adimplendum, licet non fabricetur Capella. In dubio verba sunt demonstrative accipienda. Demonstratio non subsistens non elicit dispositionem.
8. Si testator intendit solum cultum Capellæ non debetur legatum, nisi edificata. In ultimis voluntariis nihil interest, an testator expressis an intellexis.
9. Relictum sub una conditione sub appositione censetur non relictum. Quando solus cultus Capellæ sit intentus à testatore.

IN hac difficultate attendenda est dispositio testatoris, & con siderandum, an sit conditionalis, an modalis, an verò absoluta. Si enim sit conditionalis, itavt relinquatur legatum pro Missa, sub conditione, quod fabricetur talis Capella, non debebitur legatum, quovisque fabricata sit Capella: & si non fabricetur, evanescet etiam dispositum solum in cœntum conditionis, quod regulare est in omnibus legatis conditionalibus, & ita docent Castren. conf. 317. num. 2 lib. 1. Socin. in l. in testamento: t. num. 4. ff. de condic. & demonstr. Crauetta conf. 319. num. 17. Menoch. conf. 131. num. 7. lib. 2. quæ sequitur Gasp. Aot. Thesaur. quæst. foren. 86. num. 6. lib. 1.

Ex hoc à fortiori locum habet, quando ad lega-

Tom. II.

torium pertineret fabricare Capellam, quia per ipsum statim, quominus adimpleretur conditio, & idem facto proprius non sineret purificari legatum, iuxta id, quod tradunt communiter, præsertim Cino in l. 1. ver. Secunda casu. C. de insul. & falsis, Menoch. præsump. 183. num. 21. lib. 4. Et ratio generalis est. Quia censetur relictum legatum pro cultu Capellæ, dum disposuit, quod solvatur legatum pro celebrando in tali Capella, si edificetur. Quia non fabricata, finis legati locum habere non potest, & proinde nec etiam legatum.

Hoc tamen limitandum est, ut locum non habeat, si ea dispositione colligi possit, quod dictum legatum non solum ut daretur ad cultum Capellæ, sed etiam ad beneficium animæ eiusdem testatoris, aut aliorum. Quia tunc legatum imponet duplex onus, aliud absolute celebrandi, & aliud celebrandi in tali Capella, si edificetur. Primum est onus absolutum: secundum verò est conditionale. Vnde legatum statim erit cæquutioni mandandum, quoad partem absolutam, quamvis non possit mandari cæquutioni quoad partem conditionalem, quia quoad primam partem non dependet ab æquutione secundæ, & constat, quod testator intendit beneficium animæ propriæ, quod non debet frustrari.

Si autem dispositio sit modalis, itavt relinquatur legatum pro Missa celebrandi sub onere fabricandi Capellam, aut quia testator relinquat Capellam fabricandam, aut quia alias sit fabricanda, & velit addere stimulus ad accelerandam fabricam, tunc legatum statim debebitur, quia modus non impedit acquisitionem, imò illam requirit, & potest impleri debet: l. Mevia, ff. de manumiss. testam. & l. Quibus diebus, ff. de testam. ff. de condic. & demonstrat. Batt. ibidem. num. 1. ver. Dic ergo. Alciat. resp. 165. num. 15. Paris. conf. 19. num. 155. lib. 2. Menoch. conf. 111. num. 2. Sacramen. lib. 2. folell. interpr. cap. 3. Bald. in cap. Dudum de esell. num. 27. Iaf. in l. si testamentum, num. 3. C. de insul. & falsis. Vbertin. Zuchat. in l. 1. num. 171. C. de pall. Titiaquell. de reser. conf. 5. 8.

Si tamen modus non impleatur, seu fabrica Capellæ, poterit legatarium interpellari, ut fabricet Capellam, iuxta l. 1. C. de donat. quia sub modo finis, & outant Iaf. in l. si quis cum debitor. aem. 4. ff. de iur. iur. Batt. in l. Quibus diebus, ff. de testam. ff. de condic. & demonstrat. Quia obligatus ad aliquid faciendum non incidit in moram, nisi interpelletur. l. si parat. ff. Quando dies leg. ced. & l. si quis filium, ff. stipulatio. ff. de collat. bonor. & l. mora, ff. de usur. & l. si p. p. res. ff. si quis cau. & notant Batt. in l. si duo. ff. Proter aia, ff. de cens. precar. Dec. in l. Quod te, num. 45. ff. si cert. pet. in 3. Iellur. Socin. Sen. conf. 133. lib. 1. Crauetta conf. 64. num. 1. Alciat. resp. 193. num. 2. Menoch. conf. 381. num. 41. Quamvis enim in foro conscientie teneatur quisque cæqui suam obligationem abique alia interpellatione, attamen in foro ciuili requiritur interpellatio, quia forte posset habere aliquam exceptionem, ob quam excusaretur, si non adimpleret.

Ex quo fit, quod si interpellatus non adimpleat onus fabricandæ Capellam, aut non affectat legitimam causam, quæ excusetur, priusbitur legato, iuxta ea, quæ tradunt Ruzin. conf. 100. num. 4. ver. Cum ergo. lib. 5. Crauetta conf. 317. a. 17. ver. Nov. Menoch. conf. 381. num. 43. Castren. conf. 392. num. 1. lib. 1. Corneus. conf. 111. num. 1. lib. 1. Alciat. resp. 210. num. 6. Socin. in l. Quibus diebus, ff. de testam. num. 8. ff. de condic. & demonstrat. & desumitur ex l. liberis, ff. de scriptura. ff. de manumiss. testam. cum enim modum sit antædictus tamquam onus legatæ, nolenti implere onus, debet auferri legatum: quia non debet sentire cummodum, qui non vult sentire incommodum, iuxta regul. iuris. Est tamen aduertendum, quod si le-

El 3 gatur

gatum ordinetur etiam ad beneficium animæ testatoris, habebit locum quod dictum est supra *nam. 3.*

- 7 Denique, si dispositio sit absoluta, legatum absolute erit adimplendum, quamvis Capella non edificetur. Quia dum testator legat, quod celebretur Missa in Capella edificanda, locus celebrationis ita demonstratur, præsertim, quia in dubio verba demonstrantur accipienda sunt iuxta l. fin. §. Titia ff. de liber. legat. & notant Bart. in l. Cæcilia ff. de orig. & pupill. substit. Causa conf. 301. num. 5. Ludouic. de c. 16. num. 8. Demonstratio autem quamvis non subsistat, non elidit dispositionem l. Demonstratio ff. de censu. & demonstr. & idem est alio loco celebrandum pro adimplenda voluntate testatoris.

- 8 Quod tamen limitandum, ut non habeat locum, si testator in leganda celebratione Missæ intendit tantum cultum Capellæ, Quia tunc legatum resoluitur in conditionale, dum enim testator legat, quod in tali Capella celebretur, quæ nondum existit, sed solum est fabricanda, respicit ad futurationem Capellæ, & tacite intendit, quod legatum habeat locum, si fabricetur, ita ut possit in ipsa celebrari. In ultimis autem voluntatibus nihil interest, an testator expresse sit, an verò tantum intellexerit. l. Lucius. §. Marcius. ff. ad senatus consultum Trebell. Quia nimirum tacitum pro expresse habetur. l. In conditionibus. 19 ff. de condit. & demonstr. & l. Inter verum. 33 ff. de acq. & arg. leg. & notant Bart. in l. Cum quid. num. 9. vet. Et pro huiusmodi ff. de acq. per. Bart. in ver. In Glis. Angel. num. 2. Salicet, num. 3. Fulgoc. num. 7. Roman. num. 11. Dec. num. 11. Socin. num. 23.

- 9 Unde tamquam conditionale non debebitur, nisi posita conditione, quod Capella fabricata sit & ea non fabricata, censetur ademptum, quia relictum sub vna conditione, sub opposita censetur ademptum, l. legata instituitur. & l. si legatum ff. de adim. leg. & l. Quod pure sit ff. Quando dies leg. est. & notant Glor. per illum tex. in l. 1. verbo. Conditionalis. ff. de in diem addit. Ruin. conf. 33. num. 3. Natta conf. 200. num. 1. Cephal. conf. 17. num. 20. S. r. d. conf. 57. num. 9. Olasch. decis. Pedemont. 166. num. 4.

- 10 Quando autem testator intendat solum cultum Capellæ, non potest certa regula definiri. Tunc tamen censetur solum intentum, quando ipsum exprimit, tamquam causam finalem suæ dispositionis; quia tunc, cum illam exprimat & non aliam, præsumi potest, quod non habeat alium finem, quia si labuisset, expresseisset, sicut exprimit quem habet. E contra verò, si nullam exprimit causam finalem, præsumendum est, quod non intendit solum cultum, sed illas omnes, ad quas ex sui natura ordinatur sacrificium.

QVÆSTIO. 1050.

An, si Capitalium, aut Regulares mutent Ecclesiam, trahant se cum legato pro Missis.

S Y M M A.

- 1 Distructa priori Ecclesia, legatum pro Missis sequitur Regulares, aut Capitulum. Ecclesia subrogata censetur eadem.
- 2 Omnia iura prioris Ecclesie transeunt in posteriorem. Posterior Ecclesia debet omnia assumere, quæ competebant priori.
- 3 Mutata Ecclesia, legata pro Missis pro sepultis in Ecclesia, non transeunt ad posteriorem.

- 4 Anniversaria de iure celebranda in Ecclesia, in qua iacent Fundatores. Etiam ob specialem affectionem Fundatoris ad locum sepulchri.
- 5 Capellania collata non sequitur transeunt ad aliam Ecclesiam. Beneficium Ecclesiasticum non potest erigi nisi ad alteram.
- 6 Legatum seu Capellania relicta in iura loci non sequitur transeunt ad aliam Ecclesiam. Quod sit contemplatione certis personis non excludit ipsum.
- 7 Quando potius sit contemplatus locus, quam persona.
- 8 Tunc locus est contemplatus quando dispositio concipitur in personam sub eo nomine, sub quo representatur locus.
- 9 Si persona directe nominetur, legatum solum est persona. Etiam si in obliquo adiciatur locus. Quod nominatur tribuitur est beneficium persona.
- 10 Quid si persona exprimitur nomine communi. Quid si exprimitur nomine dignitatis.
- 11 Legatum est personale, si omni imponatur personis exequendum. Quando causa legat respicit personas, legatum est personale.
- 12 Si persona eligatur ut exequatur legatum est personale.
- 13 Quando iniungitur, quod Missa celebretur in Ecclesia, legatum legatum sequitur personam. Et Ecclesia appellat aliam, quam pro tempore est habiturus.
- 14 Et si Ecclesia exprimitur sub nomine proprio inuocationis quam tunc facit demonstrat.

Quia mutatio Ecclesie potest contingere dupliciter, primo, si prior Ecclesia destruitur, aut prophanetur, & alia substituitur, vel de nouo fabricata, vel prædictis. Secundo, si prior Ecclesia remaneat, & ad aliam se conferat. Capitulum, seu Regulares. Idem, si primo modo contingat mutatio, legata pro Missis sequuntur Capitulum, seu Regulares. Quia adimpletio oneris fit impossibilis in priori Ecclesia, & alias postiori subrogatur in locum prioris & idem habetur pro eadem Ecclesia, si igitur de sanctis, vet. Vnde consequens, Authen. de hered. ab intest. venien. & notant Bald. in l. per diuersas. num. 21. C. mendaci. Dec. conf. 32. num. 53. lib. 1. Natta conf. 146. num. 3. Metlin. decis. 345. n. 2.

Ex quo fit, quod omnia iura prioris Ecclesie transeant in posteriorem ex vi subrogationis. ut tradunt Innocentius in Abb. in fin. de verb. significat. Buttrius ibid. n. 22. Abb. n. 16. Oldrad. conf. 267. n. 3. Geminiam. taut. 125. n. 12. Ripa. conf. 3. n. 16. de elect. Metlin. decis. 347. n. 3. Rota in Terracona sacrifica. 19. Martij. 1601. coram Iusto, & debet assumere ea omnia, quæ competebant priori Ecclesie. l. si cum. §. Qui in iuramentum. ff. si quis eam. & l. filia sua. §. Titia ff. de condit. & demonstr. & l. in duobus. §. si de iurioris & notant Abb. in cap. Cum olim. n. 6. de consuet. Innocentius in cap. 3. num. 4. de sepel. & in terminis Ecclesie Rota coram Ludouic. decis. 463. num. 3. & proinde etiam onera Missarum, præsertim quia manent in suspensio, si non assumuntur.

Si verò permaneat in esse prior, nec fiat subrogatio, quod spectat ad Anniversaria, & ceteras Missas, quæ celebrantur pro sepultis in eadem Ecclesia, Tenendum est. Quod legata pro istis non transeunt ad posteriorem Ecclesiam, sed remaneant apud priorem. Ita Rota coram Millino decis. 384. n. 4. & coram Cavalier. decis. 494. Huiusmodi enī legata, cum sint intuitu eorum, qui

sepolti sunt in Ecclesia, affecta sunt eidem Ecclesie tanquam annexa sepultura, & in eorum beneficium, qui inserviunt Ecclesie.

- 4 Accedit etiam, quod Anniversaria de iure celebranda sunt in Ecclesia, in qua sepulti sunt fundatores ut tradunt Abbates. *94. num. 4. vers. Circa secundam. pars. 1. Cuman. conf. 12.* & eadem est ratio de ceteris Missis, quæ intuitu sepulture celebrantur. Cum enim Ecclesia in finem suum receperit corpora defunctorum, & proinde ad ipsam specialiter spectet eorum animas Deo commendare tamquam eorum, quos sub suo patrocinio recipit, ratio exigit, quod Missæ ab ipsis relictæ celebrandæ, remaneant in eadem Ecclesia vt ab ipsa Deo offerri possint in executionem patrocinij, quod exhibet sepulchris in suo sinu. Et consideratur etiam specialis affectio deuotionis in fundatore erga Ecclesiam sepulture, vt cum Menochio. *presumpt. 14. num. 8. lib. 4. p. ponderat Rota in d. decis. 494. coram Casaleiro.*

- 5 Verum, si legatum pro Missis non sit pro sepultis in Ecclesia, video eundem esse, si sit Cappellania collatiua, an verò non collatiua. Quia, si sit testatima, *procul dubio est affecta Ecclesie, nonne non sequitur Capitulum, seu regulares transiunt ad aliam Ecclesiam.* Cum enim sit beneficium Ecclesiasticum, quod erigi non potest, nisi ad altare. *Cap. Nemo. De Consecr. dist. 1. & notat Lozer. De re benef. lib. 1. quæst. 4. an. 3. Doran. decis. 30. num. 4.* eo ipso quod erigitur, remanet affectum Ecclesie, in qua erigitur.

- 6 At si sit Cappellania non collatiua, seu Anniversaria pro defunctis, aut in genere, aut ob sepultis in Ecclesia inspiciebat eam, an fundator in dispositione sit contemplatus locum, an verò personas: quia si sit contemplatus locum, erit legatum locale, nec egredietur locum, si verò sit contemplatus personas erit legatum personale, & eas sequetur, iuxta regulam, quod personalia sequuntur personas. Quod enim sit contemplatio certæ personæ, non egreditur ipsam. *l. Cum precaria. §. 1. & l. Interdictum. ff. De precario. & l. filio familiaris. ff. de condi. & demonst.*

- 7 Difficultas tamen est. Quando censendus sit contemplatus potius locus, quam persona. Et quidem, si sit nominatus solus locus in dispositione, aut locus sit expressus in testamento, & persona in obliquo, vt si testator dicat, Relinquo Ecclesie PP. Prædicatorum, censetur contemplatus locus, & proinde legatum esse locale. Tunc enim dispositio directè contemplatur locum, & oblique personas, quæ exprimentur ad determinandum locum, & idè legatum non concipitur in ipsis, sed in locum.

- 8 Rursus, si dispositio directè referatur ad personas, sed nomine illo expressas, quo locum representant, vt si testator dicat, Lego Episcopo pro celebrandis Missis, aut, lego Sacensibus &c. aut lego Rectori talis Ecclesie, aut quid simile, legatum censetur relictum loco, iuxta *l. Annus. §. Titia. ff. de Annui leg. & tradunt Menoch. presumpt. 103. num. 21. lib. 4. Fachin. Controuer. iur. cap. 41. in fin. lib. 5. Seraphin. decis. 1149. num. 4. Merlin. decis. 647. num. 16. Datan. decis. 130. n. 6. & de legato facto Episcopo, quod sit relictum Ecclesie, & cap. Requisiti de testam. obseruant ibi Abb. Couthus & alij. Nam legatarij acquirunt legatum, sicut nominantur: cum autem nominatio sicut representant Ecclesiam, acquirunt etiam vt tales, & proinde acquirant Ecclesie, quam representant.*

- 9 Econtra verò si directè nomen personæ, dispositio eas præcipue, & per se contemplabitur: & proinde legatum erit dispositum in beneficium per-

sonarum. Quod enim nominatim tribuitur, est personæ beneficium, vt obseruat Gloss. *fin. in cap. Præst. de reg. iur. in 6. Pechius ibi l. num. 4.* Quod verum est, etiam si in obliquo adijceretur locus, quia talis additio celsiter posita ad negie determinandam personam & statet demonstratione.

Imò etiam si personæ non exprimentur nomine proprio, sed communi, vt si dispositio haberet, lego fratribus Prædicatoribus, aut si exprimentur etiam nomine dignitatis personalis, per quam tamen non representatur Ecclesia, vt si dicatur, lego Abbati Benedictinorum, Præposito Theatinarum, aut quocumque alio nomine exprimentur personam, legatū erit personale, & sequetur personas ad quancumque Ecclesiam se conferant. Cuius resolutionis ratio est quod nomina ista, seu verba exprimentia personas legatarias, siue sint dignitatis personalis, siue officij in ordine ad collegium, seu communitatem personalem, referri possunt ad ipsas personas, & idè non debet subintelligi aliud extrinsecum personis, iuxta *l. si ita stipulatus. §. Crispianus. ff. de verb. oblig. & l. si vnum. §. Ante omnia ff. de pallis.* Quod etiam valet licet in obliquo exprimeretur locus, vt si diceretur, lego Theatini S. Andree, quia tunc locus statet demonstratiue ad determinandos Theatinos, præsertim si in eadem vtbe esset alij Theatini.

Rursus, si ita legetur, vt onus adiectum legato imponatur exequendum personis, legatum erit personale, nempe eorum, quibus onus imponitur: Sunt enim inter se coextensa, legatum, & onus: & cui imponitur onus, eidem destituitur legatum & cui adimittitur onus, adimittitur etiam legatum. *l. Alimenta. §. filia ff. de adim. leg. & notat Bart. in l. si quis seruum. §. de condi. & demonst.* Ratio eorū exigit, vt cui imponitur onus, concedatur etiam emolumentum: & qui sentit incommodum, sentiat etiam commodum. Præsertim quia causa, ob quam relinquatur legatum, restringitur ad personas, dum ipsi onus imponitur, propter quod relinquatur legatum. Vnde cum causa respiciat personas, & non Ecclesiam legatum censetur personale. Iuxta ea, quæ tradunt Bart. in *l. Pater filium. §. Tufimonia. in fine ff. de leg. 3. Socin. tract. 1. Cuiuslibet. num. 12. ff. de reb. dub.*

Præterea si Capitulum, Regulares aut quævis aliæ personæ sint electæ tamquam exequutores, quibus imponitur sit onus curandi celebrationem Missarum, vt si testator dicat Relinquo PP. Theatinis mille aureos, vt faciant quotidie celebrare Missam pro anima mea, &c. legatum erit personale, transiet cum ipsis ad aliam Ecclesiam. Ita Rot. coram Seraphin. *decis. 1149. num. 11. & coram Casaleiro. decis. 494.* Cum enim in tali legato personæ sint exequutores celebrationis Missarum, possunt implere onus per quascumque personas, & in quocumque loco eis libuerit, quia ex vi dispositionis testatoris obligantur solum ad curandam celebrationem Missarum, cum nihil aliud ipsis sit iunctum.

Et hoc habet locum, etiam si testator iunxerit legatariis, quod Missæ celebrarentur in ipsorum Ecclesia, nam adhuc legatum eos sequetur, si transierint ad aliam Ecclesiam, & hic est casus decis. Rotæ coram Seraphin; de qua not. præceden. Nam quibusdam Monialibus legatum fuerat cum onere, vt curarent quotidianam Missam in propria Ecclesia, & se transiuerunt ad aliud Monasterium, & fuit resolutum, quod legatum eas sequeretur. Ratio autem est. Quia legatarij sunt constituti exequutores, & idè legatum eos sequitur, tamquam executionis mandatum per ipsos. Nec obstat designatio loci, in quo iubenatur celebrari: quia cum disponatur, quod

quod faciant celebrare in sua Ecclesia, intelligitur de Ecclesia, quam pro tempore habuerint, & omni disponitur de Ecclesia qualificata ex eorundem possessione, atque adeo relati ad ipsos possidentes determinata. Et cum exequutio oneris inuoluntati habeat tractum successuum, etiam qualitas Ecclesiarum habere debet tractum successuum, & proinde debet semper stare cum determinatione ad possessionem legatariorum. Imò si facerent celebrare in Ecclesia relicta, non facerent celebrare in sua Ecclesia.

- 14 Imò, etiam si testator expressisset Ecclesiam nomine proprio, vt si dixisset, quod faceretur celebrare Missas in sua Ecclesia S. Andreae, legatum sequeretur legatarius, quia substantia dispositionis versatur circa eorundem legatarios, cum eos constituit exequutores ad curandas Missas in propria ipsorum Ecclesia, & qualitas nuocationis censetur addita demonstrationi, iuxta l. fin. §. Titin. in fin. ff. de liber. leg. & notat. Batt. in l. Cum pater. 4. mens. ff. leg. 2. l. al. in l. Centurio. nom. 11. ff. de vulgar. & pupil. subst. Ripa ibidem nom. 140. Quia nimirum qualitas nuocationis non stat restrictiue, cum iam sit facta determinatio Ecclesiarum per ordinem ad possessionem legatariorum.

Q U Æ S T I O 1051.

An fundus, super quo fundatum est legatum pro Missa possit alienari.

S Y M M A.

- 1 Fundus pro Missa assignatus à testatore demonstratus potest alienari.
- 2 Fundus subiectus oneri annui legati pro Missa alienari potest.
- 3 Onus impositum rei non grauat personam.
- 4 Si pro annuo legato sine obligati fructus certi fundi hoc alienatio non transit onus.
- 5 Quando soli fructus certi fundi remaneant obligati, annuum legatum importat onus super redditibus testatoris.
- 6 Quando fundus sit obligatus pro annuo legato pro Missa.
- 7 Si testator dicat quod ex tali fundo soluantur legatum, remaneat obligatus.
- 8 Legatum pro Missa eodem iure censendum ut legatum pro alimentis.
- 9 Onus legati impositum fundo transiit cum ipso.
- 10 Onus legati cum sua causa transiit cum re.
- 11 De re de celebrat. Missarum non disponunt de bonis subiectis oneri Missarum, qua remaneant apud hæredes.

Quia testator legans pro Missis, aut Anniversario celebrando, obligare potest hæredes ad solvendum annuum legatum de fructibus ex certo fundo hæreditatis petentibus, ducitur, an talis fundus ab hæredibus alienari possit, & quidem certum est, posse alienari, si fundus poatut demonstratiue iuxta l. fin. ff. §. fin. de contrahen. empt. & notant Glof. in l. Hæreticus, verbo. Ab eo ff. de vulgar. Ctaueria conf. 127. num. 4. Quia tunc fundus onus afficitur onere rei, & aliquo vinculo, ratione cuius debeat remanere apud hæredes. Vnde solum difficultas remanet, quando onus est impositum fundo.

- 3 Dicendum est. Fundum subiectum oneri annui legati

pro Missis, aut Anniversario, posse ab hæredibus alienari. Ita speculator tit. de Emphyteos. §. num. aliqua. quæst. 118. num. 144. Ioan. Andr. ibid. in Addit. l. al. in l. 2. num. 45. C. de iure emphy. Dida. Castillo ad l. 79. Taur. ver. ex his etiam. Petrus de Lara de Annivers. lib. 1. cap. 3. num. 1. Alphonsi de Leon de off. Capell. quæst. 1. f. 12. num. 210. & definitur ex l. fundi Trebianiani. ff. de usufructu. ibi. Fundi Trebianiani redacti vixi mea, quod vult, dari volo, quæro an possit inter hæredes fundum vendere, & legatario quantitate offerre annuum, quem vias potestfamilias ex locatione fundi redigere consueverat, respondit posse, & ex l. Nihil preponi. 125. ff. de leg. 2. ibi. Nihil preponi, cor prohibetur heres, adificia debet offerre, & quorum redditus spoliata sunt relicta, sed a tamen causa legati.

Es autem ratio est. Quia onus impositum rei tamquam reale non egreditur ipsam rem, & proinde non inducit in possidentem onus personale, ratione cuius prohibetur alienare, aliquem possessor onere alieno grauetur, nempe onere rei, & onus reale euadit personale, quod est contra rationem. l. fin. C. De legat. iur. Et idem tenet pro onus reali sibi impositum non fit inalienabile, led transit cum suo onere, iuxta vulgarem regulam iuris.

Sed hinc insurgit aliud dubium, an si fundus alienetur, transeat cum onere annui legati. Pro cuius solutione inspicendum est, quid ex vi legati veniat in obligationem, an fundus cum fructibus, an verò tantum fructus. Quia si veniat totum fructum, non transit onus cum re, sed remanet apud venditorem. Ita habetur ex d. l. fundi. ff. de usufructu. Dum dicitur, quod legatis fructibus certi fundi, potest tutor hæredis vendere fundum, & legatario offerre annuum quantitatem, quæ ex fundo redigebatur, per quod significatur, quod onus non transit in emptorem, dum tutor vendens offerre debet annuam quantitatem. Ratio verò est. Quia tale onus cum eadem sub fructibus, non adheret fundo, & idem non trasit cum ipso. Fructus autem subsequentes venditionem sunt de iure emptoris, quia procedunt à fundo de iure ipsius unde non debentur amplius legatario, sed solum debentur fructus subrogati.

Si autem inquiratur, quando tantum fructus remaneant obligati. Resp. Tunc censendum esse solos fructus obligatos, quando non apparet de obligatione fundi, sed expresse tantum obligantur fructus, vt obferuat Ctaueria conf. 217. num. 4. Nam legatum annuum importat onus super redditus ex bonis testatoris. l. Petri. §. Fratre. ff. de leg. 2. & notant Alex. consil. 15. §. num. 2. Guil. obfer. 146. num. 2. lib. 3. Barac. decis. 73. num. 1. Io tali enim dispositione censendum est, fundum stare demonstratione.

Si tamen testator utatur verbis, ex quibus colligi possit fundi obligatio, onus erit reale super fundum, vt si utatur verbo, super, dicens lego centum super fundo, &c. vt ostendit Batt. in l. Codicillis. §. Infructum. num. 2. ff. de ann. leg. Roman. fmg. 115. Afflic. decis. 168. num. 6. Conarruu. in cap. Reuocatus. §. 10. num. 8. De testamen. Mandos. alios citans ad Roman. conf. 352. num. 2. littera. B. Castren. conf. 106. n. 6. verbi. censent autem. lib. 1. Honded. conf. 86. num. 3. vol. 2. Surd. conf. 162. num. 10. & in specie loquentes de legato l. al. in Authen. Sacramenta impositum. num. 26. C. si adferat venditorem. Tufch. littera. D. cancl. 58. num. 4.

Rursus, si testator dicat, quod ex tali fundo soluat legatum pro Missis, aut Anniversario, remanebit hypothecatus pro dicto legato, vt de legato pro alimentis

mentis defumitur, ex l. 1. ff. de alienen. leg. & tradunt Glofin l. Lucius cod. tit. Castren. cap. 318. num. 5. Perez de Lara de annuer. l. 1. cap. 2. num. 18. Legatum autem pro Missis continet eundem fauorem, quia est pro alimentis: Nam quod exhibetur pro celebratione Missarum datur pro sustentatione Ministrorum. Et proinde legatum pro Annioctuario esse censendum eodem iure, quo censetur legatum pro alimentis obseruari Guido Papa decif. 176. Tiracuell. de priuileg. p. 1. causa priuileg. 63.

Si autem onus legati impolitum sit fundo, tunc si alienetur, transeat cum ipso. Ita Gama. decif. 30. num. 1. Valase. consil. 82. num. 8. Perez de Lara de Annuer. lib. 1. cap. 2. num. 1. Et loquendo de onere seruicij Speculat. 7. de impo. & vendit. num. 24. Castren. in l. Lucius. num. 1. ff. de seruit. rust. Prædict. Florianus in l. Pomum. ff. de seruit. Ripa in l. 1. ff. de heret. num. 4. ff. Ad Trebell. Angelus in l. si quis voluit. num. 1. Insult. De seruit. Dec. consil. 162. num. 4. Capoll. De seruit. cap. 627. num. 8. Hoc enim legatum impolitum super fundo est quantum seruicij, vt obseruat Guido Papa decif. 432. in fine.

Quod autem onus legati cum sua causa transeat cum rei, cui est impolitum, habetur ex d. l. Nihil propius ff. De leg. 1. ibi. salua tamen causa legat. & l. Lucianus & l. Cains. vbi Bart. ff. De manumiss. testam. & l. Pomponius, §. 1. ff. de acquir. posses. & tradunt Boer. quæst. fidel. 182. n. 1. Socin. Jun. consil. 4. n. 81. §. Paris. consil. 127. num. 12. lib. 4. Meocho. consil. 63. num. 11. Afflicti. decif. 96. num. 3. Cum enim adhaereat rei, iuxta dispositionem domini, trahitur ab ipsa ad quemcumque pertinetur.

Solum supradictis obstat videntur Decreta S. Congreg. De celebr. Missar. & Præterea ne in Ecclesijs. Vbi bona immobilia destinata pro celebratione Missarum non possunt alienari sine Auctoritate Apostolica; & si alimentum, debet pecunia conuerteri in alia bona stabilia. Verum resp. Quod ibi non disponit de bonis subiectis oneri celebrationis Missarum, quæ remanent apud hæredes; sed de ijs, quæ à fundatore perueniunt Ecclesijs, Capitulis, Collegijs, Hospitijs, Societatibus, Congregationibus, Monasterijs, Conuentibus, ac locis omnibus, tam secularibus, quam Regularibus, acque illorum personis. Et disponit etiam de bonis mobilibus, & pecunia, quæ pro Missis perpetuis reliquantur, vt scilicet dependantur penes locum, aut personam idoneam, ad effectum conuertendi in bona stabilia fructifera, vt constat ex illis verbis, *De cetero, vt pecunia, ac bona mobilia, &c.* Quæ conuersione facta, non possunt amplius alienari absque auctoritate Apostolica.

Q V Æ S T. 1088.

An tertius possessor conueniri possit pro solutione legati pro Missis,

S V M M A.

1. Aliud rem esse subiectam oneri Missarum, & aliud esse hypothecam.

Hypotheca subijcit rem obligationi personali pro maintenance.

Præsumitur excusso quàm conueniatur tertius possessor super rei gravata.

2. Pro fundo subiecto oneri Missarum omnia excussio conueniri potest tertius possessor.

3. Tertius possessor conueniri potest pro legato etiam pro tempore elapso, in quo non possedit.

4. Res remanens semper oneri subiecta estque ad satisfactionem.

Tertius possessor potest remanere rei, & si substat.

Tom. II.

vere à satisfactione.

5. Per impositionem anni legati perpetui pro Missis non inducitur maioratus, &c.

Res affecta anni legati anni perpetui non prohibetur alienari.

6. Annuum legatum pro Indis quomodo vocetur fidei commissum in l. Annuum ff. de ann. leg.

Quia est valde diuersum, quod res sit hypothecata, & quod sit subiecta oneri legati pro Missis: nam si sit subiecta oneri, oous immediate illi adhaeret: si vero sit hypothecata, subijcitur solum obligationi personali, tanquam fundameoto pro eius manutentione, vt iuxta l. conuenerit, ff. De pignoris. notant Barbozi in l. si constare in princ. n. 22. ff. soluto matrim. Sord. consil. 146. num. 9. Negant, de Pignoris. par. c. num. 2. num. 5. idem si res alienata sit tantum hypothecata, prius agendum erit contra personaliter obligatos, & experienda excussio, quàm conueniatur tertius possessor super rei gravata, iuxta Authen. hoc fideiher. §. sed neque collatione de fideiher. & notant Gama decif. 99. Not. Gabr. lib. 2. com. 1. n. 26. tit. de fideiher. Putesdecif. 30. aliar. 32. lib. 2. quia obligationi personali tanquam principali correspondere debet actio pignoralis.

Si veros res alienata sit oneri subiecta dicendum est. Omnia excussio conueniri potest tertium possiderem, ita Cravetta decif. 217. n. 5. in fine. Couartou. lib. 3. Variar. cap. 7. num. 5. Guido Papa decif. 576. asserens, id procedere speciali fauore Annioctuatorum, Fellesan. de folis de censib. lib. 3. cap. 4. n. 9. addens sic pronunciatum fuisse in Curia Parlamentis Ant. Gam. decif. Lusit. 145. num. 2. Gutierrez in repet. l. Nemo potest ff. de leg. 2. Valase. de iura emphit. par. 1. quæst. 3. n. 1. 14. Salazar. de vsu & consuet. cap. 11. num. 45. & 47. Perez de Lara de Annuer. lib. 1. c. 8. num. 21. Alphon. de Leon. de iur. Capitell. quæst. 5. fidel. 13. num. 221. Onus enim impolitum rei operatur, quod res ipsa sit immediate obligata ereditori ex causa oneris, & idem habet ius ad ipsum ratione cuius potest immediate conueniri possidenteem pro suo credito.

Imò quia res est immediate obligata, potest rectius possessor conueniri pro legato, non solum pro tempore, quo ipse possidet, sed etiam pro tempore elapso, in quo non fuit solumus, iuxta ea, quæ tradunt Cravetta c. consil. 217. n. 5. Anchast. consil. 186. num. 2. Foller. de censib. §. Huiusmodi. n. 97. Afflicti. decif. 95. num. 5. Additionat. Vriol. ibid. Fellesan. de folis de censib. lib. 3. cap. 6. num. 3. Perez de Lara de Annuer. lib. 1. capite 8. numero 15. cum eodem res ipsa sit affecta onere, subiecta manet semper eidem oneri, quovisque statishat, & ita defumitur ex l. Imperatores ff. de publican. & vellig. & l. rei annuatim C. hoc consil. vel reliquis ibi, Quam pro reliquis vniuersis vbi etiam Glof. verbo vniuersis. & Cap. si quis Leicor. 16. quæst. 1.

Hoc tamen beneficium reportabit tertius possessor, quod poterit, renunciando rei, se absolueret à solutione legati iuxta l. si forte §. & iam. ff. de seru. vend. vbi Bald. & l. Filius familias §. Apud Marcellum ff. de leg. 1. & notant etiam Perez de Lara de Annuer. lib. 1. cap. 8. num. 26. Couartou. 1. 3. variar. cap. 7. num. 6. ius. Salazar de vsu & consuet. cap. 11. num. 65. cum eodem onus sit super rei, & cum ipsa transeat non affectat personam, & idem reliquendo rem exuit obligationem, quam ratione rei induerat. Ex quo fit, quod si pensiones decursæ excederent valorem rei, relinquendo rem, non teneatur tertius hæres ad aliquid, sicut remereretur, si eam relinqueret: nam onus reale non potest excedere

M m vires

vires rei, & ideo non tenetur ultra ipsas, si eam relinquat.

Ex dictis autem in hac, & in præced. Quæst. inferat, quod per solam impositionem oneris annui, legari perpetui pro Missis non inducitur maioratus, aut fideicommissum, nisi aliunde inducatur, ut contra Riminal. l. un. conf. 197. num. 15. vol. 3. Petrus Ant. Petrus de fideicommissum. quæst. 5. num. 16. in fine tradunt quamplures Doctores, præsertim Gama decif. 124. num. 8. Flores de Ment. quæst. 17. num. 46. Valaf. consil. 81. num. 6. Salazar de test. & confict. cap. 12. num. 43. Petrus de Annivers. lib. 1. cap. 4. n. 15. & defumitur ex l. nihil propati. 123. ff. de leg. 1. ubi dicitur, non prohiberi, alienari rem affectam onere annui legati, salvo tamen ipso legato. Si autem non prohibetur alienari, non est subiecta maioratus, aut fideicommissio. Et cum onus impositum non opereatur aliud, præter id, quod secum affert, non alterat ipsam quodam dominium, & possessionem, sed adhuc libero modo possideretur, non autem cum aliquo ligamine.

Neque obstat l. Annuum, ff. de annuis leg. quia obligatio præstandi pecuniam reliquam pro ludis civitatis vocatur fideicommissum, quia non erat impositum onus super certo aliquo fundo, sed erat impositum hæreditibus, & commissum ipsorum fidei solvere talem pecuniam, Unde non erat fidei commissum reale, quia non afficiebat corpus aliquod hæreditatis, sed improprium: itaque text. nihil aliud velit, nisi quod hæredes teneantur solvere in perpetuum, quod soluendum ipsorum fideicommissum est; & proinde vocet fideicommissum legatum, quod soluendum hæredum fideicommissum est.

QVÆSTIO 1052.

An prohibitio alienandi fundum subiectum oneri annui legati pro Missis, sit perpetua.

S V M M A.

- 1 Prohibitio alienandi fundum subiecto legato pro Missis quando sit perpetua.
- 2 Prohibitio alienandi fructus accipiendi, nec extendenda de persona ad personam.
- 3 Prohibitio alienandi fundi subiecti oneri Missarum est perpetua.
- 4 Prohibitio alienandi in rem concepta est perpetua.
- 5 Prohibitio alienationis adita re perpetuabili est perpetua.
- 6 Prohibitio alienationis accipitur secundum termines dispositionis.
- 7 Dispositio regulatur secundum causam finalem.
- 8 Prohibitio alienationis non debet restringi infra terminos exigentia.

Si aliquid exprimitur, per quod colligatur, testator voluisse perpetuare prohibitionem alienandi, certum est, quod erit perpetua, quia constat de mente prohibentis, ut inter alios tradunt Crotus in l. Filius familiaris, §. Diui. num. 129. ff. de leg. 1. ubi & exteri Doctores. Iacob. de Bellouiso in Auchen. de test. fideicommissum. §. nec igitur. in fin. col. 8. g. Alexand. conf. 13. n. 2. vol. 1. Barbati conf. 14. vol. 3. Lopez in l. 6. vers. Et si hoc heredem sit. 11. par. 5. Molin. lib. 1. de primogenitur. cap. 6. num. 30. Aluazad. de censit. men. lib. 2. cap. 1. §. 1. num. 16. in fin. sufficit enim, quod testator quocumque modo suam mentem expresserit. Et ideo solum dubitatur, quando nihil

expressit, sed tantum legauit pro Anniversario, aut pro Missis quotannis celebrandis, & prohibuit alienationem fundi, super quo imposuit onus legati.

Ratio autem dubitandi ex eo provenit, quod prohibitio alienationis, tanquam odiosa, stricte accipienda est, nec est extendenda de persona ad personam, ut tradunt Arecio. in l. Gallus §. & quid. ff. de lib. & posth. Curt. luo. conf. 111. n. 1. Dec. conf. 118. n. 9. Ruin. conf. 131. num. 1. vol. 2. Fufat. de subfist. quæst. 683. num. 9. Rota in Benenim. fideicommissi de Catenis. 12. Iunij. 1615. coram Pirouano. decif. 699. n. 5. par. 2. recent. & in eadem causa coram Eminentiss. Octobon. decif. 111. num. 20. Nec de casta ad casum, ut tradunt Bec. conf. 212. n. 12. Iof. Ramon. conf. 38. num. 62. Rota decif. 24. num. 3. par. 4. recent. tam. a. & decif. 111. n. 17. par. 6. & decif. 238. num. 17. coram Eminentiss. Octobon.

Tentandum tamen est, Quod alienationis prohibitio sit perpetua. Ita specialiter Petrus de Lara De Annis. l. 1. cap. 6. num. 18. Ratio est. Quia talis prohibitio alienandi est concepta in rem, seu fundum subiectum oneri, siquidem non prohibetur alienari in utilitatem alicuius personæ, sed ob celebrationem Missarum manutendam, unde cum causa prohibendi alienationem non se teneat ex parte alicuius personæ, sed ex parte rei, trahit prohibitionem alienandi ad ipsam rem. Quando autem prohibitio alienandi est concepta in ipsam, est perpetua transiens in quemcumque peruenit res ipsa, ut tradunt Comment. in l. unum ex familia §. sed si fundum num. 1. ff. de leg. 1. & in l. Petrus. §. Frater. ff. de leg. 3. Castren. ibid. Alciat. num. 2. Ruin. conf. 109. num. 14. lib. 2. Socin. Sen. conf. 127. vers. ex quibus infero. l. 2. Patif. conf. 30. num. 29. lib. 2.

Accedit autem, quod quando quis disponit de aliqua re ex natura sua perpetuabili, & postea addit prohibitionem alienationis, prohibitio quoque habetur pro perpetua, iuxta naturam rei institutæ. Et ideo si instituitur maioratus, prohibitio alienationis erit perpetua, ut tradit Aochæ. §. 16. Roman. conf. 438. n. 13. Fulgos. conf. 68. Ludovic. Bolognert. conf. 62. vers. & ratio magis. Barbati conf. 18. vers. ex istis inferitur. lib. 2. Ruin. conf. 40. num. 3. lib. 1. Dec. conf. 321. & conf. 316. n. 16. vers. & facit Paris. Conf. 72. num. 84. lib. 4. Curt. luo. conf. 338. n. 14. lib. 3. Riminald. luo. conf. 23. num. 51. lib. 1. Alban. conf. 51. num. 14. Natta conf. 331. num. 27. lib. 3. Iaf. in l. licet Imperator. num. 32. ff. de leg. 1. Felin. in Rubr. De maior. & obed. num. 12. in fin. Socin. Sen. in l. Gallus §. Quidam restit. num. 9. ff. de lib. & posth. Tiraquell. De iure primogen. quæst. 3. num. 10. & in l. Bonif. §. Hoc sermo limit. 12. num. 5. de verb. significat. Molina lib. 1. de primogenis. cap. 15. num. 19. Meocho. presumps. 69. num. 15. lib. 4. Melchior Palaez de maioratus. par. 1. quæst. ult. Didac. Burgen. Salon. de Pau. quæst. civil. 1. num. 77. lib. 1. Coarzu. lib. 3. Parier. cap. 5. Aluazad. de censit. men. lib. 2. cap. 3. num. 94. Bilecia de Maioratus par. 4. quæst. 1. num. 5. Dum autem disponatur de legato annuo pro Missis, & assignatur fundus, cui tanquam onus imponatur legatum, disponitur de re ex natura sua perpetuabili, & ideo si addatur prohibitio alienandi, erit perpetua.

Præterea prohibitio alienationis non ampliatur, neque restringitur dispositionem, sed accipitur secundum terminum, & qualitates ipsius, ut tradunt communiter Doctores, Dec. conf. 636. num. 7. Fufat. de subfist. quæst. 688. num. 36. Bellon. luo. conf. 3. n. 43. & alij apud ipsos. Et passim Rota coram Seraphim. decif. 461. num. 3. & decif. 883. num. 4. & decif. 698. num. 16. par. 1. Decif. & decif. 44. num. 5. & decif. 100. num. 7. par. 1. Recent. & decif. 707. n. 7. par. 2. Recent. & coram Coccino decif. 194. num. 7. & coram Cualer.

uater. *decif. 481. num. 5. & in Romana de Adilefio 15. Nouemb. 1624. coram Pirouano.* Cum ergo in praesenti dispositio de legato pro Missis, & assignatione fundi sit perpetua, prohibitio quoque alienationis erit perpetua.

6 Praeterea quia omnis dispositio regulatur secundum causam finalem, quae sit illa, quae mouet ad disponendum, regulat etiam dispositionem, ut sit secundum eius mensuram. Ut tradunt Doctores; *Bald. conf. 312. num. 1. verbi. Tertio de causa. lib. 4. Roman. conf. 303. num. 7. Abb. conf. 3. verbi. Ad. 23. quagnum lib. 2.* Vnde cum in praesenti causa finalis prohibitionis alienationis sit, ne solutio legati, & celebratio Missarum exponatur periculo, seu sit manutentio legati, sicuti legatum est perpetuum, ita etiam prohibitio alienationis erit perpetua.

7 Neque obstat ratio dubitanti, quia licet prohibitio alienationis, tanquam odiosa, sit stitit accipiendam non tamen sit, quod debeat restringi infra terminos exigentiae; sed solum, quod non debeat extendi ultra praefixos terminos. In praesenti autem non extenditur, sed accipitur secundum terminos dispositionis, cui est superaddita, & iuxta mensuram causae finalis ipsius, quae sicut etiam subiecta materia, exigit perpetuitatem prohibitionis alienationis, ut constat ex dictis alioquin non inferretur finis, pro quo opponitur.

Q V A E S T I O 1053.

An si super fundo, cui inhaeret onus legati pro Missis, imponatur fideicommissum, aut maioratus, succedat ad ipsum regulatur secundum leges fideicommissi, aut maioratus.

S V M M A.

- 1 Fundus oneratus pro Missis si ei super imponatur fideicommissum, aut maioratus regulatur secundum leges de ipsius dispositionibus.
- 2 In hoc fundo attenditur dispositio testatoris.
- 3 Vbi eadem ratio ibi eadem dispositio.
- 4 Identitas rationis non inducit extensionem, sed comprehensionem.
- 5 In fundis assignatis pro Missis succedendum more fideicommissi si ad sit consuetudo.

1 Dilectum est. Si super fundo, cui est impossum decem annui legati pro Missis, aut Anniversarii celebrandi, indicator fideicommissum, aut maioratus, peruenire ad successores secundum leges fideicommissi, aut maioratus. Ita communiter Doctores Hispani, qui tractant hanc materiam tanquam frequentem in illo Regno. Alarad. de consuet. men. defuncti. lib. 2. cap. 3. §. 5. num. 13. Matienzo ad l. 7. glof. 1. tit. 7. lib. 5. recopil. Velasquez ad l. 40. Taurin. glof. 2. num. 41. Gomez ibid. num. 63. in fine. Azuvedo in rubr. De les magorago. num. 7. lib. 5. recopil. Peralta in rubr. de hered. instit. num. 123. Molina de Primogenit. lib. 3. cap. 7. num. 37. Castil. ad l. 41. Taurin. verb. Colombia. Salazar, de vfa, & consuet. cap. 12. numer. 77. Gutierrez lib. 2. Praedictor. Quaest. 86. num. 2. Garzia de expens. & meritor. cap. 13. numer. 46. Mieres de maiorat. par. 1. quaest. 10. num. 11. & quaest. 30. in fin. Padil in rubr. de fideicommissum. num. 9. Meneses ibid. num. 10. Burgos de Paz quaestum. num. 46. Perez de Lara de Annivers. lib. 1. cap. 5. num. 8.

2 Ratio verò est. Quia fundus iste non debet attrahi.

Tom. II.

di tanquam subititens onus legati pji, quia quodam hoc materialiter se habet; sed tanquam subiectum tali dispositioni testatoris, qui super ipsam induxit fideicommissum, aut maioratum. Ut autem subiectum tali dispositioni vertitur illa materia, quae est obiectum legum dispositionum de fideicommissis, aut maioratibus: Vnde sicuti dispositio testatoris inducit formam fideicommissi, aut maioratus; ita forma inducta trahit ad se leges de fideicommissis, aut maioratibus.

Confirm. Vbi militat eadem ratio, ibi etiam est eadem dispositio comprehensiuè laevi lex comprehendat sub se omnia, in quibus adest identitas rationis. *Hic silij. verbi. facis etiam causid. C. de reuocan. donat. & l. item venimus. §. Alii Senatus ff. de perir. hered. & Lillud. C. de Sacrosan. Eccles. & notant communiter Doctores, Alexand. in l. Perregis. §. 1. verbi. nonobstant ff. de acquir. posses. §. Imola in l. si vero. §. de viri. num. 14. ff. solut. matr. Tiraquell. in l. si vnaqueque verbi. Libertus num. 45. C. de reuocan. donat. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. §. 7. proom. num. 105. & alij quos citat quaest. 147. num. 1. Censor. 1. Dum autem super fundum inducitur fideicommissum, aut maioratus, ut hoc pacto supponatur oneri annui legati pro Missis, inducitur etiam illa ratio, quae militat in fideicommissis, aut maioratu, cum inducatur ratio fideicommissi, aut maioratus: & ideo supponitur etiam iisdem legibus.*

Solum supradictis obstat videtur. Quod cum fideicommissum sit odiosum, non debent leges, quae de ipso disponunt, extendi; praeterea si sint etiam paeuales, iuxta regulam iuris vulgaris. Verum quoniam fideicommissum ex vna parte sit odiosum, est tamen ex alia fauorabile, quia inducitur ad consequendas familias. Deinde, quando adest identitas rationis, extensio non est vera extensio, sed comprehensio, quia facit, quod tanquam species comprehendatur sub legibus genericis, dispositionibus de genere. Si enim fundus pro legato annuo pro Missis subiectus fideicommissis, aut maioratus, constituitur quaedam species cum suo individuo fideicommissi, aut maioratus; ideo habere debet legibus dispositionibus, aut fideicommissis, aut maioratu.

Ex quibus deducitur. Quod conclusa etiam dispositione testatoris. si ad sit consuetudo, quod in his fundis succedatur iure maioratus, aut fideicommissi, seruandam esse ut observant Flores de Mena quaest. variat. 18. num. 44. lib. 1. Salazar de vfa, & consuet. c. 12. in fin. Perez de Lara de Annivers. lib. 1. cap. 5. num. 40. Et pro hoc adest etiam tacita voluntas testatoris; nam eo ipso, quod sciens consuetudinem instituit legatum cum assignatione fundi, tacite etiam vult, quod regulatur secundum consuetudinem, cum nihil disponat in contrarium; nam voluntas testatoris declaranda est, secundum consuetudinem loci, cui praesumitur se conformasse. *L. si seruis plurimus §. si numerus ff. de leg. 1. & obseruare Alexand. conf. 331. num. 4. lib. 7. Cornueus conf. 244. n. 18. lib. 2. Mantica de consuet. vbi notat lib. 6. tit. 8. num. 13. Merlous decif. 447. num. 13.*

Q V A E S T I O 1054.

An, & cuius auctoritate alienari possit fundus; super quo per modum maioratus impossum est legatum pro Missis.

S V M M A.

- 1 Princeps laicus an possit concedere facultatem alienandi fundum, cui impossum est legatum pro Missis.

Idem 2

si per modum mortuati.

2. Sufficit auctoritas laici principis, si onus relinquatur super fundo.
3. Ad Episcopum spectat cognoscere de dispositionibus ad pias causas.
- Et etiam quando alienatur fundus subiectus oneri Missarum.
4. Si transferatur onus Missarum de uno ad alium fundum requiritur receptio Episcopi.
5. Quando alienatur fundus subiectus oneri Missarum, non debet permitti in potentem.

Adem est ratio, si onus sit impositum per modum fideicommissi. Quod autem Princeps laicus concedere possit facultatem alienandi bona, super quibus impositum est legatum pro Missis, aut Anniversario, aut ea obligandi, saluo iure legati, tradunt Guido Papa *quæst.* 187. Rebus. *de pacific. poss.* *lib.* 1. *cap.* 287. *verl.* & *idem.* Valasc. alios citans *consil.* 60. *num.* 12. Perez de Lara de *Annivers.* *lib.* 1. *c.* 5. *num.* 61. Qui tamen addit, quod adiri debet etiam Episcopus, aut summus Pontifex, ut ipse quoque interponat suam auctoritatem.

Verum quia duplici modo alienari potest, vel relinquendo onus super eodem fundo, ut transit simul cum ipso, vel subrogando alium fundum oneri legati: ideo si primo modo alienetur, non videtur requiri alia auctoritas, quam Principis laici. Nam solum auferendum est vinculum malotatus, aut fideicommissi, nulla facta mutatione super dispositione, pro ut ad causas pias unde cum mutatio sit tantum circa ciuilia, sufficit auctoritas ciuili, nec erit necessaria Ecclesiastica.

Verum, quid huiusmodi bona sunt connexa cum legato ad pias causas, & ordinata ad spiritum, tanquam eius fundamentum; & ad Episcopum spectat cognoscere de dispositionibus ad pias causas, tanquam executorem vltimam voluntatis pietatis, iuxta Cap. *nos quidem* & *cap. si heredes* & *Cap. sua nobis*. & *Cap. Iohannes de testamentis*. & iuxta Trident. *sess.* 7. *cap.* 1. *de reformat.* & *sess.* 22. *cap.* 6. *de reformat.* ideo ad ipsum quoque spectabit videre, ne in huiusmodi alienatione pia voluntas defunctorum patiat aliquod detrimentum. Unde etiam in iure patronatu Lasco, quia est annexum spiritualitati, iudicatur Ecclesiasticus iudex, iuxta Cap. *Quoniam de indic.*

Si verò fiat alienatio detractio onere legati cum subrogatione alterius fundi, à fortiori debet intervenire auctoritas Episcopi, quia quamuis bona sint Laicalia, onus tamen adiectum est in ordine ad spiritualia. Unde bona quoque alligata pie causæ necessarii sunt sub protectione Ecclesiæ, sicut est pia causa, ut docent Doctores in Cap. *Relatum* & in Cap. *Clerici de indic.* & in Cap. *sicut ex suscepto de foro* *semper*. Unde spectat ad Episcopum inspicere, quod in subrogando alio fundo executioni pie voluntatis non subeat aliquod detrimentum, vel ob fructuum defectum, vel ob aliquam aliam causam.

Ex dictis autem inferitur, quod quando bona subiecta oneri Missarum alienantur, licet cum ipsis transferatur etiam onus, debet Episcopus procurare, ne alienatio fiat in potentem: oam hoc præiudicaret executioni pie dispositionis; quia si esset negligens, non posset ita facile cogi, sicut cogere minus potens. Et ideo in tali casu satis erit quod onus remaneat apud alienantem, cum subrogatione alterius fundi subiecti.

QVÆSTIO 1055.

An bona affecta oneri legati pro Anniversario, aut Missis, debeant remanere indiuisa.

S V M M A.

1. Bona subiecta legato annuo pro Missis an possint diuidi.
2. Onus legati remittit hoc bona in unitate.
3. Diuisio est necessaria legato.
- Diuisio facit quod res confundatur.
- Interest legatario ab uno tantum filii legatum.
4. Episcopus potest prohibere diuisionem bonorum, quando sunt subiecta legato pro Missis.

Non esse necessarium, quod bona subiecta oneri Annui legati pro Missis, aut Anniversario remaneant indiuisa, sed posse diuidi inter plures saluo onere legati, tradit Perez de Lara de *Annivers.* *lib.* 1. *cap.* 4. *nu.* 29. Oppositum tamen tradit Valasc. *consil.* 82. *num.* 8. & ad minus esse conueniens, sicut Flores de Mensa *quæst. variar.* 17. *numero inoffensio* *secundum*.

Et hoc posterius mihi videtur probabilius, quia licet ex natura sua, bona, super quibus est impositum legatum, sint diuisibilia, de mente tamen testatoris sunt indiuisibilia, quia omnia subiectior uni, atque eidem oneri, quod est quoddam vicium retinens illa bona in unitate, quod ex consuetudine constat, quia si diuiderentur cum proportionata diuisione oneris, consergerent plura legata, contra mentem testatoris, quod voluit esse vnum, & per modum vnius legauit.

Accedit etiam, quod diuisio esset præiudicialis legato, & executioni pie voluntatis; nam diuisio facit quod res diuisa minuat in partes, & confundatur, iuxta l. *Communis diuidendo* ff. *Commun. diuidus*. Quod magis enim res diuiditur, eo facilius tendit ad destructionem. Rursus, interest legatario, quod ab vno tantum soluendum sit legatum, quàm à ploribus: quia quò plus sunt debitores, eo plures etiam sunt difficultates in exigendo: & consequenter crescit etiam difficultas pro executione pie voluntatis testatoris.

Ex quibus inferitur, quod pro manutenenda unitate bonorum, quæ sunt subiecta legato annuo pro Missis, seu Anniversario, poterunt Episcopi cedere legem prohibentem diuisionem, sicut coadiuit in Sinodo Toletano Cardinalis Quicoga apud Perez de Lara l. 1. de *Annivers.* *c.* 4. *num.* 7. Cum enim Episcopus sit executor piam voluntatum, Cap. *Tota nobis* & *Cap. Iohannes de testamentis* pertinet ad ipsum providere, ut implentur, & tollere impedimenta, quæ obstat possent.

QVÆSTIO 1056.

An, & apud quem remanere debeant bona subiecta legato pro Missis, aut Anniversario.

S V M M A.

1. Bona subiecta legato pro Missis apud quem ex hereditate debeant remanere.

2. Apud

2. *Apud seniores remanere debent.*

3. *Tabula testamenti remanere apud seniores ex hereditatibus.*

4. *Major habet prerogativam maiorem.*

5. *Si fructus fundi accedunt legatum pro Missis erogatio legatæ trahitur ad illam ad quem pervenit fundus.*

6. *Episcopus potest præcipere, quod bona subiecta legatæ pro Missis conferantur apud maiorem.*

7. *Maiores minor præferuntur forma maiori quoad bona subiecta legatæ pro Missis.*

8. *Famula non ita habiles pro administratione sicut vasculi.*

Cum bona subiecta legatæ annuo pro Missis; aut Annuitatario, debeant remanere indivisa, oritur dubium, an & apud quem remanere debeant. Dum autem remanere debent indivisa, debent apud unum tantum remanere, cui incumbat administratio ipsorum, & eura solvendi legatum; unde solum dubium est, apud quem debeant manere, si sint plures hæredes. Si enim unus tantum sit, cessat difficultas, quia ex necessitate maneat apud ipsum simul cum tota hereditate: tunc enim non fit scissio aliqua hereditatis.

Dicendum est autem. *Bona subiecta legatæ annuo pro Missis debere remanere apud seniores, seu primogenituram, ut maior præferatur minori.* Ita licentia in Cap. Imperialis §. Præterea Ducatu. de probib. alien. send. per Fridericum Aluazad. de censib. men. defuncti. l. 2. cap. 1. §. 1. Flores de Mena q. 7. n. 46. l. 1. & ubi in similibus casibus idem sententiæ prærogativam maiotitatis, contra Perez de Lara de Annuitat. l. 1. n. 60. Et in simili casu idem deciditur, nempe quoad tabulas testamenti deponendas, in l. si ff. de fide instrum. ubi si de tabulis testamenti deponendis agatur, & dubitetur, cuius deponi oporteat, semper seniori iuniori, & amplius bonis inferiori, & maiori famula, & ingenuum libero præferimus.

Ratio autem est. Quia in primis est aliqua prerogativa, quod bona huiusmodi remanent administranda, quia hoc ostendit confidentiam de probitate, & fidelitate administrantis; unde congruum est, quod tribuatur maiori: deinde accedit etiam conjectura mens testatoris, quod voluerit, illam præfieri administrationi, qui alias in cæteris præferatur. Rursus, quia regulariter maiores instituntur in meliori portione hereditatis, ut constat quod instituantur maiotariis, & proinde tanquam magis dilecti, ad eos debet pervenire administratio, quæ requirit confidentiam personæ.

Hoc tamen est limitandum, ut non habeat locum, quando fructus fundi longè excederent quantitatem legati, quia tunc quasritur legatæ tanquam accessorium sequeretur naturam fœdi, tanquam principalis; & traheretur ad illum, ad quem perveniret fundus, aut ex divisione hereditatis, aut ex alio titulo. Neque enim ob omni annexum, quod non absorberet omnes fructus, impediri deberet heredes, ne de solis rebus libere disponente possent.

Ex dictis inferitur, ut notat etiam Flores de Mena c. quæst. 17. n. 47. lib. 1. quod poterit Episcopus efficere, quod bona subiecta annuis legatis pro Missis conferantur apud maiorem; quia hoc est iuri conforme, & conducit ad facilitatem exequutioem pæ voluntatis: & mediante hoc ordine delationis, facilius conferantur fundus, & memoria legatæ, quod non contingeret, si sine ordine modò ad unum modò ad alium deferretur, ut constat etiam in primogenituris.

Secundò inferitur, contra Salazar de usu, & consuetud. cap. 12. n. 75. Huiusmodi bona, siue de-

Tom. II.

ferantur iure primogenituræ, siue iure libero, pervenire debere ad malculum minorum, sicut adit femina maior. ut de primogenitura docent communiter, & in terminis de bonis pæ huiusmodi legatis Mieres de Maioran par. 2. quæst. 6. numer. 28. Petrus de Lara de Annuitat. lib. 1. cap. 5. numer. 73. Ita enim defumitur ex d. l. fin. ff. de fide instrum. ubi pæ tabulis testamenti conferendis, mas debet feminæ præferri. Hoc enim confert ad diligentem conservationem bonorum, & rectam administrationem: siquidem feminæ regulariter non sunt ita habiles pro administratione, sicut l. 1. §. 1. ff. Ad Velletian. & l. 1. §. 1. ff. de postulat. & sunt debilia consilia, & minoris sagacitatis, & minus aptæ pro negotiis, ut experientia constat.

QVÆSTIO 1057.

An super fundo laicali subiecto oneri Missarum possit imponi census.

S V M M A.

1. Super fundo laicali addito oneri Missarum an census imponi possit.
2. Cui licet minus, licet etiam minus.
3. Censui imponi potest super re Emphyteutica. Servitus imponi potest super re Emphyteutica. De fundo disponi potest eo modo, quo non vocat habens servitutem.
4. Si soli fructus sint obligati, potest super fundo imponi census, &c.
5. Si etiam fundus sit obligatus quando super eo possit imponi census.
6. Cur census imponendus super re immobili fructifera. Si fructus sint obligati, eodem modo si habent ac si non cederent.
7. Perito libera fructuum fundi obligati potest vendi.
8. Solus prius debet legatum, & postea census, si fundus sit prius obligatus pro legato.
9. Non est eadem ratio de alienatione fundi subiecti oneri Missarum, ac de impositione census.
10. Censui imponitur super re Emphyteutica solus iura directi Domini.

Potest dupliciter fundus subiecto oneri Missarum, vel tamenando apud Laicos, itare teneantur de fructibus fundi solvere annuum pensionem pro Annuitatario, aut Missis celebrandis. Vel si fundus transeat ad Ecclesiam, itare possideatur à personis; aut locis religiosis. Nunc autem queritur, quomodo fundus remaneat apud Laicos, & computatur inter bona Laicalia. Quod autem possit super ipso constitui census, statuit Perez de Lara de Annuitat. lib. 1. cap. 18. numer. 12.

Fundatur in eo, quod res immobilis subiecta oneri Annuitatarii, aut Missarum, possit alienari, ut dictum est. Ergo poterit etiam ipsa census imponi, quia cui licet, quod maius est, licet etiam quod minus. Cap. Cuiuslibet. de reg. iur. in 6. & l. non debet. ff. de reg. iur. Secundò, Censui imponi potest super re Emphyteutica, ut tradunt Folet. de censib. verbo Huiusmodi census numero 21. Rodan. lib. de reb. Eccl. non alien. in rubr. de censib. ann. censum 31. Felician. de solis lib. 2. de censib. cap. 4. numer. 15. Salvo iure directi domini, & proinde duraturus, quamdiu durat emphyteosis. Ergo etiam super fundo subiecto oneri Missarum, Tertio super re Emphyteutica imponi potest servitus: iuxta Glof. in l. 1.

M m x l. j.

l. 3. ff. de servit. ubi etiam Bald. Casten. & Florian. Barin. in l. 1. §. fin. ff. de superfic. Zac. in l. fin. numero 17. C. de iure Emph. Cepoll. testans de commun. de servit. verb. pread. cap. 1. q. 1. num. 1. Golliel. de Cunctis in l. §. in provinciali C. de servit. Salicet ibid. n. 1. Casten. num. 2. Padil. numero 6. Pinel. in libro primo. par. 2. numero septuagesimo C. de bon. mater. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 10. numero. 2. Felician. de censib. libro secunda. cap. 4. num. 16. Quæd. Quia licet fundus subiectus sit annue præstationi pro Missis ad instar servitutis, attamen potest de ipso disponi eo modo, quod non nocet habenti servitutem iuxta Glof. fin. in l. si cui ff. de servit. Barbol. in lege secunda par. 2. init. numero decimo quæst. ff. solut. matrimonium per text. illud n. §. item Vetus ff. de aqua plu. arce.

3 In hac difficultate illud certum videtur, quod si legatum pro Missis trahat in obligationem solos fructus, non verò fundum, poterit super fundo constitui census, oblata legatario quantitate annua legata. Quia in hoc casu fundus non venit in obligationem, & proinde potest dominus de ipso liberè disponent, vt de venditione decidit in l. Fundi Trebariani ff. de usus leg. ibi Fundi Trebariani reddunt vixi mea quoad vixi dari vole. Quæro, an possit tutor heredis fundum vendere, & legatario quantitatem offerre annuam, quam vixus pater familias ex locatione fundi redigere consueverat. Respondi possi. Cum enim fundus non sit obligatus legatario, sed tantum fructus, non potest impediri libera dispositio fundi, sed sufficit si dominus offerat compensationem congruam.

4 Si verò per legatum obligetur etiam fundus, iuxta maneat hypothecatus pro annuo legato, tunc videndum est, an ultra annum legatum remaneant fructus sufficientes pro censu, an non. Si enim non super sint, non poterit imponi census. Quia tunc census excederet quantitatem fructuum proueniens ex fundo; quod est contra Constitut. Pij V. de Censib. quia cum census detur percipiendi fructus ex fundo fructifero, necesse est, quod ex fundo colligantur illi fructus, qui vigore census percipi debent; alioquin in illud caretur debito, & necessario fundamentum, & ceterasque verteretur in vltimam.

5 Idem autem census secundum Constit. Pij V. de Censib. debet imponi super re immobili fructifera; & notant etiam Auerdam. de Censib. cap. 56. num. 15. Duard. in Bull. Pij V. de Censib. §. 1. quæst. 12. numero 3. vt ad sint fructus, qui percipi possint, itave in constitutione census re vera tradatur ius percipiendi fructus. Quod contingere non potest, nisi ad sint fructus qui cedantur percipiendi. Quando autem fructus sunt alteri obligati, non possunt alteri cedi, & proinde nec tradi ius ad ipsos percipiendos. Vnde petinde se habet ac si census imponeretur super re non fructifera, quia ad sint fructus pro censu, & ac si non traderetur ius percipiendi fructus, quia illa cessio fructuum non foret iure effectum, cum non sint sub dispositione cedentis; & idem eodem modo res se habet, ac si non eederetur fructus, si quis sub conditione ff. de testam. iur. & l. ex consensu. §. 1. ff. de appellat.

6 Si autem fructus excedant annum legatum, poterit imponi census ad æquam illam portionem, quæ excedit annum legatum. Nam cum ista portio fructuum sit sub libera dispositione domini fundi, potest vendere eas ad illos percipiendos, & aliis contrahuntur conditiones requisitæ per Constit. Pij V. de Censib. nempe, quod Census imponatur super re immobili, & fructifera. Et sicut dominus fundi quotannis disponit ad libitum de his fructibus; ita etiam potest alteri tradere ius ad eos quotannis

percipiendos. Neque hoc impeditur ab obligatione pro legato annuo, quia hæc non se extendit ad fructus, qui super sunt soluto legato, neque etiam ad fundum absolute, sed solum quatenus substat onas annui legati.

Dices. Fieri posse, quod fructus fundi decrescant, & itavt non sufficiant pro legato annuo ipsi imposito, & pro censu, vnde impositio census præiudicabit legato, id est, cui remanent fructus sufficientes, si non fuisset census impositus. Resp. in tali casu nequaquam præiudicium inferri legatario ipsi si minuantur fructus, qui super sunt, debent inferri pro annuo legato integre soluendo, quia fundus est primo loco obligatus legatario, sicut etiam fructus ipsius; & quatenus soluto legato aliquid super sit, solvendum est census; & si nulli super sint, solutio census non habet locum, iuxta ea, quæ tradunt Rodostic. de ann. reddit. libro 2. quæst. 9. Nauarr. de reser. nu. 118. quæst. 16. Gratian. dispot. foren. cap. 175. in 167. Cencius de Censib. par. 1. cap. 3. quæst. 42. nu. 21. & par. 3. c. 1. quæst. 106. art. 4.

Argumenta autem, quæ num. 2. allata sunt ex Perez de Lata solum probant, quod possit imponi census modo explicato, solum adducere oportet, quod non est eadem ratio de alienatione, ac de impositione census; nam si pro legato non solum sint obligati fructus, sed etiam fundus; quando alienatur, transit fundus cum suo onere, & ideo nullum præiudicium pro alienationem afferret legatario, cum adhuc illi remaneant soli fructus percipiendi. At quando imponitur census, disponitur de fructibus, de quibus cum non possit dominus fundi disponente quatenus alteri sunt debiti, fit quod non possit imponere censum, nisi quatenus super sint fructus liberi.

Circa quoque tertium argumentum est aduertendum, quod si super re Emphytheotica imponatur census, aut servitus, intelligitur semper saluum ius directi domini, cui habens vtile dominium præiudicium non potest l. Tutor. §. fin. ff. de pignor. act. & tradunt Glof. in l. fin. verbo. Aliis vendere C. de iure emph. & communiter Doctores, - Iaf. in l. si domus ff. fin. num. 60. ff. de leg. 1. Alexan. nu. 6. & idem quando res emphytheotica reuertitur ad dominum directum, resoluunt census, sicut etiam servitus, quia habens dominum vtile non potest plus iuris in alium transire, quam si permansurum apud ipsum, vel suos successores.

QVÆSTIO 1058.

An si bona subiecta oneri Missarum possidentur iure Ecclesiasticæ, possint super ipsis imponi census.

S V M M A.

- 1 Census est quod distinctum à re immobili, super qua imponitur.
Census impositus super bonis Ecclesiasticis prohibetur.
- 2 Super fundo obligato pro Missis, qui sit de iure Ecclesiæ non potest imponi census.
Super beneficio non potest imponi census.
- 3 Census continet hypothecam rei censuaria.
Census ultra altissimam personalem parit etiam actionem in rem.
Immobilia alteri obligata quatenus subiecti possunt census.
- 4 Ecclesiæ non potest facere fructus suos ex fundo obligato, pro Missis, & postea cedere per modum census.
- 5 Si fructus excedant onera Missarum, neque imponi possunt.

potest census super fundo.

Testator præsumitur intendisse, quod in eadem materia disposuit ius.

Difficultas procedit ex suppositione, quod possidentes habeant facultatem creandi census super huiusmodi bonis. Quia licet creatio census non sit alienatio, quia non venditur res censuata, sed tantum ius percipiendi fructus ex ipsa: & proinde census sit quid distinctum à re immobili, super qua imponitur, ut tradunt Gabr. consil. 4. lib. 1. in lib. 1. Coarctus. l. 1. *Varior. resol. cap. 7. num. 8.* Ludouic. decis. 181. num. 5. Rota decis. 1. num. 2. & decis. 81. n. 8. apud Censuram de Censib. & dominium rei censuata non transferatur: Attamen, quia ex Decreto S. Congreg. Iussu Urbani. VIII. edito sub die 7. Septembris 1614. prohibetur etiam impositio Censuum tam perpetui, quam vitalitij, idem solum locum habet difficultas supposita licentia imponendi Censuum.

2. Dicendum est. Super fundo, qui est de iure Ecclesie, subiecto oneri annuo successivo Missarum, non posse imponi censum. Ratio est, quia super fundo, qui non est liber, præsertim quoad fructus, non potest imponi census, quia per censum fundus supponitur iuri alieno, id est ordine ad percipiendos fructus, & idem supponens, debet posse liberè disponere de fundo, quoad fructus, alioquin nulliter venderet ius percipiendi fructus. Quando autem fundus subicitur oneri Missarum, fructus non sunt liberi, cum sint obligati pro substinendo onere, & successio ad eos spectat, ad quos transferatur onus, & idem non possunt obligari, cum non sint sub libera dispositione percipientis: nisi quatenus spectant ad ipsos, & ob hoc rationem non posse constitui censum super fructibus beneficii à beneficiario, tradit Ludouic. Velazquez de Censib. cap. 77. num. 1. ver. *sed etiam.*

3. Accedit etiam, quod census de sui natura continet hypothecam rei censuatae, ut notant Coarctus, lib. 1. *Varior. resol. cap. 7. num. 6.* Rota cotam Ludouic. decis. 195. n. 9. & idem vitra actionem personalem, quæ sequitur contrahentem, parit etiam actionem in rem, quæ sequitur fundum, ut tradunt Coarctus. *ibid.* num. 6. Canezza conf. 57. numer. 1. Gabr. conf. 145. num. 2. lib. 2. Rota decis. 43. num. 5. par. 3. *Recent.* Hoc autem tepugnans fundo subiecto oneri Missarum, quia cum sit alteri obligatus, & secundum se, & quoad fructus, non potest per nouum censum alteri hypothecari, quia secundum se totum, priori oneri subicitur, & id tantum bona im mobiliæ alteri obligata possunt subici censui, in quantum non sunt totaliter alteri obligata, ut ponderat Rota in *Rom. Censu.* 17. Aprilis 1598. curam Penia.

4. Nec obstat, quod isti fructus pertineant ad Conuentum, ut proinde possint eos alteri cedere, transfere ad ipsum ius ad eos percipiendos, quia non pertinent ad Monasterium libero modo, sed sunt obligati pro certo onere ex dispositione fundatoris, & idem non possunt subtrahi oneri, & alteri cedi. Nec dici potest, quod Monasterium prius faciat suos fructus, & tanquam suos alteri cedat. Quia tunc fructus non perciperentur ex fundo, sed à domino fundi: & non tanquam fructus fundi, sed tanquam ex bonis mobilibus soluentis, quod est contra naturam census, per quem debet acquiri ius percipiendi fructus ex fundo, super quo imponitur census, ut excludatur usus. Nec acquiri potest ius percipiendi fructus ex fundo, si pro aliquo onere sint obligati, nisi subtrahantur priori obligationi, & ad alium ius transferantur. Quod fieri non potest.

5. Et hoc locum habet, etiam si fructus excederent onera Missarum: Quia adhuc militat eadem ratio.

tiones, quod non possit hypothecari fundus, quia adhuc secundum se totum subicitur oneri Missarum, & adhuc integri fructus suos addidit oneri Missarum, & idem non remanent sub libera dispositione possidentis, præsertim stantibus Decretis de celebr. Missarum disponentibus, quod perpetuo remaneant fundus cum suis fructibus pro substinendo onere. Quod facit, ut hoc ipsum sit etiam de mente testatoris, seu fundatoris: nam præsumitur, in sua dispositione intendisse quod in eadem materia disponit ius, iuxta l. Cum de sanctorum. Item ceciderit. ff. de fund. instrum. & notant Canezza conf. 150. num. 5. Mantica de censib. vol. lib. 1. tit. 14. n. 15. Rota cotam Merlino decis. 631. num. 11. & proinde erit contra mentem testatoris alteri obligare fructus obligatos pro Missa ex ipsius dispositione.

QVÆSTIO 1059.

An legatum perpetuum pro Missis finiatur spatio centum annorum.

SVMMA.

1. Legatum pro Missis an finiatur spatio centum annorum & num. seq.
2. Legatum annuum pro laicis est perpetuum.
3. Legatum annuum seruandū Ecclesie est perpetuum.
4. Vfusfructus legatus car non sit perpetuus.
5. Legatum usus fructus est vitalitium.
6. Cur legatum communitatis non excedat spatium centum annorum.
7. Verbum perpetuum non conceptum in personam determinatam importat infinitatem.
8. Tunc etiam in dubio.
9. Legatum perpetuum pro Missis non habet terminum ob fauorem pia causa & cultus Dei.
10. Quando verba possum significare infinitatem illam important.
11. Non respicitur infinitas si toleretur à subiecta materia.
12. Infinitas admittitur in successione ex fideicommissis.

Prima opinio tenet, quod legatum perpetuum factum Ecclesie, finiatur spatio centum annorum. Ita Glor. in l. An ususfructus. ff. de ususfr. ubi etiam Bart. Nicol. de Neap. in l. Annus ff. de annu leg. 12. c. de Raven. & Andr. de Pisa *ibid.* Alexan. in l. 1. incip. ff. solm. matr. Ripa. l. 1. Dec. *ibid.* Claud. Aqueo. n. 15. Acharan. in Cap. fin. de testam. Federic. de Secois conf. 12. Cardin. conf. 66. Alexan. conf. 60. inis. vol. 1. Ruin. conf. 143. n. 11. vol. 4. Dec. conf. 378. Coarctus Præf. quæst. cap. 9. num. 10. lib. 1. Marcus Mantua ap. optem. 52. Brunor. à Sole in Compend. propositi. in. verbi legatum annuum Tusc. littera. l. cunctas. 86. Sord. conf. 13. n. 16. Menoch conf. 262. n. 10. vol. 13. vbi alios Doctores citat. Molfes. par. 2. *summaria.* l. 1. c. 5. num. 56. Viuius comm. opin. lib. 1. opin. 446. Naldus in *sum. verba.* Vfusfructus. n. 11. & verbo Infinitas n. 1. Pondamentum huius sententiae est. Quia est vitanda infirmitas. Et sane minor, quod ex fundamento addit leui tam graues Doctores hanc sententiam sint amplexi, cum vix aliquam congruentiam contineat, non vetò rationem aliquam efficacem.

Secunda sententia asserit, nequaquam finiri spatio centum annorum, sed durare in perpetuum. Ita Abb. in Cap. fin. de testam. alios citans. Angel. in l. 1. §. fin. ff. Ad l. Falcid. Cuman. *ibid.* Socin. n. 26. l. in l. videamus §. Deferre. ff. de in lib. inuent. Crot. *ibid.* Alberic. in l. An ususfructus ff. de ususfr. testans de praxi. Ripa. *ibid.* Pontan. in l. 1. §. solm. matr. Barbatia conf. 20. vol. 4. Corneus conf. 22. numer. 190.

vol. 3. Peregrin. de fideicommissis. art. 30. numero undecimo, testans de praxi, & pro hac sententia refert plures Doctores. Homobon. in consilio. par. 7. resp. 27. vol. 1. Bonac. de contr. alt. disp. 3. quæst. 17. pun. 8. §. 6. num. 2.

3 Dicendum est. Legatum antequam pro Missis non finiri spatio centum annorum, sed omnino perpetuum esse. Huc de sumitur ex duplici lege, prima est l. Annuum pecuniam ff. de ann. leg. vbi deciditur, annum pecuniam ad ludos civitatis relictam, quibus præstarent heredes, esse legatum quorundam solvendum in perpetuum. Secunda est l. Anna. §. Actio eod. tit. vbi legatum decem denariorum solvendum die nundinarum Sacerdoti, Hierophilaci, & libertis qui erunt in templo in perpetuum est præstandum. Ex quibus constat, quod legatum annuum, nisi sit limitatum ad certum tempus, est quorundam præstandum in perpetuum absque villo termino.

4 Neque obstat l. si usufructus municipibus ff. de usufruct. leg. vbi usufructus legatus municipibus durat tantum per centum annos, quia est diversitas de usufructu legato, vt ex eodem tex. Dum enim legatur tantum usufructus, constat de mente legantis, quod noluerit legare proprietatem. At si hoc legatum non haberet terminum, sed esset perpetuum, nullum esset discrimen inter legatum usufructus, & legatum proprietatis, nec vlla esset utilitas proprietatis. Rursus, dum legatur usufructus, legatum est vitalitium, quia per ipsam conceditur usufructus, quamdiu legatarius vixerit, & ideo dum legatur municipibus, non debet durare ultra vitam illorum, ad quos pervenit legatum post mortem testatoris, & ideo debet calculari tempus durationis iuxta longiorem vitam cuiuscunque ex illis legatariis, quæ cum non possit extendi ultra centesimum annum, ideo finitur legatum spatio centum annorum. Et hæc quoque ratio ponderatur in tex. ibi, Unde centum annos observandos esse constat, quia finis vicia longissimus est.

5 Accedit etiam ratio, quia verbum, Perpetuum, quando non concipitur in personam aliquam determinatam, significat temporis infinitatem, nullum habentem terminum, sicut etiam significat verbum semper. l. 3. Purè §. fin. ff. de deli. excepti. & l. saluè C. de divers. rescriptis. & notat Alber. in Distinctione verbo. Perpetuus Bald. in l. Ex facto ff. de heredi. instum. Angul. ibid. Patif. conf. 10. num. decimo tertio, Dec. conf. 472. numero vigesimo secunda, Socin. sen. conf. 84. num. 1. Alexand. conf. 19. numero quarto, in fine lib. 3. Ruin. conf. 168. numero vigesimo lib. 3. Socin. lun. conf. 168. numero septuagesimo octavo, lib. 2. Imò etiam in dubio obtinet eandem significationem, vt notant Bart. in l. si officit. ff. de indeb. conditi. lach. in l. 3. §. Contrariè numer. 15. ff. de acquir. poss. Felin. in Cap. ex literis veris. §. autem Index de consilio. Dec. ibid. in fine Alex. conf. 116. circa fin. lib. 7. Ruin. conf. 160. numero 17. lib. 2. Cum ergo legatum pro Missis sit perpetuum, nec habeat temporis limitationem ex subiecta materia, cum legatarius sit aut Ecclesia, aut aliqua Communitas, quæ semper durat, aut persona aliqua cum successione alterius, nullam habebit temporis limitationem: & proinde non finietur spatio centum annorum.

6 Rursus, subintrat fauor religionis & pie causæ, quia agitur de legato, ordinato ad cultum Dei, & in beneficium animæ, vt proinde exigat amplam interpretationem, vt observant communiter ex l. Titulè. 8. fin. ff. de auct. & arg. leg. Abb. in Cap. Indicantè 6. de regram. Imola Aucharan. ibid. Couarruu. numero 1. Mantica de consilio. vlt. volens libro statuti, titulo 3. numero 31. Rota in Rationem. l. vlt. in l. 1. Februar. 1647. coram Eminentiſſ. Corrado & in

eodem die. 11. Ianuar. 1649. §. in præfensi, coram Dunozeo. Vnde cum verba dispositionis apta sint importare tempus sine villo termino, debent ita accipi cum lata interpretatione infinitatis.

Neque obstat fundamentum oppositæ sententiæ, 7. Quia de iure, quando verba possunt significare infinitatem, illa importatur, l. si ita stipulatus à Seir. ff. de fideiuss. vbi Bart. Marfilin rubr. de fideiuss. 10. Alex. conf. 145. post init. libro 2. Neque respicitur infinitas, nisi subiecta materia eam non toleret, admittitur verò si eam toleret, & observant Socin. sen. in l. vn. in fin. C. de fin. quæ pro eo quod interreg. Menoch. conf. 143. n. 36. sic etiam admittitur infinitas in successione, quando, vt bona conferuntur in familia, fideicommissum repetitur de vno in alterum in infinitum, vt tradunt Cassianus conf. 62. numero decimo, Cuaetua in text. conf. Marzarij conf. 6. vers. Quinto & si maxime Tiraquell. de retracti. consanguin. §. 1. gloss. 9. num. 14. Couarruu. libro tertio. Pariar. resolut. capite 5. numero 4. vers. secundum Cephal. conf. 624. numero 21. lib. 5. Petra de fideicommissis. quæ. 1. numero 17. Menoch. presump. 69. numero decimo sexto. lib. 4.

QVÆSTIO 1060.

An, deficiente legatario, extinguatur legatum pro Missis.

S V M M A.

- 1 Deficiente legatario nec exequatur nec extinguatur legatum pro Missis. Deuoluitur ad Episcopum.
- 2 Deficiente verò legatario non deficit legatum pro Missis, & ad quem deuoluitur.
- 3 Quæ acquiruntur iure Ecclesiastico, acquiruntur Romanæ Ecclesie.
- 4 Quod transit in ius legatarij Ecclesiastici transiit etiam in ius superioris. Quamvis sit finis legatarij pro Missis. Finis legatarij pro Missis durat deficiente legatario, & ideo etiam legatum.
- 5 Deficiente Hospitali, Confraternitate, &c. legatum pro Missis transiit ad Episcopum.
- 6 Ecclesia alteri omnia ad hæc deuoluitur legatum pro Missis.
- 7 Cur legata ad pias causas non fiant caduca, si relinquantur personis aut locis religiosis.

Quando legatarius habet successorem in legato, aut substitutum, certum est non extinguí, quia non deficit legatarius in vniuersum. Vnde difficultas locum habet, quando non adest successor, aut substitutus in legato, vt contingit quando destruitur Ecclesia legataria, aut Confraternitas, aut Hospitalis, aut Religio. In quo illud est extra difficultatem, quod si legatarius sit tantum exequutor, non deficit legatum; sed, nisi sit prouisum à testatore, pertinebit ad Episcopum prouideri pro exequutione, tanquam ad protectorem, & exequutorem piam dispositionem, iuxta Cap. Tua. & Cap. Iamuer. de regram. Quod locum habet, etiam si legatarius sit exequutor mixtus, quia adhuc exequutio deuoluitur ad Episcopum.

Quod si legatarius sit purè legatarius. Dicendum est. Deficiente legatario non extinguit legatum pro Missis: sed adhuc durare, & deuolui ad Episcopum, vel ad Romanam Ecclesiam, si Ecclesia sit exempta, iuxta eam, quæ

quæ tradunt Bald. in l. *Hereditas* 1. in fin. ff. de hered. insti. Felin. in Cap. Cum dilecta non. 21. de rescriptis. Rota in *Trentin*. *Vincius* 19. *Adij.* 1641. coram Card. Verolgio.

Ratio ex eo desumitur. Quod ea quæ acquiruntur ab Ecclesiis, Monasteriis, personis Ecclesiasticis intoutu Ecclesie, Confraternitatibus, & quæ quocumque modo ad religionem, & Dei cultum ordinantur, acquiruntur Romanæ Ecclesie administranda per Summum Pontificem, tanquam Christi Vicarium Authen. *signis nemo* C. de Eccles. sic. & notat Germinian. in Cap. 9. *Confirmatus* nos. 5. de relig. domib. Ripa in l. *Quimus numero ceteris septimis*, ff. de Fluvio. Bald. in l. *Hereditas* in fin. ff. de hered. insti. Mantica de consili. ult. vol. libro quarto, titulo quinto, numero sexto, & quamvis administratio sit penes inferiores, est tamen subordinata Summo Pontifici. Et idem hi cessant inferiores, qui sunt immediati legatarii, devoluntur vel ad Episcopum, si ei immediatè subint legatarii vel ad Romanam Sedem. Ergo si deficiat legatarius annui legati pro Missis, devolvetur legatum ad Episcopum, vel Romanam sedem. Et ratio generalis est. Quia iura non extinguuntur per extinctionem illius cuius sunt, sed devoluntur ad successorem: unde etiam idem contingit in iure legati.

Quod præcipue locum habet in legatis pro Missis, nam transeunt in ius legatarii, quod est subordinatum iuri superiori: & ratione huius subordinationis, ita fit de iure legatarii, ut simul etiam fiant de iure illius, cui ius legatarii subordinetur. Et idem quomodo deficiat legatarius; & ius ipsius, remanet ius superioris pro vindicando legato, & idem remanet debitum, sicut erat antea. Præsertim, quia hæc legata non sunt per se primò in beneficium, & commodum legatarii, sed illorum, pro quibus Missæ sunt celebrandæ, & solum indirectè in commodum legatarii: unde, cum deficiente legatario daretur finis principalis legati, & habeat locum effectus, ad quem est relatum, cum Missæ per alium celebrari possint, adhuc subsistit legatum: quia, ut effectus subsistat, sufficit, si etiam solum reliquæ aliquæ causæ finalis remaneant. *l. nius & servus* ff. de quæst. & l. fin. ff. de decur. & l. 2. ff. de Res. amov. & l. ex duob. ff. de vulg. & pupill. subit. & notat Euerard. in *Top. iuris loco accit. rat. in fin.*

Maiores difficultates est, si legatarius sit Hospitalis laicalis, aut aliqui Confraternitas laicalis, & contingat extingui. Sed adhuc dicendum est, quod non extinguatur legatum, sed adhuc devolvetur ad Episcopum, tanquam exequutorem piam dispositionum. Nam lo tali casu Hospitalis, seu Confraternitatis habebit tantum ius ad legatum pro exequenda mente testatoris in celebratione Missarum; & idem legatarius exequutor. Unde cum Episcopus sit generalis exequutor ultimarum voluntatum in ordine ad pias causas, iuxta Cap. *Tua*. de *essentia*. legatum ad ipsum devolvetur, & censetur constitutus exequutor mixtus in ordine ad celebrationem Missarum.

Ex dictis inferitur, quod si Ecclesia legataria, aut alius locus pius supprimatur, & alteri vniatur, legatum pro Missis accedit Ecclesie, aut loco pio, cui fit unio. Quia in huiusmodi suppressione, & unione omnia iura Ecclesie vniæ transferuntur in Ecclesiam, cui facta est unio, ut tradit passim Rota decis. *condemna*, de reb. Eccles. non alim. in *amig.* & decis. 124. numero tertio, coram Ludouili. & decis. 104. numero primo, & decis. *ceteris* nonagesima nona, numero quinto, & decis. *sextiesima* quinquagesima octava, numero 1. & decis. 710. numero secundo, par. 2. Recent. & decis. 614. numero. 6. tom. 2. par. 4. Recent. & de

Tom. II.

est. 161. num. 18. coram Eminentiſſ. Orthobono.

Inferitur 2. Cur legata ad pias causas non fiant caduca quando religiosi personis, aut religiosis locis relinquuntur, iuxta l. *legatum* *Civitas* ff. de *vass. legat.* & Clem. *Quia contingit*. de relig. domib. sed quando non potest conuerteri in vsum destinatum, debeat conuerteri in alium vsum. Et cur si deficiat Ecclesia, non deficiat institutio, aut substitutio, & oon deficiat legatum, si deficiat eadem Ecclesia, antequam cedat dies legati. Ea enim ratio est. Quia nunquam deficiat principalis institutus, aut substitutus, aut principalis legatarius, nempe Ecclesia Romana. Ecclesie enim, & loca religiosa particularia subordinantur Romanæ, & faciunt vnum cum ipsa, tanquam partes, seu appendices ipsius: & idem iuxta ipsorum redundant in Romanam Ecclesiam: imò ipsa principaliter acquirat ius mediis Ecclesiis, & locis religiosis particularibus, in quibus acquirit. Cum enim contemplatione Christi doneatur, legetur, aut hæres instituitur Ecclesia; seu locus pius, iuxta *h. si quis in nomine*. Authen. de Eccles. sic. transeunt omnia ad ipsius Vicarium, tanquam vniuersalem administratorem: & idem semper adest qui acceptet donationem, legatum, hereditatem, & proinde nunquam locum habet caducitas.

Q V Æ S T I O 1061.

An quando legatario commissitur exequutio celebrationis Missarum, possit ex legato percipere emolumentum.

S Y M M A.

- 1 Legatarius qui est etiam exequutor acquirit dominium & quod superest est ipsius.
Merns exequutor ex relicto nullum utilitatem percipere potest.
- 2 Regulares, Collegium &c. aliquant per modum legatarii si ius relinquatur legatum pro Missis.
Quando unus institutus habeat tractum successumque, Persona electa habeat per legatario.
- 3 Præsertim si ex verbis dispositionis non colligatur materia exequutio.
- 4 Relicta quantitate & postea declarato vero legatarius est verus legatarius.
- 5 Dispositio directa in personam electam consensum ipsam legatariam.
Attendendum in dispositione in quem intesto dirigatur.
- 6 In legato pro causa pia an electus sit merns exequutor.
Causa pia est causa fidei legati.
Utilitas Ecclesiarum &c. communicat in causa pia quam causa finalis legati.
- 7 Ecclesia, Regulares &c. non tenentur erogare totum legatum celebrantibus Missis.
Alioquin non esset legatarii sed merns exequutores.
- 8 Nec obstat Decreta de celebrat. missar. quia acquiruntur legatarij.
- 9 Annua pensio ex pæcto pro celebratione Missarum sic acquiruntur & non tenentur nisi ad consuetum stipendium, si faciat per alios celebrare.
- 10 Reiter, Religiosi, &c. habentur personam annuam pro Missis, ut celebrare, non faciunt celebrare, non tenentur nisi consuetum stipendium dare celebranti.

Dispositio concepta in personam dispositioni, satis, ut non sit nudus minister.

Hoc contingit semper, quando relinquatur legatum Hospitali, aut Confraternitati, quæ debet curare,

N a

cutare, ut per alios Missæ celebrentur. Et eodem etiam modo relinquere potest legatum Religiosis, Ecclesiæ seculari, si nimirum testator dicat, quod illi relinquit cum onere faciendi celebrare tales, & tales Missas, in tanto vel tanto numero. Pro resolutione autem difficultatis adnotanda est differentia, quæ est inter verum legatarium, & merum exequutorem, legatarius enim, qui simul est exequutor, non est nodus minister, sed acquirit dominium legati, & quod superest apud eum remanet tanquam dominium l. *Cum Titio ff. de furt. & obsequat Simon de Præst. de interpret. ultimar. volunt. libro quicquid, dab. 2. numero quinquagesimo septimo, Ludouil. decis. 544. membra primo, Rota in Rom. Causis Viginti milium 3. Martij 1617. coram Coccino. Si autem alius relinquitur, tanquam merus exequutor, tunc constituitur nudus minister, & si quid superest ab exequutione operis inuincti, non peruenit ad ipsum, nec ullam utilitatem ex relicto percipere potest l. *si quis Titio. & l. Lucius §. A te puto ff. de leg. 2. & notant Bart. in l. Pecunia numero primo ff. de adim. leg. Bald. in d. l. si quis Titio, numero 3. Ludouil. Simon de Præst. Rota citat. locis.**

2. Dicendum est. *Quando relinquatur legatum annuum Regularibus, Collegiis, Ecclesiæ, Hospitali, Confraternitati, cum onere carandi celebrationem Missarum, eligantur per modum legatarii, & quod superest ab exequutione oneris pertinet ad ipsos vel dominos. Ratio est. Quia non eliguntur per modum nudi ministri, sed per modum legatarii: atque ideo faciunt suum legatum iure legatario, & solum tenentur curare exequutionem oneris inuincti. Hoc autem desumitur ex eo, quod onus, quod inungitur non perficitur vnico actu, sed habet tractum successuum dierum, mensium, annorum, iuxta dispositionem testatoris: Quando autem onus inuinctum habet tractum successuum, persona electa habetur pro legataria, ita ut non teneatur restituere, quod superest ab exequutione oneris inuincti, ut statuitur in l. *Pecunia sortem ff. de adim. & sic leg. ibi, Pecunie sortem alimentis Liberorum destinatum vnum ex heredibus, secundum voluntatem defuncti percipientem, canere, non esse cogendum ex persona deficientem propter coheredibus restitui, placuit. Ob eam igitur speciem post mortem omnium liberorum, non indebiti competet alius, nec vbi debetur. Et ita obsequat. Cuius in hanc legem.**

3. Et quamuis Rota dubitauerit circa hanc doctrinam in Rom. Causis 3. Martij millesimo sexagesimo decimo septimo, coram Coccino, attamen descendit in eam sententiam, quod præfata doctrina habeat locum, quando ex verbis dispositionis non colligitur, quod disponens conferre velit meram exequutionem. Ita in eadem Rom. Causis tertio, Iunij millesimo sexagesimo decimo nono, & in Hispania. Decimar. 4. Decembris, millesimo sexagesimo vigesimo octavo, coram Eminentiſſ. Vescipio, apud Tamburinum, de iure Abbat. rono tertio, decis. 100. numero 8.

4. Confirm. Quia regulariter in his legatis prius relinquitur quantitas, seu species, deinde declaratur onus tanquam accessorium, quod operatur, ut fuerit contemplatus, & electus legatarius tanquam verus legatarius, & non merus exequutor, & minister, ut notant Castren. in l. *Lucius Titio §. A te puto numero primo, ff. de leg. 2. Rota in Ferrar. honor. 1. Martij millesimo sexagesimo decimo, & 27. Iannu. millesimo sexagesimo decimo septimo, & in Rom. Causis 20. milium 3. Martij & 19. Iunij millesimo sexagesimo decimo septimo, coram Coccino. Et*

in Hispania. Decimar. 4. Decembris, 1618. coram Card. Verolpio. quæ est decis. 100. quod Tamburin. de iur. Abbat. rono 3. sicut contrarium contingit, quando declaratur prius onus, & postea persona, cui exequutio committitur.

Confirm. 2. dum legatur Religiosis, Collegio, & Confraternitati, Ecclesiæ, Hospitali, voluntas & intentio disponens dirigatur in ipsos legatarios, & cum utatur verbis, quæ significant legare, in ipsos dirigat dispositionem, per quam relinquit legatum. Ergo cum attendendum sit, in quem voluntas, & intentio dirigatur, l. *Cum pater §. Donationis ff. de legat. 2. & notat Mant. de Conſtitut. ult. volunt. tit. 19. numero 9. dicendum est, quod dicta loca & personæ constituuntur legatarii veri, & non meri ministri, & exequutores.*

Nec obstat, quod legatum sit pro Missis, atque 6 undè pro causa pia, & proinde censetur electus merus exequutor, ut considerauit Rot. in Ferrar. honor. 1. Iunij 1616. coram Coccino. & coram Ludouil. decis. 544. *numeroso, nam causa pia est causa finalis legati, ut notant Roman. Batt. Imol. in l. 2. §. fin. ff. de donat. Salicet. in l. Generaliter. 2. circa fin. veri. At ad validitatem C. de Episc. & Cler. Ruin. conf. 237. numero decimo, libro tertio, Tiraquell. tract. Cassane cause limit. auctore quadragesimo primo, Nam in his legatis etiam utilitas Ecclesiarum, & aliorum locorum priorum, & personarum Ecclesiasticarum communicatur in causa finali pietatis. Unde si ipsis relinqueretur absque alio onere, adhuc legatum esset ad causas pias: & ideo, ex eo quod legatum pro Missis sit ad causam piam, non excluditur, quod legatarius non sit verus legatarius, & participare possit de utilitate ipsius, cum neque excludatur à causa finali pietatis.*

Ex quibus deducitur, quod si huiusmodi legatarii committant celebrandas Missas, non tenentur aliam elemosinam dare, nisi confectam, & quod superest, cedit in ipsorum beneficium: nam, ut dictum est, non sunt meri exequutores, & nudi ministri, sed acquirit dominium legati iure proprio, quod habent per legatarii, & ipsum suum facit, nec ad aliud tenentur, nisi ad complendum onus accessorium: & ideo sufficit, si congruo modo compensent à dispendentem, quod præstabant, si exhiberent confectam elemosinam. Si enim teneretur, totum quod accipit iure legati, impendere in expensis pro exequutione operis, non essent legatarii, sed meri exequutores, & nudi ministri, iuxta ea, quæ tradunt Gloſ. in l. si quis Titio verbo. Ut ministri ff. de legat. 2. Bart. ibidem numero primo, Bald. conf. 77. in fin. libro quarto, Castren. conf. 97. numero primo, lib. 1. Io. Andr. Ad specul. lib. 2. par. 2. de instrum. edit. §. tunc aliqua 13. numero decimo primo littera C.

Nec obstant Decreta S. Congreg. de celebrat. Missar. dum in iis præcipitur, Quod recipientes elemosinam pro celebratione Missarum, debeant integram exhibere, nihil sibi retinendo, quando committunt aliis Missas celebrandas, quia tunc disponunt de elemosinis pro Missis manualibus, ut constat ex illis verbis, *Prohibetis sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa elemosina, ne eandem Missam alteri, parte elemosinæ sibi reuera, celebrandam committat.* Et hoc fundamento habet in eo, quod desit titulus, ratione cuius retineri possit; nam vel recipientes elemosinam illam non facit suam, nisi celebrando, aut si facit suam, resoluitur dominium, non adimplero per ipsum modo, seu onere, sub quo datur. Hinc, quia beneficiarius titulo beneficii facit suos fructus, si committat alteri Missas celebrandas, quas ipse ratione beneficii tenetur celebrare,

lebrare, non tenetur præstare, nisi consuetam elemosinam, vt respondit eadem Sac. Congreg. ad 4. dub. ex propofitis super ifdem Decretis. Vnde cum legatarius quoque habeat titulum titulum retinendi legatum, diftinctum à titulo celebrationis, poterit retinere, quod fupereft vltæ expenfas pro celebratione Miffarum.

9. Secundo deditur. Hoc ipfum habere locum non folum in legatis, fed etiam in pactis, & conuentionibus, per quas certa annua penfio assignatur cum onere celebrationis Miffarum, vt in terminis donationis dixit Rot. in fupradicta Hifpales. Decimar. 4. Decembris. 1628. coram Card. Verolpio, quæ eft decif. 100. apud Tamburin. tom. 3. de iur. Abbat. Nam quando quis non eligitur tanquam merus exequutor, & nudus minifter, eligitur aut tanquam donatarius, aut fecundum aliquem alium titulum, ratione cuius acquirit dominium cum onere exequendi celebrationem Miffarum.

10. Tertiò deditur, Quod fi testator, aut alius fundator leget, aut exhibeat annuum legatum, feu penfionem Ecclefie, Rectori, Religiofis, &c. cum onere celebrandi, aut curandi, quod celebretur certus numerus Miffarum, fi per alios curent celebrari, uon tenebuntur exhibere, nisi confuetam elemosinam, & quod fupereft cedet in beneficium ipsorum. Nam per huiusmodi difpofitionem non eliguntur tanquam nudi miniftri, fed tanquam legatarij, aut donatarij, feu mixti exequutores. Ex eo enim, quod eligantur in hunc effectum, vt celebrent, difpofitio eft in ipsos concepta difpofitiue, non verò exequutiue, & ideo non funt nodi mifitici; iuxta ea quæ obferuant Cuman. conf. 408. numero decimo tertiò, Gratian. cum alijs Difcept. forenf. capite 446. numero quarto, ex eo verò, quod conceditur facultas, vt poffint per alios fupplere, poffunt Miffas alijs commendare, tanquam exequutores.

fed fufficere, fi Miffæ iniunctæ celebrentur: legatarius verò poffit ad libitum difponere, fiue fime pecunia, fiue aurum fiue argentum elaboratum, fiue fupellex, fiue quodcumque aliud. Accipiuntur enim tanquam elemofina pro fubfiftentatione celebrantium, & ideo ficut poffit conuerti in eorumdem fubfiftentationem, ita etiam conuerti poffit in quemcumque alium vfum. Vnde difficultas eft, quando relinquuntur pro Miffis perpetuis.

Dicendum eft. Bona mobilia quacumque finit, reliqua pro Miffis perpetuis, commendanda efte in bona immobilia fructifera. Ita decreuit auctoritate Summi Pontificis Vrbanus VIII. S. Concilij Congregatio in Decret. de celebrat. Miffarum §. Præterea. ut in Ecclefia ibi, Statuit atque decreuit, ut pecunia, ac bona mobilia Ecclefia, Capitulis, Collegijs, Hofpitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monafterijs, Communitatibus, ac locis emoluit, tam facularibus, quam regularibus, æque illorum perfonis in futurum fimpliciter acquirenda, cum onere perpetuo Miffarum celebrandarum, ab illis, ad quos pertinet, fub pena interdicti ab ingreffu Ecclefia ipfo facto incurrenda à die realis acquisitionis, ftatim deponi debeant penes ad eam facram, vel perfonam, fide & facularibus idoneam, ad effectum illa, feu illorum pretium quamprimum inueftiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum exprefsa indiuidua mentione eorum, quod illis annexum reperitur.

Ratio verò eft. Quia cum huiusmodi legata fint coniuncta cum onere habere tractum inaccessiuum annuum, debent eidem oneri proportionari, itavt, qui portat onus, fentiat etiam commodum, iuxta vulgatam regulam Cap. qui feniis. de reg. iur. in 6. & Cap. cum ab omni. de vit. & honeft. Cler. Neque enim iustum eft, quod vnus percipiat totum commodum, & alter portet onus huius villo commodo, l. fecunda §. Damnum ff. Ne quis in locuplet. & l. si iugum. in fin. ff. Pro facio. Nifi ergo ex pecunia, aut mobilibus constitueretur fundus fructifer, fuccelfores fentitent onus Miffarum abique villo commodo legati.

Quando autem incipiat hæc obligatio, defumitur ex verbis Decreti, ibi, A die realis acquisitionis ftatim deponi debeant. Vnde, vt incipiat obligatio, non fufficit, quod acceptetur legatum cum onere Miffarum, ficut videtur putare quod fufficiat Tamburin. apud. de facrific. Miff. libro tertio, capite primo, §. 6. numero primo, fed requiritur realis acquisitionis, hoc eft, quod pecunia, feu mobilia perueniant ad manus legatarij. Illud tamen eft aduertendum, quod tenetur legatarius, quamprimum acceptare, vel refpungere legatum: quia nimia dilatio efferet nociua illis, pro quibus Miffæ efferent celebrandæ, fi quidem diftineretur prouifio capiendi in cafu refutationis. Per hoc tamen non excluditur, quod non poffit legatarius adhibere diligentiam, vt informetur de quantitate, & valore rerum legatarum, vt deliberare poffit, an fit onus acceptandum.

Rorufus etiam eft aduertendum, quod fi quis irrationabiliter impedit acceptationem legati, peccat mortaliter, fi inde fequatur grane damnum; & tenetur ad refarcendum, vt notat etiam Tamburin. apud. de facrific. Miff. libro tertio, capite primo, §. 6. numero primo, iuxta regulam vniuerfalem, quod id laudens alium notabiliter, mortaliter peccat, & debet damnum refarcire.

An autem deponi debeat pecunia tantum retracta ex venditione, an etiam bona mobilia, antequam diftrahantur, & retractantur pretium. Refp. Deponi debere non folum pecuniam, fed etiam ipfa mobilia, vt fati declarant verba didictorum Decretorum, ibi, Pro pecunia, ac bona mobilia à die realis acquisitionis ftatim deponi debeant. Ex quibus conftat, quod non

QVÆSTIO 1061.

An bona mobilia legata pro Miffis debeant conuerti in immobilia fructifera.

S V M M A.

1. Bona mobilia legata pro Miffis vnica vice celebrandis non funt conuertenda in bona immobilia.
2. Debent conuerti fi Miffa funt perpetua.
3. Qui portat onus fuccelfuum debet etiam feniore commodum fuccelfuum.
Non eft iustum, vt vnus percipiat totum commodum, & alius portet onus.
4. Quando incipiat obligatio deponendi &c.
Legatarius debet quamprimum acceptare, vel refpungere legatum.
5. Impedienti irrationabiliter acceptationem legati peccat mortaliter.
6. Non folum pecunia, fed etiam mobilia legata pro Miffis debent deponi ftatim, &c.
7. Diffio ftatim quid importet.
Diffio ftatim non admittit interuallum temporis, fed cum temperamento.
8. Nemine Adie facta apud quam deponenda reliqua pro Miffis, qualia veniant.
In alternatijs fufficit alteram partem impleri.

SI legentur pro Miffis celebrandis pro vnica vice, certum eft, non efte neceffario conuertenda.

Tom. II.

N n 1 foliū

solum pecunie, sed etiam bona mobilia debent deponi. Et militat eadem ratio in bonis mobilibus, quia nisi deponerentur, distahi possent cum præiudicio fundatoris, & minui fors principalis pro fundando annuo proventu pro Missis celebrandis.

- 7 Quia autem dicta bona mobilia subeuntur statim deponi, dubitatur, quid importet dictio illa, *statim*. Tamburin. *apud de sacris. Miss. libro tertio capite primo*, §. 6. *numero decimo quinto*. vers. Quod intra vult, importare spatium triidui, quia quod intra triiduum sit, statim heri dicitur, & citat in margine l. fin. C. de error. advocat. & l. fin. C. de indic. & addit, quod si requireretur maior celeritas, nimis stricte acciperentur leges. Verum quamvis dictio, *statim*, non admittat intervallum temporis, intelligitur, tamen cum temperamento, iuxta subiectam materiam, ut notant Glos. in Cap. *Quicumque* verbo *statim*, dist. 77. Tiraquell. in l. *si vivum* verbo *Reverat*, *numero centesimo nono*, C. de reuocat. donat. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. Glos. §. 1. numero 117. Menoch. de arbitrar. casu §. numero quarto, libro secundus, & quando cadit supra aliquam executionem, intelligitur, quatenus humano, & regulati modo fieri potest. Unde in præsentem importabit totum illud spatium, quod attentis circumstantiis requiritur, ut commodè deponi possit, etiam si esset plurium dierum. Et proinde non violabitur Decretum cum culpa graui, nisi interueniat notabilis negligentia.

- 8 Nominem autem *Ædis sacra*, apud quam deponi debent huiusmodi bona, intelligitur non solum Ecclesia, Monasterium, sed etiam quicumque locus pius, ut sunt Moortes plenariis, Hospitalia, & huiusmodi, siue sint destinata ad consecranda huiusmodi deposita, ut notat Tamburin. *apud de sacris. Miss. libro tertio capite primo*, §. 6. numero 15. vers. *Ædis sacra*. Sed etiam si non sint destinata, quia sufficit, quod fideliter conservari possint. Unde etiam admittunt personas fide, & facultatibus idoneas, apud quos deponi possunt. Quia autem ponunt sub disfunctione, *Ædem sacram aut personam idoneam*; idem erit in arbitrio deponentis eligere quam maluerit, etiam si adint *Ædes sacre*, ut notat etiam Tamburin. *et*, quia in alternatiuis sufficit alterum adimplere, Cap. in alternatiuis de reg. iur. in 6. & l. si is, qui ducens §. *Vnum ff. de reb. dub.*

QVÆSTIO 1063.

An si Missæ, pro quibus legatur, sint tantum pro triginta, quinquaginta, aut pluribus annis, sit erigendus fundus fructifer.

SVMMA.

- 1 Si missa non sint perpetua sed per annis determinatis an erigendus fundus fructifer.
Perpetuum non habet certum finem.
- 2 Erigendus fundus etiam si Missa non sint perpetua.
- 3 Finis fundi fructiferi pro Missis locum habet, licet Missa non sint perpetua.
- 4 Lex comprehendit omnes casus, in quibus locum habet ratio expressa.
- 5 Perpetuitas accipitur iuxta subiectam materiam.
In legibus spectanda ratio finalis.
Secundum quam debent restringi, & ampliari.
- 6 Ex bonis relictis fundus fructifer comparandus etiam

secus de Decretis S. Congregat.

- 7 Prædecessores quomodo non possint gravare successores.

Quod non sit necessarium erigere fundum fructiferum ex bonis mobilibus, si Missæ non sint perpetuæ, sed tantum pro determinatis annis, nempe triginta, quadraginta, aut etiam centum, tradunt Bordon. in *Consgregat. regl.* 25. numero vigesimo sexto, Lezana in *simon. verb.* Missa numero 37. init. Tamburin. *apud de sacris. Miss. libror tertio*, §. 1. numero 16. Fundatur in eo, quod istæ Missæ non sint perpetuæ, quia perpetuum est quod certum finem non habet. l. *Insuperior ff. de excusat. res. Decretis autem de celebrat. Miss.* loquuntur solum de Missis perpetuis.

Verum, oppositum omnino tenendum est: Et præinde fundum esse erigendum, etiam si celebratio Missarum duratur a se certo termino annorum. Ita etiam Auetia *quæst.* 11. de Eucharist. *regl.* 17. in fin. Alioquin posset illud Decretum Sac. Congreg. & nunquam erigi fundi. Quia cum addit opinio plurium Doctorum, quod legata annuæ cum onere non extendantur ultra centum annos: & Missæ duraturæ centum annis, non sint perpetuæ; nunquam necessarium esset erigere fundum.

Resolutio autem conuincitur ex Decretis eiusdem Sac. Congreg. Si attendamus causam finalis expressa, finis enim dispositionis est, ut exprimitur in §. *Præterea* etc. in *Ecclesiis, in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, sacerdotes in eis, ut par sit adimplendis, et ceteris, ac senioribus reddantur, quod onera huiusmodi cum nullis, aut parua sint utilitate cunctis, statim atque decernit*. Hæc ratio locum habet, etiam si Missæ non sint perpetuæ, sed duraturæ tantum per aliquot annos; nam adhuc successores possent fieri seniores in adimplendo onere, si nullam perciperent utilitatem, & præsertim Regulares qui solent alimentari elemosinis Missarum.

Quando autem ratio, præsertim expressa, legis militat in aliquo casu, ibi est eadem lex, non solum extensiva, sed etiam comprehensiva. l. *Hic solus §. satis etiam causi*, C. de reuocat. & donat. & l. *Ita l. C. de Sacris Ecclesiis & l. item veniens*, §. *Ait Se. nam si* ff. de peten. hered. & notant communiter Doctores, Alexan. in l. *Perpetui*, §. 1. vers. *non obstat ff. de acquir. possid.* Imola in l. *si vero §. de viro numero decimo quarto*, ff. solut. matrim. Barboz. ibidem numero centesimo tertio, Ruin. in l. 2. n. nonagesimo quinto, ff. de leg. 2. Riminald. *Instit. de donat.* numero 117. Gomez libro primo. *Varior. capite quinto*, numero undecimo Tiraquell. in l. *si quando* verbo *Libertis* numero 44. C. de reuocat. donat. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 7. *prim. numero centesimo quinto*, Panormit. in Cap. *fin. numero decimo*, de re scriptis. Sanchez libro septimo. *summ. capite quinto*, numero quarto. Unde cum ratio finalis locum habeat in Missis licet non perpetuis, locum etiam habebit dispositio. Præsertim quia in ipsa non consideratur perpetuitas, sed quod onus celebrandi non sit seicundum ab utilitate.

Nec obstat, quod Decretum loquatur de Missis perpetuis. Quia perpetuitas accipitur diuersimodè secundum subiectam materiam, iuxta l. 1. ff. *Pro socio* & notant Rehus. in l. *non est sine liberi §. nam quæ*, vers. *et sic ff. de verb. signif.* Mantica de tacit. libro duodecimo, titolo 3. numero secundo, vers. *Non verum est* Roca decis. 194. numero octogesimo nono, par §. *recuti*, & decis. 24. numero 9. etiam Eminentiſſ. Otthobon. Unde cum in legibus potius ratio, quam verba spectanda sint. l. *Cum pater §. Dulcissimi ff. de legat.* 2. fit, quod dictio, in perpetuum accom

accommodari debeat rationi, & ampliari secundum ipsam, iuxta l. *unum ex familiis*. §. *fin.* ff. de leg. 1. & notant Glof. in *Clementi*. 1. de elect. Imol. ibidem & ceteri Doctores, Corneus conf. 173. numero secundo, vol. 4. Riminald. Sen. conf. 183. numero tertio, lal. in l. *Id quod numero septimo*. ff. de legat. 1. Et proinde perpetuas erit accipienda pro ut comprehendit etiam quod habet tractum successuum diuturnum.

6 Ex quibus, sicut etiam ex dictis in *precedent. quæst.* deducitur, Quod etiam secluso Decreto Sac. Congregat. deberet etiam ex bonis relictis fundus fructificat pro Missis siue perpetuis, siue habentibus tractum diuturnum successuum. Hæc enim proculdubio est mens testatoris, qui cum imponat onus successuum, & relinquat emolumentum proportionatum oneri pro sustinendo eodem onere, proculdubio vult, quod emolumentum sit successuum, sicuti est onus, itari non intendat gravare nisi quia subleat emolumento. Præsertim quia, si aliud intendat, non sibi recte prospiceret, quia fieri posset, quod, deficiente emolumento, aut non adimpleretur onus, aut saltem negligeretur.

7 Rursus, quamvis prædecessores possint gravare successores, & eis onera imponere; non possunt tamen gravare irrationabiliter: Vnde, secluso onere legis, non possunt ipsis imponere onera personalia, & tota facultas aggruandi est quoad bona, quæ transmittunt ad ipsos, quia tunc onus fundatur in ipsis bonis, & non est merè personale; si autem acceptarent Missas, habentes tractum successuum diuturnum, aggruarent successores personaliter, si non relinquerent fundum, in quo fundaretur onus, nam successores obligantur ad celebrandum, absque ullo emolumento, quæ esset obligatio merè personalis, & non esset compensata aliquo emolumento.

QVÆSTIO 1064.

An si in testamento fundus, teneatur successores ad onus Missarum.

S V M M A.

- 1 Capitulum habet facultatem circa convenientiam interesse commune.
- 2 Deficiente fundamento, deficit onus, quod ipsis imitur.
- 3 Successores teneantur ad onera Missarum, si legatum sit conversum in utilitatem Ecclesiæ, Monasterij, &c.
Ex utilitate precepta ex falso alterius consurgit obligatio.
- 4 Quid requiratur, ut legatum dicatur conversum in utilitatem Ecclesiæ, Collegij, Monasterij, &c.
- 5 Successores non teneantur ad onera Missarum, si legatum non sit conversum in utilitatem Monasterij, Ecclesiæ, &c.
- 6 Perente fundo absque culpa possidentis cessat onus Missarum.
Paria sunt deficiente & non fuisse quoad suos effectus.
- 7 Collegium, Religiosus, &c. non habet facultatem, nisi circa utilitatem Ecclesiæ.
Si faciam nociva, saltem est nullum & reparatur non factum.
- 8 Possunt conveniri, aut ipsorum heredes ut restituant damnum.
Id ad quod spectat Ecclesiæ, teneantur reddere rationem.

Tom. II.

non sua administrationis, & restituere, qua sunt de rebus administratis, & restituere damna.

EX vna parte videntur successores teneri ad onus Missarum, quia iam fuit acceptatum à superioribus, & onus impositum Monasterio, Ecclesiæ, seu loco pio ab illis, qui poterant imponere: & proinde videtur factum onus transmissibile ad successores. Quod præsertim locum habet, si capitulariter sit acceptum huiusmodi onus, seu collegialiter ab illis, ad quos spectat regimen Ecclesiæ, seu loci pii. Nam Capitulum, seu Collegium, cum habeat regimen Ecclesiæ, seu loci pii, habet etiam facultatem faciendi ea, quæ concernunt interesse commune, iuxta Cap. *Cum omnes de consuet.* & Cap. *Non sedit vacans* in 6. & notant Glof. in Cap. 1. §. *Ceterum. verbo statutum, de verb. significat.* Abb. in Cap. *Cum consuetudine, numero quarto, de consuetud.* Felin. in Cap. *Cum omnes numero nono, vel. 1. Pbiatus de consuet.* Merlin. decis. 697. numero secundo, Suarez libro quarto, de legib. capite sexto, numero viderimus.

Econtra verò, cum non transmittatur emolumentum legati in fundo fructifero, nec etiam videtur posse valide transmitti onus: & proinde non teneri successores ad ipsum adimplendum. Fundamentum enim oneris, siue quo nunc potest testator gravare, est legatum convertendum in fundum, fructiferum: vnde si deficiat fundamentum, deficiet etiam onus, quod ipsi inuititur. Cap. *Cum Paulus 16. Quæst. 1.* & Cap. 3. de *Presby. non baptiz.* & l. *epi secum ff. de except.* & notant Menoch. conf. 48. num. 35. Viuius decis. 11. num. 15. Monach. decis. Floren. 48. num. 5.

In hac difficultate exitum primò videndum, an legatum, quod converti debebat in fundum fructiferum, sit conversum in utilitatem Monasterij, Collegij, loci pii, an non? Si enim sit conversum, teneantur successores ad celebrationem Missarum, non sicut ac si adesset fundus fructuosus: quia ex legato perceptorum utilitatem siue in loco, siue in aliquo alio, ut si pecunia conversus fuisset in fabricam, in ornamenta Ecclesiæ, &c. Ex utilitate autem precepta & falso alterius consurgit obligatio, iuxta l. 1. ff. de in rem verò, ibi, *in solidum tamen tenentur, qui eus habent in potestate, si in rem eorum, quod acceptum est conversum sit, quasi cum ipsius potius contrarium esse videatur.*

Ut autem legatum dicatur conversum in utilitatem Monasterij, Loci pii, Collegij, &c. non est necessarium, quod impendium sit in res necessarias, sed sufficit, si quocumque modo petecepit utilitatem iuxta l. si res domini §. *Quod servus ff. de in rem verò.* & quod quocumque modo locupletiores facti sint. ut ibidem §. *Placet non solum.* Vnde si legatum conversum fuisset in solutionem debitorum; negotium utiliter gestum fuisset, & idem transmittetur obligatio celebrandi Missas ad successores.

Si verò non sit legatum conversum in utilitatem Monasterij, Loci pii, Collegij, &c. successores non teneantur ad celebrationem Missarum. Nam, in tantum tenentur, in quantum ad ipsos pervenit utilitas legati, aut in fundo fructifero, aut per conversum in utilitatem communem loci, seu Collegij iam sublequuto. Si ergo nullo modo apud ipsos pervenit, non teneantur. Nam, quando affirmatio est causa affirmationis, negatio quoque est causa negationis. Et cum onus deferatur à suo fundamento, si non transmittitur fundamentum ad successores, nec etiam transmittitur onus.

Glossa, Si peccat fundus ecclesiæ pro Missis, cessat

N n 3 etiam

etiam omnis celebratiois, si tamen pereat absque culpa eorum, qui teneantur celebrare, ut tradunt Petrus de Lata de Annis, libro 1. capite 13. numero 8. Fraxinell. de obligat. Sacerd. sect. quarta, concl. 4. §. 27. Tambutin. Opus. de sacrif. Miss. lib. tertio, capite 1. §. 3. numero 89. Nam, perente fundo, perit fundamentum, atque adeo etiam, quod ipsi super-nititur. Si igitur ex culpa prædecessorum non constituitur fundus, non transmittitur obligatio, tanquam destituta suo fundamento: & eodem modo res habebit, ac si perisset: nam paria sunt, defecere, & non fuisse, quoad futuros effectus. Cap. 7. nos de cohabit. Clericor.

Nec obstat, quod ex culpa prædecessorum non fuerit fundus constitutus; quia in hoc non possunt prædecessores nocere successoribus. Nam non habent facultatem agendi, nisi quæ vitia sunt Ecclesiæ, loco pio, Collegio, &c. quia sunt constituti ad eandem utilitatem illorum. Et idè quando agunt, quæ eisdem nociva sunt, agunt in destructionem, & excedunt terminos sue facultatis, atque adeo nulliter agunt, & factum reputatur tanquam non factum l. non putamus. §. non quavis ff. de honor. posses. dicitur. tab. vbi Bart. & l. 1. §. quod autem ff. de off. Praefecti. Præ. vbi Bald. & idè non possunt præiudicare successoribus transferendo ad ipsos obligationem suæ emolumento legati.

Quia tamen, non fundando fundum fructiferum, sunt in culpa, præferunt si non convertant in utilitatem Monasterij, Collegij, Ecclesiæ, &c. legatum, idè ius, ad quos spectat, agere poterunt contra ipsos, vel eorumdem hæredes, & cogere ad refatendum damnum. Teneantur enim redere rationem suæ administrationis iuxta l. 1. §. officio ff. de iur. & cum aliis notat Munnoz de rationibus capite 3. numero vigesimo secundo, & testificare, quæ sunt de rebus administratis, iuxta l. Quamvis ff. de vendit. & demon. Præ. & refatere damna, etiam quæ ex sola negligentia emerferunt, iuxta l. lex qua tutor. ff. de administ. tut. & l. 2. C. 1. tutor. & notat Socin. sen. conf. 82. num. 7. lib. 4. Platea in l. a. C. de cond. in p. bl. herede. Menoch. lib. 2. de arbit. casu 109. num. 32. Bobadil. lib. 5. Polit. cap. 4. num. 86.

Q U Æ S T I O 1065.

Quando inuestiri debeat pecunia in fundo fructifero.

S V M M A.

1. Pecunia restitua pro Missis perpetuis, quam primum inuestienda.
2. Distin. quàmprimum quid importet.
3. Quandoque tempus admittat distin. Quàmprimum.
4. Ad vitandam negligentiam in inuestienda pecunia pro Missis quid requiratur.
5. Legatarie non est præsumendus negligens in inuestienda pecunia pro Missis.
6. In falso proprio nemo præsumitur negligens.
7. Si non appareat superuentura occasio inuestiendi, non potest pecunia expendi aliquo licito lucro.
8. Quid si deponatur apud negotiatorem ad partem lucri non examinata persona, &c. & postea non esset habilis ad restituendum.
9. Caveretur cum alio debet prius eius conditiones examinare.
10. Communis opinio instruit pro informatione.

7. Negligentes inuestire pecuniam, tenentur supplere Missas quæ alias fuissent celebratæ.

Negligentes evanescunt damnis, quæ inde sequuntur.

Cum bona mobilia distrahenda sint, & pretium inuestiendum in bonis immobiliis fructiferis, iuxta Decreta Sac. Congregationis de celebrat. Missar. dubitatur, quando faciendi sit inuestitura, nam cum dicta Decreta vntantur dictione, Quàmprimum, dubitatur, quantum tempus concedatur, stante dicta dictione. Tamburin. opus. de sacrif. Miss. lib. 3. capite 1. §. 6. dub. 15. verbi Respondet aut, illud, Quàmprimum, intelligi, quàmprimum imprudenti, & vtili negotiatione poterit, itav non excedatur ex meta negligentia, & idè non peccari quando non inveniatur vilis modus inuestiendi, iuxta mentem testatoris.

Et quidem, quævis dictio, Quàmprimum, amittatur tanquam importans spatium trium mensium in difficilibus, & in rebus parvis, duorum, ut observant Doctores, ex l. in fraudem §. Fiscalius ff. de iure fisci vbi conceditur spatium trium mensium debitoribus fisci in summis maioribus, & duorum in minoribus: attamen in præfati non potest determinari tempus, quia iuxta diversitatem locorum, facilius, vel difficilior offertur occasio inuestiendi: fieri enim potest, quod per plures menses non inveniatur opportuna occasio in aliquibus locis: in aliis verò ferè semper prompta est, ut hic Romæ, vbi adiunt loca montium, quæ quotidie venduntur. Undè sufficit, quod is, ad quem pertinet, statim incipiat adhibere diligentiam, ut inuestiat.

Vt autem excludatur negligentia, duo requiruntur, nempe ut inquirat eo modo, quod consequitur, occasiones inuestiendi, ut non finat præterire occasiones opportunas, quæ se illi offerat, iuxta ea, quæ tradunt Bart. conf. 102. numero 1. Angel. conf. 70. circa fin. Malecard. de probat. concluf. 1039. numero 2. Damauder. de iur. capite 7. numero 38. Bæza de decim. tut. cap. 2. numero 111. Munnoz de rationibus 139. numero 27. sit enim hæc duo præstat, satisfactio propriæ obligationi. Quia tamen fieri posset, quod prætermitteret aliquam opportunam occasionem inuestiendi, idè non debet statim argui de negligentia, sed videndum, quod excipiat contra ipsam, prout enim prætermittit, quia non putaret opportunam.

Hoc tamen est advertendum, quod si spectet ad legatarium inuestire pecuniam, in dubio, non est præsumendus negligens, quia agitur de re propria, cum ipse sit factus possessor legatarius, quod tendit ad ipsius beneficium, quod citius percipit, si quàmprimum potest, inuestiat pecunias: in facto autem proprio nemo præsumitur negligens l. regula §. 1. ff. de fact. & iur. ignor. & Cap. Ad audiendam de prescript. & Cap. Deputati de appellat. & notat Craet. conf. 978. n. 9. Surd. conf. 245. n. 16. & decis. 321. n. 12. Menochi præsumpt. 37. numero tertio, libro secundo, Merlin. decis. 799. numero decimo, Rota decis. quinquagesima secunda, num. 7. par. 3. Recent.

Hinc autem insurgit difficultas, an si oon appareat superuentura opportuna occasio inuestiendi, possit pecunia interim exponi licito alicui lucro, donec superueniat occasio inuestiendi, & affirmativè mihi videtur resolvendum: quia hoc non impedit inuestituram, quando se offert occasio, quia soppono, quod ita exponatur lucro, ut possit retrahi, quando oportuerit. Et vtiliter geritur negotium testatoris, quia interim percipitur lucrum & celebrantur Missæ. Quare etiam si lucrum esset minus, quàm ex inuesti-

tura posset percipi, adhuc licite exponeretur: quia melius esset modicum lucrum, quam nullum. Neque pro tetrahenda pecunia in lucro esset necessaria licentia Apostolica, quia non esset facta inuestitura, quæ præcipitur in Decretis S. Coogreg. permanenti modo, sed solum per modum provisionis esset implicata ad lucrandum.

6. Est tamen aduertendum, quod si deponeret pecuniam apud aliquem mercatorem, seu negotiatorem ad partem lucri, non examinaret illius personam, moribus, fidelitate, ceterisque qualitatibus, patrimonium, si postea eon esse solvendo, grauitur peccaret ratione negligentie, stante graui damno, quod inde sequeretur, & teneretur, si esset habilis, ad refaciendum huiusmodi damnum, qui eom cum alio intrahit, debet prius eius conditiones examinare. *Qua sub condicione vers. Ceterum ff. de condit. & demonstrat. & l. qui cum alio ff. de reg. iur. vbi id notat Cagnol. Castra. in l. 1. §. non autem ff. de exercit. Hoc tamen limitandum est, nisi alias negotiator in communi estimatione esset persona idonea ad hunc effectum, & communis enim opinio licet facit, ipsum præsumi pro idoneo, ita etiam inseruit loco informationis, & ita etiam notat Escobas de ratione. capis decimo nono, numeri quatuoragesimo quarto.*

7. Ex dictis inferitur, quod si regulares, aut alij, ad quos spectat, differant inuestire pecuniam in bonis immobilibus fructiferis ex negligentia, tenebuntur supplere Missas, quas alias celebrassent, si facta inuestitura perciperent fructus. Nam cum ad ipsos spectet inuestire, iuxta Decret. S. Congreg. de celebrat. Missar. negligentia inuestiendi est ipsis imputanda. Et proinde onerantur damnis omnibus, quæ inde sequuntur, iuxta l. lex quæ tuoriet §. sed si Parens C. de administr. tut. quæ in presenti consistunt in dilatione celebrationis Missarum.

tusdò fundo eiusdem oeris. Ex quo fit, quod si negligens sit, & interim debitores fiant inhabiles ad solvendum, totum damnum inde sequens imputabitur ipsi. *l. si tutor cognitus ff. de administr. tut. & l. fin. §. item rescriptum ff. de administr. tut. ad ciuit. pertinet. & l. Nemina C. Arbitrari tut. ibi, Nemina paternorum debitorum si idonea fuerint initio suscipere tutela, & per latam culpam tutoris minus idonea tempore tutela esse caperunt, iudex qui super ea res datus fuerit, dispiciet: & si palam dele tutoris, vel manifesta negligentia cessatum est, tutela iudicio damnatur, quod ex cessante non accidisset, pupillo prestandum est, & statim curabit. Negligentia enim vnicuique imputatur, & de ipsa tenetur. Cap. si bar. de in iur. Verum quia multoties debitores sunt Magnates, cum quibus rigor iuris difficilè exerceri potest, idè dubitatur, an si legatarius vrbano modo, & extrajudicialiter curet solui legatum, teneatur de negligentia.*

Dicendum autem est, legatarius non teneri de negligentia, si curet vrbano modo sibi solui credita legata, & interim debitor sit inhabilis ad solvendum. delumitor ex l. Quidam liberis ff. de seruic. verb. prad. & l. Debitores C. de pignoris, vbi antequam debitor conueniatur in iudicio, debet extrajudicialiter interpellari, & ex l. si bene ff. de usur. ibi, Dummodo non actum se exaltarem, neque conuincisum praebeat sed mercedem, & cum efficacia benignitatis, & cum instantia humanum. Si ergo seruat legatarius, quod ius præscribit, non poterit notari de negligentia.

Ratio porò est. Quia interpellatio extra iudicia, his est medium congruum ab obtinendum solutionem debiti, cum multoties ipsa sola sufficiat. E contra verò incipere à iudiciali interpellatione importat rigorem importunum, & notat debitorem animi iniuste docti, quasi nolit satisfacere iustitiae, nisi coactus: & proinde detrahit de reuerentia ipsi debita, præsertim si sit persona qualificata. Vnde in d. l. si bene, redditur ratio, cur debeant creditores moderatè, & benigne interpellari extrajudicialiter, his verbis. *Nam inter insistentem curiosam, & diligentiam non ambrosam malum interstet.* Si ergo legatarius vrbano modo extrajudicialiter interpellat creditorem, non poterit argui negligentia.

Quod præsertim locum habet, quia oon tam agitur de interesse defuncti, quam ipsius legatarii, & idè non plus tenetur facere intuitu testatoris, quam debet facere intuitu sui ipsius: & idè habet arbitrium iudicandi, quid in his, vel illis circumstantiis faciendum sit, instat liberi, & diligentis administatoris, iuxta ea, quæ tradunt Bart. in l. Creditor §. Lucius ff. Mandati & in l. Procurator, cui libera ff. de procurat. Gregor. Lopez in l. 19. ver: Quando tales palabræ. tit. 5. par. 3.

Quæ tamen limitanda sunt, vt non habeat locum, quando adesset suspicio aut de coactione, aut alterius periculi, quia tunc stante interesse legantis implicato, quod non potest negligere, sicut posset proprium, tenetur præuenire, iuxta ea quæ notant Babadil. lib. 3. Pelic. capite 3. numer. 42. In fin. Munnoz de ratione. capite 19. numero 31. alias effect causa alterius damni. In hoc enim casu cocurrunt debitum vrbaneitatis erga debitorem, & debitum fidei delis diligentie erga testatorem. Hoc autem debet præualere tanquam de iustitia, cum debitum vrbaneitatis sit tantum de conuenientia.

QVÆSTIO 1066.

An si legatum pro Missis consistat in actionibus, & nominibus debitorum, & legatarius negligens sit, ad quid teneatur.

S V M M A.

1. Acceptus legatum pro Missis se obligat ad ipsum recuperandum. Si sit negligens damnum inde sequens illi imputatur. Negligentia vnicuique imputatur, & de ipsa tenetur.
2. Legatarius vrbano modo agens cum debitore Magnate non tenetur de negligentia. Debitor prius extra iudicialiter interpellandus quam conueniatur.
3. Incipere cum debitore ab interpellatione iudiciali detrahit de reuerentia ipsi debita.
4. Legatarius pro Missis cum debitoribus arbitrari potest, quid hic, & tunc sit faciendum.
5. Legatarius pro Missis tenetur præuenire debitores, si alias adsit periculum, &c.

EO ipso quod legatarius acceptat legatum pro Missis, suscipit in se onus recuperandi legatum, & cum sit annexum ipsi onus, tenetur alteri, in cuius fauorem onus est adimplendum, & idè remanet illi obligatus non solum ad onus adimplendum, sed etiam ad recuperandum legatum pro Missis.

QVÆSTIO 1067.

An, si testator relinquat maiorem summam, quam sit necessaria pro Missis perpetuis, sit tota inuestienda.

S V M M A.

1. *Tota summa legari an inuestienda pro onere Missarum & non, seq.*
2. *Legatum est sub onere Missarum tamquam sub modo. Modus quid sit.*
3. *Legatum totum relictum sub conditione oneris Missarum stat sub conditione etiam si excedat onus: & etiam totum stat sub modo.*
4. *De decem millibus annuis legariis pro Missa quotidiana nihil debetur si non celebratur.*
5. *Non impletur modo falsa interpolatione resolutum dispositio.*
6. *Si non inuestiatur totum legatum, reddi in praeiudicium testatoris. Sumenda illa interpretatio per quam dispositio sit utilis.*
7. *Quid faciendum successoribus si totum legatum non fuerit inuestitum.*
8. *Subsequenda oneri alia boni iuxta pecuniam consumptam.*

Intelligitur de maiori summa, quæ excedat maiorem consuetam, quæ solet inuestiri pro Missis perpetuis, ut si pro vna Missa quotidiana relinquitur testator sex, septem, aut decem millia aurea. Videtur enim sufficere, quod inuestiatur quantitas maior, quæ iuxta consuetudinem solet inuestiri pro tali onere, ut mille aurei pro vna Missa quotidiana. Nam dum testator relinquit legatum adde pingue, non solum intendit relinquere, quod est necessarium pro sustinendo onere, sed etiam beneficere legatario. Et idem poterit legatarius inuestire quantitatem necessariam pro onere Missarum, & quod superest conuerti in propriam utilitatem, iuxta testatoris mentem.

Tenendum tamen est. *Quid debeat inuestire totam quantitatem, quantumque sit.* Pro quo est aduertendum, quod huiusmodi legatum est sub onere Missarum, tamquam sub modo. Modus enim est modificatio quædam aggrauans dispositionem iam perfectam, & implenda postquam dispositio est sortita effectum, iuxta l. *Demonstratio* §. *fin. de l. Quibus diebus* §. *Terminus* ff. *de condit. & demonstr.* & notant Socin. *ibid.* numero septimo, & Aretin. *conf.* 91. in *fin.* Alexan. *conf.* 102. numero secundo, libro secundo, Ruin. *conf.* 60. numero 5. lib. 2. Crauetta *conf.* 59. numero 1. Alciat. *resp.* 236. num. 2. ut dictum est etiam in superioribus.

Hoc autem stante consistit ratio. Si istud legatum esset relictum sub conditione aliqua, & etiam sub conditione, si acceptaretur onus iniunctum celebrationis Missarum. Si non acceptaretur, non solum non deberetur pars legati, quæ correspondet oneri, sed neque etiam reliquum legatum, quia dispositio ipsa est conditionalis, & proinde operatur, quod totum legatum dispositum sit sub conditione appositâ; & proinde totum sit conditionatum. Ergo etiam relictum sub modo, totum stabit sub modo, & totum subicitur oneri, non autem pars aliqua. Quia modus, & conditio solum differunt in eo, quod conditio debet impleri, ante-

quam dispositio sortitur effectum, & facit eam purificari, si impletur. Modus autem debet impleri, postquam dispositio sortita est effectum; & si non impletur, facit illam resolui, unde additus dispositioni facit illam resolubilem. Ex proinde conditio & modus æquiparantur, quia seruata proportionem habent eundem effectum. Et idem sicut conditio cadit supra totam dispositionem, & illam suspendit; ita etiam modus & ipsam totam modificat, & facit resolubilem.

Confirm. Si testator legasset fructum decem millium aureorum, pro vna Missa quotidiana soluendum ab hæredibus singulis annis, si Missa non celebraretur, nihil deberetur de legato, quia esset sub modo secundum se totum, siquidem deberet solui sub onere celebrandi Missas. Ergo etiam, quando legatur quantitas sub modo, seu onere celebrandi, tota quantitas fit debita, in ordine ad onus, & tota acquiritur sub illo onere. Ergo tota, tamquam subiecta oneri debet inuestiri: nam eo ipso, quod non inuestitur, subtrahitur oneri, & violatur dispositio testatoris.

Confirm. secundo, Si non impletur modus appositus in dispositione, saltem interposita interpolatione, ex post facto resoluitur dispositio, & annullatur. l. *libertas* §. *Hæc scriptura* ff. *de manumiss. testam.* & tradunt Bart. in l. *Quib. dieb.* §. *Terminus* ff. *de condit. & demonstr.* Socin. numero octauo, Castren. *conf.* 292. numero primo, libro primo, Corn. *conf.* 111. numero quinto, libro primo, Sarmine. lib. secundo, scilicet. *interp. capite tertio, numero primo, Crauetta* *conf.* 319. numero decimo septimo, verum. *Nemo culpa.* Ruin. *conf.* 100. numero quarto, verum. *Cum ergo libro quinto*, Alciat. *resp.* 110. numero quarto, Menoch. *conf.* 351. numero sexto, Ergo, si legatarius non impletur onus celebrandi Missas, resoluitur rur dispositio testatoris, & cadet in legato, quod proinde restituendum esset. Ergo totum legatum remanet affectum onere celebrationis, & proinde totum sub expressione talis oneris inuestiri debet; ut si ex non adimplimento modi resoluitur dispositio, addit legatum, quod stante resolutione, capi possit.

Confirm. tertio. Quod non inuestiatur totum legatum, quamuis pingue, cedit in praeiudicium testatoris; siquidem heri potest, quod fundus comparatus ex parte legati inuestitus, deficiat vel in parte, vel in totum; & proinde cessit onus celebrandi, aut in totum, aut ex parte, quod non cessaret, si totum legatum inuestitum fuisset, adhuc enim remaneret aliud emolumentum, quo onus Missarum sustineri posset. Vnde testator priuaretur beneficio celebrationis Missarum, quo non priuaretur, si totum legatum fuisset inuestitum. Et hanc esse mentem testatoris ex eo desumitur, quod sumenda sit illa interpretatio, per quam dispositio reddatur utilis disponenti; ut tradunt Bart. in l. *Gerit.* ff. *de acquir. hered.* Alexan. *conf.* 185. numero secundo, libro sexto, Passi. *conf.* 53. numero quarto, libro quarto, Tirsquell. *de reuoc. confang.* §. *irregulatio, gloss. prima, numero trigesimo quarto, Rota decisi;* 196. numero quarto, parte, secunda, recent.

Quid autem faciendum sit, si totum legatum non sit inuestitum, cum expressione oneris Missarum, præsertim in successibus in legato, & onere, ut apud Superiores Regulares. Resp. Quod si ex pecunia legati empta sint alia immobilia fructifera, aut extinctus aliquis census, aut quocumque alio modo crearetur fructus legatario, debent illi fructus cum suo fundo subiungi oneri Missarum; quia tamquam empti, aut redempti ex pecunia

De Legat. pro celebr.&c. Quæst.1068.1069.287

pecunia legati, tacite sint subigati, & ideo tenentur ij, ad quos spectat, expressè subigere, pro observantia Decretor. de celebrat. Missar.

Si verò consumpta sit pecunia, & legatarius habeat alia bona, quæ non sint subiecta alicui oneri, debet, iuxta quantitatem pecuniarum consumptarum, subicere oneri Missarum æquivalentia bona, & hoc pacto supplere. Quis non solum tenetur ex vi Decretorum de celebrat. Missarum; sed etiam ex natura rei, quia tamquam successoris primi legatarii, debet de bonis transmissis refarcire debitum, quod contraxit, acceptando legatum. Contraxit autem debitum cum fudatore de manutentione onere Missarum, illi subigendo & bona, quæ ad hunc effectum reliquit. Quod si non adint bona quæ subigantur, tenebitur de fructibus, iuxta possibilitatem, aut aliis bonis obvenientibus, supplere: quia hoc est debitum reale, quod transit ad successores. Alias incurreret pœnas positas in Decretis de celebrat. Missar. Obligatio enim Decretorum semper vget, etiam quoad successores in legato, & exigit emendat; quod est emendabile.

Q V A S T. 1068.

Quando incipiat obligatio celebrandi Missarum ratione legati.

S V M M A.

- 1 Si legatum sit annuum statim à die acceptationis incipit obligatio celebrandi.
Legatum annuum correspondet toti anno.
- 2 Si legatum sit fundus fructifer, statim ab acceptationis incipit obligatio celebrandi.
Fructus fundi legatarii debentur legatario.
- 3 Quando inuestienda est pecunia, incipit obligatio celebrandi à die inuestiturae.
- 4 An legatarius exequatur mixtus totatur statim facere celebrare, Missas, an possit expectare fructus.

beantur statim legatario à die aditæ hereditatis, si Herennius ff. de usur. & l. Quæstion ff. de acquir. verdom. & notant Bald. in l. numero secundo ff. de usur. & usuf. leg. Acet. in l. Cum res legata nat. 2. ff. de leg. 1. l. al. ibid. numero secundo, Ruin. conf. 50. numero decimo, libro secundo, Socin. lun. conf. 182. numero vigesimo primo, vol. 2. Comarum. Varior. regulat. capite nono, numero quinto, vers. nam licet, libro primo, Mantica de censit. ult. volens libro septimo, tit. 11. numero decimo quarto. Eò ipso, quod legatarius acquirit ius ad fructus, obligatur etiam ad celebrandum, iuxta præscriptionem testatoris.

Quando autem est legata pecunia, aut bona mobilia, quæ distrahi debent, & pecunia inuestiri, tunc incipit obligatio celebrandi, quando est facta inuestitura in fundo fructifero, iuxta Decreta de celebrat. Missar. Ita Marchin. de sacramen. ordin. tract. 3. par. 2. capite decimoquinto, numero vigesimo octavo, vers. Quærit quinto. Lexana in suum, verb. Missa numero trigesimo primo, post. med. Tamburin. episc. de sacrif. Miss. libro 3. capite 1. §. 6. numero quarto. Eò ipso enim, quod est inuestita pecunia in fundo fructifero, & est ad ipsum acquisitionis ius, incipit fructificare legatario, & ideo incipit in ipso obligatio celebrandi, cum incipiat percipere fructus legati.

Dubium solum remanet, an id locum habeat in legato. qui non debet celebrare, sed tantum exequi mentem testatoris, curando, quod Missæ celebrentur, vnde est mixtus exequutor; nam fieri potest, quod per aliquos menses expectandum sit, antequam fructus percipiantur: & quidem curare debet, quod Missæ celebrentur, quamvis nondum perceperit fructus, quia facile iouentur, qui expectent stipendium, præsertim data cautione. Aut poterit ipse stipendium soluere, si absque notabili incommodo soluere possit, quia cum sit legatarius, & quod superest ab oneris exequatione suam faciat, non erit graue anticipare soluere stipendium.

Q V A S T I O 1069.

In quibus bonis immobilibus inuestiri debeat pecunia.

S V M M A.

- 1 Pecunia pro Missis legata inuestiri potest in quibuscunque immobilibus fructiferis.
- 2 Debent ex hac inuestitura noui fructus accrescere legatario.
- 3 Quicunque annui redditus perpetui sunt apud pro inuestitura.
- 4 Censui an possit extinguí pecunia legata pro Missis, & inuestienda.
- 5 Quid requiratur, ut possit extinguí.
- 6 Pecunia inuestienda pro Missis an extingui possit debitum ex compenctis fructifera.
- 7 Pecunia inuestienda an possit redimi res fructifera Ecclesiæ.
- 8 Bona immobilia subiecta oneri Missarum remanent inalienabilia.
Etiā quoad Theatinos.
- 9 Bona subiecta oneri Missarum an commutari possint in alia bona fructifera.

IN Decretis Sac. Congregat. de celebrat. Missar. ij non aliud præcipitur, nisi quod bona mobilia,

seu illorum pretium inuestiuntur in bonis immobilibus fructiferis: vnde inuestiri poterunt in quibuscumque, quæ nomine bonorum immobilium veniant, si fructifera sint, vt constat ex illis verbis, *ad effectum illa, seu illorum pretium quædammodo inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis*. Vnde si ematur ager, hortus, domus, vinea, vel aliquid huiusmodi, satisfiet dictis Decretis.

3. Ex hisdem autem Decretis deducitur, quod per huiusmodi inuestituram, debeant noui fructus accrescere legatario, qui correspondeant oneri Missarum. Nam requiritur, quod fiat inuestitura in fructiferis immobilibus, ne Sacerdotes in adimplendis oneribus Missarum segiores, & repidiores reddantur, quod onera huiusmodi cum nulla, aut parua sint vtilitate coniuncta. Cum nulla autem essent vtilitate coniuncta, si ex inuestitura nulli accrescerent fructus, vt per se constat.

4. Ex his autem fit, quod inuestiri possit in quibuscumque annuis redditibus perpetuis, vt notat etiam Tamburin. *opusc. de sacris. Miss. libro tertio, capite primo, §. sexto, numero octauo*. Nam huiusmodi perpetui redditus veniunt appellatione bonorum immobilium, quia semper adherent immobilibus, & satisfaciunt fini Decretorum de celebrat. Missarum, quia per ipsos subministratur annuum stipendium, & congruum emolumentum pro substinendo onere Missarum.

5. Secundo fit. Quod si Ecclesia, aut Monasterium sit grauatum aliquo annuo censu super propriis bonis immobilibus, & aliunde non addit vnde extinguatur, possit redimi cum pecunia inactiendâ pro fundo Missarum, vt notat etiam Tamburin. *Opusc. de sacris. Miss. libro tertio, capite primo, §. 6. numero nono*. Nam dum extinguitur census, crescit Ecclesie, seu Monasterio fructus illi, quos absorbebat census. Requiritur autem, quod non addit vnde aliunde extinguatur: quia si adesset, non fiet augmentum fructuum, nec obtrineretur finis, quia etiam absque pecunia destinata pro Missis adhuc extingueretur. Rursus, etiam erit necessarium, quod bona immobilia, quibus erat impositus census subiciantur oneri Missarum, cum expressione individui talis oneris. Vnde, quia sunt remansura perpetuo affecta tali onere, oportet, quod si se offerret occasio extinguendi dictum censum, quod illa pecunia conuertatur in immobilia fructifera, ne Ecclesia, aut Monasterium fiat deterioris conditionis, quam esset, si cum pecunia pro Missis non esset extinctus census. Nam si non esset extinctus, adueniente occasione extingueretur, & vitra fructus census, adessent etiam fructus legati pro Missis.

6. Tertio, fit quod hæc pecunia adhiberi possit pro soluendo residuo pretij aliusvis prædij, aut cuiuscumque rei immobilis emptæ ab Ecclesia, vt notat etiam Tamburin. *opusc. de sacris. Miss. libro tertio, capite primo, §. sexto, numero decimo*. Nam saluatur, quod inuestiatur pecunia in re immobili fructifera, quia pars prædij, quæ correspondet residuo pretij vnde est emptâ pecunia retrahenda ex legato. Vnde necesse erit, quod in tali casu prædium ex parte subiciatur oneri Missarum, cum indiuidua mentione ipsius, iuxta Decreta de celebratione Missarum.

7. Quarto fit, licet oppositum sentiat Marchin. de sacrament. ordin. præf. tertio, par. secunda, capite decimo quinto, numero trigesimo octauo. Vnde ergo, quod pecunia legati pro Missis possit inuestiri, redimendo prædium, aut quodcumque stabile fructiferum, venditum sit ab Ecclesia, seu Monasterio, cum pacto retrovendendi, vt notat etiam Tam-

burin. *opusc. de sacris. Miss. libro tertio, capite primo, §. 6. numero undecimo*. Nam dum redimatur stabile fructiferum, pecunia legati implicatur in fundo fructifero, quod subiciatur oneri Missarum, iuxta Decret. Sac. Congreg. Nec obstat fundamentum Marchini, quod fieri potest, quod huiusmodi stabile sit alteri hypothecatum, & proinde possit euinci: quia hoc non probat vniuersaliter, quod non possit redimi; sed solum, quod non possit, si sit hypothecatum. Quod locum habet uedum in hoc casu, sed in quacumque alia inuestitura pecuniæ legatæ, quæ numquam inuestiri potest immobilibus alteri hypothecatis. Illud tamen est obseruandum, quod hoc non habeat locum, si aliunde addit vnde redimatur dictum stabile, iuxta ea, quæ dicta sunt supra num. 4.

Facta autem inuestitura pecuniæ legatæ, bona immobilia ex eadem emptæ remaneant inalienabilia, tamquam subiecta oneri Missarum. Et quamuis id expressè non disponatur in Decret. de celebrat. Missarum tacite tamen statuitur, dum disponitur, quod fundus fructiferus remaneat semper pro substinendo onere; & ne onus sit sine debito emolumento. Et proinde tamquam necessariò sequens ex fine legis habetur pro expresse. Cap. cum olim. de censib. & l. præter ver. Expressum ff. de noui oper. num. vbi Glof. & Doctores Crauet. cens. 556. numero quarto, Ruin. cens. 13. numero decimo, libro quinto, Bald. in l. circa fin. ff. de his qui an. apertat. testam. Sanf. cens. 97. numero centesimo septimo, col. 1.

Quod si contingat, ex aliqua necessitate alienari, requiritur licentia Sedis Apostolicæ, & pretium retinendum ex alienatione conuerti debet in alia bona stabilia fructifera, cum indiuidua expressione oneris Missarum, cui subiciuntur. Ita statuitur in hisdem Decretis de celebrat. Missarum §. Præterea in fin. Ecclesiis in fin. Accedit etiam, quod si legatarius sit persona Ecclesiastica, aut locus Ecclesiasticus, stabilia emptæ ex legato pro Missis, sunt bona Ecclesiastica, & idè neque ex hoc capite alienari possunt, absque facultate Sedis Apostolicæ. Et hæc locum habent etiam quoad nos Clericos Regulares quia licet iuxta declarationem S. Concilii anni 1625. possimus inconsultâ Sede Apostolica alienare immobilia quandiu stabimus instituti de non possidendis immobilibus: atramen hæc declaratio non habet locum quando immobilia sunt subiecta oneri Missarum. Tum quia non potest stare onus sine ipsis ex Decret. de celebrat. Missarum. Tum quia cum sumus capaces oneris perpetui Missarum, & fundi annexi vt declarauit Capitulum Generale vt in par. 1. cap. 7. numero tertio, non habet locum quoad hæc, dicta declaratio l. in omni ff. de adopt. & l. liquid. duntaxat. ff. de pact. & l. 1. Adigere §. quamuis ff. de iure patron.

An autem huiusmodi bona subiecta oneri Missarum commutari possint in alia bona stabilia fructifera. Resp. commutari posse, sed cum licentia Sedis Apostolicæ, cum commutatio sit species alienationis, vt constat in ceteris bonis Ecclesiasticis. Quod habet locum, etiam si commutentur bona simul cum ipso onere, vt si duæ Ecclesiæ inuicem commutarent onera Missarum, & bona etiam oneribus subiecta, iuxta opinionem illorum, qui volunt alienationem esse prohibitam etiam inter Ecclesias ipsas, quod non est huius loci examinare. Et hoc extenditur, etiam si bona subiecta oneribus Missarum sint laicalia, & penes locum laicalem; nam Decreta de celebrat. Missarum disponunt de omnibus, quæ sunt huiusmodi oneribus subiecta.

QVÆSTIO 1070.

An pecunia legata pro Missis committi possit in censum.

S V M M A.

- 1 Censui redimibili computatur inter mobilia.
- 2 Censui est quid distinctum à re immobili.
- 3 Pecunia in censum legata pro Missis committi potest in censum.
- 4 Censui cur reponatur inter bona immobilia.
- 5 Neque oppositum est iuri conferre.
- 6 In inuestienda pecunia pro Missis non potest vitari quodcumque periculum.

Videtur negatiue resoluendum: quia iuxta Decret. de celebrat. Missarum committi debet in bona immobilia fructifera, census, cum sint redimibiles, attento futuro censui redempturi, computantur inter bona mobilia, ut obseruant Ant. Gomez de Censib. capite tertio, numero quarto, Martenzu ad l. 2. gl'f. 1. numero octuagesimo tertio, circa nono, libro quinto, noua recopil. Garcia de benef. par. 2. cap. 5. num. 96.

Quod præsertim verum est. Quia census est quid distinctum à re immobili, super qua imponitur, ut tradunt Gabr. concl. 148. inu. libro secundo, Coartuu, libro tertio, Variar. resol. capite septimo, nam. octauo, Ludouic. decr. 181. numero quinto, Rota decr. 1. numero secundo, apud Crec. de Censib. & decr. 81. numero octauo, apud eundem. Vnde, si constituitur census, non saluatur, quod inuestitur pecunia in bonis immobilibus fructiferis, quia dom constituitur census, non venditur res censuata, sed tantum ius percipiendi fructus ex ipsa.

Tenendum tamen, Quod ex pecunia inuestienda pro Missis constitui possit censui. Ita Tamburina. Opus. de sacris. Miss. libro tertio. cap. 1. §. sexto, numero octauo. Et constat etiam ex praxi: vnde hic Romæ pecunia inuestienda pro Missis erantur loca monium, quæ non sunt aliud, nisi quidam census redimibiles, eum possint extinguere seu redimi: Imò etiam ex eadem pecunia eum personis priuatis constituuntur census. Et idem cum praxi ita interpretetur Decreta de celebrat. Missarum, nulla super hoc adesse potest difficultas.

Ratio autem est. Quia census reputantur inter bona immobilia, iuxta Clemen. Exim §. Cum annui redditus de verb. significat. & notant Roman. cons. centesimo octuagesimo octauo, circa fin. Fedet. de Senis cons. 16. numero quarto, Roland. cons. 54. numero sexto, librascendo, Gabr. cons. 141. numero secundo, libro secundo, Coartuu. librasterio, Variar. resol. capite septimo, numero septimo, Tiraquell. de retrat. lign. §. 1. gl'f. 6. num. quarto, Rota in Rom. conuentionis mandati 28. Iunij 1593. coram Mantica. Quia licet sint quid distinctum à fundo, illi tamen adherent, & tamquam accessorium sequuntur ipsius naturam: & alias accensum annuus fructus, iuxta exigentiam Decretorum de celebrat. Missarum. Et proinde sunt secundum mentem Sac. Congreg. & apti ad substinendum onus Missarum perpetuum.

Neque obicit ratio dubitandi. Nam opinio illorum, qui volunt, census non computari inter immobilia, quatenus procedit de censu reali, non est conformis iuri, nam ut constat ex Clemen. Exim §. cumque annui, de verbor. signif. huiusmodi census reponuntur inter bona immobilia, ibi Com-

Tom. II.

que annui redditus inter immobilia censantur à iure. & ita etiam notat Gl'f. ibidem verbo Cumque annui. Neque obicit, quod sint redimibiles, quia hoc solum facit, quod non sint perpetui, non autem quod non reponantur inter immobilia. Si autem contingat redimi, erit de nouo inuestienda pecunia, quia statim subintrabit obligatio tum Decretorum de celebrat. Missarum, tum etiam ex natura rei, quia cum onus sit perpetuum, & successiue transmittatur, debet etiam transmitti cum suo emolumento.

Dices. Exponi pecuniam periculo amissionis, quia census perire potest, si pereat res subiecta censui. Resp. Huic periculo exponi etiam, si ematur quæcumque res immobilis (nam illa quoque perire potest. Vnde in hac materia non potest vitari quodcumque periculum, quia omnia subiecta sunt communibus periculis: & idem sufficit, si prudenti modo procedatur, & pensatis omnibus, inuestiatot modo vtiliori, qui se offerat.

QVÆSTIO 1071.

An pecunia legata pro Missis inuestiri possit super Molendina.

S V M M A.

- 1 Duplex genus Molendinarum.
- 2 Molendina fabricata super ripis sunt bona immobilia.
- 3 Potest inuestiri pecunia pro Missis super Molendinis in Ripis.
- 4 Et etiam si adherent fundo fluminis immobiliter.
- 5 Molendina adherentia fluminis fundo sunt bona immobilia.
- 6 Imò etiam fabricata super nauibus.
- 7 Potest super Molendinis nauibus substantiis inuestiri pecunia pro Missis.
- 8 Pecunia expensa lucro committitur inter bona immobilia.
- 9 Molendinum cur reponatur inter immobilia.
- 10 Aqua est principia rei substantialis Molendini.
- 11 Annui redditus computantur inter immobilia.

Molendina sunt in duplici differentia: quædam enim fabricantur in ripis fluminum, ita ut per canales aqua ad ipsa deriuatur. Quædam vero fabricantur super nauibus in flumine, ita ut mobilia sint per flumen. Verum, alio etiam modo fabricari possunt in flumine, ita ut consurgat tertia differentia Molendinorum: nempe si fabricantur in flumine, sed immobiliter adherentia fundo ipsius, vel mediante fabrica cæmentata, vel medianibus trabibus fixis in fundo fluminis, ita ut non possint moueri de loco ad locum, sed sint ædificia fixa.

Quod spectat ad Molendina, quæ sita sunt in ripis, esse apta, ut in ipsi inuestiatur pecunia legata pro Missis, non videtur in dubium reuocandum, quia sunt bona fructifera, & veniunt sub genere bonorum immobilium, ut tradunt Tiraquell. de retrat. lign. §. 1. gl'f. 7. numero nonagesimo secundo, Caldas Pereira in l. si curatorem verbo Coartuum num. 14. Gutierrez Præd. quæst. 91. num. 1. lib. 1. Tufchus littera M. conc. 305. num. 4. Vnde concutunt in his conditiones requisitæ per Decret. Sac. Congreg. de celebr. Missar. Nam solum requirit, quod inuestiantur in bonis immobilibus fructiferis, qualia sunt dicta Molendina.

Q 0 2

Et

Ex hoc etiam deducitur. Quod pecunia legata pro Missis inuestiri possit super Molendino fixo in fundo fluminis; nam adhuc concurrunt in ipso necessitatis conditiones; siquidem affert annuos fructus, & habetur etiam pro re immobili. Dato enim, quod secundum se pro mobili haberetur, dum tamen adheret fundo immobilis fluminis, & immobili ceteris immobilibus, iuxta Authen. de non alien. §. Hic ergo collas. t. t. & notant ibi Glos. & Angel.

4 Maior difficultas est, si Molendina sint fabricata super navibus, & innatae flumini mobilitate; iuxta namque Doctores numero secundo, citat. veniunt appellatione mobilium, & ideo non sunt apta, ut in ipsis inuestiatur pecunia pro Missis. Attrapen resolucendum est, quod etiam si ipsis inuestiri possit dicta pecunia: nam adhuc computari possunt inter mobilia: sunt enim praedium rusticum, ut obferunt Tiraquell. de retract. lign. §. primo, gloss. 7. numero nonagesimo secundo, Gutierrez Pract. quest. 91. numero decimo, libro tertio, Negusian. De pignus. par. secunda, memb. 2. numero centesimo quadragesimo quarto, & ideo habentur pro bonis immobilibus, praeteritum si considerentur mobilia in ordine ad fructificandam. Quem effectum praecipue attendunt Decreta de celebrat. Missar. Quia finis inuestiturae iniunctus est, quod addunt annui fructus pro substitucione onere Missarum.

5 Accedit etiam, quod pecunia ipsa, quae super omnia mobilia primum locum tenet, si tamen posita sit ad lucrandum in banchis Campforum, connumeratur ioter bona mobilia: ut tradunt Budei. de numer. libro primo, capite vigesimo quinto, numero decimesimo, Tiraquell. de retract. lign. §. primo, gloss. 7. numero centesimo decimo quarto, Buard. ad Clar. §. fin. quest. 78. numero centesimo quinquagesimo primo, Gratian. decis. Marchia 93. numero nonagesimo, Ioseph Lud. cens. 48. numero quadragesimo secundo, Et hoc non alia ratione, nisi quia est destinata negotio in ordine ad lucrandum. Unde cum etiam huiusmodi Molendinum sit destinatum ad fructificandam, computandum erit inter mobilia.

6 Ratio verò est. Quia, quantum est de se, Molendinum est aedificium, quod ex sui natura exigeret esse fixum solo: & quod si mobilitate super flumine, est per accidens, ob maiorem scilicet commoditatem, seu ob minores expensas in fabricando. Rursus etiam, habet in flumine certum situm, seu locum, locum, intra quem debet contineri, & firmari super aquas immobiliter, ita ut non sit tamquam navis, quae hoc, illuc deferatur. Et proinde locatur in flumine immobiliter, quia semper continetur intra eundem situm. Rursus etiam, quoniam aqua continuè fluat, est tamen semper eadem; sicut etiam, hoc non obstantibus, flumen est semper idem flumen, est etiam idem fundus fluminis cum eadem aqua: & sicut totum flumen, quia adheret alueo, est immobile, & inter mobilia bona computatur; ita etiam quilibet pars fluminis cum sua parte aluei inter mobilia computabitur. Cuius ergo aqua sit potissima, & substantialis pars molendini, ut tradunt Bald. in Cap. significante numero secundo, vers. si hic vendit. de rescript. Ruin. cons. 94. numero octavo, libro quarto, Cepoll. cons. 46. numero quadragesimo primo, libro secundum, Io. Ant. Lantar. cons. 2. Penia decis. 898. numero sexto, sit, quod, cum illa pars fluminis cum suo alueo sit bonum immobile, totum Molendinum pro tali habendum sit, cum denominatio fieri debeat a parte potissima substantiali, praeteritum, cum totum Molendinum, ut dictum est, adha-

reat morali modo immobiliter parti immobili aluei, oec ducatur per flumen, sicut ducitur nave.

Ex dictis inferitur, Quod super huiusmodi quibuscomque Molendinis constitui poterit annuus census, iouetiendo hoc pacto pecuniam relictam pro Missis: quia emittit loci ad percipiendos fructus, & redditus annuos: qui connumerantur ioter bona mobilia, iuxta Clem. Exini §. Causae annui redditus. de verbor. significat. ut dictum est etiam in praeced. quest. & notatur etiam, praeter ibi citat. Glos. in l. Inuermus, verbo annuos C. de Sacrosan. Eccles. Felice de Solis de Censib. tom. primo libro quinto, capite septimo, numerofecundo, Gaspar Roderic. de ann. reddit. libro primo, quest. decima quarta, Garcia de bene. par. secunda, capite quinto, numero nonagesimo quinto, Matienzo ad l. 7. gloss. 1. numero decimo octauo, sit. ut libro quinto, noua Recopilat. Unde si ius ad percipiendos fructus Molendinorum connumeratur inter mobilia, non videtur, cur potiori ratione non debeant connumerari etiam ipsa Molendina. An autem expediat emere Molendina, aut super ipsis fundare census, relinquatur considerandum prudenti administratori, qui pensari circumstantias, inuestiet eo meliori, ac securiori modo, quo poterit.

Q V A E S T I O 1072.

An ex pecunia inuestienda pro Missis perpetuis fundari possit census super bonis immobilibus Monasterij.

S V M M A.

- 1 Impositio census non continet alienationem. Regularis non possunt imponere census super propriis bonis absque licentia.
- 2 Pecunia inuestienda pro Missis non potest inuestiri super bonis Monasterij.
- 3 Si ex inuestitura pecunia non acquirantur fructus de nouo, non obstat finis Decretorum de celebrat. Missar.
- 4 Ratio trahit legem, & lex sine ipsa non trahitur.
- 5 Pecunia pro Missis non potest inuestiri in bonis incorporatis Monasterio.
- 6 Neque super domibus inhabitatis a Religiosis.
- 7 Theatini possunt inuestire pecuniam pro Missis super propriis bonis immobilibus.

Quoniam Censuum sit quid distinctum à fundo, & super quo imponitur, cum sit tantum ius percipiendi fructus ex fundo, ut dictum est in superioribus, ut proinde impositio census non continet alienationem, seu venditionem fundi, ut dixit Rot. decis. 1. numero secundo, & decis. 81. numero octauo, apud Cenc. de Censib. & in Tufinlen. Syluar. 15. Mariz 1619. coram Cavaletto. Dominium namque rei censuatur tenentis penes suum dominum: Attamen quia Sac. Congregat. Concil. de mandato Urbani VIII. prohibuit Regularibus imponere census tam perpetuos, quam vitalitios super bonis propriis, sub penis in eo Decret. expressis, absque expressa licentia eiusdem Sac. Congreg. ideo difficultas praesens non habet locum, nisi quoad eos, qui possunt bona stabilia alienare, atque ad eos etiam super ipsis imponere census.

Dicendum est, Pecuniam inuestiendam pro Missis non posse implicari in bonis ab Ecclesia, seu Monasterio.

Monasterio iam possessis, siue emenda illa, siue fundendo censum super ipsi. Ita etiam tradidi in Quæst. Canon. 172. numero tertio, Cens. 2. & ita etiam tradunt Bordon. in Censil. Regul. rescl. 15. numero trigesimo quarto, Lczana verb. Missa numero trigesimo septimo post init. Tamburin. Opus. de sacrif. Miss. libro tertio, capite primo, §. sexto, numero nono, vers. non sic. Gabr. à S. Viçe, de Sacram. disp. 3. de sacrif. Miss. quæst. 7. diffusal. 6. & sequitur ex regula tradita in superioribus, quod pecunia debet tali pacto inuestiti, vt acrescant ooui fructus, qui correspondant oneri.

3. Ratio verò est. Quia in decret. de celebrat. *Misfarum*, præcipitur, quod pecunia siue relicta pro Missis, siue retracta ex mobilibus, inuestiatur in bonis immobilibus fructiferis, vt oneri perpetuo Missarum correspondeat emolumentum proportionatum; ne, si emolumentum nullum sit aut exiguum, Sacerdotes, ad quos spectat celebrare, tepidiores, ac segniores fiant. Si autem non acquiruntur fructus de nouo, perinde est, ac si connumeretur onus sine emolumento, quia aggrauatur Monasterium onere ooui, & nouo subleuatur nouo oneramento; & proinde de nouo sentit tantum incommodum, & nullum commodum. Imò sentit dampnum, quia si nouo habetur onus hoc perpetuum, posset pro illis Missis recipere stipendia manualia. Vnde non obtineretur finis legis, & proinde violarentur Decreta.

4. Confirm. Quando ratio finalis legis expressa in lege non habet locum, nec etiam lex ipsa potest habere locum, quia non plus extenditur lex, quatenus extendatur ipsa ratio, aut econtra, & ratio trahit legem, & sine ratione non trahitur. *Hic sicuti vers. facis etiam ooui C. de reuocan. donat. & l. illud C. de sacrosan. Eccles. & l. item veniunt. §. Ais se natus ff. de petit. hered. & notant communiter Traguell. in l. si equum verbo Libertis numero quarto, C. de reuocan. donat. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. §. septimo, præm. numero centesimo quinto, Rebus. Ad l. in lege censoria numero 105. ff. de verb. signif. Surd. decis. 186. numero ultimus, Gutierrez Quæst. præf. decima septima, numero octuagesimo quarto, libro secundo. Si autem pecunia pro Missis inuestiatur super bonis Monasterij, ex quibus iam percipitur fructus, ita vt nulli fructus accrescant, non habebit locum in hac inuestitura ratio expressa in Decret. de celebrat. *Misfarum*, quia non ponitur emolumentum congruum, quod excludatur segnitie, & negligencie in adimplendo onere. Ergo nec etiam locum habebit lex ipsa: quia lex quando obseruatur, ponit suum effectum finalem, ad quem ordinatur: & si non ponitur, non adest ibi obseruantia legis.*

5. Ex quibus inferitur. Præfatam pecuniam non posse inuestiri in horis incorporatis Monasterio, quauis ex ipsis perciperentur fructus. Quia hi quoque fructus sunt incorporati bonis vidualibus Monasterij, & eum non faciunt crescere Monasterium in bonis possessis, nec etiam reddunt ipsum potens ad sustinendum onus, & proinde violantur Decreta de celebrat. *Misfarum*. Et cum transmittatur onus ad successores atque nouo emolumento, transmittitur ad impotentes, quia non habent vnde illud sustineant. Imò hoc modo posset depauperari Ecclesia, seu Monasterium, siquidem posset omnia bona eius fructifera subici oneri Missarum, & nihil liberum remanere Monasterio, & consumi redditis ipsius, dum substituitur oneri Missarum.

6. Secundo inferitur à fortiori. Neque posse huiusmodi pecuniam inuestiri super ipso Monaste-

Tom. II.

rio, seu domibus, quas inhabitant Religiosi, aut alij Ministri Ecclesiarum. Nam iuxta Decreta Sac. Congregat. de celebrat. *Misfarum* debent inuestiri in bonis immobilibus fructiferis. Monasterium autem, aut domus prædictæ, quauis sint fructifera in habitu, quia tamen actu non fructificant, non possunt in ipsis inuestiri pecunia. Quia finis inuestituræ est, vt acquirantur ooui proventus, vnde substituitur onus Missarum: quod obtineri non potest, nisi actu fructificante. Et quod omnino conuincit, est, quod pro oneribus Missarum, requiruntur bona immobilia fructifera; quæ exhibeat annuos proventus, talia autem non sunt Monasterium, quod inhabitatur à Religiosis, nec hospitalia incorporata; nam Fratres Minores, qui non sunt capaces bonorum immobilium, nec annuorum proventuum, possunt tamen habere habitationem, seu Monasterium, & hospitalia.

Tertio inferitur. Theatinos, cum possint alienare bona immobilia, quæ ipsis quocumque titulo libera obueniunt, abique licentia Sedis Apostolicæ, cum sola licentia Generalis, cò quod secundum proprium institutum, non possident talia bona, poterunt eadem subicere oneribus perpetuis Missarum, si alijs habilia sint, ita vt non sint litigiosa, & ferant fructus consuetos, qui correspondent oneri, & non sint subiecti specialibus periculis. Concurrunt enim conditiones ocellariæ: cum possint alienari, possunt etiam subici huiusmodi oneribus.

Q V A S T I O 1073.

An pecunia inuestienda pro Missis possit applicari fabricæ Monasterij, aut reparations domorum, qua inferuntur pro Monasterio.

S V M M A.

1. Pecunia pro Missis an implicari possit pro reparations fabricæ domorum conuentus, &c.
2. Bona immobilia, in quibus inuestienda pecunia debent afferre fructus successiuos pro sustinendo onere.
3. Onus *Misfarum* & legatum se inuicem trahunt.
4. Modus sub quo relinquuntur legata pro Missis est causa finalis.
Modus est condicio resolutoria.
5. Bona immobilia in quibus inuestienda pecunia pro Missis, debent actu fructificare.
6. Ex pecunia inuestienda pro Missis debent percipi speciales fructus à ceteris discreti.
7. Quomodo possit fabricari, aut reparari domus ex pecunia destinata pro Missis.
8. Pecunia obligata Missis perpetuis non potest reparari Monasterium.
Nec etiam reparari Ecclesia.
9. Cur regulares ex fructibus pro Missis possint saluare personam domus, & non pecuniam destinata pro Missis illam emere.
10. Regulares an possint recipere conuentum cum onere Missarum.

PEitri. in Formular. litteræ, A. capite undecimo, numero 2. ponit casum aliquorum Religiosorum, de quibus inquit, Ao potuerint pecuniam inuestendam pro Missis implicare in reparations causam domus combustæ, quæ inferuicbat pro habitatione collocorum, qui colebant certos agros Monasterij

naſterij, & cogebantur conducere ad hunc effectum aliam domum à vicino. Et affirmatiue reſponder. Primò, quia domus reparata eſt de ſua natura fructifera, licet in præſenti per accidens non fructificet. Secundò, quia poteſt dici, quod illa domus fructificet, quatenus liberat Monaſterium à ſolutione penſionis pro æteta domo. Tertio, quia poſſent Regulares cum illa pecunia damnum emere, eut ergo non poterunt etiam fabricare? Quarto. Quia illa pecunia eſt verſa in utilitatem perpetuam Monaſterij. Quinò, poteſt illa pecunia extingui cenſus Monaſterij, ergo etiam reparari domus, & ſubdit, quod etiam implicari poſſet ad repandam fabricam Monaſterij, ſi minaretur ruinam, nec aliundè reparari poſſet. Quia ſicuti poſſent acceptare Conſentum ſibi donatum cum onere Miſſæ perpetuæ; ita etiam reparare pecunia deſtinata pro Miſſis, aſſumendo onus Miſſæ perpetuæ, intuitu reparationis.

¶ Tenendum tamen eſt. *Quod pecunia inueſtenda pro Miſſis, non poſſit implicari in reparatione fabricæ, ſine domorum, ſine Conſentus: ſed eſſe inueſtendum in bonis immobilibus alij fructificantiſ. Ita Bordon. in Conſil. Regul. reſol. viginti quinta, numero trigefimo quarto, Lexana in Summ. verbo. Miſſa, numero trigefimo ſepſimo. poſt. inir. Aucta quaſi. undecima, de Euchar. ſcſt. decimo ſepſimo, verſi. Admittit verò, Gabr. à S. Vincen. de ſacramen. diſp. 3. de ſacrific. Miſſæ. quaſi. ſepſima, diſcul. 6. Tamburin. Opus. de ſacrific. Miſſæ. libro ſexto, capite primo, ſ. ſexto, numero decimo quarto, verſi. Quoad ſepſimam. Ratio eſt. Quia iuxta Decreta de celebrat. Miſſæ. debent inueſtiti in bonis immobilibus fructiferis, in ordine ad ſubſtituendum ſucceſſiuè onus Miſſarum: ne ij, ad quos ſpectat, in celebrando ſegniores, & negligentes ſint. Ad quod cauendum requiritur, quod fructus ſucceſſiuè correfpondeant oneri, vt poſſit commodè ſubſtitui. Et idè debent accreſcere noui fructus, vt onus ſucceſſiuè conſumtum ſit cum utilitate; ſicut requirit Sae. Corregatio.*

¶ Confirm. Teſtator reliquit legatum ſimul cum onere Miſſarum, eo ſine, vt legatum ſit fundamentum oneris, & onus ſit quid inherens legato, tanquam eius acceſſorium. Vnde ex diſpoſitione teſtatoris, onus & legatum ſunt inter ſe connexta, quatenus legatum præbet vires ad onus adimplendum. Ergo, cum ex diſpoſitione teſtatoris, onus debeat transmitti ad ſucceſſores, debet etiam transmitti legatum, quatenus præbens vires pro onere ſubſtituendo. Non transmittitur autem, niſi transmittantur ſpeciales fructus ſufficientes pro onere ſubſtituendo.

¶ Confirm. ſecundò. Onus Miſſarum adicitur legato, in vim modi, ſub quo relinquuntur emolumentum percipiendum à legatario. Et proinde modus eſt cauſa finalis diſpoſitionis, vt obſeruant Craueria conſ. 59. num. 4. Anton. Faber lib. ſexto. Cod. tit. 22. deſinit. 2. numero tertio, & emolumentum in executione ordinatur ad obtinendum finem, tanquam cauſa inductus illius, qui in intentione fuit cauſa illius, vnde non adimplens modum priuati relictio commodo, & petinde eſt, ac ſi deſiceret conditio, aut in pendenti eſſet, ſiquidem eſt conditio reſolutiua l. 1. c. de his qua ſub modo. & notant Gloſ. ibid. Cuiac. in parat. jbidem Menoch. conſ. 78. numero ſexto, & decimo ſepſimo, Sord. de alim. tit. 9. quaſi. 6. numero decimo tertio, & gn. 23. numero ſepſimo. Ergo ex diſpoſitionis modalis teſtatoris debent in legatis pro Miſſis perpetuis remanere perpetui, & ſpeciales fructus, qui ſucceſ-

ſiuè reſpondeant oneri; tum quia debent eſſe ſucceſſiuè cauſa indocens aſſequutionem finis intenti à teſtore. Tum quia, cum legatum acquiratur reuocabilitate, ſiquidem poteſt reuocari, modò non ſeruato, remanere debet in propria, & ſpeciali forma, cum deſtinatione ad onus, pro quo reſequitur, vt maneat in ſuo ſtatu reuocabilitatis, nec conſundi poteſt cum bonis non reuocabilibus.

Ad primùm, in oppoſitum reſp. Bona immobiliſ, in quibus inueſtenda eſt pecunia pro Miſſis, non ſolum debere eſſe fructifera habitu, ſed etiam actu fructificare: tum quia hoc eſt neceſſarium ad obtinendum finem legis, nempe, ne ſucceſſores nullam, aut exiguum percipientes utilitatem, ſegniores, & negligentes ſint in celebrandis Miſſis. Tum quia fructus requiruntur pro ſubſtituendo onera celebrationis Miſſarum, & pro ſubſtitutione celebrantium, & idè debent eſſe continui, & actuales, ſicut etiam eſt celebratio. Vnde cum de iure nature ſi debita ſubſtitutio celebranti, vt ſuo loco diſtum eſt, ſine ſit pauper, ſine diues, non poteſt ab aliquo illa priuari, & idè ex hoc quoque capite, debet ita inueſtiti pecunia, vt pro celebrantibus accreſcant noui fructus continui.

Ad ſecundum. Poſſe quidem dici, quod illa domus fructificet per æquipollentiam, quod tamen non ſufficit, nec pro ſeruanda mente teſtatoris, vt conſtat ex diſtis, nec attenda exigentia diſpoſitionis modalis. Imò cum onus ſpeciale ſit, & ratione cuius debetur miniſtris ſubſtitutio de iure nature, requiruntur ſpeciales fructus ad id deſtinati, vt tanquam cauſa poſſint influere in aſſegurationem ſua intenti à teſtatore, & præbent ſubſtitutionem celebrantibus. Imò, ſi res attentè conſideretur, neque erit idem per æquipollentiam, quia penſio, quæ alijs ſoluetur, ſicut remaneret incorporata cæteris bonis Monaſterij; ita non agnoſceretur, tamquam ex ſpeciali capite, deſtinata pro ſubſtitutione celebrantium, neque accreſceret aliquid utilitatis nouæ, ſed ſolum repararet damnum.

Ad tertium. Poſſe quidem fabricari domum pecunia inueſtenda pro Miſſis, ſed in ordine ad locandum. Vnde etiam poſſet reparari domus deſtructa, ſi eſſet in ordine ad fructificandam, mediante locatione. Quia eſſet noua domus ſubiecta oneri Miſſarum, cum acquisitione nouorum fructuum; & proinde ſaluaſentur omnia, quæ debent ſaluari. Quod non contingit, ſi domus repareretur, in ordine ad habitationem, cum tunc non accreſcant noui fructus pro ſubſtitutione oneris. Vnde non ſufficit, quod ſit verſa pecunia in utilitatem perpetuam Monaſterij, vt dicitur in 4. argumento, ſed debet eſſe utilitas, quæ conſiſtat in fructibus pro ſubminiſtranda ſubſtitutione celebrantibus Miſſis. Vnde ſolum manet quartum argumentum: ſicut etiam quintum, nam quando extinguitur cenſus, accreſcant fructus, qui erant alienati, qui proinde inferunt pro ſubſtituendo onere Miſſarum.

Ex quibus deducitur. Non poſſe ſubſtituere, quod Peirin. num. 1. citat. habet, Poſſe ſcilicet pecuniam deſtinatam pro Miſſis conuerti in reparationem Monaſterij. Nam certum eſt, quod Monaſterium nouo fructificet, nec fructificare poteſt, quia non poteſt locari; idè non ſubminiſtrat expenſas pro ſubſtitutione celebrantium, ſicuti eſſet neceſſarium, & ex natura rei, & ex Decretis de celebr. Miſſæ. Similiter etiam ne ſubſtituere poteſt, quod poſſit ita pecunia conuerti in reparatione Eccleſiæ, quaſi hoc modo fructificet, vt ait Peirin, quia non poſſent celebra

celebrari Missæ, nisi adesset Ecclesia, in qua celebraretur; nam legatum pro Missis non relinquitur, nisi pro subfinitatione celebratorium, & ad summum, pro expensis pro celebratione, & supponit, aliunde adesse Ecclesiam, & reparari posse. Deinde pecunia infumpta pro reparatione Ecclesiæ nullo modo fructificat, imò implicatur in eò, quod exigit continuis expensis pro manutentione. Ita etiam Gabr. à S. Vincent. de sacramen. diff. 3. de sacrific. Missæ. quæst. 7. diff. 6.

- 9 Nec obstat, quod si Regulares non haberent Conuentum, possent conducere domum, soluendo pensionem, & utendo fructibus legati pro Missis pro hac solutione. Nam non sequitur ex hoc, quod pecunia legata pro Missis fabricare possint Conuentum: siquidem, si dicta pecunia fabricaret Conuentum, non remaneret fundus fructifer pro Missis, nec annua utilitas pro subfinitatione onere. Si verò conducatur domum; & fructibus perceptis pro Missis soluant pensionem, quotannis percipiunt congruam utilitatem pro onere Missarum: quod autem implicent in hoc potius, quàm in illo fructus perceptos, pendet ex eorum voluntate.

- 10 An autem possint Regulares fabricatum Conuentum ab aliquo benefactore recipere cum onere alicuius Missæ, præsertim quotidianæ, pars affirmatiua non videtur in dubium reuocanda: quia adhuc remanent liberi, ut possint aliis Missis celebrare, & pro ipsis accipere elemosinam. Ex hoc tamen non inferitur, quod etiam pecunia legata implicari possit in fabricam Conuentus. Nam in priori casu obligatio suscipitur intuitu Conuentus donari, & ideo non subicitur alia obligatio apud Regulares, quàm celebrandi Missas sibi impositas.

QVÆSTIO 1074.

An deficientibus fructibus pro Missis assignatis, cesset obligatio celebrandi.

S V M M A.

- 1 Perueniunt fructibus ex culpa legatarii; non cessat onus Missarum.
Culpa non egreditur suos auctores quoad damnum.
- 2 Perueniunt fructibus cessat obligatio celebrandi.
- 3 Corrente fundamento, corrumpit quod ipsi innititur.
- 4 Obligatio celebrandi est dependens à prouentibus.
Cessante sine cessat obligatio, ob quem est assumpta.
- 5 Obligatio confurgit ex consensu illius, qui illam suscipit.
Cessat obligatio veniens ad casum, à quo non potuisset incipere.
- 6 Deficientibus fructibus ad tempus, ad tempus etiam cessat obligatio.
Correlatiua se inuicem inferunt, & se inuicem tollunt.
- 7 Fructus inexigibiles se habent ac si non adessent.
Si fructus sint inexigibiles, cessat obligatio celebrationis.
- 8 Quid si fructus pro Missis deficient ex culpa Prælati, & non Capituli.
Culpa Prælati non præiudicat Ecclesiæ.
Ecclesiæ parienti damnum ex propria negligentia restituitur.

- 1 Fructus perire possunt, vel quia deficiat fundus, vel quia remanere fundo, non percipiuntur fructus, ut si fundus esset aliquis ager,

qui ex aliquo accidente sterileceret: ut si consisteret in locis montium, & non solueretur fructus ex aliquo casu extraordinario, aut quia non colligerentur gabbellæ, super quibus fundatur, aut ex aliquo alio capite. Certum est autem, ut notant Doctores infra citandi, quod si periret fructus ex culpa legatarii, quod adhuc durat obligatio: nam non debet culpa vnus alteri nocere, cum culpa non egreditur suos auctores l. Sancimus C. de penis & Cap. Quæsitum. 2. de his que fuer. à maiorat. par. caput. & Cap. Romana in fin. de senten. excomm. in 6. & ideo legatarius lucro debet penam suæ culpe, celebrando Missas absque fructibus correspondendis. Vnde difficultas est, quando ab ipse culpa legatarii perirent fructus.

Dicendum est. Perueniunt fructibus deficiente pro Missis, cessat obligatio celebrandi. Et ideo etiam dicendum est, si non possit exigi. Ita Honcala Opus. de valer. Missarum art. 17. Propriè. 1. Petrez de Lara de Annivers. libro primo, capite decimo quinto, numero octauo & nouo Fraxinell. de oblig. sacerdot. fill. 4. conclus. 4. §. 27. Riccius in Prax. resol. 101. in fin. par. quarta, Lezana in Summ. verbo. Missa. numero 37. circa med. Alphonsi de Leon. de off. Capell. quæst. quinta, sect. 14. numero 136. Bordon. in Consil. regular. resol. 25. numero trigesimo primo, Tamburin. opus. de sacrific. Missæ. libro tertio, capite primo, §. 3. numero octogesimo nono, Peirin. teno tertio, de priuileg. capite primo, numero vigesimo nono, in fin. Cassini in Catechesi regul. titu. le duodecimo, numero trigesimo secundo, Franc. Lugo libro quinto, de sacramen. capite duodecimo, quæst. 9. numero nonagesimo primo, Garzia in Summ. tract. 3. diff. cult. 10. dub. 10. num. 2.

Ratio defumitur ex eo. Quod onus Missarum impositum adhæret legato, & fructibus ipsius tamquam fundamento: est enim modus, sub quo relinquatur legatum, & ideo innititur eidem legato, & fructibus, ratione quorum subsistit onus. Si ergo deficient fructus, cessabit onus, & obligatio celebrandi Missas, quia deficiente fundamento, corrumpitur etiam, quod super ipso fundatur. Nam orig. ff. Quod vi aut clam. & Cap. cum Paulus 1. Quæst. 1. & notant Menochi conf. 48. numero 35. Viuius decis. 1. nam. 15.

Quod amplius confirm. Obligatio celebrandi non suscipitur, nisi intuitu annui prouentus, correspondentis celebrationi Missarum, & sicut commodum legati est sub modo oneris celebrandi, ita ut resoluatur dispositio, si non seruetur modus, ut constat ex dictis in superioribus; ita etiam obligatio celebrandi est dependens ab annuis prouentibus, tamquam ab alio correlatiuo modo, sub quo suscipitur. Ergo, si deficient fructus, resoluatur obligatio celebrandi, tamquam assumpta sub modo, seu conditione, quod aditus fructus correspondentes oneri. Præsertim quia obligatio celebrandi est assumpta in eum finem, quod per fructus legati subministraretur congrua substantia, & proinde, cessante hoc fine, cessat etiam obligatio l. Adigere §. Quamuis ff. de iure par. & tradit Tiraquell. tra. 2. Cessante causa par. 1. num. 109.

Confirm. secundò. Obligatio non exedit intentionem eam imponentis, & intentionem suscipientis, confurgit enim ex consensu illius qui illam suscipit l. 1. §. 1. ff. de pact. & l. si ego & l. Non omnis ff. de reb. credit. & l. in venditionibus ff. de contrahent. empt. Cum autem fundator assignet pro onere celebrandi congruos prouentus, intendit obligare mediante illa compensatione: & suscipiens onus intendit se obligare, quatenus sibi obueniant prouentus compensantes onus.

Ergo

Ergo, si deficiat res, venit ad casum, in quo fundator non imposuisset obligationem, nec solcipiens acceptasset, & idem extinguitur, cum decernat ad casum, a quo incipere non potuisset. *Existimo posse de l. Pluribus res ff. de verb. oblig. Vbi Bald. Castren. & alij.*

Ex dictis inferitur. Quod si fructus ad tempus deficerent, ad tempus quoque cessaret obligatio, nempe pro toto illo tempore, quo fructus deficiunt. Cum enim fructus sicut fundamentum obligationis, & habeant tractum successuum, sicut habet etiam obligatio, si fructus interruptantur, interruptitur quoque obligatio, & recurrentibus fructibus, recurrit etiam obligatio: sunt enim correlatiua, præceptio fructuum, & obligatio; & proinde vno destructo, tollitur & aliud. *l. Filie §. maritima. ff. de adim. legat.* Hoc autem habet locum deficientebus fructibus ex quocumque casu sine ordinario siue extraordinario.

Secundo inferitur. Idem locum habere, etiam si adint fructus, sed sint inexigibiles, quia tunc perinde est, ac si non adessent. *l. Ex consensu §. 1. ff. de appellat.* neque enim legatarius percipit ex ipsis aliquam utilitatem, nisi exigatur: Vnde cum obligatur intuitu utilitatis, quam percipit dum sunt inexigibiles, cessat omnis utilitas, & idem etiam obligatio. Debent tamen esse vera inexigibiles, non autem ex negligentia legatarii. Tenetur enim legatarius, vt aduertitur Riccius *resol. centesima quinta, numero quarto, veti.* Quare concludendum adhibere diligentiā pro illorum exactione; siquidem acceptando legatum assumptum etiam onus exigendi, & idem deficeret in proprio officio, si esset negligens, & non excusaretur à celebratione Missarum.

Circa id autem, quod numero primo, dictum est, dubium remanet, An, si culpa Prælati deficiant fructus, sed non culpa Capituli, cesset obligatio celebrandi, quæ est pænes Ecclesiam, seu Capitulum. Et eadem ratio est de obligatione cuiuscumque loci pii, seu communis, si culpa sit tantum illius, qui præest. Et cessare videtur retolendum, quia cessant fructus, & quamvis cessant culpa Prælati, non alterius superioris, eius tamen culpa non præiudicat Ecclesiæ, vt passim Rota coram Caputaquen. *decis. 128. numero tertio, par. secunda, Scraphin. decis. 436. numero secundo, Puteo in Rom. Castri Feliciani decis. 285. numero primo, & in Fesulan. Prioratus 3. Martij 1617. coram Pamphilio. & est decis. 417. numero tertio, par. quarta Recent. & in Hispanen. decimar. 27. Iunij 1644. §. secunda quia curam Eminentiiff. Corrado & in Tolinena Decimarum §. Præsertim coram Celso. & in eadem 21. Iunij 1649. quæ est decis. 185. numero quinta, coram Eminentiiff. Orthobon.* Quia si Ecclesiæ patiens damnum ex propria negligentia, restituitur Cap. *André de in integr. restit.* multo minus debet pati damnum ex aliena culpa.

Q U A E S T I O I I I I.

An diminutis fructibus, diminuendum sit onus Missarum.

S Y M M A.

- 1 Si prouentus sint pingues non diminuantur, si decreuerint.
- 2 Quid si diminuantur infra consuetum.

3 Diminuantur Missæ, quando fructus sint inæquales oneri.

4 Vales argumentum de parte ad partem quando vellet de totum.

5 Si cessauerit sit contemptus aequalitatem oneris & emolumentis de eius meritis minuantur Missæ diminutis fructibus.

6 Deficiente parte fructuum minuitur censæ.

7 Si legatum non subsistat in totum, neque etiam in totum subsistit onus.

8 Minuitur onus cum proportione ad diminutionem hereditatis.

9 Diminutis fructibus ad tempus an diminuenda Missæ.

10 Eadem ratio de toto ad totum, ac de parte ad partem.

11 Si fructus adequens elemosinas manuales an diminuenda Missæ.

12 Diminutis fructibus quid agere debeant exequutores pro celebratione Missarum.

13 Si legatarius non percipiat totum legatum subsistit onus solum pro rata.

Conueniunt Doctores, præsertim infra citandi, quod si prouentus annui pro Missis sint pingues, ita vt excedant consuetos, qui pro huiusmodi Missis perpetuis assignari solent, quamvis diminuantur, onus esse minuendum numerum Missarum. Quod certum est, stante quacumque diminutione, damnum remanens consueti prouentus. Ex hoc enim sine præsumendum ex fundatore auxilium prouentus supra consuetos, vt stante diminutione, quæ temporis processu regulariter succedere solet, saluus maneat numerus Missarum præscriptus, nec locus sit diminutioni. Videtur solum difficultas est, quando fructus diminuantur notabiliter infra consuetos, qui solent assignari.

Quod autem diminuendus sit numerus Missarum tradunt Roman. *conf. 339 numero trigesimo primo, Petrus de Lara de Annuat. libro primo, capite decimo quinto, numero vndecimo, Lezana in Summ. verbo Missa numero trigesimo septimo, circa finem. Alphons. de Leon. de off. capell. quæst. 5. §. 12. 14. numero 238. Bordon. in Consil. Regul. resol. 25. numero trigesimo septimo, Alnata de consil. men. dispensat. libro secundo, capite secundo, §. 1. num. trigesimo primo, Garzia in Summ. tract. 3. diffinit. 10. dub. 10. numero quarto, Riccius in Prax. resol. 105. numero quarto, veti. Quare concludendum. Tamburin. Opus de sacrif. Miss. libro tertio, capite primo, §. 3. numero 90. & 91. & generaliter loquentes de onere annexo legatis, Bart. in l. Scilicet ff. de ann. legat. & Doctores in l. Pluribus §. si duobus ff. de leg. 1. Surd. *conf. 380. numero vno, Merlin. decis. 33. numero tertio, Addunt tamen præcipue Petrus de Lara, & Tamburin. quod non statim minuendus est numerus Missarum, sed compensandus vnus annus pro alio.**

In hac difficultate. Quando fructus pro Missis perpetuis sint æquales oneri, iuxta consuetum assignationem, si minuantur, minuendus est etiam proportionaliter numerus Missarum. Hoc deducitur ex natura oneris, & emolumentis correspondentibus subordinatione oneris, inter quæ requiritur, secundum regulas iustitiæ, debita correspondentia, si proinde quando tantum est emolumentum, quantum est onus, & verumque est diuisibile, tunc ita totum emolumentum correspondet toti oneri, vt etiam pars correspondat parti. Sicut autem deficiente toto emolumento, cessat totum onus: ita etiam deficiente parte, cessat etiam pars oneris correspondens. Quando enim valet argumentum de toto ad totum, valet etiam de parte ad partem, h. quæ de tota §. de red

rei vend. Si ergo cessat pars fructuum ex assignatis pro Missis perpetuis, tollenda etiam erit pars oneris impositi.

4 Et hoc videtur de mente testatoris, quia dum reliquit legatum, ex quo percipiatur fructus adæquari oneri iniuncto, cum contemplatus sit æqualitatem inter onus, & emolumentum, censetur ita cooptasse totum totum, ut etiam cooptaretur pars parti: & proinde intendit, quod totum emolumentum esset in compensationem totius oneris, ut etiam pars in compensationem partis. Et si cut impulsit obligationem ut accessitiam emoluto; ita ut noluerit obligare, nisi in quantum compensaret onus: ita etiam noluerit ad singulas partes oneris obligare, cum simus in separabilibus, nisi quatenus singulis partibus reponderet emolumentum proportionatum. Ergo, si cessat pars emolumenti de mente Testatoris cessabit etiam pars oneris proportionata.

5 Et confirmatur ex eo, quod servatur in censibus.

Quia enim census est ius percipiendi fructus ex certo fundo; si deficit pars fundi, deficit etiam census secundum partem proportionatam, ut statuitur in Bulla Pij V. Quia scilicet, deficiente fundo, deficiunt etiam fructus. Cum ergo obligatio celebrandi nascatur ex iure percipiendi fructus annuos assignatos pro tali onere, deficiente hoc iure, & deficientibus fructibus ex parte, deficit etiam ius percipiendi, cum in tantum ad sit ius in quantum ad sit fructus, atque adeo obligatio, quæ indenscitur.

6 Atque generaliter hoc locum habet in legatis, quæ relinquuntur cum aliquo onere, quod si non subsistat in totum, neque etiam in totum subsistat onus, sed proportionaliter minuitur, iuxta L. Ei qui non amplius. ff. De donat. mar. caus. Item etiam hoc locum habet in hereditate, cui adiungitur aliquod onus, quod minuitur cum proportionem ad diminutionem hereditatis, si ex aliquo casu contingat de ipsa detrahi. L. Placuit. ff. De condit. & demonst. Ergo à fortiori locum habebit in legatis pro Missis, quia totum ipsorum emolumentum est pro compensatione oneris.

7 An autem si fructus diminuantur non permanent, sed tantum pro tempore, sit etiam pro tempore diminuendum onus Missarum, videtur affirmatiue respondendum, si fructus non supercedant onus. Nam æquitas non patitur, quod celebraretur plus grauetur, quam sit commodum, quod percipit, vnde cum legatum, seu fructus ipsius adæquent onus; si ex parte deficiat, etiam pro tempore tantum, onus pro illo tempore excedet: quod non est secundum iustitiam. Et sicut si fructus permanentem minuantur, debet permanentem minui numerus Missarum: ita etiam si minuantur pro tempore, pro tempore quoque erit minuendum onus. Quia eadem ratio est de toto ad totum, ac de parte ad partem. l. Quia de toto. ff. De rei vend.

8 Nec obstat, quod fructus pro Missis perpetuis soleant esse maiores, quam sit elemosina pro Missa manualibus, & proinde non videtur minuendum numerum Missarum, quod vltimo remaneant fructus correspondentes elemosinæ pro Missis manualibus Quia, quomodo excedant proportionaliter elemosinam, quæ exhibetur pro Missis manualibus, non excedit tamen elemosinam, quæ solet assignari pro Missis perpetuis. Quia idem solet esse maior, quia onus, eo ipso, quod est perpetuum, & continuu, est etiam maius. Vnde cum minuatur emolumentum, quod est intra terminos iusti, debet etiam proportionaliter minui onus Missarum. Et tamen advertendum, quod cum stipendium pro Missis perpetuis habeat latitudinem, non est censendum

minui, in ordine ad diminutionem oneris; nisi minuat in infra infimum, consuetum assignari, aut infra taxam auctoritativè positam, si ad sit.

An autem quæ dicta sunt locum habeant quoad exequutores. Respondeo. Quod si fiat puri exequutores; & nudi; ita ut nihil commodi perepere inde possint, debent curare, ut celebretur præfatus numerus Missarum præscriptis quovisque reperiat qui celebrare velit, contentus fructibus legatis, qui supersunt. Quod si non reperiant, celebrari curabunt illum numerum Missarum, pro quo sufficit proveniunt. Si autem sint exequutores mixti, seu veri legatarii, ita ut cedat in commodum ipsorum, quod superest ab executione operis iniuncti, nec teneantur exhibere pro celebratione aliquid, ultra consuetum stipendium legatarii: & proinde est legatum cum onere, sicut etiam sunt cætera legata, quibus onus aliquod imponitur. Quando autem legatarii non percipit totum legatum, neque etiam substat totum onus, sed partem pro rata, iuxta l. Ei qui non amplius. ff. De mort. caus. deat. vbi Glof. in.

QVÆSTIO. 1076.

AN UT DIMINUANTUR MISSÆ, REQUITUR AUCTORITAS SACRÆ CONGREGATIONIS.

S V M M A.

- 1 Reductio Missarum non potest fieri nisi auctoritate S. Congregat.
- 2 Diminutio fructibus, an requiratur aliqua auctoritas pro diminutione numeri Missarum. & cum seq.
- 3 Reductio Missarum pertinet ad Sedem Apostolicam privative quoad alias.
- 4 Quando ex diminutione fructuum locum habet diminutio Missarum. Reductio quid sit.
- 5 Diminuo emolumento, diminuitur onus. Qua de toto ad totum, eadem ratio de parte ad partem.
- 6 Non tenetur quis celebrare sine stipendio congruo. In fundatione Missarum habetur pro expresso, quod obligatio non sit pro rata fructuum deficientium.
- 7 Obligatio subsistit, & continet ad subsistentiam, & correctionem fundi emolumentum.
- 8 Reductio quando in Missis habeat locum.
- 9 Diminutio Missarum quando non habeat locum.
- 10 Quid facere debeat natus Capellanus si reperiat fructus diminutos. Congruum stipendium est de mente Testatoris legatis Missis.
- 11 Si numerus Missarum sit præscriptus ab Ordinario diminutio fructibus, diminuitur Missæ.

IN Decretis Sac. Congregat. De celebr. Missar. prohibetur reductio numerus Missarum, ut in §. Ac primo, Episcopis, Generalibus, &c. quarum opera suscepta sunt post Concil. Trident. aut etiam ante Concil. imposita in limine foundationis, & celebratur Sedi Apostolicæ; etiam si legatum ita tenus sit, ut nemo reperiat, qui velit onus suscipere. Vnde non videtur onus posse diminui absque auctoritate Sedis Apostolicæ. Accedit, quod

P p acceptato

acceptato legato cum onere præscripto, non est amplius locus penitentie, & cum diminutio continet mutationem voluntatis Fundatoris, pertinet tantum ad Summum Pontificem. Et ita videtur sentire Genæus, in *Præf. Ecclæs. quæst.* 179. *Azot. par.* 2. *lib. 6. cap. 24. quæst. 6.*

2. Oppositum tamen tenent Bordon. in *consyl. regul. reser.* 25. *num. 17. Aucta de Sacram. Fuchar. quæst.* 11. *fol. 18. vers. Quid si poss. Francisc. Lugot h. 5. de Sacram. cap. 12. quæst. 9. num. 97. Garaia in sum. reser. 3. difficult. 10. dub. 10. num. 6. Et desumi potest etiam ex illis, qui volunt, quod ex se deficit census pro rata, deficiente re, super qua est fundatus, quoad aliquam partem. Ita Feder. Martin. de iure *consyl. Duard. in Bull. Pij V. de consyl. 5. 5. quæst. 1. num. 16. Gaill. observ. 7. num. 11. lib. 2. Pachin. lib. 2. Controuer. cap. 44. in fin. Lessius lib. 2. de iust. & iur. cap. 22. dub. 2. num. 8. Rota in Rem. *Consyl. trigesima de Oblatis, anno millesimo sexcentesimo secundo.* Coram Millino, & est decis. 457. apud Duard. de *Consyl.***

3. Solutio huiusmodi difficultatis pendet ex eo; An diminutio Missarum sit reductio, an verò mera extinctio obligationis. Si enim est reductio, certum est, requiri auctoritatem Sedis Apostolicæ. Quia hoc expresse statuitur in dicto Decreto *de celebrat. Missarum.* Nam expresse ibi §. *Ac primi* districtè prohibetur Episcopi, & Generales reducere Missarum onera, aut quomodocumque moderari. Si verò non sit reductio, sed ex natura rei cesset obligatio, non erit necessaria auctoritas Romani Pontificis, neque aliterius, quia, extincta obligatione, non est necessaria aliqua reductio, seu moderatio.

4. Dicendum est. *Diminutio fructibus Missarum perpetuam quoad partem, cessare alicui quoad partem proportionatam obli-gationem Missarum.* Hoc autem intelligitur de fructibus, qui non superexcedunt sed minuuntur infra consuetum infimum stipendium. Et proinde non sequitur auctoritas Sedis Apostolicæ, cum ea se extinguatur obligatio. Hoc autem ex eo deducitur, quod non intervenit reductio, seu moderatio oneris, quæ est restructura Apostolicæ Sedi; quia tunc solum reductio locum habet, quando aliis onus Missarum, & obligatio remanent in suo vigore: non autem quando ex se cessat: nam reductio est actio reducens ad æquitatem quod aliis non esset æquum, ut notant Bald. in l. 7. C. *De arbit. Alexan. in l. Societatem meam. §. Arbitrorum. ff. pro socio.* Et proinde est de eo, quod aliis cadit sub obligatione.

5. Quando autem minuuntur fructus legati infra infimum stipendium, quod pro Missis perpetuis solet assignari, non manet obligatio in suo vigore quoad totum onus. Cum enim sumus in separabilibus cum quoad fructus, quoniam quoad onus, sicut totus proventus correspondet toti oneri, ita etiam pars correspondet parti. Sicut ergo, deficiente toto proventus, cessat totum onus, ita etiam deficiente parte, deficit pars oneris, cum sit eadem ratio de toto ad totum, quæ de parte ad partem. *L. Qua de tota. ff. De rei vendicac. & notant Canticæ, in Topica latus loco 1. Euerar. l. 80. Rebut ad L. Appellatione rei. ver. Negatus. ff. De verborum significacione.*

6. Confirmatur. Non tenetur quis celebrare absque stipendio congruo, & consueto, nisi specialiter se obliget ad celebrandum, quamvis stipendium non sit tale. Vnde quando quis suscipit onus perpetuæ Missarum, in tantum se intendit obligare, in quantum est perceptus congruum stipendium ex fructibus legati, aliis non se obligaret. Similiter etiam

testator, seu fundator, dum assignat congruum stipendium, aut etiam maius, intendit obligare mediante stipendio, atque adeò secundum mensuram illius. Quia dum assignat stipendium adæquans onus intendit proportionem debitam inter stipendium, & onus. Ergo, dum minuuntur fructus infra proportionatum stipendium, ea interpretatur voluntate utriusque cessat onus pro rata; tum quia nec legatarius se voluit obligare, nisi secundum mensuram congrui stipendij, nec Fundator, aut Testator intendit obligare ultra mensuram stipendij. Et proinde, ex utriusque tacita, seu interpretativa voluntate, non inducitur obligatio pro rata oneris, respectu cuius deficient fructus. Et hoc habetur tamquam si esset expressum, iuxta *L. Lucius §. Maritimi. ff. Ad Senatusconsult. Trebell. & l. Inter vestrum. ff. De iur. & arg. leg. & notant Alexan. consilio censuræ noma, numero decimo sissimo. ver. Præterea in questione, libro sissimo. Tusch. littera T. conclusione sissima, numero decimo tercio.*

Confirmatur. 2. Ea ratio, quæ fuit, quod deficiente fundo quoad partem, cesset etiam onus solvendi censum pro rata, facit etiam, quod deficientibus fructibus pro Missis perpetuis quoad partem, cesset etiam onus pro rata. Idem enim obligatio solvendi censum cessat pro rata, quia deficit fundus, cui tamquam fundamento immititur obligatio solvendi censum, iuxta Constit. Pij V. *De censib. & idem* necesse est, quod contrahat obligatio tamquam consequens, & subsistens ad subsistentiam fundi *l. veteris. ff. De iur. & arg. prin. & l. 1. §. Hinc rei. ff. de offic. iur.* Onus autem celebrandi Missas perpetuas consequitur ad perceptionem fructuum, quibus tamquam fundamento immititur. Cum ergo obligatio solvendi censum quoad partem cesset ea se, nec opus sit reductioe, Ex se quoque cessabit quoad partem, absque reductioe, onus celebrandi Missas.

Dices. Sequeretur, quod nunquam esset necessaria reductio, quia numerus Missarum semper posset proportionari fructibus legati; habita ratione congrui stipendij. Respondeo. Hoc non sequi, quia non semper cessat ea se obligatio, nec semper adeò interpretatur voluntas Testatoris; in quo casu solùm, ut dictum est, non est necessaria reductio. Si enim legator de præsent onus adæquet onus, itavt Testator imponat maius onus, quam ferre possint fructus legati, tunc viget obligatio, cum ment Testatoris sit expressa, & idem est necessaria reductio. Similiter etiam, si ab initio adfuit debita proportio inter onus & fructus legati; sed postea hat improporcionatum, non quia deficient fructus, sed quia crescat stipendium Missarum, adhuc vigebit obligatio, quia durat proportio, quæ adfuit ab initio, & absque reductioe non poterit minui numerus Missarum, sicut etiam in alijs huiusmodi casibus.

Ex dictis autem solutæ manent rationes dubitandi. Nam Decreta Sacre Congregationis disponunt de reductioe, quam reservant Sedi Apostolicæ. In prædicti autem casu non agitur de reductioe, sed de cessacione obligationis.

Ad secundum. Respondeo. Habere locum quando fructus manent in illo statu, in quo sunt quando acceptatur onus Missarum, quia etiam onus manere debet in eodem statu; & si stipendium tunc est; qui acceptavit onus sibi imputare debet, quod acceptaverit cum tenui emolumento. Casus autem præsens est, quando post acceptationem diminuuntur fructus. Neque in diminutione oneris Missarum intervenit mutatio mentis Testatoris, seu Fundatoris; quia ut constat ex dictis

ex dictis, de eius mente cessat obligatio pro rata ad cessationem fructuum, cum non iocundat celebrare, nisi intra terminos iustitiae, atque adeo secundum mensuram fructuum, qui percipiuntur, habita ratione congrui stipendij pro Missis perpetuis.

- 19 Ex quibus inferitur. Quod si nouus Capellanus vacaret fructus diminutos, vel dum Capellania vacaret, vel ante, non teneretur celebrare, nisi cum proportionem ad fructus, quos reperiret, nisi cum ipso expressè cauere, quod celebraret iuxta prescriptionem factam à testatore. Ratio est. Quia non teneretur celebrare, nisi secundum obligationem ubi impositum. Constat autem ex dictis in superioribus, quod testator intendit, quod celebrans percipiat congruum stipendium, quod iuxta consuetudinem tribui solet pro Missis perpetuis, quod facto ipso declarat, dum assignat legatum, quod correspondeat in fructibus congruo iteipendio, iuxta l. 1. §. fin. ff. De dolo. c. l. C. de iur. ff. si cert. pot. & Cap. Dilecti. De appella. Dum constat, quod velit, celebrantem percipere iustum stipendium, venit ideo necessarium consequentiam, quod diminutos fructibus infra congruum stipendium, velit etiam diminui onus Missarum.

- 20 Secundò inferitur. Quæ dicta sunt habere locum, etiam si Testator non præscripserit numerum Missarum, sed præscripsit iuxta ad Ordinarium. Adhuc enim militat eadem ratio, quod præscriptio ut infra terminos congrui stipendij, & subrogetur in locum prescriptionis omnia à Testatore: & proinde censetur eiusdem rationis, & conditionis, & quod habeat assentientiam voluntatis interpretati-
onem eiusdem Testatoris, qui sicut præsumitur reliquisse prescriptionem Ordinario: aut alteri, ut heret intra terminos iustitiae, ita etiam præsumitur, quod velit continuari intra eosdem terminos.

Q U Æ S T I O 1077.

An, auctis fructibus legati pro Missis, augendus sit numerus Missarum.

S Y M M A.

- 1 Auctis fructibus legati, an augendus numerus Missarum, & num. seq.
- Idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito.
- Quis sentis onus debet sentire commodum, & e contra.
- Quid si fructus augeantur industria legatorij, an augeri debeat numerus Missarum.
- Fructus industria sunt illius cuius expensis facta est melioratio.
- Si numerus Missarum sit præscriptus à fundatore, non augeatur auctis fructibus.
- Numerus certus excludit alium maiorem numerum.
- Crescentibus fructibus, quando debet crescere numerus Missarum.
- Quid si numerus Missarum sit taxatus ab Ordinario.
- Auctis fructibus non augeatur numerus Missarum, si etiam augeatur stipendium.
- In augendo numero Missarum, attenditur solum notabile augmentum fructuum.
- Moderum acquiritur nihil.
- Propositum operatur in proposito, quod oppositum in opposito, si alij eadem ratio.
- Regula, Qui sentis commodum, de quo commodum procedat.

Tom. II

11 Tributa cui proportionatur bonus.

E Sse augendum numerum Missarum, auctis fructibus legati, docent absolute Alarad. De caus. test. men. test. lib. 2. cap. 5. §. 1. num. 17. Petex de Lara De auctor. lib. 1. cap. 14. num. 18. & quando augmentum est magnum, idem tenet Genuen. id Prædict. Eccl. quæst. 129. Quia, inquit Lara, contrariorum eadem est disciplina. Inquit. De his qui sunt sui, vel alieni iur. Et idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, l. si ex test. in it. & l. Quod in rerum s. si quid poss. ff. De leg. 1. c. l. fin. ff. De leg. 3. Et sicut qui sentit commodum debet sentire onus, ita etiam e contra. l. si cum duc. marum. ff. De reg. iur. Deinde l. 2. C. de allian. Onus tributorum crescere, & minus debet iuxta incrementum, vel decrementum facultatum. Ergo etiam onus Missarum, cum sit impositum, habito respectu ad redditus, debet regulari secundum ipsos & crescere, vel decretere ad ipsorum incrementum vel decrementum.

Qui verò distinguunt. Quod si fructus augeantur expensis, & industria Sacerdotum Ecclesiarum, & tunc non esse augendum numerum Missarum; Si verò augeantur ex aliquo casu, aut quia fructus, qui colliguntur, sunt maioris valoris, aut quia ex aliqua causa crescant in quantitate, tunc esse augendum numerum Missarum. Ita Fraxinell. De oblig. Sacerd. sed. 4. conclus. 4. §. 25. num. 2. Tamborin. opus. De sacros. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 1. num. 92. ver. Respondetur.

Et quidem, pro certo habendum est. Quod si fructus augeantur expensis, & industria possidentis legatum, non debet augeri numerus Missarum, quia hoc augmentum non debet cedere in beneficium testatoris, seu fundatoris, sed possessoris. Quia non sunt fructus fundi, nec sunt dari in fundo, nisi valde remote; sed sunt fructus industrie, & expensæ, & ideo illius esse debent, cuius sunt industria, & expensæ. Meliorationes enim sunt ipsius meliorantis, ut docet Bart. in l. penult. ff. locati Castren. ibid Bald. in l. Senatus §. Marcellus ff. De leg. 1. Angel. ibid. Inf. in Auben. Qui rem C. De sacrosan. Eccl. Albert. Brun. in ill. De augmen. & diminut. conclus. 20. Baldoin. in §. Ad id inquit. locati. Cepolla. conf. 213. num. 13. Dec. in Auben. Qui rem. in l. 14. C. De sacrosan. Eccl. Betolius quæst. 96. numero 4. Aretin. in l. Senatus §. Marcellus ff. De legat. 1. Et ideo ad ipsum quoque pertinent fructus, qui proveniunt ratione meliorationum.

Si verò, extra hanc casum, crescant fructus, distinguendum est. Vel enim numerus Missarum est præscriptus à Fundatore vel non est præscriptus. Si est præscriptus, non videtur augendus numerus Missarum. Quia tuoc onus est taxatum ab imponente, & proinde constat de eius mente, quod noluerit obligare ultra taxatū numerum. Numerus enim certus, & determinatus importat taxationē, quia includit quantitatem iuxta suos terminos, extra quos non sinit egredi, & proinde excludit alium maiorem numerum, tanquam in ipso non comprehensum. Cap. Cā Ecclesie Saurina, §. Pari Canonici. De caus. poss. & eorant Bald. in l. si quis ex consensu, nec. 2. C. de Epist. audien. Bart. in l. 1. num. 1. ver. Pro eius declaratione, ff. si quis ius dicit, non obtemp. Dec. in l. 1. ver. Ex quibus etiam. C. de bono. poss. con. sub. Castren. in l. Rationes §. Eiusdem iuris. in s. C. de probat. Curt. Ian. in l. 2. num. 7. ver. secundo habetur. ff. si quis ius dicit. Ripa in l. Si constante. in l. 2. ver. Ista regula. ff. soluto matrim. Abb. in d. cap. Cum Ecclesie Saurina. §. Pari Canon. num. 9. de caus. poss. Botrios num. 18. Bellamer. ver. Quinto opponitur. Felin. in Cap. contingit. num. 2. ver. Per ipsum text. de fide insti.

P p 2 At d

5 At si fundator non taxavit numerum Missarum præsum, sed disposuit, quod Missæ celebrarentur, cum mensura ad proventus, tunc et censibus fructibus, debet etiam cum proportionem augeri numerus Missarum. Ratio est. Quia in tali modo disponendi fundator intendit, quod totus proventus inferretur pro celebratione Missarum, habita tatione consueti stipendii, quod præitari solet pro Missis perpetuis: & ideo, si crescit, crescit ipsi fundatori, & totus converti debet in celebrationem Missarum. Ex hoc enim modo disponendi colligitur, quod testator non intendit aliam villiorem legatarij, nisi illam, quam iuxta celebrationis acquirere potest. Quod præferimus verum est, quia totus proventus est destinatus pro Missis celebrandis, ita ut non cedat independentem ab onere in beneficium legatarij, & ideo, eam debet totos proventus pro compensatione oneris, si ecclesiæ augeri debet onus, ut servetur debita proportio.

6 Et ex his inferretur. Quod si fundator, seu testator legatum instituat pro Missis, nec etiam numerum præscribat, sed præscribendum relinquit ab Ordinario, iuxta Decret. Sac. Congregat. De celebrat. Missarum de mente ipsius constat, quod velit, totum converti in stipendium pro celebratione Missarum, nam relinquit numerum Missarum taxandum iuxta vires legati. Ex quo fit, quod in hoc casu, crescente proventus legati, augendus erit etiam cum proportionem numerus Missarum. Sicut autem potest Ordinarius in taxando numero Missarum habere rationem maioris stipendii, quod pro Missis perpetuis solet assignari, ita ut faciat singulis correspondere summam eodem modo etiam in augendo numero Missarum potest haberi ratio ad summam consuetum stipendium.

7 Secundò inferitur, ut notant etiam Rodriquez tom. 4. sum. cap. 1. de Missa. num. 10. Fraxinellus obligat. sacra. sed. 4. concl. 4. §. 1. 2. 3. in fin. Tamburinus. opus. De sacrif. Missæ. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 94. Quod ad fructus legatarij, non est augendus numerus Missarum, si contingat, simul etiam augeri consuetum stipendium Missarum, quod intelligitur etiam de stipendio pro Missis manualibus: quia, hoc crescentore, etiam proportionaliter crescere debet stipendium pro Missis perpetuis. Augmentum fructuum legati compensat augmentum stipendii Missarum: imò si onus pertingeret ad iustam compensationem, posset peti redituum.

8 Terriò inferitur. Quod pro augendo numero Missarum, uoo debet attendi quodlibet augmentum fructuum, sed tantum notabile, ut observant etiam Genuen. in Practicab. Ecclesiæ. quæst. 129. Fraxinellus. de obligat. sacra. sed. 4. concl. 4. §. 1. 2. 3. num. 1. vers. si res augeretur. Nam modicum augmentum non habetur in consideratione, tamquam nihil æquipaturum. Cap. licet causam §. Quamquam. ibi. Nulla, vel modica. De probat. & notant Ias. in l. sciendum. §. Qui facit. cog. Roman. sing. 34. Marsilius. sing. 276. Butr. in cap. 2. de Irregularitat. & ideo propter modicum incrementum non est aliquid innovandum.

9 Ad 1. in oppositum temp. Quod contrariis eadem est disciplina: & quod propositum, operatur in proposito, operatur etiam oppositum in opposito, si adsit eadem ratio, ut notat Alexan. cons. 113. num. 13. vers. Quod contrarium lib. 8. Diversitas enim rationis facit, quod diuerso iure vnum censetur ab alio, & ideo etiam non possit idem cum proportione operari. Quando autem fundator taxavit numerum Missarum est diuersa ratio de incremento fructuum, ac de decremento. Nam, taxatis Missis, laiciis meti fundatoris, etiam si, floret incremento fructuum, celebrantur Missæ præscriptæ, quia non exigit alium nu-

merum maiorem præscripto: at si decreverent fructus infra infimum stipendium Missarum perpetuarum, si non minueretur Missæ præscriptæ, non satisfaceret menti fundatoris, quæ tamquam conformis æquitati, præsumitur, quod velit obligatos celebrare servati indennem, sique aded percipere semper iustum stipendium, saltem lottumum.

Neque ex eo, quod sentiens onus debet sentire & commodum: & contra, qui sentit commodum debet sentire onus, sequitur, quod quando Missæ taxatæ sunt à fundatore, augeri debet earundem numerus, auctis fructibus legatarij: quia illa regula valet de commodum ordinato tantum pro substinendo onere, ut contingit quando legans disposuit, quod Missæ celebrarentur cum proportionem ad fructus legati: non autem de commodum, quod vitra onus ordinatur ad alium quoque finem: ut quando legans taxat numerum Missarum, nam tunc commodum, si superexcedat taxatum numerum Missarum, ordinatur etiam ad commodum legatarij.

Ad 2. Ex illa lege solum haberi, quod onere tributum debet crescere, aut diminui, iuxta incrementum, vel decrementum bonorum, quæ subsumuntur: Nam cum non imponatur personis, sed bonis, debent cum proportionem correspondere bonis, non autem personis, & ideo, solum inferri potest, quod, quando onus Missarum est impositum eum proportionem ad fructus, debet crescere aut minui ad incrementum, aut decrementum fructuum: non autem quando numerus Missarum est taxatus, quia tunc non habet correspondentiam ad fructus, nisi quantum celebraturus debet servati indennem.

QVÆSTIO 1078.

Ad quid teneatur legatarius, si testator imponat legato onus celebrandi aliquot Missas.

S V M M A.

- 1 Si legatus iniungat celebrari aliquot Missas, numerus non est taxandus ab Ordinario.
- 2 Aliquot Missas imponens numerum bene visum legatario, Legatus ad pias causas non determinat hereditatibus commissariis determinat.
- 3 Iniunctis legatario aliquot missis, debet numerus prudenti modo determinari Arbitrium debet esse regulatum.
- 4 Clausula proxi sibi bene videbitur quid importet.
- 5 Iniunctis aliquot Missis, quomodo regulandum arbitrium.
- 6 Quando iniungatur perpetuas Missas, Perpetuas est sine fine temporis.
- 7 Iniunctis aliquot Missis perpetuis erigendas fundus proportionatus de legato.
- 8 De toto legato si erigenda fundus, Legatum debet esse sub libera dispositione legatarij.
- 9 Legatum quando censetur saltem fundus legatarij.

Difficultas locum habet, quando testator ordinat legatum principaliter ad beneficiandum legatario, non autem ad supplendum pro onere Missarum: & tamen imponit onus celebrandi pro eius anima aliquot Missas, non specificando numerum, & quantum videatur, numerum determinandum esse ab Ordinario, quatenus Sac. Congregat. Concil. in responso.

reipson. ad 1. dub. ex prepositis super Decret. de celebrat. *Misfar*. Declaravit, quod, non determinato numero *Misfarum* a testatore, debeat determinari ab Ordinario: attamen hoc locum non habet in præfenti, quia dicta declaratio procedit, quando tota elemosina, seu legatum est ordinatum ad celebrandas *Misfas*, quia tunc numerus debet prædicti secundum vires legati, habita ratione consuetudinis regionis, ut habetur in eodem respons. non autem quando suis legatis est primo, & principaliter commodum legatariorum, & onus *Misfarum* est solum per modum cuiusdam appendicis, nam tunc, cum legatum non sit pro compensando onere, nec etiam numerus *Misfarum* illis correspondere debet, sed secundum alias regulas determinandas est.

Discendum 2. *Testatorem ita committere numerum Misfarum legatario, ut tamen debeat rationabiliter determinari, & prudenter arbitrio*. Quando enim aliquid committitur alicuius arbitrio, intelligitur non de arbitrio omnino libero, & extra quancumque regulam; sed de arbitrio boni viri, & regulato secundum rectam rationem, in ar. *In personam*. §. *Generaliter ff. De regul. iur.* Glof. Dec. & Cagnol. *ibid.* Bart. in l. *Cum filius*. §. *Pater*. num. 2. ff. de legat. Alex. conf. 218. num. 5. lib. 2. Seraphin. *De prin. iur. prin.* 132. num. 81. Menoch. *De arbit. lib. 1. quæst. 7.* num. 15. & 57. Cassiodor. *decif. 1.* num. 3. de *emp. & vendit.* Penia *decif. 216.* num. 9. Et idem numerus *Misfarum* erit determinandus iuxta exigentiam rectoris rationis.

Quod præfatum locum haberet, si testator addeat clausulam, *Provisi sibi bene videbuntur*. Nam per ipsam satis declarat, quod per aliquot *Misfas*, non intelligit quencumque numerum *Misfarum*, sed iustum, & rationabilem, & quem bonus vir, iuxta regulas prudentie, decerneret, iuxta l. *Fideicommissi*. §. *Quancumque ff. de leg. 1.* & notant ibi Bart. Crauer. *conf. 731.* num. 14. Cornueus *conf. 92.* num. 11. lib. 2. Cavalet. *decif. 374.* num. 2.

Hic autem insurgit dubium, quomodo regulari debeat in hac materia arbitrium ut sit arbitrium boni viri; Et quamvis difficile sit, certam aliquam regulam tradere, quia attendenda sunt circumstantiæ; hæc tamen regula observari poterit, ut determinetur ille numerus, qui pensatus omnibus circumstantiis, quantitatis legati, paupertatis Ecclesie, an sibi testator alia suffragia reliquerit, an intenderit aliquot *Misfas* celebrari principaliter in suffragium animæ testatoris, an vero principaliter in memoriam beneficii, & alijs huiusmodi succiens sit pro ostendendo correspondenti animi grati recognoscens beneficium. Tenetur enim legatarius satisfacere obligationi confluenti ex beneficio accepto; atque ideo debet ita acceptare legatum, ut quidem sentiat eodemmodum ad quod principaliter respexit testator, ut tamen ostendat, se concessisse specialem benevolentiam erga benefactorem; atque adeo, eo numero *Misfarum* ipsum honorat, qui sit proportionatus

Tom. 11.

benevolentiam, quam causare debuit beneficium.

Solum est adnotandum, quod si testator significaret aliquo verbo, quod intenderet aliquam perpetuitatem in celebratione *Misfarum*, ut si diceret, quod identidem celebrarentur aliquot *Misfe*, tunc induceretur obligatio perpetua, quia iungeretur (accusativum celebrationem, abque præfixione termini, seu temporis. Quod autem est huc præfixione temporis, est perpetuum, & e contra iuxta l. *Falsus*. C. *Ue dicitur. rescript. & l. Peri*. §. *fin. ff. De deli. except.* & iuxta ea que tradunt Bart. in l. *supplicii ff. De condic. indebit. lal. in l. 3. §. Ex contrario*. num. 15. ff. *De acquir. possif.* Felin. in *cap. ex heredi* test. Si autem loquatur de *causis*. Dec. *ibid.* in *fin.* Alex. *conf. 216.* circa *fin. lib. 7.*

Ex quo fit, quod de bonis; seu quantitate legatariis exigendus sit fundus fecus fructus pro manutentione oneris perpetui, iuxta Decretum Sacre. Congreg. *De celebrat. Misfar.* & etiam iuxta naturam oneris, quod exigit transmitti ad successores cum suo commodum, iuxta l. *secundum naturam ff. De regul. iur.* & notant Dec. *ibid.* Glof. in *cap. Si Episcopus*, verbo *Debebit*. *De offic. Ordin. in 6.* vbi alia allegat. Sicut enim qui sentit eodemmodum debet sentire etiam onus, ita qui portat onus, debet etiam percipere eodemmodum.

Verum hinc oritur difficultas, an totum legatum innotandum sit in fundo fructifero, iuxta ea, que dicta sunt in superioribus, an vero sufficiat innotare quod sufficit pro onere sustinendo. Resp. Sufficit, ut quod exigatur fundus fecus fructus sufficientes pro sustinendo onere. Nam, ex dispositione testatoris, legatum ordinatur principaliter ad beneficium legatario, & onus imponitur solum per modum appendicis; & idem legatum debet esse sub libera dispositione legatarii; quia est donatio facta à defuncto, & ab hærede præstanda l. *Legatum*. §. *De legat. 1. & §. 1. Infrat.* *De legat.* & idem non debet totum legatum subijci oneri perpetuo, sed sufficit si subijciatur portio sufficiens.

Quod autem legatum non sit telictum contemplatione oneris, sed favore legatarii, & proinde principaliter in ipsius commodum, etiam ex eo deducitur, quia quando legatum, & onus sibi iuncti æquivalent, censetur legatum telictum intuitu oneris; quando vero legatum est intuitu oneris, aut superæcedens, censetur factum favore legatarii, & in commodum ipsius, ut communiter docent Bart. in l. *Pampila*. §. *Duo ff. De leg. 1.* Petrus Benint. *cancl. ult. num. 7.* Menoch. *conf. 346.* num. 13. Et ideo quando legatum longe superat onus, non erit intuitu oneris, sed favore legatarii, atque adeo uod erit totum subijciendum oneri perpetuo.

QVÆSTIO: 1079.

An legatum pro *Misfis* possit in aliud opus pium commutari.

S Y M M A.

1. *Primo refertur voluntas testatoris.*
2. *Legatum pro Misfis non potest commutari in quicunque opus pium.*
3. *Primo voluntarius non possunt commutari nisi per Summam Pontificem.*
4. *Ordinarius non potest commutante legatum pro Misfis etiam ante electionem.*
5. *Si celebratis Misfis summa fuerit impossibilis, potest legatum commutari in aliud opus pium.*

Pp 3

6 Ord

- 6 *Ordinarius potest commutare ex causa celebrantem*
Misſam quoad circumſtantias extrinſecas.
 7 *Pontifex ſine iuſta cauſa non poteſt commutare lega-*
tum pro Miſſis.
 8 *Ius quaſicum tolli non poteſt.*
 9 *Commutoſa ultima voluntatis ſine cauſa non eſt*
rationabilis.
Omnis poteſtas eſt ordinata.
 10 *Quando Concil. Trident. concedat Episcopis com-*
mutare legata pro Miſſis.

Vltimam voluntatem teſtatorum eſſe omnino in ſpecie ſeruandam, in quoque iure ſtabilitur vt in l. 1. in his, ff. de condiſ. & demonſtr. ibi. In his, quæ extra teſtamentum inſcriptum poſſunt rei ex bono & aq̃ue interpretationem capere, & a tẽrẽ quæ ex ipſo teſtamento oriuntur poſſe eſſe ſecundum ſcripti iuris rationem expedit hoc eſſe ſecundum ſcriptum teſtamentum l. vt explicat Sarmiento. lib. 1. ſectell. cap. 8. num. 22. & in Clemen. Quia conſingit. De relig. demib. commutatio piarum voluntatem ſeruetur ſummo Pontifici vbi id notat Cardin. num. 3.

11 Dicendum eſt. Legatum pro Miſſis non poſſe commutari in quæcumque aliud opus pium. Hoc autem intelligitur, ſalua ſedis Romanæ auctoritate. Deſumitur ex iſis, quæ tradunt Cardin. in Clemen. 1. num. 3. de relig. demib. Felin. in cap. Cum accipiſſent. num. 17. in fin. De conſtit. Abb. in Cap. Nos quidem. num. 6. De teſtam. Covarr. ibidem. num. 9. Imola. num. 15. Præpoſit. in cap. 7. num. 6. de condiſ. oppoſit. Platea in l. 1. C. De expenſ. Indur. & io terminis de Miſſis Vtalis in Clemen. Quia conſingit. num. 11. De relig. demib. Menoch. conf. 1199. num. 17. Perez de Lara in Annuiſ. lib. 1. num. 11.

Deſumitur autem ex dicta Clemen. Quia conſingit. De relig. demib. ibi. Cum tamen ea, quæ ad certum uſum legatione ſunt deſignata fideliter, & ad illam debent, non ad aliam ſalua quidem ſedie Apoſtolica auctoritate committi. Et ratio eſt. Quia, cum lit conceſſa facultas vnicuique que habili diſpoſitione ſubſtat de rebus ſuis, non debet eius diſpoſitio poſtea ſubueti, quia eſſet auferre, & quod eſt eorum illud, quod non poteſt fieri, niſi ab eo, qui habet poteſtatem ſupra legem, alioquin eſſet cõtradiſtorie rei alienæ iniurio domino, quod eſſet ſpecies quædam furis. Vnde in l. legatum. ff. De adminiſtr. rer. habetur. Legatum municipio præſentiam in alium rem, quæ deſunctiſis voluit, conuertere citra Principis auctoritatem non licet. Hoc autem à fortiori locum habet, quando legatum eſt pro Miſſis celebrandis, quia priuatur teſtator ſuſticipis, quæ diſpoſuit pro anima ſua, quod nullo modo congruit æquitati.

12 Dicendum 2. Ordinarius non poſſe commutare legatum pro Miſſis etiam ante executionem. Oppoſitum, loquendo generaliter de legatis pijs ante executionem tenent Imolus in l. 1. ff. de condiſ. inſtit. Hyppoſit. ſing. 194. Sarmiento. lib. 1. ſectell. cap. 24. verſ. ex his inſtitutis. Sed conſeclio tradita eſt communis, & eam tradunt Doctores in Clemen. Quia conſingit. De relig. demib. & ſpecialiter Covarr. in cap. Tunc. num. 7. De teſtam. Pinell. in rubr. De reſcind. vendit. num. 19. part. 1. Perez de Lara De Annuiſ. lib. 1. cap. 14. n. 10. Abſolute enim dicta Clemen. Quia conſingit. de relig. demib. prohibet commutationem, & io ordine ad teſtatorum militat eadem ratio, ſue ante, ſue poſt executionem legati de qua dictum eſt numpro præcedenti. Præſertim quia diſpoſita in teſtamento, & vltima voluntate confirmantur, & quæ paratur rebus executioni traditæ, eum uolunt alioſ complementum exæctate poſſunt à voluntate teſtatoris, & ideo in l. 1. in his. De condiſ. & demonſtr. in iſis, quæ teſtamento diſpoſita ſunt non habet locum interpretatio, ex bono,

no, & æquo, pro vt habet in cæteris rebus, ſed debent exequutioni mandari, pro vt diſpoſita ſunt, inſta etiam Authen. De ſanctis Episcopis. 3. ſed. & hoc præſentis, circa fin.

Dicendum 3. Quando celebratio Miſſarum ſit impoſſibilis, & ſi adeſſet generale interdictionis, per uis legatum conuerſi ab Episcopo in alium uſum pium pro eo tempore pro quo celebratio reddiderit impoſſibilis. Ita etiam Lara de Annuiſ. cap. 14. n. 23. lib. 1. Deſumitur ex Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 6. De reſorm. ibi. Quæ non niſi ex iuſta, & neceſſaria cauſa fieri debent. Ratio eſt. Quia quando teſtatorum voluntas impleri non poteſt, de eundem formam ab ipſis præſcriptam, impleri debet modo pleniori, & ualioſi, quod fieri poteſt, vt habet idem Concil. ſeſſ. 13. cap. 4. De reſorm. & ideo, ſi Miſſæ pro aliquo tempore celebrari non poterunt, conuerſi poteſt legatum in aliud opus pium. Circa quod tamen eſt aduertendum, quod legatum erit conuertendum in alium pium uſum, qui inſtitutioni ſui proximior, ac pro loco, & tempore uſibus, iuxta diſpoſitionem Concilii Tridentini ſeſſ. 13. cap. 8.

Dicendum 4. Ordinarius ex rationabili cauſa, & verſimiliter ſecundum mentem teſtatoris poſſe commutare celebrationem Miſſarum quoad circumſtantias extrinſecas, & quod horum celebrandi, quod aliter, & aliis huiusmodi circumſtantias, quarum mutatio non tollit obſeruationem quæ ſubſtantiam diſpoſitioni ſuſtinetur. Ita Alostad. De conſtit. inen. deſuncti. lib. 4. cap. 2. num. 9. Perez de Lara. De Annuiſ. ſeſſ. 13. cap. 14. num. 26. Cum enim a teſtatore ſola ſubſtantia ſue diſpoſitionis ſit principahter intentata, et cum illam uerò tamquam accelloria, præſentatur tandem uoliz, quatenus rationabiles ſunt, atque adeo iotta terminos rationis: & proinde cenſetur reſiduum Ordinatio tamquam exequutioſi piarum diſpoſitionem, conuertentibus iuſtis cauſis, an vltima voluntas teſtatoris ſit cum præſcriptis circumſtantijs adimplenda.

Dicendum 5. Licet tamen Pontifex commutari poſſit legatum pro Miſſis in aliud opus pium, iuxta Clemen. Quia conſingit. De relig. demib. non tamen poteſt ſine iuſta cauſa. Ita 13, qui hoc ipſam vniuſerſaliter tradunt de commutatione vltimatum. voluntatum, quoad ſupremum Principem. Dec. conf. 357. num. 5. Socin. iun. conf. 65. num. 2. vol. 2. & in l. Gallus. 3. Et ſtantum. num. 146. ff. De liber. & poſtillat. citatis, & reſtans de comm. Cephal. conf. 111. num. 38. Pinell. in rubr. de reſcind. vend. part. 1. cap. 1. num. 19. Spinus in ſpecul. teſtam. part. 1. gloſ. rubr. num. 16. Betouus. conf. 49. num. 4. vol. 2. Archidiacon. in fin. Episcop. Diſt. 88. Martia. Laudon. De primogen. lib. 2. Crauetta. conf. 196. lib. 2. Bald. in l. ſi teſtamentum. in fin. C. de teſtam. Covarr. lib. 1. 7. ar. reſol. cap. 6. num. 6. & 7. alios citans. Molina De primogen. lib. 1. cap. 8. num. 31. & lib. 3. cap. 5. num. 10. Alter Molina Theol. de iuſt. & iur. diſt. 174. conſil. 45. & 7. Peregrin. de ſidecomm. ar. 52. num. 125. & 127. & late Moneta de commut. vlt. volunt. cap. 6. conſil. 1. num. 19. qui uolunt, commutationem ſine cauſa eſſe nullam. Idem etiam tradunt, quæuis ſubſtantia, eſſe præſentem in iuſta conſent in Principe commutante. Io. And. in cap. In noſtra. de iur. Aleat. cum Aret. Iaſon. Alexan. in l. Gallus. 3. & quod ſi iuſtum. num. 132. ff. de lib. & poſtillat.

Ratio autem eſt, Quia non poteſt Summus Pontifex, aut Princeps priuare aliquem ſine cauſa iuſta quæſito: quia priuatio iuſtis ſine cauſa eſt inuoluntaria, quæ non eſt intra terminos cuiuſcumque poteſtatis, etiam conſideratæ, etiam ſecundum plenitudinem, & ideo, quod uis que ſunt tolli non poſſunt, habetur ex l. ſi Dominus. ver. Dominorum. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. & l. ſi. ff. de paſſis. & notant Angel. conf. 209. num. 1. Menoch. conf. 702. num. 15. Bald. in l. ſi conſtante in fin. C. de donat. ante nupt. Gomez

metz. ad reg. de iure quasit. non tollen. q. 4. vers. solutio. Ciriac. Controuer. 90. n. 43. Rota decis. 163. n. 1. cor. 2. Perioa & decis. 1. n. 1. coram Eminent. Ottob. supposita autem facultate testandi, testator habet ius quæsitum ad monendam suam dispositionem in sua specifica forma; per commutationem autem priuatur hoc iure, quia amplius non adimpletur eius dispositio in sua specifica forma, & priuatur effectu illius facultatis, quam habet liberè disponendi de rebus proprijs pro vltima voluntate, & hæc iniuria transiretiam ad eos, qui subdissent personam hæredis.

9. Coactum. Commutatio vltimæ voluntatis sine causa non est rationalis, quia recta ratio exigit, quod dispositio testatoris maneat intacta, & quod sicut ei libera relinquitur facultas disponendi, ita etiam relinquatur dispositio in suo statu, nisi ratio aliqua oppositum exiger. Ergo non potest sine causa vltima voluntas commutari, quia commutatio non esset actus rationalis, atque adeo non esset actus potestatis; quia omnis potestas, sicut est à Deo, ita etiam est ordinata, vt habet Apostolus ad Roman. 13. & proinde se extendit solum ad actus ordinatos, atque adeo rationabiles; Si enim actus ordinati sunt, etiam conformes sunt regulis rectæ rationis.

10. Præmissis autem non obstat Concil. Trident. sess. 21. cap. 6. de reform. vbi concedit Episcopis posse commutare onera Missarum; quia hæc non est absoluta concessio, sed ex suppositione, quod non adfuerint congrui proventus pro substituto oneribus, aut quod numerus Missarum excedat vires Ecclesiæ, & disponit solum quoad onera iam suscepta: & dat talem facultatem Episcopis, supposita in ista causa, nempe impossibilitate adimplendi huiusmodi oneribus, & vult, quod statuatur id, quod magis ad Dei honorem, & cultum, atque Ecclesiæ utilitatem expedierit.

8. Circa Missas excluditur facultas Episcopum quoad voluntates defunctorum per Decreta S. Congregationis.

9. Equitas exigit vt voluntates testantium præcisè seruentur.

Vltima voluntates solum ex necessitate commutanda.

Prohibetur iuniori prohibetur etiam iuniori.

10. Episcopi non possunt commutare in alium usum prout non pro Missis pro aliquo tempore non perceptis.

11. In quibus casibus Concilium Tridentinum concedat reductionem Missarum.

12. Coniunctura mentis prædominatur verbis.

Necessitas facit cessare voluntatem testatorum.

13. Voluntas testatoris non potest præsumi quod reparetur Ecclesiæ prout in his à se destinatis pro Missis.

Supponendum est, Adde specialè rationè de legato pro Missis, ac de cæteris legatis pijs. Nam legatum pro Missis est in beneficium animæ ipsius legantis, aut eorum, pro quibus instituit Missas celebrandas & finis legantis primarius, quando iniungit expresse, aut implicite applicationem sacrificij, est obtinere illius fructum. In cæteris vero legatis pijs finis legantis primarius est illud opus, pro quo legato quamuis postea inde etiam ipsi proeniat aliquis fructus. Rursus, cum sacrificium continet cultum supremum, qui Deo exhiberi potest; non potest dari aliud opus pium, aut melius, aut æquale, sed semper commutabitur in aliud inferioris.

Rursus, cum nullum opus pium possit esse ita proficuum animæ testatoris defuncti, sicut est sacrificium Missæ, quia est sacrificium iuxta mensuram suæ excellentiæ, ut quæcumque poterit commutari in aliud opus, quod æquiualeat, sed semper erit ipsi minus proficuum. Vnde fit, quod in commutatione huiusmodi non adit iociter prætarius voluntas testatoris, quia non est verisimile, quod testator, si videret, approbaret talem commutationem, per quam valde sibi detraheretur de beneficio, quod pro anima propria instituit. Præsertim cum sit summenda illa interpretatio, qua plenius prouidet testatoris salutem, iuxta ea, quæ tradidit Decretis in fin. lib. 2. Titulus de priuilegijs caus. priuilegijs. Rota decis. 149. n. 6. part. 7. Recens. et coram Eminent. Ottob. decis. 1. n. 1. coram Eminentiss. Cottado. Vnde Doctores, asserentes, legatum pium posse ad tempus commutari ab Episcopo in alium vsum pium, non faciunt pro opinione, quod possit etiam commutari legatum pro Missis, præsertim quia requirunt, quod commutetur in æquale, vel in melius.

Prima sententia asserit. Possit Episcopum ex causa iusta commutare celebrationem Missarum pro aliquo tempore in aliud opus pium, vt in reparationem Ecclesiæ, & similia. Ita Græf. lib. 3. conf. 2. num. 13. de testamen. Riccius. decis. 125. num. 9. part. 2. Genesin in Practicab. Ecclesiæ. quæst. 215. num. 6. Moneta de commun. vlt. volunt. cap. 5. num. 369. Marchio. De sacramen. Ord. tract. 1. part. 2. cap. 19. num. 8. Gurtia. in sum. tract. 1. diffinit. 10. dub. 9. punct. 1. num. 12. Citantur ab his Doctores, alij Doctores: sed cum loquuntur de commutatione legatorum piorum in genere, non faciunt ad rem, vt dictum est sum. præsertim. Citantur etiam Butt. in cap. fin. De testamen. Feldin. in cap. Cum accessisset. De consensu. Quatenus dicunt, quod legatum pro Annuatario pro vna vice expendi potest in aliud, & postea redire ad solitum. Quod tamen non iouat, quia non loquuntur de Annuatario Missarum.

QVÆSTIO 1080.

An legatum pro Missis possit ab Episcopo in aliud opus pium ad tempus commutari.

SVMMA.

1. Finis legati pro Missis.
Legatum pro Missis non potest in melius commutari.
2. Non adest voluntas interpretatiua testatoris pro commutatione legati Missarum in aliud opus pium.
Sumenda interpretatio, qua plenius prouidet salutem testatoris.
3. Episcopus an pro aliquo tempore possit commutare legatum pro Missis.
4. Voluntas testatoris semper dominatur.
Quando possit ab ipsa recedi.
Interuenient non iniungitur, si in melius commutetur.
5. Legatum pro Missis non potest ad tempus commutari in aliud opus pium.
6. Vniuersaliter qua ad certum usum pium sunt destinata, non possunt in aliud commutari.
7. Potestatem an possit sine causa commutare vltimas voluntates.
Episcopi quam facultatem habent circa vltimas voluntates.
Quicquid non venit sub exceptione manet sub regula.

4. Fundamentum huius sententia est. Quia licet voluntas testatoris semper dominetur. *l. In conditionibus ff. de condit. & demonstr. & Cap. Vltima voluntas. 13. quæst. 1.* Potest tamen ab ipsa recedi propter causam, quam si testator scivisset, non disposuisset, & hoc non solum, si causa sit esse, sed etiam ex verisimili, ut notant Bart. in *l. Nemo potest ff. de leg. 1. Arx. ibidem. Gramma. decis. 3. Manica. de censib. vlt. volant. lib. 3. tit. 3. num. 19.* Ergo in tali casu poterit ad tempus legatum pro Missis commutari. Secundò, In casu necessitatis poterit Episcopos commutare. Ergo, etiam ex alia rationabili causa. Quia non est necessitas, quæ tunc tribuat facultatem Episcopo, aliquo non posset commutare, si pateret recursus ad superiorem, sed rationabilitas causæ, quæ est in necessitate: & proinde, stante qualibet alia causa rationabili, habebit eandem facultatem. Tertiò, Si Ecclesiæ minaretur ruinam, aut esset ornamenti necessitas pro celebratione, nec adesset commoditas remittendi celebrationem Missarum alteri Ecclesiæ, in tali casu non videtur negandum, quod non possit applicari prout oportet destinari pro Missis reparatio Ecclesiæ, aut ornamenti sacris, cum hoc sit in melius commutare: & proinde non infringitur voluntas testatoris sicut non infringitur iuramentum, aut propositum, cum in melius commutatur. *Cap. Permissum. De iur. iur.*

Secunda sententia negat, posse committere, etiam ad tempus, legatum pro Missis in aliud opus pium. Ita ij omnes, qui hoc ipsum negant generaliter quoad omnia legata ad causas pias. Guido Papa *de decis. 356. Imolin. Clemens. Quia contingit. De religio. Demib. Abb. in cap. Tua nobis. num. 4. De testament. Bertachio. De Episc. par. 4. num. 79. Capell. Tholof. decis. 6. Perex de Lara De Anniver. lib. 1. cap. 14. num. 38. Molli. par. 2. sum. trall. 13. cap. 5. num. 181. Molina. De iust. & iur. tom. 1. trall. 2. disp. 249. Casalcan. decis. 26. num. 25. par. 3. Nald. in sum. verbo. Legatum. num. 39. & communitur Doctores in Clemens. Quia contingit. De relig. Demib.*

Dicendum est. Legatum pro Missis, neque etiam ad tempus, converti posse ad Episcopum in aliud opus pium. Hoc autem intelligitur, supposito quod Missæ celebrari possint. Quia in casu impossibilitatis, ut esset casus interdicti generalis, sicut mens testatoris non obligat, ita locum habet commutatio in aliud opus pium. Desumitur ex Clemens. Quia contingit. De relig. Demib. ubi hoc videtur decisum, dum Pontifex generaliter pronunciat, quod, Bæ, quæ ad certum vsum largitione fidelium sunt destinata, ad illum, non ad alium (salva Sedis Apostolicæ auctoritate) converti debent. Quod cum generaliter pronunciatum sit, habet locum in omni commutatione, ut observat ipsemet Genuen. citat. quæst. 214. in fine in Prall. Ecclesiæ. & cum solum excipiat auctoritas Sedis Apostolicæ, remanet inclusa sub regula omnis alia auctoritas, per quam non possit legatum converti in aliud vsum.

Nec dici potest, quod dicta Clemens. intelligatur de commutatione sine iusta causa: Secus autem quando adest iusta causa. Unde commutatio vltimæ voluntatis erit reservata summo Pontifici, quando non adest iusta causa. Quia si hæc responsio esset vera, sequeretur, quod cum iusta causa posset Episcopos commutare omnes vltimas voluntates. Deinde neque etiam Pontifex, saltem de potestate ordinaria posset sine causa commutare vltimas voluntates. Quia cum quisque ius habeat ad disponendum de rebus suis pro vltima voluntate, non potest sine causa privari hoc iure, si cui priuaretur, si eius dispositio locum non haberet. Unde, cum in dicta Clemens. dicatur, *salva Sedis Apostolicæ auctoritate, ex-*

cluditur etiã facultas ab Episcopis commutandi eã causa. Accedit etiam, quod hæc permittit solâ Episcopos ex causa necessitatis commutare in aliquo pia voluntate defunctorum, quando scilicet iuxta modum præscriptum adimpleri non possunt, ut in Cap. Nos quidem. De iustam. Denique si Episcopo causa causa mutare possent, non recte poneretur vltima tantum exceptio de auctoritate Sedis Apostolicæ, sed deberet poni etiam exceptio de auctoritate Episcoporum. Quando autem ponitur vltima exceptio, alia omnia censentur exclusivè. iuxta *l. Quæsumus ess. 5. Idem respondit. ff. De fun. instrum. & l. ex eo. ff. De testib.*

Desumitur etiam ex Decretis Sac. Congregat. de celebrat. Missarum. in quibus prohibetur, ne Episcopo villo modo reducant onera Missarum post Concil. Trident. imposita, aut in limine foundationis & hoc prohibetur in eum finem, ut celebrentur Missæ præscriptæ a testatoribus, nec alterentur, nisi interposita auctoritate Sedis Apostolicæ. Cum autem prohibita sit Episcopo reductio Missarum, etiam cum prohibetur commutare legatum pro Missis in aliud opus pium, ob eandem rationem: nam eodem modo de fraudarentur pie testamentum voluntates. Quando enim minora prohibentur, ut est reductio, quæ est necessaria; intelliguntur etiam prohibita maiora, *Cap. Cum illorum. De iustam. excom.*

Ratio autem est, quia æquitas exigat, ut voluntates testamenti præcise exequantur. *5. Dispensat. Auren. 9. De nup. & l. 1. C. De furef. Ecclesiæ. & l. si perij. ff. de iust. testam. & l. In conditionibus ff. de condit. & demonstr. & l. Pri. negat. ff. Quædam. iustam. ap. & notant Glof. in cap. Tua nobis. verbo. Voluntatem. De testament. Bart. in Auren. sed non refertur. num. 1. C. Ad leg. falsid. Dec. conf. 10. num. 20. in fine. & idem non potest, nisi ex magna causa commutari vltima voluntas, & ea necessitate, ut decernit Con. Trid. sess. 22. cap. 6. de reformat. Et ius quoque civile, in *l. legatum. ff. de administ. rer. ad iur. pers. in Rota decis. 78. num. 13. coram Penia.* Ergo secluso casu necessitatis, non poterit legatum pro Missis, quando celebrari possunt, converti in aliud opus pium præscriptum quia hoc opus pium non potest esse melius, imò nec æquale celebrationi Missarum, ut constat ex dictis num. 1. & 2.*

Ea dictis sequitur contra Garziam in suum. trall. 3. decis. 10. dub. 9. par. 5. num. 12. Quod si contingat, 10 heredes non soluisse legatum pro Missis, pro aliquo tempore aut ex aliquo alio capite non possint percipi prout vult destinatus, & postea solui aut percipi, non posse Episcopum summam decursam converti in aliud vsum pium, ut esset fabrica Ecclesiæ, ornamenta, &c. supposito, quod alius Missæ celebrari possint. Neque enim ea eo quod celebrari non sint, seu non soluta legata, est causa sufficiens pro commutatione, etiam si alius posset Episcopos commutare: imò potius debet esse, ut celebrentur, & toto numero Missarum decurso suppletur dilatio. Præsertim quia Concil. Trident. sess. 25. cap. 4. de reformat. concedens facultatem reduendi Missas, quod æquivaleret commutationi, in aliud vsum pium ea duplici tantum causa cõcedit reduci, nempe si non possint celebrari, si eleemosina sit ad hoc tenus, ut non adit, qui omnes suscipere velit, quod redocitur ad caput impossibilitatis celebrandi. Unde etiam tantum ex capite impossibilitatis celebrandi posset legatum ad tempus commutari in aliud opus pium.

Ad 1. in oppositum iesp. Certum esse, quod ex coniecturis potest recedi ad eo, quod testator videtur disposuisse, & amplecti voluntas ipsius interpretari; quia coniecturas mens, & voluntas iacta, sed ex coniecturis elicitur, prædominatur veritas

cita, sed ex coniecturis elicitæ, prædominatur ver-
bis, & est attendenda, *L. Licet Imperator. ff. De leg.*
1. & L. Cum præpnebatur. ff. De leg. 2. & notant
Mantica De canonicis, tit. volum. lib. 3. tit. 3. num. 1. &
10. Honded. conf. 69. num. 7. lib. 1. Rota eoram Mer-
lino. decis. 456. num. 19. Attamen in præfenti non
habemus hanc coniecturam mentem, seu volun-
tatem testatoris; sed potius oppositum elicitur. Nā
non est verisimile, quod testator appetebat, quod
legatum, quod reliquit in beneficium animæ pro-
prie, converteretur in alium longe minus sibi pro-
ficuum, quando potest adimpleri, quod disposuit.
Deinde, dato, quod adesset coniectura sufficienter
hinc solūm sit, quod posset commutari ab eo,
qui facultatem habet commutandi, non autem ab
Episcopo.

Ad 2. neg. conseq. Quia est diversa ratio de casu
necessitatis, ac de alijs. Ad prob. Resp. Imò neces-
sitas est, non quatenus iusta causa est, sed quatenus
necessitas est, dare facultatem. Quia necessitas facit
impossibilem executionem dispositionis Testatoris,
& idē facit cessare eiusdem voluntatem, cū
voluntas non sit impossibile. Vnde Episcopus
commutandus, non facit contra voluntatem Testa-
toris, neque propriē illam commutat; sed dum non
est possibilis usus præscriptus, inducit alium. Est
tamen advertendum, quod modō post Decreta Sac.
Congregat. De celebrat. Missar. non licet Episco-
po, neque in casu necessitatis, convertere legata
pro Missis in alium usum, quando patet recursus ad
ad Sedem Apostolicam: quia per dicta Decreta est
sublata facultas reduendi Missas, atque adeo con-
vertendi etiam ad tempus in alium usum legata pro
Missis.

Ad 3. Neque, si Ecclesia minaretur ruinam, aut
cicaret necessarijs ornamentis, præsumi potest, quod
Testator approbaturus esset commutationem legati
in alium, sed quod veller, his necessitatibus pro-
videri ab ipsa, ad quos spectat, & sibi restituere, quod
disposuit in beneficium proprium, in casu, quod
posset celebrari Missæ præscriptæ. Quod si non
posset celebrari, subintrat quod dictum est de casu
necessitatis. Neque dici posset, quod fieret com-
mutatio in melius, quia vult, in quem convertere-
tur, neque secundum se esset melior Sacrificio, ne-
que respectu Testatoris, quia quicumque esset, sem-
per ipsi minus proficeret.

QVÆSTIO 1081.

An, si quis celebrare faciat Anniversarium, aut
Missas per aliquod tempus, possit postea cogi
ad continuationem.

S V M M A.

1. Faciens celebrare per aliquod tempus Anniversarium
an cogi possit ad continuandum, & num. seq.
2. Præfatio aliquorum annorum obligat in futurum.
3. In facultatis nullo tempore inducitur consuetudo,
aut præscriptio.
4. Ex facultatis non nascitur ius coactivum ad præ-
stationem.
5. Quid habet principium liberum, non potest ita in
temporis fieri necessarium.
6. Materiam favorem pia causa, quando non præsumatur
facultativa.
In dubio favenda interpretatio, quæ est magis fa-

Tom. 11

notabili.

7. Præfatio alimentorum ex testamento minus solemniter
per aliquod tempus continuata sit necessaria.
 8. Elemosina concessa, quando cadam sub necessitate,
Alio voluntarij non extendatur ultra quam ex
necessitate exigatur.
 9. Præfatio decennialis facit præsumi simulam.
Sed quando capta allegatur.
 10. Alimenta capta ministerij Ministris Ecclesiæ,
sunt continuanda.
 11. Quid requiratur, ut præfatio centennialis simulam
nullam.
- Verbi grati præfatio postea simulam inducere.
Quod nullum est, prout si habet ac si nullam
esset.

Qui per aliquod tempus curat celebrari pro de-
funktis Anniversarium, aut alias Missas, pos-
se postea compelli ad continuandum, favore pia
causæ, tradunt Guttieres lib. 2. Canon. quæst. 21. n.
151. Petrus de Lara de Annivers. lib. 1. cap. 12. num.
25. Et universalius quoad annuas præstationes pro
quocumque opere pio factas Ecclesiæ. Dec. consilio
137 numero primo, ver. 2. Ripa in l. Quædam. nam.
89. ff. De flumina. Menoch. de rebus. poss. remod. 5.
num. 18. Flores de Menz lib. 1. c. 1. c. 1. cap. 1. num.
25. Et Guttieres addit, se ita in iudicio obtinisse
in favorem Ecclesiæ Christianis contra quemdam,
qui renuebat facere celebrare Missam cum cantu,
ac oblationibus consuevis pro Matre defuncta.
Fundamentum est. Quia præfatio aliquotum
annorum obligat in futurum, iuxta l. 1. c. de fidei-
commis. Deinde, e cetero consuevit dari pau-
peribus, debent perpetuo dari, ut tradunt Barr. in
l. Privilegia. numero tertio. C. de sacrosan. Ecclesiæ
Abb. in cap. Abolenda. numero sexto & octavo, de
Sepulch. & in cap. suam. numero septimo. De Simon.
Felin. in cap. Ecclesiæ Sancta Maria, numer. 97.
de consens. Auendan. de exequen. mandatis. parte se-
cunda, caput quarto, numero decimo primo. Cuius-
can. decisione vigesima septima, numero vigesimo ter-
tio, parte prima. Menoch. de arbit. libro secundo,
centur. 2. casu centesimo sexagesimo, numero decimo
septimo, in bo. Cachetan. alios referens. decisione
Ferdinanda 99. numero vigesimo. Tettio ex l. Pri-
vilegia, in fine. C. De Sacrosanctis Ecclesiis. Vbi iu-
bentur soli coheredum granum, vinum, &c. Ec-
clesiis.

Verum huic resolutioni obstat, quod sumus
in facultatis, in quibus nullo inquam tempo-
re inducitur consuetudo, aut præscriptio, iuxta
ea, quæ tradunt Barr. in l. Quædam. numero vige-
simo septimo, ff. de fluminib. Rodod. conf. 83. numero
trigesimo octavo, libro secundo. Calderia. conf. 3. in
fin. de consuet. Innocent. in cap. Cum Ecclesiis. de cons.
poss. Ripa num. 41. & 68. Gambaza De off. &
potest. legati, libro secundo, tit. de var. Ordin. nomin.
numero centesimo trigesimo tertio. Menoch. de arbit.
casa 160. numero sexto. Surt. conf. 127. numero 81.
Dec. conf. 175. nam. 6. ver. Præfatio. Thesaur. decis.
16. nam. 3. in fin. Rota decis. 778. nam. 5. part. 1. de
iur. & decis. 556. nam. 4. part. 1. Recent. & decis. 162.
nam. 10. eoram Lodovico. & decis. 402. nam. 10. eoram
Coccin. & decis. 408. nu. 7. eoram Penia & decis.
106. nam. 8. eoram Merlino. Et idē cū celebra-
tio Anniversarij, aut Missarum sit omnino facultati-
va, ut supponitur; non potest induci præscriptio,
aut consuetudo, quia præscriptio requirit titulum,
& consuetudo animum se obligandi.

Et idē in facultatis non nascitur ius coactivum in
ordine ad præstationem defumitur ex l. 1. in i. ff. Pro
poffider. & tradunt Barr. ibid. §. Hinc autem.

Q. 9. num. 3.

num. 3. Riminid. sen. conf. 341. num. 6. lib. 2. Menoch. de reuen. poss. remd. 1. num. 19. Garaia de benef. part. 7. cap. 1. num. 88. Rota decif. 112. in fin. part. 4. Recent. & decif. 29. num. 6. part. 1. Recent. & coram Metlin. decif. 317. num. 6. & in Auriac. eoruna. 14. Martij 168. coram Ottembergo. & in Brizian. Caroll. 2. Martij. 1698. coram Litra. Coadjuuor enim proponit ius exigendi quod non habet locum quoad ea, quæ gratis, & liberaliter præstatur.

5 Ex quibus concludendum videtur. Quod faciens celebrare per quodcumque tempus Annuitaria, aut Missas, ex meta voluntate, & absque titulo, non possit postea cogi ad continuandum tamquam quid debitum. Cum enim habeat principium omnino liberam, & independens in quocumque obligatione, non potest transire temporis variari eius natura, itari de libero, fiat debitum, iuxta id, quod tradit Glof. in Cap. Peruenit. de consil. 10. Andr. in Cap. Non firmatur. De reg. iur. in 6. Alexan. Rauden. consilio decimo, numero centesimo vigesimo nono. Quia tempus non tollit, neque inducit obligationem, iuxta Obligationem §. 1. l. accit. ff. De alim. & oblig. Et ideo, si initium est liberum, continuatio quoque actus remanet libera.

6 Neque obstat, quod favore piæ causæ, & Diuini cultus non præstatur materia facultatis, vt inter alios obierunt Rota decisio quadrigesima septuagesima, numero septimo, parte prima. Recent. Quia hoc habet locum, quando adfunt argumenta, aut coniectura, ex quibus inferatur obligatio, iuxta ea, quæ tradunt Ripa in Cap. Cum Ecclesia Savona num. 55. vers. Secunda conclusio. De cau. poss. Rota decisio centesima triginta quinta, numero nono, coram Penia. Aut ad summum quando sumus in dubio de initio: quia in dubio sumenda est interpretatio, quæ est magis fauorabilis, iuxta l. 3. in fin. ff. De adimem. leg. & l. Lucius Titius, §. Lucius, ff. de leg. 1. & quæ facit causæ, aut personæ fauorabili, iuxta l. Qui duo §. 1. ff. de reh. dub. & l. fin. C. de infir. & salutis. Est autem magis fauorabile, quod continet præstatio ad causam piam, quia cedit in fauorem animæ, & causa pia est ceteris fauorabilior.

7 Ad 1. Raspe. Ex illa L. c. C. de fideicom. nihil colligi, quod obstat traditæ doctrinæ: quia ibi disponitur de præstatione alimentorum ex testamento minus solemnium, atque addit ex titulo. Quæ si peruenit ad legatario, & per aliquod tempus præstentur abluere, potest cogi ad continuandum præstationem, Quia, licet possit excipere ab initio de testamento minus solemnium, dum tamen per aliquod tempus præstetur, consensit ipso facto in præstationem, & legatarius, non obstante minori solemnitate testamenti, acquirit ius ad ipsam præstationem, quo amplius petuari non potest.

8 Ad 2. Eleemosinas, consuetas dari pauperibus, esse continuandas, quando præstationem præcedit titulus, qui per ipsam confirmatur, nempe quia præstatur ab ips. in quibus agnoscat aliqua naturalis obligatio subueniendi pauperibus, pro cuius executione erogantur eleemosinæ, iuxta L. fin. C. ad leg. Falcid. in quo casu accipiendi sunt Doctores citati in argumento, num. 2. Non autem quando sunt omnino liberales, & absque titulo, vnde inferri possit necessitas. Quia actus omnino voluntarius non viterius æstimatur, aut extenditur, quam ex ipsius actus necessitate inducatur, iuxta L. Lucius §. Testator ff. De legat. 2. & l. Tauri. C. de reg. gest. & l. Voluntaria. C. de excusat. tutor. & l. 2. C. de his, qui sponte pub. mun. sub. & ideo quando eleemosinæ sunt omnino voluntariæ, per quam-

cunque continuationem non extendantur ad inducendam obligationem pro futuro tempore.

Et quomodo præstatio decennialis faciat præsumi titulum, vt tradunt Bart. in l. Coue de iurem vers. n. 24. ver. Sed si non soluis. ff. de usur. Folgos. numero nono, vers. Aliquando. Florian. numero undecimo, 52. licet. numero quarto, & undecimo. Bald. in L. Cum falsa, numero quinto. C. De iur. & fact. ignorans. & in L. Si certis annis. numero sexto, C. De pall. l. l. ibid. numero septimo. Dec. numero secundo. Curt. Iun. num. 12. & alij. Quia hoc solum habet locum, quando titulus, seu causa, & obligatio allegatur; Secus autem, si non allegatur, vt declarat Bald. in d. L. Si certis annis. C. de pall. l. l. ibid. vers. Quærit Imita. Jacobin. & S. Georg. numero vigesimo secundo in fin. Purpurat. in L. Cum qui numero centesimo quadragesimo septimo. vers. Et quid ff. si cert. peti. Couartius in Cap. Raynatus. §. 11. numero tertio. vers. Illud iud. De testam. Nam, allegato titulo, præstatio decennialis facit præsumptionem pro ipso. Hoc autem non habet locum in celebratione Militarum omnino voluntaria, quia cum sit materia facultatis, excludit titulum, seu causam obligatoriam.

Ad 3. In illa l. Privilegia quæ, C. De Sacrosanctis. Ecclesijs. disponi solum, quod salaria, quæ Ecclesijs de publico soluebantur in diuersis speciebus, nempe pane, vino, &c. vt explicat Glof. orbi. Diuersis speciebus. Quod adhuc imminuta præstentur, & quod erat liberalitatis facit debitum ex lege, consolidando per legem titulum, quo de iure narratur præstanda sunt alimenta Ministris Ecclesijs: Vnde non disponit, quod eleemosinæ consuevit transire in obligationem, sicut supponit argumentum, nec quod ea, quæ metè facultatis sunt, ex continuatione, hant necessaria. Vocat autem liberalitatem ista alimentum, non quia de iure naturæ non debeantur alimenta Ministris Ecclesijs, sed quatenus de publica præstabantur eam alere Ministris Ecclesijs spectet ad singulos fideles.

Est tamen hic obiter aduertendum: quod vt præstatio consolidet titulum nullum necesse est, vt præstatio fiat obliuio titulum, vt vocat Salicet. in L. Si certis annis. vers. Quærit dicit. C. De pall. Ruin. conf. 61. numero undecimo. Alexand. conf. 113. num. 2. lib. 1. Cranetta De antiquo temp. part. 2. par. 4. princip. numero quinquagesimo quinto. Bald. De præscript. parte tertia princip. parit. 1. questione decima numero vigesimo secundo. Menoch. præsump. 131. num. 73. lib. 3. Quia si ex alia causa fieret, non induceret consensum, in titulum nullum, & ptoindè, nec cõualidaret. Rursus, etiam requiritur, quod is à quo est præstatio, possit tale titulum inducere, in quo casu procedit, l. c. C. De fideicom. da qua numero septimo. Cum enim consolidata sit de nouo facere, quia de nouo debet induci validitas. Qui non potest facere de nouo, nec etiam consolidare potest quod nullum est. Quia perinde se habet, ac si non esset, L. Duo filij Titij. ff. de testam. tut. & l. Non putant. §. Non quavis. ff. De bonor. poss. contra reb. & ideo nullitas est defectus, qui sanari non potest, nisi ab eo, qui habet potestatem faciendi.

Q V A E S T I O 1082.

Quomodo probetur, satisfactum fuisse atri Missarum.

S Y M M A.

1 Legata annua pro Missis non sunt conditionalia, sed modalia.

Quid

Quid si Testator diceret, Lego sub ea tali conditione, &c.

1. *In dubio legatum habendum pro modali.*
2. *Probandum non solum Missas celebratas, sed etiam fuisse applicatas.*
3. *Per iuramentum an probari possit.*
Probare per iuramentum, est esse testem in causa propria.
Ex libro Sacrificia probatur celebratio Missarum, sed non applicatio.
4. *Data possibilitate contrarij, probatio est insufficientis.*
5. *Applicatio Missarum non potest probari, nisi per iuramentum.*
Iuramentum est legitima probatio quoad ea, qua consistunt in animo.
Et in ea quae sunt difficilis probationis.
6. *Per solum iuramentum probari possunt alius interni.*
7. *Iuramentum probat applicationem, supposita celebratione Missarum.*
8. *In causa summaria, qua probatio sufficiat pro celebratione Missarum.*
Attestatio aequiparatur iuramento.
Existenti fidem supponitur paratus ad iurandum.

¹ **S**upponendum est. Legata annua pro Missis, seu Annuitaria, non esse conditionalia, ut sentit Alphons. de Leone. *De offic. Capell. quest. 5. §. 11. §. 30. num. 424.* sed modalia, quia legaretur sub onere Missarum, & cum onus post acquisitionem legatum impleri debeat, consistit esse modum, sicut etiam declarat praxis, cum penes solvantur legata, quam celebrantur Missae, regulariter loquendo, & ita hoc est verum, ut etiam Testator diceret, Lego centum sub ea conditione, ut celebrantur Missae, &c. adhuc legatum erit modale, iuxta l. *Ea conditione. C. De resci. vendit. & l. Quoniam C. De rer. perm. & l. Cum rei. C. De donat. & l. Societatem. inis. ff. Pro socio. & l. Mania. ff. De maxum. testam. & notant communiter Doctores, praeterim Bart. in l. Quibus dieb. §. Terminis. num. 5. ff. De condit. & demonst. Padilla in l. Cum mea. num. 12. C. De transact.*

² Imò. Etiam si dubium esset, an legatum esset pro modali, ut desumitur ex pluribus text. Praeterim l. *Quare. §. Inter lucerem. ff. locati. & l. si pro fundo C. De transact. & l. Cum ab eo. ff. De contrahen. empt.* Et ita obstat communiter Doctores. Bart. in l. Cum mea. num. 2. C. De transact. Cin. ibid. opposit. 4. Dec. num. 7. Alexan. num. 3. laf. num. 20. Fulgos. num. 4. Padilla num. 8. Neque enim debet suspensio dispositio testatoris in futurum eventum conditionis, nisi consistit, voluisse suspendere, nam alias eius voluntas, tanquam morte confirmata, statim suum sortitus effectum. Vnde non erit necessaria probatio celebrationis Missarum pro consequendo legato, sed solum ad ostendendum, quod oceri fuerit satisfactum.

³ Difficultas autem ex eo oritur, quod non sit solum probandum, quod Missae celebratae sunt, quia hoc facile probari possit, cum sit actus externus subiectus sensibus, & publice exercitus, vnde plures deponere possent de tali celebratione. Verum, probandum quoque est, quod Missae sint celebratae pro eo, pro quo ex dispositione Testatoris celebratae sunt. Et in hoc consistit difficultas, quia hoc pendet ab applicatione Sacrificij atque adeo ab actu interno celebrantium, aut illius iuxta cuius intentionem applicatur Sacrificia.

⁴ Quod autem hoc probari non possit per iuramentum, tenent Gasp. Aut. Theaut. *quest. foren. §. 6. lib. 1. Genuen. in Practicis, Eccles. quest. 226. Ric-*

eius resolut. 365. par. 3. Praxis. Quia, si admittetur probatio per iuramentum, idem esset testis in causa propria, contra L. *Nolli. C. de testib.* Volunt autem Genuen. & Riccius, quod id probetur per Librum Sacrificij, in quo notatur Missae celebratae, ex quo constat, quod celebratae sint, aut praeteritus omerus, aut etiam maior illo, quo Ecclesia oneratur, & proinde, quando Sacerdos aliquis secularis degens in propria domo, tenetur celebrare aliquas Missas, debere notari in eodem libro, Missas ab ipso celebratas.

Verum, hic modus probandi est omnino insufficientis, quia non probatur ex hoc, quod Missae sint celebratae pro eo, pro quo erat celebrandum. Fieri enim potest, quod Missae celebrantur, & non pro supplicando onere legati, sed pro satisfaciendo elemosinis manualibus, aut pro alio, praeterim quando applicatur à Sacerdotibus secundum intentionem, Superioris. Data autem possibilitate contrarij, probatio est insufficientis. Cap. *In praesentia. De probat.* vbi Dec. *num. duodecimo, & l. Non hoc. C. Unde legit. vbi laf. lat. Rota decisio quingentesima trigesima prima, novissima secundo, parte tertio. Recent. & decisio sexcentissima duodecima, numero nono, coram Penia. Et in Casaravogustan. Parech. die octava Novembris millesimo quingentesimo novissimus num. coram Pamphili. Et in Lucerin. honor. 17. 1600. coram eodem.*

Itaque dicendum est. *Non posse alio modo probari, nisi per iuramentum illius, ad quem spectat applicare Missas.* Ita Guido Papa *decis. 414. Molles. part. 2. summo. tract. 23. cap. 5. num. 168. Alphons. de Leon. de offic. Capell. quest. 5. §. 11. §. 30. num. 430.* Ratio est. Quia quando agitur de probando, quod consistit in animo, iuramentum habetur pro legitima probatione, ut tradunt Plot. in *l. si quando. num. 57. C. Unde vi Menoch. conf. 230. num. 130. Theaut. decis. Pekeman. 236. num. 2. & alios citantes, Alexan. conf. 19. lib. 1. Zabarell. conf. 37. num. 2. Malcard. De probat. *consilio. 414. num. 15. & 880. Tusch. littera. l. consilij. 331. num. 37. & sequens. Rota. decis. 6. alius. 263. de Iurepari in noviss. Imò etiam in ijs, quae sunt difficilis probationis, ut obstat Rota *decis. 6. num. 8. & §. 1. & decis. 124. num. 12. coram Mantica. & decis. 103. num. 1. coram Casaleto. & decis. 10. num. 9. & 866. num. 1. coram Penia. & in Rom. Pecuniar. 9. Decembr. 1589. coram Rubeo.* In praesentia autem agitur de probanda intentione applicatus sacrificij, quae est alius merè internus.**

⁷ Et haec est probatio, qua solum probari possunt actus interni, qui non manifestantur per externos. Cum enim actus interni ex sua natura sint occulti, nec in externam cognitionem devenire possint, nisi manifestentur, alio modo probari non possunt, nisi per manifestationem illius, cuius sunt. Quia autem manifestatio est fallibilis, cum possit manifestam fallere, ideo ad eam certificandam adhibetur iuramentum: quod licet possit esse falsum, praesumitur tamen verum, nisi de opposito constet. Et haec est tota probatio, quae haberi potest circa actus internos, & proinde est admittenda, cum non sit alia possibilis.

⁸ Est autem aduertendum, quod in tantum sufficit iuramentum, ut probandum, Missas fuisse celebratas secundum dispositionem testatoris, in quantum constat: fuisse celebratas Missas ipsas, quia si de hoc non constaret, non sufficeret iuramentum. Duo enim probanda sunt, & quod Missae celebratae sint, & quod sint celebratae iuxta dispositionem Testatoris. Primum, est actus externus, qui consueto modo per testes probari potest. Secundum, est actus internus, qui iuramento probatur. Et proinde, tunc

poterit admitti iuramentum, quando notum est, quod in Ecclesia solent celebrari Missæ æquivalentes, aut plures disponit per testatorem. Nam, supposita existentia celebrationis, locum habet iuramentum probatorium.

9 Extraiudicialiter verò, aut etiam in causa formaria, pro probanda celebratione Missarum secundam dispositionem testatoris, sufficit attestatio Rectoris Ecclesiæ, aut Sacristæ, aut Superioris Religionis, ut notat etiam Alphonsus de Leone de off. Capell. quæst. 5, §. 6. et 30. num. 432. testans de Praxia apud Tribunal Reu. Fabricæ, præcipue quando agitur de probando, an hæredes executi sint legata relicta pro celebratione Missarum. Quia nimirum attestatio æquipatur iuramento. Cap. Ad aures de his qui iur. mens. caus. sum. et observat Fachin. lib. 1. Contraven. cap. 11. Præsumitur enim, quod faciens fidem sit paratus, si oportuerit, suam attestationem iuramento firmare: & proinde iuramentum inest virtualiter attestationi, tamquam ordinatæ ad certiorandum de veritate, & idè in huiusmodi attestationibus plurimum attenditur qualitas personæ attestantis; an nimirum sit talis, cuius probitas excludat suspicionem falsitatis, & an de ipsa præsumi possit, quod, licet non iuret, habeat tamen præ oculis veritatem.

QVÆSTIO 1083.

Quomodo probari possit, legatum pro Missis fuisse solutum.

SUMMA.

- 1 Solutio legati pro Missis probatur per quietantias.
- 2 Probatur confessione legatarii accedente iuramento.
- 3 Probatur per testes, & quid ipsi debent deponere.
- 4 Probandum an sit, amissum fuisse quietantiam, quando non adfit.
Quo vinculo aliquid introductum, eodem debet dissolvi.
- 5 Probatio solutionis legati pro Missis non est probanda secundum solemnitates iuris civilis.
Sufficit si quacumque modo constet de ipsa.
Solemnitates iuris civilis non habent locum in causis pijs.
- 6 Solemnitates quinque testium non habent locum in ijs, quæ iure canonico regulantur.
- 7 Solutio legati probatur ex præsumptionibus, & testimonio.
Quantum sine coniectura, ex quibus probari possit.
Perissima est, quod omnis fuerit adimpletum.
- 8 Discrepancia temporis cum satisfactione legatarii facit præsumptionem pro solutione.
Præsumitur accedente mutatione hæreditis.
- 9 Solutio legati an probari possit iuramento.
Iuramentum habet vim solutionis.
- 10 Pro solutione legati si adfit tantum unus testis potest adhiberi iuramentum suppletorium.
- 11 Solutio legati probatur si per tres ultimos annos ostendatur solutum.
- 12 Si tamen quietantia non significet anterioribus annis non fuisse solutum.

1 Quid legatum fuerit solutum, regulatimè probatur per quietantiam factam à legatario: hic est enim regularis modus probandi solutionem, iuxta l. 2. C. de disp. lib. 10. ubi Giof. & notant communiter Doctores, Castren. conf. 34. num. 1. Mascard. De probat. conclus. 135 num. 6. Rota coram Setaphin.

decis. 1359. & decis. 154. num. 3. par. 3. recent. Nam quietatio continet confessionem creditoris, quæ est omnium probationum Regum. Unde solum difficultas est, quomodo probanda sit solutio, si contingat amitti quietationem.

Et in primis probati poterit solutio, confessione eiusdem legatarii, cogentis, sibi solum factæ legatum, secundum dispositionem testatoris, iuxta ea, quæ tradunt Alexand. conf. 9. num. 3. vol. 4. & late Mascard. De probat. conclus. 361. verbo. Confessio de receptis, & quamvis confessio non videatur sufficere, cum possit legatarius in gratiam hæredis confiteri solutionem sibi factam, ad evitandum forte caducitatem huiusmodi, vel ex aliquo alio capite, quamvis reuera non sit facta, atamen, quia potest iuramento firmari, idè vim habebit probandi, etiam ad effectum vitandæ caducitatis, aut aliam penam.

Rursus etiam solutio probari poterit per testes, ut 3 traheor communiter Doctores in l. Testium. C. De testib. Bart. in cap. Ad audientiam, num. 11. De præscript. Mascard. De probat. conclus. 135 num. 16. Est autem hæc generalis probatio, per quam probari potest quidquid sub sensibus cadit: & proinde habet locum in qualibet causa. Est tamen aduertendum, quod ad probandam solutionem legati, non sufficit, quod probetur solutio, quia probabitur solum, quod sit facta solutio, non autem quod sit facta solutio legati, & idè necessarium erit, quod testes deponant, quod solutio sit facta ex ea, legari, ut notant Doctores citati: & etiam, quod fuerit tantæ, vel tantæ quantitatis, intergræ fuisse solutionem legatum; nam fieri potest, quod hæc solutio ex causa legati, & tamen non integrè solvatur legatum.

An autem necessarium sit, quod non solum probetur, quod solutio sit facta, sed etiam quod sit amissa quietantia, & tenor ipsius. Videtur affirmari refoverendum, ut tradit Bald. in l. Testium. C. De testib. Quia sumus in casu, in quo probatio solutionis requirit scripturam. Cum enim obligatio solvendi sit ex scriptura, nempe testamento; probatio quoque solutionis debet esse ex scriptura. Quia, quo vinculo aliquid introductum est, debet eodem dissolvi, libell. tam naturale. ff. De regul. iur. & communiter Doctores in l. Testium. C. De testib. Bald. Castren. & alij.

Verum, quidquid de his sit, quæ fortasse non essent difficultate, in præsentem casum aliter discurrendum est. Nam legatum pro Missis est ad pias causas, cui ordinatur ad cultum Dei, & utilitatem animarum, & idè non subest regulis iuris civilis, quod non se extendit ad causas pias, secundum suas solemnitates, iuxta Cap. Relatum. De testam. ubi communiter Doctores Bart. in l. 1. num. 66. C. de sacrosanct. Eccles. Bald. in l. 1. in iure, num. 1. C. De testam. mentis. Imola in l. 1. qui, num. 6. ff. De testam. Roman. in Authen. similiter, num. 63. C. Ad legem falcid. Sed sufficit ratione subiectæ materię, quod quocumque modo constet de ipsa, sicut requiritur de iure naturali, & in hoc locum habet dispositio dicti Cap. Relatum. De testam. quod in ore duorum, vel triu testium stet omne verbum, seclusa quacumque alia solemnitate.

Et idè in hoc casu locum non habet dispositio. l. 4. Testium. C. De testib. & quod ibi tradit Bald. Castren. cæterique Doctores. Campeggius De testib. reg. 371. Neilus de testib. num. 84. Federic. Schench. eodem tra. §. num. 59. Nepos à monte Alban. num. 19. & 46. Mascard. de probat. conclus. 1325. num. 13. quod nimirum requirantur quinque testes probatæ, & spectatæ fidei: nam hoc de iure naturali non est necessarium, sed solum secundum dispositionem iuris civilis, quæ in præsentem materiam cessat.

Tertio probati poterit solutio legati ex præsumptione

prionibus, & coniecturis, vt generaliter tradunt Canalean. *conf. 22. Bertazol. conf. 118. anie. vol. 1. Malfard. De probat. rancif. 1315. n. 16.* Quod præcipue habet locum in solutionibus priuatis, in quibus non adhibentur testes. Et in præfenti, potissima coniectura erit, quod solutio legati sit facta, si Miffa celebrata fuerit, præfenti in magno numero, aut si legatarius quorundam celebratur Miffa scripteas à Testatore; cum non sit verifimile, quod Miffa celebrata sint, nisi receptum fuerit legatum, nec quod per plures annos adimpleta sit mens Testatoris ex parte legatarii, nisi etiam adimpleta sit ex parte hæredis solutione legati; cum vnum sine alio regulariter fieri non solet, & proinde facit præfumptionem solutionis, iuxta ea que tradunt Bald. in *l. Scriptura. num. 8. G. De fide instrum. Rota in Imolen. repetit. dicit. 4. Marij 1594. coram Decano, & decis. 154. num. 4. par. 3. Recent.*

Alia quoque coniectura locum habet in præfenti materia, nempe, si lapsus sit longum tempus à termino, in quo erat foluendum legatum. Diuturnitas enim temporis cum taciturnitate legatarii, facit præfumptionem, quod sit sequuta solutio, iuxta *l. si quis forte. §. i. ff. De pen. vt notant Crauet. conf. 158. m. 12. Corin. conf. 177. vol. 4. Paril. conf. 137. num. 12. vol. 4. Dec. conf. 196. num. 8. Cephal. conf. 241. num. 89. Bertazol. conf. 118. num. 6. Alexan. conf. 121. circa fin. vol. 6. Affili. decis. 13. num. 21. Malfard. De probat. rancif. 1315. n. 17. Præfentim, si in isto tractu temporis sit facta mutatio hæredis, ita vt hæreditas de vno in alium transferat, & semper legatarius tacuit; vt notant Bertazol. *cic. conf. num. 10. Soccio conf. 89. circa fin. vol. 3. Betolus conf. 19. num. 9. vol. 3. Menoch. conf. 121. num. 98.* Non enim est verifimile, quod legatarius tantumdiu tacuisset, nisi facta fuisset solutio. Quod tamen est limitandum, nisi reuerentia hæredis protulisset interpellationem, qualia haberi solet erga Principes, Magnates, &c.*

Quartò, Si contingeret; quod quietantie effectus amittat, nec fopporteret alius modus probandi solutionem, nec legatarius ostendere posset, solutionem esse factam, stante huiusmodi dubietate, posset solutio probari iuramento. Iuramentum enim habet vim solutionis, iuxta *l. iusturandum. & l. duobus. §. item si solueris. ff. De iurior. & l. Strychum. §. Naturales. ff. De solut. & l. Non minorem. C. De transact.* Et tradunt communiter Doctores, Bart. in *l. Qui iurasset §. fin. ff. De iurior. Angel. §. Item per acceptationem. Instit. Quis mod. test. oblig. lal. in §. Item si quis. num. 8. Instit. De ad. Aot. de Petr. in repet. l. 1. veti. *Dicimus quatuor effictus. num. 186. De iurior. Scraphin. De priuilegiis iurament. priuileg. 1. num. 1. Malfard. de probat. rancif. 1315. n. 13. Mau. Aretin. de fideiuss. par. 2. cap. 36. num. 3.* Cum enim iuramentum habeatur pro veritate, teprefentat solutionem factam, & ideo habet vim solutionis, non quidem realis, sed factæ; vt obseruat Bart. citat Moia in *tempor. iur. par. 1. tit. 8. quæst. 10. in fin. Anton. Nering. De fideiuss. cap. 20. §. 1. n. 1. Gutierrez de iuram. rancif. par. 1. cap. 63. num. 11.* Neque enim est verum, & realis solutio.*

Rurios, si testes non sufficiant, quia scilicet sit tantum vnicus faciens semiplenam probationem, adhiberi poterit iuramentum foppletorium, quod stante semiplena probatione inducit plenam probationem, vt tradunt communiter Doctores, iuxta *l. In bona fidei. C. de reb. credit. vbi Glof. & l. 3. §. Quæcumque allione. ff. de iurior. vbi etiam Glof. Batt. *ind. num. 57. lal. num. 75. & 158. Plocos in l. si quando. §. 23. m. 1. C. Unde vi. Ant. Petreoe. in l. 1. m. 378. ff. de iur. Alex. conf. 32. lib. 1. Socin. conf. 136. circa fin. lib. 2. Ca. Alex. conf. 47. veti. Præsentim plus. lib. 1. Menoch.**

Tom. II.

conf. 455. nam. 10. Pistos. conf. 28. num. 14. Abbi. in rap. fia. numer. 8. veti. Tardis quære. De iurior. Myltinger. obferuat. 68. cennar. t. Rauden. decis. 191. num. 81. Mancin. de iuram. par. 2. art. 6. num. 1. Ioseph. Ludouic. decis. 42. num. 1. Scraphin. de priuilegiis iurament. priuileg. 33. num. 1. Quod præfentim verum est; quia, vt dictum est nam præced. iuramentum habet etiam vim solutionis.

Denique, solutio legati probari etiam poterit, si annuus fuerit, ostendendo per tres vltimos annos, singulo anno fuisse solutum, iuxta dispositionem. *l. Quicumque. C. de apoch. lib. 10. vbi Doctores, Bald. Angel. num. 1. & ceteri etiam Doctores in l. t. C. de iure emphy. Bart. in l. Eum, qui ff. de ann. leg. Corn. in l. 2. C. de des. promiss. lal. in l. 2. num. 155. C. de iure emphy. Duennas reg. 54. num. 3. Follet. in Prax. censuar. verb. Huiusmodi censu. &c. num. 91. linné. 5. Balb. de præscript. par. 1. princip. par. 1. quæst. 10. num. 26. veti. Quinto linné. Ant. Gabr. cens. 12. num. 13. Malfard. de probat. rancif. 1317. n. 7. Auler. ad Capel. Tholof. quæst. 155. Gigas de persion. quæst. 81. num. 2. Rota decis. 92. num. 1. par. 1. recent. Quia nimirum stant istæ solutiones factæ singulis annis vltimis faciat præsumere, quod eodem modo præcedentes quoque exhibite sint singule debitis temporibus. Suor enim veluti testes, quod solutio legati fiat tempore præfcripto.*

Quod tamen ita debet intelligi, si in quietationibus non adfit aliquod verbum ex quo colligi possit, quod anteriores solutiones non præcesserint, vt si quietans diceret, se recipere solutionem pro illo anno tantum; nam per hoc declarat, fidei aliqui vltimius deberi, iuxta ea, que tradunt Glof. in *l. Quicumque. verbo Cautioem. in fin. C. de apoch. pub. lib. 10. Lucas de Pennia. ibid. post princip. Crauet. conf. 314. num. 5. lib. 2. Malfard. de probat. rancif. 1317. num. 13.* Tunc enim huiusmodi solutiones non possunt causare præfumptionem, quod anteriores præcesserint.

Q U Æ S T I O 1084.

An hæres, seu exequutor teneatur probare, legatum fuisse solutum, si ab Episcopo, aut Reu. Fabrica S. Petri de Vrbe interpelletur.

S V M M A.

- 1 Hæres non tenetur probare solutionem legati, nisi agere creditor.
- 2 Episcopus non potest si intramittere circa legata, &c. nisi data negligentia.
- 3 Data negligentia requiritur monitio, vt possit Ordinarius si intramittere circa legata pia.
- 4 Quilibet debet fundamentum sue intencionis probare.
- 5 Ordinarius si intramittens circa legata pia, damnat hæredes, &c. Nemo potest condemnari, nisi aut confessus aut convictus.
- 6 Fabrica S. Petri non potest si intramittere, nisi data negligentia, &c. Aliquis naturalis exigit seruari voluntates Deuotissimum.

Dicendum est. Non teneri à quocumque interpellatum, præterquam à creditore, seu legatario. Ita generaliter tradunt Bald. asserens, quod proposita negotio solutionis à creditore, reuertitur debitor pro-

bare solutionem, si verò à tertio proponatur, debere ab ipso probari. Ita in l. In illa stipulatione. ff. De verb. oblig. l. Appus allegat. 94. Cephal. conf. 47. n. 5. Beroius. conf. 152. num. 1. vol. 1. Mascard. De probat. censur. 1325. num. 4. Ant. Gabr. censur. num. 13. & 22. tit. de prob. Ratio autem est. Quia creditor exigit, quod ibi de iure debetur, & idem pertinet ad debitorem exipere, quod solutio sit facta, eam probando. At tertius non potest exipere, sed solum proponere solutionem non fuisse in ordine ad aliquid aliud obtinendum, & idem eum fundamentum fore intentionis sit, quod solutio non sit facta, debet illam probare.

Et hoc specialiter attenditur, quoad Episcopum, quando vult se intromittere in legatis pro Missis, ceterisque ad pias causas. Nam non potest se intromittere, nisi data negligentia, aut malitia hæredis, seu executorum testamentariorum, vt constat ex Cap. Nos quidem. De testament. ibi. Negligentia, vel calliditate dysulteris. &c. Tunc volumus, vt Fratemitatis sua adhibetur studio. Vbi notanda est dictio illa Tunc, quæ significat, non dari facultatem Ordinatio, nisi in casu, quod ex negligentia, vel calliditate differatur exequutio.

Atque ita tradunt Doctores, dom volum, non posse Ordinarium se intromittere, & etiam data negligentia, nisi præmisit monitionem. Ita Abb. in Cap. Nos quidem. num. 3. & 10. De testam. Coartum. alios citans ibidem. num. 2. Padilla in Authen. Hoc amplius. num. 16. C. De fideicom. l. al. ibid. num. 3. Golliel. in cap. Reynatus. verbalis abque libetis. 2. num. 207. De testam. Cenc. ad Dret. callid. 114. num. 3. Menoch. alios referens. de arbit. casu 498. num. 53. & qui volum, requiri biam monitionem, vt Glos. in Authen. Hoc amplius. verbo. Monitus. C. De fideicom. Alexan. in l. fin. ff. de ser. & quod requiratur monitio expresse, habetur ex Cap. Nos quidem De testam. ibid. Commemo. & Cap. Tna nobis. in fine. eodem tit. ibi, monitione præmissa. Si ergo solum in casu negligentie, aut malitie potest Episcopus se intromittere, & adhuc monitione præmissa, oportet, quod ei constet de negligentia, aut malitia, & proinde probet, legatum non fuisse solum, tamquam fundamentum suæ intentionis.

Debet enim quilibet fundamentum suæ intentionis probare. l. Alter. C. De probat. & l. Qui accusare. C. de edic. vt noian communiter. Doctores, Bald. conf. 229. Paris. conf. 38. num. 16. vol. 1. Hyppolit. Riminald. conf. 40. num. 4. & 14. vol. 1. Roland. conf. 86. num. 4. vol. 3. Beroius. conf. 141. num. 7. vol. 1. Bellon. conf. 45. num. 6. Gozedin. conf. 74. Sylvan. conf. 55. num. 26. & communiter. Et proinde etiam quando agitur de exercenda iurisdictione in certo casu, debet probari, casum aduenisse, vt constat de fundamento intentionis in exercenda iurisdictione. Vnde, cum non possit Episcopus se intromittere in legatis, nisi stante negligentia hæredis, aut executorum testamentariorum, pertinet ad ipsum facere constare, quod legata non sint soluta: non autem ad illos, quod sint soluta.

Confirm. Quando Episcopus se intromittit in legatorum plorum exequutione, condemnat hæredem aut exequutores de negligentia, & priuat iure exequendi. Ergo non teneatur probare se soluisse legata, sed nisi constiterint, se non soluisse, contra ipsos probari debet, quod non soluerint: quia nemo cõdemnari potest, nisi aut confessus nisi aut cõuictus. l. De vnoquoque. de re ind. & cap. Nos in quamquam 2. quæst. 1. & cap. 1. De can. poss. & propriis.

Et quod dictum est, quoad Episcopum, locum habet etiam quoad Reu. Fabricam S. Petri de Vrbe. Nam ipsa quoque non potest se intromittere in

exequutione legatorum, quoad pias causas. atque adeo pro Missis, data negligentia, aut malitia omnium exequutorum testamentariorum, vt etiam notat Paulus de Rubéis De testam. cap. 86. num. 52. & constat ex Censur. 3 n. 5. 15. Paul. III. & ex Censur. 96. §. 2. Pij. V. Neque enim per priuilegia ei concessa voluerit summi Pontificis impedire, ne ad vngus defunctorum voluntates seruarentur, eum æquitas naturalis exigit seruari. In conditione ff. de condit. & demonstr. & l. cum de leuicis. ff. de fan. instrum. & l. cum quæstio. C. de legat. & obicitur Rota coram Eminenriff. Otthobon. decis. 254. num. 16. & in Roman. sen. lauen. legat. 1. 1. 16. 165. coram Veropio.

Q V Æ S T I O 1085.

Quid faciendum, si non soluto pro aliquo tempore annuo legato pro Missis, postea soluantur.

S V M M A.

- 1 Quando soluantur annua pensiones pro Missis, debent missa celebrari annis quam cito fieri possit.
- 2 Decursa pensiones pro Missis debent solui etiam priuato Capellano, Legatarius à morte testatoris acquirat ius ad legatum.
- 3 Nec locum habet exceptio, quod non sit satisfactum legat.
- 4 Quando deficit modus absque culpa implere debentur habet locum repositio ex penitentia, sed re integra.
- 5 Soluta pensionum decursum pro Missis non possit impediri ex penitentia, quia non sit adimpletus modus.
- 6 Capellanus, quando si soluantur pensiones decursa possit per alios supplere Missas.
- 7 Ad satisfactum impossibilis impleri debet, quemodo possit.
- 8 Capellanus faciens supplere per aliam an teneatur dare integram pensionem.
- 9 Legatum sit legatarij iure donationis.

Cum hæredes multoties negligant soluere annua legata pro Missis dubitatur, quid faciendum, si postea totam quantitatem decursam soluant. Et quidem, si erat soluendum annuum legatum alicui Monasterio, seu Collegio, in quo sint plures Sacerdotes, res extra difficultatem videtur: Nam poterit recipere totam quantitatem decursam, & supplere per suos Sacerdotes Missas omittas ob nō solutionem legati, vt recipiunt etiam Tamburini. Opus. De sacris. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 86. vers. respondet. Legatarius enim habet ius ad legatum, itave quotannis fiat ipsi debitum: & idem quando eis soluitur, potest recipere. Quia tamen est sub onere Missarum, tamquam sub modo, idem tenetur Missas iniunctas celebrare.

Difficultas habet locum, si legatarius sit priuatus Capellanus, qui ratione legati teneatur quotidie celebrare: tamen non potest supplere Missas ob non solutionem legati, quia cum caperet legatum intermissum solui, tenetur celebrare impositum pro legato tunc temporis correspondente: Vnde videtur, quod non possit recipere decursas pensiones annui legati, Hitholomus tamen tenendum est, quod possit recipere decursas pensiones, & quod de iure debeant ipsi solui. Ita etiam Tamburini. Opus. De sacris. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 87. Ratio est. Quia statim à morte testatoris acquiritur legatum legatario,

rio, & successibilibus in legato, iuxta l. 1. c. *Communio de legat. l. 1. à Titio. ff. de furt.* & proinde habet ius pendendi legatum, & habet omnia bona testatoris sibi hypothecata pro consecutione legati. Vnde cum de iure debeatur legatum, & ipse acceptare potest, & hæredes tenentor solvere, ita ut non possint alio modo, quam solutione, extinguere ius Capellani legatarii.

3 Nec dici potest, Quod cum non sit satisfactum oneri Missarum cessavit ius exigendi legatum. Nam cum onus Missarum sit modus, qui debet impleri post acquisitionem, & proinde non impedit acquisitionem, iuxta l. *filiofamilias. ff. de condi. & demonstrat.* quod non sit adimpletum, non tollit, quin sit acquisitum ius, singulis aonis præteritis, ad omnes pensiones decutias: atque adeo nec, quod legatio non sint soluenda.

4 Neque item vergeti possit, quod licet legatum iure legati æquifinum sit legatario, sit tamen locus repetitionis si non ex capite cause non sequatur, bene tamen ex capite penitentiae, vt contingit, quando deficit modus absque culpa implere debentis. l. *si pecuniam. ff. De condi. cau. dat. vbi Bari. communiter recept.* Nam hoc solum habet locum reinte gra, vt notat Glos. in d. l. *verbo. sed cum licet penitere. &c.* respectu dantis sub modo, cui conceditur penitentia: nam illius tantum est penitere, qui fecit: non autem potest quem de alieno facto penitere. Hæc autem duo in præfenti casu deficiunt, nam res non est integra, quia Capellanus legatarius cepit implere onus celebrando Missas præscriptas, & defunctus non est amplius in statu, vt possit penitere, nec hæredem potest loco defuncti penitere.

5 Accedit etiam, quod d. l. *si pecuniam.* concedit penitentiam quoad repetitionem: atque adeo, quando iam facta solutione factus est locus adimplemento modi, & casu absque culpa adimplere debentis non potest impleri. Oppositum autem coningit in præfenti casu, oam annua pensio legati, cuius contemplatione adimpleri debet onus Missarum pro illo anno, non est soluta, atque adeo nondum fuit locus adimplemento oneris: imò barrea in culpa fuit, quod non fieret locus adimplemento, & idè non habet locum penitentia ad repetendam pensionem solutam ex eo, quod casu non possit impleri modus. Denique, quia legatarius est promptus adimplere modum, si cui potest, vt mox dicatur adimplendus, & idè dici non potest, quod non possit casu impleri, quando fit locus adimplemento.

6 Difficultas autem, quæ oritur ex eo, quod non possit Sacerdos legatarius celebrare Missas supplendas, excluditur: quia cum alias possit celebrare per alium, potest etiam in hoc casu supplere Missas prætermittas ob non solutâ pensionem annuam legatarii, vt notat etiam Tamburin. *opus. de sacrif. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 87. verç. respondens.* Imò etiam si alias teneretur per seipsum celebrare, adhuc in tali casu supplere posset per alium. Quia modus, qui de facto est impossibilis, impleri debet eo modo, quo potest, vt tradunt inter alios Alciat in l. *impossibilis. num. 13. ff. de verb. oblig.* Dand. *De condi. & mod. impossibil. par. 3. cap. 3. num. 23.*

7 Sæd hinc oritur alia difficultas, An, dum Sacerdos facit supplere per alios Missas prætermittas, teneatur dare totam portionem legati correspondentem, an verò solum elemosinam currentem. Resp. sufficere, si det currentem elemosinam, vt notat etiam Tamburin. *num. præd. citat.* Quia itaquam Legatarius facit suam totam pensionem legari iure legati, atque adeo iure donationis: siquidem, legatum est donatio quædam relicta à testatore, ab hæ-

rede præstanda. l. *legatum est. ff. De legat. 1. & 5. 1.* Infit. *De legat.* & idè, tamquam donatorius debet percipere beneficium donationis, & non tamquam merus exequutor, sed iure proprio facere adimplere onus, vt etiam dictum est superius.

Q V A S T I O 1086:

An, si pro aliquo tempore non sint soluta pensiones annua legati pro Missis, possit hæres supplere per seipsum Missas prætermittas.

S V M M A.

- 1 Hæres qui pro aliquo tempore non soluit annuas pensiones pro Missis, passus per seipsum supplere.
- 2 Et est legatarius cui relinquatur annua pensio, etiam cum onere, vt faciat aliquid præstari.
- 3 Potest legatarius annuas pensiones decurtas, non poterit uares se tueri, quod missa celebrata sint.
- 4 Omissis solutis annuas pensiones legatario pro Missis, potest tamen rescire aliquid damnum.
- 5 Legatum pro Missis est semper in utilitatem legatarii.

T Amburin. *Opus. De sacrif. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 1. num. 88. resp.* Quod si ex circumstantijs colligatur, quod testator voluerit gratificari Capellanos vt si esset consanguineus, concinisc, aut pauper, aut si pensio annua, respectu numeri Missarum, esset pinguis, & proinde luerosa non posse hæredem per seipsum supplere, sed debere solvere legatum legatario. Econtra verò, posse per seipsum supplere, si colligatur, testatorem iotendisse merum numerum Missarum, vt si pensio annua legati adæquante correspondet Missarum numero, ita ut non excederet.

Verum, absolute tenendum est. *Quod in nullo, tanquam casu licet hæredibus per se ipsos supplere Missas prætermittas, sed semper teneantur solvere legatario decurtas pensiones.* Ratio est, quia constit ea dispositione testatoris, quod instituerit legatum, vt supponitur, & constat etiam ea ipso facto, quia is est legatarius, cui relinquatur annua pensio, non solum cum onere aliquid præstandi, sed etiam cum onere, vt faciat præstari iuxta ea quæ tradunt Bari. in l. *Pecunia. num. 1. verç. sed dices. ff. de alim. & cibor. legat. & in l. si qui Titio. mem. 1. verç. Tu tamen dices. ff. de leg. 1. & ibi Castreo. Imola, & alij. Berocius. quæst. 86. num. 2. Mantica de censu. vlt. volun. lib. 8. tit. 4. num. 13. Rota decis. 25. num. 3. part. 3. recen.* Cum autem legatarius acquirat ius ad legatum ex testamento, & hæreteneatur ipsi præstare, vt constat ex dictis quæst. præced. num. 2. Non potest hæres per seipsum facere supplere Missas prætermittas, sed in quocumque casu tenetur solvere legatario decurtas pensiones, ea iio generali principio, quod creditor solvendum sit.

Ex dictis inferitur. Quod, preterit legatario sibi præstari decurtas pensiones annuæ legati, non poterit hæres se tueri excipiendo, quod Missæ supplere sint, quæ aliis fuissent celebrandas, quia hæc exceptio non releuat. Legatarius enim intinuit satisfactionem ex testamento dispoente, & obligante hæredem ad solvendum annuum legatum, iuxta l. *à Titio. ff. de furtis.* Vnde non potest hæres se tueri nisi ostendendo, quod satisfecerit obligationi testamentaria.

mentariæ. Quia autem testamentum obligat ad legatum præstandum singulis annis legatario, idem non satisfaci, si facti celebati Missas alias celebrandas in virtute legati, quia respectu huius secundi, nullam hæres habet obligationem, sed respectu illius primò.

4. Secundò inferitur hæredem omittentem solvere quotannis annuum pensionem legati, si fieri possit, quod teneatur aliquando refarcire, aliud statum legatario. Fieri enim potest, quod legatarius sit pauper, & proinde indigeat pro sustentatione elemosina Missæ: atque adeò, quod careat annua pensione legati, coactus sit aut contrahere debita, aut celebrare Missam cum minori elemosina, quam alias celebrasset, habita annua pensione, & proinde passus sit damnum. In tali autem casu teneatur hæres refarcire damnum, quia iniuria detentione anoulegati ipsius lædit cum tali damno subsequito.

5. Tertio inferitur, In legato pro Missis non habere locum distinctionem, an legatarius sit vel non sit ordinatum ad utilitatem legatarii, nam semper respicere eiusdem utilitatem ex eo constat, quod elemosina, quæ præstatur siue manuali modo, siue per salarium siue per legatum, semper est pro sustentatione ministris. Quod autem ordinatur ad alimenta, & sustentationem alicuius, est in ipsius commodum & utilitatem. Quod præcipue locum habet respectu legatarii, nam, ut dictum est quæst. præced. num. 7. legatum est donatio præstata ab hærede: Donatio autem est in utilitatem donatarii. Quod verum est, etiam si legatum contineret solum consecratam elemosinam: quia adhuc legatarius, si indiget, potest inde habere sustentationem, quam alias fortasse non haberet, etiam si celebrasset.

QVÆSTIO. 1087.

An, si legatum excedat summam per statum taxatam, possit taxa exigi.

S V M M A.

1. Legatum pro Missis an teneat supra summam taxatam a statum.
2. Statum laicale valet circa pompas mandatas. Valet statum, quod medietas bonorum relinquatur filijs.
3. Princeps an possit statuere ne ultra certam summam legetur.
4. Salva portione debita filijs valet legatum in quocunque summa ad pias causas non obstante quocunque statum.
5. Statum prohibens legari ultra certam summam valet solum quoad causas prophanas. Dissensio ad pias causas non subiacet statum laicorum.
6. Facultas testandi, & legandi licet concessa à iure civili non potest contrariari quoad pias causas.
7. In canonibus potest dari facultatem testandi, & legandi ad pias causas.
8. Principi quatenus parere possit legatarius. Statum indirectè prohibens legare pro animæ non tenet.

1. Contingit aliquando, quod laici statuunt circa quantitatem legandam a testatoribus, præfigendo certam summam, quam legata excedere non possint: Vnde dabitur, An, si legatum pro Missis excedat hanc taxam, teneat, & hæredes cogi possint ad soluendum. Quod autem quis non possit

legare Ecclesiæ, & proinde, nec etiam pro Missis, ultra summam taxatam: & si legetur, non teneat legatum, quoad excessum, tradit Cassina in *Cubech. regulat.* 12. num. 11, qui nonnullis alios citat, qui tamen loquuntur in diversis terminis. Nam Tabiena verbo. Excommunicatio. 5. casu 20. ad 4. loquitur solum de pompis mundanis, circa quas valet statum laicale. Sylvest. verò verbo. Excommunicatio. 9. num. 31, loquitur tantum, quando statum testis sit pro impijs indifferens, aut anget portionem debitam filijs: nec loquitur in propria sententia, sed refert aliorum opiniones. Sic etiam Azot. part. 1. lib. 5. cap. 13. §. 3. loquitur solum in casu, quo statum decenterit, quod medietas bonorum relinquatur filijs, vltra enim aliam medietatem non poterit pariter legare. Caiet. quoque verbo. Excommunicatio. cap. 3. in fin. solum dicit, valet statum disponens, ne fiat caecilia ius mortuarij, quatenus ordinatur ad temporalera honorem, licet inde per accidens proveniat effectus, qui videtur contra immutabilitatem.

Fundamentum est, Quod Princeps potest esse laica causa statuere, quod id, quod est vnius, fiat alterius, ut contingit in prescriptione. Vnde, potest etiam statuere, quod testator non possit nisi certam summam legare, aut de ipsa testari: ergo, si vltra ipsa leget, aut reitetur, nulliter agit, tamquam de alieno disponens. Confirm. Quia, licet ea hoc fiat, quod non leget Ecclesiæ, cum non nominetur Ecclesiæ, nec in eius odium fiat; sed ut provideatur filijs & familiaribus, nihil continet contra immutabilitatem Ecclesiæ.

Dicendum tamen est, *Valere legatum pro Missis in quocunque quantitate, si solum maneat illa portio, quæ de iure debetur filijs.* Et idem dicendum est de omnibus legatis ad pias causas, statum quocunque statum, quod legatarius non possit, nisi certa summa. Ita Abb. in cap. fin. de reb. Ecclesiæ, non alienari. Tabiena verbo. Excommunicatio. 5. casu 20. num. 5. vers. Ad hanc questionem. Quod intelligitur, quatenus statum non prohibeat de certa portione testari, ut videlicet consulat filijs, seu venientibus ab intestato. Nam, cum ius civile indulget facultatem testandi, potest eam, pro arbitrio, coarctare, cum sublimitas dispositioni.

Ratio est. Quia statum prohibens, vltra certam summam legari, ut sit rationabile, & valeat, debet accipi quoad legata ad prophanas causas; non autem causas pias; alioquin excederet facultatem statuentis: & defectu potestatis, quoad hanc partem esset nullum. Dispositiones enim ad pias causas non subiacent iuri civili, aut statum laicorum, iuxta cap. relatum. De testam. & communiter Doctores, & Theologi Abb. in d. cap. num. 3. Roman. in Authen. similiter. num. 63. C. Ad leg. falsid. Bart. in l. 1. num. 66. C. de sacrosan. Ecclesiæ. Ripa in l. Nemo potest. num. 101. ff. de leg. 1. Bald. in l. i. iure. n. 1. C. de testam. manumiss. Arcet. in l. si quis. num. 6. ff. De testam. Dec. in l. Capitularia. num. 15. C. de milit. testam. Tiraquell. De primogen. pia caus. primogen. 162. Spin. in specul. testam. Glis. 31. num. 40. Hartman. Pistos. quæst. 28. num. 1. lib. 3. Polidor Ripa de test. in art. mort. cap. 62. num. 2. Valquez de success. lib. 3. §. 22. simit. 11. num. 1. Manica de concess. vlt. volun. lib. 6. tit. 3. num. 9. Achill. de Grass. decis. 302. alibi. 1. num. 1. de testam. Rota decis. 74. num. 19. part. 2. Diuers. & decis. 311. num. 2. part. 4. recens. & coram Butatto decis. 475. num. 2. & coram Causale. decis. 553. num. 1. & decis. 108. num. 3. part. 7. recens. & alibi passim. Cum enim dispositiones ad pias causas respiciant solutem animæ, subiunguntur illi potestati, quæ disponit de medijs quæ conducunt ad salutem consequendam. Quod præcipue locum habet in legato

legato pro Missis, quia hoc legatum ordinatur etiam ad cultum Dei.

5 Dices. Cum potestas testandi, atque adeo legandi indulgetur à iure civili, poterit coarctari etiam in ordine ad causas pias: quia sicuti, si nullo modo indulgeretur, nullo modo posset quis legare, ita nec etià legare ultra quoscunque concessam etià in ordine ad causas pias, aliàs legatarij erit nulli, defectu facultatis. Resp. Quod licet facultas testandi, & legandi indulgetur à iure civili, non tamen potest illam coarctare in ordine ad dispositionem ad pias causas, alioquin excederet suos terminos, & nulliter ageretur, quia disponeret circa ea, quæ non subsunt potestati civili. Vnde, ex eo, quod quod indulgetur talem facultatem, fit solum, quod possit illam modificare quatenus actus ipsius se continet intra materiam civilem. Quod autem se extendat etiam ad causas pias sine subiectione ad ius civile, habet ex natura sua, quatenus materia subiecta trahit secum talem extensionem.

6 Deinde, cum bona temporalia ordinari possint ad pias causas, quæ subsunt dispositioni iuris Canonici, potest ius Canonicum, tamquam ordinans dispositiones ad pias causas indulgere ius testandi, & legandi ad pias causas, sicuti de facto indulget, canonizans saltem facultatem concessam à iure civili, & extendendo ad pias causas: & idem, quoad hanc materiam, non subest moderationi iuris civilis quia facta est propria iuris canonici, & idem ab ipso solo moderanda est.

7 Ad fundamentum in oppositum resp. Possit Principem, ex ista causa, taxare quantitatem legandam, sed intra terminos suæ facultatis civilis, atque adeo in ordine ad prophanas causas; non autem extra illius terminos: & proinde, non in ordine ad pias dispositiones, ut constat ex dictis. Hæc enim materia, tamquam ex natura sua extra terminos potestatis civilis, semper habetur pro excepta, respectu cuiuscumque dispositionis civilis. Ad confirm. Aliud esse, quod statum decernat pro filiis certam portionem, aliud esse, quod prohibeat legare ultra tantam quantitatem, Primum directè providet filiis, & si portio determinat pro filiis sit rationabilis, vallet statutum, quia tota dispositio versatur circa materiam subiectam potestati civili. Non tenetur autem, si etiam indirecè impediret, ut testator legare posset congruam quantitatem pro anima sua, quia esset contra charitatem, qua quisque prosequi potest se ipsum, atque adeo contra ius naturale. Secundum autem tamquam quod prohibeatur ultra terminos facultatis prohibentis, & consequenter, non ultra legata ad prophanas causas.

QVÆSTIO 1088.

An possit Prelatus sine Capitulo repudiare legatum pro Missis.

S V M M A.

- 1 In quibus casibus possit Prelatus repudiare legatum pro Missis.
- 2 Repudiatio legatum pro Missis non violat Paulinam. Ambrosia.
- 3 Legatum pro Missis permissum non fit Ecclesia, nisi obtemperet licentia, &c.
- 4 Prelatus repudiatio legatum pro Missis quando pre-

ter mortaliter.

Teneatur restituere damnum ex tali repudiatione.

- 5 Prelatus an absque Capitulo possit repudiare legatum.
- 6 In acquirendis, sicut Prelatus potest vocare Ecclesia.
- 7 Qui sentiant in repudiando requiri Capitulum, &c.
- 8 Prelatus validè repudiatio si habeat liberam administrationem.
- 9 Prelatus ut administrator exerceat, quæ sunt administrationis.
- 10 Prelatus quando non possit sine Capitulo determinare.
- 11 Capitulum, potest vindicare legatum renunciatum à Prelato.
- 12 Quod nullum est habetur pro non facto.
- 13 Prelatus per se Collegi vindicare contra suum alium nullum.
- 14 Ecclesia potest restituere ad legatum validè repudiatum à Prelato.
- 15 Ecclesia damnum passa competit remedium Cap. Rei integrandæ.

Difficultas procedit tam delegato pro Missis, perpetuis, quam pro Missis manualibus: & supposito quod acceptari possit. Quia, si ratione legis, instituti, aut pacti non possit acceptari, habetur pro repudiato, ratione habitualis impedimenti ad acceptandum & idem tunc Prelatus non tam repudiaret, quam notificaret impossibilitatem acceptandi. Rursus, etiam onera Missarum adæquant vires satisfaciendi, posset à Prelato repudiari, quia cum non possit suscipi onera, quæ adimpleri non possunt, adest impedimentum, ne possit acceptari: & idem potest adhuc Prelatus repudiare, manifestando impedimentum.

Est autem supponendum tamquam certum, quod Prelatus, repudiando legatum pro Missis, non violat Paulinam. Ambrosia. De reb. Ecclæs. non alienari. ut notant etiam Taberna, verbo. Alienatio. quæst. 10. Sanchez lib. 6. de Matr. disp. 4. num. 14. Cassini in Causis regul. tit. 1. num. 16. Quamvis enim, ratione testamenti, deferatur ius, & repudiatio videatur supponere ius acquisitum, & proinde videatur continere alienationem iuris acquisiti, attamen revera non interuenit alienatio, nec alius actus similis alienationi prohibitus in d. Paulin. Nam alienatio supponit acquisitionem, quod alienatur, & quod fit in bonis alienantis, cum importet transitum de uno in alium. Repudiatio autem legati non supponit legatum esse in bonis repudiantis: quia ius quod per testamentum deferretur, non est in termino, sed in via; & proinde, nondum est perfectum, nec in bonis legatarii. Vnde legatum non debetur, nisi sit agnatum, ut inter alios notant Bart. in l. Et in mortuis. num. 1. ff. De donat. caus. mor. Molina lib. 1. de Primogeniis. cap. 11. num. 14. Gasp. Anton. Theaur. quæst. foren. 25. num. 14. lib. 4. Et idem repudiatio legati non supponit acquisitionem, sed est impedimentum acquisitionis, quæ per testamentum deferretur.

Et à fortiori, hoc habet locum, si legatum sit pro Missis perpetuis, quia non potest acceptari sine Superiorum licentia, & præmissa cognitione causæ. Vnde autem concessionem licentiae, licet sit per testamentum delatum, nondum tamen est acceptatum: & idem nondum factum est proprium Collegij, seu Monasterij, sed remanet in suspensio. Et idem, quoad ipsum locum non habet alienatio, tantumquam ea, quæ versatur solum circa illa, quæ sunt de proprietate alienantis. Vnde in hac repudiatione non habebunt locum pœnæ Pauline impostæ alienantibus res Ecclesiæ. Et pro hac doctrina facit l. Qui autem ff. Quæ in fraud. credit. ibi Prædicti, & qui repudiavit hereditatem, vel legitimam, vel honorariam.

riam, vel testamentariam, non est in ea causa, ut huic edicto locum faciat. Nolo enim acquirere, non suum proprium patrimonium diminuire. Ex quo constat, quod aliud est repudiare, & aliud alienare, seu diminuire res proprias.

4. Rursus etiam certum est; Prælatum, absque Capitulo, repudiantem legatum pro Missis, quatenus inde provenit utilitas Collegio, peccate mortali. et iuxta ea, quæ traduntur Glof. in Cap. Quicunque. 12. Quæst. 4. verbo. *Aut negligens*. Abb. in cap. Tua num. 9. De his quæ fiunt à Prælat. in l. in l. legatum sermo. un. 19. ff. de leg. 1. Spin. in specul. resenens. glof. 8. princip. num. 63. Sanchez lib. 6. De matrim. disp. 4. num. 15. Cassina in Catech. Regal. tit. 12. num. 17. Ratione enim muneris tenetur fideliter administrare, & procurare utilitatem, & commodum Collegij; & idèdum repudiatur legatum, quod est futurum vtile Collegio, facit contra debitum proprii muneris in re gravi, & grauitur peccat. Unde, secundum eisdem Doctores, tenetur etiam resarcire damnum, in l. x. tutoris respectu pupilli, ex d. Cap. Quicunque. 12. quæst. 4. ibi si negligens laboris acquiritur, aut minorationem, vel perditionem inducit, resarcit. Quod intelligendum est, si habeat de suo vnde resarciat. Unde Prælati Regulares excusantur, eùm nihil habeant de proprio. Difficultas autem modò est, an repudiatio sit valida.

5. Quod autem possit Prælatum absque Capitulo, & solemnitate repudiare legatum pro Missis, & quodlibet aliud relictum Ecclesiæ, tradunt L. l. in l. Legatum sermo. numero vigesimo ff. De legat. 1. Certum tamen ad l. 6. Tanti, numero septuagesimo nono. Sanchez libro sexto de matrimoniis. disputatione quarta, numero duodecimo. vers. Et idem dicendum Cassin. in Catech. Regal. titulo 12. num. 16. Quia in acquirendis solus Prælatum potest nocere Ecclesiæ, vt tradunt Glof. in Cap. fin. in fin. 16. quæstione sexta, & in Cap. 2. verbo Non debet. De dotali. Innocent. ibid. Butzium numero decimo. Bart. in l. Inuenimus. numero quarta. C. de Sacrosanctis. Eccles. l. Lupus in rub. de donat. §. 47. numero sexto. Abb. in Cap. Tua. numero nono. De his quæ fiunt à Prælat. Cornet. causis vnde cimo. numero secundo, libro tertio Rosella verbo Alienatio, numero decimo. Tabiena quæstione decima. Syluest. quæstione decima nona. Atmilla verbo Donatio numero sexto. Seraphin. De priuilegiis. iuram. priuileg. 71. numero 32. alios refertens.

6. Econtra verò, requiritur consensus Capituli, & etiam solemnitas, tenent alij plures, quos refert & sequitur valquez De success. progress. lib. 3. §. 27. num. 23. Lambertin. De insep. lib. 3. quæst. 9. art. num. 21. conclus. 5. ver. Eodem modo. Pinell. De bon. mater. lib. 1. part. 3. num. 103. vers. Alia ampliatio. Augel. verbo Alienatio. num. 16.

7. Verùm, cum distinctione procedendum puto, hanc, si Prælatum habet liberam, & plenam administrationem, valide repudiet. Si verò non habet, sed administrat simul cum Capitulo, non valide repudiet. Ratio prioris partis est. Quia Prælatum, tamquam administrator, exerceat ea, quæ sunt administrationis, iuxta Cap. Educere. De rescriptis. vbi Felin. latè Bellam. decis. 696. Cæsar. de Gual. decis. 40. num. 7. Et agit nomine proprio, iuxta Panormit. in Cap. Compositi. num. 6. De iudic. Felin. ibid. num. 7. Rota coram Penia decis. 1312. num. 10. Repudiatio autem legati pertinet ad administrationem, quia non est exercitium domini, quod nondum, quod repudiatur, sit sub dominio repudiantis, aut Collegij; sed solùm resolutio deliberatiua, circa acquirendum, vel non acquirendum, & prouidè exercitium administrationis.

8. Ratio posterioris partis est. Quia cùm Prælatum

non habeat liberam administrationem, sed in ipsa communicet cum Capitulo, non potest aliquid scotum à Capitulo determinare, eùm se habeat sicut vobis de Capitulo, non sicut vnueris, iuxta ea quæ tradunt Dec. conf. 61. num. 3. Rota coram Blastica decis. 328. num. 2. & coram Penia decis. 1332. num. 12. & in Argentin. S. Angeli die 30. Aprilis 1604. coram Cocchino.

Addendum est etiam. Quod; si Prælatum renunciet, adhuc poterit Capitulo saluata vindicare, & repetere legatum renunciatum, quia ex facto Prælati non potuit ipsi præiudicari, iuxta Glof. in Cap. Datum. 2. verbo De veritate in fin. De elect. Roman. conf. 374. num. 5. Menoch. conf. 39. num. 55. Rota decis. 13. De procurat. in nouis & decis. 705. num. 7. in fin. in Recen. & in Mediolan. Decim. 9. Ianu. 1610. coram Pirouano. Quia cùm repudiatio legati sit nulla defectu potestatis, nullum potest parere effectum, & habetur pro non facta. l. 4. §. Censum natus. ff. De re iud. vbi Doctores. & l. non potuit. §. Non quoniam. ff. de offic. Presid. vbi Bart. & l. Quoniam. ff. Qui testis. cogat. & Cap. Cam Nicaloe. De appellat.

Imò quomodo regulatiter, qui nullitatem induxit, non possit contra tamen dicere, attamen in hoc casu, fauore Ecclesiæ, poterit etiam ipse Prælatum ius Collegij vindicare, repetendo repudiatum legatum, iuxta ea, quæ tradunt Bart. in l. Inuenimus. 2. §. Sani. num. 9. vers. Tertio quare. C. de Sacrosanctis. Eccles. Redam. de rub. Eccles. non alienam. quæst. 77. num. 1. Rota coram Capisagura. decis. 170. & 108. part. 3. & coram Metello decis. 450. num. 11. & in Colimbrim. Fraximen. 20. Decemb. 1631. & 18. Ianu. 1632. coram Dunozeo. & in eadem 27. Iuny 1630. coram Cocchino.

Quod si repudiatio valida sit, ex eo, quod facultas repudiandi sit penes Prælatum, conueniet Ecclesiæ, & Capitulo beneficium restitutionis in integrum, iuxta ea, quæ tradunt Glof. in Cap. Audis. verbo Restituimus in fine De in integr. restit. Abb. ibid. num. 15. in l. in l. Legatum sermo. num. 21. ff. De leg. 1. Spui. in specul. resenens. glof. 8. num. 63. lo: Lupos in rub. De donat. §. 47. num. 12. Bernard. Diaz Reg. 239. & in terminis Sanchez lib. 6. de Matrim. disp. 4. num. 15. ver. Compositi etiam. Semper enim, quod Ecclesiæ patitur aliquod damnum, compertis et remedium Cap. Rei integranda. 3. quæst. 1. vt inter alios notant Bertrand. conf. 448. num. 4. lib. 4. Surd. conf. 28. nu. 91. Peregrin. in Cap. Consultationis. num. 16. De offi. deleg. Rota coram Capisagura. decis. 182. num. 8. part. 3. & decis. 473. num. 2. part. 2. Recotot.

QVÆSTIO 1089.

An in repudiatione legati pro Missis requirantur solemnitates.

SVMMA.

1. Repudiatio legati pro Missis an requirat solemnitates, & num. seq.
2. Repudiatio legati valet sine solemnitate.
3. Solemnitates non extenduntur de alien. ad aliam.
4. Repudiatio legati est alienatio, si sit agnitum.
5. Legatum saluum pupillo statim habetur pro agnito.
6. Ecclesiæ non fruatur priuilegiis pupilli concessis ex defectu oris.

Qui tenent, repudiationem esse alienationem, obsequenter voluit, quod legatum pro Missis, seu factum Ecclesie repudiari non possit sine solemnitatibus, requisitis in aliena

In alienatione rerum Ecclesiæ. Ita cum pluribus Vasquez *De successione, progress. lib. 3. §. 27. num. 23.* Lambettin. *De interpretat. lib. 3. quæst. 9. art. 1. n. 11. conclus. 1. vers. Eodem modo.* Pinell. *de bon. matrem lib. 1. par. 3. num. 103. vers. Alio amplius.* Angel. *verbo: Alienatio, num. 16.* Et pro hac sententia facit *l. Magis pater, §. si pupillus, vers. Fundum, ff. De reb. her. libi, fundum autem legatum repudiatur pupillus sine Prætoris auctoritate non potest.* Et tedit rationem. *Esse enim, & hanc alienationem, cum res sit pupilli, nemo dubitat.* Vbi duo faciunt: Primum, quod pupillus non potest sine solemnitate repudiare legatum: unde nec etiam potest Ecclesia, quia æquiparatur pupillo. Secundum, quod repudiatio legati fit alienatio, & proinde requirit solemnitates necessarias pro alienatione.

1 Tenendum tamen est. *Quod non sit necessaria aliqua solemnitas pro repudiatio legatum pro Missis, sine quocumque alio iussu libere, absque auctore.* Pro hac sententia. Idem Vasquez *lib. 3. de success. progress. §. 27. num. 23.* refert plures Doctores, præsertim Bartol. & Bald. Felin. Butz. &c. Idem tenent Abb. in *Cap. Tna. num. 9. De his, qui sunt à Prætor. lalon. l. legatum firmo. num. 10. ff. de leg. 1. Feder. de sen. cons. 9. Bernard. Diaz regl. 119. vers. Tertia. Spinus in special. testament. gloss. 8. princip. num. 63. in fin. Cerasius ad l. 6. Taur. num. 19. Ioan. Lupus in i. n. r. De Donat. §. 47. num. 7. Corneus cons. 11. num. 2. lib. 3. Rosella *verbo. Alienatio, num. 10. Sylvest. quæst. 19. Tabien. quæst. 10. Nauar. Cap. si quando, accepto. 6. num. 2. De re scriptis. Sanchez lib. 6. De matrimonio, disp. 4. num. 12. vers. sed contrarium.* & hac sententia confirmatur ex Praxi: oam huiusmodi repudiationes passim fiunt absque solemnitatibus requisitis in alienationibus.*

3 Et ratio est. Quia solemnitas requisita pro certo actu, non est extendenda ad actum aliter speciei, præsertim si in ipso non militet eadem ratio. Unde solemnitas requisita pro alienatione, aut alio actu continentie alienationem, non est extendenda ad repudiationem rei acquiritæ. Quod autem repudiatio legati non sit alienatio, clare deducitur ex dispositis in iure civili: nam in *l. 3. in fin. ff. Quæ in fraud. credit. vbi omnis alienatio, facta in fraudem creditorum, reuocatur: ibi. Et omnino qui aliquid facit, ut dicitur habere, quod habet, ad hoc editum peruenit.* Rursus in *l. Qui autem, eodem tit.* Repudiatio legati, cuius iam cessit dies est valida in fraudem creditorum, ibi: *Præinde, & qui repudiatis hereditatem, vel legitimam, vel honorarium, vel testamentarium, non est in eo casus, ut huius rebus locum faciat.* Nemo enim acquirit, non iuxta propriam patrimonium dimittit. Rursus *Ed. & aliud probandum est, si legatum repudiatur, cessare hoc editum.* Si igitur omnis alienatio, in fraudem creditorum, est prohibita, & non repudiatio legati; constat, hanc repudiationem non esse alienationem, atque adeo non subiacere solemnitatibus alienationis.

4 Supplet explicatæ text. *l. Magis pater, §. fundum, ff. De reb. her.* Non enim absolute ibi dicitur, repudiationem legati esse alienationem; sed solum repudiationem legati relictæ pupillo. Redditur enim ratio, cur repudiatio fit alienatio, quia scilicet est legatum pupilli, ibi: *Esse enim & hanc alienationem, cum res sit pupilli, nemo dubitat.* Unde procedit de legato agnito, quia quamvis legatum relictæ via deferatur, non tamen dicitur esse res legatarii, quousque sit agnitus, nec res pupilli, nisi ab ipso sit agnitus. Quia autem pupillus acquirere potest sine auctoritate tutoris, §. 1. Instit. De auctor. tut. ideo, eo ipso quod per testamentum deferatur, habetur pro agnito: unde cum repudiatio

superueniat agnitioni, non est amplius nuda repudiatio, sed alienatio. Quoad exteros autem repudiatio non est alienatio, quia non superuenit agnitioni, sed ipsam excludit. Alias etiam responsores ex Abbat. & Gomes refert Sanchez *lib. 6. de Matrim. dispensat. 4. num. 12. vers. Ad leg. Magis.*

Solum instari potest; Quod Ecclesia fruatur priuilegijs pupilli, & ipsi æquiparatur. Unde legatum relictum Ecclesiæ eodem modo se habet, ac legatum relictum pupillo: & si hoc, eo ipso quod deferatur, habetur pro agnito, habebitur etiam illud, & proinde erit par ratio. Respon. Ecclesiæ frui priuilegijs pupilli, secundum subiectam materiam, & ita eadem ratione proportionali. Unde quæ conveniunt pupillo ob defectum ætatis, non extenduntur ad Ecclesiam, vt constat in priuilegio tutoris: quia cum non patitur Ecclesia defectum ætatis, non indiget priuilegijs, quæ suppleant huiusmodi defectum. Et ideo, quia potest agnosce legatum ex ipsa delatione, non habetur pro agnito, sicut habetur respectu pupilli, cum non possit exercere actus sine domini, sine administrationis, & alius sine auctoritate tutoris acquirere possit, quod facit, vt acquirat invigore solius delationis.

QVÆSTIO. 1090.

An Prælati excusari possint, si renuntiet legatum pro Missis.

S Y M M A.

- 1 Prælati: an excusari possint si repudiet legatum pro Missis.
Propter scandalum dissolvendum aliquando à iure proprio.
Ecclesia debet potius pati damnum temporale, quam permittere scandalum.
- 2 Legatum pro Missis non potest parere scandalum insti timendum.
- 3 Prælati non excusantur si repudiet legatum absque consensu Capituli.
Legatum est liberale donatio Testatoris.
Legatum præstatur in voluntate legatoris relictum.
- 4 Prælati non repudiet legatum si differri acceptare.
Legatario conceditur tempus ad deliberandum.
- 5 Quando hereditas non acceptanda ab Ecclesia, si exheredetur filius.
- 6 Prælati ad emendandæ literæ, non possunt solvere, quod non tenent solvere.

PRObetur difficultas extra casus, in quibus, iuxta dicta in superioribus, potest Prælati repudiare legatum. Quod autem possit excusari, si ex iusta causa repudiet, tenet Cassina in *Carth. Regul. tit. 12. novena decime altano, & decimo nona, vt li legatum esset implicatum litibus, quia expedit, servas Dei esse liberos à streptu causarum, & plura addit in detestatiooem litium, subdens, quod si Prælati aliqui d solvant, quod solvere non tenentur, ad fugiendas literæ, non eis imputatur, tantus est favor exactionis litis Pro quo citat Innocent. in *Cap. Accedentibus. De privileg. & in Cap. Cum accessisset, nu. 4. De consue.* Secundò addit aliam causam, communem pro omnibus legatis, si timuitur ex acceptione immineret scandalum, & si consanguinei essent adeo pauperes, vt ipsi potius deberet Ecclesia succurrere. Cùm, propter scandalum, delictum sit aliquando à iure suo. *Cap. Nihil prodici, De re scriptis.* De Ecclesia debet potius pati damnum temporale, R e a quàm*

quam permittere scandalum, ut ait D. Thom. a. 2. quæst. 43. ar. ult. Vide August. relatus in Cap. *Quicumque*. 17. in præf. 4. ibi, *Quicumque vult, exheredat filio, heredem facere Ecclesiam, quærit alterum, qui suscipiat, quam Augustinum: Ius Deo preceptis neminem inuenit.* & alia ad hoc propositum affert Cassina citat.

2 In qua difficultate illud certum videtur. Quod si legatum sit pro Missis, nec ex ipso coniequatur aliquid contra legem, non posse patere scandalum, iuste timendum: sed, si sequatur, erit scandalum Pbristalem. Dum enim testator legat pro celebratione Missarum pro anima propria, operatur secundum rectum ordinem charitatis, qua tenetur proficui animam suam, quam sicut debet præferre coluamque commodum temporalis alioquin, etiam coniectionem: ita etiam potest præferre commodum ipsorum temporalis bona propria temporalia, quatenus illi seruiant ad finem supernaturalem, & ideo, si quis de hoc scandalizaretur, de bono opere scandalizaretur, & à quo non tenetur testator abstinere: & non esset curandum, iuxta communem doctrinam.

3 Quod autem spectat ad repudiationem, tenendum est. Nunquam possit Prælatum accusari, si tunc quacumque causa, si repudiet absque consensu Capituli. Ratio est. Quia, cum legatum sit donatio liberalis facta à testatore, & ab hærede præstanda, l. legatum est. ff. de leg. 2. §. 1. Instit. De legat. præsumitur factum favore legatarii, & in ipsius utilitatem, iuxta Gloss. in l. 1. C. de leg. ubi communiter Doctores. Ruin. conf. 38. num. 3. tit. 2. Rota coram Penia decis. 1134. num. 4. qui loquuntur etiam de legato, cui est onus annexum. Ergo non potest Prælatum ex se solo absque Capitulo deliberare, an sit ex occurrente causa repudiandum: quia, si saltem præsumplum, faceret contra utilitatem Ecclesiæ, si tunc præsumptione utilitatis legari: & ideo, iuxta Capitulum, cum ad ipsum spectet aduoluntati deliberatio.

4 Est tamen aduertendum. Quod non censetur repudiari legatum, ex eo, quod Prælatum differat acceptare: Nam, ut aduenit Rota. coram Eminentiſſ. Orthobono. decis. 243. num. 6. ex silentio non resultat repudiatio, sed dilatio acceptationis, quousque deliberetur. Conceditur enim tempus legatario ad deliberandum, ut ibid. Rot. cum Gratian. *Disposit. foren. cap. 250. num. 11. & in Rota. bonor. 23. May. 1601.* coram Penia, & constat ex toto tit. C. de iur. delib. Hoc tamen ita accipiendum est, ut habeat locum, quando non est præfixus terminus acceptationis, nam, eo elapso, habetur pro repudiato, & ideo imputaretur Prælatum, si fineret elabi terminum.

5 Ex dictis colligitur, dictum D. Augustini, de quo num. 1. nempe, non debere Ecclesiæ acceptare hæreditem, quando exheredatur filius, esse accipiendum, quando exheredatur absque iusta causa: quia tunc exheredatio esset contra charitatem naturalem, qua parentes tenentur diligere filios. Unde pater exheredans peccaret mortaliter, & quamvis Ecclesia non concurreret ad eius peccatum, si tamen acceptaret hæreditatem, videretur factum approbare. Imò non posset iuste retinere, quia hæreditas est de iure debita filio, à quo non potest per patrem auferri, nisi ex iusta causa, qua cessante, nullius auctore. Secus autem quando ex iusta causa exheredatur, & à iure approbata: quia tunc pater videretur iure suo, & non faceret iniuriam filio, & proinde, Ecclesia quoque, absque illius iniuria, posset retinere hæreditatem, tamquam sibi de iure delatam.

6 Secundo colligitur. Non posse subsistere, quod Prælatum, ad cuiusmodi lites, solvere possit, quod non tenetur solvere, nisi forte Capitulum iudicet, expre-

dit, & sic solvendum. primum, quia est contra fidelitatem administrationis, quæ exigit, quod non solvantur, nisi quæ debentur. Nec potest administrator arbitriari, quod expediat solvere, quod non debetur sed, ad summum hoc referatur Capitulo. Secundò. Quia ita facilis in solvendo, quod non debetur, ex desiderio vivendi lites, caderet valde damnosa Ecclesiæ: nam esset incensurum, ad movendas lites iniustas, & ad implendam Ecclesiæ in plurius litibus, quam aliis subtraheret.

Q V Æ S T I O 1091.

An & quomodo solvendum sit legatum pro Missis fratrum Minoribus.

S V M M A.

- 1 Relictio legato pro Missis Fratrum Minoribus, heredes &c., tenentur curare celebrationem. Voluntas testatoris servanda in re, in quo potest, sed non testatoris attendenda.
- 2 Fratres Minores an Capaces legati pro Missis &c. num. seq.
- 3 Legatum pro Missis solvendum Fratrum Minoribus eo modo quo solvantur elemosinas. Fratres minores capaces sunt legatorum qua solvantur necessitates.
- 4 Fratres Minorum non possunt fieri negotij si inveniuntur. Siquidem Minorum in fidei potest apud iudicem pro solvendo legati. Fratres Minores sunt solum Capaces usus qui consistit in fidei.
- 5 Fratres Minores an possint insistere apud iudicem, quod interpellat iudicem. An possint extra iudicialiter interpellare iudicem, ut cogat heredes ad solvendum legatum.

IN hac difficultate hoc certum est, quod, relicto legato pro Missis Fratrum Minoribus, tenentur heredes, seu exequutores curare, ut Missæ correspondentes legato celebrentur, ut norant Belloch, de cast. reform. part. 2. quæst. 1. num. 383. & alij. Nam obligatio procurandi celebrationem Missarum originem habet à testamento, & voluntate defuncti: & proinde descendit ad heredes, & exequutores testamentarios, nec extrahitur ex eo, quod legatarius forte non acceptet legatum. Et dato, quod non possit impleri voluntas testatoris, quod Missæ celebrentur per legatarium designatum, debet impleri quoad substantiam, nempe, quoad celebrationem Missarum: quia est omnino servanda, quoad fieri potest. l. Quæst. 3. §. si duo. ff. de hered. instit. & l. Cegi. ff. Ad Trebell. Neque enim ex eo, quod legatarius non acceptet legatum, præsumi potest, quod nolit, Missas celebrari: imò esse de mente ipsius, quod celebrentur eo modo, quo celebrari possunt: & proinde, mens ipsius est omnino attendenda. l. Cum de legationis. §. Assinam. ff. De iur. iur. & l. cum alior. §. 1. ff. de legat. 3. & notat Peregrin. de fideicom. ar. 11. num. 1. Rota coram Eminentiſſ. Orthobono. decis. 243. num. 16.

Quod autem Fratres Minores non sint capaces legati pro Missis tradit Belloch, de cast. reform. part. 2. quæst. 1. num. 383. asserens, huiusmodi legatum non valere, nec in foro exteriori, nec in interiori, & proinde, non esse solvendum, nec Fratres posse acceptare, tamquam omnino incapaces, ratione propriæ regulæ. & proinde, hæredes tenentur solvenda

curare celebrationem Missarum. Fundamentum huius sententiae esse potest, quia dicti Fratres habent tantum vsum, vetum necessarium, non autem alia quod dominium: legatum autem transfert ius, & dominium in legatarios.

3 Communitate tamen coeunt, esse capaces Fratres Minores legati pro Missis, & etiam aliorum legatorum, quibus subueniunt eorumdem necessitati. Ita Portell. in *duo. regul. verbo* Legatum in *Adm.* num. 2. *verf. De modo autem* Leander à Mutia in *reg. S. Francisci* cap. 1. h. num. 5. *supra 6. regul.* asserens, ita sentit omnes expositores d. regul. S. Franc. Martin. à S. Ioseph. in *cond. reg. cap. 13. num. 16.* Rodriquez *quæst. regul. 11. p. 5. art. 6. tom. 1.* Corduba cap. 6. *regul. quæst. 11. p. 11.* S. Sorbus in *temper. privileg. verbo* Legatus in *Adm.* *verf. Quando ergo* & alij cum Bart. *tratt. Minor. lib. 2. dist. 1. cap. 1. num. 3.*

4 Dicendum est, Legatum pro Missis esse solvendum Fratres Minores in modo quo solvantur cetera elemosina. Delimitur ex Cap. Exiit. §. Ab hac. de verb. signif. in 6. & ex Clementin. Exiit. §. Capientes. *verf. Nihil licet.* De verb. signif. Quatenus supponitur, esse capaces Legatum, qui sublevent necessitates, non que afferant superfluitatem. Ratio autem est. Quia legata pro Missis continent elemosinas, que dantur Ministris altaris intuitu celebrationis, pro sublevatione. Vnde ipsi quoque, tanquam Ministri altaris, potestunt recipere elemosinas intuitu celebrationis: & hæredes, seu executores tenebuntur solvere, tanquam debitas iure naturali, vt suo loco dictum est. Quod amplius etiam constabit ex concessione Gregorij XIII. de qua mox.

5 Hinc autem insurgit difficultas Quid faciendum, si hæredes, aut exequutores non solvant legatum. Et difficultas ea eo oritur, quod non possunt Fratres Minores agitare lites, & negotia fore se immiscere, iuxta eorum regulam, vt declarat in Clementin. Exiit. §. ex talibus autem. De verb. signif. Verum, quia ipsi non possunt agitare causas, & convenire in iudicio, potest tamen ipsorum Syndicus instare apud Iudicem pro solutione legati: & Iudex tenebitur cedere ad solutionem: nam Gregorius XIII. hoc ipsum concessit Fratribus Minoribus, vt refert Rodriquez *quæst. regul. 126. art. 4. verf. Ad 1. tom. 2.* & notant etiam Corduba in *cap. 6. reg. S. Franc.* *quæst. 16. punct. 2.* Martin. à S. Ioseph. *ibid. cap. 13. num. 42.* in fin. Portell. in *duo. regul. verbo* Legatum num. 8. Ratio est. Quia instantia non fundatur in iure aliquo, quod sit proes Fratres Minor. quia, cum sint capaces tantum vsum bonorum temporalium, qui constitit in facto, vt in d. Clementin. Exiit. De verb. signif. non possunt ius aliquod ad legatum acquirere. Vnde Syndicus instabit apud Iudicem, vel implorando eius officium, vel tanquam Commissarius Sedis Apostolicæ, apud quam cum sit dominum iterum, quæ obveniunt dictis Fratribus, vt declarat in d. Clementin. Exiit. Est etiam apud ipsum ius ad legatum relictum Fratribus, & proinde potuit Syndicus committere instantiam apud Iudicem, quoties oportuerit.

6 Hoc autem stante, insurgit aliud dubium, An possint saltem Fratres Min. instare apud Syndicum, quod interpellat Iudicem pro solutione legati: Videtur enim negativè resolutum: nam hoc pacto viderentur agnoscere apud se ius ad legatum. Attamen nihil prohibet, quin per modum monitionis excitent Syndicum ad instandum apud Iudicem pro solutione legati: nam tenetur, Syndicus ex officio suo procurare apud Iudicem solutionem legati. vnde excitare ipsum, commouendo, vt procuret, non est aliud, nisi excitare, vt satisfaciatur officio proprio. Licet autem vnicuique vnumquemque commone-

re, vt satisfaciatur officio proprio, quia est cooperari bono. Imò, si esset negligens, esset opus charitatis ipsum corrigere, & procurare, vt satisficeret muneri proprio. Nec obstat, quod hoc vergat in utilitatem Fratrum ipsorum: quia hoc esset ad summum, causa impulsiva, quæ non excluderet finalem supradictam. Nec dedecet cooperari adibus licitis, quamvis hoc cedat etiam in propriam utilitatem: cum adhuc propria utilitas licitis mediis procurari possit. Imò, posse Fratres Minores extrajudicialiter implorare officium Iudicis, vt compellat hæredes ad solvendum, tradit Martio à S. Ioseph. in *reg. S. Franc.* cap. 13. num. 42. & citant D. Bouaudent. in *cap. 4. reg. S. Franc.* Bart. in 1. Cuiuslibet. in fin. num. 3. ff. de leg. 1. Abbas. in *cap. In praesentia.* num. 63. de probat. Silvestrum verbo Hæreditas. *quæst. 7. dist. 1.* Corduba in *reg. S. Franc.* cap. 6. *quæst. 11. punct. 4.*

Q V A E S T I O 1091.

An Fratres Minores sint capaces legati pro Missis perpetuis.

S V M M A.

- 1 Duplex modus legendi pro Missis perpetuis.
- 2 Qualis legatus pro Missis perpetuis non sint capaces Fratres Minores.
Fratres Minores non sunt capaces annuarum reddituum.
- 3 Fratres Minores non licet persuadere, vt eis relinquatur legatum perpetuum.
Fratres Minores debent abstinere etiam ab eo, quod habet speciem mali.
- 4 Fratres Minores an capaces legati pro missis annuam solvendi, & eum, seq.
- 6 Fratres Minores recipere possunt annuam elemosinam, quæ ex testamentis tenentur dari heredibus.
- 7 Elemosina certa, & parata an reputetur perpetua Minorum.
- 8 Elemosina parata perpetua an æqualeat redditui perpetuo.
Ex acquiescentibus non inferri quid fiat.
- 9 Quando heredes obligantur dare in perpetuum certam annuam elemosinam, non est opus ex parte ipsorum aliqua renuntiatione.
- 10 Minores non acquirunt aliquem ius ex eo quod testator obliget heredes dare illis annuam elemosinam.
Neque aliam vim.
Vt non in fauorem tertij quodam ius ipsi conferat.

Duplici modo potest institui legatum perpetuum pro Missis. Primum, si statim legatum à morte testatoris trañset ad legatarium. In quo casu, iuxta Decreta Sac. Congregat. De celebr. Missar. erit erigendus fundus a sterens fructus, qui annuatim correspondeat oneri Missarum, atque adeo interuenire debent bona immobilia inalienabilia, secunda licentia Apostolicæ Sedis, & quæ possideantur à legatario. Secundo modo institui potest, vt annuatim soluantur legatario ab hæreditibus, & proinde et orti sint legata, quorū sint anni, vt dictum est in superioribus suo loco: Atque adeo legatarius solam lucellus acquirat ius annuarum ad legatum.

Quod spectat ad primum modum, videtur certum, non posse Fratres minores acceptare talia legata, ob eorundem incapacitatem. Afferunt enim secum a nuos redditus perpetuos omnino necessa-

rios, iuxta Decreta Sac. Congregat, *De celebrat. Missæ*, qui inferuntur pro sustentatione celebrantium. Fratres autem Minores sunt omnino incapaces annuorum reddituum, qui inferuntur eorumdem sustentationi: ut declaratur in *Clemen. Exim. §. Cumque annui redditus. De verb. significat.* ibi, *Cumque annui redditus tunc immobili constituantur à iure, ac huiusmodi redditus abstinere paupertati, & mendicanti repugnet, nulla dubitatio est, quod prædictis Fratribus redditus quæcumque, sicut & possessiones, vel earum cuiusvis usus (cum eis non repugnet concessus) recipere, non liceat.* (conditione considerata ipsorum) non licet. Vbi Glof. d. verbo, *Cumque annui*, approbat doctrinam Fridefici de Sen. *conf. 175. alias 180.* ducentis, Fratres Minores non esse capaces annuorum legatorum perpetuorum, & *conf. 111.* ubi docet, non esse capaces annui legati ad longum tempus.

3 Ex quo inferunt Bart. *tratt. Aditor. quæst. libro 1. dist. 2. num. 18.* Angel. *verbo legatum. 1. numero 5.* Sylvest. *quæst. 3.* Martin. à Sancto Ioseph. *in reg. S. Franc. cap. 13. num. 41.* & alij contra Rodriguez *quæst. reg. 126. art. 4. res. 4. tom. 2.* Non licet Fratribus in iocibus transigere secularibus, ut eis relinquatur legata perpetua sine pro Missis, sine pro annuatibus, quia persuaderent, quod esset contra ipsorum regulam, quod sine scandalo costringere non potest. Præsertim quia, iuxta *Clemen. Exim. §. Amplius cum non solum. De verb. signif.* debent Fratres Minores abstinere non solum à malo, sed etiam ab eo, quod habet speciem mali.

4 Maior difficultas est, si legatum secundo modo relinquantur nempe, si obligentur hæredes ad annuam solvendam certam quantitatem Fratribus Minoribus pro celebratione Missarum. Prima sententia asserit, huiusmodi legati esse Fratres Minores incapaces, & proinde nulliter relicti, ita Bart. *tratt. Minor. quæst. lib. 2. dist. 4. cap. 1. num. 32.* Bald. *in Authen. Ingressi. num. 59. C. De sacrosan. Eccles. Abb. in Cap. In praesentia. num. 63. De probat. Nardaz. conf. 14. num. 8. de testam. lib. 3.* Suth. *De alim. cit. 3. quæst. 4. num. 13.* Sanchez *lib. 7. summa. cap. 26. num. 49.* Cited in *reg. S. Franc. cap. 6. quæst. 11. punc. 14.* Sorbus *in Compend. Privileg. verbo. Legata. vers. si verò.* Quæstada *de diuers. quæst. iur. cap. 26. num. 9.* Fundamentum est, Quia iuxta *Clemen. Exim. §. Cumque annui redditus. De verb. signif.* annui redditus repugnant paupertati Fratrum Minorum, & proinde, huic determinationi standum est, dum testator non declarat modum licitum, quo fruatur legato.

5 Secunda sententia docet, posse percipere huiusmodi legata, namque elemosinam pro Missis accipiendam ab hæredibus, absque eo quod acquirant ius aliquod. Ita Angel. *verbo. legatum. t. num. 5.* Taberna *quæst. 4. num. 5.* Sylvest. *verbo. Legatum. 1. quæst. 1. dist. 1.* Rodriguez *quæst. reg. 126. art. 3. tom. 2.* Quæst. 1. si quis à liberis. §. Verum. num. 14. ff. De liber. agnoscen. Martin. autem à S. Ioseph. *in reg. S. Franc. cap. 13. num. 40.* putat probabilem utramque opinionem.

6 Dicendum est, si testator non instituat legatarios fratres minores, sed solum oblige proprios hæredes, ut dent certam elemosinam annuam pro celebratione Missarum per eosdem fratres non repugnare eorumdem paupertati. Ratio est, Quia hoc pacto per dispositionem testatoris Fratres Minores non constituuntur legatarii, sed consequenter nullum ius in ipsos transferunt: sed tantum obligantur hæredes ad implendam mentem testatoris. Dum autem ad Fratres Minores per huiusmodi dispositionem nullum ius derivat, nihil habetur contrarium eorumdem regulæ, quia solum ius, & dominium præscripta ipsis paupertati contrariatur. Vnde recipiunt quantitatem designatam

à testatore, tamquam elemosinam manualement pro Missis.

Solum obstat videretur, Quod haberent huiusmodi elemosinam paratam, certam, & perpetuam, tamquam ex necessitate erogandam ob dispositionem testatoris. Verum, hoc non repugnat eorumdem paupertati, & mendicanti, quia non inducit penes ipsas aliquod ius: & proinde nec etiam excluditur, quin solvantur, tamquam elemosina manualis. Siquidem hoc habere à dispositione testatoris, qui voluit, quod ipsis erogaretur tamquam elemosina manualis. Et quamvis sit futura perpetua elemosina, nihil tamen fratres minores acquirunt, nisi solum usum facti, quando ipsis erogatur, & proinde non alteratur ipsorum paupertas.

Adhuc tamen instari posset, quod huiusmodi elemosinae acquirunt annuo redditu perpetuo, Vnde si multiplicaretur huiusmodi elemosina pro ipsorum completa sustentatione, non esset amplius necessarium moderare, & proinde, destrueretur status paupertatis, qui proficitur. Nihil autem interest, quid fiat ex quopollentibus l. 3. c. de insti. & substa. & l. in fin. C. de donat. qua sub mod. & l. mulier. ff. Ad Trebell. telp. Non esse acquiescentia: quia habere redditus perpetuos dicit habere ius ad ipsas, quod importat dominium, & proprietatem, & proinde est quod repugnat regulæ S. Francisci, videlicet in *Clemen. Exim. §. Cumque annui redditus. De verb. significat.* At quod elemosina sit futura annua, & perpetua, non refundit aliquid ius in Fratres Minores, & ideo deest, quod repugnat ipsorum regulæ. Quod autem hæc elemosina præstet eundem effectum, ac præstaret annuus redditus, hoc etiam dici posset de qualibet alia elemosina manuali, cum eodem modo inferuiat pro sustentatione, ac inferuiat annuus redditus: videtur, cum sit eadem ratio de omnibus, non deberent percipere aliquas elemosinas. Accedit etiam, quod huiusmodi elemosinae non faciunt meliorem ipsorum conditionem, saltem ut plurimum, quia regulariter eo deest ipsis elemosina pro Missis celebrandis.

Ex dictis colligitur, Quod licet Fratres Minores, iuxta ipsorum statuta, ut notat Martin. à S. Ioseph. *in reg. S. Franc. cap. 13. num. 40.* debeant renunciare legatis pro Missis perpetuis, attamen in hoc casu, non erit necessaria renunciatio. Nam renunciatio: seu repudiatio supponit ius acquirendum, atque adeo in prædicto, quod deferatur per dispositionem testatoris in præsentem autem non deferatur, eum dispositione testatoria sistat tantum in obligando hæredes. Vnde, etiam si Fratres Minores essent capaces iuris acquirendi, non possunt agnoscere legatum, cum non deferatur ad ipsos: imò nec sit institutum legatum aliquod, sed tantum dispositio elemosinae pro Missis: & quamvis sint electæ personæ, per quas celebrari debeat, hoc non est factum, ut ius aliquod in ipsas transferatur, sed vel ex deuotione erga ipsas, vel etiam ut per elemosinam subleuetur earundem paupertas.

Colligitur 2. Neque indistinctè ex huiusmodi dispositione testatoris acquiri ius Fratribus Minoribus, tamquam facta in eorumdem fauorem. Quia non potest maius ius illis conferri, quam concesserit votum emissum in fauorem terræ eadem terræ. Hoc autem votum non confert tertio ius aliquod ad rem, sed tantum actionem vtilem implorandi iudicia officium pro essequiatioe, iuxta Cap. Ex parte. De censu. & cap. Quod super. in fin. De fide iugurum. & docet cum cōmuni sententia Sanchez *lib. 4. summa. cap. 12. num. 19.* Posse autem implorare officium iudicis, mediante syndico, non repugnat regulæ S. Franc. ut dictum est quæst. præceden. Adde tamen, nequa

que hæc actionem ipsi competere: quia in tantum competit, in quantum descendit à voluntate disponentis in fauorem, à qua omne ius circa res ipsas descendit. Dum autem Testator scit, regulam Minorem, & quod non possunt acquirere ius aliquod, & obligat tantum suis hæredes, declarat mentem suam quid nolit extendere vitæ hæredes aliquam obligatorem, aut ius, aut actionem vitalem, quia vim suæ dispositionis vult solum in hæredibus intulci effectum.

QVÆSTIO 1093.

An magis proficiat legatum pingue pro paucis Missis, quam ordinarium pro pluribus.

SVMMA.

1. *Quoad meritum vitæ est legatum pingue pro paucis Missis, quam consuetum pro pluribus.*
2. *Quid si quoad quantitatatem legatum sit æquale.*
3. *Pinguius stipendium non compensatur per cooperationem ad plura sacrificia.*
4. *Quoad satisfactiorem vitæ est legatum ordinarium pro pluribus Missis, quam pingue pro paucioribus.*
5. *Ab soluit vitæ est legatum pingue pro paucioribus, quam consuetum pro pluribus Missis.*
6. *Religiosi magis merentur obsequantia regulari, quam acquirendo indulgentias.*
7. *Quicumque gradus beatitudinis præponderat cælibet remissioni peccati temporalis.*
8. *Es etiam acceleratio beatitudinis.*
9. *Triginta Missa an magis proficiat eodem die celebrata, quam celebrata triginta diebus.*
10. *Vna Missa cum elemosina decem aurearum an magis vitæ, quam censum.*
11. *Ex quo capite magis vitæ.*

Dicendum est. *Quoad meritum vitæ est legatum pinguius pro paucis Missis quam legatum ordinarium pro pluribus.* Ita delimitur ex D. Thom. in *supplementum* quæst. 27. art. 2. ad 2. Paludan. in 4. dist. 45. quæst. 2. c. 1. s. D. Antonin. 1. part. sic. to. cap. 1. §. Syluest. verba, suffragia. num. 8. & alij. Ratio est. Quia in ordine ad meritum attenditur operatio propria meritis secundum ipsius moralitatem, seu bonitatem, quam habet ex obiecto, & fine. Plus autem bonitatis moralis est in exhibitio pinguioris legati pro paucioribus Missis, quam ordinarij pro pluribus, quia crescit elemosina exhibitæ pro substantiatione Sacerdotum. Maior autem elemosina est magis meritoria, quia continet maiorem bonitatem morale.

Dices, posse legatum pro pluribus Missis esse eiusdem quantitatatis cum legato pinguiori pro paucioribus Missis, & proinde æquale quoad elemosinam, atque adeo eiusdem meriti. Resp. Legatum continens stipendium ordinarij pro Missis debet pro substantiatione ministris celebrantibus de iure naturæ, ut loco dictum est: & ideo non importare propriè elemosinam, quæ est liberalis donatio excludens debitum: & proinde, non habere meritum elemosine propriè dictæ, sicut habet stipendium pinguius, quia totus effectus supra consuetum est vere elemosina fundans speciale meritum.

Dices 2. Quando Missæ sunt plures, interuenit cooperationem ad plura sacrificia, unde licet stipendium sit ordinarij, compensatur tamen meritum,

ex cooperatione ad plura sacrificia, cum talis cooperatio de se sit meritoria, siquidem importat actum religionis. Resp. Non compensari, quia meritum fundatur in actu interno, & est secundum ipsius mensuram. Quamvis autem, quando legatur plures Missæ, interueniat cooperatio ad plura sacrificia actus internus, quamvis in obiecto completatur plura sacrificia, est tamen valde remissus, quia importat effectum remissum, siquidem inuenit solum ad legatum consuetum stipendium. At quando legatur pingue stipendium, affectus est intensius, cum habeat effectum magnum, & superet difficultates, quæ sunt in danda magna elemosina. Rursum etiam interuenit actus charitatis, quæ est omnium virtutum nobilissima, atque adeo maximè meritoria impetrans elemosinam specialem: & proinde meritum, cum ratione elemosinæ, cum ratione charitatis impetrantis longe excedit.

Dicendum 2. *Quoad satisfactiorem, vitæ esse legatum ordinarij pro pluribus Missis, quam pinguius pro paucioribus.* Ita delimitur ex D. Antonin. num. 1. citat. Ratio est, quia licet satisfactio, quatenus fundatur in actu legantis, sit maior, stante legato pinguiori pro paucioribus Missis, attamen satisfactio ex opere operantis proueniens à sacrificijs, excedit satisfactiorem non solum paucorum sacrificiorum correspondentium legato pinguiori, sed etiam satisfactiorem ex opere operantis correspondentem legato pinguiori: siquidem singula sacrificia habent suam propriam satisfactiorem, & forte partio satisfactiorem, quæ correspondet vni satisfacti, excedit satisfactiorem pinguioris legati. Vnde quo magis multiplicatur sacrificia, eo magis etiam crescit satisfactio.

Dicendum 3. *Ab soluit legando, vitæ esse legatum pinguius pro paucis Missis, quam legatum stipendij ordinarij pro pluribus Missis.* Intelligitur autem quod ipsum legantem, & de Missis etiam, quæ celebrantur post ipsius mortem. Hæc est expressa sententia D. Thom. in *supplementum* quæst. 27. art. 2. ad 2. ibi, *Religiosi magis merentur religionem suam seruando, quam ad præmium vitæ æternæ, quam indulgentias acquirendo, quamvis minus, quantum ad diminutionem peccati, quod est minus bonum.* Comparat ergo vitæ meritum, quam petitiunt religiosi ex obsequantia regulari, cum vitæ, quam percipiunt ex consequentione indulgentiarum, & illam esse vitæ meritum, quæ consistit in præmio vitæ æternæ, hanc verò consistere in remissione peccatorum temporalium: illam autem vitæ meritum esse maiorem, quia continet maius bonum. Idem etiam docent cæteri Doctores num. 1. citati.

Est autem eadem ratio de celebratione paucarum Missarum cum pingui stipendio, & de celebratione multarum cum ordinario stipendio, nam pingue stipendium fundat meritum, cui correspondet præmium vitæ æternæ: multarum autem Missarum magis satisfaciunt pro maiori peccati temporali. Vnde conciliatur ratio. Melius est acquirere quemcumque gradum beate, seu vitæ æternæ quam obtinere remissionem cuiuscumque peccati temporalis: siquidem quilibet gradus visionis beate, seu vitæ æternæ est beatitudinis essentialis sufficiens sine ulla ad absolute beatificandum, & consequenter, ad expellendam omnem miseriam & est bonum æternum, nullum habens finem. Remissio autem cuiuscumque peccati temporalis affert solum solum illud bonum, quod à peccata laedit impedire, quod est acceleratio visionis beate: quæ ut pote temporalis, non potest equalitari cum gradu beatitudinis æternæ.

Dices. Vitæ meritum esse accelerationem beatitudinis pro aliquo tempore, quam aliquem maiorem gradum pro tota æternitate. Quia defectus minoris gradus

gradus non tollit, quin sit beatus; vt totalis defectus beatitudinis pro aliquo tempore inducit poenam, & miseriam. Resp. maiorem gradum beatitudinis adhuc esse veram beatitudinem, nam adhuc se solo posset beate: & proinde tunc esse æstimandum, quanti æstimatur ipsa beatitudo, & si non esset æstimandum, quia adhuc sine ipso salua remanet beatitudo essentialis, frustra assumuntur tot labores, castigaciones, ætumnæ, &c. quas assumunt Sacerdotes, ob acquirendam maiorem beatitudinem. Est ergo magis utilis dilatio assequutionis beatitudinis cum duratione poenarum Purgatorij cum affectione amplioris beatitudinis, quam acceleratio beatitudinis cum minori gradu illius: quia semper comparatur, vt bonum temporale cum æterno, inter quæ nulla est proportio; & idè longe vtilior est dilatio beatitudinis cum maiori gradu, quam acceleratio sine maiori gradu.

8 Ex dictis colligitur solutio illius difficultatis, An magis profint triginta Missæ eodem die celebratæ, an verò celebratæ triginta diebus, itavt singulæ singulis diebus correspondere. Quo enim ad satisfactionem videtur nullum adesse discrimen, nisi quoad accelerationem satisfactionis Deo exhibetur, quia unica die exhibetur illa satisfactio, quæ secundo modo exhiberetur triginta diebus. Verum in celebratione per triginta dies, supra satisfactionem accedit illa perseverantia offerendi sacrificium, quæ plurimum movere potest Deum, vt contingit etiam in Oratione, & ostenditur in exemplo Cananæ, & idè potest operari, quod satisfactio triginta Missarum sufficit pro liberatione à Purgatorio, quæ forè aliàs non sufficeret. Rursus celebratio in triginta diebus magis extendit cultum Dei resultantem ex sacrificio, & facit, quod iugiter glorificetur. Vnde in obiecto adest maior ratio meriti obiectivi: & proinde actus quoque, hoc intendens, est magis meritorius, & proinde magis utilis, ad acquirendam maiorem beatitudinem.

9 Secundò colligitur, An sit magis utilis vna Missa cum elemosina decem aureorum, an centum Missæ cum eadem elemosina. Gabr. à S. Vinc. disp. 3. de sacrif. quæst. 7. vbi Pluma difficultat. respondet, esse magis utilem unicam Missam cum elemosina decem aureorum quam centum cum eadem elemosina. Quia dans decem aureos pro unica Missa æst magis dispositus, & habet maiorem affectum ad sacrificium, dum cum tanta liberalitate concurrit ad obligationem sacrificij. Sacrificium autem causat suum effectum secundum mensuram dispositionis. Verum, licet sacrificium causet suos effectus secundum mensuram dispositionis, & quo quis magis concurrit ad obligationem sacrificij, eo maiorem fructum recipiat, tamquam offerens, & proinde valde magnam, qui concurrit, exhibita elemosina valde magna, tamen non videtur certum, quod satisfactio vnius sacrificij, ratione dispositionis prædictæ, & concursus, adeo crescat, vt possit æquivalere, aut etiam excedere satisfactionem centum sacrificiorum, & proinde non videtur, ex hoc capite saluare posse maiorem utilitatem.

10 Ex alio tamen capite saluatur, Iuxta superius dicta. Quia scilicet committens Missam cum elemosina decem scutorum, exercet specialem actum meritorium, quem non exercet committens centum Missas cum ipsidem decem aureis: Nam hic exhibet illud merum stipendium, quod de iure naturali debetur celebranti pro sustentatione: & proinde, non exercet actum elemosinæ specialis, sicut exercet, qui exhibet decem aureos pro una Missa: nec illum actum charitatis, pro quo imperatur elemosina, qui debet esse valde potēs, dum tantam elemosinam imperat.

Vnde hic acquirit novum meritum, cui respondet specialis gradus gloriæ, & etiam acquirit speciale gradum gratiæ, quo magis dignificantur opera satisfactoria, & meritoria, quæ subsequuntur. Vnde vtilius gerit rem propriam, & fortè, ultra bonum perpetuum specialis gradus beatitudinis, augmentum satisfactionis cretices ex hoc capite operibus subsequentibus, potest æquivalere, aut etiam excedere satisfactionem centum Missarum.

QVÆSTIO 1094.

An legatum pro Missis testatoris legantis in statu peccati mortalis, sit satisfactorium & meritorium.

S V M M A.

- 1 Missa sunt satisfactoria pro decedentibus in statu gratiæ.
- 2 Testator an percipiat fructum ex pte dispositionis in salutis in peccato mortali.
- 3 Percipit fructum, si decedat in gratia. Pluma voluntas tunc operatur, quando mortis confirmatur.
- 4 In testamento attenditur tempus mortis.
- 5 Dispositio consideratur in eo tempore in quo confertur.
- 6 Dispositio testatoris decedentis in gratia sit tempore habili ad merendum, quocumque tempore fiat.
- 7 Vt actus fortissime effectum suum habilem temporis, in quod confertur. Pars sua fieri tempore habili, & fieri tempore inhabili, sed confertur in tempore habili.
- 8 Testator determinat vltimam voluntatem, cum qua est dispositum. Pluma voluntas non fundat meritum, nisi pro tempore mortis.

Ad maiorem intelligentiam eorum, quæ dicta sunt, inquirendum est, An, si quis in statu peccati mortalis condar testamentum, & leger pro Missis celebrandis, huiusmodi legatum sit satisfactorium, & meritorium. Aliud enim est inquirere de Missis, & aliud de ipso actu legandi. Certum est enim Missa esse satisfactoria pro legante, quando celebratur, si decedat in statu gratiæ: quia effectus satisfactionis provenit ab ipsis ex opere operato, atque adè independentes à statu legantis quando legat. Vnde solum difficultas est de merito, & de satisfactione ex opere operantis.

In hac difficultate nonnulli asserunt, quod si testamentum condatur in peccato mortali, & relinquatur legatum pro Missis, aut ad aliam piam causam, seu instituat aliud suffragium, nihil inde fructus percipere, nisi postea in gratia constitutus confirmet priorem dispositionem: & hoc tenent, etiam si testator decedat in gratia. Ita Richard. in 4. dist. 45. ar. 9. quæst. 4. Gabr. sess. 46. in can. Miss. Suar. 3. part. tom. 4. disp. 48. de suffrag. sess. 2. num. 15. addens, oppositum non esse probabile; à qua tamen censura poterat abstinere, cum nitatur meliori rationi, vt mox videbimus. Fundamentum est, Quia, vt opus sit meritorium, & satisfactorium, debet provenire à supposito grato, si igitur disponatur ab eo, qui est in statu peccati, non poterit esse meritorium, nec satisfactorium.

Dicendum tamen est. Suppositio, quod testator decedat

dat in gratia, legatum velatum in testamento, conditio in statu peccati, sicut quodam opus pium, et meritorium, & satisfactorium. Ita supplemen. Gabr. dist. 41. quæst. 2. art. 2. & videtur etiam esse sententia D. Theodori dist. quæst. item. 2. ar. quæst. 3. ubi, ut suffragia pro sint ea præcipui post mortem non requirit aliud, nisi ut in charitate decedat. Ratio desumitur ex eo, quod huiusmodi legata, & suffragia, dum disponuntur in testamento, disponuntur per ultimam voluntatem, atque adeo sequuntur conditionem ultimæ voluntatis. Ultima autem voluntas est voluntas veluti suspensa, & omnino inefficax nisi morte confirmetur: & concepitur in tempore mortis, ita ut ipsa de præfenti, designet tantum voluntatem, cum qua vult decedere, non eum de præfenti velit, sed debeat, se pro tempore futuro voluntum, & proinde voluntas illa nondum est voluntas, sed potius delineatio, & inchoatio voluntatis. Ex quo fit, quod pro illo tempore non sufficiat ed fundandum meritum, & satisfactorium, sed solum quando perficitur, licet adveniente morte, confirmetur, & fiat efficax, transiens ex esse designatu ad esse dispositum. Ergo sufficit, si tempore mortis ad sit status gratiæ, ut requisitus ad meritum, & satisfactorium, nec requiritur quando ordinatur testamentum.

Confirm. In testamento attenditur tempus mortis, tamquam id, in quo dispositio testatoris recipit perfectionem. l. 1. c. de sacrosan. Eccles. & 3. Posterior. Inst. Quæ. mod. testam. infirmis. Itaque, quod ante illud tempus scribitur, & disponitur, non fit verè dispositum pro tunc, sed solum pro tempore mortis. Ergo, cum solum tempore mortis voluntas legandi pro Missis, aut ad alias pias causas accipiat suam perfectionem, & fiat voluntas stabili, & determinata; tunc solum est sufficiens ad fundandum meritum, & satisfactorium. Ergo, tunc solum requiritur status gratiæ.

Confirm. 2. Dispositio consideratur in eo tempore, in quod confectur. l. Titio, cum moreretur. ff. de usufr. & io quod confectur effectus. l. Quod sponsa. ff. de donat. ante nupt. & notant Bart. & Bald. ibidem Item Bald. in l. si res. C. de iur. dot. Tiracell. de iur. primogenit. quæst. 40. num. 174. Menoch. conf. 106. num. 333. & idem quando confectur in tempus futurum attenditur tempus, in quo perficitur, quod est tempus mortis, quoad dispositiones testamentarias, ut obferuat Bart. in l. si cui. §. fin. ff. de leg. 1. ubi & exteri Doctores. Alexan. conf. 61. num. 5. Roin. conf. 63. num. 4. lib. 5. Ergo, dispositio testatoris, per quam relinquitur legatum pro Missis, aut ad alias causas pias, cum confectur in tempus mortis, in quo recipit suam perfectionem, debet considerari secundum illud tempus; ita ut, sicut extra ipsum non est habili ad causandum suum effectum, ita nec etiam sit habili ad fundandum meritum, & satisfactorium, tamquam ea, quæ licet ante coopepiatur, & designetur, non ponitur tamen nisi pro illo tempore. Ergo, tunc solum requiritur status gratiæ, ut inquam necessarius ad fundandum meritum, & satisfactorium.

Confirm. 3. Si testator, mox spirans, tempore mortis relinqueret legatum, & esset in statu gratiæ, cum quo decederet, mereretur, & satisfaceret, quæ adesse stotus necessarius. Ergo, etiam meretur, & satisficit, dum in statu peccati legat, & postea moritur in statu gratiæ. Consequenter, quæ cætu legandi confectus in tempus habili, nem ante quidem disponit de legato, sed hanc dispositionem confert in tempus mortis: ita ut voluntas præfens nō velit absolute relinqueret legatū, sed veluti sub conditione, si nimirum confirmabitur

tunc tempore mortis per ultimam voluntatem, quæ tunc concepitur futura, & ratificatur talem dispositionem: & idem tempore mortis confectus semper adesse, nisi moreretur, quia de præfenti determinatur pro tempore illo. Tempus autem mortis est tempus habili ad merendum, & satisfaciendum, nem supponitur adesse status gratiæ.

Ve autem actus fortitatur suum effectum, sufficit, si ad sit habili in tempore, in quem confectur, ut iocet alios notant Alexan. conf. 106. num. 12. Dec. conf. 40. vol. 2. Menoch. conf. 413. num. 17. per text. l. eum, qui. ff. de condit. & demonst. & proinde, adest regula, quod potius fuerit tempore habili, & huius tempore inhabili, sed confecti in tempus habili, desumpta ex l. Incumbas. ff. de hered. insti. ubi Gloss. insti. & verbo Harresse. notans, quod qui de præfenti non est capax ut instituat heres, potest institui pro tempore, in quo erit capax, ut capiat hereditatem: quia institutio transferitur in tempus habili. Et ite etiam notat Senches lib. 7. sum. cap. 2. n. 14. circa med.

Dices, Quando testator legat ad causas pias, tunc de præfenti exercet actum bonum. Ergo, tunc potest mereri, & satisficere, si ad sit requisita: & si non ad sit, non ampliū merebitur, aut satisficet, quia non potest mereri, & satisficere in suspensio manere. Resp. Adum illud, quæ tunc exerceat, non habere pro obiecto ipsam legatum ad causas pias, sed dispositionem de legato collatum in tempus mortis; quatenus scilicet tunc de præfenti determinat ultimam voluntatem, cum qua est decessor. Unde voluntas, determinans etiam ultimam voluntatem piam, potest esse meritoria, & satisfactoria, si ad sit status gratiæ, secus autem, si ad sit status peccati: & hoc merito, atque hac satisfactorio ne priuatur qui legat ad causas pias in statu peccati. At voluntas ultima, quæ tunc solum designatur, & confectur in tempus mortis, tunc non potest esse meritoria, quia, ut dictum est, cum confectur in tempus mortis, remanet veluti in suspensio & cum tunc solum habet effectum; tunc solum quoque potest fundare meritum, & satisfactorium & idem fuit, quod tunc ad sit status gratiæ.

Q V Æ S T I O 1095.

An notabiles expensæ pro manutentione fundi oneri Attestarum subiecti sint re-sarciendæ.

S V M M A.

1. *Expensæ in meliorationem fundi obligari pro Missis non sunt resarciendæ.*
2. *Meliorationes quando remaneant in bonis meliorantibus.*
3. *Quatenus cedunt Ecclesiæ.*
4. *Expensæ pro manutentione fundi an detrahendæ a missis celebrandis.*
5. *Si stipendium excedat consuetum an sint detrahendæ. Quicquid sit cetero falli, ut est magis visus agere.*
6. *Præsumitur prout pluribus casibus eodem actu, quando id est possibile.*
7. *Manutentioni fundi censetur prout in pluri legatur.*
8. *Si legatum non excedat consuetum stipendium, expensæ pro manutentione fundi detrahendæ de numero Missarum.*
9. *Utiliter gerens negotium potest repetere expensæ.*
10. *Missæ reducuntur, quando heredes non tenentur supplere.*

F Requenter occurrere potest, quod notabiliter expendendū sit pro manutentione fundi subiecti

oneri Missarum, ut ad reparandū, ad conservandū, ad vindicandū a litibus, & alijs huiusmodi occasionibus: Vnde dubitatur, An, & quomodo refarciendæ sint huiusmodi expensæ. Est tamen supponendū tāquam certum, quod si expensæ sunt pro melioratione fundi, ita ex hac melioratione etefcunt proventus, non esse refarcienda. Nam expensæ sunt in utilitatem expenduntur, qui intendit, illis medianelibus, augmentum proventuum, atque adeo agitur de interesse ipsius: idēd non debent refarciari.

2. Præsertim, si meliorationes fiant de bonis, quæ non sint iure Ecclesiastico perceptæ, sed sint de iure Laicali: quia tunc meliorationes remanent in bonis meliorantibus, vt tradunt Bald. in *l. fin. §. fin. num. 6. C. Commun. de legat. & in l. fin. §. Merceus. ff. de legat. 1. Aretin. ibid. Dec. in *Auben. Qui rem. num. 14. C. de sacrosan. Eccl. testam. de communi. Berolet. quest. 96. num. 4. Cepoll. conf. 213. num. 13. lib. 2. Garz. de expen. & meliorat. cap. 6. num. 20. & in tantum excedunt expensæ quando sunt a possidentibus iure Ecclesiastico, in quantum præsumuntur factæ de fructibus iure Ecclesiastico perceptis, vt notat idem Garz. eodem tract. cap. 11. num. 71. Vnde difficultas est de expensis, quæ sunt pro sola manutentione.**

3. Non esse huiusmodi expensas refarciendas, & proinde, non esse omittendas aliquas Missas ex alijs celebrandis, docet Bordon. in *conf. regal. res. 25. num. 30. Quia* esset species reductionis, quia nullus infans Papa facere potest. Secundo, Quia acceptans tunc Capellaniam, tenetur iuxta præscriptum celebrare, donec fiat reductio à legitimo supposito. Tertio, Aucto stipendio Missarum, non minuitur numerus Missarum, sed tenentur hæredes supplere. Quarto, Quia hoc esset mutare vltimam voluntatem, contra cap. Tua nobis. De testam.

4. Verum hæc sententia videtur tantum admittenda, quando proventus pro Missis excedunt consuetam elemosinam. In tali enim casu præsumitur, voluisse testatorem non solum benefacere suscipientibus onera Missarum, sed etiam providere pro manutentione oneris, quantum fieri potuit, atque adeo pro manutentione fundi, sine quo onus manuteneri non potest, & consequenter pro expensis necessarijs pro eiusdem manutentione. Quidquid enim sit, semper censetur factum, pro ut magis utile agenti. *l. si quis interuenit. ff. de iudic. & notant Barr. in l. Triclinum. ff. De verb. obligat. Rota coram Merlin. decis. 232. num. 3. in fine.*

5. Quod etiam ex eo constat. Quia, Quando quis eodem actu potest pluribus talibus providere, præsumitur, voluisse providere, iuxta *l. Adop. prius. §. 1. ff. de rit. nup. & tradunt Bald. in l. Bonorum. quail. 3. C. Qui admittit. Casten. conf. 180. lib. 1. Crauetta conf. 149. num. 13. ver. Undecima consuetudo. Cum autem per legatum pingue potuerit provideri, non solum comodo ministrorum Ecclesie, sed etiam manutentioni fundi, præsumendum est, fuisse prouisum: præsertim, quia manutentio fundi est causa magis necessaria, cum sine ipso nec etiam possit subsistere celebratio Missarum, & proinde præsumi debet, quod ipsi potius censetur prouisum, iuxta *l. cum ex pluribus. ff. de solut. & notant Barr. in l. fin. C. De alien. pupill. prælat. Menoch. conf. 195. num. 5.**

6. Si tamen proventus anni non excedant consuetam elemosinam, quæ pro Missis perpetuis assignari solet, poterunt habentes onera seindemmet seruare, subtrahendo de Missis celebrandis,

nisi aliunde habeant, vnde testantur expensæ pro manutentione fundi, licet, &c. Ratio est, Quia agitur de interesse testatoris: Si enim fundat non manuteneretur, deterioraretur, aut etiam in totum periret, vnde aut omnino cessaret celebratio Missarum, aut fieret reductio, quæ esset perpetua: & proinde, vtiliter geritur negotium defuncti. Ex quo capite potest repetere expensas, & se indemnem seruare, iuxta *l. sed an. ult. §. 1. autem. ff. de neg. gest. & l. Qui manum. §. fin. ff. mandati. & l. si seruus. ff. de in rem versat. & notant Glof. in l. Quid ergo. verbo. Iudicio. ff. de contr. & 92. ult. in. Gutierrez de inel. part. 3. cap. 1. num. 140. Garz. de expen. & melior. cap. 10. num. 20.*

Neque obstant argumenta Bordon. Nam, falsum est, quod sit species reductionis, Quia reductio habet statum permanentem, & idēd tenetur implere, quod non habet locum, quando sunt expensæ extraordinariæ pro manutentione fundi. Ad 2. Esse diuersam rationem, Quia acceptans Capellaniam tenuem consentit in omni sciens tenuitatem, & idēd tenetur implere, quod non habet locum, quando sunt expensæ extraordinariæ pro manutentione fundi. Ad 3. Non semper hæredes teneri ad supplendum, vt dictum est suo loco. Quando autem non tenentur supplere, redeuntur Missæ, quia prouisio respicit statum perpetuum. In hoc autem casu minuitur Missæ pro aliquo tempore ob expensas refarciendas. Ad 4. Neque in hoc mutari voluntatem vltimam, quia non alteratur nomen Missarum in perpetuum, sicut fit in mutatione vltimæ voluntatis, sed solum pro aliquo tempore.

Q V Æ S T I O 1096.

An legatum pro Missis præferendum sit votis realibus.

S V M M A.

1. Vota realia an celebratio Missarum præferenda.
2. Si præcesserint testamentum debent præferri. Recedens à voto paucos masculiter.
3. Quid si post testamentum sint emissa. Votum obligat secundum manifestam intentionem.
4. Votum non præsumitur per votum virginitatis, quod alia disposuit in obsequium Dei. Minus humanum est in celebrando Missarum, quā in executione voti.
5. Legata morti confirmata sunt debita. Vota post testamentum non obligant ex præsumptione, si impediatur dispositio testamentaria.

Difficultas locum habet, quando testator testatur vota realia adimplenda post mortem, & hereditas non sufficit pro adimplimento votorum, & etiā pro soluendo legato pro Missis: Vnde difficultas est, quodnam præferendū sit, legatum, an adimplendū votorum. Quod autē absolutē præferendū sit adimplendum votorum, docet Sanchez. lib. 4. sum. c. 15. n. 39. & in eo fundatur, quod legatæ sint omnino voluntariæ, exequutio autē votorum sit debita, in primis autē, & ante omnia detrahenda sunt debita ab hereditate. Rursus, Vota sunt acceptata à Deo, ipsi facta est promissio, & proinde non licet ab ipsis recedere, at à dispositione legati licet recedere, quidocumque

que liberet: quia non confirmatur, nisi post mortem.

¹ Verum, videtur cum distinctione procedendum, & videndum, an vota realia præcesserint testamentum, an verò subsecuta sint. Si enim præcesserint testamentum, vera est resolutio ita dicta à Sanchez. Quia statim, emissio voto, contrahitur obligatio cum Deo, cui sit debita solutio voti de iure Divino naturalis; & hæc obligatio remanet inalterabilis: ita ut non sit in potestate vouentis amplius ab illa recedere, nam recedendo, peccat mortaliter; saltem, si materia sit gravis. Nam dicitur Ecclesiast. 5. quod displicet Deo iohannis promissio, & etiam constat ex Cap. Demerren. vigesimo versu. Et ex Capite vigesimo Proterb. & ex Esai. 1. ad Timoth. cap. 5. & probat Dñs Thomas secunda secunda quæst. 88. articulo 3. & latè Valent. tom. 3. disputacione sexta, puncto quarto. Unde non potest huius obligationis iam contrarietas per testamentariam dispositionem derogari.

² At, si votum sit emissum post conditum testamentum, existimo, prætereundum esse legatum pro Missis. Ratio est. Quia votum obligat secundum mensuram intentionis vouentis, vt docent communiter Doctores, quos sequitur Sanchez tit. 4. summa. capite 11. num. 1. Cum enim oibilibus aliud sit, quàm promissio facta Deo, & obligatio promissionis habeat pro tadidic. voluntatem, & intentionem promittentis, non potest inducere maiorem obligationem, quàm promittitur ab eadem radice. Io tali autem casu non censetur vouens se obligare, nisi quatenus supersint pro voto de bonis proprijs saluis: quæ disposuit in testamento: & idè, si ois supersint bona, deducto legato pro Missis, votum non est adimplendum, quia ois habet locum eiusdem obligatio.

³ Quod autem, talis presumenda sit intentio vouentis post conditum testamentum, ex eo deducitur, quod, vouendo, non intendit reuocare, quæ disposita sunt in testamento, præsertim in Dei honorem; Cum enim tam votum, quàm legatum pro Missis tendat io Dei honorem, non censetur vouens se velle obligare ad faciendum aliquid in obsequium Dei, auferendo quod iam pro obsequio, & honore Dei disposuerat; Sed potius velle addere nouum honorem, & obsequium, saluo quidquid ad hunc effectum dispositum est in testamento. Secundò, Votum non potest esse impeditum maioris boni, alioquin non est verum votum, nec obligat. Et idè vouens censetur semper ita velle materiam voti, & ad illam se obligare, quatenus ois inferat impedimentum maioris boni: quia non est verisimile, quod dum intendit obsequium Dei, velit auferre maius, quod iam disposuit, vt minus inducat. Et quamuis votum de minori bono valeat, quod est incompensabile cum maiori: attamen, supposito quod maius sit determinatum à vouente, & eligat minus, quod de se potest stare cum maiori, non est verisimile, quod ipsum velit, etiam in illo casu, io quo fieret incompensabile cum maiori. Quando autem hæc ditas non sufficit pro legato pro Missis, & pro voto si adimpleret votum, excludetur celebratio Missarum, in qua ioteruenit maius obsequium Dei, quia Sacrificium continet supremum cultum Dei, & obsequium omnium nobilissimum. Et idè non est verisimile, quod vouens vouerit, suum votum valere, quando impeditur exequutioem legati pro Missis.

⁴ Ad fundamentum in oppositum Resp. Quod licet legata sint voluntaria, dum tamen confirmantur morte Testatoris, sunt debita. Unde tunc est eadem ratio de ipsis, ac de exequutioem voti, sicut etiam quoad tadicem, nam vtrique promittuntur ex libera voluntate, & idè, io tali coocursu, videndum est quænam debeatur præferri. Vota autem emissã post

conditum testamentum non esse præferenda, constat ex dictis, quia nec habent vim dissoluendi dispositionem testamentariam, nec ex voluntate vouentis præferenda sunt, vt constat ex dictis. Ad confirmatio. Ex eo quod non liceat recedere ab obligatione voti sicuti licet recedere à dispositione legati; non sequi quod vota emissã post conditum testamentum sine præferenda legatis, sed solùm, quod debeant omninò impleri, sed secundum mensuram suæ obligationis. Vota autem emissã post testamentum non obligant ex præsumpta mente vouentis, quando impediunt exequutioem legati pro Missis.

Q V A E S T I O 1097.

An, si testator solum dicat alicui, Animam meam pono in manibus tuis, censetur legasse pro Atis.

S V M M A.

- 1 Si testator dicat amico, Animam meam pono in manibus tuis, an censetur hereditatem restituere pyc latis.
- 2 An solum possit quantitatem aliquam in pias causas impendere.
- 3 Teneat quantitatem aliquam expendere pro celebratione Missarum.
- 4 Testator non censetur voluisse, quod non dixit, & potius facile aliter.
- 5 Verba, Pono Animam meam in manibus tuis, non continent institutionem hereditatis.
- 6 Institutione hereditatis non inducitur ex consuetudine.
- 7 Verba, Pono Animam meam in manibus tuis, dant solum facultatem expendendi pro suffragiis.
- 8 Consuetudo non habet locum, quando res aliter se habere potest.
- 9 Consuetudo circa institutionem hereditatis debet esse vrgens.

SI quis solum dicat Amico, Animam meam dimittito in manibus tuis, & nihil aliud proptus disponat, dubitatur, quid ex hoc resultet, & ad quid teneatur ille, quem sic est alloquutus Testator, & præsertim, an censetur tacite legasse pro Missis. Quod autem in tali casu teneatur talis amicus restituere hereditatem pyc latis, tradunt Abb. in Cap. Cum tibi. De testamen. Innocent. ibidem. Baldus in Margaria. verbo Testator. not. 1. Bertachin. in respons. verbo Animam meam. Petrus de Luta De Annivers. libro primo, capite decimo, numero centesimo quarto. Genuin. in Practicabilib. Eccles. questione quadragesima quadragesima septima, numero septimo. Rubens De testamen. capite septuagesimo nono, numero quodbi: genesimo quinquagesimo. Hieronymus Garzia in summa. tractatu tertio, difficultate vicesima, dubio secundo, numero sexto. Quia tunc Testator censetur disposuisse ad pias causas, & elegisse amicum heredem exequutioem.

Alphonfus tamen de Leone De offic. Capell. quæst. 3. §. solum secunda, numero vigesimo secunda, existimat talem amicum esse institutum heredem, nec tamen esse grauatum restituere totam hereditatem locis pijs; sed tantum onus ei esse impositum expendendi io causas pias quantitatem aliquam arbitrio boni viri, habita ratione qualitatibus, & conditionis defuocli. Nam illa verba, Animam meam dimittito in manibus tuis, æquivalent illis, Esso demum meum, sed reuerdere Animam meam.

SC 2 Verum

Verum, ut facit ad præsentem materiam, videtur certum, quod talis amicus tenetur expendere quantitatem aliquam pro celebratione Missarum. Quia certum est, quod talia verba continent commendationem animæ propterea, in ordine ad suffragia. Unde, cum inter suffragia potissimum sit celebratio Missarum, præsumitur intendisse, hoc modo animam suam adiuvari ab amico. Et ideo erit expendenda illa quantitas, quæ arbitrio boni viri sit proportionata facultatibus, quas testator, quæ sit cõsiderabiles erit eis instituenda una, aut plures Missæ perpetuæ quotidianæ, sicut solent, qui impensè student salutis propterea animæ, in quo potius abundandum est ab exequutore, quam deficiendum. Quod autem dicta verba continent commendationem animæ propterea in ordine ad suffragia, constat ex communis vi loquendi, nam quando quis dicit alteri, *Pone me in manibus tuis*, censetur se illi totum commendare, & tradere illius potestati, ut protegetur, & adiuvetur, iuxta indigentiam. Animæ autem defunctorum non indigent alio apud viuentes, quam suffragijs.

Quod verò, per dicta verba, non instituitur hæredem suæ grauatum ad testitendum locis pijs, siue proptetiatum, videtur concludi ex illa regula, quod testator non censetur voluisse quod non dixit, quod de facili potuit dicere, iuxta l. *vn. §. fin. autem. C. de caduc. tollen. ibi*, *Nam si cõmentarium voluisset, nulla erat difficultas cõmentum disponere.* & Cap. *In corporealis. §. unde si circa. de translat. Episc. & Cap. Ad audientiam. de decem.* & obseruant communiter Doctores. præsertim Rota coram Caualer. *decis. 95. num. 4. & decis. 340. num. 5. & decis. 149. num. 14. part. 6. Recens. & decis. 316. num. 5. part. 1.* Maxima autem facilitate potuit testator dicere, Instituo hæredem Tertium, & dimitto animam meam in manibus eius, & ideo, cum non dixit, non debet præsumi, quod voluerit.

Accedit, quod verba illa, *In manibus tuis dimitto animam meam*, neque expresse continent institutionem hæredis, ut per se patet, cum tantum exprimat commendationem animæ propterea. Neque ex ipsis coniecturaliter adiuui potest institutio hæredis. Tum quia hæredis institutio nullo modo inducitur ex cõiecturis. *l. vn. §. si tal. testam. ex tabul. ibi. Quia ex cõiecturis non propterea scriptus hæres videtur.* & *l. si quis sum. §. si suæ. ver. sed sciendum. ff. de vulg. & pupill. substit. & notant communiter Doctores. Roman. in l. si cum dorem. num. 38. ff. solut. marit. Bald. in l. In bonum. num. 2. C. de testamen. Caster. conf. 161. num. 1. lib. 2. Crotus conf. 363. num. 11. lib. 3. Rodet. Suarez allegat. 2. num. 5. Mantica de cõiect. ult. voluit. lib. 4. tit. 1. num. 26. Sordus conf. 463. num. 2. Fufat. conf. 25. num. 35. lib. 2. Hõned. conf. 65. n. 21. Valquez de success. lib. 2. §. 15. requis. 16. num. 53. Cancr. *Var. resol. cap. 4. tit. de testamen. num. 116. lib. 1. Rota in Roman. fideicom. de Zucaris. 16. April. 1638. §. Fidei cõmittenti.* cotam Donozito.*

Sed neque coniecturaliter ex illis verbis, Animam meam dimitto in manibus tuis, deduci potest, quod sit hæres institutus, quia nullam præbent verisimilitudinem, quod voluerit ipsum hæredem instituere. Coniectura enim fundari debet in aliquo motiuo, quod licet non necessitè moueat intellectum ad ita iudicandum, præbeat tamen probabile, & sufficiens fundamentum, iuxta ea, quæ tradunt Bald. in l. non hoc. num. 1. *ver. est enim. C. Fidei cõg. Curt. Sem. in l. Admoneandi. num. 187. ff. de iacris. Ruin. conf. 36. num. 9. vol. 1. Mantica de cõiect. ult. vol. lib. 1. tit. 1. num. 8.* Ex dictis autem verbis non habetur motiuum indicandi, quod voluerit amicum hære-

dem instituere: cum nihil amplius significant, quàm commendationem animæ propterea in ordine ad suffragia, nec præbent motiuum indicandi, quod aliud aliud voluerit, aut disposuerit.

Neque obstat, quod et ipsi dictis verbis potestatem expendendi propterea facultates pro suffragijs animæ propterea, & proinde transferat in ipsum dominum suæ hereditatis, & consequenter in suæ hereditatem. Quia hoc non venit in consequentiam, nam, ut habeat facultatem expendendi pro suffragijs, sufficit, quod ipsum cõstituitur exequutorem cum plena libertate, in ordine ad hunc effectum, nec est necessarium quod instituat hæredem, unde, hoc non præbet cõiecturam, quod sit hæres institutus, quæ quando res aliter se habere potest, cõiecturæ non habentur in cõsideratione, ut tradunt Gurtier. *de marim. cap. 63. num. 39. Rota cotam Melino decis. 194. num. 23.* Præsertim quia, cum Agatur de institutione hæredis, quæ ex verbis non constat, debent esse vtgentes, vt in simili notant Socin. *conf. 121. num. 17. lib. 1. Grat. conf. 104. num. 1. lib. 1. Rota in fimen. fideicom. 14. Decembris. 1594.* coram Littæ.

Q V Æ S T I O 1098.

An, quando testator committit alteri dispositionem suorum bonorum, habeat locum necessario legatum pro Missis.

S V M M A.

- 1 Dispositio bonorum in alienum arbitrium commissa est valida.
- 2 Institutio hæredis est fundamentum testamenti.
- 3 Dispositio in alienum arbitrium commissa continet tacitam institutionem hæredis.
- 4 Et hoc institutum valet etiam de iure ciuili.
- 5 Si dispositio conferatur in alienum arbitrium quomodo hæreditas disponenda.
- 6 Hæres commissarius tenetur præuidere prius animam defuncti.
- 7 Quomodo se gerere debeat erga animam defuncti.
- 8 Hæres commissarius debet hæreditatem restituere filijs.
- 9 Institutus hæredem commissarium non exuit amorem filiorum.
- 10 Causa pia non exinguit amorem filiorum.
- 11 Si testator non habeat filios an hæres commissarius sit obstrictus disponere ad causam piam.
- 12 Exequutores an possint restituere hæredi, quod superest ab operibus iniunctis a testatore si adijciat quod faciant, quod eis videtur, & ipsi faciant.
- 13 Non possunt si iurati sit ipsi restituere.
- 14 Dispositio taxationis excludit quicquid non est sub taxatione.
- 15 Si reliquum hereditatis assignetur in opera pia, quod superest ab expressis, debet in alia conuerri.
- 16 De testam. ibi, Qui exterrum voluntatem in aliorum dispositionem commisit, non videtur decedere intestatus.

Potest quis diuersimodè committere dispositionem suorum bonorum alicuius voluntati, ut dicat, Committo omnia bona mea dispositioni Titi, aut si præsentem amico, dicat, Ecce omnia bona mea, fac de ipsis. quod ego facerem, aut aliquo alio simili modo. Certum est autem, huiusmodi dispositionem valere, ut decernitur in Cap. Cum illud. De testam. ibi, Qui exterrum voluntatem in aliorum dispositionem commisit, non videtur decedere intestatus.

Et

Et quamvis in interpretando hoc test. valient Doctores, ea tamen videtur plana interpretatio quod Pontifici Innocentio III. proposita fuerit dubitatio, an esset verum testamentum illud, in quo testator alienæ voluntati committeret dispositionem propriorum bonorum. Motivum autem dubitandi fuisse quod nullum videbatur, quia obo aderat institutio hæredis, quæ est fundamentum totius testamenti. iuxta §. *Anne hæredis institutionem*. Instit. De legat. & l. §. *De hæred. instit.* Quia huiusmodi dispositio, tamquam captatoria, rescitur à iure nec valet institutio hæredis in alienam voluntatem. l. *Captatoria*, C. de testam. milit. & l. §. *quis sumpsonem*. & l. *illa institutio*. ff. de hæred. instit.

² Nihilominus respondet Pontifex, *Non videtur decedere intestatus*. Quæ verba expressè significant, quod committens dispositionem suorum bonorum in alienam voluntatem, valide testetur, quia si invalidè testatur, decederet intestatus. Vbi est adnotandum, quod Pontifex non condit ius, sed secundum ius conditum resolvit dubium: & proinde declarat, quod secundum ius conditum, collatio dispositionis in alienam voluntatem continet verum testamentum, & non sit illa captatoria dispositio rescissa à iure, nec sit conferre in alienam voluntatem institutionem hæredis. Et proinde, hæc dispositio continet institutionem tacitam hæredis, ut in ille, in cuius voluntatem committitur dispositio hereditatis, qui eligat tanquam hæres commissarius grauatè restitueret hereditatem secundum arbitrium boni viri. Nam dum transfert testator in ipsum facultatem disponendi de hereditate, transfert etiam dominium, quod post mortem non potest remanere apud testatorem, non quidem absolutam, sed resolvablem per dispositionem eiusdem hereditatis arbitrio boni viri. Dum autem transferret dominium, instituit hæredem.

³ Ex quibus deducitur obsequio valde notabilis. Nimirum, huiusmodi testamentum de iure quoque civilis valere, & non de æquitate tantum Canonica. Quod videtur intendisse Pontificem, dum interrogatus, an qui victimam voluntatem in alterius dispositionem committit, valide disponat, respondet, *Non videtur decedere intestatus*. Declarans hoc pacto, de iure dispositionem huiusmodi continere testamentum: prononciat enim super præterito, declarans quod factum, non super futuro, statuens, quid postea faciendum sit, & ratio est. Quia, in totum de iure civili non valet, ut observat Gloss. in d. *Cap. Cum eib. verba*. Dispositionem. *De testamen.* Quia non instituitur hæres. Quod tamen non est verum, quia in instituitur hæres, ut constat ex dictis, qui eligat, tamquam distributor hereditatis: quod nisi esset verum, non potuisset Pontifex dicere, quod, quia ita disposuit, non decedit intestatus.

⁴ Quod autem spectat ad dispositionem, quam tenetur facere huiusmodi hæres commissarius. Resp. Abb. in *Cap. Cum eib. num. 4. de testamen.* Innocent. *ibid.* Corneus *conf. 156. lib. 2. & conf. 302. libro 4. fol. Clar. lib. 3. §. Testamen. num. 6.* quos citat, & sequitur Facundez *lib. 6. de inst. & iur. cap. 3. num. 24.* Rubens *De testamen. cap. 50. num. 13.* tenet distribueri omnia bona testatoris in opera pia. Quod quidem verum est, supposito, quod dispositio testatoris valeat tantum ad causas pias.

⁵ Quocumque tamen modo res se habeat, tenetur hæres huiusmodi commissarius primo loco providere de sustentagis animæ testatoris, & præcipue curare, ut celebrentur Missæ habita ratione ad facultates testatoris: si facultates id pariantur, instituitur etiam vnam, aut plures Missas quotidianas perpetuas pro ipsius anima, & coniunctorum ipsius. Cum

enim anima sit rebus omnibus præferenda, iuxta *Matth. cap. 19. & Luc. cap. 9. & l. Sancimus. C. De Sacrosanct. Eccles. & Cap. Cum infirmis*. De penit. & remiss. tenetur hæres commissarius, dum arbitrio boni viri procedere debet, primo loco providere casui magis necessario, & cuius magis interest, quæ est vita æterna animæ defuncti, & allequutio beatitudinis, atque adeo eligere media congruentiora, quæ sunt celebratio Missarum.

⁶ Rursus, cum tenetur se regulare secundum arbitrium boni viri, tenetur etiam ad ita providendum testatori, in ordine ad animam, ut censetur ea præstare quæ quisque prudens circa proprium interesse præstare solet, iuxta ea, quæ tradunt Bart. in l. 1. §. *De solut. Dec. in l. In personam. §. 1. num. 3. ff. De rep. iur. Grammat. *conf. criminal. 64. num. 1.* Setaphin. *De privileg. iuram. priuil. 139. num. 86.* Rota coram Merlin. *decis. 394. num. 21. & decis. 329. num. 4. part. 2.* Recens. Et ideo debet eligere media utiliora, habita ratione facultatum, & iuxta piorum consuetudinem, fundare Missas perpetuas.*

⁷ Quid autem rursus præstare debeat hæres iste commissarius, postquam, habita ratione facultatum providit animæ testatoris, dubitari potest. Et quidem, si testator reliquit filios, non videtur in dubium vertendum, quod debeat hereditatem restituere filiis defuncti, ut tradunt Bald. in l. *Exequutorum. num. 8. C. De exequut. rei iudic. & in l. Cum accus. §. *De fideicom. Roman. in l. Captatorias. num. 10. C. De testam. milit.* Cora. *conf. 156. num. 9. sol. 1.* Rota in *Roman. legat. 27. May 1634. coam. Eminentiss. Veropoli.* Et desumitur ex l. *In fin. §. De liber. & post. & ex Cap. *Ultima. ex l. 9. quæst. 4.* Neque procederet secundum arbitrium boni viri, neque iuxta id quod fecisset testator, si reliqueret filios absque hereditate.**

⁸ Imò hoc præsumeretur contra mentem testatoris. Quia per hoc, quod instituit hæredem commissarium, non censetur exuisse amorem naturalem erga filios, etiam intuitu causæ piæ. Neque enim causa pia potens est extinguerè huiusmodi amorem, ut observat Vincent. de Franch. *ex l. 597. Rander. resol. 1. num. 39. Rot. in Roman. legat. 24. Janu. 1641. ver. Minus obstat.* coram Ghilivero, & ideo si non restitueret filiis hereditatem, excederet terminos suæ commissionis, & nulliter ageret. Hoc tamen non obstat, quin possit aliqua distribuere, præsertim ad causas pias, aut ipsi, quibus testator verisimiliter legasset: omnium cum huiusmodi distributio, non obstantibus filiis solet fieri ab ipsis testatoribus, hæres commissarius sequeretur arbitrium boni viri, & etiam verisimilem mentem Testatoris.

⁹ Si tamen testator non habeat filios, non videtur hæres commissarius coarctatus ad distribuendam hereditatem in causas pias, si ea locum habent, quæ dicta sunt *num. 1. 2. & 3.* nisi aliquo modo testator expresserit, quod velit, distribui in causas pias, quia in tantum est coarctata distributio ad causas pias, in quantum testamentum solum de iure testatoris Canonica substatueretur ad causas pias, de eoque alioquin insolitum. Verum, cum iuxta intelligentiam allatam dict. text. *Cap. Cum Tili. De testam.* Huiusmodi testamentum, tamquam continens institutionem hæredis commissarii, non eam teiciens in alienam voluntatem declaratur validum etiam de iure civili, non coarctatur commissarius ad causas pias: sed relinquitur etiam libera quoad prophana, servatio tamen arbitrio boni viri.

Ex dictis inferitur, Quomodo resolvendus ille 10 casus, de quo Facundez *lib. 6. de inst. & iur. cap. 3. num. 24.* Reliquet quis fratri suo grandem sum-

summam, & postea disposuerat, quod tot Missæ celebrarentur, & nonnulla alia opera pia. Deinde addiderat, & si quid adhuc supererit. (De hæreditate) *faciam testamentum meum, quod illi visum fuerit, & ego facerem.* & dubium fuit, an testamentum posset testatore fratri hæredi, quod superfuisset. & negativè respondit Facundus ex communis doctrina, quod dispositio collata in alienam voluntatem censeatur ad pias causas: & proinde quod superfuit fuisse expendendum in causas pias.

- 11 Verùm, melius fundari potuit dicta resolutio in eo, quod testator taxaverit summam, quam relinquere fratri suo tamquam hæredi, per quam taxationem declaravit voluntatem suam, quod noller aliquid amplius ei relinquere. Dispositio enim taxationis est exclusiva illius quod in ipsa non est expressum. Cap. Cum Ecclesia Sutrina. §. Pars Canonice. De eam possit. & preprin. & notatur Bart. in l. t. num. 1. vers. Pro cuius ff. de quis in die. non obtemperat. L. l. num. 9. vers. regale ff. Dec. in l. 1. vers. ex quibus. C. De hunc. possit. contr. tab. Castren. in l. raimet. §. eiusdem iuris num. 2. C. de probat. Ripa in l. si constanter. num. 2. ff. de iure. Abb. in d. cap. cum Ecclesia Sutrina. §. Pars Canonice. num. 9. de eam possit. & prop. Butrius num. 18. Bellamora num. 16. vers. Quinto opinor. Felin. in cap. Cmingis. num. 2. de fide instrum. & proinde quod superfuit executionis mandatis operibus pijs, quæ iolunxerit, remanet etiam exclusum ab hæreditate relicta fratri.

- 12 Rursus, Taxata hæreditate fratri relicta, totum quod supererat destinavit operibus pijs, dum disposuit, quod de reliquo suæ facultatis celebrarentur Missæ, & opera pia iniuncta: & proinde hoc reliquum fuit totum destinatum operibus pijs, quia dicto, Reliquum, comprehendit omnia præter excepta, ut observat Menoch. conf. r. 10. num. 39. Ergo, non potest converti in aliud, quàm in opera pia, ut fecerit voluntas testatoris. Nam ex ipso, quod disposuit, quod, faciant quod ipsis visum fuerit, ut ego facerem; vult quod disponant secundum ipsius interpretativam voluntatem, & proinde convertant in opera pia, sicut ipse destinaverat, eligendo ea, quæ putarent verissimiliter ab ipso eligenda.

aliquæ aliz coniecturæ concurrant, ex quibus elici possit, quod aliquam specialem Capellam fuerit contemptarius in illa celebranda sint. Voluntas enim testatorum ex coniecturis indaganda est, ut tradunt Bald. in l. fin. C. de impub. & al. iussis. Natta conf. r. 10. num. 5. in fin. Petra de fideicom. quæst. 9. num. 6. Menoch. de iur. r. 112. num. 4. Rota coram Merlino de iur. num. 38. Sumus enim in materia, in qua quod ex coniecturis constet, dicitur evidenter apparere. I. Quidam in testamentis ff. de vulg. & pupill. iussis. & notatur Bart. in l. licet Imperator. num. 2. ff. de legat. r. l. l. num. 5. & idem, si ex coniecturis habeatur, quod aliquam specialem Capellam sit contemptarius, in ea Missæ erunt celebrande.

Si autem nihil per coniecturas deduci possit, electionem Capellæ non spectat ad hæredem, seu executorum, sed ad Rectorem Ecclesiæ, tradit Garzia in summ. r. 11. §. difficile. r. 10. dub. 10. num. 10. & citat Genuen. in Præf. Archiepiscopi. Neap. cap. 48. num. 3. ubi tamen error est circa cap. cum sit. §. qui aliter, ita Rotam sentisse in Calaguritan. Capella. 16. Ianuarij. 1584. coram Seraphino. Genuen. tamen loquitur de Capellano, & non de Capella, quoad non est electus à testatore, sed tantum legavit pro Missis.

Probabilius tamen videtur, Quod nec ab hæredibus, neque ab executoribus testamentarijs, neque a rectore Ecclesiæ, neque ab aliquo alio debeat determinari certa Capella, seu altare, in quo celebrantur Missæ, si legatum sit simplex, licet perpetuum, & proinde sufficere, si celebrantur in Ecclesiâ, quamvis modo in vno, modo in alio altari. Raro est, Quia cum legatum sit simplex, neque in eo datur testator, quod erigatur in beneficium, seu Capellaniam collatum, non est necessarium, quod annexa sit certæ Capellæ. Rursus, testator non intendit, quod in certa Capella aut altari celebrantur, alioquin expressisset, aut saltem ita disposuisset, ut ex coniecturis colligeretur. Quod autem nullo modo est expressum, non facile potuerit expresse non habetur pro disposito. I. vñ. §. fin. autem. C. de caduc. tollen. & cap. Ad audientiam de desim. Undè præsumendum est, quod reliquerit liberum celebrare Missas, in quo altari libuerit.

QVÆSTIO. 1099.

A quo deputanda Capella, in qua celebrantur Missæ perpetua relicta à testatore.

S V M M A.

- 1 Missa celebranda in capella testatoris, si ad sit in Ecclesia designata.
Aut in Capella commutata.
Ad eam testatoris ex coniecturis indaganda.
Quod ex coniecturis constat dicitur circa ultimas voluntates evidenter apparere.
- 2 Si ex coniecturis nihil colligatur, à quo designanda Capella, in qua celebrandum sit.
- 3 Nullam Capellam probabilius est, esse designandam.
Quod non est expressum non habetur pro disposito.

- 1 Difficultas locum habet, supposito, quod testator non deperuerit Capellam, in qua celebrandæ Missæ, coheret tamen, quod sint celebrandæ in tali Ecclesia. In qua difficultate illud certum est, quod si testator habere Capellam in illa Ecclesia, aut quod, dum viveret, ostenderit devotionem erga specialem Capellam illius Ecclesiæ, aut

QVÆSTIO. 1100.

An Legatarius teneatur per alium supplere, si ipse non possit celebrare Missas in altari, quando ipsi principaliter relictum est legatum.

S V M M A.

- 1 Si Legatarius sit inhabilis an teneatur Missas supplere per alium, quando legatum est principaliter personam.
Atendi debet, quid principaliter testator sit contemptarius.
Quando usus Missarum sit reale, & quando personale.
- 2 Obligatio personalis afficit solam personam.
Personalia non egrediuntur personam.
- 3 Declaratio S. Congregat. quod supplenda sint Missæ, quando habens locum.

LEGavit quidam Titius annos aetatis quinquaginta, & iniunxit ut celebrandi bis in hebdomada pro sua ipsius anima. Voluit autem testator, quod

sùm Sæc. Congr. super hoc dubio interrogata, dixit, quod prohibitio Decretorum dicitur etiam ad priuatos Sacerdotes, vt in resp. ad dub. 19. ex præfatis super istum Decretum.

- 4 Est tamen aduertendum, quod priuati Sacerdotes comprehenduntur solum sub hac prohibitione quoad materiam per ipsam prohibitam, quæ est suscipio onerum perpetuorum Missarum, & idcirco, quando non interuenit huiusmodi suscipio nec etiam locum habet prohibitio. Ex quo fit, quod si Sacerdos se obligat tanquam Capellanus ad celebrandas Missas, quorum onus est pænes alium, non contrahit hanc prohibitionem, quia in se non suscipit onus perpetuum Missarum, sed solum executionem oneris perpetui, & obligatio oneris perpetui pænes alium manet.

5 Secundò deducitur. Quod si Testator instituat legatum pro Missa perpetua, seu Capellaniam non collatam, cuius proventus remanent in re bona laicalia, cum pacto, quod hæc Capellania consecratur certæ personæ, aut ab ipso nominatur, aut successiue ab alio eligenda, acceptans onus celebrandi, non acceptabit onus perpetuum Missarum, quia acceptabit ad summum quandam vterque satisfaciendi celebrationi ex d. acquisitione proueniunt, qui proueniunt ex legato, quod non est acceptate onus perpetuum. Sed acceptate propter executionem oneris perpetui. Qui enim acceptat onus perpetuum, totum onus in se absolute suscipit, & idcirco tenetur ad ea omnia quæ secum trahit onus huiusmodi. At qui suscipit tantum onus exequendum, quod iniungitur in onere perpetuo Missarum, non suscipit aliam obligationem, nisi celebrandi Missas præscriptas pro aliquo tempore determinato, & ad summum durante vita suscipientis, quod non est aliud, quam suscipere obligationem adimplendi, quod secum affert implendum onus perpetuum, quod pænes alium reperitur.

6 Ille ergo suscipit onus perpetuum Missarum, qui immediate se obligabit ad effectum d. Dispositionem Testatoris, seu fundatoris, ita vt se subiiciat oneri perpetuo ab ipso imposito, & proinde non solum reuertatur principaliter, & immediate pro executione sed etiam obligetur ad erigendum fundum pro onere perpetuo, si exigendum sit, aut si erigens accipiat ad ipsam manuteneendum, ita vt pænes ipsam vera sit totius negotij tanquam pænes particulari. Qui vero se obligat hanc particulari ad celebrandum Missas pro aliquo tempore, aut etiam pro tota vita, non suscipiunt onera perpetua Missarum, sed solum se obligant pro executione oneris, quod pænes alium exiit & proinde non consensunt sub præfata prohibitionem, quia hæc non est materia, quæ prohibetur. Quæ attendenda sunt, vt resoluti possint difficultates, quæ occurrunt.

Q U Æ S T I O 1101.

An suscipiens onera perpetua Missarum sine licentia peccet mortaliter.

S V M M A.

- 1 Suscipiens onera perpetua Missarum non peccat mortaliter secundum Tamburinum.
- 2 Peccat mortaliter. Diffinitio prohibitio impetrat grauius obligationem.
- 3 Gratius materia, scilicet prohibitio grauius. In limine fundationis consideranda conditiones contra Canones.

- 4 Lex grauius obligat in materia graui.
- 5 Pæna interdicti priuationis vocis ælioni & pastua &c. Supponit culpam grauius.
- 6 Suscipiens sine licentia onera perpetua, quæ potest suscipere an grauius peccet. Cessante sine legis etiam in particulari cessat lex.
- 7 Non tamen si per se priuati consensat publicum commodum.

T Ambrosius. *Opus de sacrif. miss. lib. 3, cap. 1. §. 8.* num. 18. asserit esse probabile, quod non peccet mortaliter, qui sine licentia suscipit onus perpetuum Missarum, quia probabile est, quod pæna, quæ imponitur suscipientibus sine licentia, non sit signum peccati mortalis, siempe interdictum ab Ecclesia, & quoad regulares priuatio Officiorum & Vocis adiutor, & pallius, & inhabilitas ad ipsa, cum ita sentiant plures Doctores, & aliquando similes pænae sine debito insigili soleant, vt constat in priuatione Ecclesie suppellectile tempore interdicti, in irregularitate &c. Subdit tamen probabile etiam esse quod peccet mortaliter, quia probabile est, quod dictæ pænae sint signum peccati mortalis.

Tenendum tamen est absolute. *Quid peccet mortaliter.* Hoc in primis desumitur ex verbis, quibus vtritur. Decreta nempe. *Diffinitio prohibet, quæ, vt norant Nauar. cap. 23. manual. n. 3. Valent. tom. 2. disp. 7. quæst. 5. pænit. 6. quæst. 3. in 3. signa Azor. part. 1. lib. 5. cap. 6. quæst. 5. Smeat. lib. 4. de legis. cap. 18. num. 3. Sanchez. lib. 6. sum. cap. 4. num. 43.* important præceptum graue, nam significant voluntatem Legislatoris graui modo disponentem super materia, quæ indicat efficacem prouisionem atque adeo obligationem sub mortali.

Secundò id quoque deducitur ex grauitate materiz, quæ in præfatis attenditur secundum mensuram necessitatis in ordine ad finem inuentum. Finis enim, vt constat ex prem. horum Decretorum, est, quod obseruentur pæna defunctorum dispositiones circa celebrationem Missarum, & proinde non suscipiant onera Missarum perpetua supra vires. Unde fiat quod nequeant postea adimpleri sicut illicumque plerumque contigerat, quod grauius est, quia alioquin, vt ponderant præfata Decreta *obstruere Resolutoribus fides violatur. Desuntiam animæ suffragiis priuantur. Ecclesie defunctis subtrahitur cultus, ac Christi fideles graui scandalo affecti, plerumque a similibus, charitatis operibus retrahuntur.* Quod tantum facit Ecclesia vt admitat conditiones appositæ à fundatoribus in limine fundationis etiam iuxta communi repugnantes, ne alius retrahantur ab huiusmodi operibus. Cap. *Praeterea 2. de iurepar. & cap. Quæro. de censib. & obseruant Lamberton. de iurepar. lib. 1. part. 1. art. 1. quæst. 9. Gonzal. ad reg. 8. Canon. glof. 5. n. 103. qui alios refert. Viuan. de iurepar. lib. 1. cap. 8. Contad. in prax. disp. lib. 4. cap. 5. num. 8. Seraph. decis. 774. n. 4. Burat. decis. 121. n. 3. Rota in Casarugustana Capell. 14. Martij 1558. cotam Buzalo.*

Cum ergo materia sit grauis, & obligatio correspondens materiz, ita vt censenda sit lex grauius obligare, quando obligat in materia graui, vt tradunt D. Thom. 2. 1. quæst. 186. art. 9. ad 1. Aragon. quæst. 63. dub. 3. Salen. quæst. 77. art. 1. controu. 8. Medina 1. 1. quæst. 69. art. 4. Martinel. dub. 1. concl. 8. Sorus lib. 1. de iust. & iur. quæst. 6. art. 4. Victor. relect. de pænit. Caus. num. 19. & committit. Neque enim si materia est grauis potest obligatio esse leuis, quia grauitas materiz attenditur in ordine ad finem, ad quem lex ordinatur, & idcirco quando materia est grauis, grauius leditur ordo ad finem, & consequenter cità ipse finis, si non ponantur aut superetur luxu legem pæci

præcipientem, vel prohibentem. Vnde si Legislator intendit tamen leuiter obligare, inordinat se gerere, quia non obligaret secundum exigentiam finis, & in præsentem id constat, quando est necessaria gravis obligatio ad vitandum, ne finis legis grauius periclitetur.

7 Tertiò quoque id deducitur ex pœnis, quibus puniuntur Transgressores, nam Saculari imponitur pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto: Regularibus pœna priuationis Officiorum. Vocis actiue & passiuæ, & inhabilitatis ad officia. Quæ proculdubio grauissimæ sunt, nec vnquam sine culpa imponuntur et constat de priuatione Officiorum. Vocis actiue & passiuæ, quia hæc pœna priuat iusto quæritur, quo quis sine culpa priuari non potest, & etiam in interdictum, quia licet interdictum locale afficiat etiam eos, qui non dederunt causam, adhuc tamen in aliquibus requirit culpam. & personale peccatum. nunquam alicui imponitur absque propria culpa. Et ratio est, quia cum pœna debeat esse proportionata culpæ, esset iniuncta pro culpa leui, qualis est venialis imponere grauissimam pœnam, quales sunt supradictæ. Quamuis enim quod est grauissima pœna locum habeat aliquando extra causam culpæ, vt est irregularitas, quæ provenit ex defectu lenitatis. Attamen tunc non se habet per modum pœnæ, nec inducitur ad puniendum, sed per modum pœnæ iniquitatis, nonquam tamen potest induci per modum pœnæ, nisi correspondeat culpa proportionata.

8 Maior difficultas est, an dicta prohibitio obliget sub mortali, quando suscipiens onera Missarum perpetuo se sit, se posse legitime suscipere, nec adesse ali-quod impedimentum, quominus susceptum onus impleri possit. Et quidem in foro externo non exequatur ad transgressionem legis, quia non seruatur forma præscripta à lege, nec authentice constaret, quod legatum onus suscipi posset. Vnde solum remanet dubium in foro conscientie. Et videtur cessare obligatio, quia cessat finis legis, qui est providere, ne suscipiantur onera Missarum ultra vires. Cessante autem fine legis etiam in particulari, cessat etiam obligatio legis in illo casu particulari, vt tradunt Bart. in l. 1. §. de offe. eius, qui non est iurisd. Ioan. Andr. in cap. non debet de reg. iur. in 6. Salicet. in l. 3. C. de solut. Anechar. conf. 11. Panor. in cap. Quoniam. num. 6. Angel. verbo Lex num. 4. Syluester. quæst. 8. Nauar. in rubr. de iudic. num. 74. Euerard. in Topic. loc. de cessatione rationis.

7 Verum admissio, quod cessante fine in particulari cesset etiam lex in particulari in illo casu, adhuc tamen id locum non habebit in præsentem, quia tunc solum lex cessare potest in particulari ad cessationem finis in particulari, quando concernit actiones personales priuatæ personæ itavt per se primo non respiciat bonum publicum. Secus autem si lex per se primo concernat publicum commodum, quia tunc habet pro fine immediato aliquid publicum pertinens ad communem, & idem non potest finis adæquate cessare, nisi cesset in communi, cum de se sit quid commune. In præsentem autem lex respicit per se primo immediatè publicum utilitatem, quia est posita pro regulanda assumptione onerum perpetuorum Missarum, atque ad concernit moderationem obligationum circa publica sacrificia offerenda, & publicorum Ministrorum Ecclesiæ cum populo: & idem ex cessatione finis in particulari non cessat obligatio legis.

QUESTIO. 1103.

An si Testator imponat hæredi, aut alteri, quod factas celebrare Missas perpetuas, locum habeat præsens dispositio.

S Y M M A.

- 1 Licentia non est necessaria, cum testator imponat aliquid ut factas celebrare Missas perpetuas.
 - 2 Onus perpetuum curandi celebrationem Missæ non est onus perpetuum Missarum.
 - 3 Prohibitio se restringenda.
 - 4 Ratio finalis non habet locum in onere curandi celebrationem Missæ.
- Dispositio & ratio finalis inueniuntur eademque sunt.
- 1 Decretum de celebrat. Missarum non se extendit ad ad onus procurandi celebrationem.

Conringii sic veniet, quod Testator aut inlingat hæredibus, quod in perpetuum faciant celebrare aliquas Missas, pro quibus etiam aliquando assignat fundum sustentatum, aut aliquid ex quo-tem aliquem, cui incumbat curare celebrationem Missarum, vnde dubitatur, an in tali casu in suscipiendo onere requiratur licentia Episcopi, aut eius Vicarij. *De negotiis testamentariorum* c. 31. et soluit etiam Tamburin. *Opus de sacrific. missæ lib. 3. cap. 1. §. 1. num. 4.*

Ratio est. Quia in tali dispositione non consistitur onus perpetuum Missarum, & idem non subieci-tur dispositioni Decretorum de celebrat. missarum. Nam testa-tor non imponit onus perpetuum Missarum unum hæredibus, aut exequutoribus, quia ipsi non habent celebra-re Missas: sed tantum imponit onus procurandi, quod in perpetuum celebrarentur Missæ præscriptæ. Obligati autem ad Missas, & obligati ad procuran-dam celebrationem Missarum sunt valde diuersi. Rursus non imponit onus perpetuum Missarum ipsi, qui celebrant, quia ipsi acceperunt tantum onus celebrandi, aut manuali modo, aut pro certo tunc po-tere, ad summumque eorum vita durante, & quatenus ipsi exhibetur elemosina sine manuali, siue pec-modum salarij Vnde nullo modo interueniunt onus per-petuum & licet Missæ sint funaræ perpetuæ, non tamen futurum est perpetuum onus eas celebrandi.

Accedit etiam, quod prohibitio potius tanquam odiosa & derogans libertati est restringenda, quam amplianda, vt inter alios notat Malcand. de probat. conclus. 1. 136. num. 3. & proinde quando verba pro-hibitionis non aptantur materiz, ne etiam aptanda est prohibitio. Verba autem præsentis prohibitio-nis non aptantur hæredibus, aut exequutoribus, quibus onus imponitur procurandi celebrationem Missarum, quia cum non suscipiant onus cele-brandi, non dicuntur suscipere onera perpetua Mis-sarum.

Quod præsertim rectum est. Quia ratio finalis legis prohibitionis non habet locum in onere pro-curandi celebrationem Missarum. Finis enim Decreto-rum est, ne Ecclesiæ aut alij tot onera suscipiant, vt impares implendis non satisfaciunt, & defraudentur piz testatorum voluntates, ita exprimitur in fine co-rundem Decret. Hæc autem ratio non habet locum in hæredibus, aut exequutoribus, quia nec in ipsis ita multiplicantur onera, nec habent ipsi satisfaci-entibus, sed tantum procurare, vt satisfiat. Dispo-sitio autem legis non se extendit, quod non se exten-

T t dit

dit causa finalis, seu ratio legis, quia hoc determinat & subicoadinquit ipsam legem i. *Vnum ex familiis* §. fin. ff. de leg. 2. & l. si is, qui animo ff. de acquir. posses. & notant communiter Doctores Abbas consil. 114. lib. 2. l. in l. id quod num. 7. ff. de leg. 1. Petegrin. consil. 36. num. 12. lib. 1. Gratiao. disp. servat. 292. num. 15. Rota decis. 10. num. 2. parte. 1. Recens. & decis. 229. num. 16. coram Eminento Orthonobono & in *Mentis alibi Beneficij* 15. Decemb. 1645. §. sed verè coram Riccio.

Et quamvis aliomòdè possit legatum, & dispositio Testatoris quoad exequutioem subesse alijs periculis, attamen quia præfata decreta non intendunt obviare omoibus periculis, sed ipse tanùm quæ provenire possunt ex oeribus Missarum excedentibus vires, idèò non extendantur ad susceptionem oneris procurandi celebrationem. in quo non habet locum finis legis, nec pericula, quæ lex præcaute intendit.

Q V Æ S T I O 1104.

An Regulares, Collegia, Confraternitates suscipere possint absque alia licentia onus perpetuum procurandi celebrationem Missarum.

S V M M A.

1. Licentia non est necessaria, quando Regulares suscipiunt onus curandi celebrationem.
2. Suscipere onus procurandi celebrationem non prohibetur in Decretis &c.
3. Prohibitio non extenditur ad diversa.
4. Collegium verò suscipit onera Missarum quando per suos facit celebrare.
5. Suscipiens onus procurandi celebrationem, non potest suscipere plura onera, quàm possit implere.
6. Habens onus curandi celebrationem potest, ubi libuerit imponere exequutionem.
7. Exequutor tenetur ex bonis mobilibus erigere fundum, sibi perpetuum.
8. Hic casus comprehenditur sub Decretis de celebrat. Missarum.

Q Via testator legare potest Regularibus Collegio, aut alijs certam summam constituendo eos perpetuos procuratores, seu exequutores ad procurandam annuam celebrationem certæ numeri Missarum, idèò dubitatur an ad suscipiendum hoc onus sit necessaria licentia Ordinarij, seu Generalis, vel Provincialis, quoad Regulares & eadem difficultas est, quando fundator circa hoc onus convenire vellet. Dicendum est autem non esse necessariam huiusmodi licentiam. Ita Tamburin. *Opus de sacris. mis.* lib. 3. cap. 2. §. 7. num. 24. & alij Recentiores. & sequitur ex ijs, quæ dixi in quæst. canon. 137. Centur. 4. ubi, quod non potens suscipere onera perpetua Missarum, potest suscipere onus perpetui procuratoris, seu exequutoris pro procuranda celebratione Missarum.

Ratio desumitur ex ipsa dispositione Decretorum, quæ solum prohibent suscipi onera perpetua celebrationis Missarum, ut constat a illis verbis, *Distincti prohibet, ut imperpetuum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum* suscipere autem onus procurandi celebrationem Missarum, non est suscipere onus procuratoris, seu exequutoris pro procuranda ipsa celebratione, sed suscipere in se celebrationem & propterea exequi celebrationem ex debito proptio,

Vnde cum suscipere onus procuratoris, seu exequutoris, non sit suscipere onus celebrandi qui prohibetur suscipi sine licentia, nec etiam quoad ipsam locum habere prohibito. l. *Constitutum* ff. de militari test. & l. ita autem in ff. de admitt. tut. & l. hoc accusare, §. omnia ff. de accusat. & Cap. *Indemnitatis* §. sed cum eis. De elect. in 6.

Et quamvis quando Collegium aut conventus suscipit onera Missarum videatur solum suscipere onus procuratoris quia scilicet facit celebrare per suos Sacerdotes, tamen tamen suscipit onus celebrandi quia suscipit Missas celebrandas per suos Sacerdotes qui tenentur celebrare ad mentem superioris, ad quem spectat dirigere celebrationem. Vnde eo ipso, quod ipse concutit ad susceptionem oneris, suscipit celebrationem, quia ipse tenetur ita dirigere celebrationem Missarum quæ sunt sub ipsius dispositione ut satisfaciatur oneri suscepto. Et hoc etiam locum habet quoad Hospitalia, Confraternitates, & eos qui suscipiunt onera Missarum celebrandarum per suos Sacerdotes, qui celebrant ad mentem superiorum cum habeant Sacerdotes sibi obligatos, & disponant eorumdem celebrationem, eodem modo res se habet, ac si ipsi celebrarent.

Et cessat etiam in hoc casu causa finalis expressa in Proemio Decretorum *De celebrat. Missarum*, nempe ne suscipiantur plura onera, quàm adimpleri possint, & remaneat dechaduate testatorum, & fundatorum præ dispositione. Nam cum suscipientes onus procurandi celebrationem Missarum habeant curam ut per eos celebrentur, qui possunt celebrare, nec alio onere incompensabili impediuntur, cessat causa finalis prohibitionis, ne sine licentia suscipiantur onera perpetua Missarum, & proinde cessat etiam prohibitio iuxta dicta in quæst. præcedenti num. 4.

Hoc tamen non obstat, quia procurator, aut exequutor possit tribuere stipendium Sacerdotibus suæ ecclesiæ aut aduocare Sacerdotes, qui celebrent in propria Ecclesiâ, & similiter etiam Superior Regularis, quia possit per suos Sacerdotes facere celebrare huiusmodi Missas quia tanquam Procurator potest per quoscumque libere ab alio onere liberis facere celebrare præscriptas Missas. Neque enim hoc est æquipolleniens suscipere onus Missarum perpetuum; qui nunquam ipse, nec quoad se, nec quoad alios, per quos facit celebrare suscipit hoc onus, vnde nec celebrantes suscipiunt onus perpetuum, quia est in potestate exequutoris facere celebrare per quos voluerit, nec se obligat ad faciendum celebrare per suos, sed semper Missæ præscriptæ remaneant veluti manuales cum possint committi modò vni, modò alteri quod sufficit ad excludendum omnino onus perpetuum Missarum celebrandarum.

Est tamen aduertendum, quod si testator relinquit pecuniam, aut bona mobilia pro manutendo onere Missarum in perpetuum celebrandarum, tenebitur Procurator, seu exequutor electus illa convertere in fundum fructiferum cum specificatione oneris adiuncti iuxta Decreta *De celebrat. Missarum*, cum enim bona relicta sint subiecta oneri Missarum, sunt etiam subiecta dispositioni eorumdem Decretorum, quæ vult, quod in bona fructifera stabilia cum expressione oneris convertantur. Preterea quia militat in hoc finalis causa illius dispositionis, quæ est ut exprimitur in §. *Præterea in Ecclesiâ*, quod non remaneat onera sine congruo emolumento, & negligens celebratio Missarum, quod infallibiliter contingere à successibus in ministerio, si non haberent vnde celebrantibus subministrarent elemosinam. Et idèò cum in hoc casu potius modo habeat locum ratio finalis legis, seu dispositionis, comprehendetur sub ipsa

ipſa l. Hic ſolis. vet. ſatis etiam cante C. de renu-
dant. & l. Item veniant. §. ſi ſinam ff. de perſ. hered.
& l. Rind C. de ſacraſanct. Eccleſ. & notant communiter
Doctores Alexan. in l. Perrog. §. 1. vet. Non obſta ff.
de acquir. poſſeſſ. Imola in l. ſi vero. §. de viro. num. 14.
ſi ſine matrimonio. Socin. iun. conſil. 30. n. 42. lib. 1.
Rol. n. conſil. 27. num. 8. vel. 1. Titaeu. in l. ſi
vopiam. verbo. Libertis num. 45. C. de renuenda donat.
& alij quos adduxi in Quæſt. Canon 147. numero. 3.
cane. 2.

Q V A E T I O 1105.

An ſi ſuſcipiatur onus ſub diſunctione celebran-
di, vel procurandi celebrationem re-
quiratur licentia.

S V M M A.

- 1 Onus ſuſceptum ſi determinatur ad celebrandum re-
querit licentiam.
- 2 Sub alternatiua celebrandi vel curandi celebrationem
non indiget licentia.
In alternatiua electio eſt debitoria.
- 3 Voluntas perficit actum.
- 4 Paria ſunt actum non eſſe, & eſſe imperfectum.
Quodum ſuperſt aliquid agendum nihil di-
citur actum.
Ex adimperfecto nulla ſequitur obligatio.
- 5 Propoſitum celebrandi, non facit, quod onus ſub alter-
natiua ſi determinata obligatio.
- 6 Propoſitum aſſumende obligationem non tam inducit.
Volo facere non imperat voluntatem exequen-
tem.
- 7 Quando fiat ſans legi.

IN hac diſſicultate illud certum videtur. Quod ſi
onus acceptatur ſub alternatiua celebrandi, aut
procurandi per alios celebrationem Miſſarum, &
poſtea determinatur obligatio ad partem celebra-
di, eſſet tunc neceſſaria licentia, ſi antea non præceſ-
ſiſſet. Nam reuera tunc ſuſciperetur onus perpetui
Miſſarum celebrandum, ad quod determinate con-
ſurgeret obligatio, ad quod antea determinate non
aderat, quia erat in poteſtate grauati eas celebrare
vel procurare, quod ab alijs celebratur. Vnde tunc
vere remaneret grauatus determinato onere perpe-
tuo celebrationis Miſſarum, & ideo diſſicultas eſt, ſi
non eligatur determinate altera pars alternatiua.

Dicendum eſt, de rigore non eſſe neceſſariam licen-
tiam pro ſuſcipiendo onere ſub alternatiua, vel celebrandi
Miſſas perpetuas, vel procurandi celebrationem. Dixi de
rigore, quia attenta conuenientia præcipue quoad
forum externum videtur etiam in hoc ſeruanda diſ-
poſitio Decretorum de celebr. miſſar. Ratio eſt. Quia
ſuſcipiens huiusmodi onus onem obligatur niſi ad
alternatiua, cum remaneat in eius facultate vel cele-
brare, vel procurare celebrationem & alterutro
adimpleto, adimpletum ſit onus, & ſatisfactum obli-
gationi: Ergo cum in alternatiua electio ſit debi-
toria, l. o. §. ſi in datum ff. de iure Dot. & cap. In alter-
natiua. De reg. iur. in 6. vbi Doctores, poteſt, qui ſu-
ſcepit onus, eligere onus procurandi celebrationem
miſſarum etiam determinate ſe obligando ad ipſum.
Ergo verum eſt, quod illiſque non ſuſcepit onus
perpetuum miſſarum, niſi ſemel ſuſcepſiſſet, non
eſſet amplius liberum ad eligendam viam procuran-
di tamen celebrationem, fed deberet retinere onus
ſemel ſuſceptum. Ergo cum licentia ſit ſolam ne-
ceſſaria pro ſuſceptione oneris perpetui celebratio-
nis miſſarum, non fuit neceſſaria, quando ſuſceptum

fuit onus cum alternatiua; quia tunc non fuit ſu-
ſceptum onus perpetuum miſſarum, de quo ſolum
procedit diſpoſitio Decretorum de celebratione
miſſarum.

Cofirm. ſtante ſuſceptione oneris ſub alterna-
tiua, quamuis voluntas ſit determinata, ad exequen-
dum vno, vel alio modo, non eſt tamen obligata ad
exequendum tali modo. Imò nec eſt determinata
ad ſe obligandum tali modo, & proinde nec ad ſuſ-
cipiendam obligationem oneris celebrandi deter-
minatè. Ergo cum voluntas ſit illa, quæ perficit
actum, vt obſeruant Gloſ. in l. ſi ſide. C. de donat. ante
noſ. in l. Omnes verbo voluntas. C. Communia de legat.
& in cap. ſuper Abbacia de offi. de leg. Bald. ibid. &
conſ. 126. lib. 1. Crauetta de antiq. temp. part. 1. princip.
partie. 4. num. 32. Socin. iun. conſil. 71. num. 13. lib. 1.
Menoch. conſ. 126. 259. Tunc adicit ſuſceptione oneris
perpetui miſſarum, cum tunc adit voluntas deter-
minata ſuſcipiendi, & proinde nec etiam materia
prohibita legis, ſecus licentia.

Quod inſuper confirmari poteſt ex illa regula, 4
quod paria ſint, actum non eſſe, & imperfectum
eſſe, quæ deſumitur ex l. Hac conſtitutio 4. Ex im-
perfecta. C. de reſſam. & proinde nihil dicitur actum
quandiu ſuperſt aliquid agendum. l. penult. in ſi-
ſ. de his, qui vt in dig. & notant Gloſ. in cap. Tunc, de
cleric. non reſid. l. ſi in d. l. penult. num. 1. Menoch. conſ.
133. num. 12. Et nulla inde inducitur obligatio. Cap.
Dudum de comarſ. conſ. 6. & notant Abbas. ibid. &
in cap. Ex parte. De ſero compoſ. vbi & exteri Docto-
res. Bart. in l. ſi ceris inu. ff. ſi ceris. per. vbi, & alij. Dec.
conſ. 37. n. 6. 2. init. Afflic. dec. 77. num. 7. cum igitur
ſi alteratiua ad ſummum adſit imperfecta quæ-
dam, & inchoata ſuſceptione oneris perpetui, ſi-
quidem ad perficiendum eſſet neceſſarius actus volun-
tatis determinatiua alterius patris iuſdem alterna-
tiua, eodem modo ſe habeat, vt ſi nullo pacto ad-
eſſet, & non dicitur ſuſceptum onus perpetuum
miſſarum, nec inde conſurgit aliqua obligatio, atq;
adeo non aderit materia, de qua diſponunt Decreta
de celebr. Miſſar.

Et quæ dicta ſunt locum habent etiam ſi ab ini-
tio ſuſceptionis oneris ſub alternatiua addeſſet in ſuſ-
cipiente propoſitum celebrandi miſſas, non autem
procurandi celebrationem, quia huiusmodi propoſi-
tum non verſatur circa ſuſceptionem oneris, ſed
circa exequutionem. Neque enim eſt voluntas pro-
ponens ſe obligare ad vnam tantum partem, ſed re-
tenta alternatiua oneris amplectendi determinatam
partem exequutionis. Et proinde iſtud propoſitum
relinquit obligationem in ſua primordiali natura,
nec illam determinat, ſed determinat tantum ele-
ctionem exequutionis.

Imò locum quoque habent, quamuis addeſſet pro-
poſitum ſe determinandi ad vnam partem, & eligendi
determinate onus celebrationis: quia huiusmodi
propoſitum, quandiu non eſt in exequutionem;
non immutat naturam obligationis aſſumptæ, ſed
relinquit eam ſub ſtatu alternatiua. Per id eundem;
quod proponit aſſumere vnam partem determinatam
oneris, nondum illam aſſumit, propoſitum enim
expreſſum verbo, ſeu interno, ſeu externo, volo facere,
non facit, nec importat voluntatem de præſenti
exequentem, quod proponit, fed deliberantem exe-
qui iuxta ea quæ notant Gloſ. in l. ſi ſerui electio in iur.
ff. de leg. 1. Bald. & Alex. ibid. Item Bald. in l. In ven.
dere. n. 13. C. de contrahen. empt. Salicet. ibid. num. 10.
Socin. iun. conſ. 179. num. 66. vol. 2. Manrica de canoſ.
vbi. volunt. lib. 12. tit. 11. n. 1. Menoch. de arbit. cauſa
496. num. 18. Simon de Preſ. de interpretat. vbi. volunt;
lib. 2. interpret. 1. dub. 2. ſolus. 1. num. 33. Capic. Latr. dec.
149. num. 23. Seraph. dec. 1079. num. 3. Buratt. dec. 199.

nam; Rotæ in Romana bariditate 17. Iuny 1611. §. minus facit coram Sacrato, & in Pliebonen. Nulla eis profess. 19. Iannar. 1646. §. olaus considerabat Domini, coram Arquellio; & idco per huiusmodi propo- situm non inducitur obligatio ad vnam partem detet- minatam.

- 7 Solùm videtur obijci posse, quod hoc pacto fiat stras legi, siquidem in idem concidit, quod quis as- sumat onus perpetuum procuratoris in ordine ad procurandum celebrationem Missarum & possit, seu adimpleat ipse onus, & quod suscipiat onus perpe- tuum celebrationis. Sed hoc facili diluitur, nam tuoc fit stras legi, quando reuera secundum substantiam nouo statuti ut accipiendū verba, vt delitruat intentum legis, quod non contingit in præfenti, cum non suscipiatur onus perpetuum Missarum, sed onus perpetuum procuratoris, seu exequutoris, quod est quid loogè diuersum. Neque ex eo quod habens onus procuratoris celebrat Missas. Facit, quod onus in idem coincidat cum onere perpetuo Missarum, nam effectus oneris perpetui Missarum est, quod ex obligatione celebrentur Missæ, & proinde non cele- bret tanqosm Missas manuales. At si habet solùm onus procurandi celebrationem, non celebrabit, si voluerit tales Missas, atque adeo ex plena libertate, & tanquam Missas manuales, qui nisi aliter dispona- tur, est in ipsius potestate commendare cui voluerit, & modo vni modo alteri, vnde ipse liber manebit ad omittendam celebratinoem quoties libuerit.

Q V Æ S T I O 1106.

An Regulares, Collegia, Confraternitates &c. suscipere possint quocumque onere per- petuo procurandi celebrationem Missarum.

S V M M A.

- 1 Quid attendendum in concedenda licentia pro onere perpetuo Missarum.
- 2 Dispositio circa onera perpetua Missarum non habet locum in onere procurandi.
- 3 Quid seruandum in suscipiendo onere curandi celebra- tionem.
- 4 Quid perpendendum in suscipiendo tali onere.
- 5 Attendenda quantitas prouentus, an congrua.
- 6 Copia Sacerdotum facit ut suscipi possint plura onera curandi celebrationem.
- 7 Quando possit Episcopus de suo loco ad alium trans- ferre celebrationem Missarum.
Episcopus potest reducere vltimas voluntates ad terminos, ut impleri possint.

EX supradictis constat, quod non sit necessaria li- centia, siue ordinarij, siue superiorum Regula- tionum, respectu quia Decretis S. Coogregationis de celebrat. Missar. disponant tantum de susceptione oneris perpetui celebrandi quia tamen disponant, quod Episcopus, seu eius Vicarius, aut Generalis, vel Pro- vincialis, ubi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint re- quisiti, in singulis casibus diligenter inquirent de singulis Missarum celebrandarum obligationibus cuique Ecclesie, Monasterio, aut loco pio incumbentibus, nec antea as- sensu in huiusmodi, aut licentiam præbent, quam eis legitime constitit, illius Sacerdotes iam nouo oneri suscipiendi, quam antiqui in suscipiendi satisfacere possit, præcipuumq; rationem habeant, ut redditis, qui Ecclesijs, aut locis pio relictis, aut oneribus respondent oneribus adiunctis soci- etatem mori cuiusq; Cuius, vel Preminia. Intelligentq;

si in re tanti momenti desides, aut negligentes faciant in nouissimo die se huius prætensis memorie rationem esse redduros. vnde dubitatur, an hæc forum sit sine in- susceptione oneris perpetui procurandi celebrationem Missarum.

Certum autem, quod hæc dispositio non se extendit ad onera perpetua procurandi celebra- tionem Missarum, vt constat ex littera ipsius, nam di- sponit expressè de susceptione oneris perpetui cele- brandi, ubi loquuntur de singulis Missarum celebra- rum obligationibus &c. Nec antea assensum habuimodi &c. quam eis legitime constitit illius Sacerdotis iam nouo oneri suscipiendi, quam antiqui iam suscipiendi satis- facere possit. Neque enim adhibenda esset huiusmo- di diligentia nisi susceptoris onus essent etiam satisfac- tui, proinde inquirendum an suscipiatur onus pos- sint etiam onus oneri satisfacere, ita vt omnia onera simul iuncta non excedant vires suscipiuntium.

Itaque dicendum est. Hanc dispositionem non habere locum in susceptione oneris perpetui procurandi celebra- tionem missarum, esse tamen fructum cum propor- tione, quatenus, quæ per ipsam disponitur exiguntur ex natura rei in suscipiendo quocumque onere. Neque enim potest quisquam se obligare ultra suas proprias vires, & si se obliget, erit nulla obligatio quatenus excellens, & proinde non potest suscipe- re onus supra vires, quia suscipiendo se obligat ad adimplendum.

Ex quo fit, quod sicut in suscipiendis oneribus missarum celebrandarum perpendendum sit, an sus- cipientes valeant satisfacere nouis oneribus iuxta Decreta de celebrat. missar. ita etiam in suscipiendo onere procurandi missarum perpendendum sit, an suscipiens habet commoditatem Sacerdotum, qui- bus committere possit celebrationem missarum, de quibus suscipit procuratorem, quod præcipue at- tendendum est in locis, in quibus adeit penuria Sa- cerdotum; alijs contingere posset, quod non repe- rireretur tot Sacerdotes, quot essent necessarij pro numero missarum.

Rursus attendendum est etiam in hoc onere sus- cipiendo, an quantitas prouentuum congrua sit pro adimplendo onere, ne temporis processu, quia tenuis sit elemosina, negligatur celebratio missarum, præ- fertim quia difficile reperiantur Sacerdotes, qui ve- lint celebrare: & proinde quando legatum est remio habita ratione numeri missarum, debet ab iustis procurari moderationem stipendij, ne paulatim sub- repat negligentia in exequenda mente testatoris.

Ex dictis colligitur. Quod in illis ciuitatibus, in quibus est magna copia Sacerdotum, vt hic Romæ, assensu possit onus procurandi celebrationem Missarum in quocumque onero, nam copia Sacerdotum semper sufficere poterit celebrationi, in quo etiam est attendendum, an ad sint Religiosi, qui celebrent accepta elemosina, nam hi possunt supplere pro quocumque onero missarum atque si Missæ libe- re sint, ita vt non sint celebrande in certo loco, sed possint commendari Sacerdotibus aliorum locorum. suscipi poterit prædictum onus, quoad quocumq; numerum, quia si non in vno loco, inueniatur in alio Sacerdotes qui satisfaciunt.

Secundo colligitur. Quod si testatoris relinquat onera Missarum, quibus tantibus præcedentibus sa- tisferri non possit in loco, in quo de eius mente ef- fesset adimplenda, poterit Episcopus, cum consensu hæredis, seu exequutorum testamentariorum trans- ferre ad aliud locum, ubi commodè adimpleri pos- siot. Potest enim Episcopus hoc modo vltimæ vo- luntates, quæ concernunt easias pias reducere ad eos terminos vt adimpleri possint, si alijs non pos- sent, vt desumitur ex cap. Nos quidem de Testam. & en Con.

ex Cõsil. Trident. *sess. 24. cap. 8. de reform. & tradunt communiter Doctores cum Gloss. in dist. sup. Nos quidem ibi figurat. cas. Abbas ibid. num. 6. Innocent. num. 1. Cõstat. numer. 9. Alex. conf. 75. numer. 7. Batt. in l. legatus ff. de usufruct. leg. Gambat. de offic. legat. lib. 9. in fine Azor. part. 2. lib. 5. cap. 33. quest. 4. vet. An verò, Lappus allegat. 87. numer. 5. & 7. Mohed. decis. num. 1. de iure patron. aliis dec. 1122. libro tertio. part. 3. dñor. Incestu enim Testatoris, quod eius vltima voluntas adimpleatur omni meliori modo, quo fieri potest; & cum ipse non possit remedium afferre non præiudicat impossibilitati, remedium deuoluitur ad episcopum tanquam ad eum, ad quem spectat curare vltimas voluntates ad causas pias adimpleri.*

QVÆSTIO 1107.

An si Testator relinquas fundum fructiferum cum onere missarum alicui Sacerdoti ex familia, si ad sit, aut si non ad sit, ut celebrentur sit necessaria licentia.

S V M M A.

1. Quando non sit necessaria licentia, ut legatarius suscipiat onus celebrandi.
2. Sacerdos de familia cui relinquatur onus celebrandi non indiget licentia. Casus quando non sit sub dispositione. Ratio restringit legem.
3. Diffinitio excludit perpetuitatem oneris. Quod suspensum transmittitur ad heredes, non est perpetuum.
4. Dispositio quod sit necessaria licentia, &c. non habet locum in Sacerdote de familia. Quid requiratur, ut quis sit capax oneris celebrandi.

Q Vandoque Testatores institunt Capellaniam non collationem laicalem reliquendo fundum, ex cuius fructibus sublineatur onus missarum cum ea conditione, quod d. fundus pertineat ad Sacerdotem de familia, aut si non ad sit cum onere, quod procuraretur, celebratio missarum per alium; vnde dubitatur, an in hoc casu, ut Sacerdos de familia suscipiat onus, requiratur licentia ordinarij, aut eiusdem Vicarij. Et quidem ex dd. in *præced. quest. conflat*, quod si sit in libertate talis Sacerdotis celebrare, aut facere celebrare per alium, ita ut sub alternatiua ei imponatur onus, vel celebrandi, vel procurandi celebrationem, non erit necessaria licentia, quia non suscipit onus perpetuum missarum celebrandarum, pro quo solum requiritur dicta licentia; nam quando durat alternatiua est in eius potestate eligere quàm partem libuerit, quando satis declarat non fuisse antea susceptum onus perpetuum celebrandi, vnde difficultas est, quando testator Sacerdoti de familia impoeret onus celebrandi.

1 Dicendum est. Etiam si Testator disponat, quod si ad sit Sacerdos de familia celebret ipse Missas, pro quibus relinquens fundum ad hoc non videtur necessaria licentia, pro suscipiendo tali onere. Ratio est, quia verba Decretor. *de celebrat. miss.* non comprehendunt hunc casum, nec ratio huius locum habet quàm ipsam. Quando autem verba dispositionis non conueniunt casui, non cadit sub dispositione 1. Quod constit. Tem. II.

enim. ff. de mille testam. & l. 4. §. toties ff. de Donat. inferi, vbi Batt. §. Præter aut. Geminian. consilio 65. numer. 2. Titraquel. in l. si unquam verbo Libertis num. 2. ff. de reuocac. donat. Rufus quando ad casum non se extendit ratio finalis legis, nec etiam lex ad ipsum se extendit, quia ratio restringit legem, & fuit ut non excutatur extra terminos eiusdem rationis l. si is, qui animo ff. de acquir. posses. & l. vtrum ex familia §. fin. ff. de lego 1. 3.

Vtrumque autem cooccurrit in præsentis casu, nam verba Decretorum loquuntur de oneribus perpetuis Missarum celebrandarum, ibi. *Ac impesserant onera perpetua suscipiens Missarum celebrandarum.* In d. autem dispositione non constituitur onus perpetuum Missarum celebrandarum quod satis ex eo constat nam hoc onus non est vniforme, nam modo est onus celebrandi, quando scilicet suscipitur à Sacerdote de familia, modò est onus procurandi celebrationem quando nempe suscipitur ab alio de familia, qui non est Sacerdos; Rante autem hac diffinitio non est onus perpetuum celebrandi, quia non continuatur, nec perpetuatur sub hac qualitate. Cum enim sumus in materia, quæ suscepit transmittitur ad heredes, non potest onus celebrandi dici perpetuum, oisi sit non temporis limitatione, vt obsecrat Roman. in l. etiam filij num. 12. ff. solus matrimonio, Alex. conf. 71. num. 2. lib. 6. Dec. consil. 472. num. 21. Rota coram Penna decis. 171. num. 4. onus autem celebrandi non est perpetuum, quia definit toties, quoties definit Sacerdos de familia.

Rufus nec etiam in hoc casu locum habet ratio finalis legis quæ est, quod onus suscipiantur onera Missarum celebrandarum supra vires, ex quo deinde fiat, quod non adimpleantur, vt exprimitur in præmio eorundem Decretorum ibi. *Item magnum Missarum celebrandarum numerum &c. impesserant esse.* ut illis pro singulis diebus præscriptis oqueant iustificari, quæ cessat, vt aperte constat in Sacerdote de familia, qui nullam aliam habet, vt supponitur, celebrandi obligationem. Vnde sicut non comprehenditur sub hoc Decretorum dispositione Sacerdos Capellaniæ licet duratura ad eius vitam, ita nec etiam comprehenditur Sacerdos qui suscipit onus celebrandi iuxta dispositionem Testatoris.

Solum obijci potest. Quod fieri potest, quod Sacerdos de familia habeat beneficium, ratione cuius teneatur celebrare, & proinde, si susciperet etiam onus celebrandi has Missas, susciperet vitra vires. Resp. tamen quod etiam Testator non obligat Sacerdotem de familia ad celebrandum per seipsum, attamen dum vult, quod ipse suscipiat onus celebrandi debet esse habilis ad suscipiendum. Non est autem habilis cum sit impeditus alio onere exigente celebrationem, oque enim quis est capax oneris imponentis celebrationem, nisi possit celebrare, non potest autem esse capax oneri oneris huiusmodi, qui ita habet occupatam celebrationem, ut non possit nouo oneri satisfacere.

QVÆSTIO 1108.

An si Testator des facultatem Capellano pro tempore nominandi successorem requiritur licentia pro acceptando onere Missarum.

S V M M A.

- 1 *Qui nominandi successorem annexam Capellaniam.*
- 2 *Capellania, cum iure nominandi successorem non potest assumi sine licentia.*
Quid sufficiat, ut sit perpetuum, quod transiit ad successores.
- 3 *Licentia pro Missis perpetuis est necessaria licet fundus remaneat apud heredes.*
Successio in institutam continuanda inducit perpetuitatem.

Quando testator relinquit fundum pro Missis perpetuis aliquando solet tribuere facultatem Capellano primo loco electo, ut nominare possit successorem cum eadem facultate nominandi alium successorem, & sic deinceps, qui quidem modus admittitur non solum in Capellanis, non collatiis, de quo est casus apud Rotam in *melbitensi legati* p. 14. *January* 1619. eorum Duxazero, sed etiam in Capellanis collatiis, quia hæc facultas non est aliud, quam ius presentandi, quod sicuti convenit patrono, ita potest transire, in quemcumque voluerit. Queritur ergo, an in acceptando onere harrum Missarum requiritur licentia Ordinarii iuxta Decreta de celebr. Missar.

A Dicendum est huiusmodi onus non posse acceptari etiam à Sacerdote priuato sine licentia ordinarii, aut eius vicarii. Ratio est. Quia onus huiusmodi est verè onus perpetuum celebrandi, & tanquam perpetuum assumitur ab unoquoque Capellano, nam assumit ipsum transferendum in successorem ab ipso nominandum, atque adeo tanquam perpetuum de vno in alium. Unde habet illam perpetuitatem, quæ requiritur, ut perpetuum sit, quod transiit ad successores, ompe transmissio sine præfinitione temporis iuxta l. *Enim debere ff. de servit. verb. preb. & notant Doctores in l. Quod dicitur ff. de verb. obligat. & in l. Etiam ff. de iur. iur. & in cap. la presentia, de probat. & in specie Berolus conf. 63. num. 8. vol. 3. Batt. in l. Anania. §. Titia. ff. de ann. legat. Alexm. conf. 71. num. 2. lib. 6. Dec. conf. 472. num. 22. Sord. conf. 67. num. 36. Et ideo cum Decreta de celebr. Missar. quoad hoc comprehendant etiam priuatos Sacerdotes, ut declarauit S. Congregat. in respon. ad 15. dub. ex proposito super Decret. de celebr. Missar. etiam necessaria licentia ordinarii pro assumendo hoc onere Missarum.*

A An autem adhuc sit necessaria licentia Ordinarii si fundus, unde percipiuntur fructus pro assumptione oneris missarum, non transferat ad manus Capellani, sed remaneat apud heredes, à quibus soluantur quotannis pensio pro adimplendo onere. Affirmatiue videtur respondendum. Nam quamuis fundus non sit apud Capellanum, est tamen apud ipsum onus celebrandi cum sua perpetuitate, cum sit apud ipsum sive præfinitione temporis, cum facultate transmittendi ad successorem à se nominandum, atque adeo cum facultate perpetuandi, quod sufficit, ut dicatur habere onus perpetuum celebrandi, successio enim in infinitum continuanda de

vno in alium, inducit perpetuitatem, ut in masei⁹ fideicommissi tradunt Cuman. in l. Cum in. §. In fidei⁹ com. ff. de leg. 2. Gabr. con. 15. §. de fideicom. c. 10. 12. Simon de P⁹etis de inuerp. ultim. volun. lib. 3. in terpr. §. dub. 1. fol. 9. num. 6. & filia. 10. num. 16. Sordus consil. 115. num. 14. Rota decis. 333. num. 4. part. 3. Recen. Dum autem onus perpetuum est apud Capellanum, indiget licentia, ut possit ipsum suscipere.

QVÆSTIO 1109.

An suscipiens onus perpetuum missarum, sine licentia valide suscipiat.

S V M M A.

- 1 *Onus perpetuum Missarum an valide suscipiatur sine licentia.*
- 2 *Lex prohibens quando annullat.*
Quando potentia dependat à lege prohibito alii inferatur potentia.
- 3 *Successio oneris perpetui Missarum sine licentia est nulla.*
Quando confectus auctoritas est necessaria ad validitatem actus.
- 4 *Actus non subsistit, nisi concurrente voluntate & potestate.*
- 5 *Consensus pro aliquo alio debet prestari ex certa scientia.*
- 6 *Forma quando censatur indulta.*
- 7 *Quando præscribitur modus faciendi alium iudicium forma.*
- 8 *Forma substantiali non seruata alius est nullus.*
- 9 *Ex non seruata forma, alius est ipso iure nullus.*
- 10 *Suscipiens nullius onus Missarum perpetuum, aut potest rescindere.*
Non seruata forma an conseruet obligatio naturalis.
- 11 *Pro seruanda nullitate suspensionis oneris perpetui quid requiratur.*
Quando alius successu transiit non conuincitur.

TAmbarin. op. ast. de sacrific. miss. lib. 3. cap. 1. §. 7. n. 15. ver. Hæc sententia concludit. Valide suscipi onus perpetuum Missarum celebrandum suo licentia, licet peccet, qui suscipit. Quia licet iuris periti communiter doceant, legem annullare actum, quem prohibet, quia voluntas inferioris nihil potest coacta voluntatem superioris. Attamen Theologi volunt, quod non statim ac prohibentur, sit nullus, sed opus sit speciali dispositione irritantis, pro quo citat Suarez, Sanchez, Molinam, Sala Capod. Castrum, Palaum per. 1. ep. moral. tract. 3. de legib. disp. 3. pan. 8.

Verum Iuriconsuliti non ita absolute asserunt, quod omnia lex prohibens actum cum annullat. Sed solum, quando ita prohibet, ut aufert potentiam ad actum. Duplici enim modo actus à legibus prohiberi solet, vno modo simpliciter, ut quando lex prohibet Clericos exercere mercatorem &c. in quo casu remanet potentia ad actum. Secundò modo prohibet aufereudo etiam potentiam. Quod etiam duplici modo contingere potest, iuxta duplex genus potentie, si enim potentia conueniat iure naturali, quæ proinde non potest auferri absolute, aufertur per annullatione actus, ut contingit, quando clandestinum Matrimonium annullatur. Si verò potentia sit sub dispositione legis, ut sunt facultates, quæ conueniunt in ordine ad speciales Contractus, & alia,

& alia, quæ secundum leges regulati debent, tunc potentia, quatenus ordinatur ad aliquem specialem actum potest secundum se auferri, ut quando prohibet minores contrahere &c. Vt autem hæc potentia auferatur sufficit, quod prohibeatur actus, quia cum potentia dependeat à lege, sublato actu per prohibitionem tollitur etiam potentia tanquam illius correlativum, iuxta l. filo §. matri ff. de admen. leg. & notant Crauea consilii septagesimo novo, numero 13. Fufat. De subfist. nullione dicens: forma quinquagesimo septimo; numero sexagesimo. inuit. Gratian. disp. forens. caput nonagesimum vigesimo quarto, numero secundo; item, §. Roa in maceraten. hered. 26. Februarii 1600. coram Pennia.

¶ Dicendum est. Susceptionem oneris perpetui missarum celebrandarum sine licentia, de qua in Decret. de celebrat. missar. esse nullam. Ratio est. Quia consensus seu licentia præfata non requiritur ut simplex consensus, sed ut consensus auctoritatis; cum debeat Episcopus, aut Prelatus Regularis interponere suam auctoritatem pro tali susceptione oneris, quod satis ex eo constat, quod requiritur talis consensus non ratione personæ, sed ratione dignitatis, quando substat, & proinde tanquam consensus, qui sit actus illius dignitatis, atque adeo ut auctoritativus. Quod autem consensus interuenient, ut auctoritativus, requiritur ad validitatem actus iuxta ea, quæ tradunt Abbas in Cap. Cum nos, num. 5. De iis, quæ sunt ad Præl. Faslin. in cap. Editorum num. 7. & 8. de rescript. Limbertin. de iur. par. lib. 1. quæst. 9. princip. art. 1. num. 91. Roa decis. 331. numero. 6. part. 4. Recen.

¶ Ratio porro est. Quia actus non subsistit, nisi concurrente potestate, & voluntate iuxta l. nullum interst. §. si quis alius, vel sibi. Et quando aliquis actus requirit certam voluntatem, seu consensum, nisi ipse interueniat, non subsistit sed est nullus, cum careat suo principio, à quo debet accipere suam substantiam, & validitatem. Quando autem actus debet fieri cum licentia, & consensu auctoritativum alterius est dispositio legis requirentis huiusmodi licentiam requirit pro sui substantiam consensum agentis, non quemcumque sed auctoritativum, & veluti informatum licentia, & consensu superioris, quæ si deficiat deficit ille consensus agentis, qui est necessarius pro actu quia qui interuenit, non est qualificatus ea forma, sicut requiritur actus ex dispositione legis, & proinde non est ille, qui requiritur pro substantia, & validitate actus. Cum ergo suscepio oneris perpetui celebrandi Missar. ex dispositione legis requirit consensum acceptantis auctoritativum licentia superiorum, dum non interuenit hoc modo auctoritativus non est sufficiens ad conferendam validitatem actui acceptationis, & proinde remanebit nulla.

¶ Confit. Quando pro adn. requiritur alicuius licentia sua consensus debet præstari ex certa scientia, ita ut præstans debeat esse informatus super negotio, ut notant Dec. in l. In termin. num. 1. ff. de reg. iur. Molina de primogenit. lib. 2. cap. 7. num. 10. Ludouic. decis. 384. num. 6. Ex hoc idem requiritur ut possit perpendi, an præstans sit consensus. Ergo deficiente licentia, & de consensu Episcopi, vel Generalis respectu ad susceptionem oneris perpetui celebrationis Missarum, suscipiens sine illa cognitione causæ, quam lex requirit. Dum autem assumitur sine debita Causæ cognitione, quam lex requirit, assumitur nulliter, cum non possit assumi, nisi eo modo, quo est assumibile, non est autem assumibile secundum dispositionem legis, nisi ex-

minata causa per suspensionem, seu cum Causæ cognitione, ut constat ex §. Episcopus vari. Decret. de celebrat. Missar.

¶ Confit. 1. Nam vt deducitur etiam ex dictis, licentia, seu consensus Episcopi, seu Generalis respectu censetur inducitur pro forma. Nam tunc forma censetur inducitur, quando inducitur aliquid seruandum, quod de iure communi non requiritur, ut observatur Atet. in l. 1. ff. de lib. ber. & posth. Felin. in cap. Cum dilecta num. 10. de rescript. Ancharan. cons. 36. Dec. cons. 331. num. 1. Roland. cons. 71. num. 61. lib. 3. Bucac. in Consist. march. glief. 6. num. 162. Duran. decis. 12. num. 17. Decreta autem de celebrat. missar. dicit pro susceptione oneris perpetui celebrationis Missarum requiritur licentiam Episcopi, seu Vicarii Generalis quoad seculares, & Generalis, seu Provincialis quoad Regulares, in hoc uterque aliquid quod non est necessarium de iure communi, & proinde inducitur forma.

¶ Rursus. Dum præfata Decreta præscribunt, quod nisi cum dicta licentia suscipiantur onera perpetua Missarum, præscribunt, modum, cum quo debent suscipi. Quia autem præscribitur modus consensu actum, inducitur forma substantialis, præsertim quando eo omisso, actus potest non esse legitimus, sicut deberet, ut contingit in susceptione d. oneris perpetui, quia potest esse supra vires, vt contingebat, antequam præscriberetur talis modus, ita docent Bart. in l. cum hi §. si Prætor ff. de transact. Muech. cons. 295. numero illano. Albert. Bann. tract. de forma, & solen. cap. 10. Quid, & quando aliquid tradidit. &c. Duran. decis. 215. n. 17.

¶ Constat autem, quod quando in actu non servatur forma substantialis inducitur à lege, nulliter proceditur, & proinde actus est irritus iuxta ea, quæ tradunt Glief. in cap. 1. verba. Non potest de reg. iur. in 6. Francus ibidem num. 3. Bart. in l. Gallus §. c. num. 4. ff. de lib. & posth. Tiraqueol. de leg. censu. glief. 4. num. 1. Abbas in cap. cum dilecta num. 4. de rescript. Felin. num. 6. Grammat. decis. 79. n. 11. Rolan. cons. 30. num. 2. lib. 3. Roa coram Metlino decis. 746. num. 2. & decis. 167. num. 7. par. 2. Recen. & deservit ex l. Qui heredi §. 3. ff. de condit. & demonstrat. & alibi.

¶ Unde cum dicta licentia, seu consensus sit forma permittiva, sub qua conceditur suscepio oneris perpetui celebrationis Missarum, & ex non servata, succedit forma destructiva; & actus est ipso iure nullus iuxta §. si Prætor. in §. si autem ff. de nou. oper. num. ubi post Bald. notat id Ias. num. 2. Mantica decis. 286. num. 4. Et proinde consensus suscipiens onus nihil operabitur tanquam nulliter præsticus.

¶ Ex quibus deducitur, quod si coningar suscipi huiusmodi onera absque prædicta licentia, & proinde suscepio esse nullam, non posse suscipientem retinere onus susceptum. Primum quidem, quia retentio est continuatio suscepiois; in qua sicut peccavit, ut dictum est in l. apertioribus, quia violat legem, ipsa etiam continuatur peccatum, quia continuatur peccare onus contra prohibitionem. Secundum quia fuit contra mentem testatoris, seu fundatoris, qui intenderat imponere onus cum effectu obligationis, quæ tunc ex nullitate actus impedita fuit; ne oiretur, unde frondaretur eorum mens, si onus Missarum in tali stato permaneret. Et esset eos decipere, quia esset simulatio suscepiois oneris, non autem vera suscepio utpote nulla. Præsertim si vetum est, quod non servata forma nec etiam conflatur naturalis

naturalis obligatio, ut tradunt Roman. *consil.* 11. numero quarto, Crotus in l. 1. §. si quis ita, numero tertio, ff. de verb. obligat. Laurent. de Pinor. *consil.* 71. Rota eotam Durando *decisum.* 18. numero decimo octavo.

11. Sündo deducitur. Quod pro sananda huiusmodi nullitate erit obtinenda licentia prædicta, quæ sufficiens, ut tunc incipit valere suscepio. Cum enim per fecerit consensus restatoris ex vna parte, nam eius voluntas ultima censetur semper durare post mortem, tanquam morte ipsa confirmata, seu fundatois, eius institutio trahit secum illius consensum, & facit secum durare. Ex alia vero parte adstetiam consensus suscipiens onas, qui innovatur, dum petitur licentia, accedente dicta licentia, perficietur de nouo actus cum concurrant omnia principia necessaria ad ipsum constituendum, & idem tunc incipit valere. Nec obstat quod actus nullas conualescere non possit Cap si eo tempore de rescriptis. in 6. quia hoc est verum quando de nouo non concurrant causæ necessariz, quæ sicut ab initio possent ipsum inducere cum sua validitate, ita etiam possunt inducere quocumque tempore concurrant dictæ causæ

nis, sed modis actum non vitianis, Scriptura autem non pertinet ad substantiam actus.

Verum licet vera sit doctrina, quod modus adqueat actui perfectio, & proinde si desit, non euanciscit actus, licet resoluisset, tamen non rectè applicatur. Quia scriptura non superaddit licentiz perfectæ, sed ipsa est licentia quia consensus, & licentia exprimitur scriptura, quæ proinde est ipsa concessio licentiz, & proinde non est aliquid extrinsecum licentiz, sed est licentia tali modo expressa, vnde non est modus, sub quo concedatur licentia ipsi omnino extrinsecus, de quo procedit doctrina allata à Tamburino.

Dicendum est. *Licentiam, esse nullam, si concedatur absque scriptura.* Ratio est. Quia quando ex speciali dispositione legis requiritur scriptura, non sufficit simplex consensus, ut tradunt Puteus *de iur.* 43. lib. 3. Durand. *de iur.* 40. num. 33. Rota *de iur.* 377. num. 6. part. 1. diuer. Nec habetur in consideratione, nisi de illa in scriptis constet ut obseruat Bettauol. *consil.* crimin. 2. num. 11. lib. 1. Ego cum expressa requiratur licentia in scriptis pro suscipiendo onere Missarum celebrandum perpetuo, licentia concessa sine scriptura non sufficit, & erit, tanquam si non esset concessa.

Ratio verò ea est. Quia dum lex inducit scripturam tanquam necessariam pro licentia, inducit modum, & formam seruandam in concessione licentiz, si quidem determinat modum concessionis, quod non est aliud nisi inducere formam, cum qua est concedenda licentia, ut dictum est *quæ præced.* num. 7. quod etiam indicat ablatius absolutus, ibi, *Licentia in scriptis, & gratis concedenda.* Ablatius autem absolutus importat conditionem l. A restatore ff. de condit. & de mar. & l. si debitas §. 1. ff. Quib. mod. pig. vel hipparch. soluit. & notant communiter Doctores. Condicio autem seruanda in aliquo actu importat formam, ut notant Bald. in *Auben. Mauri.* & Ania C. Qyam. *mol. an. eff. fin. pass.* Dec. *consil.* 39. num. 18. Surd. *consil.* 371. num. 69. & idem si non seruatur, licentia erit nulla, cum hi. §. si Prætor ff. de contrah. & obseruat Dec. *consil.* 332. num. 4. Rota eotam Merlinio Dec. 247. num. 30.

Neque dici potest, quod simplex licentia sine scriptura habeat eundem effectum, & proinde sufficiat, quia non assequitur eundem finem. Nam idem requiritur scriptura, ut non possit simulari licentia, quæ forte non sit concessa, si enim non adesset licentia, posset quisque obtendere licentiam, & assumere onera supra vires: vnde non esset prouisum de officio remedio ad excludenda onera supra vires.

QVÆSTIO 1111.

An si licentia non concedatur gratis, sit nulla.

SVMMA.

1. Licentia, an sit nulla si gratis non concedatur.
2. Quod licentia sit gratuita, est quid extrinsecum.
3. Quod non sit gratuita, variat solum extrinsecum circumstantiam.
4. Si deficiat forma accidentaliter, non annullatur actus.

5. Quia

QVÆSTIO 1110.

An licentia pro suscipiendo onere Missarum sit necessaria in scriptis.

SVMMA.

1. Licentia pro onere perpetuo missarum debet esse in scriptis, & an peccetur si non sit.
2. Si non sit in scriptis an sit valida.
3. Scriptura non est modus sub quo datur licentia, sed est ipsa licentia.
4. Quando ex lege requiritur scriptura non sufficit simplex consensus.
5. Lex inducens scripturam pro licentia inducit formam.
Ablatius absolutus importat conditionem.
Seruanda conditio in actu habetur pro forma.
6. Cur pro licentia requiratur scriptura.

Quod sit necessaria licentia in scriptis constat ex dispositione Decretorum Sacre Congregationis §. Ad hæc. ibi, *Consensu, & licentia in scriptis, & gratis concedenda.* Dubitatur tamen, an valida sit, si non concedatur in scriptis, & an preceatur. Et quoad hoc secundum, certum est peccari, si licentia esset nulla, quia idem esset, ac si non concederetur: & tale esset peccatum, quod si absque licentia susciperetur onus. Si verò aliter est valida, tunc non videtur committi graue peccatum, quia omitteremus tantum circumstantia, quæ non variaret substantiam concessionis.

1. Esse autem validam licentiam quousvis non sit in scriptis, tradit Tamburin. *epyl.* de sacrileg. *mol.* lib. 3. cap. 1. §. 7. dab. 10. quia clausula in scriptis concedenda, importat modum non autem conditionem; qui modus addit actui perfectio, & proinde si desit, non vitiat actus. Quod autem sit modus, ex eo probat, quia forma expressa in mandato, quando non pertinet ad essentiam actus, non habet rationem conditio-

5. *Quale peccatum sit, si licentia pro onere perpetuo Missarum, non concedatur gratis.*

Q V A S T I O . III.

An pena interdicti imposita Secularibus suscipientibus onus perpetuum Missarum, sine licentia, requirat declarationem delicti.

S V M M A.

1. *Pena interdicti pro Secularibus suscipientibus onus perpetuum Missarum sine licentia, censetur in una parte non referri ad totam dispositionem.*
2. *Præscriptio si una pars contrahatur cum alia ditione adversatiana.*
Diffusio adversatiana, Verò, inferi diversitatem.
Si prior pars dispositio habet specialem clausulam, clausula posteriori non perit ad ipsam.
3. *Pena interdicti pro suscipientibus onus Missarum, &c. non requirit declarationem.*
4. *Censura, cur contrahatur absque declaratione.*
5. *Cur alia pena requiratur declarationem delicti.*
6. *Irregularitas, cur non requiratur sententiam declarationis.*

IN Decret. De celebrat. Missar. 6. Ad hac. Secularibus suscipientibus onera Missarum perpetua, imponitur pena interdicti ab ingressu Ecclesie ipso facto incurritur. Vnde difficultas oritur, an sit necessaria declaratio, & quomodo videatur exclusio necessitatis declarationis, dum additur ipsam Decretis circa med. c. 6. *absque alia declaratione incurritur*, attamen clausula ista non refertur ad penam interdicti, sed ad penam privationis omnium officiorum, &c. quæ imponitur Regularibus, vt con- ex contextu. Et quia cum ponatur in posteriori parte dispositionis, de pena pro Regularibus, non refertur ad totam dispositionem penalem, iuxta l. *Talis scriptura, & fin. ff. de leg. 1.* & notant Beronius conf. 69. num. 12. ver. *Quæ verò. vol. 1.* Marta De claus. pars. 1. claus. 315. num. 4.

Quod præscriptum locum habet, quia oratio dispensus de pena pro Regularibus, connectitur cum oratione dispensante de pena pro Secularibus ditione adversatiana, verò, quæ inferi diversitatem, vt notant Bart. in l. *Hoc amplius. 6. De his autem ff. De dam. infect. Castreus. in l. Si in scriptum, numero secundo. ff. De liber. & post. Alex. ibidem. l. 1. num. 4. Zabarel. consilio quinquagesimo octavo, numero primo. Surt. consilio trecentesimo decimo quinto, numero primo. Vnde clausula posita in posteriori parte dispositionis, tamquam posita in adversatiana dispositione, prohibetur refertur ad priorem partem. Et etiam ex eo capite, quod prior pars habet suam specialem determinationem, per specialem clausulam, ipso facto, vt notant l. 1. in l. *Talis scriptum. in principio. numero vigesimo septimo. ff. De leg. 1.* Dec. consilio ducentesimo decimo tertio, numero sexto. Bort. *disiunctio centesima quadragesima sexies. 6.* Dabim ergo remanere an sit necessaria declaratio, seu criminis, seu poenæ.*

Dicendum est. *Secularium assumentium onus perpetuum celebrandarum Missarum absque licentia incurritur penam interdicti absque alia declaratione.* & proinde debere statim abstinere ab ingressu Ecclesie non ex peccata ludicis declaratione. Ita in hoc casu Tabutu. *Opus de servit. missar. 3. cap. 1. §. 7. n. 2. & ex bit.* Et in genere de penis ex communicationis, suspensionis, & interdicti, & irregularitatis tra-

Videntur

Videtur esse nulla, cum eodem modo Decreta requirant, quod gratis concedatur, ac quod concedatur in scriptis, vnde cum sit nulla, si non concedatur in scriptis, erit etiam nulla, si non concedatur gratis. Rursum concessio gratuita explicatur per ablativum absolutum, quod inducit formam, vt dictum est *quæ præd. num. 4.*

Tenetudum tamen est. *Quod non sit nulla, etiam si non concedatur gratis.* Ita etiam Tabutu. *op. de servit. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 7. num. 11.* Ratio est. Quia, quod gratis concedatur licentia, est quid omnino ipsi extrinsecum, nec ipsam qualibet in ratione licentia, nec inducit nomen modum concessionis eidem intrinsecum. I t proinde non potest spectare ad formam, nec ad ipsius substantiam, & idem si desit, non sequitur quod annulletur licentia, si quidem adhuc est talis secundum substantiam, qualis exigitur, & idem, vt esset irrita, quando non esset gratis concessa, oporteret, quod adderetur Decretum irritans.

Nec obstat ratio dubitandi. Quia, vt constat ex dictis, diverso modo requiritur scriptura, ac quod gratis concedatur. Nam scriptura requiritur tanquam modus intrinsecus concessionis, & idem si desit variatur substantialiter concessio, nec est apta servare fini intentio, vt dictum est *quæ præd. num. 1.* At si non sit gratis concessa, variatur tantum circumstantia extrinseca, & licet exprimat per ablativum absolutum, non exprimitur tamen ratio sui, sed ex coniunctione ad modum intrinsecum concessionis præscriptum. Ablativum autem absolutum inducit solum formam quoad ea, quæ per se exprimiuntur.

Deinde dato, quod non obstanti expressione veluti per accidens, ex eo scilicet, quod trahitur ad expressionem alterius induceretur forma, cum sit de eo, quod est omnino extrinsecum concessionis, ad summum induceretur forma accidentalis, quæ non annullaret actum, si deficeret, cum ex eius omissione, substantia facti non mutetur, de qua in l. 1. in fine & l. sequenti. ff. de parr. inoff. & iuxta ea, quæ notant Bart. in l. 1. §. si plures, num. 12. ff. De exco. ill. Paris. conf. 47. lib. 1. Suarez de legib. lib. 5. cap. 31. num. 2. Salas. disp. 16. de leg. s. 9. num. 36. Duran. decis. 225. num. 13.

Verum licet omisso huius circumstantia non annullat concessionem, inducit tamen peccatum. An autem sit peccatum grave, vel leve, inspicendum est id, quod datur per licentia obtinenda: quia si sit materia levis, peccatum erit leve; si verò gravis, peccatum quoque erit grave. Et quomodo videatur, quod materia quoque levis contrahitur toti rationi præcepti, & absoluti faciat, quod licentia non sit gratis concessa, & proinde videatur inducere peccatum grave, quia inducit totum, quod est pro habitu, seu destruit totum quod est exigitum: attamen, quia non violatur præceptum, nisi per recessum à gratuita concessione, & ab hoc recedi potest magis, vel minus, & parum receditur, quando datur aliquid modicum, idem huiusmodi recessus consideratur tamquam levis, & non inducit, nisi leve peccatum. Sic etiam furtum in parva materia contrahitur actioni formali iustitiae, & dicit totam rationem, ob quam prohibetur, quia dicit contraventionem rei alienæ, indito Domino, & tamen quia in re parva dicitur infirmitas, non contrahit, nisi peccatum leve.

dunt communiter Doctores, & specialiter Caiet. 2. 2. quæst. 62. ar. 3. & alij quos citant, & sequantur Sanchez lib. 9. de matrimo. disp. 33. n. 3. Laiman. lib. 1. Theol. moral. tract. 4. de leg. cap. 15. nam. 5. Quia vt inquit Sanchez communiter ita accipiuntur huiusmodi pœne subdicos nullam aliam rationem se teperire, quæ sibi satisfaciatur.

4 Adignari tamen potest ratio. Quod censuræ sint pœne medicinales ordinatæ ad telipiscientiam non autem ad punitionem meram. Ex quo fit, quod sienti quisque tenetur telipiscere, & se corrigere, ita etiam tenetur sumere Medicinam ordinatam ab Ecclesia ad emendationem. Per id enim, quod est imposita censura, est instituta medicina; per id verò, quod ipso facto imponitur, est oblata delinquenti, vt sumpta operetur emendationem: & idè abque alio decreto, aut declaratione iudicis tenetur se subijcere censuræ tanquam sumpcioni medicinæ, vt incipiat satisfacere obligationi se corrigendi.

5 Hoc autem non contigit in alijs pœnis, sed requirunt declarationem delicti, etiam ipso facto sint impositæ, excepta irregularitate, de qua specialis est ratio. Nam cum non sint pœne medicinales, sed iudiciales, & merè punitiuæ, debent iudiciali modo afficere delinquentes. Vt autem iudiciali modo afficiant, non sufficit, quod sint à lege impositæ, nec quod lex suppleat sententiam decernentem, quod ipso facto incurantur: sed vterius requiritur, quod iudiciali modo constet de delicto, quia, vt pœna afficiat iudiciali modo, requiritur sententia punitiua; & sententia requiritur, quod iudicialiter constet de delicto. Vnde licet lex suppleat sententiam, vt dictum est, attamen non supplet io hæc, aut illa decernente persona, nisi per declarationem delicti subiiciatur sententia; quia antea sicut non constat iudicialiter de delicto, ita nec etiam subiicitur sententiæ legis.

6 Irregularitas autem procedit diuerso modo, quia etiam si sit ex delicto, non tam est pœna punitiua, quam inhabilitas conuulgens ex actione etiam iusta, vt est irregularitas ex defectu lenitatis ex homicidio iusto, quæ quidem inhabilitas est communis etiam irregularitati ex delicto. Hæc autem inhabilitas, cum sit io ordine ad ministerium altaris est etiam in ordine ad Deum, & non est necessarium, quod lex habeat iudiciali modo, quia fundatur solum io indecentia conuulgente ex actione, per quam inhabilis fit persona ministerio altaris. Et quomuis irregularitas ex delicto habeat etiam rationem pœnæ, quia tamen potius modo se habet inhabilitas, idè ratio pœnæ tanquam accessorium sequitur naturam principalis. Et cum personale non se habeat per modum pœnæ, vt constat ip irregularitate ex defectu lenitatis, & proinde non debeat imponi iudiciali modo, sed sufficiat, quod imponatur per modum legis, idè non requirit sententiam declarationis delicti: sed sufficit, quod imponatur à lege, & io hoc ratio pœnæ sequitur conditionem inhabilitatis.

QVÆSTIO 115.

An pœna priuationis officiorum &c. requirat sententiam declarationis.

S V M M A.

1 Pœna Regularium suspicientium sine licentia auctoris

perpetua Missorum.

- 2 An requiratur declaracionem criminis. & num. seq.
- 3 Clausula abque villa declaracione quid operetur. Clausula referuntur ad immediati disposicionem.
- 4 Non punit delictum in statu vt sit punibile.
- 5 Pœna ponuntur pro foro externo.
- 6 Rem non punitur indefensu.
- 7 Defensio conceditur iure naturali.
- 8 Principi non potest excludere defensionem.
- 9 Pœna imposita ipso facto non habet locum nisi declarato crimine.
- 10 Non declarato crimine persona non est habilis vt subiiciatur pœna.
- 11 Clausula abque villa declaratione extenditur solum ad pœnam, nec est superflua.
- 12 Recuratur ad pœnam ad tempus delicti.

DE pœna pro Regularibus suspicientibus Missas perpetuas sine debita licentia aliter dispositur in Decret. de celebrat. Missar. § Ad hac uiam imponitur pœna priuationis omnium officiorum, & vocis actiue, & passiuæ cum inhabilitate in futurum, vt constat, ex illis uerbis, Regularis uero pœnam priuationis omnium officiorum, qua tunc obtinuit, ac perpetua inhabilitate ad alia de cetero obtinenda uocipie actiue & passiuæ, abque alia declaratione incurrat. Vnde dubitatur, an sit necessaria declaratio delicti, vt pœnæ prædictæ locum habeant nam non esse necessarium declarationem pœnæ, constat ex clausula, Abque alia declaratione. Vnde videndum est, an hæc clausula excludat etiam declarationem criminis.

Quod autem hæc clausula excludat etiam declarationem criminis tenent Syluester uerbo. Ad illud, & uerbo. Emphiteutis quæst. 2. Valentin. 2. 2. disp. 7. quæst. 5. par. 6. quæst. 4. in fine. Suarez lib. 5. de legib. cap. 7. num. 7. Reginal. lib. 13. Praxis forei panis. num. 276. Bonac. disp. 1. de legib. quæst. 5. par. 7. §. 2. num. 16. vt. Alij uero fundantur in eo, quod clausula, Abque alia declaratione, est generalis, & idè refecti debet tam ad declarationem pœnæ, quam ad declarationem criminis. Deinde si non referretur ad declarationem criminis, quando pœna ipso facto incurritur, esset superflua, quia iam pœna non indiget declaratione, cum ipso iure inquiratur.

Secunda sententia asserit, non excludere declarationem criminis, sed adhuc esse necessariam, vt pœna locum habeat, exceptis pœnis excommunicationis, suspensionis, & interdicti & excepta irregularitate. Ita Coarctus. 4. Decret. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 10. Mezia de taxa pan. conclus. 6. num. 158. Lopez part. 1. Infra, cap. 296. Henriquez lib. 13. sum. cap. 56. num. 3. Rodriquez tom. 1. sum. cap. 195. num. 3. Sotus lib. 2. de iust. & iur. quæst. 6. ar. 6. in fine Azueta lib. 5. Recopil. tit. 11. l. 1. num. 1. Mattheozzo ibidem gloss. 1. num. 4. Giraf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 11. num. 41. Sanchez, lib. 2. sum. cap. 22. num. 20. & lib. 6. cap. 15. num. 65. & lib. 9. de matrim. disp. 30. num. 2. Nauar. in Consil. Gregor. XIII. de datus & promiss. in 2. edit. num. 411 & in 2. 2. 44. Molin. tom. 1. de iust. & iur. disp. 96. vet. Dno obserua. Souls in consil. Clemens. 8. de largit. munus. num. 102. Sâ uerbo. Pœna num. 1. Valquez 1. 2. disp. 168. cap. 4. Salas disp. 15. de legib. sit. 2. num. 26. & 26. Corduba in quæst. lib. 2. quæst. 36. ad 6. argum. contra 3. opin. uet. Respondens ad 6. Peirina. de subdico relig. quæst. 2. cap. 1. §. 11. ver. Dico tertio & de Primis, ad Consil. 6. Iulij. 11. numero. 19. Loxana tom. 1. quæst.

quæst. regal. cap. 10. num. 31. asserens ita confis-
sisse Penitentiariorum S. Petri de Verbe. Et in ter-
minis pœnæ de qua modò agitur, Tamborin.
Opusc. de sacrific. miss. lib. 3. cap. 1. §. 7. num. 8.
ver. Ex his.

4. Dicendum ergo est. *Clauisum absque ulla de-
claratione aut equipollente non excludere declara-
tionem criminis*; Atque adeo pœnam priuationis
officiorum &c. non incurri à fulcipiente
iuncta Missarum celebrandarum perpetua absque
licentia Generalis, aut Provincialis aucto-
ritatem declarationis violationis. Decreti de cele-
brat. Missar. Ratio est. Quia clausula, *Absque
alia declaratione*, posita in dispositione statuente pœ-
nam, pro aliquo delicto, operatur circa ip-
sam pœnam, & facit, quod locum habeat ex
vi eiusdem dispositionis, itavt non sit introdu-
ctio ex aliquo ministerio iudicis, sed habeat
pro imposita, & proinde coarctatur tantum
ad ipsam pœnam, non autem se extendit ad de-
lictum, de quo ibi non disposuit, cum suppo-
sitis delicto disponatur tantum de pœna & pro-
inde tantum accessoria dispositioni de pœna
non egreditur terminos illius, nec se extendit
ad operandum circa aliud iuxta l. fin. §. iura. ff.
de libere. leg. & notant Batt. ibidem Felin. in
cap. Causam num. 4. de rescript. Capic. decis. 108.
num. 11. Rota coram Seraphino decis. 611. n. 4. &
coram Merlino decis. 41. num. 2. Praeterea quia
clausula restringitur ad id, quod est immu-
diatè dispositum, vt observant Abbas in cap.
Ecclesia numero 5. de stell. Dec. in cap. Requirit.
numero tertio, ver. Quarto si ratio. De appellat.
Gabr. conclusione nona, numero vigesimo octavo, titulo
de clausula.

5. Unde operatur, quod pœna habeat locum ex
solo ministerio legis, nec requiratur ministerium
hominis, non autem operatur circa delictum,
itavt non debeat poni in eo stato, in quo sit
punibilis à potestate humana. Non est autem pu-
nibile per humanam potestatem, nisi de ipso
iudicialiter constet, cum non possit quicumque pu-
niri, nisi aut convictus, aut confessus. Hoc
autem non pœstat clausula ipso iure, seu ip-
so facto, Absque alia declaratione quia non faci-
unt constare iudicialiter de delicto; & Ideo li-
cet suppleant Ministerium hominis in ponenda,
& exequenda pœna, non tamen suppleant, quod
requiritur ex parte delicti, vt sit punibile, &
ideo non excludunt declarationem criminis.

6. Dices. Id esse verum pro foro externo, non
autem pro foro conscientie. Sed rejicitur hæc
responsio. Quia huiusmodi pœnæ imponuntur
pro foro externo, & in tantum obligant in con-
scientia, in quantum obligant pro foro externo,
itaque, si in hoc non obligaret, nec etiam ob-
ligarent pro foro conscientie quia obligatio in
conscientia consequitur ad obligationem pro foro
externo. Pro foro autem externo pœna non po-
test imponi nisi iudicialiter constet de delicto,
et cum clausula *Absque alia declaratione* non tol-
lat, quod circa delictum de iure requiritur, vt
sit punibile, non potest operari, quod in con-
scientia pœna habeat locum, nisi tamen de-
claratoria delicti.

7. Confr. Si clausula, *Absque alia declaratione* ex-
cluderet declarationem criminis, excluderet etiam
defensionem rei, quia defensio fit post editas
probationes criminis, atque adeo diminueretur
reus indefensus, quod fieri non potest l. Si cum
§. de iustitia, & iure & lege 1. §. Cum artem. ff.
si quare, pauper. facis. Dec. & lege fructum §.
Tum. 11.

Qui cum alter ff. Ad leg. Aquil. defensio enim
tamen de iure naturali debet vnicuique con-
cedi. Vnde si clausula, *Absque alia declaratione*
excluderet declarationem criminis, fieri posset,
quod aliquis, qui citatus ad declarationem, pos-
set se defendere, & eaculare, remaneret inde-
fensus condemnatus, nec haberet defensionem
sibi da iure naturali concessam Cap. Ius naturale
Dist. 1. & Cap. secundum requirit §. Tertio postu-
lat. de appellat. & l. 1. C. Unde. Et proinde di-
cta clausula excludens declarationem criminis ef-
ficeret contraria iuri naturali.

Quod præstatim verum est. Quia neque Prin-
ceps potest excludere defensionem tantum con-
cedant à iure naturali Cap. Cum inter, de except.
vbi Abbas, & Clement. Pastoralis §. Contem-
tu de re iudic. Ita Abbas in cap. 1. in re. de rescript. &
in Cap. In casu de re iudic. Et ideo clausula po-
sita in legibus non possunt excludere declarato-
riam criminis, alioquin excluderet etiam defen-
sionem per quam reus posset eadere pœnam. Quod
intelligitur, quando agitur de iuncta pœnitione:
non autem quando pœnæ sunt principaliter medi-
cinales, quæ sequuntur emendationem tolluntur,
quia obtinuerunt finem respicientem, & quan-
do determinat de aliqua inhabilitate, quæ con-
sistit ex actione, quia tunc licet etiam si pœ-
na, principaliter tamen est inhabilitas, & lex po-
tius declarat inhabilem, quam puniat, & pro-
inde non est lex pœnitio, licet ex ipsa sequa-
tur aliqua pœna, vt contingit in irregulari-
tate.

Confr. 1. quando pœna imponitur ipso facto
incurrenda, adhuc est necessaria declaratoria
criminis, vt habeat locum, vt desumitur ex cap.
Cum secundum leges de heredi. in in' 6. & tradunt
communiter Gloss. in Clement. Praesent. verbo con-
suetudinis de consue. & in Clement. 1. de penis. Io: Andr.
in cap. 1. numero 9. de homicid. in 6. Gemin.
ibidem §. fin. numero 10. Felin. in cap. Rodol-
phus, numero. 35. ver. sed declaratione. de rescript.
Batt. in l. Eius qui delatoris ff. de iure fisci per il-
lum tex. Alezan. in l. si quis maior. ver. In eo
de transact. Dec. in Amben. Cassa not. 4. C. De Sacra-
mentis Ecclesie. Hippolit. de Matril. in praedicabili.
§. Aggredier. numero centesimo quarto, & in Rub. ff.
Ad leg. Corneli. De fal. numero vigesimo quarto. Dec.
consilio centesimo quadragesimo quinto, ver. Tertio nota
etiam. Menoch. consilio centesimo trigesimo secundo
numero decimo octavo. Senecia De iudic. libro primo,
capite nonagesimo octavo, numero decimo. Roel. ver-
bo Alastinus, numero primo. Sylvester quæstione en.
Tabiena numero tertio. Angel. verbo Pœna, numero
tertio. Atagon. secunda secunda, quæstione vnde-
vicesima, articulo tertio in respon. ad 3. & 4. Valquez prima
secunda, dispositione centesimo septuagesimo., capite
quarto, numero decimo quarto. Simon. De Catholicis,
iustis titulo decimo nono, numero centesimo sexagesimo
quinto. Sotus De iustitia, & iure, libro primo, qua-
stione sexta, articulo sexto post tertiam conclusionem,
ver. Quæstiones. Molina De iustitia & iure, tomo
primo, disp. 95. in respon. ad 2. princip. Navar. cap.
21. Manual. numero 66. Videtia relati. 1. de iudic.
num. 14. Adrian. Quæst. lib. 6. art. 1. litem, 1. Rota
decisione ducentesimo quinquagesimo quinta, numero 3.
parte tertia. Recent. & alij plures, quos citant, &
sequuntur Sanchez libro secundo sum. capite vigesimo
secundo, numero septimo, & sequentib. Et Menoch.
consilio trecentesimo primo, numero decimo octavo, &
sequent. quoad causam criminis laice Majestatis, hæ-
reticis, Simoniz, perjurij, quoad non solutionem
Canonis, pro emphiteuticis.

10 Est autem ratio, ob quam non sufficit clausula *ipso facto*, sed adhuc requiritur declaratoria, militat etiam, si addit clausula *Abique ullo declaratione*. Idem enim non sufficit clausula *ipso facto* quia non adest subiectum dispositum & determinatum, quod subiiciatur dispositioni penali, ut possit pena statim sortiri suum effectum & ideo necessaria est declaratoria criminis, ut prepararetur subiectum, & subiiciatur dispositioni penali, ut in ipso sortitur suum effectum. Nulla enim forma, quamvis habeat omnia requisita ad communicandum suum effectum, nisi applicetur subiectum habile ad recipiendum. Hæc autem ratio militat etiam stante clausula, *Abique declaratione*, nam adhuc est necessitatem subiectum habile ad subiiciendam punitionem & quod subiiciatur dispositioni penali, quod sit per sententiam declaratoriam criminis.

11 Ad 1. in oppositum resp. Clausula *Abique alia declaratione*, non statè vniuersaliter, neque indefinitè, sed limitatè à subiecta materia ad penam, ut constat ex dict. numero 4. & 5. & ex absurdo ablationis destructionis, quod sequeretur ut constet ex dictis numero. 7. & 8. Ad 2. Non esse superfluum sed adhuc operari suum effectum. Nam quando fertor sententia punitiva, duo debent interocire: 1. ut punitio habeat effectum omne probatio sententiæ, & exequutio. Quando ergo lex vult supplet ministerium hominis, etiam vult, quod pena habeat paratam exequutionem, vitat clausula. *ipso facto* & *Abique alia declaratione*. Nam prior clausula æquivaleret prolationi sententiæ, quod pena de facto sit debita. Posterior verò facit exequutionem paratam, itare non possit opponi exceptio aliqua contra ipsam penam, non aotem facit, quod non sit necessaria declaratoria criminis, quia non facit consistere de delicto iudicialiter, ut dictum est in superioribus.

12 Ex quibus deducitur, quod clausula *Abique alia declaratione* facit, quod pena retrahatur ad tempus commissi criminis, ut proinde sequatur declaratoria, exequutio incipiat à dicto tempore. Imò quia cens. 101. numero 21. vult, quod declaratoria possit sequi exequutionem penæ, quia inseruit tantum ad demonstrandum, commissum fuisse delictum, eum iam ab initio pena induxerit suum effectum, sed hoc non potest subtrahere tanquam contrarium supradictis. In quibus consensit etiam idem Menoch. nam declaratoria non solum ostendit commissum fuisse delictum, sed etiam facit de ipso iudicialiter constare, & proinde reddit subiectum capax positionis, quod alias puniri non posset, cum pro indocenda Penam non sufficiat, adesse Delictum, sed debeat insuper de ipso iudicio constare.

QVÆSTIO 1114.

Quinam absoluerè possit à penis contractis ob suspensionem emeris perpetui Missarum absque licentia.

SVMMA.

1. *Vi tollatur pena interdicti, debet emendari delictum suscepti emeris sine licentia.*
2. *Sequitur emendatione absolui possit à suo Ordinario, & in sua consuetudine à proprio Sacerdote.*
3. *Pena impoita Regularibus, suscipientibus emeris Missarum, &c. non sunt reservata.*

4. *Ab his absoluerè possunt proprii Prelati.*
5. *Episcopi, & Prelati Regulares possunt absoluerè à penis ab delictis minoris adaliteris.*
6. *Ad remittendum penam priuationis officiorum &c. non requiritur facultas conferendi, &c. numero.*
7. *Confessorius non potest absoluerè à penis contractis ob suspensionem emeris perpetuum Missarum.*

QUOD spectat ad penam interdicti ab ingressu Ecclesiæ. Censum est non posse delinquentem absolui, nisi cum peniteat de crimine, & proceat licentiam ab Ordinario, vel eius Vicario Generali, aut renunciet oneri suscepto. Quia cum sit oulterit susceptum, & proinde se habet ac si non fuisset susceptum, & proinde est in eo statu, lo quo fuisset ante acceptationem, nullum interdictum enim est pena medicinalis, & ideo non potest tolli, nisi sequata æstipiscencia, propter quam principaliter est imposita.

Sequitur verò emendatione poterit Delinquentis absolui à pena interdicti à suo Ordinario, ut ootat etiam Tamburino. *Opus de sacrif. miss. lib. Tertio cap. 1. §. 7. numero.* 91. Quod intelligitur pro foro externo, nam cum huiusmodi penæ absolutio non sit reservata, remanet in dispositione iuris communis, atque adeo intra terminos. Potestatis Ordinationum. Quod forum aotem consuecit poterit absolui à proprio Sacerdote iuxta Cap. *Nuper de sent. Excom. ibi. A suo Episcopo, vel à Proprio Sacerdote poterit absolutio Beneficium obtinere*, unde quia quilibet, qui potest absoluerè à peccato mortali, gerit vicem proprii Sacerdotis, ideo poterit ab hoc interdicto absoluerè iuxta id, quod tradunt communiter in hac materia, & specialiter Suarez de *Censur. disp. 7. sect. 4. nam 9.*

Maiores difficultates est de absoluteone quoad penas in illas Regularibus, nempe priuationem Officiorum, vocis alique, & pænitæ, & inhabilitatis perpetuæ ad ipsa. Et quidem videtur non esse recurendum pro tollendis his penis ad summum Pontificem, quia non sunt reservate, & eo ipso quod non sunt reservate subintrata videtur dispositio dicti Cap. *Nuper de sent. Excom.* quod absolutio censetur commissis Inferioribus. Unde difficultas est à quibusdam Regularibus absolui possint ad huiusmodi penis, & restitut ad pristinum statum, absolutio enim sicut tollit penam, ita etiam restituit ad statum pristinum.

Quod autem possint absolui, & consequenter restitui ad pristinum statum à suis Prelatis immediatis quicumque contraxerint hæc penas non videtur denegandum; siquidem Prelati Regulares habent in ordine ad proprios subditos totam illam facultatem, quod habent Episcopi quoad suos, ut statuit, & declarauit Pius V. sub *Die 21. Iulij 1571.* in sua *Constitu. 121.* in Bull. & notant etiam plures Doctores, quos allego quæst. Canon. 353. numero 4. *Censur. 4.* Unde cum Episcopus possit hæc penas non reservatas tollere à proprijs subditis, poterunt etiam Prelati Regulares tollere à suis. Quod intelligitur de iure communi, quia forte res aliter se habere potest de iure proprio coluicrumque Religionis, eo, quod ista reservata sint, aut quia limitata sit Auctoritas Prelatorum.

Quod præteritum verum est, quia huiusmodi Delictum, quamvis grauiter puniunt, est tamen

men mihi graue Adulterio, vt per se patet. De Iste autem communis possunt Episcopi, atque adeo Prælati Regulares absoluerit seu dispensare in peccatis impositis ob Delicta minora Adulterio Cap. *At si Clerici, lib. 2. de Adult. de Iudic. &c.* ita tradunt Henricus *lib. 14. sum. cap. 19. numero 2. Mitanda tom. 2. manual. quæst. 9. articulo. 3. & quæst. 31. articulo 11. Lexana. tom. 1. quæst. reg. cap. 10. num. 35.* Ratione tamen priuilegiatorum possunt Prælati Regulares dispensare super peccatis impositis ob delicta maiora adulterio, &c. etiam testuatis, de quibus non est hic locus. Solum hoc adnotauimus, ne eorundem facultas putaretur coarctata ad præfatas penas.

6 Dices. Non videtur concedendam talem facultatem omnibus Prælati Regularibus, quia non omnes habent facultatem confiteri Delicta, officium, vocem actiuiam, &c. passiuam &c. In dispensatione autem super his peccatis includitur collatio dignitatum, Officiorum, vocis actiui, & passiuæ, quæ proinde requiritur facultatem confiteri. Resp. Non requiritur dispensationem super his peccatis talem facultatem, sed sufficere facultatem dispensandi, neque enim absolute conferenda hæc sunt, sicut conferuntur ei, qui prius non habuit, in quo casu est necessaria prædicta facultas, sed quia supponuntur prius habuisse, & sunt ablata per modum penæ, quæ de sui natura est remissibilis, idcirco sufficit facultas remittendi penam, cum penæ remissa redeunt, quæ per modum penæ ablata sunt. Priuatio enim quæ inducitur per modum punitionis relinquitur ad ea quæ conferuntur recuperanda, quia non est priuatio irrevocabilis, quia enim penæ est condonabilis, idcirco etiam, quod per penam aufertur est restituiibile, & in consequentiam ad condonationem, seu dispensationem penæ restituitur.

7 An autem absolui possint ab huiusmodi penis à proprio Confessorio saltem pro foro Conscientiæ, sicut dictum est de Interdicto negatiue resolucendum est. Quia non possunt huiusmodi penæ tolli per simplicem absolutionem, sicut tolluntur censuræ, sed requiritur condonatio, seu dispensatio, atque adeo Iurisdicção in foro externo, quæ non conuenit Confessorij, cuius facultas non extenditur ultra absolutionem pro foro interno conscientiæ.

6 Quando non possit concedi licentia suscipiendi onus perpetuum Missarum.

Episcopi seu ipsorum Vicarij Generales, Ordinarij quoque Regularium Generales, seu Prouinciales, interquam concedant licentiam suscipiendi onera perpetua Missarum ex Decretis S. Congreg. de Cerebrat. miss. §. *Ad hoc circa finem tenentur diligenter inquirere, an suscepturi huiusmodi onera possint antiquis & etiam de nouo suscipiendis oneribus satisfacere.* Rursus insuper insinuat, *Præcipuumque rationem habent, ut reddens, qui Ecclesijs, & locis pijs relinquuntur omnino respondens oneribus adiantibus secundum morem cuiusque Ciuitatis, vel Prouinciæ.* Dubitatur autem modò. An si omittant debitan diligentiam, peccent mortaliter.

Tamburini. *Opus. de sacris. miss. lib. 3. cap. 1. §. 11. numero octauo* habet, quod nisi ex negligentia Episcopi &c. Denarium sequatur fundatori. Idem docet, quod dixerat numero præcedent. omnem probabile esse, quod hoc Decretum ad nullam culpam obliget iuxta eos, qui volunt legem latam per verba imperatiua ad nullam culpam obligare, vel solum ad venialem iuxta aliorum Opinione, si verò sit iuxta alios attendenda materiz grauitas, vel leuitas, excluso damno fundatoris videtur etiam excludi grauitas materiz, sc. proinde etiam peccatum graue.

Dicendum tamen est. *Seculo damno fundatoris adhuc esse peccatum mortale emittere debum debitum in præfatis materia.* Desumitur ex eodem Decreto Sacre Congregationis cit. quod concluditur his verbis. *Intelligentes si in re tanti momenti desides aut negligentes fuerint in nouissimo Die, se huius prætermissi muneris rationem esse reddituros.* Vbi est notandum, quod non dicitur esse rationem redditus damni, quod passus sit fundator sed negligentia, & prætermissi muneris. Rursus dum posuit tanquam speciali nota digram inter ea; de quibus ratio reddenda est ita nouissimo die, oportet, vt de ipsa reddenda sit ratio, tanquam de re graui, & non tanquam de peccato veniali.

Ratio autem est. Quia tenetur quisque satisfacere obligationi proprij muneris, nam eo ipso, quod suscipitur munus, se obligat ad ea petenda, quæ exigit munus, & idcirco peccat grauius vel leuiter iuxta grauitatem, vel leuitatem materiz permittendo, quæ sunt proprij muneris. Cum ergo spectet ad munus Episcoporum, Generalium Vicariorum, eorundem Generalium, aut Prouincialium, atque etiam concedant licentiam suscipiendi onera perpetua Missarum inquirere de ipsis, de quibus supra numero quarta. Si omittunt hanc inquisitionem, & diligentiam, peccabunt contra proprium munus. Et cum materia sit grauius erit peccatum mortale. Quod autem materia sit grauius, ex eo constat, quod ordinatur ad prouidendum, vt onera suscepta Missarum adimpleantur, pro quo tanquam pro materia grauissima S. Congregatio tot edidit Decreta, & tam enixè prouidere curant. Accedit etiam, quod si eum diligentia percipitur ad obuiandum periculis, quibus subesse possunt onera Missarum ita ordio ad satisfactionem, ita omisso diligentia est exponeat satisfactionem in idem periculis.

Offert tamen aliquis inquirere, quanta sit adhibenda diligentia & quomodo ad praxim deducenda. Resp. Debet esse tantam, quæ sufficiat ad reddendum eorum concordentem, & quod

QVÆSTIO 1115.

An Concedentes licentias suscipiendi onera perpetua Missarum non premissa debita Diligentia grauius peccent.

S V M M A.

- 1 Quia diligentia premissa antequam concedatur licentia assumenda onus perpetuum Missarum.
- 2 Quale peccatum sit emittere has licentias.
- 3 Seculo damno fundatoris adhuc esse peccatum mortale.
- 4 Obligatio implendi proprium munus in materia grauius obligat sub mortali.
- 5 Quanta diligentia adhibenda, quando conceditur licentia pro onere perpetuo Missarum, & quid inquirendum.

Tom. II.

Vv 3 sulci

fusciptantes possint nouo oneri satisfacere, & quod oneri suscipiendo correspondant congrui proutentus. Circa secundam poterit facile certificari, quia consueto loci potest de facile esse nota, etiam si absens sit, unde notificatio emolumento annuo pro Missis destinato statim cognoscat, an sufficiat ad sustinendum onus. Ut autem fiat certus, quod suscepturi nouum Onus possint ipsi satisfacere, debet ipsi constare de oneribus iam aliis suscepi, & quanta onera adimplere possint, & proinde petentes huiusmodi licentias, teneant exhibere documentum authenticum de oneribus, ad quæ iam tenentur & de ipsis, quæ possunt per ipsos impleri. Quæ cum facile præstari possint, non erunt vania digni, quæ ea neglexerint. *Imperialis C. de mupr. init. ibi, nulla vania digni esse videtur.*

6. Ex quibus inferitur. Quod si ij, ad quos spectat concedere licentiam, innocent, quod petentes licentiam, aut non possint commodè nouo oneri satisfacere, aut emolumentum non sufficere pro onere sustinendo, non poterunt concedere licentiam suscipiendi nouum onus, & concedendo, mortaliter peccarent, quia exponerent periculo onera Missarum, ne adimplerentur. Inter autem huiusmodi onera, ea quæ computanda sunt, quæ subsistent Religiosis ratione suarum Constitutionum, quatenus præscribunt Missas celebrandas, aut pro defunctis Ordinibus, aut pro Benefactoribus, aut pro alijs, quia neque hæc omittenda sunt propter adimplenda alia onera.

DE OBLIGATIONE OFFERENDI SACRIFICIUM RATIONE CAPELLANIÆ, ET BENEFICII.

Cum Capellania instituitur in ordine ad offerendum sacrificium, sit quod deferat speciale obligationem siquidem totum onus quod imponitur reducitur ad ipsum. Et proinde plures difficultates occurrunt, quæ modo resoluentur sunt.

Q V Æ S T I O 1116.

Quomodo accipienda sit obligatio celebrandi ratione Capellaniæ.

S V M M A.

1. Capellania quid sit.
Munus Capellani quid sit.
Capellania alia Collatiua, & alia non collatiua.
2. Conditiue Capellania collatiua.
3. Perpetuitas an necessaria pro Capellania.
4. In quibus Collatiua Capellaniæ differat à non Collatiua.

1. *Obligatio Capellaniæ, sumenda ex institutione.*
6. *Obligatio Capellaniæ, ad celebrandum moraliter sumenda.*
7. *Admittit aliquam vacationem, nec obligat tempore infirmitatis.*
7. *Onus imponitur secundum moralem possibilitatem.*
Illud non possumus, quod commodè non possumus.
Difficultas comparatur impossibilitati.
9. *Beneficiarius si non possit ex infirmitate.*
Et, celebrare an debeat per alium supplere.
10. *Obligatus celebrare quotidie, potest semel in hebdomada vacare.*
11. *Qui non habet copiam confessorij non tenetur celebrare, licet alias obligatus.*
12. *Obligatus quotidie celebrare, non potest amittere ratione recreationis.*
13. *Obligatus celebrare in certo loco potest ob deuotionem aliquando alibi celebrare.*
14. *Capellanius, puniri potest etiam ablatioe Capellaniæ, si non implet onus.*
Non adimplens infamatur, primatur commode hereditatis.

Cum Capellania non sit aliud, quam onus celebrandi Missam annuatim in aliqua Ecclesia, seu Capella, aut alibi, ut notat Perez de aruierf. & Capel. lib. 2. cap. 1. non. 2. sequitur, quod munus proprium Capellani sit Missas celebrare, ut notat Vasquez 1. par. disp. 214. numero. vigesimo quinto. Est autem Capellania duplex alia collatiua, & Ecclesiastica, & alia non collatiua, sed temporalis & laicalis, ut aduertunt Gloss. in Clemens 2. verbo. si ad Beneficiatorum de decim. & Petrus Gregorius parte 1. synag. triuers. iur. lib. 3. cap. 29. numero 1. & communiter. Collatiua Capellania est illa, quæ est fundata auctoritate Ecclesiastica, & proinde confertur in titulum à Collatore Ecclesiasticum cum iure spirituali ad percipiendos fructus. Non collatiua verò est illa, quæ caret tali fundatione, & consistit in assignatione determinati salarii pro celebratione, & consistit in sequitio exhibendo.

Supponendum est autem quod Capellania collatiua requirit nonnullas conditiones. Quarum prima est, quod sit spirituali data, hoc est quod contineat ius spirituale. Ex qua sequitur secunda conditio, quod scilicet, non possit conferri laico sed tantum clerico, quia cum sit quid Ecclesiasticum, personæ tantum Ecclesiasticæ conferri potest. Ex his sequitur etiam tertia conditio, quod scilicet non possit conferri nisi à persona Ecclesiastica, quia nimirum laici non habent ius in res Ecclesiasticas. Denique sequitur etiam quarta conditio, quod scilicet sit conferenda absque villa conditione, & pacto præsertim de re temporali & hæc conditiones requirit Rota decis. 508. parte 1. recent. Alij autem ponunt, quod sit fundata auctoritate Episcopi, aut aliorum Ordinarij. Verum pertinet ad causam efficientem Capellaniæ non ad conditiones pro ipsa requisitas, ex eo enim, quod auctoritate Ecclesiastica, erigitur acquiritur naturam Capellaniæ collatiuæ, sine qua non acquireretur, ut aduertit. Rota in Melphisensi legat. Pij 24. Januarij 1629. coram Duozetto. Et ideo hæc causa efficiens potest suppleri, si videlicet per Ordinarium præscribatur collatio, tunc enim Capellania non collatiua fiet collatiua absque eo, quod

quod sit fundata auctoritate Ordinarij, vt notat Rebus. in *praxi Benefic. tit. de dispensat. auct. numero 6.* Rochus de Curte de iure patrum. verbo. *Ipse vel is, à quo cohab. numero 86.* Azot. *par. 2. capite tertio, ver. vt hoc claruit. in fine.* Petez. de *annuif. & Capellan. lib. 2. cap. 1. numero, 50.* Alphons. de Leone de *offic. Capel. questio. 3. sol. tertio, numero 40.*

Secundò est supponendum, quod ad rationem Capellaniz non requiritur perpetuitas, sed potest esse amouibilis. Et quamuis nulli Doctores contradicant, ita tamen sentiunt Petez *lib. 2. de annuif. & capel. cap. 6. numero. 21.* Tuschus de *visit. cap. 11. numero 4.* & alij, & hanc opinionem sequitur in Indicando, Rota, *decisione 508. numero quinto parte 1. Recem. & decis. 772. num. 8. parte 1. diuers. & Hernandezi persona. & causa pia 17. May 1630.* Coram Votofio sufficit enim quod aptitudine sit perpetua, itavt perpetuari possit cum vita Capellani, & proinde non debet conferri ad certum tempus determinatum quod etiam contingit in beneficijs, quæ possunt non esse perp. tua Cap. *si gratiosè de rescriptis. in 6. vbi Gloss. Lappus allegat. 9.* Catizias de *Benefic. parte 1. capite nono, numero 73.* Castañador. *decis. 11. numero 9. De preben.*

Tertiò supponendum est. Quod Capellania collatio differt à non collatio, quod illa est Ecclesiasticum beneficium non autem hæc, quia cum sit erecta auctoritate Ecclesiastica aut saltem facta Ecclesiastica per prescriptionem, iam importat ius spirituale, & Ecclesiasticum, & proinde est beneficium Ecclesiasticum. Secundò differt, quod collatio tanquam beneficium Ecclesiasticum inducit obligationem recitandi horas Canonicas, non collatio autem non inducit & ita observant Suarez *lib. 2. de Her. Caon. cap. 21.* Petez *lib. 2. de annuif. & capel. cap. 6. numero 15.* Molfes *parte 1. sum. tract. 6. cap. 2. numero vigesimo quinto.* Bonac. de *her. canon. disp. 1. questio. 1. p. 1. num. 6.* & communiter. Tertiò differt. Quod collatio, cum sit beneficium, trahit secum Privilegium fœti iuxta disposit. Concil. Trident. *sess. vigesima tertia cap. 6. de reformat.* non collatio autem de se non trahit, vt cum Riccio observat Squillant. de *Præb. Cleric. cap. 7. numero 18.* quarta differentia est, quod collatio conferri potest tantum per personas Ecclesiasticas, quamuis præcedere possit nominatio, & presentatio laicorum, non collatio autem conferri per laicos, vt aduertunt Guido Papa *decis. 187.* Petr. Gregor *part. 2. synag. uniuers. iur. lib. 13. cap. 129. num. 11.* Rota *decis. 182. numero 2. parte 1. Diner. & decis. 264. numero 1. parte 2. & in Melphitensi legat. p. 14. Januarij 1639.* coram Dunozeo. Quinò differt. quod collatio non potest conferri laico, etiam si sit destinatus ad clericatum, sed necessariò conferri debet Clerico, vt observant Viuiam. de *iure patronat. lib. 6. cap. quinto numero 136.* Azot. *par. 2. lib. 2 cap. 2. quest. quinta Tusch. lib. 2. de visit. cap. 21. numero 13.* Riccius *parte 4. Præb. refolut. 11.* Non collatio autem potest conferri. Sextò differt. Quod si ex redditibus Capellaniz collatio deductis necessarijs pto Capellano aliquid superest, tamen obligatum ad repARATIONEM Capellæ. Non collatio autem non habet hanc obligationem ita observant Capel. Tolofana *decis. 400.* Riccius *parte 4. refol. 153.* Genuef. in *praxi Archiepiscopi cap. 23. numero 13.* Quia cum sit beneficiaria, annexam habet hanc obligationem iuxta Cap. 1. &

Cap. de *his de Ecclef. adscriptis.* Quia Capellanus est veluti usufructuarius Capellæ, & idè tenetur tem sibi datam ad frueudum consecrare in bono statu. Contra autem, quia in non collatio, Capellanus suscipit tantum omnes fœuitijs, non tenetur ad aliud, quam præstare seruiciam. Tunc autem superest aliquid deductis necessarijs, vt observat Genuef. quando perceptis alimentis congruis adhuc superest aliquid de redditibus. Septimò differt, quod collatio non potest resignari, aut renuciari, aut permitti abique solemnitate, hoc est auctoritate superiorum, vt observant Quaranta in *sum. Buller. verbo Benefic. resignat.* Riccius in *præci part. 2. refol. 482. numero Tertia.* Quia cum sit beneficium cœrit cum regulis Beneficiorum. Non collatio autem potest renuciari abique auctoritate superiorum. Contra verò non collatio cum sit quod prophandum & consistat solum in obligatione ad seruiciam, potest ad libitum possidentis renunciari, hinc differt octauò Quod de collatio tanquam de Beneficij Ecclesiasticis sit spoliū, non autem de non collatio, vt observat Riccius. In *praxi parte 2. refol. 200.*

Quartò est supponendum. Quod citra obligationem Capellani, ad celebrandum, siue Capellania collatio sit, siue non collatio standum est institutioni, itavt illis vicibus teneatur celebrare, quæ in fundatione præscriptæ sunt & in illis Ecclesijs, & altaribus, quæ designata sunt, à fundatore, vt observant communiter præfati Suarez *disp. 86. de sacram. fœli. 1. inie. Bonac. dispus. 4. de sacram. questio. vlt. p. 1. num. 7. n. 6.* Facundez *præcept. 1. Ecclef. lib. 5. cap. 9. per totum Tamborin. de iure Abbat. tom. 2. disp. 3. questio. nona, numero vigesimo quinto.* Barbolæ de *privileg. Episcop. alleg. 24. numero 18.* Garzia in *sum. tract. tertio discent. 2. dub. 2. numero 7.* Thomas Hurtad. *part. 1. refol. moral. tract. 2. cap. 4. refol. num. 81.* Cum enim omnes celebrandi sit impositum ab Instituto Capellaniz transit, ad quos pervenit Capellania iuxta communem regulam, quod rei ius possit quilibet imponere quam legem velit *l. si quid possessor §. si autem §. de pœit hered. & l. legem C. de pœit & l. legem C. de donat.* Quam ptoindè semper retinet *l. Pater §. Quindecim. §. de legat. tertio & cap. simul. de reg. iur. in 6. vbi Dinus.* Et proinde pervenit ad omnes ad quoscumque pervenit cum istdem legibus, & onetibus Cap. 11. De *consu. & cap. Tm. de usura.* solum difficultas est, quando est impositum onus celebrandi quotidie quomodo sit accipiendum.

Communiter docent, quod ista obligatio celebrandi quotidie accipienda est moraliter, & proinde possit omittiæ aliquando celebrationem ex causa, vel necessaria, vel rationabili & honesta, vt si omittat ex defectu deuotivus, ex infirmitate, ex aliquo negotio virgine, & non permittente celebrationem. Secus autem, si omittet voluptatis causa, vt dormitet, ludet &c. Ita Gloss. in *cap. significatum.* verbo. *salva benefact.* De *preben.* Panorm. *ibid. numero 4.* & *cap. consuevit numero 2. de celebrat missar. Tabiena. verbo. Missa. questio. 4. Angel. questio. 45.* Atmilla *numero 28.* Syluester *questio. 7. vers. quintum Maccat. in manuali cap. vigesimo quinto numero 334. in fine.* & *conf. 6. numero 4.* De *preben. Sa verbo. Missa numero 46.* Azot. *parte 1. lib. 10. cap. 24. questio. 6.* Henriquez *lib. octavo de Missa. cap. 24. numero 4.* Nald. in *sum. verbo. Missa numero 7.* Marchin. de *sacram. ordin. tract. Tertia.*

Tertio, parte 1. cap. vigesimo tertio numero 3. & seq. Antonini. parte 1. tit. 10. cap. 2. §. Tertio. Vigolin de potest. Episc. cap. 14. numero Tertio. Rodriquez questio. regulæ. 43. articulo 10. in fine. tom. 1. Bona parte. 1. casu vigesimo tertio. Fiaxinel. de oblig. Sacerdot. sect. 4. censetur. 4. Bonac. dispus. 4. de Eucharist. questio. ult. par. 7. numero 6. Laiman. lib. quinto Theol. moral. tract. quinto cap. tertio numero 6. Facundez præcept. 3. Eccles. lib. tertio cap. 16. num. 11. Homobon. part. 1. Exam. in cap. 13. quest. 122. Ganan. in Rubr. Missal. parte tertio. titulo 12. numero 17. Garzia in sum. tract. 3. difficult. 2. dub. numero 8. Palaus parte 4. tract. 21. dispus. ult. par. 13. numero 1. Dian. parte 2. tract. 14. refel. 38. Francil. Lugo lib. quinto de sacram. cap. 11. questio. 6. numero 66. Faustus lib. 2. de Euchar. questio. 152. Thomas Hurtad. parte 1. refel. moral. tract. 2. cap. 4. refel. 7. numero 83. Trullench. lib. tertio de sacram. cap. 8. dub. nono, numero 16. Macha. l. tom. 1. de peccat. confessio. lib. 4. parte 1. tract. 11. doctrina. 14. numero 1. Leander de sacram. tract. 8. disp. 5. quest. 14. qui volunt posse omittere vnicam Missam singulis hebdomadibus. Imò Nauar. cens. 6. de præband. in 2. impress. Marchin. citati extendunt, ut possit etiam aliquando, omittere duas & Nald. citat. hoc admittit, si hoc colligi possit ex tacita mente disponentis, vel ratione benevolentiae, vel ex alia simili causa.

7. Dicendum est. Obligationem celebrandi quotidie in Capellanus esse accipiendam moraliter, & proinde stare cum celebratione à celebrando pro aliquibus vicibus prout occasio occurrat, aut impedimentum exigeret. Et consequenter obligare tantum ad celebrandum, quam frequenter fieri possit salua honestate, & debita deuotione. Hoc habetur decisum in Cap. significatum de Præbandis ubi cum Præpositus, & capitulum. Intul. Ecclesie contulisset præbandum cuidam Sacerdoti cum onere celebrandi quotidie, nisi corporis infirmitate grauat esset, Pontifex Alexander III. confirmat collationem, & quatenus obligatio ad celebrandum quotidie non se extendat, quando institutus corporis infirmitate facit impeditus, & insuper addit restringendo obligationem, quatenus poterit celebrare, salua honestate sua & debita deuotione. Verba Textus sunt. *Quem siquidem institutionem ostensu confirmamus, ut prædictus Sacerdos, nisi infirmitate corporis sacris impeditus afficiatur, debeat officium suum impendere Ecclesie memorata, & quoties frequenter poterit salua honestate sua & debita deuotione Missam solemnem celebrare. ubi notandum est, quod excluditur casus infirmitatis, & quod iniungitur solum, quod celebret, quando frequenter poterit salua honestate, deuotione, & proinde extra casum infirmitatis adhuc non ita tenetur quotidie, ut debeat singulis diebus celebrare.*

8. Ratio autem est. Quia onus & obligatio quando imponitur personæ ab ipsa implendum, præsumitur imponi secundum moralem possibilitatem ipsius, quia est irrationabile velle aliquem gravare ultra eius possibilitatem, & proinde non præsumitur voluitur. Ergo etiam onus celebrandi Missam quotidie est implendum ab eo, cui imponitur, censetur imposuit secundum mensuram possibilitatis ipsius. Ergo quatenus poterit ab ipso impleri sine notabili incommodo. Quia id solum posse dicimus, quod commodè facere possimus, & illud non posse, quod commodè non possimus l. Nepes præc. ff. de Reg. Jur. & ob-

seruat. Cagnol. in l. Culpa ceret. numero 20. cod. tit. Christoph. Sturtzius ibidem numero 6. Celsotus. obfer. 7. numero a Seraphin, de Præb. iuram. privileg. 144. numero quinto. Difficultas itaque comparatur impossibilitati l. 2. §. Ex qua & l. Continuus §. Cum quis ff. de verb. obligat. & obseruat. Betouis cens. 38. num. trigesimo quinto lib. 1. Fatinae. parte 1. fragment. criminal. lit. E. num. 143. Medices de Capellan. formis. parte 1. quest. 4. numero 15, & idem Capellanus censetur solum obligatus celebrare, quàm frequenter poterit fecula difficultate, quod duntaxat celebrare quotidie.

Ad autem per alium teneatur supplere, negatur tunc resoluendum est, si Capellanus sit collatus. Nam ex dicto Cap. significatum. De præband. obligatio beneficii coarctatur ad suos terminos ita ut non debeat extendi ad tempus infirmitatis, sed solum extra ipsum quàm frequenter permittitur salua honestate, & deuotione. Et sic extra hos terminos non addit obligatio, quantum est ex vi beneficii, ita nec etiam addit obligatio supplendi per alium, quia hæc potest solum habere locum, quando viget obligatio beneficii. Præsertim quia Pontifex ibi, habet, quod Capellano non licet omittere celebrationem siue causa voluptatis, siue sit ad aliam Ecclesiam transferendo. Quod indicat loqui de omissione, ob quam non sit necessarium supplere: nam excludit illam omissionem, quæ potest habere locum, si per alium suppletur cum possit obligatus recreationis causa omittere, & per alium supplere. Unde omisso quæ de iure admittitur cit illa, quæ non exigitur supplere per alium. Idem, quod non sit necessarium per alium supplere, quando iuxta dict. Dap. significatum omittitur tradunt vplurimum Doctores numero 6. citati & in specie Abbas. in die. cap. significatum. De præband. Imola. ibidem. Ant. verb. Missa questio. 15. Syluest. quest. 7. Azor. parte 1. lib. 10. cap. vigesimo quarto. quest. 7. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 15. numero 11. Nec obstat, declarat S. Congregat. Episcop. sub die 14. May 1627. in qua relictus. Sacerdotem, cui fuit assignatus imposuit, omni quocumque per se celebrandi, si legitime impeditus, quatenus ad manus per se posset exipere, tenetur per alium satisficere oneribus Missarum sibi à rectoribus impositis. Quia procedit de simpliciter onere celebrandi, in quo primo, & principaliter intenditur celebratio, & exequorio imponitur extra personam & idem si non possit onus iniunctum exequi per se, remanet exequendum per alium, quia est onus reale, pro quo est electa certa persona, & idem ex impotentia personæ non cessat. Non autem procedit de Capellania, quæ confertur in mutual. Nam beneficiarius obligatur personaliter, nec tenetur supplere per alium. Imò in infirmate percipit etiam distributiones, si alias confueuerit interesse Diuini officii.

Ex his colligitur. Quod obligatus celebrare quotidie saltem semel in hebdomada poterit vacare imò etiam aliquando bis, si adit rationalis causa qualis esset defectus deuotionis, quia in dicto Textu dicitur *salua deuotione debita*, aut notabilis distractio, quam causat, aut difficile negocium, aut infortunium aliquod, ut tradunt Nauar. & Marchin. numero quinto citati. Hæc enim distractio impedit deuotionem debitam imò si talis distractio duraret per plures dies, & non posset eam vincere, posset cessare à celebratione, quia esset in casu, in quo per dictum text. permittitur abstinere.

Secundò colligitur. Quod si Capellanus exi-

iteret

Neque in peccato mortali posset non celebrare, quantumvis contentus sibi videretur non præmissa confessione; etiam si non haberet copiam confessarii, vt satisfaceret obligationi Capellaniz, nam in tali casu non adstringitur celebrare ex vi Capellaniz, nam tenetur solum celebrare, quàm frequenter potest salua honestate hoc est, vt ait Glos. in dñl. cap. significatum verbo, *salua honestate*, hoc est sine peccato mortali sed melius explicatur in hoc casu absque præmissa confessione; quia præceptum de præmittenda confessione fortius viget, quàm obligatio Capellaniz, quia censetur imposita, vt implenda seruatis seruandis in ordine ad celebrandum iuxta præscriptionem Ecclesiz.

12. Tertiò colligitur. Non posse Capellanos de lute relinquere celebrationem, vt vacet cuiusque recreationi, quantumvis honeste, vt notant etiam Bonacina, de *sacram. dispensatione* 4. quæst. ult. pon. 7. §. 2. numero 16. Frazinell. de *obligat. sacr. iud.* 4. conclus. 4. §. 3. Francisc. Logo-libro quinte de *sacram.* cap. 11. quæstion. 6. numero 69. Ita enim dicitur in dicto Cap. significatum. *De præbend. ibi*, *Nec sibi licet hoc illi subtrahere cause voluptatis*. Ex quo fit, quod si die antecedenti vacet alicui recreationi, quæ ita in motum protraheretur, qualis esset representatio, quamvis rei sacre, itavt coegetur carnare post medium noctem, aut si conuiuium post medium noctem protraheretur, itavt sequenti die non posset celebrare non satisfaceret iux obligationi, si prædidit talem protractionem, nam tunc teneretur abstinere ab illo conuiuium, seu cessare à confessione ante medium noctem, aut abstinere à representatione aut alia recreatione, aut saltem non carnare. Si verò non prouidit excusabat si non celebraret quia non obligatur celebrare omit-tendo carnare, quando non potest omittere absque incommodo notabili.

13. Quarta colligitur quod quamuis Capellanus sit obligatus celebrare in determinata Ecclesia, potest tamen aliquando se conferre causa deuotionis ad aliam Ecclesiam, vt aduertit Glos. in dñl. cap. significatum verbo *voluptatis*, de *Præbend.* & desumitur ex illo textu, nam dicit, quod, quàm frequenter potest, debet celebrare salua deuotione debita, deuotio autem debita non solum debet attendi in ordine, ad absolute celebrandum, sed etiam in ordine ad motum deuotionis itavt sensus sit, quod saluetur deuotio debita ipsius Sacerdotis, debet celebrare salua deuotione debita, quod non saluaretur, nisi posset illam nutrire per motum occurrentiam, & celebrando in alia Ecclesia, & Capella aliquando, quando deuotio id videtur exigere. Et tunc rñ. Quia Sacerdotes sunt constituti in eminenti gradu, & sunt mediatores inter Deum, & Populum, & idè obligatio, quæ ipsis imponitur ad offerendum sacrificium, non debet accipi seruilis modo, sed cum illa moderatione, quæ decet personam constitutam in taligradu, & consequenter, quod ipsam constringat tali modo, & liberum remaneat satisfacere aliquando proprix deuotioni, & Religioni.

14. Quintò colligitur. Quod si Capellanus non adimpleat onera imposita Capellaniz, puniri potest etiam priuatione Capellaniz, vt aduertunt etiam Lata de *Annivers. & Capel. libro secunde* cap. 8. numero trigesima sexta, & trigesima septima Molina de *primogenitura* lib. 2. cap. 14. num. 15. Quia generaliter non adimplens iussa Testatoris puniatur commodo hæreditatis ex Auth. *Hoc amplius C. de fideicom.* Et est conformis dispositio-
Tom. II.

ni Concilij Triden. sess. vigesima secunda cap. *tertia de reformat.* & sess. 24. cap. 12. in quibus locis iubetur, quod non residentes, & implemen-tis sua munera, possint, si alicuius non respiciant, iuxta sacrorum Canonum dispositiones, vt constat ex Cap. *Ex gestis*, & Cap. *Conquerunt* & Cap. *Ex parte*, & Cap. *Qualiter* & Cap. *Inter quoniam* & Cap. *Ex Qua de cler. non residentibus*.

QVÆSTIO III. 7.

An Capellanus possit per alium celebrare.

SVMMA.

1. Capellanus non potest per alium supplere, si fundator edigit vt per se celebret.
2. Capellanus potest per alium supplere, etiam si ipsi imponatur celebrare.
3. Declarationes S. Congregat. in hac materia.
4. In fundatione Capellaniz inseruntur effectus celebrationis.
Non refert quid sit, ex æquipollentibus.
5. Verba celebrare, infernus &c. non iniungunt seruitium personale.
6. Verba directæ in capellanos non comprehendunt seruitium personale.
Nisi constet de anre implendo personaliter potest Capellanus per alium implere.
7. Seruitia personalia imposita Capellano non censentur celebrantem personale.
8. Quoad seruitia personalia celebrandi non potest obiciendi consuetudo.
Per alius facultates non inducitur consuetudo.
Præscriptio non inducitur per alius facultates.
Pra præbenda obligatione seruitij personalis quid præbendum.

Difficultas præcedit, quando in fundatione Capellaniz non disponitur, quod Capellanus per se ipsum celebret, aut per aliquid æquipollens idem requiratur. Nam si fundator requirit quod Capellanus per se ipsum celebret non potest per alium supplere, vt notant Lappus allegat. trigesima sexta. Garzias de *benefic. part.* 7. Cap. c. numero 88. & alij infra citandi, & decidit Rota in *Brixienf. Capellania a. Marij* 1598. coram Litta, & declarauit S. Congregat. apud Campanil in *diuersif. canon. Rubr. 7. cap. 6. auctor.* 13. Voluntas enim Institutoris habenda est pro lege, & idè est omnino seruanda, præsertim, quia transit in contractum, nam assignat fructus Capellaniz cum onere imposito, & Capellanus acceptando Capellaniam consentit in onus, & idè ex tacito contractu tenetur implere.

Dicendum est. Capellanus non tenetur celebrare a per seipsum, sed posse supplere per alium etiam si in fundatione dicatur, quod Capellanus celebret. Ita Lappus allegat. 36. alij 35. auctor secunda 4. & allegat. 116. & allegat. 117. numero secunda Millis in *Reperitorio* verbo. Beneficium simplex. Fol. in cap. cum omnes, auctor trigesima secunda de *consul. Dec. ibidem numero secunda Rubens cap. 71. circa pa. Curt. Sen. caus. 61. auctor c. Gorzadin. cens. 45. numero 1.* Hic de incomparat.

bil. benef. libro secundo parte 1. numero 10. Fectetus conf. 111. Zerola in praxi Episcop. verbo. Benefic. §. 7. S2 verbo. Benefic. numero 28. Genuelli in praxi cap. 24. numero 11. Zachias de Republ. Eccles. cap. de Benefic. numero 4. vcl. Ad dispensandum. Azot. parte 2. libro tertio cap. 8. question. prima, in fine. Azcoedo conf. 10. numero 4. Gratian. de iur. 155. Laza de annuiss. & Capel. lib. 2. cap. 7. numero. 7. & cap. 8. num. 42. Garzia. de Benefic. parte. 1. cap. 1. numero 86. Gonzales ad Regul. 8. Cancel. gloss. 5. num. 84. Riccius in. Praxi parte p. resl. 148. num. 1. Tullenchi. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 11. numero. 1. Machad. de perfell. confess. tom. 2. lib. 4. parte. 1. etal. 12. docum. 16. numero 1. Fastus libro secundo de Eucharist. question. 100. Bonac. disp. 2. de sacram. quest. vlt. p. m. 7. §. 1. numero 1. Tambur. de Iure Abbas. disp. quinta. question. nona. numero vltimo quæstio scilicet. 2. Diana parte. 1. etal. 24. resl. 18. & parte 4. etal. 4. resl. 127. Garzia in sum. etal. 3. difficult. 2. dub. 2. numero 9. Barboza ad Confil. Trident. sess. vigesima quinta cap. 5. numero 4. de reform. & de potestate Episcopi. allegat. vigesima quarta. numero 29. Morald. conf. 129. vol. 2. Anna conf. 11. n. 10. Francis. Marc. de iur. 799. parte 2. Campani. in Duresi. inv. Canon. rubr. 7. cap. 7. num. 13. Galet. in Angerita. verbo. Capellaia num. 1. Vgolin. de presb. Episcopi cap. 50. §. 8. num. 5. Rota in Brixien. Capel. 2. Martij 1598. coram Litta.

3 Et ita sæpe declaravit Sac. Congregatio, vt in vna Parmensi huius tenoris. *Episcopus non potest cogere obtinentem Capellanum, vt ipsum celebret, licet in eius translatione dispensaret, quod Rector celebret, nam ipse oneris: Missarum vltis per substitutionem faciat, & in alia. Habens Capellanum non tenetur promoueri ad sacerdotium nisi in fundatione eorum sit, vt Capellanus per seipsum Missas celebret, sed debet curare vt per alium Missa in illa celebretur & ad cap. 5. De reformat. scilicet. vigesima quinta, potest conferri simpliciter clericis Capella habens onus celebrandi Missas, nisi in fundatione eorum sit, vt per seipsum celebret. Rursus resoluens dubium propositum, scilicet fundatione Capellania Cathedralis Pistoriensis sub his verbis Testatur, quod Capellanus, debet celebrare diuina officia die missæ sicut ceteri Capellani faciant; debetur etiam Capellano esse debet esse Praebyter. Et respondit Congregatio. Inis verbis Congregatio Concilij consensu ex istis verbis positis in fundatione huius Capellania non censeri necessariū quod Capellanus debet esse Praebyter. Quas declarationes affert Garzias parte 7. de Benefic. cap. 1. numero 87. & 93.*

4 Ratio autem est. Quia in institutione Capellaniz, Capellanus conueniatur tanquam minister, ad obtinendum effectum celebrationis, unde non respicitur per se Minister eligendus, sed effectus celebrationis, & ideo nisi aliter exprimat, censetur, quod fundator tantum voluerit, quod celebretur missæ ab ipso præscriptæ Cum autem eodem modo obtineatur effectus sine Capellanus celebret per seipsum, siue per alium & nihil referat quicquid fiat ex aequipollentibus l. p. C. de iustis, & solus. & l. fin. ff. Ad Trebel. & notat Socin. lun. in l. Galus. §. Ad quod. numero 28. ff. de liber. & posth. Maonica lib. 2. de iuris. tit. 4. n. 45. qui assert Decil. Rotz. Rursus Rota in Paringal. decim. 11. februarii 1591 coram Orano, & in Anversis Paroebiali 7. Aprilis 1598. Coram Lancelloto habetur sufficiens fundamentum ad nou obligandum Capella-

nium ad celebrandum per seipsum, & indicandum, quod fundator noluerit ad id obligare præscriptum, quia. Quis per alium facit, per seipsum facere videtur iuxta regulam latius, quando solum attenditur effectus.

Ex dictis colligitur contra Nouas, conf. 6. n. 6. de 5 Cir. non resident. Quod si in fundatione dicatur, Quod Capellanus celebret, inferuiat, canter, &c. non per hoc iniungitur seruitium personale, ita non possit per alium exequi onus iniunctum, vt obleruat Garzias. parte 7. de Benefic. cap. 1. n. 89. Quia verba huiusmodi non requirunt ad sui verificationem seruitium personale cum verificatur, quod celebret, canter, inferuiat, si per alium id faciat, nam significant tantum præstationem seruitij explicari, nou autem quod præstatio sit personaliter exhibita. E contra verò requirunt seruitium personale verba assitit. Interfic, & alia huiusmodi quia significant residentiam.

Secundò colligitur contra Azot. parte 1. lib. 10. cap. 14. §. 10 in fine. Laza lib. 1. de annuiss. & Capellan. cap. 8. n. 43. Quod etiam si fundator dicat, volo quod Capellanus electus celebret quotidie dirigendo verba in ipsum Capellanum, adhuc non tenetur per seipsum celebrare, vt obleruat Garzias parte 7. de Benefic. cap. 1. n. 89. quia illa verba non diriguntur ad Capellanum ad significandum, quod actus celebrandi debent esse ab ipso Capellano personaliter, sed ad significandum obligationem, quam fundator imponit Capellano. Unde cum Capellania sit beneficium simplex, dum expresse non constat de onere adimplendo personaliter, potest iuxta naturam talis Beneficij adimpleri per alium. Et ita tenuit Rota in Romana Capellania 2. Ianuarij, 1589. coram Pamphilio, & in Casaransgiana. Beneficij 4. maij 1594. coram Mantica & in Turisimensi Capellan. Iunij 1603. coram Sactario.

Colligitur tertio contra Latam de annuiss. & Capel. lib. 2. cap. 7. n. 6. Garzia de Benefic. parte 7. cap. 1. n. 89. quando Capellania habet annexa alia onera nempe adiudicium Curatum in contendo, & alijs similibus, non requirit seruitium personale etiam celebrandi. Ratio est, quia vt etiam notat ibidem Garzias, quando Capellano imponitur onus cantandi, & inferuiendi per verba, canter, inferuiat, non, requiritur seruitium personale, cum hæc per alios exhiberi possint. Et multò minus ex eo, quod imponeretur aliqua seruitia personalia sequeretur, quod deberet per seipsum celebrare, nisi exprimeretur in fundatione, quia cum sint onera separabilia, ex eo, quod vnum sit personale, non sequitur, quod etiam alterum tale; Quia semper sunt regula, quod Beneficia simplicia non requirunt residentiam, & potius, nec personale seruitium nisi quatenus est expresse in fundatione: & potius neque quoad omnia, si quoad omnia non sit expresse quia quoad hoc id solum est volitum, quod est expresse.

Quarto colligitur cum Riccio in Praxi parte 1. resl. 348. n. 3. Non posse præcendi consuetudinem quoad seruitium personale celebrandi quantumvis prædecessores consueuerint per seipsos celebrare. Ratio est, quia cum Capellanus non tenetur per seipsum celebrare si celebret, est adhuc merè facultatiuus. Per actus autem, facultatiui non potest induci consuetudo, vt tradunt communiter Doctores. Calderin. conf. 1. & 3. de consuet. Riccius conf. 17 §. 5. n. 5. ver. Præterea. Roland. de iur. §. 13. n. 38. vol. 1. Sud. conf. 127. n. 81. Ludouil. de iur. 162. n. 10. Rota de iur. 778. n. 5. p. 2. diuersi & de iur. 136. n. 4. par. 2. Recens. Nec etiam induci potest præscriptio, vt communiter Doctores in l. fin. C. de præscript. trig. annor. Bart. in l. Cum

Commensurati. init. eod. tit. & in l. Prætor. §. fin. ff. de oper. non. nunciis Bart. in l. In filijs C. de decurion. The-
faur. de iur. territor. cap. 5. n. 10. Et idem Roa
in Brivicijs Cap. 2. Martij 1598. coram Litra ha-
bet, quod ad probandum consuetudinem, non suf-
ficit probare, quod Prædecessores refecerint, & per
seipsos inferuierint, cum finem in materia facultati-
tas, sed quod id fecerint coacti, & non voluntati,
quod erit difficile iuxta notata in cap. cum Ecclesia
Surinade caus. posses. Verum si coacti refecerint, &
per seipsos inferuierint, non probatur consuetudo,
sed titulus, unde progeniarum coactio ad residendum,
quia non poterunt cogi, nisi adesset titulus suffi-
cient ad eos cogendo,

QVÆSTIO 1118.

An obligatus celebrare ter, aut quater in heb-
domada teneatur supplere, si impeditur
aliquas Missas omittat.

SVMMA.

1. Obligatus ter, aut quater in hebdomada celebrare,
an teneatur supplere, quando omittit.
1. Si obligatus sit affixa certis diebus, non teneatur sup-
plere.
3. Si tamen fundator intendat solum cultum: Secus au-
tem teneatur supplere festum.
4. Si dies celebrationis non sunt prefixi, absolutè sup-
plendum est.
5. Quid si non possit supplere in tota hebdomada.
6. Capellanus quando non potest prescribere Missas in
hebdomada celebrare, potest in sequentem trans-
ferre.

Quod teneatur supplere eas Missas, quas omit-
tit absolute respondet Garzias in sum. trac. 3.
diffic. 2. dub. 2. n. 10. qui citat Bonacinam idem
tradentem cum Petro Ledesina sed quia loca non cla-
runt non potui videre quid dicant. Et vult, quod o-
bligatio supplendi se extendat ord. dies vacationis
subsequentium hebdomadarum. Verum hæc doctri-
na ita absolute probari non potest.

2. Dicendum 1. Si obligatio celebrandi sit aut qua-
ter in hebdomada sit pro certis, & determinatis diebus,
non teneatur Capellanus supplere Missas quas legitime
impeditur omitti. Et hoc est etiam extendendum ad
Missas, quas omittit absque legitimo impeditimen-
to, cum hoc tamen discrimine, quod omisso ex legiti-
mo impedimento non erit peccatum saltem graue
absque autem legitimo impedimento erit graue
peccatum. Ratio autem est, quia quando a fundato-
re determinatur dies, obligatio celebrandi est af-
fixa temporis nempe diebus determinatis, tunc enim
obligatio affigitur, tempore, quando pro ea implenda
prescribitur determinatus dies aut determinatum
tempus. Quando autem obligatio est affixa diei, ex-
tinguitur simul cum ipso die, nec amplius recurret
ita ut exigat suppleri, sic non ieiunias die præscripto,
non tenetur ieiunare non recitans horas canonicas in
aliquo die non tenetur supplere, non audiens mis-
sam, non tenetur supplere sequentibus diebus, qui-
bus non tenetur audire.

3. Hoc autem, quod dictum est, habet locum, si fun-
dator intendat solum cultum cultum sacrificij & Officia-
turam Ecclesie non autem si intendat etiam fructum
sacrificij. Nam tunc hæc duo sunt separabilia potest
cessare obligatio supplicandi quoad vnum, & non
quoad aliud. Unde in præfenti cessat, quoad cultum,
& Officiaturam, quia hæc est affixa diei, non autem

Tom. 11.

quoad fructum, quia hic non est affixus diei, cum
nec de se dependat à die & patum, refertur, quod
vno, aut altero die precipiatur, unde quoad hunc ad-
erit obligatio supplendi, Ratio est. Quia tunc fun-
dator diuidit Missas in singulas hebdomadas, non
ut illas affigat temporis, sed ut diuidat onus in par-
tes, ut facilius modo impleatur, cetera tamen inten-
dit, quod absolute illæ Missæ celebrentur, & idem
non affigit certis diebus, & intendit, quod singulis
annis totus ille numerus Missarum celebretur Ergo
ut impleatur mens fundatoris, supplendæ sunt, quæ
in aliqua hebdomada ratione impedimenti omit-
tuntur. Quod autem ea sit mens fundatoris, ex eo
constat, quia non contemplatur tempus determina-
tum, sed contemplatur numerus sacrificiorum, &
proinde non sunt volita in ordine ad tempus, sed
secundum se.

4. Dicendum 2. si fundatio non præfigat dies sed tan-
tum inuigat tres, aut quatuor Missas in hebdomada tunc
Capellanus teneatur supplere Missas, quas in illa hebdo-
mada non potuit celebrare. Ratio est. Quia tunc fun-
dator diuidit Missas in singulas hebdomadas, non
ut illas affigat temporis, sed ut diuidat onus in par-
tes, ut facilius modo impleatur, cetera tamen inten-
dit, quod absolute illæ Missæ celebrentur, & idem
non affigit certis diebus, & intendit, quod singulis
annis totus ille numerus Missarum celebretur Ergo
ut impleatur mens fundatoris, supplendæ sunt, quæ
in aliqua hebdomada ratione impedimenti omit-
tuntur. Quod autem ea sit mens fundatoris, ex eo
constat, quia non contemplatur tempus determina-
tum, sed contemplatur numerus sacrificiorum, &
proinde non sunt volita in ordine ad tempus, sed
secundum se.

5. Dices. Contemplari tempus determinatum, nempe
hebdomadam cui affigit obligationem celebran-
di tres, aut quatuor missas, & idem cum tota hebdo-
mada sit tempus, cui est affixa obligatio, si non
potest impleri in tota hebdomada, cessabit. Contra.
Quia aliud est distribuere obligationem in partes, &
aliud affigere temporis, tunc distribuitur in partes,
quando transfertur ad diuersas partes temporis abs-
que tamen affixione ex eo, quod tempus excedat
obligationis extensionem Tunc autem affigitur tẽ-
poti quando tempus est ita determinatum, ut debeat
obligatio in illo adimpleri, & sit coadequatio inter
tempus & durationem obligationis. In casu autem
præfenti obligatio est distributa in partes, non au-
tem affixa temporis, quia nulla Missa habet tempus
determinatum, in quo debeat celebrari: nam non
habet certum aliquem diem, in quo debeat celebra-
ri, cum possit quolibet die hebdomada celebrari,
nec habet totam hebdomadam, quia cum non sit
maior ratio de vna, quam de alia omnia haberent,
& sic obligatio quatuor Missarum si non celebren-
tur alijs diebus ad vltimam hebdomadam reducetur
& fiet impossibilis, cum vnica tantum possit cele-
brari. Quæ singule Missæ respiciunt singulos dies
hebdomadæ non determinatos, sed vagos, & proin-
de celebratio nullo modo est affixa temporis.

6. Ex dictis colligitur cum Bonacina disp. 4. de sa-
cram. q. ult. par. 7. §. 1. n. 2. Capellanus, quando
est impeditus, ne possit celebrare illas tres, aut qua-
tuor Missas sibi præscriptas in aliqua hebdomada,
posse, vel eas supplere in sequentes hebdomadas,
vel per alium supplere, præsumitur enim voluntas
fundatoris, quod sit rationabilis, sicut debet & pro-
inde quod nolit ita coartare Capellanium, ut non
possit aliquas Missas differre. Nec quod velit ad ta-
les angustias redigere, ut non possit vacare alicui
negocio cum aliqua dilatione aliquarum Missarum.
Imò crederem, quod pro aliqua hebdomada posset
vacare alicui honestæ recreationi supplendo postea
Missas prætermittas, quia esset nimis durum non ad-
mittere aliquantulum dilationem paucorum dierum.

QVÆSTIO 1119.

An Capellanus obligatus celebrare quotidie, de-
beas supplere, quando de iure omittit cele-
brare.

SVMMA.

1. Capellanus teneatur supplere, quando non celebrat, si
ad id obligatur.

X x 3 Capel

2. *Capellanus omittens celebrare quando de iure potest non teneatur per alium supplere.*
3. *Obligatus quotidie celebrare, aliquando de iure potest vacare.*
4. *Mens testatoris disponit cum conformitate ad l. i.*
5. *Credulitas appetita contra alium quomodo servanda.*
6. *Titulus quando exequutioni mandandus, ut acquiritur, quod ex ipso datur.*

Potest Capellanus obligati ad celebrandum quotidie abique alio onere, & etiam obligari cum onere, quod si quicumque de Causa omittat celebrare, debeat per alium supplere & in hoc posteriori casu certum est, quod tenetur supplere, quia constat de mente fundatoris, & de onere annexo, & ideo quando Capellanus acceptat, quia acceptat cum onere supplendi, se obligat ad hoc & ideo tenetur de iustitia implere obligationem. Unde difficultas procedit in primo sensu, & in secundo consuevit Doctores infractandi num. sequenti.

Dicendum est. Capellanus obligatum celebrare quotidie omittens celebrare, quando iussit potest non teneatur per alium supplere. Est contra Bonac. disp. 4. de sacram. quest. ult. punct. 8. n. 17. vers. secundum Baunium comment. moral. tract. 10. quest. 18. de praesent. Communiter tamen ita resoluunt Tabiena verbo. Missa. q. 44. Syluester quest. 7. disto 5. Arzulla num. 28. in fine S. 3. nam. 46. Nauar. in manuali. cap. 25. num. 134. in fine & conf. 25. num. 4. de preben. Henriquez. lib. 9. sum. cap. 24. n. 4. Azot. part. 1. lib. 10. cap. 24. q. 7. Sotus lib. 9. de iust. & iure quest. 1. ar. 1. Graf. p. 1. decis. lib. 2. cap. 30. n. 8. Cortubus lib. 1. quest. 4. dub. 3. Vgolin. de offic. Episcopi cap. 14. num. 3. Suarez disp. 86. de sacram. sect. 1. vers. de Benef. in fine Beia parte 1. cap. 25. ver. Quare obligatio Fraxinel. de obligat. sacerdot. sect. 4. conclus. 4. §. 1. Facundez precep. 3. Eccles. lib. 3. cap. 19. num. 13. Marchin. de ordine tract. 3. part. 2. cap. 23. n. 7. Ludovic. de S. 10. part. 1. sum. quest. 10. de Eucharist. ar. 3. difficult. 3. Diana part. 2. tract. 14. refut. 17. Barbosa alios referent ad cap. significum num. 8. de preben. Gozia in sum. tract. 3. difficult. 2. dub. 2. n. 13. Petz de attent. & Capellan. cap. 8. num. 20. Trullench. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 11. num. 13. Thomas Hurtad. part. 1. refut. moral. tract. 1. cap. 4. refut. 7. num. 86. Machad. de presert. confess. tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 11. docum. 14. num. 4. Nec obstat declaratio S. Congregat. Episcop. & Reg. sub die 14. Mens. 1629. quod Sacerdos teneatur supplere per alium quando legitime impeditus non potest celebrare, quia procedit extra casus, quibus de iure non conceditur omittere: & quando per se primo est intenta celebratio.

Ratio autem est quia obligatus celebrare quotidie de iure iuxta Cap. significum De preben. potest aliquando vacare, vel ratione infirmitatis, vel alia rationabili causa, & solum tenetur celebrare, quam frequenter potest. Ergo quando non celebrat ex eo, quod de iure potest vacare, non tenetur per alium supplere. Quia cum in ipso cesset obligatio, nec etiam tenetur per alium supplere, quia supplementum supponit obligationem in supplemento.

Confir. Mens fundatoris Capellanum praesumitur disponente secundum mensuram iuris communis, & illi est accommodare ut rationabilis sit iuxta ea quae traduntur in l. i. Causas. num. 6. C. de transact. Gemmat. confess. 34. num. 3. Dec. conf. 582. num. 2. Gozia diu. conf. 101. num. 10. Ergo quando disponit, quod Capellanus celebret quotidie, non intendit obligare nisi iuxta Cap. significum de preben. Ergo quando iuxta idem cap. potest vacare, non tenetur per alium supplere, quia non tenetur ultra mentem fundatoris.

Obijcit Baunius num. 2. in i. citat. Condicio appolita contractui est seruanda cap. 1. de pœdit. Ergo si fundator ponit conditionem in fundatione Capellanæ, quod Capellanus quotidie celebret, tenetur illam implere. Resp. Conditiones appolitas in contractibus esse implendas eo modo, quo à iure, & praxi accipiuntur, & interpretantur, quia apponens non censetur alio modo apponere, nisi expresse. Condicio autem celebrandi quotidie appolita in fundatione Capellanæ, & à iure & à praxi accipitur, quam frequenter celebrari possit, ut iam ostendit ex dictis.

Obijcit secundò. Quod datur ex aliquo titulo, non potest accipi de si accipitur, non acquiritur dominium, nisi ille titulus exequutioni mandetur ut late probat Flamin. de resignat. benefic. lib. 1. q. 14. n. 10. Etgo cum titulus, ob quem recipiunt fructus Capellanæ, sit celebratio Missarum, necesse est, quod precise exequutioni mandetur, & proinde quod quotidie præcisè celebretur, aut suppleatur. Resp. Titulum, debere exequutioni mandari iuxta mentem exigentis exequutionem ipsius, & iuxta mensuram obligationis. Constat autem ex dictis, quod celebratio quotidiana, & de mente fundatoris, & de iure, & de praxi admittit aliquas vacantias, & proinde abique obligatione supplendi.

Q V A E S T I O 1120.

An, si in fundatione disponatur, quod Capellanus celebret quotidie per se, vel per alium teneatur supplere Missas quas aliquando impeditus omittit.

S V M M A.

1. *Capellanus aut teneatur per alium supplere, quando iniungitur ut celebret per se, vel per alium.*
2. *Teneatur supplere, si iniungitur, ut supplat per alium quando ipse non potest.*
Si fundator iniungat celebrare per se, vel per alium non variatur obligatio Capellanæ.
3. *Celebrare per se, & si per alium impetrat alterutrum ad electionem Capellanæ.*
4. *Celebratio quotidiana obmittit Vacaciones.*
Expressio illius quod tacite inest, nihil operatur.
5. *Clausula per se vel per alium non tollit obligationem supplendi per alium quando Capellanus de iure vacat.*
6. *Expressio illius, quod in iure inest, quando transiit in principalem dispositionem.*
7. *Sacrificium quotidianum cadit sub dispositione secundum mensuram iuri.*

Videntur communiter, quod in tali casu teneatur Capellanus supplere per alium, quando legitime impeditus non potest per se ipsum celebrare, aut quando semel in hebdomada vacat, ita nullus transeat dies, in quo celebretur. Ita Tabiena verbo. Missa quest. 44. num. 45. in fine Syluester q. 7. disto 5. Arzulla numero 28 in fine Nauar. cap. 25. Manual. num. 134. in fine & conf. 25. num. 4. in fine. De preben. S. 3. verbo. Missa. num. 4. Henriquez lib. 9. sum. cap. 24. num. 4. Sotus lib. 9. de iust. & iure. quest. 3. ar. 1. Graf. part. 1. Decis. lib. 2. cap. 39. num. 81. Suarez disp. 86. de sacram. sect. 1. vers. de benefic. Cortubus lib. 2. quest. 4. dub. 3. Fraxinel. de obligat. sacerdot. sect. 4. conclus. 4. §. 2. Vgolin. de offic. Episcopi cap. 14. num. 3. Beia parte 2. cap. 25. ver. Quare obligatio. Bonac. disp. 4. de sacram. disp.

disp. 4. f. 1. vlt. punct. 1. §. 1. num. 17. Axiom. part. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 1. Petrus de Lara lib. 2. de annuat. & Capellan cap. 8. num. 41. Barbosa de preb. Episc. allegat. 24. num. 31. Thomas Hurtad. part. 1. vlt. moral. tract. 2. cap. 4. ref. 17. numero 87. Fundatur in eo. Quia quando fundator disponit, quod Capellanus celebret, per se vel per alium, non eligitur, persona determinata, sed institutio requirit sacrificium quotidianum à Capellano, vel alio offerendum. Ergo nullum impedimentum potest facere, quod non offeratur quotidie sacrificium, cum hoc sit de primaria voluntate fundatoris. Confit. Quia fundator obo obligat industriam Capellani, nec ipsum quotidie intendit obligare ad celebrandum, sed solum quod quotidie offeratur sacrificium. Ergo implenda est voluntas ipsius.

1. Hæc doctrina sicuti est vera, quando fundator iniungit, quod Capellanus quotidie celebret, & quando non potest, suppleat per alium, quia in hoc casu declarat suam voluntatem, quod quando ipse non potest, debeat per alium supplere, ita difficultatem patitur, quando solum dicit, quod celebret quotidie per se vel per alium. Nam in hoc casu fundator non imponit obligationem ultra illam, quam de se offert Capellani, sed dat facultatem in feriendis per alium, quam de iure habet, & proinde solum consentit expresse in modum ordinarium inserviendi in Capellania. Ergo siue per se inserviat semper, siue semper per alium obligatio semper erit eadem, atque adeo iuxta Cap. significatum. De prebend. itavit neque ipse substitutus teneatur tempore infirmitatis, & possit viresque saltem semel in hebdomada vacare.

3. Confit. Quando fundator disponit, quod Capellanus celebret per se, vel per alium, constituit alternatium circa solutionem debiti celebrandi, itavit illam non exigat à Capellano, sed vel ab ipso, vel ob alio, quem ipse substituitur. Ergo cum iuxta regulam iuris in alternatiis electio sit debitoris Cap. in alternatiis. De regul. iur. in 6. & latè Anton. De monast. præcipit cap. 61. poverit Capellanus eligere quam partem maneat, atque adeo aut retinere sibi obligationem, aut transferre in alium. Ergo facta electio ne remaneat obligatus aut ipse, aut substitutus ad vnam tantum partem electam atque adeo eodem modo, ac si in fundatione vna tantum pars fuisset expressa; facta enim electio vnius partis ex alternatiis, alia remanet exclusa, nec amplius cadit sub obligatione. Ergo obligatio capellani eodem modo se habebit, ac si non esset apposta clausula per alium.

4. Confit. 2. Quando fundator obligat Capellandum ad celebrandum quotidie, obligatio admittit aliquas vacationes, vt dictum est in superioribus iuxta Cap. significatum. De prebend. Ergo etiam quando disponit quod celebret per se, vel per alium, quia per hoc solum exprimitur, quod tacite inest, siquidem, vt dictum est in superioribus non tenetur Capellanus per se ipsum inservire sed potest per alium. Expresio autem illius, quod tacite inest, nihil operatur nec alterat dispositionem, atque adeo non inducit novam obligationem l. 3. ff. De legat. 1. & l. non rebus C. De fideiuss. & l. Conditiones ff. de condit. & demonstr. vbi Glof. vlt. & tradunt Alex. Confil. 30. ver. Nec adhuc, obfist. Ruin. confil. 169. numero 15. vol. 1. Ancharan. confil. 547. num. 4. Paul. confil. 110. num. 47. lib. 7. Cuthren. confil. 138. num. 1. lib. 2.

5. Dices. Clausulam. Vel per alium non poni ad exprinendum, quod tacite inest, sed ad declarandum voluntatem fundatoris, quod quando per se ipsum non celebrat debeat per alium supplere, & proinde dicta clausula stat per viam separatam, & principalis
Tom. II.

dispositionis, & facit quod dispositio habeat locum etiam in ipso, in quibus tacitum non valeret, atque, quod obligatio celebrandi per alium virget, quando alius Capellanus posset vacare iuxta ea quæ tradunt. Aret in l. 3. ver. Tunc enim dic. ff. De leg. 1. Gaf. in l. Qui Roma. §. Duo fratres. num. 4. ver. s. p. ius ff. De verbor. obligat. Bar. in l. Diem præferre §. Item ff. de verbor. obligat. Abbas in cap. Cum dilecti. De rescript. Crassetta confil. 17. 1. num. 9. Polgof. consil. 61.

Verum quamvis hæc vera sint, non tamen faciunt ad rem. Nam vt expresse illius, quod tacite inest transit in distinctam, & principalem dispositionem, & aliquid operetur, debet exprimi alio modo, quam sit, vt aduertit Alexander confil. 22. num. 18. ver. Quia respondetur lib. 3. Nam debet constare quod inducat novam, & principalem dispositionem, quod fieri non potest; nisi ducto modo exprimat, ac in utroque si eodem modo exprimeretur, semper induceret novam dispositionem, & nunquam esset verum quod expresse illius, quod tacite inest, nihil operatur, cum tamen hæc sit recepta regula, & in iure fundata. Quando autem fundator disponit, quod Capellanus celebret quotidie per se, vel per alium & nihil aliud addit, quo declarat, se per dictam clausulam, Vel per alium velle aliquid amplius, quam inest expresse in clausula Celebrat quotidie non apparet quod per alium clausulam veli inducere novam dispositionem nec alio modo exprimitur tacite, quam inest expresse & idem non inducit novam obligationem. Nec obstat declaratio S. Congregat. Episcop. & Regul. sub die 14. May. 1617. Quod legitime impeditur quod per alium supplere quia procedit, quando impedimentum extenderet omissionem celebrationis ultra iuris in distinctam, vt dictum est etiam in superioribus.

Nec fundamentum in oppositum subsistit, nam etiam quando fundator solum disponit quod Capellanus quotidie celebret absque clausula per se, vel per alium, adhuc potest per alium celebrare iuxta communem sententiam, & declarationes S. Congregat. & idem non erit electa persona determinata: aut eodem modo erit electa in vno casu, ac in alio. Neque ex eo, quod mens fundatoris respicit quotidianum sacrificium, fit, quod debeat supplere: tunc quia etiam quando non adhibet clausulam, ver per alium, respicit quotidianum sacrificium, & tamen tunc obligatio admittit vacationes ex rationabili causa. Tum quia mens fundatoris respicit quotidianum sacrificium eo modo, quo accipitur à iure, accipitur autem pro frequentiori, quo heri potest, iuxta Cap. significatum. De prebend. Ad Confit. Fundatorem novam eligere industriam Capellani, quia nunquam per se ipsum tenetur inservire nec alio modo intendit quotidianum sacrificium quam accipitur à iure & idem sicut non intendit ita obligare ad quotidie celebrandum vt non possit aliquando vacare: sic nec intendit, quando vacat rationabiliter, obligare ad suppleendum per alium, nisi id exprimat.

terrefcentes quillo modo percipient.

Infirmus lacrimis distribuitur.

- 11 *Fructus Capellanæ cellariæ debentur ratione tituli.*

Beneficium quid dicat.

Beneficium quatenus teneatur ad omnia.

- 12 *Capellanus qui non infirmis per se debet per alium etiam infirmis supplere.*

Non saltem interesse non percipit infirmis distributiones.

- 13 *Lex infirmis fundationis quomodo seruanda.*

- 14 *Quando ex certa causa datum repetitur &c.*

Locum operam non percipit stipendium si impediatur, &c.

- 15 *Dispositiones singulis stare legibus dispensationibus de alio.*

- 16 *Reductio Missarum quomodo faciendæ.*

- 17 *Cap. Significatum continet in commune.*

- 18 *Capellanus cellariis non datur fructus intrinseci celebrationis.*

- 19 *Capellanus per seipsum infirmis, non tenetur nisi modo prædicti.*

tione, & honestate celebrare non potest, non fit, quod idem velint fundatores Capellanatum. Sexto arguunt alij diminuto labore diminuitur etiam salarium, vt tradunt Bald. in l. consil. ff. De adoptione. Barbara in l. ter. c. Communis. De Legatis. Menoch. De arbitrar. casu centesimo trigesimo tertio. Atsili. in Constitutione Regni quingagesima quinta, in fine. Brun. De augment. concisionis decima tertia, & decima quarta. Gratian. decimam centesimam prima. Sicut aucto debet angere, vt ita dunt Felin. in Cap. Cum olim, in fine. De re indicand. Bart. per illum textum in l. Scio. ff. De annis legatis. Baldus in l. Qui datus. ff. De conditione, & demonstratione. in Cap. Cum olim. De re indic. Cardin. ibidem, numero quarto. Couartuu. libro tertio Variarum resolutionum, capite decimo sexto, numero sexto. Cepol. De seruiculis urbanicis Prædier. 5. decima quarta, capite primo. Dec. consilio vigesimo septimo, numero secundo. Roman. consilio vigesimo primo. Pontan. De alimentis, capite decimo sexto, numero 7. qui loquuntur in varijs casibus. Ergo etiam Capellanus debet non celebrans quotidie percipere minores fructus, si non suppleat. Sepimod. Capellanus non tenetur per seipsum infirmis, sed potest per alium. Ergo quando per se non potest, adhuc remanet obligatio seruendi per alium, cum obligatio seruandi non fit coacta ad Capellanum, sed admittit etiam substitutum. Hæc asseruntur tum pro hæc sententia, tum pro iuxta asserenda, quæ simul recensentur, quia omnia tendunt ad idem probandum.

Secunda sententia communissima docet, Quod, si infirmitas sit paruorum dierum, siue sit continua, siue sit interpolata, non tenetur Capellanus supplere Missas prætermittas, secus autem si sit longa: nam tunc tenebitur supplere per alium. Ita Petrus Nauat. libro secundo de rell. capite secundo, numero ducentesimo decimo. Grat. ratio secundo, consil. libro tertio, consilio primo De præbendis, difficultate secunda; numero quinto & sexto. Placensis in præxi. parte secunda, capite tertio, titulo de visitis, Benefic. numero secundo. Naldus in summa verbo Missa, numero undecimo. Rodriguez parte prima suæ, capite ducentesimo quadragesimo primo, conclusiones tertias. Ludouic. à S. Io. parte prima suæ, questione decima de Eucharist. articulo tertio, dubio primo, difficultate prima, conclusione tertia. Riccius decessione ducentesima vigesima, numero tertio, parte secunda. Scia Præxi resol. 351. numero tertio, & sequenti, parte prima. Ludouicus à Cruce in Bullæ. compo. dispensatione tertia, dubio vltimo, numero decimo sexto. Molles, parte prima summa, tractatu sexto, capite primo, numero septuagesimo nono. Henriquez libro nono sum, capite vigesimo quarto, numero quarto. Fraxinel. De obligat. Sacerdot. sectione quarta, conclusiones quarta, 6. decima tertio. Genuens. in Præxi. capite quingagesimo sexto, numero secundo. Bonacina dispensatione quarta De Sacramento, questione vltima, puncto vltimo, numero decimo septimo. Barbosa De potestate Episcopis, allegatione vigesima quarta, numero trigesima prima. Homobon. parte prima Examini. tractatu quarto, capite decimo tertio; questione centesima vigesima secunda. Diana parte secunda, tractatu decimo quarto, resolutione vigesima septima. Laiman. libro quinto theologia moralis tractatu quinto, capite tertio, numero sexto. ver. Sed dubium est. Trullench. libro tertio De Sacramento, capite octauo, dubio undecimo, numero nono. Quartus in Rubric. Atsili. parte tertia, titulo duodecimo, numero octauo. Mathelin. De Sacramento Ordinis, tractu tertio, parte secunda, capite vigesimo tertio, numero sexto. Couartuu. libro tertio Variar. capite decimo tertio.

EX dictis superioribus constat, quod ratione infirmitatis potest non celebrare, quamuis obligatus sit ad celebrandum, quod non solum debet intelligi, quando absolute infirmitas reddit inhabilem ad celebrandum, sed etiam quando est talis, vt non sinat celebrare sine notabili incommodo, alioquin non opus fuisset, quod ius declararet, quod excusetur ratione infirmitatis, vt declaratur in Cap. Significatum. De præbendis. Quia si infirmitas reddidit inhabilem ad celebrandum impotentia ipsa declaratur. Solum difficultas est, an quando Capellanus non celebrat ratione infirmitatis, teneatur per alium supplere, præsertim quando infirmitas est longa.

Quod absolute teneatur supplere, etiam si prætermittat celebrare scilicet, aut bis contendit Baunius. tom. 1. Theol. moral. tract. 16. quæst. 18. de præbendis, ver. Dico 1. Citari solet etiam Petrus Ledesma 1. parte. sum. cap. 18. De Eucharist. conclus. 20. Sed loquitur, quando ratione fundatoris præscribitur certus numerus Missarum pro qualibet hebdomada; non autem de obligato ad celebrandum quotidie, Prob. Baunius. Lex imposta fundationi est exactè seruanda Cap. 1. De poellis, itavt non sit in potestate legis tam tollere. Ergo cum Capellanus se obliget ad ea quæ imposta sunt in fundatione, tenetur seruare. Secundò. Quæ ex certa causa dantur repetuntur, si adimpleri non putuit l. si pecuniam. inu. ff. De condic. cau. dat. & affect. Patil. lib. 1. de resignat. quæst. 3. num. 43. dicentem, quod non seruatis conditionibus prouiso beneficij est nulla. Quod tamen non facit ad rem, quia loquitur de conditionibus seruandis in ipsa prouisione. Ergo cum fructus Capellanæ dantur ob quotidianam celebrationem, nisi quotidie celebratur repetentur. Tertio. Quia non celebrans ex infirmitate, & non supplens, priuaret fundatores grandi commodo spirituali, quod sibi, & cæteris intendebat. Quando Conel. Trident. sess. vigesima quinta cap. 4. de Reformatione, operat conscientias eorum, ad quos spectat Missas curare pro elemosina tenuis si eas nihilominus prætermittant, quod est sine sensu, sensu, quod Missæ prætermittæ, sint supplendæ iuxta fundationem. Quintò. Quia non licet arguere à Cap. significatum ad cæteras Capellanias; nam ex eo, quod Pontifex concedat vacare illi Capellano, quando salua deuotione,

tertio, numero nono. Fautus libro secundo De Eucharistia, questionibus centesima prima. Qui iun-
tat, nisi stipendium sit tenue, & necessarium
alendo Capellano. Thomas Hurtad. parie prima
resoluit. moral. tractatu secundo, capite quarto,
resoluitio octava, numero nonagesima prima, &
nonagesima secunda. Non conveniunt tamen in-
ter se hi Doctores quor diebus possit durare in-
firmatas absque onere supplendi; nam aliqui
volunt, quod cesset obligatio supplendi, si in-
firmatus duret per octo, aut per decem dies,
vt Rodriguez. Riccius, Barbosa, Genuen. Ho-
mobon. Molfes. Alij per quindecim dies, vt
Lodouicus à Cruce, Bonac. Diana, Tullench.
Alij per mensem vt Laiman. & Consil. Provin-
ciale Mediolanen. 7. Tit. de Missa. requirit ta-
men, quod ante infirmitatem per annum infir-
muerit. Alij per triginta dies, vt Thomas Hur-
tad. qui interpolatè admittit etiam spatium
duotum mensium. Alij denique per duos menses,
vt Petrus Nauat. & Nald. Vega in sam. cap. 28.
de Missa Casa 14. Rodriguez item in sam. cap.
256. de Missa conclus. Tertia. & probabile putat
Lugo Cardin. disp. at. de Eucharist. scil. t. num.
49. Dicahil. De sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 21.
numero 411. in fine. Quintanaduen. cum alijs. com.
secundo singul. tract. secundo singul. t8. numero se-
cundo.

4. In hac difficultate puto distinguendos tres casus. Primus erit, Quando testator iniungit,
quod quotidie celebraretur, coniungens heredibus,
aut alijs exequationem suæ dispositionis. Secun-
dus, quando Capellania non est collatiua, sed
tantum ex dispositione testatoris eligitur Capel-
lanus. Tertius quando Capellania est collatiua,
atque aded beneficium Ecclesiasticum. In primo
casu, cum liberum sit Exequutori curare cele-
brationem Missarum, modò per vnum, & mo-
dò per alium, solum difficultas habet locum si
vni committat celebrationem missarum. In quo
casu infirmitas nullo pacto excusetur, quin de-
beat omnes Missas celebrari iuxta præscriptio-
nem testatoris. Etratio est quia exequutor re-
tinetur date elemosinam, itavt cum effectu se-
quatur celebratio; & destinatur ad celebrandum
suscipit onus Missarum vel singulatum, &
tamquam si essent manuales non autem susci-
piunt munus, ad quod sequitur obligatio cele-
brandi. Ergo tenetur singulas Missas celebrare
tamquam si essent manuales, alijs tenetur elemo-
sinam acceptatam restituere. Cederem tamen,
quod si infirmitate detentus per quatuor,
aut quinque dies prætermitteret celebrationem,
posset exequutor ex benigna mente testatoris
relaxare obligationem stipendi; præsertim si
tempore considerabili in hoc suam operam præ-
stasset.

In secundo casu, si videlicet Capellania non
sit collatiua. Dicendum est. Quod Capellanus ele-
ctus super paucis dies impediatur ab infirmitate ne pos-
sit celebrare, non tamen ad supplendum Missas præ-
termittit. Et in hoc casu habet locum secunda
opinio; & militat ratio, quæ pro ipsa affertur.
Quia cum Capellania non detur in titulum, nec
sit beneficium Ecclesiasticum, Capellanus æqu-
paratur seruo, siquidem aliquo modo addicit
seruitium suum to ordine ad celebrandum, vt
obseruat Gloss. in Cap. significatum. De præbendis,
& veluti recipit salarium pro præstatione serui-
tij. Unde debet etiam æquiparari quoad recep-
tionem salarij, itavt sicut onus debetur salarium

famulo, vt tradunt Batt. in l. si uno §. licet
eum quidam. ff. Locati. Abbas in Caput primum
De Clericis aggranijibus. Couatru. libro tertio, Pa-
riorum resolutionum, capite decimo tertio. F. 202.
in Caput vnicum. §. Qui verb. De Clericis non re-
sidentibus, in 6. Anchata. in Caput Petrij. De
Locato. Imola ibidem. Neque etiam debeatur Ca-
pellano infirmo. Rursus, sicuti seruus infirmus
ali debet per aliquot dies, vt tradunt Gloss. in
l. Arberibus. §. De illa ff. de usufruct. Batt. in
l. si cum decem §. si autem §. si autem ff. so-
luto matrimonio. Abbas in Cap. 1. de cleric. aggra-
tan. Couatru. libro tertio. Variar. cap. decimo tertio.
Ita etiam Capellanus poterit per aliquot dies in-
firmitatis recipere stipendium, licet Missas non
suppleat.

Sed quot debeant esse isti dies cum aded va-
6 tient inter se Doctores, non videtur posse certa
regula definiti. Doctores modò citati, qui di-
cunt debere cibaria seruo egrotanti, extendunt
ad octo, vel decem dies; quod puto proba-
bile etiam in Capellano, quando contingeret
infirmus infra primum annum sui seruitij.
Quod si contingeret post primum annum, exis-
timo quod possit percipere fructus per mensiem
infirmittatis, & non ultra iuxta Concil. Provin-
ciale Mediolanense, de quo numero tertio quia hæc
est æqua relaxatio obligationis, & præsumpta
de benigna mente testatoris, cum non sit ve-
tustimale, quod ita voluerit obligare Capellano,
vt tam rigorosè infirmiter, vt neque vnus
mensis infirmitate excusetur. Imò si per plures
annos ita infirmiter, æquum esset etiam, vt
maiori tempore excusaretur, si infirmitate im-
petitus non celebraret, itavt quo maiori tem-
pore infirmiter, eo etiam maiori proportiona-
liter excusaretur. Si enim seruitium famulorum,
quo longius est, & magis dederetur benevo-
lentiam Domini, & aliquam recogitationem
ultra consuetum salarium, & quod in infirmi-
tibus magis adiungeretur; vnde etiam Domini,
si acceptum habet eorumdem seruitium, legati-
tis ipsi in testamento aliqua bona: ita etiam
congruum est, vt Capellanos, qui fuit diligens
in præstando seruitio, quo maiori tempore
præstiterit, eo etiam maiori proportionaliter ra-
tione infirmitatis excusetur.

In tertio autem casu, nempe quando Capel-
7 lanus est collatiua. Dicendum videtur. Quod Ca-
pellanus absolvatur ab obligatione celebrandi quo-
cumque tempore duret infirmitas, nec teneatur sup-
plere, & faciat fructus suos. Hoc autem intelli-
gitur supposito quod fundator aliter non dispo-
suerit, quia si ex eius dispositione colligitur,
quod velit Missas suppleri erunt sup-
plende. Rursus etiam debet intelligi quando per
ipsum infirmiter, nam alia est ratio, si infirmiter
per substitutum, vt infra dicitur. Hoc autem
accipi volo non tamquam absolute affectum, sed
saluo semper meliori iudicio; & solum tamquam
examinandum propositum.

Videret delinxi ex Capite Significatum. de 8
Præbendis, vbi Capellanus electus ad quotidie
celebrandum confirmatur à Pontifice cum clau-
sula. Nisi infirmitas corporis fuerit impediens; hoc
est, quod debeat celebrare, nisi infirmitate im-
pediatur. Cum enim dictio, Nisi, qua vitatur
Pontifex, sit exceptio casus infirmitatis, vt
tradunt communiter Ias. in l. tertio num. 11. ff.
De Officio eius. Becotius in cap. Quod autem numero
36. De sac. patronat. Gomez in Cap. 2. numero 88.
de consil.

de consil. in 6. Seraphin. de privileg. iuramen. privileg. 57. num. 12. Surdus Consil. 11. num. 6. Tufch. littera D. consil. 5. 14. Ludouic. decis. 344. num. 25. Pontifex excludit tempus infirmitatis, ad quod se non extendit obligatio Capellani atque adeo, excludit quodcumque tempus, quia iam extrahitur à Regula, seu obligatione. Est enim dictio, *Nisi*, taxativa ut notant Couartus, cap. 4. de sponsal. par. 7. §. 2. num. 8. Paris. lib. 5. de rescriptis. quest. 6. num. 163. Felin. in Cap. in causis num. 10. de rescriptis Olach. decis. Padernus. 174. num. 4. & proinde taxat pro tempore obligationis celebrandi illud, in quo Capellanus non impeditur infirmitate. Unde remanet exclusum totum tempus infirmitatis, ad quod non se extendit obligatio.

- 9 Accedit quod Capellanus non minus tenetur ad recitationem horarum canonicarum, quam ad celebrationem; siquidem ad hanc tenetur ex dispositione Fundatoris, ad illam verò ex dispositione Ecclesie; & ita tenetur, vt si non recitet, non faciat fructus suos iuxta constitutionem Concil. Lateranens. (sub Leone sess. 9. §. 1. *statuimus*) & Pij V. Consil. 138. in Bullaria. Cum enim Capellania collaturæ vt beneficium, inducit obligationem recitandi horas canonicas. Et tamen, dum Capellanus infirmus est, quando durat infirmitas, excusatur à recitatione, nec tenetur supplere, vt docent communiter, & desumitur ex Cap. Clericus Dec. 91. & Cap. Ad audientiam de cler. non resident & facit fructus suos, ita vt non tenetur aliquid restituere, neque in Concil. Lateranens. dum statuitur, quod non teneant non faciat fructus suos, additur clausula *legitimus impedimento cessante*, sicut etiam in consil. Pij V. ibi *Divinum officium legitimum cessante impedimento non dixerit*. Ergo ratione infirmitatis excusabitur etiam à celebratione, nec tenebitur aliquid supplere, sed adhuc faciet fructus suos.

- 10 Rursus Distributiones quotidianæ ita dantur interessentibus ratione servitij, & interessentia iuxta Cap. unicuique de cler. non resident in 6. vt neque ex relaxatione, & consensu interessentium percipi possint à non interessentibus, vt decernit Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. de reformatione. reuocando statuta, & consuetudines in contrarium. Et tamen infirmus, qui ratione infirmitatis non potest interesse eas lucratur, vt tradunt communiter Doctores per Cap. unicuique §. qui veri de cleric. non resident in 6. & Cap. 1. de cler. agros vel debet Et ita eam declarat S. Congregat. apud Garziam mox citandum. Et ita tradunt Doctores in dict. Cap. unicuique Couartus. lib. 3. variat. rescript. cap. 13. num. 8. Atoieda de in comput. benefic. par. 2. cap. 17. num. 15. Synon in spacio rescript. Glossa 9 princip. n. 30 Abbas in Cap. Ad audientiam n. 5. de cler. non resident. Duen. reg. 2. ad. limit. 7. Io. Silos de benefic. par. 4. quest. 6. num. 9. Garzia de Benefic. par. 3. cap. 2. num. 163. Ergo etiam Capellanus infirmus, quamvis non celebret, quocumque tempore daret iohannibus percipiet fructus, nec tenebitur aliquid supplere, cum per ipsum non fiat, quin satisfaciatur muneris celebrationis, sicut per canonicum non fiat, quod non interfit choro, quando destinetur ab infirmitate.

- 11 Ratio autem est. Quia cum Capellania collaturæ sit beneficium, confertur Capellano in titulum: non autem dantur illi fructus Capellaniz tanquam stipendium servitij præstiti; & proinde dicitur percipiendi, & administrandi fructus fundi Ecclesiastici procedens ex beneuola actione influentis cui est annexum aliquod spirituale officium iuxta ea, quæ tradunt Gloss. in Cap. 1. verbo *Obtinere de reg. iur. in 6. Nauar. consil. 63. num. 7. de finem. Garzia de benefic. c. 5. num. 7. par. 1. Lotter de re benefic. lib. 1. quest. 3. n. 1. &*

sequi, & proinde officium propter quod datur beneficium, est personale, & non obligat ultra vires beneficiariz, quia personalia, sicut non excedunt personas, ita nec excedunt eiusdem officii. Ergo beneficiarius tenetur ad implendum officium annexum beneficio, quatenus implere potest. Et in hoc differet. onus beneficii à cæteris oneribus, & seruitiis, quæ veniunt immediate in contractum. Quod onus personale beneficii non per se primò imponitur, sed vt veniens in consequentiam ad beneficium; & ided vt accessorium sequitur illius naturam, & censetur commensuratum viribus beneficiariz. Onus autem impositum per se primò remanet sub obligatione iuxta mensuram impositionis, est prout venit in contractum quia conuenienter de ipso secundum re, non autem in consequentiam vt accessoria ad aliam principalem actionem qualis est institutus beneficiariz. Neque his contrariatur responsio S. Congregat. Episcop. & Regular. sub die 14. Maij 1627. de qua plures supra, quod obligatur celebrare per se quotidie tenetur impeditus etiam legitime per alium supplere quia non loquitur de beneficiario, sed de eo, cui à testatore est impositum onus celebrandi; & proinde qui non habet emolumentum in titulum, sed per modum salarii; atque adeo locum habet in secundo casu, de quo supra.

Ex dictis sequitur. Quod si Capellanus non sit solitus intrare per se, sed per substitutum, tenebitur per eandem substitutionem continere celebrationem. Ratio est. Quia vt excusatur debet ad se legitimum impedimentum, quod sit causa impediticia celebrationis, vt de Canonico, quod percipiendis distributiones, docet communiter, quia si non solitus sit interesse, non percipiet, quando fuerit infirmus eo, quod infirmus non sit vera causa absentie. Ita Panor. in Cap. Ad audientiam de cler. non resident. Card. Io. Andr. ibid. Franc. Gemin. & alij in Cap. unicuique de cler. non resident. in 6. Felin. in Cap. Apostolica num. 12. de excep. Probos in dict. Cap. unicuique de cler. non resident. in 6. Couartus. lib. 3. variat. rescript. cap. 13. num. 8. Francisc. Monal. consil. 21. num. 6. & alij, quos citat, & sequitur. Moneta de distrib. par. 2. quest. 6. num. 21. Si enim non sit solitus per se ipsum celebrare, tunc infirmus sicut non impedit actionem, qua soluit debitum, ita nec liberat ab opere soluendi.

Argumenta in contrarium adducta non procedunt contra resolutionem de Capellaniz collaturæ. Unde ad 1. resp. quod lex imposita fundationi est exactè obseruanda eo modo, quo est imposita, & secundum mensuram impositionis. Cum autem onus celebrandi sit impositum Capellaniz tanquam beneficio, est impositum secundum mensuram oneris beneficiariz, quia eo ipso, quod fundator voluit Capellaniam esse collariam, voluit etiam, quod onus esset beneficiariz, atque adeo regulandum iuxta alia onera beneficiariz, nec voluit vagis graue beneficiariz, eadem non expresserit, quam ex natura sua grauet beneficium.

Ad 2. Quæ ex certa causa dante repeti, si non potuit adimpleri, quando res est integra, & ipsa causa venit immediate in contractum quia tunc habet locum penitentia, eodem non duntaxat capta executione, & in hoc sensu procedit text. citat. *l. si penitentem*. Quod non contingit in casu præsentis; tum quia non interuenit contractus, nec etiam innoctatus, qualis erat, de quo dicta lex, vt Balz. & alij ibi obseruant. Io. præsentis autem non interuenit alius contractus, quia Capellaniz gratis confertur tanquam beneficium; neque res est integræ. Quia iam capta est adimpletio oneris. Neque datur ob causam celebrationis, quia causa principalis, ob quam

quem datur, est beneficere beneficiario & causa celebrationis venit ut accessoria in consequentiam. Neque etiam facit ad rem tex. l. si uno §. Cum quidem ff. Locati allatus à Consar. quia ibi solum habetur, quod locans operas suas non recipit stipendium, si impeditur prestare non potuit, loquitur enim de eo, qui receperat vecturam pro vehenda naue, quam non potuerat vehere, quia perierat. Nos autem non sumus in casu locationis operæ, cum beneficiarius non locet.

- 15 Ad 3. Capellanum ex infirmitate non celebrantem, nec suppletem non priuare fundatorem aliquo commodo debito, siquidem cum fundauerit Capellaniam collatiam, non intendit, nisi illud commodum, quod ex ipsa iuxta rationem beneficii percipi poterat, quia censetur fundasse iuxta leges, & naturam beneficii. Quia disponens censetur velle stare legibus loquentibus de actu, quem disponit, ut tradunt Bald. in l. si duo ff. de acquir. hered. Natta Consil. 49. num. 11. Becius consil. 3. §. num. 11. Sord. consil. 147. num. 24.

- 16 Ad 4. Ex illo loco Concil. nihil colligi ad propositum, nam disposuit de reductione Missarum, quibus correspondet tenue emolumentum, & oneratur conscientias Prelatorum, ut ita reducant, ut quam fieri possit utilius uenit testatorum adimpleretur. Unde ex hoc solum colligitur, quod mens testatorum sit adimplenda eo meliori modo, quo potest. Unde solum potest inferri, quod obligatio Capellanix celebrandi quotidie debeat impleri meliori modo, quo potest, atque adeo quod frequentius fieri potest celebrandum sit, ut dicitur in Cap. significatum de prebend. non autem quod Missæ pertransmissæ ex causa infirmitatis sint supplendæ, cum in dicto Cap. tempus infirmitatis excipiat ab obligatione celebrandi.

- 17 Ad 5. Imò Licet arguere à Cap. significatum ad cæteras Capellanias, quia licet contineat decisionem casus particularis, est tamen ius commune, quia decisio casus particularis inserta in corpore iuris facit legem vniuersalem, ut docent communiter in materia de legibus. Et idem Capellanix quoad ea que non sunt in specie expressa in foundatione regulari debent iuxta dictum Cap.

- 18 Ad 6. Procedere solum quoad Capellanias non collatiuas, non autem quoad collatiuas, quia in his non datur per se primo fructus tanquam salarium laboris, sed datur ius ad administrandum fundum Ecclesiasticum, & percipiendi fructus; nec ut dictum est supra, interuenit contractus, sed ex vna parte assumitur onus celebrandi, & ex altera promittitur salarium, sed institutio beneficii, in qua ex beneuolenti affectu confertur tale beneficium beneficiario, cui est annexum officium celebrandi. Et idem non est attendenda proportio salarii ad onus. Imò videmus, quod piouissima beneficia habent solum auxerum onus recitandi horas canonicas.

- 19 Ad 7. Negat consequentia, quando Capellanus est solutus inferuire per seipsum. Quia licet possit per alium inferuire, est tamen ipsi liberum inferuire per se ipsum. Et idem, quando elegit hanc partem tenetur solum inferuire modo sibi possibili, nam non habet obligatam ad seruitium, nisi propriam personam; & quod seruire possit per alium, non est obligatio seruendi, sed facultas deponendi onus penes alium, quod habet sibi impossum rationi beneficii.

Q V Æ S T I O 1133.

An si fundator concedat in singulas hebdomadas unicam vacationem, teneatur Capellanus supplere, quando ex infirmitate, vel alia causa non celebrat.

S V M M A.

- 1 Obligatio Capellani eodem modo regulanda sine fundator concedat vacationem sine non.
- 2 Concessio vniuersæ vacationis pro Capellano est id quod de iure conceditur.
- 3 Taciti, & expressi est eadem ratio.
- 4 Dispositio hominis recipit interpretationem à iure communi.
- 5 Si fundator præscribat Missas pro singulis diebus uno excepto, adducit ius commune Capellaniam habere locum.
- 6 Prescriptio die vacationis est seruandus, sed non sub gravi obligatione à Capellano.

SUPPONITUR, quod in foundatione non expressè obliget Capellanum ad supplendum, quando ex legitimo impedimento non celebrat & solum quæritur, an stante dicta concessione vacationis remaneat Capellanus ita obligatus ad quotidie celebrandum cæteris diebus, ut teneatur supplere, licet legitime impeditus non celebret. Videtur autem res solvendum. Quod non teneatur supplere, sed adducit obligatio ipsius eodem modo regulanda, ut regulatur, nisi expressè esset concessa talis vacatio.

RATIO autem est. Quia concedendo expressè hanc vacationem nihil concedit, quod ex natura Capellanix non veniat concessum; sed solum quod est concessum tacite, concedit expressè siquidem conueniant omnes, quod de equitate potest vnicuique die in singulas hebdomadas vacare Capellanus fundator. in Cap. significatum de prebend. Ergo cum nihil concedat de nouo, quod alias non sit concessum, non est dicendum, quod per hanc expressam concessionem imponat obligationem, quæ non sit de iure annexa Capellanix. Quia si tacita concessio non inducit, nec etiam inducat expressa, cum taciti, & expressi, sit eadem ratio. Locum quid sit. l. cetera per. dcl. ff. de leg. 2. & l. siem quia ff. de pælis.

Rursus dum nihil exprimit fundator, sed tantum concedit vacationem vnam in singulas hebdomadas, præsumitur, quod in reliquis se conformet dispositioni iuris communis, quia omnis dispositio hominis recipit interpretationem à iure communi. & censetur se illi accomodare l. si stipulatio ff. de vsu. & notat Bruus Consil. 35. num. 10. Menoch. consil. 119. num. 16. Ripa in l. heredes mei §. cum ita num. 74. & 75. ff. ad Trebel. Zanchin. ibid. par. n. 5. Alciat. Reg. 3. Presump. 32. Vnde remanent solutæ quæ de iure communi iuxta Cap. significatum de prebend. habet Capellanus, & eodem modo erit regulanda Capellania, ac regulator cæteræ, quoad vacationem, & quoad supplendas Missas non celebratas.

Et hoc habet locum, etiam si fundator præscribat Missas celebrandas pro singulis diebus hebdomadæ vno excepto, pro quo concedat vacationem. Nam talis præscriptio intelligitur locum habere, quando Capellanus non detinetur legitimo impedimento, ne celebret, non autem, quia fundator intendat obligare ad supplendum, quando non posset ratione infirmitatis, vel ex alio legitimo impedimento celebrare. Nam hæc quoque præscriptio, cum

cum accelloria ad obligationem celebrandi, & de se non inducant obligationem supplendi per alium, accipi debet, vt sit cōformis iuri cōmuni, vt de principali dispositione dicebatur *num. præced.* atque adeo pro eo tempore pro celebrare teneatur de iure. Verum hic quoque adnotandum est, quod non obstat responsio 5. Congregat. Episcop. & Regular. de qua sapius in superioribus *sub die 14. Maij 1627.* Quod obligatus quotidiè per se celebrare debet per alium supplere, si legitime impediatur, quia, vt dictum est, procedit de simplici onere celebrandi, in quo per se primò intenditur celebratio: non autem de Capellania erecta in beneficium.

Ex dictis colligitur, quod si fundator præscribat diem vacationis, itavt vellet in cæteris diebus habendam celebrari, tenebatur illa feruare. Quia tamen res non est magni momenti ex aliqua rationabili causa, quamvis non graui, poterit alio die vacare, quia potest facillè præsumi voluntas, & consensus fundatoris ex qualibet rationabili causa, nisi fortè vt aliquis dies, in quo ratione alicuius occasionis possit præsumi, quod velit celebrari vel ob concursum populi vel ex aliqua alia causa; censetur enim fundator ita disposuisse vt regulariter seruando, quando aliqua ratio, aut commodum Capellani aliter non exigeret.

QVÆSTIO 1124.

Qua infirmitas excuset Capellannm seu Beneficiatum à celebratione Missæ.

S V M M A.

1. *Infirmitas excusat à celebratione, quando reddit impotentiem.*
2. *Quomodo regulanda obligatio Capellani ad celebrandum.*
3. *Quale damnum excuset à restitutione.*
4. *Non omnis infirmitas, quæ excusat ab audienda Missa, excusat etiam à celebranda.*
5. *Laborantes quartana, aut tertiana an excusentur à celebrando.*
6. *Stomachi, Capitis, oculorum dolor &c. quando excuset à celebrando.*
7. *Pulsus digitarum, quibus trahitur hostia quando excuset Capellannm.*
8. *Senectus an excuset Capellannm à celebrando.*
9. *Infirmitas exercens, actiones similes celebrationi, non excusatur à celebrando.*
10. *In dubio an infirmitas excuset Capellannm à celebrando, standum prudenciam iudicio.*
11. *Standum peritis in arte.*

Quia infirmitas habet diuersos gradus & qualitates idè determinandum est, quænam sit sufficientis, ad excusandum Capellannm, seu Beneficiatum à celebratione. Plura circa hoc habet Quotidianæ, infractandæ, quæ tamen omnia probati non possunt; statuenda est ergo regula generalis quod tunc *Infirmitas excuset à celebratione quando reddit impotentiem, ad celebrandum.* Hæc autem impotentia, non solum accipienda est de Physica, sed etiam de moralis atque adeo quando non potest celebrari nisi cum damno tali, quod secundum prudens iudicium reddit impossibilem celebrationem, & proinde non sufficit quæcumque infirmitas, sed debet esse talis vt ex stante, ex celebratione consurgat graue damnum circa statum, in quo reperitur quoad sanitatem.

Hæc regula fundatur in eo, quod, tam Capella-

mus, quàm Beneficiatus teneatur celebrare ex iustitia, & idè obligatio, celebrandi regulanda est secundum mensuram obligationis restituendi. Ad excusandum autem à restitutione requiritur impotentia saltem moralis, quæ consistit in eo, quod restitutio non possit fieri nisi absque graui damno. Hoc autem graue damnum non sufficit, quod consurgat, quia notabilis summa restituatur sed debet esse cum notabili læsione præterij status. Ita Gabr. in 4. diff. 35. quæst. 2. *ar. 1. conclusio. ff. Antonio. par. 3. rit. 5. cap. 8. circa mod. Calet. 1. 2. quæst. 6. ar. 6. & in sum verbo Restitutio cap. 6. Angel. verbo Restitutio 3. num. 4. Syluester verbo Restitutio 3. quæst. 3. Summa Corona par. 3. cap. 5. num. 12. 5. 3. Sotus lib. 4. de iust. & iur. quæst. 7. ar. 4. Atag. in 2. quæst. 6. ar. 8. concl. 3. Salom. contrar. 3. conclusio. 3. Bannet. dub. 3. conclusio. 4. & 5. Valent. tom. 3. diff. 8. quæst. 6. num. 7. caus. 4. & 5. Philat. de off. Sacerd. lib. 2. lib. 6. *ar. 38. conclusio. 4. Ledesma 2. par. 4. quæst. 18. ar. 5. conclusio. 3. Nauar. lib. 4. de restit. cap. 4. dub. 7. num. 42. Rodriguez par. 2. sum. cap. 45. conclusio. 4. Corduba infirm. quæst. 68. par. 3. Carbo de restit. quæst. 87. conclusio. 11. Lopez par. 3. Instruit. cap. 118. conclusio. 2. Sayr. lib. 10. de iur. rig. tract. cap. 6. num. 37.**

Hinc deducitur contra Quintanaduen. *tom. 2. singular. tract. 1. singular. 54. num. 1.* quod in semper æ infirmitas excusat ab audienda Missa, excuset etiam à celebrando Capellannm, seu Beneficiatum. Licet ad celebrandum requiratur maior attentio, & labor corporalis, quia tamen iste excessus non potest causare notabilem effectum quoad statum salutis: & alia præceptum audiendi Missam benignissimo modo obligat; contra verò celebrandi strictè, quia obligat ex iustitia, idè requiritur talis infirmitas, vt celebranti non possit nisi cum notabili detrimento salutis corporalis, vnde tussis, seu Catarrus, quamuis pro facillime curatione exigeret, ne patiens surgeret è lecto, non excusaret, nisi fortè talis esset, vt impediret obligationem. Videmus enim, quod regulariter ita laborantes non omittunt sua exercitia. Vnde multò minus debet omittere, qui teneatur ex iustitia, alteri inferre. Contra verò excusaretur, si infirmitas esset talis, vt non posset è lecto forgeri quæcumque illa sit, quia hæc inferre mortalem impotentiam.

Secundò deducitur. Laborantes quartana, aut tertiana oon semper excusati pro illis diebus, quibus liberi sunt, vt notat etiam Quintanaduen. *tom. 2. singular. tract. 1. singular. 54. num. 4.* quamuis nimis indulgeat, dum putat pro excusatione, sufficere, quod celebratio sit mediocriter nocitura. Nam iuxta Regulam positam requiritur, quod status Salutis in quo repetitur, notabiliter damniificetur, & proinde considerandæ erunt vires, qualitas complexionis, & alie circumstantie, & expendendum, an ex celebratione timeatur graue nocuentiam: nam si non timeatur, tenebatur celebrare.

Deducitur tertio, Stomachi, oculorum, aut Capitis dolentem posse quidem excusare à celebratione, sed non semper; neque enim sufficit nocuentia alicuius considerationis, sicut putat sufficere Quintanaduen. *tom. 2. singular. tract. 1. singular. 54. num. 2.* sed debet esse notabilis alteratio quoad statum corporalem; Facillius excusare possunt vertigines, si non sicut leues, quia possunt esse causa aliosius inconuenientis in celebratione. Hinc lippitudo, aut caligatio oculorum, aut fluens humor, quamuis secundum Quintanaduen. *num. 3. excuset, si in legendis causis mediocrem difficultatem, reuera tamen oon excusat* & si aliquid dolo, aut humor ingrauesceret, nisi læsio off. Missæ reddat moralem impossibilem & constat experientia, quod plures cum hu-

huiusmodi mortis absque ulla obligatione, sed ex mera desorione celebrant, quod conuincit, non esse causam sufficiens pro soluenda obligatione celebrandi.

6 Quare deducitur, Quod si digiti, quibus hostia tangitur, patena purificatur, afficiantur leui vulnere, aut vulnere, non erit absolute causa sufficiens ad excusandum, sicut putat Quintanauden. *tom. 1. singul. 18. 1. singul. 24. num. 1.* sed tunc solum, quando discoopertiri non possit pro illo tempore, quo celebratur, & mundari absque notabili damno. Quod idem dicendum si caput lesum sit, ut indigeat coopertiri, quia potest absque notabili damno pro illo tempore, quo datur celebratio, tenebitur celebrare. Si vero contingat, quod pedes aut crura ita afficiantur, ut non possit quis stare, aut nullo modo caligas induere absque notabili dolore, excusabitur; secus tamen si cum mediocri dolore quia etiam cum mediocri damno restitutum est. Et idem dicendum est, si non possit vestiri, nisi cum magna indecentia.

7 Quare deducitur. Quid dicendum de senectute, putat enim Quintanauden. *tom. 1. tract. 1. singul. 24. num. 4.* quod excuset, quando impedit decentem celebrationem. Verum ut excuset, debet esse ita languida, & deformans habitum, & adiones corporis & consequenter ritus, & Cereemonias seruandas, ut ratione indecentia esse interdicta celebratio, quia si non est interdicienda, non est moraliter impossibilis, atque adeo debita. Addo etiam quod si posset, teneretur seorsim in aliquo sacello celebrare, nam tunc maior indecentia subtraheretur posset, quam si publice celebraretur.

8 Sexto deducitur, Quod si infirmus exerceat aliquas adiones similes celebrationi Missæ, ut esset legere, ludere in ludis qui requirunt aliquam attentionem, quamvis adhuc excusari sentiat Quintanauden. *tom. 1. tract. 1. singul. 24. num. 6.* & citet Sanchez lib. 7. *confil. Moral. cap. 2. dub. 45.* qui tamen non loquitur de Celebratione Missæ ex obligatione iustitiæ, sed Horarum Canoniarum, seu etiam tamen non excusabitur, quia exercitium harum actionum declarat potentem ad celebrandum. Nec obstat quod illas exerceat ob recreationem, & proinde non sint molestæ. Quia neque Missa est molestæ, aut saltem non grauiter, si coniungatur cum deuotione, præsertim quia exigit breue tempus.

9 Septimo deducitur cum Quintanauden. *tom. 1. tract. 1. singul. 24. num. 8.* quod quando dubitatur, an infirmitas sit sufficiens ad excusandum Capellanos, sed Beneficiatum à celebratione standum erit iudicio prudentis, & periti Medici; Est enim regula in vnaquaque materia, quod peritis in arte standum est iuxta Cap. *Fraternitatis de frigid. & malof.* & tradunt communiter Doctores. Neque in hoc requiratur auctoritas superioris, quia tantum ferendum est iudicium de damno, quod patienti ex celebratione obuenire potest: non autem est necessaria aliqua dispensatio. An autem requirantur plures Medici, Resp. sufficere iudicium vnius, quia hoc facit est ad formandum probabile iudicium. Erit tamen necessarium, quod sit informatus de qualitate obligationis, quod sit ex iustitia, & quod damnum debeat esse maius, quam sit, quando agitur de adimplendo præcepto.

QVÆSTIO 1125.

Quale impedimentum excuset Beneficiatos, & Capellanos à celebratione.

S V M M A.

- 1 *Quale impedimentum excuset Capellanos à celebratione.*
Qui potest tollere impedimentum non est impedimentum.
- 2 *Impedimentum ratione censura excusatur à celebratione.*
- 3 *Si tamen non possit obtinere absolutionem.*
Qui potest tollere impedimentum, & non tollit est in culpa.
- 4 *Legitime censetur impediri, si non possit accedere ad Ecclesiam sine peccato.*
- 5 *Non posse exire domo excusatur à celebratione.*
- 6 *Legitime impeditur necessitas superueniens impediens celebrationem.*
- 7 *Acquisitio notabilis emolumentum an excuset à celebrando.*
- 8 *Non habere copiam confessorij an excuset à celebrando.*
- 9 *Vacare confessionibus, concioni, studio &c. non excusatur à celebrando.*
- 10 *Impedimentum voluntarie assumptum non excusat.*

Quia etiam Capellani & beneficiati legitime impediti excusantur, si non adimplant onus celebrationis, idem videndum est, quodnam impedimentum eos excusare possit. Pro resolutione autem difficultatis statuenda est hæc regula. *Quod est impedimentum excusari, debet esse tale, ut moraliter sperari non possit.* Fondatur hæc Regula in eo, quod versamur in obligatione, ex iustitia, & idem oportet ad excusandum, quod impedimentum sit tale, aut quod absolute tolli non possit, aut quod saltem difficile ita ut difficultas habeatur pro morali impossibilitate. Neque enim dicitur impeditus, qui potest tollere impedimentum, & non tollit, ut notant Bald. in l. 1. *sed & si Prætorum* §. 1. *verf. sed nec ad nos ff. Ex quib. can. na. Abb. in Cap. fin. de elect. Ludovic. Gomez in §. Responsus num. 1. Instit. de off. Per tex. l. qui potest facere ff. de reg. iur. & l. quibus dictus instit. ff. de condit. & demonstrat. Unde est hic aduertendum contra Quintanauden. *tom. 1. tract. 1. singul. 28. num. 1.* Quod ad omne impedimentum, quod excusare potest ab aditione Missæ est sufficiens, ut excuset etiam à celebratione obligationem ex iustitia, cum hæc obligatio sit strictior, ut dictum est quæst. præced. num. 3.*

Ex regula posita deducitur primum. Canonice impedimentum ob aliquam censuram aliquando excusari, aliquando vero non excusari, ut notat etiam Quintanauden. *tom. 1. tract. 1. singul. 28. num. 3.* Excusabitur enim, si in censuram non incidit propria culpa, ut si sit iniuste excommunicatus, aut quia non soluit pensionem, cum non potuerit solvere, aut quia locus sit interdictus, & ipse non dederit causam interdictio, aut ex aliqua alia simili causa. Si tamen propria culpa incidat in Censuram Quintanauden. cit. existimat non excusari, nam potuit illam culpam propter quam contrahit censuram evitare. Verum quamvis possit vitare culpam, & censuram, & tamen subsequens adhuc videtur excusari. Quia factus est impotens ad celebrandum atque adeo soluendum, quod debet. Neque enim ratione obligationis tenetur se conservare potentem ad celebrandum, sicut iuxta communem sententiam non tenetur seipsum conservare potentem ad seruanda præcepta

præcepta & quomodo reddat se impotentem per actionem peccaminosam, non tamen peccat contra præcepta, respectu quorum se reddit impotentem. Et proinde eodem modo resolendum est in casu prædicti.

Si tamen possit tollere impedimentum, & negligere, vel quia nollit petere absolutionem, vel quia, cum posset, nollit parti satisfacere, aut ex aliquo alio Capite, non excusaretur, quia quando qui potest tollere impedimentum & non tollit, est in culpa. *l. quibus diebus inie. ff. de condit. et demor. & Cap. fin. de elect. & notant Doctores ad l. qui potest facere ff. de Regul. iur. Quia enim potest facere ut possit, censetur posse ut notat Felio. In Cap. ex transmissa verò præsentis dicit de præscrip. Dec. in Cap. Cum inter. num. 48. vtr. prædicta conclus. de excep. Socin. Iun. consil. 17. num. 6. vtr. Forum hoc vol. a Paris. consil. 44. num. 1. vol. 1.*

Deducitur secundò. Quod si accedendo ad Ecclesiam pro celebratione absque culpa accedentis sequeretur peccatum proprium, vel quia excitarentur rixæ, &c. Nec posset in alia Ecclesia celebrare, haberetur pro legitime impedito, ut notat etiam Quintanaduen. *tom. 1. tract. 2. sing. 15. num. 3.* Quod enim fieri non potest, nisi cum peccato habetur pro impossibili. Hoc tamen non est admittendum sicut admittit Quintanaduen. cit. quando sequeretur aliud peccatum quia esset mere, ex scandalo passio, quod non posset vitare cum alieno detrimento spirituali debito ex iustitia; neque enim est eadem ratio, ut dictum est, ac de excusatione ab auditione.

Deducitur tertio. Quod est sufficiens causa, non posse domo exire vel ex Præcepto superioris, vel ne le subijciat periculo ratione inimicitiarum, vel quia subiret detrimentum grave honoris aut rei familiaris, vel ex aliquo alio capite ut notat etiam Quintanaduen. *tom. 1. tract. 2. sing. 15. num. 4.* Nam hoc affert morale impedimentum absolutum. Potest etiam addi, quando ratione ingentis pluuiæ aut nivis non potest domo exire, aut ratione inundationis, nam cum hac impedimenta pro vna, aut altera vice tantum impediunt, admittuntur, quomodo ex minori causa.

Quartò deducitur. Quod si supervenit aliqua vere sitas aut suscipiendi iter ob aliquod gravis negotium, aut vacandi alicui gravi negotio, aut necessitas iherusalem Reipubl. aut propriæ Ecclesiæ, aut audiendi confessionem alicuius constituti in articulo mortis aut quid simile, ita ut non possit omitti sine incommodo valde gravi, aut proprio, aut alieno, nisi tamen adesset obligatio occurrendi, haberetur pro legitimo impedimento, & tunc ex interpositione voluntatis fundatoris omitti posset celebratio Missæ.

Quintò deducitur ut notat etiam Quintanaduen. *tom. 1. sing. tract. 2. sing. 15. num. 5.* Quod acquisitio nobilissimi commodamenti, quomodo possit excusare, ne celebraret pro seipsum, absolute tamen non excusaret, sed teneretur per alium supplere, quia non debet propter proprium commodum omittere, quod debet ex iustitia. Alias casus impeditivas affert Quintanaduen. cit. quæ licet excusent ab audienda Missa, non tamen à celebratione debita ex iustitia iuxta ea quæ dicta sunt.

Sextò deducitur contra Quintanaduen. cit. *sing. 15. num. 3.* Non esse impedimentum sufficiens non habere copiam Confessarij sicut Confessia peccati mortalis. Nam poterit celebrare cum contritione. Præceptum enim Confessionis quando non adest copia Confessarij, ut ostendunt illa verba Concilii Trid. *sess. 13. cap. 7. Ad id non debet illi copia Confessarij, quæ faciunt, quod Præceptum sit sub condi-*

tione de copia Confessarij. Contra verò virget Præceptum naturale de implenda obligatione ex iustitia:

Septimò deducitur contra eundem citatum Quintanaduen. Non esse impedimentum legitimum vacare confessionibus audientibus ob iubilæum, concionem, studium, aut similibus exercitiis quod licet sit altitatum magnum fructum, non tamen cadit sub obligatione, nam prædicta sunt ea quæ sunt de obligatione, & inter ea, quæ sunt de obligatione, quæ cadunt sub strictiori obligatione.

Denique circa hanc materiam est advertendum, quod non valet excusare impedimentum, quod voluntarie assumitur; quia quando qui proprio facto sibi impedimentum imponit, non excusat *l. si delinquer. §. si necessaria ff. qui sent. de cog. & notat Menoch. de Arbitr. cas. 337. num. 20.*

Q V A S T I O . 1126.

An si fundator apponat penam restitutionis certa portionis fructuum si Capellanus non celebrat quotidie, habeat locum tempore infirmitatis ex alio legitimo impedimento non celebret.

S V M M A.

1. *Pena impoſita à fundatore non habet locum, ſi Capellanus per alium ſupplet.*
2. *Non celebrans ex legitima cauſa non ſubiſt penam.*
Obſervatio ſubſequens declarat diſpoſitionem, ſi ſit uniformis.
3. *Quando pena non habet locum ſtante legitima cauſa non celebrandi, pena non imponitur ſua culpa.*
4. *Pena impoſita à fundatore ad advertendam negligentiam.*
Capellanus non eſt negligentis ſi non celebret, quando inſiſtente.
Non deſiciunt in eo quod debet, non efficitur pena.
5. *Pena non habet locum, quando Capellanus vitæ vacationem alijs diebus non celebrat.*
6. *Pena non celebrantis officiū ſubſtitutum.*
Quomodo debet conſiderari.
7. *Capellanus ſolus penam, ad nihil aliud tenetur.*

Poteſt fundator in erectione Capellaniz ad tollendam negligentiam Capellani ſtatuerè penam, quod quoties non celebret iuxta præſcriptum, toties teneatur reſtituere certam portionem fructuum. Unde dubitatur, an & pena ſemper locum habeat, etiam quando ex legitima cauſa aliàs excuſaretur. Eſt autem certum, quod ſi per alium ſuppleat oco tenetur ad aliquam penam, quia cum in eius poteſtate ſit inferuire per alium à fortiori poterit inferuire per alium, quando ipſe legitimo impedimento impeditur. Indè remanet difficultas, quando non ſupplet.

In præſenti autem caſu imprimis inſpiciendum eſt ad obſervantiam ſubſequentem; Hæc enim optimè declarat omnem diſpoſitionem *l. ſi de interpretat. ff. de leg. & notant Roman. Conſil. 271. m. 15. Sürd. conſ. 140. num. 41. Merlin. deſiſ. 450. num. 12.* Hæc enim oſtendit, ſi fundator voluerit, an non, quod etiam non celebrans ex legitimo impedimento ſubeat penam. Eſt tamen advertendum quod, ut obſervantia declarat diſpoſitionem fundatoris, debet eſſe uniformis, quia oco inducitur, niſi per actus omnino conformes ut tradunt Bartol. in *l. a. m. 22 ff.*

soluit matrimonium, Menoch. *conf.* 17. nu. 15. Metlin. *decif.* 455. nu. 7. Ludouil. *decif.* 162. n. 9. & *decif.* 434. num. 10. Putius *decif.* 426. lib. 2. Rota *decif.* 154. n. 3. par. 1. *Respon.* & *decif.* 111. num. 5. par. 1.

Si verò obsequantia sit difformis, aut nulla sit, nisi fundator aliquid speciale explicit, pœna non habet locum, quando ex legitimo impedimento cessat celebrare: sed solum, quando deberet celebrare: & non celebrat. Ratio est quia cum non ad sit specialis dispositio, pœna censetur imposita pro vt de iure. De iure autem non impositur, nisi vbi adeat culpa, vt communiter docent cum D. Th. 2. 2. *quest.* 108. ar. 4. quando autem Capellanus omittit celebrare infirmat, aut alia rationabili causa iuxta Cap. *significatum de preben.* nullam committit culpam, sed facit quod in tali casu quilibet alius, & etiam ipse facere posset scilicet pœna & idem, nec locum habebit pœna iuxta l. *sa. C. si ita municip. fuer. alteri vbi Bart.* & ceteri Doctores, & l. cum *seruus ff. de verbor. obligat.*

Confit. Pœna censetur imposita à fundatore ad aduertendam negligentiam Capellani, ergo non ad inducendam nouam obligationem, siquidem pœnam est in subsidium dispositionis, & obligationis nascentis ex dispositione, non autem ampliat dispositionem. Ergo cum non inducat nouam obligationem, nec etiam habebit locum, nisi deficiat in obligatione, atque idem non quando ex infirmitate, vel ex alia causa iuxta Cap. *significatum de preben.* non celebrat, quia eum tunc non deficiat in eo, quod debet, non est pœna efficiens dat. l. 2. §. *penult.* & l. 6. ff. de *Decor.* & l. *Sanctius C. de pœnis*

Ex dictis colligitur. Quod licet fundator concedat Capellano semel vacare in singulis hebdomadis, & imponat pœnam quoties præter dictam vacationem non celebrauerit, neque adhuc pœna habebit locum, quando ex infirmitate, aut aliis iuxta Cap. *significatum* prætermittit celebrationem. Cum enim, vt dictum est in precedenti concessio huius vacationis non augeat obligationem, quia alias habet, de iure tamen in eo statu, in quo esset, si non esset concessa vacatio, & idem absque eo, quod delinquat, potest in dictis casibus non celebrare, nec tenetur supplere, & proinde, nec pœna locum habebit.

Secundò colligitur. Quod si Capellanus infirmitat per substitutum, quem ad continuand celebrandum deputauerit, si deficiat in implenda obligatione, pœna tenebit substitutum, non autem Capellanum. eum enim substitutus suscipiat in se onus implendi obligationem Capellani, hic nihil delinquit, si ille omittat celebrare quando debet, sed tota culpa est ipsius, & idem ipsum solum pœna tenere debet. Tenebitur tamen Capellanus ipsum remouere, & alium substituere, si negligens fuerit, quia obligatio non est metè pœnalis, sed etiam in conscientia, & prius fructu sacrificij eos, quos voluit fundator esse participes. An verò debeat soluere totam pœnam, quam imposuit fundator an verò iuxta proportionem emolumentum, quod percipit à Capellano, censetur debere soluere cum proportionem ad id, quod percipit à Capellano. Quia cum Capellano imposita sit pœna cum proportionem ad fructus Capellani, vt supponitur, debet etiam censeri imposita substituto, cum eadem proportionem, præsertim quia ita exigit æquitas, siquidem fetuata hac proportionem æqualiter puniuntur Capellanus & substitutus, nam æqualiter se habent, si habenti tantum decem auferatur vnum, ac si habenti viginti auferatur duo. Alioquin si substitutus soluere eandem pœnam grauius puniretur. Quia si Capellanus soluere, quod correspondet celebrationi vnius Missæ pro omissione cuiuscunque celebrationis, substitutus

solueret quod correspondet celebrationi duarum, aut etiam plurium, pro vt fructus Capellani sunt magis, vel minus pingues, & pro vt ipse magis, vel minus percipit à Capellano.

Tertiò colligitur. Capellanum, aut substitutum pœnam soluente non teneri ad supplendam Missas prætermittas. Nam soluendo pœnam satisfact pro defectu commisso, dom ipsi detrahatur aliqua pars fructuum, quam alius perciperet. Deinde dum fundator obligat ad pœnam, videtur sibi velle satisfieri pro obligatione non implenda, & cum pœna redudat ad æqualitatem inæqualitatem confurgentem ex delictis, iustitia exigit, quod soluta pœna aliquid vltius exigatur, nam si exigeretur induceretur motus inæqualitatis. Denique si suppleret Missas prætermittas non posset priuari parte fructuum, quia, sicut ipse complete satisficeret suæ obligationi, ita etiam integri fructus illi deberentur. Illi tamen, ad quos peruenit multa tenebuntur supplere Missas à Capellano prætermittas, & pro quibus soluta est multa, quia sicut solutio pœnæ eximit Capellanum ab obligatione supplendi, ita transfert in eum, ad quem peruenit.

Q V Æ S T I O 1127.

An Capellanus, qui tenetur per seipsum celebrare, si celebret per alium, teneatur ad aliquam restitutionem.

S V M M A.

- 1 Capellanus cui iniungitur, quod per seipsum celebret, non potest per alium supplere.
- 2 Non celebrans per seipsum peccat mortaliter.
- 3 Non tenetur magis ipse restituere, quam ceteri.
- 4 Si per seipsum non celebret, priuari poterit Capellania etiam collatione.
- 5 Si per alium celebret, non tenetur ad aliquam restitutionem & non, leg.
- 6 Tenetur ad restitutionem si fructus excedant consumtos, & Capellania non sit collatione & quantum debeat esse excessus.
- 7 Tenetur restituere excessum supra consumtos cum proportionem ad vires quibus non celebrat per se.
- 8 Si Capellania sit collatione nihil tenetur restituere.
- 9 Beneficium non residens non tenetur restituere fructus licet possit priuari.
- 10 Beneficium non recitans bonas canonicas, cur non faciat fructus suos.

Quia quando fundator iniungit quod Capellanus per seipsum celebret, tenetur celebrare per seipsum, ita vt non possit per alium supplere, vt communiter docent, præsertim Rebus. in *Repos. Cap. Exirpanda* §. *qui verè mor.* 2. Nouat. *conf.* 6. n. 2. de *cler. non resid.* Gonzalez ad *Regul. de mensis* §. 1. §. 5. num. 71. Gutierrez *par. 7. de benef.* cap. 1. num. 98. Penrez de Lara lib. 2. de *administ. & Capel.* cap. 8. n. 42. Bonac. *disp.* 4. de *sacram.* *quest.* ult. par. 7. §. 1. num. 1. Facundez *præcept.* 1. *Eccles.* lib. 3. cap. 9. num. 5. Azor. *par. 1. lib. 10. cap. 14. quest.* 7. Zachia de *Repub. Eccles.* cap. de *Benef.* mem. 4. vers. *Ad dignificandum.* Et alij & ita etiam declarauit S. Concil. Congregat. anno 1604. apud Garzia *citat.* Nam cum fundator imponat hoc onus Capellani, eo ipso, quod Capellanus acceptat Capellanum, acceptat etiam onus impositionis, & idem tenetur implere. Idem dubitatur an si non impleat, sed faciat alium celebrare, teneatur ad aliquam restitutionem.

In qua difficultate conueniunt communiter Doctores,

dores, quod non celebrando per seipsum peccet mortaliter. Ita 2202 par. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 7. Bonac. *disp. 4. de sacramen. quæst. ult. par. 7. §. 12. 2. Facundæ præcep. 1. Ecles. lib. 3. cap. 9. num. 35. & alij infrascandi. Quod debet intelligi, si pluries prætermittat celebrare per seipsum, nam est admittenda paritas materiz, ut hoc dicitur. Et ratio est. Quia in te gravi non satisfaisit propriæ obligationi, qualis est residentia seu servitium personale. Quomodo autem possit in anno celebrare per alium, seu quanto tempore non residere Resp. hoc regulandum esse iuxta ea, quæ statuta sunt de residentia, quia non tenetur ipse magis residere, & personaliter inservire, quam teneatur cæteri, qui obligantur ad residentiam. Imò munus ipsum cum sit tantum celebrandi, & residentia non oriatur ex iure naturali Dīoīno, sed solum ex dispositione fundatoris, non est magis obligandus, quam obligentur alij. Vnde si Canonicis, Episcopis, conceditur tempus timentis absentis singulis annis, non videtur eadem absentia Capellano deneganda, cum æquè bene possit per alium inservire.*

3 Addit Bonac. *num. proced. citat.* quod si fundator apposuit penam priuationis, poterit per iudicem priuari, etiam si sit Capellania non collativa, aut si sit collativa, sit amovibilis, etiam si fundator non opposuerit penam priuationis, priuari poterit, cum non respiciat huius irreversibile, præsertim si monitus non respiciat. Si verò sit collativa cum sit beneficium Ecclesiasticum, eadem erit ratio de ipsa, ac de Beneficiis. Quando autem Beneficium requirit residentiam, si Beneficiarius admonitus non respiciat, priuari potest de iure per Cap. *Excessus* cap. *Conquerere*, & Cap. *Ex parte* & Cap. *qualiter*. & Cap. *Ex mra de Cler. non resident.* & per Concil. Trident. *sess. 24. cap. 12. de reformat.* Vnde poterit priuari, etiam si fundator nō apposuerit penam priuationis.

4 An autem teneatur ad aliquam restitutionem, si per alium inserviat affirmant Facundæ *precept. 1. Ecles. lib. 3. cap. 9. num. 5. & ij* qui hoc ipsum tenent de Capellano non celebrante in loco destinato, cum sit eadem ratio, vt Azor *par. 1. lib. 10. §. 24. quæst. 7. Cend. Canon. quæst. 38. num. 6. Llamas par. 1. Asterodi cap. 9. §. 24. Zerola in præci verbo. Mistra. Ad iterum, verè conclusio Thomas Hartad. par. 1. *Resol. moral. tract. 2. cap. 4. resol. 12. num. 108.* qui addit, quod non tenetur restituere totum quod correspondet vnicuique diei, sed partem prudentis arbitrio, quod correspondet illi speciali oneri. Fundamentum est. Quia celebrare per seipsum est speciale onus, quod imponitur à fundatore, & cui correspondent secundum proportionem fructus Capellaniz. Ergo si non satisfacit oneri, facit contra iustitiam, quia ledit pactum initum cum fundatore tacitè accepto ad Capellaniam. Et idè tenetur restituere.*

5 Secunda sententia asserit non teneri ad restitutionem. Ita Possévin. *de off. Curat. cap. 1. num. 25* Bonac. *disp. 4. de sacramen. quæst. ult. par. 7. §. 12. 1. Barbosa de poss. Episcopi allegat. 24. nu. 36. Marchin. de sacram. ordin. tract. 5. par. 1. cap. 24. num. 7. Diana par. 1. tract. 14. resol. 19. Leand. de sacram. tract. 8. *disp. 4. quæst. 25.* Franc. Lugo *lib. 5. de sacram. cap. 21. quæst. 3. num. 35.**

6 In hac difficultate resoluenda procedendum est cum distinctione. Et imprimis videndum est an Capellania sit collativa, an verò non collativa. Si enim non sit collativa inspicendi sunt fructus, & videndum, an aliqui correspondent illi speciali oneri celebrandi per seipsum, quod ex eo cognoscitur, si excedant fructus Capellaniarum quæ non habent onus celebrandi per seipsum, consideran-

do illam quantitatem, quæ magis communiter solet assignari. Quia si excedant censendum est, quod correspondent illi speciali oneri. Debet autem excessus esse considerabilis, quia cum onus celebrandi per seipsum trahat secum obligationem residendi est onus valde considerabile: & idè debet etiam correspondere fructus in quantitate considerabili quæ saltem debebit esse medietas supra consuetos fructus Capellaniarum, quia forte maius est onus residendi, quam sit onus celebrandi.

Si ergo aderit iste excessus, tenebitur iste Capellanus restituere proportionabiliter ad dies, quibus per seipsum non celebravit: ita dividendo huius excessum in tot portiones, quot sunt dies singulas portiones restituitur per singulos diesbus. Si verò non aderit talis excessus, nihil tenebitur restituere. Ratio prioris partis est. Quia cum accipiat speciale stipendium pro illo onere celebrandi per seipsum seu residendi, obligatur etiam speciali modo ex iustitia, quia interuenit contractus seu pactum, eo, vt residet, seu vt celebret per seipsum. Ergo, si id non prestat, non satisfacit obligationi suæ, & ledit, iustitiam, & idè tenetur restituere. Ratio posterioris partis est. Quia cum nihil speciale accipiat pro tali onere, nec etiam interuenit speciale pactum, sed tota obligatio est incorporata Capellaniz, & idè si satisfacit per alium celebrationi, implet onus, cui correspondet fructus: & cum onus iuxta assignationem magis commune adæquet fructus, non tenetur quicquam restituere, quia ratione solius celebrationis prudens iudicio debentur integri, si quidem communis assignatio tantæ quantitatæ fructuum pro sola celebratione continet prudens iudicium quod tanta quantitas sit debita soli celebrationi.

Si verò Capellania sit collativa, nihil tenebitur restituere in quacunque quantitate fructus percipiuntur. Ratio est. Quia Capellania collativa est beneficium Ecclesiasticum atque adeò importat suam administrationem fundum Ecclesiasticum, & fructus percipiendi ex ipso. Ergo Capellanus percipit fructus non ratione alicuius partis, aut obligationis, sed ratione tituli, seu institutionis, ita vt quādiu institutio valet, faciat fructus suos; & iure illos percipiat. Ergo si non implet aliquid onus Capellaniz non tenetur ad aliquam restitutionem, quia hoc non facit, quod non perciperit iuste fructus nam eum non inficiat titulum, & institutionem, nec etiam inficit iustam acquisitionem.

Et confit. etiam ex concil. Trident. *sess. 24. c. 12. 9 de reformat.* ubi loquens de Canonicis, exterisque beneficiatis qui tenentur residere, & inservire per seipsum, & ultra tres menses concessæ vacationis, non resident; nec inserviant, non dechart, quod teneantur ad restituendos fructus secundum portionem correspondentem, sed decernit, quod in primam primo anno priuenter dimidia parte fructuum & secunda vice omnibus fructibus, & tertia vice procedatur contra ipsos iuxta Sacros Canones si legitur sunt priuati, signum est quod faciant fructus suos, nec teneantur ad aliquam restitutionem. Idem quoque dicendum est de Capellano, cum sit eadem ratio.

Dices. Beneficiarios, si non reciter hotas canonicas, non facit fructus suos, & tenetur restituere cum proportionem correspondentem. Ergo nec etiam Capellanus, si non celebrat per seipsum, sed tenebitur secundum proportionem restituere. Resp. Neg. conseq. Beneficiarius enim non facit fructus ex dispositione iuris communis Ecclesiasticæ, statuit Leo X. in *Conc. Lateranensi sess. 24. c. 11. in primis* quo se clauso, ratione solius tituli faceret fructus suos, hoc su-

tem impedit ius positum, quia vult conferri beneficia sub hac tacita conditione quod Beneficiarius non faciat fructus suos si non recitet horas canonicas. Cum autem ius non statuat hoc quoad Capellanos non celebrantes per seipsos, ideo facient ratione solius tituli fructus suos, nec aderit obligatio restituendi, si per seipsos non celebrent.

QVÆSTIO 1128.

An Capellanus possit semel in hebdomada, vacare, ut fruatur aliqua honesta recreatione.

SVMMA.

- 1 Quando fundator concedit vacationem potest Capellanus vti ad recreationem.
- 2 Si non concedatur vacatio an possit vacare ob honestam recreationem, &c. num. seq.
- 3 Permanente obligatione non potest Capellanus vacare ob recreationem.
- Lex specialis posterior derogat priori.
- 5 Ex benigna mente fundatoris an possit vacare ob recreationem.
- Presumptio fundatur super iure.
- 6 Ex consuetudine Capellani vacans semel in hebdomada.
- Capellanus vacans ex honestate &c. potest invenire honesta recreationi.

IN superioribus dictum est, quod non possit Capellanus aliquando vacare etiam ob aliquam honestam recreationem, quia ita statuitur in Cap. *significatum de prebend.* nunc videndum est, an id liceat de consuetudine; certum est aut quod a fundatore concedatur semel vacare singulis hebdomadibus, poterit vti illa vacatione in ordine ad quamlibet honestam recreationem, quia cum vnus dies in hebdomada relinquatur liber a fundatore eodem modo res se habet, ac si tantum sex vicibus in hebdomada obligaretur ad celebrandum; & ideo dies vacationis remanet ipsi liber, vt possit vti, vt liberit.

2 Si verò non concedatur dies vacationis non posse vacare ob quamcumque honestam recreationem sentiunt Frañnel. *de obligat. Sacerdot. sect. 4. §. 3. Francif. Lugo de sacram. lib. 5. cap. 11. quæst. 6. n. 69. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vlt. pnn. 7. §. 1. n. 16.* qui assert Concilium Provinciale Mediolanense, & Mediolanense Discepsanum. Verum extra Ptouincias, aut Diocesim, non habent vires. Fundamentum est. Quia à diuersis non sit illatio, & ideo, si vacantia conceditur ratione honestatis, & teneantur erga sacrificium, non debet inferri quod concedatur etiam ob recreationem.

Verum Leander *de sacram. tract. 8. disp. 5. quæst. 17.* docet posse vacare, etiam recreationis causa, & citat Hartad. *de sacram. disp. 4. de sacrif. mis. difficul. 2. & Machin. de ordine tract. 3. par. 2. cap. 23. mem. 3.* qui tamen hoc non habent, & Hartad. nihil de hac materia tractat, citat etiam Dianum, qui nihil habet de hoc, vbi adducitur priori loco, & par. 10. tract. 14. resolu. 37. in fine. Solum refert opinionem dicti Leandri, nec approbat, nec reprobat. Fundamentum est quia consuetudo diuina est introductum, vt Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum possit vnâ Missam in hebdomada omittere. Ergo poterit omittere ex quacunque causa id fiat, etiam ex causa recreationis.

4 In hac difficultate hoc mihi cetum videtur, quod permanente obligatione celebrandi non pos-

sit, Capellanus vacare ob recreationem sumendam. Ratio est. Quia licet habeat ius ad honestas recreationes, & ipsis vacare deduci possit ad adum virtutis: attamen quia obligauit seipsum ad quotidie celebrandum, hæc obligatio superueniens prædicto iuri detrahiti ipsi, quantum requiritur pro implendo onere suscepto. Lex enim specialis posterior derogat priori, quatenus et illi constaria, vt communiter docent Bat. in l. *sed, & posteriores ff. de legib. Angel. in l. Hæst, vnum eod. tit. Dec. in l. in toto in re. n. 7. vetl. Et quando ff. de regul. iur. Cognol. n. 3. Abbas consil. 32 lib. 1. Alex. consil. 108. circa fin. lib. 3. Ofalch. decis. Fedemon. 167. num. 15. Menoch. præsumpt. 28. n. 8. lib. 6. Suarez lib. 6. de legib. cap. 27. n. 12. Vnde cum iuri vniuersali ad omnes honestas recreationes superueniat lex specialis Capellanis, ipsi derogabit. Vnde concludendum est, quod nunquam liceat vacare in eum finem, vt det operam recreationi, quia aliis vtget obligatio celebrandi, & est extinctum ius ad recreationem, quatenus impeditur, celebrationis.*

Nec dici potest, quod benigna mente fundatoris, præsumi possit quod concedat aliquando vacare in finem teetandi se. Quia hæc præsumptio est contraria facto fundatoris nam imponendo legem de celebrando quotidie derogat iuri libertatis Capellani etiam in ordine ad recreationem, & voluntas ipsius est, vt remaneat adstrictus iuxta obligationem impositam & eum non addit aliqua necessitas saltem moralis, non adest fundamentum interpretandi eius voluntatem, de qua non constat, non habet locum præsumptio, quia hæc cadit tantum super incerto, vt notat Glosa in l. *unic. §. Accedat C. Relict. al. al. non nos, & in l. sine possidentis C. de probat. vbi, & Doctores.*

Quia tamen videtur consuetudine introductum, vt Capellani concedatur semel vacare in quacunque hebdomada absque alia examinatione causa, ideo stante tali consuetudine, videtur die vacationis posse se Capellanus honeste recreare, & eligere diem vacandi magis sibi opportunum, quia si adest talis consuetudo extinguit obligationem pro vnico die in singulis hebdomadis ad celebrandum. Quod autem adit talis consuetudo, ex eo deducitur. Quia Doctores communiter considerantes, quod iuxta Cap. *significatum de prebend.* tenetur Capellanus quotidie celebrare hoc est quàm frequentius fieri potest salua honestate, & deuotione debita; statuerunt regulam generalem, quod possit semel in hebdomada vacare, & ita interpretantur obligationem quotidie celebrandi, vt admitat hanc vacationem. In quo videntur illam admittere absque alia consideratione causæ; nam si euasam considerarent, non concederent vacationes pro singulis hebdomadibus, sed tunc solum, quando adest causa. Capellani ergo stante hac communi doctorum interpretatione, & regula introduxerunt vacationem in singulis hebdomadis tamquam libi concessam, & ideo hæc consuetudo vacandi derogauit obligationi celebrandi pro vnico die: quia extincta remanet liberum vacare ob quencumque honestum finem.

Ex dictis colligitur. Quod quando vacat Capellanus à celebrando ratione honestatis, vel deuotionis potest in illo die dare operam alicui honestæ recreationi. Quia iam habet causam, quæ iustificat vacationem, vnde remanet illi liberum insuamere illum diem in quocunque honesto exerecio. Solum enim non potest vacare in eum finem, vt det operam recreationi, quia hæc causa finalis ad obsequium vacationem, & excluditur in Cap. *significatum de prebend.* At supposita vacatione iustificata, non prohibetur honesta recreatio.

QVÆSTIO 1129.

An obligatus ad celebrandum quotidie possit aliquibus vicibus, pro se aut valde coniunctis celebrare.

S V M M A.

1. *Obligatus celebrare quotidie potest pro se, & valde coniunctis aliquibus vicibus.*
2. *Verba accipienda iuxta mentem, & prout de ipsa constat per consuetudinem.*
Idem confertur dispositive, quod disponens verisimiliter respondisset.
3. *Servitium Capellaniam quomodo obliget.*
4. *Obligatio celebrandi quotidie quomodo accipienda.*
5. *Obligatus celebrare quotidie, quæties in anno pro se, & valde coniunctis possit celebrare.*
6. *Qui amplexiores sunt Capellania maior indulgentia præsumi potest pro Capellano.*
Obligatus celebrare quotidie an aliquando pro amicis celebrare possit.

mem. 6. vers. *Hanc etiam opinionem lib. 4. Ludovici, de off. 301. num. 9. concludendum est, quod Fundator Capellaniam in sua dispositione admisit hanc relaxationem quod possit aliquando Capellanus pro se aut sibi coniunctis in aliqua necessitate aliquando celebrare.*

Confir. Servitium Capellaniam est servitium nobile, atque aded Capellanus illud assumens non censetur se obligare tanquam mancipium, cedendo omnibus iuribus charitatis, coniunctionis, amicitie, gratitudinis, &c. sed salvis his iuribus. Ergo censetur sibi reservare posse aliquoties pro se & aliis celebrare, quando Charitas, coniunctio, gratitudo, amicitia id exigat, & fundator in id consentire cum id veniat in consequentiam ad qualitatem servitii, quod non obligat ita stricto modo.

Confir. 2. Capellanus obligatus ad celebrare quotidie intelligitur obligatus celebrandum quam frequentius fieri potest salva honestate, & devotione ex Cap. *significatum de prebendis*. Unde illud quotidie non accipitur strictè pro singulis diebus sed moraliter pro tali frequentia, quæ sufficiat, ut celebratio morali modo dicatur quotidiana. Ergo talis obligatio admittit aliquam relaxationem, quando agitur de celebrando pro seipso, aut pro coniunctis ratione alicuius necessitatis. Conseq. prob. Quia ex una parte celebratio debet esse quotidiana moraliter, & ex alia debet esse quotidiana salva honestate; non esset autem salva honestas, nisi ei esset liberum celebrare aliquando pro se aut coniunctis. Nam honestas postulat, ut in aliquibus casibus celebret Sacerdos pro se, aut coniunctis, quia Regula recte, rationis ita dicant, aut ratione Charitatis, aut gratitudinis aut alterius obligationis: unde si non posset celebrare, non esset salva honestas.

Verum dubium remanet, quoties in anno id liceat. Doctores n. 1. citat. volunt, quod ter aut quater in anno id liceat, alij etiam vt Marchin. sexies. Verum mihi videtur probabilius, quod id relinquendum sit prudenti iudicio. Nam fieri potest quod in aliquo anno nulla interueniat occasio, & idem cum id solum censetur permittum in illis occasionibus, in quibus requiritur id exigat non poterit hinc habere locum in illis anno. Rursus fieri potest, quod in aliquo anno occurrant plures occasiones & tunc poterit in singulis vti hac indulgentia cum debita moderatione, ita vt semel, aut bis pro gravitate occasionis celebret nisi forte sciat talis, vt aequitas videatur aliquod amplius cancellare. Si enim occasiones huiusmodi sunt fundamentum interpretandi voluntatem fundatoris tanquam eam, quæ regulari debet æquitate iuxta mensuram occasionum, faciendum est magis, vel minus ampla interpretatio.

Ex dictis colligitur. Quod quò antiquiores sunt Capellaniam eo maior indulgentia promitti potest de mente fundatoris. Si quidem, si pro ipso fundavit, cum probabile putaretur, quod post saltem longum tempus non amplius debuerit indigere, facili & iuste conceditur maiorem indulgentiam. Si vero instituit etiam pro coniunctis, cum coniunctio sit fundamentum affectus, sed minor consensus est esse quod minor fuerit coniunctio. Temporis autem processu minoratur coniunctio attentionem, quia se magis elongant ab ipso fundatore, & proinde etiam benevolentia: ubi autem est minor benevolentia, maior indulgentiam sibi promittere potest Capellanus.

Secundò colligitur. Quod dictum est de coniunctis, intelligendum est etiam de amicis intrinsecis, & benefactoribus vt proinde etiam pro ipsis possit aliquando Capellanus celebrare, quando sunt in aliqua necessitate ex præsumpta voluntate fundato-

Dicendum est. Licet Capellano obligato ad celebrandum quotidie celebrare aliquibus vicibus in anno pro seipso, aut valde sibi coniunctis tam pro tempore mortis, quam pro vivis, & consueti in aliqua necessitate. Ita Naldus sum. verbo Missa. num. 7. Marchin. de ordin. tract. 3. par. 23. num. 2. Homobon. par. 3. examinat. tract. 14. cap. 3. quæst. 2. resolut. 2. & in consil. par. 7. resp. 5. 2. tom. 1. Alphonsus de Leone de iust. par. 3. quæst. 20. num. 22. Franc. Lugo de sacram. lib. 5. cap. 11. quæst. 6. num. 70. qui citat Dianam par. 4. tract. 4. resolut. 86. & par. 5. tract. 5. resolut. 25. fed in his locis refert tantum hanc opinionem, & nihil circa ipsum decernit. Auerla. quæst. 11. de Eucharist. sit. 18. vers. Item posse Machad. de persell. consil. tom. 1. lib. 4. par. 1. tract. 12. docum. 24. num. 1. Leand. de sacramentis tract. 8. disp. 5. quæst. 16. hæc opinio etiam sola auctoritate spectata probabilis est, cum eam teneant septem Doctores, qui laudabiliter in rebus moralibus scripserunt, nec aliqui, quem viderim expressè oppositum tradat.

Ratio autem est. Quia obligatio ad celebrandum quotidie accipienda secundum rationabilem, & verisimilem mentem impotentis, quia cum verba inseruiant menti, & non mens verbis, debent verba accipi iuxta mentem, etiam prout de ipsa constat per extrinsecas consuetudines. *Semper in stipulationibus ff. de reg. iur. & notant Castren. consil. 148. num. 1. vol. 5. in nouis. Bertazzini. consil. 10. Oldrad. consil. 9. vers. item cum las. consil. 140. lib. 2. Feder. de Senis consil. 4. num. 5. vers. multum est.* Mens autem fundatoris redacta ad terminos rationabiles non videtur velle ita strictè obligare Capellanum, vt non possit pro sua, aut coniunctorum necessitate aliquando celebrare: Unde si de hoc interrogatus fuisset, valde verisimile est, quod annuisset, quia ita postulat omnis æquitas, cui inniti debet quælibet dispositio. Unde cum id censetur dispositum, quod disponens interrogatus verisimiliter respondisset, *1. Titius ff. de liber. & post. & observant Gloss. in l. Tale patrum. §. aut ff. de post. las. ibid. Dec. consil. 89. num. 1. Socin. Iun. consil. 117. num. 5. lib. 1. Cravea consil. 98. num. 2. Menoch. consil. 420. n. 15. Riminal. Iun. consil. 11. num. 29. lib. 1. Bald. in l. Tale patrum §. vlt. ff. de post. las. consil. 154. vers. 2. principatim lib. 4. Ruin. consil. 179. in fine lib. 2. Castren. in Auchen. interrogati n. 3. C. Ad Trebel. Con. consil. 253. Tom. 11.*

ris. Fundamentum enim interpretandi voluntatem fundatoris est æquitas, quæ requirit, quod Capellanus satisfacere possit aliquibus obligationibus generalibus Charitatis, pietatis, gratitudinis, & huiusmodi. Hæc autem æquitas habet locum, nedum quoad consuetos sed etiam quoad amicos, & Benefactores, imò respectu horum obligatio potest esse maior, atque adeo etiam maior exigentia æquitatis. Et idem dicendum est quod celebrandum pro defuncto Episcopo sicut dictum est in superioribus de obligatis ad celebrandum quotidie ratione beneficii.

QVÆST. 1130.

An Capellanus possit pro seipso aut aliis celebrare in diebus, quibus semel in hebdomada vacat.

S V M M A.

- 1 *Concessa vacantia potest Capellanus illo die celebrare, pro quo voluerit.*
- 2 *Quid si non concedatur, & num. seq.*
- 3 *Potest pro alio offerre sacrificium vacante ab errore Capellania semel in hebdomada.*
- 4 *Non potest imponi Capellano ut celebret absque sola vacantia.*
- 5 *Obligatio celebrandi quotidie habet tacitam concessiōem vnius vacantie, pro hebdomada.*
- 6 *Capellanus ita semel in hebdomada vacare potest, ut si celebrat, non teneatur pro fundatore celebrare.*
- 7 *Ex mente fundatoris excluditur obligatio conditionalis.*
- 8 *Nec oppositum est rationabile.*
- 9 *Qualibet presumitur hominis.*
- 10 *Nolle concedere, quod alteri prodest & nemini nocet est alienum à iure, & ratione.*
- 11 *De iure tenetur facere quod sibi non nocet & alteri prodest.*
- 12 *Fundator potest cogi ad consentiendum quod Capellanus celebret pro alio in die vacationis.*
- 13 *Quotidianæ celebrationis admittit vacantiam in hebdomada.*
- 14 *Voluntas interpretatina fundatoris de celebrando pro alio in die vacationis, cum magno fundamento presumitur.*

Quando fundator concedit Capellano, ut semel possit vacare in singulis hebdomadibus, non videtur adesse difficultas: quia tunc imponit obligationem celebrandi solum sexies in hebdomada, cui obligationi si satisfaciatur, remanet ipsi liber vnus dies, quo sicuti non obligetur celebrare ex dispositione fundatoris, ita etiam potest, vel cessare, vel celebrare, pro quo voluerit, cum non celebrando nihil detrahatur de eo, quod exigitur à fundatore, & cessant rationes, ob quas Doctores asserunt, si celebrat teneri offerre iuxta mentem fundatoris. Et ita in praxi seruatur in hac nostra Ecclesia S. Andreæ de valle in vrbe, in qua nonnullæ Capellaniz reperiuntur cum facultate concessa Capellano vacandi semel in hebdomada, nam in his diebus vacationis Capellani celebrant pro quo voluerint & etiam accepta Elemosina.

Si autem fundator non concedat vacantiam sed absolute disponat, quod celebret, negant posse pro seipso aut pro alio celebrare Naldus in sum. verbo. Missa num. 7. Zanard per. 1. Direct. tit. de Missa c. 13. Bonac disp. 4. de sacra. quæst. ult. par. 7. §. 2. num. 18.

Diana per. 3. trañt. 14. res. 18. in fin. & per. 10. trañt. 14. res. 31. Faxinell. de obligat. sacerdot. sibi. 4. cons. 4. §. 3. Homobon. par. 3. Examini trañt. 4. cap. 1. §. qu. 124. in fin. Marchin. de ordine trañt. 3. par. 1. cap. 13. num. 9. Francisc. Lugo lib. 5. de sacra. cap. 7. quæst. 6. num. 67. Leander trañt. 8. de sacra. disp. 1. quæst. 18. Prob. obligatur ad celebrandum quotidie, ergo si non vacat debet satisfacere suæ obligationi, & celebrare pro fundatore. Secundo cum difficultate saluatur voluntas interpretatina fundatoris, quod contentus sit, quod Capellanus celebret quater, aut sexies in anno prodest, & sibi coniunctis Ergo non poterit saluari quod celebret semel in singulis hebdomadibus ex voluntate interpretatina fundatoris, nec est verisimile, quod interrogatus annuisset. Est tamen aduertendum, quod citati Doctores vix plurimum loquuntur de celebratione pro alio cum stipendio, quia hæc esset species auxilii x.

Secunda sententia tenet, posse die vacantiz pro alio celebrare ita Vidal. in inquisit. moralib. tit. de inq. inquisit. t. n. 11. qui absolute hoc asserit. Auerfa quæst. 11. de Eucharist. sibi. 18. vers. sequens. qui id admittit, quando adest consuetudo. Thomas Hurtad. per. 1. res. 1. moral. trañt. 2. cap. 4. res. 7. num. 18. qui id concedit quando adest Pauperis Capellani, unde vult, quod possit accipere stipendium, quod etiam admittit Auerfa citatus.

Preterindendo ab eo, quod possit Capellanus accipere, vel non accipere stipendium, mihi videtur probabilius. Dicendum Capellano die quo vacare potest, posse etiam celebrare pro se vel pro alio, prout si libuerit. Ratio est. Quia obligatio Capellaniz quotidiana se extendit de iure ad obligandum pro omnibus, & singulis diebus, sed solum quod frequenter fieri poterit, ut constat ex Cap. significatum. de prebend. & proinde talis obligatio tanquam illicita non potest imponi Capellano, ut tradunt Abbas in dist. Cap. significatum num. 4. Lambertin. de iure par. par. 1. lib. 1. quæst. 9. num. 27. Rota decis. 496. num. 7. §. p. 1. Recent.

Et proinde Doctores communiter interpretantes hoc ius, concedunt Capellano vnicam vacantiam per singulas hebdomadas, & hoc etiam obtinet praxis, & obseruantia. Ergo stante hac communi interpretatione Doctorum, & praxi, seu consuetudine potest Capellanus semel in singulis hebdomadibus vacare. Ergo fundator imponens celebrationem quotidianam intendit illam imponere cum vnica vacatione in qualibet hebdomada, quia eius mens presumitur conformis tunc communi, ut tradunt las. in l. casus num. 6. C. de transact. Gramat. cons. 14. num. 1. Decius cons. 582. c. 1. Gozzadin. cons. 101. m. 10. Ergo Capellanus semel in hebdomada remanet liber ab obligatione celebrandi, itaue mens fundatoris non se extendat ad imponendam obligationem pro die vacantiz. Si autem remanet liber ab obligatione Capellaniz, poterit celebrare, pro quo libuerit.

Dices posse quidem semel in hebdomada vacare, sed dato quod celebret, teneri, celebrare pro fundatore. Et hæc obligatio conditionalis, nempe si celebrat, obligati ad celebrandum pro fundatore est totum fundamentum oppositæ sententiæ; quod tamen non subsistit, nec locum habet hæc obligatio conditionalis. Nam obligatio, quam trahit secum Capellania est de celebratione quotidiana secundum terminus iuris, & est tota absoluta se extendens absolute modo ad totum id, ad quod se potest extendere. Ergo cum non extendatur ad omnes, & singulos dies sed relinquatur vnica vacantiam in hebdomada secundum terminum iuris, Capellanus erit liber

liber vno die in hebdomada ita obligatio Capellaniz non se extendit ad illum diem. Ergo neque aderit obligatio conditionata celebrandi pro fundatore, si celebret, quia obligatio Capellaniz non se extendit ad hunc diem, nec est partim absoluta, & partim conditioalis. Confir. obligatio applicandi sacrificium pro fundatore consequitur ad obligationem celebrandi, sine qua non potest subsistere: unde qui non potest obligare ad celebrandum, nec etiam potest obligare ad applicandum sacrificium, & qui non suscipit onus celebrandi, nec etiam suscipit applicandi sacrificium. Ergo cum Capellanus in die vacantiz nullam habeat obligationem celebrandi ex vi Capellaniz, sed si celebret, omnino ex libertate sua celebret, nec etiam obligationem habeat applicandi sacrificium, quia ex actu omnino libero, & facultativo non potest oriri obligatio, quæ sit debitum, quod includitur in illo actu libero, qualis est obligatio sacrificij pro fundatore.

7 Secundum id deducitur ex præsumpta mente, & voluntate interpretatur fundatoris, quod scilicet possit pro alio celebrare. Ponamus enim, quod Capellanus dicat fundatori in die vacantiz. Quia hodie me liberum relinquis, ut non teneat pro te celebrare, volo celebrare pro me, aut pro amico; & quod fundator respondeat, si vis vacare contentus sum, sed si vis celebres, volo te celebres pro me. Et replicat Capellanus. Si mihi imponis hæc obligationem conditionalem, si celebres in die vacantiz volo, ut celebres pro me, ego eam non accepto sed fruar vacantia mihi concessa, quia in rationem eram celebratoris, in quantum poteram offerre sacrificium pro me, aut amico. Ad hos terminos necessaria reducitur tota obligatio Capellaniz, & proinde remanet exclusa obligatio conditionalis, quia in eam non consentit Capellanus: quia cum non renunciet vacationi, non admittit conditionem sub qua inerat obligatio conditionalis, sed sibi reservans liberam vacationem facit evanescere obligationem conditionalem. *Ubi quis sub conditione ff. si quis censu. can. & l. si quis fundum ff. de contrahen. empt. & l. ex falso ff. de hered. inst.*

8 Quid modò respondebit fundator Capellano volenti vacare, quando potest celebrare pro se aut amico. Si respondet contentus sum, quod celebres pro te, aut amico tuo, habetur præsumpta voluntas ipsius, & interpretatur, in cuius virtute poterit offerre sacrificium, pro quo liberuit. Si vero respondet nolo omnino, ut pro alio celebres, quam pro me, si vis cessare, cessa omnino à celebratione, erit responsio proveniens ab invidiâ voluntate, quæ nolit, alios frui illo bono, qui ipse frui non potest, quæ non est præsumenda de Christiano, qui ex Charitate tenetur amare proximum sicut seipsum, & proinde quæ nullo pacto præsumi possit, sed sit omnino reiicienda. Imò si talis responsio præsumatur, sit iniuria fundatori. Nam quilibet debet præsumi bonus. *l. quæritur §. qui dolo ff. de probat. & Cap. didici & Cap. fin. de præsumpt. & consequenter ea responsurum, quæ virtum bonis decet, & non malevolum & invidum.*

9 Rursus. Talis responsio tamquam aliena à iure, imò contra ius, non potest tacite inesse dispositioni fundatoris, quæ præsumitur facta secundum terminos iuris & tanquam talis est interpretanda, ut dictum est num. 4. Quod autem talis responsio sit contra Terminos iuris, ex eo deducitur, quia ponitur, quod fundator nolit concedere, quod alteri prodest, nec ipsi aut alicui alteri nocet, contra l. 1. §. si deum amari ff. de aqua plu. arcen & l. 2. §. item vari. in fine, & l. 2. ff. solus maritum. & vocat Bart. in l. quæritur ff. de summi. & in l. Non. Modus C. de ser. Tom. 11.

aut. prodeat enim Capellano, si pro se celebret, aut alteri si pro illo celebret, & non nocet fundatori, aut alteri, siquidem vacante Capellano; aut pro alio celebrante eodem modo se habet nec enim aliquid dependit, si pro alio celebret, quod haberet si vacaret. Imò celebrante Capellano proit ipsi liberuit, fundator percipit aliquem fructum, quem non perciperet, si Capellanus vacaret, nempe fructum generalissimum sacrificij.

Confir. De iure tenetur quisque facere, quod sibi non nocet, & alteri prodest. *l. in Creditor ff. de iust. ibi Cui enim non aquum videbitur, vel hoc saltem consuevit Emporem, quod sine dispendio creditoris suum non est.* vbi Glof. verbor. Quod sine dispendio per hunc text. & per l. mulier ff. qui per. in pig. hab. & l. procurare §. Titius ff. ad Trebel. notat, quod cogitur qui cedere quod est sine suo damno. Unde si fundator potius veller, Capellanus vacare, quam celebrare, posse pro alio, proit ei liberuit in die vacationis, veller cedere, quod sine suo damno posset, siquidem iam non esset percipitur fructum illius celebrationis, cum concedat vacare, & Capellanus velit vacare, quando non possit, pro quo liberuit, celebrare, & proinde hæc voluntas tanquam contraria iuri non potest præsumi, sed opposita tanquam conformis Charitati. Præsertim quia est contra Charitatem nolle cedere, quod alteri prodest potest, & cedi potest absque damno; nam hoc est impedire bonum proximi contra illud principium, quod tibi non vis, alteri ne feceris, & præceptum, Dilige proximum sicut teipsum, in quibus fundatur dispositio iuris.

Præterea, Ratione fundationis non potest fundator exigere à Capellano, quod pro se celebret, nec Capellanus obligatur ad celebrandum. Quo itaque potest dicere Capellanus, celebrare in die vacationis mihi prodest, & tibi non nocet, quia remansit in eodem statu in quo es, si non celebrarem, nec tibi aliquid subtraherem, quod haberes, si non celebrarem. In hoc casu non potest fundator respondere, nolo, ut celebres, nisi celebres pro me, quia impeditur, quod alteri prodest, & sibi non nocet, quod est contra æquitatem, & si diceret, posset cogi ad consentiendum l. in summa §. vixus ff. de aqua plu. arcen. ibi Opinor ut alienum interdictum mihi competere adversus vicinum si velim, æquum (aquarum videretur) resistere in agro tuo. Et subdit statim rationem vniuersalem, quæ militat in omni alio casu simili. *Quod statim quidem mihi prodest potest, ipsi autem nihil nociturum est. Hoc æquitas fugerit, etiam si iura deficiamus nempe stricto iure, ut aduertit Glof. ibid. verbo Exempti iure, subdens, quod æquitas præferenda est rigori per hunc text. & per text. l. Placuit C. de ind. & l. si tibi ff. si cert. per.* Ergo cum voluntas fundatoris non sit accipienda tanquam contraria iuri, & æquitati debet ita interpretari, ut consentiat, quod Capellanus celebret in die vacationis, pro quod ei liberuit.

Ad 1. in oppositum. Capellano obligari ad celebrandum quoties secundum terminos iuris, secundum quos dictio quoties non importat omnes, & singulos dies, sed quæ frequentius fieri potest, ut in Cap. significatio de probat. Quo itaque, potest semel in hebdomada vacare iuxta communem interpretationem Doctorum & obseruationem subsequitam, quæ declarat obligationem fundationis. Unde non fit, quod si in die vacationis celebret, teneatur celebrare pro fundatore, ut iam constat ex dictis.

Ad 2. Nequaquam saluam cum difficultate, voluntatem interpretatur fundatoris, quod Capellanus aliquoties in anno pro se, & sibi conlata

celebrare possit, sed cum maxima facilitate, quod ex eo constat, quia Doctores, qui tractant hunc punctum, omnes, quos viderim, hoc adeo rationabile putant, ut consentiant in affirmativa opinione, & tamen in hoc casu agitur de relaxando eo, ad quod Capellanus absque ulla difficultate obligatur. In casu autem nam non agitur de relaxando, quod est debitum, sed etiam de petmittendo, quod fiat in beneficium Capellani, aut alterius, quod non est debitum fundatori, sed potest Capellanus non exhibere: atque adeo de non impediendo quod est alteri prolicium absque damno fundatoris, sed de regulanda voluntate fundatoris iuxta regulas æquitatis, & non petmittendo, quod sit invidiosum, & contraria æquitati, ita ut nolit alterum frui illo bono, quod ipse habiturus non est, in quo sanè est facilitas longe maior.

Q U Æ S T I O 1131.

An Capellanus obligatus celebrare certis diebus in habet modum possit variare.

S V M M A.

- 1 Determinatis diebus celebrationis demonstratus potest Capellanus variare.
- 2 Si Celebratio sit affixa certis diebus, non potest Capellanus variare.
In traditione rei sue potest quisque quam legem voluerit imponere.
- 3 Non celebrans præfixis diebus an peccet mortaliter.
- 4 Quid si sint præfixi dies festi.
- 5 Obligatus celebrare præfixis diebus potest aliquando ire ad exequias, ad aliam Ecclesiam, &c.

D Vplici modo possunt dies determinari à fundatore, vel ut designent, quot vicibus velit Capellanus celebrare in hebdomada, ut proinde dies sint demonstrati. Vel quia velit celebrationem missæ esse affixam illis diebus. Quo autem modo determinet, erit colligendum ex verbis dispositionis. Si primo modo determinet dies, poterit Capellanus variare, quia celebratio non est affixa illis diebus, & proinde est in libertate Capellani celebrare illis, vel aliis diebus, ut observant etiam Doctores infra citandi, unde difficultas est, quando celebratio est affixa diebus.

- 1 Dicendum est. Quando celebratio est affixa determinatis diebus non potest Capellanus variare, & aliis diebus celebrare. Ita Lugo Cardin. de Eucharist. disp. 21. num. 43. Aversa quæst. 1. t. de Eucharist. sect. 18. vers. Item si Dicastril. de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 2. n. 409. Francisc. Logo lib. 5. de sacram. cap. 1. t. quæst. 6. n. 60. Sequitur ex illa regula universalis, quod potest quisque in traditione rei sue imponere illam legem, quam voluerit l. 1. §. conveniat ff. de posuit & legem de pallis & item l. legem C. de denat. & notant communiter Doctores, & ideo rem illam acceptans tenetur servare leges illi impositas. Cum ergo Fundator de suo fundet Capellaniam, potest fundare cum legibus sibi bene visis, & Capellanus acceptans Capellaniam tenetur servare.

An autem non servans fedaliis diebus celebrans, peccet mortaliter resp. Lugo. Non facili fore mortale, cum materia sit levis, præsertim si verò contingat. Aversa autem fore mortale, si tales dies sint festi, aut propter publicum commodum, vel sacrum cultum. Mihi tamen probabile videntur, quod si talis mutatio sit iusta, siue celebratio sit affixa illis diebus ob commodum publicum, siue ob cultum, non

erit peccatum mortale: quia parvitas materis excusat, cum solum aliquid parum detrahatur tam de eo, quod est de mente fundatoris, quam de commodum publico; & sacro cultu. Siue sit frequens, esse semper mortale, etiam si dies non sint designati ob commodum publicum, aut sacrum cultum. Nam etiam si solum non impleatur mens fundatoris, materia est gravis, quia sumas in quantitativis, in quibus crescente notabiliter quantitate materia sit gravis, quando coalescit in vnum. In presenti autem casu coalescit in vnum, quia tota simul tendit in destructionem ordinis præfixi à fundatore pro celebratione. Præsertim quia esset materia apta ad contristandum notabiliter fundatorem, & sufficiens, ut esset notabiliter iniustus; quod signum est, esse materiam gravem, & proinde fundantem peccatum mortale.

Si verò essent præscripti dies festi, videndum est an in Ecclesia, in qua tenetur celebrare soleant plures Missæ iisdem diebus celebrari. An verò non celebrentur plures Missæ, sed solum una, aut altera. Si enim plures Missæ celebrentur, ita ut defunctus illius non sit allatus populo notabile incommodum habebit locum parvitas materis, quia adhuc solum computaretur quantitas vicium, in quibus alio die celebraretur, & incommodum populi aut levis esset, aut etiam nullum. Si verò una tantum, aut altera Missa soleat celebrari, & concurrent ad audiendam Missam sit considerabilis, & proinde non possit illa prætermiti absque notabili incommodo populi, erit peccatum mortale præsertim, quia posset esse causa, quod plures expectantes consecrarent Missam non satis facerent præcepto.

Ex his colligitur. Quod si contingat vocari ad exequias diebus præscriptis sibi ad celebrandum, aut ad aliquam Ecclesiam ratione alicuius solemnitatis, poterit ire aliquoties in anno, etiam absque peccato veniali. Nam adhuc remanet parvitas materis, & aliis peccatum veniale excluditur stante rationabili causa, quæ est sufficiens ad fundandam interpretationem voluntatem fundatoris, quod contentus sit, quod in tali occasione variet præscriptum diem.

Q U Æ S T I O 1131.

An obligatio celebrandi quotidie cesset ratione impedimenti Ecclesiastici.

S V M M A.

- 1 Obligatio celebrandi quotidie cessat ratione Ecclesiastici impedimenti.
- 2 Obligatus celebrare quotidie, non tenetur tribus diebus ultimis maioris hebdomadæ.
Conferendus interpretator leges.
- 3 Celebrans Feria V. & Sabbato maioris hebdomadæ, an teneatur offerre pro fundatore.
- 4 Capellanus non tenetur supplere Missas tempore interdicti, &c. omittit.
- 5 Obligatus ad aliquid consensit implere, si per ipsum non sit.
- 6 Egrediens à loco interdicto tenetur celebrare iuxta suam obligationem.
Obligatio personalis sequitur personam.
Capellanus egrediens à loco interdicto, ut celebrat, potest remitti pars obligationis.

D Icedum est. Obligationem celebrandi quotidie cessare, quando adest Ecclesiasticum impedimentum, ut esset cessatio à Divinis, interdictionis generale,

generale, &c. Ita specialiter Lugo Card. *dis. 21. de Eucharist. sect. 1. num. 47.* Franc. Lugo lib. 5. *de sacram. cap. 12. quest. 6. num. 61.* Auerf. *quest. 12. de Eucharist. sect. 18. vers. item posse.* Ex ratio est. Quia obligatio celebrandi quotidie accipienda est in terminis habilibus, hoc est quando Ecclesia concedit celebrare, neque enim potest quis obligari ad celebrandum, quando Ecclesia non concedit celebrare. Er proinde obligatio non habet locum existente Ecclesiastico impedimento.

1. Ex his sequitur. Quod obligatus celebrare quotidie, non teneatur celebrare tribus diebus ultimis maioris hebdomadae, ut advertunt etiam iidem Doctores. Er quidem de feria sexta constat, quia non permittit Ecclesia in illa die celebrationem. Quod autem spectat ad feriam quintam, & Sabbatum quavis secundum nonnullos Doctores celebrari possit, consuetudo tamen Ecclesie obtinet quod non celebrentur; communiter id servetur, & pauci tantum soleant celebrare. Obligatio autem est accipienda secundum Ecclesie consuetudinem. Cum enim consuetudo interpretetur leges l. si de interpretatione ff. de legib. & Cap. fin. de consuet. interpretatur etiam leges positas in fundatione Capellaniz.

2. Autem si celebret his diebus maioris hebdomadae, teneatur offerre pro fundatore, affirmat Lugo Cardin. *loc. cit. t. cit.* Verum, quod dictum est de Capellano celebrante in die vacationis, hic applicandum est. Nam his diebus non est obligatus celebrare ratione Capellaniz, atque adeo, nec offerre pro fundatore, cum obligatio imposita Capellaniz non se extendat ad hos dies tanquam exclusos ratione Ecclesiasticæ consuetudinis. Ergo si celebrat, remanet ei liberum applicare sacrificium, cui voluerit. Nec recurrit potest ad obligationem conditionatam, quia est iam exclusus, cum ageretur de celebratione in die vacationis, tum quia fundator non habet facultatem comprehendendi hos dies sub obligatione quacunque, cum solum possit extendere obligationem, quantum ius, & consuetudo Ecclesiastica admittit celebrationem.

3. Sequitur secundum. Quod Capellanus etiam si non sit obligatus celebrare quotidie, non teneatur supplere Missas, quas tempore interdicti non celebravit. Quia obligatio supplendi oritur solum ex voluntaria omissione. Per ipsum autem non statit, quin celebraret, & ideo censetur implere obligationem suam iuxta communem regulam l. in re Causi ff. de reg. iur. & observant Socin. Sen. in l. in testamento 2. num. 6. ff. de conditionib. & demon. lal. in l. si pater. vers. similiter C. de collat. Menoch. *conf. 10. num. 19.* Mantica lib. 1. de consuet. vol. 1. *volunt. sit. 16. num. 16.* Peregrin. de fideicom. ar. 16. n. 122. Merlin. *deef. 166. num. 13.*

4. Sequitur tertio. Quod si Capellanus egredietur de loco interdicti, aut vbi est cessatio à Divinis, non poterit celebrare, pro quo voluerit, sed tenebitur celebrare pro fundatore: unde nec poterit egredi in hunc finem, ut non celebret pro fundatore. Interdictum namque, & cessatio à Divinis ponunt tantum extrinsecum impedimentum, non autem extinguunt obligationem, & ideo remanet semper absolute obligatus, & hæc obligatio, cum sit personalis sequitur personam. Personalitas namque sequitur personam l. 1. §. illud ff. quod legat. & l. fin. §. fin. ff. de contrahen. emp. Et ideo velle se aliud conficere, ut celebret, pro quo libuerit, esset velle tollere impedimentum obitans suæ obligationi, & nolle satisfacere obligationi. Nec dici potest, quod non esset iuratus, si non posset offerre, pro quo veller, & proinde, quod possit præsumi voluntas fundatoris,

ne impediat alteri beneficium oblationis, sicut dicebatur, quando agebatur de celebratione in die vacationis, nam sumus in diverso casu; siquidem tunc potest Capellanus non celebrare, quia obligatio non se extendit ad illum diem; modo autem sumus in casu, in quo virger obligatio absoluta, & solum ab intrinseco impeditur exequutio, & consequenter debet fundator remittere, quod sibi est absolute debitum. Credo tamen quod aut consensu hæredum, aut auctoritate Ordinarii fieri posset aliqua compositio: nam cum Capellanus non teneatur aliud se conficere, ut celebret pro fundatore, si veller se conficere, posset ei remitti aliqua pars Missarum, quas applicaret, ut liberaret; nam in hoc vilius ageretur negotium fundatoris; perciperet enim fructum aliquarum Missarum, quem aliis non esset percepturus.

QUESTIO 133.

An obligatus ad celebrandum quotidie teneatur in die Nativitatis tres Missas applicare.

S V M M A.

1. Obligatus quotidie celebrare non teneatur tres Missas Nativitatis applicare.
2. Obligatio celebrandi strictè interpretanda.
3. Obligatus ad celebrandum tribus diebus festiis non teneatur applicare tres Missas Nativitatis.
4. Obligatus ad celebrandum quotidie si contingat pluries celebrare, teneatur tantum singulis applicare sacrificium.

Discendum est 1. Obligationem ad celebrationem quotidianam non extendi ad omnes tres Missas in die Nativitatis Domini, & proinde per vnicum tantum Missam impleri obligationem. Ita Fraxinel. de oblig. *facer. sect. 4. conclus. 4. §. 11.* Dianap. 4. *trall. 4. resolut. 36. vers. Notandum est* Auerf. *quest. 12. de Eucharist. sect. 18. vers. item posse* Francisc. Lugo lib. 5. *de Sacram. cap. 12. quest. 6. num. 63.* Ratio est. Quia obligatio celebrandi quotidie sufficiens impleretur per celebrationem vnius Missæ, nam solvitur quod celebraverit pro fundatore, & ideo nihil amplius potest fundator à Capellano exigere.

Diebus obligatio celebrandi quotidie intelligitur secundum consuetudinem Ecclesie, ut proinde dictum sit, quod non comprehendat tres ultimos dies maioris hebdomadae. Ergo cum in die Nativitatis celebrentur tres Missæ, erunt omnes pro fundatore applicandæ. Resp. obligationem ad celebrandum quotidie esse secundum consuetudinem Ecclesie restrictivam, non secundum consuetudinem Ecclesie ampliativam, & privilegiativam, quia sumus in numeribus, quæ strictè interpretanda sunt, ut quàm minus fieri potest, quique graveretur. Et quia onus celebrandi quotidie in specie strictè interpretatur à iure ut in Cap. *significatum* De proben. consuetudo autem celebrandi tres Missas in die Nativitatis est ex privilegio, quo quiesce potest vti, vel non vti, unde qui vtitur, potest in beneficium proprium, aut cuius voluerit, vti, etiam si sit obligatus ad celebrandum quotidie pro alio.

Ex dictis colligitur, quod si fundator obligaret Capellanus ad celebrationem singulis diebus festiis, non teneatur applicare tres Missas in die Nativitatis Domini, imò neque etiam in specie obligaret ad celebrandum in ipso die Nativitatis, nisi exprimeret, quod veller omnes tres Missas pro se applicari; nam celebrando pro fundatore vnam Mis-

fam, exhibet ipſi totum id, quod eſt in eius diſpoſitione, & idem ſatisfacit, ſolum enim obligabat ad celebrandum in diebus feſtiſſimis, & etiam in die Natalis, ſi autem celebrat vnicam miſſam pro fundatore verſificatur, quod pro ipſo celebret.

Colligitur ſecundo. Quod ſi alicubi, vel ex conſuetudine in aliquibus diebus, vel ex neceſſitate pluries celebraretur, obligatus ad celebrandum quotidie pro aliquo, teneatur ſemel tantum pro ipſo applicare ſacriſcium. Militat enim eadem ratio, quæ pro die Natalis Domini, nempe quod per vnum ſacriſcium diſpoſitio fundatoris obineat ſuum effectum.

QVÆSTIO 1134.

An obligatio celebrandi quotidie comprehendat diem commemorationis omnium defunctorum.

S V M M A.

- 1 In die commemorationis omnium defunctorum an offerendum ſit pro omnibus defunctis.
- 2 In commemoratione omnium defunctorum an ceſſet obligatio Capellani quotidiana.
- 3 Dies commemorationis omnium defunctorum non eſt dies exceptus ab obligatione Capellani.
- 4 Commemoratio omnium defunctorum an ſit cauſa ſufficiens interpretandi voluntatem fundatoris ad offerendum pro ipſis.
- 5 In die commemorationis omnium defunctorum Capellanus debet iuxta ſuam obligationem celebrare, niſi alius vacet.

QUamvis Iacobus Fraſinel. *de ſacerd. oblig. ſect. 4. c. 1. 4. §. 12.* videatur ſentire, quod adit obligatio celebrandi pro omnibus defunctis in vniuerſali, in die commemorationis eorundem. Supponendum tamen eſt tanquam certum non adeſſe huiusmodi obligationem, vt ſpecialiter notat Alphouſus de Leone. *de inſtit. 3. par. nu. 21. in fine & de off. Capellani quaſt. 7. ſect. 9. nu. 55.* Cum etiam commemoratio omnium defunctorum ſit ex inſtitutione Eccleſiæ, obligatio quoque celebrandi pro ipſis in illo die, ſi adeſſet, eſſet ex inſtitutione Eccleſiæ, de hac tamen inſtitutione nullibi extat veſtigium. Nec obſtat, quod Eccleſia inſtituerit miſſam pro omnibus defunctis in illa die ſpecialiter recitandam, tum quia inſtituit pro iis, qui vti voluerint, tum quia ſicuti miſſa pro pluribus defunctis de comuni poſteſt applicari pro vno ſolo, ita etiam illa, nam quia illam inſtituit, vt omnes perciperent fructum, qui prouenit ab Eccleſia offerente; non autem, vt celebrans teneatur applicare fructum mediam: nam ſufficit fructus generaliffimus, vt cum illo coniungi poſſit fructus Eccleſiæ offerentis. Quo ſtante dubitatur, an hic dies comprehendatur ſub obligatione Capellaniæ.

2 Quod autem in die commemorationis omnium defunctorum ceſſet obligatio Capellaniæ quotidiana tradunt Alphouſus de Leone *par. 3. de off. Capell. quaſt. 7. ſect. 9. nu. 55.* Diana *par. 4. traſt. 4. reſol. 166. verſ. Nota etiam.* Auerſa *quaſt. 12. de Euchar. ſect. 18. vet. Item poſſe.* qui volunt poſſe in illo die Capellanus celebrare pro aliquo defuncto particulari, vel pro omnibus, & ſubdit Auerſa conueniens eſſe, quod ſe conformet Eccleſiæ, & celebret pro omnibus. Fraſinel. *de oblig. ſacerd. ſect. 4. concluf. 4. §. 12.* Franciſ. Lugo *lib. 5. de ſacramen. cap. 11. quaſt. 6. nu. 63. & 64.* Qui volunt

tamen celebrare pro omnibus defunctis, ſubdit ſemel Lugo hanc non eſſe rigorofam obligationem, ſed maximam congruentiam.

1 Dicendum. *1. Obligationem Capellani quotidianam non ceſſare in die commemorationis omnium defunctorum.* Ratio eſt. Quia non eſt dies exceptus à fundatore neque à iure, neque à conſuetudine. Ergo includitur ſub obligatione. Quod non ſit dies exceptus, conſtat, quia nullum ſus exigit neque etiam Eccleſia, cum non obliget, vt dictum eſt *num. 1.* ad celebrandum pro defunctis, ſiquidem neque etiam obligat ad celebrandum. Neque etiam conſuetudo, quia non omnes offerunt pro omnibus defunctis, ſed aliqui pro ſpecialibus defunctis, alij pro vt obligantur, vel ratione ſtipendiij, vel ratione Capellaniæ, & alij pro defunctis in comuni, & idem ſtante hac diſformitate non poſſet pretendi conſuetudo.

2 Dicendum. *2. Commemorationem omnium defunctorum eſſe cauſam ſufficientem pro interpretanda voluntate fundatoris, quod contentus ſit,* quod illa die Capellanus offerat, vel pro omnibus defunctis in comuni, vel pro aliquo particulari ad ſe pertinente. Ratio eſt. Quia Eccleſia iudicauit conueniens eſſe, quod celebraretur commemoratio omnium defunctorum; eſt etiam valde conueniens, quod Sacerdotes dum ex officio habet offerre ſacriſcium pro defunctis, quod in illa die concurpat ad iuandos defunctos, vel in comuni, vel aliquem in particulari qui ad ipſos pertinet. Ergo eſt etiam conueniens quod fundator pro tali die relaxet obligationem Capellani, vt poſſit ſatisfacere vel pietati erga defunctos in comuni, vel charitati erga aliquem particularem. Stante autem hac conuenientia, poſſet præſumi eius voluntas relaxans obligationem.

Ex dictis ſequitur. Quod obligatus ad celebrandum, non poſſet in commemoratione omnium defunctorum celebrare pro ſe, aut pro alio viuente, aut defuncto ad ſe non pertinente, niſi ſumat illum diem pro vacatione. Quia in tali caſu deſicit præſumpta voluntas fundatoris, nam in tantum præſumitur relaxare obligationem, in quantum celebraretur pro defunctis in comuni, aut pro aliquo ad celebrantem pertinente: vnde cum deſiciat fundamentum interpretandæ voluntatis, deſiciet etiam voluntas interpretandi. Et hoc habet locum etiam ſecundum Doctores citatos *num. 2.* quia in tantum dicunt, quod non obligatur celebrare pro fundatore, in quantum celebraturus eſt pro omnibus defunctis, aut pro aliquo particulari, & idem cum obligatio ceſſet ex hac cauſa, non ceſſabit, ſi noua aderit hæc cauſa. Non poſſet autem intelligi de quocumque defuncto particulari, quia ſi ad celebrantem non pertinet, non eſt maior ratio, cur celebret pro ipſo, quam pro fundatore.

QVÆSTIO 1135.

An quando obligatio miſſæ quotidiana, eſt impoſita communitati, accipienda ſit eodem modo, ac quando eſt impoſita Capellano.

S V M M A.

- 1 Obligatio celebrantis quotidiana impoſita Communitati, an admittat vacationem.
- 2 Si Communitas ſit coarctata non habet locum vacationis.
- 3 Habet in Capellano, ſi eligatur à Communitate. Accellum ſibi annis, ſus verus debetur.
- 4 Communitas electa vt exequatur celebrationis non poſſit.

potest obligare Capellanum.

Exequitur operatur nomine mandantis.

1 Communitas obligata ad celebrandum potest eligere Capellanum.

Capellanus & Capellania quid importent.

6 Clerici Regulares pro implendis oneribus Missarum sibi relicti possunt eligere Capellanos manuales.

1 Obligatio Missæ quotidianæ imponi potest alicui Capitulo, Collegiæ, aut Communitati Religiosæ: ita tunc collegialiter ab ipsis acceptat & tunc dubitatur, quomodo interpretanda sit hæc obligatio: an scilicet admittat vacationem semel in hebdomada, sicut quando est imposita Capellano, & an aliàs vacationes ex præsumpta voluntate fundatoris, de quibus dictum est in superioribus. Negat absolute Aucta quæst. 11. de Eucharist. ver. *super plerique* Quia habet supplere per unum, vel per alium: cum enim sit obligatio communis toti corpori habet veluti insolidum omnes, & singulos obligatos.

2 Distinguemus tamen mihi videtur. Potest enim Communitas, quæ assumptis obligationem retinere pænes seipsam obligationem, & veluti se constituit exequuticem voluntatis illius, qui Missam quotidianam fundavit vel deputare ad quem tanquam Capellanum amovibilem cui imponat onus celebrandi. Primo modo certum esse debet, quod non sint admittende aliquæ vacationes ex quacunque causa, nam cessant motiva illa omnia, ex quibus in Capellano inducuntur. Cum enim illa motiva oriuntur ex persona, quatenus singulari, & singulariter obligata, ut est infirmitas, impedimentum aliud legitimum, & equitas, quod possit aliquando pro se vel coniunctis celebrare, quod respectu eiusdem quotidianæ celebratio absque illa vacatione sit nimis onerosa, cessant hæc omnia motiva, quando obligatio remanet pænes Communitatem, imò Communitas, cum sit persona ficta, nec per seipsam possit celebrare, retinet tantum obligationem exequendi voluntatem fundatoris, & proinde faciendi celebrare Missas tanquam si essent manuales, & consequenter tot, quot sunt præscriptæ.

3 Si verò eligat Capellanum amovibilem, in quem transferat obligationem celebrandi, tunc iste Capellanus habebit easdem vacationes, quas habent cæteri, vel tenebitur Communitas supplere, quando ipse valet, sicut vacante substituto, non tenetur Capellanus supplere. Neque quoad hoc locum habet declaratio S. Congreg. Episcop. & Regul. sub die 14. Maij 1617. quod obligatus quotidie celebrare per se, si legitime impediatur, tenetur per alium supplere. Quia non præcedit, quando de iure, consuetudine aut præsumpta voluntate fundatoris vacat, sed quando aliàs tenetur celebrare, sed ob impedimentum non potest. Ratio est, quia stante deputazione Capellani, Communitas transfert in ipsum onus, & obligationem celebrandi; & Capellanus accollat sibi tale onus, & constituitur verus debitor in ordine ad implendam voluntatem fundatoris, ut in simili tradunt Cencius par. 3. capite 1. quæst. 3. ar. 1. num. 10. Merlin. decis. 541. num. 2. Martil. decis. 7. Gratian. cap. 126. num. 14. decis. forens. Ludovicus decis. 386. num. 1. Rota decis. 14. num. 2. in impro. poss. Cenc. de consil. Vnde cum obligatio fiat propria, & personalis Capellani depocati, sicut remanet ipse personaliter obligatus, ita etiam fruatur vacationibus, quibus fruuntur alij Capellani.

4 Solùm difficultas est, an Communitas, quæ suscepit onus Missarum quotidianarum possit deputata Capellanum pro celebratione. Pro cuius resolutione inspicienda sunt verba dispositionis. Nam si

instituens Missam quotidianam eligat Communitatem tanquam exequuticem suæ voluntatis, ita ut in ipsam transferat obligationem procurandam celebrationem Missarum, tunc non poterit eligere Capellanum, quia non habet iura Capellaniz in se translatæ, & proinde nec in alium transferre potest, sed solum si acceptavit onus, & debet gerere tanquam procuratorem, & exequutioni mandare voluntatem Institutionis procurando celebrationem Missæ quotidianæ tanquam manualis. Vnde cum exequatur mandatum illius, facit actum nomine mandantis, ut tradunt Roman. consil. 91. num. 1. Rota consil. 36. num. 68. Alexan. consil. 90. num. 9. lib. 3. & l. quotidiana §. si isse, qui num. 3. si de acquirendi heredit. & consequenter non potest nisi manuali modo committere Missas celebrandas.

At si obligatio celebrandi conferatur ipso ipsam Communitatem, tunc poterit eligere Capellanum, in quem transferat onus celebrationis. Et ratio est. Quia tunc obligatio celebrandi est personalis vt potest collata in certam licet fictam personam qualis est Communitas, nec est vaga, sicuti quando committitur procuratio celebrationis Missæ quotidianæ, quia tunc obligatio celebrandi non est determinata, sed imponitur huic, vel illi, & est tantum in radice obligationis exequendi voluntatem testatoris. Et proinde tanquam personalis obligatio, & determinata est per modum Capellaniz, & facit, quod illa Communitas se habeat per modum Capellani, cum Capellanus sit ille, qui habet onus celebrandi Missam pluries in anno, vt observant Fusch. lib. 2. de v. cit. cap. 11. num. 5. Alphonsus de Leone de off. capel. quæst. 3. si. 2. num. 21. Et capellania sit onus celebrandi Missam in Capella, vel altari, ut notant Zerola in praxi par. 2. verbo Beneficium 1. ver. 3. La. ma de amiser. lib. 2. cap. 5. num. 2. Vnde cum apud Communitatem sint onera & iura Capellaniz, poterit in alterum transferre, & constituere Capellanum amovibilem, qui intersit in hoc onere, & sit Capellanus non collatus, qui proinde participet, & omnia, quæ conveniunt habentibus Capellanis non collatiis, de quibus dictum est in superioribus, aut poterit eligere substitutum, sicut eligunt Capellani, in quem transferat onus celebrandi qui proinde in vacatione, se geret sicut substituti aliorum Capellanorum, & tanquam subrogatus in locum Capellani.

Ex dictis colligitur. Apud nos Clericos Regulares esse facultatem constituendi Sacerdotes per modum Capellani, aut substituti, in quos transferatur onus celebrandi Missæ perpetuas, quæ ex testamento, aut alio modo celebrandæ; imponentur, oam Capitulum Generale vt habetur par. 1. Decreti cap. 7. num. 6. Ita statuit Huiusmodi onera Missarum celebrandarum, si commode fieri possit, & non esset testatoris voluntas, seu deinceps acceptetur, vt per nos, aut alios Sacerdotes tam seculares, quam Regulares ad arbitrium P. Præpositi designandas & amovendas adimplentur. Ex quibus constat, quod constitui possunt Capellani, qui adimplant onera Missarum nobis imposita, qui sicut amovibiles per Superiorem, cum sub hac conditione talia onera à nobis acceptentur. Dicitur autem, Et non esset testatoris voluntas, cum fieri possit, quod testator iniungat, quod Missæ per nos ipsos celebrentur.

QVÆSTIO 1136.

An obligatus ad celebrandum aliquoties in hebdomada, satisfaciatur celebrando diebus festiuitatibus.

S V M M A.

- 1 Obligatorius aliquoties in hebdomada, satisfaciatur celebrando diebus festiuitatibus.
- 2 Obligatio an aliquando extendi possit ad dies festos.

Dicendum est. Obligatorium celebrare aliquoties in hebdomada, satisfaciatur, si celebrat in diebus festiuitatibus, nisi aliquid obstat. Resolutio autem procedit supposito, quod fundator non determinauerit dies celebrationis. Ita etiam Bonac. *disp. 4. de sacramen. quest. ult. par. 7. §. 6. num. 5.* Franciscus Lugo *de sacram. lib. 5. cap. 17. quest. 6. num. 59.* Dicastil. *de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 11. num. 408.* Et ratio clara est. Quia cum fundator nihil determinauerit circa dies celebrationis, sed solum, quod toties Capellanus celebret, quibuscumque diebus celebret, exhibet totum id, ad quod obligatur ex dispositione fundatoris, & proinde satisfaciatur oneri suo.

Subdunt tamen Bona. Lugo, Dicastilus *xx. seq. 409.* Fieri posse quod teneantur diebus festiuitatibus celebrare, si videlicet Capellania instituta sit in loco, in quo nullum aliud sacrificium offeratur, nam ex hac circumstantia præsumi potest, quod fundator voluit prospicere commodum pauperum, ut possint fideles satisfaciatur præcepto audiendi Missam. Verum existimo hanc circumstantiam de se præcise non esse sufficientem ad inducendam hanc obligationem; nam quauis in illo loco non celebretur alia Missa, fieri potest, quod in alijs locis habeat populus sufficientem commoditatem ad implendi præceptum aut quod non sit commodum populo accedere ad illam Ecclesiam, sed Capellam, & proinde, quod fundator non respexit ad hanc commoditatem. Vnde solam obligatio erit censenda determinata ad dies festos, quod verisimile erit, quod testator ad illos respexit, & quod ita voluisset, si interrogatus fuisset. Quod pensatis omnibus circumstantijs erit resoluendum.

QVÆSTIO 1137.

Quomodo sit accipienda obligatio celebrandi in diebus festiuitatibus.

S V M M A.

- 1 Obligatio celebrandi diebus festiuitatibus ad quos se extendat.
 - 2 Appellatione dierum festiuitatibus qui veniant.
 - 3 Obligatio celebrandi diebus festiuitatibus, an comprehendat festiuitates ex deuotione.
- Obligatio est stricti iuris, nec extenditur.*

Cum dies festiuitatis alij sit tales de iure Ecclesiastico, & alij de iure fori. Dicendum est. Capellanus obligatur ad celebrandum in diebus festiuitatibus eorum quoad dies festiuitates Ecclesiasticas, quoad forenses nisi aliud constet de mente fundatoris. Ita etiam Dicastilus *tract. 5. de sacramen. disp. 4. dub. 81. num. 411.* Quæstio loquitur de festis fori, & præcepti, attamen nomine fori intelligit de foro mundanali, vt

constat ex contextu, nam loquitur de illis, qui celebrantur cum obligatione abstinendi à feruilibus. Ratio est. Quia Festa forensia non sunt vere Festa, sed tantum dies destinati ad feriandum in iure dicendo, qui potius sunt vacationes, quam Festa, cum non sint ordinati ad cultum Diuinum. Cum autem simus in dispositione, quæ respicit cultum Diuinum, debent accipi dies festiuitatis in eodem ordine, & proinde destinari ad cultum Diuinum.

Ex quibus constat, quod nomine dierum Festiuitatum non intelliguntur dies, in quibus celebratur officium alicuius Sancti sub quocumque titulo, vt obseruat idem Dicastil. *citat. num. præced.* Dies enim Festiuitatis appellatur, vt notat Viualdus *in Candel. par. 1. tit. de sacram. ordin. n. 13. ver. Tertia conclusio.* Azor. *par. 2. lib. 2. c. 17. quest. 19.* Riccius in *Præf. refel. 17. §. num. 2.* veniunt tantum, qui coluntur publico cultu cum abstinentia ab operibus feruilibus; & ita obseruantia; interpretatur, nam dispensatur ad ordines Sacros in tribus diebus Festiuitatis, in his tantum ordinatur. Denunciations quoque matrimoniales cum ex Decreto Conclij Tridentini debeant fieri in diebus Festiuitatis, in his tantum fiunt.

Maiores difficultates est, an obligatio extendatur ad dies Festiuitatis qui ex deuotione coluntur a populo in honorem alicuius Sancti. Cum enim dies isti sint ordinati ad cultum Diuinum, & populus in eis abstineat ab operibus feruilibus, videntur comprehendendi sub obligatione; siquidem fundator in determinandis diebus respexit ad cultum Diuinum Festiuitatum dierum, sed ad prærogatiuum, & qualitatem diei: vnde cum etiam in his diebus militet eadem ratio, videtur habere locum eadem dispositio. Sed tenendum est non comprehendendi, quia reuera non sunt dies Festi, licet colantur à populo, inquam si essent dies festi. Neque enim locum habent quæ exigit dies Festus, vt inter se sacro, abstinere ab operibus feruilibus, sed voluntariè exhibentur: quare solum habent quandam imaginem diei Festi, non autem sunt dies. Vnde cum omnis obligatio sit stricti iuris, nec debeat extendi. *Arianus ff. de all. & obli. gati. & l. obligatio sublimis eadem. & notat Bald. consil. 55. n. 8. ver. sed ponamus lib. 2. Fulgosi. consil. 80. in fine ver. sed & siquid.* Colderini. *consil. 20. de iud. Rota dec. 416. num. 1. par. 1. Recens.* non est præfens obligatio extendenda ad hos dies. Neque militat eadem ratio. Nam cultus, qui in his diebus exhibetur Deo, & Sacris, est cultus spontaneus populi, nec auctoritatus ab Ecclesia; & ideo omo habet illum characterem, qui potuit mouere fundatorem ad obligandum Capellannum ad celebrandum, & ad eolendum concurrere ad cultum Dei pro illo die.

QVÆSTIO 1138.

An quando deputandus est substitutus, possit à Capellano deputari.

S V M M A.

- 1 Capellanus an possit deputare substitutum.
- 2 Cur Episcopus debeat recognoscere identitatem Vicarii pro Parrocho.
- 3 Nisi aliter fundator disposuerit, potest Capellanus deputare substitutum.

Quod Capellanus non possit deputare substitutum, qui suppleat onus celebrandum Missam

sum annexum Capellaniz, seu beneficio simpliciter, docet Riccius in *Praxi resol.* 52. num. 6. par. 2. sed sit deputandus ab Episcopo. Et probat, quia Parochos inhius non potest deputare Vicarium, qui suas vires suppleat per tradunt Io. Andr. & Francisc. in *Cap. Cum ex eo de elect. Rota in Hispanen. iur. nomin. 6. Octobr. 1583.* coram Seraphino. Ergo nec Capellanus suum Vicarium, sed substitutum.

Sed minor, quod non perciperit latum discrimen. Nam cum Capellanus substituitur solum in ordine ad celebrandam Missam, non requiritur alia idoneitas in substituto, quom potestas sacerdotalis non impedita. At quando Parochus substituit in proprio munere, quia substituit in cura animarum, requiritur specialis idoneitas, de qua debet recognoscere Episcopus, tanquam pastor vniuersalis in sua diocesi, & ad cuius curam pertinent omnes eiusdem Parochi. Itaque.

Dicendum est. Quod pertinet ad Capellanum deputare suum substitutum, quando ipse non vult persisteri inferre. Ita etiam Diana par. 4. *trall. 4. resol. 87.* Hoc tamen debet intelligi, nisi fundator aliter disposuerit. Fieri enim potest quod alteri tribuerit facultatem substituti, aut quod reseruauerit consensum Reitoris Ecclesie, in qua est celebrandum Ratio autem clarescit, quia cum sit in potestate Capellani inferre per se, vel per alium, habet etiam potestatem transferendi in alium onus seruendi, atque adeo eligendi, in quem transferat.

DE OBLIGATIONE CELEBRANDI RATIONE loci quoad Capellanos.

Solent fundatores Capellaniarum frequenter, imò vix plurimum destinare Ecclesiam, imò etiam altare, in quo Missæ ab ipsis præscriptæ celebrandæ sunt, & quia circa hanc obligationem ad sunt nonnullæ difficultates idem modò explicandæ sunt tanquam de obligatione annexa obligationi absolute celebrandi.

QVÆSTIO 1139.

An Capellanus teneatur in Ecclesia, seu altari designato celebrare.

S V M M A.

- 1 Capellanus an sub mortali teneatur in loco designato celebrare. & num. seq.
- 2 Finis fundatoris semper habet locum in designatione loci pro celebratione.
- 3 Capellania transit ad Capellanum cum onere celebrandi in tali loco.
- 4 Obligatio celebrandi in tali loco est moralis modo accipienda.
- 5 Admittit pernitentiam materia, & quia non fit.
- 6 Quam vicibus passio cessare: Et quid in hoc seruandum.
- 7 An si diu esset expectandum, excusaret si non celebraret in loco præscripto.

Communiter docent. Capellanum sub mortali teneri celebrare in Ecclesia designata à fundatore. *Tom. II.*

tore, aut altari. Ita Sorus in 4. *dist. 45. quæst. 2. ar. 2.* Tabiena verbo Missa num. 45. Syluester num. 10. in fine Rodriguez par. 1. *sum. cap. 149. de Adila num. 9. vct. II. Nota.* Naur. in *manual. cap. 25. num. 135. & de huius canonice cap. 5. num. 3. & 12. Azor per. lib. 10. cap. 14. quæst. 7. in fine Comed. quæst. can. 18. num. 6. Zorola in *Praxi per. 1. verbo. M. 3. ver. 3. & ad 3. Llamas 3. par. Mich. cap. 9. 1. 4. in fine Graf. par. 1. decif. lib. cap. 53. num. 19. Henriquez lib. 9. *sum. cap. 25. num. 6. Cualet. quæst. 688. num. 6. Facundez præcep. 1. Eccl. lib. 3. cap. 9. num. 1. Pollen in. cap. 2. de off. Curati num. 15. Fraxinel de oblig. sacerdot. lib. 4. conclus. 4. 5. 9. Ygolin. de off. Epif. cap. 14. num. 4. Dicastril de sacram. *trall. 3. disp. 4. dub. 21. num. 389. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. num. 7. 5. 4. num. 2. Aueria quæst. 1. de Eucharist. lib. 13. vet. Oñan. quæst. Francil. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 11. quæst. 5. num. 47. Gausant ad Rubr. Missal. par. 3. tit. 12. num. 6. Barbosa de præst. Epifcopi allegat. 2. num. 33. & in Cap. significatum de proband. Moneta de communis. vltimor. volun. cap. 7. num. 394. & cap. 20. num. 142. Thom. Hurtad. *sum. 1. resol. moral. trall. 1. cap. 4. resol. 9. num. 91. Perez de Lata de annu. lib. 1. cap. 8. num. 30. Diana par. 1. *trall. 1. 4. resol. 29. Homobon. par. 3. exam. trall. 4. c. 13. quæst. 115. Faulstus lib. 2. de Eucharist. quæst. 102. & 159. Genoen. in Pastoral. cap. 73. Rubens cens. 4. num. 3. Morat. cens. 11. num. 4. Coleau. de cens. lib. 3. quæst. 211. a. 60. Riccius in *Prax. resol. 75. num. 2. par. 1. Bardus in stetit. moral. lib. 10. quæst. 9. 5. 1. num. 1. Lamberten. de iur. patris lib. 3. quæst. 6. ar. 6. Cuchus lib. 3. *in fine. maior. lib. 6. num. 69.********

Alij tamen distinguunt, & volunt, quod tunc sub mortali teneatur Capellanus celebrare in altari, aut Ecclesia designata, quando fundator respexit ad cultum altaris, aut loci, ad commodum populi, ad memoriam suæ familie, aut quia elegit locum ex particulari deuotione, aut ex alia aliqua simili causa. Pro hac sententia Marchin. mox citand. assert. Lappum *Allegat. 31. num. 4. Duenam reg. 154. Gratian. in discept. Forens. cap. 73. num. 5. & aliter sic censuit Rotam in Bergomensi Legati 9. Octobr. 1595. coram Seraphino, & ita sentiunt Marchin. de ordine *trall. 3. par. 1. cap. 24. num. 2. Lugo Cardin. disp. 21. de Eucharist. lib. 2. num. 36. Machado 2. l. 4. par. 1. *trall. 12. docum. 15. num. 1. Leander de sacram. trall. 8. disp. 4. quæst. 14. ver. Probabiliter est. Io. Henriquez in sum. stetit. 21. quæst. 13.***

Verum non est necessaria ista distinctio. nec in praxi potest habere locum. Nam quando fundator elegit certum locum siue Ecclesiam, siue altare, cum indubitatum sit, quod tanquam intellectualem operam, operatur ex fine, necesse est, quod in tali electione habeat propositum aliquem finem, ratione cuius velit celebrari potius in hac Ecclesia, aut in hoc altari, quam in alio. Ergo si quando respicit cultum, aut aliam similem causam, tenetur Capellanus celebrare in loco de signato, tenebitur semper, quia semper habet aliquam causam finem, ad quam respicit in sua dispositione. Præsertim quia cultus est inseparabilis à sacrificio cum consistat in eodem & sacrificio & ideo eo ipso, quod vult Ecclesiam, aut altare esse destinatum sacrificio, vult cultum altaris, & Ecclesie per illud sacrificium.

Accedit etiam. Quod cum clare constat de voluntate fundatoris, quod celebraretur in tali Ecclesia, vel altari, iam tenetur constare, quod Capellania annexum habeat hoc onus, & proinde cum hoc onere, seu lege transeat ad Capellanum l. 1. cui opus sit. de noui oper. nunc. & l. si commuerit 5. si fundus sit de pignori. alt. & Cap. Ex literis de pignori. & Cap. Tus. & Cap. promul. de iur. Cum ergo Capellanus acceptet Capellaniam transeuntem cum suo onere, &

lege, p: Quo tacto se adstringit ad seruandam talem legem, & subeundum onus; & ideo dato etiam quod fundator non trespiceret ad aliquam causam particularem, tenetur implere id, ad quod se adstringit cum de iure naturali si implere obligationes susceptas. Vnde cum in re graui non impleat voluntatem fundatoris, ad quam se obligauit, peccabit mortaliter.

Hoc autem non est ita strictè accipiendum, vt si aliquando non celebrat, peccet mortaliter, sed est intelligendum moraliter, & admittenda paruitas materiz, vt aduertunt Fraxinel de obligatione sacer. s. 4. c. 4. c. 4. to. Dicañil. de sacram. etal. 5. disp. 4. dub. 2. 1. num. 384. Faustul. lib. 2. de Eucharist. quæst. 102. Diana par. 2. etal. 14. refel. 29. Modeta de commentar. p. 2. volut. cap. 20. num. 142. Thomas Hurtad. par. 1. refel. moral. etal. 2. cap. 4. refel. 9. num. 9. & alij. Quia si obligationem celebrandi offerendo sacrificium pro alio accipitur moraliter, & admittit paruitatem materiz, ita etiam obligatio celebrandi in certo loco. Quanta autem possit esse omisio quæ non pertingat ad mortale. Diana putat esse bis, aut ter in anno. Thomas Hurtad. vrgit, quia si potest sexies celebrare pro seipso, etiam per ipsum Dianam; cur non poterit etiam sexies omittere celebrare in loco deputato. Moneta autem vult, quod regulariter debeat celebrare. Verum loquendo præcisè, & in dependenter à quacumque occasione, & causa, existimo, quod quindecim, aut viginti vices in anno erit paruitas materiz. Quia si hæc considerentur in ordine ad cultum, aut ad quemcumque alium finem fundatoris, aut ad nullam eiusdem voluntatem partem detrahent de cultu, aut de alio fine intento & parum etiam contrariabuntur voluntati ipsius & proinde erunt habenda pro parua materia; Accedit etiam, quod quicquid facit frequentissime, & ferè quotidie, dicitur id facere quotidie, & ideo vt saluetur, quod quotidie celebrat in altari, vel Ecclesia, sufficit, si frequentissime celebret vt card omittat. Istæ tamen vices debent accipi interpellatè, nam si coniunctionem acciperent, essent quid ootabile, quia notabiliter interromperent cultum, & essent quid magis æstimabili in ratione defectus.

Puto tamen, quod hoc rotum sit metiendum ex circumstantiis, & occasioibus occurrentibus: & proinde aliquando etiam plures vices excusare à peccato mortali. Cum enim obligatio celebrandi quotidie accipitur moraliter ex præsumpta voluntate fundatoris, qui censetur noluisse ita strictè obligare Capellanum, ex eadem etiam defumenda est interpretatio, quot vicibus possit cessare quod tunc contingit, quando adest aliqua rationalis causa, quæ proposita fundatori esset sufficiens motiuum relaxandi pro illa vice obligationem, & si ex deuotione vellet alibi celebrare, & si ex aliquo amico redire alicuius Ecclesie ad ihi celebrandum occasione alicuius festiuitatis, si negotiis impeditus non posset accedere ad Ecclesiam destinatam, si difficile posset accedere, aut ratione pluit, aut ratione debilitatis corporalis, aut si occurrerent aliz similes cause, quæ conuincerent rationale motiuum relaxandi obligationem. Quia cum non possimus interrogare fundatorem, an velit relaxare obligationem, quia eius voluntas præsumitur fuisse rationalis in imponenda obligatione, atque adeo imposibile secundum mensuram rationis, id circa præsumitur, si interrogatus fuisset, quod rationalis motiuo relaxatus fuisset.

Ex his nulli itur cum Lugone Cardinali disp. 1. c. 7. de Eucharist. s. 2. num. 18. & 40. Auerfa quæst. 11. de Eucharist. s. 18. ver. Quidam quando Francisc. Longob. 5. de sacram. cap. 11. quæst. 5. num. 51. Dicañil.

de sacram. etal. 5. disp. 4. dub. 2. 1. n. 85. in fine. Quod si Capellanus non posset celebrare in altari, vel Ecclesia designata, nisi per considerabile tempus expediret, quia scilicet aut in Ecclesia, aut altari exerceretur aliqua functio, quæ impediatur celebrationem, vt esset consecratio Episcopi, tunc posset in alio altari, aut Ecclesia celebrare. Ratio est. Quia dum deberet per considerabile tempus expedire, deberet subire speciale onus: vnde potest præsumere de mente fundatoris, quod voluerit obligare cum illo speciali onere, atque adeo quod possit alibi celebrare.

QVÆSTIO 140.

An de consensu heredum possit Capellanus alibi, à loco destinato celebrare.

S V M M A.

1. Capellanus nec de consensu heredum potest celebrare in alio loco, quam in præscripto à fundatore.
2. Dispositio fundatoris omnino seruanda. Voluntas fundatoris non potest immutari ab heredibus, nec illi reconciliari possunt.
3. Si heredes cedant iuri proprio adhuc tenetur Capellanus celebrare in loco præscripto.

Dicendum est. Non posse celebrare in alio loco præterquam in destinato etiam de consensu heredum. Ita Genuesi in Pastoral. Manual. c. 72. Riccius in Præst. refel. 353. num. 5. ver. supra possum par. 1. Fraxinel. de obligat. sacerdot. s. 4. c. 4. s. 10. Dicañil. de sacram. etal. 5. disp. 4. dub. 2. 1. num. 834. Bonac. de sacram. disp. 4. quæst. 10. par. 7. s. 4. num. 3. Barbosa de peccat. Episcopi allegat. 24. num. 35. in fine. Homobon. par. 1. Examini. Eccles. etal. 4. cap. 13. quæst. 103. Marchin. de sacram. ordin. etal. 3. par. 1. cap. 14. num. 5. in fine Thomas Hurtad. 10. 1. refel. moral. etal. 2. c. 4. refel. 9. num. 96. Auerfa quæst. 11. de Eucharist. s. 18. ver. Quidam quando. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 11. quæst. 5. num. 48.

Ratio autem est. Quia voluntas fundatoris, & eius dispositio est omnino seruanda. 1. c. de sacrosanct. Eccles. & Cap. Puro de priuileg. & notant Pægrin. consil. 33. num. 12. lib. 1. Menoch. consil. 533. num. 2. Ludouic. decif. 4. num. 2. Dutan. decif. 18. n. 1. Rota decif. 155. num. 1. par. 1. Recens. & decif. 154. n. 1. par. 2. Vnde cum voluntas fundatoris non subit hæredibus, non possunt eam immutare, nec ipsi renuntiare, vt notant Doctores in Clemen. Quia conuincit. de relig. domib. Bonifac. Cardin. Imola & alij Neque enim voluntas fundatoris mansit in voluntatem hæredum: sed voluntas hæredum obligata manet voluntati fundatoris itur debeant esse manentem quantum ad eos spectat.

Ex quibus colligitur. Quod licet hæredes cedant iuri proprio quod habent compellendi per Episcopum Capellanum ad celebrandum in Ecclesia vel altari designato per fundatorem, & Episcopum quoque conueniat, si alibi celebret non satisfacit moneri proprio, & peccat mortaliter. Quia scilicet non extinguatur ex hoc obligatio celebrandi in loco designato. Næ enim promittitur à fundatore, qui erexit Capellanum cum tali onere, & Capellano acceptante Capellaniam, atque adeo ex pacto tacito inter fundatorem, & Capellanum, quod semper firmum manet. Et hoc habet locum etiam si Capellanus non sit collatus, quia adhuc fructus soluantur sub onere huiusmodi, quod separari non potest, nec ab hæredibus qui nec ab alio, qui

qui non habeat potestatem supra voluntatem fundatoris.

QVÆSTIO 1141.

An ex causa cum consensu Episcopi possit Capellanus celebrare alio loco à destinato.

S V M M A.

1. Episcopus sine causa non potest concedere Capellano, ut celebret in alio loco à destinato.
2. Obligatio celebrandi in tali loco aliquando de se cessat.
3. Ex rationabili causa de consensu haredum potest Ordinarius concedere Capellano ut celebret in alio loco à prescripto.
- Quando excoemptio est difficilis potest Ordinarius cum haredum consensu ad tempus alterare voluntatem testatoris.
4. Ex legitima causa & absque haredum consensu potest Ordinarius dare facultatem Capellano, ut non celebret in loco destinato.
5. Episcopus non potest dispensare cum absente ut non celebret in loco destinato.
6. Obligatio celebrandi in tali loco præscribitur potest.
- Qualitati beneficii contraria consuetudine de rega. præst.
7. Quid si per quadraginta annos partim celebratum sit in loco prescripto, & partim non.
- Consuetudo non inducit ex altibus diffinibus.
- Provis alius in contrarium probat non extare consuetudinem.
8. Alius diffinitus inducere consuetudinem non celebrandi semper in eodem loco.
- Consuetudo tantum habet de potentia, quantum de alio.

IN titulo quæstionis dixi ex causa, Quia absque causa non potest Episcopus concedere licentiam Capellano, ut non celebret in altari destinato à fundatore, ut inter alios observant Imola in *Cap. significatum* num. 1. 3. de probat. Nazari. *De erat.* cap. 1. num. 20. Seraphin. *decis.* 1349. num. 2. Thomas Hurtad. *par. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 4. resol. 9. num. 96.* Cum enim mens fundatoris impleri possit, & de ipsa constet, non potest Episcopus relaxare obligationem Capellani, cum non sit Dominus voluntatis eiusdem fundatoris.

1. Est supponendum. Adesse aliquas causas, quæ de se absque Episcopi consensu relaxant obligationem celebrandi in altari destinato, ut observant. Merenda *Consil.* 29. Genssen *lin. manuali post cap. 71.* Riecius in *Præf. decis.* 33. num. 4. & 5. *par. 1. ut si altare esset destructum, aut amissum consecrationem, aut inundatio impediret accessum, aut si Ecclesia esset interdicta, aut quæcumque alia huiusmodi, quæ vel physicæ, vel de iure reddant impossibilem celebrationem, eum enim nunquam obligatio ad impossibilia se extendat, non fuit intentio fundatoris obligare Capellanus ad celebrandum, quando obligatio redderetur impossibilis. Et hoc etiam habet locum quando altare, aut Capella est facta locus indecens pro celebratione: nam tunc de iure non potest in ipsa celebrari; sicut etiam si altare non esset decenter ornatum.*

2. Dicendum est. *Ordinarius de consensu haredum, seu parentum posse ex rationabili causa dispensare, ut celebretur in alio altari in eadem Ecclesia.* Ita Lambert. *de iure parren. lib. 3. quæst. 6. ar. 6. num. 3.* Moneta *de iure parren. lib. 3. quæst. 1. c. 1. num. 368.* Marchin.

Tom. II.

de sacramen. Ordin. tract. 3. par. 2. cap. 24. num. 5. Thomas Hurtad. *par. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 4. resol. 9. num. 97.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. vi. par. 7. §. 4. num. 4.* Dicastil. *de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 2. §. 37.* Ratio autem est quia potest Episcopus cum consensu haredum fundatoris, seu testatoris voluntatem ex rationabili causa ad tempus mutare, & alterare, etiam si excoemptio non sit omnino impossibilis, sed solum difficilis, ut tradunt Felin. in *Cap. Cum accessisset de causis.* Bart. in *Cap. fin. ver. Vincen. in amorem de testam. Lambert. de iure parren. lib. 2. par. 1. quæst. 7. ar. vii. Socinus de oblat. libel. 19. num. 19. Cui. lib. 2. *mater. infir. tit. 9. num. 82.* Vigolin. *de off. Episc. cap. 61. num. 7.* Quod enim est difficile habetur pro impossibili l. *Nepos Præcl. ff. de verb. significat. & Cap. statum. 2. de off. de leg. in 6. ut cum plurius observat Sanchez lib. 5. de matrim. disp. 5. num. 5.**

Dicendum 2. *Stante legitima causa, aut impedimento potest Episcopus etiam absque consensu haredum dispensare, ut Capellanus celebret in alio altari.* Ita Henriques lib. 3. *sum. cap. 22. num. 6.* Graf *par. 1. decis. lib. 2. cap. 53. num. 15.* Moneta *de commun. ult. volen. cap. 3. quæst. 11. n. 368.* Bonac. *disp. 4. de sacram. qua. vii. num. 7. §. 4. num. 3.* Homobon. *par. 1. Exco. Eccles. tract. 4. cap. 13. quæst. 103.* Barbolà *de prescript. Episc. allegat. 24. num. 36. in fine & allegat. 19. num. 3.* Marchin. *de sacram. Ordin. tract. 3. par. 2. cap. 24. num. 5.* Thomas Hurtad. *par. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 4. resol. 9. num. 97.* Dicastil. *de sacramen. tract. 5. disp. 4. dub. 2. §. 37.* Francisc. Lugol. lib. 5. *de sacram. cap. 11. quæst. 5. num. 48.* Ratio autem est. Quia per hoc non auctur alieuius acquiritur, & ideo voluntas fundatoris est capax dispensationis concurrente iusta causa, sicut etiam est capax lex ipsa. Unde eum voluntas fundatoris celebrandi in tali altari sit quædam lex impossibilis Capellani, & non sit lex superioris, poterit Episcopus in ea ex causa dispensare. Accedit etiam, quod si priuata persona potest interpretari voluntatem fundatoris, quod non intendit obligare concurrente tali causa; à fortiori poterit Episcopus declarare quod dispositio fundatoris in tali casu non habeat locum. Unde Concil. Provinciale Mediolanense IV. declaravit, quod obligatus celebrare in vno altari, possit celebrare in alio. cum consensu Episcopi, aut illius, cui ipse commiserit.

Ex dictis colligitur contra Marchin. *de sacram. Ordin. tract. 3. par. 2. cap. 24. num. 5.* Non posse Episcopum dispensare cum absente, si absentia sit longa, ut celebret in loco, ubi reperitur, si sit obligatus in eadem Ecclesia, aut altari celebrare, & proinde non posse concedere licentiam, ut Capellanus absit à loco, ubi tenetur celebrare studiorum causa, & celebret ubi studet, & non suppleat per alium in loco prescripto. Ratio est. Quia est ius quæ situm Ecclesie, quod in ipsa celebretur, cui potest Episcopus derogare Deinde quia longa absentia, siue studiorum, siue aliorum negotiorum causa, non exigit talem dispensationem, nam cum possit inferuire per alium ex eo, quod non possit inferuire per seipsum, non indiget dispensatione, quæ tunc tantum concedi potest, quando lex redditur difficilis, iuxta non esset quidem obligare, sed ita obliget, ut sit valde onerosa. Denique eum obligatio inferuendi in his Capellanis, sit altercativa, vel per se, vel per alium, quando Capellanus eligit aliquid in eompossibilem cum vna parte alternatiuæ, ut studere extra locum Capellani censetur se obligare ad alteram partem alternatiuæ.

Secundo colligitur cum Abbate *consil. 96. dub. 3. 6.* Lambert. *de iure parren. 66. 3. quæst. 6. ar. infir. & num. 2.* Moneta *de commun. ultim. volen. cap. 5. A 22 2 quæst.*

quæst. 11. num. 395. Per consuetudinem, sed præscripti-
onem quandam genericam derogari posse obli-
gationi celebrandi in tali altari, aut Ecclesia, si ta-
men fuerit pacifica, & libera absque vlla contra-
ria compulsionem, quia etiam qualitas beneficij con-
traria consuetudine derogari potest luxuria ea, quæ
notant Doctores in Cap. cum Benefic. de præbend.
in 16. & Cap. fu. de consuetud. & Cap. de quæria de
præscript.

- 7 Dubitari tamen potest. Quid dicendum, si per
40. annos passim celebratum fuerit in altari, aut
Ecclesia præscripta, & partem non. In quo certum
est, quod non esset consuetudo absolute non cele-
brandi quia non inducitur consuetudo ex actibus
difformibus, vt obliuunt. Bart. in l. 2. num. 22. ff. so-
lus ad Marim. Decius consil. 215. num. 2. ver. si uideri
hoc idem Crauetia consil. 96. num. 3. Afflicti. decif. 280.
num. 9. Ludouic. decif. 162. num. 8. Metlin. decif. 69.
n. 25. Rota in Cincietis Causa 7 bonorum 17. Iunij 1578.
coram Cantuico, & in Molensij præced. 5. Decemb.
1578. coram Patriarcha Alexand. Imò vnos actus
contrarij probat non extare consuetudinem, vt
aduertunt Bart. in l. semper in stipulationibus in fine ff.
de reg. iur. Cagnolus ibid. num. 12. Beroius consil. 5.
nu. 23. lib. 1. Schrader de feud. par. 10. sect. 20. n. 17.
ver. tunc adeo. Ludouic. in dicta decif. 161. num. 9.

- 8 Verum licet ex actibus difformibus non induca-
tur consuetudo non celebrandi iudicatur tamen
consuetudo non celebrandi semper: Si tamen actus
non celebrandi sint tales, vt non sint ex dispositione,
aut ex præsumpta voluntate fundatoris iuxta dic-
ta in superioribus; nam tunc sicuti inietrumpunt
continnam celebrationem, & reddunt difformem,
ita etiam habent vim inducendi consuetudinem
vt conformis, & continua celebratio interrumpi
possit; siquidem consuetudo tantum habet de po-
tentia, quantum habet de actu, & vsu, vt obser-
uant Bald. consil. 27. vol. 2. Felin. in Cap. Audite.
num. 19. de præsump. Sured. consil. 325. num. 23. decif.
Pademan. 29. num. 18. Rota decif. 91. num. 4. par. 4.
Recent.

QVÆSTIO 1141.

An Capellanus obligatus celebrare in certo altari
possit celebrare in priuilegiato.

S V M M A.

- 1 Obligatus celebrare in certo altari an possit celebrare
in priuilegiato, & cum, seq.
- 2 Non celebrare in altari designato non implet mentem
fundatoris.
- 3 Designatus altari pro celebratione est propter cultum
illius.
- 4 Quando habens designatum altare, possit loco illius
celebrare in priuilegiato.
- 5 Quando fundator præscribit altare priuilegiatum,
possit celebrari in alio sed priuilegiato eiusdem Ec-
clesie.

Supponitur, quod in eadem Ecclesia existat alta-
re priuilegiatum. Et quod possit Capellanus re-
lictio altari designato celebrare in priuilegiato, quan-
do celebrandum est pro defunctis readunt Auerla
quæst. 15. de Eucharist. fol. 18. ver. Oportet quando Logo
Cardin. disp. 21 de Eucharist. fol. 2. num. 36. Francif.
Lugo lib. 5. de sacram. cap. 11. quæst. 5. num. 52. Dicañil.
de sacram. vtr. lib. 5. disp. 4. dub. 21. num. 385. qui
tres posteriores limitant, nisi fundator respexerit ad

cultum, aut splendorem altaris, quia tunc non po-
terit variare.

Probabilius tamen mihi videtur absolute non li-
cere variare, & celebrare in priuilegiato. Nam li-
cet celebrando in priuilegiato videatur vtilius ne-
gocij fundatoris tractare, & melius satisfaceret;
attamen non implet mentem ipsius, nec satisfacit
eius voluntati, quæ est, quod in altari designato
celebretur; si enim voluisset celebrari in priuile-
giato, facile id ei fuisset explicare, & idem cum id
non expresserit censetur noluisse Cap. 2. de transla-
tione. & Cap. ad audiendam de decimis, & notant
Surdus decif. 88. num. 4. Meocho. consil. 30. num. 8.
Gonzalez ad Reg. 8. Cancel. Gloss. 9. §. 1. num. 33.
Vnde signum est, quod altare à se designatum præ-
rulerit priuilegiato.

Deinde, Quando fundator designat altare, in quo
est celebrandum si ad se pertineat aliquo modo, cer-
tum est, quod intendit cultum, & splendorem il-
lius, nam ipsum prælegit præ ceteris, vt ipsi con-
ferat splendorem ex celebratione; & proinde efficit
contra voluntatem ipsius variare, quia non obtine-
retur finis ab ipso intentus; si verò non pertinet ad
fundatorem & proinde non militat præsumptio,
quod voluerit ipsi providere de cultu, militat alia
ratio, quia cum ipsum præ ceteris assumat, declarat
specialem affectum erga ipsum, atque adeo deuotio-
nem erga Sanctos in quorum honorem est erectum:
Vnde neque adhuc satisfaceret voluntati ipsius, si
celebraretur in priuilegiato, quia non obtineretur
finis, qui est honor & splendor altaris ex celebra-
tione in cultum Sanctorum quibus est erectum.

Itaque tuoc solum censetur posse celebrare Ca-
pellanus in priuilegiato, quando celebratio esset
pro pluribus instituta, vt pro familia fundatoris,
& contingeret, quod aliqui moreretur ex iis, pro qui-
bus est celebrandum, tunc enim potest Capellanus
ter, aut quater celebrare in altari priuilegiato iuxta
mentem fundatoris: nam verisimile est, quod in tali
casu fundator præferat priuilegium altaris, & vili-
tatem, cultui, & splendori altaris à se designati pro
illis vicibus.

Ex his colligitur. Anquando fundator præscri-
bit, quod celebretur in altari priuilegiato, possit Ca-
pellanus celebrare in altari diverso, sed tamen priu-
ilegiato eiusdem Ecclesie. Affirmant Doctores n. 1.
citati, & limitant, nisi fundator respexerit ad cul-
tum altaris à se electi, verum eodem modo resolu-
endum est. Quod absolute non liceat, si fundator
nominatim expressit altare, quia expressio facta o-
minatim significat moueri ex speciali affectu erga
altare, & deuotione erga Sanctos; in quorum hono-
rem est erectum, & proinde intendere cultum, &
splendorem illius: Si verò non expressit altare no-
minatim, sed solum iniunxit, quod celebretur in al-
tari priuilegiato, poterit Capellanus celebrare in
quocumque voluerit ex priuilegiatis.

QVÆSTIO 1143.

An obligatio Regularium celebrandi Missam
quosidianam in propria Ecclesia sequatur
ipsos si se transferant ad aliam Ecclesiam.

S V M M A.

- 1 Obligatio Missæ quosidianæ sequitur Regulares tran-
sferentes ad aliam Ecclesiam.
- 2 Onus celebrandi assumptum à Regularibus est per-
sonale.

3 Quid

- 3 *Quid si sit in legato expressa Ecclesiam nomine propria. Quando locus censetur adiectus favore persone.*
 4 *Ecclesia Regularium non censetur expressa taxatiue.*
 5 *Quid si exprimitur cum verbis personaliter significatiuis.*
Verbum ipsa retinet respectum, quod habet, nomen, cui adicitur.
 6 *Onus curandi celebrationem missarum in sua Ecclesia sequitur exequutiones ad aliam Ecclesiam transsumit.*
Legatum profanum factum persona, si in ipsas sit conceptum.

Quia contingere potest. Quod quis legatum relinquat pro Missa quotidiana celebranda in tali Ecclesia, aut etiam altari, aut instituat Capellaniam ad eundem finem, & obligationem imponat Regularibus celebrandi dictam Missam: dubitatur si contingat, quod dicti Regulares mutent Ecclesiam an obligatio ipsos sequatur, & transferatur ad nouam Ecclesiam; An vero simul cum emolumentis legati, seu Capellaniz remaneant apud priorem Ecclesiam. Dicendum est autem. *Obligationem sequi ipsos Regulares, & transferri ad nouam Ecclesiam, itavt subrogetur nova Ecclesia loco prioris.* Ita Marchin. de sacram. Ordin. tract. 2. par. 2. cap. 14. num. 3. Thomas Hurtadus par. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 4. resol. n. 99. Rota in Bergemensi legat. 9. Octobr. 1595. coram Setaphino quæ est decis. 1149. inter ipsosque ipsius.

2 Ratio autem est. Quia onus celebrandi Missas annexum legato seu Capellaniz, fuit impositum Regularibus, qui proinde fuerunt principaliter contemplati in legato, seu fructibus Capellaniz, quos ratione oneris adiuncti, debeant percipere iuxta l. *Patre Filium §. Tufulanus ff. de leg. 3.* Vbi Doctores Bart. & alij Ruin. consil. 75. num. 8. lib. 2. Soetn. in l. 2. num. 12. ff. de reb. dub. Couarrun. in Cap. *Requisiti. nisi. num. 10.* de regram. Mantica de coniectur. vel. vol. lib. 6. tit. 14. num. 18. & lib. 2. tit. 6. num. 13. Et proinde cum sumus in personalibus, sequentur personas, & Ecclesia censenda erit expressa tanquam eam qua celebrant dicti Regulares, itavt electa sit Ecclesia ratione personarum, non personarum ratione Ecclesie: & ideo semper persona trahat ad se Ecclesiam tanquam electam ratione personarum.

3 Quod habet locum, etiam si expressa fuisset Ecclesia nomine proprio cum relatione tamen ad eandem Regulares, quia exprimeretur tanquam propria ipsorum, vt si diceretur in Ecclesia sua S. Andree, aut in Ecclesia S. Andree P. Franciscanorum, aut alia aliqua simili relatione. Quia adhuc censetur electa Ecclesia, non ratione sui, sed ratione pertinentiæ ad ipsos Regulares, itavt favore personarum fuerit adiectus locus non favore ipsius loci, argum. l. *Cum ita §. in fideicommissis ff. de leg. 2.* vbi Glof. & l. fin. C. de verbor. significat. & observat Setaphin. decis. 1549. num. 11. Vnde posita pertinentia ad eandem Religiosos in quacumque Ecclesia censetur contemplata, non ratione sui, sed ratione ipsorum, cum ponatur totum fundamentum contemplationis pro ipsis.

4 Quin imò, etiam si Ecclesia fuisset expressa nomine proprio absque expressione pertinentiæ ad Regulares legatarios, adhuc celebrare possent Missas in noua Ecclesia. Nam Ecclesia expressa à testatore censetur electa tanquam eam qua dicti Regulares celebrarent, & apposta favore eorundem Regularium, & tanquam apta ad exequutionem oneris iniuncti: & ideo non esset expressa taxatiue, nec restringeret dispositionem celebrationis Missarum ad ipsam iuxta Authen. *Cassa C. de sacrosancta Ecclesia* & observant Glof. ibidem Dec. consil. 7.

Tom. 11.

Major difficultas est, si in dispositione adessent aliqua verba, quæ personaliter significarent, & proinde viderentur restringere dispositionem ad Ecclesiam expressam, vt si diceretur in ipsa Ecclesia S. Andree Et adhuc extirmo, non coarctari celebrationem ad talem Ecclesiam. Quia domo dispositio procedit de Ecclesia, quæ est propria Regularium, quibus est impositum onus celebrandi Missas, censetur contemplata cum hac qualitate proprietatis, & quatenus est illa, pro cuius officium sunt destinati Regulares; & ideo est accipienda semper cum hac qualitate. Vnde dictio ipsa demonstrabit Ecclesiam expressam cum tali proportionem, itavt tanquam restrictiva non restringat dispositionem ad Ecclesiam talis nominis, sed ad Ecclesiam talis qualitatis, nempe, quæ sit propria Regularium iuxta sensum sit, quod Missæ celebrantur in ipsa propria Ecclesia, quæ est v. g. S. Andree, quia cum Ecclesia sit expressa cum respectu ad Regulares possidentes, etiam verbum, *ipsa* cum eodem respectu accipiendum est, vt observant Cravetta consil. 16. num. 3. & consil. 23. num. 26. Setaphinus decis. 319. num. 2. Et consequenter erit positum ad demonstrandam possessionem iuxta ea, quæ tradit Gratianus discept. forens. cap. 98. num. 7. Ex quo fit, quod potius censetur electa qualitas Ecclesie, nempe quæ sit propria talium Regularium, quam ipsa Ecclesia.

Et quæ dicta sunt, locum habent in quouis alio Collegio, seu Communitate, cui iniunctum sit onus idem, cum militet eadem ratio. Imò etiam si solum esset iniunctum onus curandi celebrationem Missarum in sua Ecclesia vt tenuit Rota in dicta Bergemensi legat. 9. & decis. 1595. coram Setaphino, & decis. 1549. in impræssis, quia militat eadem ratio, quod locus adiectus est contemplatione personarum, quia cum legatum sit conceptum in personas, & ad ipsas, verba sint directa, presumitur factum persone non loco, præsertim quia personarum fructus à loco fuerant contemplatæ iuxta ea, quæ tradunt Baldus in l. signis §. in omniibus num. 19. C. de Episc. & cler. Duranus decis. 130. num. 3.

QVÆSTIO 1144.

An si fundator disponat, quod missa celebretur in altari deusæ Imaginis, possit in alia Ecclesia celebrari, si ij quibus commissæ est celebratio, se transferant ad aliam Ecclesiam.

S V M M A.

- 1 *Onus celebrandi Missas in altari deuota Imaginis an sequatur si transferrentur ad aliam Ecclesiam.*
- 2 *Non sequitur si per se primo intentum sit celebratio in tali altari.*
Quando locus est primò contemplatus legatum est loco additum.
- 3 *Dispositio certa respectu loci non potest alio transferri.*
Electa ministerio, inferuentis loco, celebratio remanet addita loco.
- 4 *Si in fundatione sint contemplati primò persona omnes Missa ipsas sequitur.*
Mens disponentis accipit interpretationem ab eo, quod commodò fieri potest.
Sufficit si mens disponentis quod melius fieri potest observetur.
Celebratio est propter cultum loci, quando designatur, & non intenditur finitimi.

Hic difficultati resp. Thomas Hurtad. par. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 2. resol. 9. num. 100. Quod

AAA 3 si

si transferatur Imago ad nouam Ecclesiam, transferretur etiam celebratio Missarum. Quod si non transferatur imago, remanet ibi Missæ celebranda & emolumentum relinquendum sit priori Ecclesie mouetur quia tunc locus censetur electus ob cultum illius imaginis, & ex deuotione fundatoris ad ipsam: non autem conuectus, seu Regularis; & proinde locus non stat demonstratio, sed taxatio.

Verum cum distinctione videret procedendum. Si enim fundator, aut testator per se primò disposuit, quod Missa celebraretur in altari, in quo speciali cultu imago aliqua colatur & deinde onus celebrandi imposuerit Regularibus aut ceteris, ad quos pertinet Ecclesia, tunc si motent Ecclesiam, non tranfit cum ipsius onus celebrationis, sed et remanet implendum in priori Ecclesia. Et ratio est. Quia in dispositione fuit per se primò contemplatus locus, & celebratio commissæ fuit iis, ad quos pertinet Ecclesia, ratione loci, & idèd tunc emolumentum, quàm onus remanet additum loco iuxta. *Armo 5. Titia de leg. & l. 2. ff. de reb. dub. & notant Menoch. præsumpt. 501. num. 21. lib. 4. Rota decif. 574. num. 8. per. 1. dicitur, & in voluntaria Capellania 7. Maij 1607. cotam Cardinal. Lancelloto.*

Vnde cum dispositio sit certa respectu loci, & possit in ipso impleri, non potest alterari, & ad alium locum transferri, vt notant Bald. in l. 1. qui num. 9. vt. iuxta hoc C. de Episcop. & cler. & in l. fin. num. 57. in fine C. de his qui pona num. 1. Imol. in Cap. hoc quidem num. 11. vt. Si verò potest. de testam. Nauar. cens. 8. num. 10. de testam. in noua impres. Præsertim quia est tantum electum Ministerium insuolentium Ecclesie quatenus sunt destinati seruitio talis Ecclesie, non autem persone, & idèd non debet celebratio sequi personas iuxta ea, quæ tradunt Bart. in l. pater §. Tuscularius in fine ff. de leg. 3. Socin. in l. 1. num. 14. ff. de reb. dub. Menoch. præsumpt. 112. num. 7. lib. 4. Rota decif. 309. num. 10. par. 6. Recens.

Si verò in dispositione sunt per se primò contemplati isoteriores Ecclesie ita vt in ipsorum personas conceptum sit legatum aut emolumentum, assignatum pro celebratione, & destinatio loci sit adiecta in consequentiam ad celebrationem, etiam ex deuotione disponentis etiam aliquam imaginem, tunc seruandum, & ius celebrandi, atque percipiendi emolumentum sequetur personas, & poterunt in noua Ecclesia implere onus, etiam si imago non transferatur. Et ratio est. Quia tunc censetur electæ persone, & locus celebrationis in consequentiam ad personas celebrantes in tali loco, ita vt disponent non fuisset eas aggrauaturus, nisi loco inferuerent, siquidem mens disponentis recipit interpretationem illius, quod commodè fieri potest. Cap. Nos quidem de testam. & idèd cum non possint, postquam ad aliam Ecclesiam transferuntur, commodè celebrare in loco destinato, sufficit, si eo modo, quod melius possunt, impleant mentem disponentis, vt obseruant Abbas in dicta Cap. Nos quidem num. 13. de testam. Couarrua. num. 9. Speculat. de iustis. edit. tit. de vltim. volunt. num. 64. & ibi Additiones Doctus de iure par. verbo construxit. num. 12. Felin. in Cap. Ecclesia S. Maria. num. 16. vers. Confirmari possit. de consue. Seraphin. decif. 549. num. 13. præsertim, quia hic est finis secundarius disponentis, eum principalis sit per tales celebrantes percipere beneficium sacrificij.

Et hoc à fortiori habet locum, si Religiosi qui bus impositus onus celebrandi, soleant percipere elemosinos pro celebratione Missarum, ex quibus sibi comparent, alimenta necessaria; nam tunc oritur præsumptio, quod disponent voluerit hoc pacto ip-

sis providere ex parte pro necessariis alimentis. Cum enim quilibet presumatur operari eo modo, quo sibi vilius est. l. 1. & 2. ff. de solut. Abbas in Cap. cum super. num. 12. vers. si sumus de offic. de leg. Felin. num. 10. Dec. num. 12. vers. Extra istos Cornueus cens. 338. num. 3. lib. 1. Grat. cens. 70. num. 18. lib. 2. Cœsar. de Grat. decif. 1. n. 3. de elect. Bart. in l. Gerit. num. 21. ff. de acquir. hered. Rota decif. 643. num. 4. par. 4. Recens. censendum est, quod in dispositione, nedum respectu ad fructum sacrificij, sed etiam ad subleuandam indigentiam Religiosorum, cum in hoc potuerit exercere actum pietatis, & misericordie, & ordinare suam dispositionem, ad duplicem finem & ex utroque percipere vtilitatem.

Hæc tamen limitanda sunt vt locum non habeant si Missæ institutæ sint locum in ordine ad celebrationem & non in ordine ad applicationem, nam quando disponent intendit tantum celebrationem & assignat locum, coarctat de eius morte, quod velit cultum illius loci, cum nulla celebratio solum propter cultum possit esse voluta. Est tamen necessarium, quod clare constet de morte disponentis, quod tantum intendit celebrationem in dubio oritur præsumptio, quod intendit etiam fructum sacrificij eo, quia præsumitur disposuisse modo sibi viliiori, vt num. præced. dicebatur.

Q V A E S T I O 1145.

An Capellania erecta in aliqua Ecclesia transferantur ad aliam, quando Regulares mutant Ecclesiam.

S V M M A.

- 1 Capellania quando sequatur Regulares ad aliam Ecclesiam se transferunt.
Expressio loci quando non tollit, quin dispositio sit concepta in personas.
- 2 Capellania remanet si Ecclesia abeuntibus Regularibus, quando est fundata absque respectu ad ipsos & esse facultatis.
- 3 Si electa sit Ecclesia cum respectu ad Regulares Capellania se transferunt.
Ecclesia spectans ad Regulares est Regularis.
- 4 Talis est Ecclesia quæle Monasterium.
- 5 Translata Ecclesia, transferuntur cum ipsa omnia iura.
- 6 Quando consideratur persona cum ordine ad locum, legatum est factum in locum.
Argumentum a contrario sensu, quando valet.

Cum distinctione est resoluenda hæc difficultas, cum plures punctos contineat. Et quidem si Capellania sit regularis insuolentibus Ecclesie conferenda, aut si non sit collatiua, sit per ipsos implendum onus insuolentium Missarum, etiam si ferretur ad eam Ecclesiam, ad quam se transferunt Regulares etiam si in dispositione expressum sit, quod Missæ celebrarentur in tali Ecclesia. Ratio est, quia circumstantiæ annexæ quod sit conferenda talibus Regularibus, aut quod ipsi Missarum celebratio committenda sit, satis iudicant, quod intuitu perceptorum, & in ipsorum fauorem erecta sit, & quod locus sit solum electus, quia dicti Regulares in eo soleant celebrare. Et idèd quamuis cooccurat aliquis respectus ad Ecclesiam, qui concurreat, non ex contemplatione fundatoris, sed ex adnexionem ad personas, idèd non exstabit dispositioem, quia sit cocepta ad personas, vt in simili tradit Rota in voluntaria Capellania 7. Maij 1607. cotam Lancelloto, &c.

in Romana Beneficentia S. Laurentij in Damaso 7. Februarij 1618. coram Durano inter eius impressas decif. 130. num. 4. Vnde cum fundario fit facta pro personis, & intuitu ipsarum, debet sequi personas, ita ut sicut obligatio est ipsis imposita, sic etiam veniat per ipsos implenda vbiunque propriam Ecclesiam habuerint.

2. Secundò. Si Capellania non sit regularis sed secularis & affixa Ecclesie, videndum est, quomodo sit electa Ecclesia. Quia si est electa secundum se, absque ullo respectu ad Regulares remanebit semper Capellania affixa Ecclesie, quia tunc simpliciter censetur electus locus absque contemplatione Regularium, & idem non debet sequi Regulares alio se transferentes iuxta ea, quæ tradunt Imola in Cap. Officij num. 26. de testam. Petrus de vbalid. de canon. por. cap. 7. num. 57.

3. Si verò sit electa Ecclesia cum respectu ad Regulares seu tanquam propria, & possessa ab ipsis, tunc sitranscant ad aliam Ecclesiam transferentur etiam Capellani. Et ratio est. Quia Ecclesia censetur electa cum sua qualitate, debet sequi Regulares, ex eo, quod sit electa, cum respectu ad Regulares. Ex eo enim, quod spectat ad Regulares est regularis Cap. de Capellan. Monachor. & observant. Glos. ibid. verbo Monasterij, in fine Barbatia in Cap. Cum dilectus num. 1. de consensu. Duran. decif. 144. num. 2. & idem ex eo, quod eligatur tanquam spectans ad Regulares, eligatur, ut regularis ita ut sit verum, quod electio sit facta propter Regulares inseruientes Ecclesie, sicut dicitur 1. Machab. Cap. 5. vers. 19. Non propter locum gentium sed propter gentem locum elegit Deus.

4. Ex hoc autem fit, quod dum Regulares se transferunt ad aliam Ecclesiam, transferatur cum ipsis Ecclesia regularis, quia prior definit esse Ecclesia regularis, atque adeo non est amplius illa, quam contemplatur electi fundator, quia eam contemplatur est itaque regularis, & cum respectu ad regulares, & noua incipit esse illa, quam est contemplatur, quia fit regularis, siquidem talis est Ecclesia, quale est Monasterium, ut notant Glos. in cap. 1. verbo Exempt. de priuileg. in 6. & Rota coram Ludouico decif. 370. num. 2. & fit talium Regularium, quales in fundacione fuerit contemplati.

5. Vnde cum in translatione omnia iura, quæ pertinent ad Ecclesiam translatam, trāsferantur ad eam ad quam fit translatio Cap. Abbat. in fine de verbor. significat. vbi Glos. & observant. Glos. quoque in Cap. si quis vult. 16. quest. 7. Io. And. in Cap. cum persona de priuileg. in 6. Ancharan. not. 13. Rebuff. in praxi benefici. tit. de translat. Episcop. num. 19. Lappus alleg. 68. Scraphin. decif. 1149. num. 16. Iura quoque Capellaniarum transferuntur ad posteriorem Ecclesiam, tanquam ad eam ad quam fit translatio Ecclesie dictorum Regularium.

Præterea. Quando persona consideratur cum respectu ad locum, seu Ecclesiam, & secundum ministerium, quod exhibet loco, dispositio legati censetur facta intuitu loci, non autem intuitu personæ ut in 1. Anna 5. Antif. de am. legat. & observant. Doctores Bart. ibidem. num. 3. Alberic. num. 1. Socin. in l. 2. num. 11. ff. de reb. dub. Barbat. consil. 1. n. 8. lib. 4. Berolius in Cap. quoniam Abbas num. 82. de offic. deleg. Abbas conf. 93. n. 2. lib. 2. Mantica de consuet. vlt. voluerit lib. 8. tit. 6. num. 23. Duran. decif. 130. num. 4. Rota decif. 309. num. 11. par. 6. Recent. & in valedictoria quoniam eorum 12. Februarij 1566. coram Orano. Ergo quando locus consideratur cum respectu ad personas, & ut est pro vfu personarum, dispositio censetur facta intuitu personarum, ita ut in tantum conueniat loco, in quantum substituitur vfu perso-

narum, & consequenter sequitur locum secundum hanc substitutionem, & sit semper in fauorem noui loci qui de nouo substituitur eidem vfu, valeat: nim argumentum à contrario censu, perciptur quando locum habet opposita ratio l. tale postum. 5. fin. ff. de pallis, & Cap. quoniam de consensu in 6. vbi Doctores Bald. conf. 477. in fine ver. Ego dixi lib. 4. Dec. conf. 86. num. 4. Castren. conf. 175. num. 3. lib. 2. Iaf. in l. 1. num. 36. ff. de offic. eius Euerardus in topica loc. 4.

Q V A E S T. 1146.

¶ An si Capellanus non possit celebrare in loco à Fundatore designato, debeas alibi celebrare.

S V M M A.

1. Si Capellanus non possit in loco designato celebrare, alibi teneatur celebrare. & num. seq.
2. Quando casus concedere sub ob igationis applicationem sacrificij obligatio celebrandi.
3. Cuius, & splendor Ecclesie non est finis aique fundamentis Capellanias.
4. Quando datur aliqua causa finalis, non cessat dispositio.
5. Dispositio talis præsumitur, qualis ex verbis demonstratur.
6. Causa finalis regulari ratione dispositionis. Dispositio non est trahenda ad aliam causam finalem ab expressa. Expressa causa finalis cessat quacunque alia præsumpta.

Cum distinctione respondent Barboza de prest. 1. Episcop. allegat. 24. n. 35. Medina Cod. de Consec. quest. 14. Marchini de ordine trall. 3. par. 1. cap. 24. num. 9. Leander. trall. 8. de sacram. disp. 4. quest. 26. Logo Cardin. disp. 21. de Eucharist. filii. 18. vers. 1. tandem Francisc. Logo lib. 5. de sacram. cap. 13. quest. 5. Quod si fundator attendit fructum sacrificij, teneatur alibi celebrare, si altare designatum fuerit dirutum, aut impeditum, si verò attendit, cultum, & splendorem altaris, aut alicuius Sancti, aut commodum populi aduentantis, aut memoriam familie, volunt non teneri alibi celebrare, quia cessat intentio principalis fundatoris, sicut, qui vult ieiunium in vigilia alicuius Sancti, non teneatur amplius ieiunare, si nequeat eodem ieiunare.

At absolute teneri alio loco celebrare docent Azot. par. 1. lib. 10. cap. 24. quest. 8. Sà verbo. Missa num. 47. Naldus in sum. verbo. Missa num. 3. Facundus præcip. 1. Eccles. lib. 3. cap. 9. num. 1. Bonac. disp. 4. de sacram. quest. vltim. par. 7. 5. 4. num. 3. Moneta de Commu. vlt. volum. cap. 10. quest. 5. num. 142. Thomas Hurtad. par. 1. ref. moral. trall. 2. cap. 4. ref. 11. num. 105. & 306. Dicastel. de sacram. trall. 5. disp. 4. dub. 21. num. 197. qui vult teneri, nisi relicta sit libera applicatio Sacerdoti. Bardus in flect. moral. lib. 10. quest. 9. §. 2. num. 4. & adducit quod in dubio debet supponi intentio fundatoris, quod voluerit celebrari in alio loco, quia hoc libi vtilius est.

Dicendum est. Capellanus, quando non possit celebrare in loco designato teneri celebrare in alio loco eiusdem Ecclesie, aut si etiam Ecclesia sit impedita, in alia Ecclesia Nisi clare constet, quod noluerit obligare ad applicandum Sacramentum. Dixi nisi clare constet, quod noluerit obligare ad applicandum sacramentum. Quia in tali casu obligatio Capellaniz non est ad celebrandum absolute, sed in tali loco, atque adeo tanquam coarctata ad locum, seu ad celebrationem

in loco, cessat, si non possit fore effectum in loco designato.

⁴ Ratio autem est. Quia fundator Capellaniz quamvis habeat pro fine splendorem altaris, & cultum Ecclesie in qua designat celebrationem, hæc tamen non est unica causa finalis ipsius, siquidem intendit etiam beneficium unius sacrificij, quod ex eo constat quia possit alia via de maiori cultu, & splendore disponere. Unde cum eligat potius sacrificium, præsumendum est, quod per se primo velit beneficium sacrificij, & hoc potius ordinat ad cultum Ecclesie & altaris. Quando autem aliquid inducitur ex pluribus causis finalibus, non cessat licet cesset aliqua ex illis causis §. *Affinitas*. Infit. de nupt. ubi Angel. & l. *si non lex ff. de hered. instit.* ubi Bald. & Imola, & l. *si veni §. in bonis ff. de reb. auct. l. ind. possit* & observant Cephal. conf. 21. num. 13. Rinia. conf. 497. in fine Tiraquei. trad. *Cessat causa limit.* 22. Bartel. decif. Bonon. 13. num. 86. Surd. conf. 361. num. 14. verif. 21. quia Merlin. decif. 229. num. 15. Rota decif. 733. num. 8. par. 2. Rec. de decif. 387. num. 7. par. 1. & in interuentu donationis 21. Maij 1625. coram Burat. Et idem licet cesset causa finalis cultus Ecclesie, & altaris, cum non cesset causa finalis percipiendi fructum sacrificij, obo cessabit dispositio.

⁵ Contra vero, quia quando intendit solum celebrationem in tali loco, cessat adæquatè causa finalis, quando in ipso celebrari non potest, idem cessat etiam dispositio, & obligatio nascens ex ipsa. Sed dubium insurgit, vnde cognosci possit quod fundator non obligauerit ad applicandum sacrificium, sed tantum ad celebrandum in loco designato. Quando id expresse non declarat, Resp. Id esse cogendum ex verbis dispositionis, quia si sint restricta ad solam celebrationem, itavt non valeant aliquid amplius significare, dispositio quoque non se extendit ultra celebrationem nec exigit applicationem sacrificij, siquidem, talis præsumetur, qualis ex verbis ipsis demonstratur l. 1. ff. de fide instrum. & l. *Qui facimus ff. de donat. & observant ibidem Imola. Natta conf. 99. num. 14. lib. 2. Nercizian. conf. 92. num. 2. Honded. conf. 35. num. 4. lib. 1. Menoch. præsumpt. 115. num. 2. lib. 3. Barbosa in l. cum præter n. 234. ff. de iudic. Duran. decif. 386. num. 17.*

⁶ Rursum inspicienda est etiam Causa finalis expressa. Causa enim finalis regulat, & restringit totam dispositionem l. 1. ff. de hered. instit. & l. 1. ff. Ad Ma. uer. & observant Bald. conf. 159. num. 4. verif. nisi dicamus l. 2. Socin. conf. 39. n. 9. lib. 3. Crauet. conf. 217. num. 6. Duran. decif. 288. num. 72. Rota decif. 403. num. 1. par. 1. Recem. Si enim Causa finalis non requirit amplius, quam nodam celebrationem, vt si exprimeret, commo diatem dopuli, splēdotem Altaris, cultum Sancti, in cuius honorem est erectum altare, cum iam constet de causa finali expressa non est trahenda dispositio ad aliam causam l. si contra C. de transact. & l. 1. ff. de solut. & observant Parif. conf. 122. lib. 4. Duran. decif. 285. num. 42. Rota decif. 26. num. 7. par. 2. Recem. Præsertim, quia quando causa finalis exprimitur, cessat quæcumque alia præsumpta, & tacita l. Cum ex filio ff. de vulg. substit. & notant Glof. ibidem. Crauetta conf. trigefimo secundo, numero 2. & idem non est præsumendum, quod ordinaverit suam dispositionem ad obtinendum beneficium sacrificij.

QVÆSTIO 1147.

Qualis sit obligatio celebrandi horæ præfixæ à fundatore.

S V M M A.

- 1 Capellanus tenetur servare horam præfixam in celebrando.
- Conditiones in fundatione appositæ sunt servanda.
- 2 Acceptans dispositionem fundatoris non potest venire contra eius voluntatem.
- 3 Obligatio quoad horam celebrandi est accipienda moraliter.
- Obligatio est stricti iuris.
- 4 Hora præfixa in celebrando quantum anticipari & postponi possit.
- 5 Obligatio quoad horam celebrandi an sit sub mortali.

Quando fundator in erectione Capellaniz præscribit horam celebrandi certum est, quod Capellanus tenetur celebrare horam præscriptam, quia conditiones in fundatione appositæ sunt servandæ, vt aduertunt communiter Socin. Conf. 30. num. 4. vel. 3. Rochus de iure parvam. verbo Pro eo quæst. 12. Lambertini. item de iure parvam. 1. quæst. 9. nu. 109. Boac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. 7. præposit. 1. num. 7. Suarez disp. 80. de sacrament. sect. 2. Reginal. lib. 19. Praxis fori par. 1. num. 164. & communiter, dum agunt de observanda dispositione Testatoris.

Et Ratio est. Quia dum Capellanus suscipit tale munus, suscipit etiam onera annexa, & pacto tacito se obligat ad ea implenda, & proinde tenetur ex iustitia implere. Quia obligatioe stante non potest in aliquo venire contra voluntatem fundatoris iuxta Cap. illud. in fine de iure parvam. & notant Abb. ibid. & ceteri Doctores Mohed decif. 168. Riccius refel. 149. num. 2. par. 1. Rota in Casuaruglossa Capellaniz 16. Maij 1587. coram Seraphino quæ est 774. inter impressas ipsius. Modò autem dubitatur, quomodo accipienda sit obligatio celebrandi circa horam præfixam, & qualis sit.

Dicendum est. obligatio celebrandi præfixa hora à fundatore esse moraliter & largè accipiendam, vt sufficit, quod celebratio fiat circa horam præfixam. Ratio est. Quia si esset strictè accipienda, esset onus nimis graue, & requireret, quod Capellanus vteretur speciali aduertentia. Deinde cum omnis obligatio sit stricti iuris & strictè accipiendæ l. Ariamus ff. de all. & obligat. & observant Fulgos. conf. 20. in fine ver. Et si quid. Bald. conf. 55. num. 1. verif. sed ponamus lib. 1. Calderin. conf. 10. de iudic. Rota decif. 436. n. 5. par. 3. recem. hæc quoque obligatio strictè accipienda est, vt sit minus onerosa quam fieri possit, & proinde secundam mensuram mortalem.

Quantum autem præuenire possit vel postponere horam præfixam, videtur dicendum, quod ferè per horam possit præuenire, aut postponere. Nam totum hoc tempus morali modo pertinet ad horam designatam: nam si hora designata sit v. g. quarta decima, pulsata, tertia, decima atque adde ea completa incipit quarta decima, & idem sumus in hora designata; pulsata verò quarta decima, licet incipiat quarta decima quando tamen non est completa, non dicitur hora quinta decima, & proinde non dicitur hora designata mortaliter lapsa, cum non superuenierit alia hora, licet incipiat superuenire.

Ad autem hæc obligatio sit sub mortali, non videtur materia esse ita graui, vt possit fundare statim

tim peccatum mortale, quia hora designata non pertinet ad substantiam rei, quæ cadit sub obligatione, sed solum ad circumstantiam, quales est tempus & cum hæc circumstantia ad aliud inferre non possit, quin pro commoditate populi, videndum erit, an ex hoc, quod non servetur hora perscripserit, infertur notabile incommodum populo, an populus illa hora locum frequentare consuevit, an celebrantur alie Missæ. Quia si notabile non sit incommodum, non erit peccatum mortale variare horam, quia & io re leui, & etiam quæ ad finem intentum leuiter confert, non seruabimur meos fundatores. Si verò incommodum sit graue, quando frequenter id fiat poterit esse peccatum graue, secus autem, si aliquibus vicibus interpellatis, nam non est præsumendum, quod fundator voluerit ita strictè obligare, vt non possit Capellanus aliquando variare horam, præsertim ex aliquo impedimento sibi superueniente, aut ex aliqua alia rationabili causa.

Q U A E S T I O 1148.

An obligatus celebrare certo loco, die, & hora teneatur ad aliquam restitutionem, si variet.

S V M M A.

1. Non seruatis circumstantiis loci, diei, hora in celebrando an teneatur ad aliquam restitutionem.
2. Non seruatis in loco non teneatur ad restitutionem, nisi quando intercessit irreuerentia.
3. Celebrans anno sequenti missas omittas in precedenti anno non teneatur ad aliud.
4. Non seruatis circumstantiis in celebratione qui afferunt tenentur ad restitutionem.
5. Assensus omnis cum circumstantiis tenetur etiam ad ipsas.
6. Habens Capellaniam non collatam quando tenetur ad restitutionem, si non seruatis circumstantiis loci, temporis, &c.
7. Si Capellania sit collata, non est restituendum aliud, si non seruante tempore, loco, &c. in celebrando.
8. Fructus Capellanie collatæ non acquiruntur sub modo celebrationis, &c.
9. Quando Capellanus peccat contra iustitiam non seruando circumstantiis loci, &c.
10. Es quando non soluat totum quod debet.
11. Seruitium Capellani includit etiam circumstantiis loci, &c.

Supponitur. Quod celebrent, iuxta dispositionem fundatoris, sed variet circumstantiam, loci, aut diei, aut horæ. Et prima sententia asserit, quod non teneatur ad aliquam restitutionem. Ita Possevin. c. 2. de off. Curat. num. 25. ver. *quaritur secundo* Fraxinel. de oblig. sacer. sect. 4. conclus. 5. 3. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. punct. 5. 4. num. 5. ver. *ubi iam tenetur* Barbos. de potest. Episcop. allegat. 21. num. 36. Marchin. de sacram. Ordin. tract. 3. par. 1. cap. 24. num. 7. Diana par. 2. tract. 14. res. 29. Francisc. Lugo 1. 5. de sacram. cap. 1. quæst. 5. num. 57. Mach. 2. 1. lib. 4. par. 1. tract. 32. decum. 15. num. 5. Leander tract. 8. de sacram. disp. 4. quæst. 25. Garcia in sum. tract. 3. diff. 51. dub. ult. m. 21. Tamburin. Opus. de sacrific. mis. lib. 3. cap. 1. §. 5. n. 7. Bald. in filio. moral. lib. 10. quæst. 9. §. 2. num. 10. Fautus de Euch. c. 2. quæst. 3. §. 1. sed tota dubitatio & quæst. 159. §. 1. sed controversia. Addunt tamen hoc solum habere locum, quando non sequitur aliquod

Tom. II.

damnum fundatori, vt si peiussetur aliquo suffragio, quando scilicet esset obligatus celebrare in altari priuilegiato, & celebraret in non priuilegiato; nam in tali casu teneretur aut supplere, aut restituere.

Fundamentum est quod licet Capellanus peccet, & non tamen peccat contra iustitiam, cum non prius fundatorem aliquo suffragio debito & obligatio totum restituendo solum coniungit ex læsione iustitiæ. Confir. debitor non soluit pecuniam in loco, in quo tenetur soluere, non tenetur ad aliquam restitutionem, nisi, quatenus interest creditoris, fuisse solutum in tali loco. Ergo nec celebrans in alio loco à destinato, & præfixo. Confir. 1. Capellanus, qui tenetur singulis annis certas Missas celebrare, si omittit hoc anno, & suppleat in sequenti, non tenetur ad restitutionem, quia soluit ad æqualitatem, & peccat solum in dilatione, vt docet Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 29. num. 11. Ergo neque qui celebrat in alio loco, aut in alio tempore, quia soluit ad æqualitatem, & peccat solum in circumstantia loci aut temporis.

Secunda sententia asserit teneri ad restitutionem. Ita Azor par. 1. l. 10. c. 24. quæst. 7. Cenedus quæst. 200. 38. n. 6. Lamas par. 3. Meth. c. 9. §. 24. Zecola in Præmi verbo Missa §. *Adiuturum* ver. *Concisio* Grat. par. 1. decis. lib. 1. cap. 5. §. 1. n. 11. Dicastillus de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 21. num. 391. Facundez præcep. 1. Eccles. lib. 3. cap. 6. nu. 1. Thomas Hurtad. par. 2. res. moral. tract. 2. cap. 4. res. 11. num. 108. Henriquez lib. 9. sum. cap. 23. num. 6. Volunt autem restitutionem faciendam cum proportionem.

Valde displicet, quod asserunt doctores primæ sententiæ. Quod scilicet Capellanus celebrando exhibeat, quod tenetur ex iustitia, quia non fraudat fundatorem aliquo suffragio, nam hoc modo loquendi videtur significare, quod applicatio sacrificij ventat in contractum, & sit id, quod sit debitum ex iustitia, per quod induceretur simonia, si contractus super ipsa intromitteret. Deinde est etiam falsum, quod non celebrando in loco, & tempore præscripto sed alibi, & alio tempore exhibeat totum id, ad quod tenetur de iustitia. Quia quando quis suscipit aliquod onus cum debita recognitione, tenetur exhibere, ex iustitia totum id, quod assumit implendum; unde cum Capellanus obo solum assumat onus celebrandi, sed etiam in tali loco, & tempore, si non celebrat in loco, & tempore præscripto, non exhibet totum id, quod tenetur ex iustitia.

Itaque cum eadem distinctione, cum qua supra in simili casu procedendum est, & videndum an Capellania sit collatæ an non. Et si non sit collatæ, inspicendi sunt Fructus, an tanti sint, vt secundum aliquam portionem respondentem speciali oneri celebrandi in tali loco, aut tali hora. Quia si solum tanti sint, vt correspondeat oneri celebrandi habita ratione contenti assignationis, quæ fieri solet in Capellanis non aderit obligatio aliqua, ad quidquam restituendum quia, si nihil speciale accipitur pro illo speciali onere, neque etiam aliquid erit restituendum. Si verò aliquod speciale emblema onus correspondeat oneri erit restituendum cum proportionem ad illas vices, quibus onus non impletur, iis tamen vicibus exclusis, quibus iuxta superius dicta Capellanus excausat.

Si verò Capellania sit collatæ, non tenebitur ad aliquam restitutionem. Ratio est. Quia in tantum teneretur ad restitutionem, in quantum non faceret fructus suos, ed quod non in totum adimpleret onus iustitiam. Hoc autem non habet locum in Capellano quia cum Capellania sit collatæ

B b b

ua

ua atque adeo beneficium, facit fructus suos ratione tunc, seu beneficij, quod secum affert ius percipiendi fructus. Quod etiam ex eo constat, quod habentes beneficium Curatum, ut non faciant fructus suos, quando non resident, & satisfaciunt muero suo, necesse fuit quod inters alias penas, hæc quoque imponeretur ut pro rata temporis absente non faciant fructus suos, sicut imposuit Pius IV. in *suæ consue.* 10. tom. 1. Bullar. & Concil. Trident. sess. 23. cap. 1. de reformat. Unde cum non sit talis pena imposta Capellano celebranti sed non in loco, & tempore designato, faciet fructus suos, cum alias habeat ius ad ipsos.

7 Dices, Fructus dari sub onere iniuncto tanquam sub modo, & idcirco resoluti acquisitione, quoties non impletur, modus, seu ocos iniunctum. Verum hoc dici non potest. Quia quavis onus sit positum Capellano, non tamen se habet instar modi, qui, si non impletur resolutur acquisitionem fructuum: nam oportet, ut fructus immediate daretur pro onere, ut resoluatur acquisitio, si onus non impletur. Non dantur autem, quia veniunt in consecutionem ad collationem Capellaniz, seu beneficij, quæ confert ius ad percipiendos fructus: Unde quævis hoc ius manet integrum, fructus de iure percipiuntur, & acquisitio est iusta, & valida: unde ut resoluatur acquisitio, necessarium esset quod resoluatur collatio Capellaniz atque adeo quod Capellanus remaneret priuatus, quod est falsum.

8 Neque rationes pro prima sententia allatæ concludunt, siquidem, ut constat ex dictis n. 4. Capellanus non celebrat loco, & tempore præscripto non implet onus positum, & si Capellania non sit collatio, & si huic oneri correspondet aliquod emolumentum peccat contra iusticiam, & tenetur restituere, ut dictum est. Si verò Capellania sit collatio peccat contra proprium munus, quod ex obligatione suscepta tenetur implere, & puniri potest ab ordinario, aut prinatione alicuius partis fructuum, aut aliquo alio modo.

9 Ad 2. Esse diversam rationem. Quia soluens in alio loco, soluit totum, quod debet, nisi ex eo, quod non soluat in loco præscripto, obueniat aliquod damnum creditori, quod tunc esset resarciendum. At Capellanus non celebrans in loco, aut tempore præscripto, non exhibet totum seruicium, pro quo accipit stipendium, si Capellania non sit collatio, & emolumentum correspondens etiam huic speciali oneri, aut ad quod remanet obligatus ratione officij, Capellania fit collatio, & proinde non satisficit muneri proprio.

10 Ad 3. Cum, qui differt Missas vnus anni in alium exhibere solum id, quod debet, quia obligatur solum ad celebrandas tot Missas & solum peccare ratione dilationis. At Capellanus non celebrans loco, aut tempore præscripto, non exhibet totum id, quod debet, quia seruicium ab ipso præstandum est determinatum ad locum, & tempus, & proinde fundator non obtrinet finem, quem intendit ex præstatione loci, & temporis: & idcirco resolutur obligatio restituendi, vel non resoluta iuxta superius dicta. Deinde argumentum procedit de Beneficiario, qui ex alio capite, non tenetur restituere ut dictum est num. 6. & proinde sufficit, si postea suppleat.

QVÆSTIO 1149.

An Capellanus obligatus ad ter, aut quater in hebdomada, possit anticipare celebrare.

S V M M A.

- 1 Capellanus anticipare potest celebrationem Missarum.
- 2 Si tamen fundator respexerit ad ceterum numerum missarum.
- 3 Et non distribuerit missas in singulas hebdomadas.
- 4 Quando Missa censenda sit distributa, &c. Distinctio. Singulis est distributa.
- 5 Distinctio quæcumque est distributa.
- 6 Missa aliqua certis diebus non potest anticipari. Quando alius est assensus temporis tempus transiit in formam.
- 7 Celebratio non potest anticipari quando in Ecclesia non celebrantur alia Missæ.
- 8 Nec quando fundator respexit ad ceterum Ecclesie, ceterumque populi, &c.
- 9 Indulta ad vni finem non debent oppositum operari.
- 10 Non potest anticipare celebrari si fundator respexit ad commoditatem populi celebrantis, &c.
- 11 Non potest anticipare celebrari, si offerendum sit pro defunctis loci, aut alterius communis.
- 12 Nec si debet offerre sacrificium pro viuis.
- 13 Quia si forte dubium an sacrificium sit profectum, non est in potestate anticipatio.
- 14 Conducit ad celebrandum diebus festis, non potest anticipare.
- 15 Anticipare celebrari quando teneatur restituere. Deficiente forma alius est nullus.

Si non obtrineatur finis per inde est, ac si nihil fiat.

Communiter docent contra Ledesnam par. 1. & Sum. cap. 18. de Eucharist. post. 17. conclus. ver. *Assenda*. Possit regulariter Capellanus anticipare Missarum celebrationem, ita in presenti hebdomada possit celebrare Missas, quas esset celebraturus in sequenti, nisi aliud constet de mente fundatoris, quia licet ob specialem causam distribuerit missas celebrandas in singulas hebdomadas, Ita Nauar. lib. 2. de restit. cap. 1. num. 371. Cened. quest. canon. 18. n. 2. Vega par. 3. sum. cap. 18. casu. 39. Corduba in quest. lib. 1. Quest. 4. distinctio. 5. Aragon. 2. a. quest. 85. ar. 3. circa init. Facundez præcep. 1. Eccles. lib. 1. cap. 9. num. 1. Rodriguez tom. 1. sum. cap. 252. num. 8. Boac. diff. 9. de sacram. quest. ult. par. 745. num. 5. Riccius resol. 349. num. 1. par. 1. Lugo Cardin. disp. 32. de Eucharist. sect. 12. num. 44. Aleria quest. 11. de Eucharist. sect. 18. ver. *seprimi* Francis. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 3. quest. 4. num. 37. Diezstil. de sacram. tract. 3. disp. 4. dub. 21. num. 405. Marchin. de sacram. ordin. tract. 8. par. 2. cap. 31. num. 1. Leander tract. 8. de sacram. disp. 4. quest. 21. Barbosa de potest. Episcopii allegat. 14. num. 14. Thomas Hurtad. par. 1. moral. resol. tract. 2. cap. 4. resol. 4. num. 123. Fundamentum est. Quia est licitum anticipare soluere debitum, & in hoc casu anticipata celebratio est magis utilis fundatori.

Verum licet hæc doctrina habeat locum præcisciendo ab omnibus circumstantiis, & considerando secundum se debitum celebrationis, attamen in praxi est subiecta pluribus difficultatibus, ratione quarum adhibenda sunt plures limitationes, unde tunc solum poterit habere locum, quando fundator respexit solum ad numerum Missarum celebrandarum, & non ad aliud, & in ordine ad propriam

præm utilitatē. Quia in hoc casu habet locum ratio, in qua fundatur, quod scilicet anticipata solutio sit licita, & utilis.

Ex quo, fit, quod primò non licet anticipare, quando fundator intendit Missas cum distributione in singulas hebdomadas, ut notat Dicastil de sacram. *trall. 5. disp. 4. dub. 3. num. 406.* Nam si anticipetur, non servatur voluntas testatoris, quia non celebrantur Missæ cum illa distributione, quam præscripsit: & idè si notabiliter contraveniatur, erit peccatum grave, tum quia in re gravi Capellanus non satisfaciet propriæ obligationi. Tum quia ex hac anticipatione possunt sequi notabilia incommoda contra mentem fundatoris. Tum quia in tali casu celebratio est affixa temporis.

Ad videndum autem an iniunxerit Missam, cum distributione, videndum est, an vras sit aliqua dictio distributiva, quæ habeat vim distribuendi Missas in hebdomadas, ut si iniunxisset celebrationem tot missarum in singulas hebdomadas, aut in quacunque hebdomada, aut in qualibet hebdomada, aut in omni hebdomada; siquidem hæc & aliæ huiusmodi dictiones sunt distributivæ, ut de dictione singulis notant Bald. *confil. 46. 1. num. 6. vol. 1. Bertrandi. de claus. instrum. claus. 4. glof. 3. num. 11.* Et de dictione, Qualibet Bart. in l. si pluribus ff. de leg. 3. Tusch. *littera D. conclus. 769. num. 14.* Rota *decis. 115. num. 5. par. 1. Recens.* Et de dictione, Quacunque, observant Iaf. in 1. qui silibus §. si quis ita num. 77. de leg. 1. Natta *confil. 7. num. 1. vol. 1. Cened. singul. 85. num. 6.* Tusch. *littera D. conclus. 169. num. 12.* Et de dictione Omni tradunt Glof. in l. Mofibus ff. de iure Fisci Bar. *ibidem.* Coro. *confil. 137. m. 3. vol. 3.* Boet. *decis. 158. num. 14.* Tusch. *littera D. conclus. 252. num. 7.* Et proinde, cum sufficienter expriment mentem fundatoris, dicendum est, quod voluerit Missas celebrari cum distributione. Aut etiam, si aliquo alio modo expresserit directè, aut indirectè distributionem.

Secundò. Si fundator iniungat celebrationem per certos dies in hebdomada, non poterit anticipare, ut advertit etiam Dicastil *trall. 5. de sacram. disp. 4. dub. 1. num. 406.* Ratio est. Quia cum Missæ sint affixæ certis diebus hebdomadæ, a fortiori sunt etiam affixæ hebdomadæ, & obligatio est affixa temporis, atque ad id tempus transit in formam iuxta ea, quæ tradunt Bal. in *Auben. Quod supplicatio* in fine C. de precib. *Imper. offer. Salicet ibidem.* Castren. *de l. si ea iure. ff. locati Marfil. confil. 61. num. 4.* Socin. *iun. Confil. 12. num. 10. vol. 2. per tex. ff. si re oportet. §. consequens ff. de excusat. tutor.* Et idè si non servetur tempus, non impletur obligatio iuxta dispositionem fundatoris.

Tertiò. Non poterit anticipare, si in Ecclesia destinata non celebrantur aliæ Missæ, aut solum, una & altera, ita cum Ledefina advenit etiam Thomas Hurtad. *par. 1. moral. resol. trall. 2. cap. 4. resol. 14. num. 114.* Quia inquit esset indecens, quod Ecclesia per tota biennia anni partem remaneret deserta. Adde etiam, quod dum in Ecclesia nulla alia missa, aut solum una, aut altera celebratur, præsumendum est, quod fundator respexit ad cultum Ecclesiæ, & proinde illas distribuit in hebdomadis, ad continuandum cultum toto anno, & consequenter illas præscripsit distributas in singulas hebdomadas.

Quartò. Non poterit Capellanus anticipatè celebrare si fundator respexit ad honorem alicuius imaginis, & ad populi concursum, ut observat idem Hurtad. *citat. par. 1. moral. resol. trall. 2. cap. 4. resol. 14. num. 114.* Anticipata enim celebratio esset contra finem testatoris. Quia celebratis Missis anticipatè reliquo tempore deficeret concursus, & cultus

Imaginis, & quando respexisset, interruptum peretur, & reassumendo celebrationem non ita facile reduceretur nam ad mantinendum concursum requiritur, continuatio motuorum attrahentium populum. Et proinde anticipata celebratio operaretur finem appositum menti fundatoris contra Regulam, quod inducta ad vnum finem non debent oppositum operari l. legatus in mulier ff. de leg. 1. & Cap. maiores §. sed ad huc de Baptismo, & observat Rota *decis. 140. num. 4. par. 4. Recens.*

Quintò. Non poterunt anticipare celebrationem si fundator respexit commoditatem populi, aut celebritatem, & honorem Capellæ, ut advertit etiam, Francisc. Lugo *libro 5. de sacram. cap. 2. quæst. 4. n. 37.* Quia anticipata; celebratio esset contraria fini intento; nam commoditas populi exigit, quod in singulis hebdomadibus, possit, si velit, audire missam. Sicut etiam splendor Capellæ postulat, quod celebratio sit potius in hebdomadibus, & non omnibus diebus, quam per aliquo tempore quotidiana & pro alio nunquam celebraretur. Sicut minores divitiæ continuatæ, plus conferunt ad splendorem familiæ, quàm maiores pro interpellatis temporibus, ita in aliis temporibus nullæ sint. Imò si fundator respexit ad commoditatem populi, scilicet ut diebus festis celebrare si vna, aut altera tantum Missa in designata Ecclesia celebraretur, quia præsumendum est, quod intendit maiorem commoditatem populi, quæ præcipuè in eo consistit, quod possit diebus festis commodè audire Missam.

Sextò. Non poterit anticipatè celebrare, si obligatio sacrificij sit ordinata pro defunctis illius loci, aut alterius communitatis, ut observant Lugo *Cadiu. disp. 1. de Eucharist. sect. 2. num. 44.* Francisc. Lugo *lib. 5. de sacram. cap. 4. quæst. 4. num. 37.* Ratio est. Quia anticipata celebratio potest vergere in damnum eorum, pro quorù beneficio est instituta: si qui moriantur post anticipatè celebratas missas, sed in illo tempore, in quò iuxta dispositionem Fundatoris essent celebrandæ, non participabant beneficium sacrificij quod participaret, si præscripto tempore celebrarentur. Rursus heri potest, quod, dum anticipatè celebrantur, nullus sit ex defunctis, pro quibus est celebrandum, qui indigeat fructu sacrificij, & postea adsit, qui indigeat illo tempore, in quo esset celebrandæ, & proinde ille priusceus fructu sacrificij ratione anticipatæ celebrationis.

Septimò. Non poterit anticipatè celebrare, si debeat offerre sacrificium pro viuis ut advertit Fernandez *par. 3. Examin. theol. moral. cap. 1. §. 9. num. 5.* Ratio autem est. Quia si anticipet, heri potest quod ille pro quo offert non habeat, aliquam penam solvendam, quia iam ei remissa sit virtute precedentium sacrificiorum, & consequenter quod non participet effectum sacrificij. Contra heri potest, quod tempore, in quo esset celebrandæ habebat penam solvendam ob nova peccata commissa, & proinde quod tunc esset percipitur fructum sacrificij, si tunc offerretur. Ex quo fit, quod anticipatio celebrationis fiat ipsi damnosa, atque ad id illicita respectu Capellani.

Possent tamen aliqui dicere, quod anticipatio potest esse proficua; & cum heri potest, quod quando anticipantur Missæ, pro quo offertur sacrificium sit in statu gratiæ, atque ad id capax effectus ipsius; & contra, quod eo tempore, in quo esset celebrandæ non sit in gratia, & proinde incapax effectus. Unde anticipatio erit proficua, quia faciet, quod percipiat fructum sacrificij, quod alias non perciperet. Ex his, & aliis huiusmodi, quæ considerari possunt, fit, quod res sit dubia, quia anticipatio potest esse damnosa, & proficua, quod dubio stant,

non erit in facultate Capellani anticipare, quia cum sit merus cæquator voluntatis fundatoris, non potest arbitrari, & eligere partem, quæ fortè secundum ipsum est magis proficua, nec potest se exponere periculo inferendi damnum, sed debet servare dispositionem Fundatoris, & relinquere, quod sit, vel non sit proficua, prout reperiet peritiam, pro qua est offerendum sacrificium.

12. Et dictis colligitur, Quod Sacerdos, qui conductus est ad celebrandum in aliqua Ecclesia diebus festiuis, non possit in eadem Ecclesia anticipare celebrare, ut observat inter alios Divesallus *tratt. 4. de sacrament. disp. 4. dub. 21. num. 406.* Nam eo ipso, quod conducitur pro diebus festiuis, conducitur in ordine ad commoditatem populi, ut possit audire Missam: unde dum celebrat alia die, non satisfaciit propriæ obligationi, nec mensi conductus, & idèd non facit suam illam mercedè seu elemosinam, quam accipit, cum non exhibeat id cuius in nitu accipit, sed tenetur restituere.

13. Colligitur a. Quod Capellanus anticipare celebrans Missam, si Capellanus non sit collatus, teneatur restituere emolumentum, si anticipata celebratio faciat, quod non servetur forma præscripta in celebrando à fundatore, ut contingit, quando Missæ essent præscriptæ distributione in qualibet hebdomada, aut cum assignatione ad certos dies, quia cum non servet formam in celebrando præscripta à fundatore, eodem modo se habet, ac si non celebraret, tum quia de iure forme actus est nullus *l. ineniis & l. qui hered. §. 10. ff. de condit. & demonstrat.* & communicet cum Glos. in *Cap. Cum dilecta verbo. Iritum de respectu* Vbi etiam Felin. *num. 6. Abbas num. 4.* Tum quia per talem celebrationem non obtinetur finis Fundatoris, & idèd eodem modo se habet, ac si non celebraretur. §. *fit autem Instit. de Sacris. tutor. & l. quævis ff. Qui sacras cog. vbi Glos. & Doctores & Cap. 2. de translat. Episcop. & observant Tiriquel. ad leg. *concord. gloss. per. 6. num. 12. Suid. consil. 28. num. 89. Menoch. consil. 658. n. 9. Caltren. consil. 199. inie. lib. 1.**

DE SUPPLENDIS MISSIS per Collectas.

Solent Pontifices aliquando concedere, quod unica Missa cum recitatione nonnullarum collectarum suppleatur pro pluribus, nempe pro tot Missis, quot recitantur collectæ, seu orationes, ut constat ex Privilegiis concessis, de quibus vno loco dicimus, fuisse reuocata per decreta de celebratione Missarum. Difficultates ergo quæ circa huiusmodi collectas occurrunt modò explicandæ sunt.

Q U A E S T I O 1150.

An & quomodo unica Missa suppleri possit pro pluribus.

S V M M A.

1. Difficultas circa facit contra collectas.
2. Pontifex potest supplere fructum plurium missarum.
3. Existimatur thesauri Ecclesiæ.

3. Fructus sacrificij quomodo suppleatur de thesauro Ecclesiæ.
4. Virtus sacrificij crucis est in thesauro Ecclesiæ.
5. Sacrificij fructus cuiusque quantitas sit, suppletur potest de thesauro Ecclesiæ.
6. Quomodo per collectas sacrificium eleuetur ad suppleendum pro multis.

IX duplici capite insurgit difficultas. An possit Summus Pontifex concedere facultatem, quod unica Missa suppleri possit pro pluribus. Primum quia non apparet, quomodo poterit crescere valor Missæ, aut quomodo collectæ illæ, quæ recitantur, supplere possint pro pluribus Missis, cum habeant tantum vim quatenus sunt præces oblatæ Deo nomine Ecclesiæ, aut etiam aliquam ex parte recitantis, si ab eo ritè recitentur. Secundò. Quia cum intercedat interdamus, per accipiendum stipendium, eo tenentio quasi per modum contractus, non videtur Pontifex tollere posse obligationem Sacerdotis, qui accipit stipendium aut eam alterare eum proficiacur ex iure naturali.

Quod spectat ad primam difficultatem. Dico eodem est. Summus Pontifex potest supplere fructum plurium sacrificiorum per dispensationem meritorum Christi, quæ sunt in thesauro Ecclesiæ. Pro quo supponendum est tantum centum, adesse in Ecclesia thesaurum, in quo recondita sunt merita, & satisfactioes Christi, ut tradunt communiter Theologi, oppositum ad minus erroneum iudicantes Cicer. *epist. 15. cap. 1. & sequens de indulgent.* Paludani. in 4. distict. 20. quæst. 1. Sotus *distict. 21. quæst. 1. art. 2. Pet. Sotus lect. 2. de indulgent. cap. 43. Docten. art. 17. contra Luther. Suarez 3. part. tom. 4. disp. 51. de indulgent. sect. 2. num. 1. & deservitur ex Clement. VI. in extrinsecis. *unigenitus de penit. & remis.* ibi præsertim quænam quidem thesaurum non in studio repositum, non in agro absconditum, sed per Beatorum Petram celi clauis, cuiusque facies fuerit in terra Vicarius commisit fidelibus salubriter dispensandum.*

Hæc autem desumitur ratio. Fructus sacrificij consistit in propitiatione, impetratione, & satisfactione, ut constat ex dictis in suppositionibus suo loco, & desumitur ex Conc. Trident. *sess. 12. can. 5. de sacrific. miss.* ibi si quis dicat Missa sacrificium tantum esse laudis, & gratiarum actionis, aut eundem commendationem sacrificij in cruce peracti: non autem propitiationem, vel soli prodesse summi, neque pro vniuersis, & defunctis, pro peccatis, penitis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus offerri debere, anathema sit. Rursus sacrificium non causat hos effectus, seu fructum, nisi quatenus applicat virtutem, & fructum sacrificij eius, ut deservitur ex eodem Conc. eodem *sess. cap. 8. de sacrific. miss.* ibi ut visibile sicut hominem natura exigit sacrificium quo cruentum illud semel in cruce peragendum representaretur, eiusque memoria in finem usque seculi permaneret, atque illius salutaris virtutis immemorem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur &c. Cum ergo fructus sacrificij Missæ consistat in applicatione virtutis sacrificij Crucis, & possit summus Pontifex hanc virtutem applicare, siquidem esse reposita in thesauro Ecclesiæ eam sit fundata in meritis, & satisfactionibus Christi, & sic sit dispensator eiusdem thesauri, poterit mediante applicatione virtutis sacrificij Crucis supplere fructum plurium sacrificiorum.

Confer. Virtus sacrificij Crucis fundatur in meritis Christi, ex quibus provenit, quicquid facit, ad redemptionem generis humani, & assequutionem salutis æternæ. Ergo si merita Christi sunt in thesauro Ecclesiæ, erit etiam in ipso virtus sacrificij Crucis. Ergo si Pontifex est dispensator thesauri, erit etiam

etiam dispensator virtutis sacrificij Crucis. Rursus virtus sacrificij Crucis habet vim propitiandam, impetrandam, & satisfaciendam, nam ab ipsa proveniunt effectus sacrificij Crucis quod facit propitiatorium, impetratorium, & satisfactorium. Ergo Pontifex dispensando virtutem sacrificij Crucis repositam in thesauro, communicat illos effectus: quos communicat sacrificium Missæ, siquidem per hoc non communicantur, nisi quatenus applicat virtutem sacrificij Crucis, ut dictum est.

Dices. Id esse verum supposito, quod sacrificium Missæ sit finitæ efficaciz quoad suos fructus: secus autem si sit infinitæ, quia non potest Pontifex nisi finito modo communicare thesaurum Ecclesiæ. Resp. Hoc habere locum, siue sacrificium Missæ sit finitæ, siue infinitæ efficaciz. Nam semper verum est, quod non exercet suam efficaciam nisi applicando virtutem sacrificij Crucis. Hæc autem virtus est applicabilis etiam à summo Pontifice, tanquam dispensatore thesauri Ecclesiæ, & quamvis applicet finito modo, hæc tamen applicatio est sufficiens, cum non sit applicanda nisi in ordine ad effectum finitum; unde quicquid sit in efficaciz sacrificij Missæ sit infinitæ, certum tamen est, quod habet effectum finitum quia tam propitiatio, quam impetratio & satisfactio finito modo se habent, cum causent effectum finitum, & idem applicatio facta per Pontificem, potest ipsi æquivalere.

Hinc autem fit, quod mediante huiusmodi collectis elevarit sacrificium Missæ, ut æquivaleret tot Missis quot sunt collectæ, nam singulis per suam facultatem dispensatiam annexit Pontifex tantum fructum, quantum est fructus sacrificij, quod offertur, & idem multiplicat ad multiplicationem collectarum, & hoc pacto eadem Missa æquipollens pluribus. Sunt autem necessariæ huiusmodi collectæ, ut fructus applicatus à Pontifice de thesauro Ecclesiæ coniungatur cum fructu sacrificij & offeratur Deo simul cum ipso. Cum enim illæ collectæ sint preces nomine Ecclesiæ oblatæ Deo dum sunt veluti sacrificiæ fructu à Pontifice applicato & offeruntur Deo, offertur simul etiam fructus annexus, & cum sint partes sacrificij trahunt fructum applicationis ad unionem cum fructu, quem secum affert sacrificium & faciunt, quod in eadem actione sacrificandi totus fructus offeratur Deo, ita ut per accessionem ad fructum fundatum in actione substantiali sacrificij, censetur totus fructus sacrificij, eò quod fructus accessorius sequitur naturam fructus principalis, & fiat suo modo fructus eiusdem sacrificij.

commendam Missas.

Debitur moneta certa speciei, sufficiens, si solvas in aequipollenti.

8 *Collecta quando non habeat locum.*

9 *Si repeteri possit, qui Missas commendavit, an collecta habeat locum.*

10 *Collecta non liberat à solutione, sed datur unde solvatur.*

Non defuerunt qui potarent non posse Pontificem concedere, ut unica Missa satisficeret pluribus obligationibus contractis ex stipendio acceptato pro pluribus Missis, quorum, suppresso nomine meminisse Turrianus cens. 4. dub. 80. & ita etiam videtur sentire. Azor. par. 3. lib. 1. cap. 2. quæst. 5. Fundamentum ipsorum est, quia summus Pontifex non potest rescindere contractus, quia obligant de iure naturæ, atque adeo nec obligationes, in quas partes mutuo consenserunt. Cum ergo inter dantes Elemosinam & acceptantem conflatur obligatio de celebrandis Missis iuxta numerum præscriptum, in quam partem mutuo consentiunt, non poterit Pontifex hanc obligationem rescindere. Si autem concederet, quod unica Missa cum aliquo collectis satisficeret pluribus Missis, rescinderet obligationem contractam.

Tenendum tamen est. Neque ex hoc capite obstat, quin possit Pontifex concedere quod unica impleretur obligatio celebrandi res Missas, quæ sunt collecta lia communiter Doctores Sylvest. verbo Missa num. 20. Corduba in quæst. lib. 1. quæst. 4. dub. 3. Henriquez lib. 9. sum. cap. 22. num. 3. Filliucc. tract. 5. cap. 6. quæst. 10. num. 189. Reginal. lib. 25. praxi fori. an. num. 238. Molfes. p. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 29. Frazuel. de obligat. sacerdot. sect. 7. §. 11. & 12. Bonae. dispens. 4. de sacram. quæst. ult. quæst. 3. num. 3. ver. Disti. sect. 1. hoc Suarez de Eucharistia. disp. 36. sect. 4. Rodriguez quæst. regular. 43. art. 16. item 1. Alphons. de Leone de iubil. p. 3. num. 15. Aversa quæst. 21. de Eucharistia. sect. 18. ver. Rursus Turrian. D. censur. 4. dub. 80. Ludovic. à S. Io. in summa quæst. 21. de Eucharistia. art. 21. dub. 1. Hieron. Garzia in sum. tract. 3. diffical. 10. dub. 4. num. 21. Franc. Lugo de sacram. lib. 5. cap. 12. quæst. 66. Tambur. opus de sacr. miss. lib. 3. cap. 1. §. 4. num. 2. Granad. 3. par. censur. 6. de Eucharistia. disp. 21. num. 7. qui tamen hoc solum concedit, quando, qui commendaverunt Missas sunt defuncti, aut si vivunt non possunt repetiri, secus autem si repetiri possint, quia tunc non potest Pontifex concedere ne illorum iusta voluntas impleatur, cum non possit rescindere contractus &c.

Ratio est. Quia in tantum non potest Pontifex concedere, ut unica Missa cum tot collectis satisficeret tot Missis pro quibus sit acceptum stipendium, in quantum præiudicaret illis, qui dederunt Elemosinam. Hoc autem non sequitur, quia, qui dant elemosinam, intendunt fructum sacrificij, siquidem obligant Sacerdotes ad offerendum sacrificium seu eundem ipsorum mentem. Dum autem Pontifex supplet de thesauro Ecclesiæ fructum illarum Missarum quibus per collectas suppletur, percipiunt æqualem fructum, ac perciperent, si celebraretur omnes Missæ commendatæ. Ergo nullum præiudicium patiuntur, & obligatus celebrare solvit tunc id, ad quod in favorem commendantium Missas se obligavit non secus, ac si obligatus solvere decem aureos, solvere vnam monetam, quæ de cem aorteis æquivaleret.

Constat autem. Quando sumus in æquipollenti bus, non refert, quid ex ipsis fiat L. 1. C. de inst. & solut. & l. fin. C. de donat. quæ sub modo & l. Multis ff. de Trebel. quod adeo verum est, ut etiam quando agitur de forma, sufficit servari per æquipollens, si sit indur-

QVÆSTIO 1151.

An possit Summus Pontifex concedere Collectas stante obligatione & stipendio.

SVMMA.

- 1 *Quid nonnulli ferunt circa collectas.*
- 2 *Pontifex potest concedere, quod unica Missa pro pluribus suppleatur.*
- 3 *Pontifex supplet fructum sacrificij per collectas nulli facit iniuriam.*
- 4 *In æquipollentibus non refert, quid ex ipsis fiat.*
- 5 *Quando sufficit forma servari per æquipollens.*
- 6 *Collecta quando æquipollens pluribus sacrificijs.*
- 7 *Commendantes Missas an possint collectis percipiant ex cooperantes totum fructum quem perciperent, si plura sacrificia offerrentur.*
- 8 *Collecta sine secundum nomen interpretatam communem.*

ita ad certum finem, vt obseruant *Mantic. lib. 1. de sacris. 4. n. 45.* alia allegans *Rot. eorum Pat. decis. 210. num. 6. lib. 2. & decis. 352. num. 1. par. 3. Recens. & in Portugallienf. Decimarum 11. Februarij 1591. eorum Oratio, & in Angl. Parochialis 7. Aprilis 1598. eorum Lancelloto. Modu autem sumus in æquipollentibus, quia quoad fructum vna Missa cum quinque v. g. collectis æquipollat quinque Missis iuxta dicta in *quæst. preced.* Rursus etiam multiplicatio Missarum commendatarum est indulta ad certum effectum nempe ad obtinendum fructum multiplicatum, iuxta multiplicationem Missarum: vnde nihil refert, quod fiat ex æquipollentibus, cum semper obtineatur idem effectus.*

5 Dices. Licet Missa cum collectis æquipollat pluribus quoad fructum, non tamen æquipollere quoad cultum Dei, quia continet vicinam tantum oblationem sacrificij, quæ non æquiualeat pluribus oblationibus. Resp. sufficere, quod æquipollat quoad fructum, quia commendans Missas intendit sibi obligare sacerdotem ad offerendum sacrificium in eum finem, vt oblationem fructuam, & proinde, quæuis sacrificium contineat cultum Dei, super hoc tamen non cadit obligatio sed super communicatione fructus, & ideo vt Sacerdos satisfaciatur obligationi susceperit, sufficit, si communicet commendanti Missas totum fructum, quem intendit. Imò quoad cultum quoque potest considerari æquipollentia. Nam in tantum sacrificium Missæ continet cultum Dei, in quantum est commemoratorium sacrificij Crucis ipsum representando, quoad rationem offerendi, siquidem est idem sacrificium quoad Hostiam oblatam & quoad principale offerentem vt habet *Conc. Trid. sess. 12. cap. 1. de sacrif. missæ.* Et ideo ex multiplicatione sacrificiorum non multiplicatur substantia sacrificij sed tantum ratio offerendi. Hoc autem per æquipollentiam est in Missa cum pluribus collectis, nam substantia sacrificij sicut iubarat multiplici applicationi virtutis sacrificij Crucis, quæ est in Thesoro Ecclesiæ, ita æquiualeat pluribus actionibus offerendi. Actio enim offerendi in tantum est grata Deo, & tendit in eius cultum, in quantum applicat virtutem sacrificij Crucis offerendo Deo valorem ipsius, & ideo multiplicata hac applicatione offertur Deo alia, & alia pars valoris sacrificij Crucis.

6 Dices 2. Commendantes Missas fraudari, quia non percipiunt totum illam fructum, quem perciperent tanquam concurrentes ad oblationem sacrificij; nam si pro quinque Missis vnica tantum cum quinque collectis celebraretur, perciperet tantum fructus ex vno sacrificio, & tamen deberet percipere ex quinque. Resp. Ex illo sacrificio percipere talem fructum, vt æquipollat fructui, quem perciperet ex concursu ad oblationem quinque sacrificiorum. Nam, vt dictum est suo loco, concurrentes ad sacrificium percipiunt fructum secundum mensuram concursus, & qui concurret exhibendo elemosinam percipit fructum ad mensuram elemosinæ, quia cum fructus communiceetur ex vi concursus, communicatur etiam secundum ipsius mensuram. Hinc quia totus ille concursus, qui esset diuisus in quinque sacrificia, vnitur ad vnicum sacrificium, ita crescit fructus qui ratione talis concursus percipitur, vt æquipollat illis quinque portionibus fructus, qui ex quinque sacrificijs perciperetur.

7 Ex dictis deductus. Quod supplere vnica Missa pro pluribus, mediante b. collectis, nedum defraudat commendantes Missas. Sed etiam est secundum ipsorum voluntatem interpretatam, si supponatur rationalis. Nam quando quis est debitor nonnullæ certæ speciei, sufficit, si soluat in æquivalenti mone-

ta, vt tradunt *Bart. in l. Paulus num. 6. ff. de solut. Cagnol. in l. 2. quæst. 32. ff. de pati. inter emptor. & vendit. Crumetia conf. 47. vers. sed quando Ater. conf. 11. num. 3. Grat. conf. 12. num. 44. lib. 1. Tiraquell. de retrat. lignag. 5. 1. gloss. 18. num. 26. Rota in Romana pecuniar. 13. Iannarij 1589. eorum Penia, & in Arberemina fructuum 28. Aprilis 1600. eorum Lancelloto, & in Romana auctoraria c. ceciliæ 28. Junij 1597. eorum eodem & in ferrariens. Personis 15. Martij 1591. eorum Giphio & decis. 430. num. 1. par. 4. recens. quod proportionaliter locum habet in presenti, dum in vnica Missa communicatur totus ille fructus, qui communicaretur in pluribus sed solutio ad æqualitatem; vnde Creditor esset irrationaliter iniustus de hac solutione, quod cum non sit præsumendum, primum debet eius voluntas interpretari, quod contentus sit, quod ita adimpleatur obligatio plurium Missarum.*

Secundò inferitur. Quod si Missæ institutæ sint, vel ob commoditatem Populi, vel ob cultum Ecclesiæ, vel ob aliquem alium huiusmodi finem, ita vt, quod intenditur principaliter, non sit fructus sacrificij, sed ipsa actio celebrandi, tunc non habebit locum supplementum per collectas; sed si vergeat necessitas reduci poterunt ad minorem numerum iuxta ea, quæ dicimus vbi de reductione Missarum. Collectæ enim nequeunt supplere pro commoditate populi, aut pro illo cultu extensius Ecclesiæ, qui confurgit ex multiplici celebratione, vt per se constat. Et ideo non possunt habere locum, sed celebrandæ erunt Missæ iuxta restitutionem, vel, si non possunt celebrari, erunt inducendæ.

Terò inferitur. Non subsistere limitationem, quam ponit *Granad. num. 2. in fin. c. quod scilicet tunc collectæ non habeant locum, quando viuunt, & reperiri potest, qui Missas commendauit.* Nam vel satisficit obligationi Missarum adhibendo collectas stante illa causa, ob quam conceduntur, vel non satisficit. Si satisficit, non est opus recurrere ad eos, qui Missas commendauerunt, si viuunt, & reperiri possunt; nam in tantum esset recurrendum, in quantum deberent aliquid remittere. Non est autem aliquid remittendum, dum adimpletur obligatio. Vel non satisficit obligationi. Et tunc neque quando, qui Missas commendauerunt, defuncti sunt, aut non possunt reperiri, adhereri poterunt quia licet facere contra propriam obligationem.

Ex dictis solummodo manet fundamentum oppositæ sententiæ. Neque enim Pontifex concedendo collectas rescindit contractus, neque obligationes, in quas partes mutuo consenserunt, siquidem non liberat ab obligatione soluendi debitum contractus; sed dat vnde via magis compendiosa soluantur: dum enim per communicationem virtutis sacrificij Crucis, quæ est in Thesoro Ecclesiæ, augeat fructum sacrificij, ita vt pertingat ad valorem plurium, facit, quod vnica Missa extingui possit obligatio, pro qua extinguenda alias requirerentur plures Missæ, in quo nulla interuenit rescissio contractus, aut obligationis. Quid satis expresse Leo X. in sua *Bulla sub die 29. Iulij 1519.* in qua concessit has collectas Fratribus Minimis apud Petrin. de *Præileg. conf. 1. l. vnica Penitentijs ibi: Ipsique fratres singulis Missis huiusmodi cum ipsorum vel nunciorum solis ad eorum deuotionem taliter rectoris integraliter in eorum conscientijs exerceantur penitus ac, si fratres ipsi singulas Missas huiusmodi, & eorum quælibet specialiter de Requiem aut de ipsius similis aut eorum quolibet, vel aliis quomodocumque iuxta piam beneficiorum huiusmodi, & cuiuslibet eorum deuotionem, & intentionem discretis diebus integraliter celebrarentur.* Ex quibus constat, quod collectæ non liberant ab obligatione, sed dant vnde

vnde debitor suæ obligationi plenè satisfaciatur, non secus, ac si celebraret omnes, ac singulas Missas.

QVÆSTIO. 1152.

Quomodo collecta, quibus pluribus Missis satisfacti ordinari debeant.

S V M M A.

- 1 Collecta an necessarii in numero concessæ sint recitanda.
- 2 Pre numero attendenda sunt verba concessiois.
- 3 Prescriptio numero collectarum non possunt pauciores recitari.
- 4 Collecta quæ recitari possunt in minori numero.
- 5 Prescriptio numero impari collectarum, est semper talis revocanda.
- 6 Si recitentur in numero pari non valent.

PRAECIPUA difficultas est, An debeant recitari vique ad illum integrum numerum, qui conceditur, an verò recitari possint in minori numero, ita tamen ut vnicæ Missæ æquivalent etiam minori numero Missarum. Frazinell. de obligat. sacerdot. sect. 7. §. 9. num. 6. existimat, non esse necessarium, quod recitentur tot collectæ, quot conceduntur, sed posse recitari in minori numero, ita tamen ut eadem Missa cum collectis vique ad talem numerum nempe septem, aut novem satisfiat tot Missis quot sunt collectæ, tunc erit in facultate celebrantis recitare collectas in hoc, vel illo numero, iuxta tamen numerum concessum. Si tamen concedatur quod eadem Missa cum tot collectis suppleat tot Missis, tunc de necessitate erunt collectæ recitandæ in numero præscripto, ita ut non possint in minori numero recitari, non obstante, quod intendatur supplere pro minori numero Missarum.

In hac difficultatè resolvendum est. Attendenda esse verba concessiois, & iuxta illorum tenorem interpretandum, ita ut servetur omnino modis sed forma, cum qua fit concessio. Ratio est. Quia quando Princeps aut Summus Pontifex aliquid concedit, standum est intra limites concessiois, nec recedendum ab ipsius forma, aliàs gratia non subsistit. *l. Quid tamen inoff. ff. de arbit. & Cap. Cum venissemus de eo qui mixt. in posses. & Cap. cum dilecta §. dilectam in super. de rescriptis. & Cap. Pisanis de rescriptis. §. Item de Cap. venerabilis de officio delegati & tradunt Felin. in d. cap. cum dilecta. num. 6. & ceteri Doctores ibid. Albus in cap. Causam n. 10. de re iudic. Angel. c. in §. 8. num. 1. Dec. conf. 603. num. 10. Gozzadin. conf. 132. num. 1. Rota ceram Seraphin. decis. 138. & coram Indouis. decis. 1. num. 1. & coram Darano decis. 1178. num. 1. & decis. 624. num. 1. p. 1. Recens. Cùm enim totum pendat à voluntate concedentis, accipienda est concessio, prout verba sonant, cùm in ipsis expressa sit mens & voluntas concedentis.*

Ex quibus fit. Quod si concessio præscribat determinatè numerum collectarum, non sit in potestate concessiois recitare collectas in minori numero, quia iam collat de mente Pontificis, quod recitantur

in tali numero. Tunc enim non servatur forma concessiois, siue fiat aliqui contra ipsam, siue infra ipsam, ut notant Gloss. in cap. si cui verbo. Præter. de decimis. in 6. Panor. in cap. Causam que num. 7. de re iudic. Dec. in Cap. prudentiam. not. 4. de off. ind. de leg. & idem nulliter proceditur, quia non adimpletur, quod iniungit Pontifex, ut collectæ vni habeant supplendi pro Missis.

Econtra verò. Si Pontifex concedat, quod vnicæ Missa cum pluribus collectis vique ad talem numerum septem v. g. aut novem, ut in Privilegio Leonis X. pro Minimis, de quo quæst. præced. num. 10. poterant recitari collectæ in minori numero. Quia relinquuntur in libera facultate recitare in tali, vel tali numero dummodo non excedat taxatum, numerus enim in concessione taxatur, non ut ad ipsum semper collectæ pertingere debeant, sed ut excludatur maior numerus iuxta caput Cum Ecclesia Strivina. §. Pars Cancellarius. de caus. posses. & propriis. & notant Bald. in l. 1. §. num. 1. verbo. pro cuius ff. si quis ius dicit. non optemp. Bald. in l. si quis ex consensu. not. 1. C. de Episc. audiens Abbas in d. capitulum Ecclesia Strivina. num. 9. Bellam. num. 16. vers. Quibus apponitur. Butr. num. 18. Felin. in cap. Ceningi num. 1. vers. Per illum tex. de fide Instrum. Dec. in l. p. vers. Ex quibus C. de bonor. posses. contra tab. Caltren. iul. Rotanus §. eiusdem parisi num. 1. C. de probat.

Ex quibus de dicitur, quod si Pontifex præscribat collectas in numero impari, ut præscribit Leo X. in d. privilegio pro Ministris, nam præscribit vique ad septem, vel novem, semper erit retinendus numerus impari, etiam si infra numerum concessum recitentur præsertim si Pontifex duos numeros distinctivè & utrumque imparem expresserit, ut expressit Leo septem, aut novem in dicto Privilegio. Nam expressio numeri imparis inducit formam sub qua stare debet numerus collectarum, scilicet licet si facultatis intra numerum taxatum, non est tamen facit statui quoad formam numeri expressam præsertim cum iste numerus impar sit secundum formam Rubricarum rite de ordinat. num. 12. vbi præscribitur talis numerus impar.

Deducitur contra Alphon. de Leone de off. caus. 6 temp. in l. p. §. num. 31. vers. Quærit, an si dicantur. Recitationem collectarum non satisfacere pluribus Missis, si recitentur in numero pari, quando à Pontifice exprimitur in numero impari, & si remanent in facultate recitare in minori numero, quam concessus fuerit. Quia, dum Pontifex exprimit numerum imparem, presumitur respicere ad rubricas, & velle se in concessione conformare cum forma, sub qua rubricæ præscribunt collectas & esse recitandas & proinde velle, quod eadem forma servetur in huiusmodi Collectarum recitatione. Et idem si non servatur forma præscripta non valet concessio, & collectæ erunt inefficaces ad supplendum pro pluribus Missis.

QVÆSTIO 1153.

Quam Collecta recitanda sint, ut eadem Missa satisfacias pro pluribus.

S V M M A.

- 1 Collecta prescripta recitari debent, si lex requirit altum cum certa qualitate non sufficit solus altus.
 - 2 Pontifex non obligat ad certas collectas, quando non exprimit.
- Nō habetur pro dispositio, quod de facili potuit exprimi.
- 3 Collecta

- 3 *Collecta an comprehendat qua recitantur infra Rubricas.*
- 4 *Standum præxi interpretatione.*
- 5 *Collecta recitanda cum proprio ore ad Missam.*
- 6 *Arbitrium intelligitur de regulari.*
- 7 *Collecta an valeant irrationabiliter assumpta.*
- 8 *Non sunt assumenda a laicis collecta, si occurrerint per-
tingant ad numerum.*
- 9 *Si collectis recitandis Rubricis superaddantur om-
nes concessa, quoniam etiam superflua.*

IN hoc quoque attendenda sunt verba concessionis quia nec plus, nec minus intelligitur concessum, quam verba ipsa sonent, cum tota concessio pendeat à voluntate concedentis. Et idem si summus Pontifex præscribat speciem seu qualitatem collectarum, erant recitanda secundum præscriptionem nam eius voluntas facit legem. Et quando lea requirit actum cum aliqua qualitate, non sufficit actum fieri absque illa qualitate, ut notat Bart. in l. *fulcinus* §. cum hoc ff. Quibus ex caus. *impoffiss.* Rota coram Durano decif. 105. num. 11.

Si verò Pontifex concedat, ut quibuscunque collectis recitatis eadem Missa satisfaciatur pro ploribus tunc erit in facultate celebrantis recitare, quas voluerit, quam formam concessionis adhibuit Leo X. in Privilegio pro Missis, de quo in *præcedentibus* quæst. Imò si Pontifex nihil exprimat circa qualitatem Collectarum, sed solum dicat, quod *quælibet* tot collectis, &c. remanebit in libertate recitantis recitare, quas voluerit, quia cum Pontifex nihil expresse, cum de facili potuerit, censetur noluisse obligare ad hanc, vel illam qualitatem collectarum l. *si coram* §. *sed dixit* ff. de acquir. hered. & l. 2. §. 1. ff. de iudic. & l. *Differentia* C. de repud. & Cap. inter. de trans. Episcop. & Cap. *illa* Ne sed vatore.

Difficultas autem in presenti est. An numerus collectarum comprehendat eas, quæ recitantur secundum præscriptionem rubricarum, an verò illæ, quæ suppleunt pro Missis, debeant esse supranumerariæ. Dicendum est. In numero præscripto collectarum includi etiam eas, quæ ex præscripto rubricarum recitantur, & idem si sint recitandæ quinque collectæ, & tres præscribantur à Rubricis addendæ erunt. Ita etiam Alphons. de Leone de potest. confess. comp. in lib. p. 3. num. 31. & de offic. Capel. quæst. 8. §. 2. 14. num. 100.

Ratio est. Quia ita Prælati interpretati sunt concessionem Summorum Pontificum, cui standum est l. *si de interpret.* ff. de legib. 6. Rota decif. 156. num. 17. p. 1. Rotens. & decif. 14. num. 4. p. 7. & coram Eminent. Orthobono decif. 157. num. 15. Accedit etiam, quod summus Pontifex in concessionibus huiusmodi solum obligant ad recitandas tot collectas nec requirunt quod sint superadditæ, omnes collectis ea præscripto Rubricarum recitandis, sicut debuerint exprimere, si voluissent esse supranumerarias, iuxta superius dicta num. 1. vnde cum solum requirant tot collectas, & hoc verificetur computatis, quæ ex præscripto Rubricarum recitantur, nec etiam nos alius debemus requirere.

Est tamen advertendum. Quod licet ad libitum celebrantis relinquatur collectæ, debent tamen recitari cum proportionem ad Missam, vnde non recte in Missa de Requiem recitarentur collectæ de Sanctis, aut extra consuetos dies recitarentur collectæ de solemnitatibus ut de Resurrectione, de Epiphania, &c. nam Arbitrium, quod in hoc relinquitur celebranti, intelligitur de arbitrio regulato, & prout de iure l. *fin.* §. *sed & si* num. 16. C. commun. de legat. & notant Bart. ibidem num. 16. Peregr. decif. 239. Palcott. decif. 190. Cæsar. de Grass. decif. 7. de

re iudic. Ludouil. decif. 465. num. 1. & idem debet esse arbitrium rationabile.

An autem valeret collectæ, si irrationabiliter assumerentur, organice videtur resolvendum defectu intentionis Summi Pontificis, quia licet relinquitur liberam facultatem eligendi collectas, eius tamen concessio ooo extenditur ad electionem irrationabilem, & quæ deceat celebrationem Missæ præscriptam quia solum apponi clausula, iuxta devotionem. Cum autem devotio sit virtus, est regulata à prudentia, & idem non movet nisi ad prudentem eligendum, & si electio non sit prudens, non erit secundum devotionem. Cum ergo Pontifex non intendat concedere imprudentem electionem, si talis sit, non habet assistentiam concessionis Summi Pontificis Suppletis de Thesaur. Ecclesiæ, atque recitatio collectarum remanet inemica.

Ex dictis inferitur. Quod si collectæ recitandæ ex præscripto Rubricarum pettingant ad numerum collectarum concessarum pro singulis Missis, non erit necessarium assumere alias collectas, quia cum ipse inferviat pro supplendis Missis, dum compleant omerum collectarum præscriptum, ooo admittunt accessionem aliarum in ordine ad supplendum pro Missis, pro quibus supplere debet recitata cum collectis.

Secundò inferitur. Quod si collectis recitandis iuxta rubricas superaddiderint illæ omnes, quæ tantum supplunt Missarum conceduntur, quando computatis quæ secundum rubricas recitantur, perveniant ad numerum præscriptum, ceteræ remaneant otiosæ quia iam essent applicatæ sufficientes collectæ pro obtinendo effectu. Imò fieri posset, quod redderet frustratorium totum effectum, nempe si collectæ essent iniunctæ sub forma numeri imparis, & facta hac additione consurgeret forma numeri paris. Quia enim non seroeretur forma præscripta contraret concessio, & collectæ frustrarentur suo effectu.

QVÆSTIO 1154.

An singulis diebus recitari possit Missa cum his collectis.

S V M M A.

- 1 *Concessio collectarum an habeat locum in duplicibus vigiliis &c.*
- 2 *Collecta particulares, quando non assignantur iuxta-
tint.*
- 3 *In recitatione collectarum, licet secundum Rubricas
non possint plures assignari recitari, non continet
peccatum.*
- 4 *Quæcumque die possint recitari collecta, nisi obstat ma-
gis solemnitas.*
- 5 *Generalis concessio est generaliter accipienda.*
- 6 *Concessio specialis generaliter dispositio derogat.*
- 7 *In duplicibus non solum recitanda plures collecta, sed
sunt causa.*

QUod in duplicibus, semiduplicibus, infra octavas, atque in Vigiliis, quibus ieiunatur, non sit practica concessio collectarum, tradunt Megal. in præceptis verba Collecta num. 1. Alphons. de Leone de offic. confess. quæst. 8. §. 2. 14. num. 96. qui tamen addit, quod si recitarentur quinque collectæ aut alius numerus, valeret Missa pro quinque, aut alio numero Missarum, non tamen absque culpa, quatenus violaretur Rubrica. Excipit tamen Megal. quatuor tempora quadragesimæ; fundamentum est. Quia in

prædictis diebus assignantur collectæ particulares
vt constat ex rubrica Missalis.

Verum hæc ratio non est alioquin momenta, quia
quavis in dictis diebus assignetur collectæ parti-
culares seclusis tamen duplicibus, & aliquibus octa-
vis, non assignantur taxativè, ita non possint plu-
res recitari sed solum assignantur determinate re-
citandæ, & remanet in facultate celebrantis alias
superaddere, & proinde poterit superaddendo per-
tingere ad numerum concessum.

Deinde non satis coheret, quod obtineatur effe-
ctus collectarum & quod peccetur contra Rubricas.
Nam vel Pontifex intendit concedere collectas pro
dictis diebus, vel non si intendit concedere, iure
habeant suam efficaciam supplendi pro tot Missis,
quor sum collectæ, nullum omnino committeretur
peccatum vel levisimum contra Rubricas, quia
specialis concessio tanquam se extendens ad prædi-
ctos dies derogabit præscripto rubricarum. Si verò
Pontifex non extendit concessionem suam ad DD.
dies collectæ recitæ nullis erunt efficaciæ cum
non habeant assistentiam concessionis summi Pon-
tificis. Et ideo non possunt stare simul, quod vio-
lentur Rubricæ, & quod collectæ recitæ sorti-
antur suum effectum.

Dicendum itaque est. Collectas posse recitari in quo-
cumque die nisi forte obstat aut solemnitas aut celebratio
officii. Nominè autem solemnitates intelliguntur
præcipuè solemnitates festorum, vt sunt Nativitas
Domini, Epiphania, Pascha Resurrectionis, & Pen-
tecostes quo ad primum dicuntur non videntur co-
herere magnitudinè solemnitatis alius cultus præter
illum, quem secum affert festivitas. Nominè autem
celebratio officii intelligitur illa celebratio, quæ
non admittit mixtionem alterius cultus præter præ-
scriptum, vt sunt feria quinta, sexta, & sabbatum
maioris hebdomadæ. Ratio autem est. Quia non
est v. simile, quod Pontifex extendit concessionem
collectarum ad hos dies, cum inuolabiler
seruentur purè à mixtione cuiuscumque alterius
cultus.

Ratio est. Quia in huiusmodi concessionibus
Pontifices non excipiunt aliquem diem neque ali-
quam Missam, sed generaliter concedunt, quod ce-
lebrando Missam sunt tot collectis, æquivalentes tot
Missis, quot sunt collectæ, & ideo cum sit generalis
concessio, debet generaliter accipi iuxta l. 1. §. Ge-
neraliter ff. de leg. præstati. & l. fin. C. de dot. promiss.
quatenus non repugnat verisimilis mens dispo-
nentis cum debeat tantum excludi ex à generali
dispositione, quæ non esset in specie disponens con-
cessurus. *Lin obligatio ne generalis ff. de Pignor. & Cap. ve-
niens de iur. iur. & Cap. final. de offe. vic. in 6. in præ-
senti autem non videntur excludendi ex verisimili
mente concedentis, nisi dies prædicti præcipuarum
solemnitatum & celebratum.*

Confirm. Concessio Pontificis tanquam specialis
& pro speciali casu derogat generali dispositioni
Rubricarum iuxta l. *Sandis ff. de pæn. & Cap. 1.
& Cap. Passialis §. quoniam de rescriptis.* & notant
commentator Doctores Castr. conf. 476. iur. lib. 2.
Berolius conf. 37. num. 10. vol. 3. Natta conf. 7. num. 5.
Surd. conf. 16. num. 1. Ergo non obstat Rubricæ,
quominus singulis diebus recitari possint collectæ,
siquidem quatenus obtineat Rubricæ, prævaleret
specialis concessio Pontificis.

Ad secundum in oppositum resp. In duplici-
bus non esse recitandas plures collectas sine causa,
posse tamen recitari cum causa, vt constat, quando
sunt faciendæ commemorationes. Est autem maior
causa eleuare Missam, vt æquipoletat pluribus, quam
fit commemoratio: & ideo si ob commemorationes

multiplicari possint collectæ, poterant etiam multi-
plicari ob dictam eleuationem Missæ, cum etiam ob
minorem causam multiplicentur, vt in occasione
impetrandi aliquid à Deo &c. vnde quando Rubricæ
præscribunt vocem tantum orationem pro dupli-
cibus, debent accipi regulariter, quando non adest
causa multiplicandi.

QVÆSTIO 1155.

*An collecta conformari debeant qualitati Missæ
pro qua est satisfaciendum.*

S V M M A.

1. Collecta an conformari debeant cum qualitate Missæ,
pro qua satisfaciuntur.
2. Collecta ex plurimum relinquuntur libera quoad qua-
litatem.
3. Collecta non possunt semper conformari cum qualita-
te Missæ pro qua supplens.
4. Expedit collectas recitari iuxta deuotionem cele-
brantis.

Præter affirmatiuam tradit Alphonsus de Leone
de offe. Confess. temp. in lib. par. 3. num. 31. vult.
qua autem & de offe. Capel. quæst. 2. quæst. 14. m. 100.
asertens, quod quando satisfaciendum est pro Missis
de Requiem, debent recitari collectæ de Requiem,
& quando satisfaciendum est pro Missis votius de
Spiritu Sancto, de Virgine &c. debent recitari colle-
ctæ de Missis iisdem votius, subdit tamen hoc non
esse necessarium sed quod sacerdos eas recitando
melius faceret.

Dicendum tamen est. Non esse necessarium quod col-
lecta concordet qualitati Missæ pro qua est satisfaciendum:
sed multoties nec etiam expedire. Ratio est. Quia in his
collectis sufficit adimplere mentem Summi Pon-
tificis concedentis facultatem. Ergo si non determi-
net, quod collectæ conformentur cum qualitate
Missarum pro quibus est satisfaciendum, non erit
necessaria talis conformatio. Regulariter autem non
determinant, imò relinquunt celebrantem in sua li-
bertate, vt recitet, quas ipsi deuitio suggesserit, vt
Leo X. in privilegio concessio pro Minimis apud
Petrin. de privileg. Const. 5. eiusdem Pontificis.

Accedit. Quod multoties non possunt congruo
modo recitari cum tali conformitate. Si enim Pon-
tifex concedat, quod nouem collectis suppleantur
pro nouem Missis, quæ omnes sint de Requiem cele-
brande non adiant in Missam nouem collectæ pro
defunctis, quæ quadrent animæ, pro quo offeren-
dum est sacrificium; neque tamen congruenter reci-
tabitur collecta pro Patre, aut pro Matre, si defun-
ctus pro quo offerendum est sacrificium, nihil atti-
neat ad celebrantes. Neque congruenter recitabitur
collecta pro Summo Pontifice, si pro laico celebra-
ndam sit. Rursus si satisfaciendum sit pro nouem
Missis de Trinitate, aut de Sanctissimo Sacramento
ubi erunt nouem collectæ de Sacramento aut Tri-
tate, quæ recitentur.

Ex dictis colligitur. Magis expedire, quod sacer-
dos recitet collectas, prout deuotio ei suggerit,
quàm quilibet alias; Nam tunc ex deuotione sa-
cerdotis erescit fructus, qui ex opere operantis
provenit ex recitatione collectarum, qui redundat
etiam in beneficium illius, pro quo est celebrandum;
nam cum collectæ ordinantur ad supplendum pro
Missis, offeruntur Deo pro eo, pro quo esset cele-
brandum & ideo sunt maioris efficaciz, quando pro-
cedunt ex maiori deuotione.

QVÆSTIO 1156.

An oratio Missæ qua celebratur computanda sit pro una ex collectis.

S V M M A.

- 1 Prima Oratio an computanda pro una ex collectis.
- 2 Prima oratio venit appellatione collectæ.
- 3 Cui verba quadrant, conveniunt dispositio.
- 3 Supplementum collectarum includit etiam ipsam Missam.
- 4 Missa cum una tantum oratione non potest supplere pro alia Missa.

Ratio dubitandi sumitur ex eo, quod prima oratio, quæ recitatur, est pars Missæ, & proinde sicut pertinet ad integritatem illius sacrificij ritualis ita etiam non videtur apta ad supplendum tanquam una ex collectis. Nam cum supplementum sit quid superadditum, fundari etiam debet in aliquo quod superaddatur.

2 Tenendum tamen est. Quod computanda sit tanquam una ex collectis de numero, qui prescribuntur. Ratio est. Quia nomine collectarum veniunt omnes orationes quæ recitantur in Missa. Vnde quando Pontifex prescribit tot collectas recitandas, ut suppletur proprii numero Missarum, eius dispositio verificatur etiam in illa prima oratione cum ipsa quoque sit una ex collectis, & idem ingredi debet in numerum prescriptum collectarum. Cum enim verba dispositionis illi conveniant, debet comprehendere sub dispositione l. quod consuevit ff. de militar. testament.

3 Ad rationem dubitandi resp. Primam orationem Missæ quamvis inferat pro una ex collectis non tamen supplere pro una Missa, sed pertinere ad fructum, quæ ex se aliis causis Missa in se dependente ad collectas. Quando enim Pontifex concedit, quod septem, aut novem collectis, suppleatur pro septem, aut novem Missarum, quia in septem, aut novem Missis comprehenditur etiam Missa ordinaria, & principalis, & huius Missæ tanquam una ex collectis correspondet prima oratio illius propterea. Vnde sicut collectæ superadditæ sunt tantum sex, aut octo ita etiam supplementum Missarum, & proinde putificatur cum numero collectarum, quæ superadduntur.

4 Ex dictis inferitur. Quod si quis recitans Missam festi duplicis unicam tantum orationem recitaret, illa Missa non suppleret pro aliqua alia, sed tantum haberet fructum proprium, quod videtur etiam sentire Alphons. de Leone de offe. confess. temp. in lib. p. 3. num. 31. ver. quærit, an si. Quamvis non satis se explicet. Et proinde non æqualebit duabus Missis, quia cum non fiat aliquod supplementum collectarum, nec etiam Missa elevatur ad supplendum pro aliis.

QVÆSTIO 1157.

An applicatio Missæ, & Collectarum separari possint.

S V M M A.

- 1 Applicatio Missæ & supplementi per collectas an possint separari, & num. seq.

- 3 Collecta se habent, ut accessoria ad sacrificium. Sublato principali cernitur etiam accessorium.
- 4 Collecta trahunt Missam ad satisfaciendum pro pluribus.
- 5 Dicitur, Cum, coniungitur, & facit quod ex coniunctis unus non fiat sine alio.
- 5 Collecta non habent vim de se sed solum dependentem a sacrificio.
- 6 Qui percipit fructum sacrificij, percipit etiam collectarum.
- 7 Quid faciendum, quando per collectas supplendum est in ordine ad plures personas.
- 8 Non possunt per collectas impediri omnes, & pro eadem Missa accipi stipendium.

Cum iuxta numerum collectarum suppleatur Missæ difficultas oritur, An applicatio collectarum separari possit ab applicatione collectarum, aut contra. Ex proinde fructus Missæ non possit applicari uni & fructus collectarum alteri. Ita etiam Alphons. de Leone de poss. confess. temp. in lib. p. 3. num. 31. ver. sed hac opinio & de offe. Capit. quæst. 8. sect. 1. 4. num. 98. qui supponit, quod Pontifex concedat collectas, quatenus suppleri non possunt obligationes Missarum iam assumptæ, & proinde sint tantum concessæ, quatenus necessariz ad supplendum. Verum adhuc verget difficultas. An possit uni applicari fructus Missæ, & alij fructus tantum collectarum. Rursus aliquando Pontifices concesserunt etiam pro oneribus suscipiendis, ut Leo X. in Privilegio pro Ministris apud Pæstin. consil. 3. huius Pontificis.

Ratio ergo defensenda est ex natura huius concessionis. Collectæ enim conceduntur tanquam accessoria ad elevandam Missam, ut suppleri possit pro pluribus iuxta numerum ipsarum, & idem induunt naturam accessorij, & Missa naturam principalis. Ex hoc autem fit, quod non possit subsistere supplementum collectarum separatim à Missa, & proinde si applicentur collectæ seorsim à Missa, nihil applicetur, quia non sunt quoad applicationem separabiles, sicut nec sunt quoad substantiam; siquidem eum principalis sit veluti fundamentum accessorij, illo sublato per separationem, corruit etiam accessorium l. 1. ff. de leg. & l. 2. ff. de eule. & supil. substant. & l. 26. C. de usur. & l. 178. ff. de reg. iur.

Quod etiam colligitur ex modo concessionis summorum Pontificum, concedunt enim, quod celebrantes Missam cum quinque, aut septem collectis satisfaciunt pro quinque, aut septem Missis: non autem concedunt, quod cum quinque aut septem collectis satisfaciunt quinque, aut septem Missas. Ex quo constat, quod trahunt ad satisfaciendum ipsam Missam ita ut ipsa coneurere debeat ad satisfaciendum cum omnibus collectis. Quod etiam constat ex dictione Cum per quam collectæ coniunguntur cum Missa, ut proinde coniungantur ad standum simul cum Missa, & non per se seorsim iuxta l. si quis ancillis ff. de leg. 1. & l. 1. & sequens. ff. de pecul. leg. & notant communiter Doctores Dec. in Auth. Ingressi num. 23. C. de sacrosanct. Eccl. Capit.

Calrenf. conf. 177. num. 1. in fin. Alexand. conf. 114. num. 4. lib. 4. vnde si coniunguntur cum Missa in ordine ab obtinendam efficaciam in satisfaciendo pro pluribus, erunt etiam coniunctæ in ordine ad applicationem, cum debeant applicari iuxta modum sue efficaciz.

Ad rationem dubitandi Resp. Collectas, vt constat ex dictis, quoad suam efficaciam non esse separabiles à Missa, deinde nec etia separabiliter applicabiles. Nec est eadem ratio de fructu sacrificij, nam secundum se totum, & secundum quamlibet sui partem, est independens, & ideo si diuidatur in diuersas portiones, quælibet portio subsistit de per se. At collectæ quoad efficaciam, & fructum annexum ex dispensatione Summi Pontificis non subsistunt, nisi dependent à sacrificio, & eius fructu, & si seorsim applicentur, non applicant aliquid de fructu annexo, sed tantum metum efficaciz orationis quam secum ex natura sua trahunt.

Ex dictis colligitur. Quod si celebrans in executione concessionis collectarum vni applicaret fructum totum sacrificij, & alij collectas, ille perciperet non solum fructum sacrificij, sed etiam collectarum, quia per huiusmodi applicationem non separaretur fructus collectarum à fructu sacrificij, cum ex vi concessionis Summi Pontificis sit illi annexus & proinde traheret ad se totum fructum superadditum de Thesauro Ecclesiæ, vt ab eodem participaret, & eodem modo res se haberet, ac si quinque aut septem Missæ iuxta numerum collectarum pro ipso celebrarentur.

Secundò colligitur. Quomodo eadem Missa cum collectis supplere possit pro pluribus, quando pro diuersis personis celebrandis sunt, vt si essent celebrande tres pro vna persona, duæ pro alia, & quatuor pro tertia, & in Missa nouem collectæ recitarentur. Neque enim applicari debent seorsim collectæ secundum numerum Missarum pro quo suppleant, sed debet applicari Missa cum omnibus collectis pro omnibus illis personis simul, pro quibus est satisfaciendum; hoc enim pacto quilibet percipit suam portionem fructus; quam perciperet, si celebrarentur Missæ, quæ pro ipso essent celebrandæ.

Tertiò colligitur. Quod non erit in potestate celebrantis accipere elemosinam ab iis pro Missa, pro quibus non potest satisfacere cum collectis, & per collectas satisfacere aliis oneribus, pro quibus satisfacere potest iisdem collectis, siue sint suscepta ratione stipendij siue ex alio titulo. Nam si applicatur Missa pro eo, qui dedit stipendium cum efficaciz collectarum non sit separabilis, trahatur, vt pro sit eadem pro quo applicatur sacrificium, & proinde ceteri nullum fructum percipient ex collectis, quo suppleat ut fructus Missarum aliarum celebrandarum, & consequenter celebrans non satisficiet obligationi.

QVÆSTIO 1158.

An requiratur intentio celebrantis, vt Missa valeat iuxta numerum collectarum.

S V M M A.

1. Quando requiratur intentio sufficit virtutis.
2. Et collecta habetura efficaciam requiratur intentio suppleendi per ipsas &c.
3. Concessio gratia debet determinari ad usum.
4. Gratia dependet à voluntate concessionarij vs à conditione.
5. Pro indulgentiis an requiratur intentio lucrandi.

Deficiente voluntate concessionarij concessio habetur pro non facta.

Tom. II

5. Requiritur intentio satisfaciendi, vt collecta fortiantur effectum.
6. Voluntas requiritur in quolibet alia.
7. Alius non operatur alia intentionem.
8. Sufficit intentio satisfaciendi per collectas, vt fortiantur effectum.

Explicit modo concurrere potest intentio celebrantis in ordine ad valorem collectarum. Primò si celebrans intendat recitare collectas in ordine ab obtinendum supplementum pro pluribus Missis iuxta concessionem Pontificis. Secundò si intendat satisfacere recitadò collectas pro Missis, quas teneret applicare pro hoc, vel illo, cui satisfaceret debet. In vtroque tamen casu est necessaria intentio, sufficiens iumento virtualis, quia hæc est sufficiens, vt opus procedat ex tali, vel tali fine, & vt intentio dicatur influere in opus, vt constat in ministrante sacramenta, quæ cum requirant in ipso intentionem in genere causæ efficientis, adhuc tamen sufficit virtualis intentio.

Quod spectat ad primam intentionem videtur omnino necessarium, quod intenciu sit saltem virtuali modo. Ratio est. Quia quando Pontifex concedit gratiam vt celebrantes possint cum tot collectis satisfacere pro tot Missis, non alligat concessionem celebrationis, ita vt ex natura sua celebratio cum tot collectis habeat annexum supplementum de Thesauro Ecclesiæ concessum à Pontifice, sed solum dat facultatem celebranti satisfaciendi hoc modo oneribus Missarum, si velit satisfacere, & proinde gratia concessa est facultatis, ita vt non fortiantur effectum nisi gratiosi vellet fortiri ea vtendo & consequenter est necessaria, electio gratiæ, quæ determinat concessio gratiæ ad vsum relictæ in eiusdem facultate iuxta ea, quæ tradunt Bald. in l. qui docet. num. 1. in fin. ff. de leg. 2. Alex. n. 4. Felin. in Cap. inter ceteras n. 4. vetf. folio. 4. de rescript. Paris. conf. 2. n. 42. lib. 1. Cæsar de Grass. decif. 185. num. 4.

Hoc enim est generale in omnibus concessionibus dependentibus quoad effectum ab aliena voluntate, vt non fortiantur effectum, nisi accedat consensus, seu intentio illius, à cuius voluntate dependent. Tunc enim concessio habet in venite conditionem, si acciderit voluntas Concessionarij vtendi concessionem, & proinde tanquam conditionata remanet in suspensio, quovisq; ponatur conditio, & alia constituit iuxta ea, quæ tradunt Felin. in Cap. consensum in fin. de Rescript. Dec. ibidem n. 4. Rota coram Verrali. decif. 171. numero secundo. p. 1. & coram Datano decif. 174. num. 7. & decif. 569. num. 2. & decif. 676. num. 4. p. 2. Recent.

Dices. Pro indulgentiis non requiritur intentio eas lucrandi, sed sufficit generalis intentio interpretatiua, vt tradunt Salus de legib. disp. 17. sect. 5. inie. Laiman. lib. 5. theol. moral. tract. 7. cap. 6. num. 5. Portel. in dub. regular. verbo. Indulgentia in addit. num. 7. Suarez 3. partem. 4. disp. 56. sect. 1. num. 7. Gratian. de inib. p. 1. cap. 15. Santarell. de inib. cap. primo decimo quinqu. dub. 4. Villalab. p. 1. sum. tract. 16. diff. 13. numero 9. Leander tom. 1. de sacramentis tract. 1. diff. ut. 14. quæst. 17. Quinquaducna tract. 9. de inib. pro mort. dub. 6. n. 1. & alij. Ergo neque requiritur vt collecta fortiantur suum effectum, sed eodem modo fortiantur ex dispensatione Theauri Ecclesiæ Resp. Non conueniunt Doctores, nam alij sentiunt requiri intentionem saltem virtutalem in lucrato indulgentias, vt dixi in tractat. de inib. quæstion. 34. Quicquid tamen sit, est diuersa ratio ratione discretiatis modi, cum quo sit concessio. Nam dum conceduntur indulgentiæ absolute conceduntur exequenti tale opus absolute iniunctum, & proinde indulgentia

Ccc a indulgentia

dolgentia est annexa operi iniunctio immediate ex voluntate concedentis. At supplementum de The-
sauro Ecclesiæ non est annexum immediate ex vo-
luntate Pontificis collectis, quia non concedit im-
mediate supplementum, sed facultatem utendo col-
lectis cum tali supplemento, & idcirco si deficiat vo-
luntas utendi supplemento, concessio habetur pro
non facta l. hac conditio ff. de contrahend. empt. & l.
pecuniam ff. si cred. per. vbi Doctores.

5 Quod verò spectat ad secundam intentionem te-
nendum est. *Est omnino necessarium ad satisfaciendam*
oneribus plurimum Missarum. Ratio est. Quia totum
supplementum concessum à Pontifice, ratione cul-
los Missa mediantibus collectis elucatur ut æqui-
pollat pluribus Missis tanquam accessorium sequi-
tur naturam sui principalis fructus sacrificij Missæ.
Hic autem fructus est talis nature, ut non commu-
nicetur alicui, nisi accedat voluntas celebrantis, &
intentio communicandi, & proinde nec etiam com-
municabitur fructus, qui crescit ex collectis, nisi ac-
cedat voluntas communicandi, seu satisfaciendi on-
eribus, quibus est satisfaciendum.

6 Confr. Quando actus exercetur practico modo,
ita ut ordinetur ad inducendum aliquem effectum,
dependet in sua efficacia à voluntate & intentione
operantis, & proinde dicitur, quod voluntas requi-
rit in quolibet actû iuxta l. malum C. si quis al-
teri vel sibi & l. cum te C. de donat. ante nupt. & no-
tant Bald. in idem Rota coram Ludouico decif. 548.
num. 8. & rursus quod actus non operatur ultra
intentionem Agentium l. in agris ff. de acquir. rer. Do-
min. & l. Non omnis ff. si cred. per. vbi Dec. 1af. &
ceteri Doctores Socio. respens. 30. Roland. conf. 39.
numero 10. libro 1. Rota coram Mantico decif. 167.
num. 3. Si ergo non adsit in celebrantem voluntas,
& intentio satisfaciendi cum collectis pluribus on-
eribus Missarum illa celebratio non sortitur suum
effectum defectu intentionis, & applicationis ad
satisfaciendam.

7 Est tamen aduertendum. Non esse necessarium,
quod utraque prædicta intentio interveniat, sed suf-
ficient posterior intentio, per quam celebrans velit
per illas collectas extinguere obligationem tot Mis-
sarum quot sunt, hæc enim omnino necessaria est aliis
non applicaretur fructus Missæ, sicut debet appli-
cari, etiam in qualitate Missæ, cuius efficacia non
augetur ex collectis, non quidem quia prior inten-
tentio non sit necessaria, sed quia virtualiter conti-
netur in posteriori, nam eo ipso, quod quis vult ea-
dem Missa satisfacere pluribus oneribus, vult etiam
viri gratia concessa à Pontifice, quæ intentio virtua-
lis sufficit, ut dictum est.

QVÆSTIO 1159.

*Quæ voluntas admittendi ad participationem
bonorum operum Religionis, requiratur in Ge-
nerali, quando concessio collectarum est sub
hac conditioe.*

S Y M M A.

- 1 *Conditio admittendi ad participationem bonorum ope-
rum Religionis, sub qua conceduntur collectæ.
In Generali concedente collectas non requiritur
expressa intentio admittendi ad participationem bo-
norum operum Religionis.*
- 2 *Quilibet presens velle, suam concessionem valere.
Item gratia censetur rei sub conditioe, sub qua est
concessio.*
- 3 *Concessio trahit secum, quæ sunt necessaria, ut ef-
fectum sortiat.*

4 *Quid si generalis concedens collectas nihil cogitare de
admissione ad participationem bonorum operum.*

Aliquando Summi Pontifices in concessione
collectarum posuerunt conditionem, quod de-
beant eos admittere ad participationem bonorum
operum Religionis, ad quorum instantiam celebra-
ndæ sunt Missæ, quando concedunt suis subditis, quod
satisfaciant huiusmodi collectis. Vnde difficultas,
est, quando Generalis concedit vsum collectarum
iuxta facultatem sibi factam à Pontifice, debeant
habere expressam voluntatem admittendi ad hæc
participationem Dicendum autem. *Non requiri hæc
voluntatem, sed sufficere concessionem vsum collectarum.*

Ratio est. Quia dum Generalis concedit vsum
vsum collectarum iuxta facultatem sibi factam à
Pontifice, præsumitur, quod velit suam concessio-
nem valere iuxta l. 3. ff. de missis. 187. & l. quæries ff.
de reb. dub. vnde sicuti acceptans gratiam Summi
Pontificis, saltem tacite consensus in conditionem,
sub qua concedebatur: ita etiam dum vitur eadem
gratia, censetur vti sub illa conditione sub qua fuit
concessa, & iuxta legem sibi impositam in vsum gratiæ
à Pontifice iuxta ea, quæ notant Dec. conf. 35. num. 11.
Natta conf. 49. num. 22. Sorb. conf. 347. num. 24. &
proinde habet voluntatem virtualem admittendi ad
participationem eos, quibus debita est satisfactio
one vsum Missarum. Sufficit autem hæc intentio vir-
tualis, quia est operativa, ut constet ex consecratione
Sacramentorum.

Confirmatur, Vt Generalis concedat subditis va-
lidè vsum collectarum, debet concessio esse iuxta ter-
minos facultatis sibi factæ à Summo Pontifice, &
proinde cum admissione ad participationem bono-
rum operum Religionis eorum, qui iuxta dispositio-
nem Pontificis debent admitti. Ergo eo ipso, quod
concedit vsum collectarum, censetur eos admittere
ad huiusmodi participationem, quia omnis concessio
trahit secum ea, quæ sunt necessaria, ut suum ef-
fectum sortiantur l. si ff. de iurisdic. & l. 3. §. fin. ff.
de pen. leg. & l. veteres ff. de iur. ali. prin. & Cap.
Suspensionis de offic. de leg. & notant Glof. & Bart.
in d. l. veteres & ceteri Doctores communiter in D.
115. Vnde concessio vsum collectarum trahit secum
concessionem communicationis bonorum operum
Religionis respectu eorum, qui admitti debent ad
participationem.

Ex quibus inferitur. Quod si Generalis concedens
vsum collectarum suis subditis nihil cogitare de
admittendis ad participationem bonorum operum
Religionis eos, qui iuxta tenorem concessionis Pon-
tificiæ debent admitti, adhuc tamen validè coo-
cederet, & proinde non renentur subditi inquirere
an sequuta sit huiusmodi admissio; nam concessio
vsum collectarum implicite, & virtualiter continet
voluntatem eorum omnium, quæ pro eius validi-
tate sunt necessaria, & proinde etiam voluntatem
admittendi ad participationem bonorum Religionis,
quicunque debent admitti, quæ virtualis volitio suf-
ficit, ut fiat communicatio bonorum Religionis,
cùm non sit minus operativa, quàm sit formalis in-
tentio. Hæc autem virtualis volitio ex eo includitur
in concessione vsum collectarum, quod concedens ita
intendit concedere, ut sortiantur effectum: & proinde
virtualiter vult, quicquid est necessarium, ut
sortiantur.

Q V A E S T I O 1160.

An si collecta concessa sint ex causa esset concessio cessante causa.

S V M M A.

- 1 Cessante causa impulsiva non cessat effectus.
- 2 Concessio collectarum cessat cessante causa si sit concessa cum restrictione ad ipsam.
- 3 Quid si non sit concessa restrictè ad causam.
- 4 Cessante causa privilegium cessat privilegium.
- 5 Concessio collectarum cessante causa venit ad terminum, a quo non potest incipere.
- 6 Causam finiri, & nullam fuisse ab initio agnoscitur.
- 7 Lex cessat cessante adæquatè vere causa finali.
- 8 Facilius cessat privilegium, quam ius commune.
- 9 Concessio collectarum non cessat, nisi adæquatè cesset causa finalis.
- 10 Effectus non cessat remanente aliqua reliqua causa finalis.
- 11 Quia adhuc inferius pro obtinendo sine.
- 12 Concessio perfecta quando non indiget consensu finali.
- 13 Pactus legitimus quando retractatur.
- 14 Quid requiritur, ut fructum legitimum non retractetur superueniente causa, à quo non potuit incipi.
- 15 Concessio collectarum durat vsque dum ad sit venia cessantis causa.
- 16 Renunciat privilegij, quando fortiter effectus.

Hæc difficultas est communis cum pluribus aliis materiis, & præsertim cum dispensatione, nam concessio collectarum continet quandam dispensationem, quatenus saltem relaxat obligationem satisfaciendi eo numero Missarum, qui cadit sub obligatione & concedit ut impleatur obligatio alio modo acquiescenti. Est autem certum, quod si cesset causa impulsiva concessio collectarum non cesset concessio. Est enim commune in omni materia causa impulsiva, ut non cesset effectus. Ita communiter Doctores Gloss. in cap. Decet. verbo Decet. de regul. iur. in 6. Din. ibidem num. 3. Ripa in l. Ex facto n. 1. verbo. & si replicaueris ff. de vulgar. Couarr. libro 2. varior. cap. 20. num. 5. verif. Hic breuiter & Late Tiraquell. tract. cessante causa limit. 1. u. 18. & limit. 45. & 11. vnde difficultas remanet de causa finali.

In qua difficultate illud etiam certum est. Quod si concessio collectarum sit expresse concessa cum limitatione ad dotationem causæ, ob quam conceditur, expirat statim ad cessationem causæ, ut obseruat communiter ex l. quævis C. de precia. imper. offere. & Cap. Cum in exultis & Cap. Ne pro defectu de elect. & Cap. de causis de offe. de leg. quia cum concessio sit limitata ad certum tempus, nempe in quo durat causa, non possit viterius extendi cum non possit amplius extendi, quam extendatur per voluntatem concedentis.

Si verò oco sit restricta ad durationem causæ, ob quam est concessa, prima sententia asserit, non cessare cessante causa Ita Gloss. in cap. in argum. verbo. Argumentum in fine de reg. iur. in 6. Archidia. in Cap. quod pro remedio. quæst. 7. Bellarm. ibidem in init. Henric. in Cap. Et si Christus num. 17. de iureiur. Speculat. tit. de dispens. 5. ult. num. 12. Tiraquell. tract. cessante causa limit. num. 92. Gortier. canonic. quæst. c. 15. num. 2. lib. 2. Angel. verbo Dispensatio num. 14. Syluest. quæst. 6. fundamentum huius sententie est. Quia licet causa finalis moueat ad concedendas collectas, quando tamen concessio facta est, & petenda, non indiget amplius causa, ut petueret, &

Tom. II.

conferretur, siquidem indiget causa tantum, ut rationabiliter concedatur. Sequuta autem concessio dependet solum à voluntate concedentis, quæ censetur perseverare quovisque concessionem reuocet, præsertim quia factam legitimè non retractatur quamvis eueniat, id, à quo non potuit inchoari Cap. Fallum 73. de reg. iur. in 6.

Secunda sententia asserit, cessare facultatem vten-⁴ di collectis cessante causa, ob quam sunt concessa. Desumitur ex his, qui tradunt dispensationem cessare cessante causa. Quod intelligitur quando dispensatio sicut etiam causa habent tractum successuum, ita Gloss. in cap. Generaliter. verbo. Item derogantes 16. Quæst. 1. & in Cap. Cum ex eo verbo. Lib. terarum de elect. in 6. & in Cap. Decet. verbo. Decet. de reg. iur. in 6. Dinus ibidem num. 2. Felin. in Cap. Quæ in Ecclesiis num. 18. de consil. Io And. in cap. post. transationem num. 19. in init. de rone. Bald. in Rebric. de consuet. num. 25. Romani. conf. 404. numer. 5. Imol. conf. 87. verif. præsertim secunda Mandos de Privileg. ad instar. gloss. 5. in fin. & aliis magis communiter.

Dicendum est. Concessionem collectarum cessare cessante causa ob quam est concessa. Quod intelligi debet non solum, quando causa habet tractum successuum, sed etiam quando est de præterito, ut si collectæ essent concessæ ob supplendum oneribus iam assumptis, nam postquam esset satisfactum oneribus, cessaret concessio. Hoc conuincitur ex eo, quod cessante causa Privilegij cessat etiam Privilegium Cap. Generalem 16. quæst. 1. & Cap. Tota de cler. non reid. & Cap. Abbat in fine de verb. signif. & l. Arbitria 5. l. & l. Gommara de exculat. tut. ibi quod ex causa graui. & tradunt communiter Doctores Tiraquell. ipse alios citans Tract. Cessante causa par. 1. num. 110. & limit. 23. num. 11. Rota decis. 117. num. 4. coram Penia. Et ratio est. Quia Privilegium fit rationaliter ex causa, ob quam conceditur, & ipsa mouet concedentem ad concedendum. Ergo si Privilegium habet tractum successuum, cessante causa desinet esse rationale. Rursus quia concedens mouetur ex causa ad concedendum, concessio erit secundum mensuram causæ, & proinde non extendetur plus, quam extendatur causa.

Confer. Pontifex non concedit facultatem collectarum, nisi ex aliqua rationabili causa, & si concederet, oon ageret prudenter, & si causa non subsisteret, concessio esset nulla. Ergo etiam cessante causa cessat etiam concessio, quia concessio venit ad eos terminos, à quibus incipere non potest, & proinde eodem pacto se habet, ac sicut haberet ab initio si nulla ab initio adesset causa; nam acquiescantur, causam finiri, ac nullam ab initio fuisse l. 1. ff. de condit. sine caus. & l. Nihil interst. ff. de nautic. fauor. & notat cum aliis Tiraquell. tract. Cessante causa in princ. num. 14.

Confer. 1. lex cessat, si cesset adæquatè causa finalis ipsius generaliter, ut docent communiter cum D. Thom. 12. quæst. 96. art. 6. Caiet. 2. 2. quæst. 147. art. 5. Ledesma 1. par. 4. quæst. 18. dub. 12. post. 2. com. Couarr. 4. decret. par. 1. cap. 6. §. 9. num. 8. Castren. lib. 1. de leg. par. capite quinto docum. 1. Tiraquell. tract. cessante causa par. 1. limit. 9. Si enim cessat causa finalis, lex non amplius inferiori pro fine intento à legislatore, & proinde si non cessaret, indebitè aggravare subditos, qui non possunt aggravari legibus, nisi quantenus viles sunt sint con-

Ccc

ducenti

Eritam si materia sit strictè interpretanda.

4. *Quando singulares Religiosi vel possint ad privatum commodum collectis concessis presublevando ad alia servia.*

Beneficium principis amplè interpretandum quoad personas, quibus conceditur.

1. **C**ausa accedere potest, si Summus Pontifex concedat collectas alicui Religioni, apud quam Religiosi singulares possint disponere de aliquibus Missis eas applicando, prout eis libuerit; & etiam recipiendo elemosinam, an scilicet possit tunc unica Missa satisfacere pro pluribus. Pro resolutione autem huius difficultatis respiciendum est ad tenorem concessionis, & causam finalem ipsius. Si enim collectæ concessæ sunt ob causam communem Monasterij, nempe pro fabricæ, pro manutenzione Ecclesiæ, aut alia simili, non poterunt singulares Religiosi uti huiusmodi concessione ad privatam utilitatem satisfaciendo unica Missa pro pluribus.

2. Ratio est. Quia concessio habet certam, & determinatam causam, ex qua processit, ut supponitur, & idè ex mente concedentis non plus extenditur, quam extendatur causa; & consequenter, si ab viante plus extendatur, nulliter extenditur defuncti intentionis concedentis. Neque enim effectus concessionis potest excedere causam, & habere maiorem amplitudinem, sed illi commensuratur, & manet intra limites, limitationem, & terminos suæ propriæ causæ. *In agro ff. de acquir. rer. domini. & l. cancellaturæ ff. de his que in testam. debent. & l. ex factis. item parvo ff. de vulgar. & pupilli. subit. & l. cum parvo §. Distinctissimi ff. de leg. 1. & Cap. Ea nesciunt de sent. excomm.*

3. Si tamen concessio collectarum non sit constituta ad certam causam, sed vniuersalis pro quibuscunque Missis celebrandis à Religiosis, itavt complectatur etiam onera quaslibet fuit concessio Leonis X. apud Petrin. *constit. 5. eiusdem Pontificis tom. 1. de Privileg.* tunc poterunt singulares Religiosi uti concessione etiam ad privatam utilitatem. Ratio est. Quia concessio est generalis, ut supponitur se extendens ad omnes Missas celebrandas talium Religiosorum, & proinde omnes Missæ quoad hoc sunt Privilegiatæ ut in ipsius collectæ habeant suam efficaciam, quia concessio generalis cuncta complectitur quæ sub significatione verborum continentur. *l. 5. In liano ff. de leg. 1. & l. quod autem ff. de Alor. & l. 6. mal. §. verbi ff. de aut. leg.* Etiam materia sit strictè, interpretanda, ut notant Angel. in *l. final. vers. Tertiæ quæst. ff. de Constit. Princ.* Cussetta *conf. 124. nu. 3. vers. Quare foris Dec. conf. 5. num. 4.* Prefertim quia cùm concessio loquatur generaliter de Missis, non est maior ratio cur aliqua comprehendat, & alias excludat.

4. Tertiò addendum est. Quid si Pontifex concedat collectas pro sublevanda Religione, aut aliquo Monasterio ab oneribus Missarum iam susceptis, extenditur concessio etiam ad singulares Religiosos, si forte ut tales teneantur satisfacere aliquibus huiusmodi oneribus. Ratio est. Quia beneficium Principis est amplè interpretandum quoad personas, quibus conceditur, ut desumitur ex *l. Emancipatum ff. de senat. & Limitat. C. de quæst. & l. Decurionem C. de pen. & l. 1. C. de priuileg. cor. qui ess. poss. mil. lib. 12. & notat cum aliis Tiraquell. de iure primog. *quæst. 40. num. 45. & quæst. 59. num. 2.* Cùm ergo Privilegium concessum sit quoad onera Missarum, quibus preamuntur Religiosi, ut partes, & membra communitatis, confectur etiam concessum quoad onera, quibus preamuntur, ut singulares persone cùm omnia sint onera, quæ redundant in personas;*

& finis concessionis sit eas sublevare ab oneribus.

DE REDUCTIONE MISSARVM AD MINOREM NUMERVM.

Quia elemosina pro Missis datur pro sub-
stantiatione Sacerdotis celebrantis, &
proinde est debita de iure naturæ, ut dictum
est supra suo loco, idè requirit certam
proportionem cum ministerio, quod exhibe-
bitur à Sacerdote quæ est determinata;
vel per taxam factam à superioribus, vel
per consuetudinem idè si contingat, de-
cesse hanc proportionem, locum habet re-
ductio ad congruum numerum cum quo
interuenioat debita proportio stipendij, &
de hoc modò agendum est.

QVASTIO 1162.

*Quid de iure nouo determinatum sit circa
reductionem Missarum.*

SVMMA.

1. *Episcopi de iure communi poterunt reducere Missas ad minorem numerum.*
2. *Vnde id habetur, & ad quid hoc eis tribuerit Concil. Trident.*
3. *Facultas concessa à Trident. circa moderationem Missarum quomodo praticanda.*
4. *Ad quas Missas & ad quæcasus se extendat facultas moderandi Missas concessa per Trident.*
5. *De iure nouo de iure Missarum post Concil. Trident. aus in limine fundationis est reuerentia sedis Apostolica.*
6. *Quas Missas possint modò reducere Episcopi. Quod non est ius confirmatum, intelligitur concessum.*

PROPORTIONVM est. Episcopus de iure com-
muni potuisse reducere Missas ad congruum
numerum, ut colligitur ex Cap. Ex parte de consue.
ibi licet non sint, eius diminuti reddunt. Pontifex enim
reprehendit quosdam quod diminuerint numerum
Canonicorum, quomnis redditus Canoniciatum
non essent diminuti, tacite innuens quod si fuissent
diminuti redditus, potuissent reduci ad minorem
numerum, ut obuertat Glos. ibidem verbo Diminuti,
& ex iis, quæ tradant Glos. in cap. cum accessissent,
verbo Confirmatum de Constit. Naxar. cap. 23. man-
ual. num. 138. Lambertini de iure par. lib. 3. quæst. 6.
art. 4. Gazia de benef. par. 7. cap. 1. num. 125. Henrici
lib. 9. sum. cap. 22. num. 6. Littera P. alios citans Led-
man. lib. 5. theol. moral. tract. 5. p. 3. num. 5. Fachnd.
præcept. 1. Eccles. lib. 5. cap. 7. num. 15. Azor. par. 2. lib.
6. cap. 24. quæst. 6. Palazzi p. 2. oper. moral. tract. 13. de be-
nefic. disp. 1. pan. 6. num. 25. de par. 4. tract. 2. 2. diff. 5. m.
pan. 13. num. 4. Barbol. de potest. Episc. alleg. 29. in fine,
Gazia in sum. tract. 3. diffen. 10. dub. 9. num. 1. Franc.
Lugo lib. 1. de sacram. cap. 12. quæst. 9. num. 83. Ratio
enim numeris pastoralis, & regiminis propriæ
Ecclesiæ tenetur providere in iis omnibus, quæ exi-
guant suum pastorale munus, nisi sint reuerentia Sum-

mu Pontifici. Numcims autem Missarum impositus Ecclesiis tanquam nimis aggrauans existit plebun- que moderationem & hanc moderationem non est de iure communis reſcripta Summo Pontifici. Vnde poterit ratione facultatis, quam habet ad regenda Eccleſiam inducere congruentem moderationem.

Et quamvis Auerſia quæſt. 1. de Eucharſt. 19. vetſ. Item alijs oppositum ſentire videntur motus ex Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 4. de reſorm. quat. inuincens Episcopis hanc moderationem, dicit facultatem dat Episcop. quæ verba ſignificant, alios non habere talem facultatem. Attamen non per hoc eſt iis deneganda talis poteſtas. Nam facultas, quam habent Episcopis ad hunc effectum eſt facultas generalis, quam habent adminiſtrandi & regendi propriam Eccleſiam, quæ etiam ſe extendit ad hanc moderationem, facultas autem quam dat Concilium eſt facultas in ſpecie pro hoc effectu. Quæ non eſt frustratoria, quia ſi contingeret dubitare de facultate generali, non poſſet de iſta dubitari tanquam de ſpecifica & in ſpecie ad hunc effectum conſeſſa.

Secundo ſupponendum eſt. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 4. de reſorm. Concedi ſimilem facultatem Episcopis, ut modo dicebamus. Abbatibus, & Generalibus moderandi Miſſas. Ita enim diſponit. *Sancit Synodus cupiens hac ad pios vſus reſtituta quo plenius, & vtilius poſſit impleri ſacramentum dei Episcopis, ut in Synodo Diaceſana. Itemque Abbatibus, & Generalibus Ordinibus, ut in ſuis Capitulis Generalibus re diligenter perſpecta poſſint pro ſua conſuetudine in prædictis Eccleſiis, quas hac promiſſione indigere cognouerint ſtatueri circa hæc quicquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Eccleſiarum vtilitatem viderint expedire. Ita tamen, ut eorum ſemper deſervientium commemoratio fiat, qui pro ſuorum animarum ſalutē legata, & ad pios vſus reliquerunt.* In quo Decreto licet videatur concedere ſolum facultatem, inſurgit tamen obligationem moderandi, ſi id neceſſitas exigit. Quia ſuis huius decreti eſt, quod adimpleatur onera iniuncta cum legatis eo meliori modo, quo fieri poteſt, ut conſtat ex illis verbis *Cupiens hac ad pios vſus reſtituta quo plenius & vtilius poſſit impleri.* Vnde cum iſte finis non poſſit obtineri abſque moderatione inducitur neceſſitas ipſius.

Circa autem hoc Decretum eſt aduertendum, quod facultas iſta ſpecialis, quam concedit Concil. non ſe extendit ad omnes Miſſas, ſed tantum ad illas, quæ ratione legatorum celebrandæ ſunt, nec in omni caſu poſſe moderari, ſed tamen ex duobus Cauſis. Prima ſi tantus ſit numerus Miſſarum, ut oqueat ipſi ſatiſſeri. Secunda ſi tamen tenuis ſit elemoſina, ut non repetatur, qui velit onus ſuſcipere, ut conſtat ex iis, quæ init. D. cap. 4. præmittit ibid. *Conſingit ſup. in quibusdam Eccleſiis, vel tam magnam Miſſarum celebrandum numerum ex variis deſervientium reſtitutis impoſitione eſſe, ut illis pro ſingulis diebus à Teſſartibus præſcriptis nequeat ſuſcipere, vel elemoſinam huiusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem eſſe, ut non facile inueniantur, qui velint huius ſe oneri ſubſcribere.* Vnde de perentibus pia reſtantium voluntates, & eorum Conſcientias, ad quos prædicta ſpectant, onerandi occaſo datur &c. Deinde ſubdit remedium moderationis quod proinde ad ſupra narrata reſertur. Ex quibus conſtat, quod hæc facultas eſt minor extentiōe, quàm illa quæ conuenit Episcopis de iure Communi. Et tamen maior auctoritatē, quia moderationes factæ virtute huius decreti auctoritantur, ab ipſo Concilio.

Denum de iure nouiſſimo pet decretum Sac. Cægregationis de celebr. Miſſarum approbat Summo Pontifici. Urbano VIII. reſcripta eſt facultas moderandi

numerum Miſſarum. Ita enim diſponitur §. 1. *Ar. 1. diſcreti prohibet, & interdicit ne Episcopis in Diaceſana Synodo, aut Generalis in Capitulis generalibus, vel alijs quomodolibet reducens onera villa Miſſarum celebranda, rum aut poſt idem Concilium impoſita aut in limine fundationis. Sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ re diligenter perſpecta id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioquin reducentes, moderationes, & Commutationes huiusmodi, ſi quæ contra huiusmodi prohibitionis ſententiam fuerint conſcriptæ omnino nullas, atque inanes decernit.* Ex quibus conſtat, quod modò Episcopis non poſſunt moderari onera Miſſarum, niſi ſint impoſita antè Concil. Trident. & non in limine fundationis.

Hinc autem ſit. Quod circa reductionem Miſſarum remanſerit pœnes Episcopos aliqua facultas, nam moderati poſſunt onera omnia Miſſarum, quæ ſunt ſuſcepta antè Concil. Trident. & non ſunt impoſita in limine fundationis. Vnde reducere poterunt. Si adſit Cauſa ſufficiens, onera omnia Miſſarum impoſita antè dict. Concil. extra Limen fundationis ſiue ex Teſtamento. ſiue ex pacto. Quia quicquid non repetitur reſeruat, intelligitur conſeſſum & Nec non §. Quod rursus ff. Ex quibus cauſ. maior. Si ergo de Miſſis ſuſceptis antè Concil. Trident. Decreta de celebr. Miſſar. excipiunt ſolum impoſitas in limine fundationis cætera omnes reduci poterunt ab Episcopis.

QVÆSTIO. 1163.

De quibus Miſſis procedat facultas conſeſſa à Concil. Trident.

S V M M A.

- 1 Concil. Trid. an dederit facultatem reducendis Miſſis impoſitis in fundatione & num. ſeq.
- 2 Declarationes S. Congreg. n.
- 3 Concilium non diſponit de Miſſis in limine fundationis.
- 4 Miſſa impoſita in fundatione ſum ſpeciali nota diſtinguitur.
- 5 Concil. reliquis diſpoſitioni iuris communis Miſſis impoſitis in fundatione.
- 6 Concil. Trident. deſus ſacramentum moderandi officia Amatoriſſima, &c.
- 7 Et an etiam alia ſuffragia.
- 8 Non autem ad onera impoſita à teſtatoribus ſuis hereditas.

Cum conſtet de facultate reſtituta Episcopis circa reducendas Miſſas, ut ſciamus, quamnam ſit ipſi ſubſtata videndum eſt quam facultatem cōceſſerit Concil. Trident. Et primò dubitatur an concedat facultatem quoad onera Miſſarum impoſita in limine fundationis. Partem affirmatiuam tenent Miranda tom. 1. Manual. quæſt. 41. art. 24. Trullenſ. lib. 3. de Sacram. cap. 8. dub. 11. num. 9. Ledefina p. 1. ſum. tract. de Euchar. cap. 19. ſum. 16. in fin. Caſpenſ. tom. 1. conſ. ſchol. tract. 25. diſp. 3. ſeſſ. 8. num. 106. Garzia in ſum. tract. 3. diſp. 10. dub. 9. num. 3. fundamentum eſt. Quia militat eadem ratio etiam quoad Miſſas impoſitas in limine fundationis. Vnde cum Concil. generaliter loquatur non debet coartari potius ad hæc, quàm ad alias Miſſas.

Communis ſententia tenet, non poſſe Episcopum vigetæ Concil. Trident. reducere Miſſas impoſitas in limine fundationis. Ita Sorbus in compend. Præſcript. mēſis. verbo miſſe §. in adnot. vel. novamdem Vgol.

Vgolin. de potest. Episcop. 61. n. 1. Garzia de benef. part. 7. cap. 1. num. 131. Nald. in summo verbo, Missa num. 8. Homobon. part. 1. Exam. Eccles. roll. 4. cap. 14. quæst. 129. Placet. in prax. Episcop. part. 2. cap. 3. art. 5. num. 3. Possio. de off. Curat. cap. 12. num. 25. Leo part. 2. Thef. cap. 1. num. 35. Ragulin. Vsf. Eccles. discip. de Episc. quæst. 6. num. 86. Bonac. disp. 4. de sermone quæst. vlt. par. 7. §. 2. num. 10. Barbof. de potest. Episc. alleg. 19. n. 9. Nauar. cap. 21. manual. num. 138. Henriq. lib. 9. sum. cap. 12. n. 6. Rodriq. quæst. regul. 43. art. 15. Palas part. 1. oper. moral. tract. 13. de benef. disp. 1. par. 6. n. 14. Alphonf. de Leon. de off. Capp. quæst. 5. sect. 14. num. 137. & sect. 10. n. 189. Tambut. de Iur. Abb. tom. 1. disp. 5. quæst. 10. n. 1. Franc. Lugo lib. 5. de Sacram. cap. 12. quæst. 9. n. 87. verif. Communis

3. verò.
Dicendum est. Vigore Concilij Trid. sess. 25. cap. 4. de reformat. non potuisse Episcopos reducere omni missarum impositionem in limine foundationis. Ita sepius declarasse S. Conc. Conc. refert Garzia part. 7. de benef. cap. 1. num. 111. Quatum declarationum nonnullæ extant apud Collector. ad dist. cap. 4. de reformat. sess. 25. qualis est illa. Non licere Episcopo reducere onera missarum beneficio in fundatione appositæ. Et rursus. Non intelligitur hoc Capitulum de missis in fundatione impositis, sed de relictis.

Et hoc manifestum fiet, si perpendatur Textus Concilij, dat enim Concil. facultatem reduci illas missas, de quibus ibi loquitur. Solam autem loquitur de missis celebrandis. Ex vultu Dispositionum relictis, ut illis præscriptis debitis in Testamentis præscriptis nequeat satisfieri. Et rursus, unde ne pererrant in Testamentum voluntatis, &c. Quæ euidenter indicant, Concilium non loqui de Missis impositis in limine fundat. cum loquatur solum de missis legatis. Rursus finis illius Decreti est, vt satisfiat eo meliori modo, quo potest relictis ad pios vsus, vt ibi declarat. Sancta Synodus cupiens hac ad pios vsus relictis, quo plenius, & vtilius potest impleri, facultatem dei Episcopis, &c. Dispositio autem non extenditur plusquam extendatur, causa finalis ac ptoinde non extenditur ad alias missas.

5. Vnde corrumpit fundamentum oppositæ sententiæ, cum Concilium non loquatur vniuersaliter, sed tantum de certis missis, vt constat ex modo dictis. Neque potest heri extensio ad alias ex identitate rationis, quia in his, quæ impositæ sunt in limine foundationis, militat specialis ratio. Siquidem non dependent ex vera designatione priuatæ personæ sicut dependent, quæ imponuntur per Testamentum, sed Canonica institutione, & publica auctoritate, & reductio non est adeo facilis, cum debeat moderari quod publica auctoritate institutum est.

6. Ex dictis inferitur cum Garzia part. 7. de benef. cap. 1. n. 11. Concilium reliquisse dispositioni iuris communis reductionem missarum impositarum in limine foundationis. Cum nihil citra pias disposuerit, & ptoinde habetur pro casu omisso. Casus autem omisus remanet sub dispositione iuris communis iuxta l. si vero §. De viro §. sal. matr. & l. communis §. ff. ex lib. & possib. & Cap. cum Venerabilis de relig. Demò.

7. Secundo inferitur quod moderatio, de qua procedit Decretum Concil. non solum procedit de missis, sed etiam de officiis, ac Anniversariis. Ita enim declarauit S. Conc. Congreg. apud Collect. ad d. cap. 4. de reformat. sess. 25. Concil. Trid. & apud Garziam part. 7. de benef. cap. 1. n. 131 in fine & notant Riccius in praxi resol. 34. n. 1. num. 3. part. 1. Gallier. in Alag verbo Missa. num. 4. Nald. in sum. verbo Ita num. 10. Plaf. part. 2. prax. cap. 5. num. 15. Fraxinel. de oblig. sacerdot. sess. 7. §. 5. num. 15. vbi refert, declarat etiam Con-

Tom. II.

greg. & desumitur ex verbis eiusdem Concil. cit. cap. 4. nam explicat causam finalem generaliter de adimplentione relictorum ad pios vsus, ibi Cupiens hac ad pios vsus relictis, qui plenius & vtilius potest impleri. Dispositio autem extenditur tantum, quantum, extenditur causa finalis.

Tertio inferitur. Hanc facultatem, quam dat S. Conc. non se extendere ad alia suffragia, quæ sunt imposita vltra missas, anniuersaria & officia vt declarasse Sac. Congregat. notant Rodriq. quæst. regul. 43. art. 13. tom. 1. Garzia de benef. part. 7. cap. 1. n. 132. Et habetur, declaratum apud Collect. ad d. cap. 4. de reformat. sess. 25. Conc. Trid. ibi, Hoc caput intelligitur de Missis tantum, & non de alijs suffragijs. Fateor tamen, quod attendendo ad causam finalem videtur comprehendendi, cætera quoque suffragia, dummodo in ipsis militet eadem causa. Nam finis Concil. est, quod ad pios vsus relictis quo plenius, & vtilius potest impleri. Qui quidem locum habet etiam quoad alia suffragia; itodum est tamen declarationi Sac. Congregat. iuris si de ea constat.

Quarto inferitur. Decretum præter. Concilij non habere locum quoad onera imposita a Testamentibus suis hæreditibus pro certis missis, Anniversariis, elemosinis & vt eadem Sac. Congreg. Concil. declarauit apud Collector. ad d. cap. 4. de reformat. sess. 25. Vnde non poterant Episcopi onera huiusmodi moderari. Et constat ex ipso Tex. Concil. nam disponit tantum de oneribus ecclesiarum, vt constat ex initio illius Cap. Continetur, sepe in quodam Ecclesie, vel eam in quodam missarum celebrandum numerum &c. Vnde hic casus remanet sub dispositione iuris communis iuxta superius dicta num. 6.

Q U Æ S T I O 1164.

An Episcopi possint moderari Missas impositas post Concil. Trident.

S Y M M A.

1. Facultas moderandi Missas post Concil. Trident. an se extendat ad impositas post idem Concil. & numero seq.
2. Declaratio S. Congregat. circa materiam. Verba Concilij non comprehendunt Missas impositas post ipsum Concil.
3. Decretum Concil. pro reductis Missis non est per modum legis, sed remedi.
4. Distio, prædictis, respicit dispositionem.
5. Ratio similis quomodo extendat dispositionem.

PROcedit difficultas, an moderari possint Missas impositas post Concil. in Virtute facultatis, quam dat idem Concil. Prima sententia asserit, hanc facultatem, quam dat Concil. se extendere etiam ad Missas impositas post d. Concil. Ita Garzia part. 7. de benef. cap. 1. num. 132. Possuunt de off. Curat. cap. 3. num. 25. quæst. 9. Nald. in sum. Verbo, Missa num. 9. Hieton. Rodriq. in compend. resol. 25. num. 11. Grand. 5. part. Contron. 14. disp. 11. num. 2. Garzia in sum. tract. tertio difficul. 10. num. 9. par. 1. Nauar. conf. 2. de priuile. libro 5. Trullench. lib. 3. de sacram. cap. 8. dub. 11. num. 9. post int. Palus part. 4. oper. moral. tract. 12. disp. 28. par. 15. numero 4. verif. sed. Ledes. part. 1. sum. cap. 18. de Encher. censur. 16. in fine. Petzel. in dub. Regal. 2. Missa numero primo & nonnulli

DDd alij

alij. Et fundatur in eo, quod rationalis Consil. ob quam dat talem facultatem Episcopus æquæ militatentem quoad onera Missarum imposita post Concil.

2. Secunda sententia docet. Nequaquam Decretum Concil. procedere quoad onera imposita post Consil. Ita Rodrig. *quæst. regul.* 43. *art. 13. tom. 1. Mirandæ tom. 1. manual. quæst. 42. art. 24. Confectus in collect. privil. tit. 19. de divin. offic. cap. 5. Sorbus in *Comp. privil. verbis. Missa* 3. Passarel. *de privil. cap. 60. de remed. miss.* Fraxinel. *de obligat. sacerdot. sect. 7. §. 2. num. 14. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 7. §. 2. num. 21. vel. Pafsin. sententia d. decis. 25. num. 4. part. 4. Azot. part. 1. lib. 12. cap. 18. quæst. 61. Tambur. *num. 1. de Iure Abbat. disp. 5. quæst. ult. in fin. Ludov. de San. Inan. in sum. quæst. 50. de Eucharist. art. 10. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. quæst. 9. num. 28.***

3. Dicendum est. Ea vigore Consil. Trid. cap. 4. de *reform. sess. 25. non poss. reduci Missas impositas post consil. Trid.* Ita declarasse S. Conc. Congregat. die 7. Februarij 1573. refert Passarel. *numera preced.* cit. Et tunc sub die 15. Decemb. 1629. in vna Florent. tenoris sequentia. *Dubio per manus delatis ac mature perpenso, censuit facultatem reducendi onera missarum tributa Episcopis ex Decreto cap. 4. sess. 25. de Reformat. intelligi tantum de prima Synodo post altera Consil. celebrata, & de oneribus Missarum celebrandis ante idem Consil. impositis.* Et si attendatur ad Verba Decreti manifestum fiet, Concilium disponente solum circa onera Missarum iam suscepta. Primo enim loco ponit inconueniens, cui nublandū fuit, nempe in quibusdam Ecclesijs, vel tam magnum Missarum celebrandarum numerum ea varijs dispendijs reliquijs impositum esse, vt illis pro singulis diebus à testatoribus præscriptis nequeat satisfieri. Vel elemosinam huiusmodi pro illis celebranda admodum tenuem esse, ut non facile inueniatur, qui velie hanc se maneri sublicere, &c. Hæc autem, vt per se constat, procedunt ab oneribus iam impositis, & quibus non satisfiebat. Et proinde Consil. huic inconuenienti in eadē adhibere remedium, & facere, quod Testatorum voluntates, quantum fieri potest, adimpleantur, vt se explicat illis Verbis. *Sancta synodus cupiens, hæc ad prius vsurata, quæ plenius, & vtilius potest impleri facultatem dat Episcopis &c.* Ergo disponit Consil. solum quoad onera iam suscepta. Tum quia eius dispositio est in remedium inconuenientis, quod expressit. Tamquam in hunc effectum dat facultatem, vt adinueniatur modus, quo impleantur onera iniunctum meliori modo, quo potest. Tum quia das facultatem cunctatam ad illas Ecclesias, quæ tali remedio tunc indigebant, vt Censuit ea illis Verbis, *passim pro sua conscientia in prædictis Ecclesijs, quas hoc præfatione indigere cognoverint, &c.* Prædictæ autem Ecclesie sunt illæ, de quibus dixit, quod in ipsi non adimplebantur pie Testatorum voluntates.

4. Dices. Decretum Consil. esse per modum legis, & proinde se extendere etiam ad futura, quoties contingat casus, quod Ecclesia aliqua indigeat huiusmodi remedio. Verum hoc dici non potest. Quia promissa Concilij est pro remedio quoad illas Ecclesias, quæ indigebant, quia scilicet essent nimis gravate, vt significat illa Verba. *Quas hoc promissione indigere cognoverint.* Vnde Consil. dat facultatem præ illis Ecclesijs, quæ promissione indigebant, non autem præ futuro tempore, quidam potuissent adesse eadē indigere. Deinde cum loquatur de Ecclesijs, in quibus tunc non adimplebantur onera imposita, & de facultate, vt possint in prædictis Ecclesijs providere non potest facultas concessa extendi ultra

prædictas Ecclesias, hinc est illas quæ tunc indigebant tali promissione. Dictio enim prædictis Ecclesijs restringit dispositionem Consil. ad Ecclesias, in quibus onera imposita non adimplebantur iuxta ea, quæ tradunt Dec. *conf. 291. Alex. conf. 59. in fin. lib. tertio.*

Neque obstat fundamentum oppositæ sententiae. Nam ratio finalis non extendit dispositionem, nisi secundum capacitatem eiusdem dispositionis. Vnde quando ponitur novum ius, non extenditur ad præterita, quævis concurrat eadem ratio finalis, quia scilicet lex de sui natura, nisi fit declarativa, respicit tantum futura non autem præterita, & proinde non est capax extensionis ad præterita. Cum ergo Consil. vt collat ex dictis decernat in remedium præteritorum, eius Decretum, quævis concurrat identitatis rationis, non potest extendi ad futura.

Q V A E S T I O 1165.

An redactio Missarum sit facienda ab Episcopo in Synodo.

S V M M A.

1. Reductio Missarum an facienda, ab Episcopo in Synodo. & num. seq.
2. Facultas non potest exerceri nisi sub forma concessa. Deficiente requisiis concessioni, deficit etiam concessio.
3. Forma necessarii servanda, aliis nulliter agitur.
4. Quando consensus iudicialis forma.
5. Consensus Synodi non est necessarius in reductione Missarum.
6. Consil. Trident. non abstinuit facultatem ab Episcopis reducendi Missas.
7. Episcopi possunt sui facultate sibi relicta circa reductionem Missarum.

PRIMA sententia docet, non esse necessariū faciendam in Synodo, sed posse etiam fieri extrā Synodum. Ita Nauar. *cap. 25. ad annul. num. 118. in fine Mirandæ tom. 1. manual. quæst. 42. art. 24. Rodrig. part. 1. sum. cap. 25. num. 17. Molin. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 19. Henric. lib. 9. sum. cap. 22. n. 6. Littera P. alios citans. Reginald. lib. 25. praxis sibi ponit. cap. 17. num. 134. Barbosa de *potest. Episcop. alleg. 28. num. 12. Laiman. lib. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 5. n. 5. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 5. cap. 7. num. 15. Azot. part. 2. lib. 6. cap. 14. quæst. 6. Paluat part. 2. opor. moral. tract. 1. 3. de *benef. disp. 1. punct. 6. n. 24. Garzia in sum. tract. 1. difficult. 10. dub. 9. punct. ult. num. 25. fundamentum huius sententiae est. Quia Consil. Trid. cap. 4. de reformat. sess. 25. non inducit ius novum quoad Episcopos, & ideo sicut ante poterant reducere sine Synodo, ita etiam post Concil. Deinde dum Concil. requirit, quod reductio missarum fiat ab Episcopis in Synodis, supponit, quod tantum Synodus Diocesana esset celebranda, vt dextera; *sess. 24. cap. 1. de reformat.* Cùm autem rarissime celebraretur, cessat præsuppositum de annuā celebratione, & ideo debet etiam cessare dispositum ex tali præsupposito.***

Secunda sententia asserit, esse reducendas in Synodo diocesana. Ita Garzia de *benef. part. 7. cap. 1. num. 134. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. punct. 7. §. 1. num. 9. vers. sed hoc*, qui tamen excipit gravem necessitatem pro aliquo casu particulari. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. quæst. 9. qui similiter excipit casus necessitatis, Tamburin. *apost. de sacrific. Miss.*

Missar. l. 1. cap. 1. §. 2. num. 6. Quia reductio est vitilis & defunctis, & conscientie viuorum, & ideo non est admittenda magna dilatio.

In hac difficultate existimo, quod non possit Episcopus vti facultate sibi per Concil. Trid. concessa pro reducendis Missis, nisi in Synodo Diocesana. Ratio est. Quia quando conceditur facultas exercenda sub aliquo certo modo, & forma præscripta pro viâ concessæ facultatis, nulliter sit defectu potestatis, quia cum sit concessa sub tali modo, & forma, non est sine ipsi concessa, imò denegata, nam cum deficiat requisitum in concessione, deficit etiam concessio. *l. 4. §. Tercius ff. de Damm infest. & l. 1. §. Loquitur ff. de aqua quodid. & qst. & Cap. Indemnitate, §. pericul. de elect. in 6.* Cum ergo Concilium concedat facultatem in Synodo Diocesana te diligenter perspecta, possint moderari, &c. extra Synodum non erit concessa.

Confirm. Concil. in illo cap. 4. de reformat. sess. 25. inducit formam, cum qua reductio missarum facienda sit, nempe cum examinatione causæ in Diocesana Synodo, quæ ideo inducitur, ut maturius & meliori modo causa discutiatur, forma autem est necessariò seruanda, alioquin nullò erit, quod agatur. *l. cum bi, §. si prater ff. de translat. & cap. cum dilecto, de scriptis, & notant Felin. in hoc cap. num. 6. amplius. 11. Ofalch. Decis. Pedemontana, 135. per tot. Rolan. conf. 30. num. 2. lib. 3. Titzquel. in l. si inquam verbo, Reuertatur. num. 67. C. de reue. donat. Suaz. lib. 3. de legib. cap. 31. num. 1. Rota eorum Caus. decis. 347. n. 2. & in Romana Baronia, 18. Appellatus, 1603. Coram Ottembergo.*

Quod autem inducit formam, satis colligitur ex eo, quod Decretum Concil. inducit modum & ordinem, cum quo faciendæ est reductio, quod operatur, ut dicatur inducitur forma ut notant Bart. in l. cum bi §. si prater num. 2. ff. de translat. Dec. in cap. de appell. num. 10. de appell. Albert. Brun. de forma solenn. cap. 10. concil. §. 7. v. enoch. conf. 691. num. 8. Rota coram Putano, decis. 12. num. 57. Præsertim quia modus iste & ordo est aliquid, quod non est necessarium de iure communi, quod proinde inducit formam, ut notant Aret. in l. §. de libere. & postum. Felin. in cap. cum dilecto, num. 10. de scriptis. Dec. conf. 13. num. 1. Anchar. conf. 36.

Est tamen aduertendum, quod iuxta dispositionem Concil. non erit necessarius consensus Synodi, quia concilium solum requirit, quod in Synodo examinatur causa, ut constat ex illis verbis, ut Synodus Diocesana te diligenter inspecta. Vnde requirit, quod reductio fiat in Synodo, ut in ipso possit causa examinari, non autem vt fiat in Synodo. Deinde quia relinquunt determinationem ipsi Episcopis, ut indicant illa verba. *Possint pro sua conscientia in prædictis Ecclesijs, quæ hac promissione indigere congruenter statuer.* Si enim promissio relinquatur conscientie Episcoporum non est faciendæ Synodo.

Autem possint amissa facultate concessa Concilio, vti facultate, quam habent de iure communi, & moderari huiusmodi onera extra Synodum affirmatiue resoluendum videtur. Quod videtur sentire Doctores pro prima sententia citati, quatenus in eo se fundant. Quod Concil. non condit ius nouum quoad ipsos. Quod tamen non absolute est verum. Quia cum det facultatem, & præscribat modum, cum quo adhibenda sit, condit ius nouum, per quod tribuit specialiter potestatem pro remedio quoad Ecclesias nimio onere Missarum grauatas. Ratio verò ea est, quia licet tribuat nouam potestatem, non tamen ab eis aufert, quam habent, & ideo duplici potestate vti possunt. Est tamen aduertendum, quod hodie per Decreta de celebrat. Missar. est

eis sublata facultas quocumque modo reducendi Missas impositas in limine foundationis, ant. post Concilium Trident. ut dictum est in superiioribus.

Hinc soluta manent fundamenta oppositæ sententia; nam ex primo solum sequitur, quod relicta facultate concessa per Concilium possint vti potestate, quæ sibi conuenit ratione muneris, quæ non est alligata Synodo; non autem, quod vti possint sine Synodo, facultate concessa per Concil. Trid. secundum autem fundamentum non recte procedit, nimis potius ex ipso inferri deberet, quod Synodus Diocesana, quotannis celebrandum esset, sicut decreuit Concil. si tamen necesse erat celebrationis etiam ex hoc capite. Deinde cum Concil. ut dictum est in superiioribus, concederet hanc facultatem pro remedio præteritorum, poterat provideri omnibus Ecclesijs in prima Synodo Diocesana celebrata post Concilium.

QVÆSTIO 1166.

An Abbates & Generales Ordinum possint moderari Missas suarum Ecclesiarum.

S Y M M A.

- 1 Abbates & Generales Consil. Trident. concessi facultatem reducendi Missas.
- 2 Non tamen extra Capitulum Generale.
- 3 Abbates, & Generales an aliunde quam à Trident. habent facultatem reducendi Missas.
- 4 Prælati Regulares habent quoad proprias subditas seuam illam facultatem, quam habent Episcopi quoad suos.

Quæ dicta sunt de facultate concessa per Concil. Trident. accipiendæ sunt etiam quod Abbates, & Generales Ordinum, cum Concilio ipsis tribuat eandem facultatē, & loco Synodi Diocesana assignet Capitulum generale, in quo onera Missarum moderetur, ut constat ex illis verbis cap. 4. de reformat. sess. 25. Itemque Abbates, & generales Ordinum, ut in suis Capitulis generalibus Quæ facultas non se extendit ad Missas impositas in limine foundationis, sed tantum quoad cætera onera imposita ante Tridentinum, & datæ etiam hodie quoad eadem onera cum non prohibeantur reduci à Decretis Synod. Congregationis de celebrat. Missarum.

Hinc autem oritur difficultas, an Abbates, & Generales Ordinum possint reducere onera ista Missarum extra Capitulum generale, ut in actu visitationis, &c. Etiam negative resoluunt Nauaz. cap. 25. manual. num. 138. Miranda tom. 1. manual. quest. 41. art. 24. Rodriguez quest. Regal. 43. ar. 13. tom. 1. Barbosa de Potestate Episc. allegat. 29. num. 12. Palauz part. 2. oper. moral. tract. 13. de benefic. disp. 1. par. 6. num. 24. in fine Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. quest. 9. num. 95. Gatzia in sum. tract. 3. dispensat. to. dub. 9. post. ult. num. 26. Quia Concil. Trident. quoad ipsos condit ius nouum, & ideo debent seruare formam, cum qua procedendum esse præscribit Concilium.

Et quidem stando in terminis Concilij non posse extra Capitulum generale reducere onera Missarum, quia præscribit formam, cum qua procedere debeant, dum dat facultatem, constat ex dictis, quest. præcedent. num. 4. & sequentibus. Sed dabitur remanet an habeant aliunde facultatem reducendi. Et quidem videtur valde consonum rationi habere quoad Ecclesias sibi subiectas illam facultatem, quam habent

Episcopi quoad suas nam quoad iurisdictionis regiminis ea omnia, quæ pertinent ad Episcopos, exercetur etiam à Prælati Regularibus iuxta terminos suorum Conventuum. Ex quo fit, quod si Episcopi habent ratione iuneris hanc facultatem, debeant etiam Prælati Regulares si iam habere quoad suas Ecclesias, ut valeant eas tegere secundum exigentiam, & providere in necessitati. Hinc Consil. Trid. cit. cap. 4. de reformat. sess. 25. æquiparat Abbates, & Ordinum generalet Episcopis quoad potestatem reduendi onera Missarum cum omnibus tribuat eandem facultatem quoad sibi subiectas Ecclesias. innuens, quod ea potestas, quam debent habere Episcopi quoad Ecclesias sibi subiectas, debent quoque habere Prælati Regulares quoad proprias.

Confirm. Pius V. *sub die 21. July 1571. in Consil.* 132. in Bullar. 6. 3. declarat, quod Prælati Regulares quoad proprios subditos habeat totam illam facultatem tam ad absolvendum, & dispensandum, quam ad quoscunque alios actus, quam habent Episcopi lo Clericos, & laicos sibi subiectos, & merito quia Regulares extrâ religionem non habent alium superiorem, nisi Summum Pontificem & idem debet intrâ religionem pro recto regimine adesse tota illa facultas, quæ quoad seculares est apud Episcopos. Ergo ob eandem rationem, cum Ecclesiæ Regulari non sint subiectæ Episcopis, sed omnino exemptæ, debet esse apud Prælatos Regulares facultas reduendi Missas, quando talis reductio non est reservata Summo Pontifici, cum in hoc quoque locum habeat declaratio Pij V.

Q U Æ S T I O 1167.

An possit Episcopus moderari onera Missarum si id conceditur in fundatione.

S Y M M A.

- 1 Si in fundatione concedatur facultas moderandi Missas, Episcopi possunt moderari Leges fundationis. Non tolluntur, nisi cum speciali mentione.
- 2 Quando in fundatione conceditur facultas moderandi Missas, censetur concessa Episcopo. Concessio fundatoris debet aliquando operari.
- 3 Quæcumque Missa, reduci possunt ab Episcopo quando ei conceditur facultas.
- 4 Facultas reduendi censetur concessa, quando expressè datur, aut ab expressis deducitur.
- 5 In ultimis voluntatibus pro expresso habetur, quod restat verisimiliter respondisset.
- 6 Concessio facultatis reduendi, facilius est retracta.

EX dictis constat. Quod hodie Episcopi quoad reditionem Missarum non habent aliâ facultatē, nisi eorum onera imposita ante Consil. Trident. extra limen fundationis cum per Decreta S. Congregationis sublata sit omnis aliâ facultas, unde ortum fuit dubium, an quando Fundator concedit facultatem reduendi Missas, possint tunc Episcopi reducere. Quo dubio proposito S. Congregat. Consil. resp. ad. 2. ex dub. *super istem Decretis propositis*. pro parte affirmativa his verbis: *Verum tamen si in ipsa beneficii erectione expressè censum fuerit ut licet Episcopo insinuatum onus reducere, ac moderari legem hanc fundationis quam decernit hoc de re ad hanc non subvertant esse validum, & observandum*. Quod ante eadem decreta de celebr. Missar. observavit Azor. part. 2.

lib. 6. cap. 24. quæst. 6. & post ipsa Fixxiel. de oblation. sacer. sess. 7. §. 5. num. 8. *res. si autem* Alphonsi. de Leone de offic. Capel. quæst. 5. sess. 20. num. 188. Garzia in sum. tract. 3. diffus. 10. dub. 9. numero 2. Franc. Lugo lib. 1. de sacrum. cap. 12. §. 9. sum. 94 in fine. Ratio verò est. Quia leges fundationis tanquam leges particulares nunquam censentur sublata, nisi si de ipsis specialis memento iuxta Cap. 1. de consil. in 6.

Hinc autem insurgit dubium an si fundator concedat facultatem reduendi, sed non exprimit, cuiusnam illam concedat, censetur Episcopo concessa, ita ut possit ipse reducere. Ex quo censetur concessa Episcopo, etiam si non nominetur ex eo deducitur, quod absque tali concessione reductio fieri potest ab Apostolice Sede, tanquam ab ea, cui semper censetur reservata humilissimi reductio, & idem concessio fundatori debet aliquid operari Cap. si Papæ de Privileg. in 6. & si dispensatus in re. ff. de usur. & notant Bald. in Rubr. l. de contrahenda emptione num. 9. Alexan. consil. 117. num. 4. lib. 1. Potena de decis. 191. num. 7. lib. 1. Rota de decis. 345. num. 1. part. 3. Recent. Prædicta autem dispositio testatoris nihil operaretur, nisi tribueret facultatem Episcopo.

An Autem non solum in Missis ex fundatione hoc locum habeat, sed etiam ex legato, aut pacto ut scilicet reduci possint ab Episcopo si in oneris impositione datur facultas reduendi, affirmativè resolventum est. Quia si in decretis de celebratione Missarum non est ablata huiusmodi facultas, quando conceditur in fundatione, ut declarat S. Congregatio, ut dictum est hinc etiam erit ablata, quando conceditur in impositione oneris, nam militat eadem ratio expressa in respons. S. Congregat. nempe, quod Decreta non sustulerint legem impositam in fundatione seu impositione oneris, noluit enim impedire, quia quisque possit imponere rebus sua eam legem, quam velit. Quod æquivaleret in fundatione, ac in Testamento, & quilibet conventionie.

Est tamen advertendum, quod ut hæc facultas censetur concessa Episcopo, necesse est, quod expressè caveatur, ut possint reduci ut habet S. Congregat. in sua resp. Hæc autem facultas non solum expressè censetur concessa, quando specialibus verbis conceditur iuxta Cap. *Inquisitoris. De heret. in 6. vbi* Glof. & Cap. si *Quis De prebend. vbi* Item Glof. etiam quando ab expressis sequitur, cum hoc sufficit, ut aliquid pro expresso habetur iuxta l. Cum *Quod ff. si res per. &* notant Bald. in l. 1. circa finem. C. *De his qui an. oper. tab. res. Rolan. consil. 27. num. 37. lib. 4. Patif. consil. 97. num. 107. vol. 1.* Aut quod quoque alio modo iniute pro expresso habetur. Quia ad verificandum, quod expressè eorum sit, sufficit quatenus modus expressionis, quo aliquid in Iure habetur pro expresso.

Hinc autem fit. Quod rûm in ultimis voluntatibus pro expresso habetur, quod testator interrogatus verisimiliter respondisset, ut notant Glof. & Doctores in l. tale postum §. fin. ff. de pact. vbi Barr. l. 1. & ceteri Doct. & notant Bald. in l. 1. num. 2. C. *Quæ res. ob. pos. Socin. sum. consil. 78. num. 31. vol. 3. Gabr. consil. 20. lib. 6. de reg. iur. Rub. consil. 49. n. 1. Bellon. consil. 9. num. 15. Menoch. consil. 233. n. 4.* censendum quoque fit transisse in dispositionem facultatem reduendi Missas, si de hoc interrogatus testator fuisset ita responsurus, cum non sit malore vel de hac quæ de ceteris xq. paria sint vel exprimere, vel verisimiliter voluisse l. cum res ff. de legat. 1. ibi *Testator voluit, vel est verisimile cum voluisse* & notant etiam l. 1. Titius §. voluit, num. 3. ff. de lib. & post. Decius consil. 155. num. 6.

Hic autem obiter alii advertendum, quod si fundator concedat facultatem aut quilibet alius qui

onus imponat, reducendi Missas, facilius erit redu-
ctio; Nam quando non concedit facultatem non
poterit reduci habere locum, nisi ratione necc-
ssitatis, si quidem non descendit ex voluntate Fun-
datoris, aut alterius, qui onus imposuit, sed iudici-
tur, quia ita res exigit. Non poterit autem onus exi-
gere reductionem, nisi ex aliqua causa necessitatis,
quæ impedit satisfactionem, aut reddat impossibi-
lem. At si in oneris impositione concedatur facul-
tas inducendi, erit secundum voluntatem illius, qui
onus imposuit, atque adeo poterit esse tam ampla
facultas reducendi, quam potuit esse ampla facul-
tas quod possit reduci. Hæc autem voluntas esse po-
terit tam ampla, quam ampla poterit esse ratio, quæ
ostendat convenientiam reductionis, quia cum volun-
tatem informetur ratione extenditur ad illius exten-
sionem. Vnde facultas reducendi erit ex quacumque
rationabili causa.

QVÆSTIO 1168.

An Episcopus reducere poterit onera Missarum
nondum acceptata.

S V M M A.

- 1 Episcopus an possit reducere onera nondum acce-
ptata.
- 2 Hæc reductio non habet locum in fundatione & passio-
ne.
- 3 Verbum *imposita* potest sumi aliis & passio-
ne.
- 4 Quomodo sumatur in Decret. de celebr. miss.
Idem verbum in eadem dispositione non potest di-
versimodè accipi.
- 5 Prescriptio Missarum irrationalis testatoris ha-
benda pro non facta.
- 6 Legatarius volens acceptare legatum pro Missis et
incongruitatem, potest ab Episcopo reduci.
Quid si primus legatarius acceptus et non suc-
cedens.

1 Quid Episcopis per Decreta de celebr. Missar.
non sit subdita facultas reducendi onera Mis-
sarum, quæ nondum sunt acceptata. Ita tradunt
Marchin. de sacram. ordin. part. 2. cap. 19. num. 37.
Gatza in sum. tract. 3. diffinit. 10. dub. 9. num. 2. Franc.
Lugo lib. 5. de Sacram. cap. 1. 2. quæst. 9. n. 96. Tamburin.
opusc. de sacrif. Miss. lib. 3. cap. 10. §. 1. num. 9. ver.
Respondens. Fundantur in eo, quod Decreta de cele-
brat. Missar. loquuntur de oneribus Missarum iam
impositis, ut constat ex illis verbis. *Ante ipsam*
Concil. imposita, aut in limine fundationis. Onera au-
tem nondum acceptata non possunt dici imposita.

2 Verum hæc difficultas non videtur posse habere
locum in oneribus Missarum ex fundatione aut co-
ventionione. Nam certum est, quod in conventionio
partes concordant de onere, & proinde non habet
locum reductio, quia si onus, quod imponitur non
placet suscipienti, aut imponens ipse moderatur, aut
convenio non habet locum. Et similiter etiam cum
fundatio non sortitur effectum nisi conveniant
Fundator & Ordinarius, aut quisvis alius, in cuius
favorem fundatio, in legibus fundationis cessat re-
ductio ante acceptationem, quia Fundator ipse con-
cordat cum parte. Vnde solum difficultas est quoad
Missarum onera relicta ex Testamento.

3 Difficultas autem in eo consistit an verbum *Imposi-
ta* debet sumi actiue, & passivè, an verò tantum
actiue. Primo modo importat nedum Actum im-
ponendi, sed etiam susceptionem oneris, quia actus im-
ponendi.

ponendi dicit actum impositionem, susceptione autē
dicit susceptionem. Secundò autem modo dicit tantum
actionē imponendi, & secundum hæc acceptationem
onera erūt imposita ex ipso, quod testamentū morte
testatoris confirmatur, nec erit necessaria acceptatio.
In præfenti autem non videtur Decreta accipere im-
positionem actiue tantum, sed simul etiam passivè.

Quod eo defumitur, quod verbum *Imposita* refer-
tur ad onera Missarum imposita etiam in limine fun-
dationis; in limine autem fundationis non sunt im-
posita, nisi sint etiam passivè imposita, quia
cum imponantur in ipsa fundatione, & funda-
tio non habeat locum, nisi ex consensu pat-
ritum, nec etiam leges fundationis locum habent, nisi
ex eodem consensu; & ideo non dicuntur imposita,
nisi fundatio effectum sortitur, atque adeo interve-
niat impositio actiua & passiva. Vnde verbum *Im-
posita*, debet accipi actiue & passivè respectu Missarum,
quæ sint ex fundatione, atque adeo etiam re-
spectu altarum, quia non potest idem verbum in e-
adem dispositione diversimodè accipi, ut notant
Ruina confil. 168. num. 1. §. lib. 3. Suta. confil. 53. num. 1. 2.
Rota decis. 147. num. 10. par. 1. Retini. & eorum Mer-
lino, decis. 747. num. 15.

Quod etiam ex eo constat, quod taxatio Missarum,
quando non est facta à Testatore, faciendā est ab
Ordinario iuxta responsum S. Congregationis
ad 2. 2. dub. proposit. super Decret. de celebr. Missar.
Cum autem Testator præscripserit Missas incongruas
legato, quod reliquit ita ut opus sit moderatione an-
te acceptationem, tanquam irrationalis, & illegiti-
ma præscriptio abicienda est, & habenda pro non
facta iuxta l. si aut nullum. C. de leg. hered. & l. Quærit
si. qui suis. leg. & Cap. Inter interpretalia de translat.
Episc. & Cap. finali. de rebus spoliis. Vnde res ad
casum reducitur, in quo ad id legitur, & non sint
Missæ præscriptæ: & proinde sumuntur facultates
Ordinarii pro decernendo debito numero Missarum.

Ex dictis infertur cum Tamburino, Opus. de sa-
crific. Miss. lib. 3. cap. 5. §. 2. n. 10. ver. Respondens. Quod
si legatum pro Missis relinquatur alicui Sacerdoti
nominando, vel ab hæreditibus, vel ab aliquibus aliis,
& nominatus nolit acceptare ob incongruitatem
legati respectu oneris, poterit ab Ordinario reduci
ad debitam congruitatem iuxta superius dicta. At si
primus Sacerdos nominatus acceptet: & postea se-
cundus nominatus nolit acceptare ob eandem in-
congruitatem, non erit in potestate Episcopi redu-
cere, quia res non est integra; cum iam à primo no-
minato fuerit onus acceptatum, & proinde iam ita
habilem quoad numerum Missarum.

QVÆSTIO 1169.

An si onus non habeat annexam applicationem
sacrificij moderari possit ab Episcopo.

S V M M A.

- 1 Onus Missarum sine obligatione applicandi sacrifi-
cium an possit moderari ab Episcopo.
- 2 Verba dispositionis contraria oneri Missarum non
habent obligationem applicandi sacrificium.
- 3 Ordinarius non possit moderari annum Missarum si-
lennum tollendo solum solemnitate.
- 4 Locum, hora & c. quoad moderationem, non cadunt sub
prohibitione.

Contingit aliquando Testatorem, aut fundato-
rem obligare tanquam ad celebrandum in certo
DD 4 3 loco,

loco, aut etiam certo tempore & relinqueret liberam Sacerdoti applicationem sacrificij, vnde dubitatur, an tunc stante incongruitate emolumenti possit Episcopus onus moderari. Hanc difficultatem mouet, & negatiue resoluit Tamburin. *apud de sacrific. miss. lib. 3. cap. 1. §. 2. n. 4.*

¹ Et ita tenendum est. Quia verba Decreti de celebrat. miss. congruunt talui, dispositio enim est de omnibus oneribus Missarum vt constat ex illis verbis, *ne reducatur onera vlla Missarum celebrandarum*, i. c. autem relinquatur libera Sacerdoti applicatio sacrificij, ipsi tamen cum omni proprietate est impositum onus Missarum celebrandarum, quod est illud, quod à S. Congregatione prohibetur reduci. Imò cum applicatio sacrificij sepatetur à celebratione, remanet onus quod illud, quod cadit sub dispositionis prohibitione, & ideo sumus in causa proprio legis, cui omnino congruunt verba dispositionis.

² Ex his inferitur, quod nequeant Ordinarij moderari onus annuæ Missæ solennis relinquendo Missam, & tollendo solennitatem, quia quamuis moderatio non caderet supra Missa, caderet tamen supra moderatione celebrationis, & ideo moderatio ipsius continetur sub prohibitione, nam solennitas illa, seu modus celebrandi tanquam accessorium sequitur naturam sui Principialis, & ideo si principale nequit moderari, neque etiam poterit accessorium.

³ An autem idem dicendum sit de loco, & hora, in quibus celebrandum est, negatiue videtur resolendum, quia licet videatur accessoria celebrationi, sunt tamen extrinseca, neque sunt aliquid de celebratione ipsa, & ideo non videntur subiacere prohibitioni, præsertim quia finis prohibitionis est, ne sine graui causa diminuat numerus Missarum, cum finis Generalis Decretorum sit, quod, quantum fieri potest, celebretur numerus Missarum correspondens oneribus impositis, vnde adhuc videtur posse Episcopus circa locum, & horam quod poterat ante emanationem horum Decretorum.

QVÆSTIO 1170.

An si anniuersarium non continet celebrationem Missarum, possit moderari ab Episcopo.

S V M M A.

¹ Anniuersarium cum celebratione Missarum non potest moderari ab Episcopo.

Quid si sit sine celebratione Missarum.

² Pli verba dispositionis locum non habent, nec etiam habet dispositio.

³ Anniuersaria non moderari possunt ab Episcopo quoad officia, & preces.

Præsertim moderanda elemosina quàm Missa.

⁴ Officia &c. an stipulari possint quoad reductionem.

⁵ Reducere Officia, preces &c. non est reducere Missas.

¹ **S**I anniuersarium celebratur cum Missa, & onus sit impositum post Consil. Trident. aut in limine fundationis, non esse sub facultate Episcopi quoad moderationem, certum est, cum moderatio quarecumque Missarum predictarum sit ipsius interdicta. Solùm difficultas est, an si anniuersarium consistat in recitatione officiorum, tunc ab Episcopo onus huiusmodi moderari possit. Quod autem Episcopus moderari possit huiusmodi anniuersaria tra-

dit Tamburin. *apud de sacrific. miss. lib. 3. cap. 1. §. 2. num. 5.*

Et quidem huiusmodi resolutio valde probabilis est, quia formis in materia reservationis, que restringit iurisdictionem Episcoporum, & proximè strictè accipienda est, iuxta non excedat significatiuonem propriam verborum, cum igitur Decreta de celebrat. Missar. prohibeant reductionem onerum Missarum, non verò officiorum, &c. non est extendenda vltra Missas, cum nomine Missæ non veniant cetera iuxta; vnde eam verba dispositionis locum non habeant in hoc casu, nec etiam locum habebit dispositio. iuxta l. *Quod constitutum f. de milit. Testam. C. l. 4. §. Tatis f. de dam. infect. vbi Bart. §. Præter aut*, & notant Bald. *cons. 486. verbi. secundum de prob. lib. 2. Roman. cons. 442. num. Imola cons. 9. in iur. Titusque in l. si inquam verbo. Libertis. num. 2. C. §. C. de renouat. donat.*

Maiores difficultates est, an si anniuersaria consistant celebrationem Missarum, & etiam recitationem officiorum, aut aliarum precum possint moderari ab Episcopis quoad huiusmodi officia, & preces, &c. pro quo supponendum est, quod si huiusmodi anniuersaria antea habeant etiam elemosinas, in reductione præferendæ sunt Missæ elemosinis, vt declarauit S. Concil. Congreg. apud Collect. ad cap. 4. de reformat. sess. 25. Consil. Trident. ita vt saluæ remaneant Missæ, & reductio fuit quoad elemosinas, quia Missæ tanquam quid excellentius, & magis vtile, debeat semper quantum fieri potest saluæ manere; ex quo fit quod quando anniuersaria continent Missas, & officia, & necessaria est reductio prius faciendæ sit quoad officia, quàm quoad Missas, quia militat eadem ratio, & ita præsumendum est de mente fundatoris, seu Testatoris, quod scilicet velit saluum primo loco, quod principalis, & vtilius est.

Circa autem propositam difficultatem Tambur. *apud de sacrific. miss. lib. 3. cap. 1. §. 2. num. 5.* putat non posse Episcopum reducere officia, elemosinas &c. Quia omnia se habent per modum vnus, & ideo, cum non possit reducere Missas, nec etiam poterit reducere aonæa, præsertim quia sunt accessoria ad Missas. Verum quamuis omnia spectent ad idem anniuersarium, sunt tamen inter se separabilia, imò in ordine ad reductionem separati debent iuxta declarationem S. Congreg. de qua num. præced. cum prius reducenda sint cetera, quam Missæ. Vnde nihil obstat videtur, quin accipi possint tanquam partes diuersæ, quæ diuerso iure censentur, & quarum sit diuersum iudicium iuxta l. inter stipulationem §. sacrum. ff. de verbor. obligat.

Vnde si Episcopus in tantis Missis reducere officia, preces, elemosinas, &c. certum omnino est, quod non interueniret aliqua reductio Missarum, nam circa ipsas nihil omnino immoueret. Non ergo interueniret actus prohibitus, quia prohibitio sitit in reductione onerum Missarum, & aperte declarant illa verba, *Ne Episcopi &c. reducatur onera vlla Missarum celebrandarum*. Dum a tunc non interuenit actus prohibitus, non potest dici violari prohibitio. Neque ex eo, quod ex omnibus consistat vnicum anniuersarium, inferri potest, quod prohibitum de vna parte, erit etiam prohibitum quoad aliam. Quia prohibitio non cadit supra anniuersarium sic constitutum, sed supra reductionem oneris Missarum, atque adeo supra partem anniuersarij, que tamen de per se prohibetur, quatenus vltimum stat suorum à quocumque alio & ideo prohibitio circa ipsam non se extendit ad id, cum quo aliquando ex alicuius voluntate coniungitur.

QVÆSTIO. 1171.

An Missa Capellania non collatina moderari possint ab Episcopis.

S V M M A.

- 1 *Missa Capellania non collatina infirma post Trident. non possunt ab Episcopo reduci.*
Diffio Aliqua comprehendit omnia.
- 2 *Fundatio comprehendit omnia infirmationem.*
- 3 *Verba legis accipienda secundum eorum suam significationem.*
- 4 *Testator relinquens legatum fundat Capellam.*
- 5 *Sed quando est eligendus Capellanus.*

impositas in limine fundationis à Missis impositis & relictiis defunctorum vi consistit ex §. 1. Ergo Missæ impositæ in limine fundationis sunt illæ tantum, quæ sunt impositæ in fundatione canonica. Resp. Aliquando imponi Missas ex legato eum simplici tantum obligatione licet perpetua, illas celebrandi, ut cum Regularibus aut alieui Ecclesiæ relinquatur legatum tantum obligatione celebrandi certum numerum Missarum; aliquando verò relinquuntur Missæ celebrandi cum obligatione eligendi Capellanum, qui eas celebret, & tunc fundatur Capellania, quæ si non adit consensus Ordinarii, est non collativa, & missæ huius Capellaniorum dicuntur impositæ in limine fundationis.

QVÆSTIO 1172.

An Missa Capellaniarum laicalium reduci possint per laicos.

S V M M A.

- 1 *Principi laici an possint moderari omni missarum Capellaniarum laicalium.*
- 2 *Capellania laicales non sunt quas digna sub dispositione laici principis.*
- 3 *Obligatio in ordine ad celebrandum est spiritalis nec per laicos moderari potest.*
- 4 *Quod est laicale in Capellanis laicalibus est commune cum spiritali.*
Preteritis principum erga Ecclesiam quid dicat, Ius prebendionis non de iurisdictionem.
- 5 *Moderari leges Capellania est immutare obligationem celebrandi.*
- 6 *De privilegio conferendi promissores voluntarii voluntarium quid dicendum.*
Laici non sunt capaces iurisdictionis spiritalis.

Quia sunt aliquæ Capellanix merè laicales, quæ per laicos administrantur qui eligunt Capellanum abique eo, quod Ordinarius in aliquo se immisceat sicut etiam quando laici sunt exequutores ad procurandam celebrationem non Missarum, idcirco dabitur, ac tunc Princeps laicus, aut alius minister Missas reducere possit; partem affirmatiuam tradit Facundus, *præcep. 1. Eccles. lib. 3. cap. 7. n. 16. & 17. testatis de praxi*, quam inquit ipse semper se laudasse; laici autem quærit, quomodo id possit fieri per laicos cum reducere ad æqualitatem stipendium pro sustentario, ne sacerdotis celebrantis sit opus spirituale; Respondet quod ab initio huiusmodi Capellanix erectæ sunt à laicis, & ex hoc laicalibus; & proinde tam ratione erigentium, quam ratione bonorum subsidio Principis iurisdictionis qui tanquam pius, & communis patris per suos ministros procurat, quod vltimæ voluntates executioni mandentur, & proinde vti iussit, & rationabiliter executioni mandentur, faciunt Missas reduci ad debitam æqualitatem. Hoc autem non est disponere circa res spirituales, sed leges temporales ipsorum subsidiorum, quæ temporis processu factæ sunt iniustæ, reducere ad terminos iustitiae; addit etiam Reges Catholicos, & Christianos esse protectores Ecclesiæ, & proinde tanquam protectores concessum fuisse privilegium Regibus Hispaniæ, quod possint deputare promissores pro executione vltimatum voluntatum, quam procurarent iuxta terminos rationabiles, & cum utilitate administrandi, quod fieri non potest, nisi reducatur omnia missarum ad debitam æqualitatem; si autem

Si loquamur de huiusmodi Capellanis institutionis post Cone. Trident. videtur certum, quod non possint moderari, tùm Decreta de celebr. miss. loquantur de omnibus oneribus impositis post idem Concil. ut consistit ex verbis illis, *'Ne Episcopi &c. reducant eorum vlla Missarum celebrandarum*. Quæ oratio vniuersalis est comprehendens, quæcumque onerata, dictio eorum vlla idem significat ex Aliqua, & proinde vniuersalis, & omnia comprehendens iux. Gloss. *fin. in cap. si precep. de rescript. in. 6. & notant communiter Doctores*. Craven. *conf. 294. num. 4. Geminian. conf. 29. num. 2. Sord. conf. 134. num. 2. Et ita etiam notat Alphons. de Leone officio Capellani quæst. 1. sibi. 10. num. 290. & seq.*

Sic difficultas solum est, si huiusmodi Capellanix instituta sint ante Concil. Trident. & resolutio difficultatis ex eo pendet, ad Decreta de celebr. Missarum nomine fundationis, intendat totum fundationem canonicam factam cum consensu Episcopi, an etiam quam libet institutionem licet non canonicam Dicendum est autem intelligi de quibus institutionibus negat *casus fundationis facta per solos laicos sine consensu Ordinarii*, & proinde comprehendere etiam Capellanias non collativas.

Ratio est. Quia verba legis accipienda sunt secundum totam loquæ propriam significationem *l. 1. §. si is, qui natus est de eorum. ult. & l. præsentis. Quia quibus & l. fin. C. de his, qui ven. avar. & Cap. Suscepimus de rescript. in. 6. & notant Gloss. ubi verbo Non morte. Tit. in l. si unquam verb. Suscepit n. 17. C. de reuocand. donat. Suarez lib. 6. de legib. cap. 1. n. 7. Salas de legib. diffus. 11. sibi. 3. n. 4. Legislator enim etiam intendat notificare populo propriam voluntatem vtiur verbis in propria significatione, & quæ eam adæquant, cum ergo fundatio secundum propriam significationem non solum dicatur de fundatione canonica, quæ sit cum consensu Episcopi, sed etiam de fundatione laicali, verba illa in limine fundationis referri debent etiam ad Capellaniam non collativam, quia ipsa quoque verbi fuit fundata, & proinde habuit suum limen fundationis.*

Confirmatur. Videlicet Capellanix non collativæ fundatur à Testatoribus in dispositione vltimæ voluntatis relinquendo ad hunc effectum aliquod legatum, aut aliquem fundum, ut inferuiat pro sustentatione Capellani, hoc autem est proprie fundare Capellaniam, & proinde comprehenduntur hæ fundationes sub dispositione Decretorum de celebr. quia ad saluandam rationem fundationis fuisse, si erigitur fundus, & designatur pro Capellano celebraturo.

Dicit. Decreta de celebr. Missarum distinguunt Missas

tem querat, vnde habeant hoc privilegium Resp. licet non exeat privilegium, sufficere formam cum continuo casu privilegij, & citat Feñu. in cap. cum contingit. talis aotem usus adest circa deputandos provisores, ad quod, vt principale reducitur tantum accessorium reduci solentur.

2. Hanc opinionem recipit Palaeus part. 4. super. moral. tract. 22. disp. 2. in par. 15. num. 6. sistent n. 7. Facundez motum fuisse ad ita locendum levissimis rationibus, dicendum itaque est. *Non posse Principes laicos aut ipsorum ministros reducere Missas, quantumvis celebrandas virtute legati, aut Capellani laicali.* Ratio desumitur ex eo, quod siue hæc reductio fiat moderando leges testatoris, quod impossibile est, siue reddendo ad æqualitatem ipsarum voluntatis, siue quocumque alio modo, semper actus principis, seu ministroe ipsius versatur circa aliquid, quod saltem est annexum cum re spirituali, nempe cum ministerio spirituali Sacerdotis in offerendo sacrificium. Hæc autem connexio sufficit, vt nullo modo sit sub dispositione laicorum vt constat in iure patet, quod ob totam connexionem cum spirituali excluditur à laicorum dispositione Cap. Quante. De indic.

3. Constat. Etiam si per Laicos reducatur leges fundationis ad æqualitatem, aut declararetur, stipendium non esse sufficiens pro numero assignato à fundatore, & hoc fieri posset per ipsos, adhuc tamen non sufficeret pro reductioe Missarum, quia vt reductio formatur effectum, necessarium est, quod fiat mutatio circa obligationem Capellani, quam habet in ordine ad celebrandum, quæ non potest moderari per Laicos, cum sit obligatio spiritualis fundata in ministerio spirituali Sacerdotis, & in ordine ad actum spirituales, qualis est obligatio sacrificij. Et quomodo vacante Capellania moderaretur onus adhuc tamen moderatio versatur circa materiam spirituales, & potius excederet facultatem laicalem.

4. Neque obstat, quæ pro se adducit Facundez, nam licet hæc Capellania sint erectæ à laicis, & ex bonis laicalibus, & conferantur etiam à laicis, adhuc tamen hæc omnia connexa sunt cum re spirituali, nempe ministerio offerendi sacrificium, & habet implicam obligationem spirituales offerendi sacrificium, circa quam, vt dictum est, debet fieri immutatio, vt sequatur moderatio. Alioquin, si ex dicto capite subesset iurisdictioni Laicorum, omne beneficium subesset, quia est etiam à laicis & ex bonis laicalibus. Neque ex eo, quod protektor Ecclesiæ sequitur quod possit exercere iurisdictionem circa ea quæ à Laicis iurisdictione exempta sunt, aut circa victimas voluntatis ad causas pias, nam spectat ad Episcopum procurare executionem iuxta Cap. Ita de testam. Vnde tanquam protektor debet solum eam defendere ab iniurijs, & molestijs. Prorectio eorum consistit in defensione, non autem in usurpatione iurisdictionis, alioquin defendendo, & protegendo illi noceret, & inferret iniuriam. Quis autem dicit illatorem iniuriæ esse protectionem. Ius enim protectionis non tribuit iurisdictionem §. 1. Authen. de hered. & falsid. & Cap. Imperialis de prohib. fundi alien. per frider. & notat Rota coram Penna decis. 195. num. 10. & coram Ludonif. decis. 4. n. 3. Quid si in hoc protegere vellent Ecclesiæ, possent procurare, quod Missæ reducerentur ad æqualitatem ab ijs, ad quos spectat.

5. Cum autem dicit Facundez, quod hoc non est disponere de rebus spiritualibus, sed reducere ad iustitiam leges temporales suorum subditorum constat ex dictis esse falsum, est enim disponere saltem de connexis cum spiritualibus, & immutare, vt di-

ctum est, obligationem celebrandi, quæ spiritualis est. Et quomodo fundator possit ponere huiusmodi leges, & potius videretur remanere sub dispositione laicali, atque in ipsa in remotione aonebantur cum re spirituali, extrahuntur à dispositione Laicorum iuxta superius dicta.

Quod autem spectat ad privilegium constituendi pro moretore pro executione ultimarum voluntatum, cum de renote, non constat, & habere tantam vim ex praxi & forma, debet accipi secundum terminos habiles, nempe quorum consuetudine acquiri possunt. Non potuit autem acquiri consuetudine cum extensione ad spirituales iurisdictionem exercendâ. Nam cum laici non sint capaces spiritualis iurisdictionis iuxta Cap. Decernimus. de indic. & Cap. Ecclesia S. Maria de consil. vbi Glof. verbo. Etiam religiose Abbas num. 5. & in Cap. fin. num. 15. de consuet. non possunt eam præscribere, aut consuetudine acquirere.

Q V A E S T I O 1173.

Quam sit onera simplia Missarum super quibus de facili conceditur reductio.

S Y M M A.

1. Onus Missarum aliud simplex aliud ex pacto. Pactum quando interueniat.
2. Onus Missarum an sit conuentionale si ab heredibus assignetur stipendium.
3. Si onus Missarum imponatur rei denata an sit conuentionale. Denatio est ex mera liberalitate.
4. Onus Missarum an sit conuentionale si legatarius acceptus legatum dum legatur.
5. Quid si interueniat conuentione de quantitate leganda. Ex utraque deliberatio non acquiritur ius.
6. Onus Missarum quando sit conuentionale licet ex testamento habeat executionem.
7. Onus conuentionale in ordine ad reductionem an sit tantum in instrumentale. Sine scriptura saluatur vera conuentione.
8. Ad illa per heredes non conuentione onus Missarum sit conuentionale.
9. Licet heredes assignent stipendium onus Missarum non sit conuentionale.
10. Onus Missarum an conuentionale, si testator disponat, quod non soluto legato certis fundis transeat ad legatarios.
11. Onus Missarum semper est conuentionale, quando à viuentis imponitur viuenti.

Onus Missarum perpetuarum dupliciter imponi potest, vel simpliciter, vel ex pacto, seu conuentione. Tunc imponitur simpliciter, quando determinatur onus, & assignatur annuum salarium, seu stipendium pro substinendo onere; tunc enim quomodo acceptetur, est opus simplex, quia non imponitur cum aliqua præcedente conuentione, vt contingit in legatis, quæ relinquuntur pro Missis perpetuis, & à legatario acceptantur. Onus autem conuentionale est illud, de quo priusquam imponatur conuenit inseri partes, & pacto iniro inseri ipsas stabilitur. Quia enim inuicem sibi præstant consensum, & circa onus, & circa compensationem euentus, idcirco interuenit pactum iuxta Glof. in l. 1. verbo. Duorum ff. de pact. Bart. ibidem opposi. 3. & alios, & ex hoc

onus

onus impositum dicitur conventionale, seu ex pacto.

Cites autem hoc onus conventionale occurrunt nonnullæ difficultates. Quarum prima est, an si testator relinquat onus celebrandi ulla assignato stipendio, quod postea assignandum sit, onus eadem conventionale ea eo, quod conveniat inter partes de stipendio. Et negativè resolvendum est. Ita etiam Bordon. in *consil. Regular. resol. 25. num. 40*. Quia scilicet determinatio nō de penderi de conventionis partiū sed ab Ordinario, ad quem spectat de cœmossare, pro ut respondit S. Concil. Congreg. in *respons. ad S. dub. ex propo. super decreto, de celebrat. missarum*. Et tunc ordinarius supplet, quod erat præstentandum a testatore, & tanquam implementum dispositionis ipsius, non alterat, sed reliquit in suo statu simpliciter legatī, & idē onus quoque remanet simplex, & onus impositum absque conventionis aliqua cum legatario.

Secunda difficultas. An onus sit conventionale, si imponatur mediante donatione aliqua, seu si imponatur rei donatæ, quæ cum tali onere transeat ad Donatariam. Videtur enim esse conventionale quia ea utraque parte intervenit consensus, nempe ea una parte in donationem, & ea alia in acceptationem rei donatæ. Sed negativè resolvendum est ut resoluunt etiam Bordon. in *consil. Regular. resol. 25. num. 44*. Quia Donatio non perficitur acceptatione donatarii, utque adeo nec consensus illius, huiusmodi acceptatio supponit donationem factam, neque enim acceptari potest, quod non est, & idē nec etiam donatio nisi sit facta. Unde licet, si non acceptetur, impediat effectus donationis, non tamen impeditur, quin existat donatio ordinata ad ponendum suū effectū. Constat. Donatio propter ea iura liberalitate nullo omnino. Iure cogente l. *Donari. ff. de donat. & l. 27. & 29. cod. de iur. Quod autem datur ea conventionione, datur ea debito, & proinde donatio, & conventio se invicem excludunt.*

Tertia difficultas. An si, dum sit testamentum, interveniat legatarius, & tunc decesserit, si acceptatur legatum cum onere Missarum, an tunc onus eadem conventionale. Et negativè resolvendum est eum Bordon. in *consil. Regular. in cit. resolut. 25. numero 42*. Ratio est. Quia cum conventio perficiatur mutuo consensu in eandem rem, perficitur statim, & vicissim exhibetur consensus, quamvis autem legatarius sit præsens testamento, & decesserit, se acceptare legatum, nullus tamen inde sequitur effectus, quia dispositio testamentaria non est pro tempore præsens, sed pro futuro, & idē non obstante declaratione Legatarii de acceptatione fertur effectum per modum ultimæ voluntatis, utque adeo absque villa conventionē, & onus impositum remanet simplex.

Major difficultas est. Si quis conveniat eum Collegij Rectore, de quantitate legandæ pro onere missarum, cum promissione de acceptando legato. Resp. Neque adhuc esse conventionale, quia illa conventio non est propria conventio, cum tunc non inducat aliquam obligationem, neque sortiat effectum, sed est solum, tractatus quidam deliberativus de eo, quod faciendum est, quod placeat utrique parti. Et idē nullum ius queritur partibus l. *si volumus C. de resind. vendit. & l. si ex causa ff. nunc videndum C. de minor. & l. siendum ff. de adit. & cap. Dudum, de reb. Eccles. non alien. Et notant Bald. in *dist. l. volumus. Bart. in l. malum. C. si quis aliter, vel sibi. Salicet. in l. Contrahit ff. de iude Instrum. ubi & ceteri Doctores. Titiaquel. de retrah. conven. in fine, num. 24*. Unde nulla inducitur obligatio per dictum tractatum, sed potest testator revocare legatum, & legatarius non acceptare. Totus enim iste tractatus subordinatur dispositioni ultimæ voluntatis, & sequitur eam ipsius, & secundum ipsam regulatur.*

In vno tamen casu onus esset Conventionale, si nimirum Testator, antequam concederet testamentum conveniret cum Collegio, Convento, &c. de quantitate legandæ pro onere missarum, & se invicem de præsentī obligarent, alter quidem ad legandum, & alter ad acceptandum legatum eum onere, ut indicat etiam Bordon. in *consil. Regular. resol. 25. num. 51*. Nam tunc non interveniret solus tractatus preparativus, sed vera conventio inducens de præsentī obligationem. Unde etiam si testator non legaret sicut promissit, possent nihilominus hæredes cogi ad solvendum quantitatem legatam.

Ar si solum conventio dicta fuit inter partes ortus tantum, absque stipulatione, onus Missarum an sit conventionale. Resp. Bordon. in *consil. Regular. resol. 25. n. 46*. Non esse conventionale in ordine ad reductionem, quam solet denegare S. Congreg. Concil. Quia referuntur sunt stricti iuris, & non extenduntur ad non expressa. Unde etiam rescriptum S. Congreg. denegans reductionem oneris, si sit conventionale, & bet strictè accipi, & intelligi solum de conventionali instrumentali: Verum quicquid sit in ordine ad reductionem, de quo infra, negari non potest, quin sit onus conventionale, cum in ea conveniant substantialia Conventionis, nempe duorum consensus in vnum, qui se invicem obligant, in quo consistit substantia pacti, & conventionis iuxta l. r. ff. *De pactis*. Scriptura autem non est de substantia conventionis, sed tantum eoneurrit ad illam probandam.

Quarta difficultas. An si post mortem testatoris aliteretur legatum, ita ut angustaretur quantitas relicta de consensu hæredis, & legatarii, onus eadem conventionale. Et affirmativè resolvendum est eum Bordon. in *consil. Regular. resol. 25. num. 44. ver. Cum igitur*. Ratio verò est, quia non suscipitur onus secundum dispositionem testatoris, & proinde non est secundum illius mensuram, sed secundum novam dispositionem, quæ constituitur ea coventione, ne partī per mutuum consensum tamen onus, tunc etiam in stipendium pro substituendo onere. Cum ergo partes conveniant super dispositione testatoris eam immutando, onus simplex sit conventionale.

Quinta difficultas. An onus fiat conventionale, si testator obliget hæredes ad procurandum celebrationem certi numeri Missarum nec assignet stipendium, sed de ipso postea conveniat inter hæredes, & & gratum, cui assignetur certa quantitas, aut certus fundus. Resp. enim Non esse conventionale, quia assignatio stipendij est in executionem dispositionis testamentariæ, & proinde sequitur naturam illius & reliquit onus in esse simpliciter, nec facit transire in conventionalem. Deinde illa conventio, quæ intercedit inter partes non est conventio circa impositionem, & susceptionem oneris, sed circa executionem, quia onus est iam impositus per dispositionē testamentariam, & idē non alterat dispositionem testamentariam. Et ita etiam sentit Bordon. in *Consil. Regular. resol. 25. num. 48*. Est tamen advertendum, Quod si testator relinqueret liberum hæredibus procurare celebrationem Missarum per quos magis ipsi placeret, nec assignaret stipendium, tunc onus esset conventionale, si conveniret cum aliquo de celebratione, & de stipendio, quia tunc onus non regularetur secundum dispositionem ultimæ voluntatis, sed secundum dispositionem hæredum inductam ea conventionē partium, & propterea onus esset conventionale.

Sexta difficultas. An onus sit conventionale, quoniam

EE e do testat

do testator ita disponit, quod si hæredes non satisfaciunt annuo legato, fundus assignatus pro substituendo onere celebrationis Missarum, transeat immediate ad legatarium. R. c. p. cum Pordon. in *consil. reg. refel.* 21. num. 47. Non esse, nec huiusmodi conventionale, etiam si hæredes consignent fundum legatario. Nam talis consignatio quocumque modo fiat, semper est in executionem dispositio testamentaria. Ex quoque autem non inducit novam dispositionem, sed factam deducit ad effectum. Unde cum antea onus tantum ex simplici legato, esset simplex, remaneat adhuc simplex non obstante consignatione fundi iuxta testamentariam dispositionem.

- 11 Ex dictis inferitur Tunc onus semper futurum conventionale, quoties inter viuentes ex vna parte assignatur annuum stipendium, aut datur aliquid pro compensatione oneris, & ex alia assumitur onus celebrandi Missas. Quod notat etiam Bordon. in *Conf. reg. refel.* 21. num. 49. Nam impositio oneris est effectus Conventionis à qua primum originem trahit. Conclusio enim incipit à tractatu & tractatus ad Conventionem tendit, qua inter partes conveniunt de onere, & de compensatione oneris.

QVÆSTIO 1174.

An onera Missarum Conventionalia reduci possint.

S Y M M A.

- 1 *Onera Missarum conventionalia immutatis rebus non sunt reducibilia.*
Patia servanda.
Non est liberum contrariare contra pactum.
- 2 *Non obstante pacto possunt Missæ reduci, si non sit congrua præstatio.*
Privatarum patia non prævalent publice utilitati.
- 3 *Missæ perpetuæ, requirunt congruum stipendium.*
Quando lex respicit patia, non comprehenduntur suo regula, quod sunt servanda.
- 4 *Mutatis rebus onera Missarum sunt reducibilia.*
Patia habent tacitam conditionem de rebus sit stantibus.
- 5 *Exclusa reductione onerum conventionalium, venimus rationem ea, qua non sunt stipulata.*
Consuetudo quomodo confargat.

Dicendum primum. *Onera Conventionalia celebrandarum missarum stantibus rebus in iisdem terminis non sunt reducibilia.* Hoc autem intelligitur de iure ordinario, Quia de iure extraordinario potest Poneffex relaxare pacta priusorum concurrente aliqua rationabili causa. Ratio est. Quia cum huiusmodi onera sint pacto firmata, debet pactum servari l. 7. §. *Præter. ff. de pact. l. 1. §. ff. de pign. l. 1. §. ff. de verb. signif. l. 1. §. penul. C. de pact. l. 1. §. 2. de pactis.* Si tamen est in viuis cuiusque potestate pacisci, vel non pacisci, ita sequitur pactum, non est amplius alicui liberum venire contra pactum. l. *per fundum ff. de servit. rustic. prad. l. 1. §. C. de rei vendic. l. 1. §. post mortem ff. de pact. ubi Bart. & Doctores.*

2 Maior difficultas est. An si onus Missarum ex conventionem non esset æquitate compensatum. Et videtur affirmatio re solvendum, quoniam enim libet interpositum sit pactum super onere Missarum, quatenus nemo ad paciscendum compelli potest iuxta l. *Diem §. fin. ff. de recept. arbitrar. attamen quia huiusmodi pactum cedit in præiudicium Ecclesie succed-*

foram, siquidem facit, quod publici ministri ipsi non habeant ex ministerio offerendum Sacrificium congruum substitutionem quæ illis debetur ratione huius muneris id est capax reductionis, quatenus non debet petri, quod priusatum pactis publica utilitas mutetur iuxta l. 2. §. *sed quia veretur. C. de Iuram. Calam. & notat innot. Doct. Ruin. conf. 10. num. 1. Fulgos. conf. 19. Cephal. conf. 175. Ioan. Bapt. Plot. conf. 198. num. 51. Paris. conf. 69. num. 121. libro tertio.*

Accedit etiam. Quod Decreta Sac. Congregat. de celebrat. missarum requirunt, quod Missæ perpetuæ habeant congruum emolumentum, quod oneri correspondeat, ut diligenter eidem oneri satisfiat, nisi incongruum sit, aut negligenter adimpleatur, aut propterea negligatur & ideo si conventio non sit conformis prædictis Decretis, non solum non habebit iuris assensum, sed potius lex consuetudine, resistit. Unde cessat regula fundata in iure naturali, quod pacta sint servanda, quia cum aliquo modo lex resistat, non comprehenduntur sub dicta regula iuxta l. *Ad duo ff. de rei. nup. l. 1. Non dubium C. de legib. & notant Bald. & ceteri Doctores in l. nemo potest ff. de legat. 1. Viuis de res. 369. num. 13. tit. 2. Et proinde huiusmodi pacta exigente ita publica utilitate reduci debent ad æquitatem & debitum terminos.*

Dicendum 1. *Onera Missarum ex conventionem iura reducibilia mutatis rebus & circumstantiis.* Intelligitur autem de mutatione ratione iuris deficit debita proportio inter stipendium & onus, aut aliquo alio modo onus fiat magis onerosum, quam erat tempore conventionis. Ratio est. Quia quando initur pactum aliquod, habet semper tacitam conditionem quod obliget rebus sit stantibus l. *Quæro §. Inverecundus ff. locati l. 1. Cum quis ff. solut. mare per quem text. id notat Bart. in l. Quærit §. si duo ff. de hered. instit. Ergo si status rerum mutetur, habet locum ex natura eiusdem pacti, quod reducat onus ad terminis æquitatis iuxta præsentem rerum statum; ita ut tale fiat, quale imponeretur statu præsentis rerum status & habita ratione æquitatis.*

Ex dictis inferitur contra Bordon. in *regul. refel.* 21. num. 46. Quod si Sac. Congregatio concedat facultate reduci onera Missarum exceptis 15, quæ sunt ex conventionem non solum per dictum scriptum, quoniam exclusum sit stricte accipiendum, excludere onera conventionalia ex Instituto, sed etiam quocumque alio modo conventionalia, dummodo constet esse verè conventionalia. Neque enim Institutum reddit onus conventionale, sed supponit & solum reducit conventionem in acta publica, ut faciat quod sit in forma probante. Consuetudo enim consurgit ex duorum consensu in onus & stipendium pro onere substituendo iuxta l. 1. §. *De pact. & ideo si intervenit talis consensus onus verè est conventionale & proinde exclusum, etiam si tantum sit Consuetudo verbalis, per scriptum Sac. Congreg. Quia substantia materiæ excepte deprecatur in dictis oneribus, & proinde comprehenduntur sub verbis scripti, quatenus excludit.*

QVÆSTIO 1175.

Quid servandum in reductione Missarum.

S Y M M A.

- 1 *Modus servandus in reductione Missarum.*
- 2 *Quæ divergentia adhibenda in reductione Missarum.*

3 *Modo*

- 3 *Moderatio oneris Missarum debet esse secundum conscientiam.*
- 4 *Quando committitur aliquid conscientia, quam conscientiam sequenda.*
- 5 *Quid conscientia propria, quid communis.*
- 6 *Missæ non sunt reducenda nisi ex necessitate.*
- 7 *In reductione Missarum resoluendum quod magis expedit.*
- 8 *Et stabilenda commemoratio &c.*
- 9 *Quid vultis nomine commemoratio.*
- 10 *Qualis debet esse commemoratio.*
- 11 *Quando facienda ista commemoratio.*
- 12 *Difficilis tempus importari perperam.*
- 13 *Quam frequenter debet esse commemoratio posita per reductionem.*

nempe ad eos, quos defunctus rationabiliter approbare deberet, si viveret, & consideraret præ sentem statum rerum.

Est autem advertendum, quod quando dicitur reductionem esse faciendam secundum Conscientiam non est intelligendum de speciali conscientia reductus. Sed de Conscientia communi. Quamvis enim dicat *pro sua Conscientia* non intelligit pro sua propria Conscientia, sed pro sua communi Conscientia, hæc est pro sua Conscientia secundum quam convenit cum sensu aliorum. Quia quando committitur aliquid alterius conscientie, is non propriam sed Commune sequi debet ut notat Glos. in cap. Iudicum 3. quæst. 7. Bald. in l. 1. c. Qui accus. non poss. l. in 3. sed iste num. 13. l. i. de act. Mart. in l. Quasi. num. 70. ff. de quæst. Alex. cons. 218. num. 5. lib. 2. Menoch. cons. 285. num. 34. Quod etiam colligitur ex ipso Concil. dum præscribitur, quod reductio fiat ab Episcopis in synodo Diocesana, in Generalibus in capitulis Generalibus sicut auditis placitis sententiis possint formare Conscientiam Commune regulantem reductionem. Vnde quando reducunt per facultatem, quam habent de iure communi, adhuc debent prudentium, ac doctorum vitorum sententias audire ut discernerent possint quanam sit conscientia communis. Fateor tamen hoc quoque assequi posse attendendo ad ea, quæ Doctores scripserunt & sequendo eorumdem directionem, nam Doctores tradunt regulariter, quod iudicium & æquum est, atque adeo quod est secundum communem conscientiam, quod enim regulatur ratione communiter approbatur, cum ratio sit omnibus communis.

Ex quibus deducitur quod cum conscientia propria sit illa quæ quisque vnam rem aliquam habet, communis vero quam committit homines habent ut declarat Glos. in cap. Iudicum 3. Quæst. 7. Bald. in l. 1. c. qui accus. non poss. l. in 3. sed iste num. 13. l. i. de act. Alex. cons. 218. num. 5. lib. 2. Per conscientiam communem quæ sequenda est in reductione Missarum non debet intelligi conscientia communis actualis, sed habitualis, hoc est illa, quæ apta est communitate formari à sequentibus doctum rationis. Ex quo fit, quod si te lucens onera pensatis oneribus, circumstantiis sequens ductum rationis & solet prudentes deliberare, formet conscientiam, quod tali pacto reductio facienda sit; hæc conscientia habenda erit pro communi, tamquam ea, quæ oritur ex fonte rationis, apta eodem modo in omnibus formare conscientiam.

Tertio requiritur necessitas reductionis, ut desu. 6 mittitur illis verbis *In Ecclesijs, quas hac provisione indigere cognovimus*. Dubitat modo quanam necessitas requiratur, ut dicatur Ecclesiæ hac provisione indigere. Ex duplici enim capite provenire potest vel quia diminuti sunt redditus itavi elemosina, quæ superest, non sit omni proportionata: vel quia ex alio capite nequeant Missæ præscriptæ celebrari sine quia diminuti sūt numerus Sacerdotum, siue aliunde impedimentum proveniat. Quod autem sufficit necessitas ex alterutro capite, colligitur ex eodem Concil. in l. cap. 4. de reformatione. ff. 25. dum recensens abusum non satisfaciendi oneribus Missarum, commendat duplicem causam, ex qua provenit, nempe magnam numerum Missarum, cui satisfieri non potest tenuitatem elemosinarum, ut proinde non reperitur qui velit onus suscipere. Et postea assignat provisionem pro Ecclesijs, quæ ex his duobus capitulis ea indigentur.

Quarto requiritur. Quod in hac reductione resoluatur quod magis videbitur expedire ad honorem & cultum Dei, & Ecclesiarum utilitatem ut ibidem docet Concil. In quo declaratur quid pro conscientia
Etc 2 facia

Cum Episcopi & Generales Ordinum possint adhuc reducere Missas impositas ante Concil. Trident. extra litem fundationis non quidem vigore facultatis concessæ à Trident. nam fuit coarctata ad primam synodum, seu capitulum generale ut declaravit S. Congreg. Concil. die 15. Decem. 1629. sed de iure communi, quia dicta reductio non cadit sub prohibitive Decret. de celebrat. missar. ut constat ex dictis superioribus. Modò inquiratur. Quid in hac reductione servare debeant. Modus autem servandus in reductione desumi potest à Concil. Trid. sess. 25. cap. 4. de reformatione. dum inquit. *facultatem dat Episcopis, ut in synodo Diocesana, tamque Abbacibus, & Generalibus Ordinibus, ut in suis Capitulis generalibus re diligenter perscrutari possint pro sua Conscientia in prædictis Ecclesijs quas hac provisione indigere cognoverint statuta circa hæc quæcumque ad Dei honorem & cultum, &que Ecclesijs utilitatem viderint expedire. Ita tamen & eorum scriptis Defensionem Commemorare fiat, qui pro servandis antiquis statuta leges & ad ipsius usus reliquerunt* Quod spectat ad reductionem faciendam in synodo Diocesana, aut Capitalis generalibus, dictum est supra, nunc cætetera perpendenda sunt.

1. Requiritur ergo pro hac reductione primo loco causæ cognitio, ut declarat illa verba *re diligenter perscrutari*. Nec sufficit quæcumque causæ cognitio sed debet esse perfecta quantum fieri potest, ut constat ex dictione *Diligenter*. Quanta autem debeat esse humilissimi diligentia non potest certa regula definiiri, sed relinquendum est prudentis arbitrio iuxta ea quæ traduntur Dec. in l. Non videtur §. Qui in ass. ff. de regul. Iur. Menoch. de arbit. cons. 138. a. 15. lib. 2. In vno enim Casu maior diligentia erit adhibenda, quam in alio iuxta diversas Circumstantias. Pro præxi autem ea erit consideranda, quæ tempore onus impositum sit, quæ proportio fuerit tunc inter stipendium & onus, & quæ de præsentis sit, quamvis tunc, & quantum nunc sit necessarium pro alimentis Sacerdotum. An & quantum numerus Sacerdotum sit diminutus. An Ecclesiæ pro maintenance & expensis pro celebratione Missarum habeat servata proportio eisdem proventus. An stipendium pro Missis sit augmentum, an verò diminutum. Quanto tempore onus Missarum adimpletum, & an sit antiquum, an verò modernum. Quantum redditus sint diminuti & alia huiusmodi, quæ inseruiunt pro mensuranda moderatione oneris.

2. Secundo requiritur. Quod moderatio oneris fiat iuxta conscientiam ut declarat illa Verba *pro sua conscientia*. Vnde in reductione non conceditur libera facultas, sed restricta ad dictam conscientiam; & proinde intra terminos æquitatis. Cum enim agatur de mutatione alienæ voluntatis circa leges, quas impositus, rebus, non potest concedi libera facultas, sed tantum reducere ad onus ad terminos æquitatis,

faciendū sit in hac reductione dum facultat reducen-
di est coarctata ad id, quod est in maiorem Dei ho-
norem & utilitatem Ecclesiæ. Ex quo fit quod ea-
tantum diminutio oneris faciendū sit, quæ à neces-
sitate exigitur quia hoc modofalciatur quod statuat
quod magis in Dei honorem & utilitatem Ecclesiæ
expedit. Cum enim in præsentī materia honor
Dei & utilitas Ecclesiæ consistat in eo, quod
adimpleantur onera imposita ex pia dispositione de-
functorum, dum dicta onera minuantur quāto
minus fieri poterit, statuitur quod magis expedit Dei
honori & utilitati Ecclesiæ.

8 Quidam requiritur. Quod in reductione Missarum
semper stabilizatur Commemoratio illorum defun-
ctorum in quorum favore onera erant adimplen-
da. Ita enim cit. cap. 4. de reformat. sess. 25. conclusit
ita canon ut eorum semper defunctorum commemoratio
fiet, qui pro suorum animarum salute legata ea ad pias
usus reliquerunt. Modò autem insurgit dubium, quid
intelligatur nomine huius commemorationis. Resp.
Quod cum Concilium loquatur indistinctè, quæcum-
que Commemoratio sufficit vel saluatur, quod exigitur
à Concilio, siue consistat in celebratione vnius
aut plurium Missarum, siue in recitatione collecta-
rum siue aliarum precum, siue etiam in solo mementi-
post consecrationem. Ita declarat S. Congreg.
vi referi Collector ad dist. cap. 4. de reformat. sess. 25.
Concil. Trident. Et ita etiam notant Fraxinel de obli-
g. Sacerdot. sess. 7. §. 5. num. 17. Francif. Leo. part.
2. Theol. cap. 11. num. 38. Vgolin. de off. Epif. cap.
61. num. 1. Moneta de commun. sol. volent. cap. 5. n. 366.
Barbosa de potest. Epif. allegat. 29. num. 21. Lexana
in sum. verbis. Missarum 30. in sum. Naldus in sum.
verbis. Missa num. 10. Garzia in sum. tract. 3. dist. 10.
dub. 9. num. 6. Tamburin. opus de sacrific. missalib.
3. cap. 1. §. 1. num. 5. in fine. Hæ autem commemo-
rationes eligende sunt servata proportione cum ad
onus redactum, tam etiam ad emolumentum, quod
superest pro substinendo onere, quia iuxta Concil.
citatum debet determinari, quod magis expedit uti-
litati Ecclesiæ, & Dei honori.

9 Rursus autem dubitatur, an ista commemoratio
debeat esse specialia, & distincta pro singulari, an verò
sufficiat vnicuique pro omnibus, quando contingit re-
duci plura onera. Resp. autem Aliud esse, quod com-
memoratio fit vna pro omnibus in communi, & in
conspectu. Aliud verò, quod sit vna communis sed in
qua specialiter fiat commemoratio. Prima non videtur
sufficere pro intentione Concilii, quia vult, quod
fiat commemoratio ad mandatum memoriam
oneris, & ad offendendam gratitudinem erga defun-
ctos, quæ proinde etiam singulos offendendam est.
Secundā verò videtur sufficere quando qualitas oneris
reducti non videretur requirere speciem com-
memorationis scilicet à quocumque alio, nam saluatur,
quod requirit Concilium in forma specifica,
dñis singularum in specie fit commemoratio, &
ideò si pro pluribus celebraretur vna Missa eam
pro singulari distinctè applicando, nec recitaretur vna
collecta cum singularum nominibus cum quocum-
que alia commemoratio fieret, in qua specifice reco-
leretur singuli defuncti, pro quibus substinerebat
onus satisficeret dispositioni Concilii.

10 Præterea adhuc dubium est. Quando, & quam
frequenter fit faciendā commemoratio ista. Cum
enim dicat Concilium, *Præsertim semper defunctorum
commemoratio fiat*, videndum est, quid importet dictū,
semper dictio autem *semper* importat perpetua-
tatem, ut notant Socin. consil. 17. num. 5. vol. 1. Ro-
land. consil. 21. num. 18. vol. 4. Paris. consil. 37. num.
24. vol. 2. Boet. decis. 258. in 2. Sord. decis. 121. num.
4. Menoch. consil. 106. num. 63. Rota decis. 359. num.

3. part. 1. decis. 131. num. 4. part. 2. Rec. & de
coram Veral. decis. 35. num. 9. part. 2. & coram Man-
lica decis. 39. num. 7. vet. Quamvis administratio. Et
proinde operatur, quod commemoratio debeat esse
perpetua, ita enim æquitas exigit, quia cum onus
sit perpetuum, commemoratio quoque debet esse
perpetua; ut sit proportionata.

Quam autem frequenter debeat esse in hac perpe-
tuitate nihil reperio apud Doctores. Videtur autem
debere in hoc proportionari oneri, ut omnium siue
commemoratio in istis temporibus, seu diebus, in quibus
erat adimplendum onus reductum. Et proinde
sit quotidiana, si onus erat quotidianum, aut
hebdomadaria, mensuralis, siue annualis, si onus
erat tale. Hæc enim correspondentiā habet aliquam
æqualitatem proportionalem, & idè valde inferuit
ad proportionem inter onus reductum, & impositum
Vnde tunc præcipui erit attendenda, quando onus
reduceretur in solum commemorationem. Est tamen
aduertendum. Quod hæc proportio non esset at-
tendenda, quando reductio exigeret consideratio onere,
quod frequentior esset commemoratio quam esset
exequutio oneris.

QVÆSTIO 1176.

An in reductione Missarum sit habenda ratio ex-
pensarum Sacrificia.

S V M M A.

- 1 In reductione est habenda ratio expensarum pro ce-
lebratione.
- 2 Expensa pro celebratione non debet cadere in dam-
num Ecclesiæ.
- 3 Expensa ad eam pervenit de cuius interesse agitur.

Intelligitur de expensâ, quæ contingunt invicem
celebrationis missarum. Est affirmativè resolu-
endum est. Ita etiam Bordon. in Concil. Regul. resal. 27.
num. 52. Quia subdit, quod si rescriptum S. Congr.
concederet, quod missæ quotidianæ perpetuè redu-
cerentur ad rationem quinqueaginta scutorum mon-
netæ Romanæ pro qualibet missa quotidiana, debet
ita accipi, ut prius deducatur expensæ pro Sacrificiis,
& postea rediscitur missæ cum ea correspondentiā ad
mensuram quæsitatis, quæ superest. Verum hoc intel-
ligi debet quando Sacrificia non habet speciales red-
diti pro sui mantentione, & celebratione missarum.

Ratio est. Quia Ecclesiæ debet servari indemnitas
nec enim eorundā est, quod in gratiam aliquis, cui
non tenetur, profundat proprium. Cum ergo ex-
pensæ quæ sunt propter celebrationem missarum,
sint in beneficium illius ad cuius instantiam missæ
celebrantur, potest ab ipso exigere compensationem.
Rursus celebrans missas non tenetur de suo stipen-
dio, quod datur pro substitutione, relaxare, ut in-
serviat pro expensâ, quia totum est ipsi debitum in-
vicem ministerii, ergo aliud ad eum eius gratiam
sunt, subministrari debent: & si non subministran-
tur, potest Ecclesiæ se indemnem servare. Et proinde
S. Congregat. Concil. in resp. ad 7. dub. ex propositis
super Decretis de celebrat. missar. rescriptis. Quod ad
electorales manualibus pro missis possit retrocedi,
quatenus sufficiat pro expensâ necessariis, & reli-
quum dari celebranti, si Ecclesiæ non habeat red-
ditum ad hunc effectum debitum.

Accedit etiam. Quod expensæ semper pertinent
ad nom de cuius interesse, aut utilitate agitur iuxta
ea, quæ tradunt Bald. in l. si aliquando, ff. de iust. pro-
consul.

consul. Francisc. Crenens singul. 25. Angel. in l. Tur-
res. C. de op. publ. Copol. De senis, urban. pradior. cap.
39. in fine. Boet. trall. de verbor. clen. Grammat. consil.
23. Menchaca illust. quæst. cap. 6. in i. 2. Garzia de
expens. & meliorat. cap. 21. num. 30. Ergo cum in cele-
bratione missarum agatur de interesse illius, ad cuius
instantiam celebrantur, ad ipsum quoque pertinent
expensæ celebrationis.

4. Supradicta tamen doctrina est limitanda; ut non
habeat locum, quando stipendia pro missis esset ita
pingue, ut excederet conuectum correspondens mis-
sis perpetuis. Quia tunc in reductione esset habita-
ratio eam expensarum. Neque enim putandum est,
quod in reductione stipendium remaneret pingue,
nisi ut etiam haberetur ratio expensarum, aliquo
modo non fuisset iusta, quia nimium esset detra-
ctum oneri, cum tamen iniqui debeat, quamvis minus
possibile sit, necessitas enim debet esse mensura re-
ductionis, nec supra ipsius exigentiam onus est im-
ponendum.

QUESTIO 1177.

An, & qua causa requirantur pro reductione
Missarum.

SUMMA.

1. Qua causa requirantur pro reductione missarum.
2. Incongruitas stipendii cum onere sufficit.
3. Quod attendendum pro reducenda congruitas stipen-
dii cum onere.
4. Impossibilitas adimplendi onera sufficit pro redu-
ctione.
5. Ad impossibile nemo tenetur.
Res decernenti ad futurum a quo non potest incipere,
nec enim potest progredi.
6. Obligatio personaliter non tenetur per alium sup-
plere.
Personalitas non egrediuntur personam.
7. Omnis dispositio intelligitur rebus sic stantibus.
Quando possit reduci ad ista ob expensas pro fun-
do, pro lito, &c.
Varia causa, ob quam missa possunt reduci.

1. Non posse missas reduci, nisi intercedat aliqua
iusta causa, videtur esse extra controuersiam,
quia agitur de immutanda aliena voluntate circa le-
ges impositas rebus propriis, quod fieri non potest
sine illius iniuria. Et ideo debet intervenire talis ra-
tionabilis causa, quæ sit sufficiens, ut institutor cir-
ca onus missarum, si viveret, mutaret voluntatem,
vel saltem deberet rationabiliter mutare. Tunc enim
præbet sufficiens fundamentum, pro interpretanda
eius voluntate, & decernendo id, quod ipse decerne-
ret, si viveret, & considerat prædictum statum Ita
in specie notat Garzia in sum. trall. 3. difficult. 10. dub. 9.
num. 6. Difficultas autem est, quænam causa requira-
tur pro reductione.

2. Duplex autem regula statui potest. Prima est,
quod incongruitas stipendii cum onere sit sufficiens
causa reductionis. Hæc regula desumitur ex Concilio
Trident. sess. 25. cap. 4. de reformat. Dum inter alias
causas, ob quas onera missarum non adimplebantur,
considerat tenuitatem elemosinarum, & putat sufficere,
ut indigeat reductione, & proinde concedit facultatem
reducendi. Ratio verò est. Quia eo ipso, quod
stipendium est incongruum, non satisficit iuxta Sacro-
dotis, quod habet ad exigendam consuetam elemo-
sinam, pro sui subdantiatione intuitu ministerii) cp-
Tom. II.

lebantur: unde onus aggravaret ultra terminos io-
stutiz. Ergo cum ratio exigat, quod satisfiat vni-
cuiusque iuri, & omnia reducatur ad terminos ius-
titiz, exigit etiam, quod omnes missarum reducatur
ad debitam proportionem.

Ut autem inducatur debita proportio, confide-
randæ sunt omnes circumstantiæ, quæ concernunt
tempore reductionis expensas pro subdantiatione
Sacrosdotis, & celebratione missarum: & inducere
his perpendis hanc proportionem, quam onus habet
ad initio cum stipendio, si tamen tunc fuit æqua
proportio, quia, si tunc onus erat sufficienter com-
pensatum remanebit etiam in reductione cum eadem
sufficiencia compensationis. Quod si non possit hæc
proportio seruari, attendenda erit consuetudo elemo-
sinarum, quæ correspondet missis perpetuis, & iuxta il-
lam regulanda reductio.

Secunda regula est. Quod tunc onera missarum
reduci possint, quando ab illa Ecclesia, cui imposi-
ta sunt, non possunt adimpleri. Quod autem non
possint adimpleri, proeunte potest ex duabus cau-
sis, vel quia nimis creuerunt onera missarum, vel quia
numerus Sacerdotum diminutus sit, eo quod non mo-
nasterium non possit maiorem numerum subdanti-
tare, vel ex aliqua alia simili causa. Hæc quoque re-
gula desumitur ex Concilio Trident. sess. 25. cap. 4. de re-
format. sess. 25. Dum hæc quoque causam considerat,
ob quam onera missarum adimpleri non possint, &
concedit facultatem reducendi intuitu illius in Ec-
clesiis, quæ indigent tali provisione.

Et ratio est. Quia adimpletio oneris facta est im-
possibilis, cum excedat vires eorum, ad quos spe-
ctat: & proinde videtur excusari, si onus adimpleant
iuxta regulam, quod ad impossibile nemo tenetur,
desumptum ex §. Impossibile. In l. 1. de hered. insti.
& l. si quis in gravi. in i. ff. ad Syllan. & l. impossi-
bile, ff. de regul. iur. & cap. Nemo potest. De regul. iur.
in 6. Rursus. Res est reducta ad casum, à quo incipere
non potest; necque enim posset quis suscipere
onera tanta, quibus satisfacere non posset, & cum
haberet tractum succettuum, videtur non posse pro-
gredi in illo statu, iuxta l. 7. ff. de fideicom. & l. 98. in
fine. ff. de verbor. oblig. Ergo necessaria est aliqua re-
ductio per quam onera reducatur ad illos termi-
nos, in quibus adimpleri possint, atque adeo intra
terminos possibilitatis.

Dices. Possit eos, ad quos spectant dicta onera,
curare, ut per alios adimpleantur, præsertim si culpa
ipsorum factum sit, quod non possint adimpleri.
Verum hoc dici non potest. Quia quando suscep-
erunt onus celebrandi missas, non se obligauerunt ad
supplendum per alios, quando ipsi non possent, sed
solum ad adimplenda per seipsos. Quod est regula-
re in omni obligatione personali, quia personalitas
non egrediuntur personam obligatam, l. Quis ergo
casus ff. de precat. & l. 1. §. Item ff. Quod leg. & l. fin. §.
fin. ff. de contrah. empt. & cap. Privilegium de reg. iur.
in 6. & notant Glof. in cap. mandata de presump. &
Glof. civil. in dist. 1. Quis ergo casus, in l. 1. Inter
nos n. 9. ff. de re iudic. Bart. in l. 1. ff. de acquir. posses. Pre-
sertim si non haberent, unde possent satisfacere pro
onere ab aliis adimplendo. Et ideo non debet ex-
tendi obligatio ultra terminos, quos habuit in sua
origine.

Accedit etiam quod omnis actus, & dispositio in-
telligitur rebus sic stantibus, l. fin. C. de sponsal. & l.
Quod servius ff. de condit. cau. don. & cap. in Parechia
16. quæst. 1. & notant Glof. in cap. 2. de rescript. in l.
in dist. 1. Quod servius n. 8. Boet. quæst. 204. num. 25. Grat.
conf. 95. num. 4. Tiraquel. in l. si non quædam in Presb. num.
266. C. de renouac. donat. Menoch. consil. 34. num. 10.
Alex. cons. 25. nu. 7. vol. 7. Socin. cons. 1. num. 18. vol. 4.

Patil. *conf. 165. num. 16. lib. 4.* Rota coram Sersaphino *decis. 129. num. 2. & decis. 31. num. 3. part. 1.* Recent. Et proinde actus iudicantis obligationem habet tacitam conditionem quod obligatio valeat permanentibus rebus in eodem statu. Vnde cum sit valde mutatus status rerum, itaui onera sunt facta impossibilia, ex natura rei sit necessaria reductio, quia scilicet qui assumpserunt onera non censentur se obligasse in casu talis mutationis.

Ex dictis col igitur. Quod si successu temporis contingat, aliqua expensis fieri pro manotendo fundo, supet quo imposita sunt onera missarum, vt pro reficienda domo, pro reparandis damnis illatis fundo ex alluione aut alio casu, aut pro aliis huiusmodi extraordinariis expensis, poterit fieri reductio Missarum vt notat etiam Tamburin. *apost. de sacris. miss. cap. 1. §. 2. num. 11.* Nam in hoc casu censetur tantum imminutum de capitali, quante sunt expensæ, & proinde etiam diminui fructus tanti, quanti respondent Capitali expensarum. Quod etiam locum habet si contingeret expensas fieri pro substituto lile mora contra fundum. Quia agitur de interesse defuncti dum substituitur eius pia dispositio. Hæc tamen non habebunt locum, si fructus sint tanti vt sufficere possint, & pro congruo stipendio Missarum, & etiam pro substinendis huiusmodi expensis extraordinariis, tunc enim censendum est, ita fuisse abunde prouisum, vt suppetere etiam quod expenderetur in huiusmodi casibus necessarijs. Et hoc locum habet, etiam si quod superest singulis annis ultra congruum stipendium non sufficeret pro expensis illius anni, sed requireretur residuum plurius annorum nam raro accidit huiusmodi casus, & ideo vnus annus compensatur pro alio.

Secundò colligitur iuxta prædictas regulas locum habere diuersas causas, quas tanquam deficientes recessant Marchin. *de sacris. Ordin. trail. 3. part. 2. cap. 59. num. 16.* Letana in *sum. verbo* Missa *num. 50.* Tamburin. *apost. de sacris. miss. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 11.* & alij. Nempe si redditus Ecclesie seu Conuentus potestis temporis sint immuouili, Quod intelligi debet, si sint ij, qui sunt assignati pro onere missarum, vel si sint communes, sint ita immuati, vt cogatur Ecclesia seu Conuentus recipere noua onera missarum, pro substinenda ministrorum. Secundum si pro alimentis Sacerdotum plus requiratur, quam requiebat tempore, quo onus est impositum. Nomine autem alimentorum intelligitur victus, vestitus, habitatio, &c. Nam cum elemosina pro missis debeat inseruire pro parte alimentorum, debet proportionaliter crescere ad incrementum expensarum pro alimentis. Tertium, si expensæ pro paratamentis, & cæteris necessarijs pro celebratione missarum notabiliter excreuerint, Quod ita accipiendum vt locum habeat, si aliundè dictæ expensæ non subministrantur, pro quo facit responsio S. Congreg. ad 7. *duo ex præpositis super decret. de celebr. miss.* Quæritur si numerus Religiosorum sit notabiliter diminutus, nec augeri possit ob proventus, & elemosinarum defectum præsertim quia iuxta eadem Decreta numerus non debet excedere taxatum habitatioe prouenit, & elemosinarum Quintum si elemosina relicta pro onere Missarum non sit congrua: tunc enim ita diminui potest onus Missarum, vt elemosina enadat congrua. Hæc enim cognitio est necessaria, quia de iure iuraturæ requiritur, quod celebans habeat partem suæ substationis ex ministerio.

QVÆSTIO 1178.

Quoniam Missa facilius reduci possint.

S V M M A.

1. *Manuales Missa quando sint reducibiles.*
2. *Onus Missarum quo antiquius, eo facilius reducibile.*
3. *Missa per centum annos celebrata sunt faciliè reducibiles, nisi fiat ob eandem Ecclesia.*
4. *Missa libera a quoad locum facilius reducibiles, quam assignata certo loco.*
Missa assignata beneficio difficilior reducibiles, quam simpliciter onera.

Quod spectat ad Missas manuales, vix potest adesse iusta causa eas reducendi, nisi processerit culpa eorum, qui onera suscepserunt, saltem inspicendi maiora onera quàm adimplere possint, vt notat etiam Garzia in *sum. trail. 3. diffin. 10. dub. 9. num. 2. num. 7.* Quia tamen contingit aliquando, Quod nimia onera Missarum recipiantur, & consumeretur elemosina præsertim ob egestatem & fiant impotentes ad satisfaciendum, & onus deferatur ad suc. efflores, qui non fuerint in culpa, idem itante eorum impotentia ad satisfaciendum, concurrunt iusta causa pro reductione & ideo hæc quoque Missæ manuales sunt aliquando reducibiles. Quarum tamen reductio non debet esse facilis, nec spes illius sit occasio sumendi onera ultra vires.

Quod autem spectat ad missas perpetuas inspicendum est ad antiquitatem oneris, ita vt, quo antiquius est onus, eo etiam facilius sit reducibile, vt notant Nauar. *confil. 11. num. 2. de celebrat. Missar. lib. 3. tom. 1.* Faxinel. *de obligat. Sacerdot. fed. 7. §. 5. num. 16.* Barbosa *de pœnit. Epist. allegat. 9. num. 3.* Bordon. in *conf. regul. tom. 1. res. 2. §. 5. num. 21.* Letana in *sum. verbo* Missa *num. 30. circa §. 1.* Tamburin. *apost. de sacris. miss. lib. 3. cap. 1. §. 2. num. 12.* Garzia. in *sum. trail. 3. diffin. 10. dub. 9. num. 3.* Et hoc non solum vt inuenit citati Doctores, quia in oneribus antiquis facilius reperitur cause sufficientes pro reductione sed etiam eo ipso, quod antiqua sunt nam onera, quæ longo tempore sunt adimpleta facilius relaxantur aut moderantur, cum diuturno tempore sit solutum; Et etiam quia probabiliter, vltimum cessat finis saltem ex parte testatoris.

Ex quo fit, quod Missæ quæ per centum annos celebratae sunt possint facile reduci nisi tamen sint institutæ ob cultum Ecclesie, & commoditatem populi, quia tunc antiquitas, nisi aliæ causæ sufficientes concurrant, non facit ad casum, nam semper durat finis ob quem sunt institutæ. Ratio autem est. Quia secundum plurius sententiam legatum perpetuum, etiam ad pias causas, non ducat ultra centum annos, vnde si secundum horum sententiam tempus centum annorum extinguit legatum, secundum oppositam sententiam erit saltem sufficiens causa reducendi Missas.

Rursum, vt notant etiam Nauar. *confil. 9. num. 9. & confil. 11. pro totum, de celebrat. missar. lib. 3. tom. 1.* Tamburin. *apost. de sacris. miss. lib. 3. cap. 1. §. 2. num. 12.* Missæ relicte libere celebrandæ in quocumque loco esse facilius reducibiles, quam celebrandæ in certis Capellis, quia minime in his intenditur cultus Capellarum, qui ex reductione valde minuitur, vt ideo in harum reductione maturè procedendum est, nec reducendæ, nisi vt eote necessitate,

Denique Missæ anoxæ beneficio difficilior reduci-
biles sunt quàm simplicia onera. Vnde licet in De-
cret. de celebrat. Missar. relinquatur facultas Episcopis
& Generalibus reducere onera Missarum im-
posita ante Concil. Trid. non tamen relinquatur
quoad ea, quæ imposita sunt in limine foundationis.
Ratio verò est. Quia beneficia, cum dentur propter
officium, ut plurimum promittuntur excedit onus Mis-
sarum & numerus Missarum ex institutione Canonici-
cauctoritatis est. & idem redutio requirit maiorem
diffusionem causæ, nec ita de facili introducenda
est, sicut in simplicibus oneribus.

Q V A E S T I O . 1179.

An valent redutio Missarum, quæ sit sine suf-
ficienti causâ.

S V M M A.

1. Obtinent redutionem Missarum ob causam alteram, graviter peccat.
2. Secus si bona fide exponat.
3. Si causâ non sit sufficiens, nulla est redutio Missarum.
Intentio est fundamentum substantiale validitatis actus.
4. Quid si causâ redutionis sincerè explicetur, sed pos-
tea reperitur insufficientem.
5. Cessante causâ, cessat effectus.
6. Si causâ evadit insufficientem, non cessat redutio.
Intentio est secundum mensuram causâ finalis.
7. Stante nullitate redutionis, censuræ obligatio restituitur.

Certum est, quod obtinent redutionem Missarum sine sufficienti causâ, si alteret causam expostitam, non solum fraudare animas defunctorum debitâ suffragiis, sed etiam peccare graviter ut inter alios notant Grat. par. 1. de res. lib. 2. cap. 45. num. 19. Leo. par. 2. Theosauri fons Eccles. cap. 11. num. 19. Nam fructus, seu annua legata indebitè & iniuste intendunt percipere, dum sine sufficienti causâ volunt Missas diminui, & proinde partem fructuum seu legati volunt sine onere Missarum, in quo interuenit quoddam species furti ex coactione aliorum rei iocato domino.

Si tantum bona fide peteretur redutio Missarum exponendo sincerè causam, qualis est, non peccaret, ut inter alios loquentes de dispensatione notât Sanchez lib. 6. de legib. cap. 18. numero 12. Sanchez lib. 5. consil. moral. cap. 1. dub. 5. num. 7. & lib. 8. de iur. iur. cap. 14. num. 15. Salas de legib. disp. 20. sect. 5. num. 63. Palus par. 1. oper. moral. tract. 5. disp. 6. punct. 2. §. 1. num. 6. Nam non periclitatur petentem examinare sufficientiam causæ, atque adeo nec de ipsâ iudicare, sed ad concedendum, qui non potest concedere, nisi iudicet, causam esse sufficientem.

An autem quando causâ non est sufficiens valida sit redutio Negatiue respondendum est Itaque Leo par. 2. Theosaur. cap. 1. num. 47. Ratio autem est. Quia dum causâ non proponitur sincerè obtinetur subreptitiè redutio atque adeo deficit intentio reducere, qui non reducere Missas, si causâ sincerè exponeret, Intentio autem est fundamentum substantiale validitatis actus iuxta l. multum in iure l. si quis alteri, vel sibi & notant cõmuniter Doctores Glof. in l. si filia C. de donat. ante imp. 8. Glof. C. in cap. super Abbatia de offic. deleg. Decius in cap. Cum super not. 4. de

offic. deleg. Socio, in consil. 93. num. 4. lib. 3. Rola. consil. 10. num. 8. lib. 1. Menoch. pragmat. 80. num. 1. lib. 1. Et idem redutio actus est nullus defectus intentionis reducentis.

Imò hoc habet locum, etiam si causâ sincerè exponeret, & putaretur sufficiens, sed postea reperte ut insufficienti: nã quando repetitur insufficienti, cessat intentio reducentis, cum sit contemptatio causa sufficientis, Redutio enim quoad causam æquiparatur dispensationi, imò magis dependet à causâ, quàm dependet dispensatio, quia nullo modo sine sufficienti causâ concedi potest. Quæ autem dependet à causâ, ea habet tractum successuum, vult redutio, requirit etiam in causâ tractum successuum, ut loquentes de dispensatione tradunt Sanchez lib. 8. de iur. iur. disp. 30. num. 14. Suarez lib. 8. de legib. cap. 30. num. 7. & 12. Laiman lib. 1. theol. moral. tract. 4. cap. 21. num. 15. Bonac. disp. 1. de legib. quæst. 2. par. 10. §. 3. num. 6. Pontius lib. 8. de iur. iur. cap. 20. num. 4. Palus par. 1. Oper. moral. tract. 3. disp. 4. punct. 15. num. 4.

Et delimitur x generali regula, quod cessante causa cessat effectus, quando dependet in consecratione ab ipsâ, ut contingit, quando habet tractum successuum, qualis est redutio Missarum, cum extendatur successus, ut ad Missas successus temporis celebrandas, delimitur ex l. si leges §. Quamvis ff. de iure patron. v. Cap. magna, in. ne De voto, & Cap. Cane cessante de arpellat. ut idem redutio, quamvis obtemperata bona fide, non datur detecta insufficientia causæ, quam requirit tanquam fundamentum, cui innititur.

Insuper adhuc cessaret redutio, si causâ ab initio esset sufficiens, sed postea fieret insufficientis aut omnino deticeret. Nam sufficientia causæ est illa, quæ movet ad reduendum, & proinde regulat intentionem, quæ est secundum mensuram causæ, ut notat Abbas consil. 103. num. 8. Angel. consil. 2. 8. num. 3. Bald. consil. 311. num. 2. lib. 2. Butt. consil. 11. num. 5. Vnde cum intentio sequatur causam tanquam causam, non potest amplius extendi, quam extendatur causâ & idem non extendatur ad tempus, in quo causâ non sit, aut sit insufficientis, atque adeo redutio pro illo tempore erit nulla defectu intentionis.

Ex dictis inferitur. Quod si stante nullitate redutionis non surgit obligatio restitutionis, tam ex parte illius, qui eam obtinuit, quam ex parte illius, qui concessit, ut notat Leo par. 2. Theosaur. cap. 11. num. 40. Grat. par. 1. de res. lib. 2. cap. 45. num. 19. Nam læditur ius alienum, & idem est ius alienum. Qui autem redutionem petijt tenetur in primis supplere Missas, quarum celebratio prætextu redutionis prætermisæ sunt, & rursus deinceps celebrare Missas tanquam, si nulla facta fuisset redutio. Qui verò reduxit, tenetur reuocare redutionem: imò cutare ut suppleantur missæ prætermisæ, & si non suppleantur, tenebitur ipse ad supplendum tanquam causâ illius prætermisæ, si tunc in reducendo petiit, alioquin non tenebitur, quia si fuit deceptus, & putavit legitime reducere, tenetur tantum reuocare redutio.

Hæc autem omnia præstantia sunt, ut ius legum restituatur ad suam æqualitatem. Et quoad certa particularia in hac materia procedendi est, sicut procedunt in restitutionis.

QVÆSTIO. 1180.

An facultas reducendi missas possit alteri delegari.

S V M M A.

- 1 Pontifex potest delegare reductionem missarum mixto exequutori.
- 2 Inferiores Papa an possint delegare reductionem missarum.
- 3 Facultas concessa à Tridentinis reducendi missas non potest delegari.
- 4 Quia requirit præsertim personam Episcopi, Generalis, &c.
- 5 Dicitur Cum quid operetur.
- 6 Facultas concessa sub nomine dignitatis, quando non sit delegabilis.
- 7 Vicarii Generales, Visitatores, &c. an possint missas reducere.

CERTUM est. Summum Pontificem posse hanc facultatem alteri delegare, quia est facultas iurisdictionis ex natura sua delegabilis. Non potest autem eam delegaremero exequutori. Nam cum reductio implicatum habeat ius tertij, non potest adhiberi fieri, sed solum ex causa iusta, & rationabili, & idem semper præmeti debet causæ cognitioni, vt constet, an reductio locum habeat. Et idem delegatus nulliter procederet, si omitteret cognitionem causæ quia omitteret formam, cum qua procedere debet.

2 An autem ceteri inferiores, vt Episcopi & Generales ordinum delegare possint facultatem, quæ eis remanet, affirmat Tamburini, *apud de sacrif. miss. lib. 3. cap. 1. §. 1. num. 6. ver. nona tertio*. Quia cum hæc casus sit commissus Episcopis, & Generalibus sub nomine dignitatis, non est electa industria personæ & in margine citat Sanchez *lib. 2. de matr. disp. 40. n. 17*. Rucius cum commissus sit iis omnibus in futurum, est potestas ordinaria atque adeo delegabilis.

3 Hæc opinio, si procedat de facultate quæ conuenit à iure, rectè procedit, quia est ordinaria, & nullis vinculis quoad usum alligata, & idem est ex natura sua delegabilis. Et si procedat de facultate, quam tribuit Concil. Trid. *sess. 23. cap. 4. de reformat.* non videtur rectè procedere, quia præscribit modum, cū quo est faciendi reductio, & proinde inducit formam, vt in superioribus dictum est. In hæc autem forma tanquam illius constitutiva duo interueniunt debet, Episcopus seu Generalis, & Synodus Diocesana, seu Capitulum generale, præscribit enim quod fiat ab Episcopo in Synodo, à Generali in Capitulo generali. Si autem facultas delegaretur, non letaretur hæc forma; & idem nullus esset actus iuxta vulgata iura.

4 Neque dici potest, quod Synodus, aut Capitulum generale requiratur pro forma, non autem persona Episcopi, aut Generalis. Quia Concilium dat facultatem Episcopis cum Synodo & Generalibus, cum Capitulo generali, cum autem dictio, Cum, vim habeat propositionis coniungit Episcopum & Synodum generalem, & Capitulum generale simul iuxta ea, quæ traduntur *l. 1. in l. si Anstille num. 1. §. de leg. 1. Bald. consil. 409. lib. 1. Paris. consil. 129. num. 12. vol. 1. Socin. consil. 40. num. 1. vol. 1. Cened. singul. 9. num. 4*. Et ita coniungendo præscribit modum cum quo procedere debent in reductione. Unde licet hic modus includat utrumque coniunctum non potest

dici, quod personæ non pertineant ad formam seruandam.

Ad fundamentum in oppositum resp. Quod licet facultas sit concessa sub nomine dignitatis, & proinde non videtur electa industria personæ, id tamen valet solum de industria personalis, non autem de habilitate, quam requirit dignitas in persona. Idem enim facultas conceditur dignitati, quia consideratur habilitas personæ, quam secum trahit dignitas, quia præsumitur, quod sit electa talis, qualis requiritur ab ipsa dignitate. Deinde quod concessio respiciat dignitatem, & coarctet facultatem, vt non sit delegabilis extra dignitatem, ex eo colligitur, quod conceditur dignitati in ordine ad correlatiuum eiusdem dignitatis, qualis est Synodus, & Capitulum generale; & idem conceditur sub illa ratione, sub qua præstet Synodo & Capitulo generalis, ita vt habeat pro fundamento qualitatem dignitatis sine qua non potuit subsistere.

5 Ex dictis colligitur, an Vicarii generales Episcoporum possint reducere Missas, sicut etiam Visitatores eorundem. Negat enim Rodriguez *quæst. regul. 43. art. 13*. E contra verò affirmat Garcia *in sum. tract. 3. discurs. 10. dub. 9. num. 5*. testans de præxi in Hispania. Si enim loquatur de reductione in virtute facultatis concessa à Concilio Tridentino, non potuerunt reducere, quia fuit constituta ad dignitatem, vt constat ex modò dictis. Si verò loquatur de facultate quæ conuenit à iure, poterunt, quia hæc communicari potest tum Vicario, tum Visitatori-bus.

QVÆSTIO 1181.

An si Ordinario concedatur facultas reducendi onera Missarum sue Diocesis, possit reducere etiam onera Regularium.

S V M M A.

- 1 Episcopus qui potest reducere onera missarum sue Diocesis, potest etiam onera Regularium.
- 2 Interfuit Romana Sedes, si quis apparet manus in immediatis suis subditis.
- 3 Regulares possunt petere reductionem missarum ab Ordinario, quando potest reducere auxilium Apostolicum.
- 4 Facultas reducendi missas de Diocesi non fit extendenda ad onera Regularium.

Dicendum est. *Possit Episcopus habentis facultatem reducendi onera missarum sue Diocesis reducere etiam onera Regularium eiusdem Diocesis*. Ita Bordon. *in consil. Reg. vifal. 25. num. 33*. Lezana *in sum. verbo. Missa, num. 31. circa med.* Hoc autem debet intelligi supposito quod regulares petant ab ipso reductionem. Ratio est. Quia potest Episcopus vigore dictæ facultatis reducere onera omnia, quæ sunt in sua Diocesi; & consequenter etiam omnia quæ sunt inposita personis, quæ sunt in Diocesi, seu locis inhiere; nam alio modo non sunt onera in Diocesi, nisi quatenus adherent locis, seu personis quæ sunt in Diocesi. Cum autem Regulares & ipsorum locus fiat in Diocesi, etiam onera, quæ ipsis adherent, erant in Diocesi.

Dices. Regulares esse exemptos à iurisdictione Ordinarii, & idem non posse se illis subdicere in ordine ad petendam reductionem, quia non potest exemptus se subdicere, cum exemptio non tantum sit fauore ipsius, sed etiam in fauorem eximentium.

Vnde

Vnde interst Romanæ Sedis, ne quis manus apponar in sibi immediatè subiectos vt obsecro Rota in *Pichonensi Monasterij* 19. Nouemb. 1645. Coram Coccino, & in *Gundamensi Monasterij* 29. Aprilis 1641. coram Eminentiſſimo Panziolo. R. p. posse in hoc se subiecte, neque pæiudicare Romanæ Sedis, quia possunt se subiecte cum concessu eiusdem Romanæ Sedis. Dum autem pontifex concedit Episcopo vt possit reducere onera Missarum suæ Diocesis, concedit etiam implicite, quod Regulares Diocesis possunt se subiecte Episcopo in ordine ad obtinendam reductionem.

Ex dictis infertur, Quod si pontifex concederet Episcopo facultatem reducendi onera Missarum de diocesi, seu Ecclesiarum, quæ sunt de Diocesi, non possit reducere onera Missarum Regularium. Quia tunc facultas coarctaretur tantum ad onera, quæ sunt imposita personis, aut locis de diocesi. Regulares autem, quoniam sunt in Diocesi, non sunt tamen de Diocesi, seu inque loca, & Ecclesie ipsorum. Quia cum tam ipsi, quam loca ipsorum sint exempta ab Ordinariarum Iurisdictione, non sunt vnum cum cæteris in qualitate Diocesis, & ideo non sunt de Diocesi.

Q V A S T I O 1182.

An adis aliquod privilegium concessum Regularibus reducendis onera Missarum.

S Y M M A.

1. *Reductio Missarum quotidianarum ad rationem quingenta p. uicem, &c.*
2. *Non fuit per modum privilegij, sed reductio facta à Pontifice.*
3. *Non est gratis communicabilis.*
4. *Facultas reducendi missas ad rationem sexaginta sententiarum, &c.*
5. *Extensio ad conventus in quibus non habuerat effectum.*
6. *Hæc facultas non est privilegium, sed mera facultas exequendi.*
7. *Concessa fuit ad onera Missarum tantæ tantia.*
8. *Est ad primam Congregationem Capitularem.*
9. *Et proinde censetur derogare pro subsequentiibus Congregationibus Capitularibus.*
10. *De qua Congregatione Capitulari accipienda.*
11. *Observantia subsequens reddit certam dispositionem ambigua.*

TAmquam privilegium referunt Doctores infra citandi quod concessit Urbanus VIII. sub die. 17. July 1616. ad instantiâ Procuratoris generalis Fratrum Minorum apud Peirin. de privileg. consil. 5. Urbani VIII. quod omne reducerentur Missæ quodidianæ perpetuè conuictus laicis ad rationem sententiarum quingenta moxet. Romanæ pro qualibet Missa quodidianæ, & subdunt quod exteri Conuictus eiusdem religionis fruantur dicto privilegio, sicut & omnes alie religiones quæ communicant in privilegio. Ita Marchio. de sacra. Ordin. trait. 3. part. 2. cap. 10. num. 7. Diana part. 6. trait. 6. resol. 11. in fine Francisc. Lugo lib. quintus de sacra. quæst. 9. numero 96. Calpens. tom. 2. curs. theol. trait. 24. disp. tertium numero 106.

Sed miror, quod hi Doctores in re tam graui adeo oscitantur processerint, & occasione præbuerint errandi cum detrimento animarum deuotiorum, non aduertentes, quod Urbanus VIII. in illa con-

cessione, quam refert Peirin. & in qua ipsi fundantur, non concessit facultatem reducendi, atque adeo nec etiam priuilegium, sed ipsæ cum consilio S. Congregationis Concilij. Trid. t. reduxit Missas quodidianas illius conuentus. Verba concessionis aperta sunt ita enim habet Pontifex. *Huiusmodi supplicationibus inclinati de venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium S. Concilij. Triden. interpretum consilio onera, seu, & Missas huiusmodi ad rationem sententiarum quingenta mæta Romanæ pro qualibet Missa quodidianæ perpetuè reducimus.* Siigitur ipse reduxit, non concedit priuilegium reducendi, & proinde non habet locum communicatio, vt obsecro etiam Lexana in sum. verbo Missa. num. 11. Quia autem dicat, quod reductio Missarum pro vno conuictu exten atque per communicationem ad omnes alios conuictus, & ad omnes religiones communicantes in privilegio.

Neque dicit, quod tantum gratia communice-tur alijs Religionibus, quia non ex illis gratis, quæ sint communicabiles, cum consistat in prouisione aliqua speciali circa speciale factum indigens tali prouisione, alioquin quando Pontifex, vt optimè inquit Lexana citatus, concederet gratiam alienandi alicui euenientia, concederet per communicationem omnibus conuictibus, & omnibus religionibus. Illæ ergo tantum gratiæ communicantur quæ conceduntur religiosis ipsi ad faciendum, & exaltandum regularem statum. Non autem illæ, quæ remedium afferunt alicui speciali negotio, & non conceduntur, nisi quia cognitione causæ.

Extat tam. n. alia concessio eiusdem Urbani VIII. 4 per quam in Constitutione Constitutionum Fratrum Conuentualium minorum, quæ dicitur Urbani, concedit, vt in primo Capitulo seu congregatione Capitulari possint in omnibus conuictibus reducere Missas quodidianas perpetuè ad rationem ætæternæ finis annuæ sententiarum sexaginta pro qualibet Missa. Ita constat, ex præmio indultu eiusdem pontificis re-luti à Peirino tom. 1. de Privileg. in Consil. 27. ex nouissimis eiusdem Urbani, Vbi ita legitur. *Cum nos alios confirmantes, & approbantes. Constituciones Urbanas nuncupatas ordinis sacrum minorum S. Francisci conuentualium nuncupatum eiusdem Urbani indulgerimus, ut ipsi in primo, eorum Capitulo, seu congregatione Capitulari omnibus eorum conuictibus Missas reducerent, & pro qualibet Missa quodidianæ, annuam elemosinam sexaginta sententiarum assignare possint, &c.*

Cum autem hoc non fuisset executioni mandatum in omnibus conuictibus Procurator generalis pro prouisione supplicem libellum dedit, & obtinuit. Quod in conuictibus prædictis, in quibus dicta reductio facta non fuit, illa ad rationem annuæ elemosinæ sexaginta sententiarum pro qualibet Missa quodidianæ, & alius in re-tificationem prædictarum dispositionum in primo proximo Capitulo, seu congregatione Capitulari fieri possit Apostolica auctoritate tenere præsens concessimus, & indulgerimus. Ex quibus constat non reduci Missas à Pontifice, sed concedi facultatem reducendi. Quia tamen præscribit modum seruandum in reductione ideo constituit capitularem Congregationem tantum exequutricem reductionis.

Circa quod est primò aduertendum. Quod quauis concedatur in hoc indulto facultas, non tamen propterea continet privilegium, quia priuilegium concedit, vt tanquam à principali possit aliquid fieri in hoc verò indulto conceditur mera facultas exequendi. Deinde priuilegium, quauis sit temporale, respicit tamen aliquem tractatum temporis successuum, in quo potest habere effectum: hæc verò facultas respectu vniuersi tam vniuersi, & adeo non est proprie priuilegium. Denique cum priuilegium sit lex priuata, imitatur legem in eo, quod proueniat à

concedente secundum mensuram iustitiæ legalis: hæc verò facultas reducendi Missas iam susceptas provenit à iustitia commutativa, reducende onus, & proveniens ad debitam æqualitatem.

- 7 Secundum est advertendum. Quod dicta facultas concessa fuit tantum pro reducendis operibus Missarum quæ tunc temporis existebant, locutus enim indultum de oneribus, quæ erant imposita conventibus, & assignatur tempus reductionis in prima Congregatione capitulati, ex quibus satis manifesta fuit intentio Pontificis quod voluerit tantum indulgere pro oneribus susceptis vsque ad illud tempus & proinde præscripserit quod reductio statim fieret in prima congregatione capitulati, quod operatur, ut non possit de alijs fieri, quàm de susceptis vsque ad illud tempus: Dubium tamen remanet, an eum in posteriori concessione indulserit, quod fieret reductio in ijs conventibus, in quibus non erat facta, poverit extendi etiam ad onera suscepta in tempore inter medio inter primam & secundam concessionem. Et negatiue videtur resoluendum. Quia in secunda concessione conceditur tantum quod conventus, qui concessa facultate vti fuerunt in prima Congregatione Capitulari, vti possint, atque adeò secunda concessio est renovatio prioris concessionis, & proinde nihil de nouo concedit præter id, quod in prima fuerat concessum.

- 8 Tertiū est advertendum. Quod vsus dictæ concessionis fuit limitatus ad primam congregationem Capitularem, & idē ea transacta eximenda fuit concessio, itavt non possent amplius ea vti. Quod satis constat ex noua supplicatione porrecta Pontifici, in qua supplicabatur, quod conventos, qui vti non fuerant concessione reductionis in prima congregatione Capitulari, possent vti, & etiam ex noua concessione Pontifici, quod adhuc possent vti, sed in prima congregatione Capitulari. Fuisse autem superflua ratio supplicata quoniam noua concessio, si non fuisset coarctata vsus ad primam congregationem Capitularem.

- 9 Ratiō verò est. Quia verba concessionis non solum non sunt apta eam extendere ad quodcumque tempus, sed etiam illam expresse limitant ad determinatum tempus, nempe in quo celebrabitur prima Congregatio capitularis, & idē non solum non extenditur ad alias congregationes capitulares sublequentes, sed etiam pro illis censetur delegata iuxta lib. Indult. c. 1. §. si extraneus ff. de novat. alim. lib. 1. l. 1. §. si litterarum §. Hic ubi ff. de leg. 2. & Cap. In presentia, de probat. & notant Bald. consil. 33. num. 3. vti. Nam id quod sit lib. 3. Crauetia consil. 147. num. 12. Gomez §. si itaque num. 2. Inltu. de alt. Rota decis. 596. num. 9. part. 1. Recent.

- 10 Quia autem dicta concessio potest accipi tam de capitulo provinciali, quàm de Capitulo cuiusque conventus, idē dubitatur, de quoniam capitulo accipienda sit. Et quod sit accipiendum de capitulo cuiuscumque conventus, resoluendum est, quia verba ipsa hoc inducunt, dum dicitur, ut ipsi in primo eorum Capitulo, seu congregatione capitulari in omnibus eorum conventibus; in his enim verbis Capitulum refertur ad omnes conventus, eum loquatur de Capitulo in omnibus conventibus. Capitulum autem relatum ad omnes conventus est Capitulum locale conventus.

- 11 Accedit etiam, quod in supplicatione pro secunda concessione exponitur, quod in communalibus Poloniæ, & aliarum partium conventibus non fuit facta reductio, quod non potuisset habere locum, nisi reductio fuisset facta in Capitulis localibus cuiuscumque conventus, nam si fuisset facta in Capitulis provincialibus, facta fuisset pro omnibus conventibus provinciarum, non autem pro aliquibus, & non pro

alijs. Vnde observantia subsequata declaravit, quod intelligeretur de Capitulo locali conventus, quod sufficit, ut dispositio dubia habeatur pro eerta lib. ff. de interpret. deleg. & observat. passim Rota decis. 150. num. 27. part. 1. Recent. & decis. 14. num. 4. part. 7. & eorū Eminentissimo Orthonono decis. 254. num. 13. & decis. 237. num. 15.

Q V A E S T I O. 1183

An hæc facultas communicetur habentibus communicationem privilegiorum.

S V M M A.

- 1 Concessio reducendi missas Urbani VIII. modò non habet locum.
- 2 Concessio de actu limitato unica vice consumitur.
- 3 Elapsa primo capitulo non potuerunt Religiones vti concessione Urbani VIII. circa reductionem missarum.
- 4 Concessio reducendi Missas fuit coarctata ad primum Capitulum post habitum notitiam.
- 5 Gratia communicata non fortiter effectum nisi acceptetur.
- 6 Facultas reducendi Missas an communicetur per communicationem privilegiorum.
- 7 Communicatio Generalis privilegiorum non se extendit ad specialem notam digna.
- 8 Facultas reducendi missas est specialis nota digna.
- 9 Dignitas specialis nota non comprehenditur nisi saltem per æquipollentiam exprimitur.

Modd certum est, non communicari facultatem, de qua in præced. quæst. ceteris Regularibus itane quacumque communicatione amplissima privilegiorum. Nam ut constat ex dictis, non fuit concessa quoad onera futura, sed tantum quoad suscepta vsque ad illud tempus, & non pro semper sed pro unica tantum vice, & coarctata ad primum proximum capitulum & ideo in virtute dictæ concessionis non solum reliquis Religiones, sed neque etiam Religionem Minorum conventuum polle de præfenti reducere aliquas Missas. Quod etiam proocrit ex natura eiusdem concessionis, quæ est de actu limitato, & non multiplicabili, nisi in ordine ad præterita. Et proinde locum habet dispositio l. Bona ff. de verborum significat. vbi latè Titaeque.

Rursum etiam ex dictis inferitur, quod elapsa primo capitulo locali non potuerunt aliæ Religiones vti hac concessione quia per ipsum non plus fuit concessum ceteris Religiosis, quàm fuerit concessum Religioni Minorum, cum ipsi principaliter sit concessa facultas, ad alias autem perveniat solum per communicationem, & proinde non plus proveniat, quàm sit concessum principali. Cum autem principes non potuerint vti hac facultate elapsa primo capitulo conventus à concessione vti proinde necesse fuit supplicare, ut potuerint vti, ita nec etiam potuerunt vti ceteri, qui forent per communicationem.

Hinc tamen insurgit dubium: Quando enim dicitur, quod vsus facultatis reducendi Missas sit concessus tantum pro prima Congregatione Capitulari, non intelligitur de prima absolute post concessionem, quia aliquando gratia, ut plurimum, fuisse illustratoria pro Conventibus longinquis, cum fuisset moraliter impossibile, quod ferè omnes post concessionem ante habitam notam illius non celebraverint aliquod

aliquid capitulum, sed intelligitur de prima post habitam notitiam concessionis, quia tunc solum gratia prodesse potest. Unde dubitatur an ita etiam intelligendum sit in communicatione, supposito quod locum habeat communicatio.

4. Quod autem ita intelligendum sit etiam in communicatione, si ea locum habet, videtur resoluendum ob eandem rationem. Communicatio enim est gratia, quæ privilegia, gratias, indulgentias, communicat ipsi, qui vocantur ad participationem eo modo, quo concessa fuerunt primo concessionario. Hæ autem gratia communicatæ non possunt fortiori suum effectum, nisi acceptatæ quia ante acceptationem non fortiuntur suum effectum: Quia iuxta ea, quæ tradunt Felin. in cap. 2. vers. *Tertio iuxta de consue.* Achil. de Graf. decis. 1. de privileg. Lippus ad leg. 89. num. 6. Mandol. ad Regul. 11. *Cancell. quæst. 8. in fine.* Si moneta de referat. quæst. 100. num. 8. Mohed. decis. 18. de prebend. Puteus decis. 129. num. 2. lib. 2. in novis. Rota decis. 706. num. 4. N. 10 postea tamen gratia acceptatæ, nisi perveniat ad notitiam. Et idem statim communicatio potest fieri alix Religione: vi præfati indulto, quando primo habuerunt notitiam concessionis.

5. An autem communicetur per communicationem Privilegiorum, videndum est qualis sit communicatio privilegiorum, non etiam apta comprehendere hanc facultatem, quia ut dictum est, non est propriè privilegium. Si verò communicatio comprehendat privilegia, gratias, indulgentias, facultates, cæmptiones, indulgentias &c. Quantum ex hoc capite communicatio comprehendat prædictam facultatem. Rursus etiam videndum est, an communicatio sit generalis, an verò apta sit comprehendere ea, quæ indigent speciali nota. Communicatio enim generalis omnium privilegiorum, non se extendit ad ea, quæ indigent speciali nota, ut desumitur ex §. *sed & quod* Instit. de iur. pænor. gen. & Civilis, & l. 1. §. *de consue. princip.* & notant Ial. in l. 1. num. 2. §. *de legat. 1. Natta consue. 4. num. 6. Butt. consue. 19. num. 4. Riminal. num. consue. 46. Rota coram Coccino decis. 169. num. 3. & coram Buzatto decis. 104. num. 13. & coram Merlino decis. 855. n. 6. decis. 34. n. 4. part. 2. diuer. & decis. 214. num. 15. part. 2. *Recens. & decis. 40. num. 3. part. 4.**

6. Facultas autem reduci Missas est gratia, quæ indiget speciali nota, nam tantæ dispositiones ultimatum voluntatum, quarum titulus est reservata Romanæ sedis, & solum in aliquibus casibus cum consensu hæredum conceditur Episcopo. Et idem est de ijs, quæ sunt speciali nota digna, & proinde subhiat regula, quod quæ speciali nota indigent, non comprehenduntur, nisi specialiter exprimantur, vel saltem per æquipolentiam iuxta. Item apud Laborem §. *hoc adde §. de iur. & Cap. Quia de sentent. excommunicat. in 6.*

Gravitas materiae desumitur ex fine.

Difficilius prohibere dicitur gravem prohibitionem.

3. *Reductio nulla non liberat ab obligatione celebrandi Missas.*

Cum Decretis S. Congreg. prohibeant reductionem missarum cuiusque inferiori, & referunt Apostolicæ sedis, nisi forte extra limen foundationis sint impostæ ante Concil. Trident. Videndum est quæ taliter obliget huiusmodi decretum. Est autem supponendum. Quod si fiant reductiones contra hoc decretum, erunt omnino nullæ defectu facultatis reduciendi, quam si forte quia putaret convenire Episcopis, est ipsis sublatæ per præfatus Decretum. Et idem in ipso declarat irritas reductiones omnes factas contra Decretum ut in §. *Ac primo ibi Alioquin reductio nullæ, moderatæ, & communicationis huiusmodi, si quas contra hanc prohibitionem formam fieri conigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.* Quod Decretum irritans, non solum operatur nullitatem reductionis statim ac si, tuata ea, ea quæ tradunt Sarnes. ad regul. de annal. quæst. 5. in fine. Castilhet decis. 11. num. 4. de rer. canon. Rota decis. 142. num. 4. part. 2. recent. sed etiam tollit consuetudinem reduciendi, si qua esset, ut obferant Anton. Gabr. cancel. 3. num. 40. De claus. lib. 6. commun. cancel. Gonzalez. ad reg. 8. Cancel. glay. 67. num. 50. Martia de claus. part. 1. claus. 191. alias 255. num. 9.

An autem peccent mortaliter, dicendum est. *Mortaliter peccare* ita etiam Tambur. *Opus. de sacris. miss. lib. 3. cap. 1. §. 12. num. 2.* Et desumitur ex d. decreto. S. Congreg. ibi. *Ac primo diffinitè prohibet ac interdicit* quæ verba important gravem prohibitionem sub mortali, inata ea, quæ notant N. uar. cap. 23. manual. numero 55. Azo. part. 2. sum. lib. 5. cap. 6. quæst. 5. Sanchez. lib. 6. sum. cap. 4. num. 43. Suarez. lib. 4. de legib. cap. 18. num. 3. Materia quoque est gravis. Quia quod missæ reduci possint ab Episcopis, inducit facilitatem reduciendi, quæ valde præiudicat pijs dispositionibus testatorum. Et quia pertinet ad rectum Regimen Ecclesiæ, quod causæ graves sint reservatæ Summo Pontifici. Unde inspecto sine prohibitionis materia est gravis iuxta ea, quæ tradunt Vasquez t. 2. disp. 158. cap. 6. num. 59. Salas. disp. co. de legib. §. 12. co. numero. 28. Sanchez lib. 1. sum. cap. 4. num. 2.

Ex quibus deducitur. Quod cum huiusmodi reductio sit nulla, nullum pariet effectum, & non tollit obligationem celebrandi integrum numerum missarum, unde si non celebraretur extra faciem restitutionis, ita ut adhuc debeant celebrari omnes illæ missæ, quæ titulo reductionis fuerunt omisæ. Iam Episcopus quoque tenebitur ad restitutionem iuxta regulas generales in materia restitutionis, quia reduciendo, dum non potest reducere, est causæ damni consuetudinis ex omissione celebrationis, & idem tenebitur notificare, reductionem fuisse nullam, & proinde celebrandas missas prætermittas, & si non celebrantur tenebitur ipse supplere.

QUESTIO 1184.

An si Episcopi, & Generales reducant Missas exclusas, peccent mortaliter.

SUMMA.

1. *Reductiones Missarum reservatæ si fiant ab inferioribus sunt nulle.*
Decretum irritans operatur nullitatem statim, ac aliter fit.
2. *Reductiones Missarum absque facultate peccant mortaliter.*

Tom. II.

QUESTIO 1185.

An omnia perpetua Missarum reduci possint in temporalia.

SUMMA.

1. *Concil. Trident. non concessit reducere omnia perpetua Missarum in temporalia.*
Dummodo tamen removeret aliquod emolumentum.

FFF 2 2 54

1. Si ternus sint redditus an perpetua onera reduci possint in temporalia.
2. Quid si ad id periculum, quod totus proveniunt periret.
3. Si proveniunt sine perpetui non possunt onera perpetua reduci in temporalia.
4. Voluntas testatoris servanda quantum fieri potest.
5. Quando onus perpetuum in temporale reduci possit. Valde difficilis pro impossibilitate habetur.
6. Onus perpetuum non potest committi in temporale esse, quod Religio non suscipiat onera perpetua.

Dupliciter reduci possunt onera perpetua in temporalia; vel si tempus perpetuum pro quo celebranda sunt missæ reducatur ad certum numerum annorum vel si omnino tollatur successio celebrationis, & pro una vice tantum compensetur perpetuitas celebrationis certo numero missarum; est autem supponendum, quod non poterunt Episcopi, aut Generales Religionum in virtute Concilii. Trid. cap. 4. de reformat. sess. 25. reducere onera perpetua missarum in temporalia, Nam Concilii ita concedit facultatem, ut tamen velit remanere semper aliquod perpetuum vestigium oneris, quod reducitur, ut satis declarat illis verbis. *Ita tamen ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ea ad pios usus reliquerunt.* Si enim semper facienda est saltem commemoratio, debet onus secundum aliquid sui remanere perpetuum. Hoc tamen ita accipiendum est, ut locum habeat, si aliquis proventus remaneat pro onere substituendo, quia si totus periret, cessat etiam onus, ut in superioribus dictum est. Quod est etiam de mente Concilii, et ideo, nam si ob diminutionem, seu tenuitatem elemosinarum, reduci possint, ob totalem defectum ipsius existabit onus. Vnde remanet difficultas, quid dicendum ex natura rei.

2. Quod autem si redditus sint tenues, possint onera perpetua commutari in temporalia, docet Marchini. de Sacrament. Ordin. tract. 5. part. 2. cap. 19. num. 7. Quia hoc non est abrogare defunctorum voluntates, sed potius curare, ne pereant. Imò præsumendum esse, quod ea fuerit voluntas defuncti ita ut imendit sit solum perpetuitatem, si stipendium sit iustum.

3. Verum melius respondet Garzia in sum. tract. 3. diffinit. 10. dub. 9. pauli. 4. num. 11. Quod si tenuitate stipendij moderandum est onus, retenta tamen perpetuitate. Si autem ad id periculum, quod pereat totus proventus pro missis, tunc potest onus perpetuum commutari in temporale. Et quidem quod si tunc tenuitate stipendij moderandum sit onus, & reducendum ad terminos æquitatis, est omnino certum; quia non debent gravari ij, quibus est impossum onus, quia nisi correspondeat eorum stipendium, si iustum. Et proinde Concilii. Trid. sess. 25. cap. 4. de reformat. inter causas ob quas conceit reduci onera missarum, ponit tenuitatem elemosinarum.

4. Quod tamen quando proventus sunt perpetui non possunt onera perpetua reduci ad temporalia, concluditur ex eo, quod non addit causa sufficiens pro tali reductione, nam si tunc tenuitate stipendij potest omnino reduci onus ad terminos æquitatis, retenta perpetuitate, ita ut sit proportionabilis utilitati, & proinde tenuitas proventus non est causa exigens tolli perpetuitatem. Vnde cum voluntas Testatoris sit omnino servanda, quantum fieri potest, ut passim ex toto iure habetur. l. Quarta, §. si duo. ff. de hered. instit. & l. ceteri. ff. de legat. & l. de conditionibus. ff. de condit. & demonst. & l. 1. ff. de consil. pecun. & l. cum

de Legationibus. §. Africa. ff. de sum. instr. & l. cum aliter §. 1. ff. de leg. 3. & l. cum quaestio. C. de leg. non potest abijci perpetuitas, quando in reductione retineri potest. Quod etiam sensit Concilii. Trid. cit. cap. 4. de reformat. sess. 25. dum insumxit, quod ita reducere onera missarum, vel semper fieret commemoratio defunctorum, qui reliquerunt legata.

Itaque tunc solum onus perpetuum reduci potest ritum temporale, quando perpetuitas retineri non potest, vel quia, ut dicebat Garzia, addit periculum, quod proventus teliens pro onere substituendo pereat, vel ex aliqua alia causa rationabili. Quia si tunc vltimæ voluntates non possunt commutari sine causa rationabili, ita nec commutari possunt, nisi quatenus se extendit causa; & ideo si non se extendit ad perpetuitatem, non potest perpetuitas mutari. Tunc autem perpetuitas dicitur non posse retineri, quando solum eam magna difficultate retineri posset, quia valde difficilis pro impossibilitate habetur, l. cum servas §. consilium ff. de leg. 1. & l. cum heres §. 1. ff. de testat. l. i. & l. un. §. 1. ff. de liber. vultus. & notant Glof. ibid. verbo *Consilium* Pelin. in cap. Ecclesie S. Maria. num. 86. de censit. Suid. de rescript. 141. num. 9.

Ex quibus colligitur, quod sit relinquatur aliquod legatum pro missis perpetuis alicui Religioni, quæ iuxta sui institutionem non suscipiat onera perpetua missarum, hæc non erit sufficiens causa, ut possit commutari in tot missas pro vltima vice celebrandas. Quia non servaretur mens de fundi in eo, in quo servari potest, nam possunt missæ per alios celebrari, etiam in eadem Ecclesia, & Religiosi eadem à legato tanquam in ea paces ratione proprii iustitii. Imò poterunt dicti Religiosi assumere onus exequendi mentem testatoris per alios, quia hoc etiam est assumere onus perpetuum missarum: sed hoc constituit Procuratorem pro executione oneris perpetui, iuxta ea quæ dixi in quæst. canon. 337. num. 1. & seq. centur. 4.

Q V A E S T I O 1186.

An Episcopus possit reducere qualitates, & circumstantias annexas celebrationi Missarum, &c.

S Y M M A.

1. Aliud mutare, aliud reducere circumstantias, & qualitates celebrationis.
2. Episcopus de iure nunc neque cum consensu hæredum potest mutare qualitates celebrationis.
3. Onera missarum quoad qualitates, &c. possunt reduci ab Episcopo.
4. Episcopus ex causa necessitatis potest alterare mentem defunctorum.
5. Testator præsumitur se conformare iuri communi.
6. Prohibito reductionis non se extendit ad qualitates. Disparitas diversa iure censetur, licet alias unum su alteri accessorium. Accessoria quando se habent ut disparas respectu principis.
7. Episcopus potest reducere onus personaliter inseruienti.
8. Episcopus potest votum incommode celebrandi reducere ad commodum. Missa affixa certis diebus quando reduci possent ad dies commodos.

Supponendum est. Aliud esse mutare qualitates appolitas in fundatione, & aliud reducere, seu moderari.

moderari. Primum dicit, quod qualitates appositæ tollantur, quod est contra mentem Testatoris, nisi concurrant tales circumstantiæ, quod probabiliter iudicari possit, quod consensus esset. Secundum dicit, quod reducuntur ad terminos æquitatis. Quod autem spectat ad primum, ad Episcopos possit mutare cum consensu hæredis qualitates positas, non concordans inter se Doctores, aliqui enim sentiunt, quod mutare possit, aliqui vero negant: & utramque sententiam cum suis fundamentis refert Garzia de benef. part. 7. cap. 1. num. 103. & sequens.

Quicquid tamen sit de iure antiquo, hodie tamen Concil. Trid. sess. 3. cap. 5. de reformat. non videtur Episcopos posse mutare. Et ita declaravit S. Congreg. Concil. apud Garziam cit. num. 112. his verbis, *Episcopos non potest, etiam succedente consensu Patrum de deo qualitatibus in fundatione beneficii apposis, quia inuoluntatis facilius subleui esse per hoc decretum nempe cap. 5. de reformat. sess. 25.* Et ita etiam tenet Rota in Palentina in respectu. 20. Martij 1589. coram Orano, & in Telesina Capel. 14. Februarij 1581. coram Robulterio. Quas decisi. refert Garzia dist. part. 7. de benef. cap. 1. num. 113. & 114. & huic sententiæ videtur standum, quicquid sit de iure communi, cui innuuntur, qui oppositum sentiunt.

Quod autem spectat ad reductionem qualitarum, & circumstantiarum, quæ reddunt onerosum c. l. brationem missarum. Dicendum est. *Onera missarum quoad hoc qualitates posse reduci ab Episcopo ex legitima causa, quæ specialiter erit dominica promouenda.* Ita posse fieri cum consensu hæredum, seu Patroni, ac etiam ipsi inuitis, si vocati, nolint consentire, docent Felini in cap. cum accessissent num. 19. de consil. Rochus de iure patron. veri. pro eo, quod quest. 15. Lambertini de iure patron. lib. 3. quest. 6. ar. 7. Petz de Lusa lib. 1. de annuat. cap. 15. num. 6. Azor. part. 2. lib. 6. cap. 24. quest. 6. quos citat, & sequitur Garzia part. 7. de benef. cap. 1. num. 125. Hieroo. Garzia in sum. 1702. 3. dist. 10. dub. 9. par. 6. num. 14. & Doctores in cap. Nos quidem. de testam. & in l. legumum ff. de usufr. legat.

Desumitur ex d. Cap. Nos quidem. de testam. quatenus ex causa necessitatis permittitur Episcopo alterare voluntatem defuncti, quando modo prescripto impleri non potest, si vero qualitates, & circumstantiæ eandem nimis onerose, eandem adimplementum sit valde difficile, & moraliter impossibile, & idem finis in casu, in quo voluntas Testatoris impleri non potest, & proximè habet locum d. dispos. Cap. Nos quidem.

Ratio autem est. Quia per reductionem onus, quod erat c. l. ssum reducitur ad terminos æquitatis. Vnde talis præsumitur mens Testatoris, quia cum censetur Testator nolle, nisi quod iustum est, & proximè in sua dispositione se conformare dispositioni Iustitiae, cum de laniis ff. item ff. de sine instruit. & notant Crassetta, consil. 350. num. 1. Mantica de contr. lib. volum. lib. 11. tit. 14. num. 15. Rota decis. 697. num. 18. Coram Merlino, præsumitur etiam voluisse suam dispositionem manere iuxta terminos æquitatis, atque adeo quoniam exorbitat, ad ipsos reduci debere. Vnde quoad hoc Episcopus non immutat voluntatem Testatoris, sed potius ipsam exequitur iuxta d. Cap. Nos quidem de testam.

Solum obijci posset ex decretis S. Congreg. de celebrat. Missarum. in quibus cum prohibetur Episcopis reduci onerum missarum videtur etiam prohiberi reductio q. litarum, & circumstantiarum oneris, nam cum hæc sint accessoria oneri, videatur prohiberi cum prohibetur principale. Resp. prohibitionem non extendi ad has qualitates circumstantiarum quia tantum prohibetur non reducuntur onera missarum.

factum, & in eum finem ut reductio non fiat, nisi sit necessaria, & hoc in eum finem, ut celebretur prescriptus numerus missarum. Vnde cum causa finalis omnium illorum decretorum non habeat locum quoad qualitates & circumstantias celebrationis, nec etiam locum habebit prohibitio. Nec obstat quod sint necessaria oneri principali, quia ut modo dicebatur, cum non habeat locum in accessorijs ratio finalis dispositionis prohibitiæ nec etiam locum habebit prohibitio. Quia tunc non consideratur tanquam accessoria, & connexa, sed tanquam disparata quæ diuerso iure censentur, iuxta lib. 3. C. de rer. perm. & notant Alex. consil. 4. numero 5. dub. 1. Crassetta, consil. 306. num. 3. Malcard. de probat. conclus. 18. numero 19. Tusch. lit. A. conclus. 76. numero 15.

Ex dictis colligitur, cum Garzia part. 3. de benef. cap. 1. 7. num. 126. Episcopum posse reducere onus residendi, seu perualiter instruendi, si diminutis redditibus factum sit nimis onerosum, nam adeo causa sufficiens reduci, quia ita exigit iustitia, secundum quam debet onus congruenti modo compensari, & cum onus minuendum sit, melius est minuire quoad hanc partem, quam, quoad celebrationem missarum.

Secundò colligitur. Quod si pro celebratione 8 Missæ esset prescripta hora valde incommoda, ut esset summum mane, aut circa meridiem posset Episcopus pro minuendo onere ex hac parte reducere ad horam congruam, quia hoc pacto non grauatur celebrans plus æquo, & reuocatur tota substantia oneris. Idem etiam dicendum est si missæ celebrandæ essent alijs certis diebus, itavt inferrent incommodum, nam reduci possint, vel ad dies commodos, aut autem incertos iuxta electionem celebrare. Quod tamen locum non haberet si missæ essent celebrandæ in diebus festiuis, ut populus posset audire missam, & non haberet, quam commodè posset audire, nam tunc principalis intentio Testatoris esset prouidere populo de commoditate audiendi missam. Si tamen adessent plures aliæ missæ, quæ posset audire, possent missæ reduci quoad hos quoque dies.

QVÆSTIO. 1187

An anniversaria commutari possint in Missas conventuales de die.

S V M M A.

1. Anniversarium excommutari possit in missam conventualem de die.
2. Anniversarium institutum ab solemnari commutationem desideratum.
3. Quid obies commutanti anniversarij in missam conventualem de die.
4. Quando fieri possit hac commutatio. Diuersæ iure censenda missa solemnari defunctuorum, ac missa prima.

Quod missa anniversarij commutari possit in missam conventualem de die, tradit Garzia in sum. 1702. 3. dist. 10. dub. 9. par. 7. num. 21. Quod addit, quod id fieri poterit propria auctoritate quævis in fine addat, quod expedit pro maiori quiete conscientie preter licentiam à superiore, quia nunquam commutatur vltima voluntas siue auctoritate superioris; imò videtur etiam sentire, quod pro hac commutatione non requiratur causa, aut saltem,

quæ sit gravis. Fundamentum est, quia etiam in missis privatis obligatur ad recitandum Missam de Requiem satisfacit celebrando missa de die, iuxta communem opinionem. Ergo etiam missa conventuali satisficiat pro Missa de Requiem celebranda cum cunctis. Constat. Potest adesse causa iustissima hanc commutationem, ut si esset factus duplex, in quo non celebrantur missæ de requiem.

1. Oppositum tamen tenet Caril. in *Bal. defunctis. part. 2. cap. 2. num. 27.* Quod verum est, si regulariter loquimur. Nam in celebratione anniversarii omnis non consistit tantum in celebratione missæ eum cunctis, sed etiam in illa publica, & solemnium commemoratione defuncti, pro quo celebratur anniversarium, quæ proinde omittitur, & tamen videtur esse principaliter intenta in anniversario. Hæc autem commemoratio in totum exstingueretur, si pro anniversario recitaretur missa conventuali de die, vnde id nequaquam liceret, etiam interposita auctoritate superioris, & multo minus auctoritate privata.

Accedit etiam quod missa anniversaria habet speciales præces pro defunctis, quæ nomine Ecclesiæ solemniter a Clero offeruntur Deo, quæ proinde habent specialem vim apud Deum, quæ non interueniunt in missa conventuali de die. Rursus adeit dubium, an missa conventuali sit alibi obligata, aut pro fundatoribus, aut pro alijs, & proinde fieret commutatio rei certæ in certam, quod iniustum est, quando adeit sufficiens proventus pro substituendo quocunque modo onere certo.

Itaque nunc solum possit habere locum hæc reductio, dummodo fieret auctoritate eorum ad quos spectat, si adeo rediit pro onere substituendo essent diminuti, ut anniversarium vnum rationabiliter commutari posset onus leve qualis est: commemoratio cum participatione sacrificij. Hoc enim obtineri potest mediante missa conventuali, quia potest in ipsa fieri commemoratio de eo pro quo erat celebrandum anniversarium, & hoc pacto trahi ad participandum speciali modo de illo sacrificio.

Ad rationem in contrarium resp. Est diuersa ratio de missis privatis, seu recitatis de Requiem, ac de solemnibus anniversarijs iueruente Clero. Nam priuata non continent illam publicam, & solemnem commemorationem defuncti, quam continet sollemnis. Et ideo non est sufficiens, ut ipsam reducat quoad applicationem, de Missa autem conventuali de die est incertum multoties, an sit alibi obligata. Ad constat. Quamuis secundum Rubricas non possint in his duplicibus regulariter celebrari missæ de requiem, possunt tamen celebrari pro adimplenda mente testatoris, ut declarauit S. Rituum Congregatio in dicto suo loco, & tradit etiam inter alios idem Garcia in *sum. tral. 3. diff. 8. dub. 6. par. 6. num. 22.*

5. Episcopus quomodo mutare possit anniversaria in Missas priuatas.

Decreta De celebrat. Missar. non prohibent reduci solemnitates, &c.

Missas priuatas esse reducibiles in anniversaria, si adit rationalis causa, constat ex naturæ reductionis, quæ habet reducere onera excedentia ad terminos requiriti, fieri enim potest quod vnicuique anniversarium correspondat proventibus, qui super sunt ex destinatis pro notabili quantitate missarum priuatarum, qui alioquin non sufficerent pro ipsidem priuatis missis. Et etiam constat ex praxi nam frequenter S. Congregatio reduxit magnum numerum missarum in anniversaria. Rursus etiam poterunt anniversaria commutari in missas priuatas, ut si proventus non sit sufficiens ad substituendum onus anniversarij. Quod cum constat ex dispositione Concil. Trid. sess. 25. cap. 4. de reformatione ubi conceditur facultatem reducendi etiam adulas commemoraciones, vnde multo magis poterunt anniversaria reduci ad missas priuatas. Et ratio est. Quia reductio debet esse secundum mensuram causæ, ex qua fit. Causa autem potest aliquando exigere quod hoc pacto anniversaria reducantur, aut si defuerint ministri pro missa solemnibus, aut si proventus non sufficiat pro ipsa. Difficulus autem est per quam sit faciendi eiusmodi reductio.

Prima sententia asserit, posse fieri per Episcopum. Ita Garcia in *sum. tral. 3. diff. 10. dub. 9. par. 7. num. 22.* qui citat Vgolin. de off. Episc. cap. 61. num. 1. Motum de commut. volum. volum. cap. 5. num. 368. & 370. Barbo. lib. 3. de iure Eccles. cap. 27. num. 6. sed debet esse nam. 6. 3. ubi de hoc agitur verum hi Doctores loquuntur iuxta terminos Concil. Trid. sess. 25. cap. 4. de reformatione. fundamentum Garcia est, quod melius sit fieri hanc reductionem spectata utilitate animarum, & Ecclesiæ, quam omnino oneris. Verum hoc probat solum, quod reductio expedit non autem quod possit fieri per Episcopum præfictum statibus Decretis S. Congregat. de celebrat. missar.

Secunda sententia asserit, non posse fieri per Episcopum. Ita Rodriguez. quæst. regul. 43. art. 13. tom. 1. Loquendo extra casum de quo Concil. Trid. sess. 25. cap. 4. de reformatione. Caril. in *Bal. defunctis. part. 2. cap. 2. num. 27. & alij*, qui tenent dispositionem Concil. Trid. non procedere nisi de oneribus ante idem Concil. susceptis.

Dicendum est, Non posse Episcopos reducere onera 4. Missarum priuatarum in anniversaria. Hoc existimatur certum ex Decretis S. Congregat. de celebrat. Missar. Nam absolute prohibent Episcopis reducere onera quæque Missarum, exceptis ijs, quæ extra limen fundationis imposita sunt amicis Concil. Tridentini. Quando autem priuata Missæ reducuntur in anniversaria, fit reductio ad minorem numerum, nam pro notabili numero Missarum, solet imponi vnicuique anniversarium, vnde semper interuenit diminutio numeri Missarum celebrandarum, quam prohibet S. Congregat. in eum finem, ut quantum fieri potest celebretur præfixus numerus Missarum.

Dicendum 2. Episcopum ex iustis & necessariis causis mutare posse anniversaria in Missas priuatas; Ita tamen, ut non celebrentur pauciores Missæ, quam soleant celebrari in anniversarijs, & proinde reductio sit tantum quoad sollemnitatem celebrationis Missæ. Ratio est, quia ex causa necessitatis possunt commutari vltimas voluntates, ut decreuit Concil. Trident. sess. 22. cap. 6. De reformatione. Ibi in commutationibus vltimorum voluntatum, quæ non nisi ex iustis, necessariis causis fieri debent, Episcopi tanquam delegati Sedis Apostolicæ summariè &c. Ratiis Decreta de celebratione Missarum prohibent

QUESTIO 1188.

An Missæ priuatae reduci possint per Episcopum in anniversaria, & contra.

SVMMA.

1. Missæ priuatae sunt reducibiles in anniversaria, & contra.
2. An possint reduci per Episcopum & num. seq.
3. Episcopi priuatae reducere missas ad minorem numerum.

prohibent tantum reduci onera Missarum; non autem solemnitates, quæ annexæ sunt oneribus, quia finis est providendi, ut celebretur præscriptus numerus Missarum, & circa solemnitates nihil disponit, & restringit facultatem Episcoporum, ne ob facilitatem reductionis, defraudentur pie testantium voluntates circa numerum Missarum. Ergo poterunt Episcopi reducere solemnitatem anniversarium in priuatis Missis, dummodo non diminuantur numerus Missarum celebrandarum.

QVÆSTIO 1189.

An si pecunia legata non sufficiat pro Cappellania, reduci possit in Missas manuales pro una vice.

S V M M A.

1. Episcopus convertit legata in alios usus pios, quando non sufficiunt pro destinatione.
2. Episcopus an possit convertere in celebrationem missarum manuales pecuniam quando non sufficit pro Cappellania.
3. Si onus sit perpetuum, & non sufficiat pecunia, debet minui.
4. Relicta ad pium usum convertenda in proximiorum, si in ipsum non possit converteri.
5. Legatum non sufficiens pro Cappellania non potest converteri in commodum Ecclesie.

EX dictis superioribus constat. Quod Decretum 5. Congregat. de celebrat. Missar. non tollit facultatem Episcopo reducere onera missarum non dum accepta, quia non sunt onera stabilita, sed adhuc in suspensio, & alia pertinet ad Episcopum providere, quod onera habeant congruum emolumentum, ut sublineri possint. Vnde cum ad Episcopum spectet legata, quæ non sufficiunt pro pijs vibus, ad quos de statuta sunt committitur in alios usus pios iuxta Cap. Nos quidem de Testament. si relinquatur legatum pro Cappellania, quod non sufficiat, in casu, in quo hæredes non teneantur supplere ad sufficientiam, pertinebit ad Episcopum determinare ad quem usum converteri debeat legatum. Vnde dubitatur, an possit converteri in tot Missas manuales unica vice celebrandas.

Quod possit converteri tradit Garzia in sum. trall. 3. difficile. 10. dub. 10. num. 9. qui citat Laurinum, Alphorism de Leone, sed non facient ad rem, quia Laurinus loquitur de alio casu. Alphonsus de Leone de offic. Capell. quæst. 5. sess. 7. num. 86. solum dicit, quod possit legatum converteri, vel in minores missas perpetuas, vel in Missas unica vice celebrandas quod potest intelligi, quando de re hereditate adeo parum remaneret pro Cappellania, ut non sufficeret pro notabili aliquo onere sublinendo, in quo casu ipse loquitur. Megal. verò tradit doctrinam georalem, ex qua oppositum deducitur.

Dicendum tamen est. Episcopum non posse convertere legatum pro Cappellania si non sufficiat, in missas manuales unica vice celebrandas: sed debere minuire numerum Missarum ita ut onus perpetuum sit proportionale legato. Hoc autem intelligitur supposito, quod legatum sufficiat pro sublinendo aliquo onere perpetuo. Desumitur ex his, quæ generaliter quoad hæc legata tradit Megal. var. resal. 7. l. num. 1. & ex Genuesi. in praxi iuris Episc. cap. 24. n. 4.

Ratio est. Quia in huiusmodi commutationibus, seu

reductionibus est tenenda mens testatoris, quantum fieri potest. Vnde Concil. Trident. sess. 25. cap. 8. de reformatione præcipit, quod quando pecunia legata non possit converteri in usum præscriptum a testatore, convertatur in usus proximiores voluntati ipsius. Quod etiam docent Abbas in cap. Nos quidem de testam. Imola, Innocent. & ceteri Doctores in Clem. Quia cunctis. de relig. domib. Ergo quoad usus, in quem est destinatum legatum, est divisibilis, qualis est celebratio perpetua missarum debet retineri illa portio pro qua sufficit legatum, quia hoc est magis propinquum voluntati Testatoris, cum sit ille ipse usus, quem præscripsit, licet diminutos.

Ex dictis colligitur cum Megal. cit. resal. 7. l. num. 4. a. tom. 1. Non posse Episcopum convertere legatum in beneficium Ecclesie, quando non sufficeret pro Cappellania. Quia hoc est contra dispositionem Concilij Trident. cit. cap. 8. de reformat. sess. 25. dom vult, converteri in alium usum proximiorum & coöccurac. 6. de reformat. sess. 25. ubi non ois ex causa iusta, & necessaria alterari possunt ultime voluntates, atque adeo solum secundum mensuram necessitatis, quæ in præsentem nos exigit, debet totum usum præscriptum. Atque etiam cederet in præiudicium animæ eiusdem testatoris, quia non perciperet beneficium celebrationis missarum. Vnde hæc redactio tanquam destinata iusta causa quoad hunc usum, esset nulla, & consequenter teneretur Ecclesia, in cuius beneficium est convertitur legatum, ipsam restituere pro usu a testatore delicto quoad eam portionem, pro qua sufficit. Et si Ecclesia esset impotens ad restituendum, tenebatur Episcopus de proprio supplere, quia ex delicto ipsius fraudaretur mens Testatoris. Vnde etiam reducendo peccaret mortaliter, quia iniuste reduceret, & extra mensuram casus.

QVÆSTIO 1190.

Quid agendum si legatum non sufficiat pro missis celebrandis, & pro elemosina præscripta.

S V M M A.

1. In reductione preferenda celebratio missarum elemosina.
2. Vides quando celebratio, & elemosina se habent per modum vnius oneris.
3. Quid si sint diversa onera, & diversa legata.
4. Quando onera sunt impossibilia discreto, nullum est exigendum, sed singula dimittenda.
5. Quomodo discernendum, an testator instituerit plura legata, an vnum.

Hanc difficultatem proponit Garzia in sum. trall. 3. difficile. 10. num. 8. & concludit. Quod, quando est faciendi redactio, prius retinenda est, & præferenda celebratio Missarum & tollenda elemosina. Et assertur decretatio 5. Concilij Coogregationis ita decernentis apud Collector. ad cap. 4. de reformat. sess. 25. Concil. Trident. Citat Alphonsus de Leone quæst. 5. de offic. Capell. sess. 7. num. 81. Sayr. libr. 10. elem. reg. trall. 5. cap. 10. num. 23. & 25. Sanchez. libr. 4. sum. cap. 15. num. 39. Sed nihil loquuntur de hac difficultate.

Videtur tamen procedendum cum distinctione, & a videndum, an elemosina, & celebratio missarum sine per modum vnius & eiusdem oneris impositi vni & eidem legato, an verò sint distincta onera, & diversa legata. Si enim se habent per modum vnius oneris

onertis eluitem legari tunc pias detrachenda est elemosina, quàm fiat reductio Missarum. Et in hoc sensu procedit declaratio S. Congregat. Et ratio est. Quia reductio faciendâ est, quantum fieri potest secundum voluntatem interpretatiuam Testatoris: Cum autem legatum sit vnum, & onus sit vnum interpretanda est voluntas ipsius, quod voluerit hoc onus durare eo modo, quo ipsi magis proficere possit iuxta regulam, quod actus censetur factus est ex titulo testatoris ex l. 1. ff. De Testam. milit. & l. cum pater ff. de iure dot. Cum ergo magis proficuum sit testatori, quod retineatur celebratio Missarum, quantum fieri potest, sublatâ potius elemosina, quàm è contrahendum est hanc esse voluntatem interpretatiuam Testatoris, & idè secundum ipsam procedere debet reductio.

At si sint diuersa onera, & diuersa legata ex eo, quod legatum non sufficiat pro vno ea oneribus, non est alterandum alterum onus. Ratio est. Quia non sunt diuersæ dispositiones testatoris seorsum adimplende, & proinde, causa quæ exigit reductiorem in vno onere, non exigit in alio. Et sunt onera, & legata impermixta ex dispositione testatoris, non sunt commiscenda in ea questione sicut commiserunt, si pro integra exequutione vnius relinquere-
tur, alterum aut minueretur.

Ex dictis colligitur. Quod si testator relinquit 60. lullios annuos Ecclesiæ, quorum viginti inferuntur pro annuierfatio, alij viginti pro Missis recitatis, & alij viginti distribuendi pauperibus, & temporis processu diminuantur, non esse liberum reducere singula onera ad proportionem aut extinguere vnum ea oneribus, vt sentit Garzia in sum. trall. 3. distal. 10. dub. 10. num. 7. sed omnino singula onera esse reducenda & manotenda, nec posse ali-
quod ea ipsis extingui retentis cæteris integris. Nam cum Testator fecerit huiusmodi distributionem satis declarauit, se ea relinquere tanquam plura legata, & singulis proptinm onus imposuisse: & idè si minuitur prouentus, de singulis oneribus esse detrachendum æqualiter, nullum autem esse euitgendum iuxta dicta num. præced. Si verò esset vnicum legatum & vnicum onus non liceret de singulis detrachere, sed tota prius elemosina detrachenda esset, & retinenda celebratio Missarum & annuierfatio iuxta id, quod dictum est. a. & tradit etiam ipse Garzia n. seg.

Quomodo autem iudicandum sit, an testator voluerit instituire plura legata, & plura onera, an verò vnicum, inspicendus est tenor testamenti, quia si testatur separatim disponit de oneribus, & de quantitate, legata erant diuersa onera, & diuersa legata, etiam si legatarius sit idem, quia illa sparata dispositio æquiualeat diuersis dispositionibus. Diuersæ autem dispositiones tanquam diuersæ causæ inferunt eouersa legata, & diuersa onera. Rursus etiam si instituit vnum legatum, & postea diuidat in partes assignans singulis partibus diuersa onera, erunt diuersa legata vt dicebatur. n. 3.

DE PRÆSCRIPTIONE CIRCA ONERA

MESSARVM.

In oneribus Missarum locum habere potest præscriptio sicut in alijs rebus, cum contra

ius alterius præscribi possit. Vnde non solum obligati ad onera missarum contra ipsa præscribere possunt, sed etiam obligati ad solvendum stipendium seu annuos fructus præscribere possunt. Vnde explicandæ sunt difficultates quæ in hac materia occurrunt.

QVÆSTIO 1191.

Quomodo præscriptio contra onera Missarum regulanda sit.

S V M M A.

- 1 Iura celebrationis missarum sunt præscriptibilia.
- 2 Ius ciuile aliquando admittit præscriptionem cum mala fide: sed non Canonicum.
- 3 Ad præscribendum in celebratione Missarum an necessarius titulus.
- De iure canonico ad præscribendum non requiritur titulus.
- Nisi præsumptio sit contra præscribentem.
- 4 Præscriptio temporis immemorabilis sine titulo valet, etiam si ius rescribat.
- Tempus immemorabile habet vim tituli.

Circa de iure canonico admittatur præscriptio, habet locum etiam in his, quæ secundum idem ius regulantur; & proinde, quia iura omnia, quæ interueniunt in celebratione Missarum, siue ea parte celebrantium, siue ex parte eorum, ad quorum instantiam celebrantur, sunt ex natura sua iura amissibilia, erunt etiam præscriptibilia ab vno aduersus alterum. Quia autem sunt iura, quæ à iure canonico regulantur, idè præscriptio quoque circa ipsa eodè iure erit regulanda, dubitatur ergo, quid requiratur, vt inducatur præscriptio.

Est autem opponendum tanquam certum, quod licet ius ciuile admittat aliquando, saltem quoad retinendam, licet non quoad agendam præscriptionem cum mala fide, vt in præscriptione triginta annorum l. si quis empt. §. 1. C. de præscript. trigint. annor. Ius tamè Canonicum nunquam admittit, nisi interueniat bona fides, vt desumitur ex cap. Vigilanti, & cap. fin. de præscript. & cap. Possessor, de reg. iur. in 6. Et ea est ratio, quia vbi est mala fides, ibi etiam est peccatum, quia viuspatius ius, quod cognoscitur esse alienum. Ecclesia autem non fouet iniquitatem, & idè non assinit iure canonico præscriptioni cum mala fide.

An autem sit necessarius titulus ad præscribendum in præsentia materia, assinitur Tamburin. Opus. de fæsis. miss. lib. 3. cap. 7. §. 1. num. 2. & quidem quando agitur de præscriptione secundum ius ciuile est necessarius. De iure tamen canonico non est necessarius, sed sufficit bona fides cum tempore necessario ad præscribendum, vt desumitur ex Cap. de quæst. & Cap. Ad aures, & Cap. si diligenti de præscriptione & ibid. Glof. & doctores, & ex Cap. 1. de præscriptione in 6. vbi etiam Glof. Archidiazon; Gemina. 10. Andr. & ceteri Doctores. Quod tamen intelligendū, nisi præsumptio iuris sit contra præscribentem, vt notat Bald. de præscript. part. 3. princip. parit. 2. quæst. 3. num. 9. & desumitur ex Cap. 1. de præscript. in 6. vbi non præscribuntur decimæ sitæ in parochia alterius Ecclesiæ, quia præscriptio iuris est in contrarium.

Si tamen præscriptio innisuratur tanto tempore, cuius iustij memoria non extat, quamuis ius commune

reclit,

reſtitat, aut præſumptio iocis ſit contra præſcribentem, non erit neceſſarius titulus, vt notat Felin. in cap. ſi diligenti, de præſcript. Cardin. conſil. 114. circa fin. Fane. in cap. 1. circa fin. de præſcript. in 6. Gemilian. num. 9. lo: Andr. & cæteri doctores ibid. Ratio eſt. Quia tempus de cuius iocis memoria non extat habet vim tituli per l. Hæc iura §. datus aqua. ff. de aqua quodlibet. & ſſi. vbi etiam Gloſ. & tradunt communiter Doctores.

Q V A E S T I O. 1192.

An Eccleſia, ſeu Capellanus poſſit præſcribere numerum Miſſarum.

S V M M A.

- 1 Numerus Miſſarum præſcribi poſſit.
- 2 Quantum tempus ſit neceſſarium ad præſcribendum.
- 3 Hæres ſubſtituit iura defuncti.
- 4 Hæres hæreditas eſt hæres primi defuncti & illius perſonam repræſentat.
- 5 Præſcriptio in celebratione eſt contra Eccleſiam. Reſtores quomodo præſcribere poſſunt. Præſcriptio contra Eccleſiam requiritur quadraginta annis.
- 6 Eccleſia habet ius exigendi onera annua beneficia.

Dilectum eſt. Capellanus, ſeu Eccleſiam obligatam, vel celebrantem certum numerum Miſſarum aut Miſſam quædam præſcribere poſſit, vt celebret in minori numero. Ita etiam Tamburin. Opus. de ſacris. miſſ. lib. 3. cap. 7. §. 1. num. 1. Intelligitur autem quoad eos contra quos præſcribi poſſit. Hinc ſit. Quod præſcribi poſſit Miſſa quotidiana, vt non ſit quotidiana, & conſequenter vacatio pro aliquibus diebus, & quocunque alio modo numerus minui poſſit. Ratio eſt. Quia poſſunt cooccurrere conditiones illæ, quæ inducunt præſcriptionem: nempe bona fides, cum qua incipit poſſe illud non celebrandi, niſi tot Miſſas, & tempus neceſſarium ad præſcribendum, pro quo daret bona fides.

Sed difficultas eſt. Quantum tempus requiratur ad præſcribendum Tamburin. Opus. de ſacris. miſſ. lib. 3. cap. 7. §. 1. num. 1. ſupponit hanc præſcriptionem eſſe inter abſentes, quia præſcribitur contra defunctum, qui inſtituit Miſſas celebrandas, & docet ad præſcribendum cum titulo, requirit ſpatium viginti annorum. Verum hæc reſponſio patitur ſua difficultates.

Et primò non videtur hæc præſcriptio eſſe inter abſentes; quia licet fundator non ſit præſens, hæres tamen ipſius repræſentat eius perſonam, & ſubſtituit eiſdem iura, itaq; vna & eadem perſona cum ipſo conceſſit §. 1. Authent. De iur. iur. & l. Hæres in anno. ff. de acquir. hered. & l. nihil aliud ff. de reg. iur. & Nouel. 48. cap. 1. & notant communiter Doctores Gloſ. in l. ſi ſeruus fugitiuus. ver. Exiſtiſſe ff. de remiſſ. ſurt. Alexan. in l. in exegutione §. ex parte ff. de verb. obligat. Barſa. Conſil. 415. num. 18. lib. 4. Pacius in l. cum à morte. C. de rei vendic. Rolan. conſil. 50. num. 8. vol. 2. Dec. conſil. 281. num. 5. Cephal. conſil. 100. num. 5. lib. 1. Suid. conſil. 146. num. 7. Rota etiam Ludoniſ. deciſ. 535. num. 3. & etiam Merlino deciſ. 1035. num. 7. & proinde, dum præſcribitur contra fundatorem, & iura ipſius, præſcribitur contra hæredem, & intra eiſdem, & conſequenter, quomòdi ex hoc capite, niſi aliundè hæres ſit abſens, non eſt præſcriptio inter abſentes, ſed inter præſentes, quia adſunt, qui teneantur iura defuncti, &

Tom. II.

etiam propria manuteneſcere.

Nec obſtat, quod temporis proceſſu varientur hæredes, dum de vno ad alium deſertur hæreditas, quia ſemper hæreditas ab hærede originem trahit, & conſequenter hæreditas, quantumvis plures ſucceſſiones tranſierint, primi defuncti hæres eſt l. Hæreditas, & l. ſciendum eſt. ff. de verb. ſignificat. & l. ſi hæredum C. de inſtit. Teſta. & l. fin. C. de hered. inſtit. & notant Bart. in l. Pater familias. ff. de hered. inſtit. Cephal. conſil. 499. num. 13. lib. 4. Crauea conſil. 198. num. 9. lib. 2. Et idem quilibet hæres repræſentat perſonam illius defuncti, à quo primò hæreditas tranſmiſſa eſt. Vnde ſemper hæredes ſucceſſores repræſentant perſonam fundatoris, à quo prouenit ius ab ipſo acquiſitum ex fundacione ad celebrationem miſſarum.

Deinde non agitur de præſcribendo ſolum ius acquiſitum à fundatore, apud quocunque reperitur in ordine ad celebrationem Miſſarum ſed etiam de præſcribendo contra ipſam Eccleſiam. Nam eo ipſo, quod fundantur Capellanie, ſeu quolibet celebrationes miſſarum, inſtituitur aliquod argumentum cultus diuini, & Eccleſiarum, & conſequenter acquiritur ius Eccleſiæ vniuerſalis quatenus ſubſtituit iura diuina in ordine ad cultum & etiam Eccleſiæ particulari, quatenus acquirit ſpecielem cultum. Et idem cum Rectores & quicunque alij, ad quos patinet adminiſtratio Eccleſiarum, non poſſunt præſcribere, quæ ſubſtitunt iura Eccleſiæ, ſolum præſcribere poterunt, ſicut poſſunt præſcribere Capellani tanquam ſubſtituentes onus miſſarum celebrandarum. Hæc autem præſcriptio eum ſit contra Eccleſiam, requirit ſpatium quadraginta annorum tam de ſate Guill. Authen. Quæ ratiſe C. de ſacraſanc. Eccleſiæ. quam de iure canonico. Cap. de auct. Cap. ad auct. & Cap. illud. de præſcript. & Cap. 1. de præſcript. in 6. vbi Gloſ. & doctores.

Quod præſcriptum vetum eſt. Quia beneficia ſunt de iure, & patrimonio Eccleſiæ, & proinde Eccleſia habet ius ad exigenda onera, quæ ſunt ipſi annexa, quæ ſunt onera celebrandarum miſſarum, itaq; à fundatoribus cenſetur tranſiſſum in ipſas ius illud, quod ex fundacione acquirunt quoad exigenda onera ab ipſis, quibus pro tempore imponuntur. Et idem, vt præſcribitur onera huiusmodi præſcribendum eſt contra ius Eccleſiæ, & non contra ius defunctorum, & idem regulanda eſt præſcriptio ſecundum leges præſcriptionis contra Eccleſiam, & non præſcriptionis circa abſentes, præſcriptum quia defuncti non ſunt in humano commercio, nec tenentur iura contra viuentes, nec ſubſunt legibus humanis, & proinde nec legibus præſcriptionis.

Q V A E S T I O. 1193.

An, & quanto tempore præſcribi poſſit onus Capellanie non collatiue.

S V M M A.

- 1 Quanto tempore præſcribi poſſit onus Capellanie non collatiue.
- 2 Requiritur quadrageneria præſcriptio.
- 3 Capellania laicales continent cauſam piam. Cauſa pia acquiritur Eccleſiæ.
- 4 Contra cauſam piam requiritur quadrageneria præſcriptio.
- 5 Præſcriptio contra Capellania laicales eſt etiam contra Eccleſiam.

Quod poſſit præſcribi contra Capellaniam non collatiuam quoad numerum Miſſarum, ſeu alia

G G

onera

onera annexa, aut etiam contra qualitates ipsius, est omnino certum. Quia agitur de iure remissibili, & quod amitti potest, & ideo concurrentibus conditionibus, necessariis potest etiam præscribi. Solum difficultas est, quanto spacio temporis præscribi possit. Quod autem sufficit tempus ordinarium resolvendum videtur iuxta ea, quæ tradit Perez de Lata de amari. & Capel. lib. 1. cap. 1. num. 50. & citat etiam Mencl. in l. si emul. num. 46. C. de servitut. & ager. Valasc. consue. 105. num. 42. fundamentum est. Quia huiusmodi Capellanias non sunt Ecclesiasticæ, sed laicales: & proinde sufficit tempus ordinarium quo præscribitur contra res laicorum.

- 2 Quod tamen requiritur præscriptio quadragennaria, sicut requiritur contra Ecclesiam tradunt Azor. part. 1. lib. 10. cap. 3. quæst. 9. ver. Hoc ut clarior in fine. Garzia de benefic. part. 1. cap. 41. num. 116. & la Addis ad eundem locum num. item. 16. Alphons. de Leone. De offi. Capel. quæst. 5. fil. 17. num. 187. & fil. 21. num. 31. Genuen. in practicable. Eccles. quæst. 150.

3 Cum qua sententia dicendum est. Quod non sufficit spatium illud temporis, quod sufficit ad præscribendum contra laicos, ut præscribitur contra ius & onera Capellanias non collatas, sed requiritur illud spatium, quod requiritur ad præscribendum contra Ecclesiam. Hoc ex eo sequitur. Quod licet istæ Capellaniæ sint laicales, & bona super quibus fundentur sicut sui possent laicorum, adhuc tamen continent easdem piam tanquam ordinatæ ad beneficium animarum, & salutem æternam & ad cultum Ecclesiasticum & Dei; causa autem pia æquiparatur Eccles. ut latet Tiraquel. de privileg. pia causa. privileg. 141. & gaudet ipsam privilegium.

4 Ex quo fit, quod sicut contra Ecclesiam non præscribitur nisi spatio quadragennario annorum ita neque etiam contra piam causam & pro temporibus. Authent. Ecclesiæ. in. & tradunt Felin. in cap. de quarta. num. 10. De præscript. Abbas. ibidem. num. 7. Fulgos. in l. Omnes. num. 23. C. de sacrosancti. Eccles. Tiraquel. de privileg. pia. causa privileg. 139. & 140. Sfortia de integ. rest. part. 1. quæst. 1. ar. 6. num 31. Quod autem si præscribantur onera Capellaniz huiusmodi, & aut aliud ius, præscribitur contra piam causam ex se manifestum est, præscriptum si præscribitur numerus missarum.

5 Addo tamen, quod huiusmodi præscriptio nedum est contra piam causam, sed etiam contra Eccles. Næc ideo harum Capellaniarum, quamvis laicalium, reddit etiam ad cultum Dei, & Eccles. etiam ex mente suadatoris, quia non solum intendit fructum ex sacrificiis, sed etiam ipsum sacrificium, in quo continetur cultus Dei & Ecclesie, præsertim si iustitiam celebrationem Missæ in aliqua Ecclesia, aut Capella à se delecta, & ideo Eccles. sit tam omine suo, quam nomine Dei acquirit ius ad huiusmodi causam. Si ergo præscribitur contra hanc cultum præscribitur etiam contra ius Eccles. & ideo requiritur quadragennaria præscriptio.

QVÆSTIO 1194.

An præscribi possit à beneficiatis, &c. applicatio fructus sacrificij.

SVMMA.

- 1 Quod missas manuales non habes locum præscribere.
2 Applicatio fructus sacrificij non potest.
3 Fructus sacrificij applicandi à beneficiatis.
4 Nec locum habet bona fides in contrarium.
Sciit debens æquiparatur si iuri.

5 An decretis &c. poterat præscribi applicatio fructus.

Quod non est expressum, non est ostendendum.

6 Acceptis autem obligationibus celebrandi præscribi applicationem fructus.

7 Alia non operatur vltra immersionem.

8 Obligatio applicandi sacrificium est pænes fructum boni beneficii.

Difficultas procedit quoad omnes, qui obligantur ad celebrandum cōtinuo ex aliquo titulo permānenti ut sunt Beneficiati, Capellani, & qui recipiunt annuū salarium, & ceterū est quoad Missas manuales non posse præscribi applicationem fructus, quia cum manualiter à diueris offertur elemosinæ, nec adest tempus requisitum pro præscriptione quia agitur de vno actu, quo absolutur obligatio, nec etiam locum habet bona fides, quia acceptæ partes onus celebrandi has Missas sciunt, se teneri ad applicandum fructum.

Quod autem spectat ad Missas, quæ celebrantur ratione tituli videntur non posse præscribi quoad applicationem fructus. Quia videtur tempore excludi bona fides, quæ est necessaria; nam cum consistet de obligatione celebrandi, consistat etiam videtur de obligatione applicandi fructum sacrificij, cum hæc veniat in consequentiam ad obligationem celebrandi nisi alias excludatur aut onus coarctetur ad proutem obligationem.

Dicendum 1. Post Decreta Sacre Congregationis de celebratione Missarum non posse Beneficiarios, Capellanos, &c. præscribere applicationem fructus sacrificij illarum Missarum, quas ratione beneficii, Capellaniæ, &c. tenentur celebrare. Ratio est. Quia in dictis Decretis, in respons. ad 4. ex datis propositis quod est huiusmodi. An Sacerdotes, qui tenentur missas celebrare ratione beneficii, si Capellani legati aut salarii, possint etiam manuales elemosinas pro Missis vicariis, aut defunctorum recipere, & vnicuique Missæ sacrificio vtrique oneri satisficere. Respondit. Sacerdotes, a quibus diebus tenentur missas celebrare ratione beneficii, si Capellani, legati, aut salarii, si elemosinas pro aliis etiam Missis celebrandis facere possint non posse eadem missas vtrique obligantibus satisficere. Quia declaratione tante haberetur, quod obligatus celebrare ex dictis titulis, teneatur fructum sacrificij applicare, si quidem si posset alteri applicare posset satisficere vtrique obligationi.

Ex hoc autem fit, quod prædicti non possint præscribere applicationem; nam prædicta declaratio excludit bonam fidem, quæ requiritur ad præscriptioem, ut dictum est in superioribus, siquidem fit innotescere, quod missis obligatis ex prædictis ritualis non possit impleri onus susceptum, ad manuales elemosinas, & consequenter, quod remaneat obligata applicatio fructus sacrificij; nec prætendi potest ignorantia dictæ declarationis, in quo fundetur bona fides necessaria ad præscriptionem, quia ignorantia non excusat, nec in foro externo, nec in interno in iis, quæ quis ratione officij tenetur scire. Cap. Cum in curia. & cap. Innocentius circa fin. de elect. & cap. Quomodo de regal. in. quia cum teneantur in foro conscientie se informare de iis, quæ pertinent ad propriam morum, ut ipsi satisficere possint, dum negligit, imputatur ad culpam, & ideo huiusmodi ignorantia non potest fundare bonam fidem; quia qui scire debet, & non scit, tam est in culpa, quam ille, qui scit. l. Quisquis C. de restituend. vendit. & l. Idem §. 1. ff. Ad leg. Aquil. ibi. Intelligit, vel intelligere debet, & l. Qui fundum §. servati ff. Proempt. ubi Dinius & l. Quod is ff. de rebis credit. ubi Gloss. Bald. Bart. Angel. Inf. Salicet. & ceteri Doctores, & notant Tiraquel. de restit. l. 1. §. 12. a. 9. Dec. in l. Quod ut. a. 17. ver. Quisquis vna, ff. si certi. pet. in 2. l. l. Vesal. de restit. in fin.

Dicendum

De Præscript. circa onera, &c. Quæst. 1194 417

1. Dicendum 1. *Ante dicta Decreta de celebrat. miss. potuisse præscribi applicationem sacrificij à Capellanis, Beneficiariis, &c. si non cantaret de obligatione applicandi fructum sacrificij, præsertim si adeo probabile fundamentum, quod celebratio esset interea ubi solum cultum Ecclesiæ, commoditatem populi, &c. & proinde præscriptionem valere, si ante dicta Decreta fuit completa. Ratio est. Quia ecclesiæ dicta declaratio S. Congregationis potuit habere locum bona fides, quod obligatio celebrandi missas esset tantum ob cultum Ecclesiæ, commoditatem populi, quia cum ex fundatione non colligatur obligatio applicandi fructum sacrificij præsumi potest, quod fructum non haberet ad hoc obligare, quia si voluisset, id expressisset, quod cum non sit factum, nec erit est attendendum l. *Discernitis, C. de repud. & l. si servum, §. non dicitur, ff. de acquir. hered. & Cap. ille, de ver. vocat. & Cap. Inter, de translat. Epist. &c.* Dum autem adest bona fides, cum quia incipit possessio non applicandi fructum sacrificij, & elabitur tempus necessarium ad præscribendum, locum habet præscriptio.*

2. Ex quibus deducitur, quod cum cuidam Religioni fuisset concessa Ecclesiæ pro usu proprio, sed cum obligatione chori, & octo missarum in singulos dies posita antiquitus in limine fundationis suscepit talem obligationem tanquam respicientem solum cultum Ecclesiæ, & proinde absque obligatione applicandi fructum sacrificij, & consequenter tanquam relicta sibi libera applicatione receperint successores elemosinas manuales per plures annos, quàm necessarii sunt ad præscriptionem, sufficiens fuit, & etiam si alia fuisset obligatio applicandi fructum sacrificij, præscriberent, & non tenerentur applicare, etiam si forte declaratio S. Congregationis, de qua numero 3. locum haberet in præfati fundatione.

3. Addo etiam, quod cum prædicta declaratio procedat quoad eos, qui tenentur celebrare ratione beneficii, Capellani, legati, aut salarii, vel scilicet non possint eadem Missa huic oneri, & alteri ex elemosina manuali satisfacere, non possent habere locum quoad dictos Regulares, quia ex nullo ex dictis capitulis tenentur celebrare, sed solum ex voluntaria susceptione obligationis, inde pendentes à fructibus annexis Ecclesiæ, & idcirco solum tantum obligantur, quantum interderunt se obligare iuxta regulam, quod actus agendum non operantur ultra illorum intentionem l. *Non amittit, ff. si certi, per. & l. in acquiritur, rer. domini.* Non interderunt autem dicti Religiosi se obligare, nisi ad cultum Ecclesiæ.

4. Addo etiam. Quod si adesset obligatio applicandi fructum sacrificij non officere etiam exclusio præscriptionis dictos Religiosos, sed eum qui possidet beneficium, seu prouentus Ecclesiæ in titulum beneficii, seu commendæ. Hoc enim onus est annexum bonis Ecclesiæ, quorum fructus destinati essent pro sustinendo onere, & idcirco transit in eum, in quem transit & bona, & prouentus Ecclesiæ iuxta Cap. *ex litteris, de pignor. & Cap. Præstotalis & Cap. In aliquibus, de decim. & Cap. 1. de censibus, & Cap. Tunc, de usur. & idcirco pertinet ad ipsum inquirere, an adit, vel non adit talis obligatio ex fundatione.*

5. *Fauore causæ pie conferendo de censuris obligat in futurum.*

6. *Equitas non patitur hominum liberum fieri seruum.*

7. *Non præscribitur contra celebratorem ex errore.*

8. *Tantum præscribitur quantum possidet.*

9. *Iura incorporalia non possunt præscribi, nisi aduersario sciente, & patiente.*

10. *Gesta per errorem non nocent.*

11. *Errans habetur pro contradicente.*

12. *Errans non omittit ius suum.*

13. *Qualis seruus non præscribitur.*

IN dupli materia videtur posse præscribi contra Ecclesiæ, & obligatos celebrare, vel quoad solutionem legati annui, vel quoad numerum Missarum. Quod spectat ad solutionem legati dictum est suo loco, ubi de legato pro Missis tractatum est, & idcirco non sunt rependa, quæ ibi dicta sunt. Quod spectat ad onus missarum, quod præscribitur contra Ecclesiæ, seu Capellanus ipso decem annorum concurrentibus conditionibus necessariis ad præscriptionem, ita ut si per decem annos sine tres Missæ in hebdomada celebratæ, debeant postea celebrari, quomodo due, aut vna tantum ex fundatione esset celebranda, tradit Fraxinel. *de obligat. sacror. lib. 4. c. 1. & 17. num. 1.*

Fundamentum est quia fauore pie causæ, & Ecclesiæ consuetudo decennalis obligat in futurum. Cap. *Ad Apostol. & Simon.* Neque obstat, quod ad præscribendum seruicium personale requiritur spatium triginta annorum, vt notant Bald. Is. Aleat. & ceteri Doctores in *1. si certis annis, C. de post. nam hoc non intelligitur de seruicio in altari, sed de seruicio vassallagij, vel subiectionis cum graui præiudicio personæ: deinde celebratio missarum non indicat seruicium, sed onus, quod per alium impleri potest.*

Contra verò Tamburin. *op. cit. de sacris. miss. lib. 3. cap. 7. §. 2. n. 6.* putat, ius missarum nunquam præscribi posse, quia Beneficiarij, Capellani, legatarij, &c. dum celebrant, exhibent quandam seruicium debitam fundatori missarum. Seruicium autem personale, quæ debetur personæ à persona nunquam præscribitur, quia æquitas non patitur, hominem liberum fieri seruum l. *si. C. de long. temp. præscript. Ea-* dem autem est ratio de seruicium partiali, & de totali, & idcirco si non præscribitur totalis, nec etiam præscribetur partialis, & idcirco si obligatus celebret plures missas, quàm cadant sub obligatione, poterit semper io tali seruicium se eximere.

Sed quomodo hæc sententia placeat non placet tam fundamentum, dicendum ergo est. *Ex eo, quod beneficiarius, Capellanus &c. celebret plures missas, quàm tenentur ex errore, quod putes coacti, non præscribitur contra ipsam.* Ratio est, quia ad præscribendum requiritur possessio præscribentis l. *siue possessione, ff. de usu cap. & Cap. possessione de reg. iur. in 6 vbi late D. ius ita in corporalibus requiritur possessio, & in incorporalibus quasi possessio. Vnde tantum solum præscribitur, quantum possidetur. Cap. Tunc, & Cap. Cum contraxer. de decim. Cardin. ibid. num. 6. vbi, & ceteri Doctores. Coarctat. lib. 1. *Parier. cap. 17. num. 11. Sord. conf. 162. num. 12. Gutierrez lib. 1. canon. quæst. cap. 21. num. 77. Rota coram Pateo decr. 107. lib. 1. & coram Seraph. decr. 346. num. 1. & in eadem Decretum de Belmonte. 10. Junij 1646. coram Verospio Quando autem beneficiarius, Capellanus &c. celebrant plures missas, quàm tenentur, non est qui possideat, aut quasi possideat, neque enim hæredes fundatoris possident, aut quasi possident, quia nesciunt, an celebret plures Missas, quàm teneatur. Neque possident ipsa Ecclesiæ, quia, si celebratio**

Q V A E S T I O 1187.

An contra Ecclesiæ, & obligatos celebrare præscribi possit.

S V M M A.

1. Contra Ecclesiæ an præscribantur annui missarum. Tom. 11.

G G g 2 bratio

bratio est addita Ecclesiæ, ipsa sustinet onus implendum per suos ministros, & contra seipsam non possidet si verò non est addita, per id, quod in ipso celebratur, non facit sumum ius celebrantis, quia potest celebrari Missa, ubi voluerit, qui est obligatus celebrare & proinde agitur de acta facultativo, qui nunquam præscribitur, nisi præscribens exigit, & contra quem præscribitur, acquiescat, ut alibi in superioribus dictum fuit.

⁷ Confit. Quia sumus in iuribus incorporalibus, quæ non possunt præscribi, nisi aduersario sciente, & patiente. Ratio h. si iur. ff. de all. emp. & l. penult. ff. de servit. vbi Bait. & in l. 2. init. ff. de aqua plu. ar. cen. lat. conf. 81. numero primo volum. 2. Alex. conf. 108. num. 41. libro secundo Cepol. de servit. rntil. prad. cap. 4. num. 58. Rota coram Scraph. decis. 1454. num. 5. & decis. 167. num. 5. & decis. 154. num. 1. parte. 1. decis. & decis. 757. num. 5. parte 2. Recens. & coram Ludouico decis. 149. num. 30. & in volutana aqua 11. Decembris. 1581. coram Cantuicio. In præsentem autem nequit adesse scientia, & patientia illius, contra quem prætenditur præscribi, quia patientia supponit scientiam, & scientia in præsentem excluditur per errorem, quia in tantum celebrat, in quantum putat, se teneri ad maiorem numerum.

⁶ Ex quo fit, quod subitret regula, quod actus per errorem gestus non noceat erranti l. 1. ff. de iurisdict. Imò cum errans habeatur pro constadicente, ut notant Bald. in l. error. in fin. C. Ad leg. falsid. Hyp. notat de martil. conf. 118. num. 22. addit semper testificatio, ne possit inchoari præscriptio contra errantem, & proinde ipse nunquam amittit ius suum quod alia habet ad non celebrandas illas missas, ad quas putat ex errore, se obligari iuxta l. si Procurator ff. de acquir. rerum domini. & quæ notant Menoch. conf. 163. num. 27. Tiraquel. de retrac. leg. §. t. glof. 3. num. 50.

⁷ Ad fundamentum 1. sentent. resp. In præsentem agi de præscriptione contra Ecclesiam, & idco, si habeat locum, requireret spatium quadraginta annorum iuxta ea, quæ dicta sunt in superioribus, Neque inuat cit. Cap. Ad Apostolicam de Simonia, quia loquitur de consuetudine laicorum præscripta ab Ecclesiæ deinde argumentum supponit, quod locum habeat præscriptio, & probat, quod compleatur spatium decem annorum, & proinde supponit, quod esset probandum.

⁸ Quod affectus pro fundamento secundæ sententia non facit ad rem, quia quando dicitur, quod servitius personalis non præscribitur, non intelligitur de servitio quatenus dicit famulum, sed de servitio iure, quia fit quis mancipium alterius, & per quam status hominis liberi mutatur in statum servilem, ut proinde deinceps esse sui iuris & amittat iura libertatis, & in hoc sensu procedit lex illa fin. & totus ille tit. C. de long. temp. prescript.

DE RESTITVTIONE EX CAUSA STIPENDII

PRO CELEBRATIONE Missarum.

Quia inter commendantes Missas & opera suscipientes confurgit obligatio, ita ut si quis vnus subministrat eleemosinam pro

substantiatione, ita alter suscipiat obligationem satisfaciendi iuxta intentionem subministrantis eleemosinam. Ideo si non satisfaciatur huic obligationi, confurgit in ipso alia obligatio refarciendi id, in quo deficit, de quo modò agendum est, & explicandæ difficultates quæ occurrunt.

QVÆSTIO 1185.

An qui non dat integrum stipendium, quod accipit pro celebratione Missæ, teneatur ad aliquam restitutionem.

S V M M A.

- 1 Quis non dat integrum stipendium pro Missis sibi commendatis, dum alteri committit an teneatur ad restitutionem.
- 2 Retinens sibi partem stipendij Missarum an peccet mortaliter.
- 3 Obligatio dandi totum stipendium, quando alteri commendatur celebratio est sibi mortali.
- 4 Retinens sibi partem stipendij cum per alterum faciat celebrare, tenetur restituere.
- 5 Quando oritur obligatio restituendi.
- 6 Totum stipendium est immit in celebrationis.
- 7 Resoluto titulo celebrationis resolvitur etiam acquisitio stipendij.
- 8 Totum stipendium est pro substantiatione celebrantis. Quod non convenit vni ex relationis non convenit proportionaliter alteri.
- 9 Cur fiat iniuria celebranti, si ei non detur totum stipendium licet pignus.
- 10 In decretis de celebrat. Missar. non solum prohibetur usus opinionis sed etiam retinere partem stipendij.
- 11 Verum, prohibet, quando imponit gravem prohibitionem.

NON esse licitum facere celebrare Missas sibi commendatas cum maiori stipendio accepto, & retinere sibi partem, siue sit congruum, siue etiam pignus, constat ex decretis Sacre Congregationis de celebrat. Missar. & etiam ex dictis supra suo loco. Vnde difficultas est. An oritur aliqua obligatio restitutionis. In qua difficult. Bordon. in cons. Regul. resolut. 15. num. 27. notat, quod ante decreta S. Congregationis, qui acceptat pignus stipendium poterat facere celebrare per alium, exhibendo tantum stipendium taxatum, & subdit hanc opinionem fuisse communem ante dicta Decreta. Quia nulli sit iniuria, dum datur taxatum stipendium, & retinendo sibi partem stipendij, retinet quod suum est, cum acquirit dominium illius. Limitat tamen hoc, ut non habeat locum in simplici executione, quia hic tunc tenet et habere totum stipendium. Quid tamè de hac Doctrina dicendum sit, constat ex dictis in superioribus cum agatur de stipendio.

Subdit autem idem Bordon. num. 28. cit. Resolut. 2. Quod retinens sibi partem stipendij siue minoris, siue etiam maioris, non peccat mortaliter, & proinde non tenetur ad restitutionem. Prob. Quia Decreta non damnant opinionem, quod possit retinere pars stipendij, sed solum prohibent usum illius, neque enim constat ex illo decreto de prohibitione opinionis. Ergo contra sit prohibitio de re aliis licita.

non infert peccatum mortale, atque adeo nec obligationem restitutionis. Secundò. Quia in Decreto habetur tantum simplex verbum *prohibet*, quod est indifferens ad prohibitionem sub peccato mortali, & sub veniali; unde non potest ex ipso inferri peccatum mortale, nisi accedat vel gravis materia, vel ex intentione legislatoris, qui velit graviter obligare. In præfenti autem non addit gravitas materiae, quia cum stipendium attendatur ratione oneris, & obligationis, quàm contrahit Sacerdos ad celebrandum, non fit ex hoc capite contra gravem materiam, dum retinetur pars stipendij. Deinde quantitas notabilis esse censetur, in qua inferatur grave damnum proximo iuxta communem Regulam. In præfenti autem casu nulli inferatur damnum; non illi pro quo est celebrandum, quia æque celebratur, non celebranti, quia voluntarie accipit stipendium secundum taxam. Sed neque addit intentio obligandi graviter, quia non exprimitur huiusmodi intentio, imò ex contraria aliorum oppositum colligitur, nam quando Sacra Congregatio voluit graviter obligare adhibuit verba id exprimentia, qualia sunt in §. Deinde, sub abstinatione domini inducitur *mandat & præcipit*. Et rursus, sua obligationi non satisfactionem quovismodo graviter preest, & ad restitutionem teneantur. Unde cum non exprimat hanc gravitatem obligacionis dicendum est voluisse tam inducere,

5. Hæc doctrina enervat totam vim illius Decreti neque est verisimile, quod S. Congreg. hoc speciale decretum edidisset, si voluisset tantum obligare ad veniale, quia seculo etiam specialiter illo Decreto vix poterat excludi peccatum veniale, & ante Decretum plures viri graves, qui admittunt opinionem, quod potest retineri pars stipendij: adhuc tamen cognoscebant in peccatum unius opinione aliquid indecentiæ; & dicant, talen opinionem non esse consulendam, quia sapienter in negotiationem. Et ex dictis supra constet, quod materia sit gravis, atque adeo graviter prohibita.

4. Dicendum est. *Retinente sibi partem stipendij etiam si faciat celebrare missam exhibendo stipendium taxatum, tenetur ad restitutionem.* Hoc autem intelligitur primò, si non addit consensus illius, qui dedit pingue stipendium saltem interpretatiuus, & sub rationatione. Secundò si Pars stipendij quæ retinetur sit materia notabilis, aliquoquin si esset materia levis esset tantum peccatum veniale, gravitas enim, vel levis materiae in præfenti attendenda est secundum quantitatem stipendij, quæ retinetur. Unde si quis acciperet solium cum dimidio pro celebranda Missa, & daret solium celebranti non peccaret mortaliter, si missa esset tantum vnicuique autem si esset plures itavit tota quantitas de stipendio pro pluribus missis esset notabilis materia.

3. Ratio est. Quia tunc peccatur mortaliter & contrahitur obligatio restitutionis, quando leditur tertius in iure proprio, itavit ei non solatur, quod est debitum. Nam coarscit inæqualitas iniuria, quod enim deberet esse vnius, non retribuitur ipsi, sed retinetur ab alio & proinde leditur iniuria quia non tribuitur alteri, quod suum est. Hoc autem contingit in præfenti casu nam dant pingue stipendium totum dat introitu oneris, quod imponit, & intendit dare pro sublimitatione Sacerdotis celebrantis, itavit totum det introitu tantum ministerij vt supponitur non propter amicitiam &c. & proinde stipendium est additum oneri, & exhibitioni ministerij offerendum sacrificium, & non acquiritur, nisi sub conditione, aut sub modo, atque adeo resolubiliter exhibendi ministerium offerendi sacrificium, & idè transibit cum ipso onere, & pertinet ad eum, qui onus adimplet: Ergo qui retinet partem stipendij, retinet

id, quod de iure est debitum exhibenti ministerium celebrandi pro ipsius sublimitatione, cum ex natura ministerij, cum ex destinatione exigentis ministerium.

Confirm. Dato, quod ille, qui primò accipit elemosinam in ordine ad celebrandum acquirat Dominium ipsius, acquirat tamen in quantum suscipit onus, & se obligat ad celebrandum, & totus titulus acquisitionis consistit in susceptione oneris. Ergo si resoluatur titulus acquisitionis, resoluatur etiam acquisitio, quæ solum fundatur in titulo. Titulus autem acquisitionis est resolubiliter, quousque satisfactum sit oneri suscepto, quia acquisitio non est absoluta sed sub modo, seu onere celebrandi, & idè dependet ab illius adimplimento, quod si non sequatur, reuocari potest stipendium, & qui accepit tenetur restituere. Titulus autem acquisitionis resoluatur, quando onus celebrandi transferretur in aliam, quia transferens exuens se onere, exult etiam se illo iure, quod secum affert onus, onempe exigendi sublimitationem titulo ministerij & tale ius acquiritur suscipienti onus. Ergo si retineat sibi partem stipendij, retinet id, quod de iure alteri acquiritur, & ad quod ipse perdit ius & consequenter tenetur restituere.

Confirm. Secundò. Tortum stipendium, quod datur sub titulo elemosinæ, datur pro sublimitatione introitu Ministerij celebrandi. Ergo sub eo titulo acquiritur tantum, quod sub datur, quia datur, & acquiritur correlatiua sunt, itavit non possit acquiri alio titulo, nam regula correlatiua est regula parium, & quod non convenit vni, non potest proportionally connegit alteri. l. Julianus §. si Procurator ff. de off. p. & ratio est, quia datus intendit tantum dare sub tali titulo; acquisitio autem regulatur secundum intentionem dantis, nam non potest acquiri, quod est ipsius dantis, nisi quantus ipse intendit dare. Ergo cum totus titulus acquirendi sit tantum penes celebrantem, ille tantum potest acquirere totam elemosinam: & qui primò eam accepit, non poterit aliquid sibi retinere, quia titulus acquirendi, qui prius fuerat penes ipsum resolubiliter tamen; desinit esse; & in aliam transferretur. Hæc autem procedunt non solum statibus Decretis de celebratione missarum, sed etiam ex natura rei, cum fundentur in impositione, & assumptione oneris.

Ad id, quod *numero primo* allatum est in op. positum Resp. Quod licet datur stipendium congruum, & taxatum celebranti, sit tamen ipse iniuria, quia non datur totum, quod ipse debet: nam cum totus titulus acquirendi elemosinæ pro celebratione, quætaxamque sit, tantum sit penes ipsam, & nullo modo penes illum qui eam primò accepit, quia dum non celebrat, sed in alium transfert onus, totus titulus, quod habebat, resoluatur dum ipse non exhibet integra elemosina, non datur, quod de iure est ipsi debitum, & idè fit ipsi iniuria. Unde nec retinens partem Elemosinæ retinet, quod suum est, quia transferendo onus celebrandi in aliam, amittit ius ad totam elemosinam.

Ad r. adductum *numero secundo*. In decretis S. Congregationis non solum prohiberi vsum opinionis quod possit retineri pars aliqua stipendij pro Missa, Sed etiam ipsam opinionem, quod satis clare desumitur ex illis verbis. *As similiter omne damnable lucrum ab Ecclesia removere debet prohibet &c.* quibus declaratur, retentionem partis stipendij, quando Missæ alijs celebranda committuntur, esse lucrum damnable, non vetò tantum dominatum per prohibitionem, & supponit

Sacra Congregatio esse tale & idcirco ex eius damnabilitate moveatur ad damnandum. Si autem est damnabile, est etiam iniustum, quia si esset iustum non posset damnari, speciosa ipsius natura. Eo ipso autem, quod declarat hoc lucrum damnabile, declarat etiam opinionem docere tanquam licitum lucrum damonabile, atque adeo illicitum.

- 10 Ad 2. licet verbum *prohibet* de se sit indifferens ad prohibitionem sub peccato mortali, aut veniali, in presenti tamen ratione subiectæ materie imponit prohibitionem sub mortali. Nam prohibet damnabile lucrum, quod similiter est iniustum, & proinde prohibitum lege naturali: Unde si hoc lucrum est in notabili quantitate materia est gravis, & proinde fundat peccatum mortale. Non videtur autem Sacra Congregatio verbis expressis peccati mortalis, & gravitatis materie, sicut videtur in alijs Decretis circa eandem materiam, quia prohibebat, quod iam ex natura rei erat prohibitum, & eo quo etiam seclusa prohibitione apparebat turpitudine. Deinde quia materia, cum ex se manifestaret, quod esset illicita, vt potest continens negotiationem super elemosina destinata pro subuentione celebrantium, non indigebat prohibitionem tam grauibz verbis expressa, sicut indigebat præceptum celebrandi tot Missas, quot acciperetur stipendia, quia in hoc opinio de infinitate valoris sacrificij poterat facile plures fallere.

Q U Æ S T I O 1197.

An retinens sibi partem de stipendio pro Missis tenetur ad restitutionem si interueniat donatio accipientis.

S V M M A.

- 1 Retinens sibi aliquam partem de stipendio in isto, tenetur restituere.
- 2 Etiam si faciat celebrare missas, ubi stipendium est minus.
- 3 Quid si suscipiens onus celebrandi relaxet partem stipendij.
- 4 Quando adfit obligatio restituendi.
Viz. mentalis quando locum habet.
- 5 Relaxans partem stipendij pro missa quatenus datum paratur.
- 6 Minuens animo accipiendi aliquid ultra sortem alijs non mutaturus committit offensam.
- 7 Relaxatio partis stipendij celebratione tripliciter est recte conueniens.
- 8 Relaxatio partis stipendij cur iniecta, licet sub titulo donationis.
- 9 Denatio partis stipendij præuenit à principio infirma.
Nondetractio non transfert dominium.

EX dictis in precedenti quæst. à fortiori sequitur quod quando stipendium est iustum, & qui primo accepit pro celebrando, & postea transfert in alium obligationem, retenta sibi parte stipendij, teneatur ad restitutionem sub mortali, si pars, quam retinet, sit quantitas notabilis ut contingit, quando plures Missæ committuntur alijs celebrandis. Quis deest iustus titulus restituendi, & totum stipendium de iure, & ex destinatione dantis debetur celebranti pro sustentatione. Et qui primo suscepit onus celebrandi,

sicut transfert in alium, & abdicat à seipso, ita etiam abdicat à se titulum, & ius ad stipendium & transfert in alium, vt potest cum onere conuentionis, nec fuit suum stipendium irresolubiter, nisi satisfaciendo oneri, quod dum abdicat à se, resoluatur ius retinendi stipendium.

Et hoc locum habet, etiam si faceret Missas celebrari in loco, ubi congruum stipendium esset minus illo, quod ipse accepit. Nam adhuc totum stipendium exhibitum ex intentione dantis conuenitur cum onere celebrandi, & intuitu ipsius datur pro sustentatione: & proinde si debitum ex intentione dantis, tum ex natura rei celebranti, qui de iure naturali acquirit ius ad id, quod datur pro sustentatione, quæ, ut dictum est suo loco, est ipsi debita de iure naturæ. Unde totus titulus acquiendi est penes celebrantem Missas, & nullo modo remanet penes primum accipientem: & idcirco sine titulo & iniuste retinetur, tanquam damnabile lucrum.

Dubium autem remanet, quid dicendum, quando suscipiens onus celebrandi relaxat partem stipendij. Et quidem in ijs casibus, in quibus diximus, quod potest retineri, quando scilicet est absoluta liberalis donatio, nulla potest adesse obligatio restituendi, quia iusto titulo acquiritur. Unde solum difficultas habet locum, quando relaxatio est talis, vt iuxta sua loco dicta non possit retineri stipendium iusto, atque licito titulo. Quod autem oco adfit obligatio restituendi ex eo videtur desumi, quod reuera consentit in relaxationem, & reuera donat illam partem, nam quomodo mouetur ex aliquo motu in ius legitimum, quia scilicet non datur Missæ celebrandæ nisi relaxet partem stipendij, aut quia non esset amplius acceptus, nisi partem donaret, aut quia offerat se relaxaturum, quia, nisi offerret, non acciperet, adhuc tamen reuera consentit in eandem relaxationem seu donationem. Ergo reuera transfert dominium voluntarie, & proinde à translatore retineri potest absque obligatione restitutionis: portio stipendij relaxata.

Tenendum tamen est. Quod adfit obligatio restituendi etiam sub titulo donationis relaxator. Hoc autem intelligitur supposito, quod intenuat pactum suum expliciunt esse etiam impliciunt, aut quod missæ non commendantur celebrandæ, nisi relaxantibus partem stipendij, aut aliquo alio modo etiam indirecte extorqueatur relaxatio. Desumitur ex ijs Doctoribus qui docent esse viuram iuramentalem recipere à mutatuato aliquid ultra sortem, qui dat ex amore, ne letum ei oegeret mutuum: quod intelligitur, si mutuator cum tali intentione recipiendi aliquid ultra sortem, & adfit animus illud extorqueendi, vt contingeret si mutuum daturus solum doctoribus aliquid ultra sortem, quamuis non adesset pactum: unde consurgit obligatio restituendi, quod contingit eo casu nostro, nam siut pacto quod alio modo extorqueatur relaxatio stipendij, quod non relaxatur, si accipiens esset omnino liber sine timore &c. Hi autem Doctores sunt Richard. in 4. distict. de iure quinto, articulo quinto quæstion. quinta. Gabr. quæst. 11. dub. 17. Caser. 22. quæst. 78. ad 1. circa 1. de off. de S. D. Antonius. 3. p. de iur. primo cap. 7. §. 6. Tabiena verba. Vltima quæstione prima Syluester verba. vltima 6. quæst. tertio. Angel. verba. Restitutio quæst. 17. Armiil. verba. Vltima num. 34. Petrus Nauarr. lib. 3. de restitu. cap. 2. num. 211. Martin. Nauarr. cap. 17. Aduual. num. 219. Villagut. quæst. 17. de iur. consuet. 3. Caballiu.

De Restitut. ex Causa, &c. Quæst. 1198. 421

Cabellin. *questione prima, de usur. numero sextus, Angles. in floribus question. de contrall. matr. quest. 1. diff. 1. Paris lib. 4. de contrall. questien. 214. Coartuuias in Reg. Preccatum. part. 2. inie. num. 4. Graf. part. 1. decif. lib. 2. cap. 107. num. 10. & alij plures.*

3 Ratio autem est. Quia quociescumque infertur alicui damnum ledendo suo iurisdictioni, oritur obligatio refarciendi damnum illatum, & hæc est ratio, ex qua in omni materia oritur obligatio restituendi. In præfenti autem casu infertur damnum acceptanti onus Missæ cum minori stipendio, quatenus retinetur pars stipendij ipsi debita extorquendo consensum ipsius in relaxanda parte illa stipendij, seu donanda, quatenus non committantur ipsi Missæ celebrandæ, nisi sequatur huiusmodi donatio, aut iterum non committerentur. Cum enim hæc donatio partis stipendij idem fiat, ut accipiat Missas celebrandas, quas alias non eilet accepturus est donatio extorta non secus, ac esset donatio mutuatarij facta mutuatarij si mutuanus non eilet mutuatarius, nisi eiliquid donaretur, & oon nisi donantibus forelet mutuari. Donatio autem extorta si cor est iniuriola ita obligat ad restitutionem, quia licet sit à donante volente donare, est tamen ab iniurto, & idem iniuriæ correatio rei alienæ iniurto Domino.

6 Confirmatur. Quia tot proposito mutuatarij, ut alicui accipiat supra sortem, quamvis non interueniat alicuius pactum, aut consensio, si alicui accipiat ultra sortem, tenetur restituere, ut respondit Urbanus III. in Cap. *Consistit. De Pforis.* Quod habet locum, etiam quando daretur sub titulo donationis, si donatio non eilet ex puro motu beneuolentiæ, sed ex motu correspondendi animo mutuantis: quia hæc intentione mutuatarij, ut alicui extra sortem accipiat, alias eadem non mutuatarij, quia tuoc donatio est suo modo coacta. Ergo etiam committens alteri Missas, quas ipse celebrandas accepit, aut cum pacto, ut sibi relinquatur pars stipendij, aut cum proposito non commendandi Missas, nisi eandem partem sibi donantibus, aut aliquo alio modo simili, tenebitur ad restitutionem. Consequent. probatur. Idem mutuanus, ut recipiat alicuius ultra sortem, licet absque pacto, tenetur ad restitutionem, qui recipiendo iniuste infert damnum mutuatario cum non habet titulum recipiendi, quod datur si quidem non datur ex mera beneuolentiæ, & liberalitate, intuitu moral sed etiam committens Missas non habet titulum ad partem stipendij, & illa donatio est intuitu recipiendi Missas celebrandas, non verò ex mera beneuolentiæ & liberalitate. Ergo eodem modo ipsum damnificat, & proinde tenetur ad restitutionem.

7 Confr. 2. Donatio partis stipendij est exigita à commendante Missas celebrandas aut expresse, aut saltem tacite interueniat ista conuocatio. Committendo tibi Missam cum onere donandi mihi partem stipendij, & hoc onus tacite imponitur, dum alias oon commendaretur Missæ, nisi commendatarius ipsum subiret. Hoc autem onus iniuste aggravat suscipientem Missas celebrandas, quia non compensatur, nam totum stipendium, quod illi datur, est pro onere Missæ in sustentationem illi debitam. Nec obstat, quod voluntarie subeat tale onus; nam idem subit, quia alias non obnoctet Missas celebrandas, & idem cogitur ad subendum iniustum grauamen, sicut subijt mutuatarius soluendo usuras, quamvis volens consensit in solutionem: & sic est hic

consensus non liberat mutuantem à restitutione: ita nec liberat commendantem Missas sub hoc onere.

Ex dictis desumitur solutio rationis dobitandij 8 quamvis enim consensit explicite, siue tacite in pactum donandi partem stipendij, cuius proinde acquisitio videatur fundari in titulo donationis, attamen quia donario fit ex pacto, quod non habet iustum titulum, imò nullum, sequitur naturam ipsius, cum sit in executionem eiusdem pacti, & ab ipso originem trahat, & proinde secundum eius principium iudicandum iuxta l. *Denique §. si etiam. in fin. ff. de minor. & l. Nam Orig. ff. quod ut aut elem. & notant Specul. de restit. in integr. part. 2. §. ver. sed cum etiam Batt in l. part. ff. Qui pot. in pignor. Alexand. in dist. l. Denique §. si quis ff. de minor.*

Cum autem pactum non habet titulum quia 8 Commendatio Missarum oon præbet iustum titulum aggravandi suscipientem onus Missarum ad illum obligandum, ut donet partem stipendij, etiam donatio talis partis facta in executionem huius obligationis, erit nulla, quia proveniet ex principio infecto, nempe pacto nullo & extorto, quod non habet vim ad inferendam executionem donationis. Unde nec etiam donatio erit vera donatio, cum non proveniat ex motivo donationis, quod est beneficere, nec ex principio beneuolentiæ & liberalitatis, sed ex pacto iniusto. Sed erit nota traditio, quæ proinde non transferret dominium iuxta l. *namque ff. de acquir. rer. dom. neque enim præcedit iustus titulus, ex quo fiat.*

Q U Æ S T I O 1198.

An satisfaciens unice Missas pluribus stipendij teneatur ad restitutionem.

S Y M M A.

- 1 Accipiens pro unica missa plura stipendia tenetur ad restitutionem.
- 2 Etiam ex natura rei.
- 3 Decretum de celebr. missar. non patet, sed declarat obligationem restituendi.
- 4 Accipiens plura stipendia pro eadem missa, quomodolibet iniustum.
- 5 Debetur quantitas non potest solvere speciebus, immo pro alio solo non potest iniuste credere.

Q Vi pro unica Missa accipit plura stipendia, non satisfacet suæ obligationi. quæ requirit, quod tot Missæ celebrentur, quot accipiuntur stipendia, & proinde teneri ad restitutionem Decernunt decreta S. Congreg. de celebr. miss. §. deinde ubi his verbis. *Ita ut obsequio id ad quod pertinet sua obligationi non satisfaciunt, quinimo graviter peccent, & ad restitutionem teneantur.* Restitotio autem est facienda, vel celebrando Missas ad rationem stipendiorum acceptorum, vel restituendo stipendium acceptum.

Difficultas autem est. An hæc restitutio sit facienda ex natura rei, an verò solum ex Decreto S. Congr. quia si esset facienda solum ex Decreto S. Congr. ubi tenetur ista decreta non essent recepta, non esset facienda restitutio. Dicendum autem est. *Restitutio est faciendum ex natura rei facienda quæcumque* Decretis

Decreto iuris positiui. Hoc sequitur ex communissima opinione illorum, qui docent vnicum Missam pro pluribus oblatam, minus prodesse singulis, quam prodesse vni, si pro ipso tantum offeratur ita D. Thom. in 4. distict. 45. part. 1. art. 4. *questione prima & secunda.* D. Bonaventura. *articulo secundo, questione tercia.* Maior. *questione tercia.* Paludanus. *questione secunda, articulo secundo, conclusione quinta.* Durand. *questione secunda ad seriam.* Richard. *articulo secundo, questione secunda & tercia.* Scot. *quodlib. 10. articulo primo & secundo.* Gabr. *lectio. 27. in Can. Missæ.* Adrian. *quodlib. 8. articulo 3.* Nauar. cap. 25. *manuel. num. 111.* Valent. *tom. 4. disputatione sexta, questione vndecima, punct. primo, questione prima.* Suarez *disputatione septuagesima nona, de sacramentis, sessio prima, distictio secunda.* Lugo Cardinal. *disputatione decima nona, de Euchar. sessione duodecima, numero ducentesimo quadragesimo sexto.* Mercad. *de Sacramentis, questio. 83. articulo 1. dub. 7.* Aucta *questio. vndecima, de Eucharistia, sessione prima, text. Es hoc quidem.* Lodoic. à S. Ioan. *parte prima, sum. questione decima, de Euchar. in addit. articulo primo, dub. 1.* Garzia *in sum. tract. 3. distictio. 1. dub. 8. punct. 2. numero vigesimo quarto.* Mollet. *part. 1. sum. tract. 3. cap. 55. numero vigesimo quarto.* Puten. *tertia parte, questio. 83. articulo 1. dub. 7. conclusio. 3.* Izambert. *disputatione septima, art. 10. text. sed longe.* Mitand. *tom. 1. manuel. questio. 41. art. 10. & alij plures,* quos adduxi, cum de hac materia ageretur. Si enim minus prodest quando sacrificium offertur pro pluribus, quam quando offertur pro vno, dum accepto stipendio pro pluribus offertur vnicum sacrificium, non satisficit obligationi impositæ ab exhibentibus stipendium cum non adimpleatur onus iniunctum secundum intentionem iniungentium, quia singuli singulas Missas exigunt. Imò hoc ipsum desumitur ex iisdem doctoribus, qui docent idem sacrificium oblatum pro pluribus æquæ prodesse, ac si pro vno tantum offerretur, nam vt plurimum addunt, quod adhuc non licet accipere plura stipendia pro eodem sacrificio, quia hæc infinitas est sub opinione. Ex quo fit, quod tanquam iniuncta accepta veniant restituenda.

Hoc item desumitur ex decretis S. Congreg. *De celebrat. Missæ.* in d. 4. deinde vbi. Nam ibi decretum, quod tot Missæ celebrantur quot fuerint accepta stipendia, quantumvis incongrua & deinde enuenerunt subdit. *Ita ut aliquia q. ad quæ pertinet sua obligationi non satisficiant quantum grauitur peccant, & ad restitutionem teneantur.* Quibus verbis non præcipit restitutionem, sed declarat, quod grauitur peccant, non satisfaciunt suæ obligationi, & ad restitutionem teneantur & proinde supponit, quod aliunde adsit obligatio restituendi, nempè ex natura rei. Monet enim precati, quod interuenit, & obligationis ad restituendum.

Ratio est. Quia quotiescumque laudator iustitia cum damno alterius, coarsurgit obligatio restituendi seu rescandendi damnum. Sed si vnica Missa satisfiat pluribus stipendiis, laudator iustitia cum damno alterius nam suæ idem det plura stipendia, siue plures exigant iuxta singula stipendia singulas Missas, & imponat hoc onus stipendio conexum, ita vt cum hoc onere transierant stipendium, & proinde acceptis stipendiis eo onere ameno acceptæ, & ex iustitia tenentur satisfacere quia ex vna parte datur stipendium pro sustentatione, & ex alia acceptatur stipendium cum suo onere, & suscipitur obligatio satisfaciendi. Si ergo non adimpleat onus celebrando tot Missas, quot sunt stipendia laudator iustitiam, quia non implet id, ad quod ex iustitia tenetur, & est cum damno alterius, quia non exhibetur tanti stipendium quod ip-

se intendit, & eidem debetur.

Nec dici potest. Quod soluitur, quod debetur, quia ex sacrificio, licet oblato pro pluribus prouenit ipsi tantum fructus, quantus proueniret si pro ipso tantum offerretur. Nam hoc fundatur in opinione, quæ sicut non est certa ita etiam reddit incertam satisfactionem debiti, & proinde cum debetur aliquid certi soluitur incertum, & deficit æqualitas solutionis ad debitum, & laudator iustitiam. Deinde quando obligatio est ad soluendum aliquid certæ speciei non satisficit obligatio, si soluitur æquiualens in alia specie, nisi creditor consentiat. Imò qui teneretur soluere monetæ certæ speciei, non satisfaceret soluendo valorem, & semper cogi posset ad illas monetæ soluendas, quando reperirentur. Sicutiam debitor quantitatis, non potest loco quantitatis soluere speciem quantumvis æquiualentem. Cum à quo C. de solut. & notant Socini. *conf. 214. numero primo libro secundo.* Ruin. *conf. 65. numero 12. libro secundo.* Rota coram. Ludouic. *decis. 152. numero secundo.* Quia generaliter vnum pro alio solui non potest inuito Creditore iuxta l. 2. §. *manu dario ff. de cert. per.* Cum ergo dantes plura stipendia exigant singuli singulas Missas & tot, quot sunt stipendia, etiam si vna Missa esset æqualis fructus, non satisficeret debito, quia non solueretur id in specie, quod tanquam sibi debitum exigunt Creditores nec diel potest quod præsumantur contenti, & essent, si scirent adesse æquiualentiam, quia cum scilicet sit, certa pro incertis motare, præsumeretur stulti, si præsumeretur contenti, quod non est dicendum.

QVÆSTIO 1199.

An qui bona fide satisfecit vnica Missa pluribus stipendiis teneatur ad restitutionem deposita bona fide.

S V M M A.

- 1 Qui vnica ad plures stipendia satisfecit bona fide deposita, an teneatur restituere.
- 2 Si laudat iniustitiam, teneatur restituere, si non laudat ad nihil tenetur.
- 3 Cessante bona fide cessat obligatio restituendi aliter.
- 4 In iusta detentio alieni habet rationem furti.
- 5 Quando satisfecit debens, qui vnica Missa satisfecit pro pluribus.
- 6 Qui plura stipendia accepit pro vna Missa, quantum teneatur restituere.
- 7 Consumens rem alienam bona fide, teneatur restituere quantum fructus est diuer.
- 8 Quamuis possit fieri dicitur quod pro vnica Missa plura stipendia accepit.
- 9 Post Decretum de celebrat. missar. non habet locum bona fides in accipientis plura stipendia pro vna Missa.
- 10 Adveniens lege non præsumitur ignorantia excusant.
- 11 Ignorantia non excusat teneam scire.
- 12 Ignorantia iuris habetur pro lata culpa.
- 13 Accipientis plura stipendia pro vnica missa absolute tenetur restituere.
- 14 Cessante bona fide inopia culpa in retinente alienum.

Q Via contingere potest, quod quis putet, stimate iustitiam valoris sacrificij, possit vnica missa pluribus satis fieri, aut quod liceat pro eadem missa plu

sa plura stipendia recipere, si postea contingat, quod deponat bonam fidem, vel quia cognoscat, non subsistere opinionem de illa infinitate extensiva valoris, aut ex aliquo alio capite, dubitatur, an teneatur ad restitutionem. Quod autem non teneatur, docet Bordon. in *Causs. regul. resp. 25. num. 22.* Quia obligatio restitutionis oritur tantum ex formalis læsione iustitiæ, ut omnes doceat. Hic autem non interuenit hæc læsio. Probat hanc min primò Quia satisfaciens vnica Missa pro pluribus sequitur opinionem probabilem & prudentem agit, & intendit satisfaciere obligationi, vnde non peccat. Obligatio autem restitutionis supponit culpam secundum aliquos mortalem, vel saltem venialem. Secundo. Vbi non adest culpa, nec etiam adest pena, quæ obliget ad restitutionem. Sequi autem opinionem probabilem excusat à culpa saltem mortali. Tertio, ut quis teneatur ad restitutionem requiritur formalis violatio iustitiæ, id est ut sciatis lædatur iustitiæ, quod non habet locum in presenti, cum sequatur opinionem probabilem. Subdit tamen quod ratione charitatis teneatur orare pro ijs, à quibus stipendia accipit.

Verum in primis hæc obligatio orandi pro ijs, à quibus stipendia accipit, non videtur subsistere. Nam vel lædit iustitiam vel non lædit. si lædit, con-
surgit obligatio ex iustitiâ referendū id, in quo lædit, si non lædit. Ergo satisfacit obligationi assumptæ, & debito intuitu stipendij, & non tamen aliquis titulus, vnde confargat specialis obligatio charitatis orandi pro ijs, à quibus accipit stipendia. Quod si dicas nō percipere illum fructum, quem alius percipisset, iam tunc sit, quod non fuerit satisfactum debito, cum non fuerit exhibitū, quod intendebatur, & cuius intuitu datum est stipendium pro subalternatione.

Sed neque principalis doctrina subsistere potest absolute. Vnde Dicendum est. *Qui vnica Missa satisfaciens pro pluribus stipendijs, etiam si bona fide id præstiterit, cessante bona fide teneatur restituere absolute loquendo.* Ita Auerst. *quæst. 1. de Euch. c. 1. §. 17. vers. Quid si Sacerdos.* Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 12. *quæst. 4. num. 42.* Dixi absolute loquendo, quia potest interuenire aliqua causa excusans à restitutione. Hoc est secundum communem doctrinam, & regulam in materia restitutionis. Quod scilicet retinens alienum bona fide teneatur statim restituere, ac cognoscat, esse alienum, quam tradunt. Alex. part. 4. *quæst. 24. mem. 5. ar. 3. §. 3.* Gabr. in 4. *distinc. 15. quæst. 3. ar. 3. sub. 5. propos. 2.* Mart. *quæst. 26. in fin. Palud. distinc. 13. quæst. 2. ar. 3.* Caiet. 2. a. *quæst. 69. ar. 6. in it.* D. Antonin. part. 4. tit. 2. cap. 12. §. 16. Sotus lib. 4. de iust. & iur. *quæst. 7. ar. 2.* Sum. Altens. part. 1. libro primo, titulo trigesimo tertio, articulo quinto *quæst. 6.* Tabiena verbo. Restitutio. numero vigesimo quinto. Angel. num. 4. Syluester verbo. Restitutio 1. *quæst. 7. vers. Tertium.* Nauar. cap. 17. *Manual. num. 8.* Panormit. in cap. *Gratis de restit. spolia.* Couart. lib. 1. de prime variet. cap. tertio num. 6. Hostiens. in sum. libro. 4. tit. de parat. & remiss. num. 61. §. quibus & qualiter vers. Quid de Prædum. Petrus Nauar. libro tertio de restit. cap. 4. numero. 182. & alij communiter.

Ratio est. Quia cessante bona fide retentio rei alienæ incipit esse iniusta, & æquiparatur iniustæ ablationi, vnde non solum iniusta ablatio alieni, sed etiam iniusta detentio habeat rationem facti, ut tradunt communiter cum D. Thoma secunda secunda *quæst. 66. articulo sexto, articulo tertio ad secundum.* Ergo qui accipit plura stipendia pro pluribus Missis, & vnica tantum satisfaciens, putans sic satisfaciens, reci-

net bona fide alienom, cum putauerit, se satisfacisse, & te veta non satisfecerit, nempe debitum quod contraxit, seu stipendium, quod est obnoxium restitutioni dum non impletur onus sub quo datur. Ergo statim ac deponit bonam fidem, teneatur restituere, & satisfacere debito.

Hic autem io surgit difficultas, quia cum accipiat onus celebrandi, facit suum stipendium, quod accipit, & contrahit obligationem celebrandi. Vnde si bona fide vnam Missam celebrat pro pluribus stipendijs, dum deponit bonam fidem remanet ad summum obligatio adimplendi perfectè onus, quod assumpsit, vna autem restituendi stipendium acceptum. Respondetur obligari d. vtramque sub distinctione. Nam cessante bona fide cognoscit, se non implevisse onus susceperit: & ideo si est in tempore adimplendi teneatur adimplere & hoc pacto restituere, quod debet. Si verò non est amplius in tempore adimplendi, ut si esset transacta occasio, pro qua exigebatur celebratio Missarum, quia non satisfacit oneri suscepto nec potest satisfacere Missas, teneatur adhuc vel restituere stipendium, vel curare vt Missæ pro aliis celebentur.

Dicendum 2. *Qui vnica Missa pro pluribus stipendijs bona fide satisfecit, non teneatur restituere stipendia, aut facere pro aliis celebrare Missas, nisi in quantum saltus est diuini vt consensum stipendia accepta.* Hæc est alia Regula in materia restitutionis, quod qui tem alienam bona fide consumpsit, non teneatur restituere, nisi in quantum factus est diuor, quam si commouit rediit preterit Gabr. in quarta dist. decima quintæ, *quæstionis tertie, articulo tertio, dubio quinto, propos. secunda.* Angel. verbo. Restitutio 1. numero quarto, Tabiena numero vigesimo quinto. Syluester verbo. Restitutio 3. *quæstione septima, vers. tertium.* Salern. secunda secunda *quæstione. 6. 2. ar. 6.* Sotus lib. 4. de iust. & iur. *quæstione septima, articulo secunda.* Medina G. de restit. *quæstione decimo conclusione secunda.* Ratio autem est. Quia quandoquid est in bona fide, nō teneatur restituere, quia bona fides cum excusat, quando verò depoluit bonam fidem, non teneatur restituere, nisi quod habet de alieno, quia obligatio restituendi oritur ex iniusta retentione. Ergo non teneatur restituere, nisi aut res aliena existat in specie propria, aut in æquipollenti, quaremus, qui illam consumpsit, habet aliquid amplius in bonis, quam habere.

Neque hinc sequitur, quod non quando teneatur restituere, quia nunquam hæc dicitur, vt ait Bordon. numero primo, citat. Nam facile contingere potest, quod fiat diuor, vel non expendendo omnia stipendia Missarum, vel non expendendo, quæ aliis de suo expendisset; enim vnica Missa pro quinque aut sex, aut etiam decem stipendijs satisfaciat, idemque frequenter, & parè viuar, itat pro sui subalternatione non expendat omnia stipendia, & præsertim si habeat proprium patrimonium, manifestum sit, quod fiet diuor, & quod ipsi remanebit in bonis, quæ aliis non habuisset.

Est tamen aduertendum Q. d. post decreta Sacre Congregationis *De celebr. Missar.* non potest amplius locum habere bona fides in hac materia: nam in §. deinde. vbi declarat, & monet, quod qui non celebrant tot Missas, quot ad rationem attribuit elemosinæ præscriptæ tuerint sua obligationem non satisfaciens, quoniam graniter peccant, & ad restitutionem

tenentur. Vnde cum bona fide possit solum habere locum istanc ignorantia, quod non possint accipere plura stipendia pro eadem Missa, & hæc ignorantia non habet locum, quia hoc monet de opposito, & idem non possit præsumi ignorantia, quæ excuset iuxta regulam. Cap. *Ignorantia*, de reg. iur. in 6. Præsertim quia Sacerdos, qui accipit stipendia pro celebrat. Missarum, ratione officij tenetur inquirere, quid in hoc ei liceat, vel no liceat idem non potest in hoc ex bona fide, & ignorantia excusari iuxta Cap. *Cum in causis* & Cap. *Innotuit*, in fin. de elec. & Cap. *quoniam* de reg. iur. Ignorantia enim iuste habetur pro lata culpa, vt habet Bart. in *Repet. l. Quod nemo*, num. 7 ff. de poffe. præsertim in eo, qui ratione officij tenetur scire.

9. Ex quibus deducitur. Quod quamvis quis post Decreta Sacre Congregationis *De celebrat. missarum*, opinione illam, quod vnica Missa satisfieri possit pro pluribus stipendijs, esse probabilem, & ad partem deducetur, non per hoc tamen excusaretur bona fide, sed adhuc tenetur ad restitutionem iuxta superius dicta. Nam ius clamat, quod celebrando secundum hanc opinionem non satisfaciatur propriæ obligationi, sed grauiter peccet, & ad restitutionem tenetur. Velle autem sequi opinionem, iuxta quam secundum declarationem & admonitionem iuris non satisfaciatur obligationi, sed grauiter peccatur, & remanet obligatio ad restituendum, non est prudenter operari, sed est temeraria & presumptuosa audacia. Præsertim quia non est opinio quæ pro se habet firmas aliquas rationes quæ aut solui non possunt, aut saltem difficile, sed habet contra se ipsum euidentem rationem nimirum quod debitum certum non exinguitur solutione incerta, & quod non satisfaciatur obligationi reddendo vnum pro alio iniuncto debitore.

10. Ex dictis facile soluntur adducta in contrarium. Nam quamvis satisfaciens vnica Missa pluribus stipendijs, deponit bonam fidem, & incipit cognoscere, se non satisfaciens, incipit vergeri obligationi satisfaciendi, aut restituendi stipendium. Et idem, si non satisfaciatur aut restituatur, incipit esse iniustus detentor alieni, atque adeo peccat nec amplius prudenter agit. Accedit etiam, quod modo post Decreta Sacre Congregationis non potest locum habere bona fides, vt dictum est. Hinc etiam solutum manet secundum quia iam constat de culpa. Et etiam tertium. Nam sciens violat iustitiam, cum retineat alienum.

Q V Æ S T I O 1200.

Ad quid tenentur Regulares si pro eadem Missa recipiant plura stipendia.

S V M M A.

1. *Regulares vt priuata persona ad quid tenentur, si pro vnica Missa recipiant plura stipendia.*
2. *Restitutio est facienda quatenus possit illi. Ad impossibile nemo tenetur.*
3. *Prælati religiosi quando de receptis à Religiosis tenentur restituere &c.*
4. *Monasterium quando tenetur pro Religiosa, qui pro vnica Missa recipit plura stipendia.*
5. *Si firmus conuertat in utilitatem Domini rem alienam, tenetur Dominum.*

- Alia de iure versa, quando habeat locum.*
 6. *Monasterium priuatum rei vultu tenetur restituere ex alieno per priuatum Religiosum comparatur.*
 7. *Monasterium tenetur restituere, quando pro vnica Missa accipit plura stipendia.*
 8. *Prælati quando non possint præiudicare Monasterio.*
 9. *Qui pro vnica Missa accipit plura stipendia, tenetur mouere successores in officio de obligatione restituendi.*
Monasterium an tenetur restituere si superior confirmat stipendia & vnica Missa pluribus satisfaciatur.

Adest specialis difficultas quoad Regulares, cum non habeant proprium, & idem de ipsis specialiter agendum est. Possunt autem considerari Regulares vt personæ priuatae, qui priuato nomine recipiant plura stipendia pro eadem Missa & considerari possunt, vt personæ publicæ, qui id præstent nomine communis. Quod spectat ad Regulares priuatos si expendant in suis priuatis vitijs stipendia Missarum, & sint integra, tenentur tantum supplere Missas applicando illas, quarum habent liberam applicationem. Dixi si expendant stipendia, quia si exerceant, tenentur curare, vt ipsidem stipendijs Missæ præscriptæ celebrentur, aut ea restituere; cum vt dictum est in superius dictis resoluatur acquisitio onote non adimpleto.

Ratio autem est. Quia iuxta regulas in materia restitutionis in tantum quis tenetur restituere, in quantum potest, nec plus tenetur restituere, quam possit. Vnde impotentia est causa excusantis, quatenus durat, à restitutione, vt tradunt communiter cum D. Thoma *secunda secunda quæst. 62. art. 8. ad secundum*. Caet. & alij Expositores ibidem Palud. in 4. distict. 15. *questione secunda, articulo primo, anclon. prima. Sotus lib. 4. de ius. & iur. quæst. 7. art. 4. ad 2. Nauarr. in Manual. cap. 17. numero 56. lo. Medina C. de Restit. quæst. 3. init. Valent. tom. 3. distict. 1. quæst. 6. par. 7. Lopez parte prima. instituti. cap. 114. Couarr. in Rege. Peccatum parte primo, numero secundum, de reg. iur. in 6. & alij subintrat enim alia regula generalis, quod ad impossibile nemo tenetur. l. si quis in gram. init. ff. ad Syllan. & l. Impossibile. ff. de reg. iur. & §. Impossibile. Instit. de hered. instit. & Cap. Nemo potest de reg. iur. in 6. Religioso autem priuato supposito, quod stipendia accepta pro eadem Missa consumpta sint, non potest alio modo restituere, quam celebrando illas Missas, quarum habet liberam applicationem, quia non habet in bonie, vnde aliud possit restituere; cum omnia que acquirit Monasterio acquirit. Et cum hæc impossibilitas sit perpetua, excusatio quoque à restituendo etiam perpetua.*

Est tamen aduertendum. Quod si Monasterium ei concedatur abundantius, quæ pro vitijs propria necessaria sunt, & in hunc effectum tradat certam quantitatem pecunie, tenebitur parce vt & de eo quod superest, restituere, curando, vt celebrentur Missæ. Nam tunc cum habeat dispositionem pecunie in ordine ad consumptionem quoad ea, quæ concernunt propriam personam, potest etiam concurrere in ordine ad satisfaciendum propriis obligationibus personalibus. Quod non potest præstare, si ei exhiberentur species rerum necessaria, quia non haberet facultatem eas consumendum, sed solum vsum.

Si tamen expendat stipendia in beneficium Monasterij, aut quocumque alio modo in elusum virtutis

litatem cedant, tenebitur Monasterium, quantum factus est dictus, ad restitutionem, vel celebrando Missas, vel restituendo quod habet amplius in bonis de dictis stipendiis. Hoc quoque sequitur ex regulis Generalibus in materia restitutionis, siquidem subintrat regula, quod iolultu retineat, quod est de iure alieno, siquidem cum resoluatur acquisitio stipendij, quando oeri non satisfit, retioet Monasterium id, io quo est dictus, quod est obnoxium restituendi.

5 Confirm. Si seruus commettat pecuniam in villitatem Domini, aut quocumque alio modo rem alienam in eiusdem villitate consumpserit, confurgit actio contra Dominum de io rem verso iuxta l. *Quod si seruus*, §. *In rem autem*, & §. *Nec nov illud*, & l. *si res Domini*, & l. *si res illud*, & l. *Ex nihilo*, ff. *de in rem vers.* & passim illo titulo. Vnde potest Dominus cogi ad solvendum id, in quo de re aliena actione serui sui factus est dñor. Cum ergo Religiosus comparatur seruo, & acquirit Monasterio, sicut seruus acquirit Domino, eodem modo competet actio de in rem verso contra Monasterium ei, qui dedit stipendia pro Missis, & poterit cogere Monasterium ad restituendum id, in quo est dictus. Vnde Monasterium quoque tenebitur restituere.

6 Hoc tamen est limitandum, vt habeat locum si stipendia Missarum à Religioso privato conuersa sunt io res viles Monasterio, quas alias fuisset Monasterium comparaturus: secus autem, si intes ad voluptatem, vel purum ornamentum concernentes: nam in hoc oon gerit villiter negotiorum Monasterij, & ided nec Monasterium tenetur, & cessat actio de in rem verso, vt dicitur in l. *Quod si seruus*, §. *Præinde si seruus*, ff. *de in rem vers.* Sed solum tenebitur restituere res illas, in quas Missarum stipendia sunt conuersa, vt deciditur in l. *c. de*, si abque consumptione à Monasterio separari possint.

7 Quod verò spectat ad Religiosos, qui tanquam persone publicæ nomine Monasterij recipiunt stipendia Missarum vt sunt Superiores, Sacristæ, &c. Si pro vnica Missa accipiantur plura stipendia, tunc obligatio restituendi remanet penes Monasterium, quia sicuti nomine Monasterij accipiuntur stipendia, ita etiam obligatio adimplendi oous impostum assumitur nomine Monasterij. Vnde si noo adimpleatur, remanet oous restituendi apud idem Monasterium. Vnde si bona fide pro eadem Missa accepta fuerint plura stipendia, ea cessante, tenebitur tantum Monasterium iuxta dicta superius ad id, io quo dictus factum est. Semper tamen recolendum est, quod post Decretum Sac. Congregationis, de celebrat. Missar. non potest habere locum bona fides.

8 Nec obstat. Quod Prelatus non possit præiudicare Ecclesiæ, & consequenter nec ceteræ persone publicæ iuxta Cap. 2. de testib. in 6. & Glof. ibidem verbo *Conuentum*, & iuxta ea, quæ tradunt Abbas in cap. fin. numero quadragesimo quarto, vers. & non credo. De Prescript. Berolina consil. 116. numero 11. libro primo. Fedetic. de Senis, consil. 143. numero secundo, Angel. consil. 245. numero octauo, Seraphio. decisio. 1417. numero tertio, Rota in Tholosa iurisdiction. 5. io. 10. Maij 1631. coram Coccino, & in Ferouensi iurisdiction. 18. Maij 1596. coram Pamphilio. Tom. II.

& in Hispanen. decimarum 17. Iulij 1644. §. *Secundo quia*, coram Eminentissimo Contrado. Nam id verum est, quando non agit nomine epouentros; nam si agit nomine Conuentus potest ipi præiudicare secundum ipsius capacitatem, quando autem Superior, aut ceteri Officialis suscipiunt onera Missarum, nomine conuentus suscipiunt, & ided ipsum temaner obligatum. Imò non præiudicatur conuentus, si remanet obligatus ad restitutionem ex tali facto officialium, quia obligatio satisfaciendi oneribus Missarum nomine Conuentus susceptis est penes ipsum conuentum. Vnde si sacrista, aut alius voica tantum Missa satisfaciatur pluribus stipendijs oon adimplet obligationem monasterij & ided remanet obligatum, & facto officiali nullum ei infertur præiudicium, sed relinquatur cum obligatione, quam aliis habebat, quia per voicam Missam satisfit vnico tantum stipendio.

Ex quibus colligitur. Quod si officialis, aut superior satisfaciatur vnica Missa pro pluribus stipendijs, & coningar relinquere officium tenetur successores admoouere de obligatione restituendi, etiam si id bona fide egerit, & eam deposuerit. Quia cum deliquerit in præiudicium commendantium Missas, & tenetur rescire damnum & ipse amplius noo possit, sed ad eum spectet, qui succedit in officio, utpote quia succedit etiam in obligationibus conuentos sneris officio, debet admoouere, vt moueri suo possit satisfacere, sine proportionabiliter locum habens, quæ dicta sunt in superioribus vt si prædecessor bona fide processerit, & consumpta sint stipendia, non teneatur monasterium, nisi quareous factus est dictus quia presumitur bona fides in monasterio ratione officialis.

Secundò colligitur. Quod si superior aut officialis consumat stipendia Missarum, quando vnica Missa pluribus satisfecit, & non io villitatem monasterij, ad hoc tenebitur monasterium ad restitutionem, vt si v. g. Conueneret tantum in villitatem monasterij tot stipendia quot celebrantur Missæ, & cetera iuxta propriam satisfactionem consumat. Nam quando consumit huiusmodi stipendia, quamuis peccet, consumit tamen id, quod est in bonis monasterij, licet resolubilibus, & proinde non infertur damnum danibus stipendia sed monasterio: Et ided non contrahit aliquam obligationem, quoad eos, qui dederunt stipendia, cui, si sit impotens satisfacere, excusetur. Rursus cum recipiat stipendia Missarum nomine monasterij remanet semper obligatum monasterium quousque adimpleatur onera & ided cum non fiat adimpleta per officialem seu superiorem, quatenus pro vnica Missa plura stipendia accepta sunt remanet obligatum monasterium ad supplendas Missas, itavt io numero respondeant numero stipendiorum.

Q V Æ S T I O 1201.

Ad quid teneatur monasterium, seu primatus Sacerdos, si non possit supplere defuncti, ad quas teneatur.

S V M M A.

1. *Qui ratione stipendij Missarum tenetur restituere debet refarcire meliori modo quo potest.*
2. *Non excusetur impotens quoad possibile.*
3. *In quo genere debitum compensandum in restitutione ex causa Missarum.*
Si alternatus electio est debitoris.
Si tamen alterum non sit in obligatione.
4. *Duplex genus bonorum spiritualium.*
5. *Restitutio ex causa Missarum non est compensanda bonis sub conditione tantum applicabilibus.*
6. *Modus compensandi restitutionem ex causa Missarum.*
7. *Præter extra sacrificium non compensatur fructum illius.*
8. *Religiosus obligatus ad restituendum, an ex causa Missarum teneatur ad specialia opera.*
Obligatus restituere tenetur ad sacra exercitia, ut possit &c.
9. *Qui potest acquirere non excusatur à restitutione.*
Qui potest tollere impedimentum & non tollit est in culpa.
10. *Difficultas habetur pro impossibilitate.*
Pro impossibili habetur quod indiget remedio extraordinario.
Qui non potest sacrificare pro Missis pro defunctis, tenetur restituere indulgentias &c.

Facile contingere potest, quod conuentus non possit celebrare Missas, ad quas tenetur ob causam de qua in superioribus, quia cogatur ob paupertatem accipere noua stipendia: & multò facilius id contingere potest in Religiosis priuatis, qui teneantur celebrare iuxta mentem in superioribus, vel in Sacerdotibus priuatis, qui committunt sibi victum elemosinis Missarum, & proinde ob impotentiam excusentur ad restituendum celebrando Missas, ad quas tenentur, aut restituendo stipendium acceptum. Unde oritur difficultas an teneantur ad aliquid aliud pro compensatione Damni illati non celebrando prædictum oneratum Missarum.

1. Dicendum est. *Qui impotens est ad celebrandas Missas, quas titulo restitutionis aliis tenetur celebrare, tenetur refarcire damnum eo meliori modo, quo potest.* Ita sequitur ex regulis in materia restitutionis, nam qui non potest speciem restituere tenetur restituere valorem, qui non potest totum, tenetur restituere partem, quam potest, & ita tradunt Doctores: præsertim D. Anton. *parte secunda titulo primo, cap. 12. §. 17.* Syluester verbo. Restitutio 7. *questione quinta*, Nauarr. *cap. 17. manual. numero secundo*, Petrus Nauar. *libro quarto, de restit. cap. 1. dub. 3. numero quarto*, Sayt. *libro decimo, Claus. Reg. tractat. 3. cap. 1. dub. 1. vers. secundum omnes res.* Et desumptum Authent. *Hec nisi de solut.*
2. Ratio est quia iustitia obligat ad dandum unicuique, quod suum est, & proinde ad restituendum, & in tantum quis excusatur ratione

impotentia. In quantum præcepta iustitiæ non obligant ad impossibile. Ergo excusatio est secundum iocensuram impotentia, nec plus quis excusatur, quam sit impotens. Ergo io eo, in quo non est impotens, non excusatur, & idem si posset refarcire damnum in æquivalenti, aut ex parte tenetur hoc modo refarcire, quoad reliquum refarciturus, si contingat fieri potentem.

Quia verò est debitum sacriholorum offerendum, atque aded in genere spirituali, aut restitutionis stipendiorum, quorum acquisitio resoluatur non adimpleto onere, ut toties dictum est, atque in genere bonorum temporalium idem oritur dubium, in quo genere compensare debeat, seu refarcire damnum, quod potest compensare. Videtur enim esse in electione ipsius eligere compensationem, in quo genere libuerit, quia in alternatiuis obligationibus electio est debitoris. *l. 20. §. si res in dorem; ff. de iur. dat. & Cap. in alternatiua de reg. iur. in 6. & de Anton. latè moral. præscript. cap. 62.* Verum tenendum non est, quod compensare debeat damnum, quantum potest in genere spirituali, reddendo quod potest loco sacrificiorum. Nam in his alternatiuis celebratio Missarum est in obligatione, siquidem assumptis onus eius celebrandi, & restitutionis stipendiorum, est in solutione, quatenus ex restitutione acquisitionis ob onus non adimpletum debet restitui. In hoc autem casu non valet regula quod in alternatiuis electio sit debitoris, ut notat Euerat. *in Topica iur. loco à noua Alternatiuum, numero septimo.* Neque enim hæc alternatiua æquali modo cadunt sub obligatione, nam celebratio Missarum est per se primò debita; restitutio verò stipendij non est solum debita in subsidium, nempe ex suppositione, quod Missæ celebrati non possint.

Hinc autem insurgit aliud dubium. Cum enim Sacerdos in genere spirituali habeat bona duplicis generis, quibus compensare potest nempe quædam, quæ sunt certe applicabilia & absolute, ut font omnia opera pietatis, præces &c. Alia verò solum sub conditione quod locum habeat applicatio, ut est fructus propriis respondens Sacerdoti in sacrificio ex opere operato, applicatio secundaria Missæ, supposito quod prima non fortiter effectum, & huiusmodi, difficultas est an teneatur omnibus his bonis compensare Missas, quas non potest celebrare.

Quod autem non teneatur compensare illa bonis, quæ solum sub conditione exhibere potest ex eo concluditur, quod non potest debitum certum solutione inuenta extinguere; dona autem non potest extinguere, nec etiam debitor tenetur compensare, quia non tenetur habere pro compensatione id, quod non compensat. Exhibere autem illa bona quæ solum sub conditione exhiberi possunt est solutio incerta, quia incertum est, an conditio habeat locum, atque aded an exhibeantur cum effectu huiusmodi bona. Rursus facta quæcumque exhibitio ne horum bonorum, quæ sub conditione tantum applicantur, nunquam sciri potest, an fuerint effectum, cum ignotum nobis sit, an conditio habeat locum. Ergo semper remanet debitum inextinctum, quia sola solutio extinguit, de qua non constat, an habeat locum. Ergo non tenetur quisquam tali pacto compensare, quia in tantum tenetur, in quantum extinguit debitum, non autem tenetur dare, quod scit, non extinguere debitum. Fateor tamen quod

laudabile

laudabile est hoc pacto compensare non compensando tamen, quod exhibetur in compensationem, quia saltem fieri poterit, quod sortitus effectum aliquem, & reuera aliqua pars debiti extinguatur coram Deo, quamvis uos nesciamus extinguat.

- 7 Optimum autem est pro compensatione facere speciale commemoratum in Missis, & recitare speciales Collectas pro ijs pro quibus effectus celebrandum, nam hoc pacto nomine Ecclesiæ pro ijs offeruntur preces, Deo, quas proinde certum est, esse gratas Deo, sicut est grata ipsa Ecclesiæ, atque adeo sortitus sum effectum. Rursus specialis commemoratio facit quod is, pro quo fit, abundantiori modo participet de fructu universalissimo sacrificij iuxta ea, quæ dicta sunt suo loco. Et hæc est melior compensatio, quæ in hoc casu fieri potest. Unde qui tale debitor contraxit poterit curare, quod alij quoque Sacerdotes sibi auxilientur in hoc modo compensationis exigendo ut secundum propriam intentionem recitent Collectas, & faciant specialem commemoratorem.

Et hoc remedium est vilius pro compensatione, nam preces extra sacrificium Missæ ceteraque opera non possunt compensare fructum sacrificij quod omnes effectus, nam cum sint tantum satisfactoria, & interpretatoria non possunt compensare fructum propitiationis, qui est proprius sacrificij. Unde poterit solum compensari, quatenus trahi poterit ad participandum abundantiori modo de fructu generalissimo sacrificij medianibus, & precibus Ecclesiæ nomine recitatis, & speciali commemoratorem illius.

- 8 Denique dubitari potest. An obligatus ad hanc restitutionem teneatur ad specialia opera Pietatis exerecenda quibus compensat debitum, dum non potest celebrare Missas; ad quas alias tenebatur Resp. autem In hoc procedendum esse secundum Regulas quas statuunt in materia restitutionis. Unde sicuti, qui teneatur restituere bona temporalia, & non habet, unde restituat, tenetur se reddere potentem, quantum potest assumendo lucrosa exetitia, quæ non dedecent statum suum iuxta ea quæ docent Molina C. de restitutione. *questione tertio, cas. 8. Nauat. Commens. t. de Regul. numero octavo. Angeli. in florib. parte prima, questio. Quid si restit. sit, libro, articulo secundo, difficultate duodecima. Maior in quartam distincti. trigesima octava, questione decima septima, prælectum, conclusio quarta. Bonacina dispensatione prima, de restitutione, questione ultima, puncta secunda. propositi. a. num. 7.*

- 9 Ratio est. Quia In tantum impotentia excusat a restitutione in quantum nemo obligatur ad impossibile. Ergo qui est impotens ad restitutionem non excusatur, si possit tollere impotentiam, quia cum possit se reddere potentem, impotentia est ipsi voluntaria, & ideo non est impedimentum excusans; sed potius constituit in culpa iuxta l. Quibus dicitur in iur. ff. de conditione & demonstratione, & Cap. fin. de electionib. & tradunt Doctores ad l. Qui possit. ff. de regul. Decian. consilio sexagesimo septuagesimo septimo, Natta consilio sexagesimo, numero tertio, libro primo. Crot. consilio octuagesimo septimo, numero quinto. Oldrad. consilio ducentesimo quadragesimo septimo, circa med. Bald. in cap. Romana de appell. & in l. sed et si §. i. vers. sed nec ad not. ff. Ex quibus causis. Abb. in cap. fin. de election. Ioseph. Tam. l. l.

Ludovisi. *decisione trigesima sexta, numero primo, in fin.* Qui autem potest acquirere, aut facere quæ compensantur sunt debita, non excusatur, si non compenlet eo meliori modo, quo poterit.

Est tamen aduertendum quod tenetur tantum ad ea opera pietatis præstanda quæ sine gravi difficultate præstari poterit, quia cum gravis difficultas habeatur pro impossibilitate iuxta l. 2. §. Ex quo, & l. continetur §. Cum quis ff. de verb. obligat. opera illa pietatis; quæ non nisi cum gravi difficultate præstari possunt, habentur pro impossibilibus. Accedit etiam quod satisfactio, seu compensatio per huiusmodi opera esset remedium compensatum extraordinarium, quæ autem obtineri possunt per remedium extraordinarium, habentur pro impossibilibus, ut notat Tiraquel. de retrahat. ligat. §. trigesimo secundo, Gloss. vica, numero quinquagesimo sexto; & Mandos. ad regulam trigessimam secundam, Cancell. *questione trigesima prima. numero duodecimo.* Et ideo compensatio per talia opera haberetur pro impossibili.

Ex dictis colligitur. Eum, qui tenetur restituere, quia non celebravit Missas pro Defunctis, ad quas tenebatur, & impotens est ad supplendum celebratione Missarum teneri compensare acquirendo indulgentias concessas pro defunctis, & eas applicare ijs, pro quibus obligatur celebrare, hoc enim est medium facile, & maxime aptum ad compensandum, quia importat totum illum fructum, nempe satisfactionis, quem possunt defuncti percipere ex oblatione sacrificij. Quia tamen, qui præstabit Missas celebrandas pro Defunctis, intendunt etiam alios fructus, ideo hi quoque quantum fieri poterit erunt compendiosi, & solum sufficientes Indulgentiam, quando constabit, quod à commendante Missas intenditur tantum suffragari Defunctis.

Q V Æ S T I O. 1201.

An obligatus celebrare in certo loco, aut Altari teneatur restituere, si non celebret, & inde detrahatur aliquid spirituale Commendatum.

S V M M A.

- 1 Qui non celebrat in loco destinato an teneatur restituere damnum spirituale &c.
- 2 Quid si ij, pro quibus est celebrandum pariantur, aliquod damnum spirituale.
- 3 Restitutio quid sit.
- 4 Qui non est certus de damno illato, non tenetur restituere.
- 5 Restitutio non habet locum nisi ubi habet iustitia commutativa.
- 6 Indulgentia Altaris privilegii nulli sit debita. Damnum ex eo, quod non celebratur in altari privilegiato semper est dabitum.
- 7 Stante confecto stipendio ex non celebratione in altari privilegiato, aut alio loco prescripto non

H h h 3 censur.

*confergit obligationem restituendi.
Quid si stipendium sit maius confectio.*

An teneatur restituere, quia non satisfaciat oneri proprio, dictum est in superioribus, ubi de obligatione celebrandi in certo loco nunc autem videndum est. An teneatur restituere, quia ex hoc capite decreta aliquid spirituale emolumentum ipsi, pro quibus celebratur. Quod autem teneatur restituere, si celebrando in loco, aut altari designato concessissent aliqui, qui facti interessent, & otiaissent pro ipsi, pro quibus offertur sacrificium, tradit Diana *parte secunda, tractatu decimo quarto, restitutione vigesima nona, in fine.* & vult restitutionem esse faciendam compensando alijs præciibus. Sequitur Franciscus *Lugo, de sacrament. libro quinto, capite vicesimo questione quinta, numero 57.*

Rufius Bonac. *disputatione quarta, de sacrament. questione ultima, parælo septimo, §. numero quinto, Lugo libro quinto, de Sacrament. capite vicesimo, questione quinta, numero quinquagesimo septimo.* Volunt celebrantem in alio loco teneri ad restitutionem, quatenus ipse pro quibus celebratur. patiuntur aliquid damnum spirituale, ut si esset celebrandum in Altari Priuilegiato, & celebraretur in non Priuilegiato, quia tunc violatur fides cum detimento spirituali. Vtrumque tamen modum dicendum tenet Tamburini. *apud eundem de sacrific. Missæ libro tertio, capite secundo, numero octavo & decimo, & recte, quia neuter potest subsistere.*

Er quod spectat ad primum. Attentis regulis restitutionis non potest locum habere obligatio restituendi. Restitutio namque est actus commutatus iustitiæ, per quem redditur alteri res propria, seu quod ipsi ex iustitia debetur, vt docent communiter cum Dico Thoma, *secunda secunda, questione sexagesima secunda, articulo primo, in Corpore.* Et proinde ubi non est debitum, ex iustitia, non potest habere locum restitutionis obligatio. Quod autem aliqui essent oraturi pro iis, pro quibus offertur sacrificium, si Sacerdos celebraret in loco, in quo teneatur, non est aliquid debitum ex iustitia, sed quid meretur gratuitum. Et ideo ex eo, quod non celebrat non consequentur aliquid gratuitum. Imò neque est causa, sed meretur necesse negatiua, hoc est non præbet occasionem consequendi.

Confirmatur. Qui non est certus, quod damnum intulerit, & læserit iustitiam non tenetur aliquid restituere, vt docent Gloss. in *cap. final. verbo. Nulla temporis de prescriptione*, Abb. ibidem numero *trigesimo nono*, Alexandr. in l. 3. §. *Genera, ff. de acquir. possess. l. ult. ibidem*, Medin. *Cod. de restitutione, questione decima septima, Socus in quartam distinctionem vigesima septima, questione prima, articulo tertio, circa fin. verbi. Ad huiusmodi*, Tablena *verbo. Præscriptio, numero decimo*, Syluester *questione tertio, verbi. Tertium*, Salom. *secunda secunda, questione quinta, de Domicilio, articulo septimo, questione tertia. Covarr. in Regal. premiss. parte secunda, paragrapho septimo, numero tertio*, alios citans. Valent. *numero tertio, disputatione quinta, questione sexta, parælo. §. & alij qui autem celebrat in alio loco à præscripto, non est certus, quod adstantes Missæ oraturi fuissent pro eo, pro quo offertur sacrificium. Vnde licet illud spirituale emolumentum esset debitum, adhuc tamen non obligaret ad restitutionem, tamquam dubium, an obuenisset ei, pro quo erat celebrandum. Accedit etiam, quod non potest de-*

terminari quibus præciibus priuenter, & consequenter nec quid restaret restituendum; vnde ex hoc quoque capite remanet incerta restitutio.

Sed neque secundus modus Bonac. subsistere potest. Nam restitutio non habet locum, nisi, quoad ea, super quibus cadit iustitia commutativa, cum sit actus iustitiæ commutativæ vt dictum est *numero tertio*, Indulgentia autem annexa celebrationi, per quam anima, pro qua celebratur, liberetur à Purgatorio, non est subiecta iustitiæ commutativæ neque ex eo, quod Sacerdos se obligat ad celebrandum in altari priuilegiato, obligat ex iustitia commutativa illam indulgentiam pro stipendio accepto alioquin committeret Simoniam; sed solum ex eo, quod sibi datur stipendium pro substatione obligat suum seruitium ad celebrandum in tali altari & ideo cum non omittat reddere aliquid quod sit debitum ex iustitia commutativa, neque etiam contrahit obligationem restituendi, quatenus Missa non habeat annexam illam indulgentiam.

Constat. Indulgentia annexa celebrationi in altari priuilegiato nunquam sit debita alicui, sed solum acquiratur ex libera dispensatione summæ Pontificis posito opere iniuncto celebrandi in tali altari. Nam non sit debita animæ purganti, pro qua celebratur, quia nullam habet ius ad ipsam: non illi, qui Missam commendat, quia non pertinet ad ipsam, neque pro ipso est concessa. Ergo ad summum sit debitum opus iniunctum, pro quo datur elemosina. Ergo non confergit obligatio restituendi ex eo, quod anima, pro quo celebratur, non acquirit indulgentiam. Imò neque opus iniunctum sit debitum ex iustitia, quia non venit in contractum. Sed tantum Sacerdos obligatur munus suum Sacerdotale & non satisfaciendo non satisfacit proprio muneri.

Constat. 2. Vt confergit obligatio restituendi ratione damni illati debet consistere, quod sit illatum. Ergo vt confergit obligatio restituendi quia non sit celebratum cum in altari priuilegiato, debet consistere, quod sit illatum damnum animæ, pro qua oblatum fuit sacrificium. De hoc autem nullo modo constare potest. Tum quia fieri potest, quod illa anima sit inter electas, & proinde non indigeat aliquo suffragio. Tum quia fieri potest, quod non sit capax suffragij, quia sit damnata. Tum quia fieri potest, quod sola Missa sine indulgentia annexa sufficiat ad eam liberandum. Tum quia fieri potest, quod Deus non acceptasset pro tali anima illam indulgentiam, si Missa celebrata fuisset in altari priuilegiato. Vnde cum ex tot cap. tibus damnum sit incertum, non potest consequere obligatio restituendi.

Vnde videtur concludendum, quod Sacerdos non celebrans in altari priuilegiato; aut in alio altari, aut loco non tenetur ad aliquam restitutionem; si tamen accepit solum confectum stipendium. Nam dum accipit solum confectum stipendium, quamvis se obliget celebrandum in tali altari, aut non censetur se obligare sub onere restitutionis, quia cum stipendium sit tantum confectum, censetur trahere fecum sub onere restituendi solum seruitium confectum celebrandi, non autem aliquid onus maius, & ideo cum satisfaciat oneri, quod trahitur à stipendio, non remanet obligatus ad restituendam aliquam partem

De Restitut. ex Causa, &c. Quæst. 1203. 429

partem stipendij, & proinde nec etiam ad aliquam aliam restitutionem; quia si remaneret obligatus ad aliquod restituendum, remaneret etiam obligatus sub dilatione, aut ad hanc restitutionem, aut ad restituendum aliquam partem stipendij. Si verò accepisset maius stipendium, teneretur restituere illum excessum, quod esset superfluum, quia resolveretur acquisitio cum non satisfaceret oneri assumpto, & non impleverit modum sub quo accepit. Et hoc posterius notat etiam Dicastil, *de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 21. num. 392.*

QVÆSTIO 1203.

Andifferens celebrationem ultra tempus debitum teneatur restituere.

S V M M A.

1. Quando Capellanus non celebravit designatis diebus teneatur restituere.
2. Dilata celebratione, si transiit occasus, pro quanta celebrandum, censetur obligatio restituendi.
3. Quando tunc restituendum.
4. Quid si obligatio sit tantum quoad unum, vel alteram Missam.
5. Obligatus tali loco, & die celebrare teneatur restituere, licet omittat ex isto impedimento.
6. Præsertim si accepit maius stipendium.
7. Qui teneatur certo loco celebrare in die festo, aus obcursum populi, non satisfaciit celebrando alio die.

Difficultas non procedit in Capellanis, nam certum est, quod Capellanus sive Capellania sit collatus, siue non collatus, teneatur tempore celebrare Missas præscriptas: & si ipse non potest, teneatur per alium supplere, quia eius obligatio non est ita affixa tempori, ut extinguatur simul cum tempore, quia principaliter intenditur in futurum oblatio sacrificij: & idcirco ex eo, quod non offeratur diebus præfixis, non extinguatur obligatio. Si tamen contingat, quod obligatio celebrandi sit affixa diei, ut si Capellanus teneretur celebrare certis diebus ob commoditatem populi absque obligatione applicandi sacrificium, si Capellania esset collatus, ad nullam teneretur restitutionem iuxta ea, quæ dicta sunt in superioribus de obligatione restituendi Capellanis titularis, quis scilicet non facit fructus suos titulo celebrationis, sed titulo beneficii. Si verò non sit collatus teneatur restituere stipendium correspondens diebus, quibus omittit celebrare: nec potest supplere celebrando Missas omittas, quia hæc celebratio non satisfaciit obligationi, cum sit iam extincta simul cum die, in quo erat celebrandum. Tum quia illa nova celebratio, non est de intentione illius, qui assignavit stipendium, nec inseruit pro fine ab ipso sortente. Et proinde eo ipso, quod non celebravit diebus præscriptis, resolvitur acquisitio fructuum Capellanie pro rata, & veniunt restituendi. Quod notat etiam Dicastil, *tract. 5. de sacram. disp. 4. dub. 21. num. 394.*

Quod autem spectat ad Missas manuales, quando non celebrantur in debito tempore, scilicet transiit occasus, pro qua erat celebrandum, ut si esset celebrandum pro infirmo, & differretur celebratio, ita ut infirmus moreretur, aut con-

ualesceret, aut pro aliquo negotio, quod expediretur, antequam celebraretur stante dilatione, tunc dicendum est, adesse obligationem restituendi. Ita Petrus Navar, *libro secundo de restitut. cap. 2. numero 166.* Rodriguez *parte prima sum. cap. 257. num. 7.* Bonacin, *disputatione quarta, de sacramento, questio, ultimum punct. 7. §. 5. numero quarto.* Fraxinel, *de obligatione Sacerdotis, sessio quarta, conclusio quarta, §. 4. in fine.* Franciscus Lugo, *libro quinto de sacram. cap. 12. quest. 8. num. 79.* Alphonsus de Leone *de libel. part. 3. numero 34. v. q. Adde, &c. de off. Capel. quest. 3. sess. 19. num. 191.* Ratio clara est, quia non satisfaciit oneri suscepto, & proinde resolvitur acquisitio stipendij.

Quomodo autem restituere debeat, resolvendum, videtur, quod non possit restituere celebrando missas quas distulit celebrare, sed quod debeat restituere acceptum stipendium, ut notant citati Doctores. Nam dilatio adimplendi onus susceptum est radix obligationis restituendi, quia facit, quod Missæ celebrandæ non inferant fini intento à commendante. Ex eo autem, quod celebratur sequuta huiusmodi dilatione non satisfaciit intentioni commendantis; atque adeo non reducit ad æqualitatem inæqualitas, quæ inducta fuit ex dilatione, nam adhuc remanet, quod non sit satisfactum intentio commendantis Missas in imponendo contra Restituitur autem æqualitas, si re sitatur stipendium, nam hoc pacto res reducitur ad solum statum, in quo erant antequam commendaretur Missæ.

Est autem aduertendum, quod si pro aliqua occasione commendaretur una, aut altera Missæ, & differretur celebratio ultra tempus debitum, non videtur sub mortali obligatio celebrandi ad restituendum stipendium, sed posse satisfacere pro necessitatibus generaliter illius celebrando, qui elemosinam dedit. Ratio est. Quia quomvis non satisfaciit obligationi nec possit amplius celebrare iuxta mentem illius, qui elemosinam dedit, adhuc tamen celebrando pro illius necessitatibus compensat alio modo, quod debet, & cum agatur de paupertate matris, non presumitur rationabiliter inuitus, qui dedit elemosinam, cum percipiat fructum sacrificij in ordine ad alias necessitates.

Ex dictis inferunt. Quod si quis accipit stipendium, ut celebret in tali loco, & tali die, si non celebret, quævis omittat ex iusto impedimento, teneatur restituere stipendium, ut notant etiam Dicastil, *de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 21. num. 386.* Nec satisfaciit si celebret alio loco, aut alio die, si à dante stipendium intendatur principaliter celebratio in tali loco, & tali die, & præsertim si relinquatur celebrandi liberam applicationem sacrificij. Nam cum stipendium detur ex titulo celebrandi in tali loco, & tali die, dum non celebratur, cessat titulus & idcirco non potest retinere stipendium.

Si tamen Sacerdos accipere maius stipendium, & consequenter, qui exhiberet, ne dum intendet principaliter sacrificium, sed etiam in tali die, & tali loco, si non celebraret loco, & die designato, quævis alibi celebraret, non satisfaciit, & teneretur ad restitutionem excessus stipendij supra consummum, ut notat etiam Dicastil, *De sacram. tract. 4. disp. 4. dub. 21. num. 392.* Excessus enim stipendij datur ex titulo celebrandi tali loco, & tali die, quod si non adimpleatur, cessat titulus iuxta restituendi illum excessum. Quia tamen huiusmodi excessus solet esse parvus materia, quia non pertingit ad integrum, idcirco

Ideo non confurgit obligatio restituendi sub mortali, nisi hæc materia pertingat ad illam quantitatem, quæ in materia fortè sufficiat ad peccatum mortale. Cum enim in hac tantum aggrauetur, qui dedit stipendium, iuxta illius quantitatem iudicandum est de gravitate, vel leuitate peccati. Sicut enim restituitur hoc excessu iudicatur æqualitas; ita etiam in æqualitas iuxta illius quantitatem iudicanda est, grauis, aut leuis.

7. Secundò inferatur. Quod si Capellanus, aut quisvis alius Sacerdos celebrare teneatur in certo loco, vel quia sit dies festus, vel quia consuatur populus ad audiendum Missam, non satisfaciatur obligationi celebrandi in eodem loco alio die, ut aduer. ut etiam Dicastil. de sacram. tract. 5. diff. 4. dub. 21. n. 395.

Q U A S T I O 1204.

Quomodo facienda sit restitutio, quando omittitur celebratio instituta tantum pro cultu Ecclesiæ.

S V M M A.

1. Si celebratio sit instituta pro solo cultu an sufficiat pro restitutione conuerti in elemosinam in arduum Ecclesiæ.
2. Quando intenditur solus cultus habens Capellaniam collatam, non tenetur restituere si omittat celebrare.
3. Beneficium quid dicatur.
4. Beneficium datur propter officium.
5. Fructus beneficij acquiruntur ex præcisa ratione tituli.
6. Quid faciendum si Capellanus negligens negligens celebrat.
7. Capellanus non collatus omittens celebrare tenetur restituere, & quomodo.
8. Quomodo restituere tenetur qui non celebrat Missas manuales commendatas ob solum cultum.
9. Conuersio illius, quod est restituendum et causa celebrationis in utilitatem Ecclesiæ, an requiratur auctoritatem Episcopali.
10. Quid si agatur de fructibus, quibus priuatur titularis.
11. Si Capellania non sit collatoria, non est necessario auctoritas Episcopali.

PRæposita difficultas supponit, quod Capellania sit instituta tantum pro cultu Ecclesiæ, & commoditate populi, aut quod Missæ manuales in eundem tantum finem commendate sint & tunc si omittuntur, quomodo facienda sit restitutio. Quod autem tunc stipendia accepta, aut fructus Capellanix pro rata conuerti possint in ornamenta, aut reparationem Ecclesiæ, Capellæ, seu altaris, tradit Fraxinel. de obligat. sacerdotis, sessione quarta, conclusio. quibus, & quibus. Alphons. de Leone de off. Capel. quæst. 8. solut. 19. num. 194.

2. Verum hæc responsio non potest absolute probari & impunitè, si Capellania sit collatoria, non obligari ad restitutionem fructuum pro rata Missarum omittarum, dictum est in superio-

ribus suo loco, ubi de obligatione Capellæ n. Quia cessat ratio; ob quam accipiente stipendia manutia tenentur ad restitutionem, quia si non celebrent Missas sibi commissas, cessat titulus, ob quem iuste retinere possunt stipendium, cum detur sub onere celebrandi, quod si non adimpleatur, euanciscit titulus. At habens Capellaniam collatam, non percipit fructus ex titulo celebrationis, sed ex titulo beneficij, quod importat ius ad percipiendos fructus certi fundi ecclesiastici iuxta ea, quæ tradunt Garzia. de benef. parte prima, capite secundo, numero secundum. Corat. de benef. capite secundo, numero primo; & nemo. Lotter. eodem tractatu, libro primo, capite tertio, numero primo, & sequenti. Quamuis enim beneficium detur propter officium iuxta cap. Cum secundum. De præbend. & Cap. fin. de rescriptis. in 6. Attamen fructus non percipiuntur, ex titulo cæquequonit officij, sed independentes ab ipso ex titulo præui beneficij. Et proinde ex eo, quod non adimpleatur officium, seu satisfiat oneri Missarum non resoluitur titulus acquisitionis fructuum, ut restituitur debent.

Nec oīar. Quod fructus Capellanix collatiui, habeant rationem salarij: & proinde videatur esse diuersa ratio de Capellania collatiua, ac de beneficio. Nam licet aliquo modo imitentur salarium seueri, tamen sunt fructus beneficij propriè dicti, & c. insequenter participant naturam fructuum beneficij in genere. Fructus autem beneficij in genere acquiruntur ex præcisa ratione tituli, cum beneficium sit ius spirituale ad administrandum certum fundum ecclesiasticum, & percipiendos fructus ex ipso: & proinde acquiruntur independentes ad celebrationem missarum. Et quamuis beneficiarius omittens recitationem horarum canonicarum, non faciat fructus suos, hoc tamen prouenit ex speciali dispositione Pij V. quæ non disponit de celebratione Missarum, & ideo in ipsa locum non habet, nec tanquam penalis est extendenda ultra disposita.

Si tamen habens Capellaniam collatam negligenter notabiliter sui facere numeri proptio celebrandi iuxta foundationem pro cultu Ecclesiæ, possit ab Ordinario puniri, & condemnari ad amissionem fructuum pro rata: aut etiam pro maiori portione iuxta qualitatem culpe. Hæc enim priuatio est contentis Constitutioni Pij V. super amissione fructuum beneficiarum quoad eos, qui non satisfaciunt oneri Horarum Canonicarum, & dispositioni Concilij Tridentini, sessione vigesima quarta, capite 12. de reformatione, ubi iubet Cononicos, Dignitates, Præbendarios, & portionarios priuari etiam fructibus Præbendarum, si negligant præstare debitum seruicium Ecclesiæ.

Si autem Capellania non sit collatoria, tunc quia Capellanus non facit fructus suos ratione tituli, sed solum ratione seruicij, ideo si non præstat seruicium debitum, non facit fructus suos pro rata seruicij neglecti: & proinde caret titulo, quo iuste possit illos fructus retinere. Et in hoc casu videtur conuerti in beneficium Capellæ, cui ex dispositione fundatori addita est Capellania, aut Ecclesiæ, si non sit addita certæ Capelle, Nam per amissionem celebrationis Capellæ, seu Ecclesiæ p. tunc detrimentum in cultu, & proinde videtur ipsi refarciendum hoc detrimentum conuertiendo in eius beneficium fructus restituendi.

Quod

6 Quod verò spectat ad Missas manuales, quæ commendantur ob solum cultum Ecclesiæ, si non celebrantur, aut non celebrantur diebus præscriptis, non potest stipendium converti in beneficium Ecclesiæ, sed debet eis restitui, à quibus acceptum est. Nam cum sit acceptum sub onere celebrandi in tali Ecclesiâ ob eius cultum, aut etiam tali die, dum non adimpletur onus, dissolvitur titulus, cuius virtute retineri potest. Dissoluto autem titulo, sit de iure illius, cuius erat prius; & ideo est ipsi restituendum. Præscripta quia obligatio non est contracta cum Ecclesiâ, sed cum eo, à quo acceptum est stipendium, & ideo, si non impletur, sit contra ius ab ipso acquiritivo, & consequenter est ipsi restitutio facienda.

7 An autem Quando fructus restituendi sunt, & converti possunt in beneficium Ecclesiæ, aut Capellæ requiratur auctoritas Episcopi, affirmat Alphonsus de Leone. *De officio Capellani quæst. 8. sect. 19. num. 198.* Quia est quædam interpretatio voluntatis testatoris per Episcopium quo casu quando res est dubia recurrendum est ad superiorem. Tum quia Episcopus in visitatione experiens non fuisse celebratas Missas, possit cogere Capellanum, nec admittere exultationem, quod testituisse Ecclesiæ ad restituendum; verum huic periculo obviari possit, si ostenderet, se satisfecisse obligationi restituendi.

8 Si agamus autem de fructibus, quibus privaretur titularis Capellanus, certum est non posse converti in beneficium Ecclesiæ nisi interveniat auctoritas Episcopi. Nam cum non possint privati titulares, nisi constet in actis de negligentia, & per sententiam, pertinet ad Ordinarium disponere de fructibus, quibus privantur, tanquam de multis; & proinde necessaria est eorumdem applicatio, ut converti possint in beneficium Ecclesiæ, sed Capellæ præsertim quia, si applicantur per modum restitutionis, cum titularibus non sint obnoxii restitutioni.

9 Verum si Capellania non sit collatitia, non videtur necessaria auctoritas Ordinarii, ut fructus restituendi convertantur in beneficium Capellæ, seu Ecclesiæ. Nam ex natura sua dampnum est resarciendum illi, cui est illatum. Dum autem Capellanus omisit celebrare, sola Ecclesiâ, sed Capellâ dampnum passa est in cultu, quem aliis habuisset, si adimplet munus proprium: unde illi resarciendum est dampnum. Nec est necessaria aliqua interpretatio voluntatis testatoris, quia constat, quod testator intenderit cultum Ecclesiæ; unde stante eius dispositione, si subtrahitur cultus, resarciendus est eidem Ecclesiæ.

Supponit quæstio, quod non sine celebrata Missa tempore litis pendentis super Capellania vendebatur. An Capellanus teneatur eas supplere, postquam obtinuit pacificam possessionem. Quod autem teneatur supplere sentit Barboza de *possess. Epis. allegat. 24. num. 31.* Alphonsus de Leone de *officio Capell. quæst. 8. sect. 19. num. 197.* & testatur Barboza ita Rotam iudicasse.

Videtur tamen in hac difficultate distinguendum. Nam si ad Capellanum adeptus pacificam possessionem perveniam fructus decursi tempore litis pendens, tenebitur supplere si verò nec perveniam non tenebitur supplere. Ratio est. Quia obligatio personalis interveniendi in Capellania non incipit in Capellano, nisi à die pacificæ possessionis: nam durante lite Capellania non spectat ad ipsum, & proinde nec etiam onus annexum celebrandi. Et proinde non potest alio modo ad ipsum pertinere obligatio, nisi quæque ad ipsum perveniam fructus collecti tempore litis pendens, quibus adheret talis obligatio: unde si non perveniam nec etiam tenebitur.

Est autem advertendum. Quod si Capellania sit instituta ob solum cultum Ecclesiæ absque obligatione applicandi sacrificium, non erunt supplendi Missæ prætermisæ tempore litis pendens; quia cultus Ecclesiæ, intentus à fundatore hoc non exigit, cum non possit resarciri cultus prætermisus. Et proinde fructus illi erunt convertendi in beneficium Capellæ, aut Ecclesiæ; & hoc pacto resarciendum dampnum, quod in cultu passa est, iuxta ea, quæ dicta sunt de restitutione, quando Capellanus omisit celebrare huiusmodi Missas.

Ex his autem inferitur. Quod si Capellania habeat annexum onus quotidianum celebrandi, quia tunc Capellanus non potest per seipsum supplere Missas prætermisas tempore litis pendens, tenebitur supplere per alium, si modò à ipsum perveniam fructus. Quia iam obligatio adheret fructibus tanquam destinatis pro celebratione. Non tenebitur tamen omnes fructus in hoc impendere, sed sufficere, quod tribuat celebranti consuetum stipendium, quia quando celebranda est ratione beneficii, non tenetur titularis dare stipendium correspondens fructibus beneficii, sed sufficere, si tributum consuetum, ut declaravit S. Congregatio in *resp. ad 8. dub. ex propositis. super Decreto de celebrat. Missarum.* quod valet etiam Capellania non sit collatitia iuxta ea, quæ dicta sunt suo loco in superioribus.

Secundò inferitur, quod si præmittatur celebratio aliquarum Missarum ex iniunctis etiam si bona fides excolet, adhuc tamen erunt supplende quando cessat bona fides, ut notat etiam Alphonsus de Leone de *officio Capell. quæst. 8. sect. 19. num. 196.* asserens, ita Bononiæ iudicatum fuisse tam in prima, quam in secunda instantia. Neque in hoc potest esse difficultas quia adeest obligatio restituendi, quod alteri debetur, cessante bona fide, & proinde statim ac cogoscitur alteri debere. Est tamen advertendum, quod si missæ inferuiant, tantum pro cultu Ecclesiæ non erunt supplende iuxta superius dicta: sed fructus convertendi in beneficium Ecclesiæ, seu Capellæ.

Q V A E S T I O 1205.

An Capellanus teneatur supplere Missas omisissas pendente lite super Capellania.

S V M M A.

- 1 Capellanus non teneatur supplere Missas omisissas litis pendente.
- 2 Teneatur supplere, si ad ipsum perveniam fructus decursi tempore litis.
- 3 Quia si Capellania sit instituta ob solum cultum Ecclesiæ.
- 4 Capellanus teneatur supplere per alium Missas non celebratas temporaliis si ipse non possit supplere.
- 5 Cessante bona fide supplenda sunt Missæ, quæ aliis fuissent celebranda.

Tom. II.

Q V A E S T I O 1206.

Quomodo mortaliter peccetur in omissione celebrationis.

S V M M A.

- 1 Omissio celebrationis unius Missæ an sit mortale peccatum & num. seq.

III

2. Dum

2. *Dammum non indicatur ex collatione spiritualis cum temporalis.*
3. *Dammum ex omissione celebrationis non est mensurandum ex amissione lucris spiritualis.*
4. *Fructus sacrificij non cadit sub iustitia commutativa.*
5. *Obligatio circa celebrationem nondum mensuranda.*
6. *Quoniam celebrationis inducit gratiam, vel leuem obligationem.*
7. *Legislator cur in materia gravi debeat graviter obligare & ex levi leuiter.*
8. *Consideranda causa originalis obligationis celebrationis.*
Origo in unaquaque re semper attenditur.
Res quilibet ex origine sua mensuranda.
9. *Extra stipendium attendendum matrem susceptionis obligationis in ea indicanda.*
10. *Pro materia celebrare Aditum, quando accepta est elemosina eodem pacto obligatur, ac si ipse accepisset.*

VT sciatur, quando sub mortali adest obligatio restituendi, videndum est quando peccetur mortaliter in omissione celebrationis, quia sequuto peccato mortali confurgit sub mortali obligatio restituendi; prima opinio tenet, quod ommissio, celebrationis vnius missæ sit peccatum mortale. Ita Petrus Nazari, lib. 2. de restitut. cap. 2. dub. 7. resol. 3. n. 129. Suarez disp. 86. de Eucharist. ante 1. sect. Rodriquez per. 1. sum. cap. 249. censet. 5. Fundamentum est. Quod detrimentum spirituale ex ommissa Missa est magnum, & gravius quocunque temporali. Secundum promittens Deo vnam Missam, & non implet mortaliter peccat.

Secunda sententia negat, esse peccatum mortale ommittere vnam Missam. Ita Sanchez lib. 3. de matr. disp. 5. num. 15. Qui vocat nimis rigidam oppositam opinionem. Dicitur de sacram. tract. 3. disp. 4. dub. 42. num. 420. Quia ad indicandam gravitatem damni non est considerandum temporale cum spirituale sed temporale cum temporali, & spirituale cum spirituale. In genere autem damnorum spiritualium non est tanti momenti ommissio vnius missæ, ut censenda sit in mortali.

In hac difficultate existimo, damnum, quod inferitur nullo pacto mensurari posse ex amissione lucris spiritualis, quod ex oblatione sacrificij perciperetur, si celebraretur, Primum. Quia si iste fructus ordinatur ad beneficium defunctorum, remanet valde incertum, an inferatur ipsis damnum ea omissione celebrationis cum fieri possit ex diversis capitibus, quod si celebraretur, non percipiant fructum vel quia non indigeant, vel quia non sint capaces &c. Si vero ordinetur in beneficium viventium, scilicet impetratione adiuvi remanet incertum, an essent percipiendi alius beneficium, & proinde an inferatur damnum ultra omissionem impetrationis.

Deinde fructus sacrificij, quomodo consequatur ex applicatione eiusdem, non cadit sub obligatione fundata in commutativa iustitia ex cuius cessione confurgit obligatio restituendi; quia stipendium non datur pro ipso, alioquin committeretur simonia. Imò nec ea iustitia commutativa debetur applicationi sacrificio, aut exhibitio ministerij in offerendo sacrificio; nam hæc sunt functiones merè spirituales, quæ obligare, non possunt ratione stipendij. Sed solum Sacerdos supposito stipendio pro sua sustentatione consensit petitioni illius, qui perit pro se offerri sacrificium; & ea consensu in huiusmodi petitionem remanet obligatus; quod contingit, etiam quando non accipitur stipendium liberaliter consentiente petenti offerri pro sua sacrificium. Unde, ut videmus, quando peccetur,

vel non peccetur mortaliter, in omissione celebrationis, videndum est, quando iste consensus inducat, vel non inducat obligationem gravem; nam quando obligatio hæc est gravis, non satisfacere erit grave peccatum; quando vero est levis, erit tantum leve peccatum.

Hæc autem obligatio videtur iudicari posse ex quantitate stipendij, quod accipitur. Quamvis enim stipendium detur pro sustentatione & non satisfactione aliqua spirituali, nec pro obligatione, quæ suscipitur, attamen quia obligatio suscipitur intuitu stipendij, videtur tanta iudicanda, quantum meretur proportionem servata stipendium acceptum: Neque enim est verisimile, quod quis velit suscipere gravem obligationem ex causa, & motu levi, cum hoc sit contra regulas prudentiæ. Et idem attendenda est quantitas stipendij, levis quando est tanta, quæ sufficiat pro peccato mortali in materia iustitiæ censetur suscipi gravis obligatio, quia sacerdos retrahendo stipendium, & non adimplendo obligationem, graviter damnificaret. Quando vero non sufficit pro peccato mortali, nec etiam consentiens in obligationem, sed petitionem Missæ censetur graviter se obligare.

Ea quo fit, quod si susciperet in obligationem vnam tantum Missæ, sed cum stipendio notabili, quod sufficeret in materia facti pro peccato mortali, si non celebraret illam Missam, peccaret mortaliter, quia censetur se graviter obligare ad illam celebrandam. E contra vero, si accepto vnius tantum iulij stipendio se obligaret ad plures Missas, eas omittendo non peccaret mortaliter, nec teneretur sub mortali ad restitutionem, quia censetur, se tantum leuiter obligare, quia causa ea qua ortum duxit obligatio, non exigitur maiorem obligationem. Quod eo declarari potest, nam quoties levis materia potest tolli inæqualitas, & refarci læsio, seu damnum, non est graviter violata iustitia, nec cum peccato mortali. Si autem stipendium non sufficit tolli inæqualitas, & refarci damnum, nempe restituendo stipendium.

Dices. Obligationem, quoad gravitatem, vel leuitatem non esse mensurandam ex voluntate se obligantis, sed ea gravitate, vel leuitate materie, secundum se considerata independentem à quocunque extrinseco. In præsentem autem materiam vnius Missæ secundum se est materia gravis. Unde scire non potest legislator in materia gravi leuiter obligare, ita nec suscipiens obligationem in materia gravi potest se leuiter obligare Resp. Legislatorem quoque secundum plures posse in materia gravi leuiter tantum obligare. Est tamen de ipso diversæ ratio, quia debet imponere leges secundum exigentiam publicæ utilitatis, quæ exigit, quod quando materia est gravis, obligatio quoque sit gravissima non servando legem publicæ utilitatis graviter ladiatur, quotiescumque materia est gravis. Est qui suscipit voluntariè obligationem aliquam, suscipit secundum mensuram causæ, ex qua mouetur ad suscipiendum, & idem secundum illius exigentiam graviter vel leuiter se obligat.

Ex quo fit, quod in huiusmodi obligationibus non sit consideranda materia, supra quam cadit obligatio: quia cum de se non inducat obligationem, nec etiam inducet gravem, vel leuem. Rursus cum non exigit aliquem respectu sui obligari, nec etiam exigit graviter vel leuiter obligari. Sed est consideranda causa originalis talis obligationis, quæ in unaquaque re semper attenditur l. Tunc datur ff. de fideiuss. l. qui ad quod ff. de pænis. l. i. quæritur inter ff. de rebus aut. ind. possid. l. si filius familiaris. C. Ad. semper pœn.

financem. Macr. Et secundum talem causam mensuranda est obligatio secundum gravitatem, velleuitatem: res enim qualibet ex origine sua mensuranda est. l. qui id quod ff. de donat. & l. per C. de imponen. luerat. descript. Neque enim quis censendus est ex causa leui velle, se grauius obligare. Vnde cum causa, ex qua originem trahit obligatio celebrandi sit stipendium, iuxta ipsam, est mensuranda obligatio.

Et hoc locum habet, etiam quando quis ex alio capite, quam ex stipendio se obligat ad celebrandum, attendenda est enim causa motus suscipiendi obligationem, quæ si fuerit grauis, obligatio quoque grauis censenda est, & si leuis, leuius quoque erit obligatio. Vnde si quis amico petenti promittat celebrare Missam quia desideret fructum sacrificij, quia non concurrat grauis causa, non conserget ex promissione obligatio grauis. Si verò petat Missam, quia sit in graui aliqua tribulatione constitutus, si promittat, conserget grauis obligatio, quia causa est grauis, ex qua mouetur ad promittendum, nempe grauis indigentia. Et eodem modo discernendum est, quando ex aliis causis suscipitur obligatio celebrandi.

Est tamen aduertendum. Quod quando quis promittit celebrare Missam, pro quibus promissarius accepit elemosinam, promittentem eodem modo obligari, ac si ipse accepisset stipendium, nam suscipit in se obligationem, quæ si habet, qui stipendium accepit, & eodem modo tenetur, ac si ipse accepisset stipendium: & consequenter eodem modo peccat grauius, vel leuius. Ex quod fit, quod petens Missam ab amico, vt applicet secundum vnam intentionem, debet ei notificare, quod pro ipsa accepit stipendium, vt sciat, quam obligationem suscipiat qui acceptat celebrandas.

QUESTIO 1207.

An qui non celebrat, ubi tenetur, restituat sufficienter, si celebret alias Missas ultra debitas.

SVMMA.

1. Non potest solui aliud pro alio iurato credere.
 2. Qui non celebrat ubi tenetur, compensat celebrando alias Missas.
 3. Hinc compensationis affectus voluntas interpretatur fundatori.
- Quilibet presumitur velle, quod sibi vtilius est.*

IN superioribus dictum est. Quod obligatus celebrare in certa Ecclesia ratione Capellanæ non collatus, si non celebret ibi illa, sed tamen celebret in alia, adhuc tenetur restituere, si habeat stipendium supra id, quod correspondet celebrationi sumptibus absque alio onere determinatæ Ecclesiæ: nuoc autem dubitatur, an possit satisfacere obligationi restituendi celebrando alias Missas ultra sibi iniunctas, quæ correspondant portioni, quam tenetur restituere. Ratio dubitandi ex eo oritur, quod non potest solui aliud pro alio iurato credere. l. a. §. Mutui datus ff. si cert. pre. vbi Gloss. & l. Item liberat §. qui paratus ff. quibus mod. pign. vel. hypoth. & l. Eueni a quo C. de resolut. & tradunt communiter Doctores Socin. reg. 28. Cotta in Memorabil. verba solui Cambun. claus. 374. num. 1. Sard. decis. 234. num. 16. Moench. decis. Bonanini ff. §. num. 3. Rota coram Durano decis. 2. num. 1. vnde cum reputatur aut supplere cultum Ecclesiæ, in qua tenetur ce-

tem. II.

lebrare, aut restituere stipendium, non poterit alibi Missis supplere.

Tenendum tamen est. Quod potest supplere celebrando alias Missas supra debitas. Ratio est. Quia quando non contradicit creditor, quod soluendum est; commutari potest in aliud; vnde vorum propria auctoritate commutari potest in melius, vt cum communi sententia docet Sanchez lib. 4. sum. cap. 49. num. 4. Celebratio autem Missarum est quid melius, quam quod debetur. Confirm. Dams aliquid melius liberator ob obligatione illius, quod debet; vnde si quis emisit plura vora, liberatur ab omnibus, si proficiatur in aliqua religione, vt desumitur ex Cap. scriptura de vna. Dum autem pro restitutione exhibetur Missa, exhibetur aliquid melius.

Neque dici potest, quod tacite contradicit creditor, sed fundator. Quia è contra presumitur eius interpretatio voluntas, pro tali restitutione. Presumitur enim quisque velle, & facere, quod sibi vtilius est. l. 1. & 2. ff. de solut. & notat Bart. in l. Gerit. num. 21. ver. in contrarium ff. de acquir. hered. Craetta consil. 196. num. 9. Rota coram Ludouico decis. 307. num. 14. Vnde ex eius presumpta voluntate fit ei restitutum eo modo, qui ipsi vtilior est. Vnde cessat ratio dubitandi, quia uedum presumitur inuitos, sed etiam contentus.

DE PRIVILEGIIS EPISCOPORVM IN ORDINE ad celebrationem Missæ.

Episcopi tam ratione dignitatis, quam ratione Privilegij habent aliqua specialia circa Missarum celebrationem. & proinde tantum ad presentem materiam concernentia explicanda sunt. De obligatione autem celebrandi nihil conuenit dicendum cum huiusmodi obligatio alibi explicetur.

QUESTIO 1208.

An Episcopi possint delegare suas vires quoad celebrationem Missæ solemnem.

SVMMA.

1. Episcopus non tenetur in solemnitatibus solemniter celebrare.
2. Episcopus non potest delegare solemnem celebrationem, sed succedere prima dignitas, &c.
3. Celebrare solemniter non comenit Episcopo, ex iure propria.
4. Episcopus non potest alteri Episcopo cedere solemnem celebrationem.

VAMVVS Episcopus possit in solemnitatibus pontificaliter, & solemniter celebrare, ad hoc tamen non tenetur saltem sub mortali, vt aduertit Thomas Hurad. p. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 6. resol. 21. n. 231. Nam nullus exat Canon aut Decretum cum ad id obligans, neque ad id tenetur ratione muneris Episcopalis, quod coarctat ad pascendas Oues proprias, & curam de ipsis habendam, non autem obligatur ad celebrationem Dignorum Officiorum in Cathedrali. Accedit etiam, quod non participat in Emolumentis, quæ percipiunt destinati

lit. a

seruatio

seruitio Ecclesie, & idem nec etiam teneretur communicare in ostensibus. Difficultas tamen est. An si uoluit celebrare possit alteri suas vices delegare.

Dicendum est, Si nolit solemniter celebrare, quando ita esse celebrandum, non possit alium delegare qui suppleat suas vices sed celebrationem deusui ad primam dignitatem, & hoc deficiente ad 2. & successiue ad alios de Capitulo. Ita Barboza de iur. Eccl. lib. 1. cap. 24. n. 46. Thomas Hurad. p. 2. resp. moral. tract. 2. cap. 6. resp. 21. num. 231. Et ita declarauit S. Rituum Congregatio in vna Algebarum. Die 20. Februarij 1602. & in Meliteni die 4. Aprilis 1613. & in Adrian. 22. Ianuarij 1518.

3. Ratio autem est. Quia potest tantum delegari ea, quæ sibi consentiens ex iure proprio, nam delegatio fundatur in Iuridica facultate exercendi per seipsum. Celebrare autem Pontificaliter, & solemniter non sibi competet iure proprio, cum non sit ad id. Quis Choro, nec sit membrum illius Corporis, cui incumbit inservire Ecclesie Cathedrali in celebratione Divinorum Officiorum, sed hoc tantum conceditur iure fauorem Ecclesie Cathedralis, ut ex eius solemnitate, & Pontificali celebratione acquiritur splendorem. Et idem si ipse nolit celebrare, sub interst. facultas priuæ dignitatis, & deinceps aliorum Ordine seruato, ad quos de iure spectat celebratio.

Sed quid si uellet excedere solemnem celebrationem Episcopo Adornare, ut cum honoraret, Resp. Neque tunc posse, quia talis cessio detraheret alieno Iuridicquidem statum, ac Episcopos declarat nolle celebrare subintrat Ius primæ Dignitatis ad celebrandum, quæ nequit ipsam priuare. Unde Ius, quod habet ad celebrandum est personale ita ut non possit egredi personam ipsius, & proinde non sit alteri communicabile.

QVÆSTIO 1209.

An Canonici teneantur assistere, & inservire Episcopo solemniter celebranti.

S V M M A.

- 1 Canonici tenentur assistere Episcopo solemniter celebranti.
- 2 In quibus fundatur hoc obligatio.
- 3 Quod si non celebret in Cathedrali.
- 4 Canonici non tenentur assistere Episcopo, quando priuim celebrat.
- 5 Distin. Alia, est repetitio similium qualitarum.
- 6 Quando confertur quod Canonici assistant Episcopo priuim celebranti, ubi adest.
- 7 Canonici debent assistere suffraganeis exercens pontificalia munera.
- 8 Canonici tenentur assistere delegatis in alijs pontificalibus.
- 9 Quoniam Canonici tenentur assistere suffraganeis, & delegatis.
- 10 Conseruato, si sit rationabilis, plurimum ualeat in materia preamuntiarum.

Dicendum est. Canonici teneri assistere Episcopo Pontificaliter celebranti Ita Sanctum est in Concilio, Trid. sess. 24. cap. 12. de reform. ibi Omnes uero Dilecti per se, & non per substitutos compellantur ebre officia, & Episcopo celebranti aut alia pontificalia exercens assistere, & inservire. Ex quo patet, quod nedum tenentur assistere, sed etiam inservire, nempe quando ea munera, quæ exhibenda sunt in solenni celebratione. Extra obsequium communiter Doctores Hæc.

in Margarita verbo. Canonici Rub. in Aphorism. Episcop. verbo Assistentia Barboza de Canon. & dignis. cap. 33. num. 8. & de poss. Episc. p. 3. alleg. 51. numero 139. Vgolia, de offic. Episc. cap. 19. §. 3. num. 1. p. 1. Mandot. in signat. grat. vii. dispens. de non res. ver. Concil. Trid. Vener. lib. 4. Exam. Episc. cap. 40. Alcedo in prax. Episc. cap. 13. num. 34.

Hæc autem obligatio fundatur tum in dignitate Episcopii, tum etiam in Officio Canonico. In dignitate Episcopii, quia cum sit Dignitatum culmen Cap. Nisi enim primum, de rerum & Cap. venerabilis de preben. & notant communiter cum Gloss. in Cap. licet. de preben. in 6. Exigit etiam in celebriori actione suæ Dignitatis, qualis est Pontificalis celebratio, seruitium sibi præstari à dignioribus inter Clericos, quales sunt Canonici. In Officio uero Canonico. Quia tenentur inservire Ecclesie simul cum cæteris, & cum sint nobiliores inservientium, debent in nobilioribus actionibus inservire, ut est ministratio in Missa Pontificali.

Quod autem dictum est, habet locum, nedum quando celebrat in Cathedrali, sed etiam, quando celebrat in alia Ecclesia intra Ciuitatem, non autem in Diocesi. Ita declarauit sacra Rituum Congregatio Die 2. Augusti. 1631. & tradunt Halei. in Margar. verbo Canonici circa fin. Rubens in Aphorism. Episc. verbo Assistentia n. 2. Barboza de Canon. & dignis. cap. 33. n. 9. Esset enim nimis onerosum, si Canonici tenerentur egredi à Ciuitate ad inservendum, & assistendum Episcopo, quando celebrat extra Ciuitatem.

Dicendum 2. Quando Episcopus priuim celebrat non tenentur Canonici inservire, & assistere Ita Vener. lib. 4. Exam. Episc. cap. 40. Vgolinus de offic. Episc. cap. 19. §. 3. num. 1. p. 1. Rubens in Aphorism. Episc. verbo Assistentia n. 4. asserens ita fuisse dictum, Barboza in collect. ad Concil. Trident. c. 12. n. 117. de reformat. sess. 24. Alcedo de preced. Episc. dignis. par. 1. cap. 12. num. 34. Ratio est, quia licet Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. de Reformat. absolute dicat, quod tenentur assistere Episcopo celebranti, attamen quia statim subdit Aut alia pontificalia exercens, quæ uerba declarant, quod intelligat de celebratione Pontificali, quia Dilectio Alia pontificalia supponit aliquid Pontificale, & potius, quod celebratio sit Pontificalis, nam Dilectio Alia cum de sui natura sit repetitio similium qualitarum l. 3. c. de seru. fug. ubi Gloss. & in l. Barbarius verbo Alio Iure ff. de off. Præsid. & Cap. sedes de rescrip. ubi etiam Gloss. verbo alio quacumque Iure, & in Cap. Cum non ab homine de iudic. verbo Alia crimin. & in presenti habet expressam qualitatem Pontificalium, necessariò eandem qualitatem supponit in celebratione. Imò si Canonici assisterent priuim celebranti, amitterent distributiones, ut declarauit S. Concil. Congregat. sub die 17. Martij 1619.

Est tamen aduertendum, ut notat etiam Barboza de Canon. & dignis. cap. 33. n. 15. Quod si in aliqua Ecclesia ad sit consuetudo, quod Canonici assistant Episcopo etiam priuim celebranti, est obseruanda, ut declarauit S. Rituum Congreg. in vna Lamacensi 18. Aprilis 1608. Et tunc Canonici assistentes non amitterent distributiones, ut in eadem Declarat. Est enim huiusmodi Assistentia quædam seruatus, quæ proinde præscribi potest, & idem si sit consuetudine præscripta, est mandata.

Dicendum 3. Canonici debent assistere, & inservire Episcopis suffraganeis, quando nomine proprii Episcopis exercens functiones Pontificales. Ita Barboza de Canon. & dignis. cap. 33. n. 18. asserens ita declarasse S. Rituum Congreg. in vna Archid. 10. febr. 1604. Quæ declaratio in eo fundatur, quod suffraganeus est

et subrogatus in locum Episcopi in Ordine ad functiones Episcopales, & proinde est eiusdem Iuris, & conditionis cum Episcopo, quoad has functiones ut observant Bol. in l. Parabolam. C. de Episc. & Cler. Cap. 1. cap. 20. n. 1. lib. 1. & idem debetur ipsi à Canonici idem honor, & idem seruitium.

- 7 Ex dictis colligitur quod quando Episcopus potest aliquid suas functiones Episcopales delegare ut si alteri Episcopo delegaret Ordinationes teneretur Canonici delegato assistere, & inferuire, ut observat Barbosa eodem cap. 33. de Canon. & Dignit. n. 18. asserens, ita declarasse Sac. Rituum Congreg. in eadem Bracharen. de quonum praedicti Cum enim delegatus representet personam delegantis, & ius ipsius subleuat in illa functione, & alius sit æqualis Dignitatis, debentur etiam eadem obsequia, unde si Canonici admitterent ad solemnitatem celebrandum externum Episcopum delegatum à proprio, quando spectaret celebratio ad primam dignitatem, aut subsequentes tenerentur ipsi assistere, & inferuire, quia tunc accederet consensus eorum, quorum interesse, vices gereret Episcopus & ipsum representaret, & idem esset eiusdem Iuris, & Conditionis in illa functione.

- 8 Circa hanc tamen assistentiam quoad Delegatum advertit Barbosa eodem cap. 1. n. 18. de Canon. & Dignit. Quod ultra assistentiam duorum Canonico-rum qui exercent munus Diaconi, & Subdiaconi, non debet habere assistentiam aliorum duorum Canonico-rum, asserens ita fuisse declaratum in Bracharen. 1. O. 16. 1607. Quia tamen eadem S. Congregatio sub Die 7. Julij 1611. declaravit in vna Tarraconen. quod præter duos Canonicos, qui exercent munus Diaconi, & Subdiaconi, debent duo alij Canonici licet non Dignitates assistere suffraganeo Pontificaliter celebranti respondere, hanc posteriorem declarationem procedere, quia in illa Ecclesia aderat huiusmodi consuetudo. Ex quibus colligitur, quod in hoc servanda est consuetudo vniuscuiusque Ecclesie, quæ plurimum valet in materia præeminentiarum, dummodo sit rationabilis, ut observant Glof. in Cap. 2. verbo *occurrenter de offi. Archid. Dec. in l. Cum quid. nom. 358. ff. de cert. per. Cagnol. n. 14. Corn. consil. 193. num. 4. l. 2. Nat. consil. 62. in for. Menoch. consil. 11. n. 19. Rota decis. 4. in fine de elect. in nouis. Seraph. decis. 664. Ludouic. decis. 124. n. 2. Rursus Rota decis. 596. p. 4. recent. & in Pempilan. Præminentiarum 17. 1592. eorum Pempillie.*

QVÆSTIO. 1210.

An quando Episcopus solemniter celebrat in aliena Ecclesia, ubi sunt sufficientes Presbyteri pro assistentia, spectet adhuc ad Canonicos assistere.

S V M M A.

- 1 Canonici tenentur inferuire Episcopo celebranti in aliena Ecclesia & si adsint, qui inferuiunt.
- 2 Canonici ut membra faciant unum corpus cum Episcopo.
- 3 Episcopus solemniter celebrans debet recipere seruitium à suis membris.
- 4 Canonici inferuire debent Episcopo intervenienti in aliena Ecclesia. Missæ, & vesperis, &c.
- 5 Episcopus in vesperis solemnibus non debet admittere assistentes Clericos solis minoribus iniciatis.

Dicendum Canonici debere assistere, & inferuire Episcopo celebranti pontificali in aliena Ecclesia. &c.
Tom. II.

Cathedrali, missæ adfuit in illa minister, qui possint assistere, & inferuire Ita Barbosa de Cath. & Dignit. c. 33. n. 9. & sequens. Gales. in Marger. cap. Confess. verbo Canonici per. Rubens in Aphor. Episc. verbo Assistens n. 2. Gratian. discept. foren. cap. 467. c. 53. de q. & ita declaravit S. Rituum Congregatio in Calaguritanen. 1. Julij 1601. & in Bæmon. 20. Aprilis 1602. & in Brundisina 15. Julij 1617. apud Barbof. citat. capite num. 11.

Et huiusmodi declarationes fundantur in ratione, a qua scilicet Canonici sunt membra quæ simul cum Episcopo tanquam Capite faciunt unum Corpus Cap. nouis. de his, qui sunt a Prelat. sine consens. Capite. Sicut autem membra recipiunt influxum à Capite, ita ipsi inferuiunt in eius functionibus, & idem etiam Canonici tanquam membra debent in propriis functionibus inferuire Episcopo, nec debet ab extraneis extra proprium Corpus emendicare seruitium; sed à propriis membris debet recipere gloriam & splendorem. Et idem S. Rituum Congreg. Capitulo Cathedralis Petrosentis iuranti, quod Episcopus extra Cathedralem relictis Canonici adhibebat Presbiteris simplicibus inferuiens sub die 2. Augusti 1631. respondit non censuerit, sed Canonicos Cathedralis in casu proposito inferuire debere etiam extra Cathedralis, & non alios inferiores.

Hanc autem Assistentiam prestare debent Canonici etiam quando Episcopus interstet in alienis Ecclesiis, Missæ solemnibus, aut etiam vesperis, ut advertit Barbosa de Canon. & dignitat. Cap. 33. n. 11. ver. quod absque dubio Dummodo tamen id contingat intra ciuitatem, cum enim Canonici sint membra, & Episcopus caput, non acceperit ab ipso in functionibus Pontificalibus separatim, qualis est etiam solemnitas assistentia Missæ, & vesperis; & proinde deberent assistere in eius honorem & decorem dignitatis Episcopalis. Et idem etiam locum habet si pontificaliter coadunetur intra urbem, ut observant Doctores n. citati, quia talis assistentia ipsi debetur ratione Dignitatis in ordine ad omnes Pontificales functiones.

Circa quam assistentiam est advertendum, quod S. 4. Rituum Congregatio declaravit in vna Capfenen. 18. Septembris 1612. Quod non conuenit quod Episcopus assistens vesperis solemnibus suæ Ecclesie Cathedralis penitus sacerdotum admittat Clericos minoribus tantum initiatis pro Assistentiis cum plauisibus etiam in solemnioribus festiuitatibus, cum melius sit non habere assistentes, quam habere incongruos.

QVÆSTIO 1211.

Quinam ex Canonici teneantur assistere Episcopo solemniter celebranti.

S V M M A.

- 1 Ultra Diaconum & Subdiaconum tres alij Canonici debent illi seruire.
- 2 Prima dignitas assistit cum pleniore.
- 3 Quinam pro presbyteris assistere debeant Episcopo.
- 4 Qui assistere debeant quando præbenda sunt distincta in presbyterales & Diaconales.
- 5 Qui habent rei debeant assistentes Episcopo.

Preter Diaconum, & Subdiaconum, qui continent Evangelium & Epistolam debent assistere tæc alios, nempe primam Dignitatem, quocumque nomine appellentur & duas alias dignitates, scilicet Canonicos, consensu Sacra Rituum Congregatio in vna
111 j

Iacens 1609. apud Barbolam de Canon. & dignit. cap. 34. num. 1. Quia cum Episcopus solemniter celebrando exerceat functionem nobilioris ioter illas, quæ ipsi congruenter debet etiam à nobilioribus, & honoratioribus membris sui corporis habere assistentiam, ut eadem Sacra Rituum Congreg. declaravit in voa *Calagurit*, die 1. Julij 1601. apud Barbolam ibidem & idè prima dignitas, scilicet Canonici primus Ordinis Presbyterialis assistere debet Episcopo cum Pluviali ut bis declaravit eadem Sacra Congreg. oempe in vna *Reatina* 10. Januarij 1609. & in *Peraltin*. 7. Augusti 1610. apud eundem Barbolam.

Circumstantiæ autem assistentiam extat alia declaratio eiusdem S. Congregationis in terminis magis specialibus ad instantiam Dignitatum Ecclesiæ Cathedralis Monopolitanae, quæ est teoris sequentis. *Ante prebendam sunt distincti in Presbyterales, & Diaconales, & tunc Episcopo solemniter celebranti assistere debere pro Presbytero assistente digniorum de Capitulo quocumque nomine nuncupetur, dummodo sit in sacerdotio constitutus; Episcopo vero non celebranti, sed diuini tantum presens pro Presbytero assistente inferiorem debere digniorum Canonici post dignitates, aut prebendam non sunt distincti in Presbyterales, & Diaconales, & tunc Episcopo siue solemniter celebrat siue diuini tantum presens sit pro Presbytero assistente inferiorem debere digniorum de Capitulo iuxta dispositionem ceremonialium lib. 1. cap. 7. & 8. Ita sub die 15. Octobris 1613. Ex qua declaratione elicitur quod semper dignior de Capitulo debet assistere Episcopo pro Presbytero eo tantum casu excepto in quo Presbende alie sint Presbyterales, & alie Diaconales, & Episcopus non celebrat, sed solum assistit diuinis, nam tunc debet assistere pro Presbytero dignior ex Canonici post dignitates.*

Rursus est aduertendum circa hanc assistentiam. Quod Canonici assistentes Episcopo celebranti aut diuinis Officiis intereunt si prebende sunt distincti in Presbyterales, & Diaconales, ipsi uero sunt ex numero Diaconorum, ut declaravit S. Rituum Congreg. in voa *Halana* 23. Maij 1603. apud Barbolam de Canon. cap. 33. num. 7. Quia omnium ad munus Diaconorum spectat inferiorem sacerdoti. Debent autem eligi hi duo Canonici iuxta statuta Capituli, aut consuetudinem si adsint. Quod si neque consuetudo, neque statuta de hoc nihil disponant, ad Episcopum spectabit nominare, qui debent assistere. Ita Vener. lib. 4. Exam. Episc. cap. 40. Alzedo de Præcell. Episc. dignit. p. 1. cap. 13. n. 34. vbi si vero qui citat etiam Marcellam.

Dum autem assistunt Episcopo non debent omnino eodem habitu uti, sed proportionato proprio Ordini, & proinde non debent omnes indui pluviales, sed tantum dignitates illi ut debent; Canonici vero Presbyteri ut debent Pluricis, Diaconi vero & Subdiaconi Dalmaticis quod etiam in Processionibus seruandum est. Ita bis declaravit S. Rituum Congregatio in *Neapolitana* 25. Maij 1602. & in *Placent*. 19. Maij 1607.

- 3 Canonici, Dignitates, &c. quando debeant circumferre Episcopum, &c.
- 4 Neque Canonici neque dignitates ministrant librum Episcopo assistenti diuinis officiis.
- 5 Assistentes Episcopo licet minus digni recipiant etiam, & pacem ante omnes alios.

Prohibitiones præstandæ à Canonici assistentibus Episcopo, siue quando celebrat, siue quando assistit diuinis, explicantur in ceremoniali Episcoporum, quod est seruandum, ut censuit Sacra Congregatio in vna *Alexandrina* 14. Maij 1608. vnde non sunt hic transcribenda; solum adnotanda sunt nonnulla ex Declarationibus S. Rituum Congreg. Et primò aduertendum est, quod quando thurificandus est Episcopus, non debet thurificari à Diacono, qui cantat Euangelium, sed ab assistente pro Presbytero, siue sit Dignitas, siue Canonici, ita enim declarauit eadem S. Rituum Congregatio in voa *Placentina* 19. Maij 1607. Decet enim, quod Episcopus hunc honorem excipiat à digniori ministro, quia in tantum Diacono thurificat celebrantem, in quantum non adest alius dignior minister.

Secundò aduertendum quod si adit consuetudo, quod Canonici & dignitates ministrant Episcopo Mithram, Gremiale, Thuribulum &c. debet seruari, sicut etiam si adit consuetudo quod Dignitas seu Canonici gestet Baculum pastorem, ita enim declarauit S. Rit. Congregatio in *Lamercurij* 5. Julij 1603. Huiusmodi enim consuetudines sunt laudabiles, quia conducunt ad gloriam, & splendorem Episcopii, & proinde seruanda sunt iuxta Cap. fin. de Consuet.

Tertiò est aduertendum, quod in Missa solemnij ad Gloria, Credo, Sanctus, Dignitates, & Canonici, & etiam Vicarii Generalis, non autem exteri debent facere circulum ante Episcopum, ita censuit S. Rituum Congreg. in *Maceratensi* 10. Septembris 1610. quem circulum tenentur facere Canonici Choro deputati, quotiescumque Episcopus interuenit cum Cappa Missis suis, omnibus, ut eadem Sacra Rituum Congreg. in *Cosim*. 5. Maij 1613.

Quartò est aduertendum, quod quando Episcopus assistit diuinis officiis cum Cappa, Canonici assistentes non debent ipsi Biretum imponere, & deponere, sed hoc ipse præstare debet; Ita censuit eadem Sacra Rituum Congreg. die 4. Aprilis 1620. ad petitionem Cathedralis Laodensis. Et rursus in *Ismienti* 21. Augusti 1631. respondit neque Dignitates, neque Canonici assistentes Episcopo, teneant caput Episcopo tegere, & detegere, quoad assistit diuinis cum Cappa, & Bireto. Hoc enim obsequium est solum debitum Episcopo ratione functionis Ecclesiæ ab ipso exercitæ, vi potè quia tunc exercet Pontificale munus & idè non debet extendi ipsis vltim.

Ratione autem huius assistentiæ, ipsi quoque Canonici recipiunt plebodem, & venerationem, ut potè quia communicant in peragenda illa pontificali functione, & cum eodem Episcopo coniunguntur, & idè, licet nimis digni preferantur cæteris omnibus, ut censuit Sacra Rituum Congregatio in vna *Caputensi* 18. Maij 1602. & ratione eiusdem assistentiæ thurificandus, & recipiunt pacem ante Dignitates, ut declaravit eadem Sacra Congregatio in vna *Cremone* 23. Septembris 1612 & in *Nelana* 23. Maij 1603. & in *Brachensi* 19. Iulij 1608. Quinimo idem honores eisdem impendi debent etiam ante magistratum licet sit de maioribus sicut statuit eadem S. Congregatio in vna *Parasina* die 1. Maij 1605: Hæ autem Prærogatiue in eo fundantur, quod in illa functione tanquam cooperatores

QVÆSTIO 1212.

In quibus assistentes Canonici inferiorem debeant Episcopo.

SVMMA.

- 1 Episcopus solemniter celebrans thurificandus ab assistente.
- 2 Consuetudo, quod Canonici & dignitates ministrant Mithram, &c. portans baculum, est seruanda.

ratores incorporantur eidem Episcopo, & si-
cut peragunt vnum, & idem ministerium Diui-
num, ita etiam sunt veluti partiales Ministri con-
stitutionis vnum integrum principium eiusdem mi-
nistrij, & idcirco non debent separari ab Episcopo
in honore.

QVÆSTIO 1213.

*An Episcopus cogere possit Dignitates, &
Canonicos ad sibi assistendum, &
seruiendum.*

S V M M A.

1. Episcopus cogere potest Canonicos, & dignitates, ut
sibi assistant, &c.
2. Compellere potest censuris, & aliis iuris remediis.
3. Canonici, & dignitates non possunt per substitutos as-
sistere Episcopo.
Quid si sint legitime impediti.
4. Quando providere debeat pro supplendis functio-
nibus ad se spectantibus.
*Excusantur, si ex impotentia naturali nequeant
implere.
Non debet damnum recipere ex eo, quod quis ini-
tus patitur.*

Dicendum est. *Possit Episcopus cogere Canonicos,
& Dignitates ut sibi assistant, & inferant quan-
do debet alias assistere, & inferre.* Et proinde non
solum in Cathedrali Ecclesia, sed etiam in cæteris
aliquando non sunt extra urbem. Ita specialiter Abro-
do de *Præced. Episcop. dign. p. 1. cap. 13. n. 34. vbi l. si vo-
rè Et delimitur ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. circa
fin. de reformat. vbi habet. Omnes verò diuina per se &
non per substitutos compelluntur obire officia Episcopo ce-
lebrantibus, aut Pontificalia exercere assistere, & infer-
re.* Ex quibus constat, quod compelli possunt, nam
verbum *Compelluntur* refertur non solum ad clausu-
lam *obire per se diuina officia*, sed etiam ad subsequen-
tium enim Episcopus sui habeat ad exigenda hu-
iusmodi obsequia, & sit caput, debet etiam habere
vim cogitiam per quam cogere possit ad sibi ex-
hibenda debita obsequia.

1. Dubium tamen tenetur, quomodo compelli-
re possit. Respond. Compellere posse censuris &
aliis iuris remediis, vt censuit S. Rituum Con-
gregat. in *Rescripto 10. Januarij millesimo sexcentesimo
nono*, & his ipsi pænis compellere poterit etiam
primam dignitatem, si recuset in assistendo ob-
sequium debitum præstare, vt censuit eadem Sa-
cra congregatio Rituum in *Calaguritana 12. Decem-
bris 1630.* censura enim Ecclesiastica sunt remedia
congrua quibus apud Ecclesiasticos exercetur vis co-
ercitiva, & reluctantes compescuntur, & reducun-
tur ad debitos terminos obsequij.

2. An autem possint Dignitates, & Canonici per
substitutos implere munus assistendi Episcopo in
Pontificalibus functionibus Resp. non posse, sed
debece per se huiusmodi obsequia præstare. Ita
Garzia de *Benef. p. 23. capite secundo*, num. 493.
Barbosa ad *canon. Trident. sess. 24. capite duodeci-
mo, de Reformat. numero centesimo duodecimo*. Nam
Concil. d. cap. 1. habetur, & vniuersaliter dispo-
nit, *Omnes verò diuina per se & non per substit-
utos compelluntur obire officia*. Hæc autem assistentia
est quoddam officium, quod impendens tenentur

ratione Dignitatis, aut Canoniciatus. Vnde à S.
Rituum Congregatione emanant sequens decla-
ratio, vt apud Garziam citat. *Obseruantes dignitates,
Canonicos vel Portiones in Ecclesijs præsertim Catho-
dralibus cuiuscunque qualitatis sint, tenentur Episco-
po solemniter celebranti, aut Pontificalia exercenti
assistere, ac vestibus sacris indutis eidem inferuire
nec non munera ipsius Dignitatibus, Canoniciatibus,
& portionibus in Decantatione Missæ, Evangelij, Epi-
stolæ, & similibus functionibus, præstatione, incensibus,
& annexa per se ipsos subire, & exercere iuxta Sa-
cræ, Canonum & Concil. Trident. dispositionem, ac cu-
iusque Ecclesiæ particularem ordinationem debere.* Ita
S. Rituum Congregatio. *Quod si quando aliquis
legitimo impedimento detentus sit per seipsum imple-
re non poterit tunc alias eiusdem rationis, &
gradus, non autem inferioris dignitatis nempi alias di-
gnitates, Canonici & Portiones respectiue Portiones
in sua quisque hebentem, ne gradum & ordinem
prærogatiua confundantur, deputare debet idoneis
per Episcopum opportunis remediis, etiam huius decreti
vigore præuidendum fore censuit eadem Congre-
gatio supplicante Capitulo & aliis Ecclesiæ Abu-
lensis portionarijs die 18. Maij millesimo sexcentesimo
secundo, Phtalomen Cardinali Com. Alex. Gratia.
pro *secul. Congreg.* ex qua declaratione con-
stat, quod solum legitimo impedimento possunt
alios substituere qui suppleant obsequia ab ipsis
præstanda, & qui substituantur debent esse eius-
dem ordinis, vt manuteneatur decus debitum Ec-
clesiasticarum functionum.*

Ex quibus etiam deducitur, quod stante
etiam legitimo impedimento non poterunt digni-
tates, & Canonici se omnino substituere à fun-
ctionibus, quæ concernunt proprium munus,
sed tenebuntur providere de alia dignitate, sed
Canonico, qui vices eorum suppleat, vt clarè
constat ex præmissa declaratione. Nam si percipi-
ant emolumenta Beneficij cum onere dicarum
functionum, tenentur etiam curare, quod fun-
ctiones implerentur & vitrò compelli poterunt ab
Episcopo. Hinc tamen limitari debet vt non ha-
beat locum, si superueniret impotentia naturalis,
ratione cuius impeditur huiusmodi functiones
exercere; nam sicuti Canonici percipiunt distri-
butiones, & excusantur à residentia, quando in-
firmitate impediuntur Cap. *unico §. qui verò de Cle-
ric. non resol. in 6. & cap. 1. de elec. agros.* ita etiam
ratione impotentie superuenientis ex aliqua infir-
mitate excusabuntur à præstandis functionibus; ne-
que enim, quod quis inuitus patitur, debet ei as-
serte nocumentum, vt obseruat Glof. per illum
tex. in *Cap. fin. verbo in vita dist. 5. & in Cap. Pres-
biterus dist. 50. & habetur etiam ex l. Cum à ma-
nibus C. qui per eos, & l. Proceßus Promissa C. de ap-
pellat.*

QVÆSTIO 1214.

*An Episcopus celebrare possit in Ecclesijs
exemptis Regularium.*

S V M M A.

1. Prærogatiua Archiepiscopi in sua provincia, & Episcopi
in diocesi.
2. Non possunt exemptis, & priuilegijs inferre gram-
mas, &c.
*Idcirco nec concessa sunt quæ nullatenus nunc
dantur.*

- uacua.*
Indistincta ad vniuersum non debent oppositum operari.
 3. *Episcopi non possunt exercere functiones &c. in Ecclesijs Regular. ipsi iniunctis.*
 4. *Per priuilegium post Clem. concessum.*
 5. *Quod derogat ipsi & aliis consil. Conciliaribus.*
 6. *Idem priuilegium rursus concessum ab Eugenio IV.*
 7. *Cum apostolicis derogatorijs Conciliarum &c.*
 8. *Cum clausus præsentibus à futuris reuocationibus.*
 9. *Clerici Regulares fruuntur priuilegio ne ipsi iniunctis, Episcopus celebret in eorum Ecclesijs &c. Communicatio priuilegiorum facta Thomæ communicandi omnia etiam præiudicialia &c.*
 10. *Episcopi non incurrunt excommunicationem, &c. nisi à priuilegijs mouentur.*
Conclusio non contrahitur nisi ad ipsa iuncta.
 11. *Quando Regulares celebrant suas solemnitates, non possunt Episcopi celebrare solemniter in eorum Ecclesijs ipsi iniunctis.*
 12. *Stante consuetudine Episcopi, & etiam clerici potest celebrare in Ecclesijs Regul.*

Quod queritur de Episcopo quoad suam Diocesim locum habet etiam quoad Archiepiscopos quoad suam Prouinciam. Est autem aduertendum Quod in Clement. Archiepiscopo de priuil. & excois. priuil. Clem. V. in Concilio Viennensi ita statuit. *Archiepiscopo per quos loca exempta sua prouincia facientes transiunt aut ad eam foris delectantur, ut cruceum ante se labris portare faciat, benedicta populo, Diuina officia priuilegijsque publicis ibidem audiat & ea etiam in Pontificationibus celebret, & facta in sua præsentia sive Pontificationibus celebrare quævis priuilegio contrario non obstantia facere approbante concilio præsentis constitutionis serie duximus concedendum simili modo concedimus Episcopis, ut in locis eisdem sua Diocesim præsentia populo benedicere, audire Diuina officia & ea etiam celebrare & in sua præsentia facere celebrent, sic tamen quod prætextu concessum huiusmodi in locis ipsi ex improbitate vel circa hoc priuilegijs nullum aliam inuersionem istidem Archiepiscopis, vel Episcopis exercere, ne personis exemptis, vel priuilegijs molestiam inferant, vel grauamen, nullumque exemptioni, vel priuilegio eorum aliud præiudicium generetur. Nec ipsi Archiepiscopi vel Episcopi in aliud quomodolibet acquirantur.*

Circa quam constitutionem illud est valde notandum quod potest concedi Archiepiscopis in Prouincia, & Episcopis in Diocesi prædictas functiones expressas excutendas in locis exemptis, & proinde etiam in Ecclesijs Regularium, & merè in commodum, & fauorem ipsorum non autem in dispendium locorum, & personarum exemptarum; quod satis declarat illa verba. *Nec personis exemptis, vel priuilegijs molestiam inferant, vel grauamen, unde vult quod potest, quod fruuntur hac prærogatiua, & commoditate, non tamen vult grauamen, & molestiam ipsorum ex quo elicitur vnum valde notabile, quod si forte exercitum alicuius ex presenti functionibus tutione alicuius circumstantie tendentes ad inferendum molestiam, grauamen, & perturbationem personis exemptis, aut priuilegijs, tunc non est concessum in virtute huius constitutionis, quia esset contra intentum ipsius, quod non inferatur aliqua molestia, vel germen. Lex enim non habet locum, quodam fortitum effectum contrarium intentioni legislatoris, quia inducta ad vnum effectum, non debet contrarium operari l. legem inuoluit ff. de leg. 1. & l. qui hominem s. fin. ff. de solut. & Cap. M. si quis s. si abbat de Baptismo, & obiter cum Cuman. conf. 7. m. 37. vers. Ad ea. Rota*

desit. quadragesima, numero quarto, part. 4. Recet.

Nunc autem difficultas est an modo Episcopi, & Archiepiscopi possint iniunctis Regularibus in eorundem Ecclesijs celebrare, &c. Dicendum est, Archiepiscopos, & Episcopos non posse in Ecclesijs Regularium celebrare Missas, aut Diuina officia seu facere celebrare ipsi iniunctis qui habent communicationem priuilegiorum ratioms Priuilegij concessi Monachis Cassinensibus. Hoc priuilegium fuit ipis primò concessum à Zacharia Papa I. ut constat ex eius constitutione 3. num. 10. in Bullar. Casini, cuius Originale conseruatur in Archiuo Cassin. Rursus fuit etiam concessum ab Innocentio II. Confil. 11. num. 5. in eodem Bull. Cassin. extracta ex eodem Archiuo. Rursus Innocentius quoque III. concessit istidem Monachis Cassinensibus idem priuilegium, ut in eius consil. vigesima prima, numero decimo sexto, in eodem Bullar. extracta ex Archiuo S. Laurentij Aursani & idem Pontifex in alia constitutione quæ est 11. in eodem Bullar. num. 6. ex Archiuo Casinen. idem priuilegium reperit.

Verum quia huiusmodi priuilegia reuocata res 4 manebant per D. Clemen. Archiepiscopo de priuil. Idè Eugenio I. V. ad restituenda Diuina priuilegia, & manutendam quietem DD. Monachorum, de nouo idem Priuilegium concessit vna, & altera vice. Hic autem Pontifex regnauit post Clemenstem V. qui condidit illam Clementinam in Concilio Viennensi, nam Clemens creatus fuit Anno millesimo trecentesimo quinto, Eugenio autem I. V. anno millesimo quadragesimo trigésimo primo. Hoc autem Priuilegium Eugenij habetur primò in consil. 59. numero septimo Bullar. Cassinensium ex tract. & Archiuo S. Benedicti de Padolprene sub data Kal. Marij Anni M. C. D. XXXLV. vbi ita habetur. *Nec Congregationibus huiusmodi persona, quod in eorum locis Missa, aut alia Diuina officia celebrentur, Ordines conferantur, vel agerentur, causa rimetur, seu Criminales, Præcessores conueniantur, aut Synodi conuocentur, seu quævis Congregationes tam Ecclesiasticarum, quam Laicarum personarum congregentur.*

Nec opponi potest, quod hoc priuilegium non derogat Constitutioni Clemen. Archiepiscopo, ut potest edita in Concilio generali, quæ requirit specialem derogationem: nam Pontifex in eadem constitutione derogat omnibus Conciliaribus constitutionibus, & quibuscumque aliis in contrarium facientibus, ut constat ex numero vigesimo primo, ibi. *Non obstantibus in Cisterciensibus, & aliis Concilijs à sacris record. Innocen. VI. Martino V. nec non alijs summis Pontificibus Prædecessoribus nostris editis constitutionibus & ordinamentis etiam si de illis specialis, & expressa mentio, & de verbo ad verbum præsentibus habenda esset. quibus quoad præmissa specialiter derogamus.* Ex quibus constat derogari etiam D. Clemen. Archiepiscopo.

Rursus idem Eugenius IV. hoc ipsum Priuilegium concessit istidem Cassinensibus prius Kal. Iulij anno millesimo quadringentesimo trigésimo sexto, ut habetur in eodem Bullario Cassinensi. constitutione sexagesima quarta, numero octauo, extracta ex Archiuo Abbat. S. Ieron. & habetur etiam in Bullar. Rodriguez & est Confil. num. huius Pontificis in Bullario Romano tomo primo vbi s. septimo hæc habetur. *Vis autem huiusmodi Congregationis Monachi liberius in eorum Regulari, vicia obtemperare valeant perducere omnes, & singulos Episcopos, vel locorum quomodolibet Ordinarios, aut alios quatuor personas ad monasteria, seu loca dicta Congregationis causa Ordines celebrandi, seu Casus criminales, aut Criminales excois. conuocantur sine Synode*

Synodus, & processiones convocandi Missæ & alia officia celebrandi sub Excommunicationis pœna, quam incurrit ipso facto, si aliter attentaverint, accedere, vel immorari ipsi iussu tenore præsentium prohibemus. Per quod similiter privilegium derogatur eidem clementiæ, licet Conciliari constitutione.

7 Siquidem in hac quoque Constitutione adfunt amplissimæ derogationes etiam Constitutioni. Conciliarium, ut constat ex §. 21. ubi *Non obstantibus* in *Constantiensis*, & *elye Concilij*, ac *salicis* recordat. Innocent. IV. ac *Martini V. necnon aliis summis Pontificibus prædecessoribus nostris* editis Constitutionibus, & Ordinationibus, etiam de illis specialiter, & expressa sunt de verbis ac verbum præsentium mentis habenda esse quibus quas ad præmissa specialiter derogamus, necnon monasteriorum, Prioratuum, & Ordinum præpositorum Iuramento confirmatione Apostolica, vel quæcumque formate alia roboratis, siveque, confirmandis, ceterisque, in contrarium faciendis quibuscumque. Quæ derogatio. Ita clara & ampla est, ut non possit verti in dubium subsistentia privilegij contra d. Clement Archiepiscopum.

8 Quinimo hoc privilegium, sicut & alia in eadem Constitutione contenta, habet talem præservationem contra subsecuturas revocationes, ut constet de enixa voluntate Pontificis quod semper maneat in suo robore, nisi successores specialiter voluerint derogare, ut constat ex §. 20. eiusdem Concilij, ubi *Statuimus, decernimus, & ordinamus*, quod quæcumque litteræ Apostolicæ etiam propria manu confectæ, aut in futurum confectæ, & si in eisdem Clausula, Privilegijs, & Indultis d. Congregationis concessi non obstantes, & de quibus expressè manifestum debet expressè continetur, quæ obveniunt, aut contrariæ huius præsentis Privilegij aut cunctis eius particulis, nisi appareant evidenter, sive, & aperte sive quod summo Pontifici, qui pro tempore fuerit huius Indultus, vel ab eiusdem parvi vellet per litteras Apostolicas derogare facientes speciale, mentionem de verbo ad verbum ex certa scientia de huiusmodi Privilegio, ac ipsa Congregatione diversis nominibus eam nominando per hæc prædicta vocabula Congregationem vultatis alias de absentia S. istius nuncupatione Causis, legimus allegaverit, cui his obviare intendat Doctetis nullus sint tororis, vel momenti.

Quare cum Religiosi nostræ Clericorum Regularium, qui Theatri dicuntur, concessa sint omnium Ordinum privilegia, exemptiones, &c. per Clementem VII. Sub die 7. Martij 1513 ut constat ex eius Constitut. 28 §. 12. tom. 2. Bullar. Roman. ibi. *Ac insuper vobis*, quod omnes & singulis Privilegijs, Indulgentijs, prærogatijs, exemptionibus, immunitatibus, gratijs & Indultis quorundam etiam Cisterciens. & Cluniacens. Monachis, & aliorum tam mendicantium, quam non mendicantium Ordinum Fratrum, tam in spiritibus, quam in temporalibus in specie, vel in genere etiam communi per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, & pro talibus habitos, ac Sedem Apostolicam hactenus quocumque concessis, & in postea concedendum, & quibus illi tam in vita, quam in morte articulo etiam circa peccatorum remissionem, & salutarem penitentiarum relaxationes, aut alias quomodolibet uti, potiri, & gaudere possint, aut paterent quomodolibet in futurum quæ omnia, & si sibi de verbo ad verbum inferre inter præsentibus pro expressis habere volumus perpetuis futuris temporibus volumini operamini, ac gaudent, ac uti potiri, & gaudere, necnon illorum omnium participare esse possitis, & debeat, indulgentiar. Ac privilegiorum, Indulgentiarum, Prærogatiarum, Exemptionum, Immunitatum, gratiarum, & Indultu Monachis, & Fratribus prædictis, tam in spiritibus, quam in temporalibus in specie, vel in genere etiam communicatio ce-

Tom. II.

ensa, ut præsertim ad vos extendimus, & ampliamus, & in vobis locum habere, & suam plenariam effectum sortiri debere determinamus & declaramus. Cooptentent sit, quod fruantur etiam dicto privilegio, alimenfium. Præsertim quia hæc communicatio est amplissima & prægnantissimis verbis concepta. itat licet de hac ipsa communicatione in specie dixerit Rota in *Iansenf. privilegiorum* 24. Junij 1647. coram Rota, comprehendit omnia, & singula privilegia, etiam præiudicialia tertio, etiam ipsi Ordinatione.

10 Quod speciatim excommunicationem iuræ sententia, suo qua prohibetur i. pifcopi prædictas functiones exercere in Ecclesijs participationem prædicti privilegij, est aduertendum, quod non incurritur, nisi à privilegiatis monentur Epifcopi prohibitionis sub hac pœna; quia sicut non tenentur scire privilegium, ita oec etiam excommunicationem impositam pto eiusdem manentione. Deinde quia generaliter censura non contrahitur, nisi adit notitia, non solum prohibitionis, sed etiam censuræ connexæ, ut tradunt Nauar. cap. 23. manual. num. 45 & cap. 17. num. 274. velf. Tertio decimo, Philias tom. 1. de offic. Sacerd. pars. 1. lib. 1. cap. 4. §. Tertio enicitur. Rodriquez pars. 1. sum. cap. 155. n. 3. in 2. edic. Syluester verbo. Ignorantia, quæstion. 8. Angelus verbo. Excommunicatione 7. casu vbi num. 32. Innoc. in cap. A nullo 1. velf. Adde quod dicitur. De sentent. excommunicationis. Suarez de censur. disp. 4. sect. 9. n. 19. Sanchez lib. 9. de iurium. disp. 32. num. 21. in fine.

Rursus etiam est aduertendum, quod etiam solum 11 so præsentis privilegij in virtute dictæ Clem. Archiepif. de. ruit. Non possunt Epifcopi in diebus, n quibus Regularæ celebrant solemnitates aliquas propterea suorum Ecclesiarum quales sunt dies festi Tituli Ecclesiæ, aut sandi sui Ordinis, celebrare solemniter in eorundem Ecclesijs ipsis inuitis. Nam id dicta Clem. Archiepifcopo. Casetur, quod non debeat inferte aliquam molestiam vel gravamen dictis Regularibus; inferrent autem magnam molestiam & gravem si in dictis diebus vellent solemniter celebrare, quia impediret solemnem celebrationem eorundem Regularium, & priverent eos propria solemnitate eum maxima perturbatio- ne festivitatis.

Est tamen aduertendum; quod S. Congregatio 12 Episcop. & Regul se pius testificat, quod Epifcopus & etiam Canonici, & Clerici possunt cantare Missam in Ecclesijs Regularium, etiam ipsis vniuersis, si adit consuetudo quod intelligitur de consuetudine legitime præscripta, quia tunc habet vim legis, & inducere potest ius. l. de quibus. ff. de legib. & l. Nullas, ff. Quod cuiusque vniuersis. & l. obferuare. b. s. ff. de offic. præconful. & io tali casu, sicut etiam in alijs, quando i. pifcopus potest aliquam huiusmodi functionem exercere, tenentur Regulares ipsi erigere Bullachium, & ipsi tenentibus potest Epifcopus eos sensus ad id compellere iuxta Decretum S. Congregat. Episcop. & Regul. de quo latè dixi in obseruatione. ad Lauret. de Franch. pars. 1. numero 381. & sequent.

Q V A E S T I O 1215.

An Epifcopi extra Ecclesiam vti possint alijs portatis, & celebrare Missam.

S Y M M A.

1 Altare vaticum concessum Epifcopis etiam pro alijs ad celebrandum in sua præfata.

K K k

2 Epl

2. Episcopi ut possunt Altari vaticani in quacunque locum.
3. Priuilegium altari vaticani pro Episcopis non est reuocatum.
4. Dispositio Concil. Trident. non se extendit ad hoc priuilegium.
Episcopi non comprehenduntur sub dispositione Concil. de celebratione missar. &c.
5. Finis Concil. Trident. in Decreto circa Missa celebrat.
P. finis dispositionis locum non habet, nec etiam habet dispositum.
6. Priuilegium altari vaticani pro Episcopis non est sublatum per Decretum Sacra Congregationis, &c.
7. Priuilegia inserta in corpore iuris non reuocantur, nisi fiat specialis mentio.

IN cap. fin. de priuileg. in 6. conceditur Episcopis & ceteris superioribus Prelatis huiusmodi priuilegium. Quoniam Episcopi eorumque superiores se habent diuersi ex causis a suis Ecclesiis, & Diocesis absistere frequent, nec semper possunt ad Ecclesias accedere pro missa celebranda, vel audienda in ipsis, sine quo eis transire non debet aliqua causa rationabili vltim diem, praesentis constitutionis indulgentiam eissem, ut altare possint habere vaticanicum, & eo celebrare, ac facere celebrare vbiuicunque absque interditi transgressione illis permittitur celebrare, vel audire diuina.

Ex hoc autem priuilegio constat, quod possint Episcopi celebrare missam extra Ecclesiam in altare portatili, & facere eam se celebrare in eodem altari, atque adeo in proprio Palatio, tunc, in itinere, & in quocunque honesto loco, quia priuilegium non adhibet aliquam limitationem: imò vultur dictio vbiuicunque quæ est vniuersalissima comprehendens omnem locum. Quia autem extra hoc priuilegium occurrunt plures difficultates modò examinandum idè primo videndum est, an sit truoatum per Concil. Trident. in decreto de celebr. missar. & per alia decreta Summorum Pontificum prohibentia Oratoria priuata absque licentia Sedis Apostolicæ.

3 Dicendum est. Per Concilium Tridentinum non esse reuocatum huiusmodi priuilegium. Ita Angel. verbo Episcopos, numero vigesimo primo, Armilla numero vigesimo secundo, Rodriguez questio. Regul. vigesima octaua, articulo tertio, seme primo, & parte quarta, sum. capite quinquagesimo primo, numero decimo octauo, Nauatt. conf. 3. 16. numero 22. de priuileg. Vgolin. de offic. Episcopi parte secunda, cap. secundo, numero quarto, Azot. parte secunda, libro decimo, capite vigesimo sexto, questione quarta, Gominch. questio. aliuagesima sexta, de Sacrament. articulo tertio, Dubio primo, numero ducentesimo vigesimo quarto, Vasquez tercia. parte, disputat. 233. numer. 7. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 13. n. 19. Beia part. 4. causa const. cap. 3. Faustus lib. 2. de Euch. quest. 173. vers. habent etiam Alzedo de præ. dign. Episcopi part. 1. cap. 13. n. 3. Hieron. Rodriguez in compend. quest. Regul. vers. 9. n. 4. Marchin. de Sac. Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 9. n. et Card. Lugo disp. 20. de Euch. sess. 9. n. 49. quos citauit, & secutus sum in decis. moral. 45. n. 2. quibus nunc addenda sunt Mililan Repert. verbo missa. Addit. ad Speculat. lib. 1. part. 1. tit. de dispensat. §. 5. littera C. Pæposit. 3. part. quest. 83. art. 3. dub. 1. n. 149. Io. Valet. in diffinit. vniuersæ sui verbo. Missa. diffinit. 2. Gat. in summ. tract. 3. diff. 8. dub. 2. ponit. 2. n. 19. Diaza part. 9. tract. 1. vers. 19. vers. verum huius Barboza de potestate Episcopi, allegat. vigesima tercia,

numero primo, Verticel. de missar. Apost. tractat. octauo, questione centesima trigesima quinta, numero duodecimo vers. hoc autem Pialec. in præci Episcopi, parte prima, capite quinto, numero octauo. Squilacotes de priuileg. Episcop. parte tercia, capite quarto, numero quarto & Quattus in Rub. missal. parte tercia, titulo decimo, numero primo, dubio secundo, init. Thomas Hurtad. parte prima, vers. moral. tractat. 2. cap. 6. versat. 19. n. 216. & ita declarasse facta Congregatio asserunt Azot. Valet. & Barboza. etiam testatur.

Ratio autem est. Quia verba Concil. Trident. non possunt extendi ad reuocandum huiusmodi priuilegium, nec vilo pacto accommodari, ut comprehendant Episcopos, ita enim sess. 22. in decreto de feruand. & vitan. in celebr. missar. habet. Nene pauciorum (Episcopi) priuata in domibus argue omni exera Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda sanctum hoc sacrificium a secularibus, aut Regularibus quibuscunque peragi. Cum enim Concil. in illo Decreto præferat, quæ seruanda, & quæ vitanda in celebratione diuinorum officiorum Episcopi curare debeant, & eis iniungat, quod curent seruati & vitari iam constat, quod non loquatur de Episcopis, neque fuis disposuit comprehendit ipsos, sed solum constituit exequutores quoad alia. Vnde etiam quoad celebrationem in priuata domibus solum disponit, quod Episcopi non patiantur celebrari, non autem disponit, quod ipsi non celebrent. Rursus constat dispositionem suam ad seculares, & Regulares, quibus Episcopi permittere non debeant huiusmodi celebrationem; & loquitur de ipsis ut contra distinctis ab Episcopis & idè non afficit Episcopos tanquam subiectos dispositioni. Insuper duo in verbis concilii disponuntur: vnum, quod tollatur abusus celebrandi in domibus priuatis per Seculares, & Regulares. Alterum quod ipse Episcopus tollat, & vna dispositio est actiua, & altera passiva: per actiuam adimplenda. Si ergo dispositio actiua cadit supra Episcopos, qui debent inducere passiuam, non potest passiuam quoque cadere supra ipsos. Et idè cum verba, quamvis continentia, quod prohibendum est, non possint aptari Episcopis nec etiam poterit aptari dispositio iuxta l. quod consuevit ff. de testam. milit. de l. hoc accusat. §. omnibus ff. de accusat. ex cap. in demeritibus §. sed cum eat. De elect. in 6.

Accedit etiam, quod finis concilii in illo decreto est tollere abusus, qui treparant in celebratione sacrificij missæ, ut constet ex illis verbis Premit tam igitur multa cum sine temporum vitio, sine hominum iniuria & inoprobate irreperisse videantur, quia tanti sacrificij dignitas aliena sunt, ut ei debitas honor & cultus ad Dei gloriam, & fidelis populi edificandam restituatur, decretis est. Non est autem abusus, nec contra sacrificij dignitatem, quod Episcopi vnanter altari portatili, & celebrent extra Ecclesiam, quia non potest esse abusus, quod lex concedit, & estimat conueniens, sicut est hoc priuilegium Episcoporum insertum in corpore iuris. Vnde cum finis dispositionis Concilij Tridentini non habeat locum quoad Episcopos nec etiam habebit dispositio l. quod dictum ff. De patris & l. si maritus §. Prafratrationes ff. Ad Leg. sub de adult. & cap. Etsi Christus de lute iur. & latè Turanell. tractat. cessante causa, parte prima, numero undecimo. Euetat. in Top. luv. loco 85.

Dicendum secundò. Neque per decreta Sacra Congregationis, sub Paulo V. anno millesimo sexcentesimo decimo quinto, & sub Urbano VIII. est ademptum non Episcopis huiusmodi priuilegium. Hoc

hoc totum constat ea tenore eorundem Decretorum quæ refertur in *A. Alard, decis. 165. n. 3.* Nam declarant solum seu decernunt quod i. piscopis sit ablati facultas per Concilium Tridentinum concedendi licentias habendi Oratoria priuata pro Missarum celebratione: non autem quicquam disponunt de priuilegio Episcoporum celebrandi extra Ecclesias cum Altari portabili.

Præterea in dictis Decretis non reuocantur alia quæ priuilegia, vnde multò minus debet censeri reuocatum hoc priuilegium quod itaque in scriptum in corpore latis est: speciali nota dignum, & requiritur speciale mentionem, ut reuocetur *l. Eius militibus, militibus ff. de testam. militibus & tradunt commuioit Doctores, in Authen. Quia in provincia vers. illico Crede de crim. cog. oportet. Felix in cap. 1. n. 12 & in cap. Nannalis n. 9. & 26. De Rescriptis In fin. l. 1. n. 16. ff. de censur. Lortet. lib. 1. de rebus. quæst. 7. num. 26. Suar. lib. 8. de leg. cap. 38. num. 12. Mittenda tom. 1. manual. quæst. 45. num. 6. Palaua part. 1. opus. mor. tract. 3. disp. 4. de priuileg. parit. 2. §. 4. n. 3. Ruio. conf. 228. num. 13 vol. 1.*

QVÆSTIO 1216.

An Episcopus possit erigere in proprio Palatio Oratorium, seu Capellam, in qua non solum ipse, sed etiam alij celebrent.

S V M M A.

1. Episcopi possunt erigere in proprio Palatio Oratoria in quibus omnes celebrent.
2. Facultas concedendi celebrationem in quacunque loco non est ablati Episcopis quoad propria Palatia.
3. In Oratorio Palatii Episcopalis etiam exteri celebrare possunt.
4. Quæ facultas possit Episcopi erigere Oratorium in proprio Palatio.
5. Omnes audire possunt Missam in Oratorio Palatii Episcopalis, & satisfacere præcepto.

Dicendum est. Possit Episcopus erigere in proprio Palatio Oratorium seu Capellam, in qua ipse & alij indifferenter celebrent. Ita locos de Capellis Cardinalium docet Eminent. Card. Brancatius eruditione tam Canonica quàm Theologica spectabilis in quadam dissertatione de Capellis Cardin. apud Diana part. 3. tract. 8. resol. 40. ubi subtiliter, & neruose varias difficultates resoluit. Gauant. in Rubr. Missal. part. 1. tit. 20. Littera M. Portel. part. 3. respons. causa 20. num. 3. Tamburin. opus de sacrif. miss. lib. 1. cap. 4. §. 2. num. 12. Quartus in Rubr. missal. part. 3. tit. 10. num. 1. §. 1. dub. 2. vers. Colligitur 3. Marchin. de sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 9. n. 11. Squillant. de priuileg. Episc. part. 3. cap. 4. num. 7. ne citato, in decr. consue. 55. n. 3. & videtur sequi Logo Cardin. disp. 20. de Euchar. §. 1. n. 50.

Ratio autem est. Quia de Iote antiquo poterat celebrari missa, non solum in Ecclesiis, sed etiam ubi cumque Episcopus permisisset ea Concil. Tiburticensi relato in cap. Missarum de consuetud. dist. 1. ibi. Missarum solennia non ubique, sed in locis ab Episcopo constitutis, ubi ubi ipse permiserit celebranda esse consuevit, & cap. Hic ergo eadem dist. ibi. In aliis locis sacrifi. are, & missas celebrare non licet nisi in his, in quibus Episcopus propriis iussibus, aut ab Episcopo regulariter ordinato tenente videlicet ciuitate consecrata

Tom. II.

seruiat. De Iure autem eodem nōnē per Concil. Trident. sess. 22. in Decretis de seruant. & vñ ad i. celebrat. missar. Hæc facultas non aufertur Episcopis quoad propria Palatia quia tñm disponitur, quod Episcopi non possint celebrari missas extra Ecclesias in priuatis domibus, & extra Oratoria ad diuinum tantum cultum deputata Palatium autem Episcopi non est priuata domus, ut constat ea priuilegio immunitatis, quo gaudet cap. Id continetur, 17. quæst. 4. Deinde cum de facto potest erigere Oratoria cultui diuino tantum dicata, & in his potest celebrari iuxta Concil. allatum, poterit etiam erigere in proprio Palatio.

Ea dictis colligitur, quod in huiusmodi Oratorio, seu Capella celebrare poterunt non solum Sacerdotes de familia eiusdem Episcopi, sed etiam exteri independentes à seruitio Episcopi, ut notat etiam Tamburin. opus de sacrif. miss. lib. 1. cap. 4. §. 2. num. 33. Ratio est. Quia huiusmodi Oratorium non se habet itaque priuatum Oratorium deputatum solum viui Episcopi sed itaque publicum: Oratorij diuino cultui tantum dicatum, & idē est ea illis, in quibus Concil. Trident. sess. 27. in decreto de seruant. & vñ ad i. celebrat. miss. vult Episcopum pertinere Missas celebrari.

Secundò, Quod Episcopus potest huiusmodi Oratorium erigere non in virtute dicti Cap. sed de priuileg. in 6. quia per hoc Cap. Conceditur ipi tantum vius altaris portantis, & celebrandi extra Ecclesiam, & loca deputata seu Oratoria dicata tantum diuino cultui, sed in virtute potestatis ordinariæ, qua potest in quacunque decenti loco dicare Oratoria cultui diuino. Palatium autem Episcopi est locus decens, præsertim si sit amplum, statui erigi possit. Etiam ab habitatione Episcopi quod facile, cui libuerit, conuenire possit ad cultum Deo deferendum.

Colligitur 3. Omnes fideles confluere posse ad audiendum Missam in huiusmodi Oratorio, & satisfacere præcepto audiendi Missam, nam, si satisfaciat audiendo missam in priuatis Oratoriis eorundem Episcoporum, ut infra dicitur à fortiori satisfaciet audiendo in his, quæ se habent ut Oratoria publica, præsertim si correspondeant aliquo loco publico Palatii Episcopalis, quale esset atrium, quod omnes confluere possint.

QVÆSTIO 1217.

An Episcopus in Domo rurali possit habere Oratorium in ordine ad celebrandum.

S V M M A.

1. Episcopus potest habere in domo rurali Oratorium pro celebratione missæ.
2. Potest ipsum erigere itaque stabile.
3. Et etiam transire.
4. Episcopus potest erigere in aliena domo, ubi dicitur, statui Oratorium pro seipso.

Dicendum est. Episcopus possit habere in Domo rurali Oratorium pro celebratione missæ. Ita Portel. in resp. 145. consue. tom. 1. part. 3. causa 20. n. 6. Aueria quæst. 31. de Euchar. §. 14. vers. Quæritur. Pellizzar. tom. 2. manual. Regal. tract. 8. cap. 2. §. 1. num. 519. Diana part. 3. tract. 1. resol. 38. Quartus in Rubr. Missal. part. 3. tit. 10. num. 1. §. 1. dub. 2. vers. Colligitur secundum Tamburin. opus de sacrif. miss. lib. 1. cap. 4. §. 2. n. 8.

K K k 2 Ho

1 Hoc autem dupliciter contingere potest. Primum si erigat Oratorium stabile, & habitualiter destinatum ad celebrandum. Et hoc potest facere de iure & facultate ordinaria sibi competente in ordine ad destinandum locum pro celebratione iuxta Cap. *Miserrum* & Cap. *Is ergo, de consuetud. dist. 11*. necque enim hæc potestas est ablata Episcopis per Concilium tridentinum, *sess. 22. in decreto de seruan. & ritum. in celebrat. missæ*, quia ibi solum iniungitur Episcopis, quod non permittat celebrari extra Ecclesias, & Oratoria cultui tantum diuino deputatis in priuaria Domibus, non autem aliquid dispenso de Domo Episcopali, qualis est etiam ruralis, & ideo ipsa non comprehenditur sub hac dispositione. Rursus dicit Concilium, quod non permittat celebrari à secularibus, & Regularibus, non autem dicit, quod ipse non celebret; Nec quoad ipsum militat Ratio finalis Concilij quia supponendum est, quod in Domo Episcopali non possit interuenire abusus aliquis, quem tollere & impedire intendit Concilium.

2 Secundum si tantum transseuerit erigat Altare pro illa tantum vice absque eo, quod locum deputet permanentem pro celebratione. Et hoc præstare potest in virtute Priuilegij Cap. *fin. de priuileg. in 6*. nam ibi conceditur Episcopo facultas celebrandi cum Alari viatico in quocumque loco absque eo, quod sit cultui diuino deputatus, & ideo potest hoc priuilegium vti erigendo Altare in propria Domo pro vna, aut pluribus vicibus.

3 Ex his colligitur. Quod si Episcopus Ruri motetur apud aliquem Amicum recreationis causa, poterit in aliquo Cubiculo, modo locus decens sit, erigere Altare viaticum, vbi celebrat aut coram se faciat celebrari, remouendo postea Altare, & rursus reponendo, si opus sit, nam in dicto Cap. *fin. de priuileg. in 6*. Conceditur absolue, & absque vlla restrictione vsus Altaris portatilis, & ideo in quocumque loco honesto, poterit Episcopus vti Priuilegio non tamen poterit in his Domibus erigere Oratorium permanentis, quia cum sint priuata Domus, subintrat dispositio Concilij Tridentini.

QVÆSTIO 1218.

An Episcopi possint habere plura Oratoria in suis Palatijs, sumptu pro se, & familia.

S V M M A.

- 1 Episcopus potest habere plura Oratoria ad suum usum.
- 2 An possit erigere Oratorium pro familia, & non sequens.
- 3 Non potest erigere virtute cap. fin. de priuileg. in 6.
- 4 Potest tamen erigere.
- 5 Facultas Episcopis concedendi celebrationem in quocumque loco, datur quædam propriam Palatium.
- 6 Extra Diocesim non potest erigere Oratorium pro familia.
- 7 Si Episcopus erigat Oratorium pro familia, debet esse permanentis, &c.
- 8 Priuilegium Altaris viatici pro Episcopis est fauorabile.
- 9 Quando priuilegium sit fauorabile. Priuilegium priuati Orarij est fauorabile.

1 Supponendum est. Possit habere plura Oratoria in Ordine ad suum usum, ita ut modò in vno, modò in alio iuxta ipsorum commoditatem celebrent aut celebrare faciant, vt aduertit etiam Diana

part. 9. tract. 1. res. 17. vers. *Necque obstant*. Idque in virtute Cap. *fin. de priuileg. in 6*. In quo enim concedatur Episcopis facultas absoluta viendi Alari portatili absque vlla restrictione, non debet restringi ad vnum locum Palarij ipsorum, sed poterunt vti in quocumque decenti loco, & illa habere semper in promptu in pluribus locis. Solum difficultas est, an præter Oratorium, in quo ipse celebrat, possit alterum erigere, in quo celebret pro familia.

Quod autem non possit erigere hoc secundum Oratorium, tradunt Diana d. part. 9. tract. 1. res. 17. vers. *sed pace*. Quartus in Rub. *Misæl. part. 3. num. 10. num. 1. sess. 2. dub. 2. vers. Colligitur* 5. qui tamen oppositum putat probabile fundamentum est. Quia Priuilegium Cap. *fin. de priuileg. in 6*. est personale ad effectum duntaxat, vt ipse Episcopus celebret, aut coram se celebrare faciat, & ideo consumatur priuilegium per erectionem Orarij pro ipso Episcopo. Cõstit. quia consueto decurrit hoc Priuilegium de vno tantum Oratorio. Vnde neque in Palatis Cardinalium ad hunc plerumque vnum Oratorium, licet habeant familiam, & tamen sunt ad viuos æque priuilegiati, ac Episcopi.

Secunda sententia aliter posse erigere etiam secundum Oratorium pro familia. Ita Pellicezar. *com. 2. manual. tract. 8. cap. 2. sess. 2. num. 260*. Francisc. *Lugo lib. 5. de sacramen. cap. 6. quæst. 3. numero. 25*. qui restantur de consuetudine. Et probabile putat Quartus num. *proced. citat*. Et licet Diana neget hanc consuetudinem non habet tamen sufficienti fundamentum ad negandum, quia non peragunt omnes Dioceses, & vt ponitur id obstatu, & duo stant contra ipsum, qui solus est.

Hoc autem contestat Pellicezar. deducit ex Cap. *fin. de priuileg. in 6*. Sed non rectè, quia si text. perpendatur, totum quod conceditur est in ordine ad personam Episcopi, & continet fauorem ipsius; & ideo non potest extendi ad alios, nisi cum ordine ad ipsum Episcopum. Et ideo si semel est erectum Oratorium pro Episcopo non potest erigi aliud pro familia, quia hoc non esset pro vsu Episcopi, atque adeo priuilegium non se extendit ad hanc erectionem, cum concedat solum propter Episcopum principaliter, in consequentiam verò propter alios, non autem principaliter.

Dicendum tamen est. *Possit Episcopus erigere in proprio Palatio alterum Oratorium, in quo celebret Sacerdotes de familia, & infirmos pro familia*. Hoc præter Authores, secundæ sententiæ tenere debet, si consequenter loqui velint. Doctores, qui volunt, esse solum sublatam facultatem Episcopis circa oratoria priuata in Domibus tantum priuatis, vt Porcell. *tem. 1. respons. part. 3. casu 80. num. 4*. Marchio: *de sacram. Ordin. tract. 4. part. 3. cap. 9. num. 11*. Beia *part. 4. cas. 33*. Lezana *tem. 1. quæst. Regul. cap. 22. num. 14*. Garzia *sum. tract. 3. diff. 5. dub. 2. punct. 4. num. 19*. & alij, quos in superioribus adduxi, dum de Priuilegio Cap. *fin. de priuileg. agitur*.

Ratio fundamentalis desumitur ex facultate Ordinaria Episcoporum concedendi facultatem celebrandi in quocumque loco iudicauerint expedire iuxta Cap. *Miserrum*, & Cap. *hoc ergo, de consuetud. dist. 1*. quæ solum per Concilium Tridentinum, *sess. 22. in decreto de seruan. & ritum. in celebrat. missæ*, & per Decretum Summorum Pontificum est sobolata quoad concessionem priuatorum Oratoriorum in domibus priuatis, & constat ex verbis Concilij ibi *None possunt priuatis in Domibus*. &c. Ergo cum Palatium Episcopum non sit domus priuata, sed publica, & gaudeat immunitate non secus, ac Ecclesia iuxta Cap. *Id consilium* 17. quæst. 4. non erit ipsa sublatam facultatem quoniam possit in proprio Palatio erigere

gere alterum Oratorium pro familia.

7 Ex dicitur tamen sequitur, quod solum in Palatio propriæ Diocesis possit erigere huiusmodi Oratorium; nam, cum erigatur virtute facultatis Ordinariæ, quia possunt concedere facultatem celebrandi, seclusum Oratorium priuatis in priuatis Donibus, & hæc non extendatur extra Diocesim, non potest extra ipsam erigere, quia excederet facultatē propriæ potestatis. Et ob hæc causam Eminentiſſimi Cardinales non habent facultatem concedendi erectionem Ecclesiarum & Oratoriorum nec possunt in proprijs domibus erigere pro familia.

8 Colligitur 1. Quod si Episcopus erigat huiusmodi Oratorium pro familia, debet permanere, & taxari diuino cultui deputari, nam Concil. Tridentinum in edito Decreto iniungit Episcopis, ne permittat celebrari Missas extra Ecclesias & Oratoria diuino tantum cultui dicata; & ideo solum debent permittere, quod celebrantur in Ecclesijs diuino cultui tantum dicatis. Et quamuis addat id priuatis Domibus, quasi solum velit excludere hæc domos, in quibus non debeant permittere celebrationem, quia tamen Dictione *Extra* opponitur Dictioni *Inter* & amplectitur quicquid non est intra, ideo remanet, quod non possunt permittere Celebrationem extra Ecclesiam, & Oratoria diuino tantum cultui dicata; quod tamen est intelligendum regulariter, & extra casus necessitatis, & à Iure permisso, & qui sunt de voluntate interpretationis Ecclesiæ iuxta probabiliter Doctorum sententias.

9 Colligitur Tertio Privilegium Episcoporum de Altari portatili non esse odiosum, vt volunt Trullenchius *Ball. Crisostomus lib. 1. §. 1. dub. 6. num. 10. Diana p. 9. tract. 1. res. 37. vers. Dicte 30. qui citat etiam Ledesin sed fauorabilem, quæ enim dicendum est odiosum ex eo, quod deroget Iuri communi, sed attendendum est, quod, ad quem ordinatur, qui cum sit fauor, & commodatur Episcoporum, fauorabile censendum est iuxta l. *Quæ exceptionem ff. de causis indeb. & cap. 2. §. ita uimur. De Decim in 6. ibi. Cum non sit dicendum asserimus, sed si uim potius, & benignum, & obseruatur Gloſ. in cap. si propter uerbo *Primi Anni. De reſcript. in 6. Dominici. ibid. num. 9. Franc. num. 6. Item Gloſ. in cap. si cum cau. i. uerbo *Adit. De elect. in 6. Germinian. & Io. Andre. ibid. Felin. in cap. 1. num. 14. vers. Aliud est de sponsal. Bart. in d. l. Qui excepti ff. de causis indeb. Albert. Salicet. & Is. ibidem. Castren. in l. si quis non causam, num. 4. ff. de iur. per. Titaeus de retract. §. 30. gloſ. 1. a. 3. Couat. lib. 1. variat. cap. 1. num. 1. Et notat in Topica iur. l. o. ratiōis leg. ampl. Menoch. de recuper. poss. rem. 1. num. 18. Mandos. reg. 10. de iur. quæst. 5. n. 7. Niliſ. in Reper. uerbo. Lex §. Lex diuina. Sanchez lib. 1. de marim. disp. 1. num. 4. Ioseph. Ladou. decif. Lucen. 26. num. 3. part. 1. Hounded. consil. 95. n. 17. Quod etiam constat ex Priuilegio Oratorij priuati, quod solet concedi à Pontifice, quod magis odiosum uideri posset, & tamen est fauorabile, unde Pontifex in suis litteris uisitat Clausula *Teque familibus specialibus præſequi uolentes*, quia scilicet detegatio iuris communis non est de primaria intentione concedendis priuilegiis, & ideo nec etiam ipsam qualificat, vt sit odiosum.****

QVÆSTIO. 1219.

An Episcopus uel possit Altari portatili in aliena Diocesi.

SVMMA.

1 Episcopus extra Diocesim, an possit uel Altari uisitare, & non seq. Tam. 11.

- 3 Privilegium quod habent se extendit extra Diocesim.
- 4 Concil. Trident. non restringit hoc priuilegium. Generalis dispositio non comprehendit specialiter priuilegiatas.
- 5 Non est abusus, quod Episcopus extra Diocesim celebrat in Altari uisitato.
- 6 Sane sint ibi in transita, sine permanenter, possunt Episcopi uel Altari uisitare in aliena Diocesi.

Prima sententia tenet, non posse uel saltem ubi est receptum Conc. Trident. Altari portatili abſque licentia Diocesani. Ita Nauar. conf. 16. num. 1. vers. secunda quod uerius, & de priuileg. lib. 9. S. uerbo Episcopus num. 24. Beia part. 4. num. 33. Antonel. de regimine Eccles. part. 1. cap. 14. §. 1. num. 6. Fundamentum est. Quia Trid. sess. 12. in Decreto de ſtrano. & uisito. in celebrat. Miss. putat abulum celebrare extra loca deputata, & constituit Episcopos, etiam vt delegatos Sedis Apostolicæ, vt hoc prohibeant, & ideo censetur id prohibitum Episcopis. Verum si hoc subdister, neque cum licentia Diocesani posset uel, quia non habet facultatem à Concilio, aut aliunde concedendi abusus.

Secunda sententia tenet, posse uel Altari portatili, etiam extra propriam Diocesim, ita Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 26. Vgolin. lib. 1. de offic. & potest. Episcop. part. 1. cap. 2. §. 2. num. 4. Rodriguez quæst. reg. 28. art. 2. tom. 1. Postel. part. 5. sess. cap. 10. n. 7. Mandos. designat. grat. lit. de Altari. portatili. Barbosa de offic. & potest. Episcop. allegat. 23. num. Alzedo de process. Episcop. dign. part. 1. cap. 13. num. 6. Vener. lib. 4. ex. am. Episcop. cap. 17. num. 14. Diana part. 4. tract. 4. res. 13. quor. recitauit & sequens s. in d. decif. mor. d. 36. n. 2. quibus naue addendi sunt item Diana part. 9. tract. 1. res. 39. Gaunt. in manual. Episcop. uerbo Episcopus num. 2. & 9. Graf. conf. 5. num. 3. de celebrat. miss. vol. 1. Vercicel. de Apost. mission. tract. 8. quæst. 145. n. 14. Franc. Lugo lib. 3. de ſa. r. m. cap. 6. quæst. 3. num. 24. Tambur. opus de ſacris. miss. lib. 1. cap. 4. §. 12. n. 8. Quattuor in rubric. Missal. part. 5. tit. 10. num. 1. dub. 2. vers. Colligitur primo Squillan. de abſq. & priuileg. Episcop. part. 1. cap. 4. num. 12.

Dicendum est. Episcopus possit uel Altari portatili etiam extra propriam Diocesim. Desumitur ex eodem cap. s. u. de priuileg. 6. ubi elar conceditur priuilegium etiam extra propriam Diocesim vt constat ex illis uerbis. *Se habent diuersi ex causis à suis Ecclesijs, & Diocesis absentare frequenter, nec semper possunt ad Ecclesias accedere.* Si ergo causa concedendi priuilegium est, quia se absentant à proprijs Diocesis, necesse est quod priuilegium sit concessum etiam extra propriam Diocesim, quia debuit concedi iuxta necessitatem causæ, aut mouentis, aut impellentis.

Nec dici potest, quod Conc. Trid. restringit hoc priuilegium ad propriam Diocesim, nam si adesset abusus tollendus, æquè haberet locum in propria Diocesi, ac in aliena. Delodè quando Concil. iniungit Episcopis, ne permittant celebrari extra Ecclesiam, & Oratoria diuino tantum cultui dedicata restringit suam dispositionem ad ſeculares, & regulares, quorum nomine non uenit Episcopus qui tanquam specialis nota dignus debuisset in specie excepti, vt continetur sub illa dispositione, præſertim quia in hoc sunt priuilegiati priuilegio inserto in corpore Iuris communis, & specialiter ipſi concessio, & ideo non possunt comprehendendi sub generali dispositione, cum generalis dispositio non comprehendat eos, qui in eo, quod dispositio specialiter priuilegiati sunt, vt tradunt Anchaz. in cap. Nemo, de elect. in 6. Monach. in extrinsec. 1. uerbo K K k 3 Cleri

Clericus de sentent. excom. Gemin. in cap. t. num. 6. de sibi finat. Felin. in cap. Ad aures num. 11. consil. 8. ver. Effortum, & de rescriptis. Gomez. in reg. Cancell. quæst. 4. proem. Caltr. in l. fin. ff. de verb. signif. Mohed. decis. 23. de renouciat. Mantica decis. 230. Caputaq. decis. 83. part. 2. Pot. decis. 137. lib. 2. in correct. Rota in Valent. Archidiaconatus 1531. & in Camerac. Canoniam apud Gomez. cit. de decis. 46. num. 10. & decis. 464. num. 2. part. 1. Recent.

5 Ex dictis solummodo manet fundamentum oppositæ sententiæ. Quia falsum est, quod sit abusus, quod Episcopi celebrent extra loca deputata extra propriam Diocesim, quia non potest esse abusus, quod sit ex speciali privilegio Summi Pontificis, præsertim inserto in corpore iuris, sed solum est abusus, quoad priuatas personas. Imò cum Concil. intendat solum tollere abusus, non intendit auferre Episcopis, hanc facultatem quæ fundatur in dicto privilegio, & quantum Concil. constituit Episcopos Apostolicæ Sedis delegatos constituit in ordine ad exemptos, & regulares non autem in ordine ad alios Episcopos exteros.

6 Ex dictis colligitur. Possit Episcopos vti hoc privilegio in aliena Diocesi, siue ibi sint in transitu, siue diu morentur, vt aduertit etiam Verricel. de Apostel. mission. et al. 8. quæst. 115. num. 14 quia privilegium cap. fin. de priuileg. in 6. est absolutum, nec restringitur ad transitum pro alienam Diocesim; & quia militat semper ratio finalis privilegij, si in transitu, siue diu morentur, & idèd. etiam semper habere locum privilegium.

QVÆSTIO 1220.

An Romæ possint Episcopi vti Altari portatili.

S V M M A.

- 1 Episcopi an possint Romæ vti Altari portatili, & nom. seq.
- 2 An ad sit circa hoc aliqua decisio.
- 3 Quid dicendum de praxi.
- 4 Præxi ex altibus equiuocis non releuatur.
- 5 Neque si non sit firma & constans.
- 6 Ob reuerentiam Pontificis an Episcopi debeant Romæ abstinere ab vti Altaris portatili.
- 7 Qui tradunt posse vti.
- 8 Episcopis Assistentibus conceditur Oratorium priuatum.

1 Q Vi tenent, quod non possint vti extra propriam Diocesim, consequenter tenebunt, quod neque etiam Romæ, vt in specie Nauaz. conf. 5. num. 1. de priuileg. lib. 5. & cap. 25. manual. num. 82. Et ex his qui tenent vti posse extra propriam Diocesim. Vgol. de off. Episc. lib. 1. cap. 2. §. 2. num. 4. Vener. lib. 4. exam. min. Episc. cap. 17. num. 14. Alcedo de præcl. Episc. dign. part. 1. cap. 13. num. 6. Gausant. in manual. Episc. verbi. Episcopos num. 9. Diana part. 4. et al. 4. resol. 15. & part. 9. et al. 1. resol. 39. ver. Notandum. Antonel. lib. 1. de regim. Eccles. cap. 4. §. 5. num. 5. Squillant. de priuileg. Episc. part. 2. cap. 4. num. 15. Riccius decis. 78. num. 1. part. 4. Quarta in rubr. Ad sol. part. 3. et al. 10. num. 1. et al. 2. ad 2. ver. Limitat. Diana.

2 Pro hac nunc resolutione solet asserri, quod ita sit decisum. Verum hæc decisio non habet aliud fundamentum, quam relationem Vgolini, nam ceteri ex dicto ipsius idem asserunt, & idèd. cum de ipsa non constet authenticè non est sufficiens ad

detrahendum privilegium in solum in corpore iuris, quod sine vlla restrictione concedit vsum Altaris portatilis. Et si esset decisio S. Congregationis, oporteret quod esset facta de consensu summi, quia ipsa ratione suæ delegationis non potest reuocare privilegia Pontificia, præsertim in iura in corpore iuris.

Secundò asserunt præxim, in qua tamen non adest stabile fundamentum nam vidi plures ecclesias huius Romæ in propria domo Oratorium, in quo celebrarent, & inter alios Episcopos Vatislausensem anno tabilei 1650. vbi etiam plures eas confessorios audiui, & Episcopum Pisanam nobilem Venerum, quando de Episcopatu Cæmentis translatus fuit ad Vetonensem. Accedit, quod præxi aliorum non erigentium oratoria in propriis domibus, proeire potest, quia vt plurimum Episcopi non habent apparatus factum pro oratorio & celebratione Missæ. Vnde cum præxi & obsequantia sit ex adu. equiuoco, qui potest habere pro causa prohibitionem, & etiam defectu apparatus Ecclesiastici, non releuat, vt tradunt Act. conf. 115. num. 3. Duran. decis. 285. num. 21. Rota decis. 240. num. 2. & decis. 274. num. 6. part. 2. Duerf. & decis. 130. num. 2. part. 2. Recen. præsertim quia non constat, quod fuerit firma, & constans, sicut debet esse, vt tradunt Dec. conf. 215. num. 2. ver. prob. Crauetia conf. 313. num. 4. Merito, decis. 99. num. 6. Rota decis. 106. n. 3. part. 4. duerf. & decis. 106. num. 2. part. 2. Recent.

Tertiò asserunt, quod non debent Episcopi vti Altari portatili Romæ ob reuerentiam erga summum Pontificem. Verum non percipio, quam reuerentiam exhibent summo Pontifici non vtendo Altari portatili, aut quæ reuerentia illi substatheatur si videntur. Neque enim huiusmodi vsum continet aliquem actum iurisdictionis, aut exercitio alienius præsententia, à qua debeat abstinere, vt se inferiores ostendant summo Pontifici. Imò cum vsum Altaris portatilis ad sit passim Romæ in priuatis oratoriis non solum Cardinali sed etiam secularium, quo sunt inferiores in dignitate Episcopis, & in Conuentibus religiosorum, non potest cum fundamento dici, quod Episcopi debeant ab ipso abstinere ob reuerentiam erga summum Pontificem.

Itaque oppositum sententiam tenet Tamburin. 5. episc. de sacrifi. miss. lib. 1. cap. 4. §. 2. num. 8. & habet fundamentum in Cap. fin. de priuileg. in 6. vbi vsum Altaris portatilis conceditur absolutè Episcopis absque exclusionem Verbi Romæ, & proinde cum non ad sit, vnde cum fundamentum limitari possit, non est inducenda huiusmodi limitatio, præsertim cum tanquam privilegium favorabile, quale esse ostensum est in superioribus, sit amplè interpretandum, nec opponi potest, quod frequenter, quod vsum Altaris portatilis esset nimis frequens, cum semper ad sit Romæ plures Episcopi, quia non est inconueniens, quod vsum privilegij sit frequens, si eoadiungantur plures privilegia. Deinde non sequitur talis sequentia, quia sunt pauci, qui habeant commoditatem erigendi oratoria in propriis domibus. Rursus si non est inconueniens, quod vsum talis Altaris sit frequens Romæ apud laicos nec etiam erit inconueniens, quod sit minus frequens apud Episcopos Romæ commorantes, qui sunt altioris gradus, & dignitatis.

Hinc sententiam subscriberem, si mihi constaret, & quod non ad sit aliqua prohibitio, verum quia mihi nec constat adesse, nec item constare, non adesse, suspensio Indignum, & me reuocato veritati præsertim quia videro, quod inter privilegia Episcoporum, qui eliguntur in Assistentes, hoc ad sit, quod scilicet habere possint in Verbo, oratorium priuatum vt in

Consilium

De Priuil. Episcop.&c. Quæst.1221. 1222. 445

Constit. 12. §. 8. Gregor. XV. circa quod tamen priuilegium remanet scriptulus, quia Pontifex hoc ipsum priuilegium concedit etiam extra Urbem, & cum illis restrictionibus, cum quibus conceduntur oratoria priuilegia, & proinde concedit quod habent ex priuilegio Iuris: Imò etiam aliquid minus. unde dici potest, quod idem contingat, quod d. habendum Oratorium in Urbe.

QVÆSTIO 1221.

An Episcopus vti possit Altari portatili in quocumque decenti loco, dum est in itinere.

SVMMA.

1. In itinere potest Episcopus vti altari vti in quocumque decenti loco.
2. Hoc deducitur ex priuilegio.
3. Episcopi in aliquo honesto cubiculo Tabernaculum possunt erigere altare &c.
4. Aut etiam sub dio.
5. Et sufficit sola causa audiendi Missam.

Dicendum est, posse Episcopum, dum iter habet, in quocumque decenti loco celebrare cum Altari portatili, si faciat coram se celebrare, ita Quartus in Rub. miss. part. 3. tit. 10. num. 1. §. 1. dub. 2. dub. 3. inuit. & est de m. n. illorum omnium, qui volunt, quod absolutè vti possint huiusmodi altari extra propriam Diocesim.

Hoc autem fundatur in Cap. fin. de priuil. in 6. vbi Pontifex considerans, quod non est decens, quod Episcopi præterire in. ut diem aliquem, in qua aut non celebr. ut. aut non audiant Missam, ut hoc commodè præstare possint, concedit ipsis vsum Altaris vti in, in quo aut celebrant, aut coram se faciant celebrare. Si autem non possint vti priuilegio in quocumque decenti loco oportet, quod dum sunt in itinere, sinerent transire plures dies, in quibus nec celebrarent, nec Missam audirent contra finem priuilegii.

Hinc colligitur. Quod, dum nocte hospitantur apud Tabernarios, possunt primo mane antequam discedant in aliquo cubiculo honestis vti in itinere celebrandi. Neque enim ex eo, quod cubiculum sit pars domus Tabernarii, sit inhabilis, ut in ipsa celebrare possit, nam si alius decens sit, parum obstat, quod Dominus exerceat artem Tabernarii.

Sequitur 2. Possentiam Episcopum vti hoc priuilegio dum iter habet etiam sub dio. Nam in Cap. Concedimus de Consecr. dist. 1. conceditur, quod in itinere celebrari possit sub dio. Ibi. In itinere verò potest, si Ecclesia defuerit sub dio, si in Gernorgi, si tabula altaris Casporea, ceteraque Sacra ministeria ad id officium pertinentia ibi assuerint Missam solemniter celebrari concedimus. Unde cum Episcoporum Priuilegiū celebrandi extra loca deputata adhuc viget, poterit si casus ferat, celebrare etiam sub dio. Et facile casus occurrere potest si Mari, aut Flumine iter habeant, cum contingere possit, quod non inueniant locum aptum, & proinde poterunt descendere ad litus, & excitare ibi altare, in quo celebratur. An autem possint ex ebr. ut infra nauim, aut turrem, constat ex dictis, quando agitur de loco celebrationis.

Sequitur 3. Quod cum huiusmodi priuilegium

sit concessum Episcopis in eum finem, ut possint quotidie, aut celebrare, aut audire Missam, non erit necessaria alia causa, quam illa, ut possit quotidie, aut sub dio aut in alio quocumque decenti loco celebrari, quia concurrente causa huiusmodi priuilegii, habet locum etiam priuilegium. Solum est aduertendum, quod semper est eligendus honestior locus, qui se offerat, quia hoc exigit maiestas Sacrificii, quod offertur, ratione, cuius introductus sunt Ecclesie cum tam solenni consecratione. Rursus quod si celebraretur sub dio, est cauendum, ne subit aliquid periculum.

QVÆSTIO 1222.

An ob solam Commoditatem possint Episcopi vti Altari portatili.

SVMMA.

1. Ob solam commoditatem, an Episcopi vti possint altari vti in loco decenti. & num. seq.
2. Priuilegium altaris vti in loco decenti concedit Episcopis vsum ob solam commoditatem.
3. Finalis causa huius priuilegii.
4. Episcopi in usu altaris vti in loco decenti non debent se rapulicare.
5. Episcopi, si non possint egredi in propriis cubiculo, an ibi vti possint altari vti in loco decenti.

Prima sententia asserit, non posse vti ob solam commoditatem, sed solum, quando non possunt accedere ad Ecclesiam. Ita Valer. in diff. vtriusque for. verba. Missa diff. 2. num. 1. Facundez. precept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 13. num. 1. dum extendit solum priuilegium ad Episcopos itinerantes, & exigit. inter. Kiccius de sac. 78. num. 15. part. 4. et habet fundam. in Cap. fin. de priuileg. in 6. vbi Pontifex concedit hoc priuilegium, quia non possunt semper Episcopi accedere ad Ecclesiam, pro Missa celebranda audienda. Ergo quando possunt accedere, non habet locum priuilegium.

Secunda sententia asserit. Posse vti altari portatili etiam ob solam commoditatem. Ita Azor. part. 1. lib. 10. cap. 26. quæst. 4. Suarez. disp. 81. de Euch. risti. §. 1. Tertia exceptio vet. Resp. Priuilegium Laiman lib. 5. Theol. moral. tract. 5. c. 5. n. 3. vet. ipsius, Coninch. de sacram. quæst. 83. art. 3. dub. 1. num. 124. Puteus. 3. part. quæst. 83. art. 3. dub. 1. vet. Ex priuilegio. Tanner. tom. 4. disp. 5. quæst. 10. dub. 2. num. 23. Faustus de Euch. lib. 2. de sacrifi. miss. quæst. 171. vet. Habent etiam, Marchin. de sacram. Ord. tract. 3. part. 3. cap. 9. num. 11. Gazia. in sum. tract. 5. difficile. 8. dub. 2. pan. 2. numero 19. Alphons. de Leon. de censur. resol. 6. numero 854. Diana. part. 9. tract. 1. resol. 36. vet. sed his non obstantibus. Tambur. Opus. de sacrifi. miss. lib. 2. cap. 4. §. 2. num. 8. Quart. in Rub. Missa. part. 3. tit. 10. n. 1. §. 1. dub. 2. inie. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. c. 6. quæst. 3. num. 27. Verrucel. de Missa. Apostol. tract. 8. quæst. 135. num. 13. in fine. Dicastil. de sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 6. num. 92. Lessius de sacram. quæst. 83. art. 3. Tit. de loco num. 78. vet. ob necessitatem, in fine.

Dicendum est. Posse Episcopos ex sola Commoditate vti priuilegio altari portatili in propria domo, vel in quocumque loco decenti. Hoc probant nonnulli ex DD. citat. quia licet priuilegium non sit concessum cum

cum tanta amplitudine; consuetudo tamen ipsum extendit, vt ex causa commoditatis habere locum. Verum existimo, quod etiam concessum sit eum hac amplitudine, & manifestum fiat, si rectè perpendatur Cap. *fin. de priuileg.* nam ibi Pontifex perpendit, quod Episcopi frequenter absint, à suis Ecclesijs, & quod non semper possint ad Ecclesiam accedere, pro Missa celebranda, aut audienda. Rursus considerat, quod non decet, quod finant præterite aliquem diē, in quo non celebrēt aut Missam audiant. Et his perpensis intendit prouidere, & reddere facilem, & commodam celebrationem, aut auditionem Missæ, & pro hoc obtinendo concedit vsum altaris viatici, vt in ipso ce-ebare possint, aut eorum se facere celebrare. Ex quibus omnibus expressis colligitur, quod causa finalis huius concessionis, est inducere Episcopos ad quotidiē celebrandam, vel audiendam missam, exhibendo modum facilem, & commodum & hæc causa finalis habenda est pro expressa, cum ex expressis consequatur *1. id quod. ff. si cert. per. & notat Bald. in l. 1. circa fin. C. de his qui con. apert. sub. testam. Paris. conf. 97. num. 107. vol. 1. Rolan. de iure dot. quæst. 25. Ctaura. conf. 149. num. 11.* Absentia autem ab Ecclesijs, & incommodus accessus ad ipsas habet rationem causæ impulsivæ. Ergo, ex intentione concedentis priuilegium, extenditur non solum ad necessitatem sed etiam ad commoditatem Episcoporum, quam intratio regulatur à causa finali, quæ est reddere commodum, & facile Episcopis quotidie celebrare, aut audire Missam. Ex quibus solummodo manet fundamentum oppositæ sententiæ: nam non posse accedere ad Ecclesiam est causa impulsivæ concessionis, non autem finalis, & idcirco non debet concessio secundum ipsam regulari, sed secundum facilitatem celebrandi, quæ est causa finalis, vt di. cum est.

Ex dictis colligitur. Non debere Episcopos scrupulose procedere in vfu altaris viatici, non solum intra aliquod oratorium celebrationi Missæ tantum deputatum, sed etiam in quocumque alio decenti loco, quia eum ipsis sit concessum ob facilitatem, & commoditatem celebrandi, aut audiendi Missam, ad hanc solum est respiciendum, tanquam ad causam finalem: & proinde statim, ac interuenit aliqua commoditas, censenda est adesse causa finalis, & priuilegium habere locum.

Colligitur a. Quod si Episcopus ob infirmitatem non possit egredi proprium cubiculum, poterit in ipso eorum se facere quotidie celebrare. vt audiat Missam. Si enim in hanc finem concessum est priuilegium, imprimè poterit illo vti, quando necesse est quod ceteri Missa pro illo diē Vnde in tali casu vsum priuilegij esset maximè secundum intentionem concedentis, & inferuiret edificationi Populi, siquidem ostenderet Episcopus, quanti faceret audire quotidie Missam.

QVÆSTIO 1223.

An absente Episcopo possint celebrari Missæ in oratorio existente intra Palatium.

S Y M M A.

- 1 In altari: iatico possunt celebrari plures Missæ intra Priuilegium Episcoporum.
- 2 Extra Oratorium permanentes non possunt celebrari, nisi intra Priuilegium Episcoporum.
- 3 In Oratorio permanenti intra Palatium Episcopale aut possunt alij celebrare absente Episcopo, & cum ieq.
- 4 Tale Oratorium est erectum facilitate ordinaria Episcoporum.

- 6 Capella Episcopalis habet sanguinem Ecclesiæ Parochialis.
- 7 Priuilegium Altaris viatici erecti permanenter est mixtum locale, & personale.
- 8 Quæ intra celebrationem plures Missæ in Capellis Cardinalium.
- 9 Oratorium palatii Episcopalis, si sit separatim ab habitatione sibi ubi in Ecclesia.

In hac difficultate aliqua videntur cetta. Primum quod Episcopus in altari portatili erecto, possit eorum se facere celebrare plures Missas, aut quod possit ipse celebrare, deinde facere celebrare eorum se alias Missas. Nam in Cap. *fin. de priuileg.* non restringitur celebratio ad vnam Missam sed absolute conceditur, quod possit eorum se facere celebrare in altari viatico. Vnde, cum nulla ad istud testificatio, poterit plures Missas facere celebrare, præsertim quia vberiori modo obtinetur finis priuilegij nēpe quod Episcopus quotidiē celebrat, aut Missam audiat.

Secundo etiam videtur cettum, quod in Altari erecto intra aliquod cubiculum domus Episcopalis, quod etiam alijs vbius inferuiat ita vt non sit oratorium permanentem destinationem celebrationi, aut etiam subditi aut in quocumque alio loco, vbi transeunt sit erectum, non possit celebrari ab alijs Sacerdotibus, nisi præsentem Episcopo, quia tale Altare est erectum intuitu Episcoporum in virtute priuilegij d. cap. *fin. de priuileg.* in 6. & ibi non possunt accedere huiusmodi priuilegij, quod solum concedit Episcopo, vt celebrat in ipso, aut eorum se facere celebrare faciat, non autem id concedit alijs, & ita notant etiam Tambur. *Opus de sacris. miss. lib. 1. cap. 4. §. 2. num. 10. Quart. ad Rubr. miss. part. 3. tit. 10. n. 1. sect. 2. dub. 4. ver. respondet.* Solum difficultas est de oratorio permanentem erecto intra Episcopale Palatium, & celebrationi tantum destinatum.

Prima sententia asserit. Absente Episcopo nō posse celebrari Missas in Oratorio erecto intra eiusdem Palatium: Ita Portel. *part. 1. resp. conf. cap. 20. num. 6.* Tambur. in *Reper. conf. c. 1. verbo.* Missa. num. 20. Diana *part. 4. tract. 4. res. 1. §. 1. ver. Notandum.* & *part. 9. tract. 1. res. 41.* & ita videtur sentire etiam Auerdum *quæst. 13. de Euchar. s. 14. ver. Quinto in fin.* refert hanc sententiam, & non recipit. Fundamentum est, quia priuilegium concessum Episcopis est personale, non autem locale, & idcirco non possunt alij frui hoc priuilegio. Nec est eadem ratio de Priuilegio Oratorii priuati, quia in hoc expressè conceditur, quod inferuiat etiam pro familia. Nec etiam est eadem ratio, de Oratorijs seu Capellis Cardinalium, quia in his adest consuetudo, quia eum sciunt, & tolerant Pontifices.

Secunda sententia asserit, posse celebrari plures Missas etiam absente Episcopo & existente etiam extra ciuitatem; ita Valer. in *diff. vtriusque feri verba.* Missa. *diff. 1. Franciscus Lugo lib. 5. de Sacram. cap. 6. quæst. 3. n. 25.* Pellissier. *com. 2. manual. tract. 8. cap. 2. n. 163.* Tambur. *opus. de sacris. miss. lib. 1. cap. 4. §. 2. n. 13.* Quaratus in *Rubr. missal. part. 3. tit. 10. n. 1. sect. 2. dub. 4. Ver. respondet.* Vtriusque de Apost. *missum. tract. 8. quæst. 135. n. 16.* Eminent. Cardinal. Brancat. in *fin. erudit. diff. de Capell. Cardinal. apud Dianam part. 6. tract. 8. res. 40.* vtr. ad eandem questionem, vbi solidè hoc probat, & rationes ipsius procedunt etiam de Oratorio, scilicet Capella Episcopali.

Dicendum est. In Oratorio, seu Capella erecta intra Palatium Episcopale celebrari possunt Missæ etiam absente Episcopo, & existente extra ciuitatem, dummodo sit permanentem destinationem pro celebratione missæ. Ratio fundamentalis est, quia huiusmodi Oratorium seu Capella

Capella non est erecta in virtute cap. fin. de priuileg. in 6. quia ibi conceditur Episcopis solum usus altaris vaticani, non autem facultas erigendi Oratoria seu Capellas pro celebrat. miss. sed in virtute facultatis, quam habent erigendi Oratoria diuino tantum cultui dicata per cap. missarum & per cap. hic ergo. de consecrat. dist. 1. & quatenus subditur stante etiam restrictione Concil. Trident. sess. 22. in decreto de seruan. & viciand. in celebrat. missarum & decretis Sacre Congregationis. Nam Trident. solum disponit quod Episcopi non permittant celebrari in domibus priuatis extra Ecclesiam, & Oratoria diuino tantum cultui dicata. Vnde potest concedere, quod celebretur in huiusmodi Oratoriis diuino tantum cultui dicatis, & idem potest in domo propria erigere huiusmodi Oratorium. Decreta autem S. Congregationis, solum prohibent, quod non concedant Oratoria priuata pro priuatis domibus. Quod non contingit, quia vt dictum est in superioribus, & admittunt Auctores oppositæ sententiæ Palatium Episcopum non est Domus priuata, cum gaudeat priuilegio immunitatis.

6 Præterea, vt arguit Eminent. Brancatius, Capella Episcopi se habet tanquam Ecclesia Parochialis pro ipsius familia, quæ immèdiatè subditur eidem Episcopo. Ergo debet familia habere semper promptam Missam, vt possit audire, præsertim diebus festis, vt satisfaciatur præcepto. Rustius, eo ipso, quod se habet instar Ecclesiæ Parochialis, aut ab illius deputata cultui diuino, & sicut potest quisque in cæteri Ecclesijs parochialibus celebrare cum licetia Re-ctoris ita etiam in huiusmodi Capella.

7 Ad fundamentum opposit. sent. resp. quod vt obseruat Eminentiss. Branc. citat. priuilegium altaris portatilis erecti permanent in loco destinato, tantum cultui diuino, est mixtum, nempe locus & per sonale: nam cum sit concessum intuitu per onæ est personale respectus eius commodum, quia tamen destinatur certus locus permanent pro exercitio priuilegij sit etiam locale. Deinde eo ipso, quod alt. quod Oratorium, est tantum destinatum cultui diuino, & non est tota priuata Domus est ex natura us locus apertus pro celebrat. Missæ iuxta Concil. Trid. & decreta S. Congregationis etiam, quod cum priuilegio concutitur ordinaria facultas erigendi oratoria pro celebratione Missæ.

8 Et rectè dicit, quod non est eadem ratio, ac de Oratorijs priuatis in domibus priuatis, nam in his totum dependet à priuilegio, & profundè non est cõcessum, quod in ipso non est expressum. Vnde cum expressè, & taxatiuè exprimitur vnica tantum Missa in præsentia Domini aut familiæ se lusa ba: præsentia non potest in ipsis celebrari, & cum ip'a non potest celebrari, nisi vn. ca Missa. Quoad Capellas autem Cardinalium est diuersa ratio, nam non ratione consuetudinis celebrantur in ipsis plures Missæ, etiam in eorumdem absentia sed ratione iuris v. luti Parochialis, imò quasi Episcopalis, quam habent Cardinales supra suam familiam, ratione cuius possunt ipsi erigere Capellam seu Oratorium pro audienda Missa. Quid enim habeant talesi delimitur ex Cone. Lateranen. sub Leone X. sess. 9. ibi. Ordinem, ut quilibet Cardinalis si domus ac familiæ suæ opimum Rectorem, presbiterumque adhibeat esse & tradant communiter Doctores, vt obseruat idem Eminentiss. Brancat. in c. de disp. in 9. v. et. Tandem reuincatione

9 Ex dictis colligitur Hoc à fortiori locum habere, si Oratorium sit erectum intra Palatium Episcopale, si scilicet tamen à cubilibus in quibus habitant Episcopi opus, & familia & non solum, quoad ornatum, sed etiam quoad f. bri. am sit permanentem, & perpetuè dedicat. u cultui diuino. Præsertim si etiam cæteris

qui non suot de familia pateat editus. Quia tunc & habet instar Oratorij publici potius quàm priuati, & idem quoad celebrationem Missæ sequetur leges oratorij publici.

Q V A S T I O 124.

An mortuo Episcopo possit in oratorio domus ipsius celebrari.

S V M M A.

- 1 Mortuo Episcopo an possit in eius Oratorio celebrari.
- 2 Mortuo Episcopo deficiat priuilegium ipsi concessum.
- 3 Episcopo mortuo adhuc eius Palatium gaudet immunitate.
- 4 Oratorium eiusdem in commodum Episcopi cessat ipso mortuo.
- 5 Cessat familia mortuo Episcopo.
- 6 Si Oratorium sit perpetuum possit in ipso celebrari mortuo Episcopo.
- 7 Non est erectum vigore priuilegij, sed auctoritate ordinaria si sit perpetuum.

7 Vi Oratorium baticum locum, debet palatium Episcopale remanere tale saltem habitum, mortuo Episcopo.

Supponitur, quod permanent Oratorium tamquàm permanentem distinctionem celebrationi Missæ Negat Diana p. 9. et al. 1. v. solut. 40. ver. sed hæc quæ citat etiam Auctum 9. 11. de Euchar. sess. 15. ver. septimo & Bald. in Bull. cruce. p. 1. et al. 2. c. 3. sess. 7. n. 68. quatenus docent, quod mortuo Domino, qui habet priuilegium oratorij priuati, cessat priuilegium pro familia, & rectè quia priuilegium non est concessum familiæ, nisi cum dependet à Domino. De oratorio tamen Episcopi est diuersa ratio.

Prob. Diana, quia mortuo Episcopo deficiat priuilegium, pro quo est concessum priuilegium, & erectum oratorium: & proinde cessat etiam pro familia, tanquam accessit participante beneficium oratorij. Vnde etiam mortuo Cardinale, cessat priuilegium oratorij Domus ipsius, vt constat ex praxi. Deinde hoc priuilegium respicit personam Episcopi non verò locum. & idem itaque personalem extinguitur cum Episcopo.

At verò Pelliz. sem. 1. manual. et al. 8. cap. 3. sess. 2. 3. num. 163. tenet oppositum, asserens, adhuc vigere oratorium, & posse in ipso celebrari. Fundatur in eo, quia Palatium Episcopi, mortuo Episcopo adhuc gaudet immunitate, sicut gaudebat antea, vt traditose tenet cõmuniter Doctores Matius Italia de Immunit. Ecclesijs. l. 1. cap. 4. §. 9. num. 4. Nauar. in sum. Bullar. tit. de Immunit. n. 10. Barbos. in c. de l. ad cap. cum consuetudine, l. 1. quæst. 4. num. 12. et al. 4. Ergo etiam oratorium retinebit eandem prærogatiuam, vt possit in ipso celebrari.

In hac difficultate illud ceterum existimo, quod si Oratorium sit erectum in ordine ad commoditatem Episcopi, & familiæ, etiam si permanentes fuerit cesset mortuo Episcopo aut translato ad illam Ecclesiam, aut quocumque alio modo dimittat Episcopatum cum hoc tamen discrimine, quod dum viuat poterit aliud, ubi habet erigere. Ratio est. Quia quocumque modo dimittat Episcopatum, transfert etiam habitationem, & proinde cessat finis in Palatio Episcopali, ob quem est erectum Oratorium; si vero motiatur, destruitur etiam familia, ita vt non possit amplius familia Episcopi; & idem cessat etiam Oratorium, quatenus erat in ordine ad commoditatem familiæ. Et licet Oratorium se habeat instar Ecclesiæ Parochialis, quia tamen dum soluitur familia, soluitur etiam Parochia, idem etiam soluetur Oratorium tanquam fund. tum in iote Parochie.

Secundò si Oratorium, etiam quoad fabricam sit

ita permanentem erectum, vt ex modo erectionis conſtat quod ſit Oratorium perpetuum, poterit in ipſo celebrari etiam deſuncto Epifcopo. Ratio eſt. Quia tale Oratorium, eſt dedicatum ſoli cultui diuino, & eſt perpetuo deſtinatum celebrationi miſſæ. Et proinde eſt ea illis, in quibus inuata diſpoſitionem Concil. Trid. poteſt celebrari fuiſſa; nec repugnant decret. ſacr. Congr. cum non ſit in domo priuata. Ergo etiam mortuo Epifcopo poterit in ipſo Miſſa celebrari, quia ſicut habet perpetuitatem indicatione, ita etiam habet in recipiendis functionibus pro quibus eſt deſtinatum. Et ratio fundamentalis eſt; quia tunc non eſt erectum virtute alicuius priuilegij, quod ſequatur perſonam Epifcopi, ſed virtute facultatis ordinariæ, qua poteſt pro celebratione Miſſæ erigere Eccleſias, & Oratoria, extra priuatas domos diuino tantum cultui dicata quæ in ordine ad hanc functionem habeant ſuam perpetuitatem.

6 Fundamentum appoſitæ ſententiæ ſolotum manet ex dictis; nam huiusmodi Oratorium non cenſetur erectum vigore alicuius priuilegij, ſed virtute facultatis ordinariæ qua poteſt deſignare loca perpetua pro celebratione, quale præſumitur huiusmodi Oratoriũ, vt conſtat ex perpetuitate fabricæ, &c. Quod autem dicitur de Cardinalibus, eſt diſſimile, quia ipſi non habent facultatem erigendi Oratoria, & Eccleſias pro Miſſæ celebratione, & ſolum poſſunt erigere propriam Cappellam ratione iuris quaſi Parochialis, quod habent ſupra familiam quæ cum diſſoluatur morientibus Cardinalibus diſſoluitur etiam ius Parochiale, atque adeo, quod in ipſo fundari & domus Cardinalis remanent p̄tinatæ domus, cum non ſint ſicut Palatium Epifcopale ſemper deſtinatæ habitationi Cardinalium; quod autem dicitur de priuilegio, iam conſtat, quod Oratorium, poſt mortem Epifcopi non inſtituitur priuilegio.

7 Ex dictis colligitur cum Tambur. *apud de ſacrif. miſſ. lib. 3. cap. 8. §. 1. n. 1. ver. Secundæ. Quart. in Rubr. miſſ. part. 3. tit. 10. num. 1. ſect. 1. dub. 4. ver. Colligitur.* Quod ea, quæ dicta ſunt de oratorio Palatii Epifcopalis permanentem erecto, locum habent, quando Palatium manet Epifcopale ſaltem habitu; & ideo ſi per locationem, aut quocumque, alio modo eius vfus alteri concedatur; ita vt non ſit amplius habitatio Epifcopi, oratorium fiat inhabile, vt in ipſo celebretur, quia ſicut Palatium ſit priuata Domus in ætẽ oratorium erit priuata domus Oratorii.

QVÆSTIO 1225.

An audientes Miſſam in oratorio Epifcopi ſatisfaciant præcepto.

S V M M A.

- 1 Audientes Miſſam in Oratorio Epifcopi ſatisfaciunt præcepto.
- 2 Cur impleant præceptum.
- 3 Quid ſi non ſit præſens Epifcopus.
- 4 Audientes miſſam, quam celebrat Epifcopus, non facit celebrare in Altari tranſeuntẽ eccleſia, an ſatisfaciat præcepto.

1 Dilectum eſt Audientes Miſſam in oratorio Epifcopi ſatisfacere præcepto. Et hoc valet ſive ipſo celebretur, ſive coram ſe celebrare faciat Ita Tambur. *apud de ſacrif. Miſſ. lib. 1. cap. 4. §. 3. n. 6. Quartus in Rubr. Miſſ. part. 3. tit. 10. n. 1. ſect. 1. dub. 1. ver. Colligitur.* quare Squillant de priuilegijs Epifcop. part. 3. cap. 4. n. 9. Eminent. Brancat. in ſua diſſerta. de Capel. Card. ad 4. q. apud Dianam part. 6. tit. 8. reſponſ. 40. Et hoc habet

locum ſive Epifcopus celebret intra Dioceſim, ſive extra, & ita declarauit Sac. Congr. Concil. die 22. Septembris 1640. vt reſert idem Eminentif. Brancat. in ſine diſſe. deſcriptæ.

Ratio autem eſt; quia ex vna parte nulla adeſt prohibicio, ſicut adeſt quoad oratoria in priuatis domibus, quod non ſatisfaciant præcepto, niſi priuilegiati. Ex altera autem parte cultus non exhibetur Deo per auditionem Miſſæ in priuata Domo, ſed exhibetur coram capite illius Eccleſiæ; & in loco vbi ipſe ſolet exhibere, qui cum ſit perſona publicæ, exhibetur ille cultus ad rationem publici; ſiquidẽ licet non ſit in loco, quod publicè conueniat ad colendũ Deum, eſt tamen coram perſona publica, & ad quam ſpectat recognoscere an Deo debitus cultus exhibetur.

An autem hoc locum habeat, quando non eſt præſens Epifcopus affirmatiuè reſolvendũ eſt, quia ſi ſemel poteſt quis in aliquo loco audiendo Miſſam implere præceptum, poterit ſemper, quia ſi ſemel locus aptus eſt, erit ſemper talis. Cum autem locus ſit aptus ea eo, quod in ipſo celebret Epifcopus, aut coram ſe celebrare facit, atque adeo ſit locus deſtinatus publico cultui diuino, non quia publicus in ipſo in hunc finem cõuenitur; ſed quia ibi exhibetur à perſona publica, quæ eſt caput totius populi, ideo retinet ſemper eandem aptitudinem, vt in ipſis poſſit publicus cultus Deo exhiberi. Cuius ratio fundamentalis eſt, quia ille eſt publicus cultus publico modo exhibitus, qui nomine Eccleſiæ, & in facie ipſius exhibetur: Miſſa autem de ſe continet publicum cultum, & cum exhibetur in loco ab Epifcopo, vt perſona publica, & cap. illius Eccleſiæ auctoritate, publico modo exhibetur, quia exhibetur in facie capitis repræſentantis Eccleſiam, quamuis enim non ſit præſens actus eſt tamen præſens habitu, dum loquitur tanquam deſtinatus eiſdem celebrationis ipſum repræſentat.

Maior difficultas eſt, an audiens Miſſam Epifcopi, aut quam celebrari facit coram ſe in aliquo loco, vbi tranſeunt fuerit erectum altare ſatisfaciat præcepto, cum non audiat in loco deſtinato cultui diuino permanentem. Et affirmatiuè reſpondendum eſt, quia ad præceptum implendum ſufficit, quod exhibetur Deo publicus cultus ſacrificij publico modo; nam ſicut ſacrificium de ſe eſt cultus publicus, ita debet Deo, quando eſt ea præcepto exhibendum, publico modo exhiberi; publico autem modo exhibetur ea eo, quod exhibetur in facie Eccleſiæ & per id exhibetur in facie Eccleſiæ, quod exhibetur coram capite illius Eccleſiæ ſicut Matrimonium dicitur publico modo contractum ea eo, quod contrahitur coram Parocho. Si enim celebrat Epifcopus, audiens Miſſam & coſeſſens ſimul cum ipſo, atque adeo communicat ſacrificio, quod publico modo offertur Deo, quia ſcilicet offertur ab eo, qui repræſentat certam aliquam Eccleſiam: ſi veto facit coram ſe celebrare, eſt ſimul cum ipſo coſeſſens & proinde, adhuc communicat in oblatione ſacrificij oblatus, & authoriſati à publica perſona repræſentante certam Eccleſiam, quæ facit, quod publico modo dicitur offerri.

QVÆSTIO. 1226.

An Epifcopi ſtitulares, & qui renunciauerunt Epifcopatu, gaudeant priuilegio cap. ſin. de priuilegijs in 6.

S V M M A.

- 1 Epifcopi ſtitulares, & qui renunciauerunt Epifcopatu, æquiparantur.
- 2 Epifcopi

2. *Episcopi titulares, & qui renunciantur Episcopatu gaudent priuilegio altaris viatici.*
3. *Priuilegium altaris viatici est concessum intraui digni ac Episcopali.*
Priuilegium etiam aduſum extenditur, quantum pertinet propria ſignificatiue verbum.
4. *Causa impuſiua concessi altaris viatici est ſolum quoad Episcopos habentes Eccleſiam.*
5. *Oratoria titularum &c. imitantur tantum priuilegio, nec habent proprias ſignificatiue &c.*
6. *Palatium Episcopali quodam ſit.*
7. *Oratorium Episcopali titulari, aut eius qui renunciant Episcopatu abſenti, ſed breuiter reuerſuri valeat pro familia.*

EX reſolutione huius difficultatis pendet etiam reſolutio aliarum annexarum, quoad auditionem Miſſæ pro ſatisfaciendo præcepto. pro celebratione in eorumdem abſentia &c. Episcopi autem titulares, & qui renunciantur Episcopatu in hoc æquiparati ſunt cum in eo conueniant, quod ſint ſive Diaceſis, quod Episcopale, & quod habeant dignitatem Episcopalem. Dicendum eſt autem *Episcopus titularis, & est qui renunciantur Episcopatu gaudent priuilegio cap. quoniam de priuil. in 6. Ita Diana part. 9. ar. 1. reſ. 47. Turburin. apuſt. de ſacr. Adſſ. lib. 1. c. 4. §. 1. 2. Quart. in Rubr. Adſſ. part. 1. tit. 10. n. 1. ſiſt. 1. dub. 1.* Et proinde poſſunt in propria domo erigere Oratorium, aut celebrare in altari portatili in quocumque decenti loco ſicuti ceteri Episcopi, qui habent Diaceſim, hoc autem intelligitur de priuilegio præſcio, quod conuenit ratione dicti cap. n. autem de eo, quod conuenit ratio facultatis ordinariæ erigendi Eccleſias, & Oratoria.

Ratio autem eſt. Quia priuilegium in dicto cap. conceditur abſolute Episcopis inſultu dignitatis, vnde cum Episcopi titulares, & qui renunciantur Episcopatu, ſint verè Episcopi, & habeant eandem dignitatem comprehenduntur ſub priuilegio. Verba autem priuilegij etiam derogare ſunt cõmuni, ſue eſſet odioſum, debent extendi, quantum patitur propria & naturalis ſignificatiue, vt tradit Aogel. in l. ſu. ff. de conſtit. princip. Arctin. in l. cum lege de reſcript. Couart. lib. 1. Vat. cap. vi. n. 1. vtr. nec ſatisfacit. Tapia in Rubr. de conſtit. princip. cap. 6. in ſin. Tuſcia, littera P. conſeſ. 732. n. 6. quod habet locum etiam in iſis, quæ ſtrictè interpretanda ſunt. Cum igitur priuilegium ſit concessum Episcopis ſub nomini Episcopis, atque ad id dignitatis, veniunt omnes qui ſunt verè Episcopi habentes talem dignitatem.

Sed obſtare videtur, dictum Cap. ſu. de priuil. in 6. Nam Pontifex videtur ſolum loqui de Episcopis, qui habent Diaceſim, & Populum, dum inquit, *Quoniam Episcopi eorumque Superiores, ſi habent diaceſim ex conſuetudine ſuis Eccleſiis, & Diaceſibus abſentare, &c.* Et his poſtea concedit priuilegium. Reſp. In illatis verbis Pontificem expriſſe cauſam impuſiuaſ concessionis, non autem coarctare ſuam diſpoſitionem, quia non coarctatur à cauſa impuſiua, ſed à cauſa finali. quæ in præſenti eſt tribuere commoditatem Episcopis celebrandi quotidie, aut audiendi Miſſam, quæ potiori modo militat in Episcopis titularibus, & qui renunciantur Episcopatu; nam cum non habeant propriam Eccleſiam, & diſſicilius poſſint ad alias Eccleſias accedere, priuilegium eſt iſis magis neceſſarium imò etiam cauſa impuſiua, locum habet in iſis potiori modo, quia non frequenter ſe habent abſentare à ſuis Eccleſiis ſed habent abſentiam continuam, quia titulares oon poſſunt accedere; qui verò renunciantur Episcopatu, habent abſentiam firmatam, & ite uocabilem vnde etiam ratione cauſæ impuſiua priuilegium ad iſos extenditur.

Tom. II.

Ex dictis colligitur. Quod cum titulares Episcopi, & ij, qui renunciantur Episcopatu, non habeant Diaceſes in quibus exercent iuriſdictionem, neque etiam exercere poſſunt e. culant, circa eræctionem Eccleſiæ, & Oratorii. Et proinde ſtatoria in propriis domibus erecta, oon participant aliquid ab huiusmodi facultate deriuatū, quod participari ab Oratoriis eredis in propria Diaceſi dictum eſt in Superiores; quia tamen adhuc ſe habent tanquam Parochi reſpectu proprie familiz, ideo oratorium iſorum eſt reſpectu iſius inſtat Eccleſiæ Parochialis, non ſecus, ac oratorium Episcopali habentis populum, ſed exiſtens extra Diaceſim, cui quoad hoc comparandi ſunt.

Secundò colligitur. Quod cum Domus Episcoporum Titularium, & qui renunciantur Episcopatu, oon ſint Palatia Episcopalia, ſiquidem Palatium, non eſt Episcopale ex eo, quod habitat in iſo aliquis Episcopus ſed eo tantum, quod ſit deſtinatū ad habitatiõem Episcopis Diaceſani, atque ad id quid Episcopatus pertinet ad Eccleſiam Episcopalem, habenda eſt pro domo priuata, quia Episcopus non habitat in iſa, vt perſona publica habens auctoritatem, & exercens iuriſdictionem. Vnde etiam oratorium in iſis erectum, non habebit illas prærogatiuas, quas habet Oratoriū Palatii Episcopalis, etiam ſi eſſet quoad fabricam quoque permanenter erectum, ſed motuo Episcopato, aut tranſferente aliā habitatiõem ceſſabit omninò.

Tertiò colligitur. Quod ſi Episcopi titularis, aut qui renunciantur Episcopatu abſens ſit, reuerſurus tamen & idem remaneat in domo pars familiz, poterit in iſo celebrari. Ita de Capellis Cardinalium Eminentiſſimus Braucat. in citat. diſcep. de Capell. Card. ad §. g. 40. Eadem autem ratio militat, quoad Oratoria Episcoporum quia nimirum adhuc Episcopus dictus licet abſens habitare in domo, cum habitat ſecundum partem familiz iuxta doctrinam Gloſ. in cap. dub. 2. de reſcript. verbo. Demuſilium & quia illud Oratorium, eſt inſtat Eccleſiæ Parochialis cuiusdam familiz quod potiusdè petuaret. quovſque permanet ibi familia.

Q U Æ S T I O 1227.

An Prælati, qui habent iura quaſi Episcopalia gaudent priuilegio cap. ſu. de priuil. in 6.

S V M M A.

1. *Prælati Eccleſiæ exemptæ quoad iuriſdictionem æquiparantur Episcopis.*
2. *Prælati habentes iuriſdictionem Episcopalem non fruuntur priuilegio altaris viatici, & nun. ſeq.*
3. *Priuilegium altaris viatici eſt concessum ſub nomini dignitatis.*
4. *Priuilegium non eſt extendendum ultra proprias terminum, niſi aliqua neceſſitas cogeat.*
5. *Cauſa finali priuilegij altaris viatici non habet locum in prælati exempti.*
6. *Priuilegium inferius in corpore iuris extenditur etiam identitate rationis.*

Quamplures Abbates, & alij Prælati alio titulo nuncupati habent Eccleſias exemptas, in quibus exercent iuriſdictionem quaſi Episcopalem, & ſeculo ordine non diſtint ab Episcopis, cum diſtint ſolum ratione conſecrationis, & proinde ad ea, quæ ſunt iuriſdictionis iſis æquiparantur, vt aduertit Sanchez. lib. 8. de Matrim. diſp. 2. num. 12. Et quoad ea, quæ ſunt iuriſdictionis, præſertim quando ſine vlla reſtrictione ſit mentio Episcoporum, venit nomine Episcoporum, hos etiam Prælatos, præſertim, quoad plures diſpoſitiones Conc.

III 2

Tid.

Tand. obseruat Barthol. cum plurib. de appell. verb. ver-
bo. Episcopus. n. 19. & seq. Vnde de his meritis dubi-
tatur, an patricipent huiusmodi priuilegium.

Quod autem patricipent, ex eo videtur concla-
di, quia quoad ipsos quoque habet locum cum cau-
sa impulsu priuilegij, tum etiã causa finalis. Nam
ipsos quoque contingit abesse à suis Ecclesiis, &
quasi discipulis, & quod non possint semper ad Ec-
clesias se transferre, vt celebrent, aut audiant Miss.
Rursus cum habeant populum, cuius sunt Pastores,
non decet, quod sicut præcrite aliquem diem, in
quo non celebrent, aut audiant Miss. vt proinde ha-
bere debeant facilitatem, & commoditatem. Vnde
suis priuilegij, qui est reddere hoc facile, vt quoti-
die celebrent, locum habet etiam quoad ipsos.

Diceudum est. *Prelatus exemptus & habens iuris-
dictionem quasi Episcopalem. in suis Ecclesiis non frui priuile-
gio. fin. de priuileg. in 6. Ita Diana pars. 9. tract. 1. res. 48.
ver. sed his non obstat. Quart. in Rub. Miss. pars.
3. tit. 10. n. 1. sect. 2. dñb. 6. ver. respondet negatiuè.* Ratio
autem est, quia huiusmodi priuilegium est concef-
sum nomine Episcopis, & eorum qui sunt superiores
Episcopis atque adeo fuit nomine dignitatis. Priuile-
gia autem concessa contemplatione dignitatis, non
possunt extendi ad non habentes eandem dignitatē.

Accedit etiam, quod cum priuilegium dependeat
à sola voluntate concedentis, ita ut non sit plus per
ipsum concessum, quam voluit concedere, quando
verba priuilegij sunt clara, & habent determinatam
significationem, non est adhibenda aliqua interpreta-
tio, nec facienda extensio ultra proprietatem verbo-
rum, iuxta cap. *Recepimus* & cap. *Pars* De Priuileg. Ita
vt semper retinenda sit proprietates verborum, nisi
aliqua necessitas contrarium exigat, vt obseruat
Glos. in *Clemen. per litter. verba* Duceas, de *præbend.*
Alex. de N. uo. in cap. *quia circa*, n. 16. De *consensu*, &
affin. Suarez. lib. 8. de leg. cap. 18. n. 13. Sanchez lib. 8. de
Matrim. disp. 1. n. 13. Nomen autem Episcopus pro-
pterea significat tantum habentes propriam dignita-
tem Episcopalem, non autem habentes iurisdictionem
quasi Episcopalem, quia est nomen dignitatis, non
autem iurisdictionis, nec comuni vñ loquendi
huiusmodi Prelati dicuntur Episcopi, & solum ve-
niunt nomine Episcopis, quando agitur de aliqua iur-
isdictione communi ipsi & Episcopis. Et praxis,
quæ est legum, & priuilegiorum optima interpret,
declarat, quod dictum priuilegium non extendatur
ad huiusmodi Prelatos.

Ad rationem dubitandi resp. Non habere locum
causam finalem priuilegij in Prelatis, habentibus
iurisdictionem quasi Episcopalem. Nam causa finalis
supponit in Episcopis decentiam, vt explicat
dictum cap. fin. De priuileg. in 6. quod Episcopi quoti-
die non celebrent, aut audiant Missam, quod pro-
acritatione status, nam sunt in statu perfectionis,
qui est status charitatis, & ided debet esse perfecti
in charitate tum erga Deum, tum erga proximum.
Et quia ex charitate prouenit cultus debent exhibere
specialem cultum Deo mediante sacrificio, vt ostendit
se non declinare à statu perfectionis; & in hoc
fundatur, quod habet rex, quod non decet Episco-
pum sine re præterite diem aliquem, in quo non ce-
lebrabit, aut audiat Missam. Hac autem indecentia sup-
posita resultat finis dispositio exhibendi, ad illam
exaltandam, facilitatem, & commoditatem cele-
brandi, cum ergo hæc indecentia non sit in aliis Pre-
latis, quia non sunt in statu perfectionis, sed tantu
curati animarum, & proinde neque sit excludendū,
non habet in ipso locum causa finalis priuilegij.

Ex quo fit, quod neque in virtute illius doctrinæ,
quod scilicet priuilegium inferatur in eopote loci
extendi possit ex iudicantia rationis sicuti extendi-

tur lex ipsa, quam itat. Glos. in cap. *sunt verbi*, Te-
merarium, de priuileg. Penna in l. *submissis* C. De *pala-*
fari, larg. &c. Platea in l. *Grammaticus* C. De *profess.*
qui in or. Constantino lib. 2. Officiorum in cap. *cum super*,
De *sepulch.* Copiam in l. fin. pars. 2. c. 3. n. 78 ff. De *consuet.*
principis *Germanici* in *præfaticis*. *Ecclesiæ* *capituli*, 190. San-
chez, lib. 2. in *De vot.* cap. 19. n. 31. possit ad ipsos ex-
tendi hoc priuilegium. Nam vt dictu est ratio finalis
priuilegij non est eadem in Prelatis habentibus
iurisdictionem quasi Episcopalem, & proinde neque
possit habere locū extensio, ex indecitate rationis.

Q V A E S T I O 1228.

An Episcopus nondum consecratus fruatur priuile-
gio cap. fin. de priuileg. in 6. & quid
de statum ecclesie.

S V M M A.

- 1 Episcopus electus non fruatur priuilegio altaris vian-
tici.
- 2 Occidit Episcopum non electum non occidit Episcopum.
- 3 Episcopi confirmati licet non consecrati fruuntur pri-
uilegio altaris viaticis.
- 4 Assumpti ad Episcopatum in Romana curia quādo
incipiunt gaudere priuilegio altaris viaticis.

Quoad Episcopos electos tantum non habere
locū priuilegium altaris potestatis cap. fin. De
priuileg. in 6. pro certo supponendum, nam quan-
uis fuit in via ad Episcopatum, non sunt tamē adhuc
Episcopi, sed tantum designati ad Episcopatum. Ec
proinde nondum tuoc in grada, & statu Episcopali.
Et ideo si quis occidat Episcopum electum tantum,
non dicitur occidit Episcopum, vt obseruat Man-
der. in reg. 16. Cancell. qn. 19. n. 13. Gonsal. ad reg. 8.
Cancell. Glos. 9. 4. n. 17. Ruif. de *luc. personarum* *extror.*
Ecclesiæ *gram. lib. 3. cap. 7. n. 9* Barb. de *possi. Episc. pars. 3.*
alleg. 5. n. 13 quod alios citat.

Quoad Episcopos autem confirmatos non autem
consecratos negant Hostien. in cap. *cum elum* 1. n. 10.
De priuileg. *Atan. in cap. fin. n. 8.* De *regul. Alciat. conf. 1.*
n. 12 lib. 1 dicendum tamen est, gaudere priuilegio *Al-*
taris potestatis concessio in cap. fin. De priuileg. in 6. Ita
Suarez. de *consensu* disp. 18. sect. 1. n. 7. aliter gaudere
omnibus priuilegiis Episcoporum. *Gauan. in manual.*
verbo, Episcopus. n. 10. Squillant. de *obligat. & priuileg.*
Episcop. pars. 3. cap. 4. n. 15. Tanner. in *q. moral. tr. 2.*
qn. 48. Ratio est quia eo ipso, quod est confirma-
tus est verè Episcopus quoad dignitatem iuxta cap.
Nos & cap. *manifesti*. vbi Glos. de *electis*. Vnde cū Pri-
uilegium concessum contemplatione gradus, &
dignitatis, habebit locum etiam, quoad ipsos.

Ex dictis colligitur. Quod cum in assumptione
ad Episcopatum in Romana curia interueniant plu-
res actiones, nempe nominatio facta à Pontifice,
examen, præconlatio Consistorialis, præpositio
item consistorialis, suscepio Rocchetti de manu eius-
dem Pontificis, & denique consecratio, non conse-
cratus, quis verè Episcopus quouique consistorialiter
propositus fuerit nam nominatio, examen, & præ-
conlatio, se habent, vt præparatoria ad consecra-
tionem dignitatem Episcopalem. Vnde neque frui po-
testat præsentis priuilegio, neque ceteris concessis
Episcopis, quoad vique propositus fuerit consi-
stetio.

QVÆSTIO 1229.

An Episcopus celebrare possit in aliena Diocesi
absque licentia ordinarij.

S V M M A.

- 1 Episcopus in aliena Diocesi absque licentia Diocesani.
- 2 Fausse celebrare in absente decreto, quod exteri non celebrant sine licentia.
- 3 Deinde id ei est censum.
- 4 Episcopus in aliena Diocesi non subditur Diocesano nec etiam ut delegatus.
- 5 Episcopus celebrans in aliena Diocesi potest benedicere cum versis nomen domini benedictum.

Difficultas præcedit etiam de celebratione in Ecclesiis, in quibus solesse celebrari. Et quod non possit celebrare, ubi est receptum Concil. Trid. & Episcopus prohibuit, ne quis extra celebret absque sua licentia, venit in consequentia id quod tradit Antonel. de regim. Ecclesiæ. lib. 1. cap. 1. §. 1. n. 6. quia cum quilibet Episcopus sit delegatus Apostolicæ Sedis in ordine ad seruandam & vitandam celebrationem Missæ, & consequenter quoad hoc sit mor omni Episcopo, poterit decernere, quæ putat necessaria in hac materia, & quæ decernit, ligabunt etiam alios Episcopos, quantumuis aliis non subditos.

Dicendum tamen est. Episcopos posse celebrare in aliena Diocesi absque ordinarij licentia, etiam si in res. parum sit Conc. Trid. & ad id decretum ordinarij quod ex veri ubi non celebrant absque licentia. Hoc ante Conc. Trid. tradidit Glossa in cap. 1. de priuil. in 6. ubi Geminian. n. 3. & pars Conc. Zerola in praxi. verba. Episcopus n. 3. §. 1. Barbosa de potest. Episc. par. 1. alleg. 1. 7. n. 6. Alzedo de præsent. Episc. dignit. par. 1. c. 13. n. 8. Squill. de oblig. & priuil. Episc. par. 1. c. 4. n. 3. 2.

Hoc desumitur ex cap. fin. De priuil. in 6. ubi conceditur Episcopis, quando etiam absunt à propriis Ecclesiis, & Diocesis, quod possint celebrare ubique cum altari viatico. Quia autem cum facultate Pontificia potest ubique celebrare cum saltari viatico, potest in qualibet Diocesi celebrare absque licentia ordinarij, ut deciditur in cap. in his de priuil. præsertim si celebrent in Ecclesiis cum id sit quid minus, quam celebrare cum altari viatico. Cui autem conceditur, maius, conceditur etiam quod minus est iuxta regulam. cap. cum illis de reg. iur. in 6. ubi Dicitur.

Accedit etiam quod Episcopus licet existens in aliena Diocesi non subditur ordinarij, etiam ut delegatus Sedis Apostolicæ nisi delegatus sit in specie extensa ad ipsum, & id eo quod statuit pro propria Diocesi, etiam ut delegatus Sedis Apostolicæ non efficiunt exteros Episcopos. Quod in specie locum habet in presenti casu. Nam Episcopi constituuntur delegati Sedis Apostolicæ in ordine ad tollendos abusos circa sacrificium Missæ, per illud decretum de foris. & vitan in celebrat. Missæ. sess. 12. Quod autem Episcopus celebret in aliena Diocesi etiam cum altari viatico, non continet aliquem abusum, cum id ei concedatur à iure, neque enim abusus est, quod sit lege concedente.

Ex quo sequitur quod dum celebrat in aliena Diocesi, potest Episcopus benedicere cum versis ubi sit nomen domini benedictum, ut tradunt etiam Zerola in praxi. verba. Episcopos, n. 3. §. 1. n. 1. Rodriquez in sum. cap. 67. de Episc. par. 1. Barbosa de potest. Episc. par. 1. alleg. 27. n. 64. Pual. par. 1. §. 1. n. 3. verbi benedicti Alzedo de præsent. Episc. dignit. par. 1. cap. 13. n. 1. Squill. de oblig. & priuil. Episc. par. 1. cap. 4. n. 2. Nam modus istius benedictionis.

Tom. 11.

nis non est actus Iurisdictionis prohibitus exerceere, sed potius spectat ad ordinem. Deinde quia concessa celebratione Missæ censetur etiam concessum, quod venit in consequentia, nempe proprius modus benedicens Episcopalis tanquam accessorius ad celebrationem Missæ, quod est personaliter concessum iuxta cap. Prudenti. §. si vero De offic. deleg. & notant Crautet. de antiq. temp. par. 4. in princ. n. 67. Eoet. in Topica iur. loc. 4. concessione antecedit. ad consec. consec. p. 1. n. 2.

QVÆSTIO 1230.

An Episcopus possit in aliena Diocesi celebrare
Missam cum insignibus Pontificalibus.

S V M M A.

- 1 Insignia Pontificalia quantum sint.
- 2 Insignia Pontificalia alia ad ornatum, alia in signum iurisdictionis.
- 3 Episcopus an possit vi insignibus Pontificalibus celebrare extra Diocesim.
- 4 Episcopus non potest in aliena Diocesi exercere Pontificalia etiam quoad usum.
- 5 Episcopus potest in aliena Diocesi vi insignibus Pontificalibus.
- 6 Concil. Tridentinum non prohibet usum insignium Pontificalium, sed exercitium altum Pontificalium.
- 7 Usus Pontificalium aliorum exercitium differtur, & in quibus.
- 8 Usus Pontificalium inest altum celebrandi ut accessus sui principalis.
- 9 Episcopus in aliena Diocesi an possit celebrare cum baculo.
- 10 Abbates Lateranenses solum ex speciali privilegio videntur baculo extra proprias Ecclesias.
- 11 Concil. Trid. prohibet exercitium Pontificalium in aliena Diocesi infirmatum informatum aliqne alia iurisdictionali.
- 12 Deinde baculi in forma Pontificali est altum iurisdictionis.
- 13 Aliud celebrare cum insignibus Pontificalibus, & aliud celebrare Pontificaliter.
- 14 Celebrare Pontificaliter continet exercitium Pontificalium.
- 15 Insignia Pontificalia quomodo sint signa iurisdictionis.
- 16 Benedicere cum baculo est benedicere iurisdictionaliter.

Multum an sit signum iurisdictionis, sed dignitas.

Olconius de magnif. milit. Eccles. par. 1. lib. 1. cap. 8. recenset insignia Episcopalia, quæ sunt Mithra, Baculus pastoralis, Annulus, Sandalia, Chirotheca, & Cuiusque pectoralis, Tunicella, Dalmatica, & habent suas mysticas significationes, de quibus latè Durand. de diuin. offic. lib. 1. cap. 13. & seq. Et de his dubitatur an possit, uti in aliena Diocesi absque licentia, quando celebrat Missam absque eo tamen, quod exerceat aliquem actum ordinis Pontificalis; quia certum est, quod non potest officium huiusmodi, actum exerceere cum id sit prohibitum per Conc. Trid. de quo infra, dum prohibet exercitium Pontificalium.

Supponendum autem quod insignia Pontificalia non omnia eodem modo se habent. Quædam enim solum ad ornatum conferunt, etiam quoad mysticam significationem quia scilicet ordinantur ad ornandum omnem Pontificem in ordine ad suas functiones, & mysticè significant illas qualitates, quæ ordinantur ad spirituales operat, ut constituit examinatori mysticas significationes, quæ recipiunt Durand. a præced. c. 1. Atque vero vltra ornatum, & significationem mysticam, sunt etiam in signum potestatis, & Iurisdictionis, & talis est Baculus; nam est signum potestatis spiritualis, quæ habet supra, suum populum.

LII 3

Et

Lateralensem, vt refert Tambur. *tom. 1. de iure Abb. disp. 27. quæst. 3. num. 10.* cuius tenorem refert. Ergo neque Episcopi poterunt vti in aliena Diœcesi, cum ibi non habeant iurisdictionem, & proinde non possint ostendere iurisdictionem habere.

- 11 Dices Concil. Trident. prohibet tantum exercitium Pontificalium, quatenus dicit vsum Pontificalium informatum aliquo actu iurisdictionis, aut ordinis, vt dictum est. Ergo sub hac prohibitione non continetur vsum baculi. Resp. Prohibere vsum pontificalium informatum quocunque modo aliquo actu iurisdictionis, aut ordinis, vsum autem Pontificalium cum baculo est informatum aliquo actu iurisdictionis non determinato, sed applicabili eumque actu determinato, omni ostensione iurisdictionis, & declaratione per signum, quod ibi habet iurisdictionem. Hæc autem declaratio, & ostensio sicuti supponit iurisdictionem, ita illam exercet, non circa aliquam materiam determinatam sed in communi erga Populum, dum se exhibet illi tanquam superiorem, & populus tanquam talem illum venerat.

- 12 Dices in Clem. fin. de priuil. conceditur Archiepiscopo, quod in locis exemptis provincie possit in pontificalibus celebrare diuina officia, & quod idem possit Episcopus in locis exemptis Diœcesis. Ergo non poterunt extra provinciam, aut Diœcesim, quia coeessio non extenditur extra provinciam, & Diœcesim. Quia concessio non extenditur extra ipsas, sed nominatim stat pro Diœcesi aut Provineta. Quod etiam confirmari potest ex Cap. *Abbas de priuil. in 6.* vbi Abbas, qui habet facultatem benedicendi solemniiter in propriis locis, non possunt extra ipsa benedicere. Resp. Aliatum tex. loqui de celebrat. Diuinorum autem de vfu Pontificalium; neque enim idem in Pontificalibus vbi sunt vti insignibus Pontificalibus in celebratione Missæ priuatæ, & aliud celebrare diuina officia in Pontificalibus, nisi primam solū vsum dicit ornatus Episcopalis, ut secundum dicit illū specialē modum, quo officia in Pontificalibus, seu Episcopis celebrantur. Hic autem modus ita qualifient diuina officia, vt, ratione ipsius sint propria Episcoporum, & ratione ipsius eleuantur, vt pertineant ad ordinem Episcopalem. Vnde celebrare in Pontificalibus dicit vsum ipsi informatum aliquo actu concernente ordinem, atque adeo exercitium pontificalium, quod non competit Episcopo in aliena Diœcesi.

- 14 Ad fundamentum primæ sententiæ patet responsio ex dictis, quatenus procedit ex auctoritate Concilij Trident. Ad id, quod additur de praxi resp. Quod praxis procedit de celebratione in pontificalibus Diuinorum officiorum, quæ vt dictum est coatinet exercitium pontificalium cum sit cum actu concernente ordinem; non autem de vfu pontificalium simplici in Missis priuatis. Quia si in his, non ipsi videntur, inde fit, quia commodius est sine ipsis celebrare, & etiam quia vltimum illa non habet secum, dum sunt in aliena Diœcesi.

- 15 Ad contr. Insignia Pontificalia continere signa iurisdictionis, si sint cum baculo, secus autem sine baculo. Deinde etiam cum baculo non sunt signa iurisdictionis nisi in habitu non autem in actu. Sicut autem Episcopus in aliena Diœcesi retinet iurisdictionem in habitu, ita etiam potest habere signa huius iurisdictionis. Non potest autem vti baculo, quia in fine Missæ debet benedicere populum cum baculo, benedicere autem cum baculo, est iurisdictionali modo benedicere, quia impenditur benedictio cum ostensione iurisdictionis, & ideo est vti pontificalibus informatis actu aliquo iurisdictionali, nec est benedictio simplex Sacerdotalis, sed eleuata ratione modi, & ritus ad ordinem Episcopalem, sicut etiam est benedicere populo, vt proinde iuxta Clem. fin. de priuil. non conuenit Archiepiscopo, nisi in Provincia, & Episcopo in Diœcesi.

Ex dictis colligitur. Quod Mithra nequam est est signum iurisdictionis, sed ratum dignitatis, & spectare ad decorem, & ornatum, vt obstat Venerod. libro secundo, de ritib. Eccles. cap. 9. num. 15. quod satis ex eo constat, quod Episcopi ex vnanimitate coram summo Pontifice, in cuius deponitur signa iurisdictionis, vnde etiam Cardinales deferunt Rochetum cooperatum, quod delectum gestant Sede vacante. Et hoc distinetur etiam ex Cap. *Ve Apostolica de priuil. in 6. ibi. de ex maiestate, ac decore maiori ornatum, maiestas apostolice dignitatis, & postea subsequitur dispositio de qualitate Mythæ itare dignioribus decreuit magis ornata, minus dignis minus ornata, vt appareat discrimen dignitatis, quando simul conueniunt Vnde constat ex hoc textu, quod Mythra est ad decorem, & in signum dignitatis.*

Q U A E S T I O 1231.

An stante interdicto possint Episcopi celebrare
etiam.

S Y M M A.

- 1 Episcopus non potest celebrare coram interdictis ad ipsi.
- 2 Episcopus celebrare potest stante interdicto locali, nisi mixto.
- 3 Iura, ex quibus hoc desumitur.
Cum quibus conditionibus celebrare possit.
- 4 Episcopus stante interdicto an possit coram si factum celebrare.
Privilegia quomodo interpretanda.
- 5 Episcopus an possit celebrare vel facere celebrare in loco specialiter interdicto.
- 6 Privilegium Episcoporum celebrandi stante interdicto factum est in commune.

Difficilis procedit, quoad interdictum locale, seu mixtum, nempe locale, & personale simul; nam si sit purè personale, cessat difficultas, siquidem si Episcopus ipse erit interdictus, certum est, quod non potest celebrare, alioquin esset, & non esset interdictus: Si verò ceteri sint interdicti, certum etiam est, quod non potest coram ipsis celebrare nisi forte ipse posuerit interdictum, & celebrando intendat tollere interdictum, siquidem alio modo non potest venire contra interdictum, quia stante interdicto etiam ab ipso posito, de iure communi venit, quod non possint admitti; non potest autem Episcopus tollere effectus iuris communis, cum non sit supra ipsum & à fortiori idem sequitur si à superiori sint interdicti.

Dicendum est. Episcopum celebrare posse tempore interdicti locali, seu etiam mixti. Ita tradunt communiter Doctores. Gloss. in cap. fin. verbo. Transgressione, de priuil. in 6. Specular. lib. 1. tit. de dispensat. p. 1. §. 5. num. 23. Villadiego de irregularitat. cap. 5. num. 15. Syluester verbo. Interdictum. quintum, quæstione quinta, vet. Quintum Armilla verbo. Episcopus. num. 22. S2. num. 16. Vgolin. de offic. Episcop. c. 5. num. 2.

2. n. 4. part. 1. Angel. verbo Interdictum. C. num. 2. Innocentius in cap. Quæstio. de his, quæ sunt à ma. par. cap. Couat. in cap. Alma mater §. 2. num. 7. vet. poterant. restant de communis, Henriquez lib. 13. sum. cap. 44. num. 6. Lancel. in templo omni. ind. lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 21. Alzedo de præcl. Episcop. dignit. cap. 13. num. 20. Sayt. de censur. lib. 5. cap. 5. num. 16. Vener. lib. 17. Exam. Episcop. cap. 14. num. 30. Barbosa lib. 1. de iur. Eccles. cap. 12. num. 27. Squillanti de obligat. & priuileg. Episcop. part. 3. cap. 4. num. 16. Thomas Hurtad. part. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 6. resol. 27. num. 286.

3 Quia autem hoc totum dependet à Iure, ad id solum ex iure ostendi potest, statuitur id igitur in cap. Quid multi de priuileg. & in cap. fin. de priuileg. in 6. ubi etiam conceditur, quod possint facere eorum se celebrare, vt tamen hoc locum habeat, oportet, quod Episcopi non præstiterint causam interdictio, nec studeant dolo in ipsum influxerint, vt in dicto cap. Quid multi. ibi. Peram hoc illis concedimus, qui causam aliquam non præstiterint interdictio, nec quicquam doli, vel fraudis iuxerint. Rursus etiam requiritur, quod tanus clauis, nec pulsatis campanis submissa voce, excommunicatis, & interdictis excludis celebraret & decerneret in eod. cap. Quid multi & aduersus glossam in cap. fin. verbo. Transgressionem de priuileg. in 6.

4 Dubitatur autem, an possit Episcopus coram se facere celebrare per Sacerdotem, qui causam dedit interdictio; videtur enim ex vna parte affirmatiue respondendum quia tunc non celebrat ex iure proptio, sed ex iure Episcopi, qui potest eorum se facere celebrare. Sed tenendum est, quod non possit facere celebrare, nisi per Sacerdotem, qui alias possit celebrare, nam si non conceditur Episcopo celebrare, si dedit causam interdictio, ita etiam non potest vti, nisi opeta illius, qui interdictio, causam non dedit. Ratio generalis est, quia priuilegia ita accipienda, & interpretanda sunt, vt manuteneatur Ecclesiæ disciplina Cap. Priuileg. de priuileg.

5 Rursus dubitatur, an possit Episcopus celebrare, aut celebrare facere in loco specialiter interdictio. Per locum autem specialiter interdictum intelligitur Ecclesia aliqua loci, ita vt non sint interdictæ omnes Ecclesiæ eiusdem loci. Affirmant Olien. in cap. Quæstio. de his, quæ sunt à ma. par. cap. Thomas. Hurtad. part. 1. resol. moral. cap. 6. resol. 27. num. 286. Quia cum priuilegium sit ample interpretandum debet comprehendere quicquid venit nomine interdictio, vnde etiam interdictum speciale sed non habere locum priuilegium in interdictio speciali tradunt. Syluester verbo. Interdictum §. quall. §. vers. Quintum. Villadiego de irregularit. cap. 5. num. 15. Couat. in cap. Alma mater §. 2. num. 7. vers. poterant. Angel. verbo. Interdictum 6. num. 1. Henriquez libro. 13. sum. cap. 44. num. 6. & habet ex d. Cap. Quid multi. de priuileg. ubi priuilegium coarctatur ad interdictum commune & vniuersale. ibi. concedimus, vt cum commune terra interdictum fuerit. Si ergo conceditur priuilegium, quando interdictum fuerit commune, non conceditur, quando fuerit speciale cap. autem finale de priuileg. in 6. accipit ab hoc textu declarationem, cum via lex per aliam declaranda sit, & vitanda correctio iuris, quantum fieri potest. Accedit etiam ratio, quia concedere priuilegium celebrandi in loco specialiter interdictio, cum alibi celebrari possit, non tam fuisset liberalitas, quam prodigalitas gratiarum & non tam tenderet ad conferendum beneficium, quam ad enervandam disciplinam Ecclesiasticam.

6 Est tamen aduertendum, quod modò dictum

priuilegium Episcoporum factum est ius commune, competens omnibus tam Clericis quam Regularibus, vt scilicet tempore interdicti celebrare possint diuina officia cum illis quatuor conditionibus, nempe submissa voce, sine pulsatione campanarum, ianuis clausis, & excludis interdictis, & excommunicatis Ita in Cap. Alma mater §. Adversus de feri. excommunicatis in 6.

Q U A E S T I O. 1231.

An tempore cessationis à diuinis possint Episcopi celebrare.

S Y M M A.

- 1 Cessatio à diuinis in quo consistat. In qua differat ab interdictio.
- 2 Episcopus celebrare potest in generali cessatione à diuinis.
- 3 Cessatio à diuinis est regulanda sicut regulatur interdictum.
- 4 Quod Regularis priuilegium nulla est differentia quoad interdictum & cessationem à diuinis.
- 5 Priuilegia Regularium in materia interdicti &c. extenduntur ad Episcopos.
- 6 Ratio priuilegii pro interdictio habet locum etiam in cessatione à diuinis. Quale priuilegium extendatur ad extensionem rationis.

Cum cessatio à diuinis consistat in cessatione ab officiis diuinis, & ministracione sacramentorum determinata ad locum, de qua agitur in Cap. Dilectis filijs de appellat. & in Cap. Irrefragabili. §. eorum de offic. ordinat. & in cap. sic enim, & in cap. quoniam, de offic. ordinat. in 6. & in Clem. de feri. excommunicatis, dubitatur enim an in hoc tempore possit Episcopus celebrare. Quamuis autem equiparetur interdictio, in pluribus tamen ab ipsa differet, vt obseruat Sayt. libro quinto, de censur. cap. 17. numero tertio, & sequent. ubi assignat sex differentias, quibus differt in interdictio etiam antiquo strictissime sumpto. Cum autem sit duplex vniuersalis, quæ vniuersaliter locum afficit, & specialis, quæ non afficit omnes, sed tantum aliquam, vel plures Ecclesias eiusdem loci, certum est, quod non potest Episcopus celebrare ubi adest specialis cessatio à diuinis ob rationem, de qua dictum est in precedenti, n. 5.

Dicendum est. Episcopos celebrare posse tempore generalis cessationis à diuinis, Ita In. Andr. in cap. Dilectis, de appellat. Adversus, parte secunda, sum. libro septimo, titulo sexto, art. 7. vers. nec enim Tabiena verbo. Interdictum primo, numero septimo. Couat. in cap. Alma mater parte secunda, §. 4. numero septimo, vers. Hinc patet Henriquez lib. 13. sum. cap. 51. numero tertio, Sayt. de censur. libro quinto, cap. 19. numero quinto, Gutierrez libro primo, Canon. quall. cap. 50. num. 6. Alzedo de præcl. dignitat. Episcop. cap. 13. num. 22. Rodriguez in Compend. quall. Regal. resol. 80. num. 4. Thomas Hurtad. part. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 6. resol. 27. num. 290.

Hoc autem asseritur à Doctoribus, quia priuilegium, quod habent celebrandi tempore interdicti extendunt etiam ad tempus cessationis à diuinis. Extensio autem fundatur in eo, quod priuileg.

De Priuileg. Episcop. &c. Quæst. 1232. 1233. 455

privilegium est fauorabile, & cessatio à Diuinis equiparatur interdictioni, ita ut regulentur secundum formam interdictioni, et proinde quauis in Cap. *Alma mater. De synen. ex. om. uicis. in 6.* nihil disponatur de cessatione à Diuinis, attamen, quia disponitur, quod interdictionem suspendantur in quibusdam festis, in iisdem etiam suspendi ut cessatio à Diuinis, ita interpretantur consuetudine, & Doctorum auctoritate. Vnde etiam privilegia, quæ conceduntur pro interdictione in ordine ad officia diuina, debent cessare etiam concessa pro tempore cessationis à Diuinis.

Præterea ex eo deduci potest extensio, quod Regulares privilegiati sint, quod in forma oblationis, nulla sit differentia inter celebrationem à Diuinis, & quodcumque interdictionem. Ita Leo X. conc. his fratribus Minoribus, ut refert *Compend. Priuileg. mendicantium. verbo. Interdictionum* l. num. 17. Cum autem privilegia Regularium in hac materia extendantur ad Episcopos iuxta Cap. *Quod multis. De priuileg.* hoc quoque extendendum est ad Episcopos, ut eo. pote cessationis à Diuinis eodem modo celebrare possint, ac tempore interdictioni.

Accedit etiam in quod ratio, quæ militat in concessione celebrationis cum altari portatili pro tempore interdictioni, habet locum etiam in cessatione à Diuinis, quia scilicet non decet, quod Episcopus sinat præterire aliquem diem, in quo aut non celebrat Missam, aut aut non audit, quæ assignatur in Cap. *fin. De priuileg. in 6.* Et ergo privilegia celebrandi tempore interdictioni extendi debet etiam ad cessationem à Diuinis, quia est insertum in corpore iuris, & ideo regulatur ad modum legis & extenditur ex identitate rationis, ut tradit *Ordin. conf. g. m. 7. Butr. in cap. Cum olim in sint de verb. significat. Felin. in cap. Postulasti num. 13. limit. 5. de script. German. de iudic. Cardinal. 4. nec non quædamque num. 17. Rodriguez quæst. Regal. 46. art. 11. som. 2. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 1. num. 8. Vnde cum extendatur ratio, quæ militat in interdictione ad cessationem à Diuinis, privilegium quoque extenditur.*

QVÆSTIO 1233.

An privilegium interveniendi Missæ extendatur ad domesticos, & familiares:

S V M M A.

1. Privilegium interveniendi missa non so extendit ad familiares Episcopi, qui causam dederunt interdictioni.
2. Familiares Episcopi tempore interdictioni possunt intervenire Missæ.
3. Privilegium audiendi Missam &c. extenditur ad familiares.
4. Quinam sint familiares Episcopi.
5. Domesticorum appellatio, quæ variatur.
6. Episcopus tempore interdictioni potest omnes Sacerdotes familiares facere coram se celebrare.
7. Quid si non habeat familiarem Sacerdotem.
8. Concessio privilegio conceduntur omnia sine quibus esset in nullo.
9. De iure nemo potest Episcopum per quoslibet non impedire facere coram se celebrare tempore interdictioni.

Supponendum est, Privilegium, quod habent Episcopi celebrandi Missam, aut faciendi coram se celebrari tempore interdictioni submissa voce, i. i. clausi, expulsi excommunicati, & interdictioni, non pulsatis Campanis non extendi ad familiares, & Ten. 11.

domesticos Episcopi, qui causam dederunt interdictioni, aut aliquo modo influxerunt in delictum, propter quod est impossibile, quia excluduntur semper in iure à participatione eorum, quæ aliquo modo derogant effectui interdictioni, & ex gratia conceduntur & specialiter in Cap. *Luce vobis. De priuileg. in 6.* & idem dicendum est etiam quoad cessationem à Diuinis quoad reliquos.

Licendum est. *Domestici & familiares Episcopi. rati participare in privilegio audiendi Missam tempore interdictioni.* Ita in causa privilegij Bullæ Cruciatæ docent communiter Doctores eam commentantes, & exprimitur etiam in ipsa Bulla. Et generaliter privilegium Dominorum audiendi Sacram tempore interdictioni extendi ad familiares tradit Metrol. tom. 3. libel. moral. disp. 6. cap. 3. deb. 10. cand. 4. num. 135. Suarez lib. 9. de legib. cap. 11. num. 8. Azor. part. 1. lib. 3. cap. 23. quæst. 7. Angelus verbo. Privilegium n. 7. Nauar. cap. 27. manual. n. 180. Facundus præcep. 1. Eccles. lib. 2. cap. g. m. 11. Taberna verbo. Privilegium n. 7. Vlysses num. 6. Barbosa in cap. *Luce vobis* n. 2. de priuileg. in 6.

Est enim generaliter interpretatum, quod privilegium interveniendi Missæ tempore interdictioni, aut celebrandi, extendatur etiam ad familiares privilegiati. Ita declaravit Innocentius VIII. in Cap. *Luce vobis de priuileg. in 6.* ibi. *Cum conceditur singulis personis, ut modo permixto tempore interdictioni celebrare valeant, vel audire divina, etiam familiares domesticos ad audiendum missam, & celebrandum suis diuinum officium licet admittantur.* Ex quibus constat, qui nomine familiarum intelligantur, cum enim dictioni familiares, addat *etiam domos, & officii,* restringit significationem ad eos, qui domesticus sunt, & proinde non solum sunt familiares, sed etiam simul cum ipso habitant ad differentiam familiarum extraneorum, qui veluti ex privilegio gaudent familiaritate.

Sed quid, si aliquis inferuieret tenera Episcopo in domesticis functionibus, sed non habitaret in palatio, sed in propterea domo ob commoditatem, Resp. Adhuc venite appellatione familiarum domesticorum, quia Domesticonum appellatione veniunt illi, qui aliquo modo sunt pars, aut membrum illius societatis, quæ in domo consistit sub vnus Capite, cui aliquo modo subest, ut observant Bald. in l. 2. C. de testib. Felin. in cap. *In iuris de testib. Atzin. conf. 13. num. 14. Mascad. de probat. conclus. 133.* Et ideo habitatio in eadem domo iurisdictione habet ad esse domesticum, & solum confert, quatenus inducit societatem, & coadunationem sub eodem capite.

Ex his colligitur, Quod si Episcopus habeat plures Sacerdotes sibi familiares domesticos, poterit omnes coram se facere celebrare, ut constat ex illis verbis allatis Privilegij. *Ad audiendum missam, & celebrandum suis diuinum officium licet admittantur.* Cum enim ut possit suis familiaribus ad celebrandum sibi diuinum officium, & privilegium non constet ad vnum, sed de omnibus loquatur, poterit omnibus uti, & facere quod coram se celebrant.

Secundò colligitur, Quod si casu aliquo Episcopus non habeat aliquem Sacerdotem inter domesticos familiares, aut quia infirmitate, aut alio modo impediantur, ne possint celebrare, uti poterit aliquos extraneo Sacerdote, qui coram se celebrant tempore interdictioni, nisi causam dederit interdictioni, aut aliquo modo concurrerit ad delictum, propter quod est impossibile. Quia cum habeat privilegium, quod possit coram se facere celebrare tempore interdictioni, ut in Cap. *fin. de priuileg. in 6.* conceditur etiam quod possit uti extraneo Sacerdote, alioquin privilegium esset inutile. Et idem in similia tradunt Glossæ in cap. *Heu* M M m

verbo. Non debent. de priuil. in 6. lo : Ande. *ibidem* Angel. *verbo.* Interdictum 6. num. 6. Syluester *verbo.* Interdictum 5. *quæst.* 1. Sayr. lib. 5. de censur. cap. 5. num. 29. qui alios citat. Suarez lib. 8. de leg. cap. 11. num. 7.

- 7 Verum quia hæc procedunt à tota forma interdicti secundum ius antiquum. De iure nouo aliter dicendum est. Cum enim iuxta dispositionem Cap. *Alma mater* 5. *Alycinus.* Deservit. excommunicatis. in 6. celebrari possint Missæ. & diuina officia per omnes exclusis excommunicatis. & interdictis. Campanis non pulsatis. Ianis clausis. & submissa voce. Ideo poterit Episcopus per quoscumque non impeditos facere coram se celebrare. & etiam quoscumque præter exclusos admittere. quando celebrat etiam priuati in pœprio Ocasorio.

Q V A S T I O 1234.

An Episcopus teneatur celebrare. aut audire missam tempore interdicti.

S V M M A.

1. Episcopus tempore interdicti teneatur dictas festiuitates celebrare aut audire Missam.
2. Interdictum non impedit Episcopos quoad celebrationem.
3. Tempore interdicti celebranda missa. & diuina officia.
4. Causa finalis. ob quam interdictum fuit interdictum.
5. Preceptum audiendi Missam aut celebrandi. durat tempore interdicti quoad omnes additis festiuitates Ecclesiæ.
6. Interdictum secundum formam antiquam non eximit Episcopos à celebranda aut audienda missa.
7. Familiari Episcopi teneatur tempore interdicti audire missam.

DOmnes videntur existimare. quod sit eadem ratio de omnibus priuilegiatis quoad auditum. Item Missæ diebus festis tempore interdicti. esse tamen displicent rationem quoad Episcopum. & alios. quibus competit interesse officii diuini. constabit ex dicendis. Itaque dicendum est. *Episcopos tempore interdicti in diebus festiuitatis teneri celebrare Missam. aut audire sacrum. nec excusari ratione interdicti. quasi non sit eis priuilegium.* Ita loquens de Clericis. & Religiosis. Trullench. in *Bullam Gracianæ*. lib. 1. §. 3. dñb. 6. n. 4. & loquens specialiter de Episcopis Thoma Hurtad. part. 1. *resol. moral. tract. 2. cap. 6. resol. 28. numero 129.*

- 2 Ratio autem est quia in tantum non tenebantur. in quantum interdictum ponit impedimentum. nec tenebantur ut priuilegio. quod tollit impedimentum. Sed quoad ipsos interdictum non ponit impedimentum. Ergo tenebantur audire. cum præceptum remanet in suo vigore expedito obstringens. sicut obstringit extra tempus interdicti. Min. prob. Interdictum non causat hunc effectum. quoad Episcopos suspendendi celebrationem. sed tantum eos obligat. ut quando celebrant. aut coram se celebrare faciunt. excludant interdictos. & excommunicatos celebratione fiat submissa voce. ianis clausis. non pulsatis Campanis. ut constat ex Cap. *Alma mater* 5. *Alycinus.* De sent. excommunicatis. in 6. Ergo quoad ipsos non prohibet celebrationem. sed solum aliquas circumstantias celebrationis.

- 3 Confir. In eodem Cap. *Alma mater* 5. eodem. Pon-

tifex non solum restringit effectum interdicti. ut dictum est. sed etiam inungit. quod celebratur Missæ & diuina officia. ut constat ex illis verbis. *Missæ celebrantur. & alia dicantur diuina officia sicut prius.* Item beneficiatos non conueniens ad diuina officia. præcipit priuati solitis distributionibus. Ergo reliquic in suo statu obligationes. quæ adsunt circa diuina officia. atque adeo etiam circa audiendam. vel celebrandam Missam.

Contra. 1. Causa finalis moderandi seueritatem interdicti. cum qui imponebatur secundum ius antiquum. fuit. quia ex tali seueritate. ut exprimitur in dicto Cap. *Alma mater.* exerceret indeunt in populi. pullulant hæreses. & infinita pericula animarum insurgant. ac Ecclesijs sine culpa earum debita obsequia subtrahuntur. Ergo tempore interdicti est præstandum totum id. quod alias esset præstandum. & conceditur in dicto Cap. *Alma mater.* quia finis. ob quem ibi restringuntur effectus interdicti exigit. quod præstetur. alias Pontifex non obtineret suum finem. ob quem illos restringit.

Ex dictis colligitur. Præceptum audiendi missam aut celebrandi tempore interdicti. durare quoad omnes Sacerdotes. qui sunt additi seruicio alicuius Ecclesiæ. sicuti etiam quoad alios clericos. & religiosius. qui eidem seruicio additi sunt ut narrantur etiam Trullench. & Hurtad. num. 1. citati. licet ex alio Capite. Ratio est quia quoad ipsos non est impolitum interdictum quoad hunc effectum abstinendi à celebratione. & officijs diuinis. nam cum in dicto Cap. *Alma mater.* eis iungitur. ut ea celebrent cum circumstantijs ibi expressis. non habet interdictum quoad ipsos causare huiusmodi effectus. & ideo remanet in vigore obligationes quibus antea ligabantur.

Secundò colligitur. Quod si interdictum feratur secundum formam iuris antiqui. & pœninde non restringitur in Cap. *Alma mater.* Adhuc Episcopum teneri in diebus festiuitatis celebrare. aut audire Missam. Ratio est. Quia Episcopus habet à iure. quod possit celebrare. aut coram se facere celebrare tempore interdicti iuxta Cap. *Quod multis de priuil.* & Cap. *fin. de priuil.* in 6. quod nunc iam est priuilegium quam les commune. Et ideo interdictum. quod impolitum. reprob. Episcopum pœnitentem celebrare de iurecum. nup. atque adeo impeditum. non extendatur suum effectum prohibitionis celebrationis ad ipsum. quia quamuis vniuersalis. illi tamen derogatur à dictis iuribus. & consequenter relinquit obligationem. quæ adorat circa auditionem. vel celebrationem Missæ.

Tertiò colligitur. Quod cum familiares Domestici Episcopi possint interesse celebrationi Missæ tempore interdicti. dum ab Episcopis celebratur. vel coram se facit celebrare iuxta Cap. *licet. vobis.* De priuil. in 6. tenebantur diebus festis interesse. Quia cum repetat eis de iure communis priuilegiatus relinquit. ut tales. utque adeo non extendat ad ipsam effectum prohibitionis non interueniendi Missæ. & consequenter eos relinquit cum sua obligatione. Hæc autem locum habent. sicut. & dicta nam. præced. Suppositò. quod interdictum priuilegijs interdictis in viginti latis non deroget.

Q V A S T I O 1235.

An liceat celebrare in Altari eodem die in quo celebrant Episcopi.

S V M M A.

1. In honorem Episcopi loci non celebrandum eodem die

in altari, in quo ipse Missam canauit.

2. *Potest tamen celebrari, si necessitas urgeat.*
3. *Decretum hoc, an adhuc vigeat. & num. seq.*
4. *Habet locum tantum quoad Missam solemnem ex vi sua dispositionis.*
6. *Ad id non habet locum.*
7. *Ep. Concilij provincialis.*
Nec habet locum quoad pronuntiam.
Fuit cautum pro manutendo ne plures Missa in eodem altari eodem die celebrarentur.
8. *Quæstio an peccet, qui, eodem die celebrat in altari, in quo celebravit Episcopus non habet locum.*

IN Cap. *fin. De consecrat. dist. 1.* statuitur ita. *In altari quo Episcopus Missam canauit, Presbyter eod. die aliam celebrare non profectus.* Hoc autem constitutum est in honorem, & reuerentiam Episcopi ut vbi aduertit Glos. quæ etiam notat, quod celebrari potest cum eiusdem Episcopi licentia. Cum autem dicat text. *Episcopus*, in singulari videtur antonomastice loqui, nempe de Episcopo loci, quibus plus est colendus, quàm in Episcopi exteri. Vnde Romæ hoc decretum non seruatur, nisi quoad summum Pontificem in Provincia autem mediolanensis statutum est in Concil. *Præfati III.* vt refert Nald. in *sum. verbo.* Episcopus nam. 31. difficultas autem est an modo vigeat hoc decretum.

Supponendum, autem est, quod celebrari potest eod. die in altari, in quo celebravit Episcopus, si necessitas aliqua urgeat, vt aduertit etiam Glos. in *d. cap. fin. de consecr. dist. 1.* communiter. DD. infra citandi, & desuntur etiam ex ipso verbo text. nam dicit celebrare non præsumit & proinde excludit illa tantum celebratio, quæ includit præsumptionem, quando autem est eorum iuncta cum aliqua necessitate, excludit præsumptionem neque enim fit ex præsumptione, quod fit ex necesse illate.

Prima sententia asserit, adhuc vigere huiusmodi decretum. Ita Tabieo *verbo.* Altare *num. 10.* Angel. *num. 8.* Syluester *nam. 5. ver. primo.* Armilla *num. 13.* Naldus *verbo.* Episcopus *num. 31.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. vltim. par. 9. num. 16.* Henricus *lib. 6. sum. cap. 28. num. 1.* Ragio de *Missâ quæst. 36. n. 5.* Lexana *in sum. ver. 60.* Altare *n. 11.* Baiobasib. *1. De vniu. iure Eccles. lib. 12. num. 23. & lib. 2. cap. 7. num. 25.* Facundez. *præcept. 1. Eccles. lib. 1. cap. 22. nu. 5.* qui tamen limitat ad Missam solemnem, seu Pontificalem. Homobon. *p. 1. ex am. Eccles. tract. 4. q. 138.* Ganan. *in Rubr. missal. p. 1. tit. 20. littera E. ver. Illud.* Pax Jordan. *lib. 11. tom. 1. Encubras. lib. 4. tit. 1. num. 149.* Faust. de *Eucharist. lib. 2. q. 241.* Paul. in *3. dist. 13. q. 2. ar. 4. conclus. 3.* Vgolin. de *ess. Episcopi p. 1. num. 4.* qui limitat ad Missam solemnem. Thomas Hurtad. *part. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 6. resol. 12. num. 230.*

Secunda sententia asserit, Hoc decretum abiisse in d. statutum. Ita Azor. *p. 1. lib. 10. cap. 27. q. 9.* Sutra *lib. 2. de sacris. Missar. cap. 14. num. 6.* Laitman *lib. 3. theol. moral. tract. 5. c. 14. n. 6.* Palauz *part. 4. oper. moral. tract. 22. n. 9. n. 12.* Dicañst. de *sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 8. n. 150.* Diana *p. 50. tract. 12. resol. 24.* Tambur. *opusc. de sacris. miss. lib. 1. cap. 5. §. 1. n. 5.* Quæritus in *rubr. missal. p. 1. tit. 20. dub. 6. ver. secunda sententia.* Quintanaduen. *tom. 2. tract. 2. sing. 11. num. 2.*

In hac difficultate probabilius mihi videret, quod Decretum habeat locum tantum quoad Missam solemnem vt volumus Vgolin. & Fernandez *citat. num. 9.* Romæ, in addit. ad *Nigrum de celebrat. miss. part. 6. articulo 8. quæst. 10.* citans Barholomeum à S. Faust. vt etiam indicat text. dum dicit, *In quo Episcopus Missam canauit.* canare eodem est sulcissimè eod. Tom. 11.

lebrate. Nec obstat quod Concil. Altiñodorense, condens idem decretum cap. 10. oon statui distione canauit, nam cura vnum ius per aliud explicetur, & distiones eorum continetur in distione canauit hæc autem vt magis specialis non contineatur in illis, debent secundum hoc magis specialem restringi. Præfettum quia, quando Episcopus non celebrat solemnitè, celebrat tanquam prius Sacerdos, & proinde ratione actionis non & debita talis reuerentia, cum sit adhibita vt propria Episcopi. Quod autem in Dicañst. Mediolanensi seruetur eorum ius, pronuntiat, quia id sp. scilicet ibi statutum est, vt dictum est *num. 1.*

Secundò probabile etiam videtur, quod modo dictum decretum non habeat locum saltem in alienis Ecclesiis. Num non semper & vbique seruatur, Imo ego non semel vidi celebrare statim in eodem altari in quo celebrauerat Episcopus nulla petita licentia, Quod si non sit vbi solemniter celebrauit, id conringit, quia est Altare maius, in quo, vltimum non solent alie Missæ celebrari præter solemnem. Deinde text. ille *Cap. fin. De consecrat. dist. 1. est* desumptum ex concilio Vrbeico, quod fuit Provinciali, sicut etiam Provinciali fuit concilium Altiñodorense II. quod idem statuit *can. 10.* Vnde quauis collectum fuerit à Gratiano, non habet vim obligandi, quia, quæ sunt in Decreto non habent vim, nisi quam dant Auctores, à quibus sunt desumpta.

Quod autem huiusmodi Decretum oon sit in vfu etiam pro Provincia, pro qua conditum est, colligitur ex eodem *can. 10.* Cooc. Altiñodorense, in eorum eodem decretum fuit, quod alius Presbyter oon celebraret in altari, in quo celebrauerat Episcopus, in quantum tunc non licebat eodem die celebrato plures Missas in eodem altari, ita enim habet *canon 50. Concil. Altiñodorense.* *Nem licet super vno altari in vna die duas Missas dicere, nec in altari, ubi Episcopus Missas dixerit Presbyter in illa die Missas dicat.* Quia autem aliqui putabant, quod hoc non haberet locum, quando Episcopus celebratoer, & proinde possit alia Missa celebrari in altari eodem, quasi non computaretur Missa Episcopi, idè Concil. innovat Canonem, & declarat, quod computetur Missa Episcopi, & proinde non possit à Presbytero celebrari in eodem altari eodem die. Cum ergo non sit in vfu, quod in singulis altaribus celebraretur vnica tantum Missa singulis diebus, nec etiam erit in vfu, quod non celebraretur eodem die in altari, in quo celebravit Episcopus, quia in tantum prohibebatur, in quantum non poterant celebrari plures Missæ in eodem altari eodem die.

Ex quibus conlatur cessare illam quæstionem, an peccet mortaliter, qui eodem die celebrat in altari, in quo celebravit Episcopus. Nam oon potest habere locum peccatum, quia iam decretum id probibens non amplius est in vigore etiam in Provincia, pro qua conditum est in vigore. Deinde extra illam provinciam quoniam habuit quia auctoritas Concilij. Provincialis non extenditur extra provinciam.

Et denique quia hoc non intendit canon sed quod in eodem altari eodem die oon celebretur plures Missæ.

QVÆSTIO. 1237.

An Episcopus excommunicatus faciens coram se celebrare, sit irregularis.

S V M M A.

- 1 Episcopus excommunicatus an irregularis, si faciat coram se celebrare. &c. cum. lq.
- 2 Celebrare, & si ingere celebrationi equiparentur.
- 4 Non est admittenda irregularitas qua non sit expressa in iure.
- 5 Excommunicatus si ingere celebrationi non imponitur irregularitas.
- 6 Pœna qua imponitur excommunicatis, & interdictis celebrationibus diuina officia.
- 7 Alio quomodo tribuitur imperanti, & auctoritati.
- 8 Irregularitas non habet locum nisi sit posita in specie pro tali alione.
- 8 Celebrare, & si ingere celebrationi non equiparentur.
- 9 O equiparationem non trahitur irregularitas.
- 9 Irregularitas non potest induci consuetudine.
- 10 Nec communis consensu Doctorum.
- 11 Episcopus interdictus faciens coram se celebrare non incurrit irregularitatem.

Procedit difficultas, quando auctorizat celebrationem & proinde influit in ipsam. Prima sententia afficit, incurrere irregularitatem. Ita Glossa in Clementi. *ita. verba.* Celebrari de priuil. quam poëta sequens finit communiter Vitalin. num. 6. Panor. mit. in cap. illud num. 8. de Cler. excom. ministr. Martio. Socin. num. 75. Archidiacon. in cap. 1. §. Cœuatur num. 3. De sentent. excommunicatis in 6. Franc. & Germanian. ibid. Stephan. Costa num. 85. & 90. Nicolaus Dionis. de Petros. ibid. Oskienfis in cap. Tota de excessib. prelat. vbi & ceteri Doctores. Couar. in cap. Alma mater pars. 1. §. 6. num. 9. vers. Qui verò. Maiol. lib. 3. de irregular. cap. 9. num. 7. & cap. a. n. 6. Tabiena. verba. Irregularitas 4. num. 3. Syluester n. 15. Angel. num. 40. Villadiego de irregul. cap. 2. Nauar. cap. 17. manual. num. 244. & consil. 12. num. 4. de sentent. excommunicatis. tom. 1. Henricus l. 14. sum. cap. 7. num. 3. Visual. in Candelab. part. 1. tit. de excommunicatis. num. 39. Vgolin. de consur. tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 17. Sayrus libro secundo, de consur. cap. 3. §. 1. num. 1. Aulla de consur. part. 3. disp. 6. sess. 2. dub. 6. Suarez de consur. disp. 11. sess. 1. num. 5. qui tamquam assertore probat impostam esse hanc irregularitatem, & proinde in rigore Iuris posse oppositum defendi.

Fundamentum huius sententiæ est, quia Io Cap. illud de Cleric. excom. ministr. vbi, cum Episcopus excommunicatus coram se fecisset diuina celebrari sub spe vtiq; incurrit penam, quam Canones infligunt, quomodo Pontifex ex misericordia duxit non infligendam. Secundò, Qui per alium facit pes se ipsum facere censetur, & proinde qui facit coram se celebrare reputatur, ac si excommunicatus celebraret. Tertio, Quia in dict. Cap. illud, equiparantur celebrare & si ingere celebrationi ibi post excommunicationem praesumptis diuina celebrare, vel si celebrari in ingere diuinarum. Facere autem celebrare & si ingere celebrationi, audire verò Missam non est si ingere celebrationi sed adiutorio.

Secunda assertio, non fieri irregularem, quia ex iure hæc irregularitas non habetur, ita Laiman. lib.

1. theol. moral. tract. 5. pars. 3. cap. 3. num. 4. dom assertit hanc irregularitatem esse introductam ex Doctor. auctoritate. Suarez discendens à priori sententia quoad iocundum, de quo est cas. tario, ac de excommunicato disp. 34. de consur. sess. 4. num. 17. Conioch. item de consur. disp. 18. dub. 6. 10 fin. Toler. lib. 1. cap. 72. num. 8. Alzodo de preced. Episc. dignit. part. 1. cap. 13. num. 27. Giballin. de irregulari. cap. quatuor, quæst. 2. propos. 2. consil. 12. ver. verum. cum nobis.

Dicendum est. Episcopum excommunicatum, si faciat coram se celebrare, non sit irregularis. Hoc conuincitur efficaciter ex regula, quod non sit admittenda aliqua irregularitas, nisi expressa in iure, vt desumitur in cap. 11. qui de sentent. excommunicatis in 6. ibi Cum id non sit expressum in iure, & tradant communiter Doctores ibidem Archidiacon. in cap. Apostolica inie. disp. 56. Felin. in cap. Ad audientiam. 10 fine De homicid. Maiol. lib. 1. de irregul. cap. 2. num. 1. Palud. in 4. dist. 25. art. 3. quæst. 1. censil. 2. Summa cooperator. libro tertio. tit. 9. quæstio quinta, vers. Quid si quis. Medina libro primo, sum. cap. 11. §. Visual. in Candelab. tit. de irregul. numero vigesimo octavo, & al. lib. 4. de consur. cap. vigesima septima, num. tertio, Philat. de offic. sacr. parte prima. lib. 4. cap. 6. nu. 1. Nauar. cap. 27. manual. num. 194. vers. Quin. Couar. in Clem. si furiosus. in 1. num. tertio, de homicid. Henricus lib. 1. 4. sum. cap. 1. num. 3. Tabiena verba. Irregularitas 1. num. 3. vers. secundo Sayr de consur. lib. 6. cap. 2. nu. 14. Tiracquel. in 1. si inquam verbo. Recuratur num. 243. lib. 2. de pen. leg. pan. cap. 7. docum. 3. Pan. not. in 1. fin. num. 8. de iura patron. Suarez de consur. disp. 40. sess. 4. num. 13. vbi habet, quod nulla irregularitas per solum consuetudinem eorumque quæ Auditorum opinione confirmatam admittenda sit nisi exhibetur ius canonicum, in quo continetur, & ceteri Doctores communiter. Nullus autem textus assertor, nec asserti potest, in quo continetur huiusmodi irregularitas, unde Doctores, qui tam ponunt illam deducunt, aut per extensionem aut ex consuetudine quæ tamen neque extat vt infra ostenditur aut alio modo, præterquam ex text. in quo sit expressa.

Ad primò oppositæ sentent. resp. Quod in illo Cap. illud de cler. excom. ministr. solum habetur Cum ea iurisdictionem facientes penam, quam canon. infligit his, qui post excommunicationem praesumptis diuina celebrare, vel si celebrationi ingere diuinarum ei non duximus infligendam. Vt aliquid probaret, oportere ostendere, quod pœna, quæ imponitur excommunicatis se ingere celebrationibus diuinarum celebrationi, sit irregularitas, quod tamen non ostenditur, & cum loquatur rex. vniuersaliter de omnibus se ingere celebrationibus, debet pœna esse communis, quæ tamen non est irregularitas, vt quoad Laicos affertur etiam Doctores oppositæ sententie. Imò non esse irregularitatem Iura declarat illa Verba. Et non duximus infligendam, Si eorum esset irregularitas, non fuisset infligenda, quia ipso facto contrahitur sed fuisset aufertenda. Vnde cum loquatur de pœna, quæ vt locum habeat, requirit factum iudicis eam infligentis, non potest esse irregularitas.

Est autem aduertendum, quod Gloss. in dicto Cap. illud. verba. Canon. de Cler. excom. ministr. citans tex. qui imponunt penam allegatam à Pontifice in dicto Capite citat, solum erat, in quibus imponitur pœna excommunicatis, & interdictis celebrationibus diuina officia, & hæc pœna est depositio, non autem irregularitas, nã citat Cap. si quis Episcopus 11. quæst. 3. vbi Episcopus deponitur & Cap.

De Priuil. Episcop. &c. Quæst. 1237. 1238. 459

& cap. *Latores ordiis de Cler. excom. nisi*. ubi similiter excommunicari, & interdici celebrantes depomuntur, & cap. *Fraternitas ordiis*. ubi priuatur beneficiis nullum autem. Text. citat, qui loquatur de irregularitate.

7 Ad 1. resp. quod quamuis actio solet tribui imperanti, aut auctorizanti, non tamen est eadē actio, sed longe diuersa, nam imperans agit totum moraliter dans motum moralem causae agentis, agens vero operatur physice actionem imperatam, & sunt diuersae species: nam imperans exercet tantum actionem imperij, & imperatus exercet aliam actionem alicuius speciei, nempe euerendi, caotandi, &c. Et in casu praesenti diuersitas actionis euidenter constat, nam faciens eam se ce ebatur, non exerceat aliquem actum ordinis, sed imperij, aut simile: celebrans autē exerceat actū ordinis sacerdotialis. Ex quo fit, quod ex eo, quod irregularitas sit imposita celebranti, non sequitur, quod sit imposita aduoni imperandi celebrationem, nam irregularitas debet esse imposita pro propria specie delicti, & actionis, ut locum habeat, nec sufficit, quod sit posita in casu simili, aut maiori, ut testans de comuni, docet Suarez de censur. disp. 40. sect. 4. n. 15. & sic declarat text. cap. *Is qui*. De sent. excom. in 6. ibi. cum id non sit expressum in iure. Ex eo enim, quod exprimitur irregularitas pro vna actione, non exprimitur pro alia. Sic etiam quando imponitur excommunicatio pro aliquo delicto, non le excedit ad facientes imperantes, &c. nisi exprimitur.

8 Ad 3. neg. in illo text. equiparari haec duo delicta nempe quod excommunicatus celebrat, & quod faciat coram se celebrare; nam idem cum Episcopus, & de quo ibi, haec duo delicta committit, dicit Pontifex quod permixt condonat, quam iuxta canones propter utrumque meruerat. Deinde dato quod equipararentur, non fit quod sit pro vno sit imposita irregularitas, trahatur enim ad aliud, quia ut dictum est *num. praesent.* non extenditur nec transit ex similitudine, vel etiam maioriore rationis sed non excedit casum pro quo in specie est imposita, & expressa. Adde etiam, quod fieret extensio a maiori ad minus nam grauius peccat qui exercet actum ordinis sacerdotialis, quā qui facit exercere.

9 Neque etiam potest pretendi, quod haec irregularitas sit inducta consuetudine, quia solo iure scripto, non autem consuetudine induci potest, ut tradit Suarez disp. 40. de censur. sect. 4. n. 1. Et ratio est, quia regula iuris est, quod non fit alia reoda irregularitas, quae non est expressa in iure cap. *Is qui*. De sent. excom. in 6. Quae regula cum sit concepta sensu negatiuo, excludit omnem aliam causam inductiuā integritatis praeter ipsū ius. Deinde cum haec irregularitas sit propter delictum, & aique adeo habeat rationem poenae non potest per consuetudinem induci, nisi aduā, qui possunt infirre poenas. Ab his autem non potest imponi, ut de comuni docet Suarez disp. 40. de censur. sect. 4. n. 10. & constat ex praxi nemo enim puniatur poena irregularitatis, nisi aliis sit in iure imposita, & accedat pro declaratione iudicis sententia.

10 Nec item iuduci potest communi sensu Doctorum nisi in iure reperitur, quia hic quoque non sufficit per eandem regulam dicti cap. *Is qui*. De sent. excom. in 6. etiam cum non sit asserenda irregularitas, nisi sit in iure expressa. neque etiam est asserenda ex vi communis sensus Doctorum. Accedit etiam quod in praesenti casu non adest communis scilicet cum plures oppositum sentiant. Deinde qui admittunt hanc irregularitatem, neque inter se consueiunt, nam alii volunt irregularitatem habere locum solum quoad sacerdotis excommunicatos, qui faciunt coram se celebrare, ut Suarez disp. 12. de censur. sect. 1. numero 8. Alij quoad Praelatos & Dominos, ut

Tom. II.

Napart. cap. 27. manual. num. 244. Alij quoad omnes excommunicatos ut Glof. Panormit. Cossar. n. 1. cit. sicut etiam alij ex ibid. citat. A ij etiam quoad eos, qui nulla censura afficiuntur faciunt tamen delecta e, qui per censuras impediuntur. Vnde cum Doctores tam variè opinentur, excludit communis sensus, & satis ostendunt, quod non habeat firmitudinem iudiciorum ad introducendum hanc irregularitatem.

Ex dictis colligitur Episcopum quoque interdici-
tum non incurrere irregularitatem si coram se faciat celebrare, ut observant Suarez, de censur. d. 4. sect. 4. n. 17. Gibal in de irregularit. cap. 3. quasi 1. praesent. a. censur. 12. in fine. Nam quoad hoc quoque valet regula quod non sit introducenda irregularitas, nisi in iure sit expressa. Nulla autem pro huiusmodi crimine est in iure excepta irregularitas. Nec quod Doctores a simili arguantur de excommunicato faciente coram se celebrare, habet aliquid momenti. Tum quia neque pro ipso est imposita irregularitas, ut constat ex dictis. Tum quia dato, quod esset imposita, non esset extendenda ad interdicitum cum in materia non habeat locū extensio, ut dictum est, sic celebrans in ecclesia interdicitū sit irregularis celebrans, autem in Ecclesia polluta non sit, licet videatur militare eadem ratio.

Q V A E S T I O 1238.

An Episcopus suspensus a Pontificalibus fiat irregularis, si Pontificaliter celebret Missam.

S V M M A.

- 1 Episcopus suspensus a Pontificalibus an fiat irregularis, si Pontificaliter celebret.
- 2 Irregularitas ratiōne suspensionis violata, quando locum habeat.
- 3 Suspensio a Pontificalibus quid dicat.
- 4 Episcopus suspensus a Pontificalibus totum ornatum Pontificali non peccat.
- 5 Celebrare Missam cum ornatu Pontificali non est contra ordinem.
- 6 Celebratio in Pontificalibus quoad ritum est propria Episcopi non tamen ultius ordinis.

P Rima sententia asserit, fieri irregulare Ita Geminian. in cap. *Con medicinalis* §. si quis autem n. 3. De sent. excom. in 6. Caldetio. de cec. interd. num. 18. a. qu. 3. Palcut. in 4. dist. 18. qu. 7. art. 3. conclus. 2. Angel. verbo. Suspendio. §. n. 3. Namart. cap. 27. manual. 363. vers. Ex quo inferitur Vial. in Censel. d. de susp. n. 146. Maior. lib. 3. de irregul. cap. 19. num. 5. Fundamentum est, quia Episcopatus est ordo, ut cum Glof. in prom. decret. lib. 8. verbo. Episcopi docent communiter. Exerceat autem actum ordinis cum suspensione ibi ille habet censuram irregularitatis celebrat autem cum apparatu Pontificali est exerceat actum proprium ordinis Episcopalis cum celebratione cum tali apparatu a nullo alio exerceri possit.

Secunda sententia negat, fieri irregularem Ita Innoc. in cap. *Con medicinalis*. verbo. A diuini De sent. excom. in 6. Panorm. in cap. cum dilectus De censur. Cossar. in Clement. si quis in part. 1. §. 1. vers. secundum de hominid. Syluest. verbo. Suspendio. §. 1. vers. cum aliam suspensionem. Qui alios citat. D. Antonin. 3. part. tit. 18. de suspens. §. 4. vbi a medicis. Speculat. lib. 1. part. 1. tit. de dispens. §. 3. numero 36. Zetia in praxi Episcop. cap. verbo. Irregularitas vers. 18. & verbo suspendio. dub. 6. Glof. lib. 4. de res. cap. 25. num. 3. Vgolin. de

M m m 3

Craspy

Censur. Tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 1. Sayr. lib. 4. de Censur. cap. 16. num. 29. in fine. Alex. de proc. Episc. cap. dignit. pars. 1. cap. 11. num. 28.

3 Dicendum est. *Episcopum suspensum à Pontificalibus non fieri irregularem. si pontificaliter celebrat.* Et ita debent sentire omnes, qui volunt quod non sit admittenda aliqua irregularitas, quæ non sit expressa in iure iuxta regulam *Cap. si qui de sens. excom. in 6.* Ratio est, quia tuoc tantum irregularitas rationem suspensionis violat habet locum, quando suspensus exercet officia Divina, in quibus sit suspensus, ut desinitur ex *cap. 1. §. si quis de sens. & re ind. in 6. ex Cap. 1. §. Contant autem & Cap. Si cui. de sent. excom. in 6.* Episcopus autem pontificaliter celebrans, nun exercet actum officiorum divinorum, à quo sit suspensus, nam non est suspensus à celebratione Missæ, sed tantum à pontificalibus, & idem potest celebrare Missam, sicut antea poterat. Vfus vero apparatus Pontificalis non est aliquis actus divinorum officiorum. Sicut oratus Sacerdotalis, non est actus officij, & ordinis Sacerdotalis. Vnde si Sacerdos suspensus à celebratione Missæ tantum exerceat aliquem alium actum cum vestitu Sacerdotali, vt benedicere candelas, ramos oliuarum, &c. non fiet irreg. ularis. Et idem vsus ornatus pontificalis non inducit irregularitatem si coniungatur cū actu, à quo non sit suspensus Episcopus.

4 Confr. Suspendio à pontificalibus est suspensio ab vsu ornamentorum pontificalium, sed ab exercitio actuum pontificalium, seu qui Conueniunt Episcopo, quatenus Episcopus est, quod ex eo pater, quia vsus pontificalium ornamentorum non est aliquid exercitium ordinis Episcopalis, beneficij, vel officij & proinde si acciperetur suspensio ista, post eſset ab vsu ornamentorum Episcopaliū, non illi Conueniret definitio Suspensionis, quæ est quod sit cœsura Ecclesiastica, quæ Clerico, quatenus Clericus est prohibetur exercitium Divini officij, vel beneficij, quàm recipiunt communiter apud Sayr. lib. 4. *Censur. cap. 1. n. 13.* Neque eoim vsus ornamentorū Episcopalis, est exercitium ordinis, aut beneficij, vt per se constat. Et idem suspensio à Pontificalibus debet respicere pontificalia quatenus inuolunt aliquid actus exercitium, qui sit Ordinis, vel officij pontificalis. Qui autem celebrat cum ornamento pontificali, non exercet actum Ordinis, vel officij Pontificalis, sed actum ordinis Sacerdotalis. Ergo non violat suspensionem, cum violatur solum per exercitium actus prohibet.

5 Ex his autem sit. Quod Episcopus suspensus à Pontificalibus celebrans pontificaliter, seu cum ornamento Pontificali, neque peccat, quia non venit contra prohibitionem, nec violat suspensionem. Cū enim suspensio à Pontificalibus sit suspensio ab exercitio actus actus pontificalis, qui spectat ad ordinem Episcopalem, vel officium, dum non exercetur aliquis huiusmodi actus, non violatur suspensio.

6 Ad fundamentum in oppositum admissio, quod Episcopus sit ord. & quod celebrare actum ordinis cum suspensione ab ipso inducat irregularitatem, neque quod celebrare Missam cum indumentis pontificalibus sit actus proprius ordinis Episcopalis, nam est actus ordinis Sacerdotalis, siquid per characterē Episcopalem nō confertur aliqua potestas circa corpus Christi verum sed tantum supra negotia mysticum, & in ordine tantum ad illos actus, qui sunt proprii Episcopales, & idem celebratio, licet cum apparatu Episcopali, non est actus ordinis Episcopalis.

7 Dices. Licet celebratio secundum se non sit actus Ordinis Episcopalis ratione tamen apparatus Episcopalis, eleuatur, vt ratione modi, quo fit, sit pro-

pria Episcopi & idem spectare ad Ordinem Episcopalem. Respond. Celebratio cum apparatu Pontificali ratione modi, quo fit, acquirit quidem quoddam esse rituale, & ceremoniale, quo fit propria Episcopi, non tamen acquirit quicquam, à quo fiat aliquo modo actus & exercitium ordinis, aut officij Episcopalis. Nam esse rituale est aliqua extrinseca solemnitas, quæ tantum accidentaliter, & secundum qualitatem variat actum. Irregularitas autem est inuoluta solum exercitio ordinis, aut officij stante suspensione, & idem non debet extendi ad actum rituale proprium Episcopi, cum non sit exercitium ordinis, aut officij. Quod autem dictum est de celebratione Missæ, dicendum est etiam de celebratione Vespertarum pontificaliter, quia est eadem ratio. Cum enim supra ordinatam celebrationem non addatur nisi illa solemnitas apparatus Pontificalis, quæ est oimōis extrinseca actui, sicut non immutat ipsum intrinsecē, ita nec facit, quod sit actus ordinis, aut officij sicut nec est ipsa solemnitas quia additur tantum solemnitas quædam ritus quæ licet conueniat soli Episcopo, oō tamen dicit exercitium ordinis præsertim in materia penaliori qua actus ordinis stante accipi debet. Et idem nec etiam violatur suspensio.

QVÆSTIO 138.

An Archiepiscopus, vti possit pallio, dum celebrat in aliena prouincia.

S V M M A.

- 1 *Pallium proprium insignis Archiepiscoporum.*
- 2 *Archiepiscopi possunt vii pallio in tota prouincia etiam in Ecclesijs exemptis.*
- 3 *An etiam extra prouinciam, & non seq.*
- 4 *Forma, qua traditur pallium coarctat vsum ad prouinciam.*
- 5 *De iure quoque coarctatur.*
- 6 *Archiepiscopus possit vbiunque, sed intra prouinciam vii pallio.*
- 7 *Intra prouinciam vii possit in quacunque diocesi absque licentia &c.*
- 8 *Extra prouinciam in quibus casibus vii possit & cum quibus conditionibus.*

Pallium est proprium insignis Archiepiscoporum, & vt obseruant communiter Doctores, quamuis enim Episcopi eo vtantur, id tamen habent ex speciali priuilegio Sedis Apostol. vt obseruat Stephan. Durand. de riub. Eccl. lib. 2. cap. 6. num. 43. Molcan. de maiest. militan. Eccl. p. 1. lib. 1. c. 8. Littera C. & proinde non definit esse propriū ornamentū Archiep.

Supponendum autem est. Quod Archiepiscopi vii possunt pallio in tota sua prouincia, etiam in Ecclesijs exemptis. in quibus celebrare possunt functiones, in quibus pallium adhiberi potest, vt decernitur in c. 1. & Cap. Cum sit, & Cap. Ex eorum. de auſer. & vsu pal. & in Clem. Archiep. de priuileg. & obseruant Communiter Doctores Durand. lib. 3. Racion. din. offe. Ratusus de prerog. Archiep. digni. priuileg. 21. Petrus Gregor. lib. 1. §. Synag. vniuers. iur. c. 9. n. 6. Zetola in prax. Episc. p. 1. verbo. Archiepiscopus. n. 2. Stephan. Durand. de riub. Eccl. lib. 2. cap. 9. n. 41. Guid. Panciroli in Theaur. v. v. l. lib. 1. c. 20. Azor. p. 2. lib. 1. c. 34. q. 7. Quantitas in sum. Ind. verbo. Archiep. auctoritas n. 32. Sanchez lib. 7. opus moral. c. 1. dub. 16. n. 4. Nauar. in prax. v. v. l. p. 1. c. 11. n. 6. Bell. 1. Lotter. de benef. lib. 1. c. 21. n. 2. Videt solum difficultas est, an possit vii extra prouinciam.

Ratio dubitandi est. Quia in Cap. Cū sit de auſer. & vsu pal. habetur *Priuegijs, iuris in missam celebrationibus*

De Priuil. Episcop. &c. Quæst. 1238. 1239. 461

riensibus constantibus diebus; solemnibus v. solum Pallij, potius liberis exercere. Si igitur habet vbiuicmq; vsum pallij, habebit etiam extra prouinciam. Et ideo quod possit in aliena prouincia vti pallio cum licentia ordinarij loci tenet Venet. lib. 4. eadem. Epist. cap. 10. num. 17.

4 Dicendum tamen est. Archiepiscopum non posse extra prouinciam vti pallio etiam cum licentia ordinarij loci, exceptis tamen casibus, de quibus infra. Ita Glosin Clem. si. de priuil. Cardib. in c. 6. v. si. simil. Abb. in cap. cum sit. 3. de auct. & v. si. pal. Osten. in sum. tit. de auct. & v. si. pal. 5. Et quo loco, Tuscus de precep. Archiepisc. dignit. priuil. 2. v. si. istud tamen Barboia de vniuers. Eccl. lib. 1. c. 7. n. 108. Alzedo de precep. Episc. dignit. part. 1. cap. 3. n. 7. v. si. Pallium, numero 5. & delimitur etiam ex Pontificali sit. de pallio.

5 Hoc autem totum dependet ex iure, & ideo ex iure est peccandum. Et in primis id constat ex forma, cum qua traditur pallium ita enim habet. Tradimus tibi pallium. ut eo infra Ecclesiam tuam utaris. Si ergo infra Ecclesiam tuam, non debet vti extra ipsam, & in aliena prouincia. Et proinde cap. 1. de auct. & v. si. pal. declaratur, quid significet infra Ecclesiam tuam videlicet infra quamlibet Ecclesiam Prouincie tibi commissa. Ergo non extra Prouinciam. Deinde ut intellexit Pontifex Innoc. III. quod in Hispania Archiepiscopi vterentur pallio indifferenter extra suas Prouincias resp. talem consuetudinem non esse consuetudinem, sed corruptelam. Ex quibus constat quod v. si. pal. sit coarctatus ad propriam prouinciā Archiepiscopi.

Neque obstat ratio dubitandi. Nam cum in illo cap. cum sit. de auct. & v. si. pal. dicitur quod potest vbiuicque in missarū celebratione vti pallio, utrumpe si celebret solemniter, intelligitur adverbium vbiuicque in terminis h. bilibus, hoc est vbiuicque intra Prouinciā, ut explicat Glos. in eodem verbo vbiuicque nam hic text. debet explicari iuxta text. cap. ex inuener. eiusdem Innoc. III. & text. cap. 1. rod. lib. Clem. III. in quibus statuitur quod non possit vti pallio extra prouinciā. Nec valet instantia, quod proconsul vitatur insignibus proconsularis extra Prouinciā l. 5. ff. de offit. Proconsul. quia cum hæc dependeat ex dispositione legis, ipsi standum, nec licet arguere à simili quando de similibus est aliter dispositum.

7 An autem quando vitatur intra prouinciā, sed in aliena Diocesi requiritur licentia Diocesani, affirmant Rodriquez part. 4. sum. cap. 67. de Episc. num. 24. Alzedo de precep. Episc. dignit. part. 1. cap. 1. n. 76. Co. uast prall. quæst. cap. 9. n. 10. Atresoluen. est, quod possit vti absque licentia ut tenent Quirant. in sum. Bull. verbo Archiepiscopi auctoritas n. 32. v. si. Præterea per decreta Genouel. in practica cap. 36. n. 19. Nam in cap. 1. & cap. cum sit. de auct. & v. si. pal. v. si. pallij coeodinat libere per tota Prouincia, nec requiritur licentia Diocesani. Nec obstat Concil. Trid. sess. 6. cap. 5. de reform. nam ibi tantum prohibet exercere Pontificalia in aliena Diocesi, absque licentia Diocesi. non autem prohibet vsum Pontificalium, ut in superiioribus latè declarauimus est. Exercere autem Pontificalia dicit exercere Pontificaliter aliquem actū ordinis, ac Iurisdictionis Episcopalis, ut etiam vbiuicque Quirant modo citatus. Si enim Archiepiscopus in Prouincia Pontificaliter incedit benedicendo, & cuicumque ante se delata poterit etiam quando celebrat Pontificaliter sui sui insignibus nempè pallio.

8 An autem in aliquibus casibus extra Prouinciā possit vti pallio. Respond. Possit in duobus casibus. Primum est, si consecret aliquem suum suffraganeū.

Secundus est. Si ordinet proprios clericos. Vt autem in his casibus vti possit, requiruntur duæ conditiones prima quod pro sui functionibus non possit accedere ad Ecclesiam sibi subiectam, quod intelligitur de accessu comodo. Secunda quod interueniat licentia Diocesani. Ita statuitur in cap. ex inuener. de auct. & v. si. pal. ibi. Nos tamen de speciali gratia indulgentis vbi, ut si necessarius aliquis propediens ad Ecclesiam sibi subiectam accedere forte nequiritur pro consecrandis suffraganeis suis, vel clericis ordinandis & ad Ecclesiam alienam propter hoc se contigerit declinare, dammodo sit, ad quem Ecclesia pertinet, id permittat, utendi pallio in praeclis Casibus liberam habeat, ac aliam. Nec dici potest, quod hoc sit priuilegium concessum specialiter Archiepiscopo, Compositillano, nam cum sit insertum in corpore iuris habeat rationem legis, & Priuilegi communis. Nec item, quod sit tantum concessum pro Hispania, quia ibi aderat cōsuetudo, quod Archiepiscopi indifferenter vterentur pallio, cuius inuitu Pontifex licet talem consuetudinem corruptelam vocauerit, concessit priuilegium, nam dato, quod dicta consuetudo fuerit causa impulsiva concedendi, dum tamen est insertum in corpore iuris, est ita vniuersale sicut sunt cætera iura. & proinde ad omnes Archiepiscopos indifferenter extenditur.

Q U Æ S T I O 1239.

An Episcopus possit cooperio Capite celebrare.

S V M M A.

- 1 Episcopus non potest celebrare cooperio Capite.
- 2 Reuerentia est inuicem debita in oblatione sacrificij.
- 3 Quid sit Episcopus non possit vti infirmitatem decollæ Capite celebrare.
- 4 Ex necessitate possit vti ad consecrationem vel praedicationem, & ratiōne possit consueptudinem.

Dicendum est. Non posse Episcopum celebrare cooperio Capite. Ita communiter patet in Sotis in 4. dist. 13. q. 2. art. 4. Bertachin. de Episcop. part. 2. n. 100. lib. 4. Alzedo de precep. Episc. dignit. part. 1. cap. 13. num. 17. & ita Decretum est à Zacharia Papa in Syntro Romana cap. 13. quod omnes celebrantes Missas, & teneant in cap. Nullus Episcopum de Consecra. dist. 11.

Ratio autem est. Quia Caput detectum est signū Reuerentiae. Hæc autem reuerentia in nulla alia actione est magis debita Deo, quam sit in actione sacrificandi, quia cum sacrificium continet supernum cultum, qui Deo potest exhiberi, & proinde Sacerdos in illa actione recognoscit summam excellentiam Dei, & ipsum pronuntiat, ut supremam Dominum, cui se totum debeat, necesse est etiam, quod talis actio assidueque iugis extensum reuerentiae summe, qualis non ostenderetur, si talis factio cooperio capite perageteretur.

Sed quid, si staret aliquis infirmitate non possit detecto Capite celebrare. Respond. Vgolin. de offit. Episc. part. 1. cap. 16. §. 2. nam. 3. Sd verbo. Missa num. 17. Possit amicum cooperire Caput, & addit Sd; possit id facere etiam reliquos Sacerdotes, verum id habet difficultatem, nam illi Religiosi, qui cum induuntur Sacerdotali ornato, Caput Amicum cooperiunt, inceptum Missam demittunt amicum, ne celebrat cooperio capite, unde huiusmodi praxi declarat, quod retinere Caput

caput Amicū cooperitum est celebrare capite cooperto; quia parum refert, quod operimentum sit pars ornatus Sacerdotalis, dummodo tegatur caput. Iud cum celebratum sit Capite detricto non potest Amicus esse ordinatus ad cooperiendum caput, dum celebrat ut, & idem etiam contra ritum seruauit in usu sacrorum vestium, si dum celebratur, caput Amicū cooperiat. Et idem melius etiam obtinere licentiam a summo Pontifice vtendi aliquo Pileolo vsque ad Consecrationem.

- 4 Sed quid si necessitas superueniret, & expectandū esset diu, antequam obineretur licentia a summo Pontifice. Resp. In tali casu posse vi vsque ad consecrationem Pileolo, & deinceps vsque ad consumptionem sacrificij iuxta id, quod itatuit Azo. *part. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 16. Limao. lib. 5. theol. moral. tract. 5. cap. 6. num. 16. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. 9. num. 29. Facund. præcep. 1. Eccl. lib. 3. cap. 11. in fine Martini. de sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 4. num. 9. Lugo Cardin. de Euchar. disp. 20. sect. 4. num. 10. Tamburin. Opus. de sacrif. miss. lib. 1. cap. 7. §. 4. num. 1. Quærens in Rub. missal. part. 2. tit. 2. sect. 4. deb. 1. ver. Colligitur si quis nam in tali casu stante necessitate, & impossibilitate habendi pro tuoc licentiam, ad eam præsumpta voluntas summi Pontificis, & tacita dispensatio,*

enlentez id offendit loquens quidem de Cardine sed potius effe eandem rationem de ipsi, ac de Episcopis.

Hoc autem non fundatur in aliquo iure, vt obferuat Nald. citat. sed in consuetudine recepta, & alij ex citat. ex eo deducunt, quod cum possit cum alijs dispensare, vt ante auroram, & post meridiem celebrare, potest etiam cum seipso. Potest etiam ex co deduci, quod Episcopi circa celebrationem Missæ non debent esse minus privilegiati, quam sint regulares Cap. *Quod multis De priuileg.* Cum ergo Regulares vix plerumque sint privilegiati, vt possint ante Auroram, & post meridiem celebrare Missam, debet hoc priuilegium extendi etiam ad Episcopos extensione fundata in d. Cap. *Quod multis.*

Ratio autem potissima est. Quia lex de hora assignata pro celebratione Missæ non ita stricte obligat, vt ad amissum seruandum sit, oec muleum reperi, si nullo pacto anticipetur, aut postponatur, vt constat ex Praxi, & ex opinionibus Doctorum. Et quia ad finem legis sufficit quod seruetur circum circa absque scrupulo de signatone. Quare si autem stante potius facile consuetudo inducere ex rationabili causa aliquam notabilem anticipatioem, præsertim quando esset talis, quod si Missa non anticiparetur, aut postponeretur, esset omittenda. Neque enim lex intendit impedire celebrationem cum ob minus bonum non inueniat malus impedire, est autem minus bonum, quod Missa celebratur tali hora, & maius quod celebratur licet non in tali hora, quando alijs esset omittenda, nam ex vna parte concurrit hora assignata, & alia verò Missa secundum suam substantiam.

Quod autem dictum est, quod potest anticipare, vel postponere causa inuocata, est etiam extendendum ad alias causas rationabiles, vt de Cardinalibus loquens tradit Emmon. Brancatius cum alijs D. Doctor. in d. discept. ad quæst. 1. ver. *Hec Cardinalibus licet apud Diamam part. 6. tract. 6. resol. 40.* Nam non est iter præcisæ, quod sufficit præuentionem Auctoritatis in celebrando, aut postponitionem meridiæ sed quatenus est causa rationabilis, cui lex relaxat suum rigorem, & idem quatenus alia causa rationabilis idem præstabit, vt si viget aliquod negotium, si esset (amptur medicinarum, aut quid huiusmodi.

An autem nequis ipse celebrando possit anticipare Auroram, aut postponere post meridiem. An verò etiam quando facit coram se celebrare Resp. Etiam quando facit coram se celebrare, vt tradunt Diaz, in *pract. cap. 47. num. 3. Nald. verba, Missa. num. 20. Rodrig. part. 1. sum. cap. 243. Suarez disp. 80. de hinc. sect. 4. ver. Tertia excerptis Card. Brancat. num. præced. citat. ver. secundo permittendum est, & alij ex cit. *numere primo cum Glos. in cap. fin. ver. Indulgentius in fine de priuileg. in 6. quam Suarez citat. aut communio esse receptam. Hoc autem fundatur in dict. Cap. fin. de priuileg. ubi Priuilegium concessum Episcopo celebrandi cum Altari viatico conceditur etiam in ordine ad faciendum celebrare. Habet autem hoc locum etiam io præuentione vel postponitione horæ, vt quod conuenit Episcopo, quando ipse celebrat, conueniat etiam, quando facit celebrare coram se, siue id habeat ex priuilegio, siue ex consuetudine siue ex interpretatione legis, nam quilibet Titulus regulari potest secundum dict. Cap. fin. licet enim priuilegium non extendatur de casu ad casum, quando tamen sunt inserta in corpore legis, quia habent rationem legis, extenduntur ad extensionem causæ finalis, sicut extenduntur leges, vt dictum est etiam in Superiioribus. Causa autem concessus**

Q U Æ S T I O 1240.

An Episcopus celebrare possit ante Auroram, vel post meridiem.

S Y M M A.

- 1 Episcopi in itinere celebrare possunt ante Auroram, & post meridiem.
- 2 Vnde id possunt.
- 3 Quod fundamentum habeat hac consuetudo.
- 4 Ex causa quacunque rationabili potest Episcopus anticipare horam celebrandi, & postponere.
- 5 Etiam quando facit coram se celebrare.
- 6 Antiquitate ordinaria ad id ei conueniat.

Cum tempus, in quo communiter celebrari possit, incipiat ab Aurora, & duret vsque ad meridiem, dubitatur An possint Episcopi celebrare ante Auroram, vel post meridiem. Communiter 20tem conueniunt, quod dum sunt in itinere possint celebrare ante Auroram, & post meridiem Ita Glos. in Cap. fin. de priuileg. in 6. At illa verba Missa num. 3. Azor part. 1. lib. 10. cap. 25. quæst. 5. ver. si querat. Micand. tom. 1. manual. §. 40. art. 10. conclus. 1. Genuen. in manuali Cap. 11. Conineh. de sacram. quæst. 83. art. 2. deb. 4. num. 217. ver. Ante illud locutionem, in seruis Sacerdot. part. 2. tract. 2. ver. Quare Missa. Nauas. cap. 23. manual. num. 81. Facund. præcep. 1. Eccl. lib. 3. cap. 17. num. 16. Hurtad. de sacram. disp. 4. de sacrif. miss. diffical. 4. Hentig. lib. 9. sum. cap. 24. num. 5. Palud. in 4. diff. 13. quæst. 2. concl. 3. art. 2. Martine. de sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 7. n. 11. Barbosa. de potest. Episcopij part. 3. alleg. 23. n. 5. Alzudo de prelat. Episcop. dignit. part. 1. cap. 11. num. 12. Nald. verba. Missa. num. 24. Diaz in *pract. cap. 47. Natbona in Annot. iur. Hora. 1. num. 16. ver. referi. Tamburin. de iur. Abb. tom. 2. diff. 5. quæst. 7. Leonard. de sacram. tract. 8. disp. 6. quæst. 6. Squiliani. de obliq. & priuileg. Episcop. part. 3. cap. 2. num. 32. Emmon. Brancat. in differt. de Capell. Cardin. quæst. 1. apud Diazam part. 6. tract. 8. resol. ubi et citat, & la*

sonia Altaris viatici habet locum etiam in præuentione vel postpositione horæ, quando facit eoram se celebrare. Causa enim finalis est, quia non decet, quod transeat aliqua Dies, in qua, aut non celebret, aut non audiat Missam. Transfret autem, si non posset, quando facit celebrare, facere anticipare, vel postponere horam.

- 6 Denique est aduertendum Quod Suarez cit. disp. 80. de *enchar. s. 4. v. 1. etia exceptio*. Hoc reducit, quomodo sub dubio ad Ordinatiam potestatem, quia inquit omnes concedunt, quod possit Episcopus dispensare in prohibitione non celebrandi ante Auroram, nec post meridiem, tum quia dispensatio non est reseruatæ, tum quia consuetudo ita interpretatur prohibitionem. Et ideo potest etiam dispensare cum suo ministro, qui coram seipso celebrat. Accedit etiam, quod Episcopo commissæ sibi specialis cura circa seruanda, & vitanda in celebratione Missæ à Concilio Tridentino, s. 1. in Decreto de seruau. & viciu. in celebrat. missæ. & ideo citra prohibitionem potest arbitrari quando habita ratione circumstantiarum prohibitio habet, vel non habet locum.

QVÆSTIO 1241.

An Episcopus possit facere celebrare ante Auroram, vel post meridiem in suo Oratorio pro familia si ipse non sit præsens.

S V M M A.

- 1 In Oratorio Episcopi an celebrari possit ante auroram, vel post meridiem pro familia ipse non præsens. & num. seq.
- 2 Episcopus potest dispensare, ut ante auroram, & post meridiem celebretur.
- 3 In quo fundentur hæc facultates.
- 4 Quod concessum est Religiosis circa celebrationem per privilegium, habet in eo pro familia Episcopi per dispensationem.
- 5 Quod conceditur Episcopo in ordine ad celebrationem Missæ continetur etiam Cardinalibus.

Procedit difficultas ex inpositione, quod adit causa rationabilis anticipandi Missam ante Auroram, aut postponendi post meridiem. Trahit hanc questionem quoad Capellam Cardinalium Emin. Brancat. in *Discep. de Capell. Cardin. post. quæst. 1. v. 1. superest. nunc apud Dianam part. 6. tract. 8. resp. 40. de pro parte affirmatiua latè & eruditè discurrit, cooccludit tamen, quod putat id solum effectum, quando Cardinalis interuenit Missæ.*

Dicendum tamen est. Etiam Episcopo non præsens posse celebrari Missam ex causa rationabili ante Auroram, vel post meridiem in eius Oratorio de hoc nullum reperio Privilegium; fundatur tamen in Ordinaria facultate Episcopi, per quam ex rationabili causa dispensare potest, quod celebratur ante Auroram, vel post meridiem. Hanc facultatem agnoscunt in Episcopo Laiman. libro quinto, Theol. moral. tract. 5. cap. 4. numero tertio, Suarez disp. 80. de *enchar. s. 4. v. 1. etia exceptio de vet. s. d. quæst. prima. Conlinch. de sacrament. quæst. 84. art. 2. dub. 4. numero. 217.*

Tom. II.

Alredo de prael. *Epist. dign. cap. 13. numero 12. v. 1. & omnes*, qui alios citat. Valquez *tertia. part. disp. 231. num. 32. Franc. Lugo libro quinto. de sacrament. cap. 5. quæst. 6. num. 69. testantes de communi*, vnde debent hi Ductores hanc sententiam tenere. eum possit Episcopus dispensare ex rationabili causa etiam pro sua familia.

Ratio autem est. Quia Episcopo incumbit cura executionis luti communis: & proinde spectat ad ipsum punire violatores. Ergo etiam in ista, quæ reseruatæ non sunt, spectat ad ipsum arbitrari, quando aliquid in casu speciali relaxari possit. De sui enim natura Leges Ecclesiasticæ admittunt dispensationem & de facili, quando non est reseruatæ Summo Pontifici, nam cum aliquarum Legum dispensatio sit reseruatæ Summo Pontifici, aliquarum verò non sit reseruatæ, signum est, quod quando non est reseruatæ sit facilius concedenda de mente Summi Pontificis, ideo enim non sibi reseruauit, vt facilius concedi possit. Cum igitur dispensatio de celebranda Missa ante Auroram, & post meridiem non sit reseruata, erit ex illa, quæ possunt facili concedi ab Episcopo, & ideo potest etiam dispensare pro sua familia.

Anto autem tempore vel postponi post meridiem videtur resoluendum, quod id, quod regulariter concessum est Religiosis, a possit habere locum quoad familiam Episcopi per dispensationem: seu quod id, quod potest ipse ex privilegio seu consuetudine & interpretatione luti possit etiam concedere pro familia pro casu particulati, si tamen causa exigat tantam anticipationem, nam dum conceditur per privilegium, aut per consuetudinem censetur esse quid rationabile, & eum dispensatio possit relaxare legem intra mensuram rationis, potest facere totam illam relaxationem, quæ rationabilis est, usque adeo quod per privilegium conceditur, aut consuetudine iocroducitur.

Et hoc obiret adnotemus, quod dictum est de Episcopo, habet locum etiam quoad Cardinales, quia licet non sint Episcopi, habent tamen intra quasi Episcopalia, quoad suam familiam, vt tradunt communiter Alban. de Cardin. quæst. 42. priuil. 15. Laudens. *de priuil. Cardin. quæst. 17. Nald. in sum. verbo. Cardinalis num. 8. Ludouic. à Cruce in Bal. Cruciat. disp. 1. cap. 2. dub. 22. num. 17. Pæp. posit. 3. part. quæst. 8. suppl. de approbat. missæ. dist. 7. num. 33. Turrian. disp. 23. de panis. dubio tertio, Filliuc. tract. 8. cap. 7. num. 197. Et ideo in ordine ad suam familiam possunt id, quod possunt Episcopi quoad proprios subditos quoad eos, quæ sunt iustidictionis, Et à fortiori, quod possunt Episcopi quoad propriam familiam.*

QVÆSTIO 1242.

An liceatur Episcopus antequam celebret recitare Psalmos, &c.

S V M M A.

- 1 Psalmi recitandi ab Episcopo &c. ante celebrationem missæ.
- 2 Non sunt tamen sub obligatione recitandi.

Nun

3 Quid

3 *Quia continens tantum preparationem non necessarium.*

4 *Etenim si publicè celebret.*

IN libro Pontificali permittuntur quinque Psalmi nempe. *Quem altitudo tabernaculo* &c. recitandi ab Episcopo pro preparatione ad celebrandum. De quibus celebratur an necessarium & sub peccato teneatur eos recitare idem etiam Psalmi permittuntur in Missali recitandi à sacerdote pro preparatione Missæ. Hæc autem preparatio instituta est ad elevandam mentem ad Divinam, & ad excitandum fervorem, ut cum maiori devotione offeratur sacrificium. Et ideo non sunt pars aliqua sacrificij, seu cultus, & Orationum quæ pertinet ad sacrificium, sed mera preparatio, quæ omnino extrinseca se habet.

1 Dicendum est. *Episcopum non teneri recitare dictos Psalmos sub aliqua obligatione licet valde congruum sit quod recitet.* Desumitur ex iis, quæ traduntur, quoad sacerdotes Suarez *disp. 8. de Eucb. in prim. Gauvart. in Rub. missal. part. 2. tit. 1. n. 1. tit. 2. in fine Palaua. part. 2. oper. moral. tract. 7. disp. 2. pan. 4. n. 6. Costa lib. 2. præcis. sacram. fol. 7. cap. 1. Quart. in Rub. missal. part. 2. tit. 1. sect. 1. d. 4. vers. Respondet. Qui fundatur in Rubrica, quæ dicit, quod dicitur pro temporis opportunitate.*

3 Ex his autem conficitur ratio etiam pro Episcopis. Nam adhuc respectu ipsorum se habent huiusmodi Psalmi, & Orationes tanquam preparatio, sicut habent respectu sacerdotum. Ergo si ipsa non iunguntur, sed solum proponitur talis preparatio pro opportunitate, ita tamen sit amplectenda si libuerit, eodem modo se habebit etiam quoad Episcopos. Nec obstat quod Episcopi sint in statu perfectionis, & proinde debeant speciali modo se preparare, ac proinde necessaria sit ipsis talis preparatio. Nam status perfectionis, cum constituantur per Charitatem, sufficit, si ratione ipsius preparati sint, præsertim quia ista preparatio, quæ consistit in Oratione vocali ordinatur ad obtinendos illos actus, & excitandos, quibus celebratur interius preparatur hoc autem mediis præstat Charitas, quam quæcumque Oratio vocalis, quæ imperat omnes actus necessarios ad recte peragendum sacrificium.

4 Et si instituit quod in facie Populi debet adhibere talem præparationem, præsertim quando Pontificaliter eum celebratur, ut ostendat, se accedere ad sacrificium cum debita preparatione, & ad tollendum scandalum. R. s. id quidem congruum esse, sed non necessarium, ut proinde inducat obligationem peccati, neque tenetur Episcopus exhibere populo, etiam quando Pontificaliter celebrat, omnia illa signa exterioris preparationis, quæ congrua sunt, sed tantum tollere ea, quæ videri possent obstat debite preparationi. Neque ex hoc scandalum sequi potest, quia Ecclesiastici sciunt, non esse necessarium hanc præparationem, licet verò videretur ignari rituum Ecclesiasticorum, non possunt circa ipsos ferre iudicium; & si ferunt temere ferunt & scandalum fundatur in memorato iudicio erit ipsis imputandum tanquam procedentem ex propriis malitiis.

Q V A S T I O. 1243.

An uti possit Episcopus omnibus insignibus Pontificalibus, quando Pontificaliter celebrat pro defunctis.

S V M M A.

1 *Quibus insignibus Pontificalibus Episcopus uti non*

possit Pontificaliter celebrans pro defunctis.

2 *Archiepiscopus in missis Pontificalibus pro defunctis non possit uti pallio.*

Dicendum est. Quando Episcopus celebrat pro defunctis, iuxta Pontificaliter, non possit uti omnibus insignibus Pontificalibus. Ea autem quibus uti non possunt, sunt caligæ, sandala, Chirothecæ, & baculus pastoralis, ita Abb. in cap. 1. *nos de auctor. & vfu pal. Bald. ibidem Alzedo de præcl. Episc. dignit. part. 1. cap. 13. num. 40. & num. 69. & desumitur ex cæteris.* Episc. lib. 1. cap. 11. Huius autem rei alia ratio reddi non possit, nisi institutio Ritus Ecclesiastici, hæc autem institutio quamvis pendet à libera voluntate instituentium, habet tamen suam rationabilem congruentiam, quæ ab iis traditur, qui explicat mysticas significationes ornatus Sacerdotalis, & Pontificalis.

Quod spectat ad Pallium quoad Archiepiscopum, illo non potest uti in Missis defunctorum, etiam Pontificaliter celebrans. Ita Abbas in cap. *quia non. 3. & 6. De auctor. & vfu pal. Bald. ibidem num. 1. & desumitur ex eodem cap. ubi Pontifex Honorius III. respondet, quod Archiepiscopus uti debet Pallio illis tantum diebus, qui continentur in privilegiis suæ Ecclesiæ, & subdit, ex hac responsione resolat, an possit uti Pallio, quando celebrat pro defunctis; in privilegiis autem non continetur dies commemoracionis omnium defunctorum, & multo minus dies cæteri, quando ex aliqua occasione contingit celebrare pro defunctis iuxta recentiorum, quam facit Glossa in cap. *Ad honorem. vers. o uem ad honorem. De auct. & vfu pal.**

Q V A S T I O. 1244.

An Archiepiscopus concedere possit Episcopo extero ut celebret in aliena Diocesi aut loco exempto Pontificaliter.

S V M M A.

- 1 *Archiepiscopus non potest dare licentiam extero Episcopo celebrandi Pontificaliter in aliena Diocesi.*
- 2 *Quid possit Archiepiscopus in Diocesis suffraganeorum.*
- 3 *Archiepiscopus in Diocesi suffraganeorum cum non possit eorum se facere celebrare Pontificaliter.*
- 4 *Archiepiscopus non potest concedere simpliciter sacerdoti, ut celebret in Diocesi suffraganeæ, nisi in casu gravaminis.*

Possit celebrare in aliena Diocesi sine baculo cum cæteris tamen insignibus Pontificalibus, constat ex dictis in superioribus, requiritur tamen quod admittatur, quia si non admitteretur non posset cogere defectu Iurisdictionis, vnde solum difficultas est, an stante licentia Archiepiscopi teneatur ipsum admittere ad celebrandum. Dicendum autem est Archiepiscopum non posse dare huiusmodi licentiam, & si det, non suffragari. Ita etiam Alzedo de præcl. Episc. dignit. cap. 13. num. 79.

Ratio autem est, quia Archiepiscopus in Diocesis suffraganeorum, & locis exemptis nihil potest, quod ipsi à se non sit concessum, aut per applicationem sit deolutum, ut desumitur ex Cap. 1. *de supplen. neglig. prælat. & Cap. Perseculis. Imit. de Offic. Ordin. & Cap. Remane. & Cap.*

Cap. venerabilibus, de sent. excom. in 6: & obsequant Quaranta in sum. Bull. verbo. Archiepiscopi Authoritas numero. 12. Genuen. in praxi capite septuagesimo, numero septimo, Scottia de ap. pell. quæst. 8. num. 93. Barbosa in Collect. ad Camp. Pallorali, numero tertio, de offic. ordi. Hoc autem non habet locum appellatio, quia non agitur de eo, quod per sententiam competere possit cum Episcopus nullum ius habeat extra suam Diocesim ad celebrandum Pontificaliter. Neque etiam hoc conceditur à lute communi Archiepiscopo, & proinde defectu iurisdictionis non potest dase hanc licentiam.

3. Confir. In Clemens. Archiepiscopo de Primat. ita conceditur Archiepiscopo celebrare pontificaliter in tota Provincia, & locis exemptis Provincia, ut tamen non possit coram se facere Pontificaliter, sed solum non Pontificaliter. Rursus præter hoc non potest exercere aliquam iurisdictionem, ut ibidem expressè sancitur Ergo non poterit concedere licentiam alteri, ut Pontificaliter celebret, quia si non potest facere quod alter celebret pontificaliter in sua praesentia, multo minus poterit alteri concedere, quod Pontificaliter celebret ipso non praesente. Tum quia concedendo huiusmodi licentiam, quæ esset independens à suffraganeo, aut Prelato Ecclesie, exerceat iurisdictionem, quæ ipsi in dicta Clement. Archiepiscopo prohibetur.

4. Ex dictis colligitur. Quod non possit Archiepiscopus concedere licentiam simplici Sacerdoti, ut celebret prius à se Diocesani suffraganei, aut loco exempto. Concessio enim huiusmodi licentiae est actus iurisdictionis, quam non potest Archiepiscopus exercere. Quando tamen suffraganeus absque rationabili causa denegaret talem licentiam posset recurrere pro grauamine ad Archiepiscopum, & tunc posset Archiepiscopus cognoscendo de grauamine illum concedere, quando enim nullum adest impedimentum huiusmodi licentia est debita. Quod in simili de dispensatione debita quæ negatur à suffraganeo, quod concedit possit ab Archiepiscopo, tradunt Borgas. de irregul. part. 2. prim. in princ. Genuen. in prax. cap. 70. num. 4. post med. Barbosa lib. primo, de variis. l. i. accet. capite septimo, numero trigesimo nono.

curfu percipiunt specialem fructum. De hoc præcepto modo agendum est, & explicandæ difficultates, quæ circa ipsum occurrunt.

Q V A S T I O 1245.

An deat præceptum de audienda Missa.

S V M M A.

1. Præceptum de audienda Missa.
2. Dari hoc præceptum non est de fide.
3. Supponitur in iure Canonico non tamen de nouo ponitur.
4. Supposito præcepto, præcipitur audiri totam missam. Verisimile, hoc præceptum emanasse à Christo.
5. Præceptum audiendi Missam confirmatur ex praxi.
6. Quomodo Anachoreta excusetur à præcepto audiendi Missam.

Dilectum est. Dari præceptum de audienda missa. Ita committit omnes Catholici D. Th. 1.2. quæst. 102. ar. 4. & 2. quæst. 122. ar. 4. Caiet. ibid. & in sum. verbo. Festorum violatio. Palud. l. 4. dist. 13. quæst. 13. Sotus. quæst. 2. art. 1. Nauat. in cap. Quando De consecrat. dist. 1. & in manuali c. 21. numero primo, Henriquez lib. 9. sum. capite vigesimo quinto, Suarez disp. 88. de Eucharij. sect. 1. azot. part. 1. l. 7. c. 1. g. 1. Facunder præcept. 1. lib. 4. cap. 1. Eccles. lib. 2. cap. 1. num. 1. Casto libro secundo de lege penal. cap. 5. 1. Scottia de sacrific. miss. libro secundo, cap. 80. numero primo. Ledesma part. 1. sum. cap. 27. de Eucharij. lib. 9. Reginal. lib. 19. Praxis fore pænis capite secundo, num. 11. Latham. lib. 4. theol. moral. tract. 7. cap. 3. numero primo, Lugo Cardin. disp. 22. de Eucharij. sect. 1. numero primo, Sanchez libro primo, sum. cap. 12. n. 17. Filliuc. tract. 5. cap. 1. init. Hurtado de sacram. disp. 5. de sacrific. miss. dist. 1. Villalob. num. 1. sum. tract. 8. dist. 35. numero primo, Palau part. 4. oper. moral. tract. 22. pan. 16. init. lo à Cruce part. 1. Dittell. consuet. præcept. 3. Decal. art. 2. conclus. 1. Bonacordisp. 4. de sacram. quæst. vii. pan. 11. num. 6. Maximon. disp. 40. de sacram. sect. 9. Rodriquez part. 1. sum. cap. 123. init. Baumius in Florib. theol. moral. verbo. Missa 8. numero primo, Trullench. libro tertio, in Decal. cap. 1. dub. 5. numero primo, Machad. tom. 1. libro secundo, part. 4. tract. 2. docum. 1. num. 1. Cardin. dispensat. 25. art. 29. tom. 2. Bauouius part. 1. theol. moral. tract. 6. quæst. 2. de præcept. audiend. miss. Marchin. De sacram. ordi. tract. 3. part. 5. cap. 17. num. 1. Dicañ. De sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 1. num. 2. Gessuald. de sacram. tract. 17. cap. 2. Garza in sum. tract. 4. dist. 1. dub. 1. num. 2. Nugn. 3. part. quæst. 88. art. 6. ubi de præcept. aud. miss. dub. 2. conclus. 1. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 1. Francisc. Lugo. lib. 5. de sacram. cap. 14. num. 1. Faulstus lib. 2. de Eucharij. quæst. 58. Calpen. part. 2. Casp. theol. tract. 23. disp. 4. sect. 1. num. 1. Autia quæst. 11. de Eucharij. sect. 19. ver. Primo ergo.

Nec deserviant, qui putantur, esse de fide, dati huiusmodi præceptum, et Suarez, Ledesma, Facunder, Trullench. num. præced. citati. Sed minor, quod hi Doctores in hanc sententiam abierint. Vnde non esse de fide, esse tamen eorum dari tale præceptum, N N u a ducunt

DE PRÆCEPTO AUDIENDI Missam.

Cum in Missa offeratur Deus sacrificium, præceptum de audienda Missa est etiam præceptum de offerendo sacrificium: nam quamuis adstantes Missæ non sint ministri deputati ad offerendum siquidem est solus Sacerdos; concurrunt tamen simul cum Sacerdote ad oblationem, ut dictum est suo loco, & deferunt ipsi quoque Deo supremum cultum sacrificij, quatenus ipsorum nomine offeratur & ex hoc con-

docent Sotus in 4. diff. 1. q. 1. art. 1. circa fin. ver. In eadem De sum. Hostiad. Lugo, Auerla, Garzia num. præcedit. Leander quæst. 1. de iurisdictione non præcedit. Neque enim potest aliquid esse de fide, nisi iocetur testimonio diuino, & proinde sit reuelatum. Nullibi autem, est reuelatum, quod sit impositum huiusmodi præceptum, sicuti modo obligat. Et ad summum potest colligi in genere ex S. Scripturis, quod ad obligationem offerendi Deo sacrificium.

3. An autem habeatur ex iure Canonico, videtur resoluendum quod pluribus in locis supponitur hoc præceptum, vt in cap. licet. De ser. nullibi tamen de nouo ponitur. Nam Canones, qui afferuntur, non ponunt de obo hoc præceptum, vt in cap. Omnes fideles. De consecrat. diff. 1. nam ibi tantum præcipitur, quod audiat integra Missa Vnde supponitur præceptum audiendi & medetur abusi non audiendi integram Missam, quod iatis declarant illa verba, *Scripturas Apostolorum & Evangelium audiant Et Qui autem persisterant in Oratione, vsque dum Missa peragatur, nec tantum communionem percipiunt &c.*

4. Nec etiam ponitur hoc præceptum in cap. Missas. De consecrat. diff. 1. qui canon. est Concil. Agathensis, quod licet sit in nunc Provinciale, fuit tamen hic canon receptus à tota Ecclesia, vt inquit plures ex cit. Doctor num. 1. verum ibi quoque obuiam itur abusi non audiendi integram Missam, vnde supponitur præceptum, quod ex eo constat, quod non præcipitur audiri Missam, sed audiri totam Missam, ibi *Missas die Dominice secularibus totas audire speciali ordine precipimus, licet ante benedictionem sacerdotis egredi populus non praesumatur*; ex quibus constat, quod integratio præcepti est, quod integra Missa secundum omnes partes audiantur. Nec est vetus simile, quod ante illud tempus non adfuerit præceptum audiendi Missam, cum illud Concil. celebratum fuerit circa annum. 440. sub Sixto III. vt circa eundem annum obfuetat Baronius. Vnde videtur concludendum, quod non constat de prima origine huius præcepti, quatenus est ab Ecclesia, vt infra dicitur, & verisimile sit, quod aliquo modo ab Apostolis impositum sit in executionem in iustitia acceptæ à Christo Et proinde hoc præceptum adfuit ante Concil. Agathense obferuant dotus in 4. diff. 1. q. 1. art. 1. 3. in eadem. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 1. quæst. 1. Facundus præcepti. 1. Eccles. lib. 2. cap. 1. num. 51. Suarez tom. 1. de relig. lib. 3. cap. 1. §. num. 4. Fillius tract. 17. cap. 8. quæst. 3. num. 116.

5. Quod autem addit hoc præceptum medium constat ex iure Canonico, quatenus, vt dictum est, supponit adesse, & aliquid aliud iniungit, sed etiam ex praxi Ecclesie, & obferuantia communi fidelium, quæ declarat obligationem huiusmodi, dum reponit inter præcepta, quæ imposita obferuanda, & tuncquam tale acceptum ab omnibus. Et deducitur etiam ex præcepto sanctificandi dies festos, quia cum obliget ad dicendum Deo hos dies festos circa cultum ipsius, hoc enim est ipsos sanctificare, debuit etiam offerri Deo cultus supremus sacrificij. Vnde D. August. *sermone 251.* habet quod Ecclesia præcipit, vt in solemnitatibus sanctorum, & diebus Dominicis fideles vacarent, vt promptiores essent ad diuinum cultum. Et infra subdit, quod in his diebus nullus à Missarum celebratione se debet separare.

6. Solam obliet potest quod Anachoretæ non audiebant Missam, dum continuo morarentur in desertis: vnde videtur quod saltem tunc non adfuerit huiusmodi præceptum alioquin non potuissent omittere obferuantiam illius. Resp. non esse vetisimile, quod quis eligeret vitam Anachoreticam nisi ex speciali dñcti Spiritus sancti, nam asperitas vite, quam ducunt, penitentiam, &c. satis declarabant

quod non potuissent diu durare nisi roborati fuissent specialibus auxiliis, & instructi eximia charitate. Cum autem electio talis vite legitima esset, redderentur impotentes ad obferuandum hoc præceptum, & ideo non obligabantur. Et ideo non teoretur quis relinquere, aut non assumere illa exercitia, quibus præuidet se fore impediendum, ne possit audire Missam, vt contingit in nausis, in iter habentibus, apud infideles, vbi non celebrantur Missæ, aut in commorantibus apud ipsos in tantæ causâ. Ita nec Anachoretæ tenebantur relinquere aut non eligere illam vitam ad Deo gratiam quamvis scirent, quod impediuntur, ne possent audire Missam.

QVÆSTIO 1246.

Quale sit præceptum audiendi Missam.

S Y M M A.

1. Præceptum audiendi Missam exarbit Apostolorum tempore.
 2. Non est diuinum quod Missam ex modo se habet.
 3. Hæc confertur iuri naturali diuino seu idem plures.
 4. Secundum determinationem ad tempus est de iure Ecclesiastico.
 5. Secundum substantiam est de iure naturali.
 6. De iure natura tenetur quisque colore Deum sacrificio.
 7. Præceptum audiendi Missam quatenus dicit concurrere ad oblationem sacrificij, est de iure diuino.
 8. Sacrificium Missæ est subrogatum loco omnium aliorum.
- In subrogato id seruandum, quod erat seruandum in principali.
- Res subrogata tenetur eadem cum principali, & sub eadem dispositione cadit.
8. Subrogatio facta ut seruatur in subrogato, quod seruatur in principali.

Constat ex dictis in præced. quæst. quod præceptum audiendi missam sit Ecclesiasticum, quatenus præcisè non constat, quando impositum sit ab Ecclesia, sed tantum probabile est, quod cepit Apostolus tempore, cum Iustin. Martyr in *Apost. 1. pro Christianis*, & Clemens. Roman. lib. 7. *const. Apost. cap. 31.* faciunt de ipso mentionem, sicut etiam in can. 9. alibi. 10. Apost. Et etiam, quia vt dictum est, reponitur inter Ecclesie præcepta. Vnde solum superest inquirere, an sit tantum Ecclesiasticum, an verò etiam diuinum, & naturale. Certum est autem, non posse esse huiusmodi; quatenus Missa consistat ex suis partibus integralibus, & importat quoddam compositum artificiale, in quo Deo deferatur cultus, & præces ipsæ offerantur. Quia cum hoc sit ex institutione Ecclesie non potest cadere sub præcepto Diuino, aut naturali, sed solum quatenus continet oblationem sacrificij.

Quod autem huiusmodi præceptum sit Ecclesiasticum, sed v. lde. conforme iuri Diuino, & naturali studium communiter Doctor Sotus in 4. diff. 1. q. 1. art. 1. Nauar. c. 22. *Mammol. 1. Quæst. 88. de Euch. sol. 1. Nugn. 3. part. 4. §. 1. art. 6. vbi de præc. audien. missæ dicit, 2. concilij*, Scott. lib. 2. *de sacrific. missæ*, 10. n. 2. Facund. præc. 1. *Eccles. lib. 2. c. 21. n. 7.* qui tamen inclinat in eam partem quod sit diuinum. Llamas. 3. p. *Adhe. cap. 5. §. 2.* Gaspar. Hurtad. *de sacram. disp. 5. de sacrific. missæ substant. 1. et ver. Conueniens secundum Bonac. disp. 4. de sacram. q. ult. part. 1. n. 6.* Henriquez lib. 9. sum. c. 15. n. 1. Balseus in *Florib. verbo* Missa 8. num. 1. Trullench lib. 9. in Decal.

Deec. cap. 1. dub. 5. num. 2. Machad. tom. 1. lib. 2. de sermone. tract. 5. disp. 5. dub. 2. n. 17. Lugo Catdin. disp. 22. de Euchar. sibi. 1. n. 1. in fine Hyeronim. Garzia in sum. tract. 4. diffinit. dub. 2. n. 1. Facinus lib. 1. de Euchar. qu. 359. Leander in præcept. Eccles. tract. 8. disp. 1. qu. 11. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. c. 14. qu. 1. n. 5. Gabr. à S. Vincent. de sacram. disp. 5. de sacris. miss. quæst. 4. in.

3. Dicendum 1. *Præceptum audiendi Missam secundum determinationem ad tempus esse de iure sacrificiali.* Hoc autem intelligitur, etiam quatenus est de concurrendo ad oblationem sacrificij. Ratio est. Quia nullum habemus morium, quod in hoc potius dic. quam in alio teneatur concurrere ad offerendum Deo (sacrificium. De præcepto enim Divino nullibi constat; neque ratio naturalis exigit quod hoc potius, quam illo tempore offeratur. Imò tam in lege naturali, quam in ege veteri, vt defumitur ex sacris litteris, non adfuit tempus determinatum, in quo offerretur sacrificium, sed offerretur iuxta occasiones occurrentes, quod signum est, non adesse determinationem de iure naturæ, nam tunc quoque adfuisse quia semper ius naturale fuit idem.

4. Dicendum secundum. *Præceptum audiendi Missam secundum substantiam esse de iure naturæ, quatenus est de offerendo Deo sacrificium.* In præcepto enim de audienda Missa duo continentur, nempe obligatio ad offerendum Deo sacrificium eo modo quod sanctus offerant; & obligatio ad fundendas illas præces & exhibendum Deo illum ritalem cultum, quem in offerendo Deo sacrificium exhibet sacerdos nomine adstantium. Præceptum ergo, quatenus est de offerendo Deo sacrificium, est secundum substantiam de iure naturali. defumitur ex D. Thom. mox citando.

5. Ratio est. Quia cultus Dei per oblationem sacrificij est de iure naturali, quatenus tenetur qui que experiens in seipso indigenat, & defectus subdite seipsum alicui superiori, cuius auxilio indiget, & defecere ipsi dubium bonotem, & cultum, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 85. art. 1. in corpore, & cum eo communiter Doctores. Ex hic superior apud omnes dicitur Deus. Vultus D. Thom. ergo cum hæc subditio, & ipsius protestatio consistat in sacrificio, vt cum continui sententia Theologorum suo loco dictum est, tenetur quisque de iure naturæ cognoscere Deum per sacrificium, illud offerendo eo modo, quo potest ergo cum in lege Evangelicæ non sit permissum aliud sacrificium, quam sacrificium Missæ, de iure naturæ tenetur offerre Deo aliquando hoc sacrificium eo modo, quo potest; atque adeo assistere sacerdoti nomie adstantium offerentis.

6. Dicendum 3. *Præceptum audiendi Missam quatenus obligat ad concurrendum ad offerendum Deo sacrificium esse etiam de iure Divino.* Ita etiam Regim. 1. lib. 19. præcepti fore par. 2. 2. n. 1. Aucta 9. 11 de Euchar. sibi. 19. vers. Primo ergo. Hoc defumitur ex illis verbis Christi, Lucæ 22. dum in vltima cæna instituit hoc sacrificium dicit, discipulis. *Hoc facite in meam commemorationem,* quæ respectu unionis sacerdotum continet præceptum ad offerendum sacrificium ab ipso institutum, vt declarat Conc. Trid. sess. 22. c. 1. de sacris. miss. ibi. *Et istam æquumque in seruitio successores, vt offerant præcepti per hæc verba, Hoc facite in meam commemorationem.* Et cum, 2. s. qui dixerit illis verbis. *Hoc facite in meam commemorationem Christum non instigat se Apostolos sacerdotes, aut non ordinat, vt ipsi nunc faciant offerre corpus, & sanguinem suum. Anathema sit.* Ergo si præcepti offerri per sacerdotes hoc sacrificium, præcepti etiam offerri per omnes alios fideles eo modo, quo offerre possunt, quia præceptum offerendi sacrificium dictum ad sacerdotes tanquam principales offerentes in ordine mysticæ extenditur ad connexos offerentes, quales sunt omnes fideles.

Tom. II.

les; quia ratione legis naturalis tenentur offerre sacrificium & proinde ad concurrendum ad oblationem simul cum sacerdotibus: unde adest connexio fundata in obligatione naturali offerendi sacrificium, quæ afficit quoscunque quæ sicut obligat ad offerendum sacrificium nouæ legis: ita facit, quod præceptum sacerdotibus se extendat, & ad n. n. sacerdotes, tanquam communicantes in eadem oblatione.

Constat. Christus subrogauit hoc sacrificium in locum omnium aliorum sacrificiorum, quæ ex obligatione naturali offerebantur Deo. Ergo obligatio naturalis de offerendo Deo sacrificio remanet coarctata ad hoc sacrificium, quia in subrogato id feruari debet, quod erat seruandum in principali 1. s. cum 5. Inierunt sibi quis causam plenè notat Gabr. cunct. 2. de regim. Surt. consil. 126. n. 1. & consil. 51. n. 2. Quia subrogata res censetur eadem cum principali, & sub eadem dispositione comprehenditur. 5. dicitur de iur. iur. vers. Unde consequens Authen. de hered. ab instigato venien. & notat Bald. in l. per dicitur. n. 1. c. de mand. Decian. consil. 9. 2. n. 1. lib. 1. Natta consil. 346. n. 1. Rota coram Merlino de iur. 245. n. 1. Et idem obligatio, quæ adet respectu sacrificij in genere, & totum, quæ solèbat offerri, est seruanda in hoc sacrificio: & quod lex naturæ præscribit in ordine ad offerendum sacrificium, habet locum respectu sacrificij nouæ legis.

Cum ergo hæc subrogatio facta sit à Christo ex eius institutione, atque ad eod. de iure diuino, obligatio naturalis remanet coarctata ad hoc sacrificium: & idem obligatio, quæ erat tantum de iure naturali facta est etiam de iure Divino, ex eo, quod Christus subrogans hoc sacrificium, simul imposuit, quod ipsum loco aliorum offerretur, ita licet de iure humano ex vi subrogationis venit seruand. quod erat in principali seruandum t. c. in iur. 5. si fund. 5. de iur. iur. & notat Batt. in Regem. l. Peter filium n. 13. ff. de iur. offic. solum. Socin sen. 1. in filia 5. T. in n. 2. ff. de iur. iur. & demonstrat. Ita & de iure Divino sit seruandum in sacrificio subrogato, quod erat seruandum in iis, quæ antea offerebantur.

QVÆSTIO. 1247.

An præceptum audiendi Missam obliget ad mortale.

S Y M M A.

1. Præceptum audiendi Missam non obligare sub mortali, qui sentierint.
2. Obligare sub mortali.
3. Eius materia est gravis, & valde necessaria ad finem religionis.
4. Præceptum sanctificandi seipsum obligat sub mortali.
5. Præceptum offerendi sacrificium trabitur à præcepto audiendi Missam.

Non defuerunt ex Antiquioribus, qui tenuerunt, non obligare ad mortale, & proinde non esse peccatū mortale, omittre Missam in diebus festiuis, nisi interueniente contemptu. Ita Glossa cap. omnes De consecrat. dist. 1. Turret. in cap. Missæ eod. dist. Angelus verbo Missa. n. 8. Tabiena n. 41. Angel. verbo. Fetiæ n. 43. Alens. Nk. 4. tit. 16. c. 1. q. 1. Richard. Quod. lib. 1. q. 19. verum quia intelligunt etiam de contemptu virtuali quando dicant, quod seculo contemptu non sit peccatū mortale, non addit Missam, & tunc interuenit contemptus saltem virtualis, quod absque causa omittit audiri, ideo hi Doctores, pato, quod solum velint, quod non sit peccatū mortale ex causa omittre auditionem Missæ.

Quidquid tamen sit dicendum est. Præceptum audiendi Missam in diebus festiuis obligare sub peccato mortali Ita D. Thom. 2. 2. q. 124. art. 4. Palud. in 4. dist. 13. Nnn 3 quæst.

g. 1. Sotus g. 1. art. 1. Calet in sum. verbo. Festorum violano. Syloest. verbo. Missa 2. qu. 1. D. Antonin. 3. part. 11. g. c. 10. 4. 1. Naot in manual. c. 21. n. 1. Azot. part. 1. lib. 7. c. 1. g. 1. Suarez tom. 1. de relig. lib. 2. c. 1. 5. n. & disp. 88. de Euch. fest. 1. vet. Atque hinc sequitur. Hentiquez. lib. 9. sum. cap. 25. n. 1. Facund. præcept. 1. eccles. lib. 2. c. 2. 3. Filliuc. 17. c. 3. 4. n. 127. Reginal. lib. 19. præf. fori. pan. n. 10. Faustus lib. 1. de Euch. quæst. 381. Nugn. 3. part. g. 83. art. 6. vbi de præcept. audien. missæ. 2. c. 1. c. 1. 3. Conineh. de sacram. g. 83. art. 6. n. 1. 85. Rodriguez part. 1. sum. c. 123. n. 1. Gtis. part. 1. de sac. lib. 2. cap. 35. n. 2. Armilla verbo Missa, n. 31. Molfes. part. 1. sum. tract. 3. c. 17. n. Bartolomab Angelo dial. 3. de Missa g. 776. Bonac. disp. 4. de sacram. q. vlt. pan. 21. n. 11. Scortia de sacrific. missæ lib. 2. cap. 10. num. 3. Longo Cardin. disp. 22. de Euch. fest. 1. num. 1. Marchin. de sacram. Ordin. arall. 3. part. 3. cap. 17. num. 1. Hurtad. de sacram. disp. 5. difficul. 1. vet. Comenien. tercio. Ttullen. libro 1. in decal. dub. 4. cap. 1. num. 2. & dub. 5. num. 6. Machad. tom. 1. lib. 3. part. 4. tract. 1. docum. 1. num. 3. Martinoo. disp. 40. de Euch. fest. 9. num. 1. Gestal. tom. 1. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 2. Caspensi. tom. 2. Curf. ebeol. tract. 23. disp. 4. fest. 1. num. 4. Aueria quæst. 1. de Euch. fest. 1. 19. vet. Primo ergo. Francil. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 1. n. 1. Leand. in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 10. Garcia. in sum. tract. 3. difficul. 1. dub. 2. num. 2. Dicañil. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 1.

3. Neque his temporibus in dubium vti potest an hoc præceptum obliget sub mortali, cum iam & prætaxi Ecclesie & communis obsequia fidelium hoc declarauerit. Ratio est. Quia materia, quæ præcipitur est gravis, nempe respectu Dei per cultum externum publicum, ad quem etiam de iure nature tenetur quisque quatenus virus religionis obligat omnes prohibentes ad communicandum in publico cultu externo, hoc enim pertinet ad ius publicum iuxta Cap. 1. in publicum dicit. T. Rursus etiam est materia valde necessaria ad finem religionis, & vite æternæ, quia Deus exigit recognosci per publicum cultum. Si ergo materia est gravis, & necessaria, præceptum obligabit sub mortali, quia obligat secundum qualitatem subiecti n. tercie.

4. Confr. Præceptum sanctificandi dies festiuos obligat sub mortali. Quia obligat ad dedicandum Deo aliquod speciale tempus pro cultu ipsius, & ad recognoendum ipsum vel nostrum Auctorem, & beneficium omnium fontem. Vnde etiam in veteri lege fuit datum præceptum de sanctificando sabbato. Sanctificatio autem Festorum præcipue consistit in audicione Missæ, itavt seclusa abstinentia ob operibus secularibus, ad nolum alium cultum Deo deferendum obligat hoc præceptum præter audicionem Missæ. Si igitur præceptum sanctificandi festa obligat ad mortale, obligabit præcipue ratione cultus, qui assistendo Missæ deferatur Deo.

5. Confr. 2. Præceptum de audienda Missa continet obligationem offerendi sacrificium, quæ licet, quatenus est de iure naturalis non obliget ad id frequenter, trahitur tamen ex determinatione Ecclesie, vt semper inest præcepto ipsius de audienda Missa, quia Ecclesia imponendo præceptum de audienda Missa, determinat præceptum naturale de colendo Deo per sacrificium. Ergo cum præceptum de colendo Deo per sacrificium obliget sub mortali, siquidem est de proficundo de bitum subiectionem Deo, quam homo tamquam creatura illi debet, obligat etiam sub mortali præceptum de audienda Missa, vt adimpletionem præcepti naturalis.

QVÆSTIO 1248.

Quando obliget præceptum audiendi Missam.

S V M M A.

1. Præceptum audiendi Missam obligat pro diebus Dominicis.
2. Et pro alijs diebus festiuis sanctificandis.
3. Observantia missæ declarata omnes obligationes, dispositiones, &c.
4. Observantia inducit ius obligans.
5. Pro alijs diebus festiuis militat ratio pro audienda Missa, quæ in Dominicis.
6. Ratio extendit legem ad sui mensuram.
7. Cur in Cap. Missæ fit mentio de solis diebus Dominicis.
8. Ceteri dies festiuus sanctificandi, sicut Dominici.
9. Sola Missa ex officio dominus cadit sub præcepto in diebus festiuis.
10. Falsum est positum audiendam censuram, quædam Missam in festis.
11. Nulla pars de iure imposita non audientibus Missam in festis.
12. Non audiens Missam incurrit suspensionem circumscriptam aliæ pro peccato ferret.

Certum est, obligare præceptum audiendi Missam pro diebus dominicis, vt desumitur ex Cap. Missæ. De consecra. dist. 1. vbi ita habetur. Missam dicit Dominicus secularibus tantum auri specialis ordinis præcipimus. Et quamvis procedat ad ioungendum, vt audiat integra Missa, supponit tamen adesse obligationem audiendi Missam in die Dominico, nam eius intentio est, quod, quando audiebat Missa est, integra audiri debeat. Ex hoc tamen canone ostensum difficultas Nam videtur solam adesse obligatio audiendi missam pro diebus Dominicis, & non pro alijs diebus festiuis.

Dicendum tamen est. Præceptum audiendi Missam obligat etiam pro alijs diebus festiuis sanctificandis. Ita communiter Doctores. D. Anton. 2. part. g. c. 10. §. 1. Palud in 4. dist. 13. q. 13. Sotus g. 2. art. 1. ver. Atque quia Syluester. verbo. Missa 1. n. 1. Azo. p. 1. lib. 7. c. 1. q. 1. Nauar. c. 25. Manual. n. 1. Hentiquez lib. 9. sum. c. 25. n. 1. Suarez disp. 88. de Euch. fest. 3. vet. Dico secundo Scortia 1. de sacrific. missæ c. 20. n. 1. Llamas. 14. p. 1. Math. c. 5. §. 8. Facund. præcept. 1. Eccles. lib. 2. c. 1. n. 3. Martinon. disp. 40. de Euch. fest. 9. p. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacrific. missæ 1. difficul. 1. init. Bonac. disp. 4. de sacram. q. vlt. pan. 11. n. 6. Reginal. lib. 19. Præf. fori. panis. c. 2. n. 11. Mæthud. tom. 1. lib. 2. p. 4. tract. 1. docum. 1. n. 1. Basseus in Florib. verbo. Missa 8. n. 1. Gestal. tom. 1. de sacram. tract. 17. c. 1. n. 2. Baum. p. 1. lib. 1. moral. tract. 6. de sacrific. missæ q. 1. Barbosa ad Cap. Missæ n. 1. de consecra. dist. 1. Leand. in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. g. 4. Lugo Cardin. disp. 22. de Euch. fest. 1. n. 1. Garcia in sum. tract. 4. difficul. 1. dub. 1. n. 2. & difficul. 2. n. 7. Faustus lib. 1. de Euch. fest. q. 164. Aueria g. 11. de Euch. fest. 19. vet. Tertia. Dicañil. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 1. n. 1. Ttullen. lib. 2. in decal. c. 1. dub. 1. n. 3. Etanell. Lugo lib. 5. de sacram. c. 1. n. 3.

Hoc autem constat ex vniuersis, & constanti obseruantia Fidelium, nam statim, ac aliquis dies colendos est tamquam festus, colitur etiam cum audicione Missæ & omnes censent ad id obligari, itavt si quis forte non audiat, se agnoscit reum præcepti. Obligationem autem subiequata declarat omnes obligationes impolitas, leges, dispositiones &c. Cap. Cum transierit. De infra. & Cap. Cum distans. de consecra. & l. si de interpretatione. ff. De legib. & l. Inianus. §. Porro, vet. fid. & si. ff. Ad Senatusconsultum. Ad eod. & notat communiter

De Præcept. audiend. &c. Quæst. 1248. 1249 469

communiter Doctores, quos citavi. *quæst. canon. 800. n. 1. Censur.* 1. modò si non adesse ius, posset induci ius obligans ad audiendam Missam. *De quibus ff. de leg. & l. Nulli ff. Quod cuiusque veniet. Et. Obseruare. §. j. ff. de offic. Praeconis.*

Ratio autem est. Quia ceteri dies festi sunt sanctificandi in honorem Dei, & Sanctorum non secus, ac sanctificandi sunt dies Dominici, ut constat ex Cap. *Consequens. De feriis.* Ergo quod præcipitur ob sanctificandos dies in Dominici, præcipitur etiam in ceteris diebus sanctificandis, quia militat eadem ratio finalis, & proinde locum habet eadem dispositio, cum ad sui mensuram extendat legem comprehendit. *l. his fides veritas etiam causa l. de reuocand. donat. & l. illud. C. de sacro sancti. Ecclesie.* & per alia yulgata iura, & noiant communiter Doctores.

Ex dictis soluta manet ratio dubitandi, nam quævis in dicto Cap. *Missa. De consecrat. Dist. 1.* fiat tantum mentio de diebus Dominicis, non taxatur tamen obligatio ad eosdem dies, & proinde dies Dominici solum demonstrantur ad demonstrandum, quod præceptum ibi positum innungit, quod ijs diebus, quibus ex obligatione Missa audienda est, debet tota integra audiri. Ceterum quod alij dies eodem modo sanctificandi sunt, sicut dies Dominici, desumitur ex Cap. *Consequens.* & Cap. *locus de feriis.* ubi indulgetur, quod certo anni tempore possit vacari piscationi, commodò tamen missa prius audiat.

Colligitur ex dictis. Præter obligationem interueniendi iacris oblationi in festiis diebus, non adesse obligationem interueniendi alicui alteri officio diuino, huius concisioni. Nam neque habetur de hoc præceptum, & praxis, & consuetudo est in contrarium. Unde falsa est Doctrina Angel. *verbo.* *Feriae num. 41.* & falsa etiam ratio, in qua illam fundat. Quod scilicet potius audienda sit concio, quam missa, utraq; si non possit audiri, quia scilicet ratio, ob quam præcipitur auditio Missæ sita, quod audiantur Scripturæ sanctæ, & verbum Dei. Nam auditio Missæ præcipitur ea ratione, ut pro sanctificatione diaz exhibeat Deo per interuenientes cuius ille sacrificij. Ex ita communiter notant Suarez *tom. 1. De reuol. lib. 5. cap. 16. num. 6.* & *disp. 88. de Euch. scilicet. 1. ver. Secundo solum.* Henriquez *lib. 9. sum. 23. n. 10. Azor. p. 1. lib. 7. c. 7. q. 10. Facundæ præcep. 1. Ecclesie. lib. 2. c. 1. n. 10. Filliæ sum. 1. art. 5. n. 227. Dicitur de sacram. art. 5. disp. 1. sub. 10. n. 196.* Qui tamen excipit casum, in quo auditio concionis esset necessaria pro tudimentis fidei, qui tamen ferè impossibilis est, aut valde rarus, cum alio tempore possint iudicanda fidei addisci. *Macchad. tom. 1. lib. 2. p. 4. art. 1. docum. 3. n. 4. Sæ verbe.* Missa auditio. *7. Trullench. lib. 2. in Decret. c. 1. sub. 4. n. 15. Bassus verbo.* Missæ. *8. n. 7. Leand. in præcep. Ecclesie. art. 1. disp. 1. q. 18. ver. sed tanquam Bonac. disp. 4. de sacram. q. 1. p. 1. n. 11. Garzia in sum. art. 1. diffinit. 1. sub. 1. n. 6.* & communiter excipit idem Garzia modò citat casum, in quo concio esset necessaria pro bono spiritali. *Frane. Logo lib. 5. de sacram. cap. 1. q. 1. n. 9.*

Est tamen aduertendum. Quod de iura transgressoribus huius præcepti non est iniuncta aliqua poena. Quia licet in Cap. *Missa. De consecrat. Dist. 1.* dicatur, quod ab Episcopis publice confendantur, intelligunt tamen Doctores de publica correctione, quæ tamen modo non est in vfu, ut aduertunt Suar. *disp. 88. de Euch. scilicet. 6. in fine.* Garzia in sum. *art. 1. diffinit. 1. sub. 1. n. 3.* Addo etiam, quod illa poena publicæ correctionis non imponitur violentibus præceptum audiendi Missam, sed non audientibus totas Missas; quia imponitur violentoribus illius, quod ibi præcipitur: præcipitur autem quod audiant integra Missa. Unde remanet, quod violentoribus sint puniendi

pena arbitraria iuxta frequentiam violationis, & habita ratione circumstantiarum, quæ concurrere possunt ad poenam arbitrandam, & moderandam, vel augendam.

An autem qui nunquã audierit Missam, sed secutus alia præcepta tam Ecclesiæ quam diuina incurreret in aliquam suspensionem circa hanc, videtur affirmari resoluendum. Quia cum in celebratione Missæ offerret Deo sacrificium, quod de fide est, esse offerendum, ut constat ex concil. Trident. *sess. 2. cap. 1. de sacrific. missæ.* Dum nunquam vellet huius sacrificio assistere, etiam si aliis impedire non sis, præberet occasionem suspici. 3. i. quod male sentiret de hoc sacrificio, & quod assentiret erroribus Hæreticorum damnatis in can. 4. & 5. *sess. 18. Concil. Trident.*

Q V A E S T I O 1249.

An præter festiuis dies sanctificandos aliquo alio die Missa audienda sit.

S Y M M A.

1. Pro feriis quodæquum non adesse præceptum audiendi ad Missam.
2. Explicatur Cap. *Solem. De consecrat. dist. 1.*
3. In diebus Rogationum non esse audienda Missa ex præcepto.
4. Sermi, & ancilla quare relaxantur in diebus Rogationum.
5. Præceptum audiendi Missam non urget pro Erris quarta Censura.
6. Nec pro Triduo maioris habundat, &c.
7. Diebus feriis pro certis personis non adesse præceptum audiendi Missam.
8. Episcopi non tenentur ex præcepto quotidie audire Missam.
9. Non decem dupliciter aliquid dicitur.

De feriis Quodæquum, quod Missa in ipsius audienda sit ex præcepto, tenet Bueard. *l. 1. Decret. c. 105.* & habet fundamentum in eo, quod in Cap. *Solem. de consecrat. Dist. 1.* dicitur. Quod leuitium debet solui vespere largitis elemosinis, & audita Missa. Tenendum tamen est. Quod in his diebus non adesse obligatio audiendi Missam. Ita notat communiter Tabiena verbo. *Missæ. n. 49. Angelan. 57. Syluester n. 7. Nauar. verbo. 1. manual. n. 2. Azor. p. 1. lib. 7. cap. 4. q. 2. Henriquez lib. 9. sum. 23. n. 10. Suarez disp. 88. de sacrific. missæ. cap. 20. n. 1. Barbosa ad dist. Cap. *solemn. De consecrat. Dist. 1.* Leand. de sacram. *art. 1. disp. 1. q. 9.* Neque enim alicubi constat de hoc præcepto, & praxis Ecclesiæ non exigat impleri præceptum in his diebus, nec obseruancia fidelium declarat hanc obligationem.*

Ad fundamentum in contrarium resp. Quod licet ille Canon videatur vigere etiam magis ex illis verbis. *Sed verò aliquis necessitate confitetur fuisse, ut ad Missam venire non valent, affirmata suspensio bona completa Oratione sua ieiunium solent.* Quibus videtur significari, quod non liceat abesse à Missa, nisi necessitate impendente. At tamen citatur ille canon, ex Concil. Cabilonensi Provinciali in Galliis celebrato, quod proinde non afficit nisi Provinciales suis doctis. Unde neque reperitur inter canones illius Concilii, pro circumstantur. Deinde scopos illius canonis est, prohibere ne in ieiunijs quadragesime cibibus farnat antequam sit completa Missa, & hoc tantum disponit, & supponit, quod omnes conueniant ad missam, nisi impediti fuerint. An verò conueniant ad Missam ex præcepto, an verò ex laudabili consuetudine fundata in deuotione, non explicat, &

ut, & idèd non constat de præcepto neque pro illa provincia, in quo celebratum fuit concilium. Vnde neque non illud afferere debemus, cum non sit introducenda obligatio, nisi de ea constet. Neque vigent illa verba *Necessario compellitur*. Quia ita loquitur Concilium vt ostendat laudabilem consuetudinem non esse relinquendam nisi ex necessitate; sicuti si quis diceret, quod non debet quicquammittere venire ad ecclesiam ad fumendas cineres feria quarta Cinerum nisi ocellitate impediatur.

Secundò, *negò in diebus Rogationum orget præceptum audire Missam*, vt constat ex praxi Ecclesie & fidelium. Neque legitur vnquam impositum fuisse, vnde neque est attendendum. Ita committere Doctores præsertim Rosella verbo. Missa. n. 13. Syluest. verbo. Missa. 2. q. 1. vtr. dicitur tercio. Tabiena verbo. Ferix. n. 6. Nauaz. c. 11. manual. n. 1. Azot. part. 1. lib. 1. c. 4. q. 1. Suarez disp. 88. de Euchar. fil. 5. vtr. sed bene. Scottia lib. 2. de sacris missis. o. n. 4. in fin. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 1. c. 1. n. 14. Barbosa ad cap. Rogationes. disp. 5. vbi alios citat. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. q. 1. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. c. 14. q. 3. n. 13. Garzia in sum. tract. 3. diffical. 1. n. 10. Filioz. tract. 1. c. 7. n. 11. Faulstus lib. 2. de Euchar. q. 367.

Solum difficalitatem facit cap. Rogationes. De consuetudine. disp. 5. vbi dicitur, quod in illo triduo Rogationum ferui, & ancillæ, ab opere relaxentur, quo magis plebs vniuersa conueniat; per quod videtur significari, quod debeat esse liberi ab operibus feruilibus, vt possint ad Ecclesiam conuenire, nec in alium finem oisi ad audiendum Missam. Verum ex textu non colligitur præceptum audiendi Missam, de quo potius nihil dicitur. Et quamuis habeat quod ferui relaxentur ab opere, non tamen hoc fit in sanctificationem diei, ita vt inde inferri possit præceptum audiendi Missam, sed vt plebs vniuersa possit conuenire ad Li amias, vt declarant illa verba: *Qui magis plebs vniuersa conueniat*. Deinde ibi non disponitur vniuersaliter de omnibus, sed tantum de feruis & ancillis. Adde etiam, quod non imponitur ibi præceptum sed tantum suadet, an loquens de ieiunio ibi. Gloss. verbo ieiunium. Vnde constat, quod neque antiquitus adhaerit huiusmodi præceptum.

Tertiò, *Negus feris quarta cinerum adeit obligatio audiendi Missam*. Vt notant Garzia in sum. v. n. 4. diffical. 1. n. 10. Leander in quinque præcepta tract. 1. disp. 1. q. 1. 6. vtr. quid. Quia nullibi de hoc extat præceptum nec t. illis dies est repositus inter sanctificandos, & consequenter nec etiam habet annexum præceptum audiendi Missam, quod imponitur ob sanctificationem diei.

Quartò, *nec etiam in vitimo triduo hebdomadis maioris adeit obligatio audiendi Missam* intelligitur nisi occurrat festum de præcepto. Nam tunc feria quinta, & Sabbato veget præceptum Ita obferunt Azot. part. 1. lib. 7. c. 4. q. 2. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 1. c. 2. n. 13. Nauaz. c. 11. manual. n. 1. Suarez disp. 88. de Euchar. fil. 5. vtr. quærit postrema. Faulstus lib. 2. de Euchar. q. 367. Garzia in sum. tract. 4. diffical. 1. n. 10. Leander in quinque præcepta Eccles. tract. 2. disp. 1. q. 6. vtr. quid. Di. ca. 1. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 4. n. 10. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. c. 14. q. 3. n. 13. Et constat ex praxi accepta communiter in Ecclesia, quod sola sufficiat ad declarandum, non adesse huiusmodi obligatione.

Quintò, *si diebus, qui quibuscumque presens sunt feriantur festiuitates iudiciales, adueniens &c. non adeit quod ipsos præceptum audiendi missam*. Et hoc habet locum etiam si talis dies fit feriatum in honorem alicuius sancti, quam diu præfentz specialiter colunt. Ita Suarez disp. 88. de Euchar. fil. 5. vtr. secunda dubitatio. Alouaz. in sum. cap. 17. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 1. n. 11. Sanchez lib. 5. Concil. moral. cap. 1. dub.

5. n. 8. Leander in quinque præcepta Eccles. tract. 2. disp. 1. q. 8. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. q. 3. n. 23. Nugius 3. part. cap. 83. art. 6. vtr. de præcepto audire. mis. dub. 1. concilio 8. Bonac. disp. 4. de sacram. qu. 10. p. 11. n. 2. vtr. Ex his, Disca. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 4. n. 5. 2. Neque enim constat de huiusmodi præcepto; & praxis est in contrarium; & idèd oon est attendendum. Imo quod non adit constat ex Constit. Verban. 111. de diebus festis in qua cum exprimitur dies festiui ex præcepto Ecclesie celebrandi, excluduntur omnes oon expresse, quales sunt prædicti.

Sextò, *Quomodo dicitur, si quod Episcopi quotidie audiant Missam iuxta Cap. Quoniam de priuilegiis in 6 vt preinde ipsi indultum sit celebrare, oon facere celebrare coram se in quocumque loco cum aliarum vicinarum ad adessentem pro se præceptum*. Vt notant etiam Rosella verbo. Missa. n. 13. Syluester verbo. Missa. 2. n. 10. Nauaz. c. 21. manual. n. 1. Scottia lib. 2. de sacris missis. 20. n. 4. in fine. Azot. part. 1. lib. 1. cap. 4. q. 3. Filicini tract. 5. cap. 7. q. 9. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. diffical. 35. n. 7. Llamas. 3. part. Met. cap. 1. 5. 8. vtr. Ex quomodo Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 2. n. 11. Trullen. h. lib. 2. in decal. cap. 1. dub. 5. n. 3. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. q. 9. Faulstus lib. 2. de Euchar. q. 367. Garzia in sum. tract. 4. diffical. 2. n. 8. Ratio est clara. Quia hoc præceptum quod Episcopos nullibi reperitur impositum. In dicto. n. Cap. Quomodo non imponitur præceptum, sed solum dicitur, quod non est decens, quod transiret aliquando diem sine Missa.

Solum videtur obici posse quod cum non sit decens, vt ait text. quod Episc. finant præterire aliquam diem, in qua non audiant, videtur ex oatura rei, & & ratione status, quomodo non ex aliquo speciali præcepto obligari ad audiendum Missam, siquidem omne quod non est decens, est etiam turpe; & omne turpe tanquam malum morale, atque adeo peccatum est vitandum. Vt cum resp. Quod potest aliquid non esse decens, quatenus opponatur alicui, quod sit secundum exigentiam status, ita vt destruat aliquid, quod constitutus in illo statu temeretur habere, & hoc est turpe, quia deformat statum, & idèd continet peccatum vel graue, vel leue vel potest esse non decens merè negatiue, quatenus scilicet non ponatur aliqua perfectio oon debita, sed tamen congrua, & hoc pacto non est decens, quod Episc. sinant transire aliquem diem, in quo non audiat Missam, & hoc non est turpe, sed tantum minus bonum, & nõ continet aliquod peccatum.

QVÆSTIO 1250.

An si in vitimo triduo maioris hebdomadis incidat festum Annuntiationis B. Virginis sit ex præcepto audienda Missa.

S V M M A.

1. Præceptum audiendi missam obligat feria V. & sab. bato maioris hebdomade, si in dicta festum Annuntiationis. B. V.
2. Quid Quando incidit in Parasitene. & cum. seq.
3. In Parasitene non offeritur sacrificium
4. Officium Parasitene non substituitur loco missæ.
5. Esi substitueretur nõ iraberet obligatio audiendi missam Subrogatum quando non seruatur naturam, & immutatur, sed substituitur.

EX dictis in superioribus constat, quod præceptum audiendi Missam non obligat nisi in diebus festis colendis ex præcepto, & idèd non obligat in triduo vitimo maioris hebdomade. Solum difficalitas temaret, an obliget si in aliquo ex illis diebus incidat festum Annuntiationis Beati. Virginis. Est autem certum obligare, si incidat in feria quinta,

aut

aut Sabbato, quia in his diebus ita celebratur Missa, ut offeratur verum sacrificium: vnde nulla adeest ratio impediens obligationem, quam dies festus secum trahit, verum tamen est. Quod facilius potest adesse causa excusans ab auditione Missæ, siquidem cum vnica tantum celebraretur, redderet difficilior obsequia præcepti, difficilior ergo est de Feria sexta.

2. Quod si tunc teneantur fideles ex vi præcepti audiendi Missam interesse officio illius diei, quatenus incipit à delatione sacramenti ad altere Tradont Vasquez 4. par. disp. 111. cap. 1. num. 18. Nanq. 3. par. quæst. 11. ar. 1. par. 2. dub. 2. in probat. 7. concl. 2. vbi falso asserunt, quod omnes fideles sentiant, se teneri ad audiendam Missam in Parasceve, si incidat festum, in quo alias præceptum obliget. Fundamentum. Nugli est. Quia in illa die offertur Deo verum sacrificium, licet minus per Festum, quod tamen constat falsum esse ex dictis suo loco. Fundamentum verò Vasquez est. Quia officium illius diei succedit loco Missæ, & ideo obligatio quæ esset ad audiendam Missam obligat ad assistendum illi officio.

3. Tenendam tamen est Quod in feria sexta Parasceve non adesse obligatio à se: di officio. Ita Molles par. 1. sum. tract. 1. cap. 17. num. qui male pro opposita sententia citat ab Auerla. Nald. in sum. verbo. Missa num. 10. Gauant Ad Rubr. Missæ. par. 3. cit. 29. numero 14. Alphonsi. de Leone de offic. Capel. quæst. 8. sect. 1. num. 174. Sanchez in stell. de sacram. disp. 31. num. 14. Lugo Cardin. disp. 20. de Eucharist. sect. 1. num. 14. Fasius lib. 1. de Eucharist. quæst. 166. ver. sed ceteri Auerla quæst. 11. de Eucharist. sect. 19. ver. quando vero Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 2. quæst. 1. num. 61. in fine & ita declaratam S. Rituum Congreg. sub die 19. Februar. 1621. cum ipsi supplicatum fuisset pro resolutione præsentis dubij.

4. Ratio est. Quia in illa die non offertur sacrificium, sed tantum sacerdos venit præ sanctificata. Et hæc sumptio non est consumptio sacrificij quæ sit pars integralis ipsius, quia die præcedenti præcessit consumptio, per quam sacrificium fuit integraliter completum, nec somitur veraque species, quæ tamen est necessaria ad consumendum, & perficiendum sacrificium, & proinde nulla adeest pars sacrificij. Nec dici potest, quod ex intentione Christi illa offerendum sit sacrificium in illa die; nam ratio ille ritus sumptione præ sanctificationem est merè ex institutione Ecclesiæ. Cum ergo præceptum audiendi Missam sit in ordine ad colendum Deum mediante oblatione sacrificij, si deest sacrificium cessat obligatio præcepti.

5. Ad fundamentum Vasquez Resp. Officium in mane Parasceve non substituit loco Missæ, sed esse ministerium quoddam introducendum ab Ecclesia pro celebrare illius diei, quod ex eo constat, quia quando vnus subrogatur loco alterius, debet tendere ex vi subrogationis ad eundem finem supplendum pro eo, in cuius locum subrogatur; quod præstat non potest officium illius diei, cum non contineat sacrificium, sed quid merè rituale.

6. Deinde dicit, quod si subrogaretur loco Missæ non esset tamen subrogatum in ordine ad finem, quem respicit præceptum de audienda Missa, & proinde non traheret ad se obligationem impositam per præceptum, sed tantum in ordine ad cultum Ecclesiæ pro illo die, & pro quo laici non complerent officium distinctum, cum desit ipsis Missæ celebratio, quæ est nobilissima pars. Et cum non militet in subrogatio officio eadem qualitas, & ratio, quæ in Missa, non fortiter eandem notat, & eorū, quæ sunt illius, in cuius locum subrogatur iuxta l. 1. §. sed si quis ff. de success. edic. & notant Alexan. consil. 128. ver. Est similis, vol. 4. Riminal. iur. consil. 113. num. 139.

Tom. II.

Felin. in Cap. super his de accusat. Tusch. littera S. conclus. 757. num. 51. Et ideo non sit materia præcepti, sicut esset Missa, si celebraretur.

Q V A S T I O 1251.

An in diebus Festis institutis à Principe Seculari adesse obligatio audiendi Missam.

S V M M A.

1. Pro Festis institutis à principe seculari non adeest præceptum audiendi Missam.
2. Festis laicis non tenentur ad cultum Dei.
3. Laici non possunt instituire dies Festos in quocumque sacro spiritualium.

Dicendum est. In diebus Festis institutis à Principe non teneri Populos audire Missam Ita Facundus præcept. 1. Eccles. lib. 1. cap. 1. no. 12. Suarez disp. 18. de Eucharist. sect. 5. ver. Dicit secundum Azor. par. 1. lib. 7. cap. 4. quæst. 2. Auerla quæst. 11. de Eucharist. sect. 1. 19. ver. Tertio citat fin. Dicitur. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 4. num. 51. Præcedit autem resolutio de his diebus Festis, quos possunt instituire ob aliquam causam publicæ lætitiæ, vt est natiuitas primogeniti, partu victoria, &c. aliz huiusmodi.

Ratio est quia tota potestas principis est laicalis, & nullo pacto se extendit ad spiritualia: & ideo non potest ab ipsa provenire obligatio ad audiendam Missam, cum sit actus extra spheram eiusdem potestatis. Audire enim Missam est actus spiritualis, quia dicit exhibitionem spiritualis cultus Deo, licet per signa sensibilia, quæ tamen sunt Ecclesiastica, & ordinata ad finem spirituale vite æternæ; & remanet omnino extra spheram auctoritatis Laicalis, quæ proinde si imponeret talem obligationem, nulliter procederet.

Ex quo fit: Quod neque Principes Laici, sine Magistratus, siue quicumque alij nequeant precipere populo dies Festos in quocumque finem spirituale, vt esset in honorem, & cultum sanctorum, quia tunc potestas laica vim non habet moderari res Ecclesiasticas, & spirituales, excederet suos terminos, & proinde nulliter procederet, vt declaravit Innoc. X. in suis Decretis post. Consil. 10. tom. 4. Bullar. 4. r. lib. Nos quibus vniuersalis Ecclesiæ regimen à Domino commissum est, considerantes, quem perniciem auctoritas Ecclesiastica id esse passus, cum Principes Laici, qui in rebus Ecclesiæ obsequendi potius mores necessitas, quam auctoritas imperandi, non habuerint facultatem inducendi dies Festos in honorem sanctorum de venerabili Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium sacris Ritibus præpositum, quibus hoc negotium discutiendum commissimus, consilio præditas litteras, ad distans emanant auctoritate Laicali super obsequiis præditis Festiuitatis S. Dominici fuisse, & esse omnino nulla, & nullius robore, & momenti, nec aliquo modo seruanda auctoritate Apostolica senore præsumimus declaramus.

Q V A S T I O 1252.

An aliquando urgeat præceptum audiendi plures Missas.

S V M M A.

1. Nequaquam adeest obligatio audiendi plures Missas.
2. Etiam si eodem die concurrant plures Festi.

Ppp

3. Nequa

3 Neque in die Natiuitatis Domini.

In claris non habet locum interpretatio sed attendenda dispositio.

4 Auditio trium Missarum in Natiuitate Domini eodem iure censenda ac celebratio, ut illi comen.

Comenæ eodem iure censenda.

Accipienda illa interpretatio quæ quia minus obligat. Obligatio est stricte iuris.

Dicendum est. Nonnulli adesse obligationem audiendi plures Missas, quamvis plures ab eodem sacerdote celebrantur ut in die Natiuitatis Domini. Ita communiter Doctores D. Antonin. 2. par. tit. 9. c. 10. §. 1. in fine Syluester verba Missæ 2. quæst. 1. Nauar. cap. 11. Manual. num. 3. Azor. par. 1. l. 1. c. 3. quæst. 8. in fine. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 3. Nugu. 3. par. quæst. 83. ar. 6. ubi de præcept. audien. dub. 1. conclus. 5. Suarez disp. 88. de Eucharis. sect. 1. vet. ultimo dicit Naldos in sum. verbo Missa num. 10. Scorria lib. 2. de sacrific. missæ cap. 101. num. 4. Facondes præcept. 1. Eccles. lib. 1. cap. 3. num. 1. Filliuc. tract. 1. cap. 7. n. 107. Baun. par. 1. ebor. moral. tract. 6. quæst. 4. de sacrific. missæ. ver. dicentis Bartolom. ab Angelo dial. 3. §. 301. Bonac. disp. 4. de sacrom. quæst. 28. pun. 11. num. 10. Fautus lib. 2. de Eucharis. quæst. 3. §. 9. Trolench. l. 1. in Decal. cap. 1. dub. 4. n. 4. Dicañil. de sacram. tract. 3. disp. 4. dub. 4. num. 316. Guald. de sacram. tract. 11. cap. 1. num. 11. Leander in præcept. Eccles. tract. 1. disp. 1. quæst. 19. Garcia in sum. tract. 4. difficul. 3. dub. 1. num. 1. Aucta quæst. 11 de Eucharis. sect. 19. ver. Quia rursus. Ratio est. Quia cum præceptum præcipiat tantum auditionem Missæ, sufficienter impletur auditu, uero unicam; nam per hoc ponitur materia præcepti, & Ecclesia voluisset plures audiri, expressisset.

Et hoc locum habet, etiam si in eodem die concurrant plura Festa, ratione quorum teneamus assistere Missæ ut si in die dominico incidat aliud Festum ratione cuius teneamus Missam audire. Tunc enim auditione vnius sufficienter impletur præceptum, etiam si opus iniunctum, multiplicari possit. Ratio est, quia in tali casu non multiplicatur præceptum, sed tantum idem præceptum ligat ex duplici moti- uo, quod in eodem die concurrunt. Et cum motuum utrumque sit subordinatum eidem fini, & faciat eundem finem dei assig. præceptum, uero exigit multiplicari præceptum, nec rem præceptum, quia iam sufficienter dies in honorem stante unico præcepto, atque adeo absque multiplicatione rei præceptæ.

Solum huic resolutioni obstat videtur consuetudo, nam communiter in die Natiuitatis solent fideles audire tres Missas. Et quamvis responderi solet, quod hæc consuetudo non sit introducta cum animo se obligandi, sed tantum ex deuotione; adhuc tamen obstat videtur, quod si: introducta in ordine ad adimplendum præceptum, quod illa die obligat, & consequenter. Quod itaque adhuc adherens ubi- uantæ, præcepti, sequatur naturam eiusdem obser- uantæ & declarat. quod talis debeat esse pro illo die obseruantia præcepti, Respondeo. Consuetudi- nem istam esse ex meta deuotione. Neque esse in- troductam tanquam necessariam pro adimplendo præcepto in illa die; ueque tanquam declaratiuam præcepti, quia declaratio, & interpretatio non habet locum quando sumus in clari, quia tunc non est opus attendere ad celebrantiam; sed ad dispositionem l. 1. in fine C. de lib. præs. & notat Arret. consil. 1. num. 1. Rota coram Seraph. decis. 111. n. 14. & decis. 39. num. 1. par. 2. diuis. & decis. 16. num. 3. & decis. 16. num. 4. par. 1. Recent.

4 Præsertim quia auditio trium Missarum in illa die venit in consequentiam ad celebrationem; unde eodem iure censenda est, quo censetur celebratio, si-

tut censetur connexa Cap. Translatæ de consil. & Cap. Præterea de off. deleg. Præsertim quia debet accipi illa interpretatio, quæ efficitur, ut quis minus obligatur, ut colligitur ex l. si peculium §. si res si. de peculio leg. & notat Crauet. consil. 35. nu. 33. Paris. consil. 96. num. 12. lib. 3. Menoch. consil. 1. nu. 51. Non enim prouenit ex natura obligationis; quæ est stricte iuris, & minus extendenda quam si potest l. Obligationum §. si aliena, & l. Ariamus ff. de Ali. & obli- gati. & notat Bald. consil. 73. num. 1. vet. sed ponamus lib. 4. Fulgoc. consil. 80. in fine vet. Et si quid. Caldric. consil. 10. de iud. Rota decis. 356. num. 3. par. 4. Recent. Constat autem, quod sacerdos non tenetur cele- brare tres Missas, sed tantum habent facultatem cele- brandi.

QVÆSTIO 1253.

Quinam sint dies Festi, in quibus Missa audienda est de præcepto, & a quo noni introduci possint.

S V M M A.

- 1 Dies Festi colendi ex præcepto.
- 2 Quid circa dies Festos Patronorum.
- 3 Dies Festi ex voto quomodo obligent.
- 4 Inducere Festa perimit tantum ad potestatem Eccle- siasticam.
- 5 Dies Festi non introducendi ab Ordinariis.
- 6 An iis sublatæ potestates introducendi.
- 7 Ordinarij an absolute non possint inducere Festa. Verbum Rogo. Equipollens. Verba Mandamus. Mente in Domino induci grauem obligationem.
- 8 Præsertim si mentio sit necessaria pro manifestatione rei præceptæ.
- 9 Clausula, sub indignatione, inducit obligationem sub mortali.
- 10 Ordinarij inducere dies Festos peccat.
- 11 Prohibitum favore alienis, eius consensu sit licitum. Instanti populo an possit Ordinarius inducere dies Festos.

EX supradictis constat, quod Missa audienda sit i diebus Festiuis ex præcepto Ecclesiæ colendis; nuac autem dubium remanet, quinam sint illi dies in particulari; & à quibus de quo introducti pos- sunt. Et quod spectat ad primum. Vibanus VIII. in sua consil. 164. 22. n. 4. Bul. quæ incipit quibus per- seribem edita lib. semper anno 1645. vi prouideret pauperibus, qui manualibus operibus sibi victum parant, & occurreret ab eis vitium diebus festiuis ob multitudinem ad faciendam viciis, reduxit ad se- quentes, nempe ad dies Dominicos, Natiuitatem, & Circumcisionem Domini. Epiphaniam, Resurrexio- nem Domini, cum duobus sequentibus diebus, Assen- sionem, Pentecostem cum duobus sequentibus diebus, Festum Sanctissimæ Trinitatis, & Corporis Christi, Inuentionem Sanctæ Crucis, Purificationem, Annuntiationem, Assumptionem, & Natiuitatem B. Virgialis. Dedicationem S. Michaelis Arcangel. Natiuitatem S. Io. Baptistæ, Ad dies Festos Apostolo- rum S. Petri, & Pauli, S. Andree, S. Iacobi, S. Ioan- nis, S. Thomæ, S. Philippi, & Iacobi, S. Bartholomei, Sancti Marci. S. S. Simonis, & Iude, & S. Matthei, S. Stephani Protomartyris, S. Innocentium, S. Lau- rentij Martyris, S. Syluestri Pape, & Confessoris, S. Ioseph, & S. Annæ. Festum omnium Sanctorum. Addit præterea vnum ex principalioribus Patronis in quocunque Regno & aliterum pariter ex prin- cipalioribus

cipalioribus in quacumque Ciuitate, Oppido, vel Pago.

¹ Et circa hoc vltimum est aduertendum, quod non iunogit summus Pontifex, quod colantur ex præcepto dicti Patroni, sed quod vbi plures coluntur, reduci censentur ad prædictos, nempe vnum pro Regno, & vnum pro loco speciali. Quod satis declarant illa verba. *ibi hoc patroni haberi, & venerari censeantur*, & idem vbi antea non venerabatur à Populo festiuitate Diei, nec etiam in virtute dictæ constitutionis erant de necessitate venetandi. An autem eorum dies possint ab Ordinariis introduci itaque colendi ex præcepto, constabit ex dictis.

² Quod spectat ad secundum. Non posse dies Festos ex præcepto colendos induci per potestatem Laicalem, constat ex dictis in superioribus, quia subest tantum dispositioni spiritalis potestatis. Vnde tantum introduci poterunt lege promittente a^o Ecclesiasticis personis, seu consuetudine quæ habet vim legis. Nam quæ introducitur voto, non obligant perpetuo, & vniuersaliter, nisi accedat consensio ordinarij, qui habet vim legis, ut inter alios notat Suarez *dis. 11. de Eucharis. sect. 5. de secundo. ver. Finit usque*. Quia voti obligatio non excedit personam vouentem, & est merè personalis, & idem non potest transire ad posteros, nisi potestas legislatiua eam ad ipsos extendat; quæ enim vouentes facultatem habent obligandi posteros, nec nisi per modum legis obligari possunt ad ea, quæ personali sunt, quale est obligatio audiendi Missam, & iudicandi Festa.

³ Itaque inducere Festa atque adeo obligare ad audiendam Missam, pertinet tantum ad potestatem legislatiuam Ecclesiasticam, qualis est in Episcopis, & alijs prelati superioribus; & consequenter in Synodo Diocesana, aut Provinciali, ut desinitur ex Cap. 1. de consecrat. *dis. 1. & ex Cap. fin. de ferijs*, loquendo de iure communi, vbi tamè limitatur hæc potestas, ut non imponatur ab Episcopis Festa seruanda, nisi cum Clero, & populo, hoc est cum consilio, aut etiam consensu Cleri & Populi; notat verò Suarez *dis. 11. de Eucharis. sect. 5. de secundo. ver. finis ergo*. Quod sufficit si Episcopus id faciat cum consilio Capitali, & aduertat quod Populus non contradicat, sed expectanda sit eius tacitio, & vniuersalis consensus.

⁴ Verum nouissimè Urbanus VIII. in sua *constit. 16. 4.* de qua n. 1. ita disposuit in hac materia. *Ne autem dies Festi à Locorum ordinarijs nimis aliquorum facilitate aut popularum importunitate deinceps iterum multiplicari coningat essent ordinarij in Domino monemus, ut ad Ecclesiasticam obique seruandam aequalitatem de cætero perpetuis futuris temporibus ab inditione sub præcepto nouarum Festarum abstinere abstinere*. Verum ex hac dispositione occurrit difficultas, an sublata sit facultas Episcopis inducendi noua Festa, quam habent de iure communi, & si non sit sublata, quid si inducant.

⁵ Quod autem. *Non sit sublatum solum videtur*, quia in prædicta dispositione nullum verbum recipitur, ex quo colligi possit ablatio prædictæ facultatis; Imò potius ex verbis ipsis colligitur fuisse relictam, nam inquit Pontifex. *Monemus*, quod verbum cum importet solum monitionem ne inducant noua Festa, tacite declarat, & indirectè, quod relinquit potestatem inducendi, quam habent de iure communi. Rursus cum m^omet, quod abstinere, sequitur, quod tantum velit, quod non imponat noua Festa feruanda; & proinde cum monito versemus circa exercitium facultatis, ut scilicet non deueniat ad actum imponendi, ad hoc tacite declarat quod nihil innouet circa facultatem, quam habent. Ex quibus constat quod dicta monitio solum impedit

vsum facultatis, dum impedit solum, quod non indicant noua Festa.

Hinc autem insurgit noua difficultas. An scilicet huiusmodi monitio habeat vim prohibitionis, ita ut absolute, non possit inducere noua Festa. Et difficultas oritur ex eo, quod Pontifex vult verbo *Monemus*, quod videtur importare solum suasionem. Sed tenendum est. Quod illa dispositio continet absolute prohibitionem. Nam illud verbum *Monemus*, aequipollet verbo *Mandamus*, sicut aquipollet verbo, *Rego*, quod aliquid minus videtur importare, ut *hysitru m^o f. de negot. gest. & io Cap. Rego 1. quæst. 3.* vbi id notat Glor. verbo *Rego* Buttrius in Cap. Nam concipit in fine de *constit. Imola ibid. num. 8.* Syluester verbo. *Præceptum quæst. 1.* Suarez *lib. 3. de legibus, cap. 15. num. 7.* Quod magis loquitur habet in præsentia, quia Pontifex dicit *Monemus in Domino*, per quod interpretatur auctoritas Dei, & exprimitur enixam voluntatem, quod fiat, quod monetur & idem est ac si diceret, in nomine Dei, quod grauem obligationem, & sub mortali inducit iuxta ea, quæ tradit Sanchez *lib. 6. sum. cap. 4. num. 43.*

⁶ Præsertim quia præmittit Pontifex suam dispositionem moderationem dierum Festorum tantum de materia omnino necessaria, ut constet ex præmio. Et ad manutenendam hanc suam moderationem inducit dictam monitionem. Et proinde oportet, quod eodem modo seruari velit, quod ponit sub monitione, ac seruari vult, quod disposuit. Certum est autem, quod obligat ad seruandum, quod disposuit, & proinde id etiam, de quo monuit, cum hoc sit necessarium ad manutenendam eius dispositionem. Et hoc constat, etiam ex verbis *§ 7. ibi Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrorum Decretorum de locutione, Monitionis, Incentiis, Mandati, Derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum*. Cum ergo dicta constitutio, etiam quoad illam partem, quæ continet monitionem, non debeat infringi ex mandato Pontificis sub pena indignationis omnipotentis Dei ac Apostolorum Petri, & Pauli, sit quod, si Episcopus faciat contra prædictam monitionem eam infringendo, iocuratur prædictam indignationem.

Clausula autem prædictæ indignationis denotat obligationem sub mortali peccato iuxta ea, quæ tradunt Angel. verbo *Lex. num. 3.* Armillan. 4. Syluester verbo *præceptum. Quæst. 1.* Azor. par. 1. cap. 6. quæst. 5. Volquez 1. 2. *dis. 158. cap. 4.* Nauat. cap. 13. *Manus. num. 53.* Valent. 1. 2. *dis. 7. quæst. 5. par. 6. quæst. 1.* Salton. 2. 2. *quæst. 77. or. 1. controuers. §. reg. 7.* Sarr. *lib. 3. Clan. reg. cap. 7. num. 14.* Suarez *lib. 3. de legibus cap. 16.* Quia dicta clausula de notat, materiam esse sufficientem ad suscitandam indignationem Dei, atque adeo ad abruptendam amicitiam cum ipso.

⁷ Ex quibus inferatur, quod si nihilominus Episcopus inducat aliquid nouum festum, quauis iudicio esset valida, peccaret tamen grauiter contra prohibitionem prædictæ constitutionis. Nec populus teneretur acceptare diem festum, quia habet pro se assentientiam iuris Pontificij, ne possint sibi imponi noui dies Festi, & consequenter non teneretur se subicere actum prohibitum facienti. Et quomodo Episcopus exercet satisfactionem in sibi prohibitis, non tenetur populus subiectione correspondere, cum debeat tantum se subicere, quatenus de iure licitum est exercitio iurisdictionis.

⁸ Secundò infertur. Quod licet hæc prohibitio sit facta in fauorem populi, & proinde consensio ipsos accedente videatur posse Episcopos imponere ali-

quod Festum de nouo seruandum quatenus quod est prohibendum in fauorem alicuius eius consensus sit in utrum iuxta l. quatuor ff. de fidelicis, attamen neque adhuc instante populo potest Episcopus aliquod Festum in dicere. Quod iatis expressit Urbanus VIII. in prædicta sua consue. 164. §. 3. ubi *Ne antequam dies Festus a laicorum Ordinibus nimis aliquorum facilitate, aut popularum impetibus deinceps iterum multiplicari cœntur.* Ex quibus constat, quod neque ad instantiam populi uult noua Festa induci. Neque enim populi consensus facit adequatè cessare hanc prohibitionis, quia id Põfex prohibuit, tum ne graueretur postea ex præsentis populi consensu; tum quia multitudo Festorum non facit, ut cum minori deuotione celebrentur. Tum quia reddidit faciliorem dispensationem in quoad seculia, quod redendat in minorem ædificationem Festorum. Et idcõ, si Ordinarius iudicaret, laute instantia populi aliquod Festum de nouo inducendum; recurrere deberet ad Romanum Pontificem.

Q V A S T I O 1254.

Quas personas obliget præceptum audiendi Missam.

S V M M A.

1. *Præceptum audiendi Missam obligat omnes fideles.*
2. *Præceptum Cap. Missæ cur dirigatur ad suos seculares.*
3. *Omnes persona Ecclesiastica tenentur audire Missam.*
4. *Infideles non obligantur præcepto audiendi Missam.*
5. *Neque Catechumini.*
6. *Neque Ammuni.*
7. *Ebrii tamen obligantur & quomodo.*

PRæceptum audiendi Missam tanquam uniuersale obligat omnes personas subditas Ecclesiæ, hoc est fideles, est certum apud omnes, & ita notant Doctores communiter, præsertim Gabr. selt. 14. in *Can. miss.* Sotus in 4. diff. 13. quæst. 2. ar. 1. Palud. diff. 25. quæst. 7. Nauar. cap. 21. *Matenal.* num. 1. ver. *cuncta horum* D. Anton. 2. par. tit. 2. cap. 10. §. 1. Syluester verbo *Missæ* 2. quæst. 1. Suarez disp. 88. de *Eucharist.* selt. 4. ver. *dicendum tamen* Facundus præcep. 3. *Eccles.* lib. 2. cap. 1. num. 2. Dicañil. de *sacram.* tract. 4. diff. 5. dub. 1. num. 2. Faustus lib. 2. de *Eucharist.* quæst. 360. Bonac. disp. 4. de *sacram.* quæst. ult. par. 1. num. 6. Garzia in *sum. tract.* 4. diff. 2. num. 1. Aueria quæst. 11. de *Eucharist.* selt. 19. ver. *Primo ergo*, Francisc. Lugo lib. 5. de *sacram.* cap. 14. num. 3. E. desumptum ex Cap. *Omnes fideles de consecrat.* diff. 1. quod est desumptum ex can. 1. Apostol. & in quo obligatur omnis fideles assistere Missæ. Et obsequantia in hac amplitudine declarat præceptum.

Solent contra hoc obici ex Cap. *Missæ de consecrat.* diff. 1. ubi soli seculares obligantur audire Missas, ubi *Missæ die Dominico secularibus totas audire speciali ordine præcipimus* Hæc difficultati responderi solet, fieri mentio nem tantum de secularibus, quia hi facilius transgredientur præcepta Ecclesiæ; pro qua respons. Leander in præcep. *Eccles.* tract. 2. diff. 1. quæst. 15. ver. *ad fundamentum* plures citat. Sed ea uidetur germana responsio, quod præceptum dirigatur specialiter secularibus, quia non est de audienda Missa absolute, sed de audienda integra Missa, in quo seculares deficiebant, & idcõ ad ipsos corrigendos pro ipsi in specie concipitur præceptum, quod indicant illa verba, *speciali ordine,*

quæ declarat esse speciale præceptum pro secularibus & non pro cæteris.

Ex quibus deducitur, quod omnes personæ Ecclesiasticæ, Clerici, Sacerdotes, Religiosi, Episcopi cæterique omnes Prælati superiores teneantur audire Missam, sicut offerre sacrificium, ut docent communiter Doctores. D. Anton. 1. par. sum. tit. 5. §. 10. §. 1. Gabr. selt. 19. in *Can. miss.* Palod. in 4. diff. 15. quæst. 5. Sotus diff. 13. quæst. 1. ar. 1. Suarez disp. 88. de *Euchar.* selt. 4. ver. *Tam uero* Nauar. cap. 21. *Ad anal.* num. 1. Nugn. 1. par. quæst. 83. ar. 6. ubi de præcep. *audiendi* miss. dub. 2. cunctis 7. Henriquez lib. 9. cap. 25. num. in *com. littera* 6. Sanchez lib. 1. sub. cap. 12. num. 10. Bonac. disp. 4. de *sacram.* quæst. ult. par. 1. num. 9. Faustus lib. 2. de *Eucharist.* quæst. 61. Hurtad. de *sacram.* diff. 5. de *sacris.* Missis diff. 1. ver. *Commun. primo* Facundus præcep. 1. *Eccles.* lib. 2. cap. 1. num. 4. & cap. 2. num. 4. Lugo Cardin. disp. 22. de *Eucharist.* selt. 1. num. 1. Trullen. lib. 3. in *Decal.* cap. 1. dub. 5. num. 1. Baun. par. 2. theol. moral. tract. 6. quæst. 4. de *sacris.* Missis, ver. *dicendum*. Dicañil. de *sacram.* tract. 5. diff. 5. dub. 1. num. 3. Garzia in *sum. tract.* 4. diff. 2. num. 1. Leander in præcep. *Eccles.* tract. 2. diff. 1. quæst. 15. Aueria quæst. 11. de *Euchar.* selt. 19. ver. *secundo* omnes Francisc. Lugo lib. 5. de *sacram.* cap. 14. quæst. 7. num. 13. Sicut omnes enim sub prædicti sunt incorporati Ecclesiæ, ita etiam sub sunt eius uniuersalibus præceptis, quæ ab Ecclesiâ imponuntur, ut eos dirigat ad finem salutis æternæ.

Secundò deducitur, quod Infideles non obligantur hoc præcepto. De infidelibus constat, quia non sunt sub regimine Ecclesiæ iuxta illud 1. ad Corinthe. Cap. 5. de *his qui foris sunt nihil ad nos*, & proinde præcepta, quibus Ecclesiâ dirigit suos subditos, non se extendunt ad non subditos. Deinde quia assistentes Missæ concutunt ad offendendum sacrificium, ad quod offendendum non possunt concurrere infideles, quia non est institutum à Christo ipsis, nam sic habet Concil. Trident. selt. 22. cap. 1. de *sacris.* Missis ipsam reliquit Ecclesiæ suæ sponsæ, intra quam non sunt infideles. Et ita notant Suarez disp. 88. de *Eucharist.* selt. 4. ver. *dicendum tamen*. Bonac. disp. 4. de *sacram.* quæst. ult. par. 1. num. 9. Faustus de *Eucharist.* lib. 2. de *sacris.* quæst. 360. ver. *Dicti* Facundus præcep. 1. *Eccles.* lib. 2. cap. 2. num. 2. Francisc. Lugo lib. 5. de *sacram.* cap. 14. quæst. 2. num. 12. Aueria quæst. 11. de *Eucharist.* selt. 19. ver. *secundo* omnes. Unde tanquam incapaces concurrendi ad oblationem huius sacrificij non sunt per mittendi, quod illi assistant.

Tertiò deducitur, Neque hoc præceptum extendi ad Catechumenos, quia licet admittantur usque ad offertorium, ulterius admitti non possunt. Ecce notant communiter Suarez disp. 88. de *Euchar.* selt. 4. ver. *dicendum tamen*, & alij num. præced. citati. Henriquez lib. 2. sum. cap. 12. num. 14. Lugo Cardin. disp. 22. de *Eucharist.* selt. 1. num. 1. Martin. disp. 40. de *Euchar.* selt. 9. num. Trullen. lib. 3. in *decal.* cap. 1. dub. 8. num. 3. Leander in præcep. *Eccles.* tract. 2. diff. 1. quæst. 16. Garzia in *sum. tract.* 4. diff. 2. num. 2. Quamuis enim initiati sint fide, nondum tamen sunt Ecclesiæ incorporati per Baptismum, & idcõ nondum sunt sub regimine ipsius, nec eiusdem præceptis efficiuntur.

Quartò deducitur, Neque amentes obligari præcepto audiendi Missam ut notant communiter præsertim Garzia num. præced. citat. Nauar. cap. 21. *Matenal.* num. 1. Bonac. disp. 4. de *sacram.* diff. 5. de *sacris.* Missis Sanchez lib. 4. sum. cap. 12. num. 17. Baileus in *Florib.* verbo *Missæ* 8. num. 1. Gossial. de *sacram.* tr. 11. cap. 1. num. 4. Leander in præcep. *Eccles.* tract. 1. diff. 3. quæst. 17. Militat enim generalis ratio, quod non teneantur præceptis; & etiam specialis, quia hoc præceptum impleri non potest, nisi per actum hominis modo

modo exercitum, atque adeo cum libertate, qualis est moralis assentientia per quam assitens cooperetur oblationi factifici. Hoc tamen accipiendum, & notat etiam Hurtad. citat. de amentib. qui absoluit in omni materia tales; nam si desuperent in vincula totum materiam, quæ non cerneret adimplementum præcepti, ut frequenter accidit, teneantur hoc præcepto.

- 7 Quod spectat ad ebrios. Quamvis Leander in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 17. putet, non obligari hoc præcepto, absolute tamen hoc non est admittendum. Licet enim ebrietas impediatur adimplementum præcepti, quatenus impedit, ne exercentur actus humano modo quia tamen est in potestate vniuersalis, qui tam vitare, idem non subtrahit ipsum ab obligatione præcepti, sed tantum impedit satisfactionem & proinde si præuideatur aliquo modo impedimentum, non excusatur a peccato in causa, ut docent communiter Doctores.

Q V A E S T I O. 1255.

An & quâ aetate teneantur pueri præcepto audiendi Missam.

S V M M A.

- 1 Pueri ante usum rationis non obligantur præcepto audiendi Missam.
- 2 Quâ aetate incipiunt obligari, & num. seq.
- 3 Post usum rationis possunt exercere actum quo impleant hoc præceptum.
- 4 Pueri excusantur si non audierint Missam: non autem qui eos regunt.
- 5 Qualis usus rationis requiratur ut pueri teneantur præcepto audiendi Missam.
- 6 Pueri capaces peccati mortalis possunt apprehendere obligationem præcepti audiendi Missam.
- 7 Ecclesiæ suis præceptis iis iussu obligare omnes capaces.
- 8 Præceptum aetate confessionis obligat pueros statim post usum rationis.

Conueniant communiter Doctores, quod pueri ante usum rationis non teneantur præcepto audiendi Missam. Omnis enim obligatio passiva est actus rationalis, quia importat iudicium, quo quis iudicat ad aliquid se tenere, & proinde supponit cognitionem circa rationalia cum habitudine ad finem, & consequenter libertatem se perducendi ad finem, ad quem tendit obligatio, quæ haberi non possunt sine veneratione, difficultas autem est, quando incipiat hoc præceptum obligare, & an statim post usum rationis.

Prima sententia asserit, non obligare statim post usum rationis, sed solum quando habent perfectum usum rationis, ut contingit in decimo, aut undecimo anno. Ita ij qui hoc ipsum docent etiam de cæteris præceptis Ecclesiæ Corduba in summa, ar. 60. qui alios citat Sotus in 4. disp. 12. quæst. 1. ar. 11. & disp. 18. quæst. 1. ar. 4. Henriquez lib. 8. sum. cap. 4. n. 4. Marchant in quæst. pastoral. tract. 4. cap. 6. quæst. 1. Fundamentum est. Quia non obligatur nisi quando possunt perfectius apprehendere obligationem, & attentionem eum qua interest de hoc.

Secunda sententia tenet, quod statim ab usu rationis incipit obligare. Ita Glossæ & Canonistæ in Cap. Omnis varietas fæx de pœnit. Novat. cap. 11. Manual. num. 1. Azot, par. 1. lib. 9. quæst. 1. Llamas 3. par. Metb. cap. 5. §. 8. Sanchez lib. 1. sum. cap. 12. Tom. II.

num. 6. & 17. Suarez disp. 8. de Eucharis. sect. 4. vet. ultimo inquiri Facundez præcep. 1. Eccles. lib. 2. cap. 2. num. 1. Victor in sum. quæst. 139. Scortia lib. 2. de sacrificiis. Missæ cap. 20. num. 7. Marchin. de sacram. ordi. tract. 3. par. 3. cap. 17. num. 1. Lugo Cardinal. disp. 2. de Eucharis. sect. 1. num. 1. Galpar Hurtad. de sacram. disp. 3. de sacrificiis. missæ disp. 1. vet. Addunt Suarez Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pœnit. 11. num. 8. Coninch de sacram. quæst. 8. ar. 6. num. 186. Balleus in Florib. verbo Missa 8. n. 1. Martinon. de Eucharis. disp. 40. sect. 9. nu. Dicastil tract. 5. de sacram. disp. 5. num. 5. Syluester verbo. Missa 2. quæst. 1. Laiman. lib. 4. Theolog. moral. tract. 2. cap. 3. num. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 5. num. 3. Geraldus tract. 14. de sacram. cap. 2. num. 2. Machad. tom. 1. lib. 2. par. 4. tract. 1. deum. 2. num. 2. Fillinc. tract. 5. cap. 7. quæst. 8. Bannius par. 1. theol. moral. tract. 6. quæst. 4. de sacrificiis. Missæ Gaxia in sum. tract. 4. disp. 2. num. 1. Paulus de Eucharis. lib. 2. de sacrificiis. Missæ quæst. 161. vet. sed consens. Barbosa in Annalib. iuris anno 7. quæst. 5. Leander in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 14. Mercetus de sacram. quæst. 8. ar. 6. dub. 4. vet. diximus secundo Aetia quæst. 11. de Eucharis. sect. 19. vet. secundo conat. Nungius 3. par. qu. 8. ar. 6. ubi de præcep. aud. Missæ dub. 2. conclusi. vet. solum est Salas disp. 14. de legis. sect. 13. Palas par. 1. oper. moral. tract. 1. disp. 1. num. 2. §. 1. num. 5. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 1. 4. quæst. 2. num. 15.

Decendum est. Præceptum audiendi Missam obligare a pueris statim, ac habent sufficiens usum rationis. Ratio est. Quia tunc incipiunt humano modo operari & proinde sunt capaces illius directionis, quæ Ecclesiæ dirigit humanas operationes in ordine ad vitam æternam. In hac autem directione præcipuum locum tenet præceptum audiendi Missam, quia dirigit in ordinem exhibendum debitum cultum Deo, & ad ipsum recognoscendum tanquam auctorem nostræ vitæ, & supremum Dominum. Præteritum quia, obferantia huius præcepti nihil aliud requirit, nisi mentalem assentientiam, quæ assitens Missæ, quæ exhiberi potest à quoque habente usum rationis. Unde si pueri excusantur ante usum rationis ratione incapacitatis, quia scilicet non sunt capaces præcepti, & obferantia ipsius, non excusantur post usum rationis quia tunc sunt capaces, & præcepti, & obferantia ipsius ex eo principio, quod quando affirmatio est causa affirmationis, negatio quoque est causa negationis.

Est tamen aduertendum. Quod cum pueri etiam post usum rationis sint sub cura parentum, aut aliorum, quamvis ipsi assintur obligatione præcepti, pertinet tamen ad eos, qui ipsorum curam habent, curare, ut adimpleant præceptum. Et idem, si non adimpleant excusantur pueri, quia totaliter reguntur ab aliis quod opera externa, & imputatur cutam habentibus, quia ipsi essent causa, quod non adimpleant præceptum. Neque enim pueri possunt se subtrahere à directione eorum, quibus subsumunt. Imò stante directione iudicant, id est faciendum, quod directio imponit exequendum. Sicut enim illorum iudicium sequi debet directionem, ita etiam obligatio audiendi Missam eos assit tantum cum subordinatione ad eorum iudicium directores: & idem deficiente directione quod hoc obligatio non viget, ut erit contra directionem.

Adhuc tamen remanet dubium. Qualls rationis usus requiratur, ut pueri hoc præcepto obligentur. sufficere autem usum rationis, quo capaces sint peccati venialis, licet non mortalis, existimatur Dicastil cum aliis recentioribus tract. 1. de sacram. disp. 5. de bios. num. 6. Quia sufficit, ut habeant aliqualem notitiam Christianorum, quæ tenentur Missæ interesse, Ppp 3 &

& quia sunt capaces obligationis sub veniali. Votum probabilis docent Suarez, Continch. Laiman. numer. 2. citati & Cordoba numer. 1. citat. requirit talem vim rationis, vt sufficiat ad peccandum mortaliter. Obligatio enim huius præcepti, & ratione materie, & ratione intentionis Ecclesiæ est sub mortali: & proinde non dirigitur, nisi ad eos, qui sunt capaces peccati mortalis. Nec dici potest, quod obligatio eius afficiat secundum eorumdem capacitatem, & proinde sub peccato tantum veniali, quod non sunt capaces mortalis. Quia cum præceptum sit vnum, & idem trahit secum respectu omnium semper eandem obligationem, & semper eodem modo obligat: & idcirco, quos non potest obligare sub mortali, nullo modo obligat.

7 Ad fundamentum oppositæ sententiæ resp. Pueros, quando habent talem vim rationis vt possint peccare mortaliter, possunt etiam apprehendere obligationem huius præcepti, præsertim cum non sit aliud, quam obligatio assistendi Missæ, possunt etiam percipere obligationem grauiorem, nam percipere possunt poenam æternam, quæ sit æterna infelicitas, & in ordine ad ipsam percipere grauitatem peccati, & consequenter grauitatem obligationis. Quod autem spectat ad attentionem, sufficit, quod intelligant, quod debeant assistere tanquam orantes, & venerantes Deum, nec est necessarium, quod percipiant mysterium, sicut nec percipiunt personæ iudes, quamuis ætate proceat.

8 Dices Ecclesiam non intendere eos obligare ante annos saltim proximos pubertati, & idcirco non esse ampliandum obligationem, cum strictè accipienda sit. Respondo. Hoc non posse dici, quia ponit sua præcepta absque limitatione quoad omnes fideles; & idcirco ex natura rei sufficient omnes, qui sunt capaces, & proinde etiam pueros, quando proueniunt ad annos d. discretionis. Et quoad præceptum annuæ confessionis constat, quod intendatur obligare pueros statim, ac proueniunt ad annos discretionis. ibi cum ad annos d. discretionis proueniunt. Cap. Omnis cuiusque que sitas te parit. & transi. Et quia quoad Paschalem communionem non intendit absolūtè obligare, ita vt non possit differri, idcirco id remittit consilio prudētis Confessarii. Constat autem, quod minor discretio requiritur ad implendum præceptum de audienda Missa, quam ad implendum præceptum confessionis.

QVÆSTIO 1256.

An cæci, aut surdi teneantur præcepto audiendi Missam:

S V M M A.

- 3 Multi teneantur audire Missam.
- 2 Surdi quoque & Cæci.
- 3 Cæcus, & surdus simul an teneantur.
- 4 Altus audiendi Missam est ipse possibilis.
- 5 Quid si cæcus & surdus sit etiam mutus.
- 6 Cæcus, aut surdus à natiuitate tenetur audire Missam.
- 7 Quid si cæcus & mutus à natiuitate.
- 8 Quid si surdus & mutus.
- 7 Cæcus surdus, & mutus à Natiuitate an teneatur præcepto audiendi Missam.
- 9 Cæcus, aut surdus à Natiuitate an possit contrahere matrimonium.

1 C Vnde ex hoc ad est difficultas, quia nō possunt videte cæci, itē quod surdi nō possunt au-

dire: vnde non videntur habere posse assistentiam moralem, quæ est necessaria pro præcepto implendo. Hinc constat mutos teneri ad Missam audiendam quia loquella non est necessaria pro dicta assistentia, cum non requiratur aliquam recitationem, aut aliud exercitium loquutionis, vt notant etiam Michalor de Cæco, surdo, & muto, cap. 5. l. 1. num. 16.

Dicendum est. Tamen surdos, quoniam Cæci teneri præcepto audiendi Missam. Ita Nauarr. Cap. 2. l. 1. Manual. num. 8. Azor par. 1. lib. 7. cap. 3. quæst. 4. Llamas 3. par. Meth. cap. 5. §. 9. Bonac. d. 5. q. 4. de sacrament. quæst. ult. par. 11. num. 19. Facundus præcept. 1. Eccles. lib. 2. c. 6. num. 18. & cap. 7. num. 1. Grat. par. 1. de iur. lib. 2. c. 34. num. 9. Hugo Cardin. diff. 21. de Eucharist. s. 11. 19. num. 6. Gelsus. de sacram. tract. 17. cap. 1. num. 15. Basilic. in Florib. verbo Missa §. 1. num. 5. Dicastil. tr. 3. de sacram. diff. 5. dub. 2. num. 18. Leander, in præcept. Eccles. tract. 1. d. 1. quæst. 98. Ratio est. Quia de fectus visus, aut auditus, non reddit impotentem ad seruandum præceptum; nam adhuc cæcus potest mortali modo assistere celebrantem quo consistit ad implementum præcepti. Mortalis enim assistentia consistit in eo habito æterno, quo ostendatur concurrere simul cum sacerdote ad colendum Deum mediante sacrificio, & consequenter participare in illo cultu, qui tunc da præsentia exhibetur Deo. Hoc saluatur, licet, qui assistit, non audiat, nec possit audire, aut licet non videat, quo agatur. Hæc enim præsentia consideratur secundum moralem æstimationem, secundum quam non discernitur inter assistentem cæcum, aut surdum, & inter alios, qui vident, & audiunt; sufficit enim, quod habirus corporis præferat exhibitionem cultus illius, qui doctetur Deo per sacerdotem.

Maiores difficultates est de cæco, & surdo simul. Et quod non teneatur præcepto audiendi Missam tanquam impotens adimplere, sentit Llamas 3. par. Meth. cap. 5. §. 9. Quia cum eorum duo duplici sensu, est impotens omnino, & idcirco ratione impotentia non sufficit præcepto. At, quod teneatur præcepto, & possit ipsum adimplere, tradunt Facundus præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 7. num. 1. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. diff. 1. quæst. 98. Michalor de cæco, surdo, & muto, cap. 5. l. 1. num. 16.

Ratio est clara. Quia potest interesse Missæ, cum intentione deferendi illum cultum Deo, qui defertur per sacrificium, & habitu corporis ostendere, quod ameat in actuali exercitio colendi Deum. Hoc autem sufficit pro assistentia mortali, qua dicitur assistere Missæ, cum pro ipsa nihil aliud requiritur, nisi communicatio in colendo Deo per sacrificium simul cum sacerdote. Dum autem præcipitur auditio Missæ, nihil aliud præcipitur, nisi prædicta assistentia moralis, quæ proinde est possibilis cæco, & surdo simul.

Quæ autem dicta locum habent, etiam si cæcus, & surdus sit etiam mutus, vt notat Facundus præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 6. num. 18. Supposito tamen, quod antequam esset cæcus, surdus, & mutus per cepit obligationem præcepti, nam dum semel fuit subiectus præcepto, remanet perpetuo subiectus quouique potens est ad implere. Cæcus, autem surdus, & mutus potest adimplere, quia in intellectu potest erigere habitum æternum corporis, & componere, vt referat moralem assistentiam sacrificii, qualis iuxta supradicta requiritur. Patet tamē, quod præceptum respectu ipsius erit difficilioris executionis, & facili poterunt occurrere causæ quibus excusetur.

An autem, si quis sit talis à natiuitate teneatur tali præcepto Dicendum est. Quid si sit cæcus surdus, aut cæcus teneatur præcepto. Quia habet sufficientem

tes sensus, quibus sufficienter instrui potest circa leges Ecclesiasticas, & possint præceptum adimplere, quia quoad hoc eodem modo se habet, ac si non essent tales à naturate. Imò etiam si esset socius & mutus; nam si talis potest contrahere matrimonium ut habetur ex cap. *Tua*. & Cap. *Cum apud te de sponsalib.* a fortiori, poterit percipere obligationem præcepti, & proinde ipso teneri, cum possit exequi cum ea facilitate, cum qua exequeretur, si non esset talis à naturate, sed ex accidenti. Si verò sit cæcus, & motus à naturate dependet ex eo, an per sensum tantum auditus possit instrui circa mysteria nostræ religionis, & præcepta Ecclesiastica, quod tamen puto esse valde difficile; nam si non potest instrui sufficienter, non tenebitur neque hoc neque aliis præceptis.

- 7 Hinc concludi potest, quid dicendum de sordo, cæco & mutuo à naturate. Cum enim deficiatur sit illis sensibus quibus præceptum discimus, & res ad intellectus notitiam perueniunt, non videtur, quomodo iste percipere possit præcepta Ecclesiæ, assistentiam ad Missam, & alia huiusmodi necessaria, ut moralis modo obligatur. Accedit etiam, quod cum utatur tantum sensu tactus, & gustus, non potest per hoc sensus haurire illam cogitationem, quæ est necessaria pro viui rationis: vnde videtur priuatus vsu rationis, & consequenter esse incapax operationis moralis, & eorum omnium, quæ requirunt moralem operationem, qualia sunt præcepta & leges. Vnde nec posse contrahere matrimonium, tradunt Sanchez libro secundo, de matrimonio. disp. 8. num. 15. Pontius lib. 1. de iuribus capite duodecimo numero 16. Michalot, de capto sordo, & mutuo capite quadragésimo nono, numer. trigésimo primo.

QVÆSTIO 1257.

Quo in loco adimplendum sit præceptum audiendi Missam.

S V M M A.

- 1 Præceptum audiendi Missam non potest impleri in locoprivato.
- 2 De iure antiquo Missa audienda in propria Parochia.
- 3 Modus non adeo obligatio audiendi Missam in propria Parochia.
- 4 Suffraganeus Concilii Tridentini.
- 5 Id declaratum summi Pontificis.
- 6 Consecratio firmatur.
- 7 Incola an impleat præceptum audiendi Missam celebratam in iure a natiuitate.
- 8 Celebratio Missa est coactiva ad Ecclesias, & publicas oratorias.
- 9 Præceptum Missa implendum in Ecclesiis, aut publicis oratoriis.
- 10 Non audiendi Missam in Parochia ex contemptu qualiter peccat.
- 11 Quid requiratur, ut dicatur contemni non audiendi Missam in Parochia.

per. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 10. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. 1. lib. 1. par. 1. num. 1. Ex quo fit, quod teneatur audire lo loco publico, in quo crearetur publicus cultus. Cum enim audientes Missam concurrant ad offerendum Deo sacrificium (simul cum sacerdotem, qui offert nomine populi, scilicet, quia sacrificium est publicum, & omnibus commune, offerri exigit lo loco publico, & omnibus commune, itare quilibet conuenire possit. Ita etiam dum Ecclesia obligat ad audiendam Missam, & concurrendum ad oblationem sacrificij, obligat ad præstandum in eo loco, ubi iuxta exigentiam sacrificij decreuit offerri obligatio enim audiendi Missam censetur imposita in ordine ad celebrandam Missam secundum institutionem Ecclesiæ, & consequenter intendit obligare ad audiendam Missam in loco, ubi ex præscriptione Ecclesiæ debet celebrari. Difficilis autem est, an impleri possit hoc præceptum audiendo Missam in quocumque loco, in quo secundum præscriptum Ecclesiæ celebrari potest.

De iure antiquo, nisi ex legitima causa excusaretur, tenebantur singuli audire Missam in propria Parochia, ut desumitur ex Cap. *Et dominicus* de Mass. ubi statuitur, quod presbyteri, antiquam Massam celebrent, debeant interrogare plebem, si alibi alienos Parochianos, qui contempto proprio presbytero vellet ibi Missam audire, & si inueniatur, debeat expelli. Per contemptum autem non intelligitur contemptus positus, sed negatiuus, qui in eo consistit, quod sine iussu a iustis non audire Missam proprio faceret, ut ibi notat Glof. verbo *contemptus*. & Cap. 1. de regna. & pace in Extrav. commun. inter alia capitula concordata pro pace inter vendicantes & Parochos, hoc habetur *Quod fratres mendicantes non prædicent populo Parochianos non tenentur audire Missam in eorum Parochijs diebus Festiuis, & Dominicis, cum iure sit tantum illis diebus Parochianos tenentur audire Missam in eorum Parochijs Ecclesiis, nisi forsitan ex honesta causa ab ipsa Ecclesia se absteruerint.* Et io hoc sensu loquuti sunt plures ex antiquis Canonistis. An autem hæc obligatio esset sub mortali, prodeit ex sensu populi; quod tunc observabatur. Dum tamen cessabat obligatio concurrente causa honesta, videatur non fuisse gravem obligationem, quia hæc non cessat ex quacumque honesta causa, sed tantum ex gravi causa.

Hoc tamen tempore res diuerso modo se habet. Vnde Dicendum est, Non adeo obligatio audiendi Missam in propria Parochia, sed præceptum impleri posse audiendo in quocumque loco publico, sine Ecclesia, sine Oratorio ita communiter Doctores. Angelus verbo Missa numero 59. Tabiena numero 41. Rosella numer. 19. Armilla numero 31. Syluester verbo Missa 2. quæst. 5. Calderin consil. 16. de relig. dum. Nuñez, capite 21. Manual. numero 5. Gros. par. 1. decis. libro 2. capite 31. num. 5. Suarez disp. 88. de Enchar. sess. 1. v. sed imprimis Coochin. de sacram. quæst. 8. ar. 6. numero 311. Mercet. ibid. dub. 4. v. Resp. secundo Surtia libro 1. de sacrific. Miss. cap. 10. numero 5. Batthol. ab Angelo tract. de Missa §. 789. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. numero 6. Nuger. 3. par. quæst. 83. ar. 6. ubi de præcept. aud. Miss. dub. 2. c. 1. Medina lib. 1. instruc. cap. 14. §. 40. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. 21. 4. Lugo Cardillo. disp. 12. de Enchar. sess. 1. num. 2. Rodriguez quæstion. Regul. 43. ar. 7. tom. 11. Gutierrez quæst. Canon. cap. 30. numero 15. libro 1. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 6. num. 4. Faustus de Enchar. libro 2. de sacrific. Miss. quæst. 19. Garzia in sum. tract. 4. diff. fiscal. 6. numero 2. Hieronim. Rodriguez in compend. resol. 25. num. 5. Laiman. lib. 4. Theol. moral. tract. 7. cap. 3. n. 2. Filiuc. tract. 5. n. 208. Aucta quæst. 1. de Enchar. sess.

- 8 Vponneodem est. Hoc præceptum non posse impleri in loco privato, quomodo licet ibi ex priuilegio celebraretur Missa, ut deducitur ex priuilegiis per quæ conceditur celebratio Missæ in priuatis oratoriis; nam Pontifices in his declarant, quod ij qui non sunt priuilegiati, quousvis ibi audiant Missam, non satisfaciunt præcepto, ut notant etiam Quarant. in summa Bullæ verbo Missa v. *Quanta*. Molles.

Eucharist. sess. 19. ver. Quare Cicea. Leander. in præcep. Ecclesiæ tract. 2. disp. 1. quæst. 10. Machad. tom. 1. lib. 2. par. 4. tract. 1. deum. 1. tract. 1. num. 9. Palaut. par. 4. oper. moral. tract. 22. disp. vii. par. 18. num. 12. Dicat. tit. de sacramen. tract. 3. disp. 5. dub. 4. numer. 86. Franciscus Lugo lib. 5. de sacrum. cap. 14. quæst. 4. mon. 12. Gaspard. Hurtad. de sacrum. disp. 5. de sacris. Miss. diff. 1. 5. Barbosa de Paroch. cap. 11. num. 13. Gibr. 25. Vincent. de sacrum. disp. 3. de sacris. Miss. quæst. 3. diff. 1. 1.

Desumitur autem ex Concil. Trident. sess. 12. in Decreto de seruau. & vitan. in celebrat. Missar. vbi hæc habet. *Adiuuant enim* (Episcopi) *eundem populum ut frequenter ad suas Parochias suis diebus Dominicis, & maioribus Festis accedant.* Cum autem loquitur secundum subiectam materiam, intelligit ut accedant ad audiendam Missam. Ex quibus deducitur, quod voluit Concilium relinquere populum in sua libertate audiendi Missam vbi voluerit, siquidem vult, tantum moneri, ut accedat frequenter, si autem Concil. agnouisset obligationem, saltem dixisset, quod monerent obligationis, qua tenentur accedere.

Desumitur etiam ex diuersis declarationibus summorum Pontificum, qui declarauerunt, quod audientes Missam in Ecclesia Regularium diebus Dominicis, & aliis Festiuis satisficiant præcepto. Ita Leo sub die 13. Nouembrii 1517. in sua Constitut. 25. Bullar. Pius V. sub die 17. Iulij 1567. in sua Constit. 41. in Bullat. Clemens. VIII. apud Rodriguez in suo Bullar. Stantibus autem prædictis declarationibus, remanet stabiliter quod non adit obligatio audiendi Missam in Parochia, & consequenter, quod audiri possit non solum in Ecclesiis Regularium. Sed etiam in quacunque alia Ecclesia, sed publico Oratorio.

Ratio desumitur ex consuetudine, quæ cum abrogare possit leges Ecclesiasticas, si sit rationalis, ut constat ex Cap. 10. de consuetudine, potest etiam abrogare legem de audienda Missa in propria Parochia, quatenus ad id obligat. Quod autem hæc consuetudo introducta sit, est euidens, quia ab immemorabili ita seruatum fuit vniuersaliter, quatenus aliquando Parochi, aut ordinarij teclamauerint, nihil profecerant. Quod autem sit rationalis hæc consuetudo constat, tum quia non fuit vnquam reprobat a Pontificibus, imò approbata, ut constat ex præmissis declarationibus. Tum quia etiam Concil. Trident. eam tacite approbavit iuxta superius dicta num. 4. dum iniunxit Episcopis tantum, ut moneant populum ad frequentandam Parochiam. Tum quia in Parochia celebratur panæ Missæ & multo celerius vnica tantum, & proinde populus non posset ita facile implete præceptum, & frequenter contingeret, quod non audirent omnes Missam ab aliquo impedimento quod derineretur, ne possent intrinsece illa hora, in qua celebratur. Dum autem possunt audire in qualibet Ecclesia præsertim in his, in quibus toto mane celebratur, possunt accedere illa hora, in qua non impediuntur. Denique cum sacrificium sit publicum, & nomine populi offeratur, debet esse commune omnibus, in quocunque loco ex institutione Ecclesiæ offeratur.

Hinc autem insurgit difficultas, An si contingat a Nauigantibus celebrari in litore, possint alij, qui non sunt de comitatu nauigantium, ibi audire Missam, & satisfacere præcepto. Et quidem si non possint audire in loco deputato ad celebrandum, posse ibi satisfacere præcepto, est certum, quia præceptum non obligat nisi eo modo, quo impleti potest, vnde si nauigantibus conceditur celebratio in litore, ve possint audire Missam, multo magis supposita celebratione concedetur posse audire Missam his, qui nequeunt adire Ecclesiam & possunt in litore audire.

Si vero possint audire in aliquo ex locis deputatis pro celebratione, tenentur satisfacere præcepto, si audiant in litore. Nam præceptum audiendi Missam supponit celebrationem pro fundamento, & proinde obligat inata mensuram celebrationis regulatæ ab Ecclesia, quia Ecclesia imponens hoc præceptum, insinuat exequutionem in ordine ad Missam celebrandam secundum præceptum Ecclesiæ. Cum ergo celebratio sit coarctata ad Ecclesias, & oratoria publica, ut constat ex Concil. Trident. sess. 22. in Decreto de seruau. & vitan. in celebrat. Missar. Dum imponit obligationem audiendi Missam, intelligit de Missa celebrata in loco à se deputato: & idem, qui potest in ipso audire, tenetur, itavt non satisficiat audiendo in loco non deputato. Præsertim quia celebratio in litore indiget ratione impotentie, quia nauigantes non possunt alibi audire: & idem indulgentia tam se extendit, quàm se extendat causa, nempe impotentia.

Ea dictis infertur. Quod si Parochiani in eorum templo proprij Parochi nolent audire Missam in propria Parochia, licet peccarent in hoc contemptum, non tamen violenter præceptum audiendi Missam, ut inter alios notat Tolet. libro 6. sum. capite 1. Faustus de Eucharist. libro 2. de sacris. Miss. quæstio trigesima octaua. Quia ea vi dicti prædicti præcepti solum tenentur ad audiendam Missam celebratam, ut iubet Ecclesia celebrari, quod præstaret, qui contemneret proprium Parochum, & nollet in eius Ecclesia audire.

Secundo infertur contra Caiet. in sum. verbo 10 Contemptus, Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 6. quæst. 4. Gutierrez quæst. canon. cap. 30. num. 17. lib. 1. Faustum de Eucharist. lib. 2. de sacris. Miss. quæst. 380. Quod, ut dicatur contemni Parochum proprium, ex eo quod auditur Missa extra Ecclesiam propriam Parochiæ non requiritur, quod interueniat aliquis actus positivus contemptus, ut essent conuicia, verba, quibus signifi caretur, non haberi Parochum in ea opinione, & affirmatione, in qua esset habendus, aut quid simile, sed sufficere, si absque iusta causa omittatur audire Missa in eius Ecclesia, ut indicatum est etiam supra n. 1. Nam prædictus contemptus de se inde pendenter ab omissione audiendi Missam in propria Parochia est peccaminosus, nec est contra præceptum audiendi Missam. At quando in Cap. V. de Dominicis de Paroch. dicitur Contemptus proprio præbitero intelligitur de contemptu in omissione audiendi eius Missam absque honesta causa ut ibi explicat Glof. ut proinde statutus, quod talis repectus in Ecclesia alienæ Parochiæ, debeat expelli, non debet autem expelli, quia exerceuit dictos actus contemptus sed quia sit alterius Parochiæ, ut proinde ibi præcipitur præbiteris, ut priusquam celebrent inquitant, an adit aliquis huiusmodi: vnde cum veller corrigi, assensientia in aliena Parochia, satis declarat quod id, quod venit corrigendum, sit omisso audiendi Missam in propria Parochia.

QVÆSTIO 1258.

An ordinarij cogere possint populum, ut audiat Missam in propria Parochia.

SVMMA.

- 1 Ordinarij an possint cogere populum, ut audiat Missam in Parochia, & num. seq.
- 2 Inferior non potest se immiscere in iis, quibus superior manu appositus.

- 4 *Ordinarii non possunt obligare populum censuris, &c. ut audiat Missam in Parochia.*
- 5 *Quod à superiori indulgetur non potest ab inferiori impediri.*
- 6 *Synodus diocessana nihil potest circa obligandos populos ad audiendam Missam in Parochia.*
- 7 *Vbi sunt Regulares non possunt pretendi consuetudo audiendi Missam in Parochia.*
- 8 *In quibus Episcopi vel delegati possunt procedere circa materiam celebrationis.*
- 9 *Audire extra Parochiam non tenetur in Parochia audire Missam.*
- 10 *Declarationes Pontificum circa auditionem Missam sunt in adificationem.*
- 11 *Censura contra non audientes Missam in Parochia efficit nulla.*

Quod Ordinarii cogere possint Patochianos, ut audiant Missam diebus Dominicis, & Festis solemnioribus in proptia Parochia, tradit Jacob. Marchant. in *resol. pastoralib. tract. 4. de sacram. cap. 5. ver. sed in contrarium est. asserens, ita habere praxim quosundam Episcoporum, & ita sanctum fuisse in Synodo Leodiensi sit. 10. cap. 7. & etiam in Synodo Nanteuensi. tit. 4. c. 14. in quo multi docti Theologi conveniunt. Deinde quia Concil. Trident. sess. 21. in Decreto de sermone & vitam in celebrat. Missar. habet. *Hæc igitur omnia que summam enumerata sunt omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur, ut non solum ea lesa, sed quacunque alia hæc pertinere visa fuerint, ipsi pro dea sibi à Sacra sancta Synodo posset, ac etiam vel delegari sedis Apostolica prohibeant, mandent. corrigant, statuunt, atque ad ea immutari faciendam censuris Ecclesiasticis, aliisque penis, qua illorum arbitrio constituerent, fidelem populum compellant. Non obstantibus privilegiis, ac consuetudinibus quibuscunque. Ergo possunt censuris, & aliis penis compellere populum ad audiendam Missam in Parochia, si monitus non prester.**

Communitate tamen docent, quod non possint penis compellere ad audiendam Missam in Parochia, & hoc non solum tradunt Regulares, ut ait Marchantias ad Dilatandas fimbrias, & privilegii, sed etiam Doctores seculares. Ita Nauar. c. 11. *Manud. n. 1. Tusch. de visit. lib. 5. cap. 7. num. 30. Zerola in Praxi par. 1. verbo Missa num. 6. & par. 2. verbo. Parochia Gutierrez quæst. canon. c. 50. n. 11. lib. 1. Cened. Collect. 104. n. 2. Barbosa de potest. Episc. allegat. 24. num. 16. Et Regulari, autem idem tradunt Azor. lib. 7. cap. 6. quæst. 6. Reginal. lib. 19. Praxi furi panie. num. 12. Trulleuch. lib. 5. cap. 1. dub. 6. num. 5. Marchin. de sacramen. Ordin. tract. 5. par. 3. cap. 9. num. 10. Fasolus de Eucharis. lib. 2. de sacrific. Missæ quæst. 380. Medina in sum. lib. 1. cap. 11. §. 40. Dicastil. de sacramen. tract. 5. disp. 5. dub. 5. numer. 59. Aucta quæst. 11. de Eucharis. sess. 19. ver. Quære. Baun. par. 1. Theol. moral. tract. 8. de præcept. audien. Missæ præposit. 3. par. quæst. 83. ar. 6. dub. 4. numero 108. Leand. in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 21. Hieron. Rodriguez in Compen. resol. 25. num. 5. Suarez disp. 18. de Eucharis. sess. 1. ver. sed imprimis Garcia in sum. tract. 4. diffus. 6. num. 5. Sæ verbo Missæ auditio. num. 1. Rodriguez tom. 1. sum. cap. 123. consil. 6. Laiman. lib. 4. theol. moral. tract. 7. capite tertio, asser. 2. Filliuc. tract. 5. numero 103. Henriquez libro novo in sum. capite 15. numero 9. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. qu. 4. num. 40.*

Dicendum 1. Ordinarii non possunt legibus, aut editis obligare populum ad audiendam Missam in Parochia diebus Dominicis, & festis solemnioribus. Ratio est. Quia non potest inferior se immiscere in iis quibus supe-

rior manus appositæ Cap. *Vi vestra de appellat. & obsequant. Innocent. in Cap. Cum ad Ferrar. de Constit. Bald. in cap. primo, §. Ad hac de pace in dñ. firm. & in l. siue prepositi. 1. C. quomodo & quando Index Salicet. ibidem Imola in l. si expressum. ff. de appellat. l. 1. consil. 9. numero primo, libro tertio. Alban. Concil. 78. numero primo. Menoch. consil. 501. numero quarto, Covarsus capitulo nono, præl. numero quarto, Gonzalez ad Regim. de censib. Glos. 52. numero vigesimo septimo, Vallascus consil. 105. num. 63. Superiores autem manus appositæ in hac materia de audienda Missa in Parochia, Nam Concil. Trident. sess. 25. in decreto de sermone & vitam in celebrat. Missar. decrevit, quod Ordinarii moveant, non autem legem imponant, & obligent: Vnde cum voluerit Concilium quod hoc sita iotta terminos monitionis non possunt Ordinarii extrahere à terminis his, Rursus Pontifices, ut Leo X. Pius V. ut dictum est in superioribus, declarant quod audientes Missam in Ecclesiis Regularium satisfaciunt præcepto, & proinde approbatum consuetudinem universalem non audiendi Missam in Parochia. Vnde non possunt Ordinarii ferre leges, aut statuta contra id, quod est approbatum à summis Pontificibus.*

Dicendum 2. Ordinarii non possunt censuris, aut aliis penis cogere populum ut audiat Missam in Parochia. Ita declaravit S. Concil. Congregat. Nam sub die 10. Junij 1566. decrevit, quod comprehenderetur Episcopus Calaritanus, quia populum cogebat sub pena excommunicationis audire Missam in Parochia. Et ex alia declaratione apud collectionem Gallemant. ad sess. 24. capite quarto, de reformatione, numero nono, ubi ita habetur, *Ordinarii non possunt per hoc Concilium nullis, & penis etiam in causa nobilibus negligentis, aut contumacia cogere populum ad audiendam Missam, & sacramentum in Ecclesia Parochiali.*

Ratio est. Quia non potest prohiberi ab inferiori, aut penis impositis impediri, quod à superiori indulgetur, hoc enim esset ire contra auctoritatem superioris, & euertere, quod ipse facit, quod excedit limites facultatis inferiorum; quæ cum sit subordinata auctoritati superiorum, non potest se extendere ad euerendas dispositiones superiorum; & proinde quicquid contra ipsa faceret, nullitatem faceret. Indulgetur autem populo audire Missam extra Ecclesiam Parochialem tam ex generali consuetudine approbata à summis Pontificibus, & proinde tanquam lex generalis innoxia eorumdem auctoritati, tum à Concil. Tridentino in dicto Decreto, de sacramen. in celebrat. Missar. sess. 25. Dum etiam vult tantum, quod moneant populum etiam tacite declarant, & indirecè quod possit extra Parochialem Ecclesiam audire Missam; Tom à Leone X. in sua Constit. 23. in Bullar. Dum declaravit, quod audientes Missam in Ecclesia Regulari satisfaciunt præcepto. Ibi *Audientes Apostolica tenore præsentium notum facimus, omnes Christi Fideles universique sexus, qui non contempnunt proprio sacerdotum Parochiali. (intellige de proprio contemptu positum siquidem declarat, quod audiendo Missam extra Parochiam satisfaciunt) Ecclesiis Fratrum ordin. Mendicantium Dominicis, & aliis festis diebus missas audierim, satisfaciunt præcepto de audienda missa, nec in aliquam solum peccati mortalis puniuntur propterea incurre. Vbi notandum est, quod non dicit statuiimus, aut concedimus, &c. Sed notum facimus, quæ verba sunt tantum notificatoria, & declarationis illius, quod antè erat; nec faciunt aliquid de nouo, & idè antè talem declarationem ad hoc indulgebatur populo audire Missam, extra propriam Ecclesiam Parochialem.*

- 6 Ad fundamentum Marchantij, & ad r. illis statutis Synodaliibus opponendæ sunt declarationes S. Congregat. quæ etiam non negabit esse maiorem ponderis. Et forte etiam in illis Synodis ita statutum fuit, quia non inuoluit in illis Diæcesibus consuetudo audiendi Missam extra Parochialem Ecclesiam. Cum autem subdit, quod illis Synodis interfuerint Theologi, & Canonistæ respondendum est. Quod neficium, quoniam, & quales fuerint ij Canonistæ, & Theologi, & forte suspicari licet, quod fuerint Parochi. Qui autem, & quales sint Doctores, qui appositum tradunt etiam ex secularibus eorumdem volumina edita in lucem abunde declarant.
- 7 Ad id etiam, quod cum generaliter declamatum sit à Leone X. quod audientes Missas in Ecclesiis Regularium satisfaciunt præcepto audiendi Missam. Et idem etiam statuerit Clemens. VIII. sub die 22. Decembris 1592. in Bulla, quæ incipit *veritabilis frater*. Cuius tenorem refert Præposit. §. par. quæst. 81. art. 6. dub. 4. numero 208. ver. *Ex quo patet* qui talis est. *Statuimus licere secularibus Christi fidelibus vniuersis libere Missas, & alia Festis, & diebus Dominicis audire in Ecclesiis Regularium predicatorum, quam aliorum Mendicantium, nec non etiam Collegij Societatis Iesu iuxta eorum privilegia, & antiquas consuetudines.* Non potest alicubi ubi sunt Regulares prætendi, quod non adfit consuetudo, tom quia Pontifices generaliter declarant, & potius ubique id licere. Tum quia ubique locum habent privilegia Regularium, quæ sufficeret etiam independentes à consuetudine. Vnde nullus statuere potest, quod teneantur accedere ad Parochiam, aut penitus compelleret, vt accedant, quia totum hoc esset contra declarationes, & constitutiones Pontificias, vt constat ex allatis.
- 8 Ad secundum fundamentum Resp. Illam consequentiam, quæ Marchan. deducit ex Decreto Concil. Trident. esse contrariam declarationi S. Congregat. Trident. Concil. interpretis. Si quidem visum est, quod declarauit, quod non possint Episcopi vigore illius Decreti compellere populum ad audiendam Missam in Parochia. Vnde quando Concil. in fine illius Decreti det Episcopis etiam vt Apostolicæ sedis delegatis facultatem vt statuant, compellant censuris, puniant. Refertur hæc facultas ad ea, quæ ibi Concilium recensuit tanquam statuenda, & percipienda: non autem ad ea, quæ proposuit, de quibus populus esset monendus. Nam cum expresse dixerit, quod moneant populum, sibi contradiceret in fine Decreti, si quando dicit, quod statuant, &c. intelligeret de illis etiam, de quibus vult esse monitores, non autem statuentes, aut præcipientes.
- 9 Ea dictis colligitur. Non posse dici, concedi auditionem Missæ extra propriam Ecclesiam Parochialem, sed tamen obligatione audiendi etiam in propria Parochia. Nam quod ad hoc non esset necessaria consuetudo, nec aliqua concessio. Deinde Pontifices, vt supra visum est, expresse declarant, & concedunt, quod Parochiam audiendo Missam in Ecclesia Regularium satisfaciatur præcepto. Vnde cum consistet de clara mente Pontificum, excluditur consuetudo, quod nolint tollere ini, sed consuetudinem audiendi Missam in Parochia, quia in claris non est recurrendum ad consuetudines.
- 10 Secundò colligitur. Dictas declarationes summorum Pontificum tendere ad edificationem, non autem ad destructionem, vt temere nonnulli ausi sunt obicere. Adificatio enim in eo consistit, quod ita regimen Ecclesiæ dirigatur, vt ordinentur ea, quæ

consistunt ad beneficium, & utilitatem animarum. Quod fit per dictas declarationes, quia reddunt facilius adimplementum præcepti audiendi Missam, & operantur, quod excludantur plures causæ respectu plurium excusantes ab audicione Missæ, & consequenter quod à pluribus adimpleatur præceptum. Vnde tendunt etiam ad augendum cultum Dei. Quod autem minatur frequentia populi in Ecclesiis Parochialibus, nihil officit, quia augetur in alijs; nec cultus Dei recipit aliquod detrimentum & præualere debet utilitas spiritualis populi, illi splendori, quem ea maiori frequentia haberent Parochiales Ecclesiæ.

Tertio colligitur cum Præposito *tertia parte questionis*. §. ar. 6. dub. 4. num. 110. ver. *Ex his tenetur*. Quod si Ordinarius imponeret excommunicationem, aut aliam censuram, non audientibus Missam in Ecclesia Parochiali, nulla esset excommunicatio, aut quilibet alia censura defectu iurisdictionis; deficit enim iurisdicctio, quoad actus, qui sunt extra terminos eiusdem iurisdictionis: neque enim potest inferiores prohibere, ne subditi operentur secundum declarationes emanatas à Summo Pontifice, & multo minus eos punire, si vtantur, quod alias habent ex declaratione summorum Pontificum; & laxant etiam ius summi Pontificis, quia impediunt effectum dispositionis ipsius.

Q V A E S T I O 1259.

Quam Missam tenetur quisque audire.

S V M M A.

- 1 Audita quæcumque Missa impletur præceptum.
- 2 Non est necessarium audire Missam maiorem.
- 3 Nec Missam de festo currenti.
- 4 Implere præceptum assistendo Missæ quæcumque ritum celebrata.
- 5 Latine tenetur audire Missam Græci &c. si aliam non possit audire.

Cum præceptum Ecclesiæ sit tantum de audienda Missa, & circa qualitatem materiæ nihil determinetur, statuendum est pro regula, quod præceptum adimpleatur audita quæcumque Missa. Sufficit enim pro adimplendo præcepto, quod ex quoque mandetur, quod iniungitur. Solum autem iniungitur audire Missam. Et hanc regulam admittunt communiter, præsertim infractandi, licet vnus, aut aliter ex Doctoribus dissentiat, sed regula cetera est, nec modò vertitur in dubium.

Ea hoc primo fit contra Abbatem in cap. 1. numero 8. de *visâ, & honestate Clericorum*. Quod non sit necessarium audire Missam maiorem, sed sufficiat audire Missam priuam. Ita D. Antonin. 2. par. tit. 9. cap. 10. §. 1. Azor. par. 1. lib. 7. quæst. 3. Henríquez libro 9. sum. capite vigesimo quinto, numero 4. Sotus in 4. disp. 13. quæst. 2. ar. 1. Facundæ præcept. 1. Ecclesiæ lib. 2. capite 3. num. 8. Scotti libro 2. de sacrificiis. Missæ. cap. 20. numero 6. Suarez disp. 88. de Eucharistia. sect. 2. vet. sed imprimis Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. 11. numero duodecimo, Fillicius tract. 5. numero 104. Coninch. de sacram. quæst. 81. ar. 6. num. 313. Hurtados de sacram. disp. 1. de sacrificiis. Missæ. disp. 5. vet. Addimus Tolet. libro sexto, sum. capite septimo, num. 1. Trullench. libro tertio, in Decal. capite primo, dub. 5. numero octavo, Dicañil. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 4. num. 56. Bassus in Florib. verbo. Missa §. num. 4. Leander in præcept.

præcep. Eccles. tract. 3. disp. 1. quæst. 22. Laiman. libro quarto. theol. moral. tract. 7. cap. 3. assert. 3. Nugn. 3. par. quæst. 83. ar. 6. ubi de præcep. audien. Missæ. dub. 2. conclus. 4. Mercet. de sacram. qu. 83. ar. 6. dub. 4. post. respons. 1. vet. Notandum secundo. Francisc. Lugo libro quinto. de sacram. capite quarto. quæstion. 5. numero quinquagesimo primo. Desumitur ex Cap. Hoc attendendum. de consecrat. disp. 3. ubi intangitur sacerdotibus, ne Missis priuatis auocent populum à Missa solemnî; ex quo colligitur, quod non adit obligatio audiendi Missam, quia supponitur, quod relicta Missa solemnî populus confluit ad audiendam Missam priuatam, & quia hoc non erat conueniens, ideo præcipitur, ne Missis priuatis auocent à solemnî. Quod si adesset obligatio audiendi solemnem dictum fuisset, quod populus audiendo Missam priuatam non satisfaceret obligationi. Et ratio est. Quia auditio Missæ cadit sub præcepto ratione sacrificij, quod in ea offertur, offertur autem in quacumque Missa priuata, & Constat praxis.

Secundò deductur contra Angelum verbo Missa §. 53. & verbo scilicet §. 41. sentientem præceptum obligare ad audiendam Missam de Festo cutrenti, licet excuset seculares, quia nesciunt discernere; præceptum non obligare ad audiendam Missam de Festo, sed impleri audiendo quancumque Missam. Ita Henríguez libro 9. sum. cap. 15. num. 4. Syluester verbo Missa 1. num. 4. Tabiena numero 49. Rosel. numero decimo quarto, Caiet. verbo Festorum violatio Sotus in 4. disp. 13. quæst. 2. ar. 1. Navar. capite vigesimo primo, et annual. numero septimo, Medina lib. 1. sum. capite 11. Suarez dispus. 88. de Eucharist. sect. 2. vet. Aque ex his. Azor. par. 1. libro septimo, capite quinto, numero 104. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. 24. pun. 11. num. 12. Nugn. 3. par. quæst. 83. ar. 6. dub. 2. de præcep. audien. Missæ. conclus. 4. Facundez præcep. 1. Eccles. libro 1. cap. 3. num. 3. Lugo Cardin. disp. 22. de Eucharist. sect. 1. num. secundo, & Scottia libro secundo, de sacrific. Missæ capite 20. numero 6. Metcetus de sacram. quæst. 83. ar. 6. dub. 4. not. 3. post. 2. respons. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacrific. Missæ. diffical. 5. vet. Admissus Basileus in serib. ver. 60. missa 8. numero 4. Trullench. libro tertio, in Decal. capit. 1. dub. 5. numero 8. Dicastil. de sacram. tract. 1. disp. 5. dub. 4. num. 56. Gesuald. de sacram. tract. 17. capite 2. nu. 29. Laiman. lib. 4. theol. moral. tract. 7. cap. 3. assert. 1. Aueria quæst. 11. de Eucharist. sect. 2. 9. vet. Quinto. Leander. in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 23. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. capite 14. quæst. 1. numero 55. Unde si audiat Missa votiva, aut Missa de Requiem, si contingat celebrari, implebitur præceptum. Ratio est. Quia quoad substantiam omnes Missæ sunt eiusdem rationis, cum contineant idem sacrificium; Missa autem cadit sub præcepto, quoad substantiam, non autem quoad qualitates accidentales.

Tertiò deductur impleri præceptum audiendo Missam quocumque ritu, siue Græco, siue Armeno, siue Ambrosiano celebratam, & etiam quocumque idioma, vt docent communiter Tabiena verbo Missa numero quadragésimo uno, Atmilla numero trigésimo primo, Sotus in 4. disp. 13. quæst. 1. ar. 1. Azor. par. 1. libro primo, capite sexto, quæst. 5. Facundez præcep. 1. Eccles. libro secundo, capite tertio, numero secundo, Bonac. dispus. 4. de sacram. quæst. 24. pun. 51. numero duodecimo, Bartholom. ab Angelo Dial. de Miss. 809. Trullench. libro 3. in Decal. capite 1. dub. 5. numero 8. Sà verbo. Missæ auditio in fine. Lugo Cardinal. disp. 22. de Eucharist. sect. 1. numero 5. Dicastil. tract. 1. de sacram. dispus. quinta, dub. 2. numero 26. Aueria quæst. 51. de Eucharist. sect. 19. vet. Quinto. Gesuald. de sacram. tract. 17. cap. secundo, numero trigésimo

primo. Basileus verbo Missa 8. numero quarto, Leander in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 24. Filliuc. tract. 5. numero 204. Laiman. libro quarto, theol. moral. tract. 7. cap. 3. assert. 3. Francisc. Lugo libro 5. de sacram. cap. decimo quarto, quæst. 3. numero 56. Ruffus eoim, & idiomata, cum quo Missa celebratur, pertinet ad esse accidentale, non autem ad substantiam rei; quia, vt dictum est, præcipitur auditio Missæ, vt audiens interueniat sacrificio, & sus assentientia ipsi cooperetur, & ideo licet varientur, quæ sunt accidentalia, sufficit, si remaneant substantia sacrificij, vt assistentes impleant præceptum audiendi Missam; nam in quocumque ritu, aut idiomate audiant, semper præstant, quod præcipitur quoad substantiam.

Hinc autem sequitur, vt notant etiam Filiucius 9 tract. 5. num. 104. Comitol. libro primo, quæst. 43. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 5. numero quinquagesimo sexto, Leander in præcep. Eccles. tr. 2. disp. 1. quæst. 24. in fine. Latium tenet in die Festo audire Missam. Græci, aut Armeni, si aliam audire non possint, dummodo legitime celebret; & econtra Græcum, Armenum, &c. tenet audire Missam Latinam, si proprio ritu celebratam non possint audire vt contingit in Græcis, Armenis, &c. qui versantur inter Latinos, apud quos non sit Ecclesia, in qua ritu Græco, aut Armeno celebretur. Ratio est. Quia cum impleri possit præceptum quoad substantiam, tenetur illud implere.

QVÆSTIO. 1260.

Quo tempore Missa audienda sit.

S V M M A.

1. Quæ hora diei Missa audienda sit, & cum loc.
2. Præceptum obligat audire Missam pro tempore, in quo licet celebratur.
3. Dispositum ex præsupposito regulatur secundum naturam ipsius. Præceptum audiendi Missam est ex præsupposito celebrationis.
4. Celebratio Missæ extra horas concessas est de iure impossibilis.
5. Audiens Missam statim post medium noctem non implet præceptum.
6. Præcepta officii temporis non impletur sola exhibitione substantia rei præcepta.
7. Audiens Missam post meridiem non implet præceptum.
8. Audiens Missam in vigilia Natiuitatis, quæ pro die Natiuitatis celebratur ante medium noctem non implet præceptum pro die vigilia, si sit dies Dominicus.

Cum præceptum audiendi Missam obliget in diebus Festiuis, & dies Festiui incipiunt à media nocte, & terminantur in media nocte subsequenti, ideo quatenus est indudum pro satisfactione Festi videretur habere pro adimplemento; totam latitudinem, quam importat dies Festus, & proinde in quacumque hora illius diei audiat Missa, videretur adimpletam præceptum, quia adimpletur pro die, quo obligat; & sicut præceptum abstinendi ab operibus feruilibus obligat pro toto die, ita etiam præceptum audendi Missam extendit suam obligationem ad totam integram diem.

Tenendum tamen est. Contra Francisc. Lug. libro quinto de sacram. cap. 14. quæst. 3. numero vigésimo sexto. Præceptum audiendi Missam non extendi ad totam

tum diem sed coarctare ad tempus, in quo licet celebrari possit. Hoc ipsum insinuatur in *decis. moral. decis. 311. numero octavo*, Quem locum citat Leander in *præcep. Ecclesie. tract. 2. quæst. 16. ubi* ver. *Ad fundamentum* notat, quod ex contrariis mihi videtur, quod non dicitur, si perpendisset, quod ibi dico. Nam agebatur, an audiens Missam in Capella populi in vigilia Natiuitatis Domini, quæ celebratur ante mediam noctem, satisfaciat præcepto audiendi Missam in die Dominico, si in eadem die incidat vigilia Natiuitatis. Et respondit satisfacere, sed statim reddidit responsum conditionalem audiendi. Dummodo præceptum audiendi Missam non obliget intra tempus diei, intra quod conceditur celebrari. Cum igitur responso, quod satisfaciat præcepto fuerit conditionalis, non potest percipi, quod contrarietur rationi, quæ subnectitur, ob quam præceptum censetur coarctatum ad tempus, in quo licet celebrare. Quia si præceptum est coarctatum non admittitur illa responsio, quod satisfaciat, si non est coarctatum, admittitur. Et videtur inclinare Dicastil. *de sacramen. tract. quarto, disp. nona, numero 408.*

Ratio est. Quia dispositum ex aliquo præsupposito regulari secundum ipsius naturam, ita tantum valet, quantum subsistit præsuppositum, & non subsistente præsupposito, neque etiam subsistat dispositum: & proinde tantum se extendat, quantum se extendit præsuppositum iuxta ea, quæ tradunt communiter Glossæ in l. *Municipia C. de ser. fugit ubi* Bart. & ceteri Doctores Roman. *singular. 495. Dec. consil. 90. numero secundo*, Ripa in caput 2. *num. vigesimo nono. de rescrip. Ruin. consil. 83. numero quinto, vol. 1. Roland. de iure dei. quæst. 17. numero decimo septimo*. Beccius *consil. 51. numero 17. Cephal. con. 90. numero 31. Socia. iun. consil. 114. numero 22. vol. 3. Hippolit. Riminal. consil. 29. numero decimo*, Sardus *consil. 140. numero 78. Rota* contra Seraphino *decis. 829. numero secundo*, & contra Merlino *decis. 589. numero sexto*, & *decis. 146. numero quarto*, & *decis. 350. numero 2. per. 4. Recent.* Ex quo fit, quod si præsuppositum extendatur tantum ad certum tempus, ad idem tantum tempus extendatur tantum dispositum, quod innuitur eidem præsupposito. Constat autem, quod dispositum circa audiendam Missam est ex præsupposito celebrationis, ita ut tantum obliget ad audiendam, in quantum debet celebrari. Ergo non plus extenditur præceptum, quam se extendat celebratio Missæ; alioquin præceptum audiendi Missam obligaret pro illo tempore, in quo non potest celebrari, quod est absurdum, sicuti esset absurdum, si pro aliquo die, in quo non posset celebrari Missa obligaret præceptum audiendi. Cum ergo celebratio Missæ sit restricta ad certas horas diei erit etiam testificum præceptum audiendi Missam.

Confr. Celebratio Missæ extra horas, in quibus conceditur celebrari, vel de iure, vel de consuetudine, vel ex privilegio, est de iure impossibilis, quia prohibita. Ergo cum præcepta obligare non possint ad impossibilia, non obligabit præceptum audiendi Missam extra tempus in quo licet celebrari potest, quia obligaret ad id quod de iure impossibile esset, atque adeo ad id, quod illicitum esset, quod dici non potest. Hinc si contringeret, quod quis habens Capellanium obligatum celebrare, quando ipse requisierit, transacta hora celebrandi, si præceptum adhuc audiendi Missam urgeret, posset facere celebrare, ut implet præceptum, ex alio capite non posset facere celebrare, quia prohibetur celebratio in illa, & idem ad tollendam hanc impossibilitatem, tenendum, est quod

præceptum non obliget, nisi pro illis horis, in quibus licet celebrari possit.

Ex his deducitur, An satisfaciat præcepto audiendi Missam, si quis statim audit post mediam noctem. Et satisfacere, assertum Sylvestri *verbo*. Missa 2. *quæst. 1. §. Dicitur secunda*. Facundus *præcep. 1. Ecclesie. libro secundo, cap. 2. numero decimo*, Filiiuc. *tract. 17. cap. 8. numero 119. Leander in præcep. Ecclesie. tract. 2. disp. 1. quæst. 23.* Verum videtur distinguendum. Si enim illa hora Missa licet celebratur, implebitur præceptum: si vero autem si non licet celebratur. Ratio est, Quia dum licet celebratur, incipit habere locum adimplementum præcepti, quod est coarctatum ad illas horas, in quibus licet celebratur. Dum autem non celebratur licet, quia nondum capio obligare præceptum nec etiam auditione Missæ extingui potest obligatio. Nec iuvat, quod præceptum sanctificandi Festa incipiat à media nocte, quia non incipit quoad totam obligationem suam, sed solum quoad cessationem ab operibus secularibus. Et sicut non satisfacit præcepto, quando auditur in loco non debito, quamvis rursus urgeat præceptum, ut si audiretur in oratorio privato non privilegio, ita etiam non satisfacit præcepto, si audiat in die, in qua est audienda, sed non in tempore debito.

Nec obstat, quod exhibeatur res præcepta secundum totam suam substantiam, quæ consistit in assensu celebrationi, & concursu ad offerendum sacrificium simul cum sacerdote. Quia hoc est peculiare in præceptis affixis tempori ut pro illorum adimplemento non sufficiant substantia nec præcepta, sed etiam debeant concurrere circumstantie temporis, quibus seclusis præceptum non impletur, ut constat in recitatione bellarum canonicarum. Cum ergo præceptum audiendi Missam sit affixum tempori, in quo licet celebrari potest exhibens substantiam rei præceptæ atque hoc tempus, non adimplebit præceptum defectu circumstantie temporis.

Secundò deducitur, An audiens Missam post meridiem satisfaciat præcepto. Affirmat enim Leander in *præcep. Ecclesie. tract. 2. disp. 1. quæst. vigesima sexta, ver. sed probabilius* Quamvis postea ver. *Ad fundamentum* videatur coarctare ad Missam licet celebratam. Et quidem, si ratione temporis non celebratur licet, non implebitur præceptum iuxta superius dicta defectu circumstantie temporis, in quo obligat; nam audietur in tempore, in quo non obligat. Si vero licet celebratur ex privilegio, aut consuetudine implebitur præceptum nam ponatur substantia rei præcepta in debita circumstantia temporis.

Tertiò deducitur, An audiens Missam, quæ celebratur in Capella Pontificia ante mediam noctem præcedentem diem Natiuitatis Domini satisfaciat præcepto audiendi Missam in die Dominico, quando in ipso incidit vigilia Natiuitatis Domini Negan Lugó Cardinal. *disp. 19. quæst. 18. de Euchary. s. 1. numero quinquagesimo sexto*. Quia putat ibi in Capella Pontificia anticipari diem Natiuitatis pro illo loco, de quo tamen alibi dixit Dicastil. *de sacramen. tract. 4. disp. 9. dub. 17. num. 408. Leander in præcep. Ecclesie. tract. 2. disp. 1. quæst. 18.* Quia illa Missa non computatur pro die Dominico, sed pro die Natiuitatis. Verum ex dictis constat non impleri præceptum, quia celebratur extra tempus, in quo obligat præceptum audiendi Missam in die Dominico. Quamvis enim Missa illa licet celebratur, non tamen celebratur pro die Dominico, sed pro die sequenti, & idem præceptum obligans pro die Dominico non se extendit ad obligandum pro illo tempore

pore, in quo celebratur prima Missa diei Natiuitatis, sed est iam extinctum simul cum tempore deputato pro celebratione Missæ Dominicæ.

Q U Æ S T I O 1261.

An audiens Missam primam celebratam in Capella Pontificia satisfaciat præcepto audiendi Missam in die Natiuitatis Domini.

S V M M A.

1. *Audiens primam missam Natiuitatis Domini in Capella Pontificia an implet præceptum pro die Natiuitatis.*
2. *Ex quibus motibus videatur impleri præceptum.*
3. *Præceptum affixum tempori non impletur, nisi in tempore cui est affixum.*
4. *Obligatio audiendi Missam in die Natiuitatis non anticipat diem.*
5. *Adimpletio præcepti audiendi Missam non habet locum, nisi quando locum habet sanctificatio diei.*
6. *Missæ prima Natiuitatis quomodo in Capella Pontificia computatur pro die Natiuitatis.*
7. *Auditio Missæ debet esse intra diem naturalem sanctificandum.*
8. *Dispensatio anticipandi celebrationem in Capella Pontificia, &c. non attenditur ad præceptum impleendum.*
9. *Dispensatio est stricti iuris.*
9. *Præceptum audiendi Missam quomodo obliget cum subordinatione ad celebrationem.*

Prima Missa pro die Natiuitatis Domini celebratur in Capella Pontificia ante mediam noctem, quæ consuetudo fuit introducta à summis Pontificibus, & idèd habet vim dispensationis pro illa vice. Vnde dubitatur, an qui audit illam Missam satisfaciat præcepto audiendi Missam in die Natalis Domini. Quod autem satisfaciat, tradunt Lugo Cardin. disp. 15. de Eucharist. sect. 2. Quis putat in Capella Pontificia anticipari diem. vnde si putaret, quod non anticiparetur, oppositum teneret, quia ad firmandam dictam anticipationem assumit, quod audiens illam Missam satisfaciat præcepto. Dicendum, de sacram. tract. 4. disp. 9. de b. 17. num. 47. Leand. in Præcept. Eccles. 5. tract. 2. disp. 1. quæst. 27. ver. Ego vero.

1. Fundatur in eo. Quod illa Missa computatur pro die Natiuitatis. Secundò, quia censetur celebrata intra diem Natiuitatis, qui Ecclesiasticæ incipit à vespere durante tamen die vigiliæ quoad ieiunium, & cætera propria illius diei. Etiam satisfaciat præcepto horarum canonicarum, si matutinum recitetur die antecedenti, quando incipit dies Ecclesiasticus. Tertiò, quia dum Pontifex dispensat, ut possit anticipare celebrari, censetur etiam dispensare, si possit anticipatè impleri præceptum audiendi Missam.

2. Oppositum, nempe non impleri præceptum tradidi in decis. moralib. decis. 411. num. 7. & in Praxi ieiunij decis. 451. numero primo, & sequen. & nunc quoque idem tenendum puto. Manet enim in eo casum fundamentum, cui innititur hæc opinio. Est enim certum, quod præceptum affixum tempori non impletur, nisi exhibeatur, quod iniongatur, iotta tempus, cui est affixum. Rursus certum est etiam, quod præceptum audiendi Missam affixum est tempori, nempe diei, in quo incidit Festum, & pro hac affixione computatur dies naturalis, non autem

Ecclesiasticus. Ergo cum audiens illam Missam non exhibeat iotta præceptum iotta illud tempus, in quo obligat præceptum, oio extinguitur obligatio præcepti, sed quando superuenit exigit extingui noua additione Missæ. In his enim præceptis non habet locum anticipata solutio.

Confir. Vel obligatio audiendi Missam pro die Natiuitatis Domini anticipatur, ita ut tunc superueniat, quando celebratur illa Missa, vel non anticipatur, sed remanet fixa consuetudo modo. Si primò. Requiritur aliqua causa, quæ inducat hanc anticipationem, quæ oio potest esse alia, quàm potestas Summi Pontificis, à qua sola dependet obligatio audire oio Missam pro illo die quoad illam variationem. Vnde oporteret producere aliquem actum huius potestatis, per quem inferretur obligacionis anticipatio; & quouique non producatur, non potest admitti aliqua variatio. Si secundum. Ergo audiens Missam non satisfacit obligationi, quia nondum aduenit obligatio, & antequam adueniat tanquam ad fixa temporis, non potest impleri, quia non exigit præcisè præceptum, sed pro tali tempore.

Confir. 1. Auditio Missæ præcipitur ab Ecclesia pro satisfaciendo diei Festiui, nam est præceptus actus satisfactionis, cum magis sanctificetur per assensum sacrificio, quam per cessationem ab operibus secularibus. Ergo non habet locum auditio Missæ tanquam adimpletio præcepti, nisi quando locum habet sanctificatio, exigita à præcepto. Præceptum autem sanctificandi diem Natalis Domini non exigit sanctificationem per illo tempore, quo celebratur Missa illa in Capella Pontificia, sed tantum à media nocte, nam quando exigit sanctificationem, exigit etiam cessationem ab operibus secularibus, quæ tamen non exigit, nisi à media nocte.

Ad 2. in oppositum resp. Quod licet illa Missa computetur pro die Natiuitatis, non tamen celebratur in die Natiuitatis; & idèd auditio ipsius non sufficit pro præcepto affixi diei. Computatur enim tantum in ordine ad officia Ecclesiastica, & celebritatem, ut autem in ordine ad sanctificandum diem, quia illa anticipatio non anticipat sanctificationem diei, ut constat in cessatione ab operibus secularibus, & idèd talis computatio non lituat pro adimpletio præcepto de audienda Missa.

Ad 3. licet celebratio illius Missæ sit intra diem Ecclesiasticum, non est tamen intra diem naturalem. Obligatio autem audiendi Missam est coarctata ad diem naturalem, quia prouenit ex præcepto affixi diei naturali, ut dictum est; & idèd nihil releuat pro adimplendo præcepto quod est intra diem Ecclesiasticum. Nec est eadem ratio de horis canonicis; nam est introducta consuetudo, quod recitans matutinum die præcedenti satisfaciat obligationi non est aotem consuetudo inducta, quod audiens illam Missam satisfaciat præcepto. Imò cum præceptum ita sit affixum diei, ut etiam effectus auditionis Missæ requiratur pro sanctificatione diei, quia sanctificatio anticipari non potest, alioquin non sanctificaretur talis dies, sed alius, nec etiam consuetudine introduci potest, quod satisfaciat præcepto audiendi Missam, antequam adueniat dies sanctificationis. Quæ ratio cessat in recitatione horarum canonicarum.

Ad 4. dispensationem anticipatè celebrandi non extendi, ut possit etiam anticipatè impleri præceptum de audienda Missa; est eodem d. sp. ratio in præcepto, de non celebrando in illa hora; ut autem possit anticipatè impleri præceptum de audienda Missa, necessari est dispensatio alicuius præcepti: Dispensatio enim in vno præcepto non extenditur ad aliud, quia est stricti iuris, & strictè

accipienda s. Ex facto inie. ff. de vulgar. & pupil. sub-
stitutione. & Cap. 1. & 2. de fili. præbiter. in 6. & Cap.
Non possit. de præbend. in 6. Et notant Feliussin Cap.
Pessulisti num. 8. & 9. de rescriptis Surd. decis. 268.
num. 21. alios citans. Rota coram Verol. decis. 8.
num. 6. par. 1. Recensurum. & decis. 469. num. 2. ead.
par. 1. Recent.

2. Dicitur. Præceptum audiendi Missam obligare in
ordine ad celebrationem, & cum subordinatione
ad ipsam; unde si anticipatur celebratio, debet etiam
anticipari præceptum audiendi Missam, & conse-
quenter impleri poterit audiendo illam primam
Missam in Capella Pontificia. Resp. Præceptum audi-
endi Missam obligare cum subordinatione ad ce-
lebrationem sed illius diei, cui est affixum: non au-
tem cum subordinatione ad celebrationem alterius
diei. Et idè quando extrahitur à die Natiuitatis
celebratio primæ Missæ, & reponitur in antecedentem
diem, non sequitur, quod extrahatur etiam præ-
ceptum audiendi Missam, quia per talem extrahitio-
nem desinit subordinatio, & non esset amplius illa
celebratio, cui sit accessorium præceptum audiendi
Missam in die Natiuitatis Domini.

QVÆSTIO 1261.

An præceptum obliget ad audiendam Missam
Sacerdos excommunicatus.

SVMMA.

1. Præceptum non obligat audire Missam excommuni-
cati denunciati.
2. Præceptum vitandi excommunicatum præponderat
præcepto audiendi Missam.
3. Præceptum obligat audire Missam excommunicati
tolerati.
4. Per non possit ab excommunicato tolerari, ut celebret.
5. Concesso tunc correlariis conceditur alterum.
6. Ex vi excommunicationis non prohibetur petere ab
excommunicato, ut celebret.
- Excommunicatus celebrans ad alterius instantiam pec-
cat.
7. In Extravag. Ad Euitan. non conceditur inducere
excommunicatos ad altus prohibito.
8. Alide induceremur ad communionem prohibi-
tam.
9. Nulla adest necessitas petendi Missam ab excom-
municato.
10. Correlarium non vitandi excommunicatos non est
exercitium altum prohibitorum.

1. SUpponit difficultas, quod non possit impleri
præceptum audiendo aliam Missam. Est autem
certum, quod non obliget ad audiendam Missam
excommunicati denunciati, vt docent communiter
Sanchez libro septimo, de matrimonio, disp. 9. n. 7.
Suares de censur. disp. 11. sect. 3. numero vigesimo
septimo, Facundez præcep. 1. Eccles. libro secundo,
capit. 3. numero 17. Sæ verba excommunicatio nu-
mero 4. Tolet. libro primo sum. cap. 11. num. 1. Na-
uarr. cap. 27. Moral. numero 20. Syluester. verbo
excommunicatio num. 5. Henriquez libro 9. sum. cap.
25. num. 13. Azor. par. 1. libro 7. cap. 7. q. 11.
Scottia libro 2. de sacris. Miss. cap. 20. numero 8.
Bonac. disp. 4. de sacramento. quest. ult. puell. 26. nu-
mer. 21. Faustus de Euch. lib. 2. de sacrific. Miss.
quest. 413. Mofes. par. 1. sum. tract. 3. capite 17. nu-
mero 53. Villalob. par. 1. sum. tract. 8. difficult. 36.
num. 9. Gessald. de sacra. tract. 17. cap. 3. num. 28.

Leander in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 2. quest. 9.
Non quia, vt vult Leander, nemo possit obligari ad
id, quod sine peccato præstari non potest, quia si
præceptum obligaret ad audiendam talem Missam,
fesset obligatio vitandi excommunicatum pro illo
casu. Sed quia præceptum audiendi Missam solet
relaxari ex causis non valde grauib. vt constat ex
praxi. Est autem causa grauis, & necessaria pro man-
tenenda disciplina Ecclesiastica vitatio excommu-
nicati denunciati, cum sit in medicinam ad salutem
animæ ordinatam, & idè facit cessare obligatio-
nem præcepti.

Nec obstat, quod inter alias causas ex quibus
communicare possimus, cum excommunicato denun-
ciato, reperitur non solum necessitas, sed
etiam utilitas. Hic autem concurret non solum
utilitas, sed etiam necessitas. Nam hoc est verum,
quando utilitas, & necessitas sunt tales,
quod præponderare possint præcepto vitandi ex-
communicatum qualis non est necessitas audiendi
Missam, quia est tantum necessitas proveniens ex
præcepto Ecclesie, quod de facili relaxari potest.
Imò neque adest talis necessitas, quia cum excom-
municatus non possit celebrare, se habet, tanquam
si non adest, & consequenter præceptum non
obligat, nec aliquam iniicit necessitatem.

Quod spectat ad excommunicatum toleratum, &
conueniunt communiter Doctores, quod præcep-
tum audiendi Missam obliget ad audiendam Missam,
si patati sunt celebrare, seu, si absque nostra instan-
tia celebrent. Quia non reuenit bos vitare, iuxta
extravagantem Martini V. ad vitandam edita in Concil.
Constantiensis de proinde possimus cum ipsis com-
municare etiam in diuinis, vt specialiter notat Leander
in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 2. quest. 8. vnde di-
fficultas est, an etiam peti possit ab excommunicato
tolerato vt Missam celebret.

Prima sententia asserit posse fideles petere ab ex-
communicato, vt Missam celebret, itaq, qui hoc
ipsum docent de petitione administrationis sacra-
mentorum. Ita Sotus in 4. dist. 2. quest. 5. art. 6. &
dist. 22. quest. 1. art. 4. vers. At vero Victoria in sum.
tit. de Baptismo. numero 27. Ledesma 1. par. 4. quest. 5.
art. 6. dub. ult. Sanchez libro septimo, de matrim. dis-
p. 9. num. 8. Vivald. in Censelab. part. 1. tit. de ma-
trim. numero octavo, Lopez par. 1. Infract. cap. 59. de
sacramento. in gen. numero decimo octavo, vers. At vero
vrgentius Facundez præcep. 1. Eccles. libro quinto,
numero decimo nono, Layman. libro secundo, titol. moral.
tract. 5. part. 1. capite quinto, num. 5. Suares de censur.
disp. vndecima, sect. 4. numero 17. Faustus de Euch.
libro secundo, de sacrific. Miss. quest. 413. vers. Secundo
verò. Alter. libro primo, de censur. disp. 7. capite se-
cundo, Sazt. libro secundo, de Confess. cap. 2. numero 8.
Henriquez libro decimo tertio, sum. cap. 6. numero ter-
tio, Garxia in sum. tractat. quarto, diff. 5. dub. 6. &
alii.

Fundamentum est. Quia in virtute dictæ Extra-
vag. in nulla re tenemur vitare excommunicatos
huiusmodi, & hoc ad vitandam scandala & pericula
Animarum, que non vitarentur, nisi possemus pe-
tere. Secundo quia hoc non est fauor excommunica-
torum, dum tantum ad instantiam alterius possunt
celebrare. Tertiò. Quia hoc non est indocere ad
peccatum, cum non porruerit, quando celebrantur
rogati; nam tunc suspenditur excommunicatio, nam
concesso tunc correlatio, censetur concessum, &
alterum vt notant Bartol. in l. r. c. de Cupres. libro
decimo. Abbas in Cap. Quia Clerici numero quinto, de
Iure par. Vnde si conceditur petere, conceditur etiam
celebrare.

Secundæ sententiæ asserit, non posse peti ab Ex-
communicato.

communio tolerat, ut Missam celebrat, Ita tñ; qui hodie ipsi negant de administratione sacramentorum, Ita D. Thom. in 4. dist. 39. quæst. ult. art. 1. Ad 1. Cæterum in suis. Verbo Absolutionis impedimenta. Et de fine de matrimonio. quæst. quinquagesima nona, art. 1. §. penult. Adrian. in 4. quæst. 3. de Baptismo. Viguer. cap. 13. theologi. in 4. §. ver. 8. imped. 1. Tolet lib. 7. sum. cap. 7. sum. 1. Valiquia tract. de excommunicat. dist. 3. sum. 1.

7 In hac difficultate illud certum est, quod quantum est ex vi excommunicationis non prohibetur petere ab excommunicato celebrationem Missæ. Quia sicut dicta Extraxag. nulla communicatio prohibetur cum excommunicato tolerat, & proinde nec etiam remanet prohibita huiusmodi petitiō. Vnde solum obstat potest, quod hæc petitiō inducat ad faciendum aliquid illicitum qualis est celebratio Missæ atque adeo ad peccandum & proinde sit causa scandalii; si autem excommunicatus non peccat celebrando ad instantiam alterius, licet ab ipso peteretur, ut celebraret, secus autem, si peccet.

8 In præsentia autem mihi videtur, quod peccet celebrando, licet ad alterius instantiam, quod tamen diligentius examinandum relinquo suo loco. Ratio est. Quia stante excommunicatione prohibetur celebrare, & per id, quod in dicta Extraxag. permittitur communicatio cum ipso, non ei restituitur, quod est ipsi ablatum per excommunicationem; neque tolluntur impedimenta, quibus impeditur ne exerceat facultatem, quam habet; Quia dicta Extraxag. Nullum favorem dat Excommunicationi, efficit autem maximus fauor, si suspenderetur effectus excommunicationis, ita ut posset celebrare, quamvis in commodum aliorum. Et quid veretur ne tunc acciperet etiam elemosinam intuitu celebrationis?

9 Confirmo. In dicta Extraxag. conceditur solum communicare cum excommunicatis non denunciatis, non autem conceditur posse, eos inducere ad exercendos illos actus, quia specialiter per excommunicationem prohibentur ab eis exerceri. Sunt enim valde diuersa Communicare cum excommunicato; & inducere ad faciendum, quod ipsi prohibetur: nam communicare dicit habere communionem in rebus civilibus, & diuinis; inducere autem ad faciendum, quod ipsi prohibetur, supra communionem dicit intentionem, quod non seruentur prohibitiones annexæ excommunicationi, & proinde velle, quod excommunicatio non fortitur suos effectus, quod non conceditur per dictam Extraxag. nec venit in consequentiam ex eo, quod concedatur communicatio; cum optimè possit stare communicatio sine tali inductione. Nec est de versimili mente Pontificis. Quod velit excommunicatos exercere actus prohibitos ex eo, quod petantur ab aliis, nam hoc facile illudi posset excommunicatio.

10 Quod amplius ex eo constat. Quod Pontifex solum indulget quod non teneantur abstinere à communicatione, ut constat ex illis verbis, *Quod nemo dei preceptis à communicatione, &c. teneatur abstinere*. cum hoc tamen sit quod ipsi teneantur abstinere à communicatione cum ceteris. Vnde in tantum indulgetur, quod non abstinere à communicatione, in quantum adesse potest communicatio, ita ut ipsi se exponant, quia si se non se exponunt, non adesse communicatio à qua indulgetur non abstinere. Rursus inducere excommunicatos ad ea faciendum, quæ ipsi prohibentur, non est abstinere se à communicatione, sed velle inducere illam communicationem, quæ remanet prohibita excommu-

nicatis. Et ideo non potest dici, quod petens celebrationem Missæ ab excommunicato vitatur iure suo, quia non habet ius ad ipsam.

Ex dictis solummodo manet primum fundamentum oppositæ sententiæ. Neque dici potest, quod non vitaretur pericula, & scandalum, quia nulla adesse necessitas petendi Missam ab excommunicato, aut periculum in non petendo. Ad a. esse magnum fauorem. Nam liberaretur ab impedimento, quod habet, & posset de facili eludere excommunicationem.

Ad 1. Resp. Quod assumit, quod controvertitur, tanquam si esset certum, nempe quod liceat petere celebrationem Missæ ab excommunicato, quod tamen constat esse falsum ex dictis, cum hoc non continetur in concessione communicationis. Vnde sicut peccaret celebrans, ita etiam, qui peteret. Deinde doctrina illa, quod concessio vno ex relictis censetur concessum & alterum non relictum applicatur. Quod enim conceditur est non vitare excommunicatos non denunciatos, atque adeo tollitur obligatio ad illos actus, qui aliis essent necessarij ad eos vitandos, itaque adeo communicare cum ipsis, quando se offert occasio; non autem conceditur procurare communicationem præsertim in diuinis. Correlatiuum autem non vitandi excommunicatos est ipsorum ex occasione oblata communicatio, non autem quæsitæ. Deinde dato, quod concederetur petere celebrationem correlatiuum non esset celebratio, quia hæc est vna, & eadem, quæ est in petitione, & conversione, correlatiua autem inter se distinguuntur, sed correlatiuum petitionis esset responso, non autem concessio illius, quod petitur, quia non semper petitioni correspondet concessio, sed etiam negatio; & ideo dato, quod concederetur petere, non per hoc tamen concederetur tanquam correlatiuum concessio illius quod petitur, cum aliis si prohibetur.

QVÆSTIO 1263.

An præceptum obliget audire Missam publicè percussoris Clerici.

S V M M A.

1. Præceptum non obligat audire Missam necerij percussoris Clerici.
2. Quid requiratur ut publicus Clerici percussor sit vitandus.
3. Si factum possit excusari, publicus percussor Clerici non est vitandus.
4. Missa necerij percussoris Clerici non vitandi non potest audiri.
5. Excommunicati ita necerij, ut non possint excusari an vitandi.
6. Præceptum non obligat audire Missam excommunicati necerij, licet non vitandi.

PRæceptum non obligare ad audiendam Missam publicè percussoris Clerici, sequitur ex dictis quæst. præced. & tenent communiter Doctores præsertim ibi citati numero primo, & specialiter Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disputat. 21. quæst. 10. Publicus enim Percussor Clerici est eodem modo vitandus ac excommunicatus denunciatus, nam quando in Extraxag. Ad audiendam, indulgetur, vel possumus communicare cum excommunicatis non denunciatis, excipiuntur publici percussores Clerici etiam

eorum ibi. *Exceptis publicis, & notoriis Clericis percussoribus, excommunicatio nulla possit tergiversatione celari aut iuris suffragio excusari.*

Ex quibus deducitur. Quot ut publicus percussor Clerici sit vitandus, requiritur, quod factum, seu percussio nulla possit tergiversatione celari, & proinde non erit vitandus, si aliquo pacto celari possit iuxta ea, quæ tradunt Couarrui. in cap. *Alma mater* par. 1. §. 2. numer. 7. Facundez præcep. 1. *Eccles. lib. 2. cap. 5. num. 11.* Vnde non sufficit publica fama, quia hæc non inducit notorium facti; cum possit esse falsa.

Similiter etiam non erit vitandus, licet adsit notorietas facti, si factum possit excusari aliquo iuris suffragio, ut constat ex dicta Extravag. Quamvis enim notorium sit, quod aliquis percussit, potest tamen allegare, quod habuerit iustam causam, aut quod nescierit esse Clericum, aut aliquo alio modo se excusare, & ideo quando non constat, quod nullo modo possit excusari, non erit vitandus. Hoc autem difficile contingere posse absque fortatione Iudicij, & probatione sententiz. Desinitur ex Nauart. capite vigesimo quinto, Manual. numero 73. Lefio libro secundo, de iust. & iure capite vndecimo, dub. 13. numero supranagessimo tertio, Sayt. libro secundum, de censur. capite duodecimo, numero decimo octavo, Aulla par. 2. de censur. capite sexto, diff. 2. dub. 4. §. Tertio sequitur Suarez de censur. diff. 11. sect. 2. numero decimo tertio, Facundez præcep. 1. *Eccles. libro secundo, capite quinto, numero duodecimo.* Nili enim auditur quoad ea, quæ pro excusatione asserre potest, non potest formari certum iudicium, quod nolo iuris suffragio excusari possit.

Supposito Ergo. Quod publicus percussor Clerici non sit vitandus dubitatur, an præceptum obliget ad audiendam eius Missam. Si alia audiri non possit. Et negativè videtur resoluendum, si factum sit notorium: nam fieri moraliter non potest, quod ipse celebret absque scandalo. Vnde assistere Missæ ipsius esset auctoritate eius actionem, quod similiter absque scandalo fieri non potest. Vnde uero à fortiori peti poterit ab ipso, ut celebret, quia peccaretur, quod non potest præstare absque scandalo.

Atque hinc expedit potest difficultas de excommunicationis sed ita publicis & notoriis, ut nulla possint tergiversatione celari, aut aliquo iuris suffragio excusari. Quamvis enim secundum Concilium Basiliense essent vitandi, hoc tamen usu receptum non est, nec secundum magis communem opinionem admittitur, ut obsecrant Adrian. in 4. quæst. 9. de Censuris. Maior. diff. 18. quæst. tertio, Sotus diff. 1. quæst. 1. art. 6. Deleto de libert. *Eccles. Armilla verbo Absolutio numero trigessimus, Castro de percuss. leg. potest. libro secundo, capite quinquagesimo quinto, veti. Circa istos Medina in sum. libro primo, §. 5. Gutierrez libro primo, quæst. canon. capite primo, numero octavo, Angeli. in florib. quæst. de excommunic. diff. 5. Suarez de censur. diff. 11. sect. 4. numero octavo, Facundez præcep. 1. *Eccles. libro secundo, capite quinto, numero quadragessimus quinto.* Quia scilicet consuetudo Ecclesiæ acceptavit dictam Extravag. Summ. tenorem Concilii. Constantiens. & auctoritas ipsius Martini V. Ea forte ratione, quia, si difficile esset quoad publicos percussores Clericorum, quod constet de illis duabus conditionibus, nempe quod factum nulla tergiversatione celari possit, & quod nullo possit iuris suffragio excusari, multo minus id poterit constare, quoad alios excommunicatos & proinde talis extensio tanquam frustratoria non est usu recepta.*

Verum quamvis huiusmodi excommunicati non sint viani, non tamen præceptum audiendi Missam

obligat audire, dum ipsi celebrent, si alia Missa audiri non possit. Nam ut dictum est de publico Clerico percussore, fieri moraliter non potest, quod celebrent absque scandalo. Quia quamvis non sint vitandi, & ipsi alia debeant abstinere, pro impossibili haberetur, quod stante qualicumque notorietate facti non generent scandalum: vnde qui illorum Missæ assisteret scienter tanquam eorumdem actionis auctorizans cooperaretur scandalo, & proinde neque poterit assistere, quamvis non prohibeatur ratione excommunicationis, quia utget aliud præceptum de vitando scandalo.

QVÆSTIO 1264.

An præceptum obliget ad audiendam Missam. Sacerdotis suspensi.

SVMMA.

1. *Suspensi saltem non denunciati non sunt vitandi*
2. *Suspensio non impedit quin Missa suspensi possit audiri.*
3. *Nem licet inducere ad celebrandum suspensum denunciatum.*
4. *Suspensi denunciati non liceat Missam audire, & n. seq.*
5. *Non possunt communicare cum suspensi denunciati in eo actu, à quo est suspensio.*
6. *Assistere Missæ suspensi auctorizans alius.*
7. *Quando possunt audire Missam interditi.*
8. *Interditi ab ingressu Ecclesiæ potest celebrare in Oratorio privato.*
9. *Præceptum non obligat audire Missam suspensi.*

Supponit proposita difficultas, quod suspensio si se extendat ad actum ordinis, ut proinde suspendus sit à celebratione Missæ. Est autem suspensio. Nos non tenemur vitare suspensos, saltem non denunciatos, quia dato quod suspensio traheret secum hunc effectum, adhuc haberet locum Extravaganti Martini V. *Ad evitanda* quod sicut non sunt vitandi excommunicati, ita nec etiam suspensi. Rursus etiam suspendendum est. Quod in præfati quæritur tantum, quid dicendum ex vi suspensionis, nam si sit annexa excommunicatio constat; quid dicendum ex supradictis.

Quod ergo spectat ad suspensionem uon denunciatorum, quantum est vi suspensionis, videtur certum posse nos illius Missam audire, ut tradunt Henricus libro decimo tertio, sum. capite quinto, numero quinto, & capite trigesimo tertio, numero tertio, Tolet. libro primo, capite decimo quarto, veti. Tertius. Sayt libro 4. de censur. capite vndecimo, numero tertio, Faustus de Eucharist. libro secundo, de sacrific. Missæ. quæst. 416. Et à fortiori, qui hoc docent, quoad suspensos nominatum. Imò citati Doctores addunt, licere etiam ab eo petere, ut celebret. Et fundantur in eo, quod non est prohibita cum ipsis communicatio. Verum quamvis non sit prohibita cum ipsis communicatio, cum tamen violando censuram graviter peccet, petens Missam induceret ad peccandum, atque adeo præberet occasionem scandalum. Audiendo etiam absque eo, quod inducat ad celebrandum, posset peccare, si nimirum, auctorizans factum sua præsentia daret scandalum, nam, ob eandem rationem deberet abstinere.

Quod spectat ad suspensionem denunciatorum conueniunt Doctores, præsertim infraciendis, quod non

liceat inducere ad celebrandum petendo Missam. Quia stante suspensione prohibetur nobis communicatio cum suspensio, quæ sit cooperatio cum ipso in violatione suspensionis; nam est participatio in crimine, quod committit violando suspensionem, hæc autem participatio habetur, dum inducitur ad celebrandum, quia inducens petendo est causa celebrationis. An autem huius Missam liceat audire, non concordant Doctores.

4 Prima sententia asserit, quod liceat audire Missam suspensum denunciati Ita Abbas in *Cap. Fenerabilis, de sentent. excommunicatis*. & in *cap. Intelleximus, de Indic. Henríquez lib. 13. sum. cap. 5. numer. 5. Suarez disp. 26. de censur. sect. 2. num. 7. Garzia de censur. part. 7. cap. 14. numero 36. Avila part. 5. de censur. disp. 1. dub. 4. Sayrus lib. 4. cap. 11. num. 7. Facundez præcep. 1. Eccles. libr. 2. cap. 3. numero 36. Faustus de Eucharist. libro 2. de sacrif. Miss. quæst. 416. vers. At Ego Hieronymus. Garzia in sum. trall. 4. dist. 5. numer. 10. Metczer de sacrar. quæstion. 24. de Interd. dub. 1. Fillius, trall. 18. cap. 3. numer. 75. Leander, in præcep. Eccles. trall. 2. dist. 2. quæst. 11. Fundamentum est, quia prohibitio communicationis, seu esse virandum in communicatione est proprius effectus excommunicationis; & ideo non potest retribui ceteris censuris cum ergo suspensus denunciatus non sit vitandus, si sponte celebret, possumus illius Missam audire.*

5 Secunda sententia docet, quod non possumus audire Missam suspensum denunciati, Ita Nauwcz. in *Manuale capite vigesimo secundo*, numero 163. & de penis. capite 1. dist. 6. 5. Labret, numero 281. Ledef. a. part. 4. quæst. 16. art. 2. trall. de suspens. in fine Philiac. de offic. sacral. part. 1. libro quarto, capite secundo, Viuald. in *Candelab. tit. de suspens.* numero 170. Tolet. libro 1. capite 45. vers. Tertius Azor. part. 1. lib. 7. capite septimo, quæst. 15. Faber, in 4. dist. 15. quæst. 1. dist. 5. capite secundo, numero quadragesimo, Mollefi, part. 1. sum. trall. 2. cap. 17. num. 53. Bonac. disp. 4. de sacrament. quæst. ult. punct. 22. num. 1 & punct. ult. num. 10.

6 Dicendum est, ergo cum hac posteriori sententia. *Nos posse audire Missam suspensum denunciati.* Ratio est. Quia non possumus communicare cum suspensio denunciatus in eo actu, à cuius exercitio est suspensus, ut concedant etiam Auctores primæ sententiæ; quia sicut peccat mortaliter excedendo, ita etiam omnes, qui cum ipso in eo communicant. Audientes autem Missam communicant in oblatione sacrificij quo sacerdote, quia licet solas sacerdos sit ministris offert tamen speciali modo nomine adstantium, & adstantes auctorificant illam oblationem, tanquam suo nomine factam. Ideo communicant cum sacerdote in actu offerendi. Si igitur sacerdos sit suspensus ab offerendo, communicat cum ipso in actu, quo est suspensus.

7 Accedit etiam, quod si quis sciens assistit Missæ suspensæ, sicut suspensus celebrando contempnit censuram & consequenter auctoritatem Ecclesiæ: ita etiam assistens videtur auctoritate hunc contempnit: & sicut sua præsentia cooperatur sacrificio, ita etiam cooperatur contempnit, qui ex oblatione per talem personam refultat. Quod non potest esse sine scandalo dum auctorizatur, & tacite approbatur actio prohibita, quæ in contempnit auctoritatem Ecclesiæ celsæ.

8 Ex dictis inferunt. Idem proportionaliter dicendum de interdicto; unde si non sit denunciatus potestis illius Missam audire scilicet tamen scandalum; non tamen petere, quoniam qui docent de suspensio, posse nos petere, docebant de interdicto quoque. Si vero sit denunciatus non poterimus

Tom. II.

inducere ad celebrandum in loco; à quo est interdictus. Et quoniam Facundez præcep. 1. Eccles. libro secundo, capite decimo, & etiam, qui hoc ipsum docent de suspensio, teneant, quod possunt audire, advenit tamen, quod rari fieri potest absque scandalo, præsertim à personis gravis. Sed absolute tenendum est, quod neque possimus audire, quia esset cooperari illius crimini participando in actu, quo est interdictus.

Est tamen advertendum, quod interdictus ab ingressu Ecclesiæ potest celebrare extra Ecclesiam, & in Oratoriis privatis, ut notat Abbas in *cap. Suarez, numero 10. de sentent. excommunicatis*. Toletus libro primo, capite quadragesimo quinto, numero quinto, vers. septima Facundez præcep. 1. Eccles. libro secundo, capite quinto, numero quadragesimo primo, Quia non interdictus actus celebrandi, nisi consequentia quærens prærequirit ingressum in Ecclesiam. Unde si alibi, quam in Ecclesia poterit celebrare, non prohibebitur. Unde celebrare poterit in Oratoriis privatis, quia hæc non veniunt appellatione Ecclesiæ, præsertim in materia stricta, qualis est præfens. Imò poterit etiam induci ad celebrandum, quia cum non ingrediatur Ecclesiam non peccat.

Secundò. Inferitur resolutio principalis difficultatis, quocumque enim modo consideretur suspensus, siue denunciatus, siue non denunciatus, & idem dicendum de interdicto, Numquam præceptum obligabit ad illius Missam audiendam. Certum est enim, quod celebratio Missæ est prohibita suspensio ab ordine, & quatenus celebranda in Ecclesia est etiam prohibita interdicto; quando autem Ecclesia ad audiendam Missam obligat, non obligat, nisi, ex præsuppositione celebrationis secundum Ritus, & præscriptionem à se factam, & consequenter ad audiendam Missam tali pacto celebratam non autem ad audiendam Missam celebratam contra prohibitionem Ecclesiæ, quod satis ex eo constat, quia si adesset unica tantum Ecclesia, & ex esset interdicta, non obligaret ad audiendam Missam in ipsa, si quis contra prohibitionem veller in ipsa celebrare. Et scilicet etiam auctorizatione, & participatione in actu prohibito, & scandalo, adhuc ea prædicto capite cessaret præceptum.

QVÆSTIO 1265.

An teneamur audire Missam Sacerdotis irregularis.

S Y M M A.

- 1 De irregulari excommunicato eodem ratio quod Missa audientem, ac de solo excommunicato.
- 2 Ab irregulari non licet petere celebrationem.
- 3 Irregularis sponte celebrans non licet Missam audire.
- 4 Quis sit declaratus.
- 5 Cum irregulari declarato non licet communicare in actu prohibito.
- 6 Præceptum non obligat audire Missam irregularis, &c.

Dupliciter potest quis esse irregularis, vel cum excommunicatione, vel absque excommunicatione. Si irregularitas sit coniuncta cum excommunicatione, eodem modo loquendum est de ipso, ac de excommunicato, ut notat etiam Facundez

R 11

præcep.

præcep. 1. *Eccles. 1. libro 2. capite quinto, numero vigesimo sexto, & trigesimo septimo*, & proinde iuxta varias licentias supra citatas, sic quoque variz opinionis referri possent quæ tamen ibi dicta sunt pro resolutione difficultatis hic etiam applicanda sunt. Et proinde solum restat videre, quando adest sola Irregularitas.

Conveniunt autem communiter, quod non liceat petere celebrationem Missæ ab Irregulari. Ita Facundæ præcep. 1. *Eccles. lib. 2. cap. 1. numero 30. Sanctus libro secundo, de Eucharist. quæst. 415. Garzia in summa. tract. 4. diffinit. 5. numero sexto*. Ratio est. Quia Irregularis celebrando peccat mortaliter, unde petere ab ipso, ut celebret, est inducere ad peccandum. Solum videtur dici posse, quod cum Irregularis non sit vitandus possumus ab ipso petere, quod celebret, quo concessio, videtur etiam illi concessa celebratio sine peccato, quia concessio uno correlatio confertur concessum, & alterum. Et hoc venit in consequentiam ad id quod dicunt Doctores supra citati de excommunicato non vitando, quod liceat petere celebrationem, & ipse sine peccato celebrare ad instantiam potentiam. Verum sicut dictum est in superioribus, quod non liceat petere: ita nec etiam ad petitionem licebit celebrare. Quia in utroque casu absolute prohibetur celebratio, non autem solum spontanea celebratio.

An autem possumus Missam Irregularis audire, si sponte celebret, affirmant Facundæ præcep. 1. *Eccles. libro secundo, capite quinto, numero trigesimo tertio, Sanctus libro secundo, de Eucharist. quæst. 418. Garzia in summa. tract. 4. diffinit. quinta numero octavo*. Et Facundæ, citat Suarez, Avila, Sayram, Henriquez id docentes de suspensio. Et loquuntur de Irregulari à Iudice declarato. Fundamentum est quia Irregularitas, non est censura, unde nec etiam obligat ad vitandum Irregularitatem, neque etiam in dicinis. Dum autem non tenemur vitare, si sponte celebret, possumus illius Missam audire.

E contra verò non posse non Missam Irregularis declarati audire, tenent Henriquez libro decimo tertio, summa, capite quinto, numero quinto, Namaz. capite primo, de penis. 6. Laborer numero centesimo octogesimo primo, dist. 6. Sanchez libro tertio, de mactim. disp. 22. numero quadragesimo tertio. Quia scilicet Irregularis est suspensus ab ordine Clericali, & proinde, quando est declaratus est vitandus. Verum quicquid de hoc sit, hoc non provenit ratione Irregularitatis, sed ratione suspensionis, de qua modo non queritur.

Tenendum tamen est. Quod non possumus audire Missam Irregularis declarati. Dixi declarati, quia si non sit declaratus tunc non consistit certo, an sit Irregularis, remanet in possessione suæ bonæ opinionis, & proinde non debemus, tanquam si illegitimè celebraret, abstinere ad audiendam illius Missam. Quando verò est declaratus, certum est, quod celebrando exercet actum prohibitum ab Ecclesia. Ergo non licet alicui communicare cum ipso in illo actu, nam eo ipso, quod communicat, sit particeps eiusdem delicti. Audiens autem illos Missam communicaret in oblatione sacrificij, quia audientes concurrunt ad offerendum simul cum sacerdotibus, qui offert nomine ipsorum, & proinde sunt particeps illius oblationis ita ut eam ratam habeant, & auctorizent tanquam proprio etiam nomine oblatam.

Et quibus resoluitur principalis difficultas, nempe præceptum Ecclesiæ non obligare ad audiendam Missam Irregularis declarati. Ut enim dictum est

in superioribus, præceptum non obligat ad audiendam Missam, nisi legitimè celebratam, alioquin esset sibi ipsi contraria nam obligaret ad id, quod alias prohibet. Si ergo contingat casus, quod non adsit alia Missa, quam Irregularis declarati, cessat præceptum, quam non obligat, nisi secundum mensuram legitimæ celebrationis, sed quando celebratio est iuxta præscriptionem Ecclesiæ.

QVÆSTIO 1266.

An si non celebret alius Sacerdos, quàm degradatus teneatur audire Missam.

S V M M A.

1. Degradatio alia verbalis: & alia realis, & quid utraque sit.
2. Degradati Missam an liceat audire.
3. Alibi alicui prohibet, et etiam vnicuique prohibetur se immiscere cum illo in eodem alia.

Cum degradatio alia sit verbalis, & alia realis ita ut degradatio verbalis consistat tantum in depositione, per quam tantum quis deponitur ab ordine; nec autem efficitur de foro seculari, nec amittit privilegium canonis. Realis autem fiat certo ritu & ceremoniis, & inferat Canonis, & fori privilegium, ut aduertunt Fatimæ, in præxi quæstion. octava, numero septuagesimo primo, Matanza de ordine iudic. parte. 5. dist. 11. numero septuagesimo secundo, Pina, in Præxi. capite centesimo quadragesimo, numero quarto. Docent, non licere audire absolute Missam degradati realiter. Licere autem audire Missam degradati tantum verbaliter non tamen ab ipso petere, ut celebret ita Facundæ præcep. 1. *Eccles. libro secundo, capite quinto, numero quadragesimo secundo, Sanctus libro secundo, de Eucharist. quæst. 417. Garzia in summa. tract. quarto, diffinit. quarta, numero vltimo*.

Quod autem absolute non possit audiri missa sacerdotis degradati, non distinguendo inter degradatum verbaliter, & degradatum realiter tradunt Tolet, libro sexto, summa, capite octavo, numero primo, Trullench. libro tertio, in Decal. capite primo dub. 6. numero primo. Et hæc sententia mihi videtur probabilior. Quia degradatio realis, & verbalis, quamvis differant in ritu, & ceremoniis, non differunt tamen quoad effectum prohibitionis celebrandi, & æqualiter peccat celebrando degradatus verbaliter, ac degradatus realiter unde etiam Auctores oppositæ sententiæ docent, quod non possumus petere missam à degradato verbaliter, quia induceremus ad peccandum. Ergo non possumus audire Missam sacerdotis degradati siue realiter, siue tantum verbaliter, quia audiendo participamus in actu tanquam cooperantes, qui est ipsi prohibitus, quod non est aliud, quam participare in eiusdem crimine.

Dices. Licet participemus in oblatione sacrificij, quia tamen de se est actus bonus, & solum malus quod est prohibitus Sacerdoti, non sequitur quod peccemus, quia oia est prohibitus oibis. Sic etiam Deus participat in actu peccati, quatenus concutit ad ipsum, & tamen non dicitur peccare, quia non concutit ad eum quatenus malum, aut ipsi prohibitus. Resp. Ed ipso quod aliquis actus est

est alieni prohibitus, est etiam unicuique prohibitus, se immiscere in illo actu, & se adiungere operanti talem actum, nam per hoc fit adiutor, & cooperator illius: cooperari autem alicui ad actum ipsi prohibitum est cooperari ad malum, atque adeo peccare. Nec valet exemplum de Deo concurrente ad actum peccati, quia non concurrat in eodem ordine, sed lo directo nempe tanquam causa prima subordinata sibi causam secundam quoad omnes operationes ipsius & proinde concurrat eo modo, quo concurrere debet secundum æternas leges, & rationes, & consequenter non deficit in operando. Ex quo fit quod non sit causa peccati, sicut deficit creatura, quæ non operatur, dum peccat, secundum regulas rectæ rationis. Et hinc fit, quod idem actus respectu Creaturæ sit peccatum quia, ut provenit ab ipsa deficit à regulis rectæ rationis, & respectu Dei non sit peccatum, quia, non deficit à regulis, quibus debet regulari, ut ab ipso proveniunt. Ex quibus constat, quod præceptum audiendi Missam non obliget audire Missam cuiuscunque degradati.

Q U A S T I O 1267.

An notitij concubinarj missam aut fornicarij audire teneamur.

S Y M M A.

1. Publicis concubinarj an ipso iure suspensj, & num. seq.
3. Non licet petere a publico concubinario ut celebret, nisi ex gravi necessitate.
4. Publici concubinarj alicuique audire Missam.
5. Ratione circumstantiarum quando non possit audire.
6. Sectus circumstantiis, &c. potest audire.
7. Communicari potest sacerdoti malo quocunque per sententiam prohibetur.
8. Præceptum obligat audire Missam publici concubinarj, si alia audiri non possit.

Controuertitur inter Doctores, a publico Concubinario seu fornicario sit ipso iure suspensus. Quidam asserunt, esse ipso iure suspensos, ut Syluester verbo Concubinarj, numero primo, Guid. de Papa decis. 158. Lopez par. 2. Instruit. consuet. capite vigesimo tertio, Rebuff. in contr. tit. de public. concub. par. 1. 3. & 9. Abbas in cap. vestra de cohabit. cler. Iulius Clarus §. Fornicatio numero quarto, & libro tertio, quæstion. 71. numero tertio, Villa diego de irregularitatibus capite tertio, numero decimo quinto. Vivald. in Candel. tit. de suspens. numero decimo nono, Armilla verbo. Concubinarj. numero quinto, Vega per. secunda, sum. capite centesimo octavo, c. 3. Azor. per. 1. libro sexto, capite septimo, quæstion. quinta, Toletus libro primo, sum. capite quadragesimo, numero primo, Præposit. tertio par. quæstion. octingentesima tertio, art. 6. dub. 4. numero ducentesimo duodecimo vers. suppono primo, & alij. Et asserunt Cap. vestra, & Cap. quæstionem de cohabit. cler. vbi dicuntur suspensi quoad se quoad alios. Et declarationem Sacre Congregationis ad caput decimum quartum de rescriptis. 25. Concil. Trident. quæ talis est Clerici concubinarj notitij sunt hodie ipso iure suspensi à divinis, prout in veteri iure sunt. Unde stante hac opinione fundata in dicta declaratione resoluitur est difficultas quoad Concu-

binarios notorios iuxta ea, quæ dicta sunt de suspensis, cum agendum sit cum ipsis, tanquam cum suspensj, tunc enim attendenda suspensio non auser notorietas cohabitatus, quia suspensio impedit immediate celebrationem.

Quia alij plures tenent quod non sint ipso facto suspensi, ut Imola in cap. siue post princip. de cohabit. cler. Archidiaz. in capite primo, de re iud. in 6. Innocent. in Cap. si celebrat. numero tertio de Cler. excomm. Instruit. Oldrad. cons. 288. numero primo, Socus in 4. dist. 1. quæstion. 5. ar. 6. circa 2. argum. D. Th. & dist. 15. quæst. prima, art. 9. Henriquez libro decimo tertio, sum. capite tertio, numero tertio, in fine Sayr. libro quarto, de censur. capite decimo sexto, numero vigesimo quarto, Rodriguez tomo secunda, numero 67. numero primo Aulla de censur. par. tertio, dispus. 1. dub. 2. Suarez dispus. 31. de censur. sect. 4. numero decimo, Medina libro primo, sum. capite undecimo, §. 8. Garzia. par. 7. de beneficiis. capite decimo quarto, numero trigesimo secundo. Vgolin. de irregul. capite 45. §. 4. Gutierrez Caneja. quæst. capite septimo, numero 85. libro primo, Couartius in Clemen. si foris par. prima, §. 1. numero quinto, Facunderz præcep. 1. Eccles. libro secundo, capite quarto, numero quadragesimo octavo, Filiuc. tract. 18. capite sexto, numero centesimo vigesimo quarto, Bonac. dispus. 3. de censur. par. 5. §. 1. numero trigesimo nono. Baumius par. prima, Theol. moral. tract. 10. de Præbit. & Paroch. quæst. 13. Garzia in tract. 4. diff. 5. numero duodecimo. Ideo videndum est quid dicendum stante sola notorietate concubinarj. Et hæc sententia habet fundamentum in Concilio Trident. sess. 25. capite decimo quarto, de reformat. vbi de Coconcubinarj alij, quod prænissa monitione sint suspendendi, nempe si non testificentur. Si autem sint suspendendi, ad sunt suspensi.

In hac autem difficultate notant plures ex citatis Doctores, quod non liceat petere à notorio concubinario, quod celebret, nisi urgente aliqua valde graui necessitate. Ratio est. Quia si fere moraliter certum non celebraturus abique peccato, non quidem quia petatur quid malum, sed quia patitur, quod fere moraliter, certum est, quod non sit præfaturus sine peccato. Quia tamen absolute potest celebrare abique peccato si penitet, & firmiter proponat vitam emendare, & confiteatur, si habeat copiam confessarij, ac si non habet elicit actum coactionis, ideo urgente aliqua graui necessitate poterit induci ad celebrandum quia tunc adeest sufficiens causa petendi id, quod ab ipso recte, & sine peccato exerceri potest.

An autem si publicus concubinarj sponte ce-
lebrat, liceat audire ipsius Missam, affirmant Suarez dispus. 88. de Eucharist. sect. 6. vers. sextam caput. & dispus. 31. de censur. sect. 4. Henriquez libro nono, sum. capite vigesimo quinto, numero decimo tertio Scotti libro septimo, de sacrificiis. Miss. capite vigesimo, numero decimo. Facunderz præcep. 1. Eccles. capite quinto, numero quinquagesimo. Molles. par. 1. sum. tract. 3. capite decimo septimo, numero 55. Bonac. dispus. 4. de sacram. quæst. ult. par. 12. numero primo, Gesuald. de sacram. tract. 17. capite secundo, numero decimo octavo. Leander in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 2. q. 12. Garzia in sum. tract. 4. diff. 5. numero duodecimo, Trulleoch. libro tertio, in Decal. capite primo, dub. 6. numero primo, Faustos libro secundo, de Eucharist. quæst. 419. vers. secundo dico. Et alij supra citari, qui docent non esse suspensum.

Verum in hac difficultate existimo habendam esse rationem circumstantiarum. Nam si tales sint circumstantiæ, ut existimari possit, quod audientia autorizet illam celebrationem, aut approbet, non potest

terit sine gravi peccato eius Missam audire. Quia non poterit in hoc evitari scandalum tum respectu celebrantis, qui missas timebit celebrare, dum est in tali statu; tum etiam respectu aliorum, nam poterit quis facile iudicare, quod parum referat celebrare in illo statu, & poterit quis occasionem sumere, aut sinistre indicandi de audente; & minoris faciendi res divinas, & non habendi in ea æstimatione, in qua habendæ sunt, & hoc præcipue locum habebit, si audiens sit persona gravis.

6. Secus si verò circumstantiis, existimo, posse audiri Missam publici concubitoij. Quia quamvis, cum peccato celebret, quia tamen hoc peccatum provenit ex indispotione animæ, & ex impedimento, quod potest ipse tollere, idcirco audiens Missam non communicat eius peccato, quamvis concuciat ad offerendum simul cum ipso, nam concucit tanquam cum ministro publico Ecclesiæ, qui ut talis non habet impedimentum, cum non prohibetur ab Ecclesiâ offerre, sicut prohibetur excommunicatus, suspensus, interdictus, & irregularis: sed tantum habet impedimentum, ut persona privata cum qua, ut talis non communicat in peccato ratione cuius indigni offert. Sed communicatio est tantum in oblatione quam facit, ut publicus Minister Ecclesiæ.

7. Et hoc desumitur ex Cap. *sciscitantibus* 15. qu. 2. ubi Nicolaus Papa respondens ad consultam Bulgaron. habet; *Qualisunque sacerdos sit, qui servile sunt, cunctis non potest. Idcirco ab eo, visque indicia Episcoporum reprobat: communio percipienda est, quoniam mali bona administrando se tantummodo laedunt de terra sacra accessu sibi quidem detrimentum præstat, alius vero lumen tenebris administrat, unde, & illis commendam exhibet inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo insepulchri ab omni sacerdote Christi mysteria quia omnia fide Christi purgantur.* Ex quibus constat, quod possimus solumne Sacramenta, & consequenter audire Missam à quocunque sacerdote quovisque prohibetur ab Ecclesiâ ministrare, vel celebrare: quia scilicet ante dictam prohibitionem non adest, nisi prius tum impedimentum iuxta ea, quæ tradit D. Th. 3. par. quæst. 64. ar. 6. ad 1.

8. An autem ita possit audire, ut etiam teneatur, si non potest aliam Missam audire, negat Præposit. 3. par. quæst. 83. art. 6. dub. 4. num. 2. r. a. ver. verum videtur. Quia licet non teneamus vitare, est minus decens, ut audiat Missa talis concubinarj. Verum hoc non sufficit, quia si præceptum obligat, licet concuciat cum minori decencia, prævalet tamen tantum inducens necessitatem. Si autem cessat obligatio præcepti, assignanda est causa, ob quam cessat. Itaque existimo, quod si non adsit alia Missa, quam audiat, quod illam teneatur audire, ut satisfaciatur præcepto in iis tamen circumstantiis, in quibus audiendo non peccet. Nam talis Sacerdos tanquam publicus minister Ecclesiæ offert sacrificium, nec ipsi prohibitione aliqua Ecclesiâ resistit, vobis cum sinat eum offerre sacrificium, sinit etiam, quod fideles ipsam audiant. Et idcirco non adest aliqua causa excusans ab adimplendo præcepto, cum non aliunde possit provenire, quin ex qualitate celebrantis: ex quo tamen nullum impedimentum provenit: quia eo ipso, quod Ecclesiâ permittit offerre, tacite deolatur, quod non adsit impedimentum, quin audiat eius Missa.

QVÆSTIO 1268.

An possimus à Sacerdote, quem scimus esse in peccato mortali petere, ut celebret.

S V M M A.

1. Sacerdotis Missa existimatur peccato possimus assistere.
2. Infirmi possimus ut celebret sibi obligari.
3. Quid si non sit obligatus sed sit paratus.
4. Quando tenetur ad nostram instantiam celebrare petere possimus.
5. Ob vitandum scandalum ex malitia, non sunt dimittenda temporalia.
6. A parato non possimus petere Missam, si sit alius qui celebret.
7. Ratione charitatis tenetur velle bonum extrinsecum Dri.
8. Ob utilitatem possimus petere Missam à parato licet in mortali celebratur.
9. Qui si non sit paratus.
10. Petito Missa non potest esse scandalosa de se.

Certum est. Possit non illius Missam audire, quamvis sciamus celebrare cum peccato mortali. Quia dum sponte celebrat, nec illi tanquam Ministro publico ioterdicatur ab Ecclesiâ celebrare, non communicamus illius peccato quod committit indignè celebrando, unde habet locum, quod dicit Nicolaus Papa in Cap. *sciscitantibus* 15. quæst. 2. de quo in præcedent. num. 7. Quod mali bona administrando se totummodo laedunt, communicatio enim quom habet audiens Missam cum celebrante est tanquam cum Ministro publico offerente nomio Ecclesiæ, qui, ut talis ritè peragat munus suum, non tanquam cum peccato peccata, ut talis ponit obicem indignitatis muneris quod exerceat.

An autem liceat petere hoc videtur extra controversiam, quod si sit obligatus celebrare ad nostram instantiam possimus ab ipso petere, ut celebret. Nam quod petimus bonum est, & potest à sacerdote præstari sine peccato, quia potest se disponere, vel per confessionem vel per contritionem. Rursus cum ipse obligatus sit ad celebrandum quoties petitur, tenetur se conservare paratum, & tollere impedimenta. Ergo possimus uti iure nostro, cum non teneamus nos illi cedere ob alienam malitiam vitandam, eam sibi soli imputare debet, quod celebrando peccet, & in hoc concuciant, qui docent, quod possimus petere à parato ministrare sacramenta, aut à Parochio, quem scimus cum peccato ministrare, quos mox referam. Ut tamen hoc magis declaratur.

Prima sententia docet loquendo de Ministratioe sacramentorum, de qua est eadem ratio, ac de celebratione, quod si sit paratus aut alia teneatur, sicut tenetur Parochus, possimus petere ministratioem Sacramentorum, & consequenter celebrationem Missæ, quamvis mortaliter simus certi, quod sit cum peccato ministraturus. Ita Valeo, *semper quarto, summ. disp. 3. quæst. 5. par. 1. Eruberta 5. par. quæst. 64. art. 6. disp. 2. 5. 4. numero 14. L. delima par. 1. summ. trakt. de sacram. capite 1. conclus. 10. Cartagera de sacram. disp. 7. capite tertio, numero tertio.*

Secunda sententia docet, quod si adsit necessitas, vel utilitas rationabilis, possimus petere ab eo quem

quem scimus moraliter cum peccato celebraturum siue sit paratus, sit non ut paratus, siue sit Parochus siue non sit Parochus. Ita loquentes de ministratone sacramentorum Sotus in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 6. Nazari. cap. 14. manual. numero vigesimo, Suarez dist. 18. de sacram. sect. 1. conclus. 1. Coninch. de sacram. quæst. 64. art. 6. dub. 2. numero quadragesimo quarto. Bonac. dist. 1. de sacram. quæst. 6. par. 5. numero secundo, Sayt. de sacram. libro secundo, capite octavo, quæst. 1. art. 1. Palaut. par. 4. oper. moral. tract. 18. dist. 1. en. par. 15. numero tertio, Henriquez libro 1. sum. cap. quæstion. 64. art. 6. circa 2. Naldus in sum. verbo Sacramentum numero 5. Sanchez lib. 7. de matrim. dist. 9. numero octavo. Tullench. libro 1. de sacram. cap. 5. dub. 4. Caiet. 2.1. quæst. 64. art. 6. & in terminis de celebratione Missæ Pauli libro secundo de Eucharist. quæst. 420. Facundez præcep. 1. Ecclesiæ, libro secundo, capite quinto, numero quinquagesimo tertio. Facundez tamen & Faußi & alij ea citatis hoc tantum videntur admittre quando non adest alius, qui ministret sacramenta aut Missam celebret.

1. Dicendum 1. *Possit nec petere celebrationem Missæ ab eo, quem scimus cum peccato celebraturum, etiam si adest alius, qui celebret, quando tenetur ad nostram infamiam celebrare.* Ratio est. Quia ea eo solum capite videmus non posse petere, quod charitas obliget ad vitandum peccatum prout. Sed in hoc casu charitas non obligat. Quia non obligat, ut quis non vitaret lute propterea vitandum damnum aliquum etiam spirituale, quando tale damnum vitari potest ab eo, qui illud subit: nam dum potest vitare, ipse solus sibi causa est, quod illud patiat. Concurrent enim in præsentia casu ea vna parte damnum spirituale proximi nempe peccatum, & ex alia ius petendi Missam, cum hoc tamen descrimare, quod petens Missam iuste manentem potest proprium ius, & illo uti absque vlla obligatione non vitandi: ex alia verò parte potest vitari peccatum per debitam dispositionem ad celebrandum, & tenetur vitare, sicut etiam tenetur celebrare vnde melius est conditio petentis celebrationem tanquam vitentis lute suo; quum celebrantis, cum faciat contra debitum suum; & idem secundum ordinem charitatis venit præferendus, qui iuste procedit, quam qui ex pura malitia peccat, cum sit omnino liberum non peccare. Quia charitas magis faver bonis, quam malis, & exigit diligere magis illos, quam istos.

6. Confirmas. In tantum non posset petere in quantum præberet occasionem scandalum, & Charitas exigeret: illum tolli: sed non præberet nec ratione scandalum tenetur abstinere ab vñ sui iuris. Nam petendu celebrationem Missæ non solum peti, quod sanctum est, & quod legitime fieri potest sed etiam præberet occasionem resurgendi à peccato saltem per contritionem, vnde, si oñ resurgit provenit ex pura Malitia ipsius. Deinde quando scandalum oritur ex malitia, ut in præsentia, non sunt temporalia dimittenda propter ipsum vitandum, ut docet D. Thoms. 2. 1. quæst. quadragesima tertio, ar. 8. in corpore, & idem cum celebraturus sit commissurus oñem peccatum ex pura sua malitia non tenetur, qui habet ius ad petendam celebrationem, illud dimittre, & non vti.

7. Dicendum 2. *Quando Missa audiri potest ab alio, non possumus petere celebrationem ab eo, quem scimus moraliter in peccato celebraturum, etiam si sit paratus celebrare.* Ratio est. Quia licet non inducamus ad peccandum eò, quod sit paratus, attemen, non adest

sufficiens motiuum, cui potius eligamus celebrationem illius, qui cum peccato est celebraturus, quam alterius, qui est sine peccato celebraturus, & proinde electio esset imprudens, & irrationabilis, & cum sit in materia grani, erit etiam grauiter dissimilis rectæ rationi, & consequenter continet gram turpitudinem atque adeò grauem malitiam. Confit. Quamvis peccatum celebrantis sit totum ex eius malitia, attemen non sequeretur, nisi ab ipso peteretur Missa, & proinde est in potestate potestis impedire tale peccatum non petendo Missam. Ergo si peti, quando potest audire ab alio, præfert offensam Dei in aliena actione non offensam. Hoc autem est contra charitatem, qua tenemur diligere Deum qui ratione charitatis sicut tenemur velle bonum Deo, ita reueram diligere ea, quæ pertinent ad Deum & consequenter velle bonum externum ipsius iuxta doctrinam D. Th. 2. 1. quæst. 23. ar. 1. ad 2. Qui autem eligit actionem offensiuam Dei in comparatione alterius actionis non offensivæ absque villo rationabili motiuo, committit, quod non vult bonum externum, quod pertinet ad Deum. Præfert quia talis electio irrationabilis est, cum recta ratio dicit oppositum. Vnde cum sumus in materia graui, graue quoque esset peccatum, quod etiam consistit in amicitia humana. Nam faceret contra legem amicitie, qui eligeret sine causa actionem grauius offensiuam amici, quando posset æque bene idem obtinere ab alio sine offensione amici.

Dicendum 3. *Seam necessitas, aut utilitas possit nec petere Missam ab eo, qui est paratus, quem scimus non celebraturum ab eo, qui est paratus.* Hoc sequitur ex communi doctrina, quod licet petere motiuum ab eo, quem scimus, non daturum absque vñtis. Est enim eadem ratio, quia utrobique, quod petitur, præstari potest absque peccato; & solum ex malitia fit cum peccato. Ratio verò est. Quia, ut dictum est numero sexto, Non sunt dimittenda bona temporalia ob vitandum scandalum quando nascitur ex sola malitia, & proinde non est negligenda necessitas, aut utilitas, quæ ex aliqua actione percipi potest ea eo, quod non sit obtinenda, aut vitanda absque alieno peccato, oriente tamen ex aliena malitia.

Et hoc extendendum est etiam ad illum, qui non est paratus celebrare, ut extendunt Sanchez, Palaus Coninch. Facundez, Trullench. & alij ex citatis pro secunda sententia. Quia, quod petitur, in se est bonum, & potest sine peccato præstari: & solum per accident, & malitia præstabitur cum peccato. Imò potest esse motiuum resurgendi à peccato, quatenus facit considerare obligationem dignè celebrandi. Ergo non inducit peticio ad peccandum, quia prima origo peccati est in praua voluntate aliena, non autem in perione. Et quamvis cessante petitione non esset sacerdos celebraturus, & consequenter vitandum peccatum, & non tenetur tamen quis vitare, quando alijs habet honestum motiuum operandi.

Confirmas. Peticio celebrationis est propter necessitatem, aut utilitatem, ut sopponitur, & proinde ea illo motiuo honesto, quod reperitur in necessitate, aut utilitate, à quo specificatur. Ergo peticio, quantum est tum ex obiecto, tum ex motiuo est honesta: Ergo non potest, quantum est de se haberi pro scandalosa itur præberet occasionem scandalum. Ergo, peccatum, cum quo est celebraturus sacerdos, est mere ex ipsius malitia, non secus, ac si sponte celebraret; non tenemur autem abstinere ab honestis, quando solum ex po-

ra aliena malitia sunt occasio scandali alioque in aliena malitia esset nobis damnosa, & hederet nostram libertatem circa bene operandum.

Q V A S T I O 1269.

An audiens Missam excommunicati, depositi, &c. satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

1. *Audiens, Missam excommunicati an satisfaciatur præcepto, & num. seq.*
2. *Materia prohibita non potest esse illa, quæ alio præcepto præcipitur.*
3. *Circumstantia facit, quod materia secundum se præceptum prohibita.*
Ecclesia præcipit materiam cum iis circumstantiis, cum quibus possit mandari excommunicationem.
4. *Quando per opus peccaminosum possit impleri præceptum.*
5. *Diversa ratio de indigna excommunicatione, & audiente Missa excommunicati in ordine ad præceptum implendum.*

Eadem est ratio in omni casu, in quo audiens peccat, quia audit contra prohibitionem Ecclesie, quæ prohibet talem Missam audiri. Quod autem satisfaciatur præcepto tenet Dicastill. de sacrament. trail. 5. disp. 5. dubio quarto, numero quadragesimo septimo. Fundamentum est. Quia præceptum impleri potest per actum peccaminosum. Ergo licet audiat quis Missam, quam ab Ecclesia prohibetur audire, & proinde peccet, adhuc satisfaciatur præcepto, quia exhibet substantiam operis præcepti. Coostr. Præceptum communionis Paschalis iuxta probabilem opinionem impletur per communionem indignam, quæ tamen est prohibita, ut tradunt quamplures Doctores. Ergo etiam Præceptum audiendi Missam implebitur audiendo Missam, quæ prohibetur audiri.

Tenendum tamen est. *Quod audiens Missam Excommunicati aut alterius, quæ ab Ecclesia prohibetur audiri, non satisfaciatur præcepto audiendi Missam.* Ratio est. Quia non impletur præceptum, nisi exhibeatur materia, quæ præcipitur, quia præceptum ponit, & exigit materiam, in qua est implendum, dum notem audire Missa, quæ prohibetur ab Ecclesia audiri, non exhibetur materia iniuncta per præceptum oque enim Ecclesia iniungit, imò, nec potest iniungere, quod prohibet; alioquin sibi ipsi contradiceret volendo, & nolendo idem pro eodem tempore. Si ergo prohibet audiri talem Missam, non erit talis Missa materia, quam exigit & iniungit per præceptum.

Dices. Ecclesiam præcipere actum audiendi Missam secundum se, quam similiter secundum se non prohibet, licet prohibeat audire ab Excommunicato, &c. Et idem, dum actus secundum se audiendi Missam exhibetur, quando audiat ab Excommunicato, sufficit præcepto. Sed hæc responsio non potest subsistere. Quia, licet præcipere actum audiendi Missam secundum se, prohibet tantum, ut determinatum ad circumstantiam talis

personæ. Ergo ratione talis circumstantiæ mutatur materia, & sic inhabilis pro implendo præcepto, cum sit materia prohibita. Deinde Ecclesie præcepta habent pro obiecto illam materiam, quam iniungunt, prout in praxi exhiberi potest, & proinde cum omnibus circumstantiis necessariis ad executionem. Ergo non præcipit auditionem Missæ secundum se præcisè, sed auditionem Missæ particularis in ordine ad celebrationem per particularem sacerdotem, quia alio modo non potest repetiri in rerum natura. Ergo in materia præcepta includitur etiam circumstantia personæ celebrantis; præsertim quia audire dicit relationem ad celebrantem. Ergo præcipit illius Missæ auditionem, sed celebratæ ab illa persona; cuius Missam non prohibet audiri. Et eò ipso, quod prohibet audire Missam alicuius personæ, non intendit, eam sibi exhiberi pro adimplimento præcepti.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ resp. Tunc, ad summum per opus peccaminosum possit impleri præceptum, quando peccatum relinquit, quod materia sit illa ipsa, quæ exigitur a præcepto, quod non contingit in presenti, vt constat ex dictis, nam variatio circumstantiæ personæ celebratio ex materia exigita variat in prohibitum. Deinde quando præceptum exigit materiam tanquam actum virtutis, non implebitur per actum peccaminosum seu materiam; quæ desinet esse actus virtutis ratione alicuius circumstantiæ: quia non exhibebitur, quod iniungitur. Aliquando verò per actum peccaminosum non impletur præceptum sed cessat eius obligatio, ut si quis sub præcepto teneatur dare elemosinam, & exhibitio elemosinæ sit actus peccaminosus tunc ille actus facit cessare necessitatem, & consequenter etiam obligationem dandi elemosinam, quia occit ut necessitate.

Ad confirmat. Non impleri præceptum communionis, indigna communionem, ut dixi in Theol. moral. disp. 118. sect. 13. numero septuagesimo sexto. Quicquid tamen sit, non potest ex hoc probari quod satisfaciatur præcepto audiendi Missam, si audiatur ab eo, qui prohibetur celebrare, quia ex incerto non potest deduci nisi incertum, non autem stabiliter. Accedit etiam, quod illi disp. ratio, nam indigna communicatio in foro externo non apparet, nisi vt communicatio, non autem vt indigna, & idem Ecclesia, quia non iudicat de occultis, illara potest admittere, tanquam adimpletæ præceptum. At conditio Missæ illius, qui prohibetur celebrare in foro quoque externo habetur pro prohibita, & idem tanquam tendens contra prohibitionem Ecclesie non potest acceptari tanquam adimpletæ præcepti ab Ecclesia, à qua prohibetur.

Q V A S T I O 1270.

An præceptum obliget ad audiendum integram Missam.

S V M M A.

1. *Tota Missa audienda ratione præcepti.*
2. *Id statuitur à iure.*
3. *Neque pars minima sine peccato omitti potest.*
4. *Quod est mortale vel veniale iuxta quantitatem partis.*
5. *Præceptum impletur non audita parte non habili.*

- 6 *Evangelium S. Ioan. an sit pars Missæ.*
 7 *Evangelium S. Ioan. recitatur ex institutione Ecclesie sed completa Missæ.*
 8 *Discedere non expeditur benedictione post Missam, an & quale peccatum.*

Conueniunt communiter Doctores, quod quantum est ex vi præcepti tota, & integra Missa audienda sit. Ita specialiter Angelos verbo Missa numero quadragesimo secundo, Tabiena numero quinquagesimo primo, Sylacster verbo Missa 2. numer. primo, D. Antonin. secunda par. titulo 9. capite decimo, 9. secundo, Azor. par. prima, libro septimo, capite tertio, quæst. secunda, Henricus libro nono, summa. capite vigesimo quinto, numero septimo, Grat. par. prima, decis. libro secundo, capite trigesimo quarto, numero tertio, Suarez dispus. 88. de Eucharis. sect. secunda, Molle. par. secunda, summa. tract. 4. capite decimo septimo, numero trigesimo primo, Facundez præcep. 1. Eccles. libro secundo, capite sexto, numero primo. Lugo Cardin. dispus. 22. de Eucharis. tit. 1. numero tertio, Maschin. de sacrament. ordin. tract. 3. par. tertio, capite decimo septimo, numero quinto. Marchin. de sacrament. disp. quadragesima, sect. 9. Dicañil. tract. 5. de sacrament. dispus. quinta, dub. primo, numero secundo, Leander in præceptis. Eccles. tract. 1. dispus. prima, quaest. vigesima nona, Gesuald. de sacram. tract. 17. capite secundo, numero duodecimo, Faulstus libro secundo de Eucharis. quæst. 384. Pztoposit. tertia pars. quæstion. 83. ar. 6. dubio quarto, init. Nugn. dubio secundo, de præcep. audiend. Missæ. conclus. 3. Mercet. de sacrament. quæstion. octuagesima tertia, art. 6. dub. quarto, vct. Respondetur tertio. Asteria quæstion. undecima, de Eucharis. sect. 19. vct. fletu Trullench. libro tertia, in Decal. capite 4. dub. quinto, numero septimo, Franc. Lugo libro quinto, de sacram. capite decimo quarto, quæst. 4. num. 58.

Definitur ex Cap. amicus fideles de consecrat. disp. 1. vbi dicitur quod qui non persuerat in oratione vsquequo Missa peraperit, coaruenit communione priuaret, & ex Cap. Missam admodum Disp. ibi Missæ de dominico sacerdotibus tenet, audire speciali ordine præcipimus. Et quomodo sit canon Consilij Prouincialis, adhuc tamen declarat obligationem, quia supponit adesse, & corrigat abulum nouo præcepto non audiendi integram Missam. Et ratio est. Quia præceptum obligat ad audiendam, & proinde materia præcepti est Missa secundum omnes suas partes, quia omnes veniunt appellatione Missæ, scilicet Missæ trahit secum omnes suas partes.

Ex quibus deducitur quod neque minima pars sine peccato omitti poterit, vt delinquitur ex Cap. cum ad celebrandum de consecrat. Disp. 1. ibi Populus non ante discedat, quam Missa solemniter compleatur & Cap. Missam eadem Disp. præcipitur, quod Ante benedictionem Sacerdotis egredi populus non presumat, quod si fecerit ab Episcopo publicè confundatur. Ex quibus satis constat quod nulla pars omitti potest sine peccato. Ratio est. Quia, dum præceptum pro materia habet totam, & integram Missam, quolibet quoque pars cadit sub præcepto. Ergo qualibet Missa violatur præceptum, quatenus non ponitur totum, quod est ponendum.

Secundò inferitur, Quod omisso partis Missæ erit mortale, vel veniale, prout pars erit notabilis, vel parua, vt notant Doctores numero primo, citatis, cum enim Missa sit quoddam quantitatum artificiale, quamuis constet ex partibus heterogeneis, habet tamen partes notabiles, & non

notabiles, seu exiguas, & ideo omisso audiendi partem Missæ potest esse grauis, si sit de parte notabili, aut levis si sit de parte exigua & consequenter peccatum mortale vel veniale.

Tertio inferitur. Quod satisfactio præcepti audiendi Missam, qui omittit audire partem non notabilem a vt docent communiter Doctores, præsertim numero primo, citati, & in specie Leonard. in præcep. Eccles. tract. 2. dispus. 1. quæst. trigesima. Quia exhibet secundum substantiam materiam præceptam. Quamuis enim illi desit pars aliqua exigua, non potest hoc definire esse Missam, proinde verificatur, quod audiat Missam. Nec obstat, quod in Cap. Missæ de consecrat. disp. 2. fluuatur, quod egrediens ante benedictionem sacerdotis publice confundatur ab Episcopo. Quia per confusionem intelligitur reprehensio, quæ tunc fuit necessaria ad tollendum abulum relinquendi Missam ante benedictionem, quia licet non obstatet adimplimento præcepti, erat tamen dedecens.

De ultimo Euangelio S. Ioann. dubitatur, an sit 6 pars Missæ. Est autem certum apud omnes, quod non sit pars notabilis & proinde non esse peccatum graue non interesse, dum legitur. An autem sit pars saltem non notabilis. Quod sit pars Missæ tenent Dicañil. tract. quinto, de sacrament. dispus. 5. dubio secundo, numero decimo octauo, Leonard. in præcep. Eccles. tract. secundo, dispus. prima, quæstionem quadragesima nona, vct. sed probabilius, & auctior Rubr. Missal. titul. decimo tertio, vbi dicitur. Distinctio placet, &c. datur benedictio, quæ a celebrante semper datur in Missis defunctorum. Deinde legitur Euangelium S. Ioan. In principio, præmissi Dominus nobiscum, & Initium, vt notis est quod Euangelium magnum prætermittitur in Missa, nisi quando sit de Feste in aliqua Dominica, vel feria, quando habet Euangelium proprium, quod sequitur eius locus.

Vtutem ex hac Rubrica non colligitur, quod sit 7 pars Missæ, nam quod semper dicatur, & nunquam omittatur, nisi aliud Euangelium sit legendum, non inferit, quod sit pars Missæ, cum adhuc legi possit tanquam quædam appendix Missæ. Et proinde non esse partem Missæ, tradunt Suarez dispus. 88. de Eucharis. sect. secunda, vct. Adit vero. Facundez præcep. 1. Eccles. libro secundo, capite sexto, numero septimo, Trullench. libro tertio, in Decal. capite primo, dub. quinto, numero decimo quinto. Lugo Cardinal. dispus. 22. de Eucharis. sect. 1. numero tertio. Et alij plures. Et valde probabilis coniectura desumitur ex eo, quod quamuis ex institutione Ecclesiæ recitatur, attamen recitatur post licentiam populum, & data benedictione. Illa enim verba *It. Missa est*, declarant Missam esse completam, & proinde quicquid superadditur, non esse partem Missæ vnde cum ex Institutione Ecclesiæ sit superaddita recitatio dicti Euangelij post dictum *It. Missa est*, voluit declarare Ecclesia, quod non fuit superadditum tanquam pars, sed solum tanquam extrinseca appendix, & ideo, qui eiusdem lectioni non interesset, quantum est ex vi præcepti audiendi Missam, neque venialiter peccaret.

Hinc autem resolui potest alia difficultas, an scilicet sit peccatum veniale discedere ante benedictionem sacerdotis in fine Missæ. Et quamvis in Cap. Missæ de consecrat. Disp. 1. prohibeatur sub pena publicæ confessionis, quod quis non egrediantur ante benedictionem Sacerdotis, attamen hoc non inferit peccatum graue, quia ita fuit sancitum in Concilio Agathensi quod fuit prouinciale: cum etiam quia ita exigebat abusus discedendi

dendi ante benedictionem sacerdotis, ut scilicet aliqua pena prohiberetur. Erat ergo solum peccatum veniale non interesse benedictioni; Nam benedictio est ultimum complementum Missæ. Quamvis enim Populus licentietur per *ter Missæ* est, tamen non est plena licentia, quovis accedat benedictio; proinde benedictio est pars Missæ completa.

QVÆSTIO 1271.

An si quis non interfuit consecrationi, & interfuit omnibus aliis partibus, satisfaciatur præcepto.

SVMMA.

- 1 Si quis non interfuit consecrationi, sed omnibus aliis partibus an impletur præceptum & non, seq.
- 2 Missa iniungitur audienda ratione sacrificij.
- 3 Non assistere parti substantiali sacrificij impedit implere sacrificium.
- 4 Assistens consecrationi vnius speciei, & non alterius impedit implere præceptum.
- 5 Assistens consecrationi vnius tantum speciei peccat graviter contra præceptum audiendi Missam.

Partem affirmativam tradit Gaspar Hurtad. *disp. 5. de sacrif. Missæ. diffinitio. 1. vet. Inde omnia Gabr. & S. Vincen. de sacram. diffinitio. 3. de sacrif. Missæ. questio. octava, ver. sed per prius, & in hanc partem inclinat Suarez *disp. 18. de Eucharist. sect. secunda*, ver. ultimo denique, *faciendum præceptum. 1. Ecclesiæ libro secundo, capite sexto, numero decimo quarto*, in fine. Dum dicunt, quod non est iniiciendus scrupulus, si quis non interfuit consecrationi. Et quoad rudes tam amplectunt, Garzia, in *summ. tract. 4. difficul. 3. dubio secundo, numero secundo*, quia nesciunt distinguere inter partes essentielles, & non essentielles. Et probabunt patet Lugo in *fractand. Nullum aliud habet fundamentum hæc opinio, nisi quod non videtur pars notabilis, si soli consecrationi quis non assistat.**

2 Tenendum est tamen absolute. *Quod non satisfaciatur præcepto qui non interfuit consecrationi*: & proinde peccate mortaliter, si non audiat aliam Missam. Ita Ledesma *part. secunda summ. capite vigesimo septimo, de Eucharist. conclusio. 4. vet. ultimum mens Henríquez libro nono, summ. capite vigesimo quinto, numero septimo*, qui alios citat Reginal. libro decimo nono, *Praxis sacri parvi. numero vigesimo quarto, vet. Quoad partes Bonac. diffinitio. 4. de sacram. questio. ult. par. 11. numero decimo quarto*, Continch. *de sacram. questio. 86. art. 6. numero ducentesimo octogesimo quinto*, Niquens *tertia par. ar. 6. questio. 82. ar. 6. dubio secundo, de præcept. audiendi Missam post 3. conclusio. vet. Alij vero dicunt. Metc. de sacram. questio. 83. ar. 6. dubio quarto, post 3. respons. nov. 4. Molfes. *par. prima, summ. tract. 30. capite decimo septimo, numero quadregesimo primo*, Lugo Cardin. *diffinitio. 12. de Eucharist. sect. 1. numero quarto*, Camid. *diffinitio. 15. ar. 29. dubio nono, Dicitur de sacram. tract. 1. diffinitio. quinta*, dubio tertio, numero trigesimo sexto, dicitur. in *questio. postulatib. de sacram. tract. 4. capite sexto questio. quarta*, Trullench. libro tertio, in *Decal. capite primo, dub. quarto, numero decimo*, Gesual. *de sacram. tract. 17. capite secundo, numero decimo octavo*, Leander in *præcept. Ecclesiæ tract. 2. diffinitio. prima, questio. 43.**

vet. sed probabiliter Aversa questio. 11. de Eucharist. sect. 19. vet. Rufus non esset Francisc. Lugo libro quinto, de sacram. cap. 14. questio. 6. numero 67. vet. Ego censet. in hac.

Ratio est. Quia Missa iniungitur audiri ratione sacrificij, quod in ea offertur: hoc enim est illud, quod per se primo exigit assentimentum, ratione præcepti, & secus sexta Pasceus, si in ea incipit Festum Annuntiationis B. V. non obligat præceptum assidendi officio, quod loco Missæ de præstantiatis celebratur, non alia ratione, nisi quia non offertur sacrificium, ut in superiorem dictum est ex declaratione S. Congregat. Hoc enim præceptum positum est, ut quilibet mediante Sacerdote offerat Deo sacrificium iuxta obligationem legis divinitus, & naturalis. Ergo qui non assistit Missæ tempore consecrationis, non assistit oblationi sacrificij, quæ consistit in consecratione, & consequenter non assistit illi parti, ratione cuius primo, & per se imposita est obligatio. Ergo non satisfaciatur præcepto, quia non implet in eo, in quo primo, & per se obligat.

Et hoc Lugo habet, etiam si essentia sacrificij non consistit in consecratione, sed in consumptione. Nam adhuc consecratio, tanquam factiva victimæ consumendæ pertinet ad substantiam sacrificij, & esset veluti fundamentum illius, & idcirco qui non assistit consecrationi, non assistet parti principalissimæ sacrificij pertinenti ad illius substantiam. Constat autem apud omnes, quod non satisfaciatur. Constat. Ecclesia iubet assistere Missæ ratione sacrificij, quod in ea offertur. Ergo iubet assistere sacrificio, quatenus sacrificium, & ceteris partibus tantum ratione oblationis sacrificij. Ergo non assistere parti notabili sacrificij impedit adimplendum præceptum, quia si esset sublata parte substantiali non remanet sacrificium completum substantialiter, ita etiam, nec remanet adimpletum substantialiter præceptum, quia non exhibetur res præcepta secundum substantiam.

Ex quibus inferitur. Quod si quis assistet consecrationi vnius speciei, & non alterius, non assistet sacrificio, & consequenter, neque implet præceptum. Nam sicut in consecratione vnius speciei non saluatur essentia sacrificij, ita nec etiam illi assistens, assistit sacrificio. Rursus sicut in quolibet materia non impletur præceptum, si materia præcepta non exhibetur secundum aliquam partem substantialem notabilem, ut etiam communiter docent omnes de ipsa Missa. Ita nec adimplendum præceptum assidendi si desit assistentia consecrationi alterius speciei, quia desit respectu partis notabilis substantialis, & essentialis.

Quod autem spectat ad peccatum. An possit excusari à peccato gravi qui non assistit consecrationi vtriusque speciei, aut utriusque tantum sequendo opinionem contrariam tanquam probabilem, difficile mihi videtur, quod excusari possit. Nam certum est, quod non assidendo parti notabili Missæ, non adimplitur præceptum, & in hoc conveniunt communiter Doctores. Rursus etiam certum est, quod pars notabilis, non solum dicitur secundum quantitatem, sed etiam secundum principalem, & in hoc etiam conveniunt communiter. Denique certum est etiam, quod quilibet pars substantialis Missæ est pars notabilis, quia sine ipsa sacrificium remanet substantialiter imperfectum: & in hoc etiam communiter conveniunt. Unde consequitur, quod, non assistens parti substantiali sacrificij, non exhibet totam materiam præceptum, sed deficientem in parte substantiali, & notabili, quod impedit adimplendum.

adimpletionem præcepti, sicuti impediret, si pars notabilis eorum quæ recitantur omitteretur.

Q V A S T I O 1272.

*An qui non assistit consumptioni sacrificij
adimpleat præceptum audiendi
Missam.*

S V M M A.

1. Non assistens consumptioni an implet præceptum audiendi Missam, & num. seq.

2. Non assistens consumptioni relinquat partem notabilem.

Eadem ratio, quoad rudes, & doctos, circa assistentiam respectu consecrationis, & consumptionis.

PRIMA sententia asserit, adhuc adimplere. Ita Hortad. de sacram. disput. quæst. 1. de sacrific. Missæ. difficul. prima, in fine Calpens. par. secunda, Curs. Theol. trall. 24. disput. quarta, sect. 2. numero decimo sexto, Petlizant. romæ primo, Manual. trall. 5. capite quarto, sect. 2. numero quinquagesimo, Leandret in præcep. Eccles. trall. 2. disput. prima, quæstion. quadragesimo quarto, ver. si. probabilius, citatur etiam Lugo Cardin. disput. vigesima secunda, de Euchar. sect. 1. numero quarto, Sed non satis se explicat, & potius indicat contrariam opinionem sequi, dum dicit, quod, oon debet iudicari de absentia tempore consecrationis, vel solius communionis secundum mensuram temporis correspondentem, sicuti si tanto tempore defuisset, quando legitur epistola, vel orationes, quæ sunt partes valde heterogeneæ. Fundamentum huius sententiæ est. Quia secundum se est pars exigua Missæ, & aliis in ipsa non consistit essentia sacrificij.

Secunda sententia asserit, non satisfacere præcepto, qui non assistit communioni. Ita Henriquet libro octo, sum. capite vigesimo quinto, numero septimo, Ledesma part. secunda, sum. capite vigesimo quarto, conclus. 4. ver. ultimamente Coninch. de sacram. quæstion. octuagesima tertia, ar. 6. numero ducentesimo octuagesimo quinto, Nugo. 1. par. quæstion. 83. ar. 6. dubio secundo de præcep. audiend. Missæ. post. conclus. tertia, ver. Alij vero Bonacina disput. quarta, de sacram. quæstion. vltim. par. undecimo, numero decimo quarto, Mossel. par. prima, sum. trall. 1. capite decimo septimo, numero quadragiesimo nono, Cardin. disput. vigesima quinta, ar. 49. dubio sexto, Aueria quæstion. undecima, de Eucharist. sect. 19. ver. Rursus non esset. Francisc. Lugo libro quinto, de sacram. capite decimo quarto, quæstion. sexta, numero septuagesimo septimo, ver. Ego censio in fine.

Et hæc sententia est tenenda, & si essentia sacrificij non consistat in consumptione, quamvis enim consumptio, oon sit pars essentialis, nec rationem est pars ritualis, quales sunt ceteræ partes Missæ; sed est pars pertinens ad substantiale complementum sacrificij ex institutione christi. Et est adeo necessaria, vt debeat sacrificium consumi ab alio sacerdote, etiam si non sit ieiunus, si continet, quod non possit consumi ab eo, qui obtulit. Ergo qui non interest consumptioni, relinquit partem notabilem, & principalem considerata natura sacrificij, itavt non interest integro sacrificio substantiali, & proinde non implet præceptum;

Tom. II.

sicut non implet, si relinqueret partem notabilem ex ritualibus. Nec obstat, quod daretur tempore, quia non attenditur quantitas, sed dignitas, & imperfectio, quæ defectu talis partis esset in sacrificio.

Ex his inferitur eontra Garziam in sum. trall. 4. difficul. 3. dubio secundo, numero secundo, in fine. Esse eandem rationem quoad doctos, & rudes circa omissionem consecrationis, aut consumptionis. Nam si sunt partes notabiles secundum se, itavt ipsi non interest, sit peccatum graue ratione gravitatis materiæ, erit tale, tam respectu docti, quam respectu rudis. Si verò ratione materiæ non est peccatum graue, neque etiam erit tale respectu hominis docti. Et solum illud erit discrimin, quod rudis poterit facile excusari ratione bonæ fidei, si non percipiat gravitatem materiæ; quod tamen poterit difficile contingere respectu consecrationis, quia adorandum proponitur adstantibus corpus, & sanguis Christi, & omnes percipiunt, quod illa adoratio, & intercessio temporis consecrationis sit actus principalissimus qui exerceatur in auditione Missæ.

Q V A S T I O 1273.

An, qui non interest consecrationi, aut communioni, quia scilicet recedat ob servitium celebrationis, satisfaciat præcepto.

S V M M A.

1. Ministratio servitij debet adesse tempore celebrationis.
2. Celebrans non debet relinquere ministro tempore præservitij consecrationis.
3. Si minister recedat tempore consecrationis ob servitium celebrationis, an satisfaciatur præcepto.
4. Exertens altarium concurrem celebrationem, non censetur abesse, licet discedat ab altari.
5. Discedens ad pulsandas Campanas tempore consecrationis adhuc implet præceptum.

SERVITIUM Missæ non exigit aliquid pro illo tempore quod cogit abesse ministros a consecratione aut communionem, imò ratione muneris, quod in servitio Missæ exercet, debet esse præsentem præsertim consecrationi, vt constat ex prælo. Si enim servitium Missæ exigeret, quod aliquis recederet, non impediretur, quin satisficeret præcepto, quia assisteret Missæ eo modo, quod debet assistere exercendo proprium munus: Vnde solum per accidens contingere potest quod non interfuit quia scilicet, casu aliquo desit quid necessarium pro celebratione, quod debeat parati accedere ad sacrificium.

In quo casu est advertendum. Quid si non adfit alius minister, nullo modo debet tempore consecrationis relinquere celebrationem, non solum, vt intersit illi principalissimæ parti sacrificij, sed etiam, ne desertat sacerdotem, quando solos ministrat; sed expectare debet, quod sit peracta consecratio, etiam si deberet Sacerdos modico tempore expectare. Nam solum potest contingere, quod desit vicarius, sed qua pro ablutione; aut purificatorio, quorum procuratio differ-

SSS

ri potest post peractam consecrationem. Cum enim Ecclesia requirit ministerium inferuentem celebranti cum magno vigore, ita ut non liceat absque ipso celebrare, nisi ex gravi causa, non debent remanere absque Ministro, dum fungitur principali actione, ut possit preesse esse quocunque casu tunc recurrent. Facilius tamen potest adesse necessitas non assistendi communioni, & facilius etiam omitti potest assistentia.

Si tamen contingat casus, quod ob seruitium Ministerij quis non interit consumptioni, aut etiam consecrationi satisfacere præcepto audiendi Missam, si accedat interim ad sacrificium, aut ad alium locum Ecclesie, et tunc Taberna verbo Missa numero quinto, Hentiquez libro nono, summ. capite vigesimo quinto, numero octavo, Sæ verbo Missæ auditio numero secundo, Bartholom. ab Angelo tract. de Missa §. septingentesimo octogesimo primo, Bonacin. disput. quarta de sacrament. questio. ultima par. undecima, numero decimo octavo, Graf. par. prima, Decif. libro secundo, capite trigesimo quinto, numero undecimo, Lalman. libro quarto, theol. moral. tract. primo, capite quinto, numero septimo, & tract. septimo, capite tertio, numero tertio, vet. illud quoque Villalob. par. prima summ. tract. octavo, diffic. trigesima quinta, numero quinto, Lugo Cathol. disput. vigesima secunda, de Eucharist. sess. prima, numero quarto, Dicastil. de sacrament. tract. quinto, disputat. quinta, dub. tertio, num. quadragesimo secundo, Candid. disputat. 35. ar. 29. dubio nono, Trullench. libro tertio in Decal. capite primo, dubio quinto, numero duodecimo, Leander in præcept. Ecclesie tract. secunda, disputat. prima, questio. quadragesima quinta, Aucta questio. undecima, de Eucharist. sess. decima nona, vet. Rufus cum esset Francisc. Lugo libro quinto, de sacrament. capite decimo quarto, questio. 6. numero sexagesimo septimo, vet. Ego confesso.

Et hæc sententia valde probabilis est. Quia qui recedit ob seruitium celebrationis Missæ ita exigente aliquo casu necessitatis, adhuc occupatur, in Ministerio Missæ: & exercet actionem, per quam peculiari modo concurrit ad oblationem sacrificij. Ergo non censetur abesse, si diuertat ad sacrificium, aut alium locum, nam adhuc ipsa diuersio est seruitium celebrationis, & assistentia non consistit quoad Ministros in præsentia locali formaliter, sed tantum materialiter, quia formaliter consistit, in exhibitione seruitij, seu Ministerij: quæ cum remaneat, licet deficiat præsentia localis, censetur adhuc adesse formalis assistentia.

Ex quibus inferitur, eum, qui tempore consecrationis diuertit ad pulsandas campanas, quando ex consuetudine pulsati solent, cum Corpus, & Sanguis Christi proponantur adorantibus adorandum, non impediri per hoc, quin satisficiat præcepto audiendi Missam. Nam hæc diuersio est in actu seruitij ordinatum ad celebrationem, & propterea manet assistentia, quæ in eo, consistit, quod quis actualiter inferuiat consecrationi Missæ in illis, quæ sunt actus necessaria iuxta ritum, aut consuetudinem celebrationis. Et ita inter alios notat Henricus lib. 9. sum. cap. 35. num. 8.

Q V A S T I O 1274.

An, qui tempore consecrationis vel consumptionis exit ab Ecclesia ad procurandum aliquid necessarium satisfaciens præcepto.

S V M M A.

1. Egrediens ab Ecclesia pro seruitio celebrationis tempore consecrationis, an implet præceptum, & num. seq.
2. Qualiter requiratur præsentia localis pro moralis assistentia.
3. Egrediens ab Ecclesia non potest esse pro actuali seruitio celebrationis.
4. Egrediens ab Ecclesia, &c. non implet præceptum.

Maior difficultas est, si quis diuertat extra Ecclesiam ad procurandum aliquid necessarium pro celebratione, quod antea non fuit preparatum, & non interit consecrationi, aut consumptioni, in quo casu non conveniunt Doctores. Quidam enim putant, adhuc satisficere præcepto. Ita Leander in præcept. Ecclesie tract. 2. disput. 1. questio. quadragesima sexta, vet. sed probabiliter Dicastil. de sacrament. tract. 5. disput. quinta dub. tertio, numero 42. Et Leander citat Hentiquez libro 9. summ. cap. 25. numer. 2. Qui tamen non loquitur in præsentia casu, quando diuersio est extra Ecclesiam, sed quando quis diuertit pro asserendo vino, thure, pro pulsandis campanis, &c. citat etiam Candidum disputat. 25. ar. 29. dub. 9. sed neque ipse loquitur in hoc casu, sed solum, quod inferuiens Missæ satisfaciunt, etiam si non assistant integre Missæ.

Secunda tamen sententia asserit, quod diuertes extra Ecclesiam non satisficiant, si non sint præsentibus tempore consecrationis, & idem dicendum est etiam de tempore consumptionis quoad eos, qui tenent non assistentes consumptioni non satisfacere præcepto Ita Bonac. disput. 4. de sacrament. quest. ult. par. 11. num. 18. Facundus præcept. 1. Ecclesie lib. 2. cap. 6. num. 10. Molfes. par. 1. summ. tract. 3. cap. 17. num. 49. Palud. par. 4. oper. moral. tract. 21. disput. 10. par. 16. num. 7. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 5. num. 12. Francisc. Lugo lib. 5. de sacrament. cap. 14. quest. 6. num. 67. vet. Ego confesso in fine.

Et hæc sententia est tenenda. Primò quidem, quia dum quis diuertit extra Ecclesiam, non retinetur fundamentum moralis assistentia, quod est esse in loco saltem annexo Ecclesie & deputato pro seruitio in ordine ad celebrationem. Hoc enim sufficit, & est necessarium ad fundandum morale assistentiam, quia hæc requirit saltem aliqualem præsentiam corporalem. Quando autem diuertit extra Ecclesiam, destruitur præsentia corporalis, atque adeò fundamentum moralis assistentia.

Secundò. Quia in tantum diuersio, ad alium locum non officit, quin adimpleatur præceptum in quantum non interruptur moralis assistentia, & in tantum non interruptur, in quantum illa diuersio est pro seruitio celebrationis quoad ea, quæ sunt necessaria in ipsa celebratione, & non est circa ea, quæ debuerunt preparari pro celebratione, sed Ministrati in ipsa celebratione. Quamvis diuersio ad sacrificium, verbi gratia, proveniat, ex eo, quod non præcesserit ex aliqua negligentia, sed obliuione plena preparatio. Quando autem egrediendum est ab Ecclesia, illa diuersio non est pro actuali seruitio Missæ, sed pro preparatoriis, quæ præce

præcedere debet celebrationem Missæ & idèd non sit actio inferiendi pro apparatu, quamvis accidentaliter sit necessaria pro tempore, in quo celebratur, non autem actio concernens Ministerium actualis celebrationis, non potest manentere, morale assistentiam fundatam in eo, quod quis maneat adductus Ministerio actualis celebrationis. Ex quibus constat quod non eadem ratio in hoc casu, ac de casu de quo in præd. quæst. sicut supponit Leander.

Ex dictis colligitur, Egreddientem ab Ecclesia ad parandum aliquid necessarium pro celebratione, si non audierit Missam integram, quia causa diuertendi est talis ut valeat excusare. Non tamen satisfaciunt præcepto, quia reuera non assistit moraliter parti necessitate. Et idèd si adit commoditas tenetur audire aliam Missam, quia quando impedimentum non durat per totum tempus matutinum, ut per præceptum pro eo tempore, in quo non adest impedimentum, si adit commoditas audiendi.

QVÆSTIO 1275.

An qui non interest oblationi verbalis sacerdotis satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

1. Qui non est præfatus oblationi verbalis an implet præceptum audiendi Missam, & num. seq.
2. Qui non intervenit oblationi verbalis post consecrationem, si assistat aliis partibus, implet præceptum.
3. Oblatio post consecrationem est tantum ritualis.
4. Quid Latini exigerint à Græcis circa oblationem, quæ sit post consecrationem.
5. Non assistens prima oblationi verbalis implet præceptum si aliis partibus assistat.

Qui tenent, essentiam sacrificij consistere in oblatione verbalis, debent etiam tenere, quod non interveniens ipsi non satisfaciatur præcepto, quia non interveniret substantia sacrificij. Quicquid tamen de hoc sit. Prima sententia tenet, quod non satisfaciatur. Ita Bonacina disputat. 4. de sacramentis. quæst. ult. par. 11. numero decimo quarto, Candidus disputat. 25. ar. 29. dubio sexto, disto 7. Citatur etiam Ningu. tertia par. quæst. 83. ar. 6. dubio secundo, de præcept. audiend. Missæ post. 3. conclus. sed non loquitur de oblatione verbalis, sed tantum de consecratione, excommunicatione citat, etiam Coninch. de sacramentis. quæstion. 83. ar. 6. numero ducentesimo octuagesimo quinto, ubi nihil de hoc dicit. Citatur etiam Trullench. libro tertio, in Decal. capite primo, dubio quinto, numero decimo, non tamen loquitur de sola oblatione verbalis, sed de hac simul cum consecratione, & communione; Fundamentum huius sententiae est, quia oblatio verbalis est pars principalis, & videtur in ipsa inchoari sacrificium, quamvis non sit pars essentialis.

Secunda sententia tenet, quod satisfaciatur præcepto, qui non interest oblationi verbalis Sacerdotis, si tamen interfuit reliquis partibus. Ita sentire debent Doctores, qui tenent oblationem verbaalem non esse partem essentialem, nec pertinere ad substantiam sacrificij, sicut pertinet consumptio. In testimoniis autem ita tradit Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 42. ver. sed longe.

Tom. II.

Dicendum est igitur. Eum qui non intervenit oblationi verbalis, satisfaciatur præcepto si interfuit partibus. Intelligitur autem de oblatione verbalis, quæ sit post consecrationem, de qua intelligat Doctores citati, quæ consistit in illis verbis. *Offerimus præclaram maiestati tue, &c.* Et ratio est. Quia hæc oblatio, non est oblatio substantialis sacrificij, sed mere ritualis. Vnde in sacrificio, quod Christus obtulit Patri in ultima cæna non adfuit huiusmodi oblatio, & tamen adfuit vera oblatio substantialis sacrificij. Et idèd interveniens ipse omittit partem aliquam rituales, & proinde non impeditur adimplementum præcepti.

Quod etiam confirmari potest ex actis Concil. 4. Florentin. Nam cum adesset suspicio, quod Græci sentirent, quod in dicta oblatione, & illis verbis, quæ ipsi recitant post prolationem verborum Christi, Latini, qui secundum Catholicam fidem sentiunt consecrationem fieri post verba Christi, voluerunt, quod Græci declararent, quod non sentirent consecrationem consistere in tali oblatione verbalis. Ergo secundum veram fidem oblatio illa verbalis non pertinet ad substantiam sacrificij, quia tantum pertinere posset secundum quod significat, atque ad id tanquam oblatio. Et idèd non omittitur pars substantialis, dum quis ipsi non interest.

Ex quibus à fortiori inferitur, quod absens, quando sit prima oblatio verbalis ante præfationem, dummodo antecedentibus, & subsequentibus partibus interfuit, adhuc implet præceptum. Illa enim oblatio non est oblatio sacrificij, sed mater, ex qua conficiendum sacrificium, & importat tantum quandam preparationem illius, & quandam rituales sanctificationem, & idèd non pertinet ad substantiam sacrificij, sed est pars ritualis: ita tamen, ut ab ipsa incipiat sacrificium rituali modo; cum ceteræ partes præcedentes contineant tantum preces, & recitationem, imò hæc oblatio est minus principalis, quia illa, quæ sit post consecrationem, quia hæc versatur circa corpus, & sanguinem Christi, atque debet circa substantiam sacrificij, sed potius res oblata, licet sit tantum ritualis.

QVÆSTIO 1276.

An tertia pars Missæ omitti possit absque peccato mortali.

S V M M A.

1. Quæ tertia pars Missæ non possit omitti sine peccato.
2. Interius est pars ritualis Missæ.
3. Inter partes rituales Missæ, alia magis, alia minus principales.
4. Qui omittit audire tertiam partem Missæ, non implet præceptum.
5. Defectus tertiae partis in compositis heterogeneis defraus integritatem compositi.
6. Præceptum obligat non solum ad substantiam sacrificij, sed etiam ad totam Missam rituales.

Idem est, ac si queratur, ut non interveniens tertiae parti Missæ satisfaciatur præcepto audiendi Missam. Duplici autem modo omitti potest tertia pars Missæ vel simul, & continuo: vel interpolatè, ita ut omittantur plures partes, quæ simul sumptæ coöficiant tertiam partem Missæ. Et utroque modo procedit difficultas. Rursus etiam supponitur, quod hæc tertia pars non contineat aliquam ex illis partibus

ribus substantialibus, quas solas relinquere in audiendo impedit ne impleatur præceptum, quales sunt consecratio, & consumptio, unde nuquam sine peccato mortali poterit omitti ultima tertia pars, nam semper includit consumptionem.

Est autem supponendum. Introitum, qui recitatur à faccedote, antequam ascendat ad altare, esse partem rituales Missæ iuxta ea, quæ dicta sunt in superioribus suo loco. Nec solum in *quart. dist. 13. quæst. 2. ar. 4.* oppositum doceant audiendum esse. Desinitur ex Rubr. Missal. rituali 3. de princip. Missæ &c. ubi numero primo, sic habetur *Incipiat Missam dicende, in Nomine Patris, &c.* Siergo quando dicit *In Nomine Patris, &c.* incipit Missam, hæc verba sunt principium Missæ, & consequenter Introitus ille pars ipsius. Et constat, etiam ex ordine & correspondentiâ, quam habet ille introitus ad totam Missam, si quidem est veluti preludium, quo Sacerdos se disponit ad oblationem sacrificij, præsertim per confessionem, & protestationem suæ humilitatis. Et idem esse partem, tradunt Suarez *disp. 88. de Eucharistia sibi. 1. ver. sed. quæst.* Leander in *præcep. Eccles. tract. 2. disp. prima, quæst. quinquagesima, ver. sed probabilius.* Et idem computanda est hæc pars inter illas, quibus ratione præcepti tenemur interesse.

Secundò supponendum est. Inter partes Missæ rituales quasdam esse magis principales, & quasdam minus principales, & proinde minorem quantitatem in magis principalibus sufficere, si omittatur auditus ad peccatum mortale, ut notat etiam Suarez *disp. octuagesima octava, de Eucharistia sibi. 1. ver. ultimo denique.* Partes autem magis principales sunt illæ quæ continentur in Canone usque ad consumptionem. Quod etiam ex eo deducitur; patet omittitè voluntariè aliquam ex orationibus Canonis, putant communiter esse peccatum mortale, quod non contingit si relinquatur extra Canonem. Et idem certum debet esse, quod non possit relinqui tertia pars, si in ipsa includatur notabilis pars Canonis.

Dicendum est. Non satisfacere præcepto, qui non intervenit tertia parti Missæ. Ita communiter Doctores Sylvest. verbo Missa 1. numero primo, ver. Dicitur quinto, Nauar. capite decimo, de orat. numero quatuoragesimo tertio, Bonac. *disp. quarta, de sacr. quæst. ult. par. 11. numero decimo quinto, Azor. par. prima, libro septimo, capite tertio, quæst. secunda, Dicitur ar. 11. de sacrament. disp. quinta, dubio primo, numero decimo tertio, Ballen. in Florib. verbo. Missa & numero tertio, Machad. tomo primo, libro secundo, par. quarta, tract. 1. docem. 7. numero quinto. Gelsald. de sacrament. ar. 17. capite secundo, numero decimo tertio, Leander in *præcep. Eccles. tract. 2. disp. prima, quæst. 34.* oppositum, quamvis non sub his terminis tenet Baunius *par. prima, Theol. moral. tract. 6. de sacrific. Missæ quæstion. octava, censuræ. 3.* dum tenet quod adimpler præceptum, qui interest Missæ ab offertorio inclusivè, usque ad postcommunionem exclusivè, & consequenter non intervenit illi parti, quæ præcedit offertorio, nec illi quæ subsequitur communionem. Hæc autem due partes excedunt etiam tertiam partem Missæ.*

Ratio autem est. Quia Missa est quoddam compositum artificiale constans ex pluribus partibus heterogeneis, quæ component Missam non solum quantitativo modo, sicut partes homogeneæ, sed etiam tanquam heterogeneæ, ita ut tanquam tales tribuant aliquam specialem formam artificialem non secus, ac plura membra heterogenea componunt corpus, & tribuant ipsi specialem formam. Constat autem, quod si ab aliquo composito ex partibus hetero-

geneis detrahatur tertia pars ipsarum, quod ita deformatur, ut in morali estimatione non habeatur amplius pro illo eodem composito, sed tantum pro parte. ut constat, si à corpore humano detraheretur tertia pars membrorum. Ergo qui assisteret tantum duabus partibus Missæ, & tertiam omitteret non assisteret Missæ, sed tantum parti Missæ, cum omitteret partem notabilem, præsertim quia tertia pars, etiam in quantitate homogenea est notabilis, & consequenter non implet præceptum.

Dices. Ecclesiam præcipere audire Missam ratione sacrificij, atque adeo si omittatur partes, quæ non concernunt sacrificium, impleri adhuc præceptum quoad substantiam. Resp. Ex hoc sequeretur, quod implet præceptum, qui assisteret tantum ab initio consecrationis usque ad communionem, inclusivè quia assisteret ab initio usque ad finem sacrificij, quod tamen dici non potest. Licet enim Ecclesia præcipiat audiri Missam ratione sacrificij, præcipit tamen auditui integram Missam, atque adeo secundum sui partes, quas obtinet ex institutione Ecclesiæ. Et idem id tantum potest omitti absque peccato mortali, quod non est pars notabilis respectu totius integritatis. Constat autem tertiam partem esse partem valde notabilem respectu totius.

QVÆSTIO 1277.

An satisfaciatur præcepto, qui incipit audire Missam ab Epistola.

S V M M A.

1. Incipiens audire Missam ab Epistola, non implet præceptum, & nota. seq.
2. Pars Missæ præcedens Epistolam non est notabilis prudentium iudicio.
3. Falla consumptio, si quis disceret non peccat mortaliter.
4. Secus, si omitteretur etiam communicatio.

Quod non satisfaciatur præcepto, qui omittit audire usque ad Epistolam inclusivè, tenent Nauar. in *Enchirid. de orat. capite decimo, numero quatuoragesimo tertio, Fernandez per. secunda, Exam. Theol. moral capite octavo. 5. 1. numero quarto.* Fundamentum huius sententiæ est quia pars Missæ præcedens Epistolam, est pars notabilis, constat autem apud omnes, quod non impletur præceptum, si omittatur pars notabilis.

Tenendum tamen est. Quod implet præceptum, qui tantum ab initio Epistola incipit audire Missam, & consequenter non peccat mortaliter. Et hoc intelligitur etiam si non addit causa rationabilis excusans. Ita Idem Nauar. in *Manual. cap. 21. numero 5.* ubi ad constituendam partem notabilem requirit etiam Epistolam & Graduale. Tabiena verbo. Missa. numero quinquagesimo, Henriquez libro nono. sum. cap. 15. numero septimo, & alij infra citant, qui admittunt, posse omitti maiorem partem absque peccato mortali.

Ratio est. Quia cum hoc deferendum sit iudicio prudentis viri, dum Doctores communiter non habent pro parte notabili, nec etiam censeri debet pars notabilis, quia in hoc deferendum est illorum iudicio. Quod autem Doctores communiter exceptis citatis non habeant pro parte notabili, constat ex citatis. Hoc autem. Iudicium in eo fundatur

fundatur, quod in eo, quod præcedit Epistolam, conscribitur *Gloria in excelsis*, quæ non est pars ordinaria Missæ, quæ detracta reliquum habet rationem exigui parvæ. Accedit etiam, quod introitus ante ingressum ad altare, quemvis sit pars est tamen per modum cuiusdam præludij, & pertinet potius ad dispoendum in ordine ad offerendum sacrificium quàm ad precas oblativas. Denique totum, quod præcedit Epistolam, est minus principale, & ideo detractio ipsius non tollit, quin, quod superest, veniat appellatione Missæ.

4 Ex quibus deducitur. Quod ille, qui ab initio audiret Missam, & statim facta communione discederet non peccaret mortaliter. Sed satisfaceret præcepto, ut docent Caiet. in sum. verbo Festotum violatione ver. secundum quæque Sotus in 4. diff. 3. quæstion. 2. ar. 1. ver. At qui Suarez diff. 88. de Euchar. sect. 2. ver. secunda sequitur. Reginald. lib. 19. Praxi fori panis. num. 34. ver. Caterum Dicastil. de sacram. tract. 5. diff. 5. dub. 2. numero 36. Et ita tenere debent ij omnes, qui admetunt posse omitti maiorem partem ea principio Missæ. Ratio est quia consideram tam quantitate, quàm dignitate non est pars notabilis Missæ iuxta prodens iudicium commune Doctorem.

5 Est tamen advertendum, quod si simul cum hac parte omitteretur communio, quæderet pars notabilis non ratione quantitatis, sed ratione partis substantialis ut docent Henriquez libro nono sum. cap. 35. num. 7. in hoc Nugn. 3. par. quæst. 83. ar. 6. dub. 2. de præcept. audiend. At diff. post. 3. conclus. Moltes par. 1. sum. tract. 3. cap. 17. numero 49. Bonac. diff. 4. de sacram. quæst. vltim. par. 1. num. 12. Fernandez par. 2. Exam. Theol. moral. cap. 8. §. 1. num. 4. Dicastil. de sacram. tract. 5. diff. 3. num. 36. Candid. diff. 18. ar. 29. dub. 6. ver. dicit 8. Leander in præcept. Eccles. tra. 1. diff. 1. quæst. 58. Dignitas enim consumptionis sacrificij, quæ ex eisdem institutione est necessarii, facit, quod sit pars notabilis iuxta ea, quæ in superioribus dicta sunt.

Q V A E S T I O 1278.

An satisfaciatur præcepto, qui incipit audire Missam ab Evangelio.

S V M M A.

- 1 Incipiens audire Missam ab Evangelio an impletur præceptum, &c. num. seq.
- 2 Pars notabilis Missæ Doctorem iudicio definienda. Communi iudicio verorum doctorem est standum.
- 3 Fundamentum iudicandi partem Missæ ante Evangelium non notabilem.
- 4 Pars notabilis & non notabilis definienda iuxta diversitatem materiam.
- 5 Ex fine definiuntur notabiles partes.
- 6 Fides assigendi Missæ facit, quod pars antecedens Evangelium non sit notabilis.
- 7 Pars Missæ ante Evangelium an notabilis, si in ipsa recitentur plures Epistolæ.
- 8 Pars Missæ ante Evangelium non est notabilis, licet includat sequentiam.

1 Prima sententia asserit, oio implere præceptum, sed peccare mortaliter. Ita Taberna, verbo. Missa numero 50. Nauar. cap. 21. Manual. numero. 2. Tollet. libro sexto, cap. 7. numero 2. Henriquez libro no. Tom. II.

no, sum. cap. 25. numero septimo. qui in commun. littera L. citat. alios Doctores Nugn. 3. par. quæst. 83. ar. 6. dub. 2. de præcept. aud. At diff. post. 3. conclus. ver. Atque verò. Bonac. diff. 4. de sacram. quæst. vlt. par. undecima, numero 16. Bullius in florib. verbo Missa 8. numero 3. Trulleoch. libro tertio, in Decal. capite primo, dubio 6. numero decimo, Candid. diff. 18. ar. 29. dub. quarto, Sandoval. de offic. Ecclesiæ par. 6. capite decimo quarto, Medina in sum. cap. 13. §. 9. Quorum aliqui addunt debere audiri saltem partem Epistolæ, ut videtur peccatum mortale. Fundamentum est. Quia ab initio Missæ usque ad Epistolam inclusivè est pars notabilis.

Secunda sententia asserit, satisfacere præcepto, qui incipit audire ab Evangelio, dummodo reliquum totum audiat ita Sotus in quar. diff. 11. quæst. 2. ar. 2. Suarez disputat. 88. de Euchar. sect. 2. ver. Secundo sequitur Rodriguez par. 1. sum. cap. 123. Azot. par. prima, libro septimo, capite tertio, quæst. 2. Reginald. libro vigesimo nono, Praxi fori panis, numero 24. Scortia libro 1. de sacrific. At diff. cap. 10. numero 3. Lugo Cardinal. disputat. 21. de Euchar. sect. 1. numero 3. Facundia præcept. primo, Eccles. libro secundo, cap. 6. numero 3. Vitoria. in Additione ad cap. 7. libro sexto, sum. Celso. Conloch. de sacram. quæst. 86. ar. 6. numero 155. Mercet. ibid. dub. 4. post respons. 4. ar. 3. Villalob. par. 1. sum. tract. 8. diff. 11. numero 3. Graff. par. prima, diff. lib. 1. capite tertio, numero 3. Ledelina par. prima, sum. tract. de Euchar. capite vigesimo septimo, conclus. 4. Dicastil. de sacram. tract. 1. diff. 5. dub. 3. numero trigesimo quinto, Marchin. de sacram. tra. 40. §. 19. Moltes par. 1. sum. tract. cap. 17. numero quadragésimo octavo, Michad. tom. primo, libro secundo, par. quarta, tract. 1. document. 1. numero 6. Baibola ad cap. At diff. numero 4. de Consecrat. diff. 1. Gesuald. de sacram. tract. 17. capite secundo, numero 12. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. diff. 1. quæst. 33. ver. sed prohibemus. Fillucara. 5. nam ducentesimo secundo. Laiman. lib. 4. Theol. moral. tra. 7. capite tertio, numero tertio, Præposit. 3. par. quæst. 85. ar. 6. dub. 4. numero 103. Avella quæst. 11. de Euchar. sect. 19. ver. Secus. Reginald. libro 19. Praxi fori panis, numero 29. Marchin. de sacram. tra. 40. §. 19. par. 3. capite 17. numero primo, Garzia in sum. tra. 4. diff. 3. dubio 2. num. 8. Paulus libro 2. de Euchar. quæst. 385. ver. At verò Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 6. num. 65.

Et hæc sententia est tenenda tanquam magis communis. Cum enim pars notabilis sit definenda iudicio prudentis viri dum plures, & ea gravioribus auctoribus definiunt, non relinquat partem notabilem, si quis incipiat ab Evangelio audire Missam, illorum iudicio potest prudenter quisque acquiescere. In hac eorū materia Doctores se habent tanquam periti in ordine ad discernendam partem notabilem Missæ, & non notabili, & eorum communis iudicio, & sententia standum est iuxta l. 3. C. fin. reg. & Cap. Proposuit de probat. & norant ibi Abbas num. 4. Felin. numero sexto, Dec. numero ducentesimo, Bart. in l. 2. in fine C. de resind. vendit. Cognol. ibidem numero ducentesimo quinquagesimo octavo, Gomez tome tertio, variar. capite tertio, numero octavo, ver. unde in hoc casu. Cabal. resolu. crimin. 181. numero tertio, Rota coram Ludovico. dec. 161. numero octavo, & coram Merlino. dec. 446. num. 7. & coram Seraphino dec. 665. num. 2. & 4.

Et hoc iudicium habet suum fundamentum; nam si attendatur quantitas Missæ ab initio usque ad Evangelium exclusivè, non pertingit ad tertiam partem. Rufas, nec etiam in hac parte continetur

tur principaliter partes præcipuum, quæ in Missa recitentur, sed minus principales, quæ etiam in genere rituali sunt ex illis, quæ veluti preparatorio modo se habent, & in ordine ad ablationem ritalem sacrificij vnde cum habemus iudicium Doctorum tanquam peritum magis commune, & rationalitatem ipsius, potest quisque absque vilo seropulo illud sequi.

3. Viget tamen contra hoc difficultas non levis. Nam non solum tertia pars, sed etiam quarta est materia notabilis, & grauis in aliis rebus; vnde si quis relinqueret quattam partem huiusmodi canonicam, peccaret mortaliter, si quis comederet quattam partem præcipui vltra id, quod conceditur in die ieiunij esset materia notabilis, & violaret ieiunium. Si quis vacaret quarta diei parte operi scruii in die Festo, non sanctificaret Festum. Ergo etiam si quis non audiat Missam ab initio vsque ad Euangelium exclusiue, non satisfaciat præcepto; qui nunitrit audire ad minus ad minus quattam partem. Resp. Partem notabilem, & non notabilem, non esse eodem modo definiendam iō qualibet materia, sed iuxta qualitatem, & conditionem ipsius: & præinde in via materia posse esse maiorem, & in alia minorem, & consequenter in hinc standum esse iudicio prudentium Virorum. Quando autem est definienda pars notabilis, & non notabilis in aliqua materia, quæ cadit sub præcepto, videtur seruari posse hæc regula, vt scilicet illa sit pars notabilis, quæ notabiliter contrariatur fini præcepti illa verò non notabilis, quæ notabiliter non contrariatur, cum enim materia cadat sub præcepto ratione finis intenti, secundum ipsam mensurari debet: & idem præ notabiliter habenda est, quæ continet contrarietatem notabilem respectu finis. Sic etiam quæ notabiliter contrariatur Charitati, quid contrariatur notabiliter vltimo fini continet peccatum mortale, quæ notabiliter contrariatur fini politicarum legum, notabiliter eas lædunt. Et ratio generalis est. Quia stante tali notabili contrarietate, non pmetur materia exigita per præceptum si nunitrit ea, ex cuius omissione resultat talis contrarietas, aut si ponatur prohibitum ex qua eadem contrarietas resultat.

6. Cum ergo finis præcepti audiendi Missam sit, quod fideles interint sacrificio, quod in ipso Deo offertur: non quidem solum secundum substantiam, sed etiam secundum ritum ab Ecclesia institutum; Idem omisso illius partis erit notabilis, quæ notabiliter contrariatur huic interestentiæ. Non contrariatur autem notabiliter non interesse vsque ad Euangelium exclusiue, quia in reliqua Missæ remanent omnes partes, quæ versantur circa substantiam sacrificij, & etiam bona pars cæterarum; & præinde talis interestentiæ adhuc est sufficiens, vt quis dicat interesse sacrificio, nedum secundum substantiam sed etiam secundum ritum.

7. Maior difficultas est, quid dicendum, si in Missa recitentur plures Epistolæ, vt in Sabbatis quatuor temporum, & tunc reneatur quis audire Missam, vel quia incidat Festum, & audiat quis illam Missam, quæ de feria celebratur, vel ex voto, aut poenitentia iniuncta teneatur quis audire. Difficultatem proponit Franciscus Lugub. libro quinto, de sacram. capite decimo quarto, quæst. 7. numero sexagesimo nono. nec desinit: Videtur tamen posse resolui, quod adhuc satisfaciatur, si ab Euangelio incipiat audire, quod desinitur ex ipsis quæ tradunt Quintanadu. romano primo, de sacram. tract. 7. singul. 39. numero secundo, Dicant. de sacram. tract. 5. disp. quarta, dubio 13. numero ducentesimo quinquagesimo sexto, Quart. in rubric. Missal. in quæst. præm. sec. 3. dubio primo, corol. 3.

Dum volunt, quod non sit peccatum mortale, si Sacerdos relinquat has Epistolæ, nec etiam veniale, si interueniat aliqua rationabilis causa. Vnde si Sacerdos non teneret sub mortali eas recitare, nec etiam assensus sub mortali teneret audire. Ratio verò est. Quia huiusmodi Epistolæ, non sunt partes regulares Missæ, & ordinariæ; vnde adhuc sine ipsis Missa esset integra, & illas non audiens, adhuc integram Missam audiret. Vnde saluaretur materia exigita in præcepto, & si mitteret vsque ad Euangelium exclusiue, nunitrit tantum partem non notabilem ex iis quæ sunt regulares Missæ.

Et dictis inferitur. Quod si quis non interesset, & quando recitatur sequentia vt in Missis, præ defunctis, aut intra octauam Corporis Christi, quando tunc computata Gloria in Excelsis & sequentia, quæ omittitur: videatur excederem tertia partem Missæ adhuc tamen satisfaceret præcepto, quia Gloria, & sequentia sunt partes extraordinariæ nec pertinent ad integritatem Missæ. Imò adhuc satisfaceret, si auditu Euangelium recederet, dum dicitur Credo, & sededit ad Offertorium, quia etiam Credo est pars extraordinaria. Et siue non peccat Sacerdos mortaliiter relinquens omnes partes extraordinarias, vt enim Quarto. In Rub. Missal. in quæst. præm. fil. 2. dub. 1. corol. 4. Dictum est sum loca, ita nec quicquid nunitrit audire.

Q U Æ S T I O 1279.

An satisfaciatur præcepto qui incipit audire Missam ab offertorio omisso Euangelio.

S V M M A.

1. Incipiens audire Missam ab Offertorio an impleat præceptum, & num. seq.

3. Pars Missæ vsque ad offertorium habetur commentario suffragio pro parte notabili. Euangelium est pars principalis Missæ.

S Vpponitur, quod audiat reliquas omnes partes vsque ad finem P. sententia asserit. satisficere ita Hurtad. de sacram. diffus. de satisf. Miss. diff. 1. ver. Inde omisso. Lugo Card. disp. 22. de Euch. fil. prima num. 3. Otis in sum. præcep. 3. §. 6. Baum. part. 1. Theol. moral. tract. 6. de sacrif. Miss. quæst. 8. aer. 3. Dian. par. 4. tract. 4. resol. 196. licet nppositum teneat par. 3. tract. 14. resol. 70. & sibi esse contrarium notet Leander infra citand. Gabr. à S. Vincent. de sacram. disp. 3. de sac. Miss. quæst. 8. ver. sed petet. 1. Quinaduen. romo 2. tract. 7. singul. 10. numero 12. Hanc etiam sententiam, sed cum furmidine tenet Laiman. libro 4. Theol. tract. 7. cap. 3. num. 3. Nam habet hæc opinio aliud fundamentum, nisi quod pars omissa non est notabilis.

Secunda sententia negat, satisficere præcepto. Ita Surus in 4. dist. 13. quæst. 2. ar. 1. circa hoc. Nauarr. capite 28. Manual. numero 1. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 7. Azor. tract. 1. lib. 7. quæst. 2. Filiuc tract. 3. num. 101. Tolet. libro 6. cap. 7. numero 2. Nugn. tertia part. quæstion. 83. ar. 6. dubio secundo, de præcep. audien. Miss. post. 3. coneluf. Binnac. diffus. 4. de sacram. quæst. vltim. pun. 1. t. num. 1. 6. Conineb. de sacrament. quæst. 83. ar. 6. num. 185. Metc. dub. 4. nu. 4. post. 3. respons. Trullench. libro 3. in Decal. capite 1. dub. 3. num. 10. Baileus in florib. verbo Missa 8. num. 3.

num. 3. Facundez præcept. 1. Ecclesiæ lib. 2. cap. 6. nu. 3. Villalob. par. 1. sum. tract. 8. diff. 35. num. 4. Scott. lib. 2. de sacrif. Missæ. cap. 40. nu. 3. Rodriguez tom. 1. sum. 2. 13. num. 1. Suarez disp. 38. de Euchar. sect. 2. vers. secundæ sequitur. Turrian. in silec. disp. par. 2. diff. 51. dub. 12. Præp. 3. par. quæst. 83. art. 6. dub. 4. num. 101. Bartholom. ab Angelo tract. de Missæ. 777. Molise. par. 1. sum. tract. 3. cap. 17. n. 48. Martinon. disp. 40. de Euchar. sect. 9. Dicastil. de sacram. tract. 5. disp. 5. num. 35. Aueria quæst. 1. de Euchar. sect. 19. ver. sexis in fine. Garzia in sum. tract. 4. diff. 1. dub. 2. num. 8. Marchin. de sacram. ordie. tract. 3. par. 3. cap. 17. num. 5. Faust. lib. 2. de Euchar. quæst. 38. 5. ver. Ad verò. Leander in præcept. Ecclesiæ tract. 2. disp. 1. quæst. 5. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 6. num. 6. Qui tamen non potest improbabilem oppositam sententiam.

3 Dicendum est ergo cum hæc a. sententia. Omittere principium Missæ vsque ad Eucangelium inclusivè, esse peccatum mortale, nec impleri præceptum. Ratio desumitur. Quia magis committitur Doctores, putant, esse partem notabilem, quæ omittitur; Vnde cum pars notabilis sit definitio iudicio prudentium vltimum dum magis communiter hæc habetur pro parte notabili, standum est huiusmodi iudicio tanquam maioriparte peritorum confirmato. Confirm. Quia in Eucangelio non tam consideratur quod sit pars Missæ, sed etiam, quod sit pars valde principalis tanquam ea, quæ continet verbum Dei. Vnde in specie præcipitur audiri in Cap. Omnes fideles de consuet. diff. 1. Ergo qui non interoient relinquent etiam totam Missam antecedentem, non implere præceptum, cum non intersit parti notabili secundum qualitatem & principalitatem. Nec obstat quod non percipiat vocem sacerdotis celebrantis, quia sufficit quod in persona Sacerdotis omnes adstantes recitent verbum Dei contentum in Eucangelio.

QVÆSTIO 1280.

An satisfaciatur præcepto qui incipit audire Missam post Eucangelium & audit Eucangelium vltimum.

S V M M A.

- 1 Incipiens audire Missam post Eucangelium an satisfaciatur si audiat Eucangelium S. Ioan. & rion. seq.
- 2 Eucangelium S. Io. non potest supplere aliam partem Missæ omisam audit.

PRIMA sententia asserit; satisfaciatur præcepto, qui finito Eucangelio incipit audire Missam, sed in fine audit Eucangelium S. Ioan. Ita Suarez disp. 82. de Euchar. sect. 2. ver. Adde verò. Facundez Præcept. 1. Ecclesiæ lib. 2. c. 6. n. 7. Laiman lib. 4. theol. mor. trac. 7. cap. 1. num. 3. Lugo Card. disp. 22. de Euchar. sect. 1. num. 3. Gaspat. Hortad. de sacram. disp. 3. de sacrif. Missæ. diff. 1. 1. ver. Vnde Omnis Trullench. lib. 3. in Dec. cap. 1. dub. 5. num. 11. Filliuc. tract. 5. cap. 7. num. 101. Palao. par. 4. ap. moral. tract. 2. 2. disp. cu. par. 16. num. 5. Gausan. in Rub. Missæ. par. 1. tit. 1. 2. Martinon. disp. 40. de Euchar. sect. 9. Dicastil. de sacram. tract. 5. disp. dub. 1. num. 35. & 38. Fausio de Euchar. lib. 2. qu. 186. Gualand. de sacram. tract. 17. cap. 2. nu. 1. Fundamentum tam est. Quia non obligatur audire duplex Eucangelium, & ideo primum Eucangelium quod omittitur au diri, compensatur secundo.

- 1 Secunda sententia asserit, non impleri præceptum.
- 2 Neauar. cap. 21. moral. num. 2. Henriquez lib. 9.

sum. cap. 15. num. 7. Scottia lib. 2. de sacrif. Missæ. cap. 40. num. 3. Rodriguez tom. 1. sum. cap. 1. 13. num. 2. Toler. lib. 6. cap. 7. num. 2. Turrian. in silec. par. 7. disp. 31. dub. 28. Garzia in sum. tract. 4. diff. 1. dub. 2. num. 8. Leand. in præcept. Ecclesiæ tract. 2. disp. 1. quæst. 35. vers. sed probabilis Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. qu. 6. num. 65. dicens oppositam sententiam non esse propter improbabilem & alij quos citauit quæst. præc. nu. 2. Dum absolute volunt quod non satisfaciatur præcepto, qui incipit audire Missam post Eucangelium.

Dicendum est ergo. Non impleri præceptum qui post Eucangelium incipit audire Missam etiam si audiat Eucangelium vltimum S. Ioan. Ratio est. Quia vel vltimum Eucangelium S. Ioan. est pars Missæ, & tunc tenemur illud audire non secus, ac alias partes, atque adeo non potest eum ipsius additione compensari omissionis primi Eucangelij, nam in tali casu teoetetur duplex Eucangelium audire. Vel non est pars Missæ, & tunc pars, quæ omittitur audiri, est notabilis nec potest primum Eucangelium compensari secundo, quia per hoc, quod audiat, non fit pars Missæ & proinde Missa adhuc remanet destituta, quateo auditur, notabilis parte; itavt semper verum sit omisisse notabilem partem Missæ qui post Eucangelium cepit audire; neque enim compositum aliquid, composari potest in suis partibus deficientibus, per ea, quæ nec sunt, nec sunt partes ipsius. Et ex his solutum manet fundamentum oppositæ sententiæ.

QVÆSTIO 1281.

An qui incipit audire Missam ab offertorio, & omittit audire statim à Communionis satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

- 1 Incipiens audire ab offertorio, & omittens à communionem an impleret præceptum.
- 2 Pars antecedens Offertorium, & sequens communionem faciunt partem notabilissimam.
- 3 Eucangelij lectio in Missa quanti fuerit antiquior.
- 4 Sacrificium quando ritualia quando incipiat.
- 5 Peccatum mortale in omissione audiendi partem Missæ vnde desumatur.

PARTEM affirmatiivam tradit Bas. par. 1. the. Moral. tract. 6. de sacrif. Missæ. quæst. 8. assert. 3. asserens, satisfaciatur præcepto, qui interest Missæ ab offertorio inclusivè, vsque ad postcommunioem exclusivè. Fundamentum est. Quia partes, quæ præcedunt offertorium, non sunt integrantes, & substantiales sacrificio. 2. Quia io hac materia ratio peccati mortalis, non semitur tantum à quantitate: quantum à dignitate, quæ non est tanta in orationibus, Epistola & Eucangelio, quanta in coofecratione, communionis & oblatione. 3. Nō est necessarium audire Missam propriam diei. Ergo oec Eucangelium.

Communiter tamen sententia est io oppositum, quantum admittunt ad summum nonnulli tanquam partem non notabilem vsque ad Eucangelium inclusivè, & alij vsque ad Eucangelium exclusivè, absque postcommunioem, & alij etiam quid minus. Et in his terminis eam tradit Leander in præc. Ecclesiæ. 1. disp. 1. qu. 34. ver. eo certissimum dicendum est ergo. Non satisfaciatur præcepto, qui omittit audire Missam ab initio vsque ad offertorium exclusivè, & etiam postcommunioem. Ratio est. Quia commune iudicium doctorum, qui pensari debet notabilitas partis omisse conuenit, quod prædicta sit pars notabilissima. Econtra verò, quod

quod non sit pars notabilis indicat solus Baunius. Vnde non potest eius iudicium præponi tot, & tantorum Doctorum Iudicio, qui oppositum iudicant præsertim quia Baunius non habet pro suo iudicio sufficientes motuum.

3. Confirmatur. Lectio Evangelij tanti fiebat antiquitus ut Analf. Papa Euseb. 1. capite 1. scripserit Episcopis Germaniæ, & Burgundiæ & mandaverit, quod omnes præsentibus, dum S. Evangelia legerentur non sedentes, sed venerabiliter in conspectu Evangelij stantes, Dominica verba intentè audirent, & fideliter adorarent. Vnde Euagalius non est pars ita parum digna, sicut existimat Baunius. Confr. 1. in Cap. *Missa de consecrat. dist. 1.* statuitur, quod discedentes ab Missa ante benedictionem sacerdotis publicè ab Episcopo confunderentur, id est reprehenderetur. Vnde si non permittitur minima pars omissionis, multò minus sine graui peccato omitti poterit dimidia ferè Missa. Idem etiam præcipitur ex Conc. Aurelianensi 1. relatum in Cap. *Cum ad celebrand. eadem dist. 1.*

4. Dices sacrificium non solum quoad substantiam, sed etiam quoad ritualia incipit tantum ab offertorio, & terminatur in Communionem. Ergo quæ præcedunt, & subsequuntur, non sunt partes Missæ, quæ pertineant ad sacrificium etiam rituale, sed solum tanquam extrinsecæ. Ergo satisfaciunt præcepto, qui est prefens ab offertorio usque ad communionem inclusivè, quia interuenit integro sacrificio, quod est illud principale, cui tenemus assistere. Resp. sacrificium, quoad ritualia incipit ab initio Missæ. Quia licet solum in offertorio fiat oblatio Materie, quam tamen sacrificium quoad ritum, cum quo offertur, constat ex præcibus, & ceremoniis, idè omnia quæ recitantur, & sunt in Missa, sunt partes rituales sacrificij. Cum ergo Ecclesia præcipiat assistere sacrificio, nedum quoad substantiam, sed etiam quoad rituale, idè præcipit assistentiam toti ritui, cum quo offertur sacrificium, & pars notabilis attendenda est habita ratione totius ritus, cum quo offertur sacrificium, atque adeo totius Missæ.

5. Ad 1. nego partes præcedentes offertorium non esse partes integrantes, & substantiales sacrificij pro ut sumitur seruandum esse rituale, ut constat ex modò dictis, & pro ut materia præcepti. Si quidem cum substantia consistat in tito, omnes partes rituales sunt substantiales. Ad 2. Peccatum mortale in hac materia sumitur à quantitate, tū à dignitate, etiam diuini. quia etiam quantitas cadit sub præcepto. Et idè, si sola quantitas Missæ sit notabilis, cui quis non assistit, sufficiens est ad fundandū peccatum mortale, talis autem est quantitas, de qua modò agitur & insuper ad est dignitas ex parte Evangelij, ut constat ex dictis. Ad 3. Ex illo antecedenti, quod non sit necessarium audire Missam diei, sequitur totum, quod non sit necessarium audire Evangelium diei, non autem quod, dum ex præcepto auditur Missa, non sit necessarium audire Evangelium, quod in illa Missa recitatur. De idè argumentum nihil probaret, si aliquod probaretur quia non est probandum, quod non sit necessarium audire Evangelium, sed quod non sit necessarium audire totam illam partem Missæ, quæ præcedit offertorium, & subsequitur Communionem, cum de hoc sit controuersia.

QVASTIO 1282.

An satisfaciatur præcepto qui incipit audire ab Evangelio & omittit statim peracta communionem.

S V M M A.

1. Non audiens Missam usque ad Evangelium, nec post communionem an implet præceptum, & ou. seq.
2. Missa esse deformata si desiccat pars usque ad Evangelium, & pars post communionem.
3. Quam notabilis sit non audire usque ad Evangelium, & relinquere Missam statim a communionem.

Afirmabit Baunius par. 1. *Abol. moral. tract. 6. de sacr. Missæ. quæst. 4. assert. 3.* Dum vult impediri præceptum, etiam si qui non assistat ab initio usque ad offertorium exclusivè, & rursus etiam discedat statim post Communionem. In propositis autem terminis præcisè affirmat Llamas per *sermones. Metab. cap. 5. §. 8.* Fundamentum est. Quia collectæ priores, sicut etiam posteriores non videntur partes essentielles, aut notabiles Missæ.

Sed omnino tenendum est. *Quod non satisfaciatur præcepto, qui omittit audire Missam ab initio usque ad Evangelium exclusivè & statim a Communionem usque ad finem huius Nactur. in cap. quando not. 17. numero decimo septimo, de consecrat. dist. 1. Azorius par. prima, libro septimo, capite tertio, quæst. 2.* Facundæ præcep. 1. *Eccles. libro secundo, capite 6. numer. 4. & 9.* Suntz *disp. 88. de Euch. sect. 1. vel. secunda sequitur. Coninch. de sacram. quæst. 83. art. 6. numer. 185.* Trullench. *libro tertio in Decal. capite 1. dubio quinto, numero 10.* Faust. *lib. 1. de Euch. quæst. 385. ver. An verè. in fine.* Leander. in *præcep. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 40.* Francisc. *Lugo lib. 5. de sacrament. cap. 14. quæst. 6. num. 68.*

Ratio est. Quia pars, quæ omittitur, est notabilis, ut constat ex prudenti iudicio Doctorum, quos attuli, & etiam aliorum qui minorem partem habent pro notabili, ut constat ex supradictis. Deinde quia sicuti si missæ desicerent hæc duæ partes principij, & hinc, remaneret valde deformata quoad suam formam artificialem, ita etiam qui audit omnis his, valde deformata audit, & proinde non exhibet materiam quam coniungit præceptum & consequenter non illi satisfaciunt.

Et hoc locum habet, etiam si ultimum Evangelium S. Ioan. non sit pars Missæ; sicuti dictum est in superioribus. Nam adhuc pars quæ omittitur est notabilis. Et scit, quod Missa audiatur adhuc vel de deformata, siquidem additur hinc principio, & hinc. Vnde consurgit notabilitas non solum ex quantitate, sed etiam ex qualitate partium, & facit, quod assistentia longè minoris fiat, quam fieret assistentia ad totam Missam, & proinde consurgit notabilis defectus in ipsa assistentia, ratione cuius non est

sufficiens ad satisfaciendum præcepto.

QVÆSTIO 1283.

An qui incipit audire ab Epistola, & omittit salutem à communione satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

- 1 Incipiens audire ab Epistola, & omittens à communione non implet præceptum, & tamen, si quod.
- 2 Haec duo partes quotiens notabiles sint.
- 3 Omnia audiendi hæc duas partes inferi cultum notabiliter diuisum.

Quod satisfaciatur præcepto audiendi Missam; qui incipit audire ab Epistola, & omittit peracta communione, tradunt Suarez *disp. 88. de Euchar. sist. 2. ver. secundum sequitur.* Faciendum præcept. 3. *Ecclesiast. lib. 2. cap. 6. non. 4. Galpat. Hurtad. de sacram. disp. de sacrif. miss. diff. 1. ver. unde omittit.* Fundamentum est, Quia, dum assistit Epistolæ, hæc assistentia æquivalere Orationibus, quæ recitantur post communionem, & idcirco non relinquatur maior pars, quam si relinquatur etiam Epistola, & audiantur orationes post communionem.

Quod tamen non satisfaciatur præcepto; docent Trullench. *lib. 9. in decal. cap. 1. dub. 5. n. 10. Leander in præcept. Ecclesiast. lib. 2. disp. 1. quæst. 41. vet. sed res.* qui tamen ita sentit, quia patet Evangelium Sancti Iohannis esse partem Missæ, & de necessitate præcepti audiendum: aliter quod oppositum teneret, si non esset dictum Evangelium pars missæ.

Et quidem tenendum existimo. Quod non satisfaciatur præcepto etiam si non sit pars missæ velut in Evangelio S. Ioh. Licet enim partes illæ Missæ quoad quantitatem, non excedant principium Missæ cum Epistola inclusivè, quoniam possit omitti sine peccato mortali, dictum est in superioribus, attamen quia sunt due partes, quæ continent principium, & finem, sicuti si deficeret, Missa esset valde, & notabiliter deformata, ita etiam, dum omittuntur audiri, remanet proportionaliter valde, & notabiliter deformata assistentia quæ per præceptum, iniungitur, & proinde deficiat notabiliter ab eo quod per præceptum exigitur.

Confirmatur, assistentia præcipitur sub ratione cultus atque adeo præcipitur indirectè actus internus; qui est nec. statius pro exhibitione talis cultus; Si autem comparatur actus internus causans completam assistentiam Missæ integræ, & actus internus causans assistentiam ita diminutam, ut non se extendat ad principium Missæ usque ad finem Epistolæ inclusivè, & à Communionem usque ad finem Missæ in tali ne cultus, nulla existente causa rationabili diminuendi assistentiam erunt cultus notabiliter diminuti, ita ut primo habeat pondus, & æstimationem suæ speciei, & ostendat voluntatem bene affectam erga cultum divinum. Secundum verò indicet voluntatem potius suæfactam, & cultum veluti maculatum, ut proinde in notali æstimatione, non habeat pondus, & valore suæ speciei, quoniam sit in eadem specie ob deformitatem, quæ afficitur. Sic si quis alterum saltem cum debito modo, & obsequio, salutatio estimatur iuxta secum pretium, si verò saltem vix desegendo caput, sine vna inflexione, non respiciendo ad personam salutantem, talis salutatio nihil ferre fiet. Cum ergo assistentia ad Missam in ratione cultus, sub qua præcipitur, correspondat actui interno à quo calatur, quando deficiat respectu principij & finis Missæ longe minoris fiet, quam integra

Tom. I.

assistentia, & notabiliter deficiet à cultu, quod exigitur à præcepto.

QVÆSTIO 1284.

An qui peracta consecratione discit, & reverenter, quando incipit Pater noster, satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

- 1 Discit peracta consecratione, & reverenter ad Patrem noster, non implet præceptum.
- 2 Non ob quantitatem, sed ob dignitatem partis, cui non assistit.

Dicendum est Non satisfaciatur præcepto, qui omittit audire Missam itam partem consecrationem, & repetit assistentiam ante Pater noster ita specialiter Leander in præcept. Ecclesiast. lib. 2. disp. 3. quæst. 48. vet. Sed tamquam, & ita etiam sentire debent, qui putant non implere præceptum, qui non assistit oblationi verbali, quæ fit post consecrationem, quos super suo loco retuli, & idem etiam dicendum est si quis non assisteret à Pater noster usque Communionem. Inclusivè.

Ratio est. Quia quantitas non est modica & aliis dignitas harum partium est magna. Unde à Saacerdote ob hanc dignitatem committitur peccatum mortale, si longe minor quantitas omittatur ex Canone, quam ex reliquis partibus. Hæc autem dignitas ex eo provenit, quia adest super Altari sacrificij oblatum, & immediatè circa ipsum versantur: Unde inde sumunt specialem dignitatem. Partes autem Missæ in ordine ad omissionem additionis, non tam considerandæ sunt, secundum quantitatem, quam secundum dignitatem, imò hæc præcipue attendi debet.

QVÆSTIO 1285.

An satisfaciatur præcepto, qui discit recitare Pater noster.

S V M M A.

- 1 Discit recitare, Pater noster non implet præceptum.
- 2 Consecratione an induci possit, quod recitatio, Patre noster, discit assistentem.
- 3 Consecratio non praevalet, nisi sit rationalis.
- 4 Quæ consecratio sit irrationalis.
- 5 Consecratio discitendi recitatio, Pater noster, esse conservari cultui divina.

Qui Missæ assistit tantum usque ad recitationem Pater noster, etiam inclusivè, constat ex dictis in superioribus non implere præceptum, quia non assistit consumptioni sacrificij, quæ est pars substantialis ipsius, quæ proinde sola sufficit, ut quis non impleat præceptum, si illi non assistit. Accedit, quod pars, quæ subsequitur recitationem Orationis Dominicæ, est notabilis, etiam quoad quantitatem, & etiam quoad dignitatem, quia continet Orationes, quæ ordinantur ad consumptionem sacrificij, atque adeo ritum, cum quo sit consumptio: Ita inter alios notat Baunius *part. 1. theol. moral. tract. 6. de sacrif. miss. quæst. 8. de præcept. audiendi Missam assert. 2. Leander in præcept. Ecclesiast. lib. 2. disp. 1. quæst. 47.*

Solum difficultas est: An consecratione ipsius

T T t possit

possit, quod recitata Oratione dom'nica discat Populus, aut saltem aliqui ex Populo ut sunt Serui. Partem affirmatiuam tradunt Bann & Leander locis citatis, assentes in quibusdam locis adesse consuetudinem Episcoporum consensu tacito receptam, quod Serui, & ancillæ recitata Oratione Dominicali recedant Et videtur consuetudo hæc habere fundamentum dum in eo, quod consuetudo potest præscribere contra Ecclesiæ præceptum, tanquam contra legem humanam positum, qualis est præceptum audiendi Missam, præsertim quia non præscribit in totum, sed tantum ex parte.

2. Verum existimo. *Non possit introduci hæc consuetudo tanquam irrationabilis, & esse extirpanda, ubi est introducta;* sicut extirpauit Synodus Bredagalen. anno 1562. tit. 3. & Buricens. anno 1584. tit. 1. can. 4. apud Basiliam citatum. Ratio est. Quia ut consuetudo per qualem possit debet esse rationabilis, alioquin tanquam eorumque est abiecienda iuxta cap. fin. de consuet. Hæc autem consuetudo non est rationabilis, sed valde irrationabilis; & proinde non potest introduci, & introducta debet abici.

3. Quod autem sit irrationabilis, ex eo deducitur, quod exiguum tempus erit à recitatione Orationis Dominicæ, vsque ad communionem. Vnde licet eorum tempora non potest esse sufficiens causa introductionis, sed semper proueniet ex aliquo minus legitimo affectu, & negligentia cultus Diuini: consuetudo autem quæ prouenit ex causa peius est irrationabilis cap. 1. de consuet. in 6. ibi. *Et de ambiguis iudice præstetur.* Secundò. Quia sacrificium exigit ex sui natura, & institutione consumptionem, ita ut quamuis sacerdos non teneatur celebrare de luce diuino, supposito tamen quod assistit, ex natura sacrificij, & institutione exigitur, quod assistant etiam consumptioni, & consequenter consuetudo non assistendi erit contra exigentiam sacrificij, & proinde erit irrationabilis.

4. Tertiò. Hæc consuetudo facit, quod supremus cultus qui exhibetur Deo per sacrificium, remaneat imperfectus, quatenus exhibetur ab assistantibus. Vnde est consuetudo contraria virtuti Religionis, atque adeo vitiosa, sicuti sunt omnes, quæ contrariantur virtutibus: contrarietas autem in eo consistit, quod vitia religionis exigit exhiberi Deo cultum integrum sacrificij. Quarto. De iure naturali tenemur colere Deum, cultu sacrificij, & consequenter offerre illud sacrificium, quod est institutum ad offerendum. Et de luce Diuino renemur offerre sacrificium secundum institutionem Christi, quæ determinat obligationem iuris naturalis. Ergo cum secundum institutionem Christi ita sit offerendum sacrificium, ut etiam sit consumendum, ex iure naturali Diuino descendit, quod dum solum assistendo offerimus, offeramus assistendo etiam consumptioni ut offeramus secundum institutionem Christi, & obligationem iuris naturalis. Ergo consuetudo non assistendi erit contraria iuri naturali Diuino & proinde tanquam irrationabilis reprobanda iuxta cap. fin. de consuet.

qua ex subtilitatibus, non impleretur præceptum.

2. Si plures minimas partes, quæ non audiuntur, & conficiuntur notabile, non impleretur præceptum.

3. Quid si non conficiunt partem notabilem, sed plures sint.

Posunt plures minimæ partes interpolatæ omitti vel tantum ex his, quæ sunt minus dignæ, in quibus consideratur sola quantitas etiam ex his, in quibus consideratur præcipue dignitas: certum est autem, quod si inter minimas partes, quibus quis non intercesset, reperitur vna tantum ex dignioribus substantialibus, ut esset consecratio, etiam vnus speciei, aut consumptio non impleri præceptum, ut constat ex dictis in superioribus, quia non intercesse tantum tali parti continet peccatum mortale, cum desit assentientia respectu substantialis sacri iusticiæ.

Si vero partes sint ex his, in quibus tantum habetur ratio quantitatis, certum est etiam, & conueniunt in hoc omnes, quod non impleretur præceptum, si omnes simul faciant notabilem quantitatem, iuxta ea, quæ tradunt Azor. part. 1. lib. 7. cap. 3. quæst. 5. Suar. disp. 83. de Euch. scilicet 2. vers. secundo sequuntur. Faulstus lib. 2. de Euch. quæst. 285. vers. At veri. Franciscus Longo lib. 3. de sacram. cap. 14. quæst. 6. num. 68. Quia quantum sint de se singulæ partes minimæ, ita ut desit assentientia, respectu singularum scilicet non sit nisi peccatum veniale, quia iam vnium ad minuendum assentientiam, quæ precipitur, ita ut notabiliter diminuat, faciunt, quod non exhibetur, quod iniungitur per præceptum, & consequenter quod non adimpleatur.

Major difficultas est quoad eum, qui frequenter diuerit ab assentientia Missæ, sed partes illæ, quibus non assistit, non conficiunt simul eam quantitatem, quæ sufficit, si tota simul omitteretur ad peccatum mortale. Et videtur adhuc satisfacere præcepto, nam non omittit audire partem notabilem, quæ possit causare peccatum mortale. Verum oppositum videtur tenendum. Nam assentientia quæ precipitur ad sacrificium in ratione cultus Diuini ratione talis frequentis diuersionis, valde minuitur in sua æstimabilitate, & perdit illam reuerentiam, & obsequium illud, quo qualificati debet dum Deo exhibetur non secus, ac si quis exhibens obsequium alicui magnati absque causa, illud frequenter interrumperet, redderet enim cultum ingratum, tanquam indebito modo exhibitum, & non decenti qualitate persone, quæ colitur: Ergo cum talis assentientia notabiliter deterioretur in ratione cultus, & in mortali æstimabilitate, non erit sufficiens pro adimplendo præcepto. Quia per præceptum exigitur cultus, & assentientia illius æstimabilitatis, quæ sit proportionata Deo. Et ideo licet cultus præceptus exhibeat secundum speciem, quia tamen est notabiliter deterioratus, non sufficit pro præcepto implendo; sicuti monet deterioris matris non sufficeret pro extinguendo debito contracto in moneta probæ matris.

QVÆSTIO. 1287.

An ministri diuerntes sapit ab assentientia satisfaciunt præcepto.

S V M M A.

QVÆSTIO. 1286.
An, qui plures minimas partes Missæ omittentes audire, satisfaciunt præcepto.

S V M M A.

2. Si inter minimas partes quæ non audiuntur sit ali-

1. Ministri diuerntes ab assentientia altaris implent præceptum audiendi Missam.

2. Diuerntes ab altari ratione ministerij non interrumper assentientiam

per assistentiam.

3 *Assens dum cantatur gloria implet præceptum audiendi Missam.*

4 *Inter partes Missæ non est computanda mentalis oratio sacerdotis, &c.*

5 *Accendens candelas per Ecclesiam an satisfaciens præcepto Missæ.*

6 *Quæstiones elemosinarum inter celebrationem Missæ an satisfaciens præcepto.*

Frequentur hoc accidit in Missa solemni cum necesse sit aliquos ministros pluries recedere ita exigente ministerio. Tenendum autem est satisfaciens præcepto dummodo tamen interruptus assistentiam solum quatenus exigit ministerium. Ita Taberna. verbo. Missa. num. 1. Heoique. lib. 9. sum. cap. 25. num. 7. qui alios citat. in com. lib. 7. Graf. part. 1. de iur. lib. 2. cap. 35. num. 11. Barthol. ab Angelo. tra. de miss. §. 781. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. 1. v. p. 1. §. 1. num. 18. Lampo. lib. 4. Theologia moralis tra. 7. cap. 3. num. 3. ver. si quis præcepto. D. Antonin. 2. part. 1. quæst. cap. 10. §. 1. Nauar. in cap. quando nec. 10. num. 18. de consecra. dist. 1. Syluester verbo. Missa. 1. num. 1. Azor. part. 1. lib. 3. cap. 7. quæst. 1. Suarez. disp. 88. de Euch. sect. 2. ver. ex hac. Tolet. lib. 6. sum. cap. 7. num. 1. Facundez. præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 6. num. 10. Dicaltil. de sacram. tra. 5. disp. 5. dub. 3. num. 42. Mercet. de sacram. quæst. 83. art. 6. dub. 4. part. 3. respons. ver. Notandum tamen secunda. Teuloch. lib. 3. in decal. cap. 1. dub. 5. num. 10. Lugo. Cardin. disp. 1. de sacram. sect. 1. num. 4. Palaus part. 4. oper. mor. tra. 2. disp. 1. en. par. 16. num. 7. Villalob. part. 1. sum. tra. 8. disp. 35. num. 5. Candel. disposit. 25. art. 14. dub. 9. Leander in præcept. Eccles. tra. 2. disp. 1. qu. 45. Auctia quæst. 11. de Euch. sect. 19. ver. si quis non esset. Francisc. Lugo. lib. 5. de sacram. cap. 14. qu. 6. num. 673. ver. Ego ergo.

Ratio est. Quia per huiusmodi diversiones non interruptur moralis assistentia necessaria pro adimplendo præcepto. Consistit enim hæc assistentia, in habitatione cultus, qui tribuitur mediante oblatione sacrificii, cui assistens cooperatur: Hoc autem cultus continuatur in diversione ministrorum pro exercitio necessario nam dum divertunt, continuant servitium: & consequenter etiam cooperationem sacerdoti assistenti, atque adeo etiam cultum, cum consistat in huiusmodi cooperatione.

Ex his inferitur quod non solum ministrantes, sed etiam ceteri satisfaciunt plenè præcepto, licet abissent, quando cantatur Gloria in Missa solemni cum ceteris seu musica, & similiter etiam Credo & Kyrie elelson, aut aliud aliud, dummodo assistant dum eadem recitantur à celebrante, nam quatenus cantantur à choro, aut musicis, si recitentur à sacerdote celebrante, non sunt partes Missæ; sed solum spectant ad solemnitatem & splendorem; & idèd ita non interesse non erit peccatum in ratione omissionis aliquis partis Missæ.

Secundò inferitur, ut notat etiam Dicaltil, de sacram. tra. 5. disp. 3. dub. 3. num. 37. Inter partes Missæ non est computanda Oratio mentalis sacerdotis, in utroque memento; quantumvis longa, & duret notabilè parte temporis. Nam talis oratio habet causam priuam, nempe beneplacium sacerdotis, & consequenter non est pars Missæ nec computandum si quis tunc non inter sit tanquam pars que non est de præcepto.

Tertiò inferitur cum præposito 3. part. qu. 83. art. 6. dub. 4. num. 206. Eos qui in diebus solemnibus accendunt candelas per Ecclesiam si in eo ministerio iniungant notabile tempus, cui correspondet pars notabilis Missæ non satisfaciunt præcepto, licet ceteris assistant. Nam tale exercitium distrahit ab assi-

stentia, & versatur circa ea, quæ pertinent ad præparationem pro Missa celebranda, quæ proinde ante celebrationem erant paranda: Non autem circa aliquod ministerium, quod pro actuali celebratione sit exhibendum.

Quartò inferitur cum eodem citato loco ver. Idem posteriori. Quæstiones elemosinarum non satisfaciunt præcepto, si in hoc monete infusum tale tempus, cui respondet notabilis pars Missæ. Nam quantumvis adsit consuetudo tollendi elemosinas inter celebrationem Missæ, non importat tamen ministerium, quod concernit celebrationem, nec est ex industria ne Ecclesie, sed tantum ea occasione condonationis fidelium, cæceretur. Deinde, quantum est de se, erudit morale assistentiam quæ assistit sacrificio, quia occupat in alio ministerio disparato; nec comparatur habitum extrinsecum corporis, fundans in esse sensibili assistentiam moralem necessariam ut censetur cooperari sacrificio.

QVÆSTIO 1288.

An satisfaciatur præcepto audiendi Missam quæ postea legit aut audit priuatum Lecti, quæ omisit audire.

S Y M M A:

- 1 *Audient aut legent priuatum quæ omisit in audienda Missa, an satisfaciatur, & num. seq.*
- 2 *Priuatum Lecti aut audit non pertinet ad Missam.*
- 3 *Quæ recitatur a ministris sunt partes Missæ.*

Prima sententia asserit, satisfaciunt: ita Nauar. cap. 11. manual. num. 3. & de orat. no. 10. num. 25. & citat Martini: confessorum Graf. part. 1. de iur. lib. 2. cap. 14. num. 3. in fin. Iodocus in iohannis verbo. Missam auditio: num. 44. Bullus verbo. Missa. 2. num. 3. Barthol. ab Angelo. tra. de Missa §. 783. Fundamentum desumitur ex eo, quod in Missa solemni sufficit audire Evangelium, & Epistolam à ministris recitam nec est necessarium quod recitentur à celebrante. Confirma. quia non raro Epistola solet recitari in choro à laico vnde non est necessarium quod recitetur à deputato.

Secunda sententia asserit; priuatum Lectiorem, aut auditionem eorum, quæ non audiuntur in Missa, nihil iuvare pro præcepto implendo: Ita Suarez disp. 88. de Euch. sect. 2. ver. Adde verò. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 6. num. 6. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 1. qu. 1. Machin. de sacram. ordin. tra. 3. part. 3. cap. 17. num. 6. Reginal. lib. 19. præcept. priuati. num. 25. Lugo Cardin. disp. 12. de Euch. sect. 1. num. 2. in fine. Dicaltil. de sacram. tra. 5. disp. 3. dub. 3. num. 38. Mol. sect. part. 1. sum. 10. art. 3. cap. 17. num. 50. Palaus part. 4. oper. mor. tra. 2. disp. 1. en. par. 16. num. 7. in fine. Candel. dispensationis. 25. art. 14. dub. 5. Faustus lib. 2. de Euch. qu. 387. ver. Lectiorem Mercet. de sacram. qu. 83. art. 6. dub. 4. part. 3. respons. ver. dico usque. Præp. 3. part. qu. 83. art. 6. dub. 4. num. 107. Auctia qu. 11. de Euch. sect. 19. ver. si quis confit. Leander in præcept. Eccles. tra. 2. disp. 1. qu. 37. ver. Nihilominus.

Dicendum est ergo ad hoc cum hac sententia. Quod lectio, non auditio eorum, quæ omisit fuit in Missa, nihil conferat ad satisfaciendum præcepto audiendi Missam. Ratio est: Quia præceptum obligat ad audiendam Missam ratione cultus, qui Deo deservit, mediante sacrificio per sacerdotem oblatio tamen obligat ad assistendum his, quæ in Missa recitantur tanquam

accessoris sacrificio, & quæ componunt ritum, cum quo offertur sacrificium a q, aded tanquam illis quæ recitantur à publico ministro ad ornatum oblationis sacrificij. Quando autem ab alio extra Missam recitantur, nullo modo pertinent ad sacrificium, neque sunt partes illius ritus, cum quo offertur, nec nomine ecclesie recitantur. Et ideo non possunt conferri partes Missæ, quæ suppleant partes omittas, cum nec sint eiusdem qualitatis, nec ad eundem finem ordinentur, nec nomine publice Ecclesie recitentur.

4. Nec fundamentum oppositæ sententiæ obstat. Quia quando Evangelium aut Epistola recitantur à ministro, tenentur partes Missæ quia recitantur ab illis, qui communicant in ministerio celebrationis Missæ, & consequenter possunt aliquid conferre ad integrandam Missam Hoc enim totum fit secundum institutionem Ecclesie, quæ instituit, quod tales partes per tales ministros recitentur. Quod non contingit, quando privatim extra Missam recitantur; si verò sit laicus, qui recitet in choro, adhuc est diuersa ratio, quia recitatur Epistola eo tempore, quo recitatur in Missa. Existimo tamen, quod non sit pars Missæ quia non recitatur ad altare, nec tanquam à ministro ab Ecclesia deputato, nec tanquam à fungente munere ministro, cum non a demittatur ad altare, vt suppleat vicem ministri.

Q U Æ S T I O 1289.

An satisfacias præcepto, qui simul audit plures partes Missæ à pluribus Sacerdotibus.

S V M M A.

1. Missa audiri potest à pluribus dupliciter.
2. Audienti plures partes Missæ simul, à pluribus Sacerdotibus, non implet præceptum & cum. ieq.
3. Qui decem partes à decem Sacerdotibus audiret, an præceptum implet.
4. Dividendi in audiendi partes substantiales in ordine ad diuersas celebrantes, non implet præceptum.
5. Non sufficit integro sacrificio.
6. Quando consecratio alterius speciei ob alio Sacerdote facit unum sacrificium.
7. Non implet præceptum, qui plures partes à pluribus audit.
8. Quid requiratur, ut auditio missa implet præceptum.
9. Virtutes morales regulantur à prudencia.
10. Audire Missam per partes à pluribus Sacerdotibus non est alius regulatus à prudencia.
11. Qui non audit Missam secundum suas partes ordinatas non implet præceptum.
12. Non est probabilis propositio ex qua sequantur absurdum.
13. Absurdum quæ sequantur ex propositioe quod missa audiri possit per partes à pluribus sacerdotibus.
14. Atentio potest esse ad plura simul.
15. Hora canonicæ non possunt recitari à pluribus simul recitantibus suis versiculis.
16. Recitans potest simul ascendere ad alium recitantem.
17. Assistentia ad plures est possibilis cum debitis circumstantiis.
18. Audire Missam & recitatio si compungitur Secundo sunt debita modum.
19. Partes Missæ consueverunt audiri debent.
20. Cur hora canonica missæ concenue cantate impleant præceptum Chori.

P Ræcedit difficultas de pluribus partibus, diuersis, itavt dum vnus celebrans celebrat vnam

partem, alius recitet aliam. Quod duplici modo contingere potest, nempe respectu tantum diuersarum partium, vt si dum audit primam medietatem ab vno Sacerdote, audiat posteriorem ab alio. Secundò si audiat simul plures partes, vt quatuor, &c. & tot Sacerdotibus, itavt audiat primam partem ab vno, secundam ab alio, tertiam à tercio, & quartam à quarto, &c. sic deinceps audiat tamen omnes simul.

Prima sententia asserit, satisfacere, si simul audiat primam medietatem ab vno, & secundam medietatem ab alio. Ita Bonau. disp. 4. de sacra. quæst. vltim. par. 11. num. 13. ver. Adde in rigore. Faulus lib. 2. de Euchar. quæst. 389. Hurtad. de sacra. disp. 5. de sacrific. miss. diffin. 4. ver. Addit Bonacius, Baunius par. 1. Theol. moral. tract. 6. quæst. 9. de præcept. aud. miss. in fine Garzia. in sum. tract. 4. diffin. 4. n. 7. Geluad. de sacra. tract. 17. cap. 2. num. 16. Leander. in præcept. Eccles. tract. 2. disp. prima. quæst. 53. ver. sed his non obstantibus. Et probabile putat Azor. par. 1. lib. 7. cap. 3. quæst. 3. & Uscail. citandus. Addunt tamen vplurimum, citati auctores, quod hoc non est consulendum iuxta Praxi, quia est contra debitum modum audiendi Missam.

Fundamentum est, Quia potest quis simul audire duas, aut 3. Missas, & satisfacere præcepto penitentiae iniunctæ & voto. Ergo etiam audiat duas partes diuersas distinctam Missam. Secundò Potest quis simul audire Missam, & recitare horas canonicas, & satisfacere simul utrique obligationi. Ergo etiam audiendo priorem medietatem ab vno, & simul posteriorem ab alio, & satisfacere præcepto. Tertio est probabile, quod non sit necessaria intentio pro implendo præcepto Missæ ergo nec erit necessaria incessiva attentio, Ergo nec quod partes Missæ successiuè audiantur.

Imo Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. c. 4. Quæst. ver. Sed consequenter concedit, quod possint audire quatuor partes Missæ à diuersis Sacerdotibus, vt si ab vno audiret vsque ad Epistolam, & eodem tempore ab alio, ab Epistola vsque ad Praefationem, à tercio, à Praefatione vsque ad consumptionem, & à quarto à consumptione vsque ad finem. Addit etiam quod satisfaceret præcepto, qui simul decem partes à decem Sacerdotibus audiret. Et subdit hanc opinionem non posse dici laxam, quia cum non sit practicabilis inoraliter in quando non potest dici laxa, & contra bonos mores.

Secunda sententia negat, impleri præceptum, si prædicto modo audiat Missam. Ita Laiman lib. 4. Theol. moral. tract. 7. cap. 3. num. 13. ver. Addunt Mollet. par. 1. sum. tract. 3. cap. 17. n. 36. Ledesma par. 1. sum. tract. de Euchar. cap. 27. post. 5. conclus. Suarez. disp. 88. de Ecclesiast. sect. 2. ver. sed tunc. Turian. in solut. disp. 16. dub. 7. assertens oppositam sententiam nec esse tutam, nec probabilem. Facun. de præcept. 1. Eccles. lib. 10. cap. 6. num. 11. vocans oppositum absurdum. Nuga. 3. par. quæst. 83. art. 6. dub. 2. de præcept. aud. miss. post. 5. conclus. ver. Tertio sequitur Cominch. de sacra. quæst. 83. art. 6. num. 288. Merceus ibid. dub. 4. post. 3. respons. ver. Hinc non. Reginal. lib. 19. Praxis forentis. num. 16. ver. caeterum videtur. Lugo disp. 2. de Eucharist. sect. 1. num. 10. Palas par. 4. oper. moral. tract. 22. disp. unica post. 16. num. 9. Bassus in floribus verbo Missa 8. num. 4. Trullench. lib. 3. in decal. cap. 1. dub. 5. num. 9. Mattiron. disp. 40. de Euchar. sect. 9. n. 109. Card. dispensatione 25. art. 28. dub. 9. Aueria quæst. 11. de Euchar. sect. 19. ver. Et sancti Calpens. par. 2. curs. Theol. tract. 23. disp. 4. num. 19. Catamuel in Theologia. Fundamen. iuxta edit. Romanam fundam. 31. num. cap. 81. vbi latè, & acutè impugnat oppositam sententiam.

Dicendum

6 Dicendum 1. *Non satisfacere præcepto, quia ita audire partes diuersas à diuersis Sacerdotibus, ut diuideres partes substantiales, nempe consecrationem à consumptione, ita ut assisteret consecrationi unus, & non consumptioni & consumptioni unus, & non consecrationi, aut etiā diuideret consecrationem unus speciei à consecratione alterius.* Ita Aucta quæst. 11. de Euchar. selt. 19. ver. Item aduertend. Franciscus Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 7. num. 80. Ratio est, Quia Partes substantiales vnius sacrificij non pertinent ad substantiam alterius sacrificij, nec cum ipso componere possunt integrum sacrificium. Ergo qui assisteret alicui parti substantiali sacrificij alicuius sacerdotis, & non aliis, & assisteret aliis sacrificij alterius sacerdotis, non assisteret alicui sacrificio substantialiter, sed duplici substantialiter imperfecte, & proinde non concurreret ad offerendum Deo in personam sacerdotis aliquod sacrificium integrum substantialiter, & consequenter non satisfaceret præcepto, quod obligat ad offerendum Deo sacrificium integrum substantialiter.

7 Confr si vnus sacerdos tantum consecraret vnam speciem, & alius consecraret aliam & alius consumeret de consecratis ab aliquo, qui similiter & ipse consumeret de consecratis à se, nullus ex his offerret Deo perfectum sacrificium. Ergo si quis diuidat in assistendo sacrificio partes substantiales, non concurret simul cum sacerdote ad offerendum integrum sacrificium, quia in tantum offert in quantum assistit; non assisteret autem integræ sacrificio substantiali, quia illæ partes substantiales, quibus assistit, licet non concisterent in vniu. sacrificium, ita nec ipsi assistent; cum non possit esse assistentia, nisi respectu illius quod est. Sublata autem assistentia, tollitur etiam oblatio sacrificij, quatenus se tenet ex parte assistentium.

8 Dices. Quando celebrans deficit, & alius sacerdos supplet consumptionem, vel etiam consecrationem alterius speciei, sacrificium est vnum, & assistens ipse satisfacit præcepto. Ergo potest idem sacrificium, etiam quoad substantias haberi à pluribus sacerdotibus Resp. Possit haberi à pluribus sacerdotibus, si vnus ordinet partem substantialem quam peragat ad complendum, quod per alium ceptum est: scilicet autem quando quis perficit proprium sacrificium. Quando enim quis consumit sacrificium, quod alter cepit, & non potuit consumere, illa consumptio est de consecratis & idcirco trahitur ad vnitatem, quia consumptio cadit supra materiam ab alio consecratam. Quando secundus sacerdos consecrat etiam speciem, quia species prima exst. secundum ad sui complementum substantiale, ideo ratione talis existentie trahitur ad vnitatem; at quando plures sacerdotes perficiunt singuli suum sacrificium partes substantiales vnius sacrificij, ita sunt propterea vnius, ut nullo modo trahi possint ad componendum cum alio sacrificio; unde ita, quod diuidens, quoad assistentiam partes substantiales non assistat vni integro sacrificio substantialiter, & consequenter nec offerat.

9 Dicendum secundò *Assistentes simul pluribus partibus Missæ recipiunt à pluribus Sacerdotibus, siue sint decem, siue sex, siue etiam tantum duo, siue quocunque alio numero non satisfacere præcepto.* Hanc conclusionem existimo certam, præterquam quia rationes, quæ pro opposita sententia adducuntur, non sunt sufficientes ad fundandam auctoritatem Doctoribus illam tenentibus, unde si auctoritas est secundum mensuram rationis non erit maior, quam sit vis ipsa rationum.

10 Ratio vero est, Quia præceptum iniungit audicionem Missæ tanquam cultum Dei exhibendum per sacrificium, atque adeo tanquam actum virtutis

religionis: ita ut saltem cultus externus habeat qualitates quæ conueniunt, & sunt necessariæ pro actu virtutis talis, nempe religionis. Si autem quis audiat diuersas partes diuersarum Missarum, quæ celebrantur à diuersis sacerdotibus, ita ut integritas Missæ ex partibus diuersarum Missarum simul auditarum coalescat, non habet talis actus externus qualitates, & circumstantias necessarias pro actu religionis, & proinde non est ille actus, qui iniungitur per præceptum.

Quod non habeat dictas qualitates, & circumstantias ex eo deducitur, quod virtutes omnes morales debent regulari à prudentia, quæ disponat modum, quibus virtutes morales attingunt proprium finem, ut docent communiter cum D. Thom. 2. 2. q. 4. art. 6. & 7. utrobique in corpore. Rursus etiam prudentia debet determinare de circumspectis, quibus periculiunt eadem virtutes morales, ut docet idem D. Thom. ead. 2. 2. quæst. 44. art. 7. ad 2. constat autem, quod ordo audiendi Missam, per diuersas partes simul à diuersis sacerdotibus non est actus regulatus secundum prudentiam, quia recta ratio non dicit, quod sit modus, omniui descendendi. Leo cultum principalissimum qui consistit in sacrificio, nec aptus ad promouendam beneuolentiam Dei, sed potius sit cultus ridiculus, ostendens quod non magnus sit, cui deferatur, & potius apertus ad causandam indignationem. Sicuti si quis ingredietur ad Pontificem, vnam genuflectionem quæ præmititur in distinctis spaciis cubiculi in eodem præioretur, nam, & actus ulsteret, se oculus letaret in ingressu illum tendentem, quæ ostendit in genuflectione cum interpolatione, & in diuerso spatio. Rur us talis modus audiendi Missam prouenit, non ex prudenti, sed inordinato dictamine rationis, nam recta, & prudens ratio non potest dicere, quod modo tam confuso, & auno tam solite curante expediat à cultu Diuino, ut tam proprio cultu colatur Deus. Accedit etiam, quod cum ecclesia adeo laborauerit ad ordinandos ritus Missæ, & adeo stricte iniunxerit obseruantiam, nō possunt consurgere prudentes plures partes diuersarum Missarum, quoad assistentiam, & confuso modo audiri, ita ut audiat simul & absque ordine partes, quæ successu & iuxta ritum institutum ab ecclesia deberet audiri.

Confr. Præceptum audiendi Missam est correlatiuum, ad celebrationem, ita ut Ecclesia, intendat obligare ad audiendam Missam celebrandam iuxta illius institutionem. Unde si quis componeret aliquam Missam specialem, & faceret tam recitare non satisfaceret præcepto audiendi, quia non audiret illam Missam, quam Ecclesia præcipit audiri. Ergo nec satisfacit præcepto, qui audit plures partes Missarum, simul à diuersis Sacerdotibus, quia cum ecclesia præcipiat celebrari Missas secundum suas partes ordinate, præcipit etiam illas audiri, & Missa, quæ auditur assistendo simul pluribus partibus diuersarum Missarum, non est illa quam præcipit audiri. Imò nec etiam coalescunt illæ partes in vnam Missam, quia quælibet ex ipsis, est pars propria sui totius, & ideo non potest esse pars alterius Missæ, & consequenter non verificatur, quod talis audiret Missam, sed solum, quod audiret diuersas partes, diuersarum Missarum quod non est satisfacere præcepto de audienda Missa.

Confrim. 2. Quando ex aliqua propositione sequuntur plura absurda, non potest talis propositio esse probabilis, quia tanquam causa coniuicta illa absurda, & improbabilitatem. Ex probabilis autem non sequitur absurdum. Ex hac autem propositione, quod Missa audiri possit implendo præceptum audiendo simul diuersas partes diuersarum Missarum, sequuntur

tur plura absurda, & improbabilia, ut latè prosequitur Caramuel *etiam*. Nam imprimis sequitur, quod si dispoſcantur viginti Miſſæ in altariſus ita propinquè, ut quis moraliter illis aſſiſtere poſſit, ita ut vna incipiat poſt aliam, cuius vigintiſima pars præceſſerit, & ſic detur, quod ſatisfaciat præcepto, qui accedere: dū vigintiſima pars vltima primæ Miſſæ celebratur, & recedat ea completa, ſatisfaciet præcepto, quia eodem tempore audietur partes decem & novem aliarum miſſarum, cum ordine, ut eſſent partes omnes que concurrunt ad componendam Miſſam. Et quamvis dicat Leander quod hoc non eſt practiceabile; & abſolutè tamen poſſet ad praxim reduci. Deinde ſufficit, ſi ſecundum eſt ſpeculationum ſit abſurdum. Nam adhuc id ex quo ſequitur, eſt abſurdum, cum non poſſit abſurdum ſequi, niſi ex abſurdo.

- 14 Aliqui reſpondent, Quod non valet illatio, quia non poteſt qui attendere ſimul ad tot Miſſas moraliter loquendo. Verum hoc dici non poteſt tum quia non eſt neceſſaria actualis attentio, ſed ſufficit moralis aſſiſtentia, ut docent communiter. Tum quia ſi eſſet neceſſaria, eſſet etiam in praxi poſſibilis, ut conſtat, quando quis attendit ad concentum muſicum in quo aliquando pluraſque viginti voces cantat.
- 15 Secundum abſurdum eſt. Quia etiam in recitandis horis Canonicis cum Sucto, non eſſet neceſſarium, quod expectaret, quod Socius recitaret ſuum Verciculum ſed poſſet, dum recitaret, alium ſubſequentem vericulum recitare. Imò poſſent ambo continuè recitare vericulos ad ſe pertinentes, aut dum unus recitat continuè Pſalmum, alter recitare continuè alium Pſalmum; & idem etiam in choro ſervari poſſet, ita ut dum vna pars chori cantat unum vericulum, alia cantaret aliud, aut dum vna cantat aliquem Pſalmum alia cantaret alium. Rurſus quando recitantur lectiones, aut in choro aut extra ipſum poſſent à pluribus tres lectiones aut etiam omnes novem à pluribus recitari cæteris audientibus. Quis autem dicat in hoc modo recitandi impleri præceptum horarum Canonicarum?

- 16 Dices hoc non ſequi, quia qui recitat officium ſimul cum alio, tenetur audire & ſimulè verba recitantis ſecum horas Canonicas. Verum non tenetur audire, ſeu attendere magis diſtinctè, quam attendat pro parte recitationis, quando ſolus recitat. Quia ſi ſatisfacit, quando ſolus recitat, ſatisfaciet etiam, quando recitat cum alio dum autem ipſe recitat, poteſt ſimul attendere, eodem modo ad id, quod alter recitat, imò ut ſimul cum ipſo recitet, maiori conatu attendat ad ſuam & ad alienam recitationē, quia talis modus recitandi ex natura ſua excitat attentionem.

- 17 Ad t. in oppoſitum reſpondetur. Antecedens paſſi ſuam diſcultatem. Quiddam tamen ſit, eſt diverſa ratio. Nam dum ſimul plures Miſſæ audiuntur, adeſt moralis aſſiſtentia reſpectu unius cuiusque iuxta ordinem, & ritum celebrationis, & non ſit aliqua variatio in modo audiendi ſe ſi vna tantum audietur: & conſequenter non evadit reprehendiſſis, ſed tantum aſſiſtentia habes omnes debitas circumſtantiæ applicator pluribus Miſſis, in quo non ſunt illi inſufficientie in cultu Divino, quæ ſunt in prædicto modo audiendi, nec ſequitur illa inconſequentia & abſurda que ſequitur ex eo quod impletur præceptum audiendo plures ſimul partes diverſarum Miſſarum.

- 18 Ad a. neg. conſeq. Quia eſt diverſa ratio, nam quando auditur Miſſa & ſimul recitantur horæ Canonicæ, utrumque ſit eo debito, & regulati modo, quo recitentur, & auditur Miſſa, ſi utrumque ſecuriſus ſeriet: & proinde exhibetur totum id, quod exigitur à præcepto, & eodem modo, quo exigitur,

Quod non contingit, quando pro vna Miſſa ſimul audiuntur plures partes diverſarum Miſſarum, quia tunc neque auditur vna Miſſa, neque eo modo, quod debet audiri, ut conſtat ex diſſis.

Ad 3. Quidquid ſit de interna attentione an ſit neceſſaria de quo infra, ex eo, quod non ſit neceſſaria, non licet inferre, quod non ſit neceſſarium, quod partes Miſſæ ſucceſſivè audiuntur quia non provenit ex neceſſitate attentionis, quod debeant ſucceſſivè audiri, ſed quia debent ſucceſſivè celebrari, eo enim modo debet audiri Miſſa, quo debet celebrari, quia præceptum eſt de audiendi Miſſa prout ab Eccleſia celebratur & ideo cum celebratur ſucceſſivè debet etiam ex vi præcepti ſucceſſivè audiri.

Pro prioritate videtur obſtari poſſe, quod dum concentu muſicali cantantur vel per ſe ſuſtinet obligationi chori, & tamen Dumali qui cantant vni Verciculum Pſalmi alius cantat alterum præſertim quando plures chori ſortecutionis. Ergo idem dicendum eſt etiam in audiente Miſſæ. Reſp. diverſam rationem, nam per concentum unius verculi ſimul cum alio non confunduntur laudes Divinæ ſed reducuntur ad quemdam ordinem, qui habet magnam venuſtatem, ut proinde laus Divina ex illa diſpoſitione acquirat ſpeciale ſplendorem, & contineat ſpeciale cultum. At quæ de audiuntur plures partes diverſæ ex pluribus Miſſis, non coaleſcit ex illis vna Miſſa, cui dicatur aſſiſtere audiens, neque aſſiſtentia acquirat ſpeciale ſplendorem æſtimabilem, in ratione cultus Divini, ſed longè diminuitur, & habet terminum conſuſum nempe partes diverſas diverſarum Miſſarum, in quo oſtenditur minor reverentia, quam ſit debita Deo, & continet modum adimplendi præceptum reprehendiſſibilem, & potius diſplicitem Deo quam obſequioſum. Nec eſt ſecundum mentem Eccleſiæ quæ exigit aſſiſtentiam ſacrificio eo modo, quo ipſa offert. Cum enim intendet aſſiſtentes cooperari ſacrificio, quod à ſacerdote offertur, intendit etiam quod aſſiſtens correſpondeat celebrationi unius, & eiusdem ſacrificii oblatus ab eodem ſacerdote.

Q V A E S T I O. 1290.

An ſatisfaciat præcepto qui audit ſucceſſivè unam partem Miſſæ ab uno, & aliam ab alio.

S V M M A.

- 1 Partes Miſſæ duplici modo ſucceſſivè audiri poſſunt à pluribus Sacerdotibus.
- 2 Audiens ſucceſſivè partem Miſſæ ab uno, & partem ab alio an implet præceptum. & tum. ſeq.
- 3 Miſſa auditur per partes continenſes indecimam &c.
- 4 Si licet audire duas partes à duobus Sacerdotibus, utrius etiam audire decem à decem.
- 5 Præceptum exigit audientem Miſſæ proportionatam celebrationi.
- 6 Præceptum audiendi miſſam obligat ad obligationem ſacrificii ſecundum ſuum Eccleſiæ.
- 7 Quis ſi quis aſſiſtit à conſecratione uſque ad ſinem, & præcedentem partem audit ab alio.
- 8 Lex obligat iuxta menſuram obſervantiæ.
- 9 Obſervantiæ declarata, Miſſam inſurgam ab eodem Sacerdote audiendum.
- 10 Partes unius conſpectus non poſſunt componere aliud. Nec etiam morale.
- 11 Inſerſio ordinis quando non tollit quia impletur præceptum.

12. *Alia audiendi Missam exigitur ut circa eandem Missam.*

13. *Improbabile est, quod non peccet, qui partem missæ audit ab uno, & partem ab alio.*

Dupliciter contingere potest, audiri successivè duæ partes Missæ à duobus Sacerdotibus celebratas. Primum si prior pars primo loco ab uno audiat, & posterior ab alio posteriori loco, ita ut servetur ordo partium inter se. Secundo modo si inuvertatur iste ordo, ita ut primo loco audiat posterior medietas, & posteriori loco prior medietas, Aut etiam si audiat primo loco, media pars ex tribus, & postea prior pars ex ipsdem tribus, & tertio, loco, vltima pars, aut aliquo alio modo inuvertatur ordo. Est autem resoluendum quod dictum est, *quæst. præcedenti*, nempe non impleri præceptum, si diuidantur partes substantiales, quia talis diuisio facit quod non ad sit adfinitia respectu iointegri sacrificij, qualis ab Ecclesiâ præcipitur.

1. Prima sententia asserit, satisfacere præcepto, qui audit partem Missæ ab uno Sacerdote, & aliam partem ab alio, siue primo loco audiat priorem partem siue posteriorem. Ita Sotus in 4. dist. 13. *quæst. 2. art. 1. circa finem. Nauas. cap. 21. manual. num. 2. & in Cap. Quando de consecrat. dist. 1. ver. 10. num. 18. Henriquez lib. 9. sum. cap. 15. num. 8. Gaf. part. 1. Decret. lib. 2. cap. 34. num. 4. Laiman. lib. 4. theol. moral. tract. 7. cap. 3. in fin. l. maiori pars. mch. cap. 5. §. 8. Scottia lib. 2. de sacrif. missæ. cap. 20. num. 30. Filius. tract. 5. cap. 7. num. 107. Nugen. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 2. de præcept. aud. missæ. post. 3. conclus. vlt. Ad hanc difficultatem Bartholom. ab Angelo tract. de missæ. §. 782. Bonac. dist. 4. de sacram. 9. vlt. puncti 11. num. 13. Facundus part. 2. Exam. Theol. moral. cap. 8. §. 1. num. 6. Turtian. in selectis. part. 2. dist. 16. dub. 7. Reginal. libro 1. Praxis fori Panis. num. 26. Molles part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 35. Paluas part. 4. vlt. l. 2. dist. 16. num. 8. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. dist. 35. num. 4. Galpard. Hurtad. de sacram. dist. 3. de sacrif. missæ. dist. 4. Portel. in dub. Regal. verbo Missa. in addit. num. 12. Marchin. de sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 6. Candid. dist. 1. art. 1. §. 1. dub. 3. lo à Cuce part. 1. Director p. accept. Decret. art. 2. conclus. 1. Mattinon. dist. 40. de Euchari. sect. 9. num. 109. Machad. tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 1. docum. 1. num. 7. Iodoca. in Thezaur. verbo. Missæ. num. 49. ver. Tertio Austria. quæst. 11. de Euchari. sect. 19. ver. Benè tamen qui limitat, dammodo non diuidantur partes substantiales Lublinus tom. 1. sum. verbo. Festum. num. 17. Io. Henriquez in compend. casu. moral. cap. 15. n. 2. Garzia in sum. tract. 4. dist. 4. num. 4. Gabt. à S. Vincentio de sacram. dist. 1. de sacrif. missæ. q. 8. ver. Quid ergo sentiam. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 7. num. 8. Qui similiter limitat, dummodo non fiat diuisio quoad partes substantiales. Dicalil. de sacram. tract. 5. dist. 5. dub. 3. num. 39. Lealidet in præcept. Eccles. tract. 2. dist. 1. quæst. 11. & 12. Fundamentum est: Quia duæ medietates, aut tres partes faciunt vnâ integram Missam Sicut Quando vnus Sacerdos non potest complere sacrificium & alius supplet eisdem sacrificium. Confir. inuertio ordinis non tollit, quin implatur præceptum, ut constat in recitatione horarum Canonicarum, ut si recitet Tertius ante Primum, &c. Confir. a. Ab Ecclesiâ exigitur tantum vnitas obsequij, & actionis religiose in audienda Missa. Pro hac autem sufficit vnitas assistentis nec requiritur vnitas sacrificantis.*

2. Secunda sententia negat, satisfacere præcepto. Ita Suarez sup. 8. de Euchari. sect. 2. ver. Sed iure vocans oppositam sententiam suspensam, & patum consen-

taneam intentioni Ecclesiasticæ præcepti, religione ac reuerentie debite sacrificio. Azot. part. 2. lib. 7. cap. 3. quæst. 3. qui tamen oppositam sententiam putat probabilem. Facundus præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 6. num. 11. Tolet. lib. 6. cap. 7. ver. Dicæ oppositam, putans probabile. Lugo Cardin. dist. 12. de Euchari. sect. 1. num. 8. Meneses de sacram. q. 83. art. 6. dub. 4. post. 3. respos. ver. Notandum denique, addos oppositam sententiam non posse condemnari ob auctoritatem Doctorum. Præcept. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 4. num. 107. ver. Quoad posteriorem. Calpeol. part. 2. Conf. Theol. tract. 13. dist. 4. sect. 2. num. 19. Caranuel. in Theolog. fund. 21. num. 778. & absolute tenet Coninch quamvis oppositum putet probabile ob auctoritatem Doctorum de sacram. q. 81. art. 6. num. 287. & inclinat magis in hanc sententiam. Medina lib. 1. sum. cap. 14. §. 4. Rodriquez tom. 1. sum. cap. 123. num. 1.

Inducendum est. Audientem diuersas partes Missæ à diuersis Sacerdotibus successivè non satisfacere præcepto. Et hoc intelligendum est etiam si partes ita ordinatè audiantur, ut priori loco audiantur quæ priori loco celebrantur. Nec possum non mirari, quod tot, & tales Doctores in oppositam sententiam abierint, amplectentes nulla ratione cogente modò adimplendi præceptum parum religioni congruum. Ratio est quia si liceret satisfacere præcepto audiendo Missam per partes etiam inuerso ordine posset etiam impleri, si decem partes à decè Sacerdotibus confuso ordine audiretur, ut si à primo, audiretur primo loco à præfatione ad consecrationem à secundo ab introitu vsq; ad Kyrie & leisio à tertio, à cōsecratione vsq; ad secundum memento à quarto à postcommun. vsque ad Benedictionem à 5. à Gloria in Excelsis vsque ad graduale, à sexto à secundo memento vsque ad Pater Noster à 7. ab Euangelio vsque ad offertorium ab octauo à 8. à Pater noster vsque ad consumptionem, à 9. ab offertorio vsque ad præfationem, & à decimo à consumptione vsque ad postcommunione. Constat autem quod hic modus audiendi Missam, esset à prudeotibus teprehensibilis, & ridiculus, & quod non prouenerit ex recto, sed stulto dictamin. & potius contineret irreuerentiam, quam obsequium diuinum & potius irritum, quam adimplementum præcepti Ecclesiæ.

Dices esse diuersam rationem de hoc modo adimplendi præceptum, ac si duæ, aut ad summum tres partes Missæ audiantur à duobus, aut tribus Sacerdotibus. Nam in hoc modo audiendi non interuenit talis confusio. Verùm si licet audire duas partes à duobus Sacerdotibus inuerso ordine, licet etiam audire decem, quia est eadem ratio; nam si semel, diuidi possunt partes missæ in ordie ad audiendum, ita ut à pluribus audiri possint, & si potest ordo inuerti, licet etiam diuidere in quicumque partes inuerso eorum ordine, quod si apparet absurditas in diuisione & inuersione ordinis multarum partium, non est quia non sit eadem absurditas, in diuisione & inuersione duarum partium, sed quia in pluribus magis apparet & est maior extensio. Cæterum tota hæc absurditas ex eadem causa, & ex eadem propositione sequitur, quod licet diuidere in ordine ad audiendum partes missæ, & inuertere eundem ordinem in quo tanquam in causa continentur. Vnde cum hic modus audiendi missam non sit secundum regulas prudentiæ suæ regular omnes virtutes, ut dictum est quæst. præced. neque etiam est actus virtutis religionis, quia vbi deficit prudentia deficit etiam actus virtutis.

Confirm. Ecclesiâ præcipit audire Missam in ordine ad celebrationem, ita ut obliget audire eo modo, quo celebratur secundum ordinem & patum consen-

aut saltem permiffum, iubent enim affiftere facificio, prout a fuis ministris offeratur. Ergo cum Miffæ celebratio exigat ordinem præfer pñ, à rubricis, ita ut tota ab eodem extra calus necessitatis, & sine interpellatione celebretur & hoc cadat sub grami obli-
dum Ecclesiæ obligat ad audiendam Miffam, obli-
gatione, gabit ad audiendum illo modo, quod celebra-
tur nemp totam ab eodem sine partium inuersione,
nequaquod disponitur de vno ex correlatiuis, cele-
bra dispositu etiam cum altero iuxta, l. fin. ff. de accepte,
& l. si quis feru. C. de fari. & l. fin. C. de indic. vid. tollen,
& oblerant conueniunt Doctores, Bald. conf. 14. num.
1. lib. 4. Boer. decif. 48. n. 3. Berrazor in Repet. l. si quis
maler num. 800. C. de transact. Pinel. lib. 1. C. de ressus.
vendit. part. 1. cap. 2. num. 5. Adouin. conf. 74. num. 14.
Gibet. consil. 6. lib. 6. tit. de leg. Cern. conf. 145. num. 7.
lib. 4. Anton. de S. Blaf. arti. de correlat. tom. 10. et alii.
Euctard in Topica iur. loco à Correlat. num. 8.

7. Confirm. 2. Ecclesiæ obligat ad audiendam Miffam, & ratione facificij, ut audiens simul cum sacerdote offerat facificium, quatenus sacerdos nomine adstantium offert, ita tamen, ut non solum obliget affistere, quatenus datur facificium secundum suas partes substantiales, sed etiam non & integro tñnt eum quo offertur, & proinde obligat ad cooffertendum simul cum sacerdote illo rituali modo, quem præscribit. Sed affistens Miffæ vnus Sacerdotis, & parti alterius non facificiū buic obligationi. Ergo, Min. constat. Quia siue audiat suas partes ordinatè, siue inuerso ordine cum nullo sacerdote cooffert facificium, sed tantum cum singulis singulas partes, quæ cum non vniantur inter se nec etiam morali modo ad constituendum vnum facificium in se: nec etiam vniuntur ut fiat terminus vnus oblationis, sed sunt diuersi terminus imperfecti diuersarum imperfec-
tarum oblationum: sicut essent si duo sacerdo-
tes celebrarent singuli, singulas medietates missæ, nam nemo illorum offerret integrum facificium sed tantum singuli singulas partes.

8. Et hoc locum habet, etiam si vna pars cui affiste-
ret, contineret totam substantiam facificij, ut si affi-
steret à consecratione vsque ad finem, nam licet in hac parte, continuatur tota substantia facificij non est tamen totum esse rituale eiusdem ut proinde prece-
ret mortaliter qui priori parti non affisteret. Vnde cum obligatio præcepti fiat ad offerendum fa-
cificium non solum secundum substantiam, sed etiam secundum esse rituale, ut impleatur obliga-
tio requiritur quod adit huiusmodi facificium obla-
tarum per affistentem. Non adeit autem secundum totum suum esse rituale, sed tantum secundum partes.

9. Confirm. 3. Omnis lex recipit intellectum ab obseruantia, ita vt eo modo nbliget quo obseruari so-
let, nec feruari dicitur: nisi obleratur prout conue-
nit obseruari e. p. cum dilecti. de consensu, & notant
Doctores Abbas ibid. num. 7. &c. ibid. dec. consil. 440. nu.
12. Menoch. consil. 147. num. 18. Rota coram Merlin.
decif. 545. an. 5. obseruantia autem obtinuit ab initio
nascentis Ecclesiæ, ut præceptum audiendi Miffam
obseruaretur, integrum illam ab eodem sacerdote cele-
bratam audiendo. Quod adeo necessarium fuit æsti-
matum, ut pluries præceptum fuerit, quod nemo ante
completam Miffam discederet ut constat ex cap.
Omnes fideles de cap. Miffæ & cap. cum ad celebrand.
de consensu. dist. 1. Ergo ex tali obseruantia remanet
exclusus modus contrarius obseruandi præceptum,
tanquam non aptus pro obseruatione: Ergo non sa-
tisfaciet præcepto qui duas partes Miffæ audiet à
diuersis sacerdotibus præferri in inuerso ordine, quia
non implet præceptum, sicut obligat.

10. Ad fundamentum in oppositum resp. Esse con-
trarium bonæ Philosophiæ, quod partes, quæ com-

ponunt in vno composito, sint etiam partes alterius
compositi imò hoc omnino repugnat. Quia sicut
partes intrinsecce componentes. Quis enim dicat
Beachia Petri, & Crura Pauli posse simul componere
tanquam partes tertium corpus. Cum ergo pars
Miffæ, quæ priori loco auditur componat integrum
Miffam cum parte, quæ non auditur, & pars Miffæ,
quæ posteriori loco auditur componat cum alia par-
te, quæ non auditur, non possunt partes audite com-
ponere nam tertiam Miffam, & propterea iemanet,
quod non audiat Miffa, sed partes Miffæ, & quod
non offeratur Deo integrum facificium secundum
institutionem Ecclesiæ iuxta superius dicta. Nec dici
potest quod moraliter sit vna Miffa, quia in compo-
sito quoque morali, partes vnus non possunt esse
partes alterius compositi: quia eo ipso, quod sunt
partes intrinsecce componentes, & composita sunt
inter se distincta, non possunt partes ductum com-
positorum concurrere ad componendum tertium com-
positum. Nec est eadem ratio de sacerdotum supple-
tione, quod non potest præstare primus celebrans, quia
in hoc casu fit tantum variatio causæ efficientis res-
pectu eiusdem Miffæ, quæ ponit eas partes, quæ prio-
ri Miffæ deficiunt: non autem fit compositio terti-
compositi ex partibus componenibus alia compo-
sita.

Ad 1. Confirm. resp. tunc inuersionem ordinis
non tollere, quin impleatur præceptum, quando hæc
inuersio non variat secundum substantiam tem præ-
ceptum: secus autem, si variat: nam tunc non exhi-
betur, quod exigitur per præceptum. Vnde in tan-
tum in hots Canonis, si vna ante aliam recitetur,
satisfit præcepto: quia singulæ horæ Canonice
sunt seorsum distincta composita, quorum vnura
subsistit independentem ab alio, secus autem contin-
geret, si in eadem horæ Canonice fieret inuersio par-
tium, ut in primo loco recitaretur Homilia, cum suis
responsoriis, postea inuicatorium, deinde lectiones
primi nocturni. Rursus Psalmi primi nocturni &c.
Tunc enim nō essent illæ horæ, quæ præscribuntur
ab Ecclesiæ, sicut non esset eadem domus, si ex eif-
dem cementis prioris domus noua forma, ædificaretur
alia domus. Vnde sicut generaliter res perit sub-
blata forma artificiali ita etiam subblata forma artifi-
ciali perit res artificialis. Quare tunc inuersionis ordinis
non tollit quin impleatur præceptum, quando est
accidentalis, & non variat formam rei præceptæ,
Sactus autem si variat. Quando autem Miffa per par-
tes auditur à diuersis sacerdotibus, variatur substan-
tia rei præceptæ, quia sicut illæ partes non compo-
nunt vnum facificium rituale secundum institutio-
nem Ecclesiæ, ita nec cooffertur simul Deo eum sa-
cerdote sicut ab Ecclesiæ iniungitur.

Ad 2. Confirm. exigi quidem ab Ecclesiæ vnita-
tem obsequij, & actionis religiosæ in audienda Miffa,
sed hæc vnitatem non haberi ex sola idenritate
personæ audientis, sed affistentis, sed Insuper requirit
etiam vnitatem termini, quia generaliter actio sumit
eum vnitatem, & pluralitatem, à termino. Sic si
idem audiuit plures Miffas non habetur vnitas, sed
multiplicitas actionis religiosæ, & obsequij, si audiat
vnam Miffam habetur vnitas si verò audiat partes
diuersas, diuersatam Miffam, habetur multiplicitas
obsequij, & actionis religiosæ sed imperfectæ,
ita ut in nulla reddatur Ecclesiæ, quod per suam
præceptum exigit. Præfectum quia requiritur vnitas
non cuiusdemque actionis religiosæ, & obsequij, sed
quæ sit oblatio facificij secundum esse rituale insti-
tutum ab Ecclesiæ integra: quod non habetur si per
partes Miffa audiat à diuersis sacerdotibus.

Ex quibus deducitur quàm improbabiler Mo-
dus lib. 1. Insuper cap. 14. §. 9. Io. Henricus in comp. 43
conf.

in moral. cap. 15. num. 2. doceant quod non peccet, qui partem Missæ audit ab uno sacerdote & partem ab alio. Nam dato, quod satisfaceret præcepto adhuc tamen talis diuisio præstiterit cum inuentione ordinis partium esset peccatum veniale, vt notant Doct. plures ex citatis per prioris sententia, præstiterit Nugn. 2. part. quæst. 8. 3. art. 6. dub. 2. de præcept. aud. Missæ. per 1. 3. concis. ver. Et hanc difficultatem. Reginal. lib. 19. Praxis fori parit. num. 16. Candid. disp. 15. art. 5. dub. 5. dist. 11. Baon. part. 1. Theol. moral. tract. 6. quæst. 9. de præcept. auid. Missæ. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 55. ver. sed certè. Negari enim non potest, quin saltem sit imperfectus modus satisfaciendi præcepto, & continens aliquam indecentiam.

QVÆSTIO 1291.

An possit quis simul plures missas audire, & satisficere pluribus obligationibus.

S V M M A.

- 1 Plures Missæ possunt simul debito modo audiri.
- 2 Audiens simul plures Missas an satisficiat obligationi audiendi plures Missas & num seq.
- 3 Plures Missæ simul audire non extinguunt obligationem audiendi plures Missas.
- 4 Debet multiplicari assistentia moralis, & physica, quando eadē sub obligatione audire plures missas.
- 5 Quando vnicui audienti Missa impletur votum & præceptum.
- 7 Obligatio audiendi plures Missas est obligatio ad multiplicem assistentiam. &c.

SYpponendum est. Non repugnare, quod quis simul audiat plures Missas, si altaria, in quibus celebrantur, sint ita disposita, vt simul possit ijs mortali modo audire; vt notant etiam Lugo disp. 12. de Eucharist. sect. 1. num. Sanchez lib. 1. sum. cap. 14. num. 12. Dicastr. 1. dist. 5. de sacrament. disp. 5. dub. 9. num. 121. Gessal. de sacrament. tract. 17. cap. 2. num. 16. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 58. neque oppositum potest probabilius à Mollesio supracitando, qui non loquitur de simplici audientia, sed de audientia in ordine, ad satisfaciendum pluribus obligationibus. Ratio est. Quia pro audienda Missa sufficit tantum assistentia, cum ratione ipsius dicatur assistens cooperari sacrificio, & coofferre simul cum celebrante. Per eandem autem assistentiam potest pluribus celebrantibus assistere si vnus ratione loci non distat ab assistentia respectu altaris. Solum difficultas est, an etiam possit audiendo simul plures Missas satisficere obligationi audiendi plures Missas.

Prima sententia asserit, posse satisficere pluribus obligationibus audiendo simul plures Missas Ita Mariot in 4. dist. 12. quæst. 8. dub. 1. Sanchez lib. 1. sum. cap. 13. num. 12. Ledesma in sum. tract. de Eucharist. cap. 27. paulo ante conclus. 9. Portel. in dub. Regular. verbo. Missa in Addis. num. 10. Scortia lib. 2. de sacrificio. mis. cap. 20. num. 10. Dicastr. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 9. num. 113. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 49. Francisc. Lugo lib. 5. de sac. in cap. 14. quæst. 7. num. 79. citantur etiam Suarez, & alij Doctores; sed non loquuntur in hoc sensu, sed solum, quod simul cum præcepto audiendi debitum potest impleri etiam aliud præceptum, vt de

horis canonicis. Fundamentum est. Quia verè audietur duæ aut tres missæ, & proinde satisficit, quia distinctio temporis non cadit sub obligatione; sicut, nec quod impleatur hæc obligatio voce, aut distinctis actibus.

Secunda sententia negat audiendo simul plures missas impleri plures obligationes. Ita Turrian. in scilicet. disp. part. 2. disp. 16. dub. 7. Coninch. de sacram. quæst. 33. art. 6. num. 211. Auctis quæst. 11. de Eucharist. sect. 19. ver. septimò de hanc sententiam putat probabiliorē, & magis locutam Mollesium part. 1. sum. tract. 1. cap. 17. n. 36. & alij Recentiores.

Quando ex obligatione audienda sunt plures missæ non adimpleri singulas obligationes, si simul audiamus plures Missæ Ratio est. Quia obligationes sunt multiplices, & si audienda sit missa ex præcepto, & ex penitentia, aut etiam si plures audirentur sint ex penitentia, aut ex voto, Ergo non possunt extingui huiusmodi obligationes, nisi per eorum poodentem multiplicationem rei præceptæ, quia hoc provenit ex natura obligationis, vt non extingatur, nisi exhibetur id, quod ab ipsa exigitur, multiplex enim obligatio eisdem rei exigit multipliciter rei. Sed quando quis audit simul plures Missas non multiplicat id, quod exigitur ab obligatione ad audiendam obligationem audiendi non exigit multiplicationem Missarum per se primò, sed tantum consequutius, per se verò exigit multiplicationem audientium, & assistentiarum, quæ non multiplicatur, sed vna, & eadem assistit pluribus missis simul.

Dices. Licet assistentia non multiplicetur physice, multiplicari tamen moraliter, vt contingit in pluribus actibus, qui sunt vnus, & idem phisice, & habent plures morales etiam solo numero diuersas, vt si quis eodem actu iubeat plures occidi aut si eodem actu intendat plures fornicari. Illa ergo assistentia, quamuis sit vna phisice, est tamen multiplex moraliter, quia habet multiplicem terminum. Hæc autem multiplicatas sufficit pro extinctione obligationis. Verum hoc dici non potest. Quia assistentia moralis inducit etiam physicam, oam importat physicam præsentiam accomodatam cultui diuino, & idem eum physice assistentia non multiplicetur, nec etiam multiplicatur moralis. Deinde Ecclesia præcipiens audientem Missæ, nedum præcipit assistentiam moralem, sed etiam physicam, quia requirit præsentiam. Ergo obligatio ad assistendum pluribus missis est obligatio multiplicis assistentiarum physice, & proinde debet esse multiplex, vt extinguat obligationem.

Dices 2. Quando quis dicit Dominico tenetur ex voto, audiendo vnā missam satisficit voto, & tamen obligatio est duplex, & assistentia totum vnica. Ergo etiam audiendo simul plures missas quamuis assistentia sit vnica, satisficit pluribus obligationibus. Resp. Satisficere voto, & præcepto eadem Missa, si votum de audienda missa sit actum diuini, quia tunc non inducit obligationem novæ missæ, sed confirmat obligationem præcepti, vnde non cadunt plures missæ sub obligatione, sed tantum eadem ex duplici titulo. Si verò votum non sit actum diuini, sed simpliciter sit votum de audienda missa, tunc non impletur simul cum præcepto eadem missa quia inducit obligationem missæ distinctæ, & quæ alias non sit debita. Hoc enim vniuersaliter locum habet, vt supponit aliqua obligatio, si independentes ab ipsa promittatur eadem materia eisdem personæ contrahatur novæ obligatio. Et proinde tempest, quando adest obligatio audiendi plures missas, cadit sub obligatione multiplex assistentia.

Ad fundamentum 10 oppositum resp. Audiri quidem tres missas, sed vnica assistentia, quæ proinde

non adæquat obligationem, quæ est de simplici assistentia, quia cadit directè supra assistentiam ad quam obligat & idè debet multiplicari, sicut multiplicatur obligatio. Hinc autem fit, quod distinctio temporis cadit indirectè sub obligatione, quatenus scilicet non possunt exhiberi plures assistentia, nisi distinctis temporibus exhibeantur. Similiter etiam valde interest, an huiusmodi obligationes voico an pluribus actibus impleantur, quia si vnicò adeo impletur, verè non impletur, quia non exhibetur id, quod ab ipsis exigitur, & idè est necessarius multiplicatio actuum, ut constet ex dictis.

Q V Æ S T I O 1292.

An qui non potest integram Missam audire, teneatur audire partem, quam potest.

S Y M M A.

- 1 Potens audire Missam, licet sine parte non notabili, teneatur audire.
- 2 Potens audire tantum partem Missæ an teneatur audire & num. seq.
- 4 Quando salvatur ratio finalis præcepti, habet locum etiam præceptum.
- 3 Qui potest assistere Missæ solum usque ad consecrationem, an teneatur assistere.
- 6 Quid si potest assistere usque ad consecrationem inclusivè.
- 7 Accedens prope consecrationem teneatur audire missam quæ superest.
- 8 Quid si accedens facta consecratione, nec possit aliam Missam audire.
- 9 Facta consecratione duras adhuc sacrificium super altari, & aliqua reliquia causa finalis præcepti. Quando duras reliquia causa finalis duras est factus.
- 10 Potens assistere toti Missæ præterquam consecrationem, teneatur assistere.

Supponendum est tamquam certum. Quod si possit audire Missam omnia tantum aliqua parte non notabili, siue ratione quantitatis, siue ratione substantialitatis, teneatur audire ut supponunt cõmuniter Doctores, præsertim infra citandi. Quia tunc potest implere præceptum; in tantum enim excusetur, in quantum audiendo non implet præceptum; quia scilicet non audiret partem notabilem; unde cum cesset hæc ratio, manet firma obligatio. Unde solum difficultas est, quando non potest audire aliquam partem, quam si voluntarie non audiret, non satisfaceret præcepto.

- 1 Non conveniunt autem inter se Doctores. Vnde Molseus *part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 47.* docet eum, qui non potest audire integram Missam, nec etiam teneri audire partem. Et idem videtur tenere Io. Sanchez, in *selekt. de sacram. disp. 15. num. 5.* dum vult, eum qui potest audire Missam à consecratione usque ad finem, non teneri audire. Fundamentum est. Quia præceptum est de audienda Missa tamquam de re individua, non autem de audienda parte Missæ. Dum tamen admittant, quod omittens audire partem non notabilem, satisfaciatur adhuc præcepto, oportet quod intelligant, quod tunc solum non teneatur audire, quando non possent audire partem notabilem.

Secunda sententia vult teneri audire, quamvis partem notabilem non possent audire, licet Doctores huius sententia non conveniant quæ parte censita adhuc vigeat præceptum. Ita Suarez *disp. 88. de Eucharist. sect. 2.* Sanchez *lib. 1. sum. cap. 15. num. 6. & lib. 7. consil. moral. cap. 2. dub. 46.* Bonac. *disp. 2. de peccatis quæst. 8. pun. 1.* Lugo *disp. 2. de Eucharist. sect. 1. num. 6. 10.* Escobar. *De utroque foro tom. 1. art. 4. §. 5. num. 127.* Laiman. *lib. 2. Theol. moral. tract. 4. cap. 39. num. 6.* Machad. *tom. 1. lib. 4. part. 4. tract. 1. docum. 1. num. 8.* Aueria *quæst. 11. de Eucharist. sect. 19. vers. si quis vero.* Leander in *præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. q. 61; 62. & 63.* Francis. Lugo *lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 6. num. 70. & 71.* Garzia in *sum. tract. 4. definit. 4. num. 11. & 12.*

Dicendum est. Qui non potest assistere toti Missæ, teneri assistere illi parti, cui potest, dummodo in hac parte includatur consecratio. Ratio est. Quia quamvis obligatio sit de audienda integra Missa, quia tamen ratio imponendi obligationem est oblatio sacrificii, ut fideles scilicet assistant tali oblationi; idè quando solatur ratio finalis præcepti, habet locum etiam præceptum, quia tunc adest materia legis implendæ, & præstari potest, quod exigitur à lege, ob suum finem consequendum. Ratio enim cum sit anima legis. Cum oratio. ff. De bon. demonstr. & l. siervo. ff. De leg. Ita etiam facit vigere legem, seu præceptum, ut quæ adè obligare, ubi ipsa repetitur. Ergo quando in parte Missæ quæ sola audiri potest, includitur consecratio, quia tunc habetur finis præcepti, nempe cooperari posse oblationi sacrificii, viget etiam obligatio præcepti. Et hoc dicendum est etiam de consumptione iuxta illorum opinionem qui volunt essentiam sacrificii in ipsa consistere.

Ex dictis autem loquens potest solutio obligationum difficultatum, quarum prima est. An qui potest assistere Missæ ad summum usque ad consecrationem excluditur; teneatur assistere. Afferunt Bonac. *disp. 2. de peccatis quæst. 8. num. 8. vers. Ego verò.* Sanchez *lib. 2. de Eucharist. quæst. 393.* sed oppositum, tenendum est, ut tradunt Io. Sanchez in *selekt. de sacram. disp. 15. num. 5.* Lugo *Card. disp. 2. de Eucharist. sect. 1. num. 6. 10.* Escobar *de utroque foro art. 4. §. 5. num. 127.* Leander in *præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. q. 61. vers. sed probabilius.* Nam vique ad consecrationem excluditur, non adest oblatio sacrificii, unde qui assisteret, non assisteret sacrificio, nec illi cooperaretur, unde non oblietaret finem præcepti, & idè cessante sine cessaret etiam obligatio præcepti. Adde *§. Quamvis ff. de iure par. & l. si mortuus §. Praescriptio ff. Ad leg. l. de adul. & l. in omni ff. de adoptione.* & notant Bar. ibidem Tiraque. *tract. cessante causa par. 1. num. 11.* Euerard. in *Topica iur. loca. 81.*

Contra tamen, si posset assistere usque ad consecrationem inclusivè, teneatur assistere, ut notant Sanchez *lib. 1. sum. cap. 15. num. 6.* Suarez *disp. 88. de Eucharist. sect. 2.* Leander in *præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 61. vers. sciet tamen.* Nam dum potest assistere consecrationi, cum in ea fiat oblatio sacrificii, oblietetur per assistentiam finis præcepti nempe cooperandi sacrificio, & idè durante ratione finali præcepti, viget adhuc obligatio eiusdem præcepti.

Secundæ inferitur contra Io. Sanchez in *selekt. de sacram. disp. 15. num. 5.* Molseus *part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 47.* eum, qui accedit prope consecrationem teneri audire partem Missæ quæ superest si non possit aliam audire, ut tradunt Sanchez *lib. 1. sum. cap. 15. num. 6. & lib. 7. consil. moral. cap. 2. dub. 47.* Lugo *Cardinal. disp. 2. de Eucharist. sect. 1. num. 6.* Machad. *tom. 1. lib. 4. part. 4. tract. 1. docum. 1. num. 8.* Suarez *disp. 88. de Eucharist. sect. 2.* Natus de Orat. *cap. 21. num. 17.* Francis. Lugo *lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 6. num. 70.* Nam potest assistere

testi assistere illi parti in qua adest sacrificium secundum substantiam, atque adeo obtinere finem præcepti. Unde cum manet in suo vigore, Ratio finalis præcepti maneat etiam eiusdem obligatio.

Teret infertur quid dicendum, quando quis accedit facta consecratione, & non possit aliam Missam audire. Certum est enim, et notat etiam Leander mox citandus, quod supposita illa opinione, quod essentia consecrationis consistat in consumptione tenetur assistere, quia assisteret oblationi sacrificij, & ipsi cooperaretur, unde obtineretur finis præcepti. Supposito tamen, ut dictum est suo loco, quod essentia sacrificij consistat in consecratione, non tenetur assistere tradunt Lugo Cardin. disp. 22. de Eucharist. sect. 6. num. 6. Leander in præcepti. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 63. vel. sed probabiliter. Auerla quæst. 11. de Eucharist. sect. 19. vel. si quis vera. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 6. num. 71. Quia qui non adest tempore consecrationis, non offert sacrificium simul cum sacerdote, obligatio autem est ad offerendum sacrificium simul cum sacerdote: unde in Pasce te si incidit festum, non adest obligatio assistendi, quia non offert sacrificium.

Vetum existimo, quod adhuc teneatur assistere, nam quomodo sit transacta actio sacrificij, certum est, quod durat super altari sacrificium usque ad consumptionem, ita ut consumptum sit pars substantialis sacrificij, & proinde qui post consecrationem assistit parti sacrificij, assistit, cum ergo possit partialiter assistere sacrificio secundum substantiam, non cessat omnino finis præcepti, qui est, quod assistentes suo modo cooperentur sacrificio per assistentiam, quod tunc præstant, quia cooperatio durat, quandiu durat sacrificium. Dum autem non cessat ad quas ratio finalis præcepti, sed remanent aliquæ reliquæ ipsius, neque enim cessat obligatio præcepti, lex dicitur, ff. de vulg. substit. &c. l. unius. §. servus ff. de quæst. & l. 2. ff. Ret. amov. & notat Manica cum Batt. de sacri lib. 1. m. 12. num. 58. Battazol. lib. 1. consil. 47. num. 63. Enerat in Topica iur. loco de esset. rat. in fine. Neque obstat, quod finis præcepti sit, quod assistens offerat sacrificium simul cum sacerdote, quia hoc non intelligitur de sola actione oblationis, sed de cooperatione, ad totum sacrificium, quod coniungit, quandiu durat sacrificium secundum esse substantiale, iud. dum assistit durante adhuc sacrificio secundum substantiam, etiam sit aliquo modo ad participandum in oblatione, quia adhuc durat oblatio in tuo termino, quousque consumatur: & proinde aliquo modo dicitur offerre sacrificium simul cum sacerdote.

Quarto infertur contra Logon. Cardinal. disp. 2. de Eucharist. sect. 2. num. 6. Francisc. Lugon. lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 6. num. 73. Quod si daretur casus, in quo quis possit assistere auri Missæ, priusquam consecrationem, teneatur assistere, ut docet Auerla q. 11. de Eucharist. sect. 19. vel. si quis vera. Non quidem quia tenetur assistere etiam ob divinas laudes, & præceptum putat Auerla. Quia si desisset substantia sacrificij, nulla adesset obligatio assistendi, quia præceptum non obligat assistere divinis laudibus, & precibus ratione ipsarum, sed solum tanquam accessoria ratione sacrificij, in culis oblatione recitantur. Sed quia adhuc potest assistere sacrificio quoad substantiam, cum daretur ad consumptionem.

Q V A S T I O 1293.

An, qui non audit integram Missam, teneatur supplere, quod omisit.

S V M M A.

- 1 Qui non audit partem notabilem tenetur aliam Missam audire.
- 2 Qui non audit partem Missæ non notabilem voluntarie, peccat venialiter.
- 3 Si non audiat partem non notabilem, an supplenda sit, non, seq.
- 4 Pars unius Missæ non potest supplere pro parte alterius.
- 5 Nec etiam quoad cultum quem deferunt audienti.
- 6 Præceptum adimpletum secundum substantiam non tenet amplius.

Certum est. Quod qui omittit audire partem notabilem, tenetur supplere, quando potest, si videlicet celebranda sit alia Missa, quia audiendo primum non satisfecit præcepto, & si voluntarie omisit peccavit mortaliter, quia noluit implere præceptum, sicut Ecclesia exigit impleri, si veto involuntarie excusatur à peccato, licet non impleat præceptum, vel inter alios notant Filliuc. tract. 5. num. 205. Suarez disp. 28. de Eucharist. sect. 2. vel. sed quæres. Facundez præcepti. 1. Eccles. lib. 2. cap. 6. num. 16. Leander in præcepti. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 64. si enim cum possit omittit supplere, peccaret mortaliter, quia cum non implegerit præceptum audiendo Missam integram, tenetur adhuc obligatio, & ideo nollet complere præceptum cum posset.

Si vero pars omissa non sit notabilis, si voluntarie fuit omissa certum est, quod peccatum fuit venialiter, quia in quocunque præcepto omisso materialis est, ea que cadit sub præcepto, coordinatur peccatum veniale. Si vero involuntarie fuit omissa, neque adfuit peccatum veniale, quia, ubi non est voluntarium nec etiam adest peccatum. Si autem posset supplere pars omissa, dubitatur, an sit supplenda, ut videtur veniale peccatum, audiendo quod omissum fuit de alia Missa.

Prima sententia asserit teneri audire partem omissam assistendo alteri Missæ, dum pars omissa celebratur, ut videtur peccatum veniale. Ita tenere debent, qui docent, Missam auditam posse per partes à diversis celebrantibus, & interminis id tradunt Leander in præcepti. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 63. vel. sed probabiliter Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 7. num. 81. vel. Quæres confer. Fundamentum est, quia satisfactio præcepti fuit in aliquo levi deficiente. Ergo sub peccato veniali tenetur supplere hunc defectum.

Secunda sententia negat, teneri supplere. Ita Suarez disp. 28. de Eucharist. sect. 2. vel. sed quæres Filliuc. tract. 5. cap. 7. num. 205. Facundez præcepti. 1. Eccles. lib. 2. cap. 6. num. 16. Et ita tenetur sentire omnes, qui volunt, non posse audiri Missam per partes à pluribus celebrantibus, si enim voluntarie omisit partem leviem, iam peccavit. Si vero involuntarie excusatur à peccato.

Dicendum est. Qui omisit audire partem Missæ non notabilem, non tenetur supplere audiendo illam partem ex alia Missa. Ratio est. Quia non potest supplere, quantumvis aadiat. Ergo nec tenetur, quia non obligatur ad ea, quæ nobis sunt impossibilia. Anteced. bonæ ex dictis in superioribus, quia pars, quam audit ex alia Missa, non componeret cum Missa, cuius

V V V 2 partem

partem omisit audire in ratione sacrificij ritualis. Ergo nec etiam assistentia respectu illius partis componeret cum præcedenti assistentia respectu prioris Missæ atque adeo non suppleret defectus ipsius Assistentia enim dicitur relative ad celebrationem Missæ: & ideo est perfecta, vel deficiens, prout coexistit toti vel non toti Missæ; per id autem, quod quis assistit parti alterius Missæ, nonquam sit, quod, prior assistentia sit respectu integre Missæ.

- 6 Dices. cultum divinum, qui fuit omisus in auditione prioris Missæ. Verum hoc dici non potest. Quia cultus, qui exhibetur Deo in assistendo sacrificio consistit in cooperatione ad sacrificium. Si autem semel assistentia est imperfecta, & deficiens, cooperatio quoque est huiusmodi: Ergo non perhibetur per assistentiam ad partem alterius sacrificij, quia hæc assistentia non ita venit cum priori assistentia, ut faciat eam evadere integram respectu sui sacrificij. Ergo neque supplebitur defectus cultus, qui semper situm habet, quod prior cultus sit imperfecto modo exhibitus, cum non se extendat ad totam integram Missam sicut ex vi præcepti debeat extendi.

- 7 Dices. 2. Cum præceptum non fuerit integrè adimplendum adhuc vtgere obligationem ipsius supplendi, quod omisus est. Sed neque hoc dici potest. Quia non potest vtgere tota obligatio præcepti cum secundum substantiam adimpletum sit, nam vt communiter docent omisso partis non notabili non impedit, quin impleatur præceptum. Nec etiam vtgere potest secundum obligationem leuem ad supplendum, quia obligatio præcepti est vna, & eadem, atque gravis. Deinde quia, cum non possit perfici quod debet in auditione prioris Missæ etiam potest aliquo modo obligatio præcepti vtgere ad perficiendum.

QVÆSTIO 1294.

An simulcum die extinguatur obligatio audiendi Missam.

S V M M A.

- 1 Præceptum audiendi Missam est affixum diei.
- 2 Cum die extinguatur eius obligatio.
- 3 Et cur.
- 4 Translate festo non transferatur præceptum audiendi Missam.
- 5 Qui non audit Missam, non tenetur loco illius esse quid prestare.
- 6 Violentibus præceptum audiendi Missam non est imposita aliqua poena. Negativa remanens probata, si contrarium non probetur.

1 **P**ræceptum audiendi Missam esse affixum diei, constat non solum ex verbis præcepti, quibus obligatio, que imponitur, conceptus determinata ad dies certos, nempe festivos, & iustificandos, sed etiam ex praxi fidei, qui ita accipiunt, & observant præceptum. Ex proinde observantia ipsius non potest anticipari, nec postponi sed exhibenda est in diebus præceptis, vt notant communiter Doctores præsertim infractando. Solum argo difficultas est an si uno observetur præceptum die præscripto, valere voluntaria, vel ob aliqd impedimentum, remaneat obligatio audiendi Missam altero die, an vero extinguatur.

- 2 Dicendum est. Præceptum audiendi Missam, ita esse affixum diei, vt cum diei omnis extinguatur eius obligatio.

ria. Ita Navar. in cap. Quando, not. 3. num. 18. Medina C. de erat. quæst. de Hor. canon. terran. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 5. vers. Tertium dubium. Lescelma part. 1. sum. tract. de Eucharist. concl. 15. Dicitur de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 4. n. 55. Candid. tom. 2. dispensat. 14. art. 28. dub. 25. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 2. tom. 18. Garzia in sum. tract. 4. disp. 1. dub. 1. num. 4. Fasti. lib. 2. de Euchar. quæst. 395. Fillius tract. 5. num. 219. Franzel. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 13. num. 4. Metc. de sacram. cap. 14. quæst. 83. art. 6. dub. 4. post. 3. resp. vers. not. 9. Bonac. disp. de sacram. quæst. ult. par. ult. num. 16. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. dispensat. 1. quæst. 79.

Ratio est. Quia ex vi præceptorum non tenemur ad aliquid aliud præter id, quod per ipsa iniungitur, & si exhibetur aliquid, quod non iniungitur, non per hoc satisficit præcepto. Præceptum autem audiendi Missam non iniungit quicquam aliud, quos auditionem Missæ io talis est, non autem in alio & ideo, si non audierit die designato per præceptum exiungitur obligatio, quia hoc est commune omnibus præceptis, quæ sunt actione temporis, vt oon obligent, nisi pro illo tempore, cui affixa sunt, & constat etiam ex communi praxi.

Ex quibus inferitur. Quod si festum transferatur in alium diem, non per hoc transferatur præceptum audiendi Missam vt docent communiter præsertim Suarez. tom. 1. de Relig. lib. 2. de dieb. fest. cap. 3. in fine. Mulier. part. 1. sum. tract. 5. cap. 17. num. 41. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. dispensat. 2. quæst. 70. Et constat etiam ex praxi. Ecclesiarum communiter enim servatur præceptum eodem die, quo occurrat festum. Translatio coim coarctatur tantum ad celebrationem officij diuini, quatenus complectitur horas canonicas, & celebrationem Missæ conformia officio: oon autem se extendit ad sanctificationem diei, & consequenter nec etiam auditionem Missæ, in qua præcipue consistit sanctificatio.

Secundò inferitur contra Otaz. in 4. dist. 9. quæst. 2. art. 2. Angelum verbo. Festus. num. 41. Eum, qui non audit Missam, quando tenetur, etiam si habeat legitimam causam non audiendi, non tenetur loco illius ad aliquas preces aut ad aliquod aliqd præstandum, vt communiter docent Azor part. 1. sum. lib. 7. cap. 7. quæst. 14. Navar. cap. 21. manual. num. 7. Suarez. disp. 88. de Eucharist. sect. 6. vers. sed inquiri. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 13. Fillius tract. 5. cap. 7. in fine. Bonac. disp. 4. de Eucharist. quæst. ult. par. ult. num. 16. Trullench. lib. 3. in decal. cap. 1. dub. 7. num. 14. Ratio est manifesta. Quia per præceptum iniungitur tantum sola Missæ auditi. Quando autem præceptum est de re certa, & determinata, si non adimpletus, cum possit in re illa certa, absolute violatus. Si ex legitima causa excusatus, ad nihil aliud tenetur, quia nihil aliud iniungitur. Sed præceptum coarctatum est ad illam certam materiam.

Tertiò inferitur. Transgredientibus præceptum audiendi Missam nullam à iure esse impositam poenam vt notant etiam Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. var. Vltimo inquiri post. Fillius tract. 5. cap. 7. num. 210. Trullench. lib. 3. in decal. cap. 1. dub. 7. num. 10. Garzia in sum. tract. 4. disp. 1. dub. 2. num. 3. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 71. Nam non spectitur talis poena expressa in iure unde de hac negatiam constat ex resolutione iuris. Vnde sufficit, quod contrarium non probetur iuxta l. 1. C. de probat. & ootat. Gloss. in l. 1. verba. Compellere. C. de iura emptij. Ripa in l. Ex folio 5. si quis rogatus. num. 70. ff. Ad Trebel. Cephal. consil. 377. num. 11. verba 4. Heculan. de probat. negat. num. 70. Et quamvis

quamvis in Cap. *Missa de consecrat. disp. 1.* dicatur, quod discentes ante benedictionem publicè ab Episcopo confundantur, hoc est reprehenduntur, non tamen est pena imposita non audientibus missam sed audientibus, & discentibus ante benedictionem, pena autem vultus delicti non extenditur ad aliud.

QVÆSTIO. 1295.

An violans præceptum audiendi Missam committat duplex peccatum.

S Y M M A.

- 1 Non audiens Missam commissum vnicum tantum peccatum.
- 2 Quod si concurrat duplex præceptum, & non sequ.
- 3 Duo præcepta audiendi Missam concurrentia tollunt in vnum.
- 4 Et idem impletur vnicæ auditione Missæ.
- 5 Duplex præceptum audiendi Missam concurrentia habet idem motum.
- 6 Vnum & præceptum habent diuersa motiva.
- 7 Franciscanus cur committens duplex peccatum violens quod cadit sub voto, & sub præcepto.
- 8 Occidens duas eodem iure cur committit duplex peccatum.
- 9 Præcepta quando multiplicentur numero.
- 10 In confessione an explicandum, quod non sit audiri Missa obligante duplici præcepto.
- 11 Causa non multiplicat peccatum in omittenda auditione Missæ.

Supponendum est. Quod quamvis omittens audire, quando ex præcepto est audienda, videatur, multiplicare peccatum committere, quatenus scilicet violat præceptum Ecclesiæ, & etiam præceptum tertium diuini decalogi. Reuera tamen committit vnicum tantum peccatum, vel specialiter notat etiam Faustus lib. 1. de Eucharist. quæst. 390. Nam præceptum Ecclesiæ de audienda Missa est superadditum præcepto diuino de sanctificandis festis, quia quatenus diuini est, non importat obligationem determinatam audiendi missam, sed hæc obligatio est superaddita ab Ecclesiâ, & idem eius præceptum tantum violatur, non præceptum diuinum, & consequenter vnicum tantum peccatum committitur difficultas autem est, an sit duplex peccatum non audire missam, quando conuenit duplex præceptum Ecclesiæ, vt in die dominicæ incidat festum, in quo ex præcepto missa audienda sit.

Prima sententia asserit, committi duplex peccatum. Ita ij, qui generaliter tenent, quod concurrente duplici præcepto, si videtur, committatur duplex peccatum. Nauar. cap. 11. manual. num. 4. ver. Ex quo colligitur responsio. Lopez. part. 1. Institut. cap. 29. ver. Tercio die. Rodriguez tom. 1. sum. cap. 23. num. 3. in. 1. edit. Coninch. de sacrament. disp. 7. de integrit. confess. dub. 6. num. 47. Fundamentum est. Quia violatur duplex præceptum habens diuersum finem, nam vnum tendit in honorem diei Dominicæ, & alterum in honorem sancti, cuius memoria collatur, & utique finis est sufficiens solum pro inducenda obligatione sub mortali. Peccata autem multiplicentur ad multiplicationem rationis præcipiendi. Confit. Est duplex peccatum, si teneatur præceptum Ecclesiæ, & voto. Et duplex peccatum committit Franciscanus, qui non ieiunat, quando simul tene-

tur ex præcepto Ecclesiæ, & Regule. Confit. 1. Qui duos eodem iure interficit, committit duplex peccatum, licet tantum peccet contra eandem virtutem iustitiæ.

Secunda sententia asserit, committi vnicum tantum peccatum. Ita Henricus lib. 5. sum. cap. 5. num. 6. Ledesma part. 1. sum. tract. de panis cap. 19. ver. A esse danda. mi. pariter. Suarez disp. 22. de panis sect. 4. num. 23. Valquez t. 2. disp. 98. num. 8. Sanchez lib. 9. de matrimon. disp. 15. num. 6. Faustus libro 1. de Eucharist. quæst. 391. Facundus præcept. 1. Ecclesiæ lib. 2. cap. 4. n. 5. Azor. part. 1. lib. 4. cap. 4. quæst. 6. Nugn. 3. part. quæst. 9. de panis. art. 1. dub. 3. Garcia in sum. tract. 4. difficult. 1. dub. 2. num. 4. Catdin. tom. 1. disput. 24. art. 23. dub. 43. Leander de sacrament. disp. 8. de panis §. 2. quæst. 7.

Dicendum est. Non audire missam, quando in die Dominicæ incidit aliud festum committere vnicum tantum peccatum. Ratio est. Quia quamvis concurrat duplex præceptum, coincidit tamen in vnum, ita vt sit tantum duplex materialiter. Ergo dum non auditur Missa, committitur vnicum tantum peccatum, quia non multiplicatur peccatum, nisi multiplicetur præceptum formaliter, quod violatur, nam sola multiplicatio materialis præcepti non multiplicat deformitatem, atque adeo nec peccatum. Quod illa duo præcepta coalescant in vnum formaliter, & tan vnum sint duo materialiter, ex eo deducitur. Quod materia, quæ cadit sub præcepto vtroque est tantum vna numero, nam, vt concedunt communiter non adest obligatio, audiendi plures Missæ, & constat etiam ex communi praxi Ecclesiæ, quæ declarat, fideles ad vnicam tantum obligari. Rursus vnum etiam, & idem est motiui præcipiendi auditionem Missæ, nempe satisfactio ieiunium diei, per cooperationem ad offerendum sacrificium, siquidem talis cooperatio instituta ab Ecclesiâ pro sanctificatione diei, exigit tantum ex vi virtutis præcepti, vt tali pacto remaneat dies sanctificatus.

Confit. Vel ista præcepta in præcipiendi auditione missæ se habent per modum vnius, vel per modum plurium. Si primum. Ergo inducunt tantum vnam, & eisdem obligationem, & consequenter non audiendo violatur vna, & eisdem obligatio numero, & committitur vnum tantum peccatum. Si secundum. Ergo inducunt duplicem. Ergo non extinguerentur obligationes per auditionem vnius Missæ, quia vnaqueque exigeret extingui propria solutione sibi correspondente. Quod tamen est contra praxim. Et proinde cum coincident in re præcepta, in motiui præcipiendi, eodem pacto res se habet, ac si idem superior his præcipere eandem actionem, nam qui præcepta illa non seruaret, vnicum solum peccatum committeret quia præcepta se haberent per modum vnius.

Ad fundamentum in oppositum respond. Violari quidem duplex præceptum, sed quod se habet per modum vnius, eo, quod est ex eodem motiui. Vnde negatur adest diuersa ratio præcipiendi. Quia ratio proxima, seu motiui præcipiendi est sanctificatio vnius, & eiusdem diei. Secundum institutionem Ecclesiæ, temota autem est cultus diuinus. Cum autem dicitur, quod vnum respicit honorem diei, & alterum honorem sancti. Resp. quod honor diei non est aliud, quam sanctificatio ipsius, quæ intenditur per vtrumque præceptum: honor verò sancti intenditur consequentiæ ad sanctificationem diei, & cum subordinatione ad honorem Dei, quia intenditur, quod honoretur Deus in suis sanctis. Vnde cum honor sancti communiceat cum honore Dei, & honor diei, vtrumque præceptum tendit ad eandem finem.

7 Ad Constat. resp. Præceptum, & votum obligare per modum plurimum, & ex diversis motibus speciei unde inducunt obligationem diversæ rationis, licet respectu eundem rei, & consequenter duo non impediunt obligationem, inducitur in ommissione duplex deformitas specie opposita utrique motui, & ex hac confurgit duplex peccatum. Item e. iam contingit, quando Franciscanus frangit ieiunium, quod cadit sub obligatione ex præcepto pro Ecclesia, & ex Regula: tunc præcepta habent per modum plurimum, & procedunt ex diversis motibus. Nam vnum est præceptum Ecclesiæ, habens pro motivo virtutem temperantiæ; alterum est præceptum religionis habens pro motivo tendentiam ad statum perfectionis, pro qua eligitur tale medium voto continentium. Et idcirco non observatur ieiunium confurgit duplex de foris specie, atque duplex peccatum, altera contra temperantiæ, & altera contra tendentiam ad perfectionem; & votum quo ipsa confirmatur. Vnde peccari contra duplicem virtutem notat etiam Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 15. num. 6. Valquez 1.2. disp. 98. num. 8. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 4. num. 9.

8 Ad 3. confirmat. Tum qui eodem idcirco duos interficit, committere duplex peccatum, quia violat duplex præceptum omnino. Licet enim virtutisque homicidium sit contra iustitiam, atque omnia præcepta sunt distincta, nec coalescunt in vnum, & motui licet sit eadem specie, est tamen distinctum numero, ratio ne epim iustitia tenetur nulli-dammum inferre: & idcirco, quando pluribus infertur, licet eodem actu, violantur distincte obligationes iustitiæ, quæ etiam distinctas personarum confluent, & idcirco distincta peccata committuntur. Vnde illa actio occidendi plures eodem idcirco, quomodo sit vna physice, & materialiter, est tamen multiplex formaliter, & in genere moris, & idcirco fundat distinctam malitiam.

9 Ex quo fit, quod si aliqua actio prohibeatur à duplici superiori, quia sit graviter nociva pluribus; ita tamen ut unus superior prohibeat, quia sit nociva uni, & alter quia sit nociva alteri illorum præcepta, quomodo solo numero distincta, non coalescant in vnum, sed per modum plurimum obligabunt, quia non solum prohibent distinctum materiam motui, sed etiam, quia procedunt ex distincto numero motui, cum vnum procedat ex motivo vitandi damnum vnius personæ, & alterum ex motivo vitandi damnum alterius personæ: & idcirco tunc violatio præceptorum inferret distinctum peccatum, iuxta ea quæ tradunt Nauar. in manual. cap. 6. num. 4. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 15. num. 6. Coninch, de Sacramentis, disp. 7. de integrit. confess. dub. 6. num. 4. 6.

10 Ex his inferitur. Quod in confessione non sit necessarium explicandum, quod sit omnia auditio Missæ in festo, in quo concurrerat duplex præceptum, nam non multiplicatur peccatum ut constat ex modo dictis. Nec etiam coangitur aliqua circumstantia, quæ variat speciem: quia utrumque præceptum est in eodem ordine, & ex eodem motivo; & si esset sufficiens ad inferendum talem circumstantiam, esset etiam sufficiens ad inferendum distinctum peccatum. Nec confurgit etiam circumstantia aggravans inter eandem speciem, ut proinde deberet explicari, si tales circumstantiæ esset explicandæ, quia materia præcepti remanet eadem: sicut etiam motiva; nec aliunde confurgere potest circumstantia aliqua aggravans.

11 Secundum inferitur cum Zupel. 1.2. qu. 71. art. 5. disp. 4. conclus. 1. & 2. Medina eod. art. Valquez disp. 93. cap. 2. Azor part. 1. lib. 4. cap. 2. quæst. 5. Tanoer. tom. 2. sem. disp. 4. quæ. 4. dub. 2. num. 10. Omissionem audire

Missam ex aliqua causa, quæ secundum se peccatum non sit, non committere, nisi vnum, & idem peccatum, quod committeret, si ex nulla causa omitteret auditionem Missæ. Siquidem illa causa inducit eandem malitiam numero, quomodo importat omisso. Et idcirco in confessione non erit explicanda causa, ob quam Missa est omissa. Secus tamen erit, si causa in se contineat speciale peccatum; nam tunc hoc peccatum interveniet vitæ peccatum omissionis, & proinde erit explicandum in confessione. Quia tamen vnum est causa omissionis Missæ, ut peccatum est sed ut avertit impedimentum, nec influit in omissionem speciale malitiam, idcirco non erit necessarium in confessione explicare quod vnum peccatum sit causa alterius sed sufficit explicare utrumque tanquam peccata disparata.

Q V Æ S T I O 1296.

An descendens à loco ubi tenetur audire Missam perveniens ad locum, ubi non tenetur, teneatur prævenire audiendo ante discessum.

S V M M A.

- 1 Permanens usque ad meridiem in loco, ubi obligat præceptum tenetur audire.
- 2 Quid si ante meridiem egrediatur à loco, & nunc, itaque.
- 3 Si duo expectandum, non tenetur audire Missam.
- 4 Potest discedere antequam audiat, licet non esset expectandum.
- 5 Nec obligatio quoad ipsam est coarctata ad tempus, in quo ibi moratur.
- 6 Leges non decernunt de singulis casibus.
- 7 Quid non est expressum à lege non est indendum.
- 7 Discedens à loco ubi tenetur præceptum, & reuertens antequam speret, an illi subiiciatur de novo.
- 8 Præceptum affirmativum, quando sit implendum, ubi primo impleri potest.
- 9 Præceptum an impleri possit in loco, ubi non obligat. Quando verba Missæ sunt celebranda, obligatio audiendi an sit coarctata ad ipsam.

In hac difficultate autem est certum, quod si permanens sit usque ad meridiem in loco, in quo tenetur præceptum audiendi Missam, etiam intra eundem locum iter habent tenetur prævenire, & audire, ante quam discedat: & in hoc conveniunt omnes præsertim infracitandi. Nam toto tempore, quo durat obligatio, & in quo impleri potest, subiicitur eidem obligationi, nam in tantum potest non subiici, in quantum egrederetur e loco, in quo tenetur. Idcirco dum non assiluit Missæ, nec habet causam excusantem, ut supponitur, violat præceptum. Alterum autem est in controuersia, an scilicet, si ante meridiem egrediatur e loco, ubi tenetur obligatio, teneatur prævenire.

Prima sententia asserit teneri prævenire Ita Suarez tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 2. cap. 15. num. 10. Salas, disp. 24. de iurib. fell. 5. num. 65. Nauar. cap. 13. manual. num. 5. Rodriguez part. 1. sum. cap. 122. num. 1. Sà verbo. de festis. num. 9. Naldus ibid. num. 3. Lessius lib. 4. de iust. & iur. cap. 2. num. 56. Filliuc. tract. 27. num. 111. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 7. num. 13. qui tamen probabilios putat oppositum. Facundez part. 1. exam. Toris moral. cap. 7. Lopez part. 1. instrum. lib. 1. cap. 54. 5. Nec pec-

care Sage. lib. 7. Clauf. reg. cap. 3. num. 12. Pontius lib. 1. de matrim. cap. 7. §. 2. num. 14. & cap. 8. num. 6. Graf. part. 1. decif. lib. 2. cap. 35. num. 25. Ortia in fum. præcep. 1. §. 5. Trulench. lib. 3. in decal. cap. 1. dub. 3. num. 4. Leander in præcep. Eusef. tract. 1. diff. 3. quæst. 9. Garcia in fum. tract. 4. diff. 7. dub. vlt. num. 6. qui tamen num. 4. ponit taquam probabilem oppositam sententiam. Lubinus in fum. verbo. Festum. num. 1. Fundamentum est. Quia præceptum audiendi Missam est admativum obligans ad vnicum actum. Ergo impleri debet, quando potest si postea non adit via adimplendi. Confir. Si celebratur tantum vnica Missa in loco proprio, tenetur audire antequam exeat, quia obligatur & adeit commoditas. Ergo etiam si hoc celebrande plures Missæ vsque ad meridiem.

Secunda sententia dixerit, non teneri prius audire missam. Hanc sententiam vade probabilem putant Alesius, Salas, & Facundia num. præced. citati tam autem tradunt Sanchez lib. 5. de matrim. disp. 18. n. 21. fum. cap. 1. num. 3. & Banez disp. 4. de sacram. quæst. vlt. fum. 12. num. 15. 10. Sanchez an fest. 2. de sacram. disp. 5. §. 4. num. 19. Palau part. 1. oper. moral. tract. 1. diff. 1. fum. 14. num. 8. Balleus in Floribus, verbo. Festum. §. 3. num. 6. & verbo Missa §. 8. num. 10. Paulus lib. 1. de Eucharist. quæst. 38. a. ver. Ceterum Barbosa lib. 1. de iure Ecclesiæ. cap. 20. num. 52. Francis Logo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 1. n. 19. in fine Bald. lib. 5. Theol. moral. disp. 31. num. 1.

In hac difficultate conveniunt Doctores præsertim ex citatis pro priori sententia, Suarez, Trullench, & Leander. Quod si disculutus è loco vbi vrget præceptum audiendi missam, deberet expectare diu, donec missa celebraretur, vt proinde id afferret impedimentum, aut iterari, aut operibus secularibus, propter quæ excedenda discedit, non tenetur audire Sacram, quia habet iustam causam subtrahendi se obligationi præcepti: & idem potest discedere non expectata celebratione missæ. Si autem habeat commoditatem audiendi missam.

Dictendum est. *Possit discedere antequam audiat, si ante incidendum perueniat ad locum vbi præceptum non obligat.* Ratio est. Quia obligatio audiendi missam habet latitudinem temporis, in quo potest impleri, ita vt præceptum non obliget magis in hac, quam in illa hora, & proinde non peccet, qui discit oblationem, quousque locum habet adimplementum. Ergo, qui discedit à loco, vbi vrget præceptum non audita Missa, antequam exigeret tempus audiendi, non violat præceptum, sicuti illiusque non violasset, si mox discederet. Ergo neque postea violat, quia ex mutatione loci cessat obligatio præcepti. Neque enim dici potest: quod peccat mutando locum, Quia præceptum non obligat ad mutandum, nec quia se subtrahat obligationi, quia ex vi præcepti non tenetur se conservare, subiectionem vi coarctat ex dicendis.

Obijciunt. Obligationem audiendi Missam respectu ipsius esse coarctatam ad tempus, in quo manet in loco. Sed hoc dici non potest. Quia præceptum est idem respectu omnium. Ergo eius obligatio non potest esse magis coarctata respectu vnius, quam respectu alterius. Deinde, si maneret in loco obligatio non esset coarctata respectu ipsius. Ergo nec coarctatur ex eo, quod sit disculutus, quia talis coarctatio debet provenire à lege, à qua provenit obligatio. Non provenit autem. Tum quia leges non decernunt de singulis casibus. Iura §. de legib. Tum quia, cum non sit in præcepto expellendum, non est inducendum tantquam dispositum à lege. I. si servum. §. Non dixi. ff. de acquir. hered. §. l. 1. §. 1. ff. de Indul. & Cap. Inter. 2. de translat. Episcop.

Confir. Si discedit à loco, vbi tenetur audire missam, antequam audiat, & maneat per aliquod spatium in loco, vbi non tenetur audire, & postea mutato proposito redeat, vnde disculutus, vel subijciatur de nouo obligationi: vel non. Hoc secundum dici non, quia est de illo, & consequenter subiectus obligationibus localibus, & est in loco iuxta tempus adimplendi præceptum: & proinde tenebitur adimplere. Si ergo de nouo subijciatur obligationi, iam non erat obligatio audiendi Missam respectu ipsius coarctata ad permanentiam in loco aote disculutus. Rursum adhuc non peccavit non audiendo, & proinde nec etiam peccaret, si non reverteretur, quia per egressum se subtrahit obligationi.

Ad fundamentum in oppositum resp. Præceptum affirmativum ad summum esse implendum, quando prius impleri potest, quando postea non est superuentura via adimplendi, quando agitur de præcepto quod consequitur personam, & ulla superest via adimplendi. Quia tunc non cessat obligatio præcepti, sed tantum superuenit impedimentum; & idem debet anticipari adimpletio, locus autem, quando præceptum afficit tantum personam in ordine ad locum, & non sequitur ipsam, non est necessarium provenire oblationem, quia stante egressu è loco ex tunc cessat obligatio, non autem impeditur exequutio, cum obligatio non egredietur limites loci.

Ad confir. Neque in illu casu teneri audire; quia adhuc antequam egredietur, non expirat tempus audiendi, & quousque non expirat, non violatur præceptum. Nec obstat, quod sit extra locum, vbi obligat præceptum, nam præceptum potest impleri etiam extra locum vbi obligat, vt si in ciuitate, in qua obligat, adit locus exemptus, in quo non obliget, implebitur, si ibi audiat Missam, solum enim præceptum obligat ad audiendam Missam non autem ad audiendam in tali loco. Deinde est diuersa ratio, quia quando est celebranda vnica tantum Missa, quod ibi commorantes, obligatio remanet coarctata per accidens ad illam Missam ratione materie, circa quam adimplendum est, quia cum exequutio præcepti sit relativa ad celebrationem, exigit præceptum, quod se accommodet celebrationi. Quod rursus habet locum, supposito, quod quis nolit exire de loco ad audiendam Missam alibi, quia tunc solum haberet locum coarctatio.

QVÆSTIO 1297.

An liceat discedere à loco, vbi seruatur festum in eum finem, vt non adsit obligatio seruandi.

S V M M A.

1. Licet egredi à loco, vbi festum seruatur ab exercendis operibus secularibus.
2. Licet egredi à loco, vbi festum cellitur ex intentione non colendo, & nam seq. trans terminis parocchiarum debet.
3. Parit quisque vii iure proprio.
4. Intentione de non seruando præcepto, quando cessat obligatio, non est illicita.
5. Sole voluntas principis est in illa causa.
6. Cur possit quis se subtrahere ab obligatione iniuriamunicipalis.
7. Mens iure suo non facit fraudem.
8. Intentione se subtrahendi obligationi præcepti non est contra præceptum.

Notum

10 Bonum ad quod tendunt leges municipales non est necessarium &c.

Q Vando quis egreditur à loco ubi festum esset seruandum & consequenter missa audienda potest etiam habere intentionem discendendi, ut non teneatur audire Missam. Quod autem liceat egredi à tali loco ad exercenda opera familiaria, videtur in hoc omnes conuenire præsertim Lessius lib. 4. de iust. & iure cap. 1. dub. 3. num. 55. Nanus in manuali cap. 13. num. 5. Sotus tom. 1. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 13. num. 6. Sayr lib. 7. Class. reg. cap. 1. num. 12. Lopez part. 1. Infrat. cap. 52. Sanchez lib. 1. sum. cap. 12. num. 13. & lib. 3. de matrim. disp. 12. num. 1. Palus part. 1. oper. moral. tract. 3. disp. 1. pun. 24. §. 5. num. 4. Villalob. part. 1. sum. tract. 2. disp. 34. num. 2. Trulleuch. lib. 3. in decal. cap. 1. dub. 3. num. 4. Leander in præcept. Eccles. tract. 1. disp. 3. quæst. 7. & alij infratituli. Talis enim egressus nequæ sui natura est illicitus neque ex aliqua lege positua. Non ex natura sua, quia ex se non continet aliquid prohibidum quia est in facultate vniuersaliueque ire, quod vult, nisi illi obstat aliqua specialis prohibitio. Non ex aliqua lege positua, quia de hac non constat, & idèd dum non asseitur, sufficiens remanet exclusio. Non etiam ratione præcepti colendi festum, & audiendi Missam, quia ipse obligatio non egreditur limites propriæ maiestatis, quæ est sanctificatio festi cum auditu Missæ: & idèd non obligat ad non discendendum à loco. An autem liceat exire ex intentione non colendi festum, & consequenter non audiendi Missam.

Prima sententia asserit, non posse discendere ex hac intentione, sed tantum ex causa. Ita Syluester verbo. Ieiunium, quæst. 12. in fine. Lessius lib. 3. de iust. & iure cap. 2. dub. 3. num. 60. in fine. Laiman lib. 1. Theol. mor. tract. 4. cap. 11. num. 9. ver. secundo dicit. Rodriguez tom. 1. sum. cap. 12. num. 1. Sayr lib. 7. class. reg. cap. 7. num. 12. in fine. Rebel de iust. & iure part. 1. lib. 2. quæst. 7. §. 1. scilicet. 3. num. 16. Ledesma de Matrim. quæst. 45. art. 5. punct. 3. dub. 4. et conclus. 1. Et videtur in hanc partem inclinare Salas disp. 1. 4. de legib. scilicet. 5. num. 63. in fine. Fundamentum est. Quia dum non interuenit iusta causa, interuenit fraus, quæ nulli patrociniari debet cap. fides, de cap. ex tunc de rescriptis. Confirmatur quia talis intentio est directè contra præceptum, & proinde illicita. Confirmatur 2. Quia fine causa se subtrahere legi Ecclesiasticæ est tendere contra proprium bonum. ad quod ipsa ostenditur.

Secunda sententia asserit, est illicitum. Ita Suarez tom. 1. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 11. num. 4. Sanchez lib. 1. sum. cap. 12. num. 35. & lib. 3. de Matrim. disp. 12. num. 2. Bonac tom. 2. disp. 1. de legib. quæst. 1. punct. 6. num. 64. ver. Adde peccare facundem præcepti. 1. Eccles. lib. 1. cap. 7. num. 7. Pontius lib. 5. de Matrim. cap. 9. num. 4. Io. Sanchez in selectis de sacram. disp. 54. num. 10. Huet, talis de sacram. disp. 5. de Matrim. disp. 1. in fine. Coiminch disp. 27. dub. 1. num. 1. Ochagaria tract. 3. quæst. 8. num. 3. Palus part. 1. oper. moral. tract. 1. disp. 1. punct. 2. §. 5. num. 4. Filius, tract. 11. cap. 5. num. 110. & 111. Metol. tom. 1. Theol. mor. tract. 4. cap. 5. num. 103. Shilinus in sum. verbo. Ieiunium tract. 1. dicitur à Buedel quæst. 1. Theol. mor. lib. 3. disp. 1. num. 1. in fine. Barell. de leg. municip. disp. 1. §. 2. con. num. 8. Remig. tract. 3. sum. 4. §. 5. num. 11. Eleobat tom. 1. de vtroque foro art. 4. num. 103. Quintanaden de iust. cap. 8. num. 13. Leander in præcept. Eccles. tract. 1. disp. 3. quæst. 8. Roccosid in Praxi moral. part. 1. lib. 6. de leg. cap. 13. Garcia in sum. tract. 4. disp. 7. dub. 2. num. 2.

Dicendum est. Licetum esse discendere à loco, ubi viget præceptum de sanctificando aliquo festo in eum finem, ut discendens liber sit à præceptis. Ratio est. Quia præ-

ceptum obligat tantum commorantes in loco, non autem obligat ad commorandum in loco, quia non extendit obligationem ultra limites materie præceptæ. Ergo potest quisque vti iure suo, quod habet, & discedere ab illo loco, ut se subtrahat legitimo modo ab obligatione præcepti, nec in hoc facit alicui iniuriam: cum non sit alterius iniuria vti iure proprio. *Id est cui aqua, & denique Marcellus ff. de iur. & l. Qui iniuriarum §. l. qui ff. de iniuriis & cap. cum. Ecclesia ve l. Quia de elect.*

Nec obstat, quod id fiat ex intentione non seruandi præceptum. Quia hæc intentio non est illicita, neque enim tendit contra præceptum, quasi nolit illud seruare, dum obligat sed tendit contra obligationem, & tendit ad ipsum dissolueundum; & proinde est solum intentio de non seruando præcepto, quando cessasset obligare. Quod autem licet legitimo modo se subtrahere obligationi legis, satis constat, Quia licet petere dispensationem ab obsequio legis, per quam quis se subtrahit ab obligatione ipsius; alioquin si non liceret, se subtrahere ab obligatione discendo à loco, nec etiam liceret se subtrahere per dispensationem.

Dices. Sicut non licet se subtrahere ab obligatione legis, nisi ex rationabili causa per dispensationem: ita nec etiam discendo à loco, ubi obligat præceptum. Resp. dispensationem valere, & esse licitam, licet sit abique causa ex parte dispensati, dummodo sit ex rationabili motivo ex parte dispensantis iuxta ea, quæ dixi in Praxi de iniuriis de rescriptis §. 12. num. 13. & sequens. Quia tunc sola voluntas principis est iusta causa tanquam informata ratione iuxta ea, quæ notant Glof. civil. in l. Relegens ff. de panis, & Glof. eadem in cap. 6. de tempor. de elect. & de in cap. §. gratia, de rescriptis in 6. Mat. si singul. 330. Sanchez lib. 3. de Matrim. disp. 17. num. 2. Specul. de rescriptis §. 109. num. 17.

Deinde est diuersa ratio quoad præcepta iuris communis, & quoad præcepta iuris municipalis. Nam cum ius commune vbiq; obliget: & proinde obligatio semper sequatur personam non potest se subtrahere ab obligatione, sed necessarium est, quod per auctoritatem superioris dissoluatur. Hæc autem auctoritas requirit aliquam saltem ex parte dissoluentis, ut legitime procedat, quia non potest, nisi rationabiliter relaxare obligationem, quæ manet in suo vigore. At ius locale, cum non extendat suam obligationem extra limites loci, habet locum subtractionis ab ipsa absque aliqua illius diminutione aut relaxatione: & idèd cum non sit relaxanda per auctoritatem superioris, non requiritur causa ex parte subditi, nec ratio ex parte relaxantis: sed sufficit facultas, quam quisque habet manendi, & non manendi in tali loco.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ resp. Licet non interueniat aliqua specialis causa sufficere facultatem vti iure proprio; nam eo ipso, quod quis eo vitur, nec legit fraudem facit, quia tunc solum fraus locum habet, quando durat obligatio legis tunc facta facientis fraudem: nec alicui infert iniuriam iuxta Reg. l. Nullus ff. de regul. iur. ibi. Nullus videtur dolo facere, qui sua iure vitur & l. Quod & lex, §. l. tamen ff. de bon. libero ex lib. ibi. Dolo malo non videtur facere, qui suo iure vitur. Vnde non patrociniatur fraus, sed vniuersique ius protigitur.

Ad 2. confit. Illam intentionem non esse contra præceptum, quasi ad sit voluntas non seruandi præceptum, quatenus obliget, sed solum tendere ad subtrahendum personam ab obligatione legis, quatenus legitimo modo subtrahi potest. Alioquin etiam dici posset, quod petens dispensationem haberet intentionem contra præceptum, & proinde quod talis intentio esset illicita. Intentio Ergo non est il-

licita.

leita, cum habeat obiectum licitum, nempe id, quod licito modo procurari potest.

Ad 4. contr. resp. Quod si uoti, Qui non sunt de loco, possunt carere illo bono, ad quod municipales leges tendunt, ita etiam qui est de loco, quia non est bonum necessarium, quod sit necessarium pbeuand-um, Deinde bonum, ad quod ordinantur leges municipales est tantum bonum pro ijs, qui actualiter degent in loco, non autem pro ijs, qui sunt extra locum, etiam si alius sint de loco, quia non se extendunt ultra terminos loci, & proinde qui se subtrahit obligationi legis, non reddit contra proprium bonum, ad quod tenetur se ordinare.

Q V Æ S T I O. 1298.

An aduenas teneantur audire Missam, si reperiantur ubi speciale præceptum obligat.

S V M M A.

1. Aduenas an teneantur audire Missam in festo ex lege municipalibus, & non, seq.
2. Seruandus mos cuiusvisque Ecclesie.
3. Leges obligant solum subiectas iurisdictioni legislatoris.
4. Aduenas non subiacent iurisdictioni locali.
5. Qui morantur in loco obsequii domicilio an subiacent iuri municipalis.
6. Consecranda loci seruanda, ad tollendum scandalum.
7. Pars non semper conformari debet toti.
8. Aduenas non subiacent legibus loci ex eo, quod sint solati municipalibus propriis.
9. Alius equiuocum non est habitus ad inducendum consecrationem.
10. Consecranda non habet locum, nisi obseruantia sit uniformis.
11. Aduenas qui morantur in loco unde tenentur seruari festa.

Difficultas procedit seculo scandalo, & considerata natura legis municipalis, nam certum est, quod ad euitandum scandalum adesset obligatio audiendi missam, non ratione præcepti municipalis, sed ratione charitatis, quatenus obligat tollere scandalum. Prima autem sententia asserit, aduenas teneri seruari præceptum municipale de audienda Missa.

Ita ij, qui hociusmodi docent quoad omnia, quæ præcipiuntur per leges municipales. Abbas in *Cap. Consilium*, num. 6. de obseruat. iur. Felin. in *Cap. Quod Clerici*, de foro competens. Caxdus in *Clmro*, a. quæst. 5. de celebrat. Missar. Portius in §. sed & quod num. 26. Instit. De iure natur. Genu. & cindii Conatu. lib. 4. Parier cap. 20. num. 8. Maior in 4. diffini. 15. Nauar. cap. 13. manual. num. 5. vet. Inferior tercio. Rodriguez part. 1. cap. 122. num. 1. Lessius lib. 4. de test. & iure cap. 3. dub. 7. num. 10. Philart tom. 1. de offic. Sacerd. part. 2. lib. 3. cap. 13. vet. Est serie notandum. Suarez tom. 1. de relig. tract. 1. lib. 1. cap. 14. num. 8. & lib. 3. de leg. cap. 33. num. 3. Villalob. part. 1. sum. tract. 2. diffini. 33. num. 7. in fine verbo. Ieiunium, num. 1. Valquez 3. part. diff. 184 cap. 3. num. 28. Garf. part. 2. decif. lib. 2. cap. 17. num. 34. Ortiz in sum. cap. 18. num. 71. Pontius lib. 5. de matrim. cap. 7. §. 1. num. 6. Salas diff. 14. de legif. sect. 4. num. 41. vet. Alia opinio Maldet 12. quæst. 56. art. 5. §. de peregrinis. Mollet. part. 1. sum. tract. 10. cap. 4. num. 17. Io. à Cruce part. 1. de test. confirm. præcept. 3. art. 4. dub. 9. num. 6. Lubinus part. 1. sum. verbo. Festum, num. 2. Facun-
Tom. I. l.

dez præcept. 1. Eccles. lib. 1. cap. 8. num. 7. Baldet. part. 1. theol. moral. diff. 31. num. 4. Filliuc. tract. 17. num. 180. Palus part. 1. oper. moral. tract. 5. diff. 1. num. 24. §. 3. num. 2. Leander. in præcept. Eccles. tract. 1. diff. 3. quæst. 10. Garzia, in sum. tract. 9. diffini. 2. dub. 3. num. 2.

Fundamentum defumitur ex cap. Illa diff. 12. ubi dicitur, seruandum esse motem et usumque Ecclesie, ad quam quisque venit. Confirm. Quia aduenas ut para conformari debet toti communitati, cum ita exigatius naturale. Confirm. 2. Quia cum aduenas sint soluti à legibus proprii loci, debent subesse legibus loci, in quo reperiuntur. Confirm. 3. Quia consuetudo est introducta, ut seruent festa, & audiant Missam etiam aduenas, & Prælati ponunt contravenientes.

Secunda sententia negat teneri. Ita Palud. in 3. diff. 15. §. 4. art. 3. num. 14. Palus. diff. 8. p. 6. conclus. vet. At veri. Syluic. verba. Ieiunium, num. 7. vet. si autem transiet. Rotel num. 16. Medina Cod. de Ieiunio quæst. 96. art. 5. §. dubitatur præterea. Io. Medina. Cod. de Ieiunio, quæst. 10. init. Tulet. lib. 6. cap. 5. num. 3. Ledesma 2. part. 4. quæst. 17. art. 3. vet. Tertio dica. Rodriguez. 9. Regular. 68. art. 4. tom. 1. Angiel. in Florib. §. 4. de ieiun. diffini. 1. vet. Hinc peregrini. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 19. §. 4. Sayr. lib. 3. Cien. reg. cap. 4. num. 15. Auila de censur. part. 2. cap. 3. diff. 2. dub. 3. conclus. 5. vet. Circa conuol. Verga tom. 1. sum. cap. 14. de ieiunio. cap. 11. Sanchez lib. 3. de matrim. diff. 18. num. 7. vet. Quæritur ubi plures Canonisti enar. de lib. 1. sum. cap. 12. num. 38. Loimam lib. 1. Theol. moral. tract. 4. cap. 12. num. 4. Coninch. de sacram. g. 64. art. 4. dub. 2. Bonac diff. 1. de legib. §. 1. p. 6. num. 36. vet. Hoc posita. Reginal. lib. 4. Præf. feri. panis, cap. 12. n. 136. Filliuc. tract. 27. part. 2. cap. 6. num. 106. Girard. 1. 2. controuer. t. part. 1. diff. 9. sect. 4. num. 25. Io. Sanchez in stellat. de sacram. diff. 54. num. 11. Facunde præcept. 4. Eccles. lib. 1. cap. 7. num. 10. Gaspar. Hurtad diff. 5. de sacrific. miss. diffini. 1. vet. Aditimus Bonif. lib. 4. de iubil. cap. 18. num. 46. Gordon. lib. 6. theol. moral. §. 18. cap. 7. in fine. Trullench. lib. 1. de Decal. cap. 2. dub. 6. num. 3. Archiana in 1. part. decres. Cap. Illa, num. 4. diff. 12. Basilis de legi municipal. diff. 1. §. 3. num. 2. Martin. a S. Ioseph. tom. 1. moral. lib. 2. tract. 10. de ieiunio. §. Recessus, in Præf. tract. 6. de præcept. Eccles. lib. 3. cap. 8. num. 119. qui patitur loquuntur in terminis dictum festiuitatis pastim in terminis præcepti de ieiunio.

Dicendum est. Aduenas non teneri ad seruandus dies festos municipales & consignantes nec ad audiendam Missam. Hoc videtur concludi ex principia certis. Nam certum est, quod leges, & præcepta non obligant, nisi eos, in quos legum ius exercere potest iurisdictionem, & pro quibus eos punit, ut docet communiter cum D. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 5. & habetur ex 6. fin. ff. de iurid. & ex cap. 1. de consil. in 6. Unde leges, & præcepta quæ ponuntur pro aliqua communitate, non ligant, nisi eos, qui sunt de tali communitate, nam sicut iurisdictioni non excedit terminos communitatis, ita nec effectus iurisdictionis, qualis est obligatio.

Constat autem, quod aduenas non sunt de communitate loci, quo reperiuntur, nec subiunguntur iurisdictioni speciali, per quam regitur illa communitas, ut habetur ex Lector. 3. §. de pignori & his post. & ex cap. Licet, de foro compet. & notant communiter eum Glof. in Cap. Quia camera, verbo. Aus Peregrini, diff. 8. Et constat etiam ex præf. Ecclesie, nam videmus, quod Ecclesia Latina non obligat Grecom versantes iniret Latinos ad consecrandum in aialino, sed sinit consecrare in fetmetatio, ut decla-

X X x satur

ratur in Concil. Florent. in *Litteris unionis*. Cum ergo præcepta municipalia de festis fundentur in institutione municipalium, efficiunt tamen eos, qui sunt de communitate & proinde aduenæ non rescuntur ea feruare.

6. In quibus inferitur, Quod dicendum sit de aduenæ, quod aduenæ morantur in aliquo loco, aut etiam maiori aut parvi de scolasticis, & militibus, qui in flat. one manent, & ceteris, qui morantur absque domicilio in loco de quibus dixi quoad præceptum ieiunij in text. de ieiunio *deci. 100. in specie de omnibus* difficultas enim ex ipsam principij resolutione est, licet etiam de vagis & generaliter de omnibus, qui non habent domicilium nec sunt incorporati communitati.

7. Ad fundamentum oppositæ sententiæ resp. Illum tex. esse estrictum ex S. Augusti. Qui potius hortatorie procedit, quod præceptis, & causam subdit, nempe, *Ni non vis alicui esse scandalum*, per quod ostendit, se hortari ad seruandam consuetudinem causamque Ecclesiæ non quia consuetudo ita exigit, sed ob vitandum scandalum Quod præcipue tum temporis locum habebat, quia cæcasse scandalis facilius erat. Et idem ex illo tex. non licet inferre, quod præcepta, & leges municipales obligent etiam aduenæ.

8. Ad 1. confir. Aduenæ non esse partem communitatis, cum non sit illi incorporatus. Deinde neque semper pars debet se conformari communitati, alioquin non esset licita dispensatio in legibus, cum faciat, quod dispensati sint diffomes communitati, si quidem non obseruaret leges. Ad secundam confir. neg. consequentia. Quia sunt soluti aduenæ a legibus propriis domicili, quia non se esse extendunt extra ipsum. Ex hoc autem, quod non se extendant extra territorium illis domicili, non sequitur, quod aduenæ subsistantur legibus loci, ubi reperiuntur. Imò sequitur, quod non subiciantur, nam idem non subijciuntur, legibus propriis domicili, quia iurisdicção, per quam sunt posite non se extendit extra ipsum, unde cum neque iurisdicção, qua posite sunt leges pro loco, in quo reperiuntur, se extendat ad ipsos, siquidem non excedit eos, qui sunt de communitate, ob eandem rationem non subijciuntur ipsi.

9. Ad 1. confir. Non posse constare de tali consuetudine. Quia audire Missam in festis municipalibus quoad aduenæ est actus æquiuocus, qui prouenire potest ex diuersa causa, nam potest prouenire ex deuotione audientis, & ex timore dandi scandalum, & ex errore, quia aduenæ putet, se ad id teneri, & idem non est actus habilis ad introducendam consuetudinem, ut obseruat Rota coram Cassidoro *deci. 8. & deci. 180. num. 4. par. 3. Recensur. Et idem ex eo, quod* Aduenæ audiant, non licet stabilire consuetudinem tanquam obligatoriam. Accedit etiam, quod non potest constare de consuetudine, nisi constet de vniformi obseruantia, nam quando diuersi modo obseruatur, non habet locum consuetudo, ut obseruant communitas Doctores præsertim Dec. *confil. 115. num. 2. Crametta confil. 96. num. 5. Ioseph. Ludouic. cencif. 18. ver. Amplius tertio. Bart. in l. 1. num. 12. ff. solutio mariti. Afflic. deci. 180. num. 9. & superius Rota præsertim coram Ludouic. deci. 162. num. 8. & in Causis Castellii benarum 27. Iunij 1578. coram Cantuclio & in Melusensi præced. 5. Decemb. 1578. coram Patriarcha Alexandrino. Neque etiã, ex eo, quod Prælati possunt aduenæ non seruare festis, aut non audientes Missam, licet inferre consuetudinem obligatoriam, nam hæc quoque posuitur est actus æquiuocus, qui potest esse ex diuersa causa. Nam potest prouenire ex eo, quod Prælati sequuntur opinionem,*

quod aduenæ teneantur seruare festa, vel quia velint hoc potius obuiare scandalum, quod subocari possent: & proinde non potest accipi, ut signum determinatum consuetudinis obligatorie.

Est tamen aduertendum. Quod si aduenæ morantur in aliquo loco per maiorem autem partem, aut etiam: per notabilem, qui mois ratione legis municipalis non teneretur seruare festa municipalia iuxta rigorem iuris, iuxta ea quæ dixi in *trall. de ieiunio. necif. 101. & 103. attamen* ob euitandum scandalum omnino tenerentur saltem audire Missam, & in publico abstinere ab operibus secularibus. Qui enim obseruant eos non se esse festa audiendo Missam, facile existimare possent, eos male sentire de huiusmodi festis, aut aliquam aliam finistram opinionem concipere. Et forte hoc fuit causa, ob quam Concil. Trident. *sess. 25. cap. 11. de Regul. Statut.* quod Regulares seruarent festa indicia ab Episcopis.

QVÆSTIO 1299.

An Episcopus teneatur audire Missam festinis diebus a se statutis.

S Y M M A.

1. Episcopus an teneatur audire Missam diebus festinis a se indictis. & num. seq.
2. Episcopus speciali modo teneatur cetero Clero in ordine ad sacrificium.
3. Episcopus festis a se indictis an teneatur sub meritis audire Missam. & num. seq.
4. Ius naturale diuinitus exigit, quod Episcopus non se retrahat a cultu per sacrificium, quod aliis indicat.
5. Eadem dispensatio in omissione audiendi Missam quoad populum, quoad Episcopos in festis ab ipsi indictis.

PROcedit difficultas seclusa dispensatione, nam legitima causa excusante. Qui autem debeat, teneri Episcopum seruare proprias leges, etiam ex vi directius, sed locum ex quadam decentia, & honestate, consequenter negabant etiam quoad præceptum audiendi Missam in diebus festis. Hi autem sunt Io. And. in cap. qui licet de regal. lib. in 6. Azor. *par. 1. lib. 5. cap. 11. quæst. 2. vers. in hac controversia* Salas *disp. 14. de legib. stat. 3. num. 3. vers. secunda & verba opinio* Dunal. 1. 2. *trall. de legib. quæst. 5. art. 5. vers. Quære difficultas*. Et alij & pro hac sententia elat etiam incipsum *trall. de ieiunio deci. 199. Licet autem in præcept. Eccles. trall. 1. disp. 3. quæst. 17. init. Sed non recte*, quia ibi non teneo generaliter hanc opinionem, sed solum quoad ieiunium ob specialem rationem, quæ militat in ipso, & quam ibid. afferi.

Dicendum tamen est. Episcopum teneri audire Missam in diebus festinis a se indictis. Ita ij, qui absolute docent, quod teneatur seruare proprias leges Syluester verius, Lex. *quæst. 14. Caiet. 1. 2. quæst. 96. art. 5. Ad hoc dubium* Sutus. lib. 1. de iust. & iure *quæst. 6. art. 7. Nauar. in cap. si quando. except. 2. de rescriptis. Couarra. in cap. Alma mater par. 1. 2. num. 5. Valquez 1. 2. disp. 167. cap. 3. Lessius lib. 2. de iust. & iure cap. 31. num. 13. Sayr. lib. 3. *Clem. reg. cap. 4. num. 10. Suarez lib. 1. de leg. cap. 3. num. 4. Salas. disp. 14. de legib. stat. 3. num. 3. 1. vers. secunda & vera opinio* Bonas. *disp. 1. de legib. quæst. 1. par. 6. num. 19. Luman. lib. 1. Theol. moral. trall. 4. cap. 9. num. 3. Becan. par. 2. sum. trall. 3. cap. 6. quæst. 12. Bidel. par. 1. Theol. moral. lib. 5. disp. 29. num. 3. Giezmad. 1. 2. *controvers. 7. ar. 3. par. 1. disp. 6. sect. 1. num. 6. Palau***

Palas part. 1. oper. moral. tract. 3. disp. 1. par. 14. §. 1. num. 1. Amicus. tam. 3. Conf. Theol. disp. 5. de inst. & iure fcl. 14. num. 300. & communiter cum D. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 5. ad 3.

Ratio desumitur ex monere, quod gerit. Nam cum non solum sit sacerdos, sed etiam Pontifex sui populi, ratione huius munus, & ætus perfectionis, in quo reperitur, tenetur speciali modo colere Deum & consequenter illo summo cultu, qui exhibetur per sacrificium. Nam cum gerat munus pastoris, & capitis respectu sui populi participet etiam munus & rationem aliquam mediatoris inter Deum, & populum iuxta illud ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum*. Ergo quando obligat populum ad colendum Deum mediante sacrificio, ex vi directiua sue legis potiori modo ipse obligatur ad eundem cultum deferendum. Coeque. prob. Idem populus legitime obligatur ab Episcopo, quia ipse subditior lo ordine ad cultum diuinum: & proinde tenetur colere Deum, sicut ordinar ipse. Ergo cum Episcopus quoque potiori modo teneatur colere Deum, dum insinuat aliquem specialem cultum, ad quem obligat populum, remanet, & ipse obligatus ex vi directiua, quia cum sit obligatus in generali ad cultum Dei, dum determinat in specie cultum pro populo, seducendo ipsius obligationem ad specialem modum executionis, remanet etiam determinata eiusdem obligatio potiori modo. Sicut etiam est potiori obligatio generalis. Hec autem specialis obligatio colendi Deum per sacrificium in Episcopis significatur etiam in cap. *Quoniam de primitiis*. in 6. dum dicitur, non decet Episcopum, quod finat, aliquam diem transire, in qua non celebrat, aut audiat missam & proinde ipsi conceditur usus altaris viatici. Non quia sub peccato teneatur quotidie celebrare, aut audire missam, sed quia stans speciali obligatione præ exteri colendi Deum per sacrificium, consurgit in ipso specialis indecentia, si oia colat quotidie.

Sed hinc oritur alia difficultas, an teneantur Episcopi audire Missam sub mortali sicut tenentur subditi seculi dispensatione, ane legitima causa excusante. Quod autem teneantur solum sub veniali scilicet scandalo, tradunt Lectis lib. 2. de inst. & iure, cap. 33. de h. 5. num. 34. Azor. part. 1. lib. 5. cap. 11. quæst. 2. Salic. disp. 14. de legib. fcl. 5. num. 33. Bonac. disp. 1. de legib. quæst. 1. par. 6. num. 23. Viuald. in danielib. par. 1. cap. 22. Filliuc. tract. 11. cap. ult. num. 426. Palasus 1. art. 1. oper. moral. tract. 3. de legib. disp. 1. par. 24. §. 2. num. 5.

Verum, quod teneatur audire Missam sub mortali tradunt magis communiter D. Antonin. 1. par. tit. 17. §. 5. Syluester verbo. Lex quæst. 14. Sotus lib. 1. de inst. & iure quæst. 6. art. 2. Vitoria Appelt. de pecc. citi. lib. 2. cap. 21. Sicutus lib. 1. 2. Clar. Reg. cap. 9. num. 2. Soan. 1. 2. lib. 3. de legib. cap. 33. num. 8. & 10. Valquez 1. 2. disp. 167. cap. 31. Caiet. Contrad. & exteri expositores præsertim Maldet. quæst. 96. art. 5. Granad. controuers. 7. ar. 3. par. 1. disp. 17. §. 3. num. 24. Lezouet in præcept. Ecclesiar. 1. disp. 3. quæst. 18. vult sed probabilis.

Et hæc opinio est tenenda: Nam; vt dictum est, Episcopus potiori modo iure naturali diuino tenetur colere Deum per sacrificij obligationem, quam tenetur populus Ergo quando determinat aliquem diem, in quo populus debeat ipsi huiusmodi cultum, ius naturale diuinum erigit, quod non se retrahat à colendo Deo illo cultu; quem extens imponit, nam esset velle indecentem, quod qui potiori modo tenetur colere se subtraheret à cultu. Ergo cum materia sit grauis, peccabit mortaliter

Confirm. populus tenetur audire Missam in his

Tom. 14

diebus sub mortali: Ergo etiam Episcopus. Coeque. prob. Quia licet populus teneatur non solum ex vi directiua, sed etiam ex vi coactiua. Ergo cum turpitudine actionis non pendat à vi coactiua, sed tantum à vi directiua, quatenus quod est contra ipsam, est etiam contra rectam rationem, erit eadem turpitudine in omissione audiendi Missam respectu populi, ac respectu Episcopi. Et proinde, si est grauis respectu populi, erit etiam grauis respectu Episcopi & consequenter erit peccatum æquale quoad verumque.

DE ASSISTENTIA INTENTIONE ET ALTERATIONE necessaria pro implendo præcepto audiendi Missam.

Cum Præceptum audiendi Missam, vt ex sonat, importet Assistentiam, inquirendum est, quænam, & qualis debeat esse huiusmodi Assistentia. Rursus cum præceptum implendum sit humano modo, & obliuancia sit actus Virtutis Religionis, inquirendum est etiam, quænam Intentio, & attentio sit necessaria, vt debito modo præceptum impleatur.

Q U Æ S T I O. 1309.

Qualis Assistentia sit necessaria pro audienda Missa.

S Y M M A.

- 1 Assistentia corporalis necessaria pro implendo præcepto de audienda Missa.
- 2 Cooperatio ad sacrificium requirit præsentiam corporalem.
- 3 Qualis debeat esse assistentia corporalis.
- 4 Debet in ipsa exprimi internus affectus.
- 5 Meditans sacrificium, & domi manens, non assidet sacrificio.
- 6 Stans extra Ecclesiam post parietem non assidet sacrificio.
- 7 Quid si coniugetur multitudini præsentis sacrificio.
- 8 Quid si sit in loco Ecclesiæ, vnde nullo sensu percipit præsentis celebrantem.

Intelligitur de Missæ auditione, quia adimpleatur præceptum vnde tenendum est. Quod necessarium sit assistentia Corporalis. Ita communiter Doctores D. Antonin. 2. par. tit. 9. cap. 1. §. 1. Sot. in 4. disp. 13. q. 2. art. 1. Caiet. in sum. verbo. *Festorum visitatio*. Syluester verbo. Missa 1. q. 4. Nauar. cap. 21. manual. num. 7. Henriquez lib. 9. sum. cap. 15. num. 4. Suarez disp. 18. de Eucharis. fcl. 3. vct. In his re pæcundæ præcepti. 1. Eccles. lib. 2. cap. 7. num. 2. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. 11. num. 1. Reginald.

X X X 1

lib. 12. *Praxis fore parit* num. 12. Bassius in *foris* agrob. Missa 8. num. 1. Dicastril. de *sacram. tract.* 1. disp. 5. dub. 4. num. 19. Filliut. *tract.* 5. cap. 7. num. 108. Leander in *praecept. Eccles. tract.* 1. disp. 1. quæst. 95. Coninch. de *sacram. qu.* 83. art. 6. dub. 7. nu. 197. ver. *Resp.* 10. Auerla qu. 11. de *Euchar. sect.* 19. ver. *Offens.* *Trappol.* 3. part. qu. 83. art. 6. dub. 5. num. 21. Lugo Card. disp. 18. de *Euchar. sect.* 3. num. 19. Trullien. lib. 5. in *Decal. cap.* 1. dub. 5. num. 1. Gützia in *sum. tract.* 4. diffini. 9. num. 1. Mercet. de *sacram. quæst.* 83. art. 6. dub. 4. ver. *Quærit* Francisc. Lugo lib. 5. de *sacram. cap.* 14. qu. 9. num. 85. C. pens. *com. 2. rurs. Theol. r.* 21. disp. 4. *sect.* 3. num. 21.

Ratio est. Quia requiritur illa assistentia quæ inserviat fini intento per præceptum, cum aligatur tantum medium ad assequendum illum finem. Ergo cum finis præcepti sit, quod assistens suo modo cooperetur sacrificio cooperando sacerdoti offerenti, requiritur assistentia, per quam modo moraliter censeatur cooperari sacerdoti offerenti. Hæc autem cooperatio non potest saluari sine præsentia corporali, per quam in communione et liminatione censeatur assistere sacrificio. Hoc enim provenit, ex generali natura actionis, ut requiritur agens sibi præsens, unde cum oblatio sacrificij tanquam actio moralis tribuatur omnibus cooperantibus ut moralibus agentibus, requiritur eorumdem moralis præsentia.

3. Dico 2um. 1. *Non sufficere quancunque moralem præsentiam, sed debere esse præsentiam attendentis sacrificio cum corporali habui obsequij erga Deum.* Ita communiter Doctores præsentiam num. 1. citati, quæmuis non in his explicitis testimoniis. Ratio est. Quia assistentia requiritur, ut assistentes cooperentur oblationi sacrificij sine qua cooperatio non coheret Deum in lo supremo cultu sacrificij, cum in tantum colantur quantum cooperantur oblationi. Non potest autem agens cooperari alicui actioni, nisi sit applicatum ad agendum, & si sit agens intellectuale, non attendat actioni, ita ut agens Physicum debeat Physico modo attendere, & moralis morali modo. Et ideo auctores Missam debet habere præsentiam morali modo attendentis.

4. Rursus quæ in audienda Missa exacerbat affectus Religiosis, & obsequij, quo audiens se totum submittit Deo, debet etiam in habitu externo corporis ostendere hanc submissionem, & proinde assistentia debet esse talis, ut non solum cooperatur sacrificio, sed etiam indicet professionem submissionis. Cum enim sacrificium sit visibile, sicut hominum exigit natura, ut habet Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. de *sacris. miss.* etiam id, quod agitur ex parte confecturæ, debet esse quid sensibile, ita ut sensibili modo declararet Animum, atque ideo ostendat visibilibus illam professionem submissionis, quæ in oblatione sacrificij exhibetur Deo. Et ita etiam declarat Praxis fidelium, dum genuflexi assunt celebrationi missæ. Hæc autem inferuntur ad decidendos plures casus in particulari.

5. Ex quibus deducitur tanquam omnino certum cum Saeta disp. 88. de *Euchar. sect.* 3. ver. *In hac re* Filliut. *tr.* 5. cap. 7. num. 208. Bonac. disp. 4. de *sacram. disp.* 5. dub. 2. num. 12. Leand. in *praecept. Eccles. r.* 2. disp. 1. qu. 91. ver. *Ex qua.* Eum, qui tempore, quo celebratur Missa domi manens, vestiretur in meditatione mysterij, quod celebratur, non audire Missam, neque cooperaretur sacrificio, quia deficeret fundamentum nempe corporalis præsentia.

6. Secundo infertur contra Leandrum in *præcept. Eccles. tract.* 2. disp. 1. quæst. 105. Tum, qui extra Ecclesiam post pariterem additur, absolute loquendo non satisfactione præcepto audiendi Missam, ut notat etiam Llanus *in r. p. p. m. m. cap.* 1. §. 9. nam non censetur esse præsens sacerdoti celebranti, neque assistere

sacrificio, Siquidem munus diolitur præsentiam & excludit assistentiam moralem, per quam cooperetur sacrificio. Sicut enim agens Physicum excluditur ab agendo in illud subiectum, ita quod interponitur aliquod impedimentum, ita etiam agens morale; unde quia etiam actio moralis fundatur in præsentia morali, dum interponitur impedimentum pariteris non potest habere locum atque adeo oon cooperatur sacrificio. Quod locum habet, etiam si percipiantur verba Sacerdotis, aut aliquo alio signo percipiantur celebratio, quia adhuc excluditur præsentia moralis necessaria ut assistens dicatur cooperari sacrificio.

Tertio infertur cum Gordonio *rom. 2. Theol. moral. lib. 6. quæst.* 7. Reginal. lib. 19. *præcept. fore parit*, num. 12. Lubiloos *verbo.* Festum num. 13. posse satisfacere præcepto audiendi Missam, qui christi post pariterem etiam extra Ecclesiam conjungeretur multitudini quæ esset præsens Sacerdoti celebranti, & in hoc sensu admitti potest opinio Leandri, Huiusmodi enim conjunctio, sicut operatur, quod sit pars multitudinis, ita etiam facit, quod tanquam pars sit præsens in suo toto, quod sufficit pro præsentia morali, & consequenter tollit impedimentum concurrentis moralis ad concurrendum pro cooperatione ad obligationem sacrificij, quod alioquin adesset sedulo hæc communicatio cum multitudine præsentis. Ut tamen salvetur hæc conclusio cum multitudine, debet in habitu corporis ostendi obsequiosa assistentia, de qua in superioribus dictum est.

Quarto infertur. Cum Lugo Card. disp. 22. de *Euchar. sect.* 3. num. 20. Dicastril. *tract.* 5. de *sacram. disp.* 5. dub. 3. num. 43. in fine. Francisc. Lugo lib. 5. de *sacram. cap.* 14. quæst. 9. num. 87. ver. *fit secundo* Eum oon satisfactæ præcepto audiendi missam, qui esset præsens in Ecclesia, in qua celebratur missa, & haberet intentionem audiendi, quam fieri, ubi celebratur, si videlicet sit in tali loco, ut iode vult senus Missæ celebratio percipi possit, nec coniungatur ad multitudinem, quæ sit præsens celebrationi. In hoc enim casu excluditur moralis præsentia, quæ est necessaria, ut dicatur assistere sacrificio, & cooperari oblationi. Quod à fortiori locum habet, si fuisset præces eorum alio Altari, aut vacaret alicui alteri actioni, quia tunc potiori modo excluderetur moralis assistentia, & non censetur vacare oblationi sacrificij.

Q U Æ S T I O 1301.

An audiens Missam debeat esse intra Ecclesiam, ut satisfacias præcepto.

S V M M A.

1. Missa an audienda intra Ecclesiam pro implendo præcepto, de nou. lq.
2. Assistentia ad sacrificium saluatur etiam extra Ecclesiam.
3. In communicatione visus & auditus habetur præsentia.
4. Audiens Missam à cimiterio, aërio, via publica &c. implet præceptum.
5. Assistentia Missa in Choro post alere implet præceptum, si non videtur celebrantem. Etiam si sit interpres paries.

Prima sententia affectu, audientem missam debere esse intra Ecclesiam, ut satisfacias præcepto. Ita Filliut. *tract.* 5. num. 209. Machad. *rom. 1. lib.* 1.

part. 4.

QVÆSTIO 1302.

An qui assilient foris Missa celebrata in alta turri satisfacias præcepto.

S V M M A.

- 1 Quando impleri possit præceptum assilendo foris Missa celebrata in alta turri.
- 2 Quid si non videretur celebrans, nec audiretur.
- 3 Si locus non possit fundere assilientem, non censetur ibi Missa audiri.
- 4 Memorie de eo, quod facit Sacerdos celebrans non sufficit, ut habeatur assilientia.

Si missa celebratio ita disponeret, ut, vel saltem ab assistantibus extra tantum videretur celebrans, procul dubio impleteretur præceptum ab audientibus, quia revera assilient & cooperarentur sacrificio, sicut dicerebatur mortali modo præfentis spectaculo, quod in eadem turri representaretur opus inter amicos, ut non longe distarent, alioquin distantia excluderet præfentiam moralem: et ratio est. Quia requiritur de subiecto illa præfentia, quem requirit modus offerendi sacrificium, l'cum autem offertur sacrificium in alta turri, & ita oblationis modus accommodatur, ut insequere possit etiam pro assistantibus extra turrim, tunc non requiritur ille modus offerendi aliam assilientiam, nisi illam quæ potest haberi extra turrim & idem hæc sufficit.

Difficultas autem est. Quando nec videtur sacerdos celebrans, nec auditur, quod autem tunc non adimpleretur præceptum traditum. præcept. 1. Eccles. l. 1. cap. 7. num. 3 quia non intervenit assilientia morali quia præ hoc requiritur, quod aliquo sensu præcipitur, id, quod fit. Leander vers. in præcept. Eccles. l. 1. cap. 7. quæst. 106. vers. Sed præbilibus distinguit, quod impletur præceptum, & assistantes aliquo modo percipiunt, quid celebrans agat, aut ita qua parte Missæ versetur: scilicet autem, si non percipiunt.

Sed absolute videtur tenendum, quod non impletur præceptum. Nam dum extra Turrim nec audiri, nec videri potest celebrans supponitur, quod Missa non celebratur in ordine ad assistantes extra Turrim: unde nec etiam alio signo participare poterant quid agat celebrans. Rursus deest etiam fundamentum patientiæ, & assilientia morali; nam nec actu, nec aptitudine videri, aut audiri potest celebrans: & proinde loca sunt ita inter se diuisa, ut non sint habilia ad fundandam præfentiam. Nec aliqui assilunt qui præfentios sint sacrificio, cum quibus communicant exercentes extra turrim, ita ut ratione multitudinis, cuius sint pars, possint dici præfentes, sicuti quando existentes extra Ecclesiam videntur multitudini, & proinde nullo modo possunt dici præfentes.

Dices. Possit moneri ab aliquo, & tunc identidem de eo, quod agit celebrans, aut vocatur aliquo alio signo, & hoc patet scire, quid agat Sacerdos. Verum hoc non sufficit ad inducendam præfentiam, & assilientiam moralem, & consequenter nec cooperationem ad sacrificium. Quia qui è turri moneret, hæberet tanquam nuncius, qui nuntiaret absenti. Imò ex hoc conuenitur, quod non interveniat præfentia, & assilientia necessaria, quia cum sit necessaria etiam nunciatio, sequitur exclusio præfentia, quia nunciatio dinigitur absenti.

part. 4. tract. 1. deum. 3. num. 3. Trullench. lib. 3. in Decal. c. 1. dub. 5. num. 13. Gelsi. de sacram. tract. 17. c. 2. num. 14. Fundamentum esse potest. Quia non videtur assistere celebrationi, qui est extra Ecclesiam qui cum non communicet in loco cum celebrante nec etiam videtur communicare in oblatione sacrificii sicut est necessarium ut satisficiat præcepto.

2 Secunda sententia docet, non esse necessariam præfentiam intra Ecclesiam. Ita Reginaldus. l. 9. præf. fori Patient. num. 11. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacrific. missæ. dist. 1. Lugo Card. de sacram. disp. 22. sect. 2. num. 20. Portel. in dubijs regul. verbo. Indulgentia num. 7. Lubinus in sum. verbo. Festum. num. 33. Dicastil. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 3. num. 43. in fine. Garzia in sum. tract. 4. dist. 9. num. 2. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 106. Auacia quæst. 11. de Euchari. quæst. 19. vers. oblatione. Franciscus Lugo lib. 3. de sacram. cap. 14. quæst. 9. n. 87. vers. si secundo.

3 Dicendum est. Non est necessarium pro adimplendo præcepto audire Missam cum præfentia intra Ecclesiam. Ratio est. Quia potest saluari moralis assilientia respectu sacrificii absque ingressu in Ecclesiam, ut si quis assiliret ante fores cum debita dispositione cor potius, nam ille locus ratione contiguitatis censetur communicare cum loco Ecclesie, & est sufficiens ad fundandam moralem præfentiam cum inde sensibus percipi possit oblatio sacrificii: unde etiam aderit sufficiens præfentia, ut dicatur cooperari sacrificio, quando enim aderit communicatio visus, & auditus, habetur etiam præfentia iuxta cap. 2. de consens. l. 1. si de verbor. obig.

4 Ex his infert cum Hurtado de sacram. disp. 3. de sacrific. l. 1. dist. 1. vers. Nomen autem. Portel. in dubijs. verbo. Indulgentia num. 7. Gondono tom. 1. Theol. moral. lib. 6. quæst. 7. c. 3. num. 13. Dicastil. tract. 5. de sacram. disp. 22. dist. 4. num. 19. Sublino part. 1. sum. verbo. Festum. num. 13. Leander in sum. Eccles. tr. 2. disp. 1. quæst. 106. est unum sufficiens præcepto, qui distant audit ex arto, & ex zinetorio l'el for. Imò addendum est etiam, qui audit e via publica ante fores Ecclesie, ita tamen ut saltem videretur possit celebrantem nam in his omnibus locis saluatur moralis assilientia & præfentia pro mortali cooperatione ad obligationem sacrificii. Imò etiam si non perciperetur aliquo sensu celebratio Missæ & multitudinem assilientium, dum tamen quis obtingeretur multitudinis assistanti, sit sfaceret præcepto, quia tamen quæ pars multitudinis ratione eiusdem multitudinis esset præfens iuxta dicta quæst. præced. num. 7.

5 Secundo infertur contra Llubas part. 3. verb. cap. 5. §. 9. Eum præcepto satisfaciere qui in choro conclusio post altare assiliret, quamvis non videretur celebrantem, ut docet Reginaldus. l. 9. præf. fori. panis. num. 2. Gordon tom. 2. Theol. moral. lib. 6. quæst. 2. cap. 2. num. 12. Lugo disp. 22. de Euchari. sect. 2. num. 10. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 104. quod etiam locum habet, si adit missus interpretus. Et ratio est. Quia chorus ex natura sua est ordinatus ad communicandum cum Ecclesia, & præceptum cum altari in quo celebratur Missa sollemnis: unde ratio- nem huiusmodi communicationis est sufficiens ad fundandam assilientiam in eodem respectu sacrificii & cooperationem ad illius oblationem, ut constat, quando celebratur Missa sollemnis, nam cantantes in choro communicant celebranti in celebratione Missæ & ipsi assilunt verè eidem Missæ. Imò etiam si non videretur adhuc sufficeret, quia locus ex natura sua offert communicationem in ordine ad præfentiam.

QVÆSTIO 1303.

An in fenestra Domus audiri possit missa satisfaciendo præcepto.

S V M M A.

- 1 Sufficit Missam audiri in fenestra prospiciens immediate in Ecclesiam.
- 2 An in fenestra domus si in publicam via celebratur. Fallat in via consensum facta coram prospicientibus in fenestra.
- 3 Quid si inter fenestram, & Ecclesiam intercedat via aut cortile.
- 4 E ianna domus quando possit audiri Missa. Fenestra non fundat assistentiam moralem respectu Missa in Ecclesia.
- 6 E loco publico audenda Missa.
- 7 Perceptio per sensus non sufficit pro assistentia moralis.
- 8 Fenestra domus cum quibus communicant in praesentia.
- 9 Assistencia ad Missam in littore, cur saluetur quousque possit prospicere.

D Interimmodè contingere potest, quod Missa audiat in fenestra domus. Vnde si fenestra præcipiat immediate in Ecclesiam, seu Oratorium, sufficit pro necessaria presentia, & assistentia moralis, ut dixi etiam in *Decis. moralibus*. 173. in fine. constat etiam ex præxi, nam repetuntur fenest. 2. vel è monasterio, seu domibus Rectoris, ita aliorum prospicientes immediate in Ecclesiam, è quibus solet missa audiri. Cum enim huiusmodi fenestras inlitturæ sint ad prospiciendum in Ecclesia, ordinatæ autem sunt ad communicandum præsentiali modo cum ipsa, qui sunt in Ecclesia iuxta Cap. 2. de consuet. & proinde ad exhibendum assistentiam corporalem ipsi, quæ sunt in Ecclesia.

Rursus etiam videtur certum, Quod si in publica via celebratur Missa, ut aliquando contingere solet tempore pestilentie, satisfaciatur præcepto, qui è fenestris propitæ domus assistunt, dummodo non sit tanta distantia, aut locus non sit adeò obligatus, ut neque visu percipi possit Sacerdos celebrans, aut saltem altare ut notant etiam Villius *tract.* 4. num. 109. Francisc. Lugo *lib.* 5. de sacram. cap. 14. quæst. 9. num. 87. in fine. Nam celebratio in via, cum sit ordinata ad bonè effectum, ut è domorum fenestris Missæ assistere possunt, iam constat in moralis estimatione haberi pro sufficienti illam assistentiam, & quia via publica servata debita distantia censetur præsens fenestris, cum in prospectu sibi inuicem conuenienter; vnde quæ sunt in via, censentur facta coram ipsi, qui è fenestris prospiciunt iuxta l. 21. in fine. C. de Testam. & l. 33. ff. de verbor. significat. & consequenter censentur fuisse præsentem. Solum difficultas est, quando fenestra domus de longè prospicit in Ecclesiam, ut si via intercederet, aut cortile, aut quid simile.

Prima sententia asserit, quod satisfaciatur præcepto nisi distantia sit nimia, itavt non possit sensu percipi, quid agat Sacerdos. Ita Lugo *disp.* 22. de Eucharist. *disp.* 21. *sect.* 2. num. 11. Garcia in *summa* *tract.* 4. *difficil.* 9. num. 2. Dicabitur de sacramen. *tract.* 5. *diff.* 5. *dub.* 4. num. 59. Leander in *præcept. Eccles.* *tract.* 2. *diff.* 1. quæst. 103. Francisc. Lugo *lib.* 5. de sacram. cap. 14. quæst. 9. num. 88. Fundamentum autem

Quia dum sensu percipit celebrantem, & forè minus distat, quam qui in Ecclesia audit Missam, erit moraliter præsens, & assistens sacrificio. Confirm. qui è fenestra domus spectans ludos in foro etiam interposita platea aut via ampla, censetur præsens pro inveniendâ etiam penam, si quæ esset imposita spectantibus. Ergo si audiat Missam è fenestra domus erit moraliter præsens. Confirm. 1. Assistens è tritimi Missæ celebrat in littore etiam procul è littore, & cum maiori distantia, quam sit inter altare, & fenestram, satisficit præcepto. Ergo etiam assistens è fenestra.

Secunda sententia negat satisfacere. Ita Fallius *4. tract.* 1. num. 109. Porcellus *de regul. verbo* Indulgentia num. 8. Trullench. *lib.* 3. in *decal. cap.* 1. *dub.* 1. num. 13. Machad. *tom.* 2. *lib.* 2. *part.* 4. *tract.* 1. *decem.* 1. num. 3. Auerla *quæst.* 11. de Eucharist. *sect.* 19. *verf.* Olanus. *Esobar in sum. l. x. num.* 11. *cap.* 4. num. 71.

Dicendum est. Audientem Missam è fenestra scire, 1. una propria domus non satisfaci præcepto. Hoc autem intelligitur supposito, quod non sit tanta multitudo, ut pertingat usque ad ianuam domus, nam tunc, è ianna pollet audiri, & impleti præceptum, quia ita quampars multitudinis esset præsens in ipsa multitudo tanquam in suo toto. Ratio est. Quia fenestra non est locus contiguus cum locis Ecclesiæ; ut supponitur; intermedium enim via publica, quæ separatur iorum à loco; nec est instituta ad prospiciendum in Ecclesiam, quia per accidens est quod inde prospici possit. Ergo non est locus aptus ad fundandam præsentiam & assistentiam maralem respectu celebrationis Missæ. Cum enim præsentia consideretur in ordine ad iorum, dum loca ex dispositione locali ita separantur, ut inuicem non communicent, excluditur moralis præsentia quomodo per accidens sensu, percipitur, quod fiat: dum autem inter fenestram, & Ecclesiam interuenit via, fit separatio localis, præsentia quia via publica interposita tanquam inferuens diuerso inueni non solum non intret moralis communicationi loci, sed etiam moraliter separatur, & proinde separatio non solum est Physicæ, sed etiam moralis: nec interuenit aliquid, quod moraliter ponatur communicatio.

Confirm. sacrificium cum sit publicum, & publico modo offertur, nomine Ecclesiæ, exigit offerri in loco publico, & proinde Concil. Tr. *dent. sess.* 22. *decret. firmat & vincit in celebran. miss.* inlurgit Episcopis, ut patiantur celebrari Missam extra Ecclesiam & Oratoria ad Dintum tantum cultum deputata atque adeò extra loca publica. Ergo cum celebratio sit coarctata ad huiusmodi loca, etiam auditio Missæ erit coarctata, itavt non solum audiri debeat Missa celebrata in his locis, sed etiam audientes accedere debeant pro audienda in istis locis, ita ut saltem moraliter in istis debeant esse præsentem. Quia ipsi quoque offerunt sacrificium Deo, & ideo licet celebrans non potest offerre extra dicta loca: ita etiam nequa audiens cum huius oblatio tanquam accessoria sequi debeat oblationem celebrantem, atque adeò subit eadem determinationi. Qui autem è fenestra audit Missam cum non sit intra Ecclesiam, aut atrium ipsius, nec sit pars multitudinis assistentis in Ecclesia, itavt moraliter censetur ratione coniunctionis cum ipsa simul assistere, non concurret ad offerendum sacrificium eo modo, quo debet ex præcepto Ecclesiæ.

Ad fundamentum in oppositum resp. Quomodo 7 sensu percipiat celebrationem Missæ, non esse tamen nec Physicè, nec moraliter præsentem, ut si quis esset in sua domo, & alius in alia, & vnus audiret alium loquentem damoso modo, neque enim ob separationem, quæ intaruenit essent inuicem præsentem. Vnde quando dicitur, quod ipsi sunt præsentem, qui se in-

uicem

uicem audiunt, intelligitur nisi aliquid intermediet, quod tollat præsentiam. Via autem, aut vicus interpositus leparat & tollit præsentiam, ut censetur ex dictis. Deinde ut modo dicebatur, requiritur præsentia in Ecclesia saltem moraliter per unionem cum multitudine præsentie in Ecclesia. Nec inuatur quod minus distet, quia aliquis, qui audiet in Ecclesia, & via pro præsentia non tam attenditur multitudine, quam communicatione locorum, nam qui in directis domibus, aut cubiculis solo pariete intermedio separantur non sunt præsenties sibi inuicem, quamuis per duos aut tres passus tantum distet.

Ad contrarium, neg. consequ. Quia est diuersa ratio. Nam fenestras sunt institutæ ad prospectum viz. fortis, patris, hortorum &c. & idem communicat in præsentia cum toto illo loco qui patet, decessit aut ante ipsas, & idem quia sunt ante ipsas, dicuntur fieri in præsentia assidentium in fenestris. Non sic autem in Ecclesia, quia licet, quando ianua est aperta pateat prospectus vsque ad altare, quia tamen ex illi consuetudine est locus clausus, & idem segregatus à præsentia fenestrarum domorum & per accidens est, quod aliquando aperta ianua pateat prospectus ad altare.

Ad 2. quoque confirm. neg. consequen. cum sit diuersa ratio, non quando celebratur missa in litore locus celebrationis est apertus, nec est ianua sine oculis sicut est Ecclesia, & idem præsentia soluitur, quoniamque patet prospectus præsentium quia nihil intermediet, quod tollat communicationem præsentie. Accedit etiam, quod modis ille celebrandi instituitur pro ijs, qui sunt in litore, & idem sicut ex hoc ordine censetur celebrari coram ipsis, ita etiam ipsi quod exsentent assidere, & cooperare simul cum celebrante participando in eadem oblatione.

ter disp. 83. de Eucharistia. f. 1. v. In hac re, dum requiritur solum, quod potuerit audire, & videre, quatenus hoc est necessarium ad inferendam præsentiam. Grat. part. 1. de iur. lib. 2. cap. 14. num. 8. Coninch. de sacramento. quest. 81. art. 6. num. 150. Gasp. Hurtad. disp. 3. de sacris. miss. dist. 1. Lugo Cardin. disp. 22. de Eucharistia. f. 1. num. 20. Garzafin. tract. 4. difficul. 9. num. 3. Dicastr. tract. 3. de sacramento. disp. 3. dub. 2. num. 19. Gessal. de sacramento. tract. 17. cap. 2. num. 19. Præposit. 3. part. quest. 81. art. 6. dub. 4. num. 113. verum. Norandus tamen. Leander in præcepto. Ecclesie. tract. 2. disp. 1. quest. 96. Aueria quest. 11. de Eucharistia. f. 1. v. verum. Denis. Francisc. Lugo lib. 5. de sacramento. cap. 14. quest. 8. num. 81. Licostr. tract. 1. Examen. 11. cap. 4. n. 71. Calpensi. part. 2. Conf. Theol. tract. 23. disp. 4. f. 1. num. 21.

Ratio est. Quia pro implendo præcepto non requiritur nisi illa assidentia moralis, quæ sufficiat, ut sacrificio cooperet ut offerendo simul cum sacerdote. Pro hac autem assidentia non requiritur, quod audiat, & videat sacerdotem. Quod autem non requiratur, alia assidentia ex eo constat, quia petiuntur assidentia in ordine ad colendum Deum mediante oblatione sacrificij quia hic cultus, est finis proximus præcepti, assidentia autem tadit ut præcepto secundum exigentiam & mensuram finis. Et ad autem sufficiat dicta assidentia abque auditione, & visu celebrantis ex eo constat, quod, si assidentis cooperetur simul cum celebrante, & celebrans esset nomine assidentium, fuit, si uiuatur aliquo modo moraliter, ad concurrendum in illa actione cum sacerdote, ex vi enim huius unionis fit cooperentia. Si autem assident sacrificio, & habet corporis ostentat de vacare eidem cultui, cui vacat sacerdos, non censetur vniri ad concurrendum moraliter modo ad oblationem sacrificij.

Mixta difficultas est, quando potest commodè videte, & audire celebrantem non teneatur. Quod teneatur audire, & videre tradit Io. à Cruce part. 1. de rebus. in sum. præcepti. 3. art. 2. de assidentia. 1. quia scilicet, si nolle audire, & videre cum commodè possit, præsumeretur non assidere. Sed adhuc querendum est, quod hoc non sit necessarium, ut obsecrauit Coninch. de sacramento. quest. 81. num. 199. Tolet. lib. 6. sum. cap. 5. num. 1. Lugo Cardin. disp. 11. de Eucharistia. f. 1. num. 119. Dicastr. tract. 1. de sacramento. disp. 1. dub. 1. num. 19. Gessal. tractat. 17. cap. 2. num. 19. Leander in præcepto. Ecclesie. tract. 2. disp. 1. quest. 197. verum. Sed non inueniatur. Et ratio est, quia vel est necessarium pro adimplendo præcepto audire, & videre assidentem: vel non. Si primum, ergo quando non potest audire, & videre non impletur præceptum, qui non impletur nisi exhibeatur materia præcepti. Si secundum. Ergo neque quando commodè potest, adeat obligatio audiendi, & videndi, quia, quod semel non est in obligatione præcepti, non inquam cadit sub ipso.

Et ratio est. Quia impletur præceptum, ut dictum est supra per id, quod assidentis cooperetur sacrificio simul cum celebrante & prout hæc cooperatio in offerendo est semper necessaria pro implendo præcepto, & sine qua implet non potest, & ea posita seclusis quibuscumque aliis adhuc impletur. Ut autem interueniat hæc cooperatio, non est necessarium, quod videat, ut audiat celebrantem sufficere, si religiosi modo assident. Nam per hanc assidentiam, vnitur celebranti in ordine ad exhibendum Deo cultum sacrificij: Unde non potest præsumi, quod nolit assidere ex eo quod nolit videre, aut audire, nam hæc præsumptio excluditur ex facto assidentis.

Dices. Requiritur præsentia corporalis moraliter ordinata ad actionem moralem. Ergo quod audiat & videat quia præsentia moralis hic sensibus exercetur,

Q U Æ S T I O 1304.

an præceptum obliget ad audiendum, & videndum celebrantem.

S V M M A.

1. Præceptum an obliget ad videndum & audiendum celebrantem & nam. seq.
2. Sufficit assidentia, in qua exprimitur cultus Dei.
3. Quid si possit celebrans commodè audiri, & videri.
4. Postea moralis assidentia ad sacrificium nihil aliud requiritur.
5. Sola corporalis habitus declarari potest assidentia ad sacrificium.

P Artem affirmatiuam tradidit Llanas part. 3. morib. cap. 1. §. 9. assidentis quod cultus corporalis sensibus exhibendus pro adimplimento præcepti consistit in audire, & videre celebrantem. Et fundamentum defum potest ex verbis, quibus imponitur præceptum. Nam sub verbo audiendi missam imponitur & prout de consuegit obligatio audiendi. Constat. Assidentis missæ offert sacrificium simul cum Sacerdote, & præter quæ recitantur nomine assidentium citantur. Ergo debent adstare audire, ut se habeant tanquam coarantes. Constat. 2. Requiritur præsentia corporalis. Ergo quod audiat, & videant, quia se inuicem audire non possunt, non sunt præsenties. L. 1. morib. de verbis. obligat.

Dicendum tamen est. Non esse necessarium pro implendo præcepto, quod audiat, & videat celebrantem. Ita communiter Caiet. in sum. verbo. f. 1. §. 1. dicit. Sua-

iniunctus à præcepto, quia iniungit assistentiam religioſam, atque adeò liberam, in qua inferuiat exercitium religionis.

- 6 Tertiò inferitur. Quod si eſſet impoſita poena aliqua non audientibus Miſſam, qui eoactè audiret, cum incurteret, vt notant Medina 1. 2. quæſt. 100. ar. 9. poſt Iou. Henſiq. lib. 9. ſum. cap. 25. num. 4. Sanch. lib. 1. ſum. cap. 15. num. 6. Bonac. diſp. 1. de legib. quæſt. 1. par. 1. 10. num. 6. Franc. Lugo lib. 1. de ſacram. cap. 14. quæſt. 8. num. 98. verſ. Si cõtra. Nam poena incurritur, dum nõ adimpletur præceptum, non adimplet autem qui eogeneret eſſe præſens Miſſæ, nam pateretur violentiam; non autem exerceret actionem liberam cultus Diuini.

- 7 Quartò inferitur contra Palam part. 3. ap. moral. trail. 3. diſp. 1. par. 17. num. 7. Franciſc. Lugo lib. 3. de ſacram. cap. 14. quæſt. 8. num. 98. Et cum, qui accederet ad Ecclẽſiã ad meditando res diuinas aut orandum, abſque voluntate audiendi Miſſam, non ſatisfacere præcepto, etiam ſi interio celebraretur & ita notant etiam Sanch. lib. 1. ſum. cap. 15. num. 6. Bonac. diſp. 1. de legib. quæſt. 1. par. 10. num. 4. Leand. in præcept. Ecclẽſ. trail. 2. diſp. 1. quæſt. 85. Quod incum habet non ſolum quando habet nolitionem poſitiuam non audiendi Miſſam, ſed etiam quando negatiuè ſe habet. R. tiõ eſt. Quia etiam quando negatiuè ſe habet, illa præſentia externa non eſt ordinata ad aſſiſtendum Miſſæ & proinde non impoſtat cooperationem uerale qua cooperentur ſacriſicio, & coniungatur in illa functione cum ſacramento, quia hæc ordinatio ſit ſolum per actũ internũ. Vnde non adest materia, quæ indugitur per præceptum, & conſequenter non impletur præceptum. Præſentiam illa præſentia tanquam actus externus non eſt actus ille moralis, qui caſit ſub præcepto, quia actus externus eſt ſolum talis dependenter ab interno.

- 8 Si tamen quan lo incipit Miſſa, accedat ad Altare, aut aliquis motum corporalem edat in ordine ad aſſiſtendum Miſſæ tunc ſatisfaciet præcepto, quia tunc incipit habere intentionem audiendi, vt docent et. Doctores num. præd. & Bonac. etiam diſp. 4. de ſacram. quæſt. 15. par. 11. num. 21. Facundez præcept. 1. Ecclẽſ. lib. 2. cap. 7. num. 16. Lugo Cardin. diſp. 22. de Euchariſt. ſect. 2. num. 23. Inaz. Eſcobar; tom. 1. de ueritate ſero ar. 6. §. 4. num. 130. Leand. in præcept. Ecclẽſ. trail. 2. diſp. 1. quæſt. 81. verſ. Tanquam cum enim edat aliquem actũ externum in ordine ad audiendam Miſſam, præſupponit intentionem audiendi quia media non eliguntur niſi ex intentione finis. Vnde poſitiuè interdic ſacra opus præceptum.

lis, & ſufficiens, vt ei non aſſiſtens non ſatisfaciãt præcepto. Eſt autem ſupponendum, quod ſi aſſiſtẽs ex aliquo naturali accidenti abſtineatur à ſenſibus per notabilem partem miſſæ non ſatisfaciet præcepto, nam talis abſtractio impeditur functionem mentis, & tolleret præſentiam moralem cooperantis ſacriſicio, & idẽ eodem modo ſe habet et. ac ſi non eſſet præſens. Quia tunc tanquam in habilis ad operandum humano modo, non poſſet manutenere præſentiam humano modo, non ſecus, ac ſi dormiret.

Si autem in diuinis rapiatur in extaſim Turrian. in diſp. ſect. par. 2. diſp. 16. dub. 7. Lugo Card. diſp. 22. de Euchariſt. ſect. 2. num. 19. Auerſa quæſt. 11. de Euchariſt. ſect. 19. verſ. Oſtendit, in hoc Leander; in præcept. Ecclẽſ. trail. 2. diſp. 1. quæſt. 73. putant, non ſatisfacere præcepto, quia tunc nec habet intentionem, nec præſentiam neceſſariam. Econtra verò Suarez diſp. 88. de Euchariſt. ſect. 3. verſ. Alibi vero in fin. Filliuc, trail. 3. num. 24. 4. Ledefina par. 1. ſum. trail. de Euchariſt. cap. 37. præf. 11. conſueſ. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 5. num. 14. putant implere, quia præceſſit intentio neceſſaria & adest præſentia, & dicta intentio ſaltem virtualiter perfeuerat & colit Deum diuinorum contemplatione.

Videtur tamen adhibenda diſtinctio. Si in illa abſtractione à ſenſibus detineatur in contemplatione myſterij, quod in Miſſa peragitur, aut in aliquo alio meditatio, quod concernit oblationem ſacriſij, tunc ſatisfaciet præcepto, quia iam præceſſit debita intentio, & adest præſentia neceſſaria, quia licet ſuperueniat abſtractio à ſenſibus, quia tamen mens non abſtrahitur ab oblatione ſacriſij, idẽ ueque præſentia deſinit eſſe ordinata ad aſſiſtendum ſacriſicio, quatenus exterius videatur præſentia mortua, qualis eſſet præſentia dormientis, cum enim corpus rogatur ab intellectu, & voluntate dum eſt ordinata ad audiendam miſſam, dum perfeuerat interior aſſiſtentia reſpectu miſſæ præſentia quoque exterior remanet ſub eadem diſpoſitione tanquam ſubiecta lateriori diſpoſitioni.

Si verò ad aliorum contemplationem impetetur, quæ non concernent oblationem ſacriſij, videtur non ſatisfacere præcepto, ſi omnino abſtineatur à ſenſibus. Nam quando auditur Miſſa, inſtituitur quædam communicatio ſeu commercium in ordine ad cultum Diuino inter celebrantem & aſſiſtentes per quod inuenit cõmunicari in illa actione, quatenus Sacerdos offert ſacriſcium nomine aſſiſtantium, & aſſiſtentes cooperantur eiũdem oblationi. Hoc autem commercium imiti non poſſet niſi inter eos, qui humano modo inuicem cõmunicare poſſunt, & cum duret toto tempore, quo durat Miſſa, debet etiam ſimul durare eadem cõmunicatio. Quando autem quis abſtrahitur à ſenſibus & rapitur ad contemplanda ea quæ non concernunt oblationem ſacriſij, interrumptur hoc commercium quia nec interior durat, nec exterior; quia illa præſentia tanquam deſtituta ſua veluti forma nẽmpẽ officio ſenſuum ſe habet veluti mortuo modo & deſtituta interirari aſſiſtentia, caret ordine ad oblationem ſacriſij, nec poſſet haberi pro præſentia humano modo exhibita.

QVÆSTIO 1306.

¶ An qui raperetur in extaſim, dum audit Miſſam ſatisfaceret præcepto?

SVMMA.

- 1 Quia naturaliter abſtrahitur à ſenſibus per notabilem partem miſſæ non implet præceptum.
- 2 Quid ſi rapiatur in extaſim virtutis diuine.
- 3 Implet præceptum, ſi in extaſi contempletur myſterium, quod peragitur.
- 4 Sacra autem ſi ad aliorum contemplationem raperetur.

- ¶ Supponitur. Quod extaſis duret notabili ſpatio, ſit pars Miſſæ, quæ correſpondet, ſit notabilis.

10 *Benam ad quod tendens leges municipales non est necessarium &c.*

Quando quis egreditur à loco ubi festum esset servandum & consequenter missa audienda potest etiam habere intentionem discendendi, ut non teneatur audire Missam. Quod autem liceat egredi à tali loco ad exercenda opera festiva, videntur in hoc omnes convenire præsertim Lessius lib. 4. de iust. & iure cap. 1. dub. 8. num. 55. Natus in manuali cap. 13. num. 5. Snetez tom. 1. de Relig. tract. 1. lib. 2. cap. 13. num. 6. Sayt lib. 7. Class. reg. cap. 1. num. 12. Lopez part. 1. Infrat. cap. 5. Sanchez lib. 1. fam. cap. 12. num. 13. & lib. 3. de matrimoniis. disp. 18. num. 1. Palau part. 1. ap. moral. tract. 3. disp. 1. pun. 24. §. 5. num. 4. Villalob. part. 1. fam. tract. 2. discent. 34. num. 2. Trollech. lib. 3. in decal. cap. 1. dub. 3. num. 4. Leand. in præcept. Eccles. tract. 1. disp. 3. quæst. 7. & alij offracitanti Tali enim egressus neque sui natura est illicitus: neque ex aliqua lege positiva. Non ex natura sua, quia ex se non continet aliquid prohibidit quia est in facultate vniuscuiusque ice, quod vult, nisi illi obstat aliqua specialis prohibitio. Non ex aliqua lege positiva, quia de hac non constat, & idcirco dum non asseritur, sufficienter remanet exclusio. Non etiam ratione præcepti colendi festum, & audiendi Missam, quia ipsius obligatio non egreditur limites propriæ marie, quæ est sanctificatio festi cum auditu Missæ: & idcirco non obligat ad non discendendum à loco, An autem liceat exire ex intentione non colendi festum, & consequenter non audiendi Missam.

1 Prima sententia asserit, non posse discedere ex hac intentione, sed tantum ex causa. Ita Sylvest. verbo. Ieiunium. quæst. 1. in fine. Lessius lib. 1. de iust. & iure cap. 1. dub. 8. num. 60 in fine. Laiman lib. 1. Theol. mor. tract. 4. cap. 11. num. 9. ver. secundo dicit. Rodriguez tom. 1. fam. cap. 12. num. 1. Sayt lib. 7. elem. reg. cap. 7. num. 12 in fine. Rebel. de iust. & iure part. 2. lib. 2. quæst. 7. §. 1. §. 3. num. 16. Ledesma de Matrim. quæst. 45. art. 5. punct. 3. dub. ult. evoc. 1. Et videtur in hanc partem inclinare Salas. disp. 14. de leg. 1. §. 1. num. 63 in fine. Fuodamentum est. Quia dum non interuenit iusta causa, interuenit fraus, quæ nulli patto committi debet cap. fides. & cap. ex tenore de rescript. Cooctm. quia talis intentio est directè contra præceptum, & proinde illicita. Confirm. 2. Quia sine causa se subtraheret legi Ecclesiæ licet tendere contra proprium bonum. ad quod ipsa ordinatur.

2 Secunda sententia asserit, id esse illicitum. Ita Snetez tom. 1. de relig. tract. 1. lib. 2. cap. 13. num. 4. Sanchez lib. 1. fam. cap. 12. num. 3. & lib. 3. de Matrim. disp. 18. num. 29. Bonac. tom. 2. disp. 1. de leg. lib. quæst. 1. punct. 6. num. 64. ver. Adde præcare Facundus præcept. 1. Eccles. lib. 1. cap. 7. num. 7. Ponticos lib. 5. de Matrim. cap. 9. num. 4. Io. Sanchez in select. de sacram. disp. 14. num. 20. Hur. tid. de sacram. disp. 5. de Matrim. discent. 5. in fine. Co. oind. disp. 27. dub. 1. num. 12. Ochagaria tract. 3. quæst. 8. num. 5. Palau part. 1. ap. moral. tract. 3. disp. 1. punct. 2. §. 5. num. 4. Fillioz. tract. 11. cap. 3. num. 110. & 113. Metol. tom. 2. Theol. moral. disp. 4. cap. 3. num. 503. Shilinos in sum verbo. Ieiunium. tract. 1. distera F. Batdel. part. 1. Theol. moral. lib. 5. disp. 3. num. 1. in fine. Batdel. de leg. municipal. disp. 1. §. 1. num. 8. Remig. tract. 3. fam. 4. §. 3. num. 12. Escobar tom. 1. de veritate fore art. 4. num. 203. Quintanaduen. de inib. cap. 8. num. 15. Leand. in præcept. Eccles. tract. 1. disp. 3. quæst. 8. Roccosil in Praxi morali part. 3. lib. 6. de leg. cap. 13. Gattia in fam. tract. 4. diff. 7. dub. 2. num. 2.

4 Dicendum est. Licetum esse discedere à loco, ubi viget præceptum de sanctificando aliquo festo in eum finem, ut discendens liber sit à præcepto. Ratio est. Quia præcep-

ptum obligat tantum commorantes in loco, non autem obligat ad commorandum in loco, quia non extenditur obligationem ultra limites materie præceptæ. Ergo potest quique vti iure suo, quod habet, & discedere ab illo loco, ut se subtrahat legitimo modo ab obligatione præcepti, nec in hoc facit alicui iniuriam: cum non sit alterius iniuria vti iure proprio. *Li. cni. quæst. 5. denique Marcellus ff. de iniur. & l. Qui iniuriarum. §. li. qui ff. de iniur. & cap. com. Ecclesia de l. Quia de elect.*

Nec obstat, quod id fiat ex intentione non seruandi præceptum. Quia hæc intentio non est illicita, neque enim tendit contra præceptum, quasi molit illud seruare, dum obligat sed tendit contra obligationem, & tendit ad ipsam dissolucendum, & proinde est solum intentio de obo seruando præcepto, quando cessauerit obligare. Quod autem liceat legitimo modo se subtrahere obligationi legis, satis constat, Quia licet petere dispensationem ab obsequio legis, per quoniam quis se subtrahat ab obligatione ipsius, alioquin si non liceret, se subtraheret ab obligatione discendendo à loco, nec etiam liceret se subtrahere per dispensationem.

6 Dices. Sicut non licet se subtrahere ab obligatione legis, nisi ex rationabili causa per dispensationem: ita nec etiam discendo à loco, ubi obligat præceptum. Resp. dispensationem valere, & esse licitam, licet sit oblique causa ex parte dispensati, dummodo sit ex rationabili iustotio ex parte dispensantis iuxta ea, quæ dixi in Praxi de iniuriis de iust. 11. num. 13. & sequens. Quia tunc sola voluntas principis est iusta causa tanquam informata ratione iuxta ea, quæ notant Glof. civil. in l. Relegans. ff. de penis, & Glof. canon. in cap. si eo tempore, de elect. 6. & in cap. si gratia, de rescript. in 6. Matil. sigent. 330. Sanchez lib. 5. de Matrim. disp. 17. num. 23. Spetel. de iust. 109. num. 17.

Deinde est diuersa ratio quoad præcepta iuris communis, & quoad præcepta iuris municipalis. Nam cum ius commune ubique obliget, & proinde obligatio semper sequatur personam non potest se subtrahere ab obligatione, sed necessarium est, quod per auctoritatem superioris dissoluatur. Hæc autem auctoritas requirit causam saltem ex parte dissoluentis, ut legitime procedat, quia non potest, nisi rationabiliter relaxare obligationem, quæ manet in suo vigore. At ius locale, cum non extendat suam obligationem extra limites loci, habet locum subtractionis ab ipsa oblique aliqua illius dimiutione aut relaxatione: & idcirco cum non sit relaxanda per auctoritatem superioris, non requiritur causa ex parte subditi, nec ratio ex parte relaxantis: sed sufficit facultas, quam quisque habet mandandi, & non mandandi in tali loco.

8 Ad fundamentum oppositæ sententiæ resp. Licet non interueniat aliqua specialis causa sufficere facultatem vti iure proprio; nam eo ipso, quod quis eo vitatur, nec legit fraudem facit, quia tunc solum fraus locum habet, quando durat obligatio legis respectu facientis fraudem: nec alicui infert iniuriam iuxta Reg. 4. Nullus ff. de regul. iur. ibi. Nullus videtur dolo facere, qui suo iure vitatur & l. Quod & lex. §. si tamen ff. de hom. libero 126. ibi. Dolo malo non videtur facere, qui suo iure vitatur. Vnde non patrociniatur fraus, sed vniuersique ius proprium.

9 Ad 3. coofir. Illam intentionem non esse contra præceptum, quasi adit voluntas obo seruandi præceptum, quatenus obliget, sed solum tendere ad subtractionem personam ab obligatione legis, quatenus legitimo modo subtrahi potest. Alioquin etiam dici posset, quod petens dispensationem habet intentionem contra præceptum, & proinde quod talis intentio esset illicita. Intentio Ergo non est illicita

licite, cum habeat obiectum licitum, nempe id, quod licito modo procurari potest.

Ad 2. confir. resp. Quod fieri, Qui non sunt de loco, possunt eate illo bono, ad quod municipales leges tendunt, ita etiam qui est de loco, quia non est bonum necessarium, quod sit necessarium procurandum, Deinde bonum, ad quod ordinantur leges municipales est tantum bonum pro ijs, qui actualiter degeant in loco, non autem pro ijs, qui sunt extra locum, etiam si alibi sint de loco, quia non se extendunt ultra terminos loci, & proinde qui se subtrahit obligationi legis, non tendit contra proprium bonum, ad quod tendit ut ordinaretur.

Q V A E S T I O. 1298.

An aduenia teneantur audire Missam, si reperiantur ubi speciale præceptum obligat.

S Y M M A.

1. Aduenia an teneantur audire Missam in festo ex lege municipalis, & num. seq.
2. Seruandas nos in iurisdictione Ecclesie.
3. Leges obligant solum subditos iurisdictioni legislatoris.
4. Aduenia non subijciuntur iurisdictioni locali.
5. Qui morantur in loco obsequio domicilii an subijciuntur iuri municipalis.
6. Conseruanda loci seruanda, ad tollendum scandalum.
7. Porro non semper conformari debet toti.
8. Aduenia non subijciuntur legibus loci ex eo, quod sint saluti municipalibus propriis.
9. Alius equiuocum non est habitus ad inducendum conseruandam.
10. Conseruanda non habet locum, nisi obseruantia sit uniformis.
11. Aduenia non morantur in loco unde teneantur seruare festum.

Difficultas procedit seculo scandalo, & considerata natura legis municipalis, nam certum est, quod ad euitandum scandalum adesse obligatio aud. en. d. missam, non ratione præcepti municipalis, sed ratione ebitatit, quatenus obligat tollere scandalum. Prima autem sententia asserit, aduenia teneantur seruare præceptum municipale de audienda Missa. Ita ij, qui hoc ipsum docent quoad omnia, quæ præcipiuntur per leges municipales. Abbas in Cap. Confessum. num. 6. de obseruat. ieiun. Felin. in Cap. Quod Clerici. De foro comper. Cardin. in Cleme. 2. quæst. 3. de celebrat. Missar. Portius in q. fid. & quod num. 26. Inhib. De iure natur. Gen. & civilis Couatu. lib. 4. Parier cap. 20. num. 8. Maior in 4. diffin. 15. Nauar. cap. 13. manual. num. 3. ver. Inferior tertio. Rodriguez part. 1. cap. 122. num. 1. Lessius lib. 4. de iust. & iure cap. 2. lib. 7. num. 50. Philart tom. 1. de off. Sacerd. part. 1. lib. 1. cap. 23. ver. Est tertio notandum. Suarez tom. 1. de relig. tract. 1. lib. 1. cap. 14. num. 8. & lib. 3. de leg. cap. 33. num. 3. Villalob. part. 1. sum. tract. 2. diffin. 33. num. 7. in fine verbo. Ieiunium, num. 1. Valquez 3 part. disp. 184 cap. 3. num. 28. Gaxt. part. 1. decif. lib. 2. cap. 17. num. 34. Ortiz in sum. cap. 18. num. 72. Pontius lib. 5. de maritum. cap. 7. §. 1. num. 6. Salas disp. 14. de legib. sect. 4. num. 41. ver. Alia opinio Maldet 12. quæst. 96. art. 5. §. de peregrinit. Molte. part. 1. sum. tract. 10. cap. 4. num. 17. lo. à Cruce part. 1. direct. consue. præcep. 3. art. 4. dub. 9. num. 6. Lublinus part. 1. sum. verbo. Festum, num. 2. Facun-

Tom. 11.

dez præcep. 2. Eccles. lib. 1. cap. 8. num. 7. Baldet. part. 2. theol. moral. disp. 32. num. 4. Fillioe. tract. 17. num. 180. Palauus part. 1. oper. moral. tract. 3. disp. 1. pun. 24. §. 3. num. 2. Leander. in præcep. Eccles. tract. 1. disp. 3. quæst. 10. Garzia. in sum. tract. 9. diffin. 2. dub. 3. num. 2.

Fundamentum defumitur ex cap. Illa disp. 12. ubi dicitur, seruandum esse motum cuiuscumque Ecclesiæ, ad q. sam quisque venit. Confirmit. Quia aduenia ut pars conformari debet toti communitati, cum ita exigitur naturale. Confirm. 2. Quia cum aduenia sint soluti à legibus propriis loci, debent subesse legibus loci, in quo reperiuntur. Confirm. 3. Quia consuetudo est introducta, ut feruent fissa, & aduenia Missam etiam aduenia, & Prælati ponunt conseruantes.

Secunda sententia negat tenet. Ita Paludm. in 2. §. disp. 15. q. 4. art. 3. num. 24. Palar. disp. 3. p. 8. 6. conclus. ver. At verit. Syluester. verba. Ieiunium, num. 7. ver. si autem transierit. Rotel num. 16. Medina Cod. de Ieiunio quæst. 96. art. 5. §. 3. dicitur præterea. lo. Medina. Cod. de Ieiunio, quæst. 10. in fine. Tolet. lib. 6. cap. 5. num. 3. Ledesma 2. part. 4. quæst. 17. art. 3. ver. Tertio dicit. Rodriguez, q. Regular. 68. art. 4. tom. 1. Angelin Flers. q. 4. de ieiun. diffin. 2. ver. Hinc peregrini. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 19. q. 4. Sayt. lib. 3. Clax. reg. cap. 4. num. 15. Aulla de censur. part. 2. cap. 3. disp. 2. dub. 3. conclus. 3. ver. Etia censur. Vega tom. 1. sum. cap. 14. de ieiunio. casa. 11. Sanchez lib. 3. de maritum. disp. 18. num. 7. ver. Quæst. ubi plures Canonistas citat. & lib. 1. sum. cap. 12. num. 38. Laimam lib. 1. Theol. moral. tract. 4. cap. 13. num. 4. Coninch. de sacramen. q. 64. art. 4. dub. 2. Boaz. disp. 1. de legib. q. 1. p. 6. num. 36. ver. Hinc postea. Reginal. lib. 4. Præxi feri. p. 11. n. 136. Fillioe. tract. 27. part. 2. cap. 6. num. 106. Granad. 1. 2. conseruare. 1. part. 3. disp. 9. sect. 4. num. 25. lo. Sanchez in stellis. de sacram. disp. 14. num. 11. Facundez præcep. 4. Eccles. lib. 1. cap. 7. num. 10. Gaspar. Hurtad. disp. 5. de sacrific. miss. diffin. 1. ver. Aduenia Bofius lib. 4. de iubil. casa. 18. num. 4. Gordon. lib. 3. theol. moral. q. 18. cap. 7. io fine. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 2. dub. 6. num. 3. Archiano in 1. part. de ier. Cap. Illa. num. 4. disp. 12. Basilis de legi municip. disp. 1. §. 3. num. 2. Martin. a S. Ioseph. tom. 2. moral. lib. 2. tract. 10. de ieiunio. 3. Roccaful. in Præxi tract. 6. de præcep. Eccles. lib. 3. cap. 8. num. 119. qui partim inquantur in terminis dierum festiuorum; partim in terminis præcepti de ieiunio.

Dilectum est. Aduenia non tenentur ad seruandas dies festis municipales, & conseruantes nec ad audiendam Missam. Hoc videtur concludi ex principis certis. Nam certum est, quod leges, & præcepta non obligant, nisi eos in quos legislator exerceat potest iurisdictionem; & pro quibus eos punit, ut docet communiter cum D. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 5. & habetur ex lib. fin. fide iurid. & ex cap. 2. de consil. in 6. Unde leges, & præcepta quæ ponuntur pro aliqua communitate, non ligant, nisi eos, qui sunt de tali communitate; nam sicut iurisdictionis non excedit terminos communitatis; ita nec effectus iurisdictionis, qualis est obligatio.

Consilium autem, quod aduenia non sunt de communitate loci in quo reperiuntur; nec subiectione iurisdictioni speciali; per quam regitur illa communitas, ut habetur ex Libitur. 3. cap. 6. de pignori. & his possit. & ex cap. Licet. de foro comper. & oant communiter cum Gloss. in Cap. Quæ contra, verbo. Aus Peregrini. disp. 8. Et confit etiam ex praxi Fedeliæ, nam videmus, quod Ecclesia Latina non obligat Grecos versantes inter Latinos ad conseruandum in azimio, sed sinit eococetate in fermentato, ut decla-

X X x

statut

atur in Concil. Florent. in *Literis priuatis*. Cum ergo præcepta municipalia de festis fundentur in iurisdictione municipalium, efficiunt tantum eos, qui sunt de communitate & proinde aduenæ non tenebantur ea seruare.

6. *Ex quibus inferitur*, Quod dicendum sit de aduenæ, qui diu morantur in aliquo loco, aut etiam maiori aut parti de scolasticis, de militibus, qui in flatuone manent, & ceteris, qui morantur absque domicilio in loco de quibus dixi quod præceptum festiui in tract. de ieiunio decif. 22. in specie de omnibus difficultatibus ex iisdem principiis resoluenda est, sicut etiam de vagis, & generaliter de omnibus, qui non habent domicilium nec sunt incorporati communitati.

7. Ad fundamentum oppositæ sententiæ resp. illum tex. esse, cōsumptum ex S. August. Qui potius hortatur procedit, quam præcipiuit, & causam subdit, nempe, *si non vis alicui esse scandalum*, per quod ostendit, se hortari ad seruandam consuetudinem cuiusque Ecclesiæ non quia consuetudo ita exigit, sed ob vitandum scandalum. Quod præcipue tum temporis locum habebat, quia occasio scandali facilis erat. Et idcirco ex illo tex. non licet inferre, quod præcepta, & leges municipales obligent etiam aduenas.

8. Ad 2. confit. Aduentum non esse partem communitatis, cum non sit illi incorporatus. Deinde neque semper pars debet se conformari communitati, alioquin non esset licita dispensatio in legibus, cum faciat, quod dispensati sint diffformes communitati, si quidem non obseruant leges. Ad secundam confit. neg. consequentia. Quia sunt soluti aduenæ a legibus proprii domicilij, quia non se esse extendunt extra ipsam. Ex hoc autem, quod non se extendant extra territorium t. lis domicilij, non sequitur, quod aduenæ subiciantur legibus loci, ubi reperiuntur. Imò sequitur, quod non subiciantur, nam idcirco non subijciuntur, legibus proprii domicilij, quia iurisdicatio, per quam sunt posite non se extendit extra ipsam; unde cum neque iurisdicatio, qua posite sunt leges pro loco, in quo reperiuntur, se extendat ad ipsos, iurisdicatio non excedit eos, qui sunt de communitate, & ex eadem rationem non subijciuntur ipsis.

9. Ad 3. confit. Non posse constare de tali consuetudine. Quia audire Missam in festis municipalibus quoad aduenas est actus æquiuocus, qui prouenire potest ex diuersa causa, nam potest prouenire ex deuotione aduentis, & ex timore dandj scandalum, & ex errore, quia aduenæ putet, se ad id tenetj & idcirco non est actus habilis ad introducendam consuetudinem, vt obseruat Rota coram Caffiodoro decif. 8. & decif. 280. num. 4. part. 3. Recensit. Et idcirco ex eo, quod aduenæ audiant, non licet stabilire consuetudinem tanquam obligatoriam. Accedit etiam, quod non potest constare de consuetudine, nisi constet de vniformi obseruantia, nam quando diuerso modo obseruantur, non habet locum consuetudo, vt obseruant communiter Doctores præsertim Dec. confil. 215. num. 2. Crouetta. confil. 96. num. 1. Ioseph. Ludouic. conclus. 38. ver. *Amplius tercio*. Batt. in l. 2. num. 22. ff. *soluto matrimonio*. Afflicti. decif. 280. num. 8. & sequis Rota præsertim coram Ludouic. decif. 162. num. 8. & in *Civitate Castellj* bonorum 27. Junij 1578. coram Cantinello & in *Melitenis* proced. 1. Decemb. 1578. coram Patriarcha Alexandrino. Neque etiã ex eo, quod Prælati pupillari aduenas non seruantes festa, aut non audientes Missam, licet inferre consuetudinem obligatoriam; nam hæc quoque pupillio est actus æquiuocus, qui potest esse ex diuersa causa. Nam potest prouenire ex eo, quod Prælati sequuntur opinionem,

quod aduenæ teneantur seruare festa, vel quia volunt hoc pacto obuiare scandalum, quod suboriri possent, & proinde non potest accipi, vt signum determinatum consuetudinis obligatorie.

Est tamen aduertendum. Quod si aduenæ morantur in aliquo loco per maiorem anni partem, aut etiam: per notabilem, qui multis ratione legis municipalis non teneretur seruare festa municipalia iuxta rigorem iuris, iuxta ea quæ dixi in *tractatu de ieiunio*. decif. 102. & 203. attamen ob euitandum scandalum omnino tenerentur saltem audire Missam, & in publico abstinere ab operibus secularibus. Qui enim obseruant eos non se uate festa audiendo Missam, facile existimare possent, eos male sentire de huiusmodi festis, aut aliquam aliam finistram opinionem concipere. Et forte hoc fuit causa, ob quam Concil. Trident. sess. 25. cap. 12. de Regal. statuit, quod Regulares seruantes festa indicia ab Episcopis.

Q V A S T I O 1299.

An Episcopus teneatur audire Missam festis diebus a se statutis.

S V M M A.

1. Episcopus an teneatur audire Missam diebus festis a se indicatis. de num. seq.
2. Episcopus specialiter modo tenetur colere Deum in ordine ad sacrificium.
3. Episcopus festis a se indicatis an teneatur sub materialiter audire Missam. de num. seq.
4. Ius naturale diuinum exigit, quod Episcopus non se retrahat a cultu per sacrificium, quod aliis indicat.
5. Eadem dispensatio in omni iure audiendi Missam quoad populum, ac quoad Episcopos in festis ab ipsis indicatis.

P Ræcedit difficultas seculæ dispensatione, nam legitima causa excusante. Qui autem possent, teneri Episcopum seruare proprias leges, etiam ex vi directiua, sed locum ex quadam decencia, & honestate, consequenter negantur etiam quoad præceptum audiendi Missam in diebus festis. Hi autem sunt Io. And. in cap. qui licet de regul. iur. in 6. Azor. part. 1. lib. 3. cap. 11. quæst. 4. verbi, in hac controuersia Siles. disp. 14. de legib. festis. 3. verbi, *secundo* & verba opinio Duran. t. 2. tract. de legib. quæst. 5. art. 1. verbi, *Quæra difficultas*. Et alij & pro hac sententia citat etiam incipium tract. de omni iure decif. 199. Leander in præcept. Eccles. tract. 1. disp. 3. quæst. 17. in fine. Sed non recte, quia ibi non tenet generaliter hanc opinionem, sed solum quoad ieiunium ob specialem rationem, quæ militat in ipso, & quam ibid. assero.

Dicendum tamen est. Episcopum teneri audire Missam in diebus festis a se indicatis. Ita ij, qui absolute docent, quod tenentur seruare proprias leges Syluester verbo. Lex. quæst. 14. Canez. 1. a. quæst. 96. art. 5. Ad hoc dubium Sotus lib. 1. de iust. & iure quæst. 6. art. 7. Nauar. in cap. si quando. except. 1. de respons. Couarr. in cap. Alma mater part. 1. §. num. 5. Valquez 1. 2. disp. 167. cap. 3. Lælius lib. 2. de iust. & iure cap. 35. num. 15. Sayr. lib. 3. Cleric. reg. cap. 4. num. 10. Suarez lib. 1. de leg. cap. 35. num. 4. Salas. lib. 14. de legib. festis. 3. num. 31. verbi, *secundo* & verba opinio Bonaz. disp. 1. de legib. quæst. 1. parit. 6. num. 19. Laiman. lib. 1. Theol. moral. tract. 4. cap. 9. num. 3. Becan. part. 2. sum. tract. 3. cap. 6. quæst. 11. Bildel. art. 1. Theol. moral. lib. 5. disp. 29. num. 3. Granad. 1. 2. controuers. 7. tract. 3. part. 1. disp. 6. festis. 1. num. 6.

Palau

Palaspart. 1. oper. moral. tract. 3. diff. 1. par. 2. q. 1. num. 2. Amicus. rem. 5. Conf. Theol. diff. 5. de inf. & iure. f. 1. 4. num. 300. & communiter cum D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 5. ad 3.

Ratio deservit ut manere, quod gerit. Nam cum non solum sit sacerdos, sed etiam Pontifex sui populi, ratione huius muneris, & status perfectionis, in quo reperitur, tenetur speciali modo colere Deum & consequenter illi summo cultui, qui exhibetur per sacrificium. Nam cum gerat munus pastoris, & capitis respectu sui populi participat etiam munus & rationem aliquam mediatoris inter Deum, & populum iuxta illud ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his que sunt ad Deum*. Ergo quando obligat populum ad colendum Deum mediante sacrificio, ex vi directius sue legis potiori modo ipse obligatur ad eundem cultum deferendum. Consequenter prob. Ideo populus legitime obligatur ab Episcopo, quia ipsi subicitur in ordine ad cultum diuinum: & proinde tenetur colere Deum, sicut ordinar ipse. Ergo cum Episcopus quoque potiori modo teneatur colere Deum, dum instituit aliquem specialem cultum, ad quem obligat populum, remanet, & ipse obligatus ex vi directius, quia cum sit obligatus in generali ad cultum Dei, dum determinat in specie cultum pro populo, reducendo ipsius obligationem ad specialem modum executionis, remanet etiam determinata eiusdem obligatio potiori modo. Sicut etiam est potior obligatio generalis. Hec autem specialis obligatio colendi Deum per sacrificium in Episcopis significatur etiam in cap. *Quoniam de privilegiis*. in 6. dum dicitur non decere Episcopum, quod sinat, aliquam diem transire, in qua non celebret, aut audiat missam & proinde ipsi conceditur usus altaris viaticum. Non quia sub peccato teneatur quousque celebrare, aut audire missam, sed quia stans speciali obligatione præ cæteris colendus deum per sacrificium, consurgit eo ipsa specialis indecentia, si non colat quousque.

Sed hinc oritur alia difficultas, an teneatur Episcopus audire Missam sub mortali sicuti tenentur subditi seculari dispensatione, aut legitima causa excusante. Quod autem teneatur solum sub veniali secundo scandalo, tradunt Lessius lib. 2. de inf. & iure. cap. 15. dub. 3. num. 34. Azor. par. 1. lib. 5. cap. 11. quæst. 2. Salus. diff. 14 de legib. f. 1. 3. num. 33. Bonac. diff. 1. de legib. quæst. 1. par. 6. num. 23. Vivaldus in candelab. par. 2. cap. 2. Filius. tract. 51. cap. ult. num. 446. Palaspart. 1. oper. moral. tract. 3. de legib. diff. 1. par. 2. q. 4. 1. num. 51.

Verum, quod teneatur audire Missam sub mortali etiam magis communiter D. Antonin. 1. par. tit. 17. §. 1. Sylvest. verbo. Lex quæst. 14. Sotus lib. 1. de inf. & iure quæst. 6. art. 2. Victoria Resol. de potest. civil. num. 21. Sayros lib. 1. c. 1. Clav. Reg. cap. 3. num. 2. Sotus 2. lib. 3. de legib. cap. 33. num. 8. & 20. Vasquez 1. 2. diff. 167. cap. 33. Caiet. Contrad. & ceteri expositores præterim Maldet. quæst. 96. art. 3. Granad. contravenit. 7. ar. 3. par. 2. diff. 17. f. 1. 3. num. 24. Leonardus præcept. Eccles. 1. diff. 3. quæst. 1. 8. vers. sed probabilius.

Et hæc opinio est tenenda: Nam; ut dictum est, Episcopus potiori modo iure naturali diuino tenetur colere Deum per sacrificij obligationem, quam tenetur populus Ergo quando determinat aliquem diem, in quo populus deferat ipsi huiusmodi cultum, ius naturale diuinum erigit, quod non se retractat a colendo Deo illo cultui, quem cæteris imponit, nam esset valde indecens, quod qui potiori modo tenetur colere se subtraheret a cultu. Ergo cum materia sit gravis & peccabit mortaliter

7. Coactus populus tenetur audire Missam in his
Tom. 14

diebus sub mortali: Ergo etiam Episcopus. Consequenter prob. Quia licet populus teneatur non solum ex vi directius, sed etiam ex vi cunctius. Ergo cum turpitudine actus non pendat à vi cunctius, sed tantum à vi directius, quatenus quod est contra ipsam, est etiam contra rectam rationem, erit eadem turpitudine in omissione audiendi Missam respectu populi, ac respectu Episcopi. Et proinde, si est gravis respectu populi, erit etiam gravis respectu Episcopi & consequenter erit peccatum æquale quoad verumque.

DE ASSISTENTIA INTENTIONE ET ALTERATIONE necessaria pro implendo præcepto audiendi Missam.

Cum Præceptum audiendi Missam, vi ex se sonat, importet Assistentiam, inquirendum est, quænam, & qualis debeat esse huiusmodi Assistentia. Rursus cum præceptum implendum sit humano modo, & obsequantia sit actus Virtutis Religionis, inquirendum est etiam, quænam Intentio, & attentio sit necessaria, ut debito modo præceptum impleatur.

Q U Æ S T I O. 1309.

Qualis Assistentia sit necessaria pro audienda Missa.

S Y M M A.

1. Assistentia corporalis necessaria pro implendo præcepto de audienda Missa.
2. Cooperatio ad sacrificium requirit praesentiam corporalem.
3. Qualis debeat esse assistentia corporalis.
4. Debet in ipsa exprimi interius effectus.
5. Medicus sacrificium, & dum mouens; non assisit sacrificio.
6. Status extra Ecclesiam post paritatem non assisit sacrificio.
7. Quid sit audire celebrantem.
8. Quid si coniungatur multitudo praesentis sacrificio.
9. Quid si sit in loco Ecclesiæ unde nullo sensu percipit missam celebrantem.

Intelligitur de Missæ auditione, qua adimpleatur præceptum vnde tenendum est. Quod necessarium sit Assistentia Corporalis. Ita communiter Doctores D. Antonin. 2. par. tit. 9. cap. 1. §. 1. Sot. in 4. diff. 13. q. 2. art. 1. Caiet. in sum. verbo. *Festum vitiaria*. Sylvest. verbo. Missa 1. q. 4. Nauar. cap. 21. moral. num. 7. H. antiquæ lib. 9. sum. cap. 15. num. 4. Suarez diff. 88. de Euch. f. 1. §. 1. ver. In his re Paucunde præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 7. num. 2. Bonac. diff. 4. de sacram. quæst. vlt. par. 11. num. 1. Reginald.

X X 2 1 lib. 11.

lib. 12. *Praxis fore panis*, num. 11. Balleus in florib. agr. lib. 8. num. 1. Dicastril. de sacram. tract. 1. disp. 5. dub. 1. num. 19. Filliuc. tract. 5. cap. 7. num. 208. Leand. in precept. Eccles. tract. 3. disp. 1. quæst. 95. Coninch. de sacram. qu. 81. art. 6. dub. 7. nu. 195. vers. 8. ff. 10. Aucta qu. 1. de Euch. sect. 19. vers. Ollana. Trapposit. 3. part. qu. 81. art. 5. dub. 1. num. 211. Lugo Card. disp. 21. de Euch. sect. 2. num. 19. Tullien. lib. 5. in Decal. cap. 1. dub. 3. num. 11. Gátzia in sum. tract. 4. diffini. 9. num. 1. Mercet. de sacram. quæst. 81. art. 6. dub. 4. vers. Quærit Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. qu. 9. num. 85. Cuspens. tom. 2. surf. Theol. tr. 21. disp. 4. sect. 3. num. 21. 2. Carlo est. Quia requiritur illa assistentia quæ inferuiat fini intento per præceptum, cum eligatur tanquam medium ad aliquod finem illum finem. Ergo cum finis præcepti sit, quod assilens suo modo cooperetur sacrificium cooperando sacerdoti offerenti, requiritur assistentia, per quam modo morali censetur cooperari sacerdoti offerenti. Hæc autem cooperatio non potest filuari sine præsentia corporali, per quam in communis estimatione censetur assistere sacrificio. Hoc enim prouenit ex generali natura actionis, vt requiritur agens fili præfens, vnde cum oblatio sacrificij tanquam actio moralis tribuatur omnibus coexistentibus vt moralibus agentibus, requirit eorumdem moralem præsentiam.

3. Dicendum 2. Non sufficere quancunque moralem præsentiam, sed debere esse præsentiam attententis sacrificij cum corporali habito obsequij erga Deum. Ita commaniter Doctores præfatum num. 1. citati, quamuis non in his explicitis terminis. Ratio est. Quia assistentia requiritur, vt assilens cooperetur oblationi sacrificij sine qua cooperatio non coleretur Deum i lo supremo cultu sacrificij, cum in tantum celant, in quantum cooperantur oblationi. Non potest autem agens cooperari alicui actioni, nisi sit applicatum ad agendum, & si sit agens intellectuale, non attendat actioni, ita vt agens Physicum debeat Physico modo attendere, & morale morali modo. Et ideo audiens Missam debet habere præsentiam morali modo attententis.

4. Rursum quia in audiendo Missa exercetur actus Religionis, & obsequij, quod audiens se totum submittit Deo, debet etiam in habitu externo corporis ostendere hanc submissionem, & prout assistentia debet esse talis, vt non solum cooperetur sacrificio, sed etiam indice professionem submissionis. Cum enim sacrificium sit visibile, sicut boninum exigit natura, vt habet Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. de sacros. miss. etiam id, quod agitur ex parte cooperatoris, debet esse quid sensibile, ita vt sensibili modo delectetur Animum, atque adeo ostendat visibiliter illam professionem submissionis, quæ in oblatione sacrificij exhibetur Deo. Et ita etiam declarat Praxis fidelium, dum genuflexi assilunt celebrationi missæ. Hæc autem inferuiunt ad decidendos plures casus in particulari.

5. Ex quibus deducitur tanquam omnino certum cum Suarez disp. 88. de Euch. sect. 1. vers. In hoc re Filliuc. tr. 5. cap. 7. num. 108. Bonac. disp. 4. de sacram. disp. 5. dub. 1. num. 11. Leand. in precept. Eccles. tr. 3. disp. 1. qu. 95. vers. Ex quo. Eum qui tempore, quo celebratur Missa domi manens, versaretur in meditatione mysteriorum, quod celebratur, non audiret Missam, neque cooperaretur sacrificio, quia deficeret fundamentum nempe corporalis præsentia.

6. Secundo inferitur contra Leandrum in præc. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 105. Tum, qui extra Ecclesiam post parietem aditaret, absolute loquendo non satisfacere præcepto audiendi Missam, vt notat etiam Lhuiss. in parte motu. cap. 1. §. 9. nam non censetur esse præfens sacerdoti celebranti, neque assilente

sacrificio. Siquidem munus dimittit præsentiam & excludit assistentiam moralem, per quam cooperetur sacrificio. Sicut enim agens Physicum excluditur ab agendo in illud subiectum, inter quod interponitur aliquid impedimentum; ita etiam agens morale; vnde quia etiam actio moralis fundatur in præsentia morali, dum interponitur impedimentum parietis non potest habere locum atque adeo non cooperabitur sacrificio. Quod locum habet, etiam percipiuntur verba Sacerdotis, aut aliquo alio signo percipiatur celebratio, quia adhuc excluditur præsentia moralis necessaria vt assilens dicatur cooperari sacrificio.

Tertio inferitur cum Gordonio tom. 1. Theol. moral. lib. 6. quæst. 7. Reginal. lib. 19. præc. fore panis, num. 12. Lublino verba. Festum num. 13. posse satisfacere præcepto audiendi Missam, qui existens post parietem etiam extra Ecclesiam coniungeretur multitudini quæ esset præfens Sacerdoti celebranti, & in hoc sensu admitti potest opinio Leandri. Huiusmodi enim coniunctio, sicut operatur, quod sit para multitudinis, ita etiam facit, quod tanquam pars sit præfens in suo toto, quod sufficit pro præsentia morali, & consequenter tollit impedimentum concurrentis moralis ad concursum pro cooperatione ad obligationem sacrificij, quod aliequin adesset exclusio hac communicatione cum multitudine præfens. Vt tamen saluetur hæc conclusio cum multitudine, debet in habitu corporis ostendi obsequia assistentia, de qua in superioribus dictum est.

Quarto inferitur. Cum Lugo Card. disp. 12. de Euch. sect. 2. num. 20. Dicastril. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 3. num. 43. in fine. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 55. num. 87. vers. fit secundo. Eum non satisfacere præcepto audiendi missam, quæ esset præfens in Ecclesia, in qua celebratur missa, & haberet intentionem audiendi, quam fieri, ubi celebratur, videlicet sic in tali loco, vt iode nullo sensu Missæ celebratio percipi possit, nec coniungatur ad multitudinem, quæ sit præfens celebrationi. In hoc enim casu excluditur moralis præsentia, quæ est necessaria, videtur assistere sacrificio, & cooperari oblationi. Quod à fortiori locum habet, si fundetur præces eorum alio Altari, aut vacaret alicui alicui actioni, quia tunc potiori modo excluderetur moralis assistentia, & non censetur vacare oblationi sacrificij.

Q U Æ S T I O 1301.

An audiens Missam debeat esse intra Ecclesiam, vt satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

1. Missa an audienda intra Ecclesiam pro implendo præcepto. & num. seq.
2. Assistentia ad sacrificium saluatur etiam extra Ecclesiam.
3. In communicatione visus & audiens habetur præsentia.
4. Audiens Missam in cimiterio, aris, via publica &c. implet præceptum.
5. Assilens Missam in Choro post altare implet præceptum, licet non videat celebrantem.

Etiam si sit interpositus paries.

Prima sententia asserit, audientem missam debere esse intra Ecclesiam, vt satisfaciatur præcepto. Ita Filliuc. tract. 5. num. 109. Machad. tom. 1. lib. 2. per 4.

QVÆSTIO 1301.

An qui assilient foris Missa celebrata in alta turri satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

- 1 Quando impleri possit præceptum assilendo foris Missa celebrata in alta turri.
- 2 Quid si non videatur celebrans, nec audiantur.
- 3 Si locus non possit fundere assilientiam, non censetur ibi Missa audiri.
- 4 Mentio de eo, quod facti Sacerdos celebrans non sufficit, ut habeatur assilientia.

Si missæ celebratio ita disponetur, ut, vel saltem ab assistantibus extra tantum videretur celebrans, procul dubio impleatur præceptum ab auditantibus, quia reuera assilient & cooperantur sacrificio, sicut dicentur morali modo præsentia spectaculo, quod in eadem turri representaretur oportet tamen ut non longè distarent, alioquin distantia excluderet præsentiam moralem: et ratio est. Quia requiritur de fuitur illa præsentia, quam requirit modus offerendi sacrificium, l' eum autem offertur sacrificium in alta turri, & ita oblationis modus accommodatur. ut inferuire possit etiam pro assistantibus extra turrim, tunc non requiritur ille modus offerendi aliam assilientiam, nisi illam quæ potest haberi extra turrim & ideo hæc sufficit.

Difficultas autem est. Quando nec videtur sacerdos celebrans, nec auditur, quod autem tunc non adimpletur præceptum traditum. præcept. 1. Eccles. l. 1. cap. 7. nam 3 quia non intervenit assilientia morali quia pro hac requiritur, quod aliquo sensu percipiatur, id, quod fit. Leander verò in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 106. verò Sed probabilis distinguit, quod impatur præceptum, si assistant aliquo modo percipiant, quid celebrans agat, aut in qua parte Missæ versetur: sed, autem, si non percipiant.

Sed absolutè videtur evitandum, quod non impleatur præceptum. Nam dum extra turrim nec auditur, nec videri potest celebrans supponitur, quod Missa non celebratur in ordine ad assistantes extra turrim: vnde nec etiam alio signo participare poterunt quid agat celebrans. Rursum deest etiam fundamentum patientie, & assilientie morali: nam nec actu, nec aptitudine videri, nec auditu potest celebrans: & proinde loca sint ita inter se diuisa, ut non sint habilia ad fundandam præsentiam. Nec aliqui adsunt qui præsentis sint sacrificio, cum quibus communicant exercentes extra turrim, ita ut ratione multitudinis, cuius sint pars, possint dici præsentia, sicuti quando existentes extra Ecclesiam vniuntur multitudini, & proinde nullo modo possunt dici præsentia.

Dices. Possit moneri ab aliquo turri identidem de eo, quod agit celebrans, aut voce, aut aliquo alio signo, & hoc pacto scire, quid agat Sacerdos. Verum hoc non sufficit ad inducendam præsentiam, & assilientiam moralem, & consequenter nec cooperationem ad sacrificium. Quis quidem tunc moneret, se haberet tanquam unocius, qui nunciaret absenti. Imò ex hoc conuincitur, quod non interveniat præsentia, & assilientia necessaria, quia cum sit necessaria aliterius nunciatio, sequitur exclusio præsentia, quia nunciatio dirigitur absentibus.

part. 4. tract. 1. decem. 3. num. 3. Trullench. lib. 3. in Decal. c. 1. dub. 5. num. 13. Guald. de sacram. tract. 17. c. 1. num. 14. Fundamentum esse potest. Quia non videtur assilientia celebrationi, qui est extra Ecclesiam qui cum non communicet in loco cum celebrante, nec etiam videtur communicare in oblatione sacrificij sicut est necessarium ut satisfaciatur præcepto.

2 Secunda sententia docet, non esse necessitatem præsentiam intra Ecclesiam. Ita Reginaldus, l. 19. præcept. Panis, num. 12. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacrificij. missæ. dist. 1. Lugo Casd. de sacram. disp. 12. sect. 2. num. 10. Portel. in dubij regal. verbo. Indulgentia num. 7. Lublinus in sum. verbo. Festum. num. 13. Dicastil. de sacram. tract. 5. disp. 3. dub. 3. num. 43. in fine. Garzia in sum. tract. 4. dist. 9. num. 2. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 106. Aueria quæst. 11. de Eucharistia. quæst. 19. verò. oblatione. Franciscus Lugo lib. 3. de sacram. cap. 14. quæst. 9. n. 87. verò. si sit audita.

3 Dicendum est. Non est necessarium pro adimplendo præcepto audire Missam cum præsentia intra Ecclesiam. Ratio est. Quia potest saluari moralis assilientia respectu sacrificij absque ingressu in Ecclesiam, ut si quis assilient ante fores cum debita dispositione corporis, nam ille locus ratione contiguitatis censetur communicare cum loco Ecclesie, & est sufficiens ad fundandam moralem præsentiam cum inde sensibus percipi possit oblatio sacrificij: vnde etiam adest sufficiens præsentia, ut dicatur cooperari sacrificio, quando enim adest communicatio visus, & auditus, habetur etiam præsentia iuxta sap. 2. de conspectu. c. 1. si de verber. obij.

4 Ex his infer cum Hurtado de sacram. disp. 5. de sacrificij. missæ. dist. 1. verò. Dicens autem. Portel. in dubij. regal. verbo. Indulgentia num. 7. Gondono tom. 2. Theol. moral. lib. 6. quæst. 72. 2. 4. 3. num. 12. Dicastil. tract. 1. de sacram. disp. 5. dub. 4. num. 19. Sublino pars 1. sum. verbo. Festum. num. 13. Leander in sum. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 106. l' um satisfaciatur præcepto, ut Missam audiat ex artio 3. c. 1. ministerio l' cel. fit. Imò addendum est etiam 3 qui audit & via publica ante fores Ecclesie, ita tamen ut saltem videri possit celebrantem nam in his omnibus locis saluatur moralis assilientia & præsentia pro morali cooperatione ad obligationem sacrificij. Imò etiam si non perciperetur aliquo sensu celebratio Missæ & multitudinem assilientium. Aven tamen qui coniungeretur multitudinem assistanti, sat faceret præcepto. quia ta quam pars multitudinis ratione eiusdem multitudinis esset præsentis iuxta dicta quæst. præcept. num. 7.

5 Secundo inferitur contra Llamas part. 5. meub. cap. 5. §. 9. Eum præcepto satisfacere qui in choro conuocato post altare assilient, quamvis non videret celebrantem, ut docent Reginaldus, l. 19. præcept. Panis. num. 12. Gordon tom. 2. Theol. moral. lib. 6. quæst. 2. cap. 2. num. 12. Lugo disp. 12. de Eucharistia. sect. 2. num. 10. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 106. quod etiam locum habet, si adsit murus interpositus. Et ratio est. Quia chorus ex natura sua est ordinatus ad communicandum cum Ecclesia, & præcipue cum altari, in quo celebratur Missa solemnis: vnde ratione huiusmodi communicationis est sufficiens ad fundandam assilientiam in eodem respectu sacrificij & cooperationem ad illius oblationem, ut constat, quando celebratur Missa solemnis, nam cantantes in choro communiter celebrant in celebratione Missæ & ipsi assilunt verò eidem Missæ. Imò etiam si non videretur adhuc si sciret, quia locus ex natura sua affert communicationem in ordine ad præsentiam.

QVÆSTIO 1303.

An in fenestra Domus audiri possit missa satisfaciendo præcepto.

SVMMA.

1. Satisfactio Missam audiri in fenestra prospiciente imminuitur in Ecclesia.
2. An in fenestra domus si in publica via celebratur. Satisfactio via censetur facta coram prospicientibus in fenestra.
3. Quid si inter fenestram, & Ecclesiam intercedat via aut cortile.
4. Et iam domus quando possit audiri Missa. Fenestra non fundat assistentiam moralem respectu Missæ in Ecclesia.
6. Et loco publico audienda Missa.
7. Perceptio per sensus non sufficit pro assistentia moralis.
8. Fenestra domus cum quibus communicant in presentia.
9. Assistentia ad Missam in littore, cur saluatur quousque potest propius.

Ductummodò contingere potest, quod Missa audiat in fenestra domus. Vnde si fenestra præcipiat immediatè in Ecclesiam, seu Oratorium, sufficit pro necessaria presentia, & assistentia morali, vt dixi etiam in *Disposit. moralibus*. 173. in fine. constat etiam ex præxi, nam reperiuntur fenest. x. vel è monasterio, leo domibus Rectoris, seu aliorum prospicientes immediatè in Ecclesiam, in quibus solet missa audiri. Cum enim huiusmodi fenest. in iustitiam sint ad prospiciendum in Ecclesiam, ordinatæ etiam sunt ad communicandum presentia modo cum ijs, qui sunt in Ecclesia iuxta Cap. 1. de consuet. & proinde ad exhibendam assistentiam corporalem ijs, que sunt in Ecclesia.

Rursus etiam videtur certum, Quod si in publica via celebratur Missa, vt aliquando contingere solet tempore pestilentie, satisfactio præcepto, qui è fenestris præcipit domus assituit, dummodo non sit tanta distantia, aut locus non sit adeo obligatus, vt neque visu percipi possit Sacerdos celebrans, aut saltem altare vt notant etiam Villius. *tratt.* 4. num. 109. Franc. Logo lib. 3. de sacra. cap. 14. quæst. 9. num. 87. in fine. Nam celebratio in via, cum sit ordinata ad hunc effectum, vt è domorum fenestris Missæ assistere possint, iam constat in morali estimatione haberi pro sufficienti illam assistentiam, & quia via publica seruata debita distantia censorius presentis fenestris, cum in prospectu sibi inueniam convenienti; vnde que sunt in via, censetur facta coram ijs, qui è fenestris prospiciunt iuxta l. 21. in fine. *C. de Testam. & l. 33. ff. de verbor. significat.* & consequenter censetur fuisse presentes. Solum difficultas est, quando fenestra domos de longè prospiciat in Ecclesiam, vt si via intercederet, aut cortile, aut quid simile.

Prima sententia asserit, quod satisfaciatur præcepto nisi distantia sit nimia, itavt non possit sensu percipi, quid agat Sacerdos. Ita Lugo *disp.* 22. de Eucharist. disp. 22. sess. 2. num. 21. Garzia in *summa* *tratt.* 4. diff. 9. num. 2. Dicitur. de sacra. *tratt.* 5. disp. 5. dub. 4. num. 39. Leander in *præcept. Eccles.* *tratt.* 2. disp. 1. quæst. 103. Franc. Lugo lib. 3. de sacra. cap. 14. quæst. 9. num. 88. Fundamentum est.

Quia dum sensu percipit ecclesiarum, & forè minus distat, quam qui in Ecclesia audit Missam, erit moraliter præsens, & assitens sacrificio. Cuiusmodi è fenestra domus spectans ludos in foro etiam interposita platea aut via ampla, censetur præsens pro incurtenda etiam penam, si que esset imposita spectantibus. Ergo si audit Missam è fenestra domus erit mortaliiter præsens. Confitem. 2. Assitens è triemni Missæ celebratur in littore etiam pascua è littore, & cum maiori distantia, quam sit inter altare, & fenestram, satisfactio præcepto. Ergo etiam assitens è fenestra.

Secunda sententia negat satisfaciatur. Ita Pallius. 4. *tratt.* 1. num. 109. Portellus *de regul. verbis* Indolgentia num. 8. Trullench. lib. 3. in *decal. cap. 1. dub. 1. num. 53.* Machad. *tom. 1. lib. 2. part. 4. tratt.* 1. docum. 3. num. 3. Aueria *quæst.* 11. de Eucharist. sess. 19. verbi. *Ostend.* Eusebius in *summa* *tratt.* 1. cap. 4. num. 71.

Dicendum est. Audientem Missam è fenestra sentis una propria domus non satisfaciatur præcepto. Hoc autem intelligitur supposito, quod non sit tanta multitudo, vt pertingat vique ad ianuam domus, nam tunc, è minus possit audiri, & impleri præceptum, quia tunc quam pars multitudinis esset præsens in ipsa multitudo tanquam in suo toto. Ratio est. Quia fenestra non est locus contiguus cum loco Ecclesiæ, vt supponitur; intermediat enim via publica, que separatur locum à loco; nec est instituta ad prospiciendum in Ecclesiam, quia per accidens est quod inde prospici possit. Ergo non est locus aptus ad fundandam presentiam & assistentiam moralem respectu celebrationis Missæ. Cum enim presentia confideretur in ordine ad locum, dum loca ex dispositione locali ita separantur, vt inuicem non communicent, excluditur moralis presentia quamvis per scelerens sensu, percipiat, quod fiat i. dum autem inter fenestram, & Ecclesiam interueniat via, sit separatio localis, præsertim quia via publicis interposita tanquam interueniens quousque muner non solum non instituit morali communicationi loci, sed etiam moraliter ter separatur, & proinde separatio non solum est Physica, sed etiam moralis: nec interuenit aliquid, quod moraliter ponatur communicatio.

Confitem, sacrificium cum sit publicum, & publico modo offeratur, nomine Ecclesiæ, erigit offerri in loco publico, & proinde Concil. Trident. sess. 22. *de decret. servand. & viciand. in celebrat. missæ*, iniungit Episcopis, ne patiantur celebrari Missam extra Ecclesiam & Oratoria ad Diuinum tantum cultum deputata atque adeo extra loca publica. Ergo cum celebratio sit constituta ad huiusmodi loca, etiam auditio Missæ erit constituta, itavt non solum audiri debeat Missa celebrata in his locis, sed etiam audientes accedere debeatur pro audienda in iisdem locis, ita vt saltem moraliter in iisdem debeant esse presentes. Quia ipsi quoque offerunt sacrificium Deo, & ideo sicut celebrans non potest offerre extra dicta loca: ita etiam neque audiens cum huius oblatione tanquam accessoria sequi debeat oblationem celebrantis, atque adeo sublit eidem determinationi. Qui autem è fenestra audit Missam cum non sit intra Ecclesiam, aut atrium ipsius, nec sit pars multitudinis assistentis in Ecclesia, licet moraliter censetur ratione conjunctionis cum ipsa simul assistere, non conuenit ad offerendum sacrificium eo modo, quo debet ex præcepto Ecclesiæ.

Ad fundamentum in oppositum temp. Quamvis sententiæ petat celebratio in Missa, non esse rationem nec Physicam, nec moraliter presentem, vt si quis esset in una domo, & alius in alia, & videret alium loquentem damoso modo, neque enim ob separationem, que interueniret esset in iuicem presentes. Vnde quando dicitur, quod si iuxta præsentem, qui se in-

vicem audiunt, intelligitur nisi aliquid intermediet, quod tollat præsentiam. Via autem, aut vicus interpositus separatur & tollit præsentiam, ut constat ex dictis. Deinde ut modo dicebatur, requiritur præsentia in Ecclesia saltem moraliter per visionem cum mo litidine præsentie in Ecclesia. Nec iuvat, quod minus distet, qu. in aliquis, qui audiret in Ecclesia, quia pro præsentia non tam attenditur instantia, quam communicatio locorum, itam qui in distinctis domibus, aut cubiculis solo patiete intermedio separantur non sunt præsentia sibi inuicem, quæmus per duos, aut tres passus tantum distent.

Ad contrarium, neg. consequ. Quia est diuersa ratio. Nam fenestris sunt iustitiae ad prospectum viz, foris, pater, hortorum &c. & idèd communicat in præsentia eù toto illo loco qui patet, & extenditur ante ipsas & idèd quo sunt antepas, decurrit heri in præsentia nō solum in fenestris. Non sic autem in Ecclesia, quia licet, quando iam est aperta pateat prospectus vizque ad altare, quia tamen ex his constructione est locus clausus, & idèd segregatus à præsentia fenestrarum domorum & per accedens est, quod aliquando aperta ianua pateat prospectus ad altare.

Ad 2. quoque confirm. neg. consequen. cum sit diuersa ratio, non quando celebratur missa in litore locus celebrationis est apertus, nec est ianua sua oclusus sicut est Ecclesia, & idèd præsentia soluitur, quoque patet prospectus præsentium quia nihil intermediet, quod tollat communicatione præsentie. Accedit etiam, quod modus ille celebrandi instituitur pro ips, qui sunt in litore, & idèd sicuti ex hoc ordine censetur celebrati coram ipsis, ita etiam ipsi quoque consenti assistere, & coofficere simul cum celebrante participando in eiusdem oblatione.

rez disp. 88. de Euchari. s. 3. v. In hac, dum requiritur solum, quod potuerit audire, & videre, quatenus hoc est necessarium ad inferendam præsentiam. Graf. par. 1. decis. lib. 2. cap. 14. num. 8. Coniuchi de sacram. quæst. 81. art. 1. num. 190. Galsp. Martad. disp. 3. de sacris. miss. dist. 1. Lugo Cardin. disp. 12. de Euchari. s. 2. num. 20. Garzia s. sum. trall. 4. dist. 9. num. 3. Dicastril trall. 3. de sacris. disp. 3. dub. 2. num. 19. Gelsal. de sacram. trall. 17. cap. 1. num. 19. Trappist. 3. part. quæst. 81. art. 6. dub. 4. num. 21. 3. v. Notandum tamen. Leander in præcept. Eccles. trall. 1. disp. 1. quæst. 96. Aorta quæst. 11. de Euchari. s. 3. v. Dico. Francisc. Lugo lib. 3. de sacram. cap. 14. quæst. 8. num. 81. Licobar. trall. 1. Exau. 11. cap. 4. n. 71. Calpeul part. 2. Conf. Trall. trall. 13. disp. 4. s. 3. num. 21.

Ratio est. Quia pro implendo præcepto non requiritur nisi illa assistentia moralis, quæ sufficiat, ut sacrificio coope ut offerendo simul cum sacerdote. Pro hac autem assistentia non requiritur, quod audiat, & videat faceretorem. Quod autem non requiritur, alia assistentia ex eo constat, quia percipitur assistentia in ordine ad colendum Deum mediante oblatione sacrificij quia hic cultus, est finis proximus præcepti, assistentia autem cadit ubi præcepto secundum exigentiam & mensuram finis. Et ad autem sufficiat dicta assistentia oblatione, & visu celebrantis ex eo constat, quod, assistens coofficiat simul cum celebrante, & celebrans & fletat nomine adstantium, sicut, si uiuatur aliquo modo morali, ad concurrentium ubi illa actione cum sacerdote, ex i. emi huius visionis sit coofficiens. Si autem assistit sacrificio, & habito corporis ostendat se vacare eidem cultui, tui vacat sacerdos. Sui cientes vnitur ad concurrendum morali modo ad oblationem sacrificij.

Morali difficultas est, quando potest commodè videre, & audire celebrantem an teneatur. Quod teneatur audire, & videre tradit Io. à Cruce par. 1. de relict. s. sum. præcept. 3. art. 3. de Assistentia 2. quia scilicet, si nollit audire, & videre cum commodè possit, præsumeretur non assistere. Sed adhuc tenendum est, quod hoc non sit necessarium, ut obferant Coniuchi de sacram. quæst. 81. num. 190. Tolet. lib. 6. sum. cap. 6. num. 1. Lugo Cardin. disp. 12. de Euchari. s. 2. num. 19. Dicastril. trall. 1. de sacram. disp. 1. dub. 2. num. 19. Gelsal. trall. 17. cap. 1. num. 19. Leander in præcept. Eccles. trall. 2. disp. 1. quæst. 197. v. Sed nunquam. Et ratio est, quia vel est necessarium pro adimplendo præcepto audire, & videre adstantem: vel non. Si ptinon. Ergo quando non potest audire, & videre non impletur præceptum, qui non impletur nisi exhibeatur materia præcepti. Si secundum. Ergo neque quando commodè potest, adeit obligatio audiendi, & videndi, quia, quod semel non est in obligatione præcepti, nunquam cadit sub ipso.

Et ratio est. Quia impletur præceptum, ut dictum est supra, p. id, quod assistens coofficiat sacrificio simul cum celebrante & proinde hanc cooperatio in offerendo est semper necessaria pro implendo præcepto, & sine qua impleti non potest: & ea posita seclusis quibuscumque aliis adhuc impletur. Ut autem interueniat hanc cooperatio, non est necessarium, quod videat, ut audiat celebrantem, sed sufficit, si religio modo assistat. Nam per hanc assistentiam, vnitur celebranti in ordine ad exhibendum Deo cultum sacrificij: Vnde non potest præsumi, quod nolit assistere ex eo, quod nolit videre, aut audire, nam hæc præsumptio excluditur ex facto assistendi.

Dices. Requiritur præsentia corporalis moralis ordinem ad actionem moralem. Ergo quod audiat & videat quia præsentia moralis his sepius exercetur,

QVÆSTIO 1304.

an præceptum obliget ad audiendum, & videndum celebrantem.

SVMMA.

1. Præceptum an obliget ad videndum & audiendum celebrantem & cum. seq.
2. Sufficit assistentia, in qua exprimitur cultus Dei.
3. Quid si possit celebrare commodè audire, & videre.
4. Possit moralis assistentia ad sacrificium nihil aliud requiratur.
5. Sols corporis habitus declarari possit assistentia ad sacrificium.

P Attem affirmatiuam tradit Llamas par. 3. meth. cap. 1. §. 9. asserens quod cultus corporis sensibus exhibendus pro adimplendo præcepti consistit in audire, & videre celebrantem. Et fundamentum defum potest ex verbis, quibus imponitur præceptum. Nam sub verbo audiendi missam imponitur & proinde consurgit obligatio audiendi. Confir. Assistent missæ offert sacrificium simul cum Sacerdote, & prætes quo recitantur nomie adstantium citantur. Ergo debent adstantes audire, ut se habeant tanquam coantes. Confir. 2. Requiritur præsentia corporalis. Ergo quod audiant, & videant, quia se inuicem audire non possunt, non sunt præstites 1. non ff. de verb. obligat.

Dicendum tamen est. Non esse necessarium pro implendo præcepto, quod audiat, & videat celebrantem. Ita communiter Caiet. in sum. verbo. Egli dicit. Sua-

inimicus à præcepto, quia iniungit assistentiam religioſam, atque adeo liberam, in qua inferoat exercitium religionis.

- 6 Tertiò inferitur. Quod si eſſet impoſita pœna aliqua non audientibus Miſſam, qui coactè audiret, eam incurteret, ut notant Medina 1. 2. quæſt. 100. art. 9. poſt Inſi. Henſiq. lib. 9. ſum. cap. 25. num. 4. Sanchez. lib. 1. ſum. cap. 13. num. 6. Boac. diſp. 1. de legib. quæſt. 1. pun. 11. num. 6. Franc. Lugo lib. 5. de ſacram. cap. 14. quæſt. 8. num. 98. verſ. Si cœra. Nam pœna incurritur, dum nō adimpleretur præceptum, non adimpletur autem qui cogereſſet eſſe præſens Miſſæ, nam pateretur violentiam, non autem exerceret actionem liberam cultus Divini.

- 7 Quæritò inferitur contra Palam per 1. oper. moral. tract. 3. diſp. 1. pun. 17. num. 7. Fracchi. Lugo lib. 5. de ſacram. cap. 14. quæſt. 8. num. 94. Eum, qui accedet ad Ecceſiæ ad meditando res divinas aut orandum, abſque voluntate audiendi Miſſam, non ſatisfacere præcepto, etiam ſi interim celebraretur & ita notant etiam Sanchez. lib. 1. ſum. cap. 13. num. 4. Boac. diſp. 1. de legib. quæſt. 1. pun. 10. num. 4. Leander in præcept. Ecceſiæ tract. 2. diſp. 1. quæſt. 85. Quod locum habet non ſolum quando habuit nollentem poſitum, non audienti Miſſam, ſed etiam quando negativè ſe habet. R. tio eſt. Quia etiam quando negativè ſe habet, illa præſentia externa non eſt ordinata ad aſſiſtendum Miſſæ & proinde non importat cooperationem moraliẽ quæ cooperetur ſacrificio, & coniungat in illa functione cum ſacerdote, quia hæc ordinatio ſit ſolum per actũ internũ. Vnde non adeſt materia, quæ iniungitur per præceptum, & conſequenter non impletur præceptum. Præſentia quia illa præſentia tantum actus externus non eſt actus ille moraliſ, qui cadit ſub præcepto, quia actus externus eſt ſolum talis dependent ab interno.

- 8 Si tamen quan lo incipit Miſſa, accedat ad Altare, aut aliquem motum corporalem edat in ordine ad aſſiſtendum Miſſæ tunc ſatisfacit præcepto, quia tunc incipit habere intentionem audiendi, ut docent cit. Doctores num. præced. & Bonac. etiam diſp. 4. de ſacram. quæſt. 10. pun. 11. num. 21. Facundez præcept. 1. Ecceſiæ, lib. 2. cap. 7. num. 16. Lugo Cardin. diſp. 22. de Euch. ſect. 2. num. 23. Ioan. Elcobar; tom. 1. de viſuque ſeri art. 6. §. 4. num. 120. Leander in præcept. Ecceſiæ tract. 2. diſp. 1. quæſt. 85. verſ. Tamen omne enim edat aliquem actũ externum in ordine ad audiendam Miſſam, præſupponit intentionem audiendi quia media non eliguntur niſi ex intentione finis. Vnde poſitiuè intendit facere opus præceptum.

lis, & ſufficiens, ut ei non aſſiſtens non ſatisfaciat præcepto. Eſt autem ſupponendum, quod ſi aſſiſtens ex aliquo naturali accidenti abſtrahatur à ſenſibus per notabilem partem miſſæ non ſatisfacit præcepto, nam talis abſtractio impeditur functionem mentis, & tolleret præſentiam moralem cooperationis ſacrificio, & idẽ eodem modo ſe habet et, ac ſi non eſſet præſens. Quia tunc tantum in habilibus ad operandum humano modo, non poſſet manentere præſentiam humano modo, non ſecus, ac ſi dormiret.

Si autem in diſtina rapitur io extaſim Turtian. in diſp. ſittell. per. 2. diſp. 16. dub. 7. l. ugo Card. diſp. 22. de Euchariſt. ſect. 2. num. 19. Aocſia quæſt. 12. de Euchariſt. ſect. 19. verſ. Oſiam, in fine Leander; in præcept. Ecceſiæ tract. 2. diſp. 1. quæſt. 73. putant, non ſatisfacere præcepto, quia tunc oẽ habet intentionem, nec præſentiam necellariam. Econtra verò Suarez diſp. 88. de Euchariſt. ſect. 4. verſ. Alibi verò in fin. Filiuc. tract. 5. num. 224. Ledefmapari. 1. ſum. tract. de Euchariſt. cap. 27. poſt. 73. concluf. Trallench. lib. 3. in Divi. cap. 1. dub. 5. num. 14. putant implere. Quia præceſſit intentio necellaria, & adeſt præſentia, & dicta intentio faltem virtualiter perſeverat & colit Deum diuinorum contemplatione.

Videtur tamen adhibenda diſtinctio. Si in illa abſtractione à ſenſibus detineatur in contemplatione ne myſterij, quod in Miſſa peragitur, aut in aliquo alio meditando, quod concernat oblationem ſacrificij, tunc ſatisfacit præcepto, quia iam præceſſit deſiderata intentio, & adeſt præſentia necellaria, quia licet ſuperueniat abſtractio à ſenſibus, quia tamen mens non abſtrahitur ab oblatione ſacrificij, idẽ neque præſentia deſinit eſſe ordinata ad aſſiſtendum ſacrificio, quamvis exterior videatur præſentia mortua, qualis eſſet præſentia dormientis, cum enim corpus cogatur ab intellectu, & voluntate dum eſt ordinata ad audiendam miſſam, dum perſeverat interior aſſiſtentia reſpectu miſſæ præſentia quoque exterior remanet ſub eadem diſpoſitione tanquam ſubiecta interiori diſpoſitioni.

Si verò ad aliorum contemplationem taperetur quæ non concernent oblationem ſacrificij, videtur non ſatisfacere præcepto, ſi oĩmodo abſtraheretur à ſenſibus. Nam quando auditur Miſſa, inſtituitur quædam communicatio ſeu commercium in ordine ad cultum Diuini inter celebrantem & aſſiſtentes per quod innicem comunicant in illa actione, quatenus Sacerdos offert ſacrificium nomine aſſiſtantium, & aſſiſtentes cooperantur eiũdem oblationi. Hoc autem commercium iniri non poteſt niſi inter eos, qui humano modo inuicem communicate poſſunt, & cum duret toto tempore, quo durat Miſſa, debet etiam ſimul durare eadem communicatio. Quando autem quis abſtrahitur à ſenſibus & rapitur ad contemplanda ea quæ non concernunt oblationem ſacrificij, interrumpitur hoc commercium quia nec interiora durat, nec exteriora quia illa præſentia tanquam deſtituta ſua veluti ſocietas nempe officio ſenſuum ſe habet veluti mortuo modo & deſtituta interiori aſſiſtentia, caſet ordine ad oblationem ſacrificij, nec poteſt haberi pto præſentia humano modo exhibita.

QVÆSTIO 1306.

1 An qui rapitur in extaſim, dum audit Miſſam ſatisfacere præcepto:

S V M M A.

- 1 Quinaturaliter abſtrahitur à ſenſibus per notabilem partem miſſæ non implet præceptum.
- 2 Quid ſi rapitur in extaſim virtute diuina.
- 3 Implet præceptum, ſi in extaſi contemplatur myſterium, quod peragitur.
- 4 Sacerdos enim ſi ad aliorum contemplationem rapitur.

- 1 Spponitur. Quod extaſis duret notabili ſpatio, ſit aut pars Miſſæ, quæ correſpondet, ſit notabili.

Tom. 11

Q U Æ S T I O 1307.

an satisfaciatur præcepto, qui metu assistit
Missæ.

S V M M A.

- 1 Metu assistit Missæ an implent præceptum.
- 2 Metu reddito actum involuntarium solum secundum quid.
- 3 Quod metu agitur est ex electione.
- 4 Quia voluntas implentur præceptum dum intervenit metus.
Quod metu agitur solum sub conditione involuntarium.
- 6 Pueri ex metu punitivis assistentes Missæ implent præceptum.
- 7 Servi metu dominorum audientes Missam implent præceptum.
- 8 Perseverantes in alio volendi audire Missam si possent non peccant contra præceptum.

Prima sententia asserit, metu assistentes, itare alios non essent interfuturi, non satisfacere præcepto. Ita D. Antonin. part. 1. tit. 9. cap. 10. §. 3. Sum. disp. 88. de Eucharist. sect. 3. vers. Circa posteriores. Molles. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 46. Ledesma part. 1. sum. cap. 17. de Eucharist. post 10 conclus. Millic. tract. 5. num. 110. Nugn. 3. part. quest. 83. art. 6. dub. 2. de præcept. audiri. miss. post. 6. Conclus. vers. Sed esset si. Qui tamen limitat ad casum, in quo horror affectu ad fugiendum, ut si possent, fugerent, oee assistentes, licet adhuc habitant intentione ut satisfaciendo præcepto, loquitur autem de servis. Fundamentum est, quia, dum perseverant in illa voluntate non audiendi, si possent, non habent sufficientem voluntatem ad præceptum implendum, quia sunt magis affecti ad oppositum.

Secunda sententia asserit, satisfacere Præcepto Ita Sotus lib. 1. de Just. & iur. quest. 3. art. 9. Azor. p. 1. lib. 10. cap. 2. quæst. 9. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 7. num. 18. Sanchez. lib. 1. sum. cap. 13. num. 7. & 17. Salaz. disp. 9. de legib. sect. 2. num. 31. Lugo disp. 22. de Eucharist. sect. 2. num. 23. Bonac. disp. 1. de legib. quest. 1. punct. 10. num. 1. Dicastil de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 6. num. 73. Amic. tom. 1. Curfus Theol. disp. 4. sect. 2. num. 41. Farfatus lib. 2. de Eucharist. quæst. 396. vers. Tertia inferitur. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 8. num. 98. Palaus. part. 1. oper. moral. tract. 3. disp. 1. punct. 17. num. 5. Leand. in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 87. & 88.

3 Dicendum est. Assistentem Missæ ob metum satisfacere præcepto. Et hoc accipiendum est non solum de metu levi, sed etiam de gravi. Ratio est, quia metus non tollit, quin actio, quæ fit ex metu sit voluntaria, sed relinquit voluntariam simpliciter, & solum reddit involuntariam secundum quid, ut docent communiter cum Art. lib. 3. eth. cap. 1. post in. Nissen. lib. 5. de homine cap. 1. D. Thom. 1. 2. quæst. 6. art. 6. in corp. Ergo assistentia respectu Missæ, quamvis sit ex metu, est voluntaria simpliciter, licet involuntaria secundum quid, atque adeo sufficiens pro impleendo Præcepto. Quia in tantum non sufficeret, in quantum non esset voluntaria, & moralis.

4 Confirm. Quod ex metu agitur, eligitur tanquam medium ad vitandum malum, quod aliis immineret, & metuitur. Ergo est omnino voluntarium, quatenus provenit à voluntate ex seipsa in movente ad talem electionem, & consequenter in seipsis, & solum

est involuntarium ratione suppositionis, nempe ex suppositione actus, quatenus addit in voluntate voluntas quædam, quæ voluntas vult et adesse metui, nec eligere, quod eligit: & proinde ratione extrinseci tantum est involuntarium iuxta ea, quæ tradit D. Thom. 1. 2. quæst. 6. art. 6. ad 1. Ergo talis electio est actus humanus, & humano modo procedens, atque adeo iudicans sufficientem assistentiam pro impleendo præcepto de audiendi Missæ iuxta ea, quæ tradunt communiter quod sufficiat moralis assistentia humano modo exhibitæ.

Ad fundamentum in oppositum respond. Quod illa voluntas non audire, si possent, non est voluntas absoluta & efficax, sed tantum simplex velleitas, & stat cum voluntate absoluta, & efficaci audiendi. Præceptum autem non impetur in virtute illius velleitatis, sed in virtute voluntatis absolute & efficaci quæ iocet certam assistentiam & idem consideranda est assistentia, qualis sit, quatenus ex hoc actu provenit. Unde falsum est, quod audiens ex metu sit magis affectus ad oppositum, quia ad ipsum habet tantum simplicem affectum, ad audiendum verò Missam habet affectum voluntatis absolutæ & efficaciæ. Unde D. Thom. 1. 2. quæst. 6. art. 6. ad 3. habet, quod id, quod per metum agitur secundum quod actu agitur, est voluntarium, & solum sub conditione, idest si talis metus non immineret, involuntarium.

Ex dictis inferitur. Quod pueri, qui coacti à Præcepto, aut Parentibus, quia merentur panem, audire Missæ, alios non audire, satisfacere præcepto ut iocet aliis coacti Azor. part. 1. lib. 10. cap. 12. quæst. 9. Sanchez. lib. 1. sum. cap. 13. num. 8. Facundez. præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 7. num. 18. Marchin. de Sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. numero 8. Faust. lib. 2. de Euchar. q. 396. vers. Hinc pueri. Garcia in sum. tract. 4. diffus. 8. num. 14. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. q. 87. Ratio est. Quia non obstante tali metu exhibet voluntarium & humano modo, quod iniungitur per præceptum & si, ut voluntas illa, quæ volent exhibere, sit inefficax, ita etiam non impedit, quin observetur præceptum.

Secundo inferatur, non famulos servare præceptum, quamvis audiant Missam metu Dominorum, alias oca audiri, ut notant Doctores cum præced. citati & præterea Suar. tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 6. num. 12. Bonac. disp. 1. de legib. quest. 1. punct. 10. num. 5. Lugo disp. 22. de Eucharist. sect. 2. num. 23. vers. Hinc inferitur. Dicastil. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 8. num. 70. Amic. tom. 1. Corf. Theol. disp. 4. sect. 2. num. 45. Escober. de utroque sermone. 1. art. 6. §. 4. num. 126. Nam quamvis metus Dominorum sit occasio audiendi Missam, id tamen habent voluntatem absolutam audiendi, & idem ratione huius voluntatis exhibent, quod iniungitur per præceptum & idem illi satisfacitur.

Tertiò inferitur contra Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. qu. 8. num. 98. vers. Et quidem Garcia in sum. tract. 4. diffus. 8. num. 14. Quod quamvis audientes Missam ex metu perseverent in illo actu volendi audire, si possent, non peccant contra præceptum. Nam præceptum non obligat ad aliud, quam ad exhibendum opus iniunctum humano modo, non autem obligat ad exhibendum absolute dispendentia. Qui autem metu domini, ut magistri assistit Missæ, quamvis habeat voluntatem non assistendi, si possent adhuc tamen exhibet humano modo & libere voluntate, quod iniungitur per præceptum, & proinde illa voluntas inefficax non exhibendi non contrariatur præcepto. Solum reduci potest ad accidens quatenus nascitur ex tedio rerum diuturnarum. Verum eum non sit efficax ad impediendum executionem præcepti, tanquam voluntas imperfecta & continet tantum peccatum veniale.

Q V A E S T I O 1308.

An pro implendo præcepto de audienda Missa requiratur Intentio implendi præceptum.

S V M M A.

- 1 Intentio adimplendi præceptum, an & qualis requiratur, & cum. seq.
- 2 Præceptum impleri exhibitio opere virtutis.
- 3 Intentio implendi præceptum non est necessaria pro actu externo.
- 4 Intentio satisfaciendi præcepto est specialis actus virtutis.
- 5 Implere præceptum quinque actus obedientie.
- 6 Audiens Missam, licet non adveniat, esse diem festum, implere præceptum.
- 7 Alius confiteri saltem ex simul voluntati & ex causa pariter necessaria.
- 8 Audiens Missam implere votum, licet de ipso non cogit.

Quia intentio est duplex alia formalis, & expressa alia verò virtualis, & implicita idem de utraque adest difficultas. Prima ergo intentio asserit, esse necessarium intentionem formalem & expressam. Ita D. Antonin. 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 11. Navar. in cap. Quando, no. 1. §. nam. 27. Ledesma part. 1. sum. tract. de Euch. q. 27. concl. 10. 10; Medina C. de Ora. q. 16. Nugn. 3. part. q. 1. §. 1. art. 6. dub. 2. de præcept. vel. post. concl. 1. vel. Hæc tamen sententia fundamētum est. Quia adimplere præceptum est actus obedientie & proinde requiritur intentio ordinis executionem operis inuncti ad illius adimplementum.

Secunda tententia dicit, requiri saltem intentionem virtutalem implendi præceptum. Ita Azor. part. 1. lib. 1. cap. 15. q. 14. Rodriq. part. 1. sum. cap. 12. concl. 2. Sust. disp. 88. de Euch. q. 1. vel. Circaposteriorum. Tacundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 7. no. 11. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. diff. 15. nam. 9. Molfes. 9. 1. sum. tract. 10. cap. 1. no. 27. Machin. de sacram. Ordine, tract. 3. part. 3. cap. 17. no. 8. Mercet. de sacram. q. 81. art. 6. dub. 1. vel. Resp. Quæstio Peron Suarez & alij ex citatis volunt, quod hæc Virtualis intentio interueniat, quoties quis facit opus iunctionem & non habet contrariam intentionem, quia si cogitaret, vellet implere præceptum. Verum huiusmodi intentio est potius interpretaria, quàm virtualis, quia fundatur in voluntate habitualiter disposita ad præcepti adimpletionem. Fundatur hæc sententia in eodem utotio, quod adimplere præceptum sit actus obedientie. Verum quia non præcipitur actus distinctus obedientie ad actum speciali inuncto. Idem sufficit, quod dictus actus specialis virtuali modo utitur ad implendum præceptum.

Tertia sententia asserit, non requiri formalem, nec virtutalem intentionem adimplendi præceptum. Ita Valquez 1. q. 100. art. 9. in expost. littera no. 5. Sanchez lib. 1. sum. cap. 13. no. 9. Henrici lib. 9. sum. cap. 15. no. 6. Valentia 1. disp. 6. q. 1. 1. p. vi. in fin. Sotus lib. 10. de iust. & iur. q. 5. art. 5. in fine corpor. Salas disp. 9. de legib. lib. 1. Filic. tract. 5. cap. 7. no. 211. Lugo Cardin. disp. 22. de Euch. q. 1. no. 24. Trullench lib. 1. in Detat. cap. 1. dub. 5. no. 19. Fajit. lib. 2. de Euch. q. 397. Præposit. 3. part. q. 81. art. 6. dub. 5. no. 254. vel. Sed malis Bonac. disp. 1. de legib. q. 1. p. 10. no. 9. Truttat. de sacram. disp. 5. de sacrific.

Tom. II.

mis diff. 3. Dicitur tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 5. no. 44. Amic. rem. 5. Conf. Theol. disp. 4. q. 1. no. 44. Elcobat. rem. 3. de utroque foro art. 6. §. 4. no. 124. Leander in præcept. Eccles. 1. disp. 1. q. 81. vel. Sed probabilis Calpens. rem. 2. Conf. Theol. tract. 23. disp. 4. q. 1. no. 22. Valas part. 1. ap. moral. 3. disp. 1. p. 17. no. 8. Francis. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 1. q. 9. no. 101. Conioch. de sacram. q. 81. art. 6. no. 309. Aueria q. 1. de Euch. q. 19. vel. Addit. Balfus in florib. verborum lib. 8. no. 5. vel. Item qui Machad. rem. 1. lib. 2. q. 1. tract. 1. docem. 2. nam. 4.

Dicendum est, Non requiri aliquam intentionem satisfaciendi præcepto in audienda Missa, sed sufficere opus intentionis. Ratio est. Quia audiens abique villa intentione satisfaciendi præcepto, si humano modo audiat, faciat opus virtutis, quod inungit per præceptum exhibendo Deo cultum præcipitur neque enim necessarium est attendere ad præceptum, ut faciat opus virtutis, ut docet D. Thom. 1. 2. q. 104. art. 3. ad 2. Ergo satisfacit præcepto, quia præceptum nihil aliud exigit, quàm actum virtutis, qui inungit & cum Intentio Ecclesie sit, quod colatur Deus in auditione Missæ, sufficit tali intentionem per illum cultum externum abique villa intentione adimplendi præceptum.

Confirmatur Ecclesia non obligat per se ad actus internos, nisi quatenus sunt necessarij pro substantia & executione actus externi quia non habet iurisdictionem directam supra ipsos. Ergo quando imponit præceptum non obligat ad intentionem satisfaciendi præcepto, quia hic actus est merè ioternus, nec est necessarius pro substantia, aut executione actus interni assilendi Missæ, cum sufficiat voluntas sola assilendi, nam in hac implicitè includitur voluntas colendi Deum per sacrificium. Quod autem non sit necessaria voluntas adimplendi præceptum pro externo inuncto, sed sufficiat sola voluntas ponendi ipsum ex eo constat, quia ponitur talis actus, nempe auditio Missæ cum cultu Dei, quando non viget præceptum, atque adeò aliqua dicta iotentioe, quæ tunc non potest habere locum.

Confirm. 2. Intentio satisfaciendi præcepto importat specialem actum virtutis cuius motuum est diversum a motuo operis præcepti, nam motuum, ex quo procedit exequutio præcepti audiendi Missam est cultus Dei, motuum verò intentionis satisfaciendi præcepto est se submittere per obedientiam Ecclesie. Hic autem actus virtutis est diversus ab alio actu exequutionis præcepti, & idem non est materis, quæ sit exigit a præcepto. Ergo non cadit sub præcepto cum cadat sola materia exigit, & proinde implebitur præceptum abique tali intentione. Si autem non est necessaria hæc intentio expressa, nec etiam erit necessaria virtualis, quia hæc substituitur pro formali supplendo illius defectum.

Ad fundamētum primæ & secundæ sententia resp. Adimplere præceptum esse actum obedientie transcendens alia, quatenus obedientia ut virtus universalis inhiibita in executione cuiusque præcepti, non autem esse actum obedientie, prout est virtus specialis procedentem ex speciali motuo obedientie: & idem non requirit illam intentionem adimplendi præceptum; nam hæc intentio est actus obedientie specialis & pro illo actu obedientie universalis sufficit voluntas facienda rem præceptam.

Ex dictis inferatur contra Ledesma part. 1. sum. tract. 7. de Euch. q. 27. concl. 10. vel. Etia dicitur, & alios, qui requirunt formalem intentionem satisfaciendi, Enn, qui non adveniens esse diem festum Missam audire implerent præceptum, nec teneri postea illam audire, quando advenit esse diem festum &

Y Y Y 123

ita in specie notant Sanchez lib. 1. sum. cap. 13. num. 9. Valquez 1. 1. quæst. 100. art. 9. in expost. litterarum num. 5. Valent. tom. 3. disp. 6. quæst. 1. 2. par. vii. Hentzi. lib. 9. sum. cap. 13. num. 6. Huttal. 1. 6. sacrum. disp. 5. de sacris. mis. diffinit. 1. Filluc. tract. 5. cap. 7. num. 111. Trullench. lib. 3. de decal. cap. 1. dub. 5. num. 19. Lugo Cordin. disp. 12. de Euchar. sect. 2. num. 14. Ioan. Elcubati. de vtrique foro. tom. 1. art. 6. §. 4. num. 1. 2. Coninch. de sacram. quæst. 83. art. 6. num. 108. Dicañil. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 5. num. 64. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vii. par. 11. num. 12. Facund. præcept. 1. Eccles. lib. 1. cap. 7. num. 1. Marchin. de sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 9. Ambius tom. 5. Conf. Theol. disp. 4. sect. 2. num. 64. Faulst. lib. 2. de Euchar. q. 397. verbi. Hinc Propos. 3. par. quæst. 83. art. 6. dub. 4. n. 214. verbi. Sed mult. in fin. Aueria quæst. 11. de Euchar. sect. 19. in fine. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 84. Franc. Lugo. lib. 5. de sacram. cap. 14. §. 9. n. 101. verbi. Colligo secunda. Et idem tenent etiam Doctores circa pr. secunda sententia, quia putant intervenire virtuale intentionem. Ratio est. Quia præceptum merè exigit opus iniunctum, & eo ipso, quod non requiritur voluntas satisfaciens præcepto, nec etiam requiritur præcepti cognitio, seu aduertentia.

Accedit etiam. Quod actus censetur factus ex capite viriliori ex interpretatiua voluntate agentis leg. cum Pater ff. de iure Dot. & leg. 3. ff. de testam. mil. & potius ex causa necessitat. quam voluntaria leg. cum ex pluribus ff. de solut. & leg. proximi ff. de Rit. nupt. & leg. biniomedii §. cum Pater ff. de leg. & leg. Pater filium in fin. ff. Ad leg. Falcid. Quia nimirum cum quisque intendat in suis operationibus bonum proprium censetur habere voluntatem interpretatiuam circa melius bonum, quod potest obtinere. Cum ergo quis audit Missam non aduertens, esse diem festum, censetur ex voluntate interpretatiua audire modo sibi viriliori & ex causa necessaria, & proinde satisfacere præcepto.

10. Secundò infertur. Idem dicendum esse de obligatione voti; unde qui ex voto tenetur audire missam, & audiendo non recordatur de voto, adhuc satisfacit. ret. vt docent Valquez 1. 2. quæst. 100. art. 9. in expost. litterarum num. 5. Sanchez lib. 1. sum. cap. 13. num. 10. Laiman. lib. 1. theol. moral. tract. 4. cap. 4. num. 7. Valent. tom. 3. disp. 6. quæst. 1. par. vii. Bonac. disp. 1. de legib. quæst. 1. par. 10. num. 11. Francis. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. num. 102. verbi. Colligo Secundo. Ratio est. Quia ratione voti tenemur tantum reddere Deo, quod promissimus, non autem tenemur ad actum reflexum, quo i. elimus reddere, quod promissimus, quia hic actus reflexus non est necessarius ad reddendum, quod promissimus, nec cadit sub voto, sed cadit tantum materia promissa & idè eo ipso quod exhibetur, votum adimpletur.

QVÆSTIO 1309.

An qui audit Missam animo expresse non satisfaciendi, satisfacias.

S Y M M A.

1. Animus non implendi an impediatur adimplentem præcepti, & cum seq.
2. Alius non operatur vltra intentionem agentis.
3. Propter rationem contrariam, falso nullo operatur.
4. Præceptum obligat solum ad opus iniunctum.
6. Præceptum non requirit exhibendum opus ex intentione præcepti.

7. Audienti Missam cum proposito non implendi præceptum, vt implere ex debito mactare propostum.
8. Præceptum vltra nullo extraxit non requirit alium oblationem &c.
9. Audienti Missam facit animo implendi præceptum, quando tenetur aliam audire.
10. Alius quare intentionem agentis non excedat.
11. Voluntas non implendi præceptum tali opere non est contraria præcepto.
11. Veniens cor non implere votum, si intendas non implere, & hac voluntate non oblatione impetatur præceptum.
13. Cur lex exigat tantum opus iniunctum, & non votum.

Cum occurrere possit, quod quis sciens vigere præceptum audienti Missam, audiat quidem, sed cum expressa voluntate non satisfaciendi præcepto, sed audiendi postea aliam Missam in ordine ad præceptum adimplendum: vnde dubitatur an nihilominus satisfaciatur. Prima sententia negat, satisfaciatur. Ita Nauas. de erat. cap. 16. num. 74. Medina Cade erat. quæst. 16. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 2. quæst. 6. Rodriq. 2. part. 1. sum. cap. 144. num. 2. Ledesma part. 1. sum. tract. de Euchar. cap. 27. post. 10. censet. verbi. A se ipso dissimulat. Nugni. 1. part. quæst. 83. art. 6. dub. 2. de præcepto. audien. mis. post. 6. censet. verbi. Hac tamen Mecces. de sacram. quæst. 83. art. 6. dub. 4. verbi. Risp. quærit. Suarez disp. 88. de Euchar. sect. 3. verbi. Circa posterius. ibi. Deinde necesse est. Facund. præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 7. num. 17. Hentzi. quæst. lib. 9. sum. cap. 13. num. 6. Angell. in florib. par. 1. quæst. 4. de erat. diffinit. 4. Marchin. de sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 10. Molles. part. 1. sum. 2. art. 10. cap. 1. num. 11. Elcubati. de vtrique foro tract. 1. art. 6. §. 4. num. 12. Baldel. part. 1. Theol. moral. lib. 5. disp. 25. num. 107.

Fundamentum defumitur ex illa communi regula, quod actus agentium non operantur vltra eorumdem intentionem. *Nen enim ff. si cert. pet. & l. in agria ff. de acquir. dem.* Ergo si audienti Missam intendi non satisfacere, non satisfaciatur, ne dicamus eius actum operari, sedum vltra, sed etiam contra intentionem ipsius. Secundò. Dum expresse habet voluntatem non seruandam præceptum illa actione, est contraria præcepto, quia præceptum obligat, vt quisque velit facere rem præceptum. Tertio. Si quis vult audire Missam, & audiendo intendat non implere votum non satisfaciatur obligationi voti. Ergo nec satisfaciatur obligationi præcepti.

Secunda sententia tenet, adhuc satisfacere præcepto. Ita Aragon. 2. 2. quæst. 83. art. 3. verbi. Sed dubitabile. Valquez 1. 2. quæst. 100. art. 9. num. 5. Valent. tom. 3. disp. 6. quæst. 1. par. 10. in fine. Sanch. 2. lib. 1. sum. cap. 13. num. 13. Lessius lib. 2. de iust. & iure cap. 37. dub. 10. num. 59. & cap. 46. de lib. 6. num. 2. Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. cap. 26. num. 8. & lib. 7. de legib. cap. 29. num. 13. Nald. in sum. verbo. Diuini officium num. 3. & 8. Filluc. tract. 25. cap. 8. num. 151. Reginald. lib. 18. Praxis fori par. 1. num. 150. Guizias de benef. par. 3. cap. 2. num. 158. Bonac. disp. 1. de leg. quæst. 1. par. 10. num. 16. & disp. 4. de sacram. quæst. vii. par. 11. n. 23. Faulst. lib. 2. de Euchar. quæst. 398. verbi. Ad verbi. Lugo disp. 22. de Euchar. sect. 1. n. 24. Balleus in florib. verbo. Missa 8. num. 5. Palauus part. 1. oper. moral. tract. 3. disp. 1. par. 17. num. 12. Trullench. lib. 2. in decal. cap. 3. dub. 16. num. 27. Coninch. de sacram. q. 81. art. 6. num. 109. Machad. tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 2. decem. 3. num. 4. Dicañil. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 1. num. 66. Gelsud. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 12. Proposit. 3. part. 9. 83. art. 6. dub. 4. num. 214. verbi. sed quid. Laiman. lib. 1. theol. moral. tract. 4. cap. 4. num. 7. Aueria q. 21. de Euchar. sect. 19. in fine. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 9. art. 106. Quintanaud. iou.

De assistentia, intentione, &c. Quæst. 1309. 481

nadoen. *sem. 2. trall. 7. dub. 11. nov. 5. Leander in præcept. Euchar. tract. 1. diff. quæst. 89. ver. Sed prohibetur. Calspen. part. 2. Curs. Theol. trall. 23. d. sp. 4. scilicet. 3. nam. 24. Hartad. de Sacram. disp. 5. de sacrific. miss. diff. 3. ver. Additur.*

Dicendum est. Audientem Missam satisfacere præcepto, quamvis expressè intendat u. n. satisfacere. Hæc est regula dum audit humano modo, habet voluntatem defendendi Deo illam cultum, & consequenter, faciendo quod per præceptum iniungitur, ut reuera facit. Ergo voluntas non satisfaciendi præcepto non tollit, quin satisfaciatur, nam est veluti, quodam protestatio contraria facta, quia nihil operatur iuxta l. Cum in pluribus §. Locutus. ff. locati & Cap. cum M. Ferraris. de causis & Cap. Gratiam. de offic. de leg. & Cap. Sollicitudinem. De appellat. & Cap. fin. de beneficiis & notant communiter Doctores Bald. consil. 489. in princip. lib. 1. Uldred. consil. 10. in m. 10. ver. Ad feriam. Sotus. de iur. 70. num. 8. Bart. in l. Non filius §. Moris ff. de usu. oper. nam. Cotel. de usu. prius. ab alien. amplii §. 10. Rota. de iur. 308. num. 1. in fine. per. 3. Rec. & de iur. 91. nam. 1. par. 6. Rec. & coram Cavalerio de iur. 149. num. 3.

Consistit præceptum obligat tantum ad executionem rei præceptæ, nec prohibet voluntatem non exequendi præceptum, nisi quatenus impedit executionem rei præceptæ. Ergo cum hæc voluntas non exequendi præceptum sit cum executione rei præceptæ, non est contraria præcepto nec cadit sub illius indirecta prohibitione. Et sicut implicat exequi rem iniunctam per præceptum & nolle illa executione implete præceptum.

Dices. Non impleri præceptum, quia illa auditio Missæ non exhibetur ex ritu implendi præceptum sed hoc rejicitur. Quia præceptum non exigit, quod res iniuncta exhibeatur ex hoc, vel illo titulo, sed tantum, quod exhibeatur, quia quod exhibeatur ex titulo implendi præceptum, non dicit aliquid ex parte actus externi, sed tantum ex parte intentionis, quæ tanquam actus internus & non necessarius pro executione externi non cadit sub obligatione præcepti. Quod autem non sufficiat ad satisfaciendum præcepto, & voto, non provenit ex titulo exhibitionis, sed quia vniuersa Missa non adæquat duplicem obligationem, vel possit illam extinguere & idem tunc exhibito ex tali titulo decernit, ut inferatur pro tali obligatione.

Ex dictis inferitur contra Aagon Suarez, Lessium, Filliuc. Tullench. Coninch. Escobar. & nonnullos alios ex citatis pro prioris opinione, non requiri, quod qui audit missam cum proposito non implendi præceptum illa auditione, mutet propositum durante tempore audiendi, & velit satisfecisse illa præcedenti auditione, ut optimè notant Sanchez Laiman, uterque Lugo, Nugnus, dicens esse ridiculum requirere talem mutationem propositi. Palau. Aueria. Leander in præcept. Euchar. tract. 1. d. sp. 1. quæst. 92. Et alij ex citatis pro posteriori sententia. Nam quando audiuit Missam, vel satisfecit præcepto, vel non, si satisfecit, non requiritur alia mutatio propositi, quia iam est implendum præceptum, nec per ipsum aliquid aliud exigatur, si non satisfecit. Ergo nec satisfecit mutando propositum, quia ad satisfaciendum præcepto requiritur actus externus, nec potest auditio præcedens deferre, quia cum sit transacta, non est sub illius potestate, ut possit ea uti ad extinguendam obligationem præcepti, sicut datur ex uno titulo, non potest amplius dari ex alio.

Nec dici potest. Quod comparetur adimpletio præcepti actui illi obedientiæ, quia præceptum non exigit specialem actum obedientiæ, ut dictum est etiam in superioribus, sed solum vniuersalem, &

Tem. 11.

transcendentalem obedientiam, quæ consistit in exhibitione rei præceptæ. Quod ex eo constat, quia exigit solum actum externum & in presenti autem vniuersa exhibitionem rei præceptæ, nempe auditionis Missæ, non interuenit alius actus externus, cum isto adæquet exigentiam præcepti, & prædictum propositum sit actus moris internus non habens sibi correlative obedientiam aliquam actum externum, & proinde non potest exigi a præcepto tanquam necessarius pro adimplemento.

Secundo inferitur. Eum, qui priori auditione Missæ noluisset satisfacere præcepto, cum animo tamen audiendi aliam Missam, si puer se non satisfecisse præcepto, reuera audire aliam Missam, qui si noller audire ex conscientia erroris violaret præceptum; nam noller a. implere præceptum, quod putat, se non adimplisse: sed sibi suppetisse adimplendum. Si tamen deponeret conscientiam erroneam, & cognosceret, se in priori auditione inieperat, ad nihil aliud teneretur, præsertim quia stante tali notitia, non posset amplius velle non adimplere, quia vellet impossibile, nempe quod præceptum, adimpletum non sit adimpletum.

Ad 1. in oppositum Resp. Illam regulam, quod tot actus non operetur ultra intentionem agentis, accipendam esse de intentione, ex qua procedit actus, quia cum actus debeat se conformare suæ causæ, non potest plus habere, quam dat causa, non autem de intentione, quæ sit contraria ipsi actui, quia eo non sit efficax, nec etiam potest inducere in ipsum aliquid effectum, ratione cuius magis, ut minus operetur. In presenti autem casu conueniunt datæ intentiones, scilicet voluntates, vna, quæ quis vult audire Missam, altera quæ intendit illa auditione non satisfacere præcepto. Prima est efficax, & inducit adimpletum præcepti, quia facit, quod per ipsum iniungitur. Secunda est contraria priori, sed inefficax, quia non impedit, quin fiat, quod per præceptum iniungitur, nec est causa actus, & idem non secus videtur ipsius mensuram actus operari debet; sed secundum mensuram illius, ex qua procedit.

Ad 2. Illam intentionem, sed voluntatem non esse contrariam præcepto, quia non est de non seruando præcepto, sed de non applicanda illa auditione Missæ pro obiectuanti præcepti, cui solum contrariatur, sed inefficax, quia eo ipso quod sit opus iniunctum, remaneat applicatum pro dicta obiectuantiæ, ut peticiparet solum opus, non autem applicatio illa specialis. Quando autem dicitur quod præceptum obligat, ut quis velit facere, quod iniungitur, non intelligit de voluntate veluti reuera, sed tantum de voluntate directæ, quæ inferat executionem operis iniuncti.

Ad 3. neg. consequentis. Nam est diuersa ratio. Quando enim per præceptum iniungitur aliquid faciendum, illa obligatio non dependet à privata voluntate exequentis, ita ut sit in eius arbitrio extinguere, vel non extinguere obligationem, sed eo ipso quod præstat quod iniungitur, extinguit obligationem, etiam si non intendat extinguere, quia extinctio sequitur ex natura rei postea executione operis iniuncti; nec est in potestate exequentis illum impedire, quia non est sub ipsius dispositione obligatio, ut possit illam alterare, si non sit extingibilis ex sola positione operis iniuncti. Ad obligatio voti est privata obligatio manens sub dispositione privata voluntatis. Et idem potest vovens, quamvis præstat opus proximis, nolle se liberare ab illa obligatione quod etiam contingit in ceteris primis obligationibus, ut videtur qui debet centum, possit illa dare creditoris titulo donationis, & remanere in priori obligatione.

YYY 3 Accedit

Accedit etiam, quod quando obligationes imponuntur per modum legis seu præcepti, tendunt ea non ad exigendum, quod cadit sub obligatione. Nam Lex intendit tantum ordinem respectu finis, quoniam præstabit in operationibus subditum, qui ordo sufficienter obtinetur ex sola positione operis in futurum. At quando obligationes voluntarie suscipiuntur ex aliqua causa, seu titulo, retinent relationem ad eandem causam, seu titulum, unde si cessaret causa, seu titulus, cessaret etiam obligatio, ut contingit in promissione, quando enim quis obligatur ex promissione cessat obligatio, si relaxetur promissio. Unde et exhibitio illius, quod debetur, extinguat obligationem, debet exhiberi ex eodem titulo seu causa, quia cum obligatio sit respectiva ad titulum, & causam, ut solutio cadat supra ipsam, debet procedere ex eodem titulo, seu causa.

Q U Æ S T I O. 1310.

An audiens Missam animo non implendi præceptum & etiam animo non audiendi aliam, satisfaciatur.

S V M M A.

1. *Impletur præceptum, qui audit Missam animo non implendi, nec aliam audiendi, &c. num. seq.*
2. *Opus præstatur intentioni in ordine ad præceptum.*
3. *Faciens opus, & non intendens implere præceptum, an peccet.*
4. *Præceptum naturale divinum quam subiectionem ad legem requirat.*
5. *Faciens opus, & intendens non implere præceptum, quomodo peccet.*
6. *Debitus an audiens Missam impleretur præceptum an teneatur aliam audire.*

Qui audit Missam absque animo satisfaciendi præcepto, & etiam absque animo audiendi aliam Missam, non satisfaciens præcepto, tenentur Doctores omnes quæst. præced. num. 1. pro priori sententia elusi. Neque enim hic casus differt à præcedenti, nisi pænes voluntatem non satisfaciendi præcepto per aliam Missam. Et proinde militat eadem ratio quoad illam auditionem.

Sed tenendum est. *Quod satisfaciatur præcepto.* Ita D. Doctores citati quæst. præced. num. 1. pro posteriori sententia, & præcipue Sanchez lib. 1. sum. cap. 13. n. 5. Bonac. disp. 1. de leg. qu. 1. p. 10. n. 20. Balthus verbo Missa 8. num. 9. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 91. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 9. num. 108. & alij. Ratio est. Quia duo concurrunt, & opus, quod coniungitur per præceptum & intentio non implendi præceptum. Siquidem dum intendit non implere illa auditione Missæ, & insuper non audire aliam Missam absolute non intendit implere præceptum. Hoc tamen non obstant implere. Quia præceptum, ut dictum est in superioribus; non obligat ad habendam intentionem implendi præceptum, sed tantum ad opus externum auditionis Missæ, & indirectè ad actum internum necessarium pro hoc opere externo, qui non est aliud, quam voluntas audiendi, quam non impedit prædicta intentio; siquidem non potest Ecclesia per se obligare ad actus interiores. Cum ergo prædicta quicquid exigitur à præcepto, tamen præceptum adimpletur.

Sed dubium remanet, an illa intentio non adim-

plendi præceptum illa additione missæ, & etiam alia sit peccaminosa. Resp. Sanchez. Francisc. Lugo n. præced. cit. quod talis intentio est peccaminosa mortaliter, non effectu, sed affectu, vel contra præceptum naturale divinum, quo tenetur quisque subijci legibus, vel etiam contra præceptum Ecclesiæ, theum, quod prohibet etiam quolibet effectum sibi contrarium, & etiam tenetur. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 91. vers. si veri.

Verum hæc responsio probati, non potest. Quia 4 præceptum naturale divinum subijciendi de legibus non requirit aliam subiectionem, quam illam, quæ consistit in exhibitione operis inuncti. Præceptum enim naturale divinum solum exigit; quod leges observentur, non autem exigit specialem actum voluntatis, quo quis velit, se subijcere præcepto audiendi Missam, & ideo ex sua parte non violatur præceptum naturale divinum. Rursus eum in effectu scilicet præceptum audiendi Missam, quia facit, quod per ipsum iniungitur, nec etiam per affectum violat dic. præceptum. Nec etiam verum est quod prohibeat affectum vel contrarium, quia non potest extendi ad actus interiores, nisi indirectè, quatenus id exigit ex quo actus externi. Unde non precipit aliquid actum internum nisi, qui sit necessarius pro executione exterioris actus. Nec prohibet indirectè aliquid actum internum nisi illum qui impedit actum externum qualis non est intentio prædicta.

Iraque in prædicta causa solum interuenit peccatum ratione conscientie erroneæ, quia ratione ipsius, quatenus in re implet præceptum, in conscientia opinione violatur; nam, dum putat, quod licet audiat Missam non implet præceptum, eo ipso, quod intendit non implere. Et rursus intendit etiam non implere audiendam aliam Missam; concepit voluntatem peccaminosam contrariam multam violationem præcepti quia idem est, ac si deliberaret non adimplere præceptum, & proinde fecerit dum ipsius conscientiam erroneam constituitur teus præcepti.

Ex his deducitur, quod si quis audiat Missam & postea dubitet, an satisfecerit, vel quia de fecerit in attentione, vel quia cum alio colloquutus sit, & opponat aliam audire, quasi illius auditione non satisfecerit, nisi dictatio fuerit talis, ut impelleret debitam assensum mortalem, non tenebitur aliam audire, ut alios citans, notat Faust. lib. 2. de Eucharist. quæst. 398. vers. Hinc qui. Nam cum revera impleverit præceptum, non vertat amplius illius obligationem. Est tamen advertendum quod si revera putaret, quod non satisfecerit, teneatur deponere Conscientiam erroneam, aut de nova Missam audire, si posset, eum tatione talis conscientie se haberet, ac si non adimpleverit præceptum. Si tamen solum scrupulis ageretur, ad nihil aliud teneretur. Idem dicendum si esset dubius, quia cum præstiterit quod exigit præceptum, est in possessione adimplendi præcepti, & proinde in favore ipsius iudicandum est.

Q U Æ S T I O. 1311.

An si quis audiat Missam animo non implendi votum, adhuc verè adimpleatur.

S V M M A.

1. *Votum an adimpleatur si audiens Missam non intendat adimplere, &c. num. seq.*
2. *Votum potest esse extingui obligationem &c.*

Distinuitur

De assistent. intent. &c. Quæst. 1311. 1312. 483

- 4 *Discriminatur obligatio in voti, & præcepti.*
 5 *Voluntas non implendi votum præterit illius obligatio.*
 6 *Pœnitentia imponitur à confessorio quoad determinationem, non quoad debitum satisfaciendi.*

E Adem est ratio de Voto, Iuramento & Pœnitentia iniuncta. Et quavis dictum sit in superioribus, quod est diversa ratio de adimplendo præcepti, & voti adhuc tamen remanet difficultas, an adimpleatur, quando adest intentio non adimplendi. Quod autem adimpleatur, ita docet Sanchez lib. 1. sum. cap. 13. num. 18. & lib. 4. cap. 13. num. 40. Bonac. disp. 1. de legib. quæst. 1. par. 10. n. 21. Tullench. lib. 2. in Decal. cap. 2. dub. 16. num. 27. Palhaus tom. 1. tract. 3. de legib. disp. 1. par. 17. num. 14. Francisc. Lugo lib. 1. de sacrament. cap. 14. quæst. 9. n. 112. Faust. lib. 2. de Eucharist. q. 398. ver. Tum quia. I. candel in præcepti. Ecclesiast. lib. 2. disp. 1. quæst. 91. Fundamentum est. Quia votum obligat in iuris præcepti, ergo si adimpletur præceptum, adimplebitur etiam votum. Secundò. Quia verè præstat quod voluit & sicet velut per aliam Missam satisfacere non tamen præterit votum, aut de nouo vouet.

Secunda sententia tenet, quod non adimpleatur votum. Ita Ledesma par. 1. sum. tract. de Euchar. cap. 27. p. 98. 10. conc. luf. ver. A veris de se. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. de Heret. canon. cap. 25. num. 8. Baldellam. 1. theol. moral. lib. 1. disp. 2. §. 5. num. 21. ver. Nigra est simile. Laiman. lib. 1. theol. moral. tract. 4. cap. 4. num. 8. Fitzpofit. 3. par. quæst. 83. art. 6. dub. 4. num. 214. ver. Dices qui audit ei

Dicendum est. Qui audit Missam cum animo expresso non satisfaciendi votum, non satisfaciit, sed adhuc remanet obligatus. Idem dicendum est in iuramento, aut pœnitentia iniuncta. Ratio est. Quia votum habet vim suam obligandi ex voluntate vouentis. Ergo potest vouens, quovis præstat, quod promittit per votum, nolle extinguere obligationem voti, arque adeò remanere à hoc obligatus. Quia sicut potuit imponere alio talem obligationem, ita potest etiam velle, quòd daret nec extinguatur per illud opus. Et id ipso autem, quod non vult illo opere extinguere obligationem, illam voluntate propria manet in suo vigore, quia sicuti habuit vim obligandi ab ipsa voluntate, ita etiam potest ab eadem manuteneri. Hinc etiam; quæ dantur titulo donationis, non extinguunt debita, non alia ratione, nisi quia voluntas debitoris vult manentem debitum.

Ad 1. Votum obligare quidem ad modum præcepti, non tamen in omnibus assimilari præcepto. Nam illud præcipue est discriminare, quod votum habet vim obligandi à priuata voluntate vouentis, & idè dependet in extinctione etiam ab ipsa. Præceptum verò habet vim obligandi à voluntate superioris: & idè voluntas subditi non potest illam obligationem manuteneere, quando alias ex natura sua est extinguenda, & iuxta voluntatem superioris. Quia autem voluntas superioris per præceptum nihil aliud exigit, nisi præstationem operis, idè voluntas subditi de non implendo præcepto per illud opus; nihil operatur.

Ad 2. te p. Assumit tanquam certum, quod venit in controuersiam. Nam non impete votum, & præterit obligationem suam idem: vnde ad probandum, quod implatur votum, ubi potest assumi, quod non præterit obligatio, sed estet probandum, quod non præterit obligatio sed adimpleatur votum. Quando autem non vult satisfacere voto extinctione illa operis, præterit obligationem, tum sit in ipso potestate eam manuteneere in suo robore.

Dices. In pœnitentia iniuncta obligatio imponitur à confessorio tanquam à iudice, & proinde tanquam à superiore. Ergo non est eadem ratio de ipsa, ac de voto; sed eodem iure censeri debet, ac obligatio ex præcepto. Resp. Obligationem pœnitentie iniunctæ imponi à confessorio quoad determinationem, non autem quoad debitum satisfactionis. Quia enim hoc debitum oritur ex peccato, & quod liberè committitur, ita etiam contrahitur ex propria peccantis voluntate. Confessorius autem determinat satisfactionem, quæ iam est debita & idè hæc obligatio satisfaciendi in extinctione pendet à priuata voluntate pœnitentis sicut obligatio voti à priuata voluntate vouentis.

Q V Æ S T I O. 1312.

An quando quis scietur ex diuerso titulo audire plures Missas cuiusnam obligationi satisfaciit.

S V M M A.

- 1 *Intentio determinat obligationem quando quis tenetur diuerso titulo audire Missam.*
- 2 *Si nihil cogentur, implentur obligationi vrgenter.*
- 3 *Satisfaciuntur obligationes vrgenter.*
- 4 *Actus presens non tollit ex causa vrgentiori.*
- 5 *Obligatio plures titulos audire plures Missas, non potest vnicui satisfacere particulariter pro singulis.*
- 6 *Eadem solutio quando possit plures deinde pro rata satisfacere.*
- 7 *Audienti missam vel implere votum, & non præceptum, triplex præceptum.*

Contingit aliquando, quod quis ex multipli. l. i. & diuerso titulo teneatur plures Missas audire, vt ex præcepto, ex voto, ex pœnitentia iniuncta &c. vnde oritur difficultas, si audiat Missam, cuiusnam ex his obligationibus satisfaciit. In qua difficultate illud certum est, quod, si intradat satisfacere alicui determinatæ obligationi, illi satisfaciit, vt habetur ex l. cum pluribus. ff. de solut. Nam talis solutio determinatur, vt sit in extinctione tantis obligationibus à voluntate soluentis. Hoc tamen intelligendum est, quando solutiones sunt determinabiles à voluntate soluentis, vt stent pro hoc vel illo debito; non autem quando prima solutio ex natura sua stat præterita aliqua solutione, vnde quando concurrunt debitum præcepti Ecclesiæ cum alio debito prima solutio auditionis Missæ stat pro obligatione præcepti, quia cum eo ipso, quod auditur Missa; implatur præceptum, etiam si audienti noluit ipsi satisfacere. vt dictum est in superioribus, prima auditio remanet ex se determinata pro solutione debiti ex præcepto, & idè non potest applicari pro solutione alicuius obligationis.

Si verò non determinet pro qua obligatione satisfaciit, vellet, aut in consensu velit, omnibus obligationibus satisfacere, seu velit in genere satisfacere suæ obligationi, tunc satisfaciit obligationi vrgentiori, seu illi, quæ vel ratione temporis, vel ex alia capite exigit præferti. Hæc etiam notant Bonac. disp. 1. de legib. q. 1. par. 10. num. 13. ver. si per. Bald. tom. 2. theol. moral. lib. 5. cap. 25. num. 22. Garzia in sum. tract. 4. distict. 8. num. 17. Et diffinitur ex eodem cum pluribus. ff. de solut. ibi. Quando plura sunt debita omnino vrgenda, nec quisquam decem, eundem debitor satisfaciit vultis censetur omnibus pro rata satisfacere, si autem

*si autem altum sit gravius, censetur gravius: si decre-
uit, &c. vellet satisfacere, illi satisfacere iudican-
das est.*

⁵ Ratio verdè est. Quia in tali e. Tu locum habet vo-
luntas interpretatio, cum deficiat formalis, & ex-
plicitas: cum autem præsumatur voluntas velle satis-
facere obligationi, debet interpretari, ut velat satis-
ficeret rationabili modo. Rationabilis autem modus
satisfaciendi exigit, ut prius satisfaciamus venien-
ti obligationi. Unde semper actus præsumitur, ge-
ritas ex causa magis necessaria, & vt. entiori iuxta
1. p. cum decem. & si pater. ff. solus marim. & l. i. Aristo.
§. 1. Priore debet. & notat c. communiter Doctores.
Inact. Titul. 94 ff. de verbor. significat. Roman. consil.
147. ver. Est legitor. Cragia consil. 106. n. 9. Menoch.
consil. 195. num. 5.

⁴ Ex dictis inferitur, quod si Quis teneatur ex dixerit
italis audire plures Missas, non potest audire
eiusdem Missæ satisfacere etiam partialiter illis obli-
gationibus quia licet possit dare solutio satisfacere
pluribus obligationibus pro rata iuxta dict. l. Cum
pluribus. ff. De solut. hoc tamen solum locum habet,
quando eadem solutio fit in re divisibilis, itavt par-
tem vni debito, partem alteri applicari possit, non
autem quando solutio est rei indivisibilis quia tunc
tota vnicui tantum debito correspondet, & vnicui
tantum obligationem extinguit.

⁵ Secundò inferitur. Quod si quis in die festivo te-
neretur audire aliam Missam ex Voto, aut ex pœni-
tentiâ iniuncta, ut primo loco non intenderet satisfacere
præcepto, sed Voto, satis acceret nihil omnes præ-
cepto, Quia eo ipso, quod præstatur rei inuoluntate
extinguitur obligatio præcepti, etiam si operans con-
tractum intendat, ut constet ex dictis in superioribus.
Posteriori tamen audicione satisfacere Voto, quia
iam præstans rei voluntas satisfaciendi Voto, quæ
licet respectu ad primam audicionem, quia tamen
in ipsa non potuit habere effectum, idè extenditur
ad secundam quia ita præsumitur voluntatum ponen-
tium talem ordinem, si sciet, non posse subsistere.

QVÆSTIO 1313.

*An qui ex prauo fine audit Missam, satisfaciat
Præceptum*

S V M M A.

1. Audiens Missam ex prauo fine an impleat præ-
ceptum. & num. seq.
2. Finis prauus conueniens non impedit, ut impleat-
ur præceptum.
3. Finis conueniens non refundit malitiam in opus.
4. Præceptum finis appositum audicioni Missæ cum iussu.
Talis alius quæsi intentio.
5. Audicio Missæ peccaminosa moraliter non conuenit
cultum Dei.
6. Alius externus communicans in malitia cum iu-
uere.
7. Assistentia ad Missam ex prauo fine secundum sub-
stantiam est moraliter diversa ab assistentiâ sine
prauo fine.
8. Quando opere peccaminosa impleatur præceptum.
9. Sanitas, vel malitia non sunt modi extrinseci actus
externi moraliter accepti.

¹ QVamvis finis intrinsecus audicionis Missæ, ad
quem ex natura sua ordinatur sit deferre Cul-
tum Deo, actumque quia bonis male vti possumus,
potest audiens apponere finem modum itavt ex ma-

lo finè moneatur ad Missam audiendam, quam alius
non esset forte audiretur. Vnde dubitatur an tunc
satisfaciat præcepto. Prima sententia docet, non sa-
tisfacere. Ita D. Antonin. part. 2. tit. 9. cap. 10. §. 2.
Adrian. in 4. quæst. 5. de Confess. dub. 4. Maior. dist.
13. quæst. 3. Cauthus. quæst. 1. Fundamentum est.
Quia Ecclesia nec præcepit, nec præceptum potest
actum prauum. Ergo non impletur præceptum exli-
bitione operis prauum, qualis est auditio ex prauo fine.

Secunda sententia asserit, impleri præceptum, Ita
Sotus lib. 2. de Iust. & Iur. quæst. 3. art. 9. Comit. 2.
Nauar. cap. 10. manual. num. 7. Ledesma 2. part. 4.
q. 16. art. 6. in 2. p. r. dub. 1. & q. 17. art. 1. Coar.
in cap. Alma mater. part. 1. §. 5. num. 1. vett. Præ-
b. Act. part. 1. lib. 7. cap. 6. q. 1. Henriquez lib. 9.
sum. cap. 25. num. 4. Sanchez lib. 1. sum. cap. 14. num.
1. Ioan. Medina C. de Confess. Quæst. de pœni. inuolunt.
temp. quo miss. celebrat. Suarez disp. 88. de Euchar.
scil. 3. & de legib. lib. 3. cap. 29. Molles. part. 1. sum.
tract. 5. cap. 17. num. 30. Bonac. disp. 1. de legib. q. 1.
p. 2. num. 9. Laizan. lib. 3. theol. moral. tract. 4. cap.
4. num. 6. Filliuc. tract. 5. num. 215. Lugo Cardia.
disp. 22. de Euchar. scil. 2. num. 23. Palauz part. 1.
oper. moral. tract. 3. de legib. disp. 5. p. 2. num. 18. num. 1.
Dicañil. tract. 1. de sacram. disp. 5. dub. 7. num. 78.
Faulst. lib. 2. de Euchar. q. 405. Garzia in sum. tract.
4. diffid. 8. num. 14. in fine. Leander in præcip. Ec-
cles. tract. 2. disp. 1. quæst. 94. Auctia quæst. 11. de
Euchar. scil. 19. vers. Respiciatur deum Francis. Lugo
lib. 5. de sacram. cap. 4. §. 9. num. 115.

Vetum cum distinctione procedendum videtur si
prauus finis conueniens se habeat ad audicionem missæ,
impletur præceptum non obstante prauo fine, ita ut
eodem finis dupliciter apponi potest, vel conueni-
enter, itavt occasione audiendi Missam audi-
ens intendat talem prauum finem. Ut proinde
prauitas finis non influat in audicionem Missæ,
sed in alium actum audientis, qui sit simul eum
audicione Missæ. Vel apponi etiam audientis
itavt auditio eligatur tanquam actum ad ob-
tinendum talem finem, ut si quis audiat Missam
ordinando audicionem ad aliquod venificum, acut
faciunt stitges. Si ergo primo modo apponatur finis
impletur præceptum.

Ratio est. Quia eo ipso, quod finis malus est con-
comitans, non influat in audicionem, nec est causa il-
lius: vnde nec refundit malitiam in ipsam, vt do-
cent communiter cum D. Thom. 1. 2. quæstion. decima
nona, articulo septimo, ad 2. ibi. Sed si intentio sit con-
sequens, tam voluntas parvis esse bona; & per intentionem
sequentem non deprauatur ille actus voluntatis, qui præ-
cedit, sed actus voluntatis, qui iteratur. In tantum enim
actus sumit malitiam ex fine, in quantum ab ipso
furnit speciem. Ergo cum finis malus concomitatur,
seu consequenter se habeat ad audicionem Missæ
non illam inficiet, sed relinquet in suo statu religiose
assistentie, & proinde erit sufficiens pro implendo
præcepto, cum in ipsa saluetur substantia actus præ-
cepti; & solum ex eo capite possit esse insufficientis,
quod à fine prauo inficiatur.

Si verò finis apponatur ipse audicioni Missæ, itavt
eligatur sanguinem merum ad bibendum finem prauum,
non implebitur præceptum. Ratio est. Quia auditio
Missæ in tali causa vitianus, & sit peccaminosa. Actus
enim modo moralis sumit suam speciem à fine, &
proinde si finis est malus, actus quoque prauus est
vt defumitur ex illo Luce 11. Si oculus tuus fuerit
simplex totum corpus tuum lucidum erit, si autem ne-
quam fuerit, totum corpus tuum tenebrosus eris. Pec-
ocalum autem intelligit intentionem, quæ respicit fi-
nem, vt colligitur ex contextu, & explicat com-
muniter Patres. Et quod finis reddat opus bonum,
vel

vel malum, docent communiter cum D. August. lib. 4. contra Iulian. cap. 3. & lib. 2. de moribus Eccles. cap. 13. & Arist. lib. 3. Eth. cap. 2. post init. ubi habet, quod qui furatur propter adulterium est magis adulter, quam fur & D. Thom. 1. 2. q. 18. art. 6. in corpore. & q. 9. art. 7. ad 2. ubi habet. Voluntas non potest esse bona, si sit intentio mala causa volendi. Qui enim vult dare elemosinam propter vanam gloriam consequentiam, vult id, quod de se est bonum, sub ratione mali & idcirco propter est volens ab ipso, est malum; unde voluntas eius est mala. In quibus vethis assignat enim rationem cur actus sit malus quia scilicet vult bonum sub ratione mali, nam vult cum ordine ad finem malum, atque adeo quatenus in executione est causa mali.

Ex hoc autem sequitur, tali auditione Missæ non impleri præceptum. Nam auditio Missæ in se est peccaminosa mortaliter, & proinde non consistit cultus Dei, & exercitium actus religiosi. Ergo non est ille actus, qui præcipitur ab Ecclesiâ secundum substantiam, nam Ecclesiâ præcipit auditionem Missæ sub ratione cultus Dei, & actus religiosi, in quo exercetur virtus te igitur qualis tu non est auditio illa, cum sit actus genere diversus ab eo, qui præcipitur, nam hic est in genere virtutis, ille vero in genere peccati.

Dices. Talen intentionem non variare actum externum secundum substantiam & idcirco adhuc sufficere pro adimplendo præcepto. Verum hoc facile repugnat. Quia actus externus communicat in eadem bonitate, & malitia cum actu interiori, ut docent communiter cum D. Th. 1. 2. q. 20. art. 3. & 4. in corpore, teodunt enim in idem obiectum, & pro vno, & eodem actu de esse moris r. putantur. Nam sicut actus exterior est liber ratione interioris, ita etiam bonus, aut malus, & eadem bonitas, sed malitia concepta per voluntatem in ipsum redundat. Unde cum intento audiendi Missam sit prava ex fine, auditio quoque ratione ordinis ad eundem finem participabit eandem malitiam, & consequenter erit diversus secundum substantiam ab actu, qui præcipitur.

Dices 2. Quamvis sumat malitiam ab intentione prava, adhuc tamen esse veram moralem assistentiam cum externo modo religioso, in quo consistit substantia actus, qui præcipitur & idcirco adhuc sufficiens est pro adimplendo præcepto. Sed neque hoc sufficere potest. Nam licet ille actus externus habeat apparentiam cultus Dei, & assistentia religiosa, tunc tamen non est talis, quia non potest participare hoc esse morale, nisi ex actu interno morali eiusdem rationis: sed in esse morali est actus contrarius, quia est in genere mali morali. Cum ergo Ecclesiâ præcipiat actus externus moralis, qui potest voluntate moraliter operante, dum præcipit sub ratione cultus, & religiosæ assistentia præcipit etiam secundum moralem bonitatem, quæ convenit actibus externis, & idcirco auditio Missæ ex fine malo erit diversa secundum substantiam moralem ab ea, quæ præcipitur; & consequenter insufficientis pro implendo præcepto, cum non possit impleri, nisi secundum substantiam exhibeatur, quod præcipitur. Sic qui deberet autem, non satisfaceret obligationi, si daret autem apparentem, & adulteratum, aut quod non esset eiusdem bonitatis intrinsecæ; aut etiam qui daret aortem verum sed non signatum characterem principis, nisi forte esset in prævio æquivalens auro figurato, illa autem Missæ auditio ex fine prava non æquivaleret auditioni iniunctæ, imò est opposita substantia moralis, quia Deus non calitur per peccato.

Ad fundamentum in oppositum resp. quatenus

Tom. II.

procedit contra primam partem resolutionis. Non lequitur, quod impletur præceptum exhibitione operis peccaminosi formaliter, sed tantum operis peccaminosi concomitantem quod non repugnat, quia per hoc non inficitur in se opus, quo impletur præceptum, sed adhuc retinet suam bonitatem, & sola voluntas inficitur.

Obicit potest pro secunda sententia. Bonitas moralis, quam habet actus exterior, vel interior est modus extrinsecus, & per accidens illi convenit, & est extra iurisdictionem Ecclesiæ, Et aliis in auditione Missæ ex prava fine exercetur cultus ex terno Dei sufficiens pro recto ordine. Ergo per præceptum nihil aliud exigitur. Resp. neg. antec. Nam actus exterior, si consideretur tanquam actus moralis, si eus constituitur in suo esse per moralitatem, ita etiam per bonitatem, vel malitiam moralem. Unde non est bonitas vel malitia modus extrinsecus, & per accidens conveniens, sed intrinsecus constitutum. Ex quo fit, quod cum Ecclesiâ præcipere possit actus exterior sub ratione moralitatis possit etiam præcipere, secundum illam moralitatem, quæ accipiat ab interno. Hinc falsum est, quod per auditionem externam Missæ, quæ in se ratione finis pravi sit peccaminosa, exercetur cultus externus Dei. Quia non est cultus externus actus, qui caret moralitate cultus, & implicat, quod actione externa peccaminosa colatur Deus, liquidem cultus externus est obsequium placens Deo: actio autem peccaminosa, etiam ut externa est, displicet Deo, & ut participans cum interna in mali ita ab ipso avertitur, quod est contraria actio cum cultu.

QVÆSTIO 1314.

An, & quale altum internum præcipiat Ecclesiâ præcipienda auditionem Missæ.

S Y M M A.

- 1 In præcepto audiendi Missam, quem altum internum Ecclesiâ præcipiat.
- 2 Altum internum quatenus ex vi externi possit præcipi.
- 3 Ecclesiâ præcipit in auditione Missæ altum internum inferentem cultum externum.
- 4 Et qui sit verus cultus externus.
- 5 Ecclesiâ obligat ad concurrendum cum Sacerdote ad obligationem sacrificij, præcipit altum internum necessarium pro hoc obligatione.
- 6 Lex præcipit altum internum necessarium pro substantia externi.
- 7 Quis altum internum requirit cultus externus per sacrificium.
- 8 Altum latius exterior requirit interiori corresponsivum.
- 9 Sacrificium externum requirit internum.
- 10 Altum exterior obligationis sacrificij, facit ut præcipi possit ab Ecclesiâ altum internum necessarium pro obligatione sacrificij.

Ad magis dilatanda, quæ dicta sunt, & ad iterandum veliam illis, quæ dicenda sunt moveretur præfens quaestio. Quod autem non præcipiat, nec possit præcipere, nisi illum actum internum, qui est necessarius ad ponendam assistentiam in ordine ad celebrationem Missæ, quæ est sola voluntas, quæ fertur in illum modum exactum corporalem, & præ-

ZZz

indè non sit necessarium, quod illa voluntas sit ex motivo religionis, aut alio tradit Dieasil. *trall. 1. de Sacram. disp. 1. dub. 7. num. 84.* Et idem deberent sentire ij qui volunt pro implendo præcepto audiendi Missam non esse necessarium aliquam attentionem internam.

3. Fundamentum est. Quia Ecclesia non præcipit, nec potest præcipere actus internos, nisi quatenus sunt necessarii ad ponendum actum externum, quia non potest præcipere, nisi ea, de quibus potest iudicare. Rursus non solum non sunt necessarij pro actibus externis ij actus interiores, ex quibus nullus externus prodit: sed nec etiam illi, licet ex ipsis aliqui actus externi prodeant, non tamen sunt internorum actuum manifestatiui, quia non solum ab ipsis, sed etiam ab alijs actibus internis possunt provenire; nam si actus externus potest ab alio interno provenire iam internus non erit pro ipso necessarius, & idèd non poterit præcipi. Illa autem assistentia humano modo non requirit per se alium actum internum præter voluntatem nudam assidentia: & quicunque alius actus internus concurret, non erit per se necessarius. Confirm. Leges præcipiunt solum substantiam actus; Substantia autem actus in presenti consistit in illa assistentia exhibita cunformiter ad sui præceptum.

3. Teneo enim tamen esse Ecclesiam præcipiendo assistentiam ad Missam non solum præcipiis præcisam voluntatem illius assistentia Physica, sed etiam quod talis voluntas sit actus religionis & cultus divini, atque adeo quod sit ex motivo religionis, & divini cultus. Hæc tenent ij omnes, qui requirunt aliquam interiorè attentionem pro implendo hoc præcepto ultra externam assistentiam quos infra recensitibo. Et hoc conincitur; quia Ecclesia præcipit actum externum audiendi Missam, factum conformiter ad suum præceptum, vt etiam admittit Dieasil. *cic. loca. num. 89.* & proinde tanquam cultum externum, qui Deo deferatur, & in hoc consistit substantia actus iniuncti; cultus enim non solum consistit in actu interno, sed etiam in externo tanquam in ligno. Ergo præcipit actum internum ioterpretè cultum externum, & consequenter oon solum voluntatem illius presentie corporalis, sed voluntatem, quæ sit ex motivo religionis. Conseq. probat. Quia vt habeatur persona cum tali habitu, & dispositione corporis, vt præferat signum cultus sensibile, quale exigitur ab Ecclesia, debet interuenire voluntas inferens talem dispositionem assistentia: & tale signum cultus. Non potest autem voluntas componere corpus io cultum, & obsequium Dei, nisi velut colere Deum, atque adeo nisi sit ex motivo religionis; præsertim quia actus externus humano modo se habens requirit actum internum sibi proportionatum, itavt proportionaliter dicar, quod dicitur externus, quia tanquam causa externi non refundit in illum, quod ipse oon habet.

4. Dices. Actum externum cultus posse esse ex alio actu interno, qui non sit cultus, vt si quis tantum veller componere habitum sui corporis ad formam colentis, absque eo, quod interius eoleret, vt costringeret, si quis veller tantam experiri, an congruè se componeret, aut si veller fingere se colere Deum. Sed hoc facile reicitur. Quia Ecclesia non præcipit illam præfiam corporis dispositionè qua componatur in cultum, & obsequium Dei, sed præcipit in ordine ad assidendum sacrificio, atque adeo in ratione veri cultus, & non tantum apparentis: & non sub ratione corporalis dispositionis, sed ratione sensibilibus cultus. Ergo actus externus, qui præcipitur, per se requirit actum internum cultus, & qui sit ex motivo religionis, quia non potest esse cultus *exterius nisi* depondeatur à cultu interno.

Præsertim quia oculis presentia debet odioari ad assidendum sacrificio; & proinde debet esse presentia qualitate, io genere moris, quod fieri non potest, nisi habeat illum ordinem ad oblationem sacrificij, quem refundit motium religionis in actum internum.

Confirm. Dum Ecclesia præcipit actum externum assidendi sacrificio obligat ad concurrendum simul cum sacerdote ad oblationem illius sacrificij, siquidem intendit, quod quisque illo actu sensibilibus profiteatur illam subiectionem corâ Deo, quæ per oblationem sacrificij profertur solet; vnde assistentis sacrificio sunt coofferentes, iuxta illud, quod dicitur in Canons Missæ. *Hanc igitur oblationem servamus tuam, sed & cuncta familia tua.* Et rursus. *Vel qui tibi offerunt.* Et tradunt communiter non solum Theologi, sed etiam Patres, vt suo loco dictum est. Et admittit idem Dieasil. *ead. trall. 5. de Sacram. disp. 2. dub. 2. num. 30.* Ergo Ecclesia præcipit illos actus internos, qui per se sunt necessarii, vt assistentis concurreat simul cum sacerdote ad offerendum sacrificium mediante sacerdote offerente, & ad recognoscendum Deum tanquam supremum Dominum, qui per sacrificium colendus sit. Constat autem, quod hoc præstari non possit, nisi interueniat actus interior religionis, & cultus divini, quo vellet colere Deum eo modo, quo in tali actu colendus est. Et consequenter aliquis actus interior, qui velit illam presentiam corporalem ex motivo colendi Deum tali cultu, vt in ipso saltem virtualiter contineatur ceteri actus necessarii.

Confirm. 2. Quando lex humana præcipit aliquem actum externorem, præcipit etiam indirectè omnes actus interiores, qui sunt necessarii pro salvandâ substantia actus exterioris, sine qua non potest impleri præceptum. Si enim nō concurrent actus interni necessarii pro substantia actus, non haberetur actus iniunctus præceptum, & consequenter neque adimpleretur præceptum. Ergo præcipiendo auditionem Missæ præcipit actus internos necessarios pro substantia huius actus externi. Substantia, autem huius actus externi adest modo assistentia, sed cultus externus, & sensibilibus Dei per sacrificium: & proinde subiicitur obligatio ad illos actus internos hinc ex lege naturali, siue divina, quos cultus Dei per sacrificium requirit ex natura sua. Cultus autem externus, & sensibilibus secundum etiam substantiam dicit ordinem intrinsecum ad Deum, sine quo non esset cultus ipsoius, quia cultus, & adoratio ordinatur io reverentiam illius cui exhibetur vt notat D. Th. 1. 2. *quæst. 84. art. 5. in corpore.* Vnde ex natura cultus requiritur actus; interitus ordinis illud externum signum in reverentiam Dei.

Rursus, cultus iste, quem præcipit Ecclesia io auditione Missæ est sensibilibus & externa adoratio latrice. Ergo requirit interiorè actum adorationis, quia in actibus latrice, quod est externus refertur ad id, quod est interitus tanquam ad principale, vt docet D. Thom. 2. 2. *quæst. 84. art. 2. in corpore.* Præterea non solum Ecclesia in auditione Missæ præcipit cultum Dei externum, sed etiam talem cultum nempe per oblationem sacrificij; dum enim præcipit, quod assilat sacrificio, præcipit simul, quod offerat Deo sacrificium, mediante sacerdote, & eo modo, quo in nova lege, qui non sunt sacerdotes, possunt offerre. Ergo ex natura sacrificij exterioris offerendi requiritur necessarius actus interior correspondens, nempe interitus sacrificium spirituale, quo anima seipsam offert iuxta ea, quæ iradit D. Thom. 2. 2. *quæst. 83. art. 2. in corpore,* quia sine hoc actu interiori externum sacrificium non offerretur, quia respectu carentis tali actu non esset signum interioris sacrificij,

ficij, atque adeo illa assistentia non esset oblatio sacrificij defectu interioris sacrificij: vnde actus externus caretet propria substantia: & non esset ille actus, qui ab Ecclesia præcipitur: nam præcipit externam oblationem sacrificij. Hic etiam quædo præcipit orationem vocalem, præcipit etiam elevationem mentis in Deum, quia sine ipsa non potest esse oratio.

Ex dictis solummodo manet fundamentum oppositæ sententiæ. Quia licet Ecclesia non possit præcipere actus internos, etiam ex ipsi prodeam aliqui actus externi, qui tamen ab alijs quoque actibus internis procedere possint, attamen indirecè præcipere potest actus internos, qui sunt connecti per se cum externis, & sine quibus substantia actus externi saluari non potest & quorum actus externi sunt manifestatiui. Constat autem, quod assistentia corporalis respectu obligationis sacrificij, de se ostendit interiorem cultum adorationis, & interioris sacrificij, & quodlibet his rationibus, præcipitur ab Ecclesia, quia vult, quod exteriori obligatione sacrificij fideles colant Deum, & hoc pacto sanctificentur desectos, & idcirco præcipit indirecè actus per se connectos cum hoc actu exteriori, & quorum hic actus exterior est indicativus, alioquin dicendum esset, quod præcipitur signum falsum, nempe oblationem exteriori sacrificij huc interiori sacrificio.

QVÆSTIO 1315.

An pro implendo præcepto audientis Missæ requiratur interior attentio.

S V M M A.

1. *Alia voluntas necessaria pro sacrificio continetur in voluntate assidentis.*
2. *Duplex attentio interna & externa.*
3. *Interna attentio an necessaria pro implendo præcepto audientis Missam & num. seq.*
4. *Loquens cum alio saluatur cum voluntaria distractione.*
5. *Interna attentio ad verba non est necessaria pro audiendo Missa.*
6. *Attentio ad sacrificium, & attentio ad assistentiam.*
7. *Attentio ad sacrificium non est necessaria pro implendo præceptum.*
8. *Opus externum quam attentionem requirat.*
9. *Qua attentio necessaria pro audiendo Missa.*
10. *Qua attentio sufficiens pro alio externo.*
11. *Frater voluntas colendi Deum implendo sacrificio quid requiratur ex parte attentionis.*
12. *Qualis exterior attentio sit necessaria pro audiendo Missa.*
13. *Attentio ad res divinas non concernentes oblationem sacrificij non facit ad implendum præceptum audientis Missam.*
14. *Ecclesia præcipit attentionem internam necessariam pro alio externo.*
15. *Cum qua distractione saluatur loquens.*
16. *Quia distractio impedit implere præceptum audientis Missam.*

Ex dictis in superioribus constat, quod pro implendo hoc præceptum requiritur intentio audientis Missam, seu assistendi oblationi sacrificij. Et in hac intentione, seu voluntate includuntur

Tota. 11.

implicitè voluntas colendi Deum per sacrificium, atque adeo ipsum offerendi mediante Sacerdote. Nam eo ipso, quod vult assistere sacrificio, illa voluntas procedit ex motu religioso, & ab obiecto determinatur, ut sit voluntas talis cultus. vnde continet implicitè voluntatem se subicientem Deo, & ipsi deuotionem totum hominem, in quo consistit internum sacrificium spirituale. Et proinde hæc voluntas sufficit pro illis actibus, qui requiruntur pro substantia actus externi, seu pro externa oblatione sacrificij. O attentio verò, de qua modo quæsitur est distincta ab hac voluntate; nam importat applicationem cognitionis eiusdem id, quod fit.

Solet tamen distingui duplex attentio: alia interna, quæ consistit in applicatione cogitationis ad obiectum, & illius considerationem, ut notant communiter cum D. Thom. 2. 2. quæst. 85. art. 13. Alia verò externa, quæ in præsentia consistit in applicatione præsentie corporalis cum reuerentiâ, & religioso modo ad assistendum sacrificio itare componat personam ad representandum sensibilem cultum Dei, adorationem, & cooperationem ad sacrificium. Conueniunt autem communiter Doctores, quod pro præcepto implendo sit absolute necessaria hæc extrinseca attentio. Nam Ecclesia præcipit cultum, & oblationem externam sacrificij, ut constat ex dictis. Vnde difficultas manet de attentione interna.

Prima sententia tenet, quod pro implendo præcepto non sit necessaria aliqua interna attentio. Ita Durand in 4. dist. 15. q. 12. Palud. quæst. 5. art. 2. conclus. 4. D. Antonius. 1. part. tract. 11. cap. 4. 6. 7. Rosel. verbo. Hotz. num. 3. Augel. num. 17. Syluester num. 14. & verbo Missa 2. num. 7. Gabr. in com. missæ 62. præf. 2. Adrian. quæst. 8. art. 8. Coninch. de Sacram. quæst. 83. art. 6. num. 191. Valet. in diffinit. verin. q. 1. verbo. Hotz canonice diffinit. 1. Hurtad. de Sacram. diff. 5. de sacrificio missæ diffinit. 2. Medina. de orat. quæst. 15. & alij. Rursum idem sententiæ plures Canonizant in cap. Nolentes. De celebrat. missæ. Innocent. Hostiens. Io. Aodr. Abbas. & Glossa in Clemens. 1. verbo Fructum de celebrat. missæ & latè hanc sententiæ defendit Diez. de Sacram. tract. 5. diff. 1. dub. 8. num. 95. & seq.

Fundamentum est. Quia Ecclesia non potest præcipere actus internos, nisi ad summum non potest præcipere substantia actus externi, quia non potest præcipere nisi ea, de quibus cognoscere, & iudicare potest. Hæc autem attentio est actus internus, & adeo necessaria pro religiosa assidentia tunc Missæ. Confirm. Dato, quod Ecclesia præcipere possit internam attentionem, non constat, quod præceptis, & voluerit tam strictè obligare, sed videtur contenta externa attentione. Confirm. 1. Substantia loquutionis cum alio saluatur cum voluntaria distractione: & verè alloquetur Regem humano, & decemti modo, qui memoriter recitaret orationem in qua peteret aliquid, aut gratias ageret &c. licet cum interna distinctione voluntaria. Sic etiam alloquens cum hac distinctione excommunicatur, incurreret minorem excommunicationem. Confirm. 3. Si attentio etiam tantum indirecè cadet sub præcepto, inuoluntarie distractus non satisfaceret, quia non poneret, quod exigitur. Nec dici potest, quod inuoluntaria distractio non tollat virtualem attentionem, sicut tollit voluntaria, quia si esset necessaria, ex vi præcepti teneretur quilibet obuiare inuoluntariis distractionibus.

Secunda sententia asserit, esse necessariam aliquam internam attentionem. Ita Caiet. 2. 2. quæst. 83. art. 11. & in sum. verbo. Festinus violarius. Sotus lib. 10. de inst. & iure quæst. 5. art. 3. conclus. 7. Nauar. cap. 13. Adan. num. 17. & cap. 11. num. 6. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 5. Z z a p. 2.

9. qui alios citat. Hentiquez lib. 9. sum. cap. 15. num. 5. *Grat. part. 1. dist. 5. lib. 2. cap. 34. nu. 7. Mofes part. 1. sum. tract. 1. cap. 4. num. 13. & tract. 3. cap. 17. num. 29.* Valquez 1.2. *diff. 160. num. 30. Laiman. lib. 4. Tract. moral. tract. 7. cap. 3. num. 1. Sout. diff. 58. de Eucharis. lib. 3. vers. 1. vicendum ergo est. Filius tract. 5. num. 3. 1. Facundus præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 7. num. 8. & 7. Bonac. diff. 8. de sacram. quæst. ult. p. 11. num. 4. Rodric. 1.2. sum. cap. 12. 5. sum. 3. Nugn. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 1. de præcept. audien. missæ post 6. concilia. Lell. lib. 2. de iust. & iure. cap. 37. dub. 1. Sanchez lib. 1. sum. cap. 13. num. 2. & sequen. Faustus lib. 3. de Eucharis. quæst. 40.4. vers. *Hic tamen non obstantibus.* Reginal lib. 19. cap. 1. quæst. 1. Præpositus 1. part. quæst. 83. art. 6. dub. 5. num. 15. qui tamen putat: valde probabilem oppositam sententiam. Fernandez part. 2. Exom. Theol. moral. cap. 8. 5. 1. num. 2. Llamas 3. part. Meth. cap. 5. 4. 10. Matchin. de sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. nu. 11. Mercet. de sacram. quæst. 83. art. 6. dub. 4. post 4. resp. vers. *Secundo requiritur.* Baunius part. 1. Theol. moral. tract. 6. de præcept. audien. missæ. 1. vers. *Conversaria tamen.* Candid. diff. quæst. 15. art. 15. dub. 14. Villalob. part. 2. sum. tract. 8. diff. ult. 15. num. 10. Iodocus verbo. Missæ auditio. num. 39. Trullench lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 5. num. 14. Sylveius 2. a. quæst. 12. a. 2. quæstio 1. 10. Eliebor. De heris canon. quæ. 4. num. 16. 1. Bailles in Floribus verbo. Missa. 8. num. 1. vers. *Au autem* Tertian. in fidei. centur. 4. dub. 3. 8. & part. 4. diff. 1. dub. 15. Amicus rom. 5. Carl. Theol. diff. 5. fell. 5. num. 147. Gesual. De Sacram. tract. 17. cap. 2. num. 6. Francisc. Lugo lib. 5. de Sacram. cap. 14. quæst. 10. num. 139. Leandri in præcept. Eccles. tract. 1. diff. 1. quæst. 66. Ex citat. Doctores. Candid. vocat oppositam sententiam improbabilem. Nugn. improbabilem, & petriolosam. Et eandem censuram ei tribuit Tertian. Vetum hi Doctores non rectè censurant oppositam sententiam, cum tot Doctores insignis nominis eam sequantur morti rationibus non contentendis; & plures quoque ex auctoribus modò citatis eam valde probabilem existimant.*

6 In hac difficultate. Illud videtur certum, quod non requiratur interior attentio ad verba quæ recitantur à sacerdote, neque ad actiones quæ exercent. Hoc est iuxta communionem sententiam, quod non sit necessaria, ut quis satisfaciat præcepto, quod assist. os audiat, aut videat sacerdotem, sed sufficiat, quod sit pars multitudinis assistentis. Si enim non audit, neque videt, impossibile est, quod attendat ad verba, & actiones. Constat etiam id, quia non potest attendere ad ea, quæ à sacerdote secretò dicuntur; unde si non est necessaria attentio ad hæc, quæ tamen sunt principaliora in Missa; nec etiam erit necessaria quoad cetera, quæ alta voce dicuntur. Deinde cum sacerdos offertur nomine populi circumstantis, non est necesse quod populus coniugatur ad considerandum cum sacerdote per attentionem ad ea, quæ dicit, & peragat, quia hæc attentio non est necessaria, ut aliquis peragat nomine alterius, sed sufficit, quod coniugatur per assistentiam, ut magis constabit ex infra dicendis.

7 Rursus duplici modo considerari potest, quod sit necessaria attentio, vel in ordine ad sacrificium, quod offertur, vel in ordine ad assistentiam. Primo modo attentio faceret, quod consideratio immediatè tenderet in sacrificium, ita ut teneret applicatum intellectum ad cogitandum de ipso, aut ad aliquam meditationem concernentem sacrificium. Secundò modo diceret, quod assistens Missæ attenderet ad suam assistentiam, tanquam ad opus proprium; in qua tamen ostensione non excluderetur attentio ad sacrificium, quia cum assistentia sit relativa ad sacrificium, èd ipso, quod attenderet ad assistentiam, attenderet

etiam ad sacrificium tanquam ad terminum assistentiae. Verùm attentio ad sacrificium, ut terminum esset tantum in consensu, quatenus dicit illum specialem cultum Dei.

Dicendum est. *Pro implendo præcepto audienti missæ non requiritur attentio ad sacrificium, sed sufficiat attentio ad assistentiam, quæ audienti assistit sacrificio.* Ita sentire debent, qui volunt sufficere attentionem, quancumque ad Deum, seu res diuinas, nam attentio ad assistentiam est etiam ad res diuinas, quia habet pro termino sacrificium, & ad ipsum extenditur tanquam ad terminum assistentiae. Ratio est. Quia attentio interiora non est debita nisi quantum exigit actus externus, quia solum tanquam necessaria pro actu extero potest ab Ecclesia præcipi. Ergo cum Ecclesia præcipiat solum assistentiam, erit tantum debita attentio in ordine ad assistentiam, quia cum nullum alium actum externum præcipiat, solum assistentiam in ordine ad ipsam præcipiet. Attentio autem in ordine ad assistentiam, non est immediatè in ordine ad sacrificium, sed solum tanquam ad terminum assistentiae.

Constat. Quando attendo est in ordine ad opus, extero, non est necessaria alia attentio, nisi quæ velletur extra idem opus, imò quæcumque alia ioperiens est, quia nihil confert ad illud opus. In auditione autem Missæ attentio, quæ requiritur, est in ordine ad opus extensum, quod peragitur. Ergo, cum opus extensum sit, sit assistentia respectu sacrificii, 10 quia consistit cultus externus Dei per oblationem, quia assistentes concurrunt assistendo ad oblationem sacrificij, non erit necessaria alia attentio præter attentionem ad assistentiam.

Dicendum 1. *Non requiritur aliam internam attentio, nem, præter illam, quæ sit necessaria ad mandatum religionis assistentiam sub specie cultus Dei respectu sacrificij.* Ratio est. Quia Ecclesia cum præcipiat tantum in indirectè actus internos, quatenus necessarij sunt pro substantia actus exteri, quem præcipit, non potest præcipere aliam attentionem, quam ne cessariam pro substantia eorumdem actuum. Ergo præcipiendo auditionem Missæ, non potest præcipere aliam attentionem, nisi necessariam pro manifestatione religiois assistentiae, & illius cultus exteri.

Constat. Actus externus, non requirit aliam internam attentionem, præter illam, quæ est necessaria, ut manueatur in suo esse, nam hac posita subsistit actus, & quæcumque alia supra ipsam non est necessaria. Ergo quando ab Ecclesia præcipitur actus externus, non præcipitur indirectè alia attentio, quam prædicta. Ergo quando præcipitur assistentia respectu Missæ, non præcipitur alia attentio quam illa, quæ apta sit conservare assistentiam religiois eorumdem externum Dei cultum.

Ex quibus deducitur. Quod supra voluntatem, seu intentionem assistendi Missæ, in qua, ut dictum est, cooperator voluntas colendi Deum per sacrificium, imò, & virtualiter ipsum sacrificium intentionis, & per quam ponitur religiois assistentia, seu cultus externus, non requirit aliam attentionem, nisi illam, quæ obstat, ne distractiones superuenientes tollant prædictam assistentiam, & proinde sufficiat virtualis attentio permanens virtuali modo in illa assistentia, quæ iuxta occasionem fiat formalis per novam excitationem cogitationis ad persuevendum in illo cultu, quoad distractiones possent interrompere. Dum enim adest voluntas colendi Deum per assistentiam ad sacrificium, adest etiam attentio, seu consideratio in ordine ad dictam assistentiam, quæ sit inductoria illius: & idèò quando datur assistentia moraliter, & virtualiter durat eadem attentio in suo effectu, qui est sufficiens ad eam

cessantia

excitantem secundum esse formale, quoties opus sit occurrere distractionibus, quæ possunt ipsam interrumpere. Quod si distractiones non interrumpunt, nec etiam sunt contrarie attentioni, quam necessarium requirit dicta assistentia, quæ quamdiu durat, totaliter quoque durat, & virtualiter in dispositione voluntatis eadem attentio cuius vigore fuit posita assistentia. Cum enim exterior attentio sit signum interioris quoad durat exterior conferatur durare etiam interior.

13 Secundum infertur. Non esse necessarium, quod exterior attentio conferatur in tota sua perfectione, ita ut non non deficiat in aliquo, sed sufficere, ne omnino deficiat. Unde quamvis aliquo modo subterpat externa distractio, dummodo tamen prævaleat attentio, ita ut conferatur in communi æstimatione perfectæ, sufficit pro necessaria attentione externa, & etiam arguit sufficientem externam: quia dum distractiones externæ non tollunt omnino attentionem externam, tolligitur adesse voluntatem illam manentem, atque adeo etiam cogitationem, sine qua non potest esse voluntas.

14 Tertiò infertur contra Leandrum in præcepto. Eccles. tract. 1. disp. 1. quæst. 67. ubi alios citat, sed non facientes ad rem. Attentionem ad quascunque res diuinas, quæ non concernant ad assistentiam religioſam coram celebratione sacrificij, & quæ non influat aliquo modo in dictam assistentiam, nihil conferre potest implendo præcepto additionis Missæ, ita ut, nisi alia attentio interueniat, hæc non sufficit. Quia cum solus actus externus cadat sub præcepto, solum etiam indirectè exigitur attentio interna, quæ tanquam influens in actum externum, sit pro ipso necessaria, huiusmodi autem non est attentio, quæ versatur circa aliam materiam.

Ex dictis facile solentur, quæ pro opposita sententia adducta sunt, unde ad principale fundamentum dicitur, quod Ecclesia non præcipit aliquam attentionem internam, quæ non sit necessaria pro externa attentione & externo cultu, ut constat ex dictis. Unde etiam soluma manet prima conclusio, nam constat, quod Ecclesia, dum præcipit dictam externam attentionem, præcipit etiam internam correspondentem tanquam necessariam pro externa. Ad confirmationem substatiam loquutionis externæ saluari cum voluntaria distractione, quæ non impedit ipsam loquutionem secundum modum humanum, & mortalem. Secus autem, si impedit. Dum enim non impedit, non excluditur totaliter attentio interna, quia impossibilis est; quod quis loquatur, nisi aliquo modo attendat ad id quod loquitur, quia loquutio est expressio interni conceptus, & idè necessarium est, quod interveniat interni conceptus expressio mentalis; quæ exterius manifestatur per verba; atque adeo interna loquutio. Unde solum infertur, quod externa attentio saluari possit non voluntaria distractione, quæ non excludat totaliter attentionem internam, sed reliquit necessariam pro manente externa.

16 Ad 3. conclus. Esse eandem rationem de voluntaria, ac de involuntaria distractione. Vnde si quis assitens Missæ involuntarie dormiret, & consequenter distraberetur, non satisfaceret præcepto. Sive ergo distractio sit involuntaria, siue voluntaria, si excludat attentionem externam, obstat, ne impleatur præceptum, quia totaliter excludit etiam attentionem internam si verò non excludit, nec etiam excludit totaliter internam, sed tamen tanta, quanta sufficit pro manente externa, & idè non impedit, quin adimpleatur præceptum. Quando verò Doctores dicunt quod involuntaria non impedit obsequium præcepti, intelligunt de involuntaria

ria, quæ fit cum attentione externa; sicut quando dicunt, quod voluntaria impedit, non intelligunt de quacunque voluntaria, sed de illa, quæ excludit attentionem in internam necessariam, quæ iuxta diversas opiniones requiritur maior, aut minor, & profundior etiam intelligitur de maiori, vel minori distractione voluntaria.

Q V A E S T I O 1316.

An satisfaciatur præcepto, qui dum Missam audit, pingit, scribit, aut quid simile facit.

S V M M A.

- 1 Pingens aut scribens &c. dum audit Missam, non satisfaciatur.
- 2 Hi alius non sunt commensurabiles cum attentione externa.
- 3 Scribens spiritualia neque satisfaciatur.
- 4 De cambulans licet in loco ubi celebratur, non satisfaciatur præcepto.

Dicendum est. Non satisfacere præcepto, qui licet præsens dum Missa celebratur, pingit, aut scribit, aut aliud opus simile externum exercet. Ita communiter Doctores. Casus, in sum. verbo. Festorum visitatio. Angel. verbo. Felix. num. 45. Nauar. cap. 21. Manual. num. 6. Az. 1. part. lib. 7. cap. 5. quæst. 6. Henriquez lib. 9. sum. cap. 15. num. 5. Grat. part. 1. dist. lib. 1. cap. 34. num. 7. alius. 35. num. 8. Suarez disp. 28. de Eucharis. sect. 1. ver. Ex his autem Llamas 3. part. Math. cap. 5. §. 9. in fine. Lugo Cardin. disp. 22. de Eucharis. sect. 1. num. 15. Gaspar Hutter de sacram. disp. 5. de sacrific. missæ. dist. 1. Coniuch. de sacram. quæst. 83. art. 5. num. 198. Reginal. lib. 19. Praxis fori panis. num. 13. Bartholom. ab Angelo. tract. de Missa. §. 821. Tolleo lib. 5. in Decal. cap. 1. dub. 5. num. 1. Boon. disp. 2. de sacram. quæst. ult. panis. 11. num. 14. Balleus in Floribus. verbo. Missa. 8. num. 6. Gelus. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 25. Dicastil. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 8. num. 101. Leand. in præcepto. Eccles. tract. 1. disp. 1. quæst. 75. & 76. Auerla quæst. 11. de Eucharis. sect. 19. ver. Requiritur præsentia. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 18. num. 119. Caspary. part. 2. Corp. Theol. tract. 1. 3. disp. 4. sect. 3. num. 15.

Ratio est. Quia dum præsentur alius illi externi pingendi; scribendi; disputandi &c. deest intentio, non solum interna, sed etiam exteros: unde deest substantia operis solvendi per præceptum; attentio enim externa dicit applicacionem præsentis corporalis ad assistentiam sacrificio; & coleum Deum, atque adeo cum religioſo modo. Hæc autem forma applicacionis præsentis corporalis destruitur per actionem pingendi, scribendi, disputandi, & alia huiusmodi, quia fit applicatio personæ diuersæ, & ad diuerſum opus. Non potest autem eadem præsentia corporalis habere diuersas applicaciones. Et idè in morali æstimatione applicatus ad aliquod ex his operibus non censetur per applicatus audiendi Missæ. Ex deſectu autem huius exterioris attentionis deest actus externus iniunctus ab Ecclesia & consequenter etiam internus obsequiarius, qui infertur externam attentionem.

Ex his infertur. Quod oque satisfaciatur præcepto, qui scribet spiritualia pertinentia ad Deum, ut notat etiam Leander in præcepto. Eccles. tract. 1. disp. 1. quæst. 74. qui oppositum tribuit Blanchin de sacram. Ordin. tract. 3. cap. 3. part. 17. num. 11. Qui tamen

hoc oon habet, sed solum ex eo, deducit Leander, quia Marchin. ait, non satisfacere scribentem, quæ ad Deum non pertinent. Ratio est. Quia quod scripto impedit adimpletionem præcepti non provenit ex materia, quæ scribitur, sed quia actus scribendi destruit attentionem, præsertim externam: & ideo, quæcumque sit materia, quæ scribitur, siue prophana, siue ad Deum pertinens, non adimpletur præceptum.

4. Secundo inferitur. Deambulantes, dum celebrant Missam, quamvis non recedat à loco, ubi celebratur, & videat, & audiat celebrationem non solum committere gravissimum peccatum veniale, ut vult Dicastil, de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 8. num. 109. in fine ob irreverentiam, sed neque etiam satisfacere præcepto: imò ratione scandalii posse peccare mortaliter. Quod, autem non satisfaciat præcepto, ex eo constat, quia deambulatio destruit attentionem externam necessariam, quæ est illa, quæ directè præcipitur ab Ecclesia; deambulatio enim tollit religiosam assistentiam, & speciem externam colentis Deum, in qua consistit externa attentio, qui enim deambulat, non est applicatus præfentiali modo celebrationi, cum hinc, & illuc applicet propriam præsentiam, imò illam reddit continuò vagantem. Nec obstat, quod deambulans satisfaciat recitationi horarum canonicarum, quia horæ canonicæ non requirunt aliam attentionem quàm internam, quæ per deambulationem non excluditur: auditio verò Missæ requirit attentionem & assistentiam externam, cum quæ est impossibilis deambulatione, ut constat ex dictis.

QVÆSTIO 1317.

An, qui se vestit, dum audit Missam, satisfaciat præcepto.

S V M M A.

1. Qui se vestit audiendi Missam, an satisfaciat præcepto.
2. Externa attentio necessaria pro implendo præcepto audiendi Missam.
3. Se vestire est impossibile cum externa attentione ad Missam.
4. Quia non occupat personam, ut non possit religiose modo assistere.

1. Satisfacere præcepto, qui se vestit, dum audit Missam, tradunt Navar. De orat. not. 13. num. 47. Graf. part. 1. Decis. lib. 2. cap. 55. num. 9. Henricus lib. 9. sum. cap. 25. num. 1. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. 15. num. 24. vet. Existime tamen Hurad. de sacram. disp. 5. de sacrific. miss. distictul. 2. Dicastil. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 8. num. 109. Leander in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 80. addens, hoc esse certum. Fundamentum est. Quia se vestiens non exercet actum externum ita occupantem, ut non possit facile attendere, si velit. Deinde, qui se vestit, dum recitat horas canonicas, satisfacit præcepto.

2. Verum hæc sententia hic absolutè probata apud me habet difficultatem. Quia certum est apud omnes, quod pro implendo præcepto requiritur externa attentio, quæ consistit in religiosa præsentia, & assistentia respectu sacrificij ordinata ad cultum Dei, itavt in ipsa apprehendantur exhibitio cultus, qui in tali actio est deferendus Deo. Si ergo actio se vestiendi excludit hanc externam attentionem, ex-

cludet etiam a cultu externum, qui directè præcipitur ab Ecclesia, & consequenter impedit adimpletionem præcepti. Si verò non excludat, nec etiam impedit observantiam præcepti.

Cæterum, quamvis assumptio vnius, aut alterius vestis non impedit attentionem externam, quia nondioerit ab actu cultus externi erga Deum tum quia consumit modicum tempus; attamen totalis actio se vestiendi non videtur consistere posse cum religiosa assistentia ordinata ad cultum Dei. Quia omnes illæ actiones, quas quis exercet, dum se vestit, sunt actiones externæ profane quæ distrahant personam ab illa compositione corporis, quæ requiritur pro religiosa assistentia, & exhibitioe cultus per cooperationem ad sacrificium. Nec istæ actiones minus distrahant ab externa attentione, quàm distrahat scribere, aut alia actio huiusmodi, quæ tamen etiam per citatos Doctores impossibilis sunt cum externa attentione & impediunt adimpletionem præcepti.

Neque fundamenta oppositæ sententiæ videntur. Nam actus externus se vestiendi, quamvis non ita occupet mentem ut non possit mentis iter attendere, occupat tamen ita corporaliter personam, ut non possit, se componere in habitum assistentis religioso modo sacrificio, & deferentis cultum externum Deo, atque adeò ut non possit habere externam attentionem. Ad id, quod additur, quod actus se vestiendi non impedit, quia recitans horas canonicas, satisfacit præcepto, resp. esse diversam rationem, quia se vestire nun impedit attentionem internam necessariam, sed nec actum externum, qui directè cadit sub præcepto, nempe recitationem. At se vestire impedit actum externum, qui directè præcipitur dum præcipitur auditio Missæ, nempe attentionem externam consistentem in illa compositione personæ, quæ exprimat externum cultum Dei, qui in illa actione illi defectur.

QVÆSTIO 1318.

An satisfaciat præcepto, qui audiens Missam simul confitetur peccata.

S V M M A.

1. Audiens Missam, & simul confitens peccata an implet præceptum, & num. seq.
2. Confiteri & assistere Missæ quomodo impossibile ratione præsentia.
3. Audire confessiones, & audire Missam an composibile.
4. Audire confessiones sicut pro tribunali.
5. Confiteri requirit magnam attentionem.
6. In actuali confessione qua attentio necessaria.

Prima sententia asserit, satisfacere præcepto, qui simul audit Missam & confitetur peccata. Ita Reginal. lib. 19. Praxis fori parit. num. 14. in fine Et probabile putant Pallioat. tom. 1. Manual. Regular. tract. 5. cap. 4. tit. 2. num. 50. Lessius in Aduers. cas. censens. verbo. Missa. causa. 2. & in eam inclinant Molles par. 1. sum. tract. 7. cap. 17. num. 45. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 12. num. 551. Fundamentum est, quia confessio non ita rapit animum, quin possit omnino attendere etiam ad Missam. Confit. Quia obiecta, circa quæ attendendum est, dum Missa auditur, & sit confessio sunt valde Synbolica: nam in Missa attendere possumus ad Divinus

ad diuinam excellentiam, & ad satisfaciendum pro peccatis. In confessione verò proteſtamur diuinam excellentiam, dum recognoscimus ſolum Deum poſſe remittere peccata, & à beneficio domino petimus expiationem. Ergo poſſumus faciliè omnibus ſimul attendere.

Secunda ſententia negat, conſistentem peccata poſſe ſimul ſatisfacere præcepto audiendi Miſſam. Ita Bonac. diſp. 4. de ſacram. quæſt. 11. p. 1. n. 11. n. 29. Baſſeus in Florib. verbo. Miſſa. 8. n. 7. Lugo Card. diſp. 22. de Euch. ſect. 2. n. 11. Trullench. lib. 3. in decal. cap. 1. dub. 5. n. 1. Dicaſtil. tract. 5. de ſacram. diſp. 5. dub. 8. n. 199. Candid. diſpoſit. 24. art. 16. dub. 10. Fauſtus lib. 2. de Euch. quæſt. 408. Cardin. ſom. 2. ibiſol. moral. lib. 6. quæſt. 7. cap. 2. §. 3. n. 13. Gaxia in ſum. tract. 4. diſp. 9. n. 4. Leander in præcept. Eccleſ. tract. 2. diſp. 1. quæſt. 71. verſ. Clarius reſponder. Addeus, quod ſatisfaceret præcepto, qui in conſeſſione nō conſumeret partem notabilem Miſſæ. Verum hoc non facit ad propoſitum. Quia, etiamſi omnino non audiret, nec eſſet præſens parti non notabili, ſatisfaceret. Vnde difficultas non conſiſtit de parte notabili, aut non notabili ſed an actio conſistenti impediatur adimpletionem præcepti audiendi Miſſam.

Dicendum eſt. Alium conſiſtendi peccata impedit adimpletionem præcepti, itaſi impoſſibile ſit conſiſtere, & audire Miſſam. Ratio deſumitur ex natura utriuſque actus. Nam pro impleendo præcepto de audienda Miſſa requiritur præſentia reſpectu ſacriſicii, & aſſiſtentia moralis religioſa componens perſonam in æqualem exhibitionem cultus. Rurſus pro conſeſſione, requiritur præſentia conſistentis morali modo tanquam rei coram Sacerdote tanquam iudice, ita ut poenitens ſe ſiſtat corā tribuſiſti Sacerdotis ad agendam propriæ conſcientiæ cauſam, & ſe ſubiiciendum illius ſententiæ iurata ea, quæ habet Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. de ſacram. pœnit. Hæc autem due præſentia ſeu aſſiſtentia ſunt ſimul, incompoſſibiles in eadem perſona, quia præſentia non poſſunt ſimul multiplicari in eadem perſona, niſi replicetur. Et idē actus conſistenti excludit aſſiſtentiam religioſam, & æternam attentionem reſpectu ſacriſicii; atque ad ſubſtantiam actus, qui directè præcipiunt ab Eccleſia.

Et ea hiſ reſoluitur difficultas quoad Conſeſſarium. Admittit enim Baſſeus in Florib. verbo. Miſſa, 8. n. 7. quod conſeſſarius audiens conſeſſiones poſſit ſimul audire Miſſam, & ſatisfacere præcepto. Quia poſſit ſimul attendere ad celebrationem Miſſæ tanquam ad rem ſacram. Conſentit etiam ea parte Leander in præcept. Eccleſ. tract. 2. diſp. 1. quæſt. 71. quando ſcilicet in conſeſſione expoſuerit ſolum peccata venialia, aut quando exciperet conſeſſiones per partem Miſſæ non notabilem. Quod non facit ad rem, qui quicunque actus exercetur per partem Miſſæ non notabilem nun impediatur adimpletionem præcepti.

Verum abſolutè tenendum eſt, quod non ſatisfaciat. Nam audiens conſeſſiones tanquam iudex ſedit in Tribunali; & exercet iudicium recognoſcendæ cauſam conſcientiæ poenitentis; & proinde habet præſentiam, & aſſiſtentiam moralem in tribunal in ordine ad iudicandum. Et ſecundum moralem aſſiſtentiam non conſentit additus ſecundum perſonam actuali cultui diuino. Præſertim, quia ſe gerit tanquam Vicarium Chreſti exercendo nomine ipſius iudicariam poteſtate, vt habet Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. de pœnit. Ergo applicatio perſonalis conſeſſarij ad hoc exercitium non comparatur ſecum attentionem æternam reſpectu

ſacriſicii, & formæ perſonæ exhibentis cultum. Neque enim componi poteſt perſona in habitum colentis, & ſe ſubmittentis alteri, & in habitum exercitantis auctoritatem, & iuriſdictionem, & idē exercitium audiendi conſeſſiones excludit attentionem æternam pro Miſſa. Vnde eſt eadem ratio de audiente conſeſſiones, & conſistentem.

Ad fundamentum in oppoſitum reſp. Conſeſſio nem requirit magnam attentionem, vnde frequenter conſistentes omittunt ex obliuione aliquod peccatum, ex ijs, qui in examine reſeſuerunt; quia non ſolum explicandus eſt numerus, & ſpecies peccatorum, ſed etiam aliquando plures circumſtantia, vt quando neſcit poenitens iudicare an aliquod peccatum ſit mortale; reſpondendum eſt in interrogationibus conſeſſarij, & proinde diſtrahit omnino attentionem internam à quacunque alio obiecto. Deinde, vt conſtat ex diſtiſ, hic actus eſt incompoſſibilis cum attentione æterna neceſſaria pro audienda Miſſa.

Hinc etiam facilis eſt ſolutio. conſir. Nam qui conſuetus peccata non debet attendere ad Deum proteſtando diuinam excellentiam, miſericordiam &c. quia licet hæc conſideratio poſſit præcedere conſeſſionem, in actuali tamen exercitio conſeſſionis eſt attendendum ad propriam conſcientiam, vt explicari poſſunt omnia peccata ſecundum ſpeciem, & numerum. Quæ attentio debet eſſe valde fixa, & continua, & idē diſtrahit à quacunque alia attentione, vnde obiecta, ad quæ eſſet dirigenda attentio, non ſunt valde Symbola, ſed etiam valde diſymbola. Deinde ſufficeret, ſi excluderet attentionem æternam.

Q V A S T I O. 1319.

An examen conſcientiæ dum Miſſa auditur, impediatur adimpletionem præcepti.

S V M M A.

1. Audire Miſſam impledo præceptum, & examinare conſcientiam an poſſint ſtari ſimul.
2. Examen conſcientiæ non excludit æternam attentionem pro Miſſa.
3. Aſſiſtentia ad Miſſam quomodo per modum orationis præcipiatur.

Quod non poſſit quis ſimul audire Miſſam adimplendo præceptum, & propriam conſcientiam examinare, tenet Bonac. diſp. 4. de ſacram. vbi p. 1. n. 16 innixus eſt rationi. Quod Eccleſia præcipit aſſiſtere Miſſæ per modum orationis; qui autem examinat propriam conſcientiam, non aſſiſtit per modum orationis; nam habet attentionem conuerſam ad propriam conſcientiam, & proinde diſtrahitur ab attentione neceſſaria pro impleendo præcepto.

Tenendum tamen eſt. Quod ſimul audire poſſit ad Miſſam, & examinare propriam conſcientiam impledo præceptum audiendi Miſſam. Ita Dicaſtil. de ſacram. tract. 5. diſp. 5. dub. 10. §. 4. n. 199. Leander in præcept. Eccleſ. tract. 2. diſp. 1. quæſt. 70. Quod tamen ita accipiendum eſt, vt locum habeat, quando examen conſcientiæ non eſt ita ex fixa cogitatione, vt impediatur mortalem aſſiſtentiam reſpectu ſacriſicii. Ratio eſt. Quia cum examine conſcientiæ poſſet ſtare æterna attentio, quæ directè præcipitur ab Eccleſia; nam poſſit quis continuando aſſiſtentiam mortalem

mentem convertere cogitationem ad propriam conscientiam, & eam servare. Quando autem datur moralis modo externa attentio, durat etiam interna, quatenus est necessaria pro implendo præcepto. Nam, ut dictum est in superioribus, interna attentio præcipitur tantum indirectè, quatenus est necessaria pro externa attentione. Quando autem datur externa attentio, non est necessaria maior attentio interna, quia si non adesset necessaria, non subsisteret externa.

- 3 Ad fundamentum oppositæ sentent. resp. præcipi assilientiam per modum orationis, quoad externum corporis dispositionem, & hæc est attentio extrinseca, non autem quoad applicationem mentis, quia cum oratio sit continua, & requirit recitationem aut lectionem, si sit vocalis, requirit etiam continuam applicationem mentis, quatenus est necessaria ad recitandum memoriter, aut legendum: neque enim hæc functiones petagi possunt sine applicatione mentis, cum in vna debeat operari memoria reddendo pro recitatione, quod retinet, & in alia intellectus cooperando sensibus, quatenus exerceatur in lectione, nam dum quis legit, licet non intelligat colligit medij sensibus species verborum, quæ pronunciat qualescunque sunt, hæc autem continua applicatio mentis non est necessaria pro externa attentione: in ordine ad audiendam Missam & idem potest mens diuertere ad exarniandam conscientiam, & simul manerere necessaria attentio interna, & consequenter etiam internam.

QVÆSTIO 1310.

An satisfaciatur præcepto audiendi Missam, qui simul audit, & recitat horæ canonicæ &c.

SVMMA.

- 1 Eadem ratio sine præces recitentur ex obligatione sine non, dum audient Missam.
- 2 Recitantes præces ex obligatione, & simul audient missam an satisfaciatur, & num. seq.
- 3 Recitatio sine compassibilitate cum externa attentione ad Missam.
- 4 Recitatio & auditio Missæ tanquam ad usum religionis si compassimur.
- 5 Recitantes præces ex obligatione dum audit Missam ex obligatione an aliquo modo peccet.
- 6 Audire Missam & recitare præces suas ita compassibilitate, ut vnum nihil detrahatur de altero.

Difficultas procedit, quando horæ canonicæ aut aliæ præces recitandæ sunt ex obligatione tunc præcepti, siue voti, siue penitentis in iunctæ. Nam, quando recitantur tantum ex deuotione, videntur de horis admittere sine difficultate, quod impletur præceptum, quia sufficit pro adimplendo præcepto, quod quocunque modo attendatur ad res diuinas. Mihi tamen videtur esse eadem ratio, quantum est ex parte attentionis, siue præces recitentur ex obligatione, siue ex deuotione ut notat etiam Suarez disp. 88 de Eucharist. sect. 3. in fine. Nam si impedit recitatio attentionem necessariam pro adimplendo præcepto, non adimplebitur, etiam si ex deuotione recitentur, si verò non impedit, adimplebitur, etiam si ex obligatione recitentur.

- 7 Prima sententia adest, non implere præceptum, qui dum audit Missam, recitat Horas canonicas, aut

alias præces debitas ex obligatione ita Angel. verbo. Ferre num. 46. Syluester verbo. Missa 2. num. 2. Asmilla num. 19. & verbo Festum, num. 11. Rosella verbo Dominica, num. 7. Corduba in Quæst. lib. 1. quæst. 4. Fundamentum est. Quia dum concurrunt multiplex obligatio exigitur duplex attentio externa, & vna impedit aliam iuxta Cap. Ex literis. De probat. vbi Glossa verbo. Recit. diuina.

Secunda sententia docet, quod possint simul recitari horæ canonicæ, aut aliæ præces ex obligatione, & impleri præceptum de audienda Missa. Ita Marchus in 4. disp. 12. quæst. 8. Góth. lect. 86. in can. Miss. Caiet. 2.2. quæst. 122. art. 4. & com. 3. Opus de videretur Sotus lib. 2. de inst. & iure qu. 4. art. 4. Adrian. in 4. quæst. 7. de satisfaciendo. Medina, l. de confes. quæst. de paucis temp. miss. implere Nauis in cap. Quando, num. 19. num. 184. & in manual. cap. 2. num. 89. Nugent. 2.2. qu. 83. art. 13. verbi. Eij. aliud duntaxat, Sotus quæst. 88. de Eucharist. sect. 3. in fine. Henriquez lib. 9. sum. cap. 2.16 num. 5. Grat. par. 1. decis. 12. cap. 19. num. 9. Sanchez lib. 1. sum. cap. 14. num. 11. Alost. par. 1. lib. 7. quæst. 3. Laiman. lib. 1. Theol. moral. tract. 7. cap. 1. num. 2. verbi. Tertium, quod notatur Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vlt. punct. 1. num. 25. & disp. 1. de legib. quæst. 1. punct. 9. no. 8. Coninch. de sacram. quæst. 8. art. 6. num. 107. S. verbo. Balfæ auditio. num. 1. Laiman. 3. par. 1. Alost. cap. 1. 10. Filius, tract. 5. num. 216. Reginald. lib. 19. Præces seri parit. num. 14. Villalob. par. 1. sum. tract. 8. dist. 1. 35. num. 11. Lugo Cardin. disp. 22. de Eucharist. sect. 2. num. 12. Trolench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 5. num. 16. Marchinus de sacram. Ordinis tract. 1. par. 3. cap. 17. num. 1. Lhidotus in Theoria verbo. Missæ auditio. num. 40. Beia par. 1. cap. 2. Candid. disp. 1. 15. art. 19. dub. 3. Ioan. Escobar de Hor. canonic. quæst. 4. num. 1. 6. Dica. Rit. De sacram. tract. 5. disp. 1. dub. 9. num. 1. 1. Præposit. 3. par. 1. quæst. 83. art. 6. dub. 3. num. 215. verbi. Ex hoc patet. Scottia lib. 2. de sacrific. miss. cap. 2. o. m. 10. Balfæ in 1. horis verbo. Missa 8. num. 2. Molle par. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 43. Baumius par. 1. Theol. moral. tract. 6. quæst. 6. de præcept. audient. miss. Quintana duen. De vult. cap. 8. num. 12. Gualdo de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 27. Facundez præcept. 1. Erius lib. 1. cap. 7. num. 10. Fernandez præcept. 2. Exam. Theol. mor. 2. 8. §. 1. 3. Faust. lib. 1. de Eucharist. quæst. 806. verbi. Nihilominus. Garzia in sum. tract. 4. dist. 9. num. 4. Aucta quæst. 11. de Eucharist. sect. 19. verbi. Requiritur præcerea. Leander in præcept. Eccl. tract. 2. disp. 1. quæst. 68. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 147. Gaspar. Huttad. de sacram. disp. 5. de sacrific. miss. dist. 2. Casp. 1. 1. 2. Cur. Theol. moral. 2. §. disp. 4. sect. 5. num. 16.

Teneandum est ergo. Recitantes Horas canonicas dum simul audit Missam satisfaciunt verique obligationi. Et idem dicendum est quoad alias præces, quæ ex obligatione sunt recitandæ. Ratio est. Quia, ut ex pietate constat, optimè conseruatur exterior attentio, nempe assilientia religiosa ad sacrificium in speciem deferentis cultum Deo, cum recitatione Horarum canonicarum, & debita attentione in ordine ad recitationem: nam hæc intentio interior ad recitationem non excludit attentionem interiorem ad necessariam pro actu exteriori iohndu in auditione Missæ; nam illa solum requiritur ex vi præcepti quæ est necessaria pro ponenda, & manutenenda religio assilientia, quæ dum continuatur a posteriori colligitur, quod adit necessaria attentio interior. Ergo non sunt incompatibiles, hi duo actus externi, quatenus cadunt sub præcepto.

Constat. In auditione Missæ exerceatur actus religionis, quo Deo tribuitur cultus per sacrificium, & ad proinde audiens se submittit Deo recogitand. id ipsum ut supremum dominum. Rursus idem præstat in recitatione quauicunque precum, quia diligunt

rigentur ad Deum ut supremum Dominum, quo continod indigemus, & à quo omnia bona nobis proveniunt. Ergo potest facile expresse attentione attendere quique utrique actioni, cum tendat ad eundem terminum ex eodem motivo religionis; signidein, licet diversæ in ordine tamen ad attentionem se habent per modum voluntæ, cum vniatur in termino, & motivo. Ex quibus volutus manet fundamentum oppositæ sententiæ, falsum est enim, quod recitatio Horarum canonicarum impedit attentionem necessariam pro auditione Missæ.

5 An autem interveniat aliquod peccatum, affirmant, quando sine rationabili causa id fit. Navar. *De errat. cap. 19. num. 178.* Ledesma 1. *part. 4. quæst. 14. art. 1. dub. 6. Nugn. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 1. de præcept. audien. miss. post. 6. conclus. ver. Nihilominus videtur.* Alij verò volunt, esse peccatum veniale, si recitentur aliæ preces, dum Sacerdos alta voce recitat suas preces. Ita Caset. *se. sen. verbo. Festorum violatio.* Qui subdit, quod sine vilo peccato recitari possunt Horæ canonicæ, quando assistens Missæ adeo distat, ut oon audiat Sacerdotem. Rursus alijs, committit peccatum veniale, si attentio dirigitur ad verba, quia tunc cadit imperfecta. Ita Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 5. quæst. 3. Faustus lib. 2. de Euchor. quæst. 407. ver. Ceterum.*

6 Sed absolute tenendum est, quod nullum interveniat peccatum. Ita Henriquez *lib. 9. sum. cap. 25. num. 5. Coninch. de Sacramen. quæst. 83. art. 6. num. 307. Leland. in præcept. Ecclesiæ. tract. 2. disp. 1. q. 69. ver. sed longe. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 24. quæst. 12. num. 149.* Nam quantum est ex vi attentionis oon sunt incommpossibiles, neque attentio necessaria pro recitatione horarum canonicarum movit attentionem necessariam pro Missa, nam cum remaneat attentio exterior absque vlla diminutione, nihil detrahatur de interna, quam ratione externæ exigit præceptum, quia non exigit maiorem, quam sit necessaria pro externa ponenda, & manutenenda. Quod si minus ex aliquando id provenit ex alia causa, non autem ex concursu recitationis horarum canonicarum.

dendum est, an hoc excludat necessariam attentionem pro adimplendo præcepto.

Quod autem voluntaria distractio interna impediat adimplerem præcepti tenent ij, qui volunt requiri attentionem saltem ad Deum: nam certum est, quod voluntaria distractio excludit hanc attentionem internam. E contra verò, qui volunt, non requiri pro implendo præcepto aliquam attentionem ioternam, sed sufficere externam, consequenter tenere debent, quod voluntaria distractio interna oon impediat, quin præceptum adimpleatur. In specie autem id tradunt Suar. *tom. 2. de relig. tract. 4. lib. 3. cap. 4. n. 11.* Loquens de distractione recitantis Horas Canonicas. Lugo Cardin. *disp. 12. de Euchorist. sect. 2. num. 41.* Dicastil. *de Sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 8. num. 102.* Franc. Lugo *lib. 5. de sacramen. cap. 14. quæst. 10. num. 141.* Calpeful. *tom. 2. Curs. theol. tract. 23. disp. 4. sect. 3. num. 25.*

Cum quibus dicendum est. *Distractio interna voluntaria interveniens non impedit, quin audient Missam satisfaciatur præcepto.* Hoc autem procedit supposito, quod remaneat attentio externa. Ratio est. Quia distractio voluntaria interna non excludit aliquam attentionem necessariam pro adimplendo præcepto. Ergo non impedit, quin audient Missam satisfaciatur præcepto. Nam in tantum impedit, in quantum excluderet aliquam attentionem necessariam. Anteced. prob. Quia sub præcepto non cadit, nisi illa attentio, quæ est necessaria pro substantia actus imperati, qui est concursus ad offerendum sacrificium Deo mediante Sacerdote, qui concursus consistit in materiali, & religiosa assistentia ordinata, & composita ad deferendum cultum Deo. Ex natura autem huius actus tam ex vi præcepti Ecclesiæ, quam ex vi iuris naturalis diuini non requiritur alia attentio, & applicatio mentis, quam illa, quæ est necessaria ad ipsum ponendum in esse & manutenendum quandiu durat sacrificium, quia requiritur tantum secundum exigentiam actus. Ergo quandiu durat dicta assistentia, voluntaria distractio non excludit aliquam attentionem necessariam pro tali actu, Nam supponitur ab initio intervenisse voluntatem audiendi Missam ex motivo religionis & consequenter etiam applicationem mentis, cuius virtute sequuta sit dicta assistentia, & attentio externa, quæ dum continuatur nihil deest ex parte interioris attentionis, quod sit necessarium pro ea manutenenda.

Dubitari tamen potest, an saltem hoc interveniat peccatum veniale. Certum est tamen, quod actus ille observantiæ præcepti est minus perfectus, quam esset, nisi adesset talis voluntaria distractio, quia actus externus proveniret, & manetneretur à perfectioni interno, & consequenter participaret in maiori perfectione morali actus interior: & proinde etiam magis Deo placeret. Ex hoc tamen non fit, quod sit peccaminosus venialis, nam dicta perfectio oon esset ipsi debita, tunc enim tantum actus est peccaminosus, quando deest aliqua perfectio, quæ est ipsi debita ex aliqua lege.

Quod spectat ad peccatum veniale Suarez *tom. 2. de relig. tract. 4. lib. 3. cap. 4. num. 12.* etiam i oratione nullum putat intervenire peccatum. Quod per se loquendo existimo verum. Nam cum voluntaria distractio relinquit attentionem necessariam, nec vlla adit obligatio ponendi meliorem attentionem, voluntas nolens illam ponere oon est mala, quia est voluntas non faciendi, quod sub nulla cadit obligatione. Ergo nec etiam erit mala voluntas ponendi distractionem, quia in tantum posset esse mala, in quantum impediret meliorem attentionem, supposito, quod alia distractio non sit ex se mala, potest facile esse occasio peccati venialis.

AAA QVAST.

QVASTIO 1321.

An audiens Missam satisfaciatur præcepto, si voluntarie distringat in variis cogitationibus.

S V M M A.

- 1 Qui audiens Missam voluntarie distringat in variis cogitationibus quando peccare possit.
- 2 Voluntaria distractio interna an impediat, ne implentur præceptum.
- 3 Distractio interna non impedit attentionem necessariam pro audiendo Missa.
- 4 Distractio voluntaria dapi audient Missa an peccaminosa venialiter.
- 5 Distractio aliàs non mala, non est peccaminosa.

6 Supponendum est tanquam certum. Possit peccare venialiter, vel mortaliter iuxta qualitates cogitationum in quas distrahitur. Si enim sint cogitationes turpes, & ex obiecto peccaminosæ mortaliter, peccabis mortaliter: venialiter verò, si sint tantum venialiter peccaminosæ. Hoc tamen peccatum erit ob carentiam debite attentionis, sed veluti extrinsecum observantiæ præcepti. Vnde videtur.

Tom. II.

Q V E S T I O 1322.

An hic illuc circumspiciens, dum audit Missam, satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

- 1 In ordine ad observantiam præcepti eadem est ratio siue circumspectio sit curiosa, siue prophana.
- 2 Huc illuc circumspiciens in audiendo Missam peccat venialiter.
- 3 An impleatur præceptum, & non, seq.
- 4 Circumspectio continua tollit formam moralem religionis assilientia.
- 5 Quid si sit interpolata.
- 6 Quia circumspectio distrabat attentionem externam.

QUoad impediendam observantiam præcepti est eadem ratio, siue circumspectio sit prophana, siue tantum curiosa. Nam ea eo, quod sit prophana, potest quidem importare speciale peccatum, quod non importet curiosa, & æqualiter potest impedire attentionem necessariam, atque adeo observantiam præcepti; cum impedimentum attentionis non proveniat ex profanitate, sed ex ipsa circumspeditione, quæ ex sui natura distrahit.

Est autem certum, quod huiusmodi circumspectio est solummodo peccatum veniale, quia deformat religionem assilientiam, cum qua audiens Missam debet assilire. Imò potest aliquando esse peccatum mortale, si nimirum sit occasio scandalii, etiam si alias de se esset tantum curiosa; potest etiam præbere occasionem temerarii iudicii circa ipsam personam circumspicientem; facile enim homines accipiunt in sinistram partem alienas actiones, præsertim quia huiusmodi circumspectio excitate potest ad iudicandum, quod circumspectus aut male sentiat de rebus diuinis, aut illas contemnat.

At autem compossibilis sit cum attentione necessaria pro implendo præcepto, negant Hurtad. de sacrament. disp. 1. de sacrific. miss. disp. 2. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 79. qui tamen limitat ad circumspeditionem continuatam toto tempore Missæ. Secus autem si discontinuat Gesual. tract. 17. de sacram. cap. 2. num. 26. Lomas 1. par. Meth. cap. 5. §. 10. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 10. num. 119.

Et quidem, si circumspectio sit continua, videtur certum, quod obstat, ne impleatur præceptum quia destruit religionis assilientiam externam ordinatam ad Dei cultum. Nam quomodo audiens Missam corporaliter assiluit, etiam sensualiter, illa tamen continua circumspectio tollit formam moralem religionis assilientia; externæ, & externæ attentionis; nam secundum esse sensibile distrahit à cultu æterni Dei, & sensibilibiter declarat, quod illa præsentia non sit ordinata ad cooperandum sacrificio, sed ad curiositatem, vel alium finem; atque adeo desumitur substantia actus moralis directæ iunctioni.

Si verò circumspectio sit interpolata, consideranda est, quanta sit, & quantum obstat externæ attentioni. Si enim sit adeo notabilis, ut secundum moralem æliminationem destruat attentionem externam, impedit etiam adimpletionem præcepti, quod sine externa attentione impleri non potest, cum hæc sit substantia operis iunctioni. Secundum autem moralem æliminationem destruat, etiam si aliquando videatur attendere ad celebrationem Missæ, quia adhuc secundum esse sensibile apparebit, quod non sit

attentio respectu celebrationis; sicut enim attentio externa respectu Missæ admittit aliquas circumspeditiones etiam frequentes ad alia obiecta: ita etiam attentio externa ad alia obiecta potest admittere aliquas circumspeditiones ad celebrationem Missæ. Nec iuvat, quod ab initio assilientia ordinata sit ad attendendam celebrationem Missæ, quia sicce it factum contrarium, & se habet veluti in propositio eßet contraria factio.

Est tamen aduertendum. Quod non omnis circumspectio est sufficiens ad distrahendam attentionem externam; sed eam tantum, quæ tanquam signum sensibile in dicat internam applicationem mentis, itavt ex tali voluntaria applicatione oriatur; nam si indicet tantum raptum mentis momentaneum & indehæbitum, sicut talis raptus mentis non est sufficiens ad tollendam attentionem internam, ita nec externa circumspectio ad tollendam eamdem, dominodo perseueret habitus personæ inductus pro attentione æterna. Et ideo, licet hæc valde frequens sit, non obstat, quia adimpleatur præceptum, cum oco destruat externam attentionem.

Q V E S T I O 1323.

An confabulatio impedit, ne audiens Missam satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

- 1 Confabulatio inter audientem Missam potest esse peccatum mortale.
- 2 Confabulatio modesta non impedit ne impleatur præceptum de audiendo Missa.
- 3 Confabulatio continua impedit religionem assilientiam ad Missam.
- 4 Excludit externam attentionem.
- 5 Paria sunt non esse sine & esse assilientiam.
- 6 Interpolata confabulatio regulariter non impedit ne impleatur præceptum.
- 7 Quid si modus externus indicet specialem applicationem.
- 8 Colloquutio excludens attentionem externam pro nobis parte, impedit, ne impleatur præceptum.

Confabulatio talis, & tanta esse potest, ut de se sit peccatum mortale, ut si sit cum exclamati, alta voce, ut notat etiam Sotus in 4. disp. 15. quæst. 1. art. 2. circa finem vtr. In calce demum. Nam ita confabulantes peccarent, etiam si aliis non inter essent Missæ; nam sola præsentia cum tali confabulatione continet gravem irreuerentiam erga sacrificium, & erga Deum ratione loci, & temporis, & mysterij, quod pergitur. Siquidem hæc omnia exigunt in præsentibus specialem reuerentiam. Et esset occasio scandalii, vel quia exemplum iocodere ad deprecandam reuerentiam erga Deum, & diuinam mysteria, vel quia præberetur motuum dissoluti iudicandi de confabulationibus.

Difficultas ergo reducit ad confabulationem modestam. Prima sententia docet, confabulationem non impedire, quia adimpleatur præceptum. Ita Medio C. De panis. quæst. de panis. temp. nif. imple. Sotus in 4. disp. 15. quæst. 2. art. 2. circa finem vtr. In calce. Et Medina extendit hoc etiam ad mercatores, qui cum alijs de commerciis tractant. Fundamentum est. Quia non requiritur tanta attentio, quantum requiritur in ecclesiis bonis canonicis: nec talis

contra

confabulatio repugnat cum externa attentione necessaria.

2. Secunda sententia docet, continuam confabulationem, præsertim, si sit de rebus sæcis, impedire, ne adimpleatur præceptum. Secus autem, si confabulario non sit continua, sed interpolata ita ut assistens modò confabuletur, modò attendat. Ita Cajet. in sum. verbo. *Festorum violatio*. Syluester verbo. *Missæ* 1. quæst. 6. Azor. pars. 1. lib. 7. cap. 5. quæst. 1. Henriquez lib. 9. cap. 25. num. 3. Suarez disp. 38. de *Eccliar. scil.* 1. ver. *Ex his autem* Laiman. lib. 1. Theol. moral. tract. 7. cap. 3. num. 7. Facundez præcept. 1. Eccliar. lib. 2. cap. 7. num. 5. Medina in sum. cap. 19. § 9. Filius, tract. 5. num. 216. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 11. num. 24. Lamas 3. part. *Metib.* cap. 3. §. 10. *Idem* Lugo Cardin. disp. 2. de *Eccliar. scil.* 1. num. 24. Hurtad. de sacram. disp. 1. de *sacrisse. miss. distict.* 1. Bassus in *Florib. verbo* *Missæ* 3. num. 6. Nugn. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 2. de præcept. and. miss. p. 6. cancel. ver. *Circa sermionem* Merce. de sacram. quæst. 83. art. 6. dub. 4. post. 4. respon. ver. *Si quis cepim.* Baum. pars. 1. theol. moral. tract. 6. quæst. 1. de præcept. and. miss. Candidi. disp. 25. art. 19. dub. 2. Trullench. lib. 3. in *Decal.* cap. 1. dub. 5. num. 15. Faulstich. 1. de *Eccliar. quæst.* 404. ver. *Hinc peccat.* Garcia in sum. tract. 4. distict. 9. num. 4. Dicastil de sacram. tract. 7. disp. 5. dub. 8. num. 109. Auctia quæst. 11. de *Eccliar. scil.* 19. ver. *requiritur præterea* Caspensi. tom. 2. *Curs. Theol. tract.* 25. disp. 4. scil. 1. num. 25. Leandri in præcept. Eccliar. tract. 4. disp. 1. quæst. 77. & 78. Coninch. De sacram. quæst. 83. art. 6. num. 298. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 10. num. 110.

Dicendum 1. *Canonicam confabulationem impedire ne assistens Missæ satisfaci præcepto*. Hoc autem accipiendum est, notum si confabulario continua daret toto tempore Missæ, sed etiam si durer per notabilem partem. Ratio est. Quia pro impleto præcepto requiritur assistentia religiosa cum attentione externa ordinata ad cultum diuinum, ita ut in specie externa appareat assistentiam vacare cultui diuino. Et talis assistentia cadit sub præcepto pro toto tempore Missæ, ita ut si per notabilem partem Missæ deficiat, eodem pacto se habeat, ac si non assisteret. Colloquutio autem continosa, et tractatio de negocijs tollit hanc attentionem externam, quia colloquutio distrahit ab attendendo, & applicat ad tractandum cum illo quem alloquimur. Attentione enim & distractio ex genere suo opponuntur, & ideo etiam distractio, & attentio externa. Colloquutio, autem cum alio distrahit ab attentione in ordine ad celebrationem Missæ, cum faciat aliter obiecto attendere.

4. Confr. Illa assistentia seiangitur ab attentione externa, quæ est forma moralis illius actus externi, qui iniungitur per præceptum: & proinde remanet nulla assistentia absque sensibili specie cultus, externi Deo exhibiti & proinde non est cum illo effectu attendendi cultui diuino, quem intendit Ecclesia. Unde cum paria sint non esse, vel esse sine affectu. I. si quis sub conditione ff. de testam. iur. & l. ex contras. §. 1. ff. De appellat. & notant commuioiter Doctores Suid. de iur. §. 1. num. 21. Bald. in l. 1. §. Quod autem. ff. de iur. Præf. Ver. eodem modo res se habet, ac si non assisteret. Si ergo non implet præceptum, dum non assistit, etiam solum per notabilem partem, neque etiam implebit, dum confabulatur continuo etiam per notabilem partem.

5. Dicendum 2. *Qui in interpolata confabulatur, ita ut modò attendat, modò confabuletur satisfaci præcepto regulariter*. Dixi regulariter quia fieri potest, quod non satisfaciatur, si nimirum confabulatio sit talis, ut pro

Tom. II.

illo tempore, quò datur, excludat attentionem externam, & ex pluribus confabulationibus interpolatis confugiat notabilis confabulatio correspondens parti notabili Missæ. Ratio est. Quia confabulario interpolata, & veluti occasionalis non distrahit ab externa attentione, quia dum perfectior actus externæ attentionis, non declarat, quod mens abstrahatur ab externa attentione, sed tantum, quod se extendat ad alterius breuem considerationem, & proinde externa attentio non solum coexistat iocundum habitum corporis, sed etiam secundum formam moralem, quam recipit ab interna. Ergo retinet etiam substantiam actus iniuncti per præceptum.

Si tamen confabulario sit de rebus sæcis, & modò externus indicet specialem applicationem deliberatam ad res, de quibus est colloquutio, quoniam si interpolata, dummodo tamen correspondeat notabili parti Missæ, impedit adimplementum præcepti non secus, ac si discederet interpolata, & rediret nam, quoniam corpore sit præsens, non est tamen præsens moraliter, quia illa deliberata applicatio ad alias res per colloquutionem interumpit formam moralem attentionis externæ quæ tollitur ex deliberata applicatione, & attentione ad aliud, quod sensibilibiter innotescit.

Ad fundamentum in oppositum respond. Quod licet non requiratur tanta attentio interior pro audiendo Missa, quanta requiritur pro recitandis horis canonicis, requiritur tamen continua attentio externa: & ideo hæc deficit, aut totaliter, aut pro notabili parte Missæ: præceptum non adimpletur. Colloquutio autem potest tollere, aut in totum aut ex parte attentionem externam, ut constat ex dictis. Et ideo quando tollit saltem pro notabili parte, non requiritur externa attentio necessaria: arque adeo præceptum non adimpletur.

D E

CAVSIS EXCVSANTIBVS

AB AVDIENDA

Missæ.

Cum præceptum audiendi Missam sit positivum, seu affirmativum, habet suas causas excusantes, sicut habent etiam cætera præcepta. Quia cum obliget morali modo, obligat etiam tantum eos, qui morali modo possunt adimplere. Ex quo fit, quod confurgant plures, & diversæ causæ excusantes, & in diverso genere, de quibus tractant Doctores, & in præsentis examinatione sunt.

QVÆSTIO 134.

An dispensatio excuset ab audienda Missa, & quis dispensare possit.

SVMMA.

1. Dispensatio excuset ab audienda Missa.
2. Pœfex potest dispensare in præcepto audiendi missam.

AAAA

Non

- 3 *Non tamen absolute.*
 4 *Prælati inferiores dispensant in præcepto audiendi Missam.*
 5 *Ita concedente consuetudine.*
 6 *Requiritur tamen iusta causa, & qualis.*
 7 *Absoluta dispensatio in præcepto audiendi Missam vix potest esse rationabilis.*

Certum est apud omnes, quod dispensatio excusante ab audienda Missa siquidem est relaxatio obligationis, quam lex inducit iuxta Cap. *Necessaria*, & Cap. *Dispensationes*, & Cap. *Tanta* & Cap. *si quis* 1. *quæst.* 7. & tradunt communiter cum Gloss. in Cap. *Requiritur* 1. *quæst.* 7. Et idem cum obligatio præceptorum Ecclesie sit sub potestate, & dispositione eiusdem Ecclesie, accedente dispensatione, relaxabitur obligatio, & dispensatus non tenebitur audire Missam. Solum ergo difficultas est, quis, & quomodo possit dispensare.

1 Dicendum 1. *Summum Pontificem posse dispensare in præcepto audiendi Missam.* Ita communiter præsertim Suarez *disp.* 88. de *Euchar.* sect. 1. ver. *Tertio sequitur*. Facundez *præcept.* 1. *Eccles.* lib. 2. cap. 1. num. 11. Hurtad. de *sacram.* disp. 5. de *sacris.* Miss. diff. 2. ver. *Conuenienter Secundo* Azor. *part.* 2. lib. 2. cap. 28. *quæst.* 5. Faust. lib. 2. de *Euchar.* *quæst.* 421. Trullench. lib. 3. in *Decret.* cap. 1. dub. 5. num. 2. Dicañil. de *sacram.* tract. 5. disp. 5. dub. 2. num. 17. in fine. Leander. in *præcept.* *Eccles.* tract. 2. disp. 1. *quæst.* 13. Et hoc habet locum etiam si præceptum secundum substantiam sit de iure diuino naturali, & secundum determinationem Ecclesiasticam. Per dispensationem namque tollere potest obligationem, quæ nascitur ex determinatione Ecclesie, & relinquere lo suo statuto, quod est de iure naturali diuino.

2 Dicendum 2. *Non posse summum Pontificem absolute, & totaliter eam aliquo dispensare super obligationem audiendi Missam saltem quoad illem partem, quæ continet substantialem obligationem sacrificij.* Pro quo est aduertendum: aliud esse, quod obligatio cesset in aliquo, vel ob impotentiam, vel ob aliam causam & aliud quod durante obligatione dispensetur. Primum contingere potest si quia ob infirmitatem, vel aliam causam perpetuam impediatur, ne possit accedere ad audiendam Missam. Secundum autem non potest habere locum. Ratio est. Quia colere Deum per sacrificium pertinet ad ius naturale, & in lege noua etiam ad ius Diuinum, ut suo loco ostensum est. Ergo cum in lege Euangelica vnum sit tantum sacrificium, quod in Missa Deo offertur, non potest Summus Pontifex dispensare omnino ab audienda Missa saltem quoad illam partem, in quo durat oblatio, & consumptio sacrificij secundum substantiam.

4 Dicendum 3. *Prælati quoque inferiores possunt in hoc præcepto, quatenus Ecclesiasticum est, dispensare iuxta ad contextus occasionis pro curis vicinis: non autem absolute.* lo hoc conueniunt communiter Doctores, quatenus docent, quod inferiores Prælati dispensare possunt in legibus Pontificijs in casibus extraordinariis, & in quibus non potest recurri ad Summum Pontificem. Ita Abbas in cap. *At si Clerici* §. *De Adulterijs* num. 9. De *Iudic.* Felin. num. 3. Bald. in l. *Omnes Populi* num. 8 §. *De iust. & iur. Speculat.* cit. de *dispensat.* §. *Nunc de Episcopis* num. 30. in fine. Milid. in *Repetit.* verbo *Dispensare* per *Episcopos*. Cotta in *Memoralib.* verbo *Dispensare*. Valquez 1. 2. disp. 178. cap. 2. num. 16. Henricques lib. 1. in *sum.* cap. 2. num. 2. Azor. *part.* 1. lib. 5. cap. 15. *quæst.* 7. Sylvest. verbo *Dispensatio*. num. 1. Angel. num. 1. Armilla num. 19. Suarez lib. 6. de *legib.* cap. 14. num. 30. Salas *disp.* 20. de *legib.* sect. 1. num. 21. Sanchez alios citans lib. 2. de *matrim.* disp. 40. num. 3. & lib. 3. disp. 9. num. 22.

Ratio est. Quia licet inferior non possit aliquid supra leges superioris, & illius tantum sit solvere obligationem legis cuius est ligare, consuetudine tamen introductum est, ut in casibus extraordinariis, in quibus non potest recurri ad Pontificem, quod Episcopi, & ceteri Prælati valeant in legibus Pontificijs dispensare, ita ex parte recta ratione regimios, ut sufficienter sit prouisum gubernationi subditorum, & tacite approbationis Summi Pontificis, ut constat ex præli præsertim in præceptis ieiuniorum, & satisfactionis feborum.

Cetera autem easdem est aduertendum, quod non possunt Prælati in hoc præcepto dispensare, nisi concurrente iusta causa, ut in specie notat Faust. lib. 2. de *Euchar.* *quæst.* 421. ver. *Quando Prælati*. Alioquin dispensatio est nulla, ut tradunt communiter in materia de dispensatione. Non requiritur tamen causa valde vergens, quantum est ex parte validitatis dispensationis. Quia si causa est gravis, de se excusat, ut constat ex præli alique alia dispensatione, cum ita obsequantur totæ preter legem, ut constat ex deendis: & idem requiritur minor causa, quia cum dispensatio debeat solvere obligationem legis, non debet causa esse talis, ut de se soluat. Verum non congruit. Quod Prælati dispensant in hoc præcepto, quia si causa est gravis, de se soluit obligationem, si verò est dubia, aut minus gravis, non expedit, quod fideles omittant, huic cultum Dei, cum patrum temporis pro implendo hoc præcepto requiratur. Unde Pontifex in Cap. *Luce de foris*, quoniam dispensatio pro pificatione exercenda citro non tempore in diebus festis, noluit tamen dispensare in præcepto audiendo Missam.

Quod verò spectat ad Summum Pontificem, licet possit dispensare in suis legibus alique causa, quæ se teneat ex parte dispensatæ, & sufficiat, quod ex parte ipsius ratioabile aliquid motuum ut late ostendit in *Præli ieiunij* *disp.* 38. 2. num. 4. & *sequens*. Attamen vix videtur posse occurrere casus, in quo absoluta dispensatio sit rationabilis quoad illud solum: quod de iure Ecclesiastico imponat obligatio audiendo Missam: Nam ratio exigit, quod Pontifex potius augeat, quam minuat cultum Diuino, præsertim illum, quem deferunt fideles lo audienda Missa. Vnde seclusa causa ex parte dispensati, non videtur, quod ratio subministrare possit motuum honestum pro totali dispensatione in præcepto, quoad obligationem, quam habet ab Ecclesia.

Q U A S T I O 1325.

An ignorantia, oblitio, inaduerentia excuset ab audienda Missa.

S Y M M A.

- 1 *Ignorantia, & oblitio an excuset ab audienda Missa: & cum sequent.*
- 2 *Ignorantia, oblitio &c. consunt inuoluntarium.*
- 3 *Ignorantia iuris excuset non audientem Missam.*
- 4 *Dubius, an sit dies festus an excuset ab audienda Missa.*
- 6 *Quando cum dubio operari peccet.*

Partem negatiuam, nempe non excusari aliquem ratione ignorantie, aut oblitiois ab audienda Missa, tradunt Angli. in *sermone* in 2. *sermone* *disp.* 75. *quæst.* 2. *De essent. præcepti* *missæ* *difficult.* 3. *dub.* 2. *Verg.* *part.* 2. *sum.* cap. 45. *cap.* 38. *Fundamentum* est. Quia omo videtur in hac materia dari posse ignorantiam, aut oblitio

obliuionem, nisi præcedat negligentia culpabilis erga res diuinas, circa quas cum teneatur adhuc diligenter, ignorantia, & obliuio erit culpabilis.

¹ Dicendum tamen est. *Possibile aliquem excusari ab audiendo Missam ratione ignorantie, obliuionis, inuoluntarietatis &c.* Ita communiter Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 4.* Suarez *disp. 88. de Eucharist. sess. 6. ver. Primum rursus.* Fillius. *tratt. 5. num. 125.* Facundus *præcep. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 1.* Bonac. *disp. 4. de Sacram. quæst. ult. par. ult. num. 17.* Nauat. *cap. 21. Manual. num. 7.* Faust. *lib. 1. de Euchar. quæst. 421. ver. Tertia causa.* Baileus in *Fiorib. verbo.* Missa 9. *num. 6.* Dicastr. *tratt. 5. de Sacram. disp. 5. dub. 10. §. 1. num. 129.* Calpeni *sem. 2. Cor. Theol. tratt. 25. disp. 4. sess. 4. num. 18.* Lelandus in *præcep. Eccles. tratt. 2. disp. 2. quæst. 55.* Francisc. Lugo *lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 5.*

² Hoc autem procedit, supposito; quod ignorantia non sit culpabilis, sed affectata. Rario delimitur tri generali regula; quod ignorantia; & idem est de obliuione, & inuoluntarietate. excusat inuoluntariam; quam tradunt Arist. *lib. 2. Eth. cap. 1. & Diu. Thom. 1. 2. quæst. 6. ar. 8.* & amplectuntur omnes Theologi in materia de Actib. humanis. Siquidem cum voluntarium sit illud, quod est à principio intrinsecod cum cognitione singulorum; si excludatur cognitio excluditur principium voluntarij, atque adeo etiam ipsam voluntariam. Vbi autem non est voluntarium non potest esse peccatum. Ignorantia autem, obliuio, & inuoluntarietate tollunt cognitionem saltem actualem, quæ requiritur pro voluntaria.

³ Et hoc valet non solum quoad ignorantiam factam, sed etiam quoad ignorantiam iuris in particulari, an scilicet in hoc festo adsit præceptum audiendi Missam, an verò tantum ex deuotione colatur. Imò etiam quoad ignorantiam iuris in vniuersum, quæ licet difficile dari possit in aliquo fideli, non est tamen impossibilis in aliquo puero, aut stulto, et notant Azor. Suarez; Fillius, & Facundus, Lugo, *num. 3. citati.* Et quamuis regula sit, quod ignorantia iuris non excuset; intelligitur quoad præsumptionem fortis externi; Quia tegraliter tota ignorantia non præsumitur; non autem in sola conscientia, in quo non attenditur præsumptio, sed veritas. Nam si certa, quod ex ignorantia procedit inuoluntarium est; sine quo impossibile est dari peccatum, quod imputetur. Et quamuis quisque teneatur scire, quæ pertinent ad proprium statum, fieri tamen potest; quod incupabiliter ignoret; aut quia non habuerit, à quo edocetur, aut quia non aduertit, aut etiam ignorauit obligationem discendi, aut ex aliquo alio capite.

⁴ Maior difficultas est de eo, qui est dubius, an sit dies festus, in quo obliget præceptum audiendi Missam; potest enim scire esse diem festum, & ignorare, an sit colendus ex præcepto Ecclesie, an ex sola deuotione Populi, & proinde dubitare an teneatur audire Missam. In quo casu esse certum; quod teneatur adhibere diligentiam, & se certificare. Sed quid si adhibere diligentia adhuc remanet cum eodem dubio, aut non habet, à quibus edoceri possit. Resp. In tali casu excusari iuxta regulam, quod in dubijs sit melior conditio possidentis; possidet autem ipse propriam libertatem; & exemptionem ab obligatione legis, quæ non obligat ignorantem cum mediante notis constingar hominum voluntates. Præceptum autem non possidet apud dubitantem, quia rationem dubium suspendit propriam obligationem, & idem vniuersum Missam excusatur.

⁵ Nec obijci potest, quod omittens Missam cum dubio, & proinde peccaret, quia operans cum du-

bio peccat, cum se exponat periculo peccati. Nam tunc operans cum dubio; se exponit periculo peccati quando conscientia ipsa practice est dubia, itat dubium versetur circa factum; & proinde fiat id, quod dubitetur, an dum sit peccetur, aut non peccetur. Secus autem; si dubium sit speculatiuum, & non sit in conscientia, sed in cognitione intellectus: Nam tunc cum tali dubio potest formari conscientia non dubia circa operationem, ex quo procedat recta operatio, quia tunc dubium non influit in operationem; & consequenter non exponit periculo peccandi; ut contingit in presenti, nam dubitatur an in hoc die festo adsit præceptum de audiendo Missa, supposito hoc dubio format conscientiam, quod non teneatur audire; quia non ei constet de obligatione; & secundum hanc conscientiam operatur.

Q V A E S T I O 1326.

An bona fides excuset non audientes Missam.

S V M M A.

1. Bona fides excusat non audientes Missam. Bona fides generat bonam conscientiam.
2. Quid sit bona fides fundatur in ignorantia iuris naturalis, aut diuini.
3. Omittens audire Missam; quia putat se habere bonam conscientiam, excusatur.
4. Si occupatus in oratione cum animo posset audire Missam, si laborat tempore, tunc non auditur excusatur.

Dicendum est. *Bonam fidem excusare ab audiendo Missam.* Vnde qui putat, se legitimam causam habere non interuenienti Missa, & non interueniente, quamuis teneatur non sit talis, excusabitur. Ita Caiet. in *sum. verbo. Fessera non violenter* Scotus *lib. 2. de iust. & iure quæst. 4. ar. 4.* Syluest. *verbo* Missa 1. *num. 6.* ex *verbo* Missa 2. *num. 1.* Nauat. *cap. 21. Manual. num. 3.* Graf. *part. 1. decis. lib. 1. cap. 15.* Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 4.* Facundus *præcep. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 15.* Molfes. *part. 1. sum. cap. 17. num. 68.* Valent. *sem. 2. disp. 7. quæst. 5. par. 6. in fine.* Reginal. *lib. 19. Praxis forei parit. num. 19.* Tolet. *lib. 6. sum. cap. 9. in fine.* Armilla *verbo.* Festum *num. 10.* Henriquez *lib. 9. sum. cap. 25. num. 10.* Sanchez *lib. 1. sum. cap. 17. num. 21.* Trullench. *lib. 5. in Decalog. cap. 1. dub. 7. num. 21.* Dicastr. *de Sacram. tratt. 5. disp. 5. dub. 10. num. 131.* Faust. *lib. 1. de Eucharist. quæst. 421. ver. Quarta causa.* Lelandus in *præcep. Eccles. tratt. 2. disp. 2. quæst. 66.* Francisc. Lugo *lib. 5. de Sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 2.* & ab ipso, qui hoc ipsam docent in materia dilectio. Et ratio est. Quia bona fides generat bonam conscientiam, dum facit credere, quod adsit causa sufficiens ad excusandum; aut quod alius hic, & nunc non vergeat obligatio. Operatio autem, quæ procedit ex bona conscientia, non est peccaminosa; aut si alius de se esse, non imputatur.

Et hoc locum habet, quia si bona fides esset fundata in ignorantia, quæ respectu iuris naturalis, aut diuini non excusaret, quia scilicet sit mortaliter culpabilis, dummodo non sit etiam, & affectata iuxta ea, quæ tradunt Caiet. in *sum. verbo. Præceptum transgressio.* in *fine.* Armilla *verbo.* Præceptum in *sum. Rodriquez sem. 2. sum. cap. 196. conclus. 2.* Scotus in 4.

R A A X 3. disp.

diff. 13. quæst. 1. art. 3. ad ult. Nauar. cap. 21. manual. num. 59. Syluester. verbo. Ignorantia. quæst. 5. Valquez 1. 2. diff. 148. cap. ult. num. 62. Valent. tom. 1. diff. 7. quæst. 5. par. 6. ver. item vero. Sanchez lib. 1. sum. cap. 17. num. 19. Faustus lib. 2. de Euchar. quæst. 412. ver. Quæritur inmediate. Nam scilicet dolo, & ignorantia etiam. omnis alia ignorantia quoad leges humanas excusat. Hoc autem ex eo promerit, quia non obligant cum tanto rigore, sicut obligat lex diuina & naturalis. Cuius rei ea ratio esse potest, quod lex Diuina obligat inmediate, etiam quoad actus internos, & respicit interiorem conscientiam per se primò, in quam introducit ordinem debitum secundum rectam rationem. At lex humana non obligat, quoad internos actus, nisi indirecè, sed respicit solum ordinem, quoad actus externos: & proinde contenta est, quod actus externi sint ordinati, & ideo admittit bonam fidem, quæ sit talis secundum externam apparentiam. Talis autem est illa, quæ fundatur in ignorantia culpabili etiam mortaliter, dummodo non sit etiam, & affectata; nam adhuc retinet apparentiam in esse externo bonæ fidei.

³ Ex quibus inferitur. Quod si quis iter habens omittat summo mane audire Missam bonæ fidei, putans se habiturum commoditatem, quo perueniret ad praedium, excusa i, si non inueniat commoditatem, quia scilicet hora celebrandi transacta sit, vt notant Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 14. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 22. Azot. part. 1. lib. 7. cap. 7. num. 13. Faustus lib. 2. de Euchar. quæst. 412. ver. Quæritur causa. Francisc. Lugo lib. 1. de sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 4. Leander. in præcept. Eccles. tract. 1. diff. 2. quæst. 67. Nam in tali casu omisso Missæ non est voluntaria, imò inuoluntaria, quia quantum est ex se, volebat audire Missam, & bona fide putabat se habiturum commoditatem audiendi, & ideo non imputatur.

⁴ Secundò inferitur. Quod si quis in die festo se occuparet in aliquo exercitio, vt in venatione, aut quocunque alio cum intentione postea audiendi Missam, sed interim laberetur tempus, ita vt quando ad Ecclesiam accederet, repeteret completam esse celebrationem Missarum, excusaretur, nec omisso audiendi Missam illi imputaretur, quia bona fide proceffit existimans, se habiturum commoditatem audiendi. Quod etiam locum habet si inaguerenter fuisset præterire tempus congruum audiendi.

QVÆSTIO 1327.

An Infirmi excusentur ab audienda Missa.

S Y M M A.

- 1 Impotentia excusat ab obseruantia præcepti.
- 2 Infirmis excusant ab audienda Missa.
- 3 Obseruantia subsequenti declarat dispositionem.
- 4 Regula quando infirmis excuset.
- 5 In excusanda infirmis ab audienda Missa attendenda circumstantia.
- 6 Recrudescens recuperationis sanitatis excusatur ab audienda Missa.
- 7 Conualescentes quando excusentur.
- 8 Debiles quoque, & quales.
- 9 Quid de laborantibus tertiana, aut quartana.
- 10 De cumbentibus in hospitali an teneantur attendere celebrationi Missæ.

⁴ Errum est apud omnes, quod impotentia excusat ab obseruantia cuiuscunque præcepti, nam

eo ipso, quod materia præcepti, quamuis in se possibilibis, sit alicui impossibilis, definit præceptum obligare quia non potest secundum rectam rationem exigi ab aliquo, quod in ipsius potestate non est. Si enim terminus obligationis est impossibilis, obligatio quoque est impossibilis, atque adeo esset nulla. Quia tamen varia sunt genera impossibilitatis, tam Physicæ, quam morales, ideo examinandæ sunt causæ, ex quibus oritur impossibilitas audiendi Missam, & de his singulariter agendum. Hæ autem causæ reducuntur ad varia genera impossibilitatis: vadè prius agendum est de his, quæ reducuntur ad impossibilitatem corporalem.

Dicendum est. *Infirmis excusari ab audienda Missa.* Hoc autem intelligitur non solum quoad infirmos illos, qui non solum absolute non possunt surgere de lecto, sed etiam quoad illos, qui non possunt ire ad Ecclesiam sine aliquo probabili detrimento salutis. Ita communitur D. Doctores Caiet. 2. 2. quæst. 122. art. 4. Nauar. cap. 21. Manual. num. 3. Sotus in 4. diff. 13. quæst. 1. art. 1. in fine. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Suarez diff. 88. de Euchar. lib. 2. ver. Tertium caput. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 2. Marchin. de sacram. Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 18. Gaspar. Hurtad. de sacram. diff. 5. de Sacrif. Missæ diff. 6. Scorria lib. 2. de sacris. miss. cap. 20. num. Reginald. lib. 19. Praxis feri parit. num. 16. Tolet. lib. 6. cap. 9. num. 3. Bonze diff. 4. de sacram. quæst. ult. par. ult. num. 3. Azot. part. 1. lib. 7. cap. 8. quæst. 1. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 9. num. 4. Dicaliti. tract. 5. de sacram. diff. 5. dub. 10. num. 164. & 173. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 3. Gattia in sum. tract. 4. difficul. ult. dub. 3. num. 13. Leander. in præcept. Eccles. tract. 2. diff. 3. quæst. 13. Calpen. part. 2. Euchar. tract. 23. diff. 4. sect. 4. num. 31. Faust. lib. 2. de Euchar. quæst. 427. ver. secundum bonam. Gabr. à S. Vincent. diff. 43. de sacris. miss. quæst. 8. ver. Quæritur difficultas.

Ratio est. Quia leges, & præcepta obligant secundum mensuram obseruantie subiectionis. Hæc enim declarat omnes dispositiones i, sed Inian. §. Perre ver. sed & si §. Ad sensu. Consuet. Macedon. & l. si res interpretans §. de legib. & Cap. Cum venissem. De consuet. & Cap. cum dilectis. De consuet. & notant communiter Doctores Alexand. consil. 6. num. 2. lib. 1. Roman. consil. 271. num. 4. Arret. consil. 11. ver. sed limita. Crenet. consil. 226. num. 6. Paris. consil. 27. num. 24. lib. 1. Ruin. consil. 38. num. 6. lib. 1. Bald. consil. 120. & in l. Hi quibus. C. de fideicom. libere. Castren. consil. 108. per totum. lib. 1. Socin. Sen. consil. 111. circa finem. lib. 1. Cornet. consil. 193. num. 10. lib. 2. Rota coram. Merlini decif. 450. num. 12. Consistat autem ex praxi, quod obseruantia ita interpretatur præceptum audiendi Missam, vt excusentur infirmi, quando timetur aliquod nocuumtum in ordine ad salutem.

Solum difficultas esse potest. Quanta debeat esse infirmitas, vt excuset, aut quantum nocuumtum, quod timetur. Videtur autem constitui posse hæc regula, vt nimirum quando infirmitas impedit consuetam exercitia, aut egestum est Domo: ita vt hoc exstimetur congruere in ordine ad curam infirmitatis, & ad salutem in Corporealem, afferat etiam sufficientem excusationem in ordine ad audiendam Missam. Nam cum Missæ auditio importet exercitium Corporeale non solum eundi ad Ecclesiam, sed etiam assistendi corporaliter celebrationi, videtur hoc exercitium posse regulari prudenter secundum illam regulam, qua regulantur ceteræ actiones corporales, & ex qua si semel quis incipit salutis corporalis abstinere à

met à consuetis actionibus corporalibus, videtur etiam sine scrupulo posse ab hoc quoque abstinere. Ex quo fit, quod etiam iuxta diversitatem complexionis, qualitates personæ propterea videlicet est solita habere maiorem, vel minorem rationem salutis corporalis, in hoc iudicandum sit. Eridet in hac materia prudens iudicium plurimum poterit, quod ex his sufficiens, ut tuta conscientia possit quis abstinere ab audienda Missa.

Ex quibus infertur. Quod in hac materia habenda sit ratio circumstantiarum temporis, & loci, quod eundem est pro audienda Missa. Nam qui aliis excusarentur si Ecclesia valde distet, via sit aspera, aut alio modo difficilis, si tempus pluviosum sit, si sub radiis solis incidendum sit, & alia huiusmodi circumstantiæ considerari debent. Quibus stantibus, etiam si Iohannes non impediretur, quia solitas actiones quas solitus est, domi exerceret, adhuc tamen posset rationabiliter excusari ab audienda Missa, quia rationem dictarum circumstantiarum subire potest aliquod nocuum mentum. Ex opposito autem sit, Quod Regulares, & Moniales non tam facile excusentur ab audienda Missa, quia intra Monasterium audire possunt, & proinde habent faciliorem accessum.

Secundum infertur cum Præposito 3. part. 4. cap. 83. art. 6. dub. 6. num. 118. Calpen. tom. 1. Curs. Theol. tract. 2. 3. disp. 4. scrip. 4. num. 31. quod si accessus ad audiendam Missam retardare possit recuperationem sanitatis, etiam causa excusans ab audienda Missa, quia tunc consideratur carentia boni, quod affectu citius recuperatur, & proinde habetur pro considerabili damno, lacrum enim cessans equiparatur damno Cap. Licet. De sepulchris.

Tertio infertur. Conualecentes excusari ab audienda Missa præsertim si Ecclesia satis distet, ut notant etiam Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pan. ult. num. 3. l'expolit. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 118. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 9. num. 4. Faust. lib. 2. de Eucharist. quæst. 437. veti. sacramentum bonum. Dicastil. de sacram. tract. 3. disp. 5. dub. 10. num. 164. Garzia in sum. tract. 4. difficul. ult. dub. 3. num. 13. Calpen. part. 1. Curs. theol. tract. 2. 3. disp. 4. scrip. 4. num. 31. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. quæst. 14. Francisc. Lugo. lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 7. Nam in conualecentibus adhuc durat causa excusans ab auditione Missæ, quia quia enim morbus recessit, durat adhuc eiusdem reliquæ, saltem quoad debilitatem, quæ sicut impediunt, ne reassumantur consueta exercitia, ita etiam ne reassumatur observantia huius præcepti. Minus enim requiritur ad continuandum, quam ad inducendum excusationem. Notant autem citi Doctores, quod in dubio, an conualecens teneatur accedere ad audiendam Missam, standum est iudicio Medici. Addunt Leander, & Garzia quod mantente dubio, potest illud prædicti deponere, & non accedere ad audiendam Missam.

Quarto infertur, ut notat etiam præpositus 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 118. & alij ex supradictis. Doctores. Excusari etiam ab audienda Missa debiles, si sine considerabili incommodo accedere non possint; præsertim si Ecclesia distet, aut sit plena aere insalubri, & specialiter hyemis tempore, quando aeris intemperies nocere potest capiti. Siquidem non minus in istis, quam in conualecentibus timeri potest incommodum quoad salutem. Debilitas enim reddit eos faciles ad recipiendas novas impressiones, et huc etiam reduci possimiles, qui quoad complexionem debiles debili comparari possunt, militat enim eadem ratio: immo maior, quia declinatio ætatis reddit faciliore ad noxias impressiones recipiendas.

Quinto infertur. Quid dicendum de laborantibus febris tertiana, aut quartana. Videtur enim certum excusari quoad dies quibus febris corripitur. Quod autem spectat ad alios dies, consideranda est complexio ipsorum, & quomodo remaneant affectus ex præcedenti febre, & præcipue quomodo se gerant circa reliqua, in quibus fami occupari solent: quia si ita liberi remaneant ut vacare possint consuetis operationibus, etiam facilioribus, non excusabuntur, si vero remaneant prave affecti, & probabiliter timeatur, quod accessus allatus sit aliquod nocuum mentum, tunc excusabuntur.

Sexto infertur decumbentes in Hospitali, in quo Missa celebratur, ut possit ab Infermis audiri tunc teneri attendere ad ipsam, quamvis è lecto surgere non possint, ut specialiter notant Llanas. part. 3. Meth. cap. 5. §. 1. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 4. quæst. 17. Et proinde tenentur habere etiam audiendi Missam, & adhibere illam attentionem externam quam possunt. Cessat enim in ipsis impedimentum, immo non superuenit, quia Infirmis in tantum est impedimentum, in quantum impedit accessum ad Ecclesiam, & moralem assistentiam, in his autem non requiritur talis accessus, & morali modo assistere possunt ostendendo exterius aliquam attentionem. Si tamen ita morbo grauentur, ut difficile possint attendere excusabuntur.

Q V Æ S T I O. 1328.

An custodes infirmorum excusentur ab audienda Missa.

S Y M M A.

- 1 Custodes infirmorum quando excusantur ab audienda Missa.
- 2 Assistentia Custodum censetur necessaria pro infirmis.
- 3 Quod si assistentia non sit necessaria, sed cum vellet infirmis.
- 4 Infirmus an peccet impediendo ne famuli audiant Missam, si assistentia non sit necessaria.

Communiter docent, excusari, quando scilicet, assistentia est necessaria saltem, ne infirmi notabiliter tristentur, & non habeant, quos subleant, & in hoc sensu loquuntur etiam ij Doctores, qui absolute dicunt, excusari, quos Leander citatus dicit, confute fuisse loquutos, loquuntur enim in terminis habilibus. Ita Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. Din. Antonin. part. 2. tit. 6. cap. 10. §. 2. Tabiena verbo, Missa. num. 47. Angel. verbo, Fecit. num. 4. 2. Syneller. verbo, Missa 3. num. 2. Nauar. cap. 21. Manual. num. 3. Hentiquez lib. 9. sum. cap. 15. num. 10. Scortia lib. 3. de sacris. mis. cap. 10. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pan. ult. Azot. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Galpar. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacris. mis. disp. 6. Ledefina part. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 27. pag. 16. conclus. veti. La guerra monera Villalob. part. 1. sum. tract. 8. difficul. 36. num. 6. Matchin. de sacram. Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 19. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 1. cap. 9. 7. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 9. num. 4. Filliuc. tract. 5. cap. 6. num. 227. Balleus in floribus verbo, Missa. 9. num. 1. Dicastil. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 189. Gesuald. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 38. Mollet. part. 2. sum. tract. 3. cap. 17. num. 60. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 1.

quæst. 10. num. 10. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 15. & ij. quos idem Leander dicit, nimis confusè fuisse loquutos, Qui sunt Laiman. lib. 4. Theol. moral. tract. 7. cap. 4. num. 3. Graf. part. 1. de sep. lib. 2. cap. 35. num. 5. Iodocus in Theodoro, verbo. Missa num. 50.

Ratio est. Quia in tali casu assistentia cõsetur necessaria moraliter pro infirmis, & proinde assistentes tanquam persone accessorie sequuntur ipsos infirmos, qui cum excusentur, trahunt ad eandem excusationem etiam assistentes, quatenus causa excusationis provenit ab eadem infirmitate. Et hoc prædicto obsequantur interpretatur præceptum, & facit, quod concurrente hac causa, non obliget. Vnde etiam si assistentia non esset necessaria, si tamen bona fide putaretur necessaria, adhuc haberet locum excusatio, cum sufficeret, quod apprehenderetur necessitas; Nam tunc formatur recta conscientia, quod liceat omittere auditionem Missæ.

Ex quibus inferitur, quod si infirmus vellet seruos sibi assistere, quousvis eorumdem assistentia non esset necessaria; aut vellet plures sibi assistere, cum unus sufficeret, excusarentur, si timerent indignationem Domini. Nam indignatio Domini potest ipsis asserere creditabile nocumentum, cum possit eos licentiarie a suo exercitio. Idem etiam dicendum est si infirmus pro sua satisfactione vellet aliquem sibi assistere; quousvis alij subleui possent, si non obsequi voluissent ipsius esset causa, quod trahatur, vel indignaretur cum excitatio harum passionum possit infirmo notabiliter nocere.

An autem infirmus in tali casu peccaret impediendo, ne famuli, aut alij, qui non sunt sibi necessarij, accedant ad audiendam Missam. Resp. facile excusari posse, quia potest apprehendere tanquam sibi valde proficuum huiusmodi assistentiam. Vis enim morbi solet trahere imaginariam, & consequenter etiam intellectum ad iudicandum sibi necessaria ea omnia, ex quibus sperat aliquam subleuationem, quam frequenter sperare solet ex eorum assistentia, quos desiderat assistere. Accedit etiam, quod illa complacentia, quam percipit ex aliquorum presentia, asserit ipsi aliquam subleuationem, & e contrario concipit tristitiam, & idè habet potest motuum sufficientem deinendi dictas personas, ne accedant ad audiendam Missam.

Q U Æ S T I O 1329.

An prægnantes, & lactentes excusentur ab audienda Missa.

S U M M A.

1. Prægnantes, quando excusentur ab audienda Missa.
2. Lactentes, & custodientes infantes quando excusentur ab audienda Missa.
3. Morbis necessarijs custodiendi infantes.
4. Quid si adfuerint plures qui possint custodire.
5. Mulieres menstrua patientes an excusentur ab audienda Missa.
6. Quid si adfuerint confusio ne accedat.
7. In lege nulla non sunt habenda in consideratione, nec obliuiscendum ab ipso in cultu diuino.

Quod spectat ad prægnantes conueniant communiter Doctores, quod excusentur, si inde aliquod nocumentum, aut quoad se, aut quoad prolem passuri sunt. Secus autem, si non timeatur no-

cumentum. Ita specialiter Axor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Nauar. cap. 23. manual. num. 3. Molle. part. 1. sum. tract. 1. cap. 7. num. 60. Llamas. 3. part. morib. cap. 3. §. 11. Gelinald. de sacram. tract. 17. cap. 2. n. 55. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 3. Faulst. lib. 2. de Euchar. quæst. 485. verè. eadem ratione. Ad cognoscendum autem, seu accessus ad audiendam Missam sit allaturus aliquod nocumentum, consideranda est qualitas complexionis prægnantis, distantia Ecclesiæ, qualitas via, qualitas seris, & alia huiusmodi circumstantia, & præsertim habenda est ratio, si Mulier facilis sit ad abortum, & omnibus pensatis ferendum est iudicium, & idè in hoc negotio videtur necessarium consilium Medici, aut alterius Periti, nisi periculum nocumenti euident sit. Ex tunc trahitur ratio, quod præceptum non obliget cum periculo damni.

Quod spectat ad lactentes, & alias Mulieres, quæ custodiunt Infantes, nam eadem est ratio quoad omnes, excusati ab audienda Missa, si concurrent duæ conditiones, nempe si non habent, quibus interum custodiam ipsorum, committant, & si non possint eos commode ad Ecclesiam secum deferre: Ita Nauar. cap. 23. Manual. num. 3. & 10. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Graf. part. 1. de sep. lib. 2. cap. 36. num. 5. Axor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Suarez 3. part. disp. 88. sect. 6. verè. Quintum caput. Filii. lib. 2. cap. 9. num. 10. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. 1. punct. ult. num. 5. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. diff. cult. 36. num. 7. Galfard. Hurtad. de sacram. disp. 1. de sacris. mis. diff. 6. Bassus verbo. Missa 9. num. 10. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 5. dub. 7. num. 3. Gelinald. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 55. & ij. qui non requirant conditionem quod non possint commode deferre ad Ecclesiam, vt Faulstus, libro secundo, de Eucharist. quæst. 487. verè. Hæc etiam ratione Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 25. quæst. 1. num. 25. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. Laiman. lib. 4. theol. moral. tract. 7. cap. 5. §. 11. Molle. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 60. Garcia in sum. tract. 4. diff. ult. dub. 3. num. 13.

Ratio est. Quia concurrunt moralis necessitas, nam si Infantes relinquerentur soli, subirentur alicui periculo, & pati possent aliquod nocumentum. Si ergo non adeit, qui curam ipsorum subeat, tenentur Nutrices, aut quæ curam ipsorum habent ipsi assistere, nec relinquere solos. Neque enim conuenit, quod eos secum ad Ecclesiam deferant, quia perturbant assistentes Missæ, & molities etiam celebrantem vagitibus, ploratu &c. Vnde quando non habent, quos subleuant, melius est, quod assistant nec deferant ad Ecclesiam.

Est tamen aduertendum, quod si adsint in Domo plures, qui possint assistere, teneatur Materfamilias ita disponere, vt diuini accedant ad audiendam Missam, & dum aliqua accedit, alia assistat infanti, & ita omnes audiant Missam. Excipiuntur tamen illæ, quæ mercede conducuntur, vt infantibus assistant, quia cum ex officio teneantur assistere, absolute excusantur, nec adeit obligatio subleuendi alias, quia totum onus incumbit conductis. In diebus tamen solemnioribus curare debent, ij, ad quos spectat, vt possint audire Missam, quantum fieri poterit, vt adimplant præceptum Diuinum de colendo Deo per sacrificium.

Mulieres verò, quando menstrua patiuntur, non excusantur ex hac prædicta causa, notant Nauar. cap. 23. Manual. num. 3. Vega part. 2. sum. cap. 41. casu 42. Suarez disp. 88. de Euchar. sect. 6. verè. sextum caput. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 12. Llamas 1. p. Merit. cap. 25. §. 11. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult.

quæst. ult. pnn. ult. nu. 18. Filiuc. tract. 15. cap. 7. num. 239. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 18. Dicañtil. de sacram. tract. 1. disp. 5. dub. in. num. 217. Leandret. in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 1. Limitant tamen, nisi forte occasione ipsorum superuenient ægrotudo aliqua, aut debilitas, quia tunc esset eadem ratio, ac de infirmitate. Ratio est quia hæc causa ea nullo capite potest afferre impedimentum, præsertim quia cum non impediat ceteras operationes confectas, nec etiam inspicere debet oblationem huius præcepti.

6. Difficultas est. An valeat consuetudo, si introducantur, quod Mulieres menstruæ participes non accedant ad audiendam Missam. Partem affirmatiuam tradunt Llamas part. 5. Meth. cap. 1. §. 1. r. Leandret in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 63. Quia potest intendi ea honesta causa, nempe Religionis, & Reuerentiæ erga Ecclesiam. Et Llamas allicit talem consuetudinem eitate in Montanis Galitiæ, & Legionis, Econtra verò negant Suarez disp. 88. de Enchar. sect. 6. vers. sextum caput. Dicañtil. tract. 1. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 216. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 1. num. 29. Quia esset consuetudo irrationabilis, Hoc videtur certum, vt non possit eorūque hæc consuetudo, vt excludat auditionem Missæ, etiam quando secundum ius naturale colendus est Deus sacrificio, quia non valet consuetudo contra ius naturale Cap. fin. De consuet. in 6.

7. Quatenus verò est contra ius Ecclesiasticum, quantum possit esse ex motivo Religionis, & reuerentiæ, non videtur tamen hoc motum rationabiliter applicari præsentis materię: sed potius superfluitudo modo. Quamuis enim in lege ceteri habentur in consideratione immunditiæ corporalis, in lege tamen noua non habentur, quia cessante legalia præcepta. Et idem obseruare huiusmodi immunditiæ ea motivo Religionis, & reuerentiæ, & propterea illas abstinere a Cultu Diuino, videtur cultus superfluous, quia est præter Dei, & Ecclesiæ institutionem imò contra Ecclesiæ institutionem, vt docet D. Th. 3. 2. quæst. 93. art. 2. in corpore. Accedit etiam, quod impedit maiorem Dei cultum, quæsi desertus assistendo Sacrificijs, & proinde est cultus irrationabilis.

QVÆSTIO 1330.

An Mulieres per aliquot dies à partu, etiam si conualuerint, excusentur ab audienda Missa.

SVMMA.

1. Mulieres per aliquot dies à partu excusantur ab audienda missa.
2. Stantur in iure.
3. Immunditia mulieris peritus significabat immunditia peccati originalis. Modo consideratur vt effectus peccati originalis.
4. Diuersa ratio de mensuris, ac de immunditia mulieris parientis.

Communitè respondent excusari, dummodo tamen abstineant etiam ab ingressu Ecclesiæ, de id non faciant ex aliqua superstitione titus Mosayci. Ita Caetan. in sum. verbo. Fessam. D. Antonin. 3. part. tit. 1. cap. 20. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. n. 12. Suarez disp. 88. de Enchar. sect. 6. vers. sextum ca. Tom. 11.

put. Mainl. de irregular. lib. 3. num. 4. Filiuc. tract. 5. cap. 7. num. 239. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. put. ult. num. 18. Molfes. part. 1. sum. tract. 1. cap. 17. num. 67. Llamas 3. part. meth. cap. 5. §. 1. r. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 18. Lublin. part. 1. sum. verbo. Fessum num. 14. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 29. Faust. lib. 2. de Enchar. quæst. 417. vers. Hoc uento excusantur. Leandret in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 63. Hoc tamen debet seruari, vt aduertit etiam Molfes. quod interem nec tacent è Dmo ea alia causa.

Hoc autem debet intelligi, vt valeat in iis locis, in quibus exiat talis consuetudo; non autem, ubi non est consuetudo, nisi quando debilitas è partu id exigit. Et hoc permittitur in iure cap. 20. De Purificat. post part. ubi Innocent. 111. respondet Archiepiscopo Atm. xano, quod non erant attendendæ Mulieres post partum per aliquot dies ab ingressu Ecclesiæ, quia lex vetus cessauerat; non tamen erat improbanda eorum deuotio, si aliquamdiu ex veneratione volebant abstinere. Quid indicat aduultu talem consuetudinem.

Ratio verò est. Quia per immunditiam Mulieris patientis significabatur in lege veteri immunditia peccati Originalis vt notat D. Thom. 1. 2. quæst. 102. art. 5. ad 4. post mod. Vnde etiam in præsentis immunditia partus coniuncta cum doloribus parit confiderari tanquam signum, & effectus peccati Originalis iuxta illud Genesis esp. vers. 16. In dolore paries &c. & proinde potest Mulier ex hoc apprehendere immunditiam & lezionem animæ simul, & corporis illatam per idem peccatum, vel tanquam effectum, vel tanquam penam, & excredo humilitatem se reputare indignam ingressu Ecclesiæ, cui modò speciali affuit Deus, & proinde per aliquot dies ab eius ingressu abstinere. Melius tamen esset accedere ad Ecclesiam, & audire Missam, quia excreto nobiliter actus videretur, nempe cultus Dei per sacrificium.

Dies. Ratione menses eorum non possunt Mulieres excusari ab audienda Missa. Ergo neque ratione immunditiæ de partu: præsertim cum de illa neque possit introduci consuetudo, vt dictum est. Resp. neg. confeg. Quia ratione menstruum abstinere ab ingressu Ecclesiæ esset cultus superfluous, atque adeo supersticiosus, quia non esset secundum institutionem Ecclesiæ, vt dictum est quæst. præced. Hoc autem non contingit in patientibus. Quia vt dictum est num. præced. Consuetudo abstinendi ab ingressu Ecclesiæ per aliquot dies permittitur in iure, atque Ecclesiæ admittit Mulieres ad Purificationem etiam nunc, & idem abstinencia ab ingressu Ecclesiæ per aliquot dies, est consentanea institutioni Ecclesiæ.

QVÆSTIO 1331.

An Carcerati, & ceteri qui domi detinentur, excusentur ab audienda Missa.

SVMMA.

1. Detenti excusantur ab audienda Missa sine carceratione, sine &c.
2. Est ipsi impossibilis observantia præcepti.
3. Carcerati non excusantur, si possint ad se ipsos assistere.
4. Si negligat libertatem proutare, an peccent contra præceptum audiendi Missam.
5. Crisides carcerum an excusentur ab audienda Missa.

BBBb Degener

mortalem conuertere cogitationem ad propriam conscientiam, & eam seruare. Quandiu autem durat morali modo externa attentio, durat etiam interna, quatenus est necessaria pro implendo præcepto. Nam, ut dictum est in superiortibus, interna attentio præcipitur tantum indirectè, quatenus est necessaria pro externa attentione. Quandiu autem durat externa attentio, non est necessaria maior attentio interna, quia si non adesset necessaria, non subsisteret externa.

- 3 Ad fundamentum oppositæ sententiæ, temp. præcepti assistentiam per modum orationis, quoad externam corporis dispositionem, & hæc est attentio extrinseca, non autem quoad applicationem mentis, quia cum oratio sit continua, & requirit recitationem aut editionem, si sit vocalis, requirit etiam continuam applicationem mentis, quatenus est necessaria ad recitandum memoriter, aut legendum: neque enim hæc functiones peragi possunt sine applicatione mentis, cum in vna debeat operari memoria reddendo pro recitatione, quod tenet, & in alia intellectus cooperando sensibus, quatenus exercetur in lectione, nam dum quis legit, licet non intelligat colligit medijs sensibus species verborum, quæ pronuntiat qualescunque sint. Hæc autem continua applicatio mentis non est necessaria pro externa attentione in ordine ad audiendam Missam & idè potest mens diuertere ad examinandum conscientiam, & simul manetere necessariam attentionem externam, & consequenter etiam internam.

QVÆSTIO 1320.

An satisfaciatur præcepto audiendi Missam, qui simul audit, & recitat horas canonicas &c.

SVMMA.

- 1 Eadem ratio sine præces recitentur ex obligatione siue non, dum auditur Missa.
- 2 Recitatio præces ex obligatione, & simul audient missam an satisfaciatur, &c. cum. l. 7.
- 4 Recitatio est compassibilis cum externa attentione ad Missam.
- 5 Recitatio & auditio Missæ tanquam actus religionis se compatiuntur.
- 6 Recitatio præces ex obligatione dum audit Missam ex obligatione an aliquo modo peccet.
- 7 Auditio Missæ & recitatio præces suas in compassibiles, ut vnum nihil detrahatur de altero.

Difficultas procedit, quando horæ canonicæ aut aliz præces recitandæ sunt ex obligatione siue præcepti, siue voti, siue prænuntiæ iunctione. Nam, quando recitantur tantum ex deuotione, videntur doctores admittere sine difficultate, quod implatur præceptum, quia sufficit pro adimplendo præcepto, quod quatenus modo attendatur ad res diuinas. Nihil tamen videtur esse eadem ratio, quantum est ex parte attentionis, siue præces recitentur ex obligatione, siue ex deuotione ut notat etiam Suarez d. p. 83 de *Eucharistia*, s. 3. in fine. Nam si impedit recitatio attentionem necessariam pro adimplendo præcepto, non adimplebitur, etiam si ex deuotione recitentur, si verò non impedit, adimplebitur, etiam si ex obligatione recitentur.

- 2 Prima sententia asserit, non impleri præceptum, qui dum audit Missam, recitat horas canonicas, aut

alias præces debitas ex obligatione ita Angel. verbo. *Fetiz* cum. 46. Syluester verbo. *Missæ* a. num. 1. Armilla cum. 19. & verbo *Festum*, nam. 11. Rosella verbo *Dominica*, num. 7. Corduba in *Quæst.* lib. 1. quæst. 4. Fundamentum est. Quia dum concurrent multiplex obligatio exigitur duplex attentio externa, & vna impedit aliam iuxta cap. *Ex interie*, de *probat.* ubi Glossa verbo, *Recitatur*.

Secunda sententia docet, quod possint simul recitari horæ canonicæ, aut aliz præces ex obligatione, & impleri præceptum de audienda Missa. Marchini. in 4. dist. 12. quæst. 8. Gub. l. 6. in can. *Missæ*, Caiet. 2.2. quæst. 122. art. 4. & cum. 3. Opus de *valer. orat.* Sotus lib. 2. de *inst. & iure* q. 4. art. 4. Adrian. in 4. quæst. 7. de *satisfac.* Medina. l. de *confess.* quæst. de *pauis* temp. *missæ* implere Nauis in cap. *Quando*, mor. 19. num. 184. & in *manuel* cap. 21. num. 89. Nagn. 2.2. q. 83. art. 12. veti. *Et aliud dubium*, Suarez quæst. 88. de *Eucharistia*, s. 3. in fine. Henriquez lib. 9. *sum. cap.* 216. num. 5. Grat. part. 1. dist. 11. cap. 19. num. 9. Sanchez lib. 1. sum. cap. 14. num. 11. Azot. part. 1. lib. 7. quæst. 1. Laiman. lib. 1. *Theol. moral. tract.* 7. cap. 3. num. 2. veti. *Tertium, quod notant*, Bonac. disp. 4. de *sacram.* quæst. ult. par. 11. num. 25. & disp. 1. de *legib.* quæst. 1. par. 9. n. 8. Coninch. de *sacram.* quæst. 83. art. 6. num. 107. S.2 verbo *hæc* auditio, num. 1. Llamaz. 3. part. *Mor. cap.* 5. §. 10. *Filius*, tract. 5. num. 216. Reginald. lib. 19. *Præcepti* *fori* par. 1. num. 14. Villalob. part. 1. *sum. tract.* 8. dist. ult. 35. num. 11. Lugo *Cardin. disp.* 21 de *Eucharistia*, s. 3. num. 12. Trullenbach. lib. 3. in *Decret.* cap. 1. dist. 5. num. 16. Maschius de *sacram.* *Ordin. tract.* 3. part. 1. cap. 17. num. 11. *Idiotus* in *Theodoro* verbo *Missæ* auditio, num. 40. *Bria* part. 1. cap. 21. *Candid.* disp. 1. art. 39. dist. 3. Ioan. Escobar de *Hec. canon.* quæst. 4. num. 136. Dica. st. *De sacram.* tract. 5. dist. 1. dist. 9. num. 111. Prepositi 3. part. quæst. 83. art. 6. dist. 3. numero. 215. veti. *Ex hoc* *paire* Scottia lib. 2. de *sacram.* missæ cap. 10. n. 10. *Baillet* in *1. l. 1. verbo* *Missæ* 8. num. 2. *Molfes* part. 1. *sum. tract.* 3. cap. 17. num. 43. *Baumius* part. 1. *Theol. moral. tract.* 6. quæst. 6. de *precepto* *audient. missæ* *Quintanaduen.* De *uab.* cap. 8. num. 12. *Gesuald.* de *sacram.* tract. 17. cap. 2. *Facundez* *precepti*, 1. *Eccl.* lib. 2. cap. 7. num. 10. *Fernandez* *part.* 2. *Exam. Theol. mor.* 3. §. 1. n. 3. *Fault.* lib. 2. de *Eucharistia* quæst. 806. veti. *Nihilominus*, Garzia in *sum. tract.* 4. dist. 9. num. 4. *Anetli* quæst. 11. de *Eucharistia*, s. 3. 19. veti. *Requirimus* prætera. *Leander* in *precepto*, *Eccl.* tract. 2. dist. 1. quæst. 68. *F. aug.* Lugo lib. 5. de *sacram.* disp. 5. quæst. 11. num. 147. *Gaspard.* *Hurtad.* de *sacram.* disp. 5. de *sacram.* *missæ* dist. 2. *Calpen.* cum. 2. *Cur.* *Theol. moral.* 2.3. dist. 4. s. 3. num. 16.

Tentandum est ergo. Recitatem *Horas canonicas* dum simul audit Missam satisfacere totique obligationi. Et idem dicendum est quoad alias præces, quæ ex obligatione sunt recitandæ. Ratio est. Quia, ut experientia constat, optimè conseruatur exterior attentio, nempe assistentia religiosa ad sacrificium in speciem deferentis cultum Deo, cum recitatione Horarum canonicarum, & debita attentio in ordine ad recitationem: nam hæc interior attentio ad recitationem non excludit attentionem interiorem ad necessariam pro actu exteriori iuncto in additione Missæ; nam illa solum requiritur ex vi præcepti quæ est necessaria pro ponenda, & manutenenda religio assistentia, quæ dum continuatur à posteriori colligitur, quod adit necessaria attentio interior. Ergo non sunt incompatibiles, hi duo actus externi, quatenus cadant sub præcepto.

Consist. In additione Missæ exercetur actus te. 5 ligionis, quo Deo tributatur cultus per sacrificium, an prout adiens se submittit Deo recognoscendo ipsum ut supremum dominum. Rursus idem præstat in recitatione quarumcumque precum, quæ adit

riguntur ad Deum ut supremum Dominum, quo continuo indigemus, & à quo omnia bona nobis proveniunt. Ergo potest facile expressa attentione attendere quisque verique actioni, cum tendant ad eundem terminum ex eodem motivo religionis; quidem, licet diversè, in ordine tamen ad attentionem se habent per modum vnius, cum vniantur in termino, & motivo. Ex quibus solutum manet fundamentum oppositæ sententiæ, falsum est enim, quod recitatio Horarum canonicarum impediât attentionem necessariam pro auditione Missæ.

5 An autem interveniat aliquod peccatum, assistens, quando hoc rationabili causa id fit Navar. *De orat. cap. 19. num. 178. Ledefina 2. part. 4. quæst. 14. art. 1. dub. 6. Nogn. 3. part. 1. quæst. 83. art. 6. dub. 1. de præcept. aud. m. miss. post. 6. conclus. vet. Nihilominus videtur. Alij verò volunt, esse peccatum veniale, si recitentur aliæ preces, dum Sacramentis alta voce recitat suas præces. Ita Caet. an sac. verbo. Festum violatio. Qui subdit, quod sine illo peccato recitari possunt Horæ canonicæ, quando assistent Missæ adeo distat, ut non audiat Sacerdotem. Rursus alij, committit peccatum veniale, si attentio dirigatur ad verba, quia tunc evadit imperfecta. Ita Aet. part. 1. lib. 7. cap. 5. quæst. 3. faultus lib. 1. de Encher. quæst. 407. vet. Cæterum.*

6 Sed absolute tenendum est, quod nullum interveniat peccatum. Ita Henríquez lib. 9. sac. cap. 15. num. 5. Coninch, de Sacrament. quæst. 83. art. 6. num. 307. Lexander in præcept. Eccles. tract. 1. diff. 1. q. 69. ver. sed longè. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 149. Nam quantum est ex vi attentionis non sunt impossibiles, neque attentio necessaria pro recitatione horarum canonicarum minuit attentionem necessariam pro Missa: nam cum remota est attentio externa absque ulla diminutione, nihil detrahatur de interna, quam ratione externæ exigit præceptum, quia non exigit maiorem, quam sit necessaria pro externa ponenda, & manutenenda. Quod si minuat aliquando id provenit ex alia causa, non autem ex contenta recitationis horarum canonicarum.

dendum est, an hoc excludat necessariam attentionem pro adimplendo præcepto.

Quod autem voluntaria distractio interna impediat adimplerionem præcepti tenent 13, qui volunt requiri attentionem saltem ad Deum nam certum est, quod voluntaria distractio excludit hanc attentionem internam. Econtra verò, qui volunt, non requiri pro implendo præcepto aliquam attentionem internam, sed sufficere externam, consequenter tenent debent, quod voluntaria distractio interna non impediât, quin præceptum adimpleatur. In specie autem id tradunt Suar. tom. 1. de relig. tract. 4. lib. 3. cap. 4. n. 11. Loquens de distractione recitatis Horis Canonicas. Lugo Cardin. diff. 22. de Encheris. sect. 2. num. 41. Dicastil. de Sacram. tract. 5. diff. 5. dub. 8. num. 102. Franc. Lugo lib. 5. de sacrament. cap. 14. quæst. 10. num. 141. Calpeol. tom. 2. Curs. theol. tract. 23. diff. 4. lib. 3. num. 15.

Cum quibus dicendum est. Distractio interna voluntaria interna non impediât, quin audient Missam satisfaciât præcepto. Hoc autem procedit supposito, quod remaneat attentio externa. Ratio est. Quia distractio voluntaria interna non excludit aliquam attentionem necessariam pro adimplendo præcepto. Ergo non impedit, quin audient Missam satisfaciât præcepto. Nam in tantum impediât, in quantum excluderet aliquam attentionem necessariam. Anteced. prob. Quia sub præcepto non cadit, nisi illa attentio, quæ est necessaria pro substantia actus impetrati, qui est concursus ad offerendum sacrificium Deo mediante Sacerdote, qui concursus consistit in mortali, & religioso assistentia ordinata, & composita ad deferendum cultum Deo. Ex natura solum huius actus tam ex vi præcepti Ecclesiæ, quam ex vi iuris naturalis divini non requiritur alia attentio, & applicatio mentis, quam illa, quæ est necessaria ad ipsum ponendam in esse & manutenendam quandiu durat sacrificium, quia requiritur tantum secundum exigentiam actus. Ergo quandiu durat dicta assistentia, voluntaria distractio non excludit aliquam attentionem necessariam pro tali actu. Nam supponitur ab initio intervenisse voluntatem audiendi Missam ex motivo religionis & consequenter etiam applicationem mentis, cuius virtute sequuta sit dicta assistentia, & attentio externa, quæ dum continuatur nihil deest ex parte interioris attentionis, quod sit necessarium pro ea manutenenda.

Dubitari tamen potest, an saltem in hoc interveniat peccatum veniale. Certum est tamen, quod actus ille observantiz præcepti est minus perfectus, quam esset, nisi adesset talis voluntaria distractio, quia actus externus provenit, & manentur etiam à perfectioni interno, & consequenter participaret in maiori perfectione mortali actus interni & proinde etiam magis Deo placeret. Ex hoc tamen non fit, quod sit peccaminosus venialis, ut hanc dicta perfectio non esset ipsi debita, tunc enim tantum actus est peccaminosus, quando deest aliqua perfectio, quæ est ipsi debita ex aliqua lege.

Quod spectat ad peccatum veniale Suarez tom. 1. 5. de relig. tract. 4. lib. 3. cap. 4. num. 11. etiam in oratione nullum putat intervenire peccatum. Quod per se loquendo existimo verum. Nam cum voluntaria distractio relinquit attentionem necessariam, nec ulla adit obligatio ponendi meliorem attentionem, voluntas nolens illam ponere non est mala, quia est voluntas non facienti, quod sub nulla cadit obligatione. Ergo nec etiam erit mala voluntas ponendi distractionem, quia in tantum posset esse mala, in quantum impediât meliorem attentionem, supposito, quod alia distractio non fit ex se mala, potest facile esse occasio peccati venialis.

QUESTIO 1321.

An audiens Missam satisfaciât præcepto, si voluntarie distrabitur in variis cogitationibus.

S V M M A.

- 1 Qui audient Missam voluntarie distrabitur in variis cogitationibus quando peccato possit.
- 2 Voluntaria distractio interna an impediât, ne impleretur præceptum.
- 3 Distractio interna non impediât attentionem necessariam pro audiendo Missa.
- 4 Distractio voluntaria dum audient Missa an peccaminosa venialis.
- 5 Distractio aliâ non male, non est peccaminosa.

5 S Vponendum est tanquam certum. Possit peccare venialiter, vel mortaliter iuxta qualitates cogitationum in quas distrabitur. Si enim sint cogitationes turpes, & ex obiecto peccaminosæ mortaliter, peccabit mortaliter; venialiter verò, si sint tantum venialiter peccaminosæ. Hoc tamen peccatum non erit ob earentiam debitæ attentionis, sed veluti extrinsecum observantiz præcepti. Vnde videtur. Et l.

QVÆSTIO 1322.

An huc illuc circumspiciens, dum audit Missam, satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

- 1 In ordine ad observantiam præcepti eadem est ratio sine circumspectio si curiosa, si prophana.
- 2 Huc illuc circumspiciens in audienda Missa peccat venialiter.
- 3 An implet præceptum, & num. seq.
- 4 Circumspectio continens tollit formam moralem religionis assidentis.
- 5 Quid si sit interpolata.
- 6 Quia circumspectio distrabat attentionem externam.

- 1 Quid impediendam observantiam præcepti est eadem ratio, huc circumspectio sit prophana, siue tantum curiosa. Nam ea eo, quod sit prophana, potest quidem importare speciale peccatum, quod non importet curiosa, & equaliter potest impedire attentionem necessariam, atque adeo observantiam præcepti; cum impedimentum attentionis non proveniat ex prophetia, sed ex ipsa circumspeditione, quæ ea sui natura distrahit.
- 2 Est autem certum, quod huiusmodi circumspectio est saltem peccatum veniale, quia deformat religionem assidentem, cum qua audiens Missam debet assistere. Imò potest aliquando esse peccatum mortale, si nimirum sit occasio scandalum, etiam si alias de se esset tantum curiosa; potest etiam præbere occasionem temerarij iudicij circa ipsam personam circumspicientem; facile enim homines accipiunt in sinistra pattem alienas actiones, præsertim quia huiusmodi circumspicientes excitate potest ad iudicandum, quod circumspicit aut male sentiat de rebus divinis, aut illas contemnat.
- 3 Arrautem compoſibilis sit cum attentione necessaria pro implendo præcepto, negant Hurtad. de sacrament. disp. 1. de sacris. miss. disp. 2. Leand. in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 79. qui tamen limitat ad circumspeditionem continuatam toto tempore Missæ. Secus autem si discontinuat Gesual. tract. 17. de sacram. cap. 2. num. 26. Lomas 1. part. Meth. cap. 5. §. 10. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 10. num. 119.

4 Et quidem, si circumspectio sit continua, videtur certum, quod obstat, ne impleatur præceptum quia destruit religionem assidentiam externam ordinatam ad Dei cultum. Nam quomodo audiens Missam corporaliter assistat, etiam genuflectens, illa tamen continuata circumspectio tollit formam moralem religionis assidentis ea terrena, & externa attentionis; nam secundum esse sensibile distrahit a cultu exteriori Dei, & sensibilibus declarat, quod illa presentia non sit ordinata ad cooperandum sacrificio, sed ad curiositatem, vel alium finem; atque adeo destruit substantia actus moralis directæ iunctionis.

5 Si verò circumspectio sit interpolata, consideranda est, quanta sit, & quantum obstat exteriori attentioni. Si enim sit adeo ootabilis, ut secundum moralem estimationem destruat attentionem externam, impedit etiam adimpletionem præcepti, quod sine exteriori attentione impleri non potest, cum hæc sit substantia operis iniuncti. Secundum autem moralem estimationem destruat, etiam si aliquando videatur attendere ad celebrationem Missæ, quia adhuc secundum esse sensibile apparebit, quod non sit

attentione respectu celebrationis; sicut enim attentio exteriora respectu Missæ admittit aliquas circumspeditiones etiam frequentes ad alia obiecta: ita etiam attentio exteriora ad alia obiecta potest admittere aliquas circumspeditiones ad celebrationem Missæ. Nec luuat, quod ab initio assidentia ordinata sit ad attendendum celebrationem Missæ, quia succit factum coartatum, & se habet veluti in protestatio esset contraria factio.

Est tamen advertendum. Quod non omnis circumspectio est sufficiens ad distrahendam attentionem exterioram: sed eam tantum, quæ tanquam signum sensibile in dicit internam applicationem mentis, itavt ea tali voluntaria applicatione oriat; nam si indicet tantum captum mentis momentaneum & ineliberatum, sicut talis captus mentis non est sufficiens ad tollendam attentionem internam, ita nec exteriora circumspectio ad tollendam exterioram, dummodo persevetet habitus personæ inductus pro attentione exteriora. Et idem, licet hæc valde frequens sit, non obstat, quin adimpleatur præceptum, cum non destruat exterioram attentionem.

QVÆSTIO 1323.

An confabulatio impediat, ne audiens Missam satisfaciatur præcepto.

S V M M A.

- 1 Confabulatio inter audientem Missam potest esse peccatum mortale.
- 2 Confabulatio modesta non impedit ne impleatur præceptum de audienda Missa.
- 3 Confabulatio continua impedit religionem assidentem ad Missam.
- 4 Excludit externam attentionem.
- 5 Paria sunt non esse sine & esse assidentia.
- 6 Interpolata confabulatio regulariter non impedit ne impleatur præceptum.
- 7 Quid si modus externus indicet specialem applicationem.
- 8 Colloquutio excludens attentionem externam pro nobis pariter, impedit, ne impleatur præceptum.

Confabulatio talis, & tanta esse potest, ut de se sit peccatum mortale, ut si sit cum eachois, alta voce, ut notat etiam Sotus in 4. disp. 13. quæst. 1. art. 2. et cetera. Nam ita confabulantes peccarent, etiam si aliis non inter essent Missæ; nam sola presentia cum tali confabulatione contineret gravem irreverentiam erga sacrificium, & erga Deum ratione loci, & temporis, & mysterij, quod petogitur. Siquidem hæc omnia exigunt interpresibiles specialem reverentiam. Et esset occasio scandalum, vel quia exemplum induceret ad deponendum reverentiam erga Deum, & divina mysteria; vel quia præberet motuum finistræ iudicandi de confabulationibus.

Difficultas ergo deducit ad confabulationem modestam. Prima sententia docet, confabulationem non impedire, quin adimpleatur præceptum. Ita Medioz C. De panis. quæst. de panis. temp. miss. imple. Sotus in 4. disp. 13. quæst. 2. art. 2. circumsp. vel. In calce. Et Medina extendit hoc etiam ad mercatores, qui cum alijs de commerciis tractant. Fundamentum est. Quia non requiritur tanta attentio, quantum requiritur in recitandis horis canonicis: nec talis contra

confabulatio repognat cum externa attentione necessaria.

2. Secunda sententia docet, continuam confabulationem, præsertim, si sit de rebus sanctis, impedire, ne adimpleatur præceptum. Secus autem, si confabulatio non sit continua, sed interpolata ita ut assistens modò confabuletur, modò attendat. Ita Castet. in sum. verbo. *Festum violari*. Sylvest. verbo. *Missæ* 1. quæst. 6. Azot. part. 1. lib. 7. cap. 5. quæst. 1. Hentiquez lib. 9. cap. 21. num. 3. Suarez disp. 38. de Euchar. sibi. 1. ver. Ex his autem Laiman lib. 1. Theol. moral. tract. 7. cap. 3. num. 7. Facundez præcep. 1. Ecclæ. lib. 2. cap. 7. num. 5. Medina in sum. cap. 19. § 9. Pilluc. tract. 5. num. 216. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. 11. num. 24. Lamas 3. part. Meth. cap. 5. § 10. ante. Lugo Cardini. disp. 2. de Euchar. sibi. 2. num. 24. Hurdad. de sacram. disp. 5. de sacrific. missæ. dist. 1. Bassius in Euchar. verbo. *Missæ* 8. num. 6. Nugn. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 2. de præcep. and. miss. p. 6. conclus. ver. Circa tertiam partem, Mercet. de sacram. quæst. 83. art. 6. dub. 4. p. 2. respon. ver. Si quis regimur. Bauo. part. 1. theol. moral. tract. 6. quæst. 2. de præcep. and. miss. Cardini. disp. 5. lib. 2. art. 19. dub. 1. Trullench. lib. 3. in Dugal. cap. 1. dub. 1. num. 15. Faulstich lib. 1. de Euchar. quæst. 401. ver. Hinc peccat. Garcia in sum. tract. 4. dist. 9. num. 4. Dicitur de sacram. tract. 7. disp. 5. dub. 8. num. 109. Auctis quæst. 11. de Euchar. sibi. 19. ver. requiratur præceptum. Calpens. tom. 2. Cur. Theol. tract. 21. disp. 4. sibi. 1. num. 25. Leander in præcep. Ecclæ. tract. 4. disp. 1. quæst. 77. & 78. Coninch. De sacram. quæst. 83. art. 6. num. 198. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 10. num. 110.

3. Dicendum 1. Continuam confabulationem impedire ne assistens Missæ satisfaciatur præceptum. Hoc autem accipiendum est, nemum si confabulatio continua duret toto tempore Missæ, sed etiam si duret per notabilem partem. Ratio est. Quia pro impleendo præcepto requiritur assistentia religiosa cum attentione externa ordinata ad cultum divinum, ita ut in specie externa appareat assistentem in vacare cultui divino. Et talis assistentia cadit sub præcepto pro toto tempore Missæ, ita ut si per notabilem partem Missæ deficiat, eodem pacto se habeat, ac si non assisteret. Colloquutio autem continua, aut tractatio de negotijs tollit hanc attentionem externam, quia colloquutio distrahit ab attendendo, & applicat ad tractandum cum illo quem alloquimur. Attentionem enim & distractio ex genere suo opponitur, & ideo etiam distractio, & attentio externa. Colloquutio, autem cum alio distrahit ab attentione in ordine ad celebrationem Missæ, cum faciat alteri obiecto attendere.

4. Confit. Illa assistentia sciungitur ab attentione externa, quæ est forma moralis illius actus externi, qui iniungitur per præceptum: & proinde remanet nulla assistentia absque sensibili specie cultus, externi Deo exhibiti & proinde non est cum illo effectu attendendi cultui divino, quem intendit Ecclesia. Unde cum paria sint non esse, vel esse sine affectu, si quis sub conditione ff. de testam. iur. & l. Ex consensu. §. 1. ff. De appellat. & notant communiter Doctores Surd. decis. 51. num. 21. Bald. in l. 1. §. Quod autem ff. de ager. Praefec. Fri. eodem modo res se habet, ac si non assisteret. Si ergo non implet præceptum, dum non assistit, etiam solum per notabilem partem, neque etiam implebit, dum confabulatur continuè etiam per notabilem partem.

5. Dicendum 2. Qui interpolat confabulatur, ita ut modò attendat, modò confabuletur satisfaciatur præcepto regulariter. Dixi regulariter quia licet potest, quod non satisfaciatur, si nimirum confabulatio sit talis, ut pro

Tom. II.

illo tempore, quò dicitur, excludat attentionem externam, & ex pluribus confabulationibus interpolatis confurgat notabilis confabulatio correspondens parti notabili Missæ. Ratio est. Quia confabulatio interpolata, & veluti occasionalis non distrahit ab externa attentione, quia dum persequatur actus externæ attentionis, non declarat, quod mens abstrahatur ab externa attentione, sed tantum, quod se extendat ad alterius breuem considerationem, & proinde externa attentio non solum conservatur secundum habitum corporis, sed etiam secundum formam moralem, quam recipit ab interna. Ergo reinet etiam substantiam actus iniuncti per præceptum.

Si tamen confabulatio sit de rebus sanctis, & modò externus indicet speciale applicationem deliberatam ad res, de quibus est colloquutio, quamvis sit interpolata, dummodo tamen correspondeat notabili parti Missæ, impediet adimplementum præcepti non secus, ac si descenderet interpolatè, & rediret nam, quamvis corpore sit præcisus, non est tamen præcisus moraliter, quia illa deliberata applicatio ad alias res per colloquutionem interruptit formam moralem attentionis externæ quæ tollitur ex deliberata applicatione, & attentione ad aliud, quod sensibilibus immutetur.

Ad fundamentum in oppositum respondetur. Quod licet non requiratur tanta attentio interna pro audienda Missa, quanta requiritur pro recti iudis hostis canonicis, requiritur tamen continua attentio externa: & ideo si hæc desit, aut totaliter, aut pro notabili parte Missæ, præceptum non adimpletur. Colloquutio autem potest tollere, aut in totam aut ex parte attentionem externam, ut constat ex dictis. Et ideo quoad tollit saltem pro notabili parte, non requiritur externa attentio necessaria: atque adeò præceptum non adimpletur.

DE CAUSIS EXCUSANTIBVS

AB AUDIENDA

Missæ.

Cum præceptum audiendi Missam sit positivum, sed affirmativum, habet suas causas excusantes, sicut habent etiam cætera præcepta. Quia cum obliget morali modo, obligat etiam tantum eos, qui morali modo possunt adimplere. Ex quo fit, quod confurgant plures, & diversæ causæ excusantes, & in diverso genere, de quibus tractant Doctores, & in presenti examinandæ sunt.

QVÆSTIO 1324.

An dispensatio excuset ab audienda Missa, & quis dispensare possit.

SVMMA.

1. Dispensatio excuset ab audienda Missa.
2. Paterfamilias potest dispensare in præcepto audiendi missam.

AAAAA

Non

3. *Non tamen absoluit.*4. *Prælati inferiores dispensant in præcepto audiendi Missam.*5. *Ita concessa consuetudine.*6. *Requiritur tamen iusta causa, & qualis.*7. *Absoluit dispensatio in præcepto audiendi Missam vix potest esse rationabilis.*

1. **C** Erratum est apud omnes, quod dispensatio ex-
cuse ab audienda Missa: Siquidem est relaxa-
tio obligationis, quam lex inducit iuxta Cap. *Ne-
cessario*, & Cap. *Dispensationes*, & Cap. *Tanta* & Cap.
si quis 1. quæst. 7. & tradunt communiter cum Gloff.
in Cap. *Requiritur 1. quæst. 7.* Et ideo eum obligatio
præceptorum Ecclesiæ sit sub potestate, & disposi-
tione eiusdem Ecclesiæ, accedente dispensatione,
relaxabitur obligatio, & dispensatus non tenebitur
audire Missam. Solum ergo difficultas est, quis, &
quomodo possit dispensare.

2. Dico primum 1. *Summus Pontifex potest dispensare
in præcepto audiendi Missam.* Ita communiter prælati
Suntz diff. 88. de Euch. sect. 1. ver. *Tertio se-
quitur.* Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 1. num.
11. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacrifi. Miss. diffi.
1. ver. *Conueniant* Secundo Azor. part. 2. lib. 2. cap.
28. quæst. 5. Faust. lib. 2. de Euch. quæst. 421. Trol-
lech. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 5. num. 2. Dicastr.
de sacram. tract. 5. diff. 5. dub. 3. num. 17. in fine.
Lecander. in præcept. Eccles. tract. 2. diff. 1. quæst. 13.
Et hoc habet locum etiam præceptum secundum
substantiam sit de iure diuino naturali, & secundum
determinationem Ecclesiasticam. Per dispensationem
namque tollitur potest obligationem, quæ nascitur
ex determinatione Ecclesiæ, & relinquitur in suo sta-
tu, quod est de iure naturali diuino.

3. Dico primum 2. *Non potest summus Pontifex absoluit,
& relaxare cum aliquo dispensare super obligatione
audiendi Missam saltem quand illam parum, quæ continet
substantiam obligationem sacrificij.* Pro quo est adue-
tendum: aliud esse, quod obligatio cesset in aliquo,
vel ob impotentiam, vel ob aliam causam & aliud quod
durante obligatione dispensetur. Primum contingere
potest si quis ob infirmitatem, vel aliam causam
perpetuam impediatur, ne possit accedere ad audien-
dam Missam. Secundum autem non potest habere
locum. Ratio est. Quia colere Deum per sacrificium
pertinet ad ius naturale, & in lege noua etiam ad
ius diuinum, vel suo loco oblatum est. Ergo cum in
lege Evangelica vnus sit tantum sacrificium, quod
in Missa Deo offertur, non potest Summus Pontifex
dispensare omnino ab audienda Missa saltem quoad
illam partem, in quo durat oblatio, & consumptio
Sacrificij secundum substantiam.

4. Dico primum 3. *Prælati quoque inferiores possunt in hoc
præcepto, quatenus Ecclesiasticum est, dispensare iuxta
ea contextus occasione pro certis vicibus non autem abso-
lute.* In hoc conueniunt communiter Doctores, quæ-
rapus docent, quod inferiores Prælati dispensare
possunt in legibus Pontificijs in casibus extraordi-
nariis, & in quibus non potest recurri ad Summum
Pontificem. Ita Abbas in cap. *At si Clerici* §. *De
Adulterio* num. 9. De Ind. Felin. num. 3. Bald. in l.
Omnes Populi num. 8. De iust. & iur. Speculat. rit. de
dispens. §. *Nunc de Episcopis* num. 30. in fine. Millif.
in Repertor. verbo *Dispensatione* parit. *Episcopis.* Cotta
in *Memoralib.* verbo *Dispensatione.* Valquez 1. 2. diff.
178. cap. 2. num. 16. Henriquez lib. 1. a. num. cap. 2. num.
1. Azor. part. 1. lib. 5. cap. 1. quæst. 7. Syluest. verbo.
Dispensatione. num. 15. Angel. num. 1. Armilla num. 19.
Suntz lib. 6. de legib. cap. 1. 4. num. 30. Salas diff. 20. de
legib. sect. 3. num. 21. Sanchez alios citans lib. 2. de ma-
trim. disp. 40. num. 3. & lib. 8. disp. 9. num. 22.

Ratio est. Quia licet inferior non possit aliquid
supra leges superiores, & illius tantum sit soluere o-
bigationem legis, cuius est ligatus, & consuetudine ta-
men introductum est, ut in casibus extraordinariis,
in quibus non potest recurrere ad Pontificem, quod
Episcopi, & ceteri Prælati valeant in legibus Ponti-
ficis dispensare, ita eadem tecta ratione regimini,
ut sufficienter sit prouisum gubernationi subdito-
rum, & tamen approbationibus Summis Pontificibus,
ut constat ex prælati præsertim in præceptis ieiunio-
rum, & sanctificationis festorum.

Cetera autem eadem est aduertendum quod non
possunt Prælati in hoc præcepto dispensare, nisi con-
currant iusta causa, ut in specie notat Paulus lib. 2.
de Euch. quæst. 421. ver. *Quando Prælati.* Alio
quin dispensatio erit nulla, ut tradunt communiter
in materia de dispensatione. Non requiritur tamen
causa valde vrgens, quatenus est ex parte validitatis
dispensationis. Quia si causa sit grauis, de se excu-
sat, ut constat ex prælati abique alia dispensatione,
cum ita obseruancia inat præterit legem, ut consti-
bit ex dicendis: & ideo requiritur minor causa, quia
cum dispensatio debeat soluere obligationem legis,
non debet causa esse talis, ut de se soluat. Verum
non congruit. Quod Prælati dispensant in hoc præ-
cepto, quia si causa est grauis, de se soluit obligatio-
nem, si verò est dubia, aut grauis grauis, non expedit
quod fideles omittant, hunc cultum Dei, cum parum
temporis pro implendo hoc præcepto requiratur.
Vnde Pontifex in Cap. *Licet de firmis*, quatenus dis-
pensat pro piscatione exercenda certo anni tem-
pora in diebus festis, non solum dispensare in
præcepto audiendi Missam.

Quod verò spectat ad Summum Pontificem, licet
possit dispensare in suis legibus abique causa, quæ
teneat ea parte dispensat, & sufficiat, quod ea par-
te ipsius rationabile aliquod motum ut latè ostendit
in Praxi ieiuniorum diff. 382. un. 4. & sequent. Attamen
via videtur posse occurrere casus, in quo absoluta
dispensatio sit rationalis quoad illud totum, quod
de iure Ecclesiastico importat obligatio audire
Missam: Nam ratio arguit, quod Pontifex potius
augeat, quam minuat cultum diuinum, præsertim
illum, quem deserunt fideles in audienda Missa. Va-
de leclusa causa ea parte dispensat, non videtur,
quod ratio subministrare possit motum honestum
pro totali dispensatione præcepti, quoad obligatio-
nem, quam habet ab Ecclesiâ.

QVÆSTIO 1325.

an ignorantia, oblitio, inaduertentia excuset
ab audienda Missa.

S Y M M A.

1. *Ignorantia, & oblitio an excuset ab audienda Missa?*
& num. sequant.
2. *Ignorantia, oblitio & c. casus involuntarius.*
3. *Ignorantia iuris excuset non audientem Missam.*
4. *Dubius, an sit dies festus an excuset ab audienda
Missâ.*
5. *Quando cum dubio operari poterit.*

Partem negatiuam, nomen non excusari aliquem
ratione ignorantia, aut oblitiois ab audienda
Missâ, tradunt Angliæ, in floribus 2. s. *fructus*, diff. 55.
quæst. 2. De essent. præcepti. miss. diff. 3. dub. 1. Vozz. part.
2. sum. cap. 41. casu 38. Fundamentum est. Quia non
videtur in hac materia dari posse ignorantiam, aut
oblitio

obliuionem, nisi præcedat negligentia culpabilis erga res diuinas, etiam quæ cum teneatur adhibere diligentiam, ignorantia, & obliuio erit culpabilis.

¹ Dicendum tamen est. *Possibile aliquem excusari ab audiendo Missam ratione ignorantie obliuionis, inaduertentia* &c. Ita communiter Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 4.* Suarez. *disp. 82. de Euch. scilicet. 6. ver. Primum tenetur.* Fillius. *trakt. 5. num. 115.* Facundez. *præcep. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 1.* Bonac. *disp. 4. de Sacram. quæst. ult. par. ult. num. 17.* Nauat. *cap. 21. Ad adu. num. 7.* Faust. *lib. 2. de Euch. quæst. 422. ver. Tertia causa.* Baileus in *Florib. verbo.* Missa *9. num. 6.* Dicastr. *trakt. 5. de Sacram. disp. 5. dub. 10. §. 1. num. 159.* Caspici. *rem. 5. Conf. Theol. trakt. 23. disp. 4. scilicet. 4. num. 18.* Leander in *præcep. Eccles. trakt. 2. disp. 2. quæst. 55.* Francisc. Lugo *lib. 5. de Sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 3.*

² Hoc autem procedit, supposito; quod ignorantia non sit culpabilis, sed affectata. Ratio desumitur ex generalis regula; quod ignorantia: & idem est de obliuione, & inaduertentia, causat inuoluntarium; quam tradunt Arist. *lib. 2. Eth. cap. 1. & Dicastr. Thom. 1. 2. quæst. 6. art. 8.* & amplectumur omnes Theologi in materia de Actib. human. Siquidem cum voluntarium sit illud, quod est à principio intus in se, cum cognitione singulorum; si excludatur cognitio excluditur principium voluntarium, atque adeo etiam ipsum voluntarium. Vbi autem non est voluntarium non potest esse peccatum. Ignorantia autem, obliuio; & inaduertentia tollunt cognitionem saltem actualem, quæ requiritur pro voluntario.

³ Et hoc valet non solum quoad ignorantiam facti, sed etiam quoad ignorantiam iuris in particulari, an scilicet hoc fæsto adsit præceptum audiendi Missam, an verò tantum ea deuotione colatur. Imò etiam quoad ignorantiam iuris in vniuersum, quæ licet difficile dari possit in aliquo fidei, non est tamen impossibilis in aliquo puero, aut stupido, ut notant Azor, Suarez; Fillius, & Facundez, Lugo, num. 3. citati. Et quatuor regulae sit, quod ignorantia iuris non excusat; intelligitur quoad præsumptionem forentem; Quia legaliter iuris ignorantia non præsumitur, non autem in toto Conscientia, in quo non attenditur præsumptio, sed veritas. Nam iure, quod ex ignorantia procedit inuoluntarium est; sine quo impossibile est dari peccatum, quod imputetur. Et quamuis quisque teneatur scire, quæ pertinent ad proprium statum, fieri tamen potest; quod inculpabiliter ignoret; aut quia non habuerit, à quo edocetur, aut quia non aduerterit, aut etiam ignorauerit obligationem discendi, aut ea à aliquo alio capite.

⁴ Maior difficultas est de eo, qui est dubius, an sit dies festus, in quo obliget præceptum audiendi Missam; potest enim sentire esse diem festum, & ignorare, an sit colendus ex præcepto Ecclesie, an ex sola deuotione Populi, & proinde dubitare an teneatur audit Missam. In quo casu esse certum; quod teneatur adhibere diligentiam, & se certificare. Sed quid si adhibita diligentia adhuc remanet cum eodem dubio, aut non habet, à quibus edoceri possit. Resp. In tali casu excusari iuxta regulam, quod io dubijs sit melior conditio possidentis; possidet autem ipse propriam libertatem; & exemptionem ab obligatione legis, quæ non obligat ignorantes cum mediante notia contringat hominum voluntates. Præceptum autem non possidet apud dubitantem, quia tantum dubium suspendit propriam obligationem, & idem omitendo Missam excusatur.

⁵ Nec obijci potest, quod omittens Missam cum dubio, & proinde peccaret, quia operatur cum dubio.

bio peccat, cum se exponat periculo peccati. Nam tunc operatur cum dubio; se exponit periculo peccati quando conscientia ipsa prædicat esse dubium, itaque dubium reuertitur circa factum; & proinde sit id, de quo dubietur; an dum sit peccatum, aut non peccetur. Secus autem; si dubium sit speculativum, & non sit in conscientia, sed in cognitione intellectus. Nam tunc cum tali dubio potest formari conscientia non dubia circa operationem, ex quo procedat recta operatio, quia tunc dubium non influit in operationem; & consequenter non exponit periculo peccandi; ut contingit in presenti, oam dubitans an in hoc die festo adsit præceptum de audiendo Missa, supposito hoc dubio format conscientiam, quod non teneatur audire; quia non ei constat de obligatione; & secundum hanc conscientiam operatur.

Q V A E S T I O 1326.

An bona fides excuset non audientem Missam.

S V M M A.

1. Bona fides excusat non audientes Missam. Bona fides generat bonam conscientiam.
2. Quid si bona fides fundetur in ignorantia iuris naturalis, aut diuini.
3. Omittens audire Missam; quia putat se habere aliam commodiorem, excusatur.
4. Se occupans in uocatione cum animo posita audiendi Missam, si laboratur tempore, ita ut non audiat, excusatur.

Dicendum est. *Bonam fidem excusare ab audiendo Missa.* Unde qui putat, se legitimam causam habere non interveniendi in Missam, & non interveniendi, quamvis tenetur non sit talis, excusabitur. Ita Caier. in *sum. verbo. Festum violatur* Sorus *lib. 2. de Inst. & iure quæst. 4. art. 4. Sylvest. verbo Missa 1. num. 6. ex verbo.* Missa 2. num. 1. Nauat. *cap. 21. Ad adu. num. 3. Gius. part. 2. decis. lib. 1. cap. 15. num. 3. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 4. Facundez. præcep. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 15. Moise. part. 1. sum. cap. 17. num. 68. Valent. tom. 2. disp. 7. quæst. 5. par. 6. in fine. Reginal. lib. 19. Praxis forei par. 1. num. 19. Tolet. lib. 6. sum. cap. 9. in fine. Armilla verbo. Festum num. 10. Henriquez lib. 9. sum. cap. 15. num. 10. Sanchez lib. 1. sum. cap. 17. num. 11. Tuitlench. lib. 1. in Decalog. cap. 1. dub. 7. num. 2. Dicastr. de Sacram. trakt. 5. disp. 5. dub. 10. num. 131. Faust. lib. 2. de Euch. trakt. 422. ver. Quarta causa. Leander in præcep. Eccles. trakt. 2. disp. 2. quæst. 66. Francisc. Lugo lib. 5. de Sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 4. & abj. qui hoc ipsum docent in materia de iuribus. Et ratio est, Quia bona fides generat bonam conscientiam, dum facit credere, quod ad sit causa sufficiens ad excusandum, aut quod aliis hinc, & nunc non vergeat obligatio. Operatio autem, quæ procedit ex bona conscientia, non est peccaminosa; aut si aliis de se est, non imputatur.*

Et hoc locum habet, quia hinc bona fides est fundata in ignorantia, quæ respectu iuris naturalis, aut diuini non excusatur, quia scilicet sit mortaliter culpabilis, dummodo non sit crassa; & affectata iuribus, quæ, tradunt Caier. in *sum. verbo. Præceptum transgressio* in fine. Armilla verbo. Missam in fine. Rodriguez tom. 2. sum. cap. 196. consil. 2. Sorus in 4. d. 1. K A A 3 disp.

diff. 13. quæst. 2. art. 3. ad ult. Nauar. cap. 21. manual. num. 59. Syluester. verbo. Ignorantia. quæst. 5. Val-ques 1. 2. disp. 148. cap. ult. num. 62. Valent. tom. 2. disp. 7. quæst. 5. par. 6. vet. Item vero. Sanchez lib. 1. sum. rap. 17. num. 19. Faustis lib. 2. de Euchar. quæst. 412. vet. Quæritur causa. Nam secluso dolo, & ignorantia etiam. omnis alia ignorantia quoad leges humanas excusat. Hoc autem ex eo provenit, quia non obligant cum tanto rigore, sicut obligat lex divina & naturalis Cuius rei et ratio esse potest, quod lex Divina obligat immediatè, etiam quoad actus internos, & respicit interiorem conscientiam per se primò, in quam introducit ordinem debitum secundum rectam rationem. At lex humana non obligat, quoad internos actus, nisi indirectè, sed respicit solum ordinem, quoad actus externos: & proinde contenta est, quoad actus externi sint ordinati, & ideò admittit bonam fidem, quæ fit talis secundum externam apparentiam. Talis autem est illa, quæ fundatur in ignorantia culpabili etiam mortali, dummodo non sit crassa, & affectata; nam adhuc retinet apparentià in esse externo bonæ fidei.

Ex quibus infertur. Quod si quis iter habens omittit summo mane audire Missam bona fide, putans se habitum commoditatem, quo per centurias est ad prandium, excusatur, si non inveniat commoditatem, quæ scilicet hora celebrandi transacta sit, ut notant Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Facundez præcep. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 14. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 22. Azor. par. 3. lib. 7. cap. 7. num. 13. Faustis lib. 2. de Euchar. quæst. 422. vet. Quæritur causa. Franciscus Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 4. Leander. in præcep. Eccles. tract. 17. cap. 2. quæst. 67. Nam in tali causa omisio Missæ non est voluntaria, imò in-voluntaria, quia quantum est ex se, volebat audire Missam, & bona fide putabat se habitum commoditatem audiendi, & ideò non imputatur.

Secundò loquitur. Quod si quis in die festo se occuparet in aliquo exercitio, ut in venatione, aut quocunque alio cum institutione postea audiendi Missam; sed interim laberetur tempus, ita ut quando ad Ecclesiam accederet, reperiret completam esse celebrationem Missarum, excusaretur, nec omisio audiendi Missam illi imputaretur, quia bona fide processit existimans, se habitum commoditatem audiendi. Quod etiam locum habet si inadverteat sine ter-pretare tempus congruum audiendi.

Q U A E S T I O 1327.

An Infirmi excusentur ab audienda Missa.

S V M M A.

1. Impotentia excusat ab observantia præcepti.
2. Infirmitas excusat ab audienda Missa.
3. Observantia subsequens declarat dispositionem.
4. Regula quando infirmitas excuset.
5. In excusando infirmo ab audienda Missa attendenda circumstantia.
6. Retardatio recuperationis sanitatis excusat ab audienda Missa.
7. Convalescentes quando excusentur.
8. Debiles quoque, & quales.
9. Quid de laborantibus tertiana, aut quartana.
10. Decumbens in hospitali an teneatur ascendere celebrationi Missæ.

Erratum est apud omnes, quod impotentia excuset ab observantia cuiuscunque præcepti, nam

eo ipso, quod materia præcepti, quemvis in se possibilibis, sit alicui impossibilis, definit præceptum obligare quia non potest secundum rectam rationem exigi ab aliquo, quod in ipsius potestate non est. Si animi terminus obligationis est impossibilis, obligatio quoque est impossibilis, atque adeò effectus nullus. Quia tamen varia sunt genera impossibilitatis, tam Physicæ, quam moralis, ideò examinanda sunt cause, ex quibus oritur impossibilitas audiendi Missam, & de his singillatim agendum. Hæ autem cause reducuntur ad varia genera impossibilitatis: vnde prius agendum est de his, quæ reducuntur ad impossibilitatem corporalem.

Dicendum est. *Infirmitas excusari ab audienda Missa.* Hoc autem intelligitur non solum quoad infinitos illos, qui non solum absolute non possunt surgere à lecto, sed etiam quoad illos, qui non possunt ite ad Ecclesiam sine aliquo probabili detrimento salutis. Ita commentitur D. Doctores Caiet. 2. 2. quæst. 122. art. 4. Nauar. cap. 21. Manual. num. 5. Sotus in 4. disp. 15. quæst. 2. art. 2. in fine. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. var. Tertium caput. Facundez præcep. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 2. Machin. de sacram. Ordin. tract. 3. par. 3. cap. 17. num. 18. Gaspar. Horrad. de sacram. disp. 5. de Sacrif. Missæ. diff. 6. S. coria lib. 2. de Sacrif. missæ. cap. 20. num. Reginald. lib. 19. Praxis fori panis. num. 16. Tolet. lib. 6. cap. 9. aum. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. ult. num. 5. Azor. par. 3. lib. 7. cap. 8. quæst. 1. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. cap. 8. quæst. 1. Dicasti. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 164. & 173. Franciscus Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 11. aum. 5. Gaxia in sum. tract. 4. diff. ult. dub. 3. num. 13. Leander. in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 3. quæst. 13. Calpen. par. 2. Eucharist. tract. 23. disp. 4. sect. 4. num. 31. Faust. lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. vet. secundum bonam. Gabr. à S. Viocent. disp. 3. de Sacrif. missæ. quæst. 8. vet. Quæritur difficultas.

Ratio est. Quia leges, & præcepta obligant secundum mensuram observantia subsequatur. Hæc enim declarat omnes dispositiones l. sed Iulian. §. Perdè vet. sed & si ff. Ad senat. Consult. Maceden. §. I si res interpretatio ff. de legib. & Cap. Com veniens. De consue. & Cap. cum dilectis. De consue. & notant communiter Doctores Alexand. consil. 6. aum. 1. lib. 2. Romao. consil. 271. num. 4. Atet. consil. 21. vet. sed limita. Craet. consil. 226. num. 5. Paris. consil. 17. num. 24. lib. 1. Ruin. consil. 38. aum. 6. lib. 3. Bald. consil. 120. & in l. Hic quibus. C. de fideicom. libere. Castren. consil. 108. pro inum. lib. 1. Socin. Sen. consil. 111. circa finem. lib. 1. Coteneus consil. 193. num. 10. lib. 2. Rota cotam. Merlino desol. 450. aum. 12. Constat autem ex praxi, quod observantia ita interpretatur præceptum audiendi Missam, ut excusetur Infirmi, quando timetur aliquod nocuum exitum in ordine ad salutem.

Solum difficultas esse potest. Quanta debeat esse Infirmitas, ut excuset, aut quantum occurrit, quod timetur. Videtur autem constitui posse hæc regula, ut nimirum quando Infirmitas impedit consueta exercitia, sicut egressus de Domino: ita vi hoc existimetur congruere ius ordine ad curam infirmitatis, & ad salutem Corporalem, afferat etiam sufficientem excusationem in ordine ad audiendam Missam. Nam cum Missæ auditio importet exercitium Corporale non solum eodi ad Ecclesiam, sed etiam assistendi corporaliter celebrationi, videtur hoc exercitium posse regulari prudenter secundum illam regulam, qua regulantur ceteræ actiones corporales. Et quia si semel quis intuitu salutis corporalis abstin-

net à

net à confuetis actionibus corporalibus, videtur etiam sine scupulo posse ab hoc quoque abstinere. Ea quo fit, quod etiam iurata diuersitatem completionis, qualiteratem personæ prout videlicet est soliti habere maiorem, vel minorem rationem salutis corporalis, in hoc iudicandum fit. Et ideo in hac materia prædens iudicium plurimum poterit, quod erit sufficiens, vt tuta conscientia possit quis abstinere ab audienda Missa.

Ex quibus inferuntur. Quod in hac materia habenda sit ratio circumstantiarum temporis, & loci, quod eundem est pro audienda Missa. Nam qui alias excusarentur si Ecclesia valde distet, via sit aspera, aut alio modo diuicilis, si tempus pluuosum sit, si sub radijs solis incendendum sit, & alia huiusmodi circumstantiæ considerari debent. Quibus stantibus, etiam si Infirmus non impediretur, quia solitas actiones quas solitus est, domi exerceret, adhuc tamen possit rationabiliter excusari ab audienda Missa, quia rationem dictarum circumstantiarum subire potest aliquod nouum. Et a opposito autem fit, Quod Regulares, & Moniales non tam facile excusentur ab audienda Missa, quia intra Monasterium audire possunt, & proinde habent faciliorem accessum.

Secundò inferuntur cum Præposito 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 218. Calp. 1. tom. 2. Cæf. Theol. tract. 23. disp. 4. sect. 4. num. 31. quod si accessus ad audiendam Missam retardare possit recuperationem sanitatis, erit causa excusans ab audienda Missa, quia tunc consideratur carentia boni, quod affert citior recuperatio, & proinde habetur pro considerabili damno, luctum enim cessans equiparatur damno. Cap. Licet. De ferys.

Tertiò Inferunt. Conualescentes excusari ab audienda Missa præsertim si Ecclesia satis distet, vt notant etiam Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. p. 1. vlt. num. 1. & 2. p. 1. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 218. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 9. num. 4. Faulst. lib. 2. de Eucharist. quæst. 437. vlt. secundum hanc. Dicañil. de sacram. tract. 1. disp. 5. dub. 10. num. 164. Garzia in sum. tract. 4. disp. ult. dub. 3. num. 13. Calp. part. 2. Cæf. Theol. tract. 23. disp. 4. sect. 4. num. 31. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. quæst. 14. Franc. Logo. lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 7. Nam in conualescentibus adhuc durat causa excusans ab audiente Missæ, quamuis enim morbus recessit, durat adhuc eiusdem reliquæ, saltem quoad debilitatem, quæ sicut impediunt, ne reassumantur consueta exercitia, ita etiam ne reassumatur obseruantia huius præcepti. Minus enim requiritur ad continuandum, quam ad inducendum excusationem. Notat autem cit. Doctores, quod id dubio, an conualescens teneatur accedere ad audiendam Missam, standum est iudicio Medici. Addunt Leander, & Garzia quod manente dubio, potest illud prædictum deponere, & non accedere ad audiendam Missam.

Quartò inferunt, vt notat etiam præpositus 3. p. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 218. & alij ex supracit. Doctores. Excusari etiam ab audienda Missa debiles, si sine considerabili incommodo accedere non possunt; præsertim si Ecclesia distet, aut sit plena erit insalubri, & specialiter hyemis tempore; quando aeris intemperies nocere potest capiti. Siquidem non minus in istis, quam in conualescentibus timori potest incommodo quoad salutem. Debiles enim reddidit eos faciles ad recipiendos nouos imprudens, & tunc etiam reduci possunt senes, qui quoad completionem debilibus comparari possunt, multat enim eadem ratio. Imò maior, quia declinatio ætatis reddit faciliores ad noxias impræfessiones recipiendas.

Quintò inferunt. Quid dicendum de laborantibus febris tertiana, aut quartana. Videtur enim certum excusari quoad illos dies quibus febris contripionitur. Quod autem spectat ad alios dies, consideranda est complexio ipsorum, & quomodo remanent affecti ex præcedenti febre; & præcipue quomodo se gerant circa reliqua, id quibus sani occupari solent, quia si ita liberi remanent vt vacare possint consuets operationibus, etiam faciliores, non excusabuntur, si verò remanent præu affecti, & probabiliter timeatur, quod accessus allaturus sit aliquod nouum, tunc excusabuntur.

Sextò inferunt decumbentes in Hospitali, in quo Missa celebratur, vt possit ab Infirmis audiri tunc teneri attendere ad ipsam, quamuis è lecto surgere non possint, vt specialiter notat Llamas. part. 3. Morb. cap. 5. §. 1. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 17. Et proinde teneatur habere aditum audiendi Missam, & adhibere illam attentionem externam quam possunt. Cessat enim in ipso impedimentum, imò non superuenit, quia Infirmus ita tantum est impedimentum, in quantum impedit accessum ad Ecclesiam, & mortalem assensum. In his autem non requiritur talis accessus, & mortali modo assilire possunt ostendendo ceteris aliquam attentionem. Si tamen ita morbo grauentur, vt difficile possint attendere excusabuntur.

Q U Æ S T I O. 1318.

An custodes infirmorum excusentur ab audienda Missa.

S Y M M A.

- 1 Custodes infirmorum quando excusentur ab audienda Missa.
- 2 Assensu Custodum censetur necessaria pro infirmis.
- 3 Quid si assensus non sit necessaria, sed tam velis infirmis.
- 4 Infirmis an preces impediendo ne famuli audiant Missam, si assensus non sit necessaria.

Communiter docent, excusari, quando scilicet, assensus ita est necessaria saltem, ne infirmi notabiliter tristentur, & non habeant, quos substituant, & in hoc sensu loquuntur etiam ij Doctores, qui absolute dicunt, excusari, quos Leander citatus dicit, consule fuisse loquutos, loquutos enim la terminis habilibus. Ita Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. Dio. Antonin. part. 2. tit. 6. cap. 10. §. 2. Tabiena verbo. Missa. num. 47. Angel. verbo. Ferys. num. 41. Syuelet. verbo. Missa §. 1. Nauar. cap. 51. Adanal. num. 3. Henriquez lib. 9. sum. cap. 5. num. 10. Scottia lib. 2. de sacris. miss. cap. 10. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. p. 1. vlt. Azot. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Galpat. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacris. miss. disp. 6. Ledesma part. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 17. p. 1. 16. conclus. vlt. La garras manera Villalob. part. 1. sum. tract. 8. disp. 36. num. 6. Matchin. de sacram. Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 59. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. n. 7. Trullech. lib. 3. in Decal. cap. 5. dub. 9. num. 4. Filluc. tract. 5. cap. 6. num. 217. Bassus in floribus verbo. Missa. 9. num. 1. Dicañil. de sacram. tract. 1. disp. 5. dub. 10. num. 189. Gesuald. de sacram. tract. 17. cap. 5. num. 38. Moltes. part. 2. sum. tract. 3. cap. 17. num. 60. Franc. Logo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 1.

quæst. ult. par. ult. nu. 18. Illiuc. trall. 5. cap. 7. num. 119. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 18. Dicatili. de sacram. trall. 5. disp. 5. dub. 10. num. 117. Lrander. in præcept. Eccles. trall. 1. disp. 1. quæst. 2. Limitant tamen, nisi forte occasione ipsorum superuenient ageritio aliqua, aut debilitas, quia tunc esset eadem ratio, ac de infirmitate. Ratio est quia hæc causa ex nullo capite potest afferre impedimentum, præsertim quia cum non impedit ceteras operationes confectas, nec etiam impedire debet obedientiam huius præcepti.

Difficultas est. An valeat consuetudo, si introducat, quod Mulieres menstrua pauciores non accedant ad audiendam Missam. Partem affirmatiuam ita dunt Llamas par. 1. Meth. cap. 5. §. 11. Lrander in præcept. Eccles. trall. 1. disp. 1. quæst. 63. Quia potest introduci ex honesta causa, nempe Religionis, & Reuerentis erga Ecclesiam. Et Llamas allicit talem consuetudinem exat in Montanis Galicie, & Legionis. Econtra verò negant Suarez disp. 38. de Euch. scil. 6. vel. sextum cap. Dicatili. trall. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 116. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 1. num. 19. Quia esset consuetudo irrationabilis. Hoc videtur certum, vt non possit eorūque hæc consuetudo, vt excludat auditionem Missæ, etiam quando secundum lus naturalem colendas est Deus iacris, quia non valet consuetudo contra lus naturale Cap. fin. De consuet. in 6.

Quatenus verò est contra ius Ecclesiasticum, quatenus possit esse ex motu Religionis, & reuerentis, non videtur tamen hoc iocundum rationabiliter applicari præsentis materis: sed potius superfluo modo. Quatenus enim in lege ceteri habetur in consideratione immunditæ corporalis, in lege tamen noua non habentur, quia cessantur legalia præcepta. Et idè obferuat huiusmodi immunditias ex motu Religionis, & reuerentis, & propter illas abstinere à Cultu Diuino, videtur cultus superfluous, quia est præter Dei, & Ecclesiæ institutionem imò contra Ecclesiæ institutionem, vt docet D. Th. 3. 1. quæst. 93. art. 2. in corpore. Accedit etiam, quod impedit maiorem Dei cultum, qui est desertus assidue Sacris, & proinde est cultus irrationabilis.

QVÆSTIO 1330.

An Mulieres per aliquot dies à partu, etiam si conualuerint, excusentur ab audienda Missa.

SVMMA.

- 1 Mulieres per aliquot dies à partu excusantur ab audienda missa.
- 2 Sentitur in iure.
- 3 Immunditia mulieris parientis significabatur immunditia peccati originalis. Modo consideratur vt effectus peccati originalis.
- 4 Diversa ratio de menstrui, ac de immunditia mulieris parientis.

Communiter respondent excusari, dummodò tamen abstinere etiam ab ingressu Ecclesiæ, & id non faciant ex aliqua superstitione titas Mosyaci. Ita Caietan. in sum. verbo. Festum. D. Anonin. 3. par. tit. 1. cap. 20. Heoriquiez lib. 9. sum. cap. 11. n. 12. Suarez disp. 38. de Euch. scil. 6. vel. sextum ca. Tom. 11.

par. Maiol. de irregular. lib. 3. num. 4. Filiuc. trall. 5. cap. 7. num. 229. Bonae disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. ult. num. 18. Molfes. par. 1. sum. trall. 5. cap. 17. num. 67. Llamas 3. par. verb. cap. 5. §. 11. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 18. Lublin. par. 1. sum. verbo. Festum num. 14. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 29. Fault. lib. 2. de Euch. quæst. 117. vel. Hoc titulo excusantur. Lrander in præcept. Eccles. trall. 1. disp. 1. quæst. 63. Hoc tamen debet seruari, vt adducit etiam Molfes, quod iurim nec exami è Domo ex alia causa.

Hoc autem debet intelligi, vt valeat in iis locis, in quibus erat talis consuetudo, non autem, ubi non est consuetudo, nisi quamdiu debilitas è partu id exigit. Et hoc permittit in iure cap. 1. de Purificat. post par. vbi Innocent. 111. respondit Archiepiscopo Atm. zano, quod non erant accendende Mulieres post partum per aliquot dies ab ingressu Ecclesiæ, quia lex vetus cõsiderat, non tamen erat improbanda eorum deuotio, si aliquandiu ex ueneratione volebant abstinere. Quod iudicat adfuisse talem consuetudinem.

Ratio verò est. Quia per immunditiam Mulieris parientis significabatur in lege veteri immunditia peccati Originalis vt notat D. Thom. 1. 2. quæst. 101. art. 5. ad 4. post mod. Videtur etiam in præsentis immunditia partus coniuncta cum doloribus potest considerari tanquam signum, & effectus peccati Originalis iuxta illud Genesim cap. vel. 16. In dolore paries &c. & proinde potest Mulier ex hoc apprehendere immunditiam & lationem animæ simul, de corporis illarum per idem peccatum, vel tanquam effectum, vel tanquam peccatum, & excedendo humilitatem se reparare indignam ingressu Ecclesiæ, cui modo speciali assistit Deus, & proinde per aliquot dies ab eius ingresso abstinere. Melius tamen esset accedere ad Ecclesiam, & audire Missam, quia exercetetur nobilitas adus virtutis, nempe cultus Dei per sacrificium.

Dices. Ratione menstruum non possunt Mulieres excusari ab audienda Missa. Ergo neque ratione immunditiæ de partu: præsertim cum de illa neque possit introduci consuetudo, vt dictum est. Resp. neg. conseq. Quia ratione menstruum abstinere ab ingressu Ecclesiæ esset cultus superfluous, atque adeò superfluous, quia non esset secundum institutionem Ecclesiæ, vt dictum est quæst. præced. Hoc autem non contingit in parientibus. Quia vt dictum est num. præced. Consuetudo abstinendi ab ingressu Ecclesiæ per aliquot dies permittit in iure, atque Ecclesia admittit Mulieres ad Purificationem etiam nunc, & idè abstinencia ab ingressu Ecclesiæ per aliquot dies, est condecorata institutioni Ecclesiæ.

QVÆSTIO 1331.

An Carcerati, & ceteri qui demi detinentur, excusentur ab audienda Missa.

SVMMA.

- 1 Detenti excusantur ab audienda Missa sine carcerati sunt, sine &c.
- 2 Est ipsi impossibilis obseruancia præcepti.
- 3 Carcerari non excusantur, si possint Missa assistere.
- 4 Si negligant liberationem procurare, non peccant contra præceptum audiendi Missam.
- 5 Custodes carcerum an excusentur ab audienda Missa.

BBBb Degenus

6 *Degentes in navigijs an excusentur ab audienda Missa.*

7 *Existentes in navigijs non tenentur audire Missam siccam.*

1 **C**Etium etiam apud omnes, carceratos, & detentos loco Carceris, excusari ab audienda Missa. Et ita specialiter tradunt Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 7. quest. 1.* Ledesma *part. 1. sum. cap. 27. post. 16. conclus. 11.* Henriquez *lib. 9. cap. 25. num. 11.* Suarez *disp. 88. de Euchar. sess. 6. veti. secundum caput. Tolet. lib. 6. sum. cap. 9. num. 5. veti. ultima causa. Laiman. lib. 4. Theol. tract. 7. cap. 4. num. 3.* Fillius. *tract. 5. cap. 7. num. 214.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quest. 1. veti. pan. veti. num. 13.* Gaspar. Hurtad. *de sacram. disp. 5. de sacrif. Miss. difficul. 6.* Trullench. *lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 12.* Dicañil. *de sacram. tract. 5. disp. 1. dub. 10. num. 164.* Gesuald. *de sacram. tract. 17. cap. 1. num. 3.* Bassius *in floribus verbor. Missa 9. num. 3.* Francisc. Lugo *lib. 5. de sacram. cap. 15. quest. 1. num. 5.* Præposit. *3. part. quest. 83. art. 6. dub. 6. num. 217.* Leand. *in præcept. Ecclesie tract. 2. disp. 2. quest. 16.* Et ad hoc exparte educunt omnes, qui aliqua vi externa, aut impotentia Physica impediuntur, ne possint accedere ad Ecclesiam, ut qui obdormiunt in aliquo loco, qui capivi sunt, qui nauigant in Mari, aut iter habent in locis, ubi non adest commoditas audiendi Missam &c.

2 **E**t ratio est eundem. Quia observatio præcepti, redditur ipsis omnino impossibilis, vel impossibilitate Physica, vel morali absoluta, ut qui domi detinentur ex præcepto superioris, aut etiam sub aliqua poena. Huiusmodi namque præceptum, utpotè impossibile, secundum existentiam publicæ utilitatis, prævalet præcepto audiendi Missam. Et hoc habet locum, etiam si quis factus sit impotens ex propria culpa, & præiudicis, quod ex tali impotentia sequeretur, non posse audire Missam. Nam supposito, quod non voluerit se reddere impotentem in eum finem, ut non audiret Missam, nam tunc peccasset ob intentionem contra præceptum, non peccavit in causa præiudicis omniumque audicionis Missæ. Nam impotentia non est causa violationis præcepti, sed occasio, ratione cuius superveniens præceptum non extendit suam obligationem ad ipsum, quia non habet obligate impotentes. Tunc autem solum peccat in causa, quando fit id, ex quo tanquam causa sequitur violatio præcepti obligantis.

3 **R**ursus etiam conveniunt Doctores, & id specialiter observant Llamas. *3. part. Meth. cap. 5. §. 11.* Leand. *in præcept. Ecclesie tract. 2. disp. 2. quest. 17.* Quod si celebratur Missa pro carceratis, quibus possint assistere, non excusati, si non assistunt quia tunc cessat causa, ob quam aliis excusantur. Tota enim excusatio fundatur in impedimento, quod facit, ut obligatio superveniens præcepti ad eos se extendat. Si ergo ex illi impedimento, cessat etiam excusatio, nec impeditur præcepti obligatio, ne ad eos se extendat.

4 **M**aior difficultas est, an peccent contra præceptum audiendi Missam, si negligant procurare liberationem, præsertim cum possint, ut si quis detineatur in carcere ob debita, & nollit solvere, cum possit. Et negativè insolvunt Sylvest. *verbo. Missa 1. num. 1.* Angel. *num. 7.* Navar. *cap. 21. Manual. num. 3.* Azor. *part. 2. lib. 7. quest. 1.* Suarez *disp. 88. de Euchar. sess. 6. veti. Prima igitur. Laiman. lib. 4. Theol. moral. tract. 5. part. 2. cap. 4. num. 3.* Præposit. *3. part. quest. 83. art. 6. dub. 6. num. 217.* Leand. *in præcept. Ecclesie tract. 2. disp. 2. quest. 20.* Et rectè quia præceptum audiendæ Missæ, non extenditur ad aliud, quàm ad audicionem & proinde non obligat impotentes ad se reddendos potentes, ut possint adimple-

re. Ergo cum præceptum, quando supervenit simul cum die non reperit aliquem potentem, non extendit ad ipsum suam obligationem.

Ex dictis infertur. Custodes carcerum excusati ab audienda Missa, quando non possunt relinquere custodiam, nec subsistere, ut notant etiam Molfes. *part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 63.* Ledesma *part. 1. sum. tract. de Euchar. cap. 2. post. 16. conclus. veti. La Quinta manera. Secundæ præcepti. 1. Ecclesie lib. 2. cap. 9. num. 2.* Dicañil. *De sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 166.* Leand. *in præcept. Ecclesie tract. 2. disp. 2. quest. 52.* Nam tanquam impediti officio proprio, & peninæ impotentes non assensunt obligatione præcepti. Et idem dicendum est de ceteris huiusmodi custodibus, quorum distantia continua est nec cessat.

Secundò infertur. Degentes quoque in Navigijs, quamvis non nauigent, se i valde temoti sint à Terra, aut loco ubi celebratur Missa, excusari vel docent Henriquez *lib. 9. sum. cap. 25. num. 10.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quest. 1. veti. pan. veti. num. 6.* Suarez *disp. 88. de Euchar. sess. 6. veti. secundum Caput. Trullench. lib. 3. in Decalog. cap. 3. dub. 7. num. 6.* Bassius *in florib. verbor. Missa 9. num. 3.* Dicañil. *tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 169.* Gesuald. *de sacram. tract. 17. cap. 1. num. 44.* Lenader *in præcept. Ecclesie tract. 2. disp. 2. g. 4. Tales enim habentur pto impotentibus, quia sunt impediti saltem moraliter, cum non possint, nisi cum gravi incommodo ad terram accedere. Imò si actu nauigent, etiam si possint sine notabili incommodo accedere ad terram, adhuc excusantur, ne amittant opportunitatem navigationis præsertim ijs temporibus, in quibus mare solito solet esse procellosius. Si tamen in cimbis parvis nauigarent, & commodè possint accedere ad locum aliquem, in quo Missa celebraretur, non credo excusari.*

Tertiò infertur. Cum Azorio *tom. 2. lib. 7. cap. 7. g. 6.* Fillius *tract. 5. cap. 7. num. 214.* Suarez *disp. 88. de Euchar. sess. 6. veti. Secundum caput. Bonac. disp. 4. de sacram. g. 4. veti. pan. veti. num. 6.* *Ex quo Cand. do. dissimile. 25. art. 29. dub. 11.* Dicañil. *tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 169.* Gesuald. *de sacram. tract. 17. cap. 1. num. 44.* Leand. *in præcept. Ecclesie tract. 2. disp. 2. quest. 47.* Non teneri existens in navigijs audire Missam siccam, si fortè ibi celebraret: quia non est vota Missa, cum in ea non offeratur Deo sacrificium. Quid autem dicendum sit de ipsius celebratione constat ex dictis suo loco.

QVÆSTIO 1332.

An, & quanta distantia excuset ab audienda Missa.

S Y M M A.

- 1 *Distantia excusat ab audienda Missa.*
- 2 *Consideranda est cum suis circumstantijs.*
- 3 *Quanta debeat esse ut excuset, & nom. seq.*
- 4 *Non potest curare regula definiti.*
- 5 *Præiudicando à circumstantijs excusati, si excedat duo miliaria.*
- 6 *Dicimus non posse, quando commode non possunt.*
- 7 *Eodem distantia an excuset siante commode cursu sui equi.*

Conveniunt conveniunt, quod distantia sit causa sufficiens ad excusandum ab audienda Missa: quia

quia cum hoc præceptum non obliget ad id strictè sed facile admittat causas excusantes. hanc quoque admittere debet tanquam eam, quæ est notabilis incommodum, cum quo non obligat præceptum, & quamvis Iodocus in *Thesoro. verbo. Longinquitas itineris* num. 50. vel. *Quinto excusatur* i habeat, quod longinquitas itineris non excusat robustos in maioribus festiuitatibus; aut teijci debet, aut intelligi de illa longinquitate, quæ alias excusaret, quia videtur, quod in festis solemnibus congruum sit, quod cum maiori incommodo adimpleant præceptum.

Secundò etiam conueniant Doctores, quod in ferendo iudicio an distantia sufficiat ad excusandum ab audienda Missa, habenda est ratio circumstantiarum omnium; nam distantia, quæ excusat in aliquibus circumstantiis, non excusabit in alijs, & quæ excusat vno tempore, non excusabit alio, & quæ excusat aliquas personas, non excusabit alias Senes enim & debiles; Imò & mulieres excusari possunt ratione illius distantie, ratione cuius ceteræ personæ non excusabuntur. Rursus tempore nius, aut pluius aut quando iter valde difficile est ratione luti, æquarum, etiam minus distantia excusabit, quæ alia non excusaret. Similiter etiam maior distantia requireretur quoad eos, qui curru accedere possent, aut æquitando, quam quoad eos, qui non possunt nisi pedestres accedere. Ita specialiter Nauas *conf. 3. de fer. lib. 1. in 1. edit. Auz part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 5. Suarez disp. 88. de Eucharist. festi. 6. ver. Tertium caput. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 10. Bonac disp. 4. de sacram. quæst. vit. pun. vit. num. 12. Henriquez lib. 9. sum. cap. 15. num. 10. Filiuc. tract. 5. cap. 7. num. 116. in fine Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 10. Dicastil. tract. 5. de sacram. disp. 1. dub. 10. num. 185. Reginal. lib. 19. Praxis fori panis. num. 16. Faustus lib. 2. de Eucharist. quæst. 417. vel. Rursus ex hoc capite Baanius part. 1. Theol. mor. tract. 6. quæst. 7. de præcept. audien. miss. Garza in sum. tract. 4. diffini. vit. dub. 3. numero 10. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 15. Francis. Lugob. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 9. Calpeni tom. 3. Conf. Theol. tract. 25. diffini. 4. festi. 4. num. 32. Gabriel à S. Vincent. de sacram. disp. 3. de Sacrif. Miss. quæst. 8. vel. diffinitus est. Ratio clara est. Quia distantia, quæ respectu vnus affert notabile incommodum, non affert respectu alterius; & quæ affert in his circumstantiis, non affert in alijs. Difficultas autem est, quanta distantia secundum se considerata & independentè à quibuscumque circumstantiis sufficiat ad excusandum.*

Quod autem ad excusandum requiratur maior distantia tribus milliaribus teneat Ledes. part. 1. sum. tract. de Euchar. cap. 27. post. 16. cunctas. ver. A esse maniera. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vit. pun. vit. num. 12. Et quoad robustos Nauas *conf. 3. de fer. lib. 2. in 1. edit. Vega part. 1. sum. cap. 114. casu 4. Rodriguez part. 1. sum. cap. 113. num. 8. & poindè talis distantia secundum ipsos non sufficere independentè à quacumque circumstantia.*

At quod absolute sufficiat distantia trium milliarum tradunt Suarez disp. 88. de Euchar. tract. 6. ver. Tertium. caput. Filiuc. tract. 5. cap. 7. n. 116. in fin. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. diffini. 36. num. 5. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 10. Palas part. 4. oper. moral. tract. 22. disp. in pen. vit. num. 4. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 8. Dicastil. tract. 5. de sacram. disp. 1. dub. 10. num. 184. Gesuald. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 62. Leander, in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 22. ver. sed. probabilius. Qui quæst. 15. seq. tenet cum Dicastill. citato, quod non sufficiat respectu cuiuscunque per-

Tem. 11.

sonæ distantia vnus milliarij cum dimidio, vt sunt operas; alique personæ robustæ; Imò quod sufficiat distantia vnus milliarij cum dimidio lenit Oetia in sum. præcept. 3. 9. 7. Quin sufficere etiam distantiam vnus tantum milliarij, tradit Machinus de sacram. Ordin. duob. lib. 3. part. 3. tract. 17. numero 19.

In hac difficultate non videtur aliquid firmæ ratione conuincere posse, sed totum pendere ex prudenti estimatione incommodi prouenientis ex itinere, & ex prudenti iudicio circa intentionem Ecclesiæ, an voluerint obligare ad querendam commoditatem audiendi Missam ultra certam aliquam distantiam; & quia ad hæc prudentem estimationem, & iudicium formandum, non adfunt mortuæ eflicacia, idè valde incertum est, & melius formati potest attendendo ad circumstantias de quibus dictum est num. 1. cum, his seculis, valde incertum sit futurum.

Siramen præcindatur ab omnibus circumstantiis si distantia sit maior duobus milliariis, non videtur præceptum obligare ad audiendam Missam Ratio est. Quia hoc præceptum non est strictæ obligationis, sed admittit causas rationabiles excusantes; & idè non obligat eos, qui quocumque modo illud implete non possunt: quia autem dicimus non posse, quando commodè non possumus. *L. N. per Pro. calo. 125. ff. de verbor. significat. & intant Cognel. in l. culpa. et. num. 20. ff. de reg. iur. Seta. de priuileg. iuram. priuileg. 144. num. 1. Bernos. obser. 7. num. 12. idè cum non sit incommodum ultra duo milliaria querere commoditatem audiendi Missam, tanquam non potentes, & carentes commoditate excusabuntur.*

An autem eadem distantia sufficiat quoad eos, qui equites, aut in curru accedere possunt ad audiendam Missam, qui tenent, quod distantia vnus lenæ, sed etiam milliarij sit independentè à circumstantiis sufficiens ad excusandum; debent etiam tenere, quod sufficiat etiam si adit commoditates æquitando, aut curtus, & ita in specie tenet Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 24. vel. sed. probabilius, & ita tenendum videtur; quia si distantia de se excusat eo, quod faciat, quod moraliter non adit commoditates, excusabit etiam quascumque personas, licet cum aliqua commoditate accedere possint, quia excusatio petitur ex quantitate distantie, quæ est eadem respectu omnium.

Q V Æ S T I O 1333.

An pro excusatione sufficit, quod non celebratur Missa in loco, ubi quis deget.

S V M M A.

1. Non celebrari Missam in Parochia non excusat.
2. Quid si non celebratur in tota loco ubi quis deget.
3. Obligatio non est extendenda.
4. Difficultas aquiratur impossibilitati.
5. Obligatio cessat cessante presupposito in quo fundatur.
6. Anachorita quomodo poterint excusari ab audienda Missa.

Si contingat Missam non celebrari in aliqua Parochia, vel quia deficiat Parochus, nec adit, qui suppleat, vel quia Ecclesia sit polluta, aut interdicta, aut ex aliqua alia causa, non excusari Parochianos ab audienda Missa, æterum omnino est; tum quia,

B B b a possent

posseot commodè accedere ad alias parochias , aut ad Ecclesias Regularium; tum quia teneatur tantum audire Missam, non autem audire in Parochia, ita ut soluantur obligationes, si non possint audire in Parochia. Tum quis observantia litæ habet, quod hoc præceptum adimpleatur modò in voa, & modò in alia Ecclesia, & idèd quomodò modo confucto adimpleri possit, viget eius obligatio. Difficultas ergo est, quando in aliqua villa, aut oppido non celebratur. & illi illa teneantur ibi habitantes accedere ad aliud oppidum, seu villam pro audienda Missa.

6 Hanc difficultatem non reperi tractatam apud aliquem, solum Llamas. 1. part. meth. cap. 5. §. 11. assumit aliud probandum, quod quis non teneatur audire Missam, quando non celebratur in loco, ubi degit. Videtur tamen resoluendum. Quod non tenetur adire ad aliud oppidum, seu villam pro audienda Missa, sed quod excusentur tanquam carentes commoditate audiendi Missam, & quidem si distantia aliterius oppidi, aut villæ sit tantum, quantum sufficit pro excusatione ex hoc capite excusabuntur iuxta communem opinionem, de qua præced. quæst. si verò sit minor adhuc dist. Quo commoditatis poterunt excusari, nisi distantia sit adeo parva, ut censetur, quantum est ex parte loci, quod mortaliter sit quasi idem locus.

7 Ratio est. Quia accedere ad aliud oppidum, aut villam satis distantem, addit specialem difficultatem supra confuctum modum adimplendi præceptum, & proinde exigit extraordinarius modus pro adimplendo. Cum ergo hoc præceptum obliget per ordinem modo, non videtur esse de intentione Ecclesie obligare ad extraordinarium modum, & quando superadditur extraordinaria difficultas, præsertim quia obligatio strictè accipienda est, & non extendi debet. Obligationem substantia & l. Arrianoz de alt. etiam obliget, & notant Bald. conf. 55. num. 2. veli. sed ponuntur Fulgof. conf. 80. in fin. veli. Et si quid. Calderin. conf. 20. de iudic. Rota decif. 436. n. 3. part. 3. Recens.

8 Accedit etiam quod cum difficultas æquiparetur impossibilitati l. 1. §. 1. veli. Ex quo & l. 137. §. Cum qui ff. de verbor. obligat. & notant Felin. in cap. Ecclesia num. 81. de cons. Medicei. de casib. fortuit. part. 1. quæst. 4. num. 19. quilibet difficultas, licet non magna æquiparetur alicui impossibilitati. Quæcumque autem impossibilitas in præfenti casu est sufficiens, ut dicatur non posse impleri præceptum.

9 Rursus Præceptum audire Missam non obligat, nisi ex suppositione celebrationis, & idèd cessante præsupposito celebrationis, cessat etiam obligatio præcepti. Ergo Ecclesia non intendit obligare, nisi iuxta modum & mensuram institutionis celebrationis Missæ in ordine ad exequendum præceptum. Ergo cum institueret celebrationem Missæ in quocumque oppido, aut villa, ut de faciliorem populo adimplendi præceptum, cessante hac promissione, censetur etiam cessare obligatio audiendi Missam, quia cessat præsuppositum, in quo sunt latius imperio obligationis iuxta ea, quæ tradunt communiter cum Gloss. in l. Mancipia C. de serv. sup. Decian. conf. 162. num. 5. Menoch. de recuper. possif. remed. 9. num. 161. Alex. conf. 145. lib. 3. & iuxta Cap. si Papa de privi. in 6. & Clem. Si summ. de sententia excommunicationis.

10 Ex his inferatur, quod quomòis Anachorita, seu Eremitæ antiqui valde adeo distarent à locis, ubi celebrabantur Missæ, non poterant tamen ex usata ratione distantie ab ea audienda. Quia erat voluntaria distantia, quam eligendo se subiehebant, à cultu Deo deferendo per sacrificium: sed idèd excusabantur, quia ex ducta Spiritus Sancti eligebant illud

genus vite, & proinde electio rectè erat accedente præferta approbatione Ecclesie, quæ admittit tunc illud genus vite; vnde superueniens obligatio præcepti eos non afflicbat tanquam impotentes: & idèd proportionaliter dicendum est etiam quoad monachos, qui segregati ab hominum consuetudine debebant.

QVÆSTIO 1334

Antimer probabilis damni corporalis excuset ab audienda Missa.

S V M M A.

- 1 Imminet periculum excuset ab audienda Missa.
- 2 Præceptum audiendi Missam suavitè obligat, & cur.
- 3 Tempore pestilentia cessat obligatio audiendi Missam.
- 4 Quinam excusentur, si sint sic valde rigides &c.
- 5 Quare non potest ingredi Ecclesiam excusant ab audienda Missa.

Concordant Doctores, quod si ex accessu ad Ecclesiam pro audienda Missa imminet aliquod periculum, adeit sufficiens causa excusans, & exemplificant in varijs casibus, ut si imminet periculum ab inimicis, aut exactionibus, vel ob debita, vel ob aliquod delictum commissum, vel aliquod aliud simile, ita specialiter 5 mos in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 1. in fine Ledesin. part. 1. sum. tract. de Euchar. cap. 27. post. 16. reuelat. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 19. Suarez disp. 28. de Euchar. sect. 6. veti. Tertium caput Buncæ. disp. 4. de sacram. quæst. 6. pun. 6. num. 3. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 3. Scortia lib. 2. de sacrifi. miss. cap. 10. Marchin. de sac. Ordin. tract. 5. part. 3. cap. 17. num. 19. Galp. Huttad. de sacram. disp. 5. de sacrifi. miss. diff. 6. Bassus in Fiorib. verbo. Missa 9. num. 1. Præposit. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 218. Faust. lib. 2. de Euchar. quæst. 227. veti. Et eadem modo. Dicañ. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 18. Fyrenf. Long. lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 9. Lenz. de præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 42. Calp. in 1. Curfus Theol. tract. 23. disp. 4. sect. 4. num. 37. Metcet. de sacram. quæst. 83. art. 6. dub. 4. not. 3. respen. veti. Tertia causa.

Ratio communis est cum alijs causis quia hoc præceptum obligat suavi modo, & de facili admittit causas excusantes. Periculum autem damni corporalis est causa valde rationabilis, etiam si non sit valde notabile. Quod autem ita suavitè obliget hoc præceptum, inde proreor, quia est de colendo Deo per sacrificium, ad quod de iure naturæ non tenemur, nisi civis vicibus; vnde cum Ecclesia valde frequenter ad hoc obliget ex eius intentione admittit facili præceptum causas excusantes.

Hinc sequitur, quod tempore pestilentie, cessat obligatio audiendi Missam, etiam si aer non sit infectus ob periculum contrahendi contagioem missendo se cum alijs, quod sanè periculum est valde grave non solum quando peste tacti aut suspecti libere conuersantur, sed etiam quando ex diligentia magistratus, aut danti, aut alij in locis clauduntur, sicuti factum est hoc R. iuxta quando anno 1656, & 1657. grassabatur pestis adhuc eum minime periculum ab iij. q. ii. infectis fuit, & nondum se tales agnoscunt, aut se agnoscunt, non se produunt.

4 Secundò sequitur excusati eos, quoadò huius tempore aet valde rigidum est, aut cum ois, seu plura reddidit intemperatum, qui de facili contrahantur, aut, aut alias prauis fluxiones, nam se exponit periculo cootahantur, & incommodum tollis & huiusmodi fluxionem est notabile, quia valde vexat, & nocte præstetum impediens somnum, vnde totum corpus concutitur, & paritur & de facili etiam solet superueniri febris, vnde hac incommoda oon sunt de minoribus, quæ affertur causam, quæ sufficit pro excusando ab auditione Missæ.

5 Tertio sequitur, quod excusatur ab audienda missa is, qui præ multitudinem populi non possit ingredi Ecclesiam, sed cogetur assistere sub die, nec habet commoditatem audiendi aliam Missam, si vel si sole notabiliter lederetur, vel ab acris tignore, seu in temperie, hoc enim causam potest intemperie capitis & consequenter notabile nocumtum & alij huiusmodi casus iuxta supradictam regulam, excusari possunt.

infractandi pro casibus particularibus.

Ratio est. Quia ioter bona huius vite honor habetur pro pretiosissimo l. *fin. duobus. co. 4. ff. de reg. iur.* ita vt honor, & vita ipsa æquiparentur l. *saluam. ff. si quis emissit. eam. test. & nota. 1. Doctores Glo. in 5. *supplicibus. autem. verbo. ab. culpam. inquit. de. supple. in. Bar. in l. Et. cum. num. 10. ff. de. iust. & iur. l. 1. m. 36. Dec. conf. 686. num. 8. Mantas. singul. 383. Casten. in. *Carbal. glo. num. p. 1. & infiderat. 1. Menoch. de. 5. 8. num. 2. Menchaca. quæst. illig. cap. 18. num. 13. quicumque ergo incerta illius præbet iustam causam non audiendi missam, cum pro excusando ab obseruantia huius præcepti non tequirantur cause admodum graues.***

Ex hac autem regula deducitur, quod si quis probabiliter timeat, quod oritur ex causa vel ex causa præcedente, vel ex causa alia, aut quod subitarius sit aliquam iniuriam, aut contumeliam, aut quid simile, quod ledat estimationem excusabitur si non accedat ad audiendum missam, vt notant Suarez. *disp. 88. de. Eucharist. sibi. 6. vers. Tertium caput. Azot. p. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 4. Filluc. *tratt. 5. num. 118. Henric. ex. lib. 3. *san. cap. 25. num. 10. Coninch. de. sacram. quæst. 63. art. 6. num. 314. Laiman. lib. 4. theol. moral. *tratt. 7. cap. 4. num. 3. Bonac. *disp. 4. de. sacram. quæst. ult. pun. ult. num. 4. Faustus lib. 2. de. Eucharist. q. 427. vers. Et. eodem modo. P. xposit. 1. part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. numero. 218. vers. Et. eodem capite. Facundez. *præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. Francis. Lugo lib. 5. de. sacram. cap. 5. q. 1. num. 11. quæ causa non solum ex seipsa sufficiens est, sed etiam quia trahere potest occasionem maioris mali.******

Secundò deducitur, excusari mulierem, quæ ex occulta fornicatione est grauida, vt notant Ledefina *part. 1. *san. *tratt. de. Eucharist. cap. 27. *pest. 16. conclus. vers. la. tertia. manera. Laiman lib. 4. *Theol. moral. *tratt. 7. cap. 4. num. 16. Villalob. *part. 1. *san. *tratt. 8. *difficul. 36. num. 6. Reginald. lib. 19. num. 16. Gaspar Hurtad. de. sacram. *disp. 5. de. sacrific. missæ *difficul. 6. *num. 11. de. sacram. *ordin. *tratt. 3. *part. 3. cap. 17. num. 19. Faustus lib. 2. de. Eucharist. q. 427. vers. Hinc si puella. Garcia in. *san. *tratt. 4. *difficul. *solus. dub. 3. num. 16. Castil. *tratt. 5. de. sacram. *disp. 5. dub. 10. numero. 178. Gelsuald. de. sacram. *tratt. decimo *septimo. cap. 1. num. 36. Leonardet in. *præcept. Eccles. *tratt. 2. *dis. 2. q. 40. & alij. Est enim grauis infamia respectu mulieris, quæ pro honestate habetur, manifestare tale crimine se ipsam in prodendo; & idè quauis in culpa fuerit, habet tamen adhuc ius conferuandi propriam famam, est tamen aduertendum, quod si possit accedere ad Ecclesiam occultando, se esse grauidam, vt modò facillè contingere potest ob vestes iniectas, vulgo *Guardinofaut*, quibus mulieres modò vtoutur, non excusatur ab audienda missa.***************************

Tertio deducitur excusari ab audienda missa mulieres honestas, quæ respectu sui status contentent decetissime vestire, quando non possunt audire missam absque eo, quod coram multis compareant. Ita Tabiena *verbo. ouilla. num. 47. Syluester *verbo. Missa 2. num. 2. Henricus lib. 9. *san. *cap. 25. num. 10. Suarez *disp. 88. de. Eucharist. sibi. 6. vers. Tertium caput. Azot. *part. 1. lib. 7. cap. 7. q. 1. Nauaz. *cap. 21. *manu. num. 3. Laiman. lib. 4. *theol. moral. *tratt. 7. cap. 4. num. 3. Scottia lib. 2. de. sacrific. *missæ. cap. 10. Fernandez. *præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 5. Tolet. lib. 6. cap. 9. num. 3. Graf. *part. 1. *decis. lib. 4. cap. 46. num. 5. Nugn. 1. *part. qn. 83. art. 6. dub. 3. de. *præcept. audien. *missæ. circa. *fin. vers. Quoties impedimentum Sâ. *verbo. Missæ *audition. num. 3. Barthol. ab. Angel. *tratt. de. *missæ. q. 810. Bonac. *disp. 4. de. sacram. q. ult. dub. *pun. ult. num. 8. Garcia in. *san. *tratt. 4. *difficul. ult. dub. 3. num. 16. P. xposit. 1. *part. qn. 83. art. 6. dub. 6. num. 218. vers. Et. eodem****************************

Q V A E S T I O 1335.

An incitura honoris excuset ab audienda Missa.

S V M M A.

- 1 Incitura honoris excuset ab audienda Missa.
- 2 Honor habetur pro pretiosissimo & æquiparatur vite.
- 3 Timor rixæ, iniuriæ, contumelias, &c. excusatur ab audienda Missa.
- 4 Granda ex vicula fornicationis excusatur ab audienda Missa.
- 5 Cœtus decem vestigia.
- 6 Debet tamen eligi demissus si cœntia sit diu duratura.
- 7 Pauperes non habentes vestes temperantes an excusentur.
- 8 Quidsi deficiat decem comutatur.
- 9 Accidenda in hoc circ. vñsionia.
- 10 Non habens decem vestium an teneatur procurare minimas, vt audiat Missam.
- 11 Non facile aduertenda excusatio ob defectum vestitum, aut commutatur.

1 Adhuc honoris potest pluribus modis contingere, quocumque tamen modo contingat, conueniunt Doctores quod si considerabilis sit, excusatur ab audiendo Missa. Ita Nauaz. *cap. 21. *manu. num. 3. Azot. *part. 1. lib. 2. cap. 7. num. 2. Suarez *disp. 88. de. Eucharist. sibi. 6. vers. Tertium genus. Villuc. *tratt. 5. cap. 7. num. 126. Scottia lib. 2. de. sacrific. *missæ. cap. 10. Bonac. *disp. 4. de. Eucharist. quæst. ult. *pun. ult. num. 4. Marchin. de. sacram. *ordin. *tratt. 3. *part. 3. cap. 17. num. 19. Palaus *part. 4. *oper. moral. *tratt. 22. *diff. *vn. *pun. ult. num. 3. Trullench lib. 3. in. *Decret. cap. 1. dub. 7. *aem. 2. Basilic. in. *Florib. *verbo. Missa. 9. num. 3. Faustus lib. 2. de. Eucharist. quæst. 427. vers. Tertium genus. Dicalil. de. sacram. *tratt. 5. *disp. 3. *part. 3. cap. 17. num. 175. Præposit. 3. *part. quæst. 81. art. 6. dub. 6. num. 218. vers. Et. eodem Capite Francis. Lugo lib. 5. de. sacram. *cap. 5. quæst. 1. num. 8. Calpeni. *rom. 2. *Curs. *theol. *tratt. 23. *disp. 4. *sibi. 4. num. 31. Mercet. de. sacram. quæst. 81. art. 6. dub. 4. *pest. 5. *respous. vers. Tertium genus. Nugn. 1. *part. quæst. 83. art. 6. dub. 3. de. *præcept. audien. *missæ. vers. quæritur impedimentum Garcia in. *san. *tratt. 4. *difficul. ult. dub. 3. num. 11. Leonardet in. *præcept. Eccles. *tratt. 2. *disp. 2. quæst. 41. & alij***

Tom. II.

BBBb 3

eodem capite. Fruits lib. 2. de Euchar. q. 417. vers. Hoc ritum. Mercet. de sacram. q. 83. art. 6. dub. 4. post. 5. respons. vers. Tertius casus. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 7. Bullerus in Florib. verbo Missa 9. num. 1. Villalob. part. 1. tract. 8. diffcult. 36. num. 1. Mollet. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 56. Dica- stili. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 176. Ve- ga part. 1. sum. cap. 14. casu 4. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. q. 1. num. 8. Leander in præcept. Eccles. tract. 1. disp. 1. q. 36. Vt tamen hæc doctrina habeat locum, oportet, quod in vestitu sit talis deformitas respectu personæ, vt sit valde notabilis, & sufficiens ad cauendum dedecus, aliquoquin si non adesset dam- num honoris transgredibile, non esset causa sufficiens ad excusandum.

6. Est tamen aduertendum circa hanc causam, quod si defectus vestitus conueniens est longo tempore duraturus, adest obligatio eligendi demissum, & vul- garem vestitum, cum quo poterit accedere ad audi- dam Missam. Constat enim experientia quod per- sonæ nobiles vilo detrimeto honoris vtuntur vesti- tu vulgari, & valde demisso, imò etiam cum laude; & ideo quando eligi potest, hæc causa non excusabit ab audienda missa, cum sine amissione honoris audi- ri possit eligendo prædictum modum vestiti; præ- fertim quia deficiente facultate vtendi vestitu nobi- liori, adest obligatio secundum regulas rectæ ratio- nis reducendi se ad modestum, & vulgarem, sed de- centem vestitum; aliquoquin excessus suprà vires esset vitiosus.

7. Quartò deducitur, vt notant etiam Gaf. part. 1. de off. lib. 1. cap. 35. num. 5. Llamas. 4. part. meth. cap. 5. §. 11. Facundia præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 3. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 38. Pauperes quoque excusati ab audienda Missa, quando non habent vestes competentes proprio statui, ita vt non possint audire sine rubore, & absque eo, quod notetur cum irrisione. Vnde enim graue est perso- nis tantibus proprium honorem exponere se ali- rum irrisioni, locis, & discretis. Vnde in hoc neces- sarium est prudens iudicium, quia si non sequebatur aliqua nota circa honorem, non esset causa sufficiens ad excusandum.

8. Quintò deducitur. Quid dicendum, si deficiat de- cent comitatus siue quo absque pudore nequeant do- mo exire. Quod enim sit causa excusans, quando il- lum non possint habere, aut, nequeunt primo ma- ne audire Missam tradunt Henriquez lib. 9. sum. cap. 35. num. 10. Ledesma part. 1. in sum. tract. de Euchar. cap. 17. post. 16. conclus. Sotarez. disp. 88. de Euchar. sect. 6. vers. Tertium casus. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vlt. par. vlt. num. 8. Mollet. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 56. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. diffcult. 36. num. 5. Scottia lib. 2. de sacrific. miss. cap. 10. Dica- stili. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 175. Palau. part. 4. tract. 21. disp. vii. par. vlt. num. 4. Caspenti. part. 2. Corf. ibid. tract. 13. disp. 4. sect. 4. num. 13. Garzia in sum. tract. 4. diffcult. vlt. dub. 3. num. 16. Faustus lib. 2. de Eucharist. quæst. 417. vers. Hoc ritum excusantur. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 37. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 8.

9. Verum circa hanc causam attendendæ sunt præ- ceptæ circumstantiæ; fieri enim potest, quod siue vilo dedecore accedere possit ad audiendam Missam non solum summo mane, sed etiam hora competen- ti. Prefertim si se gerat in illorum, qui negligunt comitatum; constat enim, quod plures accedunt ad audiendam Missam, aut cum minori comitatu, quam decet illorum statum, aut etiam sine vilo, cum ta- men sint personæ nobiles, & hoc non solum contin- git quoad viros, sed etiam quoad mulieres, quæ re-

linquunt domi famulos, seu famulas ex vna conten- ta, seu sola, & veluti incognita, si sint in matu- ra ætate, accedunt ad aliquam vicinam Ecclesiam ad Missam audiendam. Vnde, quando hoc locum habe- re potest nequaquam excusarentur ab audienda Missa.

An autem non habentes decentem vestitum, vt excusentur ab audienda Missa, aut comitatum, re- neantur adhibere diligentiam, vt mutus detur, affir- mant. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vlt. par. vlt. num. 8. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. diffcult. 36. num. 5. Mol- let. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 56. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 7. Sed dicendum est. Non reneti adhibere diligentiam, vt sibi mutus detur ves- titus, aut comitatus. Ita etiam Leander in præcept. Ec- cles. tract. 2. disp. 1. quæst. 39. vers. Sed probabiliter. Ra- tio generalis est. Quia quando quis est mortaliter im- potens ad præceptum implendum, non tenetur se reddere potenter medio aliquo extraordinario, quia non adest de hoc speciale præceptum, nec præ- ceptum, de quo agitur, affert talem obligationem, quia eius obligatio est tantum coarctata ad rem præ- ceptam, & eo ipso, quod dum sapienter, tepere impotentiam, non extendit propriam obligationem. Nec obstat, quod teneatur quætere mutuum breuiat- tum, vt possit recitare horas canonicas, id quæ quia renerur. Nam est diuersa ratio, siquidem breuiatium est medium necessarium, quod includitur in recita- tione horarum canonicarum, & ideo cum actus re- citandi cadat sub præcepto, cadit etiam prouiso breuiarii tanquam partis rei præceptæ, & per se ne- cessarius, pro executione recitationis.

Denique in hac materia aduertendum est, quod cum magna cautela procedendum est, nec facile exi- stimandum, quod defectus congruentis vestitus, & multò magis comitatus excuset ab audiendo Missa. Nam fieri potest, vt plerumque etiam sit, quod inopi- a sit nota, & quod se retrahens ab egressu domus, id faciat defectu vestitus decentis suo statui; & proinde nullam sit causaturus adimationem, aut si ei futurum erubescencia, si eo meliori modo, quo po- test indutus, accedat ad Missam audiendam; & ideo quando esset ad illum statum deductus, vt non esset spes brevis resurgendi ad meliorem, teoretur cum vestitu vulgari, & infirmæ materiæ accedere ad au- diendam; nam potius moueret ad commissitan- dum, quam ad decidendum.

QVÆSTIO. 1336

An ratione officij adfit causa sufficiens excusans ab audienda Missa.

SVMMA.

1. Officium quando excusans ab audienda Missa. Præceptum debet impleri eo modo, quo potest.
2. Custodes gregum excusantur.
3. Et numero, quo sunt necessarii.
4. Milites excubiteres excusantur ab audienda Missa.
5. Quid de Prædicarijs.
6. Agones, priores excusantur.
7. Meliores an excusentur ab audienda Missa.
8. Custodes an excusentur ab audienda Missa.
9. Quid ex mora non imminuitur damnum Consilij an, & quando excusentur ab audienda Missa.

Statuitur quoque hæc regula communiter à Do- ctoribus, quod potest quos excusari ab audienda Missa.

ratione officij Missæ, quod exerceat. Et ita notant præsertim Doctores infractandi pro variis casibus. Fundamentum huius regulæ est. Quia officium factum quod sit rationabiliter impeditur, & cum præceptum spectat impeditur, non obligat, cum reperit moraliter impotentes; neque enim tenentur reliquere consuetum officium, ut siot habiles ad implendum præceptum, quando superuenit obligatio. Est tamen aduertendum, quod continuatio eactictij officij debet esse aliquo modo necessaria, itavt non possit intermitteri tempore audiendæ Missæ, aut quod non possit præueniri ad implendum præcepti. Quia si aliquo modo impleti potest, præceptum est implendum, ut desumitur ex Cap. *Lices de ferys*, ubi Pontifex indulgens pfectionem pro certo anni tempore in diebus festis vult tenere, quod audiant Missam, antequam piscatores itent ad piscandum.

Ex hac regula sequitur primò contra Iodocum in *thesaur.* verbo, Missa num. 10. ver. *Excusantur & excusantur*. Pastores autem, cauides gregum, armentorum &c. excusantur ab audienda Missa, quando non possunt altum ad piscandum subistitute, ut notant communiter Doctores Nauar. *consil.* 5. tit. 9. de *ferys* Azor. *part.* 1. lib. 7. cap. 7. *quest.* 7. Henriquez lib. 9. *sum. cap.* 25. num. 10. Suarez *disp.* 88. de *Eucharist.* *sect.* 6. ver. Quarto numerantur. Rodriguez tom. 1. *sum. cap.* 12. n. 6. Vega *part.* 1. *sum. cap.* 114. *sect.* 4. Laiman. lib. 4. *theol. moral. tract.* 7. cap. 4. num. 3. Coninch. de *sacram.* *quest.* 83. *art.* 6. num. 314. Mptchin. de *sacram. ordin. tract.* 3. *part.* 3. cap. 17. num. 19. Bontic. *disp.* 4. de *sacram.* *quest.* *ult. pun. ult. num.* 6. Facundæ *præcept.* 1. *Eccles.* lib. 2. cap. 9. num. 2. Bassius in *florib.* verbo. Missa 9. num. 3. Scottia lib. 2. de *sacris.* *miss.* *cap.* 20. Villalob. *part.* 1. *sum. tract.* 8. *difficil.* 36. num. 7. Hurtad. de *sacram.* *disp.* 5. de *sacris.* *miss.* *difficil.* 6. Tullench. lib. 3. in *Decal.* *cap.* 1. *duh.* 7. num. 6. Dicañil. *tract.* 5. de *sacram.* *disp.* 5. *duh.* 10. num. 179. Gesuald. de *sacram.* *tract.* 17. *cap.* 2. num. 6. Paulus lib. 2. de *Eucharist.* *quest.* 427. *verf.* *Eodem etiam titulo.* Palauus *part.* 4. *epit. moral. tract.* 21. *disp.* *vn. pun. ult. num.* 6. Calpens. tom. 2. *Curs.* *theol. tract.* 23. *disp.* 4. *sect.* 4. num. 32. Garzia in *sum. tract.* 4. *difficil.* *ult. duh.* 3. num. 16. Francif. Lugo lib. 5. de *sacram.* *cap.* 15. *quest.* 1. num. 25. Leander in *præcept.* *Eccles.* *tract.* 2. *disp.* 2. *quest.* 43. Constat enim horum officium desiderari continuatum, quia brevis absentia custodum exponit greges periculo, quod pariantur aliquod damnum, aut aliquod animal erret amittatur, aut quod animalia ipsa, quæ pascuntur inferant aliquod damnum. Nec dici potest cum Iodoco, quod potest prius audiri Missæ & postea duci greges ad piscandum, quia hoc quoque est etiam moraliter impossibile, nam Missa, ubi greges degunt non adeo matutino tempore celebrari solet, ut possint educi greges tempore opportuno. Neque hoc locum habet, quando greges etiam noctu degunt in agris, nam tunc noctu quoque indigent custodia.

Est tamen aduertendum, quod non debent plures remanere pro custodia gregis, quam necessarium sit & ideò si vnus sufficiat, debent ceteri accedere ad audiendam Missam, & debent talem ordinem seruare, ut notant etiam Lugo. Leander, & alij ex citat. Doctores nam, præter, ut modò vnus, modò alter accedat ad Missam audiendam, quando plures Missæ celebrantur diuersis horis; si autem vnica tantum Missa celebratur debeat vicissim audire Missam, & vicissim custodire gregem, itavt vnus audiat Missam hoc festo, alius audiat alio festo. Non credet tamen, quod hic ordo cadat ubi præcepto, quia cum ex necessitate aliqui debeat remanere ad custodiã gregis, neque adeò non possit audire Missam, patrum refert, quod ille non audiat, quantum est ex vi præceptij

vnò ille ordo reduci videtur potius ad conuenientiam, quam ad necessitatem, quia tamen ut dictum est in superiõribus videt aliquando ius naturale diuini de colendo Deo per sacrificium, ideò res essent de necessitate ita disponenda, ut singuli deputati ad curam gregis aliquibus vicibus in anno audirent missam, ut hoc pacto colerent Deum sacrificio, & satisfacerent obligationi naturali.

Sequitur secundò. Milites deputat. i pro excubijs 4 vulgò *Semineile*, aut etiam stationarios excusari ab audienda Missa, si vbi degunt non celebretur, itavt remanendo in statione vulgò *Guardia*, audire non possint. Ita etiam communiter Doctores præsertim Syluester *verb.* Missa 2. num. 2. Nauar. *cap.* 21. *Act. annual.* num. 3. Graf. *part.* 1. *decif. lib.* 2. *cap.* 33. num. 5. Azor. *part.* 1. lib. 7. *cap.* 7. *quest.* 1. Laiman. lib. 4. *theol. moral. tract.* 7. *cap.* 4. num. 3. Ledelma. *part.* 1. *sum. tract.* de *Eucharist.* *cap.* 27. *post.* 16. *concluf.* *verf.* *Laqueata materia.* Suarez *disp.* 88. de *Euchar.* *sect.* 6. *verf.* *quintum caput.* Villalob. *part.* 1. *sum. tract.* 8. *difficil.* 36. num. 7. Tolet. lib. 6. *cap.* 9. num. 4. Facundæ *præcept.* 1. *Eccles.* lib. 2. *cap.* 9. num. 2. Bassius in *florib.* verbo. Missa 9. num. 3. Martinus *disp.* 40. de *Euchar.* *sect.* 9. Dicañil. *tract.* 5. de *sacram.* *disp.* 5. *duh.* 10. num. 206. Leander in *præcept.* *Eccles.* *tract.* 2. *quest.* 51. Præposit. 1. *part.* *quest.* 83. *art.* 6. *duh.* 6. num. 218. *verf.* *Excusantur aliqui.* Palauus *part.* 4. *epit. moral. tract.* 22. *disp.* *vn. pun. ult. num.* 6. Calpens. tom. 2. *Curs.* *theol. tract.* 23. *disp.* 4. *sect.* 4. num. 32. Faust. lib. 2. de *Eucharist.* *quest.* 427. *verf.* *Nonna causa.* Mercer. de *sacram.* *quest.* 83. *art.* 6. *duh.* 4. *post.* 5. *resp.* *penf.* *verf.* *Quæritur causa.* Francif. Lugo lib. 5. de *sacram.* *cap.* 15. *quest.* 1. num. 25. Neque enim milites isti sunt sui iuris, sed statione officij tenentur excubias agere, aut in statione permanente ita exigente militati disciplina: & ideò sunt impediti, ne possint accedere ad audiendam Missam. Debeant tamen Duces quando non adeo suspitio hostium dimittere successus milites stationarios ad audiendam Missam, quando erunt in loco, ubi plures Missæ celebrantur.

Tertiò sequitur. Quod si milites prædijcti sint in loco, in quo non celebratur Missa, ut si custodiant aliquod fortalitium, in quo degant soli milites, absolute excusari ab audienda Missa, quando ibi degant, quia hoc præceptum non obligat ois eos, qui habent commoditatem audiendi Missam. Nec tenentur dimittere officium, ut putat Leander *num. præced. citat.* Quia præceptum obligat quidem ad audiendam Missam, non autem obligat ad dimittendum proprium officium, ut possibilibus fiat auditio Missæ, ois sola dimissio officij de se absque alio annexo locomodum graue est.

Quartò sequitur. Agafones ceterosque vectores & excusari ab audienda Missa, quando ratione sui officij impediuntur: itavt, si Missæ assisterent, de erant notabiliter deficere in proprio officio, ut si deberent diu expedare, aut non possent peruenire ad aliquid locum destinatum, aut bellig onitæ, quas ducunt; notabiliter ea onere paterentur, si sissent, aut inotem non adesset, qui eos custodiret. Ita Caiet. *2.2. quest.* 122. *art.* 4. & in *sum. verbo.* *Festum.* Nauar. *consil.* 4. de *ferys.* *tit.* 9. lib. 1. Henriquez lib. 9. *sum. cap.* 25. num. 10. Laiman. lib. 4. *theol. moral. tract.* 7. *cap.* 4. num. 3. Ledelma. *part.* 1. *sum. tract.* de *Euchar.* *cap.* 27. *post.* 16. *concluf.* *verf.* *Ante totas causas.* Rodricus *part.* 1. *sum. cap.* 123. num. 9. Bonac. *disp.* 4. de *sacram.* *quest.* *ult. princl.* *ult. num.* 6. *verf.* *ex quo fit.* Tolet. lib. 6. *sum. cap.* 9. num. 4. Villalob. *part.* 1. *sum. tract.* 8. *difficil.* 36. num. 4. Azor. *part.* 1. lib. 7. *cap.* 7. *quest.* 1. Hurtad. de *sacram.* *disp.* 5. de *sacris.* *miss.* *difficil.* 6. Scottia lib. 2. de *sacris.* *miss.* *cap.* 20. Facundæ *præcept.* 1. *Eccles.* lib. 2. *cap.* 9. num. 2. Bassius in *florib.* verbo.

disp. 13. quæst. 1. art. 3. ad ult. Nauar. cap. 11. marmel. num. 59. Syluester. verbo. Ignorantia. quæst. 5. Valsques 1. 2. disp. 148. cap. ult. num. 61. Valent. tom. 2. disp. 7. quæst. 5. par. 6. ver. item ver. Sanchez lib. 1. sum. cap. 17. num. 19. Faustus lib. 2. de Euchar. quæst. 422. ver. Quarta causa. Nam secundo dolo, & ignorantia causa. omnis alia ignorantia quoad leges humanas excusat. Hoc autem ex eo prohenit, quia non obligant cum tanto rigore, sicut obligat lex diuina & naturalis. Cuius rei causa ratio esse potest, quod lex diuina obligat in eternum, quoad actus in eternum, & respicit interiolem conscientiam per se primò, in quam introducit ordinem debitum secundum rectam rationem. Actus humana non obligat, quoad in eternum actus, nisi indirectè, sed respicit solum ordinem, quoad actus externos: & proinde contenta est, quoad actus externi sunt ordinati, & idè admittere bonam fidem, quæ sit talis secundum eamdem apparentiam. Talis autem est illa, quæ fundatur in ignorantia culpabili etiam mortaliter, dummodo non sit errata, & affectata; nam adhuc retinet apparentiam in esse externo bonæ fidei.

Ex quibus inferitur. Quod si quis iter habens omittat summo mane audire Missam bona fide, putans se habitum commoditatem, quo petenturus est ad prandium, excusetur, si non inueniat commoditatem, quia scilicet hora celebrandi transacta sit, ut notant Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Facundæ præcep. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 14. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dab. 7. num. 22. Azor. par. 1. lib. 7. cap. 7. num. 13. Faustus lib. 2. de Euchar. quæst. 422. ver. Quarta causa. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 4. Leander. in præcep. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 67. Nam in tali casu omisso Missæ non est voluntaria, imò inuoluntaria, quia quantum est ex se, volebat audire Missam, & bona fide putabat se habiturum commoditatem audiendi, & idè non imputatur.

Secundò inferitur. Quod si quis in die festo se occuparet in aliquo eueritio, ut in venatione, aut quancunque alio cum intentione postea audiendi Missam, sed interim laberetur tempus, itavt quando ad Ecclesiam accederet, reperiret completam esse celebrationem Missarum, excusaretur, nec omisso audiendi Missam illi imputaretur, quia bona fide processit exultimam, se habiturum commoditatem audiendi. Quod etiam locum habet si inaduverteater fineret præterire tempus congruum audiendi.

QVÆSTIO 1327.

An infirmi excusentur ab audienda Missa.

S V M M A.

1. Impotentia excusat ab observantia præcepti.
2. Infirmitas excusat ab audienda Missa.
3. Observantia subsequenda declaratur dispositionem.
4. Regula quando infirmitas excuset.
5. In excusando infirmo ab audienda Missa attendenda circumstantia.
6. Ratio diffcultas recuperationis sanitatis excusat ab audienda Missa.
7. Conualescenti quando excusentur.
8. Debiles quoque, & quales.
9. Quid de laborantibus tertiana, aut quartana.
10. De comitibus in hospitali an censetur attendere celebrationem Missæ.

Erratum est apud omnes, quod impotentia excusatur ab observantia cuiuscunque præcepti, nam

eo ipso, quod materia præcepti, quamvis in se possibilibis, sit alicui impossibilis, definit præceptum obligare quia non potest secundum rectam rationem exigi ab aliquo, quod in ipsius potestate non est. Si enim terminus obligationis est impossibilis, obligatio quoque est impossibilis, atque adeo effectus nulla. Quia tamen varia sunt genera impossibilitatis, tam Physicæ, quàm morales, idè examinandæ sunt causas, quibus oritur impossibilitas audiendi Missam, & de his singillatim agendum. Hæ autem causæ reducuntur ad varia genera impossibilitatis: vidè primò agendum est de his, quæ reducuntur ad impossibilitatem corporalem.

Dicendum est. Infirmi excusari ab audienda Missa. Hoc autem intelligitur non solum quoad infirmos illos, qui non solum absolute non possunt surgere de lecto, sed etiam quoad illos, qui non possunt ire ad Ecclesiam sine aliquo probabili detrimento salutis. Ita communiter Doctores Caiet. 2. a. quæst. 122. art. 4. Nauar. cap. 21. Adanad. num. 3. Sotus in 4. disp. 13. quæst. 2. art. 1. in fine. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. ver. Tertium caput. Facundæ præcepti. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 2. Marchin. de sacram. Ordinis. tract. 3. par. 3. cap. 17. num. 18. Gaspar. Hurtad. de sacram. disp. 5. de Sacrif. Missæ. diffini. 6. S. corria lib. 2. de sacris. miss. cap. 20. num. Reginald. lib. 19. Praxis fore. panis. num. 16. Tolet. lib. 6. cap. 9. num. 2. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. par. ult. num. 3. Azor. par. 1. lib. 7. cap. 8. quæst. 1. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dab. 7. num. 22. Azor. par. 1. lib. 7. cap. 7. num. 13. Faustus lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. ver. secundum bonam. Gabr. à S. Vincent. disp. 3. de sacris. miss. quæst. 8. ver. Quarta diffinitio.

Ratio est. Quia leges, & præcepta obligant secundum mensuram observantiae sublequæte Hæc enim declarat omnes dispositiones 1. sed Julian. §. Perd. ver. sed & si §. Ad senat. Consult. Macedon. & l. si res interpretati §. de legib. & Cap. Cum vniuersi. De consensu, & Cap. cum dilectis. De consensu, & notant communiter Doctores Aleazand. consil. 6. num. 1. lib. 1. Roman. consil. 271. num. 4. Aret. consil. 11. ver. sed limita. Cranet. consil. 226. num. 6. Paril. consil. 27. num. 24. lib. 1. Ruzin. consil. 38. num. 6. lib. 1. Bald. consil. 130. & in l. si quis, C. de fideicom. libere. Castren. consil. 108. per eum. lib. 1. Socin. Sena. consil. 111. circa finem. lib. 1. Corneus consil. 193. num. 10. lib. 2. Rota eorum. Merlini decis. 450. num. 12. Constat autem ex præi, quod observantia ita interpretatur præceptum audiendi Missam, ut excusentur infirmi, quando timetur aliquod nocuumtatum in ordine ad salutem.

Solum difficultas esse potest. Quanta debeat esse infirmitas, ut excuset, aut quantum nocuumtatum, quod timetur. Videtur autem constitui posse hæc regula, ut nimirum quando infirmitas impedit consueta eueritio, aut egressum à Domo: itavt hoc easimetur congruere in ordine ad curam infirmitatis, & ad salutem Corporalem, assertat etiam sufficientem excusationem in ordine ad audiendam Missam. Nam cum Missæ auditio importet eueritum Corporalem non solum eundi ad Ecclesiam, sed etiam assistendi corporaliter celebratori, videtur hoc eueritum posse regulari prudenter secundum illam regulam, qua regulantur et ceteræ actiones corporales, & ex qua si semel quis in statu salutis corporalis abstin-

net à

net à consuetis actionibus corporalibus, videtur etiam sine scrupulo posse ab hoc quoque abstinere. Ex quo fit, quod etiam iuxta differentiam completionis, qualitates persone prout videlicet est solita habere maiorem, vel minorem rationem salutis corporalis, in hoc indicandum sit. Et ideo in hac materia prudens iudicium plurimum poterit, quod ex sufficiens, vt rata conscientia possit quis abstinere ab audienda Missa.

5 Ex quibus infertur, quod in hac materia habendum sit ratio circumstantiarum temporis, & loci, quod eundem est pro audienda Missa. Nam qui aliis excusantur si Ecclesia valde distet, via sit aspera, aut alio modo distichilis, si tempus pluviosum sit, si sub radijs solis incidendum sit, & alie huiusmodi circumstantie considerari debent. Quibus statimibus, etiam si infirmus non impeditur, quia solitas actiones quas solitas est, domi exercere, adhuc tamen posset rationabiliter excusari ab audienda Missa, quia rationem dictarum circumstantiarum subire posset aliquod nocuum. Ea opposito autem sit, Quod Regulares, & Moniales non tam facile excusentur ab audienda Missa, quia intra Monasterium audire possunt, & proinde habent faciliorem accessum.

6 Secundum infertur cum præposito 3. pars. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 128. Caspensi. tom. 2. Causæ Theol. tract. 23. disp. 4. sect. 4. num. 31. quod si accessus ad audiendam Missam retardare possit recuperationem sanitatis, erit causa excusans ab audienda Missa, quia tunc consideratur carentia boni, quod affect citius recuperatur, & proinde habetur pro confidabili damno, iudicium enim cessans æquiparatur damno Cap. Licet. De serijs.

7 Tercium infertur. Conualescentes excusari ab audienda Missa præsertim si Ecclesia satis distet, vt notant etiam Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. num. 1. Træposit. 3. pars. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 128. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 9. num. 4. Fault lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. vers. secundum bonum. Dicitur. de sacram. tract. 3. disp. 5. dub. 10. num. 164. Gazia in sum. tract. 4. difficul. ult. dub. 2. num. 11. Caspensi. part. 2. Causæ theol. tract. 23. disp. 4. sect. 4. num. 31. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. quæst. 14. Franci. Lugo. lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 11. num. 7. Nam in conualescentibus adhuc durat causa excusans ab auditione Missæ, quamvis enim morbo recesserit, durat adhuc eiusdem reliquæ, saltem quoad debilitatem, quæ sicut impediunt, ne reassumantur consueta exercitia, ita etiam ne reassumatur observantia huius præcepti. Minus enim requiruntur ad continuandum, quam ad inducendum excusationem. Notant autem cit. Doctores, quod in dubio, an conualescens teneatur accedere ad audiendam Missam, standum est iudicio Medici, Addunt Leander, & Gazia quod manente dubio, potest illud practice deponere, & non accedere ad audiendam Missam.

8 Quartum infertur, vt notat etiam præpositus 3. p. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 128. & alij ex suprascriptis, Doctor. Excusati etiam ab audienda Missa debiles, si sine confidabili incommodo accedere non possint; præsertim si Ecclesia distet, aut sit plena erit insalubris, & specialiter hyemis tempore, quando æris intemperies nocere potest capiti. Siquidem non minus in istis, quam in Conualescentibus timere posset incommodo quoad salutem. Debiles enim reddidit eos faciles ad recipiendas novas impressiones: tunc etiam reduci possumus senes, qui quoad completionem debilibus comparari possunt, militat enim eadem ratio: Imò maior, quia declinatio ætatis reddit faciliorem ad noxias impressiones recipiendas.

Quintum infertur. Quid dicendum de laborantibus febris tertiana, aut quattana. Videtur enim certum excusari quoad illos dies quibus febris contumitur. Quod autem spectat ad alios dies, consideranda est complexio ipsorum, & quomodo remaneant affecti ex præcedenti febris; & præcipue quomodo se gerant circa reliqua, in quibus sani occupari solent: quia si ita liberi remaneant vt vacare possint consuetis operationibus, etiam facilius, non excusabuntur, si verò remaneant prædicti affecti, & probabiliter timeatur, quod accessus allaturus sit aliquod nocuum, tunc excusabuntur.

Sextum infertur decumbentes in Hospitali, in quo Missa celebratur, vt possit ab infirmis audiri tunc teneri attendere ad ipsam, quamvis si lecto surgere non possint, vt specialiter notant Llamas. pars. 3. Ateco. cap. 5. §. 1. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 17. Et proinde teneatur habere ad eam audiendi Missam, & adhibere illam attentionem externam quam possunt. Cessat enim in istis impedimentum, imò non superuenit, quia Infirmis in tantum est impedimentum, in quantum impedit accessum ad Ecclesiam, & moralem assentimentum, in his autem non requiritur talis accessus, & moralis modo assistere possunt ostendendo exterius aliquam attentionem. Si tamen ita morbo grauentur, vt difficile possint attendere excusabuntur.

Q U A E S T I O. 1328.

An custodes infirmorum excusentur ab audienda Missa.

S V M M A.

- 1 Custodes infirmorum quando excusentur ab audienda Missa.
- 2 Assensus Custodum censetur necessaria pro infirmis.
- 3 Quid si assensus non sit necessaria, sed eam velis infirmis.
- 4 Infirmus an peccet impediendo ne famuli audiant Missam, si assensus non sit necessaria.

Communiter docent, excusati, quando scilicet, assensus tunc est necessaria saltem, ne infirmi notabiliter tristentur, & non habeant, quos substituant, & in hoc sensu loquuntur etiam ij Doctores, qui absolute dicunt, excusari, quos Leander citatus dicit, consule fuisse loquutos, loquuntur enim in terminis habilibus, ita Sotus in 4. dist. 19. quæst. 2. art. 1. Dio. Antonin. pars. 3. tit. 6. cap. 10. §. 1. Tabiena verbo, Missa. num. 47. Angel. verbo, Feriz. num. 4. 2. Suesler. verbo Missa 2. num. 2. Nauar. cap. 21. Astensal. num. 3. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Scotia lib. 2. de sacris. miss. cap. 20. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. Azor. pars. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Gaspar. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacris. miss. diff. 6. Ledetina pars. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 27. pass. 16. conclus. vers. La quarta manera Villalob. pars. 1. sum. tract. 8. difficul. 36. num. 6. Marchin. de sacram. Ordin. tract. 3. pars. 3. cap. 17. num. 19. Facundus præcap. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. n. 7. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 9. num. 4. Filluc. tract. 5. cap. 6. num. 227. Basseus in floribus verbo, Missa. p. num. 1. Dicañ. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 189. Gesuald. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 38. Molles. pars. 1. sum. tract. 5. cap. 17. num. 60. Franci. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 7.

quæst. vlt. par. vlt. n. 18. Filioe. trall. 5. cap. 7. num. 229. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 18. Dicastril. de sacram. trall. 5. disp. 5. dub. 10. num. 217. Leander. in præcept. Eccles. trall. 2. disp. 2. quæst. 1. Limitant tamen, nisi forte occasione ipsorum suppetientes ægrotudo aliqua, aut debilitas, quia tunc esset eadem ratio, ac de Infirmitate. Ratio est quia hæc causa ex nullo capite potest afferre impedimentum, præsertim quia cum non impediat ceteras operationes confusctas, nec enim impedire debet oblationem huius præcepti.

6 Difficultas est. An valeat consuetudo, si introducat, quod Mulieres menstrua patientes non accedant ad audiendam Missam. Patrem affirmatiuum tradunt Llamas par. 3. Mith. cap. 5. n. 11. Leander in præcept. Eccles. trall. 2. disp. 2. quæst. 63. Quia potest introduci ex honesta causa, nempe Religionis, & Reuerentie erga Ecclesiam. Et Llamas asserit talem consuetudinem ex parte in Montanis Galicie, & Legionis, Econtra vero negant Suarez disp. 88. de Euch. selt. 6. vlt. sextum caput. Dicastril. trall. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 216. Franciscus Lugo lib. 5. de sacram. cap. 14. quæst. 1. num. 29. Quia esset consuetudo irrationabilis. Hoc videtur certum, vt non possit eorūque hæc consuetudo, vt excludat auditionem Missæ, etiam quando secundum lus naturale colendus est Deus iacticio, quia non valet consuetudo contra lus naturale Cip. fin. De consuet. in 6.

7 Quatenus verò est contra ius Ecclesiasticum, quantum possit esse ex motu Religionis, & reuerentie, non videtur tamen hoc motum rationabiliter applicari præfenti materię: sed potius superfluo modo. Quamvis enim in lege ceteri haberentur in consideratioe immunditiae corporalis, in lege tamen noua non habentur, quia cellarum legalia præcepta. Et ideo obsequare huiusmodi immunditias ex morio Religionis, & reuerentie, & propter illas abstinere à Cultu Diuino, videtur cultus superfluous, quia est præter Dei, & Ecclesiæ institutionem imò contra Ecclesiæ institutionem, vt docet D. Th. 2. 2. quæst. 94. art. 2. in corpore. Accedit etiam, quod impedit maiorem Dei cultum, qui ei deferretur assensu Sacrificij, & proinde est cultus irrationabilis.

QVÆSTIO 1330.

An Mulieres per aliquot dies à partu, etiam si conualuerint, excusentur ab audienda Missa.

SVMMA.

- 1 Mulieres per aliquot dies à partu excusantur ab audienda missa.
- 2 Statuuntur in iure.
- 3 Immunditia mulieris patientis significabat immunditiam peccati originalis. Atque consideratur vt effectus peccati originalis.
- 4 Diuersa ratio de menstruis, ac de immunditia mulieris patientis.

Commoniter respondent excusari, dummodò tamen abstinere etiam ab ingressu Ecclesiæ, & id non faciant ex aliqua superstitione titus Mosayci. Ita Caietan. in sum. verbo. Festum. D. Antonin. 3. par. tit. 1. cap. 10. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. n. 11. Suarez disp. 88. de Euch. selt. 6. vlt. sextum caput. Tom. 11.

pus. Maiol. de irregul. lib. 3. num. 4. Filioe. trall. 5. cap. 7. num. 229. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vlt. par. vlt. num. 18. Molfes. par. 1. sum. trall. 3. cap. 17. num. 67. Llamas 3. par. meth. cap. 5. 5. 11. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 18. Lublin. par. 1. sum. verbo. Festum num. 14. Franciscus Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 29. Faust. lib. 2. de Euch. selt. quæst. 427. vlt. Hoc ritale excusatur. Leander in præcept. Eccles. trall. 2. disp. 2. quæst. 61. Hoc tamen debet seruari, vt aduertit etiam Molfes. quod interim nec exeat à Domino ex alia causa.

Hoc autem debet intelligi, vt valeat in iis locis, & lo quibus exiat talis consuetudo; non autem, ubi non est consuetudo, nisi quando debilitas est partu id exigat. Et hoc petuntur in iure cap. 10. De Purificat. post par. ubi Innocent. III. respondit Archiepiscopo Atmazano, quod non erant accedentes Mulieres post partum per aliquot dies ab ingressu Ecclesiæ, quia lex verus cessauerat; non tamen erat improba eorum deuotio, si aliquando ex ueneratione volebant abstinere. Quod iudicat adfuisse talem consuetudinem.

Ratio verò est. Quia per immunditiam Mulieris patientis significabatur in lege veteri immunditia peccati Originalis vt notat D. Thom. 1. 2. quæst. 102. art. 5. ad 4. post med. Vnde etiam in præfenti immunditia partus coiuuicia cum doloribus potest considerari tanquam signum, & effectus peccati Originalis intra illud Genesis cap. vers. 16. In dolore paries &c. & proinde potest Mulier ex hoc apprehendere immunditiam & læsionem animæ sicut de corporis illatam per idem peccatum, vel tanquam effectum, vel tanquam penam, & exercendo humilitatem se reputare indignam ingressu Ecclesiæ, cui modo specialis assistit Deus. & proinde per aliquot dies ab ius ingressu abstinere. Melius tamen esset accedere ad Ecclesiam, & audire Missam, quia cetero ceteris nobilior actus virtutis, nempe cultus Dei per sacrificium.

Dices. Ratione menstruoem non possunt Mulieres excusari ab audiendo Missa. Ergo neque ratione immunditiae de partu: præsertim cum de illa neque possit introduci consuetudo, vt dictum est. Resp. neg. consueq. Quia ratione menstruoem abstinere ab ingressu Ecclesiæ esset cultus superfluous, atque adeò superstitiosus, quia non esset secundum institutionem Ecclesiæ, vt dictum est quæst. præced. Hoc autem non contingit in parietibus. Quia vt dictum est sum. præced. Consuetudo abstinendi ab ingressu Ecclesiæ per aliquot dies permittitur in iure, & neque Ecclesia admittit Mulieres ad Purificationem etiam nunc, & ideo abstinencia ab ingressu Ecclesiæ per aliquot dies, est consuetanea institutio Ecclesiastica.

QVÆSTIO 1331.

An Carcerati, & ceteri qui domi detinentur, excusentur ab audienda Missa.

SVMMA.

- 1 Detenti excusantur ab audienda Missa sine carceratione, sine &c.
- 2 Est ipsi impossibilis obseruantia præcepti.
- 3 Carcerati non excusantur, si possint Missa assistere.
- 4 Si negligens liberationem procurare, non peccat contra præceptum audiendi Missam.
- 5 Custodes carcerum non excusantur ab audienda Missa.

BBBb Degeneri

6 *Deputatus in nauigijs an excusetur ab audienda Missa.*

7 *Existentes in nauigijs non tenentur audire Missam siccam.*

1 **C**ertum etiam apud omnes, catechizatos, & domesticos loco Carceris, excusari ab audienda Missa. Et ita specialiter tradunt Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1.* Ledesma *part. 1. sum. cap. 17. post 16. conclus. 11.* iniquæ *lib. 9. cap. 15. num. 11.* Suarez *disp. 88. de Euch. sess. 6. vers. secundum caput. Tot. lib. 6. sum. cap. 9. num. 5. vers. ultima causa.* Laiman. *lib. 4. Theol. tract. 7. cap. 4. num. 3.* Filliue. *tract. 5. cap. 7. num. 124.* Bonac. *disp. 4. de sacra. quæst. ult. punct. ult. num. 13.* Gasp. Hurtad. *de sacra. disp. 5. de sacrif. Miss. diffin. 6.* Trullench. *lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 12.* Dica. stit. *de sacra. tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 164.* Genuald. *de sacra. tract. 5. cap. 2. num. 36.* Bassius *in floribus verba.* Missa 9. num. 3. Francisc. Lugo *lib. 5. de sacra. cap. 1. quæst. 1. num. 5.* Præposit. 3. *part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 517.* Leander *in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 16.* Et ad hoc expus reducuntur omnes, qui aliqua vi externa, aut impotentia Physica impediuntur, ne possint accedere ad Ecclesiam, ut qui obstitunt in aliquo loco, qui caput sunt, qui nauigant in Mari, aut iter habent in locis, ubi non adeit commodius audiendi Missam &c.

2 **E**t ratio est euidens. Quia obseruatiâ præcepti, reddidit ipsis omni in impossibilibus, vel impossibilitate Physica, vel morali absoluta, ut qui domi detinentur ex præcepto superioris, aut etiam sub aliqua poena. Huiusmodi namque præceptum, vtpote impossibile, secundum exigentiam publicæ utilitatis, præstat et præceptum audiendi Missam. Et hoc habet locum, etiam si quis factus sit impotens ex propria culpa, & prædictum, quod ex tali impotentia sequeretur, non posse audire Missam. Nam supposito, quod non voluerit se reddere impotentem in eum finis, ut non audiret Missam, nam tunc peccasset ob intentionem contra præceptum, non peccauit in causa præiudicando omnimodum audicioni Missæ. Nam impotentia non est causa violationis præcepti, sed omissio, ratione cuius superueniens præceptum non extendit suam obligationem ad ipsum, quia non habet obligare impotentes. Tunc autem solum peccat in causa, quando fit id, ex quo tanquam causa sequitur violatio præcepti obligantis.

3 **R**ursus etiam consentient Doctores, & id specialiter obferunt Llamas. 3. *part. Arith. cap. 5. §. 11.* Leander *in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 17.* Quod si celebratur Missa pro catechizatis, quibus possint assistere, non excusati, si non assistunt quia tunc cessat causa, ob quam alijs excusantur. Tota enim excusatio fundatur in impedimento, quod facit, ne obligatio superuenientis præcepti ad eos se extendat. Si ergo cessat impedimentum, cessat etiam excusatio, nec impeditur præcepti obligatio, ne ad eos se extendat.

4 **M**aior difficultas est, an peccent contra præceptum audiendi Missam, si negligenter procurare liberationem, præferunt cum possint, ut si quis destineretur in cateche ob debita, & nollet soluere, cum posset. Et negatiue resolunt Syluester *verba.* Missa 1. num. 1. Angel. *num. 7.* Nauas. *cap. 51. Manual. num. 3.* Azor. *part. 1. lib. 7. quæst. 2.* Suarez *disp. 88. de Euch. sess. 6. vers. Prima igitur.* Laiman. *lib. 2. Theol. moral. tract. 3. part. 2. cap. 1. num. 3.* Præposit. 3. *part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 517.* Leander *in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 16.* Et rectè quia præceptum audiendi Missæ, non extenditur ad aliud, quam ad audicionem & proinde non obligat impotentes ad se reddendos potentes, ut possint adimple-

re. Ergo cum præceptum, quando superuenit simul cum die non repetit aliquem potentem, non extendit ad ipsum suam obligationem.

Ex dictis infertur. Custodes carcerum excusari ab audienda Missa, quando non possint relinquere custodiam, nec subsistere, ut notant etiam Molfes. *part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 63.* Ledesma *part. 1. sum. tract. de Euch. cap. 2. post 16. conclus. vers. La Quinta manera.* Facundæ *præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 1.* Dica. stit. *de sacra. tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 166.* Leander *in præcept. Eccles. tract. 2. quæst. 5. 1.* Nam tanquam impediti officio proprio, & proinde impotentes non assensur obligatione præcepti. Et idem dicendum est de ceteris huiusmodi custodibus, quorum assistentia continua est necessaria.

Secundò infertur. Degentes quoque in Nauigijs, & quamvis nò nauigent, se i valde remoti sint à Terra, aut loco ubi celebratur Missa, excusati vt docent Henríquez *lib. 9. sum. cap. 2. §. 1. num. 10.* Bonac. *disp. 4. de sacra. quæst. ult. punct. ult. num. 6.* Suarez *disp. 88. de Euch. sess. 6. vers. secundum Caput.* Trullench. *lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 6.* Bassius *in floribus verba.* Missa 9. num. 3. Dica. stit. *tract. 5. de sacra. disp. 5. dub. 10. num. 169.* Genuald. *de sacra. tract. 5. cap. 2. num. 44.* Leander *in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 16.* Tales enim habentur pio impotentibus, quia sunt impediti saltem moraliter, cum non possint, nisi cum graui incommodo ad terram accedere. Iud si actu nauigent, etiam si possint sine notabili incommodo accedere ad terram, adhuc excusantur, ne amittant opportunitatem nauigationis præfetti ijs temporibus, in quibus mare solito solet esse procellosius. Si tamen in cimbis paruis nauigant, & commodè possint acced. re ad locum aliquem, in quo Missa celebraretur, non credo excusari.

Tertiò infertur. Cum Azorio *tom. 1. lib. 7. cap. 7. §. 6.* Filliue *tract. 5. cap. 7. num. 124.* Suarez *disp. 88. de Euch. sess. 6. vers. Secundum caput.* Bonac. *disp. 4. de sacra. quæst. ult. punct. ult. num. 6. vers. Ex quo Cens. do dispensat.* 15. *art. 29. dub. 11.* Dica. stit. *tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 169.* Genuald. *de sacra. tract. 5. cap. 2. num. 44.* Leander *in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 16.* Non teneri existentes in nauigijs audire Missam siccam, si forte ibi celebrat, quia non est v. ta Missa, cum in ea non offeratur Deo sacrificium. Quid autem dicendum sit de ipsius celebratione constat ex dictis suo loco.

Q U A S T I O 1332.

An, & quanta distantia excuset ab audienda Missa.

S Y M M A.

- 1 *Distantia excusat ab audienda Missa.*
- 2 *Consideranda est cum suis circumstantijs.*
- 3 *Quanta debeat esse ut excuset, & num. seq.*
- 4 *Non potest contra regulam dispensari.*
- 5 *Præiudicando à circumstantijs excusati, si excedat duo miliaria.*
- 6 *Dicimur non posse, quando commode non possumus.*
- 7 *Eadem distantia an excuset si non commode cursum equi.*

Communiter conueniunt, quod distantia sit causa sufficiens ad excusandum ab audienda Missa: quia

quia cum hoc præceptum non obliget adeo strictè sed facile admittat causas excusantes. hanc quoque admittere debet tanquam eam, quæ est notabilis incommodi, cum quo non obligat præceptum, & quamvis Iodocus in *Thesauro. verbo. Longinquitas itineris* num. 50. vel. *Quia excusatur*; habet, quod longinquitas itineris non excusat robustos in maioribus festiuitatibus aut teipji debet, aut intelligi de illa longinquitate, quæ alia excusaret, quia videtur, quod in festis solemnibus congruum sit, quod cum maiori incommodo adimpleant præceptum.

2. Secundò etiam convenient Doctores, quod in ferendo iudicio an distantia sufficiat ad excusandum ab audienda Missa, habenda est ratio circumstantiarum omnium; nam distantia, quæ excusat in aliquibus circumstantiis, non excusabit in alijs, & quæ excusat vno tempore, non excusabit alio, & quæ excusat aliquas personas, non excusabit alias. Sentes enim, & debiles; Imò & mulieres excusati possunt ratione illius distantie, ratione cuius ceteræ personæ non excusabuntur. Rursus tempore nius, aut pluuiz aut quando iter valde difficile est ratione luti, aquarum, etiam minor distantia excusabit, quæ aliam non excusaret. Similiter etiam maior distantia requireretur quoad eos, qui curru accedere possunt, aut æquitando, quam quoad eos, qui non possunt nisi pedestres accedere. Ita specialiter Nauar. *conf. 3. de fer. lib. 2. in 2. edit. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 5. Suarez disp. 88. de Eucharist. lib. 6. vet. Tertium caput. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 10. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. num. 22. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Filliuc. *tratt. 5. cap. 7. num. 126. in fine Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 10. Discret. tratt. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 185. Reginal. lib. 19. Praxis fori parisi. num. 16. Faustus lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. vel. Rarius. ex hoc capite Baumius part. 1. Theol. mor. tratt. 6. quæst. 7. de præcept. audien. miss. Garzia in sum. tratt. 4. diffin. ult. dub. 3. numero 10. Leander in præcept. Eccles. tratt. 2. disp. 2. quæst. 25. Francisc. Lugolib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 9. Calsen. tom. 2. Curs. Theol. tratt. 25. diffin. 4. sect. 4. num. 32. Gabriel à S. Vincent. de sacram. disp. 3. de Sacrif. Miss. quæst. 8. vel. distantia est. Ratio clara est. Quia distantia, quæ respectu vnius affert notabile incommodum, non affert respectu alterius; & quæ affert in his circumstantiis, non affert in alijs. Difficultas autem est, quanta distantia secundum se considerata & independentè à quibusvis circumstantiis sufficiat ad excusandum.**

3. Quod autem ad excusandum requiratur maior distantia tribus milliaribus teneat Ledef. *part. 1. sum. tratt. de Euchar. cap. 27. post. 16. conclus. ver. A tilla memeria. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. num. 12. Et quod robustos Nauar. *conf. 3. de fer. lib. 2. in 2. edit. Vega part. 1. sum. cap. 114. casu 4. Rodriquez part. 1. sum. cap. 125. num. 8. & proinde talis distantia secundum ipsos non sufficeret independentè à quacunque circumstantia.**

4. At quod absolute sufficiat distantia trium milliarum tradunt Suarez *disp. 88. de Eucharist. tratt. 6. vet. Tertium caput. Filliuc. tratt. 5. dub. 7. n. 126. in fin. Villalob. part. 1. sum. tratt. 3. diffin. 56. num. 5. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 10. Palau part. 4. oper. moral. tratt. 22. disp. in pun. ult. num. 4. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 8. Discret. tratt. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 184. Gelsalud. de sacram. tratt. 17. cap. 2. num. 62. Leander. in præcept. Eccles. tratt. 2. disp. 2. quæst. 22. vet. *sed probabilissimè. Qui quæst. 23. seq. tenet eum Discret. citato, quod non sufficiat respectu cuiuscunque per-**

Tom. II.

sonæ distantia vnius milliaris cum dimidio, vt fuit operat; alique personæ robustæ; Imò quod sufficiat distantia vnius milliaris cum dimidio tenet Orrix in *sum. præcept. 3. 9. 7. Quin sufficiat etiam distantiam vnius tantum milliaris, tradit Marchion. de sacram. Ordin. tratt. 3. part. 3. tratt. 17. num. 19.*

5. Io hac difficultate non videtur aliquid firma ratione conuincipossè, sed totum pendere ex prudenti estimatione incommodi procurrentis ex itinere, & ex prudenti iudicio circa intentionem Ecclesie, an voluerint obligare ad querendam commoditatem audiendi Missam ultra certam aliquam distantiam; & quia adhuc prudentem estimationem, & iudicium formandum, non adfuit motiua efficacia, idè valde incertum est, & melius formati potest attendendo ad circumstantias de quibus dictum est num. 2. cum, his scilicet, valde incertum sit futurum.

Si tamen præscindatur ab omnibus circumstantiis 6 si distantia sit maior duobus milliaribus, non videtur præceptum obligare ad audiendam Missam. Ratio est. Quia hoc præceptum non fit strictè obligationis, sed admittit causas rationabiles excusantes; & idè non obligat eos, qui quocunque modo illud implere non possunt: quia autem dicitur non posse, quando commodè non possumus *L. N. pos. Procul. 125. ff. de verbor. significat. & notat Cagnol. in l. culpa. cart. num. 20. ff. de reg. iur. Setaph. de prim. iuram. printes. 144. num. 1. Bernos. obser. 7. num. 42. idè eum non sit commodum ultra duo millaria, querere commoditatem audiendi Missam, tanquam non potentes, ac earentes commoditate excusabuntur.*

An autem eadem distantia sufficiat possit ad eos, qui equites, aut in curru accedere possunt ad audiendam Missam, qui tenent, quod distantia vnius leuæ, sed trium milliarum sit independentè à circumstantiis sufficiens ad excusandum; debent etiam tenere, quod sufficiat etiam si adit commoditas æquitandi, aut currus, & ita in specie tenet Leander in præcept. Eccles. tratt. 2. disp. 2. quæst. 24. vel. *sed probabiliter, & ita tenendum videtur*; quia si distantia de se excusat eo, quod faciat, quod moraliter non adit commoditas, excusabit etiam quascunque personas, licet cum aliqua commoditate accedere possint, quia excusatio petitur ex quantitate distantie, quæ est eadem respectu omnium.

Q V Æ S T I O 1333.

An pro excusatione sufficiat, quod non celebratur Missa in loco, ubi quis degit.

S V M M A.

1. Non celebrari Missam in Parochia non excusat.
2. Quid si non celebratur in loco ubi quis degit.
3. Obligatio non est extendenda.
4. Difficultas acquiritur impossibilitati.
5. Obligatio cessat cessante proposito in quo fuerat.
6. Anachorita quomodo puerit excusari ab audienda Missa.

Si contingat Missam non celebrari in aliqua Parochia, vel quia deficiat Parochus, nec adit qui suppleat, vel quia Ecclesia sit polluta, aut interdicta, aut ex aliqua alia causa, non excusari Parochianos ab audienda Missa, ætèrnum omnino est; tum quia,

BBB 2 possent

posset commodè accedere ad alias parochias, aut ad Ecclesias Regularium; tum quia tenebatur tantum audire Missam, non autem audire in Parochia, ita ut solvantur obligationes, si non possint audire in Parochia. Tum quia observantia ita habet, quod hoc præceptum adimpleatur modò in una, & modò in alia Ecclesia, & idèd quomodò modo consuetò adimpleri potest, viget eius obligatio. Difficultas ergo est, quando in aliqua villa, aut oppidò non celebratur. & Missa teneatur ibi habitantes accedere ad aliud oppidum, seu villam p[ro] audiendi Missa.

6 Hanc difficultatem non reperi tractatam apud aliquem, solum Llamas, 3. part. meth. cap. 5. §. 1. r. assumit d aliud p[ro]bandum, quod quis non teneatur audire Missam, quando non celebratur in loco, ubi degit. Videatur tamen resoluendum. *Quod non teneatur adire ad aliud oppidum, seu villam p[ro] audiendi Missa, sed quod excusetur tanquam carentes commoditate audiendi Missam.* Et quidem si distantia alterius oppidi, aut villæ sit tantum, quantum sufficit p[ro] excusatione ex hoc capite excusabuntur iuxta communem opinionem, de qua p[re]ced. quæst. si verò sit minor adhuc defectus commoditatis poterunt excusari, nisi distantia ut aded parva, vt censetur, quantum est ex parte loci: quod mentaliter sit quasi idem locus.

7 Ratio est. Quia accedere ad aliud oppidum, aut villam satis distantem, addit specialem difficultatem supra consuetum modum adimplendi p[re]ceptum, & p[ro]inde exigitur extraordinarius modus p[ro] adimplendo. Cum ergo hoc p[re]ceptum obliget benigneissimo modo, non videtur esse de intentione Ecclesiæ obligare ad extraordinarium modum, & quando superadditur extraordinaria difficultas, p[re]ferunt quia obligantur sicut accipiendus est, & non extendi debet. *Obligatio non subsistit & l. Arriens de off. etiam obligat, & notant Bald. conf. 55. num. 2. vel. sed penam Fulg. conf. 82. in fin. vel. Et si quid. Calderin. conf. 20. de indic. Rota decis. 456. n. 3. part. 5. Recent.*

8 Accedit etiam quod cum difficultas æquiparetur impossibilitati l. 1. §. 1. vel. Ex quo & l. 137. §. Cum qui ff. de verb. obligat. & notant Felin. in cap. Ecclesia num. 81. de cons. Medicei de cast. fortis. part. 1. quæst. 4. num. 15. quælibet difficultas, licet non magna æquiparetur alicui impossibilitati. Quæcumque autem impossibilitas in presenti casu est sufficiens, ut dicatur non posse impleri p[re]ceptum.

9 Rursus P[re]ceptum audiendi Missam non obligat, nisi ex suppositione celebrationis, & idèd cessante p[re]supposito celebrationis, cessat etiam obligatio p[re]cepti. Ergo Ecclesia non intendit obligare, nisi iuxta modum & mensuram institutionis celebrationis Missæ in ordine ad exequendum p[re]ceptum. Ergo cum instituitur celebrationem Missæ in quocumque oppidum, aut villa, ut de facultate populi adimplendi p[re]ceptum, cessante ea p[re]sumptione, censetur etiam cessare obligatio audiendi Missam, quia cessat p[re]suppositum, in quo funt latæ implicitæ obligationes iuxta ea, que tradunt communiter cum Gloss. in l. Mancipia C. de serv. fugit. Decian. conf. 161. num. 2. Menoch. de reprob. p[re]f. rem. d. 9. num. 161. Alex. conf. 124. lib. 5. & iuxta Cap. si Papa. de privi. in 6. & Clem. Si sumus. de sententia excommunicacionis.

10 Ex his inferunt, quod quamvis Anachoræ, seu Eremitæ antiqui valde ad id p[ro]tenderent, ut in eis, ubi celebrabantur Missæ, non p[ro]tulerant tamen ex iustis ratione distantie ab ea audienda. Quia erat voluntas distantia, quam eligendo se subiebat, & cultu Dei deferendi p[er] sacrificium: sed idèd excusantur, quia ex ductu Spiritus Sancti eligebant illud

genus vitæ, & p[ro]inde electi recta erat accedente p[re]ferta approbatione Ecclesiæ, que admittit tunc illud genus vitæ; unde superueniens obligatio p[re]cepti eos non afflicta tanquam impotentes: & idem p[ro]p[ri]etati n[on]aliiter dicendum est etiam quoad monachos, qui segregati ab humanum consuetio debebant.

QVÆSTIO 1334

Antimor probabiliis damni corporalis excuset ab audienda Missa.

SVMMA.

- 1 Imminens periculum excusat ab audienda Missa.
- 2 P[re]ceptum audiendi Missam sanctorum obligat, & car.
- 3 Tempore pestilentie cessat obligatio audiendi Missam.
- 4 Quamvis excusetur, si aër sit valde rigidus &c.
- 5 Quando non potens ingredi Ecclesiam excusetur ab audiendo Missa.

Concordant Doctores, quod si ex accessu ad Ecclesiam p[ro] audienda Missa imminet aliquod periculum, idest sufficiens causa excusant, & exemplificant in variis casibus, ut si imminet periculum ab inimicis, aut cæcitatibus, vel ob dicta, vel ob aliquod delictum commissum, vel aliquod aliud simile. Ita specialiter S. r. in 4. dist. 15. quæst. 1. art. 1. in fine Ledesma part. 1. sum. trall. de Euchar. cap. 27. post. 16. r. concis. H. in quæst. lib. 9. sum. cap. 5. num. 19. Suarez disp. 28. de Euchar. sect. 6. vel. Tertium caput Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. num. 3. Facundez p[re]cept. 1. Ecclesiæ lib. 2. cap. 9. num. 3. Scutaria lib. 2. de sacrific. miss. cap. an. Marchin. de sac. Ordin. trall. 5. part. 5. cap. 17. num. 19. Gelpat. H. in 4. de sacram. disp. 5. de sacrific. miss. diff. 6. Balleus in Florib. verbo. Missa 9. num. 3. P[re]posit. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 218. Faust. lib. 2. de Euchar. quæst. 227. vel. Et eodem modo. Dicitur de sacram. trall. 5. disp. 5. dub. 10. num. 187. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 9. Lessius in p[re]cept. Ecclesiæ trall. 2. disp. 2. quæst. 43. Calpen. sum. 2. Cursus Theol. trall. 23. disp. 4. sect. 4. num. 31. Metcet. de sacram. quæst. 83. art. 6. vel. 4. nos. 5. respon. vel. Tertia causa.

Ratio communis est cum alijs causis quia hinc p[re]ceptum obligat suum modum, & de facili admittit causas excusantes. Periculum autem damni corporalis est causa valde rationalis, etiam si non sit valde notabile. Quod autem iura sanctorum obliget hoc p[re]ceptum, inde p[ro]vocat, quia est de colendo Deo p[er] sacrificium, ad quod de iure nature non tenemur, nisi ex iis vicibus; unde cum Ecclesia valde frequenter ad hoc obliget ex eius intentione admittit facile p[re]ceptum causas excusantes.

Hinc sequitur, quod tempore pestilentie, cessat 5 obligatio audiendi Missam, etiam si aër non sit infectus ob periculum contrahendi contagionem miscendo se cum alijs, quod sine periculo est valde graue non solum quando peste iacti aut suspecti libere conuersantur, sed etiam quando ex diligentia magistratus, aut domi, aut alijs in locis clauduntur, sicut factum est hic R. me quando anno 1656. & 1657. grassabantur peste adhuc enim imminet periculum ab iij. q. ii. n[on] s[an]c[t]i, & non solum se tales agnoscunt, aut si se agnoscunt, non se p[er]dunt.

Secundum

4 Secundò sequitur excusari eos, quando hiemia tempore aer valde rigidum est, aut cum nix, seu pluvia reddit intemperatum, qui de facili coarctantur tussim, aut alias prauis fluxiones, nam se exponunt periculo coarctandi, & incommodum tollis & humido fluxuum est notabile, quia valde vexat, & nocte præsertim impediens somnum, unde totum corpus conuenitur, & patitur & de facili etiam solet superueniri febris, unde hæc incommoda non solum de minoribus, quæ afferunt causam, quæ sufficiat pro excusando ab auditione Missæ.

5 Tertiò sequitur, quod excusatur ab audienda missa is, qui præ multitudine populi non posset ingredi Ecclesiam, sed egeretur assistere sub die, nec haberet commoditatem audiendi aliam Missam, si vel à sole nonbilitate lateret, vel ab aeris tignote, seu intemperie hæc enim causam potest intemperie capitis & consequenter notabile nocumtum & alij holismodi casus iuxta supradictam regulam, resolu possunt.

QVÆSTIO 1335.

An iniuria honoris excuset ab audienda Missa.

S V M M A.

- 1 Iniuria honoris excusat ab audienda Missa.
- 2 Idcirco habetur pro pretiosissimo & æquiparatur viæ.
- 3 Timor, rixæ, iniuriæ, contumelias, &c. excusatur ab audienda Missa.
- 4 Grauidæ ex occulta fornicatione excusatur ab audienda Missa.
- 5 Carens decens vestitu.
- 6 Debet tamen alijs demissas si cæcitas sit diu duratura.
- 7 Pauperes non habentes vestes competentes an excusantur.
- 8 Quid si deficiat decens comestus.
- 9 Attendenda in hoc circumstantia.
- 10 Non habens decentem vestitum an teneatur procurare mutuum, ut audiat Missam.
- 11 Non facile adueniens excusatur ab audenda vestitu, aut comestus.

1 Actus honoris potest pluribus modis contingere, quocumque tamen modo contingat, conueniunt Doctores quod si considerabilis sit, excuset ab audienda Missa. Ita Nauas. cap. 2. c. manual. num. 3. Azor. part. 1. lib. 2. cap. 7. num. 3. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. vers. Tertium genus. Fillius. tract. 5. cap. 7. num. 2. 16. Scortia lib. 2. de sacrific. miss. cap. 20. Bonac. disp. 4. de Euchar. quæst. vii. pan. vii. num. 4. Marchin. de sacram. Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 19. Palaut. part. 4. oper. moral. tract. 23. disp. vii. pan. vii. num. 3. Trulleoch lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 2. Bassus in Florib. verbo. Missa. 9. num. 3. Faustus lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. vers. Tertium genus. Dicastril. de sacram. Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 10. num. 175. Præposit. 3. part. quæst. 81. art. 6. dub. 6. num. 218. vers. Ex eodem Capite Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 8. Calpeol. com. 2. Curs. theol. tract. 2. disp. 4. sect. 4. num. 31. Metcett. de sacram. quæst. 81. art. 6. dub. 4. post. 5. post. vers. Tertius causa. Nugn. 1. part. quæst. 81. art. 6. dub. 3. de præcept. audien. miss. vers. quatuor impedimentum. Garzia infam. tract. 4. disp. ult. dub. 3. num. 21. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 41. & alij

Tom. II.

infractandi pro casibus particularibus.

Ratio est. Quia inter bona huius vite honor habetur pro pretiosissimo l. si in dabus. 104. ff. de reg. iur. ita vt honor, & vita ipsa æquiparentur l. solenn. ff. si quis omnia cau. vers. & notatur Doctores Gloss. in 5. suspensus auctem. verbo. ab eulpa. Iostit. de suspens. iur. Bar. in l. Et cum. num. 10. ff. de iust. & iur. 141. n. 36. Dec. conf. 686. num. 8. Mantua. singul. 383. Casen. in Carbal. gloss. num. p. 1. considerat. 2. Menoch. conf. 98. num. 8. Menchaca quæst. illu. cap. 18. num. 13. quæcumque ergo iniuria illius præbet istam causam non audienti missam, cum pro excusando ab obseruantia huius præcepti non requirantur causæ admodum graues.

Ex hæc autem regula deducitur, quod si quis probabiliter timeat, quod oritur siot rixæ vel ex causa præcedentis, vel ex causa alia, aut quod subiturnus sit aliquam iniuriam, aut contumeliam, aut quid simile, quod lædat xilimationem excusabitur si non accedat ad audiendam missam, vt notant Suarez. disp. 88. de Eucharist. sect. 6. vers. Tertium caput. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 4. Fillius. tract. 5. num. 218. Henriq. ex lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Coninch. de sacram. quæst. 63. art. 6. num. 314. Laiman. lib. 4. theol. moral. vail. 7. cap. 4. num. 3. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vii. pan. vii. num. 4. Faustus lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. vers. Et eodem modo. P. apost. 1. part. quæst. 81. art. 6. dub. 6. numero. 218. vers. Ex eodem capite, Facuodex præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 5. q. 1. num. 11 quæ causa non solum ex seipsa sufficiens est, sed etiam quia trahere potest occasionem maioris mali.

Secundò deducitur, excusari mulierem, quæ ex occulta fornicatione est grauidæ, vt notant Ledesma part. 1. sum. tract. de Euchar. cap. 27. post. 10. conclus. vers. la tertia manera. Laiman lib. 4. Theol. moral. tract. 7. cap. 4. num. 16. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. disp. 46. num. 5. Reginald. lib. 19. num. 16. Gaspar Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacrific. missa disp. 6. de cunctis. de sacram. Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 19. Faustus lib. 2. de Euchar. quæst. 427. vers. Hinc si mulier, Garzia in sum. tract. 4. disp. ult. sect. dub. 3. num. 16. Cutil. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. numero. 178. Gersuald. de sacram. tract. decime septimo. cap. 2. num. 56. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. q. 40. & alij. Est enim grauis infamia respectu mulieris, quæ pro hoc ita habetur, manifestare tale crimen seipsum in prodendo; & idcirco quæuis in culpa fuerit, habet tamen adhuc ius conseruandi propriam famam, sed tamen aduertendum, quod si posset accedere ad Ecclesiam occultando, se esse grauidam, vt modò facili contingere potest ob vestes iniurias, vulgo Guardafans, quibus mulieres modò vtuntur, non excusatur ab audienda Missa.

Tertiò deducitur Excusari ab audienda Missa mulierem honestam, quæ respectu sui status caret decenti veste, quando non possunt audire Missam absque eo, quod coram multis compareant. Ita Tabiena verbo. missa. num. 47. Syloester verbo Missa 2. num. 2. Henriq. lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. vers. Tertium caput. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. q. 1. Nauas. cap. 21. manual. num. 3. Laiman. lib. 4. theol. moral. tract. 7. cap. 4. num. 3. Scortia lib. 2. de sacrific. miss. cap. 20. Fernandez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 5. Tolet. lib. 6. cap. 9. num. 3. Graf. part. 1. decif. lib. 2. cap. 46. num. 5. Nugn. 3. part. q. 81. art. 6. dub. 3. de præcept. audien. miss. circa fin. ver. Quorum impedimentum S. verbo. Missæ auditio eam. 3. Barthol. ab Angel. tract. de miss. q. 8. 10. Bonac. disp. 4. de sacram. q. ult. dub. pan. vii. num. 8. Garzia in sum. tract. 4. disp. ult. dub. 3. num. 16. Præposit. 3. part. q. 81. art. 6. dub. 6. num. 218. vers. Ex eodem

Tom. II.

ratione officij Missæ, quod exercet. Et ita notant præsertim Doctores infractandi pro variis casibus. Fundamentum huius regulæ est. Quia officium facit, quod sit rationabiliter impeditus, & cum præceptum reperiat impeditur, non obligat, cum teporiter moraliter impotentes; neque enim tenentur relinquare consuetum officium, ut sint habiles ad implendum præceptum, quando superuenit obligatio. Est tamen aduertendum, quod continuo exercitij officij debet esse aliquo modo necessaria, itavt non possit intermittere tempore audientæ Missæ, aut quod non possit præueniri adimplendum præcepti. Quia si aliquo modo impleri potest, præceptum est implendum, ut desumitur ex Cap. *Lices de ferys*, ubi Pontifex indulgens pascationem pro certo anni tempore in diebus festis vult tamen, quod audiant Missam, antequam pascationes itene ad piscandum.

Ex hac regula sequitur primò contra Iodocum in *refractor*, verbo. Missa non, 10. ver. *Excusantur & infantes*, Pastores ouium, custodes gregum, armentorum &c. excusari ab audienda Missa, quando non possunt alium ad custodiendum substituit, ut notant communiter Doctores Nauar. *consil. 5. tit. 9. de ferys* Azot. *part. 1. lib. 7. cap. 7. quest. 7. Hentiquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. ver. Quarto numerantur*, Rodriquez *tom. 1. sum. cap. 12. num. 8. Vega part. 1. sum. cap. 124. l. 4. Laiman. lib. 4. theol. moral. tract. 7. cap. 4. num. 5. Conioch. de sacram. quest. 83. art. 6. num. 314. Matchin. de sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. minu. 19. Bouc. disp. 4. de sacram. quest. ult. pun. ult. num. 6. Facundex *præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. minu. 2. Balleus. in florib. verbo*, Missa 9. num. 5. Scortia *lib. 2. de sacrific. miss. cap. 10. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. diffin. 36. num. 7. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacrific. miss. diffin. 6. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 2. dub. 7. num. 6. Dicañil. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 179. Gesuald. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 6. Faulhus lib. 2. de Eucharist. quest. 427. ver. Eodem etiam ritu. Palau *part. 4. oper. moral. tract. 2. disp. 7. pun. ult. num. 6. Caspent. tom. 2. Carf. Theol. tract. 2. disp. 4. sect. 4. num. 31. Gatzia in sum. tract. 4. diffin. ult. dub. 3. num. 16. Franci. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quest. 1. num. 25. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quest. 43. Constat enim horum officium de ferys continuatum, quia brevis absque custodia exponit greges periculo, quod patiantur aliquod damnum, aut aliquod animal erumit interit, aut quod animalia ipsa, quæ pascuntur, inferant aliquod damnum. Nec dici potest cum Iodoco, quod potest prius audire Missam & postea duci greges ad pascendum, quia hoc quoque est etiam moraliter impossibile, nam Missa, ubi greges degunt non adeò matutino tempore celebrari solet, ut possint educi greges tempore opportuno. Neque hoc locum habet, quod greges etiam noctem degant in agria, nam tunc noctu quoque indigent custodia.***

Est tamen aduertendum, quod non debent plures remanere pro custodia gregis, quam necessarium sit & idèd si vnus sufficiat, debent ceteri accedere ad audiendam Missam; & debent talem ordinem situare, ut ostant etiam Lugo, Leander, & alij ex citat. Doctores *num. præcept. ut modò vnus, modò aliter* accedat ad Missam audiendam, quando plures Missæ celebrantur diuersis horis; si autem vnica tantum Missa celebratur debeat vicissim audire Missam, & vicissim custodire gregem, itavt vnus audiat Missam hoc festo, alius audiat alio festo. Non cederem tamen, quod hic ordo cadat sub præcepto, quia cum ex necessitate aliquis debeat remanere ad custodia gregis, atque adeò non possit audire Missam, parum refert, quod ille non audiat, quantum est ex vi præcepti;

vnò ille ordo reduci videtur potius ad convenientiam, quam ad necessitatem, quia tamen ut dictum est in superioribus verget aliquando ius naturale diuinum de colendo Deo per sacrificium, idèd res essent de necessitate ita disponendæ, ut singuli deputati ad eam gregis aliquibus vicibus in anno audirent Missam, ut hoc pacto colerent Deum sacrificio, & satisfacerent obligationi naturali.

Sequitur secundò. Milites deputat. 4 pro excubijs 4 vulgò *Seminie*, aut etiam stationarios excusari ab audienda Missa, si ubi degant non celebrent, itavt remanendo in statione vulgo Guardia, audire non possint. Ita etiam communiter Doctores præsertim Syluester *verbo*, Missa 2. num. 2. Nauar. *cap. 25. Adminal. num. 3. Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 35. num. 5. Azot. part. 1. lib. 7. cap. 7. quest. 1. Laiman. lib. 4. theol. moral. tract. 7. cap. 4. num. 5. Ledesma. part. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 27. post. 16. concis. ver. L. quinta materia*, Suarez *disp. 88. de Euchar. sect. 6. ver. quatuor capit. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. diffin. 36. num. 4. Azot. lib. 6. cap. 9. num. 4. Facundex præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 2. Balleus in florib. verbo*, Missa 9. num. 5. Martinus *disp. 40. de Euchar. sect. 9. Dicañil. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 206. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quest. 51. Præposit. 5. part. quest. 83. art. 6. amb. 6. num. 218. ver. Excusantur aliqui*, Palau *part. 4. oper. moral. tract. 2. disp. 7. pun. ult. num. 6. Caspent. tom. 2. Carf. theol. tract. 2. disp. 4. sect. 4. num. 32. Faust. lib. 2. de Eucharist. quest. 427. ver. Nona causa*, Mercet. *de sacram. quest. 83. art. 6. dub. 4. post. 5. ref. post. ver. Quinta causa*, Franci. Lugo *lib. 5. de sacram. cap. 15. quest. 1. num. 25. Neque enim milites* isti sunt sui iuris, sed statione officij tenentur excubias agere, aut in statione permanere ita exigente militari disciplina; & idèd sunt impediti, ne possint accedere ad audiendam Missam. Deberent tamen Duces quando non adeò suspitio hostium dimittere successiuos milites stationarios ad audiendam Missam, quando arant in loco, ubi plures Missæ celebrantur.

Tertiò sequitur. Quod si milites prædijcti sint in loco, in quo non celebrat Missa, ut si custodiunt aliquod fortalicium, in quo degant soli milites, absolute excusari ab audienda Missa, quando ibi degant, quia hoc præceptum non obligat nisi eos, qui habent commoditatem audendi Missam. Nec tenentur dimittere officium, ut putat Leander *num. præcept. citat. Quia præceptum obligat* quidem ad audiendam Missam, non autem obligat ad dimittendum proprium officium, ut possibilibus fiat audicio Missæ, nam sola diuinitas officij de se absque alio annexo incommodum graue est.

Quartò sequitur. Agalones ceterosque vectores 6 excusari ab audienda Missa, quando ratione sui officij impediuntur: itavt, si Missæ assistent, & erent notabiliter descere in proprio officio, ut si deberent diu expectare, aut non possent petuente ea de locum destinatum, aut bellis onustæ, quas ducunt: notabiliter ex onere preterentur, si siliertur, aut interm non adesset, qui eas custodiret. Ita Caiet. 2.2. quest. 122. art. 4. & in sum. verbo. *Festum*, Nauar. *consil. 4. de ferys. tit. 9. lib. 1. Hentiquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Laiman. lib. 4. Theol. moral. tract. 7. cap. 4. num. 5. Ledesma. part. 1. sum. tract. de Euchar. cap. 27. post. 16. concis. ver. Ante totas causas*, Rodriquez *part. 1. sum. cap. 12. num. 8. Bonac. disp. 4. de sacram. quest. ult. pun. ult. num. 6. ver. ex quest. Tolet. lib. 6. sum. cap. 9. num. 4. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. diffin. 36. num. 4. Azot. part. 1. lib. 7. cap. 7. quest. 1. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacrific. miss. diffin. 6. Scortia *lib. 2. de sacrific. miss. cap. 10. Facundex præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 2. Balleus in florib. verbo*.*

verbo, Missa nam. 3. Trullench, lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 6. Palau part. 4. oper. moral. trall. 2.2. disp. vii. pan. vii. num. 6. Calpeni. tom. 2. Curs. Trullench. lib. 3. disp. 4. sect. 4. num. 31. Dicañil. trall. 5. de sacram. disp. 5. num. 178. Gelsald. de sacram. trall. 17. cap. 1. num. 6. Leander in præcept. Eccles. trall. 2. disp. 2. quæst. 46. Faustus lib. 2. de Euchar. quæst. 427. verbi. Nova causa. Garzia in sum. trall. 4. difficul. vii. dub. 3. num. 14. Francif. Logo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 25.

7 Quinco sequitur. Excusari aliquando molitores ab audienda Missa, quando scilicet necessarium est molere etiam in diebus festis, & conungunt operi assistente. Ita Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vii. pan. vii. num. 6. verbi. similit. Garzia in sum. trall. 4. difficul. vii. dub. 3. num. 14. Dicañil. trall. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 178. in fine Gelsald. de sacram. trall. 17. cap. 2. num. 60. Leander in præcept. Eccles. trall. 2. disp. 2. quæst. 44. Impedimentum enim est legitimum, atque adeo reddit ipsos moraliter impotentes ad seruandum præceptum.

8 Sexto sequitur. Cursores, vulgo, quælli che carrozo alia possunt excusari ab audienda Missa. Ita Suarez. disp. 88. de Eucharist. sect. 6. verbi. Quintum caput. Henriquez. lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vii. pan. vii. num. 6. verbi. Ex quo fit. Llanas. 3. part. meth. cap. 5. §. 11. Trullench, lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 6. Palau. part. 4. oper. moral. trall. 2.2. disp. vii. pan. vii. num. 6. Francif. Logo. lib. 5. de sacram. caput. 15. quæst. 1. num. 25. Nani officium cursoris cum requirit celeritatem in itinere, non permittit eursorem morari pro audienda Missa.

9 Et quamvis Dicañil. trall. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 179. Leander in præcept. Eccles. trall. 2. disp. 2. quæst. 45. eorum ad casum, in quo ex mora immineat aliquod damnum, absoluit tamen tenendum est excusari quia quando intrinsecus huiusmodi cursores intendit specialimodo celeriter, & idem mientes non parum expensis. Vnde quocumque reariatur celeritas, fit edera principale intentum missionis, itavt ex parte frustratur, quod sufficit, vt remaneat sine interpolatione, & quod omnis interpolatio esset notabiliter contra minus propterea.

10 Septimo sequitur. Excusari quoque consiliarios ab audienda Missa, qui graui negotia tractant, nec permittunt dilationem in aliud tempus, nec similiter, quod inerrumpatur tractatio, quousque sociatur Missa. Ita Syluester. verbo. Missa 2. num. 1. Nauar. cap. 21. manual. num. 3. Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 35. num. 5. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Facundez præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 2. Tolet. lib. 6. cap. 9. num. 4. Bassens in Florib. verbo. Missa 9. a. 3. verbi. Item domini Iodoc. in Thezaur. verbo. Missa. num. 50. verbi. Excusantur. Dicañil. de sacram. trall. 5. disp. 5. dub. 10. num. 108. Gelsald. de sacram. trall. 17. cap. 2. num. 16. Garzia in sum. trall. 4. difficul. vii. dub. vii. num. 20. Francif. Logo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 25. Si enim qualitas, & grauitas negotiorum non permittit dilationem, reddit impeditum, atque adeo obseruantiam præcepti moraliter impossibilem. Est tamen aduertendum, quod hæc causa potest verò habere locum, præteritum stante commoditate, quam huiusmodi persone regulariter habere solent pro audienda Missa, possunt enim præmittere obseruantiam præcepti antequam ineipiant tractationem negotiorum. Potest tamen habere locum, quando se conuegunt pro tractandis negotiis probabiliter cedentes, postea ad futurum tempus opportunitum pro audienda Missa, sed postea tractatio

ita dilaturatur, vt labatur hora opportuna pro celebratione.

QVÆSTIO. 1337.

An subiectio, & obedientia excuset ab audienda Missa.

S V M M A.

- 1 Subiectio & obedientia quando excuset ab audienda Missa.
- 2 Mulier excusatur, si maritus nolit eam exire ob celibatum.
- 3 Et si ex alia causa prohibeatur exire.
- 4 Famuli quando ob occupationem excusantur.
- 5 Domini an teneantur non occupare famulos vt possint audire Missam.
- 6 Famuli non audientes Missam ob seruitia quando peccant.
- 7 Mentes ad cultum domus, aut parandas cibos, quando excusantur ab audienda Missa.
- 8 Qui aliena possunt subsum, excusantur ab audienda Missa, quando excusantur famuli.

Constitutum potest etiam hæc regula, Quod subiectio, & obedientia excusat ab audienda missa. Hanc regulam admittunt communiter Doctores præfatum infra eirandi. Vt tamen subiectio, & obedientia excuset, debet esse rationabilis. Quia prima debet quique subijci legi, & idem, atque Ecclesie obedire, quam hominibus. Et idem non excusabit ab audienda Missa, ratione subiectionis, & obedientie, nisi etiam conueat aliqua causa, ob quam rationabiliter præferre debeat obedientiam, quod homini obedientie debet Deo, & Ecclesie iuxta ea, quæ tradunt Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Conineh. de sacram. quæst. 83. art. 6. num. 315. Suarez. disp. 88. de Eucharist. sect. 6. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vii. pan. vii. num. 10. Trullench, lib. 3. in decal. cap. 1. dub. 7. num. 9. Gabr. à S. Vincent. de sacrament. disp. 3. de sacrific. miss. quæst. 8. verbi. Quarta causa.

Ex hæc regula sequitur primò Quod si maritus ab Zelocipiam nolit, vxorem exire è domo, excusabitur ab audienda Missa, si inde oriatur grauis conturbatio inter ipsam, & matrum. Ita Nauar. cap. 21. manual. num. 5. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Suarez. disp. 88. de Eucharist. sect. 6. verbi. Quintum caput. Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 35. num. 5. Llanas. 3. part. meth. cap. 5. §. 11. in fine. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Molle. part. 1. sum. trall. 3. cap. 17. num. 58. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vii. pan. vii. num. 10. Palau. part. 4. oper. moral. trall. 2.2. disp. vii. pan. vii. num. 6. Dicañil. trall. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 211. Gelsald. de sacrament. trall. 17. cap. 2. num. 64. Leander in præcept. Eccles. trall. 2. disp. 2. quæst. 32. Faustus lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. verbi. Hoc etiam citando Garzia in sum. trall. 4. difficul. vii. dub. 3. num. 15. concurrit enim causa grauis incommodi, cum quo præceptum non obligat. Est tamen aduertendum, quod vir peccabit roties, quoties impedit vxorem, ne Missam audiat, nisi forte Zelocipia sit ita rationalis, & cum tali fundamento, vt possit rationabiliter prohibere, ne mulier accedat ad Ecclesiam, quia citi causa, non feruet præceptum.

Secundò sequitur. Vxores excusari ab audienda Missa, quando mariti prohibent egressum è domo, ex quacumque causa, si quando non obediunt, oriuntur

reitur graues rixæ, & contentiones. Ita D. Anton. 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 2. Sotus lib. 2. de iust. & iur. quæst. 4. art. 4. & in cap. 11. dist. 13. quæst. 2. art. 1. Henricus quæst. lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Suarez. disp. 88. de Eucharist. sêct. 9. vet. Quæritur caput Scotti lib. 2. de sacris. cap. 20. n. 8. Vega part. 1. sum. cap. 114. casu 4. Molfes. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 58. Iodocus. in Thefauro. verbo. Missa. num. 50. vet. Hinc excoisat. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. num. 10. Dicastr. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 212. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 9. Gessal. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 64. Faustulus lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. vet. Hoc etiam rursus exandit in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 31. In hoc enim casu eum subiectione conuenit etiam incommo- dum altercationum, & rixarum, cuius vitio est rationabilis causa omittendi auditionem Missæ.

4. Tertio sequitur. Excusari famulos, qui ab heris occupantur in suis seruitijs, ita ut non relinquatur commoditas audiendi Missam, si seruitus, in quibus occupantur, sunt necessaria, ita ut non possint in aliud tempus differri. Ita Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. in fine. Graf. part. 1. de iust. lib. 1. cap. 33. n. 5. vet. Terria Laiman. lib. 4. theol. moral. tract. 7. cap. 4. num. 3. Vega part. 2. sum. cap. 41. casu 36. Mercet. de sacram. quæst. 83. art. 6. dub. approp. 5. respons. vet. Quinta causa Gaziz in sum. tract. 4. dist. ult. dub. 3. num. 15. Pirapollit. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 218. vet. Obedientia. Faust. lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. vet. Rursus ex hoc capite. Nugn. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 3. de præcept. audien. missæ. vet. Sextum impedimentum, Palauus part. 4. oper. moral. tract. 22. disp. vi. pun. ult. num. 6. Calpeni. tom. 2. Conf. Theol. tract. 23. disp. 4. sêct. 4. num. 32. Franc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 24. Cum enim famuli teneantur inferre Dominis ratione obsequij, si seruitus sua necessaria, sunt impediti, atque adeo moraliter impotentes ad adimplendam præceptum. Vt autem seruitium dicatur necessarium, non debet esse absolute necessarium, sed sufficiens, quod sit ex consuetudine, in quibus famuli occupati solent, & quod non possint sine incommodo differri.

5. In prædicto autem casu neque etiam peccant Domini, dum ita occupant famulos, vt non possint Missam audire; quia non tenentur per priuatum necessarium seruitium, & licet possint ipsi mittere auditionem Missæ, quando occupantur in negotijs necessarijs, ita etiam possunt occupare famulos, quamuis non audiant Missam. Quia tamen tenentur Domini curare, vt domesticis audiant Missam, vt nuntiant communiter Doctores, præsertim Suarez disp. 88. de Eucharist. sêct. 6. vet. Caput. quintum. Sæverbo. Missæ auditio num. 5. Filliuc. tract. 5. num. 227. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 9. idem tenentur concedere tempus opportunum pro audienda Missa, & idem si absque urgenti necessitate eis ita occupent, vt non possint Missam audire peccabunt mortaliter vt notant Pirapollit. Nugn. Palauus, Lugo & alij ex citat. num. præcedenti iisdem locis; quia sunt causa, quod non adimpleatur præceptum ab ijs, qui tenentur, & possunt adimplere.

6. Quod spectat ad famulos, quando seruitus non sunt ita necessaria, vt non possint, aut præueniri, aut differri peccabant non audiendo Missam, nisi imminet incommodum alicuius considerationis, quale esset si timerent verbera, aut quod dimitterentur à seruitio Domini, aut quid simile, vt notant communiter Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Suarez disp. 88. de Eucharist. sêct. 6. vet. Caput. quintum. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. num. 10. vet. Non desunt. Nugn. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. Tom. II.

3. de præcept. audien. missæ. vet. sextum impedimentum. Pirapollit. dub. 6. num. 218. vet. Obedientia. Conineh. de sacram. quæst. 83. art. 6. num. 315. Mercet. dub. 4. p. 5. respons. vet. Quinta causa. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 9. Tolet. lib. 6. cap. 9. num. 3. Hurad. de sacram. disp. 5. de sacris. miss. dist. 6. Ballicus in Floribus. verbo. Missa. 9. num. 3. Facundez. præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 4. Palauus part. 4. oper. moral. tract. 22. disp. vi. pun. ult. num. 6. Dicastr. lib. 1. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 212. G. luald. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 64. Calpeni. part. 2. Conf. Theol. tract. 23. disp. 4. sêct. 4. num. 32. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 24. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 33. & 34. Submittit enim regula quod præceptum non obliget eum incommo- dum emittendum. Est tamen aduertendum; vt notant etiam Conineh. Suarez, Azor. Bonac. alij ex citat. D. J. Garibus, quod si frequenter accidat, tenetur famulus querere alium Dominum, qui ipsi concedat commoditatem, audiendi Missam.

Quarto sequitur. Excusari ens ab auditione Missæ quando in illo loco vnica tantum Missa celebratur qui domi manent ad ipsius custodiam vel ad parandum cibos. Si tamen necessaria sit custodia ob aliquem probabilem timorem damni, & præparatio ciborum non possint, aut præueniri aut differri. Ita Tabiena verbo. Missa. num. 47. Armilla num. 30. Henricus lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Rodriguez part. 1. sum. cap. 123. num. 6. Graf. part. 1. de iust. lib. 2. cap. 33. num. 5. Llamas. 3. part. meth. cap. 5. §. 11. in fine. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. num. 7. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 8. in fine. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 33. Calpeni. tom. 2. Conf. theol. tract. 23. disp. 4. sêct. 4. num. 32. Dicastr. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 210. In hoc enim casu obferuantia præcepti est coniuncta cum iocubili incommo- do, & si vbi parati non essent, possent etiam auri rixæ, contentiones vnde subintrat regula, quod præceptum non obliget eum tanto incommo- do.

Quod autem dictum est de famulis, accipiendum sunt de omnibus qui alienæ potestati subiunguntur, vt vxor respectu mariti, filij respectu parentum. In his enim militat eadem ratio subiectionis, & obediencie: & idem quando prohiberetur ex aliquo titulo audire Missam, nec possent venire contra prohibitionem sine notabili incommo- do excusantur, tenentur tamen facere, quantum ipsi permittit ipsorum conditio vt Missam audirent, nisi forte ex rationabili, & iusta causa prohiberetur accedere ad Ecclesiam.

Q U Æ S T I O. 1338.

Utrum Mater excusetur ab audienda Missa ob causam adiuuam filiorum.

S Y M M A.

1. Mater & qua habens in custodia puellas, excusatur ab audienda Missa.
2. Etiam si filium inceat; ne puella filij visum sit aliquam indebitam licentiam.

Adem est ratio de quauis alia persona deputata ad custodiam puellarum; potest enim continere, quod non possit eas secum docere ad audiendam Missam ex aliqua iusta, & rationabili causa, & quod imminet aliquod periculum si filias domi reliquerat. Et resoluendum est. *Excusari ab audienda missa.*
C C C c c f. Ita

sa. Ita Sotus lib. 2. de inst. & iure quæst. 4. art. 4. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. Syluester verbo. Missa. 1. num. 2. Scottia lib. 2. de sacrific. missæ. cap. 30. num. 8. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vlt. punct. vlt. num. 2. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 1. Llamas 3. part. Adrio. cap. 3. §. 11. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 3. Nauar. cap. 21. Manual. num. 9. Rodriquez tom. 1. sum. cap. 123. num. 9. Graf. part. 1. de cens. lib. 2. cap. 36. num. 5. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Diestil. de sacram. tract. 5. disp. 5. dub. 10. num. 200. Molfes. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 57. Bailens in floribus verbo. Missa. 9. num. 2. Gesuald. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 9. Leander in præcept. Eccles. tract. 1. disp. 2. quæst. 17. Ratio est. Quia concurrebat debitum officij custodiendi distas puellas cum præcepto Ecclesie audiendæ Missæ. Præualeat autem debitum officij quia licet sit sit voluntariè susceptum, adhuc tamen obligat de iure naturalij, & idè præferti debet.

2. Hinc si probabiliter timeretur non solum aliquod inconueniens circa honestatem sed etiam, quod puellæ essent sibi vltimæ extraxæ aliquam indebitam licentiam loquendi cum extraneis ex qua loquutione immineret aliquod periculum, esset sufficiens causâ non deferendi custodiam. Vnde quicquid occurrere potest quod sit considerabile, & quod per custodiam averti potest, est causâ sufficiens relinquendi auditionem Missæ. Hoc autem debet ita accipi, vt solum locum habeat, quando non adest, qui substituat pro custodia: aut quando adest non possit, vt præferatur ut omni periculo.

QVÆSTIO 1339.

An amissio sociorum in itinere sit causa excusans ab audienda Missa.

S V M M A.

1. Quando ob non amittendos socios itineris sit causa excusans ab audienda Missa.
2. Amissio sociorum independenter ab alio an sit causa excusans.
3. Quid si iter sit longum, & segregatus à commercio.
4. Quid ob leuandum tædium itineris.

1. **Q**uia contingere potest, quod socij itineris non sint audite Missam, aut præuenerint audire, idè dubitatur, an; ne amittantur, sit causâ sufficiens excusans ab auditione Missæ. Et quidem conueniunt communiter Doctores, quod sit causâ sufficiens si inde perueniat aliquod incommodum: vt si timeantur latrones, si adsit periculum aberrandi, vel quia à socijs recipiat expensas, vel quid simile, nam tunc præceptum non obligat cum tanto incommodo. Ita Cair. in sum. verbo. Fessa. Armilla verbo. Missa. num. 30. Nauar. cap. 21. Manual. num. 3. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. verif. Quærit numerantur. Ledefma part. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 27. post. 16. conclus. verif. Per gloriam. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. vlt. punct. vlt. num. 6. verif. Item excusatur. Laiman lib. 4. ebeol. moral. tract. 7. cap. 4. num. 3. Marchin de sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 27. num. 19. Scottia lib. 2. de sacrific. missæ. cap. 20. Bailens in floribus. verbo. Missa. 9. num. 3. Hurtad. de sacramens. disp. 5. de sacrific. missæ. difficul. 6. Villalob. part. 1. sum. tract. 8. difficul. 36. num. 2. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 6. Machad. tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 2. docum. 2. num. 4. Diestil. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 19. Gesuald. de sacram. tract. 17. cap. 2. num. 58. Palau part. 4. oper. moral. tract. 22. disp. vlt. punct. vlt. num. 4. Nuger. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 3. de præcept. audien. missæ. ver. Quærit impedimentum. Metcet. de sacram. tract. 23. art. 6. dub. 4. post. 5. respon. ver. Hic tamen. Buzanus part. 1. ebeol. moral. tract. 6. quæst. 7. de præcept. audien. missæ. Garzia in sum. tract. 4. difficul. vlt. dub. 3. num. 14. Przypolis. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 217. ver. Ad hoc etiam. Faulstus lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. verif. Hæc etiam ratiõne Caspensi. tom. 1. curs. ebeol. tract. 23. disp. 4. sect. 4. num. 31. Francis. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 8. Neque enim præceptum obligat, dum subeundum est aliquod notabile incommodum pro eo adimplendo.

Maiores difficultates est, an sola amissio sociorum in dependenter a quocunque alio in eo modo sit sufficiens causâ excusans ab audienda Missa. Negant Suarez, Ledefma, Coninch. Bonac. Trullench. Baumius, & alij num. præced. citati. Quia non est incommodum confidetur iter facere siue socijs. E contra verò affirmant Iodocus in Thesaur. verbo. Missa. n. 70. verif. Excusantur, & cultores. Vega. part. 1. sum. cap. 114. casu. 4. Machad. tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 2. docum. 2. n. 4. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. q. 10. ver. Fidei ego qui limitat ad iter valde longum, & solitum.

Et quidem, quando iter est longum, & per loca segregata à commercio hominum, ubi nullus, aut fere nullus sit obuiam, censetur, solum auxilium nem sociorum esse sufficientem causam excusantem ab auditione Missæ. In huiusmodi enim itinere aliqui socij sunt moraliter necessarij propter casus non præuisos, qui contingere possunt, in quibus est necessarium alienum auxilij, præferendum quoad eos, qui non sunt affluenti tali itinere. Et quæuis ratio contingant huiusmodi casus, possunt tamen contingere, & idè adest sufficiens motiuius probabiliter eos timendi, atque adè non amittendi socios.

Et quamuis Molfes. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. 4. num. 61. Scottia lib. 2. de sacrific. missæ. cap. 20. Henriquez lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Leander in præcept. Eccles. tract. 1. disp. 2. quæst. 10. ver. Fidei ego, existimant, quod etiam ob leuandum tædium longi itineris sit causâ excusans ab audienda Missa, quando alijs essent amittendi socij. Hoc tamen mihi probari non potest. Tum quia hæc causâ non est vniciusalis cum plures nullum tædium patiantur, quando soli iter faciunt. Tum quia tædium non est tanta consideratio, nis, vt propter ipsum leuandum debeat cessare obligatio præcepti, nec etiam licet omittitur auditionem Missæ. Tum quia conuersatio sociorum multoties eandem molesta, & potius auget, quam leuat tædium.

QVÆSTIO 1340.

An sufficiat consuetudo non audiendi Missam ad excusandam à peccato.

S V M M A.

1. Consuetudo nunquam audiendi Missam non potest introduci.
2. Consuetudo pro aliquo tempore excusat ab audienda Missa.
3. Consuetudo habet æqualem vim cum lege.

Consuetudo potest legem abrogare.

- 4 *Vidua excusatur si per aliquod tempus à morte viri demisse concitetur, si ad hoc consuetudo.*
 5 *Per quendam tempus à hac consuetudo sit rationabilis.*
 6 *An valeat secundum totam latitudinem iteradullam.*
 7 *Non valeat si sine extendat, ut deroget iuri naturali.*
 7 *Longior potest esse respectu nobilium, quam popularium.*

Difficultas non procedit de absoluta consuetudine non audiendi Missam, sed de consuetudine non audiendi pro aliquo tempore. Certum est enim quod absoluta consuetudo non potest excusare, quia si introduceretur, non esset consuetudo rationabilis, sed meta corruptella, cum non possit adesse motuum rationabilis nancquam audiendi Missam. Imo cum de iure nature sit colere Deum sacrificio, esset talis consuetudo contra ius naturale, & ideo extirpanda iuxta Cap. *De consuetudine*.

Est ergo regula communiter accepta, quod consuetudo pro aliquo tempore excuset ab audienda Missa. Ita Suarez disp. 88. de *Enchiridii*, scilicet 6. ver. *Secundum corpus*. Lozman, lib. 4. *Theol. moral. tract.* 7. cap. 1. *art.* 2. Azot, *part.* 1. lib. 7. cap. 7. *quæst.* 2. Henriquez, lib. 9. *sum. cap.* 25. *num.* 12. Bonac. disp. 4. de *sacram. quæst.* ult. *punct.* ult. *num.* 11. Ledesma, *part.* 1. *sum. tract.* de *Enchiridii*, cap. 27. *post.* 16. *conclus.* ver. *La sexta manera*. Nugent, 3. *part.* *quæst.* 83. *art.* 6. *sub.* 3. de *precept.* *audien. miss.* ver. *spiritum impudicum*. Caiet. 2. *quæ.* 112. *art.* 4. Mercer, de *sacram. quæst.* 83. *art.* 6. *sub.* 4. *post.* 5. *respons.* ver. *secunda causa*. Fautus lib. 2. de *Enchiridii*, *quæst.* 417. ver. *Decima causa*. Palau, *part.* 4. *oper. moral. tract.* 11. *disp.* ult. *punct.* ult. *num.* 7. Dicalit, de *sacram. tract.* 5. *disp.* 5. *sub.* 10. *num.* 115. Garcia in *sum. tract.* 4. *diff.* ult. *sub.* ult. *num.* 19. Præpos. 3. *part.* *quæst.* 83. *art.* 6. *sub.* 6. *num.* 219. ver. *Excusatur &c.* Calpeni, *tom.* 2. *Curf. Theol. tract.* 23. *disp.* 4. *secl.* 4. *num.* 33. Francisc. Lugo lib. 5. de *sacramen. cap.* 15. *q.* 1. *n.* 27. Gabriel à S. Vincent. de *sacramen. disp.* 3. de *sacris. miss.* *quæst.* 8. *circum.*

Consuetudo enim æqualem vim habet eum lege, & ideo sicut potest leges includere ita etiam abrogare. *Ex non scripto*. Inquit, de iure natura *Gent. & l. de Quibus. si de legibus & l. 2. C. Quæsi longa consuetudo*, & *Capitulum de consuetudine*. Et ideo potest in præsentia derogare obligationi audiendi Missam pro aliquo tempore, dummodo sit ex aliqua causa rationabili induta. Est tamen aduertendum; Quod ut valeat ista, consuetudo, debet sistere intra illos terminos, in quibus derogat tantum iuri Ecclesiastico de audienda Missa, & non se extendat ad derogandum iuri naturali de colendo Deo cum sacrificio.

Ex hac regula deducitur contra Iodocum in *Thefauro* verbo, Missa n. 70. Excusati viduas, quæ mortuo viro, per aliquod tempus luctus causa, domi se continent, si tamen ita se domi continent ut neque ex alia causa exeant. Et in hoc conveniunt communiter Doctores, ad hoc enim aliqua rationabilis causa, cui innitatur hæc consuetudo, nempe ut in signum tristitiæ per aliquod tempus se abstinant ab hominum consortio.

Solum difficultas est, per quam tempus valeat possit hæc consuetudo. Quod autem per brevis tempus valeat consuetudo, tradunt Caiet. 2. 2. *art.* 4. *cap.* 6. D. Anton. 2. *part.* ult. *cap.* 9. §. 12. Tabiena. *Verbo*, Missa. 4. 67. Armlia, *num.* 30. Sylloster, *verbo*, Missa. 2. n. 2. Graf, *part.* 1. *decis.* lib. 2. *cap.* 35. *num.* 3. Gschwald, de *sacram. tract.* 37. *cap.* 1. *num.* 65. Nugent 3. *part.* 9. 83. *art.* 6. *sub.* 3. de *precept.* *audien. miss.* in fine quod solum admittunt hanc consuetudinem per medium ad summum.

Tom. II.

Contra vero alij admittunt hanc consuetudinem secundum totam illam latitudinem secundum quam est introducta. Ita Suarez. *disp.* 88. de *Enchiridii*, scilicet 6. ver. *secundum corpus*. Henriquez lib. 9. *sum. cap.* 25. *num.* 12. Tolet, lib. 6. *sum. cap.* 9. *n.* 3. ver. *Terza causa*. Fillius, *tract.* 5. *cap.* 7. *n.* 126. Ledesma, *part.* 1. *sum. tract.* de *Enchiridii*, *cap.* 27. *post.* 16. *conclus.* ver. *La sexta manera*. Facundus *precept.* 1. *Ecclesi.* lib. 2. *cap.* 9. *num.* 6. Azot, *part.* 1. lib. 7. *cap.* 7. *quæst.* 2. Lozman lib. 4. *Theol. moral. tract.* 7. *cap.* 4. *num.* 2. Bonac. disp. 4. de *Enchiridii*, *quæst.* ult. *punct.* ult. *num.* 15. Llamas, 3. *part.* *met.* *cap.* 5. §. 12. Marchin, de *sacram. Ordin.* *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 17. *num.* 21. Huttad, de *sacramen. disp.* 5. de *sacris. miss.* *difficil.* 6. Balleus in *Floribus*, *verbo*, Missa. 9. *num.* 3. in fine. Villalob, *part.* 2. *sum. tract.* 8. *difficil.* 36. *num.* 8. Trullench, lib. 3. in *Decal.* *cap.* 1. *sub.* 7. *num.* 18. Dicalit, *tract.* 5. de *sacram. disp.* 5. *sub.* 10. *num.* 119. Calpeni, *part.* 2. *curf. Theol.* *tract.* 23. *disp.* 4. *secl.* 4. *num.* 33. Palau, *part.* 4. *oper. moral. tract.* 11. *disp.* ult. *punct.* ult. *num.* 7. Fautus lib. 2. de *Enchiridii*, *quæst.* 417. §. *Decima causa* ver. *Hec etiam titulo*. Francisc. Lugo, lib. 5. de *sacram. cap.* 15. *quæst.* 1. *num.* 2. Leandret, in *precept.* *Ecclesi.* *tract.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 58. ver. *sed absolute*.

Et quidem sicut consuetudo potius inducere quod 7 absolute abstinere ab accessu ad Ecclesiam, ita etiam potuit determinare tempus, præsertim quia hoc est accessorium ad substantiam consuetudinis. Est tamen aduertendum, quod si ista consuetudo, ut dictum est etiam supra, addè extendatur ut deroget etiam obligationi iuris naturalis diuini, non esset rationabilis atque addè secundum ex cellam contineret corruptellam. Vnde si datur per annum abique eo, quod nequm solemnioribus diebus audiret Missam, non posset saluari, quod non esset immixta etiam corruptella. Quia non videtur obligatio naturalis pati, quod petanum integrum non eorum Deus sacrificio saltem pro gratiarum actione beneficium, quæ continuo ab ipso recipimus. Si tamen solemnioribus diebus audiret Missa, posset consuetudo aualis tolerari.

Conueniunt tamen communiter Doctores, quod 8 longius tempus concedi debeat feminis nobilibus, quam popularibus. Verum cum hoc totum pendat à consuetudine, ipsi standum est, & si non sit introductum à consuetudine, non poterit maius tempus nobilibus concedi. Et nobilitas solum facit, quod si consuetudo quodam ipsas longius extendatur, debent rationabilis, vi potest quia nobilitas actiones debent esse magis conspexue. Optimam tamen esset, si quando ex præcepto teuerat, accederent ad audiendam Missam, & in reliquis se abstinere à commercio, nec alia de causa domo exirent.

Q V A S T I O 1341.

An valeat consuetudo, quod puella nobiles, cum nobiles sunt, non accedant ad audiendam Missam.

S V M M A.

- 1 *Consuetudo quod puella nobiles nobiles non audiant Missam, an valeat.*
- 2 *Quid si ex nulla aliacausa domo exeant.*
- 3 *Consuetudo tunc moderanda quoad festa solemniora.*
- 4 *Hæc consuetudo quatenus excuset à peccato.*
- 5 *Est tamen extirpanda.*

Quanvis Bonacina disp. 4. de *sacramen. Quæst.* ult. *punct.* ult. *num.* 16. doceat valeat, etiam si

CCCc 1 diu

dicitur puellæ aliis domo exeant ad ludos, spectacula, & aut se à fenestris videndas exhibeant, oppositum tamen omnino tenendum est, ut docent communiter. Ita Henriquez *lib. 9. sum. cap. 25. num. 12. Nauar. cap. 11. manual. num. 9. Graf. part. 1. de iur. lib. 2. cap. 36. Caiet. in sum. verbo. Feflorum violentie. Angelus verba. Ferre. num. 42. Sotus in diffinit. 13. quæst. 2. art. 1. Suarez disp. 88. de Euchar. sect. 6. ver. Sextum caput. Mohler part. 1. sum. cap. 17. num. 66. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 18. Dicaftil. de sacram. trall. 5. disp. 5. dub. 10. num. 217. Genuald. de sacram. trall. 17. cap. 1. num. 67. Garcia in sum. trall. 4. diffinit. ult. num. 19. Palasus part. 4. oper. moral. trall. 22. disp. 20. pan. ult. num. 7. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 28. Leander in præcept. Ecclesiæ trall. 2. disp. 2. quæst. 60. ver. fidei longi. Neque enim dum exeant domo præstent ad spectacula, & conuersatio non accedendi ad Ecclesiâ ad audiendam Missam, habere potest motum honestum, & rationabile, quod solum potest esse conferuandi puellas remotas ab aspectu hominum. Vnde eâ est coarctata magna, & abominabilis, & nullo modo salua conscientia posset à Prælati tolerari.*

Si aut ex nulla causa exeant domo, talem consuetudinem excusare à peccato, tenent Doctores nam. præced. cit. & Præterea. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. q. 2. Liman. lib. 4. Theol. moral. trall. 7. cap. 4. num. 2. Ledefina part. 1. sum. trall. de Eucharist. cap. 27. post. 16. conclus. ver. La sexta manera. Facundez. præcept. 1. Ecclesiæ lib. 2. cap. 9. num. 6. Villalob. part. 1. sum. trall. 8. diffinit. 36. num. 8. Leander in præcept. Ecclesiæ trall. 2. disp. 2. quæst. 59. Quia inquit, licet hæc consuetudo non sit ex se laudabilis, cum tamen non sit interfecta mala, si semel introducta sit, potest quoad hanc partem legem, audiendæ Missæ abrogare.

Verum hanc consuetudinem esse moderandam, ut saltem solemnioribus diebus audiant Missam, tradunt. Nauar. cap. 21. manual. num. 9. Suarez disp. 81. de Eucharist. sect. 6. ver. Sextum caput. Imò esse improbandam docent. Fillius. trall. 5. num. 229. in fin. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 18. Et absolute non admittit Nugn. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 3. de præcept. audiend. miss. in fin.

In hac difficultate existimo, hanc consuetudinem excusare quidem à peccato, non quia ex se valeat excusare, sed ratione bonæ fidei, quia ubi est, existimant communiter, quod sit legitima consuetudo. Caveat esse extirpandum iuxta Cap. fin. de consens. Vi enim consuetudo legi canonizæ denegare possit, necesse est, quod sit rationabilis, nec sit contra ius diuinum, aut naturale, ut declaratur in dicto cap. fin. Hæc autem consuetudo quatenus absolute excludit auditionem Missæ, est contra ius naturale diuinum, quod obligat aliquando colere Deum sacrificio. Quatenus vero excludit auditionem Missæ rones, quoties præceptum obligat, non est rationabilis. Nam tota ratio, cui insistit hæc consuetudo, est substatere nobiles puellas à commercio, & aspectu hominum; quæ tamen ratio non est sufficiens, cum possint ad Ecclesiâ velat accedere, & diligenti custodia impediri ne cum aliquo conuersentur, aut alloquantur, ut seruatur ius pluribus locis. Econtra autem tenet præceptum audiendi Missam innititur rationi, quæ exigit frequenter coli Deum sacrificio tum ob gratias agendas pro continuis beneficiis, tum ad auxilia pro necessitatibus impetranda, tum ad satisfaciendum pro peccatis. Vnde longe maior ratio stat pro præcepto, quam pro consuetudine; præsertim quia finis consuetudinis alio melius obtineri potest. Non est autem rationabile, quod consuetudo præualezat præcepto, quando in comparatione illius est mi-

nus rationabilis, quia hoc ipsum sufficit, ut non sit rationabilis.

QVÆSTIO 1341.

An maior utilitas spiritualis excuset ab audienda Missa.

S V M M A.

1. Maior utilitas spiritualis non excusat ab audienda Missa, nisi concurrat necessitas.
2. Præceptum prauales utilitati spirituali libera electionis.
3. Ob confutenda peccata non est omittenda auditio Missæ, nisi urgent necessitates.
4. Etiam si confessio cadat sub præcepto.
5. Quando ob confutenda peccata possit omitti auditio Missæ.
6. Manifestis, quando ob confutenda peccata possit omittit auditio Missæ.
7. Quando, ut quis inlaturatur in rebus fidei possit omittit Missam.

Hæc quoque regula precipitur communiter à Doctores, quod maior utilitas spiritualis non excuset ab audienda Missa, nisi simul concurrat aliqua necessitas. Ita Azor. part. 1. sum. lib. 7. cap. 7. quæst. 8. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. ver. Septimum caput. Facundez. Præcept. 1. Ecclesiæ lib. 2. cap. 9. num. 12. Palasus part. 4. oper. moral. trall. 22. disp. 20. pan. ult. ult. num. 8. Henriquez *lib. 9. sum. cap. 25. num. 10. Fillius. trall. 5. num. 230. Fastus lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. in fine. Garcia in sum. trall. 4. diffinit. ult. dub. ult. n. 18. Francisc. Lugo, lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 30. Trullench. lib. 3. in decal. cap. 1. dub. 7. n. 19. Dicaftil. de sacram. trall. 5. disp. 5. dub. 10. n. 197. Leander in præcept. Ecclesiæ trall. 2. disp. 2. quæst. 65.*

Fundamentum est, quia leges, & præcepta habent vim constitutiuam, maior autem utilitas spiritualiter cadit sub libera electione, & proinde eam eligendo omittendo obseruantiam præcepti, cum qua est incôpossibilis, ex libera electione omittimus. Omittit autem ex libera electione obseruantiam præcepti, est violat idem præceptum. Oportet ergo quod cum utilitate spirituali concurrat aliqua necessitas, ob quam hic, & nunc talis utilitas censetur necessaria, ita ut faciat hæc necessitas cessare obligationem præcepti, sicut etiam facit cessare utilitas corporalis; vnde non esset licitum, ut dictum est etiam in superioribus, omittit auditionem Missæ ob audiendam coniectionem nisi concurrat aliqua necessitas, ob quam hic, & nunc esset necessitas auditio coniectionis.

Ex hæc regula deducitur, quod non liceat auditionem Missæ omittit ob confutenda peccata, si confutellus hic, & nunc non sit necessaria, ut notat Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 8. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. ver. Septimum caput. Facundez. præcept. 1. Ecclesiæ lib. 2. caput. 9. num. 12. Fastus. lib. 2. de Eucharist. quæst. 427. in fine. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. num. 30. Garcia in sum. trall. 4. diffinit. ult. dub. ult. num. 18. Leander in præcept. Ecclesiæ trall. 2. disp. 2. quæst. 65. Ut autem confessio dicatur necessaria, non est necessarium, quod concurrat præceptum confutendi, sed sufficit moralis aliqua necessitas, qualis esset decessio confutendi pro iubileo, aut si præcedisset longum tempus, in quo quis confutellus non fuisset, aut futurum esset, quod per tempus notabile non esset habiturus copiam confutellus, aut vtgeret.

geret occasio suscipiendi longam nauigationem, aut si conscientia valde remorderet & c. Oportet tamen ut in quacumque occasione non possit differri confessio, quousque audiatur Missa.

*Missa Oratoris Confraternitatis &c.
5 An ante ianuam Ecclesie.*

Secundum deducitur. Neque etiam excusari ob confessionem peccata ob auditionem Missæ, quando confessio cadit sub præcepto, nisi forte differri non possit, si differendo, non adfuturus fuisset confessorius. Ita Suarez, *disp. 88. de Eucharistia, sect. 6. vet. Sæpimus caput. Azo. part. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. 8. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 12. Vasquez lib. 2. de Eucharistia, quæst. 427. in fine Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 19. Garzia in sum. tract. 4. diff. ult. dub. ult. num. 18. Farciuz. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 1. num. 30. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. diff. 2. quæst. 64. Cum enim concutiant præceptum confessionis, & præceptum audiendi Missam, debet illud prævalere tanquam de te magis necessaria pro salute anime.*

Tertio sequitur. Quod si quis haberet commoditatem confessionis, vel qui aboleretur à reatu, vel qui indigeret ratione doctrinæ, ut aperiret conscientiam propriam, vel in ordine ad directionem spirituales aut ad sedandos scrupulos, vel cum quo possit integrè confiteri, stante quod non possit cum eo, quem semper præsto habet, posset in tali casu ob contentum omittit auditionem Missæ, si postea non esset habiturus commoditatem eiusdem confessionis, nam in tali casu adest moralis necessitas confitendi, quia si omitteretur occasio resularet incommodum spirituale notabile, & proinde multo magis excusaret ab audienda Missa, quam excuset incommodum temporale notabile, quod tamen secundum communem sententiam excusat.

Quarto sequitur. Monalem quæ indiget confessione pro communiōe quando solent omnes in xta regulam sumere Eucharistiam, potest omittit auditionem Missæ, si antea præmittere non potuit confessionem, vel simul cum alijs sumere possit Eucharistiam. Et hoc non tantum ob utilitatem spirituales, quæ percipiunt ex sumptione Eucharistie; sed etiam ob incommodum, quod inde ipsi sequeretur, causaret enim admittationem, & proferret etiam occasionem sinistri opinandi de ipsa, quo incommodo stante excusatur ab audienda Missa.

Quinto requiritur. Excusari ab audienda Missa eos, qui indigerent instructione circa res fidei, aut circa ea, quæ concernunt salutem & non possent audire, si omitteret præsentem occasionem, quam esset amissurus si præponeret auditionem Missæ iuxta ea, quæ tradunt Palas part. 4. oper. moral. tract. 22. diff. 20. part. ult. num. 8. Dicitur lib. 1. tract. 6. de sacram. diff. 5. dub. 70. num. 196. Nam in hoc casu utilitas spiritualis est coniuncta etiam cum necessitate, & proinde præferenda est præcepto. Instructio enim prædicta est necessaria pro salute: auditio autem Missæ non est necessaria.

Quamvis nonnulli senserint excommunicatum, aut personaliter interdictum non excusari ab audienda Missa, conveniunt tamen communiter Doctores quod excusatur. Ita Angel. *verbo. Missa, num. 11. Sylvest. num. 1. Nat. cap. 21. Mannal. num. 1. Henriquez lib. 9. sum. cap. 15. num. 11. Suarez, disp. 88. de Eucharistia, sect. 6. vet. Primò igitur Laiman. lib. 4. Theolog. moral. tract. 7. cap. 4. num. 3. Grat. part. 1. diff. lib. 2. c. 35. num. 4. Facundæ præcept. 1. Eccles. lib. 2. c. 8. num. 1. Scottia lib. 2. de sacris. Miss. c. 20. vet. Reginal. lib. 19. Præxi priore, num. 16. vet. Polirene. Filluc. tract. 5. num. 115. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. part. ult. num. 19. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacris. Miss. diff. 6. Marchin. de Sacrament. Ordinali. 3. part. 3. c. 17. num. 3. Iodocus in Theoria. verbo. Missæ auditio. num. 50. vet. Primò excusatur Battol. ab Angelo tract. de Miss. §. 27. Geluald. de sacram. tract. 17. c. 2. num. 45. S. verbo. Missæ auditio. num. 3. Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. 2. c. 15. qu. 1. num. 2. Tolet. lib. 6. sum. c. 9. lib. 1. Farci. lib. 2. de Eucharistia, qu. 421. vet. Quinto causa Garzia in sum. tract. 4. diff. ult. dub. 1. num. 2. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. diff. 2. qu. 4.*

Ratio est. Quia si in excommunicatis, & interdictis non cessaret obligatio audiendi Missam, præceptum Ecclesiæ obligaret ad peccatum, & ceterum non obliget nisi secundum intentionem Ecclesiæ, ipsa Ecclesia obligaret ad peccatum, siquidem prædictæ personæ audiendo Missam peccant, quia violant legem, & præcepta Ecclesiæ obligantis ad abstinendum ab auditione Missæ. Hoc autem esset maximum absurdum. Unde ex hoc elicitur etiam ratio à priori. Quia scilicet Ecclesia non potest sibi ipsi esse contraria, & proinde non potest facere præcepta sibi invicem contraria, ita ut per unum iniungat, quod per aliud prohibet. Et ideo cum prohibeat interdici, & excommunicatis assistere Missæ censendum est, quod esset quoddam ipsius obligatio audiendi Missam.

Dices. Peccare in causa, quando præcæst culpa, quæ dedit causam violationi præcepti, dum se reddidit impotentem ad illud servandum. Verum hoc non subsistit. Quia tunc tantum peccatur in causa, quando quis volens, & sciens ponit causam, ex qua sequatur peccatum, ita ut ædus, seu omisso quæcumque de se, ut peccatum quando constingit, licet non imputetur nisi ratione causæ, ut cum quis prævidens homicidium ex ebrietate, adhuc se inebriat: non autem quando ponit causam, quæ non inferat ædus peccaminosum sed dissolvit obligationem legis. Quia cum faciat cessare obligationem, facit etiam quod cesset, quod alias esset peccatum. In prædictis autem casibus, quamvis peccet, qui contrahit censuram, non tamen ponit causam, ex qua sequatur violatio præcepti audiendi Missam: sed ex qua sequatur dissolutio obligationis audiendi, quia ad factum ipsius subintrat, vel à iure, vel ab homine prohibitio audiendi.

Sed hoc oritur dubium an interdictus ab ingressu Ecclesie teneatur, si possit, audire Missam in Oratorio. Non procedit difficultas de eo, qui habet privilegium privatum Oratorii, nam de ipso dictum est suo loco; sed de eo, qui non habet, atque adeo nec etiam procedit de audienda in privato Oratorio, quia illa auditio non est satisfactio præcepti, sed in aliquo publico Oratorio ex illis, quæ etiguntur à Confraternitatibus intra Claustra Religiosorum &c. resoluendum autem videtur quod non teneatur audire. Quia Ecclesia obligat ad audiendam Missam. Præterea fecundum suam institutionem est celebranda, atque adeo obligatio est coarctata ad audiendum in iis tantum locis, in quibus secundum institutionem Ecclesiæ celebratur.

Q U Æ S T I O 1343.

An excommunicatus, aut personaliter interdictus excusatur ab audienda Missa.

S V M M A.

1. Excommunicatus, & personaliter interdictus excusatur ab audienda Missa.

2. Alias obligantem ad peccandum.

3. Quando peccet in causa.

4. Interdictus ab ingressu Ecclesie an teneatur audire.

Tom. II.

CCC 3 bratur

biator publicè, quòd possint, quicumque voluerint, convenire. Secundum autem Institutionem Ecclesiæ celebratur tantum in Ecclesijs, & publicis Oratorijs iuxta Decreta de *seruand. & vtiend. in celebrat. Missæ*, sess. 22. Concil. Trid. vnde si in his locis non potest audire, cessat obligatio audiendi. Interdictus autem ab ingressu Ecclesiæ non potest audire, cum nomine Ecclesiæ veniant etiam Oratoria publica.

Autem reneatur audire extra Ecclesiam stando ante ianuam ipsius. Negativè: resoluendum est: imò neque etiam posse, quia licet non ingrederetur Ecclesiam, communicaret tamen in officijs diuinis celebratis in ipsa: vnde morali modo conferretur ingressi Ecclesiam; quia licet deesset ingressus materialis adesset tamen id, quod in tali ingressu fundatur, & propter quod prohibetur, nempe communicatio in diuinis. Et ideo lex interdicti secundum verba seruaretur, non autem secundum mentem, & siem; & ideo fieret fraus l. gi. l. *Contra legem. ff. De legib.*

Q V A S T I O. 1344.

An Excusatur ab audienda Missa, qui potest obtinere absolutionem à Censura & non procurat obtinere.

S V M M A.

1. Non procurans absoluti à censura an peccet contra præceptum audiendi Missam.
2. Ligatus censura non afficitur obligatione audiendi Missam.
3. Poteb obtinere absolutionem non tollit prohibitionem audiendi Missam.
4. Censura prohibens cum non tenetur audire Missam nec etiam tenetur ad media.
5. Excommunicatus an tempore paschali teneatur procurare absolutionem.
6. Cui aggrederetur iter in festo peccat contra præceptum audiendi Missam.
7. Quid si aggrederetur antequam inciperet obligatio præcepti.
8. Negligens obtinere absolutionem à censuris ne audiat Missam tenetur, quomodo peccet.

Difficultas est, eo peccet contra præceptum audire Missam, sieti enim potest, quod ex alio capite peccet, de quo non est hic locus, cum pertineat ad materiam de Censuris. Quod autem peccet contra præceptum audiendi Missam tradit Nugn. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. ult. ver. *Conclusio tamen*. Probat, quia si esset præfens Episcopus, quando vrget præceptum audiendi missam, & esset patatus absolueret si peteret, dum oon peteret, peccaret contra præceptum audiendi Missam; Secundò. Qui tenetur ad aliquem finem, tenetur etiam ad media pet se ordiata ad ipsum. Tollere autem impedimentum Censuræ est medium per se ordinatum ad impleendum præceptum audiendi Missam cum directè impediatur obseruantiam Tertiò. Qui in Paschate est excommunicatus tenetur, si potest, obtinere absolutionem, alias peccat contra præceptum confessionis anouæ, & Communions *Quartò*. Qui absque necessitate aggrederetur iter die festo, quo impediretur audire Missam peccaret contra præceptum audiendi.

Secundà sententia assentit, excusari, nec peccare contra præceptum audiendi Missam. Ita Naour. cap. 25. manual. num. 3. Henricus lib. 13. sum. cap. 3. v. 2. Vgolin. de Cens. dub. 1. cap. 13. §. 13. Azor. part.

1. lib. 7. cap. 7. quæst. 1. Suarez. disp. 88. de Eucharist. sect. 6. ver. *Prima igitur* Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 35. num. 4. Sayt. lib. 2. de cens. cap. 3. num. 14. Nald. verbo. Missa. num. 19. Anila part. 2. de Cens. cap. 6. disp. 4. dub. 7. Cominch. disp. 14. de censur. dub. 7. n. 59. S.ortia lib. 2. de sacris. miss. cap. 20. num. 8. Machin. de sacram. ord. tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 3. Facondez. præcept. 1. Eccles. lib. 2. cap. 8. num. 1. Trulench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 7. num. 17. Sà verbo. Missæ auditio num. 3. Hattad. de sacram. disp. 3. de sacris. miss. diff. 6. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. num. 21. Dicatit. de sacram. ord. 1. disp. 1. dub. 10. num. 144. & 149. Gelsual. de sacram. ord. 17. cap. 2. num. 46. Faulstus lib. 2. de Eucharist. quæst. 412. ver. *Quinta causa*. Leleusius. part. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 27. pol. 10. omni ver. *A dila dula*. Machad. tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 2. decum. 1. num. 4. Garzia in sum. tract. 4. diff. ult. dub. 2. num. 3. Præposit. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. 6. num. 117. Palau part. 4. op. moral. tract. 22. disp. v. pun. ult. num. 2. Leonardus in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. g. 3. ver. *sed probabilius*. Calpeni. part. 2. cens. Thol. tract. 23. disp. 4. sect. 4. num. 129.

Decidendum est. *Impediendum Censura, si non curet absolutionem cum possit, non peccat contra præceptum audiendi missam.* Prob. Non potest peccari contra aliquod præceptum, nisi addit obligatio seruandi. Qui autem est ligatus excommunicatione, aut Interdicto oon afficitur obligatione audiendi Missam, quando diu durat ligatus, quia non potest ab Ecclesia obligari ad id, quod prohibet exequi; alioquo vellet, & non vellet obseruari præceptum, quod implicat. Nec obstat, quod possit obtinere absolutionem, quia adhuc est verum, quod quando non absoluitur, sicut datur censura, ita etiam durat prohibitio Ecclesiæ, ne accedat ad audiendum Missam, qua durante si curet oon adest obligatio præcepti, ita nec etiam cootra ipsum committitur.

Ad 1. resp. Assumere quod esset probandū. Quod enim sic potest Episcopus, & si paratus ad absolendum, sicut oon facit, quod sit absolutus, ita nec facit, quod possit audire Missam, nec quod cesset prohibitio audire, vnde quoad hoc illa præsentia ohi operatur, & proinde oon peccabit contra præceptum audiendi Missam; solum fieri poterit, quod peccet peccato scandalis, quia præbebit occasionem finitrie opioandi de seipso, aut quod Clauis contemnat, aut quod non curet de audienda Missa.

Ad 2. Quicquid sit, an qui tenetur ad aliquem finem, teneatur etiam ad media, quæ per se conducent ad ipsum gola non semper omnis finis obligat ad quocumque media. Resp. Excommunicatus, & interdictus non teneri ad audiendam Missam, vñ dictum est io superiuribus, quia eod ipso, quod directè excommunicatus, & interdictus impeditur, & Ecclesia ponit hoc impedimentum prohibet audire. Cui ergo suspendatur quoad ipsos obligatio præcepti, quomodo si præceptum non obligat ad sui obseruantiam, obligabit ad media ordinata, ad obseruantiam; vñ ergo tenetur procurare absolutionem opus esse, alio præcepto, quod obligaret ad tollenda impedimenta audiendi Missam, adhuc tamen neque tunc peccaret contra præceptum audiendi Missam.

Ad Tertium. Quamuis aliqui doceant, quod excommunicatus teneatur tempore Paschatis, si possit procurare absolutionem, alioquin peccet contra præceptum. Confessionis & Communions, adhuc tamen alij oppositum tenent, vt Naour. cap. 21. manual. num. 46. & 48. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 4. quæst. 3. Facundez. præcept. 3. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 11. Habbet. 3. part. quæst. 80. disp. 6. art. 2. ver. *Tertiò negandum*, & alij quos sequitur sum in Thol. moral. disp.

De Causis excusationis. &c. Quæst. 1344 1345. 515

dispositio. 108. §. 6. num. 41. militat enim eadem ratio, quod non possint peccare contra præceptum quod Ecclesia prohibet seruari, & consequenter quod non obligat.

et interdicitur prohibetur audire Missam.

Ad 4. Inter aggedientem in die festo, si sit tantum festus de Iure municipalis, & tempore debito egrediatur de loco, ubi obligat, non peccare iuxta ea, quæ dicta sunt in superioribus. Si verò sit festus de Iure communi, ut ubique obliget tunc peccat contra præceptum, quia cum non habeat necessitatem iter habendi, non cessat respectu ipsius obligatio præcepti, unde cum ponat actum impossibilem eum obsequantia præcepti, vult in ipso violationem præcepti, cum actus non sit de se sufficiens, ut faciat cessare obligationem, nihil autem refert in præsentia, an dicitur velle omittere observantiam an indirectè volendo aliquid incommensurable.

Ad autem peccaret, si iter aggederetur antequam inciperet obligatio præcepti audiendi Missam Resp. Quod si iter haberet per locum ubi celebraretur Missa, teneretur ibi audire, nisi adesset aliqua causa excusans, quia iter de se tanquam merè voluntarium non excusatur. Si verò iter haberet per locum, ubi non celebratur Missa aut non adeat commoditas audiendi, si id faceret ex intentione non seruandi præceptum, quamvis non peccaret contra præceptum, quia quando verget non potest impleri, & antequam verget non obligat, peccaret tamen contra obedientiam debitam Ecclesie quia teneretur quicquid se subijcere præceptis ipsius. Cum enim quilibet sit habitus subiectus Iurisdictioni Ecclesie, teneretur suscipere præcepta, quæ ab ipsa imponuntur, & ea exequi. Et ideo quando se reddidit impotenti ad ea suscipiendi ea intentione, ne suscipiat, intendit impeditur, ne Ecclesia supra seipsum exerceat suam Iurisdictionem, & proinde ista intentio est prava.

Ex quibus inferitur cum Medina 1.2. quæst. 77. art. 7. Avila part. 1. de censur. cap. 6. dis. 4. dub. 7. quod si quis negligenter procuret absolutionem à Censuris in eum finem, ne missam audiret, peccaret non quidem contra præceptum, quia non obligat, antequam superueniat dies; & non ipsa obligatio, quæ nonquam superuenit duratio Censuræ sed contra Ius quod habet Ecclesia ad ipsum obligandum suis præceptis; nam impediret viendo impedimento ab ipsa Ecclesia posito, ne Ecclesia supra ipsum exerceat suam Iurisdictionem, & ideo illa intentio tanquam inventio de manutenendo impedimento contra Iurisdictionem Ecclesie esset iniusta.

Prima Sententia asserit, teneri audire Missam in loco non interdicto, quando aliis commodè possint. Ita Azor. part. 1. lib. 7. cap. 2. quæst. 4. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 5. num. 24. & dub. 7. num. 17. Bonac. dis. 4. de sacram. quæst. vlt. p. 1. vlt. num. 21. Hurtad. de sacram. dis. 5. de sacris. miss. dis. 6. Leandret. in præcept. Ecclesie. tract. 1. dis. 2. quæst. 6. vlt. sed probabilis. Fundamentum est, quia persona loci interdicti non prohibetur audire Missam in loco non interdicto, Ergo si possunt ad ipsum alire absque gravi incommodo, tenentur.

Secunda sententia asserit, non teneri audire Missam in loco non interdicto. Ita Avila part. 5. de Censur. dis. 4. §. 1. dub. 6. c. 1. Llamas, 3. part. Adm. cap. 5. §. 11. ubi habet tempore 10. Andr. & Archidiaconi fuisse moram hanc quæstionem, & 10. Andr. affirmasse, quod tenetur audire, Archidiacon. verò negasse. Fundamentum est, quod nemo tenetur audire Missam extra suam Civitatem, extra suum locum imò neque etiam extra suum pagum, seu vicum quia præcepta secundum communem sententiam, & consuetudinem sunt intelligenda 1. de quibus §. de legib. quando autem Missa dicitur in proprio loco, communi consensu nemo putat, se teneri audire Missam.

Verum eam distinctionem procedendum videtur, 5. Unde dicendum primò. Si interdictum locale sit generale non teneri qui sunt in loco interdicto audire Missam in loco non interdicto, etiam si commodè possint ad ipsam accedere. Ratio est, quia interdictum est poena Ecclesiæ, quæ quamvis imponatur loco, redundat tamē in eos, qui sunt de loco, quia locus tanquam res inanimata non est capax poenæ spiritualis, vlt. notat specialiter Summ. Confessor. lib. 3. tit. 3. quæst. 135. 1. Innoc. in cap. tanta. num. 5. de excessib. praelat. Palod. in 4. dis. 18. quæst. 8. art. 4. vlt. Quænam ad interdictum, & ideo Ecclesia indirectè intendit punire, qui sunt de loco, & consequenter ne possint Missam audire. Ergo quamvis possint accedere ad aliam locum ad audiendam, non tenentur quia possunt velle subijci poenæ, & se conformare intentioni Ecclesie, quæ intendit eos privare officij Diuini.

Dices. Intendit privare tantum in tali casu loco, 4. & ideo obligat præceptum quoad alia loca commodè sed hoc non potest dici, quia si intendet, quod accederent pro audienda Missa ad loca commodè non interdicta, intendit etiam, quod non sentiant poenam, & quod interdictum heret veluti frustratorium, quia sine incommodo possint audire Missam. Hoc autem est falsum, quia ne sit interdictum frustratorium ex commoditate audiendi Missam interdicta Civitate cessant etiam interdicta suburbia, quamvis suburbia non veniant nomine Civitatis cap. si Civitas. de sen. Extram. in 6. vnde constat, quod Ecclesia vult experiri poenam interdicti, & sentio privationem quam inferit, & consequenter quod non intendat obligare ad audiendam Missam in locis non interdictis, licet commodis.

Dicendum 2. In interdicto speciali teneri quovis 5. audire Missam in loco non interdicto. Est autem interdictum speciale, quando interdictum aliquis locus determinatus non continens in se alia loca, siue sacra, siue profana, ut si interdicatur aliquis Ecclesia. Ratio est. Quia hoc interdictum non pertinet, nisi ad eos, ad quos pertinet locus interdictus, & proinde solum in ipsos transfunditur poena, non autem pertinet ad Communicantem, nec in ipsam transfunditur poena, & proinde quoad obligationem audiendi missam remanet in illo statu, in quo erat ante interdictum, atque adeo in quocumque loco commodò tenetur audire, & hoc extenditur etiam ad eos ad quos pertinet,

Q U Æ S T I O 1345.

An degens in loco interdicto teneatur audire Missam in loco non interdicto, si commodè possit.

S Y M M A.

1. Degens in loco interdicto an teneatur audire Missam in loco non interdicto.
2. Si interdictum locale sit generale, non tenetur.
3. Interdictum redemptio in eos, qui sunt de loco.
4. Interdicta civitate, sunt etiam interdicta suburbia.
5. In interdicto speciali tenetur quicquid audire Missam in loco non interdicto.
6. Interdicta Ecclesia unica interdictum est speciale.
7. Si interdicantur omnes Ecclesie loci, interdictum erit speciale.
8. Stante interdicto generali persona quando sum in loco.

net, & quia pœnaque refunditur in ipsos, non est pœna priuationis auditionis Missæ, sed facultatis celebrandi in ipsâ Divina Officia.

- 6 Ex quibus inferitur, quod si Oppidum, aut pagus habeat viciniam tantum Ecclesiæ, & interdicatur, interdictionem erit speciale, quia erit exortatum ad Ecclesiæ, & non se extendet ad totum Oppidum, seu villam, ut notant Couaruu. in cap. Alma mater part. 2. §. 1. num. 9. de sentent. excommunicat. Caldeirin. tract. de Eccles. interdict. num. 1. Henriquez lib. 13. sum. cap. 41. num. 3. Sayt. lib. 5. de censur. cap. 2. num. 12. Unde teneantur, qui sunt de loco, audire Missam si extra dictam Ecclesiæ celebraretur. Posset enim Episcopus in tali casu concedere licentiam celebrandi extra Ecclesiæ.

- 7 Inferitur 2. Quod si omnes Ecclesiæ alliculus loci interdicentur, adhuc interdictionem elicit speciale, quia, non extenditur ad loca prophanâ, in quibus celebrari possent Divina officia, ut tradunt Francisc. in cap. Presenti. vers. in glâs. verbo Generaliter de sent. excommunicat. in 6. Anchutan. num. 2. vers. Sed interdictione. Caldeirin. de interdict. num. 2. vers. Sed quare. D. Antonin. 3. part. tit. 27. cap. 2. vers. speciale interdictione. Taberna verbo. Interdictum. 1. num. 4. vers. Tertia. Couaruu. in cap. Alma mater part. 2. §. 1. num. 116. de sent. excommunicat. Nauas. in manual. cap. 27. num. 116. Ledesma 2. part. 4. quæst. 16. ar. 1. ubi de interdict. Henriquez. lib. 13. sum. cap. 41. num. 3. Vgolin. de censur. lib. 5. cap. 6. Sayt. lib. 5. de censur. cap. 2. num. 13. Et idem celebrari possent in eodem loco, in Oratorijs pœnariis, & etiam de licentia Episcopi in locis prophanis, & in tali casu teneantur, qui commodè possent, assistere celebrationi Missæ.

- 8 Ad fundamentum 1. sentent. resp. Quod licet personæ de loco interdicto non prohibeantur ire ad locum non interdictum, & ibi audire Missam, & Divina Officia. Absolutè tamen prohibentur audire, quando sunt in loco, interdicto, quia prohibitio est vti municipalis. Et sicut, qui sunt in loco ubi celebratur festum, de iure municipaliter prohibentur absolvi exercere opera secularia, licet possint ire ad locum, ubi non celebratur festum, & ibi exercere. Sic etiam in casu præsentis. Dum autem veluti municipaliter prohibentur audire Missam non teneantur se substatere prohibitioni, & ad locum accedere, in quo possint audire Missam. Fundamentum autem secundum sententie procedit tantum, quando interdictum est generale, non autem quando est speciale.

Q U A E S T I O 1346.

An, qui habet Privilegium audiendi Missam tempore interdicti, teneatur audire.

S V M M A.

- 1 Privilegiatus an tempore interdicti teneatur audire Missam, & num. seq.
- 2 Privilegiatus est præsumitur dispensatus, ne afficiatur prohibitione audiendi Missam tempore interdicti.
- 3 Privilegium audiendi Missam præsumit ab effectu interdicti.
- 4 Privilegiatus non comprehenditur sub interdicti.
- 5 Quando quis non tenetur uti privilegio.
- 6 Privilegiatus cur non possit se conformare tempore interdicti prohibitioni audiendi Missam.
- 7 Ob audiendum Missam num. tenetur procurare privilegium pro tempore interdicti.
- 8 Non privilegiatus non tenetur ire in comitatum, si inveni-

atur, ut audiat Missam tempore interdicti.

10 Clerici & Religiosi tempore interdicti teneantur audire Missam.

Privilegia sententia affert, non tenet audire, licet possit, Ita Avila disp. 4. de censur. sect. 2. dub. 6. Llamas part. 3. meth. cap. 5. §. 11. Coninch. disp. 17. de censur. num. 28. Alvarius tom. 2. de censur. disp. 2. de interdict. cap. 3. in fine. Et hanc opinionem putant probabilem Facundez, & alij ex citandis pro secunda sententia. Fundamentum est. Quia nemo tenetur vti suo privilegio. Ergo nec qui est in loco interdicto privilegio audiendi Missam, seculo autem privilegio non potest audire. Secundò. Cum tempore interdicti prohibeatur laicis interesse Divinis Officijs, possunt privilegiati velle se conformare huic opinioni.

Secundà sententia affert, tenet audire Missam, si habeat privilegium audiendi. Ita Sotus in 4. disp. 13. quæst. 1. art. 1. Navas. cap. 21. moral. num. 3. Ledesma part. 1. sum. tract. de Eucharist. cap. 27. p. 16. censur. Ro. ique in Bullam Cruciatæ. §. 1. dub. 1. n. 6. & tom. 1. sum. cap. 123. num. 9. Suarez disp. 88. de Eucharist. sect. 6. vers. Solum etiam Azor. part. 1. lib. 7. cap. 2. quæst. 6. Henriquez. lib. 9. sum. cap. 15. num. 11. Reginal. lib. 19. Praxis forensis. num. 16. in fine. Medina part. 1. sum. cap. 11. §. 13. Fillius. tract. 5. cap. 7. num. 12 §. Nugn. 3. part. quæst. 83. art. 6. dub. ult. in fine. Præposit. lib. dub. 6. in fine Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. punct. ult. num. 13. Mollet. part. 1. sum. tract. 3. cap. 17. num. 54. S. verbo. Missæ auditio n. 4. Cened. quæst. canon. 4. Gomez in Bullam Cruciatæ claus. §. 6. & 6. Scortia lib. 2. de sacrific. miss. cap. 20. n. 8. Hurtad. de sacram. disp. 5. de sacrific. miss. difficult. 6. Io. Sanchez in scilicet. disp. 15. num. 2. Tanner. tom. 3. disp. 5. quæst. 6. dub. 1. num. 25. Viuald. part. 2. Candelab. tit. de interdict. num. 110. Lugo. Cardin. tract. 21. de Eucharist. sect. 2. num. 23. Avila in Bull. cruciat. quæst. 18. Fernandez part. 3. ex am. ibid. moral. cap. 9. §. 1. num. 1. Villalob. tom. 1. sum. tract. 9. difficult. 36. & tract. 19. num. 14. Facundez Præcept. 1. Eccles. lib. 1. cap. 9. num. 6. Matchin. de sacram. ordin. tract. 3. part. 3. cap. 27. num. 4. Anton. de Campis De cessur. 1. D. nin. num. 40. Valdes de Elemos. part. 1. vers. quæritur. Trullench. lib. 3. in Decal. cap. 1. dub. 5. num. 4. Bassus in floribus verbo. Missa. 9. num. 6. in fine Lashlin. part. 1. sum. verbo. Interdictum num. 49. Dicastr. tract. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 159. Gelsaud. de sacram. tract. 17. cap. 1. quæst. 1. Leander in præcept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 7. vers. Langz. Faust. lib. 2. de Eucharist. quæst. 425. vers. Alij tamen Ludovic. à Cruce in Bull. Cruciatæ dist. 1. cap. 1. dub. 4. Garzia in sum. tract. 4. difficult. ult. dub. 2. num. 5. Palau 5. part. 4. oper. moral. tract. 15. disp. 10. punct. ult. num. 2. vers. sed est difficultas. Francisc. Lugo. lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 3. num. 43.

Dicendum est. Habentem privilegium tempore interdicti audiendi Missam, tenet audire. Hoc autem intelligitur, si alius habeat commoditatem audiendi, Ratio est. Quia Privilegium huiusmodi continet dispensationem prohibitionis, quam infert interdictionem audiendi Missam. Et cum præcedat ipsam prohibitionem est dispensatio præventiva præventionis effectum prohibitionis, & proinde præferat privilegium, ut non afficiatur prohibitionem, quæ inducit per interdictionem, iuxta ea, quæ tradunt Geminian. in cap. Quæst. quæst. Dist. 84. Turrethem ibidem num. 1. Præposit. num. 1. Io. And. in cap. In generali num. 3. vers. Quædragessimus tertius. de reg. iur. in 6. Avila de censur. part. 7. disp. 6. dub. 2. in concl. Sayt. lib. 6. de censur. cap. 18. num. 10. Suarez de legib. lib. 6. de legib. cap. 11. num. 4. Molina de iust. & iur. tract. 2. disp. 108. vers. Est verò. Couarra. in Clemens. si satisfaci. part. 3. §. 3. Nota inferiorem personam. 21. Martij 1627. coram Vni-

num. 5.

num. 5. ubi alij citantur. & in *Cosmographia profana* lib. 18. Janij 1610. num. 13. coram Lancellotto.

¶ Cum ergo privilegium præferatur ab effectu interdicti, quoad prohibitionem audiendi Missam, remanet privilegiatus in eo statu, in quo erat ante interdictum. Siquidem interdictum non extendit hunc solum effectum ad ipsum. Ergo sicut ante interdictum afficiebatur obligatio audiendi Missam, quando dies superueniens ipsum afferebat, afficitur etiam tempore interdicti, quia sicut privilegium excludit prohibitionem interdicti, ita conferat habilem ad recipiendam obligationem præcepti, quia excludit illius impedimentum.

¶ Confir. Idem tempore interdicti non tenentur fideles audire missam, quia comprehenduntur sub interdicto & prohibente audire. Privilegiati autem, ut possint audire missam, non comprehenduntur quoad hunc effectum. Quia virtute privilegij excipiuntur, cui Pontifex cum non deroget, si ipse ferat interdictum, censetur tantum comprehendere non privilegiatos. Si verò interdictum feratur ab inferiori, non potest privilegium derogare. Ergo cum non comprehenduntur sub interdicto, tenebuntur missam audire.

¶ Ad 1. in oppositum resp. Neminem teneri uti suo privilegio, quando privilegium est facultativum, & ordinatum ad aliquid faciendum libero modo, ita ut sit in potestate privilegiari facere, vel non facere. Secus autem, quando privilegium non est facultativum, sed veluti habitativum, seu præservativum, quale est huiusmodi, nam quamvis videatur esse privilegium, ad aliquid faciendum, non est tamen huiusmodi, sed est privilegium ad non patiendum, cum sit privilegium ad non subitum prohibitionem de non audienda missa annexam interdicto. Ex quibus fit, quod auditio missæ non sit actus Privilegij, sed usus illius; sed sit exequutio obligationis, quam insungit præceptum Ecclesiæ, quod fortitur solum effectum in privilegio, quia non reperit in ipso prohibitionem interdicti.

¶ Ad 2. Privilegiatus non potest se conformare prohibitioni audiendi Missam, quam quoad laicos affert interdictum. Quia cum ipsi non afficiantur ratione privilegij tali prohibitionem, & econtra afficiantur obligatione præcepti de audienda Missa, tenentur implere hanc obligationem. Cum non sit in alicuius potestate ommittere ea, ad que tenetur. Poterit tamen si voluerit, in diebus, pro quibus non viget obligatio audiendi Missam, se conformare dictæ prohibitioni, quamvis ea non afficiatur, cum non vigeat in contrarium aliqua obligatio, sicut viget in diebus festiuis.

¶ Ex dictis inferitur cum Dicañtil. *tratt. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 158.* Francisc. Lugo lib. 5. de sacram. cap. 15. quæst. 3. num. 41. Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 13. num. 24.* Henriquez lib. 9. *fam. cap. 25. num. 11.* Faust. lib. 2. de *Euclerij. quæst. 417. ius.* Trulench. lib. 3. in *Decret. cap. 1. dub. 7. num. 17.* Neminem, quantumvis dictum, teneri ad procurandum Bullam Cruciatæ, aut aliud privilegium, ut possit Missam audire. Præceptum enim audiendi Missam sicuti eedit prohibitioni interdicti, ita etiam non obligat ad procurandum privilegium, quo dissolvitur prohibitio: Unde potest quique velle servare interdictum, & nolle eo durante audire Missam.

¶ Secundò inferitur contra Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 2. quæst. 3.* Quod si quis habens auctoritatem audiendi Missam tempore interdicti, velit non privilegium in suo comitatu assumere, & duere ad audiendam Missam eo, quod ipsi concedatur per privilegium, non tenetur non privilegiatus acceptare, & jre ad audiendam Missam. Com etiam afficitur

Tam. 11.

prohibitione interdicti, potest velle sub ipsa permanere, & non acceptare ablationem impedimenti. Sic etiam, si ei offeratur privilegium pro audienda Missa, potest non acceptare, nam valet regula, quod oem cogatur privilegium acceptare. Nec est eadem ratio de privilegio, quia cum privilegium aut impediatur prohibitionem, si illam præcedit, aut tollat, si invenit facti locum præcepto. Invitatio autem, aut oblatio privilegij non facit loco si non acceptetur, quia non sortiuntur suam effectum.

¶ Tertio inferitur. Clericos omnes, & Religiosos teneti tempore interdicti diebus festiuis audire Missam, ut noiant etiam Nasat. *cap. 21. Manual. num. 1.* Facundez *præcept. 1. cap. 1. cap. 9. num. 4.* Dicañtil. *tratt. 5. de sacram. disp. 5. dub. 10. num. 157.* Francisc. Lugo. lib. 3. de sacram. cap. 15. quæst. 3. num. 42. & alij. Quia in iurum non tenetur, in quantum ratione interdicti prohiberetur. Nam prohibetur autem iuxta moderationem Cap. *Alma mater. de sentent. excommunicat. in 6.* Et idem præceptum cum tepetiat exemptos à prohibitionem inducit super ipsos obligationem audiendi Missam.

Q U Æ S T I O 1347.

An ratione scandali committi possit auditio Missæ.

S V M M A.

- 1 Ob vitandum scandalum an Missa omittenda.
- 2 Scandalum quando vitandum.
- 3 Præceptum vitandi scandalum quando prævaleat.
- 4 Ob vitandum scandalum, non licet, quando est peccatum in talibus circumstantiis.
- 5 Vitare scandalum excusat ab audiendo Missa.
- 6 Quamvis oriatur ex malitia.
- 7 Ob vitandum scandalum non adeß obligatio omittendi Missam.
- 8 Charitas quando nos obliget erga proximum.
- 9 Scandalum licet ex malitia solvit obligationem præcepti audiendi Missam.
- 10 Charitas quando obliget præferre bona propria spiritualia alienis.
- 11 Præceptum vitandi scandalum quando obliget.
- 12 Obligat scilicet charitas obliget succurrere pupillis.
- 13 Omisio Missæ habet locum ob vitandum vitam proximi.
- 14 Præcepti observantia quando possit vitare charitatem.
- 15 Si scandalum vitari possit audiendo Missam in alia Ecclesia, non cessat obligatio.
- 16 Potest catholicus abstinere ab audiendo Missa, ne det occasionem hereticis insurgendi contra Catholicos.

Causa occurrere potest, quod si quis aut ad audiendam Missam sit occasio scandali, ut si mulier sciat se exhibituram alicui occasione inhoneste cum concupiscere. Unde dubitatur, quid in hoc vel in similibus casibus agendum sit, an sit de necessitate abstineri ab audiendo Missa, an possit abstinere, & an de necessitate sit nihilominus implendum præceptum. Prima sententia absolute aliter, ad hoc esse implendum præceptum. Ita hi, qui volunt, quod nunquam omittenda sit obsequantia præcepti ob vitandum alicui scandalum. Ita Aleod. *pari. 1. quæst. ult. num. 6.* Richar. in 4. *disp. 16. ar. 1. quæst. 11.* Duran. *quæst. 8. num. 5.* Palud. *quæst. 6.* Almain. *circa finem de fin. Adia. quæst. 1. ar. 1.* Sylvestr.

DDD d vobis

verbo. Scandalum. *quæst.* 3. *Atrilla num.* 1. *Angel. ibid. ead. num.* *Supplem. Gabr. in 4. diff.* 38. *quæst.* 2. *art. 2. conclus.* 11. *Alphoo. de Castro lib.* 1. *de iusta heret. parit.* *part.* 10. *D. Antonin. part.* 3. *tit.* 8. *cap.* 4. 6. 7. *Valiquex opus. de scandalo art.* 8. *dub.* 1. *num.* 4. *Pontius de marim. lib.* 5. *cap.* 16. *Tullench. lib.* 1. *in Decal. cap.* 6. *dub.* 5. *num.* 12. *Palau. part.* 1. *oper. moral. tract.* 6. *diff.* 9. *part.* 16. *num.* *Hentiquez lib.* 9. *sum. cap.* 25. *num.* 10. *in fine.*

2. Fundamentum est. Quia hoc scandalum sequitur per accidens, vnde non possumus committere implete proprias obligationes ob ipsam vitandam præsertim si oriatur ex malitia. Confir. Quia licet vitare scandalum alienum oriatur ex iure naturali, tamen quia est quasi secundariæ obligationis, ideo non tenetur preferre hoc propriis bonis spiritualibus, & proinde debet prius in se ordinare opera virtutum, & præceptorum, quam in alio, alioquin esset peruerso-oculo & contra virtutem, secundum quam bonum proprium spirituale est præferendum alieno. Confir. 1. Licet præceptum positivum non possit derogare iuri naturali de vitando alieno scandalo, occurrente tamen præcepto positivo deficiat circumstantia, quæ est necessaria, ut locum habeat ius naturale de vitando alieno scandalo, quia occurrit præcepti positivi facit, ne sublegetur obligatio scandalum vitandum cum secundum rectum ordinem charitatis prius curare debeamus proprium bonum spirituale, quam proximi, citant pro hac sententia D. Thom. loco infra citando, qui tamen in alio sensu loquitur.

Secunda sententia est opposita asserens, quod ob vitandum scandalum non est implendum præceptum Ita Innocent. in *cap. Nisi cum primum* 5. *Cum gravi de reuocatis. Imola in Clemen. 1. de Inuocatis. Eccles. Cardin. ibid. Decius in cap. Cum tenemur de prebend. Coarctat. in regul. Peccatum part. 1. num. 4. Maior. in 4. diff. 17. quæst. 5. circa finem. Almain. quæst. 1. de confess. 5. Sed oritur ex his. Canus Relat. de prior. part. 5. Petrus Sotos *lib.* 10. de confess. Medina C. de confess. Quæst. de inuoc. confess. non semper struam. Valen. *rem.* 3. *diff.* 3. *quæst.* 18. *puni. 4. reg.* 3. *verf. Secundo reg.* Lopez *part.* 1. *Infrat. cap.* 17. *Angle. in 2. diff.* 37. *quæst.* 4. *dub.* 2. *propæ. 3. append.* 6. Limirant tamen aliqui ex eis. Doctor. quod non tenetur, quia semper abstineret ab obseruantia præcepti ob vitandum scandalum, sed tantum prius, aut iter.*

4. Fundamentum huius sententiæ est. Quia præceptum vitandi scandalum, est iuris naturalis, & ideo præponderat positivis. 2. Ob tuendam vitam corporalem proximi, omittenda est obseruantia præcepti positivi: Ergo malè magis ob tuendam spiritualem, quæ longe præstiosior est. 3. Quia etiam plura præcepta naturalia cessant ob vitandum scandalum, ut præceptum corrigendi proximum, quando ex correptione fit peior, præceptum puolendi eum, quando timetur leditio &c.

3. Tertia sententia asserit, non adesse obligationem omittendi adimplementum præcepti positivi ob vitandum scandalum, præbete tamen causam sufficientem, ut possit sine peccato omitti. Ita Sor. in 4. *diff.* 13. *quæst.* 2. *art.* 41. *in fin.* *Suar. diff.* 88. *De Euchor. lib.* 6. *verf. Quæstion caput.* Bonac. *diff.* 4. *de sacram. quæst.* *verf. punit. ult. num.* 15. *Filliuc. tract.* 5. *num.* 227. *Su. verbo Missæ vaditio numero tertio.* Tullench. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 1. *dub.* 7. *numero 13.* Azo *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 11. *quæst.* 6. *Caict.* 2. 2. 354. *art.* 4. *Sanchez lib.* 1. *sum. cap.* 6. *numero 16.* Marchin. *De sacram. Ordin. tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 17. *num.* 19. *Leclercus part.* 1. *sum. tract.* *de Euchor. cap.* 27. *post 16. conclus. verf.* *La segunda puede.* Baileus *verbo Missæ 9. num.* 4. *Villalob. part.* 1. *sum. tract.* 2. *difficili.* 36. *num.* 6. *Dicañil. tract.* 5. *De sacram.*

diff. 5. *dub.* 10. *num.* 204. *Faust. lib.* 2. *de Euchor. quæst.* 427. *verf.* *Hac etiam ratione.* *Leandri in præcept. Eccles. tract.* 2. *diff.* 2. *quæst.* 54. *verf.* *Sed media via.* *Gatxia in sum. tract.* 4. *diff.* *verf.* *dub.* 5. *num.* 17. *Machad. sem.* 1. *lib.* 2. *part.* 4. *tract.* 2. *docum.* 1. *num.* 2. *Metet. De sacram. quæst.* 83. *art.* 6. *dub.* 4. *post 5. respo.* *verf.* *Quæstio causa.* *Vræposit.* 3. *part.* *quæst.* 81. *art.* 6. *dub.* 6. *in fin.* *Palau. part.* 4. *oper. moral. tract.* 22. *punit. ult. num.* 5. *Franc. Lugo lib.* 5. *de sacram. cap.* 15. *quæst.* 1. *num.* 21.

In hac materia illud certum est. Quod ob vitandum scandalum non licet facere, quod in illis præsentibus circumstantiis peccatum esset; Et hoc est, quod docet D. Th. 2. 2. *quæst.* 43. *art.* 7. *in Corpore.* *ut constat ex illis verbis.* *Manifestum est autem, quod nemo debet maritaliter peccare, ut alterius peccatum impediat, quia secundum ordinem charitatis, plus debet bonis suam salutem spiritualem diligere, quam alterius.* *Et hoc etiam voluit Innocent. I. 1. relatus cap.* 2. *De nou. oper. nup. lib.* *Sacra Scriptura testimonio debemus iudicare, quod licet illa opera, de his peccatis maritali omitti non possunt, non sunt pro vitando scandalo dimittenda, neque ea debent pro vitando scandalo committi, quia sine peccato committi non possunt.* *Et hoc etiam fortè voluerunt Doctores antiqui citati pro prima sententia, dum dicunt, quod non est relin-quenda obseruantia præcepti ob vitandum scandalum; videtur enim loqui, quando in illis circumstantiis obligat præceptum.* *Et ratio clara est ex illo principio, quod non sunt facienda mala, ut eveniant bona, & ideo neque peccandum est mortaliter, ut scandalum vitetur.* *Solum ergo difficultas est, an quando adimplere præceptum est occasio scandalum, sit sufficiens causa excusans, & faciens cessare obligationem præcepti.*

6. Er quod petat ad præceptum audiendi Missam? Dicendum est. *Causam vitandi scandalum esse sufficentem, ut cesset obligatio audiendi Missam, quatenus est præceptum Ecclesiasticum.* *Ratio defumitur ex natura huiusmodi præceptorum, atque addo ex intentione Ecclesie; quod nimirum non obligent cum notabili incommodo, seu proprio, seu etiam alieno; vnde excusatur famuli, quando non possunt audire Missam, nisi cum notabili incommodo Dominiotum.* *Est autem notabile incommodum proximi peccatum mortale, cum prius vita spirituali, & amicitia Dei.*

5. Dices. Hoc incommodum proximi provenire ex malitia ipsius, quia opus bonum non infert de se scandalum, & ideo posse ex se vitare tale incommodum, fugiendo occasionem, sicut tenetur fugere, cohibendo concupiscentiam, & proinde non est causa sufficiens, ut faciat cessare præceptum. Resp. Hoc notabile incommodum peccati ita oriri ex malitia ipsius; ut simul etiam oriatur ex fragilitate, & ideo est secundum regulam charitatis subtrahere ipsi occasionem peccati; vnde ex parte obligari ad audiendam Missam concurrat motum sufficiens, ut faciat cessare obligationem, sicut posset cessare implendo hoc præcepto; ut curam gereret infirmi, quamvis ad ipsum ex obligatione non pertineret, & posset infirmus sibi providere de alia persona. Rursus quamvis ex malitia sequatur peccatum, adhuc tamen est notabile incommodum spirituale, & ideo est sufficiens causa, ut faciat cessare obligationem præcepti positivi Ecclesiastici.

Dicendum. *Non adesse obligationem omittendi audiendum Missam ob vitandum scandalum.* *Hoc enim scandalum non est scandalum actuum, sed passivum, vnde si oriatur ex infirmitate, aut ignorantia, poterit reddi ratio ad ipsum tollendum; Quod si reddita ratione, adhuc daret, erit ex malitia, ut inquit D. Th.*

D. Th. 2. 2. *quæst.* 43. *art.* 7. *in fine corp.* qui subdit quod in tali casu non est curandum de huiusmodi scandalo. Ratio est, quia non tenemur vitare scandalum, nisi ratione charitatis, quatenus scilicet præbere occasionem peccati est contra obligationem charitatis, & idem quando charitas non obligat, neque etiam tenemur, Charitas autem generaliter nos non obligat erga proximum, quando ipse sibi succurrere potest, & sibi providere, ne subeat aliquod damnum siue temporale, siue spirituale. In præsentia autem casu qui scandalum subit, potest ipse sibi succurrere, quia scandalum est merè passivum, & vitari potest vel fugiendo occasionem, vel aliquo alio modo.

10 Ad 1. primæ sententiæ respond. Quod quamvis hoc scandalum sequatur per accidens, & oriatur ex malitia, est tamen causa sufficiens ad solvendum obligationem audiendi Missam, ut constat ex dictis, & solum ex hoc fit, quod non tenemur abstinere ab ipsa, quæ nobis proficiat sunt, præsertim in spiritualibus, ut ipsam esitemus: nam est quid diversum solui obligationem præcepti, & inferre specialem obligationem præcepti ad omittendam observantiam præcepti. Argum. verò solum probat, quod non tenemur abstinere ab observantia præcepti, non autem quod non solvat obligationem.

11 Ad 2. Confr. resp. probare solum, quod non possumus peccando vitare scandalum alienum, quando peccatis omittendo observantiam præcepti & proinde supponitur, quod non solvatur obligatio præcepti. Vnde esset probandum, quod causa vitandi scandalum alienum non solvat obligationem præcepti. Quod non probatur ex ordine Charitatis quia hæc tantum exigit, quod præferamus bona nostra spiritualia alienis, quando obligamur ad ea acquirenda, quando autem circa ipsa non adest obligatio licet possumus adhuc illa præferre, non tamen tenemur, quia possumus cedere iuri proprio.

12 Ad 3. Confr. Præceptum vitandi scandalum, quamvis sit de iure naturali, non tamen semper vegere; sed solum, quando scandalum est activum, & quando est passivum, ad summum quando est scandalum pusillorum, quoad visque pusilli doceantur iuxta Doctrinam D. Thom. 2. 2. *quæst.* 43. *art.* 7. *in corpore*, vnde ut dictum est, aliud est, quod non tenemur vitare scandalum, quando occurrit præceptum positivum & aliud est, quod tenemur servare præceptum non obstante scandalo. Primum locum habet, quando Charitas nos obligat ad vitandum scandalum, secundum nunquam locum habet, quando præceptum est positivum, quia adest sufficiens causa pro solvenda obligatione.

13 Ad 1. pro secunda sententia præceptum vitandi scandalum tanquam iuris naturalis præponderare quid, positivum. Verum, ut dictum est, non semper, hoc præceptum vegere, quando actiones nostræ sunt occasio scandali, quamvis aliis bonæ; sed tunc solum, quando Charitas nos obligat ad succurrendum pusillis, eo quod ipsi ex se non possint sibi succur-

tere. Et idem cum observantia præcepti sit opus bonum, & non præbeat occasionem scandali, nisi ex malitia, Charitas non obligat ad ipsum vitandum.

Ad 2. In utroque casu teneri nos omittere auditio-
nem Missæ, sed quando hæc omisso est necessaria ob
vitandum vitam proximi, siue corporalem, siue spi-
ritualem. Secus autem, quando non est necessaria, ut
quando qui paritur, potest ipse tueri propriam vitam,
siue Corporalem, siue spiritualem, quia cum non in-
digeat nostro auxilio, nec etiam charitas nos obligat
ad ipsum præstandum.

Ad tertium probare tantum, quod cesset ob vitan-
dum scandalum obligatio præcepti audiendi Missam,
sicut etiam alia huiusmodi præcepta, non tamen, quod
tenemur abstinere ab observantia præcepti, nisi al-
liunde insurgat hæc obligatio, quæ ut dictum est, solum
insurgit, quando Charitas nos obligat ad succur-
rendum proximo, quia ipse non potest sibi succur-
rere, aut quando consequeretur damnum. Tertio ex
occasione alieni damni, quod ex alio capite tenemur
vitare.

Ex dictis inferitur, ut notat Francisc. Lugo. *lib.* 5.
de sacram. cap. 15. *quæst.* 1. *num.* 23. Quod si scandalum
oriatur ex auditione Missæ in tali Ecclesia, non ces-
sat obligatio præcepti, si audire possit in alia Ec-
clesia absque notabili incommodo. Nam in tantum hæc
causa potest facere cessare præceptum, in quantum
non potest observari, nisi cum incommodo notabili
proximi. Hoc autem non habet locum quando sine
notabili incommodo audiri possit Missa in alia Ec-
clesia, vnde non sequeretur scandalum. An autem ad-
huc possit audire in Ecclesia, in qua audiendo sequi-
tur scandalum, si scandalum sit tantum ex malitia,
iuxta superius dicta, videretur adhuc audire posse
quia non teneretur vitare tale scandalum, & proinde,
nec etiam ea, ex quibus sumitur occasio.

Secundum inferitur quod ubi sunt Catholici eom-
mixti Hæreticis, si contingeret, quod aliquis Ca-
tholicus audiendo Missam esset occasio, quod aliquis
Hæreticus insurgeret contra Catholicos, aut com-
moveret contra ipsos persecutionem, posset absti-
nere ab audienda Missa, ne esset occasio talis damni,
quia licet Hæreticus moveretur ex odio fidei, & Re-
ligionis Catholicæ quia tamen non tenderet directè
contra fidem, & Religionem, idem non obligaret præ-
ceptum confitendi fidem, & profitendi Religionem.
Imò etiam Hæreticus tantum sumeret occasionem
peccandi ut si blasphemaret Christum Dominum, aut
contumelias proferret contra sacrificium, adhuc ob-
vitandum hanc Dei offensam, posset abstinere quan-
vis non teneretur iuxta superius dicta. Hæc autem,
quæ tum in præsentia, tum in priori parte dicta sunt
S. Romanæ Ecclesiæ censuræ omnino submisso, pa-
ratis ea omnia retractare, quæ sacris dogmatibus,
Pontificisque sanctionibus non congruunt. Si quid
autem tuo satisfaciatis palato humanissime Lector,
id illius munus agnosce, qui ex ore quoque infan-
tium, & lactemium perficit laudem.

FINIS.

INDEX

RERVM NOTABILIVM

Totius Operis ordine Alphabetico Digestarum.

Primus numerus Questionibus respondet. Secundus Questionis partitioni.
Vbi vero numerus 2. lateralis reperitur, partis secunda nota est.

A

Abbas.

1. **Abbas**, &c. quibus non incurbitur animarum, non tenentur frequentius celebrare, quæst. 847. num. 7
2. Abbatem de iure proprio non possunt consecrare calices, quæst. 777. num. 2
3. Hæc ad ipsa conuenit ex consuetudine. n. 3
4. Possunt consecrare ex privilegio. n. 4
5. Privilegium Innocenti VIII. ibid.
6. Privilegium Urbani IV. o. 7
7. Declaratio Sacre Congregationis. n. 8
8. Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem benedicere possunt sacras vestes. q. 808. n. 1
9. Abbates Regulares, habentes vsum Pontificalium, possunt benedicere Sacras vestes. q. 808. n. 2
10. Abbates benedicere possunt omnia, quæ suis verbis benedicuntur. q. 779. n. 2
11. Etiam inferunt alienis Ecclesiis. n. 3
12. Sacre Congregationis declaravit, Abbates posse consecrare, &c. licet interueniat sacra vinctio. q. 876. n. 3
13. Abbates an simplici Sacerdoti an possint delegare benedictionem. q. 803. n. 3
14. Quinam Abbates possint ex privilegio erigere Altaria. q. 812. n. 4
15. Abbates, & Generales an aliunde quam à Tridentino habeant facultatem reducendi Missas. quæst. 1107. num. 3
16. Abbates Cassinenses possunt consecrare Altaria solum pro suis Ecclesiis. q. 876. n. 3
17. Abbates Cassinenses possunt Campanas, & calices benedicere. q. 777. n. 7
18. Abbates Lateranenses solum ex speciali privilegio videntur baculo, extra proprias Ecclesias. quæst. 1137. num. 15

Ablatio.

- Ablationis absolutus importat conditionem. q. 618. n. 8 & n. 9
- Ablationis absolutus importat conditionem, & formam. q. 610. n. 4
- ##### *Ablutio.*
- Ablutio & purificatio distinguuntur. q. 109. n. 1
- In prima purificatione adhibendum vinum. quæst. 109. num. 1
- An sub mortali. n. 3
- Vit sola aqua in secunda ablutione, an peccatum. q. 109. num. 6
- In secunda purificatione vinum adhibendum. n. 7
- Ablutionis possunt in purificatione vit sola aqua. n. 8

Abortus.

- Procurans abortum in Ecclesia absque extrema vi non

polluit Ecclesiam. quæst. 344. num. 14

Abfens.

- Abfens retinens ritum propriæ Ecclesiæ tenetur celebrare officia, sicut ibi, locus si non retineat. quæst. 172. n. 1
- Abfens potest celebrare de sanctis, de quibus celebratur in propria Diocesi. q. 172. n. 3
- Abfens tenetur membrum suæ Ecclesiæ. q. 172. n. 4
- Abfens celebrare potest solum Tridientis, & dedicationis propriæ Ecclesiæ. q. 172. n. 7
- Abfentes cum animo reuertendi retinent proprium domicilium. q. 172. n. 9

Abfolaris, Abfolutus.

- Abfolutus ad reincidentiam, si reincident, & sepeliatur in Ecclesia, illam non polluit. q. 171. n. 5

Accessorium.

1. Accessorium quid dicatur. q. 177. n. 3
- Accessorium quando veniat ad concessionem principis. q. 644. n. 4
2. Accessorium quando se habeat ut dispositum respectu principalis. q. 117. n. 6
3. Sublato principali, corrumpit etiam accessorium. quæst. 118. num. 3

Accollatio.

2. Accollatio sibi onus fit verus debitor. q. 175. n. 5

Acquisitio.

1. Quæ acquiruntur iure Ecclesiastico, acquiruntur Romanæ Ecclesiæ. q. 1005. n. 3

Actio.

- Actio membri est actio corporis. q. 134. n. 6
- Actio quomodo tribuitur imperatori, & acquiruntur. q. 117. n. 7
- Alique actiones ex se contrariantur reuerentiæ debiti loco sacro. q. 601. n. 10
2. Actio institui potest acquiritur iure. q. 174. n. 5
- Actio iniuria spatio vnius anni præscribitur. quæst. 600. num. 6
3. Actio de in rem versu quando habet locum. quæst. 1104. num. 5

Actio pollutio Ecclesiæ.

Vide Actio pollutio.

- Sola actio iniuriæ, & humana polluit Ecclesiam. q. 140. n. 3
- Illatam actio polluit Ecclesiam quæ est indulta à iure, & querens indulta. q. 167. n. 9
- Causa pollutio non polluit, nisi intra Ecclesiam compleatur. q. 167. n. 4
- Causæ pollutionis vnde habeant quod polluant Ecclesiam. q. 155. n. 9
- Actiones pollutionis Ecclesiæ sunt sacrilegia. q. 600. n. 1
- An sine sacrilegio, si sine occultu, & num. 169. & n. 2
- Actiones pollutionis Ecclesiæ sunt sacrilegia, querens ledit sanctitatem loci. n. 4
- Actiones pollutionis vnde habeant quod polluant Ecclesiam. q. 600. n. 4

Index Rerum

Ratione sacrilegij sunt inficitur, vt polluat Ecclesiam.

num. 7

Aktiona polluitur Ecclesie esse sacrilegia, quia prohibita, qui sentent. q. 601. n. 1

Aktiona polluitur non polluit Ecclesiam, nisi aduertat. q. 601. n. 3

Aktiona polluitur qui sentiat, esse ex se sacrilegia. q. 601. n. 3

Aktiona polluitur independenter a prohibitione sunt sacrilegia. n. 4

Aktiona polluitur Ecclesie secundum se sunt contra reuerentiam. q. 601. n. 7

Vnde id habere homicidium, & effusio sanguinis. ibid.

Vnde effusio seminis. n. 8

Aktiona polluitur Ecclesie debent esse publicae, vt sequitur pollutio. q. 596. n. 1

Cui debent esse publicae. n. 2

Quomodo polluitur ratione irreuerentiae. n. 3

Quaecumque publicitas sufficit, vt polluat Ecclesiam. n. 4

Vt actio polluitur Ecclesie sit publica, sufficit extrinsecus confessio delinquentia. q. 596. n. 5

Vt actio polluitur Ecclesie sit publica non sufficit, quod in iudicio possit probari. n. 6

Neque quod sit delecta ad forum externum. n. 7

Neque quod sit more publicanda. n. 8

Vi causa polluitur sit famosa, sufficit fama prononcia ex scientia vnius. q. 596. n. 9

Causa pollutionis non inducit effectum, nisi dependenter a publicitate. q. 599. n. 6

Ecclesia non acceptat causas pollutionis vt pollutas, nisi sint publicae. q. 599. n. 7

Causa pollutionis Ecclesie strictè accipienda est. qu. 599. num. 6

1. Actus non subsistit ultra intentionem operantis. q. 570. num. 9

Actus.

1. Voluntas requiritur in quolibet actu. q. 199. n. 6

2. Voluntas perficit actum. q. 196. n. 3

3. Ad validitatem actus non sufficit voluntas, sed requiritur etiam potestas. q. 561. n. 5

4. Actus non subsistit nisi concurrenter voluntate, & potestate. q. 100. n. 4

5. De iure naturali pro quolibet actu requiritur potentia, & voluntas. q. 599. n. 6

Actus fundatur in potentia operantis. q. 607. n. 4

Validitas actus sufficitur, etiam si aliquid inducatur propter intentionem. q. 199. n. 6

6. Talis actus, qualis intentio. q. 194. n. 5

7. Quam diu sapienti aliquid agendum, nihil dicitur actum. q. 1006. n. 4

8. Actus quam intentionem agentis non excedat. q. 190. num. 10

9. Actus non operatur ultra intentionem. q. 199. n. 6, & 199. n. 7, & 190. n. 3

10. Actus sumunt speciem ab objecto formali. q. 364. n. 6

11. Faciens actum, facit secundum leges de ipso disponentes. q. 198. n. 7

Actus non operatur ultra intentionem facientis. q. 799. n. 3, & 109. n. 11

Actus voluntarii non inducunt obligationem. q. 799. n. 4

12. Actus in materia facultativa non inducunt conuentionem obligantem. q. 799. n. 3

13. Actus videtur ab effectu. q. 790. n. 1

14. Quando actus succedit temporis non conuoluitur. q. 199. num. 11

15. Actus voluntarii non extenduntur, ultra quam ex necessitate exigitur. q. 108. n. 8

16. Actus erroneus caret consensu. q. 364. n. 4

17. Vt actus sortitur effectum, sufficit habitualis temporalis, in quod consensu. q. 109. n. 7

Quique praesumitur velle valere quod facit. quest. 799. num. 11

Actus censetur factus eo titulo, quo utilis esse potest. q. 143. n. 11

18. Actus censetur factus modo utiliori. q. 344. n. 1

19. Actus debet accipi prode est etiam vtilis agentis. q. 393. n. 6

20. Quicquid sit censetur factum, vt est magis utile agentis. q. 1006. n. 4

1. Actus censetur factus ex titulo utiliori, & ex causa potius necessaria. q. 190. n. 9

Faciens actum censetur sequi leges disponentes de ipso. q. 344. n. 3

2. Actus praesumitur factus ex causa vrgentiori. quest. 199. num. 3

3. Actus alicui prohibito, est etiam vnicuique prohibitum se immiscere cum illo in eodem actu. q. 367. n. 3

Non existens condicione, non valet actus. q. 666. n. 4

4. Actus internus, quatenus ex vi externi possit principi. q. 399. n. 1

Actus internus quando principi possit. q. 180. n. 4

Ecclesia quomodo possit principere actus internos. q. 180. n. 6

5. Actus externus communicat in malitia cum interno. q. 314. n. 7

6. Actus faciendus in viciniore loco, si non potest fieri in futuro. q. 1009. n. 1

7. Si lex requirit actum cum certa qualitate, non sufficit solus actus. q. 194. n. 4

8. Cui aliquis actus requiritur sanctitatem in exercente. q. 1347. n. 7

9. Bonitas, vel malitia non sunt momenti extrinseci actus externi moraliter accepti. q. 194. n. 10

Actus elici in via non prolunt post mortem. quest. 89. num. 4

Adm.

Adm an sacrificauerit. q. 16. n. 9

Adoratio.

Quid sit in spiritu adorare. q. 436. n. 7

Administratio.

1. Ii, ad quos spectat Ecclesia, tenentur reddere rationem suae administrationis. q. 1009. n. 8

2. Et resistere, quia sunt de rebus administratis, & resistere damna. ibid.

Sacrificium continet oblationem rei sacrificatur. quest. 3. num. 1

3. Aduersus non subiiciuntur iurisdictioni locali. q. 199. num. 5

Adm non tenetur seruare leges, & consuetudines loci. q. 146. n. 4

Aduena potest loqui Ecclesiam, vbi reperitur in recitatione Officii & Missae. q. 179. n. 3

Aduena sequi potest neminem Ecclesiam in qua est. qn. 107. num. 4

Exter debet se conformare in celebranda Missa cum Ecclesia, vbi celebratur, ubi celebretur aliquid festum. q. 146. n. 1

An adueni celebrare possit de Sanctis, de quibus celebraret in propria Ecclesia. q. 107. n. 5

4. Aduens non subiiciuntur legibus loci ex eo, quod sine solui municipalibus propriis. q. 199. n. 8

5. Admna diu morans in loco vnde tenetur seruare festum. q. 199. n. 10

6. Admna an teneantur audire Missam in festo ex lege municipalis & sum. seq. q. 199. n. 1

7. Diu morantes in loco absque domicilio an subiiciuntur fini municipalis. q. 199. n. 6

Ades.

1. Nomine xdia sacra, apud quam deponenda reliquia pro Missis, quae loca veniant. q. 1009. n. 8

Aequalitas.

2. Aequalitas probabilis non est absolutè aequalitas. q. 366. num. 5

Aequipo.

In Aequipo lleribus non refert, quod sit vnus vel alterum. q. 366. n. 7

Non refert quid ex aequipo lleribus fiat. q. 199. n. 1, & 796. n. 4, & 793. n. 4, & 1093. n. 8, & 1118. n. 4

3. Quando attenditur finis, non refert quid ex aequipo lleribus fiat. q. 846. n. 4

4. In aequipo lleribus non refert quid ex ipsis fiat. q. 199. num. 4

Afirmatio.

5. Afirmatio ad effectum friendi valorem non inducit venditionem. q. 318. n. 3

Aff. Vis.

1. Maior affectio vnde conuincitur. q. 1060. n. 6

122

Memorabilium.

Alba.

Vide Ornatus Sacramentalis. Felles Sacra.

1. Alba significatio mystica. quæst. 800. num. 3
2. Prohibitio alienandi strictè accipienda, nec extendenda de persona ad personam. q. 109. n. 1
3. Nec de casu ad casum. ibid.
4. Prohibitio alienandi in rem concepta est perpetua. q. 109. n. 3
5. Prohibitio alienationis addita rei perpetuabilis est perpetua. q. 109. n. 4
6. Prohibitio alienationis accipitur secundum terminos dispositionis. q. 109. n. 5
7. Prohibitio alienationis non debet restringi infra terminos exigentia. q. 109. n. 7

Alimentum.

Alimenta debent esse secundum decentiam status. q. 178. n. 6

1. Alimenta capta ministris Ministris Ecclesie sunt continentia. q. 108. n. 10
2. Scilicet pueri subleuatione crescit iuxta xtimabilitatem ministerij. q. 113. n. 4
3. Preteritio alimentorum ex testamento minus foret in per al quod tempus continuata sit necessaria. quæst. 108. n. 7
4. Alimenta in fauorem scholasticis determinanda à Iudice. q. 113. n. 6
5. Subleuatione debet correspondere ministerio. quæst. 113. num. 8
6. Appellatione subleuationis veniunt alimenta, & quid appellatione alimentorum. q. 113. n. 1

Altare.

Conuenientia infusionis altaris. q. 118. n. 6

Quod prohibet Concil. Carthaginense circa erectionem altarium. q. 717. n. 7

Quæ erectio altarium reprobatur in iure. q. 474. n. 7

Altare non est institutum ab Ecclesia, nisi secundum substantiam. q. 487. n. 9

Altare sup. est, sium, & mobile, seu portatile. q. 488. n. 1

Altare consistit debet ex lapide. q. 488. n. 3

Altare constructum incipit esse lapideum. n. 3

Subicitur mensa altaris sit lapidea. n. 4

Imo etiam pars illa, super quam imponitur calix & hostia. num. 5

Sufficit, si ara altaris lapidea capiat maiorem hostiarum, & pediculus. n. 6

Altare confici potest ex quacunque materia lapidea. n. 7

Altare an consistat possit ex lapide, vulgo Taleo. n. 8

Altare possit consistit ex materia latericia, aut gypso, qui sentiant. q. 489. n. 5

Quid, si aditus confectio legitime percipitur. n. 8

Constituendo conficiendi altaria ex alia materia, quam lapidea, non est introducenda absque consensu Pontificis. q. 489. n. 3

Materia altaris præscribitur tantum lapidea, & nil aliud. q. 489. n. 4

Episcopus non potest dispensare, quod altare fiat ex materia, quam lapide. q. 488. n. 9

Summus Pontifex potest dispensare. n. 9

Antiquius non omnia altaria erant lapidea. q. 472. n. 3

Vetus mater ex non erat antiquius in altari ligneo. q. 489. n. 6

Vetus artificialis sufficit ut sacrificium totum offeratur in eodem altari. q. 489. n. 9

Erectio altaris, & translatio est actus separabilis à consecratione. q. 488. n. 6

Altare erectum in Ecclesia consecrata non potest destrui sine licentia Episcopi. q. 484. n. 1

Etiam erectum in Ecclesia non consecrata n. 3

Erectio, & translatio altarium in Ecclesia Regularium non spectat ad Episcopum. q. 488. n. 7

Erectio altarium in propriis Ecclesiis pertinet ad Regulares. q. 488. n. 8

Altare significat Christum, qui est vnica persona, & ideo debet esse vnus. q. 489. n. 1

Altare non significat quatuor materiam. q. 488. n. 5

Altare ratione significationis non potest requirere aliam vnitate præter artificialem. q. 489. n. 7

Significatio Altaris est æquiuoca. q. 489. n. 8

Quatenus significat Christum potest consistere ex duobus lapidibus. n. 8

Quando remaneat, vel non remaneat idem numero altare. q. 490. n. 8

Altare est pars Ecclesie, & cum ipsa communicat in eodem loco. q. 709. n. 9

Habitus altaris, vt in ipso celebratur, requirit habitum loci. q. 491. n. 4

Celebrans in altari consecrato non celebrat extra loca deputata, licet Ecclesia neque etiam sit benedicta. q. 709. n. 5

Omissio ornamenti non necessarii circa altare, non causat irreuerentiam. q. 719. n. 3

Ornatus altaris ad quem ritum pertinet. q. 712. n. 7

Execratio Ecclesie non impedit, quin in eius altari consecrato celebrari possit. q. 709. n. 3

In quibus altaribus celebranda Religiosi libere animam à Purgatorio. q. 717. n. 1

2. In honorem Episcopi loci suo celebrandum eodem die in altari, in quo ipse Missam canit. q. 490. n. 1

3. Potest tam in celebrari, si necessitas vigeat. n. 1

4. Decretum hoc, an adhuc vigeat, & n. seq. n. 3

5. Habet locum tantum quoad Missam solemnem, ex vi suæ dispositionis. n. 5

6. Modus non habet locum. n. 6

7. Est Concilij Provincialis. ibid.

8. Non habet locum quoad Provinciam. n. 7

9. Fuit conditum pro manendo, ne plures Missæ in eodem altari eodem die celebrarentur. n. 8

10. Quæstio, an peccet qui eodem die celebrat in altari, in quo celebrat Episcopus non habet locum. n. 9

11. Inferius altari debet de ipso vivere iuxta mentem feruicij. q. 493. n. 2 & 494. n. 9

Altare fixum.

Erectio altaris fixi spectat ad solum Episcopum. q. 488. num. 1

Siue Ecclesia sit consecrata, siue non. n. 3

Quibus modis erigi possit altare sium. q. 488. n. 1

Conuictio mensæ altaris cum infectione structura, non consistit ex aliquo iure, quod debeat esse immobilis. q. 489. n. 7

In quocumque altari fixo consecrato an liceat celebrare, & n. seq. q. 709. n. 1

Altare fixum consecratum habet ius, vt in ipso celebrari possit. q. 709. n. 1

Altare portatile.

Vide Episcopos quod altare vaticum.

Altare portatile non possit consistere ex duobus lapidibus, qui sentiant. q. 493. n. 1

Qui sentiant possit consistere ex duplice lapide. q. 493. n. 3

Primus modus constituendi altare portatile ex duobus lapidibus. q. 494. n. 1

Secundus modus formandi altare portatile ex duobus lapidibus. q. 494. n. 3

Si preter nexus lapidum, perit consecratio altaris portatilis, & quid, si plures sint nexus. ibid.

Altare portatile consistat potest ex duobus lapidibus amobilitate vnitis. q. 494. n. 4

Consecratio conficiendi altare portatile ex vnico lapide non est allegabilis. q. 493. n. 10

Capula lignea est pars altaris portatilis. q. 495. n. 6

Altare portatile non communicat cum Ecclesia, vt pars ipsius. q. 497. n. 4

Si Altare portatile sit firmatum in structura altaris, neque adhuc polluitur polluta Ecclesia. n. 5

Altare portatile habens vnitatem, nisi ratione capulae, debet in ipsa consecrari. q. 494. n. 2

Licet capula sit necessaria, vt Altare portatile inferuire possit, non amittit consecrationem per separationem ab ipsa. q. 495. n. 8

Altare vaticum potest ad quemcumque translati, vt consecratur. q. 493. n. 5

Altare portatile non possit adhiberi in Ecclesia consecrata, qui sentiant. q. 709. n. 1

In quocumque Ecclesia celebrari potest absque licentia cum Altare portatili. n. 1

Polluta Ecclesia non polluitur Altare portatile. q. 497. n. 3

Polluto

Index Rerum

- Pollutio Altaris portulii intra Ecclesiam, polluitur etiam Ecclesia. q. 477. n. 4
- Privilegium altaris portulii est personale. q. 478. n. 1
1. Privilegium Altaris vincti est concessum intuitu dignitatis Episcopalis. q. 477. n. 3
2. Privilegium altaris vincti est concessum sub nomine dignitatis. q. 478. n. 3
3. Causa finalis privilegii altaris vincti non habet locum in Prælati exempti. q. 478. n. 5
4. Causa impulsiva concessiois altaris vincti est: solum quoad Episcopos habentes Ecclesiam. q. 477. n. 4
5. Privilegium altaris vincti pro Episcopis, est intransibile. q. 479. n. 2
6. Altare vinctum concessum Episcopis est pro aliis ad celebrandum in sua præsentia. q. 478. n. 1
7. Episcopi vti possunt altari vincto in quocunque honesto loco. n. 2
8. Privilegium altaris vincti pro Episcopis non est revocatum. n. 3
9. Dispositio Concilii Tridentini non se extendit ad hoc privilegium. n. 4
10. Privilegium altaris vincti pro Episcopis non est sublatum per Decretum Sac. Congreg. de q. 478. n. 6
11. In Altari vincto possunt celebrari plures Missæ iuxta Episcopum. q. 478. n. 1
12. Privilegium altaris vincti erecti permanentiter est mixtum, locale, & personale. q. 478. n. 7
- Altaris dotatio.*
- Altaria sunt dotanda pro manutenzione. q. 478. n. 6
- Nisi tamen Ecclesia possit ea manutene. n. 6
- Et proinde habeat dotem ad id destinare. ibid.
- Quanta debet esse dotis Altaris. n. 3
- Quid attendendum in determinanda dotis Altaris. n. 4
- Altaris consecratio.*
- Consecratio altaris distinguitur à consecratione Ecclesie. q. 478. n. 4
- Altaris consecratio antiquissima. q. 478. n. 2
- Alia ratio de reconciliatiois Ecclesie, ac de consecratione Ecclesie, & altaris. q. 477. n. 4
- Altare fixum an possit consecrari in Ecclesia non consecrata. q. 477. n. 6
- Altare fixum an consecrari possit cum mensa amovibili ab inferiori structura. q. 477. n. 6
- Sanctificatio altaris in quo consistit. q. 479. n. 20
- Consecratio quid præstat altari. q. 479. n. 7
- Altaria consecranda vocatione Chriftianis. q. 478. n. 8
- Mensa sola altaris an consecrari possit. q. 478. n. 7
- Altaria an possint consecrari sine celebratione Missæ. q. 478. n. 3
- Plura altaria possunt eodem die consecrari. q. 478. n. 1
- Plura altaria an possint simul consecrari. n. 2
- Lacet vultus fiat in cornibus, consecratur tamen totum altare. q. 479. n. 4
- Si consecratur altare cum aliqua structura lignea, materia lignea non participat consecrationem. qu. 477. num. 5
- Possunt in diversis Ecclesiis eodem die plura altaria consecrari. q. 478. n. 4
- Et in eadem Ecclesia. ibid.
- Consecra consecratione altaris, non conceditur consecratio Chriftianis. q. 478. n. 13
- Altaris consecranda, si dicitur de consecratione. q. 479. n. 3
- Prohibetur, Altaris consecrari, si non essent lapidea. q. 478. n. 4
- Consecratio altarium spectat ad bonorem Ecclesie. q. 479. n. 19
- Altare erectum supra sepulchrum non potest consecrari. q. 477. n. 1
- Vt consecratur altare, nec etiam sub eius scabello debet esse sepulchrum. q. 477. n. 3
- Quid in sepulchro altaris recondendum, dum consecratur. q. 478. n. 3
- Praxis antiqua reponendi reliquias in consecratione altaris. q. 478. n. 3
- Qui sentiant, ad validitatem consecrationis altaris, necessarias esse reliquias. q. 478. n. 3
- Ex fido recondendi reliquias in consecratione Ecclesie non licet inferre præceptum recondendi. q. 478. n. 3

- Altare etigatur supra sepulchrum alicuius sancti, an adhuc recondenda reliquie in consecratione. quæst. 478. num. 9
- Consecratur Altare sine reliquiis non peccat. q. 478. n. 2
- Deficientibus reliquiis an recondenda Eucharistia in consecratione Altaris. q. 479. n. 1
- Pars altariales vnde colligatur. ibid.
- Commensio sententia. n. 2
- Diploma Benedicti Papæ, circa reponendam Eucharistiam in consecratione altaris. q. 479. n. 7
- Altaris consecranda ab Episcopo. q. 477. n. 1
- Ius id statuens. n. 2
- Altaris consecranda ab Episcopo loci. q. 477. n. 3
- Sede vacante, a quo consecrandum Altaria. n. 4
- De iure communi inferior Episcopo non potest consecrare Altare. q. 478. n. 1
- Consecratio altaris non potest ab inferiori ipso Episcopo præscribi. q. 478. n. 3
- Si Altare consecratur à simplici Sacerdote sine commissione, invalida est consecratio. q. 477. n. 2
- Consuetudo an possit à Summo Pontifice. n. 2
- Dinero modo potest Altare remanere consecratum ex celebratione. q. 479. n. 1
- Sententia affertur, Altare non remanere consecratum ex celebratione. n. 2
- Altaria remanere consecrata ex celebratione, qui sentiant. q. 479. n. 3
- Altare ex celebratione non recipit sanctitatem ritalem. n. 4
- Altare per celebrationem quomodo sanctificatur. q. 479. n. 3
- Altaria consecranda, licet in eis celebratum sit. quæst. 479. n. 3
- Altare cui ex celebratione sanctificatur, licet celebratum non possit consecrare. q. 479. n. 13
- Quomodo Altare per celebrationem sanctificatur. n. 13
- Altare sanctificatur per celebrationem ad itum Ecclesie consecrandum. q. 479. n. 14
- Sanctificatio altaris ex celebratione vnde habetur. q. 479. n. 14
- Sola ritualia consecratio Altaris requirit certos ministros. q. 479. n. 16
- Altaris exstructio.*
- Duebus tantum modis petit consecratio altaris, motione, & fractura enormi. q. 479. n. 4
- In quocunque loco contingat fractio notabilis, petit consecratio. q. 479. n. 22
- Mensa enormiter fracta, petit consecratio altaris. q. 479. n. 2
- Sola enormis fractura facit petire consecrationem altaris. q. 479. n. 3
- Si fractura sit tanta, vt non censetur amplius idem altare portione petit consecratio. q. 479. n. 3
- Si mensa dividatur in partes, sed loco non moveatur, nec ab inferiori structura separetur, non petit consecratio. q. 479. n. 20
- Fractura altaris quando sit enormis, & vult sequenti. q. 479. n. 3
- In dubio, an fractura sit enormis, standum iudicio Episcopi. n. 3
- Fractura est enormis quando altare amittit formam. n. 4
- Et si in nulla parte reperi possit calix & hostia. n. 4
- Fractura est enormis, quando non remanet idem numero altare. n. 4
- Fractio sigilli, non est enormis fractura. q. 479. n. 4
- Exstructio altaris ex fractura sigilli non est introducta ex consuetudine. q. 479. n. 7
- Fractio sigilli, petit consecrationem communiter sentiunt. q. 479. n. 1
- Doctores hoc sentientes. n. 2
- Doctores qui oppositum iudicant. n. 3
- Ex fractiois sigilli non petit consecratio. q. 479. n. 5
- Si sigillum sit in capula lignea, non petit consecratio per separationem lapide ab ipsa. n. 5
- Si altare frangatur in quatuor cornibus, an preter consecrationem, sequi. q. 479. n. 5
- Additamentis altaris instar ornamentorum non debent consecrationem. q. 479. n. 4

Memorabilium.

Ad addamentum mutat formam, perit consecratio. n.3
 Addamentum ordinatum ad augmentum non tollit consecrationem. n.3
 Addamentum mutat præsentia altare. quest. 699. num. 4
 Eadem est ratio de addamento Ecclesiarum, & altaris. q. 699. n. 5
 Addamentum etiamsi congruitur cum altari, non tollit consecrationem. q. 699. n. 6
 Si addamentum altaris sit diversæ materię non aufert consecrationem. q. 699. n. 7
 Diminutio altaris quando non aufert consecrationem q. 699. n. 8
 Quamvis motione altaris fixum amittat consecrationem q. 699. n. 9
 Ex dissolutione structuræ perit consecratio altaris. n. 3
 Si mensa conquisierit, iure non compingitur inferiori structuræ, perit consecratio altaris. n. 4
 Non tamen perit, si inferior structura sit lignea. n. 5
 Hæc si mensa altaris sit scissim consecrata. n. 6
 Cur fixum altare amittat consecrationem, si remouetur ab inferiori structura, & non portatili, si moueretur a capsula. q. 699. n. 7
 Quibus modis Altare fixum amittat consecrationem. q. 699. n. 8
 Altare non amittit consecrationem, si integrum transferatur de loco ad locum. n. 3
 Qua motione altaria amittit consecrationem. n. 3
 Si partes posteriori destruantur, altare non amittit consecrationem. ibid.
 Consecratio altaris an pereat, amota mensa ab inferiori structura, si sit unita amovibiliter, & num. sequent. q. 699. n. 1
 Separabilis mensa ab inferiori structura facit, quod ipse separationem non percat altare. n. 3
 Quando altare amittit consecrationem, si aliquid remouetur de inferiori structura, & num. sequentibus. q. 699. n. 2
 Si inferior structura remaneat apta ad sustentandam mensam, non perit consecratio altaris. n. 3
 Nisi motio sit euersio, non perit consecratio altaris. num. 4
 Si ex mensa fracta altaria remaneat pars apta, ut super ipsa offeratur sacrificium, retinet consecrationem. num. 5
 Si columnæ, quæ remaneant, possunt sustentare altare, non perit consecratio ex aliquam motione. n. 6
 Fracta mensa altaris, perit consecratio, licet pars aliqua remaneat affixa inferiori structuræ. q. 699. n. 7
 Fracta mensa in duas partes, si loco moueatur, perit consecratio altaris. q. 699. n. 8
 Si pars portabilis structuræ inferiori maneat sine mensa, structura est notabilis. q. 699. n. 9
 Altare portatile amittit consecrationem, si enormiter frangatur. q. 699. n. 1
 Non amittit, si frangatur in quatuor cornibus. n. 3
 Altare portatile an amittat consecrationem si remouetur a capsula, & n. seq. n. 3
 Quæ sit enormis fractio in altare portatili, & num. seq. q. 699. n. 1
 Si Altare amittat consecrationem, non amittit Ecclesiæ nec de contra. q. 699. n. 5
 Polluta Ecclesiæ, polluitur altaria fixa. q. 699. n. 1
 Altare non polluitur ex celebratione super ipso excommunicati. & c. q. 699. n. 1
 Altaria necessaria.

Altare est necessarium pro oblatione sacrificij. quest. 699. n. 1
 Erat statutum à iure. n. 2
 Necessaria altaria pro sacrificio habet fundamentum in distinctione naturæ. n. 3
 Altare non requiritur ex noua sacrificij. q. 700. n. 3
 Est necessarium pro publico sacrificio. n. 5
 Offerre sacrificium, & non in Altari, est peccatum mortale. q. 699. n. 4
 Et contra hanc debetur Deo. n. 5
 Publica visitatio quomodo exigit, offerri sacrificium in Altari. q. 700. n. 5
 Celebrare in Altari notabiliter fracto, est peccatum

mortale. quest. 699. num. 4
 Quid, si sit fractum, sed non notabiliter. ibid.
 Non facile celebrandum in Altaribus fixis in Cappellis propter aliquam diuersitatem. q. 700. n. 4
 Ius non remittit, quod celebrari possit sine Altari. q. 700. n. 3
 Celebrari prima vice in aliquo Altari, non tenetur expiare, si sit consecratum. q. 700. n. 2
 Altare expostum celebrationi præsumitur habere necessaria requirita. q. 700. n. 3
 Quid, si Altare non habeat consecrata ornamenta. n. 3
 Deficiente altari an possit abstinendum ab oblatione sacrificij. q. 700. n. 4
 Celebrans super altari, in quo fuit celebratum, licet non consecratum, non peccat. q. 699. n. 3
 Sacrificium offerri in altari consecratum est solum de iure Ecclesiastico. q. 700. n. 1
 In contemptum religionis, ex nullo metu licet celebrare sine Altari, & n. seq. q. 700. n. 2
 Secundo contemptu religionis an liceat celebrare sine altari. q. 700. n. 3 & 4
 Quando necessitas non præualeat legi de offerenda sacrificij in Altari. q. 700. n. 7
 Præualeat necessitas, quæ ostendit ex iure diuino auxilium. coll. n. 8
 Pro vitando periculo mortis, cui aliquo graui damno, licet celebrare absque Altari. q. 700. n. 2
 Celebrare sine Altari ex metu, an consistat irreuerentiam. q. 700. n. 3
 Reuerentia offerendi in Altari cedit necessitati omne ex iure diuino, & c. q. 700. n. 1
 Preceptum celebrandi in Altari est minus graue, quam faciendi in timore. q. 700. n. 2
 Necessitas celebrandi sine Altari est diuersa in locis Catholicis, ac in his. q. 700. n. 3
 Vbi non est liberum exercitium Religionis Catholicæ, licet offerre sacrificium sine altari, & c. q. 700. n. 2
 Vbi sunt Episcopi, non potest adesse, necessitas celebrandi sine Altari. q. 700. n. 4
 Altare privilegiatum.

Privilegium Altarium est in sanctorum defunctorum, non autem Religiosorum. q. 700. n. 7
 Religiosa conceditur posse applicare, ut quid accessorium privilegio. n. 1
 Privilegium Altaris an subsistat, si non dum expiaverit prius impetratum, & num. seq. q. 700. n. 1
 Altaria privilegiata non sunt de dispensabilibus, quæ conceduntur. q. 700. n. 4
 Formula in concessione Altaria privilegiati quid importet. q. 700. n. 10
 Altare privilegiatum expiatur morte Pontificis, si non sit publicatum. q. 700. n. 10
 Privilegium Altaris privilegiati quando non suffragatur exercit. q. 700. n. 2
 Privilegium Altaris privilegiati redundat in sacrificium, q. 700. n. 1
 In quo consistat privilegium Altaris privilegiati. q. 700. num. 4
 Sectus exequutione privilegium altaris non fortiter efficitur. q. 700. n. 2
 Impetrans altare privilegiatum potest poenitere, & pro alio impetrare privilegium. q. 700. n. 3
 Negativa Altaris privilegiati in supplicatione excludit quodcumque altare. q. 700. n. 2
 Nouum altare privilegiatum potest impetrari, si prius non habuit exequutionem. q. 700. n. 2
 Cedendo vni prioris an possit nouum Altare privilegiatum impetrari. q. 700. n. 4
 Si in petitione altaris privilegiati explicatur, quod Ecclesiæ non habet aliud privilegium, sufficit verificari tempore publicationis. q. 700. n. 4
 Altare privilegiatum generale, & speciale non se iniucem impediunt. q. 700. n. 1
 Stante Altari privilegiato credo vigore privilegij, an possit alius obtinere. q. 700. n. 7
 Existente Altari generali privilegio, non est superfluum privilegium specialiter. q. 700. n. 3
 Publicatio altaris privilegiati potest differri. quest. 700. num. 8

Index Rerum

Imo debet differri, si non sit elapsa prima concessio. n. 9
Effectus Altaris privilegiati debet durare toto tempore expressio. q. 731. o. 5
Septennium Altaris privilegiati est necessarium continuum. q. 731. n. 2
Quid, si Altare privilegiatum non possit pro aliquo tempore sortiri effectum. q. 731. n. 1
Septennium incipit à die publicationis, est si adit elapsa, ad proximum septennium. q. 731. n. 6
Septennium altaris privilegiati à quo die computandum. q. 731. n. 1
Septennium non incipit nisi à die publicationis. n. 4
Si in concessione altaris privilegiati non addit clausula, *proximum septennium* potest differri publicatio obque eo quod currit tempus. q. 731. n. 7
Privilegium Altaris extenditur ad singulos dies exceptos. q. 740. n. 2
Deputatio superioris in concessione pro altari privilegiato, si extant altaria expressa in privilegio. querit. 737. n. 5
Superior an possit aliud à nominatis designare, si non extant nominati. q. 6
Privilegium deputandi altare privilegiatum. querit. 737. num. 3
Venit sub communicatione pregnantis privilegium. q. 737. n. 4
Ecce semel designatum, non potest mutari altare privilegiatum. q. 741. n. 2
Quia exprat facultas amplius designandi. n. 2
Facultas designandi altare privilegiatum est pro unica vice. q. 741. n. 3
Hic potest aliud designari, si contingat destrui primum designatum. n. 4
Non potest destrui Altare privilegiatum vnum pro vna parte temporis, & aliud pro alia. q. 741. n. 5
Non potest variari Altare privilegiatum etiam ad instantiam partis indulgentia sit concessa altari talis dedicationis. q. 741. n. 7
Mutatio Altaris privilegiati etiam bona fide ann tenet. q. 741. n. 8
Pro designatione Altaris privilegiati requiritur exterior declaratio. q. 741. n. 7
Post designationem sola mente conceptam, potest aliud altare designari. q. 741. n. 7
Indulgentia Altaris privilegiati non amittitur, si paulatim destruitur, & reedificatur. q. 741. n. 1
Non amittitur per destructionem, quæ non destruit consecrationem. n. 2
Quid, si ita destruitur, ut amittat consecrationem, & reedificetur. n. 3
Si remaneat secundum maiorem partem non amittit privilegium, licet amittat consecrationem. n. 4
Perit privilegium, mutata dedicatione altaris, si sit concessum altaris dedicationis. q. 741. n. 6
Altaria privilegiata non communicantur inter Religionem. q. 741. n. 4
Ratio ob quam conceditur altare privilegiatum est communis omnibus Religionibus. q. 741. n. 4
Cum altaria privilegiata non veniant in communicatione privilegiorum. q. 741. n. 4
Causa concessiois altarium privilegiatorum excedit causam concessiois Bullæ Cruciatæ. q. 741. n. 3
Indulgentia altaris privilegii quibus sit concessa. q. 741. n. 4
Concessio altaris non est fundamentum indulgentiæ ut subsistat. q. 741. n. 4
Indulgentia altaris privilegiati est ipsi affixa quoad affectionem. q. 741. n. 1
Si indulgentia Altaris non requirit applicationem sacrificii, non derogat rubricæ circa Missas de Requiem. q. 740. n. 10
Indulgentia altaris privilegiati, & nominatis, &c. an recipiant, & num. seq. q. 740. n. 1
Quis potest, si oblatio sacrificii sit merè opus iocundum. num. 3
In quo consistat recipiendia. n. 4
Quid, si indulgentia Altaris privilegiati requirit oblationem. q. 740. n. 5
Communicatio indulgentiæ nominatis cum sacrificio

nistrat auctoritati Clauum. num. 6
Indulgentia Altaris privilegiati nulli nisi debita. q. 740. num. 4
Datum ex eo quod non celebratur in Altari privilegiato semper est dubium. q. 740. n. 7
Indulgentia Altaris privilegiati separabiliter applicabilis, potest applicari alteri ab eo, pro quo tenetur sacerdos offerre. q. 737. n. 2
Obligatus ad solam oblationem sacrificii disponit liberè de indulgentia Altaris privilegiati. q. 737. n. 3
Quando fundator preteritis Altare privilegiatum an possit celebrari in alio, sed privilegio eiusdem Ecclesiæ. q. 740. n. 5
Missæ de Requiem celebranda, quando ita exprimitur in concessione altaris privilegiati. q. 737. n. 1
Quid, si non exprimitur, & num. seq. n. 2
Nisi exprimat, non censetur concessum, quod sufficiat alia Missa, quam de Requiem in altari privilegiato. q. 737. n. 5
Si ex vi privilegii non requiritur applicatio sacrificii, non requiritur Missa ad Requiem. q. 737. n. 6
Privilegium altaris derogat Rubricæ circa Missas de Requiem. q. 740. n. 9
Declaratio Sacri Congressus non de rogat, sed derogat privilegio Oblatæ omnium Defunctorum. q. 741. n. 6
Numerus Missarum expressus in literis Altaris privilegiati, an sit necessarius pro validitate. q. 747. n. 1
Numerus Missarum est causa finalis concessiois Altaris privilegiati. q. 747. n. 4
Numerus Missarum debet verificari tempore concessiois Altaris privilegiati. q. 747. n. 5
Numerus Missarum pro Altari privilegiato quando verificari debeat. q. 747. n. 10
Numerus Missarum pro altari privilegiato sufficit quocunque modo verificari. q. 747. n. 8
Numerus Missarum pro altari privilegiato potest quocunque modo impleri. q. 748. n. 8
Numerus Missarum pro altari privilegiato sufficit quocunque modo impleri. q. 748. n. 9
Si numerus Missarum aliquo modo impletur, non cessat concessio. q. 748. n. 10
Numerus Missarum expressus non est conditio, sub qua conceditur Altare privilegiatum. q. 747. n. 3
Si omnes Missarum in concessione Altaris privilegiati exprimitur per modum conditionis, qualiscunque concessio. q. 748. n. 2
Non existente numero expresso Missarum, modum conditionis non valet concessio. n. 1
Si numerus Missarum expressus in concessione Altaris privilegiati non impletur, non coarctat concessio, sed solum potest resolui. q. 748. n. 4
Si tamen interueniat interpellatio. n. 5
Non coarctat concessio Altaris privilegiati, si non impletur celebratio Missarum. q. 748. n. 6
Diminutio numero Missarum, non cessat Altare privilegiatum. q. 747. n. 6
Cessante numero requisito Missarum, cessat altare privilegiatum. q. 747. n. 11
Altaria privilegiata non suspenduntur in anno Sancto. q. 758. n. 1
Finis suspensiois indulgentiarum in anno Sancto non habet locum quoad altaria privilegiata. n. 2
Indulgentiæ per quas celebrando liberantur animæ à Purgatorio non suspenduntur in anno Sancto. n. 3
Altaria privilegiata pro Religiosis non sunt reuocata per Bullam Pij V. q. 740. n. 2
Altaria privilegiata an suspendantur per Bullam Cruciatæ. q. 740. n. 1
Neque ex verbis, neque ex fine Bullæ Cruciatæ colligitur suspensio Altarium privilegiatorum. n. 3
Quando habens designatum Altare possit loco illius celebrare in privilegio. q. 743. n. 4
Celebrans in Altari privilegiato cum nominata benedictio, an possit liberare plures animas. q. 745. n. 1
Libere potest, si nominata requirit tantum celebrationem, ut opus inuicem. n. 2
Alternativa.

1. Alternativa dat electionem. q. 737. n. 4

Per

Memorabilium.

- Per alternatium conceditur electio. q. 777. n. 6
 2. In alternatis electio est debitoria. q. 777. n. 4
 3. Si tamen alterum non sit in obligatione. *ibid.*
 In alternatis quantitas minus onerosa est in obligatione. q. 777. n. 3
 3. In alternatis sufficit iterum partem impleri. q. 777. n. 3
 4. In alternatis electio est debitoria. q. 777. n. 4

Amicitia.

Vide *Postea Sacra. Oratio Sacramentalis.*

1. Amicitia, & alia es consuetudine sunt lineae. q. 777. n. 3
 2. Non licet in celebratione amicitia regere caput. q. 777. n. 3
 3. Significatio amicitiae. q. 777. n. 3
 4. Amicitia quando habet cooperire caput. q. 777. n. 3
 5. Amicitia an dicat paritatem materiae. q. 777. n. 3

Anachorita.

1. Anachorita quomodo poterit excusari ab audiendo Missa. q. 777. n. 3
 2. Quomodo Anachorita excusatur à precepto audiendi Missam. q. 777. n. 3

Anima.

1. Anima rebus omnibus preferenda. quest. 777. n. 3
 2. Anima rerum omnium pretiosissima. q. 777. n. 3
 3. Plus diligenda, quam temporale commodum filiorum. *ibid.*
 4. Anima pretiosior cunctis rebus. q. 777. n. 3
 5. Secundum ordinem charitatis rebus omnibus preferenda. *ibid.*
 6. Anima cunctis anteponenda. q. 777. n. 3

Animus.

Vide *Mess.*

1. Facta magis declarant animum, quam verba. q. 777. n. 3
 2. Facta sunt fortiora verbis ad declarandum animum. q. 777. n. 3

Anniversarium.

1. Anniversarium est institutum ab antiquis commemoracionem Defunctorum. q. 777. n. 3
 2. Anniversaria de iure celebranda in Ecclesia sepulchre. q. 777. n. 3
 3. Anniversaria de iure celebranda in Ecclesia, in qua iacent fundatores. q. 777. n. 3
 4. Etiam ob specialem affectionem fundatoris ad locum sepulchre. *ibid.*
 5. Quo plures concurrunt ad anniversarium eo maius est fructus. q. 777. n. 3

- Anniversarius dies tertius non debet celebrari infestis de precepto. q. 777. n. 3
 Tunc anniversaria aut anteponenda, aut postponenda. q. 777. n. 3
 2. Faciens celebrare pro aliquo tempore anniversarium an cogi possit ad continuandum, & num. sequentib. q. 777. n. 3

1. Anniversaria celebranda consuetudinaliter. q. 777. n. 3
 2. Quando celebrantur anniversaria celebranda etiam Missa de tempore. n. 7
 Anniversarius non inferunt necessitatem iterandi celebrationem. q. 777. n. 3

1. Annua emolumenta pro anniversario diuidendi inter Canonicos etiam beneficiatos. q. 777. n. 3
 2. Proventus anniversario locum non sunt distributiones. q. 777. n. 3

1. Distributionem tamen instat distributionum. *ibid.*
 2. Consequenter quod proventus anniversarium distribuunt etiam beneficiatis est attendenda. n. 4
 3. Quantitas elemosynae, & numerus Missarum pro anniversario arbitrio boni viri determinandus. quest. 777. n. 3

1. Anniversarium cum celebratione Missarum non potest moderari ab Episcopo. q. 777. n. 3
 2. Quid si sit sine celebratione Missarum. *ibid.*
 3. Anniversarium an commutari possit in Missam conuentuallem de die. q. 777. n. 3

1. Quid obstat commutacioni anniversarii in Missam conuentuallem de die. q. 777. n. 3
 2. Quando fieri possit hac commutatio. n. 4

1. Missae privatae sunt reducibiles in anniversaria & e contra. q. 777. n. 3
 2. An possint reduci per Episcopum, & num. sequentib. num. 3
 3. Episcopus quomodo mutare possit anniversaria in Missas priuatas. q. 777. n. 3
 4. Anniversaria in moderati possint ab Episcopo quoad officia, & preces. q. 777. n. 3

Annus.

- Attingens aliquem annum dicitur ad ipsum peruenisse. q. 777. n. 3

Antecedens.

1. Qui vult antecedens, vult etiam consequens. q. 777. n. 3
 Concesso antecedenti, conceditur quod venit in consequentiam. q. 777. n. 3

Appellatio.

- Datur appellatio à declaratoria excommunicationis. q. 777. n. 3

Approbatum.

- Limitata approbatio facit limitatum effectum. q. 777. n. 3
 2. Quinam censentur approbati. q. 777. n. 3

Aqua.

- Aqua exorcizata quantum sit. q. 777. n. 3
 Aqua, cum qua Ecclesia reconciliatur, an benedicenda ab Episcopo. q. 777. n. 3
 Aqua pro reconciliatione Ecclesiae an benedici possit benedictione ordinaria. *Ec.* q. 777. n. 3

Arbitrium.

- Arbitrium quid importet. q. 777. n. 3
 2. Arbitrium plenum dat liberam facultatem. q. 777. n. 3
 Arbitrium non importat meram voluntatem, sed arbitrium boni viri. q. 777. n. 3
 3. Arbitrium debet esse regulatum. q. 777. n. 3
 Quando aliquis committitur arbitrio intelligitur de regulato. q. 777. n. 3
 4. Arbitrium intelligitur de regulato. q. 777. n. 3
 Arbitrium secundum quod iam debet regulari. quest. 777. n. 3
 Arbitrium commissum intelligitur de arbitrio boni viri. q. 777. n. 3

2. Arbitrium intelligitur de arbitrio boni viri. q. 777. n. 3
 Arbitrio arbitrio relinquatur debet regulari secundum conscientiam. q. 777. n. 3

- Quae dependent à libera voluntate, possunt in alienum arbitrium conferri. q. 777. n. 3
 Etiam diuinum. n. 4

Archiepiscopus.

1. Prærogatiua Archiepiscopi in sua Prouincia, & Episcopi in Diocesi. q. 777. n. 3

1. Archiepiscopi possunt vii Pallio in tota Prouincia, etiam in Ecclesiis exemptis. q. 777. n. 3

1. An etiam extra Prouinciam, & num. seq. n. 3
 2. Forma qua traditur Pallium consistat viam ad Prouinciam. n. 5

1. De iure quoque consistat. *ibid.*
 2. Archiepiscopus in Missis Pontificalibus pro Defunctis non potest vii Pallio. q. 777. n. 3

1. Quid possit Archiepiscopus in Diocesis suffraganeorum. q. 777. n. 3

1. Archiepiscopus in Diocesi suffraganeorum non potest eorum se facere celebrare Pontificaliter. n. 3

1. Archiepiscopus non potest dare licentiam extero Episcopo celebrandi Pontificaliter in aliena Diocesi. q. 777. n. 3

1. Archiepiscopus non potest concedere simpliciter sacerdoti, ut celebret in Diocesi suffraganeae, nisi in causa grauium. q. 777. n. 3

1. Archiepiscopus non sunt concessio functiones, quando inferunt grauen. q. 777. n. 3

Archiepiscopi.

1. Non possunt exemptis, & privilegiatis inferre grauen. *Ec.* q. 777. n. 3

Argumentum.

- Argumentum à maiori ad minus quando valet. q. 777. n. 3
 Argumentum à toto ad partem valet. q. 777. n. 3

1. Valet argumentum à minori ad maius. q. 777. n. 3

Argumentum.

Index Rerum

- Argumentum negativum non relevat. q. 458. n. 8
 2. Argumentum de toto ad partem quando valet. q. 889. num. 6
 3. Argumentum à contrariis scilicet quando valet. q. 1146. num. 6
 4. Valet argumentum de parte ad partem, quando valet de toto ad totum. q. 1077. n. 3
 5. Argumentum valet à lege ad Testatorem. q. 1047. n. 9
Arts.
 Ars præscribit inusitabiliter. q. 46. n. 11
Attentio.
 1. Simplex attentio interna, & externa. q. 1398. n. 4
 Quid sufficiat ad attentionem. q. 104. n. 1
 2. Attentio potest esse ad plura simul. q. 1190. n. 14
 Virtualis attentio non est diversis ab actuali procedente. d. 101. n. 1
 3. Quæ attentio sufficiat pro actu externo. q. 1398. n. 11
 4. Interna attentio an sufficiat pro implendo præcepto audiendi Missam, & c. seq. q. 1398. n. 3
 5. Interna attentio ad verba non est necessaria pro audienda missa. q. 1398. n. 6
 6. Quæ attentio necessaria pro audienda Missa. quest. 1398. num. 10
 7. Opus externum quomodo attentioem requirat. quest. 1398. num. 9
 8. Ecclesia præcipit attentionem internam necessariam pro actu externo. q. 1398. n. 15
D. Augustinus.
 Augustini sententia circa iuvamen Defunctorum per Sacrificium. q. 84. n. 7
 Quomodo D. Augustinus exipiat à participatione Suffragiorum. q. 84. n. 4
 Quid velit Augustinus, dicens sacrificium reddere damnationem tolerabilem. q. 1398. n. 9
Aurora.
 Appellatio aurora quodam tempore venit. qu. 307. num. 1
 Aurora nec semper nec ubique æqualiter durat. qu. 307. num. 1
 Quomodo iudicandum de aurora ubi non sunt horologia. q. 407. n. 7
 Computanda Mathematicè aurora pro celebratione Missæ secundum Scotum. q. 308. n. 1
 Computanda moraliter. n. 3
 Iis præi interpretantur. n. 4
 Aurora computatur Mathematicè, & moraliter, & in quo differat. q. 308. n. 1
 Quomodo aurora computanda moraliter. q. 308. n. 5
 Aurora moraliter sumpta adhuc erit inæqualis. qu. 307. num. 3
Auxilium.
 Auxilia ad penitentiam exhibita in virtute Sacrificij Crucis sunt infallibilia. q. 46. n. 5
 Auxilia pro remissione peccatorum, ut sunt effectus sacrificij an possint differri. q. 66. n. 11

B

Baculus.

1. Benedicere cum baculo, est benedicere iurisdictionaliter. q. 119. n. 15
 2. Delictio baculi in forma Pontificali est actus iurisdictionalis. q. 119. n. 15
Bannum.
 Promouens bannum ad honores, ipsum restituat. q. 483. n. 11
Baptismus.
 Baptismus quomodo suppletur, si haberi non possit. q. 119. n. 18
 Actio baptizandi an possit ordinari sacrificium. q. 139. num. 1
 Adultus baptizatus secundum opinionem probabilis an renouetur. q. 318. n. 10
 Ecclesia potest compellere baptizatum, si alter parentum sit fidelis. q. 374. n. 7
 Quid, si alter parentum est parentibus sit solum probabiliter fidelis. n. 8
 Reuincenscia effectus Baptismi & non facit pro com-

petenda fructu luxa mensuram Devotionis. q. 84. n. 6

Baptisteria.

- Baptisteria solita concessa. q. 579. n. 1
 Poulato Baptisterio existente intra Ecclesiam, polluitur etiam Ecclesia. q. 579. n. 1
 Baptisterium quando sine spacio pollutionis. q. 579. n. 1
Barba.
 An Barba radenda, si super ipsam cadat sanguis. q. 399. n. 1
 Sufficit, si laeusetur. n. 1
 Non debet plus præstari circa ipsam, quam circa lin-teamina. ibid.

Beatificatio.

- Inter Canonizatos, & Beatificatos quodam sit discrimen. q. 177. n. 13
 Quomodo non extendenda concessio quoad Beatificationem ultra limites verborum. q. 176. n. 9
 Quomodo cultus Beatorum mensurandus secundum peccationem. q. 177. n. 11
 In celebratione Missæ, & officij Beatorum non possunt excedi limites verbales concessionis. q. 179. n. 1
 Quæ præscriptum Rubricæ servandū in celebratione officij beatorum. q. 179. n. 2
 Officium de Beatis transferri, quando non potest celebrari in die occurrenti. q. 179. n. 2
 Facta translatione officij beatorum an possint convenire celebrare Missam. q. 179. n. 3
 Confluens an possint celebrare Missam infra octavam beati si celebraretur. q. 179. n. 4
 Religiosi an possint celebrare extra suas Ecclesias de suis beatis. q. 178. n. 1
 Missa votiva an possit celebrari de beatificatis, & c. seq. q. 177. n. 1
 Missa votiva non extendit cultum concessum beatis. q. 177. n. 10
 Missa votiva non extendit privilegium beatificationis, non. n. 11
 Decretum Sacre Congregationis non obstat Missæ votivæ beatificationis. q. 177. n. 14
 Qualiter peccet deservens cultum canonicum beatis ultra concessum. q. 177. n. 17
 Quando possit exculari. n. 18
 Cultus Canonice concessus beatis non extenditur permissivè etiam in concessione non addit dictio Pontificum. q. 177. n. 15
 Non extenditur ultra expressa. n. 16

Beatitudo.

- Beatitudo accidentalis est ex præcedentibus meritis. q. 160. n. 8
 2. Quicunque gradus beatitudinis præponderat cultibet remissioni peccati temporis. n. q. 1094. n. 6
 3. Et etiam accelerationi beatitudinis. n. 7
Benedictio.
 1. Benedictio Sacramentum vestium non est actus ordinis Episcopalis. q. 308. n. 4
 2. Benedictio Sacramentum vestium cur reservetur Episcopo. q. 308. n. 6
 3. Declarationes Sac. Congregat. quoad benedictionem Sacramentum Vestium. q. 303. n. 6
 4. Sac. Congregat. declaratio circa benedictiones non procedit de privilegiis in specie. q. 303. n. 11
 5. Simplex Sacerdos non potest benedicere Sacra vestes aut proprio. q. 301. n. 1
 6. Benedictio corporaliū quoniam continet exercitium Pontificalium, q. 379. n. 4
 7. Benedictio corporaliū non est actus ordinis Episcopalis. n. 5
 Aqua quæ reconciliatur Ecclesie non consecrata communimodo benedicenda. q. 303. n. 3
 Si Episcopus benedixit, tanquam Sacerdos benedixit, num. 4
 8. Quod aliqua benedicatur, alia non, pendet ex institutione Ecclesie. q. 374. n. 6
 9. Pereunte forma accidentis perit benedictio, & quando perit forma. q. 305. n. 1
Beneficium.
 Beneficia Principij sunt amplè interpretanda. q. 48. n. 7
 1. Beneficium Principis amplè interpretandum quo ad concessum. q. 1072. n. 4

1. Quod

Memorabilium.

3. Quod nominatum tribuitur, est beneficium personæ. q. 1090. n. 2
2. Quod si persona exprimitur nomine communi. n. 10
2. Quod si exprimitur nomine dignitatis. ibid.
- Nemo cognoscat conferre beneficium. q. 773. n. 8
- Diuerso modo impetratur beneficia, ac relaxatio potest. q. 773. n. 7

Beneficium Ecclesiasticum.

1. Beneficium quid dicatur. q. 113. n. 1. & q. 1090. n. 2
1. Beneficium est ordinatum ad beneficiendum. q. 970. num. 1
1. Beneficium datur propter officium. q. 1107. n. 1
2. Beneficium debet perpetuare effectum. q. 1043. n. 1
1. Beneficium Ecclesiasticum non potest erigi nisi ad aliam. q. 1090. n. 5
1. Effectio beneficii stat cum iure Recloris supra capellam. q. 999. n. 1
1. Titulus beneficii, & ordinis sacri respiciunt eundem actum. q. 973. n. 6
1. Beneficiis quæ obligationem de se inducunt. q. 893. n. 3
1. Qualitatem Beneficii contraria consuetudine derogari potest. q. 1143. n. 6
2. Beneficia non possunt gravari aliquo onere. q. 896. n. 1
1. Fructus beneficii acquiruntur ratione tituli. q. 970. n. 3
1. Fructus Beneficii acquiruntur ex præfata ratione tituli. q. 1107. n. 3
1. Superadditum beneficii, ministerij iuratu datur, si non sit applicandum sacramentum. q. 907. n. 7
2. Fundator, cum poterit, & non imposuerit onus beneficij, constitit noluisse. q. 896. n. 1
1. Non præsumitur onus celebrandi, licet beneficium sit pingue, nisi constet. q. 897. n. 1
1. Adeptus possessionem beneficii statim videtur obligatio celebrandi. q. 881. n. 1
2. In beneficiis attendendus viculus status. q. 1043. n. 4
2. Nisi constet de anteriori statu, ibid.
- Idem non potest habere plura beneficia curata. q. 381. n. 2
- Nisi ob pauperem Ecclesiam, vel ob penuriam sacerdotum, ibid.
- Pluralitas beneficiorum cur intelligatur de duobus, quando sit dispensatio. q. 389. n. 7
1. Beneficia sine licentia non possunt amicem permutari, &c. q. 919. n. 6

Beneficiarius.

1. Beneficiarius non participat de legato relicto capitulo. q. 907. n. 7
1. Beneficiarius debet accipere portionem legati de manu capituli. q. 907. n. 10
1. Beneficiarius participat de legato pro missis vnica vice soluendis. q. 907. n. 3
1. Nisi legatum contineat solum manualem elemosinam, qui debetur celebranti. n. 6
1. Celebrans in altari, cui est annexum beneficium, non contrahit obligationem in aliis non altis. quæst. 896. num. 6
1. Iura Capelle sunt beneficiis, si sit etiam Reclor. q. 999. n. 4
1. Beneficiarius quatenus tenetur ad onera. q. 113. n. 1
1. Conuersio legato in beneficium Ecclesiæ, tenetur beneficij. q. 113. n. 1
1. Beneficiarius potest facere celebrare pro alium cum immenso stipendio, & ipse prius recipere. q. 936. n. 3
1. Beneficiarius non potest cogi, ut per se celebret in Ecclesia beneficii. q. 964. n. 6
1. Quod si habet beneficium supra capellam. q. 999. n. 3
- Beneficiarius immunitas onus celebrandi officium, & Missam sunt reum Missis, & beneficiis. q. 49. n. 1
1. Si beneficiarius continet aliquod onus per decem annos transitis in obligationem. 360. n. 1
1. Beneficiarius, si non possit ex infirmitate, &c. celebrare, an debeat per alium supplere. q. 1117. n. 9
1. Beneficiarius tenetur celebrare iuxta onera beneficii, q. 893. n. 1
1. Beneficiarius, secus onere, non tenetur celebrare pro populo apud quem est beneficium. n. 3
1. Beneficiarius non tenetur dare celebranti stipendium ad proportionem fructus beneficii. q. 970. n. 1
1. Ex resolutione etiam Sac. Congreg. n. 1
1. Beneficiarius non relinquit non tenetur restituere fructus licet isti possint priuari. q. 1118. n. 9

1. Fructus sacrificij applicandi ad beneficium. q. 1099. n. 3
1. Nec locus habet bona fides in contrarium. n. 4
1. Beneficiarius tenetur celebrare Missas ratione legati, si percipiant fructus. q. 893. n. 1
1. Habens beneficium simplex, an ratione gratitudinis teneatur aliquando offerre pro fundatore. q. 893. n. 4
- Beneficiarius magis iubeatur Missas beneficii, quam domicilij. q. 1173. n. 3
1. Habens plura beneficia in diuersis locis, quem possit sequi in celebrando. q. 1173. n. 5
- Beneficiarius habens beneficium an possit celebrare de sanctis loci beneficii. & n. seq. q. 1173. n. 5
- Licet possit non teneatur. n. 3
- An possit beneficiarius celebrare de sanctis, de quibus in singulis Ecclesiis beneficiorum celebratur. quæst. 1173. num. 6
- Beneficiarius absens an possit sequi ritum Ecclesiæ beneficii, si sit diuersus à Romano. q. 1173. n. 4
1. Beneficiarius cum tenetur applicare sacrificium, non potest aliud stipendium accipere. q. 906. n. 1
1. Quando non tenetur celebrare, potest celebrare, & accipere stipendium. n. 2
2. Quid, si non teneatur applicare sacrificium, licet teneatur celebrare. & n. seq. n. 3

Beneficium.

- Beneficium quando cessat. q. 413. n. 2
- Beneficium quando sit perpetuum. q. 613. n. 7
- Beneficium respectu Pontificis quid dicatur. q. 493. n. 6
- Beneficium.
1. Bonis propriis abuti, est contra publicam utilitatem. q. 1097. n. 4
1. Mobilia pretiosa, & immobilia modo alienari non possunt sine licentia, q. 893. n. 1
1. Bona Ecclesiæ alienari possunt pro redimendis captiuis. q. 743. n. 6
1. Anni redditus computantur inter immobilia. q. 1092. num. 7
1. Bona Capellaniarum non collariarum non subiacent collationi. q. 1096. n. 3
1. Sunt bona laicalia, licet ab Ecclesiasticis possidentur. n. 4
1. Bona subiecta legato annuo pro Missis an possint diuidi. q. 1098. n. 1
1. Omnes legati retinent hæc bona in viuitate. n. 2
1. Diuerso esset nomen legato. n. 3
1. Episcopus potest probare suspensionem bonorum, quando sit in subiecto legato pro Missis. q. 1096. n. 4
1. Bona subiecta legato pro missis apud quem ex hæreditate debeant remanere. q. 1097. n. 1
1. Apud seniores remanere debent. n. 2
1. Bona immobilia subiecta oneri missarum remanent inalienabilia. q. 1090. n. 7
1. Etiam quoad Theodosios. ibid.
1. Bona subiecta oneri Missarum an commutari possint in alia bona subiecta. n. 8
1. Bona addita pro Missis, si remaneant apud laicos, an subiecta collectioni iaculis. q. 1096. n. 7
1. An si vendantur soluenda sit decima venditionis. n. 8
1. Bona laicalia pro Missis non possunt alienari sine consensu Sedis Apostolicæ. q. 1045. n. 7
1. Bona immobilia, in quibus inuehenda preunia, debent afferre fructus successiuos pro sustinendo onere. q. 1094. n. 2
1. Decreta de celebrat. Missar. non disponunt de bonis subiectis oneri Missarum, quæ remanent apud hæreticos. q. 1093. n. 10
1. Deplex genus bonorum spiritualium. q. 1100. n. 7
1. Bona temporalia quomodo impetrantur per sacrificium Missæ. q. 77. n. 6
1. Bona spiritualia sunt inuicem communicabilia, quæ 919. num. 4
- Beneficium.
1. Quilibet presumitur bonus. q. 893. n. 8
- Bulla Cruciatæ.
- Bulla Cruciatæ quid concedat circa priuatum oratorium. q. 860. n. 1
- Bulla Cruciatæ concedit celebrationem solum in proprio oratorio privilegiati. q. 440. n. 8
- Tenor concessionis circa Oratoria Bullæ Cruciatæ, q. 437. n. 2

Index Rerum

Quæ in Bulla Cruciatæ conceduntur circa priuata Oratoria, non egredientes terminos Oratorij proprij priuilegijs. q. 460. n. 3

Priuilegium Bullæ Cruciatæ celebrandi in priuatis Oratorijs, quomodo accipiendum. q. 472. n. 3

Festis excepta celebrari posse in priuatis Oratorijs vigore Cruciatæ, quæ sentiant. q. 441. n. 2

Oppositum est inueniendum. n. 2

Virtute Bullæ Cruciatæ an celebrari possint plures Missæ in priuatis oratorijs. q. 477. n. 2

Facultas circa priuata Oratoria per Bullæ cruciatæ oblati Decreto Concilij, idem sublati. q. 467. n. 3

Priuilegium Bullæ Cruciatæ circa priuata Oratoria est sublatum pro Conc. Trid. & Decret. S. Congregationis. q. 467. n. 2

Declaratio S. Concilij Congregationis circa Oratoria priuata virtute Bullæ Cruciatæ. n. 2

Bulla Cruciatæ concedit in priuatis Oratorijs sumptum Sacramentorum. q. 446. n. 4

Impeditur adire Ecclesiam non potest virtute Bullæ Cruciatæ petita licentia, & non obtemperare, sumere communionem in priuato Oratorio. q. 447. n. 4

Bulla Cruciatæ nihil concedit quoad ministrum Eucharistiæ. q. 446. n. 3

Bulla Cruciatæ excipit præcise communionem in die Paschatis in priuato oratorio. q. 443. n. 3

Bulla Cruciatæ cur excipiat diem Paschatis, in quo non liceat sumere Eucharistiam in priuato oratorio. q. 446. n. 3

Habena Bullam Cruciatæ an satisficiat audiendæ Missam in priuato oratorio. q. 460. n. 3

Concessio, quod habentes Bullam adire possint Missam in priuato oratorio, esset reprehensibilis. q. 460. n. 3

Abiudicandum sequens, si quilibet habens Bullam possit adire Missam in priuato oratorio. q. 460. n. 4

Bulla Cruciatæ perorandi de vno termino ad alium, ideo remanet in eodem statu. q. 467. n. 4

Immutatio Cruciatæ fit in terminis habilibus. q. 477. n. 3

C

Calauer.

Adauerat Sacerdotum an liceat induere sacris vestibus, & num. seq. q. 410. n. 2

1. Praxis antiqua induendi, n. 3

2. Hic vltus reducitur ad vltum pro officio Ecclesiastico, n. 4

3. Palli, seu corporale non potest adhiberi circa corpora defunctorum, n. 3

4. Nec ipsa cooperari corpora defuncti, & postea inferuise altari. n. 4

Calix.

1. Vltus Calicis ex Christi institutione ortu habuit. q. 764. n. 4

2. Calicis, & patenæ eadem ratio quoad materiam. q. 764. n. 4

3. Mater in Calicis, & patenæ in primitiua Ecclesia ovis fuit determinata. q. 764. n. 2

4. Sic qua materia consistere debeat Calix, & patenæ. q. 764. n. 4

5. Calix iuxta rubricas, debet esse aureus, aut argenteus. q. 764. n. 1

6. Secunda paupertate, calix potest esse stanneus. n. 2

7. Materia auri, & argenti non fit taxatiue pro calice. q. 764. n. 4

8. Calicis ex materia lignæ, aut vitæ prohibetur. q. 764. n. 3

9. Lapis non est materia neque prohibita, neque concessa pro calice. q. 764. n. 3

10. Calix an consistere possit ex lapide. q. 764. n. 3

11. Ex quoniam materia lapidis consistere possit. n. 3

12. Calix an possit consistere ex plumbo. q. 764. n. 1

13. Communis sententia negat. n. 2

14. Calix an possit consistere ex aurichaleo, ære, aut cupreo de auro, & n. seq. q. 767. n. 2

15. Conseruando non excludit calices æreos inauratos. q. 767. n. 2

16. Calix cõfici potest ex cristallo, vulgo, de. q. 767. n. 3

17. An cõfici possit ex ebore. n. 4

18. An ex cornu unicornis. ibid.

19. Calix stannæ iam fabricatus potest ab vnoquoque adhiberi. q. 764. n. 4

20. Sufficit si sola cuppa calicis sit ex materia debita. q. 769. n. 2

21. Nec est necessarium, quod per calicem sit ex eadem materia. n. 2

1. Rubrica requirit solum cuppam calicis ex materia habili, num. 3

2. Per calicem consistere potest ex quocunque materia habili pro pede. n. 4

3. Si materia sit habilis ratione inauratiouis, hac pereunte, perit consecratio calicis. q. 770. n. 1

4. Consuper inauratiouis calicis non perit consecratio. n. 2

5. Inauratio traditus ad ornatum calicis consecrati. q. 770. n. 4

6. Metallum inauratum non coëtinet immediatè, sed imperfectè auri. q. 767. n. 2

7. Superficies auri non est pars principalis calicis. q. 770. n. 3

8. Diuersa ratio de inauratioue, ut de cuppa subtilissima immissa in calicem. q. 770. n. 3

9. Duplex forma calicis. q. 771. n. 2

10. Pro calice, & patena sufficit quocunque forma apta pro ministerio. n. 2

11. Forma calicis habenda pro omnia, cū nō exprimitur. ibid.

12. Conseruando quoad formam calicis ovis obligat grauitur. n. 3

13. Mutare formam calicis, & patenæ non est peccatum graue. q. 771. n. 4

14. Per calicem omni modo apto formari potest. n. 3

15. Omnia forma calicis adhibenda, cum ouilla fit expressa. q. 771. n. 2

16. Cuppa calicis an vnici possit pedi amouibilibiter. q. 771. n. 2

17. Amouibilibiter cuppa calicis à pede, pertinet ad formam. q. 770. n. 3

18. Calix tornatilis non rumpitur, amota cuppa à pede, sicut rumpitur cingulum. q. 806. n. 4

Calix tornatilis ob commoditatem pastore introductus. q. 697. n. 3

Calix, coma cuppa tornatili opere ingitur pedi, non amittit identitatem ex separatione. q. 697. n. 3

1. Per calicem consistere potest plurius partibus amouibilibiter vniti. q. 771. n. 3

2. Calix est consecratus. q. 774. n. 2

3. Sub graui obligatione, n. 2

4. Consecratio calicis est situs in materia graui. n. 3

5. Consecratio calicis spectat ad Episcopum, nec inferiori committi potest. q. 777. n. 1

6. Simples Sacerdotes in remotissimis regionibus possunt consecrare calices. q. 777. n. 3

7. Nec priuilegium est communis habile. n. 2

8. Cuppa an consecratur independenter ab hoc vel illo pede. q. 770. n. 4

9. Consecratio non afficit solum superficiem, sed totum calicem. q. 770. n. 3

10. Quid, si arte detrahatur calicis inaurati. n. 4

11. Calix & patena cur consecrentur. q. 770. n. 7

12. Interior superficies calicis habet vnum principalissimum, &c. q. 770. n. 2

13. Vltus calice de nouo inaurato non peccat. q. 770. n. 2

14. Vltus calice non consecratus an in uite impositione aliquis peccat. q. 774. n. 3

15. Boni vel mala fides celebrantis non confert ad consecrationem calicis. q. 774. n. 2

16. Calix a re celebratione remanet consecratus, & n. seq. num. 2

17. Remanet substantialiter consecratus, n. 2

18. Celebrans cum calice non consecratus quomodo deputet vltus sacrificij. q. 774. n. 2

19. Per oblationem sacrificij calix non consecratur rituali modo. q. 774. n. 7

20. Calix sacrificium per oblationem sacrificij, est ritualiter consecrandum. q. 774. n. 3

21. Interim tamen adhibere non peccat. ibid.

22. Celebrans cum calice non consecrato vt consecratus peccat grauitur. q. 774. n. 3

23. Quando, & vbi celebrari possit cum calice non consecrato. q. 777. n. 4

24. Ecclesia non extendit legem de consecratione calicis ad calos necessarios. q. 777. n. 2

25. Vbi est liberum exercitium Catholicæ Religionis, in aliquo casu offerri potest sacrificium cum calice non consecrato. q. 777. n. 2

26. Excretatio calicis coniegit proportionaliter ad excretionem Ecclesiæ. q. 770. n. 6

27. Calix & patena quando amittunt consecrationem q. 777. n. 2

28. Calix & patena amittunt consecrationem, si deformantur, & sicut indecentur. q. 777. n. 3

Memorabilium.

1. Calix idcirco percussus non amittit consecrationem, n.4
2. Calix an ex modo conforis amittat consecrationem, n.5
3. Separata cuppa Calicis à pede perit consecratio, si ita sit visio, q. 180. n.1
4. Quid, si coniungatur pedi amonibiles, & n. seq. n.4
5. Si cuppa tornalis viatur pedi altius calicis, quomodo retineat consecrationem, q. 180. n.4
6. Si calix complicari possit, ut vna pars pedis ponatur iners aliam, non perit consecratio ex effusione, q. 180. n.4
7. Si calix inuolutus, non amittit consecrationem, & n. seq. q. 180. n.1
8. Quæ sint necessaria pro apparatus calicis, q. 181. n.1
9. Velum calicis, & Bursa non cadunt sub præcepto, n.1
10. Corporale, & Palla sunt de necessitate, ibid.
11. Consideratio Clerici. Reg. in absterendo Calice, q. 181. n.1
12. Mortua ob qua sunt introducta, ibid.
13. An rice sit introducta, n.1
14. An substat per Constit. Pij. V. n.3
15. Non immunitatum præcipuum in Missali, n.4
16. Præbere potum ægetantibus in calice, an approbandum, q. 181. n.7

Canaps.

Canaps est species lina, q. 181. n.1

Canonica.

1. Cancellatio non inducit necessariam mutationem voluntatis testatoris, q. 181. n.3

Canon Adiffa.

Canon Missæ vnde incipit, q. 181. n.1

Vbi terminatur, n.2

Quelibet oratio Canonis est possibilis, q. 181. n.4

Quamlibet orationem Canonis omittere est graue peccatum, q. 181. n.3

Quid faciendum si interdicti si repetat decisse in Missali aliqua verba Canonis, q. 181. n.10

Quid faciendum si aliquid Canonis inaduenienter amittatur, q. 181. n.11

In omissione partis Canonis datur paucitas materis, q. 181. n.5

Quænam sit paucitas materis in omissione aliquis partis Canonis, q. 181. n.7

Omittere ordo, vel Decem nomina Sanctorum Canonis an mortale, n.8

Omissio eorum, que adduntur in quibusdam festis Commemorationibus an mortale, n.9

Canonica pars.

1. Canonica portio quibus debeatur, q. 181. n.1
2. Solutur in recognitionem superioritatis, ibid.
3. Regulares exempti non tenentur soluere canonicam portionem de legatis, q. 181. n.2
4. De legatis pro quibus non debetur canonica portio, q. 181. n.3
5. Ita sanctum in iure, n.4
6. Ob reuerentiam Diuini cultus, ibid.

Canonicus.

1. Soli Canonici veniunt nomine capituli, q. 181. n.7
2. Canonici, &c. tenentur celebrare iuxta exigentiam Ecclesie, q. 181. n.1
3. Tenentur per se ipsos celebrare, n.1
4. Non solum suo pena imposita à Trident. sed etiam sub culpa, n.3
5. Ex rationabili causa excusantur, n.2
6. Canonici, &c. cuiusque Collegii tenentur celebrare modo proportionate seruata, quo Canonici Cathedralis, q. 181. n.5
7. Canonici, &c. beneficiarii peccant, si sint causa, vt omittatur Missa conuentualis, q. 181. n.4
8. Quam ex absentibus peccent, ibid.
9. Quid si vna ignoretur absentium alius, q. 181. n.4
10. Canonici tenentur assistere Episcopo solemniter celebranti, q. 181. n.1
11. Io quo fundetur hæc obligatio, n.2
12. Quid, si non celebret in Cathedrali, n.3
13. Canonici non tenentur assistere Episcopo, quando priuatum celebrat, n.4
14. Seruanda consuetudo, quod canonici assistant Episcopo priuatum celebranti, vbi adest, q. 181. n.5
15. Canonici tenentur inferuire Episcopo celebranti in aliena Ecclesia, est adesse, qui inferuiunt, q. 181. n.1
16. Canonici inferuire debent Episcopo interuenienti in

alienis Missis, Vesperis, &c. n.3

1. Canonici debent assistere suffraganeo exerceanti Pontificalia munera, q. 181. n.3

2. Canonici tenentur assistere delegato in adibus Pontificalibus, n.7

3. Quot canonici teneantur assistere Suffraganeo, & Delegato, n.8

4. Canonici vt membra faciant vnicum corpus cum Episcopo, q. 181. n.2

Canonizatio.

In canonizatione conceditur celebrari Missæ, q. 181. n.1

In canonizatione quomodo concedatur celebratio Missæ, q. 181. n.5

Quid oportet decretum canonizationis circa reclusionem Missæ, q. 181. n.6

Cantores.

1. Cantores, &c. non possunt accipere stipendium, vt mercedem laboris, q. 181. n.9

Capellæ.

Vide Oratorium.

1. Capella peminet ad Rectorem, q. 181. n.3

2. Capelli Episcopi se habet tanquam Ecclesiæ Parochialis, q. 181. n.6

Secluso privilegio possunt Regulares exigere capellas annexas Ecclesiæ, q. 181. n.6

3. Quo iure celebrentur plures Missæ in capellis Cardinalium, q. 181. n.8

4. Quando solus cultus capellæ sit meritis à testatore, q. 181. n.9

5. Si ex concessione nihil colligatur, quo designandæ capellæ, an qua celebrandum sit, q. 181. n.1

6. Nullum capellam probabatur esse designandam, q. 181. n.3

Capellania.

Vide Celeberrimæ, celebratio, Missæ &c.

1. Capellania quod sit, q. 181. n.1

2. Capellania alia collaturæ, & alia non collaturæ, q. 181. n.2

3. Capellania non collaturæ non est quid Religiosum, q. 181. n.4

4. Ius prouidendi capellaniam apud laicos est mere laicale, q. 181. n.4

5. Capellanis laicales continentur causam piam, q. 181. n.3

6. Capellanis laicales non sunt quoad aliquos sub dispositione laici Principis, q. 181. n.3

7. Quod est laicale in capellanis à laicalibus est conexum cum spiritali, q. 181. n.4

8. Testator relinquitur legatariis fundat capellaniam, q. 181. n.4

9. Sed quando est eligentis capellanus, n.5

10. In fundatione capellanis intenditur effectus celebrationis, q. 181. n.4

11. Obligatio capellanis ad celebrandum moraliter fundanda, q. 181. n.4

12. Admittit aliquam vacationem, nec obligat tempore infirmitatis, n.7

13. Si fundator iniungat celebrare per se, vel per alium, non variatur obligatio capellanis, q. 181. n.3

14. Capellania transit ad capellanum cum onere celebrandi in tali loco, q. 181. n.4

15. Moderari leges capellanis est immutare obligationem celebrandi, q. 181. n.3

16. Obligatio capellanis fundenda ex institutione, q. 181. n.5

17. Seruium capellanis quomodo obligat, q. 181. n.3

18. Quando non possit visitari capellania licet sit apud locum auctoritate ordinarij erectum, n.7

19. Ius nominandi successorem annexum capellanis, q. 181. n.1

20. Capellania cum iure nominandi successorem non potest assumi sine licentia, q. 181. n.3

21. Si fundator præscribat Missas pro singulis diebus nullo excepto, adhuc ius commune capellanis habet locum, q. 181. n.4

22. Cultus & splendor Ecclesie non est adequatus finis capellanis, q. 181. n.4

23. Condiçiones capellanis collaturæ, q. 181. n.5

24. Perpetuitas an necessaria pro capellanis, n.3

25. In quibus collaturæ capellania differat à non collaturæ, n.4

26. Capellania collaturæ non sequitur transientes ad aliam Ecclesiam, q. 181. n.5

27. Fructus capellanis collaturæ debentur ratione tituli, q. 181. n.1

Index Rerum

1. Si Capellani, si collatus non est restituendum aliquod à non servante tempus locum, &c. in celebrando, q. 1140. n. 6.
 2. Fructus capellanie collatus non acquiritur sub modo celebrationis, &c. q. 1140. n. 7.
 3. Capellania non collata acquiritur servitio, q. 1143. num. 5.
 4. Accipiens capellaniam non collatam non indiget licentia, q. 1105. n. 5.
 5. Capellania non collata, quando potest visitari ab Episcopo, q. 1046. n. 8.
 6. Capellanus quando sequatur Regulares ad altam Ecclesiam se transferens, q. 1146. n. 2.
 7. Capellania remanet in Ecclesia abrenuntians Regularibus quando est fundata absque respectu ad ipsos, & ut secularis, q. 1146. n. 2.
 8. Si Ecclesia sit Ecclesia cum respectu ad Regulares Capellania eos sequitur, n. 3.
 9. Episcopus an possit consentire in celebrationem Missarum monialium pecuniam, quando non sufficit pro Capellano, q. 1100. n. 2.
 10. Capellania an possit infirmis pro infidelibus hereticis, excommunicatis q. 113. n. 1.
 11. Capellania infirmis potest ad indicendum offerendum pro excommunicatis hereticis, n. 3.
 12. Capellania infirmis potest ad ducendum offerendum pro conversione infidelium, n. 4.
 13. Infirmitas Capellania ad offerendum pro hereticis & infidelibus, n. 5.
 14. In commemoratione omnino Defunctorum an cesset obligatio capellanie quotidianæ, q. 113. n. 2.
- Capellanus.*
- Vide de his celebratio, Sacra.*
1. Capellanus, & Capellani quid importent, q. 1137. n. 5.
 2. Munus Capellani quid sit, q. 1137. n. 8.
 3. Quando terminetur Capellani libertas applicatio sacrificij, q. 1048. n. 3.
 4. Quid si nihil colligi possit de mente fundatoris, & num. seq. n. 4.
 5. Capellanus cui insungitur, quod per se ipsum celebret, non potest per alium supplere, q. 1148. n. 1.
 6. Celebrare per se, vel per alium importat alternatim ad electionem Capellani, q. 1148. n. 3.
 7. Verba directa ad capellanum non imponunt servitium personæ, q. 1148. n. 4.
 8. Nisi constet de onere implendo personaliter potest Capellanus per alium implere, ibid.
 9. Servitium personalem imposita Capellano non inferunt celebrationem personalem, q. 1148. n. 7.
 10. Obligatio Capellani eodem modo regulanda siue fundator concedat vacationem siue non, q. 1144. n. 1.
 11. Capellanus an possit celebrare per alium, ut ipse habeat minus stipendium, q. 1136. n. 4.
 12. Quid facere debeat nomen capellanus, si recipiat fructus diminutos, q. 1078. n. 10.
 13. Capellanus quando non potest præcipuas Missas in hebdomada celebrare potest in sequentem transferre, q. 1139. n. 6.
 14. Capellanus, ut se obliget ad celebrandum, quando omnis perpetuus est penes alium, non indiget licentia, q. 1103. n. 4.
 15. Capellani collatis non dantur fructus ineniti celebrationis, q. 1139. n. 8.
 16. Quomodo regulanda obligatio Capellani ad celebrandum, q. 1139. n. 2.
 17. Quo antiquiores sunt Capellanie, maior indulgentia præsumi potest pro Capellano, q. 1139. n. 6.
 18. Capellanus anticipare potest celebrationem Missarum, q. 1139. n. 2.
 19. Si tamen fundator respectu ad locum nominem Missarum, n. 2.
 20. Et non distribuerit Missas in singulis hebdomadis, n. 3.
 21. Quando Missæ censendæ sint distributæ, &c. n. 4.
 22. Capellanus an omnibus non teneat tradere celebrandi nisi stipendium conventionis, q. 1130. n. 4.
 23. Capellanus an missas faciat suum salarium, q. 1130. n. 5.
 24. Capellanus debet iuxta suam obligationem celebrare nisi alia valeat, q. 1134. n. 5.
 25. Habentes electionem Capellani, possunt eligere quom-

- cumque tri approbati, quest. 1043. n. 7.
2. Quinam sint approbati, n. 8.
 3. Dispositio de electione Capellani inducit obligationem celebrandi secundum mensuram iuris, q. 1111. n. 3.
 4. Si electio Capellani periret ad hæredes & tempore esset scienda, non potest eligi in beneficium, q. 1045. n. 1.
 5. Commissa hæreditas electione Capellani, repugnans erit beneficium, q. 1045. n. 2.
 6. Capellanus an possit deputare substitutum, quest. 1051. num. 4.
 7. Nisi aliter fundator disposuerit potest Capellanus deputare substitutum, q. 1135. n. 3.
 8. Capellani Monialium, quæ habent speciale Beneficium, quo Missas vii debent, q. 1148. n. 2.
 9. Debent celebrare de Sanctis, de quibus ipsi celebrant Officium, ibid.
 10. Distinctio Tamburini examinatur, n. 1.
 11. Quid facere debeat Capellanus, si in Missis Romanis non adsit Missa correspondens Officio Monialium, num. 3.
- Capellanus quo ad vacationem.*
- Vide Celebras.*
1. Non potest imponi Capellano, ut celebret absque villa vacationis, q. 1135. n. 4.
 2. Quando fundator concedit vacationem, potest Capellanus vii ad recreationem, q. 1139. n. 2.
 3. Si non concedatur vacatio an possit vacare ob honestam recreationem, & num. seq. n. 3.
 4. Permanente obligatione, non potest Capellanus vacare ob recreationem, n. 4.
 5. Præscriptio die vacationis, est servanda, sed non sub gravis obligatione à Capellano, q. 1144. n. 5.
 6. Concessio vnius vacationis pro Capellano est id, quod de lare conceditur, q. 1144. n. 2.
 7. Ex benigni mente fundatoris an possit vacare ob recreationem, q. 1143. n. 3.
 8. Capellanus vacans ex honestate, &c. potest incumbere honestæ recreationis, q. 1143. n. 4.
 9. Ex consuetudine Capellani vacat semel in hebdomada, q. 1143. n. 8.
 10. Capellanus ita semel in hebdomada vacare potest, ut si celebret, non teneatur pro fundatore celebrare, q. 1131. n. 6.
 11. Ex mente fundatoris excluditur obligatio conditionalis, n. 7.
 12. Nec oppositum est rationabile, n. 8.
 13. Concessa vacantis, potest Capellanus illa die celebrare pro quo voluerit, q. 1131. n. 2.
 14. Quid si non concedatur, & num. seq. n. 4.
 15. Potest pro alio offerre sacrificium vacando ab onere Capellanis semel in hebdomada, q. 1131. n. 4.
 16. Fundator potest cogi ad consentiendum, quod Capellanus celebret pro alio in die vacationis, q. 1131. n. 11.
- Capellanus quoad honorem, & tempus.*
1. Capellanus an sub morali teneatur in loco designato celebrare, & n. seq. q. 1140. n. 2.
 2. Quando capellanus peccet contra iustitiam non servando circumstantias loci, & q. 1149. n. 8.
 3. Et quando non solus teneatur, quod debet, n. 9.
 4. Servitium Capellani includit etiam circumstantias loci, &c. q. 1149. n. 10.
 5. Capellanus qui non potest in loco præscripto celebrare, an alibi teneatur celebrare, q. 1147. n. 1.
 6. Non teneatur applicatio sacrificij non fit in obligatione, num. 3.
 7. Si hæredes cedant loci proprio, adhuc teneatur Capellanus celebrare in loco præscripto, q. 1141. n. 3.
 8. Capellanus nec de consensu hæredum potest celebrare in alio loco quam in præscripto à fundatore, quest. 1142. n. 1.
 9. Episcopus sine usu non potest concedere Capellano ut celebret in alio loco à designato, q. 1141. n. 1.
 10. Et rationabili causa de consensu hæredum potest Ordinarius concedere Capellano ut celebret in alio loco à præscripto, q. 1141. n. 3.
 11. Et legitima causa etiam absque heredum consensu potest Ordinarius dire servitium Capellano, ut non celebret in loco designato, q. 1141. n. 4.

Memorabilium.

1. An si dies esset expectandus, excusetur, si non celebret in loco praefixito. ibid.
2. Si celebratio sit infra certis diebus non potest Capellanus variare. q. 113. n. 1.
3. Determinatus diebus celebrationis demonstratio, potest Capellanus variare. q. 113. n. 2.
4. Capellanus tenetur servare notam praefixam in celebrando. q. 113. n. 3.

Capellanus quoad penam.

1. Capellanus non est negligens si non celebret, quando non indiget. q. 117. n. 4.
2. Penam non habet locum, quando Capellanus vitia vacationem istis diebus non celebrat. q. 117. n. 5.
3. Quid faciatum si Capellanus negligat notabiliter celebrare. q. 118. n. 4.
4. Capellanus pariter potest etiam abluere Capellanus, si non impiet onus. q. 117. n. 5.
5. Penam imposita si fundator non habet locum, si Capellanus per alium suppleat. q. 117. n. 5.
6. Non celebrans ex legitima causa, an subit penam. n. 3.
7. Quando penam non habet locum, statim legitima causa non celebrandi. n. 3.
8. Penam imponitur si fundator ad celebrandum negligentiam. q. 117. n. 4.
9. Capellanus solus penam ad nihil aliud tenetur. q. 117. n. 7.

Capellanus quando excusetur.

1. Quid disponitur si iure circa Capellanus infirmum. q. 113. n. 3.
2. Quae infirmitas excuset Capellanus a celebratione. q. 113. n. 4.
3. Capellanus infirmus an teneatur supplere. n. 3.
4. Per quot dies in Capellanus non collatus excusetur p. Capellanus infirmus si non suppleat per alium. q. 113. n. 4.
5. Capellanus, si Capellanus sit collatus, ratione infirmitatis absoluitur a celebrando. q. 113. n. 7.
6. Vetus dignorum, quibus tractatur hostia, quando excuset Capellanus. q. 113. n. 8.
7. Senectus an excuset Capellanus a celebrando. n. 7.
8. Infirmis exerceat actiones similes celebrationi non excusetur a celebrando. n. 8.
9. Vacare confessionibus, orationi, studio, &c. non excuset a celebrando. n. 9.
10. Impedimentum voluntarie assumptum non excuset, num. 10.
11. Quale impedimentum excuset Capellanus a celebrando. q. 116. n. 2.
12. Quae vicibus potest cessare, & quid in hoc servandum. q. 116. n. 4.

Capellanus quoad obligationem supplendi.

1. Capellanus tenetur, quando non celebrat, si ad id obligetur. q. 112. n. 2.
2. Capellanus omittens celebrare, quando de iure potest, non tenetur per alium supplere. d. 110. n. 2.
3. Capellanus, ut teneatur per alium supplere, quando iniungitur, ut celebret per se vel per alium. q. 112. n. 3.
4. Tenetur supplere, si iniungatur, ut supplere per alium quando ipse non potest. n. 2.
5. Capellanus non tenetur supplere Missas, quae omittuntur indigentiam iuris. q. 112. n. 5.
6. Capellanus non tenetur supplere Missas tempore interdicti. q. 113. n. 4.
7. Capellanus episcopi vel alii interdicti ut celebret, potest remitti pars obligationis. q. 113. n. 5.
8. Capellanus qui non interit per se, debet per alium etiam infirmum supplere. q. 113. n. 3.
9. Capellanus non potest per alium supplere, si fundator exigit, ut per se celebret. q. 113. n. 4.
10. Capellanus potest per alium supplere, etiam si imponatur celebratio. n. 3.
11. Declarationes Sacrae Congregationis in hac materia, non. 3.
12. Capellanus non tenetur supplere Missas omittas, pendente lite. q. 110. n. 1.
13. Tenetur Capellanus supplere, si ad ipsum perveniat fructus decursum tempore litis. 110. n. 2.

1. Quid si Capellanus sit institutus ob solam cultum Ecclesiae. num. 3.
2. Capellanus tenetur supplere per alium Missas non celebratas tempore litis, si ipse non possit supplere. num. 4.
3. Capellanus cui solummodo pensio decurrit, potest per alium supplere. q. 108. n. 5.
4. Capellanus faciens supplere per alium, an teneatur dare integram pensionem. q. 108. n. 7.

Capellanus quoad obligationem.

Vide Rescripta.

1. Quando Capellanus non celebrans assignatur diebus teneatur restituere. q. 104. n. 3.
2. Dura celebratio, si transeat occasio, pro qua erat celebrandum, confusio obligatur restituendum. 2.
3. Quomodo tunc restituendum. n. 3.
4. Quid si obligatio sit tantum quoad vocem, vel alteram Missam. n. 4.
5. Obligatus tali loco, de die celebrare tenetur restituere, licet omnia ex isto impedimento. n. 5.
6. Praeterea si exceptus missas stipendium. n. 6.
7. Quando intenditur solus cultus habens Capellaniam collatum non tenetur restituere si omittat celebrare. q. 105. n. 2.
8. Habens Capellaniam non collatam, quando generatur ad restitutionem, si non fuerit circumstantia loci, temporis, &c. q. 114. n. 5.
9. Capellanus per se ipsum interveniens, non tenetur nisi modo possit illi. q. 113. n. 3.

Candelabrum.

1. Duo Candelabra cum candelis accensis adhibenda in Missa. q. 71. n. 1.
2. Non est determinata materia ex qua constare debeant, num. 2.
3. Celebrans sine candelabris, cum summe tamen, non peccaret. n. 3.
4. Quot candelabra in Missis solemnibus adhibenda. q. 72. n. 1.
5. Episcopi, dum solemniter celebrant, adhibent septem candelabra. q. 71. n. 6.
6. Septimum candelabrum non potest adhiberi ab Abbatibus, dum solemniter celebrant. q. 71. n. 6.
7. Vicarii Generales, licet Procuratores, non possunt in Missa adhibere, nisi duo candelabra. q. 71. n. 4.

Capitulum.

1. Capitulum habet facultatem circa conventum interesse commune. q. 107. n. 1.
2. Quomodo capitulum purgare debet negligentiam per profectionem. q. 107. n. 4.
3. Factum Capitulum extra Congregationem Collegialem est factum privatae personae. q. 107. n. 4.
4. Capitulum potest vindicare legatum renunciarum a Praetore. q. 108. n. 9.
5. Prohibito ne capitulum exerceat functiones stipendio minori taxato, est licita. q. 98. n. 6.
6. Communis missa administrata spectat ad capitulum. q. 97. n. 10.

Capitulum.

1. Capitulum in quibus colligebatur elemosina pro Missis solvere sunt. q. 98. n. 2.
2. Etiam expositae in die commemorationis omnium defunctorum. n. 2.
3. Non tamen sub pena interdicti sunt solvere capitula, &c. q. 98. n. 3.
4. De novo non possunt eripi capitula ad colligendas elemosinas pro Missis. q. 98. n. 3.

Capitulum.

1. Vide Pileas.
2. Caput est imago vade cognoscitur homo. q. 98. n. 1.
3. Celebrans cum ingreditur altare debet detegere caput. q. 95. n. 2.
4. Offerre sacrificium cooperto capite est peccatum mortale. q. 95. n. 3.
5. Gratuita materia in hoc vnde defumtus. n. 4.

Index Rerum

1. Reuerentia in detegendo capite dum celebratur, attendenda est secundum institutionem Ecclesie. q. 8. n. 10.
2. Sacerdos Chineses in signum reuerentie celebrat cooperito capite. q. 8. n. 10.
3. In cap. Nihil est superius, prohibetur velamentum capitis tenuissimum. q. 8. n. 10.

Carcerati.

1. Detenti excusantur ab audienda Missa sine ceteris sine, siue. q. 4. n. 10.
2. Ex ipsi impossibilitate obseruantiæ præcepti. n. 10.
3. Cæteri non excusantur, si possint Missæ assistere, num. 3.
4. Si negligant liberationem procurare, an peccent contra præceptum audiendi Missam. n. 4.

Carnes.

1. Quis edere potest carnes, ubi ex consuetudine eduntur. q. 4. n. 4.

Castræ.

1. Nomine castrorum quid intelligitur. q. 4. n. 10.
2. Si milites vixerint Christiano modo potest quotidie celebrare in castris. q. 4. n. 10.

Causa.

1. Causa significatio. q. 300. n. 7.
2. Materia Causæ, Scilicet, & Manipuli potest esse quæcumque habilis. q. 7. n. 4.
3. Nec necessaria est eadem pro omnibus. ibid.

Causa.

1. Causa omittitur relinquatur dispositioni antiquæ. q. 109. num. 3.
2. Causa virtutis non continetur sub simplici. q. 18. n. 4.
3. Causa fortuita non suspiciuntur in obligatione, nisi expressa. q. 7. n. 4.

Catechumeni.

1. Catechumeni an possint offerre sacrificium Deo vero. q. 15. n. 7.
2. Catechumeni viuentes non sunt capaces indulgentiarum. q. 7. n. 1.
3. Catechumeni defuncti an capaces indulgentiarum per modum suffragij. & n. seq. n. 2.
4. Catechumeni participant fructus Passionis Christi. q. 7. n. 4.
5. Catechumeni admissi à Christo ad soluendum pœnæ eo modo, quo alij soluantur. q. 7. n. 3.
6. Catechumeni in gratia sunt membra vniuersæ Corporis Christi. q. 7. n. 6.
7. Catechumeni cur non liceat Missæ interesse. q. 1. n. 4.
8. In Catechumenis etiam publice orari potest. quæst. 1. num. 1.
9. Catechumeni nullo modo sunt infideles. q. 1. n. 3.
10. Inter catechumenos, & Ecclesiam quæ correspondentiæ nom. 3.
11. Catechumenus in Purgatorio veniunt nomine fidelium. q. 7. n. 10.
12. Catechumeni, si sint in gratia, sunt capaces fructus satisfactionis sacrificij. q. 1. n. 4.
13. Nomina catechumenorum exprimebantur in oblatione sacrificij. q. 1. n. 6.
14. Catechumeni sunt capaces sacrificij, sicut & sacrificij Crucis. q. 1. n. 10.
15. Catechumeni quomodo incorporati Ecclesie. quæst. 1. num. 13.
16. Quando non liceat offerre, & publice orare pro Catechumenis. q. 1. n. 17.
17. D. Ioh. Chrysostomus scripsit, quando non licebat orare pro Catechumenis. n. 16.
18. Excludo Catechumenos à Sacrificio quid significet. q. 1. n. 10.
19. Cur non ad hanc consuetudinem offerendi pro Catechumenis. q. 1. n. 13.
20. Dicere quod non possit offerri sacrificium pro Catechumenis est dicere Ecclesiam errasse offerendo. q. 1. n. 7.

Catholicus.

1. Fideles Catholicos apud hæreticos sunt in illo statu in quo erant in paucis Ecclesie. q. 1. n. 4.

Causa.

Vide Fidei.

Causa applicata pleribus simul subiectis producit in singulis eundem effectum. q. 1. n. 4.

1. In iudicando qualitate originalis causa attendenda. q. 104. n. 1.
2. Causa non evidens indiget recognitione. q. 4. n. 1.
3. Cessante causa cessat effectus. q. 1. n. 1.
4. Causam finiri & nullam fuisse ab initio æquiparantur. q. 1. n. 1.
5. Cessante causa impulsus, non cessat effectus. q. 1. n. 1.
6. Sublata causa non potest subsequi effectus. q. 601. n. 1.
7. Causa super legatis promissis ad quem iudicem pertinet. q. 104. n. 1.
8. Quid si agatur de opere pio pro quo bona sunt destituta. n. 1.

Causa finalis.

Vide Fidei.

1. Causa finalis quantum sit. q. 747. n. 4.
2. Causa finalis habenda pro expressa, quando ex expressis sequitur. q. 103. n. 3.
3. Expressa causa finalis cessat quæcumque aliis præscripta. q. 147. n. 4.
4. Effectus non cessat quandiu remanent reliquæ causæ finalis. q. 747. n. 4.
5. Quando durat reliquæ causæ finalis, durat effectus. q. 103. n. 3.
6. Effectus non cessat, manente aliqua reliquia causæ finalis. q. 103. n. 1.
7. Quia adhuc incertum pro obtinendo sit. n. 3.
8. Ut cesset effectus, debet adæquate cessare causa finalis. q. 103. n. 7.

Causa pia.

1. Causa pia quantum sit. q. 990. n. 3.
2. Materia sinece pie causæ, quando non presumatur sacrilegia. q. 108. n. 4.
3. Causa pia non extinguit amorem filiorum. q. 109. n. 3.
4. Secula legimus, lex æque suet pie causæ, ac libella. q. 18. n. 10.
5. Fautore causæ pie consuetudo decennalis obligat in futurum. q. 109. n. 3.
6. Causa pia æquiparatur Ecclesie. q. 104. n. 3.

Causæ ex opere operato.

Vide Effectus.

Modus excludendi ex opere operato, & ex opere operantis interius pro explicanda efficacia Sacramentorum.

q. 47. n. 1.

Quid sit causæ ex opere operato. n. 3.

Celebratio.

Vide Missæ.

1. Celebrare, & se ingerere celebrationi an æquiparentur. q. 103. n. 3. & 1.
2. Celebratio priuati Sacerdotis quomodo possit reconciliare Ecclesiam. q. 509. n. 10.
3. Designatio Altaris pro celebratione est propter cultum illius. q. 103. n. 3.
4. Celebratio est propter cultum loci quando designatur, & non intenditur fructus. q. 103. n. 3.
5. Obligatio ad onera extrinseca celebrationi præstet deduci in pactum. q. 103. n. 6.
6. Necessitas graui celebrandi habet essentialem iuris naturalis, & diuini. q. 1. n. 7.
7. Susceptio oneris celebrandi non est pretio affirmabilis. q. 103. n. 4.
8. Quoad seruitium personale celebrandi non potest obtendi consuetudo. q. 103. n. 1.
9. Abstinencia à celebratione quatenus consulenda. q. 367. num. 1.
10. Facilius consulenda abstinencia à communione, quam à celebratione. q. 367. n. 3.
11. Infirmitas excusat à celebratione quando reddit impotentem. q. 103. n. 1.
12. Non omnis infirmitas, quæ excusat ab audienda Missa, excusat etiam à celebranda. q. 103. n. 3.
13. Maius bonum ex celebratione, quam in omissione ex quocumque motu non virtutis. q. 367. n. 4.
14. Absolutè potius consulenda celebratio, quam abstinencia. q. 367. n. 3.
15. Omisio celebrationis vnius Missæ an sit mortale peccatum, & num. seq. q. 107. n. 7.

3. Damnus

Memorabilium.

- a. Damnum non indicatur ex collatione spiritualis cum temporalis. num. 3
- a. Damnum ex omissione celebrationis non est mensurandum ex amissione lucris spiritualibus. n. 3
- Facultas concessa ex speciali causa celebrandi de aliquo sancto non extenditur ad alia monasteria. q. 176. num. 3
- Facultas concessa uni Monasterio celebrandi de aliquo sancto, quando extendatur ad alia. q. 176. n. 3
- Facultas celebrandi de sancto Religionis extenditur ad Monasteria. q. 176. n. 7
- An idem dicendum quoad Beneficentia. n. 8
- Facultas vizus vocis oraculo concessa celebrandi de aliquibus sanctis an reuocata. q. 180. n. 1
- Est reuocata. n. 3
- Facultas celebrandi de aliquibus sanctis est privilegium. q. 180. n. 3
- Qui non vultur Beneficentia Romano non possunt celebrare nisi iuxta concessionem Apostolicam. q. 180. num. 4
- a. Ex causa necessitatis an liceat celebrare sine aliqua veste sacerdotali. & n. seq. q. 181. n. 1
- a. In necessitate ordinata licet celebrare sine aliqua ex minoribus vestibus. q. 181. n. 5
- a. Vide id oritur. n. 5
- a. Si minores vestes non importarent leuem aeternam, adhuc id liceret. n. 7
- a. Necessitas celebrandi, & defectus vestis sacerdotalis debet inuicem comparari. q. 181. n. 8
- a. In graui necessitate licet celebrare sine aliqua ex maioribus vestibus, sola excepta. q. 181. n. 9

Celebratio quoad obligationem.

Vide Capitulum, Missa.

- a. Triplex modus quo onus celebrandi imponi potest. q. 208. n. 1
- a. Pinguis redditus non praebet fundamentum de obligatione celebrandi. q. 375. n. 1
- a. Obligatio celebrandi sititque interpretanda. q. 375. n. 1
- a. Consideranda causa originalis obligationis celebrandi. q. 375. n. 3
- a. Obligatio circa celebrationem vnde mensuranda. q. 375. n. 5
- a. Obligatio celebrandi non cessat, si sit debita ex iure naturalis, &c. quando non potest feruari totus ritus Ecclesiae. q. 375. n. 11
- a. Putans adesse minus celebrandi, non obligatur ex celebratione. q. 375. n. 5
- a. Celebratio sine titulo non infert animum se obligandi. q. 376. n. 4
- a. Obligatio celebrandi est tantum radicaliter in iure ad legatum. q. 376. n. 6
- Obligatio ad quotidie celebrandum quomodo accipitur. q. 379. n. 1
- a. Obligatio celebrandi in Ecclesia in quo fundetur. q. 379. n. 3
- Potest quis obligari celebrare pro Episcopo, Principe, & pro Populo. q. 379. n. 1
- a. Si fundator inuiguit quotidianam celebrationem in certo loco, locum habet aliqua vacantia. q. 381. n. 1
- a. Non habet locum se disponit de celebratione absque electione capellani, secus si habeat eligi capellani. num. 3
- a. Celebratio quotidiana admittit vacationes. q. 381. n. 4
- a. Quando celebratio quotidiana nullam admittit vacationem. q. 381. n. 4
- a. Quotidiana celebratio admittit vacationem in hebdomada. q. 381. n. 11

Celebratio quoad tempus.

Vide Capitulum, quoad tempus. Missa quoad tempus.

- a. Obligatio quoad horam celebrandi est accipiendi moraliter. q. 382. n. 3
- a. Obligatio quoad horam celebrandi an sit sub mortali. q. 382. n. 5
- a. Hora praefixa ad celebrandum quantum anticipari, & participari possit. q. 382. n. 4
- a. Si obligatio celebrandi sit fixa certa diebus non tenetur supplere, quando minuitur. q. 389. n. 1

- a. Si tamen fundator intendat solum cultum, secus autem tenetur supplere solum. n. 3
- a. Si dies celebrationis non sint praefixi absolute supplicandum est. n. 4
- a. Quid si non possit suppleri in tota hebdomada. n. 5
- a. Obligatio celebrandi diebus festis ad quos se extendat. q. 388. n. 1
- a. Obligatio celebrandi diebus festis an comprehendat festiuitates ex deuotione. q. 388. n. 3
- Sacerdos potest singulis diebus celebrare. q. 389. n. 1
- Melius est quotidie celebrare. q. 389. n. 1
- Conuenientia celebrandi quotidie. q. 389. n. 3
- Non requiritur in quotidiano celebrandum, quia requiritur in communicantibus. q. 389. n. 1
- Exempla sanctorum quotidie celebrantium. q. 389. n. 3
- a. Obligatio celebrandi quotidie quomodo accipienda. q. 390. n. 4
- a. Obligatio celebrandi quotidie cessat ratione Ecclesiastica impedimenti. q. 393. n. 1
- a. Vbi sunt pauci religiosi ex diuersis causa possunt excusari, si quotidie non celebretur in ipsorum Ecclesia. num. 4
- a. In Ecclesiis Monialium an ex obligatione quotidie celebrandum. & n. seq. q. 393. n. 1
- a. Ratione sacerdotum simplicium, aut rectorum non adest obligatio celebrandi quotidie in Ecclesia. q. 394. n. 1

Celebratio quoad locum.

Vide Oratorium, Missa quoad locum.

- Quid intendat Ecclesia prohibere celebrari extra Ecclesiam consecratam. q. 395. n. 6
- Solum prohibito eandem, ne celebretur in locis prophanis. q. 396. n. 3
- Celebrans in Ecclesia non benedicta an peccet. q. 396. num. 1
- In quo loco cum licentia Episcopi possit de iure communis celebrari Missa. q. 417. n. 3
- Prohibitio celebrandi extra loca deputata continetur per Concil. Trident. q. 440. n. 4
- Celebrare extra loca deputata cum licentia, & causa rationabili non est abusus. q. 440. n. 10
- Celebrare extra loca deputata ex necessitate in aliena Diocesi, & cum licentia Episcopi alicuius Diocesis sunt valde diuersa. q. 440. n. 5
- Dispensatio celebrandi extra loca deputata est circa locum, & sanguinem Diocesim, de qua est locus. q. 440. num. 6
- Decretum Felicii Papae de celebratione extra Ecclesiam fuit abrogatum. q. 441. n. 3
- Nunquam adest absolutus necessitas celebrandi extra loca deputata. q. 441. n. 3
- Quando necessitas non prauietur celebrari potest extra loca deputata sine licentia. q. 470. n. 1
- Quid si commodum peti possit, & n. seq. n. 1
- Sciente euidenti necessitate non est necessaria licentia. num. 4
- Si necessitas non sit euidens est necessaria licentia pro celebratione extra loca deputata. q. 470. n. 7
- Causa approbata ab Episcopo pro celebratione extra loca deputata. q. 470. n. 10
- Necessitas quando censenda sit euidens pro celebratione extra loca deputata. q. 470. n. 9
- Quid sufficiat, ut celebrari possit extra Ecclesiam. q. 469. num. 6
- Causa necessitatis in iure excipitur dum praecipitur offerri sacrificium in locis deputatis. q. 469. n. 1
- Lex non praecipit abstinere a celebratione, vbi non sunt Ecclesiae, Oratoria. q. 469. n. 4
- Cessat obligatio celebrandi in Ecclesia, si desit. q. 469. num. 3
- Satius est celebrare subdicio, quam in Ecclesia diuina. q. 469. n. 6
- Quando celebratur extra Ecclesiam, vbi altare exigendum. q. 466. n. 5
- Quando locus non capit conuentum populum potest extra ipsum celebrari. q. 466. n. 1
- Quod locus celebrationis non capiat conuentum populum ex diuerso capite procedere potest. q. 466. num. 1

Quid

Index Rerum

Imo debet differri, si non sit elapsa prima concessio. n. 9
 Effectus Altaris privilegiati debet durare toto tempore
 capessis. q. 771. n. 5
 Septennium Altaris privilegiati est necessarium com-
 muni. q. 771. n. 2
 Quid, si Altare privilegiatum non possit pro aliquo
 tempore sortiri effectum. q. 771. n. 1
 Septennium incipit à die publicationis, est si adde cla-
 sula, ad proximum septennium. q. 771. n. 6
 Septennium altaris privilegiati à quo die computan-
 dum. & num. seq. q. 771. n. 1
 Septennium non incipit nisi à die publicationis. n. 4
 Si in concessione altaris privilegiati non addit clausula,
Proximum septennium potest differri publicatione obsequit
 eo quod currit tempus. q. 771. n. 7
 Privilegium Altaris extenditur ad singulos dies exce-
 ptos. q. 740. n. 8
 Depuratio superiora in necessaria pro altari privile-
 giato, si exeat altaris expressa in privilegio. quest.
 777. n. 5
 Superior in possit aliud à nominatis designare, si non
 extant nominati. n. 6
 Privilegium depurandi altare privilegiatum. quest. 777.
 num. 3
 Venit sub communicatione pregnantis privilegiorum.
 q. 777. n. 4
 Feda licet designatione, non potest mutari altare pri-
 vilegiatum. q. 741. n. 1
 Quia expirat facultas amplius designandi. n. 2
 Facultas designandi altare privilegiatum est pro vni-
 vasa vice. q. 741. n. 3
 Hæc potest aliud designari contingat destrui primum
 designatum. n. 4
 Non potest destinari Altare privilegiatum vnum pro
 vna parte temporis, & aliud pro alia. q. 741. n. 5
 Non potest variari Altare privilegiatum citius ad in-
 stauram partis indulgentia sit concessa altari talia de-
 dicationis. q. 741. n. 7
 Mutatio Altaris privilegiati etiam bona fide non tenet.
 q. 741. n. 6
 Pro designatione Altaris privilegiati requiritur exter-
 na declaratio. q. 741. n. 7
 Post designationem sola mente conceptam, potest aliud
 altare designari. q. 741. n. 7
 Indulgentia Altaris privilegiati non amittitur, si paula-
 tim destruitur, & reedificatur. q. 741. n. 1
 Non amittitur per destructionem, quæ non destruit
 consecrationem. n. 2
 Quid, si ita destruitur, ut amittat consecrationem, &
 reedificetur. n. 3
 Si remaneat secundum maiorem partem non amittit
 privilegium, licet amittat consecrationem. n. 4
 Perit privilegium, mutata dedicatione altaris, si sit con-
 cessum altaris dedicationis. q. 741. n. 6
 Altaris privilegiata non communicantur inter fligio-
 nes. q. 741. n. 1
 Ratio ob quam conceditur altare privilegiatum est
 communis omnibus Religionibus. q. 741. n. 2
 Cur altaris privilegiata non veniant in communicatione
 privilegiorum. q. 741. n. 6
 Causa concessio altaris privilegiatorum excedit
 causam concessionis Bullæ Cruciatæ. q. 737. n. 3
 Indulgentia altaris privilegiata quibus sit concessa. q.
 739. n. 4
 Consecratio altaris non est fundamentum indulgentiæ
 ut subsistat. q. 741. n. 5
 Indulgentia altaris privilegiati est ipsi affixa quoad asse-
 quutionem. q. 741. n. 2
 Si indulgentia Altaris non requirit applicationem sa-
 crificij, non derogat rubrica circa Missas de Re-
 quiem. q. 740. n. 10
 Indulgentia altaris privilegiati, & numismatis, &c. an
 æquipollent, & num. seq. q. 730. n. 1
 Æquipollent, si oblatio sacrificij sit merè opus iniunctum
 num. 3
 In quoniam consistat æquipollentia. n. 4
 Quid, si indulgentia Altaris privilegiati requirit obla-
 tionem quo de functione. n. 5
 Communio indulgentiæ numismatis cum sacrificio

oblatio auctoritatis Clauium. num. 6
 2. Indulgentia Altaris priu legatis nulli; si debita. q. 730.
 num. 6
 1. Damnum ex eo quod non celebretur in Altari privile-
 giato semper est dubium. q. 730. n. 7
 Indulgentia Altaris privilegiati separabiliter applica-
 bilis, potest applicari alteri ab eo, pro quo tenetur
 sacerdos offerre. q. 731. n. 1
 Obligatus ad solam oblationem sacrificij disponit libe-
 re de indulgentia Altaris privilegiati. &c. q. 731. n. 3
 2. Quando fundator preterit Altare privilegiatum an
 possit celebrari in alio; sed privilegio eiusdem
 Ecclesiæ. q. 743. n. 5
 Missa de Requiem celebranda, quando ita exprimitur
 in concessione altaris privilegiati. q. 731. n. 5
 Quid, si non exprimitur, &c. num. seq. n. 1
 Nisi exprimitur, non censetur concessum, quod sufficit
 alia Missa, quam de Requiem in altari privilegiato.
 q. 731. n. 5
 Si ex vi privilegij non requiritur applicatio sacrificij,
 non requiritur Missa de Requiem. q. 731. n. 6
 Privilegium altaris derogat Rubricæ circa Missas de
 Requiem. q. 740. n. 9
 Declaratio Sacri. Congreg. non derogat, sed derogatur
 privilegio Oblatorum omnium Defunctorum. q. 741. n. 6
 Numerus Missarum expressus in literis Altaris privile-
 giati, an sit necessarius pro validitate. q. 747. n. 2
 Numerus Missarum est causa finalis concessionis Altaris
 privilegiati. q. 747. n. 4
 Numerus Missarum debet verificari tempore conces-
 sionis Altaris privilegiati. q. 747. n. 5
 Numerus Missarum pro Altari privilegiato quando ve-
 rificari debet. q. 747. n. 10
 Numerus Missarum pro altari privilegiato sufficit quocumque
 modo verificari. q. 747. n. 3
 Numerus Missarum pro Altari privilegiato potest quocumque
 modo impleri. q. 748. n. 3
 Numerus Missarum pro altari privilegiato sufficit quocumque
 modo impleri. q. 748. n. 9
 Si numerus Missarum aliquo modo impleatur, non cessat
 concessio. q. 748. n. 10
 Numerus Missarum expressus non est conditio, sub qua
 concedatur Altare privilegiatum. q. 747. n. 3
 Si numerus Missarum in concessione Altaris privilegiati
 exprimitur per modum conditionis, qualificatur con-
 cessio. q. 748. n. 1
 Non existente numero expresso Missarum, modum
 conditionis, non valet concessio. n. 2
 Si numerus Missarum expressus in concessione Altaris
 privilegiati non impleatur, non tenetur concessio,
 sed solum potest rescindi. q. 748. n. 4
 Si tamen interueniat inopercellano, n. 5
 Non corrumpit concessio Altaris privilegiati, si non im-
 pletur celebratio Missarum. &c. q. 748. n. 6
 Diminuto numero Missarum, non cessat Altare privile-
 giatum. q. 747. n. 6
 Cessante numero requisito Missarum, cessat altare pri-
 vilegium. q. 747. n. 11
 Altaris privilegia non suspenduntur in anno Sancto.
 q. 738. n. 1
 Finis suspendendi indulgentias in anno Sancto non ha-
 bet locum quoad altaria privilegiata. n. 2
 Indulgentiæ per quæ celebrando liberantur anime à
 Purgatorio non suspenduntur in anno Sancto. n. 3
 Altaria privilegiata pro Religiosis non sunt reuocata per
 Bullam Pij V. q. 740. n. 2
 Altaria privilegiata an suspendantur per Bullam Cru-
 ciatæ. & num. seq. q. 739. n. 1
 Neque ex verbis, neque ex fine Bullæ Cruciatæ collig-
 tur suspensio Altarium privilegiatorum. n. 3
 2. Quando habens designatum Altare possit loco illius ce-
 lebrare in privilegiato. q. 743. n. 4
 Celebrans in Altari privilegiato cum numismate bene-
 dicto, an possit liberare plures animas. q. 735. n. 7
 Liberare potest, si numisma requirit talem celebra-
 tionem, ut opus iniunctum. n. 2
 Alternativa.

1. Alternativa dat electionem. q. 737. n. 4

Memorabilium.

Per alternatiam conceditur electio. q. 777. n. 6

1. In alternatiis electio est debitoris. q. 1102. n. 4

2. Si tamen alterum non sit in obligatione. ibid.

Io alternatiis quantitas minus onerosa est in obligatione. q. 119. n. 8

3. In alternatiis sufficit alterum partem impleri. q. 1009. n. 8

4. In alternatiis electio est debitoris. q. 1106. n. 2

Amicus.

Vide *Verbes Sacra. Ordinis Sacerdotia.*

1. Amicus, & alio ex consuetudine sunt linee. q. 797. n. 2

2. Non licet in celebratione amicum segere caput. q. 849. n. 8

1. Significatio amicus. q. 100. n. 2

2. Amicus quando habet cooperire caput. q. 819. n. 9

3. Amicus an dicat pariter in mœtetur. q. 110. n. 11

Anachorita.

1. Anachorita quomodo poterint excusari ab audienda Missa. q. 134. n. 6

2. Quomodo Anachorita excusantur a præcepto audiendi Missam. q. 146. n. 6

Anima.

1. Anima rebus omnibus preferenda. quest. 124. n. 9. & 193. n. 10

2. Anima rerum omnium pretiosissima. q. 391. n. 8

3. Plus diligenda, quam temporale commodum filiorum. ibid.

4. Anima pretiosior cunctis rebus. q. 1037. n. 2

5. Secundum ordinem christianis rebus omnibus præferenda. ibid.

6. Anima cunctis anteposenda. q. 1005. n. 6

Animus.

Vide *Ment.*

Facta magis declarant animum, quam verba. q. 3. n. 6. & q. 8. n. 5

2. Facta sunt fortiora verbis ad declarandum animum. q. 943. n. 2

Anniversarium.

1. Anniversarium est institutum ob solemnem commemorationem Defunctorum. q. 118. n. 2

2. Anniversaria de iure celebranda in Ecclesia sepulturæ. q. 996. n. 10

3. Anniversaria de iure celebranda in Ecclesia, in qua iacent fundatores. q. 1090. n. 4

4. Etiam ob specialem affectionem fundatoris ad locum sepulturæ. ibid.

5. Quo plures concurrunt ad anniversarium eo maior est fructus. q. 997. n. 9

Anniversarius dies tertius non debet celebrari in festo de præcepto. q. 284. n. 7

Tunc anniversaria aut anteposenda, aut postponenda. n. 8

1. Faciens celebrare pro aliquo tempus anniversarium an cogi possit ad continuandum, & num. sequentib. q. 1081. n. 1

2. Anniversaria celebranda consuetudinaliter. q. 386. n. 6

3. Quando celebrantur anniversaria celebranda etiam Missa de tempore. n. 7

Anniversaria non inferunt necessitatem iterandi celebrationem. q. 371. n. 9

4. Annua emolumenta pro anniversario diuidendi inter Canonicos etiam beneficarios. q. 997. n. 2

5. Proventus anniversariorum non sunt distributiones. q. 997. n. 3

6. Distributionem inquit distributionum. ibid.

7. Confectu lo quod proventus anniversariorum distribuuntur etiam beneficiis est attendenda. n. 4

8. Quantitas elemosynæ, & numerus Missarum pro anniversario ubi ubi boni vires determinandus. quest. 195. n. 10. n. 11

9. Anniversarium cum celebratione Missarum non potest moderari ab Episcopo. q. 117. n. 1

10. Quid sit huius celebratione Missarum. ibid. n. 2

11. Anniversarium an commutari possit in Missam consuetudinem de die. q. 185. n. 2

12. Quid obstat commutationi anniversarii in Missam consuetudinem de die. q. 118. n. 3

13. Quando fieri possit huius commutatio. n. 4

1. Missæ priuæ sunt reducibiles in anniuersaria & e converso. q. 118. n. 1

2. An possint reduci per Episcopum, & num. sequentib. n. 2

3. Episcopus quomodo mutare possit anniuersaria in Missas primatas. q. 118. n. 5

4. Anniuersaria in moderari possit ab Episcopo quoad officia, & preces. q. 117. n. 3

Annu.

Astringens aliquem annum dicitur ad ipsum peruenisse. q. 399. n. 3

Antecedens.

2. Qui vult antecedens, vult etiam consequens. q. 94. n. 22

Concesso antecedenti, conceditur quod venit in consequentiam. q. 418. n. 6

Appellatio.

Datur appellatio a declaratoria excommunicationis. q. 174. n. 9

Approbat.

Limitata approbatio facit limitatum effectum. q. 12. n. 2

1. Quisiam censentur approbati. q. 1043. n. 7

Aqua.

Aqua exorcizata quoniam sit. q. 605. n. 2

Aqua, cum qua Ecclesia reconciliatur, an benedicenda ab Episcopo. q. 605. n. 2

Aqua pro reconciliatione Ecclesiæ an benedici possit benedictione ordinaria. &c. q. 619. n. 2

Arbitrium.

Arbitrium quid impoer. q. 522. n. 2

2. Arbitrium plenum dat liberam facultatem. q. 933. n. 7

Arbitrium non impoerit meram voluntatem, sed arbitrium boni viri. q. 346. n. 3

3. Arbitrium debet esse regulatum. q. 1079. n. 3

Quando aliquid committitur arbitrio intelligitur de regulato. q. 444. n. 7

4. Arbitrium intelligitur de regulato. q. 193. n. 3

Arbitrium secundum quod ius debet regulari. quest. 121. n. 3

Arbitrio commissum intelligitur de arbitrio boni viri. q. 137. n. 7

5. Arbitrium intelligitur de arbitrio boni viri. q. 995. n. 4

Quod arbitrio relinquatur debet regulari secundum conscientiam. q. 117. n. 7

Quæ dependent a libera voluntate, possunt in alienum subitum conferri. q. 169. n. 3

Etiam diuinitus. n. 4

Archiepiscopus.

Vide *Episcopus.*

1. Prærogatiue Archiepiscopi in sua Prouincia, & Episcopi in Diocesi. q. 115. n. 1

2. Archiepiscopi possunt vii Pallio in tota Prouincia, etiam in Ecclesiis exemptis. q. 193. n. 2

3. An etiam extra Prouinciam, & eum. seq. n. 3

4. Forma qua traditur Pallium consistit vnum ad Prouinciam. n. 5

5. De iure quoque constitutus. ibid.

6. Archiepiscopus io Missa Pontificalibus pro Defunctis non potest vii Pallio. q. 144. n. 2

7. Quid possit Archiepiscopus in Diocesis suffraganeorum. q. 245. n. 2

8. Archiepiscopus in Diocesi suffraganeorum non potest coram se facere celebrare Pontificaliter. n. 3

9. Archiepiscopus non potest dare licentiam exire Episcopo celebrandi Pontificaliter in aliena Diocesi. q. 145. n. 2

10. Archiepiscopus non potest concedere simplici sacerdoti, ut celebret in Diocesi suffraganeorum in eam grauiam. q. 145. n. 4

11. Archiepiscopus non potest concedere functiones, quando inferrent grauiam. q. 145. n. 2

Archiepiscopi.

2. Non possunt exemptis, & privilegiatis inferre grauiam. &c. q. 119. n. 2

Argumentum.

Argumentum a maiori ad minus quando valet. q. 106. n. 4

Argumentum a toto ad partem valet. q. 189. n. 4

Valet argumentum a minori ad maius. q. 447. n. 4

Argumentum

Index Rerum

- Argumentum negativum non relectat. q. 438. n. 8
 2. Argumentum de toto ad partem quando valet. q. 439. num. 6
 3. Argumentum à contrario sensu quando valet. q. 440. num. 6
 4. Valet argumentum de parte ad partem, quando valet de toto ad totum. q. 407. n. 3
 5. Argumentum valet à lege ad Testatorem. q. 407. n. 3

Arx.
 Arx præscribit iurisdictionem. q. 46. n. 1
Attentio.

1. Simplex attentio interna, & externa. q. 136. n. 3
 Quid sufficiat ad attentionem. q. 104. n. 1
 2. Attentio potest esse ad plura simul. q. 119. n. 14
 Virtualis attentio non est diversa ab actuali precedente. d. 101. n. 8
 3. Quæ attentio sufficiat pro actu externo. q. 136. n. 12
 4. Interna attentio an necessaria pro implendo præcepto audiendi Missam, & n. seq. q. 136. n. 3
 5. Interna attentio ad verba non est necessaria pro audiendo missa. q. 136. n. 4
 6. Quæ attentio necessaria pro audiendo Missa. quest. 136. num. 10
 7. Opus externum quam attentionem requirit. quest. 136. num. 9
 8. Ecclesia præcipit attentionem internam necessariam pro actu externo. q. 136. n. 13

D. Augustinus.

- Augustini sententia circa iuvamen Defunctorum per Sacrificium. q. 84. n. 1
 Quis D. Augustinus excipiat à participatione Suffragiorum. q. 84. n. 4
 Quid velit Augustinus, dicens sacrificium re dare damnationem tolerabiliorem. q. 136. n. 9

Aurora.

- Appellatione aurora quodam tempore venit. q. 367. num. 1
 Aurora nec semper nec ubique æqualiter durat. q. 367. num. 1
 Quomodo indiescunt de aurora ubi non sunt horologia. q. 401. n. 7
 Computanda Mathematicæ aurora pro celebratione Missæ secundum Sotum. q. 398. n. 1
 Computanda moraliter. n. 3
 Ita præxi interpretante. n. 4
 Aurora computatur Mathematicè & moraliter. & in quo differat. q. 398. n. 1
 Quomodo aurora computanda moraliter. q. 398. n. 5
 Aurora moraliter sumpta adhuc erit inæqualis. q. 397. num. 3

Auxilium.

- Auxilia ad poenitentiam exhibita in virtute Sacrificij
 Crucia sunt infallibilia. q. 66. n. 5
 Auxilia pro remissione peccatorum, ut sunt effectus sacrificij an possint differri. q. 66. n. 11

B

Baculus.

1. Benedicere cum baculo, est benedicere iurisdictionaliter. q. 135. n. 5
 2. Delictio baculi in forma Pontificali est actus iurisdictionalis. q. 135. n. 11

Bannitum.

- Promouens bannitum ad bonos, ipsum restituit. q. 63. n. 1

Baptismus.

- Baptismus quomodo suppletur, si h.beri non possit. q. 453. n. 18
 Actio baptizandi an possit omnino sacrificium. q. 13. num. 8
 Adulus baptizatus secundum opinionem probabilem an remittatur. q. 318. n. 10
 Ecclesia potest compellere baptizatum natum, si alter parentem sit fidelis. q. 384. n. 7
 Quid, si alter tantum ex parentibus sit solum probabiliter fidelis. n. 8
 Reuocantia effectus Baptismi & non facit pro com-

putando fructu iuxta mensuram deuotionis. q. 81. n. 6

Baptisteria.

- Baptisteria solita consecrari. q. 189. n. 1
 Poulito Baptisterio existente iura Ecclesiam, polluitur etiam Ecclesia. q. 189. n. 1
 Baptisteria quando sine capacia pollutionis. q. 189. n. 1

Barba.

- An Barba radenda, si super ipsam cadit sanguis. q. 373. n. 1
 Sufficit, si luseatur. n. 1
 Non debet plus præstari cieca ipsam, quam circa limetamiam. ibid.

Beatificatus.

- Inter Canonicos, & Beatificatos quodam se discrimen. q. 177. n. 13
 Quomodo non extendenda concessio quas Beatificationem ultra limites verborum. q. 176. n. 9
 Quomodo cultus Beatorum mensurandus secundum petitionem. q. 177. n. 11
 In celebratione Missæ, & officij Beatorum non possunt excedi limites verbales concessionis. q. 179. n. 1
 Quæ præscriptum Rubricæ seruandi in celebratione officij beatorum. q. 179. n. 1
 Officium de Beatis transferatur, quando non potest celebrari die occurrenti. q. 119. n. 1
 Facta translatione officij beatorum an possint concurrere celebrare Missam. q. 179. n. 3
 Confluens an possit celebrare Missam infra octauam beati si celebratur. q. 179. n. 4
 Religiosi an possint celebrare extra suas Ecclesias de sua beata. q. 178. n. 1
 Missa votius an possit celebrari de beatificatis, & n. seq. q. 177. n. 1
 Missa votius non extendit cultum concessum beatis. q. 177. n. 10
 Missa votius non extendit privilegium beatificationis. num. 11
 Decretum Sacre Congregationis non obstat Missa votius beatificationis. q. 177. n. 14
 Quatinus peccet deferens cultum canonicum beatis ultra concessum. q. 177. n. 17
 Quando possit casuarius. n. 18
 Cultus Canonicus concessus beatis non extenditur permissis etiam in consecratione non ad id dictum Rationem. q. 177. n. 15
 Non extenditur ultra expressa. n. 16

Beatitudo.

- Beatitudo accidentaliter est ex procedentibus meritis. q. 100. n. 8
 1. Quicumque gradus beatitudinis præponderat, cunctis remissionis potest temporis. q. 104. n. 6
 2. Et etiam accelerationi beatitudinis. n. 7

Benedictio.

1. Benedictio Sacra non est actus ordinis Episcopalis. q. 301. n. 4
 2. Benedictio Sacramentum vestium cur referatur Episcopo. q. 301. n. 6
 3. Declarationes Sac. Congregat. quoad benedictionem Sacramentum Vestium. q. 309. n. 6
 1. Sac. Congregat. declaratio circa benedictiones non procedit de privilegiis in specie. q. 303. n. 11
 2. Simplex Sacerdos non potest benedicere Sacra vestes iure proprio. q. 301. n. 3
 3. Benedictio corporalium quon continet exercitium Pontificalium. q. 309. n. 4
 4. Benedictio corporalium non est actus ordinis Episcopalis. n. 5
 Aqua qua reconciliatur Ecclesia non consecrata communimodo benedicenda. q. 601. n. 3
 Si Episcopus benedicit, tanquam Sacerdos benedicere. num. 4
 1. Quod aliquis benedicatur, alius non, pendet ex institutione Ecclesie. q. 384. n. 6
 2. Pereunte forma antiphil perit benedictio, & quando percat forma. q. 301. n. 1

Beneficia.

- Beneficia Principia sunt amplè interpretanda. q. 48. n. 7
 1. Beneficium Principia amplè interpretanda quoad concessuarios. q. 416. n. 4

2. Quod

Memorabilium.

2. Quod nominatim tribuitur, est beneficium personæ. q. 109. n. 2
1. Quid si persona exprimitur nomine communis. n. 10
1. Quid si exprimitur nomine dignitatis. ibid.
- Nemo modo conferre beneficium. q. 73. n. 8
- Diverso modo impetrantur beneficia, ac relaxatio potest. q. 73. n. 7

Beneficium Ecclesiasticum.

1. Beneficium quid dicatur. q. 113. n. 1. & q. 110. n. 1
1. Beneficium est ordinatum ad beneficiendum. q. 70. n. 3
1. Beneficium datur propter officium. q. 109. n. 3
1. Beneficium debet per se esse perpetuum. q. 104. n. 1
1. Beneficium Ecclesiasticum non potest evigi, nisi ad altare. q. 109. n. 7
1. Ectio beneficii statum iure Rectoris supra capellani. q. 109. n. 1
1. Titulus beneficii, & ordinis sacri respicit eundem actum. q. 87. n. 6
1. Beneficia quam obligationem de se inducunt. q. 83. n. 3
1. Quoties Beneficij contraria consuetudine derogari possit. q. 114. n. 6
1. Beneficia non possunt gratuita aliquo onere. q. 89. n. 1
1. Fructus beneficii acquiruntur ratione tituli. q. 97. n. 3
1. Fructus Beneficij acquiruntur ex porcia ratione tituli. q. 105. n. 3
1. Scipendium beneficii, ministerij insitum datur, si non sit applicandum sacrificium. q. 107. n. 7
1. Fundator, cum potuerit, & non imposuerit onus beneficij, consilium noluisse. q. 86. n. 1
1. Non presumitur onus celebrandi, licet beneficium sit pingue, nisi constet. q. 87. n. 1
1. Adepta possessione beneficii statim viget obligatio celebrandi. q. 88. n. 1
1. In beneficiis attendenda vltimus ritus. q. 104. n. 4
1. Nisi constet de intentione statim, ibid.
- Idem non potest habere plura beneficia contraria. q. 98. n. 1
- Nisi ob pauperem Ecclesiasticum, vel ob penuriam sacerdotum, ibid.
- Pluralitas beneficiorum esse intelligitur de duobus, quando fit dispensatio. q. 109. n. 7
1. Beneficia sine licentia non possunt inuicem permutari, &c. q. 99. n. 6

Beneficiarius.

1. Beneficiarius non participat de legato relicto capiendo. q. 97. n. 7
1. Beneficiarius debet accipere portionem legati de manu capienti. q. 97. n. 10
1. Beneficiarius participatio de legato pro missis vnica vice soluendis. q. 97. n. 5
1. Nisi legatum contineat solum manuum elemosynam, que debetur celebranti, n. 6
1. Celebrans in altaribus, cui est annexum beneficium, non coneratur obligationem, si aliis non adest. quæst. 89. n. 6
1. Iuxta Capellæ sunt beneficii, si fit etiam Rector. q. 99. n. 4
1. Beneficiarius quæritur tenetur ad onera. q. 113. n. 11
1. Conuersio legato in beneficium Ecclesiæ, tenetur beneficiarius ad onera. Missarum. q. 88. n. 3
1. Beneficiarius potest facere celebrare per alium cum iustis stipendiis, & ipsi pinguis recipere. q. 93. n. 5
1. Beneficiarius non potest citari, vi per se celebrare in Ecclesiis beneficii. q. 86. n. 6
1. Quod ius habeat beneficiarius supra capellani. q. 99. n. 1
- Beneficiarius assumit onus celebrandi officium, & Missarum iuxta Missas & beneficii. q. 49. n. 2
1. Si beneficiarius continet aliquod onus per decennium, in transitum obligationem. q. 86. n. 1
1. Beneficiarius, si non possit ex infirmitate, &c. celebrare, an debet per alium supplere. q. 117. n. 3
1. Beneficiarius tenetur celebrare iuxta onera beneficii. q. 83. n. 1
1. Beneficiarius, seculo natus, non tenetur celebrare pro populo. apud quem est beneficium. n. 2
1. Beneficiarius non tenetur dare celebranti stipendium ad proportionem fructus beneficii. q. 97. n. 1
1. Ex resolutione etiam Sac. Congregati. n. 1
1. Beneficiarius non relictus non tenetur restituere fructus licet is possit priuari. q. 106. n. 3

1. Fructus sacrificij applicati ius à beneficiis. q. 119. n. 3
1. Nec locus habet bona fides in contrarium. n. 4
1. Beneficiarius tenetur celebrare Missas ratione legati, si percipiant fructus. q. 88. n. 1
1. Habens beneficium simplex, an ratione gratitudinis teneatur aliquando offerre pro fundatore. q. 87. n. 4
- Beneficiarius magis subicitur Priuilegio beneficii, quam domiciliij. q. 77. n. 3
1. Habens plura beneficia in diuersis locis, quem possit sequi in celebrando. q. 113. n. 5
- Beneficiarius habens alibi beneficium an possit celebrare de sanctis loci beneficii, & n. seq. q. 113. n. 4
1. Licet possit non tenetur. n. 3
- An possit beneficiarius celebrare de sanctis, de quibus in singulis Ecclesiis beneficiorum celebratur. quæst. 117. n. 6
- Beneficiarius obiens an possit sequi ritum Ecclesiæ beneficii, si sit diuersus à Romano. q. 113. n. 4
1. Beneficiarius cum tenetur applicare sacrificium, non potest aliud stipendium accipere. q. 106. n. 7
1. Quando non tenetur celebrare, potest celebrare, & accipere stipendium. n. 1
1. Quis, si non teneatur applicare sacrificium, licet teneatur celebrare, & n. seq. q. 113. n. 4

Beneficium.

- Beneficium quando cessat. q. 61. n. 1
- Beneficium quando sit perpetuum. q. 83. n. 7
- Beneficium respectu Pontificis quid dicatur. q. 48. n. 6
- Beneficium.
1. Bonis propriis abuti, est contra publicam utilitatem. q. 107. n. 5
1. Mobilia preciosa, & immobilia modo alienari non possunt sine licentia. q. 83. n. 1
- Bona Ecclesiæ alienari possunt pro redimendis captiuis. q. 74. n. 6
1. Annui redditus computantur inter immobilia. q. 102. n. 7
1. Bona Capellanatum non collatiuum non subsunt collectioni. q. 109. n. 3
1. Sancta bona laicalia, licet ab Ecclesiasticis possident. n. 4
1. Bona subiecta legato annuo pro Missis an possint diuidi. q. 108. n. 1
1. Onus legati retinet hæc bona in vnitate. n. 3
1. Quisio esset non ius legati. n. 3
1. Episcopus potest prohibere suspensionem bonorum, quando sit in subiecta legato pro Missis. q. 109. n. 4
1. Bona subiecta legato pro missis apud quem esset hæc debent remanere. q. 107. n. 1
1. Apud seniores remanere debent. n. 3
1. Bona immobilia subiecta oneri missarum remaneant inalienabilia. q. 109. n. 7
1. Etiam quoad Theatros. ibid.
1. Bona subiecta oneri missarum an commutari possint in alia bona fructifera. n. 8
1. Bona subiecta pro Missis, & remanent apud laicos, an subiecta collectioni laicalibus. q. 109. n. 7
1. An si vendantur soluenda sit decima venditionis. n. 8
1. Bona laicalia pro Missis non possunt alienari sine consensu Sedis Apostolicæ. q. 104. n. 7
1. Bona immobilia, in quibus inueniuntur pecunia, debent afferre fructus successiuos pro sustinendo onere. q. 107. n. 4
1. Decreta de celebrat. Missarum, non disponunt de bonis subiecta oneri missarum, que remanent apud hæreticos. q. 109. n. 10
1. Duplex genus bonorum spiritualium. q. 110. n. 7
- Bona temporalia quomodo impetrabilia per sacrificium Missæ. q. 77. n. 6
1. Bona spiritualia sunt inuicem communicabilia. q. 109. n. 4

Bona.

1. Quilibet persumitur bonus. q. 111. n. 8
- Bulla Cruciatæ.
- Bulla Cruciatæ quid concedat circa priuilegium ostensorium. q. 60. n. 2
- Bulla Cruciatæ concedit celebrationem solum in proprio oratorio priuilegiati. q. 64. n. 3
- Tenor concessionis circa Oratoria Bullæ Cruciatæ. q. 67. n. 1

Index Rerum

Quæ in Bulla Cruciatæ conceduntur circa priuata Oratoria, non egrediuntur terminis Oratorij proprii privilegij. q. 460. n. 3

Privilegium Bullæ Cruciatæ celebrandi in priuata Oratoria, quomodo accipiendum. q. 432. n. 3

Testis exceptis celebrari posse in priuatis Oratorijs vigore Cruciatæ, qui sentiant. q. 441. n. 1

Oppositum est tenendum. n. 2

Virtute Bullæ Cruciatæ ad celebrari possunt plures Missæ in priuatis Oratorijs. q. 437. n. 3

Facilitas circa priuata Oratoria per Bullæ cruciatæ oblatam Decreto Concilij, ideo sublatam. q. 467. n. 3

Privilegium Bullæ Cruciatæ circa priuata Oratoria est sublatum pro Conc. Trid. & Decret. S. Congregationis. q. 467. n. 3

Declaratio S. Concilij Congregationis circa Oratoria priuata virtute Bullæ Cruciatæ. n. 3

Bulla Cruciatæ concedit in priuatis Oratorijs summationem Sacramentorum. q. 466. n. 3

Impeditur adire Cruciatam non potest virtute Bullæ Cruciatæ petita licentia, & non obtemperare sumere communionem in priuato Oratorio. q. 447. n. 4

Bulla Cruciatæ oblatam concedit quoad missam Eucharistiam. q. 466. n. 3

Bulla Cruciatæ exipit prædictam communionem in die Paschatis in priuato Oratorio. q. 447. n. 3

Bulla Cruciatæ cur excipiat diem Paschatis, in quo non liceat sumere Eucharistiam in priuato oratorio. q. 447. n. 3

Habens Bullam Cruciatæ an satisficiat audiendo Missam in priuato oratorio. q. 460. n. 3

Concessio, quod habentes Bullam audire possint Missam in priuato oratorio, esset reprehensibilis. q. 460. n. 3

Abordum sequens, si quilibet habens Bullam possit audire Missam in priuato oratorio. q. 460. n. 4

Bulla Cruciatæ protogatur de vno termino ad alium, ideo remanet in eodem statu. q. 467. n. 4

Immunitas Cruciatæ fit in terminis habilibus. q. 458. n. 3

C

Calauer.

CAduersa Sacerdotum in literis induere sacris vestibus, & num. seq. q. 380. n. 3

Præfixi antiqua induendi. n. 3

Hic vltus reductur ad vltum pro officio Ecclesiastico. n. 4

Palla, seu corporale non potest adhiberi circa corpora defunctorum. n. 5

Nec ipsa corporalis corpus defuncti, & postea inferuise aliarum. n. 6

Calix.

Vltus Calicis ex Christi institutione ortu habuit. q. 764. n. 1

Calicis, & patenæ eadem ratio quoad materiam. q. 764. n. 4

Materia Calicis, & patenæ in primitiua Ecclesia non fuit determinata. q. 764. n. 1

Ex qua materia consistere debent Calix, & patenæ. q. 764. n. 6

Calix iuxta rubricas, debet esse aureus, aut argenteus. q. 765. n. 1

Seculus paupertatis, calix potest esse stanneus. n. 2

Materia auri, & argenti non stat taxatur pro calice. q. 765. n. 4

Calices ex materia lignea, aut vitæ prohibentur. q. 764. n. 3

Lapis non est materia neque prohibita, neque concessa pro calice. q. 765. n. 3

Calix non consistere possit ex lapide. q. 765. n. 4

Ex quoniam materia lapidea consistere possit. n. 3

Calix an potest consistere ex plumbo. q. 764. n. 3

Communis sententia negat. n. 2

Calix an possit consistere ex aurichalco, xre, aut cupro deauratis. & n. seq. q. 767. n. 1

Consecratus non excludit calices aereos inauratos. q. 767. num. 5

Calix cõficti potest æ cristallo, vulgo, de *traxer*. q. 765. n. 5

An confici possit ex ebore. n. 6

An ex cornu vnicornis. ibid.

Calix si firmetur iam fabricatus potest ab vnoquoque adhiberi. q. 765. n. 4

Sufficit si sola cuppa calicis sit ex materia debita. q. 765. n. 2

Nec est necessarium, quod per calicem sit ex eadem materia. n. 3

Rubrica requirit solum euppam calicis ex materia habili, num. 3

Pes calicis consistere potest ex quacunque materia habili pro pede. n. 4

Si materia fiat habili ratione incurrationis, hæc pereunt, perit consecratio calicis. q. 765. n. 1

Consupta inauratione calicis non perit consecratio. n. 2

Inauratio traditur ad naturam calicis consecrati. q. 765. n. 4

Metallo inauratum non coarctatur immediatè, sed superficialiter auri. q. 767. n. 4

Superficies aurea non est pars principalis calicis. q. 765. n. 8

Diversa ratio de inauratione, & de cuppa subtilissima immixta in calicem. q. 765. n. 9

Duplex forma calicis. q. 771. n. 1

Pro calice, & patena sufficit quacunque forma spei ministerio. n. 2

Forma calicis habenda pro omiffa, cõ non exprimitur. ibid.

Conferendo quod formæ calicis nõ obligat grauitur. n. 3

Mutare formam calicis, & patenæ non est peccatum graue. q. 771. n. 4

Pes calicis omni modo apte formari potest. n. 5

Omnis forma calicis admittenda, cum ouis fit expressa. q. 771. n. 2

Cuppa calicis an vni possit pedi amouibiles. q. 771. n. 2

Amouibiles euppæ calicis à pede, pertinet ad formam. q. 780. n. 1

Calix tornatilis non rumpitur, amota cuppa à pede, sicut rumpitur cingulum. q. 806. n. 4

Calix tornatilis ob commoditatem posita introductus. q. 771. n. 3

Calix, cuius cuppa tornatili opere iungitur pedi, non amittit identitatem ex separatione. q. 771. n. 5

Pes calicis consistere potest pluribus partibus amouibiles vni. q. 771. n. 3

Calix est consecrandus. q. 774. n. 2

Sub graui obligatione. n. 2

Consecratio calicis est ritus in materia graui. n. 3

Consecratio calicis spectat ad Episcopum, nec inferiori committi potest. q. 777. n. 1

Similes Sacerdotes in remotissimis regionibus possunt consecrare calices. q. 777. n. 9

Nec privilegium est communicabile. n. 10

Cuppa an consecratur independenter ab hoc vel illo pede. q. 760. n. 4

Consecratio non afficit solum superficiem, sed totum calicem. q. 765. n. 1

Quid, si arte detrahatur calici inauratio. n. 4

Calix & patenæ cui consecratur. q. 765. n. 7

Interior superficies calicis habet ritum principalem. & c. q. 765. n. 2

Vltus calice de auro inaurato non peccat. q. 765. n. 10

Ventibus calice non consecratur an in iure imposita aliquæ potest. q. 774. n. 5

Bona vel mala fides celebrantis non consistit ad consecrationem calicis. q. 776. n. 1

Calix an ex celebratione remaneat consecratus, & n. seq. num. 2

Remanet substantialiter consecratus. n. 4

Celebrans cum calice non consecrato quomodo deputet vlti sacrificij. q. 776. n. 6

Per oblationem sacrificij calix oon consecratur rituali modo. q. 776. n. 7

Calix sanctificum per oblationem sacrificij, est ritualiter consecrandum. q. 776. n. 9

Interim tamen adhibere non peccat. ibid.

Celebrans cum calice non consecrato vt consecratus peccat grauitur. q. 776. n. 9

Quando, & vbi celebrari possit cum calice oon consecrato. q. 777. n. 1

Ecclesia non extendit legem de consecratione calicis ad calicem necessarium. q. 777. n. 2

Vbi est liberum exercitum Catholicæ Religionis, in aliquo casu offerri potest sacrificium cum calice non consecrato. q. 777. n. 4

Exsecratio calicis conuenit proportionaliter ad exsecrationem Ecclesiæ. q. 781. n. 6

Calix & patenæ quando amittunt consecrationem. q. 777. n. 2

Calix & patenæ amittunt consecrationem, si deformentur, & fiat indecoros. q. 777. n. 3

a. Calix

Memorabilium.

1. Calix ictibus percussus non amittit consecrationem, n. 4
2. Calix an ex mod. co. faciat amittit consecrationem, n. 5
3. Separata cuppa Calicis à pede perit consecratio, si fixa sit vno, q. 780. n. 2
4. Quid si coniungatur pedi amantibilibiter, & n. seq. n. 2
5. Si cuppa tornatis vniatur pedi alterius calicis, quomodo retinet consecrationem, q. 780. n. 2
6. Si calix complicari possit, ut vna pars pedis poni inter aliam, non perit consecratio ex effusione, q. 780. n. 2
7. Si calix insurcutus, an amittit consecrationem, & n. seq. q. 780. n. 2

8. Quae sint necessaria pro apparatu calicis, q. 783. n. 2
9. Velum calicis, & Bursa non cadunt sub præcepto, n. 2
10. Corporale, & Palla sunt de necessitate, ibid.
11. Coniunctio Clerici Regan obsterendo Calice, q. 783. n. 2
12. Mortuus ob quem fuit introducta, ibid.
13. An rite fit introducta, o. 2
14. An soluta per Constat. Pij V. n. 3
15. Non immutatum præscriptum in Missali, n. 4
16. Præbere potum agnoscibus in calice, an approbandum, q. 783. n. 2

Canapiz.

Canapiz est species lini. q. 780. n. 3

Cancelatio.

1. Cancelatio non inducit necessariam mutationem voluntatis testatoris, q. 100. n. 3

Canon Missæ.

Canon Missæ vnde incipit, q. 100. n. 2

Whiterminetur, n. 2

Quilibet oratio Canonis est potabilis, q. 100. n. 4

Quamlibet orationem Canonis omittit est graue peccatum, q. 100. n. 3

Quid faciodum laicorum si reperiat deesse in Missali aliqua verba Canonis, q. 100. n. 10

Quid faciendum si aliquid Canonis inuenerit amittitur, q. 100. n. 12

In omissione partis Canonis datur paucitas materiz, q. 100. n. 5

Quamvis sit pauca materia in omissione alicuius partis Canonis, q. 100. n. 7

Omittere octo, vel Decem nomina Sanctorum Canonis 20 mortale, n. 2

Omittit eorum, quæ adduntur in quibusdam festis Canonis in mortale, n. 2

Canonica portio.

1. Canonica portio quibus debetur, q. 104. n. 2
2. Soluitur in recognitionem superiorum, ibid.
3. Regulares exempti non tenentur soluere canonicam portionem de legatis, q. 104. n. 2
4. De legatis pro ipsius non debetur canonica portio, q. 104. n. 3
5. Ita sanctum in iure, n. 4
6. Ob reuerentiam Diuini cultus, ibid.

Capellanus.

1. Soli Canonici veniunt nomine capellani, q. 107. n. 7
2. Canonici, &c. tenentur celebrare iuxta exigentiam Ecclesie, q. 107. n. 2
3. Tenentur per se ipsos celebrare, n. 2
4. Non solum ius potest impositum à Trident. sed etiam sub culpa, n. 3
5. Rex rationabili causa excusatur, n. 2
6. Canonici, &c. cuiuscuq. Collegij tenentur celebrare modo proportionate seruati, quo Canonici Cathedralis, q. 107. n. 5
7. Canonici, & beneficiati peccant, si sint causa, vt omittatur Missa consentanea, q. 107. n. 4
8. Quinam ex ribentibus peccant, ibid.
9. Quid si vnus ignoret absentiam alterius, n. 5
10. Canonici tenentur assistere Episcopo solemniter celebranti, q. 110. n. 2
11. In quo fundatur hæc obligatio, n. 2
12. Quid, si non celebrat in Cathedrali, n. 3
13. Canonici non tenentur assistere Episcopo, quando priuatim celebrat, n. 4
14. Seruanda consuetudo, quod canonici assistant Episcopo priuatim celebranti, vbi desit, q. 110. n. 5
15. Canonici tenentur inferuire Episcopo celebranti in aliena Ecclesia, etiam adesse, qui inferuiunt, q. 110. n. 2
16. Canonici inferuire debent Episcopo interuenti in

alienis Missis, Vespers, &c. n. 3

1. Canonici debent assistere suffraganeo exercens Pontificalia munera, q. 110. n. 8

2. Canonici tenentur assistere delegato in actibus Pontificalibus, n. 7

3. Quot canonici tenentur assistere Suffraganeo, & Delegato, n. 8

4. Canonici vt membra faciant vnicum corpus cum Episcopo, q. 110. n. 2

Canonizatio.

In canonizatione conceditur celebratio Missæ, q. 108. n. 3

In canonizatione quomodo conceditur celebratio Missæ, q. 108. n. 3

Quid spectetur decretum canonizationis circa refectionem Missæ, q. 108. n. 4

Cantores.

1. Cantores, &c. non possunt accipere stipendium, vt mercedem laboris, q. 112. n. 3

Capella.

Vide Otaviam.

1. Capella pertinet ad Rectorem, q. 99. n. 3

2. Capella Episcopi se habet tanquam Ecclesia Parochialis, q. 114. n. 6

3. Seculo privilegio possunt Regulares erigere capellas annexas Ecclesiæ, q. 114. n. 6

4. Quo iure celebrentur plures Missæ in capellis Cardinalium, q. 114. n. 8

5. Quando solus cultus capellæ sit intentus à testatore, q. 104. n. 9

6. Si ex coniecturis nihil colligatur, à quo designanda capella, in qua celebrandum sit, q. 100. n. 2

7. Nullum capellam probabatur esse designandam, q. 100. n. 3

Capellania.

Vide Celebraz, celebratio, Missæ &c.

1. Capellania quid sit, q. 107. n. 2

2. Capellania alia collatur, & alia non collatur, q. 107. n. 2

3. Capellania non collatur non est quid Religiosum, q. 104. n. 4

4. Ius providendi capellaniam apud laicos est mere laicale, q. 104. n. 4

5. Capellaniz laicales continent causam piam, q. 104. n. 3

6. Capellaniz laicales non sunt quoad aliqua sub dispositione laici Principis, q. 107. n. 2

7. Quod est laicale in capellanis laicalibus est conexum cum spiritualibus, q. 107. n. 4

8. Testator relinquens legatū fundi capellaniz, q. 114. n. 4

9. Sed quando est eligentis capellanus, n. 5

10. In fundatione capellaniz intenditur effectus celebrationis, q. 107. n. 4

11. Obligatio capellaniz ad celebrandum moraliter sumenda, q. 107. n. 6

12. Admittit aliquam vacationem, nec obligat tempore infirmitatis, n. 7

13. Si fundans iniungat celebrare per se, vel per alium, non variatur obligatio capellaniz, q. 107. n. 2

14. Capellanus transfert ad capellanum cum onere celebrandi in tali loco, q. 110. n. 4

15. Moderari leges capellaniz est immutare obligationem celebrandi, q. 113. n. 3

16. Obligatio capellaniz sumenda ex institutione, q. 107. n. 5

17. Seruitutis capellaniz quomodo obliget, q. 109. n. 3

18. Quando non possit visitari capellania licet sit apud locum auctoritate ordinarij erectum, n. 7

19. Ius nominandi successorem auctoritatem capellaniz, q. 109. n. 2

20. Capellania cum iure nominandi successorem non potest assumi sine licentia, q. 109. n. 2

21. Si fundator præscribit Missas pro singulis diebus nullo excepto, adhuc ius commune capellaniz habet locum, q. 114. n. 4

22. Cultus & splendor Ecclesie non est adquirendus finis capellaniz, q. 107. n. 4

23. Conditiones capellaniz collaturæ, q. 107. n. 2

24. Perpetuitas an necessaria pro capellaniz, n. 3

25. In quibus collaturæ capellaniz differat à non collaturæ, n. 4

26. Capellanus collatus non sequitur tractatus ad aliam Ecclesiam, q. 109. n. 5

27. Fructus capellaniz collaturæ debentur ratione tituli, q. 113. n. 2

Index Rerum

2. Si capellania, sic collatio non est restituendum aliquid si non servatur tempus locum, &c. in celebrando, q. 110. n. 6.
 3. Fructus capellanie collatione non requiruntur sub modo celebrationis, &c. q. 114. n. 7.
 4. Capellania non collatio equiparatur servitio, q. 113. num. 5.
 5. Acceptus capellaniam non collationem non indiget licentia, q. 110. n. 5.
 6. Capellanus non collatus, quando possit visitari ab Episcopo, q. 104. n. 8.
 7. Capellanus quando sequitur Regulares ad aliam Ecclesiam se transtulerint, q. 114. n. 1.
 8. Capellania remittit in Ecclesia ab omnibus Regularibus quando est fundata absque respectu ad ipsos, & ut secularis, q. 114. n. 2.
 9. Sacerdos sic Ecclesia cum respectu ad Regulares Capellania eos sequitur, n. 3.
 10. Episcopus an possit consentire in celebrationem Missarum manulium pecuniam, quando non sufficit pro Capellano, q. 106. n. 4.
 11. Capellania an possit inferri pro infidelibus haereticis, excommunicatis, q. 113. n. 1.
 12. Capellania inferri potest ad inducendum offerendum pro excommunicatis haereticis, n. 3.
 13. Capellania inferri potest ad ducendum offerendum pro conversione infidelium, n. 4.
 14. Instructio. Capellania ad offerendum pro haereticis & infidelibus, n. 5.
 15. In commemoratione omnium Defunctorum an cesset obligatio capellaniae quotidianae, q. 113. n. 2.
- Capellanus.*
1. Vide *de celebratione, Sacrae.*
 2. Capellanus, & Capellania quid importent, q. 113. n. 5.
 3. Munus Capellani quid sit, q. 113. n. 8.
 4. Quando remaneat Capellani libera applicatio sacrificij, q. 108. n. 5.
 5. Quid, si nihil colligi possit de mercede fundatoris, & num. seq. n. 4.
 6. Capellanus cui iniungitur, quod per se ipsum celebret, non potest per alium supplere, q. 118. n. 1.
 7. Celebratur per se, vel per alium importet alternativum ad electionem Capellani, q. 118. n. 3.
 8. Verbis directis ad capellanum non imponitur servitium personale, q. 118. n. 4.
 9. Nisi constet de onere implendo personaliter potest Capellanus per alium implere, ibid.
 10. Servitium personale imposita Capellano non inferunt celebrationem personalem, q. 118. n. 5.
 11. Obligatio Capellani eodem modo regulanda sine fundatoris concessa vacationem huiusmodi, q. 114. n. 1.
 12. Capellanus an possit celebrare per alium, ut ipse habeat maius stipendium, q. 116. n. 4.
 13. Quid facere debet novus capellanus, si recipiat fructus diminutos, q. 107. n. 3.
 14. Capellanus quando non potest praescripta Missas in hebdomada celebrare potest insequentem transferre, q. 119. n. 6.
 15. Capellanus, ut se obliget ad celebrandum, quando omnia perpetuum est penes alium, non indiget licentia, q. 116. n. 4.
 16. Capellania collatio non datur fructus intant celebrationis, q. 113. n. 1.
 17. Quomodo regulanda obligatio Capellani ad celebrandum, q. 113. n. 3.
 18. Quos antiquiores sunt Capellaniae, maior indulgentia praestantur pro Capellano, q. 113. n. 4.
 19. Capellanus anticipare potest celebrationem Missarum, q. 113. n. 2.
 20. Si tamen fundator respexerit ad locum numerum Missarum, n. 2.
 21. Et non distribuere Missas in singulis hebdomadis, n. 3.
 22. Quando Missa censenda sit distributa, &c. n. 4.
 23. Capellanus an quilibet non teneat tradere celebranti nihil stipendium conferens, q. 110. n. 4.
 24. Capellanus in multis facit suum salarium, q. 110. n. 5.
 25. Capellanus debet iuxta suam obligationem celebrare nisi aliis varet, q. 113. n. 5.
 26. Habentes electionem Capellani, possunt eligere quem-

- cumque ex approbatione, q. 104. n. 7.
2. Quinam sine approbatione, n. 8.
 3. Dispositio de electione Capellani inducit obligationem celebrandi secundum mentem iuris, q. 113. n. 3.
 4. Si electio Capellani pertinet ad haereticos & temporales, licet electio, & non potest eligi in beneficium, q. 104. n. 3.
 5. Communis haereticorum electio Capellani, repugnat eligi beneficium, q. 104. n. 3.
 6. Capellanus an possit deputare substitutum, q. 113. n. 1.
 7. Nisi aliter fundator disposuerit potest Capellanus deputare substitutum, q. 113. n. 3.
 8. Capellani Monialis, qui habent speciale beneficium, quo Missas vi debent, q. 118. n. 1.
 9. Debent celebrare de Sanctis, de quibus ipsi celebrant officium, ibid.
 10. Dispositio Tamburini estimatur, n. 1.
 11. Quid facere debeat Capellanus, si in Missa Romano non addit Missa correspondenti Officio Monialis, num. 3.
- Capellanus quo ad vacationem.*
- Vide Festum.*
1. Non potest imponi Capellano, ut celebret absque villa vacante, q. 113. n. 4.
 2. Quando fundator concedit vacationem, potest Capellanus vel ad recreationem, q. 113. n. 3.
 3. Si non concedatur vacatio an possit vacare ob honestam recreationem, & num. seq. n. 5.
 4. Permanente obligatione, non potest Capellanus vacare ad recreationem, n. 4.
 5. Praescriptio die vacationis, est servanda, sed non sub gravi obligatione ad Capellano, q. 114. n. 5.
 6. Concessio vnius vacationis pro Capellano est id, quod de iure conceditur, q. 114. n. 2.
 7. Ex benigna mente fundatoris an possit vacare ob recreationem, q. 113. n. 3.
 8. Capellanus vacat ex honestate, &c. potest incumbere honeste letitiam, q. 113. n. 1.
 9. Ex consuetudine Capellani vacam semel in hebdomada, q. 113. n. 2.
 10. Capellanus ita semel in hebdomada vacare potest, ut si celebret, non teneatur pro fundatore celebrare, q. 113. n. 6.
 11. Ex mente fundatoris excluditur obligatio conditionalis, n. 7.
 12. Nec oppositum est rationabile, n. 8.
 13. Concessa vacante, potest Capellanus illo die celebrare pro quo voluerit, q. 113. n. 2.
 14. Quid si non concedatur, & num. seq. n. 3.
 15. Potest pro alio offerre Sacrificium vacando ab onere Capellaniae semel in hebdomada, q. 113. n. 4.
 16. Fundator possit cogi ad consentiendum quod Capellanus celebret pro alio in die vacationis, q. 113. n. 5.
- Capellanus quoad bonum, & tempus.*
1. Capellanus an sub morali teneatur in loco designato celebrare, & num. seq. q. 114. n. 1.
 2. Quando capellanus peccat contra iustitiam non servando circumstantias loci, & c. q. 114. n. 2.
 3. Et quando non soluit totum, quod debet, n. 3.
 4. Servitium Capellani includit etiam circumstantias loci, & c. q. 114. n. 1.
 5. Capellanus qui non potest in loco praescripto celebrare, an sibi teneatur celebrare, q. 114. n. 2.
 6. Non teneatur si applicatio sacrificij non sit in obligatione, num. 3.
 7. Si haereditas cedat liti proprio, adhuc teneatur Capellanus celebrare in loco praescripto, q. 114. n. 3.
 8. Capellanus nec de consensu haereditum potest celebrare in alio loco quam in praescripto a fundatore, q. 114. n. 2.
 9. Episcopus sine causa non potest concedere Capellano ut celebret in alio loco a designato, q. 114. n. 1.
 10. Ex rationabili causa de consensu haereditum potest Ordinarius concedere Capellano ut celebret in alio loco a praescripto, q. 114. n. 3.
 11. Ex legitima causa etiam absque haereditum consensu potest Ordinarius dire facultatem Capellano, ut non celebret in loco designato, q. 114. n. 4.

Memorabilium.

1. An si dies effect expectandum, excusetur, si non celebret in loco praecipuo. ibid.
2. Si celebretur in alio diebus non potest Capellanus vacare. q. 102. n. 1.
3. Determinatus diebus celebrationis demonstrat, potest Capellanus vacare. q. 102. n. 1.
4. Capellanus tenetur servare horam praefixam in celebrando. q. 102. n. 1.
5. Capellanus non est negligens si non celebret, quando ius induit. q. 102. n. 1.
6. Poena an habeat locum, quando Capellanus ultra vacationem suam diebus non celebrat. q. 102. n. 1.
7. Quid faciendum si Capellanus negligat notabiliter celebrare. q. 104. n. 1.
8. Capellanus poeniri potest etiam ablatione capellaniae, si non implet onus. q. 107. n. 1.
9. Poena si imposita si fundator non habet locum, si Capellanus per alium supplet. q. 107. n. 1.
10. Non celebrans ex legitima causa, an subit poena. n. 1.
11. Quando poena non habet locum, statim legitima causa non celebrandi. n. 1.
12. Poena imponitur si fundator ad evitandam negligentiam. q. 107. n. 1.
13. Capellanus soluta poena ad nihil aliud tenetur. q. 107. n. 1.

Capellanus quando excusetur.

1. Quid disponitur ad iure circa capellanum infirmum. q. 102. n. 1.
2. Quae infirmitas excuset capellanum a celebratione. q. 102. n. 1.
3. Capellanus infirmus an teneatur supplere. n. 1.
4. Per quos dies in capellania non collatus excusari possit Capellanus infirmus si non supplet per alium. q. 102. n. 1.
5. Capellanus, si Capellania sit collata, ratione infirmitatis absoluitur a celebrando. q. 102. n. 1.
6. Vultus digitorum, quibus tractatur hostia, quando excuset capellanum. q. 102. n. 1.
7. Senectus an excuset capellanum a celebrando. q. 102. n. 1.
8. Infirmitas exercens actiones similes celebrationis non excusatur a celebrando. n. 1.
9. Vacare confessionibus, concionis, studio, &c. non excusatur a celebrando. n. 1.
10. Impedimentum voluntarie assumptum non excusat. num. 10.
11. Quale impedimentum excuset capellanum a celebrando. q. 102. n. 1.
12. Quot vicibus possit cessare, & quid in hoc servandum. q. 102. n. 1.

Capellanus quando obligationem supplendi.

1. Capellanus tenetur, quando non celebrat, si ad id obligetur. q. 102. n. 1.
2. Capellanus omittens celebrare, quando de iure potest, non tenetur per alium supplere. d. mo. n. 1.
3. Capellanus, ut tenetur per alium supplere, quando iniungitur, ut celebret per se vel per alium. q. 102. n. 1.
4. Tenetur supplere, si iniungatur, ut supplere per alium quando ipse non potest. n. 1.
5. Capellanus non tenetur supplere Missas, quos omisit iuxta indulgentiam iuris. q. 102. n. 1.
6. Capellania non tenetur supplere Missas tempore interdicti. q. 102. n. 1.
7. Capellano episcopali elicto interdicti &c. celebrat, potest remitti pars obligationis. q. 102. n. 1.
8. Capellanus qui non invenit per se, debet per alium etiam infirmum supplere. q. 102. n. 1.
9. Capellanus non potest per alium supplere, si fundator exigit, ut per se celebret. q. 102. n. 1.
10. Capellanus potest per alium supplere, etiam si imponitur celebratio. n. 1.
11. Declarationes Sacrae Congregationis in hac materia. num. 1.
12. Capellanus non tenetur supplere Missas omittas, pendente lite. q. 102. n. 1.
13. Tenetur Capellanus supplere, si ad ipsum pervenit iudicialiter decursu tempore litis. mo. n. 1.

1. Quid si Capellania sit indicata ob solam cultum Ecclesiae. num. 1.
2. Capellanus tenetur supplere per alium Missa non celebrata tempore litis, si ipse non possit supplere. num. 4.
3. Capellanus cui solvuntur pensiones decursu, potest per alios supplere. q. 102. n. 1.
4. Capellanus faciens supplere per alium, an tenetur dare integram pensionem. q. 102. n. 1.
5. Capellanus quando reficiatur. Vide Responsum.
6. Quando Capellanus non celebrans assignatis diebus tenetur restituere. q. 104. n. 1.
7. Differa celebratione, si transeat decessio, pro qua erat celebrandum, confurgit obligatio restituendi. n. 1.
8. Quomodo tunc restituendum. n. 1.
9. Quid si obligatio sit tantum quoad viam, vel alteram Missam. n. 1.
10. Obligator ubi loco, & die celebrare tenetur restituere, licet omittat ex iusto impedimento. n. 1.
11. Praefertur si accepit maius stipendium. n. 1.
12. Quando introitur solus capellanus habens capellaniam collatam non tenetur restituere si omittat celebrare. q. 102. n. 1.
13. Habens Capellaniam non collatam, quando teneatur ad restitutionem, si oio servet circumstantias loci, temporis, &c. q. 102. n. 1.
14. Capellania per se ipsum interveniens, non tenetur alii modo restituere. q. 102. n. 1.

Candelabrum.

1. Duo Candelabra cum candelis accensis adhibenda in Missa. q. 71. n. 1.
2. Non est determinata materia ex qua constare debeant, num. 1.
3. Celebratio sine candelis, iuxta lumen tamen, non peccat. n. 1.
4. Quot candelabra in Missis solemnibus adhibenda. q. 71. n. 1.
5. Episcopi, dum solemniter celebrant, adhibent septem candelabra. q. 71. n. 1.
6. Septimum candelabrum non potest adhiberi ab Abbatibus, dum solemniter celebrant. q. 71. n. 1.
7. Vicarij Generales, licet Praepositi, non possunt in Missa adhibere, nisi duo candelabra. q. 71. n. 1.
8. Capitulatum. Capitulatum adiciunt non detrahunt de honore, quem exhibet caput decem. q. 71. n. 1.

Capitulum.

1. Capitulum habet facultatem circa concordantiam interesse commune. q. 102. n. 1.
2. Quomodo capitulum purgare debeat negligentiam per profectionem. q. 102. n. 1.
3. Factum Capitulum ex: Congregationem Collegialem est factum prius personarum. q. 102. n. 1.
4. Capitulum potest vindicare legatum renunciatum a Praetore. q. 102. n. 1.
5. Prohibitio de capitulum exerceat functiones stipendio minori taxato, licet licita. q. 102. n. 1.
6. Communis missa administratio spectat ad capitulum. q. 102. n. 1.

Capella.

1. Capella in quibus colligebatur elemosyna pro Missa solvatur. q. 102. n. 1.
2. Etiam expost in die commemorationis omnium defunctorum. n. 1.
3. Non tamen sub poena interdicti sunt sublati capellae, &c. q. 102. n. 1.
4. De quo non possum exponi capellae ad colligendis elemosynas pro Missis. q. 102. n. 1.
5. Caput.

Vide Pileus.

1. Caput est imago unde cognoscitur homo. q. 102. n. 1.
2. Celebrans cum ingreditur altare debet detegere caput. q. 102. n. 1.
3. Offere Sacrificium cooperto capite est peccatum mortale. q. 102. n. 1.
4. Gratuita mater in hoc vnde deum atar. n. 1.

Index Rerum

2. Reverentia in detegendo capite dum celebratur, intendens est secundum indicationem Ecclesie. q. 315. num. 20
 3. Sa. erodentes Chineses in signum reverentie celebrant cooperito capite. q. 315. n. 2
 4. In cap. *Nullus episcopus*, prohibetur velamentum capitis tentarium. q. 315. n. 4
- Carcerati.**
1. Detenti excusantur ab audienda Missa siue carcerati sint, siue &c. q. 332. n. 1
 2. Et ipsi impossibilibus observantia precepti. n. 2
 3. Carcerati non excusantur, si possint Missa assistere. num. 3
 4. Si negligant liberationem procurare, an peccent contra preceptum audiendi Missam. n. 4
- Carnu.**
- Quia edere potest carnes, ubi ex consuetudine eduntur. q. 424. n. 4
- Caltra.**
- Nomine calstrorum quid intelligatur. q. 467. n. 2
Si mulieres vincerent Christiano modo potest quotidie celebrari in caltris. q. 467. n. 3
- Casula.**
1. Casule significatio. q. 500. n. 7
 2. Materia Casule, Stolis, & Manipuli potest esse qucumque habilis. q. 797. n. 4
 3. Nec necessaria est eadem pro omnibus. ibid.
- Casus.**
- Casus omnisus relinquunt dispositioni antiquæ. q. 339. num. 5
Casus mixtus non continetur sub simplici. q. 438. n. 4
Casus fortuiti non suscipiuntur in obligatione, nisi expressimur. q. 744. n. 7
- Catechumeni.**
- Catechumeni an possint offerre sacrificium Deo vero. q. 35. n. 7
Catechumeni vicinæ non sunt capaces indulgentiæ. q. 738. n. 2
Catechumeni defuncti an eripere indulgentiæ per modum suffragij, & n. seq. n. 3
Catechumeni participant fructus Passionis Christi. q. 738. n. 4
Catechumeni admissi a Christo ad soluendum pœnus eu modo, quo alij solvunt. q. 738. n. 5
Catechumeni in gratia sunt membra vias Corpora Christi. q. 738. n. 6
Catechumeni aut non liceat Missæ interesse. q. 1. n. 8
In Catechumenis etiam publice orari potest. quæst. 12. num. 2
Catechumeni nullo modo sunt infideles. q. 733. n. 2
Inter catechumenum, & Ecclesiam quæ correspondentiæ num. 1
Catechumeni in Purgatorio veniunt nomine fidelium. q. 738. n. 20
Catechumeni, si sint in gratia, sunt capaces fructus satisfactionis sacrificij. q. 151. n. 24
Nomina catechumenorum exprimebantur in oblatione sacrificij. q. 151. n. 6
Catechumeni sunt capaces sacrificij, sicut & sacrificij Crucis. q. 151. n. 23
Catechumeni quomodo incorporati Ecclesie. quæst. 12. num. 13
Quando non liceat offerre, & publice orare pro Catechumenis. q. 151. n. 17
D. Jo. Chrysostomus scripsit, quomodo non licebat orare pro Catechumenis. n. 26
Exclusio Catechumenorum a Sacrificio quid significet. q. 151. n. 20
Cur non addit consuetudo offerendi pro Catechumenis. q. 151. n. 19
Dicere quod non possit offerri sacrificium pro Catechumenis est dicere Ecclesiam errasse ostendens. q. 151. n. 7
- Catholicus.**
- Fideles Catholicæ apud hæreticos sunt in illo statu in quo erant in passionis Ecclesie. q. 386. n. 4
- Causæ.**
- Vide Finis.

- Causa applicata pluribus simul subiectis producta in singulis eundem effectum. q. 110. n. 4
1. In iudicando qualitate originalis causa attendenda. q. 1043. n. 2
 2. Causa non euidens indiget recognitione. q. 470. n. 8
 3. Cessante causa effectus effectus. q. 180. n. 7
 4. Causam finiri, & nullam fuisse ab initio æquiparatur. q. 186. n. 4
 5. Cessante causa impulsiva, non cessat effectus. q. 186. n. 2
 6. Sublata causa non potest subsequi effectus. q. 501. n. 4
 7. Causa super legitima promissa ad quem iudicem pertinet. q. 1043. n. 3
 8. Quid si agatur de opere pio pro quo bona sunt delicta. n. 6

Causæ finalis.

Vide Finis.

- Causa finalis quamvis sit. q. 747. n. 4
1. Causa finalis habenda pro expressa, quando ex expressis sequitur. q. 423. n. 3
 2. Expressa causa finalis cessat qucumque alia præscripta. q. 1147. n. 6
 3. Effectus non cessat quandiu remanent reliquæ causæ finalis. q. 747. n. 4
 4. Quandiu durant reliquæ causæ finalis, durat effectus. q. 409. n. 9
 5. Effectus non cessat, manens aliqua reliquæ causæ finalis. q. 4161. n. 8
 6. Quia adhuc inferat pro obtinendo fine. n. 9
 7. Ut esset effectus, debet adquirendi cessare causa finalis. q. 1011. n. 7

Causæ pia.

1. Causa pia quamvis sit. q. 930. n. 5
2. Materia siue ore pie causæ, quando non præsumatur facultatis. q. 1081. n. 6
3. Causa pia non extinguit amorem filiorum. q. 1093. n. 8
4. Seculæ legitima, lex æquæ fuit pie causæ, ac liberis. q. 988. n. 20
5. Favore causæ pie consuetudo decennalis obligat in futurum. q. 1196. n. 2
6. Causa pia æquiparatur Ecclesie. q. 1194. n. 3

Causæ ex opere operato.

Tide effectus.

- Modus exaudiendi ex opere operato, & ex opere operantis inferuit pro explicanda efficacia Sacramentorum. q. 37. n. 2
- Quid sit causare ex opere operato, n. 3

Celebratio.

Vide Missa.

1. Celebrare, & se ingerere celebrationi an æquiparentur. q. 133. n. 2. & 3
2. Celebratio priuati Sacerdotii quomodo possit reconciliare Ecclesiam. q. 159. n. 10
3. Designatio Altaris pie celebratione est propter cultum illius. q. 1143. n. 3
4. Celebratio est propter cultum loci quomodo designatur, & non intenditur fructus. q. 1145. n. 3
5. Oblatio ad onera extrinseca celebrationi potest deduci in pactum. q. 511. n. 6
6. Necessitas graui celebrandi habet assistentiam iuris naturalis, aut & diuini. q. 111. n. 7
7. Succipectio oneris celebrandi non est pretio estimabilis. q. 903. n. 4
8. Quod sit iuramentum personale celebrandi non potest obtendi consuetudo. q. 111. n. 8
9. Abstinencia a celebratione quatenus consulenda. q. 367. num. 8
10. Facilius consulenda abstinencia a communione, quam a celebratione. q. 367. n. 9
11. Infirmitas excusat a celebratione quando reddit impossibilem. q. 115. n. 2
12. Non omnia infirmitas, quæ excusat ab audienda Missa, excusat etiam a celebrando. q. 1143. n. 3
13. Malus bonus ex celebratione, quam in omissione ex quocumque motu virtutis. q. 367. n. 4
14. Absolutè potius consulenda celebratio, quam abstinencia. q. 367. n. 3
15. Omnis celebratio vitius Missæ an sit mortale peccatum, & num. seq. q. 1107. n. 2

1. Damnus

Memorabilium.

1. Datum non indicatur ex collatione spiritualis cum temporalis. num. 1
 2. Datum ex omissione celebrationis ooo est mensurandum ex amissione lucris spiritualibus. n. 3
 - Facultas concessa ex speciali causa celebrandi de aliquo sancto non extenditur ad alia monasteria. q. 176. num. 3
 - Facultas concessa vni Monasterio celebrandi de aliquo sancto, quando extenditur ad alia. q. 176. n. 3
 - Facultas celebrandi de sancto Religiosis extenditur ad Monasteria. q. 176. n. 7
 - An idem dicendum quoad Beaticos, n. 8
 - Facultas vix vocis oraculo celebrandi de aliquibus sanctis an revocata. q. 180. n. 2
 - Est revocata, n. 3
 - Facultas celebrandi de aliquibus sanctis est privilegium. q. 180. n. 3
 - Qui non vivunt Beuario Romano non possunt celebrare nisi iuxta concessionem Apostolicam. q. 180. num. 4
 1. Ex causa necessitatis in licet celebrare sine aliqua veste sacerdotali, & n. seq. q. 181. n. 1
 2. In necessitate ordinaria licet celebrare sine aliqua ex minoribus vestibus. q. 181. n. 5
 3. Unde id occurrat, n. 6
 4. Si minores vestes non impetrent leuem materiam, adhuc id licet. n. 7
 5. Necessitas celebrandi, & defectus vestis sacerdotalis debet insimul comparari. q. 181. n. 8
 6. In gravi necessitate licet celebrare sine aliqua ex maioribus vestibus, ista excepta. q. 181. n. 9
- Celebratio quoad obligationem.*
- Vide Capitulum, Missa.*
1. Triplex modus quo omnia celebrandi imponi possunt. q. 182. n. 1
 2. Pingues redditus non praeferunt fundamentum de obligatione celebrandi. q. 182. n. 2
 3. Obligatio celebrandi sibi interpretanda. q. 182. n. 3
 4. Consideranda causa originalis obligationis celebrandi. q. 182. n. 4
 5. Obligatio circa celebrationem vnde mensuranda. q. 182. n. 5
 6. Obligatio celebrandi non cessat, si sit debita ex iure naturali, & quando non potest servari totus ritus Ecclesiae. q. 182. n. 6
 7. Putans adesse omnia celebrandi, non obligatur ex celebratione. q. 182. n. 7
 8. Celebratio sine titula non infert animam se obligandi. q. 182. n. 8
 9. Obligatio celebrandi est tamen radicaliter in iure ad legatum. q. 182. n. 9
 - Obligatio ad quotidie celebrandum quomodo accipiat. q. 179. n. 2
 10. Obligatio celebrandi in Ecclesia in quo fundetur. q. 179. n. 3
 - Potest quis obligari celebrare pro Episcopo, Principe, & pro Populo. q. 179. n. 7
 11. Si fundatur in iuramentum quotidianam celebrationem in certo loco, locum habet aliqua vacantia. q. 182. n. 1
 12. Non habet locum si disponat de celebratione absque electione capellani, sed si iubet eligi capellanum. num. 1
 13. Celebratio quotidiana admittit vacationes. q. 182. n. 4
 14. Quando celebratio quotidiana nullam admittit vacationem. q. 182. n. 4
 15. Quotidiana celebratio admittit vacationem in hebdomada. q. 182. n. 5
- Celebratio quoad tempus.*
- Vide Capitulum quoad tempus. Missa quoad tempus.*
1. Obligatio quoad horam celebrandi est accipienda moraliter. q. 182. n. 3
 2. Obligatio quoad horam celebrandi an sit sub mortali. q. 182. n. 5
 3. Hora praefixa ad celebrandum quantum anticipari, & participari possit. q. 182. n. 4
 4. Si obligatio celebrandi sit affixa certis diebus non tenetur supplere, quando omittit. q. 182. n. 1

1. Si tamen fundatur intendat solum cultum, secus auctem tenetur supplere fructum. n. 3
 2. Si dies celebrationis non sit praefixus absolute suppleendum est. n. 4
 3. Quid si non possit suppleri in tota hebdomada, n. 5
 4. Obligatio celebrandi diebus festis ad quos se extendat. q. 182. n. 1
 5. Obligatio celebrandi diebus festis an comprehendat festivos ex devotione. q. 182. n. 3
 6. Sacerdos potest singulis diebus celebrare. q. 182. n. 2
 7. Melius est quotidie celebrare. q. 182. n. 2
 8. Conscientia celebrandi quotidie. q. 182. n. 3
 9. Non requiritur in quotidie celebrantibus, quae requiritur in communicantibus. q. 182. n. 3
 10. Exempla sanctorum quotidie celebrantium. q. 182. n. 3
 11. Obligatio celebrandi quotidie quomodo accipienda. q. 182. n. 4
 12. Obligatio celebrandi quotidie cessat ratione Ecclesiastica impedimenti. q. 182. n. 1
 13. Vbi sunt pauci religiosi ex diversis causis possunt excusari, si quotidie non celebrant in ipso Ecclesia. num. 4
 14. In Ecclesia Monialium an ex obligatione quotidie celebrandum, & n. seq. q. 182. n. 1
 15. Ratione sacerdotum simplicium, aut rectorum non adfert obligatio celebrandi quotidie in Ecclesia. q. 182. n. 2
- Celebratio quoad locum.*
- Vide Oratorium, Missa quoad locum.*
- Quid intendat Ecclesia prohibens celebrari extra Ecclesiam consecratam. q. 182. n. 6
- Solum prohibitio extenditur, ne celebretur in locis prophanis. q. 182. n. 1
- Celebrans in Ecclesia non benedicta an peccet. q. 182. num. 2
- In quo loco cum licentia Episcopi possit de iure comuni celebrari Missa. q. 182. n. 7
- Prohibito celebrandi extra loca deputata continetur per Concil. Trid. q. 443. n. 4
- Celebrare extra loca deputata cum licentia, & causa rationabili non est abusus. q. 443. n. 10
- Celebrare extra loca deputata ex necessitate in aliena Diocesi, & cum licentia Episcopi alicuius Diocesis sunt valde diversa. q. 443. n. 5
- Dispensatio celebrandi extra loca deputata est circa locum, & circa Diocesim, de qua est locus. q. 443. num. 6
- Decretum Felicie Papae de celebratione extra Ecclesiam fuit abrogatum. q. 443. n. 3
- Nunquam adest absoluta necessitas celebrandi extra loca deputata. q. 443. n. 3
- Quando necessitas non praevidetur celebrari potest extra loca deputata sine licentia. q. 470. n. 1
- Quid si commode poni possit, & n. seq. n. 2
- Scante evidenti necessitate non est necessaria licentia. num. 4
- Si necessitas non sit evidens est necessaria licentia pro celebratione extra loca deputata. q. 470. n. 7
- Causa approbans ad Episcopum pro celebratione extra loca deputata. q. 470. n. 10
- Necessitas quando censenda sit evidens pro celebratione extra loca deputata. q. 470. n. 3
- Quid sufficiat, ut celebrari possit extra Ecclesiam. q. 449. num. 6
- Causa necessitatis in iure ex ipso tunc praecipitur offerri sacrificium in locis depositis. q. 449. n. 1
- Lex non praecipit abstinere a celebratione, ubi non sum Ecclesia, Oratoria. q. 449. n. 4
- Cessat obligatio celebrandi in Ecclesia, si desit. q. 449. num. 3
- Satis est celebrare subdolo, quam in Ecclesia dicunt. q. 449. n. 4
- Quando celebratur extra Ecclesiam, ubi altare erigendum. q. 449. n. 5
- Quando locus non capit confluentem populum potest extra ipsum celebrari. q. 449. n. 2
- Quod locus celebrationis non capiat confluentem populum ex diverso episcopo procedere potest. q. 449. num. 1

Index Rerum

Qui si plures Missæ in Ecclesia celebrantur & Ecclesia non capiat populum an possit extra ipsam celebrari. q. 468. n. 4
 Pro ministrando viatico licet celebrare extra Ecclesiam q. 469. n. 4
 In quibus regionibus liceat singulis festis ratione itineris subdole celebrare q. 464. n. 3
 Potius extra loca deputatam quam in Ecclesia polluta celebrandum secundum aliquos q. 464. n. 3
 Oppositum tamen est probabilem n. 3
 Concurrente aliqua necessitate concessione licentia celebrandi extra loca deputata q. 464. n. 4
 Quæ necessitas sufficiat, vt concedatur licentia celebrandi extra loca deputata n. 3
 Pro celebrando extra loca deputata cum licentia sufficiat necessitas politica q. 464. n. 2
 In timore licet extra loca deputata celebrare. q. 465. num. 1
 Ea necessitate offerri potest Sacrificium in publico extra loca deputata. q. 461. n. 1
 Quæ necessitas requiritur vt offerri possit sacrificium extra loca deputata. q. 461. n. 4
 Facilius celebrandi extra loca deputata ex necessitate non est ubi laici q. 461. n. 3
 Potest celebrari extra Ecclesiam licet populus pro Missa adire possit al. vbi oppositum q. 461. n. 4
 Defectu Ecclesie celebrari potest in quocunque loco, vt populus implet præceptum audiendi Missam. q. 461. n. 2
 Id exprimitur in iure. n. 3
 Divina Ecclesia celebrari potest extra ipsam extra dies festos q. 465. n. 5
 Quomodo ratione itineris liceat celebrare extra loca deputata. q. 464. n. 1
 Videtur concessa facultas absolutæ. n. 1
 In quibus regionibus liceat extra loca deputata offerre sacrificium quoties libere. q. 464. n. 3
 Incipiente pestilentia licet celebrare extra Ecclesiam. q. 465. n. 3
 Quando etiam sumus experimentum de cessione peritentie, seu tempore vulgo *della quarantena*. q. 465. num. 4
 Tempore pestilentie celebrari potest extra loca deputata. q. 465. n. 4
 De iure potest aliquando celebrari in Ecclesia polluta. q. 469. n. 3
 Nec in Ecclesia interdicta, aut polluta licet solemniter celebrare ob renovandum Eucharistiam. m. q. 469. n. 4
 Publice an possit celebrari n. 3
 Quando celebratur ob renovandum Eucharistiam non potest populus admitti. n. 6
 Dispensari potest celebratio in Ecclesia polluta ex causa aliquis sollemniter. q. 466. n. 4
 In Ecclesia polluta aliquando sine licentia celebrari potest. q. 467. n. 4
 Quæ necessitas requiritur, vt liceat celebrare in Ecclesia polluta sine licentia. q. 467. n. 3
 Sufficit tamen si necessitas probabiliter soluat obligationem legis. n. 4
 Quando non adit necessitas celebrandi in Ecclesia polluta. q. 468. n. 2
 Pro licentia celebrandi in Ecclesia polluta requiritur gravis causa. q. 468. n. 3
 An sufficiat vt populus possit audire Missam. n. 3
 Requiritur causa gravis sed ordinaria. n. 4
 Dispositio celebrandi in Ecclesia polluta ordinatur ad magnum bonum. q. 468. n. 5
 Quando, vt populus possit audire Missam, liceat celebrare in Ecclesia polluta. q. 468. n. 6
 Ne committatur cultus considerabilis potest dispensari, vt celebraretur in Ecclesia polluta. q. 468. n. 7
 Celebrans in Ecclesia polluta, in quo prius celebratum fuit non peccat. q. 469. n. 3
 Necessitas celebrandi in castro pro ministranda Eucharistia. q. 469. n. 3
 In castis celebrari possunt plures missæ. q. 467. n. 4
 Vltra dies festos licet in castis celebrare Missam. q. 469. num. 1
 In diebus prefestis an celebrari possit in tentoriis Ge-

neraliis, & Ducum militum, & num. sequent. q. 468. n. 3
 Rationes in contrarium expendantur. ibid.
 In tentoriis Ducum celebrari potest diebus prefestis. q. 468. n. 3
 In magnis navigiis an celebrari possit, & num. sequent. q. 471. n. 3
 Mare tranquillo potest in magnis navigiis celebrari Missa. n. 3
 Paxis antiquæ. n. 4
 Si celebraretur in magnis navigiis mare tranquillo non adest periculum effusionis. n. 5
 In quocunque longa navigatione celebrari potest in navigiis. q. 471. n. 7
 Semel declarato quod possit in mari celebrari, non est opus alia licentia. q. 471. n. 8
 In duobus casibus licet in mari celebrare. q. 471. n. 3
 Alij casus in quibus licet in mari celebrare diebus prefestis. n. 2
 Unde hoc desumuntur. n. 3
 Quædam necessitates celebrandi in mari singulis diebus. q. 471. n. 5
 In tentoriis non potest celebrari. q. 471. n. 1
 Quid dicendum de quodam rituali non permittente celebrationem in mari. q. 471. n. 10
 Pro aliqua vice celebrari potest ianuæ clausis in Oratorio habente publicum ingressum. q. 470. n. 3
 Faciens celebrare ianuæ clausis regulariter in oratorio habetibus publicum, & prius cum ingressum violat ius illorum, qui possunt inire. n. 3
 1. Electo ministerio interueniente loco, celebratio remanet adiecta loco. q. 469. n. 3
 2. Obligatio celebrandi in tali loco aliquando de se cessat. q. 464. n. 3
 3. Finis fundationis semper habet locum in designatione loci pro celebrando. q. 460. n. 3
 4. Obligatio celebrandi in tali loco est mortali modo accipienda. q. 469. n. 3
 5. Admittit paritatem materis & quænam sit. ibid.
 6. Adios diffenses inducunt conductum non celebrandi semper in eodem loco. q. 464. n. 3
 7. Obligatio celebrandi in tali loco præscribi potest. q. 464. n. 4
 8. Quid si per quadraginta annos pariter celebratum sit in loco præscripto & pariter non. q. 464. n. 3
 9. Non feruus circumstantium loci dici, hinc in celebrando an teneatur ad aliquam celebrationem. q. 469. num. 1
 Celebratio in domo priuata.
 Vide *Oratorium priuatum*.
 Priuata in domibus celebratio est de iure prohibita. q. 466. n. 3
 Celebratio in priuata domo pro aliqua vice non contrariatur fini Concilii Tridentini & Decreti Sacri Congressus. q. 465. n. 3
 Quando possit adesse necessitas celebrandi in priuata domo ob causam viatici. q. 469. n. 2
 Ob necessitatem viatici celebrari potest in priuata domo. n. 3
 Unde hoc deducatur. ibid.
 In priuata domo an celebrari possit sine licentia ob necessitatem viatici. q. 469. n. 7
 Infermitas importans necessitatem, quæ sufficit pro celebratione in domo priuata. q. 469. n. 3
 Ita appropinquat Sacri Congressus. ibid.
 Ratione infirmitatis an celebrare possint in cubiculis secularium. q. 477. n. 8
 Si egressus est domo non sit tutus est casus iusta concedendi priuata celebrationem. q. 469. n. 1
 Declaratio Sacri Congressus in hoc materia. ibid.
 Quæto tempore impediendi debet egressus est domo, vt possit concedi licentia celebrandi in priuata domo. q. 469. n. 2
 Carere Missa per duos menses est casus sufficiens pro licentia celebrandi in domo priuata. q. 469. n. 3
 An sit sufficiens causa celebrandi in domo priuata non egrediendi domo ob merum coniunctum. q. 469. num. 2

Imconuenientia.

Memorabilium.

- Inconuenientia cessant ex circumstantiis in celebratione in priuata domo. q. 460. n. 6
- Celebratio domi pte ante defuncti prescribi potest. quæst. 437. n. 3
- Consuetudo celebrandi domi pte ante corpore presulæ potest contrariari. n. 4
- Hinc consuetudini non obstat decretum sic. Congreg. num. 5
- Personis indignis concedi potest ab Episcopo pro aliqua vice celebratio domi. q. 438. n. 4
- Quando ex causa necessitatis celebrari potest in priuatis domibus, non sufficit privilegium Oratorij. quæst. 437. num. 5
- Qualibus personis concedenda celebratio in domo priuata. quæst. 438. n. 9
- Diversa ratio de celebratione subsidio, ac in domo priuata. quæst. 460. n. 3
- Privilegium celebrandi in quocumque loco honestatum in cubiculis secularium. q. 477. n. 1
- Qualia debeant esse ista cubicula. n. 3
- Requisitæ causæ ubi celebrari possint in cubiculis secularium. num. 4
- Privilegium huius vigore non potest celebrari ad instantiam secularium in cubiculis. q. 477. n. 4

Celebrans.

Vide, Sacerdos, Sacrosanctum, Missa celebratio.

1. Chorus obligat celebrantem, ut non excludat aliquem à participatione sacrificij. q. 361. n. 1
 1. Egrediens à loco interdictio tenetur celebrare iuxta suam obligationem. q. 133. n. 5
 1. Non celebrans per se ipsum, peccat mortaliter. quæst. 108. num. 3
 1. Non tenetur magis ipse residere, quam ceteri ibid.
 1. Si per se ipsum non celebrat priuati potest cappellania etiam collari. n. 3
 1. Si per alium celebrat, in tenebris ad aliquam restitutionem. q. 110. seq. n. 4
 1. Tenebris ad restitutionem, si finctus excedunt consuetudinem cappellani non sit collatus, & quantum debeat esse excusatus. n. 6
 1. Tenebris restituere, excessum supra consuetum cum proportionem ad vias, quibus non celebrat per se. num. 7
 1. Si cappellania sit collata nihil tenetur restituere. num. 3
 1. Celebrans excepto canone non potest relinquere missam. quæst. 101. n. 5
 1. Celebrans sine corporali ex necessitate, non presumitur. quæst. 791. n. 3
- Celebrans in Ecclesia ubi celebratur aliquid festum an possit celebrare Missam conformem officio, quod recitauit. quæst. 145. n. 3
- Sacerdos itam celebrare debet q. 127. n. 1
- Qui itam celebrare non possit est canonice impeditus. num. 1
- Sacerdos in panem itam, & partim sedendo celebrare possit. num. 3
- Quid si actus à sedendo commodè exerceri possit. num. 4
- Pontifex solum ex præsumptis causis potest usurpare, ut quis sedens celebrat. n. 5
- Sacerdos celebrans secundum ritum directum ab eo, quem debet seruare, peccat. q. 101. n. 1
- Celebrans inualis ab inimico fugere poterit. q. 100. n. 1
- Si occidat inuolentem cum moderamine inculpæ tutele potest perficere sacrificium ibid.
- Quid si excedat moderamen. ibid.
- Celebrans ap. possit cessare per aliquod temp. n. ut quiescat. q. 196. num. 7
- Celebrans in mortalifimuius sollicitatem Ecclesie. quæst. 110. num. 3
- Non promouet ad sacerdotium, si celebrat puniendus ab inquisitoribus. q. 394. num. 3
- Obligatus celebrare pro defuncto non satisfacit applicando indulgentiam solum Altaris privilegium. quæst. 734. num. 5
1. Obligatus ter, aut quater in hebdomada celebrare an teneatur supplere quando omisit. q. 119. num. 1.

- Qui diu morantur extra propriam diocesim possunt celebrare sicut ibi q. 171. n. 9
1. Poena non celebrantis officij substitutum. q. 1197. num. 4
- Quomodo debeat eam saluare ibid.

Celebrans quoad tempus.

Vide Capellanus.

- Obligatus quomodo celebrare potest celebrare pro defuncto Pontifice, Episcopo q. 180. n. 4
1. Obligatus celebrare quousque, potest celebrare pro Episcopo defuncto. q. 119. n. 1
 1. Obligatus celebrare quousque, quot vicibus celebrare possit pro Episcopo. q. 119. n. 3
 1. Obligatus celebrare quousque an aliquando pro Amicis celebrare possit. q. 119. n. 6
 1. Obligatus celebrare quousque potest pro se, & valde coniunctis celebrare aliquibus vicibus. q. 119. n. 2
 1. Obligatus celebrare quousque, quoties in anno pro se, & valde coniunctis possit celebrare. q. 119. n. 5
 1. Obligatus quousque celebrare non potest omittere, ratione recreationis. q. 117. n. 12
 1. Obligatus celebrare quousque non teneatur tribus diebus vitæ maioris hebdomada. q. 119. n. 1
 1. Obligatus celebrandi quousque habet tacitam concessionem vnius vacantis pro hebdomada. q. 119. n. 5
 1. Obligatus quousque celebrare, aliquando potest de iure vacare. q. 119. n. 3
 1. Obligatus celebrare quousque, potest semel in hebdomada vacare. q. 117. n. 10
 1. Obligatus aliquoties in hebdomada satisfacit celebrando diebus festis. q. 117. n. 1
 1. Obligatus an aliquando extendatur ad dies festos. n. 1
 1. Conducit ad celebrandum diebus festis non potest anticipare. q. 110. n. 12
 1. Celebrans feria quinta, & sabbato maioris hebdomadae an teneatur offerre pro fundatore. q. 119. n. 3
 1. Non celebrans præfixis diebus an peccet mortaliter. quæst. 131. num. 3
 1. Quid si sint præfixi dies festi. n. 4
 1. Obligatus celebrare præfixis diebus, potest aliquando ut ad exequias ad aliam Ecclesiam. q. 119. n. 5

Celebrans quoad locum.

Vide Missa, quoad locum.

1. Qui tenetur certo loco celebrare in die festo, aut ob concursum Populi, non satisfacit celebrando alio die. quæst. 1104. n. 7
 1. Qui non celebrat ubi tenetur, compensat celebrando alias Missas. quæst. 108. n. 1
 1. Huic compensationi assensu voluntatis interpretatur satisfactorius. num. 3
 1. Obligatus celebrare in certo Altari an possit celebrare in priuilegiato, & num. seq. q. 1143. n. 1
 1. Non celebrans in altari designato non implet mensam fundatoris. num. 2
 1. Obligatus celebrare in certo loco, potest ob deuotionem aliquando alibi celebrare. q. 119. n. 3
 1. Qui obligatus celebrare in altari priuilegiato satisfacit cum numerate. q. 347. n. 3
- Celebrantibus in Ecclesia polluta secundum aliquos est imposita irregularitas. q. 418. n. 1
- Secundum aliquos suspensionis poena. n. 3
- Secundum alios poena interdicti. n. 3
- De iure nulla poena est imposita. n. 4
- Celebrans in Ecclesia polluta non fit irregularis, & num. 1. quæst. 418. num. 6
- Celebrans in Ecclesia polluta est puniendus poena subiectionis. quæst. 418. num. 7
- Celebrans debet certiorari de pollutione, & interim suspendere missam. q. 109. n. 6
- Celebrans quoad stipendium.
- Vide Stipendium.
1. Si celebrans non habeat unde viuat, non est ei debita tota sustentio. q. 974. n. 3
 1. Integri sustentio an debita celebranti, & num. seq. quæst. 973. num. 3

Index Rerum

1. Celebrant non est debita diurna sustentatio, licet frugalitas q. 93. n. 4
 2. Celebrant non est debita integra sustentatio, sed proportionata ministerio q. 93. n. 9
 3. Quod exhibetur pro sustentatione sacerdotis celebrantis, potest per pactum taxari q. 94. n. 5
 4. Qui celebrant, nec potest obtinere stipendium, ut potest compentitionis q. 94. n. 7
 5. Qui tenetur celebrare, sed non ex stipendio, potest alteri committere, ut ipse recipere possit maius stipendium q. 95. n. 1
 6. Titium in loco, ubi stipendium est minus n. 2
 7. Quando peccent celebrantes exigentes maius stipendium taxato q. 95. n. 4
 8. Possunt recipere in quocumque quantitate sponte exhibitum, num. 2
 9. Celebrans an possit exigere maius stipendium taxato, & num. seq. num. 3
 10. Qui tenetur stare tunc non possunt exigere maius stipendium, num. 5
 11. Non expedit ad celebrandum non tenentur recipere stipendium taxatum n. 6
 12. Celebrans potest reculare stipendium taxatum, ut recipiat maius, si ab aliquibus solet exhiberi q. 95. n. 7
 13. Qui debetur non celebrare, an possit celebrare, ut lucraretur pingue stipendium q. 96. n. 1
 14. Stipendium non est finis sacerdotii, sed causa mutandi propositi, num. 3
 15. An interueniat in hoc aliquod peccatum n. 4
 16. Non ordinatus spirituale ad obtinendum temporale n. 5
 17. Celebrans non potest recipere stipendium, ut celebret cum maiori deuotione q. 97. n. 1
 18. Neque quia celebret in alteri privilegiato potest recipere duplici stipendium, n. 2
 19. Celebrans potest accipere quancumque elemosinam liberaliter oblata, ut applicet indulgentias recitet collectas q. 97. n. 1
 20. Celebrans an ultra stipendium possit aliquid exigere pro expensis q. 98. n. 1
 21. Quando possit exigere siue Ecclesia, siue priuatus sacerdos, num. 3
- Celebrans quando excusetur.*
1. Legitime censetur impediri sacerdos, si non possit accedere ad Ecclesiam sine peccato q. 98. n. 4
 2. Domino exire non posse excusat a celebratione n. 5
 3. Necessitas superueniens legitime impedit celebrationem, num. 6
 4. Acquisitio necabilis emolumenti an excuset a celebrando, num. 7
 5. Non habere copiam confessorij an excuset a celebrando, num. 8
 6. Vacare confessionibus, conioni, studio, &c. non excusat a celebrando, n. 9
 7. Impedimentum voluntarie assumptum non excusat n. 10
 8. Impedire ratione censura excusat a celebrando, qu. 99. num. 1
 9. Si tamen non possit obtinere absolutionem n. 3
 10. Stomachi, capitis, oculorum dolor, &c. quando excuset a celebrando, qu. 100. n. 5
 11. Laborantes quantana, aut tertiana an excusentur a celebrando, qu. 101. n. 4
 12. Qui non habet copiam confessorij non tenetur celebrare, licet alius obligatus q. 102. n. 1
- Censura.*
1. Censura non contestatur, nisi adde notitia, qu. 103. n. 1
 2. Censura cur contrahatur abique declarari, qu. 103. n. 4
 3. Censura non excedit casum proprium, pro quo est imposita, qu. 103. n. 4
 4. Censura contra non audientes Missam in parochia effense nulla, qu. 103. n. 1
- Census.*
1. Census ultra actionem personalem, parit etiam actionem in rem, qu. 104. n. 3
 2. Impositio census non continet alienationem, qu. 105. n. 1
 3. Census est quid distinctum a re immobili, qu. 107. n. 1
 4. Census est quid distinctum a re immobili, super qua imponitur, qu. 108. n. 1
 5. Census continet hypothecam rei censuariae, qu. 109. num. 3
 6. Census adimibiles computantur inter mobilia, qu. 109. n. 1
1. Census cur reponatur inter bona immobilia, qu. 107. n. 1
 2. Neque oppositum est vici communis, n. 5
 3. Immobilia alteri obligata quatenus solici possint cedere sui, qu. 107. n. 3
 4. Super beneficio non potest imponi census, qu. 109. num. 1
 5. Super fundo liberali addito oneri Missarum, an census imponi possit, qu. 109. n. 1
 6. Si soli fructus sint obligati, potest super fundo imponi census, qu. 109. n. 3
 7. Si etiam fundus sit obligatus, quando super eo possit imponi census, n. 4
 8. Census impositio super bonis Ecclesiasticis prohibita, qu. 109. n. 1
 9. Super fundo obligato pro missis, qui sit de iure Ecclesie non potest imponi census, qu. 109. n. 1
 10. Deficiente parte fructuum minoratur census, qu. 107. n. 9
 11. Cur census impendendus super re immobili fructifera, qu. 109. n. 9
 12. Census imponi potest super re emphytheotica, qu. 109. num. 1
 13. Census imponitur super re emphytheotica saluo iure dicti Domini, qu. 109. n. 9
- Ceres.*
1. Ceres benedicti in Purificatione B. V. possunt sine peccato adhiberi ad prophandas vias.
- Certa.*
- Certa non sunt pro incerta dimittenda, qu. 178. n. 5
- Cessatio à Diuinis.*
1. Cessatio à Diuinis in quo consistit, qu. 133. n. 1
 2. In quo difficit ad Interdictum ibid.
 3. Cessatio à Diuinis est regulanda sicut regulatur interdictum, qu. 133. n. 3
 4. Quoad regulares privilegiatos, nulla est differentia quoad interdictum, & cessatorem à Diuinis, n. 4
- Charitas.*
1. Ordinata Charitas incipit de ipso, qu. 100. n. 6
 2. Ordinata charitas preter propriam voluntatem spirituum aliam tenet temporali, qu. 100. n. 4
 3. Charitas non est abique alia virtutibus, qu. 100. n. 5
 4. Christus obligat ad magis diligendum magis conuictos, qu. 100. n. 5
 5. Secundum charitatem quisque tenetur plus amare animam suam, quam heredes, etiam filios, qu. 100. n. 6
 6. Ratione charitatis tenetur velle bonum extrinsecum rei, qu. 100. n. 7
 7. Charitas quando obligat proferre bona propria spiritibus alienis, qu. 100. n. 1
 8. Charitas quando non obligat ergo proximum, qu. 100. n. 9
 9. Charitas proximalis integratur misericordia, qu. 103. n. 5
 10. Non est secundum charitatem alium locupletare cum propria, qu. 100. n. 5
 11. Christus obligat in spiritualibus in graui necessitate proximis, qu. 100. n. 3
 12. Fructus charitatis ex genere suo est melior exteris, qu. 103. n. 4
 13. Actus charitatis crescit in valore quo se extendit ad plures, qu. 100. n. 3
 14. Quando actus repugnat charitati, qu. 100. n. 1
- Chorus.*
- Chorus venit nomine Ecclesie in ordine ad pollutionem, qu. 101. n. 5
- Christus.*
- Cur mors Christi fuerit sacrificium, qu. 10. n. 5
- Christus in Missa offertur per se primo, qu. 17. n. 4
- Christus cur possit pluries in sacrificium offerri, qu. 17. n. 1
- Christus quomodo possit offerri, licet non sit sub potestate offertus, qu. 17. n. 1
- Christus quomodo sit verissima sensibilis, qu. 17. n. 1
- Christus ut persona diuina an offertur in sacrificium, qu. 17. n. 1
- Accidentia corporis Christi cur oblata in Cruce, qu. 19. num. 3
- Christus offertur in Missa ut existens sub speciebus, qu. 18. num. 1
- Concil. Trident. idem docet, n. 1
- Modus existendi Christi sub speciebus panis, & vini ratione coeque, & sanguinis non tollit, quin totus Christus per se primò offertur, qu. 18. n. 7

Memorabilium.

Cur Christus non offerretur his in Sacrificio Missæ. quæst. 12. num. 8.
 Quomodo Christus sit præfatus Sacrificium. q. 11. n. 5.
 Si corpus Christi, & Sanguis esset sub speciebus sed non ex vi verborum an prædictis verba fieret sacrificium. q. 40. num. 1.
 Christus descendens ad inferos plures liberavit qui non plene satisfecerant. q. 73. num. 2.
 Quomodo per decemum Christi ad inferos aliqui nondum plene purgati fuerint liberati. q. 83. n. 7.
 Christus petens a patre quod concurret remissionem peccatorum, obtinet infallibiliter. q. 66. n. 7.
 In sacrificio Christus exhibet suam satisfactionem in particulari pro eo, pro quo offertur. q. 67. n. 3.
 Christi Passio, Resurrectio, & Ascensio repræsentatur in sacrificio Missæ. q. 36. n. 9.
 Passio Panis facta à Christo in ultima cœna præcessit emaciationem. q. 36. n. 2.
 Christus an Lucæ 24. consecraverit. q. 46. n. 17.
 Coniunctum est Christo, & speciebus est quid dicitur sum à solo Christo. q. 35. n. 7.
 Christus in ultima cœna obtulit se ipsum in sacrificio. quæst. 12. num. 3.
 Christus debuit sacrificare secundum ritum Melchisedech. q. 21. num. 2.
 Verba Christi in ultima cœna explicant oblationem sacrificij. q. 31. num. 7.
 Et quod tunc peragebat. n. 3.
 Christus in ultima cœna quomodo significaverit se offerre sacrificium. q. 41. num. 14.
 Per quoniam actionem Christus obulerit sacrificium in ultima cœna. q. 31. num. 3.
 Christus an adhiberet oblationem in sacrificio vitiæ cœnæ. quæst. 34. n. 9.
 Christus in ultima cœna se dedit Discipulis per modum hostiæ immolari. q. 31. num. 9.
 Christus tradidit Discipulis sacrificium & potestatem ad offerendum. quæst. 13. n. 7.
 Christus in ultima cœna consumpsit sacrificium. quæst. 38. num. 3.
 Christus quomodo abrogaverit omnia alia sacrificia. quæst. 35. num. 5.
 Quomodo Christus de presenti interpellat pro nobis. quæst. 133. n. 7.
 Christus offert sacrificium Missæ.
 Christus cur adhuc retineat munus sacerdotis. q. 133. n. 5.
 Christus ut sacerdos offert sacrificium Missæ. qu. 117. n. 12.
 Offert sicut obulit sacrificium crucis. n. 17.
 Christus ut semper sacerdos offert principalia offerens. quæst. 38. n. 10.
 Christus exercet continuo munus sacerdotis. qu. 133. n. 2.
 Concurrit saltem mediate ad oblationem, & quomodo. 10. num. 2.
 Christus continuo per sacerdotem offert sacrificium. qu. 130. num. 3.
 Christus cum concurret ad sacrificium non offert pro se ipso. quæst. 136. n. 3.
 An co-concurat immediate & num. seq. q. 133. n. 3.
 Christus immediate concurret ad offerendum sacrificium. num. 5.
 Concurrit, quo Christus concurret ad oblationem sacrificij, in quo consistat. quæst. 133. n. 4.
 Christus physice offert in sacrificio Missæ. quæst. 133. n. 12.
 Oblatio sacrificij non potest tribui Christo nisi immediate concurret. q. 133. n. 8.
 Christus non esset idem offerens in sacrificio Missæ & in sacrificio crucis, nisi immediate concurret. num. 9.
 Neque hæc sacrificia differunt sola ratione offerendi. num. 10.
 Nec esset sacerdos, & victima. n. 11.
 Quomodo sit sacerdos. n. 12.
 Christus cur concurret ad sacrificium non meretur de novo. quæst. 133. num. 17.
 Christus licet offert per ministrum infuset tamen valorem infusum. q. 118. n. 4.
 Christi ministerio sacerdotis offert etiam per ipso sacerdotem. quæst. 36. n. 6.
 Christus concurrendo ad sacrificium Missæ non meretur

& cur. quæst. 31. n. 4.
 Mereretur si esset in statu merendi. n. 5.
 Christus concurrens ad oblationem sacrificij an infuset valorem. quæst. 31. n. 6.
 Ex perpetuitate sacerdotis Christi inferunt perpetuitas exercitij sacerdotum. q. 133. n. 6.
 Cingulum.

1. Cinguli significatio. q. 800. n. 3.
2. Cingulum consistere potest ex qualibet materia apta. qu. 797. num. 3.
3. Cingulum an necessitudo benedicendum. Et num. seq. quæst. 800. n. 30.
4. Si nulla pars cinguli rupta sit ad cingendum, amittit benedictionem. q. 806. n. 4.
5. Si partes cinguli valiant, opus sit nova benedictione & num. seq. n. 5.
6. Si rupta pars cinguli inferatur, perit eius forma. n. 3.
7. Si pars cinguli remaneat apta ad cingendum, poterit annexi pars rupta. q. 806. n. 5.
8. Reclitula, quibus ligatur Planeta inferunt potest pro cingulo. q. 800. n. 15.
9. Cingulum non est pars ornatus sacerdotis. q. 796. n. 6.
10. In cingulo habetur parvitas matris. q. 800. n. 9.

Civitas.

Cur maneat eadem civitas, collegium, mutatis personis. q. 136. n. 5.
 Mutatis ædificijs, cur remaneat eadem civitas. q. 136. n. 5.

Clausula.

Vide Prohem.

- Clausula, ob omnibus domesticis vobis libero. Quid supponat. q. 433. n. 5.
1. Clausula obsequit velle declaratione extenditur solum ad potestatem, nec est superflua. q. 434. n. 11.
 2. Retrahitur potestas ad tempus delicti. n. 11.
 3. Clausula obsequit velle declaratione, quid operetur. q. 434. n. 4.
 4. Clausula, ac de ipsius ordinarij licentia dec. modificat privilegium. q. 436. n. 4.
 5. Clausula, de nobili genere. Scit demonstratur in peti, ullegio Oratorij. q. 431. n. 6.
 6. Clausula de novo conceditur quid operetur. q. 476. n. 10.
 7. Reclitula privilegia alias revocata, sicut nulla. ibid.
 8. Clausula de privilegio potestatis quid importet. q. 476. n. 3.
 9. Clausula, domesticorum licentiam, implias privilegium ad aliam speciem personarum. q. 433. n. 5.
 10. Clausula ex certa scientia facit dispositionem in forma specifica. q. 476. n. 6.
 11. Clausula ex certa scientia restituit privilegia revocata. qu. 476. num. 6.
 12. Clausula ex certa scientia habet vim novæ concessionis. quæst. 476. n. 7.
 13. Clausula ex certa scientia restituit privilegia, si princeps habuit scientiam revocationis. q. 476. num. 8.
 14. Clausula motu proprio facit quod concessio iure interpretetur. q. 476. num. 3.
 15. Clausula non obstat privilegio quibusvisque non se extendit ad qualifcatis. q. 474. num. 10.
 16. Clausula omnia, & singula habet vim specialia concessio. nis, & expressio. q. 476. num. 11.
 17. Clausula per se quid operetur. q. 489. num. 4.
 18. Clausula per se, vel per aliam in inducit obligationem supplendi per alium, quando appellatus de iure vacat. q. 482. num. 5.
 19. Clausula, pro se bene videbitur, quid importet. q. 1099. num. 4.
 20. Clausula quoniam tenetur quid operetur. q. 476. num. 11.
 21. Clausula sine declaratione non petit delictum in statu, vi sit punibile. q. 214. num. 3.
 22. Clausula sit suspensa importat latam sententiam. q. 189. num. 5.
 23. Clausula sub indignatione inducit obligationem sub mortis. q. 1294. num. 9.
 24. Clausula, quod non addit aliud simile Altare, quando verificari debet. q. 770. num. 3.
 25. Clausula exclusus aliorum Altarium priviil. intelligitur de simili privilegio privilegiorum. q. 774. num. 2.
 26. Clausula referuntur vel immediate dispositum. q. 1214. num. 4.

Index Rerum

1. Clausula. Quod audientes Missam in priuato Oratorio non facis faciant preceptum, non est solum de stylo Curie, sed continet obligationem audiendi in Ecclesia. quæst. 459. num. 3
- Clausula accipitur secundum mensuram actus. quæst. 456. num. 4.
- Clausula in fine posita se extendit ad omnia præcedentia. quæst. 474. num. 11.
- Nisi ad hanc ratio in contrarium ibid.
- Referuntur ad ea, quibus recte conuenit ibid.
2. Si prior pars dispositionis habet specialem clausulam clausula posterioris non pertinet ad ipsam. quæst. 419. numet. 1.
- Negatio clausularum quæ solent apponi, negat effectum eandem, & inferi oppositum. q. 476. num. 9.
1. Clausula in una parte non refertur ad totam dispositionem. q. 419. num. 2.
1. Præteritum si una pars connectitur cum alia dictione aduersatiua. num. 3.
- Clausula, quæ de nouo ponitur in concessione Oratoria est exceptio. q. 458. num. 3.
- Clericus.*
- Clericus existens in mortali, & tangens res sacras, non peccat mortaliter. q. 347. num. 3.
2. Clericus quomodo debeat sibi victum querere. qu. 393. numet. 7.
2. Confectio, quod clerici minores non tangant vasa sacra, non obligat. q. 397. num. 9.
2. Clerici Regulares pro implendis oneribus missarum sibi relicti possunt eligere Capellanos manuales. quæst. 196. num. 6.
1. Clerici regulares fruuntur privilegio, ne ipsi iouis Episcopus celebret in eorum Ecclesiis &c. q. 315. n. 9.
- Cæcus.*
1. Cæcus audiendi missam est & furdo spoliabilis. q. 357. n. 4.
1. Quid si cæcus & furdus sit etiam mutus. num. 5.
2. Cæcus, aut furdus, si natiuitate tenetur audire missam. quæst. 357. num. 6.
1. Quid si cæcus & mutus & natiuitate ibid.
1. Quid si furdus & mutus ibid.
2. Cæcus, mutus & furdus si natiuitate an possit contrahere matrimonium. q. 357. num. 7.
1. Cæcus, furdus & mutus si natiuitate an teneatur præcepto audiendi missam. q. 357. num. 7.
- Cæmeterium.*
- Quodnam spatium importet Cæmeterium. q. 394. num. 1.
- In dubio, deficientibus præsumptionibus, Cæmeterium non habendum pro benedictio. q. 395. num. 1.
- Cæmeterium præsumitur benedictum, si sit circa Ecclesiam benedictam. num. 2.
- Si Ecclesia sit antiqua, & locus habeatur pro cæmeterio ipsam, præsumitur benedictum. num. 3.
- Quantitas considerabilis sepulchrorum facit præsumere Cæmeterium benedictum. num. 4.
- Cæmeterium in ordine ad pollutionem non dicitur spatium supernum vique ad coelum. q. 394. num. 2.
- Locus Cæmeterij quid dicat. ibid.
- Cæmeterium non potest dicere spatium, quod non est sub humana dispositione. n. 3.
- Cæmeteria secundum aliquos uoo sunt capacia pollutionis. q. 394. n. 1.
- Communis sententia, quod sint capacia. n. 1.
- Cæmeteria litem causis polluantur quibus Ecclesia. n. 3.
- Eadem ratio de pollutione Cæmeteriorum, & Ecclesiarum. num. 4.
- Polluta Ecclesia, polluitur Cæmeterium, si sit contiguum. num. 5.
- Vbi id statuitur. nom. 6.
- Cæmeterium non polluitur, si supra ipsum occidatur apud in 216. q. 394. n. 5.
- Si causa pollutionis contingat in muro diuisorio, in præteritum de Cæmeterio habendum pro polluto. quæst. 393. num. 5.
- Quia non sit in dubio, sed utramque persumitur pollutum. num. 6.
- Limet Cæmeterij quæ non capax pollutionis. q. 393. n. 4.
- Polluto vno Cæmeterio non polluitur contiguum, licet solo parete diuisum. q. 394. n. 7.

- Polluto Cæmeterio non polluitur alterum parete diuisum. &c. q. 387. n. 2.
- Si causa pollutionis ponatur in muro intermedio, neutrum Cæmeterium polluit, qui sentiant. q. 393. n. 2.
- Vicinus cæteri polluitur qui sentiant. q. 393. n. 2.
- Si causa pollutionis contingat in muro diuisorio, nullum Cæmeterium polluitur, theoreticè loquendo. n. 3.
- Cæmeterium polluitur reconciliandum, & quomodo. q. 393. num. 3.
- Cæmeterium solemniter benedictum est per Episcopum reconciliandum. num. 4.
- Regulares privilegium possunt Cæmeteris solemniter benedicta reconciliare. n. 3.
- Reconciliata Ecclesia an remaneat reconciliatum Cæmeterium pollutum ad pollutionem Ecclesie. quæst. 415. num. 4.
- Cæmeterium hereticum reconciliandum. q. 415. n. 5.
- Polluto Cæmeterio, non potest Ecclesia consecrari. quæst. 393. num. 3.

Cana.

Quam canam priusquam reprehendas Apostolum ad Corinthios. q. 37. num. 3.

Cognitio.

Vitium cognitionis errantis redunda in Actum voluntatis. q. 187. n. 4.

Collecta seu orationis missa.

1. In duplicibus non sunt recitanda plures collectæ, sed sine causa. q. 395. num. 7.
1. Collectæ particulariter quod nou assignentur taxatiue quæst. 395. num. 4.
2. In recitatione collectarum, licet secundum rubricas non ponantur plures assignentur recitari, non continentur Peccatum. num. 3.
- Non licet recitare collectas in vno loco, & non in aliis correspondentibus q. 395. n. 10.
- Recitare plures collectas in missa quàm præscribuntur an sit peccatum q. 395. n. 9.
1. Collectæ extrinsecæ missæ non veniunt in consequentiam ad ipsam. q. 393. n. 2.
2. Quando acceptans stipendium remaneat obligatus ad collectas præscriptas. q. 393. n. 1.
1. Acceptans stipendium non tenetur ad collectas præscriptas. num. 1.
1. Acceptans summum stipendium tenetur ad collectas præscriptas. q. 393. n. 4.
- Collecta suppletoria missæ.*
1. Quid nonnulli sentierint circa collectas q. 395. n. 2.
2. Pontifex potest concedere, quod vna missa pro pluribus suppletur. q. 393. n. 2.
1. Pontifex supplet fructum Sacrificij per collectas oculi facit inuicem. n. 3.
1. Difficultas, quæ facit contra collectas. q. 393. n. 2.
2. Pontifex potest supplere fructum plurimum Missarum. num. 1.
2. Collectæ quomodo & quæ possint pluribus Sacrificiis. quæst. 393. num. 5.
2. Collectæ non habent vim de se, sed solum & dependentem a Sacrificio. q. 393. n. 3.
2. Qui percipit fructum Sacrificij, percipit etiam Collectarum. q. 393. n. 4.
1. Missa cum vna tantum oratione non potest supplere pro alia missa. q. 395. n. 4.
2. Applicatio missæ, & supplementi per Collectas an possint separari. eo num. seq. q. 393. n. 2.
2. Collectæ se habent vt accessorie ad sacrificium. num. 3.
2. Collectæ trahunt missam ad satisfaciendum per pluribus. q. 393. num. 4.
1. Prima oratio an componenda pro vna ex collectis. quæst. 395. num. 6.
1. Prima oratio venit appellatione collectæ. n. 1.
2. Supplementum collectarum includit etiam ipsam missam. q. 395. n. 3.
2. Non potest per collectas impleri obligatio ex stipendio. quæst. 397. num. 6.
2. Concessio collectarum an habeat locum in duplicibus vigiliis. &c. q. 395. n. 7.
2. Quocunque die possint recitari collectæ, nisi obstat magna solemnitas. q. 395. n. 4.

2. Collectæ

Memorabilium.

1. Collectæ recitandæ cum proportionibus ad Missam. q. 104. n. 5
2. Collectæ in confirmari debeant cum qualitate Missæ, pro qua suscipiunt. q. 104. n. 1
3. Collectæ ut plurimum relinquuntur libere quoad qualitatem. n. 2
4. Collectæ non possunt semper confirmari cum qualitate Missæ, pro qua suppetit. n. 3
5. Expedit collectas recipi iuxta devotionem ecclesiarum. n. 4
6. Collectæ præcipue recitari debent. q. 104. n. 2
7. Pontifex non obligat ad certas collectas, quando non exprimitur. q. 104. n. 6
8. Collectæ an comprehendant, quæ recitantur iuxta Rubricas. q. 104. n. 3
9. Collectæ an valeant irratiabiliter assumptæ. q. 104. nom. 6
10. Non iuxta assumentur alie collectæ, si occurrentes pertingant ad eundem concessum. q. 104. n. 7
11. Si collectæ recitandæ ex Rubricis superaddantur omnes concessas, quantum erunt superflue. n. 8
12. Collectæ an necessitatis in numero concessio sint recitandæ. q. 103. n. 1
13. Pro numero attendenda sunt verba concessionis. n. 2
14. Præceptum numero collectarum, non possunt pauciores recitari. q. 103. n. 3
15. Collectæ quando recitari possint in minorum numero. q. 103. n. 4
16. Taxatio numeri facit, ut non excedatur non autem, ut non liceat infra ipsum. q. 103. n. 4
17. Præceptum numero impositi collectarum, est semper talis retinendus. n. 5
18. Si recitentur in eodem pari non valent. n. 6
19. Collectæ quando non habeant locum. q. 103. n. 8
20. Si recipi possit qui Missas commendavit an collectæ habeant locum. n. 9
21. Collectæ non liberant à solutione, sed dant vade solvatur. n. 10
22. Concessio collectarum durat vique dom adit notitia cessationis causæ. q. 103. n. 12
23. Concessio collectarum non cessat, nisi ad quæ sit effectus finalis. q. 103. n. 8
24. Concessio collectarum, cessante causâ venit ad terminos à quibus non potest incipere. q. 103. n. 6
25. Concessio collectarum cessat, cessante causâ, si sit concessio cum restrictione ad ipsam. q. 103. n. 2
26. Quid, si non sint collectæ restrictæ ad causam. n. 3
27. Conditio admittendi ad participationem bonorum operum Religionis, sub qua conceduntur collectæ. q. 103. n. 1
28. In generali concedente collectas an requiratur expressio intentio admittendi ad participationem bonorum operum Religionis. ibid.
29. Quid, si Generalis concedens collectas nihil cogitaret de admittendo ad participationem bonorum operum. q. 103. n. 4
30. Ut collectæ habeant efficaciam requiritur intentio supplendi per ipsas. Dec. 103. n. 2
31. Requiritur intentio satisfaciendi, ut collectæ fortiantur effectum. q. 103. n. 5
32. Sufficit intentio satisfaciendi per collectas ut fortiantur effectum. q. 103. n. 7
33. Non possunt per collectas impleri onera, & pro eadem Missa accipi stipendium. q. 103. n. 8
34. Quid faciendum, quando per collectas supplendum est in ordine ad plures personas. q. 103. n. 7
35. Collectæ sunt secundum mentem interpretationem commendantium Missas. q. 103. n. 7
36. Commendantes Missas an possint collectas percipere ut compensent totum fructum, quem perciperet si plura sacrificia offerrentur. q. 103. n. 6
37. Privilegium satisfaciendi pluribus oneribus Missarum cum pluribus collectis. q. 103. n. 1
38. Non participatur ab omnibus habentibus communicationem Privilegium. n. 2
39. Privilegium collectarum est concessum pro substitutione ab oneribus. q. 103. n. 3
40. Etiam post ipsius concessionem suscipiendis. n. 4
41. Finis concessionis dicti Privilegij. n. 5

1. Respectus quarum Missarum sit revocatum privilegium de collectis. q. 103. n. 3
2. Privilegium de collectis in quibus casibus concedatur facultatem dispensandi. n. 2
3. Privilegium implendi onera Missarum per collectas hodie non subsistit. q. 103. n. 3
4. Etiam si decreta de celebratione Missarum non essent alicubi acceptata. n. 4
5. Renocatio huius privilegij non indiget acceptatione. ibid.
6. Religiosi non possunt per collectas satisficere Missa quia tenentur celebrare ex constitutionibus. q. 103. nom. 6
7. Singulares Religiosi non possunt in priuatum velle acem vii collectis, quando sunt concessæ ob causam publicam. q. 103. n. 1
8. Quando singulares Religiosi possint uti collectis ad priuatum commodum. q. 103. n. 3
9. Quando singulares Religiosi uti possint ad priuatum commodum collectis concessis pro substituendo Massæ. q. 103. n. 4

Collectæ.

1. Colligentes stipendia ratione laboris an possint aliqui sibi retinere. q. 978. n. 2
2. De iure naturali non videtur prohibitum. n. 2
3. Neque secundum Tambulatum concessum ob causam publicam. Coogreg. n. 3
4. Colligentes elemosynas delatas ad Ecclesias non possunt aliquid retinere. n. 4
5. Collectores elemosynarum pro Missis vitæ eosque in Ecclesiis colligunt non debent permitti. q. 977. n. 3

Collegium.

Vi de ecclesia Collegata.

1. Collegium aliud reale, aliud personale. q. 977. n. 3
2. Collegium nec potest institui sine facultate Apostolice. q. 984. n. 2
3. Collegium potest constitui per tres personas. q. 983. n. 6
4. Potest reduci ad duas, vel etiam vnum. ibid.
5. Collegium potest reduci ad vnum, & in eo residere potest. q. 983. n. 3
6. Forma, qua constituitur Collegium. q. 984. n. 7
7. Collegium Regularium est personale. q. 987. n. 3
8. Collegium vere suscipit onera Missarum, quando per suos facit celebrare. q. 1005. n. 3

Color.

1. Color Sacrarum Vestium est consuetudine determinatus. q. 798. n. 3
2. Conseruendo hanc an obliget. n. 4
3. Vei indifferenter coloribus, scilicet scandalis, & negligentia, non est peccatum. n. 5
4. Color niger, quando adhibendus sunt colores laticæ, non potest adhiberi. ibid.
5. Aureus color pro vnoquoque colore inferuire potest. nom. 6
6. Color ornatus altaris Officio, an potius Missæ congruent debet. q. 798. n. 8
7. Cor in Festis Virginum, & Martyrum adhibetur color ruber. q. 798. n. 7

Commemoratio.

1. Commemoratio, & representatio quando fit res eorum memorata, & representata. q. 41. n. 3

Commensalis.

1. Quid significet, ut quis sit commensalis. q. 44. n. 5
2. Pecunia pro alimentis sufficit adhiberi, ut quis sit commensalis. n. 6

Commercium.

1. Commercium adest inter Deum, & Homines. q. 109. n. 4

Commodum.

1. Regula, quæ sentit commodum, de quo commodo procedat. q. 1077. n. 10

Communio.

1. Obligatio celebrationis quotidiana imposita communizati an admittat vacationem. q. 103. n. 2
2. Si communis sit exequiarum non habet locum vacationis. n. 3
3. Habere ab capellano, si eligatur à communizari. n. 3
4. Communis obligata ad celebrandum potest eligere capellanos. q. 103. n. 4

Index Rerum

1. Communio electa vt exequitur celebrationis non potestelligere capellatum. q. 136. n. 4
- Communio.*
- Sacerdotes fumentur communionem absque stola an peccent. q. 32. n. 2
- Laico modo communionis non potest amplius in Natali Domini celebrare. q. 369. n. 3
- Quae communicatio prohibetur die Paschalis in priuato Oratorio. q. 447. n. 1
- Communio praeiudicat excluditur in die Paschalis, quia excluditur etiam celebratio in priuato Oratorio. q. 447. n. 5
- Communio Paschalis vt speciali nota digna, non venit sub generali concessione. &c. q. 437. n. 4
- Quantum extendatur tempus implendi communionis Paschalis. q. 447. n. 1
- Rectores Ecclesiarum an peccent, si finunt Feria V. Paschalis, tot Sacerdotes celebrare, vt omittatur commune cleri in Missis solemni. q. 371. n. 1
- Communio cleri non emittitur ex eo, quod omnes sacerdos celebrant Feria V. Paschalis. q. 371. n. 1
- Sacerdotes non tementur Feria V. maioris hebdomadae communicare. &c. q. 371. n. 3
- Communio cleri in Feria V. maioris hebdomadae non est rursus necessarius. q. 371. n. 4
- Omissio communionis Feria V. maioris hebdomadae non potest causare perturbationem in populo. q. 371. n. 5
- Declaratio Sacrae Congregationis de communionem in Feria V. maioris hebdomadae quomodo accipienda. q. 371. n. 7
- In Paroeciae an liceat communicare, & nam. sequens. q. 371. n. 1
- Secula consuetudine non licet in Paroeciae communicare. q. 371. n. 4
- Vnde prohibito defumatur. ibid.
- Communio in Paroeciae an aliquando fuerit in usu. q. 371. n. 3
- Consuetudo non communicandi in Paroeciae sequitur ex prohibitionem celebrandi. q. 371. n. 3
- Declarationes Sacrae Congregationis circa communionem in Paroeciae. q. 371. n. 7
- Communio Sanctorum.*
- Communio Sanctorum quantum sit. p. 34. n. 1
- Communio bonorum non habet locum quoad peccata. tota. q. 34. n. 1
- Compositio.*
- Compositum ex partibus heterogeneis fit monstruosum, si non seruent proprium locum. q. 123. n. 3
1. Defectus textus paria in compositis heterogeneis destruit integritatem compositi. q. 127. n. 5
2. Partes vnius compositi non possunt componere aliud nec etiam mortale. q. 129. n. 10
- Concessio.*
1. Concessio vno correlatio conceditur alterum, q. 129. n. 5
- Concessio maiori est etiam concessum minus. q. 129. n. 1
- Concessio ad instantiam est secundum mensuram supplicationis. q. 129. n. 1
2. Deficiente voluntate concessionarij, concessio habetur pro non facta. q. 129. n. 4
- Concessio Principis conceditur etiam accessoria. q. 129. n. 5
- Cui conceditur plus, conceditur etiam minus. q. 129. n. 1
- Concessio intelligitur de vnica vice. q. 129. n. 5
- Fundamentum concessionis debet verificari, vt valeat concessio. q. 129. n. 1
- Concessum intelligitur quicquid est necessarium, vt concessio fortiter effectum. q. 129. n. 3
- Ex verbis concessionis desumitur mens concedentis. q. 129. n. 1
- Concessio est secundum exigentiam causae. q. 129. n. 5
- Quod in vno conceditur, in aliis habetur pro derogato. q. 129. n. 1
- Concessum pro principalibus est concessum etiam pro accessorijs. q. 129. n. 3
- Cui si alia debet intersuere tempore concessionis, q. 129. n. 5

- Concessio, & obligatio concordant petitioni. q. 129. n. 3
- Concessum sub conditione sub opposita censetur ademptum. q. 129. n. 3
1. Concessio principalis, concessio accessoria. q. 129. n. 3
2. Omnis concessio censetur facta in terminis habilibus. q. 129. n. 1
3. Multae concessionis sunt sub tacita conditione talis opinionis. &c. q. 129. n. 5
1. Concessio recipit interpretationem a petitione. q. 129. n. 5
- Concessum sub vna conditione, sub opposita censetur non concessum. q. 129. n. 5
2. Generalis concessio est generaliter accipienda. q. 129. n. 5
1. Concessio specialis generali dispositioni derogat. q. 129. n. 5
2. Non est recedendum a forma concessionis. q. 129. n. 1
2. Concessio trahit secum, quae sunt necessaria vt effectum fortiter. q. 129. n. 3
3. Forma concessionis non seruatur, siue sit aliquid contra, siue infra ipsum. q. 129. n. 3
1. Concessio perfecta quando non indigeat causa finali. q. 129. n. 10
2. Concessio, & effectus ipsius remanent intra limites propriae causae. q. 129. n. 1
1. Concessio generalis completitur cuncta, quae sunt sub verborum significatione. q. 129. n. 3
2. Etiam materia fit iussu interpretanda. ibid.
3. Quod non est reuerentum, intelligitur concessum. q. 129. n. 6
2. Concessio de actu limitato vnica vice consumitur, quae. q. 129. n. 1
2. Deficiente requisito concessionis, deficit etiam concessio. q. 129. n. 3
- Concessio intelligitur supposita habilitate. q. 129. n. 3
- Concessio, quando concedatur amicus necessaria ad ipsum. q. 129. n. 3
- Reuocatio concessionis est relativa ad concessarios. q. 129. n. 3
- Deficiente conditione concessio est nulla. q. 129. n. 1
- Concil. Tridentinum.*
- Concil. Tridentinum non restringit obligationem sacrificij pro solis fidelibus. q. 219. n. 14
- Concil. Triid. cur de finibus sacerdotis habere potestatem offerendi, & sacrificandi. q. 3. n. 8
- Quid disponat Concil. Tridentinum circa loca celebrandi. q. 447. n. 1
- Conc. Triid. intendit auferre celebrationem extra loca deputata. q. 447. n. 1
- Quid intelligat Concil. Triid. per Oratoria diano cultu dicata. q. 447. n. 10
- Concil. Tridentinum circa celebrationis locum partim conditio nouum partim innouat. q. 447. n. 3
2. Finis Concil. Triid. Decreto circa Missae celebrari. q. 447. n. 5
- Finis Concilij Triid. innouat Episcopis ne permittant celebrari in priuatis domibus. q. 447. n. 3
- Dispositio Concil. Tridentini circa celebrationem extra loca deputata. q. 447. n. 1
- In quibus non sufficiat Regularitas. n. 3
- Quid operetur dispositio Concil. Triid. in priuilegijs circa celebrationem. q. 447. n. 1
- Concil. Triid. non determinat horas debitas celebrandi. q. 447. n. 1
- Omnia sancta in Tridentino subiciuntur voluntati Summi Pontificis. q. 447. n. 1
- Concil. Tridentinum derogat sine expressa mentione. q. 447. n. 3
- De Ritu etiam nunquam expresse derogatur Tridentinum. q. 447. n. 3
- Conc. Tolca. explicatur. q. 330. n. 1
- Concubina.*
1. Falsum est potius audiendum concionem quam Missam in festis. q. 129. n. 1
- Concubina.*
2. Publicus concubinarum in ipso iure suspensus, & n. seq. q. 129. n. 3
1. Non licet petere a publico concubinario, vt celebret, nisi ex graui necessitate. q. 129. n. 3
2. Publici

Memorabilium.

- Publici concubinarum an liceat audire Missam. q. 108. n. 4
- Ratione circumstantiarum, quando non possit audire. num. 5
- Secularis circumstantiis potest audire. *Condemnatio.*
- Nemo potest condemnari, nisi aut confessus, aut convictus. q. 109. n. 5

Conditio.

Vide *modos.*

- Conditio est de genere indivisibilem, & debet in totum impleri. q. 747. n. 3
- Conditio servanda actu habetur pro forma. q. 748. n. 5
- Si conditio ex impotentia non impletur, deficit contractum sub ipsa. q. 747. n. 3
- Conditio non sufficiens fuisse impletam. q. 747. n. 2
- Conditio habetur pro impleta, si per impletum non sterit. q. 747. n. 2
- Conditio non existente nihil factum est, quod. q. 747. n. 1
- Conditio impleri debet in forma specifica. q. 748. n. 8
- Conditio multa habetur pro impleta, si legatus faciat, quod in se est. q. 749. n. 3
- Quod dependet à conditione, non existit eum existente. q. 747. n. 7

Condictio.

Condictio possidet ex locutione personae. q. 753. n. 4

Consultatio.

- Consultatio inter audientem Missam potest esse peccatum morale. q. 134. n. 2
- Consultatio modeste an impediat, ne impletur preceptum de audienda Missa. q. 134. n. 3
- Consultatio contra impedit religiosum assilientiam ad Missam. n. 4
- Excludit externam attentionem. n. 5

Confessarius.

Vide *Regulas.*

- Audientis confessiones sedet pro Tribunal. q. 135. num. 5
- Sacerdos audientis confessiones repræsentat tribunal Christi. q. 137. n. 3
- Confessarius cui possit sequi opinionem probabilem penitentiis. q. 137. n. 6
- Confessarius tenetur se conformare probabili opinioni penitentiis. q. 138. n. 3
- Confessarius qua intentione imponere possit penitentiam, quod facit Missa celebrare. q. 138. n. 1
- Confessarius an teneatur celebrare Missam si in impositione intendit solum multam pecuniariam. q. 138. n. 2
- Confessarius peccat intendens non imponere pro penitentia celebrationem, si sibi datur stipendium. q. 138. num. 4
- Quid, si habeat intentionem conditionatam non obligandi ad celebrationem, si ipsi datus stipendium. n. 5
- Confessarius pro simulatione potest imponere sacerdoti celebrationem missarum. q. 139. n. 4
- Et laici quod faciant celebrare missas. n. 5
- Si relinquit penitentem electionem sacerdotis excluditur omnis species malitiae. n. 3
- An possit intendere, quod sibi commendentur. n. 4
- Lucrum ex stipendio est tantum causa impulsiva. nu. 5
- Quid, si intulerit, ut sibi commendet celebrandas. n. 6
- Quomodo in hoc peccaret. n. 7
- Quid, si solum fuisset, ut penitens eas sibi commendaret. n. 8
- Audire confessiones, & audire Missam an composibile. q. 139. n. 4
- Confessarius non potest absolvere à penis contractis ob susceperum onus perpetuum Missarum. q. 139. num. 7
- Quid dicendum de confessorio, qui audit illorum tantum confessiones, qui ipsi dant aliquam. q. 140. n. 5
- Confessarius audientis delictum pollutum Ecclesie, non debet petere licentiam manifestandi pollutionem. q. 139. num. 8

Confessio.

- Confessio requirit magnam attentionem. q. 139. n. 6
- In actuali confessione quæ attento necessaria. q. 139. n. 7
- Integritas confessionis quomodo sit de iure divino. q. 140. num. 3
- Preceptum annuæ confessionis obligat pueros statim post viam rationis. q. 139. n. 9
- Præcipuus confessor habenti peccatum mortale ante

celebrationem non amem quod Missa relinquatur superueniente memoria mortalis. q. 140. n. 9

In confessione an explicandum, quod non sit audita Missa obligante duplici precepto. q. 139. n. 10

Confirmatio.

Confirmatio non restituit renovata abique speciali mentione. q. 281. n. 3

Confirmationis Sacramentum.

Ius divinum permittit, quod simplex sacerdos confirmet ut extraordinarius minister. q. 46. n. 8

Forma confirmationis procerum cur valida. q. 104. n. 7

Coniuges quando possint sequi opinionem probabilem, quoad valorem matrimonij. q. 318. n. 9

Coniuges an veniant coniugum appellatione. q. 274. num. 9

Coniux cui alteri potenti debium tenetur reddere, non obstante voto castitatis. q. 577. n. 6

Si vius coniugum cogatur morari in Ecclesia, potest alter accedere ad petendum & reddendum debum. q. 274. num. 8

Connexum.

- Connexa eadem iure censenda. q. 103. n. 4

Coniectura.

- Coniectura non habet locum, quando res aliter se habere potest. q. 109. num. 7
- Coniectura in quo fundari debeat. q. 209. n. 8
- Omnis coniectura ex verisimili deducitur. q. 100. n. 1
- Coniectura ex affectione ceteris preferitur. q. 209. n. 8
- Coniectura ex ordinata Charitate preferatur ceteris. q. 215. num. 9
- In dubio preferenda coniectura, si fuerit animæ testatoria. q. 209. num. 8
- Coniectura ex ordinata Charitate ceteris preferri debet. q. 209. num. 5
- Plerumque coniectura vincunt veritatem. q. 100. n. 4

Consanguinitas.

Qui veniant consanguinitatem nomine in privilegio Quæritur. q. 674. num. 2

An solum intra quantum gradum. n. 3

Consanguinitas sunt omnes descendentes in quocunque gradu. num. 4

In privilegio Oratorij consanguineorum omnia veniunt descendentes, & ascendentes Tam n. 5. agnati, quam cognati. num. 6

An ipurij & illegitimi, veniant appellatione consanguineorum. q. 674. num. 7

Consanguineorum appellatione veniunt etiam fornicarii. q. 674. num. 8

Conscientia.

- Quod conscientia propria, quid communis. q. 1176. n. 5
- Quando committitur aliquid conscientie, quænam conscientia sequenda. q. 1176. n. 4
- Examen conscientie non excludit externam attentionem pro missa. q. 139. n. 1

Consecratio.

Vide *Forma consecrationis.*

- Solemnnitas consecrationis habet peculiarem effectum in re consecrata. q. 776. n. 6
- Alio consecrationis non potest esse pollutus. q. 186. n. 8
- Consecratio non est ætærnalis quando remanet prior. q. 131. n. 1
- Pius est alio consecrare, quam verbis. q. 186. n. 5
- Ecclesia non remanet consecrata per aequipollentiam ex eo quod in ipsa Missa celebratur. n. 7
- Consecratio, & pollutio quomodo inuicem compententur. q. 497. num. 4
- Consecratio invalida non potest rata haberi. q. 677. n. 3
- Consecratio an irretit interueniente postea simonico. q. 131. n. 2
- Consecratio durat, quousque durat res in sua forma. q. 781. num. 4
- Peruenit subiecto, post consecrationem. q. 679. n. 6
- Consecratio potest peruenire forma rei consecrata. q. 131. num. 1

Consecratio Eucharistice.

Vide *Forma consecrationis Sacris oblationis.*

Cur consecratio, & sacrificatio distinguantur formaliter. q. 131. num. 4

Consecratio

Index Rerum

- Consecratio qualiter infinita. q. 117. n. 16
Actio consecrationis quomodo fit actio. Christi. q. 117. n. 16
Consecratio non facit corpus Christi materialiter. quæst. 41. num. 4
Consecratio ita est preparatio materiz, ut simul etiam fit consecratio. q. 117. num. 7
Consecratio sibi victimam ad altare & offert. q. 118. n. 20
Consecratio repræsentat sacrificium crucis. q. 118. n. 20
Consecratio repræsentat sacrificium crucis. q. 118. n. 20
Consecratio an actio distincta à consecratione. q. 118. n. 20
Quomodo formaliter distinguantur. n. 2
Quomodo consecratio fit productio, & destructio victimæ. q. 118. num. 8
Verba consecrationis declarant, quomodo Christus offertur in sacrificium. q. 118. n. 4
Si quis Apostolos in triduo mortis Christi consecrasset, an aliquid effecisset. q. 118. n. 19
Quando plures simul consecrant, subordinantur Christo principaliter consecranti. q. 119. n. 3
In hac subordinatione unus est principalis minister, alij accessorii. ibid.
Ecclesia præcipua consecrari novam speciem loco sacrificii veneno supplet defectum sacrificii. q. 48. num. 9
Consecrationis utriusque speciei non habet inter se ordinem essentialem. q. 49. n. 3
Mutuo ordine consecratio est valida, & ideo etiam oblatio num. 4
Mutuo et sine consecrationum saluantur eadem consecrationes sacrificii. n. 3
Si prius consecratur calix, tenet consecratio. q. 49. num. 2
Si quis metu mortis consecraverit in vinica tantum specie ad alius sacerdos teneatur supplere. q. 49. n. 13
Consecrans sensum paucos Hostias ad teneatur consecrare novum Calicem. q. 49. n. 10
Consecransibus panem an teneatur alterum calicem si monentur postquam discessit ab altari. q. 49. n. 11
Consecratio novæ speciei pro infecta pertinet ad complementum prioris sacrificii. q. 49. n. 4
Possit ne consecrari in vinica specie, quando aliis aliquid præceptum nequit servare. q. 49. n. 7
Sacerdos an excommunicatus à mortali, quod defectu materiz prompta ex mentis perturbatione non consecrat alteram speciem. q. 49. n. 3
Mortalia impossibilia an excuset à consecratione utriusque speciei. q. 49. n. 1
Ob vicarios scandalum an possit consecrari vinica tantum speciem. n. 2
Quid ob vicandum mortem quando periculum ex improbo suspicatur. ibid.
Quid si quis mortem minister nisi ita fiat. n. 3
Cur non opus sit simul consecrare, & consumere sacrificium. q. 49. n. 16
- Consecrator.*
Consecrator neque celebrans Missam, neque faciens celebrare, peccat mortaliter. q. 51. n. 4
Malitiam a consecratione non nocet consecrationi. q. 51. n. 5, & 51. num. 6
Consecrator Ecclesiam potest determinare diem pro nova solemnitate consecrationis. q. 51. n. 5
Consecrator non potest aliquid exigere pro consecratione Ecclesie. q. 51. n. 1
Consecrator Ecclesiam potest exigere procurationem. quæst. 51. n. 1
Consecrans Ecclesiam an possit cogere ad præstendam procurationem. q. 51. n. 4
- Consensus.*
Consensus pro aliquo actu debet præstari ex certa scientia. q. 51. n. 5
Consensus non verbis tantum, sed etiam facto declaratur. q. 441. num. 3
Quando consensus auctorizatur, est necessarius ad validitatem actus. q. 51. n. 3
Error excludit consensum. q. 51. n. 3
- Consiliarius.*
Consiliarius an, & quando excusetur ab audiendo Missa. quæst. 51. n. 9
- Constitutio.*
Constitutio Clementis. vij. ad fauorem clericorum. Regul. concordat. 1. 2. Pro. 7. q. 15. n. 5
1. Pregnantissima clausula. ibid.
2. Constitutio Pij v. circa Missale, non derogat constit. Clem. vij. in fauorem cler. Reg. q. 75. n. 6
3. Constitutiones cler. Reg. non præscribunt missam conventuales vt præsumitur divini officij. q. 89. n. 2
- Consuetudo.*
1. Aquibus induci possit consuetudo. q. 89. n. 4
Consuetudo requirit actum repetitionem. q. 406. n. 3
Non potest introduci per actus negativos. ibid.
Consuetudo ex quibus consistit. q. 89. n. 10
Non vult non induci consuetudinem. q. 89. n. 10
Si diuersimode obsecratur, non inducitur consuetudo. quæst. 91. n. 16
2. Consuetudo non inducitur ex actibus diversis. quæst. 114. num. 8
3. Vnus actus in contrarium probat non extare consuetudinem. ibid.
Actus contrarii elidunt consuetudinem. q. 37. n. 5
4. Actus æquivoci non est habitus, ad inducendum consuetudinem. q. 159. n. 3
5. Vtius vult consumitur non fuisse introductam consuetudinem. q. 244. n. 5
6. Actus facilius non inducunt consuetudinem. q. 37. n. 5
7. Per actus facultativos non inducitur consuetudo. quæst. 118. num. 8
Ex actibus facilius non inducitur quocumque tempore consuetudo obligans. q. 71. n. 5
In materia facultativa requiritur prohibitio, & acquiescentia ad inducendum consuetudinem. q. 37. num. 2
Consuetudo in facultativis quando obligat. q. 37. num. 8
8. Consuetudo tantum valet quantum habet de actu. quæst. 118. num. 6
9. Consuetudo tantum habet de potentia quantum de actu. quæst. 114. n. 8. & q. 415. n. 2
Consuetudo fundata in errore non habet vim. q. 77. n. 4
Actus procedentes ex ignorantia aut errore non inducunt consuetudinem. q. 37. n. 4
10. Consuetudo inducit ius. q. 37. n. 1
11. Consuetudo diffinit non obligat. q. 89. n. 3
Consuetudo quo vivit est peccaminosa non abrogat legem. q. 167. n. 6
Consuetudo quando habet vim legis. q. 89. n. 7
12. Consuetudo non prævalet, nisi sit rationalis. loci. q. 138. n. 3
Consuetudo potest abrogare legem. q. 167. n. 3
13. Consuetudo habet æqualem vim cum lege. q. 134. num. 3
Consuetudo potest in sui initio non esse peccaminosa. quæst. 167. n. 6
14. Quomodo iudicandum de consuetudine. q. 89. num. 7
Quod sequi peccat consuetudinem loci. q. 145. num. 2
Consuetudo potest inducere legem. q. 161. n. 3
Consuetudo non obligat si sit dubium, quo animo inducitur. q. 411. num. 13
Vbi deficit lex, consuetudo pro iure suscipitur. q. 403. n. 4
In dubio Consuetudo non obligat. q. 37. n. 5
Consuetudo specialis derogat legi generali. q. 437. n. 5
Consuetudo antiqua prævalet contra ius. q. 670. n. 4
15. Obligatio consuetudinis non excedit annum introductus. q. 89. n. 1
Consuetudo rationalis prævalet contra legem, aut aliam consuetudinem. q. 403. n. 2
16. Consuetudo introducta ex rationabili causa valet. quæst. 87. num. 2
Consuetudo debet habere conditiones legis. quæst. 606. n. 3
Consuetudo localis potest servari ab extra. q. 37. num. 3
Consuetudo prævalet contra ius Ecclesiasticum. quæst. 469. num. 2
De consuetudine iudicandum secundum eius originem. quæst. 714. num. 6
Consuetudo, vbi obligat est alleganda cum suis qualitatibus. q. 693. num. 12
17. Consuetudo sequitur naturam legem quibus additur. quæst. 89. num. 10
18. Consuetudo potest legem abrogare. q. 37. n. 3
19. Consuetudo non immutat obligationem constitutionum Religionis. q. 89. n. 8
20. Consuetudo non habet locum, nisi obsecratoria sit voluntas. q. 159. n. 2
Quod sequi potest consuetudinem loci. q. 434. n. 3
Consuetudo localis quando servanda. q. 437. n. 2
1. Consuetudo

Memorabilium.

1. Confectu loci secunda ad tollendū scandalū. q. 119. n. 7
2. Coniectura interpretatur lege. q. 113. n. 1
- Quicquid requiritur privilegio acquiritur & consuetudine. q. 117. n. 4
- Quæ acquirit possunt privilegio, possunt etiam acquiri consuetudine. q. 117. n. 4
- Allegare consuetudinem, quæ non sit forma, & vniuersalis, est nihil allegare. q. 117. n. 4
1. Confectu irrationabilis non est attendenda. q. 114. n. 2
2. Quæ consuetudo sit irrationabilis. q. 117. n. 4
3. Confectu cōmunis tantum cōparatur statutoris. q. 110. n. 3
4. Confectu vniuersalis non afficit alias. q. 110. n. 3
5. Confectu celebrandi in Ecclesia polluta ob sepulturam hæretici quomodo saluetur. q. 118. n. 2
- Quas Consuetudines circa officia & Missas tollat Pius V. q. 111. n. 3
- Mors non egrediendo domo ob mortem valde coniuncti per aliquot dies. q. 116. n. 1
- Confectu celebrandi domi in obitu personæ præcipue corpore præsentis. q. 117. n. 4
- Hæc consuetudo an permittenda. n. 1
- Confectu celebrandi domi præsentis corpore toleranda. q. 117. n. 3
- Confectu dicitur quod pluries fieri solet. q. 74. n. 9
- Continuum.*
- Continuum civiliter sumptum admittit aliquod interuallum. q. 118. n. 9
- Contrahitur.*
1. Contrahens cum alio debet prius eius conditiones examinare. q. 106. n. 6
2. Cōdictio opposita contrahit quomodo seruanda. q. 110. n. 3
- Conualecens.*
1. Conualecens, quando excusetur ab audienda Missa. q. 117. n. 3
- Conuentio.*
2. Conuentio quomodo confutatur. q. 117. n. 3
3. Sine scriptura saluatur vera conuentio. q. 117. n. 7
- Conuersio.*
1. Continus conuersio indicat amicitiam. q. 100. n. 6
- Conuersio.*
- Conuersio pœnis, & vini ad pertinet ad rationem sacrificij. q. 111. n. 4
- Conuersio panis in Corpus Christi an ad id immutatio sacrificij. q. 111. n. 4
- Conuincium.*
- Institueret cōuincia in Ecclesia est ad id sacrilegi. q. 101. n. 6
- Copula coniugalis.*
- Copulam coniugalem non polluit Ecclesiam, qui seotiant. q. 111. n. 4
- Copula coniugalis non prohibetur in loco sacro. q. 111. n. 4
- Cōuincium in templis specialiter puniuntur. q. 111. n. 4
- Copula coniugalis in Ecclesia est irreuerens, & sacrilegi. q. 111. n. 4
- Copula coniugalis ratione loci sit irreuerens. q. 111. n. 4
- Copula coniugalis in Ecclesia vnde sit irreuerens. q. 111. n. 4
- Copula coniugalis occulte adhibet illicita in Ecclesia. n. 10
- Copula coniugalis polluit Ecclesiam qui sentiat. q. 111. n. 3
- Copula coniugalis polluit Ecclesiam. n. 4
- Copula coniugalis continetur sub prohibita effusione seminis in Ecclesia. ibid.
- Eadem turpitudine in copula coniugali quoad pollutionem Ecclesie, ac in copula illicita. n. 4
- Copula coniugalis in Ecclesia an contrahat specialem malitiam, ex eo quod polluit Ecclesiam. q. 111. n. 4
- Quid requiritur, ut copula coniugalis censetur necessaria in Ecclesia. q. 111. n. 4
- Copula coniugalis nunquam licita in Ecclesia secundum aliquos. n. 1
- Secundum alios licita sitne necessitate. n. 3
- Copula coniugalis, si sitne necessitate non polluit Ecclesiam. q. 111. n. 4
- Copula coniugalis necessitas ad vitandum peccatum præuolat prohibitionem. q. 111. n. 4
- Vnde confutatur necessitas copulæ coniugalis in Ecclesia. q. 111. n. 7
- Aliud, quod copula sit publica, & aliud, quod publica

- modo exercitum. q. 113. n. 1
- Copula publice exercita in Ecclesia licite necessaria est. & cum. q. 113. n. 1
- Copula coniugalis publice habita cur polluit Ecclesiam. n. 1
- Copula coniugalis in Ecclesia vnde sit licita. q. 116. n. 3
- Quando mora in Ecclesia est futura longa, ab initio esse licitam copulam coniugalem. qui sentiant. q. 111. n. 1
- Copula coniugalis in Ecclesia est solum licita quando de presenti adest verum periculum incontinentie. n. 1
- Si incertum sit, an mora sit futura longa, non est licita copula coniugalis in Ecclesia etiam iuxta opinionem, quod sit licita ab initio, quando mora est futura longa. n. 3
- Non requiritur longum tempus, in quo esset abstinentia à copula coniugali, ut sit licita in Ecclesia. q. 116. n. 3
- Copula coniugalis ut sit licita in Ecclesia, non requiritur per se quod aliquo tempore alias esset abstinentia. n. 4
- Copula coniugalis sit licita in Ecclesia quoties viget periculum incontinentie. n. 4
- Abstinentia longi temporis non reddit licitam copulam coniugalem, seculo periculo incontinentie. n. 3
- Quod copula coniugalis sit licita, regulandum est ex conscientia. n. 6
- Existencia periculi incontinentie reddit licitam copulam coniugalem in Ecclesia, & non existencia. illic. n. 7
- Diuturnitas abstinentie à copula coniugali facit illam præsumi licitam in Ecclesia. n. 8
- Si mora futura sit diuturna, copula coniugalis est licita in Ecclesia toties, quoties esset licita extraximus, secundum aliquos. q. 116. n. 3
- Si longo tempore abstinentia esset, copula coniugalis licet licita in Ecclesia. q. 116. n. 3
- Quodam sit longi tempus, in quo esset abstinentia. n. 1
- Copula coniugalis solum licita in Ecclesia est periculo incontinentie licet mora sit diuturna. q. 116. n. 3
- Copula coniugalis non est licita in Ecclesia, nisi accedat causa, quæ tollit turpitudinem. n. 4
- Stante periculo incontinentie, coniux tenetur in Ecclesia reddere altari debitum. q. 117. n. 1
- Si non adsit periculum incontinentie, adhuc teneri reddere debitum, qui sentiant. n. 1
- Quid sentiant non tenent. n. 3
- Committere etiam sacrilegium alij sentiant. n. 4
- Coniux petens debitum in Ecclesia, petis illicitum, & ideo alter non tenetur reddere. n. 3
- Corporale.*
1. Corporale quodam sit, & cui sic dicatur. q. 117. n. 1
2. Corporale consistit debet ex limbo limbo. n. 1
3. Idque ex institutione Ecclesie. n. 3
4. Potest in parietibus exterioribus ornari auro, gemmis &c. n. 1
5. Lintheum ex genitis, vniuersis, an materia apta pro corporali. q. 117. n. 7
6. Quamnam formam requirit corporale. q. 117. n. 8
7. Corporalia non consecrantur, sed benediciuntur. q. 117. n. 1
8. Benedictio Corporalium de iure spectat ad Episcopum. n. 1
9. Corporale est benediciendum. q. 118. n. 4
10. Vti Corporali non benedictio, est peccatum mortale. n. 1
11. Corporale quando amittit benedictionem. q. 118. n. 4
12. Superflua non est semel non tollit benedictionem Corporalis. q. 118. n. 4
13. Corporalia an sub mortali laudanda in prima lotione à personis sacris. q. 119. n. 1
14. Cur à personis sacris laudanda. n. 1
15. Si corporalia lauamus à personis non sacris, est solum peccatum veniale. n. 3
16. Latio corporaliū non exigit personam sacram. n. 4
17. Latio corporaliū per personam sacram non præcipitur. n. 5
18. Dispositio corporaliū. per censuram. n. 5, est abrogata. n. 6
19. Ratio quam affert, supra quod cadit. n. 7
20. Nunc non habet locū causa finalis illius dispositionis. n. 8
21. Corporalia, &c. laudanda à diaconis. q. 119. n. 1
22. Latio corporaliū non spectat solum ad diaconos, sed etiam ad humiles Ministros, & quoniam hi. n. 1
23. An requiritur corporalia etiam laudanda cum maiori reuerentia. n. 3
24. Post primam lotionem corporaliū lauari possunt, à monialibus, & laicis. n. 4

Index Rerum

1. Prima aqua, cum qua lavantur corporalia, proicienda in sacrum, q. 794. n. 6
 2. Proicere extra sacrum primum lotionem corporalem, non est peccatum graue, q. 793. n. 9
 3. Vti corporali valde immundo est peccatum mortale, q. 788. n. 3
 1. Intenit Ecclesia circa vsum corporalis quareous se extendit, q. 791. num. 5
 2. Vfus corporalis est de merito iure Ecclesiastico, q. 791. n. 2
 3. Virgente necessitate, potest offerri sacrificium cum corporali non benedictio, q. 791. n. 7
 1. Offere sacrificium sine corporali, est peccatum mortale, quæst. 787. o. 5
 2. Virgente necessitate vincti, celebrari potest sine corporali, q. 791. num. 9
 3. In casu necessitatis an liceat celebrare sine corporali, quæst. 791. num. 4
 1. Ecclesia non precipit, quod non offeratur sacrificium sine corporali, q. 791. n. 8
 2. Si offeratur sacrificium sine corporali, erit providendum, vt fragmen colligi possint, q. 791. n. 8
 3. Corporalia, &c. quando à laico tangi possint, q. 834. num. 2
- Correspondentia.*
2. In correspondentiis vnus alius est propter aliam, q. 977. n. 11
 1. In correspondentiis vnus non subsistit sine alio, q. 977. n. 12
 2. Ex correspondentia alium quando oritur suspicio, quæst. 903. n. 12
- Correlatiuum.*
1. Vnum correlatiuum non potest esse sine alio, q. 843. num. 4
 2. Correlatiua se inuicem inferunt, & se inuicem tollunt, quæst. 1077. num. 6
 3. Quid disponitur de vno correlatiuo disponitur etiam de alio, q. 843. num. 7
 1. Dispositum de vno correlatiuo, est etiam dispositum de altero, quæst. 903. n. 5

Crux.

- Crux collocanda in medio altaris, dum celebratur, q. 794. n. 1
- An debeat esse cum imagine Crucifixi, ibid.
- Non sufficit Crux imposita fumitanti tabernaculi Eucharistia, num. 8
- Qui offerant, adhibendam Crucem sub mortali in altari, dum celebratur, n. 3
- Qui negant, num. 4
- Crucem esse necessariam, quando in altari seruatur Eucharistia, nonnulli sentiunt, q. 795. n. 2
- Non requiritur, quando publice est exposita Eucharistia, n. 3
- Crucem esse semper necessariam, tradunt alij, num. 3
- Crux in altari an necessaria, quando Icon altaris eam cernitur, &c. num. sequen. q. 795. n. 1
- Quando in altari non est necessaria Crux, si Icon, eam continet, num. 3
- Si Icon altaris continet Imaginem B. Virginis pietate an Crux necessaria, q. 795. o. 5
- Crux cur ponatur super Altare, dum celebratur, q. 795. n. 4
- Finis collocando Crucem in Altari, q. 796. n. 4
- Quæcumque causa, ad quam ordinatur sacrificium, sufficit, vt possit offerri sine Cruce, q. 797. n. 3
- Potiusquam emittenda oblatio sacrificij, celebrandum sine Cruce, q. 797. num. 3
- Si ex qualibet rationabili causa non adhibetur Crux in Altari in oblatione sacrificij, cessat peccatum veniale, quæst. 797. n. 1
- Cubacula habentia fenestellas respicientes in Ecclesiam, non sunt de ipsius corpore, q. 879. n. 15

Culpa.

1. Culpa non egreditur suos auctores quoad damnum, quæst. 1077. num. 1
- Cultus.*
- Cultus externus Dei est de iure naturæ, q. 26. n. 6
- Privata persona habet ius, sed cultum Dei publicum, quæst. 9. num. 5
- Cultus publicus dupliæ modo de ferri potest, q. 177. n. 9
- Vt cultus sit publicus sufficit sicut plurimum publicum modo exerceatur, q. 490. n. 4
- Cultus publicus hæreticorum est de reformatione sedi Apostolicæ, quæst. 120. n. 2
- Cultus publicus non potest exhiberi sine facultate Apostolica, q. 277. n. 2
- In eodem hæreticorum fauorabilior pax eligenda, q. 109. n. 2
- Quoniam cultus sit superfluitas, q. 174. n. 1

Curæ.

2. Curæ, quid importet, q. 144. o. 9
- Curatus.*
- Vide *Parochus.*
1. Ad quid tenentur curati, q. 893. num. 3
 1. Habens curam animarum non excusatur ratione peccati ne exerceat, q. 320. n. 4
 2. Curati quando tenentur per se ipsos offerre sacrificium, quæst. 894. n. 7
 2. Quando dies certos non obligantur celebrare habentes curam animarum, q. 894. n. 1
 1. Tenentur celebrare diebus, quibus populus tenetur audire Missam, n. 2
 1. Et quibus diebus statuentur à Synodo, aut Concilio Provinciali, num. 3
 2. Seculæ lege, an vltra dies festos teneantur celebrare, &c. num. seq. num. 4
 2. Ratione decimarum non habent peccatum obligationis, n. 7
 2. Tenentur celebrare aliis diebus, vltra festiua, num. 8
 1. Curati an teneantur tres Missas in Natali non omni celebrare, &c. num. seq. q. 893. num. 4
 2. Consecratio, quod curati offerant pro ouibus, quoties celebrant, an obliget, &c. num. seq. q. 893. num. 4
 1. Extra dies festos de precepto non obligant, n. 3
 1. Quid indicandum de consuetudine applicandi sacrificium pro ouibus, quoties curatus celebra, quæst. 891. num. 5
 1. Curatus tenetur vltra ea, ad quæ subditi obligantur, quæst. 893. num. 5
 1. Curati rurales tenentur frequentius offerre pro ouibus, quæst. 891. num. 10
- Cureses.*
2. Cureses an excusentur ab audienda Missa, q. 137. num. 8
 1. Quid si ex mora non imminuat damnum, n. 9
- Custodes.*
1. Custodes carcerum an excusentur ab audienda Missa, quæst. 131. num. 5
 1. Custodes Regum excusentur ab audienda Missa, q. 137. n. 2
 2. A numero quo sunt necessarii, n. 3
- D.*
- Dalmatica.*
1. Dalmatica, & Tunicella an benedicenda, q. 800. n. 13
 1. Sacerdotes antiquitus in officio sacrificij utebantur dalmatica, q. 796. n. 9
- Damnaria.*
- Damnati omnino expertes duntaxat misericordiz, q. 137. n. 2
- Damnati non possunt participare in sacris capitis Christi, quæst. 146. n. 7
- Damnati sunt incapaces remissionis peccati, q. 136. num. 8
- Non debet quis damnari nisi probationes sine clarissime quæst. 137. num. 7

Dammum.

2. Quando ex aliena culpa quis repperit damnum, quæst. 1031. n. 5
2. Non debet damnum recipere ea eo quod quis iniurijs patitur, q. 1214. num. 4

Datum.

1. Datum ex vna causa sub opposita censetur ademptum, quæst. 1011. num. 1

Debitum debitum.

1. Debitor prius extrajudicialiter interpellandus, quæst. 1047. n. 2
 1. Nolente debitore potest ius perire exingui, q. 48. num. 5
 2. Debita omnia solvenda ab hærede vltimūm, quæst. 1004. num. 2
 1. A lectio est penes debitorem, quando potest magis, vel minus saluare, q. 1054. n. 10
 1. Debitor certæ speciei non potest soluere per æquipollentiam inuito creditore, q. 997. n. 4
 2. Debitum certum non potest exingui secundum opinionem probabilem, q. 991. n. 7
 1. Incipere cum debitore ab interpellatione iudiciali detrahitis de reuerentijs ipsi debitis, q. 1007. n. 4
 1. Debitor monetæ certæ speciei, sufficit si soluat in æquipollentijs, q. 991. num. 7
 2. Magis indecens est contrahere debitum ea iustitia, &c. non satisficere, quam mendicare, q. 919. n. 10
 2. Debitor quousque non potest soluere specie, q. 1099. n. 5
- Successores

Memorabilium.

Successores tenentur adhibere contrita pro necessitate, vel voluntate Ecclesie. q. 118. n. 3.

Decens.

1. Non decens dupliciter aliquid dicitur. q. 150. n. 9.

Decima.

1. Decima debetur sacerdotibus sine diuitibus, sine pauperibus. quæst. 305. n. 3.
2. Collectæ, seu decimæ ad soluendam de legatis, seu fundis pro Missis. q. 105. n. 5.
3. Bona capellaniarum non collationum an sint subiecta decimis prædialibus. q. 105. n. 6.

Declaratio.

1. Declaratio est in declaratio. q. 73. n. 4.
2. Declaratio non inducit nouum ius. q. 74. n. 4.
3. Declaratio ponit ius, sed quid sit statum declaratio. n. 3.
4. Declaratio inest legi declaratio. q. 129. n. 5.
5. Declaratio explicat quod est obcurum. q. 103. n. 1.
6. Non perit quod declarat. ibid.
7. Declaratio non habet locum, ubi non habet lex declaratio. q. 48. n. 1.
8. Declaratio nil de nouo inducit, sed quid sit factum ostendit. q. 447. n. 9.
9. Declaratio retrahitur ad tempus emanatæ legis, quæ. 447. n. 9.
10. Declaratio nil noui dicitur dari significat, quæ. 48. n. 6.
11. Declaratio consuetudinis inest ipsi consuetudini, quæst. 377. n. 7.
12. Illius est declarare cuius est condere. q. 157. n. 4.

Decretum.

1. Decretum irritans operatur nullitatem statim, ac actus fit, quæst. 185. n. 1.
2. Tollit consuetudinem. ibid.
3. Decretum Sacre Congregationis recipit declarationes, quas recipit ius commune. q. 83. n. 9.

Dedicatio.

Deficiente fundamento, non habet locum dedicatio ad usus Sacros, q. 90. n. 7.

Defectus.

- Defectus contingentes in oblatione Sacrificij sunt duplices generis, q. 107. n. 1.
- Defectus substantialis est triplici capite. n. 2.
- Defectus substantialis sunt supplendi in sacrificio, n. 3.
- Defectus aut essentialis, aut inessentialis. n. 4.
- Caput Missæ est relinquendum, si præuidetur substantialis defectus, cui occurrunt non possunt.
- Quid si cepta sit consecratio. n. 6.
- Defectus substantialis versusque speciei post consecrationem non est supplendus. q. 300. n. 2.
- Sed expendenda materia habita si cito haberi possit, n. 3.
- Si non possit haberi materia habita non est continuanda Missa. n. 4.
- Post consumptionem non est de nouo consecrandum, si veraque materia sit in habita. n. 5.
- An continuanda Missa. n. 6.
- Quid præstandum in supplendis defectibus, quæst. 157. n. 10.
- Celebrans quid eligere debeat pro supplendis defectibus, n. 11.
- Quid agendum si supra speciem destruit substantialis defectus alterius, & non. seq. q. 109. n. 1.
- Quid docet rubrica. n. 2.
- Ille tantum speciem consecratæ quæ deficiens est, n. 4.
- Consecratio versusque speciei non potest supplere defectum substantialem, q. 109. n. 5.
- Ordo consecrationis specierum non est essentialis, & ideo pro supplendo defectu prior potest consecrari posteriori loco. q. 109. n. 8.
- Confamens aduersus defectum substantialem vini, non debet expungere. q. 109. n. 11.
- Quid sciendum si post consecrationem aduersatur defectus substantialis, q. 108. n. 4.
- Si aduersatur defectus in veræque materia, quid sciendum. q. 300. n. 11.
- Quid sciendum si musca, vel aliud animal incidat in Calicem, q. 304. n. 4.
- Sub quo peccato præcauendi defectus secidionales, quæ. 107. n. 7.
- Quando supplendi defectus accidentales. n. 3.

Inuertere ordinem Missæ maior defectus, quam alius accidentalis. q. 107. n. 9.

Defensio.

1. Defensio conceditur iure naturali. q. 314. n. 7.
2. Princeps non potest excludere defensionem, n. 8.
3. Excusus in defensione, si non ex dolo, non punitur, quæ. 146. n. 6.
4. Excusus in defensione non radit excommunicationem contra iniurias manus violentas in clericis. q. 146. n. 7.
5. Se defendenti non potest præscribi terminus, ultra quem non extendat defensionem. q. 146. n. 7.

Defunctus.

Vide Tergentium.

1. Tres situs animarum defunctorum, q. 84. n. 3.
2. Defuncti percipiunt fructum gradij ex omnibus sacrificiis ob viationem in radice charitatis. q. 84. n. 5.
3. Quinam situs animarum defunctorum sit expat suffragiorum, quæst. 84. n. 3.
4. Ecclesia quomodo possit soluere debitum defunctorum, quæst. 739. n. 1.
5. Quod æternum precedere debeat ut defuncti inuentur suffragijs. q. 84. n. 1.
6. Laudatio defuncti an prodest defuncto, q. 739. n. 9.
7. Defuncti consequuntur indulgentias concessas ipsis, quæ. 739. n. 3.
8. Defuncti non possunt liberari à poenis iurisdictionali modo à Pontifice. q. 739. n. 8.
9. Defuncti non semper consequuntur indulgentias ipsis concessas. q. 739. n. 9.
10. Defunctis an magna prodest Missa in altari privilegiato, an verbò indulgentia Bullæ Cruciatæ. q. 737. n. 2.
11. Indulgentia Altaris privilegiati non præponderat in effectu indulgentia Bullæ Cruciatæ. n. 3.
12. Defunctus magis prodest sacrificium oblatum in altari privilegiato, quam quilibet indulgentia sceleris à sacrificio. quæst. 737. n. 4.
13. Favorabilior est pro defunctis quod Missa privilegia appliceat etiam fructus sacrificij. q. 730. n. 3.
14. Caritas actum abique culpa non potest priuare defunctus fructu indulgentiarum, q. 733. n. 6.
15. Defuncti quem fructum percipiunt ex sacrificijs. q. 85. n. 7.
16. In defunctis an necessaria aliqua dispositio, ut sacrificium altaris privilegiati obtineat effectum & numerum. seq. q. 733. n. 10.
17. Indulgentia non requiritur nisi capacitatem in defunctis, n. 3.
18. Dispositio in defunctis pro obtinenda indulgentia ex nullo iure requiritur. n. 4.
19. Actus huius vix non disponit defunctos ad percipiendas indulgentias. n. 4.
20. Defunctus non potest argui de patientia, & negligentia. quæst. 1047. n. 7.
21. In die commemorationis omnium defunctorum an offerendum sit pro omnibus defunctis. q. 737. n. 1.
22. Commemoratio omnium defunctorum an sit causa sufficiens interpretandi voluntatem fundatoris ad offerendum pro ipsis. q. 737. n. 4.
23. Dies commemorationis omnium defunctorum non est dies exceptus ab obligatione capellaniz, q. 83. n. 3.

Degradatio.

1. Degradatio alia verbalis, & alia realis, & quid veræque sit, quæst. 1167. n. 1.
2. Degradati Missam an liceat audire. q. 107. n. 3.
3. Degradatus non ostendit nomine Ecclesie. q. 107. n. 11.

Delegatio.

1. Delegata iurisdictione non se extendit ultra terminos delegationis. q. 314. n. 3.
2. Quid requiratur, ut facultas possit delegari, q. 412. n. 5.
3. Delegatus non potest vi iurisdictione, nisi sicut se habere. quæst. 412. n. 14.
4. Facultas delegati non se extendit ad inferendum præ iudicium. q. 317. n. 5.
5. Nudum ministerium commissum non potest delegari, quæst. 404. n. 3.
6. Habentes ex privilegio facultatem reconciliandi Ecclesias an possint delegare. q. 412. n. 2.

Delictum.

1. Sumenda interpretatio exclusus delicti, q. 304. n. 4.

Index Rerum

- Demonstratio.*
1. Demonstratio non subdistinguit non elidit dispositionem. quæst. 1049. n. 7
- Depositiu.*
Auferre depositum apud Ecclesiam est sacrilegium. qu. 601. num. 6
- Deputatio.*
Deputatio ad cultum Diuini non supplet benedictionem. q. 437. num. 8
Deputatio sufficit pro dedicatione ad Diuinum cultum. quæst. 494. num. 3
Plus est factio, quam verbi deputare. q. 197. n. 4
- Derogatio.*
Amplissima clausula derogatoria. q. 476. n. 15
Mentio de vno, cum clausula & aliis censetur omnibus derogatum. q. 476. n. 16
Quando requiritur specialis derogatio, non sufficiunt clausulae generales. q. 474. n. 13
- Descendentes.*
Descendentes ex feminis dicuntur esse de genere, & parentela. q. 621. n. 2
- Deuotio.*
Deuotio celebrantis ex Missa currenti est per accidens. quæst. 187. num. 9
Deuotio in vita non potest post mortem esse dispositio pro effectu sacrificij. q. 37. n. 3
- Deus.*
Deus quomodo in spiritu adorandus. q. 437. n. 5
Deus inuitu iustorum confert aliis iustis bona. q. 94. n. 7
Deus in concedendis beneficiis respicit ad dispositionem recipientium. q. 87. n. 6
Deus beneficium peccatoribus vitur misericordia, & acceptam satisfactionem vitur iustitia. q. 30. n. 6
Deus acceptans satisfactionem pro peccatis debitis peccatis osodum commissis tacite consentiret in peccatum. q. 71. n. 5
Deus renouit cooperari effectui sacrificij. q. 67. n. 9
Deus non potest non acceptare satisfactionem exhibitam per sacrificium. q. 67. n. 10
Placatio Dei per sacrificium an fiat per partes. q. 67. n. 11
Cultus Dei est de iure naturæ. q. 16. n. 1
Deus est dignus in cuius honorem vita nostra destruat. q. 4. n. 6
Deus præscribere potest hominibus sacrificia. q. 8. num. 1
Deus potest tribuere hominibus potestatem institutiōis sacrificij, & etiam talem potestatem sibi referre. quæst. 8. num. 1
Deus vt causa vniuersalis determinatur obiectiue à causa secundum. q. 169. num. 1
Deus determinat nostras voluntates. q. 169. n. 5
Quomodo Deus non habet in templis manu factis. q. 437. num. 6
Deus quomodo speciali modo præsens sit in templis. qu. 437. num. 9
Specialis habitatio Dei in quo consistat. q. 314. n. 4
Deus non semper facit, quod magis declarat suam bonitatem. q. 215. num. 10
- Diaconissa.*
Diaconissarum cuius munus esset. q. 341. n. 4
- Diaconus.*
Diaconus, & subdiaconus ministrantes quid teneantur aduertit. q. 341. n. 6
1. Ministerium Diaconi, & subdiaconi quomodo necessarium. quæst. 349. n. 4
2. Diaconus, & subdiaconus tenentur sub mortali vti suis vestibus sacris. q. 313. n. 3
3. Idque ex vi suæ consecrationis. n. 3
4. Quid vrgente necessitate, aut ob metum mortis. n. 3
- Dictio.*
1. Dictio aspicit æquales dictioni amissæ. q. 948. n. 6
2. Comprehendit omnes casus ibid.
Dictio, et, in concessione stat augmentatiue augens concessionem. q. 447. n. 4
3. Dictio, alia, est repetitiua similium qualitatum. quæst. 1099. num. 4
Dictio alia importat generalitatem. q. 419. n. 4
Dictio, alia, quid significet in dictio priuilegij. q. 447. n. 7
4. Dictio, alia, comprehendit omnia. q. 1173. n. 1
Dictio, alia, importat vnum ex quibuscumque.

- quæst. 410. num. 2
Dictio, alia, refertur ad similia. q. 774. n. 2
Importat vniuersalitatem in eodem genere. ibid.
Dictio, alia, refertur ad similia in qualitate. q. 777. num. 7
Dictio, alia, coniuncta negatiui, fit vniuersalis, & oegas totum. q. 777. n. 2
5. Dictio, alia, quid importet. q. 809. n. 9
Dictio aliquando comprehendit omne genus. q. 566. n. 4
6. Dictio, cum, quid operetur. q. 418. n. 4
7. Dictio, cum, coniuncta & facit quod ex coconiunctis vnum non sit sine alio. q. 1173. n. 4
8. Dictio de refertur ad substantiam, & materiam. quæst. 1097. num. 5
Dictio dammodo, facit gratiam conditionalem. qu. 431. n. 2
In concessione altaris priuilegij. dictio, dammodo, inducit modum. q. 748. n. 3
Dictio, eadem, repetit eisdem qualitates. q. 437. n. 3
Dictio ego in forma absolutiōis omittitur ubique gra, ut peccato. q. 1099. n. 3
Dictio enim in iuribus Grecorum non adeft. q. 1099. n. 9
Dictio, &, copulata. q. 373. n. 2
Requirat concusum copulatum. ibid.
Dictio, &, æqualiter copulata. q. 493. n. 4
Dictio, &, operatur, quod concessum vni fit etiam concessum alteri, & copulatur in ordine ad coconcessionem. num. 5
Dictio, &, operatur, quod personæ copulata æqualiter participat priuilegium. n. 6
9. Dictio, &, stat amplius. q. 181. n. 7
Dictio, &, quando soni potest difformari. q. 493. n. 1
Dictio, &, auget, & extendit concessionem ad copulata. quæst. 493. n. 3
Facit, quod priuilegium fit concessum etiam personis copulatis. ibid.
Dictio, &, sumitur coniunctiue distributiue in priuilegio Oratorij. q. 493. n. 10
Dictio, nec non, quomodo copulatur. q. 446. n. 4
10. Dictio, nisi, est exceptiua. q. 1099. n. 3
11. Et taxatiua. ibid.
Dictio omnis habet vim decreti intenciois. q. 194. n. 4
Dictio, penitus quid significet. q. 377. n. 4
Dictio post aduenit interuallem. q. 1173. n. 5
Nec importat tempus intermedium ibid.
Dictio post importat ordinem, & conditionem. q. 474. n. 5
12. Dictio, prædicta, respicit dispositionem. q. 1065. n. 4
Dictio præteritum quid importet. q. 414. n. 2
Dictio, præteritum, implicat causam magis dubitabilem. quæst. 410. n. 4
Facit habere locum idem ius in casu opposito. ibid.
Pro, dictio importat causam finalem. q. 773. n. 10
Dictio, pro importat causam finalem. q. 377. n. 5
Excludit quicquid sub ipsa non cadit. n. 6
Dictio, prius, admittit aliquam dilationem, sicut etiam dictio, inuenienti. q. 404. n. 6
13. Dictio, quem prius quid importet. q. 1066. n. 1
14. Quodnam tempus admittit dictio, quem prius. n. 2
Dictio quomodocumque importat similitudinem qu. 97. n. 3
15. Dictio, reliquum, comprehendit omnia præter excepta. quæst. 1099. n. 1
Dictio sed post Orationem prohibitum stat inclusit. quæst. 164. n. 3
16. Dictio, semper, importat perpetuitatem. q. 4176. n. 10
17. Dictio singularis, est distributiua. q. 1170. n. 4
Dictio, si vero, est aduersatiua. q. 478. n. 7
Dictio, saltem, excludit omnes alios. q. 493. n. 7
18. Dictio sicut quid importet. q. 1063. n. 7
19. Dictio statim non admittit interuallem temporis sed cum temperamento. ibid.
Dictio statim compenditur omnem integritatem. qu. 377. num. 4
Dictio, statim, importat possessionem. q. 493. n. 4
Dictio, vel, est alternatiua. q. 777. n. 6
20. Dictio, vel, distinguit. q. 887. n. 6
Dictio altercativa, vel, ponitur inter æqualia. q. 477. n. 6
21. Dictio aduersatiua vera infert diuersitatem. q. 1113. num. 2
22. Dictio, vnde cum quid comprehendat. q. 1099. n. 10

Dies.

- Dies significat secundum substantiam materiam. quæst. 1199. num. 4
- Dies

Memorabilium.

Dies natalitius extenditur ad totam Octavam. q. 79. n. 9
Initium certorum dierum pro defunctis prænale Ru-
bricæ. q. 18. n. 4

Dieta.

Dieta dupliciter accipitur. q. 61. n. 1
Dieta legalis vulgaris quid sit. ibid.
Quomodo accipienda in prinilegiis & num. sequen. n. 2
Nominè Dietæ venit vulgaris. n. 4
Dieta vulgaris quomodo accipienda. q. 61. n. 6
Dieta vulgaris in positum secundum mensuram iocinetis
fratrum Minorum. q. 61. n. 7
Quando est in contemplatione difficultatis aduendi lo-
cum, dieta accipitur vulgariter. q. 61. n. 5

Difficultas.

1. Difficultas superueniens excusat promissionem, licet in-
rata. q. 370. n. 30
2. Difficultas habetur pro impossibilitate. q. 420. n. 11
Difficultas æquiparatur impossibilitati. q. 371. n. 7. & 471. n.
4. & 117. n. 8. & 139. n. 4
3. Valde difficulta pro impossibilibus habentur. q. 178. n. 5
Difficultas magna æquiparatur impossibilitati. q. 390. n. 4
4. Difficultas operatur, ut factum habeatur pro impossi-
bili. q. 370. num. 10

Dignum.

1. Digna specialia non comprehenduntur nisi saltem
per æquipollentiam exprimitur. q. 114. n. 5

Discretus modus.

1. Modus discretus inducit diuersam dispositionem. qu.
389. num. 5

Disparata.

2. Disparata diuerso inter censentur, licet alias vnum sit
alteri accessorium. q. 107. n. 5

Dispensatio.

1. Dispensatio strictè accipienda. q. 369. n. 1
2. Dispensatio est stricti iuris. q. 104. n. 8
3. Dispensatio in lege confert ad maius bonum communi-
tatis. q. 455. num. 4
4. Dispensatio quomodo accipienda. q. 311. n. 1
5. Dispensatio quando fit necessaria. q. 311. n. 3
6. In legibus quando causa necessitatis est cadens non est
opus dispensatione. q. 470. n. 4
7. In dispensando habenda est ratio personarum quæ ma-
gis conferunt ad bonum commune. q. 458. n. 4
8. Quando adit rationalis causa pro dispensatione in le-
ge. q. 455. n. 3
9. Prærogatiua meritorum est sufficiens causa dispensandi.
q. 458. num. 6
10. Eminencia personæ præbet iudicium iudicium dispensandi.
q. 458. num. 6
11. Scientia, morum probitas, prudentia præbet causam
dispensandi. q. 458. n. 4
12. Utilitas spiritualis est causa sufficiens dispensandi. q. 458.
num. 3
13. Omnia persona insignis est dispensabilis. q. 458. n. 5

Dispositio.

Vide lex.

1. Omnis dispositio intelligitur rebus sit similibus. q. 421.
num. 7
2. Dispositio quando fit extendit ad futura. q. 746. n. 3
3. Generalis dispositio non comprehendit specialiter prin-
ilegiatam. q. 210. n. 4
4. Cui verba quædam conueniunt dispositio. q. 316. n. 3
5. Non habetur pro dispositio, quod de facili potest expri-
mi. q. 421. n. 1
6. Dispositio talis præcurritur quæ ex verbis demonstra-
tur. q. 1147. num. 5
7. Ratio finalis quomodo extendat dispositionem. q. 421.
num. 5
8. Dispositio habet locum quando concurret causa finalis.
q. 421. num. 6
9. Sufficit si mens dispositionis quo melius fieri potest
obseruetur. q. 3147. n. 4
10. Dispositio non trahitur ad aliam causam finalem ab
expressa. q. 3147. n. 4
11. Vbi finis dispositionis locum non habet, nec etiam
habet dispositio. q. 3147. n. 5
12. Curante aliqua causa finali non currit dispositio. q. 1147.
num. 4

2. Dispositio & ratio finalis inuicem coadjuquantur. q. 421.
num. 4
3. Quod non est expresse sum, non habetur pro dispositio
quæ sit. q. 421. num. 3
4. Dispositio exarata & excludit quicquid non est sub taxa.
q. 109. n. 11
5. Dispositio ad pias causas non subiacet statuti laicorum.
q. 421. num. 4
6. Dispositio hominis recipit interpretationem à iure
communi. q. 114. n. 3
7. Dispositio directæ in personam electam inducit ipsam
legatariam. q. 1061. n. 5
8. Dispositio concepta in personam dispositionis facit ut non
sit nudus minister. q. 1061. n. 10
9. Dispositio regulatur secundum causam finalem. q. 421.
num. 6
10. Dispositio consideratur in eo tempore, in quod confer-
tur. q. 421. num. 5
11. Causa finalis æqualitè dispositionem. q. 1147. n. 6
12. Dispositio ad certum finem tandiu durat, quandiu du-
rant reliquæ finis. q. 1099. n. 5
13. Dispositio conditionalis habetur pro non facta, si non
ponitur conditio. q. 1015. n. 4
14. Dispositio ad causam piam sufficit si valeat de iure natura-
li. q. 421. num. 1
15. Dispositio ex errore non valet. q. 1031. n. 4
16. Causa quando non sit sub dispositione. q. 1107. num. 2
17. Id censetur dispositum, quod dispositum verisimiliter
respondisset. q. 1178. n. 2
18. Magis attendenda substantia dispositionis, quam verba.
q. 421. num. 4
19. Id censetur dispositum, quod dispositum verisimiliter
expressisset. q. 107. n. 2
20. Quod stat sub ditione dubitativa non disponitur. qu.
104. num. 1
21. Habetur pro dispositio, quod dispositum verisimiliter re-
sponderet. q. 421. n. 3
22. Dispositio non habet locum, si non habet locum causa
finalis. q. 719. num. 4
23. Vbi verba dispositionis non habent locum, nec etiam
locum habet dispositio. q. 719. n. 4
24. Dispositio fauorabilis amplius est interpretanda.
q. 421. num. 4
25. Dispositio fauorabilis extenditur ad futura, quando ver-
ba dispositionis non repugnant. q. 746. n. 4
26. Dispositio censetur itac legibus dispositum de actu.
q. 421. num. 3
27. Modus discretus inducit nouam dispositionem. q. 421.
num. 10
28. Dispositum de vno correlatiuo, est etiam dispositum de
altero. q. 421. n. 4
29. Expressio loci quando non tollit quin dispositio sit con-
cepta in persona. q. 3146. n. 5
30. Mens dispositionis accipit interpretationem ab eo quod
commode fieri potest. q. 1147. n. 4
31. Dispositio certa respectu loci non potest alio transferri.
q. 421. num. 3
32. Omnia dispositio etiam exorbitans tantum extenditur,
quantum admittere propria verborum significatio. q. 421.
num. 3
33. Generalis dispositio non se extendit ad ea, de quibus est
specialiter prouidum. q. 474. n. 3
34. Dispositum sub vna conditione sub opposita non cen-
setur dispositum. q. 159. n. 7
35. Quando motus deficit, non corrumpit dispositio. q. 748. n. 8
36. Dispositum indebitum adinquitur prudentis arbitrio.
q. 388. num. 3
37. Deficiente qualitate expressa, deficit dispositio. q. 421.
num. 1
38. Dispositio intelligitur in terminis habitibus. q. 445. n. 3
39. Speciebus non veniunt in dispositione sine dispositione
speciali. q. 421. num. 7
40. Causa finalis regular totam dispositionem. q. 421. num. 3
41. Vbi verba dispositionis locum non habent, nec etiam
habet dispositio. q. 1171. n. 3
42. Verisimilia responsio dispositionis habetur pro expressa.
q. 421. num. 5
43. Attendendum in dispositione, in quem intentio dirigat-
ur. q. 421. num. 5

Index Rerum

1. In omni dispositione subintelligitur clausula, *rebus sic stantibus*, quæst. 176. n. 3
- Dispositio ita accipienda, ut valeat. q. 113. n. 5
- Conditionalis dispositio non habet locum, nisi existente conditione. q. 559. n. 4.
- Disponent ex aliquo præsupposito, disponit sub conditione. q. 463. num. 5
- Dispositio præsuppositiva est virtualiter conditionalis. quæst. 516. num. 3
- Præsuppositum inducit conditionem, sub qua tantum valet dispositio. q. 466. n. 4
1. Dispositio ex præsupposito occurrit deficiente præsupposito. quæst. 300. num. 6
2. Dispositio ex præsupposito est condicionalis. q. 300. n. 6
3. Dispositio ex præsupposito regulariter secundum naturam ipsius. q. 113. num. 3
- Cessante præsupposito, cessat etiam dispositio. q. 466. n. 3. & q. 577. n. 2. & q. 1043. n. 4
- Distractio.**
- Distractio concemittans non inficit actionem. q. 105. n. 23
- Distractio culpabilis non opponitur virtuali actioni. q. 105. num. 21
- Distractio voluntaria in sacrificio potest esse peccatum mortale. q. 104. num. 3
- Distractio voluntaria, licet magna non impedit fructum sacrificij ex opere operato. q. 104. n. 3
- Distractio involuntaria etiam circa substantias non impedit offerenti fructum fructum. num. 5
- Quid si sit venialiter culpabilis. num. 5
- Distractio venialis an inficit actionem sacrificij. quæst. 104. n. 7
- Distractio nunquam excludit totaliter denotionem. q. 104. num. 8
- Distractio mortaliter culpabilis impedit offerenti fructum satisfactionis, & propitiationis. q. 104. n. 9
- Distractio impedit fructum refectionis mentis. q. 105. n. 3
- Distractio involuntaria non impedit fructum sacrificij ex opere operantis. q. 105. n. 5
- Distractio non impedit quin crescat fructus quoad satisfactionem. q. 105. n. 6
- Distractio impedit ne fructus precum crescat ad incrementum precum. q. 105. n. 7
- Distractio voluntaria peccaminosa venialiter non impedit fructum sacrificij ex opere operantis. q. 105. n. 9
- Distractio culpabilis venialiter non tollit bonitatem operis. q. 105. num. 10
- Nec quod Oratio non sit vera Oratio ibid.
- Distractio concemittans non dividit cor nec tollit necessitatem attentionem. q. 105. n. 13
1. Quæ distractio impedit implere præceptum audiendi Missam. q. 135. num. 16
2. Qui audient missam voluntarie distrahunt, quomodo peccare possint. q. 131. n. 1
3. Voluntaria distractio interna an impedit ne impleatur præceptum. num. 1.
4. Num impedit attentionem necessariam pro audienda Missa. num. 3
5. Distractio in Missa, aliis non mala, non est peccaminosa. quæst. 132. num. 4
- Distributiones.**
1. Distributiones dantur interessentibus. & non interessentibus nullo modo percipiunt. q. 113. n. 10
2. Infimæ locatur distributiones. q. 113. n. 10
3. Non solum interesse non percipit infimæ distributiones. quæst. 113. n. 11
4. Missa conveniens debet esse de die, ut Canonici lucrentur distributiones. q. 113. n. 1
- Dives.**
- Dives an veniant appellatione nobilium, quoad privilegium Oratorij. q. 673. n. 4
- Diviso.**
1. Diviso facit, quod res confundatur. q. 1056. n. 3
- Domestici.**
- Domesticorum appellatione qui veniunt in privilegio Oratorij. quæst. 673. n. 1
- Domesticorum appellatione veniunt qui sunt de familia. num. 3
- Ut quia dicitur domesticus requiritur cohabitatio. quæst. 673. num. 3

- Ut quis sit domesticus non requiritur subiectio. num. 4
- Cohabitatio sufficit, ut quis sit domesticus. ibid.
1. Domesticorum appellatione qui veniunt. q. 1134. num. 4
- Domesticum.**
- Domesticum quando acquiritur. q. 1134. n. 9
- Dominium.**
1. Nuda traditio non transfert dominium. q. 1138. n. 9
- Domus.**
- Domus quid importet. q. 439. n. 3
- Appellatione domus venit etiam officium. q. 588. n. 8
- Vendita domo, venit apotheca, hortus, &c. quæst. 439. num. 4
- Domus quando dicitur eadem. q. 439. n. 4
- Eadem domus quando fit diversa in plures. q. 439. num. 5
- Domus quando fit multiplex. q. 439. n. 7
- Facto domini debet dividi in plures. ibid.
- Officium in mare diversis non obstat divisioni. n. 8
- Pluralitas familiarum an dividat domum. q. 439. num. 9
- Domus quando fit una quando multiplex. q. 439. n. 10
- Domusio mari non infert Communionem domus, sicut nec Communio ingressus &c. q. 439. n. 11
- Diversitas solatiorum infert diversitatem domus. quæst. 439. num. 13
- Domus consideretur in ordine ad habitationem, & in ordine ad ipsam multiplicatur. q. 439. n. 13
- Cui hortus, apotheca, &c. trahuntur ad domo. q. 439. n. 14
- Sola designatio non dividit domum. q. 439. n. 14
- Facto hominis diversis modis domus dividi potest. ibid.
- An domus privata publicanda, in qua celebratur sine iusta causa. q. 439. n. 6
- Donatio.**
1. Donatio est ex mera liberalitate. q. 174. n. 3
2. In donatione veniunt non comprehenduntur, quæ quis in specie non effert donaturus. q. 1037. n. 1
3. Donatio ita interpretanda, ut non sufficiat vice necessaria. q. 1037. num. 4
4. Donatio excluditur ex quacunque alia occasione actus sequi possit. q. 175. n. 7
5. Donatio non committit publicam utilitatem non sustinetur. q. 1037. num. 5
6. Donatio non potest disponere de rebus donatæ. quæst. 1037. num. 1
7. Qui omnia donavit, potest de donata relinquere congruum legatum pro Missis. q. 1037. n. 2
8. Ita donare, ut non remaneat pro suscipiendo proprie anime est abusus. q. 1037. n. 5
- Dubium.**
- Dubium aliud negativum, aliud positivum. q. 301. num. 1
- E.**
- Ecclesia.**
- Ecclesie appellatione quid veniat. q. 437. n. 4
- Ecclesie recte insinuat adnotandum deum etiam privatum. quæst. 436. n. 3
- Ecclesie recte insinuat pro administratione Sacramentorum. q. 436. num. 4
- Ecclesie recte insinuat pro instruendis populis. quæst. 436. num. 5
- Ecclesie recte insinuat ad conferendas reliquias Martyrum. quæst. 436. n. 13
- Sacra res recte adscribuntur in honorem sanctorum. quæst. 437. num. 4
- Si non ad sunt reliquie, quomodo sanctis eligi possint Ecclesie. q. 437. n. 8
- Cur erectio Sacramenti adsum in honorem sanctorum non contingat idololatriam. q. 437. n. 9
- Magnificencia struenda, & pretiosus ornatus Ecclesie tendit in omni honorem. q. 437. n. 3
- Pro erigenda Ecclesia, aut oratorio pro foro externo requiritur expressa licentia Episcopi. q. 441. n. 1
- Pro foro conscientie sufficit tacita. n. 1
- Vnde colligatur sufficere tacitam licentiam, pro erigenda Ecclesia. q. 441. n. 4
- Quomodo tacita licentia haberi possit. num. 5
- Licentia tacita non debet quis contineri esse pro erigenda Ecclesia. num. 6.
- Pro licentia tacita non sufficit scientia erectionis Ecclesie, & non repugnancia. n. 7

Memorabilium.

Ecclesia est specialis inhabitatio nei. q. 136. n. 3
Ecclesia exigit esse in speciali veneratione. q. 172. n. 7
Ecclesia significat Orationes, quae in ea fiunt. qu. 174. o. 5
Prohibitum in Ecclesia est etiam prohibitum in atrio.
qu. 178. num. 7

Ecclesia trahit ad se Coemeterium, vt accessorium. qu. 178. num. 6

Additum Ecclesiae ipsi incorporant. q. 191. n. 2
Quod additur Ecclesiae remanet sanctificatum. ibid.
Limbo Ecclesiae est parum intra, parum extra Ecclesiam.
qu. 178. num. 7

Limbo Ecclesiae distinguitur in partes interiores & exteriores: & quomodo agnoscat. q. 178. n. 5

Si Ecclesia non capiat populum eadem pacto se habet, ac si non adesset. q. 466. n. 3

Accessus ad Ecclesiam est valde periculosus tempore pestilentiae. q. 467. n. 2

Ecclesia diruta, & non reparanda amittit omnia privilegia. qu. 173. n. 2

1. Transiit Ecclesia, & transeunt cum ipsa omnia iura. qu. 174. n. 5

2. Ecclesia alteri vana, ad hanc deuoluitur legatum pro Missis. qu. 170. n. 6

3. Omnia cura prioris Ecclesiae transeunt in posteriorem. qu. 170. n. 3

4. Posterior Ecclesia debet omnia assumere, quae competebant priori. ibid.

5. Ecclesia subrogata censetur eadem. q. 170. n. 2
Ecclesia non potest sine sufficienti fundamento priuati celebratione. q. 170. n. 6

Seruitio aliquis Ecclesiae additus, licet absens potest celebrare, sicut ibi celebratur. q. 173. n. 5

6. Ecclesiae Monialium non sunt collegium. q. 173. n. 6

In Ecclesia Ambrosiana celebrari potest in festis sextris quadragesimae ob viarium ministrandum. q. 176. num. 7

Ecclesia spiritualiter accepta.

Ecclesia semper habet plures iustus. q. 179. n. 8

Ecclesia potest esse magis, vel minus sancta. qu. 109. n. 2

Potestas Ecclesiae non plus extenditur, quam potestas Ordinis. q. 178. n. 8

Quibus viuis non communicat Ecclesia, nec etiam communicat mortuis. q. 179. n. 2

Quid intendat Ecclesia oras defunctis liberari à penis inferni. & num. seq. q. 176. n. 10

Ecclesia statuere potest circa Sacramenta & Sacrificium. qu. 173. num. 4

Ecclesia non habet facultatem instituendi sacrificia. qu. 174. num. 5

Ecclesia non potest variare substantiam sacrificij. qu. 174. num. 3

Ecclesia habet potestatem offerendi sacrificium pro defunctis. q. 74. o. 7

Obligari potest Ecclesia ex diuersis titulis ad applicanda sacrificia. q. 174. n. 6

Ecclesia non potest impedire potestatem ordinis, ne validè operetur. q. 175. n. 2

Ecclesia in offerendo subordinatur Christo. q. 171. n. 4

Si Ecclesia reduceretur ad solum offerentem adhuc adesset fructus correspondens eius oblationi. qu. 175. num. 7

Ecclesia tota quomodo offert sacrificium. q. 174. n. 3

Cur communicet in oblatione sacrificij. q. 175. n. 5

Tota Ecclesia offert quodlibet sacrificium. q. 174. n. 1

Id ostendunt Orationes Missae. n. 2

Cur Ecclesia voluerit sacrificium offerri nomine omnium fidelium. q. 175. n. 8

Ecclesia potest auferre sacerdoti commissionem offerendi. qu. 173. n. 2

Quid praestet Ecclesia praescribens oblationem sacrificij etiam pro ipso offerente. q. 175. n. 12

Ecclesia negando viaticum non dispensat in iure diuino. qu. 174. n. 17

Ecclesia quomodo petat relaxationem poenarum. qu. 173. num. 7

Ecclesia ut persona, sibi.

1. Ecclesia est persona potentior. q. 108. n. 2

2. Ecclesia debet potius pati damnum temporale, quam permittere scandalum. q. 109. n. 2

3. Ecclesia non potest acceptare plures Missas perpetuas, quam celebrare possit. q. 173. n. 6

4. Sufficienti si Ecclesia implere possit onera aduocando sacerdotes. num. 7

5. Si Ecclesia, cui relinquuntur Missae perpetuae non habeat celebrationes additas, tenetur dare capellano totum emolumentum retentis expensis. q. 173. num. 4

6. Si electa ad nudum ministerium. ibid.

7. Vt solum relictum est destinatum ad certum effectum. num. 5

8. Vilitas Ecclesiarum communis in causa pia, quae causa finalis legari. q. 1002. n. 6

9. Ecclesia quomodo possit percipere rem emphiteuticam. q. 1008. num. 6

10. Collegium, Religiosi non habet facultatem, nisi circa vtilia Ecclesiae. q. 1005. n. 7

11. Si faciant nocuum factum est nullum, & reprobatur non factum. ibid.

12. Possunt conueniri, aut ipsorum haeredes, vt restituant damnum. num. 8

13. Ecclesia patiens damnum ex propria negligentia restituitur. q. 1075. num. 8

14. Causa pia, & Ecclesia equiparantur. q. 1048. n. 6

15. Ecclesia damnum passae competit remedium. Cap. rei in regrad. q. 1070. n. 3

16. Ecclesia non habet privilegia pupilli concessa ex defectu aetatis. q. 1050. n. 5

17. Non purgata mora, an possit Ecclesia ad legatum restitui, & num. seq. q. 1050. n. 5

18. Quid secluso dolo. n. 3

19. Ecclesia potest restitui ad legatum, si pactum resolutionis sit oblique conceptum. q. 1050. n. 7

20. Restitutio tunc non est in praedictum secundum legatum. num. 8

21. Ecclesia non restituitur ad legatum, si pactum resolutionis sit verbis directis conceptum. q. 1050. n. 6

22. Ecclesia potest restitui ad legatum valide repudiatum à Patre. q. 1008. n. 1

23. Ecclesia habet iura exigendi opera conuicta beneficiis. qu. 173. num. 6

Ecclesia benedictio.

Benedictio Ecclesiae an necessaria, vt possit in ipsa celebrari. q. 171. num. 2

Ecclesia benedicti potest à quocumque sacerdote de licentia Episcopi. q. 171. n. 3

Benedictio Ecclesiae sine licentia Episcopi an peccet. qu. 171. n. 4

Ecclesia ampliat an aspergenda aqua exorcizata. qu. 173. num. 5

Ecclesia dotaria.

Ecclesiae non possunt adiciant, nisi doceant. q. 177. num. 2

Ecclesia non potest consecrari nisi doceat. q. 177. num. 2

Fundator Ecclesiae, consecrator, & haeredes compelli possunt ad dotandam Ecclesiam. q. 177. n. 3

Episcopus, qui consecrauit Ecclesiam indotatam, an teneatur dotare. q. 177. num. 4

Aliquis episcopus consecratur cum licentia diaconis, Ecclesiam tenetur dotare, nisi sit dotata. n. 5

Regularium Ecclesiae an dotanda, & num. sequen. qu. 178. num. 2

Monachi erigere possunt Ecclesias, & consecrare abique dote. q. 178. num. 3

Ecclesiae Mendicantium quomodo dotandae. q. 178. num. 4

Ius disponens, Ecclesiam non esse consecrandam, nisi doctum, comprehendit etiam Ecclesiam Mendicantium. qu. 178. num. 5

Ecclesiae clericorum regularium dotandae. qu. 178. num. 7

Ecclesia consecratio.

Auferenda prius causa pollutio, quam consecranda Ecclesia. q. 179. n. 2

Auferenda prius causa pollutio Coemeterij, quam Ecclesia consecratur. q. 179. n. 3

An, antequam consecratur Ecclesia extrahendum sit cadaver excommunicati. q. 179. n. 2

Quomodo extrahendum cadaver infidelis, aut excommunicati. vt possit Ecclesia consecrari. q. 179. n. 3

Pro consecranda Ecclesia erat antiqua necessitas licentiae summi Pontificis. q. 170. n. 2

Tempora progressu non sunt amplius necessaria. qu. 170. num. 2

Consecratio

Index Rerum

Consecratio, & ornatus magnificus Ecclesiarum, est laudibus. q. 432. n. 1
 Ecclesia cur consecrandum. q. 432. n. 2
 Ecclesia est consecranda ab Episcopo. q. 432. n. 2
 Et in institutione tamen Ecclesiarum. n. 2
 Ecclesia dedicanda ab Episcopo proprii loci. n. 3
 Episcopus alterius diocesis non potest consecrare Ecclesias. n. 4
 Privilegium Leonis X. circa consecrationem Ecclesiarum regularium. q. 432. n. 5
 Solo mane, & ab Episcopo ieiuno consecrari potest ecclesia. q. 432. n. 2
 Consecratio ecclesiarum an simplici sacerdoti committi possit à Pontifice, & num. sequen. q. 432. n. 3
 Consecratio ecclesiarum quomodo fit actus Ordinis Episcopalis. q. 432. n. 6
 Episcopus non potest inferiori committere consecrationem à ecclesia. q. 432. n. 4
 Et opposita consuetudo extirpanda. n. 2
 Habere iurisdictionem quasi Episcopalem non potest vocare quem voluerit Episcopum pro consecratione à ecclesia. q. 432. n. 7
 Nisi sit nullius Diocesis habens territorium proprium. ibidem.
 Quomodo consistere debent, quod Diocesanus non habeat legitimam causam, ut locum habeat privilegium circa à ecclesia consecrationem. q. 432. n. 2
 Consistere debet de instanti, ut locum habeat privilegium circa à ecclesia consecrationem. n. 10
 Dictum aduocatum de reuocatione Ordinarii sufficit alieno Episcopo, ut possit consecrare Ecclesiam. q. 432. n. 11
 Ecclesia an à pluribus Episcopis simul consecrari possit, q. 432. n. 10. n. 2
 Quomodo intelligendum, quod à solo Diocesano fit consecranda. ibid.
 Ecclesia potest à pluribus simul consecrari: & unde determinatur. q. 432. n. 4
 Praxis, quod plures Episcopi consecrent ecclesiam. n. 3
 Consecratio ecclesiarum secundum diuersas partes potest perfecti à pluribus. n. 2
 Vnitatis consecrationis uou est pro forma consecrationis. q. 432. n. 7
 Quando ab initio inchoanda consecratio, si deficiat consecratio. q. 432. n. 8
 Cur ab initio repetenda. n. 9
 Quid, si deficiat, postquam uixit aliquas Cruces. n. 10
 Consecratio Ecclesiarum, si non possit perfecti, debet ab alio ab initio inchoari. q. 432. n. 2
 Quando plures Episcopi consecrant Ecclesiam, an possint singuli concedere indulgentiam. q. 432. n. 3
 Alienus Episcopus consecrans Ecclesias ualide consecrat. q. 432. n. 6
 Est tamen puniendus. ibid.
 Poena imposta à Tridento, contra exercentes Pontificalia an locum habeat. ibid.
 Cur consecratio Ecclesiarum non sit frustratoria. q. 440. n. 6
 Ecclesiarum recte consecrantur variis precibus. q. 438. n. 3
 Ecclesiarum recte consecrantur solemnitate. q. 438. n. 3
 Solemnitas consecrationis Ecclesiarum approbata à Christo. ibid.
 Altaria, & Ecclesiarum semper variis ritibus consecrantur. q. 438. n. 3
 Sanctificatio Ecclesiarum debuit representari singulis sensibilibus. q. 438. n. 4
 Ceremonie consecrationis Ecclesiarum non sunt quid superfluum. q. 438. n. 5
 Ecclesia ratione consecrationis fit locus sanctus. q. 438. n. 6
 Ritus circueundi Ecclesiam in consecratione. q. 430. n. 1
 Ecclesia consecranda, etiam si undique non possit circueundi. n. 2
 Sufficit alpergi ubi potest circueundi. ibid.
 Consecratio communicat suum effectum toti Ecclesiae. q. 438. n. 7
 Consecratio ponit Ecclesiam in alio ordine, quam ponat benedictio. q. 408. n. 6
 Ecclesia ratione sanctificationis fit speciale instrumentum Dei ad exequendam deuationem. q. 434. n. 3
 Sanctificatio Ecclesiarum est quid morale. q. 434. n. 2

Consecratio ecclesiarum non consistit in sola cruxa. q. 438. n. 6
 ecclesia necessitatio simul consecranda cum altari. q. 438. n. 10. n. 3
 Cur cum Ecclesia consecrandum altare. n. 2
 Ecclesia consecrari potest sine altari, etiam si altare maius non sit consecratum. n. 3
 Dum consecratur Ecclesia, & altare maius est consecratum, non est eodem conatus necessarius consecrandum aliud altare. q. 432. n. 5
 Ecclesia consecranda cum celebratione Missae. q. 432. n. 5
 Celebratio Missae est ueluti forma consecrationis. q. 432. n. 2
 Missa an celebranda à consecrante. n. 3
 Missa an sit de substantia consecrationis Ecclesiarum. q. 432. n. 1
 Celebratio Missae colligitur esse de substantia consecrationis. n. 2
 Celebratio, quae fit in consecratione non supponit Ecclesiam consecratam. q. 432. n. 6
 Quando Ecclesia consecratur, in qua iam est celebratum, an omittenda Missa. q. 432. n. 5
 Celebratio Missae in consecratione Ecclesiarum sumitur pro toto ritum. q. 432. n. 3
 Ecclesia per oblationem sacrificij an remaneat consecrata, & num. seq. q. 432. n. 4
 Ecclesia non potest per oblationem sacrificij in modo sanctificari, quo per consecrationem. q. 432. n. 3
 Ecclesia, in qua est celebrata Missa, stare opinione quod per ipsam consecratur, an consecranda. q. 432. n. 1
 Debet de nouo consecrari, etiam si admittat hac opinione. n. 2
 Fadum S. Athanasij, ex quo id elicimus. n. 3
 Interdicti tempore non potest consecrari Ecclesia. q. 432. n. 1
 Ecclesia consecrari potest quocumque die, tam festo, quam profesto. q. 432. n. 3
 Cur quocumque die Ecclesia consecrari possit. n. 4
 In triduo maioris hebdomadae non potest consecrari Ecclesia. n. 5
 Neque in maioribus solemnitatibus. n. 6
 Consecrans Ecclesiam in triduo maioris hebdomadae, & in maioribus solemnitatibus qualiter peccet. q. 432. n. 7
 Consecratio Ecclesiarum non est iterabilis. q. 432. n. 2
 Consecratio Ecclesiarum non iteranda, quia relinquitur post se sanctum. n. 3
 Quae consecratio Ecclesiarum non sit iterabilis. q. 432. n. 6
 Ecclesia si de nouo amplius, an consecranda. q. 434. n. 2
 Si consecratus noua Ecclesia, est de nouo consecranda, seu si consecratur eodem. n. 1
 Quando iteranda consecratio ecclesiarum consecratum ab haereticis. q. 432. n. 1
 Quando Ecclesiarum consecratio sit dubia ob dubium de Ordine consecrantis. q. 432. n. 1
 In dubio consecrationis an ecclesia consecranda. q. 432. n. 7
 Quodam dubium requiritur, ut de nouo consecratus ecclesia. n. 5
 An requiratur dubium negatiuum. n. 6
 Quomodo apponenda conditio, quando à ecclesia de nouo consecratur. q. 432. n. 8
 Ecclesia si simoniaci consecrata an reconcilianda. q. 432. n. 5
 Ecclesia simoniaci consecrata cur dicatur potius excommunicata. q. 432. n. 4
 An assensu dubio ecclesia habetur pro non consecrata. q. 432. n. 2
 Quando aliquo modo non constat de consecratione, Ecclesia habenda pro non consecrata. q. 432. n. 30
 Ut probetur consecratio Ecclesiarum sufficit aliquis probatio. q. 432. n. 30. n. 1
 Si tamen inducat intellectum ad assentiendum. n. 2
 Probabilitas fidei non sufficit pro presumenda consecratione Ecclesiarum. q. 432. n. 5
 Consecratio Ecclesiarum probatur per unum testem. q. 432. n. 1
 Consecratio ecclesiarum probatur ex memoriis relictis, & quoniam sine. q. 432. n. 5

Quando

Memorabilium.

Quando Indictio p. obari possit consecratio Ecclesie.

q. 170. n. 6

Quod requiratur ut libri, & scripturæ probent consecrationem Ecclesie. q. 171. n. 1

Crucis in parietibus sunt sufficiens signum consecrationis. q. 171. n. 2

Solemnes consecrationes quando probet consecrationem. q. 171. n. 3

Ecclesie Dedicatio.

Benedictio Ecclesie non est Dedicatio. q. 171. n. 2

Praxis Dedicandi Ecclesie in honorem sanctorum. q. 171. n. 3

Dedicatio Ecclesie an celebrari possit, si non sit consecrata, & quæ sudent posse. q. 171. n. 1

Praxis non celebrandi dedicationem, nisi Ecclesie consecrata fundatur in actu possit & legat. q. 171. n. 3

Concilia inurgentia celebrantem Dedicationem intel. ligere de Ecclesie consecratione. q. 171. n. 2

Cap. Solemnitates procedit de Ecclesie consecratione. 17 Dedicatio per Consecrationem acquiritur titulari. q. 171. n. 2

Prima Dedicatio celebratur solemniter, si sit consecratio. q. 171. n. 2

Consecratio Ecclesie quousque solemnizanda. q. 171. n. 2

Solennitas annua consecrationis a obsequio sub mortali. 173 n. 3

Redditur centia ex Constitutionibus Pip. v. q. 171. n. 4

Ecclesie Exterior.

Consecratio Ecclesie non est solus inc. vinctus, nec in dectus. 175 p. 178. n. 2

Amisio Consecrationis ostendit a pollutione: & in quo. q. 178. n. 2

Ecclesia amittit consecrationem quando in totum, vel in parte minori delicta. cur. q. 177. n. 3

Destructio testis, alius parietibus, non amittit Ecclesie consecrationem. n. 4

Quid, si vltra testem committitur totum. n. 5

Quid, si delictus testem, & pars parietum supra focaliter. n. 6

Benedictio Ecclesie non perit si solum mutetur. q. 175. n. 5

Deconstructio parietum per partes non perit consecratio. q. 178. n. 2

Si deconstructio parietis totaliter, an parte a consecratio. n. 2

Deconstructio parietibus manet consecratio secundum partem. q. 178. n. 2

Compositio quando facit perire consecrationem Ecclesie. q. 178. n. 3

Intentio reedificandi totam Ecclesiam cur excludat identitatem. Sec. q. 175. n. 4

Si quod addit est maius, est de nouo consecranda. q. 174. n. 3

Quid, si Ecclesia consecrata imponatur illud genus fornicis quod dicitur. Cap. 1. q. 174. n. 4

Ecclesia per partes successus resecta ex intentione reedificandi totam an de nouo consecranda. & num. sequem. q. 175. n. 4

Si parietes Ecclesie paulatim successus resectantur, an Ecclesia consecranda. q. 175. n. 2

Cur non consecranda Ecclesia ex maiori parte secundum modicas mutationes resecta. q. 175. n. 2

Ecclesia non amittit consecrationem, si successus mutetur secundum partes modicas. q. 175. n. 3

In qualibet mutatione modicus successus remanet eadem Ecclesia. n. 4

Ecclesia per partes successus resecta ex intentione reedificandi totam, non est eadem Ecclesia. q. 175. n. 2

Ecclesia, cuius maior pars est successus resecta per modicas mutationes remanet eadem physica. q. 175. n. 2

An Ecclesia ex maiori parte resecta successus sit consecranda, non pot. 17 attendi consuetudo. q. 175. n. 2

Si parietes Ecclesie delintur secundum maiorem partem, destructio est totius. q. 176. n. 5

Ecclesia non amittit consecrationem, nisi secundum maiorem sui partem delintur. q. 177. n. 1

Quando non destruitur Ecclesia, si ex singulis quatuor parietibus destruitur partes aliquæ. q. 177. n. 2

Destructio vno ex quatuor parietibus, cum aliqua parte alterius, perit consecratio. q. 177. n. 2

Destructio vno ex quatuor parietibus, et in minori parte

consecratio Ecclesie. n. 3

Quando destruitur figura Ecclesie, ita ut perga consecratio. q. 177. n. 4

Si Ecclesia consistit ex pluribus figuris, an destructa una destruitur Ecclesia. q. 177. n. 2

Dum integra manent parietes non perit consecratio Ecclesie. q. 177. n. 4

Ecclesia si debeat non amittit consecrationem. q. 177. n. 10

Si destruitur Ecclesia sub eadem forma ex eadem materia adificetur, amittit consecrationem. q. 177. n. 7

Ecclesie Pollutio.

Diversi ratione Ecclesie, nec etiam benedicta, ac de polluto. q. 179. n. 1

Alia ratio de Ecclesia non consecrata, & alia de polluta. q. 179. n. 1

Sola Ecclesia consecrata, aut benedicta polluitur. q. 179. n. 1

Ecclesia non consecrata, vel polluta requiritur, quod sit benedicta. q. 179. n. 1

Ecclesia est cap. a pollutione, licet in ipsa non conferretur sacramenta. q. 180. n. 4

Ecclesia, licet non completa, si sit benedicta, est capax pollutionis. q. 180. n. 2

Non sufficit tamen benedictio nisi in lapidibus. n. 3

Ecclesia, in qua nondum celebrata sunt officia divina, an capax pollutionis. q. 180. n. 1

Ecclesia in ordine ad pollutionem quodam spatio dicitur. q. 180. n. 4

Pollutio atrium Ecclesie, si intra t. pro cœmeteria. q. 180. n. 1

Locus sub pavimento non venit nomine Ecclesie in ordine ad pollutionem. q. 180. n. 2

Nomine Ecclesie in ordine ad pollutionem venit totum spatium quod est intra terminos ipsius. q. 180. n. 3

Cuius solum spatium conclusum venit nomine Ecclesie. n. 4

Si causa pollutionis contingit in quocunque loco destinato pro officio Divino, polluitur Ecclesia. q. 180. n. 2

In quocunque loco quo sit intra ambitum Ecclesie, contingit causa pollutionis, polluitur Ecclesia. q. 180. n. 3

Ecclesia exet. rei non sunt capaces pollutionis. q. 180. n. 4

Ecclesia polluitur magis polluitur. q. 180. n. 4

Ecclesia per quæ actiones polluitur. q. 180. n. 5

Ecclesia polluitur per homicidium. q. 180. n. 6

Homicidium cuius episcopus inter cœpos polluitur Ecclesia. n. 7

Homicidium quocunque modo commisit polluit Ecclesiam. n. 8

Quodcumque nocuerunt altarium alteri intra Ecclesiam, secus si morte, sanguinis effusione non polluit Ecclesiam. q. 180. n. 2

Pollutio Ecclesie non habet locum, nisi sit in specie de iure industri. q. 180. n. 4

Pollutio Ecclesie aut Altaris non habet locum, nisi quando ius etiam in locis. q. 180. n. 2

Pollutio quomodo officiat Ecclesiam. q. 180. n. 3

Ve polluitur Ecclesia, debet Ecclesia tradi in reuerentia apud hominem opin. omni. q. 184. n. 2

Ecclesia polluitur reteret suam sanctitatem, licet maculata, & habitum, ut sit locus sanctus licet impeditur. q. 184. n. 4

Ecclesia non polluitur in se, sed in hominum opinioni. q. 180. n. 1

Polluta Ecclesia in hominum opinione quid sit. q. 180. n. 2

Sententia iudicis an necessaria, ut Ecclesia habeatur pro polluta, & num. si. q. 180. n. 1

Sententia iudicis non requiritur sententia iudicis. n. 3

Sciant etiam dubio pollutionis est necessaria sententia. q. 180. n. 4

Pollutio Ecclesie potest esse dubia ex diverso opin. q. 180. n. 1

Sedebimus sit in hac Ecclesia in secula polluta. q. 180. n. 4

In dubio Ecclesia an habenda pro polluta. q. 180. n. 2

In dubio facti Ecclesia non est habenda pro polluta. n. 3

Ecclesia indubie polluta est inquam polluta reuerenda, si reperiatur, non fuisse ante pollutionem esse dubium. q. 180. n. 3

Ius forpenn in locis pollutionis imper causis pollutionis. q. 180. n. 3

Index Rerum

Postea causa pollutus ponitur fundamentum pollutionis.
q. 399. n. 1
Sciam ac ponitur causa sequitur pollutio, secundum aliquos. q. 399. n. 2
Requisitum publicationis conditionem, qui sentiat. n. 3
Quando causa est occulta, Ecclesia non tenet pollutum.
q. 399. n. 4
Pollutio Ecclesie contingit ex publicatione facti pollutum.
q. 399. n. 5
Probatum in iudicio non sufficit, ut causa pollutus polluitur,
nisi accedat credulitas populi. q. 399. n. 6
Quid faciendum, si pars populi putet, Ecclesiam pollutam,
et pars non pollutam. q. 398. n. 1
Sententia quod pars populi sentiat Ecclesiam esse pollutam,
et pars non esse pollutam, iudicium pertinet ad Episcopum.
n. 2
Quid ab Episcopo in ferendo hoc iudicium attendendum. n. 3
Si iudex pronunciet sententiam pollutionis commigisse
in Ecclesia, erit habenda pro polluta. q. 398. n. 4
Rumor de causa pollutus non sufficit, ut Ecclesia habeatur
pro polluta. q. 398. n. 5
Deceperit publice delictum pollutum Ecclesia inducit
necessitatem reconciliationis. q. 397. n. 1
Quoniam confessio delinquentis faciat Ecclesiam haberi
pro polluta. q. 397. n. 2
Ut polluitur Ecclesia sufficit, si actiones secundum se ad-
uertantur, licet non tanquam pollutum. q. 391. n. 5
Si sitam postea causa pollueretur Ecclesia, adhuc non
esset reconcilianda, si post longum tempus publicate-
retur. q. 401. n. 7
Quodiam sit longum tempus, ut quando degerit pol-
lutio non sit necessaria reconciliatio. n. 8
Si causa pollutus habeat esse permanentem, etiam post lo-
cum tempus detecta, Ecclesia est reconcilianda. n. 9
Ecclesia polluitur etiam si occisus sit iustus, infidelis,
interdictus ab ingressu Ecclesiam, non gaudens immuni-
tate, &c. q. 345. n. 5
Si iniustus occidat in ecclesia iniustorem non polluitur,
licet fugere possit. q. 347. n. 3
Si supplicium mortis reo impetratur, polluitur Ecclesia.
q. 348. n. 1
Ecclesia non polluitur, si aggressus intra ipsam ab in-
nocente illum occidat. q. 347. n. 2
Si reus auctoritate Ecclesiastica supplicio mortis ponatur,
adhuc polluitur Ecclesia. q. 348. n. 3
Polluitur Ecclesia si fugiens intra ipsam occidatur, stante
statuto, quod possit percuti. q. 348. n. 4
Ecclesia an polluitur, si iudex iubeat percuti seditiosum.
q. 348. n. 5
Ut polluitur Ecclesia debet in ipsa perpetrari homici-
dium. q. 348. n. 5
Si post tempus considerabile ex percussione in Ecclesia
sequatur moer non est habenda pro polluta. q. 399. n. 7
Nisi moer sequatur intra Ecclesiam potest haberi pro non
polluta. n. 8
Cur polluitur Ecclesia, si occidatur apud ipsam intra ipsam.
q. 394. n. 6
Preparans cuniculum in ecclesia certo tempore incen-
dendum, ipsam polluit. q. 344. n. 2
Si quis cogit aliquem sine petra in Ecclesia an eam
polluat. q. 344. n. 4
Permittens occidi aliquem, oon polluit Ecclesiam, etiam
si teneatur impedire. q. 344. n. 3
Non polluitur ecclesia, si in ipsa morietur vulneratus ex-
tra. q. 391. n. 2
Actio occidendi postea extra ecclesia non est pollutiva. n. 2
Causa mortis postea in ecclesia si extra sequatur moer,
an remaneat polluta. q. 399. n. 8
Quando ex percussione intra Ecclesiam polluitur, licet
moer extra sequatur. n. 3
Ecclesia non polluitur sequuta morte extra ipsam, nisi
percussus intra Ecclesiam sit in statu morientis. n. 4
Si quis in sano mentis percussus lapsus sit, & ex intervallo
impos mentis percussus, & statim sequatur moer, an
polluat Ecclesia. q. 344. n. 12
Polluitur ecclesia, si quis in ipsa lethalius percussus sit,
licet non percussus superueniente alia causa illius
mortis. q. 344. n. 9
quis in ecclesia morietur ex off. n. d. iudicio ad hunc effe-

ctum preparatio, an ipsam polluat. q. 344. n. 7
Per occasionem potius inuadere non polluitur ecclesia.
q. 347. n. 10
Si causa sit partialis, & ex alia causa partiali sequatur ho-
micidium, non polluitur ecclesia. q. 344. n. 8
Polluitur Ecclesia morte sequuta, si vultus sine mentis
percussus, & aliter percussus sit impos. q. 344. n. 7
Inibant eadem, &c. ad occidendum in ecclesia, polluit
Ecclesiam. q. 340. n. 14
Si existens intra ecclesiam occidat existentem extra, oon
polluitur Ecclesia. q. 391. n. 2
Si existens extra, occidat existentem intra, polluitur Eccle-
sia. n. 1
Ecclesia polluitur per sanguinis effusionem. q. 392. n. 2
Sola effusio humani sanguinis polluit ecclesiam. n. 3
Effusio sanguinis, ut polluat Ecclesiam, debet esse culpa-
bilis mortaliter. n. 3
Quando homicidium polluit, an oon polluit Ecclesiam,
polluat, an non polluat etiam effusio sanguinis. n. 4
Ecclesia non polluitur, si inter infidum quis vulneretur,
& effundat sanguinem. n. 5
Etiam si deus opera rei illicita. n. 6
Quando, effusio proprii sanguinis polluat Ecclesiam.
n. 7
Quo aestimo sanguinis requiratur, ut polluat ecclesiam. q.
394. n. 4
Effusio sanguinis debet de presenti esse humanus, ut pol-
luat Ecclesiam. n. 5
Ve effusio sanguinis polluat ecclesiam an debeat esse ho-
minis viui. q. 394. n. 3
Ad pollutam Ecclesiam requiritur copiosa effusio san-
guinis. q. 391. n. 1
Ecclesia quomodo polluitur per effusionem sanguinis. q.
397. n. 4
Ut polluitur Ecclesia an sufficit vulneratio in ipsa, licet
extra effundatur sanguis. q. 395. n. 1
Cum sit dubium, an effusio sanguinis sequi debeat in ec-
clesia, iudicandum est pro non pollutione. q. 395. n. 7
Ecclesia polluitur, licet sanguis non cadat supra posui-
mentum. q. 345. n. 10
Ecclesia non polluitur, si vulneratus extra ipsam effundat
sanguinem in ipsa. q. 395. n. 11
Si existens intra Ecclesiam vulneret existentem extra cum
effusione sanguinis, non polluitur. q. 395. n. 12
Quid, si vulneratus intrat in vulneratum, & ex vulnere
fundat sanguinem in Ecclesia, ibid
Ecclesia polluitur per vulnera. q. 395. n. 3
Si percussus sit secus, & sanguis abundans fluat in naribus,
non polluitur Ecclesia. q. 391. n. 2
Etiam si percussio in se levis fiat gravis in ratione inu-
rit. n. 3
In raris puerorum non polluitur Ecclesia si fluat in naribus
copia sanguinis. n. 4
Si percussio narium sit peccaminosa mortaliter, pollui
Ecclesia qui sentiant. n. 5
Qui semiam absoluit oon pollui. n. 6
Sanguis effusus ex percussione narium, licet graui, non
polluit Ecclesiam. n. 7
Vulnere consolidato, si iniurius ruptus, & fluat copia
sanguinis polluitur Ecclesia. q. 393. n. 1
Non polluitur, si non dum consolidatum leuiter de nouo
iniurius incidatur. n. 2
Polluitur, si noua incisio fit gravis, & fluat copia sanguinis
n. 3
Si confugiens ad Ecclesiam vulneretur, postea in ipsam
motus, non polluitur. q. 391. n. 3
Ad pollutam Ecclesiam non requiritur vulnus lethale.
q. 398. n. 1
Si vulnus sit leue, licet fluat copia sanguinis, ecclesia
non polluitur. q. 397. n. 1
Si vulnus sit in se leue, licet fluat copia sanguinis, & sit
grauis in ratione iniuriæ, non polluitur Ecclesia. q. 398.
n. 4
Ratione viciis violenter causati cum copia sanguinis,
non polluitur Ecclesia. q. 394. n. 2
Ecclesia polluitur per excommunicatorum sepulchrum.
q. 397. n. 1
Ut polluitur Ecclesia, debet sepultura excommunicato-
rum esse completa. n. 2

Memorabilium.

Si excommunicatus defuerit ad Ecclesiam, excommunicatur
exequatur. non polluitur. n.3
Ecclesia polluitur, licet excommunicatus sit sepultura, aut in-
fidelis n.10. si perperam. n.4
Ecclesia non polluitur, si excommunicatus sit absolutus in
articulo mortis. q. 378. n. 5
Neque si post mortem sit legitimè absolutus. n.7
Polluitur locus excommunicatus ante mortem dederit
signa poenitentiae. n.8
Ecclesia polluitur per sepulturam excommunicati, &
per modum depositi. q. 378. n. 5
Si dubia sit validitas excommunicationis, sepultura excom-
municati non polluit Ecclesiam. q. 378. n. 10
Sepultura inuoluit excommunicati polluit Ecclesiam. q.
378. n. 13
Sepultura interdicti ab ingressu Ecclesiae non polluit. q.
378. n. 13
Cineres, aut ossa excommunicati polluit Ecclesiam, si
ibi sepeliuntur. q. 378. n. 13
Quae Ecclesia polluitur, si partes eadueris excommuni-
cati in diuersa sepeliuntur. q. 378. n. 14
Quid, si caput sepeliatur in una Ecclesia, & corpus in alia
n. 15
Excommunicatus an debeat esse denunciatus, ut eius se-
pultura polluat Ecclesiam & non. sequ. q. 379. n. 1.
Sepultura excommunicati notorii notorietate facti non
polluit Ecclesiam. q. 380. n. 4
Sepultura excommunicati an polluat Ecclesiam, si sepe-
liatur in loco, ubi non est nota denunciatio. q. 380. n. 7
Sepultura excommunicati cur polluat Ecclesiam. q. 379. n. 3
Ecclesia quando polluitur sepultura publici periculis
Clerici. q. 379. n. 4
Ecclesia non polluitur per sepulturam haereticorum. q. 381. n. 4
Ecclesia polluitur sepultura infidelium. q. 380. n. 1
Canones ex quibus id desumitur. n. 1
Ecclesia non polluitur sepultura paruum non baptizati,
aut si rursus alter ex parentibus sit baptizatus. q. 384. n. 7
Polluitur Ecclesia, si in ea sepeliatur paruulus natus ex
infidelibus. q. 380. n. 5
Ecclesia polluitur ex nudo infidelis sepultura infidelium. q. 381.
n. 4.
Non polluitur Ecclesia sepultura illius, qui est baptizatus
solum baptismo illius. q. 380. n. 6
Ecclesia non polluitur per sepulturam Caechemenorum.
q. 381. n. 1
Ecclesia non remanet polluta, si edificetur, ubi infidelis
est sepultus. q. 381. n. 1
Ecclesia polluitur per effusionem seminis. q. 386. n. 1
Cuius causa inducit ut polluitur Ecclesia. ibid.
Sola effusio seminis humani polluit. n. 1
Quinqueque illa sit. n. 3
Effusio seminis muliebri polluit Ecclesiam. n. 4.
Ecclesia polluitur per quatuorque humani seminis effu-
sione in illicitum. q. 386. n. 2
Quatuorque seminis effusio illicita de iure statuitur cau-
sa polluitur Ecclesia. q. 386. n. 2
Vt polluitur Ecclesia non requiritur quoad semen effusum ca-
das in terram. n. 3
Ecclesia ratione adultetii, & simplicis fornicationis pol-
luitur. q. 388. n. 4
Effusio seminis ex confessione effundens publice polluit
ecclesiam. q. 388. n. 5
Quatuorque qui natus seminis iuxta aliquos polluit Ec-
clesiam. q. 370. n. 1
Iuxta alios requiritur abundantia seminis. n. 1.
Cum requiritur abundantia iuxta subiectam materiam. n. 3
Quomodo constet de posse de quantitate seminis effusi. n. 4
Ecclesia non polluitur per effusionem humoris, quia di-
citur de infidelibus. q. 389. n. 1
Nec effusio emulsi ab eunuchis, aut hermaphroditis. n. 1
Semine hermaphroditum qui polluit in vno sexu, aut
requiritur in utroque, polluit Ecclesiam. n. 3
Effusio sanguinis loco seminis an polluat Ecclesiam. q.
389. n. 4
Cur effusio seminis, & non alterius humoris polluat Ec-
clesiam. n. 5
Copula ab qua effusio seminis an polluat ecclesiam,
q. 389. n. 6
Ecclesia an habenda pro polluta, si stante copula, dicat

qui eam habuerint, se non feminale. q. 370. n. 5
Per effusionem menstrualium non polluitur ecclesia.
q. 386. n. 3
Ecclesia polluitur, si consecratur a nominatim excommu-
nicato, secundum aliquos. q. 380. n. 1
Ecclesia non polluitur, si ab excommunicato con-
secrata, secundum alios. q. 380. n. 3
Polluitur Cappella polluitur tota Ecclesia. q. 387. n. 1
Si non sit incorporata, non polluitur Ecclesia, licet per
ipsam parietes adit. n. 2
Polluta Capella supra faciem an polluitur Ecclesia. q.
387. n. 2
Polluta Cappella, aut parietes additis Ecclesiae. quanto pol-
luta Ecclesia. q. 379. n. 1
Polluto atrio, seu vestibulo, non polluitur Ecclesia. q. 388.
n. 6
Polluto excoemeterio aut cubiculis adiacentibus, non pol-
luitur Ecclesia. q. 387. n. 13
Polluta cellula, in quibus celebrantur confessiones, an
polluitur Ecclesia. q. 387. n. 16
Polluta cubicula annexa, non polluitur Ecclesia. q. 387.
n. 15
Quid si intraret intra ambitum Ecclesiae. ibid.
Polluta Sacristia non polluitur Ecclesia. q. 387. n. 13
Nisi Sacristia sit pars Ecclesiae. n. 14
Polluta turris, aut campanilis non polluitur Ecclesia. q.
387. n. 11
Nisi pars inferior est parilis sit intra ambitum Ecclesiae. n. 15
Ecclesia quando polluitur, si in ostio contingat causa pol-
lutiva. q. 388. n. 1
Causa pollutionis contingente in ostio ducente ab Ecclesia
in alium locum, aut in portum, &c. an polluat Ecclesia. q. 388. n. 2
Locustis supra sedium aedem non venit nomine sacris in
ordine ad pollutionem. q. 387. n. 8
Neque etiam locus inter fornicem, seu tabulatum & aedem
n. 9
Polluta occulte Ecclesiam, potest in ipsa celebrare. q.
387. n. 7
Sacerdos cognoscens in confessione Ecclesiam esse pol-
lutam, quid praestare debeat & non. sequ. q. 387. n. 1
Se gerere debet, & inquam si nihil sciat. n. 3
Sacerdos sevens in confessione pollutam Ecclesiam non tenetur
concedere pollutionem. q. 387. n. 4
Episcopus tolerans pollutionem Ecclesiae illam tollit. q.
387. n. 5
Diffundens pollutionem ecclesiae grauius peccat. n. 6
Polluto Ecclesia non potest antequam publicationem
facta polluitur. q. 389. n. 10
Pollut. Ecclesia vel aliquid debet missa relinqui. q. 389. n. 1
Si Ecclesia sit tantum benedicta potest re benedicta, & cele-
brare, & conimpleri missa. ibid.
Si polluta Ecclesia relinquenda Missa si canon non sit
exceptus. q. 389. n. 1
Si excepto morante celebrans de pollutione Ecclesiae de-
bet contemnere. n. 2
Superueniente pollutione Ecclesiae diuina officia imper-
fecta relinquenda. q. 389. n. 4
Notorietas pollutionis est necessaria, ut non possit cele-
brari in Ecclesia polluta. q. 389. n. 5
Quia pollutio fundatur in communis estimatione n. 1
Cur aprior Ecclesia polluta, quam locus non dicitur
pro celebratione. q. 389. n. 3
Pollutio Ecclesiae, & interdictum quomodo differant. q.
387. n. 5
Dispositum de interdicto, & aliis censuris non habet lo-
cum in pollutione ecclesiae. q. 389. n. 1
Affectus pollutionis non suspenditur in factis, in quibus
suspenditur interdictum. q. 389. n. 1
Ecclesia polluta non est interdicta. q. 388. n. 6

Ecclesia reconciliata.

Alia ratio est de benedictione Ecclesiae, alia de reconcilia-
tione. q. 389. n. 5
Duplex reconciliatio Ecclesiae. q. 388. n. 1
Ecclesia statim reconcilianda. q. 389. n. 1
Si in Ecclesia polluta celebraretur quomodo remaneret re-
conciliata. q. 389. n. 1
Ecclesia polluta statim reconcilianda. q. 389. n. 1
Forma reconciliandi est de celebrando. q. 389. n. 1
Recon

Index Rerum

Reconciliatio est nulla, non adhibita forma percipitur. qu. 408. num. 3.
 Alia forma reconciliatur Ecclesia, xlia cimiterium. qu. 407. num. 6.
 Pro reconcilianda Ecclesia requiritur oblatio sacrificij. quæst. 102. num. 8.
 Reconciliatio simplex non æquipollens solemnæ. q. 408. num. 3.
 Vena in reconcilianda Ecclesia aqua benedicta diuersa forma, peccat. q. 413. n. 5.
 Si non potest reconciliari Ecclesia consecrata, nec etiam sufficit asperso aquæ exorcizata. q. 409. n. 4.
 Quando reconciliatur Ecclesia polluta ratione sepulture, quid seruandum. q. 414. n. 2.
 Parietes, & signa an radenda. n. 1.
 Quid si Ecclesia sit tanquam benedicta. n. 3.
 Ratura, & dealbatio parietum quando habeatur pro im-
 possibile. q. 414. n. 4.
 Ratura, & dealbatio in ordine ad reconciliationem à iure
 excluditur. q. 414. n. 4.
 Parietes, & signa Ecclesie quando radenda. q. 414. n. 6.
 Ecclesia consecrata non potest reconciliari nisi ab Episco-
 po. quæst. 408. num. 1.
 Id in iure statuitur. n. 1.
 Consuetudine non potest induci, vt Ecclesia consecrata ab
 alio reconcilietur, quàm ab apico-p. n. 3.
 Sacerdos simplex non potest reconciliare auleam con-
 secratam. q. 408. n. 3.
 Cur Pontifex in cap. 494a toleret reconciliationes Eccle-
 siarum consecratum factas per simplices sacerdotes.
 quæst. 407. num. 3.
 Episcopus potest committere alteri Episcopo reconcilia-
 tionem Ecclesie consecrate. q. 406. n. 5.
 Et etiam benedictionem aquæ. ibid.
 Delegatus simplici sacerdoti reconciliationem Ecclesie
 consecrate, nullius agit. q. 407. n. 4.
 Episcopus an possit simplici sacerdoti delegare reconcilia-
 tionem Ecclesie consecrate. Et num. sequo. q. 407. nu. 1.
 Simplex sacerdos an possit de mandato Episcopi reconci-
 liare Ecclesiam consecratam simplici aqua benedicta.
 Et num. sequo. q. 407. n. 2.
 Consecrudo, quod Ecclesia consecrata reconciliatur à non
 Episcopo an induci possit, vbi Episcopi longè distant.
 quæst. 406. n. 4.
 Ecclesia solum benedicta à quouis sacerdote potest reconci-
 liari. q. 409. num. 4.
 Obstantia subsequente ira deheret. n. 1.
 Vicarius Capitularis potest reconciliare Ecclesiam solum
 benedictam. num. 3.
 Licenti Episcopi an necessitas si simplex sacerdos reconci-
 liet Ecclesiam. q. 404. n. 1.
 De iure non requiritur licentia Episcopi. n. 3.
 De conuentientia est necessitas. n. 4.
 Reconciliatio simplex non sufficit pro Ecclesia consecrata
 polluta. q. 408. num. 7.
 Reconciliatio Ecclesie non extenditur à iure ad Cimiteri-
 um, sicut extenditur pollutio. q. 413. n. 6.
 Rituale cur requirit delegationem Episcopi pro reconcilia-
 tiendo Ecclesia solum benedicta. q. 404. n. 5.
 Quando reconciliatur Ecclesia polluta ob effusionem san-
 guinis Martyris quid seruandum. q. 410. n. 3.
 Publicata pollutione post longum tempus an Ecclesia reconci-
 lilianda. q. 401. n. 4.
 Episcopus prohibere potest, ne Ecclesia sibi subiecta reconci-
 lientur sine ipsius licentia. q. 404. n. 6.
 Consecrudo reconciliandi Ecclesiam quando alleui in ipsa
 os frangitur, aut grauior contuditur, so seruanda. qu. 409. num. 9.
 Si ex licentia Episcopi in Ecclesia polluta celebratur, ad-
 huc est reconcilianda. q. 403. n. 3.
 Ecclesia polluta an remaneat reconciliata per celebra-
 tionem, & num. seq. q. 409. n. 4.
 Ecclesia polluta per subiequentem celebrationem quomo-
 do remaneat reconciliata. q. 409. n. 6.
 Celebratio restituit Ecclesie quod amisit per pollutionem.
 quæst. 109. num. 7.
 Ecclesia reconciliata per celebrationem indiget reconci-
 liatione rursus. q. 409. n. 11.
 Cur Ecclesia polluta per celebrationem rehabiletur, &
 non suspensæ hoc q. 409. n. 12.

Ecclesia Cathedralis an presumenda consecrata, si non
 constat. q. 130. n. 4.
 1. In cathedralibus, & collegiatis quotidie celebrandum
 ex obligatione. q. 176. n. 4.
 2. Nec obligatio fundatur in promissibus. n. 5.
 3. Est obligatio sub mortali. n. 6.
 4. Neque pro vna vice in his Ecclesiis omittitur celebratio
 sine graui peccato. n. 7.
 5. Neque bis, aut ter in hebdomada, licet sit exiguus nu-
 merus sacerdotum. n. 8.
 6. Hæc obligatio est suo modo de iure naturalis. n. 9.
Ecclesiæ collegialis.
 1. Ecclesia potest expresse fieri collegialis. q. 184. n. 3.
 2. Ecclesia publicè modo potest esse collegialis. qu. 184. nu. 2.
 3. Ecclesia collegialis quænam sit. q. 184. n. 5.
 4. Ecclesia per quid constituitur collegialis. q. 183. n. 4.
 5. Vnitas corporis requiritur pro Ecclesia collegialis. q. 187. n. 5.
 6. Ecclesia vt sit collegialis requirit collegium reale. quæst.
 187. om. 5.
 7. Ecclesia quando presumatur collegialis. q. 185. n. 6.
 8. Quos sacerdotes requiratur, vt Ecclesia sit collegialis.
 q. 183. num. 1.
 9. Signa Ecclesie collegialis. q. 184. num. 4.
 10. Signa certa collegialitatis. n. 5.
 11. Signa collegialitatis non debeant omnia necessè con-
 currere. num. 6.
 12. Dissolutio collegij Ecclesia retinet ius suum. qu. 184. nu. 3.
 13. Ecclesie collegialis cur imposita duplex missæ conuen-
 tualia. q. 176. num. 6.
 14. In collegiatis an sit obligatio quotidianæ missæ con-
 uentualis pro defunctis. q. 181. num. 1.
 15. Ecclesia quis collegialis, non trahit rerum obligatio-
 nem missæ conuentualis pro defunctis. q. 181. num. 4.
 16. Collegiales obligantur ad quatuordecim missæ conuentua-
 lis. q. 181. num. 3.
 17. Ecclesia collegialis quando possit supprimi. q. 187. num. 1.
 18. Quando concessa Ecclesie collegiæ regularibus cesset
 obligatio Missæ conuentualis. q. 187. n. 1.
 19. Quando concessio Ecclesie collegiæ facta regularibus
 secum trahit sua onera. q. 187. n. 2.
 20. Ecclesia collegialis concessa regularibus, quando onera
 dimittenda. q. 187. n. 3.
 Inferiuentes collegiæ, in quo se debeant conformare
 communari. q. 140. num. 6.
Ecclesiæ Parochialis.
 1. In Ecclesiis Parochialibus an quotidie celebrandum, si
 numerosus sit populus. q. 176. n. 1.
 2. Si solus Parochus inferuiat, non adeit obligatio celebra-
 di quotidie. num. 2.
 3. Constat Conc. Trident. num. 3.
 4. Quotidie celebrandum, si plures sacerdotes inferuiant
 Parochialis. q. 176. n. 6.
 5. Vnde hæc obligatio oritur. n. 7.
 6. Quid requiritur, vt locum habeat hæc obligatio. num. 1.
Ecclesiæ regularis.
 1. Ecclesie regularium an collegiales. q. 187. n. 2.
 2. Ecclesie regularium quales sint. q. 187. n. 4.
 3. Trident. non tribuit Ecclesie regularibus qualiter col-
 legiæ. q. 187. num. 6.
 4. Talis est Ecclesia quale monasterium. q. 118. num. 4.
 5. Ecclesia regularium non censetur expressè taxari. qu.
 114. num. 4.
 6. Quid si exprimat eum verbis personaliter significatiui-
 bus. q. 114. no. 5.
Ecclesiastici.
 1. Ecclesiastici quando, & quomodo efficiantur legibus
 laicorum. q. 130. num. 1.
Effectus.
 1. Effectus quando correspondet perfectioni actionis. qu.
 101. num. 8.
 2. Quando ex infinitate sine theorematia effectus col-
 ligatur infinitæ causæ. q. 119. n. 10.
 3. Effectus regularis secundum suam causam. q. 113. n. 4.
 4. Quid non fortiter effectum se habet, ac si non esset. qu.
 743. num. 2.
Effectus ex opere operato.
 Effectus ex opere operato, & ex opere operantis in quo
 distinguantur. q. 61. n. 5.

Memorabilium.

Effectus ex opere operato est personale. q. 99. n. 9

Conditiones effectus ex opere operato. q. 99. n. 1

Quæ con- sistant ex opere operato an statim conferan- tur. q. 99. n. 7

Quod conferri infallibiliter non est semper certum & determinatum. q. 99. n. 9

Effectus ex opere operato an debeat sequi infallibiliter. q. 99. n. 9

An requiratur singularitatem, vel uniuersalitatem. num. 10

Effectus ex opere operato requirit in ministro specialem applicationem. q. 99. n. 8

Effectus ex opere operato in subiecto capaci non impeditur a ratione obicit. q. 99. n. 5

Effectus ex opere operato quando commutetur ad alius recipiens. q. 99. n. 3

Conditiones accidentales effectus ex opere operato. q. 99. n. 11

Pro effectu ex opere operato non requiritur specialis promissio. q. 99. n. 7

Dispositio etiam non necessaria augeat effectum ex opere operato. q. 99. n. 11

Effusio.

Effusio in propria significatione importat abundantiam. q. 99. n. 11

Elemosyna.

1. Elemosyna confertur quando cadunt sub necessitate. q. 101. n. 1

2. Elemosyna confertur & parata, an contineat paupertatem. Minorum. q. 101. n. 7

3. Elemosyna parata perpetua non æqualeat redditui perpetuo. q. 101. n. 1

4. Elemosyna vincta an impleri possit votum, & preceptum charitatis. q. 101. n. 5

5. Deus elemosynam per famulum exercet actionem potentem. q. 101. n. 4

Emphyteusis.

1. Quæ onera possint imponi rei emphyteuticæ. q. 101. n. 7

2. Quando res emphyteutica reuertitur ad Dominum de relictum celsa onus imponitur. q. 101. n. 4

3. Res emphyteutica non potest legari a ecclesiæ pro missa. q. 101. n. 1

4. Res emphyteutica non potest alienari in potentiorum. q. 101. n. 1

5. Alienatio in Ecclesiam rei emphyteuticæ præiudicat domino directo. q. 101. n. 1

6. Deicienda spe reuersionis rei Emphyteuticæ avertit præiudicium. ibid.

Emerguntis.

Quid de Emergentis status concilium Elbertinum. q. 101. n. 1

Emergentis sunt episcopi hominum Ecclesiæ. q. 101. n. 3

Emergentis prohibebatur officere ad altare. n. 4

Episcopus.

1. Episcopus quando locum habeat. q. 101. n. 1

2. Occidens Episcopum electum, non occidit Episcopum. q. 101. n. 1

3. Episcopi rituales, & qui renunciauerunt Episcopatu, æquiparantur. q. 101. n. 1

4. Inter Episcopum & Ecclesiam intercedit spirituale matrimonium. q. 101. n. 1

5. Obligatio Ecclesiæ erga Episcopum. q. 101. n. 1

6. Ad Episcopum spectat curæ observantiam diuinorum præceptorum. q. 101. n. 5

7. Defectus Episcoporum curæ suppleantur per viciniores. q. 101. n. 5

8. Ceteris autem Episcopis in auali Domini potest duas alias Missas celebrare. q. 101. n. 1

9. Plur conferantur Episcopis, quæ non sunt ordinis Episcopalis. q. 101. n. 1

10. Episcopus potest sequi opinionem, quod sacerdos aliquis in anno tenetur celebrare. q. 101. n. 1

11. Episcopus potest exercere suam facultatem secundum communem opinionem. q. 101. n. 1

12. Potestas Episcopi est coactura ad ea, quæ sunt sui diocesis. q. 101. n. 1

13. Episcopi non potest se ingerere, ubi superior manus apponitur. q. 101. n. 1

14. Episcopus an teneatur audire Missam diebus festiui & se inducis & num. seq. q. 100. n. 1

15. Episcopus speciali modo teneatur tolerare Deum in ordine ad sacrificium. q. 100. n. 1

16. Episcopus felix & se inuictus an teneatur sub mortali audire Missam, & num. seq. q. 100. n. 1

17. Ius naturale dicitur eaiga, quod Episcopus non se retrahat a cultu per sacrificium quod alius inducit. n. 1

18. Non debet quod Episcopus non audiat quotidie Missam. q. 100. n. 1

19. Episcopi non teneantur ex præcepto quotidie audire Missam. q. 100. n. 1

20. Episcopi teneantur cogitare, si amittatur Missa conuentus. q. 100. n. 1

21. Episcopi teneantur exigere ab ordinatis exercitium orationis. q. 100. n. 1

22. Si Episcopus præcipiat singulis sacerdotibus applicare aliquot sacrificia, an præceptum officii alius obligat celebrare. q. 100. n. 1

23. Episcopus potest cogere sacerdotes ut celebrent iuxta obligationem beneficii. q. 100. n. 1

24. Quid seculi obligatio. n. 1

25. Vigente necessitate potest Episcopus præcipere applicationem aliquorum sacrificiorum. q. 100. n. 1

26. Si Episcopus non habeat redditus sufficientes potest vel Elemosynis Missam & innuere subditis satisfactionem. n. 1

27. Episcopus in aliena diocesi non subditur diocesano, etiam si delegato. q. 100. n. 1

28. Episcopus potest in aliena diocesi uti insignibus Pontificalibus. q. 100. n. 1

29. Episcopus non potest in aliena Diocesi exercere Pontificalia, etiam quoad vsum. q. 100. n. 1

30. Episcopus non potest in aliena Diocesi Pontificalia exercere. q. 100. n. 1

31. Episcopus exercens bona fide Pontificalia in aliena Diocesi non incurrit suspensionem. q. 100. n. 1

32. Episcopus de iure ordinatio benedicti vestes sacras. q. 100. n. 1

33. Non possit hanc facultatem delegare simplici sacerdoti qui sentiant. n. 1

34. Qui lenient, possit. n. 1

35. Episcopus in aliena Diocesi an possit benedicere corporalis. q. 100. n. 1

36. Quam modum opponat Episcopus consecrando altaris regulatum. q. 100. n. 1

37. Episcopus non potest committere inferiori consecrationem altaris. q. 100. n. 1

38. Episcopi, & priores regulares possunt absolute & perennis ob delicta minora aliter. q. 100. n. 1

39. Ad Episcopum spectat curæ præiudicium. q. 100. n. 1

40. Episcopus inquirere potest, an præiudicium habent executionem. q. 100. n. 1

41. Ad Episcopum spectat cognoscere de dispositionibus ad prius causas. q. 100. n. 1

42. Et etiam quando alienatus fundus subiectus oneri Missarum. ibidem.

43. Episcopus quoad administrationem temporalem non potest visitare capellanias non collatas. q. 100. n. 1

44. Episcopus an possit visitare capellanias non collatas, & num. seq. q. 100. n. 1

45. Episcopi de iure communi poterant reducere Missas ad minorem numerum. q. 100. n. 1

46. Vnde id habeant, & ad quid hoc eis tribuerit Concilium Tridentinum. n. 1

47. Facultas concessa à Tridentino circa moderationem Missarum quomodo prædicanda. n. 1

48. Ad quas Missas, & ad quos casus le extendit facultas moderandi Missas concessa per Tridentinum. n. 1

49. De iure nouo reduci Missarum post Concilium Tridentinum, aut in line fundationis est reuertenda sedis Apostolicæ. n. 1

50. Quas Missas possunt modo reducere Episcopi. n. 1

51. Concilium Tridentinum non abfoluit facultatem ab Episcopis reducendi Missas. q. 100. n. 1

52. Episcopus, qui potest reducere onera Missarum suæ Diocesis potest etiam onera regularium. q. 100. n. 1

53. Episcopi possunt uti facultate sub relictis circa reductionem. n. 1

Index Rerum

- nam Missarum. quæst. 106. num. 1
- Episcopus non potest concedere in alium vñm proutius priusvis pro aliquo tempore non precepro q. 108. num. 10
 - Episcopus in pro aliquo tempore possit commutare legatum a pro Missis. quæst. 108. n. 3
 - Quando Concil. Trid. concedat Episcopis commutare legatum a pro Missis. q. 108. n. 10
 - Episcopus potest præcipere, quod bona subiecta legato pro Missis conferantur apud maiorem. q. 107. n. 3
 - Episcopi quam facultatem habeant circa vñmas voluntates. q. 108. n. 7
 - Episcopus ex causa necessitatis potest alterare mentem Decretorum. q. 108. n. 4
 - Episcopus non potest se intrinsecare circa legatum, nisi data negligentia. q. 108. n. 1
 - Data negligentia requiritur monito, vt possit Ordinarius se intrinsecare circa legatum. n. 3
- Quando censentur non adesse a Episcopi Catholici. q. 107. num. 5
- Episcopi non incurrit excommunicationem, &c. nisi à privilegiis innotant. q. 109. n. 10
- Episcopus quoad altare vñticum.*
- Privilegium Episcoporum celebrandi in itinere cum altari vñtico in quo consistit. q. 44. n. 1
- In itinere potest Episcopus vi altari vñtico in quocunque decenti loco. q. 109. n. 1
 - Hoc deducitur ex privilegio. n. 1
 - Episcopi in aliquo honesto cubiculo Tabernaculum possunt erigere altare, &c. n. 3
 - Antequam sub ibo. n. 4
 - Et sufficit solus altaris altitudo Missam. n. 5
 - Ob solam commoditatem an Episcopi vi possint altari vñtico, & num. seq. q. 109. n. 7
 - Privilegium Altaris vñtici concedit Episcopis vñm ob solam commoditatem. n. 3
 - Finalis causa huius privilegii. ibid.
 - Non est absolute, quod Episcopi extra Diocesim celebrent in altari vñtico. q. 109. n. 5
 - Sive sint ibi in itinere, sive permanentes, possunt Episcopi vi altari vñtico in aliena diocesi. n. 6
 - Possunt circa dispensationem cum Episcopis super altari vñtico. q. 109. n. 6
 - Episcopus extra Diocesim an possit vi altari vñtico, & num. seq. q. 110. n. 1
 - Privilegium quod habet, se extendit extra Diocesim. num. 3
 - Concil. Trident. non restringit hoc privilegium. n. 4
 - Episcopi an possint Romæ vi altari vñtico, & num. seq. q. 111. n. 1
 - An sit circa hoc aliquis defectus. n. 1
 - Quid dicendum de pñcia. n. 3
 - Ob reverentiam Pontificis an Episcopi debeant Romæ abstinere ab usu altaris vñtici. q. 111. n. 4
 - Quærendum, possit vi. n. 5
 - Episcopi in usu altaris vñtici non debent scrupulizare. q. 111. n. 6
 - Episcopus, si non possit egredi à proprio cubiculo, an ibi vi possit altari vñtico. n. 5
 - Episcopus electus non suum privilegium altaris vñtici. q. 111. n. 1
 - Episcopi confirmati, licet non consecrati, fruuntur privilegio altaris vñtici. q. 111. n. 1
 - Episcopi simulatores & cui renunciantur a Episcopis, gaudent privilegio altaris vñtici. q. 111. n. 2
 - Assumptus ad Episcopatum in Romana Curia quando incipit gaudere privilegio altaris vñtici. quæst. 111. num. 3
- Episcopus quoad celebrationem.*
- Episcopi non compelluntur sub dispositione Concilij de celebrat. Missæ, &c. q. 112. n. 1
- Episcoporum delegati sedis Apostolicæ circa executionem decreti Concilij Tridentini de servandis & vitandis celebrat. Missæ. q. 112. n. 1
- Episcopi sunt tantum delegati Apostolici ad tollendos abusus. q. 112. n. 6
- In quibus a Episcopi vt delegati possint procedere circa materiam celebrationis. q. 112. n. 1
- Episcopi poterant concedere licentiam celebrandi extra

- Ecclesiam. quæst. 112. num. 1
- Episcopus potest dare licentiam celebrandi in quocunque loco. q. 106. n. 2
- Episcopi inhærent privilegio, vt in aliena diocesi celebrent extra loca deputata. q. 44. n. 3
- Episcopus an sine necessitate possit concedere celebrationem extra loca deputata. q. 44. n. 1
- Possit Concil. Trident. non potest absolute concedere celebrare extra loca deputata. n. 4
- Episcopus in casu necessitatis potest concedere Missam extra loca deputata. q. 44. n. 7
- Facultas concedendi licentiam celebrandi extra loca deputata requiritur casum rationabilem. quæst. 44. num. 1
- Facultas de iure concessa Episcopis concedendi celebrationem extra loca deputata non est restricta ad casum necessitatis. q. 44. n. 4
- At fuit in præsi vtque ad Concil. Trid. n. 5
- Episcopus de iure communis concedendi licentiam celebrandi extra loca deputata. q. 44. n. 1
- Abique necessitate an possit concedere hanc licentiam, & num. seq. n. 1 & seq.
- Facultas Episcoporum concedendi licentiam celebrandi in quocunque honesto loco est restricta per Concil. Trid. q. 44. n. 7
- Episcopis non est ablatæ facultas concedendi celebrationem extra loca deputata. q. 44. n. 3
- Quando possint ea vi. ibid.
- Alii reſcripta, nec locum habet extra casus rationabiles. quæst. 44. n. 2
- Episcopus an possit concedere suis subiectis licentiam celebrandi extra loca deputata in aliena diocesi, & num. seq. q. 44. n. 1
- Episcopus an possit concedere licentiam, vt pro aliqua vice celebretur in privata domo, & num. seq. q. 45. num. 1
- Episcopi an sequi possint opinionem circa celebrationem in domo privata, & num. seq. q. 45. n. 1
- Episcopus non potest concedere celebrationem in mari, aut declarare. q. 45. n. 1
- Episcopus admoneri potest facientes, quod Dominicis, & festis celebrent. q. 114. n. 1
- An teneatur sub mortali. n. 1
- Episcopus an possit lege obligare Sacerdotes, vt festis celebrent & num. seq. q. 114. n. 3
- Episcopus potest cogere Sacerdotes ad celebrandum, vt: est tantum vñm ex officio celebrans. q. 114. num. 1
- Ex causa potest Episcopus obligare singulos sacerdotes, vt in festis celebrent. q. 114. n. 1
- Episcopus non potest lege sub mortali obligare Sacerdotes, vt singulis festis celebrent. q. 114. n. 6
- Episcopus tenetur Sacerdotes cogere ad celebrandum, si abstinere, vt licentiosius vñant, &c. quæst. 114. num. 10
- Potest Episcopus non cogere ad celebrandum, qui se putat indignum. q. 114. n. 10
- Episcopi non possunt impedire ne Sacerdotes singulis diebus celebrent. q. 115. n. 4
- Episcopi iubere possunt, quod in Sabbato sancto celebrentur plures Missæ, & occurrat solum annuntiationis. q. 115. n. 5
- Episcopus an possit procedere contra celebrantes priuare in Sabbato sancto. q. 115. n. 5
- Quid quoad exemptionem. ibid.
- Episcopus non potest nisi ex causa prohibere facultates ne celebrent feria 6. maiestis hebdomadæ. quæst. 115. num. 4
- Episcopi & alij prælati an teneantur quotidie celebrare, aut audire Missam & seq. q. 117. n. 1
- Vnde videtur deduci obligatio. ibid.
- Episcopi, & ceteri prælati teneantur frequentius celebrare. q. 117. n. 4
- Habent speciali modo suum munus additum populo. num. 5
- Episcopus celebrare potest in generali cessationem à die iñis. q. 117. n. 1
- Episcopus tempore inarchidit teneatur diebus festis celebrare, aut audire Missam. q. 117. n. 1

Episcopus

Memorabilium.

- Episcopus an possit celebrare, vel facere celebrare in loco specialiter interdicto. q. 133. n. 1.
- De iure nouo potest Episcopus quocumque non impedire facere coram se celebrare tempore Interd. 133. n. 7.
- Episcopus tempore Interd. potest omnes sacerdotes familiares facere coram se celebrare. q. 133. n. 5.
- Quid si non habeat familiarem Sacerdotem. n. 5.
- Episcopus interdictus faciens coram se celebrare, non incurrit irregularitatem. q. 137. n. 11.
- Episcopus excommunicatus, an irregularis, si faciat coram se celebrare & num. seq. q. 137. n. 2.
- Episcopus non potest celebrare coram interdictis ab ipso. q. 137. n. 8.
- Episcopus celebrans in aliena Diocesi potest benedicere cum veris. *Sic nomen Domini benedictionem.* q. 139. n. 7.
- Episcopus celebrare potest statim interdictio locali, aut mixto. q. 133. n. 2.
- Iura, ex quibus hoc desumitur. n. 3.
- Cum quibus conditionibus celebrare possit. ibid.
- Episcopus statim interdictio an possit coram se facere celebrare. n. 4.
- Episcopus an celebrare possit in aliena Diocesi absque scientia Diocesani. q. 139. n. 2.
- Potest celebrare, non obstante Decreto, quod exteri non celebrent sine scientia. n. 2.
- De iure id ei est concessum. n. 3.
- Episcopus an possit vsu Insignibus Pontificalibus celebrare extra Diocesim. q. 139. 3.
- Episcopus in aliena Diocesi an possit celebrare cum baculo. q. 137. n. 10.
- Episcopus non potest celebrare cooperto capite. q. 140. n. 1.
- Quid, si Episcopus non possit ob infirmitatem detecto capite celebrare. q. 140. n. 3.
- Ex necessitate potest vsque ad Consecrationem vsu pileo- lo, & resumere post consumptionem. q. n. 4.
- Pileum recinasti ab Episcopo &c. ante celebrationem Missae. q. 143. n. 2.
- Non sunt tamen sub obligatione recinendi. n. 3.
- Qvia continent tantum preparationem non necessariam. n. 3.
- Etiā si publicè celebret. n. 4.
- Episcopus non tenetur in solemnitatibus solemniter celebra- re. q. 139. n. 2.
- Episcopus potest delegare solemnem celebrationem, sed succedit prima dignitas. &c. n. 3.
- Celebrare solemniter non Episcopo ex iure proprio. n. 3.
- Episcopus non potest alteri Episcopo cedere solemnem celebrationem. n. 3.
- Episcopus solemniter celebrans debet recipere seruicium à suis membris. q. 137. n. 3.
- Ultra Diocem, & Subdiocem tres alij Canonici de- bent Episcopo seruire. q. 137. n. 1.
- Prima Dignitas assistit cum piodali. ibid.
- Quinam pro Presbytero assistere debeat Episcopo. n. 3.
- Qui assistere debeant praebende sunt distincti in Presbyterales, & Diaconales. n. 3.
- Quo habitu vsi debeant assistentes Episcopo. n. 4.
- Episcopus solemniter celebrans thurificandos ab assisten- te. q. 137. n. 1.
- Consecratio, quod Canonici, & Dignitates ministrant Michram, &c. portare baculum, est seruanda. q. 137. n. 3.
- Canonici, dignitates, &c. quando debeant circumstare Episcopo, &c. n. 3.
- Neque Canonici, neque Dignitates ministrant biretum Episcopo à sinistra diuinis officiis. n. 4.
- Episcopus cogere potest Canonicos, & Dignitates, vt sibi assistant. &c. q. 134. n. 3.
- Compellere potest Censuris, & aliis iuris remediis. n. 3.
- Canonici, & Dignitates non possunt pro substitutos asside- re Episcopo. n. 3.
- Quid, si sint legitime impediti. ibid.
- Quomodo prouideri debeat pro supplendis functioni- bus ad se spectantibus. n. 4.
- Excusantur, si ex impotentia naturali nequeant implere. ibid.
- Episcopus in Vespertis solemnibus non debet admittere assistentes Clericos solis Minoribus interitus. q. 137. n. 4.
- Assistentes Episcopo, licet minus digni, recipiunt ius, &

- pacem, ante omnes alios. q. 137. n. 5.
- Quibus insignibus Pontificalibus Episcopus vsui non possit, Pontificali celebrans pro Defunctis. q. 144. n. 2.
 - Episcopus in suspensis à Pontificalibus, an fiat irregularis, si Pontificali aliter celebret. q. 137. n. 1.
 - Episcopus non tenetur applicare Missam iuxta obligatio- nem Capituli, quando celebrat solemnem missam con- uentualē. q. 139. n. 5.
 - Quando regulares celebrant suas solemnitates, non pos- sunt Episcopi celebrare solemnitates in eorum Ecclesiis, ipsismis. q. 137. n. 11.
 - Episcopus non potest concedere priuilegium circa bo- nam celebrationem. q. 140. n. 2.
 - Episcopi in iure celebrare possunt ante suorum, & post mortem. q. 141. n. 1.
 - Vnde id potest. n. 2.
 - Quod fundamentum habet haec consuetudo. n. 3.
 21. causa quacumque rationabiliter potest Episcopus antici- pare horum celebrandi, & postponere. n. 4.
 - etiam quando facit coram se celebrare. n. 5.
 - Auctoritate ordinaria an ei conueniat. n. 6.
 - Episcopi cur in sua Cappella celebrare possint summò mane in Sabbato Sancto. q. 137. n. 3.
 - Episcopus per horum auctorem, & post meridiem po- test facere coram se celebrare. q. 140. n. 2.
 - Episcopi non debent impedire vsu priuilegiatorum circa horam celebrandi. q. 138. n. 4.
 - Quando potest Episcopus de vno loco ad alium transferre celebrationem Missarum. q. 137. n. 7.
 - Episcopi tenentur admittere ad celebrandum habentes tes- timoniales litteras. q. 136. n. 4.
 - Episcopus quos externos potest admittere ad celebrandum. q. 136. n. 1.
 - Quod conuenit Episcopi in ordine ad celebrationem Missarum conuenit etiam Cardinalibus. q. 141. n. 5.
- Episcopus quoad Oratoria.*
- Episcopi possunt erigere in proprio palatio Oratoria, & omnes celebrent. q. 137. n. 1.
 - Facultas concedendi celebrationem in quocumque loco, non est ablatā Episcopis, quoad propria Palatia. n. 2.
 - Qvia facultate potest Episcopus erigere Oratorium in quibus proprio Palatio. q. 137. n. 4.
 - Episcopus potest habere in domo rurali Oratorium pro celebratione Missae. q. 138. n. 1.
 - Potest ipsum erigere tanquam stabile. n. 2.
 - Et ei ius transeat. n. 3.
 - Episcopus potest erigere in aliena domo, vbi diuersetur, Oratorium pro se ipso. n. 4.
 - Episcopus potest habere plura Oratoria ad suum nouum. q. 139. n. 2.
 - An possit erigere Oratorium pro familia & num. seq. n. 3.
 - Non potest erigere virtute. *Cap. 12. De priuilegiis.* in c. 1. n. 4.
 - Potest tamen erigere. n. 5.
 - Facultas Episcopi concedendi celebrationem in loco quocumque durat, quod proprium Palatium. n. 6.
 - Extra Diocesim non potest erigere Oratorium pro familia n. 7.
 - Si Episcopus Oratorium erigat pro familia, debet esse per- manens. &c. n. 1.
 - Episcopi Assistentibus conceditur Oratorium priuatum. q. 138. n. 6.
 - Episcopi non possunt concedere Missam in priuatis Ora- toriis. q. 447. n. 3.
 - Vbi Concil. Trident. non est receptum non possunt Ep- iscopi absolute concedere Oratoria priuata pro Missa. q. 448. n. 3.
 - Ex natura rei non possunt Episcopi concedere celebra- tionem in priuatis Oratoriis. n. 3.
 - Prascripta si sit facultas concedendi priuata Oratoria, po- rest Episcopus concedere vbi Concil. Trid. non est re- ceptum. q. 418. n. 4.
 - Episcopus an possit concedere licentiam celebrandi per- manente in Oratorio priuato, & num. seq. q. 447. n. 4.
- Episcopus quoad dispensationem.*
- Quando ex consuetudine Episcopus dispenset in iure communi. q. 139. n. 2.
 - Episcopus dispensare potest in sacris canonibus ex causa necessitatis, & quando. q. 106. n. 3.

Quando

Index Rerum

- Quando possit Episcopus dispensare in legibus Pontificis
q. 430. n. 4
- Episcopus dispensare potest in consuetudine, licet vni-
uersali. q. 381. n. 4
- Episcopus in aliquo casu potest dispensare circa horam
celebrationis. q. 430. n. 3
- Quanto tempore Episcopus ante sacrum possit dispen-
sare. q. 410. n. 2
- Quoniam si causa iustitiae pro hac dispensatione. n. 3
- Episcopus potest dispensare, ut ante auroram, & post me-
ridiem celebretur. q. 124. n. 3
- In quo fundetur hac facultas. n. 3
- Ob necessitatem variis Episcopus potest dispensare pro
quorunque hora in celebratione. q. 430. n. 3
- Quid si dispenset in aliis causis. n. 4
- Dispensare an possit pro tempore vespertinum. n. 7
- Episcopus non potest dispensare, ut fiat Altaris offeratur
sacris. q. 704. n. 2
- Episcopus non potest dispensare cum absente ut non ce-
lebraret in loco destinato. q. 432. n. 3
- Ex causa necessitatis potest Episcopus concedere licen-
tiam celebrandi in Ecclesia polluta. q. 506. n. 2
- Ante Degredum sac. Congregationis Episcopus dispen-
sat in via pileo. q. 370. n. 4
- Episcopus dispensare potest, ut deferens Eucharistiam
venerit pileo. q. 513. n. 2
- Episcopus quoad Regulares.*
- Episcopi non possunt exercere functiones, &c. in Eccle-
sia Regula. ipsa. n. 1. n. 3
- Per priuilegium post Clement. concessum. n. 4
- Quod derogat ipse, & alii Concilio Concilium. n. 5
- Idem priuilegium nullus concessit ab Eugenio IV. n. 6
- Cum a episcopis delegatis Conciliorum. n. 7
- Cum clauis priuilegiis a sacris reuocationibus. n. 8
- Stante consuetudine Episcopus, ac Clerus potest celebra-
re in Ecclesia Regularium. q. 515. n. 1
- Episcopus non potest prohibere Irregulares, ne celebrent
Feria V. maioris hebdomadae. q. 354. n. 2
- Episcopi non possunt prohibere Regularibus ne exigant
Oratoria inter Monasteria, in Grangis, hospitibus. q.
43. n. 1
- Cum sacculus Episcoporum ad hanc prohibitionem non se
extendit. n. 2
- Priuilegium Gregorij XIII. impedit, ne Episcopi possint
se ingerere. n. 3
- Episcopus prohibere an possit, ne Regulares celebrent in
priuatis Oratorijs. q. 445. n. 1
- Episcopus non potest prohibere, ne Regulares celebrent
in priuatis Oratorijs, pro quibus idem priuilegium.
q. 445. n. 2
- Episcopi non possunt se ingerere in celebratione in ca-
pitulis Religiosorum. n. 1. n. 2. n. 4
- Episcopi non habent iurisdictionem quoad Regulares,
quando in locis, proprijs exemptis celebrant. q. 433.
n. 1
- Quid requiratur, ut possit Episcopus se intromittere, ut
delegatus, quoad Regulares circa celebrationem Mis-
sae. q. 330. n. 7
- Episcopi non possunt impedire Regularibus vsum priuile-
giorum. q. 610. n. 6
- Epistola.*
- Quale precium sit lecta una Epistola alias amittere. q.
300. n. 8
- Quale peccatum sit omittere simul omnes partes extraor-
dinarias. n. 9
- Eremita.*
- Vide Anachorita.*
- Eremita an possit celebrare sine ministro. q. 341. n. 3
- Conseruatio vix eremitica praestat ritui de ministro in-
seruente celebranti. q. 341. n. 3
- Vita eremitica hodie eligi non potest. q. 347. n. 2
- Error.*
- Error excludit concessum. q. 747. n. 1. & 1033. n. 4
- Gesta per errorem non nocent. q. 106. n. 6
- Vbi est error ibi nullus consensus. q. 386. n. 7
- Erratis nullus est consensus. q. 337. n. 3
- Error excludit consensum, scientiam, & patientiam. q.
315. n. 5

1. Errans habetur pro contradicente. q. 396. n. 6
2. Errans non amittit ius suum. ibid
- Esculentia.*
- Esculentia, poculentia &c. excluduntur in Bulla de damis,
& pascuis. q. 773. n. 11
- Euangeliu.*
1. Euangelij lectio in Missa quanti fuerit antiquior. q. 158.
n. 3
2. Euangelium est pars principalis Missae. q. 430. n. 3
- Omissio Euangelij S. Iohannis in fine Missae quale peccatum
& num. seq. q. 106. n. 3
- Euangelium S. Iohannis non est pars Missae. q. 406. n. 3
- Nec etiam ex consuetudine. n. 4
3. Euangelium S. Iohannis an sit pars Missae. 157. n. 6
4. Euangelium S. Iohannis recitetur ex institutione Ecclesiae, sed
completa Missa. q. 157. n. 7
- Omittere Euangelium in fine Missae quod aliquando legi
solet, an sit peccatum mortale. q. 106. n. 3
- Eucharistia.*
- Supposita Institutione Eucharistiae in Ecclesia potest
adhibere in sacrificium. q. 33. n. 3
- Eucharistia est opus Diuinae virtutis excedens facultatem
Humanam. q. 33. n. 4
- Modus, quo fit Eucharistia est essentialiter sacrificium. q.
33. n. 5
- Est vna igitur sententia Sacrificij Crucis. ibid
- Si Eucharistia Consecratio non esset sacrificium, Ecclesia
non posset influere ad sacrificium. q. 33. n. 6
- Eucharistia quomodo representat uerum Christi. q. 44.
n. 13
- Eucharistia confert gratiam secundum limitatam mensu-
ram. q. 33. n. 3
- Distributio facta a Christo in vltima Cena non infert ne-
cessitatem distribuendi in Missa Eucharistiam. q. 37.
n. 2
- Distributio Eucharistiae non pertinet ad substantiam sacri-
ficij. q. 37. n. 4
- Si perierint Missae, in qua solus Sacerdos communicat
esset illata. n. 5
- Sumptio Eucharistiae non esset licita extra sacrificium si
esset pars substantialis. q. 37. n. 6
- Eucharistia sumptio quomodo arguit immolationem
Christi. q. 37. n. 8
- Ex celebratione Missae non inferitur facultas ministrandi
Eucharistiam. q. 444. n. 1
- Ministratio Eucharistiae non exigitur a sacrificio. q. 444.
num. 4
- Minister a quo Eucharistia est. Quis iurisdictionis, quae. q. 444.
num. 3
- Est specialis mora digna, ibid.
- Quemlibet Sacerdotem in priuato Oratorio virtute Cru-
cis potest communicare Eucharistiam, qui licentia, quae.
446. n. 3
- Qui negat, n. 3
- Ex contractu Bulla defunctus, non posse. n. 4
- Ministratio Eucharistiae non censetur concessa, nisi expri-
matur. q. 446. n. 6
- Eucharistia an possit sumi in die Paschae in priuato Or-
atorio, si impletum sit praecipuum. &c. q. 447. n. 1
- Ministratio Eucharistiae in Bulla Crucis conuoluit
tempore interdicto. q. 446. n. 5
- Priuilegium Pij. V. circa ministrandum Eucharistiae. q. 447.
n. 5
- Nome Ecclesiae in Priuilegio Pij. V. praefato quid venia.
q. 445. n. 6
1. Eucharistia deferretur a Sacerdote detecto capite. q. 83.
n. 1
2. Ex consuetudine obligatio. n. 2
- Eucharistia cur non possit adhiberi ad sanctificandum
Altare. q. 479. n. 6
- Eucharistia non sanctificat per contactum. q. 479. n. 5
- Vius Eucharistiae quoniam sit. q. 479. n. 3
- Rescriptio Eucharistiae in Paracoe est solum pro infan-
tis. q. 37. n. 5
- Feria V. maioris hebdomadae non potest in quilibet Ec-
clesia feruari Eucharistia. q. 33. n. 3
- Episcopus potest concedere licentiam, ut in Ecclesia Co-
nstantinensi seruetur Eucharistia per aliquot dies. q.
313. n. 4

Memorabilium.

Vbi afferatur Eucharistia potest etiam setari Feria V. maioris hebdomadae. q. 137. n. 5
 Aliquando licet sumere Eucharistiam cum peccato mortali. q. 137. n. 7
 Hac sumitur indignè ibid.
 Si mus comedat Eucharistiam, quid agendum. q. 319. num. 7

1. Quamvis extingentibus Ecclesiam debeant esse sacra. q. 744. n. 5

Exceptio.

Exceptio locum habet, vbi ratio exceptionis repetitur. q. 188. n. 4.
 Exceptio firmat regulam in contrarium. q. 188. n. 5
 Exceptio declarat quod venit in concessione quicquid non est exceptum. ibid.
 Exceptio debet esse intra terminos rei, quoniam limitat. q. 633. n. 1
 Exceptio facit, quod omnia non excepta comprehendantur in regula. q. 24. n. 5
 Quicquid non venit sub exceptione, manet sub regula. q. 108. n. 7

Excommunicatio.

Excommunicatio quid sit. q. 148. n. 4
 In dubio quando standum pro excommunicatione. q. 372. n. 10
 Excommunicatio prius communibus Ecclesiae suffragiis. q. 143. n. 3
 Finis excommunicationis quomodo consideratur. q. 146. n. 8
 Excommunicatio, & effectus durant quousque iudicè tollitur. q. 148. n. 6
 Finis excommunicationis non habet locum quoad defunctos. q. 149. n. 1
 Pena excommunicationis durat post mortem non obstante penitentia. q. 149. n. 4
 Effectus excommunicationis quomodo se extendat ad defunctos. q. 149. n. 7
 Effectus excommunicationis durat donec sequatur absolutio. q. 149. n. 3
 Excommunicatio durat iuxta voluntatem Ecclesiae. q. 149. num. 6
 Effectus excommunicationis quoad seculares quomodo consideratur. q. 146. n. 9
 Excommunicatio fundata in falsa presumptione est nulla in foro conscientiae. q. 148. n. 10
 Finis excommunicationis non cessat ad quod ob ipsam penitentiam. q. 148. n. 9

2. Ex vi excommunicationis non prohibetur petere ab excommunicato ut celebret. q. 149. n. 7

3. Quando excommunicatio ferenda sit in signum peccati mortalis. q. 397. n. 5

Excommunicatus.

Cum non evitandis potest quisque selegere tanquam cum non excommunicatis. q. 146. n. 5
 Cum non vitandis absolute licet communicare. q. 146. n. 6
 Extraneus Martinus V. non prius Excommunicatos indirecto favore. n. 7
 1. Petiti non possit ab excommunicato tolerato, ut celebret. q. 149. n. 4
 2. Nulla est necessitas petendi missam ab excommunicato. q. 149. n. 11
 3. Excommunicatus celebrans ad alterius iustitiam peccat. q. 149. n. 3
 4. Excommunicatus se ingerens celebrationi, non impositus irregularitas. q. 137. n. 5
 Communio in Divinis est permessa cum Excommunicatis non vitandis. q. 146. n. 3
 An ab excommunicato tolerato licet acceptare stipendium pro missa celebranda. q. 147. n. 1
 Sacerdos potest se obligare excommunicato tolerato. num. 3
 Sacramenta potest possidere ab Excommunicato tolerato parato. 147. n. 3
 Ecclesia non habet quia excommunicatus toleratus facit ut persona publica. q. 119. n. 4
 Ecclesia an de quomodo possit prius excommunicatos fructu generali sacrificij. q. 300. n. 3
 Non licet orare pro Excommunicatis ut talibus. quæst. 144. num. 5

Prohibito Ecclesiae quoad Excommunicatos se extendit ad sola publica iustitia. q. 145. n. 3

Excommunicatus mortuus ut reus exire ab Ecclesia incurrit etiam excommunicationem. quæst. 191. num. 2

Excommunicatus debet abstinere à Ministerio altaris. q. 148. n. 1

Penitentia non liberat Excommunicatum apud Ecclesiam. q. 149. n. 5

Coactio non mutat statum excommunicati. quæst. 187. num. 6

Excommunicatus dum signa Penitentiae non est habendus pro absoluto. q. 149. n. 8

Excommunicati Coactio sunt membra vasa Ecclesiae. q. 148. n. 2

Excommunicatus percipit fructum ex sacrificio. q. 149. num. 4

Excommunicatus ante absolutionem est semper habendus pro tali. q. 148. n. 4

etiam quoad forum conscientiae. n. 5

Quomodo quis facere possit ut suam sacrificium pro se excommunicato. q. 149. n. 11

Excommunicatus in sacramento Pasche admittit excommunicatos ad participationem Oratoris. q. 144. n. 4

Fructus, qui est ratione Ecclesiae non percipiunt ab Excommunicatis si pro ipsis offeratur sacrificium. q. 149. n. 6

1. Excommunicatus in tempore Pasche tenetur procurare absolutionem. q. 149. n. 6

2. Pena, quæ imponitur excommunicatis, & interdictis celebrantibus Divinis officio. q. 137. n. 6

3. Excommunicati in notorijs, ut non possint excommunicari, ut vitandi. q. 146. n. 5

Aliqui ingrederentur excommunicati. q. 150. n. 8

Reincident in excommunicationem, si ut vitandus, debet de nouo denunciari. q. 148. n. 2

An habendus pro denunciato, si in sententia declaratoria dicatur, quod locum habens penam imponit tali delicto, & imponit sit excommunicatio. q. 148. n. 8

Sententia contra aliquem declaratoria criminis, cui est annexa excommunicatio, non reddit vitandum. q. 150. num. 5

Ut quis vitetur, non sufficit, si iudex dicat, quod incurrit excommunicationem. q. 150. n. 7

Participatio communio inter Ecclesiam non potest obtineri ab excommunicato sine absolutione. q. 148. n. 8

Excommunicatus toleratus quomodo membrum parvum ab Ecclesia. q. 146. n. 10

Excommunicatus toleratus non potest petere sacrificium offerri pro se. n. 11

Qualiter peccet si petat. ibid.

Voluntas quando sit causa sufficiens communicandi cum denunciatis. q. 149. n. 7

Ut cum denunciatus possit communicare non requiritur gravis causa. q. 148. n. 6

Excommunicatus non toleratus non offert nomine Ecclesiae etiam si iuxta titulum offerat. q. 119. n. 9

Extraneus Martinus V. fuit Excommunicato, ut est persona publica. q. 119. n. 5

1. Preceptum vitandi excommunicatum præponderat precepto audiendi missam. q. 149. n. 8

Ecclesia quomodo absoluit defunctum excommunicatum. q. 718. n. 10

2. Correlativum non vitandi excommunicato non est excommunicatum ad quem prohibitorum. q. 149. n. 11

Exequior.

1. Merus exequior ex principiis nullum villum in potest percipere. q. 106. n. 1

2. Exequior operatur nomine mandatis. quæst. 116. num. 4

3. Apud parvam Exequiorem sibi remanere debet. q. 371. num. 3

4. Effectus exequior distribuitur debet celebrantibus totum legatum. q. 371. n. 3

5. Exequiores non possunt restituere hæredes, quod superest ab operibus iniunctis à testatore, si adiciat, quod faciant, quod eis videbitur, & ipsi faciant. q. 1099. num. 10

Index Rerum

1. Non possunt, si exactione sit ipsi relicta. n. 11
2. Exequutor tenetur ex bonis mobilibus erigere fundum si missa sint perpetua. q. 104. n. 6
3. Hic casus comprehenditur sub Decretis de celebratione missarum. ibid.
4. Dimissus iudicibus quid agere debet Exequutores pro celebratione missarum. q. 107. n. 2
5. Exequutor tenetur inquirere, an gratia sit iustificata. q. 113. n. 5

Exercitii.

Exercitii tenetur sine Ecclesia, quia licet adde, non potest totus accedere. q. 467. n. 3

Expensa.

1. Quando pro expensis celebrationis possit aliquid retineri. q. 596. n. 2
2. Expensa ad eum pertinet, de cuius interesse agitur. q. 1177. n. 27
3. Expense pro celebratione non debent cedere in damnum Ecclesie. 1177. n. 2
4. Expense in meliorationem fundi obligati pro missis non sunt restituentes. q. 1096. n. 1
5. Quando Ecclesia pro expensis missarum possit de stipendiis aliquid retinere. q. 968. n. 3
6. Quantum detrahi possit remittendum prout arbitrio. num. 4
7. Episcopi in taxandis expensis pro missis debent habere rationem expensarum. q. 968. n. 5

Expressio.

- Quod de iure inest habetur pro expresso. quest. 159. num. 3
- Quod necessario sequitur ab expresso habetur pro expresso. q. 779. n. 5
- Id habendum pro expresso, quod disponens verisimiliter respondisset. q. 780. n. 1
2. Quod non est expressum, non est asserendum. q. 1197. num. 5
 3. Expressio illius, quod tacite inest quando transit in principalem dispensationem. q. 121. n. 4
 4. Non solum est expressum quod verbis declaratur, sed etiam quod ex contextu elicitur. q. 908. n. 3
 5. Expressio illius quod tacite inest, nihil operatur. q. 121. n. 4
 6. Pro expresso habendum quod ex expressis sequitur. n. 988. num. 8
 7. Quod non est expressum, non est asserendum. q. 101. n. 5
 8. Quod ab expresso deducitur, habetur pro expresso. q. 460. n. 3

Exter.

Vide infra.

Exteri non possunt admitti ad celebrandum, sine litteris testimonialibus. q. 164. n. 1

Extraneus.

1. In Extraneis, ad evitanda, non conducitur inducere excommunicatos ad actus prohibitos. q. 1163. n. 9
2. Aliis inducentibus ad Communionem prohibita. n. 10
3. Quia lectio Extraneis. Ad evitanda. q. 130. n. 2
4. Quia lectio perferenda. n. 3

F

Fabrica S. Petri.

1. Fabrica S. Petri non potest se iocommittere, nisi data negligentia. q. 1089. n. 8

Facere.

- Factum prout verbis. q. 673. n. 10
- Qui facit per alium per se facere censetur, & quomodo. num. 179. q. 485. n. 3
- Quando factum radicans in persona, qui per alium facit non censetur per se facere. q. 485. n. 5

Facultas.

1. In facultatis uel tempore inducitur consuetudo, aut prescriptio. q. 108. n. 3
2. Et a quibus facultatis non inducitur restrictio libera facultatis. q. 697. n. 2
3. Facultas annexa dignitati sit ordinaria. q. 413. n. 4
4. In facultatis non habet locum non usus, & privilegia non amittitur. q. 413. n. 7

In facultatis non inducitur consuetudo per non actum. q. 413. num. 14

1. Ex facultatis non nascitur ius constitutum ad prestationem. q. 108. n. 4
2. Facultas non potest exerceri, nisi sub forma coacta. q. 1164. n. 3
3. Facultas concessa sub nomine dignitatis quando non sit delegabilis. q. 68. n. 5

Fama.

Fama probat consecrationem Ecclesie. q. 132. n. 13

Fama quando plene probet. q. 132. n. 13

Familia.

- Quid requiratur, ut quis sit de familia. q. 476. n. 1
- Viventes propriis expensis in alia parte domus non sunt de familia. q. 477. n. 2
1. Cessat familia morte Episcopo. q. 1115. n. 4
 2. Hospites Religiosi veniunt appellatione familiarum. q. 749. num. 6
 3. Aliud incorporari familiarum Conventus, & aliud Capitulum. q. 749. n. 8

Familiaris.

- Qui requiratur ad fundandum familiaritatem. q. 749. num. 7
- Ut quis sit familiaris, an sufficit habitare in domo. q. 948. num. 2
- Nihil pro studio accipiens non videtur familiaris. q. 671. num. 1
- Non exigere, quod sibi assignatum est, non nocet familiaritati. n. 1
2. Familiares Episcopi tenentur tempore interdicti audire missam. q. 1115. n. 7
 3. Privilegium intercurrentis Missae non se extendit ad familiares Episcopi, qui causam deducunt. &c. q. 1134. num. 1
 4. Familiares Episcopi tempore interd. possunt interesse Missae. n. 1
 5. Privilegium audire Missam &c. extenditur ad familiares. n. 3
 6. Qui non sunt familiares Episcopi. q. 1134. n. 4
 7. In privilegio audire Missam tempore interd. qui veniant omnino familiarum. q. 477. n. 5

Famulus.

1. Famulus vens aliquam industriam emendo pro Domino possit sibi retinere quod superest. q. 972. n. 3
2. Famuli assistentes in actio sunt in actuali servitio. q. 691. num. 10
3. Famulus obligans suam operam minus iusto an possit se indemnem servare. q. 941. n. 11
4. Acceptans famulatum minori mercede, non censetur ad iustum se obligare. q. 941. n. 11
5. Famulo infirmo non debetur Salarium. q. 1173. n. 5
6. Ut famuli gaudeant privilegio Oratorij iussit medicum servitium. q. 476. n. 13
7. Servientes licet aliquando vacent, adhuc sunt necessarij servitio Domini. q. 477. n. 7
8. Famuli quando ob occupationem excusentur ab audienda missa. q. 1137. n. 4
9. Domini an teneantur non occupare famulos, ut possint audire Missam. n. 5
10. Famuli non audientes Missam ob servitium quando peccent. num. 6

Festiva.

1. Quid si inter festum, & Ecclesiam intercedat via aut coetivae. q. 1304. n. 3
2. Festiva non fundat assentiam moralem respectu missae in Ecclesia. 1304. n. 3
3. Festiva Domus cum quibus communicent in praesentia. q. 1304. n. 8

Festus dies.

1. Appellatione dierum festorum qui veniant. q. 1157. n. 2
2. Dies festus ex parte temporis non requirit specialem reservationem. q. 401. n. 11
3. Ceteri dies festus sanctificandi sicut Dominica. n. 149. num. 5
4. Dies festi colendi ex precepto. quest. 1254. num. 1
5. Quid circa dies festos Patronorum. n. 1
6. Dies festi ex voto quomodo obligent. n. 3

Episcopus

Memorabilium.

- Episcopus potest infirmitate dies festos. q. 128. n. 1
- Ordinarius indicenda dies festos peccat. q. 124. n. 10
- Lati non possunt infirmitate dies festos in quicumque finem spirituale. q. 122. n. 3

2. Indicere festa peruenit canum ad potestatem Ecclesiasticam. q. 124. n. 4

2. D. es fratri no. 1. introducendi ab Ordinariis. n. 7

2. An is sublati potestas introducendi. n. 6

2. Ordinariis in absolute non possunt indicere festa. num. 7

2. Infirmitate populo an possit Ordinarius indicere dies festos. q. 124. n. 11

2. Licet egredi ē loco, ubi festum seruatur, ob excedenda opera feruilia. q. 128. n. 1

2. Licet ne egredi ē loco, ubi festum seruatur, et intentione non colendi, & non sequenti. q. 128. n. 2

Fiduum.

2. Fides triplicis generis. q. 100. n. 1.

2. Quid requiratur ad succedendum in hereditariis feudis & mixtis. q. 100. n. 1

2. Res feudalis non est in communi hominum commercio. q. 100. n. 2. & 7

2. Res feudalis quomodo inalienabilis. q. 100. n. 8

2. Ius quod est super feudo monte exinguitur. q. 209. n. 2

2. In pluribus casibus potest feudarius disponere de feudo. q. 100. n. 7

2. Amisso feudo ob delictum, & restitute dunt legatum. q. 100. n. 3

2. Successor in feudo tanquam heres non potest impugnare factum defuncti. q. 100. n. 10

2. Renovatio feudi est noua concessio. q. 100. n. 2

2. Non innovatur hereditarium censuum, sed aliud dat. ibid.

2. Restitutio feudi amissi ob culpam, non est noua inuestitura, si precedat continuata possessio. q. 100. n. 13

Fictio.

Fictio habetur pro veritate. q. 478. n. 11

Fidelis.

Fideles percipiunt spirituale fructum ex omnibus sacrificiis ob vniuersum in Charitate. q. 74. n. 1

Omnis fidelis percipit ex omnium sacrificiorum. q. 134. num. 13

Fidelitas.

2. Fidelitas obligat in conscientia. q. 83. n. 3

2. Fidelitas cur in materia graui inducat grauem obligationem. q. 163. n. 7

2. Obligatio fidelis erga Deum non oritur ex subiectione. q. 83. n. 5

2. Obligatio fidelis fundatur in honestate. q. 83. n. 5

2. Violatio fidelitatis quando fit in materia graui. q. 864. num. 7

Fides.

2. Si bona fide fundetur in ignorantia iuris naturalis aut diuini an exsculet. q. 137. n. 1

2. Bona fides generat bonam conscientiam. q. 137. n. 2

2. Bona, vel mala fides nil confert ad reconciliationem Ecclesie pro celebratione. q. 509. n. 3

2. Faciens fidem supponitur paratus ad iurandum. q. 103. num. 2

2. Attestationem æquiparatur iuramento. q. 103. n. 4

Filius.

Filius illegitimus sed occultus potest ministrare patri celeberrimi. q. 369. n. 4

Finis.

Finis honestus temporalis rectificat actionem. q. 141. n. 1

2. Finis piam conueniens non impedit, ac implicat præceptum. q. 134. n. 3

2. Finis conueniens non rependit malitiam in opus. q. 134. num. 4

2. Animus tendit ad quiescendum in adimplemento finis. q. 103. n. 6

2. Instructa ad vnum finem, non debent oppositum operari. q. 130. n. 7. & q. 134. n. 2

2. Si non obtrineatur finis, perinde est ac si nihil fiat. 150. n. 13

2. Finis regulat actum. q. 90. n. 1

2. Voluntas finis continet volitionem mediatorum, quæ sunt necessaria. q. 103. n. 6

2. Quando attenditur finis, sufficit pot æquipollens obuius. q. 324. n. 6

Quando finis potest obtineri sine tali medio, cessat obligatio ad ipsum. 718. n. 7

2. Prauis finis appositus auditioni mittit cum infamia. q. 134. n. 5

Concesso sine, concedendum etiam media. q. 109. n. 3

Fiscus.

2. Fiscus habet legibus Canoniceis. q. 291. n. 1

2. Duo modi, ex quibus succedit fiscus. q. 291. n. 1

2. Voluntas defuncti implenda per fiscum, quatenus non habet legibus Civilibus. q. 291. n. 4

Fistula.

2. Fistula, quam summus Pontifex sumit sanguinem, an beuendenda. q. 778. n. 9

Flumen.

In flumine non licet celebrare. q. 473. n. 1

Aliquando videtur posse celebrari. n. 1

2. Nulli casus inferunt utiilitatem celebrandi in flumine. num. 3

Forma.

Vide Mater.

Formis prohibetur ministerium circa altare. quest. 343. num. 1

2. Formis non ita habiles pro administratione, sicut masculi. q. 109. n. 6

Fortis.

Fortis est portio maris. q. 119. n. 6

Fortis in velle est pars corporis maris. q. 114. n. 1

Occidens fortum in velle non tenetur de homicidio. q. 144. n. 4

Forma.

Forma quando possit impleri per æquipollens. q. 747. num. 8

2. Quando censetur indulta forma. q. 429. n. 5

Non seruata forma, actus est nullus. q. 428. n. 4

2. Forma substantialis non seruata, actus est nullus. q. 429. num. 8

2. Ex non seruata forma actus est ipso iure nullus. q. 110. num. 9

2. Deficiente forma actus est nullus. q. 110. n. 13

Forma indulta ad aliquem effectum sufficit, si obtineatur effectus. q. 429. n. 17

2. Forma necessaria seruanda, alias nulliter agitur. q. 110. num. 4

2. Non seruata forma an colligat obligatio naturalis. q. 110. n. 10

2. Quando sufficit forma seruata per æquipollens. q. 110. num. 4

Forma consistit in indiuisibili, nec recipit variationem. q. 103. n. 5

2. Forma quando censetur indulta. q. 429. n. 6

2. Quando præscribitur modus faciendi actum, inducitur forma. n. 7

Quod est minimum sit quæ sit inducitur per forma. q. 103. n. 6

2. Deficiente forma deficit institutum cum tali forma. q. 413. num. 4

2. Si deficiat forma accidentalis, non annullatur actus. q. 413. num. 4

Separatio partium fundata in structura, quæ habeat partes amouibiles, non destruit formam artificialem. q. 487. num. 4

Forma Sacramentorum.

Formis Sacramentorum tenentur vi quatenus instituitur ab Ecclesia. q. 319. n. 4

Quando effectus forme est operari debet exprimi in formula. q. 104. n. 7

Veni alia forma ab instituta ab Ecclesia nihil agit. q. 109. num. 5

Forma Consecrationis.

Vide Consecratio, Sacrificij oblatio.

Consecrationis verba substantialet, & accidentaliter mutari possunt. quest. 109. n. 1

Verba Consecrationis non possunt mentaliter reclinari. q. 139. n. 1

f 2 Accelleres

Index Rerum

Accelerans verba consecrationis, vt non proficiant in-
tegrè peccat grauiter. q. 131. n. 7
Mutatio substantialis verborum consecrationis graui-
mum sacrilegium. q. 109. n. 4
Mutatio Accidentalit est grane peccatum. n. 2
Mutatio Accidentalit potest esse etiam sine peccato ve-
niali. n. 3
In mutatione accidentalit forme consecrationis non ha-
bet locum paritas materiz. n. 4
Et cur. n. 5
Mutatio verborum Consecrationis nunquam potest esse
exigua. n. 6
Mutare vnicum verbum Consecrationis in aliud Idioma
est mortale peccatum. n. 7
Addere formæ Consecrationis etiam vniuen-
sum est mortale, licet non varietur significatio. n. 8
Intertere ordinem retentæ significatio verborum Con-
secrationis est peccatum mortale. n. 9
Verba consecrationis si non ponunt Corpus Christi sub
speciebus nihil operantur. q. 100. n. 3
Verba consecrationis prolata in persona Christi inserunt
immediatum concursum. q. 133. n. 13
Verba Consecrationis s quam intentionem requirant in
Christo. q. 133. n. 15
Si verba Consecrationis essent ista, Hoc est enim Chri-
stus, non fieret Sacrificium. q. 100. n. 4
Verbum *Enim* in Consecratione non est de essentia. q. 103.
n. 1
Quale peccatum sit illud omittere, & num. seq. n. 2
Verbum *Enim* in forma Consecrationis quomodo conside-
randum. q. 103. n. 4
Qualis sit significatio verbi *Enim* in forma Consecrationis.
q. 103. n. 7
Verbum *Et* in forma Consecrationis an necessarium
pro validitate. q. 104. n. 2
An possit aliquando omitti. ibid
Significatio formæ consecrationis est insufficiens non ex-
presso verbo est. q. 104. n. 4
Verbum *Et* cur debeat exprimi in forma. q. 104. n. 5
Omittere in forma Consecrationis verbum *Et* graui-
mum est sacrilegium. q. 104. n. 8
Verba quæ præcedunt essentialia determinat formam. q.
133. n. 5
Profertens verba Consecrationis, vt se ipsum non audeat
profiteri peccat. q. 103. n. 6
Omnia aliqua littera in forma valida est Consecratio. q.
109. n. 2
Non mutatur significatio si ex parua pronuntiatione omi-
tatur aliqua littera. n. 2
Omissio alicuius litteræ in forma Consecrationis ex ne-
gigentia quale peccatum. n. 3
Non est eum amittere curandum, vt omnes litteræ formæ
Consecrationis proficiantur. n. 4
Defectus substantialis forme consecrationis supplendus
est. q. 137. n. 1
Etiam si ex malitia committatur. n. 2
Tota forma est repetenda si defectus sit substantialis. n. 3
In dubio ceteris postuio fundamento non repetenda
consecratio. n. 4
Repetenda est si dubium sit vrgens, & cum graui funda-
mento. n. 5
Versusque formæ defectus supplendus, si aduertatur ante
consumptionem. q. 130. n. 1
Non ex necessitate Sacrificij, sed ex exigentia Cuius. ibid
Profertens formam Calicis supra panem debet itam cor-
rigere errorem. q. 121. n. 2
Per formam Panis, Calix non remanet Consecratus.
n. 2
Nec sufficit præsentia etiam ad ipsam non derogatur con-
secratio. n. 3
Advertens errorem ante quam compleat formam, debet
itam cessare. q. 121. n. 4
Verba, de quibus dubium est an sint substantialia an sup-
plenda. q. 139. n. 2
Dubium formæ debet saltem æquipollere præsumptioni
Consecrationis. q. 137. n. 7
In hac materia non habet locum dubium negatiuum. n. 3
Verba aliqua Consecrationis dubium est, an sint subst-
antialia. q. 139. n. 2

Verba de quibus dubium est an sint substantialia non ac-
ceptantur ab ecclesia, vt substantialia. q. 139.
n. 3
Putans probabiliter se consecrasse & probabiliter non
consecrasse An teneatur repetere. q. 138. n. 2
Iteranda consecratio si probabile sit adfuisse defectum
certam substantialem. n. 3
Alioquin relinqueretur Sacrificium in periculo nullita-
tis. n. 4
Consecratio an repeti possit sub conditione omnis ver-
bis, de quibus dubium est an sint essentialia. q. 139.
n. 5
Vnde incipiendi forma Consecrationis, & sit repeten-
da, & num. seq. q. 133. n. 1
Consecratio est repetenda cum sua integritate.
n. 2
Verba quæ præcedunt essentialia, sub quo peccato repe-
tenda. n. 3
Nova prolatio Consecrationis importat nouum Sacrifi-
cium. q. 47. n. 9
Verba Consecrationis quomodo exigant separationem
Sanguinis à Corpore. q. 43. n. 9
Formula.
Vide *Holla*, *Materia consecrationis.*
Quantitas formulæ consecrandæ non est determinata à
ture. q. 671. 2
Sane paruitas Altaris potest adhiberi formula minor. q.
671. n. 1
Fractio.
Fractio Hostiæ an sit pars essentialis Sacrificij, & num
seq. q. 36. n. 1
Fractio Hostiæ quid representet. q. 36. n. 1
Fractio hostiæ est ritus communis totius Ecclesiæ græcæ. q.
36. n. 2
Omnia fractio hostiæ Sacrificij non est imperfe-
ctum. q. 36. n. 4
Fractio hostiæ quando omittenda. q. 36. n. 5
Fractio an sit immutatio Victimæ. q. 36. n. 6
Quomodo fractio hostiæ significet fractionem Corporis
Christi. q. 36. n. 7
Fragmentum.
Si fragmentum, aut particula cadit intra peritus mulligris
q. 314. n. 3
Sacerdos conseruit impotens ad extrahendum. n. 4
Si mulier non possit extrahere à perito fragmentum
extrahi poterit, ab alia muliere. q. 335. n. 5
Frater Minor.
1. Franciscanus cur committat duplex peccatum violans
quod cadit sub voto, & sub præcepto. q. 126.
n. 7
2. Fratres Minores debent abstinere etiam ab eo, quod habet
speciem mali. q. 103. n. 3
3. Fratres Minores non possunt fori negotijs se immisce-
re. q. 109. n. 5
4. In Regula Minorum quidam continent præceptum, &
quidam non. q. 110. n. 2
5. Relictio legatorum pro missis fratribus Minoribus hæres te-
nentur curare celebrationem. q. 109. n. 2
6. Fratres Minores an capaces legari pro iussis & num. seq.
q. 109. n. 2
7. Fratres Minores capaces sunt legatorum, quæ subleuatur ne-
cessitates. q. 109. n. 4
8. Legatum pro missis soluendum fratribus Minoribus eo
modo, quo soluuntur elemosynæ. q. 109. n. 4
9. Fratres Minores sunt tantum capaces vltus qui consistit in
facto. q. 109. n. 5
10. Fratribus Minoribus non licet persuadere, vt eis relinquantur
legatæ, perpetuæ. q. 107. n. 3
11. Qualis legari pro missis perpetuis non sint capaces Fratres
Minores. q. 109. n. 2
12. Fratres Minores non sunt capaces ammocem reddendum.
q. 109. n. 2
13. Fratres minores an capaces legari pro missis annuatim solu-
endi & num. seq. q. 109. n. 4
14. Fratres Minores recipere possunt annuatim elemosynam,
quam ex testamento teneatur dare hæres. q. 109.
n. 6
p. Quando hæres obligatur dare in perpetuum certum

Memorabilium.

annuum elemosynam, non est opus ex parte Minoris aliquam remunerationem. q. 1093. n. 9

2. Minores non acquirunt aliquid ius ex eo, quod Testator obliget haeredes dare illis annum elemosynam. q. 1093. n. 10

3. Neque actione vitium. ibid

4. Syndicos Minorum inflare potest epus iudicem pro solutione legati. q. 1093. n. 5

5. Fratres Minores an possint inflare apud syndicum quod interpellat iudicem. q. 1093. n. 6

6. An possint extrajudicialiter interpellare iudicem, ut cogat haeredes ad solvendum legatum ibid.

Fraus.

1. Fraus nemini patrocinari debet. q. 1198. n. 3

Fructus.

1. Quando soli fructus certi fundi remaneant obligati. 1091. n. 5

2. Fructus indultus fuit illius, cuius expensis facta est melioratio. q. 1078. n. 3

3. Porro libera fructuum fundi obligati potest vendi. q. 1098. n. 4

4. Si fructus sint obligati eodem modo se habent, ac si non cederentur. q. 1098. n. 5

5. Fructus inextinguibiles se habent ac si non adessent. q. 1097. n. 7

6. Reclit non potest facere fructus suos ex fundo obligato promissis, & postea cedere per modum census. q. 1099. n. 4

7. Si fructus excedant onera missarum neque imponi potest census super fundo. q. 1099. n. 5

Fructus.

1. Functio sacra super re prophana quando deditur obsequiis divinis. 110. n. 7

2. Functiones Sacrae sine vestibus Sacris, non possunt sine peccato gravi exerceri. q. 799. n. 5

3. Plures functiones Praebbyterales exercentur in Ecclesia, quae sunt sub regimine secularium. q. 773. n. 3

4. Functio spiritualis quando deditur officii divinis. q. 710. n. 6

Fundamentum.

1. Corruptum fundamentum, corruptum quod ipsi sonitur. q. 109. n. 3

2. Fundamento corrupto, corruptum quod in ipso fundatur. q. 870. n. 5

Fundatio Fundator.

1. Fundatio comprehendit omnem institutionem. q. 1172. n. 1

2. In limine fundationis concedantur condiciones contra canones. q. 1109. n. 3

3. Condiciones in fundatione oppositae sunt servandae. q. 1148. num. 1

4. Leges fundationis non tolluntur, nisi cum speciali mentione. q. 1168. n. 1

5. Fundator censetur voluisse, quod non expresse. q. 1143. num. 2

6. Fundatores ita intendunt cultum Ecclesiae, ut etiam intendat fructum diuinorum officiorum. q. 899. n. 3

7. Voluntas fundatoris non potest immutari ab haeredibus, nec illi renunciare possunt. q. 1143. num. 3

8. Dispositio fundatoris omnino seruanda. quæst. 1146. n. 1

9. Concessio fundatoris debet aliquid operari. q. 1168. n. 3

10. Voluntas interpretatur fundatoris de celebrando pro clero in die vaecationis cum magno fundamento præsumitur. q. 1173. n. 13

Fundator religiosus

De fundatoribus Religiosis potest celebrari missa, licet non sint in Calendario. q. 1199. n. 1

An pro totam Octavam. n. 3

Quid si sint tantum benedicti. n. 3

Privilegium celebrandi semel in mense de fundatore. q. 1177. n. 1

De fundatoribus benedictis non potest celebrari Officium semel in mense. q. 1177. n. 7

Cum quo ritu semel in mense recitandum officium de fundatore. q. 1177. n. 8

An recitandum Symbolum Apostolorum. ibid

Fundus.

1. Fundus oneratur pro missis, si ei superimponatur fidei commissum, aut maioratus, regulariter secundum leges de ipsius disponentibus. q. 1094. n. 1

2. In hoc fundo attenditur dispositio Testatoris. n. 1

3. Vbi eadem ratio, ibi eadem dispositio. q. 1094. n. 3

4. Identitas rationis non inducit extensionem sed comprehensionem. n. 4

5. Si missæ non sint perpetuæ sed pro annis determinatis, an erigendus fundus fructifer. q. 1094. n. 1

6. Erigendus fundus, etiam si missæ non sint perpetuæ. q. 1094. n. 2

7. Finis fundi fructiferi pro missis locum habet, licet missæ non sint perpetuæ. n. 3

8. Ex bonis relictis fundus fructifer comparandus etiam seculari decreto fac. Congregat. q. 1094. v. 6

9. Non substituitur fundus pro legato annuo in extinctionem obligationis, sed ob commoditatem. q. 1096. n. 6

10. Non est eadem ratio de alienatione fundi subiecti oneri missarum, et de impositione census. q. 1098. n. 8

11. Si fructus fundi excedant legatum pro missis executio legati trahitur ad illam, ad quem pervenit fundus. q. 1097. n. 4

12. Expensæ pro maintenance fundi an detrahendæ à missis celebrandis. q. 1096. n. 3

13. Quid si stipendium excedat consuetum. n. 4

14. Manuentionis fundi censetur prosumum in pingui legato. 1096. n. 5

15. Substituto fundo annuo legato, si petat, supplere debent haeredes. q. 1096. n. 6

16. De fundo disponi potest eo modo, quo non nocent habenti servitutem. q. 1098. n. 1

17. Quando fundus sit obligatus pro annuo legato pro missis. q. 1096. n. 4

18. Si Testator dicat, quod ex tali fundo solvantur legata remanent obligatus. n. 7

19. Fundus pro missis assignatus à Testatore demonstrative potest alienari. q. 1095. n. 1

20. Fundus subiectus oneri annui legati pro missis alienari potest. n. 2

21. Pro fundo subiecto oneri missarum omnia excoffoque convertere potest tertius possessor. q. 1099. n. 2

22. Prohibitio alienandi fundum subiectum legato pro missis quando sit perpetua. q. 1097. n. 3

23. Prohibitio alienationis fundi subiecti oneri missarum est perpetua. q. 1097. n. 3

24. Quando alienatur fundus subiectus oneri missarum, non debet permitti in potestatem. q. 1099. n. 5

25. In fundis assignatis pro missis succedendum more fidei commissi, si ad hoc consuetudo. q. 1094. n. 5

26. Princeps Laicus an possit concedere seculariter alienandi fundum cui impositum est legatum pro missis per modum maioratus. q. 1097. n. 1

27. Sufficit auctoritas Laici Principis si onus relinquatur super fundo. n. 2

28. Legatum fundi potest esse insuficiens pro missis ex duplici capite. q. 1095. n. 5

29. Si fundus legatus sit insuficiens, an haeredes teneantur supplere. q. 1095. n. 12

Funeraria.

Apparatus funereus, & Exequiarum habet enim satisfaciendi nomine Ecclesie. q. 131. n. 17

1. Expensæ funeris præferendæ voci realibus. q. 1006. n. 3

Fur, Furtum.

Furem occidere an liceat. q. 147. n. 4

2. In iusta detentio alieni habet rationem furti. q. 100. n. 4

3. Furtum Habitorum inferentium Aegyptiis vasa quomodo iustificetur. q. 940. n. 9

G

Generaliter.

Vide Superior, Prælati.

Generaliter Religiosum possunt anticipare, & postponere celebrationem Missæ. q. 432. n. 1

F 3 Generale

Index Rerum

Generales Religionum, & Provinciales possunt dispensare iur. a horum celebrandi q. 421. n. 1

Generales Ordinum communiter in privilegiis an possint benedicere primum lapidem, & laudamenta Ecclesiarum q. 511. n. 7

Difficilis est usus huius privilegii. ibid.

Gentiles

Gentiles ignorantibus Christum non peccant si sacrificent vero Deo. q. 35. n. 5

Quid habere notitiam Christi. n. 1

Genuflexio

Genuflexio ex causa mutari potest in incurvationem. q. 115. n. 1

Genuflexio est in signum Adorationis. q. 115. n. 1

Non posse genuflexione quem ritum missae impediri. q. 115. n. 3

An genuflexio in Missa requiratur incurvationem vultusque genu vsque ad terram. q. 116. n. 1

Idem vno tantum casu utrumque genus incurvandum. num. 1

Laudabilis an sit utrumque genu incurvare, vsque ad Terram post Consecrationem. n. 3

Exposita Eucharistia ad celebrans utroque genu flectere debet. n. 4

Genuflexio an requiratur flexionem genu vsque ad terram. q. 116. n. 5

Gloria

Gloria accidentaliter non potest crescere supra metricam. q. 116. n. 11

Glossium

Glossium est species leui. q. 708. n. 3

Grati

Apud Graecos in quatuoragesima propter quam Sabbatum & die Dominico non fit consecratio sed ostentatur pro sanctificatione, & cu. q. 39. n. 4

Grangia

In Grangis Regularium possunt erigi Oratoria pro celebratione. q. 488. n. 1

Privilegia pro ipsorum erectione. n. 1

An sit necessarium, ut in Grangis resideant Religiosi, ut possint erigi. n. 3

In Grangis erigi possunt Oratoria virtute privilegiorum concedentium in altare paritalem. q. 488. n. 4

Quicumque sacerdotes possunt in Grangis Regularium celebrare. q. 489. n. 1

Etiam ob seiam commoditatem. n. 1

Celebratio in Oratoria Grangiarum est secundum dispositionem Concilii Trid. q. 489. n. 3

Oratoria Grangiarum non sunt praesentia Oratoria. q. 489. num. 4

Speciale privilegium erigendi Oratoria in Grangis. q. 488. n. 5

In Grangis possunt audire missam, & suscipere sacramenta quaecumque ad ipsos pertinet. q. 488. n. 6

Grangiae sunt loca Ecclesiastica, & gaudent immunitate q. 488. n. 4

Gratia

Gratia facta non cessat morte concedentis. q. 415. n. 3

Gratia facta, licet non executioni mandata, non expirat morte concedentis. q. 415. n. 3

Gratia perfecta non indiget amplius gratuita voluntate conferentis. q. 415. n. 4

Non purificata conditione gratia condicionalis, habetur pro non concessa. q. 416. n. 5

Espresso falsi, quo monetur Pontifex ad concedendum, vitiat gratiam. q. 415. n. 1

Quando non constat de fundamento gratiae, est concludenter probandum. q. 415. n. 3

1. Gratia communicatio non fortuitus effectum, nisi acceptetur. q. 1184. n. 4

2. Gratia dependet à voluntate Concessionarii, ut à conditione. q. 1199. n. 1

3. Concessio gratiae debet determinari ad usum. q. 1199. num. 1

Quisodo peritio de mens concordat, gratia non est subrepticia. q. 790. n. 1

Gratia, quae non est sortita plenum effectum, expirat morte concedentis. q. 791. n. 10

1. Gratia datio exclusio tantum pretium. q. 719. n. 7

2. Vrens gratia conferitur vii sub conditione, sub qua est cancella. q. 1160. n. 3

Gratia supernaturalis

Augmentum gratiae ad effectus infallibilis Sacrificii. q. 71. num. 10

Auxilia pro augmento gratiae non praeteriuntur dispositionem. q. 71. n. 11

Gratia sacramentalis, in quo consistit, & eius finis. q. 397. num. 11

Gratia sacramentalis non sunt insituta semper efficaces. q. 71. n. 4

In victimis ceteris Christi augmentum gratiae fuit ex sacramento, non ex sacrificio. q. 71. n. 9

Gratuendo

1. Quid in retributione ex gratitudine intendendum. q. 933. num. 8

Gratuendo

1. Vrens iure sui neminem gratui. q. 1039. n. 8

2. Pignores quomodo non possint gravare successores. q. 1044. n. 7

H

Habitus

1. Habilis subiecti debet adesse, quando actus producitur ad effectum. q. 1001. n. 5

Habitus

Vide Vestes

2. Qualis debet esse habitus communis celebraturi. q. 814. num. 1

3. Sacerdotes iuralibus permittitur vestis exterior breuior. num. 1

4. Accedens ad celebrandum sine veste talari, quando non peccat. n. 3

5. Quid, scilicet rationabili casu & num. seq. n. 4

6. Habitus Clericalis non habet connectionem cum actione sacrificandi. q. 814. n. 5

Hereditas

1. Hereditas quando vacans, & quando iacens. q. 983. n. 1

2. Hereditas iacens repraesentat personam defuncti, sed remanet subiecta legis prius. q. 983. n. 3

3. Aditio hereditatis est solemnitas iuris Civilis. q. 983. num. 5

4. Ius aditum hereditatem praeribi potest. q. 1047. n. 4

5. Minuitur onus cum propositione ad diminutionem hereditatis. q. 107. n. 6

Si dispositio conferatur in alienum arbitrium, quomodo hereditas disponenda. q. 1099. n. 4

6. Si reliquum hereditatis assignetur in opera pia, quod superest ab expensis debet in alia converti. q. 1099. num. 11

7. Quando hereditas non acceptanda ab Ecclesia si exheredetetur filius. q. 1099. n. 6

Heres

Vide Testamentum

1. Instrutio heredis est fundamentum testamenti. q. 1099. num. 1

2. Instrutio heredis est basis secundum ius Civile. q. 990. n. 3, & 5

3. Testator, & heres censentur eadem personae. q. 1100. num. 5

4. Deficit in institutione heredis cadunt etiam legata pia. q. 990. n. 1

5. Heres vendita hereditate remanet heres. q. 1099. n. 6

6. Instrutio heredis non ducit ex coactione. q. 1098. n. 5

7. Coniectura circa institutionem heredis debet esse vergetes. q. 1098. n. 7

8. Heres dum conficit inuentarium non potest conveniri. q. 985. n. 1

9. Sancte testamentum nullo defectu institutionis heredis debetur legata pia. q. 990. n. 4

10. Instrutio heredis exanti in fructu non tenet. q. 1099. num. 7

11. Regula, quod heres censetur gratius quam minimè potest, quando valet. q. 1093. n. 7

12. Quodnam tempus concedatur heredi pro inuentario. q. 985. n. 1

Heres

Memorabilium.

1. Hæres quando habeat bonam fidem ad præscribendum legatum. q. 1047. n. 10
2. Hæres particularis in aliquibus bonis sit vniuersalis, quando testator non disposuit circa vniuersalem. q. 368. num. 7
3. Hæres commissarius tenetur providere prius animæ defuncti. q. 1039. n. 5
4. Quomodo le genere debeat erga animam defuncti. num. 6
5. Hæres commissarius debet hereditatem restituere filiis. num. 7
6. Instituta hæredem commissarium non tenet amorem filiorum. q. 1038. n. 8
7. Si testator non habeat filios, an hæres commissarius sit obstrictus disponente ob causas patris. q. 1039. n. 7
8. Hæres sustinet iura Defuncti. q. 1035. n. 3
9. Hæres hæredis est hæres primi Defuncti, & illius personam repræsentat. n. 4
10. Hæres habet electionem satisfaciendi legatariis aut rebus hereditatis, aut quocunque. q. 1044. n. 2
11. Hæres promittens moribundo legatum pro missa tenetur iuxta vires hereditatis. q. 1031. n. 3
12. Hæres feudalis quomodo iure hereditario recipiat feudum. q. 1030. n. 7
13. Tenetur stare oneribus impositis à Testatore ibid.
14. Quid hæres præscribere possit in legato pro missa q. 1047. num. 8
15. Hæres tenetur læsare legatarium pro legato oneroso q. 1047. n. 10
16. Quid requiratur, vt hæres possit præscribere legatum. q. 1047. n. 5
17. Hæres non potest contra defunctum præscribere legatum pro missa. q. 1045. n. 6
18. Quando hæres compellendi ad supplementum legati pro missa. q. 1035. n. 3
19. Hæredes quando tradito fundo pro legato teneantur de euctione. q. 1036. n. 5
20. Hæredes non solventes legatum incurant poenam impositam à Testatore hæres vicia interpelatione. q. 381. num. 4
21. Hæres tenetur totum, quod legatum, dare pro celebratione missarum, etiam si præscripserit contra legatarium. q. 1047. n. 8
22. Hæres qui pro aliquo tempore non soluit annuat pensiones pro missa, an possit per se ipsum supplere. q. 1037. num. 1
23. Quando hæres teneatur ad legatum super fideicommissum. q. 1037. n. 5
24. Hæres non potest velle contra factum Testatoris. q. 1030. num. 5
25. Hæres non tenetur probare solutionem legati, nisi agere creditor. q. 1038. n. 8
26. Hæres cum beneficio inuentarij potest pro legato pro missa dare res hereditarias. q. 1034. n. 1

Hæreticus.

Hæretici, & Schismatici sunt excommunicati. quæst. 150. num. 1
 Seculæ Escommunicatio se libeat offerre pro Hæreticis. q. 150. n. 2
 Hæretici, & Schismatici sunt capaces effectus sacrificiali. q. 150. n. 4
 Hæretici, & Schismatici non offerant omnino Ecclesiæ. q. 153. n. 10

D. Hieronymus.

Quando D. Hieronymus reprehendit magnificentiam Ecclesiæ. q. 439. n. 4
 D. Hieronymus approbat ornatum templorum. q. 439. num. 5

Holocauftum.

Vide Sacrificium.

Ad holocaustum quid requiratur. q. 381. n. 13

Homicidium.

Iura concedunt occidere aggressorem. q. 546. n. 3
 Occidens duos vno ictu cur committat duplex peccatum. q. 156. n. 8
 Homicidium an licitum pro defensione honoris, & famæ. q. 547. n. 7
 Homicidium in quo consistat. q. 551. n. 2
 Occisio pro defensione propriorum bonorum quando est

licita. q. 547. n. 5

Quis non habetis occidendi se ipsum. q. 545. n. 5

Causa probabilis homicidij si est voluta, est etiam voluntarium homicidium. q. 541. n. 5

Quando in Ecclesiæ decatur perpetratum homicidium.

q. 550. n. 6

Homicidium quatenus induci pollutionem. q. 542. n. 3

Homicidium refert pollutionem quatenus iniuriis

Ecclesiæ. q. 544. n. 2

Homicidium committitur à non habente vim rationis

non polluit Ecclesiæ. q. 540. n. 4

Homicidium polluit Ecclesiæ quatenus in exequatione,

non quatenus in intentione. q. 545. n. 3

Occidens inquit aut ignoranter, sed videlicet, polluit

Ecclesiæ. 540. n. 11

An vt homicidium polluit Ecclesiæ debeat intervenire

vis externa. q. 544. n. 1

Homicidium sine culpa non polluit Ecclesiæ. q. 545. n. 7

Vt homicidium polluit Ecclesiæ debet esse graue cul-

pabile. n. 2

Debet etiam esse valde iniuriæ. n. 3

Homicidium iniuriis iudeis in Ecclesiâ quatenus illi iniuri-

osum. q. 545. n. 4

Si homicidium non sit necessarium ad defensionem, pol-

lunt Ecclesiâ licet immineret defensio. q. 546. num. 7

Homicidium ob necessariam defensionem non polluit

Ecclesiâ. n. 3

Cur sit licitum, & non sit iniurius. n. 3

Quid, si excedatur moderamen inculpæ tutelæ, an ho-

mici- idum polluit Ecclesiâ. q. 546. n. 4

Quid requiratur, vt polluat. n. 5

Defensio huiusmodi, quatenus est licita, non indu-

cit pollutionem. q. 547. n. 1

Occidens inasorem proximi in Ecclesiâ illam non pol-

luit. q. 547. n. 3

Occisio in Ecclesiâ pro defensione propriorum bonorum

an illam polluat. q. 547. n. 4

Occisio in Ecclesiâ pro defensione honoris an polluat. q.

547. n. 6

Homicidium factum à eo solo & non polluit Ecclesiâ,

non potest dari. q. 548. n. 2

Causa vt inferat homicidium voluntarium, debet inferre

homicidium voluntarium. q. 541. n. 3

Causis per accidens directe volens non inferat homicidium

voluntarium. ibid.

Nisi sit volens in ordine ad homicidium. n. 1

Solum homicidium opere ipso commissum polluit Ec-

clesiâ. q. 540. n. 1

Homicidium vt polluit Ecclesiâ debet esse voluntarium.

n. 2

Quando homicidium commissum ab ebrio polluit Ec-

clesiâ. 540. n. 5

Homicidium sequens in loco, seu loco non polluit Ec-

clesiâ. n. 6

Si ismihi scilicet lodi esset filicia. n. 7

Dummodo non prouideatur in ipso periculum homici-

dij. num. 8

Homicidium non polluit si sine mentis percussione non

lethaliter, & insensu percussio lethaliter. q. 541. n. 10

Homicidium voluntum in causa remota non polluit Eccle-

siam. q. 541. num. 3

Homicidium voluntum in causa dubia non polluit Ecclē-

siam. n. 4

Secus si causa sit probabilis. ibid.

Cur homicidium voluntarium in causa polluit Ecclesiâ

non autem effusio seminis. q. 547. n. 10

Homicidium polluit si duo percussor lethaliter, licet,

vnus sit impotens. q. 540. n. 8

Se ipsum occidens in Ecclesiâ illam polluit. q. 545. n. 5

Occidens vnum quem potest esse alium, an polluit Ecclē-

siam. q. 546. n. 2

Si intendens occidere vnum occidit alium, eo quod idus

aberrat, adhuc polluitur Ecclesiâ. q. 546. n. 10

Homo.

Homo mortuus non est amplius homo. q. 554. n. 3

Homo de iure naturæ subditur sicuti superioribus. q. 16. n. 4

Quomodo homo teneatur meditare Cuius regnabit

Deum. q. 15. n. 3

Homo

Index Rerum

Homo habet facultatem dedicandi rerum suum esse Deo, & exprimeri sensibilibus hanc suam effectum, q. 8. sum. 4

Honor.

1. Honor habetur pro pretiosissimo, & æquiparatur vitæ. q. 136. n. 5
- Honor, & fama æquiparantur vitæ, sed non in omnibus. q. 517. n. 8
2. Infamia honoraria excusat ab audienda Missa. q. 396. n. 1
- Non prohibetur delatio honoris, quo quis est iudicatus dignus. q. 377. n. 7

Hora.

- Hora in ordine ad officia Divina computantur canonico modo. q. 413. n. 3
- Hora omnia quomodo computantur. q. 413. n. 1
- Hora nona dicitur primam medietatem temporis inter occasum solis, & meridiem. q. 413. n. 1
- Hora nona quomodo accipienda ubi dies sunt brevissimi. q. 413. n. 4
- Quantum temporis importet hora nona ubi dies sunt quindecim horarum. q. 413. n. 5

Hora quasi celebrationem.

- Obligatio non celebrandi ante auroram non desinitur ex illa Pij V. q. 396. n. 5
- Hæc obligatio an sit sub mortali. n. 6
- Gravitas huius obligationis unde desinitur. n. 7
- Prohibitio celebrandi in nocte non est magis stricta pro vna, quam pro alia parte media nocte. quest. 407. num. 7
- Licentia celebrandi ante tempus consuetum attemperatur causa. q. 407. n. 6
- Nocturna celebratio missæ quando vitata. q. 396. n. 4
- Celebrare Missam vespertino tempore est peccatum mortale. q. 396. n. 9
- Concil. Trident. vult servari debitas horas in celebratione Missæ. q. 396. n. 8
- Quomodo accipiendæ horæ debent pro celebratione. q. 419. n. 6
- Mora stabilita pro celebratione missæ. q. 396. n. 1
- Missæ prius in Sabbato sancto redactæ sunt ad illam horam, ad quam est redacta sollemnitas. q. 399. num. 6

De iure in Nativitate Domini noctu celebratur missa. q. 404. num. 1

Missæ prima Nativitatis Domini pro omnibus conceditur in nocte. q. 404. n. 1

Dux alia missæ ad possint nocte celebrari, & num. seq. q. 404. n. 3

Celebratio missæ absolute conceditur in nocte Nativitatis Domini. q. 404. n. 5

De iure omnes tres missæ Nativitatis possunt celebrari. q. 404. n. 7

Secula consuetudine non videntur posse celebrari tres missæ in nocte Nativitatis. q. 406. n. 1

Celebrari possunt. n. 1

Pro nocte Nativitatis derogatur legi non celebrandi in nocte. q. 404. n. 8

Distinguitur tempora celebrandi tres missas in die Natalis, respiciunt solum missam solemnem. quest. 404. num. 9

Pro nocte Nativitatis non dispensatur pro celebratione missæ, sed derogatur legi. q. 404. n. 10

Ex iure non dicitur expectandum medium noctem pro celebratione in Nativitate Domini. q. 405. n. 1

Observancia declarat expectandum medium noctem, & in quo fundetur. n. 1

Celebrari statim à media nocte an possit, & num. seq. q. 407. n. 1

Aurora est terminus à quo celebratio missæ incipere potest. q. 396. n. 1

Congruitas huius temporis. n. 3

Initium temporis à quo incipere potest celebratio missæ est idem respectu omnium sed cum aliqua latitude. q. 398. n. 6

Certa quantitas temporis ante solis ortum, an possit assignari, in qua liceat celebrare. q. 397. n. 1

Quanto tempore ante solis ortum liceat incipere missam & num. seq. q. 401. n. 1

Quomodo constituenda regula veneralis de inceptio-

ne missæ ante solis ortum. q. 401. n. 6

Initium auroræ an expectandum pro inchoanda missa & num. seq. q. 399. n. 1

Pro incipiendi celebratione missæ observandum initium auroræ naturalis. q. 397. n. 4

Aurora naturalis est terminus à quo potest incipere celebratio missæ. q. 397. n. 3

Per horam, & dimidiam licet incipere celebrare ante auroram. q. 401. n. 5

Non sufficit quod vltima partes missæ attingant auroram. q. 399. n. 3

Sufficit in secundam partes substantiales attingat auroram. q. 399. n. 3

Si missa secundum aliquam sui partem attingat auroram salutaris significatio. q. 399. n. 4

Sufficit si missa secundum substantiam cadat intra tempus habile. n. 5

Quo longior est missa, ante cardines celebrans, eo magis potest anticipari aurora. 399. n. 6

In anticipatione missæ duplex parvas materis attendenda. q. 400. n. 1

In anticipatione missæ respectu auroræ digni parvas materis. q. 400. n. 1

Parvas ista materis quantum tempus deat, & num. seq. q. 400. n. 3

Cur in anticipatione missæ parvas materis admittat minima tempus. n. 10

Parvas materis in anticipatione sumenda in ordine ad distantiam ab aurora naturali. q. 400. n. 8

Quantum sit ista modica distantia. n. 9

Modica anticipatio ex causa in celebrando non est peccatum veniale. q. 401. n. 1

Semel tantum anticipare ootabiliter non est materia levis. q. 400. n. 1

Diversa ratio de relaxatione voti ad vitandum peccatum & de anticipatione celebrationis. q. 409. n. 5

Ubi noctes sunt valde longæ adeit rationalis causa anticipandi missam ante auroram. q. 400. n. 3

In celebrando an licita anticipatio noctibus ex prima causa & num. seq. q. 401. n. 1

Ratione consuetudinis missa potest noctibus anticipari. q. 400. n. 1

Ubi celebrandus magnus numerus missarum ante auroram potest inchoari celebratio. q. 400. n. 5

Cur pro antichibus liceat anticipare celebrationem in diebus profestis, & non in festis. q. 409. n. 3

Pro antichibus potest ante auroram celebrari missa. q. 400. n. 4

Pro implendo præcepto potest celebratio anticipari. q. 401. n. 1

Amisio notabilis iuxta est causa sufficiens anticipandi missæ celebrationem. q. 409. n. 3

Ad obviandum violationi præcepti quatenus possit anticipari celebratio missæ. q. 409. n. 1

Quatenus non possit anticipari. n. 1

Omissio missæ extra dies festos non reddit licitum anticipationem in celebrando. q. 401. n. 4

Ubi nox perpetua aut dies, non potest rubrica habere locum. q. 403. n. 3

Si in dictis regionibus adeit consuetudo rationalis, est servanda. q. 403. n. 4

Quomodo designandum tempus pro celebratione, ubi dies non pettingunt ad sex horas. quest. 403. num. 5

Quomodo regulandum tempus missæ in navigatione, ubi est perpetua dies, aut nox. q. 403. n. 6

Privilegium celebrandi per horam, & ante diem & post meridiem. q. 414. n. 1

Quomodo accipiendum. n. 1

Privilegium celebrandi ante, & post horam statutam. q. 414. n. 2

Privilegium celebrandi postmeridie concedit quod alia non licet. q. 416. n. 3

Quomodo accipiendum privilegium concedens celebrationem ante auroram, & post meridiem. q. 417. n. 1

Quid attendendum in declaratione huius privilegii. n. 1

Quomodo declaratio regulanda. n. 3

Privilegium celebrandi per horam ante auroram, & post meridiem ex causa itineris. quest. 414. num. 14

Privilegium

Memorabilium.

Privilegium concedens celebrare ante auroram comple-
tur etiam maximam anticipationem. q. 417. n. 5
Privilegium celebrandi per duas horas post mediam noctem
est commune omnibus participantibus. q. 430.
num. 7
Ad habere locum in alienis Ecclesiis. n. 3
Alterum privilegium celebrandi etiam ante matutinum,
& quomodo. q. 414. n. 3
Non potest privilegium celebrandi ante matutinum re-
duci ad praxim absque causa cognoscenda à superiore
q. 414. n. 4
Quid requiritur pro usu huius privilegii. n. 5
Quomodo adhibendum ab illis, qui recipiunt matutinum
antequam esset coitum. q. 414. n. 6
Quomodo quando noctes sunt breviores. n. 7
Privilegium hoc an possit dari in gratiam alicuius
secularis. n. 8
Non solum in Ecclesia, sed etiam in Monasterio locum
habet privilegium celebrandi post mediam noctem
per duas horas. q. 430. n. 5
Quibus faveat privilegium Eugenij IV. circa horam ce-
lebrandi. q. 430. n. 5
Qualis & quanta causa requiratur, ut habere locum. n. 8
Nec maxima necessitas requiritur, nec modica sufficit.
num. 3
Sufficit causa quocumque modo rationalis. n. 4
Tempus concessum pro privilegio, est supra illud totum,
in quo alias licet anticipare, vel postponere missam
q. 416. n. 7
Privilegiis celebrandi extra horas concessas confirmatum
post Concil. Trident. q. 418. n. 3
Quando celebrari potest ex privilegio est hora debita. q.
418. n. 10
Quomodo accipienda hora antequam illucescat, & post
meridiem in celebratione virtute Cruciatu in privato
Oratorio. q. 465. n. 1
Intelligitur de hora ante tempus coeque. n. 2
Pro ministrando viatico licet praevenerit tempus con-
suevit celebrandi. q. 407. n. 1
Prohibito non celebrandi tunc tempus concessum non
præstat necessitatem viatici. q. 407. n. 7
Circum mediam noctem celebrari poterit si urgeat neces-
sitas viatici. q. 407. n. 8
Vique ad horam nonam ob necessitatem viatici potest ce-
lebrari. q. 407. n. 5
Imo per totum diem. n. 6
Pro celebrando extra tempus concessum ob necessitatem
viatici, an necessaria licentia. q. 407. n. 10
Licentia Episcopi non est necessaria, ut pro viatico mini-
strando praevenerit tempus celebrandi. q. 407. n. 2
Hora claudens celebrationem Missae.
Antiquitas ultra meridiem protrahatur celebratio. q.
411. n. 7
Terminus finiens celebrationem psalium anticipatus
num. 8
Celebratio missae meridia claudi debet. q. 411. n. 4
Ultra meridiem non possunt protrahi missae. q. 411. n. 5
Dubia consuetudo, & privilegia & ostendunt. n. 6
Meridies terminans missam non sumitur strictè. q. 411. n. 9
Circum eius lititudinem dicere possunt Doctores. n. 10
Consuetudo non celebrandi ultra meridiem quo aequo
fit introducta non constat. q. 411. n. 12
Consuetudo non celebrandi post meridiem non est uni-
formis. q. 411. n. 15
Quomodo regulandus terminus celebrationis. quest. 411.
num. 17
Quomodo sit commune tempus prandendi. n. 18
Celebrans longe post meridiem, an peccet mortaliter. q.
411. n. 19
Quid attendendum in termino claudens celebrationem
missae. q. 411. n. 22
Protrahere missam ex levi causa post meridiem non ha-
betur in consideratione. q. 411. n. 5
Celebratores quomodo se debeant regulare quoad meri-
diem ubi non sunt horologia. 411. n. 6
Si tempus claudens celebrationem sit hora prandij,
hora integra erit parvas materiz. quest. 413.
num. 1
Si dies non sit Festus missa potest celebrari post meri-

diem ex preiusta causa. quest. 419. n. 1
Celebrari potest post meridiem si adveniat numerus in-
terveniens. n. 2
In ieiuniis missa protrahi potest ad horam nonam. quest.
419. n. 3
Imo singulis diebus secundum aliquos. n. 3
In quo hæc opinio fundetur. n. 4
Missae privatae durante solenni protrahi possunt ad horam
nonam. q. 416. n. 3
Ultra horam nonam non potest protrahi celebratio. q.
419. n. 5
In aliquibus casibus licet post meridiem celebrare. q. 419.
num. 11
In prohibitionem celebrandi post meridiem excipitur cas-
us necessitatis. q. 419. n. 2
Ex rationabili causa privata celebrari potest missa post
meridiem. q. 419. n. 2
Consuetudo non celebrandi post meridiem cedit paxce-
pro audienti missam. q. 419. n. 2
Quanto tempore post meridiem liceat ob implendum
præceptum. q. 419. n. 3
An per duas, vel tres horas. n. 4
Ratione celebrantis licet longe post meridiem protrahere
missam solemnem. q. 416. n. 3
Protestio, & causa sufficiens, ut possit protrahi missa post
meridiem. q. 416. n. 3
Concessio quoque Ecclesiarum. n. 4
Et etiam ratione Ordinationum. n. 5
Item missa votiva solemnis. n. 6
Quantum ob has causas protrahi possit post meridiem.
num. 7
Missae privatae an protrahi possint quousque durat solem-
nis, & nom. seq. q. 416. n. 1
Completa missa solemnis possunt celebrari priusquam con-
elapsa hora nona si dies sit celebris. q. 418. n. 4
Elapsa hora nona non possunt celebrari missae privatae in
celebrationibus. q. 418. n. 5
Quid si quis non possit ante celebrare. n. 6
Missae potest incipere post horam nonam, quando prius
cepit sunt ordinationes. q. 416. n. 8
In funere principum missa protrahi potest post meridiem
q. 417. n. 2
Casus ille cui non comprehendatur sub regula. n. 2
In Cardinalium funere missa trahi potest post meridiem.
q. 417. n. 3
In funere quoque magnatum. n. 4
In benedictione nuptiarum principum, & magnatum.
num. 5
Et in similibus casibus. n. 6
Quanto tempore post meridiem liceat celebrare ob ne-
cessitatem viatici. q. 417. n. 3
Tres species privilegiorum celebrandi post meridiem. q.
419. n. 1
Privilegium celebrandi post meridiem indeterminate. q.
419. n. 4
Ad quid inferuntur dicta privilegia. n. 5
Privilegium celebrandi per horam post meridiem. q. 419.
num. 1
Privilegium celebrandi duobus horis post meridiem. q.
414. n. 12
Fuit exceptum ad totam Congregationem Cassinensem.
n. 13
Privilegium celebrandi vique ad horam nonam. q. 419.
num. 3
Privilegium celebrandi per totam horam nonam. q. 414.
num. 9
Pro usu requiritur causa. n. 10
Non dependet à licentia superiorum. n. 11
Privilegium celebrandi per totam horam nonam, quid
operetur. q. 416. n. 3
Tempus concessum pro privilegio an coniungi possit cum
tempore in quo alias licet celebrare. quest. 416.
num. 5

Hæc Canonice.

Vide Ordines.

2. Horum Canonice non possunt recitari à pluribus simul
recitantibus suis versiculos. questio 119. nume-
ro 15

Index Rerum

Ad Ecclesiam Romanam spectat præscribere modum recitandi horas Canonicas, 268. n. 4

1. Cur horæ Canonicæ musico concentu capere impleant præceptum chori, q. 290. n. 10
2. Qualis sit constructio horarum canonicarum apud regulares, q. 289. n. 16
3. Si horæ canonicæ omittantur à Regularibus in choro quinam peccent, q. 289. n. 16
4. Consecratio recitandi horas canonicas in officio clericos Regulares non dum sacris initiatos, q. 289. n. 15
5. Infirmitas excusat Beneficiatum ab horis canonicis, q. 289. num. 9
6. Beneficiatus non recitans horas canonicas, cur non faciat fructus suos, 288. n. 10
Non impletur obligatio horarum canonicarum si prius persona recitet officium sancti canonici licet officium in canonizatione concedatur, q. 289. n. 8
7. Obligatio ad horas canonicas non includit obligationem ad missam consensualem, q. 288. n. 9
8. Recitatio officium pro officio in sacris, q. 288. n. 3
Dum in Bullis canonizationis conceditur recitatio officij non conceditur quod per ipsum solui possit oblatio horarum canonicarum, q. 289. n. 7
9. Officium pro officio non potest pro consecratione Ecclesie dato quod admittatur opinio illud admittens, q. 289. n. 5
10. Privilegium canonici X. de mentaliter recitando in horis canonicis quæ secieto dicenda sunt quomodo accipiuntur, q. 139. n. 3

Hospes.

Hospitum appellatioque qui veniant, q. 273. o. 1

Hospitalis.

1. Hospitalis quando sit laicalis, q. 2045. n. 4
2. Hospitalia laicalia quomodo possint visitari, quæst. 1045. num. 5
3. Legatum esse iuris iurisdictionem Episcopi, si Hospitalis non sit eius auctoritate erectum, q. 2045. n. 3
4. Eadem rectorum hospitalium non præiudicat, nisi concurrant habentes administrationem, quæst. 2012. num. 5

Hostia.

Vide *Formula, Materia consecrationis.*

Hostia fracta ante consecrationem debet mutari, q. 306. num. 1

Quid si sit maculata, n. 2

Quæle peccatum adhibere hostiam fractam, n. 3

Post consecrationem adhibenda omni meliori modo hostia fracta, n. 4

Quale peccatum vitii hostia maculata, q. 306. n. 5

Quale peccatum si hostia per negligentiam incidat in Calicem, q. 307. n. 1

Si Hostia incidat in Calicem adhibenda pars non maculata, q. 307

Quid si tota sit maculata, ibid.

Quid faciendum si particula Hostiæ incidat in fundo Calicis, q. 307. n. 3

Hostiam oblatam, sed non consecratam relinquere an peccatum, q. 306. n. 6

Quale peccatum eam projicere, o. 7

Hypotheca.

1. Hypotheca subicit rem obligationi personali pro maintenance, q. 1021. n. 1
2. Aliud rem esse subiectam oneri missarum, & aliud esse hypothecam, q. 191. o. 1

I.

Ieiunium.

NO tenetur ieiunare accedens ad locum, ubi non viget præceptum iuris communis de ieiunio, q. 670. num. 2

Filia Iephæz cur non potuerit offerri in sacrificium, q. 11. num. 10

Ignorantia.

1. Ignorantia, obliuio &c. excusant involuntarium.

quæst. 134. n. 3

1. Ignorantia crassa non excusat omittentem aliquam ex sacris vestibus, q. 214. n. 3
2. Ignorantia non excusat tenentem scire, q. 2100. 8
3. Ignorantia crassa aliquando augeat voluntarium, quæst. 214. num. 4
4. Ignorantia levis habetur pro leui culpa, q. 2100. n. 8
5. Momento lege non præsumitur ignorantia excusans, q. 2100. num. 8

Illegitimus.

Illegitimè natus non potest ministrare patri celebranti, q. 349. o. 3

Immunitas.

Motuum inducendi immunitatem, q. 263. n. 2

Impedimentum.

1. Qui potest tollere impedimentum, non est impediens, q. 136. o. 2
2. Impedimentum voluntarium non excusat, quæst. 744. num. 7
3. Qui potest tollere impedimentum & non tollit, est in culpa, 216. n. 3
4. Qui potest tollere impedimentum, & non tollit est in culpa, q. 2102. n. 10
5. Cor impedimentum disparitatis cultus in ordine ad matrimonium se extendit ad omnia non disparitatis, q. 283. n. 5

Impetratio.

1. Impetratio & propitiatio sunt diuersæ, q. 64. n. 2
2. Impetratio requirit libertatem in dante, q. 78. n. 6
3. Dispositio habet vim ad mouendum in ordines ad impetrationem, q. 27. n. 5
4. Impetratio quomodo proueniat à sacrificio, quæst. 61. n. 6
5. Impetratio supponit indigentiam, q. 260. n. 2
6. Propitiatio ad recipiendum beneficium valde coarsat ad impetrandum, 216. n. 12
7. Impetratio quia exercetur apud Deum non requirit specialem capacitatem in eo, pro quo est impetrandum, q. 191. o. 19

Impossibile.

1. Ad impossibile nemo tenetur, q. 2103. n. 1. q. 1178. n. 5
2. Dicimus non posse quando commode non præsumitur, q. 1335. o. 6
3. Pro impossibili habetur quod indiget remedio extraordinario, q. 1101. n. 11
4. Quæ de iure non licent, habentur pro impossibilibus, q. 265. n. 5

Impotentia.

1. Non excusat impotentia quoad possibile, quæst. 2103. num. 3

Incontinentia.

Peculum incontinentiæ morali modo pendendum, q. 276. num. 6

Indefinitum.

Indefinita locutio æquipolet vniuersali, q. 404. n. 6

Indulgentia.

1. Indulgentia conceduntur & per modum absolutionis, & per modum suffragij, q. 758. n. 3
2. Cancellio indulgentiæ per modum absolutionis quam potestatem requirit, q. 758. n. 17
3. Modus concedendi indulgentias viuis & defunctis, q. 759. num. 5
4. Concedere indulgentias per modum absolutionis quid dicat, q. 759. n. 7
5. Episcopus iniunctum non tribuit indulgentiæ aliquem valorem, 731. o. 5
6. Indulgentia multiplex non conceditur sine multiplicatione operis, q. 733. o. 3
7. Eodem opere iniuncto an diuersis viis possimus lucrari plures indulgentias, q. 733. o. 4

Eodem

Memorabilium.

Eadem celebratione non potest quis acquirere duas indulgentias, una pro se & aliam applicabilem defunctis. q. 775. n. 3

Pontifex non intendit concedere indulgentias sub iunctione operis peccaminosi. q. 775. n. 7

Opus iniunctum pro indulgentia, quatenus satisfactionem non necessitas applicatur simul tam indulgentia. q. 775. n. 4

Exequias opus iniunctum pro lucranda indulgentia, potest alteri applicare satisfactionem illius operis. q. 775. n. 5

Remissio poenae per indulgentias non requirit characterem baptismalem. q. 788. n. 8

Indulgentia quomodo strictè interpretanda? q. 770. n. 3

Ratio, ob quam indulgentia erant strictè interpretanda, modo non habet locum. q. 770. n. 3

Nec in indulgentiis pro defunctis. ibid.

Quando celebrans potest ad libitum applicare indulgentiam altaris privilegiati, non applicato sacrificio. q. 770. n. 4

Satisfactio indulgentiae, quae coniungitur cum satisfactione sacrificij, sequitur eius naturam. q. 774. n. 2

Habens plura munimenta an possit acquirere plures indulgentias celebrando. q. 775. n. 4

Insolubilitas indulgentiarum quoad defunctos unde excludatur. q. 779. n. 5

Indulgentia quia per modum suffragij, non profuit defunctis insolubilitate. q. 779. n. 6

Indulgentia non requirit effectum insolubilem, ut pro sit defunctis. q. 779. n. 7

Cur in exequentie opus iniunctum pro indulgentia pro defunctis, non requiratur status gratiae. q. 771. n. 4

Indulgentia pro regularibus defunctis non sunt reuocata licet exigant opus iniunctum per regulares exequentum. q. 760. n. 4

Indulgentia concessa defunctis Ordinis de Carmelo, &c. non est reuocata. q. 760. n. 5

Indulgentiae concessae regularibus, quatenus applicabiles pro defunctis, non sunt reuocatae. q. 760. n. 6

Indulgentiae concessae defunctis atinentibus ad religiosos non sunt reuocatae. q. 760. n. 7

Concessio indulgentiae per modum suffragij non requirit in subiecto, nisi quod sit ordinata ad gloriam. q. 775. n. 9

Indulgentia altaris priuilegij non est ex necessitate compensanda operibus satisfactionis. q. 744. n. 8

Indulgentia concessa pro defunctis non suspenduntur per Bullam Cruciae. q. 770. n. 8

Indulgentia pro defunctis non requirit statum gratiae in acquirente. q. 774. n. 3

Seu graue offerentia indulgentia pro defunctis potest requiri per accidens. q. 774. n. 6

Ecclesia concedit implice indulgentias pro defunctis Caerechomenia. q. 779. n. 10

Quae indulgentiae reuocentur per Bullam Pauli. V. q. 760. n. 2

Suspensio indulgentiarum per Bullam Cruciae quomodo accipienda. q. 779. n. 5

Suspensio indulgentiarum restringitur ad loca pro quibus conceditur Bulla. n. 6

Indulgentia non suspenditur, nisi sit de expensis in suspensione. q. 779. n. 7

Indulgentia Cruciae an acquiri possint in Oratorio, si in eo loco non sit Ecclesia. q. 766. n. 8

Indulgentiae quae conceduntur in Bulla Cruciae. q. 666. n. 1

Acquisiti an possint in priuilegio Oratorio. n. 2

Quid requiratur Bulla pro illa acquirenda. n. 3

Consecrans Ecclesiam potest concedere annum indulgentiae. q. 774. n. 11

Decretum ipse annus iniunctum. ibid.

Si plures consecrent Ecclesiam, indulgentia ab uno solo concessa tenet. n. 12

Consecrata Ecclesia si excedat in concessione indulgentiae, an tota sit nulla. n. 13

Pro Indulgentiis an requiratur intentio lucranda. q. 779. n. 4

Continuatio per plures concessiones non inducit perpetuitatem indulgentiarum. q. 771. n. 9

In communicatione priuilegiatum veniunt etiam indulgentiae. q. 776. n. 5

Quae indulgentiae non veniant sub communicatione. q. 776. n. 6

Inter Religiosos non fit communicatio indulgentiarum quoad defunctos. q. 776. n. 9

Pontifex prohibens dari aliquid pro indulgentijs, intrahit remouere suspensionem quatuor. q. 773. n. 6

Pro quibus actionibus nihil exhiberi possit sub poena nullitatis pro indulgentia. q. 773. n. 1

Sollicitatoris labor pro obtinenda indulgentia compensari potest. n. 2

Expensio pro obtinendis indulgentijs nihil dari potest scriptoribus, &c. n. 3

Quomodo accipienda prohibitio dandi aliquid pro obtinendis indulgentijs. n. 4

Ex quibus titulis possit aliquid dari. n. 4

Omnes tituli an excludantur. n. 5

Obtensio indulgentiae subiicitur declarationi Alexandri VII. de data & promissa. &c. q. 773. n. 7

Concessio indulgentiae non est beneficium Officialis. q. 773. n. 8

Ex liberare potest dari aliqui Officiali expedienti indulgentiam, &c. q. 773. n. 9

Infantes.

Infantes aut videantur incapaces fructus sacrificij. q. 740. n. 1

Infans non baptizatus sepultus in Ecclesia an polluat. q. 779. n. 6

Inferior.

1. Inferior non potest se immiscere in iis, quibus superior maxime apponit. 1199. n. 3

2. Vbi superior manus apponit non potest inferior se ingerere. q. 14. n. 8

Infideliter.

Infideliter repelluntur ab Ecclesia. q. 779. n. 2

Quid si ossa infideliter discerni non possint ut excommunicentur. q. 779. n. 4

Appellatio infidelis quatenus veniat, quando sepultura ipsius polluit Ecclesiam. q. 784. n. 5

In missa fundi potest Oratio pro conuersione infidelium. q. 774. n. 3

Infirmus.

1. Verbum perpetuum non conceptum in personam determinatam importat infinitatem. q. 1260. n. 5

2. Imo etiam in dubio. ibid

3. Non respiciunt infinitas si toleretur ad subiecta materia. q. 1040. n. 7

4. Quando verba possunt significare infinitatem, illam important. q. 1060. n. 7

Infirmus.

Infirmus tanquam afflictus indulgetur. q. 474. n. 1

Infermitas est iusta causa pro obtinenda iuxta quae alias non possunt obtineri. q. 484. n. 5

Infermitas ex suo genere exhibet causam iustam. q. 474. n. 4

Infermitas facit quod lege generaliter loquente non habeant locum quoad infirmos. q. 474. n. 4

Sacrales decumbentes in infirmariis Regularium an possint ibi facere celebrare. q. 487. n. 3

Infirmus an possit celebrare in altari erecto virtute priuilegij Pij IV. q. 487. n. 4

Non licet in virtute priuilegiorum celebrare in cubiculo secularis infirmi. q. 143. n. 3

An liceat in virtute priuilegij cap. omnis de priuilegiis. n. 4

1. Infirmus an peccet impediendo ne famuli audiant Missam si infirmitas non sit necessaria. q. 1319. n. 4

2. In exculando infirmo ab audienda Missa attendenda circumspectio. q. 1318. n. 5

3. Retardatio recuperationis sanitatis excusat ab audienda Missa. n. 6

4. Decumbens in hospitali an teneatur attendere celebrationi Missae. q. 1318. n. 10

5. Ad infirmam cultusmodum censetur necessaria pro infirmis. q. 1319. n. 3

6. Quid si infirmitas non sit necessaria, sed velit infirmus. n. 3

Index Rerum

1. Cultores infirmorum quando excusentur ab audienda Missa. q. 129. n. 1
 1. Debiles quoque & quilibet. q. 138. n. 1
 1. Quid de laborantibus tertiana, aut quartana. n. 9
- Iniuria.*
- Iniuria spatio vnius anni abolitur. q. 604. n. 5
- Innocentius Papa.*
- Epistola Innocentij Papæ circa consecrationem Altaris. q. 419. n. 4
 - Innocentius Papa cui iusserit, Altaria consecrari, in quibus fuerat celebratum. q. 483. n. 11
 - Quæ Altaria consecranda ex revelatione, de qua Innocentius Papa. q. 419. n. 10
 - Innocentius Papa non prohibet offerri Sacrifcium super Altaribus, quæ non erant consecrata, & aliis in ipsis celebratum fuerit. q. 483. n. 15
- Inscriptio.*
- Inscriptiones probant consecrationem Ecclesiæ. q. 131. n. 7
 - Et est omnium certa probatio. n. 8
- Insula.*
- Insula quibus solvant decimas. q. 1009. n. 2
- Intentio.*
- Intentio est simplex. q. 262. n. 3
 - Intentio fundat in errore, nullam habet vim. q. 312. num. 2
 - Error excludit intentionem. q. 294. n. 4
 - Quilibet debet fundamentum sue intentionis probare. q. 1087. n. 4
 - Quilibet presumitur velle suam intentionem valere. q. 1160. n. 5
 - Quando requiritur intentio, sufficit virtualis. q. 1199. n. 1
 - Intentio est secundum mensuram causæ finalis. quest. 1180. num. 6
 - Intentio est fundamentum substantiale validitatis actus. q. 1180. n. 3
 - Interpretatus intentio reduci ad habitalem. q. 1061. num. 4
 - Quando aliquis intentio fundatur in consecratione Ecclesiæ, debet concludenter probari. quest. 1180. num. 4
 - Prius intentio non alterat, quæ tunc publici muneris nec est effectus. q. 138. n. 8
 - Quæ intentio necessaria pro Consecratione. quest. 312. n. 1
 - Defectus intentionis est substantialis. q. 312. n. 2
 - Defectus intentionis vix probabilis in praxi. n. 2
 - Plures actus precedenti in celebratione in quibus repetitur virtualis intentio. q. 312. n. 3
 - Intentio habitualis quomodo sufficit pro sacrificio. q. 1061. n. 11
 - Intentio applicata debet saltem moraliter consistere celebrationi. q. 103. n. 7
 - Pro applicando sacrificio an sufficiat intentio habentis & num. seq. q. 1061. n. 5
- Intercessio.*
- Intercessio humanæ cur minus efficit ad impetrandum pro pluvibus, quam pio vno. q. 1126. n. 10
- Interdictum.*
- Interdicta Ecclesiæ vnicuique interdictum est speciale. quest. 1346. num. 6
 - Si interdicantur omnes Ecclesiæ loci interdictum est speciale. n. 7
 - Interdictum redundat in eos, qui sunt de loco. q. 1346. n. 3
 - Interdicta ciuitate sunt etiam interdicta sub vrbis. q. 1346. num. 4
 - Tempore interdicti celebrandæ Missæ, & Diuina Officia. q. 1135. n. 3
 - Causa finalis, ob quam interdictum fuit moderatum. q. 1119. n. 4
 - Effectus interdicti suspenditur in aliquibus festis. q. 499. num. 1
 - Interdictum non impedit Episcopos quoad celebrationem. q. 1137. n. 2
 - Interdictum, secundum formam antiquam non eximit Episcopos à celebrando, aut audienda missa. quest. 1137. num. 6
 - Sciant interdictum generali personæ quando sunt in loco

- interdicto prohibentur audire missam. quest. 1346. num. 8
- Tempore interdicti conceditur celebratio semel in hebdomada ob renouandam Eucharistiam. q. 507. n. 2
- Non tamen solemniter. n. 3
1. Quando possumus audire missam interdicti. q. 1137. n. 1
 2. Interdictus ab ingressu Ecclesiæ potest celebrare in Oratorijs priuatis. q. 1137. n. 2
- Interpellatio.*
1. Interpellatio extraiudicialis constituit in mora. quest. 981. num. 3
 2. Interpellatio non est mora, sed initium moræ. q. 981. num. 5
 3. Dies quæ inest ex assensu rei, interpellat. quest. 1017. num. 38
 4. Vnica interpellatio constituit in mora. q. 981. n. 2
 5. Sufficit etiam interpellatio extraiudicialis. n. 3
 6. Obligatus ad factum, debet interpellari, ut locum habeat caducitas. q. 1039. n. 7
- Interpretatio.*
- Interpretatio, quæ destruit Actum, non habet locum 46. n. 13
1. Quando fumenda interpretatio contra legatum. q. 1013. n. 7
 2. Sumenda illa interpretatio, quæ plenius prouidetur saluti defuncti. q. 1008. n. 4
 3. Quando facienda interpretatio minus graminis heredem. q. 1015. n. 8
 4. Interpretatio fumenda contra Testatorem in eo, quod potuit exprimere, & non expressit. q. 1008. n. 2
 5. Quando fauorabilis interpretatio pro Testatore sit fumenda. q. 1008. n. 4
 6. Ad ipsas causas facienda est ampla interpretatio. q. 1005. num. 2
 7. Et de iure, & de mente Testatoris. ibid.
 8. Pro interpretatione sufficit, ita fuisse pluries seruatum. q. 437. n. 1
 9. Interpretatio adhibenda, quæ excludit absurdum. q. 660. n. 6
 10. Ea interpretatio fumenda, quæ resultat ex iis, quæ solent seruari. q. 771. n. 4
 11. Sumenda illa interpretatio, quæ est magis vtilis testatori. q. 997. n. 2
 12. Praferenda illa interpretatio, quæ plenius prouidet saluti testatoris. q. 997. n. 10
 13. Sumenda illa interpretatio per quam dispositio sit vtilior. q. 1004. n. 4
 14. Sumenda illa interpretatio, per quam hæres minus grauetur. q. 1005. n. 6
 15. Nisi agatur de commodo testatoris. ibid.
 16. Sumenda interpretatio, quæ plenius prouidetur saluti testatoris. 1006. n. 2
 17. Ea interpretatio fumenda, quæ sit verisimilis. quest. 660. num. 4
 18. In dubio fumenda interpretatio, quæ est magis fauorabilis. q. 1001. n. 6
 19. Sumenda illa interpretatio quæ excludit delictum. quest. 540. n. 2
 20. Interpretatio fumenda quæ est verisimilis. q. 143. n. 3
 21. In materia odiosa, & exorbitanti sit lata interpretatio, quantum patitur significatio propriis verborum. q. 639. n. 12
 22. In claus non habet locum interpretatio, sed attendenda dispositio. q. 1155. n. 3
 23. Quando agitur de anima, etiam in correctioris sit ampla interpretatio. q. 330. n. 6
 24. Interpretatio legis ex coniectura mensuræ legislatoris. q. 485. n. 2
 25. Interpretatio fundata in obseruancia debet euenireque præferri. q. 371. n. 6
 26. Facienda illa interpretatio, quæ hæres minus grauetur. q. 1005. n. 2
 27. Illa interpretatio fumenda, quæ excludit contrarietatem legum. q. 347. n. 3
 28. Et si. Tunc debet sumi ampla interpretatio ad causas pias. q. 1015. n. 9

Inuentarium.

1. Beneficium innocentij cui inuentum. q. 1014. n. 3

Memorabilium.

D. Is. Chryſoſtomus.

Quid ſenſerit Chryſoſt. de ſanctificatione Altaris ex celebratione. q. 437. n. 9

Irregularitas.

1. Irregularitas non poteſt induci conſuetudine. q. 137. n. 9
2. Nec communis conſenſu Doctorum. n. 10
3. Irregularitas cum non requirit ſententiam declaratoriam. q. 173. n. 6
4. Non eſt admittenda irregularitas, quæ non ſit expreſſa in iure. q. 137. n. 4

1. Ob æquiparationem non traditur irregularitas. quæſt. 137. cum. 8

Diſpoſitio de irregularitate ex homicidio dubio non eſt applicabilis pollutioni Eccleſiæ. q. 302. n. 6

2. Irregularitas non habet locum, niſi ſit poſita in ſpecie pro tali adione. q. 137. n. 7

3. Irregularitas ratione ſuſpenſionis violatæ, quando locum habet. q. 137. n. 3

4. Irregularis ſpote celebrandis, licet miſſam audire. q. 136. n. 3

5. Quid ſi ſit declaratus. n. 4

6. Cum irregulari declarato non licet communicare in actu prohibito. n. 5

7. De irregulari excommunicato eadem ratio, quoad miſſæ auditionem, ac de ſolo excommunicato. quæſt. 136. n. 1

8. Ab irregulari non licet petere celebrationem. q. 136. n. 2

Irregularitas non obſervat nominis Eccleſiæ. q. 137. n. 1

Irreverentia.

Irreverentia eſt inſinere mala reſpectu inſerentis non reſpectu permittentis. q. 171. n. 4

Iudei.

Error Iudeorum quod in ſolo templo Hieroſolymitano eſſet orandum. q. 436. n. 3

Iudex.

Iudex ſequens communem opinionem non tenetur de ſtudatu. q. 439. n. 4

1. Implorari poteſt officium iudicis pro impedita voluntate teſtoris. q. 284. n. 2

2. Officium iudicis quod ſubintret. q. 284. n. 2

Iudex debet pius cognoſcere, 20 ſua ſit iuriſdictio. q. 418. n. 14

Iudicium.

1. Communiore iudicio Virorum doctorum eſt ſtandum. q. 177. n. 3

Irrevocatum.

1. Irrevocatum intelligitur ſecundum oſcuram actus, cui adicitur. q. 870. n. 3

Irrevocatum habet ſanciam conditionem, niſi interueniat iuſta cauſa recedendi. n. 4

2. Irrevocatum non conſtingitur ſi in melius commutetur. q. 101. n. 4

3. Irrevocatum contra bonos mores non obligat. quæſt. 107. cum. 6

Quando iuratur per ſanctos, iuratur per Deum. q. 354. n. 3

Irrevocatum quando ſervari non poteſt abſque peccato etiam veniali non obligat. q. 351. n. 3

Irrevocatum in materia levi obligat ſub veniali. quæſt. 107. n. 3

Cum iuramento falſo Deus grauius ledatur, & leuius in contraventione in re leui. q. 137. n. 4

Delictum inter iuramentum ſciliam Deo & in ſuorem alicuius. q. 174. n. 1

Irrevocatum deſertur quando non poteſt haberi legitima probatio. q. 370. n. 5

1. Probare per iuramentum eſt eſſe teſtem in cauſa propria. q. 103. n. 4

2. Irrevocatum eſt legitima probatio quoad ea, quæ conſiſtunt in animo. q. 103. n. 6

3. Et in iis quæ ſunt difficilis probationis. ibid.

4. Per ſolum iuramentum probari poſſunt actus interni. q. 103. n. 7

5. Irrevocatum probæ applicationem ſuppoſita celebratione miſſarum. q. 103. n. 8

6. Irrevocatum habet vim ſolutionis. q. 103. n. 9

Irrevocatum quo votum de qualitate miſſæ in die in quo

canduntur debet impleri. q. 354. n. 1

Irrevocatum & votum de miſſa votivis quando non permittuntur non obligat. n. 3

Niſi celebratio ex circumſtantiis acquirat ſpecialem bonitatem. o. 4

Si rubrica non obliget an teneat iuramentum de qualitate miſſæ contra ipſos. q. 354. n. 4

Irrevocatum de qualitate miſſæ ſecundum rubricas ſervandum. q. 151. n. 6

Quid requiratur ut iuramentum cadat ſuper miſſæ qualitate. q. 151. n. 7

Irrevocatum ſuper qualitate miſſæ quomodo accipiendum. ibid.

Irrevocatum circa qualitatem miſſarum an ſemper obliget, & num. ſeq. q. 151. n. 1

Irrevocatum de qualitate miſſæ an obliget ſub mortali, & num. ſeq. q. 151. n. 1

Non ſervans plures iuramentum de qualitate miſſæ an peccet grauius. q. 151. n. 5

Quid ſi obligatus iuramento propoſuerit nunquam ſervare circa miſſæ qualitatem. q. 151. n. 6

Quid ſi ſub iuramento aſſumat onus faciendi celebrare plures miſſas votivas eadem die, & ſic faciat celebrare currentes. n. 7

Iura Parochialis.

Iura Parochialis ad quæ reducuntur q. 643. n. 5

Benedictio Candelarum, Palmarum, Cinerum, &c. non ſunt iura Parochialis præſentis quoad alios quæſt. 643. o. 6

Hæc etiam denunciatio feſtorum ieſuniorum, &c. n. 7

Iuriſdictio.

Conſuetudine acquiritur iuriſdictio. q. 608. n. 4

1. Ut quis procedere poſſit, debet verificari prius fundamentum iuriſditionis. q. 370. n. 7

2. Alias nullius agit. ibid.

Ius.

1. Si ius proprium ſit implicatum cum alieno non poteſt ipſi præiudicari. q. 1098. n. 1

2. Utens iure ſuo non facit fraudem. q. 1598. n. 3

Ceſſante præſuppoſito ad iure, facit etiam ceſſare ius. q. 187. n. 3

3. Ius quæſitum tolli non poteſt. q. 1060. n. 3

Viſitans ius quod non habet facit iniuriam. quæſt. 545. num. 5

Reductio ad ius æquum quando ſuaviores. q. 617. num. 10

Non poteſt quis ſine cauſa priuari proprio iure. q. 368. num. 5

In materia ſtriſta ius extenditur, quantum ſe extendit propria ſignificatio verborum. q. 578. n. 4

1. Poteſt quisque uti iure proprio. q. 1298. n. 4

Quale ius naturæ commune omnibus. q. 16. n. 10

Ius publicum quodam ſit. q. 413. n. 6

2. Ius Canonicum poteſt dare facultatem teſtandi, & legendi ad pias cauſas. q. 1088. n. 6

3. Ius Canonicum etiam extra terras Eccleſiæ ſervandum quoad diſpoſita ad cauſas pias iuxta Iuriſtas. q. 391. num. 5

4. Et commune ſententiam Theologorum. n. 6

5. Cur poſſit quis ſe ſubſcribere ad obligationem iuris municipalis. 1598. n. 7

Ius Patrimonium.

1. Ius patrimonium ſi laico non poteſt præſcribi contra compatronum niſi ſpacio quadraginta annorum. q. 1044. num. 5

Iuſtus.

Iuſtus communicat in bonis Corporis myſtici Eccleſiæ. q. 34. n. 4

L.

Laici.

1. Laici non ſunt capaces iuriſditionis ſpiritualis. q. 177. cum. 6

2. Laici non prohibentur tangere ceteros ſacros. q. 438. n. 10

g 3 Laici

Index Rerum

- Latini exstantes preces missæ aut ministrantes peragunt ministerium Ecclesiæ. q. 511. n. 3
- Latinitas.*
- Latini potest consecrare in fermentato ad supplendam consecrationem primæ speciei. q. 47. n. 6
- Latini morantes apud Maronitas possunt se illis confor- mare in hora celebrandi. q. 436. n. 4
- Latini non potest celebrare more Græcorum ante e co- hitionem. q. 322. n. 5
2. Quid Latini exegerint à Græcis circa oblationem, quæ sit post consecrationem. q. 137. n. 4
- Latvia.*
1. Actus latvie exterior requirit interiorum corresponden- tiam. q. 135. n. 7
- Legare.*
- Verba legati significant iuxta mentem regis si nomine ip- sius profectus. q. 198. n. 10
- Legatum.*
1. Legatum est donatio. q. 971. n. 2
2. Legatum est liberalis donatio testatoris. quæst. 1091. num. 3
3. Legata prophana sunt liberalis donatio. quæst. 996. num. 1
4. Legata sunt pars testamenti. q. 986. n. 3
5. Et pars septabilis ab ipso testamento. ibid.
6. Incertitudo viciat legata. q. 995. n. 1
7. Legata incerta quatenus improbeantur. q. 995. n. 4
8. Legata morte consumata sunt debita. q. 1037. n. 5
9. Quomodo discernendum an testator instituerit plura le- gata an vnum. q. 1091. n. 5
10. Legatum usufructus est vitalitium. q. 1060. n. 4
11. Si legata non subsistant in totum, neque etiam in totum sub sint onus. q. 1077. n. 6
12. Aliud legare centum de bonis propriis, & aliud legare bona valoris certum. q. 1013. n. 3
13. Legatum recta via transit ad legatarium. q. 1047. n. 2
14. Legatum quomodo recta via transit ad legatarium. q. 1047. n. 4
15. Legatum à tempore mortis censetur esse legatarij. ibid.
16. Onus legati cum sua causa transit cum re quæst. 1071. num. 2
17. Annuum legatum importat onus super redditibus testato- ris. q. 1091. n. 5
18. Onus legati inpositum fundo transit cum ipso. quæst. 1091. num. 2
19. Si pro anno legato sint obligati fructus certi fundi, hoc alienato non transit onus. q. 1097. n. 4
20. Res effecta onere legati perpetui non prohibetur aliena- ri. q. 1097. n. 5
21. Legatum est personale si onus imponatur personis exe- quendum. q. 1090. n. 11
22. Quando causa legati respicit personas, legatum est per- sonale. ibid.
23. Si persona eligatur, ut executores legatum est persona- le. n. 12
24. Legatum correspondere debet omnibus oneribus. q. 1091. num. 1
25. Si persona directe nominetur, legatum factum est perso- nale. q. 1041. n. 9
26. Fructus in obliquo adijciuntur locum. ibid.
27. Quando consideratur persona cum ordine ad locum, lega- tum est factum in situ loci. q. 1041. n. 6
28. Quando locus est primo contemplatus legatum est loco additum. 1045. n. 2
29. Legatum præsumitur factum personæ, si in ipsam sit con- ceptum. q. 1044. n. 6
30. Cur Legatum communicari non excedat spacium centum annorum. q. 1060. n. 4
31. Quod requiritur, ut legatum dicatur conversum in utilita- tem Ecclesiæ, Collegij, Monasterij. q. 1065. n. 4
32. Quantitas patrimonij facit, ut legatum dubeat ample in- terpretari. q. 1077. n. 3
33. Ratione nobilitatis testatoris legata accipiunt amplam in- terpretationem. q. 1077. n. 7
34. Quando fidei successio ut sustinet personam hæredis de- betur legata. q. 1078. n. 2
35. Legata an debeantur, si fidei successio iure proprio, & non. seq. 994. n. 3

3. Res aliena legari potest. q. 1017. n. 4
4. Ad quid tunc hæres teneatur. ibid.
5. Si res legata non possit præstari, debetur æstimatio. q. 1066. num. 1
6. Sufficientia legari est de intentione testatoris. q. 1045. num. 3
7. Preteritum si consistit legare quid maius quàm reuera sit. num. 4
8. Legatum sub modo de fabrica capellæ statim debetur. q. 1047. n. 4
9. Si testator intendit solum culum capellæ non debetur legatum, nisi ea fabricata. q. 1049. n. 8
10. Legatum pro fabrica capellæ ex certis creditis solu- dum de hereditate, si credita difficile erigi possint. q. 1045. n. 8
11. Secus tamen si dispositio sit sub conditione exactionis. num. 9
12. Si ex testamento heredes non possit adiri non debentur legata. q. 990. n. 2
13. Ante aditionem hereditatis soluenda legata, si dilatio ve- gear in periculum animæ. q. 993. n. 10
14. Quando non adita hereditate ex testamento debeantur le- gata etiam non pta. q. 986. n. 4
15. Legatum non deoulitur ad substitutum, si non accepte- tur com onere. q. 1035. n. 5
16. Ex coniectura elicitur cui testator legauit, quando le- gavit capellæ. q. 998. n. 6
17. Testator exprimens aliquam iterationem transfudit in legatum. q. 1005. n. 4
18. Legatum certæ speciei non trahitur ad ea, quæ consequen- tur generalem dispositionem. q. 1006. n. 6
19. Res legata petiti legatario. q. 1016. n. 2
20. Dominus directus potest tantum legare dominium direc- tum. q. 1018. n. 7
21. Valet legatum rei feudalis hereditarie. quæst. 1019. num. 10
22. Legatum an adiudicandum substituto, si velis acceptare cum illa quantitate, cum qua non vult principalis. q. 1091. n. 7
23. Legatum non debetur nisi purificata conditione. q. 1091. num. 3
24. Non impletur modo quando manetens legatum. q. 1091. n. 8
25. Relictum sub vna conditione, sub opposita censetur non relictum. q. 1045. n. 9
26. Legatum factum pupillo statim habetur pro agnito. q. 1090. n. 4
27. Quod intra tempus inventarij non possint peti legata, est dispositio iuris Civilis. q. 965. n. 3
28. Legatum non debetur nisi sit agnitus. quæst. 1069. num. 2
29. Quando relicta Clericis transferantur in patrimonium Ecclesiæ. q. 1095. n. 5
30. Legatum quando relictum sit Ecclesiæ & quando Benefi- ciatis. q. 996. n. 5
31. Legatum iacente hereditate obtineri potest officio in- dicis. q. 984. n. 2
32. Concessa facultate capiendi legatum propeia auctoritate substituto in casu resolutionis, an possit statim capere. q. 1095. n. 8
33. Legatum ad certum effectum, & pro tempore certo non debetur, nisi illo tempore. q. 979. n. 3
34. Quoad solutores legatum annuum initium anni interpel- lar pro homine. q. 984. n. 5
35. Legatum absolutum statim adimplendum, licet non fidei- cetur capella. q. 1046. n. 7
36. Legatum pro vicia vice præstandum est ab hærede pro- prietario. q. 1004. n. 1
37. Est debetum de bonis, quæ adfunt tempore mortis. ibid.
38. Taxatio tempore pro solutione legati cessat omnis difficul- tas. q. 978. n. 2
39. Quando præstanda æstimatio si res legata alienatus. q. 990. n. 4
40. Legatum solui debet in specie monetæ expresse si ita sit disposita. q. 1016. n. 2
41. Si exprimitur valor monetæ legatæ, quando solui debeat species secundum valorem currentem tempore solu- tionis. q. 1016. n. 8

Memorabilium.

1. Si species maneat sit expensis variis, qui valor attenditur. n. 9.
2. Rei legatæ attendenda est æstimatione tempore mortis. q. 1016. n. 6.
3. Quando legatæ re aliena debetur æstimatio. quest. 1009. num. 4.
4. Legatæ re feudali, quando debetur æstimatio. q. 1019. num. 4.
5. Quando legatæ re certæ speciei non debetur aliquid ultra & quando debetur. q. 1017. n. 6.
6. An differens solutio, legati, ut interim vendatur ea, ex quibus pecunia est retrahenda. q. 978. n. 6.
7. Ultra summam legati taxam non sunt obligandi hæredes. q. 1013. n. 3.
8. Condicio quod certum quid solvatur, donec solvatur, legatum est vicarius. q. 1007. n. 3.
9. Non tamen si solutio legati sit remissa arbitrio hæredis. num. 2.
10. Solui prius debet legatum, & postea census, si fundus sit prius obligatus pro legato. q. 1011. n. 7.
11. Ex factis testatoris legatum subest periculo resolutionis ex causa feudatarij. q. 1011. n. 4.
12. Legato certo fundo, aut certæ speciei, non fit diminutio ex quocumque casu. q. 1006. n. 7.
13. Legatum emungitur quocumque modo aperitur fundo Domino. q. 1015. n. 3.
14. Aliena re fructifera legata non inferunt ablatis legati p. j. q. 1010. n. 6.
15. Legatum non cessat durante sine legancia. quest. 1011. num. 5.
16. Legatum anuatum fundo non renouatur ex renouatione inuestitura. q. 1011. n. 1.
17. Condicio non implenda ob impedimentum positum à testatore non aufert legatum. q. 1011. n. 6.
18. Inimicitia superveniens facit cessare legatum. quest. 1011. n. 4.
19. Per legatum petuntur re certa legata. q. 1006. n. 7.
20. Si hæredes non sufficit, singula legata pro rata diminuantur. q. 1006. n. 1.
21. Alienatis libere re legata, non aufertur legatum. q. 1010. n. 3.
22. Conualecit si redimatur. ibid.
23. Legata auferuntur ex coniectura mente testatoris. q. 1019. n. 4.
24. Ablata ex eadem mente testatoris reinvenerunt. ibid.
25. Legatum acquiritur legatario ignoranti quod actionem realem & personalem. q. 1047. n. 2.
26. Resolutio legati non habet locum, ubi non est culpa. q. 1013. n. 6.
27. In dispositione dubia recurrendum ad causam legati. q. 1013. n. 4.
28. Impediens irrationabiliter acceptationem legati peccat mortaliter. q. 1063. n. 5.
29. Non sceptare legatum est non acquirere, non autem alienare. q. 1089. n. 3.
30. Repudiatio legati valet sine solemnitate. q. 1090. n. 3.
31. Repudiatio legati est alienatio si sit agnatum. q. 1090. num. 4.
32. Legatum pro redimendis capitulis, an possit distribui pro redimendis carceris ex maleficio. q. 871. n. 10.
33. Legatum annuum correspondet toti anno. quest. 1069. num. 1.
34. Relatum cognatio, intelligitur de cognato tempore conditi testamenti. q. 1002. n. 3.
35. Qualitas cognati tempore testamenti in legato relicto cognatio fit demonstrativa. q. 1002. n. 7.
36. Legato calice intelligitur de argenteo. q. 1019. n. 3.
37. Legatum annuum pro ludis est perpetuum, quest. 1069. num. 3.
38. Annuum legatum pro ludis quomodo vocetur fideicommissum in l. *taxatio ff. de anno. legat.* q. 1091. n. 6.
39. Solutio legati probatur, si per tres ultimos annos ostendatur solutum. q. 1084. n. 1.
40. Si tamen quietantie non significant inseruitibus sonis non fuisse solutum. n. 13.
41. Solutio legati probatur ex presumptionibus, & coniecturis. q. 1084. n. 7.
42. Quoniam sint coniecturae ex quibus probari possit, ibid.

2. Potissimum est quod opus fuerit adimpletum, ibid.
3. Diversitas temporis cum tacuitate legatarij facit presumptionem pro solutione. q. 1084. n. 2.
4. Prius inter accedente mutatione hæredis. ibid.
5. Solutio legati non probari possit iuramento, quest. 1084. num. 9.
6. Pro solutione legati si adis tantum vnus testis potest adhiberi iuramentum suppletorium, quest. 1084. num. 10.

Legatum pro male ablatis.

1. Legatæ pro male ablatis solvendi ante confectum inventarium, q. 978. n. 3.
 2. Et præsertim ceteri legati p. j. n. 6.
 3. Rupto testamento ex præsertione filij debentur legata p. j. male ablatis locertis. q. 991. n. 5.
 4. Legatæ pro male ablatis incertis sunt necessitatis, q. 991. num. 5.
 5. Legatæ pro male ablatis sunt æ alienum, n. 8.
- ## Legatum pro missis capitulis &c.
1. Legatæ pro missis recte influuntur, q. 978. n. 1.
 2. Finis legati pro missis, q. 1011. n. 1.
 3. Quoniam sit finis legati pro missis, q. 1001. n. 4.
 4. Finis legati pro missis durat deficiente legatario, & ideo etiam legatum, q. 1014. n. 4.
 5. Duplex modus legendi pro missis perpetuis, q. 1093. num. 1.
 6. Legatum pro missis sitim solvendum, q. 978. n. 3.
 7. Legatum pro missis debetur non solum hæreditate, q. 979. num. 4.
 8. Currente tempore pro inventario peti potest legatum pro missis, q. 978. n. 3.
 9. Legatum pro missis non potest parere scandalum iuste clamentum, q. 1097. n. 2.
 10. Legatum pro missis est semper in utilitatem legatarij, q. 1097. n. 5.
 11. Legatum pro missis perpetuis non fit Ecclesie, nisi ob tunc licentia, q. 1099. n. 3.
 12. Legatæ annus pro missis non sunt condictionis, sed modalis, q. 1089. n. 1.
 13. Quid si testator diceret lego sub tali conditione. ibid.
 14. In dubio legatum habendum pro modalis. n. 2.
 15. Legatum annuum pro missis quotannis ab initio anni solvendum, q. 980. n. 1.
 16. Quia exigentia solutionis incipit ex anno, n. 2.
 17. Nec obstat periculum quod non celebraret missæ, q. 980. n. 3.
 18. Quia cautione affectuæ sunt, ibid.
 19. Legatæ re pro missis sinequam tradatur petuntur perit hæredis, q. 1006. n. 1.
 20. Qui omnia donavit, quam quantitate possit legare pro missis, q. 1097. n. 7.
 21. Legatarij pro legato annuo pro missis accipientes fundum insolutum, si pereat adhuc teneatur hæres supplere, q. 1006. n. 7.
 22. Legatæ certo creditu pro missis solvendum est de hæreditate si ipsum non habere effectum, q. 1001. n. 7.
 23. Si taxato numero missarum non sufficiat res certæ speciei legatum supplendum est per hæredes, quest. 1095. num. 3.
 24. Legatum pro missis habens tractum successuum debet successuum modo esse congruum, quest. 1014. num. 5.
 25. Solutio legato pro missis si pateat, hæredes non tenentur ad aliud, q. 1016. n. 3.
 26. Legatum taxatum à testatore augendum, si tempore mortis non sit congruum pro missis taxatis, quest. 1014. num. 6.
 27. Ordinarius taxæ legatum pro missis, q. 1014. n. 1.
 28. In taxando attendendum tempus executionis, n. 3.
 29. Presumpta voluntas testatoris, quod legatum sit congruum pro tempore executionis, n. 3.
 30. Eleemossyna debet esse congrua quando exhibetur, q. 1014. num. 4.
 31. Legato certo fundo pro missis aliis hypothecato debetur æstimatio, q. 1016. n. 1.
 32. In fundo an fundati possit legatum pro missis ut in re aliena

Index Rerum

- aliena. q. 1019. n. 1
1. Valer legatum pro missis super re feudali. q. 1019. n. 3
2. Recipienta fideicommissum solum non tenetur ad legatum pro missis, sed tenetur qui recipit bona libera. q. 1017. n. 6
3. Legatum pro missis potest imponi super re emphyteotica, doceat q. 1017. n. 3
4. Legatum pro missis an extinguatur si feudum reuertatur ad Dominum ex culpa fundatoria. q. 1018. n. 1
5. Bona stabilia legari possunt pro missis. q. 1017. n. 1
6. In fideicommissio fundari potest legatum pro missis, & quando. q. 1017. n. 1
7. Quid si legatum sit perpetuum. ibid.
8. Quomodo valeat legatum pro missis super fideicommissio. num. 3
9. Legata certa specie pro missis, possunt heredes cum legatariis concordare. q. 1013. n. 6
10. Quando legatum pro missis fit de quantitate, & quando de suodo. q. 1013. n. 3
11. Vno legato pro missa hærea non tenetur ad aliud, sed illud debet solvere. q. 1009. n. 1
12. Etiam in foro conscientie. ibid.
13. Legata pia & legata pro missis diuerso modo regulantur. q. 1009. n. 3
14. Legatum pro missis an præferendum votis realibus. quæst. 1006. n. 3
15. Legatum totum relictum sub conditione onerata missarum sit et sub conditione, etiam si excedat onus etiam totum sit sub modo. q. 1008. n. 3
16. De decem malibus annua legatis pro missa quotidiana nihil debetur, si non celebretur. n. 4
17. Legatum pro missis eodem iure censendum, ut legatum pro alimentis. q. 1001. n. 7
18. Legatum pro missa non est perpetuum, si ex verbis restringatur ad vicum vicem. q. 1001. n. 1
19. Si in dispositione significetur aliqua reiterabilitas, legatum est perpetuum. n. 2
20. Si legatum respiciat periodum recurrentem est perpetuum. n. 3
21. Per impositionem anni legati perpetui pro missis non induitur maioratus. q. 1001. 3
22. Legatum pro missis pro voica vice præscribi potest & num. seq. q. 1047. n. 3
23. Legatum innum pro missa præstandum ab hærede usufructuario vniuersali. q. 1004. n. 2
24. Legata pro missis re non sufficiens legatur ut distrahenda. q. 1000. n. 5
25. Legatum pro missa relictum Parochiali cui debeatur, si alia sit tempore mortis, & alia tempore conditi testamenti. q. 1002. n. 1
26. Legatum pro missis censetur eodem iure, ac bona Ecclesiastica. q. 1044. n. 3
27. Condicio ne Episcopus sit incommutus in legato pro missis, an opponi possit, & num. seq. quæst. 1041. num. 1
28. Hæc conditio non repugnat cum Capellania oon collatione. n. 2
29. Legatum pro missis non debetur ex eo, quod defunctus dixit se velle rehoquere. q. 1047. n. 3
30. Aonium legatum pro missis fundari potest in fundo hereditario. q. 1010. n. 3
31. Legatum pro missis factum Capelle an pertineat ad beneficium. q. 1011. n. 1
32. Debetur illi, apud quem est regimen Capelle. n. 2
33. Legatum pro missa interum ratione rei legari sustinetur. q. 1011. n. 2
34. Si legatum non sit conuersum in vilitatem Ecclesie, Beneficiarius an tenetur ad coera missarum. q. 1011. n. 4
35. Si testamentum secundum se sit imperfectum, an debeatur legatum pro missis. q. 1011. n. 4
36. Ex testamento nullo defectu solemnitate an debeatur legata pro missis & num. seq. q. 1010. n. 1
37. Que imperfectio voluntatis sit necessaria ut non debeatur legatum pro missis. q. 1011. n. 3
38. Legatum pro missis debetur adita hereditate, licet non ex testamento. q. 1010. n. 1
39. In legato pro missis adimplenda voluntas testatoris sine vultu, siue non valeat testamentum. quæst. 1019. num. 4
40. De qua monetur specie accipiedum legatum pro missis. q. 1015. n. 1
41. Legatum pro missis debet accipi de moneta maioris valoris. q. 1015. n. 2
42. Si conferendo intelligat de moneta minoris valoris an hæc censenda legata pro missis. q. 1015. n. 1
43. Legati pro missis an debeatur beneficiario si beneficium sit erectum in Capella Ecclesie Regularis, aut Parochiali. q. 1011. n. 1
44. Pertinet ad eum, sub cuius regimine est Capella. n. 2
45. Legatum annuum pro missis, an fundus debetur Ecclesie sepulture. q. 1016. n. 5
46. Etiam si testator decederet non electa sepultura. quæst. 1016. num. 4
47. Legatum pro missis peruenit ad Ecclesiam, quæ sit de mente testatoris etiam coniectura. q. 1016. n. 3
48. Quomodo legatum pro missis debetur Parochiali, si ipsi quoque eorumque nomen expressum a testatore. q. 1000. num. 2
49. Si Ecclesia sepulture vocetur nomine expresso a testatore debetur illa legatum. n. 3
50. Electa sepultura extra Parochias legatum pro missis debetur illi, a qua recipit vltima Sacramenta. quæst. 1000. n. 6
51. Si domus sit partim in vna, & partim in alia Parochia, cui debeatur legatum pro missis. n. 7
52. Legatum pro missis an finiatur spacio centum annorum, & num. seq. q. 1000. n. 2
53. Legatum perpetuum pro missis non habet terminum ob suorem pie causæ, & cultus Dei. q. 1000. n. 6
54. Legatum pro missis an tenetur super summam taxatam a statuto. q. 1008. n. 1
55. Legato aliquo corpore pro missis debetur ante additionem hereditatis. q. 1013. n. 9
56. Legatum pro missa sub conditione fabricæ Capelle oon obligat, nisi fabricata Capella. q. 1049. n. 1
57. Præteritum si per legatum fabricanda sit. n. 2
58. Quid si legatum ordinatur etiam in beneficium testatoris. num. 3
59. Legatum pro missis temporale, non potest erigi in beneficium. q. 1041. n. 1
60. Legatum non potest erigi in beneficium, si ordinarius non possit se intro mittere. q. 1041. n. 4
61. Si prohibetur Episcopus se intro mittere, non potest Capellania erigi in beneficium. q. 1041. n. 3
62. Legatum non potest esse obsequium effici beneficium, si constet de eius initio. q. 1043. n. 1
63. Si non constet de initio potest legatum ex obseruantia effici beneficium. q. 1043. n. 5
64. Quadragenaria obseruantia sufficit ad præscribendum legatum pro missis in beneficium. q. 1044. n. 1
65. Minus tempus an sufficit, & num. seq. n. 2
66. Si testator vultur nomine Capellanæ an possit legatum erigi in beneficium. q. 1041. n. 8
67. Legatum perpetuum quod habet exequutionem viuentis testatoris non potest erigi in beneficium. quæst. 1041. num. 3
68. Si non habet exequutionem, nisi post mortem, & non repugnet testatoris voluntas potest erigi in beneficium n. 4
69. In legatis pro missis legata specie, an attendendus valor tempore testamenti. q. 1016. n. 1
70. Si species expressa monet demonstrat valorem attendendus est iuxta tempus conditi testamenti. n. 4
71. Acceptata legatum pro missa fit obligat ad ipsum recuperandum. q. 1007. n. 1
72. Si sit negligens damnum inde sequens illi imputatur ibid.
73. Denoluitur ad Episcopum legatum pro missa deficienti vero exequutione. q. 1016. n. 1
74. Deficiente vero legatario non debetur legatum pro missis, & ad quem deuoluitur. n. 1
75. Deficiente Hospitali, Confraternitate, legatum pro missa transsit ad Episcopum. q. 1016. n. 5
76. Legatum cum onere missarum relictum Hospitali, Confraternitati, quando remaneat sub iurisdictione Ordinarii. q. 1045. n. 1
77. Quando legatum pro missis est sub iurisdictione Episcopi, quæ condicio repugnet. q. 1045. n. 2

Memorabilium.

1. Anticipata solutio legati pro annuatuario fiat periculo solventis. q. 979. n. 5
1. Legatum pro annuatuario quando soluendum, q. 979. n. 2
2. Legatum pro annuatuario censetur rei statim totum esse, licet exprimat cap. titulum. q. 979. n. 8
2. Legatum semel soluendum pro annuatuario, convertendum est in bona stabilia fructifera. q. 979. n. 1
2. Quanto iniungitur quod missa celebraretur in Ecclesia legatarii legatum sequitur per totum. q. 1090. o. 5
1. Ecclesiam appellat illam, quam pro tempore est habiturus. ibid.
1. Etiam si Ecclesia exprimeretur sub nomine proprio iunctionis. n. 14
2. Quia tunc facit demonstratione. ibid.
2. Mutata Ecclesia legata pro missis pro sepulchris in Ecclesia non transeunt ad posteriorem. q. 1090. n. 3
1. Legatum pro Capellania relicta in loco non sequitur transference ad aliam Ecclesiam. quest. 1090. num. 6
2. Desinenda prior Ecclesia legatum pro missis sequitur regulares, aut capitulum. q. 1090. n. 1
2. Pecunia legata pro missis non est inuectenda, si ex dispositione testatoris non colligatur perpetuitas. q. 1088. n. 2
2. Ablatio legato per sententiam, aufertur etiam omnis missarum, & remanet ius prosequendi litem. quest. 1099. num. 5
2. In transference super legato missarum portio legati remanens cedere debet in beneficium testatoris. q. 1090. num. 7
1. Bona mobilia legata pro missis vnica vice celebranda non sunt conuertenda in bona immobilia. quest. 1069. num. 1
1. Debet conuerti si missa fini perpetua. n. 2
2. Totum summa legati an inuectenda pro onere missarum & num. seq. q. 1088. n. 2
2. Legatum est sub onere missarum tanquam sub modo. num. 2
2. Quando incipit obligatio deponendi relicta pro missis. &c. q. 1093. n. 4
2. Non solum pecunia sed etiam mobilia legata pro missis debent deponi statim. q. 1093. n. 6
2. Quid facienda succedentibus si totum legatum non fuerit inuectum pro missis. q. 1088. n. 7
2. Subiungenda oneri alia bona iuxta pecuniam consumptam. num. 8
2. Si non inuectus totum legatum, cedit in preiudicium testatoris. q. 1088. n. 4
2. Penes quem debet esse ignorantia, ut resoluitur legatum pro missis. q. 1097. n. 1
2. Testator potest obligare heredem ad annuam pensionem donec soluit legatum pro missis. q. 1097. 3
2. Etiam si solutio legato non adimitat ditatorem, sed casu contingat. n. 4
2. Legatum pro missis habet iustum titulum, ut soluitur pensio donec exhibeatur. n. 5
2. Legatum pro missis an minuendum, quando cetera minuantur. q. 1095. n. 3
2. Non censetur eodem iure cum aliis legatis pias. n. 4
2. Legatum pro missis est portio separata ab hereditate & relictis testatori. n. 5
2. De legato pro missis disponitur discretiue & ceteris. n. 6
2. Pro cedendo iure legandi super legato pro missis, 20 necessarius census Apostolicus. q. 1090. n. 10
2. In transference super legato pro missa requiritur assensus Apostolicus. q. 1091. n. 6
2. Si sine assensu Apostolico, erit taxum personalis. num. 7
2. Repudiatus legatum pro missis non violat Paulinam Ambrosiensem. q. 1093. n. 2
2. Repudio legati pro missis an requiratur solemnitas, & num. seq. q. 1090
2. Legatum non sufficiens pro Capellania non potest conuerti in commodum Ecclesie. q. 1090. n. 5
2. Legatum pro missis non potest ad tempus conuerti in aliud opus pium. q. 1088. n. 5
2. Legatum pro missis non potest in melius commutari. quest. 1081. n. 1
2. Legatum pro missis non potest commutari in quodcum-

- que opus pium. q. 1080. n. 1
2. Si celebratio missarum fiat impossibilis potest legatum commutari in aliud opus pium. q. 1080. n. 5
2. Reuocatus legatus ad piam causam non reuocatur legatum pro missis. q. 1099. n. 2
2. Rupto testamento ex paterterione filij ignorantie debentur legata pro missis. q. 992. n. 2
2. Quid si sit ad causas pias. n. 3
2. Rupto testamento ex paterterione filij ignorantie debentur legata pro missis. q. 992. n. 7
2. Legatum pro missis non aufertur quocumque modo deficiat res legata. q. 1000. n. 9
2. Ex cancellatura non remanet reuocatum legatum pro missis, aut alio pium. q. 1001. n. 1
2. Legatum pro missis non adimitur, si restat ex facto proprio sit incapax. q. 011. n. 2
2. Legatum pro missis libellum, licet alienari libere re legata. q. 1002. n. 3
2. Quia censetur res a iure eius extrinsece legata. num. 4
2. Legatum pro missis corrumpi si defectus facultatis testandi sit a iure canonico. q. 999. n. 2
2. Quid si deficiat facultas de iure civili. n. 3
2. Legatum pro missis non adimitur ex necessaria alienatione neci legata. q. 1000. n. 1
2. Iudex Ecclesiasticus implorandum officium pro obtinendo legato missarum habedunt non ad hoc. quest. 984. num. 3
2. Solutio legum pro missis probatur per quietantiam. q. 1084. num. 2
2. Probatur confessio legatarii accedente iuramento. num. 2
2. Probatur per testes, & quid ipsi debeant deponere. n. 3
2. Probatio solutionis legati pro missa non est probanda secundum solennitatem iuris Civilis. q. 1084. n. 5
2. Sufficit si quocumque modo constat de ipsa. ibid.

Legatum ad piam causam.

2. Causa pia est causa socialis legati. q. 1005. n. 6
2. Legati pia an debeatur aut aditum hereditatem, & num. seq. q. 983. n. 2
2. Legato ad piam causam non determinato, heredi committitur determinatio. q. 1079. n. 2
2. Legatum annuum soluendum Ecclesie est perpetuum. q. 1060. n. 3
2. In legato pro causa pia an electus sit metus executor. q. 1061. n. 6
2. Cur legata ad piam causam non fiant caduca, si relinquantur personis, aut locis religiosis. q. 1068. n. 7
2. Legata pia quomodo ordinantur ad commodum legatarii. q. 1070. n. 4
2. Sub generali reuocatione legatorum non veniunt legata ad piam causam. q. 1009. n. 4
2. Legatum pium non corrumpi, si conditio sit impossibilis. q. 1092. n. 5
2. Corruit tamen quoad legatarium si deficiat ipsi conditio, & persentit ad substantiam. ibid.
2. Quid relinquitur Clericis, Ecclesie censetur relictum. q. 1096. n. 2
2. Salua portione debitis filiis valet legatum in quocumque summa ad ipsas causas non obstat quocumque statuto. 1088. n. 3
2. Legatum pertinet ad Rectorem Ecclesie, si Capella sit sub eius regimine. q. 998. n. 4
2. Volumus relictis determinata circa legata pia non dependet a dispositione Ciceri alia. q. 988. n. 8
2. Episcopus conuerti legata in alios vius pias quando non sufficit pro destinatio. quest. 1098. num. 1
2. Licet testamentum sit perfectum valent legata pia. q. 998. num. 7
2. In legatis ad piam causam non attenditur ius Civile, sed tantum diuinum, & naturale. q. 986. n. 2
2. Annua legata ad piam causam soluenda initio anni. q. 979. num. 1
2. Relicta ad piam vsum conuertenda in proximiores, si in ipsum non possit conuerti. q. 1090. n. 4
2. Legata re emphyteutice Ecclesie debetur estimatio. q. 1018. n. 5

Index Rerum

1. Legata pia minuantur pro pietate si non sufficiat hereditas. q. 1006. n. 2
 2. Electio sepulturae praebet coniecturam, quod Ecclesiae illius sit legatum. q. 1000. n. 3
 3. Aequitas vult, quod in dubio ad Ecclesiam sepulturae pertineat legatum. ibid.
 2. Ecclesia electa pro sepultura praefenda Parochiali, si utrique conveniat nomen expressum a testatore. n. 4
 3. Legatum habentis plures Parochias debetur illi erga quam ostendit maiorem affectionem. quasto. 1000. nom. 2
 2. Quid si nulla adfit coniectura, an debeatur pauperiori. num. 3
 1. Legatum pro missis debetur Parochiae, in qua testator sepelitur si contingat habere plures. n. 4
 2. Legatum relictum Parochiali intelligitur de Parochiali tempore mortis. q. 1000. n. 4
 3. Ex Ecclesia eiusdem nominis illi censetur legatum, erga quam testator ostendit affectionem maiorem. q. 1000. num. 5
 3. Si mens testatoris non possit conici, an legatum debeatur pauperiori eiusdem nominis. q. 1000. n. 7
 2. Legatum in tunc possit adimicari ab Episcopo, cui voluerit. num. 8
 3. An vero diuidendum inter Ecclesias eiusdem nominis. num. 9
 1. Ex mente testatoris non potest diuidi. n. 10
 2. Illa Ecclesia eligenda, quam perpenis circumstantiis dicat prudens arbitrium. n. 11
 1. Legatum nominata tantum Ecclesia, quae est Regularis, aut Collegiata, & etiam Parochialis pertinet ad Regulares, aut Capitulum. q. 1000. n. 12
 1. Legata non debentur, etiam pia, si testamentum sit imperfectum ex defectu voluntatis. q. 988. n. 2
 1. Legata pia etiam ex toto extremo valent licet de sit institutio. q. 990. n. 4
 1. Et cogi possunt successores ad ea praestanda. ibid.
 2. Etiam de iure Civili. ibid.
 2. Etiam extra statum Ecclesiae. ibid.
 1. Legata pia mandanda executioni etiam absque substantia institutionis. q. 991. n. 7
 1. Non est verisimile quod testator velit caducari legata pia defectu heredis. ibid.
 1. Ius Civile assidit validitati legatorum incertum ad pia causa. q. 995. n. 4
 1. Quis causa finalis invaliditatis non habet locum in ipsa. ibid.
 2. Incertitudo in legatis piis non proveniat ex imperfectione voluntatis. q. 995. n. 3
 2. Valent legata pia in certa ratione rei legatae. quast. 995. num. 2
 2. Revocato testamento solemniter, revocantur etiam legata pia. q. 994. n. 2
 2. Secus si revocetur simpliciter revocatione. n. 3
- Legatarius.*
1. Quando quis sit legatarius, & quando nudus minister. q. 976. n. 5
 2. Legatario conceditur tempus ad deliberandum. q. 1001. n. 4
 2. Legatum praesumitur in voluntatem legatarii relictum. q. 1001. n. 3
 1. Is est Legatarius cui relinquitur annua pensio, etiam cum onere, ut faciat aliquid praestari. q. 1007. n. 3
 2. Legatarius à morte testatoris acquirit ius ad legatum. q. 1006. n. 2
 1. Nec locum habet exceptio quod non sit satisfactum legato. q. 1006. n. 3
 1. Legatum sit legatarii iure donationis. q. 1008. n. 7
 1. Legatum quando censetur factum fauore legatarii. q. 1009. n. 9
 1. Legatum debet esse sub littera dispositione legatarii. q. 1009. nom. 2
 1. Si legatarius non percipiat totum legatum, sustinet onus solum pro rata. q. 1007. n. 9
 2. legatarius vrbano modo agens cum debito magno non tenetur de negligentia. q. 1007. n. 2
 1. Fructus fundi legati statim debentur legatario. q. 1009. num. 1
 1. Legatarius debet quam primum acceptare vel respuere legatum. q. 1009. n. 4
 2. Relicta quantitate, postea declarari oportet legatarius esse verus legatarius. q. 1008. n. 4
 2. Quando omnis iniunctum habet etiam successum, persona electa habetur pro legatario. q. 1007. n. 2
 1. Praesentis si ex verbis dispositionis non colligitur mora executionis. q. 1007. n. 3
 2. Legatarius qui esse etiam executor acquirit dominium & quod superest ipsius. q. 1008. n. 2
 2. Quid transsit in ius legatarii Ecclesiastici, transsit etiam in ius superioris. q. 1009. n. 4
 3. Legatarius non fabricans Capellam interpellatur, aut non affectus legitimam causam priuatur legato. q. 1049. n. 6
 2. Statim à morte legatarius acquirit ius ad legatum. q. 978. n. 5
 2. Legatarius interpellari potest nisi subiecit Capellam. q. 1049. n. 5
 2. An in concedendo circa legatum, attendendum quid faceret substitutus. q. 1049. n. 6
 2. Legatarius non cadit à legato, si non ordinetur sacerdos nisi interpellatus. q. 1049. n. 7
 2. Substitutus debet insistere ut praestetur terminus legatario, ut ordinetur sacerdos, si ad id teneatur. quast. 1049. num. 1
 2. Testator non intendit priuare legatarium ob negligentiam de acquirenti pergamibilem. q. 1048. n. 6
 2. Quando legatarius debet prius ordinari sacerdos quam acquirit legatum. q. 1049. n. 2
 2. Si non correspondet hereditas legato, an possit legatarius concordare cum haerede abijciendo pactum resolutionis. q. 1049. n. 3
 2. Secundus legatarius quando acquirit ius ex pacto resolutionis. q. 1049. n. 3
 2. Legatarius audiendus antequam iudicetur fuisse in mora. q. 1049. n. 3
 2. Legatarius sacrificiendum de hereditate. q. 1049. n. 3
 2. Legatarius non capit legatum sub conditione, si de iure conditio sit ipsi impossibilis. q. 1049. num. 4
 2. Si legatarius sit incertus corripit legatum. 996. n. 2
 2. Non tamen si sit ad pia causa. n. 2
 2. Rupto testamento ex promissione ignorat filij subsistere legata pia moderata. q. 992. n. 8
 2. Legatarius quando obligatur solum pro vna vice tenetur interpellare. q. 981. n. 1
 2. Incertum legatario ab vno statum solui legatum. q. 1049. n. 3
 2. Si testator utatur verbo lego an instituat legatarium. q. 971. num. 4
 2. Legatarius pro missis cum debitoribus arbitrat potest. quid hic, & nunc sit faciendum. q. 1007. n. 4
 2. Legatarius pro missis tenetur praestare debitoribus si alias addit periculum. n. 5
 2. Legatarius post primam sententiam non tenetur prosequi iurem. q. 1007. n. 8
 2. Legatarius transgredere potest super legato pio missis, si sit longuolam. q. 1007. n. 7
 2. An legatarius executor mixtus tenetur statim facere celebrare missas in potest expectare fructus. quast. 1049. num. 4
 2. Legatarius non est praesumendus negligens in inuestiganda pecunia pio missis. q. 1006. n. 4
 2. Omittens solvere annuas pensiones legatario pro missis potest resuscitare aliquod damnum. q. 1007. n. 4
 2. Potentis legatario annuas pensiones decursum, non potest hares se tueri, quod missae celebrantur. iura. q. 1007. num. 3
 2. Legatarius cum onere missarum an teneatur dare portionem legati correspondentem in missis. q. 971. n. 1
 2. Si Legatarius sit inhabilis, an teneatur missis supplere per alium, quando legatum est principaliter contemplatum personam. q. 1008. n. 3
 2. Regulariter, Collegium eliguntur per modum legatarii si ius relinquitur legatum pio missis. q. 1008. n. 2
 2. Deficiente legatario mero exequitur non extinguunt legatum pro missis. q. 1007. n. 1
 2. Legatarius cedere potest prosecutioni huiusmodi legatum pro missis, si sententia habeatur pro iusta. q. 1049. n. 1
 2. Obligator celebrare quocumque non cadet à legato statim pacto resolutionis si per quindecim aut viginti dies omittat. q. 1018. n. 7
 2. Legatarius non potest renuciare iuri ad annum legatum pio missis, si accipiat fundum in solutum. q. 1016. n. 7

Legatarii

Memorabilium.

3. Legatus quando pro missis possit exigere congruum fundum. q. 103. n. 5
2. Legatus tenetur ab initio anni celebrare, si sit assignatus fundus fructifer. q. 98. n. 3
1. Legatus tenetur ab initio anni celebrare, si solutio legati sit certa. q. 98. n. 4
2. Quando solutio legati est dubia non tenetur legatus ab initio anni celebrare. q. 98. n. 5
1. Legatus non tenetur celebrare si ex aliquo casu non adit ipsa obtinenda legata. q. 98. n. 7

Legislator.

1. Legislator cur non in materia gravi debeat graviter obligare, & in levi leviter. q. 1107. n. 7
- Voluntas legislatoris expressa habet vim legis. qua. 381. num. 9
- Mens legislatoris inspicienda, & quando occurrat necessitas. q. 346. n. 6
- Quilibet legislator potest dispensare in propriis legibus. q. 314. n. 3

Leo Papa.

Non est probabile, quod Leo Papa pro consecratione altaris dederit corporale cum Eucharistia. quaest. 679. num. 6

Lexita.

Cur dedicatio leuitarum non fuerit sacrificium. q. 21. n. 11
Lex.

1. Leges non determinat de singulis casibus. q. 1197. n. 6
2. Quod non est expressum a lege, non est inducendum. q. 1197. n. 6
2. Lex præcipit adus internos necessarios pro substantia externi q. 1197. n. 6
1. Cur lex exigit tantum opus iniunctum, & non votum. q. 1190. n. 13
1. Lex imposita fundatione debet servari. q. 1193. n. 3
1. Lex prohibens quando annullat. q. 1110. n. 3
1. Lex non potest præscribendo minus bonum impedire maius. 773. n. 3
- Lex correctiva strictè accipienda. q. 417. n. 2
1. Lex specialis posterior derogat priori. q. 1119. n. 4
1. Lex semper loquitur. q. 358. n. 5
2. Complectitur quæ de nouo superueniant. ibid.
- Lex ubi non distinguit, nec nos debemus distinguere. q. 791. n. 4
- Lex debet esse de materia necessaria. 435. n. 4
2. Leges ordinæ ad priusquam utilitatem non valent. 391. num. 3
1. Lex requirit, quod eius observantia sit mortaliter possibilis. q. 773. n. 1
1. Lex reduenda ad terminos, ut non sequatur absurdum. q. 775. n. 5
1. Lex prius libertate, & indecè quondam servitutem. q. 884. n. 7
1. Lex præscribens opus, quale illud exigit. q. 108. n. 6
- Lex non disponit de singulis casibus sed de eo, quod plurimum sit. q. 144. n. 3
2. Lex imposita fundationi quomodo servanda. q. 1112. n. 43
- Lex cui obicit necessitas habetur pro impossibili. q. 113. num. 3
- Legis possibilitas quomodo mensuranda. q. 190. n. 6
- Quod lex non asserit, nec nos debemus asserere. q. 714. num. 7
- Lex cedit necessitati. q. 707. n. 2
- Lex quando dicatur impossibilis. q. 190. n. 5
- Si non adit lex quæ regula servanda. q. 403. n. 3
- Lex operatur, ut quod fit legibus fiat. quaest. 164. num. 4
- Lex specialis posterior derogat generali. q. 482. n. 4
- Correctio legum vitanda. q. 327. n. 4
- Deficiente possibilitate lex desinit esse lex. quaest. 449. num. 3
- Lex humana non intendit priusve maiori bono. q. 709. num. 3
- Vna lex distinguunt per aliam. q. 451. n. 4
- Lex quando recipit quæ plerumque accidunt. q. 776. num. 5

1. Lex non potest imponi, nisi sit necessaria. quaest. 844. n. 7
- De iure naturali servanda lex, licet cum aliquo levi damno. q. 701. n. 7
- Concurrente observantia legis cum notabili damno non observare, non cessat esse peccatum. q. 701. num. 8
- Lex attendit quæ frequenter accidunt. q. 478. n. 2
- Leges Civiles non habent locum quoad disposita ad pias causas. q. 988. n. 11
2. Bonum ad quod tendunt leges municipales non est necessarium. q. 219. n. 10
2. Quando fiat status legis. q. 1106. n. 5
- Cuius resistit non prævalet habenti auctoritatem legis. q. 944. n. 5
- Ex mutatione materie cessat lex. q. 378. n. 8
1. Cessante sine legis etiam in particulari cessat lex. q. 1109. num. 6
1. Non tamen si per se primo concernat publicum commodum. n. 7
- Cessante ratione legis contraria cessat lex. quaest. 381. num. 7
1. Lex cessat cessante adquire causa finali. quaest. 1109. num. 7
- Omnis lex debet habere sacrificium. quaestio 11. num. 11

Legis obligatio.

1. Lex obligat iuxta mensuram observantia. quaest. 1191. num. 9
1. Leges obligant solum subiectos iurisdictioni legislatoris q. 1199. n. 4
- Lex obligat, prout impleri potest. q. 115. n. 2
1. Lex graviter obligat in materia gravi. quaestio. 1109. num. 4
- Lex non obligat, nisi quantum est possibilis. quaest. 701. num. 3
- Lex obligat proportionabiliter ad materiam. quaest. 497. num. 3
- Lex humana quomodo obliget in ordine ad bonum eorum mune. q. 701. n. 9
- Quilibet lex humana non obligat cum magno detrimento. q. 709. n. 2
1. Leges humanæ quatenus possint obligare cum periculo mortis. q. 813. n. 5
- Lex humana non potest obligare ad ea, quæ sunt contra ius naturalis detentionis. q. 701. n. 6
- Lex obligans ad celebrandum in locis deputatis, illa præsupponit. q. 449. n. 3

Legis extensio & restrictio.

- Lex extenditur ad extensionem rationis. quaestio 349. num. 3
1. Lex non extenditur ultra mentem legislatoris quaest. 775. num. 5
- Ubi causa finalis non habet locum, nec etiam locum habet lex. q. 434. n. 3
1. Lex restringitur ad terminos rationis. q. 707. n. 3
1. Lex comprehendit omnes casus in quibus locum habet ratio expressi. q. 164. n. 4
2. In legibus spectanda ratio finalis. q. 206. n. 1
2. Secundum quam debent restringi, & ampliari. ibid.
2. Verba legis accipienda secundum totam suam significationem. q. 111. n. 3

Legis interpretatio.

- Lex una declarat alteram. q. 433. n. 3
1. Lex nova secundum antiquam intelligenda. quaest. 829. num. 9
- Lex accipit diversam interpretationem iuxta diversam temporis. q. 371. n. 5
- Observantia subséquuta declarat leges, concessionem. ptul. legis. q. 115. n. 7
- Confessio non oritur si lex cum sua exceptione servetur. q. 381. n. 3
- Aliqui casus sufficiunt pro interpretanda lege. q. 404. num. 11

Index Rerum

Lex Evangelica.

- Lex Evangelica non potuit exerce iurisdictione. q. 111. n. 11
Lex Evangelica an afficiat Gentiles. q. 111. n. 3

Liberalitas.

- Liberalitas excusat ad obsequium. q. 773. n. 9
1. Adus ut sit liberalis debet provenire ex motivo liberalitatis. q. 773. n. 14

Libertas.

1. Libertas debetur excellere in testamento nomine servi. q. 1011. n. 1
2. Legatum libertatis. q. 590. n. 1
3. Legatum libertatis non debetur ex testamento nullo. ibid.
4. Legatum libertatis non est proprie ad crucis pias. quest. 990. n. 5
5. Aequitas obo paritur, hominem liberum fieri servum. q. 1146. n. 3

Licentia.

- Licentia petita, & iniuste denegata quando habetur pro concessa. q. 610. n. 7
1. Cui licet maius, licet etiam minus. q. 1098. n. 2

Lingua.

- Appellatione lingue vulgaris quoniam veniant. q. 122. num. 1

Lintear.

- Pars linei super quem cecidit sanguis an comburenda. q. 312. n. 1
Non est de necessitate comburenda. n. 2
Combustio non conducit ad maiorem decorem. n. 3

Litium.

1. Appellatione lini, so venit canapis. &c. q. 787. n. 6
2. An venit gossipium. n. 7

Lir.

1. Ius prosequendi litem est personale. q. 1039. n. 4

Liturgia.

- Liturgia antiqua non possunt modo adhiberi. q. 135. num. 4
Missæ concessæ alicui Religioni non possunt ab aliis recitari. n. 1
Quid de ceteris celebrantibus in Ecclesiis ubi dicitur missæ recitantur. n. 6
Amiquitas à quibus liturgia approbatur. quest. 133. num. 3
Missæ non possunt recitari, nisi sint approbata. q. 335. n. 1
Recitare missas non approbatas est mortale peccatum. q. 135. n. 2
In omnibus liturgiis funduntur preces in ordine ad obtinenda Beneficia per sacrificium. q. 135. n. 2
In specialibus liturgiis, aut cum specialibus orationibus non excluditur aliquis à participatione sacrificij. q. 134. n. 14
Propria liturgia pro festis quintis quadragesimæ instituta. q. 350. n. 8

Lucupletari.

- Homo lucupletari debet cum alterius iustitia. quest. 177. n. 4

Locus.

- Locus exemptus sunt in duplici differentia. quest. 174. num. 1
1. Locus exemptus est pars Diocesis. q. 174. n. 6
2. Discrimen inter loca exempta facularium & regularium. q. 174. n. 8
In locis exemptis nullus Diocesis non potest celebrare de sanctis de quibus celebratur in Diocesi. q. 174. n. 1
In locis exemptis an celebrari possit de sanctis de quibus celebratur in Diocesi. n. 2
De quibus ex rubricis celebratur in Diocesi non celebratur in locis exemptis. n. 3
Nec de quibus ex consuetudine. ibid.
Si locus exemptus sit extra civitatem non potest ibi celebrari de sanctis, de quibus celebratur in civitate. q. 174. n. 7
1. Locus sacro est debita reverentia. q. 401. n. 5
2. Quando potius sit contemplatus locus quam persona. q. 1059. o. 7

1. Tunc locus est contemplatus quando dispositio concipitur in personam sub eo nomine, sub quo representatur locus. n. 8
2. Quando locus censetur adiectus favore persone. q. 1144. num. 3

Loquutio.

1. Loquutio cum alio saluatur cum voluntaria distractione. q. 1348. o. 4
2. Cum qua distractione saluatur loquutio. q. 1348. n. 15

Lotio.

- Lotio qua lausatur materia, super quam cecidit sanguis preicienda in sacrificium. q. 311. n. 10
A quo loco facienda, quando cecidit sanguis, aut Hostia. num. 12

Lucrum.

1. Lucrum amittere, & damnum pati, paria sunt. q. 847. num. 5
2. Impensio lucris temporalis non est illicita. quest. 355. num. 3
Amisio lucris æquiparatur damno. q. 497. n. 3
Etiam in spiritualibus. ibid.

Lumen.

- Ritus adhibendi lumen ex cera in sacrificio Missæ est antiquissimus. q. 716. n. 1
Lumen ex alia materia non esse adhibendum, qui sentiamus. num. 1
Possit adhiberi lumen ex oleo alij sentiamus. n. 3
Etiam ex adipis utrum alij. n. 4
De iure non adest obligatio adhibendi lumen ex cera. num. 5
Ritus adhibendo lumen non fundatur in præcepto negativo sed positivo. q. 715. n. 4
Secula infusione, nulla esset irreverentia offerre sacrificium sine lumine. 715. n. 2
Non adhibere lumen an detrahatur de reverentia debita sacrificio. q. 714. n. 8
Lumen sub peccato mortali adhibendum in sacrificio. q. 714. n. 1
Omittere lumen in obligatione sacrificij, est materia gravis. n. 3
Lumina in quolibet numero possunt in Missa adhiberi, dummodo non sit numerus superfluitosus. n. 3
Quoniam numerus sit superfluitosus. n. 4
Nullus numerus de se superfluitosus, sed solum ratione finis. n. 5
Si incepta consecratione extinguatur lumen, est prosequenda Missa. q. 714. n. 1
Et complenda vique ad finem. n. 2
Quid si extinguatur ante consecrationem, nec reaccendi possit. &c. num. 169. n. 3
Extincto lumine non definit obligare præceptum complendi Missam. n. 5
Præceptum de complenda Missa prævalet præcepto adhibendi lumen. q. 714. o. 6
Si lumen non possit reaccendi, cessat vigere præceptum. num. 7
Extincto lumine, si reaccendi possit, an expectandum. q. 714. n. 9
Quid, si neque adesset lampas accensa. n. 10
Obligatio alicuius ordinis prævalet præcepto pro adhibendo lumen in sacrificio. q. 715. n. 3
Celebrare an liceat cum vasco lumine. quest. 719. num. 5
Vasculum lumen in oblatione sacrificij sufficit ad implendum præceptum. n. 2
Quis solum requirit lumen. n. 3
An &c. quale peccatum adhibere vnicum tantum lumen. n. 4
Rubrica præscribit duo lumina, habita ratione convenientiæ. n. 5
Introductio luminis ex cera pro missa habet titulum voluntarium. q. 714. n. 6
Ex alia materia, quam ex cera adhibere lumen in Missa, est peccatum veniale. n. 7
Adhiberi potest lumen ex oleo, &c. deficientibus cereis. num. 8
Lumen ex oleo an potius adhibendum, quam ex adipis. n. 9

Memorabilium.

A cendere lumen, quando in Missa eleuatur Eucharistia, an cedat sub obligatione. n. 10
 Que necessitas requiratur, ut in Missa possimus uti lumine ex alia materia, quam ex sacro. q. 727. n. 2
 Solus defectus cere an sufficit. n. 2

M.

Maier.

2. **M**aior habet prerogatiuas maioritatis. quæst. 1077. num. 3

Malum.

Quodam sic intus se cõ malum. q. 190. n. 8

Mandatum Mandatarius.

Mandatarius non potest facere contra intentum mandantis. q. 440. n. 6

Fines mandati diligenter seruand. q. 39. n. 6

Manducatio.

Manducatio & potio versantur circa Corpus, & sanguinem Christi. q. 32. n. 9

Manipulus.

1. Manipulus quid significet. q. 800. n. 5

2. Manipulus an propriè vestis ornatus sacerdotalis & eius origo. q. 796. n. 7

3. In Manipulo habetur parces materiz. q. 800. n. 10.

4. Si ex Manipulo fiat stola, aut è contra, non est opus alia benedictione. q. 807. n. 8

5. Licet vi Manipulo pro stola, & è contra, in aliqua occasione. q. 807. n. 1

6. Et etiam extra easum necessitas. n. 2

7. Licet sint diuersæ materiz, & coloris, adhiberi potest Manipulus pro stola, & è contra. q. 807. n. 4

8. Manipulus & stola sunt eisdem forme, & eadem benedictione benedicuntur. q. 807. n. 3

Mappa.

Mappa necessariz pro ornatu altaris. q. 707. n. 2

Dux Mappæ pro altari secundum plures, sufficiunt. num. 2

Tres alij requirunt. n. 3

Rubricæ requirunt tres mappas. n. 4

Quid de consuetudine. n. 5

Vna mappa instrumenti potest pro duobus. n. 6

Mappa altaris consistit debent ex lineo lineo. q. 708. num. 1

Ex canape quoque confici possunt. n. 2

Mappæ altaris confici possunt ex lineo gossipio. q. 708. num. 3

Sufficit, si pars Mappæ, quæ tegit altare consistit ex lineo lineo. q. 708. n. 4

Mappæ altaris non necessario benedicendæ, secundum aliquos. q. 709. n. 1

Qui sentiant esse benedicendas. n. 2

Rubricæ præscribunt, quod benedicantur. n. 3

Non adeit obligatio sub mortali utendi mappis benedictis. n. 4

Celebrare cum vnatantum mappa, etiam sine necessitate, esse tantum veniale, sentiunt plures. quæst. 712. num. 2

Vi vnica tantum mappa in celebratione, secuslo contemptu, est etiam peccatum veniale. quæst. 712. num. 8

Rubrica præscribens plures mappas est tantum directiua. q. 712. n. 9

Quæ necessitas requiratur, ut liceat vi vnica tantum mappa, etiam sine peccato veniali. quæst. 712. n. 10

Vi mappis immundis, aut laceris, est peccatum, iuxta qualitatem immunditiæ. q. 712. n. 1

Mappæ fordidæ denuntiant de reuerentia debita Deo. q. 712. n. 2

Sordes mapparum quando fundunt peccatum mortale. num. 3

Virgine necessitate posse sine mappis celebrari, qui sentiant. q. 712. n. 1

Mappæ quæ inferuerunt altari non posse reduci ad vias prophanos, qui sentiant. q. 710. n. 1

Qui sentiant posse reduci, si non fuerint benedictæ. num. 2

Vi adhiberi possint mappæ prophanz pro altari sufficit rationabilis causa. n. 3

Quando mappæ prophanz ex viis pro altari non deputentur in illius seruiciu. q. 710. n. 4

Eidem est ratio de mappis, ac de loco in quo celebratur quoad consuetudinem in viis prophanos. quæst. 710. num. 5

Viis mapparum in oblatione sacrificij non præuolent necessitati offerendi. q. 712. n. 5

Mart.

Vide Celebratio quædam.

Mare non est intra diocesim alicuius Episcopi. q. 471. num. 9

Maronita.

Modus consuetudinis altare apud Maronitas, & quid de ipso sentiendum. q. 470. n. 1

Celebrans apud Maronitas an possit vii altari ipse omni. q. 470. n. 2

Consuetudo celebrandi missam tempore vespertino apud Maronitas. q. 472. n. 1

Maronitz possunt vespere celebrare missam. n. 2

Constitutio Pij V. non afficit Maronitas circa missæ celebrationem. ibid.

Martyr, Martyrium.

Martyrium non est sacrificium defectu infirmationis publicæ. q. 70. n. 1

Et quia Martyr non concurret adiuu ad effusionem vitæ. num. 2

Et quia non est actus religionis. n. 3

Martyrium quomodo conferat gratiam. q. 71. n. 3

Martyr non potest offerre Deo propriam vitam morte sacrificandam. q. 70. n. 4

Per effusionem sanguinis Martyris polluitur Ecclesia. q. 549. n. 1

Ad hoc credendum Martyrem est iniuncta eum ipsum Ecclesie. q. 549. n. 2

Masculinum.

In suauilibus masculinum coarctat femininum. q. 48. num. 7

Mater.

Mater sepulta cum foris non poluit Ecclesiam. q. 739. num. 5

2. Mater, & quæ habent in custodia pueros excusantur ab audienda Missa. q. 739. n. 1

2. Etiam si solum teneatur ne poellæ sibi verspent aliquem indebitam licentiam. n. 2

Materia.

1. Panis matris locum habet in materia diuisibili. q. 808. num. 6

2. Panis matris quando locum habet. ibid.

3. Panis matris quando locum habet. q. 102. n. 6

4. Gratias matris deducitur ex fine. q. 104. n. 2

Materia consecratiua.

Vide consecratio. Forma consecratiua.

Determinatio matris consecratiua cui non possit remitti in alienam voluntatem. q. 769. n. 7

Conditio matris panis consecratiua. q. 120. n. 2

Seculo scandalo non est peccatum mortale mutare figuram panis consecratiua. n. 3

Mutare aliquæ causæ rationabili est peccatum veniale. num. 4

Conferre maiores hostias in ordine ad communionem esset mortale. n. 5

Tempore peccati pro communione adhiberi possunt particule oblongæ. n. 6

Quid de iure, & quid de consuetudine circa formam & quantitatem panis consecratiua. q. 121. n. 2

Formula, eum qua ministratur Eucharistia potest adhiberi si maior deficit. n. 3

An habenda ratio admixtionis populi. n. 3

Deficiente maiori formula minor necessarius adhibenda in die festo. n. 4

Quando plures portiones panis consecrantur est vnum sacrificium. q. 52. n. 1

Vinum album pro consecratione noui est necessarium. q. 120. n. 2

Vinum an possit congelatum consecrari & num. seq. q. 309. n. 3

b 3 Consecratio

Index Rerum

Consecratio erit valida. *ibid.*
 Illicita secundum aliquos. n. 4
 licita secundum alios. n. 5
 Cur licita. o. 6
 Consuetudo consecrandi vinum liquidum non obstat.
 num. 7
 Opinio quod non possit vinum congelatum consecrari
 non reddit materiam dubiam. q. 309. n. 8
 Vinum congelatum, si liqueat, potest consecrari. q. 309.
 num. 9
 Vinum & aquam pro consecratione, an liceat misce-
 re. q. 310. n. 1
 Viti pro consecratione aqua alterata, ut calida esset pec-
 catum graue. n. 3
 Ex obiecto non est peccatum ubi vitio & aqua nunc
 infunduntur. n. 3
 Imo materia nobiliori modo qualiscumque. n. 4
 In regionibus frigidissimis vinum & aqua pro consecra-
 tione an consecrari possent in aqua calida. n. 5
 Infundens aquam & vinum pro consecratione ad delicias
 peccat venialiter. n. 6
 Miscenda aqua si ante consecrationem aduectur non fuit
 de mixta. q. 308. n. 5
 Secus si sit facta consecratio. n. 2
 Qui fit totum corpus consecratio. n. 2
 Cum miscenda aquam non obstante quod non miscetur
 suo loco. q. 308. n. 5
 Aqua non conuenit in vinum ante consecrationem. q.
 308. n. 4
 Panis & vinum nobiliter alteratum per superinductio-
 nem extraneae substantiae non potest consecrari. q.
 48. n. 7
 Panis & vinum quatenus pertineant ad hoc sacrificium.
 q. 30. o. 1
 An sit materia sacrificij seu res oblata & num. seq.
 num. 2
 Cur Panis, & vinum sit res oblata. n. 4
 Panis & vinum sunt incompensabilia cum re oblata. q. 30.
 num. 5
 Prois & vinum sunt terminus à quo actionis sacrificij.
 q. 30. n. 5
 Panis & vinum offeruntur in missa simplici oblatione. q.
 30. n. 8
 Panis & vinum separatim constituunt sacrificium secun-
 dum ordinem Melchisedech. q. 30. n. 9
 Panis & vinum quomodo deservunt in sacrificio Missae. q.
 30. n. 10
 Quando in sacrificio adhiberi possit materia probabilis, &
 quomodo. q. 301. n. 4
 Quando stante probabilitate materiae post consecratio-
 nem nihil iterandum. q. 318. n. 11
 Dubium negativum non habet locum in materia conse-
 cranda. q. 301. n. 5
 Cum materia dubia non potest offerri sacrificium.
 num. 3
 Quando materia consecrationis est dubia an sit deponen-
 dum debium. 301. n. 5
 Si cuius dubium de habilitate materiae quando repen-
 da consecratio super materia certa. q. 301. n. 6
 Propter talem consecrationem non turbatur certo sacrificium.
 num. 7
 Quid faciendum si post consecrationem occurrat du-
 bium negativum de habilitate materiae alicuius spe-
 ciei. n. 8
 Quovis accepti possint omnes patetiae consecrandae
 & num. seq. q. 337. n. 1
 Non sunt acceptandae post oblationem, nisi ex gravissima
 causa. n. 4
 Quo longius post oblationem afferatur est magis incon-
 uenient. n. 5
 Quale peccatum sit consecrare materiam non obstatam
 suo loco. n. 5
 Corpro Canone nullo modo assumenda noua materia
 consecranda. n. 7
 Quid si occurrat grauis necessitas. n. 8
 Si assumenda sit noua materia, scilicet est deferre oblatio-
 nem. n. 9
 Commoditas communicare volentium non sufficit, ut
 possit assumi ouis materiae post oblationem. n. 10

Allata noua materia est de nouo offerenda. q. 337. n. 5
 Ance consecrationem debet renouari materia incepta si
 adueratur. q. 338. n. 4
 Defectus substantialis in materia si adueratur ante conse-
 crationem relinquenda missa. n. 1
 Relinquenda missa si prauidetur ante consecrationem,
 quod non potest consumi. o. 3
 Sacerdos non possit consecrare prima specie in ad pto-
 randam materiam pro consecratione secunda si de-
 ficiat. q. 47. n. 5
 Parue hostiae an noua consecratione consecrari possint
 durante missa. q. 47. n. 8

Matrimonium.

Matrimonium quam potestatem det supra corpora. q. 577.
 nom. 5

Medium.

1. Sante intentione finis perueniente vna medio debet si cee-
 dere aliud. q. 101. n. 3

Melchisedech.

Melchisedech fuit proprius sacerdos. q. 31. n. 3
 Obstat verum sacrificium in pane & vino. n. 4
 Melchisedech Typus Christi. o. 4
 Quomodo fuerit Typus. n. 5
 Sacrificium Melchisedech fuit cum immolatione. quæst.
 4. o. 7

Melioratio.

2. Meliorationes quando remanent in bonis meliorantis. q.
 102. o. 2

1. Quatenus cedant Ecclesie. *ibid.*

Mens.

1. Coniectura mens predominatur verbis. quæst. 102.
 oum. 11

Mensa.

Mensa demoniorum quantum sit. q. 12. n. 6
 Quid sit esse participem mensæ Domini. q. 12. o. 7

Mensura.

1. In lege mensura noua non habenda in considera-
 tione nec abstinendum ob ipsam à cultu diuino. q. 130.
 num. 7
 2. Diversa ratio de mensuris ac de immensura mulieris pa-
 rientiis. q. 131. n. 4

Merces.

Assignatio mercedis habet effectum, licet non exiguus.
 q. 431. n. 3
 Non exigens quod sibi assignatum est pro victualibus,
 censetur dormire. q. 431. n. 3
 Recipit mercedem seruicij, & statim potest in solutio-
 nem. n. 4

Meridies.

Meridies computandus secundum horologij. q. 431. n. 1
 Quomodo assignandus meridies, ubi perpetuus dies. 202
 nom. q. 414. n. 1
 Non possunt designari puncti ex quibus dignoscatur. n. 2
 Tempus erit pro diuino, quod impendit operationi, &
 pro nocturno quod impendit quieti. n. 3
 Tempus praecedens communem reflectionem, erit ma-
 tutinum. *ibid.*
 Quomodo designandus meridijs, ubi poli sunt vistica-
 les. q. 414. n. 4
 Meridies quomodo sit terminus celebrationis. q. 411
 num. 10
 Paruitas materiae, & acceptio meridijs moraliter non
 sunt idem. q. 411. n. 2
 Meridies acceptio moraliter adhuc admittit paruitatem
 materiae. q. 411. n. 3
 Tertia pars horæ in ordine ad meridiem est paruitas ma-
 teriae. q. 413. n. 1
 Secundum alios horæ dimidium. n. 2
 Secundum alios tres quadrantes. n. 3
 Si meridijs moraliter computetur quadrans horæ est pa-
 ritas materiae. q. 413. n. 4
 Meridies quantum moraliter ducit. q. 413. n. 1

Masculus.

1. Masculus minor preferendus feminæ maiori quoad bona
 subiecta legato pro missa. q. 367. n. 6

Meritum

Memorabilium.

Meritum.

Fructus meriti non potest correspondere Ecclesie offerenti.
11. q. 107. n. 1

Metus.

2. Metus reddit actum inuoluntarium, solum secundum quid. q. 1308. n. 3
1. Quid metu agitur est ex electione. q. 1308. n. 4
2. Quid metu agitur solum sub conditione est inuoluntarium. q. 1308. n. 5

Miles.

- Miles quando sine in periculo mortis. q. 409. n. 1
2. Miles excubitorum excusatur ab audiendo Missa. q. 1337. num. 4
 1. Quid de parafidiariis. n. 5

Minister.

1. Nudus minister à commodo, licet non à rigore. q. 872. num. 4
- Ministrantes celebranti sunt in duplici differentia. q. 345. num. 1
- Minister quomodo necessarius sacerdoti offerenti sacrificium, & cum seq. q. 337. n. 1
- Minister non est necessarius de iure diuino offerenti sacrificium. q. 336. n. 1
- Quæ non pertinent ad substantiam sacrificij, sunt sub dispositione Ecclesie. q. 336. n. 3
- De iure antiquo non sufficit ut vnicus minister sacerdoti celebranti. q. 338. n. 1
- De iure nouo sufficit. n. 1
- Consonant praxis Ecclesie & rubricæ. n. 3
- Aliquis saltem minister est necessarius in oblatione sacrificij. q. 338. n. 4
- Obligatio adhibendi ministrum est ex iure Ecclesiastica. q. 337. n. 3
- Filius non potest ministrare vbi pater ministrat & quoniam filius. q. 343. n. 2
- Filius legitime natus potest pari celebranti ministrare. q. 343. n. 2
- Celebrans vtiens pro ministro filio illegitimo qualiter peccet. q. 342. n. 5
- Celebrans non debet relinquere à Ministro temporum presentium consecrationis. q. 1274. n. 1
- Iura requærentia infirmantes in oblatione sacrificij non abrogata sed derogata. q. 339. n. 6
- Minister quomodo necessarius ad decentem oblationem. q. 336. n. 4
- An & quale peccatum sit offerre sacrificium sine ministro & cum seq. q. 336. n. 1
- Celebrans ex causa necessitatis potest vii excommunicato non vitando. q. 348. n. 1
- Quanta debeat esse necessitas vt vii possit excommunicato. q. 348. n. 3
- Potius sine Ministro celebrandum, quam vii denunciato. n. 348. n. 5
- Potius sine Ministro celebrandum, quam adhibenda scemina ministres. q. 343. n. 2
- Celebrans adhibens scemina pro ministro, qualiter peccet. q. 341. n. 3
- An in calu necessitatis possit scemina ministrare celebranti. 343. n. 1
- Si adde qui ministrat sed nescit respondere ad scemina respondere possit. q. 343. n. 4
- Ex causa necessitatis an celebrans possit sine ministro, & cum seq. q. 340. n. 1
- Ex quacumque necessitate celebrari potest sine ministro. num. 5
- Ex dispensatione Pontificis celebrari potest sine ministro. q. 340. n. 1
- Exigentia Ministri cedit quando alius est offerendum sacrificium. q. 340. n. 7
- Ob conficiendum viarium celebrari potest sine Ministro. q. 340. n. 3
- Pro implendo præcepto audiendi missam celebrari potest absque ministro. q. 340. n. 5
- Obligatus celebrare potest sine ministro si desit. q. 340. num. 10
- Missæ continuanda si cederet minister. q. 340. n. 11
- Acquisitio stipendij quando fit causa sufficiens ad celebrandum sine ministro. q. 340. n. 11

- Indigere elemosyna promissa in sua necessitas sufficiens vt celebretur sine ministro. q. 348. n. 4
- Tempore pestilentie celebrari potest sine ministro. q. 340. num. 13
- Consecratio celebrandi absque ministro au toleranda. q. 339. n. 7
- Non ministrans ex officio quid scire debeat, ne peccet. q. 347. n. 1
- Celebrans adhibens ministrum omnia ignarum peccat. q. 345. n. 3
- Quid scire debeat minister deputatus. q. 345. n. 4
- Quid sciendum celebranti, si non adde minister, qui sciat respondere. q. 343. n. 3
- Ministrans celebranti an in ministerio peccare possit. q. 345. n. 5
- Ministrans an teneatur participare de sacrificio. q. 345. num. 7
- Ministrans celebranti nunquam tenetur communicare. q. 345. n. 8
2. Dum ministerium potest alteri obligari, potest acquiri nouum ius ad sustentationem. q. 307. n. 6
 - Minister cuius peccatum est publicum, peccat si ministrat. q. 347. n. 11
 - Qui minister sufficiens pro missa conuentuali, quærit. 344. num. 1
 - Ministri additi seruiro Ecclesie tenentur in suo ordine ministrare. q. 346. n. 1
 - Quæ actiones exigant in ministro sanctitatem. quærit. 347. num. 2

Missæ.

- Missæ nomen varia significat. q. 1. n. 5
- Error Hæreticorum circa nomen Missæ. q. 1. n. 2
- Nomen Missæ ad deriuatæ à nomine verbo missali. q. 3 num. 1
- Missæ vox Latina. n. 3
- Missæ vnde dicta. n. 4
- An à D. missione Cathecumenorum. n. 5
- Immutatio Panis, & vini in missa cur non arguat sacrificium. q. 346. n. 7
2. Præsumpta lecta aut audita non pertinent ad missam. q. 1189. num. 3
 - Missæ magis proficiunt durante vita quam post mortem. q. 390. n. 1
 2. Missæ permutatio diuerso modo contingere potest. q. 319. num. 1
 1. Missæ permutatio an licita & cum seq. n. 2
 2. Permutatio Missæ non subicit eorundem rem spirituales. 319. n. 3
 - Missæ in honorem sanctiorum habent specialem vim ad impetrandum. q. 119. n. 7
 - Sola Missæ est officij Diuini esdæ sub præcepto in diebus festiuitatis. q. 149. n. 6
 - Cultus missæ estet falsus, si non fieret consecratio. q. 340. num. 2
 1. Missam primam Natiuitatis quomodo Capella Pontificia computetur pro die Natiuitatis, quærit. 146. numero 6
 - Ordo missæ ad hec Canonica est conueniens. q. 439. num. 5
 - Missæ limitatæ approbare ultra limitationem non sunt approbare. q. 131. n. 2
 1. Circa missas excluduntur scilicet Episcopi quoad voluntates defunctorum per decreta sac. Congreg. quærit. 108. num. 8
 2. Decreta de celebratione missarum non admittunt opinionem probabilem. q. 461. n. 3
 - Missæ post mortem quibus periculis subint. quærit. 190. num. 5
 - Vbi incipiens missa si vergeat necessitas viatici. 219. num. 6
 - Vbi terminanda. ibid.
 - Missæ vespertine quantam sint. q. 461. n. 13
 1. Missæ iniunctæ pro penitentia quotiens debent. q. 393. num. 10
 - Missæ quando per alium sacerdotem compleunda & quomodo. q. 344. n. 1
 - Nihil supplendum si celebrans deficiat consumpta vtraque specie. n. 2
 - Si deficiat autem corpus tantum, supplendum. n. 3

Index Rerum

- Nec etiam suppleri potest. n. 4
 Cœpto Canone, sed nondum corpora consecratione an sup-
 plementum de nam. seq. n. 5
 a. Petitio missæ non potest esse scandalosa de se. quest. 118.
 num. 16
 a. Inire possumus, ut existens in peccato celebret si sit
 obligatus. q. 1169. n. 3
 a. Quid si non sit obligatus sed sit paratus. n. 3
 1. Quando tenetur ad nostram indulgentiam celebrare pete-
 re possumus. n. 5
 a. A parato non possumus petere missam, si sit aliqui qui cele-
 bret. q. 1169. n. 7
 1. Ob utilitatem possumus petere missam à parato, licet in
 mortali celebret. q. 1169. n. 8
 a. Quid si non sit paratus. n. 9

Missæ complenda.

- In dubio de validitate sacerdos non sacerdos debet mis-
 sam relinquere. q. 121. n. 1
 Corpora consecrationem debet Missam complere. n. 2
 Superueniente interdicto ante consecrationem missa
 est relinquenda. q. 121. n. 3
 Sacerdos debet esse certus de interdicto, sua cessante à
 Divinis. n. 4
 Superueniente excommunicato vivando ante consecratio-
 nem missa est relinquenda. q. 121. n. 5
 Superueniente infirmitas est causa sufficiens pro relinquen-
 da missa. q. 121. n. 7
 An si ante consecrationem sit missa relinquenda sit
 etiam relinquenda corpora Canone, & num. seq. q.
 121. n. 8
 Cœpto Canone potest relinqui aut continuari si ante
 consecrationem venit relinquenda. q. 121. n. 4
 Recordans se esse impedimentum Canonice corpora conse-
 cratione debet prosequi missam. quest. 124.
 num. 1
 Ante consecrationem potest continuari si alias superue-
 niat scandalum infamiz præmissa contrizione si
 opus sit. n. 1
 Si missa publice celebretur potest semper continuari.
 num. 2
 An si non timeatur scandalum possit missa continuari à Ca-
 nonice impediri. n. 5
 Corpora missa non debet celebrans alicui attendere nec
 elevationi Eucharistie in alio Altari. quest. 125.
 num. 5
 Continuatio sacrificij præterenda impedimento Canoni-
 co. q. 124. n. 3
 Etiam memoria superuenienti de peccato mortali
 num. 9
 Consumpto sacrificio est omittendum reliquum missæ si
 excommunicatus nolit exire. q. 125. n. 5
 Corpora consecratione non complere missam est peccatum
 graue. q. 128. n. 1
 Corpora missam ante consecrationem relinquere est gra-
 ue peccatum. n. 2
 Corpora missam esse complendam decernunt iura.
 num. 3
 Qualibet parte missæ præmissa debet compleri.
 num. 4
 Grauius materiz, quando missa completus unde sumatur.
 128. n. 5
 Ut incutitur suspensio non acquiritur quod relinquatur
 missa ab alio complenda. q. 129. n. 6
 Non completus missam à quo remaneat suspensio. q. 129.
 num. 7
 An possit communicare. ibid.
 Relinquens missam incurrit an incurrit censuram. q.
 129. n. 8
 Non incurrit excommunicationem. n. 8
 Non completus missam impositus est suspensio. n. 3
 An sit suspensio lata sententia. n. 4
 Eriguntur parte missæ speciatim, an sit mortale non comple-
 re. 128. n. 6
 Ante consecrationem si inire periculum baptismi relin-
 quenda est missa. q. 130. n. 1
 Corpora consecratione debet itatim perfici, & consumi.
 num. 3
 Quando celebrans debet complere missam quando

omissis ob ministrandum viaticum. quest. 129.
 num. 8

- Missi post consecrationem persequenda licet aliqui ritus
 graues non possint impleri. q. 130. n. 3
 Missa omittenda, si non possit impleri aliquis ritus ex gra-
 uioribus. q. 130. n. 4
 Necessitas an aliquando relinquenda præualeat. q. 130.
 num. 5
 Missi corpora quando relinquenda, si grauis ritus seruari
 non potest. q. 130. n. 6

Missæ interpretatio.

- Aliud relinquere missam imperfectam aliud interrumpere.
 re. q. 129. n. 1
 Missa ubique cuius non potest interrumpi. quest. 129.
 num. 2
 Ex iure quid circa hoc deducatur. n. 1
 Ex natura missæ sit, quod non possit interrumpi. n. 4
 Ex iusta causa potest missa interrumpi quoad partes non
 substantiales. q. 129. n. 5
 Quale peccatum sit missam interrumpere. quest. 129.
 num. 7
 Infirmitas & alie necessitates corporales excusant inter-
 ruptionem missæ. q. 129. n. 1
 Quia reddunt continuationem moraliter impossibilem.
 num. 3
 Quanta debet esse infirmitas, ut excuset. n. 3
 Quanta interruptio possit admitti, ut sacrificium adhuc
 continueatur. n. 4
 Diuersa ratio de interruptione officij, & missæ. q. 129.
 num. 8
 Structura missæ valde obstat interruptio. quest. 129.
 num. 8
 Interruptio missæ quando sit notabilia. quest. 129.
 num. 9
 Qualitas & modus facit notabilem interruptionem. q.
 129. n. 10
 Missa interrupti potest etiam post consecrationem pro
 ministrando & spoliis, & penitentia moribundo. q. 129.
 num. 1
 Quando etiam pro ministrando extrema victione re-
 liqui possit missa. q. 129. n. 3
 An possit interrumpi pro ministrando viatico. n. 4
 Ante consecrationem potest interrumpi. n. 5
 Quia viget maior præceptum, quale est de ministrando
 viatico. n. 6
 Missa an possit interrumpi pro extrema victione si mo-
 riens alia sacramenta recepit. n. 7
 Utilitas sufficit pro interrupenda missa. quest. 129.
 num. 8
 Si moriens sit laicus Ecclesiam etiam post consecrationem
 potest interrumpi in illa, ut ministretur viaticum
 & extrema victione. q. 129. n. 9
 Quia non est totalis interruptio. n. 10
 Si interruptio post missam post consecrationem debet custo-
 dieti sacrificium. q. 129. n. 11
 Quando pro confessione interruptus missa, potest ad-
 mitte confessionem non integram si sit futura longa. q. 129.
 n. 12
 Interrumpens missam pro confessione moribundi potest
 ministrando etiam viaticum. q. 129. n. 13
 Potest de sacrificio nondum completo ministrari viati-
 cum. n. 14
 Si agitur de sacramento necessario, tenetur celebrare mis-
 sam interrumpere. q. 128. n. 2
 Si sacramentum sit minus necessarium non tenetur inter-
 rumpere. n. 3
 Quid si celebrans ex officio tenetur ministrare. n. 3
 Quid si exclusa celebratione teneretur ea charitate mini-
 strare. n. 4
 Si adiutus qui ministrat, aut tenetur, non tenetur in-
 terrumpere. n. 5
 Ob corporalem necessitatem proximam potest missa in-
 terrumpi. q. 128. n. 5
 Post quamvis motum ante consecrationem potest missa
 reanimari. q. 129. n. 5
 Quid post consecrationem. n. 6

Missæ partes.

- Discrimen inter partes missæ. q. 100. n. 1

Memorabilium.

- Varie partes rituales Missæ. q. 113. n. 1
- Inter partes rituales missæ, aut magis, aut minus principales. q. 117. n. 3
 - Missæ habet partes consistentes in oratione, quæstione. 114. num. 1
 - Introitus est pars ritualis missæ. q. 117. n. 3
 - Psalms Judas me Deus est pars regularis missæ. q. 100. num. 7
 - Quæ recitantur à Ministris sunt partes missæ, quæst. 119. num. 4
 - Inter partes missæ non est computanda mentalis Oration Sacerdotis, &c. q. 118. n. 4
 - Quæ sit pars notabilis missæ, & unde desumenda notabilia. q. 101. 3
 - Epistolæ, Evangelium, utraque oblatio, Prefatio sunt partes notabiles. n. 4
 - Tractus Kyrie eleison. & alia huiusmodi an notabiles. num. 1
 - Orationes, quæ subsequuntur primam, an pars notabilis. num. 6
 - Pars missæ præcedens Epistolam non est notabilis prout deorum iudicio. q. 117. n. 3
 - Pars antecedens offertorium, & sequens communionem faciunt partem notabilissimam. q. 118. n. 4
 - Pars missæ usque ad offertorium habetur communioni suffragio pro parte notabili. q. 110. n. 3
 - Fundamentum iudicandi partem missæ ante Evangelium non notabilem. q. 119. n. 4
 - Pars missæ ante Evangelium an notabilis, si in ipsa recitentur plures epistolæ. q. 119. n. 7
 - Pars missæ ante Evangelium non est notabilis, licet includat frequentia. n. 8
 - Missæ esset deformata, si deficeret pars usque ad Evangelium, & pars post communionem. quæst. 119. num. 3
 - Omnes Orationes secundariæ an pars notabilis. q. 101. num. 7
 - Pars notabilis missæ Doctorum iudicio definienda. q. 119. n. 3
 - Sine partibus aduentitiis missa adhuc integra. q. 100. num. 4
 - Quomodo partes adfinitivæ pertineant ad ritum missæ. q. 100. n. 5
 - Quomodo se habeant ad missam. n. 6
 - Omissio plurium partium, non precipuatur est materia gravis. q. 101. n. 7
 - Omittere notabilem partem missæ ex ordinariis est mortale. q. 101. n. 1
 - Omittere notabilem partem missæ est materia gravis prohibita. n. 1
 - Quale peccatum sit omittere partes missæ adfinitivas & n. seq. q. 100. n. 1
 - Omittere in fine missæ exiguum partem an mortale. q. 118. n. 7
 - Notabilis pars missæ an omitti possit ex gravi causa. q. 113. n. 1
 - Pars vnius missæ non potest supplere pro parte alterius. q. 119. n. 1
 - Nec etiam quoad cultum, quem deserit sodiens. n. 8
 - Quid requiratur ut partes missæ diversis sacerdotibus vniantur. q. 114. n. 1

Missæ quoad rationem pertinet.

- Preces Missæ dupliciter mutari possunt, quæstio 111. num. 1
- Mutatio precum in non approbata est ex genere suo peccatum mortale. q. 111. n. 4
- Preces non approbata non possunt in Missa adhiberi. num. 1
- Mutare preces in alias eiusdem rationis quando sit peccatum gravis. n. 6
- Mutare partem Missæ in aliam eiusdem rationis, quando peccatum mortale. n. 8
- Mutatio verborum in synonyma quale peccatum. n. 8
- Mutare preces in alia verba quæ mutant sensum est peccatum gravis. n. 9
- Invertere partes substantiales missæ est gravissimum sacrilegium. q. 113. n. 3
- Inversio partium missæ eiusdem rationis quod pecca-

- tum. quæst. 113. num. 3
- Quale peccatum non recitare primam orationem suo loco. n. 4
- Inversio ordinis partium eiusdem rationis quale peccatum. q. 113. n. 4
- Inversio ordinis partium dissimilium est gravius peccatum. n. 6
- Mutare vocem aut plures partes in alias eiusdem missæ ex inadvertentiâ ad summum est peccatum veniale. q. 111. n. 3
- Ordo partium missæ est materia gravis, quæstio 119. num. 7
- Ut graviter peccetur, an requiratur animus induendi novum ritum. q. 119. n. 1
- In additione ad missam unde gravitas, vel levitas materia desumenda. n. 6
- Addens novas preces inter secreta, si materia sit gravis peccat mortaliter. n. 7
- Quid si bona fide addantur preces ex motu devotionis. num. 1
- Missæ per additionem deformatur. quæstio 115. numero 4
- Prohibitio Pij V. per additionem in missa quando videtur. q. 115. n. 4
- Tempore Apostolorum cum quibus orationibus missa celebraretur. q. 11. n. 7

Missæ celebratio.

- Vide celebratio.
- Celebratio missæ est constituta ad Ecclesias, & publica Orationis. q. 115. n. 8
 - Præceptum Missæ implendum in Ecclesiis sub publicis Orationibus. ibid.
 - Maius bonum est in celebratione Missarum, quam in executione voti. q. 107. n. 4
 - Celebratio Missæ non habet vim æquipollentem consecrationis. q. 119. n. 8
 - Missæ celebrantur cur non sanctifiret Ecclesiam. quæst. 116. num. 11
 - Insufficiencia celebrationis quoad sanctificandum locum unde enligatur. q. 116. n. 10
 - Quando melius sit Missam non audire, quam celebrare ubi non oportet. q. 101. n. 9
 - In quolibet Ecclesia celebranda Missæ, quæ sunt ex institutione. q. 116. n. 1
 - In quibus Ecclesiis regularium quotidie Missa recitanda. q. 117. n. 1
 - Celebrans vocem solam Missam in nocte Nativitatis post se celebrare tertiam. q. 104. n. 14
 - Audire Missam non est maius bonum quam servare regulam temporis in celebrando. q. 101. n. 5
 - Celebris celebratio Missarum ex vno capite magis proficiat. q. 100. n. 3
 - An potius celebrandum extra Ecclesiam si Ecclesia non capiat populum. q. 119. n. 7
 - Missæ quomodo celebranda pro vivientibus. quæst. 110. num. 7
 - Missæ celebranda iuxta voluntatem fundatorum, licet adhuc vivunt. q. 119. n. 4
 - Prima nocte frequentis sabbatum licebat celebrare prius Missas. q. 118. n. 6
 - Ratione consuetudinis an celebrari possit missa de aliquo sancto. q. 116. n. 1
 - Non potest celebrari Officium, & Missa de Sanctis, de quibus non idem concessio. q. 119. n. 1
 - De Episcopis claustris, licet canonici non possint celebrari Missæ festum sine speciali indulto. q. 110. num. 1
 - Celebratio missæ extra horam concessa est de iure impossibilis. q. 116. n. 4
 - Qui teneret celebrare missam ex concessa aliis, sed non sibi, satisfacit similem celebrando expostus in missali. q. 113. n. 8
 - Sacerdos celebrans aliam missam ab illa, quæ est prima, ut ordinata id impetrandum non satisfacit. q. 116. num. 11
 - Celebratio non potest anticipari, quando in Ecclesia non celebrantur alia Missæ. q. 110. n. 6

Index Rerum

- a. Nec quando fundator respexit ad cultum Ecclesie con-
cursum populi. Rec. n. 7
- a. Non potest anticipare celebrant, si fundator respexit ad
commoditatem populi, celebrantem, Rec. quæst. 130.
num. 8
- a. Non potest anticipare celebrant, si offerendum sit pro
defunctis loci, aut alterius communis. num. 9
- a. Nec si debeat offerre sacrificium pro vivis. n. 10
- a. Quia sanctorum debuit, an sacrificium sit profectum non
est in potestate anticipatio. n. 11
- a. Missæ celebrant in Capella testatoris, si adit in Ecclesia
designata. q. 100. n. 1
- a. Aut in Capella coelecturata. ibid.
- a. Missæ aliarum certis diebus non possunt anticipari. q. 101.
num. 5
- Missæ possunt anticipare celebrari, si de presenti adit
ex alio. q. 107. n. 4
- Impeditio aliorum, cessat obligatio celebrandi in ipso, si sit
ratione loci. q. 744. n. 1
- Si obligatio sit in iuramento iugens quid faciendum. n. 3
- Si impedimentum sit extrinsecum, tenetur sacerdos alibi
celebrare. n. 4
- Obligatus celebrare in altari privilegiato, si non potest in
vno, tenetur in alio. n. 5
- Impeditus voluntarie tenet supplere per alium celebra-
tionem in altari privilegio. n. 6
- a. Celebranda missæ in Ecclesia sepulture. q. 100. n. 5
- a. In qua Ecclesia celebranda missæ, quando legatus est
incurtus. q. 996. n. 3
- a. Missæ manuales celebrant in Ecclesia sepulture.
n. 4
- a. Si ex testamento colligatur quod electio loci pro mis-
sæ remaneat apud hæredes potest ad libitum elige-
re. q. 996. n. 2
- a. Poterunt tamen cogi ab Episcopo, ut eligant.
ibid.

Missæ recitatio.

- Sacerdos memoriter tenens missam, potest celebrare, si-
cet non possit legere ob debilitatem visus. q. 701.
num. 10
- Recitatio in missa alta voce quæ secretæ recitanda sunt qua-
se peccatum. q. 130. n. 1
- Vnde deservitur ratio peccati. n. 2
- Recitatio depressa voce missam in peccat. n. 3
- Quid requiratur ut alta voce dicatur missa recitari. q.
130. n. 4
- Quid si adfuerint non percipiant recitantem.
num. 5
- Missæ non possit celebrari ita submissa voce, ut celebrant
se ipsam non audiat. q. 131. n. 1
- Missæ quomodo recitanda. q. 131. n. 2
- Quanto tempore missa durare debeat. n. 3
- Certa mensura temporis non potest assignari. n. 3
- In missa recitanda an potius ad prosternendum quam ad bre-
vitatem sit declinandum. n. 4
- Celeritas in missa quæ peccatum ut est causa, quod
imperfecte celebratur. q. 139. n. 1
- Quale peccatum ratione indecencie. n. 2
- Indecencia notabilis in missa est peccatum grave. q. 139.
num. 3
- Interdecencia ex rursu celeritate quando notabilis. quæst.
139. n. 4
- Expedit missam citius horæ quadam an peccet
mortaliter. q. 139. n. 5
- Nimia celeritas in quibus sit peccatum grave in Missa
celebranda. n. 6
- Episcopi, & ceteri Prelati peccant graviter, si permi-
tant missas nimis festinanter celebrari. quæst. 139.
num. 7
- Preces missæ, rursu & excommunicatione non possint recitari,
nisi à publico ministro nomine Ecclesie. q. 134.
num. 4
- Sacerdos potest recitare missam, quam memoriter te-
net, si cum incommodo recitaret contentum. q. 144.
num. 10
- Recitatio missæ non concessa quæ sit peccatum. q. 137.

- num. 7
- Missæ non potest recitari in vulgari lingua. q. 133. n. 1
- Quale peccatum recitare missam in alio idiomate. q. 137.
num. 4
- Missæ apud Sclavos recitatur idiomate illi. quæst. 132.
num. 3

Missæ congruentia cum officio.

- Conformatio missæ cum officio est perfectio laus, nec
æquivalens precibus Ecclesie pro defunctis. quæst. 138.
num. 8
- Non æquivalens satisfactioni specialis missæ de requiem.
num. 5
- Congruentia missæ cum officio obligat sub mortali in se-
lis solemnibus. q. 136. n. 4
- Congruentia missæ cum officio non obligat sub mortali.
num. 7
- Cur non sit materia gravis congruentia missæ cum officio
in duplicibus. n. 8
- Et causa rationabili potest celebrari missa diversa ab offi-
cio etiam in duplicibus. q. 136. n. 9
- Conformatio missæ cum officio habet locum quando of-
ficium obligat. q. 140. n. 2
- Quando officium est ad libitum, & missa potest eligi vna
pars alia omittit. q. 140. n. 3
- Non recitatio officium ad libitum an possit celebrare mis-
sam illi correspondentem. q. 140. n. 7
- Diformitas cum officio in missa non mutat ritum. quæst.
140. n. 4

Missæ qualitas.

- Qualitas missæ est levis materia. q. 137. n. 3
- a. Qualitas missæ non cadit sub obligatione quando non est
secundum rubricas. q. 961. n. 1
- a. Celebranda missa qualivis adiectæ salis oriatur scam-
dalum. n. 2
- a. Ausu stipendio qualitas missæ cadit sub obligatione.
num. 3
- a. Recipiens stipendia an tenetur ad qualitatem missæ, &
num. seq. n. 361. n. 4
- a. Consensuens in qualitatem missæ tenetur, nisi obicit ru-
brica. n. 7
- a. Qualiter peccet, si non celebratur missa cum qualitate.
num. 8
- a. Secus si promissione non adest obligatio ad qualitatem
missæ. num. 9
- a. Acceptans stipendium non censetur consentire in quali-
tatem missæ. q. 962. n. 20
- a. Quando obicit rubrica qualitas missæ non est recitanda
collecta. q. 961. n. 21
- a. Pro qualitate missæ sanxit recitando collectam confor-
mem. n. 11
- A missa solennis velicitur qualitas non eoecessa. q. 137.
num. 9
- Qualitas missæ iniuncta pro poenitentia, quando non te-
net non obligat. q. 136. n. 1
- Tenet pro Dicit, in qua est permissa. n. 2
- An obliget sub mortali, quando iniungitur pro poeniten-
tia. n. 3
- Interferentes Collegiarum premissum celebrare missas varias
sicut in choro recitent officium duplici ad libitum.
q. 140. n. 5

Missæ privata.

- Missæ privatae quarum dicuntur ab hæreticis. quæst. 137.
num. 1
- Missæ privatae cur sint communis. quæstio 137.
num. 3
- Missæ in qua solus Sacerdos communicat est licita. q. 137.
num. 3
- Non est privata sed adhuc publica. ibid.
- Nec etiam missæ privatae celebrari possunt sine ministro.
quæst. 137. n. 3

Missæ sollemnis.

- Quam sit missa sollemnis. q. 137. n. 7

Memorabilium.

Aliud missam celebrari non canu, & aliud esse solem-
nem. q. 36. n. 4
Missā solemnis quomodo sit ex institutione Christi. q. 131.
num. 3
Missā solemnis representat celebritatem. quest. 418.
num. 3
Missā solemnis requirit pluralitatem ministrorum. q. 344.
num. 2
Missā solemnis aliquando celebranda ex institutione
Christi. q. 344. n. 3
Qualis sit ista obligatio. ibid.
Celebrans in missā solemnis teneatur recitare quæ can-
tatur. q. 344. n. 6

An melius sit quod audent audire. n. 7
Totus apparatus missæ solemnis adhibetur nomine Ec-
clesiæ. q. 351. n. 3

Specialia missæ solemnis sunt actiones Deo acceptæ. q.
351. n. 6

Modus solemnis offerendi sacrificium continet maiorem
cultum Dei ibid.

Quænam augere possint valorem missæ solemnis. q. 351.
num. 1

In missā solemnis quomodo ipsa Ecclesia offerat. q. 351.
num. 7

Missā solemnis ex parte Ecclesiæ habet maiorem vim im-
perandam. q. 355. n. 8

Missā solemnis magis efficit ad imperandum ex parte
oblationis Ecclesiæ. q. 355. n. 5

Missā solemnis ex parte Ecclesiæ offertur magis efficit ad
satisfaciendam. q. 355. n. 8

Missā solemnis quomodo ordinem habeat ad officium diui-
ni. q. 435. n. 4

Ordo missæ solemnis ad officium diuinum quomodo obli-
get. q. 435. n. 4

Non obligat sub mortali ordo missæ solemnis ad offi-
cium. q. 435. n. 5

Missæ solemnis non habet ex se aliquam dependen-
tiam ab hac Canonica. q. 435. n. 6

Missā solemnis modo connectitur cum vna, modo cum
aliis huius Canonica. n. 7

Ex causa potest non servari ordo missæ solemnis ad horas
Canonicas. q. 435. n. 10

In celebranda missā solemni debet servari consuetudo. q.
435. n. 5

Horæ celebrationis missæ solemnis iudicatur cum ordine
ad passionem Christi. q. 435. n. 1

Sensus Doctorem. n. 2

Missā solemnis modo non habet certam horam. q. 435.
num. 3

Missā solemnis potest celebrari antequam celebraretur in
Cathedralibus. q. 435. n. 6

Privilegium ecclesiarum hanc celebrandi missam, an se ex-
tendat ad solemnem. q. 435. n. 4

Quando omittitur panem nobis eorum quæ sunt
propria missæ solemnis sit mortale. quest. 445.
num. 3

Quid si non celebraretur missā solemnis ex gravi obliga-
tione. n. 4

Quæ sunt propria missæ solemnis sunt partes necessariæ
talibus missæ. n. 5

Missā conventuales.

1. Missā conventuales est pars Officii. q. 355. n. 4

2. Missā secunda conventuales quatenus diuini Officii. q. 355.
num. 4

Qualitas missæ conventuales ubi cadit sub obligatione
gravi. q. 356. n. 3

Congruentia missæ conventuales cum officio est materia
gravi ubi est sub obligatione. q. 356. n. 4

Cum non materia gravius, quando secundum se non cadit
sub obligatione. n. 5

Celebranda est missā respondens officio si sit conventua-
lis, licet officium sit ad libitum. quest. 340.
num. 1

1. Missā conventuales debet congruere Officio. quest. 355.
num. 1

2. Missā conventuales ut pars officii debet non ipso congrue-
re. q. 355. n. 5

Ecclesia cui vellet missam conventualem congruere offi-

cio. q. 350. n. 5

1. Speciale preceptum de qualitate missæ conventuales. q.
355. n. 3

2. Conformitas missæ conventuales cum officio quos obliget.
q. 355. n. 4

3. Missā conventuales non requirit ministros. quest. 355.
num. 1

Tempore Honoris III. quæ obligatio circa missas con-
uentuales. q. 372. n. 6

1. Obligatio missæ conventuales quos officium. quest. 358.
num. 1

2. Obligatio ad missam conventualem unde dignoscatur. q.
353. n. 2

3. Obligatio ad missam conventualem requirit certum nu-
merum ministrorum. q. 353. n. 5

4. Missā conventuales in Cathedralibus & Collegiatis obli-
get sub mortali. q. 354. n. 5

5. Causa hæc obligatio ex rationabili causa. n. 6

6. Missā conventuales quomodo celebranda in Cathedralibus
& Collegiatis. q. 355. n. 3

7. Idem de iure. n. 3

8. Obligatio missæ conventuales non cadit, si aliter fun-
ctiones ministri, licet non de Collegio. quest. 355.
num. 7

9. Missā conventuales celebranda sine ministris, si aliter ce-
lebratur non possit. q. 356. n. 1

10. Ministri non obligantur ad missam conventualem, nisi ef-
ficiant verum Collegium. q. 355. n. 3

11. Etiam si habeant missam cum uno. n. 4

12. Et simul congregentur. n. 5

13. Clemens. 1. De celebranda missa. non imponit obliga-
tione missæ conventuales. q. 353. n. 8

Missā duplex conventuales ubi celebrantur. quest. 372.
num. 7

Obligatio celebrandi duplicem missam conventualem
quatenus antiqua. 372. n. 4

1. In iuris privilegiis dux missæ conventuales celebrandæ
q. 354. n. 1

2. An sub gravi obligatione. n. 3

3. Declaratio S. Congregationis. n. 4

4. Quomodo hæc obligatio oritur ex Rubricis.
num. 5

5. Quomodo de ipsa consistit. n. 6

6. Missā secunda conventuales in Cathedralibus, & Col-
legiatis eodem iure censetur ac prima. quest. 354.
num. 7

7. Quando prima die mensis celebranda missā conventus
pro Defunctis. q. 300. n. 3

8. Huius fructus est applicandus ipsis in Cathedralibus, &
Collegiatis. n. 2

9. Secus in Ecclesiis Regularium. n. 3

10. Missā conventuales de mente pro Defunctis non est ce-
lebranda, ubi quædam non celebratur conventuales. q.
300. n. 6

11. Conventuales missa commemoratione omnium Defun-
ctorum in Cathedralibus, & Collegiatis est ipsis ap-
plicanda. quest. 301. n. 2

12. Non autem de necessitate in ceteris Ecclesiis.
num. 3

13. Applicatio missæ conventuales an sit libera. quest. 359.
num. 1

14. Quid in Cathedralibus, & Collegiatis. n. 2

15. Missā conventuales regularium an obligat quoad appli-
cationem. q. 359. n. 4

16. In seipso duplici, sed non de precepto, an missa con-
ventuales apud regulares possit esse votiva aut pro
Defunctis. q. 359. n. 5

17. In missa conventuales quædam submissa, quæ alias alta voce
dicuntur. q. 302. n. 1

18. An sub gravi obligatio recitanda celebrare & num-
sec. q. n. 3

19. Rubricæ quoad hoc non imponit obligationem, sed
explicite eorum. n. 3

20. Quæ cantantur à choro, & submissa voce dicuntur à
celebrante, an pertineant ut ab ipso ad integrati-
onem missæ. ibid.

Quæ recitantur à Sacerdote in missa conventuales sibi mis-
sa voce non dicuntur sine peccato veniali.
num. 4

Index Rerum

2. Consecratio missæ conveniens apud Clericos Regul. non inducit obligationem. q. 190. n. 4
3. Celebratio talis missæ non est consecratio, sed observantia constitutionum. ibid.
4. Dispensatio circa missam conventualem quoad Cler. Regul. à peregrino sine fundamento inducitur. quest. 190. num. 3

Missæ votiva.

- Missæ votivæ quoad cuius saltem æquipollent currentibus q. 141. n. 1
- Missæ votivæ celebrari potest die natali cuiusque sancti si alius non sit impedire. q. 170. n. 4
- Rubricæ non limitant missas votivas ad sanctos Martyrologij. q. 170. n. 4
- Votivæ missæ pro nullo specialiter conceduntur, sed veniunt in consequentiam. q. 177. n. 8
- Missæ votivæ quævis consecrantur ex rubricis. q. 149. num. 1
- Missæ votivæ solemniter celebrari potest in simplicibus, & festis de præcepto. n. 3
- Quævis missa celebranda quando prestantur votivæ quæ non possunt celebrari neque adesse correspondens. q. 148. n. 8
- Missæ votivæ celebrantur à Capellano quando possunt celebrari. q. 149. n. 1
- An etiam in festis duplicibus. n. 3
- An etiam in diebus privilegiatis, quando excluduntur duplices. n. 3
- Missæ votivæ ac de Requiem debent ex iuramento quando celebrantur ex testatorum voluntate interposito iuramento. q. 171. n. 5
- De quo arbitrio intelligitur cum missæ votivæ conceduntur arbitrio sacerdotis. q. 177. n. 6
- Quæ missæ missus vel votivæ per Annum recitari possunt. q. 148. n. 2
- Missæ dicuntur mobilium vel festorum non possunt per annum celebrari vel votivæ. n. 2
- Quale sit peccatum esse celebrare vel votivæ. n. 3
- Celebratio ipsarum non continet mutationem ritus prohibitam. n. 4
- Missæ Assumptionis Beate Mariæ Virginis non potest celebrari vel votivæ. n. 5
- Pro Missis votivis Nativitatis Domini quædam celebranda. n. 6
- Quævis missa votiva pro S. Petro, aut sancto Paulo celebranda. n. 7
- Missæ votivæ quando ex rubricis celebrari possunt. q. 137. n. 1
- Votivæ missæ an celebrari possint sine peccato alio die à præscriptis. n. 3
- In diebus excludentibus officium duplex potest celebrari missa votiva ex rationabili causa. q. 138. n. 5
- Minor causa requiritur ut possit celebrari prius. ibid.
- Diebus permixtis cum rationabili causa possunt partim celebrari missæ votivæ. q. 137. n. 2
- Sine rationabili causa aliquando possunt celebrari. ibid.
- Quando non potest celebrari officium duplex, an possint celebrari missæ votivæ & num. seq. quest. 138. num. 1
- Rubricæ quando excludunt officium duplex excludunt & missas votivas. n. 3
- Quando missæ votivæ permittuntur possunt superiores ad ipsas obligare. q. 171. n. 5
- Subditus habet causam rationabilem celebrandi missæ votivæ iniunctis à superiore quando permittuntur. q. 171. n. 6
- Honestas requiritur in causa finalis non in impulsione in ordine ad celebrandum missas votivas. quest. 140. num. 7
- Quilibet finis honestus sufficit pro missis votivis, & defunctorum quando conceduntur. q. 141. n. 3
- Etiam in ordine temporalis. ibid.
- Quilibet finis honestus sufficit, ut possit celebrari missa votiva diebus permixtis. q. 137. n. 4
- Ex quibus finibus temporalibus possunt recitari missæ votivæ. q. 141. n. 3
- Finis temporalis extrinsecus missæ sufficit pro missa votiva. n. 4
- Honestas intrinseca eadem missæ sufficit pro missa votiva.

us. q. 141. n. 5

- Deusio est causa sufficiens celebrandi missas votivas. q. 141. n. 1
- Voluntas testatorum, & fundatorum sufficit pro celebranda missa votiva. n. 3
- Instantia petens missam votivam an sit sufficiens causa celebrandi. 141. n. 3
- Obligatio ex quocumque titulo iustificat missam votivam. num. 4
- Incommodum ex celebratione missæ currentis an iustificet votivam. n. 5
- Si sacerdos agit legat missam currentem potest recitare votivam. n. 6
- Carentia missalis continentis missam celebrandam sufficit, ut recitetur votiva, sicut etiam apparetur minus decens pro currenti. n. 7
- Aliæ causæ, in quibus est aliqua honestas sufficiens pro votivis. n. 8
- Non posse celebrare aliam missam, vel solum cum incommodo esse causa sufficiens, ut in festis celebretur missa votiva & de requiem. quest. 144. num. 6
- Quo dies est sollemnis maior causa requiritur ut possint celebrari missæ votivæ. q. 143. n. 4
- Debitas sufficit, ut recitetur missa votiva, quando currentis est longior, ut cum recitatur passio. q. 144. num. 9
- Cum Officium est duplex possunt celebrari missæ votivæ ex dispositione fundatoris. q. 144. n. 8
- Missæ votivæ an recitanda si deficiat congruus apparatus pro currenti. q. 144. n. 12
- Ex causa rationabili missæ votivæ celebrari possunt quando non conceduntur. q. 144. n. 2
- Prohibitio missarum votivarum cessat concurrente causa in contrarium. q. 143. n. 4
- Cui aliquando excluduntur missæ votivæ, & non defunctorum. q. 141. n. 8
- Ex prius necessitate potest recitari missa votiva, quando non conceditur. q. 144. n. 11
- Celebrare missas votivas quando excluduntur à rubricis non est peccatum mortale. q. 144. n. 2
- Celebratio missæ votivæ diebus permixtis sine rationabili causa est veniale. q. 137. n. 3
- Vnde habetur peccatum veniale. n. 4
- Recitatio officii duplex ad libitum potest celebrare missam votivam. q. 140. n. 3
- Missæ votivæ sollemnis.
- Votivæ missæ sollemnis ordo ad officium divinum. q. 143. num. 2
- Quando celebratur missa votiva sollemnis an celebranda etiam sollemnis de tempore. q. 143. n. 19
1. Missæ votivæ quando celebrari possint pro conventuali. q. 143. num. 1
2. Concedentibus etiam Rubricis. num. 3
- Votiva missa sollemnis ex gravi causa præferenda conformati cum officio. q. 143. n. 3
- In festis primæ classis an possit celebrari missa votiva sollemnis. q. 143. n. 5
- Quævis sine causa gravis ob quas liceat in festis missæ votiva sollemnis. q. 143. n. 7
- Festivitas celebratio est sufficiens, ut possit celebrari missa votiva sollemnis. q. 143. n. 8
- Missæ defunctorum.
- Missæ quo etiam celebrantur magis profunt defunctis. q. 131. n. 1
- Quia etiam extinguunt debitum. n. 3
- Missæ pro defunctis statim & infallibiliter sortuntur effectum. q. 131. n. 3
- Missæ de requiem habet specialem satisfactionem ex parte Ecclesiæ. q. 137. n. 10
- Minor devotio cum qua celebratur missa de requiem non præiudicat valori ex parte Ecclesiæ. quest. 137. num. 2
- Ex vi rubricarum quibus diebus celebrari possint missæ defunctorum. q. 131. n. 4
- Missæ defunctorum non congruunt cum solemnitate festorum. q. 131. n. 1
- Missæ pro defunctis quibus diebus celebrari possunt. n. 3

M. 17

Memorabilium.

Missa privata defunctorum an celebrari possint omnibus diebus exceptis duplicibus, & festis de precepto. num. 3

In feriis privilegiatis an possint celebrari missæ defunctorum. ibid.

Celebrare missam de requiem in festis de precepto, non est peccatum mortale. q. 740. n. 1

In festis duplicibus, & Dominicis non celebrantur missæ. q. 740. n. 2

Non magis conformatur Ecclesie celebrare de die quam celebrans de requiem in feriis semiduplicibus. q. 740. n. 6

Defunctorum missæ, ex quibus coacti celebrari possunt. q. 740. n. 3

In duplicibus celebrari possunt missæ de requiem pro implenda voluntate testatorum. quæst. 144. n. 3

Esequitur sufficiens causa ut celebretur in festis missæ de requiem. q. 740. n. 5

Pietas quando sit causa rationabilis celebrandi missas de requiem in diebus duplicibus. quæst. 189. om. 4

Dispositionalis defuncti quod statim celebretur missæ est causa sufficiens, ut celebretur in duplicibus. num. 5

Item si periret notabiliter turbaretur. o. 6

Item si non celebrare retraheret fideles à danda elemosyna pro celebratione. n. 7

Missa privata de requiem in duplicibus an possint celebrari aliquando ad petentium instantiam. quæst. 189. num. 1

Missa privata in die obitus an celebrari possit Feria quinta, & Sabatho maioris hebdomadæ. quæst. 186. num. 5

Quando officium est duplex celebrantur missæ defunctorum pro implenda voluntate. quæst. 181. num. 1

Missa privata defunctorum an celebrari possint ratione exequiarum in diebus, in quibus non conceduntur. q. 740. n. 3

Missa privata ut accessorie conceduntur concessa solemniter pro defunctis. q. 740. n. 5

Missa privata defunctorum pro exequiis in festis de precepto veniunt in consequentiam ad rituales, ex declaratione sac. Congreg. q. 740. n. 5

Prohibitio rubricæ circa missas de Reg. in duplicibus, cessat ubi privilegium altaris. q. 740. n. 7

Prohib. rubricæ circa missas de reg. in duplicibus non extenditur ad altaria privilegia. q. 740. n. 7

Missa privata sunt pars exequiarum. q. 740. n. 4

Qui fecerint missas de requiem possint celebrari pro viuentibus. q. 740. n. 1

Qui sentiant oppositum. n. 2

Missa de requiem non possunt celebrari pro viuentibus. om. 3

Talis celebratio est contra ritum præscriptum in Missali. ibid.

Celebratio missæ de requiem pro viuentibus est contra intentionem Ecclesie & caret fructu proveniente ab ipsa. q. 740. n. 4

Celebrare missas de requiem pro viuentibus an, & quale peccatum. q. 740. n. 5

Ordinarii teneant prohibere missas de requiem pro viuentibus. n. 6

Quæ si adesse consueverit. n. 7

Fructus missarum de requiem si pro viuis celebrantur non remanent relictis post mortem. quæst. 191. num. 9

Missa quotidiana pro defunctis minus proficua quam si plures simul celebrantur. q. 740. n. 4

Ex alio capite magis proficua. ibid.

Missa defunctorum solemnis.

1. Diverso iure censenda missa solemnis defunctorum ac missa privata. q. 1188. n. 4

Quando celebranda missa solemnis pro defunctis. q. 184. num. 4

Quando in feria secunda celebranda pro defunctis missa principalis. q. 184. n. 2

Missa conventualis pro defunctis quando non habent locum & origo. seq. q. 184. n. 4

Pro implenda voluntate testatorum in duplicibus celebrari potest missa solemnis pro defunctis. q. 184. num. 3

Missa solemnis pro defunctis celebrari potest pro uno. usque die tertio in duplicibus. quæst. 184. num. 6

In festis de precepto celebrari potest missa solemnis defunctorum in die obitus. q. 184. n. 1

Quinque dies isti excipiendi. n. 2

Soli dies festi primæ classis ex maioribus excipiendi. num. 3

Pyxemia corporis an requiratur, ut in festis de precepto celebrari possit missa solemnis defunctorum. num. 4

Missa solemnis defunctorum in festis de precepto celebrari potest ob exequia. q. 184. n. 1

An etiam aliqua missæ privata. n. 2

Missa solemnis in die obitus quando celebranda feria quinta, & Sabatho maioris hebdomadæ. quæst. 186. num. 4

In feria quinta, & Sabatho maioris hebdomadæ an celebrari possit missa solemnis in die obitus. quæst. 186. om. 2

Missa in die obitus solemnis non excluditur à solemnitate horum dierum. q. 186. n. 3

Missa solemnis defunctorum quem ordinem servet ad officium divinum. q. 431. n. 2

Al. sarrum æquipollentia.

Vos missa quomodo licet æquipollens aut non æquipollens. q. 190. n. 1

Missa vnius qualitatis an æquipollens missæ alterius qualitatis, & num. seq. q. 190. n. 2

Ex parte Ecclesie offerentis vna missa quoad preces non æquipollens alteri. n. 4

Affectus ad obedientiam, & confirmatum cum rubricis non æquipollens intercessioni Ecclesie ex qualitate missæ. q. 191. n. 5

1. Vna missa non compensatur cum alia quoad intercessionem Ecclesie. q. 961. n. 13

Missa de requiem magis proficua defunctis quam missa diei. q. 187. n. 16

Intercessio sancti, de quo celebratur missa, minus potest quam missa de requiem. q. 187. n. 11

Missa de requiem magis proficua defunctis, & quomodo alia missa compensari possit. q. 187. n. 4

Vnde compensatio desumatur. n. 6

Specialis fructus pro defunctis in missa de requiem. q. 187. num. 6

Quid requiratur, ut ille specialis fructus compensetur. num. 7

Compensatio est difficilis, & incerta. n. 8

Missa de die solum potest magis placere Deo, ut actus prius. q. 186. n. 3

Missa diei an magis proficua defunctis quia magis conformis voluntati Ecclesie. q. 186. n. 2

Sed voluntas Ecclesie deprehenditur contraria. num. 2

Abstrusum si missa diei magis proficeret defunctis. ibid.

Conformari missam cum rubricis non conducit ad finem petentis missam votivam. q. 186. n. 7

Excludit speciem intercessionem interpositam ab Ecclesia in missa votiva. ibid.

1. Triginta missæ an magis proficue eodem die celebratz quam celebratz triginta diebus. q. 1094. n. 8

1. Vna missa cum elemosyna decem aureorum magis utilis quam centum. q. 1094. n. 9

1. Ex quo capite magis utilis. n. 10

Quomodo æquipollentiam recipiat missa ex collectis. q. 190. num. 6

Devotio sacerdotis non reddit missam æquipollentem. om. 7

Intercessio sancti in cuius honorem missa recitatur non reddit æquipollentem speciali intercessioni Ecclesie. n. 3

Missa duplicis qualitatis.

Obligatio celebrandi duas missas est secus in omni ritum Ecclesie. q. 171. n. 4

Index Rerum

2. An celebranda missa de festo, de feria in Ecclesiis non Collegiatis, &c. q. 194. n. 2
3. Quid disponat publicè. num. 4
4. Sacrifice &c. non peccant si extra Ecclesiis Collegiatis non faciant celebrare missam de festo, & de feria. q. 198. num. 8
5. Vbi priuatim celebratur missa de festo, & de feria non obligat consuetudo. q. 196. n. 7
6. Priuslegum non celebrandi missam de feria, &c. q. 196. num. 2
7. Vbi non cantatur missa in celebranda missa de Die. q. 147. num. 1
8. Sub qua obligatione. n. 2
9. Dispositio Cap. Cum creatura de celebrat. miss. non se extendit ad missas priuatas. n. 3
10. Pro Ecclesiis non Collegiatis 1010 missa prescribitur sola commemoratio pro defunctis. q. 500. n. 4
11. *Missa S. Gregorij.*
12. Misse S. Gregorij vnde oritur habuerim. q. 199. n. 1
13. Que missa S. Gregorij prohibetur. n. 1
14. Missa sancti Gregorij an debeant esse de requiem, quando non obliant rubricæ. n. 3
15. Quid quando non obliant. n. 4
16. Misse sancti Gregorij adiungunt quodammodo pro defunctis. q. 199. n. 7
17. Misse sancti Gregorij an debeant esse continuae & num. seq. q. 194. n. 1
18. Si non efficitur continuæ, non efficitur secundum institutionem. S. Gregorij. n. 3
19. Cur triuagium maioris hebdomadæ non obliet continuationem missarum sancti Gregorij. q. 194. n. 6
20. Cur requiratur continuatio in missis sancti Gregorij. q. 194. num. 5
21. Feria V. Sabathi maioris hebdomadæ celebrari potest si exceptæ sint missæ sancti Gregorij. quest. 194. num. 6
22. Omisso missa in festis festis Quasagesimæ non tollit continuationem missarum sancti Gregorij in Ecclesia Ambrosiana. q. 194. n. 7
23. Misse sancti Gregorij an ab eodem celebrandæ sint. q. 195. num. 1
24. Quid colligatur ex verbis sancti Gregorij. n. 2
25. Si qui cepit non possit perficere, missa S. Gregorij possunt suppleri ab alio. n. 3
26. Quam vim habeant missæ sancti Gregorij. quest. 196. num. 1
27. Non possunt habere vim liberandi animam à Purgatorio ratione imperationis. n. 2
28. An liberent animam ratione indulgentiæ amittæ. num. 1
29. An qui representent triginta annos vite priuatæ Christi Domino pacem. n. 4
30. *Missa quoad triuagium maioris hebdomadæ.*
31. Habens duas Parochias in Corona Domini, debet in vtraque celebrare. q. 384. n. 1
32. Sed in vna tantum seruare Eucharistiam commendam die sequenti. n. 2
33. Quia non consumit nisi violando unctionem ratione calicis. n. 3
34. Nec potest praesumi dispensatio sumendi Eucharistiam violato sermone. n. 4
35. Feria quinta maioris hebdomadæ an possit celebrari missa priuata. q. 381. n. 2
36. Misse priuatæ celebrari possunt & publicè feria quinta maioris hebdomadæ. n. 3
37. Praxis celebrandi, & incidente festo Annunciationis id iniunctum. n. 4
38. Non adeit in contrarium consuetudo. n. 5
39. Dixerunt sacre Congregationis circa celebrationem missæ Feria V. maioris hebdomadæ q. 383. n. 1
40. Ordinarius participare potest, Feria V. maioris hebdomadæ celebrantur plures missæ, si incidat festum Annunciationis. q. 381. n. 2
41. Quid dicendum de quodam præcepto non celebrandi missis priuatis Feria V. maioris hebdomadæ. q. 381. num. 8
42. Misse priuatæ Feria V. maioris hebdomadæ quando celebrari possunt. q. 381. n. 6
43. Cuiusmodi uelut consuetudo non celebrandi Feria V. maio-

- ris hebdomadæ missas priuatas. q. 381. n. 7
- Varie opiniones circa celebrationem missæ in Sabbato sancto, & num. seq. q. 381. n. 1
- Missæ quæ nunc celebrantur in Sabbato sancto, olim nocte celebrabantur. q. 410. n. 1
- Qua parte noctis fuerit celebrata, & num. seq. num. 2
- Initio noctis celebrabatur. n. 4
- Quid de hac missa habeat ordo Romanus. n. 5
- Cur illo tempore celebratur. n. 6
- Modo non licet prima nocte illam celebrare, & cur. q. 410. n. 7
- Missæ quæ in Sabbato sancto celebrantur, prius celebrabantur prima nocte. q. 381. n. 5
- Missæ Sabbati sancti celebrabantur post occidit solis. q. 381. n. 12
- Prohibito celebrandi missam in Sabbato sancto est cetera. q. 381. n. 4
- Abrogatus est ritus de non celebrando in Sabbato sancto. q. 410. n. 8
- In Sabbato sancto licet celebrare priuatas missas. q. 381. num. 7
- Quia sublatæ est prohibitio. q. 381. n. 7
- Prohibito celebrandi in Sabbato sancto cessat etiam quoad missas priuatas. q. 381. n. 10
- Missæ in Sabbato sancto cur modo celebrari possint. q. 383. num. 3
- Missæ priuatæ Sabbati sancti non possunt celebrari, nisi in eadem Ecclesia incipiat missa solemnis. quest. 384. num. 2
- Celebratio missæ Sabbati sancti non potest differri ad tempus vespertinum. q. 384. n. 3
- Missæ Sabbati sancti prostrati potest vique ad horam nocturnam. q. 384. n. 3
- Non potest celebrari quarta hora post meridiem. q. 384. num. 4
- Que traduntur de celebratione missæ Feriæ V. maioris hebdomadæ possunt applicari missæ Sabbati sancti. q. 384. n. 5
- Prohibito celebrandi in Sabbato sancto, quando cesset. q. 383. n. 4
- Priuatæ missæ Sabbati sancti quando antiquitus celebrabantur. q. 383. n. 5
- Quenam missa in Sabbato sancto celebranda priuatæ, & num. seq. q. 384. n. 2
- Incidente festo Annunciationis an possit celebrari missa votiuæ Beate Virginis ibid. n. 3
- Celebranda est missa eiusdem diei. n. 3
- Celebrans missam priuatam in Sabbato sancto an debeat recitare Litanias. q. 384. n. 6
- Si missa Sabbati sancti priuatæ recitetur, an supplendus introitus & num. seq. q. 384. n. 1
- Non potest assumi introitus alieus missæ. n. 4
- Id recitanda sine introitu. n. 5
- Cur non sit assignatus introitus pro missa priuata Sabbati sancti. q. 381. n. 11
- In Sabbato sancto non faciliè publicè celebrandæ missæ priuatæ. q. 383. n. 1
- Possunt tamen sine scrupulo priuatim celebrari. q. 384. num. 2
- Publicè celebrari possunt ex causa quæ tollit admirationem. n. 384. n. 3
- Sabbato sancto an possint celebrari plures missæ, si incidat festum Annunciationis & num. si q. quest. 384. num. 1
- Festum Annunciationis excludit admirationem, &c. ibid. num. 3
- Est sufficiens causa sequendi opinionem, quod possit celebrari. n. 4
- Quid si adhuc vigeret prohibitio. ibid.
- In missa Sabbati sancti cessat tempus passionis, & incipit latria. 384. n. 9
- Missæ in Sabbato sancto an priuatæ celebrari possint ante solemnem, & num. seq. q. 383. n. 1

Missa repetita.

- Falsa consecratione non licet ob cuiusque aduentum repetere missam ab initio. q. 386. n. 1
- Ante consecrationem an repeti possit missa ab initio sup. 100

Memorabilium.

superueniente persona illustri & num. seq. quæst. 376. num. 1

Est contra decensam repetere missam in cuiuscunque obsequium. q. 376. n. 4

E. 1210 ante offertorium cum adhuc tractet cum Deo, &c. n. 5

Repetitio missæ ab initio non est necessaria, ut superueniens assistat sacrificio. q. 376. n. 5

Post offertorium non potest missam repeti ab initio ob aliquam aduentum. q. 379. n. 1

An ante offertorium repeti possit ob aduentum Episcopi Principis. n. 1

Repetere missam ob aliquam Aduentum inserte indecentiam. n. 4

An sit peccatum mortale ceptam missam repetere ab initio. q. 379. n. 5

Repetens ceptam missam an possit puniri. quæst. 379. num. 7

Missæ iteratio.

Consuetudo celebrandi missam de die, & pro Defunctis, quæst. 370. n. 1

In casu exequium an possit celebrari de die, & pro Defunctis, & num. seq. q. 370. n. 1

Modo non potest sacerdos his celebrare de die, & pro Defunctis. q. 370. n. 4

Quia cessauit necessitas. n. 5

E. 1211 ubi obligat præceptum semel tantum celebrandi. num. 4

Neque si adit vnus tantum sacerdos potest rursus celebrare pro defuncto. n. 7

Nec sufficit causa liberandi animam à Purgatorio, cum iudicatio sit incerta. n. 8

Quid si adit consuetudo celebrandi de die, pro defuncto. n. 9

Quid iustificat pro valore huius consuetudinis. quæst. 370. num. 10

In commemorationem omnium defunctorum quisque bis celebrat in regno Valentis. q. 371. n. 1

An exteri possunt uti hoc privilegio si ibi reperiuntur. num. 3

Prohibuit pluries celebrandi relinquit causas necessitatis in suo statu. q. 370. n. 3

Stante consuetudine celebrandi duas missas, non potest iterari, si remaneat vnus sacerdos. q. 378. n. 6

Etiam in illo loco non celebrantur alie missæ. n. 7

Ob aduentum multitudinis populi poterat olim iterari missæ. q. 377. n. 1

Aduentus multitudinis non est causa sufficiens pro iteranda missa. 377. n. 4

Discrimen inter tempus præsens, & antiquum, quoad iterationem missæ. q. 378. n. 7

Ex necessitate licet iterare missam. q. 371. n. 1

Hæc necessitas relinquitur arbitrandi. n. 1

Secundum aliquos completitur honestatem. n. 3

Stricte secundum alios accipiendæ. n. 4

Quælis necessitas requiratur pro iteranda missa. quæst. 371. num. 6

His temporibus stricte accipiendæ necessitas. n. 7

Quid in casibus repentinis. n. 8

Necessitas pro iteranda missa in omni loco eodem modo accipiendæ. n. 9

Ex qua necessitate liceat iterare missam. q. 378. n. 3

Necessitas iterandi missam relinquitur arbitrandi. q. 371. num. 4

Ex causa necessitatis, & modo licet iterare missam. q. 371. num. 5

Etiam in diebus profestis potest iterari celebratio. q. 376. num. 7

Prohibitio non iterandi missam non habet locum vbi populo fideli, non sufficit vnus. q. 376. n. 5

Pro iteranda missa, est necessaria licentia superioris si patet aditus. q. 371. n. 1

Iudicium de necessitate iterandi missam ex natura rei pertinet ad superiorem. q. 371. n. 3

Quid si patet aditus ad ipsum. n. 4

Iterare missam ex necessitate non est dispensatio. q. 379. num. 6

Potius adesse necessitate iterandi missam bona fide, excusatur licet non sit sufficiens. q. 376. n. 4

Si non sit persona prudens, & docta non debet stare proprio iudicio. ibid.

In quocumque casu necessitatis licet iterare missam. q. 378. num. 1

In casibus in quibus alius non potest, missa iterari potest ad vitandum scandalum, & quarimonium. quæst. 371. num. 2

Si tamen quarimonium sit communis, & considerabilis. num. 3

In nostris Regionibus non potest oriri scandalum si non repletur missa in casibus, in quibus olim replebatur. q. 371. n. 1

In terris hæreticorum ob pecuniam sacerdotum potest idem iterari missam. q. 376. n. 1

Habet locum causa necessitatis, & cur. n. 1

Validas ex frequentis sacrificio in terris hæreticorum sufficit ad iterandam celebrationem. q. 376. n. 2

Non habet ibi locum consuetudo contraria. quæst. 376. num. 3

Vbi apud hæreticos non celebratur, qui celebrant in vno Oratorio potest in alio celebrare. quæst. 376. num. 5

Quomodo accipiendum privilegium celebrandi bis in terris infidelium. q. 376. n. 1

Praxis seruanda in ordine ad bis celebrandum ob necessitatem visitæ. q. 376. n. 4

Habens tres Parochias, aut plures potest celebrare iter aut pluries. q. 376. n. 7

Habens tres Parochias potest iter celebrare. quæst. 379. num. 4

Qui celebrant in duplici propria Parochia potest etiam celebrare tertio in aliena si non adit quis celebrare. 373. n. 5

Cur habens plures Parochias possit iterare missam. q. 373. num. 1

Qui celebrant in propria potest in aliena Parochia celebrare si ibi deficiat missa. q. 373. n. 2

In casu contingenti oblique audientate superioris preest Parochus iterare missam in aliena Parochia. quæst. 373. num. 4

Si Parochus sint æque principales rector illarum debet vno anno in feris paschales celebrare in vno, & alio anno in alia. q. 373. n. 7

Iterare missam, an liceat pro necessitate visitæ & num. seq. 376. n. 3

Relaxatio ieiunij pro visitico inserte relaxationem præcepti semel celebrandi ob eundem hanc. quæst. 371. num. 8

Ex eo quoad ob duplicem Parochiam potest celebrari iterum, potest etiam ob necessitatem ministrandi visiticum. quæst. 370. num. 2

Celebrare bis ob ministrandum visiticum non est contrarium Ecclesiæ. q. 370. n. 10

Iterare missam ad acquirendam pecuniam, est in iure prohibitum. q. 378. n. 1

Missæ iterari possunt, quando Ecclesiæ non capit populum, & num. seq. q. 379. n. 1

Antiquitas pluries celebrare licet sacerdos ob multitudinem Populi. q. 379. n. 3

Causa multitudinis populi etiam nunc sufficit pro iteranda missa in eisdem circumstantiis. quæst. 379. num. 4

Si Ecclesiæ non capit populum, adeit necessitas iterandi missam. q. 379. n. 5

Iterare missam, quando Ecclesiæ non capit populum est opus plenum pietate. q. 379. n. 6

Si missa non sit audienda de præcepto, an possit iterari quando Ecclesiæ non capit populum. quæst. 379. num. 8

Obligatus ex munere celebrare in die festo potest iterare missam, si non possit omnibus eadem hora latius celebrare. q. 377. n. 1

Si tamen missa audienda sit ex præcepto. n. 3

Missæ an iterari possint, quando duæ missæ celebrandæ sunt ratione officij, & num. sequen. quæst. 371. num. 1

Missæ non est iteranda, quando celebrandæ sunt duæ m. f. 371. n. 4

Missam potest iterari ob alium locum Antiphonæ, &c. qui

Index Rerum

qui fecerunt. q. 374. n. 2
 Iteratio missæ ob aduentum alicuius in iure prohibita. q. 374. n. 5
 Ob aduentum cuiuscunque personæ non licet iterare missam. q. 374. n. 5
 Aduersus cuiuscunque personæ non inferre necessitatem iterandi missam. q. 374. n. 6
 Iteratio missæ in alterius gratiam non est obsequium honestum. q. 374. n. 7
 Iteratio esset adulatio prohibita. q. 374. n. 8
 Missa non est iteranda v. t. quicumque sit, implet præceptum audiendi. q. 374. n. 8
 Deuotio quod Episcopus quotidie audiat missam non præualeat præcepto o. o. iterandi missam. quest. 374. num. 12
 Obligatus celebrare pro populo, quando possit pro Episcopo celebrare, &c. & missa iterare missam pro populo. q. 377. n. 2
 Iterare missam ob acquirendam elemosynam est grauius iniuria sacris. q. 378. n. 4
 Paupertas Ecclesie, aut sacerdotis non sufficit, vt iteretur missa. q. 378. n. 5
 Meliusdum sacerdotem excludi casus necessitatis, non autem tollit facultatem pro ipso relictam. quest. 380. num. 6
 Bis, & pluries, an iteranda missa, si iuxta exigat necessitas & num. seq. q. 389. n. 1
 Maior necessitas requiritur secundum aliquos ad celebrandum ter, quam celebrandum bis. q. 390. n. 1
 Causa que sufficit ad celebrandum bis, sufficit & ad celebrandum ter. q. 390. n. 2
 Existente eadem causa necessitatis non solum bis, sed etiam pluries potest missa iterari. q. 390. n. 5
 Toties missa iterari potest, quoties necessitas exigit. q. 389. n. 3
 Missionarij pro iteranda missa non indigent licentia, sed sufficiunt privilegia. q. 391. n. 7
 Decretum sacre congregationis circa iterationem missæ. q. 386. n. 7
 Antiquitus quibus diebus pluries celebrabatur. q. 392. num. 1
 Vnde indicandum adesse, vel non adesse consuetudinem iterandi missam. q. 392. n. 1
 In casibus vix necessitatis non adest consuetudo non iterandi missam. q. 392. n. 2
 Communis sensus, quod non liceat iterare missam non adest, nec acquiescentia respectu ipsius. quest. 391. num. 3
 Privilegium pluries celebrandi pro regno valentis. q. 393. num. 5
 Religiosi omnes Valentis vti possunt dicto privilegio. q. 393. num. 7
 Præter celebrandi sex missas in Anglia per eandem. q. 390. n. 4
 Qui putauit ex causa sibi licere iterare missam dimitti potest abque poenâ. q. 394. n. 4
 Iterata missam non ieiunius grauius puniendus. q. 394. n. 6
 Delictum pluries celebrantis an perueniat ad Tribunal inquisitionis. q. 394. n. 3
 Iterans missam sine causa puniri potest poenâ pecuniaria. q. 395. n. 1
 Circumstantiæ attendendæ in puniendo pluries in o. c. celebrante. q. 394. n. 2
 Missa in priuata domo.
 Vide celebratio, Episcopi.
 Quæ necessitas sufficiat pro missa in priuata domo. q. 400. num. 7
 Quid in concedenda missa in priuata domo debeant aduenire Episcopi. q. 401. n. 7
 Infirmitas an causa sufficiens concedendi missam in priuata domo, & num. seq. q. 404. n. 1
 Ex causa infirmitatis possunt Episcopi pro aliqua vice concedere missam in priuata domo. o. 2
 Nobilitas personæ cum impotenti accedendi ad Ecclesiam est causa sufficiens pro dispensatione pro missa priuata. q. 405. n. 2
 Personis nobilibus concedi potest pro aliqua vice ex causa missa in priuata domo. q. 408. n. 1
 Personis insignibus an concedi possit missa domi pro ali-

qua vice ex causa. q. 408. n. 2
 Adueniente solemniori seibo dispensari potest pro missa in priuata domo durare impediendo eundem. q. 400. num. 5
 Senus Sacre Congregationis circa missam in priuata domo. q. 400. n. 6
 Missa in altari privilegiato.
 Vide altare privilegiatum.
 Deus an semper acceptet missas privilegiatas. q. 739. n. 14
 In duplicibus non posse celebrari missam de Requiem in Altari privilegiato. q. 740. n. 15
 Declaratio Sacre Congregationis circa celebratio missæ de Requiem in duplicibus ibid.
 Missa de Requiem celebrari posse in duplicibus in Altari privilegiato. q. 740. n. 16
 Si duplex non sit seibum de præcepto n. 6
 In festis de præcepto infra Octauam omnium Defunctorum an possit celebrari missa de Requiem in Altari privilegiato. q. 741. n. 1
 In privilegio concessio per totam Octauam nullus excipitur dica. n. 2
 Dum nullus excipitur dies octauæ omnium Defunctorum, omnes censetur inclusi. n. 3
 In festis de præcepto peculiaribus infra octauam omnium Defunctorum an possit celebrari missa de Requiem in Altari privilegiato. q. 741. n. 3
 Declaratio Sacre Congregationis quod non liceat celebrare in Altari privilegiato missas de Requiem in festis de præcepto, quando accipiendæ. q. 742. n. 2
 Prescindendo à declaratione Sacre Congregationis an liceat in festis de præcepto celebrari missas de Requiem in Altari privilegiato. q. 742. n. 3
 In die obitus in festis de præcepto celebrari possunt missæ de Requiem in Altari privilegiato. q. 742. n. 2
 Si numerus missarum celebrandarum in Altari privilegiato sit magna, an sit peccatum graue non celebrare omnes. q. 742. n. 3
 Si omnes missæ non possint commodè celebrari in Altari privilegiato, excusatur qui dirigitur celebratio. n. 2
 Suscipiuntur sub tacita conditione, si commodè celebrari poterant. n. 2
 Quid, si intercesserit promissio. n. 3
 Curans celebrari missas in Altari privilegiato quantum fieri potest, implet obligat. quoad omnes. q. 745. num. 6
 Missæ celebrandæ in Altaribus privilegiatis loci, an comprehendant originem. q. 746. n. 2
 Se extendunt ad omnia extraneis tempore mortis testatoris. n. 2
 Missa celebrandæ in altari priuilegiato, quando se extendunt ad extraneos. q. 746. n. 3
 Petens missam in altari privilegiato, petit etiam fructum. q. 734. n. 3
 Nec potest priuilegio accipere interpretationem à voluntate dubia. n. 4
 Quid attendendum in obligatione celebrandi in altari privilegiato. q. 744. n. 1
 Obligatus celebrare in altari privilegiato, ad quid teneatur, si in ipso non celebrat. q. 743. n. 1
 Quando excusatur à peccato mortali. n. 3
 Obligatus celebrare in altari priuilegiato ad quid teneatur. n. 4
 Omittens per aliquam vicem celebrare in altari priuilegiato, ad quid teneatur. n. 5
 Subsequentes celebrationes in altari priuilegiato, suppleant. &c. num. 6
 Obligatus ratione manualis elemosynæ celebrare in altari priuilegiato, si omittat, ad quid teneatur. q. 743. num. 7
 Causa celebrationis in altari priuilegiato non inferretur damnum. q. 743. n. 9
 Omittens celebrare in altari priuilegiato non ledit iustitiam. q. 743. n. 10
 Causa celebrationis in altari priuilegiato difficile compensari potest. q. 743. n. 11
 Missa in altari priuilegiato, compensari potest alia missa in o. indulg. &c. q. 736. n. 7

Memorabilium.

Si tamen missa altaria privileg. ordinetur solum in furorem defuncti. n. 8
Missa cum indulg. quo modo satisfaciatur pro missa in altari privilegiato. n. 9
Obligatur ad missam de requiem, si celebretur in altari privilegiato, an possit alteri applicare indulgentiam. q. 737. n. 1

Missa audire.

Vide Præceptum audiendi.

1. Missa, an audienda inter Ecclesiam pro implendo præcepto. q. 1304. n. 2
2. De loco publico audienda missa. q. 1304. n. 6
3. Sufficit missam audiri à fenestra propiciente immediatè in Ecclesia. q. 1304. n. 1
4. Aur. è fenestra domus, si in publica via celebretur. n. 1
5. De sana domus, quando possit audiri missa. quest. 1304. num. 5
6. Audientes missam in Oratorio Episcopi satisfaciunt præcepto. q. 1316. n. 1
7. Cur impleant præceptum. n. 1
8. Quid, si non sit parsona Episcopus. n. 3
9. Audientia missam, quam celebrat Episcopus, aut facit celebrare in altari transmissi erecto, an satisfaciatur præcepto. n. 4
10. Omnes audire possunt missam in Oratorio Palatii Episcopalis, & satisfacere præcepto. q. 1317. n. 5
11. Audientia extra Parochiam non tenetur in Parochia audire missa. q. 1319. n. 9
12. Vbi sunt Regulares non potest præstendi consuetudo audiendi missam in Parochia. q. 1318. n. 7
13. Non audiens missam in Parochia ex contemptu qualiter peccet. q. 1318. n. 9
14. Quid requiratur ut dicatur contemni non audiendo missam in Parochia. n. 10
15. Audientes missam in Oratorio ianuaria classis satisfaciunt præcepto. q. 1319. n. 1
16. Audientia missam in Ecclesia polluta an peccet. q. 1317. num. 6
17. Actio audiendi missam exigitur ut sit circa eandem missam. q. 1319. n. 13
18. Quid requiratur, ut audicio missæ impleatur præceptum. q. 1319. n. 20
19. Missa iniungitur audiendi ratione sacrificij. quest. 1319. num. 3
20. Latina tenetur audire missam Græci si aliam non possit audire. q. 1319. n. 1
21. Declarationes Pontificum circa auditionem missæ sunt in edificationem. q. 1319. n. 10
22. Pro aliis diebus festiua militat ratio quo audienda missa, quæ in Dominicis. q. 1319. n. 4
23. Auditio missæ debet esse intra diem naturalem sanctificationis. q. 1319. n. 7
24. Qua hora diei missa audienda sit & num. seq. quest. 1319. num. 1
25. Non audiens missam committit vnum tantum peccatum. q. 1319. n. 1
26. Quid concurrat duplex præceptum. n. 1
27. Qui non audit missam non tenetur loco illius aliquid prestare. q. 1319. n. 5
28. Potens audire missam licet sine parte non notabili tenetur audire. q. 1319. n. 1
29. Potens audire tantum partem missæ an tenetur audire, & num. seq. n. 1
30. Qui potest audire missam solum viget ad consecrationem inclusam, an teneatur assistere. q. 1319. n. 5
31. Accedens propè consecrationem tenetur audire missam, quæ superest. q. 1319. n. 7
32. Quid si accedat facta consecratione, nec possit aliam missam audire. n. 8
33. Qui non audit partem notabilem, tenetur aliam missam audire. q. 1319. n. 1
34. Qui non audit partem missæ non notabilem peccat venialiter. q. 1319. n. 1
35. Si non audiat pars non notabilis an suppleat, & num. seq. n. 3
36. Missa audiri potest à pluribus dupliciter. q. 1319. n. 1
37. Missa auditio per partes continet indecentiam &c. q. 1319. num. 4

1. Audire missam per partes à pluribus Sacerdotibus non est actu regulatus à prudentia. q. 1320. n. 12
2. Partes missæ duplici modo succedisse auditui possunt à pluribus Sacerdotibus. q. 1321. n. 1
3. Si licet audire duas partes à duobus Sacerdotibus, licebit etiam audire decem à decem. q. 1321. n. 5
4. Quid si quis assistat à consecratione usque ad finem & præcedentem partem auditui ab alio. q. 1321. n. 8
5. Improbabile est, quod ovis peccet qui partes missæ audit ab uno, & partem ab alio. q. 1321. n. 13
6. Partes missæ, cui succedisse auditui debent, q. 1320. n. 19
7. Absurda quæ sequuntur ex propositione, quod missa audiri possit per partes à pluribus Sacerdotibus. q. 1320. num. 13
8. Obsecratio declarat, missam integram ab eodem Sacerdote audiendam. q. 1321. n. 9
9. Auditio missæ peccaminosa mortaliter, non continetur cultum Dei. q. 1321. n. 6
10. Quando vnica missa est celebranda obligatio audiendi, an sit coactura ad ipsam. q. 1321. n. 9
11. Quin notabile sit non audire viget ad Evangelium, & relinquere missam statim à communione. quest. 1321. num. 6
12. Obligatus pluribus vicibus ad singulas missas non potest vnica satisfacere partialiter pro singulis. quest. 1321. num. 4
13. Audientia simul plures missas, an satisfaciatur obligationi audiendi plures missas, & num. seq. q. 1321. n. 1
14. Plures missæ simul audire non extinguunt obligationem audiendi plures missas. n. 4
15. Quando vnica auditione missæ impleatur votum & præceptum. q. 1321. n. 6
16. Auditio trium missarum in Nativitate Domini eodem iure censens ac celebratio vñ illi coenæ, questio 1321. n. 4
17. Plures missæ possunt simul debito modo audiri. q. 1321. num. 1
18. Periculatoria in actu nolendi audire missam si possit, non peccat contra præceptum. q. 1321. n. 1
19. Eadem est ratio siue precece recitetur ex obligatione, siue non, dum auditur Missa. q. 1321. n. 1
20. Recitans precece ex obligatione, & simul audiens missam an satisfaciatur. n. 1
21. Recitans precece ex obligatione, dum audit missam ex obligatione, an aliquo modo peccet. q. 1321. n. 5
22. Audire missam, & recitare precece non sibi inuicem detrahunt. q. 1321. n. 6
23. Auditio missæ, & recitatio se compatiuntur secundum suum debitum. q. 1320. n. 18
24. Eadem dissolutio in omissione audiendi missam quoad Populum, ac quoad Episcopos in festis ab ipso indicta. q. 1320. n. 7
25. Causa non multiplicat peccatum in auditione missæ. q. 1321. n. 11
26. Interdictum ab ingressu Ecclesie an teneatur audire missam in Oratorio confraternitatis, &c. q. 1344. n. 4
27. An ante Ianuam Ecclesie. n. 5
28. Depens in loco interdicto an teneatur audire missam in loco interdicto. q. 1344. n. 1
29. Si interdictum locale sit generale non tenetur. n. 3
30. In interdicto speciali tenetur quisque audire missam in loco non interdicto. q. 1344. n. 5
31. Privilegiatus in tempore interdicti teneatur audire missam, & num. seq. q. 1347. n. 1
32. Ob audiendam missam nemo tenetur procurare privilegium pro tempore interdicti. q. 1347. n. 8
33. Non privilegiatus non tenetur ire in comitatu, si inuenerit, ut audiat missam tempore interdicti. q. 1347. n. 9
34. Possit obtinere absolutionem non tollit prohibitionem audiendi missam. q. 1347. n. 4
35. Negligentia obtinere absolutionem à censuris, ne audire missam teneatur quomodo peccet. q. 1348. n. 9
36. Clerici, & Religiosi tempore interdicti teneantur audire missam. q. 1348. n. 10
37. Omittens audire missam, quia putat se habiturum aliam commodiorem excusatur. q. 1347. n. 3
38. Omisio missæ habet locum ob tuendam vitam proximi. q. 1348. n. 14

Index Rerum

1. Consecratio nunquam audiendi missam non potest introduci. q. 1341. n. 1
2. Consecratio quod peller nobiles nobiles non audiat missam, an valeat. q. 1341. n. 1
3. Quid si, ex nulla alia causa domo exeat, n. 2
4. Consecratio tunc moderanda, quoad festi solemniora, num. 3
5. Hec consecratio quatenus excuset à peccato. n. 4
6. Est tamen excipienda, ibid.
7. Se occupans in venatione cum animo postea audiendi missam, si laborat tempore, ita ut non audiat excusetur. q. 1347. n. 4
8. Quam secum percipiat iniungens alteri ut pro se audiat missam. q. 1347. n. 4
9. Nulla poena de iure imposita non audientibus missam in festis. q. 1349. n. 7
10. Non audient missam incurrit suspicionem circa fidem, licet alia precepta servet. n. 8

Missam audire quoad excusationem.

1. Dispensatio excusat ab audienda missa. questio 1357. numero 1
2. Ignorantia, & obliuio an excuset ab audienda missa, & num. seq. q. 1357. n. 1
3. Ignorantia iuris excusat non audientem missam. questio 1358. num. 4
4. Dubius an sit dies festus, an excusetur ab audienda missa. q. 1358. n. 5
5. Boia solita excusat non audientes missam. questio 1357. numero 1
6. Non celebrari Missam in Parochia non excusat. q. 1359. num. 3
7. Quid si non celebraretur in toto loco ubi quia degit. n. 3
8. Tempore penitentiae cessat obligatio audiendi missam. q. 1359. n. 3
9. Quando non potes ingredi Ecclesiam excusetur ab audienda missa. q. 1359. n. 5
10. Imminens periculum excusat ab audienda missa. questio 1359. num. 1
11. Infirmitas excusat ab audienda missa. questio 1358. numero 1
12. Regula, quando infirmitas excuset. questio 1358. numero 4
13. Quinam excusentur, si sint sic valde rigidi &c. q. 1359. num. 4
14. Distantia excusat ab audienda missa. questio 1359. numero 1
15. Consideranda est cum suis circumstantiis. n. 3
16. Quanta debeat esse ut excuset, & n. seq. q. 1359
17. Non potest certa regula determinari. n. 5
18. Praeficiendo à circumstantiis excusat, si excedat duo milliaria. n. 6
19. Eadem distantia an excuset stante commoditate curus, aut equi. q. 1359. n. 7
20. Degentes in nauigio an excusentur ab audienda missa. q. 1359. n. 6
21. Existentes in nauigio non tenentur audire missam secum. num. 7
22. Quando ob non amittendos socios itineris sit causa excusantis ab audienda missa. q. 1360. n. 1
23. Non amittende socios praesens an excuset ab audienda missa. q. 1360. n. 3
24. Quid si iter sit longum, & segregatum à commercio. num. 3
25. Quid ob secundum rationem itineris. n. 4
26. Timorosis, iuratis, contumacis &c. excusatur ab audienda missa. q. 1360. n. 3
27. Laetantes, & custodientes Infantes, quando excusentur ab audienda missa. q. 1360. n. 3
28. Moralia necessitas custodiendi Infantes. questio 1360. numero 3
29. Quid si audiat plures qui possint custodire. n. 4
30. M. nentes ad custodiam Domos, aut parandos cibos quando excusentur ab audienda missa. questio 1360. num. 7
31. Ob confessa peccata non est omittenda iudicio missae, ubi vrgens necessitas. q. 1361. n. 3

1. Etiam si confessio cadat sub precepto. n. 4
2. Quando ob confessa peccata possit omitti iudicio missae. n. 5
3. Subiectio, & obedientia quando excuset ab audienda missa. q. 1361. n. 4
4. Qui aliena potestati subsum, excusantur ab audienda missa, quando excusantur famuli. q. 1361. n. 8
5. Carena de centi vestitu excusatur ab audienda missa. q. 1361. num. 5
6. Debet tamen eligi demissus, si carentia sit diu duratura. num. 6
7. Pauperes non habentes vestes competentes an excusentur ab audienda missa. q. 1361. n. 7
8. Non habens decentem vestitum, an teneatur procurare mutuum, ut audiat missam. q. 1361. n. 10
9. Non facile admissa excusatio ob defectum vestitus, nec comatus. n. 11
10. Defectus decentis comatus an excuset ad audienda missa. q. 1361. n. 8
11. Attendenda in hoc circumstantiae. n. 9
12. Censura prohibita, cum non tenetur audire missam, nec etiam teneatur ad media. q. 1361. n. 5
13. Excommunicatus, & percontatus interdictus excusatur ab audienda missa. q. 1361. n. 1
14. Alia obligantur ad peccandum. n. 1
15. Quando peccatur in causa. q. 1361. n. 3
16. Granda ex oculari fornicatione excusatur ab audienda missa. q. 1361. n. 4
17. Maior utilitas spiritualis non excusat ab audienda missa, nisi contrariet necessitas. q. 1361. n. 3
18. Quando, ut quia instruat in rebus fidei possit omittere missam. q. 1361. n. 7
19. Ob evitandum scandalum an missa omittenda. questio 1361. num. 1
20. Consecratio pro aliquo tempore excusat ab audienda Missa. q. 1361. n. 3
21. Potest Catholicus abstinere ab audienda Missa si effect occale hareticis insurgendi contra catholicos, questio 1361. n. 17

Missam quoad assistentiam.

Vi de Preceptis.

1. Posita moralis assistentia ad sacrificium, nihil aliud requiritur. q. 1361. n. 5
2. Solo corporis habitu declarari potest assistentia ad sacrificium. n. 6
3. Voluntas libera assistendi missae est necessaria pro implendo precepto. q. 1361. n. 4
4. Et quod assistentia humano modo se habeat. n. 1
5. Requiritur actualis formalis voluntas directa. n. 3
6. Assistentia corporalis necessaria pro implendo precepto de audienda missa. q. 1361. n. 1
7. Qualiter requiritur pericula locis pro moralis assistentia. q. 1361. n. 3
8. Etriusque dormiens, licet praesens, non assistit missae. q. 1361. n. 4
9. Et si ex alio fine, quam assistendi ibi moretur, ibid.
10. Assistentia ad missam quomodo per modum Orationis praecipitur. q. 1361. n. 3
11. Coactus assistens missae non satisfacit, questio 1361. numero 1
12. Coactus assistens incurrit poenam, si esset imposita non assistenti. n. 6
13. Assistentia ad sacrificium soluitur etiam extra Ecclesiam. q. 1361. n. 1
14. Extra extra Ecclesiam post parietem non assistit sacrificio. q. 1361. n. 6
15. Quid si audiat celebrantem, ibid.
16. Quid si coniungeretur multis iudiciis praesenti sacrificio. num. 7
17. Qui si sit in loco Ecclesiae unde nullo sensu percipi possit celebrans. n. 8
18. Precepto per sensus non sufficit pro assistentia moralis. q. 1361. n. 7
19. Assistentia ad missam in lectore, cui saluetur quousque patet propter. q. 1361. n. 5
20. Quando impleti possit preceptum assistendi foris missa celebrante in alta Turri. q. 1361. n. 1

2. Quid

Memorabilium.

1. Quid si non videretur celebrata, nec audiretur. n. 2
2. Si locus non possit fundare assistentiam non censetur ibi missa audiri. n. 3
3. Monito de eo, quod facit Sacerdos celebrata non sufficit, vt habeatur assistentia. n. 4
4. Assistentia ad missam ex prauo sine secundum substantiam est moraliter diuersa ab assistentia sine prauo sine. q. 134. n. 3
5. Exercens actionem concernentem celebrationem, non censetur abesse, licet distet ab altari. q. 134. n. 4
6. Mediana Sacrificium, & domi manens non assitit sacrificio. q. 135. n. 5
7. Confecti, & assitire missæ quomodo impossibilis ratione presentie. q. 139. n. 3
8. Huc illuc circumspiciens in audienda missa peccat venialiter. q. 139. n. 2
9. An implet præceptum, & num. seq. n. 3
10. Circumspectio contra tollit formam moralem Religiosæ assistentie. n. 4
11. Quid si sit interpolata. n. 5
12. Quæ circumspicit a distracta attentione externam. n. 6
13. Pingens, aut terribus &c. dum audit missam, non satisficit. q. 137. n. 1
14. Hi actus non sunt compoſibiles cum attentione externa. num. 2
15. Scubens spiritualia æquò satisficit. n. 3
16. Desambulans licet in loco, vbi celebratur, non satisficit præcepto. n. 4
17. Egrediens ab Ecclesia non potest esse pro actuali seruicio celebrationis. q. 137. n. 4
18. Eadem ratio quoad rudes, & doctos circa assistentiam respectu consecrationis, & consumptionis. q. 137. n. 3
19. Potens assitire vique ad consecrationem inclusiue, an teneatur &c. q. 133. n. 6
20. Potens assitire toti missæ, præterquam consecrationi teneatur assitire. q. 133. n. 10
21. Assistentia ad plures est possibilis cum debita circumſpectis q. 139. n. 17
22. Deber multiplicari assistentia moralis, & physica, quando cadit sub obligatione audire plures missas. quest. 139. num. 5
23. Obligatio audiendi plures missas est obligatio ad multiplices assistentias. q. 139. n. 7
24. Qui non est præsens oblationi verbali an implet præceptum audiendi missam, & num. seq. q. 137. n. 1
25. Qui non interuenit oblationi verbali post Consecrationem, si assitit aliis partibus implet præceptum. numero 3
26. Discedere non expectata benedictione post missam, an & quale peccatum. q. 137. n. 8
27. Consecratio discedendi recitato Pater noster, esset contra cultui diuino. q. 138. n. 5
28. Non assitens consumptioni relinquit partem notabilem. q. 137. n. 3
29. Discedendi ad pulsanda Campana tempore consecrationis, adhuc implet præceptum. q. 137. n. 5
30. Finis audiendi missæ facit, quod pars antecedens Evangelium non sit notabilis. q. 137. n. 6
31. Quæ tertia pars missæ non possit omitti sine peccato. q. 136. n. 1
32. Sacerdotis missæ existentis in peccato possumus assitire. q. 139. n. 2

q. 139. n. 2

Amplexum commendat.

1. Commendata missa non penetur alere quos alere tenetur celebrans. q. 139. n. 10
2. Petens missam, quam applicationem incedat. q. 147. n. 6
3. Petens missam non peto solum aliquem fructum, sed cultum Dei per Sacrificium. q. 149. n. 9
4. Petens missam in ordine ad aliquem fructum palam ipsum exprimat. q. 149. n. 13
5. Dams stipendium, & exigens missam, non exigit solum indulgentiam. q. 157. n. 4
6. Quid si missa esset celebranda pro defuncto ex ipsius commissione. q. 157. n. 5
7. Commendanti missas non debetur fructus ex opere operantis. q. 156. n. 5
8. Petens missam non intendit fructum ex opere operantis. q. 156. n. 3
9. Quando missa habens annexum pingue stipendium non possit alteri committi. q. 156. n. 2
10. Obligatio mœnia laici commendantem, & acceptantem missas. q. 157. n. 4

Missarum onus.

1. Suscipiens onus celebrandi obligat suum ministerium. q. 109. n. 6
2. Onus missarum, & legatum seipsum trahunt. q. 107. n. 3
3. Quid requiratur, vt quia sit capax oneris celebrandi. q. 108. n. 4
4. Onus missarum aliquando est per modum vnus, aliquando per modum plurium. q. 109. n. 1
5. Quando onus missarum sit reale, & quando personale. q. 109. n. 3
6. Concilium non disponit de missis in lineis fundationis. q. 104. n. 4
7. Missæ impostæ in fundatione sunt specialis nota dignæ. q. 104. n. 5
8. Concilium reliquæ dispositioni Iuris communis missis impostas in fundatione. q. 104. n. 6
9. Propositum celebrandi non facit, quod onus subalternatæ sit determinatæ obligationis. q. 106. n. 5
10. Si legatum sit annuum, statim à die acceptationis incipit obligatio celebrandi. q. 106. n. 1
11. Si legatus sit fundus fructifer statim ab acceptatione incipit obligatio celebrandi. q. 106. n. 2
12. Missæ ex legato an celebrande quando Testator moritur in capite. q. 106. n. 7
13. Succesores tenentur ad onera missarum, si legatum sit conuertum in utilitatem Ecclesiæ Monasterij. q. 107. n. 3
14. Succesores non tenentur ad onera missarum, si legatum non sit conuertum in utilitatem Monasterij Ecclesiæ. q. 107. n. 5
15. Obligatio celebrandi est dependens à prouentibus. q. 107. n. 4
16. Pereuntibus fructibus, cessat obligatio celebrandi. q. 107. n. 3
17. Deficientibus fructibus ad tempus, ad tempus etiam cessat obligatio. q. 107. n. 6
18. Pereuntibus fructibus ex culpa legatarij non cessat onus missarum. q. 107. n. 1
19. Si fructus sint inexigibiles, cessat obligatio celebrationis. q. 107. n. 7
20. Quid si fructus pro missis deficient ex culpa Presbiteri, & non Capituli. n. 8

Index Rerum

1. In fundatione missarum habetur pro expressio, quod obligatio non sit pro rata fructuum deficientium. q. 107. n. 4.
2. Per eandem fundum abique culpa possidentem cessat obligatio. q. 106. n. 4.
3. Obligatio subsistit, & corrumpit ad subsistentiam, & corruptionem fundi emolumentum. q. 107. n. 7.
4. Si transferatur onus missarum de vno ad alium fundum requiritur recognitio Episcopi. q. 107. n. 4.
5. Per omitem celebrare missam quando accepta est elemosyna eodem pacto obligatur, ac si ipse accepisset. q. 107. num. 10.
6. Responsiones petenti missam, celebrata, an contrahat obligationem. q. 85. n. 3.
7. Non soluitur obligatio celebrandi, qui petens ab amico celebrari missam, obtinet solum responsionem, quod celebrabit. q. 85. n. 4.
8. Onus celebrandi Missas in Altari deuote Imaginis an sequatur se transferens ad aliam Ecclesiam. q. 105. num. 1.
9. Non sequitur, si per se primis antea sit celebratio in tali Altari. n. 2.
10. Si in fundatione sine contemplatione primis persone, onus missarum ipsius sequitur. q. 105. n. 4.
11. Onus celebrandi assumptum à Regularibus est personale. q. 105. n. 1.
12. Quid si sit in legato expressa Ecclesie nomine proprio. num. 3.
13. Obligatio missarum quotidianarum sequitur Regulares transeuntes ad aliam Ecclesiam. q. 104. n. 2.
14. Onus curandi celebrationem missarum in sua Ecclesia, sequitur exequutores ad missam Ecclesiam transeuntes. q. 104. n. 5.
15. Quid seruandum in suscipiendo onere curandi celebrationem. q. 107. n. 3.
16. Quid perpetuandum in ipso suscipiendo. n. 4.
17. Attendenda quantitas presentium an congrua. n. 5.
18. Copia Sacerdotum facit, ut suscipi possint plura onera curandi celebrationem. q. 107. n. 6.
19. Dispositio circa onera perpetua missarum non habet locum in onere procurandi. q. 107. n. 2.
20. Suscipiens onus procurandi celebrationem non potest suscipere plura onera, quam possit implere. q. 105. num. 4.
21. Habens onus curandi celebrationem potest, cui libuerit, imponere exequutionem. q. 105. n. 5.
22. Onus perpetuum curandi celebrationem missarum non est onus perpetuum missarum. q. 104. n. 3.
23. Licentia est necessaria, quando Regularis suscipit onus curandi celebrationem. q. 107. n. 7.
24. Suscipiens onus procurandi celebrationem non prohibetur in decretis. q. 105. n. 2.
25. Licentia non est necessaria, cum Testator imponit alicui, ut faciat celebrare missas perpetuas. q. 104. n. 1.
26. Decreta de celebrat. missarum non se extendunt ad onus procurandi celebrationem. q. 104. n. 5.
27. Ratio finalis non habet locum in onere curandi celebrationem missarum. q. 104. n. 4.
28. Onus susceptum, si determinatur ad celebrandum, requirit licentiam. q. 106. n. 1.
29. Sub alternatiua celebrandi, vel curandi celebrationem non indiget licentia. n. 2.
30. Obligatio satisfaciendi refunditur eo eum, qui missarum celebrationem dirigit. q. 74. n. 5.
31. Vnica missa non adequat debitum ex iustitia, & ex voto. q. 73. n. 4.
32. Vnica missa non possunt impleri plura onera. q. 74. num. 7.
33. Quando recepto stipendio satisfacti possint specialiter aliquo fructu. q. 74. n. 6.
34. Ratione commensurationis non possunt vnica missa impleri plura onera missarum ex stipendio. q. 70. n. 1.
35. Hæc consuetudo reuincit in decretis de celebrat. missarum. num. 1.
36. Non est rationabilis. n. 3.
37. Quando hæc consuetudo admitti possit. n. 4.
38. Quid si sit ignota petentibus missas. n. 5.
39. In extrema necessitate, an possint extrinseci vnica missa plures obligati onera, & num. seq. q. 74. n. 2.
40. Eadem missa non potest impleri obligatio tertij ex voto, & propria ex stipendio. q. 74. n. 2.
41. Per eandem missam non plures soluitur, quam exigat obligatio voti, aut ex stipendio. n. 2.
42. Non potest eadem missa indiuisibiliter inferuire pro duplici obligatione. q. 74. n. 3.
43. Vnica missa non possunt impleri plura onera missarum ex stipendio confusa. q. 74. n. 4.
44. Obligatio ex stipendio non relinquit locum alteri obligationi. q. 73. n. 5.
45. Sane obligatione ex stipendio an eadem missa possit impleri alia obligatio & num. seq. q. 73. n. 2.
46. Mens Sacri. Congreg. circa hoc. n. 4.
47. Quando obligatio non est ex stipendio an possit admitti infinitus extensus Sacrificij. q. 73. n. 5.
48. Missa iniunctis pro penitentia an possit extrinseci obligatio ex stipendio. q. 73. n. 9.
49. Vnica missa an impleri possint plura obligationes, quæ non sint ex stipendio, & num. seq. q. 73. n. 3.
50. Quid si plures petant iuxta diuersos fructus. n. 4.
51. Quando plura obligationes, quæ non sint ex stipendio non possunt impleri vnica missa. q. 73. n. 6.
52. Quando alias obligatus celebrare satisfaciendi receptione stipendio. q. 73. n. 1.
53. Eadem missa an possit impleri obligatio vna ex stipendio, & alia sine stipendio, & num. seq. q. 73. n. 2.
54. Quando indulgentia requirit Sacrificium, non satisfaciunt applicans solum indulgentiam. q. 73. n. 1.
55. Quid, si concedatur indulgentia pro liberanda anima Purgatori celebrati in tali Altari. n. 2.
56. Vnica missa non satisfaciunt obligationi ex voto, & stipendio. q. 73. n. 3.
57. Celebratio missarum est causa finalis legati, & ideo principaliter inuenta. q. 103. n. 5.
58. Acceptans onus celebrandi cum promissione summi stipendij, quando tenetur statim implere. q. 107. num. 1.
59. Si exhibitio stipendij non sit moralis certa, potest expectari solutio. n. 2.
60. Quidam damni hinc signum, imputatur commedam missas sine presentium stipendio. n. 3.
61. Non dans de presentium stipendium, sibi debet imputare, si non cogit, quod possint differri missarum. n. 4.
62. Missæ omisæ, ex infirmitate pœcorum dierum non sunt à Capellano supplendæ. q. 103. n. 1.
63. Missæ omisæ ex infirmitate Capellani, quando supplendæ. n. 4.
64. Quid quando Capellani non est solutior. n. 5.
65. Qui bona fide credit se satisfecisse oneribus missarum, enecessitate teneatur satisfacere. q. 94. n. 4.
66. Cessante bona fide, supplendæ sunt missæ, quæ aliis fuissent celebrandæ. q. 106. n. 5.
67. Declaratio Sacri. Congreg. quod supplendæ sint missæ, quando habet locum. q. 101. n. 4.
68. Circa onera missarum an sequi possimus opinionem probabilem. q. 96. n. 1.

Missarum onus perpetuum.

1. Quinam dicuntur suscipere onus perpetuum missarum. q. 101. n. 6.
2. Missæ perpetuæ requirunt roogruum stipendium. q. 107. num. 3.
3. Quando iniunguntur perpetuæ missarum. q. 107. n. 6.
4. Quæ licentia requiritur pro suscipiendo onere perpetuæ missarum. q. 100. n. 1.
5. Vinea ob quem licentia requiritur. n. 2.
6. Neque Sacerdotes priuati possunt sine licentia possunt suscipere onera perpetua missarum. n. 3.
7. Suscipiens onera perpetua missarum non peccat mortaliter secundum Tamburinum. q. 109. n. 2.
8. Peccat mortaliter. n. 3.
9. Suscipiens sine licentia onera perpetua, quæ potest suscipere an grauior peccet. q. 107. n. 6.
10. Iniunctis aliquot missis perpetuis exigendis fundus proportionatus de legato. q. 107. n. 7.
11. De toto legato an exigendus fundus. n. 8.
12. Sacerdos de familia, cui relinquere onus celebrandi non indiget licentia. q. 108. n. 2.
13. Dispositio, quod sit necessaria licentia, &c. non habet locum in sacerdotibus de familia. q. 108. n. 2.
14. Licentia pro missis perpetuis est necessaria, licet fundus remaneat apud hæredes. q. 109. n. 3.

Memorabilium.

1. Quando non sit necessaria licentia, vt legatarius suscipiat onus celebrandi. q. 108. n. 2
2. Quid attendendum in concedenda licentia pro onere perpetuo missarum. q. 107. n. 2
3. Quid diligenter praesumitur, antequam concedatur licentia assumendi onus perpetuum missarum. q. 116. om. 1
4. Quid peccatum sit omittere has diligencias. n. 2
5. Seculo damno fundatoris, adhuc est peccatum mortale. num. 3
6. Quanta diligentia adhibenda quando conceditur licentia pro onere perpetuo Missarum, & quid inquirendum. q. 116. n. 5
7. Quando non possit concedi licentia suscipiendi onus perpetuum missarum. q. 116. n. 6
8. Licentia an sit nulla si gratis non conceditur, quæst. 111. num. 1
9. Quid licentia sit gratuita est quid extrinsecum. n. 2
10. Quid non sit gratuita, variat solum extrinsecum circumstantiam. n. 3
11. Licentia pro onere perpetuo missarum debet esse in scriptis, & an peccetur, si non sit. q. 116. n. 4
12. Si non sit in scriptis an sit valida. n. 2
13. Scriptura non est modus, sub quo datur licentia, sed est ipsa licentia. n. 3
14. Cui pro licentia octidus missarum requiratur scriptura. q. 116. n. 6
15. Quid peccatum sit si licentia pro onere perpetuo missarum non conceditur gratis. q. 116. n. 5
16. Onus perpetuum missarum an valide suscipiatur sine licentia. q. 10. n. 7
17. Susceptio oneris perpetui Missarum sine licentia est nulla. q. 110. n. 3
18. Suscipiens nulliter onus missarum perpetuum, non potest remittere. q. 110. n. 10
19. Pro sananda nullitate suspensionis oneris perpetui quid requiratur. q. 110. n. 11
20. Missa perpetua imitantur Cappellania non collatius. q. 97. o. 1

Onus Missarum conuentuale.

1. Onus Missarum aliud simplex, aliud ex parte. quæst. 1174. num. 2
2. Onus Missarum an fiat conuentionale si ab hæredibus assignetur stipendium. q. 1174. n. 2
3. Si onus Missarum imponitur rei donatæ an sit conuentionale. n. 3
4. Onus Missarum an sit conuentionale, si legatarius acceptet legatum, dum legatur. q. 1174. n. 4
5. Quid, si interueniat conuentio de quantitate legatæ. om. 5
6. Onus Missarum quando sit conuentionale, licet ex testamento habeat exequationem. q. 1174. n. 4
7. Onus conuentionale in ordine ad reductionem an sit tantum instrumentale. n. 7
8. Adiecta, per hæredes noua conuentione onus Missarum sit conuentionale. q. 1174. n. 8
9. Licet hæredes assignent stipendium, onus missarum non sit conuentionale. n. 9
10. Onus missarum an conuentionale, si testator disponat quod non solum legatæ, certus fundus transferat ad legatarium. n. 10
11. Onus missarum semper est conuentionale, quando à viuentis imponitur viuenti. n. 11
12. Onera missarum conuentionalis, immutatis rebus non sunt reducibilia. q. 1175. o. 1

Missarum numerus.

1. Tot Missæ celebrandæ, quot stipendia, nisi addit iustus titulus. q. 940. n. 4
2. Numerus missarum debet correspondere stipendiis etiam incongruis. q. 941. n. 5
3. Aliud correspondere pluribus stipendiis vnica missa, & aliud augerari supra vires oneribus missarum. q. 940. num. 1
4. Quando vnica missa possit celebrari correspondere pluribus stipendiis. q. 938. n. 8
5. Celebrans vnā missam quando accipit plura stipendia, peccat contra iustitiam. q. 938. n. 8

6. Correspondere vnica missa pluribus stipendiis, etiam in extrema necessitate continet siudem. q. 940. n. 8
7. Si stipendium pro Missis sit purum stipendium, tot missæ sunt celebrandæ, quot stipendia. q. 938. n. 2
8. Sed iuxta quantitatem pinguiorem consuetudinem exhiberi à detinendo. n. 3
9. Quid, si numerus missarum remaneat arbitrio commentatitio. q. 938. n. 4
10. Quid, si detinendo significet solum aliquos missas celebrandos. q. 938. n. 6
11. Quid, si principaliter intendit beneficiare, n. 7
12. Intensio testatoris non respicit per se piam rem legatam, sed numerum missarum. q. 1015. n. 5
13. Expressio numero missarum semper baretes supplet debet. q. 1015. n. 4
14. Quomodo arbitrandus numerus missarum, &c. q. 938. num. 5
15. Non taxat per testatorem missarum numero, taxat ab ordinatio. q. 1015. n. 4
16. Quando non sit necessarium pro taxatione recurrere ad ordinariū. q. 938. n. 9
17. Ad quem apud Regulares pertineat taxare missas relictas arbitrio. q. 938. n. 10
18. Si legatus iungatur celebrari aliquot missas, numerus non est taxandus ab Ordinatione. q. 1079. n. 4
19. Aliquot missæ important numerum beneficium legatario. q. 1079. n. 2
20. Iniunctis legatario aliquot missis debet numerus prudenti modo determinari. q. 1079. n. 3
21. Iniunctis aliquot missis quomodo regulandum arbitrium. q. 1079. n. 5
22. Qui numerus missarum celebrandus, si non sit expressus à testatore. q. 995. n. 5
23. A quo determinandus, si quantitas pecunie sit determinata. ibid.
24. Quid si nec ipsa sit determinata. n. 7
25. Potest etiam pro determinatione missarum & legati recurrere ad Ordinationem. q. 955. n. 6
26. Si legatum non excedat consuetum stipendium expensæ pro maintenance fundi detrahendæ de numero missarum. q. 1096. n. 6
27. Prescriptio missarum irrationabilis testatoris habenda pro non facta. q. 1095. n. 5

Missarum diminutio, & actio.

1. Numerus missarum an minuendus, si legatum non sufficit. q. 1015. n. 3
2. Diminutio fructibus, an requiratur aliquis ecclesiasticus pro diminutione numeri missarum, & numerus. q. 1076. num. 2
3. Quando ex diminutione fructuum locum habeat diminutio missarum. q. 1076. n. 4
4. Si fructus adqueor elemosinas manuales, an diminuendæ missæ. q. 1076. n. 3
5. Si numerus missarum sit prescriptus ab Ordinatione diminutis fructibus, diminuuntur missæ. q. 1076. n. 11
6. Si proventus sint pingues missæ non diminuuntur si decreuerant. q. 1077. n. 1
7. Quid si diminuatur infra consuetum. n. 2
8. Diminuuntur missæ quando fructus sunt inæquales oneri. num. 3
9. Si testator sit contemplatus æqualitatem oneris, & emolumentum de eius mente, minuuntur missæ diminutis fructibus. q. 1077. n. 4
10. Diminutis fructibus ad tempus, an diminuendæ missæ. q. 1077. n. 7
11. Diminutio missarum quando non habet locum. q. 1076. num. 9
12. Actus fructibus legati an augendus sit numerus missarum, & n. leg. q. 1078. n. 1
13. Quid si fructus augerentur industria legatarii, an augendus numerus missarum. q. 1078. n. 2
14. Si numerus missarum sit prescriptus à fundatore, non augetur actus fructibus. q. 1078. n. 4
15. Crescentibus fructibus quomodo debet crescere numerus missarum. q. 1078. n. 5
16. Actus fructibus an augeratur numerus missarum si sit taxatus ab Ordinatione. q. 1078. n. 6

Index Rerum

5. Audis fructibus non augeatur numerus Missarum, si existat augeatur stipendium. q. 1078. n. 7
6. In augendo numero Missarum attenditur solum acerbile augmentum fructuum. n. 3

Missio quoad dilationem celebrandi.

1. Consensiente, qui dat stipendium, potest differri celebratio missarum. q. 964. n. 2
2. Sacerdos an possit protrahere vique ad concessum tempus, si alius possit prius celebrare. q. 964. n. 6
3. Quid disponant decreta de celebratione Missarum circa dilationem celebrandi missas. q. 964. n. 2
4. Sacerdos tenetur celebrare intra prescriptum terminum. q. 964. n. 7
5. Celebratio missarum non potest differri ultra tempus determinatum. q. 964. n. 6
6. Si non sit determinatum, modicum tempus erunt duo menses. n. 7
7. Et tres si non exigeret celeritas. n. 8
8. Missa pro recenti defuncto quamprimum celebranda. q. 965. n. 9
9. Modicum tempus intra quod implenda sint onera missarum an importet tria annos. q. 965. n. 1
10. Ecclesia licet magis deuotionis non potest acceptare Missas quae intra modicum tempus non possit celebrare. q. 964. n. 8
11. Si Ecclesia ex aliquo casu non possit implere onera suscepta excommunicat. n. 9
12. Nihil differre celebrationem Missarum est peccatum mortale. q. 964. n. 3
13. Quando dilatio Missarum sit taceat, ut fundat peccatum mortale. q. 964. n. 5
14. Differens curae celebrationem missarum iocundatam à defunctis, peccat mortaliter. q. 967. n. 2
15. Quia in materia graui non implet mensuram defunctorum. n. 2
16. Unde defumatur grauitas materiae. n. 3
17. Differencibus celebrationem missarum non est imposita certa poena. q. 964. n. 10
18. Celebrantes pro excommunicato, an possint capere quod aboluatur. q. 966. n. 3
19. Non potest ultra debitum tempus differre. n. 3
20. Ex praesumpta voluntate an concedatur maior dilatio. n. 3

Missarum reductio & commutatio.

2. Reductio quando in missis habeat locum. q. 1076. n. 8
3. Reductio missarum pertinet ad sedem Apostolicam priusquam quoad alios. q. 1076. n. 3
4. Reductio missarum non potest fieri, nisi auctoritate fac. Congreg. q. 1076. n. 1
5. Episcopi prohibentur reducere missas ad maiorem numerum. q. 1189. n. 4
6. Episcopus de iure nouo neque cum consensu haeredum potest mutare qualitates celebrationis, quest. 187. n. 1
7. Onera Missarum quoad qualitates &c. possunt reduci ab Episcopo. n. 3
8. Prohibitio reductionis non se extendit ad qualitates. q. 1087. n. 6
9. Aliud mutare, aliud reducere circumstantias, & qualitates celebrationis. q. 1189. n. 2
10. Episcopus potest reducere onus personaliter inferendum. q. 1187. n. 7
11. Vicarii Generales visitatores, &c. an possint Missas reducere. q. 1181. n. 4
12. Abbatibus, & Generalibus Concilium Tridentinum concessit facultatem reducere missas. q. 1187. n. 1
13. Non tamen extra Capitulum generale. n. 1
14. In quibus casibus Concil. Trid. concedat reductionem missarum. q. 1088. n. 1
15. Facultas moderandi missas per Concilium Tridentinum se extendit ad impositas post idem Concilium, & n. seq. q. 1187. n. 1
16. Declaratio sacrae Congregationis circa materiam, numero 3
17. Verba Concilij non comprehendunt missas impositas post ipsum Concilium. n. 3
18. Decretum Concilij pro reductionis missis non est per modum iuris sed remedij. r. 4

Facultas reducere missas ex Concil. Trident. quest. 187. n. 6

Quid an seruandum. ibid.

2. Concilium Tridentinum an dederit facultatem reducere missas impositas in fundatione, & n. seq. quest. 1184. n. 1
3. Declarationes Sacrae Congregationis. n. 3
4. Concilium Tridentinum dedit facultatem moderandi officia, Aemulorum, &c. n. 7
5. Et an etiam alia suffragia. n. 8
6. Non autem ad onera imposita à testatoribus suis haeredibus. n. 9
7. Concessio reducere Missas Vrbani VIII. modo non habet locum. q. 1184. n. 1
8. Elapso primo Capitulo, non potuerunt Religiones vii concessio Vrbani VIII. circa reductionem missarum. q. 1184. n. 1
9. Concessio reducere missas fuit concessa ad primum capitulum post habitum nostrum. n. 3
10. Facultas reducere missas an communicetur per communicationem Praeilegiorum. q. 1184. n. 3
11. Facultas reducere missas est specialis nota digna. q. 1184. n. 6
12. Facultas reducere missas &c. non est Praeilegium, sed mera facultas exequendi. q. 1183. n. 6
13. Concessa fuit ad onera missarum tunc extantia. n. 7
14. Et ad primum Congregationem capitulum. n. 8
15. Et proinde censetur delegata pro subsequentibus Congregationibus capitulum. n. 9
16. De qua Congregatione capitulum accipienda. n. 10
17. Facultas reducere missas de Dioecesi non se extendit ad onera Regularium. q. 1183. n. 3
18. Pontifex potest delegare reductionem missarum mixto exequutori. q. 1183. n. 1
19. Inferiores Papa an possint delegare reductionem missarum. n. 1
20. Facultas concessa à Tridentino reducere missas oon potest delegari. n. 3
21. Quia requirit pro forma personam Episcopi, Generalis, &c. n. 4
22. Facultas reducere missas concessa quando expressè datur, aut ab expressa deducitur. q. 1183. n. 4
23. Concessa facultate reducere, facilius est reductio. q. 1183. n. 6
24. Si in fundatione concedatur facultas moderandi missas, Episcopi possunt moderari. q. 1187. n. 1
25. Quando in fundatione conceditur facultas moderandi missas, censetur concessa Episcopo. q. 1186. n. 2
26. Quicumque missae reduci possunt ab Episcopo, quando ei conceditur facultas. q. 1183. n. 3
27. Reductio missarum an facienda ab Episcopo in Synodo, & n. seq. q. 1186. n. 1
28. Consensus Synodi non est necessarius in reductione missarum. q. 1186. n. 4
29. Materias rebus onera missarum sunt reducibilia. quest. 1177. n. 4
30. Onus missarum quo antiquius eo facilius reducibile. q. 1179. n. 3
31. Missae per centum annos celebratae sunt facilius reducibiles, nisi sint ob cultum Ecclesiae. n. 3
32. Missae liberae quoad locum facilius reducibiles, quam assignatae certo loco. n. 4
33. Missae assignatae Beneficio difficultius reducibiles quam simpliciter onera. ibid.
34. Reductio missarum quarundam ad rationem quinquaginta scutorum &c. q. 1183. n. 1
35. Non fuit per modum Praeilegij, sed reductio facta à Pontifice. n. 2
36. Non est gratia communicabilis. n. 3
37. Facultas reducere missas ad rationem sexaginta scutorum &c. n. 4
38. Fuit excessus ad Cooperatorum in quibus non habuerat effectum. n. 5
39. In reductione praefereoda celebratio missarum elemosinarum. q. 1183. n. 1
40. Valere quando celebratio, & elemosyna se habent per modum vnus oneris. n. 2
41. Quid si sint diuersa onera, & diuersa legata, numero 3

Memorabilium.

1. Prius moderanda elemosynæ, quam Missæ. q. 177. n. 3
1. Quando possunt reduci Missæ ob expensam profundam pro lite. &c. q. 178. n. 5
1. Variæ causæ ob quas Missæ possunt reduci. ibid.
1. Non obstante pacto, possunt Missæ reduci si non sit congruus pretium. q. 179. n. 1
1. Exclusa reductione onerum conventionalium venient etiam ea, quæ non sunt stipulata. q. 179. n. 5
1. Missæ Capellanarum non colliguntur infra prædictum post Tridentinum non possunt ab Episcopo reduci. q. 179. n. 1
1. Missæ sedentur quando hæredes non tenentur supplere. 1096. n. 7
1. Concilium Tridentinum non concessit reducere onera perpetua Missarum in temporalia. q. 180. n. 1
1. Dammodo tamen remaneret aliquod emolumentum. ibid.
1. Si tenentes sint redditus an perpetua onera reduci possint in temporalia. q. 180. n. 1
1. Quid, si addit periculum, quod totus proventus perest, num. 3
1. Si proventus sint perpetui non possunt onera perpetua reduci in temporalia. n. 4
1. Quando onus perpetuum in temporale reduci possit. q. 180. n. 5
1. Onus perpetuum non potest converteri in temporale ex eo, quod Religio non suscipiat onera perpetua. q. 180. num. 6
1. Quam frequens debeat esse commemoratio postea per reductionem. q. 179. n. 1
1. In reductione est habenda ratio expensarum pro celebratione. q. 177. n. 2
1. Manus Missæ quando sunt reducibiles. q. 179. n. 1
1. Missæ sicut certis diebus quando reduci possunt ad dies commutatos. q. 179. n. 2
1. Locut, hora, &c. quoad moderationem non cadunt sub prohibitione. q. 179. n. 4
1. Episcopus potest habere incommodum celebrandi reducere ad commodum. p. 187. n. 8
1. Decrets de celebratione missarum non prohibent reduci solemnitates, &c. q. 182. n. 5
1. Ordinarij non possunt moderari annum missarum solemnem, tollendo solum solemnitatem. q. 179. n. 3
1. Onus missarum sine obligatione applicandi sacrificium an possit moderari ab Episcopo. q. 179. n. 1
1. Verba dispositionis congruente oneri missarum non habent obligationem applicandi sacrificium. quest. 179. num. 1
1. Episcopus an possit reducere onera nondum acceptata. q. 189. n. 1
1. Hæc reductio non habet locum in fundatione & pacto. num. 2
1. Si legataria nolle acceptare legatum pro Missa ob incongruitatem potest ab Episcopo reduci. q. 189. n. 6
1. Quid si primus legatarius acceptat, & non succedens. ibid.
1. Onera Missarum cur committuntur in anniversariis. q. 181. n. 11
1. Modus servandus in reductione missarum. q. 179. n. 1
1. Quæ diligentia adhibenda in reductione missarum. num. 2
1. Moderatio oneris Missarum debet esse secundum conscientiam. n. 3
1. Missæ non sunt reducendæ, nisi ex necessitate, quest. 179. num. 6
1. In reductione missarum resolvendum quod magis expediat. n. 7
1. Et stabilienda commemoratio, &c. n. 8
1. Quid veniat nomine commemorationis. ibid.
1. Qualis debeat esse ista commemoratio. n. 9
1. Quando facienda commemoriatio. n. 10
1. Reductio Missarum quomodo scienda. q. 183. n. 16
1. Quæ causa requiritur pro reductione missarum. q. 178. n. 2
1. Incongruitas stipendij cum onere sufficit. n. 2
1. Quid attendendum pro reducenda congruitate stipendij cum onere. n. 3
1. Impossibilitatem adimplendi onera sufficit pro reductione. num. 4
1. Quid si causa reductionis sincere explicetur, sed postea reperitur insufficientis. q. 180. n. 4

2. Si causa eisdem insufficientis an cesset reductio, q. 180. n. 6
 1. Obtinent reductionem missarum ob causam alteratam graviter peccat. q. 180. n. 6
 1. Secus si bona fide exponat. n. 2
 1. Si causa non sit sufficienter nulla est reductio Missarum. n. 3
 1. Reductio Missarum reductæ, si fiant ab inferioribus sunt nullæ. q. 183. n. 2
 1. Reductio nulla non liberat ab obligatione celebrandi Missæ. q. 183. n. 3
 1. Reducens Missas absque facultate peccat mortaliter. q. 183. n. 3
 1. Scilicet nullius reductio confert obligationem restituendi. q. 180. n. 8
- Missarum celebratio quoad probationem.*
1. Probandum non solum missas fuisse celebratas, sed etiam fuisse applicatas. q. 183. n. 3
 1. Per iuramentum an probari possint. n. 4
 1. Applicatio missarum non potest probari, nisi per iuramentum. q. 183. n. 4
 1. Ex libro sacrarum probatur celebratio missarum, sed non applicatio. q. 183. n. 4
 1. In causa summaria quæ probatio sufficiat pro celebratione Missarum. q. 183. n. 9

Missale.

- Missale esse benedicendum asserunt nonnulli Canonistæ. q. 710. n. 1
- Non est tamen benedicendum. n. 2
- Celebrare Missam absque Missali, est peccatum mortale. q. 711. n. 1
- Ob periculum, cui celebrans se exponit. n. 3
- Missale an solum quoad Canonem sit necessarium sub mortali. n. 4
- Celebrare an liceat sine Missali tenenti Missam memoriter. & n. 5. n. 5
- Non legere, & non adesse Missali, quando pars sine. q. 711. n. 8
- Ad vitandum mortale in celebrante sine Missali, non debet mortaliter adesse periculum graui erroris. q. 719. num. 1
- Propter adstantes an adhibendus, loco Missalis alter liber. q. 711. n. 9
- Celebrans sine Missali peccat mortaliter, aut venialiter, iuxta periculum, cui se exponit. q. 719. n. 4
- Erroris levis ex inadvertentia, non imputatur, si celebrat cum Missali, secus si absque ipso. q. 719. n. 3
- Cum periculo erroris levis an possit celebrari sine Missali ex iusta causa. q. 719. n. 4
- Sequentes ritum Romanum tenentes vti Missali Romano. q. 710. n. 3
- Sacerdos Ritus Romani non potest celebrare sine Missali Romano. q. 107. n. 8
1. Vtentes proprio Missali debent servare eius ritum. q. 893. num. 1
- Celebrans Missam festi in aliena Ecclesia non potest vti Missali proprio talis Ecclesiæ. q. 445. n. 5
- Quæ regula servanda circa Missalia, quæ non sunt secundum Ritus Romanum. q. 710. n. 4
- Præter præscriptas preces in Missali non possunt alie adhiberi. q. 105. n. 2
- Qualis peccatum sit addere Missæ novis preces. n. 3

Missianarius.

- Missionarius non potest vti Alia Maronitarum, vbi non est in usu. q. 470. n. 5
- Neque vbi non est Ecclesia habens talem usum. ibid.
- Quid in casu necessitatis, concurrente alio præcepto missionis pro celebratione. n. 6

Modicum.

1. Modicum equiparatur nihilo. q. 307. n. 8
1. Modicum, & nihil equiparatur. q. 1018. n. 3
1. Modica non habentur in consideratione. q. 400. n. 6
1. Modicum, & minimum, non semper eodem modo dicuntur. n. 7
1. Modicum, & minimum relinquuntur subicienda. ibid.

Modus.

1. Modus quid sit. q. 1018. n. 3
1. Modus est conditio resolvenda. q. 1074. n. 4
1. Datum sub modo, aut conditione, quando sub opposito non censetur ademptum. q. 1011. n. 6

Index Rerum

1. Discrimen inter modum, & conditionem, q. 109. n. 2
2. Modus impossibilis adiectus victimis voluntatibus reicitur, q. 109. n. 3
3. Modus non impedit acquisitionem, q. 109. n. 4
2. Modus qui resoluitur in conditionem suspensit, q. 109. num. 5
3. Non impleto modo facta interpellatione, resolutum diffinitio, q. 109. n. 5
2. Modus quando habetur pro impleto, q. 109. n. 8
3. Quando deficit modus absque culpa impleti debemus haberi locum repetitio ex penitentia. Sed in integra, q. 109. n. 4
- Modus est causa finalis dispositionis, q. 746. n. 7
2. Modus non impleto resoluitur acquisitio, q. 774. n. 7
2. Modus quando resoluitur in conditionem, q. 109. n. 6
2. Modus factus impossibilis impleri debet quomodo posset, q. 109. n. 6
2. Modus sub quo relinquatur legatum pro missis est causa finalis, q. 1074. n. 4
- Sufficit quod modus quascumque via obtineatur, q. 746. num. 8

Molendinum.

1. Duplex genus molendinorum, q. 1073. n. 1
2. Molendina fabricata super ripas sunt bona immobilia, num. 3
1. Molendina adhaerentia fluminis fundo sunt bona immobilia, q. 1073. n. 3
1. Imo etiam fabricata super nauibus, n. 4
2. Molendinorum earum res ponitur inter immobilia, q. 1073. num. 6
2. Aqua est precipua pars substantialis molendini, q. 1073. num. 6

Mulier.

1. Moliores an excusentur ab audienda missa, q. 1077. n. 7
- Monachus.*
1. Monachi oigri tenentur de iure semel in mense celebrare, q. 345. n. 2

Monasterium.

2. Monasterium quando tenetur pro Religioso qui pro vice missa recepit plus stipendii, q. 1107. n. 8
1. Monasterium solum res viles reoetur restituere et alio per priuatum Religiosum comparatas, q. 1101. num. 6

- Si monasterium fit vnde grauium oneribus missarum, quid faciendum, & an tunc adhuc aliquod arctificium liberum subditis relinquendum, q. 1175. n. 2
- An subtrahi possit subditis aliqua ex libris applicationibus relictis ob publicam eorum, n. 3
2. Monasterium tenetur restituere quando pro vnica missa accepit plus stipendii, q. 1101. n. 7
 2. Monasterium an tenetur restituere, si Superior consumat stipendium, & vnica missa pluribus satisfiat, q. 1101. num. 10
 - Monasterium vnde nomen Ecclesiae, q. 486. n. 4

Monastrum.

2. In contrahendis soluenda species monetae conuenta sinitur quocumque incremento, vel decremento, q. 1016. num. 1
2. Si species monetae sit deducta in obligationem utendae, das valor temporaria solutionis, q. 1016. n. 5
2. Quando censenda deducta in obligationem species monetae, q. 1016. n. 7

Moniales.

- Moniales gaudent priuilegiis Regularium eiusdem Ordinis, q. 375. n. 6
- Moniales gaudent priuilegiis Regularium quibus subiacent quatenus capax, q. 481. n. 1
- Id negat Barrodo, n. 2
- Extensio priuilegii Regularium ad moniales subiectas, n. 3
- Moniales gaudent priuilegiis concessis, & enuncendis Regularibus, quibus subiiciuntur, q. 480. n. 2
- Moniales subiectae Regulari priuilegiis participant priuilegium quoad celebrationem missae, q. 480. n. 2
- Vnus huius priuilegii impeditur post Bullam Gregor. XIII. de ingressu ad moniales, q. 480. n. 3
- Moniales semel in mense an celebrare possint officium de fundatore, q. 177. n. 6

- Moniales an possint celebrare festum fundatorum Religionis, cuius regimini lubant si sint alterius Regulae, q. 375. n. 6
- Moniales, licet diversi Ordinis, faciunt vnum corpus cum Regularibus, quibus subiiciuntur, q. 481. n. 4
1. Moniales quando ob confidenda peccata possint omittere audire missam, q. 345. n. 6
 2. Moniales quatenus tenentur procurare celebrationem missae in propria Ecclesia, q. 376. n. 4

Mora.

1. Mora requirit aliquod tempus, q. 1018. n. 2
1. Mora non contrahitur sine interpellatione, q. 380. n. 3
2. Mora quando dicatur incontinenti purgari, q. 1018. n. 4
2. Mora censenda est poenitentia habita ratione circumstantiarum, n. 5
2. Sane de appollo locum habet purgatio mora, & quando, q. 1017. n. 11
2. Sane postea resolutio de iure Canonico locum habet purgatio mora, ibid.
2. Modica mora, & negligetia non attenditur, q. 1018. num. 3
2. Mora modica quatenus sit, q. 1018. n. 3
2. Obligatus ad aliquid, non incidit in mora, nisi interpelletur, q. 1049. n. 5
2. Mora constituitur ex interpellatione, & lapsu temporis arguentis negligentiam, q. 380. n. 5
1. Mora ad effectum poenitentiae non contrahitur statim ad interpellationem, q. 380. n. 5
2. Mora, & negligetia quando purgetur, q. 1018. n. 2

Mors.

- Mors sequens ex veneno propinquo in Ecclesia tam non potest, q. 544. n. 3
- Cur mora ex leuiali vulnere in Ecclesia polluitur, non autem sanguis effusus in aperitione tumoris, q. 544. n. 3
- Supplicium mortis in Ecclesia sumptum est, ipsi iniuriosum, & reo, q. 548. n. 2
2. Morientes praesumuntur respicere ad propiam salutem, q. 373. n. 6

- Articulus mortis est priuilegiatus, ut ipsi cedant leges, q. 412. n. 9
- Quis sit in articulo mortis, q. 380. n. 11
- In articulo mortis quisque praesumitur memor propriae salutis, q. 377. n. 6

Mor.

2. Seruandas res cuiuscumque Ecclesiae, q. 1199. n. 2
2. Quid est contra bonos mores Cuius non valet, q. 1037. num. 6

Mulier.

- Vide Femina. Mulier.
2. Mulieres mentibus patientes, an excusentur ab audienda missa, q. 370. n. 4
 2. Quid si adhuc consuetudo, ne accedant, n. 6
 2. Mulieres per aliquot dies à paru excusantur ab audienda missa, q. 370. n. 1
 2. Statuitur in iure, n. 2
 2. Immunditia mulieris patientis significans immunditiam peccati originalis, q. 370. n. 3
 2. Modo consideratur ut effectus illius, ibid.
 - Forma non potest ministrare Sacerdoti offerenti, q. 341. num. 1
 - Mulieres qualiter celebrant respondere possunt, q. 341. num. 3

Munus.

1. Obligatio implendi proprium munus in materia grani obligat sub mortali, q. 416. n. 4

Mutur.

- Vide Conus.
2. Multi tenentur audire missam, q. 377. n. 2
 - Mutuum.*
 2. Mutuum animo accipiendi aliquid vltra sortem alias non mutaturus committit viciam, q. 1198. n. 6

Myrica.

2. Myrica non est signum iurisdictionis, sed dignitatis, q. 173. num. 15

Memorabilium.

N.

Navis Navigatio.

Navis refecta ex illis tabulis, & sub eadem forma, est eadem q. 131.
Nauēgia quæ sunt in luminibus minus apta, ut in ipsæ lebrui, q. 477. n. 4
Nauigantes appellationes ad latus possunt ibi celebrare, q. 463. n. 2
Nauigantes quoad celebrationem Missæ se habent ac si essent in terris, in quibus non essent Ecclesiæ, q. 472. num. 4

Necessitas.

1. Necessitas facit cessare prohibitionem legis, q. 791. n. 4.
- Necessitas facit licitum quod aliis est illicitum, q. 468. n. 1. & q. 816. n. 3
- Causa necessitatis non est comprehensus sub lege, q. 140. num. 5
- Necessitas, & utilitas æquiparantur, q. 461. n. 4. & 498. n. 3
- Necessitas legibus non subiacet, q. 470. n. 5. & q. 703. n. 6
- Necessitas non habet legem, q. 461. n. 3
- Necessitas facit licitum, quod aliis non est licitum, q. 462. num. 5
- Lex habet pro excepta causa necessitatis, q. 791. n. 3
- Necessitas facit licitum, quod per dispensationem non concederetur, q. 703. n. 3
- Licet oia possit locum habere dispensatio, potest tamen necessitas soluere legem, q. 704. n. 5
2. Necessitas facit cessare voluntatem Testatorum, q. 1086. n. 13
- Necessitas facit licitum quod aliis non licet, q. 103. n. 4
3. In extrema necessitate factum non est factum, q. 340. n. 7
4. Extrema necessitas non facit ut assumi possint medus mala, q. 340. n. 7
5. Extrema necessitas non alterat æqualitatem iustitiæ, q. 340. n. 5
6. Triplex gradus necessitatis, q. 816. n. 3
- Duplex gradus spiritualis necessitatis, q. 197. n. 2

Negativa.

1. Negativa quando remanet probata, q. 822. n. 3
- Negativa destruit totam affirmatiuam, q. 498. n. 5
2. Negativa probatur ex impetitione, q. 467. n. 2
- Negativa probatur ex eo quod oppositum non apparet, q. 443. n. 4
- Negativa censetur probata si non probetur contrarium, q. 498. n. 5. & q. 195. n. 4

Negligentia.

1. Negligentia vnicuique imputatur, & de ipsa tenetur, q. 1067. n. 1
2. Negligentia non habet locum si aliquid de onere iniuncto impletur, q. 1019. n. 1
3. Negligentes onerantur damnis, quæ inde sequuntur, q. 1066. n. 7
4. Negligentia in feriosis debet suppleri per Superiores, q. 898. n. 3
5. In facto proprio nemo persumitur negligens, q. 1066. n. 4
- Negligens tenetur de negligentia, q. 898. n. 2
6. Potest remoueri ab officio, ibid.
7. Lapsio proximo debet negligentia locum habere absque monitione, q. 1017. n. 8
- Negligentia inferioris supplenda per superiorem, q. 898. num. 6
8. Negligentia in adimplendo onere Missarum quocumque et continent, q. 1018. n. 1

Negotium.

1. Utiliter gerens negotium potest repetere expensas, q. 1096. num. 6

Nobilitas.

1. Nobilitas multipliciter dicitur, q. 453. n. 3
- Nobilitas ex parte patris quando requiritur, q. 412. n. 4
- Nobilitas ab ascendensibus deuiat in descendentes, q. 412. n. 3
- Benignior opinio sequenda in materia nobilitatis, q. 412. num. 3
- Privilegio oratorij an sufficiat nobilitas ex parte matris, q. 412. n. 4

Nobilitas ex privilegio sufficit pro oratorio priuato, q. 412. n. 3
Nobilitas Doctorem æquiparatur nobilitati sanguinis, q. 458. n. 7
Nobilitas ex privilegio admittitur sicut nobilitas ex sanguine, q. 412. n. 5
Nobilitas ex privilegio fruatur omnibus præminentibus nobilitatem ex sanguine, q. 412. n. 7
Nobilitas magis quam ceteri conferat ad bonum commune, q. 458. n. 2

Nomen. Nominatio.

Nomen Episcopi loci in quo celebratur exprimentum in Canone Missæ, q. 117. n. 4
Nomen Abbatum non est exprimentum, & quid si sit nullius Diocesis, n. 7
Cur aliquæ personæ specialiter in Missa nominentur, q. 118. num. 3
Princeps supremus an possit nominari in Canone Missæ, q. 117. n. 5
Antiquitas exprimebatur, ibid.
In Canone Missæ non potest exprimi nomen aliterque Sancti, q. 118. n. 6
In Confessione & collecta à causis potest à Regularibus addi nomen sui fondatoris, q. 116. n. 5
Declaratio Sacre Congregationis, quod Regularis loco nominia Episcopi non ponant in Canone Missæ nomen sui Generalis, q. 117. n. 2
Qualiter peccetur, si ponant, n. 1
Exprimere in Canone Generalia an inducat novum ritum, n. 4

Nota.

Quæ sunt specialis nota digna non veniunt in generali dispositione, q. 116. n. 6
Quæ sunt specialis nota digna non comprehenduntur sub generali loquutione, q. 118. n. 4
Specialis nota quæ digna sunt, q. 116. n. 6

Nex.

Media nox Natiuitatis Domini non computatur pro die, q. 404. num. 13
Vbi nox aut dies perpetuus, an per legem faciendus diebus noctis, & diei, q. 403. n. 1

Nullitas.

Quod est nullum ab initio non conuulset temporis transitu, q. 634. n. 2
Quod est nullum, non potest habere effectum, q. 578. n. 20
1. Quod nullum est, habetur pro non facto, q. 1019. n. 3
2. Quod nullum est, petende se habet ac si non esset, q. 1018. num. 11
Quod nullum est, ratificari non potest, q. 477. n. 3
Nullum ab initio quomodo possit in actu temporis conuulsetur, q. 494. n. 5

Numerus.

1. Numerus certus excludit maiorem numerum, q. 1078. n. 4
Numerus pluralis continet etiam singularem, q. 481. n. 3
2. Numerus pluralis saluatur in duobus, q. 864. n. 6
Numerus pluralis concipit singularem, q. 339. n. 6
Pluralitas habet contenta duobus, pluralitatem admittit, q. 339. n. 8
Pluralitas non requirit pluraliam duos, q. 332. n. 2

Nuptæ.

Benedictio Nuptiarum, an causa sufficiat iterandi Missæ, & num. seq. q. 373. n. 1
Quid si benedictio non possit differri, n. 2
Cur benedictio Nuptiarum non sufficiat pro iteranda Missa, n. 4
Potius Nuptiæ sine Missa benedicendæ, quam iteranda Missa, ibid.
Quid si sponsi sciant, quod adstet opinio, quod Missa iterari possit, n. 1

Index Rerum

O.

Oblatio.

Vide *Sacrificia oblata*.

- O**blatio cur expiametur, vt distincta ab actu sacrificii, q. 3. n. 8.
- Eleusio Hostia qualis oblatio, q. 3. n. 9.
- Per quam differentiam oblatio sit sacrificium, & n. seq. q. 4. n. 3.
- Oblatio sit sacrificium per immutationem respondentem ad consumptionem, q. 4. o. 5.
- Oblatio panis, & vini in Missa est institutio Ecclesiae, & ideo non est sacrificium, q. 4. n. 4.
- Oblatio panis, & vini est preparatio ad sacrificium, & in ordine ad ipsum dicitur sacrificium, q. 4. n. 6.
- Cum Canone recipitur oblatio, q. 4. n. 3.
- Oblatio vocalis est pars integralis ritus Missae, q. 4. n. 1.
- An sit pars substantialis sacrificii, & o. seq. n. 2.
- Non omnis oblatio est sacrificium, q. 4. n. 1.
- Omissio oblatois etiam volunt speciei est peccatum graue, q. 4. n. 1.
- Oblatio qua Beata Virgo obtulit Christum in templo cur finis, q. 4. n. 1.
- Oblatio in ordine ad missam quem fructum participare faciat, q. 4. n. 8.
- Oblatio in missa post consecrationem, q. 4. n. 1.
- An sacrificium consistat essentialiter in ipso, q. 4. n. 1.
- Oblatio post consecrationem vertitur circa Corpus, & Sanguinem Christi, q. 4. n. 3.
- Oblatio post consecrationem obo est tradita Christo, q. 4. n. 1.
- Oblatio post consecrationem cur obo possit esse actio sacrificii, q. 4. n. 1.
- Quomodo vertetur circa Corpus, & Sanguinem Christi, num. 8.
- Oblatio post consecrationem est tantum ritualis, q. 4. n. 1.
- Consumptio rei io alterius commodum continet obligationem, q. 3. n. 1.
- Oblatio Ceteri Paschalis non est sacrificium, q. 4. n. 4.
- Ex cur, n. 9.
- Nil possumus Deo offerre, quod ab ipso obo acceptimus, q. 4. n. 1.
- Facile remissione peccatorum quae oblatio non habet amplius locum, q. 4. n. 7.
- Oblatio rei iohannis per actionem finis non est iustitia, q. 4. n. 3.

Oblatus.

- Oblati Religiosum participant eundem privilegio, q. 4. n. 7.

Obligatio.

- Obligatio assumpta intelligitur salus prior, q. 4. n. 1.
- Obligaciones plures actus de pluribus rebus lousibus non coalescunt in vnam obligationem, q. 4. n. 7.
- Obligaciones communis adfectus eos, qui sunt de communione, q. 4. n. 3.
- Non est inducens obligatio sub mortali, nisi de ipso constitut, q. 4. n. 1.
1. Satisfaciendum obligationi vigentiori, q. 4. n. 3.
2. Obligatio cessat cessante praesupposito, io quo fundatur, q. 4. n. 1.
3. Obligatio non coarctatur absque animo se obligandi, q. 4. n. 1.
4. Obligatio obo est extendenda, q. 4. n. 1.
5. Intentio determinat obligationem, quando quis tenetur diuersis titulis solvere Missam, q. 4. n. 1.
6. Si nihil cogitetur, impletur obligatio vigentiori, n. 1.
7. Obligatio est stricti iuris, nec extendenda, q. 4. n. 1. & q. 4. n. 1.
8. Obligatio non est sine consensu, q. 4. n. 1.
9. Obligatio personalis afficit solam personam, quare. 100.
10. Obligatio personalis sequitur personam, q. 4. n. 1.
11. Obligatio in ordine ad celebrandum est plurimiplex, nec per laicos moderari potest, q. 4. n. 1.
12. Propositum assumentis obligationem non eam inducit, q. 4. n. 1.
13. Obligatus personaliter obo tenetur per alium supplere, q. 4. n. 1.

1. Obligatus ad aliquid, censetur implere, & per ipsum, obo fieri, q. 4. n. 1.
2. Ex actu imperfecto nulla sequitur obligatio, quare. 100.
3. Cessat obligatio veniens ad casum, io quo non potuisset incipere, q. 4. n. 1.
4. Obligatio constituitur ex consensu illius, qui illam suscipit, q. 4. n. 1.
5. Cessante sine cessat obligatio, ob quam est assumptus, quare. 100.
6. Ex utilitate percepta ex facto alterius cooingit, q. 4. n. 1.
7. In generali obligatione obo veniunt, quare quia non esset in specie obligatus, q. 4. n. 1.
8. In obligationibus ex alienis voluntate in dubio facienda stricta interpretatio, q. 4. n. 1.
9. Obligatio accipitur secundum consuetudinem, quare. 100.
10. Tamen est in acceptatione obligationis, quoniam est in propositione, q. 4. n. 1.
11. Obligatio non extinguitur, nisi exhibetur in specie quod debetur, q. 4. n. 1.
12. Obligatio est stricti iuris, q. 4. n. 1.
13. Quod non est expressum in obligatione censetur omisum, q. 4. n. 1.
14. Est absurdum, velle obligare ad impossibile, q. 4. n. 1.
15. Quando quis censetur obligari solum, prout tenetur, quare. 100.
16. Gratuitas obligationis ex promissione, vnde sumatur, q. 4. n. 1.
17. Quando eodem actu extingui possunt plures obligationes, q. 4. n. 1.
18. Obligatio non admittit extensionem, q. 4. n. 1.
19. Non implere obligationem tempore praescripto est quid graue, q. 4. n. 1.
20. Io obligationibus correptionis, cessante vna, cessat altera, q. 4. n. 1.
21. Obligatio honesta potest firmari pacto, q. 4. n. 1.
22. De iure naturali non potest quis obligari absque iuramento, q. 4. n. 1.
23. Moerore io Domino inducit grauem obligationem, q. 4. n. 1.
24. Praesertim si monitio sit necessaria pro maintenance rei praecipuae, n. 1.
25. Non inducenda obligatio, nisi de ea coact, q. 4. n. 1.
26. Obligatio est stricti iuris, nec extendenda, q. 4. n. 1. & q. 4. n. 1.
27. Accipienda illis interpretatio, qua quis minus obligatur, q. 4. n. 1.

Observantia.

1. Observantia non habet locum io claris, q. 4. n. 1.
2. Observantia io interpretatur omnem dispositionem, q. 4. n. 1.
3. Observantia differtis non est extendenda, q. 4. n. 1.
4. Si observantia sit differtis, standum est dispositioni, ibid.
5. Observantia non extenditur contra verba clara dispositionis, q. 4. n. 1.
6. Observantia habet vim interpretandi dispositiones consuetudinis, q. 4. n. 1.
7. Observantis interpretator privilegium, q. 4. n. 1.
8. Observantis subsequens declarat dispositionem, quare. 100.
9. Prius subsequens interpretatur ius, q. 4. n. 1.
10. Observantis iurabilis declarat grauem obligationem, q. 4. n. 1.
11. Observantis inducit ius obligans, q. 4. n. 1.
12. Observantis subsequens quando declarat legem, q. 4. n. 1.
13. Observantia subsequens declarat omnes obligationes, dispositiones, & q. 4. n. 1.
14. Prius ex exhibitis aequo iuris non releuat, quare. 100.
15. Neque si obo sit firmus & constant, ibid.
16. Vnus status sufficit pro observantis interpretatione, q. 4. n. 1.
17. Interpretatio, & observantia ponit opum sub lege, q. 4. n. 1.

Observantia

Memorabilium.

Oblatantia subsequenti reddit certam dispositionem du-
biam, q. 119. n. 12

1. Standum prout interpretatur, q. 114. n. 4
2. In dubiis attendenda oblatantia, q. 104. n. 5
3. Oblatantia interpretatur omnem dispositionem, q. 109. n. 4
4. Concurrente diversis oblatantiis, quarum attendenda, q. 104. n. 4

Officia.

Offitium Corporis Christi est privilegium, q. 139. n. 1

Intra offitium Corporis Christi celebrari possunt Missae votivae, q. 139. n. 1

Offitium Corporis Christi in quo privilegium, q. 139. n. 3

Cui excludit Offitium Semiduplex, ibid.

Offitium inest concessioni officij pro fundatoribus, q. 149. n. 3

Offertorium.

In offertorio missae an speciale sacrificium, & nu. seq. q. 146. n. 5

Verba offertorij in Missa congruunt sacrificio, in quo offertur Christus, q. 146. n. 5

Offertorium omnium non est suppleendum, q. 146. n. 4

Offertorium an pars substantialis integralis sacrificij, q. 146. n. 7

Quando alia hostia post offertorium accipitur est scienda nova oblatio, q. 146. n. 10

Christus non potest offerri in offertorio, q. 146. n. 5

Officium.

1. Officium quando excolet ab audienda Missa, q. 137. n. 1
2. Quisq. debet esse habilis pro officio, ad quod eligitur, q. 141. n. 4

Officium Divinum.

Vide Hanc Canonica.

1. Officium divinum appellatione quamvis veniant, q. 108. n. 4
2. Officium divinum qualiter sumatur quoad Regulares, q. 105. n. 4

Concessio officio secundum verbales terminos habetur pro expresse oblatio iuxta Rubricas, q. 139. n. 4

Concessio officium specialium, quando non se extendit ad loca exempta, q. 174. n. 5

Quando se extendat, n. 4

De Canonizatis an possit Episcopus intrinsecare officium & Missam, q. 168. n. 1

Episcopus non potest de Canonizatis intrinsecare officium, q. 168. n. 3

Decretum Sacrae Rituum Congregationis circa recitationem officij non bene explicatum à Quisnadue-
n. 2, q. 169. n. 1

De quibus Sanctis cum exceptione aliorum conceditur officium, q. 169. n. 1

Prohibitio facta Episcopis non est de compositione, sed recitatione officiorum, q. 169. n. 3

Decretum Sacrae Congregationis circa officia est factum annuente Pontifice, q. 169. n. 4

Episcopus nulliter praescribet officium, & Missam Episcoporum civitatis, q. 169. n. 3

Nec per illud officium impletur omnis Horarum Canonizatum, ibid.

Consuetudo an modo introduci possit de celebrando officio, q. 167. n. 4

Introducens consuetudinem de recitando officio, Missa &c. an peccet, q. 167. n. 4

Ab institutione sistorum ad institutionem officij non valet argumentum, q. 168. n. 6

Quando celebratur officium ratione reliquarum non est necessarium publice exponi, q. 164. n. 3

Debet tamen esse ab ordinario approbata, n. 1

Non requiritur specialis licentia pro celebrando officio ratione reliquarum, q. 164. n. 3

Circa celebrationem officij & Sanctorum qui non sunt in Calendario consulenda Sacra Congregatio, q. 167. n. 1

Non rament itane consuetudine, aut permittunt Rubricarum, n. 1

Quomodo haec consuetudo locum habet non obstante decreto Sacrae Congregationis, n. 3

Officium dedicationis est statutum pro Ecclesia consecrata, q. 171. n. 3

1. Officia, &c. an separari possint quoad reductionem, q. 171. n. 4

2. Reducere officia, preces, &c. non est reducere Missas, n. 5

Officium pro defunctis non potest recitari pro viventibus, q. 171. n. 3

Feria, & Sabbato Sancti privilegiati dies quoad officium, q. 166. n. 1

1. Onus officij collegialiter est annexum beneficio, q. 182. n. 3

Locus in quo celebratur Divina officia licet non bene-
dictum, an capax pollutionis, q. 196. n. 1

Celebratio Divinorum officiorum non reddit locum co-
pacem pollutionis, n. 1

Omnia.

Omnia impossibile non peccat, q. 181. n. 5

Onus.

1. Onus imponitur secundum mortalem possibilitatem, q. 107. n. 3

2. Substantia oneris habenda in consideratione, quest. 107. n. 3

1. Onus impossibile rei non grauat personam, q. 107. n. 3

2. Quando onera sunt impossibilia discretiui nullum est exten-
guendum, sed singuli dimittenda, q. 196. n. 4

3. Assumens onus cum circumstantiis tenetur etiam ad ipsas, q. 119. n. 4

4. Datum sub onere, sub negatione oneris censetur adem-
ptum, q. 174. n. 4

5. Si onus sit perpetuum, & non sufficiat pecunia, debet mi-
nuari, q. 119. n. 3

6. Diminutio emolumento diminuit onus, q. 107. n. 5

7. Deficiente fundamento deficit onus, quod ipsi manet, q. 106. n. 2

8. Non est iustum, vi vnus percipiat totum commodum &
alius porret onus, q. 106. n. 3

9. Diffonitas excludit perpetuitatem oneris, q. 108. n. 3

10. Qui sentit onus debet sentire commodum, & e contra, q. 107. n. 1

11. Qui potest omni successum, debet etiam sentire totum
modum successum, q. 107. n. 3

12. Si onus se habet per modum plurium quando ex omis-
sione vnus locum habet pactum relictum, q. 107. n. 4

Opera.

1. Locum operis non percipit stipendium si impediatur,
&c. q. 109. n. 14

Operatio.

1. Quilibet presumitur operari modo, quo sibi vultus est, q. 109. n. 5

Opinio.

Opinio communis habet vim consuetudinis, q. 174. n. 4

Opinio quae ducit ad ius antiquum debet prevalere, q. 114. n. 4

Secundum est opinio melius adinquinata, q. 171. n. 4

In quibus licet sequi opinionem probabilem in Sacra-
mento pariter sit, q. 118. n. 2

Quid observandum in iudicando quamvis sit communis
opinio, q. 119. n. 3

Communis opinio in iudicando praesumenda, q. 114. n. 4

Quando sequens opinioem probabilem producit ope-
ratum, q. 118. n. 7

Directum possumus sequi opinionem probabilem, sed
non semper obiectum, q. 114. n. 4

Ex vi falsae opinionis possumus veros aditus elicere, q. 119. n. 5

1. Opinio probabilis ex parte materiae, seu obiecti reddit
satisfactionem inaequalem, q. 164. n. 4

2. Quomodo licet sequi opinionem probabilem in admini-
stratione Sacramentorum, q. 164. n. 3

3. Cur suspiciens non vero ministrans Sacramenta possit se-
qui opinionem probabilem, n. 5

4. Cur non possit ministrare Sacramenta cum opinione
probabili, n. 10

5. Opinio probabilis quomodo moraliter certat, quest. 147. n. 8

6. Opinio probabilis cur non habeat locum in administra-
tione Sacramentorum, q. 164. n. 1

1. Opinio

Index Rerum

1. Opinio probabilis licet faciat honestam operationem, non tamen facit honestam solutionem, q. 961. n. 6
1. Non est probabile quod in praxi possit amplecti opinio de iohannitate sacrificij, q. 957. n. 6
1. Non possunt iudicari, quod modis satisfaciendi secundum opinionem probabilem sit sufficiens, quest. 961. num. 11
- Ex aliquorum facto quando non possit probari opinio, q. 961. n. 7
- Quando opinio, quod possit Sabbato Sancto celebrari missa praeiur possit ad praxim deduci, q. 959. n. 4
1. Communis opinio inferat pro informatione, quest. 966. num. 6

Oppositum.

1. Idem operatur oppositum in opposito, quod proponitur in proposito, q. 1071. n. 1

Opus.

Vide Aetat. Operaria.

- Opus bonum reatum in laudem Dei non est nisi improprie sacrificium, q. 1. n. 6
- Propositio ipsius ad verum sacrificium, n. 7
- Opera bona quomodo vocentur sacrificia, n. 8
- Opus bonum quatenus verum sacrificium, n. 9

Oraculum.

- Nimis extensio non est sine reuocationis viuz vocis oraculum, q. 180. n. 1

- Quae viuz vocis oracula non sint reuocata, quest. 180. num. 1

Oratio.

- Conditionalis oratio deficiente conditione negat quod affirmat expulsa, q. 47. n. 7.

Oratio deprecans.

- Orationes, & ieiunia quos alius incertus requiritur, q. 281. num. 7

- Oratio vocalis debet petiti ab oratore, q. 432. n. 1

- Speciales orationes iniunctae ab Ecclesia valde conferunt ad impetrandum, q. 134. n. 13

- Specialis oratio est speciali modo efficax supra communem, q. 137. n. 8

- Specialis oratio plus prodest, quam generalis, q. 134. num. 1

- In oratione non attenditur quantitas, sed qualitas, q. 139. num. 10

- Preces Christianorum non sunt sacrificium pronuntiatio in Malachia, q. 18. n. 1

- Oratio est impetratoria bonorum temporalium, quest. 77. num. 1

- Preces Ecclesiae cur impetratoriae, & non sacrificatoriae, q. 117. n. 3

- Quam intentionem requirit oratio, q. 101. n. 4

- Oratio cum distractione voluntaria non peccat mortaliter, q. 104. n. 1

- Preces sacrificij fructuosae sunt siue offerens sit bonus siue malus, q. 100. n. 1

- Commutatio in oratione est estimabilis, q. 134. n. 1

- Traditio Ecclesiae conueniendi ad orationem, quest. 436. num. 1

- Oratio mentalis licita in mensuris missae, & sumptu Corpore, q. 181. n. 1

- Alia oratio mentalis in alia, & n. seq. n. 1

- Oratio mentalis interposita partibus missae importat non ritum, n. 3

- Non efficit ex Auctoritate Ecclesiae, n. 4

- Oratio mentalis inter missam quomodo possit prohiberi ab Ecclesia, n. 1

- Beatae uirgines iaculatoriae an licite sint in missa, q. 106. num. 7

- Orationes subsequentes Canonem non possunt omitti absque peccato mortali, q. 103. n. 1

- Preces, quae recitantur post consecrationem quid operentur, q. 111. n. 1

- Orationes, quae recitantur in missa non tribuuntur Christo, licet possit pro nobis orare, q. 113. n. 6

- Orationes missae Sacerdotis praecipi debent valere, quam alias habent ratione Ecclesiae, q. 95. n. 18

1. Orationes recitabatur in sumptione sacrarum vestium, q. 181. n. 1

1. An ex precepto, & non seq. n. 1

1. Eorum recitatio neque sub venialibus obligat, n. 1

1. Ea interpretatio sumenda, quae quilibet minus obligeat, q. 181. n. 6

1. Oratio recitanda post missam non cadunt sub obligatione, q. 181. n. 8

1. Bulla Pij V. nil disponit de illa, quae praecedunt, vel subsequuntur recitationem missae, q. 181. n. 6

Quid sit oratio in cubiculo, q. 135. n. 4.

Oratorium.

- Oratorium erecta virtute privilegij Gregorij XIII. non possunt amplius conuerti in praefatos vius, quest. 494. num. 4

- Oratoria erecta virtute privilegiorum an capacia pollutionis, & n. seq. q. 491. n. 1

- Quae oratoria non sunt capacia pollutionis, quest. 139. num. 1

- In oratoriis non beneficia non committitur sacrilegium, q. 495. n. 3

- Oratoria non habitura statum permanentem non sunt benedictoria, q. 491. n. 1

- Oratorium an sit publicum, si praeter ingressum publicum habeat etiam priuatum, q. 449. n. 1

- Est secundum dispositionem Concilij Trid. & ideo publicum, n. 1

- Communicatio per ingressum priuatum cum domo priuata non tollit, quin oratorium sit publicum, q. 449. num. 4

- Vi oratorium sit publicum non requiritur campana, q. 449. n. 7

- Oratoria habentia ingressum publicum subiiciuntur visitationi Episcopi, q. 449. n. 5

- Ingressus priuatus non officio reuerentiae debet oratorij, q. 449. n. 1

- Qualis ingressus de domo priuata in oratorium prohibetur, q. 449. n. 8

- Privilegia Regularium erigendi oratoria in propriis locis non sunt reuocata, q. 424. n. 1

- Hae privilegia non sunt conuicta Concilij Trid. n. 6

- Diebus exceptis pro oratorio priuati potest in oratorio intrare Regularium celebrari, q. 424. n. 1

- Extra Societates possunt celebrare in oratoriis intra septa Regularium, q. 424. n. 1

- Oratoria intra septa Regularium sunt loca habilia, ut in ipsis celebrentur, q. 424. n. 1

- Privilegium erigendi est in fauorem Regularium oratorium autem erectum in fauorem omnium, quest. 424. num. 1

- Oratoria intra septa Regularium sunt appendices Ecclesiae, q. 424. n. 4

- Pro fundatione alia in Ecclesia extendenda potest erigi oratorium intra septa Regularium, q. 424. n. 7

- Oratoria erigi possunt in informatione Regularium, q. 424. num. 1

- In virtute etiam privilegij Pij IV. n. 1

- Extra clausuram possunt Moniales erigere oratorium correspondens inferiori, q. 424. n. 4

- Oratoria intra septa Regularium a quibus approbanda, q. 424. n. 1

- Quid quatuor eas Religiones, quae non habent Prouinciales, n. 1

- Approbatio an possit a Superiori locali, ibid.

- Prouincialis an possit per alium approbare, n. 3

- Oratoria praefentialiter debent approbare, aut priuata per alium inspectione, q. 424. n. 6

- Regulares possunt in suis domibus ruralibus erigere oratoria, q. 424. n. 7

- Quando per haec loca non inferunt privilegium Gregorij XIII. n. 1

- Oratoria Regularium non sunt necessitas benedictoria, q. 424. n. 1

- Regulares communicantes in privilegiis possunt erigere oratorium, si contingat eos morari per aliquos dies in domo non propria, q. 424. n. 1

- Quodam privilegio id concedat, n. 1

- Inferunt etiam privilegium inferius in corpore iuris, num. 3

Privilegia

Memorabilium.

Privilegia erigendi locum celebrationis non sunt reſtri-
cta ad caſum neceſſitatis, q. 491. n. 4

In oratorio habente publicum, & priuatum ingreſſum
non poſſit continuo celebrari iſtius clauſa, q. 490.
num. 2

1. Extra oratorium permanens non poſſit celebrari, niſi in-
tactu Episcopis, q. 494. n. 5

Quorum privilegiorum vigore erigi poſſint oratoria in
domibus Regularium, q. 495. n. 3

Oratorium Episcopale.

2. Non eſt oratorium Episcopis erectum vigore privilegij ſed
auctoritate ordinaria ſi ſit perpetuum, q. 497. n. 6

Oratorium Titularium, &c. imitatur totum privile-
gio, nec habent prerogatiuas, &c. q. 497. n. 5

1. Mortuo Episcopo in poſſit in eius oratorio celebrari,
q. 495. n. 2

2. Oratorium erectum in commodum Episcopis, ceſſat ipſo
mortuo, q. 495. n. 4

3. Si oratorium ſit perpetuum, poſſit in ipſo celebrari mor-
tuo Episcopo, q. 495. n. 5

4. Vi oratorium habeat locum, debet Palatium Episcopale
remanere tale, ſaltem habitu, mortuo Episcopo, q.
495. n. 7

5. In oratorio permanenti intra Palatium Episcopale, an
poſſint alij celebrare abſente Episcopo, & num. ſeq.
q. 494. n. 3

6. Tale oratorium eſt erectum ſaculatae ordinaria Episcopis,
num. 5

7. Oratorium Palatii Episcopalis ſi ſit ſeparatum ab habita-
tione, ſe habet indies Eccleſia, q. 494. n. 5

8. In oratorio Palatii Episcopalis etiam exteri celebrare poſ-
ſunt, q. 497. n. 3

9. In oratorio Episcop. an celebrari poſſit ante auctorem, vel
poſt meridiem pro familia, ipſo non preſente, & num.
ſeq. q. 494. n. 2

10. Oratorium Episcopis Titularis, aut eius qui renouit
Episcopatu, abſentis, ſed breuiter reſtituti, valet pro
familia, q. 497. n. 7

Oratorium priuatum.

Vide celebratio quoad locum.

Priuatum oratorium etiam perpetuo permanens non
fundus malitiam ſacrilegij, q. 494. n. 4

Oratoria priuata non habent illam dignitatem, quae ſua-
det exigentiam immunitatis, q. 493. n. 3

Luxurians in priuato oratorio non committit ſacrile-
gium, q. 494. n. 2

Oratorium priuatum non gaudet immunitate, quaſt. 493.
num. 2

De iure prohibetur celebratio Miſſae in oratoris priua-
tis, q. 496. n. 1

Ad ſolum Pontificem ſpectat concedere Miſſam in orato-
ris priuatis, n. 1

Idque ſoltra diſpoſitionem Concil. Trid. n. 3

Et decretum Sacr. Congreg. n. 4

De iure communis non licet celebrare in priuatis orato-
ris, q. 497. n. 5

Oratorium debet eſſe locus ſecretus ab alijs, quaſt. 496.
num. 2

Debet eſſe oratum, & qualiter, n. 2

Orator debet conſeruare ſpeciem deſectum, n. 3

Quomodo debeat ſeparari à ceteris locis, n. 4

Supra oratorium an ſit poſſit locus ad dormiendum,
q. 498. n. 6

In caſu neceſſitatis an inferius poſſit pro aliquo dome-
ſtico viu, q. 498. n. 7

Quae neceſſitas in hoc conſideranda, n. 8

Privilegium oratorij priuati eſt contra ius commune, qu.
497. n. 4

Circa oratorio priuata id ſolum conceditur, quod expre-
ſſum eſt, q. 496. n. 5

Conceſſio oratorij poſſit mandari executioni poſt mor-
tem concedentis, q. 497. n. 1

Gratia oratorij non eſt ad beneplacitum, q. 497. n. 5

Facultas priuati oratorij non conceditur ab Episcopis, q.
497. n. 1

Per Conc. Trid. ſubſcribit eſt facultas vnicuique concedendi
oratoria, q. 498. n. 6

Privilegium oratorij priuati an odioſum, an vero ſuſcep-
tibile, & ſeq. q. 497. n. 2

1. Privilegium priuati oratorij eſt ſuſceptibile, quaſt. 497.
num. 2

Oratorium debet concedi ab inferioribus ſecundum ſty-
lum Curiae, q. 490. n. 5

Privilegium oratorij habet partes ſeparabiles, quaſt. 494.
num. 2

Si concedatur priuata celebratio Miſſae, conceditur etiam
oraculum, & quae accedunt, q. 497. n. 5

Privilegium oratorij non valet ſimul ruri, & in vrbe, qu.
490. n. 1

An valet ſuccellere ruri, & in vrbe, n. 3

Habitatio ſua ruri, quomodo in vrbe comprehenditur ſub
privilegio oratorij, n. 3

Vas privilegij, oratorij, in vrbe, & tunc non excedit ter-
minum conceſſionis, q. 496. n. 7

Si plures eiſdem domus impetrent privilegium oratorij,
primus ſolus valide obtinet, q. 497. n. 2

Multiplex oratorium poſſit eſſe in domo diſiſt in plures,
q. 496. n. 6

Privilegium oratorij extinguitur cum privilegio, qu.
494. n. 7

Secundum privilegium non valet, durante primo in ea-
dem domo, q. 494. n. 1

Privilegium conceſſum ruri oratorij intra habitationem,
q. 497. n. 5

Non ſubſtat conditione, perit conceſſio oratorij priuati,
q. 496. n. 9

Oratorium, niſi ſit intra locum habitationis, non conſeruat
conceſſum, q. 493. n. 3

Oratorium ſuum in aliquo communi loco noli ſimilis
inferius poſſit, & habitantibus in eadem domo, qu.
496. n. 4

Locum partem domus poſſit erigere oratorium in parte
ſibi reſerua, q. 497. n. 1

Privilegium oratorij eſt pro conſecrata habitatione, q. 496.
num. 10

P. i. ibidem oratorij eſt in ordine ad locum habitationis,
& tunc extenditur, quomodo habitatio, quaſt. 490.
num. 1

Idem oratorium in aliquo communi loco an inferius
poſſit pluribus familiis habitantibus in eadem domo,
q. 496. n. 1

Conceſſio oratorij requirit, quod ſit intra habita-
tione, n. 1

Locate non poſſit vi oratorio exiſtente in parte domus
locari, q. 493. n. 3

Priuatum oratorium approbandum ab ordinario loci, q.
496. n. 9

Oratorium priuatum qualiter approbandum ab ordina-
rio loci, q. 496. n. 1

Priuatum oratorium an habendum pro approbato ſi in-
teſt non approbatur, q. 490. n. 2

Negante ordinario approbationem oratorij quid facien-
dum, n. 2

Ordinarius non poſſit impedire executionem privile-
gij oratorij priuati, n. 3

Quando mutatur oratorium priuatum eſt neceſſaria noua
approbatio, q. 498. n. 1

Ordinarius circa oratoria priuata non habet plenum ar-
bitrium, q. 496. n. 4

Licentis ordinarij pro oratorio priuato in quo conſiſtat,
q. 491. n. 1

Clauiſula, ſic actio, &c. quid importet in privilegio pri-
uati oratorij, n. 1

Si Ordinarius noli approbare oratorium, recurrendum
ad Superiorem, q. 490. n. 6

Ordinarius non poſſit pro approbando oratorio exigere
procurationem, q. 499. n. 1

Privilegium oratorij reuocari poſſit ex iuſta cauſa, quan-
do deſcit clauſula, & de ipſius Ordinarj licentia, q. 496.
num. 5

Si ordinarius reuocet licentiam oratorij irrationabiliter,
recurrit ad ſuperiorem, quaſt. 494. num. 10

Io conceſſio oratorij preſentatur iura Parochialia, q.
497. n. 1

Quaenam ſint, n. 2

Index Rerum

Quicumque intra Parochialia sunt praesentia in concessione oratorii, n. 3
 In priuato oratorio non potest inferri praedictum fundamentum Parochialibus, n. 4
 Vnus privilegio oratorii quando potest adire Ecclesiam, non excluditur, si non vultur quando non potest adire, q. 442. n. 10
 Pro celebrando in priuato oratorio non est necessaria licentia Parochialis, q. 442. n. 1
 Mortuo Pontifice, non cessat privilegium oratorii, q. 442. n. 2
 Privilegium priuati oratorii quando secundum Pelaxar, transit ad haereditas, q. 442. n. 1
 Privilegium oratorii nunquam transit ad haereditas, n. 2
 Comissa vidua gaudet oratorio concessio cum clausula, *Quia cessat praesentia*, &c. q. 442. n. 3
 Comissa vidua nubens non transito non fruitur oratorio concessio intra uicem, q. 442. n. 10
 Privilegium oratorii in merè personale, an verbò mixtum, &c. n. 10 q. 442. n. 4
 Locus expressus in privilegio oratorii non reddit ipsam locale, q. 442. n. 6
 Mutata habitatione intra diocesim, adhuc valet privilegium oratorii, q. 442. n. 1
 Et etiam mutata intra Diocesim, n. 2
 Quando mutatur habitatio, est necessaria noua approbatio oratorii, q. 442. n. 3
 Etiam si in noua habitatione addit locus aliis approbatus, ibid.
 Si in privilegio oratorii non exprimitur Diocesim sequitur personam in quocumque loco, q. 442. n. 1
 Non sequitur, si sit expressa secundum aeternum, n. 2
 Privilegium oratorii sequitur extra Diocesim, qu. 442. n. 3
 Nisi addit tractus ad Diocesim, n. 4
 Expresse Diocesim fiat demonstratio, n. 5
 Privilegio concessio facti pro oratorio & etiam filiae principaliter durat post mortem matris, quæst. 442. n. 1
 Quid, si privilegium valet pro filia obfente matris, n. 2
 Privilegium extenditur ad filiam in absentia matris, non durat mortua matre, n. 3
 An requiratur praesentia Domini, ut possit celebrari in priuato oratorio, q. 442. n. 2
 Qui afferant, non requirit praesentiam Domini, quæst. 442. n. 1
 Filij, filiae, uxores eorumque & viri in fruuntur oratorio, si propriis expensis viuunt, q. 442. n. 2
 Non sunt commendales, n. 2
 Constitunt propriam familiam, n. 3
 Quando consanguinei participant privilegium oratorii, non opus est, ut habent in domo priuilegiati, q. 442. n. 1
 In privilegio oratorii nomine familiae non venit profapia, q. 442. n. 1
 Sed qui constituant vicem domum, n. 2
 Quis dicitur de familia, n. 3
 Coniuncti, & simul habitantes veniunt nomine familiae quoad oratorium, n. 4
 In privilegio oratorii familiae est priuilegiata, ut accessoria, q. 442. n. 3
 Vnus tamen privilegij non est accessorius, n. 5
 Privilegium oratorii quomodo extendatur ad familiam, q. 442. n. 1
 Adulter vacantes seruitio Domini admittuntur ad privilegium oratorii, q. 442. n. 4
 Quam familiares satisfaciunt praecipue in oratorio fluore noua clausula, q. 442. n. 5
 Hortulani potest audire Missam in priuato oratorio, q. 442. n. 7
 Degentes tui in seruitio Domini fruuntur privilegio oratorii ipsius, q. 442. n. 2
 Nec obstat, quod non morentur simul cum Domino, n. 2
 Vicem per hebdomadas inferuientes, an fruuntur privilegio oratorii illa hebdomada, in qua vacant, qu. 442. n. 6

Capellanus Domini an, & quando fruatur privilegio oratorii ipsius, q. 442. n. 3
 Privilegium oratorii non potest extendi ad eos, qui non sunt proprie de familia, q. 442. n. 4
 Familiares non necessarii seruitio non satisfaciunt praecipue audiendo Missam in oratorio, q. 442. n. 1
 Qui non sunt in actuali seruitio Domini non gaudent privilegio oratorii, n. 2
 Extremi dum inferuunt inferno gaudent privilegio oratorii, q. 442. n. 8
 Viuent proprie expensis, & cohabitantes cum priuilegiato, quando fruatur oratorio, q. 442. n. 3
 Coniuncti cum priuilegiato, si habitent in diuersa parte domus, & viuunt propriis expensis, an gaudent oratorio, si continentur priuilegiatum, quæst. 442. n. 2
 Qui vacant seruitio communibus domus fruuntur privilegio oratorii, q. 442. n. 5
 Extraneus sed commendalis an fruatur privilegio oratorii, q. 442. n. 5
 Privilegium oratorii non potest extendi ad eos, qui non sunt proprie familiae, q. 442. n. 4
 Viuentes in domo priuilegiari, sed propriis expensis, an gaudent privilegio oratorii, q. 442. n. 2
 Clausula quæ de nouo ponitur in concessione oratorii, q. 442. n. 6
 Non excludit inferuientes Domino priuilegiato, n. 7
 Hospes vnus diei an fruatur privilegio oratorii, qu. 442. n. 3
 Cubiculum amplum, an possit diuidi pariete ligneo, ita ut vna sola pars inferatur pro oratorio, q. 442. n. 5
 In oratorio cuncte qualiterque requisiti, licet approbato, non potest celebrari, q. 442. n. 1
 Non potest celebrari in oratorio non approbato, q. 442. n. 4
 Supposito privilegio, non est adiosum celebrare in priuato oratorio, q. 442. n. 8
 Vna tantum Missa singulis diebus celebrari potest in oratorio priuato, q. 442. n. 2
 Ex gravi causa an possint plures Missae celebrari in priuato oratorio, q. 442. n. 2
 Et eo quod familia non audierit Missam, non potest celebrari secunda Missa in oratorio; siue etiam Dominus, q. 442. n. 3
 Missa celebrari potest in priuato oratorio, praesente sola familia, q. 442. n. 3
 Certis diebus in priuato oratorio celebrari non potest, q. 442. n. 1
 Primus tantum dies Paschalis, & Pentecostes excipiuntur, n. 2
 Quinque sunt dies solemniores excepti in concessione priuati oratorii, &c. n. 10 q. 442. n. 3
 Difficultas circa dies solemniores assignatos, n. 4
 Quæ ratio fuerit contemplata in assignatione festorum solemniorum, ibid.
 Dies festi solemniores possunt declarari ab ordinario, n. 6
 Celebrare in priuatis oratoriis diebus exceptis, esset abusus privilegij, q. 442. n. 1
 Contra prohibitionem Episcopi non potest quis solemnioribus diebus facere celebrare in oratorio, q. 442. n. 7
 Ex nulla causa diebus exceptis celebrari potest in priuato oratorio, q. 442. n. 6
 Festa quinta, & Sabbatum Maioris Hebdomadae non continentur sub festis solemnioribus exceptis in privilegio oratorii priuati, q. 442. n. 5
 Patroni principales ciuitatis an comprehendantur sub festis solemnioribus exceptis in privilegio oratorii, q. 442. n. 7
 Ratio exceptionis festorum solemniorum non militat quoad Patronos ciuitatis, n. 8
 Aliqui dies ex natura rei excepti pro celebratione in priuato oratorio, q. 442. n. 2
 Exceptio dierum relinquit privilegia obligata, ut in publico audiant Missam, q. 442. n. 2
 Priuilegiatus exceptis diebus tenetur in Ecclesia audire Missam, q. 442. n. 5

Memorabilium.

Saculares qui licentiam indigeant, vt celebrent in privato oratorio, q. 44. n. 4
 Quilibet potest in privato oratorio audire missam, q. 45. n. 1
 Qui sentiant, satisfacere etiam precepto de audiendo Missa, n. 1
 Privilegium privati oratorii aperte viam obligationi in impediunt, q. 46. n. 7
 Habens privilegium oratorii an teneatur providere de Sacerdote, quando urget preceptum Missa, & non potest adire Ecclesiam, q. 46. n. 11
 In oratorio privati an possit ministrari Eucharistia, qu. 44. n. 1
 In privato oratorio non sufficiunt plura altaria, vt ibi acquiritur indulgentia, q. 46. n. 7
 Privata oratoria non veniunt nomine Ecclesie quoad indulgentias Cruciatu, q. 46. n. 7
 Oratoria privata possunt ad habitum converteri ad usus prophetanos, q. 48. n. 10
 Per Bullam Cruciatu concedi priusatum oratorium, qui sentiant, q. 48. n. 1
 Non conceditur, n. 1
 Absurdum sequens ex concessione, n. 3
 Commissarius Bulla in concessione privati oratorii excipere debuit aliquos dies, q. 49. n. 3
 Priusatum oratorium a commissario Cruciatu poterit olim concedi, q. 49. n. 4
 Post Conc. Trid. non potuit concedere, n. 5
 Habens Bullam Cruciatu an possit vi alieno oratorio legitimè erecto, q. 49. n. 1
 Privilegium oratorii virtute Bulla Cruciatu non extenditur ad omnes, n. 1
 Privilegium oratorii est nullum, si privilegiiarius se ex-presserit nobilem, & non sit, q. 49. n. 1
 Si non verificetur clausula de nobilitate, non valet privilegium oratorii, q. 49. n. 1
 Nobilitas necessaria pro privilegio oratorii quando probanda, q. 49. n. 4
 Quam nobilitatem debent habere hospites, vt particeps privilegio oratorii alius, apud quem degnot, q. 49. n. 1
 Decretum Sac. Congregat. circa oratoria privata, q. 49. n. 3
 Procedit de oratoriis permanentes deputatis Divino cultui, n. 4
 Continet declarationem auctoritativam, ibid.
 Aliud privilegium pro pluribus oratoriis, & aliud sequens perionam, q. 49. n. 11
 Possit fieri ex causa infirmitatis concesserunt Missam in privato oratorio, q. 49. n. 6
 Privatus oratorio an vitra primam vicem possit visitari, q. 49. n. 3
 Licentia ordinarii pro oratoriis privatiz non est necessaria in scriptis, q. 49. n. 5

Ordinarius.

Vide Episcopum.

Ordinarii appellatione quoniam veniant, q. 49. n. 4
 1. Ordinarii an possint cogere populum, vt audiat missam in Parochia, & n. seq. q. 49. n. 7
 2. Ordinarii non possunt obligare populum censuris &c. vt audiat Missam in Parochia, q. 49. n. 4
 3. Ad ordinarium spectat taxare stipendium celebrantium, q. 49. n. 1
 4. Duplex modus taxandi stipendium, & quoniam congruentior, n. 1
 5. Stipendium an possit taxari cum prohibitione, ne accipiat maior, n. 3
 6. Ordinarius an possit prohibere, ne accipiat minus stipendium a celebrante, taxato, & n. seq. q. 49. n. 4
 7. Cur ordinarius possit prohibere, ne recipiatur stipendium minus taxato, n. 3
 8. Ordinarius obligare potest sub censura, ne detur stipendium minus taxato, n. 4
 9. Ordinarius an possit statuere, quod quis non recipiat minus stipendium taxato, & n. seq. q. 49. n. 1
 10. Prohibere ne accipiat quid minus stipendio taxato, non est prohibere liberalitatem, n. 1

1. Prohibere ne accipiat minus stipendio taxato, congrua ad commune bonum, n. 4
 2. Obstat pluribus incontinentibus, ibid.
 Ordinarius approbat loci proprio oratorio, q. 49. n. 5
 Ordinarius loci licet non Episcopus potest approbare oratoria, q. 49. n. 4
 Ordinarius non potest renovare licentiam oratorii, ne ex causa, &c. q. 49. n. 3
 Ordinarius an possit committere approbationem oratorii, q. 49. n. 5
 Ordinarius approbans oratorium censens qualiterque requisitus graueri peccat, q. 49. n. 11
 Approbatio est nulla, ibid.
 2. Ordinarius non potest statuere quod Missa commendetur certis Ecclesiis, q. 49. n. 1
 3. Ordinarius ex iusta causa potest interficere Ecclesie subiecta, ne recipiat stipendia Massam, quest. 39. num. 5
 2. Ordinarius potest commutare ex causa celebrationem Missam quoad circumstantias extrinsecas, qu. 49. n. 1
 3. Ordinarius non potest commutare legatum pro missa etiam ante executionem, q. 49. n. 4
 1. Ordinarius soluto interdicto circa legatus pia dampnat heredes, q. 49. n. 5

Ordinatio. Ordo.

Omissa in ordinatione cur supplenda, q. 48. n. 8
 Cur celebratio Missa non sit de substantia ordinationis, q. 49. n. 5
 Assumens ordinem obligat se Ecclesie in illo ordine, q. 49. n. 4
 1. Cur rangens solam pateram, & non hostiam in ordinatione possit celebrare, non obstant opinione quod non sit ordinatus, q. 49. n. 13
 Seculi obligatio servari, an ratione Ordinis teneantur ministrare, q. 49. n. 4
 Aliquando ratione ordinis teneantur ministrare, n. 3
 Concil. Trident. exigit, vt quisque ordinem suum exerceat, q. 49. n. 4
 1. Clerici minoribus ordinibus initiati sunt Deo sacriati, q. 49. n. 7
 Sanctitas quae conferuntur per ordinem non ordinatur ad actus ordinis, q. 49. n. 10
 Exercens actum ordinis sed non vt consecratus in mortali non peccat mortaliter, q. 49. n. 3
 Exercens actum sui ordinis in mortali, an peccet, & o. seq. q. 49. n. 4
 Exercens minores ordines in mortali, non peccat mortaliter, q. 49. n. 6
 Frequenter exercere actus ordinum in mortali, an sit mortale, q. 49. n. 13
 Exercere actus ordinum minorum, & Subdiaconatus in mortali, an sit peccatum veniale, q. 49. n. 14
 Concelebratio non ponit impedimentum ad celebrandum, q. 49. n. 3
 Ordinatus Sacerdos in Natali Domini potest duas alias Missas celebrare, q. 49. n. 4
 Sacerdos concelebrat cum ordinato substantialiter, q. 49. n. 5
 Omnes consecrantes in ordinatione se habent per modum vniuersi Ministri, q. 49. n. 6
 Sacerdotes nouiter ordinati non communicant laico modo, & cur, q. 49. n. 7
 Ordinatus in secunda Missa, potest alias duas celebrare in die Natalis, q. 49. n. 8
 Ordinatus ab excommunicato remanet suspensus, q. 49. num. 1
 Grauem balbutientem potens an possit ordinari, Sacerdos, q. 49. n. 5
 Cur ordinatus ab excommunicato remaneat suspensus, q. 49. n. 8
 Quae sunt ordinis, non possunt non haberi ordinem delegari, q. 49. n. 3
 Quae de iure possessio sunt ordinis Episcopalis, possunt à Papa committi inferiori, q. 49. n. 6
 Actus ordinis Episcopalis nun potest ab Episcopo committi inferiori, q. 49. n. 1

Index Rerum

1. Quae sunt ordinis Pontificalis non facili concedantur non habentibus vsum Pontificalium, q. 480. n. 5
2. Missae imponit ordinat ab ordinante, q. 477. n. 1
3. Ordinata non obligant ad has Missas sub mortali quoad qualitatem, n. 2
4. Pro quibus diebus obligentur, n. 3
5. Quid intelligatur in iunctione Missarum in ordinatione post primam Missam, q. 477. n. 4
6. Obligatione celebrandi statim his Missas an sit gravis, n. 5
7. Ordinatus Sacerdos tenetur celebrare Missas iunctas ab ordinante, q. 480. n. 1
8. Forma quae Missae celebrandae imponitur ordinat, q. 480. n. 2
9. Missae celebrandae ab ordinante obligant sub mortali, q. 480. n. 5
10. Missa pro defunctis obligat etiam quoad applicationem, q. 480. n. 7
11. Aliae duae stillic non obligant quoad applicationem, n. 8
12. Non sunt applicandae pro ordinante, n. 9

Ordo.

Ordo Missae sollemnis ad officium in Cathedralibus, & Collegiatis non est sub gravi obligatione, quæst. 437. n. 1

Origo.

1. Origo in vnaqueque re semper attenditur Lex, q. 1007. cum. 8

Ornatus Sacerdotalis.

Vide *Festes Sacrae*.

1. Qui tractem de ornatu Sacerdotali, q. 796. n. 1
2. Catholici non possunt vel ornatum Sacerdotis Schismaticorum, q. 812. n. 1
3. Talis ornatus se habet, ac si non esset benedictus, n. 2
4. Quia vestes imponit ornatus Sacerdotalis, q. 796. n. 3
5. Ornatus Sacerdotalis reperitur in partibus non ocellabilibus, q. 800. n. 8
6. Ornatus Sacerdotalis admittit paruitatem materis, q. 810. cum. 4
7. Licet consistat ex partibus heterogendis, n. 6
8. Et licet sit tantum sex, n. 7
9. Quæ sit parva materia in ornatu Sacerdotali non benedicta, q. 808. n. 7
10. Quælibet pars ornatus Sacerdotalis an parva materia, n. 8
11. Ornatus Sacerdotalis habet quoad singulas partes mysticam significationem, q. 800. n. 1
12. Ornatus Sacerdotalis necessarius in oblatione sacrificij, q. 796. n. 3
13. Dispositio Concilij Bracharen. circa ornatum Sacerdotalis, n. 3
14. Obligatio quod ornatus Sacerdotalis sit benedictus, est gravis, q. 808. n. 2
15. Benedictio Sacerdotalis ornatus est solum de iure Ecclesiastico, ob specialem reuerentiam, q. 809. n. 2
16. Præceptum de benedictione ornatus Sacerdotalis an affirmatiuum, an verbenegatiuum, q. 808. n. 3
17. Si esset negatiuum, quid prohiberetur, n. 4
18. In vtu ornatus Sacerdotalis non benedicti an debeat paruitas materis, & n. seq. q. 808. n. 4
19. Ornatus Sacerdotalis non benedictus adhiberi potest ob necessitatem visitæ, q. 809. n. 3
20. Causa rationabilis excusat vitem ornatus Sacerdotalis non benedicti in parua materia, q. 808. n. 11
21. Vti oratus Sacerdotalis non benedictus immundo aut lacteo, est mortale, q. 811. n. 1
22. Idem sunt Canonici, & dicat lumen naturale, n. 2
23. Obligatio circa mundiciam, & honestatem ornatus Sacerdotalis afficit qui eius curam habent, sed etiam celebrantes, n. 3
24. Præceptum cap. de custod. Rubricar. afficit tantum curantes suppellectilem, q. 811. n. 3
25. Qui sunt subditi, nec habent curam suppellectilium, an excusentur, q. 815. n. 4

Offensorium.

1. Offensorium, & Lunula non sunt consecrandæ, q. 778. n. 7

1. Materia offensoria non est determinata, n. 8

2. Offensorium, Lunula, Fistula, per quæ Pontifex haurit sanguinem, ex ipso vtu sanctificatur, q. 778. n. 10

Offitium.

Offitium in odiosis non venit nomine domus, q. 193. n. 2

P.

Pactum.

1. Pacta seruanda, q. 1175. n. 2
2. Non est liberum venire contra pactum, ibid.
3. Pactum quando incutitur, q. 1177. n. 2
4. Pacta ad vnguem seruanda, & quomodo, q. 1039. n. 7
5. Quando lex resistit pactis non comprehenditur sub regula, quod sunt seruanda, q. 1177. n. 3
6. Pacta habent tacitam conditionem, de rebus sic stantibus, q. 1177. n. 4
7. Pactum determinat obligationem naturalem, quæst. 904. cum. 3
8. Priuatorum pacta non prævalent publicæ utilitati, q. 1177. cum. 2
9. Pactum resolutionum non habet locum; nisi sit ante negligentiam, q. 1017. n. 2
10. Pactum resolutionum vti habet locum requiritur monitio, q. 1017. n. 6
11. Ex ut ecclesia non sit prompta purgare negligentiam, n. 7
12. Quando non sit necessaria monitio, ut pactum resolutionum habeat locum, q. 1017. n. 8
13. Pactum resolutionum non habet locum in singulis, nisi ad ipsa expresse referatur, q. 1019. n. 6
14. Pactum resolutionum aliud verbis directis positum, aliud verbis obliquis, q. 1020. n. 3
15. Conceptum verbis obliquis non resoluit ipso iure, sed solum parit actionem, n. 4
16. Pactum resolutionum verbis directis conceptum facit idem, ac si nunquam emisset dispositio, n. 5
17. Pactum resolutionum quomodo possit generari ex mente Testatoris, q. 1025. n. 4
18. Quæ pacta prohibentur, q. 904. n. 4
19. Fidelitas ad quid obliget pacificenter, q. 946. n. 8

Palatium.

1. Palatium Episcopale quodam sit, q. 1157. n. 6
2. Episcopo mortuo adhuc eius Palatium gaudet immunitate, q. 1157. n. 3

Palla.

1. Palla cooperiens calicem quomodo iottoducta sit, q. 786. cum. 1
2. Palla est necessaria, n. 2
3. Vitis ipsius obligat sub mortali, n. 3
4. Ex qua materia consistere debet, & n. seq. n. 4
5. Palla cooperiens calicem debet esse ex lineo lineo, aut ex alia materia decenti, n. 6
6. Necessitas lineæ lineæ pio corporali non extenditur ad Pallam, n. 7
7. Palla an de necessitate benedicenda, n. 8
8. Rubrica non disponit, quod palla sit lineæ, n. 9
9. Si pars inferior sit lineæ, potest Superior ornari stitico, & cum. 10
10. Pallæ quibus imponitur hostia eodem modo lauandæ ac Corporalis, q. 794. n. 3
11. Vitis secundæ Pallæ, & quibus sociis introductus, q. 795. cum. 1
12. Consecratio vrendi secundæ Pallæ lineæ est legitima, q. 795. cum. 3
13. Approbata à Sede Apostolica, n. 4
14. Remanet excepta à Coofit. Pij. V. n. 5
15. Vitis secundæ Pallæ lineæ laudatur à Pio V. quæst. 795. cum. 7
16. Coadiunxit eum præscriptum, n. 8
17. Significatio secundæ Pallæ lineæ, n. 9
18. Palla secunda lineæ quomodo benedicenda, quæstio 795. cum. 10
19. Ex qua materia consistere debet Palla lineæ, n. 11
20. Celebrantes in Ecclesia Clerici. Reg. vii possint Palla sub Hostia, q. 795. n. 1

a. Vitis

Memorabilium.

1. Vitis Pallæ sub hostia dicit accensum ad eundem ritum, q. 793. n. 3
2. Vitis pallæ sub hostia est opportunitas pro colligendis fragmentis, q. 793. n. 5
3. Vitis pallæ sub hostia non est personalis, n. 6
4. Sed ritus communis cum speciali modo observatur, ibid.
5. Vitis pallæ sub hostia continet interperpetuum oblationem ritus, q. 793. n. 4
6. Qui non sunt subditi ritui Romano possunt ubique vii pallæ sub hostia, q. 793. n. 7
7. Extra Ecclesiam Clericis. Reg. an adhiberi possit pallæ sub hostia, q. 793. n. 8

Pallium Altaris.

Altare ornandum pallio, q. 793. n. 2

Si altare non ornatur pallio, dum offertur sacrificium, an sit peccatum, n. 2

Pallium Archiepiscopale.

1. Pallium proprium insignit Archiepiscoporum, q. 139. n. 1
2. Archiepiscopus potest vbiunque, sed extra Provinciam vii Pallio, q. 139. n. 6
3. Intra Provinciam vii potest in quacunque Diocesi, absque licentia, &c. n. 7
4. Extra Provinciam in quibus casibus vii possit, & cum quibus conditionibus, n. 8

Paris.

Paris propositiois 10 fuit sacrificium, q. 4. n. 7

Parascève.

Festis sex maioris hebdomadæ aqu offertur sacrificium, q. 391. n. 1

Non ex consuetudine, sed ex traditione & iure, q. 4. n. 2

Rationes cur non offeratur, n. 3

2. In Parascève non offertur sacrificium, q. 391. n. 4
3. Officium Parascève non substituitur loco missæ, n. 5
4. Et si substitueretur non traheret obligationem audiendi missam, n. 6

Officium Parascève continere sacrificium quod solemne, q. 391. n. 2

Non continet sacrificium, n. 2

Esse imperatorum & alia iuribus officij Parascève non sunt propria sacrificij, q. 391. n. 3

In Oracionibus Officij Parascève quid intelligatur nomine sacrificij, q. 391. n. 7

Officium Parascève non convenit ratio sacrificij, q. 391. n. 8

Cur in ipso adhibeatur Sacramentum, ibid.

Offertur in Parascève sacrificium peccat mortaliter, q. 391. n. 4

Gravis obligatio non offendit in Parascève unde delinquitur, q. 391. n. 5

Prohibitio non offendit sacrificium in Parascève habuit graue mortuum, q. 391. n. 6

Communis consensus Doctorum concludit obligationem grauem, q. 391. n. 8

Ecclesiæ providet ne pro conficiendo viatico celebratur in Parascève, q. 391. n. 1

Vbi nec permissus vias Religiosis Catholicis potest in Parascève celebrari ob necessitatem viatici, quæst. 396. n. 5

Quantum missa in tali die celebranda si contingat celebrari, q. 391. n. 6

Pro conficiendo viatico an liceat in Parascève celebrare, q. 391. n. 2

Secreto pro conficiendo viatico an in Parascève possit celebrari, q. 391. n. 3

Vnde colligatur quod Ecclesiæ non prohibet in Parascève celebrationem sacramentum pro ministracione viatici, q. 391. n. 4

Constitutio in Parascève debet cedere præcepto de ieiunio pro Eucharistia sumenda, q. 391. n. 5

In Parascève non potest omitti infusio vini in Calice ob consuetudinem in alia Ecclesiis, q. 391. n. 3

Quid faciendum si Parochus duarum Parochiarum in utraque Parochia ferret Eucharistiam in Parascève consumendam, &c. n. 5. q. 391. n. 2

Si festus sit Eucharistia in duplici Ecclesia in Parascève consumenda est ieiunium ab eodem in una Ecclesia, q. 391. n. 4

Non potest idem consumere in Parascève in duabus Ecclesiis, sumendo Calicem prioris officij post consumptionem in secunda, q. 391. n. 6

Nec mixturæ Eucharistiarum cum vino Calicis cum adhuc violet ieiunium, q. 391. n. 5

Licet vinum Calicis in Parascève contineat mysterium adhuc tamen violet ieiunium, n. 6

Non potest omitti sumptio Calicis in Parascève, ut celebraretur in alia Parochia, n. 7

Mius incommodum, non servari ritum Ecclesiæ, quam Parochianos exerce officio matutino Parascève, n. 8

Quid faciendum si in Parascève reperitur hostia adhibere purificationis mactationem, q. 391. n. 4

Paria.

1. Paria sunt non esse & esse sine effectu, q. 394. n. 4

2. Paria sunt fieri tempore habili, & fieri tempore inhabili, sed committi in tempore habili, q. 394. n. 7

3. Paria sunt expellere, vel versimiliter voluisse, q. 394. n. 5

4. Paria sunt deficere, & non fuisse quoad finem effectus, q. 394. n. 6

5. Paria sunt, actum non esse, & esse non imperfectum, q. 394. n. 4

Non esse & non apparere paria sunt, q. 394. n. 4

Non esse & esse tantum æquiparantur, q. 466. n. 3

Paria sunt fieri tempore habili & fieri tempore inhabili, sed committi in tempore habili, q. 394. n. 5

Non esse & esse sine effectu æquiparantur, q. 763. n. 4

Paria sunt non adfuisse causam ab initio & adfuisse, sed cessare, q. 747. n. 11

Parochus.

Vide Censuræ.

1. Ad quam iurisdictionem teneantur Parochi, q. 84. n. 3

2. Idem potest habere duas Parochias, q. 100. n. 1

3. Parochi per alios supplere possunt predicationem, q. 84. n. 5

Parochus non potest autoritate opinionem, q. 773. n. 5

4. Parochus quando vii possit ministerio aliorum Sacerdotum, q. 84. n. 1

5. Officium Parochi non inferit quotidianam celebrationem, q. 84. n. 4

6. Doctores non obligantur Parochos ad quotidie celebrandum, q. 84. n. 5

7. Parochi non impediunt, non possunt omittere celebrare sine scandalo, q. 84. n. 3

8. Parochus tenetur ministrare sacrificium, ut populus possit assistere, q. 391. n. 4

9. Parochi an per se ipsos teneantur celebrare, q. 84. n. 5

10. Parochi cur non possint semper per alios supplere obligationem sacrificij, q. 84. n. 3

11. Episcopus quando rogare possit Parochos ad celebrandum, &c. per se ipsos, n. 10

12. Episcopus an cogere possit Parochos, ut pro diebus festis convocent plures Sacerdotes ad celebrandum, q. 80. n. 1

13. Parochus licet habeat proventus pingues, non potest cogi ultra minus Parochialis, q. 80. n. 2

14. Cur teneatur advocare qui suppleat in ministracione Sacramentorum, & non pro celebratione Missæ, n. 3

15. Habens duas Parochias potest pios in una celebrare, deinde in alia, & n. 5. q. 391. n. 3

16. Parochus tenetur plures celebrare, si habeat plures Parochias, q. 391. n. 3

17. Friam Parochia non sunt in diversis oppidis, q. 391. n. 6

18. Habens duas Parochias an possit in quolibet diebus prefestis celebrare, & n. 5. q. 391. n. 1

19. Parochus non potest licere missam, nisi quando ex officio tenetur celebrare, q. 391. n. 3

20. Habens plures Parochias diebus prefestis potest modo in una plures in alia celebrare, q. 391. n. 4

Index Rerum

- Licet Parochiani praeferant commoditate audiendi quorundam Missam, q. 85. n. 5
- Parochus licet possit quotidie celebrare, non tamen quotidie iterare Missam, si habet plures Parochias, q. 38. num. 5
1. Parochus obligatur ad offerendum pro omnibus, si onus sit annexum, & c. q. 85. n. 1
2. Parochus ratione muneris, an & quando teneatur offerre pro suis omnibus, & n. seq. n. 1
3. Ex Conc. Trid. defertur obligatio offerendi, n. 5
4. Oblatio pro omnibus includitur in munere pastoralis, n. 6
5. Ex natura rei non est determinatum, quando teneantur, num. 7
6. Determinatio Sac. Congreg. quoad hoc, ibid.
7. Parochi, & Beneficij quando possint accipere stipendium manuale, & c. q. 909. n. 1
8. Parochus quando teneatur offerre sacrificium pro Parochianis, non potest ab ipsis accipere stipendium, n. 1
9. Quando teneatur Parochus pro Parochianis offerre, non potest accipere stipendium, etiam si redditus sint tenentis, n. 3
10. Parochus infirmus non potest sibi deputare Vicarium, q. 139. n. 1
11. Cor. Episcopus debet recognoscere idoneitatem Vicarij pro Parocho, n. 1
- Parochus debet permittere Capellanos celebrare in Ecclesia Consecrationem Fera V. maioris hebdomadae si ipse noluit celebrare, q. 339. n. 6
- Substitutus ad munera Parochialis obligatur ad ipsa, q. 339. n. 3

Part.

2. Pars non semper conformari debet totiq. n. 99. n. 8
- Idem non potest esse pars duplicis compositi, q. 199. n. 6

Particula.

1. Pars notabilis & non notabilis definienda iuxta diversitatem materiae, q. 179. n. 5
2. Ex fine diffinitur notabilis partis, ibid.
- Particula seu pars hostiae reperta circa altare fumenda ante purificationem, q. 36. n. 1
- Quid in hoc considerandum, n. 3
- Quid si sacerdos non possit inducere se, ut sumeret, n. 3
- Quid faciendum de particula delata confessorio quam poenitens dicit esse consecratam, q. 36. n. 4
- Quid faciendum si intra pectus communicantis cadat particula, q. 37. n. 1
- Quid si cadat fragmentum in terra, ut supra vestes communicantis, n. 2
- Quid si particula cadat super Barbas, vel vestes communicantium, q. 37. n. 6

Partulus.

- Partulus censetur profectus illam fidem, ad quam diriguntur à parentibus, q. 384. n. 6
- Partulus fidelium sepulti in ventre matris non polluit Ecclesiam, q. 384. n. 1
- Partulus sepeliri potest simul cum matre, si ipsa in partu moriatur, absque pollutione Ecclesiae, q. 384. n. 3
- Partulus fidelium, si moriantur absque baptismo, an polluant Ecclesiam, si in ipsa sepeliuntur, & n. seq. q. 384. n. 3
- Partulus decedentes sine baptismo non possunt percipere fructum ex Sacrificio, q. 384. n. 1

Pastor.

Vide *Caratus. Parochus. Superior. episcopus.*

1. Pastores animarum quando teneantur impendere munus suum, q. 380. n. 9
2. Quomodo consuetudo attendenda in celebrando à pastoribus, q. 380. n. 11
3. Minus frequenter celebrare quando teneantur pastores animarum, q. 380. n. 10
4. Sacerdos debet consuetudinem in celebrando, n. 11
5. Specialis obligatio Pastorum offerendi pro populo, q. 380. num. 9
6. Muneris Pastoralis exercitium in quo consistat, q. 384. n. 4
7. Pastores quis quid sit, q. 384. n. 8

Pæna.

1. Pæna non debet esse ex eadem materia, ex qua Calix, q. 749. n. 8

2. Pæna, & Calix debet in parte interiori insuari, q. 770. num. 1
3. Si materia alias non sit habilis, debet insuari, n. 1
4. Si ex se sit habilis, non debet sub gravi obligatione insuari, n. 3
5. Insuatio non est necessaria in materia alias habili, n. 4
6. Neque etiam ob defectum fragmenti, n. 5
7. Si cuppa calicis sit inanes in necessitate insuanda, ibid.
8. Pæna est simul cum calice consecrando, q. 774. n. 4
9. Consuetudo exhibendi pænam de consuetudine populo, an approbanda, q. 389. n. 7

Patres.

- Antiqui Patres quomodo obuleant sacrificium spontanea voluntate, q. 16. n. 7
- Modus loquendi Patrum significat species non offerri, q. 19. n. 4
- Quomodo accipiendi Patres, quando dicunt pænam & vinum offerri, q. 30. n. 8

Patroni.

- Patroni alij principales, alij minus principales, q. 18. n. 4
- Forma seruanda in electione Sanctorum in Patronos, n. 1
- Patroni principales an possint esse plures, q. 18. n. 5
- De omnibus Patronis Missi est celebranda, q. 18. n. 3
- Quo ritu celebranda de principibus, & quo de minus principibus, n. 4
- Quam teneantur celebrare Missam de Patronis principibus, q. 18. n. 6
- De Patronis per totam octavam celebratur Missam, n. 7
- De Patronis Diocesis an celebri possint locis exemptis, q. 174. n. 4

Pauper. paupertas.

1. Paupertas non praebet titulum celebrandi exigendi maius stipendium, q. 399. n. 5
2. Paupertas non dat titulum vacandi stipendia pro vna Missa, q. 399. n. 6
3. Ius ad stipendium, est idem q. licet celebrans sit pauper, q. 399. n. 6
- Subicatio pauperum praefrenda ornatui Ecclesiae, q. 439. num. 6
- Quando fubuenio pauperum praefrenda ornatui Ecclesiae, & e contra, q. 439. n. 8

Pax Iordanus.

1. Pacis Iordani hallucinatio, q. 791. n. 1

Peccatur. Peccatum.

- Peccata commissa in priuata Oratoris non contrahunt aliquam rationem sacrilegij, q. 664. n. 3
- Peccatum commissum in die festo non est sacrilegium, q. 661. n. 3
- Peccatum mortale non habet locum nisi ubi adest repugnancia cum amicitia Dei, q. 421. n. 8
2. Peccatum mortale inducitur ex lesione notabili proximi, & etiam communitatis, q. 363. n. 6
- Alius peccaminosus venialis quomodo ex honesto motu cesset esse tale, q. 737. n. 1
- Media ad remittenda peccata requirit nostram cooperationem, q. 739. n. 8
- Quomodo sine sanguinis effusione non fiat remissio peccati etiam in noua lege, q. 74. n. 14
- Remissio peccati habetur à sacrificio Missae, ut fructus sacrificij Crucis, q. 61. n. 4
- Effusus remissionis peccatorum per sacrificium nititur tacita promissione, q. 65. n. 8
- Cui non omnibus, pro quibus offertur sacrificium remittantur peccata, q. 66. n. 9
- Peccatores pro quibus offertur sacrificium, cui non semper conueniant, q. 67. n. 15
- Dispositio an debeat esse preparata pro obtinenda remissione peccatorum, q. 739. n. 5
- Vi quis per sacrificium obtineat remissionem debet concurrere ad sacrificium Dno, q. 739. n. 10
- Cui non omnibus, pro quibus offertur sacrificium remittantur peccata, q. 739. n. 11

Memorabilium.

- Pro remissione venialium an requirantur aliqui dispositio,
q. 79. n. 11
- Per satisfactionem remitti possunt aliqui peccata venialia, &
alia non remitti, q. 70. n. 3
- Ingressi in Ecclesiam consecratam, an remittantur venia-
lia, q. 94. n. 6
- Peccatores sunt iuxta Corpus mysticum Ecclesie, q. 143.
n. 4
- Existens in peccato non est in statu satisfaciendi aut satisfi-
candi, q. 80. n. 4
- Peccatores an capitebus infusus visibilis, q. 143. n. 1
- Voluntarie peccantibus quoniam hostia pro peccato non
relinquit, q. 19. n. 8
1. Quando cum dubio operans peccet, q. 345. n. 6
2. Pecunia ex amore sui peccat, q. 101. n. 3
- Existens in peccato mortali an sit capax bonorum, quae
sunt in Ecclesia, q. 91. n. 5
- Peccatum quomodo capax fructuum sacrificii, q. 80. n. 8
- Incident frequenter in peccata mortalia an abstinere de-
beat a celebratione, q. 377. n. 10
- Pecunia.*
1. Appellatione pecuniae venit quaecumque res pretio xpi-
mabilis, q. 91. n. 5
1. Pecunia exposta lucro consumitur inter bonae im-
mobilia, q. 107. n. 5
1. Pecunia legata pro missis intelligatur pro una vice, q.
108. n. 1
1. Pecunia relicta pro missis perpetuis quamprimum inue-
stienda, q. 106. n. 1
1. Ad vitandam negligentiam in investienda pecunia pro
missis quid requiratur, q. 106. n. 3
1. Si non appareat superueniens occasio investiendi, an
possit pecunia exponi aliquo licito lucro, q. 106. n. 5
1. Quid si deponeret apud negotiosem ad partem lucris
non examinata persona & postea non esset habilis
ad restituendum, n. 6
1. Negligenter inuestire pecuniam tenetur supplere missis
quae aliis fuissent celebratae, q. 106. n. 7
1. Quando investienda est pecunia, incipit obligatio cele-
brandi a die investiturae, q. 109. n. 3
1. Pecunia pro missis legata investiri potest in quibuscum-
que immobilibus fructiferis, q. 109. n. 1
1. Debent ex hac investitura noui redditus accrescere lega-
tio, n. 1
1. Quicunque annui redditus perpetui sunt apti pro inue-
stitura, n. 3
1. Census an possit extinguere pecunia legata pro missis, & in-
uestienda, q. 107. n. 4
1. Quid requiratur, ut possit extinguere, ibid.
1. Pecunia investienda pro missis an extinguere possit debi-
tum exemptionis rei fructiferae, q. 107. n. 5
1. Pecunia investienda an possit redimi res fructiferae Eccle-
siae, n. 6
1. Pecunia investienda pro missis conuertere potest in cen-
sum, q. 107. n. 3
1. In investienda pecunia pro missis non potest virari quod-
cumque periculum, q. 107. n. 6
1. Potest investiri pecunia pro missis super molendinis in
ripiis, q. 107. n. 1
1. Et etiam fructificans fundo luminis immobiliter, n. 3
1. Potest super molendinis nauibus sustentatis investiri
pecunia pro missis, q. 107. n. 4
1. Pecunia investienda pro missis non potest investiri super
bonis Monasterii, q. 107. n. 1
1. Pecunia pro missis non potest investiri in hortis incorpo-
ratis Monasterio, q. 107. n. 5
1. Neque super domibus inhabitatis a Religiosis, n. 6
1. Theatrum possunt investire pecuniam pro missis super
proptius bonis immobilibus, n. 7
1. Pecunia pro missis an implicari possit pro reparatione
libricum domorum Conuentus, q. 107. n. 3
1. Bonis immobilibus in quibus investienda pecunia pro mis-
sis debent esse fructificaria, q. 107. n. 5
1. Ex pecunia investienda pro missis debent percipi specia-
les fructus a ceteris discretis, q. 107. n. 6
1. Quomodo possit fabricari, aut reparari domus ex pecunia
destinata pro missis, q. 107. n. 7
1. Si ex investita pecunia non acquirantur fructus de nouo
non obtinetur finis Decret. de celeb. Missar. q. 107. n. 3

1. Pecunia obligata annua pensionis non potest reparari
Monasterium, q. 107. n. 8
1. Nec etiam reparari Ecclesiam, ibid.
1. Pecunia reimpugnari potest vel tanquam stipendium, vel
tanquam legatum pro missis, q. 103. n. 2
- Pedes.*
1. Celebraturus debet esse calceatus pedibus, q. 84. n. 6
1. An sub mortali, n. 7
1. Ex nullo capite colligitur obligatio, n. 8
1. Ex rationabili causa nudis pedibus potest offerri sacrifi-
cium, n. 9
1. Non debent permitti celebranti nudi pedes, n. 10
- Pedisequa.*
- Pedisequa, licet recipiant mercedem, non sunt ueneri Ora-
torio, q. 137. n. 3
- Pensio.*
1. Quando soluitur annua pensiones pro missis, debent
Missae celebrari omnes quam cito fieri potest, q. 106.
num. 1
1. Decurrit pensiones pro missis debent solui etiam prius
Capellano, q. 106. n. 2
1. Solutio pensionum decursum pro missis non potest im-
petrari ex penitentia, quia non sit adimpletus modus,
q. 106. n. 5
1. Annua pensio ex pacto pro celebratione Missarum sit ac-
quisita, & non tenetur nisi ad contractum stipen-
dium, si faciat per alios celebrare, q. 106. n. 9

- Percussio.*
- Percussio quae non est grauis respectu Clerici, potest asse-
rui respectu Sacerdotis, q. 140. n. 3
- Gravis percussio, licet prae intentionem, sequitur
naturam percussio, q. 143. n. 4
- Si percussus in Ecclesia moriatur ex alia causa de se illati-
onem mortis, non polluitur, q. 141. n. 2
- Si percussus non lethaliter moriatur, quia non regulariter
visio, non polluitur Ecclesia, q. 141. n. 6
- Si percussus non lethaliter moriatur ob defectum medica-
mentorum, & non polluitur Ecclesia, n. 7
- Quid si percussus peruidet casentiam medicamentorum,
n. 8
- Ecclesia polluitur, si percussio sit mortalis, licet prae intentionem,
q. 143. n. 7
- Polluitur si percussus sit grauis, licet prae intentionem,
num. 1
- Si duo percussus in Ecclesia, sed non mortales, non pol-
luntur licet postea sequatur mors, q. 141. n. 9
- Gravis percussio etiam cum fractione ossis in Ecclesia,
ipsam non polluit, q. 143. n. 8
1. Quid requiratur, ut publicus percussor sit viran-
dus, q. 144. n. 2
1. Si factum post excursum publicus percussor Clerici non
est virandus, n. 3
1. Missa notorii percussoris Clerici non virandus non potest
audiri, q. 144. n. 4

Peregrinus.

- Vide Adversus.*
- Peregrinus an possit celebrare secreto sine licentia, q. 146.
num. 2
- Perfessio.*
- Perfessio consistit in Charitate, q. 176. n. 4
- Periculum.*
- Periculum spectat ad eum, ex cuius electione provenit,
q. 103. n. 4
- Perpetuum.*
- Perpetuum velinon sit, q. 171. n. 5
1. Perpetuum aequi paratur iudici, q. 182. n. 7
- Perpetuitas.*
1. Perpetuitas est sine fine temporis, q. 107. n. 6
1. Perpetuum non habet certum finem, q. 104. n. 3
1. Perpetuitas accipitur iuxta substantiam materiam, q. 104. n. 5
1. Quod successus transmittitur ad heredes non est perpe-
tuum, q. 108. n. 3
1. Quid sufficit, ut sit perpetuum, quod transsit ad successo-
res, q. 109. n. 2
1. Successio in infinitum continuanda inducit perpetuitatem,
q. 110. n. 3
- Perseuerantia.*
- Perseuerantia quomodo sit effectus Eucharistiae, q. 68. n. 10

Index Rerum

Persona.

- Persona a ab aliis determinanda non est certa, q. 106. n. 5
 Personae insignes merentur ornari privilegiis, q. 458. n. 3
 1. Personalia non egrediuntur personam, q. 1078. n. 6. & q. 1101. n. 3
 2. Quod fit contemplatione personarum, est personale, q. 978. num. 3
 3. Quod fit contemplatione eorum personarum non egreditur ipsam, q. 1090. n. 6
 Quomodo quis possit sustinere duplicem personam, q. 97. num. 5

Petrus Nauarrus.

1. Petrus Nauarrus non sibi congruit, q. 941. n. 3

Pileolus.

Vide Episcopos.

1. Sacerdos celebrans nequit uti pileolo, q. 815. n. 8
 2. Aequalis pileolum adhibendus quando conceditur celebranti, num. 7
 3. Uti pileolo ad Canonem, in se peccatum mortale, & num. seq. q. 815. n. 2
 4. Gravitas prohibitionis usus pileoli est in ordine ad obligationem sacrificij, n. 3
 5. Concessio pileoli in celebratione esse referretur Pontifici, num. 4
 6. In parateur, & Sabbato Sancto an ideo officio adhiberi possit pileolum, n. 7
 7. Pileolum an ex aliqua causa adhiberi possit rota Missa, q. 815. n. 4
 8. Status iusta causa pro usu pileoli an sit necessaria dispensatio, & n. seq. q. 815. n. 1
 9. Causa euidens pro usu pileoli non requirit dispensationem, n. 3
 10. Ex iusta causa licet celebrare Missam cum pileolo vsque ad Canonem, q. 815. n. 3
 11. Quando adfit iusta causa utendi pileolo vsque ad Canonem, q. 815. n. 3
 12. Ex iusta causa an possit adhiberi pileolum in publico, n. 4
 13. Lex non prohibet vsum necessarium pileoli, q. 815. n. 4
 14. Si causa non sit evidens, est necessaria dispensatio, n. 5
 15. Causa euidens pro usu pileoli quid operetur, n. 6
 16. Causa approbata à medico est habenda pro euidenti in usu pileoli, n. 7
 17. Deposito pileoli est ob reverentiam praesentis Christi, q. 815. n. 3
 18. Consecratio vendi pileolo vsque ad consecrationem an valeat, q. 815. n. 2
 19. An introducti possint ubi non est consuetudo vendi pileolo, & n. seq. q. 815. n. 3
 20. Ius, & decretum Sacrae Congregationis, relinquunt locum usus pileoli pro rota Missa ex necessitate, q. 815. n. 3
 21. Quando sine dispensatione adhibetur, quousque adhiberi possit, q. 815. n. 1
 22. Superiores Regulares dispensare possunt cum suis subditis pro usu pileoli, quando deserunt Eucharistiam, q. 815. n. 8
 23. Pro usu pileoli modo dispensat solus Pontifex, q. 815. n. 3
 24. Decretum Sacrae Congregationis circa dispensationem usus pileoli, n. 4
 25. Quid dicendum, si pro dispensatione in usu pileoli non possit recurrere ad Pontificem, n. 5
 26. Pileolum adhiberi potest iuxta tenorem dispensationis, q. 815. n. 1
 27. Dispensatio pro usu pileoli in deferenda Eucharistia, non est referenda, q. 815. n. 5
 28. Pileolum cooperit capillum, & n. seq. q. 815. n. 1
 29. An in Missa adhiberi possit, n. 1
 30. Cum ipso solentur humores exteriori, n. 3

Pixis.

1. Materia Pixidis non est determinata, q. 773. n. 4
 2. Quae non est apex penae potest esse apex pro pixide, ibid.
 3. Forma pixidis non est determinata, sed tamen libera, q. 773. n. 4
 4. Pixis an de necessitate benedicendo, & n. seq. q. 778. n. 1
 5. De iure non precipitur benedictio pixidis, n. 3
 6. Vasa, in quibus fit consecratio, cur benedicenda, & non pixis, n. 4

1. Rubricae non precipiunt, sed supponunt pixidem consecratam, n. 5
 2. Pixis, quando in ipsa consecratur paritalem, non inseruit ut instrumentum consecrationis, q. 778. n. 6
 3. Intra pixidem an collocandum vasculum ex ligno, q. 773. num. 3
 4. Pixis in qua consecratur Eucharistia an reponenda super lapide consecrato, q. 773. n. 4

Plumbum.

1. Plumbum est materia inhabilis pro Calice, q. 766. n. 3
 2. Plumbum deauratum est materia habilis pro Calice, q. 766. n. 4

Pluviale.

1. Materia pluvialis, Dalmatica, & c. q. 799. n. 2
 2. Pluviale, & Dalmatica non habent determinatam materiam, q. 797. n. 4
 3. Pluviale an benedicendum, & n. seq. q. 800. n. 1
 4. Pluviali quando vendendum, q. 799. n. 3
 5. An sit peccatum non uti pluviali quando praescribitur à rubrica, n. 4

Poenae.

1. Poena non imponitur sine culpa, q. 117. n. 3
 2. Non deficiunt in eo, quod debet, non sufficit poena, q. 117. n. 4
 3. Poena imposita a ipso facto non habet locum, usi declarato crimine, q. 114. n. 9
 4. Non declarato crimine, persona non est habilis, ut subiciatur poena, n. 10
 5. Poena ponitur pro foro exteriori, q. 114. n. 6
 6. Cur alia poena à ceteris requirit declarationem delicti, q. 114. n. 6
 7. Poena debet commensurari delicto, q. 108. n. 6
 8. Cessare potest poena licet non cesset prohibitio, q. 441. n. 4
 9. Quaecumque poena Corporalis maior quacumque pecuniaria, q. 107. n. 1
 10. Poena corporalis mulieri potest cum spiritu, liq. q. 109. n. 3
 11. Poena debet infligi commensurata delicto, q. 104. n. 1
 12. Poena interdicti, privationis vocis à clero, & palam, & c. supponit culpam grauem, q. 109. n. 5
 13. Poena arbitraria moderari potest iuxta subiectam materiam, q. 109. n. 4
 14. In poena arbitraria habenda ratio personae, q. 109. n. 1
 15. In arbitrandi poena requirit attendenda, & c. c. c. q. 109. n. 3
 16. Poena privationis iuris quaesiti requirit interpellationem, q. 107. n. 10
 17. Quid si interueniat pactum conuentionale, ibid.
 18. Poena pecuniaria et commensurata bonis Reorum, q. 109. num. 3
 19. Car semper fideles habeant aliquam poenam luendam pro peccatis, q. 109. n. 11
 20. Remissio poenae est iustitiae illi, cui remittitur, qu. 76. num. 12
 21. Ad remittendam poenam privationis officiorum, & c. non requiritur facultas conferendo, & c. ex. q. 109. n. 5
 22. Nominis dispositionis in ordine ad remissionem poenae quid intelligatur, q. 109. n. 4
 23. Nulla poena remittitur absque applicatione satisfactionis Christi, q. 73. n. 6
 24. Non requiritur formalis acceptatio in eo, cui per sacrificium remittitur poena, q. 81. n. 1
 25. Interpretatio acceptationis an sit necessaria, & n. seq. n. 2
 26. Poena per sacrificium relaxatur etiam nolenti, n. 4
 27. Effectus remissionis poenae impediunt non amplius recitatur, q. 81. n. 3
 28. Effectus remissionis poenae an locum habeat remoto impedimento peccati, & n. seq. q. 81. n. 4
 29. Quomodo remissa poena liberatur à Christo, q. 73. n. 7
 30. Beata Virgo quomodo impetrat remissionem poenarum, q. 73. n. 7
 31. Poena non soluentium legata tempore debito, q. 978. n. 7
 32. Poena quando ob negligentiam effunditur sanguis, q. 399. num. 2
 33. Non sunt laeae sententiae, sed ferendae, n. 2
 34. Hodie non sunt in via, n. 3
 35. Poena interdicti pro secularibus suspensio, q. 109. n. 1
 36. Poena interdicti sine licentia, q. 114. n. 4

Memorabilium.

1. Poena interdicti pro suspicientibus onera Missarum, &c. non requirit declarationem, q. 137. n. 3
2. Ut collatur poena interdicti debet emendari delictum suspicientis onera Missarum sine licentia, q. 117. n. 1
3. Sequitur emendatione, absolui potest a suo Ordinario, & in loco consuetudinis a proprio Sacerdote, n. 2
4. Poena Regularium suspicientium sine licentia onera per poena Missarum, q. 114. n. 4
5. An requirat declarationem criminis, &c. infra q. 114
6. Poena impoita Regularibus suspicientibus onera Missarum, &c. non sunt reservata, q. 115. n. 3
7. Ab his absolvi potest proprii Praetuli, o. 4
8. Poena celebrantis pluries in die est arbitraria, q. 394. n. 1
9. Poena simoniacorum, q. 933. n. 6
10. Poena communitatis celebrantibus extra loca deputata est depositio, q. 443. n. 3
11. Hodie an habeat locum aliqua poena, n. 5
12. Non est impotum interdictum ipso facto, n. 3
13. Nulla de iure impoita poena, o. 4
14. Poena celebrantis extra loca deputata est arbitraria, q. 443. n. 5

Poenitentia.

1. Poenitentia iniuncta celebrationis Missarum non impletur, si quis gratis celebrat, q. 910. n. 9
2. Quid sit Missa sine celebranda pro Defunctis, n. 10
3. Poenitentia in poena obligat Confessionem ad celebrandas Missas, quando ipse noluit pro poenitentia esse celebrandas, q. 902. o. 3

Pollutio.

Vide Ecclēse pollutio.

1. Pollutio requirit speciale fundamentum, q. 497. u. 7
2. Loca non benedicta non est ex parte macula, quam infert pollutio, q. 497. n. 4
3. Non habet locum pro ipso reconciliationis, n. 5
4. Non omnia loca Religiosa sunt capacia pollutionis, q. 497. num. 6
5. Peste tactus, si alium de dita opera inficiat in Ecclesia, ipsum non polluit, q. 444. n. 3
6. Ecclesia polluitur, si percussus in ipsa moriatur ex alia causa superveniente, licet de se non illatus mortis, q. 443. n. 4
7. Quae sunt a polluti polluantur, q. 498. o. 5
8. Quae sunt a polluti quando polluantur, q. 498. n. 3

Pontifex.

1. Pontifex dispensare potest, ut siue altari celebraret, q. 704. num. 1
2. Qua potestate vult Pontifex concedendo altaris privilegia, q. 718. n. 1
3. Summus Pontifex potest simplici Sacerdoti committere consecrationem altaris, q. 797. n. 2
4. Pontifex sine iusta causa non potest committere legatum pro missa, q. 1072. n. 7
5. Quae sunt poenitentia a Papa simplici Sacerdoti delegari, q. 519. num. 5
6. Pontifex privilegiare potest simplicem Sacerdotem ad reconciliationem Ecclesiarum consecratarum, & ad consecrandum, q. 609. n. 3
7. Pontifex potest concedere Episcopis, ut possint delegare simplici Sacerdoti reconciliationem Ecclesiarum consecratarum, q. 609. n. 5
8. Pontifex potest committere quae sunt Ordinis Superioris de iure poenitentia inferiori, q. 609. n. 2
9. Pontifex delegare potest simplici Sacerdoti reconciliationem Ecclesiarum consecratarum, q. 609. n. 13
10. Pontifex privilegiando sacris in tali altari quem actum exerceat, q. 718. n. 11
11. Si Pontifex non possit exequi aliquem ritum Missae debet secum dispensare, q. 114. n. 10
12. Pontifex non potest variare substantiam sacrificii, & ideo nec quod fiat in varia specie, q. 44. n. 6
13. Quid praestet Pontifex, quando con. edit, quod celebrans pro alienius anima tam liberet a Purgatorio, quae 75. num. 7
14. Liberatio an sit infallibilis, ibid.
15. Quam potestatem habeat Pontifex in Ecclesia, q. 14. n. 6
16. Pontifex potest obligare ad qualitatem missae, quae 175. num. 5

1. Potestas Pontificis est coactiva ad terminos rationis, q. 137. n. 3
2. Pontifex non disposat in iure divino, sed relaxando obligationes licet ipsum cessare, q. 46. o. 25
3. Pontifex quando possit dispensare in iure divino, q. 46. num. 9
4. Pontifex quando possit interpretari ius divinum, q. 46. num. 11
5. Pontifex non potest interpretari ius divinum de viraque specie quod hic & tunc non obliget, q. 46. n. 11
6. Pontifex an aliquando dispensaverit, quod fuerit consecratio in vni. specie, q. 46. n. 14
7. Si Pontifex non possit exequi aliquem ritum, debet se causa dispensare, q. 114. n. 10

Potestas.

1. Infignia Pontificalia quoniam sunt, q. 197. n. 3
2. Infignia Pontificalia, alia ad ornatum, alia in signum iurisdictionis, n. 1
3. Infignia Pontificalia quomodo sunt signa iurisdictionis, q. 197. n. 2
4. Celebratio in Pontificalibus, quoad ritum, est proprius Episcopi, non tamen ritus ordinis, q. 197. n. 1
5. Vtus Pontificalium inest actioni celebrandi, ut accessorium suo principali, q. 197. n. 9
6. Celebratio Pontificaliter continet exercitium Pontificalium, q. 197. n. 14
7. Celebrare Missam cum ornatu Pontificali, non est actus ordinis, q. 197. n. 6
8. Vtus Pontificalium & exercitium differunt, & in quo, q. 197. n. 2
9. Aliud celebrare cum Infignibus Pontificalibus, & aliud celebrare Pontificaliter, q. 197. n. 5
10. Concilium Tridentinum non prohibet vsum insignium Pontificalium, sed exercitium actuum Pontificalium, q. 197. num. 7
11. Concilium Tridentinum prohibet exercitium Pontificalium in alieni Dicitur: est informatum aliquo actu iurisdictionali, q. 197. n. 13
12. Suspendi a Pontificalibus quid dicat, q. 197. n. 4
13. Episcopus suspendus a Pontificalibus, tenet ornatum Pontificali, non potest, q. 197. n. 5

Populus.

1. Locus publicus pro instructione populi necessarius, q. 196. num. 12

Positum.

1. Positum includitur in comparatione, q. 194. n. 7
2. Possessio manutentenda, quoniam consistit de contrario iure, q. 403. n. 5
3. In dubio iudicandum in fauorem possidentis, q. 578. n. 2
4. Quique defraudatus in possessione, donec contrarium probetur, q. 578. n. 2
5. In pari causa fauendum possidenti, q. 508. n. 4
6. Existit dubio non potest debeat possessio certa, q. 508. num. 4
7. Tertius possessor conveniri potest pro legato, etiam post tempore elapso in quo non possedit, q. 507. n. 3
8. Tertius possessor potest renuntiare sei, & se absolviere a satisfactione, q. 507. n. 4
9. Prius expensis exitio, quam consecutus tertius possessor super se gravatus, q. 507. n. 1

Potestas. Poss.

1. Potestas super Corpus Christi mysticum fundatur super potestate super Corpus Christi verum, q. 113. n. 7
2. Omnia potestas est ordinata, q. 1080. n. 9
3. Omnis potestas Ecclesiae est a Christo, q. 44. n. 6
4. Potestas Sacerdotalis non subiacet Superiori, quae 179. num. 9
5. Illud non possumus, quod commodè non possumus, q. 127. num. 8
6. Vtus potestatis transactionis non est presumendus in Pontifice, q. 660. n. 5
7. Omnis potestas est in beneficium communis, q. 479. num. 6
8. Illud non possumus, quod honestè non possumus, q. 195. num. 4

Index Rerum

1. Potestas laicalis non se extendit ad corpus Dei, q. 179. uum. 2
2. Plenitudo potestatis non se extendit ad irrationabilia, q. 477. o. 4

Præceptum.

1. Præcepti obsequium quando post habenda charitati, q. 148. n. 11
2. Quando salubritas rationis finalis præcepti habet locum etiam præceptum, q. 173. n. 4
3. Præceptum debet impleri eo modo, quo potest, q. 178. num. 1
4. Præceptum præuolat uoluntati spirituali liberæ electionis, q. 173. n. 5
5. Impedimenti excusatio ab obsequio præcepti, q. 178. n. 7
6. Præcepta assidue temporis non implentur sola exhibitione substantiæ rei præcepti, q. 161. n. 6
7. Quando opus peccaminosum impletur præceptum, q. 174. o. 2
8. Præceptum uisibile diuinum, quam subiectionem ad legem requirit, q. 172. n. 4
9. Intentio de non seruando præceptum, quando cessat obligatio non est illicita, q. 176. n. 5
10. Præceptum an impleri possit in loco, ubi non obligat, q. 177. n. 2
11. Præceptum uisibile actum externum non requirit actum obedientie, de. q. 170. n. 3
12. Præceptum affirmatiuum quando fit implendum ubi primo impleri potest, q. 177. n. 5
13. Implere præceptum quinam actus obedientie, quest. 170. num. 7
14. Intentio adimplendi præceptum ad, & qualis requiratur, & n. seq. q. 170. n. 4
15. Intentio implendi præceptum, non est necessarium pro actu externo, q. 170. n. 5
16. Intentio seruandis præcepto est specialis actus uirtutis, q. 170. n. 6
17. Præceptum obligat solum ad opus iouendum, q. 170. n. 5
18. Præcepta quando multiplicentur numero, q. 176. n. 3
19. Præceptum adimpletum secundum substantiam non uiget amplius, q. 174. n. 2
20. Intentio nuda quando non tollit quin implatur præceptum, q. 171. u. 11
21. Quando per opus peccaminosum possit impleri præceptum, q. 170. n. 4
22. Præceptum assidue temporis non impletur, nisi in tempore, cui est assidue, q. 176. n. 3
23. Cessatio sine retractione obligatio præcepti, q. 170. n. 5
24. Præceptum impleri exhibitio opere uirtutis, quest. 170. num. 4
25. Ecclesia suis præceptis intendit obligare omnes capaces, q. 176. n. 8
26. Ecclesia præcipit materiam cum iis circumstantiis, cum quibus possit mandati executionem, q. 170. n. 3
27. Plura præcepta concurrentia eodem die & uel non obligant ad multiplicandam obsequia, q. 171. u. 7
28. Præceptum additum legi, illam substantialiter alterat, q. 166. n. 1
29. Qualitas præcepti adueniens legi illam reponit in alia specie, ibid.
30. Præceptum potest solum dirigere ad subditos, q. 166. n. 7
31. Præceptum præferendum obligationi honestatis, q. 176. num. 6
32. Præcepta diuina non obligant cum grauissimo damno, q. 170. n. 3
33. Aditus non implendi, ad impediens adimpletionem præcepti, & n. seq. q. 170. n. 1
34. Præceptum non requirit exhibitionem operis extrinseci præcepti, q. 171. n. 6
35. Opus pius ualeat iurisdictioni in ordine ad præceptum, q. 171. uum. 2
36. Faciens opus, & intendens non implere præceptum an peccet, q. 171. u. 3
37. Quomodo peccet, n. 5
38. Voluntas non implendi præceptum tali opere non est contraria præcepto, q. 170. n. 11
39. Intentio se subtrahendi obligationi præcepti non est contraria præceptum, q. 178. n. 2

1. Qua uoluntas implatur præceptum dum iocundatur mens, q. 170. n. 5
2. Discedens de loco ubi uiget præceptum, & reuertens, an tuncquam ipse, an illi subiacet de nouo, q. 177. n. 7
3. Applicatio reuerentium, Orationum per quos alia non possunt præcipi, q. 171. n. 2
4. Materia prohibita non potest esse illa, qua alio præcepto præcipitur, q. 170. n. 2
5. Verba imperativi modi non inducunt præceptum, q. 144. num. 5
6. Quando inducant præceptum, ibid.

Præceptum audiendi Missam.

V de Missa auditis, &c.

1. Præceptum de audienda Missa, q. 146. n. 1
2. Datur hoc præceptum non est de fide, n. 1
3. Supponitur in iure Canonico, non tamen de nouo ponitur, n. 3
4. Præceptum audiendi Missam non obligare sub mortali, qui sententia, q. 148. n. 1
5. Obligit sub mortali, n. 1
6. Eius materia est grauis, & ualde necessaria ad finem Religiosum, n. 3
7. Præceptum iustificandi secula obligat sub mortali, q. 148. num. 4
8. Præceptum audiendi Missam extrahit Apostolorum tempore, q. 147. u. 1
9. Non est diuinum quoad Missam, ut modo se habet, ibid.
10. Est consuetudine iuri naturali diuino secundum plures, u. 1
11. Secundum decretionem ad tempus est de iure Ecclesiastico, n. 3
12. Secundum substantiam est de iure naturali, n. 4
13. Præceptum audiendi Missam obligat omnes fideles, q. 171. num. 1
14. Præceptum cap. Missa cur dirigatur ad solos circulares, uum. 1
15. Omnes personæ Ecclesiasticæ tenentur audire Missam, num. 3
16. Quis uis rationis requiritur, ut peccati teneantur præcepto audiendi Missam, q. 146. n. 6
17. Pueri capaces peccati mortalis possunt apprehendere obligationem præcepti audiendi Missam, n. 7
18. Præceptum audiendi Missam est mixtum cum diuino, q. 46. n. 4
19. Præceptum audiendi Missam quomodo imperet necessitatem, q. 174. n. 10
20. Præceptum audiendi Missam obligat quocumque modo potentes, q. 166. n. 4
21. Infideles non obligantur præcepto audiendi Missam, q. 171. u. 4
22. Neque Catholici, n. 5
23. Neque amentes, n. 6
24. Eius tamen obligatur, & quomodo, n. 7
25. Præceptum an obliget ad uisendum, & audiendum celebrantem, & n. seq. q. 170. n. 1
26. Sufficit assentientia, in qua exprimitur cultus Dei, n. 3
27. Quid si possit celebrare eum, & uideri, & uideri, n. 4
28. Præceptum audiendi Missam obligat ad obligationem facit, scilicet secundum ritum Ecclesiæ, q. 171. n. 7
29. Præceptum exigit audientem Missæ proportionem celebrationi, q. 171. n. 6
30. Præceptum audiendi Missam est assidue diei, q. 170. n. 1
31. Cum die extinguitur eius obligatio, n. 1
32. Et cur, u. 3
33. Præceptum audiendi Missam ad quid obliget, quest. 161. num. 2
34. Ecclesia præcipit in audiente Missæ actum internum in seuerum cultum externum, q. 171. u. 3
35. Et qui sit uerus cultus externus, n. 4
36. Præceptum audiendi Missam, quatenus dicit concurrere ad obligationem Sacrificij, est de iure diuino, q. 147. num. 6
37. Præceptum audiendi Missam quomodo obliget cum subordinatione ad celebrationem, q. 171. n. 3
38. In præcepto soluendi Missam, quem actum internum Ecclesia præcipit, q. 171. n. 1
39. Præceptum audiendi Missam iuratur obligat, & cur, q. 171. n. 2

Memorabilium.

1. Præceptum audiendi Missam est ex præsupposito celebrationis. q. 1161. n. 3.
2. Obligatio audiendi Missam in die Natiuitatis non anticipatur diem. q. 1162. n. 4.
3. Non potest absolute ad censuram peccet contra præceptum audiendi Missam. q. 1163. n. 1.
4. Ligatus Censura non aufertur obligatione audiendi Missam. num. 3.
5. Translato Festo non transferatur præceptum audiendi Missam. q. 1164. n. 4.
6. Ecclesia præcipiens audire Missam quid præcipiat, quærit. q. 1165. n. 1.
7. Non deficit obligatio audiendi Missam, si quocumque modo adfit, qui possit celebrare. q. 1166. n. 7.
8. Præceptum audiendi Missam, aut celebrandi, datat tempore interdicit quoad omnes adfictos seruicio Ecclesie. q. 1167. n. 1.
9. Præceptum obligat audire Missam pro tempore in quo licet celebrare. q. 1168. n. 1.
10. Præceptum audiendi Missam infert etiam præceptum celebrandi. q. 1169. n. 4.
11. Præceptum audiendi Missam præuallet præcepto non celebrandi extra loca deputata. q. 1170. n. 4.
12. Præceptum offerendi sacrificium tñatur à præcepto audiendi Missam. q. 1171. n. 5.
13. Nunquam adfict obligatio audiendi plures Missas. q. 1172. num. 1.
14. Etiam si eadem die concurrant plura festa. n. 1.
15. Neque in die Natiuitatis Domini. n. 3.
16. Præceptum audiendi Missam obligat pro diebus dominicis. q. 1173. n. 1.
17. Et pro aliis diebus festiuitatibus sacrificiis. n. 1.
18. Pro feriis Quadragesimæ non adfict præceptum audiendi Missam. q. 1174. n. 1.
19. In diebus Rogationum non est audienda Missa ex præcepto. q. 1175. n. 3.
20. Præceptum audiendi Missam obligat Feria quinta & S. b. b. maioris hebdomadæ si incidat Festum Annunciationis B.V. q. 1176. n. 1.
21. Quid si quando incidit in Parasceue. & n. seq. n. 1.
22. Præceptum audiendi Missam non aufert diem Parasceues incidente Festo. q. 1177. n. 4.
23. Præceptum audiendi Missam non urget pro Feria IV. C. num. 1. q. 1178. n. 1.
24. Nec pro triduo maioris hebdomadæ. n. 1.
25. Præceptum de audienda Missa speciali modo obligat diebus solemnioribus. q. 1179. n. 4.
26. Diebus feriatis pro certis personis non adfict præceptum audiendi Missam. q. 1180. n. 7.
27. Pro Festis iustitias à principe seculari non adfict præceptum audiendi Missam. q. 1181. n. 1.
28. Præceptum audiendi Missam non obligat quando secundum ritum, qui concernit ipsam celebrationem, celebrari non potest. Secus autem si non possit seruari aliqua lex circa extinctio & minoris momenti. q. 1182. num. 7.
29. Præceptum non obligat audire Missam suspensum. q. 1183. num. 10.
30. Præceptum non obligat audire Missam excommunicati notitiam licet non vitandam. q. 1184. n. 6.
31. Præceptum obligat audire Missam excommunicati tolerari. q. 1185. n. 3.
32. Præceptum non obligat audire Missam excommunicati denuntiati. q. 1186. n. 1.
33. Audiens Missam excommunicati, an satisfiat præcepto. & n. seq. q. 1187. n. 1.
34. Præceptum non obligat audire Missam notitiam percussio Clerici. q. 1188. n. 1.
35. Præceptum non obligat audire Missam irregularis. & c. q. 1189. n. 6.
36. Præceptum obligat audire Missam publici Concubini. si alia audiri non possit. q. 1190. n. 8.
37. Duo præcepta audiendi Missam concurrentia coalescunt in vnum. q. 1191. n. 4.
38. Et ideo implentur vnica auditione Missæ. n. 3.
39. Duplex præceptum audiendi Missam concurrentes habet idem motuum. n. 6.
40. Permanens vsque ad meridiem in loco, ubi obligat præceptum teneat audire. q. 1192. n. 1.

1. Quid si ante meridiem egrediarer à loco, & a. seq. q. 1193. num. 1.
2. Si diu expectandum non teneat audire Missam. n. 4.
3. Potest discedere antequam audiat licet non est expectandum. n. 5.
4. Nec obligatio quoad ipsum est coarctata ad tempus, in quo ibi manet. n. 6.
5. An aggregatio ieiuniorum in Festo peccet contra præceptum audiendi Missam. q. 1194. n. 7.
6. Quid si aggregaretur antequam inciperet obligatio præcepti. n. 8.
7. Dispensatio anticipandi celebrationem in Capella Pontificia non extenditur ad præceptum implendum. q. 1195. num. 8.
8. In ordine ad obseruantiam præcepti eadem est ratio siue circumspiciat de curio, siue propheta. q. 1196. n. 1.
9. Cur præceptum audiendi Missam non imponit necessitatem seruandi Missam. q. 1197. n. 1.
10. Violentibus præceptum audiendi Missam non est imposita aliqua poena. q. 1198. n. 4.
11. Pontifex potest dispensare in præcepto audiendi Missam. q. 1199. n. 1.
12. Non tamen absolute. n. 3.
13. Prælati inferiores dispensant in præcepto audiendi Missam. n. 4.
14. Ita concedere consuetudine. n. 5.
15. Requiruntur tamen iusta causa, & qualis. n. 6.
16. Absoluta dispensatio in præcepto audiendi Missam vix potest esse rationabilis. n. 7.

Præceptum obligat ad totam Missam.

1. Supposito præcepto præcipitur audire totam Missam. q. 1144. n. 4.
2. Verisimile hoc præceptum emanasse à Christo. ibid.
3. Præceptum audiendi Missam consumatur ex præcepto. q. 1145. n. 5.
4. Tota Missa audienda ratione præcepti. q. 1171. n. 1.
5. Id statuitur à iure. n. 1.
6. Neque pars minima sine peccato omitti potest. n. 3.
7. Quod est mortale, vel veniale luxuria quantitate omittitur. num. 4.
8. Præceptum obligat non solum ad substantiam sacrificij, sed etiam ad totam Missam ritalem. q. 1172. n. 6.
9. Assistere consecrationi vnus speciei, & non alterius impedit implere præceptum. q. 1173. n. 1.
10. Si inter minimas partes, quæ non audiuntur sit aliqua ex substantialibus, non implentur præceptum. q. 1181. n. 1.
11. Si plures minime partes, quæ non audiuntur consistant notabilem non implentur præceptum. n. 1.
12. Quid si non consistant partem notabilem, sed plures sint. num. 4.
13. Facta consecratione dicitur adhuc sacrificium super altari, & aliqua reliqua causæ finalis præcepti. q. 1182. n. 9.
14. Non audiens Missam vsque ad Euangelium, nec post communionem an implet præceptum. & num. seq. q. 1183. num. 1.
15. Assistens consecrationi vnus tantum speciei peccat grauiter contra præceptum audiendi Missam. q. 1184. n. 6.
16. Discedens postea consecratione, & reuertens ad Patrem noſtrum non implet præceptum. q. 1185. n. 1.
17. Non ob quantitate, sed ob dignitatem partis cui non assistit. n. 1.
18. Discedens recitatio Patris noſtrum non implet præceptum. q. 1186. n. 1.
19. Consuetudine an induci possit, quod iocundo Patris noſtrum discedant assistentes. n. 1.
20. Non assistens Consumptionem an implet præceptum audiendi Missam. & n. seq. q. 1173. n. 1.
21. Incipiens audire Missam ab Offertorio, an implet præceptum. & n. seq. q. 1180. n. 1.
22. Incipiens audire Missam ab Euangelio, an implet præceptum. & n. seq. q. 1179. n. 1.
23. Egrediens ab Ecclesia pro sermone celebrationis tempore consecrationis an implet præceptum. q. 1177. n. 1.
24. Incipiens audire Missam post Euangelium an satisficit, si audiat Euangelium S. Ioannis, & num. seq. qu. 1181. num. 1.
25. Non assistens primæ oblationi verbali implet præceptum, si alia præsens assistat. q. 1176. n. 5.

Index Rerum

1. Incipiens audire ab Offertorio, & omittens à Communione an implet præceptum, q. 118. n. 1
1. Incipiens audire missam ab epistola, an implet præceptum, & n. seq. q. 117. n. 1
1. Incipiens audire ab epistola, & omittens à Communione, an implet præceptum, & n. seq. q. 118. n. 1
1. Hæc partes quatenus notabiles sint, n. 3
1. Omisso huiusmodi partem inter cultum notabiliter deusum, n. 4
1. Si quis non interfuit consecrationis, sed omnibus aliis partibus, an implet præceptum, & n. seq. q. 117. n. 1
1. Non assilens parti substantiali sacrificij impedit implere præceptum, q. 117. n. 4
1. Absens dum causatur gloria implet præceptum audiendi Missam, q. 118. n. 3
1. Post consumptionem, si quis discedat, non peccat mortaliter, q. 117. n. 4
1. Secus si omittatur etiam communicatio, ibid.
1. Quoties audire certam partem iussit non implet præceptum, q. 117. n. 4
1. Peccatum mortale in omissione audiendi partem missæ unde desinitur, q. 118. n. 4
1. Præceptum impletur non audita parte non notabili, q. 117. n. 4
1. Ministri divergentes ab servitium altaria implet præceptum audiendi Missam, q. 118. n. 2
1. Divergere ab altari ratione ministerij non interumpit assilientiam, n. 3
1. Ministri ratione servitij debent adesse tempore consecrationis, q. 117. n. 1
1. Si minister recedit tempore consecrationis non servitium celebrationis, an satisfaciatur præcepto, q. 117. n. 3
1. Accendens candelas per Ecclesiam an satisfaciatur præcepto missæ, q. 118. n. 5
1. Audiens plures partes missæ simul à pluribus Sacerdotibus, an implet præceptum, & n. seq. q. 119. n. 1
1. Qui decem partes à decem Sacerdotibus audiet, an præceptum implet, n. 4
1. Dividens in audiendo partes substantiales in ordine, vel diversas celebrantes non implet præceptum, n. 6
1. Non assiluit inorgo sacrificio, n. 7
1. Non implet præceptum, qui plures partes à pluribus audit, q. 119. n. 1
1. Audientia succitue partem missæ ab uno, & partem ab alio an implet præceptum, & n. seq. q. 119. n. 1
1. Qui non audit missam secundum duas partes ordinatas non implet præceptum, q. 119. n. 1
1. Evangelium S. Iohannis non potest supplere aliam partem missæ omittam audiri, q. 118. n. 3

Præceptum Missæ ubi implendum.

1. Præceptum audiendi Missam non potest impleri in loco privato, q. 117. n. 1
1. De iure aut quo missæ audienda in propria Parochia, num. 1
1. Modo non adest obligatio audiendi Missam in propria Parochia, n. 3
1. Suffragatur Concil. Trid. n. 4
1. Id declarat summi Pontifices, n. 5
1. Consuetudine firmatur, n. 6
1. Incolæ an implent præceptum audiendo missam celebratam in loco à non-gentibus, q. 117. n. 7
1. Præceptum audiendi Missam cur non possit impleri in quocumque loco, q. 117. n. 8
1. Non potens adire Ecclesiam, non teneatur audire missam in privato Oratorio, si non sit privilegiatus, q. 118. n. 5
1. Audient missam in Oratorio privato non satisfaciatur præcepto, nisi sit privilegiatus, q. 119. n. 4
1. Exclusi à participatione privilegij non satisfaciuntur præcepto audiendi missam in Oratorio, q. 119. n. 6
1. Præceptum obligat audire missam in loco publico, q. 119. n. 7
1. Audient missam ex metuetio, ratio, via publica, & implet præceptum, q. 119. n. 3
1. Alia missæ in choro post altare implet præceptum, licet non videtur celebratum, n. 6
1. Etiam si sit interceptus paries, ibid.

1. Egrediens ab Ecclesia non implet præceptum, q. 119. n. 5

Præceptum Missæ quando implendum.

1. Audient missam post meridiem an implet præceptum, q. 119. n. 7
1. Audient missam in vigilia Natiuitatis Domini, quæ pro die Natiuitatis celebratur ante mediam noctem an implet præceptum pro die vigiliæ si sit dies Dominicus, q. 119. n. 8
1. Audient missam missam Natiuitatis Domini in Capella Pontificia an implet præceptum pro die Natiuitatis, q. 119. n. 1
1. Si quibus motibus videatur impleri præceptum, n. 2
1. Merus assilens missæ an implet præceptum, q. 119. n. 1
1. Audita quocumque missa impletur præceptum, q. 119. n. 1
1. Non est necessitatem audire missam maiorem, n. 1
1. Nec missam de festo currenti, n. 3
1. Impletur præceptum assilendo missæ quocumque ritu celebratæ, n. 4
1. Audient missam statim post mediam noctem an implet præceptum, q. 119. n. 5
1. Qui non habet abstinere à sensibus per notabilem partem missæ non implet præceptum, q. 119. n. 1
1. Quid si lapsatur in extasim virtute diuinæ, n. 1
1. Implet præceptum si in extasim contempletur mysterium quod peragitur, n. 3
1. Secus autem, si ad aliorum contemplationem rapetur, n. 4
1. Audient missam licet non aluerat, esse diem scilicet implet præceptum, q. 119. n. 8
1. Impletur præceptum, qui audit missam animo non implendi, nec aliam audire, & n. seq. q. 119. n. 1
1. Audient missam sine animo implendi præceptum, quando teneatur aliam audire, q. 119. n. 5
1. Audient missam cum proposito non implendi præceptum, ut impletur, an debet mutari propositum, q. 119. n. 7
1. Audient missam ex pravo sine an implet præceptum, & n. seq. q. 119. n. 1
1. Diversa ratio de indigna communione, audiente missæ excommunicati in ordine ad præceptum implendum, q. 119. n. 5
1. Adimpletum præcepti audiendi missam non habet locum, nisi quando locum habet satisfactorio dicti, q. 119. n. 5
1. Qui se vestit audiendo missam, an satisfaciatur præcepto, q. 119. n. 1
1. Audient missam, & simul confiteatur peccata, an implet præceptum, & n. seq. q. 119. n. 1
1. Audient missam implendo præceptum, & examinare conscientiam an possint stare simul, q. 119. n. 1
1. Audient aut legens privatis quæ omittit in audienda missa an satisfaciatur, & n. seq. q. 119. n. 1
1. Interpolata confabulatio regulatur non impedit, ne impletur præceptum, q. 119. n. 6
1. Quid si modus extenuis indicet specialem applicationem, num. 7
1. Colloquutio excludens attentionem externam pro notabili parte impedit, ne impletur præceptum, n. 8
1. Accedens ad Ecclesiam absque voluntate audiendi missam non satisfaciatur, & n. seq. q. 119. n. 7
1. Audient missam ut implet votum, & non præceptum, implet præceptum, q. 119. n. 5
1. Dubitans an audiente missæ impleverit præceptum, an teneatur aliam audire, q. 119. n. 6

Præceptum.

Vide Excommunicatio.

1. Præcepti ab Ecclesia an valide conferunt, & n. seq. q. 119. n. 5

Præeminencia.

1. Consuetudo si sit rationabilia plurimum valet in materia præminentiarum, q. 119. n. 8

Prægnantia.

1. Prægnantes quando excusentur ab audienda missa, q. 119. n. 1

Prælati

Memorabilium.

Praelatus.

Vide Episcopus Superior.

1. Praelatus ut administrator exerceat quae sunt administrationis, q. 1089. n. 7
2. In acquirendis solus Praelatus potest nocere Ecclesiae, q. 1089. n. 9
3. Culpa Praelati non praedicitur Ecclesiae, q. 1097. n. 8
4. Praelatus ad evitandas lites non potest solvere, quod non tenetur solvere, q. 1091. n. 5
5. Praelatus Ecclesiae semper quoad iurisdictionem, acquiritur Episcopi, q. 1118. n. 1
6. Praelati habentes iurisdictionem Episcopalem an suaverunt privilegio altaris visitari, & n. seq. q. 1118. n. 2
7. Quando solus Praelatus, & non Capitulum censendus sit negligens, q. 1017. n. 3
8. Factum Praelati non nocet Ecclesiae, q. 1017. n. 3
9. Potestas Praelati secularis supra Sacerdotes, q. 110. n. 3
10. Praelati quibus incumbit cura animarum, tenentur aliquando pro suis omnibus celebrare, q. 847. n. 8
11. Praelatus an abique Capitulo possit repudiare legatum, q. 1089. n. 9
12. Praelatus valide repudiat, si habeat liberam administrationem, q. 1089. n. 7
13. Praelatus quando non possit sine Capitulo determinare, q. 1089. n. 8
14. Praelatus potest in Collegii vindicare contra suum actum nullum, q. 1089. n. 10
15. Praelatus non excusatur, si repudiet legatum abique consensu Capituli, q. 1091. n. 3
16. Praelatus repudiare legatum pro missis quando peccet mortaliter, q. 1089. n. 4
17. Tenetur reficere damnum ex tali repudiatione, ibid.
18. Praelatus non repudiat legatum, si differat acceptare, q. 1092. n. 11. 4
19. In quibus casibus possit Praelatus repudiare legatum pro missis, q. 1089. n. 1
20. Praelatus an excusari possit, si renuntiet legatum pro missis, q. 1091. n. 2
21. Habentes iurisdictionem quasi Episcopalem an suaverunt privilegio, cap. fin. de privileg. in 6. & n. seq. q. 411. n. 1
22. Habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt ex rationabili causa celebrare extra horas consuetas, q. 411. n. 2
23. Possunt dispensare ex causa extra horam celebrandi qui habent iurisdictionem quasi Episcopalem, q. 411. n. 3
24. Unde habeant hanc facultatem, n. 4

Praelatus Regularis.

Vide Superior.

1. Praelati Regulares habent quoad proprios subditos totam illam facultatem, quam habent Episcopi quoad suos, q. 1087. n. 4
2. Praelatus quando non possit praesumere Monasterio, q. 1101. n. 8
3. Praelati Regulares an dispensare possint cum suis subditis in via pileoli, q. 430. n. 6
4. Quidquid potest Episcopus circa suos subditos, potest etiam Praelatus Regularis circa suos, q. 434. n. 4
5. Praelati Regulares possunt in suis Ecclesiis distingere altaria consecrata, q. 434. n. 3
6. Praelati Regulares, qui non sunt Abbates an possint erigere, & transferre altaria, q. 431. n. 5
7. Praelati Regulares possunt benedicere sacras vestes, q. 809. n. 1
8. Privilegia id concedemia, ibid.
9. Confirmatio facultatis benedicendi sacras vestes, n. 2
10. Co-cessio Innocentii IV. in eadem materia, n. 3
11. In absentia superiorum, qui vires gerunt, possunt benedicere sacras vestes, n. 4
12. Regulares an possint benedicere non inferantur propriis Ecclesiis, n. 5

Prescriptio.

1. Prescriptio equiparatur privilegio, q. 448. n. 4
2. Prescriptio fundatur in scientia, & scientia illius contra quem prescribitur, q. 1047. n. 5
3. Prescriptio non plus se extendit, quam se extendunt leges humanae, q. 1047. n. 7

1. Quae prescriptio acquiri possunt, sunt in commercio, q. 1019. n. 7
2. Prescriptio non habet locum stante mala fide, q. 1047. n. 2
3. Tantum prescribitur quatenus possidet, q. 1136. n. 4
4. Iura incorporalia non possunt prescribi, nisi aduersario sciente, & sciente, q. 1136. n. 3
5. Prescriptio contra Ecclesiam requiritur quadraginta annos, q. 1099. n. 1
6. Prescriptio temporis immemoralis sine titulo valet etiam si ius existat, q. 1191. n. 4
7. De iure Canonico ad prescribendum non requiritur ciuitatis, q. 1191. n. 3
8. Nisi presumptio sit contra prescribentem, ibid.
9. Ius ciuitatis aliquando admittit prescriptionem cum mala fide secus Canonice, q. 1191. n. 2
10. Prescriptio non inducitur per actus facultarios, q. 1181. n. 8
11. Contra causam piam requiritur quadragenaria prescriptio, q. 1194. n. 4
12. Iura celebrationis Missarum sunt prescriptibilia, q. 1191. n. 1
13. Legatum annuum pro missis non potest prescribi contra deum, q. 1048. n. 1
14. Coneta legatarum an prescribi possit legatum pro missis, & n. seq. q. 1048. n. 2
15. Quantum tempore prescribitur annuum legatum pro missis, q. 1048. n. 6
16. Quantum tempore prescribi possit onus Capellaniae non collaturae, q. 1194. n. 2
17. Requiritur quadragenaria prescriptio, n. 3
18. Prescriptio contra Capellaniae Laicales est etiam contra Ecclesiam, q. 1194. n. 3
19. Prescriptio in celebratione est contra Ecclesiam, q. 1199. n. 1
20. Non prescribitur contra celebrationem ex errore, q. 1196. n. 4
21. Contra Ecclesiam an prescribitur onus Missarum, q. 1196. n. 1
22. Cuius prescriptio non possit habere locum in legato pro missis, q. 1048. n. 7
23. Numerus Missarum prescribi potest, q. 1199. n. 3
24. Quantum tempus sit necessarium ad prescribendum, n. 2
25. Acceptans nullam obligationem celebrandi prescribit applicationem sacrificij, q. 1199. n. 4
26. Auct. decreta, &c. poterat prescribi applicatio fructus, q. 1199. n. 5
27. Quoad Missas manuales non habet locum prescriptio, q. 1199. n. 1
28. Applicatio fructus prescribi non potest, n. 2
29. Ad prescribendum in celebratione Missarum an necessitas iustitialis, q. 1199. n. 3
30. Legatum annuum quoad pensiones decursus prescribi potest, q. 1048. n. 4
31. Quoad pensiones in futurum non potest prescribi, n. 5
32. Singulae pensiones annuales legati requirunt singulas prescriptiones, ibid.
33. Rectores quomodo prescribere possint, q. 433. n. 7

Præsentia.

1. In communicatione visus, & auditus habetur praesentia, q. 1192. n. 4

Præstatio.

1. Adus æquiuocus quocumque tempore continuatur, non concludit praestationem, q. 816. n. 3
2. Ut inducatur praestatio, requiritur titulus, q. 816. n. 4
3. Praestatio aliquotum annorum obligat in futurum, q. 1081. n. 1
4. Praestatio decennialis facit praesumi titulum, q. 1081. n. 2
5. Sed quando causa allegatur, ibid.
6. Quid requiratur, ut praestatio conuincat titulum nullum, q. 1081. n. 10
7. Debet qui praestat posse titulum inducere, ibid.

Præsumptio.

1. Praesumere, importat aditionem temerariam, & fluctuantem, q. 817. n. 3

Præsumptio.

1. Praesumptio fundatur super iuramento, q. 1199. n. 5

Index Rerum

1. Presumptio locum habet in dubio, q. 87. n. 4
2. Presumptio non habet locum quando veritas apparet, q. 96. n. 3
3. Presumptio habet vim probationis, q. 94. n. 9
4. Presumitur proferens pluribus casibus eodem actu quando id est possibile, q. 109. n. 3

Presuppositum.

1. Coarctate presuppositio contrit quod inde inferitur, q. 80. num. 6
- Sublato presupposito cessat dispositio in ipso fundata, q. 463. n. 1

Preces.

Vide Gratia.

- Preces Mille non possunt mentaliter recitari, q. 133. n. 1
- Preces extra factitium non compensant fructum illius, q. 100. n. 1

Princeps.

1. Princeps quatenus taxare possit legatus, q. 108. n. 7
- Mens Principis presumitur conformis iuri, q. 73. n. 4
- Princeps presumitur habere scientiam iuris, q. 476. n. 7
1. Princeps non possit statuere ne vltra certam summam legetur, q. 108. n. 2
2. Sola voluntas principis est iusta causa, q. 138. n. 6
- Non presumitur princeps in concessione incontinenti se corrigere, q. 418. n. 2
2. Princeps Laici an possint moderari onus Missarum Capitularium Laicorum, q. 175. n. 1

Principale.

Vide Accusationem.

- Principale trahit accessorium, q. 379. n. 3
- Principale trahit secum minus principale, q. 418. n. 4

Principium.

1. Principium rei spectandum, q. 375. n. 6
- Principium est pars principis rerum, q. 374. n. 9
2. Quod habet principium liberum non potest tractu temporis fieri necessarium, q. 108. n. 5

Privilegium. Privilegiatus.

1. Quando privilegium fit facultabile, q. 119. n. 9
2. Quando quis non teneatur vi privilegio, q. 136. n. 4
1. Concessio privilegio conceditur omnia sine quibus esset inutilis, q. 129. n. 6
- Inconcessu privilegiorum quodnam sit praesertendum, q. 743. n. 5
- Privilegium quod est sortum suum effectum non resoluitur, q. 743. n. 10
- Quando quis teneatur vi privilegio, q. 663. n. 7
- Privilegi verba sunt attendenda, q. 476. n. 4
- Privilegium facultatis executionem precepti non impedit eius obligationem, q. 663. n. 6
- Privilegium non potest trahi ad vim diuturnam, q. 476. num. 6
- Nec ad alios personam a privilegiatis, ibid.
- Exceptio facti quod privilegium participetur a non exceptis, q. 476. n. 3
- Privilegium personale in annexis transit ad alios, q. 476. num. 7
- Quid requiratur, vt trahatur, ibid.
- Privilegium nullum ab initio potest postea valere, si habeat tractum successuum, q. 474. n. 3
- Privilegium habens tractum successuum manet in eodem loco tempore a volumine concedentis, q. 474. n. 3
- Privilegium mensuratur intentione concedentis, q. 441. num. 4
- In privilegiis attendenda intentio concedentis, q. 476. n. 3
- In privilegiis attenditur mens concedentis, q. 477. n. 4
- Et potius mens quam verba, ibid.
- Privilegium non convenit illis de quibus non possunt accipi verba privilegij, q. 477. n. 5
- Privilegium trahit secum necessaria pro usu ipsius, q. 470. num. 6

Mens concedentis attendenda in privilegiis, q. 476. n. 6

Verba privilegij concepta in personam reddunt meri personale, q. 474. n. 3

- Quando contemplatione personarum conceditur privilegium est meri personale, n. 4
- Quotido in privilegio conceditur facultas aliqua est meri personale, n. 5
- Privilegium quando fit coarctatum loco, q. 479. n. 9
- Privilegium non derogat iuri communi, nisi sit ipso contrarium, q. 476. n. 3
- Privilegium conceditur in Concilio Lateranensi valet post Concilium Tridentinum, q. 119. n. 5
- Hoc privilegium est lex, n. 9
- Privilegia sunt leges poenales, q. 476. n. 4
- Privilegium quando fit personale, q. 476. n. 4
1. Privilegium non potest tenuari quando impeditur tertius ne illo iuratur, q. 573. n. 4
- Privilegium derogans iuri communi strictè accipiendum, q. 416. n. 5
- Speciale privilegium derogat generali, q. 741. n. 4
- Vbi verba non habent locum, nec etiam habet privilegium, q. 476. n. 2
- Privilegium officium tempore non potest habere effectum in alio tempore, q. 751. n. 4
- Privilegium contra ius commune est odiosum, q. 477. num. 4
- Privilegium reducens ad ius antiquum an semper facultabile, q. 477. n. 9
- Privilegium personale sequitur personam, q. 478. n. 3
- Privilegium derogans iuri communi strictè accipiendum, q. 477. n. 3
- Privilegium magis speciale praevalet generali, q. 149. num. 3
- Privilegium habens causam specialem praevalet habenti generalem, q. 149. n. 3
- Quod operatur privilegia de eo quod secundum aliquam opinionem est licitum, q. 416. n. 2
- Privilegia concedentia quod per dispensationem obtinenti non potest non sunt otiosa, q. 416. n. 4
- Restrictio privilegij non surgit ex eis quae presupponuntur, q. 470. n. 3
- Per Privilegium conceditur aliquid speciale, q. 480. n. 4
- Verba Concessionis directa ad personam faciunt privilegium personale, q. 478. n. 3
- Privilegia quomodo tantum valeant quantum sonant, q. 416. n. 3
- Privilegium directum ad personam est personale, q. 478. num. 6
- Dicia privilegiata quoad officium sunt specialia nota digni, q. 477. n. 4
- Mortuum sufficiens restituendi privilegia, q. 476. n. 14

Privilegi; exceptio.

1. Privilegium non est extendendum vltra proprietatem verborum, nisi aliqua necessitas urgeat, q. 117. n. 4
1. Privilegium etiam odiosum extenditur quantum patitur propria significatio verborum, q. 117. n. 3
- Privilegia possunt extendi quatenus admittit propria verborum significatio, q. 178. n. 2
- Privilegium strictè accipiendum extenditur quantum patitur propria verborum significatio, q. 477. n. 4
- Privilegium extenditur quantum patitur significatio verborum, q. 479. n. 5
- Privilegium non extenditur vltra ea quae verbis expressa sunt, q. 476. n. 3
- Privilegia licet strictè accipienda non debent accipi nisi à propria significatione verborum, q. 416. n. 3
- Privilegium non extendatur etiam ad maiorem rationem, q. 476. n. 3
- Restrictio privilegij orta ex loco cessat, si privilegium extendatur ad alia loca, q. 470. n. 4
- Privilegia non excedunt id quod verbis expressum est, q. 476. n. 3
- Privilegium inferum in corpore iuris extenditur, si concurrant quae requiruntur ad extensionem, q. 478. n. 4
2. Quale privilegium extendatur ad extensionem rationis, q. 113. n. 5

2. Privile

Memorabilium.

- a. Privilegium infernum in corpore iuris extenditur ex identitate rationis, q. 118. n. 2
- Privilegium non plus extendenda, quam verba sonent, q. 446. n. 7
- Privilegium extenditur ad eoa ad quos si non extendetur, effectus inuile, q. 477. n. 4
- In privilegio non fit excoꝛdō de loco ad locum, q. 479. num. 5
- Privilegium non extenditur ultra personas expreſſas, q. 480. n. 3
- Verba privilegij non emenduntur pluraquam ſonant, q. 479. n. 3
- Privilegium ſequens perſonam non extenditur de loco ad locum, q. 479. n. 3
- Privilegium perſonale non extenditur de perſona ad perſonam, q. 478. n. 3
- a. Privilegia Regularium in materia interdicti, &c. extenduntur ad Episcopos, q. 133. n. 4
- b. Ratio privilegij pro interdicto habet locum etiam in ceſſatione à Divinis, 5
- Privilegium vnius ex locis quando extendatur ad alium, q. 478. n. 3

Privilegij interpretatio.

- Privilegium eſt ſtrictè interpretaodum, nec extenditur ad alium caſum, q. 139. n. 3
- Privilegia quæ ſouent Religionem debent ample interpretari, q. 481. n. 5
- Privilegia motu proprio conceſſa ſunt ample interpretanda licet derogent iuri communi, q. 481. n. 6
- Privilegium quomodo interpretandum, q. 476. n. 3
- Privilegia ſunt limitationem ex cauſa, q. 477. n. 9
- Quæ interpretatio privilegij reſcienda, q. 477. n. 4
- a. Privilegia quomodo interpretanda, q. 473. n. 4
- Privilegium recipit interpretationem à conſuetudine, q. 473. n. 7
- Vnum privilegium declarat alterum, q. 473. n. 3

Privilegij communicatio.

- a. Quæ Privilegia non veniant in generali communicatio-
ne, q. 499. n. 3
- a. Etiam in communicatione adſe clauſula, *Ita omnia & per
omnia*, ibid.
- In communicatione Privilegiorum veniant quæ conceſſa
ſunt ratione ſeſſionum, q. 475. n. 3
- Privilegia conceſſa vni Monafterio Eccleſiæ extenduntur
ad omnes, q. 476. n. 1
- Privilegia conceſſa vni Monafterio ſunt communia om-
nibus etiam ſuſtaria, n. 3
- Privilegium reſtriſtum ad locum communicatur cum ead-
em reſtriſtione, q. 499. n. 6
- a. Communicatio generalis privilegiorum non ſe extendit
ad ſpeciali nota digna, q. 484. n. 3
- Privilegia communicantur quatenus ad aptari poſſunt, q.
476. n. 4
- Privilegium communicatur perſonis annexa principali
privilegio, q. 491. n. 7
- Quando per communicationem trahantur omnia privi-
legia, q. 756. n. 3
- Communicatio Privilegiorum cum correſpondentia
quoad Regulares, q. 177. n. 3
- Communicatio Privilegiorum an extendat privilegia ex
cauſa æquipollentiæ & minori, q. 476. n. 6
- Pregnans communicatio Privilegiorum ſiſta Cleric.
Regularibus, q. 375. n. 5
- Privilegia conceſſa non Abbatibus à quibus participen-
tibus, q. 476. n. 11
- a. Privilegia conferendi Calices quibus communicentur,
q. 777. n. 3
- a. Communicatio privilegiorum ſiſta Theatinis compre-
hendit omnia & præiudicialia, q. 105. n. 9
- Privilegia conceſſa Abbatibus participantur ab aliis Regu-
laribus habentibus æquipollentem ſubſtitutionem,
q. 476. n. 5
- Participantes in Privilegiis minorum quid obtineant, q.
475. n. 4
- Privilegia liberandi animam à Purgatorio an communi-
cabilia, q. 777. n. 3

Privilegij ceſſatio.

- Ceſſante primo privilegio incipit valere impetratum ſe-
cundo loco, q. 474. n. 3
 - a. Ceſſante cauſa privilegij ceſſat privilegium, q. 474. n. 3
 - Ceſſante ſive ceſſat privilegium, q. 491. n. 3
 - Privilegium conceſſum ratione dignitatis non ceſſat
ceſſante, q. 493. n. 7
 - a. Facilius ceſſat privilegium quàm ius commune, q. 480.
num. 7
 - Privilegium ceſſans quoad Dominum, ceſſat etiam quoad
familiam, q. 491. n. 7
 - Privilegium conceſſum ſub aliqua qualitate non habet lo-
cum ex deficienti, q. 493. n. 3
- ## Privilegij reuocatio.
- Privilegia quatenus conuocant reuocant, q. 474. n. 7
 - a. Privilegia inſerta in corpore iuris non reuocantur, niſi
ſit ſpecialis mentio, q. 488. n. 7
 - Per clauſula generalia non reuocantur privilegia con-
ceſſa Regularibus, q. 488. n. 7
 - Privilegia clauſa in corpore iuris vt reuocentur requirunt
ſpecialem mentionem, q. 474. n. 4
 - Privilegia non inſerta in corpore iuris circa celebra-
tionem extra loca deputata non ſunt reuocata, q. 474.
num. 7
 - Reuocatio privilegiorum non ſe extendit aliſi quatenus
ſunt contraria diſpoſiti, q. 488. n. 7
 - a. Reuocatio Privilegij quando fornicat effectum, q. 102.
num. 11
 - In dubio pronuntiandum pro non reuocatione privi-
legiorum, q. 488. n. 3
 - Conceſſio noui privilegij non arguit reuocationem præ-
cedentis, q. 474. n. 4
 - Quomodo ſit accipienda reuocatio privilegiorum quæ
ſunt contraria Trid. q. 488. n. 12
 - a. Quid requiratur vt privilegia Caſtamentum reuocentur,
q. 503. n. 13
 - Privilegia Regularium circa celebrationem extra loca
deputata an reuocata, q. 474. n. 3
 - Privilegia celebrandi tempore veſpetino reuocata ſunt,
q. 488. n. 1
 - Non tamen privilegium ſeu conſuetudo celebrandi pri-
mam Miſſam Natiuitatis ante mediam noſte n in Ec-
cleſia S. Marci Venetranum, n. 3
 - Privilegia reuocata Cleric. Regul. reuocantur per conſtit.
Gregor. XV. q. 476. c. 4
- ## Privilegia ſpecialia.
- a. Mortuo Epilcopo deſicit privilegium ipſi conceſſum, q.
485. n. 3
 - Privilegium conceſſum Religioſis de ſua Beatis eſt per-
ſonale, q. 478. n. 3
 - Privilegium Leonia X. circa reconciliationem Eccleſiæ,
q. 410. n. 3
 - Privilegium circa vocandos Epilcopos pro conſecratione
Eccleſiarum, q. 495. n. 1
 - Privilegia Regularium circa conſecrationem ſuorum Ec-
cleſiarum an modo ſubſiſtant, & n. ſeq. q. 495. n. 3
 - Privilegium reconciliandi Eccleſias non conuenit Vica-
riis, q. 491. n. 1
 - Privilegium Valentini celebrandi bia in die Defunctorum
eſt locale, q. 393. n. 4
 - Privilegium conſecrandi altaria in ſectis Idoſum, q. 476.
num. 6
 - Privilegium conſecrandi altaria in terris Infidelum, qu.
476. n. 7
 - Privilegia conſecrandi altaria à quibus participantur, q.
476. n. 10
 - Diſtincti lexet Privilegia conſecrandi altaria conceſſa
Abbatibus & conceſſa non Abbatibus, q. 476. n. 12
 - a. Privilegium ter celebrandi in Natiuitate habet ius tertij
implicatum quoad Patrochos, q. 893.
 - a. Privilegium Epilcoporum celebrandi ſtante interdicto
factum eſt ius commune, q. 194. n. 6
 - a. Privilegium audiendi Miſſam præſentis ab effectu interdi-
cti, q. 347. n. 4
 - Quale ſit privilegium celebrare de ſanctis ſpecialibus,
q. 171. n. 6
 - Privilegium miniſtrandi Eucharistiā non eſt præiudi-
ciale Patrochis, q. 495. n. 3

Index Rerum

Comitantes dominum tempore interdicti fiuntur privilegio audiendi Missam, q. 437. n. 4
 Privilegia accipiendi, ut postponendi horam celebrationis an revocata, q. 438. n. 3
 Vnde aliqui colligunt non esse revocata, n. 4
 Concilium Trid. non revocat dicta privilegia, n. 5
 Privilegium celebrandi post meridiem concedit quod alias non licet, q. 437. n. 6
 Privilegia celebrandi ultra meridiem quid operentur, q. 438. n. 3
 Privilegia celebrandi extra loca deputata non contrariantur dispositioni Concilii Trid. q. 437. n. 3
 Possunt habere suum effectum, quoad non accedat prohibitio, q. 437. n. 3
 Non contra 5. r. Congregat. declarasse privilegia celebrandi extra loca consueverit esse revocata, q. 438. n. 3
 Privilegium celebrandi in omni loco cum aliam portatili vbiunque fuerint Regularis, q. 437. n. 3
 Privilegium aliorum portabilis Pij IV. quale sit, & quam amplum, q. 437. n. 6
 Est concessum post Concilium Trid. ibid.
 Quam sacerdos eligi possit pro usu huius privilegii, num. 7
 Communicatio speciali modo Clericis Regularibus, n. 8
 Privilegium concessum a Gregor. XIII. pro aliorum viatico, q. 437. n. 3
 Est relaxatum ad privilegium Pauli I. & quale hoc sit, num. 3
 Restringit dictum privilegium Pauli III. & in quo consistat restrictio, n. 3
 Pro quibus missionarius concessum sit, n. 4
 Participantes hoc privilegium non possunt eo vi sine licentia Superiorum, n. 5
 Privilegium celebrandi in cubiculo infirmorum est tantum in fauorem Regularium, q. 437. n. 3
 Privilegium celebrandi in cubiculo vi personale sequitur personam, q. 438. n. 6
 Privilegium de celebratione in cubiculo locum habet si privilegatus decumbat apud seculares, q. 438. n. 3
 Concilium Trid. non obstat huic privilegio, n. 3
 An sit pure personale, n. 3
 Episcopi licentia an necessaria pro usu privilegii celebrandi in cubiculo infirmi privilegati, q. 438. n. 3

Privilegiatus.

Privilegiatus videtur privilegio contra pariter privilegium, quando agitur de damno viando, q. 743. n. 4
 Privilegiatus tempore interdicti tenetur audire Missam, q. 438. n. 3
 1. Privilegiatus est praevenit dispensatur, ne officium prohibitionis audiendi Missam tempore interdicti, q. 347. num. 3
 2. Privilegiatus non comprehendatur sub interdicto, q. 347. num. 5
 3. Privilegiatus cur non possit se conformare tempore interdicti prohibuit audiendi Missam, q. 347. n. 3
 Habens privilegium Oratorii an revocatur audire Missam, si non possit adire Ecclesiam, & n. seq. q. 438. n. 3
 Privilegiatus decumbens apud seculares potest vi privilegii celebrationis, q. 438. n. 4

Probatio.

Probatioes praesumptivae quando sufficiant, q. 73. n. 13
 2. Probatio vincit praesumptionem, q. 77. n. 3
 3. Data possibilitate contrarii probatio est insufficientis, q. 103. n. 5

Procuratio.

Procuratoris appellatione quid veniat, q. 59. n. 3
 Procuratio submissa strand magis vel minus pinguis, iuxta facultatem Ecclesiae, q. 59. n. 3
 Procuratio non exhibenda pro reconciliatione Ecclesiae, q. 59. n. 3
 In procuracione exigenda non valet excusio, q. 59. n. 3
 Procuratio quando non debetur sponte exhibita potest acceptari, q. 59. n. 6

Prodesse.

1. Nolle concedere quod alteri prodest & nemini nocet est alienum a iure & ratione, q. 73. n. 3

2. De iure tenetur quicunque facere, quod sibi non nocet & alteri prodest, n. 10

Prohibitio.

1. Prohibitio minori prohibetur etiam maior, q. 108. n. 3
 Semel prohibitum non est alia via permittitur, quæst. 441. num. 3
2. Prohibitum per viam legis est etiam prohibitum per universale preceptum, q. 346. n. 4
3. Ex certa causa prohibitum illa cessante non est prohibitum, q. 767. n. 3
 Prohibitio cessat, si impedit bonum commune, q. 740. num. 7
4. Prohibitio est restringenda, q. 104. n. 3
 Prohibitio generalis non comprehendit quæ sunt ex necessitate, q. 461. n. 5
 Idem est, si quod prohibetur directe, sit indirecte, q. 344. num. 6
 Quod est contra prohibitionem non praesumitur, q. 309. num. 4
 Quod non est prohibitum censetur permittitur, q. 445. num. 4
 Prohibitio aliquo prohibetur omnia quæ ipsum inferunt, q. 445. n. 3
5. Gravitas materiae fundat prohibitionem grauem, q. 103. num. 3
6. Prohibitio non extenditur ad diversa, q. 207. n. 2
7. Prohibitum favore alicuius eius consensus sit licitum, q. 134. n. 10
 Quando potentia dependet a lege prohibitio actu auctus potentia, q. 120. n. 1
8. Circumstantia facit quod materia secundum se præcepta sit prohibita, q. 170. n. 3
 In materia indifferente quod non est prohibitum censetur permittitur, q. 293. n. 21
9. Districte prohibere dicitur gravem prohibitionem, q. 103. num. 2
10. Districte prohibitio importat gravem obligationem, q. 103. num. 2

Promissio.

1. Promissio debet habere effectum liberalem, q. 388. n. 3
 Superfluum referendum a promissione, q. 743. n. 3
2. Materia immediata, & medietas promissioni, & quænam verique sit, q. 384. n. 5
3. Promissio est solum de facto proprio, q. 386. n. 3
4. Promissio inducit obligationem de iure natura, q. 703. num. 5
5. Nisi originetur ex errore, n. 6
6. Proposuit antecedere promissionem, nec inducit obligationem, q. 386. n. 3
 Promissio quando inducit obligationem ex iustitia, q. 743. n. 8
7. Sequuta acceptatione promittens remanet obligatus, q. 385. n. 3
8. Promissio accepta obligat in conscientia, q. 380. n. 4
9. Promissio accepta rursus in pactum, ibid.
10. Promittens potest ex promissione conueniri, quæst. 103. num. 9
11. Promissio restricta ad certam personam habet implicitam negationem aliorum, q. 386. n. 5
12. Promissio facta Deo obligat in conscientia, q. 383. n. 4
13. Promittens potest cogi ad servanda promissa etiam de iure civili, q. 380. n. 5
14. Promissio de facto alieno quatenus subsistat, q. 386. n. 2
15. Promissio facti alieni resolvitur in procuracionem quod facit, q. 386. n. 3
16. Quam obligationem inducat, n. 3
17. Quid prestare debet & dicatur procuratio, n. 4
18. Mæne materia requiritur, ut sit gravis respectu promissionis, ac respectu facti, q. 384. n. 4
19. Promissio facta Sanctis cum intentione non se obligandi Deo est simplex promissio, q. 354. n. 8
20. Promissio facta Sanctis redundat in Deum, q. 354. n. 8
21. Vnde Missa an materia gravis promissionis, & n. seq. q. 384. n. 4
22. Materie gravis quoad hoc vnde sumenda, n. 3
23. Materie gravis in promissione Missæ non est mensuranda ex Ripendio, q. 384. n. 4

1. Promissio

Memorabilium.

2. Promissio vniuersi Sacrificij non obligat sub mortali, q. 364. num. 5
3. Promittens Missas obligato ex stipendio tenetur sub mortali celebrare, q. 365. n. 1
4. Accollat sibi debitor promissum, n. 1
5. Se debet gerere, ac si ipse accepisset stipendium, n. 3
6. Promissio celebrandi an obliget in conscientia, & n. seq. 365. n. 1
7. Promittens Missam, si intendat finem de fructu generalissimo, an hoc sit promissum, q. 368. n. 3
8. Promissio de Missa, sed solum quoad fructum generalissimum, quem effectum habet, n. 3
9. Promissio de Missa Regularis non impletur applicando solum fructum generalissimum, n. 4
10. Qui promittit Missam in fauorem obligati ex stipendio quando possit recedere, q. 370. n. 1
11. Promissio plurimum Sacramentorum an inducat obligationem gratiam, q. 364. n. 2
12. Si promissarius reuocatus ex iustitia ad Missam, non potest promissor restringere intentionem, &c. q. 368. n. 3
13. Promittens pluribus vnam Missam potest omnibus vnica satisfacere, q. 369. n. 1
14. Quia non se adstringit ad sequendam hanc potius, quam illam opinionem, n. 2
15. Et quia quoad omnes fortiter certum effectum, n. 3
16. Si promissio sit de integro sacramento, adhuc vnico sacrificio pluribus promissarius satisfacit, n. 4
17. Applicatio fructum sibi promittentem, non implet promissionem de Missa, q. 367. n. 3
18. Vnicuique sacrificium cur non sit materia grauis promissionis, q. 364. n. 3
19. Promittens Missam, si non intendit applicare fructum medium satisfacit applicando proprium, aut secundariam applicationem, q. 367. n. 4
20. Promissio Missae non impletur applicatione secundaria, q. 367. n. 1
21. Promittens Missas celebrandas a tertio ad quid tenetur, q. 366. n. 1
22. Promissio de celebrandis Missis quando desinat obligare, q. 370. n. 3
23. Promissor liberatur si ei conferatur beneficium cum onere quotidianae Missae, q. 370. n. 6
24. Promittens non liberatur ob adfectionem beneficii si possit implere promissionem de Missis, q. 370. n. 3
25. Promissor liberatur quatenus impeditur celebrare pro patre, & matre defunctis, n. 3
26. Promittens Missas celebrandas a tertio, non tenetur procurare quod ab alio celebrarentur, q. 366. n. 3
27. Promittens in genere Missas ab alio celebrandas ad quid tenetur, q. 366. n. 6
28. Promissio quoad qualitatem Missae quando non tenetur, q. 371. n. 2
29. An tenetur quando Missa cum qualitate promissa celebrari potest, n. 1
30. Promissio de qualitate Missae pro diebus quibus conceditur est valida, q. 371. n. 4
31. Seruare promissa est causa rationabilis celebrandi Missas votum, q. 371. n. 3
32. Promittens Missam certae qualitate tenetur seruare, quando Rubrica concedit & in die festo, q. 371. n. 6
33. Promittens mortuorum solvere legatum pro missis vbi miratur causa non tenetur, q. 373. n. 1
34. Promissio facta moriendo de legato pro missis an inducat obligationem soluendi de proprio, q. 373. n. 4
35. Promissio facta moriendo de multis quando obliget in foro externo, q. 373. n. 7
36. Quid si de ipsa consistet per testes, n. 3
37. Occasio superueniens solus promissionem etiam iuramento firmatam, q. 370. n. 7

Pronuntiatio.

Vide Missa recitanda.

1. In celebratione Missae si minus verborum non extat ex ore, quale peccatum, q. 374. n. 3
2. Quae secreto recitanda sunt quomodo recitanda vt videtur peccatum, n. 4
3. Diminutio verborum ex nimia acceleratione quale peccatum, q. 374. n. 4

Gratias materiam in moratione quomodo attendenda

num. 1

Quando mutilatio, aut syncope verborum in Missa non sit peccatum graue ex acceleratione, n. 3

Si syncope & mutilatio vniuersae significationem est peccatum graue, q. 374. n. 4

Mutilatio aut syncope in Missa ex defectu naturali non est peccatum, n. 5

Defectus naturalis pronuntiationis quando reddit inhabilem ad celebrandum, q. 374. n. 6

Propinquitas.

1. Cur prophans in sacra, & non facta in prophetis conuenit posuit, q. 382. n. 5

Propinquitas.

1. Si habeatur ratio propinquitatis in vna materia non sit quod sit habenda in alia, q. 400. n. 6

Proposito.

1. Non est probabilis propositio ex qua sequitur absurda, q. 379. n. 13

Propositum.

1. Propositum operatur in proposito quod oppositum in opposito si addit eadem ratio, q. 407. n. 9

Protergitio.

Protergitio non addit de nouo, sed extendit ad vltimus tempus, q. 467. n. 4

Protestatio.

1. Protestatio principum erga Ecclesiam quid dicat, q. 373. num. 4

2. Ius protectionis non dat iurisdictionem, q. 373. n. 4

Protestatio.

1. Protestatio contraria sacro nihil operatur, q. 370. n. 4

Prothontarius.

1. Prothontarius Apostolicus non potest benedicere sacras vestes, q. 301. n. 2

Pulchritudo.

Publicum quodam dicitur, q. 449. n. 3

Publica priuatis praefertur, q. 396. n. 3

Puer.

1. Pueri ante usum rationis non obligantur precepto sciendi Missam, q. 395. n. 1

2. Qua aetate incipiunt, & n. seq. n. 1

3. Post usum rationis possunt excusari ratione quo impletur hoc preceptum, n. 4

4. Pueri excusantur si non audiant Missam non solum qui eos regunt, q. 395. n. 5

5. Pueri ex metu punitionis assidentes Missae impleunt preceptum, q. 395. n. 6

Pupillus.

1. Pupillus non potest repudiare sine solemnitate, qu. 109. num. 1

Purgatorium.

Animae purgantes pertinent ad Ecclesiam militantem, q. 74. num. 7

Existentes in Purgatorio sunt omnes mentes vniuersae Capiti & ideo participare possunt in fructibus sacrificij, q. 375. num. 6

Quid vniuersis D. Augustinus docuit sacrificium non prodesset omnibus Defunctis, n. 7

Existentes in Purgatorio pertinent aliquo modo ad Ecclesiam militantem, q. 374. n. 11

Animae Purgatorii non sunt sub potestate Ecclesiae, q. 374. num. 3

Animae purgantes sunt in statu, vt sibi pro ipsis satisfacta possint, q. 374. n. 3

Omnes animae purgantes capaces effectus sacrificij, q. 374. num. 4

Nemo existens in Purgatorio excludendus a participatione sacrificij, q. 375. n. 1

Omnes existentes in Purgatorio in capaces sacrificij, & n. seq. q. 375. n. 1

Quicquid existens in Purgatorio lucrari potest sacrificio, q. 375. n. 4

Quam dispositionem requirunt nonnulli in animabus Purgatorii pro effectu sacrificij, q. 374. n. 1

Solus status graue est sufficiens, n. 2

Non est necessaria Missa de Requiem, quando virtus nominalium liberanda est anima de Purgatorio, q. 374. n. 7

n. 3 Non

Index Rerum

Non est secundum prudentiam velle ire in purgatorium & postea liberari, q. 130. n. 6

Purificatio.

1. Purificatio non debet exhiberi in Calice communicantibus, q. 136. n. 3

Purificatorium.

1. Purificatorium ex qua materia constare debeat, q. 789. num. 3

2. Valde immundum non potest sine peccato adhiberi, ibid.

3. Materia purificatoria sufficit si sit apta ad abstergendum, num. 4

4. Purificatorium esse benedicendum qui sentiant, q. 784. num. 1

5. Præsumitur habere quod non benedicatur, n. 3

6. Purificatorium utrumque debet tanquam res sacra, q. 784. cum. 4

Q.

Quadragesima.

Quadragesima ubi est completa non est complenda ab accedentibus ad locum, q. 670. n. 3
Adveniens Mediolani possunt non servare primos quatuor dies Quadragesimæ, q. 434. n. 6

Quæstio.

1. Quæstiones elemosynarum inter celebrationem stantibus an satisfaciunt præcepto, q. 1288. n. 6

Quæstiones.

Pertinent quæstiones fundamentali perit quod ipsi iniunctum, q. 745. n. 6

Quarta funeralis.

1. Quarta Parochialis non est eadem ubique, q. 1033. n. 2

2. Solutum Parochia locum administrat sacramentorum, ibid.

3. Etiam à Regularibus, ibid.

4. De iure antiquo non est soluta quarta Parochialis de legatis promissa, q. 1033. n. 4

5. Quid iuxta Clemens. *Visum de Sepult.*, n. 3

6. Non solvitur nisi defunctus sepeliatur in Ecclesia, cui legatur, n. 6

7. Quarta funeralis de quibus solvenda, q. 1033. n. 6

8. Consideratio præcepti contra Clemens. item quarta Parochialis solvitur de solis funeralibus, n. 7

9. Quarta funeralis solvitur pro compensatione emolumentorum quæ obveniunt ratione sepulture, n. 8

10. Quarta si solvitur de ipsa legata solvitur, n. 9

11. Exempli Regularis ad solam quatuordecim funeralem obligatur, q. 1034. n. 1

12. De legatis pro missis an solvenda quarta Parochialis, & n. seq. q. 1033. n. 1

13. Parochiales Ecclesiarum non possunt aliquid præterdere ab hæreditibus quod correspondat quartæ, q. 1033. n. 9

Quarta.

Quarta doctrina notatur, q. 137. n. 8

Quæstiones.

1. Probandum an sit amicum fuisse quietentiam quando non adit, q. 1084. n. 4

R.

Ratio.

Ratio est anima legis, q. 775. n. 3. & q. 1392. n. 4

2. Ratio restringit legem, q. 1101. n. 1

3. Ratio trahit legem & lex sine ipsa non trahitur, q. 1079. num. 4

4. Extensio non habet locum, ubi est diversa ratio, q. 500. num. 3

5. Idemque ratio facit, quod lex odiosa comprehendat casum, q. 133. n. 3

6. Ratio extendit legem ad sui mensuram, q. 1149. n. 4

7. Magna auctoritas ratio quæ dictum, q. 136. n. 9

8. Partes rationis non habet locum in iure, quæ mere pendet à iure, q. 386. n. 7

9. Summa ratio est quæ pro Religione facit, q. 431. n. 3

Reverentia.

Vide Præsumptio, Mysteriis reatibus.

1. Reversio est impossibile cum externa assensu ad Missam, q. 1391. n. 4

2. Recitans potest simul attendere ad alium recitantem, q. 1390. n. 6

Reconciliatio.

Reconciliatio tendit ad singulares volentes veniendi, q. 92. n. 3

Reitor.

1. Rectores tenentur in Ecclesia providere de Missa pro festis de præcepto, q. 318. n. 3

2. Ius Rectoris super Ecclesiam extenditur etiam ad Capitulum, q. 498. n. 3

3. Rectores peccant si omittunt Missa Canonialis, q. 136. num. 1

Redemptio.

Redemptio Christi non prodest damnatis, q. 177. n. 3

Reductio.

1. Reductio quid sit, q. 1076. n. 4

Regula.

Quod non est exceptum continetur sub Regula, q. 169. num. 1

Regularis.

Vide Religiosus.

1. Regularis an possit recipere Monasterium cum onere Missarum, q. 1074. n. 10

2. Regularis non potest imponere censuram super propriis bonis absque licentia, q. 1073. n. 1

3. Considerando obligans non inducitur à Regularibus servandis constitutionibus, & c. 2, q. 889. n. 9

4. Regularis tenetur inspicere altari, q. 477. n. 1

5. Si Regularis celebret in Ecclesia soluta non propria potest Episcopus iurare pro pmissione apud Superiorem, q. 491. n. 8

6. Exemplum Regularium requirit specialem mentionem, q. 453. n. 5

7. Privilegium ministrandi Eucharistiam concessum Regularibus, q. 445. n. 3

8. Contradictores Regularibus quoad ministracionem Eucharistie coerceri possunt per censuras, q. 445. n. 9

9. Clemens. Religiosi non obstat Regularibus, quoad privilegia ministrandi Eucharistiam, q. 445. n. 10

10. Regularis ministrare possunt Eucharistiam in primis Ordinariis, q. 445. n. 1

11. Regularis cui possunt non admittitur externi ad celebrandum, q. 366. n. 6

12. Ordinarius an possit prohibere, ne Regularis admittant externos ad celebrandum, q. 366. n. 7

13. Regularis celebrare possunt semel in mense de suo fundatore canonizato, q. 174. n. 1

14. Regularis possunt petere reductionem Missarum ab Ordinario, quando potest reducere auctoritate Apostolica, q. 1182. n. 1

15. Prohibitio ministrandi Regularis super ipsorum privilegio, q. 445. n. 9

16. Virtute quorum privilegiorum non possunt Regulari benedicti pro alienis Ecclesiis, q. 829. n. 8

17. Virtute quorum possunt, n. 9

18. Regularis exempti an indigent licentia Episcopi pro trigenda Ecclesia, q. 50. n. 3

19. Regularis habentes Monasterium non indigent licentia pro Ecclesia exigenda, q. 500. n. 4

20. Regularis an pro exigenda Ecclesia indigent licentia Pontificis, q. 500. n. 5

21. Virtute privilegiorum non indigent, n. 6

22. Neque privilegia obstant recentiora decreta, n. 7

23. Vigore Concilii Tridentini licentia Episcopi, n. 8

24. Modo ex dispositione Innocentii X. requiritur licentia Apostolica Sedis, n. 9

25. Aliis recte est nullum, ibid.

26. Regularis subiacent omnimodè iurisdictioni Episcopi, ibid.

27. Vi Regularis vancus dispositione Concilii Laterani. circa consecrationem Ecclesiarum, non requiritur necessitas, q. 154. n. 7

28. Insurre debet & quoties Regularis apud Dioecesim pro consecratione Ecclesiarum, ut vi possit privilegio, &c. n. 8

Regularis

Memorabilium.

Regulares aduocare possunt plures Episcopos pro consecratione Ecclesiarum quando recusat Ordinarius, q. 39. num. 1.

Quam Regulares possint proprias Ecclesias reconciliari, q. 410. n. 1.

Privilegium ad cunctas Ecclesias, n. 2.

Regulares benedicere possunt proprias Ecclesias, &c. q. 311. n. 5.

Libere uti possunt privilegio quoad hoc, n. 6.

Distancia durior leuatur in necessaria, ut possit per Regulares benedici aqua pro reconciliatione Ecclesiarum, q. 410. n. 4.

Defuncto Episcopo possunt regulares benedicere quam pro reconcilianda Ecclesia, q. 410. n. 5.

Ex nullo ministerio possunt Regulares reconciliare suas Ecclesias, q. 411. n. 1.

Regulares aliquando ex privilegio possunt consecrare altaria, q. 476. n. 4.

Regulares possunt erigere Oratoria absque dote, q. 318. num. 6.

Regulares an ex decreto Trident. subiciantur taxae stipendij celebrantis, q. 390. n. 6.

Regulares exempti tenentur stare taxae stipendij pro celebrante, q. 390. n. 2.

Regulares ex rationabili causa possunt aliquid exigere super taxam stipendij, q. 390. n. 3.

An solum ex vi directus teneatur regulares stare taxato stipendio, n. 4.

Regulares non possunt exigere maius stipendium taxati stante prohibitione, nec exigatur, q. 391. n. 7.

Cur Regulares ex studiis pro missis possint solvere pensionem domus et pro missis pecunia destinata pro missis illam emere, q. 1074. n. 9.

Regulares ut prius per personam ad quod teneantur si pro missis Missa recipiant plura stipendia, q. 1100. n. 2.

Regulares quoad celebrationem.

1. Regulares quando teneantur celebrare, q. 345. n. 1.

Obligatio regularium ad celebrandum ex eorumdem constitutionibus pendet, q. 345. n. 3.

Ex natura rei maior obligatio celebrandi in religiosis quam in secularibus, n. 4.

Superior an possit obligare religiosos ad frequentius celebrandum quam praestabant constitutiones, n. 5.

Privilegia regularium celebrandi cum altari vincto sunt restricta ad eorum locum, q. 476. n. 1.

Privilegia Regularium de altari portatilibus sunt inuicem ipsorum, non autem secularium, q. 476. n. 2.

Regulares erigere possunt Oratoria in sanis hospitibus, q. 490. num. 1.

Quando pro hospitibus locum habeat privilegium Gregorij XIII. n. 2.

Quando privilegium Honorij IV. n. 3.

Regulares possunt erigere in quacunque locis propriis Oratoria & Capellas, q. 484. n. 1.

Privilegium Pauli III. pro erectione Oratorum, n. 2.

Fuit confirmatum à Gregorio XIII. o. 3.

Quam licentiam requirit, ibid.

Est communis sicut & ceteris omnibus regularibus participantibus, n. 4.

Regulares an dum sunt in aliquo loco transeunt ut possint altari portatili, q. 477. n. 6.

Requiritur rationabilis causa ut privilegium hoc habeat locum, n. 7.

Regulares possunt adhuc celebrare extra loca deputata, q. 474. n. 5.

Regulares in transitu possunt celebrare in Oratorio domus ruralis, q. 481. n. 5.

Regulares non possunt in priuatis Oratoriis celebrare vltra tenorem concessionis, q. 496. n. 2.

Regulares contra voluntatem superiorum non possunt celebrare in priuato Oratorio, q. 494. n. 1.

Quae licentia requiritur pro regularibus, ut celebrent in priuato Oratorio, n. 3.

Regulares non possunt festis exceptis celebrare in priuatis Oratoriis, q. 441. n. 2.

Verba privilegij non concedunt regularibus celebrare in priuatis domibus, q. 496. n. 4.

Regulares habentes communionem privilegiorum celebrare possunt occasione infirmitatis in cubiculo, q. 472. n. 1.

Privilegium hoc concedens post Concil. Trid. est concessum, n. 1.

Quanta debeat esse infirmitas ut privilegium locum habeat, n. 3.

In hac materia non est scrupulandum, n. 4.

Quibus dubus visum dicti privilegij celebrari possit, num. 5.

Ample est interpretandum, n. 6.

Regulares privilegiati non possunt celebrare Missam in cubiculo seculari decumbenti in Monasterio, q. 489. num. 1.

Regulares cum licentia sui superioris possunt iterare Missam occasione necesse, q. 391. n. 5.

Regulares quoad Missam Conuentualem.

1. Si adsit obligatio ex fundatione teneantur regulares ad Missam Conuentualem, q. 388. n. 3.

2. Regulares scilicet fundacione an teneantur ad Missam Conuentualem, q. 388. n. 4.

3. Ius non obligat regulares ad Missam Conuentualem, n. 7.

1. Regulares omittentes Missam Conuentualem eum scandalum grauius peccant, q. 389. n. 4.

2. Quid visum scandalum, n. 5.

3. Quae videtur inducere obligationem, n. 3.

1. Attendendum quomodo Missa Conuentualis introducia apud Regulares, n. 5.

2. Missa Conuentualis quando fit in obligatione apud Regulares, q. 389. n. 5. Et quando non, n. 7.

3. Consecratio Missae Conuentualis non obligat, & nihil de ipsa praeceptum constantibus, q. 389. n. 10.

1. Pontifices & Trident. non supponunt obligationem Missae Conuentualis apud regulares, q. 389. n. 3.

2. Consecratio Missae Conuentualis apud regulares, quale fundamentum habeat, q. 389. n. 11.

3. Verba praeceptum Missae Conuentualis quando non obligant regulares sub mortali, q. 389. n. 14.

1. Consecratio Missae Conuentualis apud regulares non est in uersalis, q. 389. n. 17.

2. Regulares quatenus teneantur ad Missam Conuentualem, q. 389. n. 3.

3. Neque praeceptum iuris neque consecratio obligat regulares ad Missam Conuentualem, q. 390. n. 4.

1. Regulares quando possunt celebrare Missam votium pro Conuentuali, q. 389. n. 2.

2. In Ecclesiis regularibus non debet necessario Missa Conuentualis esse confirmata officio, n. 3.

3. Regulares an teneantur ad duas Missas Conuentuales, q. 389. n. 1.

Relatum.

1. Quod non conuenit vni ex relaxatis non conuenit proportionatis alteri, q. 1127. n. 7.

Religiosi.

Vide Regulares.

2. Religiosi magis mereretur observantia regulari quam exquirendo indulgentias, q. 409. n. 5.

Hospites religiosi fruuntur altari privilegio Conuentus, q. 749. n. 5.

Sacerdotes vnius Conuentus non fruuntur altari privilegio altaris in eodem loco, si concessum sit pro familia, q. 749. n. 9.

Religiosi hospites an fruuntur altari privilegio concessio pro his qui sunt de Conuentu, q. 749. n. 3.

Religiosi tenentur vendere ad perfectionem, q. 476. n. 4.

Religiosi possunt recitare officium quod teneantur in proprio Conuentu licet abint ab eo, q. 771. n. 8.

Subditus Religiosus non habet velle aut nolle, q. 379. n. 3.

Elus voluntas potest imitari à superioribus, ibid.

Religiosus quatenus non habet velle, ut nole, q. 483. n. 10.

Religiosi in quo comparentur seruici, q. 489. n. 3.

1. Qualis obligatio religiosorum & inferuentium Ecclesiae Collegiali, q. 388. n. 2.

2. Privilegium concedens laicis religiosis tangere Vasa sacra, q. 390. n. 1.

3. Aliud privilegium idem concedens & etiam laicis Corporalibus, n. 2.

2. Privilegia

Index Rerum

1. Privilegium requirens quod tacito sit cum reverentia, n. 3.
2. Nec privilegia participantur ab omnibus habentibus communicationem, n. 4.
3. Fratres Laici an sine licentia superiorum possint tangere Vasa sacra, q. 330. n. 5.
4. Fratres Laici interuenientes Eucharistia, seculo privilegio tangere possunt vasa sacra, q. 330. n. 6.

Religiosi quoad celebrationem.

- Religiosi non debent prohiberi à quotidiana celebratione, q. 367. n. 5.
- Religiosi celebrantes in propria Ecclesia tenentur sequi R. tum Religiosa, q. 307. n. 6.
- Religiosi tenentur satisfacere oneribus Missarum Conuentus, q. 345. n. 7.
- Religiosi an possint vnica Missa satisfacere pluribus stipendiis, q. 341. n. 1.
- Religiosi tenentur applicare sacrificia prescripta pro confratribus defunctis, q. 376. n. 1.
- Tenentur ea obligatione quam inducunt constitutiones, q. 376. n. 2.
- Religiosi non applicantes Missas pro Confratribus peccant graviter contra Charitatem, q. 376. n. 3.
- Accepti stipendii Missarum pro liberis sine victu, possunt obligari Religiosi ad satisfaciendum, q. 345. n. 6.
- Primus Religiosus quando de receptis à Religione tenetur restituere, q. 300. n. 3.
- Religiosus obligatur ad restituendum ex causa Missarum tenetur ad specialia opera, q. 300. n. 9.
- Decreta Sacre Congregationis sufficiunt etiam Religiosis, q. 341. n. 3.
- Et etiam ius naturale de implenda obligatione Missarum, ibid.
- Religiosus iterans Missam puniendus à suo superiore, non ab Episcopo, q. 334. n. 5.
- Quod concessum est Religiosis circa celebrationem per privilegium, habet locum pro familia Episcopi per dispensationem, q. 341. n. 4.
- Regulares non possunt admittre exteros ad celebrandum sine testimonialibus litteris, q. 366. n. 3.
- Religiosus iter habiturus potest dispensari circa horam celebrationis, q. 331. n. 5.

Reliquia.

- Reliquie Sanctorum possunt tangi à Laicis, q. 358. n. 9.
- Reliquie possunt dari in plurali, licet sint eiusdem Sancti, q. 480. n. 1.
- Reliquias esse necessarias pro consecratione altaris fixi, non autem viatici qui sentiant, q. 478. n. 3.
- Absolute non esse necessarias, qui tradant, n. 4.
- Reliquie non sunt de substantia consecrationis altaris, n. 5.
- Non adeit preceptum recondendi reliquias in consecratione altaris, n. 6.
- Ius non requirit reliquias pro consecratione altaris, q. 478. n. 5.
- In consecratione altaris non debent poni, nisi reliquie Sanctorum approbatorum, q. 478. n. 1.
- Pro consecratione altaris sufficiunt reliquie vnus Sancti, q. 480. n. 1.
- Quam sint insignes reliquie, q. 461. n. 1.
- An plures partes non insignes faciant vnix reliquiam insignem, n. 3.
- Si partes reliquie insignis vniantur adhuc est reliquia insignis, n. 4.
- Quid si sit dubium an partes pertineant ad idem membrum, n. 5.
- Præter expressas in decreto Sacre Congregationis an sint alie reliquie insignes, n. 6.
- Si sint plures reliquie ratione quarum esset eodem die celebrandum Officium, quid faciendum, quæst. 162. n. 1.
- De digniori Sancto prius recitandum est Officium, n. 2.
- Quid si Sancti, cuius sint reliquie sint eiusdem qualitatis, n. 3.
- Quid si eodem die passi sint, n. 4.
- Pro recitando Officio, & Missa an sufficiant reliquie æquales insignis, q. 160. n. 7.

Si insignis reliquia conferretur in Ecclesia Matrice an possint omnes de loco recitare Officium & Missam, q. 161. n. 8.

Reliquia insignis an aliquid operetur si Officium alias sub ritu duplici recitandum sit, q. 161. n. 5.

Quid faciendum si plures simul solemnizantur in Breuiario & de vno alio reliquia, n. 6.

Quid si de Sancto, de quo habetur reliquia fiat in Breuiario sola commemoratio, q. 161. n. 7.

Existentibus pluribus reliquiis eorum qui eodem die possint fieri multiplicari Officium, q. 163. n. 4.

Reliquie multiplicanti motum colendi sanctos fecerunt, q. 163. n. 3.

Si in Cathedrali sit insignis reliquia ob quam in tota ciuitate recitetur Officium, & alia insignis reliquia in alia Ecclesia quid faciendum, q. 163. n. 4.

Repetitio.

2. Quid ex certa causa datur repetitio, si non potest impleri, q. 113. n. 1.
2. Quando ex certa causa datur repetitur, &c. q. 113. n. 14.

Repudiatio.

1. Repudiatio non est alienatio, q. 109. n. 3.
2. Qui sentiant in repudiatio requirit Capitulum, qu. 109. n. 6.

Res.

2. Res deueniens ad statum à quo non potest incipere, nec etiam potest progredi, q. 118. n. 5.
1. Res iudicatur secundum suum principium, q. 118. n. 8.
1. Res prophana cum propria forma conuerti potest in vnum sacrum, q. 311. n. 3.
- Res sacra quando censetur destrui, q. 696. n. 7.
2. In dubio res præsumitur alioctis, q. 377. n. 1.
1. Res semper remanet omni subiecta vique ad satisfactionem, n. 109. n. 4.
2. Res quælibet ex origine sua mensuranda, q. 1107. n. 8.
- In traditione rei sue possit quisque quam legem voluerit imponere, q. 113. n. 1.
2. Res transit cum suo onere, q. 38. n. 1. & q. 397. n. 1.
1. Etiam ad Ecclesiam, & privilegiatissimam, ibid.

Reservatio.

1. Reservatio alicuius tacite concedit non reservata, q. 333. n. 6.
2. Reservatio habet vim exceptionis, q. 333. n. 7.
1. Operatur abdicationem a ceterorum, ibid.

Resolutio.

1. Sumenda illa interpretatio, quæ excludit resolutionem, q. 109. n. 1.
2. Si onus secundum substantiam impletur, non habet locum resolutio, q. 109. n. 3.
2. Si onus consistit ex partibus eiusdem rationis, quando pars non adimpleta locum habet resolutio, q. 109. n. 4.

Responsio.

- Responsio exartata excludit aliam, q. 368. n. 10.
- Responsio negatoria ad interrogationem an liceat, habet vim prohibitionis, q. 368. n. 8.
- Responsiones Pontificum inter se in corpore iuris habent vim legis, q. 368. n. 20.

Restitutio.

1. Restitutio quid sit, q. 109. n. 3.
2. Quando quis tenetur restituere, q. 102. n. 3.
1. Obligatio restituendi quando supponat culpam, q. 948. n. 4.
- Quid requiratur ut confusa obligatio restituendi ex damno illato, q. 951. n. 5.
2. Qui non est certus de damno illato non tenetur restituere, q. 109. n. 4.
1. Restitutio non habet locum, nisi ubi habet iustitia commutativa, n. 5.
2. Qui potest acquirere, non excusatur à restitutione, q. 102. n. 10.
1. Obligatus restituere tenetur ad lucrosa exercitia ut possit, &c. q. 102. n. 9.
2. Restitutio facienda quantumvis possibilibus, q. 102. n. 2.
2. Quando adfit obligatio restituendi, q. 109. n. 4.

2. Cessante

Memorabilium.

1. Cessante bona fide incipit culpa in retinente alienum, q. 100. n. 10
2. Consumens rem alienam bona fide tenetur restituere quatenus fructus est dicitur, q. 100. n. 6
3. Cessante bona fide, confurgit obligatio restituendum alienum, q. 100. n. 3
4. Quare damnum excuset a restitutione, q. 104. n. 2
5. Qui vincta Missa pluribus speciebus satisfecit, bona fide deposita, an teneatur restituere, q. 100. n. 1
6. Si talis iustitiam teneatur restituere, si non laedit ad nihil tenetur, n. 2
7. Qui plura stipendis accepit pro vincta Missa, quatenus teneatur restituere, q. 100. n. 6
8. Qui ratione stipendij Missarum teneatur restituere debet, restituere meliori modo quo potest, q. 102. n. 2
9. In quo genere debitum compensandum ad restitutionem ex causa Missarum, q. 100. n. 4
10. Restitutio ob causam Missarum non est compensanda bonis sub conditione tantum applicabilibus, q. 100. n. 6
11. Modus compensandi restitutionem ex causa Missarum, n. 7
12. Qui non celebrat in loco defunctus an teneatur restituere damnum spirituale, dec. q. 100. n. 2
13. Quid si ij, pro quibus est celebrandum patiatur aliquod damnum spirituale, n. 2
14. Stante consueto stipendio ex non celebratione in alari privilegio, aut alio loco prescripto non confurgit obligatio restituendi, q. 102. n. 8
15. Quid si stipendium sit minus consueto, ibid.
16. Si celebratio fit iniuncta privatis cultui, an sufficiat pro restituendo conseruare emolumentum in unanum Ecclesiarum, q. 100. n. 1
17. Quomodo restituere teneatur qui non celebravit Missas mensuales commendatas ob solum cultum, q. 100. n. 6
18. Communi illius quod est restituendum ex causa celebrationis in visitatione Ecclesiarum an requirit auctoritatem Episcopali, q. 100. n. 7
19. Quid si agatur de fructibus quibus priuatur titularis, n. 2
20. Si Capellania non sit collata non est necessaria iustitias Episcopales, n. 2
21. Anticipare celebrans quando teneatur restituere, q. 100. n. 13
22. Non seruans circumstantias in celebratione qui affectant tueri ad restitutionem, q. 100. n. 3
23. Qui non potest satisfacere pro Missa pro Defunctis teneatur lucrari Indulgentias, &c. q. 100. n. 1

Restitutio in integrum.

1. Restitutio est introducta ob publicam utilitatem, q. 103. n. 10
2. Fundatur in equitate, ibid.

Restitutio.

Restitutio quando fiat debetur, q. 79. n. 2

Retractatio.

1. Sacrum legitimum quando retractatur, q. 101. n. 11
2. Quid requiritur, ut sacrum legitimum non retractetur, superueniente causa, quoniam non potuit inchoari, q. 101. n. 12

Reuerentia.

1. Debitum reuerentiae se extendit etiam ad secclesiasticos, q. 106. n. 1

Reus.

1. Reus non punitur indefensus, q. 114. n. 7

Ritus.

1. Ritus Romanum an possit sequi inseruiens Ecclesiae, quae habet ritum speciale, q. 107. n. 3
2. Ritus sacramentorum utque ex deuotione mutari possunt, q. 114. n. 4
3. Regulae ritus qualiter astringant obligatos ad ipsum, q. 433. n. 4
4. Obligatus ad ritum ad quid teneatur, q. 433. n. 3
5. Quilibet teneatur sequi ritum Ecclesiae, q. 407. n. 2

1. Ritus sacrificij est institutus ab Ecclesia, q. 110. n. 2
2. Ritus diuersus an variet sacrificium, q. 110. n. 9
3. Ritus & norma Missae in celebranda Missa grauius obli-
gatur, q. 139. n. 1
4. Ritus communiae Missae priuatae, & solemniter eodem modo obligant in utraque, q. 110. n. 7
5. Ritus Missae quousque, & quoniam particularis permittitur, q. 107. n. 1
6. Ritus caeremoniarum praeter qualis in Missa adhibenda ex
Concilio Trid. q. 111. n. 2
7. In mutatione rituum Missae quid attendendum, quest. 114. n. 1
8. Omisio in Missa rituum substantialium nec impotens,
nec necessitate excusatur, q. 110. n. 1
9. Impotentia & oeculenta excusant ritum omissionem
momenti, n. 1
10. Ritus aliquorum Religionum in celebrando non egredi-
tur petitionem, q. 107. n. 7
11. Sacerdos Ritus Romani non potest vi ritum Regularium,
in quorum Ecclesiis celebrat, q. 107. n. 7
12. Quomodo defectus non tollant substantiam ritus, q. 108. n. 7
13. Ritus consistentes in actione sunt dupliciter differentiae,
q. 108. n. 1
14. Ritus actionis in Missa sunt recte instituti, n. 2
15. Omittit aliquem ritum actionis ex quibuslibet est pec-
catum mortale, q. 108. n. 3
16. Omittit aliquem ex minus grauibz est peccatum veni-
ale, n. 4
17. Celebrans an peccet, si non formet recte ritus consisten-
tes in signis, q. 108. n. 5
18. Mutatio plurium ex utroque consistit in actione est pec-
catum graue, q. 114. n. 2
19. Mutatio eorum quae consistunt in actione in alia diuersa
quale peccatum, n. 3
20. Quid si fiat ex deuotione, n. 4
21. Non recte formare, quae consistunt in actione, an sit pec-
catum, q. 114. n. 7
22. Latinae apud Maronitas, an liceat celebret secundum ri-
tum Romanum, q. 114. n. 7
23. Potest sequi illius Religionis morem, ibid.
24. Vnde intelligatur ex intentione Ecclesiae, non praualeat
ritum contra necessitatem, q. 110. n. 11
25. Pius V. disposuit solum pro Romano ritu circa celebra-
tionem, q. 114. n. 3
26. Animus introducendi nouum ritum quid dicat, q. 116. n. 1
27. Animus introducendi nouum ritum in materia leui an
sit peccatum graue, q. 116. n. 1
28. Animus introducendi nouum ritum semper importat ma-
teriam grauem, n. 3
29. Vnde habet grauitatem, n. 4
30. Quomodo accipiendus dispositio Pij V. secundum ritum, q.
116. n. 1
31. Super ritibus missae dupliciter dispensari potest, q. 114. n. 1
32. Pontifex dispensare potest super ritibus Missae, n. 2
33. Dispensatio super ritibus Missae non videtur posse habere
causam sufficientem, q. 114. n. 4
34. Regulariter non adest causa iusta dispensandi super ri-
tibus grauioribus cum priuatis sacerdotibus, q. 114. n. 1
35. Causae, quae fundare possunt dispensationem, ibid.
36. Secus iurem cum persona conspicua, & eminenti, nu-
mero 6
37. Congruentius est, quod dispensatur, ut alius suppleat ri-
tus, q. 114. n. 7
38. An suppleat ritus ex dispensatione, quoniam celebrans non
potest implere, sufficiat quod sit Discipulus, q. 114. n. 8
39. Quid si Pontifex non eximat cuius auxilium sit adhi-
bendum, n. 9
40. Quae necessitas sufficiat, ut conueniat, si grauis ritus sec-
undum non possit, q. 110. n. 7
41. An sufficiat necessitas celebrandi pro populo in die festo,
num. 8
42. Quid si ex parte Missae cognoscatur hostia fracta, aut vinum
acidum nec defectus occurrat, possit, n. 9

Quid

Index Rerum

Quid si post primam oblationem innotescat defectus Azimi, q. 92, & c. n. 11

Rochetum.

1. Rochetum, & superpellicum an pertineant ad ornatum sacerdotalem, q. 796. n. 8

Rubrica.

- Rubrica si sunt preceptiva, non continent gravem obligationem circa qualitatem Missae, q. 740. n. 5
2. Rubrica de declaratione Sacrae Congregationis accipitur cum consuetudine ad ius commune, q. 819. n. 9
- Auctoritate rubricarum non est castrum ab ordine suo, q. 709. n. 4
- Rubrica quomodo intendat cultum Divinum, qn. 144. num. 7
- Observantia subsecuta declarat rubricas, q. 179. n. 3
- Rubrica habent maiorem vim quoad Missam solemnem, q. 111. n. 1
- Quomodo accipienda rubrica de duplici Missa Conventuali, q. 375. n. 8
- Rubrica in feriis praeter Missam Conventualem non requiritur Missam conformem Officio, q. 147. n. 6
1. Rubrica Missalis non concedunt aliam Missam loco Conventuali, q. 391. n. 4
2. Rubrica de Missa de Sancto, & de Betia procedit solum quoad Conventualem, q. 391. n. 5
- Sensus rubricae de Missa infra octavam Corporis Christi, q. 231. n. 4
- Rubrica circa defectus Missae sunt Doctrinales, quae 109. num. 7
- Admittunt etiam consecrationem vnius speciei pro inhabili supplicia, q. 109. n. 7
- Rubrica concedunt celebrari Officium & Missam ratione consuetudinis, q. 166. n. 3
- Non solum solemnius, & cum pompa, sed etiam ordinatio modo, n. 4
- Rubrica in duplicibus adiungunt Missas de Requiem ex causa rationabili, q. 109. n. 3
- Rubrica cur commendent consuetudinem Missae cum Officio, q. 287. n. 13
- Rubrica praescribentes qualitatem Missae an preceptiva, & n. seq. q. 236. n. 1
- Rubrica non praecipunt, sed supponunt adesse Crucem, q. 714. n. 7
- Rubrica quod se praeservendum impedimentum est tantum directio, q. 194. n. 10

S.

Sacerdos.

- S**acerdos publica auctoritate constituitur, q. 9. n. 1
In nova lege institui sunt sacerdotes, q. 18. n. 10
Sacerdos, & sacrificium se mutuo inferunt, q. 18. n. 10
Sacerdos vt priuata persona non habet potestatem offerendi, q. 97. n. 3
Sacerdos vt priuata persona non potest offerre, quae 97. num. 6
Sacerdos in oblatione gerit tantum personam publicam, q. 97. n. 5
Sacerdos offert nomine Ecclesiae, q. 134. n. 3
Sacerdos licet proprius legis diuinae potest tamen ultra ipsam extendere fructum sacrificij, q. 134. n. 3
Proprium munus sacerdotis quodam sit, q. 32. n. 4
Munus sacerdotis est offerre sacrificia pro peccatis, q. 54. num. 8
Munus sacerdotis est offerre munera, & sacrificia pro peccatis, q. 41. n. 3
1. Ex munere sacerdotali quae obligatio offerendi pro populo oritur, q. 151. n. 8
Munus sacerdotis est offerre pro aliis, q. 151. n. 6
Sacerdos ratione sacerdotis est mediator inter Deum, & Ecclesiam, q. 135. n. 16
Ratione officij tenetur sacerdos offerre pro tota Ecclesia, q. 137. n. 7

Missae sacrificium exigit offerri ex sui natura pro tota Ecclesia, n. 8

Ex intentione Christi sacrificium offerendum pro tota Ecclesia, n. 9

Sacerdos in offerendo sacrificio quo munere fungitur, q. 374. n. 4

Sacerdos habet obligatum proprium ministerium ad splendendum sacrificium relictum imperfectum, qu. 330. num. 7

Sacerdos offerens sacrificium exercet officium median-
tibus etiam in ordine ad se, q. 94. n. 5

1. Sacerdos ratione charitatis tenetur aliquando excusare munus median-
tibus inter Deum, & homines, qu. 161. num. 5

2. Et per potestatem sacerdotalem tenetur subuenire, numero 6

3. Diuina non extinguunt ius, quod competit ratione ministerij, q. 305. n. 4

4. Dices ex bonis Ecclesiae adhuc habet ius ad sustentationem, & c. n. 7

5. Ideo non possunt notari euitia, & exigam quod debet, n. 6

6. Populus tenetur habere sacerdotes sibi additos, q. 303. num. 7

7. Et eos sustentare, n. 8

8. Quomodo haec obligatio sit determinata, n. 9

9. Ministerium sacerdotis exigit exhiberi sustentationem, q. 303. n. 3

10. Sacerdotes diuini an possint accipere stipendium celebrationis, & n. seq. q. 307. n. 1

11. Quando sacerdos non habet stipendium pro singulis diebus, an possit tale exigere, vt pro toto anno habeat sustentationem, q. 306. n. 3

12. Quos actus possit exercere potestas sacerdotalis, quae 31. num. 9

13. Deus dedit sacerdoti potestatem applicandi sacrificium, q. 169. n. 1

14. Potestas applicandi sacrificium conuenit sacerdoti vt sacerdos est, q. 169. n. 5

15. Sacerdos potest excludere a participatione sacrificij, quatenus est sub priuata dispositione, q. 138. n. 1

16. Non potest sacerdos excludere aliquem ne participet de comuni oblatione, n. 2

17. Alioquin violaret ritum Ecclesiae charitatem, & ius alienum, n. 3

18. Cui peccata mortaliter, n. 4

19. Sacerdos excludens aliquem a communi participatione sacrificij an valide excludat, n. 5

20. Praefatio non dependit potestas sacerdotalis, q. 135. num. 10

21. Potestas sacerdotalis non est temporalis, q. 135. n. 11

22. Actus ad quos sacerdotis potestas in ordine ad sacrificium est offerre & consecrare, q. 35. n. 9

23. Si uelut omni sacro veste, sacerdos non est minister congruus in apparen-
tia, q. 131. n. 4

24. Excusaretur actio sacra prophano modo, n. 5

25. Potestas sacerdotalis in oblatione sacrificij debet esse uisibilis in aliquo sensibili signo, q. 133. n. 6

26. Sine quo oblatio sit indecens, n. 7

27. Signum aliquod sacerdotij semper fuit necessarium in oblatione sacrificij, q. 133. n. 8

28. Sacerdos offert sacrificium in persona Christi, quae 31. num. 5

29. In voluntate ministri offerentis sacrificium est etiam uoluntas Ecclesiae, q. 134. n. 7

30. Cui semper includat omnes in communi oblatione, non obstante priuata intentione contraria, quae 138. num. 7

31. In sacerdote est potestas offerendi sacrificium pro defunctis, q. 74. n. 3

32. Quae sunt a sacerdotibus nomine Christi, aut Ecclesiae, non inferuntur eorum malitia, q. 134. n. 6

33. Praefati sacerdotes valide offerunt sacrificium, quae 131. num. 9

34. Sacerdos pro se offerens percipit fructum sacrificij, quae 31. num. 4

35. Quatenus offerens est an percipiat fructum ex opere operato, & seq. n. 1

Sacerdos

Memorabilium.

Sacerdos in oblatione sacrificij an priuatum possit orare pro excommunicatis deumtaxat, q. 145. n. 1
Sacerdotes offerunt cum subordinatione ad Ecclesiam, q. 111. n. 4

Quinon potest proficui Missam, cadit in luer participandi de sacrificio, q. 334. n. 4

Existens in mortali tenetur conari elicere actum contritionis, ut suppleat defectum sacrificij, q. 335. n. 4

Vnde nascitur obligatio elicendi actum contritionis, ut possit supplere sacrificium, q. 335. n. 5

Si sacerdos dehisrens se in illam recipiendi viaticum, debet ipsi ministrari etiam de consecrata in illa Missa, q. 334. n. 5

Quid si non sit in tali necessitate an participare debeat de sacrificio, n. 3

Non debet et necessitate participare, n. 3

Sacerdos supplet defectum alieius debet incipere, ubi alter desit, q. 337. n. 1

Nisi supplenda sit forma, ibid.

Quid si supplenda sit consecratio hostie, n. 3

Quid si conset consecratam fuisse hostiam, sed non conset de Calice, n. 3

Quid si conset de consecratione utriusque speciei, sed non vbi defuerit, n. 4

Si celebrans deficiat semiprolata forma consecrationis panis nil suppleendum, q. 334. n. 10

Sacerdos tenetur se consecrare habilem ad suppleendum sacrificium, q. 335. n. 5

1. Obligatio orandi quoad alios, in sacerdote sit obligatio offerendi sacrificium, q. 304. n. 7

2. Cur non sit determinata obligatio sacerdotum ad offerendum, q. 340. n. 14

3. Patres, & Concilia agnoscunt in singulis sacerdotibus obligationem offerendi sacrificium, quest. 340. numer. 6

4. Preceptum quoad singulos sacerdotes in quo fundetur, num. 7

Sacerdotes tenentur offerre sacrificium pro tota Ecclesia, q. 337. n. 5

5. Sacerdos ratione Charitatis an teneatur offerre pro alio, q. 301. n. 2

6. Sacerdos ex charitate tenetur aliquando offerre pro aliis, preteritum communicare, q. 301. n. 4

7. Qui per annum a suscepro sacerdotio non celebrat, an excusetur a mortali, q. 341. n. 12

8. Non dammandus qui ob humilitatem continuo abstineret a celebrando, q. 341. n. 3

9. An absoluentur sacerdos qui nunquam celebraret, q. 341. numer. 13

10. Sacerdos tenetur offerre sacrificium etiam pro se ipso, q. 343. n. 3

Sacerdos ex vi obligationis assumptæ ratione stipendij non tenetur digne offerre, q. 330. n. 3

11. Sacerdotes non tenentur in die Natalis Domini ter celebrare, q. 343. n. 1

12. Sacerdos simplex an teneatur celebrare, ut impleat preceptum audiendi Missam, & n. seq. q. 343. n. 1

13. Simplex sacerdos tenetur celebrare in festo de precepto, si non addit alius, q. 347. n. 1

14. Non ratione obligationis charitatis, n. 3

15. Neque ut vicer notam infamiam, n. 1

16. Sed quia tunc virgo obligatio ministris publicis, n. 4

17. Obligator etiam si non sit de loco, n. 5

18. Si adhibeant plures sacerdotes simplices, penes quem sit obligatio, n. 6

Sacerdotes pro numero requisito pro alteri priuilegiato, possunt alibi aliquando celebrare, q. 347. n. 3

19. Sacerdotes diuites non sumunt sustentationem de massa indistincta pro pauperibus, q. 305. n. 7

20. Communicari potest sacerdoti malo quouique per sententiam prohibeat, q. 340. n. 7

Sacerdotium.

Sacerdotium Christi est sempiternum, q. 10. n. 1

Quomodo administrat successionem, n. 3

In Ecclesia adeit visibile sacerdotum, q. 335. n. 3

Sacerdotium fuit institutum a Christo, n. 1

Sacramentalis.

Sacramentalia non tementur immediate peccata venialia, q. 416. n. 7

Benedictio quomodo faciat sacramentalis, quest. 619. numer. 3

Virtus Dei communicatur contemplatione Ecclesie sacramentalibus, q. 619. n. 4

Sacramentum.

Sacramenta cur in loco publico ministranda, quest. 436. n. 10

In sacramentis non est iterandum quod est factum sed supplendus defectus, q. 339. n. 4

Idem potest esse sacramentum testamentum & simul etiam sacrificium, q. 21. n. 10

Cui homo non possit iniungere sacramenta possit verb sacrificium, q. 3. n. 7

Quando vna asperzione plures baptizantur, sua absoluntione absoluntur sunt plura sacramenta, quest. 139. numer. 2

Sacramenta cur supponant Baptismum, non vero sacrificium, q. 337. n. 13

Quæ verba sint essentialia in formis sacramentorum, q. 304. n. 3

In sacramentis tenentur eligere materiam per certam, licet non sequitur danum interpretabile, quest. 318. numer. 8

Validitas sacramentorum non dependet a bonitate ministrantis, q. 135. n. 8

Sacramenta cur percipiant fructum ipsius, q. 139. n. 6

Sacramentum si pluribus & pluribus possit applicari productum in omnibus eundem effectum, quest. 139. numer. 2

Sacramenta cur conferunt suos effectus infallibiliter, q. 301. n. 4

Sacramenta non producant suos effectus ex opere operato in ministro, q. 318. n. 3

Sacramenta cur causent maiorem gratiam in melius dispositis, q. 76. n. 7. & q. 337. n. 13

Sacramentum & res oblatæ possunt eadem actione fieri, q. 31. n. 7

Sacramentum non officit in Missa, q. 19. n. 8

Sacramentum an pertineat ad sacrificium, q. 13. n. 3

Sacramentum Eucharistie subsistit in vna specie, non vero sacrificium, q. 13. n. 3

Sacramentum Eucharistie ex institutione non potest separari a sacrificio, & contra, q. 13. n. 3

Sacrificium.

Sacrificium duo significat, q. 6. n. 3

Omne opus bonum est sacrificium, q. 1. n. 1

An proprie sacrificium, & n. seq. n. 2

Sacrificium proprie distinguitur ab opere bono, quest. 1. numer. 4

Id testatur scriptura, n. 3

Varie significationes sacrificij impropie sumpti, quest. 1. numer. 10

In sacrificij definitione an explicandum quod exhibetur Deo soli, q. 14. n. 7

Sacrificium & ius quomodo differant, q. 6. n. 10

Sacrificium quid sit, q. 14. n. 3

Sacrificium est formaliter in genere signi sensibilis, q. 5. numer. 2

Sacrificium est signum ad placitum, q. 1. n. 6

Substantialia sacrificij quænam sint, q. 30. n. 8

Oblatio & actio consumptiua cur non explicanda in sacrificio, q. 14. n. 4

Sacrificium est essentialiter sensibile, q. 19. n. 2

Sacrificium diuersimodè definitur, q. 14. n. 1

Ordo ad sacrificium internum explicandus in definitione sacrificij, n. 2

Significatio sacrificij in quo consistit, q. 1. n. 10

Fundamentum significationis proprie sacrificij, quest. 4. numer. 5

Sacrificatio & oblatio an distinctæ, q. 3. n. 2

Index Rerum

Ad sacrificium non requiritur oblatio distincta ab actione sacrificandi, q. 3. n. 3
 Quomodo actio sacrificandi consistat oblationem, n. 4
 Sacrificium habet duplicem partem materialem, & formalem, q. 4. n. 4
 Non significat sacrificium in homine affectum suum subiectum, q. 4. n. 5
 Sacrificium secundum aliquos significat ex parte rei Dominum viam, & mortis, q. 6. n. 3. quid secundum alios, n. 4
 Quod per sacrificium intellemus, q. 4. n. 5
 Toti substantia sacrificij est in oblatione, q. 36. n. 6
 Oblatio non sit proprii sacrificij per id quod representat sacrificium, q. 4. n. 8
 Sacrificium debet totalem dependentiam sacrificantis preteritari, q. 4. n. 4
 Sacrificium quomodo debet significare totalem dependentiam, n. 5
 Sacrificium eorum in Ordine naturali, q. 7. n. 1
 Sacrificium, ad maiorem celebrationem quomodo differant, q. 6. n. 1
 Sacrificare & Offerre sacrificium in quo differant, q. 35. n. 1
 Sacrificium debet esse commune, q. 11. n. 4
 Cur ad sacrificium non debeatur supponi res offerenda, q. 31. n. 5
 Significatio mystica non est de quidditate sacrificij, q. 3. n. 1
 Significatio mystica non est necessaria pro sacrificio, q. 7. n. 3
 Quare sint necessaria pro quocumque sacrificio, q. 11. n. 1
 Ad sacrificium requiritur oblatio rei permanentis, q. 11. n. 13
 Non ex natura sacrificij sed ex institutione, n. 14
 De ratione sacrificij non est quod res oblata non sit propria offerentis, q. 11. n. 15
 Res oblata in sacrificio debet esse apud, ut sit sub Dominio offerentis, q. 13. n. 7
 Quomodo totum, quod attingitur per actionem sacrificantem sit res oblata, q. 13. n. 16
 In omni sacrificio semper fuerit immolatio rei oblatae, q. 4. n. 5
 Immolatio rei oblatae sufficit, ut oblatio sit propria sacrificij, q. 4. n. 6
 Quare mutatio hostiae requiritur ad sacrificium, q. 11. n. 1
 An mutatio Physica, n. 3
 Non requiritur mutatio consumptionis hostiae, n. 4
 Mutatio consumptiva excludit signum ad placatum, si esset necessaria, n. 5
 Mystica destructio quando sufficit pro sacrificio, q. 43. n. 6
 Sacrificium quando debet inferre destructionem realem, n. 7
 Representatio realis destructionis dependens ab eius existentia quomodo sufficit pro sacrificio, n. 8
 Ad sacrificium non requiritur occisio hostiae viventis, q. 11. n. 1
 Sacrificium ex institutione requirit aliquam consumptionem rei oblatae, q. 11. n. 7
 Sacrificium unde distinguitur a simplici oblatione, q. 11. n. 1
 Sacrificium quomodo non sit diuisibile in species, q. 17. n. 1
 Sacrificium diuisum ratione materiae, n. 1
 Sacrificium aliud cruciatum, aliud inermatum, n. 3
 Sacrificium aliud holocaustum, aliud hostia, n. 4
 Sacrificia alia legis naturalis alia legis scriptae, n. 5
 Sacrificium quatenus aliquem potest esse multiplex, q. 11. n. 6
 Sacrificium diuisum ratione finis, q. 17. n. 7
 Sacrificium requirit actionem Realem internum, q. 13. n. 1
 Sacrificium interius dicitur actum Religionis, n. 1
 Pro sacrificio sufficit actus Religionis putatus, q. 13. n. 4
 1. Actus voluntatis necessarius pro sacrificio continetur in voluntate assensu, q. 136. n. 1
 2. Quot actus interni requirant cultum externum per sacrificium, q. 137. n. 6
 Sacrificium quatenus fit actus Religionis, q. 4. n. 7
 Solum sacrificium est iusticius modus colendi Deum, q. 16. n. 8

Quem cultum continet sacrificium, q. 13. n. 3
 Sacrificium est offerendum Deo, q. 13. n. 1
 Cuius sacrificij cur Deo debeat, q. 16. n. 5
 Sacrificium non sit nisi soli Deo, q. 4. n. 1
 Sacrificio placatur Deus, q. 17. n. 5
 Sacrificium unde placet Deo, q. 13. n. 4
 1. De iure naturae tenetur quique colere Deum sacrificio, q. 147. n. 5
 Sacrificium ad deum iocis natura, & n. 16. q. 16. n. 1
 Quinam iustitiam sacrificij sentibilia, q. 13. n. 1
 Sacrificia semper fuerunt in vi, q. 13. n. 1
 Quare sacrificia Deus non approbet, q. 13. n. 4
 Quomodo sacrificia non sint propter Deum, q. 13. n. 5
 Quomodo sacrificium extatum implet preceptum sacrificandi, q. 13. n. 6
 Sacrificium cuius participati ab offerente, q. 13. n. 7
 Multiplicitas sacrificiorum quomodo excluditur ab Apostolo, q. 13. n. 1
 Sacrificium oblatum Deo vero patet sacrificium Missae, quidem prohibuit, q. 13. n. 3
 Sacrificia spiritualia non possunt dici oblatio mundi, q. 13. n. 7
 Quale sacrificium dicat Ordinem ad Sacerdotem, q. 9. n. 10
 Ex natura sacrificij an requiratur Sacerdos, q. 11. n. 1
 Ad sacrificium legale requiritur Sacerdos, q. 11. n. 3
 Sacrificium est actus proprius sacerdotis potestatis, q. 11. n. 6
 Sacrificium secundum totum suum esse est actus Sacerdotis potestatis, q. 11. n. 6
 Sacrificare est actus proprius potestatis sacerdotis, q. 36. n. 9
 Repetitio sacrificiorum quando necessaria, q. 13. n. 1
 Quilibet ciuiliu societates debet habere communes sacrificia, q. 9. n. 8
 Quale sacrificium requirit communis, & an possit fieri sine ipso, q. 9. n. 11
 Adhibere sacrificio quilibet opus, q. 6. n. 6

Sacrificium internum.

Sacrificio exprimitur animus nostrum erga Deum, q. 3. n. 3
 Sacrificium internum in quo consistat, q. 6. n. 8
 Sacrificium significat intercom sacrificium spirituale, q. 6. n. 7
 Internum sacrificium non requirit publicam institutionem, q. 9. n. 1
 Sacrificij interni, & externi correspondentia, q. 9. n. 10
 Sacrificium externum quomodo se habeat ad internum, q. 7. n. 4
 Ex naturali ratione descendit, quod quisque possit interius sacrificium offerre Deo signo sensibili, q. 11. n. 1
 Potest homo exprimere suum sacrificium internum per vocem, q. 8. n. 5
 1. Sacrificium exterius requirit interius, q. 135. n. 7
 Sacrificij institutio.
 Sacrificium est tale ex institutione, q. 130. n. 8
 Institutio dat formam sacrificio, q. 46. n. 13
 Sacrificium per se est humana auctoritate institui, q. 8. n. 3
 Sacrificij institutio an requirat publicam auctoritatem, q. 9. n. 1
 Sacrificij institutio non requirit publicam auctoritatem qui aliam, q. 9. n. 3
 Publica auctoritas non requiritur ad institutionem sacrificij ex eius natura, n. 6
 Publica auctoritas non valet sacrificium in ratione signi, q. 9. n. 6
 Sacrificium publicum, & legale requirit publicam auctoritatem, q. 9. n. 7
 Cur modo homines non possint instituire sacrificium, q. 14. n. 7
 Potestas instituendi sacrificia est reuerata Christo, q. 14. n. 8
 Sacrificium non potest modo institui a priuata persona laicali, q. 14. n. 10
 Non requiritur Dei institutio in sacrificio sit gratum Deo, q. 13. n. 6
 Sacrificium est institutum tam pro populo quam pro sacerdotibus, q. 9. n. 3

1. Sacrificium

Memorabilium.

2. Sacrificium exigit ministrum cum signo visibili ministris, q. 81. n. 4

Sacrificia ante legem novum.

Sacrificia legis n. 1. & legis veteris erant imperatores, q. 35. n. 1

Sacrificia veteris legis habebant significationem mysticam, q. 7. n. 4

Sacrificia veteris legis habebant significationem mysticam in Ordine ad sacrificium Crucis, q. 7. n. 8

Differentiam inter sacrificia legis naturae & legis scripturae, q. 17. n. 4

Plura sacrificia in lege scripturae, q. 45. n. 3

Sacrificia veteris legis erant propitiatoria, q. 74. n. 9

Et vere propitiatoria, n. 10

Non solum quoad culpam legales, sed etiam quoad peccata, n. 11

Sciant sacrificio Crucis sunt superflua sacrificia veteris legis, q. 19. n. 1

Sacrificia Gentilium.

Sacrificia Gentilium non congruunt vitio Malachiae, q. 18. n. 4

Nec item sacrificia spiritualia, n. 7

Sacrificia Gentilium fuerunt vera sacrificia, q. 13. n. 8

Sacrificans idolis quando non committeret idololatriam, q. 6. n. 13

Sacrificium Crucis.

Quam efficaciam habeat sacrificium Crucis, q. 17. n. 4

Sacrificium Crucis ex opere operato obtinuit remissionem peccatorum, q. 45. n. 3

Sacrificium Crucis efficacius ad emendandam conscientiam sacrificis legis ad tollenda immundities legales, q. 45. n. 3

Virtus sacrificij Crucis non est applicabilis, nisi per patres, q. 19. n. 1

Sacrificium Crucis est sacrificium, q. 16. n. 3

Sacrificium Crucis ex natura sua pro omnibus offertur, q. 39. n. 4

Sacrificium Crucis sufficit pro omnibus, q. 19. n. 1

Sacrificium Crucis est sufficientissimum pro obtinenda omnis beneficii, q. 14. n. 4

Quid requiratur ut sacrificium Crucis in eodem modo repraesentetur, q. 17. n. 4

Sacrificium Crucis, de Mille importat diversis signa, q. 14. n. 1

Sacrificij Crucis, & sacrificij Mille est eadem hostia cum solo modo offerendi diversis, q. 17. n. 4

In sacrificio Crucis, & Mille idem per se primo sacrificium, q. 17. n. 8

Sacrificium Crucis requirit sacrificium applicatum, q. 19. n. 1

Sacrificium Crucis quomodo perficiat sanctificatio, q. 19. n. 1

Quae sacrificia excludantur a sacrificio Crucis, q. 19. n. 4

Sacrificium Crucis non excludit sacrificium quantum cultum, q. 19. n. 1

Sacrificium Crucis quomodo non possit iterari, q. 11. n. 1

Efficacia sacrificij Crucis non est infinita synchrologematically immensitas, q. 19. n. 4

Crucis sacrificium non habet significationem mysticam, q. 7. n. 1

Sacrificium ultima Coena.

Sacrificium ultimae Coenae cum non perfectetur redemptionem, q. 11. n. 1

Sacrificium ultimae Coenae quomodo commemoratum sacrificij Crucis, q. 11. n. 1

Quomodo etiam applicatum sacrificij Crucis, n. 13

In sacrificio Christi in ultima Coena non intervenit oblatio distincta, q. 3. n. 7

Frangi & fundi in sacrificio ultimae Coenae dictum in opere ad oblationem, q. 38. n. 1

Sacrificium novae legis.

Haeretici negant sacrificium novae legis, q. 18. n. 1

A quibus reiciuntur, n. 3

Sacrificij novae legis essentia, q. 18. n. 3

Praenuntiatio ad Malachiam, n. 4

Intuitum in omni loco, & proinde dictum a sacrificio Crucis, n. 1

Sacrificium novae legis praenuntiatio ab Esaias, q. 18. n. 9

Sacrificium novae legis quomodo differat a sacrificiis veteris legis, q. 11. n. 1

In quibus periculis illa excedat, o. 13

Sacrificium Mille traditum ab Apostolo, q. 11. n. 9

In Mille offertur verum & proprium sacrificium, q. 11. n. 4

Concordant Patres, n. 3

Actio sacrificij influens a Christo exercetur in Mille, n. 4

Sacrificium Mille est Eucharistia, seu gratiarum actio, q. 14. n. 1

Est etiam laetitiae, consensu honorarium, n. 1

Includit periculis omnium sacrificiorum, n. 3

Negari haec esse propitiatorium, n. 4

Est propitiatorium, n. 5

Ex definitione Concilij Tridentini, n. 7

Sacrificium Christi debuit esse perfectius sacrificio Melchisedech, q. 1. n. 4

Sacrificium Mille est sacrificium Ecclesiae, q. 17. n. 4

Instituto sacrificij Mille quomodo fit abrogatio aliorum sacrificiorum, q. 13. n. 4

Sacrificium Mille ex natura sua est omnibus commune, q. 39. n. 4

Sacrificium Mille ut universale spectat ad omnes, q. 39. n. 4

Sacrificium Mille cur publicum, q. 16. n. 1

Sacrificium Mille quomodo correspondet sacrificio Melchisedech, q. 1. n. 4

Quid requiratur ut sacrificium Christi correspondens sacrificio Melchisedech, q. 1. n. 4

Excellens sacrificij Mille supra alia sacrificia, q. 1. n. 4

Sacrificium Mille est subrogatum loco omnium aliorum, q. 17. n. 7

Sacrificium Mille quomodo subrogatum ceteris sacrificiis, q. 13. n. 4

Sacrificium Mille continet eminenter omnium aliorum praerogativas, q. 17. n. 8

Quid praestet sacrificio esse oblationem mundam, q. 18. n. 1

Sacrificium Mille non inquinatur malitia offerentium, q. 17. n. 1

Quia est idem cum sacrificio Crucis eodem modo ac ipsum operatur suos effectus, n. 4

Et quia applicat virtutem sacrificij Crucis, n. 7

Adip ministris offerendi unde sumitur moralitatem, q. 10. n. 4

Quomodo exat Ecclesiam non sit verum sacrificium, q. 19. n. 1

In Ecclesia nullum sacrificium praestet sacrificio Mille, q. 14. n. 1

Sacrificium Mille continet eminenter omnia sacrificia, q. 14. n. 3

Sacrificium quomodo intersit sensibile, q. 19. n. 1

Sacrificium quomodo institutum pro Ecclesia, q. 19. n. 1

Sacrificium institutum in beneficium nostrum, q. 19. n. 1

Sacrificium, in quorum utilitatem institutum, q. 18. n. 7

Teneatur oblatio periculo nullius sacrificij, q. 18. n. 1

Sacrificium ponitur inter communia sacrificia, q. 14. n. 7

Actio sacrificij exercetur in persona Christi, q. 19. n. 4

In sacrificio vltima mystica in se invicem etiam realiter destruitur, q. 43. n. 5

Mutatio in sacrificio est quod ex pane non vltima fiat Corpus Christi maius, q. 43. n. 3

Mutatio necessaria pro sacrificio an consistat in destructione panis, q. 43. n. 4

Quomodo hae destructio possit sufficere, n. 4

Mutatio debet esse in vltima proportionaliter ad sacrificium Crucis, q. 43. n. 7

Alias sacrificium non differret sola ratione a sacrificio Crucis, ibid.

Immutatio in consistit in exhibitione vltimae oblationis, q. 43. n. 8

Inmutatio sacrificij an consistat in productione Christi, q. 43. n. 10

Index Rerum

Si consideret esset sacrificium diversum à sacrificio Crucis, nec sacrificaretur Christus, n. 11
 Inmutatio an consistat in eo quod Christus ponatur in statu inepto ad Corporeas functiones, q. 41. n. 17
 Quam immutationem dicat sacrificium Missæ, q. 43. n. 1
 Separatio sanguinis à Corpore in sacrificio Missæ quomodo realis, q. 43. n. 2
 Sacrificium Missæ cur non requirit mortem victimæ, q. 43. n. 10
 Sacrificium Missæ ut tale dicit maturationem mysticam victimæ, q. 44. n. 13
 Corpus Christi non remanet tanquam quid de re destitutum, q. 43. n. 17
 Ex p. ne sit Corpus Christi viam cum omnibus partibus illi connexis, q. 45. h. 3
 Actio sacrificiaria ut tribuit Corpori Christi modum essendi indiuibilem non destruit, q. 43. n. 17
 Non potest esse destructiva cum sit positiua & tribuat esse replicatum, n. 19
 Est opposita actioni destructivæ, qua Christus desinit esse sub speciebus, n. 20
 Eadem actio ut sacrificiaria attingit Christum ut obiectum, ut destructivum corpus, & sanguinem scorum, q. 47. n. 11
 Significatio sacrificij an in consecratione possit saluari, q. 41. n. 1
 Sacrificium Missæ consistit essentialiter in consecratione, q. 31. n. 1
 Patres id affirmant, n. 2
 In qua actione ponenda essentia sacrificij, q. 31. n. 3
 Actio sacrificiaria non potest consistere in productione, q. 42. n. 13
 Mistio paniculæ hostiæ in Calice non pertinet ad substantiam sacrificij, q. 36. n. 10
 Sacrificium an consistat in aliqua actione vaga, quest. 43. n. 11
 Sacrificium consistit in determinata actione exercita à Christo, & per quam fit idem cum sacrificio Crucis, q. 43. n. 11
 Sacrificium quoad validitatem dependet solum à potestate Ordinis, q. 143. n. 5
 1. Sacrificium quotidianum actus sub dispositione secundum mensuram, q. 110. n. 7
 2. Sacrificium, quoad ritum, quando incipiat, q. 143. n. 4
 In Canonem incipit sacrificium, q. 103. n. 3
 Sacrificium Missæ est aliquo modo unum, q. 16. n. 1
 Quando plures simul consecrant est idem sacrificium, q. 136. n. 3
 Quando simul plures consecrant unicum est sacrificium, & consecrationes se habent per modum unius, q. 170. n. 1
 Sacrificium non potest esse unum nisi sit iuxta eodem tempore mortis, q. 318. n. 5
 Quale fuerit iuge sacrificium agni, q. 33. n. 7
 Sacrificium inchoatum tempore habili potest protrahi ad inhabile, q. 106. n. 6
 Singulis diebus servandum scilicet offerre sacrificium, q. 370. n. 2
 Consonant praxi, & ius, n. 3
 Quotidie Deo offerendum sacrificium, & cur, n. 3
 Nonnulli dies maioris bebdomadæ excipiuntur, n. 4
 Alij dies excepti secundum ritum Ambrosianum, n. 5
 Quam ritum quoad hoc servant Sacri, n. 6
 In sabbato sancto cur dicatur non celebrari sacrificium, q. 33. n. 3
 Ad sacrificium ratione precum requiritur attentio, q. 103. n. 4

Sacrificium Missæ quoad species.

Vide Species.

Essentia sacrificij an salvetur in consecratione vnius speciei, & n. seq. 44. n. 3
 Cum oblatione vnius speciei non salvetur sacrificium, q. 33. n. 4
 Quilibet species esset de se sacrificium & utraque non esset necessaria, q. 44. n. 1
 Consecrata vnicui sola specie an haberetur sacrificium, q. 44. n. 19

Pontifex an possit dispensare quod sacrificium offeratur vnicui specie, & n. seq. q. 46. n. 1
 An addit iustificans causis dispensandi, & n. seq. q. 46. n. 4
 An meta mortis possit offerri sacrificium in vni tantum specie, q. 190. n. 10
 Mystica separatio sanguinis à corpore requirit utramque speciem, q. 44. n. 9
 Vna species non valet representare separationem sanguinis à Corpore, n. 10
 Utraque species requiritur pro representatione sacrificij Crucis, q. 46. n. 4
 Consecratio vnius speciei dicit rationem sacrificij, sed non talis sacrificij, q. 44. n. 6
 Consecratio utriusque speciei requiritur ex vi institutionis ad finem sacrificij, n. 7
 Utraque species necessaria ad representandum sacrificium Crucis, n. 8
 In peragendo sacrificio vendis species posteriori loco consecrata, q. 301. n. 9
 Sacrificium Missæ in ordine ad Sacramentum.
 Sacrificium in ratione signi differt à sacramento, q. 7. n. 7
 Sacrificium, & sacramentum non sunt eadem, q. 12. n. 3
 Sacrificium quatenus sacramentum quibus consistit, q. 19. n. 11
 R. tio sacrificij, & sacramenti quomodo inuicem se habeant, q. 33. n. 1
 Sacrificium est posterius sacramento, q. 33. n. 4
 Eadem actio est sacrificiaria, & effectus sacramenti, q. 33. n. 1
 Sacrificium & sacramentum quomodo differant, q. 33. n. 6
 Sacrificium quomodo includat sacramentum, n. 7
 Ratio sacrificij non potest separari à ratione sacramenti, n. 8
 Sacrificium Missæ ad Sacrificium Crucis, & ultima Causa.
 Sacrificium Missæ cur debeat habere eandem hostiam cum sacrificio Crucis, q. 37. n. 3
 Sacrificium Missæ partim idem partim diversum à sacrificio Crucis, q. 44. n. 1
 Sacrificium Crucis, & Missæ quomodo idem, & diversum, q. 31. n. 1
 Non suae idem numero, n. 2
 Sunt idem in re oblatæ, & hoc voluit Patres, n. 3
 An specie distinguantur, & n. seq. n. 4
 Differentia horum sacrificiorum est formalis, n. 6
 Sacrificium Missæ representat sacrificium Crucis, q. 31. n. 4
 Modus representandi sacrificium Crucis fundatur in utraque specie, q. 46. n. 10
 Actio sacrificiaria debet representare actionem sacrificii Crucis, q. 42. n. 11
 Destructio victimæ convenit sacrificio Missæ ut esse representationem sacrificij Crucis, q. 43. n. 3
 Representatio separationis sanguinis à Corpore coniungitur cum vera ratione sacrificij, q. 43. n. 4
 Applicat per partem viantem & fructum sacrificij Crucis, q. 33. n. 4
 Sacrificium habet remissionem in applicanda virtute sacrificij Crucis, q. 119. n. 1
 Sacrificium Missæ applicat potest fructum sacrificij Crucis, pro quibus est oblatum, q. 119. n. 1
 Sacrificium cui applicat virtutem sacrificij Crucis, q. 31. n. 6
 Sacrificium Missæ idem cum sacrificio victimæ comm. q. 31. n. 1
 Differentia solum secundum differentias accidentales, n. 3
 Quoniam sunt istae differentiae accidentales, n. 3
 Sacrificium est idem cum sacrificio victimæ Comm. q. 117. n. 1

Sacrificium comprehendendum.

Celebrans tenetur exhibere Deo sacrificium perfectum, q. 38. n. 4
 Sacrificium non est imperfectum essentialiter, nisi actio offerendi sit talis, nec completur, nisi per actionem, q. 304. n. 7
 Sacrificium necessarium pertinet ad consecrationem utriusque speciei, q. 194. n. 5

Quid

Memorabilium.

Quid si non possit haberi materiam pro substituenda specie sacrificij, n. 4
 Sente unica specie car. prosequendum in Missa, n. 7
 Defectus substantialis suppletus quando supplementum coniungi potest praesentibus, n. 8
 Quid si adveniat defectus post diffectum ab altari, n. 9
 Nulla necessitas complendi sacrificium si non sit substantialiter conceptum, q. 314. n. 9
 Corpus consecratione si infert periculum mortis an adhuc debeat perfici, q. 190. n. 1
 Perfectio sacrificij non est bonum preferendum propitius vias, q. 190. n. 7
 Quando possit differri supplementum sacrificij, & n. seq. q. 318. n. 1
 Non potest sacrificium compleri sequenti die, q. 318. n. 4
 Sacrificium non potest compleri transacta hora celebrationis, q. 318. n. 4
 Aliis non esset complementum eiusdem sacrificij, n. 7
 Sacrificium non potest suppleri substantialiter, nisi eodem tempore mortali, n. 8
 Quid circa complementum sacrificij relictum imperfecti ius disponat, q. 330. n. 1
 Aliud sacrificium relictum imperfectum, aliud velle asserere in vna tantum specie, q. 330. n. 9
 An adha obligatio complendi sacrificium ab alio relictum imperfectum, & n. seq. q. 330. n. 2
 Qualis sit ista obligatio, n. 4
 Naliter ex munere sacerdotij, & quomodo ibid.
 Et ne Christo principale offerenti deficiat minister ad complendum, n. 5
 Si adha spes quod celebrans possit complere sacrificium, non est ab alio complendum, q. 331. n. 2
 Quid considerandum in sacerdotibus in ordine ad complendum sacrificium alterius, n. 1
 Quid faciendum si non adsit sacerdos, qui compleat sacrificium, q. 332. n. 2
 Putans non posse contem, an adhuc teneatur supplere sacrificium, q. 331. n. 4
 Perfectio sacrificij est in tali casu preferenda, n. 9
 Existens in peccato mortali, si non habeat copiam confessorij, an teneatur supplere sacrificium, & n. seq. q. 332. n. 1
 Quam primo loco teneatur supplere alterius sacrificium, q. 332. n. 3
 Qui non est ieiunus, teneatur supplere sacrificium, q. 332. n. 6
 Quam ex abstinentibus obligatur ad supplendum sacrificium, q. 331. n. 7
 Frims obligatur complere alterius sacrificium qui potest accurere quam prius impediri, q. 332. n. 4
 Iures impediri minus impediunt obligantur, n. 1
 Impedimenta Canonice teneatur supplere defectum sacrificij, & n. seq. q. 333. n. 2
 Impedius Canonice teneatur supplere sacrificium, si alius non adsit, n. 3
 Cur potius ius complendi sacrificij impedimento Canonice, n. 4
 Quam debet supplere concurrente Canonice impedimento, & impedio per peccatum mortale, n. 5
 Quid faciendum in dubio an celebrans deficiens consecraverit, q. 334. n. 1
 Non est accipienda nova hostia, & consecranda eum prior, n. 2
 Insuaserunt novum sacrificium, & ideo non est licitum, num. 3

Sacrificij oblatio.

Vide Missa.

Oblatio sacrificij ex iure naturali diuino quam reuerentiam requirit, q. 371. n. 4

1. Breuerentia maxime debetur in oblatione sacrificij, q. 374. n. 1
2. Duplex modus offerendi sacrificium, q. 374. n. 1
3. In omni casu necessitatis potest offerri sacrificium ex institutione Christi, q. 375. n. 7
4. Quid sit offerre sacrificium in spiritu, q. 376. n. 4
5. Antiquius non prohibebatur pluries in die offerri sacrificium, q. 378. n. 2

De iure Ecclesiastico non licet nisi semel in die offerre sacrificium, q. 378. n. 3
 Tetrus, ex quibus hoc desumitur, n. 4
 An continetur preceptum, & n. seq. n. 5
 De iure diuino non prohibetur pluries in die offerre sacrificium, q. 378. n. 1
 Oblatio vt representatio sacrificij Crucis versus circa Corporeis sanguinem Iesum, q. 377. n. 3
 Desuolito, & oblatio debent esse circa eandem rem, q. 41. num. 26
 Corpus, & lingua Christi quomodo offerantur in Missa, q. 377. n. 7
 Corpus Christi non exhibetur in altari occisum sicut nec in vltima Cena, q. 41. n. 9
 Quando plures offerunt licet sit vnus sacrificium sunt tamen plures ministeriales oblationes, q. 380. n. 7
 Appropriari singulis sacrificium, vt proprium singulorum effectum, n. 8
 Oblatio sacrificij ipsum applicat vt satisfactorium, q. 380. n. 6
 Sanctis non potest offerri sacrificium, q. 380. n. 1
 Sacrificium potest offerri in honorem sanctorum, n. 2
 Oblatio sacrificij semel concessa in honorem alicuius est concessa toti Ecclesiae, q. 377. n. 5
 Si semel in altitudo honorem potest offerri sacrificium ex prout deuotione et potest semper offerri, n. 6
 Sacrificium offerunt nomine totius Corporis Ecclesiae, & quomodo, q. 379. n. 4
 Si in mundo esset tantum vnus homo ad de qua antichriste offerret sacrificium, q. 379. n. 13
 Sacrificium oblationum nomine Ecclesiae non habet fructum meriti respectu singulorum iustorum, q. 379. n. 9
 1. Actus exterior oblationis sacrificij facit, vt praecipui possit ab Ecclesia actus intercessionis pro oblatione sacrificij, q. 375. n. 8
 Oblatio sacrificij non modificatur nec qualificatur a ministro, q. 377. n. 12
 Oblatio sacerdotis non modificat oblationem sacrificij vt à Christo, q. 377. n. 15
 Quilibet intendit offerre per illam oblationem, in qua consistit sacrificium, q. 371. n. 4
 Sacerdos si non offerat pro se facit contra mandatum Ecclesiae, q. 393. n. 4
 Offerens sacrificium habet maius ius ad ipsum, quam is, pro quo offertur, q. 376. n. 4
 Oblatio in specie pro pluribus est non facit communicationem multipliciter, q. 375. n. 5
 Sacrificium plus prodest oblatione distincte pro pluribus, quam in consilio, q. 374. n. 2
 Sacrificium in communis oblationum habet proportionem cum beneficiis impetratis, q. 377. n. 9
 Distincta oblatio verbalis non multiplicat oblationem substantialem, q. 377. n. 8
 Distincta oblatio facit preces sacrificij plus prodesse, n. 7
 Oblatio sacrificij pro non cooperante quid deat, q. 382. num. 7
 Actio externa offerendi semper redundat in beneficium illius, pro quo offertur, si sit bona, q. 380. n. 11
 Offerens sacrificium percipit fructum ratione ministerialis oblationis, q. 380. n. 4
 Offerens sacrificium acquirit fructum boni operis augmentum gratiae gloriae, q. 35. n. 1
 Potestas offerendi quomodo sit potestas offerendi nomine Ecclesiae, q. 379. n. 7
 Sacrificium legale non licet cuiquam offerre, q. 3. n. 5
 Quam extra Ecclesiam possit offerre sacrificium, q. 377. num. 17
 Ad sacrificandum requiritur minister specialiter consecratus, q. 377. n. 4
 1. In tota communione adest obligatio offerendi sacrificium, q. 340. n. 1
 1. Penes quos sit hae obligatio, n. 2
 2. Sacerdotes in communione teneatur offerre sacrificium, n. 3
 3. Singuli sacerdotes in tenentur offerre sacrificium, & n. seq. n. 4
 3. Christus imposuit preceptum Ecclesiae, non autem singulis offerendi sacrificium, ibid.
 Cur oblatio sacrificij non possit inquiri ex malis offerentium, q. 378. n. 11

Oblatio

Index Rerum

Oblatio sacrificij cur requiratur intentionem actu existentem, q. 102. n. 11
 Major facultas offerentis reddit obligationem magis meritoriam, q. 103. n. 2
 Oblatio est crimum actio moralis offerentis habens suum fructum, q. 107. n. 2
 Oblatio in statu peccati quomodo peccaminosa, q. 108. n. 2
 Sacrificium non requirit de iure domino, quod offertur eorum multis, q. 110. n. 2
 Oblatio virtualis potest ei, pro quo fit, q. 11. n. 8
 Ad vivandum graue damnum potest offerri sacrificium sine Calice consecrato, corporali, velibus benedictis, &c., q. 101. n. 11
 Sacrificium non esse apud Catholicos offerendum ratione necessitatis sine altari, qui sentiant, q. 103. n. 2
 Offerre sacrificium modo altari, sine necessitate, est peccatum mortale, q. 111. n. 3
 Licet tamen offerre in graui necessitate, n. 4
 Cuius exhibendus Deo per sacrificium praeulet reuerentia, quae confurgit ex oblatione in altari consecrata, q. 100. n. 5
 Oblatio sacrificij diuerso modo se habet ad Ecclesiam, altare, & Calicem, quoad inferendam consecrationem, q. 104. n. 2
 Oblatio sacrificij est sacramentalis Ecclesiae, q. 113. n. 3
 Preces potius praeparant ad consecrationem, oblatione vero sacrificij perficitur, n. 4
 Oblatio sacrificij cur possit reconciliare Ecclesiam, non vero consecrare, q. 106. n. 2
 Oblatio sacrificij dignificat Ecclesiam, q. 109. n. 2
 Oblatio sacrificij subicitur necessitati viatici, q. 103. n. 6
 Per cessationem ab oblatione sacrificij, non obtinetur aliquid bonum, sicut e contra, q. 103. n. 4
 Oblatio sacrificij & cessatio ab ipsa quomodo comparantur, q. 107. n. 1
 Oblatio sacrificij potius casualenda, quam cessatio ab ipsa, q. 107. n. 6
 Mos offerendi sacrificium in feriis quinquaginta quadragesimae cum Liturgia Dominica, q. 110. n. 8
 Consuetudo non offerendi sacrificium in Sabbato, q. 110. n. 7

Sacrificij oblatio quoad locum.
 Sacrificium exigit offerri publico modo, q. 147. n. 6
 Concedebatur offerri ubi Episcopus voluisset, sed in publico, n. 7
 Locus sacrificij non est de iure Diuino, q. 151. n. 5
 Oblatio sacrificij grauius prohibetur extra loca deputata, q. 141. n. 3
 De iure antiquo non poterat offerri sacrificium nisi in Ecclesia consecrata, q. 140. n. 1
 Sacrificium offerri potest in locis tantum benedictis, q. 140. n. 3
 Dispositio Conc. Trid. in hac materia, n. 4
 Cur sufficit locum celebrationis esse tantum benedictum, q. 140. n. 5
 Sacrificium non potest offerri in Ecclesia polluta, q. 147. n. 1
 Offerre sacrificium in Ecclesia polluta est peccatum mortale, n. 2
 In Castris militum offerri potest sacrificium, q. 147. n. 1
 Necessitas offerendi sacrificium in exercitu, q. 148. n. 3
 Ratione publica vitiorum curanda oblatio sacrificij in exercitu, q. 148. n. 4
 Oblatio sacrificij in exercitu reodit ad publicam visitationem, & ideo locum habet dispensatio, q. 148. n. 5
 Offerre sacrificium extra loca deputata sine necessitate, est peccatum mortale, q. 141. n. 1
 Ius offerendi sacrificium praecepit precepto celebrandi in Ecclesia, q. 140. n. 3

Sacrificij coofferentes.
 Offerentes, & assistentes sacrificio quam intentionem, & quomodo habere debent, q. 1. n. 11
 Coofferre dicitur speciale affectum in Coofferente, q. 1. n. 4
 Supponit in ipso inferri sacrificium, n. 5
 Qualis sit intuitus omnium fidelium quatenus offerendum sacrificium, q. 19. n. 4

Duo genera offerentium sacrificium praefer sacerdotem, q. 19. n. 4
 Coniungentes suum affectum cum affectu ministri speciali modo offerunt, q. 174. n. 8
 Talis affectus cur sufficiat ad specialem oblationem, n. 9
 Plures offerentes idem sacrificium an percipiant aequalem fructum, acti vni tantummodo offerret, q. 110. n. 2
 Dnas elemosinarum intuitu speciali modo in oblationem sacrificij, q. 114. n. 8
 Procurantes sacrificium offerenti cooperantur ipsi, q. 104. n. 8
 Assistentes Missae speciali modo offerunt, q. 114. n. 10
 Assistentes sacrificio colunt Deum per sacrificium, n. 11
 Contribuens sacrificio speciali modo offert, q. 134. n. 11
 Magis immediate attingentes oblationem sacrificij magis influunt, q. 114. n. 6
 Seruato actu non potest quis concurrere ad oblationem sacrificij, nisi ut membrum Ecclesiae, q. 114. n. 1
 Coofferentes non possunt alteri applicare fructum quem percipiunt ex applicatione sacerdotis, q. 115. n. 3
 Assistentes sacrificio coofferunt, q. 114. n. 7
 1. Ecclesia obligat ad concurrendum cum sacerdote ad oblationem sacrificij, q. 119. n. 4
 2. Principia actus internos necessarios pro hac oblatione, ibid.
 3. Cooperatio ad sacrificium requirit praesentiam corporalem, q. 110. n. 1
 4. Qualis debeat esse assistentis corporalis, n. 3
 5. Debet in ipsa exprimi interior affectus, n. 4
 6. Cooperatio ad sacrificium trahit fructum sacrificij, q. 111. n. 4
 Sacrificium est determinatum ad communicandum suum effectum cooperatoribus, q. 111. n. 6
 Concurrentia aliquo speciali actu ad sacrificium quem fructum percipiat, q. 104. n. 4
 Concurrentia aliquo actu ad offerendum acquirunt augmentum graue, & addit necessaria conditiones, q. 111. n. 1
 Coofferentes ad sacrificium, dum pro se offerunt recipiunt maiorem fructum ex opere operato, q. 110. n. 3
 Coofferentibus non correspondet fructus ex opere operato, q. 114. n. 2
 Fructus respondens coofferentibus quos effectus comprehendit, q. 114. n. 3
 Coofferentes si percipiunt fructum ex opere operato non possunt alteri applicare, q. 115. n. 1
 Coofferentes possunt alteri applicare fructum, qui est ex opere operantis, n. 2
 Fideles omnes quatenus offerunt sacrificium ut membra Ecclesiae an percipiunt fructum ex opere operato, q. 110. n. 2
 Communis sententia, n. 3
 Cooperantes sacrificio quotquot sint percipiunt eundem fructum ex opere operantis, ac si unus tantum cooperaretur, q. 111. n. 8
 Sacrificij fructus quoad coofferentes immediate est synagogae coofferentibus indeterminatus, q. 110. n. 3
 Plures sacerdotes simul offerentes idem sacrificium, simul percipiunt singuli illum fructum, quem quisque perciperet si solus offerret, q. 110. n. 4
 Concurrentes actu proprio ad oblationem an ut offerentes percipiunt fructum ex opere operato, q. 104. n. 2
 Cooperatio ministrorum est fructuosa etiam si sit in peccato, q. 106. n. 1
 Quem fructum percipiunt coofferentes, si sint in peccato, n. 2
 Laicorum cooperatio ad sacrificium an sit fructuosa statum statu peccati, q. 118. n. 3
 Cooperantes sacrificio siue plures, siue pauciores sint, percipiunt eundem fructum feruata proportione, q. 111. n. 3
 Alias quando pauciores audiunt Missam minorem fructum percipiunt, n. 3
 Ordo inter coofferentes, q. 114. n. 6

Sacrificij silentii.
 Vide *Missae silentii*.
 Pro quo offeratur sacrificium, offertur etiam solemnissima Missa solemnitas, q. 11. n. 4

Memorabilium.

Satisfactio ex actionibus ministrorum in Missa solemniter spectat ad fructum qui se tenet ex parte Ecclesiae, q. 17. num. 2

Sacrificium solemne est magis efficax ex opere operato, q. 17. n. 10

Sacrificium solemne debuit in maiori mensura applicare vitam et sacrificij Crucis, q. 17. n. 11

Solemnis sacrificij cur debuit ordinari ad maiorem fructum, q. 17. n. 14

Sacrificium quo solemnis eo fructuosius, q. 17. n. 16

Sacrificij valor.

Valor sacrificij quomodo sumitur, q. 17. n. 3

Sacrificia quomodo habeant valorem ex sacrificio Crucis, q. 7. n. 6

Valor sacrificij secundum plures non est infinitus, q. 17. num. 1

Si esset infinitus non iteraretur sacrificium, n. 4

Christus non inlavit in sacrificium valorem infinitum, num. 4

Abusus ex infinitate valoris sacrificij, q. 17. n. 4

Valor sacrificij secundum alios est infinitus, q. 17. n. 5

Valor sacrificij quomodo infinitus, n. 6

Valoris infinitas ex identitate cum sacrificio Crucis colligitur, n. 7

Infinitas sacrificij ex offerente, & ex oblato, quia Christus principalis offerens, q. 17. n. 9

Sacrificium non habet valorem si sacerdos, nec ab Ecclesia, q. 17. n. 10

Iteratio sacrificij an & quam infinitum non probet & cur licet infinitum possit iterari, q. 17. n. 14

Ex infinitate sacrificij an sequatur abusus, q. 17. n. 17

Sacrificium ex sola institutione Christi esse infinitum valoris sentit Merus, q. 18. n. 2

Inductio non potest facere sacrificium infinitum nisi aliunde sit tale, n. 3

Non est sacrificium infinitum quia applicet merita Christi, num. 3

Sacrificij efficacia.

Vide Sacrificij effectus.

Sacrificium in quo differat a causis naturalibus, qu. 100. num. 2

Efficacia & fructus sacrificij commensurantur ad inimicem, q. 17. n. 1

Sacrificium Missae habet suam efficaciam independentem à ministro, q. 17. n. 9

Sacrificium unico tantum modo causat ex opere operato, nempe per applicationem, q. 17. n. 5

Sacrificium vnde habet, quod causat ex opere operato, q. 60. n. 3

Sacrificium quatenus causat ex opere operato, q. 17. n. 4

Infallibiliter sacrificium operatur in subiecto disposito, q. 70. n. 1

Efficacia sacrificij consideratur independentem à dispositione, q. 17. n. 7

Sacrificium non habet institutum cum efficacia infinita, q. 17. n. 17

Sacrificium potuit institui cum infinita extensiva, q. 17. num. 1

Efficacia sacrificij est finita extensiva, q. 17. n. 4

Efficacia sacrificij quatenus finita, q. 17. n. 10

Efficacia sacrificij limitatur ex institutione Christi, q. 17. num. 11

Oblatio sacrificij applicat totam efficaciam, nisi specialiter determinetur, q. 50. n. 7

Sacrificij efficacia determinatur etiam per generalem oblationem, n. 8

Quando non minuitur efficacia finita ex maiori extensione, & quando nec proportio ad imperandum, q. 17. num. 4

Sacrificium an habet eandem efficaciam, si pro pluribus, & pluribus offeratur, q. 17. n. 1

Cur crescat effectus secundum mensuram dispositionis, licet efficacia sacrificij sit determinata, q. 17. n. 9

Sacrificium non habet vim consummationis gratiae, q. 17. n. 6

Cur non habet, n. 7

Sacrificium improbi sacerdotis est aequale efficax ex opere operato, ac probi, q. 17. n. 1

Sacrificium improbi sacerdotis ut oblatum nomine Beatorum est aequale efficax, ac probi, q. 17. n. 1

Sacrificij consumptio.

Vnde colligitur quod consumptio sacrificij sit ex institutione Christi, q. 41. n. 4

Consumptio cur spectet ad sacerdotem, q. 41. n. 5

Consumptio an sit de iure diuino, & n. 6 q. 41. n. 1

Præceptum Divinum de Consumptione vnde colligitur, q. 41. n. 6

Consumptio est participatio de sacrificio oblato, q. 40. n. 3

Cur debeat versari circa materiam oblata, n. 4

Sacerdos cur debeatur consumere sacrificium, q. 38. n. 16

Sacrificium quomodo exigit consumum, q. 304. n. 10

In Consumptione sacrificij sit expressio mortis Christi, q. 41. n. 4

Sacrificium Missae cur ex vi institutionis exigit consumptionem ad sui complementum, q. 41. n. 3

Consumptio cui sit pars substantialis sacrificij, q. 304. n. 8

Sacrificium cur debeat consumi ab alio sacerdote, si consecratus sit impotens, q. 38. n. 13

Consecratam magnam hostiam, & parvam potest consumere in parvis, q. 40. n. 7

Quid si facta fuerit hostia magna, n. 8

Consumptio sacrificij an debeat esse de consecratis in illo sacrificio, & n. 6 q. 40. n. 1

Consumens in praconsecratis teneretur consumere in tunc oblatis etiam sumpta oblatione, q. 40. n. 9

Si non posset consumi in tunc consecratis, nec etiam deberet consumi in praconsecratis, q. 40. n. 13

Ecclesia præcipiens novam consecrationem, si prius consecratum sum non posset declarare consumptionem debere esse de tunc oblatis, q. 40. n. 5

Consumens tunc consecrata, & sumens de praconsecratis peccata grauat, nec opposita opinio præfatis potest, n. 6

Sacrificium non obligat ad consumendum, quod per ipsum non oblatum, q. 304. n. 11

Consumptio est tota ratio sacrificij secundum aliquos, q. 38. n. 1

Simul cum consecratione secundum alios constituit sacrificium, n. 1

Consumptio non est tota essentia sacrificij, q. 38. n. 4

Consumptio non perit ad essentiam sacrificij, n. 6

Partes, ex quibus id sumitur, n. 7

Suffragatur Evangelizatio, n. 8

Consumptio non est destructio apta pro sacrificio, q. 38. n. 5

Non est apta pro significatione sacrificij, n. 5

Consumptio est usus sacramenti, & propter vitalitatem hominum, n. 6

Consumptio non est actus proprius potestatis sacerdotis, n. 9 q. 38. n. 9

Consumptio non est apta exerceri in persona Christi, q. 38. num. 11

Consumptio non dicit destructionem vitæ requiritur in sacrificio, n. 11

Consumptio licet ponit Christum in via destructionis non est apta pro immunitate vitæ, q. 38. n. 14

Consumptio non potest esse ratio sacrificij, n. 15

Consumptio est pars integralis sacrificij, q. 38. n. 16

Ex Concilio Tolet. colligitur consumptionem supponere sacrificium peractum, q. 38. n. 18

Consumptio sacrificij facta à Christo non infert esse partem essentialem, q. 38. n. 9

Consumptio an ponatur institui pro essentia sacrificij, & n. 6 q. 39. n. 1

Consumptio supponit sacrificium, q. 39. n. 3

Est participatio sacrificij, n. 4

Consumptio sacrificij potest ex minori causa relinqui quam consecratio alterius speciei, q. 39. n. 1

Sacrificium ex urgentissima causa relinqui potest incompletum substantialiter, n. 1

Consumptio secundæ speciei est pars integralis sacrificij, q. 39. n. 4

Nec sufficit quod consumatur in alia Missa, q. 39. n. 5

Secunda species cur consumenda ab alio, si non possit consumi à consecrante, n. 6

Sacrificium non debet consumi in specie, quæ in aliam formam mixta est, q. 39. n. 1

Index Rerum

An adde obligatio non consumendi in tali specie, numero 1
 Nova species non est necessaria pro consumptione sacrificij, q. 301. n. 9
 Ius consumendi sacrificium, est ius rituum, quest. 334
 num. 4
 Ius consumendi sacrificium transit in supplementum, q. 334.
 num. 5
 Defectus consumptionis est supplendus ab alio sacerdote, q. 335. n. 1
 Secunda species an consumenda ab alio si deficiat celebrans, & n. seq. n. 1
 Consumptio non tendit in cultum Dei, q. 336. n. 7
 Interruptio quoad consumptionem repugnat unitati sacrificij, q. 337. n. 5
 Prævidens veritatem potest peracta consecratione consumere, q. 338. n. 7
 Consumptio an habuerit locum in sacrificio Melchisedech, q. 339. n. 9
 Adortens post consumptionem species fuisse veneno infectas se gerere potest, ac si alio modo hausset venenum, q. 340. n. 1
 Nova species non complet consumptionem sacrificij, q. 301. num. 8

Sacrificium pro quibus offerendum.

Sacrificium ex sua institutione est habile ut offeratur pro omnibus fidelibus, q. 221. n. 3
 Offertura pro alio, eo ipso, ut publicus minister offert etiam pro se, q. 222. n. 4
 Sacrificium eo ipso quod offertur pro sacerdote quoque offertur, q. 223. n. 3
 Sacerdos ita offert pro alio, ut etiam offerat pro se, q. 224. num. 5
 Sacrificium pro omnibus offertur, quia applicat efficaciam sacr. Crucis omnibus communem, q. 225. n. 6
 Et quia est idem sacrificium cum sacrificio Crucis, n. 7
 Ad quoniam Ecclesia directe dirigit sacrificium, quest. 226. num. 6
 Sacrificium offerri potest seculis prohibitione pro iis, quibus prodest sacrificium Crucis, q. 227. n. 5
 Sacrificium Missæ potest offerri pro quibus est oblatum sacrificium Crucis, q. 228. n. 1
 Sacrificium offerri potest pro aliis, q. 229. n. 4
 Sacrificium offertur pro peccatis alienis, ibid.
 Praxis Ecclesie offerendi sacrificium pro aliis, n. 5
 Aliud offerre pro alio, & aliud nomine alterius, quest. 230. num. 1
 Quomodo Ecclesia offerat pro omnibus, non obstante contraria intentione ministris, q. 231. n. 9
 Sacrificium non offertur pro peccatoribus, ut falsissimum, q. 241. n. 5
 Qui offert, an peccaret, n. 6
 Sacrificium non potest offerri pro peccatore ut satisfactorium cum relatione ad tempus, in quo erit capax, num. 7
 Ex Apostolo pro quibus offerendum, q. 232. n. 8
 Sacrificium Missæ pro omnibus offertur, q. 233. n. 3
 Cur pro tota Ecclesia offerendum sacrificium, n. 4
 Sacrificium Missæ offertur pro Ecclesia, q. 234. n. 1
 Praxis offerendi sacrificium pro Ecclesia, n. 2
 Offerri potest pro permanentibus in fide Christi, q. 235. num. 2
 Pro iis, qui sunt in statu salutis potest offerri sacrificium, num. 10
 Sacrificium non potest offerri pro sanctis ut propitiatorium, q. 240. n. 3
 Neque tanquam impetratorium in ordine ad gratiam, & gloriam, n. 4
 Sacrificium potest offerri pro sanctis ut Eucharisticum, num. 5
 Sacrificium an possit offerri pro sanctis ut impetratorium glorie accidentalis, q. 240. n. 6
 Sacrificium potest offerri ad ea nobis impetranda, ex quibus confurgit gloria accidentalis sanctorum, q. 240. num. 9
 Sacrificium quomodo possit offerri pro gloria accidentali sanctorum, q. 240. n. 10

Sacrificium quomodo proficiat sanctis ad honorem, num. 11
 Sacrificium non potest offerri pro baptizatis decedentibus ante vsum rationis, q. 239. n. 1
 Quomodo aliquo modo offerri possit, n. 2
 Non potest pro ipsa offerri directe, ut impetratorium glorie accidentalis, n. 3
 Missæ possunt celebrari pro parulis decedentibus cum baptismo, n. 4
 Non tamen de Requiem, n. 5
 An peccaret qui de requiem celebraret, ibid.
 Pro Cathecumenis an possit offerri sacrificium, & n. seq. q. 240. n. 1
 Ex quibus deducatur non posse offerri, n. 3
 Qui sentiant posse offerri, n. 4
 Quando consueverit offerri sacrificium pro Cathecumenis, n. 5
 Ex Patrum sententia offerri potest pro Cathecumenis sacrificium, q. 241. n. 1
 Offerens potest habere explicitam intentionem includendi Cathecumenos, q. 241. n. 2
 Antiquitas pro hæreticis offerebatur sacrificium, q. 240. num. 5
 Sacrificium offerri potest pro Emergentibus, quest. 242. num. 1
 Sacrificium potest offerri pro peccatoribus, quest. 243. num. 2
 Sacrificium offerri potest pro infansibus & quatenus iis proficiat, q. 244. n. 1
 Quoad non baptizatos non est sacrificium præteritum in ordine ad salutem, q. 245. n. 4
 Sacrificium non potest offerri pro parulis decedentibus siue baptismo, q. 246. n. 1
 Sacrificium offerri potest pro decedente sine baptismo, si ad vsum rationis pervenerit, & sit ex solis baptizatis, q. 247. n. 4
 In lege veteri offerebatur sacrificium pro gentilibus, q. 248. n. 9
 Cur non offeratur sacrificium per infidelibus, quest. 249. num. 1
 Pro infidelibus potest indirecte offerri sacrificium, q. 250. num. 2
 Non potest offerri quatenus satisfactorium, n. 2
 Praxis offerendi pro infidelibus, & num. sequent. q. 251. num. 6
 Sacrificium quatenus impetratorium an possit offerri pro infidelibus, q. 252. n. 4
 Sacrificium offerri potest pro decessibus personis gentilibus, q. 253. n. 17
 Sacrificium pro excommunicatis vitandis valide, licet illicitè offeratur, q. 243. n. 4
 Sacrificium posse offerri pro excommunicatis tanquam extrinsecis pro impetranda eorum reductione, qui sentiant, q. 244. n. 3
 Qui negent, n. 2
 Prohibitio offerendi sacrificium pro excommunicatis est tanquam pro extrinsecis, n. 3
 Sacrificium offerri non potest pro excommunicatis in communi, q. 244. n. 6
 Indirectè pro omnibus excommunicatis potest offerri sacrificium, & quomodo, q. 245. n. 1
 Sacrificium non potest offerri directe pro excommunicatis vitandis, n. 1
 Offertura pro excommunicatis vitandis peccat mortaliter, q. 243. n. 7
 Incidit in minorem excommunicationem, n. 8
 Sacrificium oblatum pro peccatoribus non se extendit ad excommunicatos vitandos, n. 9
 Potest offerri pro excommunicato ex falsâ presumptione, num. 10
 Sacerdos ut privata persona non potest officere pro excommunicatis vitandis, q. 245. n. 4
 Nulla fuit sacrificij applicari potest excommunicatis vitandis, n. 5
 Nec etiam preces infusæ ab Ecclesia, n. 6
 Sacerdos potest in Missa interponere priam supplicationem, n. 7
 Sacrificium an possit offerri pro excommunicatis non vitandis, & n. seq. q. 246. n. 1

Sacrificium

Memorabilium.

Sacrificium an offerri possit pro excommunicatis vitandis
continet, & n. seq. q. 143. n. 1

Pro excommunicatis defunctis quando sacrificium offerri
possit, q. 144. n. 1

Sacrificium an possit offerri pro excommunicato defun-
cto promittitur, q. 145. n. 1

Non potest pium consensus Ecclesie de oblatione sacri-
ficij pro excommunicato consistere, q. 148. n. 1

Quando licet, aut non licet offerri sacrificium pro iis,
qui sibi mortem confiterentur, q. 157. n. 7

Quando non possit offerri pro eo, quem constat obisse
in mortali, q. 157. n. 1

Quod si non exhibuit signa Pœnitentie, n. 8

Errores circa oblationem sacrificij pro damnatis, & n. seq.
q. 156. o. 1

Sacrificium non potest offerri pro damnatis, q. 156. n. 3

Vnde hoc defensus, o. 6

Sacrificium offerre pro damnatis est peccatum mortale,
q. 157. o. 1

Offerre pro damnatis excederet terminos proprij Offi-
cij, q. 157. n. 4

Sacrificium offerri potest pro exstis ob peccata in bello, q.
156. n. 13

Pro sepulso in sterquilino D. Gregor. iussit offerri sacri-
ficium, q. 156. n. 14

Pro Presbytero deprehenso non baptizato potest offerri
sacrificium, q. 151. n. 3

Quid sufficiat, ut quis sit capax sacrificij, q. 140. n. 3

Ut pro aliquo offeratur sacrificium non requiritur quod
ipse offerat, q. 156. n. 7

In eo, pro quo offeratur sacrificium, non requiritur aliquis
morsus, sed sufficit solis capacitas, q. 156. n. 7

Neque de uero ad sacrificium, n. 8

Sacrificium quoad defunctos.

Hæretici negant offerendum sacrificium pro defunctis,
q. 154. n. 1

Sacrificium offerri potest pro existentibus in Purgatorio,
num. 2

Ex communi consensu Patrum, n. 3

Ex sensu Patrum sacrificium est proficuum defunctis, n. 4

Praxis obsequij pro defunctis ex Concilio, o. 5

Sacrificium non potest offerri pro defunctis, est damna-
tum ab Ecclesia, n. 6

Pro defunctis suffragari est canonizatum in Scriptura Sa-
crata, q. 154. n. 7

Praxis offerendi pro defunctis ab Apostolis duxit origi-
nem, q. 151. n. 9

Sacrificium Missæ remittit pœnas animabus purgantibus,
q. 74. n. 1

Qui sentent non remitti infallibiliter, n. 3

Communis sententia quod remittit infallibiliter, n. 3

Sacrificium Missæ ex sua institutione applicat satisfactio-
nem Christi pro animabus purgantibus, n. 4

Sacrificium est institutum pro defunctis ut satisfactorium,
q. 74. n. 3

Sacrificium offerre pro omnibus animabus nondum pie
purgatis, q. 74. n. 3

Cur sacrificium habeat infallibilem effectum pro defun-
ctis, dato quod Indulgentie non habeant, q. 74. n. 4

Sacrificium quatenus proficit defunctis, q. 156. n. 3

Oblatio sacrificij pro defuncto debet accipi secundum
subiectam materiam, q. 153. n. 4

Sacrificium an proficit defunctis iuxta mensuram deuotionis
in vita, & n. seq. q. 75. n. 1

Sacrificia oblata pro defunctis incapacibus secundum
aliquos proficiunt indulgentibus, & earentibus alijs suffra-
gijs, q. 86. n. 1

Celebrans pro defunctis quando possit alteri applicare
propitiationem, & impetrationem, q. 100. n. 9

Sacrificia oblata ex dispositione defunctorum, quando
proficiunt animabus delictis, q. 86. n. 3

Offerentes pro defunctis, si non adhibeant applicationem
conditionatam, interpretatiue offerunt pro alijs ani-
mabus, q. 86. n. 4

Sacrificium privilegiatum.

Effectus Missæ privilegiate dependet à voluntate Pontifi-
cis, q. 73. n. 1

Sacrificium privilegiatum an habeat effectum infallibiliter,
& n. seq. q. 71. n. 1

Sacrificium privilegiatum non potest defunctis infallibiliter,
q. 71. n. 3

Ut sacrificium privilegiatum suum effectum obtineat, non
est necessarius status iustus in offerente, q. 71. n. 1

Effectus sacrificij privilegiati non potest suspendi pro
tempore, in quo poterit habere locum, q. 73. n. 4

Quando solus sacrificij necessarius applicandus, ut Missa
privilegiata habeat suum effectum, q. 73. n. 1

Sacrificia in alijs privilegiata promittuntur, quatenus
sacrificia, q. 73. n. 1

Sacrificia privilegiata non proficiunt viventibus quoad in-
dulgenciam, n. 3

Obligatio sacrificij, & applicatio indulgentie quomodo
debita, q. 74. n. 4

Sacrificij effectus.

Sacrificium quos effectus habeat in vita, q. 55. n. 1

Sacrificium ex sua institutione non habet causare effe-
ctum in futuro incapacia, q. 81. n. 4

Sacrificium non habet causare effectum transacta oblatio-
ne, q. 81. n. 5

Sacrificium Missæ producit aliquos effectus ex opere ope-
ratio, q. 77. n. 4

Sacrificium diversis modis communicat suos effectus, ac
sacrificium Crucis, q. 123. n. 8

Sacrificium diversis modis producit suum effectum, ac sa-
cramentum, q. 123. n. 6, q. 125. n. 11

Sacrificium quomodo moueat Deum ad conficiendum
effectum, q. 81. n. 7

Sacrificium an habeat effectus, qui nec sint ex opere ope-
ratio, nec ex opere operantis, q. 49. n. 3

Effectus sacrificij ex opere operato quatenus sint, quest. 81.
num. 4

Sacrificium Missæ operatur omnes effectus sacrificiorum
veteris legis, q. 73. n. 1

Operatur effectus sacrificij Crucis applicando ipsam vi-
tare, ibid.

Sacrificium ex communi sententia non habet aliu effe-
ctum infirmum, q. 119. n. 1

Efficacia sacrificij inhiat syncretismo etiamque iustentia
secundum aliquos, n. 3

Secundum alios finita, n. 3

Sacrificium non habet effectum nisi finitum, n. 4

Effectus cuiusvisque sacrificij est determinatus à Chri-
sto, q. 119. n. 6

Secundum mensuram dispositionis oblati, n. 7

Effectus sacrificij est determinatus ad tempus, quest. 81.
num. 7

Pro omni effectus sacrificij requiritur status visitantis, q. 79.
num. 1

Pro effectibus sacrificij requiritur baptismus, q. 79. n. 3

Dispositio ad effectum sacrificij non debet esse formali-
s, q. 76. n. 13

Sacrificium producit in omnibus, qui sunt capaces omnis
effectus, q. 79. n. 7

Sacrificium communicat suis effectus independentes à
meritis, q. 157. n. 5

Deus non confert effectus sacrificij, nisi determinetur per-
sona saltem cum oblatione, q. 164. n. 4

Sacrificium communicat suos effectus, quibus applicatur,
q. 139. n. 6

Sacrificium oblatum in communi quomodo producat
effectus in particulari, q. 38. n. 10

Idem effectus sacrificij diuidi potest in plures, quest. 81.
num. 7

Sacrificium an cauet immediate augmentum gratiæ, q. 78.
num. 1

Quod si offeratur pro iis, qui aliquo actu concurrunt ad
offerendum, n. 3

Sacrificium non causet directe augmentum gratiæ, nu-
mero 4

Sacrificium non offertur pro augmento gratiæ, n. 1

Sacrificium quomodo causet augmentum gratiæ, q. 78.
num. 8

Ex nobilitate sacrificij non arguitur vis causatiua gratiæ,
q. 78. n. 9

Index Rerum

Cur non semper obtineatur effectus pro quo sacrificium offertur, q. 117. n. 10
 Supposita dispositione voluntas non impedit effectum sacrificij, q. 121. n. 4
 Non est eadem ratio de sacrificio, ac de sacramentis quoad effectum impediendum, q. 11. n. 6
 Sacrificium non confert suos effectus recedente obice, q. 141. n. 8
Sacrificij fructus.
 1. Cultus, & fructus sacrificij possunt separari, q. 87. n. 4
 Fructus sacrificij, q. 87. n. 6
 Varie portiones fructus sacrificij secundum Nazar. q. 109. num. 1
 Portiones fructus sacrificiorum, n. 1
 Triplex tantum fructus sacrificij ex opere operato, n. 1
 Quadriplex fructus sacrificij ratione precum, q. 105. n. 1
 Fructus sacrificij triplex generalissimus, specialissimus, & specialis, q. 11. n. 1
 Fructus generalissimus sacrificij vnde proveniat, n. 1
 Fructus specialis Missae in quo fundetur, n. 1
 Fructus specialis est fructus applicabilis per oblationem sacrificij, n. 4
 Fructus sacrificij quomodo se habent per modum donationis, q. 74. n. 10
 Fructus sacrificij debet correspondere modo oblationis, q. 131. n. 1
 Quem fructum percipiat sacerdos, quando pro se offert, q. 91. n. 1
 Quem fructum recipiat si ex Charitate offerat pro alio, num. 1
 Indigne offertur pro alio quo fructu priuatur, n. 1
 Indigne offertur pro alio ex charitate non meretur, ibid.
 Indigne offertur pro alio qui percipit fructum imprecationis minorem, quam si offerat pro se, ibid.
 Quando quis digne pro alio offert non sunt comparabiles fructus quo praesentat, & fructum quem percipit, n. 4
 Fructus sacrificij non potest manere in suspendio, q. 104. n. 1
 Fructus sacrificij non est totius Ecclesiae, sed applicatur à sacerdote, q. 101. n. 4
 Sacrificio Missae an respondeat aliquis specialis fructus ex opere operato, pro quo offertur à Christo, q. 80. n. 1
 Fructus ex opere operato provenit à sacrificio secundum institutionem, q. 97. n. 4
 Fructus sacrificij ex opere operato debet determinari ab offerente, q. 80. n. 4
 Sacrificium quomodo fructuosum ex opere operato, q. 99. num. 1
 Sacrificium an ita posuerit infirmi, ut daret fructum offerenti, ut offerens est ex opere operato, q. 119. n. 7
 Fructus sacrificij ex opere operato correspondet oblationi sacerdoti, & aliorum coofferentium, q. 11. n. 1
 Omnes Missae quoad fructum ex opere operato sunt aequales pro distinctis, q. 187. n. 1
 Fructus ex opere operato est semper idem praescindendo à dispositione, q. 114. n. 1
 Sacrificium Missae appropriat ei, pro quo offertur sacrificium Crucis, q. 4. n. 4
 Per sacrificium Missae percipiuntur fructus sacrificij Crucis, q. 57. n. 1
 Sacrificium applicat ex se fructum sacrificij Crucis, q. 16. num. 10
 Omnis fructus provenit à sacrificio, ut applicat virtutem sacrificij Crucis, q. 97. n. 1
 Sacrificium non communicat nisi finito modo fructus passionis Christi, q. 107. n. 4
 Fructus ex opere operato per accidentem est defecibilis, q. 108. n. 1
 Fructus sacrificij ex opere operato an crescat ex maiori devotione offerentis, q. 101. n. 1
 Fructus substantialis sacrificij non dependet ex devotione offerentis, q. 101. n. 1
 Fructus substantialis, ut independens à sanctitate sacerdotis, est etiam independens à devotione, q. 101. n. 4
 Fructus substantialis ex opere operato in quo consistit, q. 101. n. 1
 Fructus substantialis crescit accidentaliter ex maiore devotione offerentis, q. 101. n. 1
 Minister, & eius devotio non sunt causa proportionata

fructus substantialis sacrificij, quales sunt numero 1
 Fructus sacrificij an, & à quo determinetur, q. 100. n. 7
 Quantitas concursus correspondet fructus sacrificij, q. 101. n. 1
 Proprie ministrantes percipiunt maiorem fructum, q. 101. num. 1
 Sacrificium ut actio sacerdotis est ipsi fructuosa, q. 96. n. 1
 Sacrificium ex natura actionis ordinatur ad bonum offerentis, n. 1
 Dant elemosynam pro sacrificio percipit fructum si domo offertur sit in gratia, q. 101. n. 10
 Fructus sacrificij est communis omnibus ex vi offerentium, q. 91. n. 4
 Fructus sacrificij est independens à fructu alterius sacrificij, q. 91. n. 1
 Sacrificium quomodo determinatur ut habeat potius quam illi prodest, q. 96. n. 1
 Fructus sacrificij ex opere operato respondens sacerdoti ut prius persona fructus non datur, ita nec augetur ex eius devotione, q. 101. n. 1
 1. Fructus sacrificij quomodo suppletur de Thesuro Ecclesiae, q. 91. n. 1
 Sacrificij fructus cuiuscumque quantitas cur suppleri possit de Thesuro Ecclesiae, q. 91. n. 1
 2. Quomodo per collectiones sacrificium eleuetur ad suppleendum pro multis, n. 1
 1. Fructus sacrificij non cadit sub iustitia commutativa, q. 107. n. 4
 Sacrificium aequale prodest pluribus, quam vi rationem secundum aliquos, q. 117. n. 1
 Fructus sacrificij eo magis minuitur, quo pluribus applicatur, q. 117. n. 1
 Quomodo id intelligatur, n. 4
 Praxis declarat, quod sacrificium sit ita institutum, ut minus prodest pluribus, quam uni tantum, q. 117. n. 7
 Sacrificium debet offerri pro omnibus si aequale pluribus proficeret, ac vi, q. 117. n. 1
 Opinio quod sacrificium aequale prodest pluribus, ac vi est contra praxim Ecclesiae, q. 117. n. 1
 Praxis Ecclesiae reddit manifestum certum quod minus prodest sacrificium pluribus quam uni, q. 117. n. 1
 Fructus correspondens uni offerenti correspondet etiam alteri, q. 117. n. 1
 Sacrificium quo pluribus applicatur maiorem singulis confert fructum, q. 117. n. 1
 Ex determinatione Christi sacrificium communicat omnibus fidelibus eundem fructum siue plures siue pauciores sint, q. 117. n. 4
 Maior numerus fidelium augendi fructum sacrificij non minuit apud Christum, n. 1
 Determinatio eorum, quibus prodest sacrificium pertinet ad Ecclesiam visibilem, q. 117. n. 1
 Sacrificium quoad fructum ex opere operato non plus prodest, si quo pluribus in specie offeratur, quam si in confuso, q. 117. n. 4
 Percipiens fructum sacrificij se habet passus, q. 117. n. 1
 Sacrificium communicat suum fructum non habenti impedimentum, q. 104. n. 1
 Ut quis percipiat fructum sacrificij non est opus, ut percipiat sacramentum, q. 117. n. 1
 Quam percipiat maiorem fructum audiens Missam, an sit, pro quo offertur sacrificium, q. 101. n. 7
 Recipiens fructum sacrificij ex applicatione offerentis an possit aliam applicare, q. 117. n. 1
 Non potest applicare si sacerdos pro ipso determinatus applicet, n. 1
 1. Intendens fructum sacrificij quomodo intendat sacrificium, q. 117. n. 1
 2. Sacrificium quomodo prodest secundum mensuram devotionis, q. 117. n. 1
 Si unus consecrat primam speciem, & alius supplet, non multiplicatur fructus effrenatum, q. 117. n. 1
 Cuius sit iste fructus, n. 10
 Quem fructum percipiat primus consecrator, ibid.
 Cur peccatum offerentis non impedit fructum sacrificij, & impedit peccatum illius, pro quo offertur, q. 101. n. 7
 Missa probi sacerdotum secundum se est magis fructuosa, q. 110. n. 1
 Quo fructu caret, n. 7

Memorabilium.

An magis fructuosa pro illo, pro quo offertur, n. 8
Sacrificium sacerdotis parit quod substantiale valo-
rem est aequale cum sacrificio boni sacerdotis, q. 135.
num. 17

Fructus sacrificij quoad defunctos non est premium acci-
dentale, q. 137. n. 8

Sacrificij fructus Generalissimus.

Fructus generalissimus fundens in generali oblatione
provenit ex institutione Ecclesie, q. 99. n. 3

An etiam fructus generalissimus proveniat ex institutio-
ne Christi, & n. seq. q. 99. n. 3

Fructus generalissimus consequitur sacrificium ut offeren-
dum pro tota collectione fidelium, q. 99. n. 4

Fructus generalissimus non includat proprietatem, q. 99.
num. 1

Fructus generalissimus non continet satisfactionem, & n.
seq. q. 99. n. 4

Fructus generalissimus satisfactionis est taxus intusue,
non extusue, q. 99. n. 3

Committitur dispositioni recipientis, q. 99. n. 3

Fructus generalissimus satisfactionis quomodo distri-
buitur singulis a Deo, n. 4

Fructus generalis satisfactionis est idem, siue sint plures,
siue pauciores, q. 99. n. 3

Non potest infieri quod communis fructus satisfactionis
libere omnino a reatu paret, q. 139. n. 9

Fructus generalissimus imponit imperatorem, q. 99. n. 2

Imperatorem fructus generalissimi non est pro singulis, sed
pro toto corpore Ecclesie, n. 3

Imperatorem fructus generalissimi dirigitur ad omnia bene-
ficia, quae concurrunt Ecclesiae, n. 3

Sentire quocumque numero participationem fructus gene-
ralis a eadem semper finitur, q. 99. n. 9

Fructus generalissimus sacrificij non constituit unius men-
suram, sed tot portionibus, quot sunt fideles, q. 102. n. 6

Fructus generalissimus sacrificij non minuitur quo plures
sunt participantes, q. 102. n. 1

Sacrificium communicare eandem fructum generalissi-
mum siue plures, siue pauciores participem, n. 1

Fructus generalis sacrificij diversissime participatur, q.
101. n. 4

Assistens sacrificio percipit maiorem fructum de ge-
neralissimo, q. 101. n. 6

Fructus generalis non decrevit ex participatione plu-
rium ratione modi, quo applicatur, q. 99. n. 8

Quae applicatio requiritur pro fructu generalissimo, q. 99.
num. 1

Pro oblatione generalissima intervenit expressa inten-
tio, n. 9

Intentio habet via sufficiens, sed non est necessaria pro sa-
tis generalissimo, n. 3

Pro fructu universalis non est necessaria applicatio, q. 109.
num. 1

Etiam si parit induratur a iure Ecclesie, n. 2

Fructus sacrificij a quo oon potest excludi qualis sit,
& n. seq. q. 139. n. 3

Eius fructus generalissimus satisfactionis in pluribus fru-
stratur, q. 99. n. 12

Qua bona proveniant iustis viventibus ex omnibus sa-
crificiis, q. 94. n. 6

Sacrificij fructus specialissimus.

Fructus specialissimus ex opere operato an detur, & n. seq.
q. 97. n. 3

Fructus specialissimus quos effectus comprehendat, q. 97.
num. 4

Fructus specialissimus an sit a sacerdote, ut prius perfo-
na, q. 97. n. 3

Fructus specialissimus unde proveniat sacerdoti, q. 97. n. 3

Ad fructum specialissimum non requiritur sanctitas offe-
rentis, q. 97. n. 6

Quae dispositio requiritur in offerente, ut percipiat fru-
ctum specialissimum, q. 97. n. 7

Quid requiritur, ut fructus specialissimus proveniat ex
natura sacrificij, q. 97. n. 8

Fructus specialissimus est ex natura sacrificij independen-
tes ab applicatione, n. 3

Fructus specialissimus quam portionem dicitur, q. 98. n. 2

Fructus specialissimus non est minor fructus medio ceteris
partibus, n. 2

Fructus specialissimus quoad modum communicationis
est diversus a fructu medio, q. 98. n. 3

Fructus generalissimus non minuitur ex eo, quod pro alio
offeratur sacrificium, q. 98. n. 4

Fructus specialissimus an sit alteri applicabilis, & n. seq. q.
99. n. 1 & q. 97. n. 3

Quae fundent esse applicabilem, n. 3

Fructus specialissimus est applicabilis, sed liberaliter, q.
97. n. 4

1. Est incertum an fructus specialissimus applicari possit al-
teri, q. 97. n. 3

Fructus specialissimus reminet applicatus ex vi oblatio-
nis, q. 99. n. 3

Fructus specialissimus non est sub dispositione offerentis,
q. 97. n. 7

Applicatio fructus specialissimi praecedens oblationem
est iusta, q. 99. n. 6

Fructus specialissimus ad eandem rationis cum medio,
q. 99. n. 10

1. Fructus specialissimus non potest adhiberi pro extinguenda
speciali obligatione ex stipendio, & n. seq. q. 97. n. 3

2. Fructus specialissimus non extinguunt obligationem ex
stipendio, q. 97. n. 3

3. Non est probabile quod fructus specialissimus extingui possit
in certa obligatio, q. 97. n. 8

4. Quomodo gratias offeribus Missarum possit applicare
fructum specialissimum, q. 97. n. 12

5. Quando offeribus Missarum satisfieri possit fructu specia-
lissimo remissio, q. 97. n. 7

6. Nunquam in praei impedienda opinio, quod fructus spe-
cialissimus implet opera Missarum, q. 97. n. 3

7. Sentit quod incertum sit an specialissimus fructus appli-
cari possit, nunquam potest inferui pro offeribus
Missarum, n. 3

Sacrificij fructus medius.

Fructus medius quos effectus continet, q. 100. n. 30

Fructus medius diuidi potest quoad effectus ex incapaci-
tate subiecti, q. 100. n. 4

Fructus medius ad diuifibilibus applicabile facere capaci-
tate subiecti, n. 3

Intentio offerentis oon minus potest diuidere fructum,
quam incapacitas subiecti, n. 4

Fructus sacrificij semel ab offerente determinatur pro ali-
quo non potest in alium transferri, q. 97. n. 4

Fructus specialis effectus generalis amittit, si tamen esset appli-
catus pluribus, ac vni tantum, q. 101. n. 3

Fructus specialis ideo finitur, quia sub dispositione sacer-
dotis, q. 103. n. 4

Ecclesia distribuit fructum medium omnibus applicati
nisi moueretur, q. 105. n. 9

Sacerdos an possit inaequaliter fructum medium in plu-
res diuidere, q. 105. n. 13

Pro quo effectu sacrificij requiritur consensio per fidem
& Charitatem, q. 103. n. 10

1. Possunt Regulares disponere de fructu medio Missae Con-
uentualis pro defunctis, & ipsi relinquere solum fru-
ctum promissionem ex parte Ecclesie, q. 100. n. 3

2. Celebrans distribuens fructum medium in plures ipsum
diuidit, q. 103. n. 4

In offerente non requiritur status gratiae, ut communicet
fructum medium, q. 106. n. 1

Sacrificij proprietas.

Sacrificium est institutum pro obtinenda remissione pec-
catorum, q. 102. n. 3

Sacrificium Missae aequat propitiatorium, ac satisfactorium,
q. 94. n. 8

Sacrificium ad quatenus remittit peccata sit propitiog-
ium, q. 94. n. 3

Sacrificium an sit propitiatorium quatenus imperat auxi-
lium ad penitentiam, n. 2

Sacrificium Missae quomodo propitiatorium, q. 94. n. 6

Sacrificium Missae est propitiatorium, quia habet eandem
victimam cum sacrificio Crucis, q. 104. n. 11

Et quia est applicatum sacrificio Crucis, n. 13

Sacrificium an propitiatorium quatenus placet Deo, si
respicit Clementiam, q. 94. n. 3

Index Rerum

Sacrificij propitiatio in qua consistat, n. 4
 Propitiatio sacrificij ex Conc. Trid. in quo fita, q. 64, n. 5
 Sacrificium peccata remittit solum vi propitiatorum, q. 65, n. 2
 Propitiatio sacrificij est circa certam, & determinatam portionem, q. 75, n. 2
 Sacrificium Missae continet interuocatum effusionem sanguinis in remissionem peccatorum, q. 66, n. 3
 Applicat eum effectum virtutem sacrificij Crucis pro remissione peccatorum, n. 4
 Sacrificium non dimittit peccata casualia per accidentem primam gratiam, q. 63, n. 6
 Sacrificium & per accidentem causat primam gratiam non potest obsequi nisi pro iustis, ibid.
 Non efficit ordinatum ad delenda peccata, n. 7
 Sacrificium remittit peccata obtinendo auxilia ad poenitentiam, n. 8
 Sacrificium Missae an infallibiliter conferat auxilia ad poenitentiam, q. 66, n. 2
 Sacrificium confert saltem auxilia specialia pro remissione peccatorum, q. 67, n. 1
 An sit semper efficacia, n. 2
 Sacrificium obtinet auxilia ad poenitentiam sed non dispone ad obtinenda, n. 4
 Ex vi sacrificij Deus concedit donum poenitentiae, q. 67, n. 6
 Sacrificium Missae remittit peccata independentem ab offensione, q. 65, n. 4
 Sacrificium Missae ex institutione sua delet peccata, q. 65, n. 6
 Sacrificium Missae remittit peccata mortalia quoad culpam, q. 62, n. 1
 Concilij Trident. definitio, n. 2
 Sacrificium quomodo applicat satisfactionem pro offensa, q. 67, n. 13
 Sacrificium an remittat peccata ex opere operato, q. 65, n. 1
 Sacrificium Missae per aliquos delet peccata immediate, q. 63, n. 1
 Patres solum docent sacrificium dimittit peccata, n. 2
 Sacrificium secundum aliquos per accidentem dimittit peccata immediate, n. 3
 Sacrificium quomodo dimittit peccata, n. 4
 Si sacrificium dimittit peccata immediate sacramentum Poenitentiae non esset necessarium ad salutem, n. 5
 Possit sacerdos accedere ad celebrandum in mortali cum sola actione, ibid.
 Quomodo obriunt donum Poenitentiae, si ia, pro quo offerunt, debet esse contritus, q. 63, n. 5
 Sacrificium ex sui natura non potest delet peccata immediate, q. 63, n. 10
 Sacrificium remittit peccata iuxta sui naturam, q. 63, n. 11
 Sacrificium Missae an remittat peccata venialia saltem obtinendo auxilia pro remissione, q. 68, n. 1
 Quis sentiat remittere immediate, n. 2
 Quis sentiant oppositum, n. 3
 Sacrificium Missae remittit peccata sicut sacrificium Crucis, q. 68, n. 4
 Remittit quatenus propitiatorium, n. 7
 Et quatenus applicat in remissionem virtutem sacrificij Crucis, n. 6
 Remissio venialium quomodo effectus proprius sacrificij, q. 68, n. 7
 Quomodo tollit defectus amissionem Dei, ibid.
 Sacrificium remittit peccata venialia ex opere operato, q. 68, n. 8
 Sacrificium an suppleat dispositionem si non sit sufficiens pro remissione venialium in coexistentibus, q. 69, n. 1
 Sacrificium obtinet auxilia ad acquirendum dispositionem pro remissione venialium, q. 69, n. 2
 Sacrificium vi remittit peccata non debet repetere dispositionem sufficientem, q. 69, n. 3
 Sacrificium Missae remittit venialia infallibiliter, q. 70, n. 1
 Sacrificium ex vi generalis oblationis prodest pro remissione peccatorum, q. 71, n. 4
 Pro effectu propitiatorum, quae dispositio sit necessaria, q. 72, n. 3
 Dispositio requisita a Concilio Trid., n. 4
 Per sacrificium inuenimus gratiam Dei, q. 67, n. 5

Sacrificium non purgat defunctos a peccato, ubi Augustinus explicatur, q. 112, n. 17
 Sacrificij fructus quoad satisfactionem.
 Missae sacrificium est satisfactorium, q. 56, n. 1
 Satisfactorium Missae applicat satisfactorium sacrificij Crucis, n. 2
 Missae sacrificium quomodo satisfactorium, q. 56, n. 4
 In quo fundetur satisfactorio sacrificij oblatio in persona Christi, q. 57, n. 1
 Communis fructus satisfactionis, in quo habet fundamentum, q. 58, n. 8
 Sacrificium Missae appropriat ei, pro quo offertur satisfactorio sacrificij Crucis, q. 54, n. 5
 Fructus satisfactionis in sacrificio est communis omnibus, q. 113, n. 3
 Quis est communis prodest omnibus quoad satisfactionem, n. 4
 Satisfactorio sacrificij Cunctis communicatur omnibus, pro quibus offertur sacrificium, q. 59, n. 7
 a. Missae sunt satisfactorio pro decedentibus in statu gratiae, q. 109, n. 1
 Sacrificium unde habet, quod sit satisfactorium pro defunctis, q. 114, n. 10
 Sacrificium Missae remittit poenae temporales peccata debitas, q. 73, n. 1
 Remittit per se immediate ex opere operato, n. 1
 Applicat pro compensatione poenarum satisfactorium sacrificij Crucis, n. 3
 Satisfactionem exhibuit Deo in communi pro poenae applicat hinc, & illi in particulari, n. 4
 Non remittit poenae, quam uoluerunt non tamen est contractum, n. 5
 Neque huius effectus suspendi potest in futurum, ibid.
 Sacrificium impetrat remissionem poenae impetando auxilia, q. 73, n. 4
 Applicando satisfactionem Christi remittit poenam, non tamen impetrat remissionem, n. 5
 Sacrificium remittit poenas etiam vi impetratorum, q. 73, n. 1
 Quomodo impetrat remissionem poenarum, & n. seq. n. 2
 Sacrificium non ponit instanti, vi immediate impetratorum remissionis poenae, q. 73, n. 8
 Offerunt seculo suam gratiam non acquirunt fructum satisfactionis ex opere operantis, q. 106, n. 3
 Sacrificia solum poenam de se semper secantur eandem mensuram, q. 75, n. 6
 Per generalem oblationem sacrificium offertur vi satisfactorium, q. 50, n. 9
 Sacrificium Missae non remittit totam poenam, q. 75, n. 4
 Secundum quam mensuram remittit, n. 2
 Votum sacrificium potest aliquando remittere totam poenam, q. 75, n. 5
 Sacrificium non applicat totam illam portionem satisfactionis Christi, quae sufficit pro extinguendo toto debito, q. 81, n. 7
 Satisfactorio effectus an commensuret gratiam, q. 80, n. 12
 Sacrificium cui non remittit plus poenae habentibus maiorem gratiam, q. 74, n. 6
 Satisfactorio effectus secundum mensuram dignitatis personae exhibentis, q. 76, n. 5
 Sacrificium an remittit poenam secundum mensuram dispositionis, & qui negauit partem tenent, q. 76, n. 4
 Fundamenta negatur parit, n. 2
 Satisfactorio pro poena ex vi sacrificij applicatur a Christo vi capite, q. 81, n. 6
 Satisfactorio pro poena exhibetur Deo nomine eorum, pro quibus offertur sacrificium, q. 76, n. 6
 Satisfactorio oblatio pro aliquo natus voluntati interpretatione ipsius, q. 80, n. 5
 Effectus sacrificij remissionis poenarum requirit aeternam indigentiam, q. 80, n. 1
 An requirit statum gratiae, & n. seq. n. 2
 Sacrificium non est institutum vi satisfactorium pro existentibus in peccato, q. 80, n. 5
 Poena gratiae quando requiritur pro effectu satisfactorio, q. 80, n. 10
 Quinam actus disponant ad recipiendum maiorem fructum satisfactorio ex sacrificio, q. 76, n. 8

Augmentum

Memorabiliū.

Augmentum satisfactiois sacrificij ex dispositione est ex opere operato, q. 76. n. 14
Sacrificium improbi sacerdotis non valet ad satisfaciendum ex opere operantis, q. 130. n. 3
Missā improbi sacerdotis non est impetratori ex opere operantis, n. 4
Oblatio sacerdotis improbi vt propria ipsius est peccaminosa, n. 5

Sacrificij impetratio.

Sacrificium Missæ est impetratorium, q. 15. n. 1
Sacrificium ex genere suo est impetratorium, q. 15. n. 2
Sacrificium dupliciter ordinatur ad impetrandum, q. 157. n. 1
Sacrificium Missæ vnde habet quod fit impetratorium, q. 51. n. 6
Sacrificium cur maximè aptum ad impetrandum, q. 78. n. 8
Impetratio conuenit sacrificio ex opere operato, q. 41. n. 3
Impetratio sacrificij est ex opere operato, q. 78. n. 1
Impetratio ex vi sacrificij non est infallibilis, n. 2
Quomodo aliqui velint esse infallibilem, n. 3
Infallibilis impetratio per sacrificium aliquando est impossibilis, n. 4
Si impetratio esset infallibilis aliquando esset contra notitiam salutem, ibid.
Si impetratio sacrificij esset infallibilis fieri posset quod nec uno damnetur, n. 5
Et specialia beneficia spiritualia possent fieri communia, ibid.
Id quod consistit ius impetratiui sacrificij, q. 109. n. 1
Vis impetratiua sacrificij, in quo consistit, q. 110. n. 7
Vi impetratiua sacrificij est applicabilis indiuisibiliter ad impetrandum pro pluribus, n. 8
Vis impetratiua sacrificij in actu exercito potest esse ordinata ad plura & pro pluribus, n. 9
Sacrificium habet efficaciam limitatam extensiuè ad impetrandum secundum aliquos, q. 115. n. 4
Efficax aequè pro pluribus, ac pro vno secundum alios, n. 5
Sacrificium ratione causæ, & obsequij per ipsum exhibiti minus impetrat pro pluribus quam pro vno, n. 6
Secundum substantiam aequè impetrat pro pluribus, ac pro vno, n. 7
Sacrificium non est impetratorium nisi coniungatur cum Oratione, q. 115. n. 1
Sacrificium licet possit impetrare omnes impetrabile est tamen ordinatum ad haec, n. 2
Sacrificium impetrat secundum determinationem, quam habet ab Oratione, n. 3
Actus sacrificij quomodo habet vim impetrandi pro sacerdote, q. 98. n. 9
Sacrificium habet vim impetrandi potius offertur numine Ecclesie, q. 119. n. 4
Minus impetrat pro pluribus quam pro paucioribus, n. 5
Sacrificium nomine Ecclesie impetrat cum certa mensura, n. 3
Cur ex opere operantis aequè impetrat pro multis non ex parte Ecclesie, n. 4
Efficacia impetrandi multiplicatur nomine Ecclesie ad multiplicationem collectarum, n. 5
Efficacia impetrationis augebitur ex parte Ecclesie ratione rituum Missæ, n. 6
Impetratio crescit ad incrementum precum sacrificij, q. 105. n. 14
Efficacia sacrificij ex opere operantis quomodo se habet ad impetrandum, q. 118. n. 1
Sacrificium ex opere operantis aequè efficax ad impetrandum pro vno ac pro multis, n. 2
Sanctitas offerentis non coarctat ad impetrationem sacrificij, q. 109. n. 1
Sanctitas offerentis cur non possit augere vim substantialem impetratiui, q. 109. n. 3
Sanctitas offerentis iuvat impetrationem, q. 116. n. 13
Missā improbi sacerdotis potest per accidentem esse impetratori ex opere operantis, q. 120. n. 10
Sacrificium efficacius impetrat ex parte Orationis, si ordinatum offeratur, q. 117. n. 11

Multitudo sacrificiorum adiuvat impetrationem, q. 114. n. 13
Sacrificium Missæ est impetratorium beneficiorum Dei, q. 77. n. 1
Sacrificium Missæ habet vim impetrandi bona temporalia, n. 2
Patres consentientes, n. 3
Sacrificium est maxime aptum ad impetranda beneficia, n. 4
Sacrificium impetrat pro omnibus viciis etiam non baptizatis, q. 17. n. 1
Non praequirunt aliquam dispositionem in eo, pro quo impetratur, n. 2
Impetratio an magis, vel minus efficax iuxta mensuram dispositionis, & n. 17. n. 3
Sacrificium quod coadueniat aequè efficax ad impetrandum pro pluribus ac pro vno, q. 117. n. 2
Sacrificium in communi oblatum an aequè impetratorium & n. 17. q. 117. n. 3
Sacrificium oblatum pro communione non minus impetrat pro singulis, si sint plures, quam si sint pauci, q. 117. n. 10
Vnde fit quod sacrificium pro pluribus oblatum vni impetrat, & non aliter, q. 117. n. 11
Sacrificium secundum se aequè impetratorium siue distincte, siue lo communi offertur, q. 117. n. 5
Sacrificij efficacia quomodo crescit ex ordinatione ad impetrandum pro pluribus, q. 118. n. 3
Sacrificium cum distincta peritione pro pluribus aequè impetrat ac pro vno, q. 118. n. 5
Quid requiratur ad effectum impetrationis, & cur sacrificium non semper impetrat, q. 116. n. 1
Impetratio sacrificij cur debeat esse vniuersalissima, q. 116. n. 10
Sacrificium Missæ offertur pro variis beneficiis obtinendis, q. 115. n. 2
Pro variis necessitatibus, n. 3
Sacrificium Missæ obtinet beneficia omnibus proutemur per sacrificium Crucis, q. 115. n. 4
Missæ sacrificium quomodo ordinatur ad obtinenda beneficia temporalia, q. 115. n. 7
Impetratio temporalium conuenit secundario sacrificio, ibid.
Sacrificium non impetrat temporalia nisi in ordine ad spiritualia, n. 8
Pro communione oblatum in communi quomodo impetrat, & quomodo oblatum in particulari, q. 116. n. 3
Sacrificium vt impetrat requiritur in eo offerentis caritas vt impetrandum, q. 115. n. 7
Sacrificium debet determinari ad hoc, vel illud beneficium impetrandum, vt sit efficax, q. 117. n. 7
Impetrationis efficacia potest non habere locum etiam, quando subiectum est capax, q. 100. n. 6
Non semper adest voluntas, vt per sacrificium impetraret quod petitur, q. 78. n. 7
Que dispositio facit crescere vel decrescere effectum impetrationis, q. 87. n. 8
Sacrificium quomodo sit impetratorium, q. 87. n. 9
Sacrificium duobus modis impetrat ac Oratione, ibid.
Pro impetratione auxilij iocundum ad penitentiam non est necessaria specialis dispositio, q. 79. n. 4
Status gratie non requiritur, vt offerens habeat fructum impetrationis ex opere operantis, q. 106. n. 4

Sacrificij fructus respondens Ecclesie.

Fructus correspondens Ecclesie vnde confurgit, q. 108. n. 8
Fructus sacrificij qui correspondens Ecclesie an sit ex opere operato, & n. 10. q. 108. n. 2
Fructus sacrificij correspondens Ecclesie est ex opere operantis, q. 108. n. 3
Vnde habet suum valorem, n. 4
Improbis sacerdotis ipsum non inficit, n. 5
Fructus sacrificij ex opere operato an correspondeat oblacioni Ecclesie, q. 111. n. 1
Fructus sacrificij correspondens Ecclesie est finitus, q. 109. n. 8
Fructus sacrificij vt offerat nomine Ecclesie vndequeque finitus, q. 109. n. 11

Index Rerum

Si in Ecclesia nullus esset iustus, cessaret fructus sacrificij, ut est ab Ecclesia, q. 107. n. 8
 Fructus sacrificij correspondens Ecclesie an ceteris ex maiori sanctitate ipsius, q. 109. n. 2
 Accipit speciale remunerationem ex maiori sanctitate Ecclesie, n. 4
 Quomodo fundetur in metis Christi, n. 5
 Fructus sacrificij correspondens Ecclesie quomodo dependet à bonitate ministri, q. 100. n. 4
 Fructus sacrificij correspondens Ecclesie minuitur, si Sacerdos sit malus, q. 120. n. 2
 Quid Ecclesia est sanctior intentione, maior est etiam extensio fructus sacrificij ipsi correspondens, q. 109. n. 7
 Fructus correspondens vocationi Ecclesie est maior, quam correspondens Oblationi Sacerdotis, q. 121. n. 2
 Quid si Ecclesia reduceretur ad vnum iustum, n. 2
 Posito quocunque decremento Ecclesie adhuc fructus sacrificij ipsi correspondens est in alioquin ordine, q. 111. n. 4
 Oblatio sacrificij ut provenit ab Ecclesia non habet fructum satisfactionis, q. 107. n. 2
 Sacrificium in petitione Ecclesie habet fructum impetrationis, q. 107. n. 4
 In quo fundetur, ibid.
 Impetratio sacrificij ut est ab Ecclesia non dependet à Sacerdote, q. 107. n. 7
 Sacrificium nomine Ecclesie, & oblatum in specie pro pluribus, plus illa prodest quam si pro infirmo in consuetudine offerretur, q. 114. n. 3
 Fructus correspondens Ecclesie an locum habeat, si offerens sit excommunicatus, q. 113. n. 1
 Locum habet si sit toleratus, n. 4
 Fructus correspondens Ecclesie non habet locum si excommunicatus non sit toleratus, q. 113. n. 4
 Fructus correspondens Ecclesie non requirit in offerente statum gratie, q. 106. n. 2
 Discrimen inter fructum Missae ex parte Ecclesie, & ex parte Offerentis, q. 117. n. 2
Sacrificij fructus ex parte Offerentis.
 Fructus ex opere operantis crescit ex maiori sanctitate Offerentis, q. 109. n. 8
 Incrementum accidentale fructus sacrificij ex deuotione Offerentis est ex opere operantis, q. 100. n. 8
 Fructus propitiations, & satisfactionis an crescat secundum substantiam ex maiori sanctitate ministri, q. 109. n. 4
 Fructus sacrificij ex opere operantis crescit accidentaliter ex maiori sanctitate ministri, & quomodo crescat fructus propitiations, n. 5
 Quomodo fructus satisfactionis, n. 6
 Quomodo fructus impetrationis, n. 7
 Fructus ex parte offerentis est variabilis, q. 117. n. 3
Sacrificij fructus quoad applicationem.
 Sacerdos applicat sacrificium, ut minister Christi, q. 104. n. 2
 Applicatio sacrificij est actus Sacerdotis, ut ministri Christi q. 117. n. 9
 Applicatio sacrificij non potest esse, nisi ab offerente, ut talis est, q. 119. n. 5
 Applicatio sacrificij pertinet ad complementum externae oblationis, q. 111. n. 7
 Applicatio non est per se connexa cum sacrificio, q. 111. n. 2
 Missa est applicanda humano & consoeto modo, q. 108. n. 4
 Voluntas interpretatur sufficit pro applicatione sacrificij, q. 102. n. 8
 Applicatio sacrificij non dependet à voluntate Christi, q. 101. n. 3
 Applicatio sacrificij iuxta alienum beneplacitum, vituit potestate applicandi, q. 109. n. 8
 Applicatio sacrificij confertur potest in alienam voluntatem praesentem, vel praeteritam, q. 108. n. 2
 An etiam in alienam voluntatem futuram, n. 2
 Confertur potest si procedat, aut concomitetur oblationem, n. 3
 Applicatio Missae an possit confertur in voluntatem Dei, q. 109. n. 2

Quid sit remittere applicationem Missae in Dei voluntatem, q. 109. n. 6
 Applicatio fructus sacrificij cur possit remitti in Dei voluntatem, q. 109. n. 7
 Applicatio sacrificij an refundi possit in Diuinam scientiam, q. 109. n. 9
 Applicatio fructus sacrificij an possit transferri in futurum tempus, q. 104. n. 1
 Non applicaretur sacrificium, sed suspenderetur effectus, si transferretur determinatio in futurum tempus, n. 2
 Sacerdotes simul celebrantes possunt singuli applicare sacrificium, si se conformant principali oblationi, q. 170. n. 3
 An possint singuli seorsim applicare, n. 2
 Qui verbis offertur de pet se, nec de pet se possunt applicare, q. 170. n. 4
 Quisque applicat potest sacrificium pro aliis, quatenus ad ipsum spectat, q. 170. n. 9
 1. Fructus sacrificij diuersi sunt pluribus applicabiles, q. 119. n. 2
 Quomodo fructus sacrificij applicari possit, q. 103. n. 2
 Fructus sacrificij applicandi ante consecrationem, n. 3
 Applicari potest post consecrationem prius speciei, n. 4
 An possit applicari post consecrationem vtriusque speciei, n. 5
 Non refert quanto tempore percelleret applicatio sacrificij, q. 105. n. 15
 Oblatus celebrare tenetur ante consecrationem applicare sacrificium, q. 103. n. 8
 Voluntas subsequens sacrificium non potest determinare ipsius applicationem, q. 104. n. 4
 Deus expectat voluntatem offerentis applicantem fructum, ut ipsum communicet, q. 109. n. 2
 Applicatio sacrificij contra prohibitionem Ecclesie tenet, q. 113. n. 29
 Applicatio sacrificiorum praecipit potest, q. 111. n. 3
 Ecclesia praecipere potest, quod sacrificium pro hoc determinare offeratur, q. 111. n. 5
 Applicatio secundaria sacrificij multiplicari potest, q. 111. n. 6
 Applicatio superioris sacrificij an praeualeat applicationi subditi, q. 113. n. 2
 Superior independentem à subditi non potest applicare sacrificium, q. 113. n. 6
 Institutio in Superiore non dat posse applicare sacrificium, n. 7
 Superior non potest limitare applicationem sacrificij, quae est à subditi, n. 8
 Oblatio sacrificij non subicitur superiori, ibid.
 Applicatio sacrificij contra iustitiam an possit esse percellere sacerdotis, q. 111. n. 1
 Applicatio sacrificij contra debitum iustitiae est valida, n. 2
 Sacrificij applicatio contra debitum iustitiae quomodo peccaminosa, n. 3
 Applicatio sacrificij contra debitum iustitiae ex noua obligatione suscepta quomodo peccet, n. 4
 Ad quid tenetur, n. 5
 Applicatio non potest inueterare modum operandi sacrificij, q. 99. n. 8
 Sacrificium ex infirmione non habet quod plus proficiat, si delinque applicetur, q. 114. n. 6
 Cui sacrificium possit pluribus applicari, q. 113. n. 2
 Posterior applicatio valet retractata prior, q. 170. n. 1
 Applicatio prior praeualeat si cauteletur contra subsequentes, n. 2
 Si memor prioris applicationis ponat aliam quid dicendum, n. 3
 Quomodo vtriusque applicatio accipienda, n. 4
 Posterior applicatio si intendat totaliter applicate excludat prioris applicationem, n. 5
 Applicatio sacrificij subsequens ex oblatione prioris scilicet aliquot valet, q. 170. n. 2
 Secundum alios tenet prior applicatio, n. 2
 Expressa applicatio praeualeat praesumptae voluntati tribuenda alicuius summi, n. 2
 Sacrificium gradatim pro pluribus potest applicari, & quomodo, q. 173. n. 2
 Stante obligatione applicandi subsequentes applicationes debent esse saltem virtualiter conditionales, n. 1

Memorabilium.

- In applicante Missam attendenda est voluntas interpretativa, si obliuiscit prioris applicationis. q. 172. n. 3
- Posterior applicatio valet obliuiscit prioris si fiat ex instanti indigencia. q. 172. n. 4
- Quid facerem quando dubitatur de validitate illatum applicationum. q. 172. n. 5
- Dubia applicatio posterior sacrificij non praedicit auctoritate. q. 187. n. 4
- In liberali applicatione possumus sequi quancumque opinionem. q. 184. n. 2
- Si applicatio sit debita ex iustitia non possumus sequi quancumque opinionem. n. 2
- Debita applicatio non liberatur, etiam si poterit se sequi opinionem certam. q. 184. n. 3
- Sacrificium applicatione secundarii applicari potest iuxta opinionem probabilem. q. 184. n. 5
- Si debita non sit ex iustitia potest sacrificium applicari iuxta probabiles opiniones. q. 184. n. 7
- Pro applicatione sacrificij sufficit applicatio superioris non contradicente subdno. q. 189. n. 4
- Perficiens sacrificium ab alio inchoatum, non potest applicari, si sit falsa confessio. q. 189. n. 2
- Si consecrata sit vna tantum species potest applicari. n. 2
- An teneatur sequi applicationem prioris sacerdotis. n. 3
- Sacerdos offensus pro alio applicat fructum, non sacrificium. q. 120. n. 5
- Sacrificium oblatum pro eo, qui est capax vnius tantum effectus potest quoad alium alteri applicari. q. 100. n. 5
- Celebrans pro incipit satisfactionis potest illum alteri applicare. q. 100. n. 10
- Celebrans pro us, qui concernit communiatem, tenetur omnem fructum applicare. q. 100. n. 11
- Fructus perceptus ex oblatione sacrificij non potest alteri applicari. q. 99. n. 10
- Sacrificium an possit applicari pro eo, qui primo daturus est elemosynam. q. 106. n. 2
- Declaratio Sacrae Congregationis circa applicationem Missae pro eo, qui primo daturus est elemosynam. 5
- Quando applicatur sacrificium pro eo, qui primo daturus est elemosynam, non determinatur persona, pro qua debeat dari effectum. n. 4
- Sacrificium applicari potest pro antecessoribus, ad quos quis tenetur. q. 107. n. 1
- Applicans potest ab ipso recipere stipendium. n. 2
- An teneatur grauius onere dare stipendium. ibid.
- Quando antecessor possit applicari sacrificium intra illius intentionem qui solet Missam committere. q. 107. n. 3
- Applicatio sacrificij ex falsa opinione quod in soluenda elemosyna an valeat. q. 107. n. 7
- Applicatio Missae ex causa falsa non tenet. q. 107. n. 3
- Ex prescriptione configurationum oblationis sacrificiorum non inducitur contractus virtualis. q. 175. n. 2
- Quando obligatus celebrare possit alius applicare aliquem fructum. q. 94. n. 2
1. Sacrificium est applicandum quando fundatoris intentio constet. q. 908. n. 2
- Fundator obligans sine expressione loci intendit applicationem. q. 908. n. 3
1. Quid si obliget celebrare in certo loco tantum. n. 11
2. Quid si praescribat locum, & tempus. n. 11
- Intentio satisfaciendi proprie obligatui sufficit pro applicatione debita sacrificij. q. 109. n. 11
- Obligatus offerre pro plurius defunctis potest offerre pro eo, cuius legatum prius soluerit. q. 104. n. 1
- Applicatio Missae pro eo, cuius legatum prius soluerit, non est edictio in iudicio. & determinatur. q. 106. n. 3
- Stante applicatione pro vno, & equatur applicatio pro eo, cuius legatum prius soluerit ex eo, quod puerit prius soluendum alterius legatum quoniam applicatio valet. q. 106. n. 4
- Quid si sequens certa applicatione dubitet quis an mutaret in fauorem illius, cuius legatum prius soluerit, & non soluerit legatum posteriori loco relictum. n. 5
- Mutata applicationem Missarum ex praesupposito quod prius sit soluenda elemosyna pro us, pro quibus intendit satisficere, & non soluerit quid iudicare debeat. q. 109. n. 2
- Missae applicari possunt pro notioribus prius adimplendis, licet ignoretur. q. 106. n. 2

- Missae potest applicari pro vigeniori obligatione. n. 2
- Obligatio offerendi exigit, quod vna sit eadem applicatio sacrificij. q. 171. n. 4
2. Obligatus quoties celebrare non tenetur tres Missas Natiuitatis applicare. q. 134. n. 2
2. Obligatus ad celebrandum omnibus diebus festis non tenetur applicare tres Missas Natiuitatis. q. 134. n. 3
3. Obligatus ad celebrandum quoties, si contingat pluries celebrare tenetur tamen semel applicare sacrificium. q. 134. n. 4
2. Missa in die commemorationis omnium defunctorum an pro ipso applicanda. q. 901. n. 2
3. Pro obligatione applicationis non adest titulus. n. 3
1. Ab obligatione Officij Defunctorum non licet inferre obligationem Missae. n. 4
2. Dum non tenetur applicare sacrificium, tamen liberum ministerium offerendi pro alio. q. 907. n. 3
1. Applicans Missas pro omnibus, pro quibus singulis tenetur celebrare an sacrificia. & n. 10 q. 972. n. 1
- Applicatio superioris si discordet subdno non extinguit obligationem. q. 189. n. 1
1. Quomodo obligatus pluribus applicare debeat Missas. q. 971. n. 6
- Obligatus celebrandi non potest extingui applicans incerta. q. 184. n. 2
- Non adest opinio probabilis quod applicatio Missae incerta extinguit obligationem certam. q. 184. n. 4
1. Applicatio fructus incerta non extinguit obligationem certam. q. 947. n. 7
1. Obligatio applicandi sacrificium est propter fructum bonis beneficij. q. 1057. n. 8
2. Applicare singulis Missas pro omnibus potest esse damnum. q. 951. n. 3
2. In dubio praesumendum pro obligatione applicandi sacrificium. q. 908. n. 4
1. Applicans leuitate Missas non celebrat, quos praescribuntur. q. 948. n. 6
2. Quando Confraternitates, Moniales vocant ad celebrandum, vt audiant Missam, an adit obligatio applicandi. q. 908. n. 11
2. Quod plures communicant in Missa iisdem ad contra intentionem commendatis. q. 971. n. 3
2. Ob non reiicienda elemosyna Missarum an possit, qui hac die exhibere admitti ad participandum in sacrificijs illius diei. q. 905. n. 11

Sacrificium quoad obligationem.

Vide Celebratio. Missae.

2. Verbo *Hec factum in meam commemorationem*, continet praecipuum offerendi. q. 140. n. 8
2. Et personale praecipuum quoad singulos sacerdotes. n. 9
2. Cui non sufficit, quod per aliquos hoc praecipuum adimpleatur. n. 10
1. Quisque sacerdos ratione muneris tenetur ad se obligationem offerendi sacrificium. & n. 11
2. Tenetur sub mortali offerre sacrificium. n. 12
2. Praecipuum offerendi quoad sacerdotes est de iure naturali. Diuino. n. 13
2. Cui ex assumptione muneris sacerdotij oritur obligatio offerendi. ibid.
2. Quae frequenter teneantur sacerdotes offerre sacrificium de iure positio. q. 141. n. 2
2. Quoties in anno ratione muneris teneatur sacerdos celebrare. & n. seq. n. 2
2. Non tenetur ratione muneris certis diebus celebrare, ratione tamen congruacae, & ad vitandam scandalum tenetur in praecipuis festiuitatibus. n. 5
2. Quoniam sine istis praecipuis festiuitatibus. n. 6
2. Celebratio in praecipuis festiuitatibus non sufficit pro implenda obligatione. n. 7
2. Quando alia vicibus tenetur celebrare. ibid.
2. Et obligatio quoad populum indiget oblatione sacrificij. n. 8
2. Quia in ordinatione incipit munus publici ministri pro implenda obligatione populi. ibid.
2. Tenetur frequenter celebrare ubi sunt pauci sacerdotes, & in necessitatibus populi. n. 9
2. Duplici modo potest sacrificium esse debitum. q. 971. n. 2
2. Obligatus ad offerendum facit etiam offerre in statu peccati. q. 104. n. 4

Index Rerum

- Obligatus offerre, an satisfaciatur nihil cogitans de applicatione, q. 164. n. 13
- An ob necessitatem possit omitti applicatio Missarum pro Confessibus, q. 176. n. 7
- Sacrilegium.**
- Quid requiratur ad sacrilegium, q. 44. n. 1
- Actus pote interni non contrahunt malitiam sacrilegij, q. 601. n. 13
- Non omnia peccata commissa in Ecclesia sunt sacrilegia, q. 601. n. 2
- Actio in qua non servatur debita reverentia erga Ecclesiam est sacrilegium, q. 601. n. 6
- Quando peccata commissa in loco sacro sunt sacrilegia, q. 601. n. 13
- Sacrificia.**
1. Sacrificia non recte applicat Missas beneficiariorum, quasi liberis, q. 918. n. 5
2. Sacrificia quando peccata, si omittitur Missa Conventualis, q. 918. n. 6
- Sacrum.**
- Sacrum trahit ad se non sacrum, q. 534. n. 2
- Salutatio.**
- Salutationes in Missa esse sicut in plurali, licet adfuerint ministri, q. 338. n. 4
- Sacristia, Sacristarium.**
1. Sacristiarum inanimatarum loco quo consistit, q. 276. n. 5
- Quando vitandum sacrificatio instituta ab Ecclesia, q. 276. n. 17
- Nomine sacristarii quid veniat in iure, q. 276. n. 9
- Sanctus.**
- Sancti Canonici sunt in duplici differentia, q. 170. n. 2
- De quocumque Canonizato potest celebrari Missa votiva, q. 170. n. 2
- Canonizati omnes acquirunt ius ad honores pro ipsis infusuros, q. 170. n. 3
- Inter sanctos descriptos in Calendario, & non descriptos nullum est discrimen quoad Missam votivam, q. 170. n. 6
- Interposita Apostolica auctoritate licet venerari aliquem vel sanctum, q. 177. n. 4
- Solemnizatio sanctorum non replicanda ex eodem titulo, q. 163. n. 5
- Actiones omnes sanctorum non sunt trahendae exemplum, q. 163. n. 5
- Sanguis.**
- Quando debeat esse copia, ut sanguis dicatur effusus, q. 597. n. 3
- Quantitas sanguinis an polluat Ecclesiam ad quem pertinet indicare, n. 4
- Sanguis guttatim fluens an sufficiat ad polluemdam Ecclesiam, n. 5
- Quae sit parva materia, quae non sufficiat, ut sanguis dicatur effusus, q. 597. n. 3
- De quantitate sanguinis iudicandum iuxta partem corporis à qua effunditur, q. 597. n. 4
- Diversum est iudicium de effusione sanguinis à matibus, ac ex alia parte corporis, q. 598. n. 1
- Effusio sanguinis ab extrinseco causata sine externa vi sensibilis, non polluit Ecclesiam, q. 598. n. 4
- Effusio sanguinis assignatur à iure pro causa pollutionis, q. 598. n. 5
- Quae effusio sanguinis polluat Ecclesiam, q. 598. n. 2
- Qui fecerint requiri effusionem sanguinis intra Ecclesiam, q. 598. n. 3
- Effusio sanguinis, si sine necessaria, non polluit Ecclesiam, q. 597. n. 5
- Effusio sanguinis polluens Ecclesiam quomodo consideretur, q. 598. n. 7
- Effusio sanguinis polluit Ecclesiam, quatenus offendit salutem, q. 598. n. 8
- Effusio sanguinis à matibus non fit per vulnus, q. 598. n. 9
- Sola effusio sanguinis ex ruptione vulneratus polluit Ecclesiam, q. 598. n. 9
- Quomodo contingere debeat effusio sanguinis, ut polluat Ecclesiam, q. 598. n. 10
- Effusio sanguinis è corpore mortuo quomodo illi iniungatur, q. 598. n. 6
- Si sanguis effusus è cadavere in Ecclesia ad praesentiam confessoris, non polluitur, q. 598. n. 7
- Satisfactio.**
1. Satisfactio fundata in infinitate sacrificij est incerta, q. 599. n. 6
- Satisfactio satisfactio augetur, dum offertur in aliam privilegiatam, q. 718. n. 5
- Quomodo augetur, n. 6
- Satisfactio adunata sacrificio oblatio in aliam privilegiatam est per modum suffragij, q. 718. n. 9
2. Poenitentia imponitur à confessorio, quoad determinationem, non quoad debitum satisfactionis, q. 591. n. 6
- In acceptatione satisfactionis quid attendatur, q. 80. n. 7
- Scandalum.**
1. Propter scandalum desistendum aliquando à iure proprio, q. 408. n. 1
2. Preceptum vitandi scandalum quando praevaleat, q. 434. n. 4
3. Preceptum vitandi scandalum quando obliget, q. 434. n. 2
4. Obligatoria eharitas obliget succurrere pusillis, n. 3
5. Ob vitandum scandalum ex malitia non sunt dimittenda temporalia, q. 439. n. 6
6. Vitare scandalum excusat ab audienda Missa, q. 434. n. 7
7. Quamvis oritur ex malitia, n. 8
8. Ob vitandum scandalum non adest obligatio omittendi Missam, n. 9
9. Scandalum licet ex malitia, solvit obligationem precepti audiendi Missam, q. 434. n. 10
10. Si scandalum vitari possit audiendo Missam in alia Ecclesia, non cessat obligatio, q. 434. n. 11
11. Ob vitandum scandalum non licet, quod est peccatum in talibus circumstantiis, q. 434. n. 12
- Schismatici.**
1. Nulla sunt quae faciant schismatici nomine Ecclesiae, q. 80. n. 3
- Scientia, scientia.**
1. Scire debet acquiritur scientia, q. 105. n. 4
2. Qui de facili scire potest reputatur scientia, q. 80. n. 5
- Scriptura.**
- Scriptura priusquam quando nullam faciant fidem, q. 391. n. 10
1. Quando ex lege requiritur scriptura, non sufficit simplex confessio, q. 101. n. 4
2. Lex inderem scripturam pro licentia inducit formam, q. 101. n. 5
- Libri & scripturae probant consecrationem Ecclesiae, q. 534. n. 9
- Secretum.**
- Quae non licent publice secreto fieri possunt, q. 98. n. 3
- Sedes Romana.**
1. Interest Romane Sedis, ne quis opponat manus in immediatam sibi subiectos, q. 108. n. 1
- Semen.**
- Seminis effusio nisi sit voluntaria non polluit Ecclesiam, q. 597. n. 2
- Nec ab alio protrusa contra voluntatem effundenda, n. 3
- Neque si datur causam pollutioni reuocet consensum, n. 3
- Nec si solum permittatur effusio seminis, quae potest impediri, n. 4
- Effusio seminis ut polluat Ecclesiam qualia debeat esse, q. 597. n. 9
- Licet causa sit postrema, in qua effusio seminis est voluntaria, non polluitur Ecclesia, q. 597. n. 11
- Semen effusum ex irruptione cognitionis absque opere exercitio non polluit Ecclesiam, q. 597. n. 12
- Effusio seminis in causis voluntariis, an polluat Ecclesiam, & n. 12. q. 597. n. 1
- Ecclesia non polluitur per effusionem seminis peccaminosam in causa, n. 7
- Causa pollutionis Ecclesiae quatenus à iure consideratur, q. 597. n. 8
- Pet effusionem seminis corrupti non polluitur Ecclesia, q. 597. n. 6
- Sensus.**

Memorabilium.

Senfus.

Communis sensus procedat ex errore non attenditur, q. 411. n. 11.

Sententia.

1. Sententia p[ro]sumitur iusta, q. 1039. n. 1.
2. Sententia tribuit bonum sui o[mn]i obstante applicatione, num. 2.
3. Presumitur potest quod in sententia non addit excessus, ibid.
4. Sententia facit res inter partes, q. 1040. n. 3.
5. Sed resolubile quando est appellabilis, ibid.
6. Super facto dubio non potest proferri sententia certa, q. 1001. n. 3.

Separata.

1. In rebus separatis ex vna non inferitur ad aliam, q. 875. n. 1.

Sepulchrum.

Sepulchri locus quid dicat, q. 194. n. 1.
Locus sepulchri quomodo sit omne celum supra ipsum, q. 194. n. 3.
Vires sepulchra non efficiuntur plura sepulchra, q. 178. num. 15.

Sepultura.

1. Sepultura sub altari est honor sanctissimus, q. 675. n. 1.
2. Corpora decedentium cum fama sanctitatis non possunt sepeliri sub altari, q. 675. n. 4.
3. Quid, si aliqua esset sub altari tumulata ante decreta Urbani VIII. ibid.
4. Sepelire aliquem sub altari, est grave peccatum, q. 675. n. 5.
5. Olim morui prohibiti sepeliri in Ecclesia, q. 436. n. 14.
6. Congruentia sepeliendi mortuos in Ecclesia, q. 436. n. 15.
7. Comestio sepulchra conceditur delatis defuncti celebratio, &c. q. 481. n. 4.
8. Ius sepulchre pendet ab administratione sacramentorum, q. 1006. n. 5.
9. Sepultura infidelis, ut inducat pollutionem, quid requiritur, q. 585. n. 4.
10. Sepelientes scienter infidelem in Ecclesia peccant mortaliter, q. 481. n. 3.

Sermo.

1. Sermo simpliciter proferens intelligitur de prima vice, q. 1005. n. 5.

2. Nisi sit circa iterabilia, ibid.

Seruitium.

1. Pro probanda obligatione seruitutis personalis, quid probandum, q. 1118. n. 8.

Seruitus.

1. Seruitus imponi potest super re emphyteotica, q. 1058. n. 1.
2. Quibus seruitus non describitur, q. 1056. n. 6.

Servus.

Vide Familiam.

1. Servus infernus alii debet per aliquot dies, q. 413. n. 4.
2. Servi metu dominorum audiens Missam implere preceptum, q. 1308. n. 7.
3. Si servus concubet in viliterem Domini rem alienam, tenetur Dominus, q. 1100. n. 5.
4. Servi & ancillæ quare relaxabuntur in diebus rogationum, q. 1050. n. 4.

Servitus.

Servitus non est contraria Pietati, q. 149. n. 8.

Signum.

Signa distinguuntur formaliter ex modo significandi, q. 151. num. 7.
Signa ad placitum non possunt institui à priuata Persona, q. 3. n. 3.
Signa ad placitum semel instituta non possunt amplius mutari, q. 11. n. 8.
Signa ad placitum quando non possunt institui à priuata persona, q. 3. n. 11.
Non omne signum est enuntiationis, q. 4. n. 5.

Simonia.

1. Simonia non nocet validitati sacramentorum, q. 508. n. 3.
2. Simonia de se non inducit obligationem restituendi, q. 911. n. 6.
3. Quid requiratur ad inducendam simoniam, q. 919. n. 5.
4. Si in celebratione Missæ committitur simonia absque iniustitia, non adeit obligatio restituendi, q. 921. n. 4.
5. Simoniacus in materia celebrationis Missæ quas penas incurrit, q. 914. n. 5.

1. Vnde res sacras ratione materie non est simonia, q. 835. num. 1.

2. Anticipata solutio introitu rei sacre an sapiat simoniam, q. 914. n. 1.

Sixtus V.

1. Quid disponat Sixtus V. circa quandam aures non iustitiam, q. 1009. n. 7.

Societas. Socii.

Præuilegium coequefium vni ex locis excluditur etiam ad alium, q. 478. n. 1.
Socios itineris non posse celebrare in altari viatico, licet alter socius sit privilegiatus, q. 478. n. 3.
Societas humana quando grauitur ledatur, q. 864. n. 7.

Solemnitas.

1. Solemnitates iuris Civilis non habent locum in causis plis, q. 1044. n. 5.
2. Solemnitas non attenditur de actu ad actum, q. 1030. n. 3.

Solemnitas Ecclesiastica.

Solemnitas Ecclesiæ est supplicium in quolibet actu, q. 597. num. 4.
Solemnitas diei cedit exequiis, q. 130. n. 3.
Magna solemnitas excipitur à consuetudine, q. 466. n. 1.
Maiores solemnitates non includuntur, nisi specialiter exprimentur, q. 516. n. 4.

Solutio.

1. Anticipata solutio quando indicet simoniam, q. 914. n. 4.
2. Eadem solutio, quando possit per lucubus debitis per rata satisficere, q. 1315. n. 4.
3. Non potest solui aliud pro alio innitio credere, q. 1308. n. 3.
4. Vnum pro alio solui non potest, innitio credere, q. 1199. num. 4.
5. Solutio anticipata, aut casu de solutio, non variat conventionem, q. 914. n. 3.
6. Non solvens in loco non tenetur ad restitutionem nisi quatenus interest creditoribus, q. 1149. n. 3.
7. Qui tenetur soluere totam summam, non satisficit soluendo per partes, q. 951. n. 4.
8. Solutio moraliter certa est habenda in consideratione, q. 981. n. 4.
9. Habetur pro presentibus, ibid.
10. Solutio in diem potest presentibus, q. 979. n. 4.
11. Sed solum quando dilatio est in suum debitoris, ibid.
12. Iustitia requiritur solutionem ad æqualitatem, q. 995. n. 7.

Specialis.

1. Specialia indigent speciali expressione, q. 1016. n. 7.

Species consecranda.

Vide Consecratio. Materia Consecrationis.

Species quomodo pertinetur ad rem oblatam, q. 29. n. 10.
Species panis, & vini an sint pars rei oblatæ, & neq. q. 29. num. 1.
Si species offeruntur per se primo offeruntur, q. 29. n. 2.
Actio sacrificii non potest attingere panem & vinum, ut rem oblatam, q. 30. n. 7.
Conuersio panis, & vini concursu effectiue ad sacrificium, q. 35. n. 3.
Ex vi actionis sacrificii subdistinguitur panis, & vini excluditur à re oblatæ, q. 30. n. 4.
Hostia non est eadem in sacrificio Missæ, & Crucis, si species offeruntur, q. 29. n. 5.
Species cui non sint pars rei oblatæ, n. 6.
Panis prius consecrandus, quam vinum ex institutione Christi, q. 49. n. 1.
Consecratio vnius tantum speciei non ordinatur ad cūplendum sacrificium essentialiter, q. 30. n. 6.
Consecratio speciem inhabilem malitiose tenetur consecrare speciem habilem si penitent, q. 29. n. 11.

Species consecrata.

Consecratio sub vtraque specie secundum aliquos non est de iure Diuino, q. 45. n. 1.
Consecratio sub vtraque specie est de iure Diuino, num. 2.

Index Rerum

Vnde id colligatur, n.3
 Vndeque species speciei ad substantiam sacrificij, q.46. n.7
 Possit vna species tantum variare substantiam, & modus
 substantie sacrificij, n.8
 Consecratio vniuersae speciei est vna adaequata oblatio,
 q.48. n.8
 Consecratio vniuersae speciei, in quo sensu non dicat pot-
 terit essentiales sacrificij, q.44. n.2
 In consecratione vniuersae speciei non repetitur representa-
 tio sacrificij etrueni, q.44. n.7
 Mystica separatio sanguinis a corpore non requirit per-
 sistentiam corporis sub speciebus, q.43. n.6
 Vna species valide consecratur sine alia, q.44. n.2
 Eadem actio potest ponere Christum sub speciebus, &
 offerre, q.38. n.8
 1. Quando consecratio alterius speciei ab alio sacerdote fa-
 ciatur vnum sacrificium, q.43. n.8
 Vnde potest consecrari species in supplementum, sufficit du-
 ratio moralis sacrificij, q.39. n.10
 Nova materia in usu de necessitate consecranda quando
 species mutatur in aliam formam, q.39. n.3
 Non est de nouo consecrandum si vtrique speciei in aliam
 formam mutatur, n.4
 Novum sacrificium an possit offerri ab eodem, si vtrique
 species abeat in aliam formam, n.5
 Si altera species mutatur non est opus aliam consecrare,
 n.6
 Si consecraretur non pertineret ad consumptionem prio-
 ris sacrificij, n.7
 Si species mutetur in aliam formam in loco illius possit
 alia consecrari, n.8
 Si de specie consecrata remanet aliquid, illud est adhi-
 bendum, q.39. n.2
 Si nihil remaneat quid faciendum, n.2
 Illa sola species de nouo consecranda, quae casu deficit,
 n.3
 Deficiente omnino vtrique specie nihil est supplementum,
 n.4
 Si vna tantum deficiat, illa de nouo consecranda, n.5
 Quomodo sub qualibet specie offeratur totus Christus,
 q.44. n.8
 Vna species quid representet, q.44. n.18
 Cur consecrata specie panis in eius manducatione reprae-
 sentetur mors Christi, q.44. n.14
 Quando possint species consecratae sumi à laico defectu
 continentiae, q.39. n.2
 Si quid de speciebus consecratas decidat, quid agendum,
 q.39. n.2
 Quid si effundatur aliquid de sanguine, n.2
 Secus si negligenter adhuc seruanda, quae praescribuntur, si
 effundatur sanguis, n.3
 Quale peccatum non seruare praescripta, quando effundi-
 tur sanguis, n.4
 Diferentia ratio, si eadem hostia, ac si cadat sanguis, n.5
 Non seruare praescripta quoad substantiam, cum sanguis
 funditus est mortale, n.6
 Ob irreuerentiam quae sequetur, n.7
 Cadente hostia si omittantur praescripta diligentia non
 est peccatum mortale, n.8
 Si celebrans non lambit sanguinem ante purificationem,
 tenebitur postea lambere, q.39. n.9
 Debet statim lambere, & si non lambit debet alius lam-
 bere, ibid.
 Non est irreuerentia miscere reliquias sanguinis cum
 aqua, q.39. n.5
 Quomodo obuiandum, si vinum consecratum coale-
 scit, q.39. n.2
 Si non superet modus liquefieri, an possit conge-
 lum sumi, n.2
 Si prima speciei sit dubia consecratio, an possit omitti
 supplementum, q.38. n.4
 Si consecrata hostia deficiat celebrans solius Calicis con-
 secratio supplenda, q.34. n.11
 Statim ac aduertitur nullitas consecrationis vniuersae spe-
 ciei occurrendum est, q.38. n.3
 Si post consumptionem aduertatur defectus substantialis
 vniuersae speciei non potest fieri noua consecratio, n.4
 Quia non adeat sacrificium, quod perficitur, n.5
 Probabiliter an sit, quod possit de nouo consecrari, n.6

Species veneno infecta non est amplius species sacramen-
 talis, q.48. n.5
 Corruptus mortalis, ibid.
 Sub specie veneno infecta an definit esse Corpus, vel lan-
 guis, n.6
 Species à qua venenum timeus non fumenda, & quid fa-
 ciendum, q.39. n.2
 Species veneno infecta non possunt sumi, n.3
 Quomodo constare debeat de infectione, ut species infe-
 cta possit relinqui, q.39. n.12
 Si saltem tangat species an habenda pro venenata, n.13
 Quid faciendum si species venenata eiciatur per vomitum,
 q.39. n.3
 Si species statim euomantur non potest de nouo aliquid
 consecrari, n.4
 Si aliqua species veneno infecta noua est consecranda,
 q.48. n.2
 Cur de nouo consecranda, n.2
 Pro supplenda specie veneno infecta an consecranda
 noua materia, q.39. n.4
 Qui negat consecrandam, n.7
 Species de nouo consecratur, nihil conducunt ad consum-
 ptionem prioris sacrificij, n.6
 Noua consecratio pro supplenda specie veneno infecta an
 necessaria, n.7
 Si consumptio pertinet ad essentiam sacrificij est alia spe-
 cies, pro infecta consecranda, n.8
 Secus si non pertinet, & an tunc consecrari possit, n.9
 Cur consecranda alia hostia, an Calix, si consecratus sumi
 non possit, q.38. n.12
 Consecratus primum hostiam non potest exhibere adorandam
 magnum aliam consecratam, q.40. n.10
 Peccaret mortaliter, n.11
 Ea species ostendenda populo, quae sunt consecratae, q.42.
 n.5
 Circa species sacras eligendum quod magis conducit ad
 reuerentiam, q.39. n.3
 Si eadem hostia possit sumi à pluribus, e communicaret
 omnibus eadem effectum, q.42. n.3

Statutum.

1. Statutum est materia habilis pro Calice, q.765. n.3

Statutum.

1. Statutum indifferenter prohibens legare pro anima non tenet, q.1088. n.7
 1. Valer statutum, quod medietas bonorum relinquatur filijs, q.1088. n.4
 1. Statutum laicale valet circa pompas mundanas, q.1088. n.2
 1. Statutum laicorum in indice aufertur, quod de iure conuenit, non valet, q.991. n.3
 1. Statutum prohibens legari ultra certam summam valet solum quoad causas prophanas, q.1088. n.4
- Stipendium offerentis Sacrificium.*
1. Stipendium licite exhibetur offerenti sacrificium, q.397. n.1
 1. Est debitum ratione ministerij, n.2
 1. Non datur pro labore, & opera impensa, n.3
 1. Honestas stipendij in celebrante in quo fundetur, q.397. n.10
 1. Vnde dicitur hanc honestatem, n.11
 1. Stipendium non datur sub conditione Missae, q.397. n.3
 1. Pro labore celebrationis nihil potest accipi, q.391. n.2
 1. Pro labore per accidens annexo celebrationi potest aliquid accipi, n.2
 1. Labor extraneus celebrationis est quid corporale, pretio estimabile, n.3
 1. Stipendium an possit deduci in pacium, q.394. n.2
 1. Quod datur pro celebratione non est proprie elemosyna, nec stipendium, &c. q.393. n.16
 1. Stipendium celebrantis est improprie elemosyna, q.397. n.1
 1. Non tenetur quis celebrare sine stipendio congruo, q.1076. n.6
 1. Accipiens stipendium pro functione celebrandi ex ignorantia, excusatur, q.393. n.2
 1. Si ignorantia non sufficit ut excuset à simonia, an incusat pernam, & o. seq. n.2

Memorabilium.

1. Ius naturale de stipendio pro sustentatione celebrantis, est indeterminatum, q. 914. n. 3
2. Stipendium in iure celebrationis datur pro sustentatione, q. 909. n. 5
3. Titulus sustentationis in quo fundetur, q. 909. n. 8
4. Stipendium pro sustentatione celebrantis non debet extendi ad extinguenda debita, q. 913. n. 13
5. Pro labore per se annexo cum celebratione, non potest accipi stipendium, q. 911. n. 5
6. Proportio stipendij pro sustentatione ad ministerium, in quo attendenda, q. 913. n. 12
7. Celebrans habet ius ad stipendium taxatum, q. 914. n. 4
8. Celebrans an possit accipere tot stipendia, quot sufficiant pro diuina sustentatione, q. 918. n. 1
9. Iuxta decreta sacri Congreg. non potest recipere, n. 3
10. Stipendium non debet interuenire pro totum sustentatione qui pertinent ad celebrantem, q. 913. n. 5
11. Stipendium debet esse idem sue licet deus habeat aliquo sustentare, siue non habeat, n. 4
12. Ministerium sacerdotale in celebrando non admittit stipendium pro sustentatione multiplex, iuxta multiplicem fructum sacrificij, q. 949. n. 7
13. Cui non sit locus alteri stipendio pro applicatione alterius fructus, n. 8
14. Quando accipi possit stipendium a sciente aliis obligatum esse ad oblationes sacrificij, q. 909. n. 5
15. Accipiens stipendia plura pro oblatione in ordine ad diuersos fructus non satisfacit applicando diuersos fructus eiusdem sacrificij, q. 949. n. 10
16. Ut possit accipi nouum stipendium, debet constare, non adesse obligationem, q. 908. n. 7
17. Ratione fructus ex opere operantis an possit recipi stipendium, q. 905. n. 1
18. Ratione fructus ex opere operantis locum non habet stipendium, q. 916. n. 4
19. Potest accipi elemosyna liberaliter ab applicante fructum ex opere operantis, q. 909. n. 5
20. Iuxta applicationem diuersorum fructuum an possint accipi plura stipendia, q. 946. n. 3
21. Accipere stipendium pro fructu specialissimo redollet simoniam, q. 947. n. 11
22. Certus quod non tenetur applicare nisi viam fructum, non potest exigere alia stipendia, q. 948. n. 5
23. Extra stipendium attendendum motum susceptionis obligationis in ea indicienda, q. 1107. n. 9
24. Totum stipendium est in iure celebrationis, q. 1197. n. 5
25. Accepta stipendium pro Missa facit illum laicum, q. 974. num. 1
26. Annuum stipendium in Missis perpetuis quo titulo datur, q. 973. n. 3
27. Commendantes Missas debent esse liberales in exhibendo stipendium, de iur. q. 906. n. 6
28. Quo maior est elemosyna pro Missis, defunctus percipit maiorem fructum, q. 1015. n. 3
29. Maior elemosyna reddit sacrificium magis fructuosum, etiam si Testator de ipsa non intendat, q. 1018. n. 7
30. Pingue stipendium datur totum titulo sustentationis pro celebrante, q. 974. n. 5
31. Quantitas stipendij inducit grauem, vel leuem obligationem, q. 1107. n. 6
32. Maius stipendium fundat perfectiorem actum religionis, q. 916. n. 5
33. Facit, quod percipiatur maior fructus, ibid.
34. Multiplicatio Missarum multiplicat ex exigendi stipendium, q. 906. n. 3
35. Celebrans pluries in die plura stipendia potest recipere, num. 4
36. Stipendium pro sustentatione celebrantis cur datur in pecunia, q. 938. n. 1
37. Potest exhiberi in quacunque materia pretio estimabili, num. 2
38. Responsio Sacri Congreg. quod obligatus celebrare non possit accipere nouum stipendium, de quo procedat, q. 907. n. 7
39. Dana stipendium non tenetur sequi opinionem de infinitate extensionis sacrificij, q. 993. n. 7
40. Nec celebrans potest sequi, ibid.
41. Decreto Sacri Congreg. disponunt de stipendio Missarum man. li. no. de salario, q. 970. n. 6
42. Dana stipendium, & petens Missam quid petat, q. 974. n. 3
43. Dana stipendium pro Missa quid intendat, q. 1184. n. 3
44. Elemosyna accipi potest si iteretur Missa ex aliqua necessitate, q. 938. n. 1
45. In die Natiuitatis accipi possunt tria stipendia, q. 908. n. 1
46. Stipendium acceptum potest ab excommunicatione, si non explicet pro quo Missa fit celebranda, q. 147. n. 5
47. Stipendium acceptum possit, licet Missa non afferret dandi fructum, q. 147. n. 5
48. Duplex modus soluendi minus stipendium pro Missis testatorum, q. 915. n. 1
49. Curantur celebrari Missas relictas à testatore tenentur dare integrum stipendium religionis, q. 915. n. 1
50. Alias fraudant mentem testatoris cum eius persuasione, n. 3
51. Recipientes stipendia diminuta, possunt cogere ad eroganda integra iuxta morem regionis, quando celebrant ex testamento, q. 915. n. 4
52. Soluentes diminuta stipendia pro Missis testatorum, tenentur ad restituendum, q. 915. n. 5
53. Stipendium pinguis excurrentibus soluendum ab hereditibus, q. 914. n. 9
54. Congruum stipendium est de mente Testatoris legatis Missas, q. 1076. n. 10
55. Toti pecunia relictas est pro stipendio, si quis obligetur eam dare pro Missis, q. 971. n. 7
56. In iure causalem Missam an possint accipi plura stipendia, & seq. q. 937. n. 1
57. Decreto Sacri Congreg. quod ualium tantum stipendium pro vna Missa accipi possint, n. 3
58. Ecclesia cui prohibetur accipi plura stipendia pro vna Missa, q. 115. n. 5
59. Seculo decreto Sacri Congreg. vnica Missa an possit impleri plura onera ex stipendiis incongruis, q. 941. n. 8
60. Acceptans incongrua stipendia cum obligetur, n. 9
61. Damnum quod inquitur in parandis ei, qui non dedit congrua stipendia, q. 945. n. 5
62. Stipendium in iure celebrationis potest anticipare exigi, q. 954. n. 1
63. Denegato stipendio, non potest celebrans instituere actionem, q. 914. n. 5
64. Debetur stipendium à celebrante conueniri debet coram iudice Ecclesiastico, q. 914. n. 28
65. Quando pro stipendio obtinendo possit institui actio, & quando implorari officium iudicis, q. 914. n. 7
66. Quoad merum vilium est legatum pingue pro paucis Missis, quam confectum pro pluribus, q. 1094. n. 1
67. Quid, si quoad quantitatem legat. sit equalitas, n. 1
68. Pinguis stipendium non compenditur per cooperationem ad plura sacrificia, n. 3
69. Quoad satisfactionem vilium est legatum ordinatum pro pluribus Missis, quam pingue pro paucioribus, n. 4
70. Abolare vilium est legatum pingue pro paucioribus, quam confectum pro pluribus Missis, n. 5
71. Pro quanto tempore possint Ecclesia colligere elemosynas Missarum, q. 915. n. 10
72. Quomodo satisficere debet, qui vnica Missa satisficit pro pluribus, q. 1100. n. 5
73. Stipendium accipi potest pro summo mane celebrando, expectando, &c. q. 911. n. 4
74. Sacerdos potest relinquere Ecclesiam cui inquitur, ob acquiescendum maiori stipendio, q. 936. n. 3
75. In hac mutatione maius stipendium est causa impulsus, num. 5
76. Quando intenditur sustentatio, affectus lucri temporalis non est inordinatus, q. 936. n. 3
77. Oblato maiori stipendio obligatur celebrare cum minori, potest alteri has Missas committere, q. 933. n. 4
78. Ordinaris licet possit deputare colligentes stipendia Missarum non potest prohibere quin deficiantur; cui liberetur, q. 933. n. 6

Stipendij correspondencia ad Missas.

1. Plura stipendia à pluribus accepta non possunt variari ordine ad eandem Missam, q. 999. n. 10
2. Quando possit celebrari vnica Missa acceptis pluribus stipendiis incongruis, q. 941. n. 1
3. Sane quicumque pauperare non debet stipendium instituere pro sustentatione, etiam pro diebus quibus non celebratur, q. 939. n. 3

Index Rerum

1. Vnde Missa an possit correspondere tot stipendiis quae sufficiunt pro tota sustentatione diei iuxta paupertatem, & n. seq. q. 930. n. 4
2. Quid disponat S. C. r. c. n. g. reg. n. 4
3. Paupertas licet possit suspendere debitum celebrationis non tamen potest taxare, quod plura stipendia vniui possint, q. 930. n. 7
4. Plura stipendia non possunt accipi iuxta diei festi, q. 930. n. 1
5. Dans maiorem elemosinam, ut celebretur in altari privilegiato obligat pariter, q. 945. n. 4
6. Dans stipendium celebranti vult esse certum de participatione totius fructus modij, q. 937. n. 3
7. Dans, stipendium exigit iuxta ius defecti cultum Deo, q. 934. n. 3
8. Accipiens pro vnicuique Missa plura stipendia tenetur ad restitutionem, q. 109. n. 4
9. Etiam ex natura rei, n. 2
10. Decretum de celebratione Missarum non ponit, sed declarat obligationem restituendi, n. 3
11. Accipiens plura stipendia pro eadem Missa quomodo laedat iustitiam, q. 109. n. 4
12. Accipiens plura stipendia pro vnicuique Missa absolute tenetur restituere, q. 100. n. 2
13. Quatenus possit fieri diuitius qui pro vnicuique Missa plura stipendia accipit, q. 100. n. 7
14. Post decreta de celebratione Missarum non habet locum bona fides in accipiente plura stipendia pro vna Missa, q. 100. n. 8

Stipendium incongruum.

1. Accipiens incongruum stipendium excludit dissonum, licet dicat non esse congruum, q. 499. n. 3
2. Accipiens incongruum stipendium, an censetur consentire si non expresse promittit, q. 943. n. 3
3. In hoc non valet discrimen inter pauperem, & diuitem sacerdotem, n. 4
4. Acceptatio incongrui stipendij est signum consensus, q. 943. n. 5
5. Nec paupertas excludit consensum, imo confirmat, n. 4
6. Quid si exhibens incongrua stipendia non reperiret alium, qui celebraret, n. 7
7. Quid si acceptaret incongrua stipendia, ne constitueret amicum, qui offenderet beneficos, n. 8
8. Recipiens stipendium non praescripto numero Missarum potest satisfacere iuxta taxam stipendij, licet etiam valeat minus dari, q. 944. n. 2
9. Vis iure suo quando stipendium est incongruum est aut non acceptare, aut declarare quod non applicabitur integrum sacrificium, q. 946. n. 3
10. Vtens verbis aequiuocis, quando exhibetur incongruum stipendium, ne se obliget peccat grauiter, q. 946. n. 4
11. Celebrans possitne vniui plura stipendia vique ad congruum pro eadem Missa q. 942. n. 2
12. Dans incongruum stipendium quando iniure agit, q. 942. n. 10
13. Solum qui scientia recipit incongrua stipendia obligatur ad praescriptum numerum Missarum, q. 945. n. 6
14. Stipendium modo datus, & acceptatus secundum dispositionem Sac. Congreg. q. 938. n. 7

Stipendij taxatio.

Vide Regulares. & p. c. p. Ordinarie.

1. Stipendium potest esse in eodem loco aliud secundum legem, & aliud secundum consuetudinem, q. 904. n. 5
2. Ordinaria taxae elemosinam pro Missis, si non sunt taxatae à rectoribus, q. 939. n. 1
3. Etiam quoad Regulares, n. 2
4. Et quando partes inter se non conveniunt, n. 3
5. Potest taxare prout libuerit, si stipendium sit varium, n. 4
6. Quid Ordinarius servare debeat in taxanda elemosina pro Missis, q. 939. n. 5
7. Quid, si taxet maius stipendium, n. 6
8. Ordinarius in taxanda Missa, aut stipendio, debet habere rationem expensarum, q. 934. n. 2
9. Nisi Ecclesia habeat speciales prouisiones ad hoc destinatas, n. 2
10. Ex conjecturata mercede defunctorum in taxatione est habenda ratio expensarum, n. 3

1. Quando sit habenda ratio expensarum in taxatione, licet Ecclesia habeat redditus, n. 4
2. Stipendium pro sustentatione celebrantis est taxandum, habita ratione circumstantiarum loci, & temporis, q. 935. n. 1
3. Vbi vidualia plura veniunt, stipendium debet esse maius, n. 2
4. In penuria annonae potest celebrans exigere maius stipendium, n. 3
5. Stipendium potest taxari cum prohibitione, ne exagretur maius, q. 936. n. 6
6. Taxatio stipendij ex consuetudine habet latitudinem, q. 934. n. 4
7. Nolens celebrare cum stipendio taxato, iuxta quo peccet, q. 939. n. 3
8. Prohibito quod non recipiamus stipendium minus taxato, non est reprehendendum, q. 938. n. 8
9. Non impedit, quia possit facere gratis celebrare, n. 9
10. Obligare ad certum stipendium non infert praedictum, q. 937. n. 5
11. Iustum stipendium est illud, quod lege vel consuetudine est taxatum, q. 934. n. 2
12. Ordinarius non potest statuere, quod aliquibus celebrantibus denetur maius, alius maius stipendium, q. 931. n. 4
13. Consuetudo minime stipendium taxatum quando sit irrationabilis, q. 934. n. 3
14. Stipendium pro sustentatione celebrantis quomodo mensurandum, q. 933. n. 9
15. Missa cum Officio Defunctorum exigit maius stipendium pro sustentatione, q. 911. n. 6
16. Sicut etiam Missa cum ieiunio, n. 7
17. Quid, si exigens Missas exigit etiam speciales Orationes, n. 8
18. Pinguis stipendium ratione circumstantiarum non prohibetur, q. 935. n. 3
19. Decreta de celebrat. Missar. nihil disponunt de quantitate stipendij, q. 930. n. 5
20. Qui celebrans potest exigere stipendium taxatum à lege, q. 934. n. 7
21. Sacerdos potest non acceptare stipendium secundum consuetudinem si minus sit taxato à lege, q. 934. n. 6
22. Dederit tamen coarctatio, ibid.
23. Exigens maius stipendium taxato, quando restituere tenetur, q. 940. n. 8
24. Quando pro Missis anticipare celebrantis possit recipi stipendium, q. 107. n. 5
25. Vbi sunt pauci sacerdotibus, & plures quarentes eorum ministerium, stipendium debet esse maius, q. 933. n. 6
26. In iuxta diei festi potest stipendium esse maius, q. 933. n. 2
27. Ministerium sacerdotale in diebus festis est magis estimabile, n. 3
28. In ordine ad Missam solemnem maius stipendium soluendum, q. 932. n. 1
29. Celebrans Missam solemnem au possit exigere maius stipendium & u. seq. n. 2
30. Ministerio Missae solemnis debet correspondere amplior sustentatio, n. 4
31. Stipendium pro sustentatione solemniter celebrantis quantum debet esse, n. 5

Stipendium quon obligationem inducat.

1. Obligatorius alius celebrare non potest accipere stipendium, q. 931. n. 4
2. Cui non possit, n. 5
3. Exhibenda coherere stipendium non potest imponere aliud onus ultra consuetum Missae, q. 943. n. 3
4. Stipendium factum, quod non possit subire alterius onus sine alio, q. 939. n. 4
5. Acceptatio stipendij facit quod obligatio habeatur pro expresse, q. 938. n. 6
6. Acceptatio stipendij exprimit consensum in onus, q. 946. n. 4
7. Si denique monitus deficientes, aut adulterinae, possunt ad proportionem mutui Missae, q. 945. n. 7
8. Qui pro vnicuique Missa accipit plura stipendia tenetur monere successores in officio de obligatione restituendi, q. 100. n. 9
9. Dans stipendium in ordine ad celebrationem, quam obligationem inducat, q. 909. n. 4

1. Accipiens

Memorabilium.

1. Accipiens stipendium se obligat ad substantiam sacrificij, q. 949. n. 1.
2. Et vult quicquid inde consequatur, n. 2.
3. Vetus Missa iam applicata fallit damnum de presenti elemosinam, q. 948. n. 8.
4. Acceptans stipendium incongruum videtur se obligare solum pro eo tunc tenetur, q. 943. n. 3.
5. Acceptans incongruum stipendium si consentiat, tenetur celebrare praecipiens Missam, q. 943. n. 5.
6. Inveniens stipendium incongruum, quem parabat esse iustum, an teneatur ad praecipium numerum Missarum, q. 945. n. 3.
7. Teneaturne certiorare de numero Missarum omisso, n. 5.
8. Implorare an possit officium iudicis pro obtinendo congruo, n. 3.
9. Non consentit in obligationem, quia consensus est ex suppositione congrui stipendij, n. 4.
10. Accipiens stipendium incongruum absque animo se obligandi ad integrum sacrificium applicans, an possit non integre applicare, q. 946. n. 1.
11. Debet hoc declarare, aut respondere oblatum stipendium, num. 1.
12. Idque iuxta decret. de celebrat. Missarum, n. 3.
13. Obligatus offerre ex stipendio, potest sub conditione etiam pro alio offerre, q. 953. n. 2.

Stipendium annexum oneri celebrandi.

1. Resoluto titulo celebrationis, resoluitur etiam acquisitio stipendij, q. 1137. n. 6.
2. Dams plura stipendia incendit obligare ad Missas correspondentes, q. 938. n. 5.
3. Qui accipit pecuniam potest res alias dare pro sustentatione celebrationis, q. 938. n. 4.
4. Neque in hoc intervenit negotio, n. 5.
5. Res quae traditur loco pecuniae pro sustentatione celebrantis, non potest pluri estimari, quam valeat, n. 6.
6. Qui accipit stipendium pingue, si loco illius det alias res, debet computare numerum Missarum ad mensuram stipendij, n. 7.
7. Stipendium est inseparabile ab onere Missarum, q. 972. n. 3.
8. Totum stipendium est pro sustentatione celebrantis, q. 1137. n. 7.
9. Lucrum ex stipendio Missarum est illicitum, q. 969. n. 3.
10. Recipiens ducentos talios pro centum Missis, an possit sibi retinere centum, q. 971. n. 6.
11. Si pingue stipendium detur intuitu loci, celebranti dari potest consecutum, q. 974. n. 4.
12. Accipiens pingue stipendium ob beneficentiam dantis, potest tradere consecutum celebranti, q. 974. n. 1.
13. Transfrens in alium obligationem celebrandi exhibere debet integrum stipendium, q. 968. n. 5.
14. Abdicat se se ius ad stipendium, n. 1.
15. Transfrens obligationem celebrandi in alium non habet titulum ad aliquam partem stipendij, q. 969. n. 4.
16. Retinens partem stipendij cui infertur iniuria, q. 969. n. 5.
17. Proceat contra iniuriam, n. 6.
18. Rector, Religiosus, &c. habentes pensionem annuam pro Missis, vt consecutus, an faciant celebrare non tenentur, nisi consecutum stipendium date celebranti, q. 1005. n. 1.
19. Si sit vere legatarius sufficit si tribuat consecutum stipendium, q. 971. n. 3.
20. Habens onus celebrandi Missis an possit vtendo aliqua industria retinere sibi aliquid de stipendio, & n. seq. q. 972. n. 2.
21. Habens onus Missarum perpetuum non tenetur dare celebrantibus totam portionem stipendij, q. 979. n. 3.
22. Qui recipit pinguius stipendium an possit celebrare facere Missas consecuto, q. 974. n. 7.
23. Iuxta decreta de celebrat. Missarum, qui recipit pingue stipendium debet totum dare celebranti, q. 974. n. 4.
24. Pingue stipendium datum alicui, vt faciat celebrare debet totum tradere celebranti, q. 974. n. 6.
25. Resoluitur dominium stipendij si onus celebrandi transferatur in alium, q. 974. n. 7.
26. Si qui primo recipit stipendium non de totum celebranti, qui illud exhibuit non percipit suum, quem intuitu maioris stipendij perciperet, q. 974. n. 1.
27. Si tradens pingue stipendium intendat, quod sit celebran-

sis, non potest qui accepit aliquid sibi retinere, q. 974. nom. 2.

28. Obligatus ex stipendio potest illud retinere, si respiciat qui gratis celebrat, q. 975. n. 1.
29. Quando possit aliqua pars stipendij retineri ex liberali donatione celebrantis, q. 975. n. 1.
30. Ex donatione celebrantis an retineri possit pars stipendij, & n. seq. n. 3.
31. Quando non possit retineri, n. 5.
32. Hac reventio prohibita per decreta Sac. Congreg. n. 6.
33. Donatio partis stipendij quare extorretur, q. 975. n. 2.
34. Quid si petens stipendia pro Missis vltro offerat relaxare partem stipendij, q. 975. n. 10.
35. Quid si accipiens stipendia pro Missis relaxet partem sine pacto, q. 975. n. 11.
36. Cui relaxatio stipendij ex parte non possit praesumi liberalis donatio, q. 975. n. 13.
37. Ecclesiae Regulares, &c. non tenentur erogare totum legatum celebrantibus Missas, q. 1001. n. 7.
38. Alioquin non essent legatarij sed meri ex quotoribus, ibid.
39. Nec obstant decreta de celebrat. Missarum, quia acquirunt titulum legatarij, n. 8.
40. Qui non dat integrum stipendium pro Missis sibi commendatis, dum a iuri committit, an teneatur ad restitutionem, q. 1137. n. 2.
41. Retinens sibi partem stipendij Missarum an peccet mortaliter, q. 1137. n. 3.
42. Obligatio dandi totum stipendium quando alteri committitur celebratio est sub mortali, n. 3.
43. Retinens sibi partem stipendij cum per alterum faciat celebrare, teneatur restituere, q. 1137. n. 4.
44. Quando oritur obligatio restituendi, n. 5.
45. Cui fiat iniuria celebranti si ei non datur totum stipendium licet pingue, q. 1137. n. 8.
46. In decretis de celebrat. Missarum, non solum prohibetur vis opinio, sed etiam actioe partem stipendij, q. 1137. num. 9.
47. Retinens sibi aliquam partem de stipendio iusto tenetur restituere, q. 1138. n. 1.
48. Etiam si faciat celebrare Missas vbi stipendium est minus, num. 1.
49. Quid si succipiat onus celebrandi relaxet partem stipendij, n. 3.
50. Relaxans partem stipendij pro Missis, quatenus damnum patitur, q. 1138. n. 5.
51. Relaxatio partis stipendij, quando constet, q. 975. n. 7.
52. Relaxatio partis stipendij celebrationis vt plurimum est tunc conventionalis, q. 1138. n. 7.
53. Relaxatio partis stipendij cur iniusta, licet sub titulo donationis, n. 3.
54. Donatio partis stipendij provenit a principio iusto, q. 1138. n. 9.
55. Optimo quod possit retineri pars stipendij pinguis non potest reduci ad praxim, q. 974. n. 10.
56. Retinere partem stipendij quale peccatum sit, & n. seq. q. 969. n. 1.
57. Quando sit peccatum mortale, n. 3.

Stola.

1. Stola est praecipua inter vestes sacrodotales, q. 810. n. 1.
2. Quid significet stola, q. 800. n. 6.
3. De stola specialiter disponitur quod sit benedicta, q. 810. nom. 3.
4. Ornium habitus sacerdotum, & quomodo, q. 796. n. 4.
5. Quando deferendum, ibid.
6. Stola adhiberi potest loco cinguli, q. 308. n. 6.
7. In necessitate graui, aut ordinis non licet offerre sacrificium sine stola, q. 811. n. 4.
8. Ad vitandam mortem, cum sola stola potest offerri sacrificium, q. 813. n. 9.
9. Deficiente stola an cum aliqua alia sacra veste, n. 10.

Sylus.

1. Sylus habet vim legis, q. 476. n. 3.
2. Sylus Curiae declarat mentem principis, q. 640. n. 6.

Subdiaconus.

1. Subdiaconus ministrans in mortali, non peccat mortaliter nec etiam Diaconus, q. 347. n. 2.

Subditur.

Index Rerum

Subditus.

1. Subditus tenetur se conformare cum opinione electi à superiore, q. 344. n. 30
- Si Religio non tenetur ex iustitia subditus non applicans Missas non peccat contra iustitiam, q. 375. o. 4
- Possit præcipere applicationem Missæ quam subiectio nem infert in subdito, q. 183. o. 31
- Subditos applicans sacrificium extinguit obligationem, q. 183. n. 16
- Etiam si Superior irritet applicationem, n. 17
- Subro. a. i.*
- Subrogatum debet esse eiusdem qualitatis cum eo, cui subrogatur, q. 666. n. 5
- Subrogatum comprehenditur sub eadem dispositione, h. c. q. 666. n. 6
2. In subrogato id servandum, quod erat servandum in principali, q. 1147. n. 7
3. Res subrogata censetur eadem cum principali, & sub eadem dispositione cadit, q. 1147. n. 7
4. Subrogatio facit, ut servetur in subrogato, quod servabatur in principali, n. 8
5. Subrogatum quando non fortuitur casum, & lra illius, cui subrogatur, q. 1391. o. 6

Subsidium charitativum.

1. De fundo pro Missa, licet ab Ecclesia possessio, non soluitur subsidium charitativum, q. 1036. n. 1
- Successio.*
2. Infinitas admittitur in successione ex fideicommissio, q. 1040. n. 7

Subsidiarius.

- Suffragia non proficiunt defunctis infallibiliter, q. 779. n. 14
- Suffragium offertur in ordine ad liberam acceptationem, q. 779. n. 21
1. Coniunctio celebrandi suffragia in Ecclesia sepulture, q. 336. o. 3

Superior.

Vide Prælatum.

2. Superior non potest sub censura cogere subditos ad quotidianæ celebrandum, q. 346. n. 5
- Superiores quando possunt secum dispensare in lege superiorum maiorum, q. 431. n. 2
- Vbi superior maiorum appositus non potest inferri se ingerere, q. 260. o. 1. & q. 264. o. 2
3. In casu particulari potest superior cogere subditos præcepto ad celebrandum, ex gravi tamen causa, q. 346. n. 6
4. Quod à superiori indulgetur non potest ab inferiori impediri, q. 1239. n. 5
- Potestas superiorum est intra terminos rationis, q. 177. n. 4
- Quando Ecclesia obligatur, superior potest præcipere subditis applicationem sacrificij, q. 174. n. 2
- Superiores faciales quando possunt obligare sacerdotes ad dictos Ecclesie ad applicandum sacrificium, q. 174. num. 5
- Religiosos non applicat sacrificia iuxta præscriptionem superioris quousque præcepit, q. 174. n. 6
- Tenetur compensare, ibid.
- Superior non potest præcipere applicationem sacrificij, nisi obligatio ex iustitia secundum aliquos, q. 174. n. 2
- Superiores non possunt iniungere subditis qualitatem Missæ cor. 174. Rubricæ, q. 153. o. 3
- Quid si interponat auctoritatem, n. 3
- Superiores an possint interpretari, quod Rubricæ non habeant locum, q. 154. n. 4

Superior Regularis.

Vide Prælatum.

- Superiores Regulares possunt cum suis subditis quicquid possint Episcopi cum suis, q. 413. o. 1
- Superiores cur tenentur procurare obsequia Regularibus, q. 351. n. 4
- Quæ iustitiam communis superioribus Regularibus, q. 413. n. 4
3. Superiores Regulares bene dicunt corporalia ex privilegio, q. 750. n. 3
1. Privilegium hoc concedendum, n. 4
2. Privilegium speciale in nocentij VIII. n. 5
3. Communicantur aliis Regularibus, n. 6

4. Facultas benedicendi Corporalia convenit omnibus excentibus superioribus, n. 7
5. Regulares possunt solum benedicere quoad proprium usum Corporalia, h. c. n. 8
6. Nisi expresse pro aliis Ecclesiis concedatur, n. 9
7. Declaratio quoad hoc Sac. Congregationis, n. 10
8. Declaratio Sac. Congreg. quoad benedicendi facultatem, non præiudicat privilegio Regularium, q. 790. n. 11
9. Superior non potest addere præceptum constitutionibus non obligantibus ad culpam, q. 346. n. 3
10. Præceptum contrarietate sui constitutionibus, n. 4
11. Superior non potest se ingerere in eo, quod determinatur constitutionibus, q. 345. n. 5
12. Superior præcipere potest secundum regulam, q. 177. n. 3
13. Superiores non servantes constitutiones in re gravi, & graviter peccant, q. 376. o. 6
14. Superior potest providere sibi de necessariis contribuentibus subditis, q. 178. n. 3
15. Superior Regularis an possit imponere præceptum de quotidie celebrando, q. 346. n. 7
16. Superiores Regulares an aliquando offerre teneantur pro suis subditis, q. 348. o. 6
17. Superiores Monachorum oligorum quando teneantur celebrare, q. 348. o. 1
18. Regulari superioribus teneantur celebrare ad præceptum constitutionum, n. 3
19. Quas obligationes habeant celebrandi ex natura rei, n. 3
20. Teneantur prius in hebdomada celebrare, n. 4
21. An hæc sit obligatio gravis, n. 5
22. Superior Regularis tenetur curare, ut quotidie celebraretur in sua Ecclesia, h. c. q. 377. n. 3
23. Superiores locales possunt dispensare circa horam celebrandi, q. 432. o. 3
24. Superiores Regulares præcipere possunt subditis ne recipiant stipendia in usu fructus specialissimi, aut aliorum fructuum, q. 549. n. 14
25. Id etiam Ordinarii prohibere possunt suis subditis, n. 15
26. Si Regula prohibet assumere onera Missarum, superior non potest obligare subditos ad ea satisfaciendum, q. 374. num. 4
27. Superior præcipere potest subditis applicationem Missæ si celebratio iniungatur per constitutiones Ordinis, q. 175. n. 2
28. Superior potest præcipere applicationem Missæ pro beneficiis independentibus à constitutionibus, q. 175. o. 5
29. Superior potest iniungere applicationem sacrificij pro oneribus annexis Ecclesiæ etiam iuxta Regulam non sufficiat onera Missarum, q. 174. n. 7
30. Superiores Regulares quam applicationem Missarum possint præcipere pro Constitutionibus defunctis, q. 174. o. 3
31. Quid si constitutiones nihil iniungant, n. 4
32. Superiores non applicantes Missas pro constitutis peccant graviter, q. 176. n. 6
33. Superiores an possint præcipere applicationem Missarum in beneficium aliorum Conventuum, q. 177. n. 3
34. Si non accipiant elemosynam in celebratione possunt præcipere, n. 3
35. Secus si accipiant, n. 4
36. Ve implementur onera Missarum sufficit, superiorem posse cogere subditos, ut applicant, q. 373. o. 1
37. Superior an possit præcipere applicationem sacrificij, ut sibi retineat elemosynam, q. 178. n. 2
38. Potest si aliunde non habet vnde sibi providet quoad proprios usus, n. 2
39. Superior non potest cogere subditos ad applicandas Missas si consumat elemosynas in rebus que non sunt secundum statum, q. 178. n. 3
40. Superior consumens elemosynas Missarum & male potest cogere subditos, ut satisfaciunt, q. 178. o. 4
41. Pro quibus expensis possit superior uti elemosynis Missarum, & cogere subditos, ut satisfaciunt, o. 5
42. Autem pro annuere ex ratione boli causæ, n. 6
43. Superior potest præcipere applicationem sacrificij subditis pro aliquo sibi concesso, q. 178. o. 7
44. Superior Regularis tenetur aliquod sacrificium relinquere liberum subditis, q. 179. n. 4
45. Dico quod superior possit irritare applicationem, non tamen potest applicare, q. 183. n. 6

Memorabilium.

Generales in tota religione, & Provinciales in Provincia
frunantur alicui privilegio, q. 749. n. 3

Generales sunt incorporati vicinque Conventui, & Pro-
vinciales quoad Provinciam, q. 749. n. 4

1. Provinciales Minorum apud Indos consecrant Calices, q. 777. n. 12
2. Communicant superioribus qui præsunt loco Provincia-
lium, n. 13
3. Quantum distare debeant Episcopi ut locum habeat hoc
privilegium, n. 13

Supplex.

1. Supplex benedicta sine vñdione, & non tangens Cor-
pus Christi, potest tangi à laicis, q. 818. n. 8
2. Sacra supplex, quæ non tangit Corpus Christi, à laicis tan-
gi potest, q. 814. n. 4
3. Reverentia debita sacre suppellectili, in quo fundetur, q. 814. n. 5
4. Mutata forma supplex sacra non ita æstimanda sicut
prius, n. 6
5. Sacra supplex ex convententia, cum amplius non infer-
uit, comburenda, q. 814. n. 8
6. Id quod cleroandum quantum fieri potest, n. 9
7. Supplex, quæ non benedictio, potest inferuire prophæ-
tis vñbus, non tamen ex decencia, q. 814. n. 10
8. Sacra supplex nec vendi, nec oppignorari potest, nisi ex
necessitate, q. 814. n. 11
9. Id in iure statutum, n. 13
10. Si sacra supplex, dum venditur, debet inferuire vñbus
prophætiæ, debet forma destrui, q. 814. n. 4
11. Sacra supplex potest alienari pro via alicuius Ecclesie, n. 5
12. Calus in quibus vendi, aut oppignorari potest sacra sup-
plex, n. 6
13. Vendere sacram suppellectilem in vñs prophætarum, durante
benedictione, est sacrilegium, q. 814. n. 8
14. Cur furctus aliqua dignitate debeat honorari, & non sacra
suppellectili amissa forma, q. 814. n. 7

Surdus.

Vide Surdus.

1. Surdi, & cæci tenentur audire Missam, q. 137. n. 1
2. Corcus, & surdus simul an tenentur, q. 3

Suspensio.

1. Suspensio saltem non denuntiari non sunt vitiozii, q. 1245. n. 2
2. Suspensio non impeditur, quia Missa suspensio possit audiri, q. 1245. n. 3
3. Non licet inducere ad celebrandum suspensionem denuncia-
tionem, q. 1245. n. 3
4. Suspensio denuntiari an liceat Missam audire, & n. seq. n. 4
5. Non postsumus communicare cum suspensio denuntio in
eo casu à quo est suspensio, q. 1245. n. 6
6. Alitens Missa suspensio an torizet actum, q. 1245. n. 7

Sylvestris.

Inconvenientia ex Doctrina Sylvestris, q. 187. n. 14

Symbolum.

Symbolum à Regularibus recitari potest in festis Sancto-
rum sui Ordinis, q. 271. n. 8

Synodus.

1. Synodus Diocesana nihil potest circa obligandos popu-
los, ad audendam Missam in Parochia, q. 1245. n. 6

T.

Tabella.

Tabella secretorum, & Culinum non sunt necessarij pro
celebratione Missæ, q. 718. n. 1

Taciturnitas.

1. Tacens quodam habeatur pro negante, aut indifferente, q. 962. n. 20
2. Taciti, & expressi est eadem ratio, q. 114. n. 3
3. Taciturnitas pro expresse habetur, q. 114. n. 3
4. Quod tacite inest non est opus exprimi specialibus ver-
bis, q. 114. n. 3
5. Taciturnitas habetur pro expresse, q. 443. n. 3

Talis.

Talis sermō sacrarum, ut naturalis nō bonus, nec ma-
lus, ut moralis iudicandus ex merito, q. 147. n. 1

Taxatio.

Taxatio excludit, quæ non comprehenduntur sub ipsa,
& includit quæ comprehenduntur, q. 470. n. 4

Taxatio non excludit contenta, q. 470. n. 5

2. Ecclesiastici tenentur stare taxæ sermō vñalium, q. 470. n. 5

Templum.

Vide Ecclesia.

Templum, Basilica, & Ecclesia confunduntur, q. 437. n. 4
Quid proprie templum significet, & quid Basilica, q. 437. n. 4
Templa impugnantur ab Hæreticis, q. 437. n. 4
Templa sunt erigenda in ordine ad cultum Dei, q. 437. n. 4
Factum Salomonis id confirmat, n. 3
Factum quoque Christi, ibid.
In Templo ostenditur reverentia erga Deum, q. 437. n. 4
Templa tunc eriguntur in ordine ad offerendum Deo sa-
crificiorum, q. 437. n. 4
Praxis erigendi, ibid.
Ratione cultus debui eriguntur templa in honorem san-
ctorum, q. 437. n. 4
Templa, & altaria quomodo erigantur Sanctis, q. 460. n. 3
Dedicationes Templorum cur non fies sacrificia, q. 437. n. 7
Nonnulla loca PP. erigunt ornamum Templorum explicata.
Hilar. Lauten. q. 483. n. 7
In apparatus Templi Hebræorum quod cessaverit, q. 437. n. 4
In quo non mutandi Hæriti circa ornamum Templi, q. 437. n. 5
In Ecclesiis triumphante non est idem, Ex Apoc. q. 437. n. 7

Tempus.

1. Tempus non tollit, neque inducit obligationem, q. 1081. n. 1
2. Tempus immutabile habet vim rituli, q. 1081. n. 4
3. Quando actus est assuetus tempori, tempus tranfit in for-
mam, q. 1081. n. 5
4. Tempus ante sacram quondam fit, q. 437. n. 4
5. Tempus determinatum à lege intelligitur de continuo, q. 753. n. 5
6. Modicum tempus dicitur secundum substantiam materiam, q. 985. n. 2
7. Modicum tempus dicitur duobus mensibus secundum aliquos, n. 3
8. Alij deducunt ad tres menses, n. 4
9. Modicum tempus assignandum arbitrio boni viri, n. 5

Testamentum.

1. In testamento attenditur tempus mortis, q. 1095. n. 4
2. Testamentum militis perficitur sola voluntate, q. 983. n. 4
3. Relinquens in testamento eandem in mortali percipit
fructum, si decessat in gratia, q. 1081. n. 11
4. Valer dispositio ad pias causas pro aetate coram testibus licet
testans iussit vocari Notarium, q. 988. n. 13
5. Testamentum inter liberos valet sola manu testatoris sub-
scriptum, q. 988. n. 9
6. Quando verba testamenti important possessionem rei le-
gam intelligitur de tempore patienti, q. 1002. n. 6
7. Testamentum non valet, nisi ad eam hæreditatem, q. 983. n. 1
8. Quod testamentum non valet, nisi ad hæreditatem, non
habet locum quoad pias dispositiones, q. 983. n. 7
9. In testamento attendendum tempus mortis, q. 1001. n. 4
10. Testamentum militate modo confectum sola voluntate
perficitur, q. 988. n. 4
11. Dispositio testamentaria conferret in tempus in quo bona
non sunt sub potestate disponentis, q. 993. n. 3
12. Testamentum im perfectum ex defectu solemnitatibus, & vo-
luntatis, q. 988. n. 1
13. Dispositio bonorum in alicuius arbitrium commissa est
valida, q. 1095. n. 2
14. Dispositio in alienum arbitrium commissa continet taci-
tam institutionem hæredis, q. 1009. n. 3
15. Et hoc testamentum valet etiam de iure Civili, n. 3
16. Præterito filio, quem pater putabat mortuum, iungitur tes-
tamentum, q. 993. n. 1
17. Institutio hæredis extraneo assestet posthumum rumpitur
testamentum, q. 993. n. 1
18. Duplex reuocatio testamenti, simplex, & expressa, q. 994.
n. 2
19. Tabule testamenti remanent apud seniores ex hæredi-
bus, q. 1097. n. 3

Testandi facultas.

1. Facultas testandi est ex gratia, & acquiritur, q. 993. n. 4
2. Si uxor clauit austerat facultatem testandi, deficit omnis po-
testas, n. 5
3. Facultas testandi, & legendi licet concessa de iure civili
non potest custodiri quoad pias causas, q. 1081. n. 5

Index Rerum

Testator.

1. Testator præsument se conformare iuri communi, q. 187. num. 5.
2. Non potest quis decedere partem testamenti, & partem intestatus, q. 279. n. 1.
3. Ex iure naturali promittitur, quod non possit quis decedere partem testamenti, & partem intestatus, n. 2.
4. Regula quod quis non possit decedere partem testamenti & partem intestatus non habet locum in testamento militum, q. 280. n. 3.
5. Lege introducta potest quod quis decedat partem testamenti, & partem intestatus, n. 4.
6. Repugnancia naturalis est inter testamentum, & intestatum, non inter testamentum, & partem testamenti, q. 282. n. 6.
7. Favour pro causa potest quis decedere partem testamenti, & partem intestatus, q. 282. n. 3.
8. Quando quis reperitur partem testamenti, & partem intestatus non representatur partem viuis, & partem mortuis, sed absolute mortuus, q. 282. n. 7.
9. Non adimplens iusta testatoris, primum commodo hereditatis, q. 282. n. 4.
10. Dispositio de Missis post mortem non est certus de futuro, q. 280. n. 2.
11. Testator quando censetur, locum & non personas contemplasse, q. 282. n. 5.
12. Testator potest simpliciter disponere de rebus suis, q. 282. num. 1.
13. Testator mutando Parochiam addicit nouam Parochiam legatum testamentum Parochiali, q. 280. n. 3.
14. Quod tantum ex parte disponit testator, valet de iure Canonico, q. 282. n. 5.
15. Tempe mortis periculis dispositio testamenti, q. 282. n. 5.
16. Si testator dicat amico, animum meum pono in manibus tuis in te reoritur hereditatem relinquere plus locis, q. 282. n. 1.
17. Ad solum quantitatem aliquam in pia causa impeditur, num. 2.
18. An in celebrationem Missarum, n. 3.
19. Testator iniungens, quod in Paupertate celebrentur certae Missae, imponit onus perpetuum, q. 282. n. 7.
20. Quando testator caput disponere, & non periculis petinde est, acti non cessat, q. 282. n. 1.
21. Falsum testatoris quando infert reuocationem legati, q. 280. n. 1.
22. Testator præsument se conformare legibus loquentibus de sua dispositione, q. 282. n. 7.
23. Testator non censetur recedere ab amore erga se ipsum, q. 282. n. 3.
24. Perueniente amore testatoris erga se ipsum non reuocantur dispositiones ex illo procedentes, q. 282. n. 4.
25. Testator grauat potest quem non oportet, q. 280. n. 6.
26. Testator legans rem faculam non legat solum ius in ipsa, q. 282. n. 2.
27. Testator quomodo possit grauari legando heredem in feudo, q. 280. n. 2.
28. Cur possit testator imponere onus legati heredi in feudo, q. 280. n. 4.
29. Si testator non requirit auctoritatem Ordinarii non vult facere beneficium, q. 280. n. 3.
30. Testator præsument grauat heredem, quam minime possit, q. 282. n. 3.
31. Acceptans dispositionem testatoris non potest venire contra eius voluntatem, q. 282. n. 1.
32. Dispositio testatoris fauorabilis ample recipienda est, q. 282. n. 1.
33. Testator potest rebus propriis imponere quam legem voluerit, q. 282. n. 7.
34. Non plus est in obligatione, quam fuerit in testatore expressum, q. 282. n. 4.
35. Testator potest alteri legare rem sui heredis, q. 280. n. 6.
36. Disponent potest de rebus suis, ibid.
37. Testator non percipit fructum ex piis dispositionibus factis in peccato mortali, q. 282. n. 2.
38. Per ipsa fructum si decedat in gratia, sit tempore habili ad mercedem quocumque tempore fiat, q. 282. n. 6.
39. Testatoris voluntas, mens.
40. Ultima testatoris voluntas seruanda, q. 280. n. 1.

1. Mens testatoris ex coniecturis indaganda, q. 280. n. 2.
2. In dubia dispositione recurrendum ad mentem testatoris, q. 280. n. 2.
3. Non sedit voluntas interpretatur testatoris pro commutatione legati Missarum in aliud opus pium, q. 280. n. 1.
4. Attendi debet, quid testator principaliter sit contemplanus, q. 280. n. 1.
5. Voluntas testatoris dominatur, si sit legitima, q. 282. n. 2.
6. In decedenda mente testatoris respiciendum ad tempus conditi testamenti, q. 280. n. 3.
7. Voluntas testatoris semper dominatur, q. 280. n. 4.
8. Quando possit ab ipsa recedi, ibid.
9. Mens testatoris disponit cum conformitate ad ius, q. 280. num. 4.
10. Testator præsument sentire, quod sentit prudens vir, q. 280. n. 17.
11. Voluntas testatoris in omnibus dominatur, q. 282. n. 5.
12. Nec ob subtilitates debet euerteri, sed benigne interpretari, ibid.
13. Voluntas testatoris etiam coniecturas excludit omnes obiectiones, n. 5.
14. Quando voluntas testatoris est ambigua, sumenda interpretatio ex verisimili mente, q. 280. n. 1.
15. Non potest dici, quod testator voluerit, quod verbis non expressit, q. 282. n. 6.
16. Testator non voluit, quod non expressit, q. 282. n. 8.
17. Præfens voluntas testatoris exprimit voluntatem, quam est habuerit tempore mortis, q. 280. n. 6.
18. Testator præsument intendisse quod in eadem materia disponit ius, q. 282. n. 4.
19. Sciri & morte implenda voluntas testatoris, q. 282. n. 4.
20. Testator non intendit relinquere legata ultra vires hereditatis, q. 280. n. 1.
21. Voluntas testatoris certificanda ex consuetudine, q. 280. num. 3.
22. Ex speciali affectione indagatur mens testatoris, q. 280. num. 4.
23. Quid seruandum in interpretanda mente testatorum, q. 282. n. 3.
24. Testator determinat vltimam voluntatem, cum quis est decessurus, q. 282. n. 3.
25. Testatoris voluntas præsument conformis consuetudini loci, q. 282. n. 5.
26. Voluntas præsument licet circa sola legata pia subsistat, q. 282. n. 6.
27. Voluntas testatoris est seruanda, q. 280. n. 3.
28. Testatoris voluntas, quæ non potest ex verbis concipi, non potest prudenter imaginari, q. 282. n. 5.
29. Voluntas testatoris interpretatur operatur sicut expressa, q. 282. n. 2.
30. Voluntas testatoris non potest præsumi quod reperitur Ecclesie promittentibus & se destinatis pro Missis, q. 282. n. 1.
31. Defectus solemnitatis non reddit imperfectam intrinsecam voluntatem testatoris, q. 282. n. 7.
32. Mens testatoris attendenda, q. 282. n. 1.
33. Testator non censetur voluisse, quod non dicit, & potest facile dicere, q. 282. n. 4.
34. Voluntas testatoris præsument sine iuramento impediri non potest, q. 280. n. 4.
35. Voluntas testatoris seruanda, quæ ius fieri potest, q. 282. num. 4.
36. Mens testatoris ex affectione interpretanda, q. 282. n. 5.
37. Testatoris voluntas pro lege habenda, q. 282. n. 7.

Testis.

- Testis vocatus sufficit cum signet de favore alienius, & nullius in iudicio, q. 282. n. 1.
- Testis de iudicio non sufficit pro consecratione Ecclesie, q. 282. n. 3.
- Testis, nesciens distinguere inter consecrationem, & benedictionem, non probat consecrationem, q. 282. n. 3.
- Solemnitas quinque testium non habet locum in illa, quæ iure Canonico regularitur, q. 282. n. 6.
- Qualis testis requiratur pro probanda consecratione Ecclesie, q. 282. n. 1.
- Testificans de baptismo debet esse certissimus, q. 282. n. 1.

Textus explicati.

- Cap. Alma Mater non disponit de pollutione Eccle. q. 282. n. 3.
- Nec

Memorabilium.

Nec ad ipsum extenditur eius dispositio, ibid.

Cur in 1. p. *Propositi*, non exprimitur effusio sanguinis, q. 95. n. 3.

1. Cur in cap. *Mis*. fiat mentio de solis diebus Dominicis, q. 145. n. 4.

Explicatur cap. De consecrat. Eccles. q. 491. n. 6.

Explicatur cap. *De p. in e. q. 706. n. 4.*

2. Cap. *Sigillum* continet ius commune, q. 113. n. 17.

3. Quid disponat cap. *Dilectus*. De celebrat. *Mis*. q. 488. n. 10.

Quinam vobis prohibetur in cap. *De p. in e. q. 706. n. 4.*

Textus cap. *Nostra* facile ample accipiendus, q. 404. n. 13.

Explicatur cap. *De p. in e. q. 706. n. 4.*

Explicatur cap. *De p. in e. q. 706. n. 4.*

Sensus cap. *De p. in e. q. 706. n. 4.*

Explicatur cap. *De p. in e. q. 706. n. 4.*

3. In Clem. 6. *Cal*. disponat solus circa Officium Divinum, nec imponit obligatio celebrandi Missam, q. 378. n. 7.

2. Cap. *De p. in e. q. 706. n. 4.*

3. Cap. *De p. in e. q. 706. n. 4.*

2. In cap. Cum creatura non imponit obligatio Missae con-

ventualis, q. 388. n. 7.

Thesauri.

1. Existens thesauri Ecclesie, q. 419. n. 3.

2. Virtus sacrificii Crucis est in thesauro Ecclesie, q. 393. n. 4.

Dispositio thesauri Ecclesie per modum subrogati non

dirit iurisdictionem super eos, in quorum thesauro

disponatur, q. 378. n. 7.

Insolubilitas non pertinet ad potestatem dispensationis

thesauri, sed ad acceptionem Dei, q. 719. n. 13.

D. Thomas explicatur, q. 40. n. 4.

Titularis.

Festum titularis in sola eius Ecclesia celebrari potest sic

etiam de Sanctis ratione Reliquiarum, q. 405. n. 1.

De pluribus titularibus celebrari potest Officium cum

Officia, q. 378. n. 7.

De titulari Cappella fit in Ecclesia non potest celebrari

Officium, & Missa, q. 205. n. 1.

De titulari Cappella per se sancti celebrari potest Offi-

cium, & Missa, q. 205. n. 3.

Si titulari Cappella fit descriptus in calendario, quid fa-

ciendum, n. 4.

An aliquo modo celebrari possit festum titularis Cappel-

lae incorporee Ecclesie, n. 7.

Titulus.

1. Titulus quomodo exequio non mandandum ut acquiratur,

quod ex ipso datur, q. 110. n. 6.

Tasura.

2. Initiatu prima tonsura sunt in ordine Ministrorum Dei, q.

87. n. 8.

Tarum.

1. Que de toto ad totum, eadem ratio de parte ad partem, q.

1076. n. 5.

2. Eadem ratio de toto ad totum, ac de parte ad partem, q.

1077. n. 7.

Maiori parte simul, aut successus mutata non est amplius

idem totum nisi fictione, q. 113. n. 4.

Traianus.

An Traianus & Falconilla fuerint liberati ab inferno, q.

516. n. 15.

Quid dicendum de revelatione S. Brigidæ circa libera-

tionem Traiani ab inferno, n. 6.

Si fuit liberatus oportet, quod non fecit damnatus, n. 17.

Transitus.

1. Ex transitu deliberatione non acquiritur ius, q. 1174. n. 3.

Transmissio.

1. Transmissio non habet locum, nisi super iure dubio, q. 1040.

num. 1.

2. Post sententiam non potest transigi, q. 1040. n. 3.

3. Transigi potest super legato pro Missa post sententiam,

nisi transierit in rem iudicatam, q. 1040. n. 3.

4. Ius dubium sufficit pro transiitione, q. 1040. n. 3.

5. Transiitio quando valet post rem iudicatam, q. 1040. n. 4.

6. Si sit sit calamitosa, non valet transiitio, q. 1058. n. 3.

7. Transiitio est receptus a lite, q. 1058. n. 3.

8. Transiitio est favorabilis, ibid.

9. Transiitio est in ordine ad precavendas lites, n. 4.

2. Timor probabilis futuræ liti sufficit pro transiitione, q.

1058. n. 3.

3. Quando addit iusta causa fugiendi lites, ut locum habeat

transiitione, q. 1058. n. 3.

4. Quid considerandum pro causa transiitionis, n. 9.

5. Quantitas concordata pro cessione litæ, si excedat ius li-

gandi, debet esse in beneficium testatoris, q. 1059. n. 9.

6. Transiitio habet locum, si res sit dubia, q. 1058. n. 9.

7. An sufficit, quod non addit ius iudicium, n. 10.

Tributus.

1. Tributus pro proportionem bonis, q. 1077. n. 11.

Tumor.

Tumor ex percussione non est inchoatio vulneris, q. 381. n. 4.

Percussio causans tumorem, qui postea dum aperitur ef-

fundat sanguinem, in pollutat Ecclesiam, q. 361. n. 1.

Aperitio tumoris non est actio iniuriæ, q. 361. n. 1.

Tumor etiam apertus, non est proprie valius, q. 361. n. 1.

V.

Vas.

1. Vasa sacra non possunt converteri ad vilius prophanos, q.

136. n. 1.

2. Convertere ad vilius prophanos est grave sacrilegium, n. 1.

3. Unde hoc delictum, n. 3.

4. Severa puniuntur Balthazar id ostendit, n. 4.

Convertere vasa sacra ad vilius prophanos est sacrilegium,

q. 601. n. 6.

5. Sacra vasa quando sine licentia vendi possunt, q. 375. n. 9.

6. Nō licet vendere sacra vasa pro extraneis catteratis, n. 10.

7. Offerens sacrificium in vasis ex materia prohibita, peccat

mortali, q. 764. n. 3.

8. Vasa sacrificii correspondere debent reverentia ipsi debi-

ta, q. 364. n. 7.

9. Sacra vasa continentia Corpus, & Sanguinem Christi, non

possunt tangi nisi a Sacerdote, & Diacono, q. 377. n. 3.

10. Idem de pixide, ostentorio, &c. n. 3.

11. Calix & patena dom non continent Eucharistiam, tangi

possunt a Diacono, n. 3.

12. Acolitus tangere potest sacra vasa, n. 4.

13. Clerici inferiores an tangere possunt sacra vasa, & n. seq. q.

377. n. 6.

14. Clerici in minoribus constituti possunt mundare vasa sa-

cræ, q. 377. n. 10.

15. Tangere sacra vasa mediante aliquo velo, non est pecca-

rum, q. 378. n. 2.

16. Laici prohibentur tangere vasa sacra, q. 378. n. 3.

17. Non tamen sub mortali, si clauso contempit, & intrenten-

cia, n. 3.

18. An si tangant sine causa, sit peccatum veniale, & n. seq. n. 4.

19. Unde colligitur peccatum veniale, n. 6.

20. Conscientia dicitur abstinendum ab intrententia à conta-

ctu sacrorum vasorum, q. 378. n. 7.

Vellus.

2. Vellus excusantur ab audiendo Missa, q. 1377. n. 6.

Vendens.

Exiitio vendentium in templo ostendit actionem sacrile-

gium, q. 601. n. 6.

Verbum.

Vide *classica*. *Disputa*.

Verba recipiunt interpretationem à subiecta materia, q.

619. n. 7.

3. Verba significant iuxta communem usum loquendi, q. 879.

num. 3.

Quando verba sunt clara, non potest de voluntate dispo-

nitio dobhati, q. 699. n. 4.

Verba dispositiva debent accipi de eo, quod est absolutè

talè, q. 377. n. 3.

Verba debent intelligi cum effectu, q. 751. n. 6.

In dubio verba sunt demonstrativa, q. 699. n. 6.

Verba debent accipi secundum subiectam materiam, q.

375. n. 8.

Verba secundum communem usum accipiendæ, q. 423. n. 4.

Verba quid requirunt, ut sint vera loquuntur, q. 390. n. 5.

Verba negativa resistunt actui, & tollunt potentiam, q. 436.

num. 6.

Verbo significant iuxta subiectam materiam, q. 45. n. 4.

Subiecta materia determinat verborum significationem,

q. 446. n. 7.

Index Rerum

2. Verba enuntiativa propositum de soluendo legato pro Missa non obligant, q. 203. n. 2.
3. In dubio verba sunt demonstrative accipienda, q. 204. n. 7.
2. Verba vrbantia non inducunt obligationem, q. 203. n. 1.
2. Idem verbum in eadem dispositione non potest diversimode accipi, q. 203. n. 4.
1. Verba accipienda iuxta mentem, & prout de ipsa consistit per consuetudinem, q. 190. n. 2.
2. Verba enuntiativa celebrandi pro aliquo, non semper dicunt promissionem, q. 203. n. 2.
3. Quia possunt significare solum propositum, ibid.
2. Verba imperativi an importent preceptum, q. 200. n. 3.
- Verba preceptiva inducunt gravem obligationem in materia gravi, q. 206. n. 3.
1. Verba, *celibetis, inferias, &c.* non imponunt servitium personale, q. 218. n. 5.
- Verbum, *debet*, aliquando dicit necessitatem aliquando facultatem, aliquando dicitur, q. 194. n. 6.
- Verbum, *debet*, non importat necessitatem, sed decentiam, q. 209. n. 4.
1. Verbum, *debet*, diversimode significat, q. 218. n. 6.
1. Verbum, *debet*, dicit convenientiam, q. 247. n. 3.
- Idem*, verbum aliquando facit amari, & intelligi, q. 204. n. 2.
- Verbum, *debet*, subintellectum non significat explicite, q. 204. n. 6.
2. *Plata facit*, non importat voluntatem exequentem, q. 200. n. 2.
- Verba *hoc facite*, referuntur ad sacrificium, & communionem sed diverso modo, q. 25. n. 5.
2. Verbum, *inferias*, potest sumi a digne, & passive, q. 206. n. 3.
2. Quomodo sumatur in decreto, de celebrat. Missarum, n. 4.
2. Verbum *ipse* retinet respectum, quod habet nomen, cui adicitur, q. 244. n. 5.
- Verba illa, *offerimus prodesta malefactorum*, &c. non sunt falsi, licet non sint actio sacrificii, q. 35. n. 10.
2. Verba, *pro anima meam in manibus tuis*, non continent institutionem heredis, q. 208. n. 5.
2. Verba *pro anima meam in manibus tuis*, dant solum facultatem expendendi pro sustinenda, q. 208. n. 7.
2. Verbum *prohibet*, quando importat gravem prohibitionem, q. 297. n. 2.
2. Verbum *rego* equipollens verbo *monemus*, q. 294. n. 7.
- Verbum *justis* ratione subiecta materiam inferit preceptum, q. 298. n. 7.
2. Verbum *solo* innititur infinitivo declarat propositum, sed non inducit dispositionem, q. 287. n. 2.
2. Verba *vole relinquere* aliquando continent perfectam voluntatem, q. 287. n. 5.
2. Quid requiratur, ut inducant dispositionem, n. 6.
2. Circumstantie facti possunt ostendere quod hæc verba continent dispositionem, n. 7.
1. Verba *vole relinquere* in testamento scripto inducunt dispositionem, n. 8.

Vermes.

Vermes, & alie immundities reperte in pijs de comburentibus, q. 316. n. 5.

Vestes sacre.

Vide Ornatu Sacerdotale & singulas vestes sub proprio nomine.

2. Vestium nomine quæ veniant, q. 300. n. 30.
1. Materia vestium non est de iure, aut institutione Ecclesie determinata, q. 797. n. 1.
2. Majores, & minores vestes Sacerdotales, q. 310. n. 2.
1. Forma vestium Sacerdotalium pendet ex consuetudine, q. 798. n. 2.
1. Singule vestes habent propriam formam, n. 3.
1. Non potest notabiliter variari sine peccato, ibid.
1. Forma harum vestium est consuetudine determinata, q. 799. n. 2.
1. Vestes sacre sunt benedicende, q. 300. n. 3.
1. Vnde id habetur, n. 4.
1. Vestes Sacerdotales an remaneant benedictæ ex eo quod adhibeantur in oblatione sacrificij, q. 304. n. 1.
2. Quoad substantiam remaneant benedictæ, licet non rituali modo, n. 2.
1. Vestes non benedictæ confectæ cum benedictis, si adhibeantur, an indigent ipsa benedictione, q. 305. n. 4.

2. Mens Pontificis circumscriptionem sacrarum vestium, q. 305. n. 3.
- Vestes Sacerdotales non possunt inferuire, nisi pro munere Sacerdotali, q. 304. n. 4.
- Vri vestibus Sacerdotalibus ad priuatas actiones est abstinendum, q. 304. n. 5.
1. Alba, Amictus, manipulus simul, an sint sufficiens signum potestatis Sacerdotalis in oblatione sacrificij, q. 313. n. 30.
2. In omissione vestium Sacerdotalium an deus parsus interit, q. 310. n. 3.
2. Significatio sacrarum vestium stat cum paruitate materiarum, q. 310. n. 2.
1. Sacre vestes amittunt benedictionem quando amittunt suam formam, q. 305. n. 2.
2. Vestis per partes resecta non amittit benedictionem, q. 305. n. 3.
2. Vestes si habeant partes amovibiles annexas, per separationem non amittunt benedictionem, n. 4.
2. Per separationem partis notabilis sacre vestes amittunt benedictionem, n. 5.
2. Detracto à sacra veste passio interiori, vulgo *subra*, non perit benedictionem, n. 6.
2. Vestes sacre duplices, si separentur, non amittunt benedictionem, n. 7.
2. Sacra indumenta non univoca consecrationem ex separationem partium amovibilibus vniuntur, q. 300. n. 7.
2. Vestes sacre non amittunt benedictionem, si à laicis ad prophanos usus adhibeantur, si ab excommunicatis, schismaticis, &c. q. 305. n. 10.
2. Vri sacre vestes adhibentur, q. 317. n. 2.
2. In cornu altaris an sumi possint, n. 2.
2. Quid si adit consuetudo, n. 3.
2. Aliments sacre vestes de viis an peccet, n. 4.
2. Sacre vestes de altari sumi possunt ex causa, sed non modo Episcopali, n. 5.
2. Vestes sacre in suos usus tantum adhibendæ, q. 309. n. 1.
2. Nec in humanos usus deputandæ, n. 2.
2. Vri in prophanos usus sacris vestibus, est peccatum mortale, n. 3.
2. Ob lauriam, quæ fit Deo, n. 4.
2. Peccatum mortale excludi potest ob paruitatem materiarum, n. 5.
2. Sacre vestes an adhiberi possint in representatione Communionem, n. 6.
2. Omnisio vnius vestis Sacerdotalis est solum partialiter contra legem, q. 311. n. 2.
2. Quando potest celebrari sine aliqua ex sacris vestibus, potest etiam omitti, q. 312. n. 3.
2. In contemptum Religionis nunquam licet celebrare absque sacris vestibus, q. 313. n. 1.
2. Extra conceptum Religionis an possit occurrere, quod metu mortis celebrandum sit absque sacris vestibus, n. 2.
2. Ex metu mortis an liceat celebrare absque omni veste sacra, & n. seq. n. 3.
2. Nulla necessitas exigit, quod offeratur sacrificium absque aliqua sacra veste, n. 3.
2. Sola stola an sufficiat in gravi necessitate, q. 312. n. 4.
2. Ceteræ vestes an cedant gravi necessitati, n. 7.
2. Non constat, quod Ecclesia voluerit, sacras vestes, stola excepta, deicere ius ad oblationem sacrificij, q. 312. n. 8.
2. Omisio alicuius vestis ex negligentia inculpabili, &c. non est peccatum, q. 314. n. 1.
2. Si ex pluribus vestibus fiat vna, indiget benedictione, q. 305. n. 9.
2. Sacerdotales vestes, quibus videntur schismatici, & heretici non sunt rebenedicende, q. 312. n. 4.
2. Sacre vestes quando sine notabilius immunda aut laceræ, q. 315. n. 5.
2. Quid teneatur curare munditiam sacrarum vestium, & quod non sint laceræ, q. 315. n. 6.
2. Aduertens immunditiam, aut lacerationem sacrarum vestium, excepta Missa, debet prosequi, q. 315. n. 7.
2. Quando ex necessitate adhiberi possint vestes sacre laceræ, & immundæ, q. 316. n. 1.
2. Quid si sacula necessitate esset peccatum mortale iis vestibus, n. 2.
2. Ex lacerationibus, & laceratione sacrarum vestium non semper confugit irreuerentia, q. 316. n. 4.
2. Quid vestes sunt magis laceræ, & immundæ, eo tior necessitas requiritur, q. 316. n. 5.

Memorabilium.

1. Non est idem, celebrare sine vestibus Sacerdotibus, & celebrare cum ipsis, sed non benedictio, q. 308. n. 2
2. Quando celebrari possit cum manibus vestibus non benedictis, q. 309. n. 1
3. Quanta debent esse necessitas ut adhiberi possint vestes non benedictae, q. 309. n. 4
4. Ut populus audiat Missam in die festo, possunt adhiberi vestes non benedictae, q. 309. n. 5
5. Utendum vestibus non benedictis, an potius benedictis à Sacerdote, q. 309. n. 7
6. Sacra vestes an ex prophana vestibus confici possint, & n. 16. q. 311. n. 4
7. Privilegium ad hunc effectum, ibid.
8. Consecrare sacras vestes ex prophana nihil illicitum coartat, q. 311. n. 4
9. Quid operetur privilegium consecrandi vestes sacras ex prophana, q. 311. n. 7
10. Sacra vestes amissa forma an consecrari possint ad usus prophana, q. 311. n. 3
11. Vestes prophanae non contrahunt aliquam immunditiam, q. 311. n. 5

Via.

1. Facta in via, censetur facta coram propiciis, & sensu, q. 304. n. 2

Viticium.

- Viticium quomodo necessarium in articulo mortis, q. 380. n. 6
- Ob necessitatem viticii potest notabiliter post meridiem celebrari, q. 418. n. 1
- Celebrans minus de necessitate debet pro viticio pariter hostiam feruere, q. 380. n. 3
- Integritas confessionis remittitur, ut possit maribus sumere viticum, q. 417. n. 1
- Præceptum de non celebrando in loco vitium cedit præcepto de viticio, q. 419. n. 3
- Præceptum de viticio obligat independentes à ritibus Ecclesiae, q. 709. n. 10
- Præceptum de viticio an obliget Sacerdotem ad offerendum, q. 709. n. 9
- Necessitas viticii prævalet præcepto non iterandi Missam, q. 380. n. 7
- Præsertim quia viticum potest per accidentem conferre primam gratiam, ibid.
- Necessitas viticii prævalet constitutioni celebrandi certis horis, q. 419. n. 7
- Quid requiratur, ut urgent necessitas viticii, q. 380. n. 5
- Ius naturale disjunctum est in suum rem viticii, q. 419. n. 3
- Ius ad viticum est suo modo publicum, q. 419. n. 6

Vicinitas.

1. Vicinitas Ecclesiae an conferat pro obtinendo legato incerto ratione loci, q. 1003. n. 1
2. Vicinitas non præbet motum ad legandum, q. 1003. n. 3
3. Portio pulcræ capite in festo curanda Ecclesiae vicinioribus, q. 1003. n. 4

Victimæ.

- Victimæ, quæ per se primo offeruntur quænam sit, q. 17. n. 4
- Victimæ an debeant præponi sacrificiis, q. 17. n. 5
- Defectio Christi sub speciebus non est apta pro immolatione victimæ, q. 31. n. 3
- Destructio victimæ pro sacrificio quando fiat, q. 12. n. 10
- Victimæ sacrificij Missæ est totus Christus, q. 17. n. 1
- Communis consensus Patrum quoad hoc, n. 2
- In sacrificio victimæ debet esse sensibilis, q. 18. n. 6
- Quæ destructio victimæ requiritur in sacrificio Missæ, q. 31. n. 17
- Eadem victimæ in sacrificio Missæ quomodo pluries destruitur, q. 31. n. 10
- Victimæ sacrificij Missæ est communis omnibus & ideo etiam sacrificium, q. 31. n. 15

Vidua.

- Vidua nubens amittit dignitatem, quam habuit ex viro, q. 412. n. 10
1. Vidue exstantes, si per aliquod tempus in morte viri domi se contineant si adit consuetudo, q. 341. n. 4
 2. Per quodnam tempus hæc consuetudo sit rationalis, n. 5
 3. An valeat secundum eorum latitudinem introduci, n. 6
 4. Non valet, si ita se extendat, ut deroget iuri naturalis, n. 7
 5. Longius potest esse respectu nobilitatis, quam popularium, n. 8

Vincens.

- Vincens unum vincit omnia, quæ ab ipso vincuntur, q. 182. n. 4
- Vincens unum quando vincit omnia quæ ab ipso vincuntur, q. 182. n. 7

Vinculum.

1. Quo vinculum aliquod introduci, eodem debet dissolvi, q. 184. n. 4

Viniuersitas.

1. Viniuersitas non delinquit in Prælatu, nisi ei communicetur cooptum, q. 1017. n. 3
2. Quid si delictum consistit in sola omissione, ibid.

Virtus.

1. Virtutes morales regulantur à prudentia, q. 190. n. 12

Vix.

- Vix vi repellere licet, q. 167. n. 3

Vita.

- Vita proximi plus amanda, quam externa bona, q. 347. n. 4
- Ius naturale obligat ad arcendo contraria consecrationi vite, q. 309. n. 2

Vitæ.

- Vitæus coramane semper idem numero, q. 133. n. 5
- Vitæus percipit specialem fructum ex materia, q. 190. n. 3
- Vitæus potest se melius dispoñere, & maiorem fructum percipere ex materia, n. 4

Viti.

- Viti non causatur illa actio externa, quam ius requirit pro pollentia Ecclesie, q. 164. n. 3
- Vitiis & vitiis discernitur, q. 164. n. 2

Vitiis extrema.

- Extrema vitiis ministrari potest sine ministro infernali, q. 133. n. 1
- Extrema vitiis potest ministrari à pluribus, q. 134. n. 6
- Vitiis ministrari extrema vitiis semititur ius ceremonialis, q. 417. n. 4
- In Extrema vitiis omnes vitiis fieri possunt sub unica forma, q. 133. n. 2

Viti.

1. Præuentus Prioratum quando vitiatur, q. 1003. n. 2

Voluntas.

1. Voluntas non potest extendere, quam se extendit finis, q. 175. n. 3
2. Voluntas quæ non transit in dispositionem nihil operatur, q. 418. n. 6
3. Voluntas habitualis potest habere effectus prædeterminatos per actum, q. 161. n. 7
4. Errantia nulla est voluntas, q. 134. n. 4
5. Voluntas errantia nihil disponit, q. 187. n. 4
6. Voluntas errantia neque opnd Deum est voluntas, sed pro nulla habetur, q. 187. n. 5
7. Errantia nullus est consensus, q. 187. n. 3
8. Voluntas interpretatur unde colligitur, q. 187. n. 3
9. Voluntas interpretatur æquipollet expresse, q. 187. n. 9
10. Voluntas omne remota nihil operatur, q. 161. n. 7. & q. 180. n. 4
11. Voluntarium fundatur in cognitione, q. 184. n. 2

Voluntas vitiosa.

1. Voluntas defectiva coniectatur ex eo, quod consecratur, q. 187. n. 3
2. Vitiosa voluntas omnino implenda, q. 187. n. 2
3. Non comprehenditur, nisi de ea fiat specifica mentio, ibid.
4. Voluntas defectuosa non habet effectum, nisi transierit in dispositionem, q. 187. n. 1
5. Voluntas vitiosa debet esse perfecta in ratione voluntatis, q. 187. n. 4
6. Aequitas naturalis exigit seuari voluntates defectuosas, q. 187. n. 2
7. Voluntas defectiva continno loquens, q. 1047. n. 9
8. In vitiosis voluntatibus nihil interest, an scilicet expresse, an intellexerit, q. 1049. n. 3
9. Quid ex consensu constat, dicitur circa vitiosas voluntates euidenter apparere, q. 1050. n. 1
10. Vitiosa voluntas non fundat meritum, nisi pro tempore mortis, q. 1051. n. 2
11. Vitiosa voluntas habet pro scopo salutem animæ, q. 1051. n. 4
12. Vitiosa voluntas tunc operatur, quando morte confirmatur, q. 1051. n. 3
13. Voluntas secularis seruanda in eo, in quo potest, q. 1051. n. 2

Index Rerum

2. Aliquis exigit, vt voluntas testantium precise stren-
ter, q. 401. n. 9
 3. Io victimis voluntatibus pro expresse habetur, quod testa-
tor verisimiliter respoudisset, q. 401. n. 9
 4. De privilegio constituendi proventus victimarum volun-
tatum quid dicendum, q. 173. n. 8
 5. Victimae voluntates non possunt commutari, nisi per sam.
Pontificem, q. 401. n. 3
 6. Pontifex si non possit sine causa commutare victimas volun-
tates, q. 401. n. 7
 7. Commutatio victimae voluntatis sine causa non est ratio-
nabilis, q. 1079. n. 9
 8. Victimae voluntates solum ex necessitate commutande, q.
1081. n. 5
 9. Quando exequutio est difficilis potest Ordinarius cum
heredum consensu ad tempus alienare voluntatem tes-
tatoris, q. 414. n. 3
 10. Episcopus potest reducere victimas voluntates ad termi-
nos, vt impleri possint, q. 107. n. 7
- Votum.*
1. Votum non potest esse de materia sibi debita, q. 873. n. 8
 2. Votum de materia sibi debita, non est de ipsa, sed de qua-
litate superaddita, ibid.
 3. Votum obligat secundum mensuram intentionis, q. 1097. n. 3
 4. Votum quando grauius obliget, q. 871. n. 4
 5. Materia voti est gravis, quando consistit notabile obse-
quium Dei, q. 871. n. 5
 6. Votum impedimentum maioris boni non obligat, & cur, q.
809. n. 3
 7. Votum, & preceptum habent diuersa modus, q. 1196. n. 7
 8. Discrimen inter obligationem voti, & precepti, q. 131. n. 4
 9. Votum alio modo interpretandum, vt vitium voluntas, q.
205. n. 10
 10. Votum facit debitum quod alias non est debitum, q. 873. n. 2
 11. Votum si adimpletur, si audient Missam non intendat
adimplere, & scilicet, q. 323. n. 1
 12. Audient Missam, implet votum, licet de ipso non cogitet,
q. 1309. n. 10
 13. Vovens potest nolle extinguere obligationem voti, q. 323.
num. 3
 14. Vovens cur non implet votum, si intendat non implere,
& hac voluntate non obliuione implatur preceptum,
q. 1320. n. 15
 15. Voluntas non implendi votum priorat illius obligatio-
nem, q. 1321. n. 5
 16. Vovens non presumitur per votum retractare, quod sibi
disposuit in obsequium Dei, q. 1097. n. 4
 17. Recedens a voto peccat mortaliter, q. 1097. n. 3
 18. Quid si post testamentum sint emissa, q. 1097. n. 3
 19. Celebratio Missae est materia voti, q. 872. n. 1
 20. Votum vniuersi vniuersi Missae obligat sub mortali, n. 2
 21. Ex quo capite vniuersi Missae non sit materia grauius voti, n. 3
 22. Vovens absolute Missam tenetur per se implere, q. 872. n. 2
 23. Vota realia, an celebrationi Missae praefertenda, q. 1097. n. 2
 24. Si praefertant testamentum, debent praefertant, n. 3
 25. Vovens Missam pro grauius satione an possit accipere
stipendium, q. 314. n. 2
 26. Votum & testamentum de Missis voticiis quando permi-
tuntur, obligat, q. 214. n. 5
 27. Nec impediunt minus bonum, n. 6
 28. Et sufficit quod Ecclesia illas permitteret, licet possint
non concedere, n. 7
 29. Votum celebrandi ad subueniendum propter necessitati
an resile, q. 872. n. 4
 30. Non est votum celebrandi personale, nisi sit promissa pro-
prio scilicet, n. 5
 31. Regula cognoscendi, quando votum celebrandi sit resile,
& quando personale, n. 6
 32. Voveni in honorem Dei, aut Sancti, tenent libera ap-
plicatione sacrificii, q. 874. n. 4
 33. Io voto celebrandi non includitur applicatio fructus sa-
crificii, ibid.
 34. Quando votum celebrandi Missae transeat in resile, q. 872. n. 4
 35. Quando votum celebrandi Missae sit personale, n. 3
 36. Vovens celebrare Missam, quam aliter prius promissa,
committit vniuersum peccatum, si non implet, q. 872. n. 6
 37. Cur vovens Religionem debet apud plures curiae ad-
mitti, q. 366. n. 6
 38. Votum de sacrificio pro grauius satione exigit substanti-
am sacrificii, q. 974. n. 3
 39. Quid si vovens sibi reuocet applicationem fructus, n. 4
 40. Cur obligatus celebrare in certo loco possit accipere sti-
pendium, & non qui vovit, n. 5
 41. Fructus sacrificii quando remanent sub dispositione vo-
uentis, n. 6
 42. Votum non impletur Missa celebranda in certa Ecclesia,
sua altari, q. 877. n. 3
 43. Eadem Missa impleri potest obligatio ex voto, & scilicet, quae
requirit fructum, si ipsum non cadit sub voto, q. 877. n. 3
 44. Quando eadem Missa impleri possit votum, & promissio,
q. 877. n. 4
 45. Eadem Missa potest aliquando impleri duplex votum, q.
877. n. 5
 46. Imo etiam quadruplex, n. 6
 47. Obligatus offerre pro defunctis, eodem sacrificio impleri
potest votum de sacrificio quoad impetrationem, & scilicet,
q. 875. n. 8
 48. Violatio voti de vniuersi Missae grauius laedit societatem cum
Deo, q. 877. n. 4
 49. Vota post testamentum non obligant ex praesumpta men-
te, si impediunt dispositionem testamentariam, q. 1097. n. 5
 50. Votum in fauorem tenij quodam ius ipsi conferat, q.
1097. n. 10
 51. Vota praedecessorum soluenda iuxta consuetudinem, q.
1015. n. 10
 52. Obligatus voto abstinenti a vino potest illo vi in puri-
ficacione, q. 109. n. 9
- Virga.*
1. Virga cur resistentia, q. 979. n. 10
 2. Virga mentalis quando locum habeat, q. 1097. n. 4
 3. Non mutatur, nisi aliquid doneatur, est virga, q. 979. n. 8
- Vitis.*
1. Vniuersaliter quae ad certum vsum piom sunt destinae
non possunt in aliud commutari, q. 1018. n. 6
- Vitruellus.*
1. Vitis fructus legatus cur non sit perperous, q. 1060. n. 4
- Vitruellus.*
1. Vitruellus equiparetur necessitati, q. 109. n. 5
 2. Quilibet praesumitur velle, quod sibi vitruellus est, q. 1107. n. 3
 3. Vnde per inutile non vitatur, q. 114. n. 13, & q. 966. n. 3
 4. Vitruellus publica praefertenda priuata, q. 107. n. 7
 5. Publicis vitruellis priuata praefertenda, q. 107. n. 5
- Vulnus.*
1. Vulnus est percussio in se leuis, potest esse grauius io ratio-
ne iuriur, q. 970. n. 1
 2. Quodam sit vulnus graue, & quodam valens in e, q. 137. n. 5
 3. Vulnere quomodo accipiendi in cap. Praepositi de consuet.
Ecclesiae, q. 518. n. 4
 4. Vulnus an polluat Ecclesiam, & non emittit sanguinem, q.
516. n. 1
 5. Graue vulnus, & non effundatur sanguis, non polluit, n. 2
 6. Ius statum, effusionem sanguinis polluit Ecclesiam, non
solum vulnus, n. 3
 7. Vulnus sine copiosa sanguinis effusione non polluit, n. 4
 8. Cessante effusione sanguinis, cessat causa pollutionis, ibid.
 9. Si quis intendens vulnerare aperit tantum venam, & fluxit
copiosus sanguis, an polluitur Ecclesia, q. 517. n. 6
 10. Si vulnus sit graue, & fluxit exigua sanguis, an polluitur
Ecclesia, q. 518. n. 3
 11. Vulnus, aut percussio polluat Ecclesiam debet esse gra-
uis in lacione corporali, q. 516. n. 3
 12. In dubio quod vulnus sit leue, an censenda polluit Eccle-
sia, q. 519. n. 1
 13. Leue vulnus oio habetur pro vulnere, q. 517. n. 3
- Vxor.*
1. Dignitatis praerogatis, quam vxor habet ex viro, duxit
in vidua, q. 412. n. 9
 2. Praeceptum vniuersi in vxore quid dicat, q. 872. n. 9
 3. Mulier excoletur, si Maritus nolit, eam exire ob relecti-
onem, q. 1338. n. 2
 4. Et si ex alia causa prohibeatur exitu, n. 3

F I N I S.

